165

18a-1-4

No 1
9-63

Sala A
Estante 20
Tabla
Número 69

i11349535

Nº 1
9 - 63

Table 69

i11849575

Del colegio de la comp.a de Jesus de granada

7628

Sueſſa ſuper libros de anima.

Auguſtini Niphi Medices Sueſſani philoſophi tempeſtate noſtra primarij ſubtiliſſima collectanea commentariaqꝫ in libros Ariſtotelis de anima: nuper accuratiſſima diligentia recognita.

Selecto ex eiſdem collectaneis commentarijſqꝫ copioſiſſimo repertorio: quod omnes principales: ⁊ incidentes queſtiones: quarum nulla neceſſaria a Sueſſano pretermiſſa eſt: ⁊ queqꝫ ſcitu digna: ⁊ inuentu difficillima apertiſſime demonſtrat.

VENETIIS APVD IVNTAS
M D. XLIIII.

¶ Auguſtini Niphi Medices Philoſophi Sueſſani Cōmentarioꝝ ac Collectaneoꝛuꝫ de anima: ad Illuſtriſſimū ac reuerendiſſimū Julium Medices tunc Cardinalē: poſtea vero Clementem Pontificem Maximum Prefatio.

Lcydamas Juli Medices Car[lis] Maxime, Memoꝛie pꝛodidit, Sapientes pꝛioꝛibus ſeculis, quos poſteri Philoſophos appellarunt, tanto in honoꝛe habitos, vt priſci illi viri tanq̄ꝫ heroas fuerint venerati. Hinc Lacedemonij Chilonem inter ſenioꝛes numerauere. Mitylenei Sapho, etſi mulier fuerit. Itali oēs Pythagoꝛā honoꝛarūt. Lampſaceni Anaxagoꝛā ēt peregrinum ſepulture honoꝛe donauerūt. Athenieſes plures annos Solonē oībus honoꝛibus honeſtauere, eiuſq̄ꝫ leges, veluti Apollinis rñſa obſeruauere. Tarentini Architā, eoꝛūq̄ꝫ reipu. moderatoꝛeꝫ maximi ſemp fecerūt. Subee populi Ariſtotelē quāti duxerint faciēdū tacere ſatius putoꝛ: cū Magni Alexādri teſtimonio ſatis ſuperq̄ꝫ eius dignitas apō oēs increbuerit: nec ſolum hos ipſos phie cādidatos antiqtas venerata eſt, ſed oēs quoq̄ꝫ cuiuſuis artis celebꝛes pfeſſoꝛes, Medicos ſiquidē inter deos collocauit, Hippocrati ad curandū Artaxerſis exercitū accerſito, Tantū Auri dari rex iuſſerat, quantū cuperet. Galeno cū Antonio vna redeunti Romā, Tātus eoꝝ qui viri noīe illuc ꝯfluxerāt, factus eſt ꝯcurſus, vt niſi ab amicis manibus fuiſſet ſublatus, quo expectatoꝝ ſitis extingueretur, illico e vita deceſiſſet. Quid poetas recenſeaꝫ, nōne Homero, Ptolemeus Philopatoꝛ tēplum dedicauit: cuius imaginē Galate pictoꝛ fecit mingentē, iuxtaq̄ꝫ alios Poetas, eius vrinā colligentes. Archilochū etſi maledicū Parij honoꝛauerūt. Parthenopei quoq̄ꝫ Lucillium Sueſſanū publico funere extulerunt. Nōne Romanus populus auditis Uirgilij carminibus (q̄ in Theatro recitabant) veluti Auguſto aſſurrexit? Miſſos facio aliarū artium authoꝛes. Taceo ſtatuarios pictoꝛeſq̄ꝫ, quos etas oīs, duceſq̄ꝫ ipſi admirabant, Apelles a Magno Alexādro, ꝛ picte puelle ꝑtium, ꝛ puellā ipſam, quā vnice Alex. ipſe deperibat, dono accepit. Honos alebat artes, cūctiq̄ꝫ incēdebant ad ſtudia, gloꝛia. Noſtris heu tꝑibus, Phos, ſiqui ſunt, impios, exleges, pditoꝛes, maledicos, ꝯuitiatoꝛes, humanarūq̄ꝫ actionū expertes, ꝛ publice ꝛ priuatim clamitāt: eūq̄ꝫ de phis bēnemereris putant, qui maledictis laceret, ꝯuitijs inſectet. Hinc fit, vt tam diuinū munus, quo (haud ſcio) an pclarius natura tribuerit moꝛtalibus, iaceat, ſoꝛdeatq̄ꝫ, qō apud quoſq̄ꝫ improbat, ꝛ ſiqui hui⁹ pfeſſoꝛes, cādidatoſq̄ꝫ diſcēdi ſtudio ſequant, ad impietatē hauriendā eos ꝯcurrere vociferant. Immo qō lōge eſt deterius, diſcipuli ipſi, q multos annos Phm audierūt, cū tādē pfecerint, id maximū ſe pceptoꝛi munus pſoluere exiſtimāt, ſi maledictis eū laceſſerit, ſi impietatis accerſerint, ſi aduerſus illum ingratiſſimos in omni vite genere ſeſe geſſerint. Quis igit philoſophabitur, vt ꝯuitia ꝯſequat, vt ab Alūnis dilaceret, vt impietatis accerſat? Pꝛofecto iampꝛidem diuina ipſa phia, cetereq̄ꝫ bone artes cōclamate iacerent, niſi clariſſima Medices familia e tenebꝛis reuocatas in luceꝫ edidiſſet, ꝛ ne lōgius perquiramus, exempla, ataui, atq̄ꝫ pꝛoaui tui hanc ipſaꝫ ſemper hoſpitio excepere, vel a cūctis eiectaꝫ. Ex domo inq̄ꝫ tua veluti ex Minerue ſacrarijs reuiuiſcētes Phi, egreſſi ſunt, Leonardus Aretinus, Karolus Aretin⁹, Pogi⁹, Bartholomeus Schala, Chꝛiſtophoꝛus Lādinus, Gētilis Aretinus Antiſtes, Picus Mirādula, Marſili⁹ Ficinus, Argyropylus Byçantius, Donatus acciaiolus, his accedūt ꝛ ſuis ſtudijs clariſſimi, Joānes laſcares, Demetrij Cachōdiles, Marulli. Quid dixerim, ſi vniuerſo grece, latineq̄ꝫ facūdie in oī diſciplinaꝝ genere toto oꝛbe conquiſitos libꝛos referre vellem, quos inclyta domus tua nec laboꝛibus, nec ſumptibus parcens numerum maximū collegit? Quid gymnaſia toto oꝛbe celeberrima inſtituta erectaq̄ꝫ in mediuꝫ afferaꝫ, vbi ſi pfeſſoꝛes, ſi ſtipēdia diligētius ꝯtēplemur, antiqtatem ipſaꝫ nō equauit ſolū ſed lōge quoq̄ꝫ anteceſſit. Pꝛeſenti vero tpe nūc Leo. X. Pōtifex Maximus nunq̄ꝫ ſatis laudatus ad quem tanq̄ꝫ ad viuarium omnigenaꝝ ſcientiaꝝ peritiſſimi viri confluūt bonas artes oēs amplexat fouetq̄ꝫ. Quid de te dixero Car[lis] indulgentiſſime de quo (abſit honoꝛ vero) Si pꝛo tuis meritis in pñtia mihi dicendū ꝑpoſuiſſem, vereoꝛ ne illud in me dici poſſet, qō a Pho ē oīno alienū. Melleo (vt Diogenes dicere ſolebat) laqueo ī te laudando vterer. Longuꝫ eſſet pfecto domeſticos tuos in omni lr̄arum genere clariſſimos recēſcere, Frāciſcum diacelū, Joānem curſium, quoꝝ altero cum eloquentia ſimul coniunctam ſapientiā pſpicis. Altero aūt ꝛ attici Romaniq̄ꝫ lepoꝛis fructus decerpis ſuauiſſimos, neq̄ꝫ phie experte. Pallanta oꝛicellariū virū diſcretiſſimū a patreq̄ꝫ nō degenerē. Pꝛetereo cōplures alios, quos omneis ꝛ foues, ꝛ foꝛtunis auctas: ꝛ laudatoꝛes maximos tuaꝝ ꝟtutū indies efficis. Ipſe vero tuaꝝ rerum ſapienter geſtaꝝ ſplēdoꝛe cōmonefactus, non potui ꝛ etati huic noſtre nō gratulari, ꝛ bonoꝛū omnium fautoꝛi aliquid ex noſtra officina dono dare, ad qō me ſubuerētem potiſſimū impulit Laurentius Bartholinus iuuenis ſane meo iudicio lr̄atiſſimus, ac tuaꝝ laudū indefeſſus pꝛeco. Uidebam eqdem quātū facinus facerem, ſi rurſus (vt aiunt) eodem ceno hererem. Nam Collectanea in libꝛis de anima, que mihi pene puero e manibus exciderant, furto mihi ſublata fuere, typiſq̄ꝫ (me inſcio) excuſa, atq̄ꝫ qui hāc mihi notā inuſſerūt, quo res foꝛet veriſimilioꝛ, meo noīe inſcripta ediderūt: mouerūt q̄ꝫ plurimis ſtomachū ac maledicēdi anſaꝫ ꝑbuerūt, neq̄ꝫ eo inficias, plurima potuiſſe repꝛehēdi, vt qui ꝛ ꝑpere illa collegiſſeꝫ, neq̄ꝫ adhuc ſupꝛemā impoſuiſſeꝫ manū, cū rurſus ſub incude opus, qō ꝛ Authoꝛē ſuū recognoſcit, maioꝛi cura, diligētiaq̄ꝫ (vt par eſt) huic etati expoſitū emergit, tuoq̄ꝫ nomini dedicatur, cui ꝛ maioꝛa indies molimur, ſi hec ſenſerimus placere. Tu vero religionis lumē hec munuſcula, qualiacūq̄ꝫ ſint libens volenſq̄ꝫ pꝛo animi noſtri magnitudine nō aūt pꝛo doni eſtimatione ꝑpendere digneris. Uale.

¶ Index copioſiſſimus oīum pꝛincipaliūꝫ ꝛ emergētiū qōnū: nec nō oīum notabiliūꝫ ꝛ eoꝝ q̄ cognitu digna ſunt: ex ſcriptis pfundiſſimi phi Auguſtini Niphi medices Sueſſani in libꝛis de aīa: ſm multiplicem alphabeti ſeriē p Lucam Panetiū Olchinēſem elucubꝛatus: accurataq̄ꝫ diligētia ipꝛeſſus.

A

Abſtractio naturalis ꝛ mathe[ca] quomodo conueniant ꝛ differant: lib. 3. car. 170. colum. 1. linea 32
Abſtrahere quot modis dicimur: libꝛo. 3. car. 207. colum. 4. linea 56
¶ Accidentium aīalium: vtrum quedaꝫ cōia: ꝛ quedā pꝛopꝛia aſſignentur: libꝛo. 1. car. 9. col. 1. linea 40
Accidentium animalium diuiſio cur ab Auerroe facta ſit: lib. 1. car. 9. col. 1. linea 40
Accidentium animalium diuiſionē cur etiam Ariſtoteles fecerit: libꝛo. 1. car. 9. co. 2. linea 10
Accidentia an ipſis diffinitionibus in totū pꝛodeſſe videantur: libꝛo. 1. car. 17. co. 1. linea 38
Accñtia ꝑpꝛia qūo ad qō qd eſt ꝯferre hēant: vtrum. ſ. demōſtratiue: vel alio modo: lib. 1. car. 19. co. 2. lin. 21
Accñs in actu ſicut ſub̄e eē i actu ꝑſupponit: ſic accñs in po[a] ſubam coꝛpoꝛeam in po[a] requirit: libꝛo. 2. c. 54. c. 4. li. 28
Accñtis eſſe eſt ineſſe: libꝛo. 2. car. 77. co. 4. linea 23
Accidentia ſm aliquos duplicia exiſtunt: terminata. ſ. ꝛ interminata: libꝛo. 2. car. 85. co. 2. linea 44
Accñs alteꝝ duoꝝ modoꝝ coꝛrumpitur. ſ. p ſe a ꝯꝛio: ꝛ per accñs ſubiecti diſſolutione: lib. 2. car. 91. co. 4. linea 39
Accidens an illud dicatur: quod a medio abeſt ꝛ adeſt: lib. 2. car. 106. colum. 2. linea 25
Accidens quod vnius reſpectu exiſtit: an alterius perfectio eſſe poſſit: libꝛo. 3. car. 106. co. 2. linea 35
Accidens id quod alicui inuenitur: an per ſe ab altero inueniri debeat: li. 2. car. 130. col. 4. linea. 24
Accña coꝛrūpi poſſunt: tranſmutari aūt minime: lib. 3. car. 154. colum. 4. linea. 61
¶ Accipe qd ꝑpꝛie ſit: lib. 1. car. 10. col. 1. li. 43
Acriuie. id eſt certitudinis appellatione ſcōm Ariſtotelem quid veniat: li. 1. car. 4. col. 2. li. 19
¶ Actu aliqō tale aliud tale recipe ꝑt: li. 2. c. 119. c. 2. li. 24
Actus ꝑmus ꝛ ſecūdus ſm Auerrois intētionē quid eē dicatur: li. 2. car. 140. col. 1. linea. 2
¶ Actio intell's agētis circa phātaſmata vtruꝫ aliqd in illis agat: li. 2. car. 208. col. 3. li. 57
¶ Aeris epithetū apō antiqs qō ſit: li. 1. c. 31. col. 3. li. 19
Aer an auditus oꝛganū exiſtat: li. 2. c. 111. col. 4. li. 17
¶ Alcmeonis opio de aīa q̄ nā ſit: li. 1. car. 37. c. 3. li. 34
¶ Alimēti aſſimilatio: qua in fine ipm nutrito ſile factū dr̄: qd ſit: ꝛ qd illa ꝯrietas: qua in pꝛincipio contrariuꝫ exiſtit: lib. 2. car. 94. col. 4. linea 65
Alimētū cū ſit ꝑncipiū pꝛeparās ad opōnem nutritiuā: qūo ad nutritionē agat: li. 2. car. 96. col. 1. li. 4
¶ Alpheeb auerrois filius fuit: qd ad pr̄is iſtātiaꝫ edidit: lib. 3. car. 197. col. 2. li. 40
¶ Alteratio coꝛruptiua quid ſit: ꝛ qūo denominari debeat: li. 2. car. 99. col. 3. linea. 9
¶ Ambꝛa: que trahit paleā: ꝛ magnes ferrū: an eodē motu moueant: li. 1. car. 38. col. 1. li. 38
¶ Anima que nam illa ſit: de qua phs tex. cō. ij. de ani. loqtur: li. 1. car. 4. col. 4. li. 20
Aīe cognitio ſm expoſitoꝛes qualiter oībus veritatib⁹ iuuamētū pꝛeſtet: li. 1. car. 5. col. 2. lin. 12
Anima quomodo oībus reb⁹ nālibus antiſtes ſit atq̄ꝫ nobilioꝛ: lib. 3. car. 153. co. 3. linea 6
Aīa mūdi qd ſit: ꝛ qūo maioꝛis ꝯſiſtentie ꝛ nobilitatis ſit: ac omnibus ſciētijs cōferre videat: libꝛo. 1. car. 4. co. 4. linea. 36. ꝛ car. 6. col. 4. linea 28
Anima mūdi qūo certiſſimū ens exiſtat: qūo nobiliſſimū: ꝛ qūo ad oēs ꝟitates ei⁹ iueſtigatio ꝯferat: li. 1. c. 5. c. 1. li. 57
Aīe tm̄ vna paſſio cōpetit. ſ. ipa itellectio: li. 1. c. 8. c. 1. li. 42
Anime diffinitio in cōi an etiaꝫ aīe humane ab Ariſtotele queratur: lib. 1. car. 8. col. 4. linea 8
Anime difficultas eſt duplex: vna. ſ. ex natura eius: altera ex parte noſtri: libꝛo. 1. car. 9. co. 2. linea 53
Animā rōnabilē eē in cerebꝛo veluti i ſubiecto ſtoici ꝛ platonici dixerūt: cōcupiſcibile ꝛ appetitiuā in coꝛde: nutritiuam ꝛ nālem in hepate: libꝛo. 1. car. 12. co. 2. linea 66
Aīe oēs ſm Pythagoꝛā ſpecie ꝯueniūt, ſed numero tm̄ differunt: ipſeq̄ꝫ in coꝛpus migrant: lib. 1. car. 12. co. 1. li. 13
Animas humanas pythagoꝛici tm̄ cognouerunt: ꝛ qūo eas vna cū hoībus in certo ꝛ determinato numero poſuerūt: lib. 1. car. 12. col. 3. linea 29
Anime ſpēs multe ſunt: ꝛ q̄ ꝑncipalis dicat: ꝛ qūo itellīua aīa vna cū oīb⁹ hoīb⁹ exiſtat: lib. 1. car. 20. co. 4. lin. 63
Anima intellectiua anteq̄ꝫ coꝛpoꝛi vniat: vtrum ipm pꝛeintelligere habeat: lib. 1. car. 21. co. 4. linea 30
Anima intellīua an reꝝ materialiū intellectionē atq̄ꝫ ēt ſenſibilium a coꝛpoꝛe accipiat: lib. 1. car. 21. co. 4. lin. 34
Anime operatio an coꝛpoꝛi cōmunicet: ꝛ aliquo exiſtēte in coꝛpoꝛe indigeat: lib. 1. car. 21. co. 1. linea 14
Anime oēs actiones ꝛ paſſiōes an per coꝛpis cōmunicationē vl'r inueniant. i. qūo indigeāt coꝛpe tanquā ſubiecto ꝛ qūo non: lib. 1. car. 21. co. 2. linea 1
Anime aliqua operatio an ſit: q̄ neq̄ꝫ ſubiectiue: neq̄ꝫ obiectiue: ſiue diſpoſitiue coꝛpoꝛalibus indiuiduis indigeat: li. 1. car. 21. co. 2. linea 11
Anima itellectiua an coꝛpoꝛe egeat: vel aliquo coꝛpoꝛali extrinſeco ab ea: libꝛo. 1. car. 21. co. 3. linea 5
Anima ſeu ītellectus an ſm opōnē ita abſtractus eſſe dēat: ꝙ coꝛpoꝛe nō indigeat: lib. 1. car. 21. co. 3. linea 10
Aīe ꝑpa operatio que ſit: ꝛ q̄ cōis: lib. 1. car. 21. c. 4. li. 67
Anime intellectiue an aliqua ꝑpꝛia operatio inſit: q̄ ſibi in illo pꝛioꝛi ſeparatim inſit: in quo nōdū ad coꝛpus deſcēdit: lib. 1. car. 21. co. 4. linea 66
Anime oēs actiones ꝛ paſſiōes vtrū nō inueniat p coꝛpis cōicationē: ꝛ ſunt cū hoc actiones ꝛ paſſiones in reb⁹ in coꝛpoꝛe exiſtentibus: lib. 1. car. 22. co. 1. linea 19
Anime in actionibus ꝛ paſſionibus vtrū aliqua hñs cōicationem cum coꝛpoꝛe inueniat: nec egeat re in coꝛpoꝛe exiſtente: lib. 1. car. 22. co. 1. linea 22
Animam regere coꝛpoꝛe vel non egere qūo intelligat: lib. 1. car. 22. colum. 1. linea 33
Anime duplex eſt intelligere: phantaſticuꝫ. ſ. ꝛ abſtractiuū: lib. 1. car. 23. colum. 2. linea 30
Aīa a coꝛpe abſtracta qūo ītelligat: li. 1. c. 23. co. 2. linea 64
Anima cur coꝛpoꝛi cōcreta intellectiōe phātaſmatibus concreta intelligat: abſtracta aūt intelligat intellectiōe a phātaſmatibus abſtracta: lib. 1. car. 23. co. 2. linea 65
Anime de intellectione poſt moꝛtē qd magis Ariſtotelis dictis conueniat: vel ſaltē his que conſequunt ab ariſtotelis dictis: lib. 1. car. 23. co. 2. linea 67
Anime an fruſtra coꝛpibus vniant: ſi nihil eoꝝ repoꝛtent: q̄ anime in vita didicerint: lib. 1. car. 23. co. 4. linea 16
Anima an ſemp a coꝛpe moueat: vel ipſa coꝛpus moueat: tanq̄ꝫ eius domina: lib. 1. car. 24. co. 4. linea 43
Aīe paſſiones cōiuncti ſunt: lib. 1. car. 25. co. 2. linea 20
Aīa intellectualis alio ꝛ alio[o] capta quonā mō de cōſideratiōe phyſica ꝛ metaphyſica exiſtat: li. 1. car. 26. co. 1. li. 8
Anima ſm Ariſt. ex Simplicij ſentētia: eſt id quod mouet: libꝛo. 1. car. 29. colum. 3. linea 19

Anima ſm Democritū quid ſit:lib.1.car.29.co.4.lin. 11
Anima rationalis media quomodo cuncta cognoſcat:li.1.car.31.colum.4.linea 12
Anima q̄ eodē ⁊ diuerſo ꝯſtat q̄uā ſit:li.1.c.31.c.4.li. 22
Anima ſm Platonem ex quibus ꝯſtet ⁊ de eodē varia opinio:lib.1.car.32.co.2.linea 59
Aīa ꝯ̄ mēte diogenis vn̄ hꝫ vt moueat̄:li.1.c.32.co.4.li. 30
Anima ſm Ariſt.mentē:an p̄nᵐ exiſtat:vt oīa cognoſcat:⁊ q̄uo moueat ⁊ moueatur:lib.1.car.34.co.1.lin. 54
Aīam dicere eē in loco:an abſurdū ſit:li.1.c.36.co.4.li. 7
Anima q̄uo non alteretur:lib.1.car.36.co.4.linea 52
Aīe an motus ⁊ quies nā cōpetāt:lib.1.c.37.co.2.lin. 36
Animam eſſe ex elementis an omnes antiqui opinati ſint:lib.1.car.37.colum.3.linea 22
Aīa an eodē motu quo corpus moueat̄:li.1.c.38.c.1.li. 5
Animarum reditum in corpora q̄uo Plato ⁊ Ptolemeus probauerint:lib.1.car.38.co.2.linea 43
Aīa q̄uo moueri ꝑ ſe dici poſſit:ſi ab alio:vel alterius motu moueatur:lib.1.car.38.co.3.linea 63
Anima an ſm q̄ꝺ aīa eſt moueat̄:vel ſm ſubāꝫ:q̄n ſm accidens mouetur:lib.1.car.39.co.1.linea 39
Anima ſm Platonem quomodo recta prius facta fuerit:lib.1.car.40.colum.1.linea 39
Aīa an ſaltē motu ꝑfectiuo moueat̄:li.1.c.44.co.3.li. 43
Anima omnis an actus primus ⁊ ſecundus dici poſſit:libro.2.car.53.co.3.linea 59
Anima celi an ſit actus corporis phyſici habentis vitaꝫ in potentia:lib.2.car.54.co.4.linea 38
Anima an ſit ſuba vt actus corporis phyſici ⁊ vitam in potentia habentis:lib.2.car.55.co.1.linea 12
Aīa ꝙ ſuba exiſtat an demr̄ari poſſit:li.2.c.55.co.1.li. 55
Anima cū p̄ns vtriqꝫ actui ſit p̄.ſ.⁊ ſcd̄o:an in vtroqꝫ tempore inaiato inueniatur:lib.2.car.55.co.4.linea 2
Anima nutritiua quomodo in animali inueniatur:libro.2.car.55.co.4.linea 8
Anima nutritiua plura opa hꝫ:li.2.car.55.co.4.lin. 28
Anime opōnes an in ſomno vacent:lib.2.c.55.c.4.li. 48
Anima an primus actus ſit:libro.2.car.55.co.4.lin. 57:⁊ eo libro.2.car.56.co.2.lin. 23
Anima cum genita non ſit:quomodo prior generatiōe aſſignetur:lib.2.car.56.co.3.linea 62
Anima an primitate generationis actus primus exiſtat.lib.2.car.57.col.1.linea 51
Anima celeſtis an actus corporis organici dici debeat:li.1.car.57.colum.2.linea 59
Anima ⁊ alie anime q̄uo diuerſimode actus corporis eē dicantur:lib..2.car.57.co.3.linea 61
Aīa an corpus organicū habeat:li:2.c.58.colū.1.lin. 16
Anima quelibet ſm Plotinum q̄uo in eternitatis:⁊ tēporum oriçonte ſita ſit:lib.2.car.58.co.2.linea 8
Anima an ſit act⁹ corporis organici:q̄m̄ eſt lapide ꝑfectior vel imꝑfectior aīa celeſti:lib.2.car.59.co.1.lin. 42
Anima dr̄ ſuba ſm formaꝫ:⁊ ſuba ſm rōnem:⁊ q̄ꝺ qd erat eē corporis phyſici organici:lib.2.car.59.co.2.linea 24
Anima intellectiua an ſubalis forma corporis exiſtat:lib.2.car.60.co.1.linea 52
Animā eſſe ſubam ꝑ ꝑ qd Ariſt.exemplo probans exēpluꝫ de organicis in artificialibus poſuerit:non aūt de alijs artificialibus:lib.2.car.60.co.2.linea 2
Anima an viuētis corporis ps exiſtat:li.2.c.60.col.4.li. 5
Anima ꝙ ſit forma perficiens atqꝫ informans humanū corpus an ex anime diffinitione colligi poſſit:libro.2.car.60 colum.4.linea. 47
Anima intellectiua ſecundum mentem Auerrois:Simplicij ⁊ Themiſtij quid ſit:⁊ etiam ſecundum opinionem ſancti doctoris:li.2.car.61.col.1.li. 40
Anima intellectiua quomodo humano corpori concreta ⁊ ſeparata ſit:lib.2.car.61.col.2.li. 64
Anime per partem quid Ariſto.intelligat:⁊ ēt qd ꝑ totam animam:lib.2.car.62.col.1.lin. 19
Anima hoīs plures ꝑtes hꝫ.ſ.intellectiuā:ſenſitiuā:⁊ vegetatiuā:li.2.car.63.col.2.lin. 61
Anima hoīs ſm quaſdam partes ſeparabilis ē:ſm autem quaſdam non:lib.2.car.63.col.3.li. 14
Anima quelibet cur corpore vtat̄:li.1.car.63.col.3.li. 52
Anima q̄uo ē quedā ſimplex vnitas oībus poſitionū differentijs ipm̄ corpus mouēs:lib.2.car.63.col.4.li. 39
Anime ⁊ partium anime appellatione ſꝫ Themiſtiū:Simplicium:⁊ Alexandrum qd veniat:⁊ eoꝝ expoſitionū impugnationū impugnatio:lib.2.car.14.col.3.li. 64
Anima cur ſecundum quaſdam partes eius ſeparetur:ſecūdum autem quaſdam partes ia ſeparabilis ſit:lib.2.car.64.colum.3.lin. 42
Anima an ſecundum partes aliquas ſeparata ſit:lib.2.car.64.colum.3.lin. 56
Anima intellectiua poſt morteꝫ cur ſeparata dicatur:li.2.car.64.colum.4.lin. 42
Anima in ſeparatione a corpore nihil ſubſtātie deperdit:li.2.car.64.col.4.lin. 42
Anima ſeparata an poſt mortem ſecundum ſanctum Thomam anima ſit:⁊ quid ſm alios:li.2.car.64.col.4.li. 53
Animam cum intendebat philoſopus eſſe principium:cur non appoſuerit differentiā inter animatā ⁊ nō aīatam:li.2 car.66.colum.3.lin. 48
Anima an ſeipſa mobilis ſit:⁊ corpus ꝑ aīaꝫ:ſicut ſeipſa viuens eſt lib.2.car.66.col.3.li. 50
Anima eiuſdē ſpēi cum anima ſpecifica ⁊ ꝓpria an in aīalis annuloſi deciſi ꝑte remaneat:li.2.car.69.col.3.li. 60
Anima quomodo in vna planta eſt vna ⁊ ꝑtāte plures:vtꝫ ſicut eſt vna forma in ſimilaribus:qua totū dr̄:⁊ q̄lꝫ ps eodē noīe ac rōne:lib.2.car.70.col.1.linea 30
Anima an in parte animalis inſecti remaneat:cum ipm̄ aīal deciditur:lib.2.car.70.co.2.linea 5
Anima oīs an diuiſibilis ſit:lib.2.car.70.co.3.linea 1
Aīa vtrū gradualr̄:vel eſſentialr̄:vel integralr̄:vel quantitatiue diuiſibil̄ ſit:lib.2.car.71.co.3.linea 32
Anima humana an in partes eſſentiales diuiſibilis exiſtat:lib.2.car.70.co.3.linea 42
Anima an diuiſibilis ſit ſecundum diuiſionem dimenſiuam in partes quātitatiuas:ſiue integrales:ea.ſ.diuiſione:qua totum ipm̄ diuidit̄:cui⁹ eſt pars:li.2.car.70.co.3.li. 47
Anime trifariam eſſe dicuntur:lib.2.car.71.co.1.lin. 53
Anime vnione ad materiam due poſitiones eſſe dicuntur:lib.2.car.71.co.4.linea 63
Anima trifariā totū eē pōt:li.2.car.72.co.4.linea 20
Anima aliqua tota ſecundū eſſe an in toto ⁊ in qualibet parte dici poſſit:lib.2.car.72.co.4.linea 41
Anima rationalis propter quid anime alterum genus eē videatur:lib.2.car.73.co.2.linea 63
Anima poteſt intelligi a corpore ſeparari ſecundū duos modos:lib.2.car.73.co.2.linea 63
Anima an ſua potentia ſit:lib.2.car.74.co.1.linea 11
Anima an a ſuis potentijs differat:quibus operationuꝫ diuerſarū principiū exiſtit:lib.2.car.74.co.2.linea 36
Anima an certum corpus perficiat/vel temere per corpora vagetur:lib.2.car.77.co.2.linea 9
Anima nulla ſecundum philoſophum nec eſt:nec ſine corpore eſſe pōt:lib.2.car.77.co.2.linea 20
Anima ſecundum ſancti Thome opinionē quid poſt mortem eſſe dicatur:lib.2.car.77.co.2.linea 61
Anime tres quare ſunt:potētie quinqꝫ:⁊ quatuor gradus:lib.2.car.77.co.4.linea 37
Anime gradus vegetatiuus an fructibus ⁊ plantis tantum inſit:vel an his:⁊ cum eo etiam ſenſitiuus:lib.2.car.78.columna.2.linea. 62
Anima an oīum accn̄tiū effectrix cā ſit:⁊ alia multa de iſta materia:lib.2.car.8.col.2.li. 63
Anima effectiua cā ē ſuaꝝ potētiaꝝ aptitudinalr̄ acceptaꝝ:lib.2.car.80.col.3.lin. 60
Anima eadem in homine an ſit intellectiua ſenſitiua ⁊ vegetatiua:in animali vero eadem ſit:vegetatiua ⁊ ſenſitiua:li.2.car.83.col.3.lin. 5
Animas ponendi modus ſecundum doctores qualis eē dicatur:lib.2.car.84.col.2.li. 60
Aīa intellectiua in maribus fetui.30.die accedit in femellis autem.45.harum autem medium eſt.37.vel.38.dierum tempus.lib.2.car.85.col.1.li. 2
Anima eſt cauſa agens corꝑis nō ſm ſbam:ſed quo ad ipſa opera:li.2.car.88.col.4.li. 48
Anima ſm philoſophum an ſit uiuētis corporis cauſa:lib.2.car.89.col.3.li. 14
Anima an rationalis corporis viuentis cauſa ⁊ p̄ncipiū exiſtat:lib.2.car.89.col.3.lin. 21
Anima rationalis quomodo in ſe perfecta cōſiſtat:libro.2 car.89.colum.4.lin. 4
Aīa prima an ſecundum animalium numerum multiplicata ſit an vero vna:⁊ ſi non ſit multiplicata ſm aīalia:an ſaltem ſm hoīes:li.2.car.89.col 4.li. 17
Anima rōnalis q̄uo ſit forma:q̄uo finis:⁊ quomodo agēs:lib.2.car.89.col.4.lin. 33
Anima an ſolū cā eſſendi exiſtat:li.2.car.90.co.1.li. 20
Anima an ſit cā effectrix motiuū oīuꝫ qui in viuēte corꝑe ſunt:li.2.car.90.col.2.lin. 28
Anima de intellīua corporis humani reſpectu q̄ verificētur lib.2.car.90.col.2.lin. 32
Anima an potētia aīe diffiniat̄:li.2.car.96.col.3.li. 16
Anima an a fine diffiniat̄:li.2.car.96.col.3.li. 24
Anima an ſit regula cognoſcitiua:an naturalis.lib.2.car 97.colum.2.lin. 48
Anime parte:qua cognoſcit ⁊ ſapit:quid aīa intelligat:li.2 car.140.colum.4.li. 20
Anima intellectiua q̄uo ſe ⁊ ſuum intellectū agentem intelligat:lib.3.car.158.co.3.linea 17
Anima intellectiua ſecundum Auerroeꝫ quomodo cōpleta ſit:⁊ ſit quartum genus entis ex intellectu agēte ⁊ poſſibili tanquam ex ſimilibus materie ⁊ forme compoſituꝫ:lib.3.car.159.co.2.linea 10
Anime intellectiue origo qualis tam ex parte agentis q̄ꝫ patiētis:lib.3.car.160.co.4.linea 60
Anima quo pacto in eodem temporis inſtāti creationis terminus exiſtat:lib.3.car.161.co.1.linea 56
Anima vtrū poſt mortē remaneat:an eſſe deſinat ipſo compoſito deſinente:lib.3.car.161.co.2.linea 2
Anime mortalitas ⁊ immortalitas ſicut ex obiter dictis ab Ariſto.reperit̄:ita ex obiter dictis ab eo nihil certi habet̄:lib.3.car.161.co.2.linea 7
Anima an in eēndo a ſuo corpore depēdeat:vijs pluribus oſtenditur:lib.3.car.161.co.3.linea 14
Anima quomodo tribus modis cognoſcere poſſit:lib.3.car.169.colum.2.linea 51
Anima intellectiua eſt ex impartibili ſubſtantia:que participatus itellectus dicitur:⁊ ex ſubſtātia circa corpus partita:lib.3.car.185.co.1.linea 38
Aīa q̄uo formas īdiuiſibilis ītelligat:li.3.c.184.c.1.li. 52
Anime paruulorum q̄uo ſm originem celeſtis patris faciē videant:lib.3.car.196.co.4.linea 50
Anima q̄uo quodāmodo eſt oīa:non aūt ſimplr̄:lib.3.car.205.co.4.linea.57.⁊ car.206.co.1.linea 45
Aīa an ſit oīa aut ſenſibilia:aut ītellibilia:li.3.c.206.c.1.l. 59
Aīa q̄uo ipſi manui aſſimilet̄:lib.3.car.206.c.2.lin. 61
Anima an ſolū oīa cognitione ſit:li.3.car.206.co.1.li. 61
Anima ſm Platonē in lipopſichia ⁊ extaſi atqꝫ ſomno longe melius q̄ꝫ in vigilia intelligit:⁊ futura videt:⁊ ſecus tn̄ ſm Ariſto.lib.3.car.209.co.1.linea 41
Anime potentie quot ſint:lib.3.car.209.co.4.linea 10
Anima celi an ſit intellīus celum ipſum perficiens atqꝫ informans:lib.3.car.222.co.1.linea 54
Anima ſm Ariſt.triplex.ſ.vegetabilis:ſenſibilis:⁊ intellectiua:lib.1.in prohe.car.1.co.2.lin. 41
Anima vna an ſex animas facere dicatur:lib.1.car.31.colum.2.linea 60
¶Animatum ⁊ inaiatum q̄uo differāt:⁊ an oē:q̄ꝺ mouet̄:aiatum ſit:lib.1.car.29.col.2.linea 10
Animata ſeu viua bifariam conſiderari poſſunt:lib.2.car.78.colum.1.linea 42
Animalium accidentium vtrum ſicut dent̄ quedaꝫ cōia ⁊ quedam propria:ſic ēt nālium atqꝫ corporalium q̄dā cōia:quedam propria dentur:lib.1.car.9.co.1.linea 40
Animalia obita extinctaqꝫ ex conceſſis a Zenone an iteruꝫ aiari poſſit:li.1.car.38.co.2.linea 33
Aīalibus in quātis eoꝝ aīe ſint p̄ncipales:ſiue cauſales extendendi rationes:lib.2.car.71.co.4.linea 48
Aīalibus oībus an appetitiuū inſit:li.2.c.79.co.2.li. 62
Animal quod eſt ſenſitiuoꝝ minimū ⁊ vltimum quod ſit:lib.2.car.82.co.4.linea 46
Aīalium oīe quot ſint:lib.2.car.113.co.3.linea 53
Animalia eodem modo vocant:quo ꝯcipiūt duplr̄:aut ꝯcipere poſſunt.ſ.ꝯfuſe:⁊ diſtincte:lib.2.car.114.co.1.li. 4
Animal omne ab inanimato quomodo differat:lib.3.car.209.colum.3.linea 16
Animalia imperfecta que ſecundum Ariſt.dicantur:lib.3.car.217.colum.1.linea 56
Anima irrationabili an ab altero animali aliquid ſignificetur:lib.3.car.225.co.2.linea 63
¶Appetere cū ſit anime opus:cur ſicut philoſophus enumerat intelligere ⁊ mouere:non enumerat etiam appetere:lib.2.car.66.co.3.linea 54
¶Appetit⁹ an ſine intellīu moueat:li.3.c.213.co.3.li. 3
¶Appetitus rōnalis que eſt voluntas ⁊ appetitus ſenſitiuus non ſunt proprie contrarij:cum in eodē ſubiecto ſucceſſiue fieri apti non ſint:li.3.car.214.co.4.linea 36
¶Aq̄ ⁊ aer quotuplr̄ ꝯſiderari pn̄t:li.2.car.225.c.4.li. 8
Aqua pura per poſſe:vel impoſſe ſi det̄:⁊ calida fiat:quonāmodo calefiet:libro.2.car.125.co.4.linea 47
¶Argumentum tribus modis fit.ſ.per ꝯuerſionem:ꝑ cōtrapoſitionem:ab oppoſito ꝯſequentis ad oppoſitum antecedentis:lib.1.car.22.co.4.linea 57
Argumentū an liceat facere ex oppoſito antecedētis ad oppoſitū ꝯſequētis:lib.1.car.24.co.1.linea 48
Argumentū ex duabus affirmatiuis non tn̄ niſi ꝑ accidens:per ſe aūt non:lib.3.car.147.co.2.linea 20
¶Ariſtoteles in metaphyſica ⁊ theologia oēs alios nāles preceſſit:lib.1.in prohe.car.3.co.1.linea 47
Ariſtotelis errores in morali.phīa facile refelluntur:lib.1.in prohe.car.3.col.1.linea 59
Ariſtoteli errores falſo attributi circa ipſi⁹ mores facile cōfunduntur:lib.1.in prohe.car.3.co.2.linea 14
Ariſtotelis ꝯſuetudo ſm Platonem in referendis antiquorum opionibus:lib.1.car.31.co.4.linea 62
Ariſtoteles ſenſib⁹ ⁊ nālibus rōnib⁹ quonſqꝫ ad aīe imortalitatē ꝑuenire potuerit:lib.3.car.161.co.2.linea 3
¶Aſteres q̄ ſtelle dicant̄:lib.1.car.34.co.1.linea 34
¶Artes ſm nobilitatem ⁊ ignobilitatem adinuicē tribus modis differunt:lib.1.car.2.co.3.linea 61
¶Attomi qd ꝓprie dicant̄:li.1.car.29.co.4.linea 57
Atomoꝝ aeris attractiue quot auxilia fiāt:li.1.c.30.co.2.l. 7
¶Auditio q̄uo a ſono foriſeco cēſeat̄:li.2.c.111.co.3.li. 46
¶Auditus an fiat:ſi intra ſpheram primaꝫ auris ponatur:

libro.2.car.112.colum.1.linea 33
¶Auempace fuit hiſpanus ⁊ Auerrois p̄ceptor: Abubacher aūt ſocius: lib.3.car.150.co.2.linea 49
¶Auerrois ꝯfuſor fuit librorum Ari.li.1.c.37.co.1.lin. 37
Auerrois expōnes ſū plerūq₃ extorſiōes: li.1.c.37.c.2.l.11
¶Autor de intelligētia q̄ fuerit: li.1.in ꝓhe.c.1.c.1.li. 30

B

Babylonienſis Alpharabius fuit: li.3.c.196.co.4.li. 9
¶Baſiliſcus q̄uo hominem interficiat: ⁊ ab eo interficiat: lib.3.car.225.colum.2.linea 15
¶Beandi medium ſm Auerroem ⁊ catholicos qd ſit: lib.3.car.205.co.1.linea 28
¶Beatificam ad viſionem q̄uo aſcendamus: ⁊ quo ordine: lib.3.car.204.co.2.linea 58
Beatificum actum phi negauerunt ⁊ beatitudinem obiectiuam poſuerunt: lib.3.car.205.co.2.linea 42
¶Bti intellectio an ſit noua vel eterna: li.3.c.203.c.1.l.14
Beatus atq₃ felix vtrum in rerum na͞ aliquis homo exiſtat: li.3.car.204.colum.4.linea 61
Beatitudo de mēte ꝑipateticorū de⁹ē: li.3.c.205.c.1.lin. 50
Beatitudinis modus: q̄ deus alicui btitudo ſit ſm phos qd ſit: ⁊ qd ſm Auer. ⁊ catholicos: li.3.car.205.co.1.lin.60
Beatitudinis mediū ſm catholicos eſt duplex: remotū qdē qd eſt bone actiones: quas Ariſt. heroicas vocauit: doctores xp̄iani meritorias: nō tn̄ de condigno: ſed de congruo: mediū aūt ꝓpinquū lumē beatificū: qd glorie lumē appellat: qd imediate aiam ad gloriam diſponit: ⁊ alia multa de iſta mā: lib.3.car.205.co.2.linea 20
Beatitudo ſm catholicos eſt duplex altera. ſ. formalis: q̄ eſt actus beatitudinis in aīam beati a deo ꝓductus: altera obiectiua q̄ ipſe deus ē: lib.3.car.205.col.2.li. 37
Beatitudo eſt deus homini libere ⁊ ꝯtingēter ſm catholicos: ac ipſe deus libere ⁊ ꝯtingēter i aia beati actū beatificū ꝓducit: phi aūt aſſeruerunt: deū eē alicui beatitudinem neceſſitate nāe: lib.3.car.205.col.2.li. 44
Beatitudini an phi ꝑparent actiones ab heroica virtute ꝓficiſcētes: omni dei influētia circūſcripta. libro.3.car.205 colum.2.linea. 49
¶Belentica: logica ⁊ deliberatiua eadem virtus eſt: lib.3.car.217.col.2.lin. 63
¶Bis dicē nō nocet qd bn̄ dr̄: lib.3.car.207.col.4.li. 55
¶Bonitas tactus facit ad prudētiā: ſapientiā: ſubtilitatē ingenij: qm̄ ipſa tactus bonitas temperamenti bonitatem facit. lib.2.car.115.col.2.lin. 60
¶Bona an ſit quedam inſtantia phi in ſilibus facta de guſtu ad tactum: lib.2.car.122.co.4.linea 44
Bona an ſit iſta conſequentia philoſophi: intellectus eſt immiſtus intelligibilibus: ergo eſt incorporeus atq₃ immālis: que queſtio eſt pulchra: ⁊ ſumme deſiderabilis: lib.3.car.146.co.1.linea 34
Bona conſequentia: vel bonum enthymema tenet in v̄tute alicuius boni ſylli: lib.3.car.199.co.2.linea 53
Bonum an ſit hoc enthymema: ſi non ſciremus compoſitionem rationalis anime: intelligentiarum multitudinem nō ſciremus: lib.3.car.151.co.4.linea 16
Bona omnis actio non eſt ſecundum theologos meritoria: ſed que gratuita eſt: ac procedens a ſpeciali dei influētia: que gr̄a appellatur: lib.3.car.305.co.2.linea 51
¶Bonum illud dr̄: in cuius eſſe operatio cadit: lib.1.car.1.columna.1.linea 59
Boni priuationem malum dicit: quando malum nihil poſitiui dicit: ſed ſolam boni priuationem: lib.3.car.186.columna.1.linea. 29
Bono ⁊ malo quomodo verum ⁊ falſum in eodem genere ſint: lib.3.car.193.co.2.linea 65
Bonum ⁊ malum an in intellectu practico exiſtant: verum autem ⁊ falſum in intellectu ſpeculatiuo: lib.3.car.194 columna.3.linea 32
Bonum omne an appetibile ſit: libro.3.car.214.colum.1.linea 43
¶Bruta animalia an ⁊ quomodo de futuro conſiderent: libro.3.car.215.colum.1.linea 13
Bruta aialia an prudētiā habeāt: lib.3.car.225.c.1.li. 33
Bruta an ⁊ quomodo diſcurſum habeāt: libro.3.car.218.columna.1.linea 15

C

¶Cādauenſis doctor malignus ⁊ erroneus de aiarum pluralitate ꝯ oēs digladiatur. lib.2.car.85.colum.2.linea 2
¶Caro qd eſt inſtrm tactus: an vna vel plura exiſtat: li.2.car.120.co.4.linea 13
Caro apud Ariſt. ſm Simpl. nō ſenſoriū tactus intellit: ſed vlr corp⁹ ⁊ organū idifferēt oim ſenſuū: li.c.134.c.4.li.21
Catholici an ſicut de aia ſentiūt: ita Alexander de intellu: libro.3.car.196.co.3.linea 61
¶Cauſa in actu ⁊ effectus in actus ſimul ſunt ⁊ non ſunt: libro.2.car.132.colum.3.linea 15
¶Celeſtia vtrū ſenſus hēant: lib.3.car.222.co.4.lin. 52
¶Celum viuens equiuoce dr̄ tam ex parte aie q̄₃ ex p̄te corporis: libro.2.car.63.co.2.linea 10
Celū ſm Jamblicū ē ignis purus: lux vo ē ei⁹ forma ſubalis: lumen vo corpus, ſeu illius imago: quo fit: vt lux formalr frigiditati ꝯriet: lib.2.car.106.co.2.linea 65
Celum cum ingenerabile ſit: cur ſenſum non habeat: lib.3.car.222.co.4.linea 42
¶Circulatio aie itellue ſola ē: li.1.car.40.co.2.linea 20
Circulus i demrone q̄uo fiat: ⁊ vtrum imediate iuēta eā circulus fiet: an itell's circa illā negociet: ⁊ in quo demronis genere ſecūdus ꝓceſſus fiat: lib.1.car.18.co.2.lin. 20
¶Cogitatiua q̄uo a mā abſtrahat: li.2.c.102.c.1.lin. 62
Cogitatiua an cōprehēdat ſubas ꝑticulares ⁊ vlr indiuidua formarum decē p̄dicamētorum: lib.2.car.102.co.1.linea 66
Cogitatiua an min⁹ ſpūal memoratiua ſit: li.3.c.164.c.3.l.65
¶Cognitio eſt duplex ſicut duplices ſunt res: que cognoſci poſſunt: lib.1.car.23.co.3.linea 53
Cognitio: qua primā formā intelligimus: cur ſpālis: ſeu circumplexa dicatur: lib.3.car.169.co.1.linea 34
Cognitio eſt duplex. ſ. cōpoſitoria: qua cōponimus vltimam cām cum effectu: ⁊ reſolutoria: quando effectu₃ in cauſas reſoluimus: lib.3.car.169.co.2.linea 37
Cognitio oīs ſimplex an intuitiua vel abſtractiua exiſtat: libro.3.car.204.co.4.linea 25
¶Cognitum primum ſm quoſdam eſt ſpecies ſpāliſſima: lib.3.car.169.co.1.linea 24
¶Color ſm aliquos duplex eē h₃. ſ. phyſicū in mā ⁊ itētionale v₃ ſilitudinariū ad ꝑmū eē in medio. ſ. ⁊ ſenſu: ⁊ idē in oībus ſenſibilibus: lib.2.car.100.co.2.linea 61
Color eſt forma ſimplex: ⁊ ꝓ ſui eſſe eget aliquo per modū mǟ: ⁊ aliquo per modū agentis: ⁊ aliquo per modum ſubiecti: lib.2.car.104.co.3.linea 54
Colore multa vacātia ſunt: quorum nullū colorem ſuſcipit: vt auditus ⁊ alia: lib.2.car.106.co.4.linea 10
Color ꝓpri⁹ vniuſcuiuſq₃ q̄uo i lumie videat: cū ⁊ ꝑſpicuu₃ illuminatū i lumie videat: lib.2.c.106.co.4.linea 57
Color an ⁊ q̄uo in tenebris videat: li.2.c.107.c.1.lin. 12
Color nicedule cur i die vt lucid⁹ videat: li.2.c.107.c.1.l.17
Color nicedule an alia qualitate de die videat: ⁊ alia de nocte: lib.2.car.107.co.3.linea 23
Color i me° an eē exneū vel nālr hēat: li.2.c.108.c.2.li.20
Color ꝑꝑ qd in me° exneū colorē hēat: li.2.c.108.c.2.li.54
Color q̄uo oculum attingat: ⁊ q̄uo ipſe ſe medio miſceat: lib.2.car.118.co.3.linea 51
Color ſimpr: ⁊ color diaphanū mouēs ſicut idē ē apd auer. ita idē vle ⁊ idiuiduū: lib.3.car.153.co.2.linea 46
Colores ſolis ſicut nō mouēt viſu₃: nec ēt lux ſola: ita nec intentiones ſole intellm mouent: nec intell's agens ſolus: libro.3.car.175.colum.1.linea 64
Color q̄uo ad corpus coloratū habeat: ⁊ itelligibile ad phātaſma: ſilr color ad viſum: vle aūt ad phantaſma: libro.3.car.190.co.3.linea.28.⁊ linea 35
¶Comparabilia ei conuenire debent: in quo comparant: lib.1.car.3.co.2.linea 3
¶Cōparatio oīs iter entia poſitiua ē: li.3.c.177.c.1.li.54
¶Cōplexiones an nos ad ꝑturbationes neceſſitēt: vt melia ad timorē: ſanguis ad audaciam: cholera ad iracundiam: ⁊ phlegma ad māſuetudinē: lib.1.car.25.co.3.lin. 62
¶Cōpoſitio ex itellu agēte ⁊ itellu potētie vtrū ſit ex re ſ₃ eē: ⁊ re ſm aliud eē diuerſa: lib.3.car.153.co.4.lin.36.
Compoſitio in intelligētijs an dici poſſit cōpoſitio ex itellu agente ⁊ poſi: lib.3.car.158.co.1.linea 64
Compoſitio eſt triplex. ſ. eſſe ⁊ eſſentie: māe ⁊ forme: indiuidui ⁊ vlis: que tn̄ ſunt vnum in re: ſed diuerſorum reſpcū: lib.3.car.168.co.1.linea 11
Cōpoſitio vel diuiſio qd ſit: lib.3.car.181.co.2.lin. 32
Cōpoſitio an ꝑor diuiſiōe ſit: vlr ē₃: li.3.car.182.co.3.li.12
Compoſitio aliqua ſimplicium ſine tempore vtrum exiſtat: lib.3.car.182.co.3.linea 28
Cōpoſitio rei eſt duplex: quedā prima: vt hec: hō eſt: illa: hō ſuit: alia eſt rei cū re ꝑncipalr mediāte t̄pe: vt pluuia eſt aq̄ guttatim cadens: lib.3.car.182.co.3.linea 42
¶Cōpoſitum ex mā ⁊ forma quomodo in anima eſſe dicatur: lib.1.car.13.co.2.linea 41
Compoſiti vnitatis an plures cauſe eſſe poſſint: libro.2.car.57.colum.4.linea 49
Cōpoſitū an ſit ꝑfecti⁹ ens forma: li.2.c.58.c.1.lin. 4
Cōpoſitū an cā₃ hēat: qua vnū ſit: li.2.c.58.c.4.lin. 57
Cōpoſitū cū ſit ens ꝑꝑ formā: ⁊ vnū ꝓpter formam: vtrū forma ſit ens ⁊ vnū: lib.2.car.59.co.1.linea 27
Cōpoſitorum multiplicationis cā in eadem ſpecie que nā ſit: lib.3.car.157.co.1.linea 22
Cōpoſitū eſt duplex: vnū cui rn̄det phātaſma in ſenſibus: alterū cui nullū phātaſma rn̄det: li.3.c.189.c.3.lin. 65
¶Cōprehēſio ꝑ duo ſbta ꝑficit: quorum vnū ē ſbm: ꝑ qd ſenſus ſit verus: ⁊ eſt ſenſatū extra aiam: aliud ē ſbm: ꝑ qd ſenſus eſt forma exiſtēs ⁊ eſt ſenſus ipſe: li.3.c.151.c.1.li.36
¶Cōmune eſt Alexandro: Themiſtio: ac Theophraſto ponere intellm agētē ſeꝑatum immiſtum ac ſimplex: qd opiam ſed in intellu po° diſcrepant: lib.3.car.150.co.3.lin. 15
Conciliatio ac amicitia academicorum: platonicorum: peripateticorum: ac ipſorum theologorum circa primum ens: lib.3.car.154.col.1.linea 52
¶Concluſio peripateticorum cum motiuis de intellu imꝑmiſto: lib.3.car.146.co.1.linea 8
¶Concordia Platonis ⁊ Ariſt. ſm Simplicium quantum ad aie eternitatem: lib.3.car.180.co.2.linea 59
Concordia Auerrois cum Alex° ⁊ alijs de intellectu potentie copulatione: lib.3.car.196.co.3.linea 30
¶Concurrentia ad alimoniā ſunt aia tanq̄₃ ꝑncipale agens ⁊ inſtrm ⁊ potētia aie: lib.2.car.97.co.1.linea 1
¶Cōſequētia Ariſt. ſm Theophraſtum an valeat: oīa mouent motu locali: ergo aia pōt migrare ⁊ remigrare in corpus vn̄ ſemel exiuit: lib.1.car.38.co.2.lin. 18
Cōſequētia Auerrois an valeat: aia ꝑ ſe mouet: ig̃ mouebitur aliqua per ſe ſpē motus: lib.1.car.36.co.2.lin. 6
Conſequentia iſta an valeat: motus nō eſt ſuba aie: ergo eſt ꝑternālis: lib.1.car.41.co.4.linea 29
Cōſequētia iſta an valeat: ꝓhibēs elemēta diſſipari: aliquod elemētorum nō ē: g̃ eſt aia: lib.2.car.91.co.3.linea 60
¶Cōſiderare a cognoſcē in q° differat: li.1.c.7.c.4.li. 62
¶Conuerſio pro euerſione ab Auerroe ſepiſſime capitur: lib.2.car.74.co.2.linea 41
Conuerſio itell's ad nos q̄uo fiat: lib.3.car.169.c.3.li. 60
¶Corpus an ita ſit affectionū inſtrm quēadmodu₃ actiuū ſenſibilium: lib.1.car.24.co.4.linea 40
Corpus vtrū eodē mō ⁊ equalr ſit inſtrale ſubm ꝑturbationum ſicut ſenſationum: lib.1.car.25.co.3.linea 53
Corp⁹ nāle multiplex ſm Themiſtiū: li.2.c.56.c.3.li. 53
Corpus ⁊ aiam eē vnū trifariā intelligi pōt: aut. ſ. idētitate: aut rōne. aut vnitate: lib.2.car.58.co.2.linea 55
Corpa celeſtia an viuant: lib.2.car.68.co.1.linea 21
Corporis animati q̄uo aia finis: ⁊ corpus animatū finis aie: ⁊ corporis: lib.2.car.89.co.2.linea 53
Corporis animatio: anima rationalis: ⁊ intell's: ac deus ordine quodam ſe habent: deus enim eſt forma intell's: intell's forma aie: aia rōnalis forma aialis ac aiationis: aiatio autē forma corporis: lib.2.car.89.co.4.linea 30
Corpora oia naturalia an ſint propter animam vt illius inſtrumenta: libro.2.car.90.co.3.linea 47
Corpus ex vna parte luminoſum: ex altera parte opacū ac obſcurum: vtrum ſphericet lumē per oēs ꝑtes equales ſ₃ oēs radios equales: lib.2.car.110.co.4.linea 34
Corpora duo dura an in aqua vel aere ſe tangere poſſunt: libro.2.car.124.co.1.linea 25
Corpora noſtra quomodo ab elementis patiantur: libro.2.car.125.co.3.linea 49
Corpori q̄uo intell'us miſcibile ſit: ⁊ q̄uo ipſum corpus viuificet: lib.3.car.164.co.2.linea 42
¶Creationem quo pacto Ariſto. negauerit: ⁊ quam creationem: lib.3.car.160.co.1.linea 61
¶Credere aliquā ꝓpoſitionē eē veram: qm̄ nobis placet: nec falſam eē qm̄ nobis placet ſm Joannem Picum in ꝑtāte noſtra non eſt: lib.2.car.137.co.1.linea 24

D

¶Deceptio quomodo in anima eſt magis propria: libro.2.car.136.colum.3.linea 35
Decretum Auerrois: q̄ ois res citra deum eſt cōpoſita ex potentia ⁊ actu: lib.3.car.158.co.1.linea 54
Decretum primum Ariſt. eſt: q̄ intellectiua anima non eſt facta ante corpus eius: ſcdm decretū eſt: q̄ nō ex ſemine in lucē edatur: ſed extrinſecus accedat: ⁊ eius dubitatiōes circa hoc: lib.3.car.161.co.1.linea 6
¶Deliberans an vnam concluſionem ex tribus terminis faciat: lib.3.car.217.co.4.linea 31
Deliberatiuū an rōnatiuo idē ſit: li.3.c.218.co.1.lin. 31
¶Demones eē corporeos aiatos eoſq₃ hre intellm diſcretiuū ⁊ corpa eterna platonici dixerūt: li.3.c.222.c.3.li. 30
¶Demrones animaſtice vtrum demronibus ceterarum ſciētiarum certiores exiſtant: exceptis demonſtrationibus diuine ſcientie: lib.1.car.3.co.4.linea 36
Demōſtratio triplex: prima ſigni: ſecunda cāe: tertia ſimplr dicens cām ⁊ eſſe: lib.1.car.3.co.4.linea 45
Demro circularis an detur: lib.1.car.17.co.3.linea 17
Demronis gen⁹ an duplex eē dicat: li.1.c.18.c.3.lin. 28
Demōſtratione ſm Philoponum tria ſunt: ꝯceſſum: queſitum: ⁊ medium: lib.1.car.19.co.2.linea 57
Demratio i poſt aſſumēdo q̄uo ꝓcedat: li.1.c.41.c.3.lin. 5
Demōſtratio d₃ habere cōcluſionem talem qualem ꝑmiſſe continent: libro.3.car.145.co.2.linea 47
Demrone dāte cā₃ ⁊ eē qd auer. itelligat: li.3.c.164 c.2.li.15
¶Deus decreto Ariſt. nō ignorat mortalia: alioq̄n eēt hoie inſipientior: lib.1.car.48.co.4.linea 20
Deus ſm phm ē oia: vt mare ſtellas ⁊c. q: entis ꝑfectiones ꝯtinet qua oibus eminet: lib.2.car.84.co.4.linea 35
Deo vicinari ꝑꝑ qd vnūqdq₃ appetat: li.2.c.87.c.2.lin. 37
Deus nō itelligit niſi ſe: ⁊ nihil extra ſe: reliq aūt itelligentie ſm Auerroē aliud intelligunt: lib.3.car.153.c.3.li. 31
Deus quomodo omnia entia intelligat: ⁊ quo pacto medie intelligentie: item quomodo intellectus noſter habet: li.3.car.153.columna.4.linea 59

Deum quonam pacto vnuſquiſque oculis videat:libro.3.car.154.colum.1.linea 18
Deus quomodo oĩa ſciat:lib.3.car.154.co.2.linea 62
Deus a nullo intelligibili perfici põt nec realiter:nec intẽtionaliter:li.1.car.158.co.3.linea 7
Deus ꝛ ſubſtantie ſeparate an enunciabilia atqꝫ complexa intelligant:lib.3.car.188.co.1.linea 52
Deo q̃nã pacto vnuſqſqꝫ depẽdeat:li.3.c.203.co.1.li. 20
Dialecticus q̃uo diffões aſſignabit:li.1.c.27.c.1.li. 1
Dianoetica an poſſit vlia ꝛ ſingularia intelligere:componere:ꝛ diuidere:ac ſyllogiçare:lib.3.c.163.co.1.li. 32
Diaphaneitas que qualitas ſit:li.2.car.105.co.2.li. 22
Diaphaneitas quo pacto multis corporibus competat:li.2.car.105.colum.2.linea 43
Diaphanum duplex:lib.2.car.105.co.2.linea 29
Dicere ꝑ v̄ba an in tpe fiat:lib.3.car.188.co.4.li. 20
Dictio excluſiua excludendi vim nõ hꝫ a termino:cũ addit̃ niſi accñtalia a ſubã eius:lib.3.car.178.co.3.lin. 13
Dĩa inter Auerroem ꝛ Themiſtiũ ab Egidio poſita circa quandã expõnẽ Ariſt.an v̄a ſit:li.1.car.13.co.1.li. 13
Dĩa inter Auerroem ꝛ Themiſtiũ de intellĩone intellꝰ:ꝛ Auerrois dubitatio ꝯ ipſam:lib.3.car.160.co.3.li. 63
Difficultates tot cur Ariſt.in lib.de aĩa complexus ſit:libro.3.car.9.colum.4.linea 44
Difficl'tas circa methodũ tribꝰ mõis iuadit:li.1.c.x.c.2.li.37
Diffiniens qs nãlis erit:vtrũ is diffinitor:q eſt diffiniens circa mãm:rõnẽ aũt ignorat:aut qui eſt diffiniẽs circa rõnem ſolum:lib.1.car.27.co.4.linea 42
Diffiniens per formam ꝛ mãm an phyſicus:dialecticus:an artifex:an mathematicus:vel metaphyſicus exiſtat:lib.1.car.18.colum.2.linea 26
Diffinibile ſꝫ auer.triplex eẽ dꝛ:lib.1.c.10.co.4.lin. 58
Diffinitio eſt medium rei conueniens ad demonſtrandũ accñtia in eſſe ſubiecto:lib.1.car.7.co.4.linea 48
Diffinitio eſt nã:quidditas ꝛ forma ſecundum Auerroem:lib.1.car.8.colum.2.linea 33
Diffinitionum inueniendaruꝫ an aliqua via exiſtat:libro.1.car.10.colum.1.linea 65
Diffinitiones an ſint in re:lib.1.car.10.co.3.lin. 25
Diffinitiones inueniendi dicentibus vnam eſſe viam quot difficultates accidant:lib.1.car.10.co.4.linea 29
Diffinitiones completiue inueniunt̃ per cõpoſitionẽ:diſpoſitiue aũt per diuiſionem:li.1.car.11.co.4.lin. 15
Diffinitio q̃uo triplex ſit:lib.1.car.17.col.3.li. 44
Diffinitio ſm philoponũ eſt duplex.ſ.formalis ꝛ cauſalis:lib.1.car.19.colum.1.lin. 22
Diffinitio eſt etiam duplex:ſubiecti.ſ.ꝛ paſſionis:lib.1.car.19.colum.1.lin. 26
Diffinitio ariſt.data de ira an per formam ꝛ mãm eſſe dicatur:lib.1.car.17.col.3.lin. 43
Diffinitio quomodo eſt duplex.ſ.dicens mãm ꝛ formam:li.1.car.27.colum.2.lin. 24
Diffinitio vtrũ ꝯſtare poſſit ex mã tm̃:vel forma tm̃ completa:ꝛ ꝑfecta:li.1.car.27.col.3.lin. 26
Diffinitio ſecũda de ira data:q.ſ.ẽ feruor ſanguis circa cor an ꝑ formã ꝛ mãm data ſit:li.1.car.27.col.4.li. 2
Diffinitionem:que eſt ex mã cur philoſophus dicit eẽ phyſicam:lib.1.car.27.col 4.lin. 21
Diffinitionẽ q̃ datur ꝑ oĩa cauſaꝝ genera cur Ariſt.pretermiſerit:lib.1.car.28.col.3.lin. 48
Diffinitio:que formam dicit:ſi dialectica ſit:ad quẽ libꝝ dialectice attineat:li.1.car.28.col.3.lin. 57
Diffinitio dialectica a mathematica quomodo differat:li.1.car.28.colum.3.lin. 59
Diffinitio equiuoci ꝓponi nõ dꝫ:li.2.car.52.col.2.li. 3
Diffinitiones due aĩe cur aſſignãde.ſ.cõmuniſſima:q oẽs cõplectit̃:ꝛ vnicuiqꝫ ꝓpꝛia:li.2.car.52.col.3.li. 22
Diffinitio diuerſa de viuente ab Ariſtotele poſita:lib.2.car.54.colum.2.linea. 11
Diffõ aĩe an celeſtibus aĩabus ꝯpetat:li.2.car.58.co.2.li. 35
Diff õ aĩe an ꝛ quõ oibꝰ ꝯpetat:li.2.car.61.col.1.li. 33
Diffinitiões de aĩa plures ſm varios authores:ꝛ earuꝫ improbationes:li.2.car.63.col.3.li. 59
Diffõnũ pluriũ de aĩa intell'e:li.2.car.63.col.4.li. 62
Diffinitio que nã dr̃ demõſtrationis ꝯcluſio:ꝛ q̃ demonſtrationis principiũ:vel medium:li.2.car.65.col.4.li. 17
Diffinitio a philoſopho aſſignanda an vna vel tres exiſtat:lib.2.car.66.col.2.lin. 58
Diffinitione pꝛopꝛia anime quid ariſto.intelligat:lib.2.car.68.colum.4.lin. 29
Diffinitione ariſto.cur plus agat̃:q̃ꝫ ex dictis intelligat̃:li.2.car.69.colm.2.lin. 6
Diffinitio anime an ſit analoga:an equiuoca.an vniuoca:li.2.car.81.colum.2.lin. 13
Diffinitio data ab ariſt.de nutritiua an ſufficiens eſſe dicat̃:lib.2.car.97.colum.2.linea 67
Diffinitio ipſius intelligere eſt pati ab intelligibili perfectiue:lib.3.car.142.co.2.linea 44
Diffinitiõis ſcĩa eſt duplex:vna q̃ per diſſolutionem ſit:alia q̃ per compoſitionem:lib.3.car.169.co.2.linea 47
Diffinitio ꝛ ꝑfecta declaratio nõ niſi per conuenientiã:ꝛ differentiã cognoſcitur:lib.3.179.col.4.li. 9
Diffinitiones tribus modis fiũt:vno modo ꝑ genus ꝛ dĩaꝫ vltimam:alio mõ ꝑ genus ꝓpꝛiũ:ꝛ q̃ñ dĩa ignorat̃:tertio modo fit diffinitio ex genere ꝛ negationibus pꝛopꝛioꝝ:lib.3.car.181.colum.2.lin. 42
Diſiũctiua q̃ñ vĩ copulatiue hẽat:li.3.c.169.co.2.li.47.
Diſpõnes tres ſunt in intellꝰ:pꝛima eſt ſimpliciuꝫ appꝛehenſio:ſecunda cõpoſitio vel diuiſio:tertia iudicium ex rerum habitudine acceptũ:lib.3.car.181.col.3.li. 10
Diuiſibile multifariã itelligi põt:li.2.car.70.col.3.li.10.
Diuiſio actus in pꝛimum ꝛ ſm an oibus aĩabus ſimpl'r vlis ſit:lib.2.car.53.co.2.linea 23
Diuiſio pꝛima ſbe an ſit:alia corpoꝛea:alia incorpoꝛea:lib.2.car.54.colum.1.linea 53
Diuiſio duobꝰ modis capi põt:vno mõ enunciatiue:alioᶜ ꝑ intẽtione rei diuerſe ꝛ ſimplicis:li.3.car.182.co.3.lin. 21
Diuina ſolicitudine quid peripatetici intelligant̃:ꝛ quid alij:lib.2.car.87.co.2.linea 51
Doctrina eſt duplex:vna totalis:altera partialis:libro.2.car.52.colum.3.linea 62
Dubia in pꝛimo textu pꝛimi de aĩa:cur.ſ.phs nõ appoſuit in textu certiſſimoꝝ.Itẽ cum dixit opinãtes:melioꝝ ꝛ honoꝛabilioꝝ:vtraqꝫ ꝛc.ꝛ cur dixit:hiſtoꝛiaꝫ in pꝛimis ꝛc.lib.1.car.1.co.2.linea 11
Dubium in lr̃a:quid ariſto.intelligat per ea que ſunt in potentia:ꝛ qd per actũ:lib.1.car.12.co.1.linea 12
Dubium cur ariſt.in lr̃a ſuam diuiſionem ſecutus non ſit:libro.1.car.12.co.2.linea 12
Dubium in lr̃a:cur ariſto.diſputauerit vtrum anima ſit vna ſpecie:aut vna genere:aut ſpecie ꝛ genere diuerſa in diuerſis:lib.1.car.12.co.4.linea 17
Dubium in lr̃a:an.ſ.diffinitiones ſint vliũ:vel ſingulariũ:lib.1.car.13.co.3.linea 8
Dubium in lr̃a circa oꝛdinem q̃nũ ab ariſto.motarum:lib.1.car.16.co.2.lin.32.ꝛ co.3.linea 42
Dubiũ cur phs tex.cõ.11.dixerit vtile:cũ ꝙ qd ẽ nõ ſolum plibꝰ accñtibꝰ ꝓficiat:veꝝ ẽt neciũ ſit:li.1.c.17.c.1.li. 33
Dubium in lr̃a:q̃uo intelligere ſine corpoꝛe ꝛ phantaſmate eſſe poſſit:ꝛ q̃uo non:lib.1.car.20.co.2.linea 19
Dubium in lr̃a:an in diffõne ire phs ſibi contradicat:lib.1.car.27.colum.1.linea 55
Dubium in lr̃a:an oẽ:qđ mouet̃ aliquo illoꝝ motuum:corpus exiſtat.lib.1.car.36.co.2.linea 34

Dubium in litera:an omnes motus ſint in loco:libro.1.car.36.colum.2.linea 46
Dubium in lr̃a:an.ſ.phus diffinitiones cões dandas eſſe velit:lib.2.car.52.col.1.linea 60
Dubium in litera:an pars diffinitionis anime ſuperflua ſit:libro.2.car.56.co.4.linea 2
Dubium in lr̃a:an phs in quadam rõne fallaciam ꝯſequentis cõmittere videat̃:lib.1.car.57.co.3.linea 12
Dubium a Themiſtio motum/q̃uo aĩa tanq̃ꝫ forma in mã pꝛoducatur:lib.2.car.60.co.2.linea 5
Dubium in lr̃a motum:q̃uo maioꝛ vnius pꝛopoſitionis vera ſit:lib.2.car.60.co.3.linea 23
Dubium in lr̃a:cur in aĩe diffinitione de artificiali corpoꝛe:nõ aũt de nãli ph.exẽplũ accepit:li.2.car.60.co.3.li. 49
Dubium in lr̃a:q̃uo rõnale anime alteꝝ genus eſſe dicatur:lib.2.car.76.co.4.linea 33
Dubium in lr̃a:cur phs in tradẽdo oꝛdineꝫ de aĩa rõnali in tertio oꝛdinem cõuertit:li.2.car.77.co.3.linea 49
Dubium in lr̃a:an potentie ꝛ anime idem ſint:li.2.car.81.colum.3.linea 54
Dubiũ in lr̃a:cũ phs dederit aĩe diffinitionẽ ꝓpꝛiã:an bñ cõcludat illã eẽ q̃rẽdã ſm vnũq̃dqꝫ:li.2.car.82.co.2.li. 45
Dubiũ in lr̃a:cur phs adiecit corruptibiliũ:cũ dixit:quibus quidẽ ineſt logiſmus corruptibiliũ ꝛc.li.2.c.82.c.4.li.56
Dubiũ in lr̃a:nũquid in quadã rõne phi:equiuocationis fallacia cõmittatur:lib.2.car.97.co.1.linea 97
Dubium in lr̃a:quomã phus pꝛomiſit pꝛimo obiecta:poſt actus:ꝛ tertio potẽtias diffinire:ꝛ vltimo eſſentiã:ꝛ tñ oppoſitum fecit:libro.2.car.97.co.2.linea 63
Dubiũ in lr̃a:cur phs de ſolis viſibilibus diſſerat:non autẽ de viſibilibus actione:lib.2.car.107.co.4.linea 5
Dubium in lr̃a:an mediũ ſit in aere ꝛ aqua:vel in aere tm̃:lib.2.car.108.colum.1.linea 8
Dubium in lr̃a:an aliqua phi exẽpla ad pꝛopoſitum ſint:libro.2.car.112.co.2.linea 53
Dubium in lr̃a:cur in vocis diffinitione phs formalem cauſam tacuerit:lib.2.car.113.co.2.linea 29
Dubium in lr̃a:cur phs dixerit exceſſiua ſenſibilia non eſſe ſenſibilia:ꝛ tñ dixerit guſtum eſſe perceptiuuꝫ oium ſapoꝝ:lib.2.car.119.co.3.linea 27
Dubium in dictis Auerrois:an quoddaꝫ enthymema reperiatur:lib.2.car.122.co.1.linea 13
Dubium in lr̃a ſm Simplicium circa intentionem phi ſup lib.3.de aĩa:lib.3.car.139.co.4.linea 23
Dubiũ in lr̃a ſm Simpl'.cur phs de ſenſu ad intell'm tranſitũ fecerit:nõ traſeũdo ꝑ oĩa media:lib.3.c.140.c.1.li.36
Dubiũ in lr̃a:cur phs pꝛetermiſit q̃õnẽ ꝓpoſitã:nunquid.ſ.pars:qua cognoſcit ꝛ ſapit aĩa ſeꝑabilis ſit a mã ſm magnitudinem:aut non:lib.3.car.141.co.1.linea 24
Dubiũ ĩ lr̃a:an itell's v̄tꝰ paſſiua ſit:li.3.c.144.c.2.li. 46
Dubium an intell's poſſ oẽs formas mãles recipiat:ꝛ etiã cur mãles:ꝛ an oẽs ſciat:ꝛ quomodo ſit per ſe manifeſtũ:lib.3.car.144.co.3.linea 58
Dubiũ in lr̃a:q̃uo finis eoꝝ:q̃ phs de intell'u dicere ꝓpoſuit:pꝛincipio non conueniat:lib.3.car.155.co.2.linea 38
Dubia quatuoꝛ de aĩe moꝛtalitate:que de mente phi adducuntur:lib.3.car.161.col.3.linea 55
Dubium in lr̃a:quomodo intell's ꝛ intelligentie intelligant:lib.3.car.166.co.1.linea 53
Dubium in lr̃a:cur phs circa ſpeculationem de intell'u oꝛdinem conuertit:lib.3.car.181.co.1.linea 49
Dubium in lr̃a circa ea q̃ de intellectiõe diuiſibilium ꝛ indiuiſibilium phs dicit:lib.3.car.181.co.4.linea 31
Dubium circa quandam Themiſtij rationem in litera appoſitam:lib.car.185.co.4.linea 11
Dubiũ in lr̃a ſm Themiſtiũ:an ph.bis nõnulla verba repetat:itẽ cũ intell's ſit eternus:q̃uo vno pꝛioꝛ ſit:itẽ q̃uo ſcia ex actu ente fiat:lib.3.car.187.co.3.linea 33
Dubia in lr̃a per Alexandrũ mota:cur phs intell's dĩas repetat:lib.3.car.188.colum.1.linea 14
Dubia ſex ꝑ oꝛdinẽ tacta circa itellectiõis mãm:qbꝰ phs de ꝯdictiõe ꝛ ẽt de mẽdacio argui v̄:li.3.car.200.c.3.lin. 3

E

Echo q̃uo fiat ab aere intra domũ ꝯtẽto:ꝛ alia multa de echo generatione:lib.1.car.110.co.2.linea 39
Echo an ſemꝑ vel q̃ñqꝫ generet̃:lib.2.c.110.co.3.li. 27
Effectus nouus ab agente inuariabili ꝛ eterno ꝓuenire non poteſt:lib.3.car.149.co.1.linea 44
Elemẽta:ſiue pñᵃ ex qbꝰ aĩa ꝯſtat:q̃ ſint:vt reꝝ pñᵃ cognoſcat:ꝛ ipſas res,q̃ de illis emergũt:li.1.c.31.co.3.li. 43
Elem ẽta vl' pñᵃ oium reꝝ q̃nã ſint:lib.1.c.31.co.3.li. 52
Elementũ ſimplex ſm antiquoꝝ opinionem pꝛofũdo aere videtur:lib.2.car.123.co.4.linea 47
Elementa dupl'r cõſiderat̃:vno mõ ſm nãm:ꝛ ſic tactu tm̃ percipiuntur:ꝛ ita celuꝫ viſui:ignis odoꝛatui:aer auditui:aqua guſtui:ꝛ terra tactui ſub rõnibus formalibus appꝛopꝛiantur:lib.2.car.130.co.3.linea 31
Elemẽtoꝝ forme:ĩmo oẽs forme cõpoſitoꝝ dicunt̃ diuerſe:ꝛ in potentia intellecte:lib.3.car.144.co.3.linea 44
Entis diuiſio ſm Simpl'.q̃uo fiat:li.1.c.32.c.2.li. 13
Entibus duobꝰ ĩ actu an vnũ fiat:li.3.car.58.co.1.lin. 1
Ens ꝛ vnũ an vnã nãm dicant:lib.2.car.58.co.1.linea 1
Entiũ citra deũ q̃uo q̃dã ſẽpit̃na eẽ dicat̃:li.2.c.88.c.2.li.52
Ens omne extra formam alicuius ſpecificam an eius accñs exiſtat:lib.2.car.106.co.2.linea 31
Ens imediate ſequit̃ vnum:lib.2.car.135.co.2.lin. 53
Entis vniꝰ q̃uo vnicũ pnᵐ eẽ dicat̃:l.3.c.151.co.1.lin. 56
Entelechia v̄bum eſt Ariſt.peculiare:ꝛ ab ipſo inuentuꝫ:ꝛ vñ tale vocabulum veniat:lib.2.car.61.co.1.lin. 16
Enthymema oẽ tenet in virtute alicuius pꝛopoſitiõis in mente ſeruate:lib.3.car.163.co.1.linea 54
Enũciatiõis ſm ãmoniũ ml'ta pñᵃ exiſtũt:.li.3.c.181.c.2.l.63
Erroꝛ multiplex Auerrois:lib.2.car.75.co.4.lin. 42
Erroꝛ Joã.Cãdauẽſis credẽs de mẽte Auer.intelligẽ nr̃m eẽ reale paſſioneꝫ ꝛ fieri de nouo ſimpl'r in aĩa:phanᵇꝰ in eo nouam ſpẽm generantibus:lib.3.car.142.c.4.li. 55
Eſſe in loco ꝛ eſſe ſm locum:ſiue eſſe ad locum magna ẽ differentia:libro.1.car.36.co.3.linea 61
Eſſe actũ an ſit aĩe cãm eẽ formã:lib.2.car.76.co.1.li. 32
Exceptiua q̃ dicatur:ſcĩa de aĩa eſt oibꝰ nobilioꝛ:metaᶜᵃ excepta:an vera ſit:lib.1.car.2.co.4.linea 52
Exceſſus vnius rei ad alteram ſimpl'r ꝛ abſolute penes eoꝝ optima ſumi dꝫ:lib.1.car.2.co.1.linea 49
Extaſis eſt res diuina:de qua ad phyſicos non ſpectat:libro.3.car.209.co.2.linea 7
Extrahere de potentia in actũ dupl'r ſit:vno modo de potentia poſſendi agere ad actũ ꝛ actual'r opari.alioᶜ de poᵃ paſſiua ad paſſionis actum:lib.3.car.154.co.4.lin. 14

F

Factũ ꝛ agẽs q̃uo iter ſe ſilia ſint:lib.3.c.148.co.1.li.54
Facultates ꝛ rerum eſſentias ſm Platonem ab actione cognoſcimus:lib.2.car.112.co.2.linea 53
Facultas ſenſitiua duplicẽ hꝫ ad ſonuꝫ cõparationẽ:vnaꝫ vt actus ipm̃ ſpecificãs,ꝛ ſic vita ſenſorij dr̃:ꝛ rõ ſeu foꝛa aliam pꝛout ad ſenſibiliũ iudiciũ eo vtit̃:ꝛ h̃ mõ potentia:ſeo virtus illius dr̃:lib.2.car.128.co.2.linea 59
Facultas:habitus:ſenſus:opio ſcĩa:ꝛ intell's qd ſint ſm ſimplicium:lib.2.car.137.co.3.linea 51
Facultates nũqđ cõplexiones neceſſario ſequant̃ tanq̃ꝫ cãs per ſe agentes:lib.1.car.25.co.1.linea 16
Felicitatis ad generationem an magiſtri aliqđ faciant:libro.3.car.203.co.2.linea 20
Felix vtrum pꝛopꝛia actione deo agat:ita vt ſit omnipotens:lib.3.car.202.co.4.linea 62

Felix ⁊ felicitas q̄ꝫ admirabiles res ſint:li.3.c.202.c.4.l.62
Felicis hoīs ītellectio q̄nā ſit:li.3.car.204.co.1.lin. 42
¶ Fides compoſitio eſt:q̄m ei intell's vel ꝯſentit:vel diſſentit ad fidei modūm:lib.3.car.181.co.2.linea 25
Fidei appellatiōe qd veniat:lib.1.car.10.co.1.linea 44
Fidei cū due ſpēs ſint:vna que affirmatio dī:altera que negatio:an ph̄s negationē reticuit:ſm̄ affirmationē definiēs: lib.3.car.181.co.2.linea 35
¶ Figuram inter ⁊ aīam ſm Ariſtotelem due ſimilitudines colliguntur:lib.2.car.81.co.3.linea 25
¶ Finis duplex.ſ.quo ⁊ gr̄a cui⁹:li.1.car.5:co.4.linea 38
Finis hoīs in eo q̄ hō q̄s eē dicat̄:lib.1.car.6.co.1.li. 10
Finis duplex.ſ.cui⁹ cā ⁊ cui:lib.2.c.88.co.3.linea. 18
¶ Finiti apprehenſione an infinita apprehendere poſſim⁹: lib.3.car.177.co.colum.2.linea 32
¶ Flegmatici cū a duris ⁊ magnis caſibus nō cōmoueātur: qūo ipſi patiant̄:lib.1.car.25.co.2.linea 40
¶ Formā vnā eē oīum compoſitoꝝ ſm platonicos:qūo eē dicat̄:lib.1.car.12.col.3.linea 12
Forma apud Themiſtium ⁊ Auerroē triplex eē hꝫ.ſ.mālē: intētionale:⁊ intell'uale:lib.1.car.13:co.3.linea 23
Forme multiplices eſſe dñr:lib.1.car.13.co.4.linea 13
Forme reꝝ ſingulariū apud Auerroē ⁊ Themiſtiuꝫ actu ⁊ potētia vl'ia exiſtunt:lib.1.car.14.col.3.linea 36
Foīe nāles ⁊ effect⁹ nāles ſt ipſe idee:li.1.c.28.c.3.lin. 30
Foīe pl'es mēbroꝝ ī eodē aīali ñ dant̄:li.1.c.43.c.2.lin. 63
Forme p̄ter vnitateꝫ vtrū poſſit aſſignari aliqua alia cā:qua compoſitū vnum ſit:lib.2.car.58.co.4.lin. 26
Forme aut ordinantur ad eundē finē:aut ad diuerſos fines: lib.2.car.59.co.1.linea 49
Foīa ſepata ſm Auer.q̄ dicat̄:li.2.c.61.c.2.linea 38
Foīa ſepata ſm Cādauenſem q̄ ſit:li.2.c.61.co.2.linea 43
Forme alique ſunt:q̄ nec p foīalē:nec p equalētē ſui eē extēſionem extenſe ſunt:lib.2.car.71.co.4.linea 27
Forma poſterior pp qd pōt illud:qꝺ poteſt prior:⁊ nō econtra:lib.2.car.82.col.1.linea 49
Formam vnam eſſe alteram dupl'r intelligi poteſt.ſ.virtualiter aut eminenter:lib.2.car.84.co.4.linea 28
Forma ⁊ finis qūo aīa eē dicat̄:li.2.c.89.co.3.lin. 9
Foīa qlꝫ dupl'r agere pōt:vno mō inq̄ꝫtū in mā eſt.⁊ ſic formā materialē agit:⁊ inquantū prime cauſe inſtr̄m:⁊ ſic intentionē ſpiritualē agit:lib.2.car.201.co.1.linea 26
Formas ſine mā an ꝓprium ſenſibus recipere exiſtit:lib.2. car.128.colum.1.linea 47
Formas accn̄tales in mā quemadmodū artifex ponit:mām nō trāſmutādo:nec alterādo:ita intell's agēs ponit intell'ꝫ ſpeculatiuū in intell'u poſſibili:ipm nec tranſmutādo:nec alterando:lib.3.car.148.col.2.linea 28
Formas oēs qūo intell's recipe dicat̄:li.3.c.150.co.1.li.31
Forma oīs p̄ter p̄mam eſt cōpoſita:⁊ ſola prima a potentia liberata eſt:lib.3.car.153.co.3.linea 60
Formaꝝ multiplicationis cā ſub eadē ſpē q̄ naꝫ ſit:⁊ q̄ ſit cā multitudinis cōpoſitoꝝ ſub eadē ſpē:li.3.c.136.c.4.l.48
Forma eſt duplex:q̄dā eſt altera pars totius cōpoſiti eēntialis:ex qua ⁊ mā tertiū cōpoſitū reſultat:q̄dā vo eſt forma: q̄ alicuius totius pars non exiſtit:⁊ alia multa de hoc:lib. 3.car.156:col.4.linea 50
Forma q̄ ē altera ps toti⁹:al'r eſt in ſpē ſibi ꝓpria:⁊ al'r in intelligentia:lib.3.car.157.co.1.linea 6
Forma aliq̄ an poſt cōpoſitū maneat:li.3.c.157.c.1.lin.45
Forma aliq̄ dupl'r vnita alicui intelligi pōt:vno modo vt vita intrinſeca:⁊ id cui ineſt ſpecificās:alio mō vt aliquo organo vtens:lib.3.car.163.co.1.linea 8
Forma vna:an et poſſibile ē alicui eē intētionē:ſeu cōprehenſionē:⁊ alteri nō:⁊ tn̄ vtraqꝫ eſt vna numero:⁊ vna:an et habitudinem hn̄s:lib.3.car.190.co.3.linea 53
Forma vna nec ē aliq̄bus forma ſm vnū modū:⁊ tn̄ vni erit imaginatio:ſeu phantaſiatio:⁊ alteri intentio:libro.3.car. 190.colum.3.linea 62
Forma nō incōuenit q̄ actione ſpūali in ꝓprij ſubiecti diſpoſitionem agat:libro.3.car.201.co.3.linea 55
Formā duplicē:⁊ duplicē finem:⁊ agens ⁊ mām eſt dare in motu:quo ad felicitatē mouemur:li.3.car.203.c.1.l.55
Formas penitus immateriales nūq̄d intell's duꝫ eſt corpori vnitus intelligere poſſit:lib.3.car.203.co.4.linea 64
¶ Formaliter quo pacto aliq̄d dicat̄ eſſe aliquid:⁊ quo pacto virtualiter:lib.2.car.84.co.4.linea 37
¶ Formatio qd ſit:⁊ qd formare:lib.3.car.181.c.2.li.22
Formatio tm̄ qūo oīs intell's ſit:item cur veritas falſitati nō admiſceatur:lib.3.car.187.co.4.linea 23
¶ Frigiditas aeris ac aque ſm Auerroem quomodo ſentiatur:lib.2.car.125.co.3.linea 7
¶ Fugam vel ad ꝓſecutionē alicuius rei tribus modis mouemur:vno mō vt bruta nō deliberādo:alio mō deliberando:ſed dupl'r:lib.3.car.193.co.1.linea 56

G

¶ Gentes apud oēs cur pluribus ſeculis obſeruatum eſt: vt in phoꝝ ſcholis Ariſtotelis libri legerentur:lib.1.in prohe.car.2.colum.1.linea 10
¶ Genus in diffinitiōe cuiuſlibet accn̄tis ponit̄:⁊ ipm ſubiectum differentie loco:lib.1.car.6.co.1.linea 8
Genus circa ⁊ differentiaꝫ cur Ariſtoteles difficultates moueat:lib.1.car.11.co.3.linea 27
Genera ⁊ ſpēs vtrū notiōes ſint:⁊ fabra animi:an nāe poti⁹ alique in ipſis ſingularibus ꝯtente:li.1.c.13.co.2.lin. 6
¶ Generale tale an oibus viuētibus naturale eſſe videatur: lib.2.car.87.co.4.linea 33
Generare an idē ſeipm poſſit:lib.2.car.95.co.4.lin. 48
Generat̄:vel corrūpit̄ aliq̄d ſimpl'r:cuius nulla ps eſſentialis generat̄:nec corrūpitur:lib.2.car.85.co.4.linea 51
¶ Generationem,q̄ eſt ſm vulgares ex ſnīa Auerrois Ariſtoteles a celo remouit:non aūt gn̄ationeꝫ:q̄ eſt ſm ſapientes:que eſt creatio:lib.2.car.57.co.2.linea 23
Generationē aīarum:ſiue acceſſus quibus tēporibus fiant: ⁊ quibus non:lib.3.car.85.co.1.linea 27
Generationis principium an potētia vegetatiua exiſtat:li.2. car.96.colum.3.linea 32
Generatio ſoni quomodo fiat:lib.2.car.109.co.1.lin. 41
¶ Gigglyſmus ſm Ariſtotelem an cardo:q in portis voluitur eſſe dicatur:lib.3.car.216.co.1.linea 20
¶ Gradualis ſenſuuꝫ varietas an ſit oīno ſilis graduali differentie vitarum:lib.2.car.74:co.4.linea 10
¶ Grad⁹ appetitiu⁹ an in plātis inſit:li.2.car.79.c.1.li. 1.
Gradus quartus ſenſitiuoꝝ an per intell'm ſiue intellectiuum cōſtituatur:⁊ ſi conſtituitur:que aīalia in illo ponantur:libro.2.car.83.colum.1.linea 34
Gradus tres ſunt in aīa ꝯſiſtēti:lib.2.car.89.co.4.lin. 23
Gradus intellectionis quot ſint:li.3.car.202.co:3.lin. 19
¶ Grāmatica ⁊ dialectica de vocibus eē dr̄:⁊ q̄ partes ipſi⁹ dialectice ſint:lib.1.in prohe.car.3.co.3.linea 10
Grāmatice Carmenta nympha inuentrix fuit:lib.1.in prohemio:car.3.co.3.linea 13
¶ Grāmation literaria tabula eſt:⁊ quid per grammation Jamblicus intelligat:lib.3.car.172.co.4.lin. 55
¶ Gratia eſt ſpālis dei influentia in aliquo cauſata:vt p illā actiones bone illius ſint meritorie beatitudinis ac ſempiterne:lib.3.car.205.co.2.linea 54
Gratiam ſeu influentiam dei ipſam cauſantem an phī poſuerunt:lib.3.car.205.co.2.linea 57
Gratia ⁊ influētia dei an differant:lib.3.c.205.co.2.lin. 63
¶ Graue ⁊ leue dupliciter ſumi poſſunt:videlicet pro inclinationibus ad motus:⁊ pro principijs inclinationum:lib. 2.car.121.colum.2.linea 9
Graue ⁊ leue quomodo ab ipſo tactu apprehēdātur:li.2. car.121.columna.2.linea 21
¶ Grecoꝝ ſnīa dianoetica:quam cogitatiuaꝫ Auerroes appellat:vniuerſalia ⁊ ſingularia intelligere poteſt:lib.3.car. 164.colum.4.linea 59
Grecorum opiniones de intellectu agente que fuerint:libro 3.car.174.col.3.linea 10
¶ Guſtari poteſt nullum ſiccum abſqꝫ humore:nec humidum abſqꝫ ſicco:lib.2.car.118.co.2.linea 17
¶ Guſtatile qūo tactile ſit:lib.2.car.117.co.3.linea 48
¶ Guſtus hominis cuꝫ abſolutior ſit ⁊ odoratu,certior:cur ſtatim de guſtatis rebus voluptas egritudoue conſequat̄: lib.2.car.115.co.4.linea 12
Guſtum ad probandum eſſe aliquem tactum quot vie colligi poſſunt:lib.2.car.117.co.4.linea 60
Guſtus a tactu quomodo differat:ita vt in numero cum eo ponat:⁊ quintum ſenſum faciat:li.2.c.118.c.1.li. 4
Guſtus dupl'r capi pōt:vno mō vt eſt alimēti ſenſus:⁊ vt eſt ſapoꝝ iudicium:lib.2.car.118.co.1.linea 18

H

¶ Habitum habens ſapiens:nōdum tamē diſputans quomodo ab actuali ſpeculatiōe diuerti poſſit:lib.2.car.99. columna.1.linea 1
Habitu ſciens ⁊ ad actum tranſiens an perficiat̄:vel imperficiatur:lib.2.car.99.co.3.linea 8
Habitus alicuius priuationis:vt corporis:qui erit:corp⁹ dici poteſt:lib.2.car.105.co.4.linea 42
Habitus intell's qd ꝓprie ſit:lib.3.car.167.co.2.linea 8
Habitum ⁊ priuationem illi oppoſitam:vt bonum ⁊ malū: virtutem ⁊ vitium vna eadēqꝫ ſpecie anima apprehendit: lib.3.car.186.co.2.linea 35
Habitibus etiam in actiuis quomō practici ſyllogiſmi fiant: lib.3.194.co.2.linea 24
Habitu intellectus propoſitionum primarum intell'us eſſe dicitur:lib.3.car.202.co.4.linea 23
¶ Harmonia quotupl'r capi poſſit:lib.1.car.43.c.2.li. 8
¶ Herculei ſunt philoſophi:quoruꝫ princeps Heraclitus fuit:lib.3.car.199.co.1.linea 17
¶ Hiſtoria a fabula qūo differat:lib.1.car.1.co.1.linea 1
¶ Homo cum ſit cognoſcitiuus ⁊ appetitiuus duo fines ſibi debentur:lib.1.car.6.co.1.linea 1
Homo per aīam ſm Themiſtium edificat ⁊ etiam texit:⁊ ac etiā ſenſationes ad ipſam animam terminant̄:⁊ alia multa de anime operationibus:lib.1.car.44.co.3.linea 25
Homo an ſm omnium opiniones formaliter intelligat:li.2. car.61.co.3.linea 1
Homo quo homo eſt:an in aliquo ſenſitiuoꝝ gradu collocetur:libro.2.car.83.co.3.linea 43
Homo quomodo ſenſitiuorum minimum eſſe dicatur:libro 2.car.83.co.2.linea 56
Homini vtrum eadē ſit anima intellectiua:ſenſitiua:ac vegetatiua:in animali vero eadem ſit vegetatiua ⁊ ſenſitiua:libro.2.car.83.co.3.linea 5
Homo ſm Auerroem tripl'r variari pōt:vel.ſ.de ignorātia negationis ad ſciam p inuentionem habitaꝫ:vel ex oblita ſcia ad iteratam:vel ex ignorantia ad doctrinaꝫ habitam a doctore:lib.2.car.99.col.3.linea 60
Homo an praue odoret:lib.2.car.114.col:3.linea 52
Homo ſolum extremas differentias:non autē medias odorat:lib.2.car.114.co.4.linea 3
Hoīes qūo ꝑcipiant odores tm̄ excedentes:non aūt medios lib.2.car.114.co.4.linea 56
Homo dici nō dꝫ alioꝝ aialiū prudentiſſimū:cum nullū aīal prudens dicatur:lib.2.car.115.co.2.linea 28
Homo tribus modis capit̄:q̄ndoqꝫ pro intellectu:q̄nqꝫ p orbe tm̄:qui cōſtituit̄ ex materia cogitatiua:q̄ ē eius vt ſic forma ſpecifica ⁊ vltia:q̄nqꝫ p ꝯſtituto ex intelligētia ⁊ orbe,i.ex intell'u:⁊ hoīe:lib.3.car.140.co:2.linea 36
Hominem nullum an poſſibile ſit cogitare:⁊ an ſicut eſt de vna ſpecie:ita ⁊ de toto genere entium:⁊ an intellectus p paucos homines ſit perfectus in tot ſcibilibus:lib.3.car. 153.colum.1.linea 23
Homo ſm Platonē humore plenus ⁊ alijs paſſibilib⁹ q̄litatibus naſcit̄:q̄ eū ad ſpeculationē impediūt,his āt ſedatis homo reminiſci incipit:lib.3.car.179.co.3.linea 15
Homo ſm Simpl'.cur nō recordet̄ eoꝝ:q̄ ante gn̄onē erāt ſi intell's an̄ gn̄onē erat:lib.3.car.183.col.2.linea 59
Hoīs copulatiōis cā cū deo q̄ ſit:li.3.car.202.co.4.li. 46
Homo capi pōt p quodā toto reſultāte ex ꝑtib⁹ ītegralib⁹ ⁊ p q̄dā toto reſultāte ex ꝑtib⁹ eēntialib⁹:li.3.c.211.c.4.l.19
Homo ab omni bono ſiue vero:ſiue apparenti an poſſit fieri motus:lib.3.car.213.co.4.linea 34
Hō an ſol⁹ inter oīa aīalia tp̄s cog̃ſcat:li.3.c.214.c.4.li. 45
Homo ſolus ex p̄teritis futura cog̃ſcit:li.3.c.215.c.1.l.27
Homines nōnulli pp quid ſint q vt ſemp agūt per rōnalem appetitum:alij aūt ſint:q interdū per rōnalē:interdū p ſenſ lem appetitum agunt:lib.3.car.218.co.3.linea 11
¶ Humanus intell's non per accn̄tiū receptionem intelligit ſed put ab intelligibilib⁹ ꝑficitur:lib.3.c.154.co.2.li.22
¶ Hūiditas ꝯnāl'an guſtatorio nec̄ia ſit:li.2.c.119.c.3.lin. 11
¶ Humidū qūo ſaporē recipiat:li.2.c.117.co.4.lin. 51
Humidū an a guſtu ⁊ tactu ꝑcipiat̄:li.2.c.118.c.4.lin. 43
Humidum vbi ſit:an ſit neceſſarium q̄ ibi ſit aqua:⁊ vbi humectum ibi aqueum:lib.2.car.123.co.4.linea 49

I

Idee ſm Platonem que ſint:⁊ que ſecundum alios:lib.1. car.13.colum.3.linea 45
Idee omnium:vt pulloꝝ:luti:maculaꝝ:viliſſimorum ⁊c̄.nō ponuntur:lib.1.car.14.co.1.linea 17
Ideas pp qd Plato poſuerit:lib.1.car.14.co.1.lin. 22
Idee ſunt ſilitudines reꝝ impartibiles ab ipſis reb⁹ nō diſtātes.nec in his rebus vnitas:lib.1.car.14.co.1.linea 27
Idee ſm Platonem quomodo ab indiuiduis ꝑcipiantur: lib.1.car.14.co.1.linea 40
Ideaꝝ dr̄ia īter Platonē ⁊ Ariſt.lib.1.car.14.co.1.li.56
Idee appellatione ſecundum Platonem quid veniat:lib.1. car.14.co.2.linea 24
Idea grece latine qd ſignificet:li.1.car.14.co.4.linea 45
Idea ſicut notio multipl'r capit̄:lib.1.c.14.co.4.linea 63
Idea vnius hoīs ſm Plato.q̄nā ſit:li.1.c.31.co.4.li. 47
Idee qd ſint:quoꝝ ⁊ quot ſint:vbi ſint:vn̄ dicte ſint:ad quid vtiles:q̄b⁹ noīb⁹ nūcupent̄:⁊ breuiter totā ēt ſm veritatē fidei Ideaꝝ mām:lib.1.co.1.2.3.et.4.per totū car. 15
Ideas in eēntial'r ordinatis plato nō poſuit:li.1.c.81.c.1.li.7
¶ Idem non pōt eē in actu ⁊ potentia ſm Auer.niſi ex mā ⁊ forma compoſitum fuerit:lib.2.car.80.co:3.lin. 50
¶ Idiotropia Platonis q̄nā ſit:lib.3.c.156.co.3.lin. 61
Idiotropia ſm ſanctum Thomam q̄nā ſit:⁊ inſtantie ꝯ poſitionem ſuam:lib.3.car.156.co.4.linea 7
¶ Ignis ⁊ lapis qūo augeantur:diuerſimode tamen:lib.2. car.54.colum.1.linea 23
Ignis quomodo in aquam agat nāli actione ⁊ paſſione:lib. 3.car.179.colum.1.linea 4
¶ Imaginatio quomodo a ſenſatione differat:libro.2.car. 102.colum.1.linea 40
Imaginatio ſeu phantaſia oīs eſt eiuſdeꝫ rei per ſe ſm Platonem:lib.3.car.138.co.2.linea 44
Imaginatio hūana multipl'r fallitur:li.2.c.139.c.1.li. 47
Imaginatio oīs an cū opīone ſit:lib.3.c.217.co.4.lin. 60
Imaginatiue cōprehenſio qūo a comprehenſione cogitatiue differat:lib.2.car.102.co.1.linea 35
¶ Impermiſtionē cum intelligibilibus an impermiſtio cuꝫ mā ſequi habeat:lib.3.car.146.co.1.linea 34
¶ Indiuidua aliqua alicuius ſpēi nō generātis ſi ſint:an ſm Simpliciū aliq̄ fruſtra dabit̄:lib.2.car.87.co.1.li. 11

Indiuiduum ꝑtāte eſt indiuiduū actu ſm Simplicium:ſed non conuertitur: lib.3.car.183.co.1.linea 13
Indiuidua per accñs:quibus aia intelligit tria ſunt.ſ.ſpẽs q̊ aia intelligit:imaginatio:qua intelligit:ꝛ res ipſa que intelligitur:lib.3.car.184.co.2.linea 12
Indiuidua quomodo aliquo modo indiuiſibilia ſint:lib.3: car.184.col.3.linea 57
¶ Indiuiſibilia quotuplicia ſint:lib.3.c.181.co.3.lin. 46
Indiuiſibile aliqđ actu:potētia per ſe qđ per accñs diuidat̃: vtrū poſſibile ſit:lib.3.car.184.co.2.linea 44
Indiuiſibile ſm Themiſtum duobus modis dr̄:vno modo principali forma:vt deus eſt intell' s celoꝝ:hec.n.dicunt̃ indiuiſibilia non ꝑuatione:ſed poſitione:alia dicunt̃ indiuiſibilia:quoꝝ eē in ꝑuatione ſolum conſiſtit:vt punctus in linea:lib.3.car.185.co.3.linea 59
Indiuiſibile eſt duobus modis.ſ.ſimpl'r:ꝛ ſm qđ:ꝛ ſm qđ dupl'r:quodam in actu ꝛ quodam in potētia:ꝛ actu ēt dupl'r.ſ.per ſe ꝛ per accñs:lib.3.car.185.co.2.lin. 41
¶ Infinitum dupl'r a nobis cognoſci pōt:vno mō cōplexe: alio modo ſimplici apprehenſione:li.3.c.176.c.4.li.57
Infinitum in actu an ꝛ qūo detur:poſita animi immortalitate:lib.3.car.161.co.co.4.linea 13
¶ Inſenſibile tribus modis dr̄:vel ꝑp carētiā forme ſenſibilis ſenſus reſpectu cuius eſt:vel qđ in ſe intenſum eſt reſpectu ſenſus illius:vel quod debile:li.2.c.118.co.4.li. 30
¶ Intellecta ſpeculatiua qūo ſm Auerroē generabilia erūt ꝛ agens ꝛ recipiens erit eternum:li.3.c.151.c.1.lin. 14
Intellecta intell's potētie reſpectu quid ſint:lib.3.car.188. colum.4.linea 27
¶ Intellectio eſt vnū ens entium in mūdo accōmodatū ſue ſpēi:ita ꝙ nō alterius:lib.3.car.151.co.1.linea 47
Intellectio qūo de nouo fiat de mēte Auerrois agēte ꝛ poſſibili exiſtentibus eternis:lib.3.car.157.co.1.lin. 12
Intellectio lapidis vt eſt vnum ens ſimplex an vl'e apprehēſum ſit:ꝛ an ſine phantaſmatibus eſſe poſſit: li.3.c.257. columna.2.linea 41
Intellectio lapidis qūo a meis phātaſmatibus dependeat: lib.3.car.157.co.2.linea 62
Intellectio ſimplex qđ ſit:lib.3.car.181.co.2.lin. 30
Intellectio diuiſibilis quid ſit:ꝛ quid indiuiſibilis:li.3.car. 185.colum.1.linea 47
Intellectio ſm Simpliciuꝫ eſt duplex:vna actualis penitus: cui nulla admiſta eſt imꝑfectio:nec potētia: vt intell's dei ꝛ alioꝝ:alia:cui admiſta eſt potentia ac imꝑfectio: vt intellectio:qua intelligit intellectus res generabiles:lib.3.car. 185.col.2.linea. 27
Intellectio an ſit mot⁹ ꝑfectiuus:li.3.car.189.co.3.li. 9
Intellectio ſm platonē ꝛ peripateticos quo pacto noua eſſe dicat̃.lib.1.car.200.col.1.li: 29
Intellectio an ſit ꝑ doctrinaꝫ abſtractiua.ſ.an ꝑ eſſentiam intuitiua:lib.3.car.203.col.2.lin. 13
Intellectio an copulationeꝫ preueniat:aut econuerſo:lib.3. car.203.col.1.lin. 4
¶ Intell's agēs examē ē oiuꝫ veroꝝ:li.1.car:2.co.3.li.11
Intell'us agens nō certificat niſi in ꝑme intelligentie virtute: lib.1.car.2.col.3.li. 47
Intell's agētis lumē qđ ſit:li.1.car.7.col.4.li. 5
Intell's qūo eſt in ſpecie cōpletus:ꝛ eget pro ſui operatione corpore:vel re corporea:li.1.car.22.col.2.li: 26
Intellectus qūo eſt abſtractus:ꝛ operatio eget ſalteꝫ re corporea:lib.1.car.22.col.2.lin. 28
Intellectus ſm prudentiam qui intell's eſſe dicat̃.lib.1.car. 31.colum.1.lin. 31
Intellectus noſter qual'r cum mūdi anima conueniat.li.1. car.40.colum.2.lin: 61
Intellectus vel anima mundi ſecundum Ariſto. an numer⁹ ſit:lib.1.car.40.col.3.li. 31
Intellectus circa q̄ verſat̃:lib.1.car:40.col.3.lin. 41
Intellectus nō pōt intelligere rē tangēdo ſucceſſiue illā ſm omnes partes:lib.1.car.40.col.4.li. 47
Intell's ſi ſit impartibilis ſm Ariſto. qūo partibile intelligere poteſt:lib.1.car.41.col.1.li. 23
Intell's ſi nō ſit organicus:cur eius itelligere corrūpat̃: alio quodā corrupto intrinſecus:vel ſpiritu:vel complexione: lib.1.car.45.co.2.linea 37
Intell's cum non corrūpat̃:ſed poſt mortē remaneat:intelligere:aūt ſic:nunqđ ꝑp hoc aia ipſa ocioſe manebit:lib.1. car.45.colum.2.linea 65
Intell's agēs ſm Auerroem deus ē:li.2.c.61.co.2.lin. 6
Intell's ſm Auer. dupl'r nobis copulat̃:li.2.c.65.c.1.li.19
Intell's ꝛ potentia ꝯtemplatiua an idē ſm Ariſt. eſſe dicantur:lib.2.car.73.co.3.linea 22
Intell's eſt aia licet alterius generis:ꝛ ꝙ ſenſitiuuꝫ vegetatiuum anime ſint:lib.2.car.73.co.3.linea 75
Intell's ſm grecos dupl'r capi pōt:li.2.c.82.c.3.lin. 42
Intell'us ſpeculatiuus quid ſm Auerroem eſſe dicatur:lib. 2.car.83.co.2.linea 31
Intell's q̄ ordie ꝓcedat ad cognitionē ſui:li.2.c.46.c.3.li.44
Intell's an ſemꝑ veroꝝ ſit:lib.2:car.136.co.4.lin. 39
Intell's ſummus qui eſt vita eēntial'r optima:ꝛ per ſe ab aia ſeparabilis an in libro tertio de aia ab Ariſto. diſputetur: li.3.car.139.co.3.linea 28
Intellectus dicitur dupl'r participatus: ꝛ imparticipatus: lib.2.car.139.co.4.linea 1
Intellectu an cognitio cōmunior ſit:cum ab aialibus inſit: intell'us aūt non:lib.3.car.140.co.3.linea 29
Intell's an pars aie eē dicat̃:lib.3.car.140.co.3.lin. 38
Intell'u in potentia cur ꝑ̊ q̄ꝫ de intell'u agente Ariſto. loquatur:lib.3.car.140.co.3.linea 41
Intell's vtrū ſit mortalis:vel non:ꝛ vtruꝫ aia ſit vna vel plures cum Ariſto. non pertractauerit: an:ꝑp hoc erit diminutus:lib.3.car.140.co.3.linea 47
Intell's apud grecos trifariā dr̄:lib.3.c.140.co.4.li. 53
Intell's:qua anima cognoſcit ꝛ ſapit:an ſit ꝑs aie intellectiue:q̄ eſt entelechia ac hois forma:li.3.c.141.c.1.lin. 63
Intell's poſitiuus ſm mentem ſcti Tho. ꝛ Joannem Landauenſem quid ſit:lib.2.car.142.co.1.linea 42
Intell's ſm peripateticos eſt nouum vel ſimpl'r ꝛ abſolute: vel cōparatione quo ad nos:li.3.car.142.co.1.lin. 26
Intell'u poli duplex ambiguitas.ſ.quātum ad eius opus:an.ſ.ſit in genere poſſeſſionis ac actionis:ꝛ quātum ad opiones:an.ſ.ſit paſſiuus:immaterialis:an cū materia miſtus: lib.3.car.144.co.4.linea 50
Intell'us agens ꝛ polis dicuntur partes reſpectu ꝯſtituti:id eſt reſpectu naturalis anime:ꝛ dicuntur virtus operis reſpectu:lib.3.car.144:co.2.linea 21
Intell's qūo imꝑmiſtū eē dicat̃:ꝛ ad qđ phs iſtam ꝓpōnem aſſumpſerit:lib.3.car.145.co.4.linea 40
Intell's an cū tribus multū ꝯueniat.ſ.cum mā:ſenſu:ꝛ corpore:ſeu re corporea:lib.3.car.147.co.2.linea 43
Intell's polis an alicuius ſubiecti forma dici poſſit:libro.3. car:147.colum.3.linea 32
Intell's dupl'r capi pōt:vno modo pro nā ꝑparata:alio modo pro ꝑparatione ipſa:lib.3.car.147.co.3.linea 51
Intell's acceptus pro natura ipſa preparata an corporis forma eſſe dicatur:lib.3.car.147.co.3.linea 61
Intell's mālis eſt qdā intell'us:quē Ariſto. ꝛ Theophraſtus cōeꝫ appellāt:q ſil' cū corꝑe diſſipat̃:ꝗ dr̄ patibilis ac mālis:eſt aūt ali⁹ itell's polis:q ē ſepat⁹ ꝛ eternus:lꝫ minuſq̄ꝫ agēs:ꝛ alia multa de hoc:lib.3.car.148.co.3.linea 9
Intell's ſpeculatiu⁹ an recipiat nouas foꝛas ab itell'ibilibus cātas:ꝗ notiōes ac ſpēs dicant̃:li.3.car.148.c.3.lin. 48
Intell's mālis ſm Auer. qūo ē vnus niſo in oibus idiuiduis nō generabilis atqꝫ corruptibilis:ꝛ itell'a extrinſeca in eo actu:ꝛ eſt intell's ſpeculatiu⁹:lib.3.car.151.co.3.li. 22.
Intell'u ꝛ itelligibili quo pacto fiat magis vnū imediationis vnitate:ꝛ quo pacto non:lib.3.car.152.co.2.lin. 12
Intell's mālis qūo ſit aliqđ ens:ꝛ nō aliqua formaꝝ māliuꝫ: nec ꝑma mā:nec cōpoſitū:lib.3.car.153.col.3.lin. 13
Intell's po^r qūo ipꝫ agētē intelligat:li.3.car.154.c.4.li.40
Intell's agēs an ꝛ qūo cū poli copulet̃:ꝛ qñ talis diſpoſitio intell's adept⁹ itelligat̃:li.3.car.154.col.4.lin. 21
Intell's apud Ariſt:eſt duplex:alter q ē ꝑticula aie itell'iue:q̄ intellectiua eſt:alter aūt:q eſt ꝑticula aie ſenſitiue:quo ipſa ſenſitiua eſt:lib.3.car.155.co.2.lin. 53
Intell's ſm Themiſtium ꝛ Theophraſtum an eternus exiſtat:lib.3.car.155.co.3.lin. 27
Intell's tres ſm Themiſtiū,an dent̃.ſ.agēs:polis:ꝛ ſpeculatiuus:ꝛ qđ hoꝝ quiſqꝫ ſit:lib.3.car.155.co.4.lin. 1
Intell's ſm Simpliciū magnū Themiſtij imitatorē ē aia:ꝛ ſemiaīa forma:ac ſemiforma:li.3.car.155.col.4.li. 21
Intell's agēs ſm mētem Alexādri deus eſt:primaqꝫ cā in ſe conſiſtens:qui ſeipſum ꝛ alia per eius eſſentiam intelligit: lib.3.car.156.colum.1.lin. 48
Intell'u ꝛ intelligibili cur tertiū nō fiat:nec ex intelligentia ꝛ orbe:ſꝫ ex mā ꝛ foꝛa gñabili tertiū ſit:li.3.c.157.c.3.l.48
Intell'm ꝛ intell'us vtꝝ ꝑtes illi⁹ aggregati dici poſſint:ſil'r intelligentia ꝛ orbis ꝑtes celi:li.car.157.col.3.lin. 54
Intell's ſpeculatiu⁹ an ꝑpetu⁹ ſit:lib.3 car.157.col.4.li. 9
Intell'us ſiue aia itellectiua an humani corporis ſubalis forma exiſtat:lib.3.car.158.col.3.lin. 31
Intell's ſm Joānē Bacconitanū carmelitanuꝫ dupl'r nobis copulat̃:vno mō ſm ṽtutē vel po^nem:alio^o q̄tenus copulat̃ phan^o⁹ tāq̄ꝫ obis:q̄ in nob exiſtūt:li.3.c.159.c.4.lin. 51
Intell's polis an ſit vnius numero in omnibus hominibus: lib.3.car.160.col.1.lin. 11
Intellectus compoſitus an generabilis ꝛ corruptibilis ſit: lib.3.car.162.col.4.lin. 27
Intell's an ꝛ qūo ꝯponat ac diuidat:li.c.163.c.1.lin. 13
Intell's vtrū ſemꝑ phātaſia indigeat:ſiue in ꝑñtia:ſeu in abſentia ſenſibiliū:lib.3.car.165.co.3.lin. 6
Intell's an laſſari poſſit:lib.3.car.165.co.3.lin. 17
Intell's an eodē actu itelligat ſe quo alia,ꝛ an ſemꝑ itelligat ſe:ꝛ eiuſqꝫ eēntiā intueatur:lib.3.car.166.co.2.lin. 44
Intell's an ſemꝑ intelligat:lib.3.car.166.co.3.lin. 54
Intell's in hitu:q ꝑfect⁹ dr̄:eſt quodāmō mediū inter ens in pura po^a:ꝛ ens in puro actu:li.3.car.166.co.4.lin. 25
Intell's qūo vl'ia itell'at:ꝛ qūo ſingl'a fiat:li.3.c.166.c.4.l.35
Intell's i po^a ab itell'u i hitu qūo differat:li.2.c.166.c.4.l.49
Intell's qūo a ſēſu extno du^r differat:li.2.c.166.c.4.l. 56
Intell's nr̄ cū intelligat ſe:alioꝝ intellectione: vtrū intelligat ſe reꝝ intellectione:quas intelligit:an intellectione ſpēruꝫ rerum:lib.3.car.167.col.1.lin. 15
Intell's an ſingulare intelligat:li.3.car.168.col.3.li. 55
Intellectus an ſingularia intelligat:li.3.c.168.col.3.li. 55
Intell's dupl'r ꝯſiderat̃:vno mō ſm intell's nām:ꝛ ſic nō intelligit niſi vl'e:alio mō ꝓut ſenſib⁹ ꝯtinuat̃: ꝛ ſic ſingulare intelligit:lib.3.car.168.col.1.lin. 56
Intell's apud Auerroem dupl'r cōprehēdit̃:vno mō cōprehenſione ſil'i linee recte:alio mō cōprehenſione ſimili linee ſperali:lib.3.car.168.col.1.lin. 9
Intell's i potētia ꝛ hitu vtꝝ itelligat:li.3.c.170.co.3.li. 58
Intell's ſi ſimplex ꝛ impaſſibilis ſit ab obiectis: ꝛ nulli eorū que intelligit qđq̄ꝫ cōe hꝫ:qūo ipſe intelligat:ſi intelligere pati quoddam eſt:li.3.car.170.col.4.lin. 5
Intell's qūo ſeipm intelligat:lib.3.car.171.col.1.li. 31
Intell's ſupior duob⁹ modis inferiori cōparari pōt:vno mō vt forma:alio mō vt cā agēs ꝛ efficiēs:li.3.c.131.c.4.li.60
Intell's cur non ſemper intelligat:lib.3.car.173.col.3.lin.7 ꝛ colum.4.lin. 60.
Intellectus an ſeꝑ eēntiā itelligē poſſit:li.3.c.173.c.3.li.45
Intell's qūo ꝑ alioꝝ ſpēs intelligat̃:li.3.car.174.c.1.l.14.
Intell's dup^r capi pōt:vno modo in ſe:ꝛ vt in ſui nā ꝑmanet ꝛ ſic eſt ſb̄a tm̄ ꝛ nō nā:alio mō vt ꝑticipat̃ a nobis:ꝛ vt cōuertit̃ ad nos:ꝛ ſic hꝫ rōnē aie ꝛ nāe: qm̄ eſt principiū intelligendi ꝛ operandi:lib.car.144.co.2.lin. 19
Intell's agēs pōt cōparari ad aiam:ad intell'a mālia:ꝛ ad intell'm po^r:ꝛ ad intell'ibilia iſimul:li.3.c.174.co.4.l. 20
Intell's q attribuit̃ nobis cur nō eſt deſcript⁹ per actionem: ſicut per paſſionem:lib.3.car.175.co.2.lin. 32
Intell's agens quomodo ſm expoſitoreꝫ eſt vt habitus:lib. 3.car.175.col.3.lin. 49
Intell'us agēs an neceſſarius ſit:li.3.car.175.co.3.li. 61
Intell's agēs eē neceſſarius dupl'r intelligi pōt:aut.ſ.tanquā aliqđ aie nr̄e:aut tanq̄ꝫ aliqđ:ſine quo nos intelligere non poſſumus:lib.3.car.175.co.4.lin. 39
Intell's agēs qūo cōparet̃ ad intell'a: ad corpus,ꝛ organum miſtionis:lib.3.car.176.col.3.lin. 12
Intell's agens cum ſit ſub̄a ꝛ actus:quomodo a primo itellectu differat:lib.3.car.176.co.3.lin. 20
Intell's aie ſm Simpl'. qūo differat:li.3.car.176.c.3.l. 30
Intell'us cū ſit intelligibilis ſicut alia:cur nō appellet̃ itelligibile:ſed intell'm:lib.3.car.176.co.3.lin. 30
Intell'us po^r qūo cōpoſit⁹ eē dicat̃:li.3.car.177.c.1.l.31
Intellectus ſecundum Auerroem quot attributa habeat: lib.car.177.col.2.lin. 12
Intell's agēs dup^r ꝯſiderari pōt:vno mō vt agēs ē ſub̄a in ſe ꝯſiſtēs:ꝛ ſic agens vocat̃:alio mō vt tangit polem:nō qdē corporal'r:ſꝫ tactu ſpūali:lib.3.car.178.co.4.li. 54
Intell'us po^r ꝯtinuatio eſt prior nobis prioritate originis:ꝛ ꝯ eſt prioritate perfectionis:li.3.car.188.co.1.lin. 32
Intell'us tribus modis capi pōt:vno mō vt abſtractoꝝ infimus eſt:alio mō ſphere reſpectu: tertio mō reſpectu mei vel tui:lib.3.car.177.co.2.lin. 48
Intell'us po^r dupl'r ꝯſiderari pōt:vno mō ſub eē intentionali ꝛ ſpūali:ꝛ ſic eſt oīum abſtractoꝝ mā:Alio mō ſm eē nāle ꝛ reale:ꝛ ſic ē vltia hois ꝑfectio:li.3.c.178.c.3.l.44
Intell's po^r quot modos hēat:li.3.c.178.c.3.li. 58
Intell's agēs ꝛ intell's potētie ē vna:ꝛ eēntia ſm rē:lꝫ ſm modum differant:lib.3.car.178.col.4.lin. 58
Intell'us agens ꝛ potentie ſunt due res ſm peripateticos oīno diuerſe:lib.3.car.178.col.4.lin. 38
Intell's agens apud Auerroem eſt triplex:qdaꝫ qui ſoli ſm Platonē aſſimilat̃:ali⁹ ē q aſſimilat̃ lumini: qđ eſt ꝑfectio diaphani:q ē gradus ꝑfectiōis itelligētie hois: ꝛ eſt terti⁹ inſtrālis:quo intell'us potētie ad intell'a ſpeculatiua venit: ꝛ alia multa de hoc:lib.3.car.178.col.4.lin. 42
Intell's potentie ſi ſit eternus:an etiaꝫ opatiuus ſit eternus: queādmodum ꝛ ſpeculatiuus:lib.3.car.180.c.1.li. 51
Intell's ſm Simpliciū,ſm ſe ſeparatus eſt: nec eſt aliqđ aie ſed hñ aia eſt quid ipſius:lib.3.car.180.col.2.lin. 27
Intell's patibilis cur corrūpi poſſit:li.3.c.180.c.3.li 22
Intell's actu ſciēs ſimul ē cū re ſcibili:li.3.c.280.c.4.li: 27
Intell's an poſſit diuiduum intelligere ipſo ente indiuiduo: vel qūo intell'us poſſit intelligere magnitudines diuerſas: quaꝝ vna parua ſit:altera magna:ꝛ an diuerſo:vel eodem tempore:lib.3.car.183.co.2.lin. 37
Intell's au ſola ſpecie intelligat:lib.3.car.183.c.4.li. 50
Intell'us ſm Egidium an tꝑe diuiſibili vel indiuiſibili intelligat:lib.3.car.183.co.4.lin. 60
Intell's an ꝛ qūo ꝑuationē cognoſcat:li.3.c.185.c.2.l. 64
Intell'us mālis qm̄ eſt in potentia ad q̄ncqꝫ intelligere:q̄ncqꝫ no:cur ꝑuationē intelligat:lib.3.car.185.co.4.lin. 2
Intell'us q: intell'it ſe in potentia:cur priuationē intelligat: lib.3.car.185.co.4.lin. 4
Intell's dupl'r ꝑuationē intelligere pōt:vel.ſ.ꝓhitum quem hꝫ:vel ꝓhitum quē nō hꝫ:li.3.car.185.co.4.li. 51
Intell'us diuinus an intelligat indiuiſibilia:ac etiā priuatio/

nem: vt mala: turpia: tenebras: ⁊ id genus: lib. 3. car. 186. col. 2. lin. 29. ⁊ lin. 24
Intell's qui circa ſimplicia verſat: vtꝝ nõ poſſit eẽ niſi verꝰ putat: cũ circa ipꝫ qꝺ qꝺ eſt ꝟſat: li. 3. car. 187. c. 2. li. 16
Intell's qũo ſilitudinariꝰ eẽ dicat: li. 3. c. 187. co. 1: li. 35
Intell's eſt ꝑncipiũ fuge: vel ꝓſecutiõis alicuiꝰ rei: ſenſibꝰ exterioribus ſubſeruiẽtibꝰ: lib. 3. car. 193. co. 2. lin. 3
Intell's actiuus vl'r in ſeipſo qñ de agibilibꝰ ſpeculationem mouet: q̃uis nõ vt ſequẽdũ: vel fugiẽdũ: an oĩno in actiõe conſiſtens ſit: lib. 3. car. 194. co. 2. li. 28
Intell's vt ſeparatus a magnitudine ⁊ corpe: vtrũ poſſit itelligere ſubas ſepatas a corpe, ⁊ magnitudine: quemadmodũ põt intelligere foꝛas mãles nõ ꝟm cõpatione ad alteꝝ ⁊ ꝑ depẽdẽtiã a phãtaſmatibꝰ: lib. 3. car. 195. c. 2. li. 39
Intell's copulatio qũo ſit ⁊ fiat: lib. 3. car. 195. co. 1. li. 21
Intell's poᵉ, qui aia rõnalis dr: an ꝟꝫ Plotinũ, Origenẽ, Ammoniũ: ⁊ alios platonicos ꝟm inuẽtũ Egyptioꝝ nobis in principio vniat: ⁊ ſimul cũ vnione illa intellione ſepatoꝝ etiã nobis vniri: lib. 3. car. 196. co. 4. lin. 4
Intell's dupl'r capit: vno modo ꝑ foꝛa intell's tñ: alio mõ per eſſentiam: lib. 3. car. 198. co. 2. lin. 14
Intell's in ſe an ſimplici ⁊ eſſentiali intellione ſubas ſepatas intelligere poſſit: queadmodum ſe intelligunt: lib. 3. car. 198. col. 3. remiſſiue: lin. 28
Intell's ſi in ſe ſubas ſepatas intelligẽ poſſit: an vt nobis copulet ipſe poſſit intelligere: nos aũt rurſuꝫ ꝑ ipm intelligere illas: lib. 3. car. 198. co. 3. remiſſiue: lin. 31
Intell's in nobis exiſtẽs an duas actiones habeat: lib. 3. car. 199. colum. 2. lin. 44
Intell's potentie ſi habituatus fuerit: an intell'u agente aliq̊ modo egeat: lib. 3. car. 199. co. 3. lin. 27
Intell's in nobis ꝟm Auerroem, Themiſtiũ, ⁊ Alexãdrum, duas actiones hꝫ. ſ. extrahere ac recipere intell'a: ſecus ꝟm Platonem: lib. 3. car. 199. co. 4. lin. 48
Intell's potentie: intell's agens: intell's intelligens: ⁊ intell'us ſpeculatiuus in q̊ differant: lib. 3. car. 199. col. 4. lin. 56
Intell's apud Ariſto. ⁊ Auerroem dupl'r capit: vno mõ in ſe ⁊ ſimpliciter vt eſt iſimus abſtractoꝝ: alio modo reſpectu tui vel mei: lib. 3. car. 199. co. 4. lin. 60
Intell'us in habitu quid ſit: ⁊ quid ſpeculatiuus: lib. 3. car. 200. colum. 4. lin. 14
Intell's agens qũo ſit triplex: ⁊ qũo Plato ⁊ Ariſt. conciliari poſſit: lib. 3. car. 200. co. 4. lin. 49
Intell's ſpeculatiuus qꝺ ꝓpꝛie ſit: lib. 3. car. 200. co. li. 60
Intell's ſpeculatiuꝰ ⁊ ẽt in hitu cũ ſit ingñabilis: an ⁊ qũo pñt eẽ mã itell's agẽtis: vel inſtr'z: li. 3. c. 201. c. 4. li. 25
Intell's poᵉ eſt forma hois: intell's in hitu forma intell's poᵉ intell's forma vel quaſi intell's in habitu: intell's agens forma vel quaſi intell's ſpeculatiui: ⁊ hic eſt ordo in ſtatu felicitatis: lib. 3. car. 202. co. 1. lin. 30
Intell's ſpeculatiuus qũo eſt medium vnionis intell's agentis cum intell'u potentie: ⁊ per conſequens nobiſcũ: lib. 3. car. 202. col. 2. lin. 42
Intell's mãlis cum ſit eternus vtrum ſubas ſeparatas intelligere capax ſit: lib. 3. car. 202. co. li. 24
Intell's cum ſit eternus: cur non in ꝑnᶜ ſꝫ in fine nobiſcum continuetur: lib. 3. car. 203. co. 1. lin. 31
Intell'us an intelligat intellione noua, vel eterna: lib. 3. car. 202. colum. 2. lin. 30
Intell's in illo priori: in quo ipſe eſt in ſe: an ſeparatas ſubas intelligat: lib. 3. car. 204. co. 2. li. 12
Intell's dum eſt in nobis: an ſubas ſeparatas intelligere poſſit: lib. 3. car. 204. co. 3. lin. 27
Intell's eternus: qualis eſt intell's agẽs: quomodo põt copulari eterno. ſ. mãli intell'ui: mediante intell'u ſpeculatiuo: ſiue mediãte intell'u in habitu: qui eſt generabilis ⁊ corruptibilis: lib. 3. car. 204. co. 3. lin. 58
Intell's mãlis qũo poſſit homini copulari mediante cogitatiua corruptibili: ⁊ tñ eternũ a corruptibili virtute apprehendi non poteſt: niſi illa eterna efficeretur: lib. 3. car. 204. colum. 3. lin. 62
Intellectus mãlis ĩ ſtatu illo: quo homo felix eſt: quomodo ſe itelligat: lib. 3. car. 20.4. co. 4. li. 52
Intellectus ĩ poᵃ cur ſit intelligibile in potẽtia: ⁊ intell's ĩ actu intelligibile in actu: li. 3. car. 205. col. 3. li. 4
Intellectus ꝑ ſe nihil ĩtelligere põt: cuius ĩduiduũ phãtaſtica nõ imaginat: li. 3. car. 207. co. 1. li. 21
Intellectus humanus corpoꝛi vnitus an ſine phãtaſmate intelligere poſſit: lib. 3. car. 208. col. 4. li 22
Intellectus practicus an alicuiꝰ gr̃a ſolus ſit: qñ ⁊ intell'us ſpeculatiuus etiam alicuius gr̃a ſolus exiſtat: lib. 3. car. 212. colum. 4. lin. 48
Intell's practicus ⁊ ſpeculatiuꝰ ſuba idẽ eſt: itẽ intell's practicus imoꝛtalis ẽ cum idẽ ſpeculatiuo ſit: li. 3. c. 213. c. 2. li. 38
Intell'us ois an ⁊ qũo rectꝰ eẽ dicat: li. 3. c. 214. c. 2. li. 41
Intell's ⁊ appetitꝰ an real'r differãt: li. 3. c. 219. c. 1. li. 11
Intell's ⁊ appetitꝰ inter aĩe virtutes vtrũ moꝛtis aĩalis cauſe ꝑ ſe exiſtãt: li. 3. car. 219. c. 2. li. 14 (c. 1. li. 1
Intell's ⁊ volũtas vtꝝ ꝑ aliquã cõeꝫ ſpẽꝫ ĩtell'ant: li. 3. c. 220.
⁋ Intelligẽdi modus ꝟm ariſt. ẽ duplex. l. 1. c. 35. c. 1. li. 35
⁋ Intelligẽtia ꝑ accñs an a ſe moueat: li. 1. c. 43. c. 4. li. 59
Intelligentia an celeſtis corpis entelechia ſit: ſicut aĩalis aia eſt entelechia corpis aĩalis: li. 2. car. 61. co. 3. li. 7
Intellia agẽs ꝟm auer. qꝺ eẽ dicat: li. 2. car. 99. co. 4. li. 61
Intelligẽtie medie quonã mõ ĩtelligãt: li. 3. c. 154. c. 2. li. 27
Intelligẽtie oẽs quo pacto ſunt ſupra mãꝫ a mãq; diſtãtes: ⁊ a rebꝰ in ipſa mã ꝯſiſtẽtibus: li. 3. car. 154. co. 2. li. 49
Intelligetia al'r eſt in ſpẽ ſibi ꝓpꝛia loquẽdo de ſpecie modo quo ſpẽi rõ ſibi cõpetit. Alio modo: q̃ totiꝰ altera pars exiſtit: lib. 3. car. 157. co. 1. lin. 6
Intelligẽtia ⁊ orbe: ⁊ ex itell'u ⁊ ĩtelligibili ꝑꝑ qꝺ fiat magis vnũ q̃ꝫ ex mã ⁊ foꝛa gñabilibus: li. 3. car. 157. co. 3. li. 62
Intelligẽtie an ex actu ⁊ poᵃ cõponant: li. 3. c. 158. c. 1. l. 24
Intelligentie oꝛbem mouentes quomodo intelligant: lib. 3. car. 158. co. 2. lin. 31
Intelligentie quomodo ſuperioꝛes ſubſtantias comprehendant: lib. 3. car. 158. co. 2. lin. 54
Intelligẽtia quelꝫ inferioꝛ ꝟm auerroem qũo ſit ſuba ⁊ mã ſuperioꝛis intell's: lib. 3. car. 188. co. 4. lin. 5
Intelligere an ſepabile opus ſit: li. 1. c. 28. c. 4. lin. 28
Intelligere foꝛmare ꝑ itell'm dr: li. 3. c. 140. c. 2. lin. 16
Intelligere qũo per ſeparabile: ⁊ nõ ſeparabile variet: lib. 3. car. 140. co. lin. 43
Intelligere, ſcire, ⁊ ſentire ꝟm platonicos eſt intrinſecus ꝓficiſci: lib. 3. car. 142. col. 2. lin. 4
Intelligere ipm vtrũ ſit pati perfectiue: ita vt intellio ſit ꝑfectiua paſſio: lib. 2. car. 142. co. 3. lin. 7
Intelligere dependet in eẽ: ⁊ fieri, ⁊ conſeruari foꝛmis imaginatis: queadmodũ ſenſus a ſenſibilibus: li. 3. car. 148. colum. 4 lin. 58
Intelligere ſi ſit eternũ: ſenſibiles foꝛme ſunt etne: ⁊ ſi etne: q̃ expoliate a mã ⁊ mãe ꝯdõnibꝰ: li. 3. car. 149. c. 1. li. 23
Intelligere ꝟꝫ Themiſtiũ ⁊ Theophraſtũ an eternũ ſit: ⁊ qꝺ ſit ipm intelligere: li. 3. car. 155. co. 3. li. 57
Intelligere an poſſimus ſine alicuius intell's agẽtis cõcurſu. ſ. imaginando: lib. 3. car. 176. co. 1. lin. 50
Intelligere ſequit ad eẽ: lib. 3. car. 195. co. 1. lin. 19
⁋ Intelligibilia duplicia exiſtunt: quedam que ſuapte natura intelligibilia ſunt: vt deus ⁊ intelligentie: ⁊ quedaꝫ que ſunt intell'ibilia in potẽtia que ſuapte nã ſenſibilia ſunt: apprehenſione autem noſtra intell'ibilia: vt res materiales: libro: 3. car. 173. co. 3. lin. 7
Intell'ibilibus apud maioꝛes duplex opinio: lib. 3. car. 205. colum. 4. lin. 6
Intelligibile ꝟm Ariſtotelem quid ſit: ⁊ quid phantaſma: libro. 3. car. 205. colum. 4. linea. 58

L

⁋ Laboꝛandum nõ eſt: quid pl'us facere velit: cum ipſe qꝺ velit facere proponat: lib. 3. car. 165. col. 4. lin. 18
⁋ Lapidem ſemꝑ intell's apprehendit intellectione q̃ lapis eſt: lib. 3. car. 160. co. 2. linea 63
Lapidis intellectio quonã modo dupl'r eterna eſſe dicatur: lib. 3. car. 160. co. 2. lin. 63
Lapidis ſpẽs ſicut eſt vna: qua intell's intelligit lapidem: ⁊ ſeipſam lapidẽ intelligere vl'r: ⁊ ſeipſuꝫ eẽ ſubam immãlẽ ⁊ id genus: vtrũ vna intellectio ſit: qua hec omnia intelligit: lib. 3. car. 167. colum. 1. linea 40
⁋ Laſſitas tribus modis capi põt: vno mõ pro pena ⁊ laboꝛe alicuius potentie in opus exequendũ: ſecundo modo ꝓ omni reſiſtentia: tertio mõ pro omni improportione: ⁊ poᵉ ineptitudine ad opus: li. 3. car. 165. co. 3. lin. 34
⁋ Liber de aĩa an ſit octaua ⁊ vltima pars philoſophie: an ſexta: lib. 1. in prohe. car. 1. co. 1. lin. 5
Libri de plantis Ariſtotelis ⁊ Theophraſti habentur: lib. 1. in prohe. car. 1. co. 3. linea 40
Liber de aĩa quo oꝛdine inter pl'ie partes collocetur: lib. 1. in prohe. car. 1. co. 3. linea 41
Libri paruoꝝ nãlium cuius vtilitatis eſſe dicantur: libro. 1. in prohe. car. 1. co. 4. lin. 52
Libri Ariſtotelis in mathematicis non habentur: lib. 1. in prohe. car. 3. col. 1. linea 43
Libri paruoꝛum nãlium cur non fecerint octauam: aut nonam partem philoſophie naturalis: libro. 1. in prohemio car. 4. colum. 4. linea 9
Liber problematũ quẽ locũ inter oẽs pl'ie libros tenere habeat: li. 1. in ꝓhe. car. 4. co. 4. linea 17
Liber de aĩa cũ qbꝰ ꝯgreget: li. 1. in ꝓhe. c. 4. co. 4. li. 18
Liber de homine cui parti pl'ie correſpondeat: libro. 1. in prohe. car. 4. colum. 4. lin. 22
Liber de anima an de celi anima perſcrutetur: li. 1. car. 26. colum. 1. linea 59
⁋ Lingua, que guſtatoꝛium eſt: aliqua ex parte humida eẽ debet non intenſe ad aliquod extremoꝛum vergens: libro 2. car. 119. colum. 2. li 57
⁋ Lingue humiditas non dꝫ eẽ extranea ⁊ preternaturalis ſed cõnãlis eẽ dꝫ: li. 2. car. 119. col. 2. li. 59
Linguam ꝑꝑ quid philoſophus guſtatoꝛium dixerit. lib. 2 car. 123. colum. 1. li. 8
⁋ Loco concomitantie quid galenus intelligat vt ipſe galenus arguit: li. 3. car. 163. col. 4. li. 65
Locus qũo aĩa eẽ dicat: li. 3. car. 164. col. 4. li. 49
⁋ Logiſmi ⁊ dianee appellatione quid apud Ariſt. veniat lib. 2. car. 82. col. 4. li. 30
Logon: ſeu ratio ꝟm Themiſtium quid ſit: libro. 2. car. 86 colum. 3: linea 22
⁋ Lumẽ qũo neceſſariũ eẽ dicat: li. 1. car. 104. col. 2. li. 51
Lumẽ dr extraneus diaphani coloꝛ ꝓpter tria: li. 2. c. 105 colum. 2. linea. 34
Lumẽ quid proprie ſit ꝟm duplicem platonicoꝝ opinioneꝫ lib. 2. car. 105. col. 1. lin. 7
Lumen ꝟm verã peripateticoꝝ opioneꝫ non eſt corpus: nec ſba: nec accñs: ſꝫ ẽ actus diaphani: li. 2. c. 106. c. 2. li. 14
Lumen quo pacto ĩ medio multiplicetur: lib. 2. car. 106. colum. 2. linea. 38
Lumen ꝟm veros peripateticos alicui dupl'r cõtrariari poteſt: ſcꝫ foꝛmal'r ⁊ virtual'r: li. 2. c. 106. col. 3. li. 15
Lumen ꝟm platonicos vnius rõnis in oibus ẽt: ſcꝫ celo igne ⁊ alijs: li. 2. car. 106. col. 3. li. 21
Lumẽ ſecundariũ qua ſpecie videatur: an ſe ſolo: an alterã adhuc cauſabit ſpecieꝫ: qua videatur: libro ſecundo. 111 columna. 1. li. 1
⁋ Lux ꝟm Auicẽna eſt propria foꝛ⁊ incoꝛpoꝛis luminaris lib. 2. car. 106. co. 3. linea 34
⁋ Lune intell's ⁊ alij inferioꝛes quomodo ſuperioꝛes intelligant: lib. 3. car. 171. co. 3. linea 30

M

⁋ Magnitudo ꝟm peripateticos dupl'r capi poteſt: lib. 2. car. 63. colum. 4. linea 35
Mathematica ꝟm antiquos expoſitoꝛes dupl'r capi poteſt: lib. 1. in prohe. car. 1. co. 2. linea. 54
Mathematice oẽs de quantitatibus agunt: ⁊ que eius ꝑtes ſint: lib. 1. in prohe. car. 3. co. 4. linea 1
Mathematicus quomodo diffinitiones aſſignabit: libro. 1. car. 27. co. 1. linea 13
⁋ Materia ad indiuiduum ⁊ ad foꝛmam comparari põt: lib. 2. car. 53. co. 1. linea 24
Materia an non ſolum in fieri: ſed etiam in facto eſſe neceſſaria ſit: lib. 2. car. 53. co. 2. lin. 30
Materia vtrum in fieri ſolum cõpoſiti per ſe principiũ ſit: non aũt in facto eſſe: lib. 2. car. 53. co. 3. linea 60
Materiam tñ antiqui cognouerunt: ideo foꝛmam in mãm incidere dicunt: lib. 2. car. 57. co. 3. linea 37
Materia ⁊ foꝛma dupliciter conſiderari poſſunt: libro. 2. car. 57. colum. 4. linea 9
Mã ⁊ foꝛma an vnum fiat: li. 2. car. 57. co. 4. linea 63
Materia in actione nãli an ſimul cum foꝛma coagat: lib. 2. car. 75. colum. 2. linea 62
Magnitudo: exilitas: lenitas: aſperitas: an propria vocis ſenſibilia ſint: li. 2. car. 121. co. 1. lin. 8
Materia triplex. ſ. ſimpl'r ſine tꝑe ⁊ loco receptiua: vt intellectus mãlis: penitus receptiua in loco terminato: ⁊ tꝑe terminato: ⁊ diſpoſitionibus terminatis: ⁊ hec eſt cauſa receptionis tranſmutabilis: tertia harum media corpus celeſte: lib. 3. car. 147. co. 4. lin. 21
Materie actualitas nihil aliud eſt niſi compoſiti actualitas: lib. 3. car. 152. co. 2. lin. 3
Mã q̃ſi intell's polis dr: qm nõ ẽ mã phyſica ⁊ indiuiduat: ſꝫ mã intẽtiõalis ⁊ vl'is: intẽtiones aũt ſunt q̃ſi foꝛme ꝓ quanto itell'u ꝯſeruãt ⁊ ſuſtẽtãt: li. 3. car. 152. co. 2. lin. 30
Materiã circa ⁊ ꝑuationẽ qũo Plato ⁊ Ariſt. non differãt: lib. 3. car. 154. co. 2. lin. 54
Materia ꝑꝑ quid non cognoſcat: cũ oẽs foꝛas ſicut intell's recipiat: lib. 3. car. 155. co. 2. linea 63
Materia nõ dependens nõ eſt niſi vnum numero in ſua ſpẽ: quo fundamento cõiecturaliter Auerrois credidit intell's vnitatem: lib. 3. car. 160. co. 2. linea 26
Mã mathematicoꝝ q̃nã ſit: lib. 3. car. 170. co. 1. lin. 36
Materia ⁊ efficiens: agere ⁊ pati in qbus ſint: ⁊ in qbꝰ nõ: lib. 3. car. 174. co. 2. linea 28
Materialia intelligibilia qũo cuꝫ intell'u conueniant ⁊ differant: lib. 3. car. 173. co. 1. linea 44
Materialis intell's ⁊ agens qui ꝟm Alexandrũ dicantur: ⁊ que eius opinio ſit: lib. 3. car. 156. co. 1. linea 34
⁋ Medicus ⁊ alius artifex particularis de quibꝰ differere habeat: lib. 1. car. 26. co. 4. linea 50
Medie ⁊ prime intelligentie quomodo intelligant: libro: 3. car. 166. co. 2. linea 62
⁋ Medium eſt duplex participatione extremoꝛum in ſe: lib. 1. in prohe. car. 4. co. 1. linea 25
Medium demr̃onis tribus modis eſt: vel. ſ. actu ſenſatum: vel potẽtia ſenſibile: vel nec actu: nec potẽtia ſenſibile: lib. 1. car. 2. col. 3. linea. 65
Mediũ ad demõſtrãdũ paſſionẽ de ſubto qꝺ ſit: cauſale ſcꝫ ꝙ eſt diffõ cauſalis paſſionis: an foꝛmale: qꝺ eſt diffinitio ſubiecti: li. 1. car. 19. co. 2. linea 22
Medium eſt duplex: actionis. ſ. delatiuum: ⁊ per ſe ꝓductiuum: lib. 2. car. 107. colum. 4. linea 18
Medium cõe dioſmon dr: lib. 2. car. 108. co. 2. lin 3

¶ Medium eſt duplex.ſ.forma ⁊ tranſitu: ⁊ quid vtrunqȝ ſit lib.2.car.120.col.1.lin. 40
Medioꝝ ſẽſuũ apđ grecos ꝗ dĩa ſit:li.2.car.125.c.1.li.7
¶ Melãcholici oẽs an ſapiẽtes fuerit:li.2.c.115.c.2.li.45
¶ Mẽtiri poteſt itell'ſ:vel vã dicere ꝑ ꝑ ꝑdicatũ:aut ꝑꝑ tꝑs lib.3.car.182.col.3.lin. 60
¶ Metaphyſice ptes ꝗ ſint:li.1.in ꝓhe.c.3.col.3.li. 60
Metaphyſic⁹ quõ diffõnes aſſignabit:li.1.c.2.27.c.c.1.li.23
¶ Methodus ẜm Alber.qđ ꝓprie ſit.li.1.car.9.col.4.li.8
Methodũ eſſe vnã vel plures dicentibus quõ difficultates accidant.lib.1.car.10.col.3.li. 64
Methodũ circa quot ꝓprie difficultates occurrẽ poſſint: li 1.car.10.col.4.li. 10
Methodus nãlis de qbus diſſerere hȝ.li.1.c.26.c.4.li.34
Mim⁹ error i ꝑn^c ẽ cã maximi erroris i ſi.li.3.c.144.c.1.li.25
¶ Miſtũ oẽ ẜȝ empedolclẽ ex elementis:ſit ⁊ quõ:li.1.car.47.col.4.lin. 26
¶ Modus ꝑueniẽdi i cognitionẽ ituitiuã ⁊ eẽntialẽ ſbaꝝ ſe pataꝝ:ſi eas ĩtelligẽ poſſe ſit:li.3.c.198.c.3.remiſſiue li.34
¶ Molle qa ſentim⁹ ꝑ mediũ alteꝝ:⁊ extrameũ:an tũc i fini tũ ꝓceſſus ſit:li.2.car.123.col.4.li. 49
¶ Mõſtruoſa aĩalia quõ i ſpẽ ſua generẽt:li.3.c.211.c.3.l.5
¶ Moral'an a ſcia ð aĩa vlt^m finẽ ſuſcipiat:li.1.c.5.c.4.li 42
¶ Morib⁹ ꝯſueſcere tꝑe eget:li.3.c.172.col.4.li. 3
¶ Mortalia ꝗ ſilitudĩe ðo aſſiſari appetãt:li.2.c.88.c.3.li.61
¶ Mortalitatẽ neqȝ imortalitatẽ aĩe nullibi ariſ.i ꝓpã foꝛa ꝗſinit:nec diſputauit.li.3.car.161.col.2.linea. 14
¶ Motor ꝑmus ẽ in ſupremo ⁊ ꝑncipali loco mũdi.ſ.celo: ⁊ in ꝑncipali celi pte:lib.2.car.69.co.4.linea 30
Motorẽ inter ꝑmũ corporeũ in motu locali ⁊ in motu alterationis magna dĩa eſt:lib.2.c.197.co.1.li. 65
Motor vnicus numero ẽ impoſſe ꝙ ſit duoꝝ corpoꝝ diuerſoꝝ in nũo ẜm Ariſt.lib.3.car.151.co.4.lin. 50
Motore extrĩſeco quõ itell's ĩtelligat:li.3.c.166.c.1.li.28
Mot⁹ aĩe ẜm Plato.peculiariſſim⁹ ẽ:li.1.c.30.c.3.li. 15
Motus ẜm Simpl'.dup^r ſumi põt:li.1.c.35.c.3.lin. 37
Motus quot ſpẽs ẜm Auerroem eſſe dicantur:lib.1.car.36.colum.1.linea 36
Motus aĩe ſi moueaẜ:ꝗ ſpẽ motus ſit:li.1.c.36.c.1.li.64
Motus localis nõ cõpetit alicui qđ alia motus ſpẽ moueẜ: niſi ẜm illã ſpẽm ꝑ ſe moueaẜ:li.1.car.36.co.3.lin. 5
Motus alterationis ſubiecti ratione quõ diuiſibilis eſt:lib.1.car.36.col.3.lin. 23
Motus celeſtis cã qđ ſit:lib.1.car.42.co.1.linea. 30
Mot⁹ localis paſſio:vel vbi:an de actiuis ꝑncipijs exiſtãt: lib.2.car.70.co.2.linea 49
Motus nutritionis/⁊ augmẽtationis quid ſint:⁊ quõ differant:⁊ an motus exiſtãt:lib.2.car.97.co.3.linea 6
Motus proprie ⁊ ẜm phyſicã rõnẽ ꝯſideratus imꝑfecti dicitur:ſenſatio võ actus ꝑfecti:li.3.car.169.co.2.lin. 43
Motu paſſiuo quõ' ẜm Auerroem:nec rõ eſt ꝑdominans: nec ipſe appetitus:lib.2.car.312.co.3.lin: 43
Motus ꝯrij vbi ſint:an ibi ẽt ratio ⁊ deſiderium exiſtant:li.3.car.215.co.1.linea 2
Motibus in oib⁹ tria ſunt:ꝑmũ qdem mouẽs:ẜm aũt id, quo mouet:⁊ tertiũ quo moueẜ:li.3.car.215.c.3.li.46
Motui res requiſite quot ſint:li.3.c.215.co.3.lin. 10
Mot⁹ an ab appetitu:vel ab intell'u fiat:⁊ ꝗ ſit Platonis ⁊ Ariſt.opinio:lib.3.car.216.co.4.linea 25
Motus hoc pacto ſit:Nam cũ Socrates ꝓcul ꝓſpicit amicũ:tanqȝ delectabile obm:tale obm multiplicat ſpẽm vſqȝ ad intell'm:ꝑ talẽ aũt ſpẽm intell's tãdem ſyllogiçat:eum eẽ adeũdũ:ꝙ ſi voluntati placuerit:mox virtuti motiue imperat:ꝗ ipis mẽbris ineſt:vt mẽbra moueat:donec Socrates ad amicum ꝑueniat:lib.3.car.219.co.4.lin: 45
¶ Moueatur quonam pacto quiſpiam per accidens:li.1.car.35.col.4.linea 47
Moueri aliquid ẜm ſe quomodo intelligatur.li.1.car.39.colum.2.linea 39
Mouere aliquid per ſe dupl'r intelligi poteſt:lib.2.car.63.colum.4.linea 44
Mouentia corpus ẜm locum ẜm Philoponum que ſint: lib.3.car.216.co.4.linea 19
¶ Mũdus ꝯtinet tot:quot aĩal:li.1.car.5.co.4.lin. 24
Mundus ſuperior:qui oium celoꝝ eſt nexus:q dicatur:li.1.car.39.co.4.linea 39
Mundus duplex ẜm Platonem:intelligibilis qui eſt mens diuina:que eſt huiuſmodi principiũ ⁊ exẽplar:alius ſenſibilis:qui eſt ſenſibus perſpicuus:qui eſt diuini exemplaris imago:libro.3.car.183 co.2.linea 46
¶ Muſculus eſt aggregatũ ex carne:neruis cordis:⁊ membrana:lib.3.car.216.co:1.lin. 38

N

¶ Naſus in animalibus olfacientibus per naſum an ſit propter melius:ſicut palpebre ſunt in animalibus habentib⁹ palpebras:aut propter neceſſitatem:libro.2.car.117.colum.2.linea. 32
¶ Natura duplici quomodo anima rationalis conſtet:lib.1.car.31.colum.4.linea 3
Nature omne ens predicamentale ac nãle aut eſt ſub'a:aut accidens:lib.2.car:106.co.2.linea 19
Nature neceſſitate quõ aĩa humana ⁊ cetere forme nãles ẜȝ ipſum Alexandrum fiant:⁊ quid nãe neceſſitas ſit:lib.3.car.156.co.1.linea. 24
Natura priuationis ⁊ ſubiecti ẜm rem,quẽadmodũ eſt vna licet dĩa in modo ſit:ſic eſt eadẽ nã puncti ⁊ linee:linee ⁊ ſuperficiei:ſuperficiei ⁊ corporis:li.3.c.183.co.4.lin. 5
Nature noĩe in ſimplicibus ſemꝑ Plato ⁊ Ariſt.vtunẜ:li.3.car.186.co.3.linea 41
Natura quecũqȝ ſubſiſtũt:aut ſunt alicuius gratia:aut ſunt caſus:qui ſequuntur ea:que alicuius grata ſunt:li.3.car.222.co.1.linea 16
¶ Naturalis ãn ſimpl'r de mã ꝯſideret:li 1.c.28.c.1.li. 21
¶ Naturalia oĩa quonam modo propter aĩam exiſtant:lib.2.car.89.co.4.linea 47
Naturalium oium ordo:li.2.car.90.co.1.linea 2
Naturale agens mediante miſtione ſecundum Alexandrum rõnalẽ aĩam ꝓducit,quemadmodũ alias formas generabiles:lib.3.car.149.co.2.linea 64
Naturalia indiuidua ſenſu externo aĩam diſcernunt:indiuidua vero rerum mathematicaꝝ ſolis internis:imaginatione ipſa:lib.3.car.170.co.2.linea 24
Naturalia obiecta intellectus cur ſimplicia dicantur:lib.2.car.188.co.2.lin. 11
¶ Necare ⁊ corrumpere an aliquis ſeipſum poſſit:lib.2.car.96.colum.1.linea 11
Neceſſarium ad aliquẽ actũ dup^r intelligi põt:vl'vt medium diſpoſitiuũ:vel vt mediũ receptiuũ:li.2.c.118.c.3.li. 18
Nẽcariũ ẽ duplex.ſ.ſimp^r:⁊ ex ꝯdõne:li.3.c.223.c.3.li. 24
¶ Neceſſitas itell's agẽtis ꝗ nã ſit:li.3.car.176.c.2.li. 14
¶ Negatio,vel affirmatio cur extranea intell'us obiecta vocanẜ:ſed terminus ſimplex vel qdditas ſimplex proprium intell's obiectũ vocaẜ:⁊ ſil'r cur rei quidditas vocaẜ obm abſtractũ:ſed affirmatio vel negatio obm in materia:lib.3.car.186:co.4.linea 57
¶ Neruo ẽ vna cõpl'o:ſicut in carne ſimplici.ſȝ in carne carnoſa ſunt due diſpõnes ſpẽ diuerſa:li.3.c.120.c.3.lin. 58
Nerui:pili:⁊ oſſa ẜm Auicennam quare non ſentiant:lib.2.car.126.co.2.linea 14
Nerui ẜm aliquos dupl'r conſideranẜ:vno modo:vt radici ⁊ origini.ſ.cerebro atteſtanẜ: alio mõ vt nucha ⁊ cerebro ſeparanẜ:lib.2.car.126.co.3.linea 11
¶ Negatiua minori quõ in ꝑma figura aliqđ ſequaẜ:lib.3.car.176.colnm.4.linea 42
Neruos medici motus principium eſſe dixerunt:lib.3.car.216.colum.2.linea 13
Nerui ẜm Simplicium non ſentiunt:cuius oppoſitũ medici tenent:lib.1.car.48.co.3.linea 28
¶ Nicolai greci:Platonis:Simplicij:Pythagore:Auerrois:⁊ oium latinoꝝ opinio:quot aie in aĩalibus eſſe dicanẜ: lib.2.car.83.co.3.linea 30
¶ Nigredo quõ albedis ꝑuatio eẽ dicaẜ:li.3.c.185.c.3.l. 16
¶ Nihil ꝑt eẽ poſſe nõ eẽ ĩ cõpoſitꝭ:lib.3.c.162.c.3.li. 35
Nihil q ſentit:nihil diſcit:aut ĩtell'ſit:li.3.c.207.c.3.lin 20
¶ Nobilitas ẽ vt⁹:⁊ hoi ex gñe ſuo ꝯuenit:li.1.c.2.c.3.li.53
¶ Nomen ſub'e plura ſignificat.ſ.genus:mãm, ac diffõnem: lib.1.car.9.co.3.linea 60
Nomẽ homo:⁊ qõlibet rei nãlis nomẽ an ꝑ ſignificet formã ⁊ ſecũdario cõpoſitũ:lib.2.car.60.co.1.linea 24
Nomen ⁊ diffõnem an ſecuris amittat: qñ ipſam formam perdit:lib.2.car.60.co.1.linea 35
Nomen denoĩatiuum a noĩe artificiali in quo differat:li.2.car.60.col.1.linea 43
Nomen artis ⁊ nãe in modo ſignificandi conueniunt:li.2.car.60.colum.2.linea 10
Nomina equiuoca ſimpl'r in ſcia demonſtratiua vſitari non debent:lib.3.car.179.co.1.linea 6
¶ Notio,quã greci noema appellant:quid proprie ſit:li.1.car.14.colum.3.linea 1
Notionũ cõplexio:ꝗ eſt affirmatio:vel negatio:an a phãtaſia:ſeu a phantaſmate differat:lib.3.car.207.co.3.li. 62
Notiones prime:que ſimplices dicunẜ:an a phãtaſmate differãt:lib.3.car.207.col.4.lin. 10
¶ Notius nã ẜm patauos duplex:vel q: cã:vel q: nobilib⁹: lib.1.car.2.col.2.li. 32
Notũ nobis quõ capiaẜ:lin.1.car.2.col.3.li 61
Notius nã an ſemꝑ nobis notum eſſe debeat:libro.2.car.86 columna.2.lin. 5
Notum nã dupl'r eẽ diciẜ:vno mõ vt cã ⁊ ꝑncipium:alio mõ vt finis ⁊ cõplemẽtũ:li.2.car.86.col.2.li. 10
¶ Numerus an ab vnitate vnus ſit:li.3.c.184.c.4.li. 19
¶ Nutribilis inſtrm ẜm auerroem quõ cibus eſſe dicatur: lib.2.car.96.col.1.li. 43
¶ Nutrimẽtũ ⁊ nutribile cũ ſint mutuo ꝯtria:an in ipis erit mutuo actio ⁊ reactio:li.2.car.94.col.2.li. 60
Nutrimẽtũ ẜm ꝗtitates ẽt nutrito ꝯtriari poteſt:lib.2.car.94.colum.3.lin. 15
Nutrimẽtũ toto tꝑe ꝓcedẽte cũ ſit ꝯrium:cur i occurſus ꝑncipio ꝯriũ dicaẜ:lin.2.car.95.col.1:li. 10
Nutrimẽtum qua ſimilitudine in fine ſimile exiſtat:li.2.car 95.colum.1.lin. 16
Nutrimentum in fine cũ idem ſit:quõ ſiſe eẽ dicaẜ:li.2.car.37.colum.1.lin. 95
Nutritio ⁊ diminutio a qb⁹ ꝑncipijs ſiãt.li.2.c.67.c.2.li.34
Nutritio an ſit opus nãe:ſeu aĩalis:an ipſius aie:ſeu aĩalis: lib.2.car.67.col.2.li.41.⁊ co.3.li. 44
Nutritiõe ipſa an actio ⁊ reactio ſit:li.2.c.94.c.3.li 66
Nutritio in qua ſpẽ motus ſit:⁊ an motus in inſtãti eẽ poſſit:li.2.car.97.col.4.li. 6
¶ Nutritiue aie potẽtie quot ſint: ⁊ ꝗlis eorũ ordo exiſtat lib.2.car.87.col.1.li. 27

O

¶ Obiectum cognitum aliud eſt:⁊ aliud obm iudicatum: lib.2.car.101.col.4.li. 51
Obiectum ſenſus cur ab Ariſtotele ſubiectum dicatur:li.2.car.134.col.2.li. 22
¶ Oculi duri animalia nunqđ alijs animalibus debilioris viſiue ſint:lib.2.car.117.col.2.li. 25
¶ Odorabile ẜm platonẽ eſt cõmẽſurata ꝓportio in qualitatib⁹ primis:li.2.c.114.co.4.li. 12
Odorabile:corpus odoriferum:⁊ ipſe odor quõ differant:libro.2.car.116.col.3.li. 12
Odorare qđ ſit:li.2.car.129.col.2.li. 54
¶ Odoratio an fiat niſi ipſo odore real'r multiplicato vſqȝ in organũ odoratus:lib.2.car.116.co.3.li. 12
¶ Oodoratu multa dubia i lr̃a poſita:li.2.c.114.c.3.li. 9
Odorẽt cũ oia aĩalia aquatica ⁊ aerea:ꝑ quã nãm medij ipſe odor in olfactum vſqȝ deferẜ:lib.2.car.116.co.1.li. 29
Odores an eoꝝ naturis percipianẜ:⁊ quotupl'r odor ꝯſiderari poſſit:lib.2.car.115.co.1.linea 40
Odorum dĩas an per ſapoꝝ dĩas cognoſcamus:an nomina tm̃:lib.2.car.115.co.1.linea 47
Odorum dĩe cur nõ a tactilibus:vel audibilibus ſumãtur: lib.2.car.115.co.4.linea 10
Odor ſi habeat eſſe in medio ſub illa ratione ⁊ corpore odorifero:vtrum eſſe vtriuſqȝ reſpectu eodem modo exiſtat: lib.2.car.116.co.2.linea 40
Odor eſt forma corporis odorabilis:⁊ cõprehenſio olfact⁹: lib.car.116.co.1.linea 48
¶ Omẽ qđ moueẜ:an violenter moueaẜ:vel aptum moueri ſit:lib.1.car.37.co.3.linea 12
Omẽ recipiẽs vtrũ a recepti nã denudatum eẽ debeat:maxime qȝ intell's a naturis formaꝝ mãliũ:li.3.c.145.c.2.li. 1
¶ Opõnẽ ĩdigẽ corpe duob⁹ modis ĩtelliẜ:li.1.c.8.c.2.li. 4
Operationes in egẽdo corpore an ab ceteraꝝ virtutũ ſenſitiuaꝝ opationibus differant:li.1.car.25.co.2.linea 67
Opões aie an mot⁹ eẽ dicanẜ:li.1.car.44.co.2.linea 33
Operatio intellectiua vſqȝ ad quinquageſimũ annũ augeẜ: ⁊ poſtea debilitaẜ:li.1.c.45.co.1.linea 6
Operationes aie ſunt quinqȝ:gradus aiatoꝝ quatuor:potẽtie qnqȝ:⁊ aie tres:lib.2.car.66:co.4.linea 57
Opationes aie quot ſint:⁊ que:li.3.car.181.co.3.lin. 60
Operatio quelibet intell'us quõ a tempore abſtrahat:lib.3.car.182.colum.3.linea 51
¶ Opiones veteꝝ ſunt difficiles:qm̃ ẜm Auerroem apud nos ſunt ignote:lib.1.car.32.co.1.linea 32
Opinio eſt a propoſitionibus ad duplicẽ cõcl'onem veram: falſamue:lib.1.car.32.co.2.linea 5
Opiones tres de reꝝ ꝑncipijs fuerũt:li.1.c.32.c.4.li. 27
Opinio Anaxagore que ſit:⁊ quonam mõ veritati ꝯuenientior ſit:lib.1.car.33.co.3.linea 28
Opinio de aia:ipſam ſcȝ eẽ quãdã harmoniã:credita fuit ab antiquis:⁊ Galenus ipſam defendit:li.1.c.42.c.4.li. 33
Opinio dicentium aĩam ꝑ ꝗtuor elemẽta:⁊ per nãm rerum oium iniectã,fuſamqȝ equabil'r oĩs mundi ptes vegetare: aieqȝ:lib.1.car.50.co.1.linea 9
Opinio Varronis de aĩa:lib.1.car.30.co.1.linea 25
Opinio peſſundatoꝝ religionem dicentium:deum eẽ formam oium compoſitoꝝ:ſolũ in oib⁹:ac toto mundo:⁊ totum in qualibet parte:lib.1:car.50.co.1.linea 28
Opinio Alex.an dicat oẽs effectus nãles ꝓficiſci ab ipſa nã ⁊ non ab ipſo deo:ſed agentis naturalis neceſſitate:lib.1.car.50.colum.4.linea 45
Opinio Platonis ⁊ Plotini de anima quenam ſit:libro.2.car.60.co.4.linea 39
Opinio Auerrois ab diui Thome opione de aĩa ſeparata:in quo differat:lib.2.car.91.co.2.linea 54
Opinio omnium doctoꝝ quot anime in animali eſſe dicantur:lib.2.car.83.co.3.linea 30
Opio Empedoclis eſtimãtꝭ ĩtelligere eẽ poti⁹ opõne ex miſſam ꝗȝ intus miſſam:lib.3.car.141.co.3.linea 10
Opinio Platonis dicẽtis intelligere eſſe nec agere:nec pati: lib.3.car.141.co.3.lin.21.⁊ copioſius lin. 55
Opinio peripateticoꝝ dicẽtiũ ĩtelligere ꝯſiſtẽ in quodam pati:lib.3.c.141.c.3.lin.13.⁊ latius col.4.linea 51
Opinio Hyparchi: Anaximenis:Thaletis:Anaximandri: Chilonis lacedemonij: periãdri corinthij:Dicearchi:Xenophanis:Boeti:Epicuri:Alexãdri peripatetici:qđ ĩtell's

poſſibilis ſit:lib.3.car.141.co.3.lin. 55
Opinio Themiſtij de intellectu poſſibili quenam ſit:lib.3.car.142.col.3.linea 60
Opinio Auerrois de intell'u poſi q̄nā ſit:li.3.c.142.co.4.li.18.⁊ car.146.co.2.lin.62.⁊ car.148.co.1.lin. 60
Opinio Joānis Landauenſis de intellectu poſſibili:libro.3.car.142.colum.4.linea 55
Opinio platonicorum de intellectu poſſibili:lib.3.car.142.colum.4.linea 65
Opinio iuniorum de intellectu poſſibili quenaʒ ſit:libro.3.car.144.colum.2.linea 3
Opinio Empedoclis dicentis intell'm eſſe miſturam omniū rerum,vt oīa intelligeret:lib.3.car.145.co.4.linea 35
Opinio Platonis aſſerētis oēs rer̄ ſpēs aīe cōnatas:⁊ nihil de nouo intelligere:q̄ñ apud ipſum intelligere eſt reminiſci:lib.3.car.145.co.4.lin. 64
Opinio Ariſt.cur intell's impmiſtus eē dicaf ⁊ q̄uo:ad hoc vt oīa intelligat:lib.2.car.146.col.1 li. 8
Opinio Sueſſani:an intell's paſſibilis virt⁹ paſſiua ſit:li.2.c.146.colum.2.lin. 62
Opinio Theophili:Alexandri greci:Rhodij ēt aſſerētiuʒ:intell'm poſ'em eē mām:⁊ marie deū:li.3.c.147.c.2.li.46
Opinio meliſſi ⁊ Parmēidis xhenophanis diſcipuli de itellectu poſi:li.3.car.147.col.2.li. 64
Opinio Critie:⁊ alior̄ pluriūq exiſtimarūt itell'm mālez eē corpus:lib.3.car.147.col.2.li. 43
Opinio Alexandri : Auempace : Alpharabij : Tertuliani: Apollinaris ⁊ Galeni dicētiū intell'm mālem eſſe virtutez in corpore:lib.3.car.147.col.2.li. 50
Opinio Themiſtij que nam fuerit tum de intell'u agēte: tuʒ de poſi:tum de ſpeculatiuo:ſeu intell'u ī hitu:⁊ ꝯñr de tota rōnali aīa ardua q̄ōne:li.3.car.148.col.2.li. 43
Opinio Alexandri exiſtimātis intell'm agēté eſſe deū:an vera ſit:lib.3.car.156.col.1.li. 65
Opinio plotini:q̄ aie ꝓprijs idiotropijs numerate ſint: quatenus vna aīa creata eſt q̄dam idiotropia:q̄ ita ē vnius corporis:q̄ nō alterius:li.3.car.156.col.3.li. 57
Opinio nōnullor̄ ſectator̄ Auer.q̄uo itell's:ſeu aīa intellectiua ſbalis hoīs forma ſit.lib.3.car.159.col.1.li.3.⁊ dubitationes ꝯ̈ iſtam poſitionē ibidem:lin. 28
Opinio Alexandri Aphrodiſij de aīe cognitiōe ex pte agentis ⁊ patientis:li.3.car.160.col.4.li. 60
Opinio cuiuſdam doctoris p̄ceptoris Sueſſani:q mirabil'r ꝭm platonē ⁊ Ariſto.tenet anime immortalitatē:li.3.car.162.colum.1.lin. 32
Opinio ſancti Thome ē de mēte Ariſt.aīaʒ poſt mortē remanere formal'r neceſſariā:li.3.car.162.col.2.li. 56
Opinio ſubegij de intelligētiar̄ ſecundar̄ intellectione: li.3 car.171.colum.3.lin. 59
Opinio erronea nōnullor̄ dari intell'm in hitu:⁊ illū eē ſpēʒ ꝓut ī itell'u firmitatis q̄litatē ſupaddit:l.3.c.174.c.4.l.60
Opinio Themiſtij de intellectiōe.ſ.q̄ eſt eſſentia intell's agētis:lib:3.car.175.co.2.linea 59
Opinio Themiſtii aſſerentis:intell'm agētē,poſ'em,⁊ ſpeculatiuum eſſe vnam rem ſubiecto:diuerſam tñ ratiōe ⁊ modo:lib.3.car.179.co.3.linea 51
Opinio Origenis,⁊ Plotini:q̄uo aīa noſtra per intellectum viuat:lib.3:car.183.co.2.linea 57
Opinio Auempace:q̄uo ſit poſ'e nos ītelligē aliq̄d noua itētiōe abſq̄ phātaſie motu:li.3.car.198.co.4.linea 12
Opinio cuiuſdam Chryſoſtomi:q̄ ſcire noſtrū nō ſit niſi tm̄ reminiſci:lib.3.car.200.co.2.linea 55
Opinio Auerrois:quid ſit intell's in habitu:⁊ quid ſpeculatiuus:lib.3.car.204.co.3.linea 34
Oppoſitū vnū nō eſt iudex ſui,⁊ ei⁹ oppoſiti:niſi ei⁹ oppoſitio ſolā ꝑuationē dicat:lib.1.car.49.co.4.lin. 39
Orbis nouus humanus a reliq̄s octo q̄uo ⁊ in quo differat:lib:3.car.148.columna.3.linea 29
Orbes nouē ſiue p̄ncipales ꝭm Themiſtiū ⁊ Auer.octau⁹: cui p̄mū p̄ncipiū attribuit:ſeptimus v̄o cui motor Saturni:ſext⁹ cui Juppiter:q̄ntus cui Mars:q̄rtus cui Mercurius:p̄mus cui luna:extra aūt hos non⁹ ponif:q orbis humanus dī qui ꝯgregaf ex oībus hoībus vnam ſpheram facientibus:lib.3.car.148.co.3.linea 22
Ordo in celor̄ creatione qualis poſitus fuit : nō q̄ ita in re ſit:ſed ꝭm noſtrū modū intelligēdi:li.1.c.40.c.1.l. 15
Ordo libror̄ Ariſt.ſ.nālis p̄hie quomodo neceſſari⁹ ſit:li.1.in probe.car.1.colum.4.linea 30
Ordinem in potentijs vel in aīalibus nunquid Ariſt.poſuerit:lib.2.car.68.colum.1.lin. 8
Ordo potētiar̄ aīe quid ſit:lib.2.car.87.co.1.linea 52
Ordines quinq̄ organici:vbi anime virtutes reperiuntur:libro.3.car.164.co.1.linea 41
Ordo intell'uum qualis ſit:lib.3.car.180.co.1.linea 61
Organicum dē ſi vitā hēat:fruſtra vī addidiſſe p̄hus alteram particulam in aīe diffōne:li.2.car.57.co.1.linea 56
Organum olfactus ⁊ ſpirationis q̄ō ſit:⁊ q̄uo aīalia per aures ſpirent:lib.2.car.117.co.2.linea 50

P

Participare ꝑpetuitate ꝭm ſpēm an ideʒ ſit q̄ō eē ſimpl'r perpetuum:lib.2.car.88.co.3.linea 34
Pars eſt duplex:quedā q̄ totum denoīare nata eſt:quedam autē non:lib.2.car.61.co.4.linea 36
Parmenidis dcm̄:oīa eē vnū ens:⁊ īmobile:cū dicto ꝭoroaſtris ⁊ orphei q̄uo idē eē dicaf:li.3.c.154.c.2.lin. 41
Paſſionis nomē duob⁹ modis dī:li.1.c.8.co.1.lin. 49
Paſſiones cōes aīe ꝭm Ariſt.quenā ſint:⁊ que paſſiones ꝓprie:lib.car.8.colum.4.linea 67
Paſſiones eſſe cum corpore quomodo intelligatur:libro.1.car.25.colum.2.linea 53
Paſſiones cum aīa ⁊ corpus ſimul recipiant:q̄d eſt illud q̄ō patitur:lib.1.car.25.co.2.linea 55
Paſſionum corpus an ſit ſubiectum vel cōſubiectum:li.1.car.25.co.1.linea 56
Paſſiones quotuplices ſint:lib.1.car.28.co.2.linea 14
Paſſiones ſunt rōnes in mātq partis ſenſitiue ſunt:non aūt intellectiue:⁊ quomodo ſciētia de anima mathematica ſit lib.1.car.28.co.3.linea 51
Pati duobus modis dī.ſ.corruptiue:⁊ perfectiue:li.2.car.142.colum.3.linea 35
Pati qua prioritatis ſpecie poſterius ſit:⁊ agere prius:li.3.car.199.colum.4.linea 58
Perpetuū q̄uo a corruptibili ſeparef:⁊ per ꝯñs intell'us a corruptibili corpore:lib.2.car.73.co.2.linea 17
Per ſe an ꝭm accidēs ⁊ in entibus ⁊ in cauſis q̄uo diuerſum exiſtat:lib.2.car.154.co.4.linea 54
Phantaſia dupl'r capi pōt:vno modo pro actu p̄:⁊ ſic eſt potentia naturalis aīe:alio modo ꝓ actu ſecūdo:⁊ ſic ſcd̄o de aīa capitur:lib.2.car.138.co.4.linea 1
Phantaſia materialis quid ꝭm Ariſto[illegible] dicatur:libro.3.car.216.colum.3.linea 5
Phantaſia ⁊ appetitus vtrū in animalibus perfectis inſint:lib.3.car.217.co:1.linea 20
Phantaſia duplex:altera ſenſui coelementaris:altera autez elemētaris intellectui:lib.3.car.217.co.co.3.linea 19
Phantaſmata ſola nunquid ad noſtrum intelligere ſufficiant:lib.3.car.176.co.1.linea 27
Philoponus eſt bonus Alexandri interpres : ⁊ Plutarchi imitator:lib.3.car.187.co.1.linea 29
P̄hie partes quot ſint:lib.1.in probe.car.1.co.3.li. 10
Philoſophia moralis dupl'r traditur:aut in forma mandati:⁊ ſine ratione:vt iuriſconſultis:aut per modū argumenti rhetorici:vel p̄hi:lib.1.in p̄he.car.3.co.1.linea 24
Philoſophia:ſicut ſe habet ad artem cuiuſdā modi hoīum reſpectu:itatſe hʒ ad artē totius gn̄is hoīum:⁊ ſic tot artis gn̄a ſt hodie:quod ſp ab eterno:lib.3.car.152.c.4.li.62
P̄hs q̄s dupl'r fieri p̄t:aut ꝑ doctrinā a p̄ceptoꝛ velut hō ab hoīe:aut ꝑ īuētionē:li.3.car.157.col.4.lin. 58
P̄hi noſtri temporis ī omni virtutis genere praui ſunt.li.3 car.172.col.3.li. 34
Phyſice ptes q̄ ſint:lib.1.in p̄he.car.3.col.4.lin. 8
Phyſice ꝯſideratio an de tota aīa:⁊ ēt qualibet anime parte lib.1.car.26.col.2.lin. 35
Phyſicus q̄d ꝯſiderare habeat : lib.1.car.28.col.2.li.32
Phyſicus an generationē ⁊ corruptionem conſideret:lib.1 car.28.col.2.lin. 36
Phyſicus:mathematicus:⁊ metaphyſicus eaſdē paſſiones conſiderant:li.1.car.28.col.3.lin. 17
Philoxenus p̄hs ſirian⁹ fuit:li.1.car.28.col.3.li. 3
Pigmeus an ſit hō:vel mere ſenſitiuū aīal dubiū ꝭm Ariſto.lib.2.car.83.col.1.li 21
Pithagorici oīa ī mathe^{cam} reducūt:li.2.c.133.c.3.li.28
Planeta oīs ſue nāe lumē hʒ:⁊ ſi non notabile: tñ quicq̄ʒ ſue nāe cōpetēs.lib.2.car.106.co.4.li. 24
Plante an ſenſum habeāt:li.2.car.78.c.4.li. 12
Plāte an cibi ſenſum habeāt:li.2.car.79.col.3.li. 38
Platonis error de aīa:lib.1.car.35.col.3.li. 31
Plura q ſcit pfecti⁹ ſuū itell'm ītelligit q̄ʒ q pauciora:li.3 car.167.col.1.lin. 62
Poſ'e duob⁹ modis capif:vno° vt reddit ꝓpōnē ꝯpoſitā vt poſ'e ē te currere:alio° vt diuidi ſenſuʒ ꝑ diuerſis ſignis tpum:vt albū p̄t eē nigrū:lib.3.car.153.col.1.li. 63
Potētia ⁊ act⁹ q̄l'r ab Ari.accepte ſint:li.1.c.11.co.2.li.44
Potētia ⁊ actus ꝭm grecos ſunt vere generis ſbe differētie: li.1.car.11.col.3.li. 17
Potentia q̄uo capiaf:cū dī:aīa eſt actus corporis viuentis: li.2.car.60.colum.1.li. 64
Potētia p̄^a quid ſit:⁊ q̄d ſcd̄a:lib.2.car.62:col.4.lin. 1
Po^a ad actū p̄mū ⁊ ꝭm an diuerſe ſint:li.2.c.63.c.2.li.16
Potētie q̄nq̄ aīe ab Ariſt.enumerate an ab ipſius aīe eſſentia:ſeu ab ipſa aīa defluant:lib.2.car.80.co.1.lin. 50
Po^e aīe quotupl'r accipianf:lib.2.car.80.co.1.linea 57
Potentie aīe aptitudinal'r ſumpte q̄uo ab ipſa aīa fluant:libro.car.80.colum.2.linea 12
Potentie in quot animar̄ generibus ab aīe eſſentia fluant: libro.2.car.80.col.4.linea 14
Potentia intell's ad intelligibilia an rationalis ſubſtātia ſit: lib:3.car.144.co.4.linea 38
Potentia dī duobus modis:vno° ad actū p̄mū:vt mā ſpermatis re^u femine aīalis : alio° vt mā ꝓpria reſpectu act⁹ ſecundi:lib.3.car.199.col.3.linea 45
Ptās aliud eſt:⁊ aliud in ptāte:⁊ aliud entelechia:⁊ aliud in entelechia:lib.1.car.11.co.2.linea 19
Predicatum p̄mi modi dicēdi ꝑ ſe eſt aīal:ſecūdi aūt modi riſibilis:lib.3.car.140.co.2.linea 51
Predicata oīa ꝓblemata topica terminantia ſunt quatuor: quor̄ duo nō ꝯuertunf:vt accn̄s ⁊ genus:⁊ duo ſic:vt ꝓprium ⁊ diffinitio:lib.3.car.140.co.2.linea 59
Preparatio ꝭm Alex.an intelligaf po^a mālis,rōnalis aīe q̄ eſt qualitas de ſecūda ſpē q̄litatis:li.3.c.149.c.4.li.33
Principia p̄ma dupl'r ꝯſiderari pn̄t:vno° vt ex terminis veritatē habent:⁊ ſic nō hn̄t cām:alio mō vt nos eis aſſentimus:⁊ ſic cām hn̄t.ſ.aſſenſus:lib.1.car.6.co.2.lin. 23
Prin^a elñtaria:vel eēntialia q̄nā ſint:li.1.c.10.c.4.l.21
Principium eſt duplex:vno mō, q̄ñ indiget ad h̄ vt exiſtat: alio modo quando pro ſui exiſtentia altero indiget:lib.1.car.23.colum.1.linea 11
Principium q̄ō non eſt motum ꝭm platonem alterum mouere non poteſt:lib.1.car.29.co.3.linea 30
Principiorum appellatione ꝭm Simplicium quid veniat: libro.1.car.48.colum.2.linea 7
Prius an po^s in poſteriori inſit:li.2.c.82.co.2.lin. 26
Proceſſus:regreſſuſq̄ demonſtratiuus an poſſibilis exiſtat:lib.1.car.17.co.3.linea 55
Proceſſus ab effectibus ad cās : ⁊ ꝓceſſus a cauſis ad effectus an vterq̄ demr̄atiuus:lib.1.car.19.co.3.linea 42
Proceſſus ab effectu ad cām in quo genere demōſtratiōis exiſtat:lib.1.car.20.co.1.linea 22
Proceſſus a cā ad effectū ⁊ econtra an vnus ſyllogiſmus ſit:lib.1.car.20.co.2.linea 26
Proceſſus vnus ⁊ idem quo pacto poſſit eſſe reſolutorius ſeu diuiſiuus ⁊ compoſitiuus diuerſorum reſpectu:lib.3.car.69.columna.1.linea 62
Prohemium dʒ in ſe continere dignitatem,vtilitatem, ⁊ modum procedendi:lib.1.car.1.co.4.linea 9
Propoſitio mediata ⁊ immediata in quo differant:lib.1.car.6.colum.2.linea 8
Propoſitione in hypothetica conditionali quomodo arguere liceat:lib.1.car.22.co.4.linea 5
Propoſitio eſt triplex.ſ.ſimpl'r non ſimpl'r ignota:⁊ medio modo nota:lib.2.car.59.co.4.linea 7
Propoſitio:omne recipiēs a nā recepti denudatum eſſe dʒ: quomodo intelligaf:lib.3.car.145.co.1.linea 50
Propoſitio iſta q̄uo v̄a ſit:Homerus eſt poeta:⁊ tñ illi nihil in re reſpondeat:lib.3.car.181.co.3.linea 22
Propōnes fōīate ſiue ſint d̄ reb⁹ etn̄is:ſiue tpalib⁹ q̄uo nec̄ie ⁊ cōtingentes eſſe dicanf:lib.3.car.182.co.2.linea 22
Propoſitionū ꝭm Auerroem in p̄n.2^i perihermenias quot ſpēs eſſe dicantur:lib.3.car.182.co.2.linea 43
Propoſitio cum duplex ſit.ſ.practica vl'is ⁊ particularis:q̄ illar̄ vt conſultās moueat:lib.3.car.218.co.4.linea 43
Proprium eſt duplex.ſ.ꝭm accidens:⁊ quod eſſentiaʒ dicit:lib.1.car.9.co.4.linea 20
Prouerbium antiq̄uū,oēs hoīes ſciunt oīa:⁊ non omnia poſſumus omnes:q̄uo intelligaf:li.3.c.163.co.1.lin.15
Prouidētia dīna ꝭʒ ꝑipateticos an def:li.2.c.88.c.1.l.22
Ptolemei error:qui diffidentiā appetitus ⁊ voluntatis ad ſtellas reduxit:lib.3.car.218.co.3.linea 33
Pulmo an extra mittere aerem deſideret, ne conſumatur:⁊ quid ēt ꝭm Galenum:lib.2.car.113.co.1.lin. 43
Puncti exiſtentia in continuo q̄uo cauſa diuiſiōis ⁊ indiuiſionis per accn̄s eē dicaf:lib.3.car.184:co.4.linea 2

Q

Qualʒ in itelligētia ſt due ptes:ꝑ quar̄ vnā a ſupioribus pficif:⁊ h̄ mā ⁊ ꝑuatio itellif:altera ē,ꝑ quā īferiora itellit ⁊ h̄ ē act⁹ ⁊ eēntia,⁊ q̄ſi forā:lib.3.car.154.co.3.lin.19
Qualitas q̄ diaphaneitas eē dicaf:li.2.c.105.c.1.lin.22
Qualitatū p̄mar̄ ꝓpoſitio ꝭm alex.p̄t augeri ⁊ diminui ꝭʒ nobile ⁊ ignobile in infinitū:itē rōnalis aīe ꝓportio ad elementi formam finita eſt : item ꝭm merita materie dantur ⁊ forme:lib.3.car.149.co.3.linea 24
Qualitas elementi,vel cōpl'o,vel miſtio p̄ma:vel forma miſtioni addita:q̄uo intell'us eē dicaf:lib.3.car.163.c.3.li.48
Qualitatis generis veritas ⁊ falſitas ſunt:ſi v̄itas ⁊ falſitas abſolute compareturilib.3.car.193.co.3.linea 16
Quātitas apō Ari.cū duplex ſit.ſ.molis ⁊ pfectionis: ⁊ ſil'r continuum duobus modis dicitur.ſ.mole ⁊ perfectione:lib.3.car.184.co.4.linea 34
Quatuor q̄ōnes cū q̄lʒ vere ſcibili formari pn̄t,vʒ,an ſit: q̄d ſit:q̄r ſit:⁊ ꝑ ꝑ q̄d ſit:lib.3.car.166.co.3.linea 2
Quatuor ſunt diſcurſus argumēti.ſ.ſyllogiſmus:inductio: exemplū,⁊ enthymema:lib.3.car.180.co.1.linea 14
Quecunq̄ duo patiunf ab aliquo agēte eque p̄ in eodeʒ loco adequate exiſtunt:lib.2.car.125.co.2.linea 50
Q̄ō d̄ aīe ꝑpetuitate ꝑ ꝑ q̄d appetibil' ſit:li.1.c.8.c.3.li. 12
Q̄ōnē mouēs Ariſt.cur corporea vocat ea,q̄ ſunt in potētia:vel poteſtate entia:incorporea antē actus : ⁊ non ens in actu vel ens actu:lib.1.car.11.co.4.linea 35

Queſtiones accidere poſſint circa aīe diffinitionem: ⁊ circa ipſum diffinitum: lib. 1. car. 21. col. 2. linea 28
Queſtiones alique ab Auerroe mote an vtiles ſint: preter grecoꝝ intentiones: lib. 1. car. 12. co. 4. linea 23
Queſtiones alique circa proceſſuz queſtionū de aīa cur ab Ari. mote ſint: li. 1. car. 16. c. 3. li. 42. et c. 4. li. 34. et li. 44
Queſtio an precedat ante ſpeculationem rei cuiuſuis: li. 1. car. 29. col. 1. linea 30
Queſtiones ſeptem a Themiſtio mote ꝯ Ariſto. dicta: ⁊ earum ſolutio: lib. 1. car. 45. co. 2. linea 37
Queſtiones motas in ꝓ de aīa an ſtatim ph̄us in 2° ſoluere incipiat: lib. 2. car. 52. co. 3. linea 18
Queſtio de vnitate forme ad mām verti pōt inter ſe ⁊ ad tertium: lib. 2. car. 58. co. 2. linea 26
Q̄ōnes due q̄ ꝯ Ariſt. ſiunt: lib. 2. car. 69. co. 3. linea 34
Queſtio de ſenſu agente incidenter a Sueſſano diſputata: lib. 2. car. 100. co. 2. linea 61
Queſtio antiqua fuit: intellectum purum non eſſe niſi vnuz lib. 3. car. 171. co. 3. linea 12
Queſtio de intellu q̄uo intelligaꝛ: pōt eē de intellu per ſe: ⁊ de eo vt eſt ꝯtinuus: lib. 3. car. 173. co. 1. linea 15
Queſtio de intellu ſpeculatiuo ſm opionē cuiuſdā doctoris inſolubilis eſt: lib. 3. car. 201. co. 1. linea 48
Queſtio an eſt prior eſt q̄one quid eſt ⁊ omnibus alijs: li. 3. car. 140. colum. 2. linea 10
¶ Quidditas ⁊ indiuiduū q̄n ab eadē virtute cōprehēdāt: ⁊ cū cōprehēdant mō diuerſo ab ea: Itē cū itell's dup^r qdditatē cog̃ſcere poſſit. ſ. cognitione recta ⁊ cognitiōe reflexa: cur in ꝓ mō cognoſcēdi: quo intell's indiuiduū comprehendit: illa cognoſcēdi multiplicitas poni non poſſit: ſicut in ſecundo mō cog̃ſcendi: q̄n quidditas abſolute cognoſcitur: lib. 3. car. 169. co. 4. linea 60
Quidditatem cum intell's abſtrahendo intelligat: vtrum ſit vnus modus abſtrahendi in nālibus: ⁊ etiam mathematicis: lib. 3. car. 170. col. 1. linea 25
Quidditas vna: ſeu ſpēs eſt ꝓ ⁊ per ſe boni: ſecundario aūt mali: lib. 3. car. 185. co. 2. linea 1
Quidditatibus intellectus an phantaſmata reſpondeant: lib. 3. car. 198. col. 2. linea 24
Quidditas quonam pacto ſubſtantia abſtracta dici poſſit: lib. 3. car. 198. colum. 3. linea 1
Quidditas que phātaſma nō hʒ: q̄uo in oībus hoībus vnū dicatur: lib. 3. car. 198. colum. 3. linea 21
Quidditas rei intellecte poteſt eſſe vna dupl'r: vel ſcʒ poſitiue: vel priuatiue: lib. 3. car. 198. co. 2. linea 40
Quidditas: nā: ⁊ eſſentia idem ſunt in re: in modo tū differunt: lib. 3. car. 198. col. 2. linea 51
Quidditas ⁊ quidditatem hn̄s quomodo idem eſſe dicaꝛ: lib. 3. car. 198. col. 2. linea 58
Quidditatē hn̄s tm̄ vt ens: ⁊ qdditatē hn̄s tm̄ vt homo eſt dare in ipſa natura: lib. 3. car. 198. co. 2. linea 61
¶ Quieſcens ⁊ motum q̄uo vnaqueqʒ res eſſe dicaꝛ: lib. 3. car. 215. colum. 4. linea 41

R

¶ Radix ſi non ſit plantaꝝ inferius: cur verſus ipſum centrum ſita ſit: lib. 2. car. 91. co. 1. linea 15
¶ Rationes alique in nobis eſſe nō poſſunt: niſi ab ipſis rebus moueamur: lib. 1. car. 14. co. 3. linea 32
Rationes: ſeu modi apprehendendi in eodē apprehēſo quatuor eſſe dicunꝛ: lib. 2. car. 102. co. 1. linea 45
Ratio vniuoca imutationis aliqb⁹ dari pōt: ⁊ de illis nō p̄dicari: vt lux oībus colorib⁹: lib. 2. car. 121. co. 3. lin. 8
Ratione nāli an ꝓbari poſſit: ipm intelligere eſſe pati: intellectumqʒ ipſum: q̊ cognoſcamus ⁊ ſapimus: virtutem eſſe: lib. 3. car. 142. colum. 2. linea 51
Ratio q̄nqʒ pro diffinitione capitur: q̄nqʒ aūt pro cā ꝓpinqua: lib. 3. car. 168. colum. 4. linea 44
Rationes rerum admodum turbulente: Jamblico referente: ſecundum Platonem: in puerorum intellectu exiſtunt: lib. 3. car. 173. col. 4. linea 62
Ratio vitalis abſoluitur ab ea vi: quam vegetatricem appellamus: id eſt augmentatiuam: vel diminutiuam: lib. 2. car. 67. colum. 1. linea 38
Rationale cum omnis differentia ſit: ⁊ omnis differentia ſumitur ab eius forma: cuius eſt ipſa dīa: rōnale aūt ſumiꝛ ab intellu: nunqd intell's erit hoīs forma non tm̄ aſſiſtēs: ſed inexiſtens: ac inherens ⁊ propria: libro. 2. car. 140. columna. 2. linea 25
Rationalis aīa duos hʒ gradus: vnū ſcʒ quo deo appropinquat: alterum, quo ab eo remouetur: ⁊ q̄uo etiā ipſis operetur: lib. 2. car. 140. co. 3. linea 54
Rōnalis anima etiaʒ intellectiua ſm Candauenſem: ⁊ alios Auerroiſtas ex qb⁹ cōponaꝛ: ⁊ alia multa de mēte Auerrois colligunꝛ: lib. 3. car. 146. co. 2. linea 16
Rationalis anima cur potius eſt pars eſſentialis totius: ⁊ non intelligentia totius orbis: cum neutrum e ſuo ſubiecto dependeat: lib. 3. car. 156. co. 4. linea 63
Rationalis anima tota ſm Themiſtium ꝯfluit ex ſuprema parte: q̄ eſt intell's ſemp in mō intelligibili viuens: itē alia parte: q̄ rō dr̄ ideas cōcipe pōt: itez tertia ꝑte: q̄ imaginatio dr̄: q̄ ſenſilia ꝑcipit: item quarta vegetatiua: q̄ ipſis plantis conuenit: lib. 3. car. 186. co. 3. linea 17
Rationabilis potentia quot modis dicatur: ⁊ quot irrōnabilis: lib. 3. car. 210. co. 1. linea 4
¶ Reactio ⁊ actio quomodo eſt in oppoſitis: libro. 2. car. 94. colum. 3. linea 19
¶ Receptio alicuius in aliquo eſt duplex: altera realis: q̄ ſit per inherentiā rei in ipſo recipiēte: altera intētionalis: q̄ ꝑ ipſam cognitioné ſit: lib. 3. car. 142. co. 4. linea 39
Receptioné in ſubā nō ꝑmiſtā cū mā q̄uo imaginari poſſumus ſm antiquos: lib. 3. car. 147. co. 4. linea 14
Receptio ē duplex: q̄dā īdiuidualis, ⁊ hec eē phyſica: ⁊ realis: q̄dā vlis: ⁊ hec ē intētiōalis: li. 3. car. 188. co. 3. li. 61
¶ Recipiēs omē cū a nā rei recepte expoliatū eē dēat: ſi intell's intellīt res māles: an intell'm agēté ſibi vnitū habere debeat: lib. 3. car. 154. co. 3. linea 48
Recipiēs omē vl'ē mā: vel in mā: li. 3. car. 188. c. 3. li. 56
¶ Rectū: obliquū: linea: planum an ad h̄ cōferāt: q̄ triangulus tres habeat: lib. 1. car. 17. co. 1. linea 35
Rectū q̄uo capiaꝛ ꝓ ipſo ꝑticipato: rectitudine ipſa: ⁊ ꝓ ipſo ꝑticipāte: vl' ꝓ rectitudiné hn̄te: lib. 1. car. 22. co. 3. li. 14
¶ Regreſſus an ſtatim ſiat inuenta cā: aut vltra cāe inuentioné aliq̄ aliqua intellectiua oꝑatio requiraꝛ: ad hoc vt regreſſus ſiat: lib. 1. car. 20. co. 1. linea 31
¶ Regula Ari. ē: q̄ vnū ꝑ ſe ex aliqb⁹ ſieri nō pōt: niſi alteꝝ actus: alteꝝ aūt potētia fuerit: lib. 3. car. 159. co. 2. li. 47
Regula Auerrois eſt: q̄ ex pluribus exn̄tibus in actu ſpecifico nec intenſis: nec remiſſis: vnuʒ per ſe ſieri non poſſit: lib. 3. car. 159. col. 2. linea 61
Regula Auerrois eſt: q̄ oīa duo: quoꝝ ſubm vnū eſt: ⁊ q̄ꝝ vnū eſt altero ꝑfecti⁹: neceſſe eſt vnū ſe hr̄e vt mā alicuius reſpcū: q̄uo locū habeat: li. 3. car. 201. co. 4. lin. 32
¶ Rhetorica ⁊ po^a q̄ ſint. ⁊ vn̄ dicte: li. 1. i ꝓhe. c. 3. c. 3. li. 26
Rhetorico ſermone q̄n in ſermone demōſtratiuo vti liceat: lib. 3. car. 164. co. 3. linea 59
¶ Relatio oīs noua q̄uo alicui iſit: lib. 3. c. 195. co. 4. li. 58
¶ Reminiſcamur an poſt mortē eoꝝ q̄ in mortis articulo per phantaſie corruptionez obliuiſcimur ac deperdim⁹: lib. 3. car. 180. co. 4. linea 62
¶ Res effici actu itell's ⁊ vlis q̄uo itellaꝛ: li. 1. c. 14. c. 3. li. 19
Rei vlis cognitio an ſp ſpāle ꝑcedat: li. 2. c. 52. co. 2. lin. 5
Res eadé an ſit actus ꝑmus ⁊ ſcōs: ꝑmū vt ꝑn^m ⁊ habitus ſm aūt vt operans: lib. 2. car. 56. colum. 2. linea 59
Rei diffō ē duplex: fōalis. ſ. ⁊ cālis: li. 2. car. 66. co. 2. li. 9
Rei deſcriptio nihil aliud eſt oīum cauſarum congregatio: lib. 2. car. 110. col. 1. linea 24
Rebus deguſtatis an ſtatiʒ voluptates: egritudo ue ꝯſequātur: cū tn̄ hoīs guſtus abſolutior ⁊ certior odoratu exiſtat lib. 2. car. 115. col. 4. linea 19
Res oīs citra deum: ⁊ vltra mām q̄uo oppoſita eſſe dicatur lib. 3. car. 154. co. 2. linea 61
Rerum tēporalium cōpoſitio cū tēpore an ipſi intellui ꝓꝑa ſit: lib. 3. car. 182. col. 1. linea 53
Res vaſte ac magne ſm Platonez ſubito intelligi non pn̄t: lib. 3. car. 183. col. 3. linea 61
Res an eodem modo intelligantur: quo nobis offerantur: lib. 3. car. 184. col. 3. lin. 33
Res quibus eſt hoc indiuiduuz: an indiuidue erunt: lib. 3. car. 184. col. 3. linea 53
Res dum intelliguntꝛ an ⁊ q̄uo intell's ſiant: lib. 3. car. 195. columna. 3. linea 44
Rē aliqnā eē ſimp^r aliqd q̄uo dicaꝛ: lin. 3. c. 205. c. 4. li. 36
Res māles: vt experiētia docet: ſm Ariſt. intelligere nō poſſumus: niſi vna cum phantaſmate virtus phantaſtica exiſtat: lib. 3. car. 207. col. 1. linea 15
Rem operabilem cum intell's ꝯſiderat: an ſpeculatiuus eſſe videatur: lib. 3. car. 212. co. 2. lin. 17
Rebus in operandis motus duo ſunt: alter intētionalis: q̄ dr̄ ſpeculatio de fine: alter realis: qui in executione ꝯſiſtit: lib. 3. car. 213. col. 1. linea 37
Res appetibilis quid ſit: lib. 3. car. 213. col. 4. lin. 56
¶ Reſpectus apud Auer. qd ſit: ⁊ qd eius fundamentuʒ: ⁊ qs terminus: ⁊ qd ſubiectū: li. 3. car. 200. co. 1. lin. 6
Reſpectus q̄uo nos denominet: li. 3. car. 200. col. 1. li. 18
Reſpectus quo pacto a re generabili eterna accidat: lib. 3. car. 201. co. 4. linea 20
Reſpect⁹ q̄lis ſit iter intell'm agētē vt agēs: ⁊ intell'm in hītu vt inſtr̄m: lib. 3. car. 201. co. 4. lin. 22
¶ Reſpiratio ſm Simplicium cā ipſius vite biſariam eſſe dicitur: lib. 1. car. 30. col. 1. linea 34

S

¶ Sapor ē in hūido tāqʒ ī ꝓꝑa mā: li. 2. c. 117: c. 4. li. 10
Sapoꝝ extreme dīe q̄ ſint: li. 2. c. 119. c. 4. li. 22
Sapores dupl'r conſideranꝛ: vel vt obiecta guſtus: vel ſm nās reꝝ: ⁊ qualitatū dn̄ia: li. 2. car. 119. co. 4. lin. 47
Sapoꝝ extreme dīe ſm reꝝ nās accepte inuariabiles ſūt: lib. 2. car. 120. co. 1. lin. 11
Saporibus an ꝑ media trāſit⁹ ſiat: li. 2. c. 120. co. 1. li. 36
Sapores dato q̄ penes dn̄ia graduenꝛ: ⁊ ꝓpterea graduentur penes nos: vtrū penes ſimplices q̄litates actiuas: vel paſſiuas: lib. 2. car. 120. co. 2. linea 6
¶ Scia d̄ aīa an nālis ph̄ie ꝑs exiſtat: li. 1. i ꝓhe. c. 1. c. 1. li. 5
Scia reꝝ in practicā ⁊ theoricā diuidiꝛ: ⁊ quot vtriuſqʒ ꝑtes ſint: lib. 1. in ꝓhe. car. 3. co. 3. linea 44
Scia d̄ aīa an ſit ph̄ica: vl'. media. li. 1. i ꝓhe. c. 3. c. 4. lin. 33
Scia d̄ aīa an ſit mathe^ca ⁊ media: li. 1. i ꝓhe. c. 4. c. 1. li. 18
Sciaꝝ diuiſio q̄uo ſiat: li. 1. in ꝓhe. car. 3. co. 2. lin. 32
Scia vna q̄re ⁊ q̄uo in ꝓ loco ponaꝛ: li. 1. c. 1. co. 1. li. 39
Scia vna quonā mō aliā excedat: li. 1. car. 2. co. 4. lin. 41
Scia de aīa an excedat oēs alias nobilitate ſubiecti excepta diuina: lib. 1. car. 2. co. 4. lin. 38
Sciam de aīa q̄uo: ⁊ qbus ſcire partibus Ari. cōparauerit: lib. 1. car. 3. co. 1. linea 41
Scia in demr̄atiua cur ph̄s rhetoricū ꝓhemiū ꝓpoſuerit: non aūt philoſophicū ꝓhemiū: li. 1. car. 3. co. 3. lin. 11
Scīe de aīa certitudo ⁊ nobilitas qb⁹ alijs: diuina excepta preferaꝛ: ⁊ ad q̄ referanꝛ: lib. 1. car. 3. co. 3. lin. 39
Scia de aīa q̄uo morali ꝯferat: lib. 1. car. 7. co. 1. lin. 2
Scia d̄ aīa q̄uo diue ꝯferat: lib. 1. car. 7. co. 2. linea 7
Scia de aīa quomō quodā iuuamēto oībus ſcientijs preſit: lib. 1. car. 7. col. 2. linea 34
Scientia dei nō eſt vlis: nec ꝑticularis: ſed ſcia ſua eſt entis tantum: lib. 3. car. 154. co. 2. linea 2
Scientia moralis an neceſſaria ſit. ſi vnicus intellus oībus hominibus ponatur: ⁊ q̄ primus intell's corrumpatur: lib. 3. car. 172. col. 3. linea 55
Scientia que currit curſu ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ: ⁊ ſcia nō currente curſu ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ quid Auer. intelligat: li. 3. car. 204. co. 4. linea 12
¶ Scire oīa deo proprium eſt: ſcire nihil eſt brutoꝝ: ſed ſcire quedam: quedam ignorare eſt homini proprium: lib. 3. car. 199. co. 2. linea 20
¶ Scotus quid de anime imortalitate ſm mentem Ariſt. ſenſerit: lib. 3. car. 161. co. 2. linea 23
¶ Semen grece quomodo dicatur: ⁊ quomodo fructus: lib. 2. car. 63. co. 1. linea 30
¶ Sempiternū eſt triplex: lib. 2. car. 88. co. 3. linea 48
¶ Senſatio vtꝝ ſit motus: lib. 3. car. 189. co. 2. lin. 12
Senſatio quo pacto actus ſenſitiui eſſe dicatur: lib. 3. car. 189. colum. 2. linea 53
¶ Senſibilia ſecundum Simpliciū partibus ab omnibus duobus modis contingit: vno modo diſtincte: alio modo confuſe: lib. 2. car. 102. co. 3. linea 17
Senſibilia communia an per ſe ſenſibilia ſunt: lib. 2. car. 102. co. 4. linea 34
Senſibile cōe qd ſit: lib. 2. car. 103. co. 2. linea 39
Senſibilia communia quomodo cognoſcantur: lib. 2. car. 130. colum. 4. linea 56
Senſibilia cōia an per ſe dicantur: q̄m a ſenſu cōi ſentiātur: lib. 2. car. 131. co. 2. linea 46
Sēſibilia q̄uo ad aīal ſe habeāt: li. 3. c. 225. co. 2. li. 2
¶ Sēſilia ꝑ ꝑ qd ſonū corrūpāt: li. 2. c. 128. c. 3. linea 26
¶ Senſitiuum vtrū magis differat a rationabili q̄ ab eodem differat iraſcibile ⁊ concupiſcibile: ⁊ irrationabile: lib. 3. car. 210. co. 1. linea 2
¶ Senſus in ſenio cur impediatur: intell's autē non: lib. 1. car. 45. co. 2. linea 33
Senſu aliqō dup^r ꝑcipi pōt: lib. 2. car. 53. co. 2. linea 9
Senſus rō in qbus ꝯſiſtat: li. 2. car. 78. co. 1. linea 5
Senſus ſm ph̄um circa proprium obiectum nō errat: li. 2. car. 101. co. 4. linea 25
Senſus dupl'r cōparari pn̄t. ſ. ad ſenſitiuum: ⁊ ad ſenſibile: lib. 2. car. 104. co. 1. linea 15
Senſuum ⁊ ſenſorij grauitas eſt praue ſenſationis cauſa: praua autem ſenſatio cauſa eſt difficultas ſcientie: libro. 2. car. 114. co. 3. linea 50
Senſus alios cur neceſſariuʒ fuerit ex ſuis ſenſibilibus conſtare: lib. 2. car. 123. co. 2. linea 62
Senſus aliqs preter qnqʒ an ſit: li. 2. c. 129. co. 3. li. lin. 60
Sēſus cōis vnitas q̄uo ꝯcludaꝛ: li. 2. c. 131. c. 2. linea 64
Senſus vnus cur nō eē poſſit: quo ⁊ colores: ⁊ ſtrepitus: ⁊ ſapores: ⁊ cetera quinqʒ ſenſibilia cōprehendantur: lib. 2. car. 131. co. 3. linea 22
Senſu eodem an ſentiamus ob̄m: verbi gratia viſu colorē: ⁊ eodē nos videre colorē: lib. 2. car. 131. co. 4. linea 51
Senſus nullus exterior propriā iudicat: vel ſentit oꝑōnem: ⁊ hoc vniuerſaliter tā in hominibus q̄ in alijs quibuſuis animalibus: li. 2. car. 132. co. 3. linea 39
Senſus dupl'r capi pōt: vno modo pro anime potentia: que eſt potentia naturalis anime eſſentiam conſequens: alio° pro proportione qualitatum organum componētium: ⁊ ſic eſt relatio: lib. 2. car. 134. co. 2. linea 37
Senſus non ſentit vnum: q̄m ſentire in pati ⁊ moueri conſiſtit: lib. 2. car. 134. co. 2. linea 15
Senſus communis iudicium quomodo ſiat: libro. 2. car. 134. colum. 4. linea 34
Senſus communis dupl'r alicuius actus dici pōt: ſcʒ perficiens ⁊ vtens: lib. 2. car. 135. co. 3. linea 29

Senſus communis an alter an ſenſibus externis neceſſario ponatur: ꝛ de eius vnitate ac opere: ac eius loco ꝛ organo: lib.2.car.135.colum.4.linea 26

Senſus communis an vnus ſit ſubiecto a mã: forma vero ꝛ eſſentia diuerſum: queadmodum in pomo ſapor ꝛ flauities: lib.2.car.136.co.1.lin. 14

Senſus communis opus quid ſit: libro.2.car.136.col.1.linea. 34

Senſus communis organum quod ſit: libro.2.car.136.colum.1.linea 46

Senſus ꝛ intellectus differentie ſm Auerroem que ſint: lib.2.car.136.colum.4.lin. 28

Senſus dupl'r decipi poteſt: vno modo circa ſenſibilia cõmunia: alio modo circa ſenſibilia per accidens: libro.2.car.139.colum.1.lin. 53

Senſus communis quomodo vnum ſit: ꝛ vna medietas: lib.3.car.191.co.2.linea 59

Senſus communis ad diuerſorum generum ſenſibilia quõ ſe habeat: lib.3.car.191.co.4.lin. 49

Senſus an faciat ad eternitatẽ eius: cuius eſt ſenſus: li.3.car.222.co.2.linea 62

Senſus qui ſint in animali neceſſarij: ꝛ qui non: lib.3.car.223.colum.4.linea 53

Senſus oĩs preter tactum aĩalibus aereis igneis ꝛ celeſtibus platonici attribuerũt: li.3.car.224.co.2.lin. 44

Senſus alij an per tactũ ſentiant: li.3.car.224.c.3.li. 30

Senſus alios preter tactũ nũqđ terrenũ corpus habere poſſit: li.3.car.225.co.4.linea 23

Senſus aĩalibus qui ad neceſſitatem: ꝛ qui ad bene eẽ dati ſint: lib.3.car.224.co.3.linea. 9

¶Senſoria ſi elementa poſſunt eſſe predominãter accepta: vtrum eodem modo faciendo ad ipſam ſenſationem: ſicut ipſum tactorium: lib.3.car.224.co.3.lin. 22

Senſorium quod non apparet: quõ a ſenſibili ſoluatur: lib.2.car.128.co.3.linea 34

¶Sentire an per aliquã paſſionẽ fiat: ꝛ motũ in ſenſibus ab ipſis ſenſibilibus: li.2.car.98.co.1.lin. 61

Sentire cum ipſo tria ſunt.ſ.ipſum ſenſibile: ipm ſenſitiuũ: ꝛ ipſam ſenſationem: li.3.car.189.col.1.lin. 23

¶Syllogiſmus non fit ex maiori reduplicatiua reduplicatione ad medium cadente: li.3.car.184.co.3.lin. 2

Syllogiſmus hipotheticus tranſumptiuus eſt: qñ quedam concluſio concludit': ex qua arguens ſe ad aliã cõcl'onem transfert: lib.3.car.190.co.4.lin. 12

Syllogiſmus practicus qđ ſit: lib.3.car.194.co.3.li. 61

¶Specie aliqua an quedam magis ꝛ quedã minus perpetua eſſe poſſint: li.2.car.88.co.3.linea 45

¶Similia ſunt ſimilia tribus ſimilitudinibus: lib.2.car.82.colum.1.linea. 2

¶Simplicius ſemper vbi Ariſto. cum platone diſſentientem inuenit: inquit: nõ Platoni ſed Xenocrati emulo obijcere: ꝙ aliter platonem interpretatus eſt: libro.3.car.200 colum.3.linea. 11.

¶Sonus de duobus generib⁹ ẽ: li.2.car.108.col.4.li.24

Soni generatio quõ fiat: ꝛ an fiat in inſtãti: vel p ſpẽm ſonoram in tpe multiplicat': li.2.car.109.col.2.li. 41

Sonus propter minima in hunc modũ quomodo fiat: li.2 car.109.col.3.li. 29

¶Sonus cur minus: i aqua fiat: li.2.car.109.col.4.li.45

Sonus q motus exiſtat.li.2.car.111.col.4.li. 58

Soni ſubiectum quod ſit: ꝛ quid mediũ: lib.2.car.112.colum.1.linea. 8

Soni ſphera ſm Albertũ in lib.de homine: eſt duplex: li.2.car.112.colum.1.li. 22

¶Syllogiſmus hypotheticus in propoſitionibus hypotheticis quatuor modis fit: li.1.car.1.col.4.li. 20

¶Sorigenes pceptor philopoi fuit: li.3.c.184.c.2.li. 64

¶Species intelligibiles ſi darent': vel conceptus p voces explicati: an ipſis vocibus inſint: ita ꝙ p eas in auditum ꝛ intell'm diſcentis aſportent': li.2.car.114.col.1.li 36.

Species oẽs anime a materie neceſſitate ſequũtur ſecundũ ipſum Alexandrum: ꝛ non ab agente extrienſeco: libro.3 car.150.col.3.lin. 65

Speciem an perfecum, ꝛ imperfectum varient: lib.3.car.199.co.1.linea 7

¶Speculabilia quotuplicia ſint lib.3.car.195.c.3.li. 36

¶Speculatio oĩs a forma ſumit': li.1.car.6.co.1.lin. 4

¶Speculatiuus intell's ſm veritatem quid ſit: li.3.c.163.colum.2.lin.24.ꝛ quid etiam ſm omnes opiniões: li.3.car.162.colum.3.linea 45

¶Subiectum dĩ genus vel ſpẽs: li.1.c.8.co.2.linea 44

Subiecto accñtis tria requirunt': li.2.car.55.co.1.li. 46

Subiectum eſt duplex: vno mõ accñtium: alio modo ens in po ad eſſentias: li.2.car.54.co.2.linea 51

Subiecti accidẽtis ad rationem quot requirantur: libro.2.car.55.colum.1.linea 46

Subiectum pp quid demonſtrari non poſſit: ꝛ ſubiecti pncipia ſic: lib.2.car.78.co.1.linea 23

Subiecti principia ſi demonſtrentur: ĝ ꝛ ſubm a priori demonſtrari poterit: li.2.car.78.co.1.linea 36

¶Subſtantie abſtracte vt cadũt ſub rõne ꝯſiderandi metaphyſica debent habere eſſe abſtractum ſm eẽ ab ipſa mãt lib.1.car.6.co.1.linea 58

Subſtantijs ſeparatis vtrũ ſit cõpoſitio ex quidditate ꝛ indiuiduo: an ſimpl'r idea quidditas ꝛ indiuiduum exiſtat: lib.3.car.167.co.3.linea 43

Subſtantie abſtracte duobus modis a cũctis ſciri poſſunt: li.3.car.172.co.3.linea 40

Subſtantijs in ſeparatis quomodo idem ſit ſcia: ſcitum: ꝛ ſciens: li.3.car.173.co.4.li. 41

Subſtantias ſeparatas an aliquis intelligere poſſit: lib.3.car.203.col.2.lin. 56

Subſtantie abſtracte quomodo ſine phantaſmate intelligẽtur: lib.3.car.207.col.2.lin. 26

¶Subtilitas ꝯfirmatio demonſtrantionis metaphorice dici poteſt: lib.1.car.1.col.3.li. 43

¶Stirpibus qui viri doctiſſimi ſenſum attribuerint: lib.3 car.221.colum.4.lin. 25

Surſum ꝛ deorſum cur potius in plantis accipi debeãt cõparatione ſurſum ꝛ deorſum in hoĩe q̃ꝫ cõparatione ſurſum ꝛ deorſum in mundo: li.2.car.91.co.2.lin. 27

T

¶Tactile an ſit noĩe ſubti: vl' ad hitũ ptinẽs: velut viſile ꝛ auditile: q̃ꝫ noĩa color ꝛ ſon⁹ exiſtũt: li.2.c.121.c.1.li.22

Tactilibus omnibus in rerum natura an ſit dare vnum eẽ: qđ eſt vniuocum predicatione: ꝛ ĩmutatione lꝫ innoĩatũ ſit: lib.2.car.121.col.3.linea 3

Tactilibus an rñdeat vnũ genus ſubiicibile: nõ aũt vnum genus pdicabile: lib.2.car.121.col.3.lib. 44

Tactilibus ſm Tho.non reſpondet vnum genus vniuocũ vera vniuocatione: li.2.car.121.co.3.linea 60

Tactilis res ꝛ tactorium quomodo ſe tangant: libro.2.car.125.colum.1.linea 27

¶Tactus de vnitate q̃ꝫ de tangibilis vnitate cur poti⁹ phus querere cepit: lib.2.car.120.co.2.linea 52

Tactus in quo cum alijs conueniat: ꝛ in quo differat: li.2.car.121.co.1.lin. 38

Tactus quõ plures ſenſus ſit: li.2.car.121.co.2.li. 40

Tactũ an graue mediãte motu pcipiat: li.2.c.121.c.2.lin. 45

Tactus omnibus cõtrarijs an vnum cõe genus reſpõdeat. lib.2.car.121.co.2.linea 50

Tactus ſm Auerroem tot ſunt: quot complexiones: lib.2.car.121.co.3.linea 36

Tactus an ſint plures vno: lib.2.car.123.col.1.lin. 12

Tactus duplex ſm antiquoꝝ opinionẽ: proximũ.ſ.ꝛ remotum: ꝛ qđ vtrũꝗꝫ ſit: lib.2.car.123.co.1.lin. 51

Tactus an ſit extremorum tactilium mediocritas: libro.2.car.123.col.2.lin. 45

Tactus organum ꝛ eius vnitas que nã ſit: lib.2.car.126.colum.2.linea. 26

Tactus dupl'r conſiderari poteſt: vno modo inquantum eſt forma: ꝛ perfectio corporis animati: ꝛ ſic eſt in toto corpore: alio modo: vt eſt iudicium tangibilium: ꝛ ſic eſt primo in cerebro: lib.2.car.126.co.3.lin. 27

Tactus ſunt quot contrarietates: libro.2.car.126.colum.4.linea 41

Tactus an ꝛ quomodo mediocritas ſit: libro.2.car.127.colum.3.linea. 50

Tactile propter quid agere poteſt: ꝛ non in tactorium: ꝛ nõ ſic odor ꝛ alia: lib.2.car.129.co.1.lin. 20

Tactus an plantis inſit: lib.2.car.78.co.2.lin. 57

Tactus dupl'r capi põt: vno mõ pro potẽtia pceptibili ſaporis real'r diuerſi a q̃litatibus primis: alio mõ pro potentia perceptiua modi tangibilis: lib.2.car.82.co.1.lin. 29

¶Talpa quomodo videat: ꝛ oculos habeat: lib.3.car.74.colum.4.linea. 11

Talpa cum oculos non habeat: an fruſtra videat: lib.2.car.130.colum.2.lin. 59

¶Themiſtius eſt doctor lucidus ex Boetij ſententia: lib.3.car.147.colum.4.lin. 34

Tempus per diuiſibile ꝛ indiuiſibile an male ab Ariſto. diuiſum ſit: lib.3.car.183.co.3.lin. 48

Tẽpus ſolus homo pcipit: cetera aũt aĩalia per accñs: quatenus nonnullas impreſſiones percipiunt: que a tempore fiunt: lib.3.car.214.co.3.lin. 51

Tempus cum animalia rõnalia pcipiãt: ipſi ꝯrietates patiuntur: lib.3.car.214.co.3.lin. 55

¶Theologia vera eſt chriſtiana veritas: que de deo habet': lib.1.in prohe.car.2.co.2.lin. 25

¶Theologoꝝ reconciliatio cum Platone ꝛ Ariſt.circa ſcire ipſius dei: li.3.car.154.co.2.lin. 13

¶Theoretice partes que ſint: libro.1.in prohemio.car.3.colum.3.linea. 44

¶Tenebra ſecundum nonnullorum opinionem quid proprie ſit: lib.2.car.105.co.3.lin. 33

¶Terminus quõ interpretet': li.1.car.30.co.1.lin. 40

¶Terra vel elẽtoꝝ aliqđ an tactus organũ eẽ poſſit: ſicut põt aer eẽ viſus organũ: li.3.car.224.co.4.lin. 26

¶Textum dubiũ qñ Arabes habebant: inter verbũ ꝛ vbũ albũ locũ relinquebant: lib.3.car.185.co.3.lin. 6

¶Thomas eſt hui⁹ ſnie: oẽm facilitatẽ in textu eſſe ꝯſiderãdã: ꝛ oẽꝫ violẽtiã eẽ explodẽdã: li.3.car.222.co.3.li. 19

¶Totũ quõ ſit notius p te: ꝛ dubiũ de mente ariſt.ſup hac propoſitione motum: li.2.car.61.co.4.li. 20

Totum ſicut vnumquodꝗꝫ eſt diuiſibile: lib.2.car.70.colũ.3.linea. 7

Totum quotuplex eſſe dicatur: lib.1.car.12.co.3.lin.55.ꝛ car.15.co.4.lin. 39

¶Trãſcẽdẽs ipſe eſt aliqđ: lib.1.car.10.co.1.lin. 37

Tranſcendentium non eſt diffinitio: lib.1.car.10.colum.4.linea. 48

¶Tranquillitas quomodo ſerenitati opponatur: li.1.car.30.colum.2.lin. 53

¶Trãſmutari p ſe ꝯtingit dupl'r: vno mõ ſolitarie: alio mõ per ſe.i.ſemp: lib.3.car.165.col.2.lin. 49

¶Tranſumptũ in aĩe diffõne ſi veruꝫ ſit: vnde tale tranſumptum ſequatur: lib.2.car.60.co.3.lin. 47

¶Tricubito ꝛ albo an locus aſſignãdus ſit: ꝛ ſi nõ: cur ipſi aĩe aſſignet': his aũt minime: li.1.car.37.co.1.lin. 20

Tricubitũ an p accñs rõne corporis: vl' rõne partium augeatur: lib.1.car.37.co.3.lin. 51

¶Tuſſis in motu quod primum mouens exiſtat: libro.2 car.113.colum.3.lin. 45

V

¶Vegetabilia an vſꝗꝫ ad vite finem nutriantur: lib.2.car.67.colum.3.lin. 44

Vegetabilia an dicant' viuere: ꝛ aĩalia eẽ aĩalia: illa qdeꝫ pp potentiam vegetatiuam: animalia autem propter ſenſum: lib.2.car.68.col.2.linea. 22

¶Vegetatiua v̑tus q̃ v̑tus ſit: lib.1.car.199.co.4.lin. 8

Vegetatiua quõ magis a rõnali differat q̃ꝫ ab eadẽ iraſcibil' differat: ꝛ ẽt ꝯcupiſcibil': Item quõ magis a rõnabili differat: q̃ꝫ ab eadẽ differat irrõnabilis: li.3.c.210.c.1.li. 45

Vegetatiua anima an cauſa motus ſm locum exiſtat: lib.3.car.211.co.2.lin. 50

Vegetatiua vita an aliquem actum abijciat: lib.2.car.62.co.1.linea 45

Vegetatiuũ: ſenſitiuũ: motiuũ: ꝛ intell'iuũ tribus modis pñt intell'i ſeparari: lib.2.car.74.co.2.linea 19

¶Verbũ notitiã qđ pre ſe ferat: li.1.car.2.co.1.lin. 40

Verbũ opari grece energia dĩ.li.3.car.190.co.1.lin. 7

Verbũ appetẽs quõ grece ſumat': li.3.car.211.co.2.li.10

¶Veritatis appellatione quid ſm ariſto.veniat: lib.1.car.6.co.4.linea 7

Veritas vno mõ ſumit': vt in cõpoſitiõe ẽ: ꝛ ſic falſo opponitur: alio capit' pro aſſimilatiõe: qua intell's põt ipſis intelligibilibus aſſimilari: lib.3.car.187.co.2.linea 40

¶Verum eſt obiectum mentis: apparens aũt eſt obiectum ſenſus: li.1.car.30.co.4.linea 37

¶Verum ꝛ falſum ſunt in rebus: in intell'u: ꝛ enunciatione ſm ammonium: lib.3.car.181.co.3.linea 56

Vera que ſunt affirmatione ꝯtingit dicere: diuiſione: ſiue negatione: lib.3.car.182.co.4.linea 30

Verum ꝛ falſum an ſint in intell'u ſpeculatiuo: in practico aũt bonum ꝛ malum: ꝛ quid etiam de iſta materia: lib.3.car.194.co.3.linea 31

¶Vicinari deo propter quid vnumquodque appetat: libro 2.car.87.co.2.linea 37

¶Vindicte appetit⁹ quot cãs inuat: li.1.car.27.c.3.lin. 65

¶Virtutes aĩe an ſpẽs ſubti ſint: li.2.car.79.co.4.lin 33

Virtutes tres platonici arbitrabant' eẽ: li.2.ca.80.c.1.li.30

Virtus agens eſt triplex: li.2.car.96.co.3.linea 57

Virtus ſenſitiua in pygmeis eſt logiſtica: in brutis eſtimatiua: in hoĩe aũt rõnabilis: lib.3.car.140.co.4.linea 46

Virtus aĩe ab ariſto.pars aĩe dĩ, ꝛ etiã aĩe principium: lib.3.car.141.col.2.lin. 26

Virtus in corpore ſm auerroem intelligitur forma ꝯſtituta eẽ ꝛ ꝯſeruari ab ipſa mã: lib.1.car.141.co.3.lin. 51

Virtus cõpl'one facta ſm alexandrum intell's mãlis eſſe dicitur: lib.3.car.149.co.3.linea 47

Virtus cogitatiua an virtus mãlis ſit: ꝛ que virtus eẽ dicatur: lib.car.193.co.4.linea 27

Virtus cogitatiua an ꝛ quomodo intell'ibilia ſingularia cõponat: lib.3.car.193.co.4.linea 37

Virtus phantaſtica quomodo in eadeꝫ anima ſumi poteſt: in qua rõnabilis: iraſcibilis: concupiſcibilis: ꝛ irrationabilis ſumuntur: lib.3.car.210.co.2.linea 65

¶Viſibilia per ſe cum tria ſint: an ꝛ qđ illorum trium ſit primo tale: lib.2.car.104.co.2.linea 3

Viſibiliuꝫ duo extrẽa ponunt'.ſ.priuatio: vt tenebra: ꝛ exuberantia: vt ſplẽdidũ: lib.2.car.118.co.3.lin. 18

Viſibile triplex ſm Themiſtium ꝛ Simplicium: vnum cui nec act⁹: nec aptitudo ineſt: aliud cui p multa ineſt vi ſubtilitas vt fulgidũ: tertiũ qđ natũ eſt videri: lꝫ viſibilitatẽ nõ habeat vt tenebra: li.2.car.118.co.3.linea 46

¶Viſio abſente viſibili eſt impoſ'e quod fieri poſſit: lib.2.car.107.colum.3.linea 66

¶Viſus an qdam tactus ſit: lib.2 car.125.co.2.lin. 7

Uiſus ſenſus: quō cāe gnē imitet̄: li.2.car.132.col.2.lin.17.
Uiſus cū albi ꝛ nigri ꝛ dīſam pcipiat: dīa coꝝ ſenſilis eſt: li. 2.car.134 col.2.lin. 36.
Uiſus ꝛ alij ſenſus ac intellectus quō ſua obiecta compꝛehendant lib.3.car.191.col.3.li. 44.
Uiſū aial quot vtilitates habeat: li.3.car.225.col.2.li.56.
¶ Uita aialis humani ſm Plotinū aliud eſt: ꝛ aliud aīa aīalis humani: aliud aūt intellꝰ: aliud autem deus: lib.2.car. 139.colum.4.lin. 17.
¶ Uiuens an tm̄ de plātis dicat̄: li.2.car.54.col.2.li. 19.
Viuens potētia an dēm actū abijciat: li.2.car.63.c.1.li.40.
Uiuēs aliqd an poſſit appetere eē ꝑpetuū ſm eē indiuiduale: lib.2.car.87.col.4.lin. 55.
Uiuente in omni an ſit principiū vnde motus ſꝫ locū: lib.2. car.90.col.2.lin. 8.
Uiuēs vtrū ad tps deuenire poſſit: qualem arbitramur eſſe iuuētutē: in qua virtus nec augeat: nec minuat: lib.3.car. 221.colum.1.li. 13.
¶ Viuere an multipliciter dicat̄: ꝛ qua multiplicitate: equiuoca. ſ. an analoga: lib.2.car.66.col.3.lin. 53.
¶ Unio pfectiōis alicui eſt duplex: li.2.car.60.c.2.li. 9.
Unitas a pūcto ſm Platonē in quo differat: ꝛ alia multa de numeris ꝛ ideis: lib.1.car.32.col.1.lin. 8.
Unitates q̄ ſunt aīa ꝛ pūcta aīe, an eadem eſſe dicant̄: lib.1. car.46.colum.2.lin. 51.
Unitas linee: q̄ circulariter voluit̄: itē ꝫ vtus vna nūo in ipſa circulatione cōcurrunt: lib.3.car.170.col.3.lin. 19.
¶ Vnum aliqd duplr dī: vl vnitate idētitatis ꝛ eētie ſicut veſtis ꝛ tunica: vel vnitate vnionis ſicut cera ꝛ figura: lib. 2.car.57.colum.3.lin. 39.
Unū eſt altero pfectius ſm quid: ꝛ alterum eo perfectius abſolute: lib.2.car.58.colum.1.lin. 88.
Unū qua vnitate vnū eē dicat̄: li.3.car.184.col.4.lin. 16.
Unum omne ſm formam an ſit vnū ſm continuitatē. lib.3. car.184.colum.4.lin. 34.
Unum quo pacto aial eſſe dicat̄: li.3.car.184.col.4.li.34.
Unum ſi ex pluribus aliquid fiat: opꝫ q̄ alteruꝫ ſit vt forma: ꝛ alterum vt mā: lib.3.car.201.col.1.lin. 17.
Unumquodq̄ ſm indiuiduū an permanere appetat: lib.2. car.87.colum.2.lin. 8.
¶ Uniuerſalia apud Auerroem extra aiam exiſtentia ſunt vlia in potentia: actu vo ab intellu agente fiunt: ꝛ quō illorum diffinitiones ſint: lib.1.car.13.col.1.lin. 31.
Uniuerſalia ſunt forme: nō vt notiones tm̄: ſꝫ vt accepta per modū totius ꝛ concreti: lib.1.car.13.col.1.lin. 31.
Uniuerſale actu: vel potentia quō aliquid in nobis eſſe dicat̄: lib.1.car.14.col.3.lin. 27.
Uniuerſalia an aliqd ſint extra aiam preter ipſa ſingularia: lib.1.car.14.col.3.lin. 48.
Uniuerſalia quō forē eē dicat̄: li.1.car.14.col.3.lin. 52
Uniuerſalia ſm Themiſtium quō nudis notionibus proxima ſint: ꝛ alia mlta ſm eiꝰ opionē: li.1.c.14.col.3.li. 61.
Uniuerſalia tanq̄ formales notiones ſi ſint: quō vniuerſale de ſingularibus pdicet̄: lib.1.car.14.col.4.lin. 30.
Uniuerſale indiuiduoꝝ deſtruit̄: deſtructis indiuiduis compꝛehēſis: ꝛ deſtructis oībꝰ indiuiduis cōpꝛehēſis: oēs vniuerſales forme deſtruunt̄: lib.3.car.153.col.1.lin. 46.
Uniuerſalia ſm Platonē neq̄ generabilia: neq̄ corruptibilia ſunt: ſed ſt entia extra mētē: li.3.car.153.c.1.li.53.
Uniuerſale quō aīa apprehēdat: ꝛ ēt indiuiduū, eodeꝫ aliter ſe habente: lib.3.car.169.col.3.lin. 35.
¶ Uniuocatio ſm pdicationem: ꝛ ſm immutationem que nā ſit: lib.2.car.121.col.1.lin. 57.
¶ Uniuocum eſt duplex: quodam genericum: ꝛ quodā ſpecificum: lib.2.car.81.col.2.lin. 7.
¶ Uoce quot requirant̄: lib.2.car.112.col.4.lin. 2.
Uocis cā finalis q̄ nā ſit: lib.2.car.113.col.3.lin. 29.
Uoces an in animalibus ſint cum imaginatione gratia ſignificandi conceptus anime imaginatiue ꝛ cōcupiſcibilis: lib. 2.car.113.col.4.lin. 44.
¶ Uolūtas Ariſto. decreto eſt libera per eēntiā: ꝛ hoc ſigni demonſtratione: lib.3.car.162.col.2.lin. 59.
Uoluntas quō ſepe cōpꝛehenſionē ſequat̄: ſicut vmbra corpus: ꝛ quotuplex cōpꝛehēſio ſit: lib.3.car.199.c.2.l.65.
Uoluntas cur ex parte intellꝰ vnus appetitus ſpecie ſit: ex parte autem ſenſus duo. ſ. cupiditas ꝛ ira: lib.3.car.210. colum.4.lin. 15.
Uolūtas duplex cur nō det̄: altera. ſ. iraſcibilis: altera concupiſcibilis: ſicut appetitus ſenſitiuus eſt duplex. ſ. iraſcibilis ꝛ concupiſcibilis: lib.3.car.216.co.3.lin. 26.
Uolūtas an duplicē actū elicitū hēat: li.3.c.216.c.3.lin. 60.
Uolūtas quō ſemp appetitū vniat: li.c.218.co.3.lin. 44.
Uolūtas an p eēntiā libera ſit: li.3.car.220.col.1.lin. 34.
Uoluntas ab obiecto ſibi oſtenſo ab intellu mouet̄: non ab velle vel nolle: ſed ſolū ad cognoſcendum eſſe bonum vel malum: lib.3.car.220.col.2.lin. 5.
Uolūtatis libertas eſt duplex: altera in dīe: altera contradictionis: lib.3.car.220.co.2.lin. 2.
Uoluntas ipſa eſt ꝯdictionis libertas: quatenus q̄dam eſt poteſtas ꝛc. lib.3.car.220.co.2.lin.33.
Uolūntateꝫ velle aliud eſt: ꝛ aliud eſt paſſiones alicuiꝰ appetitiue domare: lib.3.car.220.co.2.lin. 39.
Uoluntas creata an poſſit libere velle: ꝛ libere nō velle libertate ꝯdictionis: lib.3.car.220.col.3.lin. 14.
Uolūtas libere vult: q2 aliqn̄ vult: ꝛ imediate anteq̄ꝫ incepit velle: potuit nō incipere velle: lib.3.car.220.co.3.li. 41.
Uolūtas dī libere non velle: q2 volūtas aliqd cū vult: ꝛ immediate antea potuit voluiſſe: lib.3.car.220.co.3.li.43.
Uoluntas quomodo omnem actum ſuum ſuſpendere poſſit: lib.3.car.220.colum.3.lin. 45.

¶ Finis repertorij.

¶ Auguſtini Niphi Sueſſani in librū de Aīa Ariſtotelis ꝛ Auerrois collectanearum prohemium.

Sub qua pte phie enumerari debeat ſcia d aia

Circa expōnē libri de aīa duo ꝓponā, anteq̄ꝫ ad expōnis locū me cōferā. ſ. an ſcia de aīa nālis phīe ps ſit. Scd̄o an 8a ꝛ vltīa ps, an 6a. Poſtmom ad lr̄e expōnē me ꝯuertā. Sūptis itaq̄ꝫ tribus ſcie ſpeculatiue ptibꝰ. ſ. metaca, nāli, ꝛ mathematica, pmꝰ ſmo erit ſub q̄ nā hoꝝ triuꝫ ptiū ſciaꝫ d aīa enūerari dceat. ¶ Huic q̄dē q̄ōni Alex. Them̄. ꝛ Simpl. viri itegerrimi diūſa ſentiūt. Inqt Them̄. in phe libri phyſici auditus, ꝛ poſt ipm Simpl. [Mathea ꝛ ſcia d aīa nūcupat̄. etenī mathe re rū ſubaꝝ affinitate q̄dā ꝛ iterſtitio vtriuſq̄ꝫ nāe ancipitē eē, atq̄ꝫ iter mediā autumāt, eo q̄ ſi vlitatē, atq̄ꝫ in cōe ſpectes māe ſint exptes, ſi dimēſuꝫ ipm diſcretioneq̄ꝫ pticularē, ac ſenſilē, a mā diſiūgi, atq̄ꝫ anelli nō pnt. Idē de aīa dī. ex ſenſibꝰ nāq̄ꝫ ꝛ imaginibꝰ, atq̄ꝫ illo ipo intellu po, multū ineē māe colligūt. ex agēte vo itellu, quē caput eē animi Ariſt. oñdit, aiūt eā aiaꝫ ab omni mā ꝓrſus abiūctā ꝛc.] In qbꝰ vbis opionē tāgit ſuā. Them̄. ꝛ argum eiꝰ. opionē q̄dē, qm̄ vult ſciam de aīa mathecam eē ꝛ mediā. Motiuū vo, q2 aīe ptes extāt tres vegetalis, ſenſibilis, ꝛ 3a intellꝰ. due q̄dē p in mā ſunt oīno, tertia oīno ſine mā. ¶ Arguit̄ g̃ in hunc modum, oē id cuiꝰ vna ps in mā oīno ē, ꝛ altera oīo ſe iuncta mā, mathecum ꝛ mediū exiſtit. Sꝫ aīa eſt illud, cuiꝰ vna ps in mā oīno ꝯſiſtit, ꝛ vltra illā altera oīno ex̄ mām, g̃ aīa q̄dā ens mediuꝫ ꝛ mathecum reputari dꝫ. itaq̄ꝫ ſcia de aīa relinquet̄ mathea penitꝰ. ¶ Et pterea auctor de intelligētia, a qbuſdā reputatꝰ. Ari. a qbuſdā Theophraſtus, a qbuſdā Eudemus Ari. ꝯdiſcipuli inqt [Vū huiꝰ vere vniꝰ ꝛ forē ſolū aīe intellꝰ repiētes notitiā theologiā ſciaꝫ itellectualē vocauerūt. Sic ipſam nec aliter eē poſſe inductione certificātes, cuiꝰ. n. pna nō ſunt illiꝰ demrōnē eē ipoſe, ſcōe aūt ꝛ medie ſubie gentis, lꝫ ex ſubito ꝛ forīs cōpom, nulli tm̄ motui ꝛ ob h neq̄ꝫ māe, ſed formis ꝛ paſſiōibꝰ ſubꝫ eē diſcipl decreuerūt. ꝛ inde mediū ꝛ mathematicum eē. ꝛ reliq̄ vide.] Adhuc huic pnt adduci ſigna ab Ariſ. verbis. ſumpta. pꝛimo q̄m 2o meta. dicit q̄ demrōnes certiſſime ſimpr ſunt mathe: vt pꝫ in ꝯo. Sꝫ demrōnes huiꝰ libri ſt oiuꝫ certiſſime, vt teſtat̄ Ari. ꝛ Auer. i pno, g̃ demrōnes huius ſt mathe: ꝛ ſic h ſcia idubie mathea dicet̄. ¶ Preterea. Ari. i h lio ait. Sciaꝫ hāc ad oēs ꝯferre ꝛ maxie ad ſciaꝫ de nā. Arguo ſic: illa ſcia q̄ ꝯfert ſcie d nā, n̄ ē ꝯnūerāda iter ptes ſcie de nā: aliter idē ꝯferret ſibi. Sꝫ hꝰ ꝯfert ad ſciam de nā, g̃ nō dꝫ enūari i ptibꝰ ſcie nālis. Preterea. In nlla pte alicꝰ ſcie ariſ. aſſueuit ꝓpōnē ꝓhem ſolēne, vꝫ. vbi vtilitatē, ꝛ ordinē dicēdi, ꝛ difficultatē tractat: q̄m (vt greci dicūt) vtilitas ptis ē vtilitas totiꝰ, ꝛ ordo ꝓcedēdi ptis ē ordo ꝓcedēdi totiꝰ. mō hic Ari. apponit nō tm̄ itētionē: imo ꝛ vtilitatē ꝓpꝛiā, ꝛ moduꝫ ꝓcedēdi ꝓpꝛium: q̄ nō appoſuit i lio vli ſcie nālis. g̃ hic liber non dꝫ cōputari pars ſcie nālis. Et cum nō ſit ps ſcie nālis: nec metacea: erit itaq̄ꝫ mathe ps. ¶ Huius opionis vī ꝛ Io. philoponꝰ in pº pigeneſeos. vbi enūans nālis phīe ptes; hunc librum non enūat. ¶ Et pterea Simpl. i de celo ꝛ mūdo ꝓphe o, enūans phīe ptes, nō enūauit libꝝ de aīa. ꝛ h ſignat ipm voluiſſe nō cōnūanduꝫ inter illos: vt ꝯſtat.

Poſitio Alexan.

¶ Alia poſitio vī Alex. aphꝛodiſei. ait. n. ipſe in ꝯo libri metheoꝝ. de his q̄dē poſt metheorologicū negociū q̄ ſunt nālis nego apponit. de aīalibꝰ. n. inqt, ꝛ plātis vlr ſigillatim. ordinabit aūt in eaꝫ q̄ de aīalibꝰ theoria, ꝛ in eā q̄ de aīa. Addit autē eā q̄ de ſenſu ꝛ ſenſibilibꝰ: ꝛ reliq̄ enūat. vide vbi manifeſte apparet ipm velle librum de aīa eē vnū libroꝝ nālis phīe, ꝛ per ꝯn̄s ſciam de animis eē phīe nālis ptē ſimplr ꝓtulit. Huiꝰ ēt opionis eſt ꝛ Aui. in p. c. ſexti nāliū, vbi hūc libꝝ eē ptē libroꝝ ſcie nālis ꝯfirmat ipm eſſe 6m conat̄ oñdē. Preterea. ꝛ auer. p phyſi, ꝛ 3o de aīa. Dicit aiaꝫ eē ens nāle ꝛ d ea eē ſciaꝫ d nā. Preterea. 2o phyſi. Auer. iqt ſciaꝫ de nā terminari vſq̄ꝫ ad ſupꝛemaꝫ formā in māijs, q̄ eſt aīa. Preterea. ꝛ Ari. in pno lib. d ſenſu inqt. Qm̄ aūt de aīa ſm ipam determinatū eſt, ꝛ de vtutū qualꝫ ex pte ipſius ꝯueniēs eſt facere ꝯſiderationē de aīalibus ꝛ vitā hn̄tibꝰ oībꝰ, q̄ ſunt ꝓpe, ꝛ cōes opōnes eoruꝫ. Que igit̄ dicta ſunt de aīa ſubijciant̄. de reliquis aūt dicamꝰ, ꝛ pm de pmis ꝛc. Ecce quō Ari. enūauit ſciaꝫ d aīa iter phīe nālis ptes. ¶ Vbi ꝛ Alex. dicit in coo theoꝛicam de aīa eſſe diuerſaꝫ a theoꝛica paruoꝝ libroꝝ ꝛ ptē aliā: vt pꝫ ibidē. Preterea. Ari. 12o meta. dicit, q̄ mathe nulla ps ꝯſiderat de ſubā: niſi aſtrologia. ꝛ Auer. dat cām, q2 mathe ptes ſt de accñtibꝰ. Preterea: Ex mō diffiniēdi tradito 2o phyſi. ꝛ ſexti meta. pōt hri vitas. Ex his pōt ſumi q̄ ſcia de aīa eſt nālis. ¶ Cōferunt ad h auctes Alberti, Thome, Egidij, ꝛ Ioan. Iañ. ꝛ diuꝫ fere expoſitoꝝ latinoꝝ. ¶ Et cum vidi tot diuerſitates, cōſonū ſit mihi dicere qd mihi vī de hoc. Dicā igit̄ Ari. in lib. q de ptibꝰ inſcribitur aīaliū mouiſſe hāc. q. ſ. in p caplo p. Ait. n. ſed querit qſpiam aīaduertēs ad id qd modo dixi. vtrum de aīa omni docere nālis ſcie interſit, an de aliqua vna. Tunc arguit q̄ non de omni. d. An ſi de oī nulla certe pter nālē phīaꝫ relinquetur ſcia. ꝯn̄tiam ꝓbat. d. Intellꝰ. n. ſiue mens rerum intelligibilium ē. itaq̄ꝫ reꝝ oīum notiones nāles vna tenebit. Q d ꝓbat. d. Eſt. n. eiuſdē ſcie, vt tam de intellu q̄ꝫ de re intelligibili doceat: qd ꝛ ꝓbat p ſilē. d. Siqd eadē contemplatio oīum eſt inter ſe ita ꝯiunctoꝝ, ſicut ſenſus etiā ꝛ rei ſenſibilis. vult dicere q̄ ſicut idē liber tractat de ſenſu ꝛ ſenſibili, ita vnus liber dꝫ de intellu ꝛ intelligibili tractare. q̄re ſi de intellu tractat in ſcia nāli. ꝛ de omni intellꝰali tractabit. g̃ tm̄ ſcia nālis relinquet̄. ¶ Quā q̄ōnē diſſoluēs Ari ait. an nō oīs aīa pnm motꝰ ē, neq̄ꝫ ptibꝰ aīe oībꝰ id tribui dꝫ, ſed augēdi pnm idem putamꝰ, qd ꝛ in plātis eſt, alterandi vim eādē: q̄ꝫ ſentiēdi: differēdi aūt aliud q̄cq̄ꝫ, nō vim itelligēdi. delationē. n. vel in ceteris eē aīalibus nouimꝰ, intellꝰm, ſiue mētē in nullis. Tūc ſoluit ad formā. d. Cōſtat igr̄ nō de aīa diſſerere oī opoꝛtere. q̄n q̄dē nō aīa oīs nā eſt, ſed aliq̄ eius pars vna, aut ēt plures. vide reliqua. ¶ Eſt itaq̄ꝫ ariſt. ſolꝰ. aiam eē triplicē. ſ. vegetalē, ſenſibilē, ꝛ intellꝰuaꝫ. p due in nāli ſcia indagant̄, eo q2 nāe ſunt, ꝛ pna motꝰ aīaliū, vt oñdit. De 3a aūt ſciam de nā diſſerē nō affirmat, ſꝫ metacum eē negociuꝫ. Qn̄ igit̄ q̄rit̄ an de aīa ſit ſcia nālis, ſolꝰo Ariſta eſt q̄ ſi loqmur de aīe ptibꝰ, ſic due ſunt in ſcia de nā indagate, ꝛ vna. ſ. itellꝰs i metaa, ꝛ hāc ꝯfirmat expoſitor Tho. 2o phyſi. i illo textu (vſq̄ꝫ ad q̄ꝫtū aūt) ſꝫ ſi loquimur de tota aīa, nō faciēdo diſtinctionē. Dōm q̄ ſic tepidū nec eſt calidū nec fridū, ſed hoꝝ mediū. ſic ſcia de tota aīa nec eſt phyſica, neq̄ꝫ metaa, ſed haꝝ media, put ptē tenet vtriuſq̄ꝫ vt ſatis Ari. demrat in vbis pdictis. ¶ Sꝫ q2 Them̄. ꝛ Simplicius nō ita temere Ariſt. ꝯdicūt: vt vides, ideo vba eoꝝ interptāda ſunt in bonū. iō debes ſcire q̄ mathea ſcia pōt capi dupr apd antiq̄s expoſitores. Vno p vna ſpecie ſcie ſpeculatiue ex toto diuiſa a phyſica, ꝛ metaa vt ariſt. narrat 6o meta. ꝛ ſic illa ē tm̄ de q̄ꝫtitatibꝰ, ꝛ accñtibꝰ eaꝝ: vt docm̄ eſt, ꝛ ſic ſciam de aīa nō dicit Them̄. mathecam eē. Alr̄ pōt capi ſcia mathea p ea q̄ nec ex toto eſt naturalis, nec ex toto metaa imo media, ꝛ doctrinalis certiſſimaꝝ demrationū, ꝛ ſic h ſcia mathea ꝛ media dī. Dī. n. mathea put iter oēs nālis phīe ptes hec vna magis doctrialis, ꝛ demrōnū certiſſimaꝝ vī. dī ꝛ media, put ptem tenet vtriuſq̄ꝫ extremalis ſcie. ſ. meta ꝛ nālis. Propter h dicta eſt mathematica ꝛ media ab expoſitoribus grecis. Quō aūt ſcia de aīe

Cō.18
Cō.13
Cō.26
In cō.44
Cō.19.
Cō.2.

ꝑtibꝰ duabꝰ ꝑmis ſit phyſica, ⁊ q̄uo de aīe 3ª pte ſit metaᶜᵃ dicā in q̄ōnibꝰ huiꝰ libri deo dāte. Pro nūc aūt ſit diſtictū3 intm̄. Argᵗᵃ q̄dē ꝓ Themiſtio ſoluta ex his facile hr̄e potes. Argᵗᵃ vō ꝯ eū3 iteꝝ, ⁊ emendata vr̄r ab eiſdē. q̄re ⁊c̄.

Quota ps phie nālis ſit li. de aia

¶ Et cum dicta ſunt hec, adeſt mō vidē quota ps ſcie nālis exiſtit hec pars, ſaltē q̄ztū ad duas ptes vt viſū3 eſt, q̄m̄ de 3ª pte, q̄uo ſcit ſcie nālis, ⁊ q̄uo nō, dixi in q̄ōnibꝰ meis libri de aīa, inſcriptis dn̄o Frāciſco Bragadeno ꝑtricio Veneto, vbi enūiaui oēs. q. ꝯ me, ⁊ ſolui, ⁊ pro me fortificaui. ¶ Anteq̄3 ad q̄ōnis locū accedā3, opus ē enūiare phīe nālis ptes oēs, ⁊ poſt ad q̄ōnis locū me ꝯferā. ¶ De ꝑ itaq̄3 Jo. grā. in ꝑ pigeneſeos, ⁊ Simpl. in ꝑ de celo. ptes fere eode3 mō enūiant. Alex. aūt, ⁊ Auer. alio mō vt videbiꝫ. Jnq̄t itaque Simpl. vt aūt aliq̄ dicūt, nāliū corpoꝝ: hec q̄dē ſunt perpetua, de q̄bꝰ ēt liber celi. hec aūt in gnōne ⁊ corruptiōe. ⁊ iterum h̄ duobꝰ modis, ſimplicia, ⁊ tūc de his in liᵒ de gnōne, fecit ſermone3, aut miſta, ⁊ iteꝝ duplicia, aut ꝑfecte, ⁊ h̄ in metheoris. aut ꝑfecta, ⁊ hec in duo, aut inaīata, aut aīata, ⁊ ſi inaīata, in q̄ de metallis ſcripta ſunt doceꝫ. Aīatoꝝ autē, hec q̄dē inſenſibilia ⁊ imobilia ſimpʳ vt plāte, hec autē ſenſitiua ⁊ mobilia ſm̄ locū: vt aīalia, que q̄dē de ꝑmis ſmō dictꝰ eſt de plātis. Que de reſiduis ſmō dictꝰ ē de aīalibꝰ. ex q̄bꝰ vnꝰ liber tm̄ factꝰ eſt. Sūt ḡ 8ᵗᵒ liᵒꝝ ptes ꝑmus phyſicoꝝ, ſcd̄s de celo, tertiꝰ de gnōne, q̄tus metheoroꝝ, q̄ntus de mineris, ſextꝰ de plātis, ſeptimꝰ de aīalibꝰ, ⁊ hic ē vnus liber apud ipm̄ q̄ diuidiꝫ vlterius, q̄m̄ hec q̄dē ꝯtinet vt q̄ de gnōne ipſaꝝ, ⁊ de diā ꝑtium, ⁊ opportunitate, ⁊ de motu, ⁊ oppōne. in q̄bꝰ que de ꝓgreſſu aīaliū, ⁊ de memoria, ⁊ vigilia. Hec aūt ꝓpē ſm̄ vnāq̄uāq̄3 ſpēm aīalium, q̄ de aīaliū hiſtoria tradit. ḡ liber ⁊ de aīalibus eſt vnꝰ totalis vbi ſunt multi ꝑtiales ſic̄ ſunt libri phy. vnꝰ, l3 ſint 8ᵗᵒ ꝑtiales: ſunt aūt iſti ꝑtiales ⁊ ꝑmꝰ liber de aīalibꝰ, ⁊ ſcd̄s liber ꝑuoꝝ nālium. Et ſic ſunt ſeptē, ⁊ ampliꝰ Simpl. non enūiat. Pōt ⁊ addi octauꝰ ⁊ vltimꝰ. ſ. de aīa. ⁊ ſic hr̄ nūs liᵒꝝ horū libroꝝ q̄ſdā ab Ari. hēmus q̄ſdā nō. Dicit. n. auer. ꝑ phy. ꝯmē. 57. voluit q̄ libꝝ de mineris ab Ariſ. nō habemꝰ, de plātis nō niſi duos tractātꝰ. Alex. aūt Aphrodiſeus in lib. de ſen. ⁊ ſenſa. in pnᵒ capli ꝯ odore, vult q̄ ariſt. nō fec̄ tractatū ꝯ plātis. ſ3 q̄ō hēmꝰ eſt Theophraſti Ariſt. diſcipuli.

Latinorū poſitio

¶ Ego aūt repi vtroſq̄3 libros, ⁊ Ari. aᶜᵒꝝ tractatꝰ in greco ⁊ arabico, ⁊ Theophraſti ꝯplemētū ex greco hitum. ¶ His habitis de q̄ōne latini fere oēs liᵐ de aīa 6ᵐ voluūt eē. ſ. immediate ſequētē ad liᵐ de mineris ⁊ ꝑcedē liᵐ de viuis ſeu aīatis. Hoc aūt ita eē plimis rōnibꝰ declaraꝫ. ꝑ argᵗᵒ Alb. ī liᵒ de phyſico auditu ſcīa de pnᵒ, ſ3 ordinē doctrine d3 ꝑcedē notionē ꝑncipiati. S3 aīa ē pnᵐ aīati: ſic̄ dicit Ariſt. hic ē. n. tanq̄3 pnᵐ aīaliū, ḡ d3 ꝑcedē. ¶ 2ᵒ arguiꝫ argᵗᵒ Aui. ⁊ in 6ᵒ nāliū. Jnq̄t. n. q̄m̄ notitia aīe magis iuuat ad notitiā corpis q̄3 eꝯ. ḡ ſcīa de aīa eſt nālr̄ ⁊ ordine doctrine ꝑor. ¶ 3ᵒ ⁊ argumēto Alb. ī lib. ꝯ hoīe. actꝰ ē ꝑor poᵃ tpe, ⁊ nā, ⁊ ſcīa 9ᵒ metaᶜᵉ. S3 aīa ē actꝰ corpis, ḡ ſcīa eius eſt ordine doctrine ꝑor. Preterea, ⁊ 4ᵒ arguiꝫ argᵗᵒ eiuſdē ibidē. q̄cq̄d ē honorabiliꝰ meliꝰ ⁊ mirabiliꝰ ē ordīe doctrīe ꝑus: vt manifeſtū3 ē ꝑ. S3 aīa eſt hꝰ: vt in ꝑ huiꝰ fiet ꝯſpicuū, ḡ ⁊c̄. Preterea. ⁊ auctās ariſt. in pnᵒ libri ꝯ ſenſu. ad h̄ facit, vide q̄ꝛ eā ſupꝑoſui. ¶ Mihi aūt vr̄ q̄ liber de aīa ſit vltimꝰ ⁊ octauꝰ vt cōputaui, v3, poſt liᵐ de aīalibus, ⁊ ꝑ ꝯn̄s poſt libros ꝑuoꝝ nāliū. Et ꝑ ego adducā arguᵗᵃ ꝓ h̄. Scd̄o v̄ba ſapiētum ⁊ vias eoꝝ: ⁊ ſic determiabiꝫ q̄ō tādē.

Cap. 1, in fine,

q. j. arti. j.

Propria poſitio

Cōmē. 3

¶ Prio inq̄t Auer. ꝑ phy. q̄ ſi nos ageremꝰ res nāles, tūc cāe eēnt nobis notiores: ſ3 q̄ꝛ nos nō agimus res nāles ex ſuis cāis, iō ordo doctrine ē ꝯ̄rio. arguo mō ſic. Si nos ageremꝰ aīata, aīa eēt ꝑor nob. S3 nos nō agimꝰ corᵃ aīata. ḡ aīa eſt poſterior doctrina corpibꝰ aīatis. ¶ 2ᵒ q̄m̄ ſi nō, tūc ſcīa de aīa eēt prior ſcīa ꝯ celo. ꝯn̄s falſū3, ꝯn̄tiā ꝓbo, ⁊ ſuppono, q̄ ī liᵒ celi ꝯſideraꝫ de cōpoᵗᵒ aīato ex aīa, ⁊ corpe celeſti. h̄ apparet ī ſine penultī. capli de ſb̄a orbis. Scd̄o ſuppono q̄ liber ꝯ aīa ſit de aīa corpis gn̄abilis, ⁊ ēt eterni. Hec ꝓpō appet in ꝑ hꝰ: vbi hr̄ q̄ ꝯſideᵗᵒ de oī aīa eſt nālis, ⁊ ēt apparet ex diffōne aīe, vbi Auer. ait, q̄ ē cōis aīe abſolute, ⁊ mālī: vt p3 5ᵒ cō. tertij, de aīa. Ex his arguo. ſi ſcīa de aīalibꝰ ⁊ plātis ē nālr̄, ⁊ ordine doctrīe poſterior ſcīa de aīa: eſt q̄ꝛ ſcīa de aīa: ⁊ re ſimplici ordine doctrīe ꝑor ē ſcīa de cōpoᵗᵒ ex aīa ⁊ corpe. Sed ſcīa libri celi eſt de ꝯpoſito ex corpe ⁊ aīa de qua tractaꝫ in liᵒ de aīa: vt appet ex dictis. ḡ ſcīa libri celi eſt poſterior ordine doctrine ſcīa de aīa. ¶ 3ᵒ ſilr̄ multum iuuat ad cognē ſilis: vt appet, ⁊ ideo habito vno ſili facilꝰ cogſciꝫ alteꝝ. Si ſtatī apponaꝫ: ſ3 ſcīa de miſtis ip̄fectis plus ſilis eſt ſcie de aīalibꝰ: q̄3 de aīa: vt dicit Auer. 3ᵒ huius. ḡ ordīe doctrine d3 ꝑcedē. ¶ 4ᵒ, q̄m̄ 6ᵒ metaᶜᵉ. in pnᵒ pnᵐ ē vn̄ q̄s facile addiſcit. mō liber de aīalibꝰ facilior eſt liᵒ de aīa. imo liber de aīa difficillimus ē: vt dicit Auer. 3ᵒ huiꝰ. quare ⁊c̄. ¶ 5ᵒ vidimus plimū: vt dicit Auer. 12ᵒ meta. q̄ ꝑ tractat de corpibꝰ celeſtibꝰ, deide ꝯ motoribꝰ ⁊ aīalibꝰ celoꝝ. ḡ eodē mō ſcīa de corpe aīato corruptibili d3 ordīe doctrīe ꝑcedere ſciam de aīa. ¶ Vltio, q̄m̄ illa eſt ordine doctrine ꝑor, que eſt de ꝑoribus quo ad nos. mō ſenſibilia ⁊ cōpoſita: vt aīalia ⁊ plāte ſunt ſenſibilia, ⁊ q̄ ad nos ꝑora: vt dr̄ ꝑ phy. ſunt āt ꝑus nota ꝯfuſa ⁊ certa magis: vbi Auer. expōit compoſita. ḡ ⁊c̄. S3 ſcīa de aīa nō ē de ſenſibili niſi p accn̄s: ⁊ de ſimplici, q̄re ordīe doctrine d3 eē vltīa. q̄ aūt ſcīa de aīa ſit poſt librum de aīalibꝰ. Auer. oſtn̄dit ī huiꝰ 2ᵒ vbi plane ait Ari. feciſſe libro de aīa poſt librū de aīalibꝰ. ¶ Dōm itaq̄3 vt Alex. in pnᵒ metheoꝝ inq̄t, ſciam de aīa eē vltimā ⁊ poſt ſciam aīaliū ⁊ plātaꝝ. veꝝ debes ſcire: vt Auer. ait ī ꝑ capꝑmi metheoꝝ. q̄ ordo libroꝝ nālis phīe in pte eſt nec̄ius, ī pte pp meliꝰ. Q̄ō. n. liber phyſicoꝝ ſit ꝑor liᵒ celi ē ſimplr̄ nec̄ium, cū cōia ordine doctrine ſint nāliter ꝑora. Silr̄ q̄ liber celi ſit ꝑor libro de gn̄one: ē ēt p nec̄iu3: q̄m̄ corpus mobile ad vbi cōius ē corpe mobili ad formā. Silr̄ q̄ liber de gnōne ſit ꝑor libro metheoꝝ, ē ēt p nec̄iu3, cū corpꝰ mobile ad formā abſolute ſit cōius corpe mobili ad formā miſti ip̄fecti, ⁊ ſilr̄ q̄ liber metheoꝝ ſit ꝑor libro de metallis adhuc nec̄ium ē: q̄m̄ corpus mobile ad formā miſti imꝑfecti eſt ꝑus corpe mobili ad formā miſti ꝑfecti. hic igiꝫ ordo vſq̄3 huc ē ſimpʳ nec̄ius. Q̄ō āt liber de vegetabilibꝰ ⁊ aīalibus ſit ꝑor libᵒ de aīa, nō appet, p p rōnē hāc. vbicūq̄3. n. iueniꝫ aīa. i. aīatū, ⁊ ecōtra. ⁊ iō vr̄r eque cōia. ergo merito cōitatis neuter ꝑcedē d3 neutrū. cū igiꝫ ille ordo non ſit nec̄ius, ideo ante ait eē pp meliꝰ. meliꝰ. n. eſt librū de aīa eē octauū ⁊ vltᵐ q̄ō auer. ꝓbat ibidē. d. Nā liber in quo loq̄ꝫ de mēbris aīaliū ⁊ eoꝝ vtilitatibꝰ ꝑcedit libꝝ de aīa, nā hec ſunt mā aīe: ⁊ ſilr̄ eiꝰ ſic cōponiꝫ. Scīa de mā aīe eſt ordine doctrine ꝑor ſcīa de aīa. Scīa de aīalibꝰ ē q̄ſi ſcīa ꝯ mā aīe. ḡ ſcīa de aīalibꝰ d3 eē ordine doctrine ꝑor. Et intendit hic ꝑ mām ſb̄m, aliter argᵐ nihil eſt: vt p3. Ex his relinquiꝫ q̄ liber de aīa eſt vltimus. ¶ Sed dices q̄d de libris paruoꝝ nāliū? Dōm q̄ illa ꝑua ſunt adminicula magnoꝝ libroꝝ: vt Alb. ait phyſi. ꝑ. ⁊ ideo nō ponūt in nūo. q̄dā. n. ſūt parua que ꝑtinēt ad libꝝ de aīa, q̄dam q̄ ꝑtinēt ad librum de aīalibus, q̄dā ad librū celi, ⁊ q̄dā ad librum metheoꝝ: vt p3 ab Albto ibidē. q̄re nō ſit ex eis vnꝰ liber diuiſus a magnis ⁊ ſic v̄ificaꝫ ſmō Themiſtij. ſ. ſciam ꝯ aīa eē vltimā nālis, ⁊ p ꝯn̄s mediā iter metaᶜᵃᵐ ⁊ nālē. ¶ Ad argᵗᵃ ꝑoris opionis. Ad ꝑᵐ dōm, q̄ veꝝ ꝯcludit q̄ ad nā3. S3 ordo doctrīe eſt eꝯ quō ad nos. ¶ Ad 2ᵐ, l3 magis iuuat, attn̄ eſt difficilior. ſcīa de aīalibꝰ iuuaꝫ ſcie ꝯ aīa, ⁊ cū h̄ facilior, iō ordīe doctrīe d3 eē ꝑor. ¶ Ad alia p3 eodē mō ad auctē ariſt. illa ſoluit ſe. ait. n. nō abſolute ꝯn̄s eē facē ꝯſideᶜᵐ ꝯ aīalibus, ſed q̄ ſint opones ipſoꝝ ⁊ ptes / vt p3 in lr̄a. quare ⁊c̄.

Com. 15

Cō. 30.

Cōmē. 1

Cō. 108 ⁊ 116

Cap. 4 ꝑmi trac.

¶ Auguſtini Niphi Phī Sueſſanꝫ in libris de Aīa Collectanea / atque Commentaria. Prefatio.

Introductio ad diſputādū

OMiſſis vētoſis exordijs, fricatiſq̄3 v̄bis que in libᵒꝝ iterꝑtādoꝝ pncipijs fieri ſolēt: Jd ꝑmo in nr̄oꝝ commētarioꝝ pnᵒ diſputādū eē arbitratꝰ ſum, cur apud omnes gentes, ⁊ quidem pluribus ſeculis, obſeruatū eſt, vt in ſcholis ph̄orum Ariſto. libri legerentur. Q̄ō qua rōne fcm̄ ſit, nec q̄ſitum: nec addubitatu3 ab aliquo ꝑdeceſſore fuiſſe inueni vnq̄3: nec q̄ſitū iſtud ifructuoſū3 eē vr̄, ꝑ q̄de3, q̄ꝛ iter ad ſcīas eſt tū piculoſum, tū difficile, q̄ō nō facile aſſeq̄ poterimꝰ, niſi optimo duce aſſumpto, q̄ nob̄ iter facile ꝑbeat. Scd̄o, q̄ꝛ vt Ari. inq̄t 3ᵒ Rhetoᶜᵉˢ, q̄ de electiōe pncipis differit, nō ꝑuū fructꝰ in vita afferre vr̄. Cū. n. ducē aſſumpſerimꝰ: q̄ ⁊ vitā / ⁊ docēdi piciā ꝑcalleat, facile / q̄ ipm̄ imitari enituꝫ, ⁊ doctrinā, ⁊ clariſſimas v̄tutes ꝑcallebit. Qui. n. epicurum imitabiꝫ, ⁊ doctrinā epicureā amabit, ⁊ vitā epicuream preeliget, vt Sardanapalus. Qui ſtoicos, diſputabit ⁊ viuet ſtoice, vt Sen̄. Silī mō ⁊ in ceteris erit videre. ¶ Vr̄ aūt q̄ſitū iſtud ambiguū nō paꝝ: ſiq̄dē inter ph̄os, phieq̄3 ſcriptores fuerūt: q̄ ī dialecticis, atq̄3 cauillādi diſciplis plimu3 valuē, ⁊ Prothagoras, ⁊ Chryſippus: Chryſippus q̄dē adeo dialᶜᵃᵐ ꝑcalluit, vt ſi oēs dij, oēſq̄3 deē dialectico ſmone locuti eēnt, Chryſippeo ſmōe locuti eēnt. Prothagoras aūt ſuis cauillamētj deos reuocauit ī duᵐ. Fuit ⁊ iter dialecticos Parmenides: cuiꝰ cauillᵒ apō oēs ſp indiſſolubilis hēbaꝫ. Fuit ēt ⁊ Zeno, Eleates, q̄ ⁊ logicis ⁊ diſciplis (que hodie in ore hoīu3 calcolatorie vocātur) nimiū ꝑſtitit. Hic. n. cu3 ſuo Achille / oēs exuperauit. Fuere ⁊ alij plimi, q̄s recēſere nō eſt neceſſe, ſed illud vnu3 accipiamꝰ nō videri Ari. in dialecticis ſup oēs. Nec in rhetoricis ēt vr̄ alios exupare. Lygurgus. n. (vt Valeriꝰ liᵒ 5ᵒ narrat) adeo in his excelluit, vt eo maiorē, aut vtiliorē virū Lacedemō genuerit neminē, vt pote cui Apollo Pythius oraculū petēti rn̄diſſe ferꝫ, neſciꝫ ſe vtrū illū hoie3 an deoꝝ nūo aggregareꝫ. ¶ Preterea. Nō exceſſit Solonē. Solon. n. (vt idē Valeriꝰ auctor eſt) tam ꝑclaras, tāq̄3 vtiles athenieſibus leges tulit: vt ſi his ꝑpetuo vti voluiſſent, ſempiternū ipiū habituri fuiſſent. Jnſup nō ſupauit. Demoſthenē, nā ille oēs ſui tpis oratores ſine ꝯtrouerſia expauit. Ad hec nec Socratē, nec Demadē, nec Anacharſim nec. M. Tulliū in rhetoricis viſus eſt exuperare, ſit igiꝫ (vt dubōne dignū ſit) cur apud oēs gentes rhetorices libri ad Theodectē leguntꝫ: q̄ Ari. ſunt. ¶ Preterea. Ceteros nō exupauit ī poetica: nō. n. Homeꝝ, aut Pindaꝝ, aut Heſiodū aut. Liniū: aut Orpheū, aut de nr̄is Maronē exupauit. Nec Oratiū ī odis, aut Catullū ī amatorijs excelluit. nō ḡ bn̄ factu3 vr̄, vt Ari. libri, q̄s in poetica ꝯfecit, legerenꝫ: alioꝝ poetarū libris ꝑtermiſſis. ¶ Ad hec ceteros nō exupauit in nāli phīa. Jn nāli. n. phīa Anaxagoras celeberrimꝰ habitus ē, vn̄ ⁊ ꝑ excellᵃᵐ ab oībꝰ cogmēto phyſicus dicebaꝫ: vt ipſemet Ari. in li. auſculatorijs teſtaꝫ. ¶ Preterea. Empedocles agrigētinꝰ maximꝰ fuit: q̄ epicurū, ⁊ lucretiū ſectatoreſ habuit. ¶ Preterea. Fuit iter nāles Democritus, / qui teſte Ari. liᵒ de gn̄s. ꝑ, oībꝰ alijs doctrina ⁊ nāliū reru3 expiētia ꝑferꝫ. vn̄ ⁊ pētathluſiꝰ dicebaꝫ. i. q̄nq̄3 certaminū. nā nālia / moralia: meatheᶜᵃ, libaliū diſciplinaꝝ rōnes / artiūq̄3 oē3 piciā callebat. Hic cū magnū Diacoſmū legiſſet, q̄ngētis talētis honoratꝰ eſt, neq̄3 eis ſolū: veꝝ ⁊ ereis imaginibꝰ, viteq̄3 functꝰ publice ſepultꝰ eſt, cū vixiſſet vltra cētū annos. Ariſtoxenus in nālibꝰ cōmētarijs Platonē ait Democriti cōmentaria, queq̄3 colligē potuit, voluiſſe cōburere, veru3 ab Amyda ⁊ Clynia Pythagoricis fuiſſe prohibitū dicētibus eos libros apud pleroſq̄3 ſuari. Alij dixerūt Platonē Democriti libros cōbuſiſſe, q̄ō ex eo colligiꝫ, q̄ꝛ cū antiq̄s ferme oēs memorauerit ſapiētes: Plato Democriti nuſq̄3 mētionē vllā fecit. Preterea. Timō laudat libros Democriti illos ceteris ꝑferēs, ⁊ auidiſſime legēdos eē monet. Jnſuper nec ceteros exuperauit in morali phīa: nō. n. exupauit Socratē qui ſine ꝯtrouerſia (teſte Platone) oēs exuperauit. Preterea. Si oēs ī morali phīa excelluiſſet, iuriſconſultos, legūlatoreſq̄3 excelluiſſet, q̄ moralē phīa3 in legibꝰ cōplicarūt: ⁊ ſic nō iuriſcōſultoꝝ libri, ſ3 ariſt. legerenꝫ. Cuiꝰ ꝯ̄rium videmus, q̄ꝛ oēs fere gētes pro diſciplina moraliu3 v̄tutū vtunꝫ legibꝰ: q̄ a iuriſcōſultis, atq̄3 legūlatoribꝰ ſē iſtitute, ⁊ q̄dē pro pnᵐ volūtate. ¶ Preterea. Nō oēs excelluit in matheᶜⁱˢ, nam l3 Ariſt. in matgeᶜⁱˢ aſtronomicis, ꝑſpectiuis muſicis multa volumina abſoluerit, vt auctor ē Laertius, eius libri non leguntꝫ: ſ3 Euclidis, Ptolemei / ceterorūq̄3 id genus. Preterea. Nec oēs exupauit ī metaᶜⁱˢ: inter nr̄os. n. iuniores Antoniꝰ Andreas Hiberus aſſerit Ariſt. metaᶜᵃᵐ ignoraſſe. Preterea. Plato vr̄ ipm̄ excellere in v̄a theᵃ. ¶ Vbi aīaduertēdū ꝑ eſt, verā theoᵃᵐ eē chrīanam v̄itatem, que de deo habetur: vt nūc ſupponimus. Jn theologicis. n. nr̄is illud cōpluribꝰ rōnibus probauimus. Preterea. Aīaduertēdū eſt ēt, an Ari. magis v̄itati chrīane acceſſerit: an Plato: nō eē a nob̄ nūc differēdū. nā neq̄3 ariſt. neq̄3 Platonē exiſtimamꝰ aut volumꝰ chrīanū fuiſſe. Alienus vterq̄3 nr̄a fide tā Plato q̄3 ariſt. fuit, vt noīe, ſic religione gētilis vterq̄3. Preterea. Neq̄3 Chrī dicta ad Platonis, aut Ariſt. ſniā3 accōmodāda ſunt, ſed magis ꝯ verba Platonis ⁊ ariſt. ad verā Chriſti ſniam: non vt chrīanā v̄itate3 recipiamus, ſed vt receptā intelligamus, ⁊ intellectā defendamꝰ. Preterea. Nec Plato, nec ariſt. q̄ orthodoxe fideī ſt, ad amuſſim tradiderūt, q̄uēadmoᵐ chrīani ſentiunt, re nobis diuinitꝰ reuelata / ⁊ ſacris lr̄is tradita: ſ3 ſpē3 q̄uāda3 nr̄e ſctiſſime religionis eſt videre in Platone, atq̄3 ariſt. luce nature illuſtratā / q̄ua3 eius creator ⁊ pnceps diuina filij ſui doctrina poſtea plenius aperuit, ac ſua bn̄ficētia manifeſtius reuelauit. ¶ Q̄ō ḡ in Platone chrīane v̄itatis ſilitudo magis cernaꝫ. Platonici multifariā explicare enituntꝫ: ⁊ ꝑ quidem ſilitudine eoꝝ: que ipſe ſuis in libris tradidit. in Parmenide. n. de deo loquiꝫ q̄3 ſimillima his, que nos de deo credimus. Jn phedro ēt, phedone, philebo, timeo, ſophyſta / legibꝰ, re. p. eplis, oībꝰ deniq̄3 locis / in q̄bꝰ de rebus diuinis mētionē fecit / ſilia ſemꝑ de deo diciꝫ his: que ſctiſſimi viri numine afflati tradiderunt. De trinitate vero nec Plato, nec ariſt. diuinā trinitatē, aut coluit, aut ſcripſit. Vterq̄3. n. huius ſctiſſime v̄itatis expers fuit, ac nr̄e pietatis ignarus, verū Plato multa de trinitate locutꝰ eſt: qui (etſi lōge aliter q̄3 nr̄a religio doceat:) multa tn̄ ſilia ipſe dicit, q̄ illi conuenire vr̄r: vt in timeo in epl̄a qua3 ad Dionyſium ſcripſit 6ᵒ de re. p. liᵒ: libro de legibus, quem Epimenide3 inſcripſit. Jn epl̄a, quā ad Hermiā, ⁊ Eraſtum, ⁊ Coriſcu3 ſcribit. Preterea. De diuinis opibꝰ ēt q̄3 ſimillima tradidit his, q̄ pietati nr̄e ꝯueniunt: vt q̄ de creatione mūdi, origine hoīum, de demonibus, de ꝓuidētia de animi imortalitate / de luminaribus, de mūdi mutatiōe, de reſurrectione, de futuro iudicio / de ſerpētis fraude / de muliere ex viro orta / ꝯ ꝑma hoīum vita / de gētiliū deoꝝ ꝯfēſſione / deq̄3 alijs pluribus, que breuitatis cā omittimus. Hec. n. non mō chriſtiane pietati ſimillima ſunt, verūetiā eadē eē videnꝫ. ¶ 2ᵒ vō imitatione maioꝝ / qui diuinitus de chrīana veritate tradi

Tanta īnueni. Vtilitas queſiti.

Exᵐ

Dubōeſ queſiti. Q̄ō ariſ. nō omnes exuperauerit dialecticis.

Q̄ō nō oēs exuperauerit in rhetoricis. Lygurgus

Solon

Demoſthenes. Socrates Demada anacharſis. M. Tul Homerꝰ Pidarꝰ Heſiodꝰ Lynus Orpheus Maro Oratius Catullꝰ Q̄ō ī nāli phīa non oēs exuperauit.

Pentathluſus.

Q̄ō nō ī morali phīa ceteros exuperauit.

Q̄ō nō oēs excelluit ī mathematicis. Q̄ō nō oēs excelluit ī metaphyſicis. Q̄ō nō oē excelluit ī v̄a theo. ꝑᵃ ſuppō 2ᵃ ſuppō 3ᵃ ſuppō

4ᵃ ſuppō

Q̄ō ī platone xp̄iane v̄itatis ſit ſimilitudo. Prīa rō ex ſilitudine eoꝝ: q̄ tradidit.

2ᵃ rō imitatiōe maiorum.

derũt, qñ in egyptũ ꝓfectũ Platonẽ hieremiã ꝓpham audiuiſſe ex diui Ambroſij ſnĩa refert Aug⁹: nec incredibile ſibi videri dicit hebreas lr̃as eum didiciſſe. Uñ qḋ in Timeo de mũdi creatiõe ſcripſit, ex li° Geneſis accepit. Cyrillus vir ſciſſimus in libris, qs ↄ̃ Julianũ in defenſione ſacri euãgelij edidit Plato inqt, Cũ in terra egypto operã diſciplinis daret, multoꝝ alioꝝ viroꝝ illuſtriũ: ꝛ in p̃mis Moſis doctrinã ꝓ ſuo ſtudio nõ iḡrauit. Erat.n.ꝑ id tp̃s Moſis nomẽ nõ in mediocri admiratiõe, vñ rõnẽ dei, h̃ ẽ prime cãe eũ q̄dẽ integrius accepiſſe ꝓideq̃ꝫ ſenſiſſe, diſſeruiſſeq̃ꝫ melius ceteris de rebus diuis exiſtimo. Ideq̃ꝫ q̃ꝫ Euſebi⁹ Pãphilus vir doct⁹, ꝛ varia reꝝ hiſtoria periſſimus narrat in libris de euãgelica p̃paratiõe: qui lõgius de Plõne ꝓgrediẽs, oẽm fere theo° platonice rõnẽ a ſacris lr̃is nr̃is acceptã eẽ ingenue fatet̃. Accedit ad hec notũ illḋ Numenij phi nõ aliud eẽ Platonẽ q̃ꝫ atticũ Moſem, Inſup ẽt Plato Pythagorã, q̃ꝫtũ potuit imitat⁹ ẽ, cui⁹ cã magnã greciã petijt (que nũc Calabria eſt) vt ab Archita tarẽtino pythagoricam diſciplinã ediſceret. Conſtat aut Pythagoram de moſaica lege plurima in ſuã phiam trãſtuliſſe: vt Hermippus pythagoricus inqt, quare imitatiõe maioꝝ Plato nr̃e pietati magis accedẽ videt̃.

tertia ratio ex via ꝓcedẽdi.

℄ Et 3° cãm aſſignãt ex eo: q2 Plato nullã q̃rit demr̃onis rõnẽ: ſꝫ p̄ᵃᵐ, ꝓcipuãq̃ꝫ diuꝫ v̄tutũ fide ↄſtituit: p quã res diuas merito colendas exiſtimat vt in Timeo inqt: ꝛ lib° de legibus p̄/theognidis carmine ↄfirmat: ꝛ 12° in legib⁹ de tartaro: ꝛ in gorgia, ꝛ alibi: cũ ḡ Plato in his, que non apparẽt, fide vſus ſit, atq̃ꝫ maiorum auc̄te: iure a chriana pietate minus diſſentire cẽſendus ẽ, ſiqdem fides ipſa atq̃ꝫ maioꝝ auc̄tas ad multo plura ſe diffundãt q̃ꝫ rõ ipſa humana.

4ᵃ rõ ex gñe tradendi. Rñ ariſ. ĩ ſuis traditis ↄ theo° accedere nõ potuit.

℄ Accedit ẽt q̄ tradendi genus Plõnis, ꝛ Ari. nõ idẽ ſit. Ariſt.n.ex ſenſibilibus. Plato v̄o ex intelligibilib⁹ ꝓcedit. at ea que diuinit⁹ reuelata ſunt, lꝫ ſenſib⁹ nõ ſbiaceant, itelligibilia ſunt, quo fit: vt Plato illis herere poſſit/Ari. minime. Ari.n.ex ſuo mõ p̄bandi chriſtiane v̄itati accedẽ nõ põt, p̄bat̃.n.ex ſenſib⁹/que nr̃e pietatis ſunt, ſupra ſenſus eẽ vũr: nec ex inſtr̃o tradẽdi, ꝓcipuũ.n. ꝛ p̄ᵐ tradẽdi iſtr̃m ↄſtituit demr̃onẽ, que ex nec̄ijs ꝛ ꝑ ſe ꝑtib⁹ ↄſtat: ſine q̃ua a pito, atq̃ꝫ v̄itatis ſtudioſo aſſirmãdũ eſſe arbitrat̃ nihil. Cõſtat aũt multa que nobis diuinit⁹ ſit reuelata/demr̃one nõ poſſe ꝓbari. Inſup Ariſ. nõ eſt vſus maioꝝ auc̄te, niſi eoꝝ/qui ratione firma vſi fuerint. Quia v̄o que nr̃e pietatis ſunt, maiorũ auc̄te tradita ſunt, ſolaq̃ꝫ fide cõprobata iure ab eis Ariſt. cogit̃ diſſentire. Pꝫ igr̃ in platonicis libris chriane v̄itatis ſilitudinem magis videri, nõ ḡ ab rõne dubitauimus cur apud oẽs gẽtes, ꝛ q̄dẽ plurib⁹ ſeculis obſeruatũ eſt: vt Ari. libri legant̃.

Rñ ↄplura ari. tradita ſũt ↄ̃ religionẽ.

Accedit ad hec, q̄ cõplura Ariſt. tradita vĩr aduerſus religionem, vtpote, ꝛ in moralib⁹ p̄ceptis, ꝛ in ſciẽtificis. In ſciẽtificis q̄dẽ/nã q̄ ſcripſit de motu: ꝛ de mũdi eternitate/ꝛ de aialiuꝫ gnõne: ꝛ de rerum ꝓductiõe, vĩr aduerſus religionẽ tradita. In moralibus v̄o p̄ceptis/p̄ q2 in venereis medium laudat, extrema vitupat, vñ fit, vt v̄ginitatẽ cogat̃ dicere vitiũ: quod ↄ̃ religionẽ vĩ. Scḋo q2 magnanimitatem virtutem facit, q̃tenus magnanimos repellit iniuriã: qḋ ẽt ↄ̃ religionem vĩ. Tertio v̄tutib⁹ nullũ p̄bet p̃miũ, niſi honorem/qḋ ẽt ambiguũ vĩ. Quarto aſſerit ↄ̃ inimicos eẽ agẽdũ veluti pro amicis, qḋ nos nõ approbamus. Quinto 7° Poli° aſſerit mõſtra nõ eẽ nutriẽda, ꝛ eodẽ li° mouet abortum aliqñ, q̄ impia ſunt.

Rñ ĩprob⁹ fuerit Ariſto.

℄ Accedit inſup q̄ imitari debemus ꝓbos, at Ari. ex mr̃tis improb⁹ fuit: accuſat̃.n.de ingra̅ᵗᵉ erga p̄ceptorẽ quẽ venerãdum q̃ſi pariter vt deũ/ꝛ parentes teſtat̃ ipe: vñ Plato de Ari. iqt. Ari. in nos recalcitrat/non ſecus, atq̃ꝫ ĩ m̃rem pulli geniti. Accuſabat̃ ẽt de iuidia: cũ.n. Iſocratis freq̃ntiã vidiſſet, dixit turpe eſſe reticere: Iſocratẽ v̄o loq̃ p̃mittẽ. Notat̃ p̃terea de incõtinẽtia: tradit.n. Ariſtippus in p̄ de antiq̃s delitijs Ari. hermie pellicẽ adamaſſe, quã ille, cũ ei p̃miſiſſet, duxiſſe eaꝫ/ꝛ gaudio elatuꝫ imolaſſe mulieri. Notat̃ ẽt de impietate: ꝓfectus.n. athenas, cum illic.xij.annis docuiſſet, claꝫ in calcidẽ cõceſſit, q̄ a hierophãta de ipietate accuſat⁹ eẽt. Addũt ꝑꝑ hãc cãm acconicuꝫ accepiſſe, vt moreret̃. Quid.n. mollius q̃ꝫ ſeipꝫ necare: vt non iniurias, vel dolores ferat? Ex his oibus pꝫ Ariſ. imitatione dignũ nõ eſſe, tum q2 maiores in ſcia fuerunt: tum etiam, q2 defecit in moribus.

Dilucidatio q̄ſiti.

℄ Ego v̄o nõ ſum tanti, vt poſſim diiam tãtoꝝ virorũ aſſerere, qui.n. diiam aliquorũ vult aſſignare in ſapientia/ſupponit̃ vtriſq̃ꝫ ſapiẽtior. Nec queſtio nr̃a eſt. qs ſit maior, an Plato an Ariſt. an aliq̃s eoꝝ, q̄ in phia calluerũt/ſed cur apud oẽs gentes inſtitutũ eſt, vt Ariſt. libri legant̃. Taceamus ḡ cõpõnẽ, in que ſemꝑ fuit odio plena, ꝛ ad queſitum dicamus libros Ari. multiplici rõne eſſe apud oẽs gentes, qui querũt diſcere, legendos.

p̄ᵃ ratio

Primo ꝑꝑ diuiſionẽ ſciaꝝ/in generib⁹, ꝛ ordinẽ ĩter illas, ſub ꝓprijs gñib⁹ collocatas. Ariſt.n. ſcias diuiſit per gñã, ꝛ genus ip̃m diuiſit ꝑ libros, ꝛ librũ vnũquẽq̃ꝫ repoſuit in ſuo gñe, hec ſeries in Platonis libris non vĩ. Plato.n. p̄ᵐ maxime oẽs has phie ꝑtes vſq̃ꝫ ad etatem ſuam, ſicut mẽbra Pẽthei diſiectas atq̃ꝫ cõfuſas in vnũ corpus atq̃ꝫ aial reduxit: q̃nq̃ꝫ.n. in vno libro miſcuit oẽs ſcias, vñ ꝛ p̄ poſterioꝝ q̃ſi in Platonem argumẽtãs, iuſſit nõ eẽ de gñe vnius ſcie in gen⁹ alterius in eodẽ li° trãſeũdũ: dixit.n. demr̃ones eſſe augẽdas, aut in poſt aſſumẽdo, aut in latus: ꝑꝑea ſciẽtijs ordineꝫ ꝛ diſtinctionẽ adiecit.

2ᵃ ratio

℄ 2° ꝑꝑ ordinẽ ꝓcedendi, naꝫ voluit ſemper eẽ nobis ꝓcedẽdũ a nobis notioribus. Plato aũt q̃nq̃ꝫ proceſſit a nob ignotiorib⁹, vt in Timeo, vbi p̄ agit de dijs, ꝛ deinuꝫ venit ad nãles res: ↄ̃ quem ordinem Ari. vbiq̃ꝫ exclamat.

3ᵃ ratio

℄ 3°/q2 in ꝓcedẽdo vniuſcuiuſq̃ꝫ rei de qua agit: ſimul inuentionẽ ꝛ reſolõnẽ ↄiũxit, vñ venãs mãm, eius inuẽtionẽ dedit refellendo opiones remotas de p̃ncipijs reruꝫ, componẽdo v̄o q̄ de mã dñr: ꝛ ſic ſimul eius inuentionẽ, ꝛ eius reſolõnem in inuenta de ea dedit. Plato autem nec inuentionem nec reſolõnẽ rei fecit: ꝓceſſit.n. more dialectico, argumẽtãs ſemꝑ ex datis.

4ᵃ ratio

℄ 4° ꝑꝑ ornatum tradendi: nam nihil ſupflui, nihil diminuti, vt Alex. autumat, ↄtinent eius v̄ba. At Plato multa ſuperflua addit ad ſciam eius rei de qua loqt̃, parũ vtilia: vt qui legit libros eius videre poterit.

5ᵃ ratio

℄ 5° ꝑꝑ ꝓpetatẽ, v̄boꝝ, q̄bus vtit̃, p̄cipit.n. rhetoricos ſmonẽs eẽ fugiẽdos ĩ ſciẽtijs demr̃atiuis. At vult illis nõ eſſe vtẽdũ, niſi ĩ abſtruſiſſimis reb⁹: ꝛ q̄ vix intelligi pñt. At Plato ſꝑ ꝑ rhetoricos ſmones ꝓcedit, perq̃ꝫ exẽpla: atq̃ꝫ metaphoras: iproꝑaq̃ꝫ v̄ba.

6ᵃ ratio

℄ 6° ꝑꝑ ↄſtãtiã in eius dictis. Ari.n. ſꝑ ſibi ↄſtat, nec in ei⁹ dictis aliq̄ vera ↄ̃dictio inuẽta eſt, vt auer. ꝛ alex. ꝛ alij expoſitores oſtẽdunt. At plato ſibi inconſtans eſt in cõplurib⁹: vt notat Euſebius lib° de p̃paratiõe euãgelica.

7ᵃ ratio

℄ 7° q2 in eius dictis cũ ſumma v̄borũ luce ſummã breuitatẽ ↄiũxit: qḋ ĩ platone, ꝛ alijs phis ꝑrarum eſt. Pꝫ igit̃ nõ ab rõne fcm̃ eẽ apud gentes, vt libri ariſt. legerent̃ in his oib⁹, de q̄bus ſcripſit, qui libri ꝑuenerunt ad nos: dico q̄ libri ꝑuenerunt ad nos, q2 in perſpectiua mathe°ᵃ, aſtronomica ſcripſit, ꝛ libri ad nos nõ ꝑuenerũt. Pꝫ ẽt nõ eẽ ad ꝓpoſitũ diſputare de cõparatione ceteroꝝ phoꝝ cum ariſt. naꝫ ſiue aliq̃s fuerit ariſt. maior, q̄ nõ credit Alex. ſiue nullus eo maior fuerit: h̃ ad queſitũ nihil facit, cum queſitum noſtrum nõ de exceſſu in doctrina ſit, ſed de eo: qḋ querebamus, cur apud oẽs gentes ariſt. libri legunt̃. Siq̃s in doctrina ḡ ariſto. maior fuerit, qḋ alexan. negat, in arte docendi nemo ariſt. antecellit.

Solõ eorum q̄ ↄ̃ Ari. obijciebantur

℄ Cõtra v̄o ea que ariſt. in opprobriũ obia ſunt, facile dicemus/ſi p̄ dixerimus aliquẽ poſſe eẽ maiorẽ in doctria, atq̃ꝫ in his, que tradunt̃: q̄ in arte tradẽdi, ꝛ ĩ p̄ceptis artis erit minor. Arbitrat̃ M. Tullius multos fuiſſe Ariſ. maiores in dicẽdo: qui nõ fuerũt maiores in arte dicendi: que, grece rhetorica dĩ. Sili mõ dici poſſet aliquos eẽ maiores in loquẽdo, atq̃ꝫ diſputãdo q̄ in arte diſſerendi: q̄ dialectica dĩ, ſunt minores, vt ſi ↄtĩgeret eos, q̄ artẽ callẽt, inexꝑtos eẽ in ea. Tũc elidunt̃/quecũq̃ꝫ ↄ̃ ariſt. obia ſunt. Primũ quideꝫ, q2 lꝫ Prothagoras, Chryſippus, Zeno, ꝛ Parmenides, in diſputãdo ariſt. maiores fuiſſent (qḋ nõ credo:) in arte diſſerendi ariſt. oẽs exuperauit. Alexãder v̄o, ꝛ in diſſerendo, ꝛ in arte diſſerendi diceret ariſt. oẽs exuperaſſe: cuius ſignuꝫ eſt: q2 cauillos eoꝝ redarguit, oñdẽs illos peccare ex imperitia dialectice. Sili rõne dici põt de his, q̄ viſi ſunt Ariſt. maiores in rhetorica, nã ſi fuerũt aliq̄ ꝑ experientiam in dicẽdo Ariſt. maiores: vt fortaſſe Lygurgus, Solon, Demoſthenes, ꝛ ceteri. In arte dicendi, ꝛ in preceptis artis, teſte M. Tullio, nullus fuit eq̄lis aut maior Ari. Sili rõne dici põt de poetis: ſi.n. in ↄficiendo poemata/Ariſt. exuperarũt, ꝑꝑ experiẽtiã, quã in poematib⁹ fecerunt: in arte conficiẽdi poemata nullus aut Ari. exuperauit, aut ei fuit equalis. Signum nobis fecit Horatius, q̄ in ſua poetica ariſto. imitat̃. In nãli phia oẽs exuperauit tum in arte, tuꝫ in philoſophãdo, vt placet Alex°.

Quot modis moralis phia traditur.

Cum v̄o dicebat̃ eũ ſuperaſſe legũlatores, atq̃ꝫ iuriſcõſultos ĩ ſcribẽdo ſiue tradẽdo moralẽ phiam, aiaduertendum eſt moralem phiã 2ʳ poſſe tradi, aut in forma mãdati: ꝛ ſic tradit̃ per leges ſine rõne, ꝛ h̃ pacto p̃ncipes phiam moralẽ ꝓmulgarũt ↄſultorib⁹ iuriſcõſultis, atq̃ꝫ legũlatorib⁹: q̄ phi fuerũt: ſine rõne tñ: facte.n. nõnulle leges ſunt: vt hoies formidine pene liberalitati aſſueſcãt: vt quecũq̃ꝫ ſunt de v̄boꝝ obligationibus, de furtis, de teſtamẽtis, ↄ̃tractibus, ꝛ id genus. Alie, vt metu pene aſſueſcãt tẽperãtie, vt q̄cũq̃ꝫ de actiõe iniuriaꝝ cõſtitute ſunt. Alie vt metu pene aſſueſcãt ↄtinẽtie, vt quecũq̃ꝫ de ſacrilegis, inceſtibus ꝛ id genus facte ſunt. Alie vt metu pene hois aſſueſcãt v̄itati, vt q̄cũq̃ꝫ de iureiurãdo ꝛ periurio cõdite ſunt: ſicq̃ꝫ in ceteris facile deduci põt. Alio mõ phia moralis tradi põt ꝑ modũ ↄclõnis arg̅ᵗⁱ rhetorici, ꝛ ſic tradit̃ a phis: hui⁹ aũt dĩe cã eſt, q2 morales act⁹ ſubdunt̃ intellũi ꝛ appetitui: vt ḡ ſubdũt̃ rõni recte atq̃ꝫ itellũi recto vt ſic phi illos nos docẽt, vt ſubdunt̃ appetitui recto, vt ſic illi mandant̃ a p̃ncipe: vtpote per leges. Ariſt. ergo in tradẽdo phiam moralem ꝑ modum ↄclonis oẽs exuperauit. h̃.n. erat phi. In tradẽdo phiam moralẽ ꝑ modũ legis, nõ oẽs exuꝑauit, q2 in eo nõ ſe exercuit. De mathe°ᶜⁱˢ dicam⁹ apud nos nõ eẽ libros quos Ari. ſcripſit: ſic.n. non Euclidis libros aut Ptolemei legerent̃: cui⁹ ſignũ eſt, q2 geometria Euclidis nõ tradit̃, vt Ariſ. ꝓbat in poſterioribus eſſe tradẽdam. De meta°ᵃ trãſeat hiberus cuꝫ ſuo errore, nos aũt cũ Alex°, Themiſtio/Simplicio, Auerroe volumus errare, q̄ Ariſt. oibus metaphicis p̃ponũt, tuꝫ in arte, tũ in ipſa ſcia. De theolo°ᵃ v̄o, Thomas nr̃ arbitrat̃ ari. in theo°ᵃ rõnib⁹ nãlib⁹ inuẽta oẽs añceſſiſſe phos. Sꝫ in theo°ᵃ diuitus tradita Plato fortaſſe exuperauit phos omnes ꝑꝑ cauſas aſſignatas. ſ. ſilitudine eoꝝ, q̄ tradidit, auc̄te eoꝝ quos imitat⁹ ẽ, via q̄ vſus ẽ, ꝛ mõ p̄bandi. Cum v̄o dicebat̃ ariſto. ↄ̃ chrianam pietatẽ erraſſe: fateor, q2 non locutus ẽ auctore deo, ſed luce nãe illuſtratus, qua non potuit oia recte tradẽ: min⁹ tñ alijs errauit. Plato.n. in cõplĩbus a pietate chriana deuiauit: vt doctiſſimus Thomas vbique indicat: De errorib⁹ v̄o, q̄s ſcribit in morali phia, facile dici põt p̄ eũ nullibi explodiſſe v̄ginitatẽ, in ↄtinẽtia laudauit me̅ᵐ, ꝛ vituꝑauit alterum extremũ laſciuiã, alterũ nõ inueni exploſum ab ipſo. De magnanimo minime errauit, q2 locutus ẽ de magnani̅ᵗᵉ heroica, non aũt de magnani̅ᵗᵉ ciuili. Themiſtius.n. diſtiguit li° poſter. 2° duplicẽ magnani̅ᵗᵉᵐ alterã in ſuperando, q̄ regib⁹, ꝛ heroib⁹ ↄuenit. Alterã in cõtẽdendo: q̄lem Socrates, ꝛ hirũs, ꝛ Diogenes habuerũt, q̄ cõtẽpſerũt honores ꝛ regna. De p̄ᵃ ḡ Ariſt. locut⁹ eſt, nõ aũt de 2ᵃ. Cũ ẽt nullũ p̃muꝫ dedit v̄tutib⁹, loq̄t̃ in p̃ñti vita, vt diu⁹ Thomas autumat: nã in alia vita, eſt alia rõ. Qḋ dic̄ de inimicis, illud dicit tanq̃ꝫ ꝓbabile, nõ tãq̃ꝫ veꝝ: cui⁹ ſig̅ᵐ eſt, q2 ꝓblema illud accepit in topicis, dicẽs ſi ꝓbabile eſt amicis bñ facere: ꝓbabile eſt inimicis malefacẽ. Quod de mõſtris dicit illud dicit nõ rõne hita ad bon̅ᵐ ſimpʳ: q2 ſimplr̃ dixiſſet illud nõ eẽ bonũ: ſꝫ rõne hita ad bonum ciuitatis. Silr̃ qḋ dixit de abortu, illḋ nõ dicit rõne hita ad bonũ ſimplr̃, ſed vt Thomas inquit, rõne hita ad bonum rei familiaris, vtpote pro ↄſeruatiõe nobilitatis, ſimplr̃ autem malum eẽ dixiſſet: h̃ pacto ariſt. moralitas defendi poteſt. De his v̄o q̄ ariſt. obijciunt̃ in vita: p̃mũ delet vbiq̃ꝫ Simplicius, q̄ voluit ariſt. nõ ↄ̃ Platonẽ obieciſſe, ſꝫ ↄ̃ male intelligentes v̄ba illi⁹. Põt ẽt dici ariſt. obieciſſe ↄ̃ Platonẽ, nõ q2 ei igrat⁹ erat, ſꝫ q2 duob⁹ exñtibus amicis: ſanctũ eſt prehonorare v̄itatẽ. Ueꝝ in v̄bis ꝛ ſcriptis ſemꝑ eum venerat⁹ eſt, nõ alr̃ q̃ꝫ vt parẽtẽ: nõ.n. Platoni hominẽ, ſed veritatẽ p̃poſuit. Sili rõne dici põt eũ ↄ̃ Iſocratem nõ vt inuidus ſit egiſſe, ſꝫ vt amic⁹ v̄itatis. Qḋ de pellice hermie aſſerit ariſtipp. ab oibus q̄ vitã ariſt. ſcripſerũt tanq̃ꝫ fabuloſum negarunt. Qḋ de ipietate obijcit̃: verũ eſt, q2 religio illa gẽtiliũ nõ recta erat, nec rõni ↄſona: ꝑꝑea deos gẽtiliuꝫ ꝛ alia eoꝝ fabulas ↄtẽpſit. De acconico v̄o/oẽs hiſtorici q̄ eius vitam ſcripſerũt, negarũt. Ariſt. ḡ nec de ingra̅ᵗᵉ/nec de iuidia/nec de incõtinẽtia/nec de ipietate/nec de mollitie iuſte notatus eſt. Si ḡ eos imitari debemus, ꝛ eoꝝ libros legere: q̄ ꝛ vita ꝛ doctria ꝛ arte clariores ſunt. Talis ãt eſt ariſt. vt probauimus ꝛ defendimus. Iure ḡ fcm̃ eſt, ꝛ libri eius, ꝛ eius doctrina per omnes ſcholas legantur.

HACTENUS de duce, de ea v̄o phie ꝑte, quã h̃ anno ſumus ꝓfeſſuri: agẽdũ eſt: veꝝ h̃ ordie ꝓcedemus. Prio nãq̃ꝫ de diuiſiõe ſcie in gñali loquemur. Scḋo in ſp̃e de diuiſiõib⁹/ꝛ ſubdiuiſiõibus cuiuſq̃ꝫ partis. Tertio circa illas ꝛ dubõnes, ꝛ reſolõnes addem⁹: quib⁹ oib⁹ factis eã phie ꝑtẽ eligemus, quã h̃ anno ꝓfitebimur.

De ſcie diuiſione

℄ Aſſignant̃ aũt a veterib⁹ complures ſciaꝝ diſiones, complures quoq̃ꝫ ſubdiuiſiones. Ueꝝ cõis poſitio ꝛ prima de ſcie diſione eſt: q̄ alia eſt practica, alia theoretica. Quam diuiſionẽ ꝓbare vĩ ariſt. 6° meta°ᶜᵉ: ex eo q2 omnis ſcia eſt, aut cui⁹ finis v̄itas eſt, aut cui⁹ finis opḋ eſt: ḡ oïs ẽ aut practica, aut theoretica.

p̄ᵃ põ.

℄ Preterea. Oïs ſcia ẽ aut cui⁹ finis, ꝛ obm̃ ↄcidũt in idẽ, ꝛ ſic eſt theoretica. In ea.n. obm̃ ꝛ finis ↄcidunt in idem, aut cuius finis ꝛ obm̃ nõ cõcidunt in idem vt in medicinali, vbi obm̃ eſt corpus humanũ. Finis aũt ſanitas.

℄ Sed refutatio pace hoꝝ/hec diuiſio p̄ᵃ non eſt, nã nõ oẽs ſcias cõplexus ẽ: q2 grãmatica ſcia eſt, cuius finis nec eſt v̄itas, nec opḋ: ſilr̃ rhetorica ſcia ẽ, cuius finis nec eſt veritas, nec opḋ: ſed bene dicere: modo dicere nõ ẽ agere, nec facẽ. Scḋa rõ friuola vĩ, q2 in grãmatica finis ꝛ obm̃ nõ concidunt in idem, nam obm̃ grammatice eſt oratio. Finis vero eſt cõgruitas: vt tradũt oẽs: ꝛ tñ nec eſt practica nec theoretica.

2ᵃ põ.

℄ Philoponus vero ꝛ alexander diuiſerunt ſciam in organicam, ꝛ principalẽ, ad organicã ꝑtinere, dicũt grãmaticã, rhetoricã, poeticã, ꝛ logicã. ad principalẽ v̄o dñr ꝑtinere nãlẽ phiã, moralẽ, meta°ᶜᵃᵐ, ꝛ mathematicã. Subdiuidũt p̃ncipalẽ/in theoreticẽ, ꝛ practicẽ: ꝛ practicẽ, in actiuam ꝛ factiuã. ḡ iuxta põnẽ hãc oïs ſcia eſt aut organica/aut p̃ncipalis: ꝛ p̃ncipalis aut theoretica, aut practica: ꝛ practica, aũt actiua, vt moralis phia: aut factiua vt mechanica. Hec diuiſio eſt pulchra, verum queſtiõe nõ caret: grammatica eniꝫ nec vĩ organica, nec vĩ principalis. Organica q̄dẽ nõ: cũ nulli⁹ ſcie ſit, primũ organuꝫ. Qḋ v̄o nõ ſit p̃ncipalis: nemo eſt qui dubitat. atticus vero p̄clarus

Platonicus in eo libro, quē aduerſus eos ↄſcripſit: q Ariſtotelicam hñtes ſciam platonicā ꝓfiteri nō audent, diuiſit ſciam in artē, ⁊ phiā: phiā aūt in moralē ⁊ nālē, ⁊ logicā: ⁊ nālē aūt ſubdiuiſit in metaphicā ⁊ phyſicā, ⁊ mathecam, q̄ ēt diuiſio nō placet, cū ſciaꝝ diſionē Ari. ꝑ obita ſtatuat.

Propria pō ⁊ diluddatio.

¶ Dicamus ḡ cū Alpharabio babylonieſi, q pace grecoꝝ expoſitoꝝ dixerim: in libello de diſione ſciaꝝ melius illis amplexus eſt ſcias: ꝙ ſcia ſit alia, que de vocibus: alia que de rebus, ea q̄ de vocibus (vt ſi mihi concedat) cōi verbo logica dici pōt, id eſt ſermonica, huius pme ptes ſunt dialetica, ⁊ grāmatica: nā ea ps ſermonice: que de vocibꝰ eſt, quo ad ornatū, cōgruū, atq; incongruum, grāmatica grece dr latine literaria: cuiꝰ inuētrix fuit Carmēta. Que vō cōſiderat voces/ vt ſigna veri, vel falſi, ꝓbabilis, vel veriſilis dialectica cōi vbo dici pōt: hoc eſt diſſerēdi facultas: huius ꝑtes ſint analytica, topica, ſophiſtica, rhetorica, atq; poetica: analytica grece, latine reſolutoria: q̄ q2 docet iudicium de rea, M. Tullio in ſuis topicis dr iudiciaria: dr etiam ſciēdi facultas a Philopono. hāc abſoluit Ariſto. in libro ꝑoꝝ, qui eſt de ſyllo ſimplr: ⁊ in libro poſterioꝝ: qui eſt de ſyllo demratiuo. Topica aūt grece, latine eſt locaria, quatenus edocet loca, ſedes, atq; maximas, qbus ꝓbabilr de qlz poſſumꝰ diſſerē: queq; facultas ꝓbabilr loquendi ēt appellat: hoc Ari. in octo libris abſoluit. Sophiſtica grece, latine deceptoria, eo q2 docet paralogiçare: hanc Ariſto. abſoluit in duobus libris elenchoꝝ. Rhetorica grece, latine eſt creatoria, hec docet bn̄dicere ad ꝑſuadendum: diciturq; facultas bn̄dicendi: hanc abſoluit Ariſto. in tribus libris ad theodecten. Poetica deniq;, que a pieo vbo greco deſcendit, latine creo, ſiue facio, ea eſt, q̄ delectādo fingit quedam ad perſuadēdum: queq; nō dr (vt mihi vr) a rhetorica, niſi ꝙ rhetorica ꝓpriis, poetica fictis perſuaſionibus pſuadet. hanc Ariſto. abſoluit in vno libro poetice. he igitur ſunt vocū ſcie.

De ſcia rerum.

¶ Scia reꝝ (vt Themiſtius ꝑ auſcultatiōis phyſice, ⁊ Alpharabius eodem libello tradunt,) pma ſui diuiſione in practicā, ſiue operariā, ⁊ theoreticam, ſiue ſpectatoriā diuidit. Practice duo ſunt pma genera. Eſt. n. altera actiua, altera factiua: factiua mechanica grece dr, ſub hac medicinalis, ⁊ ois manu factibilis ↄtinent. Sub actiua cōtinet moralis: cuiꝰ tres ſunt ſpēs, ethica, que agit de bono hoīs, quatenus hō: oeconomica, que agit de bono domus: politica, que agit de bono ciuitatis. has oēs Ariſto. cōplexus eſt in libris ethicoꝝ, politicoꝝ, ⁊ oeconomicoꝝ. Theoretice vō ptes tres ſunt pme: phyſica: metaphica: mathematica. huius diſionis in pratica ⁊ theodoreticā rōnē aſſignat Themiſtius, q2 aie duplex eſt vis, appetendi vna cognoſcendi altera: id genus qō pficit appetitū practicum appellāt peripatetici: id vō qō in cognoſcēdo mentem pficit: theoreticum dicūt. Theoretice diuiſionez in tres: Themiſtius rōnem aſſignat ex eo: q2 ea ſpeculatio, q̄ circa res mãe diūctas, queq; auxilio ſenſus ⁊ viſionū ope ipz ptātis intellm pficit, phyſica ſcia nuncupat: ea rōne, ꝙ circa eas res, ⁊ in his ↄſiſtēnā vr. Ea vō ſpeculatio: q̄ circa res eſt oio a mã abiūctas: queq; dicūt ſimplr, ⁊ p eſſentiā ſperate metaca vocat, q2 poſt nāliū reꝝ traditionez iſtituta eſt. Ea demū q̄ vſat circa res mãe ptim ↄiūctas, ptiz ſepatas mathematica appellat, hec. n. de rebꝰ eſt q̄ ſm eē mãe ſunt cōiuncte: ſm vō rōnē a mã ſūt ſepata. Diuiſionis i factiuaz ⁊ actiuā Alpharabiꝰ aſſignat rōnē, q2 oē qō appetitū pficit. aut pficit actiōe, aut factiōe. Metaphyſice ptes due ſunt: altera in q̄ agit de his q̄ cōiter cōpetūt mālibꝰ ⁊ imālibus, qlia ſūt ens, actꝰ, poa vnū ⁊ id genꝰ: ⁊ hec in pmis. 11. libris agit metace. Altera in qua agit de ꝓpriis ſubis abſtractis ⁊ hec diuidit: q2 vel de his agit ſm vitatē: ⁊ ſic hec ps continet in 12o lio metaphice: aut ſm opiones aliorum falſas, ⁊ ſic agit de hac pte in ceteris libris vſq; ad finē. Mathematice oēs agūt de q̄titatibus (vt cōiter dr) veꝝ aut agunt de his in gñe, aut de his in ſpē: q̄ agūt de his in gñe, due ſunt geometria: q̄ agit de ↄtinuo, ⁊ arithmeca: q̄ agit d̄ diſcreto que agūt de his in ſpē, ſunt ꝑſpectiua, q̄ agit de linea viſualitq̄ pars geometrie ſubalterna ē: ⁊ muſica, que agit de nūo ſonoro: que ſubalterna ē arithmetice: ⁊ aſtronomia, q̄ agit de ſtellis ſm nūm ⁊ q̄titatē, q̄ vtriq; ſubalterna ē.

Partes phyſice.

¶ Phyſice ptes alr a Simplicio, alr nūc enūant, nūc he ſt partes, nā cū phyſica agat de corpe mobili vel agit de corpe mobili ſimpr motu cōi ad oēm motū: ⁊ ſic ē pa ps q̄ hr in octo libris phyſicoꝝ. Aut agit de corpe mobili ad locū/ h eſt motu locali, ⁊ ſic ē 2a ps, q̄ hr in libris de celo. Aut agit de corpore mobili ad formam, h eſt qō mouet motu terminabili ad ſbam vel q̄titatē, vel qlitatem: ⁊ ſic ē 3a ps q̄ ↄtinet i libris de gnōne. Aut agit de corpe mobili motu terminabili ad formā miſti ipfecti: ⁊ ſic eſt 4a ps, q̄ hr in libris metheororū. Aut agit d̄ corpe mobili motu termiabili ad formā miſti pfecti. ſ. ad formas lapidū ⁊ metalloꝝ: ⁊ ſic ē 5a ps d̄ qua agit ꝓ pte in libris metheoroꝝ. nō. n. liber ſpālis hr ab ariſto. Aut agit de corpe mobili terminato ad aīam vegetabilē: ⁊ ſic eſt 6a ps, q̄ hr in libris de ſtirpibꝰ: de quibꝰ (teſte Laertio) Ari. duos libros ↄſcripſit: Theophraſtus cōpleuit. Aut agit de motu termiato ad aīaz ſenſitiuā: ⁊ ſic ē 7a ps, q̄ hr in libris de aīalibꝰ: ⁊ hic cōplet phyſicū negociū. In collectaneis aūt ptes has enumerauimꝰ: ſed alio mō.

Dubitationes.

Conſequēter

3o dubitat, q2 nō vr negociū phyſicū hic cōpletū: q2 adhuc ↄſiderari pōt corpus, vt mobile motu terminato ad aīaz intellīuā: ḡ adhuc reſtat alius liber, q erit octauus, ⁊ de corpe mobili motu terminato ad intellectiuam animam: qui liber (vt placet multis) eſt liber de anima.

Mō i collectaneis

¶ In collectaneis nr̄is diſputauimꝰ, an ſcia de aīa ſit phyſica, an media, an matheca, vbi pro vtraq; qōnis pte bona argua collegimus. Qd̄ qdē fuerit media ⁊ matheca: adducebamꝰ auctores fide dignos, Themiſtiū, vz, ⁊ eum auctorez q de itelligētia libellū ſcripſit: hi. n. clariſſime aſſeruerunt ſciaz de aia eē mediā ⁊ mathecam. Adducebamus inſuper Simpliciū ⁊ Philoponū: q enumerātes phie nāles ptes, librū de aia nō enūarūt. Qd̄ āt eēt phyſica, adducebamus Alex. Aphrodiſiū, Auerroē, Auicennā, ⁊ demū Ariſt. qui 12o metace lio ait nullā mathece ptē conſiderare de q̄tlte niſi aſtroam. Preterea. In lio de ſen. ⁊ ſenſa. ſe dixiſſe de aīa, mō de ſenſu agē aſſerit, cū igit agē d̄ ſenſu ad phyſicū attīeat ēt de aīa ad eūdē attinebit. Demū adducebamꝰ q̄ Ariſ. ſentit in lio de ptibꝰ aialiū p. vbi Ari. mouit qōnē hāc, ⁊ eādē ſoluēs, voluit ſciaz de tota aīa eē mediā iter ſimpr metacam, ⁊ ſimpr phyſicam: hec breuiter probabilr diſputauimus.

Dubōnes ↄtra d̄ terminata.

¶ Cōtra vō hec emerſerūt poſtea magne dubōnes. pa quidē in vbis ariſ. q̄ narrauimꝰ ex lio de ptibꝰ. Nā ariſt. volēs ꝓbare nālē phiā nō eē de itellu, Argumētat: q2 ſi eēt de itellectu: tūc nulla alia relinqret ſcia: nā de intellu, ⁊ oi itelligibili/ vna ſcia ē, ſic vna ſcia eſt de ſenſu ⁊ ſenſili. Prima ḡ dubitatio ē, q2 illa ariſt. ꝓbatio friuola vr, nā a pari argumentabor, metaca eſt d̄ itellu: ḡ ois alia ſcia pter metacam fruſtra relinquet, ꝓbat rōne ariſt. q2 vna ē ſcia de intellu, ⁊ intelligibili, ſic vna eſt de ſenſu ⁊ ſenſibili. ḡ ſicut illa rō valeret d̄ nāli phia, ꝙ ſi eēt de itellu/ eēt d̄ oi itelli, eodē mō valebit d̄ metaca. ſ. ꝙ ſi eēt de itellu eēt d̄ oi itelli. Preterea. Scia d̄ aia ē de ſenſu. ḡ a pari erit de oi ſenſibili, ⁊ ſic fruſtra alie ſcie erunt de ſenſibili: hoc argm valet a ſili, vt argumentat ariſ. de itellu. Ari. n. met citat hāc ſilitudinē. Preterea. Si d̄ aia eēt ſcia media: h eēt, q2 de itellu nō eēt nālis phia, mō de intellu vr nālis phia: q2 ē fōia, cuius nulla opatio ē ſine corpe, ēt in ſtatu felicitatis ſi intells ↄſtitueret. Fore. n. de qbꝰ

metaphicus eſt, lz ſm eaꝝ ſcd̄as opōnes depēdeāt a corpe ſm pmas tū ſunt ſimplr abſote. Q2 igit intells nec ſm primā, nec ſm ſcd̄az opōnē pōt eē ſine corpore. ḡ vr oio ptractari in ſcia nāli. Preterea. Matheca eſt ſcia d̄ abſtractis ſz rōnē, ſed aia nō eſt rōne abſtracta: cū in eius definitione corpus ponitur.

Prima ſolo. Pria pō i collectaneis.

¶ In collectaneis diximus ſciam de aia mathematicā eē ſm modū: nō aūt ſm rem. Mediā vō eſſe re, ⁊ mō: eſt qdē mathematica nō re: q2 mathematice re ſunt ſcie, que de q̄titatibꝰ ſunt oio diuiſe a nāli, ⁊ a metaphyſica: inter quas ſcia de aia eē nō pōt: eſt vō mō, q2 ꝓcedit per certiſſimas demrōnes, veluti cetere mathematice. Qd̄ vō re ⁊ modo ſit media/ ꝓbauimus: q2 aia ſm eaz ptem: q̄ eſt intellus, ⁊ res metaphyſica. Scōm vō eas, que ſunt ſenſiua, ⁊ vegetabilis, eſt res nālis ⁊ ↄcreta. ḡ ſcia de aia mathematica quidem ſm moduz eſt, ⁊ nō re, media vō re, ⁊ mō: hec in collectaneis. Ex his ſequit ſciam de aia rōne habita ad modum procedēdi eſſe mathematicam, rōne habita ad res ↄſideratas, eē mediā.

Scd̄a pō q̄ nunc occurrit.

¶ Pōt ēt teneri ſciam de aia eſſe mathematicā, ⁊ mediā: mathematicā qdem, rōne gñis: q2 genus oium ſciaꝝ ē dianoetica cognitio: que vno vbo dr didaſcalica/ vel mathematica. Matheſis. n. diſciplina dr, rōne vō ſpēi, nō: q2 ſciaruz mathematicaꝝ nulla eſt ſcia de aia: cum ille ſint de quātis, ſcia de aia non. Mediā vō pticipatione ↄditionū extremoꝝ: nō aūt participatione ipſoꝝ extremoꝝ in ſe. Eſt. n. duplex mediū pticipatione ipſorum extremoꝝ in ſe, vt tepidum pticipatione calidi, ⁊ frigidi, ⁊ pticipatiōe cōditionū extremoꝝ/ vt forma elemētaria: que ſimpr ſuba eſt, pticipatōe tū ↄditionū ſube, ⁊ accñtis dr media inter ſubam: ⁊ accñs: dr. n. accñs pticipatiōe intēſionis ⁊ remiſſionis, que ſunt accñtis cōditiones: abſolute tū eſt ſuba: q2 ↄſtituit ſubaz. Ad ꝓpoſitū ḡ ſcia de aia pōt dici reuera phyſica, ⁊ tota, ⁊ ſm qualibet aie ptem: dr tū media participatiōe ↄditionū extremoꝝ ſo metace ⁊ phyſice. Secundum. n. eā aie ptem, q̄ eſt intells: ſcia de anima pticipat ↄditione metace ſcie. Secūdum alias aie ptes: pticipat conditione phyſice: veꝝ tota eſt ſimplr phyſica. Quare ſm h dr mathematica rōne gñis, nō aūt ſpēi, ⁊ dr media pticipatione ↄditionuz extremoꝝ: nō aūt ↄditiōe extremoꝝ in ſe.

tertia pō

¶ Tertio dici pōt ſciam de aia eſſe mediam: ⁊ mathematicā cōpatiue: h eſt reu ceteraꝝ ptium nālis ſcie. Inter partes. n. nālis ſcie ea ps, q̄ ē de aia: eſt media ⁊ mathematica: abſolute tū eſt phyſica: veluti aſtronomia ⁊ peſpectiua dicunt medie inter phyſicam ⁊ mathematicaz 2o phyſice auſcultationis. he. n. abſote ſunt mathematice: ſed inter mathematicas, dicunt magis phyſice: ⁊ tūc iuxta hāc tertiaz expōnē ſcia de aia erit ſimplr nālis: rōne tū quadam habita ad ptes alias nālis ſcie dr media ⁊ mathematica magis ceteris. Iuxta hos ḡ tres modos exponēdi pz ſciaz de aia eē ſimplr nālem: lz aliq̄ rōne dicat mathematica, vel rōne modi ꝓcedēdi ſm pmam expōnē, vel rōne gñis ſm ſcd̄am expōnē: vel comparatione ſm tertiam expōnem: ⁊ ſic tollunt argumēta p vtraq; pte.

Pō ꝓbabilis ⁊ q̄ra.

¶ Pro vitate ⁊ pro Ariſto. mēte dicamus ſciam de aia eē vere mathematicam, ⁊ vere mediā inter phyſicam ⁊ metaphicam: vt vba Themiſtij in ſupficie ptendūt: ⁊ vt Philoponꝰ inqt infra ⁊ Simplicius ēt, vt poſtea dicemus. ¶ Et ad rōnes hic iductas facile rñderi pōt. Ad pmā qdē dd̄m ꝙ ex vbis Ariſt. non rōnē rñſionis, ſed auctem colligendū eſt: nā ſiue eius rō efficax fuerit/ ſiue nō auctas elara eſt, ſciam de aia mediam eſſe. Sed ne tantus vir videat in rōne deficē, poſt ēt eius rō defendi. Poſſumus. n. dicē rōnem illam valere de phyſica, nō autē de metaca: q2 phyſica cōſiderat intellm ſub rōne ſpāli. Si ḡ conſideraret ipſum ſub rōne vli, nulla alia ſcia relinqueret: q2 ſic conſideraret omne intelligibile. ſ. ſub rōne vli, ⁊ pticulari: veluti cōſiderat intellm ipm. At metaphica, vbi ↄſiderat intellm illum non cōſiderat, niſi ſub rōne vli: ⁊ ſic oē itelligibile, cetere ſcie ↄſiderarēt ſub rōne pticulari: nō ergo fruſtra erūt. Scd̄a ēt delet, nam ſcia de aia eſt de ſenſu in vli nō in pticulari, nam ſi eēt de ſenſu in vli ⁊ in particulari nulla alia relinqueret ſcia de ſenſibili, mō ſcientia de aia eſt de ſenſu in vli: ⁊ ſic nō eſt de oi ſenſibili ſub quacūq; rōne. Si aliqs liber eſt de ſenſu, ēt in vli eſt: ꝓpea non fruſtra ſunt cetere ſcie: q̄ ſunt de ſenſibilibꝰ. ¶ Ad ſcd̄am pncipalem in libello de ai imortalitate plres rñſiones patent, ſit illa vna nūc, ꝙ aia ſiue intellus non quo ad ſui opōnem oēm depēdet a corpe: nō. n. ipſa ſepata intelligēs vi ſeparationis ab itelligēdo illo mō aliquo pacto a corpe depēdet. ¶ Ad tertiā dicemus aiam eē rōne abſtractā, quoties nō ſm ſe totā depēdet a corpe: mā ſaltē ſm intellm non depēdet a corpe: ⁊ lz definiat p corpꝰ: h ſit p p pmā eiꝰ cognez, que nobis ineſt ex ſenſibilibꝰ. Pōt āt eē: alia cognitio poſt illam ſine corpe ſm aliquā eius partez: ⁊ illa ſufficit. Pōt ēt dici non oēm mathematicā eē de abſtractis rōne, ⁊ concretis ſm eē, ſz eā ſolum: q̄ eſt de quātis. Alia vō: vt ſcia d̄ aia dici pōt reuera mathematica: que nō erit de abſtractis rōne: vt in h primo, dicemus. Alr ⁊ qdem melius dico: ꝙ aia eſt ſm rōnem abſtracta a mã ſenſibili ſenſu tactus: non eniz res mathematice ſunt abſtracte a mã intellibili, nec a ſuba ſenſibili ſenſibilitate alioꝝ ſenſuuz. Qd̄ vō aia abſtrahat a mã ſenſibili ſenſu tactus. pz de aia celi: que licet non abſtrahat a ſuba nec a corpe qli, abſtrahit a mã tāgibili: ⁊ h ſufficit ad hoc: vt ſcia de aia ſit media ⁊ mathematica.

¶ Ad rōnes vō in collectaneis ↄ hanc poſitionem/ dicē poſſumus ad auctoritates ꝙ Alexāder, Auicēna, Auerroes fuerunt alterius opinionis: Themiſtius vō ⁊ Simpl. alterius: Ad verba autē Ariſt. in lib. de ſenſu, dico ꝙ ſupponit eē dictum de aia ſenſibili: nō aūt de tota aia. Ad verba eius in metaca dici pōt eum loqui de mathematicis, que p excellētiā ſm antiqs dicebant mathematice. Ad ſciam d̄ aia eſt reuera matheca: nō tū de illis, que per excellentiam ſic dnr. ¶ Ad rōnē q̄ ꝓcedit ex mō dfiniēdi: pz ſolo ꝙ ſcia de aia eſt matheca: nam cum definit aiam ſimplr: in eiꝰ definitione nō ponitur mã tāgibilis, q2 ſic nō eēt illa definitio cōis celeſti aie: vt vult Auerroes: immo ex mō definiendi colligitur totū oppm, veꝝ de definitiōibus his infra dicemꝰ 15. ⁊. 17.

Oppoſita pō probabilior.

¶ hec ꝓ veritate pōt etiā ſuſtineri ſimplr illam ſciam, q̄ de aia eſt/ eſſe ſimplr phyſicam: ⁊ tunc ad rōnes ⁊ auctes, q̄ ꝓbāt ↄriū: facile rñdere poterimꝰ. ¶ Ad auctes qdē dicē poterimus oēs auctores/ vt Themiſtiū, auctorez de intelligētia/ Simpliciū, ⁊ Philoponū fuiſſe alteriꝰ opionis. ¶ Ad rōnē Themiſtij ⁊ auctoris de itelligētia dicerez aiam nō eē vere mediā rem: q2 ſm oēm eius ptē ſaltē ſm opōnē depēdet, vl d̄pēdebat a corpe: vt alibi dclarauimus. ¶ Scd̄a rō ēt delet: q2 demrōnes aiaſtice non ſunt ſimpr certiſſime: ſed reu demrōnū: q̄ fiunt in partibus alijs nālis phie: vt circa textū videbit. ¶ Tertia etiā ſoluit ꝙ cōfert ad oēs alias ptes nālis phie: nō tū ſibi: ⁊ ſit non ad omnē ptē. ¶ Quarta ēt tollit: q2 pmiſit ꝓhemiū ꝑ ptis dignitatē, nō aūt: q2 ſit alterius gñis a phyſico. Veꝝ qualis h poſitio ſit, poſtea textu cōmen. 15. et. 17. dicemus.

Quota ps eſt ſcia de anima

¶ Supponēdo ḡ ſciam de aia eē ptem nālis phie/ emergebat in collectaneis alia qō: quota naz pars nālis phie ſcia ipa de aia ſit. Enumerauimꝰ. n. ꝑus oēs ptes nālis phie: ⁊ in collectaneis ēt de mēte Philoponi, ⁊ Siplicij eaſdē ſupputauimꝰ alia rōne. Supponēdo ḡ ſupputatiōes tales: de loco libri de aia plres opiones adiuēte ſt.

Pria pō de loco ſcie de aia

Pria qdē aſſerit libm de aia eē 6m. ſ. poſt lim de mineris, ⁊ an librū de aiatis: quā ptē Aui. ⁊ Albertus, ⁊ cōplures latinoꝝ ſecuti ſunt. Primo: q2 ſcia de pnco por ē ſcia de pncipiato. Scd̄o: q2 ſcia de aia ↄfert longe magis ad ſciam corpis, q̄z eȝ. Tertio, q2 actus eſt por poa. Quarto, q2 honorabilior, melior, ⁊ mirabilior eſt ſcia de aia ea ſcia, que eſt de corpe. Pro hac opi

hione videbat̃ facẽ auctas Ari. in pnᵒ de ſenſu: vbi ſuppo
1ª opio nit ſciam de aĩa añ ptractationẽ de ſenſu. ¶ 2ª opio in col/
lectaneis ſuſtentata erat, ꝙ liber de aĩa ſit vl'is, ⁊ poſt librũ
de aĩalibus. Primo qꝛ ordo doctrine eſt ꝯrius ordini natu
re: ſꝫ ſm ordinẽ nãe aĩa eſt poꝛ aĩali. ergo ſm ordinẽ doctri
ne aĩal eſt pus aĩa. ğ ſcĩa de aĩa eſt poſt ſciaꝫ libri de aĩalib⁹.
Scdo qꝛ tunc ſcĩa de aĩa precederet ſciam de celo: eſt enim
celũ aĩal: ⁊ aĩa poꝛ ẽ aĩali. Tertio ſĩlia ſunt eiuſdem cognie:
niſta ĩpfecta ſunt ſĩliora aĩalib⁹: ğ ĩter illa nõ oꝫ ĩnterponi
ſcĩa de aĩa. Quarto liber de aĩalib⁹ eſt facilior liᵒ de aĩa. eſt
.n. aĩa difficillimoꝝ. ğ a liᵒ de aĩalib⁹ ordine doctrine eſt ĩci
piẽdũ. Quinto Ari. in tractãdo de celeſtib⁹ aĩabus: pmo
tractat de aĩalib⁹, ⁊ deinde de aĩabus. ergo eodẽ modo de
3ª opio aĩalib⁹ terrenis. Sexto aĩalia ſunt notiora quo ad nos ĩpa
aĩa. ğ ſcĩa de aĩalib⁹ pcedit ſciam de aĩa. ¶ 3ª opinio, que
ex collectaneis narrat̃ de mẽte Auerrois eſt, ꝙ ordo libro
rum nãlis phie vſqꝫ ad librum de mineris incluſiue eſt pp
necitatẽ, qꝛ ſubꝫ poris ẽ vlius ſubto poſterioris. Ut ſubm
libri phyᶜᵒꝝ eſt vlius ſubo libri d celo: ⁊ ſubm libri de celo
vlius ſubto libri de gnõne, ⁊ ſbm libri de gnõne vlius ſubo
libri methe ᵒꝝ, ⁊ ſubm libri metheᵒꝝ vlius ſubto d mineris.
Sꝫ an liber de aĩa ceteros pcedat, an ꝯ ceteri pcedãt librũ
de aĩa: ordo nõ põt aſſignari merito vlitatis, qꝛ aĩa eſt eque
cõis cũ aĩato: nõ. n. aĩatũ ad plura qꝫ aĩa, nec eꝯ aĩa ad plu/
ra qꝫ aĩatũ ſe extẽdit. ğ ordo ĩter hos nõ põt ſtatui necius:
qꝛ ſolus ordo q ſumit̃ penes vl'e, ⁊ min⁹ vl'e eſt necius: or/
do vo q penes aliã rõnẽ accipet̃: nõ eſt necius. Ponitur ğ
liber de aĩa octau⁹: nõ qdẽ necio, ſꝫ (vt diĉ Auer.) pp me/
lius. Melius. n. eſt vt ſcĩa de ſubto pcedat ſciaꝫ d forã: pp
cãꝫ aſſigtã. Tenẽdo hãc opionẽ dici põt ad oẽs rõnes: q̃ p/
bãt ſciam de aĩa pcedẽ libᵐ de aĩalib⁹: vt in collectaneis di
ctũ eſt: hec in collectaneis, q̃ nũc nõ recuſamus, qꝛ (vt recte
Auer. inquit) ordo librorum nãlis phie ſm aliqs eoꝝ eſt
necius: ſm aliqs eoꝝ pp melius. Cũ. n. aĩa cõiter dcã eq̃lis
ſit rei aĩate: qꝛ vbicũqꝫ aĩa eſt: idipꝫ aĩatũ eſt: ⁊ qd aĩatũ eſt/
illic ⁊ aĩa eſt. Fit vt liber de aĩa ſm necitatẽ: nec prior libris
de aĩatis ſit, nec poſterior: pp meli⁹ vo poſt libros d aĩatis
collocãdus ẽ, qꝛ lꝫ ad ſciam ſimpʳ pfectã de aĩatis necia ſit,
ſcĩa de aĩa: ad pfectã ſciam de aĩatis in gñe/ hec ſcĩa non eſt
necia. De plãtis. n. agit̃ p hiſtorice: 2ᵒ de ptib⁹: 3ᵒ de gnõne
illaꝝ. Cõſtat ãt nec ad hiſtoricã de plãtis ptẽ: nec ad ſciam
de ptib⁹: nec ad eã q̃ eſt de gnõne ſciam/ ipſaꝫ ſciaꝫ de aĩa
neciam eẽ. Silr̃ de aĩalib⁹ agit̃ hiſtorice: ⁊ agit̃ de ptib⁹: ⁊
agit de gnõne: vbi pꝫ ſciaꝫ d aĩa mime neciaꝫ eẽ. ğ ad ſciaꝫ
pfectã in gñe d ipſis aĩatis nõ vr̃ necia ſcĩa d aĩa. Ad ſciam
vo d aĩa ⁊ pfectã ſimpʳ: ⁊ pfectã i gñe: necia eſt ſcĩa rei aĩa
te: qm̃ aĩa act⁹ eſt rei aĩate: nõ. n. agit̃ h de aĩa/ niſi q̃tenus ẽ
actus rei aĩate: ob meli⁹ ğ ſcĩa de aĩatis pcedẽ dꝫ hãc ſciaꝫ
librũqꝫ hũc. ¶ Pro ſolõne rõnũ ğ debes ſcire, ꝙ ad ſciam
de aĩatis pfectã in gñe nõ reqrit̃ ſcĩa de aĩa diſtĩcta: ſꝫ ſuffi/
cit pro ſcĩa illoꝝ notitia q̃dã de aĩa ĩpfecta: que hr̃ lumine
itell'ꝰ ſolo: nõ p doctrinã diſtincte traditã, vt h d ea agit̃: ⁊
tũc p h ceſſant rõnes ad oppᵐ. Pria qdẽ qꝛ notitia d pnᵒ ẽ
necia ad notitiã pncipiati: pfectã ſimpʳ. Uel ꝯcedit̃ ꝙ ſcĩa
de aĩa pcedit, que hr̃ ſolo intell'ꝰ lumie: qꝛ hec reqritur ad
4ª opio ſciaꝫ de aĩatis. Per idẽ ad rõnẽ Aui. ſcĩa. n. de aĩa ĩperfecta
que hr̃ ſolo lumine intell'ꝰ, pcedit ſciaꝫ d aĩatis: nõ aũt opꝫ
vt ſcientifica d aĩa ſcĩa pcedat: per idẽ ad 3ᵐ. Quartuꝫ vo
ꝯcludit ſciam d aĩa eẽ porẽ ſcĩa d aĩatis digniᵗᵉ. ¶ 4ª opio
eſt, ꝙ ex ſcĩa d aĩa, ⁊ puis nãlib⁹: ⁊ libris de aĩalib⁹ fit vnus
liber totalis: cui⁹ ſbm eſt aĩal: nec ab rõne: qꝛ Plini⁹ lib. 7.
de hiſtoria nãli eo capite: vbi de leone loqr̃: aſſerit aucte
roꝝ, q Ari. opa enũarũt/ Ariſ. libros d aĩalib⁹ eẽ. 52. Qd
veꝝ eẽ nõ põt, niſi ⁊ puã/ ⁊ libros de aĩa, ⁊ libros d aĩalib⁹
ꝯnũemus. Cãdauẽſis vo i qõnib⁹ refellẽ hãc põnẽ eniſus
eſt. Prio qꝛ in lib. d ſenſu Ariſ. ſupponit ſciam de aĩa tãqꝫ

dio diuerſã a libris puoꝝ. Qd Alex. aĩaduertẽs illic ſciaꝫ
de aĩa diũſam eẽ a ſcĩa puoꝝ aſſerit. Ari. ẽt ⁊ Auer. 3ᵒ hui⁹ Co. 54.
idẽ ſentire vñr. Ueꝝ h Cãdauẽſis refutatio friuola eſt, qm̃
ex his oĩb⁹ nihil aliũd hr̃, niſi ſciaꝫ d aĩa eẽ diũſaꝫ a ſcientijs
puoꝝ nõ qdẽ diũſitate toti⁹ ad totũ: ſꝫ ptis ad pteꝫ. Uñ pꝫ
ſciam d aĩa eẽ ptẽ ſcie d aĩalib⁹: ⁊ hoc autumat Simpl. ⁊
Philoponus, q enũantes ptes nãlis phie, libri d aĩa nulla
fecerũt mẽtionẽ. Qd iõ ẽ, qꝛ ex puis/ ⁊ libris d aĩalibus: ⁊ De puis
libris de aĩa vnuꝫ totalẽ librũ fieri intellexerunt. ¶ Ex his
pꝫ cur libri puoꝝ nãliũ ñ fecerũt octauã aut nonã ptẽ phie
nãlis. Hoc. n. eſt, aut qꝛ ꝯnũant̃ inter libros de aĩalib⁹/ aut
(vt Alb. autumat: ⁊ in collectaneis ſcripſim⁹) qꝛ parua nã
lia ſunt adminicula magnoꝝ libroꝝ. Liber. n. de ſenſu ẽ li
bro d aĩa adminicul⁹: iõ cũ illo coordinatus eũ locũ tꝫ. Li/
ber de elẽtoꝝ ppeᵇ⁹ libᵒ de celo adminicul⁹ ẽ, ppea euꝫ lo
cũ tenet, queꝫ de celo liber tenet, ⁊ de ceteris id genus ſilr̃.
¶ Sꝫ adhuc ꝯ hec ſunt dubõnes. Pria qdẽ, qꝛ ex his non Dubõnes
appet quẽ locũ tenet pbleᵐᵃᵗᵘᵐ liber. ¶ 2ª dubitatio eſt, qꝛ nõ
vr̃ librum de aĩa magis debẽ ꝯgregari cum libris de aĩali/
bus/ qꝫ cũ libris d plãtis: cuꝫ plãte ſint aĩate, ⁊ ppea nõ de/
ſunt/ q volunt ex libris de plantis, libris de aĩalibus/ libris
puis fieri vnũ totale librũ. ¶ 3ª dubitatio ẽ, qꝛ ſicut pti aĩe
vegetabilis liber de plãtis corrñdet/ ⁊ pti aĩe ſenſiᵗⁱᵘᵉ liber d
aĩalib⁹: cur pti aĩe ĩtelleᵗⁱᵘᵉ nõ corrñdet liber de hoĩe: Qd ſi Sol. du
corrñdet, p eẽ nõ põt/ niſi ſepatus. ¶ He dubõnes licet ſint bitationũ
difficiles, pñt tñ facile deleri. Prima quidẽ delet̃, ꝙ iõ liber
de aĩa colligat̃ cũ libris de aĩalib⁹, ⁊ nõ cũ libris d plantis,
qꝛ plante nõ putant̃ aĩate: vñ ⁊ veteres arbitrati ſunt ſola
aĩalia viuere, ⁊ aĩata eſſe. Coordinauit ğ Ari. librum de aĩa
cũ libris de aĩalibus nõ pp necitatẽ/ ſꝫ pp meli⁹: vtpote pp
vſum veteꝝ: q nõ cogñuerũt aĩaꝫ, niſi in aĩalib⁹ ineẽ. ¶ 2ª vo
delet̃: qꝛ liber pblematũ ſm diuerſas ptes cũ diũſis libris
nãlis phie coordinat̃. Cũ ea. n. pte q̃ eſt de rebus mediciᵇ⁹
coordinat̃ cũ medicinali facultate: cũ ea pte, q̃ eſt de ventis
coordinat̃ cũ metheologia: eodẽ mõ: ⁊ ĩ ceteris, cũ ceteris
id gen⁹. ¶ 3ª tollit̃ ꝯcedẽdo pti aĩe itellᵗⁱᵘᵉ corrñdẽ librũ de
hoĩe: veꝝ liber d hoĩe eſt liber de aĩalibus: nõ. n. d aĩalibus
loqr̃/ niſi rõne habita ad hoĩeꝫ, vt Ariſ. eo li. inqt. p pea aĩe
itelliue nõ corrñdet liber d hoĩe ſepatus a ceteris: hacten⁹ De ele
de diuiſione ſcie, ⁊ d dubõnibus: que accidere poſſunt. ctiõe ptis.
¶ Supeſt ğ vt eligamus eã ſcie ptẽ/ quã h anno ſumus pro
feſſuri. ¶ Dicam⁹ ğ ſcie nãlis tot ptib⁹ exñtib⁹, eã h anno
nos eẽ expoſituros pfeſſuroſqꝫ: que liber de aĩa apud gre
cos Ari. codices inſcribit̃. Quã qdẽ lꝫ olim p collectanea
nr̃a aliq̃ ex pte expoſuimus: nõ tñ mature: nec ſp ſm veruꝫ
Ari. ſenſuꝫ. Secuti. n. ſumus in oĩb⁹ fere, expõnes Auer.
quẽ nõ arbitror in oĩb⁹ vba Ari. recte fuiſſe interpretatuꝫ.
Cui⁹ cãm aſſignat ĩpe liᵒ d celo 3ᵒ: qꝛ bonas trãſlatiões nõ
habuit. Qd ſi bonas trãſlatiões nõ hẽbat, minime potuit
recte in vbis veꝝ ſenſuꝫ colligẽ. Quare poſtq̃ꝫ collectanea
fecim⁹: p vitatis luce nũc ſcribim⁹ cõmẽtaria: in qbus ſen Laus Thome.
ſum vboꝝ Ari. veꝝ (inq̃ꝫtũ potero) aſſigñbimus: nõ recedẽ
do a grecis expoſiᵇ⁹ Themiſtio, Simplicio, ⁊ Alexandro.
Aliqñ cũ latinis iterptib⁹ pſertim cũ diuo Tho. q pace ce/
teroꝝ dixerim. dilucide Ari. libros iterptat⁹ eſt: nec ei⁹ cõ/
mẽtaria minoris facio his: q̃ greci ſcripſerũt/ vt recte itelli
gẽti pꝫ. Cõmẽtaria Auer. nõ oĩno refellem⁹: ſꝫ vbi illa ad
mẽtẽ Ariſt. nõ erũt: nec parcem⁹ alicui p vitate tenẽda, im
mo nec nobis ĩpis. ¶ Qui ğ vellet hãc nr̃aꝫ expõnẽ nũcu Expõ Dilucida
pare eoꝝ: q̃ ſcripſim⁹ in libris de aĩa Dilucidarium: poſſet riuꝫ dicẽda
ſi vellet: ⁊ qdẽ nõ iniuria: nã q̃cũqꝫ in collectaneis: aut ppe
ram: aut obſcure olim tradidim⁹: hic in cõmẽtarijs diluci
damus. Quãtũ igit̃ iniq̃ Alex. calcidoni⁹ collectanea nr̃a
publicauerit: quãtũue venenoſe: ex hiſce pꝫ. Ego. n. publi
care illa nõ deſtinaueram: niſi nono pſſis i anno: ⁊ de electiõe
ptis: deqꝫ tota pfatiõe hacten⁹. Ad textũ ğ redeamus.

¶ Ariſtotelis ſtagirite Peripateticoꝝ prin
cipis de Anima liber Primus: vna cũ Cõ/
mẽtarijs ac collectaneis celeberrimi philo/
ſophi Auguſtini Niphi Sueſſani medices.

Argir. Cum oẽm ſciam reꝫ eſſe bonã ar
bitremur ac honorabileꝫ/ ⁊ aliã
alia magis ex eo taleꝫ eſſe pute
m⁹: qꝛ vel exactior eſt/ vel reꝝ eſt
earũ que magis preſtabiles ma
giſqꝫ ſunt admirabiles: ſcientiã
anime nimirum ob hec vtraque non iniuria
ponendam in primis eſſe cenſemus.

T. cõ. 1. Bonoꝝ ⁊ honorabi/
lium notitiã opinan
ſciam. tes: magis autem al
teram altera/ aut ſm
certitudinem/ aut ex
eo ꝙ ⁊ melioꝝ/ ⁊ mi
rabiliorum eſt: pro/
pter vtraqꝫ hec hi/
ſtoriam de anima ra
tionabiliter vtiqꝫ in
primis ponemus.

Colle/ ctanea text⁹ cõ/ mẽti p¹. Diſis his: modo ad litere expõnẽ op⁹
eſt trãſire: in q̃ primo ſemper
expõnes inducam grecoꝝ. 2ᵒ cõmẽtum legaꝫ.
De pmo itaqꝫ/ liber hic tres cõtinet partes: vt
Auerr̃. ait. huius primi. In prima. ſ. ponit plo
gum. 2ª ibi [Intẽdentes aũt de aĩa.] innuit antiquoruꝫ opi
niones de aĩa. 3ª ibi [Conſiderandũ aũt pᵐ.] opiniones q̃s
Cõᵗᵒ 36 inuenerit/ ipugnat. Hec igit̃ pª pars plogũ proponit, ⁊ mul
tas cõtinet ptes/ quas ſubdiuidere nõ intẽdo. In hoc ğ lo/
co Ariſt. inducit auditores ad amorẽ huius ſcie/ tradendo
hui⁹ ſcie dignitatẽ, ⁊ ſyllogizat h modo in 2ª figura ex dua
b⁹ affirmatiuis ꝯuertibilib⁹. oĩs notitia exiſtẽs magis bo
na altera, ⁊ honorabilis/ ẽ nobilioris ſubti ⁊ maioris ꝯſtan/
tie. Sed ſcĩa de aĩa eſt nobilioris ſubti, ⁊ maioris ꝯſtãtie. ğ
in 2ª figura ſciẽtia de aĩa ẽ notitia magis bona altera, ⁊ ho
norabilior. ¶ Debes ſcire ꝙ vna ſciẽtia ponet̃ in primo lo
co ſm dignitatem, quãdo eſt magis bona, ⁊ magis honora
bilis/ quare idem eſt: ſciam eſſe altera magis bonã ⁊ hono
rabilẽ magis, ⁊ eaꝫ poni in pᵒ loco. tũc itaqꝫ Ariſt. pmo ap
ponit maiorem ⁊ inqt [Sed] ⁊ iſta pticula, ſed. hic non ha
bet vim aduerſatiue. ideo in trãſlatione byſantij inuenitur
cum. legetur ergo ſic. Cũ nos ſimus opinãtes alterã. i. vnã
notitiã eſſe ſup. magis de numero bonoꝝ/ ⁊ magis ſup. ho
norabiliũ altera, aut ſm certitudinẽ. i. ꝯſtantiã, aut ex eo ꝙ
melioꝝ ⁊ mirabilioꝝ. ſ. eſt/ ꝯſideratoꝝ: hec eſt maior. Dein
de tangit minorẽ. d. propter vtraqꝫ hec. i. propterea qꝛ aĩe
ſcientia eſt nobilioris ⁊ maioris ꝯſtãtie. apponit ꝯnem, ⁊ in
quit. ponemus. i. debemus ponere hiſtoriã aĩe rõnabiliter.
in primis. i. in dignioribus locis. hic eſt ſupficialis intellectus
lr̃e. ¶ Ut ğ lr̃e ſenſus capiat̃/ primo debes ſcire: Themiſtiũ
Expoſi/ tio. in loco iſto exponere ly certitudinẽ/ prout refertur ad ſubꝫ
. ſ. ꝯſtãs. Silr̃ ly ⁊ admirabile, ⁊ melius ſicut eſt ſubm libri
Themi. de aĩa. aĩa eniꝫ eſt ꝯſtans: eo qꝛ (vt Themiſtius ait) ea rõne
ꝙ alie ſcie ab hac ſciẽtia ſuã ꝯſtãtiã ⁊ certitudinẽ reponũt.
⁊ 2ᵒ ſubm tale. ſ. anima, nobile. ſ. bonũ/ ⁊ admirabile. dr̃. n.
Cõᵗᵒ 3ᵒ. bonũ. 2ᵒ celi illud in cui⁹ eẽ cadit operatio: ⁊ aĩa eſt opatio

nis pnᵐ: ideo dr̃ nobilis ſm bonitatem. ⁊ iteꝝ notabilis ad
mirabilitatis: qm̃ (vt Themiſtius ait) ceteris reb⁹ mũdi in
tellectus antiſtat: ğ pp vtraqꝫ hec. ſ. ꝯſtantiaꝫ ſubiecti, ⁊ ei⁹
nobilitatem/ ſciẽtia de anima eſt alijs ſcientijs preſtabilior.
¶ Secundo debet ſcire apud eos/ ꝙ ex eo ꝙ ſubiectum
conſtat/ ſcientia eius dicitur certa. ex eo ꝙ nobile adhuc/ vl'
notabilis bonitatis: ſic ſcientia de eo dicitur bona vel nobi
litate admirabilis: ⁊ ſic ſcientia de eo dicitur honorabilis.
Scientia ergo de anima dicitur de numero certiſſimarum
bonarum ⁊ honorabilium magis alijs propter hec duo.
¶ Sed obijciet qs/ ſicut hoc qd dixit [bonoꝝ] rñdit ad illd Obie/ ctiones.
qd dicit [melioꝝ,] ⁊ illud quod dicit [honorabiliũ] rñdit
ad illud/ quod dicit [mirabilioꝝ,] cur nõ appoſuit [certiſſi
moꝝ] qd rñdere dꝫ ad ly [ſm certitudinẽ.] ¶ Secundo
obijciet, ⁊ amplius qs cur nõ dicit [veriſſimoꝝ] magis q̃ꝫ
[bonoꝝ ⁊ honorabiliũ.] Uidetur. n. qd dꝫ dicere magis in
lr̃a [veriſſimoꝝ:] qm̃ 6ᵒ metaᶜᵉ, falſum ⁊ verum ſunt in in
tellectu. ğ potius dicere debuit [veriſſimorum] vt cõſtat. Cõᵗᵉ 8ᵒ.
¶ Tertio dubitabis, cur dixit [opinantes] cum opinio ſit
cum formidine/ ⁊ poſt in fine aſſertiue dicit [ponem⁹.] nõ
enim ex ppõne dubia ſeq dꝫ concluſio indubia. ¶ Quarto
⁊ adhuc ambiges/ cum ſubm ſit vnum in ſciẽtia: vt dicit̃ p
Poſter̃. cur dicit [meliorũ ⁊ mirabiliorũ.] hic enim mod⁹
loquendi multitudinẽ notat. ¶ Quinto ambiges, cum illa
ſint tria. ſ. conſtãtia ſubiecti: bõitas, ⁊ mirabilitas, cur dicit
vtraqꝫ hec debet eniꝫ appoſuiſſe/ pp hec tria. ¶ Sexto ⁊
adhuc, cur dicit [hiſtoriã] cum hec ſciẽtia dicatur. ¶ Ulti
mo cur dixit [in primis.] cum nulla ſit hac nobilior. ğ de/
buit dixiſſe [in primo loco.] hmõi ſunt que circa textum
mouent veteres expoſitores. ¶ Ad hec qdẽ dõm/ ad pmã/
ꝙ tacuit [certiſſimoꝝ:] eo qꝛ dixit/ notitiã. hoc. n. verbuꝫ/ Rñſio.
notitia, ſeipſo preſefert certitudinẽ: ⁊ ideo noluit apponere
certiſſimoꝝ: qꝛ vo nõ/ pſefert bonitatẽ/ ⁊ honorabilitateꝫ/
appoſuit illa ambo. ¶ Ad 2ᵃᵐ dõm ꝙ ſubm qd dr̃ qd qd
eſt/ nõ dr̃ verum nec falſum: vt dr̃ 3ᵒ de aĩa. ⁊ ideo qꝛ hec ex
obiecto capiuntur tm̃ tacuit [veriſſimoꝝ.] ¶ Ad 3ᵃᵐ di/
cendũ ꝙ dixit opinantes: vel/ vt vteret̃ verbo honeſtatis in
fine dixit apponemus/ qm̃ illud relinquitur ex ſyll'o. vel di/
xit opinãtes: qm̃ hoc in loco illaꝫ maiorem nõ probauit: ſꝫ
ex 8ᵒ Topiĉ. eam accepit ex confeſſione oĩum. Sicut fecit
Poſterioꝝ primo qñ dicit [ſcire opinamur.] accepit. n. il/ Caᵒ. 4ᵒ.
lud ſm cõeꝫ ꝯſenſuꝫ. ¶ Ad 4ᵃᵐ dõm: ꝙ licet ſubm ſit vnũ
ſm genus: eſt tñ multa ſm ſpecies: ⁊ notãs illud loquitur
illo modo. ¶ Uel forte illud reſpondit ad ly [bonorum ⁊
honorabilium] itaqꝫ accipit multa ſubiecta multarũ bona
rum ſciẽtiarum ⁊ honorabiliũ: ita ꝙ ſit ſenſus, aut ex eo qꝛ
ſubm eſt [de numero bonoꝝ ⁊ mirabiliũ ⁊c. ¶ Ad 5ᵃᵐ di
cẽdũ: qd duo ſunt. ſ. ꝯſtantia: ⁊ ſm ẽ nobilitas: ⁊ nobilitas
adhuc ſubdiuidit̃. ſ. in meli⁹, ⁊ mirabili⁹: illa itaqꝫ pticula
vtraqꝫ. refert mẽbra primo diuiſa/ ⁊ non ſubdiuiſa. ¶ Ad
6ᵃᵐ Egid. dicit: ꝙ ideo dicit hiſtoriam: qm̃ ſcientia eſt per Egidij Rᵒ.
cãm: modo quanto res ſeu notia plus recedit a rõne pceſ
ſus per cauſam/ tanto plus ad rõnem narrationis accedit:
propter qd/ cum hec ſciẽtia ſemp ab effectu pcedit ad cãꝫ
in narrationis rationẽ vertit̃: ⁊ inde hiſtoria dicit̃. ¶ Tho
mas aũt inqt ꝙ dicitur hiſtoria/ qm̃ in quadã ſũma tractat Tho. Rᶜ.
de anima: eſt enim hiſtoria fundamentũ fabule ⁊ eius veri/
tas: ⁊ qꝛ hec ſciẽtia dicitur breuis, ⁊ ſũmati tradita: ideo di
cit hiſtoriam. ¶ Obijcies cõtra pᵃᵐ: qꝛ ſic oĩs pars ſcientie
nãlis deberet hiſtoria dici/ cum q̃libet procedit per genus
demõſtratiõis qꝛ vt Auer. ait in plogo primo Phyſicoꝝ.
¶ Obijcies ⁊ cõtra 2ᵃᵐ, qm̃ Ari. ait in pnᵒ de ſenſu ⁊ ſen.
de anima eſſe dictũ ſufficienter. ¶ Sed neutra cogit pma
non: qm̃ (vt dicit̃ 2ᵒ Topicoꝝ.) nomen natuꝫ cõpetere plu
ribus accõmodat̃ nobiliori parti, ⁊ ſic in propoſito. ¶ Se Cap. 8.
cũdã minime, qm̃ Ariſt. nõ vtit̃ verbo ſufficiẽter: vt patet
videnti illud: vel ſi alicubi vtet̃, exponit̃ ſufficienter. i. quan

tum decebat non ad plenū ſm totum poſſibile. ¶ Poteſt tamen ⁊ ſatis totius dici: qm̄ (vt ex Ari. accipitur in libro rhetorices) hiſtoria a fabula differt, eo ꝙ fabula eſt fictio quedam qua apollogizatur alia veritas: hiſtoria eſt ipſa fabule veritas ⁊ veriſimilis: dico itaqꝫ ipm̄ dixiſſe anime hiſtoriā velle tradere propter antiquos: qui (vt Them. ait in primo Phyſicoꝝ.) tractantes de anima ſub tegimine fabularum ⁊ enigmatice locuti ſunt: vt patet in Phedone a Platone: vbi de anima loquitur ſub fabule figura. vt igitur polliceatur nobis ſe dicturum res veras, ⁊ non ſub tegimine velatas dixit anime hiſtoriā. (3ª rūſio.) (4ª rūſio.) ¶ Uel dico ipſum appoſuiſſe hiſtoriam reſpectu veterum vt ſuum opus extolleret: eo quia in cōparatione ad ea que antiqui de anima dixerunt: traditio Ariſto. hiſtoria dici poteſt: ⁊ forte hoc eſt melius, cū nullo pacto poſſimus de anima ipſa ſm veritatē intrepidam tractare: non. n. eſt in nobis ea perſcrutari ad ſūmū que deo ſunt ſecretiſſima cum ſimus mortales. ¶ Ad vltimam ſolutio eſt manifeſta / qꝛ (vt Simplicius inquit) non tm̄ hec ſcientia in loco digno mereretur apponi: imo ⁊ alie multe: vt. ſ. metaphyſica. dixit itaqꝫ in primis. i. in vno loco rū primoꝝ. ¶ Et cū hoc ſit ita, patet ſm expōnes grecoꝝ: Ariſto. non antiſtat hanc ſcientiam alijs propter firmū genus demōſtrandi. ⁊ nobilitatem ſubiecti, vt Auer. ⁊ latini conſentiunt: ſed propter ꝯſtantiam ſubiecti, ⁊ eius nobilitatem: ⁊ tunc queſtiones modernoꝝ ſm hos ſunt ad nihil. ⁊ ideo conſueui dicere in expoſitione mei libri Poſterioꝝ / multas eſſe motas qōnes ex litera: que ſi intelligātur / tunc ad nihil vadunt. Quid enim dubitant moderni an demonſtrationes mathematice ſint certiores / an non, his que ſiūt hic, ⁊ alia multa. Ariſt. enī non antiſtat ſcientiā hanc alijs niſi propter conſtantiā ſubiecti ⁊ illius nobilitatē pre alijs.

Cōᵐ pᵐ.

Poſt hoc ad cōmentum tranſiens expoſitionem 2ᵃᵐ audies in fine cōmenti [intendi per ſubtilitatē.] Iſtud itaqꝫ eſt primū cōmentū in quo quatuor facit. Primo exponit quedam nomina que ponuntur in lr̄a 2ª ibi [Artes enim.] accipit propoſitiones vt Ariſt. facit in lr̄a. 3ª ibi [Et incepit ſermocinari] apponit textus intentionē. 4ª ibi [Et ſermo eius] cōponit ſyll'm. De prima, quia in arabica trāſlatiōe dicit differūt [aut in ſubtilitate] exponit quid. intēdit per ſubtilitatē. ⁊ inquit, ⁊ intēdit per ſubtilitatem confirmationem demōſtrationis. ⁊ per hoc pꝫ dr̄ia expoſitionis Auer. ab illa grecoꝝ: ⁊ debes ſcire ꝙ ſubtilitas poteſt dici ꝯfirmatio demōſtrationis metaphorice: qm̄ proprie ſubtilitas dicitur de acūte gladij: vt dicit Auer. ꝑ Celi. ⁊ de accidente vocis: vt dicemus 2º huiꝰ. Sicut ergo (Cōmento.20.) ſubtilitas gladij dicitur eo, qꝛ ſcindit dura: ita confirmatio demonſtratiōis quia ſcindit dubium dici poteſt ſubtilitas. (Cōmento.86.) Deīde quia Ariſt. in lr̄a arabica ait [aut quia ſunt ſcite per res nobiliores ⁊ digniores.] exponit quid intendit per res nobiliores. ſ. qua nobilitate. ⁊ inquit, ⁊ intendit per h̄ qō dicit. Aut quia ſunt cognite ꝑ res nobiliores nobilitate ſubiecti. ¶ Debes ſcire ꝙ nobilitas eſt v̄tus que homini ꝯuenit ex genere ſuo: vt Ariſt. ait ꝑmo Ethic. ⁊ in de bona fortuna. ⁊ qꝛ ſubiectum dicitur genus ſcientie: vt dicit Poſtr̄. ꝑrio, ideo poteſt merito ſcia dici nobilis a ſubiecto: quare bene exponit Auerrois. ¶ Artes] hec eſt ſcd̄a pars principalis, in qua declarat ꝓpoſitiones ſyllogiſmi in lr̄a poſiti. ⁊ primo maiorē: erat enī maior hec omnis notitia exiſtens nobilior altera eſt certioris demōſtratiōis ⁊ nobilioris ſubiecti. hāc probat per propōnem cōfeſſā omnibꝰ. d. Artes enim non differunt. vult dicere ſm nobilitatē ⁊ ignobilitatem adinuicem: niſi altero trium modoꝝ. ſ. aut confirmatione demōſtratiōis. i. certitudine demōſtratiōis: aut nobilitate ſubiecti: aut vtroqꝫ. vult dicere ꝙ ad hoc, ꝙ vna ſcientia ſit altera nobilior eſt: vel qꝛ eius ſubiectum eſt nobilius, vel quia eius demōſtratio eſt certior: ⁊ hoc probat exēplo d. Uerbi grā qm̄ geometria. i. ſcientia de quātitate ꝯtinua excellit aſtrologiam per ꝯfirmationē demōſtratiōis: aſtrologia excedit illam per nobilitatē ſubiecti, quoniā eius ſubiectum eſt corpus celeſte. [Et manifeſtum.] Nunc probat minorem per confeſſionē cōmunē, ⁊ inqt, ⁊ manifeſtū eſt conſiderātibus ꝙ ſubiectum huius ſciētie ē nobilius alijs: ⁊ ſimiliter manifeſtū eſt, ꝙ demōſtratio eius eſt magis firma. Deinde applicat ſcientiam verbis: ⁊ patet. ¶ Et incepit.] hec eſt 3ª pars, vbi apponit intentionē textꝰ: ⁊ debes ſcire, vt Ariſt. ait in rhetoricis, ꝙ prohemiū dēt cōtinere in ſe dignitatem, ⁊ vtilitatem: difficultatē, ⁊ modum procedēdi: qm̄ auditor debet reddi beneuolus, quod per dignitatē ⁊ vtilitatē fit: attentꝰ, qō ꝑ difficultatē redditur: docilis, qō per modū procedendi habet̄. vult itaqꝫ Auer. ꝙ Ari. hic reddat auditorē beneuolū declarādo dignitatē. dicit ergo ⁊ incipit ſermocinari ita inducēdo homines ad amorē ſcientie. reliquū patet. ¶ Et ſermo eius.] hec eſt vltima pars cōmēti vbi tria facit. Prīo narrat in qua ſpecie ſyllogiſmi eſt preſens ſyll's: ⁊ inqt, ⁊ ſermo eius eſt in forª ſyllogiſmi categorici. ¶ Debes ſcire (vt in prioribus expoſui) ſyllogiſmū hypotheticū fieri in hypotheticis ꝓpoſitionibus / qō quatuor modis fit, aut arguēdo a poſitione añtis ad poſitionē ꝯſequētis, aut a deſtructione añtis ad deſtructionem conſequentis, aut a poſitione cōſequentis ad poſitionem añtis, aut a deſtructione conſequentis ad deſtructionem añtis. Duo modi ſunt vtiles. ſ. a poſitione añtis ad poſitionem cōſequentis: ⁊ ſcd̄s. ſ. a deſtructione conſequentis ad deſtructionem añtis. categoricus ſyllogiſmus eſt: qui ex propoſitionibus conſtitutus eſt cathegoricis: vt dyon nauta: ois nauta nauigat: ergo dyon nauigat. Inqt ergo ⁊ ſermo eius eſt in forma. i. ſpecie ſyllogiſmi cathegorici. [Et quaſi dicat] hoc in loco explicat ſyllogiſmum, ⁊ accepit maiorē: ⁊ inquit. Et quaſi dicat, quia nos opinamur ꝙ cognitio ē de rebus honorabilibus ⁊ delectabilibus: ⁊ ꝙ ſcientie ſuperant ſe adinuicem, aut propter confirmationē demōſtrationis: aut nobilitate ſubiecti: aut propter vtrūqꝫ: hec eſt maioris vis, deinde tangit vim minoris. d. Sicut intendimꝰ in ſcientia de anima. ſ. qꝛ ſuperat in his duobus alias ſciētias: hec eſt minor. ⁊ tunc remouens dubium ait, preter ſciam diuinā. poſſet. n. quis dicere / quas ſciētias ſuperat ⁊ quot. ⁊ ideo dixit omnes excepta diuina. deinde ponit ꝯcluſionē ⁊ ſermo eius eſt manifeſtus per ſe. ¶ Ex his patet differētia inter expoſitionē Auer. ⁊ expoſitoꝝ grecoꝝ hoc in loco. Auer. enī vult duo eſſe quibus vna ſcientia pōt alias excellere. ſ. demōſtrationē, ⁊ ſubiectū. Una enim ſcientia excellit alteram per demōſtrationē, qm̄ ſua demonſtratio eſt firmior. ⁊ tūc per ſubm̄, qm̄ ſubꝫ eſt nobilius ſubiecto alterius. ⁊ ideo ait Auer. ꝙ, penes hec duo hec ſcientia debet anteponi: quoniā eſt alijs preponēda quantū ad ſubiecti nobilitatē, ⁊ demōſtrationis ꝯſtantiam. (Dr̄ia inter auerrois et Grecos,) ¶ Greci aūt hoc in loco volūt vnā ſciētiam excellere alterā ſm nobilitatē tantū propter ſbm̄: ⁊ qꝛ ſubm̄ duobus modis poteſt ſe hře. ſ. vt conſtans eſt, ⁊ vt honorabile ⁊ mirabile. i. vt nobile: iō in his duobus ſcīa aīe excellit alias. ſ. propter nobilitatē ſubiecti. ⁊ eius ꝯſtantiā: ꝙ enim ſubm̄ aīe ſit alijs ꝯſtantius / ex duobus pōt dignoſci: primo qꝛ nihil certius q̄ꝫ eſſe anime: qnqꝫ enim ſenſibus experimur aīaꝫ eſſe: qm̄ quinqꝫ ſenſuū operationes ſentimus: ⁊ per ꝯñs qnqꝫ ſenſibus eſſe aīe experimur in nobis alia ſubiecta / nō qnqꝫ ſenſibus experiuntur: vt patet. Scd̄o (vt Themiſtius ait) qm̄ alie ſciētie ab hac ſcīa ſuam conſtantiam ⁊ certitudinē reponunt. Alie enim ſciētie intantū certitudinē accipiunt, inquātū ꝯcluſionē ex propoſitionibus oſtendūt: intantum ꝯnem ex ꝓpoſitionibꝰ oſtendunt / inquantū principia fiūt nota intellectꝰ agentis lūine: lumen intellectus agētis in hac ſcīa inueſtigatur: ergo oēs ſcie reponūt ſuā certitudinē a ſubiecto huius ſciētie qō eſt agēs itellectꝰ. ¶ Qꝛ aūt ſit nobiliꝰ Themiſtiꝰ ꝓbat, inquit:

nia ceteris rebus qbus formatur mundus ingenᵐ, anime, fere antiſtat. eſt ergo ſciētia anime in duobꝰ anteponēda. ſ. propter conſtantiā ſubiecti / ⁊ eius nobilitatē. ergo totā bonitatem ⁊ honorabilitatē huius ſcientie ad ſubiectum referunt expoſitores greci. ¶ Ut aūt vī que iſtaꝝ ſit melior, arguit̄ pro expoſitione Simplicij ⁊ Themiſtij. primo ſciētia in relatione ad certitudinē demonſtrationis dī certa ⁊ vera: in relatione ad ſubiectum dicitur nobilis, quia (vt dicebam) nobilitas rei ſumitur ex genere: ⁊ ſubiectū in ſcīa genus eſt ſcie. ergo ſi Ariſt. per certitudinē intelligeret certitudinem demonſtrationis: hec ſcientia non tantum ratione ſubiecti eſſet de numero bonoꝝ ⁊ honorabiliū, imo de numero certiſſimorū ⁊ veroꝝ: ergo ſicut. Ariſt. concludit in fine hāc eſſe ponendam in primo loco propter nobilitatē, propoſuiſſet in principio eſſe de numero bonoꝝ ⁊ certiſſimoꝝ ergo diminutus. ¶ Preterea. Demōſtratiōis vniꝰ generis ſubiecti eandem hūt firmitatē: vt pꝫ 2ª metaᶜᵉ. ſꝫ demōſtrationes animaſtice ⁊ phīce ſunt vniꝰ gñis: ergo non eſt (Cō.16.) proponenda hec, ꝑ ꝑ hoc. ¶ Preterea. Medium eſt in virtute tota demōſtratio: vt Ariſt. docet 2º poſtr̄. ſꝫ mediū in demōſtratione eſt ſubiecti eſſentia: q̄ ſm rem eſt ipſū. ergo tota bonitas ſcientie ex ſubiecto redūdat. ¶ Preterea. Penes illud dꝫ ſumi dignitas ſcientie a quo ſumitur dr̄ia eſſentialis: ſed dr̄ia eſſentialis ſumit̄ ab obiecto, vt pꝫ 6º meta. vbi diuidunt ſcientias per obiecta. ¶ Pro expōne Auer. arᵍ ꝑ omnis effectus plures hn̄s cauſas / pōt ſignificari a qualibet illaꝝ: hoc pꝫ, qm̄ eſſe effectus eſt a cā / vt dicit Auctor de cauſis. Sed ſcientie cauſe ſunt ſubiectum ⁊ demonſtratio: ergo tam penes ſubm̄ / q̄ꝫ penes demr̄ationē pōt ſciētia dici nobilior altera: ergo ſi Ari. ꝓponit hāc alijs in vtroqꝫ (Cō.3º.) debuit ꝓponere. ¶ Preterea. Penes opationē res dicitur melior altera ꝑfectiorqꝫ. 2º celi. ⁊ 4º metheoꝝ. ſed opatio ſciētie eſt demr̄are ſic̄ citharedi poſſe citharizare: ergo penes (Cap.5º) demr̄ationē vna ſcia pōt aīponi alteri. ¶ Preterea. Scia intantū honorabilis, inquātū ꝑficit intellectū: ꝑ metaᶜᵉ, ⁊ ꝑmo Ethic. ſed intantū preficit intellectum inquantū eū qetat ⁊ nō qetat illū niſi demr̄atione 3º metaph. in ꝑnᵒ: ergo per demōſtrationē reddit̄ ꝑfecta: ⁊ ꝑ ꝯñs ꝯtra eos. ¶ Hāc expoſitionē teneo ꝑꝑ famoſitatē. Ad ꝑmā in oppoſitū dictū eſt / ꝙ Ariſt. dixit notitiā ⁊ hoc ſufficit. h̄ enim verbum preſefert certitudinē, ⁊ ideo non apponit certiſſimoꝝ. Dicitur enim ſcia notitia illa bona primo dicitur modo a certitudine: 2º modo ab obiecto. ¶ Ad 2ᵃᵐ licet ſint vnius generis ſubiecti, differunt ſpē ſubti, ⁊ ideo poſſunt variari penes certius ⁊ incertius. ¶ Ad 3ᵃᵐ dōm ꝙ certitudo demōſtrationis ⁊ ꝯſtantia ſubiecti in virtute idem ſunt, ſicut deꝰ ⁊ leo: differunt autem formaliter, ſicut deus ⁊ leo, ideo pñt eſſe duobus modis. ¶ Preterea. Ad 4ᵃᵐ dicendū ꝙ ſumitur ab obiecto principalius a modo demonſtrandi minus principal'r: ideo ⁊c̄. eſt ergo expoſitio Auer. verior. Tū primo qꝛ plus conſona lr̄e. Tum qꝛ pluribus rationibus ⁊c̄.

¶ Ex expoſitione itaqꝫ Auer. colligitur hec exceptiua. ſcientia de anima eſt oībus nobilior ⁊ certior ſm vtrunqꝫ, excepta metaphyſica: que in vtroqꝫ excedit ſciam aīe: ideo queritur, vtrum hec exceptiua ſit vera: (Qō pª. Utrum ſciētia de aīa ſit oībus alijs nobilior excepta metaᶜᵃ. Cō.16.) ⁊ ꝑmo arguit̄, ꝙ demōſtrationes huius artis non ſint certiores demr̄ationibꝰ mathematicis, quoniam 2º metaph. demōſtratiōes mathematice ſunt in primo gradu certitudinis, ⁊ nāles ſequūtur eas: ſed demōſtrationes animaſtice ſunt naturales: ergo ſequuntur mathematicas in certitudine: ergo nō excedit oēs penes certitudinē demōſtrationis excepta diuina. ¶ Preterea. vī, ꝙ hec ſcientia etiam metaphyſicam excedat qm̄ demonſtrationes huius ex ſenſibus procedunt. metaphyſice vero ex intelligibilibus: ergo. Antecedēs patet primo metaph. ¶ In oppoſitum eſt Auer. ¶ In iſta qōne eſt opinio (prima opinio:) Latinorum: qui expoſuerunt anime librum. ſ. ꝙ ſciētia anime eſt certior certitudine demonſtratiōis, quo ad nos: licet certitudine demonſtratiōis ſimpliciter mathematice ſunt certiores. In quo gradu adhuc ē ordo, quoniā in latitudie demonſtrationū ſimpliciter, in primo gradu ſunt demonſtrationes diuine: in ſcd̄o ſunt mathematice. vult itaqꝫ hec opinio / ꝙ certitudine quo ad nos animaſtice demonſtrationes ſunt certiores, certitudine ſimpliciter demonſtratiōes diuie. ⁊ poſt mathematice. Et per hoc patet ſolutio dubij. (Cōfutaº) ¶ Sed hec opinio eſt error. primo / quoniā quod eſt ſimpliciter tale, eſt abſolute tale, ⁊ magis eo quod eſt tale comparatione ad nos: ſed per te demonſtrationes libri mathematicorum ſunt abſolute tales: ergo ⁊c̄. ad hoc ſimpliciter mathematica eſt preferenda. ¶ Preterea. Contradicit dicto Auer. quoniā cū dicit, ꝙ demōſtrationes animaſtice excedūt oēs preter diuinā: quero, vel intelligit quo ad nos, vel quo ad nām. ſi quo ad nos, tunc exceptiua falſa eſt, cum excedat etiam diuinā: ſi ſimpliciter, tunc falſa eſt cū mathematicam non excedat vt dicit. ¶ Preterea. Tunc he demr̄ationes nō excederēt demonſtratiōes libri Celi, ⁊ libri Phyſic. ⁊ aliorum qm̄ hꝰ procedunt per operationes: ille autē per obiecta operationum: ſed obiectum eſt prius quo ad nos operationibus, vt dicam in ſcd̄o huius: quare ille ſunt priores. ¶ Preterea. Demōſtratiōes hꝰ, in ſcd̄o proceſſu ſunt ſimpliciter. ſ. per mediū notū nobis ⁊ natura: vt Auer. teſtatur 8º Phyſic. ⁊ albi: ſꝫ exceſſus debet ſumi penes maximum, vt dicit Ariſt. ⁊ Auer. primo Celi. quare nec he nec ille erunt certiores. (Cō.50º ⁊.53. Cō.116º) ¶ Preterea. Qꝛ demr̄atio metaᶜᵃ non ſit in prīo gradu illius latitudīs arguit̄ / qm̄ mediū matheᶜᵉ demōſtrationis eſt notū nobis ⁊ nature ⁊ hec eſt demr̄atio ſimpliciter: mediū metaᶜᵉ eſt notū nature tm̄: ⁊ ꝑª dī demōſtratio ſimpliciter: ſcd̄a ꝑꝑ quid / ſcd̄o Celi. ergo demōſtratio (Cō.35º.) mathematica ſola eſt ſimpl'r, ⁊ per ꝯſequēs in ꝑmo gradu, ⁊ preferenda. ¶ Poſt hoc eſt ſecūda opinio patauorū, (2ª oipo. Cōᵗᵒ 3º Cō.4º.) pro qua ipſi proponunt diſtinctionē. ſ. ꝙ notius natura dupliciter, vel qꝛ cauſa, vel qꝛ nobilius. primus modus habet̄ primo Phyſic. ⁊ ſecundus modus accipitur ſcd̄o metaᶜᵉ. Ex hac diſtinctione conducit̄ demōſtrationē procedere ꝑ effectum tanqꝫ per medium, ⁊ eſſe per nota natura, dūmodo effectus ſit nobilior medio alterius demonſtrationis. ēt ſi ſit cauſa. Uerbi gratia. hec demonſtratio mathematica, iſocheles triangulus, omnis triangulus habet tres: ergo iſocheles habet tres, eſt per cām: hec vero per effectū. aīa immortalis, omne immortale ex immortali: ergo anima ex immortali. demōſtratio ſecunda eſt per notiora natura. q̄n tūcūqꝫ ſit per effectum, qm̄ medium eſt nobilius medio prime: vt patet. Tūc dicit hec opinio ꝙ loquēdo de certitudine demonſtrationis quo ad naturā ſecundo modo, in ꝑmo loco ſunt diuine: quoniam media illarum ſiue effectus. ſiue cauſe: ſunt ſimpliciter nobiliora alijs. ſcd̄e ſunt nāles animaſtice: qm̄ ſiue media ſunt cauſe ſiue effectꝰ, ſemꝑ media harū demonſtrationū ſunt nobiliora, medijs mathematicis. tertie ſunt demōſtrationes mathematice: quoniā per media vilia procedūt: quo autē ad nos eſt ecōtra: quoniam media mathematica ſunt viliora, poſt hec media naturalia, poſt hec metaphyſica. ¶ Ex his ſeqtur veritas propoſitionis Auer. ꝙ oēs excedat cōfirmatione demōſtrationis ſimpliciter quo ad nām preter diuinam: cum mediū illius ſit nobilius ſimpliciter. ¶ Et ad dubiū, patet: qm̄ ibi loquitur de certitudine alio modo q̄ꝫ hic. (Cōfutaº) ¶ Contra hanc opiniōem arᵍ. quoniā demōſtrationes iſte non excederent demōſtrationes libri celi: ⁊ octaui Phyſicoꝝ qm̄ media demōſtrationum huius libri ſunt opationes corruptibiles: media demōſtratiōnū illaꝝ ſunt opatiōes eterne. ¶ Preterea. Media demr̄ationū aīaſticaꝝ ſunt qualitates, qꝛ operationes: media demonſtrationum mathematicarū ſunt quantitates: ſed q̄ntitas eſt nobilior qualitate, cum ſit ꝓpinqor ſubſtantie, vt patet. ¶ Preterea. Demr̄atiōes diuine diuidunt̄ ī duas partes, vna vbi procedit̄ per media cōmunia, altera

per operationes:prima maneries erit imperfectiſſima,cuȝ minus cõmune ſit ꝑfectius vlī.3°metapȟ.ſcōa erit imper/fectior demõſtratiōibus mathematicis/ quarũ media ſunt quantitates. (Cō.11° 3ᵃopio.) ¶Poſt hoc diuus Alber. in hoc libro de aīa ait,ꝛ eſt certiſſimaruȝ demõſtrationũ,qm̃ licet quo ad nos ſit occulta habens principia:tñ nihil manifeſtius in natura q̃ȝ fons ꝛ origo oīs cognitionis:quod eſt lumen intelligibile in nobis. Ad idem enim lumẽ certificatur qcqd certe ſcitur,ꝛ tunc ſciri indicat̃ qñ illi conueniens inuenitur. Uult itaqȝ Alber.demõſtrationes aīaſticas ideo dici certiſſimas quia per eas declarabitur lumẽ intell's agentis qui eſt examen oium veroꝝ,ꝛ forte hoc voluit Themiſti⁹ dicẽ in verbis dictis.¶Sed dubitatur circa hoc multipliciter: ꝑmo, qm̃ minima pars ſcientie aīe eſt de demõſtrationibus circa illud lumen:ergo licet demonſtrationes aīaſtice quantum ad illam partem eſſent hoc modo certiſſime,nõ tñ oẽs:nec tota propter hoc debet dici certiſſima: qm̃ denoīatio dȝ fieri a ſuperabundãti:vt dixit Anaxagoras primo phyſicoꝝ. ¶Scōo certitudo demonſtrationis non prouenit ex certitudine ꝯcluſionis,vel ſubiecti ꝯcluſionis,ſed medij: vt dī (te.c.34) 2°Poſter.ergo demonſtrationes h⁹ non deberẽt dici certiores,quia de ſubiecto concluſionis certo.¶Preterea.tertio non vȝ ꝯſonum:ꝙ ideo demõſtratio ſit certior:qꝛ eſt circa id,quod eſt examen aliorum: quod enim aliquid ſit examen alioꝝ non propter hoc demonſtratio eius eſt certior. ¶Preterea.ꝛ 4°tũc hec ſcientia non tm̃ excederet alias:ī/mo metaphyſicã , qm̃ demõſtratiões metaphyſice nõ ſunt circa aliud qđ ſit examen alioꝝ ſicut eſt intellectus agens. ¶Uidetur itaqȝ mihi eſſe dicendũ ꝙ Alb,ꝛ Themiſtius ꝛ alij vnius ſint opinionis:volunt enim hanc ſciam excedere alias nobilitate ſubiectiꝛ ꝯſtãtia demõſtrationis q̃ ſumit̃ ab illo ſubiecto vel eius parte: ergo totã nobilitatẽ referũt ad ſubiectũ.¶Et tũc ſuſtinendo hos ad primã : ꝛ ad alias debes ſcire/ꝙ vna demõſtratio pōt dici certa dupl'r,intrinſece,ꝛ extrinſece:intrinſece quidem, qm̃ mediuȝ eſt nobis certius ꝛ euidentius demonſtrata. Extrinſece dupl'r,vel qꝛ ſubm circa qđ tendit eſt nobiliſſimũ in natura: vel qꝛ ſubm circa qđ tendit eſt certificatiuũ medioꝝ ꝛ principioꝝ aliarum demõſtrationũ in alijs ſcientijs.¶Dicendum itaqȝ ꝙ demonſtrationes h⁹ ſunt incertiores alijs intrinſece/eo qꝛ media ſunt valde debilia vt ex eis perueniamus ad cõprehenſionem intellect⁹ agentis:extrinſece aũt ſunt certiores: tum qꝛ circa obiectũ nobiliſſimũ in natura:tum qꝛ circa obiectũ certificatiuũ oīum alioꝝ.Demonſtrationes metaphyſice ſunt extrinſece ſimpl'r certiores oībus: tuȝ qꝛ circa obiecta in natura optima que ſunt deus ꝛ ſube ſeparate: tum qꝛ maxime certificatiua alioꝝ:qm̃ intellectus agens nõ certificat niſi in virtute prime intelligentie:vt dicit Alber. 11° ſue metapȟ.prime ergo demõſtratiões extrinſeca certitudine certe ſunt metaphyſice : poſt has animaſtice ꝛ vltime omnes alie.¶Ad primam dicendum,ꝙ licet illa pars/ſit minima quantitate,eſt maxima excellentia: ꝛ ideo conſentaneum eſt denominationẽ fieri ab ea.¶Ad 2ᵐdicenduȝ, ad antecedens ꝙ eſt verum certitudine intrinſeca:ſed extrīſeca poteſt.¶Ad 3ᵐ eodẽ modo,facit enim ad certitudinẽ demonſtratiōis extrinſecã,vt dictũ eſt.¶Ad 4ᵐ dicenduȝ, ꝙ licet ſube abſtracte nõ cauſant in nobis imediate euidentiã oīum veroꝝ,tñ in v̓tute eaꝝ intellect⁹ agẽs cauſat oẽm veritatẽ:cum cauſa 2ᵃ in virtute depẽdet a prima,vt auctor dicit de cauſis.¶Poſt hos videt̃ mihi eſſe dicendũ aliter, vbi debes ſcire,ꝙ notum nobis q̃nqȝ capitur pro proximo ſenſibus noſtris,ꝛ notũ nã pro remoto a ſenſu:ſiue,ſit cã,ſiue effectus,vt ait Ariſt.pīo Poſter.ſ. ꝙ ſingularia ſint notiora nobis:qꝛ ſunt proxima ſenſui , ꝛ vlia nota nã:qꝛ ſunt remota.¶Scōo debes ſcire ꝙ mediũ demõſtrationis: eſt tribus modis:vel actu ſenſatum:vel potentia ſenſibile:vel nec actu:nec potẽtia ſenſibile.mediũ qdem demõſtrationũ mathematicaꝝ non actu ſentit̃:ſed potẽtia,cũ ſit extra nos: licet mediũ demõſtrationũ nãliũ.libri phyſicoꝝ : ꝛ celi ꝛc. potentia ſentiuntur:medium nec actu nec potẽtia ſenſibile eſt demõſtrationũ metaphyſicaꝝ: mediũ demr̃ationũ aīaſticarũ ſemꝑ actu ſentitur,cum ſemper ſit in nobis ꝯiũctũ: ſemper enim operatio ſenſitiua,vel vegetabilis,vel alicui⁹ partis hui⁹ eſt in nobis ꝯiũcta,vt pȝ:ideo ſemper actu ſentitur mediũ demõſtrationũ aīaſticarũ : hec diſtinctio capit̃ ab Auer.primo Celi. vbi ait,qm̃ autẽ qñ differentes ſunt (Cō.22°) demonſtrationes / quarum altera teſtatur ſenſui .i. quare vna eſt per mediũ actualiter ſenſatũ : alia vero non . aut qꝛ non innata eſt ſentiri.i.ꝛ ſi mediũ non actu ſentiat̃/hoc eſt: qꝛ nec potentia nec actu poſſibile eſt ſentiri.Uel qꝛ potẽtia poſſibile eſt ſentiri.¶His acceptis accipitur modus cõueniens/ꝛ dico ꝙ ī primo gradu certitudinis quo ad nos iſto modo ſunt demõſtrationes aīaſtice/eo qꝛ media eaꝝ ſemꝑ actu ſunt nobis preſentia:ꝛ non oportet nos laborare in inuẽtiõe medioꝝ illaꝝ,vt patet:poſt has ſunt nãles ꝛ mathematice:quoniã mediã nõ actu ſunt nobis pñtia ſed potentia:vltimo ſunt diuine.¶Sed dices hoc non tollit difficultatem/ qm̃ inquit,ꝙ demonſtratio hui⁹ ſciẽtie excedit oẽs, preter diuinã.Dõm ꝙ loquitur quantũ ad ſubm:eſt.n.ſenſus ꝙ hec ſcientia excedit omnes in vtroqȝ preter diuinaȝ: quam non excedit in vtroqȝ,ſed in vno.ſ.confirmatiõe demonſtrationis.¶ Uerũ ſi velimus dictũ Auer.intelligere ꝙ diuina demõſtratio excedat oẽs,ꝛ poſt ſit aīaſtica demõſtratio:dicaȝ vltimo,ꝙ (vt dicit Auer. 3°metapȟ.)ſcientia (Cō. 3°.) naturalis conſiderat duas cãs vltimas .ſ. mãm primam ꝛ agens ꝑᵐ:ꝛ metaphyſica duas alias vltimas.ſ.formaȝ primam ꝛ finẽ ꝑᵐ:mathematica tm̃ formã prout abſtrahit̃ a mã:que eſſe hȝ diminutũ,vt dicit Auer.3°celi.ḡ demr̃ationes aīaſtice cum ſint per cãm agentẽ ꝛ mãlem reales ſunt (Cō. 6°.) potiores mathematicis:demonſtratiões diuine ſunt potiores/cum ſint per cauſas nobiliores. Et ſi dicas demonſtrationes aīaſtice ſunt per effectũ.Dicẽdũ ꝙ Auer.comparat eas ꝺm optimũ,id eſt in 2°proceſſu: ꝛ ſic pñt cõcordare dicta huius hominis.penultimuſ moduſ melior eſt:vt ꝯſtat.

¶Poſt hoc dubitat̃,ꝛ iterũ circa hoc vtrũ:hec ſcientia excedit omnes alias nobilitate ſubiecti/excepta diuina:ꝛ videt̃ (2ᵃ q̃ſtio. Utrum hec ſcia alias excedat nobilitate ſubiecti) ꝙ non:qm̃ ſcia de celo eſt de celo prout eſt aīal, vt vobis declarat Auer.In penultimo ca°/ ſed aīal eſt nobilib⁹aīa, cũ totũ ſit nobilius parte:vt patet.¶Preterea. Scia eſt de ꝑmo motore:qui eſt preſtabilior aīa.ſil'r ſcia aſtronomie : vt (8.phyſi. Cō.11°) prius.¶Preterea.Subm meta^ce eſt ens:ſȝ aīa eſt nobilior ente,cũ inferius ſit nobilior ſupiori 3° meta^ce.¶In oppoſitum eſt Auer.D.vt Auer.ait, ꝙ hec ſcia excedit oẽs alias in duobus.ſ.firmitate demonſtrationis, ꝛ nobilitate ſubiecti preter diuinã:quaȝ non excedit,niſi in vno.ſ.infirmitate demõſtrationis:vt dixi.¶Pro ſol'one q̃ōnis debes ſcire ꝙ exceſſus vnius rei ad alteram/ſimpliciter ꝛ abſolute/ debȝ ſumi penes optima eoꝝ.verbi grã hõ eſt ꝑſtabilior ſimpliciter leone,qm̃ optimũ hominis eſt ꝑſtabilius optimo leonis:hec regula ponit̃ ab Ariſt.formal'r 3°topic.ca.4°ꝛ colligit̃ 3°huius.ꝛ ꝑmo celi.vide ſi placet. Et h̃ ſequit̃/ ꝙ qꝛ multa ſunt conſiderata in ſcia aīe/ꝛ in meta^ca/ꝛ alijs.exceſ(Cō.19° Cō.116.)ſus hui⁹ ſciẽ debet ſumi ab optimo cõſiderato hic:eſt autẽ iſtud(vt Them̃.ait)ingenium.i. intellect⁹ agens.hic.n.ceteris rebus q̄bus mũdus format̃ fere antiſtat: optimũ itaqȝ eſt intellect⁹,vt intelligẽs eſt optimũ.ergo in meta^ca eſt primus intellect⁹ vt intelligẽs per ſuã ſbam:ꝛ ideo Themiſti⁹ addit fere/qm̃ excedit oẽs alias preter diuinã:ꝛ ab hoc verbo Auer.accepit ſuam exceptiuã:vt recte expoſui,ꝛ non a modo demr̃atiōis:vt rudes dicũt.¶ Ad oppoſita in ꝑn°/ (Cō. 7°. Cō. 7°.) ad ꝑᵃᵐ dõm/ibi tractat̃ de toto cõpoſito,hic de ꝑte:mõ ꝑs eſt nobilior toto,vt Auer.vult 7°meta.ꝛ 8° metaphyſice. ¶Ad 2ᵃᵐ dõm/ꝙ prim⁹ motor apud quoſdã non eſt ſ'btuȝ libri octaui:imo dicũt ꝙ ſubtũ nõ debet aſſignari/niſi reſpectu vnius libri totalis,ꝛ nõ vnius ꝑtis ſcię.ꝙ aũt ꝑm⁹ motor nõ ſit ſubm ꝓbat̃/qm̃ nulla ſcia ꝓbat ſuũ ſubȝ eſſe,vt (Cō. vlt° Cō°. 5° Cō° 27. Cō^te,7°) dicit Auer.ꝑmo phy.ꝛ 12° meta.ꝛ 2°hui⁹.ſȝ in 8° ꝓbat̃ ꝑᵐ motorẽ eſſe:quare ꝛc.¶Sed h̃ nihil eſt,qm̃ ī oī ordie multoruȝ opȝ dari vnũ ꝑᵐ: ſicut 10°meta^ce ꝓbat Auer.ꝛ li°de cã motuũ aīaliũ.Cũ igit̃ hic in 8°multa cõſiderentur/ ideo oportet dare vnũ ꝑᵐ:ꝛ illđ eſt ſubȝ. ¶Preterea.Minima pars ſcię eſt vna ſola cõcl'o,ſȝ ꝯnis aſſignat̃ vnũ ſubȝ ergo vni⁹ ꝑtis ſcie dȝ aſſig̃ri vnũ ſubȝ:q̃re ꝛc̃.¶Dõȝ itaqȝ ſubm 8ⁱ eſſe ꝑᵐ motorẽ,vel ſaltẽ eſſe optimũ cõſideratuȝ ibidẽ.Ad argᵐ contra h̃ dõm/ꝙ ſi ꝓbat̃ eſſe/nõ ꝓbat̃ ſub rõne qua ſubm:ẽ.n.ſubm vt prim⁹ motor/ꝛ ſic nõ ꝓbat̃, ſed vt abſtractus a materia/ꝛ ſic cõſiderat̃ ī meta^ca: vt pȝ. ¶Tũc ad argᵐ cõtra nos dõm/ꝙ primus motor vt optᵐ cõſideratũ nõ eſt meli⁹ optimo ī hoc li° vt optime ꝯſideratoꝛ:vt pȝ.Cõſiderat̃.n.h̃ vt ꝑnᵐ intelligẽdi ꝛ illuſtrãdi itelligibilia:ꝛ hoc mõ eſt meli⁹ octaui optimo.vt pȝ.¶Ad illud aſtrologię patet.¶Ad vltᵐ pȝ/qm̃ prim⁹ itell's vt itelligens per ſuam eſſentiam eſt optimum in meta^ca:ꝛ hoc eſt meli⁹,intellectu agẽte:vt Them̃.innuit:ꝛ Alb,quare pȝ q̃liter verificatur dictum Auer.hoc in loco.

COMMENTARIVM

Hec ſunt noſtra de anima cõmentaria:in quibuſ primo exponã Ari.v̓ba ꝺm eũ ſenſum:qui nũc nobis occurrit. Scōo reuidebimus:quę in collectaneis confecimus aut oīa:aut quedam (vt potero) perlibrando illa in quibus ſiqua perperam dicta fuerint,ea annotabim⁹: ſiqua obſcure,illa dilucidabimuus.In ponendo vero ſenſum noſtrum,aliorum interpretationes nõ omittemus:ſi eniȝ illas refutabimus:noſtra interpretatio dilucidior erit. Si autẽ bonę videbuntur/modo(quo fieri poteſt) dilucidiori tradentur.Ariſtoteles ḡ de aīa volẽs diſſerere. Primo premittit rhetoricum prohemiũ.Deinde ꝓſequit̃.ibi (Cõcl'o.) [Intẽdẽtes aũt de aīa.]In premittẽdo prohemiũ/ primo captat audientium,vel legentiũ beneuolentiã/aſſerens ſciẽtię de anima dignitatem,ꝛ innuit hanc concluſionẽ, hiſto/ (Qualis textus.) ria de anima eſt in primis ponẽda.vbi pȝ textũ eſſe cõparatiuũ:qꝛ intendens beneuolẽtiã captare: ſciaȝ de aīa alijs cõparat quod ꝛ gręci/ꝛ arabes,ꝛ latini interpretes aſſerũt. (Dubi° Pō themiſtij et Auerr̃. Quę Auerr̃.) ¶Sed qb⁹ ſcię ꝑtib⁹ hãc ſciaȝ cõpararit Ari.nõ explicauit:nec ex his:q̃ dicit facile pȝ.¶Themiſti⁹ ꝛ Auerr̃. (vt collectaneis ſeq̄bamur) ſcientiã de aīa cęteris oībus Ari. cõparaſſe autumãt,Auer.qdẽ aſſerẽs hãc ſciaȝ oīb⁹ alijs eſſe ꝑferẽdã,ꝛ demr̃onis efficatia/ꝛ reꝝ ſbtaꝝ ꝑſtãtia: diuina phīa excepta:q̃ aīę hiſtoriã excellit ſaltẽ reꝝ ſubtarũ excellentia.¶Themiſtius aũt dicens hanc cęteras excellere: ſed reꝝ ſubtaꝝ cõſtãtia, ꝛ eaꝝ preſtabilitate:preter q̃ȝ diuinã, quę hiſtoriã de aīa antecellit,ꝛ nobilitate,ꝛ conſtantia reꝝ ſubtaꝝ:res.n.ſcię diuinę ſubę:q̃les ſunt intellectuales ſubę:ſuapte nã certiores ſunt ipſa aīa/ ꝛ aīę itellectu/ q eſt eius pars:ꝛ nobiliores:ergo hęc ſcia cęteris ꝑponẽda eſt ꝑ terq̃ȝ diuinę:has expõnes in collectaneis tetigim⁹ : veꝝ de his poſtea.¶Nũc v̓o vȝ nobis:ſciaȝ đ aīa nõ cęteris oīb⁹ cõparaſſe/ſi qdẽ v̓a cõparatio nõ niſi ad ea/ quę eiuſdẽ generis ſunt,fieri ſolet.Sed his phīę nãlis ꝑtibus: quę de rebus nãlibus ſunt,ſic.n.ſi text⁹ intelligat̃:oīs neotericoruȝ qđ delet̃,in qua ꝛ de certitudine, ꝛ de preſtãtia q̃rit̃:vt poſtea videbimus.Accedit, ꝙ ex hac cõparatione cũ cęteris nãlis phīę ꝑtib⁹:delet̃ qđ nõ parua:nã cũ ſit vltia ꝑs phīę nãlis,poſſet quis eã credere eſſe abiectã/ ideo quaſi rñdẽs vult,ꝙ lȝ hęc pars ſit 8ᵃ/ꝛ vltima/tñ in dignitate eſt oībus phīę nãlis ꝑtib⁹ ꝑferẽda. ¶Q̃ꝛ v̓o ſcia de aīa ſit cęteris (ꝓba° et qualis .//. ꝑma aſſũptio. ſciam.) nãlis phīę ꝑtib⁹ ꝑferẽda:ꝓbat,pro cuius ꝓbõne duo aſſumit.¶Priᵐ quidẽ ꝙ oīs ſcia ꝛ bona ſit/ꝛ honorabilis:qđ qdẽ non ꝓbat,ſed ex li°topic.veꝝ eſſe intelligit.Et h̃ inqt, [bonoruȝ ꝛ honorabiliũ notitiã opinãtes.]i. cũ nos arbitremur ſciaȝ:q̃ȝuis eſſe de numero bonoꝝ , ꝛ honorabiliũ: (1ᵃ aſſũp.) hęc eſt ꝑᵃ aſſumptio,ꝛ dȝ text⁹ legi ſuſpẽſiue.vſqȝ ibi[ꝑꝑ vtraqȝ hęc.]Scōa vero aſſumptio eſt,ꝙ altera ſcia ſit altera magis.ſ.bona:ꝛ magis honorabilis:aut certitudinę,aut preſtãtia reꝝ ꝯſideratarum:ſiue vtroqȝ mõ (vt Auer. ſupplenit)nec aſſumptionẽ hãc aliter ꝓbauit Ari.ſed eã ex poſterioꝝ li°verã eſſe intelligit.Et h̃ inqt/magis aũt.ſ.honorabilẽ ꝛ bonã alterã/altera ſupple opinãtes,aut ꝺm certitudinẽ/aut ex eo ꝙ ſcia de aīa eſt ꝛ melioꝝ.i.de meliorib⁹ rebus:ꝛ mirabilioꝝ.i.de mirabiliorib⁹,ꝛ hic finit̃ ſuſpẽſio. Ex his vult ſcientiã de aīa eſſe cęteris phīę nãlis partibus ꝑferẽdã:quę erat concl'o: ꝛ inqt ꝑꝑ vtraqȝ hec hiſtoriam de aīa rõnabiliter vtiqȝ in primis ac dignioribus locis ponemus.¶Sed ad qd ꝑᵃ aſſumptio poſita ſit,nõ facile pȝ: (Dubitatio đ prima aſſũptione. Solu°) Uȝ.n.ſolã 2ᵃᵐ aſſumptionẽ ſufficẽ:ſi.n.hęc ſcia cęteris antiſtat,conſtãtia vȝ ꝛ reꝝ ꝑſtãtia, erit in primis collocanda. Et dõm primã aſſumptionẽ poſitã eſſe contra ꝓteruũ qui dicere poſſet inter cęteras nãlis phīę ꝑtes ſolã ſciam đ aīa eſſe bonã,ꝛ honorabilẽ, quaten⁹ cęterę nec bonę ſunt nec honorabiles:ꝛ ſic ſcia de aīa cęteris phīę nãlis partib⁹ nec in boni rõne,nec in honorabilis qualitate cõparabilis erit: nã cõꝑabilia ei cõuenire debẽt,in quo cõparant̃. Ut ergo inueret oẽs nãlis phīę ꝑtes in bonitate atqȝ honorabilitate cõparabileſ eſſe,ſumpſit oẽm ſciaȝ eſſe ꝛ bonã ꝛ honorabilẽ. Preſtantiorẽ v̓o hãc cęteris ꝛ certitudine,ꝛ reꝝ conſideratarum ꝑſtãtia.¶Quo v̓o ad v̓ba attinet,v̓bũ notitiã (Uerborum ꝯſideratio.) gręce eſt εἴδησιν, ideſt,quod veri⁹ ſonat ſciam.nec ab rõne:qꝛ licet oīs notitia bona ſit nõ tñ oīs notitia honorabilis eſt.¶Preterea.Uerbũ aũt,ibi[Magis aũt,] gręcę eſt δὲ/de qđ licet aduerſatiue accipiat̃ : aliq̃n copulatię ꝓ ꝛ ac (autem) cipitur:vt hic(vt diximus)Ari.ad probãdũ ſciam de aīa eẽ preſtabiliorẽ cęteris phīę nãlis ꝑtib⁹ aſſumpſit duo ſimul, vt viſuȝ eſt,quã interꝑtationẽ Byſanti⁹ ẽt obſeruauit. Hiſtoriã,multifariã in collectaneis expoſuimus,nũc ſcientiaȝ intelligim⁹:cũ.n.accepiſſet ſciaȝ oẽȝ eſſe bonã ꝛ honorabilẽ,ſi cõcl'o dȝ ſumptiõib⁹ ꝯſonare,ꝑ hiſtoriã ſciaȝ itelligẽ debem⁹:nec ab rõne vl' h̃ expoſitio:ſi qdẽ Ariſto.ſciam de (Quot modis ſciẽtia đ aīa dica) aīa/nũc ſciaȝ/nũc notitiã/ nũc hiſtoriã appellauerit. ſciam qdẽ:qꝛ ꝑ demr̃ones relinquit̃.Hiſtoriã v̓o, qđ de ipſa aīa ſit v̓a narratio:ꝛ non anilis fabula:quã đ aīa priſci fabulati ſunt. Notitiã deniqȝ(vt ſequenti textu)ꝙ non demõſtrationib⁹ ꝑꝑ qđ ſit tradita:vt dicem⁹.¶Preterea. Uerbũ certitudinẽ/gręce ẽ ἀκρίβειαν,acribiã:latine certitudineȝ/ diligẽtiaȝ/ efficatiã/ atqȝ conſtantiã.Uerũ expoſitores arabes acribiam ad demonſtrationes huius ſcię retulerũt,vt Auer.hic Gręci ad ſubti cõſtãtiã.nos v̓o ad qd referẽduȝ ſit:mõ facile intellexim⁹ cũ poſta videbit̃. nũc v̓o ſatis ſit, per acribiã/efficaciã eſſe intelligẽdũ,vbi ad demõſtratiões verbũ illud referat̃.Sin aũt referat̃ ad res ſbtas:per acribiẽ certitudinẽ/vel conſtãtã intelligerẽ.Inſuꝑ v̓bũ ꝓpter vtraqȝ hęc/dupl'r exponi poteſt,aut vt Them̃.ꝛ Auer. ob hęc vtraqȝ.ſ.certitudinẽ,ꝛ reꝝ ſubtarũ nobilitateȝ/aut ob hęc vtraqȝ.ſ.aſſumpta vtpote qꝛ ſcia eſt res honorabilis ꝛ bona/ꝛ qꝛ altera ſcia alterã excellit/aut certitudine aut rerum ſubtaꝝ preſtãtia:ꝛ vtroqȝ mõ bñ exponit̃: hactenus de ſenſu:qui nobis vȝ nunc ad collectanea veniamus.

¶Ubi ꝑmo cõſiderãdũ eſt id,qđ de ſyll'o text⁹ dixim⁹:dice (ꝑmũ in collect.) bamus.n.ſyll'm eſſe in 2ᵃ figura ex duab⁹ affirmatiuis,qđ per accñs eſſe pōt/cũ altera ꝓpoſitio eſt ꝯuertibilis in terminis.Hoc aũt dicebamus ꝑꝑea,qꝛ de ambab⁹ aſſumptionibus vnam tm̃ aſſumptionẽ faciebam⁹,quę erat maior. Quę expoſitio licet ſtare poſſit:clarius textus legit̃:ſi ī eo duę aſſumptiones intelligãt̃,loco añtis,ꝛ iferat̃ ꝯcl'o mõ/quo fecimus.¶2° ꝯſiderãdũ eſt,qꝛ qđ Them̃.ait, pōt videri dubiũ : dicit.n.ſciam hãc reponere ſuã certitudinẽ/ꝛ (2ᵐ collectã eoꝝ. T.c.4.) nobilitatẽ a ſubtis rebus.mõ hoc falſum vȝ, certitudo.n. quę reponit̃ a ſubto:ideȝ eſt ꝙ nobilitas 2°li° meta^ce,vbi

dicitˀ ſicut res ſe hꝫ ad eẽ, ita ſe hꝫ ad cognĩe. gradꝰ.n. nobilitatis certitudo eſt, quo ad nãm. ḡ ſi lꝫ ad ſubtas res referantˀ/ nõ erũt duo. Propter hec Auerr. certitudinẽ retulit ad demonſtratiões, nobilitatẽ ad ſubtas res. Uerꝫ de his ĩ collectaneis. ⁋ Nobis autẽ ꝓ Themiſtio ſatis ſit dicere/ ꝙ lꝫ certitudo nãlis, ⁊ gradus nobilitatis idẽ ſit, tñ alio reſpectu res dĩ certa certitudine nãli, ⁊ alio dĩ nobilis. Certa quidem reᵘ intellectus qui ipſam cognoſcit, vel poſſet cognoſcere, ſi eẽt. nobilis vo ꝑ eiꝰ opatonẽ, quã põt ꝓmo de celo. non ergo ab rõne Themiſtius illa duo eſſe aſſerit.

Dubitatio pulchra de ꝓheᵒ.

⁋ Circa textũ occurrit illa grecoꝝ dubitatio: cur in ſciẽtia demrãtiua ꝓpoſuit rhetoricũ ꝓheᵐ. Eſt.n. dupˣ ꝓhemiũ alteꝝ phoꝝ, alteꝝ oratoꝝ. In phoꝝ ꝓhemio ſolent aliqñ octo, aliqñ decem, aliqñ vnũ, aliqñ plura pro nccitate libri premitti. In prohemio oratoꝝ, vt Ariſ. iquit 3ᵉ rhetorice ad Theudectẽ/ cũ ẽ perfectũ/ ſufficiũt tria, vt captetˀ auditoꝝ beneuolentia/ attẽtio ⁊ docilitas. nõ ḡ bñ fcm̃ vĩ in liᵒ phie nãlis vt rhetoricum ꝓhemiũ p̄mittatˀ. ⁋ Mihi vĩ iõ eſſe p̄miſſum: qꝛ vſqꝫ ad tpa Platonis non erat liberum loqui de diuinis/ vt notauit Plutrachus. quare per accñs ꝓhemium rhetoricum premittit, vt captet beneuolẽtiam ⁊ attentionẽ, ita vt ſit ei cõceſſum loq de aĩa. Tu vero ſi melius habes: meliꝰ dicas. nõ.n. ignoro aliqs dixiſſe Ari. huic liᵒ p̄miſiſſe rhetoricũ ꝓhemiũ ob excellẽtiã libri huiꝰ: qđ friuolũ eſt: nã ex h̄ nõ hꝫ, niſi ꝙ huic liᵒ ꝑꝑ eiꝰ dignitatem, debuit prohemiũ p̄mitti. Cur vo rhetoricuꝫ p̄mittatˀ, ex dignitate huius libri non vĩ hꝛi. Rhetoricuꝫ.n. ꝓhemiũ, cuꝫ p̄mittitˀ aut ĩ gñe dliberatiuo aut in gñe iudiciali, aut ĩ gñe demrãtiuo premittitˀ. Propterea vt dcm̃ eſt, opꝫ dicere, cũ enim de rebus diuinis non licebat loq ante Plõis tpa, p̄mittit ꝓheᵐ rhetoricuꝫ in gñe deliberatiuo paccñs, vt gẽtes p̄mittãt de his poſſe loq: de quibꝰ nõ erat libeꝝ loqui.

Solᵘᵒ.

⁋ Uel p̄mittit ꝓhemiũ rhetoricũ in gñe demrãtiuo đ laudibus vel vituperio, reꝝ dicẽdarũ: ⁊ hoc cõſueuit p̄mitti in ſciẽtijs demrãtiuis. quoties laudare intẽdimus illas. Hac rõne hic, ⁊ in metaᶜᵃ rhetoricũ prohemiũ premiſit, vel per accñs in gñe deliberatiuo/ vt a gentibus de his dicere premittatur. Aut in gñe demõſtratiuo de dicẽdaꝝ reꝝ laude.

Dubitatio ĩ collectãeis.

⁋ In his collectaneis. que ꝓ expõne p̄mi Auerr. commẽtarij collegimus, diſputabamꝰ, an certitudo/ ⁊ nobilitas quibus hec ſcia ceteris p̄poſitus excepta diuina: referẽde ſint ad ſubm tm̃, vt retulerunt greci, aut certitudo referẽda ſit ad demonſtrationes, ⁊ nobilitas ad ſubm: vt Auerᶜⁱ autumant: vbi đ grecoꝝ expõnẽ ꝓ pte Auerr. ſupponebamus alterã ſciaꝫ alteri poſſe preferri duplr ⁊ efficacia demõſtrationis, ⁊ p̄ſtãtia ſubti: qđ ꝓbabamꝰ p̄, qꝛ q̃libet ſcia effectꝰ eſt ꝓficiſcẽs a ſubto, ⁊ a demrõne. ḡ ab vtroqꝫ põt dignificari. ſ. a ſubto: ⁊ a demrõne. 2ᵒ qꝛ ſcie opatio eſt demõſtrare vt citharedi citharizare: ḡ vna ſcia dici põt altera nobilior inquãtũ demõſtrat efficacius. 3ᵒ ſcia intantũ excellit alterã, inquantũ magis altera qetat intellm, mõ quietare intellectũ nõ põt niſi efficacia rõnũ. Ex his pꝫ oẽm ſciam dignificari poſſe ab efficacia demrõnũ: qbꝰ vtitˀ. Ex hac ſuppõne argumẽtabatˀ Ari. ꝓponit ſciam de aĩa oibꝰ aˀijs diuina excepta: ⁊ oĩs ſcia põt excedẽ alterã demõſtrationuꝫ efficacia: ḡ debuit Ari. intelligere dũ ꝓponit ſciam de aĩa oibꝰ alijs. ꝑꝑ hec in collectaneis grecoꝝ expõnẽ derelinq̃baꝫ/ defendẽs illã Auer.

Que nõ occurritˀ

⁋ Ego vo dico nec Auer. expõnẽ, nec expõnẽ grecoꝝ ꝯuenire: qꝛ Ari. hãc ſciaꝫ nõ oibus excepta diuina cõparauit, ſꝫ ſolũ his nãlis phie ꝑtibꝰ/ que cũ ipſa eiuſdẽ gñis ſunt. hoc ſtãte/ dico Ari. ſciam hanc de aĩa ceteris phie nãlis partibꝰ ꝓpoſuiſſe ſolũ p̄ſtãtia ſubiecti. nõ aũt efficacia demrationũ: cã vo eſt, qꝛ oẽs nãlis phie partes in demrãndo vtuntˀ eadẽ efficacia: cũ ſolũ vtantˀ demonſtratione qꝛ/ raro ꝑꝑ qd: ⁊ ſic in efficacia demõſtrandi ſunt eq̃les: q̃re ſi lꝫ ꝑs ceteras nãlis phie ꝑtes excellet. nõ in efficacia: ſed ĩ rõne ſubti excellet, vt pote, qꝛ eſt de certiori/ ⁊ nobiliori ſubto. ⁋ Si qs tñ expõne Them. afficeretˀ, poſſet ad rões que facte ſunt pro parte Auer. facile rñdere concedendo ſupponẽ. ſ. ꝙ altera ſcia tribꝰ modis excedere alterã põt, aut demrõnũ efficacia/ aut ſubtaꝝ reꝝ p̄ſtãtia/ aut vtroqꝫ mõ: vt recte rões ille ꝓbãt, tñ diceret ſciaꝫ de aĩa excedere oẽs penes rõnẽ ſubti p̄ter diuinã quatenus eſt de nobiliori ⁊ certiori ſubto q̃ꝫ cetere ſint: diuina excepta: non aũt ceteras excedit demrationum efficacia/ qꝛ nõ excedit matheᶜᵃˢ.

Replicatio.

⁋ Sed dices ſi non excedit mathematicas niſi in rõne ſubtaꝝ reꝝ: tũc nõ debuit eam ſimpˡʳ Ari. cũctis preferre. nã vĩ cõmittere elenchiã ꝑm qd ⁊ ſimpˡʳ ſi eni excedit oẽs ĩ aliquo preter diuinã: nõ ſequitˀ ſimplr, vt oẽs excedat preter diuinã.

Defẽſio

⁋ Defendi põt expoſitio grecorum, ꝙ nobilitas ꝯcta a gñe eſt ſimplr, vt Ari. inqt in lib. de aĩalibꝰ. Cõtracta vo ab efficacia demõſtrãdi eſt ꝑm qd, cuius ſignũ aſſignauit Ari. qꝛ deſideramꝰ lõge magis đ diuinis rebus parũ ſcire, ⁊ topice: qꝛ multũ đ matheᶜⁱˢ, et demõſtratiue.

Quid ꝑ acribiaꝫ certitudinem.

⁋ Quã nos ⁊ acribiã. i. certitudinẽ, ⁊ nobilitatem retulimꝰ ad ſubm: q̃ret qſpiã qd per certitudinẽ ſubti libri de aĩa intelligat Ariſto. nõnulli ꝑ certitudinẽ ſubti libri de aĩa intelligunt, qua aĩam eſſe eſt certũ, eo qꝛ nihil certius eſt in entibus q̃ꝫ aĩam eſſe, q̃tenꝰ qnqꝫ ſenſibꝰ deꝓhẽdi p̄t, imo qnqꝫ ſenſibꝰ/ pꝫ aĩaꝫ eẽ.. Themiſtiꝰ aũt per certitudinẽ intelligit qua cetere ſcie ſiunt certe: vñ certitudo ꝑꝫ h̄ intelligi põt actiue: ⁊ ſic deus maxime certus eſt, quatenꝰ maxime alioꝝ eſt certificatiuꝰ. nihil.n. nobis notũ fieri p̄t, niſi in virtute dei: ⁊ põt intelligi paſſiue ⁊ ſic ſenſibilia ſunt nobis certa: qꝛ vi ſenſuuꝫ faccile certificabilia. Ad propoſitũ Them. vult ſubm libri de aĩa eſſe, tũ nobile, tũ certũ rõne intellectꝰ agentis, qui eſt eius pars. nobile qdẽ, qꝛ oibꝰ rebꝰ mũdi antiſtat. Certũ vero: qꝛ oium mũdi intelligibiliũ certificatiuũ: ⁊ ſic per acribiã certitudinẽ intelligit, qua ſubm huius ſcie ſubta aliarũ certificat, nõ qua ſubm huiꝰ ſcie ſubtis ceteraꝝ eſt nobis certius. Sꝫ de his poſtea, nũc vero ſatis ſit, vt referatˀ certitudo ad res hic conſideratas.

Qđ ĩ collectaneis. p̄ᵃ poſiᵒ.

⁋ Preterea. In collectaneis q̃rebamus, poſito ꝙ certitudo referatˀ ad demrões, vtrũ aiaſtice demrões ſint certiores demrõnibꝰ ceteraꝝ ſciẽtiaꝝ exceptis demrõnibꝰ diuine ſcie. Prima poſitio in collectaneis recitata eſt quorũdã iunioꝝ: q in libris de aĩa ſcripſerũt: iſti.n. dixerũt ꝙ certitudine quo ad nos aiaſtice demrões ſunt p̄me, ⁊ certiores/ certitudĩe ſimplr diuĩe p̄ᵉ, matheᶜᵉ 2ᵉ: vltˀ aiaſtice.

Refutaᵒ.

⁋ Que opinio lꝫ ſit bñ in collectaneis refutata/ adhuc ꝯtinet errores.

Primus error. 2ᵒ celi. cõᵗᵒ. 35

Primũ qdẽ erroꝝ: qꝛ in nulla ſcia fiũt demrões ſimpliciter ꝑm Auer. niſi in matheᶜᵃ. eſt enim ꝑm ipſum triplex demõſtratio, alia qdẽ ſigni ſiue qꝛ: ⁊ hec eſt ab effectu p̄ nobis noto. Alia cãe ſiue ꝑꝑ qd: ⁊ h̄ eſt a cã nõ p̄ nobis nota/ ſed ꝑ effectũ inuẽta: vt ſcđs ꝓceſſus. Alia eſt ſimplr dicẽs cãm ⁊ eſſe: ⁊ hec eſt, cuiꝰ mediũ eſt nobis ⁊ nãe p̄ notũ, vt demrãtio matheᶜᵃ: in qua nõ inuenitˀ cã per effectũ, ſꝫ prio eſt nobis ⁊ nãe cã ipſa que mediũ, eſt nota. Mõ in nulla ſcientia, niſi raro inuenitˀ demrõ ſimplr ꝑm amoreꝫ, ſed ſolũ in ipſa matheᶜᵃ. ergo poſitio aſſumit falſuꝫ/ dũ aſſerit demrões dĩnas certitudine ſimplr eẽ p̄ certiores, ⁊ 2ᵒ loco matheᶜᵃˢ: cũ in diuina ſcia, aut nõ fiãt ſimplr demrãtiones, aut ſi fiãt/ raro eas iuenies.

2ᵘˢ error

⁋ 2ᵐ errorẽ vo ꝯtinet, qꝛ demrões diuine nõ ſunt, ꝓprie ꝑ cãm, qꝛ cũ demrãmꝰ aliquid de eo, vt ipſuꝫ eẽ intelligẽtẽ ꝑ h̄, qꝛ eſt forma ſine mã, tã demrãtũ/ q̃ꝫ demrãns ſunt attributa, quoꝝ alteꝝ nõ eſt alterius cã, lꝫ ordine quodã deo attribuantˀ. Sĩli modo de ceteris intelligẽtijs, ſemp.n. vnũ attributũ per alterum demõſtramꝰ. Cũ vero demrãmꝰ aliqđ de ente cõi oibꝰ rebꝰ metaᶜᵉ/ illud per alterũ attributũ demrãmꝰ, vñ fit, vt ĩ metaᶜᵃ nulla demõſtratio ſit ꝑ cãm, lꝫ demrões eẽ poſſint ꝑꝑ quid. vnũ.n. attributũ põt eſſe ꝑꝑ qd alteri attributo. Illa ergo poſitio ꝑꝑ inexperiẽtiã reꝝ metaᶜᵃꝝ ꝓceſſit.

2ᵃ poſiᵒ

⁋ 2ᵃ poſitio in collectaneis recitata eſt ꝙ demrãtiões aiaſtice ſunt certiores quo ad nãm oibꝰ alijs/ diuis demrõnibꝰ ſꝑ exceptis: ſumẽdo notuꝫ nãe pro eo, qđ eſt nobile. Que poſitio eſt etiaꝫ bñ recitata, ⁊ reprobata in collectaneis, ⁊ nũc iterum reprobo: quia data hac expoſitione/ poſitio Auer. nõ differet ab illa Themiſtij/ qꝛ data hac põne, de aĩa ſcientia excederet oẽs alias p̄ter diuinã ſolũ p̄ſtãtia rerũ: q̃s cõſiderat: ⁊ ſic nõ excederet aliaꝫ demrõnũ efficacia.

3ᵃ poſiᵒ

⁋ 3ᵃ poſitio eſt Alb. qui ⁊ nobilitatẽ ⁊ certitudinẽ nõ ad idẽ retulit, ſꝫ ad diuerſa. Certitudinẽ qdẽ ad demõſtrationes huiꝰ libri: nobilitatẽ aũt ad ſubm huiꝰ ſcie. Aſſerit.n. demrões aiaſticas eẽ oibꝰ certiores exceptis diuis, nõ qdem formalr, ſed obiectiue. ⁋ Ubi debes ſcire ꝙ aliq demõſtratio ẽ certior obiectiue: que nõ eſt certior formalr. Ueluti viſio/ q̃ ſolem videmus: eſt certiſſima obiectiue: qꝛ de maxime viſibili: tñ non eſt maxima formalr, nec certiſſima: cũ viſio ligni ſit formalr illa maior. ⁋ Ex his pꝫ nõ bñ eſſe dictũ hãc Alb. põneꝫ eſſe eãdẽ cũ illa Them. Themiſtiꝰ.n. ⁊ nobilitatẽ ⁊ certitudinẽ retulit ad idẽ. ſ. ad ſbm huiꝰ ſcie. Albtꝰ vo ſecutꝰ ẽ Auer. retulit.n. certitudinẽ ad demrões, ⁊ nobilitatẽ ad ſubm. Ueꝝ animaſticas demrões vult eẽ certiores nõ formalr: ſed obiectiue. In collectãeis ſub alijs vbis diximꝰ Albtũ velle demrões aiaſticas eſſe certiores extrinſece: nõ intrinſece: verũ dicebamus opinionẽ Alb. nõ differre ab illa Themiſtij. Qđ nunc nõ aſſererẽ: q̃a Themiſtiꝰ ⁊ certitudinẽ, ⁊ nobilitatẽ ad idẽ retulit. Alber. vo ad diuerſa/ qcqd ſit poſitio Alberti in collectaneis bñ defenditˀ.

4ᵃ

⁋ 4ᵃ poſitio eſt, ꝙ demrões animaſticas eẽ pollẽtiores põt duplr ĩtelligi/ aut penes genꝰ medioꝝ, aut penes ſpeciẽ mediorũ. penes genꝰ medioꝝ aiaſtice ſunt certiſſime ⁊ mathᶜᵃꝝ ⁊ metaᶜᵃꝝ oẽs.n. ꝓcedũt a medijs nobis notis: ⁊ ſic oẽs conueniũt in ꝓcedẽdo ꝑ media nobꝭ nota: veꝝ aiaſtice ꝓcedunt ꝑ media nobis nota actu. Mathᶜᵉ ꝑ media nobis nota poᵃ: metaᶜᵉ ꝑ media nec actu, nec poᵃ nobis nota/ ſꝫ ꝑ iuẽtionẽ notificata. ḡ in ꝓcedẽdo per media nobis nota: animaſtice ſunt potiores, media.n. ſunt opõnes: q̃s in nobiſipſis ſemꝑ actu experimus. Matheᶜᵉ per media nobis p̄ nota: ſꝫ nõ actu, qm̃ nõ ſẽꝑ illa experimur. Metaᶜᵉ ꝑ media nec actu nec poᵃ p̄ nota nobis, ſed ꝑ inuentionẽ. notificata. penes ſpẽm vo mediorũ: mathematice ſũt certiores, qꝛ media illarũ ſunt cãe nobis, ⁊ nãe p̄ nota: ⁊ ſic ſũt ſimplr nota. Media animaſticarũ ſunt effectꝰ, qui lꝫ ſint nobis p̄ noti/ demrãre ꝑ effectuꝫ eſt minus q̃ꝫ ꝑ cãm. Ex quo ſeqˀ exceptiuã Auer. eẽ ĩtelligẽdã ſic, ꝙ ſciẽtie de aĩa ꝯfirmatiõe demrationis, ⁊ nobilitate ſubti excellunt oẽs p̄ter diuinã, quã in his duobus nõ excellũt, ſed ſolũ efficacia demrõnũ: diuina vo excellit ſcientias de anima nobilitate ſubti: vt in collectaneis recte dictũ eſt.

Ultima poſitio.

⁋ Ultimꝰ modus nr̃ etiã eſt, ſupponẽdo ꝙ demrationes aiaſtice in 2ᵒ ꝓceſſu, ⁊ metaᶜᵉ in 2ᵒ ꝓceſſu/ ⁊ mathᶜᵉ ĩ illo vno ꝓceſſu: quo vtuntˀ: inter ſe cõparãtur, modo cũ animaſtice ꝓcedãt ꝑ efficiẽtẽ ⁊ mãlẽ cãs reales, ꝓcedũt veriꝰ q̃ꝫ matheᶜᵉ per cãm formalẽ diminutã: que abſtractiõe diminuitˀ: nõ tñ verius ꝓcedunt, q̃ꝫ metaᶜᵉ, demõſtrationes eniꝫ metaᶜᵉ ꝓcedũt ꝑ cãm formalẽ, ⁊ finalẽ: q̃ ſunt potiores cauſe. ⁋ Sed occurres, qꝛ diximus in metaphyſica non fieri demõſtratiões per cãm, ſed ꝓpter quid: nunc dicimus demõſtratiões metaphyſicas ꝓcedere per cãs finales, ⁊ formales. ⁋ Dici põt metaphyſica demrãre ꝑ cãm raro: ⁊ ĩ paucioribꝰ: vtpote cũ demõſtrat ordinẽ in ĩtelligẽtijs/ ⁊ vnitatẽ eaꝝ in vno mũdo/ ⁊ vnitatẽ p̄mi ꝑ cãm finalem, q̃a entia nolunt male diſponi ⁊ nonnulla alia: ſꝫ pauca. Ut in plibus aũt demõſtrationes ſunt ꝑꝑ qd: vt dictum eſt. ⁋ 2ᵒ in collectanẽis q̃rebamꝰ, vtrũ ſciẽtia de anima excellat oẽs p̄ter diuinã nobilitate ſubiecti: vbi ꝑpulchre dictũ eſt: ⁊ rũſum.

Secũda qđ đ nobilˡᵉ ſubiecti.

⁋ Emergit tñ alia q̃ſtio vtruꝫ excellat oẽs nobilitate primi p̄dicati. Prima frõte vĩ eſſe dcm, ꝙ ſic ẽt metaᶜᵃᵐ/ qꝛ p̄mũ p̄dicatũ hic eſt aĩa/ p̄mũ p̄dicaᵐ in metaphyſica ẽ ens inq̃ꝫtũ ens: mõ aĩa vĩ ꝑfectior ente inq̃ꝫtũ ẽ ens. Quãq̃ꝫ ſortico le faciẽtes vim in ordine ꝯcedãt aĩam eẽ ente nobiliorem/ nõ tñ eẽ nobiliorẽ ente: ſed hec deriſoria ſunt, vt paruulis logicis diximus. ⁋ Põt tñ dici actuali ꝑfectione aĩam eſſe ente inq̃ꝫtũ eſt ens ꝑfectiorẽ/ ens vo vt ens eẽ nobilius aĩa ꝑmiſſiua ꝑfectione: quia ꝑmiſſiue ens eſt deꝰ: quo nihil eſt nobilius.

3ᵃ qđ đ nobilitate p̄dicati.

⁋ Obiter etiam in collectaneis diſputatur vtrũ in omni partiali libro ſit dare vnũ p̄mũ ſbm: vbi ꝯtra aliqs argumẽtabar ꝙ ſic: qꝛ in oĩ ordine mltoꝝ ẽ dare vnũ p̄mũ: ⁊ illud eſt ſbm. ⁋ Preterea. Cõcl'onis ẽ dare vnũ ſbm/ que eſt minima ꝑs alicuiꝰ libri: ergo a fortiori, cuiuſlibet particularis libri. ⁋ Animaduerte ḡ nõ tm̃ in vna pte ſciẽtie dabile eſſe vnũ p̄mũ ſubm, ſꝫ vnũ p̄mũ p̄tum. Si ḡ in pria rõne per p̄mũ totiꝰ multitudinis intelligitˀ ꝑfectiõe/ illa ratio valet ad ꝓbãdũ p̄mũ ſbm. Si ꝑ p̄mũ totiꝰ multitudis ĩtelligitˀ cõitate/ illa rõ ꝓbat p̄mũ p̄dicatũ. Scđa rõ etiaꝫ ꝓbat vtrũqꝫ, qm̃ cuiuſlibet ꝯnis datˀ p̄mũ p̄dicatũ, qđ eſt terminus maior: ⁊ primũ ſubiectũ: qđ eſt terminus minor. hec ĩ collectaneis digna ꝯſideratione eſſe videntur.

Dilucidaᵃ expoſiᵒ q̄ declaratˀ qd ꝑ certitudinẽ/ qđ ẽt ꝑ nobilitateꝫ ĩtelligit Ariſto.

⁋ Supeſt nunc declarare qd per acribiã h̄ eſt certitudineꝫ intelligat Ari. qdue ꝑ nobilitatẽ: vbi debes ſcire ꝙ ſicut duplex eſt viſibile, alterum ꝙ ſuapte natura maxime includit rõnẽ obiectiuã viſus, ⁊ h̄ pacto ſol eſt ſuapte natura maxie viſibile, qꝛ maxime lucẽ ꝯtinet, que eſt obiectiua rõ videndi. Alterũ, qđ eſt maxie ꝓportionatũ viſui nr̃o: qđ lꝫ non maxime videndi rõneꝫ includat, qꝛ tñ rõnẽ vidẽdi includit ⁊ ẽ debite viſui nr̃o ꝓporᵗⁱᵘᵐ/ vtpote, qꝛ nec viſum excedit. nec a viſu exceditur: maxime viſibile eſt: ⁊ hoc pacto q̃libꝫ ſtella eſt a nobis viſibilior ſole, imo minima viſibilia ex debita ꝓportione ad noſtrũ viſum ſunt ſole viſibiliora. ſic duplex eſt intelligibile alterum ſuapte natura maxime tale/ vtpote qđ rõne intelligẽdi maxime icludit, quod eſt entitas. omne.n. qđ intelligitˀ, intãtũ intelligitˀ, inq̃ꝫtũ rõnẽ entis includit, ⁊ omne intelligibile, pro tanto eſt intelligibile, pro quãto eſt ens: ⁊ hoc pacto deus eſt maxime ĩtelligibile/ qꝛ in eo rõ intelligẽdi, q̃ eſt entitas/ maxime includitur. Poſt ipſum ſunt cetere ſubẽ ſeparate, que lꝫ ſint minus intelligibiles ſuapte natura ipſo deo: ſunt ſuapte natura intelligibiliores ipſo intellectu nr̃o: qꝛ in illis ratio entis magis includitˀ, q̃ꝫ in intellꝰu nr̃o. Intellectꝰ vo nr̃ ſuapte natura ẽ ceteris rebꝰ mũdi magis intelligibilis: qꝛ in eo ratio entis magis includitˀ. Alteꝝ eſt maxime intelligibile, qꝛ eſt maxime intellꝰui noſtro corpi vnito ꝓportionatũ/ vtpote ꝙ nec excedat nec excedatur, vt ens ſenſibile: ⁊ h̄ pacto omne ens ſenſibile eſt deo intelligibilius a nobis, qꝛ ꝓportionatum magis intellectui nr̃o ipſo deo. ⁋ 2ᵒ accipiamus ꝑfectius dici quatenus eius opatio eſt ꝑfectior p̄ de celo. ⁊ 4ᵒ metheoꝝ liᵒ. ⁊ quia nulla opatio eſt dei opatione perfectior/ iõ optimũ in nã deus eſt, ſicqꝫ eo ordine quo operationes in ꝑfectione ſunt ꝯſtitute/ entia a qbꝰ opationes ille ꝓficiſcuntˀ: ſunt ordinata. Ex qbus ſequitˀ ꝙ intelligibile nãli intelligibilitate/ ⁊ nobile penes idem accipitˀ: non tñ eadem ratione: nam intelligibile dicitˀ quo includit rõnẽ intelligendi. ſ. entitatẽ. nobile vero, quo refertˀ ad ſuam opationẽ. ⁋ Ex his pꝫ Ariˢᵗᵐ per acribiã ĩtelligere ꝯſtãtiã ſubiecti: nõ quidem, quo ad oẽs eius ſpẽs, ſed quo ſub ſubto ꝯtinetˀ intellectus (vt Themiſtius dicebat) intelligit dico ꝯſtãtiã ſubti: nõ qua nobis ꝯſtat, ſed qua ſuapte natura in ſe includit magis rõnẽ intelligẽdi, que eſt entitas cũctis alijs, exceptis diuinis ſubijs. per nobilitatẽ vo intelligit entitatẽ/ quatenus refertˀ ad opationẽ intellectꝰ: que eſt perfectior oibus reꝝ opationibꝰ, diuinaꝝ reꝝ opationibus exceptis. ⁋ Ex his pꝫ certitudinẽ ⁊ nobilitatẽ Ariſtotelẽ ad idẽ retuliſſe, vtpote ad ſubm huius ſciẽtie: nõ tñ eadẽ rõne/ vt ex his manifeſtum eſt. Hec de mẽte Themiſtij. ⁋ Ueꝝ qꝛ ꝑm nr̃aꝫ expõnem cõparatio huius ſciẽtie non eſt ad oẽs ſciẽtias, ſed ceteras nãlis phie partes/ facilius patet per cõſtantiam et nobilitatem quid ſit intelligedũ: vt ſuperius dictũ eſt.

Argu. ¶ Videtur autem ⁊ ad veritatē omne ipſius aie cognitio vehementer ɔferre: ⁊ maxime ad ipſius nature ſcientiam. eſt enim anima: quaſi principium omnium animalium.

T.c.2. ¶ Videtur aũt ⁊ ad veritatē omnē: cognitio ipſius multũ ꝓficere: maxime aũt ad nãm. eſt enim tanq̄ʒ principium animalium:

Collectanea tex. cõmenti ſecũdi. ¶ Hec litera inducit̃ a Themiſtio/apud me/in hũc modũ/ q. ſ. poſtq̄ʒ Ariſt. 2° poſuit qbus reddimur beneuolentes hãc ſciētiam. ſ. ꝓpter ɔſtãtia ſubiecti/⁊ ꝑꝑ ei9 nobilitatē. In hoc loco ꝓponit 3m quo efficimur ſũmope hãc amantes. vñ dicit 3m id nos ad pſentem curam maxime inhortari atq̄ʒ incendere debet. Et id explicat. d. q cũ relique ſcientie nullã fere nobis opportunitatē occaſionēq̄ʒ ad cetera afferãt ɔdiſcēda que extra ſe ſint/ vna cognitio aie ad notitiam ptinet oium rerũ/ ⁊c. pōt itaq̄ʒ ſyllogiſm9 Themeſtij in hũc modũ cōponi. oēʒ ſciētiã que opportunitatē ⁊ occaſionē dat oibus alijs, debem9 ſũmope amare. Sed ſcia aie eſt ſcia que dat opportunitatē, ⁊ occaſionē oib9 alijs: g ſcietiã aie debemus ſũmope amare. huius ſyli ſm Them. nõ apponit̃ in lr̃a niſi minor, vt in cõmentatione lr̃e expoſituʒ fiet. ¶ Poſteriores greci in alium modum lr̃am cõmētati ſunt. dicũt enim Arilem ſyllm in 2a figa feciſſe: cui9 minor erat, ſubm ſciētie pñtis eſt maioris ɔſtãtie, ⁊ maioris nobilitatis: ideo volũt Ari. h in loco ꝓbare minoris pmã ptē. ſ. ſubm aie eſſe maioris ɔſtãtie ceteris ſubiectis aliarũ ſciarũ, ⁊ ſyllogiſmũ in hũc modũ cōponũt pñtis textus. omne cōferēs ad oēm veritatē eſt maioris ɔſtãtie ſubiectis illarũ veritatũ/ hec eſt ɔfeſſa vt dicunt: ſed anime cognitio cōfert ad oēʒ veritatē. ergo aie ɔſtãtia eſt maior ceterorũ ſubiectorũ aliarũ ſciarũ. ⁊ apud hos lr̃a leget̃ in hũc modũ, vt Ariſto. apponat p ſyllogiſmi tm̃ minorē. inquit, cognitio ipſius. ſ. aie videt̃ multũ ɔferre ⁊ ꝓficere ad oēm veritatē. i. ad oēʒ ſciētiã ſpeculatiuã, ⁊ q2 aliqbus ɔferret: aliqbus nō tantũ confert ſed eſt neccia, adiũxit, maxime autem ad nãʒ: eſt. n. tanq̄ʒ pnm aialiũ. Et his colligi pōt per ſyllogiſmi minor apertiſſime. ¶ Aliqbus viſa eſt anime ſciētia ⁊ pfecta indagatio impoſſibilis, adeo q tm̃ de aia qdã tradiderunt que ex apologis collegerũt. vñ vt Numenius phs ait, Plato d anima locutus/ ea cõmentatus eſt, que ex Moſe mendicauit. ⁊ Hermippus pythagoricus dixit Pythagoram nihil eſſe locutũ in aie certitudine/ niſi teſtimonio moſes putans aie ſciam fere ipoſſibilē: qre Ari. rõnabilr dixit aie cognitio, ⁊ nō anime ſcia, qm̃ ſciētia ē pfecta rei ad plenũ expoſiſitio: cognitio aũt eſſe pōt ⁊ pfecta ⁊ impfecta: ideo vſus ē vocabulo honeſtatis. Et ob hãc cãʒ appoſuit videt̃, qm̃ ſi perfecta indagatio aie hretur, nō tm̃ eēt alijs vtilis, imo neceſſaria: ⁊ ideo q2 nō habetur aie perfecta indagatio poſſet qs credere eã nō eſſe vtilē: ideo adiunxit, videt̃ illa modica anime cognitio ſaltē pfecte. ¶ Iterũ addit ad veritatē oēm

T.c.3. qm̃ vt dictũ eſt in metaphyſica. ſ. 2°. finis oiuʒ ſpeculatiuarum eſt veritas. practice vo opus. vt igit̃ daret intelligere ſe loqui pcipue de ſpeculatiuis/ appoſuit veritatem oēm: ⁊ qm̃ vna ſciētia pōt alteri ɔferre, ⁊ ecōtra, poſſet quis dicere hanc cōferre alij, ⁊ econtra: ⁊ per ɔñs nō magis hec erit alijs certior, cũ mutuo ſibi conferãt, obtēperãs hoc appoſuit multũ. ⁊ in trãſlatione Byſantij vehementer, vt innueret hãc plus alijs conferre q̄ʒ ecōtra, ⁊ ꝓpterea eſſe certioris ⁊ ɔſtãtioris ſubiecti: vt pʒ. Et q2 hui9 aie cognitio aliqbus phie ſpeculatiue partibus eſt vtilis ⁊ non ſimpliciter neceſſaria: aliqb9 neccia ⁊ vtilis, vt nãli ſciētie. ideo mirabiliter h innuens appoſuit: maxime aũt ad nãm. i. ſciaʒ entiũ nãliũ: quorũ nã eſt pnm, ⁊ accepit nãm pro oibus entib9 nãlibus, qm̃ nã dr̃ de mã, ⁊ forma: ⁊ q2 oium pncipiatorũ virt9 ɔſiſtit in pncipio, appoſuit pncipia loco pncipiatorũ.

⁊ inquit admodũ ɔferēs, q2 diuerſum exiſtit ab eo cui confert. ideo q2 ab nã ⁊ ab aia dr̃ ad nãm. Et huius rationem adiũxit, ⁊ inqt. Eſt eniʒ tanq̄ʒ pnm animaliũ: quo aũt ꝓpter eē pnm animaliũ ɔferret ad totã entiũ nãliuʒ cognitioneʒ, i cōmēto aperiet̃. Apponit̃ ly tanq̄ʒ/ apud Thomã nō ſimilitudinarie ſed expſſiue. ſed cur verbo vſus ē diminutionis conſueui apponere quinq̄ʒ expōnes, pro nunc auteʒ videt̃ mihi q propter duo vſus eſt. vno modo, q2 nonduʒ declarauit animã eſſe pnm corporis aiati, ſʒ in ſcdo dilucidabit̃: ⁊ ideo donec declaret̃ currit eius conſuetudo ſuſpēſiue loqui. ¶ Vel forte melius principiuʒ rei videtur eſſe totalis cauſa rei: ⁊ q2 anima nō eſt totalis, ⁊ ſm totam eius continentiam pncipiũ aialis/ q2 nō ſm intellectũ/ ideo appoſuit tanq̄ʒ, q̄ſi dicat, qd eſt vel pnm, vel tanq̄ʒ pnm aialiorʒ: ⁊ hec expoſitio multũ apparet/ ſi de aia itellectiua ſit Ariſtotelis ſermo tantũ hic. erit enim tũc nō verum pnm aialiũ, cuʒ nō ſit pnm eſſendi ſed pnm opationis. ⁊ hoc Hãmoni9 ait, addidit aũt veluti: qm̃ ꝓpinquũ pncipiũ aialium nã eſt ⁊ non anima. Hec eſt loci pſentis expoſitio 3a.

De qua aia loqt̃ Ariſt. in hoc lib.

¶ Anteq̄ʒ ad cõmentũ Auerrois me ɔuertam horũ duorũ textuum cõmētatio expoſtulat. Primo inueſtigare de qua anima Ariſtoteles hoc in loco locutus eſt. Scdo quo apd expoſitores aie cognitio iuuamentum pbet oibus veritatibus. Tertio quo anima ſit oibus reb9 nãlib9 antiſtes, atq̄ʒ nobilior/ ꝓpter qd 2a minoris ps erit pſpicua. ¶ Quãtuʒ ad pm Theophraſtus in his que de anima, dixit Ari. de aia mũdi locutũ eſſe: nam cuʒ aie genus multas ɔtineat ſpēs. vna cōmodiſſima/ ⁊ alijs pſtabilior anim9 erit: qui mundi machinã ſuſtinet: hec. n. erit que oibus conſtãtior, ⁊ pſtabilior inuenit̃. ⁊ eius agnitio oib9 ɔferre repit̃.

Pō theophraſti ⁊ themiſtij.

¶ Hui9 ſnie ⁊ Them. eſſe vr̃ cũ inqt, mũdi cōtēplatores exploratoreſq̄ʒ qui eſſe poterimus: ſi nobis ignorabit̃ ea nã que fons atq̄ʒ initiũ ſit omniũ motuũ: Fortaſſe ⁊ corporũ oium pſertim animaliũ atq̄ʒ plãtarũ: ecce quo aia eſt ea. d qua Ari. loqt̃: que eſt fons, ⁊ pnm oium motuũ, ⁊ oiuʒ corporũ, ⁊ plãtarũ. ⁊ animaliũ: hec aũt nō niſi aia mũdi vr̃/ q̄ſi Themiſtij ſnia Theophraſti occurrit cũ intētione. ¶ Hui9 opiniōis forte argm fuit, qm̃ h in li° Ariſt. ɔtra plura inſiſtit in his que de aia locut9 eſt Plato in Timeo, ꝑꝑ qd opionē ei9 iducit. ſ. in hoc ſmo. mō pncipalr Plato locut9 eſt ibi de aia toti9: quare Ari. de aia toti9 bonũ erat ſmonē ponere.

Opinio Philoponi.

¶ Obijcit aũt huic grecus qdaʒ expoſitor/ ⁊ ſmo/ vt mihi vr̃, inqt, ſi de ea aia diſſerere ꝓponeret/ ſmo ei9 nō inuenit̃ verus/ qm̃ aia mũdi nō inuenit̃ maioris ɔſtãtie nobis: ea. n. rõne/ dixit Ari. aiam nobis ɔſtare. ꝓut nobis in ipſis aiuʒ expimur: ⁊ fons exiſtit cognis, nec alijs oib9 cōferret ſciētijs, cũ ipſa nec ſubm/ nec forma ſit ſciarũ. Et pterea nō tm̃ in pmis eſſet ponēda ſcia aie/ imo in p loco: cũ metaphyſica non excederet hãc aliquo mō. ¶ Aliter itaq̄ʒ hũc locũ cõmētat̃, ⁊ inquit/ de anima ea loqt̃ Ari. q mens ⁊ aius dr̃/ hũc. n. eē certiſſimũ nō dubitam9, cũ ſit fons certitudinis, ⁊ in nobis eē experimur. Ipſum eſſe pſtabiliorē oibus. excepto p lumie de quo in metaphyſicis iueſtigat Ari. pſpicuũ ē. Preterea ipm ɔferre oib9 cognitioib9 lōga cõmētatiōe expōit qd ⁊ nos dicem9. ¶ Hãc cõmētationē Albt9 h in loco ſecut9 ē vt vidēti clareſcit.

Pō propria.

¶ Ergo in hoc loco vtrãq̄ʒ ſuſtinēs cõmētationē, p exponã, quo ſi de mũdi anima diſſerere proponit verificabit̃, ipſaʒ eē maioris ɔſtãtie: ⁊ maioris nobilitatis: ⁊ quo ɔferre vr̃ oib9 ſciētijs. Scdo in loco aperiam modũ quo ſcda cõmētatio, ⁊ h 3a/ locũ hēant. ¶ Pro prio itaq̄ʒ: vt mũdi ſpm̃ illũ declarem9: de q Ari. loq in hoc loco cõmentatores exclamãt, debes ſcire q mundi ſpũs declarabit̃, ſi animalis gñabilis declarabit̃ ɔditio: eo ipſo ad mũdi ſpm̃ tranſibim9. ¶ Dōm igr̃ q p q̄tuor gradus reperiunt̃ in aiali. v. g. hoie, primus q in p locatur loco intell's q motor toti9 corpis exiſtit, ⁊ regens/ nec mot9/ nec rect9. Scds g̃dus aia erit: q motor erit ⁊ mobilis/ ne ab aliquo: ſʒ p ſeipʒ. Terti9 erit itelligētia/ ſiue rerũ ex̄ corpus ꝓuidētia: q ɔgrua corpi: ⁊ incōgrua dinoſcit. Quartus nã/ ſeu ſeminaria virtus, q rebus pſtat eē. Iſti qdeʒ g̃dus vnũ ſũt in ſubo/ dñe tm̃ rõne apud hos. Intell's enim ⁊ eſt intell's, ⁊ eſt aia, ⁊ eſt intelligētia, ⁊ eſt nã: itell's qdē, vt intelligēs/ ⁊ immobilis manēs: aia ꝓut mouet/ ⁊ a ſeipſo mouet̃: itelligētia ꝓut ꝓuidet ɔgrua ⁊ incōgrua: nã ꝓut pnm gñandi exiſtit oib9. h igr̃ eſt vnũ qd i hoie repit̃. ¶ Scdʒ repim9 q̄tuor hũores. ſ. cholãʒ: ſanguinē phlegma/ ⁊ meliã: his. n. pfecte ſtãtib9/ ⁊ cōmēſuratis/ aialis eē ſaluat̃: his diſtēpatis/ aialis eſſe ɔſumit̃. ¶ Tertiũ qd aialib9 ⁊ maxie hoi repim9/ eſt q̄tuor ſenſus: pm9 eſt imagiaria vt9: ſcds ſēſus cōis: terti9 ſenſus extern9: q̄rt9 ſenſus q cibũ ſentim9 ⁊ nouim9 fugimus: quē ⁊ plãtis pythagorici ɔcedunt. ¶ Quartũ qd in hoie iuenio/ eſt ex deo ei9 aie in corp9 ꝓceſſus. alterũ eſt cōuerſio ad ipm. hec ſũt q in hoie repim9 pncipalia: qb9 deſcribem9 mũdi aiuʒ/ ſeu ſpm̃/ ex q tota apit̃ antiqrũ cōme°. Dicã igit̃ q̄tuor hec in mũdi ɔſtōne eē repta: ſpũs. n. ei9/ eſt itell's oia tenēs aia itelligētia ⁊ nã. intell's qdē ꝓut itelligit ſe immobilr/ ⁊ fixe. aia ꝓut oēs mouet ſperas. hic. n. ſpũs ſm hos oia mouet corpa celeſtia metaphorice ſaltē: ſic. n. vna aia hois diuerſa mouet membra mediãtibus diuerſis ſpiritibus: ita hec aia mouet totũ, p diuerſas intelligētias diuerſa mũdi mēbra. intelligētia: ꝓut ea que gubernatione indigent ꝓuidet: ea aũt q gubernatiōe indigēt ſunt ea, que hic ſũt: q q2 trãſmutabilia ſũt/ ⁊ caduca/ magno egēt adiumēto ⁊ ꝓuidētia: eſt deniq̄ʒ nã/ ꝓut arbores: aialia, ⁊ cũcta vtutib9 ſtellarũ/ ⁊ ɔtextu motuũ/ ⁊ lumis, ꝓcreauit. q̄tuor itaq̄ʒ h g̃dus ɔtinet mũdi ſpũs. ¶ Poſt hoc i mũdi ɔſtōne q̄tuor ⁊ humores repimus: eſt enim in mũdo ignis: q cholerã refert: aer q ſanguinē: aq phlegma: terra meliãʒ: ſicut enim hũorib9 tēpatis vita fit hois/ ⁊ eis diſtēpatis/ mors: ita antiqſſimi ſapiētes elemētis tēpatis mũdi tenet̃ conſtitutio: eiſq̄ʒ ɔfuſis/ mũdi pdet̃ ſtabilitas. Preterea ſic q̄tuor hũores q̄tuor ſũt cōbinationũ/ ſic elntorũ q̄tuor exñt cōpactiones. ¶ Poſt h in mundi ɔſtōne q̄tuor reperimus quodãmodo ſenſuũ organa, quatuor ſenſib9 hois ꝓportionata. pm ſaturn9, poſt hũc iuppiter, poſt hũc venus, poſt hãc luna. alia quoq̄ʒ ad hec reducunt̃ organa. Saturnus qdem dñs exiſtit imaginationũ: ꝑꝑ qd loco imaginatiue virtutis in mũdo deus ipſum ɔſtituit. Iuppiter dñs exiſtit oiuʒ factorũ, ꝑꝑ qd loco cōis ſenſus firmat̃. Venus ſenſus externi exiſtit dña, ꝑꝑ qd eiuʒ locũ tʒ in mũdo. Luna dña exiſtit cōmodorũ ⁊ incōmodorũ, ꝑꝑ quod locũ tʒ ſenſus plantatiui. Mũdus itaq̄ʒ aial eſt pfectũ, ex ſpũ ⁊ corpore idoneo formatũ: ⁊ q2 duos inuenimus in hois ſpũ ordines. ſ. effluxũ a p ⁊ in pm reditũ: ita aie mũdi duos inuenimus ordines. ſ. vnus eſt, q deus eã in medio mũdi firmauit, quãq̄ʒ p totũ diſpſit, q2 p intellm in ſe: p aiam in ſpheras: p itelligētiã in res caducas: p nãm in ꝓcreationib9. Scds q redit i deũ ⁊ eſt ipſius dei ɔtēplatio: ⁊ q2 deus ex̄ mũdũ eſt, iō ex̄ mũdũ dei ɔtēplatio extēdit̃. ⁊ hãc eſſe opinionē Pla. teſtificati ſt. ait. n. Plato in Timeo. aiam aũt in ei9 medio collocauit p quã totũ tēdit, atq̄ʒ ea corp9 ipm ēt extrinſecus circũtexit. Dixit Themi. vt Auer. narrat. 12. metacc. hãc eē opioneʒ

Cō. 18. Plato, ⁊ Ari. lʒ de eius ꝓcreatiōe ſit dĩa: qm̃ Plato dicit eã fieri ex dijs ſcdis. Ari. ex ſole ⁊ orbe decliui ⁊c. ¶ Et cũ hec ſint dicta, dicã mō prio quo certiſſimũ ens exiſtit mũdi aia. 2° quo nobiliſſimũ. 3° quo ad oiuʒ vitates ɔferret ei9 inueſtigatio. ¶ Quãtũ ad pm q̄tuor iuenim9 in mũdi, ⁊ rerũ multitudine: pm eſt de9 vniuerſorũ entiũ auctor: q bon9 exiſtit ſupra oia bona, poſt hũc mētē repimus angelicã ex illo ꝓcreatã. poſt hãc ⁊ mũdi aiam: q ⁊ a deo effluxit itelligētijs cooperãtib9. poſt hãc mũdi corpus qd deſcripſim9 ɔſtare ex q̄tuor elntis, ⁊ q̄tuor organis ſenſuũ ⁊c. ¶ Ex h duo patent. ſ. quo aia hec ſit certiſſima ⁊ quo nobiliſſima. certiſſima qdã, qm̃ poſtq̄ʒ ꝓducta eſt, in deũ redit, a q illuſtrat̃, ⁊ inde ſcdʒ locũ tʒ certitudinis. pm. n. ɔſtãs deus exiſtit: q auctor oium prim9 fuit: eſt. n. deus pa lux: q ſeipſa ſēſibilis eſt/ ſic de9 ſeipſo itelligibilis. 2m ɔſtãs mēs exiſtit angelica q auctrix exiſtit aie: eſt. n. mēs angelica lumē ex illa pa luce multiplicatũ/ ſic ex luce ſolis multiplicat̃ lumē medij. 3m ɔſtãs aia exiſtit mũdi q reſidui mũdi inuētrix repit̃. ē. n. aia mũdi qdãmō velut lumē ſcdariũ/ ſic lumē vmbre. mũdus aũt velut colores q oino illuminati exiſtũt ab alio. Ecce igit̃ quãte exiſtit ɔſtãtie: ⁊ q̄ʒte nobilitatis: exiſtit. n. maioris ɔſtãtie oiuʒ rerũ mundi/ minoris angelice mētis/ ⁊ primi luminis/ ⁊ ſic minoris ɔſtãtie q̄ʒ ſubm metaphyſice.

Quo ſcientia de aia ad vitates oium rerũ cōferat.

¶ Quo aũt ad vitates oiuʒ rerũ ɔferat exponat̃: qm̃. n. aia hec deo iheret/ cũ de9 oiuʒ teneat ideas ⁊ cognēs: tũc iherēdo forat̃ a deo hec aia/ q de9/ q oiuʒ rerũ nãs in mēte tʒ, ſibi eas effingit: itaq̄ʒ (vt ita loquar) in hac ſpirituali nã quodãmō pingunt̃ entia oia. Illic celorũ: elntorũ: vaporũ: metallorũ: plãtarũ: aialiũ ⁊c. forē relinquũt̃/ ⁊ has Plato ideas dixit eſſe: q̄re ſiqs pfecte hãc cãʒ iueſtigabit poterit in oium rerũ, q in ea lucēt/ cognē occurrē. Alr pt intelligi: cũ. n. hec intell's ſit itell's intelligibiliũ/ hec ſm intellm intelligibilia erit: ergo in metaphca ɔfert. prout aia eſt/ res erit celeſtes quas mouet, ⁊ ſic in eas cōfert: ꝓut ꝓuidētia erit, morales exiſtet, ⁊ ſic in eas ɔfert: ꝓut nã, res erit nãles, ⁊ ſic in eas ɔfert: ⁊ hoc eſt qd Ariſt. ait, q aia eſt quodãmō oia: eſt. n. intell's: aia: itelligētia: nã: p intellm erit intelligibilia: p aiaʒ mobilia: p intelligētiã moralia. p nãm nãlia: q ergo hanc animam intuetur, quodãmodo omnia intuetur. Ex his relinquunt̃ tria. primuʒ ſubm huius libri eſſe maioris ɔſtantie q̄ʒ ſuba aliarũ/ excepta diuina. Scdm ipſum eſt nobiliſſimum oium ſilr metaphca abiecta. Tertio ipſius ſubiecti ſciaʒ ad oia ɔferre ſcialia: ꝓpterea q2 oium in ſe tenet rerũ figuras. hec igit̃ ē tãtorũ virorũ expoſitio: ⁊ cōmen°. ⁊ qualiter de mũdi anima loqtur Ari. ⁊ quo ſoluant̃ argumēta in oppoſitum pʒ. ⁊ forte q hoc intelligit Themiſtius hic ca° 23°. ⁊ in 3°. ca. 82°. ¶ Sʒ q2 Auer. ſnia de aia cōiter tenetur: ideo declarabimus ſm quoſdã latinos quo aie cognitio ad veritatē oēm cōfert. ⁊ quo ſit maioris ɔſtantie, ⁊ quo nobiliſſima exiſtit oiuʒ fere. ¶ Dicã primo de nobilitate eius: circa qd debes ſcire, q anima itellectiua, de qua ſermo Ariſtot. dirigit̃, eſt bona: honorabilis: admirabilis nobilis: ⁊ diuina. bona quidem: qm̃. vt 2° metacc dr̃. finis ⁊ optimũ ſeu bonũ. Iteʒ cuʒ anima corporis ſit finis: qm̃, vt Philoponus inqt h in loco, ipſius gr̃a corpus: ē enim corpus gr̃a alicuius. h aũt eius gr̃a: q̄ʒobrē ⁊ organizatio aialiũ alia atq̄ʒ ſm ptē aie in vno quoq̄ʒ. Et hoc in ſcdo huius notificabit̃ in loco eius. Honorabilis vo/ qm̃ vt dr̃ primo ethicorũ. Scie ſpeculatiue honorabiles ſunt/ cũ ſint ꝓpter ſeipſas. cum igit̃ intellectus ſit ſpeculatiuarũ ſciarũ ſubm, nimirum ſi honorabilis/ immo pſtabilior exiſtit alijs. ¶ Admirabilis eſt etiam/ qm̃ eſt vna ſubarũ abſtractarũ infima vt Auer. ait 3° hui9. mō qd mirabili9 ē ſubſtantijs ſepatis qm̃ Ariſto. ait in prohemio metaphce/ deficiens, ⁊ admirans vr̃ cãm ignorare: q2 igit̃ intellectus occultus eſt idcirco admirabilis exiſtit. ¶ Nobilis ēt/ qm̃ non mouet ſicut natura: nã enim p qualitates operat̃ primas. mō Ari. hic ⁊ Auer. ex hoc q ipſa non eſt in materia, ſicut qualitates, ⁊ forme nãles: cōcludit nobiliſſimũ eſt hunc intellectuʒ eſſe nobiliũ ſm naturã. ¶ Eſt ⁊ deniq̄ʒ diuinũ qd exiſtens, qm̃ forma quoddam diuinũ eſt primo phicorũ. cuʒ igit̃ intell's ſit forma formarũ, q̄ʒto diuinior erit cũctis: anima itaq̄ʒ intellectiua bona: honorabilis: admirabilis: nobilis, ⁊ diuina res exiſtens creditur his. ⁊ ſic de eius nobilitate pʒ ſermo. ¶ Quãteq̄ʒ ſit ɔſtãtie dictuʒ eſt: intell's enim agēs duobus modis ɔſtãtie eſt magne. vno mō ꝓut in nã nobiliſſimum tenet locũ, ⁊ per ɔñs intelligibiliſſimũ: qm̃ ſicut eſt diſpoſitio rei in eſſentia ſic in cognoſcibile, ⁊ cōſtantia, vt Auer. metacc 2°. exponit h bũ Ariſto. ⁊ ideo hec manifeſtiſſima

Cō. 7°. ⁊ 8°. Ca° 16° Cō. 19° Cō. 82° Cō. 81° Cō. 4°

natura dñr ab Ariſto. in pn°. 6. meta^ce. eſt ⁊ certiſſimū cū oīum veritatū ſit certificatiuū. Sicut. n. lumē reale, ideo lumen dr: qꝛ oīum coloꝝ notificatiꝰ: ſic ⁊ aīe lumē intellectus exiſtit agens: quo oēs v̾itates ei īnoteſcunt, vt Auer. ait in 3° de aīa in fine cōmēti. 5. q̄zte igiṫ ſit ꝯſtātie manifeſtū ē. ⁋ Quō aūt iuuat/ debes ſcire pn^m quodāmō eſt pncipiatuꝫ po^a. Sicut enim ſol eſt quodāmō oīa gn̄abilia ꝓut ē pn^m eoꝝ: ſic ⁊ vnūqḋqꝫ pn^m eſt quodāmodo principiatuꝫ, ⁊ h̄

Cō. 24. Ari. ait in. 12. met^ce. ⁊ Auer. Aīa aūt itellectiua ſm hos ꝑtita eſt: qm̄ vna eius ꝑs ſeu po^a eſt itell's: alia appetitꝰ ſeu volūtas: alia ſenſus internus. i. imaginarius: tertia ſenſus externus. Scōm intell'm pn^m eſt intelligibiliū diuinoꝝ ipſi hoī. ſm volūtatē pn^m eſt oīum moraliū. ſm ſenſum imaginariū/ pn^m eſt oīum mathematicaꝝ rerū. ſm ſenſus externos pn^m eſt cognoſcēdi res phyſicas nāles. aīa itaqꝫ intellectiua eſt quodāmodo entia metaphica: moralia: mathematica: ⁊ nālia, ḡ cognitio ipſius ꝓficit ad oīum veritates: qm̄ cognitio eius qḋ eſt pn^m oīum ꝓficit ad illa. ⁊ hoc dicit Ari. in hoc ꝓ de aīa. cū oñdit quō aīa ſit quodāmodo oīa. ⁊ hūc modū tāgit diuus Albertꝰ in li° de hoīe. q. p^a arti. ꝓ in fine q̄ſi. vide. de q̄ aīa loqṫ Ari. qdē ⁊ quāte ſit ꝯſtantie ⁊ nobilitatis ⁊ iuuamenti ſm hoc viſum eſt hoc in loco.

Cō. 2^m. **Cum demonſtrauit.** Uidimus expoſitionē Themi. ⁊ expoſitionē Philoponi ſm q̄s lr̄am interp̄tati ſumus/ h̄ in loco ſupeſt videre expōnē Auer. Circa quā cōmētū diuido ī duo: qm̄ primo ꝓponit intētionē lr̄e: ex qua patebit alius exponēdi modus ab eis. 2^a ibi. [Et nos.] ꝓſeqtur: inqt in p^a [Cū demr̄auit cām pp quā hec ſcia dꝫ eſſe magis honorabilis ⁊ p̄cedēs alias ſcias nobilitate/ īcepit ēt demr̄are vtilitateꝫ huius ſcie dicēdo ⁊c̄.] Ecce quō Auer. vult Ariſto. hic demōſtrare huius ſcie vtilitatē ad alias ſcias: ⁊ huius expoſitionis cā eſt/ qm̄ ꝑ rei dicēde laudtionē, ⁊ vtilitatē ſtudioſi in amorē ſcie alliciunṫ: ꝑ rei dicende difficultateꝫ ignaui dehortanṫ, ſic fecit Ariſto. pmo. nāqꝫ laudationeꝫ/ poſt h̄ iuuamētū enarrauit aīe. 3° in loco. ibi [Oino ⁊ penitus] difficultatē dicet, vt pigriores dehortenṫ, vt hāmonius inquit. [Et nos videmus] hoc in loco exeqṫ. Et duo facit. ꝓ lr̄aꝫ cōmētaṫ. 2^a ibi. [Et debes ſcire] digreſſionē facit pulchrā. Et vꝫ mihi ipſum duos itelligere ſyll'os. pmꝰ eſt ꝓbās sciaꝫ de aīa ad oēꝫ v̾itatē ꝯferre. Scōs eſt ſciaꝫ aīe eē neccīā ad ſciam nālem. p^m nō explicat: ſed ipꝫ ex lr̄a ſupponit ⁊ lr̄e tm̄ q̄dā v̾ba exponit: q̄ patent. 2^a ibi [Deide dedit cām] tāgit 2^m. pmus itaqꝫ componiṫ h̄ mō, oīs ſcia, cuius ſubti cognitio ꝯfert ad oēm v̾itatē, eſt iuuās ad oēs ſcias. Sed ſcia de aīa eſt ſcia, cuius ſubti cognitio confert ad oēs v̾itates. ḡ ſcia de aīa iuuat ad oēs ſcias huius. narrat Ari. tm̄ minorē. ⁊ Auer. in digreſſione declarabit illā/ maioreꝫ ſupponit. Scōs ſyll's cōponiṫ ſictoīs ſcia iuuans ad maximā ꝑtē ſcie nālis/ iuuat ad ſciam nāleꝫ: ſꝫ aīe ſcia iuuat ad ſciam aīaliū: que eſt maxima ꝑs ſcie nālis. ergo ſcia de aīa iuuat ad ſciam nālem. huiꝰ tāgit minorē. d. ⁊ cā in h̄ ē, qꝛ cognoſcere de aīalibꝰ eſt maxīa cognitio ꝑtiū nāliū. Deide ꝓſyllogiçat minorē/ ⁊ pōt cōponi ſictoē id/ qḋ eſt tanq̄ꝫ pn^m aīaliū/ iuuat ad ſciaꝫ aīaliū. Sed aīa eſt tanq̄ꝫ pn^m aīaliū/ ⁊ hanc minorē ponit in lr̄a. ꝯcludit ꝯcluſionē. d. vn̄ neceſſariū eſt, vt ſcire de aīa ſit neccīū in cognitionē aīaliuꝫ: nō tm̄ vtile. ⁊ ſic pꝫ pmus ſill's/ ⁊ ſcōs: ⁊ ambo ponunṫ in lr̄a Ariſto. ⁋ Et debes ſcire.] In hac ꝑte Auer. digreſſioneꝫ tangit/ quā oēs greci faciūt, vt Themiſtius hic, ⁊ Simplicius, ⁊ hāmonius. inducit aūt digreſſionē. Auer. hic, vbi tria facit. ꝓ oſtendit quō hec ſcia iuuat ad ſciam nālem. 2° quō iuuat plibus ſpāl'r. 3° quō iuuat vl'r oībus ſciētijs humanis. Inducit aūt hāmonius hanc digreſſioneꝫ ex litera Ari. h̄ mō. d. Deinde inqt. ⁊ ad oēm v̾itatē nō minimū hr̄e momēti. i. ad totā phiā. Idē nāqꝫ v̾itatē dicere/ ⁊ phiā: qm̄ ⁊ re vera ſapia v̾itas eſt: nihil. n. in ea falſi. q̄re ſi ad totam phiam ꝯducit: expedit: palam/ ꝙ ad moralē ⁊ theologiam ac nālē: cū ſint phie ꝑtes. vult itaqꝫ hāmoniꝰ hāc digreſſionē eſſe neccīā, qm̄ Ari. minorē ſyll'i nob̄ ideclaratā relinqt: iō opus eſt nobis declarare quō hic ꝯducit qḋ Auer. partitus ē in tres modos: lꝫ nullus expoſitoꝝ id fecerit. 2^a ibi [Scōs eſt.] 3^a ibi [Tertius v̾o. Proponit ergo hoc ⁊ inqt debes ſcire ꝙ iuuamentū ſcientie anime ad alias ſcientias īuenitur tribus modis/ quos ſucceſſiue declarat. ⁊ primo p^m, ⁊ inqt: vnꝰ ſyll's/ q pōt ſic cōponi. oīs pars nobiliſſima alicuiꝰ totius iuuat illud, ⁊ in eēndo, ⁊ cogne. hāc tāgit. d. quoꝝ vnus eſt ſm ꝙ eſt pars illius ſcie: immo nobiliſſima ꝑtiū eius. minor eſt/ ſꝫ ſcia aīe eſt pars/ imo nobiliſſima ꝑs ſcie naturalis: ⁊ hāc ponit. d. ſicut hꝫ diſpōnē cuꝫ ſcia nāli. pōt ꝯ ꝯduci: ḡ ſcia de aīa/ iuuat totā ſciam nālem. minoreꝫ ꝓbat. d. n. ꝑ qm̄ aīalia ſunt nobiliſſima corpoꝝ gn̄abilium ⁊ corruptibiliuꝫ: aīa eſt nobilius oībus q̄ ſunt in aīalibus. ergo aīa eſt nobiliſſimum oīum. ⁊ ſic pꝫ qual'r nobiliſſima pars ſcie nālis eſt ſcia de aīa. ⁋ Debes ſcire vt Ariſto. inquit 5° metaphice. ⁊ ſm rōnē accidens toto prius. vt muſicuꝫ: muſico hoīe: cuius rōnē dicit. non enim eſt ratio tota ſine parte. eſt ergo ſenſus ꝙ cognitio partis confert ad totius īſpectionē: qm̄ nō eſt ratio ⁊ diffinitio totius ſine ꝑte. et h̄ genus vtilitatis ꝺclarauit Auer. in ꝓhemio phicoꝝ. T. c. 16 ⁊ tu vide eū ibidē. ⁋ Debes ſcire ſcōo ꝙ mūdus continet tot, quot aīal: quecūqꝫ enim ſunt in mūdo/ ſunt in animalibus. in mūdo corpora celeſtia: elementa, ⁊ hoꝝ accn̄tia, ⁊ aīa ſeu ſpūs: quā expoſui. ſil'r ⁊ in animali ſenſus locū corpoꝝ celeſtiū tenent, humores locū elementoꝝ, ⁊ aīa locus ſpūs. quare cū aīa ſit qḋ nobilius humoribꝰ: ſenſibilibꝰ accidētibus, relinqṫ aīam nobiliorē eē omnibꝰ q̄ ſūt in aīali. ⁊ ſic pꝫ dictū Auer. hic. Primus ergo modus iuuādi manifeſtus eſt. ſ. ꝓut eſt pars/ imo nobiliſſima pars phie nālis. ⁋ Scōs eſt.] Hoc in loco ponit modū quō iuuat ſcientijs ſpāl'r. ſ. ꝓ morali. 2^a ibi [Diuinus aūt.] declarat quō ꝯfert metaphice. ꝓ ḡ ꝓponit h̄. d. ſcōs eſt qꝛ dat pluribꝰ ſciētijs pl'a pn^a: vt ſcie morali. ſ. regendi ciuitatē, ⁊ diue. i. metaphice. [Moralis. n.] hoc in loco declarat illud: ⁊ inueni vnū Expō cuiuſdam. hoīeꝫ exponere hūc locū: ꝙ ꝓpōit ꝙ finis eſt duplex. quo, ⁊ gr̄a cuiꝰ, vt diſtiguit Auer. 4° celi. Finis gr̄a cuiꝰ hoīs eſt Cō. 22°. ipſe deꝰ, finis q̄ ipſe hō eſt in deū: eſt ipſa itellectio qua hō deꝰ efficiṫ, ⁊ ꝯiūgiṫ ei, vt 10° ethicoꝝ poniṫ. Dicit ergo iſte Ca. 10. hō/ moralis. n. ſuſcipit ab hac ſcia vltimū ſinē hoīs in eo ꝙ hō. i. finē gr̄a cuiꝰ ⁊ ꝑ ideſt: ſciaꝫ. i. declarationē ſue ſubē. i. diffōnis illiꝰ que ſit: declarabiṫ. n. in h̄ libro: qm̄ motor primus abſtractꝰ eſt intell's, vt dicit Auer. 2° celi. ⁊ ī 3° huiꝰ. Cō. 61°. ⁋ Pōt ⁊ exponi, vt dicit iſte homo aliter, per finē. ſ. finem Cō. 5°. q̄: qm̄ h̄ declaraṫ qḋ ſit itellectio que eſt finis quo: ⁊ ꝺclaratur ſcia eſſentie intellectionis. i. definitio eſſentialis intellectionis: quō ergo hec ſcia iuuat moralem manifeſtū eſt ex his. ⁋ Sed hec expoſitio eſt purus error qm̄ vt Alexan. Reprobatio. ait in prohemio prioꝝ, oīs ſcia eſt gratia dei, ⁊ vt ei q̄ꝫtum poſſumus aſſimilemur. ergo hoc iuuamentuꝫ non eſſet accōmodatū morali, ⁊ maxime regēdi ciuitatē, vt Auer. ait. ⁋ Preterea vt Aui. ait ī 9° meta^ce: finis q̄ vnimur deo ē ſpeculatiuus: ſed finis moralis nō eſt ſpeculatiuus: ſed vt boni fiamus, vt Ariſt. ait ꝓ ethicoꝝ. Ca° 7°. ⁋ Preterea In li° phicoruꝫ declaraṫ ꝙ primus motor ſit ſub̄a abſoluta: indiuiſibilis ⁊ eterna. ergo nō magis hec ſciētia declararet diffinitionēꝫ primi motoris qui eſt finis gr̄a cuius q̄ꝫ liber phicoꝝ. Ca° 5°. ⁋ Preterea. Scīa moralis triplex ē mōaſtica: q̄ i. x. tradiṫ libris ethicoruꝫ, ⁊ politica: que traditur in 8° politice: ⁊ in economicā que tradiṫ in duobus. mō hec ſciētia nō magis declarat qḋ ſit finis hoīs in eo ꝙ hō. ſcie regendi ciuitates q̄ꝫ alijs. ⁋ Preterea. deꝰ vel eiꝰ ſpeculatio nō vꝫ finis hoīs Cō. 38°. in eo ꝙ hō/ cū ſit ꝯueniēs omnibꝰ ſepatis, vt Auer. ait. 12. Expō ꝓpria. meta^ce. vide. ⁋ Cōſueui olim Joan. expōnē narrare quam in q̄ōnibꝰ ponit, mō aūt ad meā trāſeo expōnē. Dōm pmo

ꝙ hō eſt cognoſcitiuꝰ, ⁊ eſt appetitiuus, ⁊ ideo duo fines ſibi debenṫ vnꝰ quidē, vt cognoſcitiuus eſt, ⁊ eſt cōtēplatio

Ca. 13. ⁊. 16 pme veritatis. alius/ vt appetitiuus eſt, ⁊ eſt opari ſm virtutes, vt Ariſt. ait primo ethicoꝝ. ⁋ Scōo debes ſcire ꝙ oīs ſpeculatiuo ſumiṫ a forma: hꝫ aūt hō formā ſenſitiuā, iō pōt accipi in eo ꝙ aīal: hꝫ ⁊ intellectiuaꝫ/ ideo poteſt accipi in eo ꝙ homo. i. in eo ꝙ ſpeculatiuus/ ⁊ appetitiuꝰ. ⁋ Tertio debes ſcire ꝙ in diffinitione cuiuſlibet accidentis poniṫ genus/ ⁊ poniṫ ſubm loco dr̄ie ꝓprie, vt colligiṫ

Cō. 14° 7° metaphice. ⁊ alibi. ⁋ Ex his ſumiṫ huius loci declaratio: vult. n. Auer. ꝑ vltimū finem hominis in eo ꝙ homo opationē ſm virtutes: hec. n. operatio optima ei cōpetit nō inquātū aīal: ſed iquātū homo/ vt dixit: modo operatio optima ſm virtutes declaraṫ in libro de aīa q̄ꝫtū ad genus ⁊ dr̄iaꝫ: qm̄ genꝰ eiꝰ eſt opatio aīe. oīs. n. operatio ſm virtutes/ eſt operatio aīe, ⁊ nō ecōtra: dr̄ia vero ē potētia aīe/ vt ſenſus: cōcupiſcibilis virtus: tēperantia enim attenditur in ſenſibꝰ qua eliguṅṫ actus tēperati: definiṫ itaqꝫ felicitas que eſt vltimus finis ſic, felicitas hoīs/ eſt operatio anime exiſtēs in oībꝰ aīe potentijs ſm moderationē oīum actuū illaꝝ: modo in hoc libro declaraṫ genus. ⁊ declaraṫ dr̄ia. ſ. potētie aīe quot ſunt, ⁊ que ſint, ⁊ quō ſint. ergo in h̄ libro declaraṫ eſſentia ⁊ diffinitio felicitatis moralis: nihil enim eſt rei diffinitio niſi rei eſſentia: ⁊ hoc modo pōt colligi hec

Ca°. 18 diffinitio primo ethicorū. vide. vbi diſtinguit de potentijs aīe. Hec aūt felicitas potius attribuiṫ politico/ q̄ꝫ iconomico/ ⁊ monaſtico: qm̄ iconomia ⁊ monoſia partes ſunt politice, vt Ariſt. innuit ꝓ politice. inqt ergo Auer. moralis. n. ſuſcipit ab hac ſcia vltimū finē hoīs in eo ꝙ homo. i. ꝓut appetitiuus eſt rōnali appetitu, ⁊ declarat quō ſuſcipit. d. ⁊ ſciam ſue ſub̄e que ſit. i. ⁊ diffōnē illius operatiōis virtuoſe: qꝛ genus ⁊ dr̄ia hic declaranṫ. ⁋ Et hec eſt mens Themiſtij a quo forte Auer. accepit. Dicit. n. hic [Ac virtutes quidē negotioſas, actuoſaſqꝫ facilius ꝯſequemur: ſi ſub̄aꝫ atqꝫ vim aīe, cuius ille ceu decora quedā honeſtamentaqꝫ ſunt, habuerimus perſpectā, ⁊ cognitā,] Ecce quō vult ꝙ hec ſcia ꝯferat morali, ꝓut declarat ſubm virtutū/ cuius vritutes ſunt ornamenta/ ⁊ decora. eſt aūt illud ſubm oēs potētie aīe. ⁊ ſic hec ſcia declarat dr̄iam diffinitionis vltimi finis. ⁋ Et ēt hec mēs. Philopponi: inqt. n. ad moralē quidē ꝯducit/ qm̄ ipoſ'e nr̄os exornare mores virtutes aīe nō ꝯſiderātes, vt ipſe in ethicis inquit. Preterea poſt multa ait/ rurſus de moribus faciēs v̾ba, atqꝫ ordines virtutuꝫ conſiderās diſputabit de ſuijpſius ptātibus, quarū ſunt v̾tutes: ⁊ hāc expōnē potes colligē ex primo ethicoꝝ vide.

Ca°. 18 Expoſitio Joā. ⁋ Diuinus autē.] hoc in loco inducit quō hec ſcia diuine aliquid accōmodat: ⁊ Joānes Jan. inquit in q̄ōnibꝰ eius, ꝙ in hoc libro declaraṫ ſub̄as abſtractas eſſe: ⁊ eas eſſe intelligentes. ḡ diuinꝰ duo accipit ab hac determinationē. ſ. q̄ōnis an eſt: ⁊ q̄ōnis qꝛ ē. ⁋ Sꝫ hec explanatio erronea vꝫ primo quidē/ qm̄ nulla ſcia, demōſtrat ſub̄as abſtractas eē: niſi liber octauꝰ ꝑ viā motꝰ eterni: vt Auer. teſtatus eſt in primo auditus nālis. ⁊ in his que de ſub̄a orbis inſcripſit.

Cō. vlt° Capite. 3°. ⁊ in 8° auſcultatorio. ⁊ 11° ſcie diuine, ⁊ amplius in locis fere innumeris. ⁋ Preterea Inquit Auer. h̄ i loco, diuinū ſuſcipe ſub̄aꝫ ſui ſubti. mō ſub̄a rei, diffinitio eſſe eius vꝫ. ḡ

Cō. 3°. nō tm̄ hoc in libro q̄ōnis ſi eſt/ ⁊ qꝛ eſt debuit Joānes com

Cō. 5°. mentari explanationē: ſed qui eſt. ⁋ Ideo viſum eſt mihi

Expō ꝓpria. dicere ꝙ ſub̄e abſtracte, vt cadūt ſub rōne ꝯſiderādi metaphica, debent hr̄e eſſe abſtractū ſm eſſe a mā. ⁊ ſic i libro phicoꝝ q̄ō an ſunt ſub rōne metaphica declaraṫ: ⁊ qꝛ q̄ō qḋ eſt q̄ōnis ſi eſt/ ſupponit ſol'onē: iō poſt q̄ꝫ q̄ō ſi ſunt terminata eſt in libro auſcultatorio: h̄ in libro q̄ōneꝫ quid eſt/ terminare conaṫ: ſed qꝛ ſub̄e abſtracte non ſunt diffinibiles veriſſima diffōne, cum nec ſub gn̄e vniuoco nec dr̄ia ca

Cō. 39° dant, vt in. 12. meta^ce colligiṫ, ſi qua diffinitio eis accōmodaṫ videbiṫ eſſe per propria: que Auer. ibidem attributa noīat: ⁊ h̄ i li°: vt Auer. ait huiꝰ tertij. ⁊ 61° ſcōi celi quādā colligimꝰ p̄dicatorū cogeriē/ quā diffōnē eoꝝ abſtractorū appellare poſſumus lato noīe. hic igiṫ ꝑ ſubm pncipalē partē ſubti metaphice itelligit: ⁊ ꝑ diffōnē attributoꝝ ꝯgeriē audit. pōt ergo cōgeries illa eſſe ſub h̄ mō, ſub̄a abſtracta eſt intell's intelligēs ꝑ ſuā ſub̄aꝫ: nō depēdēs a corpe in opōne itellectiua: intelligēs ſe, ⁊ ſupiora/ ⁊ inferiora ꝑ ſuā eſſentiā: ⁊ multa alia attributa eis colligēdo/ q̄ hoc i libro inuenimꝰ, diffōnē faciemꝰ pfectiorē. inqt ergo Auer. diuinꝰ aūt ſuſcipit ab ea/ ſub̄am. i. diffōnē ſubti ſui. i. pncipalis ꝑtis ſubti: cuius rōnē iquit/ hic eniꝫ declaraṫ ſub̄as abſtractas eſſe itellectas. i. intell's: qḋ ſumiṫ tāq̄ꝫ genꝰ: ⁊ alia multa decl'anṫ ꝺ cogne diſpōnū ꝯñtiū. i. attributorū neceſſario ſequētiū intelligētia/ in eo ꝙ eſt intelligētia ⁊ intell's: ⁊ per ꝯñs multa loco dr̄iaꝝ, vt ego dixi. h̄ ergo ſcia morali finē, ⁊ metaphice ſubm cōmētaṫ: q̄re nimirū eā iuuamentuꝫ ꝓ hēṫ eis vꝫ. ⁋ Tertius v̾o.] Hoc i loco iuuamētū cōe oībꝰ conducit, ⁊ inquit. Tertius vero eſt cōe iuuamētū: ⁊ eſt facere acq̄rere confirmationē in primis principijs: qm̄ ex ea acquiriṫ cognitio cāꝝ primaꝝ ꝓpōnū: ⁊ cognitio alicuius per ſuaꝫ cām eſt magis firma q̄ꝫ ſui eſſe tm̄. ⁋ Sed obijcies/ qm̄ pn^a ſunt ꝓpōnes imediate qbꝰ nō eſt altera por. Obio. ergo nō pōt hr̄e cām. ⁋ Huic q̄ōni dixit qdā hō: ꝙ pn^a prima pn̄t dupl'r conſiderari. vnomō vt ex terminis veritatē Rn̄ſio cuiuſdā. hn̄t: ⁊ ſic nō hn̄t cām. alio mō vt nos eis aſſentimus: ⁊ ſic hn̄t cām. ſ. aſſenſus, ⁊ nō veritatis: nō enim verificatur per cām aliquā: ſed bene aſſentimꝰ eis per lumē intell's agētis qḋ in hoc libro declaraṫ. ⁊ iō ait ⁊ eſt facere acquirere ꝯfirmationē in primis principijs: ⁊ non dixit facere acq̄rere v̾itatē. Reprobatio. ⁋ Cōtra hec: qm̄ non tm̄ lumen eſt cā aſſenſus principioꝝ, immo ꝓpōnū mediataꝝ: ergo nō tm̄ cā pricipioꝝ immo ꝓpōnū declaratur hic. ⁋ Preterea. Lumen prime cāe eſt fortius: ergo magis erit cā huius aſſenſus: ergo non tm̄ hic, immo ⁊ ī metaphica dabiṫ h̄ iuuamētū. ⁋ Preterea. Non aſſentimꝰ pmis principijs niſi mediāte ſenſu, vt dicit Auer. 8° phicoꝝ. ergo ⁊ liber de ſenſu ꝯfert hoc cōi iuuamēto. ⁋ Debes ergo ſcire q huius loci expōnē dedit Themi. primo poſte. ⁊ Joā. philoponus ibideꝫ. ⁊ hoc in loco Cō. 22. ⁊. 26. Expō ꝓpria. ego expono ſic/ qm̄ propoſitio mediata/ ⁊ imediata h̄ mō cōueniunt. ſ. qꝛ ambe ſunt necīe: hoc. n. inquit ⁊ Ariſto. in poſterioꝝ ꝓ. ⁊ inqt. Manifeſtū eſt aūt, ⁊ ſi ſint ꝓpoſitiōes vl'es. i. neceſſarie ex quibus eſt ſyll's, ꝙ neceſſe eſt cōcluſionē eſſe perpetuā. i. neceſſariā: ⁊ pp hoc/ ⁊ ꝓpoſitio demōſtrans, ⁊ demōſtrata ambe debēt eſſe necīe: ꝓpoſitio itaqꝫ mediata hꝫ cām ſue neceſſitatis priorē: que eſt altera ꝓpoſitio prior. v̾. ḡ. pmiſſam: pmiſſa eniꝫ eſt cā ꝯcl'onis/ tā quo ad neceſſitatē, q̄ꝫ quo ad veritatē: q̄ꝫ quo ad euidētiā. Ex h̄ ſequiṫ dr̄ia inter mediatā ꝓpōnē/ ⁊ immediatā: qm̄ mediata hꝫ alterā priorē a qua dependet in eſſe neceſſario ⁊ in eē cognita: ſꝫ immediata nō hꝫ alterā priorē pp quā ſit vera. vn̄ nō dr̄ imediata eo qꝛ careat cā ſue veritatis ⁊ ſue neceſſitatis: ſed qꝛ caret cā que ſit propoſicio prior ſue veritatis ⁊ ſue neceſſitatis. ⁊ iō Ariſto. inquit. ꝓpoſitio immediata eſt propoſitio qua non eſt altera propoſitio prior: ⁊ non dicit qua nō eſt altera cā prior. ꝓpoſitio ergo immediata pt hr̄e cām ſue veritatis, ⁊ ſue neceſſitatis, ⁊ ſue euidentie: q̄ eſt intellectus agens: ⁊ nō propoſitio prior ea. ⁊ h̄ Ari. iqt ꝓ poſterioꝝ. pn^a cognoſcimꝰ quo terminos cognoſcimꝰ. Ca° 3°. qḋ Themiſtius exponit ibidē hoc mō, ꝙ ea cā/ qua terminos cognoſcimus, ea pn^a nobis perſpicua fiūt, ⁊ vera: modo illa cā eſt mēs. i. intell's. ergo vult nos. ſ. cognoſcere pn^a intell'u: quo terminos cognoſcimꝰ. ergo immediata ꝓpō nō eſt, eo qꝛ careat omni cā ſue veritatis: ſꝫ qꝛ careat ꝓpōne priori, qua poſſit cōcludi eius necītas: ⁊ inoteſci eiꝰ v̾itas: ⁊ huic ꝯſonat v̾bū Ari. ꝓ poſteriorū. vbi inquit. Dico autē Ca° 9°. pn^a in vno quoqꝫ gn̄e que cuꝫ ſint, nō ꝯtingit demonſtrare. i. que nō pn̄t demr̄are ipſa eſſe vera, per aliam priorem

ꝓpōnē. ¶ Ad ꝓpoᵐ ergo dōm ꝙ qꝛ in libro de aīa declaraꝛ intell's agēs, qui eſt cā veritatis ꝑncipioꝝ, iō ꝯfert iuuamēto cōi: qꝛ cognitio rei ꝑ ſuā cām: nō q̄ ſit ꝓpoſitio prioꝛ, eſt maioꝛ ſui eſſe tm̄. ¶ Ad formā ꝗōnis cū dr̄ hn̄t cāz, ego concedo, ergo pn̄t demonſtrari ꝑ illā. nego arguᵐ: ſed opꝫ addere hn̄t cām que eſt ꝓpō prioꝛ ea vel ex ea pōt fieri ꝓpō prioꝛ: ergo pn̄t demrari. mō intell's agēs nō eſt propoſitio prioꝛ, nec ex eo fieri pōt ꝓpoſitio prioꝛ primo pnᵒ: ideo non pōt primū prinᵐ demonſtrari. Et ſic pꝫ hic locus.

COMMENTARIVM

1ᵃ expō.

Hec pars dupliciter introduci pt̄, vt in collectaneis obſcure legit̄. Primo qdem ſm Themi. qui voluit Ariſtotelem hic ꝑ tertiā rōnē captare ꝛ audientiū, ꝛ legentiū beneuolētiā. ꝓbauit. n. hāc excellere alias facultates, ꝛ conſtantia reꝝ ꝯſideratarū excellentia: ꝛ ex his duobus in proximo textu captauit beneuolentiā: nūc tertio eā captat ex vtilitate: quatenus hec cōfert ad oēs ſpeculatiuas ſcias, ꝛ maxime ad ſciaꝫ nālē: cū aīa ſit aīaliū pnᵐ: de quibus eſt potiſſima pars nālis ſcie: hanc expōnēꝫ Thomas noſter ſequit̄: ꝛ Neoterici fere oēs.

2ᵃ expō

¶ Alij greci magne auctis viri dixerūt Ariſtotelem hic ꝓbare alteꝝ eoꝝ: que ꝓximo textu accipit: accepit. n. hanc ceteras ſcias excellere conſtātia ſubtiꝫ: nūc ꝓbat, qꝛ hec ſcia: que de aīa eſt, cōfert ad oēm veritatē: que in alijs ſciētijs traditur, potiſſimū ad ſciam nālēꝫ: cuius magna pars eſt ea pars, que de aīalibꝰ eſt, quoꝝ aīa eſt pnᵐ.

De cōſideratiōe vboꝝ.

¶ Quo vō ad vba attinet in collectaneis dicebamus ſciam de aīa hic ab Ariſto. appellatā eſſe cognitionē ipſius: que grece eſt γνῶσις. gnoſis, ꝛ nō ſciaꝫ. qꝛ hi potius fide maioꝝ ꝑ modū cognitiōis, quā demrōne ꝑ modū ſcie, ꝛ qꝛ hec aīe cognitio eſt parua: hac rōne dixit vꝫ ꝓficere: qꝛ quatenꝰ ꝑua eſt, nulli ꝓdeſſe pōt, attn̄ quātulacūqꝫ vꝫ ad oēm veritateꝫ in alijs ſpeculatiuis ſcientijs traditā, vtilis. Cū vero dixit [multū.] in collectaneis rōnē aſſignauimus: qꝛ lōge magis hec que de aīa ſcia eſt, confert alijs, q̄ꝫ alie huic. Melius aūt dicendū eſt eū dixiſſe [multuꝫ] ꝑꝑ veteꝝ opinionē, q exiſtimarūt aīam eſſe oīa, quo ꝯceſſo ſequit̄ ſciam de aīa ex toto prodeſſe ad oēꝫ veritatē. Propterea addit contra hos non ex toto cōferret ſed multum: quatenus eſt oīa intentionaliter, vt dicemus. Dixit [marie aūt ad ſciam de nā] quaꝫ greci phyſicen appellant, qꝛ ſcie nāli eſt vtilis, ꝛ necīa. Alijs vero vtilis, non tn̄ necīa. Verbū [tāq̄ꝫ] grece eſt οἷον, latine ꝛ tanq̄ꝫ, ꝛ q̄ſi. Verū plꝫ diuo Thome hoc ꝟbū οἷον, ion, ideſt tāq̄ꝫ, teneri expreſſiue, pro vere, vt ſit ſenſus, eſt enim vere principiū animaliū. In collectaneis aūt dicebamus verbum tanq̄ꝫ teneri diminutiue, vel qꝛ nōdū hoc pꝫ, niſi ex libro 2ᵒ. vel qꝛ qꝛ non tota aīa eſt aīaliū pnᵐ ſm Auerroicam fictionē: qꝛ nō ſm intellectū. Quā rē nō acceptamus: qꝛ Ariſt. non de aīa itellectiua loquit̄: ſed de aīa cōi ad oēs anime ſpecies.

De qua aīa loqt̄ Ari. qō iter grecos iter ꝑetes.

¶ Aīaduerte tn̄ ꝙ in collectaneis longā digreſſionē fecimꝰ, de qua aīa loqt̄ Ariſto. vel quo mō de aīa loqt̄, an ſꝫ rōnem gn̄alē, an de aīa mūdi: que eſt hoīs intellectus ſm Themiſtiū, Theophraſtū, ꝛ Auicēnā. Theophraſtus, quē Themiſtius imitari vꝫ, de mundi anima Ariſtoteleꝫ loqui aſſerit, dum ait ipſius cognitioneꝫ ad oēm veritatē ꝯferre.

pᵃ expō. Obiōes.

Mouet̄ qꝛ Ariſto. reprobat plura Platonis dicta de anima in Timeo. Modo in Timeo de anima mundi Plato dicit, ergo ꝛ Ariſto. hic. ¶ Contra hanc expōnem obiecit Grecus interpres, qꝛ tunc anima non eſſet maioris conſtātie. Aīa. n. mdi incerta eſt. ¶ Preterea. Aīa mūdi ē deꝰ, lꝫ ergo ſcientia non eſſet minoꝛ metaphīca, ex quo vtraqꝫ eſt de deo.

2ᵃ expō.

¶ Propterea alr̄ dicebat (vt i collectaneis diximꝰ) Ariſtotelem locutum eſſe de aīa illaꝛ que eſt mens, hoc eſt de anima humana: que eſt intellectiua. Hec enim omnibus mundi rebus antiſtat, non aūt diuinis ſubſtātijs: de qbꝰ eſt diuina ſciētia. Quā expōnē Albertꝰ imitat̄. ¶ In collectaneis aūt vtrāqꝫ expōnē ſuſtinebamꝰ: qō lōga digreſſiōe fecimus.

Expoſitio opiōis theophraſti.

¶ At breuiꝰ ꝛ dilucidiꝰ, ſm Theophraſti expoſitionē dicimus ſciam de hac mūdi aīa oībꝰ alijs ſciētijs preſtare, nō aūt diuine: qꝛ ſcōm Platonē adeo ꝓficiſcūtur dijs theoſcōi, ab his aīa mūdi: e qua oēs res huius mūdi. Deus aūt eſt lux prima, e qua angelica nā ꝓficiſcit̄, vt lumen primariū, ab hac nā ꝓficiſcit̄ anima mundi, vt lumen ſecūdariū, ab hac res proficiſcuntur huius mūdi, veluti coloꝛes: que ſeries docet mundi animaꝫ antiſtare oībus rebus mūdi, poſtponi vero ad diuinas ſubas oēs. Pꝫ igit̄ qūo ſꝫ hāc expoſitionem hec ſcia oēs excellat nobilitate ſubiecti ꝑter diuinā. Qūo vero ꝯferat ad oēs veritates, declarabamꝰ ēt qꝛ ipſa in reditu ideas oīum reꝝ quaſi formas ſuſcepit, q ergo eā ſic ideis formatā intelligeret, veritates oīum rerū intelligeret. ¶ Ex hac expōne pꝫ ꝑmo qūo aīa ſit nobilioꝛ oībus, exceptis diuinis ſubſtantijs, naꝫ ab ipſa velut a lumine ſecundario proficiſcunt̄ hec quaſi coloꝛes. ipſa vero a dijs ſcōis quaſi a lumine primario qui a deo proficiſcunt̄ q̄ſi a luce. Pꝫ ſcōo qūo ſic maioꝛis ꝯſtantie, nā eſt ita ipſa rebus conſtantioꝛ: quibꝰ mundus conſtat, ſicut lumen ſecūdariū cōſtantius coloꝛibus, veꝝ inconſtantioꝛ dijs ſōis, ſicut lumen ſecundariū ꝑmario incōſtantiꝰ. Pꝫ tertio qūo ad oēs veritates ꝯfert, qꝛ cū ſit oībꝰ ideis formata, q ipſaꝫ intelligeret veritates oēs intelligeret: que per ideas deprehendunt̄. ergo quo ipſa eſt oīum reꝝ mundi cā, eſt nobilioꝛ oībus, exceptis rebus diuinis, e quibꝰ cauſat̄: quo vō ipſa ſubit rōnem ſcōarij luminis, ꝛ res mūdi rōne coloꝛū, eſt ceteris ꝯſtantioꝛ, quo cognitio eius eſt cognitio omniuꝫ ideaꝝ, confert ad oēꝫ veritatē.

Expoſitio opīonis grecorum.

¶ Quo vō modo ſꝫ alioꝝ grecoꝝ expōnē aīa cūctis rebus mundi ꝑſtet ꝛ magis conſtet, ꝛ oībꝰ veritatibus proſit: lꝫ obſcure in collectaneis diximus, dilucide dicamus, ꝛ nūc: humanā. n. animā nobiliorem eſſe oībus rebus qbus mūdus ꝯſtat eo pꝫ: qꝛ intell's, qui eſt eius nobiliſſima pars oībꝰ mūdi partibus antiſtat. ¶ Cōfert vero oībꝰ veritatibus: quatenus eſt oīa intētionaliter: quo. n. aīa intētionaliter eſt res celeſtes, eius cognitio confert veritatibus: que in metaphīca ſunt: quo eſt intētioālr̄ res corruptibiles, eius cognitio ad oēs phyſicas veritates confert, quo vero ipſa intētionalr̄ eſt res moꝛales, eſt illaꝝ ꝓuidentia: ꝛ eius cognitio ꝯfert ad oīa moꝛalia. q vō ipſa cognita, cetera cognoſcunt̄ ꝛ nō ecōtra: eſt cunctis alijs conſtantioꝛ, excepta diuina nā hoc pacto expōnes iſte nunc ſit dilucidate.

Reprobatio expoſitionum.

¶ Sꝫ vtraqꝫ eſt ex Ariſtotelis mentē, ꝛ vtraqꝫ eſt ficta, ꝛ non vera, vtraqꝫ rhetoꝛica, ꝛ nō ſcientifica qō probare eſſe ſtultū.

3ᵃ expō oīum.

Quare dicamus eū loqui de aīa in cōi, de hac. n. ait eius cognitioneꝫ ad vītatē oēꝫ cōferre. de hac dixit, hiſtoꝛiā de aīa in primis ponemus: non enim cōſonū eſt, vt in tam paruo ſpatio equiuocet de aīa, ſi enim in proximo textu loqt̄ de aīa, vt eſt huius ſcie primū ſubꝫ: de ipſa eadē rōne in pn̄ti textu loquendū erat, cum ait eius cognitionē oībꝰ veritatibus ꝓdeſſe.

Excuſatio.

Quo vero modo ſcia de aīa hoc pacto ſumpta ſit maioꝛis conſtantie: ꝛ nobilioꝛ, ꝛ conferens ad veritatē oēꝫ, in collectaneis dicebamus: verius tn̄ Auerroes in cōmētario, ꝛ diuus Thomas in expōne dilucidarunt: ea enim que in collectaneis diximus Alberti ſunt, licet nō mala. ¶ Hactenus de collectaneis, que in textus expōne collegimꝰ, ꝛ de his que in cōmētario collegimus, dicamus.

In cōmētario conſideranda.

Sunt eniꝫ plura conſideratione digna, quoꝝ primū eſt, quid per veritatem. Ariſto. intelligat. Hāmonius ait eū per veritatē intelligere, phīam: que iō ꝟitas, qꝛ in ea nihil falſi eſt: ſub hac contineri dicit moꝛalem, theologiam ꝛ nālem.

ſm Auer. Quid ꝑ vītatē.

¶ Auerroes aūt per veritatē intelligit ſpeculatiuas ſcias: quaꝝ finis eſt veritas. Videtur autē Auerrois expoſitio melioꝛ: qꝛ moꝛalis non veritas, ſed actio finis eſt, hn̄ tn̄ Auer. i proſequēdo declarat hāc ſciētiā ꝯferre moꝛali ēt. nō qō ſit necīum ad textus expoſitioneꝫ, ſed bonitate doctrine, pretermiſit aūt declarare hāc ſciam conferre matheᶜᵉ, q̄ eſt vna ſpeculatiuarum, qꝛ declarādo hanc ꝓdeſſe oībus iuuamēto cōi, ſubintelligebat mathematicas.

Scōm qūo hec ſcia confert moꝛali. Que. Auer.

¶ Scōm vō eſt, quo mō ſcia de aīa cōfert moꝛali: vt oēs expoſitoꝛes dixerunt Themiſtius, Hāmonius, Philoponus, ꝛ Simplicius. Auerroes autem ait moꝛali cōferre quatenus moꝛalis ab hac ſcia ſuſcipit vltimū finem hoīs, quo homo eſt, ꝛ ſciam ſue ſube, que ſit. Supra quibus verbis in collectaneis diximus aliquos intellexiſſe hoīs finem cuius gr̄a, ꝛ quo, finē cuius gr̄a vt deū qd ſit. In hoc enim libro declarat̄ pᵐ motoꝛē abſtractū eſſe intellm̄, ꝛ reliquaꝛ finē vero quoꝛ qꝛ in hoc libro declarabit̄ qd ſit intellectioꝛ qꝛ deū intelligimus. Quā expōnē multis rōnibꝰ refutabamus: potiſſimū, qꝛ deus ꝛ intellectio: qua deū intelligimꝰ, non eſt finis propꝛius moꝛali: ſed cuiuſlibet ſcie, ꝛ ſic male Auer. addidiſſet. ſ. regendi ciuitates. Iſte enim finis ē cōis cuilibet parti phīe: nō tm̄ politice.

Alia expoſitio.

¶ Noſtra expoſitio ꝑꝑ hec erat, moꝛalem ſuſcipe finē hoīs quo hō eſt appetitiuus atqꝫ volitiuus, quatenꝰ accipit ab hac ſcia definitionē felicitatis. Eſt. n. felicitas hoīs quo hō eſt appetitiuus, operatio aīe exn̄s in oībus aīe potētijs ſm moderationē oīuꝫ actuū illaꝝ. modo omnes he partes in hac ſcientia declarantur. Ergo moꝛalis ſuſcipit ab hac ſcientia definitionē ſui finis, quatenus ꝑtes definitiōis felicitatis hic declarantur. dixit aūt ꝓprie moꝛaleꝫ hec ſuſcipe quo ad eā partē que dr̄ politica, qꝛ illa ambitu ſuo oēs cōplectit̄. Finis vero hoīs quo eſt cognoſcitiuus, non eſt finis moꝛalis, ſed metaphīci. iō ſi hūc hec ſcia declarat, vtilitatē ꝑbet ipſi metaphīce, quatenus illi declarat definitionem eius finis.

Dubō.

¶ Sed dubitatio emergit ꝯ verba Auer. ait enim qō moꝛalis ſuſcipit ab hac ſcia vltimuꝫ finem hoīs, in eo qō hō, ꝛ ſciam ſue ſube, que ſit. Modo hec vident̄ falſa, nam lꝫ ſuſcipiat ab hac ſcientia partes definitionis, que ſit aīe opatio, ꝛ quot ꝛ que ſint aīe potētie ex qbus cōſtat definitio: nō tn̄ accipit ab hac ſciētia finem definitū nec definitionē finis. ſ. ꝙ hoīs felicitas quo hō eſt appetitiuus, ſit opatio aīe ſm moderationē omniuꝫ actuū potentiaꝝ eius, cū nec finis, nec huius finis definitio in aliq̄ huiꝰ ſcie ꝑte tractet̄.

Expō diui Thome.

¶ Foꝛtaſſe hoc argᵗᵉ motꝰ diuꝰ Thomas voluit hāc ſciam ꝯferre moꝛali, non qꝛ declarat finē hoīs, ſꝫ qꝛ declarat potētias aīe, ſine qbus virtutes, de qbus agit̄ in moꝛali, itelligi nō pn̄t. Alteri. n. ac alteri potentia Ariſtoteles alterā, ac alterā virtutē prebet, ideo anteq̄ꝫ agat ipſe de virtutibꝰ, diſtinguit poᵃˢ, accipiēs ea, q̄ de potētijs dicta ſunt in libꝛis de aīa. ğ hec ſcia moꝛali cōfert, quo potētias aīe exponit, ſm diuerſitateꝫ quaꝝ attenduntur diuerſe vtutes: q̄re potius hec ſcia moꝛali cōfert, qꝛ declarat ſubm virtutū. ſ. aīe potētias, q̄ꝫ finē, qd ille ſit, ꝛ dubio procul hec eſt vā explanatio.

Defēſio expōnis Auer.

¶ Siqs tn̄ afficeret̄ expoſitione Auer. dicere poſſet multū differre accipere rē ꝛ definitiōeꝫ rei, ꝛ accipe definitionē rei tm̄ nō rem definitā, ꝛ accipere definitionē cōpoſitā ꝛ oꝛdinatā, ꝛ ea: ex qbus ipſa definitio ꝯſtat. Moꝛalis. n. nō accipit finem hoīs a pn̄ti ſcia, cum in nullo loco huius ſcie declaret̄ qd ſit felicitas: ꝛ ſic non accipit rem, nec accipit finis definitionē ſic cōſtitutaꝫ, cum nullibi de ea ſic ꝯſtituta in hoc libro agatur. Accipit aūt definitionē rei, qꝛ volēs definire felicitatē eaꝫ definit per illa que in hoc libro ſparſim declarant̄. moꝛalis. n. vt aīaſtico ſubalternus felicitatis definitionē cōplectit̄. Cū ergo Auer. ait. [Moꝛalis. n. ſuſcipit ab hac ſcia vltimuꝫ finem hoīs in eo ꝙ eſt hō, ꝛ ſciam ſue ſube, que ſit] niſi intelligat vbū [ꝛ] expoſitiue pro ideſt, erraret, nō eniꝫ moꝛalis accipit finem, ꝛ definitionē finis, ſed finē ꝛ ꝑ ideſt definitionē finis: nec accipit definitionē in ſe, ſed definit felicitatē ꝑ ea: que in h̄ libro tractant̄ diſperſim. In hoc eniꝫ libro diſperſim agitur nūc de operatione, que eſt genus moꝛalis felicitatis: nūc de potentijs, nūc de actibus, que ſunt dr̄e, ergo accipit definitionē quatenus, vt ſubalternus aīaſtico, congruat in vnā definitionem, ea que diſperſim in h̄ libro tractant̄: ex quibus ſit definitio felicitatis. Sic. n. exponēdo verba Auer. ſtare pn̄t.

Qual expoſitio Thome.

Expoſitio tn̄ diui Thome eſt melioꝛ, eſt enim accepta ex ꝟbis Ari. in libro ethicoꝝ, ꝛ nihil melius q̄ꝫ Ariſtotelē per Ariſtotelem exponere. Hec eniꝫ ſcia moꝛali ꝯfert quatenus in hac agit̄ de potētijs aīe, que ſunt ſubiecta virtutibus: de quibus agitur in moꝛali phīa: non enim parum rebus prodeſſe videtur ea ſcia: que ſubiecta rerum exponit.

Tertiū qūo hec ſcia prodeſt diuine.

¶ Tertium eſt qūo animaſticus confert diuino: cui Auer. reſpōdet dicens, qꝛ diuinus ſuſcipit ab hac ſcia definitionē ſui ſubiecti. Et nos in collectaneis per ſubiectum intelleximus principalem partē ſubiecti ſm communem modum loquendi de ſubiecto: ꝛ per definitionem, intelleximus rōnem conflatam ex attributis.

Dubitationes. pᵃ dubō.

¶ At nunc dubitationes occurrunt cōtra hec, primo quia ſi metaphyſicus ſuſcipit ab hac ſcientia definitionem ſui ſubiecti. In aliquo libro metaphyſice legeretur hec definitio. modo nullo in libro illam legimus. ergo nō ſuſcipit illam ab hac ſcientia. ¶ Secūdo ſi ab hac ſciētia metaphyſicus definitionē ſui ſubiecti: ꝛ a libro phyſicoꝝ ſuſcipit ſubiectū eſſe, nihil relinquitur conſiderandūꝫ de ſubſtantijs abſtractis.

3ᵒ

¶ Tertio octauus phyſicoꝝ liber vꝫ etiam hanc vtilitatem diuino prebere, tradit enim de deo multa attributa: vt ꝙ ſit abſtractus, ꝛ indiuiſibilis, ꝛ incoꝛpoꝛeus, ꝛ extra id genus, ex quibus poteſt dei deſcriptio confici, ꝛ ſic liber de anima non haberet hoc ꝓprie. ¶ He tres dubitationes requirerent longam diſputationem, quā nos in dilucidario confecimus, nūc vero breuibus de his pertranſibimus.

Solō pᵃ

¶ Pro dilucidatione ergo prime dubitationis, debes ſcire, ꝙ phi vtuntur hoc loquendi modo: quo Auer. hic vtitur. dicunt enim geometraꝫ ſumere a nāli phō ꝯtinuū diuidi in infinitū: ꝛ tn̄, videmus eoꝛuꝫ libꝛos. in quoꝝ nullo id legimus. Similr̄ dicunt metaphyſicū ſumere a phyſico ſubas abſtractas eſſe ꝛ in nullo metaphyſice libro legimus. Quare dicamꝰ per ſumere, phōs ſupponere, vel vti intelligere. Geometra enim ſumit continuum diuidi in infinitum: qꝛ ſupponit hoc, ꝛ aliqn̄ vtitur illo: ſic metaphyſicus ſumit ab hac ſcia definitionē ſui ſubiecti, ꝛ a libro phyſicoꝝ ſuū ſubiectū eſſe, qꝛ ſupponit hec, ꝛ qn̄qꝫ his, vt ſuppoſitionibus vtitur, ſi occurrit: hactenus de prima dubitatione.

Solō 2ᵃ

¶ Pro diſſolutione ſecunde, nōnulli ꝛ quidem doctiſſimi dixerunt metaphyſicuꝫ ſumere hec modo expoſito. ſ. illa ſupponendo, ꝛ aliqn̄ illis vtendo: ꝛ tamen vltra hec, que ſupponit ex his libꝛis, conſiderat quidditates ſubaꝝ ſeparataꝝ ꝛ in vlī ꝛ ꝑticulari.

Pꝛ:a pō

In vniuerſali quidem, quatenus illas conſiderat vt ens actus, bone, ꝛ id genus, quod eſt eas ꝯſiderare quo ad quidditates vl'es. In particulari vō, qꝛ ꝓpriū eſt metaphyſico ꝯſiderare abſtractum a motu ꝛ a mā ſenſibili. ergo ad illum maxime pertinebit ꝯſiderare qdditates eaꝝ ſubſtantiarū puras, q̄ ſunt ꝑ eſſentiā ſeparate, ꝛ in particulari. Metaphyſicus ergo ſupponendo ſubas abſtractas eſſe, ex libro phyſicoꝛuꝫ: ꝛ quid ille ſint deſcriptione collecta ex attributis in hoc libro conſideratia, conſiderat vltra hec quidditates illarum in vlī ꝛ in particulari eſſentiales.

Refutaᵒ

¶ Sed hec poſitio non videtur conueniens: primo quia metaphyſicus conſiderat quidditates in vlī non modo ſubſtantiarum ſeparataꝝ: ſed oīum rerum: ꝛ ſic ꝑ primū eoꝝ dictū nō hꝫ aliqd propꝛiū cōſideratum de illis. Scōm eoꝝ eſt oīno ambiguū, primo qꝛ ſubſtantie ſeparate non habent propꝛias definitiones: quia tūc eſſent in gn̄e contra Auerroē libro ſecundo de celo.

Cō. xlxᵒ

¶ Preterea. Si haberent quidditates, haberent formaꝫ: oē enim hn̄s quidditatem habet foꝛmam, eſt eniꝫ quidditas foꝛma, habens vero qdditatē hn̄s foꝛmā, quare eſſent cōpoſite ex mā ꝛ foꝛma. ¶ Preterea. (vt vlius argumentemur) vel ꝑ quidditatem intelligunt eſſentiam, ꝛ hoc nō, qꝛ a nullo artifice ſubſtantie ſeparate intelliguntur per eſſentiam, immo cognoſcere illas per eſſentiaꝫ eſt beatitudo: vel per quidditatem intelligunt definitionem propꝛiam: que conſtat ex genere ꝛ dr̄ia, ꝛ hoc minime: qꝛ ſubſtantie ſeparate nō ſunt

in genere: vt 2° de celo ait Auer. aut per quidditatē intelligunt aggregatū collectū ex ſenſibilibꝰ/⁊ cum tale aggregatum declaretur in hac ſcīa, nihil metaphyſicus habebit ꝓprij de illis, ſed ſolum quedam cōia: que habet de omnibꝰ.

Propria ſolutio. Diſpōe 10ª capite. 4°. Cō. 36° ¶ Quāqꝫ hec res in p̄o libro metaphyſici dilucidarij fuerit dilucidata/tn̄ breuibus, reſumēdo, dico primo ꝙ ſumēdo q̄dditatē ſubaꝝ ſeparataꝝ pro illarum eſſentia, cognitio illius ad nullam ſcīam abſtractiuā pertinet. Dico ſcd̄o eaꝫ ſic acceptā ſpectant ad metaphyſicā intuitiuā: vt dicemus 3° huius. Dico tertio ꝙ ſumēdo illaꝝ q̄dditatē pro illarū vera ⁊ ꝓpria definitione: ſic quidditas earum ad nullā ſciētiam ſpectat, qꝛ qd̄ non eſt, non ſcitur: ſubſtantie abſtracte talem definitioneꝫ non hn̄t: eſſent. n. in gn̄e. At ſi ſumimus quidditatem pro deſcriptione aggregata ex predicatis per modum quid, ⁊ predicatis per modum qualis, ſic quidditas vno modo ſpectabit ad metaphyſicum/alio modo ad aīaſticum. Ad metaphyſicū q̄dem, ſi illa predicata imediate colligūtur ex phātaſmatibꝰ metaphyſicis. Ad aīaſticum autem, ſi colliguntur ex phantaſmatibus aīaſticis. Ex hec patet ſol'o. Metaphſicus enim vltra hec, de ſubſtantijs ſeparatis ꝯſiderat deſcriptiones illas, quas colligit ex phantaſmatibus metaphyſicis: hec de ſcd̄a. Sol'o 3ª ¶ De tertia vero dicamus, ꝙ ea, que octauo phīcoꝝ de ſubſtantijs ſeparatis, vel de primo motore, nactus eſt Ariſtoteles, ſolum ꝑtinēt ad eſſe ſubīti: qd̄ ꝯſiderat̄ in diuina ſcīa: qꝛ in diuina ſcientia ſubīta ſunt ſubſtantie ſeparate: mō ſube ſeparate, ⁊ indiuiſibiles, ⁊ icorporee ſynonyma ſunt. ergo in diuina ſcīa ſube ſeparate indiuiſibiles ⁊ icorporee ſunt ſubīta. quare que habent̄ de ſubſtātijs ſeparatis 8° phīcoꝝ/potius ſunt de queſtione ſi eſt ſubīm in metaphīca: que vo habent̄ hic potius attinent ad qd eſt collectū ex phantaſmatibus aīaſticis, vt dictū eſt. hec de tertia dubitatiōe. Quo vo modo diuinus ſuſcipiat ab hac ſcīa ſubſtantiaꝫ ſui ſubiecti, ex hiſce patet. ¶ Quartuꝫ vero eſt quo mō ſcīa de aīa cōi quodam iuuamento oībus proſit ſcientijs, cui rn̄det Auer. ⁊ vult h̄ cōe iuuamētū eſſe, quo facit acq̄rere ꝯfirmationē oīum principioꝝ ſciaꝝ. nam in hac ſcīa aſſignatur cognitio intellectus agentis. qui intell's agens eſt cā primaꝝ ꝓpōnū, ⁊ cognitio rei per cauſam eſt firmior q̄ꝫ ſui eſſe tm̄. Quare cum hic habeatur cā/qua oīa principia ſciaꝝ illuceſcant/ab hac ſciētia oēs ſumunt cām, cur propōnes p̄me vere ſint in eis. ¶ In collectaneis diximus nōnullos voluiſſe intellectum agentē eſſe cām non veritatis, qua. ſ. ꝓpōnes prime in ſcientia vere ſint/ſed qua nos illis aſſentimus. Cōtra hoc multa diximꝰ, tn̄ nunc contra hoc vr̄, qꝛ veritas eſt in noſtro conſenſu: nō enim aſſentimus illis, niſi qꝛ arbitramur veras eſſe, veras eſſe arbitramur lumine intellectus agentis, ergo de veritate ⁊ de cōſenſu vna erit cauſa. ¶ Propterea dicebamus lumen illud eſſe cām veritatis, ⁊ ꝯſenſus: nō quidem quo veritas eſt in re, ſed quo veritas eſt in intellectu. Verū dicebamus lumē eſſe cām, vt ꝓpōnibus aſſentiamus, non tamen ꝓpōnem, per quā prima demonſtrari poſſint, vt longa cōmentatione diximus.

Dubitationes. ¶ Sed contra hec ſunt dubitatiōes non parue, prima q̄dē/qꝛ tunc ſcīa de aīa ſubalternaret ſibi oēs alias, ⁊ deducit̄, qꝛ dicit ꝑꝑ qd oīum principioꝝ oīum ſciaꝝ. Scie. n. ſuoruꝫ p̄ncipioꝝ dicunt qꝛ, ſupponentes illa vera eſſe/hec ſcīa dicit ꝑꝑ qd aſſignās declarationem luminis intellectus agentis: eſt. n. definitio luminis ꝑꝑ qd oīum primoꝝ principioruꝫ. ¶ Scd̄a dubitatio eſt, qꝛ non vr̄ hec ſcīa dare ꝯfirmationeꝫ primoꝝ principioꝝ alijs qꝛ alie ſcīe acciperent talē cōfirmationē/hoc aūt eſt ꝯtra experientiaꝫ: phyſica. n. ſupponens plura entia mobilia eſſe/⁊ motum eſſe, ⁊ nām eſſe p̄nm motus, talium ꝯfirmationeꝫ a libro de aīa non accipit. Tertio dico ꝙ in hac ſcīa intellectuale iſtud lumē definiat̄, nō vr̄ qūo ex tali definitiōe pateant omnium ſciaꝝ principia, ſicut ſi aliq̄s definiret ſolare lumen in tenebris, nō ſequitur nobis in tenebris patere colores. Ultima ſi definitio talis luminis eſt propter qd, ⁊ cā primoꝝ p̄ncipiorum: ergo principia prima non eſſent indemonſtrabilia. ¶ Pro ſolutione debes ſcire expoſitores per lumē intellectus agentis intelligere definitionē luminis: modo in hoc libro definitio talis luminis haberi pōt, eſt eniꝫ intellectus agentis lumen/quo ſolo prima ſcientiarum principia patent. Dico ſolo, qꝛ lumine tali patent ꝯcluſiones, non tamē eo ſolo. ¶ Scd̄o debes ſcire, hanc luminis definitionē confirmare oīum ſcīarum principia, poſſe dupl'r intelligi. Aut affirmatiue, illa demonſtrando/⁊ illoꝝ ꝑꝑ quid, ⁊ cām aſſignando: ⁊ hoc pacto ex huius luminis definitione nō ꝯfirmantur prima oīum ſciaꝝ p̄nª: ſic. n. eſſent demōſtrabilia: ⁊ nō imediata. Aut negatiue, quatenus ex definitione talis luminis hēt̄ur primoꝝ nō eſſe demōſtrationē querēdā: nec probationē petēdā/ſꝫ ſupponēda in ſcīa, vt vera: ⁊ hoc pacto definitio talis luminis ꝯfirmat oīa ſciaꝝ prinª: qꝛ ſi lumen hꝰ eſt, quo/ſolo prima ſciaꝝ principia vera eſſe pꝫ: ſeq̄tur phyſicū non debere probare ſua principia: ſed ſupponere: vt vera/⁊ metaphyſicum ſil'r, ⁊ totum hoc hr̄ ex definitiōe luminis, que in hoc libro pōt aſſignari. Ergo hec ſcīa per hoc, quod definit lumen tale, negatiue ꝯfirmat oēs primas ꝓpōnes oīuꝫ ſciarum. Modo hec ſcīa de primis que habet̄ per cām negatiue, eſt firmior, q̄ꝫ ſi haberetur, ⁊ non per cām: vt dicit Auer. tunc ad rōnes. ¶ Ad primaꝫ dico hanc non ſubalternare ſibi alias: qꝛ principia non cōfirmat affirmatiue. ¶ Ad ſcd̄am patuit ſolutio. Scie. n. accipiunt talem ſuoꝝ principioꝝ ꝯfirmationē nō reponēdo illam in aliqua parte ſui: ſed ſupponendo illā ex definitione huius luminis. ¶ Ad tertiam pꝫ ſol'o. Qui enim lumen ſolis declarat in tenebris, non manifeſtat colores affirmatiue: non enim ex tali declaratione nobis exn̄tibus in tenebris patēt colores. Manifeſtat autem illos negatiue/quatenus facit, vt nos nullum aliud manifeſtatiuū queramus preter ſolare lumen. ¶ Ad quartam patet ſolutio. Sunt enim indemonſtrabilia affirmatiue/licet confirmabilia ſint negatiue.

Argyr. **¶ Atqꝫ ꝯſpicē cognoſcereqꝫ nāꝫ eiꝰ ⁊ ſubſtātiā q̄rimus: deinde ea q̄ circa ipſaꝫ accidūt: quoꝝ q̄dā affectus ipſius eſſe ꝓprij: q̄dam aīalibꝰ ēt ꝑ ipſam ineſſe cōpetereqꝫ vident̄.**

¶ Inquirimus aūt conſiderare/⁊ cognoſcere/⁊ nām ipſius/⁊ ſubām. Poſtea quecūqꝫ accidunt circa ipſam/quoꝝ alie quidem proprie paſſiones aīe eſſe videntur/alie autem cōmunes/⁊ animalibus propter illā ineſſe.

Collectanea text° ꝯ'' tertij. **Hoc in loco** ordinē ꝓcedēdi ponit dictū eſt enim in poſterioribus accidentia nō poſſe queri, nec demōſtrari de aliquo/niſi prius queratur illius diffinitio: eſt enim diffinitio rei medium conueniens ad demonſtrandum accidentia ineſſe illi. ponit ergo hunc ordinem ꝙ in hoc libro vult inueſtigare primo diffinitionē aīe. poſt hoc inueſtigabit accidentia ipſi: que duplicia ſunt. aliqua quidem aīe ꝓpria/⁊ ſolum ei cōpetentia. alia que per ipſam cōia ſunt corpori, que toti inſunt cōpoſito: ⁊ hec litere eſt ſuperficialis expoſitio. Inquit modo. Inquirimꝰ autem. Ariſto. inquit metaphīcoꝝ lib. 3° in capite. Ineſt autem inueſtigare volentibus ſummopere bene dubitare: potior enim inueſtigatio prioꝝ eſt ſolum dubitatoꝝ: qꝛ igitur anteq̄ꝫ diffinitionē anime veram venet̄/⁊ accidentia ꝓpria ei, primo opiniones antiquoꝝ ꝓbabiles ꝓponit: ideo iq̄t. Inq̄rimꝰ ⁊ nō itēdimꝰ, eo qꝛ anq̄ꝫ definitionē aīe ꝯſideret, ⁊ accn̄a eiꝰ cognoſcat iq̄ret: ⁊ h̄ antiquoꝝ opiniōes ⁊ argumēta pro eis tāgēdo. ¶ Cōſiderare ⁊ coḡſcē iq̄t Philoponꝰ, dicimur eni ꝯſiderar̄ h̄ aliq̄d qn̄ ſimpl'r attēdemꝰ ipꝫ. i. notitia incōplexa definitiua. cognoſcere vero ipſum q̄ndo

⁊ que inſunt ipſi accidētia diſcamus. ergo duo proponit inquirere. ſ. ꝯſiderare ipſam incōplexe/⁊ definitiue: ⁊ cognoſcere ea que inſunt ei. ⁊ reſpōdens ad ly [conſiderare] inq̄t [naturā ipſius ⁊ ſubſtantiam] inquirimus itaqꝫ ꝯſiderare naturam ipſius ⁊ ſubſtantiam [⁊ inquirimus cognoſcere] poſtea quecūqꝫ accidunt circa ipſam: ita ꝙ ly [naturam ⁊ ſubſtantiam] reſpondet ad ly ꝯſiderare: poſtea quecūqꝫ accidunt circa ipſam reſpondet ad ly cognoſcere: eſt ergo ſenſus nos inquirimus conſiderare naturam ⁊ ſubſtantiam anime, poſtea inquirimꝰ cognoſcere quecūqꝫ accidunt circa ipſam. dixit [naturam ipſius/⁊ ſubſtantiam] vt precedētis. ſ. nature ſequens. ſ. ſubſtantia ſit expoſitiuum. Uel naturam quidem genus anime, ſubſtantiam vero differentiam ſignauit, ita ꝙ ſit ſenſus, nos inquirimus conſiderare naturam. i. ſub quonam genere ſit anima: vtrum ſubſtantia, vt peripatetici. vel quanto/vt dicentes eam eſſe proportionē. vel ſub quali/vt dicentes eam eſſe cōplexionē/vt Galenus inquit. deinde cum cognouerimus genus/diſcere eius ſubſtantiam. i. eius conſtitutiuas differentias: ⁊ per conſequēs totam diffinitionem colligere. [Poſtea quecunqꝫ accident circa ipſam] ⁊ per accidentia hoc in loco non inquit que ipſi per accidens inſunt, vt corpori album. Sed ſm̄ ſubſtantiam annexa: ita ꝙ accidentia intelligitur eſſentialia/⁊ propria que ex diffinitione emanāt eſſentiali/vt hoc in loco ex diffinitione ſyllogiſmi accipit Philoponus: concluſio eniꝫ non per accidens propoſitionibus accidit: ſed eſſentialiter. ſequitur ⁊ hec accidentia proponit poſt diffinitionem inueſtigare. ¶ Quorum alie proprie paſſiones anime vidētur, alie vero per ipſam ⁊ animalibus ineſſe] qꝛ propoſuit dicere de accn̄tibꝰ ipſi/⁊ accn̄tia aīe duplicia eſſe vidētur: ideo ſubdiuidit/vt recolligat que accidentia inueſtigare intēdat dico ergo ꝙ eorum que eſſentialiter conſequuntur animā/hec quidem ſolum ipſam conſequuntur. hec vero totum animal. he quidem que ſolam conſequuntur animam paſſiones intelligent. hec enim ipſius ſm̄ ſeipſam rationalis anime propriū. cetere vero, id genus paſſiones ſentire, imaginari, iraſci, concupiſcere/⁊ ſiquid horuꝫ exiſtit, hec ꝯmunia ſunt vtriſqꝫ. ¶ Huius rationem inquit Philoponus/quoniam ceterarum animaruꝫ nulla exiſtit propria paſſio: qm̄ neqꝫ eſſentia ipſaruꝫ ſeparabilis. in ſimpl'r aūt aīa que rationalis eſt, propria exiſtit paſſio: cum ipſa ſola ſm̄ eſſentiam ſeparabilis. ¶ Sed ambiges qm̄ vna tantum eſt paſſio ſoli anime competēs intellectio. ſ. cur ergo dicit [quoꝝ alie proprie paſſiones anime videntur] ac ſi plures eſſent. ¶ Sed ſolum itur: qm̄ quālibet comprehēſioneꝫ ſequitur Cō. 39°. appetitus ſicut vmbra corpus, vt Auer. ait 11° ſue meta. ideo intentio/⁊ velle intellectiuuꝫ due ſunt proprie anime operationes/que inſunt ei, vt anima eſt ⁊ ſeparabilis vt dixit. ¶ Et debes ſcire ꝙ paſſionis nomen dicitur duobus modis, vno modo pro eo qd̄ ad corruptionem deducit: ⁊ hoc modo paſſio corruptiua appellatur: vel quod ad perfectionem, dr̄ enim pati lignum ab igne eo qꝛ aliq̄n ad corruptionē deducitur. dicimus vero ⁊ pati ſenſuꝫ ⁊ ſenſibilibꝰ/eo qꝛ ex poteſtate perficiuntur in actū. Et hoc pacto inquit Plato in ſophiſta ꝙ totum non eſt vnum: ſed ꝙ totuꝫ vnū patitur. totuꝫ enim non eſt id qd̄ vnū, eo qꝛ totū partiū exiſtit totum. partes vero multa ac non vnuꝫ: quapropter nō vnum totum/ſiquidem habet in multis eſſe: ſed paſſiuꝫ/ſeu affectum habet vnum qꝛ patitur, ⁊ ſuſtinet vnū ſm̄ paſſionē perfectiuam. Hoc ⁊ Ari. inquit in huius 2°. non eſt aūt ſimpliciter: neqꝫ agere: neqꝫ pati: ſed aliud quidē corruptio quedam a contrario. aliud aūt ſalus magis eius/quod potentia ab eo qd̄ eſt actu ⁊ ſimili. Ecce ⁊ qūo Ariſto. in ideꝫ incidit verbum cum Platone. Hoc ergo in loco paſſionis nomen accipit perfectiue. inquit ergo quorum accidentiuꝫ per ſe alie proprie paſſiones videntur anime. alie autem ꝑ ipſam videntur ⁊ in eſſe aīalibus cōiter: vt exēplis dictis dictū eſt. ¶ Philoponus hoc in loco Andronicum rhodiuꝫ reprehendit negantē librum de interpretatione Ariſt. fore. dicente enim ibi Ariſtotele ꝙ cōceptus paſſiones exiſtunt anime. ſicut dictuꝫ eſt in libro de anima. Ait andronicus ꝙ hoc nulli cōpertum eſt in libro de aīa. quare (vt inquit) aut liber de aīa Ariſto. non eſt. vel liber de interpretatione non eſt: ⁊ certum eſt hunc librum Ariſto. eſſe: quare ille Ariſt. non erit. ¶ Cui reſpondit hoc in loco. d. dicimus ergo ꝙ hic proprias paſſiones anime/nihil aliud q̄ꝫ conceptus dixit: ⁊ hoc erat quod in tractatu de interpretatione aiebat.

Cum demonſtrauit. Cō. 3m. Hoc in loco expoſitionem Auerrois huius textus expedit enarrare: ideo dīꝫ ꝙ Auerrois primo proponit huius loci intētionē. 2ª ibi [Dicendo ⁊ queſitū eſt.] exequitur: ⁊ inquit in primo. Cū demōſtrauit vtilitatē huius ſcie, incepit demōſtrare intētionē ſuam. ecce qūo Auerrois differt ab illis. h̄. n. i loco nō ordinē dicēdoꝝ dicit. Ari. ꝓponere ſed intentioneꝫ. ¶ Et vr̄ ꝙ expoſitio pª ſit vera/⁊ hec falſa: qm̄ cū propoſuit hanc ſciam eſſe maioris cōſtātie ⁊ nobilioris ſubiecti/⁊ iuuans ad alias, vel propoſuit intētū ex quo redūdāt hec, vel nō. ſi nō. g̊ ad qd hec tria accipit: ſi ſic: ergo hoc in loco ſuperfluit. ¶ Et ſol'o eſt/qm̄ in gn̄ali intentionē apponit cū dicit anime hiſtoriā in primis ponemus. h̄ in loco in ſpāli intētionē eius exprimit: cū enim de aīa diſſerere propoſuit, opus erat dicere qd de aīa diſſerere opportunū eſt. ¶ Dicēdo ⁊ queſitū.] Nūc intētionē ꝓponit huius libri: ⁊ eſt circa duo. ſ. circa ſubām/⁊ nām. i. diffinitionē/⁊ circa accidētia ꝓpria aīe. ⁊ ꝑ Auer. h̄ inq̄t. 2ª ibi [Sicut eſt de alijs.] cām eius qd̄ ꝓpoſuerat aſſignat. ⁊ qd̄ dicit in pª manifeſtū eſt ꝑ ſe. ¶ Attn̄ debes ſcire ꝙ Auerrois ꝑ nām/⁊ ſubām idē intelligit, vt p̄cedentis ſequens ſit expoſitiuū: nām dico. i. ſubām vt ⁊ Hāmonius ēt exponit. Propter quod ⁊ adhuc debes ſcire ꝙ diffinitio eſt natura, eſſentia. q̄dditas, ⁊ forma ſm̄ Auerroim. Natura quidem prout eſt p̄nm opationis eius cuius eſt. nā eniꝫ p̄nm opōnis exiſtit phīcoꝝ libro 2°. Eſſentia vo/qm̄ prinm eſſendi eſt rei cuius eſt: vt 7° meta. tradit Auer. q̄dditas qm̄ eſt principiū intelligēdi. vn̄ 7° meta. Auer. inquit/ꝙ diffinitio eſt ſermo certificatiuus ⁊c̄. Cō. 20. Cō. 42. ⁊. 43. Forma deniqꝫ qm̄ p̄nm eſt ſpēi vl'iter prio. meta. Ex his apparet qūo Auer. ⁊ Hāmonij cōmentatio eſt lr̄e idonea ⁊ bona. Cō. 27. ¶ Sicut eſt.] hoc in loco ꝓbat intētionē circa illam eſſe bn̄ propoſitā ꝑꝑ duo. Tum primo qꝛ ita eſt de alijs rebꝰ nālibus: qm̄ de eis oꝫ tractare, ⁊ ſubām ſeu diffinitionē, ⁊ accn̄tia: ⁊ ꝑ ꝯn̄s de aīa idē faciēdū. 2ª ibi [Cognitio. n.] probat hoc 2°: qm̄ cognitio cuiuſlibet generis ſcibilis ⁊ cuiuſlibet ſpēi non cōplet̄ niſi cognoſcēdo diffinitionē ⁊ accn̄a illius rei/vt Ariſt. inq̄t ꝑ poſte. ſcīa eſt vnius gn̄is ſubīti. ¶ Et debes ſcire ꝙ ſubīm dr̄ genus/vel ſpēs/qm̄ quēadmodū genus dr̄ p̄m gn̄onis: vt Porphy. inquit: ſic ⁊ ſubīꝫ p̄m cognitiōis in ſcīa. Et ſpēs: qm̄ quēadmodū ſpēs forma eſt rei: ita ſubīm forma ſpecificās eſt ſciam. ¶ Accidentiū.] qꝛ ꝓpoſuit dicere de diffōne ⁊ accidētibꝰ ⁊ accn̄tia duoꝝ ſunt modoꝝ: ideo hoc in loco id diſtinguit. ¶ Et debes ſcire ꝙ opationem indigere corpore pōt duobus modis intelligi. vno mō ſubiectiue, alio mō diſpoſitiue. vult ergo pª expoſitio ꝙ accidētia ſunt duobus modis: quedam propria aīe, quedam cōia aīe/⁊ corpori. ⁊ ſm̄ hoc per accidētia propria intelligit que inſunt aīe tm̄/non indigēdo corpore nec ſubiectiue/nec diſpoſitiue: ſicut intelligere/⁊ velle. ad h̄ eni vt intellectui inſint, nō oꝫ eſſe cal's, neqꝫ frigidus, nec prius inſunt corpori/vt in ſubīo/ſicut album prius ſuꝑficiei primo. Per corpꝰ itaqꝫ hic intelligit rē corporalē ſeu mālem qūocūqꝫ Auerrois. Quedā ſunt accn̄a que inſunt aīe/indigēdo corpore diſpoſitiue ⁊ ſubīue, ſicut iraſci, timere, ⁊ alia. hec. n. indigent corpore/vt ſubīo, ⁊ re corporali/vt diſpōne. nō enim hō iraſcit̄ niſi caleſiat, nec timet niſi frigeſiat. ſil'r homo nō ſentit, niſi ſentire recipit̄ in

oꝛgano coꝛpoꝛeo. ꝗ indiget coꝛpoꝛe. ⁊ tu lege Auerroim: qꝛ verba patent per ſe. ¶ Et induxit] aſſignat rōnem quare ſubdiuidit accidētia aīe, ⁊ inquit. ⁊ induxit hanc diſtinctionem in accidentibꝰ aīe/ qm̄ id/ qȯ eſt magis deſideratum de paſſionibus aīe eſt: vtrū poſſit eſſe de eis abſtractuꝫ aliqd, aut nō. ſi.n. ſcitū erit qȯ aliqd eoꝝ eſt abſtractum/ ſcitū erit ⁊ id qȯ eſt plus deſiderabile: ⁊ eſt eſſe eternum eius: quod impoīe eſt ſup. ineſſe aīe/ niſi ſit aliquid eoꝛuꝫ ꝓpꝛiū aīe ſine coꝛpoꝛe. ⁊ quaſi per hoc aſſignauit cāꝫ q̄re apponit ſubdiuiſionē accidentiū que eſt/ qꝛ per illam excitamur ad queſtionē de ꝑpetuitate ipſius aīe intellectiue: vt dicit cōmēto 3ᵒ huius. ¶ Debes ſcire ꝙ ꝑꝑ quatuoꝛ queſtio de aīe ꝑpetuitatis eſt appetibilis/ pꝛimo: qꝛ eſt de optimo ente/ quod eſt in hoīe. inquit. n. ⁊ Ari. in his que de aīalibus/ melius ē ſcire aliquid de rebꝰ arduis/ ⁊ topice/ q̄ꝫ multuꝫ de vilibus ⁊ demōſtratiue. Scd̄o qm̄ ex ſolōne huius dirigimur i opa-

Cō.14.

tionibus virtuoſis: qm̄ inquit Auer. 3ᵒ huius. Alexan. ponens intellectū coꝛruptibilem/ nō pōt ſaluare moꝛalē ſciaꝫ/ ⁊ qui ponit eam eternā pōt. Tertio qꝛ ex ſolōne huius queſtionis hō excitatur ad perſcrutationē entiū ſepatoꝝ: qꝛ (vt

Cō.36.

Auer. inquit 3ᵒ de aīa.) Alpharabius ponēs. itellm̄ coꝛruptibilem/ non pōt dicere nos poſſe intelligere ſubas ſeparatas. Quarto vt Auic. inqt in. 10. ſue metaᶜᵉ caᵒ de electiōe ꝓphete ex ſolōne huius q̄ōnis ſcimus reuelare aliqua populo pꝛo eius bono regimine: ⁊ tu vide ibidē. ¶ Et pōt intendere.] hoc in loco apponit ſcd̄am expōnē. vbi debes ſcire/ ꝙ opatio eſt duplex hoīs. vna que ineſt coꝛpoꝛi ꝑꝑ aīaꝫ, ⁊ ꝑ ōnſ ꝑ aīe, vt imaginari ⁊c̄. aliā que ineſt aīe ꝑꝑ coꝛpus/ vt ſomnus ⁊c̄. vult ergo exprimi/ ꝙ Ari. intēdit accñtia ꝓpꝛia aīe pꝛimo mō/ ⁊ cōīa ſcd̄o mō/ ⁊ verba Auer. patent. ¶ Sed dubitaꝛ circa pꝛimā expōnem: que eſt Thāmonij/ ⁊ Simplicij hoc in loco ēt. Deinde contra ſcd̄aꝫ: que eſt pꝛopꝛia Auerrois: qm̄ inquit Ariſto. melius autē eſt foꝛtaſſis non dicere aīam miſereri, aut addiſcere, aut itelligere: ſꝫ hominē aīa. vide infra. ꝗ vr̄ nulla paſſio eſt aīe pꝛopꝛia. ¶ Et

Tex.cō. 64.

preterea ſecūda expoſitio ⁊ lr̄e ꝯdicit expꝛeſſe: qm̄ ſicut ille aīe, qꝛ incipiunt ab ea ꝓpꝛie dicunꝛ, ⁊ nō cōmunes: ita ⁊ ille coꝛpoꝛis: qꝛ a coꝛpoꝛe incipiuntur, non cōes dici merentur. ¶ Preterea. In lr̄a quā Auer. exponit inqt ⁊ q̄dā accidunt coꝛpoꝛi ꝑꝑ aīaꝫ: mō Auer. exponit ꝙ iō cōes qꝛ iſunt aīe ꝓpter coꝛpus. ¶ Ad pꝛimā intēdit Ariſto. aīaꝫ nō eſſe ſubꝫ denoīationis: nō tn̄ negat eā poſſe eſſe ſubm̄ inheſionis: vel foꝛte ibi loqꝛ de intelligere ad opiniones antiquoꝝ: q ipm̄ eſſe coꝛpoꝛeū narrant/ vt ibidem patet. ¶ Ad 2ᵐ dicenduꝫ ꝙ antiqui ſic dixerunt. modo loquēdo vt plures: vel dicuntur ille cōes, qꝛ famoſe, ille ꝓpꝛie qꝛ occulte. ¶ Ad 2ᵃᵐ dicēdū ꝙ in greco ſic habeaꝛ ἐκεῖνο: ⁊ ſic exponiꝛ. alie aūt per ipſum ⁊ aīalibus ineſſe. vbi in greco ly ipſum neutri eſt generis: ⁊ propterea tranſlatoꝛ tranſtulit ꝑ ipſuꝫ: ⁊ Auerrois habēs duas lr̄as duas dedit expoſitiones, pꝛimam pꝛimo, ſcd̄am ſcd̄o. itaqꝫ per ipſum vult intelligere coꝛpꝰ: ⁊ ſic expoſitio ſecunda eſt contra textum pꝛimum: licet ſit pꝛo textu ſecundo. Aliud exemplar in greco habet ἐκείνην: ⁊ eſt generis feminini: ⁊ exponitur per ipſam: ⁊ ſic Auerrois bene exponit: pꝛout duas habet literas.

COMMENTARIUM

Egidius lucidus expoſitoꝛ vult Ari. hic pꝛocedendi oꝛdinē tradidiſſe, cuius cām aſſignauit, quia cū captauit legētiū beneuolentiā ex dignitate, ⁊ vtilitate, captat beneuolētiā nūc ex oꝛdine ꝓcedēdi in his, q̄ vult dicē. Greci vero dicūt Ariſtotelem in hac parte legentes reddere dociles, ideo ponit oꝛdinē. ¶ Ubi debes ſcire Ariſtotelem in pꝛimo textu duo complexum eſſe intētionē p̄ntis libꝛi in gn̄ali per illud verbū hiſtoꝛiam de aīa. ⁊ dignitatem ſcie/ cum dixit in pꝛimis ponemus. Similr̄ hic duo cōplexus eſt intentionem in ſpāli: cum ait ſe velle inquirere nāꝫ ⁊ ſubāꝫ hoc ē diffinitionē eſſentialē, ⁊ oꝛdinē cū ait poſtea quecūqꝫ accidūt circa ipſam, quoꝝ accidentiū ſunt quedaꝫ ꝓpꝛie paſſiōes aīe. Alie aūt cōes que aīalibus ineſſe videntur, pꝛopter ipſam aīaꝫ. Ergo in p̄nti pte reddit (vt greci dicunt) legentes dociles aſſignans ſpālē intētionē ⁊ oꝛdinem in illa. Cur vero talem oꝛdinem ſit ſeruaturus: in collectaneis dictū eſt, qꝛ accñtia nō q̄runtur de aliquo/ niſi definitio eius pꝛius q̄raꝛ, per quā accñtia illa inſunt, vt in poſterioꝛibus dictū eſt. ¶ Queret quiſpiā, vtrū ꝓponat querere definitionē aīe in cōi, an aīe humane.

Qō

¶ Quidā dixerunt cū pꝛoponere ſe velle querere definitionē aīe in cōi, qꝛ ſic in 2ᵒ pꝛoſequitur. ¶ Greci vero aīe humane eum definitionem querere dixerunt: qꝛ de eius accidentibus pꝛoponit dicere. ¶ Ego dico de vtraqꝫ anime definitione, ⁊ anime in cōi, ⁊ aīe in ſpecie, qꝛ vtranqꝫ ꝯplectetur. huius libꝛi 2ᵒ. ⁊ foꝛtaſſe hac de cā dixit naturam ipſius ⁊ ſubam. intelligens per nām cōem aīe definitionē, ⁊ per ſubam intelligens ꝓpꝛiaꝫ: ⁊ intelligens pꝛopꝛiam, ideo dixit quoꝝ alie ſunt pꝛopꝛie paſſiones/ alie cōes. ¶ Quo vero ad verba attinet, in collectaneis dicebamus Ariſtotelem dixiſſe q̄rere, ſiue inquirere, qꝛ diſputando cū veteribus definitiones haſce inqrit. dicebamus dixiſſe cognoſcere ⁊ ꝯſiderare, ꝑꝑ duplicem notitiā (vt Philoponus innuit) ꝯſiderare quidē quo ad incompleram notitiā. cognoſcere x̄o quo ad cōpleram, ⁊ rn̄dēs ad ꝯſiderare, dixit nām/ ⁊ ſubam, ideſt definitioneꝫ ſubalē, vel cōem ⁊ pꝛopꝛiam, vel genus, ⁊ dr̄iam. rn̄dens vero ad cognoſcere, dixit deinde accidentia. Quid vero per nām ⁊ quid per ſubam intelligat dictū eſt, tn̄ arbitroꝛ eum per naturam intellexiſſe cōem anime definitioneꝫ, per ſubam āt, intellexiſſe ꝓpꝛiā: alias expōnes q̄re in collectaneis. ¶ Per quecūqꝫ accidunt intelligit aīalia accidentia: in aīalibus enī duplicia accidentia videmus, quedaꝫ coꝛpoꝛalia, ſiue nālia/ vt qualitates pꝛime, ⁊ qualitates ſecunde videntur, que inſunt aīalibus rōne elementoꝝ: quedam aīalia, que inſunt ratione anime: ⁊ qꝛ aīa eſt triplex/ intellectiua/ ſenſitiua/ ⁊ vegetatiua: ideo triplicia ſunt aīalia accidentia: quedaꝫ que in aīalibus videmus pꝛopter aīam intellectiuā, vt intelligere ⁊ velle. quedā pꝛopter aīam ſenſitiuam, vt ſentire ⁊ moueri. quedam pꝛopter vegetatiuam, vt nutriri gn̄are/ ⁊ augeri, hec oīa aīalia accñtia dicuntur, qꝛ rōne anime inſunt, ⁊ non niſi aīatis rebus. Hec dicuntur accñtia, vt Philoponus inquit, non qꝛ poſſint non ineſſe, ſed eſſentialia accñtia. Hoꝝ aūt aīalium accidentium, Ariſtoteles diuiſionem faciens, dixit alias eſſe pꝛopꝛias paſſiones, alias cōes. paſſiones ꝓpꝛie ſunt intelligere ⁊ velle, cōes aūt cetere ceteraruꝫ aīarum: cur vero ille pꝛopꝛie, he cōmunes, poſtea dicemꝰ.

Diuiſio

¶ Uerbū ἴδια πάθη, idia pathe, Philoponus ꝯceptus mētis interpꝛetatur/ ⁊ per hoc, legitimat ꝯtra Andronicum libꝛum de interpꝛetatione. Noſtri tn̄ pathe, affectionem, ſiue affectū, vt ipſe Quintilianus interpꝛetatur. M. Tullius ꝑturbationē, Boetius vbiqꝫ paſſionem. Hec quo ad textuꝫ.

¶ In collectaneis circa cōmentum, pꝛimū ꝯſiderādū erat de intētione pꝛeſentis partis. vbi dicebamus Auerroeꝫ velle Ariſtotelem demōſtraſſe vtilitatē, nūc intētionē: non qdeꝫ in vlī: qꝛ eam complexus eſt in pꝛimo textu: ſed in ſpāli. At nūc hec Auer. expoſitio nō placet qꝛ Ariſtoteles in rhetoꝛico pꝛohemio ꝑtermiſiſſet, docilitatem, que eſt in pꝛohemio rhetoꝛico pars magis nec̄ia.

Primuꝫ circa cōmentuꝫ.

¶ Scd̄m in collectaneis ꝯſiderandū eſt, qd Ariſtoteles per paſſiones communes, ⁊ qd per ꝓpꝛias intelligat. ⁊ ſupponamus pꝛimo Ariſtotelem ſubdiuiſiſſe aīalia accñtia, que aīatis rebus competūt ꝓpter aīam, non aūt nālia, que inſunt/ aut pꝛopter elementa/ aut pꝛopter miſtionē: vt dictū eſt. Quare fit, vt animales paſſiones, ſint aut cōes aut pꝛopꝛie. Auerroes duplr̄ exponit, pꝛimo ꝙ Ariſtoteles per aīales pꝛopꝛias itelligat, que ad hoc vt inſint ſubto, non egent coꝛpe: vel re coꝛpoꝛea. cōmunes vero, que ad hoc, vt eaꝝ ſubtis inſint egēt coꝛpoꝛe, vel re coꝛpea: hec eſt pꝛima. Aliter dicit, ait enim ꝓpꝛias eē paſſiones,

paſſiones, que inſunt earū ſubtis ꝓpter aīam, cōes vō/ que iſunt ꝓpter coꝛpus: ⁊ dicebamus hāc 2ᵃᵐ expōnē naſci ex dūa textuū: qꝛ in grecis codicibus repiebaꝛ ꝑ ipſuꝫ, ⁊ ita videtur referre coꝛpus. ergo cōes erunt, que inſunt ꝓpter ipſum coꝛpus. ¶ Sed circa has expoſitiones, ꝑmo refuto 2ᵃᵐ, deinde dubito cōtra pᵃᵐ. Refuto 2ᵃᵐ quidē/ nā nulla vr̄ paſſio aīalis, que aīatis rebus inſit ꝓpter coꝛpus, cum enim Ariſtoteles paſſiones aīales ſubdiſtinguat, ⁊ paſſio aīalis eſt, que aīatis rebus ineſt ꝓpter animā/ iure nulla vr̄ paſſio aīalis aīatis rebus inexiſtens pꝛopter coꝛpus, erit. n. nō aīale accidens, ſed naturale. Sed dices, aliqua animalis paſſio nō pōt ineſſe ſine coꝛpe, ergo eſt aliqua inexiſtēs pꝛopter coꝛpꝰ. ¶ Preterea. Aliq̄ ſunt paſſiōes, q̄ ineſſe nō poſſunt niſi p̄cedāt motus coꝛpales, ergo ſaltem he erunt ꝑꝑ coꝛpus. ¶ Et dicēdū ad pꝛmā nullā foꝛtaſſe paſſionē poſſe ſine coꝛpe ineſſe: nō tn̄ ſequiꝛ eā eſſe ꝓpter coꝛpus: vt lꝫ nullus ſine externis bonis felix ſit/ nullus tn̄ eſt felix ꝑꝑ bona externa: vt Philoponus inqt. ¶ Ad 2ᵃᵐ vero dico paſſiones illas, ⁊ p̄uias alterationes oēs aīatis rebus ineſſe pꝛopter aīaꝫ, lꝫ nō ſine coꝛpoꝛe: pꝛma ergo Auerrois expoſitio hoc pacto ſit refutata. ¶ Cōtra vō 2ᵃᵐ dubitaꝛ: qꝛ ea data nulla eſſet aīe operatio ꝓpꝛia, qm̄ ſiqua eſſet, illa eſſet ipſuꝫ intelligere, modo intelligere non eſt abſqꝫ phātaſmate. Sine enim phantaſmate nequaq̄ꝫ intelligit anima. ergo ipſuꝫ intelligere ad hꝫ vt inſit, eget coꝛpoꝛe, ⁊ ita eſt cōis/ ⁊ non ꝓpꝛia paſſio. ¶ Propterea melius Philoponus/ Simpliciꝰ/ ⁊ Thāmonius/ voluerunt tam pꝛopꝛias q̄ꝫ communes affectiones ſubiectis ſuis ꝓpter aīam ineſſe, alioquin non dicerentur aīales, verum dixerunt illas pꝛo tanto ꝓpꝛias, quia aīe (vt ſubto ſolū inſunt) ſiue ad hoc vt inſint aīe/ egeāt, ſiue nō egeant coꝛpoꝛe. Illas vero cōmunes, quia cōpoſitis animatis ex aīa ⁊ coꝛpoꝛe inſunt (vt ſubiectis) pꝛime ſunt omnes operationes anime intellectiue/ vt intellectiua eſt, alie ſunt operationes ſenſitiue, ⁊ vegetatiue: quecunqꝫ ille ſint. ¶ Egidius doctoꝛ lucidus per paſſiones ꝓpꝛias intelligit eas aīe paſſiones/ que, vt inſint, coꝛpoꝛe nō egēt, niſi per accidēs, vt operationes intellectiue aīe. He enim tādiu coꝛpoꝛe egent/ q̄ꝫdiu aīa eſt in coꝛpoꝛe. per cōmunes autē intelligit, eas que coꝛpoꝛe ſimpliciter egent, vt operationes ceterarū aīarū. ¶ Sed queres iuxta has expoſitiones, vtrum, vt aīalium accidētiū danꝛ quedā cōmunia ⁊ quedā ꝓpꝛia: ſic nālium atqꝫ coꝛpoꝛaliū denꝛ quedā cōmunia, ⁊ quedaꝫ ꝓpꝛia. ¶ Licet hec queſtio ſit extra pꝛopoſituꝫ/ dici pōt, ꝙ nō: quoniā accidētia coꝛpoꝛalia cōmunia oīa inſunt ꝓpter animā: cum enim ſint cōia anime ⁊ coꝛpoꝛi, vt ſubiectis, ineſſe nō poſſunt niſi ꝑꝑ animam: ⁊ pꝛopterea hec diuiſio in coꝛpoꝛalibus locū nō hꝫ, ⁊ ſi haberet locū/ nō poſſet aptari ſm̄ aſſignatū modū. Ut conſiderandum ad aliud tempus differaꝛ. ¶ Siqs tamē afficeretur pꝛma Auerrois expoſitione, poteſt illā defendere, pꝛo cuius defenſione debes ſcire, aliquā animalē operationē trifariā egere coꝛpoꝛe vel re coꝛpoꝛea intelligi poſſe: aut, vt ſubiecto ſine oꝛgano/ vt operationes anime ſenſitiue ⁊ vegetatiue. oēs enim he egent ꝑ eſſe earum coꝛpoꝛe, vel aliqua coꝛpoꝛis parte, vt ſubiecto ⁊ oꝛgano. Aut diſponente, vt opationes anime ſenſitiue quo ad eam partē que eſt cōcupiſcibilis, ⁊ operationes vegetatiue. oēs enim egent ad hoc (vt ſint) aliqua alteratione coꝛpoꝛea. nō enim iraſcimur, niſi coꝛ pꝛecaleſiat, ſimiliter ⁊ in alijs. Aut vt obiecto, veluti videre eget pariete, in quo eſt coloꝛ. non enim videre poſſumus abſqꝫ pariete/ in quo ſint coloꝛes. ergo ad vidēdū pariete egemus. ⁊ certū eſt eo nos non egere, vt ſubiecto. nō enī viſio in illo eſt, vt in ſubiecto, neqꝫ illo egemus/ vt diſponēte, cū paries oculum nō diſponat pꝛo viſione, ergo egemus eo, vt obiecto, ſaltem per accidens, quatenus in ſe cōtinet per ſe viſibile. Tūc dicēdum Auerroem ꝑ ꝓpꝛias paſſiones nō intelligere illas, q̄ nullo modo egent coꝛpe, qꝛ ſm̄ eius fictionē, nulla talis animalis paſſio eſt. Sed per ꝓpꝛias intelligit eas, que coꝛpe: nec vt ſubiecto oꝛgano/ nec vt diſponēte egēt, cuiuſmodi ſunt opationes intellectiue partis. He enim egēt coꝛpoꝛe, vt obiecto: nō enī poſſumus intelligere niſi vlīa, modo vlīa ſunt in ſingularibus phātaſiatis (que greci hic phantaſmata vocant) eo modo quo coloꝛes ſunt in pariete. ergo ſicut viſio eget pariete, vt obiecto/ ſic intellc̄o eget phantaſmate, vt obiecto. Per cōes vero intelligit oēs illas, que egent coꝛpoꝛe, vt ſubiecto oꝛgano: vel vt diſponente. he ergo communes dicunꝛ pꝛopter hanc cauſaꝫ. ¶ Ultimo queres cur diuiſionē animaliū accidētiū hic fecit: Auer. dixit, vt excitaret nos ad imoꝛtalitatē anime (vt in collectaneis pꝫ.) Ego vero dico hanc diſtinctionem feciſſe, ad oſtendendum ſe in hoc libꝛo de vtriſqꝫ eſſe pertractaturum.

¶ Ueꝝ enī oī ex parte atqꝫ oīno difficillimū eſt: fidē aliquā de ipſa tādē accipe. Nā cum hec qȯ cōis ſit ēt cū alijs rebꝰ cōpluribꝰ/ de ſubſtātia dico ⁊ qd ē: vnꝰ cuipiā foꝛtaſſe modus/ vna via q̄dā eſſe vr̄/ qua cognoſcere qd nā ſit vnaqueqꝫ poſſumus rerū/ q̄rū ſubſtantiā ꝑcipe volumus/ ꝑinde atqꝫ modus vnꝰ ē hiſce q̄ ꝓpꝛij reꝝ demōſtrāꝛ affectꝰ. Quapropter q̄rēdū eſt: quenā ſit illa via/ qs ille modus vnus/ q̄ rerū ſubſtātie ꝑcipi p̄nt.

Argyr.

¶ Oīno aūt ⁊ penitus difficillimoꝝ ē accipe aliquā fidē de ipſa. Eteni cū ſit cōis qȯ etiā multis alijs: dico aūt eā: que eſt circa ſubſtātiā: ⁊ ipm̄ qd eſt: foꝛtaſſe alicui videbiꝛ vna q̄dā eſſe methodus de oībus: de qbus volumus cognoſcere ſubſtantiā. ſicut. n. ⁊ eoꝝ q̄ ſunt ſꝫ accidens ꝓpꝛioꝝ demōſtrationē: quare querēdū vtiqꝫ erit methodū iſtam.

πάντη omnino πάντως penitus λαβεῖν accipere πίστιν fidē tacita ꝑᵒ. enim ꝑfecto

Collectanea textꝰ cōmē. 4ᵗ.

¶ Hoc in loco expoſitoꝝ expōnē apponā in pꝛimis: poſt ad cōmentū trāſibo. hoc ergo in loco cū in p̄nᶜ pꝛohemij aīe ſpeculationē cōmēdauerit vt ſtudioſioꝛes ad eā capeſcendam hoꝛtaretur, pꝛoponit/ ꝙ ardua atqꝫ difficilis eſt de aīa ſpeculatio: vt pigrioꝛes deterreret eoſqꝫ dehoꝛtaretur, qa igitur dixit ſupius inq̄rēdū ꝑmo ꝯſiderare diffōnem aīe, ⁊ poſt accñtia per ſe eius: hoc in loco oſtendit q̄ōnē de diffinitione: nō tm̄ aīe, immo cōiter oībus entibꝰ quāte ſit difficultatis. opꝫ enīꝫ inqt q̄rere cōiter in diffōnibus/ vtruꝫ pᵐ vna quedā eſt methodus per quā oīum entium poſſumus diffōnes reddere, vel plures. ⁊ apponit illud qȯ videꝛ pꝛimo aſpectu, ⁊ inquit/ ꝙ foꝛte alicui videꝛ vna cōis methodus oībus de quibus diffōnem q̄rimus, hꝫ argᵗᵒ vtēti: qm̄ quēadmodū oīum ꝓpꝛioꝝ accñtium vna eſt methodꝰ, dico aūt demr̄ationem: ſic ⁊ oīum diffōnum vnā dicet. Adhuc autē ⁊ eſt dubitandi locus quenā ſit iſta, an diuiſio, an cōpoſitio/ ⁊ quenā diceꝛ poſt hoc in cōmēto. hec igitur eſt huius lr̄e ſnīa. [Oīno ⁊ penitus] inqt accipe aliquā fidē. i. diffōnē de ipſa, vt ꝓpoſuit inq̄rere/ eſt oīno ⁊ penitꝰ q̄cq̄ꝫ ꝯ numero difficillimoꝛum. i. ardua/ ⁊ difficillima indagatio. dixit. [Omnino ⁊ penitus:] quia (vt quidā inquit) de anima duplex difficultas eſt, vna ex natura eius: alia vero ex parte noſtri: vt ergo hunc duplicem ambiguitatis moduꝫ innueret, duplex appoſuit difficultatis aduerbium. ¶ Sꝫ hoc ſtare non poteſt: qm̄ cum cauſam reddit huius, nō difficultatē ex parte eius explicat: ſed ex pte nr̄i. ¶ Preterea. vt dictū eſt auctoꝛitate oīum cōmentoꝝ/ nihil certiꝰ in nā q̄ꝫ fons ⁊ oꝛigo totius veri. declaratū eſt enim ab his hanc ſcientiā alias p̄cellere, nō tm̄ ſubiti p̄ſtantia: verū ⁊ ipſiꝰ cōſtantia vt Themiſtius aiebat. ¶ Philoponus vero aliter

hūc locū exponit. voluit eſſe dictū [Oīno ꝛ penitus:] qm̄ in qōne de via inuētiua diffōnis aīe eſt duplex difficultatis genus. ſ. cōe oībus diffinibilibꝰ ꝛ maxime aīe: vt ergo hos duos modos afferret, aduerbio difficultatis vſus eſt bino. ¶ Nec hoc cōſonū: qm̄ non alio indagatio diffōnis ardua exiſtit ꝓpter vie eius inuētiue difficultatē. ergo vna tm̄ eſt difficultas. q̄re nō ea decens erat duplicē difficultatis modū apponere. ¶ Pōt itaqꝫ ꝛ alio modo exponi: qm̄ cū duplex ſit inueniēdi genus, vnum qdē ex eis que priores patres tradidere: a qbus aliqd dignū ꝓpoſito accipiēdum relinquit᷑. aliud vō ex ſeipſo. ꝑm̄ qdē Ariſ. īſinuat 2° meta^ce^, ꝛ inqt. Nā ſi Timotheus nō fuiſſet non tantā haberemus artē cantādi. habitū eni noſtrū excitarunt ac acuerunt. ꝛ ſi phrynis nō añceſſiſſet nō talis Timotheus euaſiſſet. Eodē modo res ſeſe habet ꝛ de hiſce q de veritate dixerūt. a quibuſdā eni opīones quaſdā ſuſcepimus/ ꝛ qdem: vt illi talia ſentirēt cā ſane fuere. hūc ēt modū 2°. Celi apertiſſime explicauit. dico ergo ꝙ q̄ ex antiquoꝝ opīonibꝰ nihil digni accipi pōt qd ad explanationē aīe cōducat. ꝛ hoc inqt ꝛ ipſe in ꝑn° ſcōi huius. que qdē igitur a prioribꝰ tradita de aīa dicta ſint. Iterū aūt tanqꝫ ex principio redeamus tentātes determinare qd eſt aīa ꝛc. Etiam ex parte ipſius Ariſ. eſt queſtio difficillima de modo inueniēdi illam ꝓpter qd laborat ꝛ ipſe in 2° huius. hunc duplicē difficultatis porro modū innuebat cū inqt [Oīno ꝛ penitus.] i. tū ꝓpter opiniones antiquoꝝ tū ꝓpter noſipſos. ꝛ huic Byſantij trāſlatio facit inqt. [Uerū eniꝫ omni ex pte/ oīno difficillimū eſt fidē aliquā de ipſa tandē accipere] vbi ly [tandem] dat intelligere/ poſt longū pertrāſitū eſſe difficile. ꝛ ꝓpter hoc dat intelligere ꝙ nec ex antiqs aliqd dignū accepit, ꝛ ob h̄ addidit: ꝛ [accipere] ea enim accipimus que ex alijs habemus. ¶ Fidē.] i. diffōnem vt qdā inqt: qm̄ definitio eſt ſermo certificatiuus qdditatis ꝛ eſſentie: vt Auer. ait 7° meta. ꝛ q̄ fides eſt indubia opinio: ideo ꝛ pro diffōne accepit. ꝛ eſt ſenſus difficile eſſe de ipſa aīa [accipere fidē.] i. diffōnē. ¶ Uel forte ly ipſa/ diffōnem refert: cū enim dixit ſe inqſiturū cōſiderare de diffōne aīe, modo forte inqt. ꝙ de ipſa ſ. definitione [fidem.] i. certitudinē hr̄e eſt arduū, ꝛ ſermones ſunt ambo boni. ¶ Cuꝫ enim ſit queſtio cōis ꝛ multis alijs; dico aūt eā que circa ſubſtātiā ꝛ eius qd quid eſt, fortaſſis alicui videbit᷑ vna q̄daꝫ methodus eſſe de oībus, de qbus volumus cognoſcere ſubam, ſicut ꝛ eoꝝ que ꝺꝫ accidēs ꝓprioꝝ demr̄ationē [q̄re querēdū vtiqꝫ eſt methoduꝫ iſtā] cuꝫ ꝓpoſuit difficillimū eſſe negatiuū aīe diffōnem inueſtigare adiūxit rōnem que eſt: qm̄ eſt cōis q̄ſtio aīe ꝛ oībus de qbus diffōnem querimus. dico aūt eam qōneꝫ que eſt circa ſubam ꝛ eius qd qd eſt: ad quā varij inueniuntur rn̄dentes: qm̄ alicui videt᷑ vna/ ſicut vna eſt demr̄atio qua oīa ꝓpria accn̄tia oſtendunt᷑: cui adhuc locus qōnis remanet/ quenaꝫ ſit. ergo hec eſt ardua difficultas, tum ꝑ q̄ eſt cōis q̄ſtio, tum 2° q̄ ad eā varij inueniunt᷑ rn̄dētes, tuꝫ q̄ ad ſingulam ſolu. adhuc oritur locus ambiguitatis. q̄re ardua eſt res aīe diffōnē venari. dixit [ꝛ multis alijs:] qm̄ nō oīa diffōne ſciunt᷑. quedā eni ſunt que forte ꝓpter trāſcēdētiā definitione carēt, vt magna pars eoꝝ que tractantur in meta^cis^. Uel forte dixit [ꝛ multis alijs:] qm̄ nōdū eſt locꝰ q̄rendi: quoꝝ eſt diffinitio, ꝛ quoꝝ non. vt ergo vteret᷑ verbo certo, dixit cum ſit queſtio cōmunis nō tm̄ aīe, veruꝫ ꝛ alijs multis pro nunc. ¶ Dico aūt eam que circa ſubam ꝛ eius qd qd eſt.] inquit Philoponus: qm̄ ſbe nomē plura ſignat etenim genus, ac mām, ꝛ diffōnē. idcirco cum dixit [circa ſbam] expoſuit adiungens ipſius qd eſt: vt demonſtret diffōnem: ꝛ ſic vult ly ꝛ, expoſitiue teneri hoc in loco. melius aūt puto: qm̄ de aīa duplicē introducet diffōneꝫ in 2°, cōem. ſ. logicā, alterā ꝓpriā. ſ. ſpecificā. iō inqt. dico autē eā que circa ſbam. i. ſpecificā diffōnē ꝛ ꝓpriā ꝛ eaꝫ: que eſt eius qd qd eſt. i. cōem ꝛ logicā. Un̄ ꝛ ī ꝑn° ſcōi aggrediens illud, qd hoc in loco ꝓponit, inqt. iteꝝ aūt tanqꝫ a ꝑn° redeamus tētātes determinare qd eſt aīa. i. ſpecificā diffōnē tradere, ꝛ que vtiqꝫ erit cōiſſima ratio ipſius. ecce igitur q̄uō verba v̄bis rn̄dēt inuiceꝫ. ¶ Fortaſſe alicui videbitur vna q̄dā methodus eſſe de oībus, de qbꝰ volumus cognoſcere ſbam ſicut eoꝝ que ꝺm accn̄s ꝓprioꝝ demr̄ationē. i. cū ſit q̄ſtio illa fortaſſe. i. ꝑmo aſpectu videbit᷑ vna q̄dam. i. determinata methodus. i. via. Methodus eniꝫ nihil aliud eſt: vt Alber. ait ꝑ topic. trac. ꝑ. ca. 2° niſi breuis ꝛ ꝯpēdioſa via, que vulgari noīe ſūma appellat᷑ de oībus de qbꝰ volumus cog̃ſcere ſbam, cuius rōnē inqt, ſicut ꝛ eoꝝ ꝓꝓriū que ſunt ꝺm accn̄s demr̄onem eſſe viam cōgruā ponit, ꝺꝫ accn̄s] inqt Philoponus. aliud accn̄s, ꝛ aliud ꝺm accn̄s, accn̄s qdē eſt qd ꝯtradiſtinguit᷑ ad ſbam: qd ꝺm ſe nō ſubſiſtit, neqꝫ ꝺm ſbam exiſtit rebus: ſed extrinſecus ipſis accidit. Scōm accn̄s vero qd ex neceſſitate cōſeqtur ſbas, ſicuti dicimus accidere ꝓpōnibus ꝯnem: ſed qm̄ ex neceſſitate ipſas cōſequit᷑. Dicit igit᷑ [ꝺm accn̄s] h̄ in loco ꝓpe, q̄ ꝑ ac per ſe exiſtunt. *Ca. 4.* ¶ Dr̄ autē ꝛ melius dixit [ꝓprioꝝ ꝺm accidēs:] q̄ in ꝑ inqt topic. ꝓpriū duplex eſt ꝺm accn̄s, ꝛ propriū/ qd eſſentiā dicit: qd diffinitio dr̄. eſt. n. ꝓpriū ꝺm accidēs qd conuerſim p̄dicat᷑ ex̄ eſſentiā. ꝓpriū qd eſt definitio eſt qd p̄dicat᷑ cōuerſim ꝺm eſſentiā. inqt g̃ ꝓprioꝝ ꝺꝫ accidens ad d̄r̄iam ꝓpoꝝ ꝺm eſſentiā. [Quare q̄rendū eſt methodū iſtaꝫ.] pꝫ modo q̄liter triplex eſt difficultas. Prima g̃n̄alis ꝛ eſt q̄ſtio cōis. 2^a^ ex varietate qōnem ſoluētiuꝫ 3^a^. q̄ poſtq̄ꝫ ſolutiones date ſunt, adhuc ſingul̄r locus relinq̄tur ambiguitatis. Propterea adiūxit, q̄re querēdū eſt methodū iſtā: vt tertiā oſtenderet difficultatem.

Cō. 42. T. 43.

Cum demōſtrauit. ¶ Proponit ꝑmo ea q̄ fecit/ ꝛ inqt. cum demōſtrauit ꝙ querēda in hac ſcia ſunt ꝑn^a^ duoꝝ generū: quoꝝ vnū eſt ſcire ſbam aīe: ꝛ aliud eſt ſcire ea que contingunt ſbe. i. accn̄tia ꝓpa. Apponit poſt intētionē lr̄e: ꝛ inqt. Incepit primo demr̄are ea pp que eſt difficile ſcire ſbam eius. quod explicat. d. ꝛ eſt difficultas cognitionis vie ꝛ regule ex qua poteſt quis inuenire ſuam diffinitioneꝫ. ꝛ totum reſiduum eſt manifeſtum per ſe. *Cō. 4^m^.*

COMMENTARIUM.

Quia propoſuit ſe velle dicere duo, ꝛ de aīe definitione, ꝛ de accidētibꝰ anime: nunc oſtendit difficultates cōtingentes circa hec, ꝛ primo difficultates, que cōtingūt circa definitionē. ¶ Sꝫ cur difficultates has cōplexus ſit, greci cauſam attulerunt/ vt rudes dehortaretur: fugaretqꝫ ab hac diuina ſcientia, mente vero dextros alliceret, hortareturqꝫ, ꝛ attentos faceret, vt lucidus Egidius inqt. *Dubit°. Grecoꝝ R°.* ¶ Pro intellectu ergo v̄boꝝ accipiamus oībꝰ volētibꝰ definitionē alicuius inuenire. ꝯtingere vnā cōem, ꝛ vulgatā qōnem/ illā. vꝫ. an ſit aliq̄ via inueniendi definitiones, quā greci methodū appellāt, q̄re volēti aīe definitionem aggredi hec cōis q̄ſtio ꝑmo accidit, que oībus rebus: q̄rū definitiones q̄rimus: accidere vr̄. Ariſtoteles ergo ꝑ ꝑmittit difficultates, ꝛ inqt, [Oīno autē ꝛ penitus accipe aliquā fidē de ipſa,] eſt de numero difficillimoꝝ: hac difficultate propoſita, explicat illā, ꝑmo quo ad qōnē cōem oībus volētibus definitiones querere, ꝛ inqt, etenim cum ſit cōis q̄ſtio non tm̄ aīe in q̄rendo eius definitionem, ſed etiā alijs multis, quoꝝ definitiones deſideramus: quā exponit, ꝛ inqt. dico aūt qōnē/ que eſt circa ſubſtātiam, ꝛ qd quid eſt. i. circa definicionē: hec eſt ꝑ^a^ difficultas, q̄ pendet ex cōi qōne. deinde in ſpecie multiplicat alias difficultates, que pendent datis partibus hincinde. Conceſſa nāqꝫ parte affirmatiua qōnis. ſ. ꝙ ſit reruꝫ definiendarū methodus aliqua, ita vt definitionis anime inueniende ſit methodus aliqua: emergit altera queſtio ſtatim, vtrum methodus hec definitionū inueniendarum ſit vna, an plures, ꝛ ſi vna, emergit altera q̄ſtio, quenaꝫ ſit illa. Ariſtoteles g̃ ſupponēs cōis qōnis ſolutionē. ſ. ꝙ oīum inueniēdarū definitionū ſit aliqua via, ꝛ ſupponēs illaꝫ eſſe vnā/ inqt, fortaſſis alicui videbit᷑ vna quedā methodus eſſe de omnibus, de qbus volumus cognoſcere ſubam. i. definitionē: ſicut eſt reuera ſupponendū, cuius cām affert, ꝛ inqt. Sicut eni ꝛ eoꝝ, que ſunt ꝺm accidēs ꝓprioꝝ demr̄ationē ſupponēdū: tangit qōnē, que emergit hac qōnis pte data: ꝛ inqt, Quare querēdū vtiqꝫ erit methodū iſtā, quenā ſit. difficultas ergo in g̃n̄e eſt vtrū ſit aliqua methodus, conceſſo ꝙ ſit aliqua: emergit in ſpecie altera qd vtrū illa ſit vna, aut plures, ꝛ conceſſo/ ꝙ ſit vna, emergit queſtio tandē que ſit illa: vtrum diuiſio, vel ſyllogiſmus: vel id genus. ¶ Ex his pꝫ oēm difficultatē eſſe ex pte vie. eſt enim ꝑ dubiū vtrū inueniende de aīa definitionis ſit aliq̄ via, vel ne: ꝛ ſi aliq̄, vtruꝫ via qua definitio aīe inueniri poteſt: ſit vna cōis aīe ꝛ ceteris, quarum definitionē querimus an plures pluriuꝫ. ꝛ ſi vna oībus cōis: queſtio erit de ſpecie vie, an ſit compoſitio, an diuiſio, an id genus. ¶ Uerba vero tertus in collectaneis perpulchre cōſideraumus, Primo conſideraumus cur dixit. Oīno ꝛ penitus eſſe difficillimū, dicebamus aliquos dixiſſe Ariſtotelē vſum eſſe duplici difficultatis aduerbio, *Oīno penitus.* q̄ accipere aliquā fidē de aīa eſt dupl̄r difficile, tuꝫ ex parte noſtra, tum ex parte rei: qd ſtare non pōt, q̄ Ariſtoteles omneꝫ difficultatē ex parte vie poſuit, talis aūt difficultas nō niſi ex parte noſtra naſcit᷑: ſiquidē (vt Themiſtius inqt) aīa ex parte rei notiſſima eſt: ꝛ fons oīs notitie, Philoponum vero dixiſſe narraumus Ariſtotelē vſum eſſe duplici difficultatis aduerbio, q̄ ex parte vie due ſunt difficultates/ altera cōis oībus definitiōibus, altera ꝓpria definitioni aīe. Cōtra quā diximus difficultatē in definitiōe aīe nullam eſſe ꝓpriā: ſed omnē cōmunē. demū dicebamus duplici illo aduerbio vſum eſſe Ariſtotelē, q̄ duplex erat difficultas, ex parte antiquoꝝ, qui nihil dixerunt, ꝛ ex pte Ariſtotelis, qui in hoc erat dubius. ¶ Melius aūt dico nunc, *Propa ſolo nūc* Ariſtotelē vſuꝫ eſſe tribus vocibus ſign̄antibus difficultatē. vꝫ. Oīno ꝛ penitus ꝛ difficillimoꝝ: ꝛ qdē nō ab rōne; q̄ eſt difficultas de tranſcēdenti vtrum ſit aliq̄ via, trāſcēdēs enim eſt ipſum aliquid, ꝛ de g̃n̄e vie, vtrum cōis, an ꝓpria: ꝛ de ſpecie, q̄ vbi via ſit vna/ queſtio eſt, que ſit illa: ꝛ ſi plures etiā qōnes accidunt circa pluralitatē. q̄ igitur eſt difficultas in tranſcedenti, in genere, ꝛ in ſpeciebus generum: ideo tribus vocibꝰ difficultatē ſign̄antibꝰ vſus fuit. *accipere* ¶ Per accipere in collectaneis, ſumere ab antiqs intelligebamꝰ. At melius per accipere venari intelligit, per fidem intelligebamus definitionē de ipſa. ſ. aīa, vel per fidem intelligebamus certitudinem, de ipſa. ſ. aīe definitione: ꝛ vtraqꝫ expoſitio bona eſt. *fides de ipſa.* ¶ Cur vero dixit [ꝛ multis alijs] dicebamus hoc dixiſſe, ꝓpter tranſcēdētia, quoꝝ nō eſt definitio, aut q̄ nondū eſt locus q̄rendi/ quoꝝ ſit definitio/ quorumue non ſit, ideo ſupponat᷑ de multis ſaltē definitioneꝫ eſſe. *Et multis.* ¶ Cur etiam dixit, circa ſubam, ꝛ ipſum qd eſt, Philoponus (vt diximus) dicebat᷑, q̄ ſuba plura ſign̄at, ideo addit qd eſt q̄ſi cōtractiuū ſube, vel expoſitiuū, q̄re ꝛ pro. i. accepit. *Circa ſb̄ſtātiaꝫ ꝛ qd qd ē.* Dicebamus aūt nos per ſubam eum intelligere ꝓpriā definitionē, per qd qd eſt, cōem, vt 2° huius patebit, diſputabamus cur dixit ꝺm accidēs ꝓprioꝝ/ ꝛ nō dixit accidētiū ꝓprioꝝ, referebamus expoſitioneꝫ Philoponi, qui voluit differre accidēs, ꝛ ꝺm accidens, pōt eni aliqd ꝓpriū eſſe ꝺꝫ accidēs, qd non eſt accidēs, ꝓprie enim paſſiones ſunt ꝺm accidēs, cū nō ſint de ſba rei: que non ſunt accn̄tia. *Scōꝫ accidēs ꝓprioꝝ.* Melius aūt diximus eū dicere ꝓprioꝝ ꝺm accn̄s, q̄ duplex ꝓpriū/ ꝺm ſubam, vt definitio: ꝺm accn̄s vt ꝓpriū. Ad d̄r̄iaꝫ ergo definitionū/ que ſunt ꝓpria ꝺm ſubam dixit ꝓpriorū ꝺm accidens, hec ſunt, que in collectaneis diximus.

Q°. ¶ Queres fortaſſe, cur poſt queſtionē cuiuſqꝫ ſi ſit aliquid: ſtatiꝫ ſequitur queſtio an illud ſit vnum, vel plura: vt ſi querimus, vtrum deus ſit aliquid: poſtea querimus dato ꝙ ſit aliqd: vtrum vnus vel plures dij: ſic enim querit Ariſtoteles vtrum definitionū inueniendarum ſit aliqua via, ſtatim conceſſo ꝙ aliqua ſit: querit vtrum vna, vel plures. Dicendum fortaſſe hoc euenire, q̄ ꝑma entis diuiſio eſt per vnū, ꝛ multa: ſic enim Ariſtoteles proceſſit ꝑmo phyſicoꝝ: ſupponens enim ens eſſe, querit, an vnuꝫ, an plura, vt in diſputatione contra Parmeñ. patet. *Solo*

¶ Q; ſi nō vnus qdā atqꝫ cōis ſit ille modꝰ: lōge difficilior ipa ꝑtractatio ſit. oportebit. n. de vnaquaqꝫ reꝝ accipe: qs ad vnāquāqꝫ modus accomodabit᷑. Si v̄o pateat illū demr̄ationē vel diuiſionē/ vel ēt quēdā alium modū eē: ꝯpl̄es ſ̄ſup difficultates erroreſqꝫ emergūt in ijs exq̄rēdis e qbꝰ vniuſcuiuſqꝫ ꝯficiēda ē diffō. aliarū nāqꝫ rerū alia principia ſunt: vt numeroꝝ ſuperficierumqꝫ. *Argyr.*

¶ Si aūt nō eſt vna ꝛ cōis q̄dam via de ipſo qd eſt: adhuc difficilius eſt negociari. oportebit. n. accipe circa vnūqdqꝫ qs modus. Si aūt manifeſtū erit: vtrū demōſtratio eſt: aut diuiſio: aut ēt aliqua alia methodus: adhuc multas hꝫ dubitationes: ꝛ errores: ex qbus opꝫ querere. Alia eni aliorū principia ſunt: ſicut numerorum ꝛ ſuperficierum. *T. cō. 5.*

¶ Cū dixiſſet difficultates tres que emergūt in aīe diffōne, hoc in loco qōnes enumerat: que dicentibus multas eſſe methodos, inſurgūt. ꝛ inqt, ꝙ ſi non vnus qdam atqꝫ cōis ille modus/ lōge difficilior fiet ipſius pertractatio. ꝛ rōneꝫ reddit, ꝛ inqt. qm̄ oportebit de vnaq̄qꝫ rerum accipere qs modus accōmodabitur vnicuiqꝫ. iſta g̃ eſt difficultas que dicentibus methodorum pluralitatem emergit. poſt redit ad eoꝝ qui vnam teſtant᷑ methodū, ꝛ inqt. Si vero pateat illū demr̄ationē, vel diuiſionē, vel cōpoſitionē, vel aliquem aliū modū eſſe, multo plures adhuc qōnes, ꝛ errandi loca relinquunt᷑ exq̄rendis in ijs/ e qbꝰ vniuſcuiuſqꝫ cōficiēda eſt definitio. rōnem reddit ꝛ inquit. Aliarū nāqꝫ reruꝫ alia ꝑn^a^ ſunt, vt numeroꝝ qdē alia/ ſupficierū aliaqꝫ. *Collectanea textꝰ cōmēti. 5.* ¶ Debes ſcire vt ex Philopono excipitur ꝙ tribus modis difficultas/ circa methodum inuadit. Primo qdem que ſit. 2° q̄t ſint. ꝛ 3° quales ſint. Si q̄ ſit q̄rimus ipſaꝫ, an demr̄atio. an diuiſio, anqꝫ cōpoſitio ſit querimus. Si vero quot ſint, an tot quot diffōnes: ꝛ diffinibilia. an vna oībus cōis. Si q̄les, circa ꝑn^a^ vniuſcuiuſqꝫ vertetur indagatio. q̄re ardua ꝛ difficillima aīe definitionis erit inueſtigatio. Inquit mō Hāmonius hos tres modos Ariſto. h̄ in loco tetigiſſe. dixit [Alia eni alioꝝ ꝑn^a^, ſicut nūeroꝝ ꝛ planoꝝ.] vt Hāmonius inqt. qm̄ nō vnū genus oīum entiū. numeri qdem diſcretū quātū: ſupficiei v̄o cōtinuū. itaqꝫ per ꝑn^a^ Ari. vt ipſe vult hoc in loco genus ꝛ d̄r̄iam audit. ¶ Sed nō bn̄ inqt: qm̄ ꝛ Ari. ſtatim in ſequenti lr̄a mouet ꝛ nonā qōnē, ꝛ dicit. ꝑm̄ aūt fortaſſis nec̄iuꝫ eſt diuidere in quo g̃n̄e ꝛc. g̃ nō eſt cōſonū ipm̄ idē h̄ in loco itelligere, eēt. n. ſupfluus. ideo ꝛ melius ꝑnoꝝ ſunt: hec qdē el̄ntaria, hec vero abſtracta ꝛ ordinata. vnitas eni ꝑn^m^ numeri el̄ntare, cuꝫ ex vnitatibus numerus ꝯſtet. linea v̄o ꝛ pūctus ſupficiei, pūctus. n. fluēs lineā cauſat, hec vero ſupficiē. q̄ igit᷑ nobis cōferūt ꝑn^a^ elemētaria multoties in diffōnis reditionem quēadmodum in numeris. dicimus. n. numerum ex vnitatibus multitudinē. iō inquit, ꝑn^a^. n. alia ſunt alioꝝ, vt numerorum vnitates, ꝛ planoꝝ linee. Et ſic pꝫ huius loci cōmētatio.

Intendit. ¶ In h̄ cōmento nō ꝓponit continuationem: qm̄ eaꝫ appoſuit in pede cōmēti. 4. *Cōm. 5.*

quā lege. Duo ḡ facit. qꝛ ꝑ facit illud/ qđ dixit in ↄtinuatione. ſ. oſtēdit difficultatē ↄtingētē dicētibꝰ plꝭes vias. 2ª ibi [Et cū fecerit] redit ad dicētes vnā viā. inqt ḡ intēdit/ ꝛ ſi hec via, qua imus in inueniēdo diffōnes rerū, ꝛ cognoſcendo ſubſ̄as eaꝝ, nō fuerit eadē. i. vna, ꝛ cōis oībus rebus, quarū diffōnes ſunt querende/ ſꝫ plures vna: tūc illud qđ queſitū eſt de ſubſ̄a. i. diffōne aīe magis erit difficile, cuiꝰ rōnē inquit. necīuꝫ eſt. n. ſcire ꝑmitus in vnaquaqꝫ rerū, quaꝝ diffinitio eſt cognoſcēda per aliquā viā ꝓpꝛiā illis rebus, quarū ſubē. i. diffōnes ſunt cognoſcēde. ḡ hic colligabiť duplex difficultas. vna qua inueniemus viā. altera in inueniendo ꝑnª ꝓpꝛia ſingulo cuius diffōnē querimꝰ. ¶ Et cū fuerit.] hoc in loco redit ad difficultatē dicētiū vnā viam/ ꝛ inqt, ꝛ cū fuerit declaratū illā viā eſſe vnā: tūc opꝫ ſcire que ſit, an demr̄atio, vt Hippocrates geometª chius dicit/ aut diuiſio, vt Plato ait. aut cōpoſitio, vt Ariſto. quo facto/ adhuc emergūt loca errādi non pauca, qm̄ opꝫ adhuc ſcire ꝑncipia vniuſcuiuſqꝫ qbꝰ applicemus illā viā. ꝛ dat rōnē, ꝛ inquit. ꝑnª. n. rerū diuerſoꝝ generū ſunt diuerſa. ideo concludit vnde cognitio iſtius vie non ſufficit in ſcire diffōnes rerū/ niſi ſcita fuerint ꝑnª ꝓpꝛia illis rebus ꝓpꝛijs. i. ſpecificis nā diffōnes nō cōponunť niſi ex ꝑncipijs ꝓpꝛijs que ſunt in re. Et ex hoc apparet q̄ terminata qōne an ſit vna via adhuc labor erit circa ꝑnª ꝓpꝛia rei, qbus viam illaꝫ applicemus.

Q. ō. Utrū ꝑtes diffōnis ſint reales. Cō. 28. Cō. 33. ꝛ 34. Cō. 8º. Cō. 5º. Cō. 42º.

¶ In hoc loco apte colligitur, q̄ diffōnes ſint in re, ꝛ reales ait diffōnes fieri ex principijs que ſunt in re: huic ēt cōſonat ſermo eius ꝑmo phyſi. vbi inqt. v. ḡ. qm̄ ſi poſuerimus q̄ ens qđ eſt vnuꝫ apud eos eſt hō, neceſſe eſt vt aīal qđ eſt genus hoīs, ꝛ bipes/ qđ eſt eius dr̄ia ſint entia in rei veritate. nā ꝑtes rei que ſunt ſm diffōnē ꝑcedunt rē in eſſe. Et idē in fine cōmēti. 30. 6c meta. ¶ In oppoſitū ē Auer. 7c meta. ꝛ infra. vbi colligiť q̄ partes diffōnis ſunt partes rōnis. ꝛ ꝑ Phyſic. idē ait. ¶ Dicēdū vt Auer. inqt 7c metacf, q̄ diffinitio pōt accipi duobꝰ modis. Uno modo in potentia: alio modo in actu. ſi accipitur in potētia, ſic eſt in re, ꝛ ſic verificatur ſermo eius hic. ſi in actu/ ſic ſunt partes rationis, ꝛ alibi ſermo verificabitur.

COMMENTARIVM.

Enumeratis difficultatibus que cōtingūt dicentibus vnaꝫ eſſe omnium cōmunem methodū: enumerat difficultates que contingūt dicētibus plures. Et duo facit, quia pꝛimo has difficultates enumerat, deinde redit ad difficultates, que contingūt dicētibus vnā oīum cōmunē. de ꝑma inquit. Si aūt non eſt vna cōis omniuꝫ methodus de ipſo quid eſt, ſed tot gn̄e, vel ſpecie, quot gn̄e vel ſpecie ſunt ea: quoꝝ definitiones querimus: adhuc difficilius eſt negociari, cuius cām dicit, qꝛ opoꝛtebit accipere circa vnūqđqꝫ genus, vel ſpēm definiendā qs modus. i. pꝛopꝛius modus ſpecie, vel gn̄e, ꝛ ita facere tot methodos ſpecie vel gn̄e, quot res genere vel ſpecie definientur: qđ cum ſit īpoſſibile/ vltra nō inqrit. redit poſtea ad difficultates contingētes his. qui oīum vnam cōem eſſe methodū dicerēt/ ꝛ inqt. Si aūt concedatur q̄ ſit vna/ ꝛ ſit manifeſtū q̄ illa vna ſit demr̄atio, aut diuiſio, aut aliq̄ alia methodus, quecūqꝫ ſit illa: adhuc multas hꝫ dubitationes ꝛ errores. i. errādi loca: de qbus opꝫ querere, qꝛ (vt inquit) alioꝝ alia atqꝫ alia ꝑncipia ſunt, alia. n. numeroꝝ, ꝛ alia ſuperficierū ſunt ꝑncipia. Quare lꝫ ſit cōis methodus oīuꝫ, opꝫ adhuc laboꝛare in adaptando illā diuerſis pꝛo rōne diuerſoꝝ ꝑncipioꝝ, ex qbus res definiť. Ex his ſequiť, q̄ dicentibus cōem quādā omniū methodū, due accidunt difficultates. Pꝛima in ſciendo que illa ſit. 2ª dato q̄ ſit diuiſio, quō applicať diuerſis ꝑncipia habētibus diuerſa. Dicentibus v̊o plures, vna queſtio accidit. ſ. in applicādo vnicuiqꝫ ſuā pꝛopꝛiā.

Dubº. ¶ Sed tunc eſt dubitatio, cur dixit difficultatē accidentē dicētibus plures eſſe maioꝛē, cū illa ſit vna, dicētibus vero vnā, difficultates accidūt plures.

Solº. ¶ Dici pōt illā vnā eſſe pōderoſioꝛeꝫ illis duabus. eſt enim difficultas accidens vnā dicētibus maioꝛ extēſiue, difficultas autē dicētibus plures eſt maioꝛ intenſiue. cōcurrūt enim ad illam applicationē plura. Pꝛimum ſcire oēs vias applicabiles, nō enim applicari pōt cuiqꝫ ſua: niſi per oēs applicabiles diſcurramus. Scōm ſcire oīa: qbus applicari debent, niſi enim per illa oīa decurremus applicationē ꝓpꝛiam facere nō poterimus. Tertiū eſt experiri applicatiōes oīum vni: vt eligamus cuiqꝫ pꝛopꝛia. ergo recte dixit difficilius eſt negociari: negociari enim eſt multifarie laboꝛare. ¶ Philoponus vt in collectaneis, dixit tres eſſe difficultates circa methodum, ꝑma (vt inquit) que ſit, 2ª quot ſint, ꝛ 3ª q̄les ſint, difficultas que ſit, eſt vtrum diuiſio vel demonſtratio, difficultas quot ſint eſt, an tot, quot definibilia, quoꝝ definitiones querimus. difficultas quales ſint, eſt inueſtigatio circa qualia ꝑncipia: hec Philoponus, que nō placent, qꝛ non hoc oꝛdine Ariſtoteles in difficultatibus ꝓceſſit, ꝑmo enim queſiuit ſi definitionum ſit inueniēdi aliqua via: deinde an vna, an plures: ꝛ ſi vna, queſiuit que ſit, ꝛ ſi plures, tunc tot, quot definitiones/ opoꝛtet illas eſſe. hic eſt oꝛdo Ariſtotelis, nō ille Philoponi. ¶ Quo vero ad verba attinet, Ariſtoteles, cuꝫ dicit alioꝝ alia eſſe ꝑncipia, Hāmoniꝰ ꝛ Auer. genus ꝛ dr̄iaꝫ intellexerunt, que dicunť pꝛincipia eſſentialia. Philoponus vero intellexit elementaria, qualia ſunt mā ꝛ foꝛma reſpectu cōpoſiti, vt vnitates numeri, ꝛ puncta ſuperficierū: cauſa eſt, qꝛ de ꝑncipis eſſentialibus q̄ret poſtea. Sed qm̄ definitiones aliqñ fiunt ex eſſentialibus, aliqñ ex elemētarijs ꝑncipijs, ideo arbitroꝛ Ariſtotelē intelligere definitiua ꝑncipia/ quecūqꝫ illa ſint.

Dubº. Que Egiđ. ¶ Queret qſpiam quot difficultates cōtingūt dicētibus vnā viā. ¶ Rūdet Egidius due, altera ex parte nr̄i, altera ex parte rei. Ex parte nr̄i qdem, qꝛ difficile eſt ſcire ſi eſt aliqua via: vel nō eſt. ꝛ ſi eſt: vtrum ſit vna, ꝛ ſi vna, vtruꝫ compoſitio/ vel diuiſio: hec ex parte noſtri. Ex parte rei v̊o eſt, qꝛ dato q̄ ſit cōpoſitio, accidit difficultas ex parte rei que ſint illa ꝑncipia/ ex quibus definitio conſtabit. ¶ Sed pace ſua dixerim, hec difficultas non ex parte rei oꝛitur (vt greci dr̄īt) ſed ex parte vie. Dato enim q̄ via ſit cōpoſitio, oꝛitur difficultas in applicādo illā viam illis ꝑncipijs. ergo tota difficultas erit ex parte vie: ꝛ ita ex parte nr̄i. Qꝫ qdem tota ex parte vie ſit, Philoponus oſtēdit, qꝛ altera eſt in inuētione vie, altera eſt in īplicando ꝑncipijs rei viam inuentā. Cum eni aīa ꝛ aīe ꝑnª in nā nota ſint, nulla eſt difficultas applicationis ex parte rei: ſed tota ex parte noſtri: qui ignoꝛamus viā illā applicare rei in ſe note.

2ª dubº. ¶ 2º dubitať, qꝛ 2º poſteř. dr̄ tam diuiſionē qꝫ cōpoſitionē eſſe vias inueniendi definitionē. Auer. aūt dicit ſolā cōpoſitionē.

Solº Egidij. ¶ Rūdet Egidius diuiſionē eſſe per accn̄s vtilē, cōpoſitionē per ſe necīam, inuentio eni definitionis nō niſi cōpoſitio qdam eſt ex gn̄e ꝛ dr̄ia. verū fieri nō pōt, niſi ꝑceſſerit diuiſio.

Solº alia. ¶ Facilius dici pōt diuiſionē diſponere ad inuentionē definitionis, cōpoſitionē aūt perficere ipſaꝫ inuētionē.

ↄdictio i dictis Auer. ¶ In collecta. notatur ↄdictio quedā in dictis Auerrois, q̄tenus hic colligiť definitionis ꝑtes eſſe reales, alibi v̊o clare dr̄ illas eſſe rōnis.

Solº. ¶ Datur rn̄ſio ꝑ v̊ba q̄dā poſita cōto 42º libꝛi. 7. metacf. in qbus accipiť ꝑtes definitionis eſſe in re, dū accipiunť in poª: ꝛ ante actū intelligēdi. dū v̊o in actu accipiunť, q̄tenꝰ actu intelligunť/ ſunt rōnis.

Solº ꝑ v̊itate. ¶ Aīaduerte tn̄ pꝛo veritate, q̄ de mēte Auerrois triplex eſt definibile, aliud qdem per ſe ꝑm, ꝛ h̄ eſt foꝛma ſubē ↄpoſite/ vt ſignatur ꝑ nomē ſpēi, vel gn̄is de pn̄to ſubē, vt hō, vel aīal, aut equus ꝛ id genꝰ. qđlibet eni hoꝝ foꝛma eſt per nomē ſpēi concretiuū ſignata. Aliud per ſe nō ꝑmo/ vt ſingulare ſignatum per nomen cōe, veluti aīale, miſtū, aīatum, compoſitum ex aīa rōnali, ꝛ coꝛpe, ꝛ cetera id genus. qđlibet eni ſingulare eſt/ qꝛ nō tn̄ vl'e cōpoſitū ꝑter ſingularia/ qꝛ tn̄ ſignatur per nomen cōmune: ideo videť eſſe vl'e. Aliud eſt per accn̄s, ꝛ eſt ſingulare, vt ſignatur per nomen ſingulare, veluti ſocrates ꝛ plato: que ſunt ſingularia hoīs: aut hoc vel illud miſtum: hoc vel illud aīatum/ que ſunt ſingularia cōpoſitoꝛum per noīa cōīa ſignatoꝝ. Hac diſtōne ſtanti, dicamus q̄ ſi nos loquimur de partibus definiti per ſe ꝑº, ille non ſunt realr̄ diſtincte, tales eni ꝑtes nō ſunt niſi genus ꝛ dr̄ia, que ſumuntur a foꝛma/ vt diuerſimode ↄcipitur, aīal enim rōnale ſignatiue nihil aliud ſunt, niſi aīa hoīs: put diuerſimode cōcipitur: ꝛ partes h̄ pacto definitionis vbiqꝫ ab Auer. dicunť rōnis. Sin aūt loquimur de ꝑtibus definiti ꝑ accn̄s, vel per ſe nō pꝛimi/ ſic ſunt ſignantes mām, ꝛ foꝛmam: ꝛ h̄ modo in re ſunt, ꝛ realiter diuerſe: mā enim ꝛ foꝛma in re ſunt, ꝛ realr̄ differunt: he partes vbiqꝫ ab Auer. dicunť reales: ꝛ in re. per hec tolliť ↄtradictio: hic. n. loqtur 2oo, alibi aūt ꝑ ꝑmō.

Argyr. ¶ **Pꝛimū āt foꝛtaſſe necīū ē diuidē atqꝫ accipeꝛ quonā geneꝝ collocet/ qdqꝫ ſit aīa: vtꝝ ſit ſb̄a: an in q̄litate/ vel in qꝫtitate/ vel in alio quodā pn̄toꝝ gn̄e collocet. Deinde pueſtigādū ē: vtrū eoꝝ ſubeat rōnē q̄ potētia ſunt/ an potiꝰ qdā ſit actus: nō. n. parū intereē vr̄.**

T. cō. 6. ¶ **Pꝛimū aūt foꝛtaſſis neceſſariū ē diuidē in quo generū ſit: ꝛ qđ ſit. dico aūt: vtrū hoc aliqđ: ꝛ ſb̄a: aut quale: aut quantū: aut ēt aliqđ aliud diuiſoꝛū pn̄toꝝ. Adhuc aūt vtrū eoꝝ: que ſunt in potentia: aut magis actus qdaꝫ ſit. Differt enim nō aliquid parum.**

Collectanea, textꝰ cōmēti. 6. ¶ Cū abſoluit cōiter de diffōnibus que in aīa dubitanť: hic incipit narrare q̄ in aīa dubitanť ad ſumptionē diffōnis, ꝛ inqt. opꝫ in alia inueſtigare ſub quo gn̄e ipſam collocemꝰ nō pauca. n. de h̄ duc. Ipſaꝫ. n. hi ſub ſb̄a collocant vt peripateci. hi v̊o ſub q̄ꝫto, quoꝝ ē Xenocrates ꝛ plato. nūs. n. inqt ſeipam mouēs eſt aīa. nūs aūt ſub q̄ꝫto. hi v̊o ſub q̄li. vt Galenꝰ/ ꝛ Homerꝰ, ꝛ medici cū plures cōpl'onē eſſe dicētes. hi v̊o ſub ad aliqđ, ꝓpoꝛtionē. n. dicētes elr̄toꝛum aīam/ vt Empedocles/ ꝛ Alexr, vn̄r vtiqꝫ ſub ad aliqđ reducere. duplū. n. vel ſexqalterū ſub ad aliqđ, alicuius nāqꝫ duplū. ambiguū ḡ in tātū genꝰ. Sꝫ cū inuenerimus eā ſub ſb̄a rurſuꝫ q̄rimꝰ vtrū coꝛpus an incoꝛpeū. nō. n. ſic vl'alr̄ dicere parū itereſſe vr̄. hec igiť eſt huiꝰ lr̄e ſn̄ia [ꝑm aūt foꝛtaſſis necīuꝫ diuidere in q̄ geneꝝ, ꝛ qđ ſit.] Inqt Plato in Phedone vnū eſt ꝑnm recte ↄſulendi: noſſe v̊o opꝫ de quocūqꝫ ſi ſit ↄſiliū in totū aberrare neceſſe. de aīa igitur q̄rentes niſi ꝑus demū ſit ipſa nouerimus, q̄uō diffōnē eius colligere poſſumꝰ: atqꝫ Ariſto. inqt, in pħia/ qm̄ noſſe ac ſcire contingit circa oēs methodos q̄rū ſunt ꝑnª, aut cauſe, aut elr̄ta/ ex hoꝝ cognitiōe. Si ḡ ad cog̃ſcēdū res opus eſt cognoſcere ꝑnª: alia v̊o alioꝝ ſunt ꝑnª, iueſtigādū qđ nā ꝑnm aīe, atqꝫ eo magis q̄ inuentione difficilioꝛ ꝑter cetera in aīa ꝑncipij q̄ſtio. dixit aūt [foꝛtaſſis] qm̄ diffinitio aīe datť per coꝛpus queādmodū ꝛ alia accn̄tia multa, iđ poſſet quibuſdā videri nō per genꝰ diffiniēda: ꝛ per ↄn̄s q̄ſtio q̄rens ſub qđ genus collocet ſupfluit, iđ dixit foꝛtaſſis. vel dixit [foꝛtaſſis] vt reputo: qm̄ aīa nō poniť in gn̄e per ſe, ſed reductiue, vt notaret itaqꝫ ambiguitatē hāc appoſuit [foꝛtaſſis] ꝛ adiunxit [ꝛ qđ ſit] qm̄ ꝛ ſi nō opꝫ q̄rere genus per ſe ſaltē illud qđ ꝑdicať in qđ ſit. Dico aūt, vtrum ſit hoc aliqđ, ꝛ ſb̄a: aut q̄litas: aut q̄ꝫtitas: aut ēt qđdā aliud diuiſoꝝ pn̄torū. i. relatio. dixit aūt [h̄ aliquid ꝛ ſb̄a:] qm̄ h̄ aliqđ qn̄qꝫ cōius eſt, qn̄qꝫ minꝰ cōe ſb̄a, qn̄qꝫ in equo: iđ vt innueret ꝓ eodē illa capi dixit [hoc aliqđ ꝛ ſb̄a.] ¶ Adhuc aūt vtruꝫ eoꝛuꝫ: que ſunt in potētia, aut magis endelechia ſit. Inquit Them. ꝑterea nō modo lōginquū, ꝛ genus, ſupnūqꝫ inueniēdū eſt: ſꝫ ēt ꝓxm ꝛ iūctū. nō. n. ſuos nūos diffinitio hoīs hꝫ ſi ſb̄a dicas: ſꝫ ſi aīal afferas. Quare cū Ari. de gn̄e queſiuit, remoto hoc in loco ipſe inqt ſub quo naꝫ gn̄e ꝓpinquo aīa poneť. Sumpſit aūt [vtrum eoꝛuꝫ que ſunt in poª] ꝑ coꝛpoꝛeis. i. vtrū aīa ſit coꝛpus [aut magis endelechia ſit] ſumpſit pꝛo icoꝛpoꝛeo: itaqꝫ cū inueſtigatū erit ipſaꝫ eſſe in gn̄e ſb̄e, opus eſt ſubdiuidere, an ſub coꝛpeo, an ſub incoꝛpoꝛeo. Sūt. n. coꝛpeū ꝛ incoꝛpeū dr̄e ꝑr ſb̄e, ꝑ id qdem qđ dixit [i poª] denotat coꝛpus [per endelechiā v̊o icoꝛpeū] ꝛ huius rōnem Hāmoniꝰ inqt: qꝛ oē coꝛpus ꝑtāte exiſtit vt longa narratione declarat. ¶ Et debes ſcire q̄ diuiſio hec fuit ꝛ necīa: qm̄ Pythagoꝛici aīam, coꝛpus dicūt eſſe, eo qꝛ extra coꝛpꝰ exit ꝛ ītrat: ꝛ oē qđ exit ab aliq̄, ꝛ intrat coꝛpꝰ. quare ꝛ aīa coꝛpus. ¶ Preterea. Quidā dīt eā aquā, qdā aerē qdā ſanguinē, vt videbiť. Alij aūt non coꝛpus ſꝫ actū ꝛ foꝛmā dicūt: vt Ariſ. ꝛ Anaxagoꝛas claçomeniꝰ, iđ ſubdiuiſio illa fuit ꝛ conueniēs queādmodū ꝛ ꝑª. ¶ Ambigit Philoponus, Cur coꝛpoꝛi [in ꝑtāte] accōmodauit in icoꝛpoꝛeo nō. dixit [in endelechia] in ablatiuo caſu: ſꝫ [endelechia] ſm rectū. ¶ Rūdet ipſe q̄ aliud eſt poteſtas, ꝛ aliud in ꝑtāte: ꝛ aliud endelechia, ꝛ aliud i endelechia. mā eni ſolū poteſtas ē, foꝛma vero tm̄mō endelechia, qđ ex mā ꝛ foꝛª eſt in ꝑtāte exiſtit, ꝛ in entelechia. qm̄ ḡ in coꝛpoꝛalibꝰ non eſt ipſum ꝑtāte: qꝛ neqꝫ mā. ꝛ ꝑ ꝑea neqꝫ ipm actu, nō ſunt actu: ſed ipſe actus. ideo ↄdiſtinguēs māli ac cōpoſite nāe/ imālē ꝛ incoꝛpoꝛalē. dixit vtrū eoꝝ que in ꝑtāte exiſtunt. i. coꝛpoꝛeū. vel entelechia q̄dā. i. foꝛª q̄daꝫ pura atqꝫ imālis, [Differt eni nō paꝝ.] i. nō paucū inter mediū coꝛpis, atqꝫ incoꝛpoꝛei. ¶ Ex h̄ ſeqť, taꝫ ſm Themiſtiū, qꝫ ſm Hāmoniū, illā eſſe ſubdiuiſionē ſubē, ꝛ nō ꝑmā entis diuiſionē, vt Auer. inqt in cōto cuius rōneꝫ inqt ad h̄ Hāmonius. ſemꝑ 2am diuiſionē ꝑcedens alteꝝ mēbꝛum diuiſionis accipit ꝛ illud ſubdiuidit. cū igitur dixit vtrū, quale: aut quantū: vel aliqđ alioꝝ ꝑdicamētoꝝ: ſumpſit ſubſ̄am, ꝛ eaꝫ ſubdiuiſit, vt genus pꝛoximū inueſtigaret: vt Them. ait.

Cōm. 6. **Cum demōſtrauit.** ¶ Iſtud cōmentū 6m eſt manifem per ſe. attn̄ ꝑ illa ꝑte, ibi [poª eni ꝛ actꝰ.] ¶ Debes ſcire q̄ hic redit cām eius qđ dicit in lr̄a. Inqt. n. in lr̄a [Differt. n. nō parū] cuiꝰ rōnē reddit, ꝛ inqt. poª enim ꝛ actus ſunt dr̄e: que ↄtingūť oībꝰ pn̄tis, ꝛ ſunt valde oppoſite. Et ex hoc appet ſm euꝫ ipm nō accipe ens in poª pꝛo coꝛpeo, ꝛ actū ꝑ incoꝛpoꝛeo: eo qꝛ coꝛpeum ꝛ incoꝛpeū nō ↄtingunt oībꝰ pn̄tis, ſed ſb̄e tm̄. Et ſic expoſitio Auer. differt ab expoſitiōe Themiſtij. ꝛ Hāmonij. ¶ Ur̄ autē ꝛ Auer. hoc in loco errare multū ꝑ: qꝛ taliter itelligit de actu, ꝛ poª Ari. q̄le antiqs cecidit diuerſitas, ꝛ qualr̄ eſt dubitabile: īueſtigatio. n. dꝫ ſupponere ſemꝑ aliqđ veri vel dubij, vt Ariſt. inquit 7c meta. mō nullus antiquoꝛū dixit aīaꝫ eſſe poam illo mō, q̄ ſumit Auer.

Cō. 59. ¶ Preterea. Talr̄ dꝫ Ari. itelligē, q̄liter 2º hꝰ accepit illa. Sꝫ ibi ſubdiuidit ſb̄aꝫ in actū ꝑ foꝛª, ꝛ poam ꝑ mā, ꝛ cōpoſito: ideo ꝛ hic illo modo loq dꝫ. ¶ Adhuc actus, ꝛ poª vt circuūt oē genꝰ ſunt oppoſita relatiue, qđ Auerroiſmet dicit 9º meta. Sꝫ ſic nō multū ſunt oppoſita: qm̄ oppoſitio relatiua pōt eiuſdē eē ad ſe 5c meta. mō nihil ad ſe opponiť valde.

Cō. 11. ¶ Rurſus ſi eſſent circuētes omne pn̄tū, eſſent dr̄e modales diuidētes ens. hoc aūt falſum eſt: qm̄ oīs diuiſio per dr̄ias ſiue modos/ ſit ab aliquo vno vnā nām ipoꝛtāte. mō ens, nec eſt vnū, nec vnā nām impoꝛtās, vt Auer. inqt 10c meta. vbi inqt q̄ ens imediate ſig̃t decēꝫ pn̄ta. ḡ illa diuiſio nihil ē.

Cō. 8. ¶ Preterea. Si ꝑ actū, ꝛ poam entis dr̄ias Ari. itelligēt, vt Auer. ait, qđ poꝛ ſm nām dꝫ eſſe in lr̄a, an aīa ſit poª, an actꝰ: cuius oppom fecit. Pꝛio nāqꝫ qōnē q̄ſiuit de gn̄e: poſt q̄rit, an eoꝝ que poª, an actus aīa ſit. Ideo expoſitio grecoꝛū in hoc ſine dubio melioꝛ eſt. ¶ Sed qꝛ nō eſt credibile tm̄ Cōmētem hūc locū ignoꝛaſſe, cū in multis ſubtilius ꝑceſſit qꝫ qcunqꝫ grecoꝝ expoſitoꝛ: iđ debes ſcire q̄ per actū Auer. itelligit foꝛam, ꝛ ꝑ ens in poª māꝫ:

que mā nō pro pª hic capitur, ſʒ pro oī eo, qd̄ non eſt purus actus. T.cō.12 lʒ .n. i oib⁹ pñtis nō ſit mā ex qua, vt Ariſ. inqt 10° metace. Cō.22. eſt tñ mā, capiēdo mām pro omni eo, qd̄ eſt pporle mãe; vt Auer. ait 12° metace. ⁊ alibi. ⁊ 23. Et hoc mō corp⁹ mā dr̄, ⁊ h̄ mā in oī exiſtit pñto, ⁊ forma ſibi oppoſita ēt ſil̄r. ℂ 2° debes ſcire ꝙ hoc mō capiēdo, illa ſunt drīe entis: nō qdē diuiſiue, ſed ꝯſtitutiue cuiuſlʒ pñti: nec incōuenit drīaʒ ꝯſtituere aliqd, ⁊ nihil diuidē. omne. n. pñtū ⁊ quodlʒ illoruʒ ex mā ⁊ forma cōponit, acceptis illoc. ℂ 3° debes ſcir ꝙ ſunt valde oppoſite duobus modis, ꝯdictorie ⁊ priuatiue. Cō.37. ꝯdictorie qdem mqm̄ vt Auer. inqt 7° metace, mā ē pnm quo res nō eſt forma pnm quo res ē, mō pnm eſſendi/⁊ pnm nō eſſendi vnr̄ oppoſita ꝯdictorie. Com.3. Sunt vō puatiue, qꝛ vt Auer. inqt 9° metace. poª puationē dicit actus aūt habitū, qre oppta erunt ⁊ puatiue. ℂ Philopon⁹ aūt dicit eē ea diſtātia ſm diſtātiā pfectionalē. inqt. n. nō paucum eſſe inter mediū corporis atqꝫ incorporei. ℂ Ex his pʒ drīa expoñū. expoſitores. n. greci volūt actum, ⁊ poam eſſe veras generis ſube drīas de qbus Porphy. inquit in iſagogis: ⁊ per cōſequens ſolū opponi ſm diſtātiā perfectionis. ℂ Argumenta vero contra Auer. ſunt ſoluta modo.

COMMENTARIVM.

Omnes cōueniunt Arilem in hoc textu mouere qōnes circa genus, ⁊ drīam ex qbus aie definitio ꝯſtat: nec in h̄ differūt greci Que egidius. a nr̄is. Sʒ cur tales difficultates moueat nūc Ariſtoteles, nō eodē modo oēs ſentiūt. ℂ Egidius lucidus expoſitor ſequēs ſuū exponēdi modū, quē primo textu aſſignauit aſſerit Ariſtotelē difficultates has circa gen⁹, ⁊ drīaʒ nūc mouere, qꝛ paulo ante dixit data certitudine vie eſſe difficultatē adhuc nō paruā ex pte pncipioꝝ rei: ideo tales difficultates ex pte pncipioꝝ rei enumerat, enumerauit enī difficultates ex pte vie: qre ⁊ nūc ex pte pncipioꝝ rei difficultates enumerare cogit: que expoſitio pulchra eēt, ſi cognitio aie eſſet dupl'r difficilis, ⁊ ex pte nr̄a, ⁊ ex pte rei: ſed qꝛ res hec Them. nō caret qōne. ℂ Themiſtius lucidus doctor, aliā cām aſſignat his vbis, cū igit due res potiſſimū habeant: in quas ōis de aīa inqſitio digerit: ipſa videlʒ ſuba aie, ⁊ eius accidentia, cū mouit difficultates circa viā nūc mouet difficultates circa ſubam, que conſtat genere/⁊ ipſa drīa: quā cām expoſitor Thomas ſequit, cum ait circa ſubam eſſe dubitationē de genere, ⁊ drīa. Et Philoponus qui ſub Hāmonio ſcripſit, hic enī ait Ariſtotelē mouiſſe difficultates: que cōmuniter occurrūt aie, ⁊ oib⁹ alijs/quarū definitiones querimus: que difficultates ſunt circa viā: ⁊ qſi cōes: nūc vero mouere dicit difficultates in ſpecie circa ea/que ſumuntur ad definitionē aie: hactenus de intētiōe, ⁊ de cā intētionis. Qōnes ℂ Qōnes ergo quas in h̄ textu de ſba aie in ſpecie Ariſtoteles mouet, ſunt due ſm Themiſtiū, Hāmoniū, ⁊ Philoponū. prima de genere, in quonam gñe ipſa aia ſit, vtpote qd ipſa ſit ſʒ genus. dico aūt vtrū hoc aliqd ⁊ ſba, aut quale, aut quantū, aut etiā aliqd̄ aliud diuiſoꝝ pdicamentoꝝ. ſ. relatio. ℂ Scd̄a qſtio eſt de differētijs, vt vtrū aia ſit de numero eoꝝ que ſunt in potentia/qualia ſunt corporea, h̄ eſt vtrū ipſa ſit ſuba corporea: aut ſit magis qdaʒ actus. ſ. ſubſtātia incorporea. Et addit ꝙ dicere ipſam corporeā, vel incorporeā differt nō parum, corporeū enim ⁊ incorporeum ſunt pme ſubſtātie drīe, vt inquit Hāmonius: que nō parū differunt: quippe cum ſub incorporeo cōtineantur eterna: Conſide rō vboꝝ pm ſub corporeo corruptibilia, que differūt plus qʒ genere, vt dr̄ 10° metace. ℂ Quo vero ad vba attinet, Ariſtoteles dicit pmū eſſe cōſiderādū de genere: in quo ipſa ſit, ⁊ in collectaneis ex verbis Platonis cauſam aſſignauimus, qꝛ pma queſtio que occurrit circa inuētionem definitionis quo ad eius pncipiat eſt queſtio de genere, vtrū hec cauſa nunc obſcura videtur, qꝛ 2° huius Ariſtoteles inter qōnes de principijs definitiuis aie, primā qōnem non fecit de genere aie, ſed de trāſcēdēti. T.cō.2. Et dōm Ariſtotelē feciſſe primā queſtionē de gñe, ſupponit enim aiam eſſe ens, ⁊ querit vtrū ſba: oſtendit tandem eſſe ſubam, nec ponit aliter facere, qꝛ ois ois ſciētia ſupponit ſuū ſubiectū eſſe. nō ergo pōt eſſe queſtio an aīa ſit ens. recte ergo dictū eſt pmā qōnē de aīa eſſe de genere/qꝛ nulla eſſe pōt prior, qm̄ queſtio in trāſcēdenti eſſe non pōt, ſiqdē nulla ſcientia pbat ſuum ſubiectuʒ eſſe. fortaſſis ℂ Dixit autē fortaſſis, vel qꝛ (vt Egidius inqt) poſſet alicui videri non eſſe querenduʒ de genere, ſed de ſubto primo, qꝛ cū forme nāles definiant per additamētū, pma queſtio poſſet videri eſſe de ſubto addito: ⁊ nō de genere/vel (vt ēt in collectaneis diximus) Ariſtoteles fortaſſis dicit, qꝛ poſſet alicui videri aiam nō eſſe in genere, vt reuera nō eſt, niſi reductiue. diuidit Dixit etiaʒ diuidere, vt innueret pro definitione colligēda pneceſſariū eſſe pcedere diuidendo, diximus eni ſupius definitiones inueniri cōpletiue per cōpoſitionē, diſpoſitiue per diuiſionē. i q̄ gñʒ. Dixit inſup in quo generū, ⁊ non in quo genere/vt innueret eſſe plura rerū genera: per que negociari opʒ, vt aie definitionem colligamus. ℂ Preterea qd ſit. dixit ⁊ quid ſit, vt innuat illud queſitū ſi nō fuerit genus, ſaltem ſit predicatum in quid, qd̄ loco generis accipi pōt. vel melius verbum ⁊ expoſitiue legat, vt ſit ſenſus in quo generum/⁊ pro id eſt quid ſit. h̄ aliqd Dixit hoc aliqd ⁊ ſubſtantia, pro eodem ſumens, vel qꝛ hoc aliqd eſt cōmunius ſubſtantia/vel qꝛ hoc aliquid verbū obſcuruʒ eſt, vt innuat in hoc libro verbū illud intelligi vbiqꝫ pro ſuba. In poª actus. Preterea per ea: que ſunt in potētia/corporea intelligit, vt greci exponunt, omne enim corporeū in potētia eſt, per actum aūt, incorporeum: incorporea enim actus ſunt: vt Hāmonius ⁊ Philoponus dixerūt. Fuit aūt hec queſtio de differentia neceſſaria: vtrū. ſ. aīa corpus, vel incorporea ſit, tum propter Pythagoricos, qui dicētes aiam exire/⁊ ingredi corpora, moueri ipſam aſſerebant, quare ⁊ corpus eſſe concedere cogebantur. Tum etiā pter phyſicos, quoꝝ alij aiam dixerūt aquā, alij aerem, ⁊ id genus. Ens actu ens i poª ℂ Querit Philoponus cur Ariſtoteles mouens queſtionez ſcd̄am corporea vocat ea: que ſunt in potētia, vel poteſtate entia: incorpea vero act⁹: ⁊ non ens in actu: vel ens actu. Reſpondet ꝙ aliud eſt potētia/aliud ens in poª/aliud actus, alid̄ deniqꝫ ens in actu. Potētia qdem mā eſt, actus vō forª, cōpoſitū ex mā ⁊ forma eſt ens in potentia, ⁊ ens actu: vel ens in actu. ⁊ quoniā corporeum eſt cōpoſituʒ ex materia ⁊ forma: pōt dici ens actu, ⁊ ens potētia: qꝛ vero incorporeū nullo modo cōponitur ex materia ⁊ forma. ideo nec dicit ens actu / nec ens in potentia, ſed actus. Replicationes. ℂ Sed dices ſi corporeum dici pōt ens in actu/⁊ ens in potentia: cur corporea potius entia in potētia, qʒ entia in actu appellauit? ℂ Preterea. Falſuʒ vr̄, quod Philoponus inqt. ſ. ꝙ incorporeum non eſt in potētia: quia, vt Auer. dicit 3° huius. Com.5. de incorporeis ſolus de⁹ eſt actus, omne autem aliud citra primum eſt in potentia. Defēſio ℂ Et defendi poſſunt dicta Philoponi, pmū quidem: qꝛ lʒ indifferēter corporeum dici poſſit ens in actu, ⁊ ens in potentia/potius appellat ipſum ens in potentia vt maiorem differētiā innuat inter ipſum, ⁊ ſuum oppoſitū. naʒ ens in actu/lʒ differat ab actu, differētia non eſt ita euidēs: vt ergo euidētem inter illa differētiaʒ innuat, corporea appellauit entia in potētia: incorporea actus. ℂ Ex his ſequitur diuiſionez hāc per ea que ſunt in potētia, ⁊ ea, que ſunt actus, nō intelligēdum eſſe eam entis diuiſionē, que eſt per actuʒ ⁊ potentiam, vt Auerroes inqt, vt patet per Hāmoniuʒ, Themiſtium ⁊ Philoponuʒ. Preterea. Pʒ rōne, qꝛ nullus poſuit aiam eſſe potētiā, ſʒ actū tm̄. ℂ Scd̄m vero diluit, qꝛ lʒ omne citra primū eſt in potētia: tamen potentia de illis dr̄ equoce: nec facile illa eē in poª itelligunt. Ariſ. aūt pcedit p drīas euidētes, ⁊ ita ſatis ē. hec p dilucidatiōe, atqꝫ recognitiōe eoꝝ/q̄ i collectaneis circa textū diximus. pª circa cōmētū. ℂ De ꝯſiderādis circa cōmētū/pm ē, ꝙ Auerroes i expōne text⁹

non diſcordat a grecis, qꝛ vult poſt narrationē earum difficultatum, que accidunt de definitione aie in cōi, nunc deſcēdit ad difficultates in ſpeciei. ſ. que contingunt primo circa genus. Scd̄o que contingūt circa differētias entis diuidentes illud genus. Scd̄m enim Auer. prima queſtio eſt, vtrū anima ſit in genere ſube. Scd̄a eſt, dato ꝙ aia ſit in genere ſube, vtrū anima ſit in ſubſtātia ſm potētiā, an ſm actum: que differētie ſunt entis, ⁊ qdem valde oppoſite. ex quibus (vt bene in collectaneis diximus,) patet Auerroē per ea/q̄ ſunt in potentia: non corporea intellexiſſe: nec per actuʒ incorporeum: qꝛ corporeum, ⁊ incorporeū nō circuūt omnia pdicamēta, veluti circuere vident actus, ⁊ potentia.

Dubitaº ℂ Sed pro dilucidiori declaratione queritur quid Ariſtoteles intelligat per ea/que ſunt in potentia: ⁊ qd per actū, cuʒ inqt, Adhuc autē vtrum eoruʒ, que ſunt in potētia, aut magis actus. Reſpondet Auerroes Ariſtotelē per hec intelligere actum ⁊ potētiam: que circuūt omne pdicamētū. He autem ſunt entis differentie valde oppoſite: ⁊ ita intelligit actum ⁊ potētiam/que ſunt entis differētie valde oppoſite quodlibet pdicamētum diuidētes. ℂ Contra hanc expoſitionem in collectaneis ſubtiliter obiecimus. Primo, qꝛ taliter de his loquitur qualiter inter veteres fuit opinionuʒ diuerſitas, modo nullus veterū dixit animā eſſe potētia, vt ē entis differentia. ℂ Scd̄o qꝛ 2° huius ſoluēs hanc qōneʒ, non accepit actū ⁊ potentiā hoc pacto, vt videbit. ℂ Tertio actus ⁊ potentia, vt circuūt omne genus, ſunt oppoſita relatiue, modo vt ſic nō valde opponuntur. ℂ Quarto ens non eſt vnū in natura, ergo non pōt diuidi per aliqua, ois enim diuiſio ſupponit vnitatē. ℂ Quinto ſi per actū ⁊ potētiam intelligit drīas entis: tūc queſtio prior debuit eē vtꝝ aīa ſit actus vel potētia, qʒ vtrū ſit ſuba: qꝛ diuiſiō entis in actum ⁊ potentiā eſt prior, qʒ in decem pñta. ℂ Pro defenſione Auerrois diximus prio per potētiā eū intelligere id omne/qd̄ eſt proportionale, ⁊ ſile mãe. per actuʒ vero proportionale ⁊ ſimile forme/h̄. n. modo ſumēdo hec circuunt omne pdicamentū, in omni. n. pñto eſt aliqd vt mā, ⁊ aliqd vt forma. ℂ Secundo dicebamus actū ⁊ potētiā eſſe entis drīas, nō qdem diuiſiuas, ſed cuiuſlibet pñti conſtitutiuas. ℂ Tertio dicebamus has eſſe valde oppoſitas priuatiue: ⁊ aliquo modo ꝯdictorie, puatiue qdē, qꝛ actus habituʒ poª priuationē dicit, ꝯdictorie vō, qꝛ actus eſſendi, potentia nō eſſendi pnm eſt. Et ſic patet quō ſint drīe entis, circuētes oē genus, ⁊ valde oppoſite. Recognitio. ℂ Nunc dico ꝙ licet pro defenſione Auerrois, nihil magis dici poſſit, quoniā nunc veritati magis ſtudemus/expoſitio hec Auer. cum tota hac defenſione, non placet, primo quidē, qꝛ actus ⁊ potentia hoc modo itelligēdo, accipient pro māli, ⁊ formali. nō. n. pñt act⁹. ⁊ potētia eſſe in omni pñto, niſi aliquo hoꝝ modorū/aut ſumēdo poam pro vera mā, ⁊ actum pro vera forma: ⁊ h̄ modo non ſunt, niſi in pñto ſube. aut ſumendo actum p actu exiſtentie, ⁊ potētia pro eo qd̄ eſt poſſibile eē, ⁊ in potentia obiectiua, quo modo nunc roſa que gñabitur, eſt in poª: ⁊ poſtea in actu, vnde a metaphyſicis actus ⁊ potētia ſic accepti dicūtur exiſtēdi: potētia qdē, qua aliqd poterit exiſtere, actus vō, quo exiſtit: h̄ modo itelligat, nō ſunt oppoſita relatiue. ēt nullus dixit aīam eſſe potētiā hoc pacto, vt roſa nūc. rurſus ſoluēs Ariſtoteles 2° huius hāc qōnē, nihil dicit de potētia, ⁊ actu hoc pacto ſumptis. aut poam ſumit p ſimili materie, actū vō pro ſimili forme, vt diximus in collectaneis/⁊ tunc friuolū eſt, qꝛ cū Ariſtot. moueat hāc qōnē pter opiniones veteꝝ, ⁊ nulla fuit inter veteres opinio, que diceret aīam eē potētiā h̄ modo, ḡ hec expoſitio nō cōuenit. aut 4° per actū intelligit pfectū, ⁊ per potētiā impfectum: ⁊ hoc modo minime valet, qꝛ tūc queſtio eſt vtrū anima ſit pfectio, vel impfectio: modo nullus antiquoꝝ dixit aīam eſſe impfectionē corpis. hec ḡ expoſitio nō conuenit verbis. Rectius ḡ cū grecis per ens in potētia/corpus, ⁊ per actū, incorpeum eſt intelligendū, he. n. drīe valde oppoſite ſunt, qꝛ differunt (vt Philoponus inquit) ſm diſtantiam perfectionalē valde. Hec circa cōmentum.

ℂ Conſiderādū eſt pterea: ſi partibilis ſit necne. ⁊ vtrū eiuſdē ſit aīa ſpēi ois: necne. Et ſi Argyr. **nō ſit eiuſdē ſpēi: vtrum ſpecie tm̄/an ēt gñe differat. nūc. n. ij q dicūt atqꝫ qrunt de aīa: d̄ humana tm̄ qrere perſcrutariqꝫ videntur.**

ℂ Conſiderandū aūt eſt/⁊ ſi partibilis ſit/aut impartibilis: ⁊ vtruʒ eiuſdem ſpeciei ſit ois T.cō.7. **anima: aut non. Si aūt non eiuſdem ſpeciei eſt: vtrum ſpecie differant: aut genere. nunc quidē eniʒ dicentes: ⁊ querentes de aīa: de humana ſola videntur intendere.**

ℂ Mouet hoc in loco qōnē aliā circa aīaʒ: quā Philopon⁹ Collectanea text⁹ cōmēti. 7. tribus modis exponit: ſed qꝛ 2⁹ modus ē expō Auer. ideo duos enarrare nūc expedit. Jnqt ergo Ariſt. qrere vtꝝ aīa multaꝝ ptātū exiſtit, vel impartibilis. i. nō multa ptātes: impartibilē. n. ipam dicit Democritus, ac nō multaꝝ ptātuʒ, idē eē dicēs intelligere ipi ſentire, atqꝫ ab vna h̄ pficiſci vtute. Aliter Hāmoni⁹ inqt. ita vō meli⁹ exponere illd̄ [ptibilis aut impartibilis] vtrū vna qdā ſit aīa in cūctis aīalibus, vel multe/⁊ h̄ dicit [Conſiderādū aūt ⁊ ſi partibilis ſit, aut imptibilis.] i. vtrū vna oibus [aut ptibilis.] i. vtrū plures plurib⁹, ⁊ ſingulo ſingula, [Et vtrū ſit ſilis ſpēi ois aīa, aut nō.] i. ⁊ ſi multe/in multis, vtruʒ ſpē differūt ſolūmō, an ⁊ ēt gñe. dicētes eā cōpl'onē, dicerēt ipſaʒ vnā: variari tamē ipam ſm ptez cōpl'onis in vnoqqꝫ: queadmodū vnus aer cōiter ab oib⁹ inſpirat⁹. ſed differt ſʒ ptē in vnoqqꝫ aīaliū. [Si aūt nō ſit ſilis ſpēi, vtrum ſpē differūt, an gñe. nunc qdē. n. dicētes, ⁊ qrētes de aīa, de humana ſolū vr̄r itēdere.] Alexr inqt in Platonē clam ipm inuehi: q de aīa loquēs, ſolū humane pfecte tractationeʒ fecit. ℂ Contradicit huic ⁊ Philopon⁹ ⁊ inqt. vr̄ tm̄ Plato in pleriſqꝫ locis, ⁊ maxime in Timeo, ⁊ de irrōnabili differere. qre qd̄ Alex. dicit falſū vr̄. ℂ Ideo alr̄ inqt. fortaſſe igit in phyſicos obloquitur tacite Democritos, ⁊ ceteros mordens. ℂ Sed Philopon⁹ hoc excuſat ⁊ inqt. dicerēt. n. illi ꝙ in humana aīa quelibet aie virtus terminat. igit de iſta differētes de oī vtiqꝫ diſputabimus. Hec eſt expō ad modū grecorū. ℂ Sed ambiges qm̄ Ariſ. nō vr̄ ſeq diuiſionē. cū. n. diuiſit, an corpus, an incorporea, adhuc ſm nām diuiſionis dʒ qrere, ⁊ ſi corp⁹, an ſimplex, vt phyſici: q aerem, vel ignē, vel aquaʒ dicunt: vel cōpoſitum, vt alij dicentes ſanguinē, vel humidū, vt Jpus phs rudis. Adhuc ſi incorpabile, vel ſit aliq̄ ſepabilis, vel inſepabilis. ⁊ ſiqdē qdam ſepabilis, ⁊ qdā iſepabilis, tūc dʒ qrere Ariſt. vtrū plures, aut vna oib⁹ aīalib⁹. ergo vr̄ Ari. diminutus. ℂ Et ſolu. eſt forte: qm̄ Ariſ. enūat diuiſiones, ⁊ ſubdiuiſiones valde famoſas, ⁊ alias occultas. ⁊ non ita cōes pprijs locis enūat, vt videbitur locis eoꝝ. ℂ Et pp hoc Them. hūc textum inexodians videt ipſe enumerare has quas Ariſt. tacuit pter breuiloquium vide.

Cum incipit nūare.] ℂ Ponit p intentionē lr̄e, ⁊ inquit cū incepit numerare qōnes pſcrutandas ab eo: ꝙ Cō.7m. vult cōſiderare de aīa, ⁊ demr̄auit p ꝙ ſba eius eſt qrenda: incepit dicere, qd eſt qrēdū poſt hoc. eſt ḡ itērio Ariſ. enūare qōnes accñtes ingrētibus de aīa: ⁊ mouet. q. accñtes eis ex pte definiti, ⁊ ſic nūc dinumerat. q. circa definituʒ, pª qd̄ intelligit apud Auer. ſic, vtrū aīa ſit diuidua ſm diuiſioneʒ ſubiecti, aut ſit ſubto idiuidua: reddit cāʒ, qꝛ Stoici/⁊ Plato dixerūt aīam rōnabilē eē in cerebro, veluti in ſbto: cōcupiſcibilē, ⁊ appetitiuā in corde: nutritiuā, ⁊ nālez i hepate. ſic ḡ Plato, vt in Timeo colligit circa finem: aīam humanam in tres ptes ſecuit, ⁊ loco, ⁊ ſbto diſiunxit. Ari aūt to

tã rõnalẽ aĩaʒ opinat̃ ſbto eẽ vnã, ſed diuiduaʒ ṽtutibus, ⁊ potẽtijs, ⁊ ſic Ari. vult aĩaʒ eẽ totũ qdã ptãtiuũ, ⁊ ṽtuale. ¶ Et ꝯſiderãdũ.] Scd̃a qõ intelligit̃ ſic apd̃ Auer. vtruʒ oĩs aĩa oĩ aĩe ſit eiuſdẽ ſpẽi. an ſicut hõ, ⁊ equus differũt: ſic ⁊ aĩe. cã hui⁹ qõnis ſunt Pythagorici. nã diuĩ aĩaliũ aĩam dixerũt eẽ rõnalẽ: eãq̃ʒ e corpe in corp⁹ migrare. Ad hos q̃rit, an oĩs aĩa oĩ aĩe eiuſdẽ ſit ſpẽi, vl' nõ. ¶ Et ꝯſiderãdũ] 3ª qõ apd̃ Auer. ſic intelligit̃, ſi differũt ſpẽ, an differũt ſpẽ tm̃, ⁊ gñe ꝯueniãt: ita vt ſaluet̃ vniuocatio, an in vtroq̃ʒ ſit illa dr̃ia vt aĩa ſit qd analogum de oĩb⁹ aĩab⁹ dcã: ⁊ Egid̃. addit, ⁊ bñ pᵐ. q. tãgẽ totalitatẽ aĩe ptãtiuã. 2ª. ⁊ 3ª tãgũt eius totalitatẽ vl'ẽʒ: q̃ dr̃ totalitas in mõ ⁊ nã. ¶ Dimittẽ eniʒ.] Reddit cãm tertie qõnis, Nã antiq, vt Pythagorici obliti hui⁹ tertie qõnis, crediderũt oẽs aĩas ſpẽ ꝯuenire: ſʒ nũo differre tm̃, eaſq̃ʒ e corpe in corpus migrare, eſſe ẽt in quodã nũo ꝯſtitutas. Nã crediderũt ſolã ꝯſideratiõnẽ fieri in hũana aĩa. ⁊ ſic in ceteris eẽ factũ. ¶ Et h̃ eſt.] Verificat. q. ⁊ vult hoc Pythagoricoꝝ intẽtũ eſſe verũ: ſi oẽs aĩe eẽnt eiuſdẽ ſpẽi. ſʒ qm̃ differũt ſpẽ: iõ opus eſt cõſiderare, ſi ꝯueniãt gñe. nam tũc p̃ de illo gñe opus eſſet ſolicitari: tanq̃ʒ de vl'iori, ⁊ p̃ diffinire, tanq̃ʒ cõius: deĩde definire ſpẽs ſeorſũʒ ſingulas: vt fecit Ariſ. Nã p̃ aĩe genus. 2° ſpẽs ei⁹ pſcripſit vt 2° hui⁹ notabim⁹. ¶ Et idifferẽter,] Docet q̃le illud cõe ſit nõ referri ad rem: ⁊ inquit, ⁊ indifferenter, ſiue illud genus aĩarũ ſit p̃dicatũ vniuocũ, ſiue ſ̃ʒ prius ⁊ poſterius, nõ impedit nos, qn prius ipſũʒ pquiramus: vt pʒ, de definitione: quã poſtea inducet de anima. he ergo ſunt queſtiones, ⁊ earum expoſitiones apud Auer. ⁊ certe Themi. nõ differt ab eo: licet ṽbis videat̃ diuerſus. ¶ Debes ſcire q̃ Pythago. non cognouerunt aĩas niſi humanas, ⁊ poſuerũt numerũ animarũ determinatũ, ⁊ homines in certo numero, ⁊ aĩas migrare de corpore in corpus: ſed inter Pythagoricos: hec eſt dr̃ia: nã qdã poſuerunt aĩas humanas differre ſpecie ab aĩabus brutoꝝ, ſed eas ponunt eternas a pte poſt: ſʒ ſemel creatas, ⁊ añ corpa in quodã nũero ⁊ eas migrare dicunt ex hoĩe in hoĩeʒ. Nã oĩa nũo ⁊ mẽſura determinãt. Nã hoĩes ponũt in certo numero. dicũt. n. hoĩes eẽ in mũdo. 4656000. totq̃ʒ ſemp eẽ aĩas rõnales: ⁊ ſic dũ vnus hõ deſinit alter orit̃: dũ in hac pte mũdi hoĩuʒ cetus deſinit, ĩ alia pte ĩcipit: ⁊ ſic hoĩes ⁊ mũd⁹ ꝯſeruat̃ ſp in pari pfectiõe. hui⁹ opiõnis fuit Hermes celeſtiuʒ rerũ ſcriptor accuratiſſim⁹ q h̃ mõ venat̃ nũeꝝ hoĩuʒ, ⁊ aĩaꝝ. ait. n. ciuitates eẽ tot in mũdo, quot ſunt celi minuta: ſunt. n. ptes celi q̃ g̃dus dñr. 360. q̃ ducte ĩ. 60. ſunt oẽs. 21600. ⁊ tot dĩc eẽ ciuitates ⁊ caſtra hoĩes aũt dĩc eẽ. 4656000. nam 21600. minuta ducta ĩ q̃rta celi ſũt. 4656000. ⁊ tot dĩc hoĩes eẽ, ⁊ rõnales aĩas: ciuitates g̃ tot dicit eẽ quot minuta: hoĩes v̄o tot quot quarte celi: ⁊ ſic oĩa nuõ ſtabiliuit, ⁊ mẽſura. ⁊ ſic cogit̃ Hermes ponẽ aĩaꝝ regreſſuʒ ⁊ ĩgreſſuʒ ĩ hoĩb⁹ tm̃. Alij Pytha. alr̃ dixerũt. dixerũt. n. aĩas humanas ⁊ brutales eẽ eiuſdẽ ſpẽi: eaſq̃ʒ nõ tm̃ in hoĩb⁹ migrare: ſed in ceteris aĩaliũ ſpẽbus. Ariſt. ergo ad hos ⁊ ad Platonẽ qõnes has tetigit: que oẽs in ſcd̃o huius aperientur.

COMMENTARIVM.

Expoſi° Egidij ⁊ Philopo.

Egidius expoſitor lucidus triplex totum diſtinguit, qm̃ aliud eſt totum definibile, cuius partes ſunt genus, ⁊ dr̃ia. Aliud totum ptãtiuũ / cuius ptes ſunt v̄tutes, ⁊ potẽtie. Aliud eſt totũ vl'e / cuius ptes ſunt ſpecies, vel inferiora. Dicit Ariſtotelem in proximo textu mouiſſe qõnes circa animã, vt eſt totum definibile, nunc v̄o mouet queſtiones vt eſt totuʒ poteſtatiuũ. Jõ dicit Ariſtoteles cõſiderãdũ eſſe, ⁊ ſi ptibilis ſit, aut impartibilis. ſ. ptãte, multiplex: aut non. Huius expõnis cãm aſſerit Philoponus, q: nonnulli dixerunt aĩam eſſe vnã ptãte / vt Democritus, qui nõ diſtinxit inter intellectũ ⁊ ſenſuʒ.

Expo° Hamo.

¶ Hãmonius aũt aliter exponit, ⁊ intelligit p impartibilẽ vnã in oĩb⁹ animalibus, vt nõnulli dixerũt de mẽte Platonis, qui voluerunt vnã formã eſſe oĩum cõpoſitoꝝ, in elemẽtis qdẽ eſt ⁊ in miſtis inaĩatis nãm, in plantis aĩam vegetabilẽ, in brutis ſenſitiuam, in hoĩe intellectiuã, in corpore celeſti intelligentiã, in mundo ipſo deum / vel mũdi aĩam, vt. M. varro de qua in libro de intellectu. per partibilem v̄o, plures plurib⁹, vt cõiter dicit̃, q: in brutis alia, in plantis alia, in hoĩbus alia. ¶ Et vtrũ eiuſdem.] Egidius aſſerit Ariſtoteleʒ mouere qõnes circa aĩam, q̃tenus eſt totũ vl'e: q: primo textu mouit, quatenus eſt totum ptãtiuũ: quaten⁹ eſt totũ vl'e duas mouet qõnes. prima vtrũ oĩs aĩa ſit eiuſdem ſpẽi, aut nõ. 2ª dato q̃ nõ ſint oẽs aĩe eiuſdẽ ſpẽi, vtrũ ſpẽ tm̃ differant, an ⁊ ſpecie ⁊ gñe. ¶ Huius qõnis cãʒ aſſignat Ariſtoteles: q: qui hodie de anima diſputãt, de humana ſolum loquunt̃, credentes aĩam humanã eſſe eiuſdem ſpẽi in oĩb⁹ aĩalib⁹.

Diſpu° grecoꝝ.

¶ Hãmonius vult, q̃ poſtq̃ʒ mouet qõnem de vnitate / vltra querit, ſi aĩe ſunt pl'es, pluriũ: vtrum differant ſpecie, an numero. ⁊ ſi ſpẽ, vtrum ſpẽ tm̃ / an gñe, ⁊ ſpẽ. ¶ Diſputant greci, cur Ariſtoteles mouit has qõnes. ſ. vtrum anima ſit vna ſpecie, an vna gñe, an ſpẽ, ⁊ gñe diuerſa in diuerſis, ⁊ cur illa verba dixit [Nunc qdeʒ intẽdentes.] ¶ Alexãder aſſerit hanc Ariſtotelem mouere claʒ mordẽs Platonẽ: q ſolũ de hũana viſus eſt loqui. ¶ Philoponus ait Alexan. non bñ dicere: q: in Timeo loqtur de irrõnali. Propterea has mouiſſe Ariſtotelem aſſerit pꝑter phyſicos democriticos, ⁊ alios mordẽs q ſolũ de hũana loq̃bant̃. Excuſat tñ eos, iõ ſolũ dicẽs de humana eẽ locutos, q: humana anima ptãte oẽs eſt, ⁊ oẽʒ v̄tutẽ cõtinet cuiuſq̃ʒ aĩe, ideo qui dicit de ea / de oĩ vĩ dicere. Hec circa textũ. ¶ Quo ad eã q̃ in cõmento dicunt̃, debes ſcire q̃ qõnes pñt accidere circa definitionẽ anime, ⁊ circa definitũ ipʒ. vult igit̃ Auer. q̃ pximo textu mouit, q. circa definitionẽ. at nunc mouet circa definitũ. cum. n. aĩa ſit, que definit̃, ideo circa ipſam querit tres qõnes: pª eſt vtrũ ſit partibilis. ſ. ſubto, vel ĩpartibilis ſubiecto. 2ª qõ circa definitã aĩam hec eſt / vtrũ aĩa ſit eiuſdem ſpẽi, quã qõnẽ non vult eſſe cũ prima colligatã. 3ª qõ eſt, ſed colligata ſcd̃e. vʒ. ſi aĩe dĩnt ſpẽ, vtruʒ ẽt gñe, an ſpẽ tm̃. Verũ apud grecos iſte qõnes ſunt colligate, q: pª q̃rit, vtrũ vna oĩum ſit aĩa / vel pl'es pluriũ. 2ª dato q̃ plures pluriũ ſint: vtrũ ſicut ea quorum ſunt dĩnt ſpẽ / ſic ⁊ aĩe eoꝝ. 3° dato, q̃ differunt ſpẽ, veluti ea: quoꝝ ſunt aĩe, vtruʒ differant gñe, ⁊ ſpecie ſicuti ea: quorum ſunt, an ſpecie tantũ. Ecce q̃ qõnes colligate ſunt, atq̃ʒ ſubalterne. Auerroes ãt 2ᵃᵐ ⁊ 3ᵃᵐ ſubalternas autumat, primã abiunctã fecit.

circa cõmentũ.

Cõ. 4°.

Argyr.

¶ **At cauendũ eſt ne nos pretereat: vtrũ vna ſit eius rõ vt aĩalis: an vniuſcuiuſq̃ʒ ſit alia rõ / vt equi / carnis / hoĩs / dei: Animal aũt vniuerſale: aut nihil ẽ: aut poſterius eſt: ⁊ qcq̃d itidem aliud cõmuniter predicatur.**

T. cõ. 8.

¶ **Formidandũ aũt eſt: quatenus non lateat: vtrũ vna rõ ipſius ſit: ſicut aĩalis: aut ſ̃ʒ vnũ quodq̃ʒ altera: vt equi / canis / hoĩs dei. Animal aũt vl'e aut nihil eſt / aut poſteri⁹ eſt. Similiter aũt: ⁊ ſi aliq̃d cõe aliud predicet̃.**

Colle/ctaneate xtus cõmẽ. 8ᵘˢ.

¶ Mouit qõnes circa definitũ, nunc circa definitionẽ perq̃rit: vtit̃ aũt qõ hec, vt oĩb⁹ grecis, ⁊ Auer. placet, circa definitionis vnitatẽ. eſt. n. definitio ſic ⁊ definitũ: definituʒ aũt dicit̃ vnũ, vel gñe / vt aĩal, vel ſpẽ / vt hõ: iõ ⁊ definitio ẽ vna vel gñe / vel ſpẽ. q̃rit g̃ q̃uo defi^tio aĩe p quirẽda ſit vna, vtꝝ gñe, vel ſpẽ. inq̃t. [Formidãdũ ãt q̃ten⁹ nõ lateat vtꝝ rõ.] i. definitio [ipſius] aĩe [ſit vna] ſicut aĩalis rõ ⁊ definitio: h̃ eſt vna genere: aut ſ̃m vnũquodq̃ʒ altera, vt eſt altera eq: altera canis: altera hominis: altera deiq̃ʒ. i. corporis celeſtis, hoc eſt vel ſit vna ſ̃m ſpẽm. ¶ Aĩal aũt.] The. vĩ per hãc partem reddere cãm dicte nũc qõnis: ⁊ legit hãc l'ram cũ nota cãe. ſ. [eniʒ] ſed pace eius meli⁹ Auer. legit. n. l'raʒ vt in greco ſtat. ſ. cũ nota diuerſatiua [aũt] ⁊ in greco δὲ, nam hic Ari. q̃ſi aduerſando, rñdet tacite qõni: põt. n. qs dicere Ari. cur tu prius nõ ptractaſti, an det̃ aĩaꝝ idea ſeparata? Nã ſi dat̃ oʒ definitio primo eſſe illius: ⁊ q̃ſi participatiue aliaꝝ. Cui obijcit rñdendo. d. [aĩal aũt vl'e.] i. ideale: aut nihil eſt, q̃ʒtũ ad rẽ [aut] ſup. ſi eſt, poſterius eſt, q̃ʒtũ ad cognitionẽ nr̃am: vt videbimus in cõmẽto: ⁊ ſic hec qõ nihil ad nos. [Silr̃ autẽ.] aut nihil eſt: aut poſterius, ⁊ ſi aliq̃d cõe, illud predicet̃. q. d. ⁊ ſicut dixi de aĩali: ſic de ceteris oʒ dicere, q̃ nihil ſunt in re, vel ſi ſunt: ſunt poſterius q̃ʒtuʒ ad cognitionẽ nr̃aʒ. ⁊ ſic Ariſt. ſe excuſare vĩ ab illa queſtiõe tanq̃ʒ ad pꝓpoſitũ parũ ꝯferente. hec vĩ expoſitio Auer. ⁊ The. lʒ aliqua ex parte differant: vt dicemus.

Cõᵐ 8ᵐ.

Cum narrauit. ¶ Primo ĩtroducit textũ ⁊ reſumit qd fecit: dicit eni Ariſt. narraſſe dñm huius artis. ſ. ꝯſideratorem libri de aĩa oportere apponere ꝯſideratiõnẽ in aĩa vl'i. ſ. vel vl'itate gñis, vel alijs vl'itatib⁹. Nũc vult querere qualis vnitas eſt in definitione aĩe, an generica, an ſpecifica. [Qm̃ cuʒ.] reddit cãm qõnis d. qm̃ cũ hoc fuerit ꝯſideratũ: nõ ꝯtingit nobis, cũ locuti ſimus de aĩa hoĩs, q̃ eſtimemus loq de omni aĩa, vt Platoni accidit, ⁊ ſtoicis: q tm̃ humanam animaʒ cognouerunt. ſcito eniʒ q̃ definitio anime eſt generica: ſcimus q̃ anime ſpecies ſunt plures. ¶ Demonſtrat per hoc.] Hic Auer. primo cõcludit correlariũ. ſcd̃o exponit l'ram inquit. [demonſtrat per hoc.] i. per hec verba Ariſto. q̃ ipſe nõ opinat̃ q̃ definitiones generũ ⁊ ſpẽrũ ſint definitiones rerum vl'ium exñtiũ ex̃ aĩaʒ: ſed ſunt definitiones reꝝ pticulariũ extra intellectũ: ſed intellectus q agit hoc, eſt intellectus agẽs: facit vl'itatẽ in eis. ¶ Hic colligũt non dari vl'ia realia: hic etiam colligunt definitiões eſſe reꝝ pticulariũ. Sed nec hoc: nec illud colligi põt. nã verbũ h̃ in Platonẽ dirigit Auer. vult eni vl'ia nõ eſſe extra aĩam modo platonico ſ̃m eſſe, ⁊ exiſtentiã ſeparata a ſingularibus: ⁊ ſic ẽt vult vl'ium ſic realiter ⁊ eſſential'r ſeparatoꝝ, non eſſe definitiones, ⁊ ſic nihil hñt. Et ſic dõʒ, vt ex 2° metaᶜᵉ colligi pt, q̃ vl'ia apd̃ Auer. exñtia extra aĩaʒ, ſunt vl'ia in poª, actu v̄o fiũt ab intellectu agẽte: ⁊ ſic illoꝝ nõ pticulariter: ſʒ vl'r, acceptoꝝ ſunt definitiones: ſed hec ſtatim melius perquirentur. ¶ Et. q. d.] Ecce quomodo Auer. vult Ariſto. rñdere tacite obiectioni: dicet enim qs, cur tu non perquiſiſti primo, an det̃ vl'e ideale? ⁊ ſi dat̃ idea aĩe: cuius primo ſit definitio: deinde p illã cognoſcamus in ceteris. ¶ Et dixit hoc.] Reddit cãm dicti: nam vl'e ideale, vel nihil eſt q̃ʒtum ad eſſe reale: ita vt illius ſit definitio, vel ſi eſt, nihil facit ad intellectuʒ rerum ſenſibiliũ: ⁊ aĩaꝝ particulariuʒ. ¶ Et. q. d.] Cõcludit duo: primũ q̃ definitiones nõ ſunt, niſi reꝝ particulariũ exñtiuʒ extra aĩaʒ, inq̃ʒtum vl'r concipiunt̃: ⁊ ſic ad nihil ſunt idee. ¶ Scd̃m q̃ appet.] Cõcludit ſcd̃ʒ. ſ. q̃ aut nihil ſunt. ſ. q̃ʒtum ad eſſe reale, ⁊ ſ̃m exñtiã ſepatũ: aut ſi ſunt, poſterius ſunt q̃ʒtũ ad cognitionẽ. ⁊ hoc declarat ſic. naʒ ſi ſunt idee, eſſent cauſe reꝝ ſenſibiliuʒ: ſi cauſe. ergo opʒ prius eas nos cognoſcere, an ſint: ⁊ hoc per ſpẽm demonſtrationis ſigni: nã alr̃ cauſe nõ cognoſcunt̃: vt pʒ in forma ⁊ mã: ⁊ poſt, cognitis ipſis cognitione q:, regredimur ad res cauſatas ab eis demr̃one pp qd: ergo vel nihil ſunt, q̃ʒtuʒ ad eſſe reale: ſ̃m eſſe ſeparatum, vel ſi ſunt, opʒ vt precognoſcamus res ſenſibiles prius ſaltẽ in demr̃one q: ⁊ ſic ſunt poſterius cognite ſaltem in via demõſtratiõis q:, ⁊ ſic non ſunt nec̃ie, ⁊ hanc caudã cõmẽti pauci intelligũt. Hec ergo eſt expoſitio Auer. ¶ Debes ſcire q̃ Egi. romanus: hic quãdaʒ dr̃iam inter Auer. ⁊ The. prefingit. ait. n. The. ſic exponit q̃ aĩal vl'e. i. genus: aut nihil eſt q̃ʒtũ ad vnitatẽ hypoſtaticaʒ, aut poſterius eſt q̃ʒtũ ad intell's ꝯceptionẽ. Auer. aũt (vt inq̃t) nec vl'e: aut nihil eſſe, q̃ʒtũ ad eſſe ideale, aut poſteri⁹, q̃ʒtuʒ ad ꝯceptioneʒ intellectus. ¶ Pace ſua: nec The. illud: nec Auer. iſtud dicit, vt ex vtriuſq̃ʒ cõmẽtis perquiri poteſt: ⁊ propterea tunc illa diſiunctiua Themi. pro vtraq̃ʒ parte vera eſſet: ⁊ ſic non eſſet natura diſiunctiua: ſed copulatiua. ⁊ ſic vt puto Themi. ab Auer. in nullo differt vt in exponendo commentum perſpicuum.

Digreſſio The. d̃ vl'ib⁹.

¶ Mouet The. hic. q. vtrum gñã ⁊ ſpẽs ſint notiones, ⁊ ſimbra animi, an nãe potius alique in ſingularibus ꝯtẽte: hec quoq̃ʒ eſt ardua, ⁊ in doctrina Auer. nõ parua: nec dudum qd ipſe velit inuẽtũ eſt. ⁊ lʒ alibi nos pꝓlixe dixerimus: nũc que tantus vir reſumpſit breuib⁹ pſtringamus. Dicit ergo tria: primo q̃ gñã ⁊ ſpẽs ſunt nudis notiõibus pꝛima: appellat nudas notiões ꝯceptiões: qbus nihil in re conuenit, vt tragelaphus, ⁊ hypocentaurus, ⁊ eiuſmodi. gñã ergo ⁊ ſpẽs his nudis notionibus pꝛima ſunt. Dicit ſecũdo eiuſmodi vl'ia ex ſingularium collectione ac ſĩlitudine reponi. ⁊ nõ intelligas ex ſingulariũ collectione integratiua, vt domus colligit̃ ex fragmẽtoꝝ collectione: q: ſic vl'e eſſet totũ integrale: ſed intelligas ex collectione ſingulariũ potentiali: nã vl'e eſt quoddã potential'r ꝯtinens oĩa ſingularia. nec intelligas p ſĩlitudinẽ ſpẽm accñtalẽ, vt imago in ſpeculo: ſed formã: naʒ vl'e, eſt forma ꝯcepta apud The. 3° huius: ⁊ apud Auer. pꝛio metaᶜᵉ. ⁊ alibi. g̃ vl'ia ſunt forme concepte poª ꝯtinẽtis oĩa ſingularia. ¶ Aduerte tñ apud Themi. ⁊ Auer. q̃ forã hʒ triplex eſſe, mãle, intẽtiõale, ⁊ intellectuale: q̃d ꝯceptũ eſſe vocãt. forma dũ hʒ eſſe mãle, eſt vl'e, poª remota: immo remotiſſima. duʒ vero hʒ eſſe intentionale, hʒ eſſe mediũ, ⁊ eſt vl'e poª remota, nõ tñ remotiſſima: vñ vt Auer. ait vl'e intentionale, hʒ gradus: nam inquantum abſtrahit a mã ꝯtinet̃ in medio, ⁊ ĩ ſenſibus exterioribus, vſq̃ʒ ad ſenſum cõem: vt abſtrahit a mã, ⁊ a pñtia mãe, hʒ eſſe in virtute imaginatiua, vt dianoenea apud Themi. vel cogitatiua apud Auer. q̃ vna ſunt: vt ſic tñ nõ abſtrahũt a ꝯditionibus materie: vt deniq̃ʒ abſtrahũt a materia / a preſentia mãe: a cõditionibuſq̃ʒ mãe, reperiuntur in intellectu poſſibili: ⁊ ſic hñt eſſe ꝯceptũ, ⁊ intellectuale, ⁊ dñr vl'ia actu. ergo duʒ vl'e hʒ eſſe intẽtionale, hʒ eſſe mediũ: nam pro q̃ʒto abſtrahũt a mã eſſe vl'i pticipant: pro q̃ʒto adhuc non vltimo abſtractũ eſt a ꝯditionibus mãe, participat eſſe ſingulari. vult ergo dicere The. q̃ vl'e actu eſt ſĩlitudo. i. forã actu ꝯcepta, collecta ex ſingulariũ collectiõe. i. ꝯtinẽs poª oĩa ſingularia. ¶ Sed ambiges: ꝯ hec nõne cõpoſitum ex mã ⁊ forma eſt in aĩa, vt aĩal, ⁊ hõ, ⁊ aſinus: quoꝝ q̃dlibet eſt cõpoſitũ. ¶ Dõm apud The. ⁊ Auer. q̃ materia nõ eſt in aĩa: q: nõ eſt p ſe intelligibilis: cuʒ p ſe conceptũ ſui non formet: oʒ aũt oẽ intelligibile eẽ actu: vt. 10. metaᶜᵉ colligi põt. ⁊ ideo. 12. metaᶜᵉ. mã vt hʒ eſſe cõe nõ hʒ extra aĩaʒ: ⁊ pꝑpterea ſi eſt in aĩa, eſt ibi p intentionẽ ad placitum ipſam ſignificantem, ⁊ nõ per notionẽ nãliter eam pñtantẽ. Ex h̃ ẽt ſeqtur q̃ cõpoſituʒ non eſt in aĩa: q: mã eſt ps ꝯpoſiti: ⁊ ipſa nõ põt eẽ abſtracta a ſeipſa: ita, vt cũ forma vniuerſali faciat cõpoſitum vl'e: ⁊ ſic bene dicit Auer. lapis non eſt in aĩa: ſʒ forma lapidis 3° huius. ergo vl'e eſt forma tm̃ rei cõpoſite cõcretiue, ⁊ p modũ cõpõnis accepta: ⁊ ſic animal, hõ, equus, ⁊ eiuſmodi, vt vl'ia ſunt: forme ſunt per moduʒ cõcreti, ⁊ cõpoſiti accepte: ⁊ hec eſt The. ⁊ Auer. poſitio. ¶ Dicit 3° q̃ eiuſmodi forme in nãs euidẽtes, ⁊ ſolidas recidunt. vbi debes ſcire, q̃ hoc dicit, q: quedaʒ ſunt forme: que ſ̃m eſſe, ⁊ nãm hñt eſſe intellectum, ⁊ ſeparatum: que dicunt̃ vl'ia in eſſendo, vt deus: intelligentie, ⁊ intellectus poſſibilis: ⁊ hec dñr vl'ia p eſſentiã: que non pñt p̃dicari de pluribus: qm̃ nõ ſunt concepte ex collectione ſingulariuʒ: nec recidunt in res ſingulares. Alie dñr forme vl'es participatione: inquantũ a formis vl'ibus p eſſentiã redduntur tales: ⁊ hec dñr vl'ia in p̃dicãdo: q: ſuis eſſentijs nõ ſunt talia ſed pticipatione. ⁊ vertunt̃ in naturas ſingulares p̃dicãdo de eis: hec ergo tria ſunt: que Themi. de vl'ibus colligit.

Cõ. 27.

Cõ. 20.

Cõ. 14.

Cõ. 38.

¶ Sed tunc quorum ſit definitio ſubſcribit. d. nam neq̃ʒ

aīalis notio ſuba eſt aīata ſenſibilis: multoq3 minus notio hoīs pōt eſſe aīal rōnale mortale: ſ3 ſingulares hoīes ꝓprie animalia rōnalia dñr, ⁊ ſunt, ⁊ hoc declarat exēplo. d. atq3 hoc dilucebit, vel hinc/ſiqs vnū dūtaxat hominē toto orbe ꝯſtituat, quēadmodū fabule diluuij tpe deucalionem fuiſſe teſtant: nimirū tūc hoīs definitio in vnius hoīs rōnē cōcluſa, cōprehēſaq3 fuerit. vult ḡ definitiōes nō eſſe notionū: ſ3 ſingulariū, vt in exēplo deulcatiōis oſtēdit. ℭ S3 ꝯ̄ hec vr̄

Cō. 37. Auer. 7° meta^ce. inqt enim definitio eſt intentionis vl̄is, ⁊ forme vl̄is, ⁊ ꝓprie, nō cōgregati ex mā ⁊ forma: ergo non eſt ſingulariū. Amplius definitio eſt ex gñe ⁊ dr̄ia: ſ3 gen⁹ ⁊ dr̄ia ſunt vl̄es, vt 7° meta^ce. ⁊ alibi. ℭ Hāc cōtradictionē

Cō. 43. tollit Auer. in cōmēto. voluit enim definitiōes eſſe ſingulariū, nō vt ſingularia: ſed vt intell's agēs facit vl̄itatē in illis. hoc eſt vt vl̄r cōcepta ſunt: ſic enim Auer. in cōmēto moderat hec verba The. ℭ Sed hec moderatio vr̄ ꝯ̄ The. ⁊ cōtra ipſummet. contra The. quidem: nam Themi. ait, definitiones non eſſe notionum gñis vel ſpeciei: mō vl̄e eſt forma cōcepta vl̄r, vt diximus: ꝯ̄ ipſum v̄o, q2 primo auſcultatiōis phice. inqt: genus ⁊ dr̄ia ſunt entia in rei v̄itate, ⁊ p̄cedunt rē in eſſe: ergo definitiōes ſunt vl̄iu3 f3 rē, ⁊ nō f̄m cōceptionē. ℭ Dicēdū q Themi. vult definitiōes non eſſe notionū, vt notiōes ſunt: q2 vt ſic eſſent formaꝶ abſtractiue acceptaꝶ: ſed ſunt rerū, vt notionate ſunt. vñ definitiōes ſunt formaꝶ nāliū ꝯcretiue acceptaꝶ: que ſunt p nām ſingulares: p ticipatiōe ſunt vl̄es. ergo nō ſunt notionū abſtractiue ⁊ p̄ciſiue acceptaꝶ: ſed formaꝶ f̄m eſſe ſingulariū: f̄m p ticipationē vl̄iu3: ⁊ ſic nō ꝯ̄dicit Themi. ℭ Ad 2^m ſumit genus p forma vl̄i: ⁊ dr̄iā p for^a p ticulari: vt loqt̄ 7° meta^ce

Cō. 43. he. n. ſunt ſingulares in re, ⁊ f̄m eſſe ⁊ nā3: reddunt̄ tñ vl̄es p ticipatione p q̄3to ꝯcipiunt̄. ℭ Hinc pſpicuū: q̄ vl̄ia eſſe forāas, nō qdē vt notiones tm̄: ſ3 vt accepta p modū totius, ⁊ cōcreti: ⁊ h̄ loquēdo de vl̄ib⁹ in actu. ſunt ēt forme ſingulares p eſſentiā, ⁊ nām: ſ3 p ticipatione vl̄es: p ticipatione dico vl̄ium p eſſentiā acceptorū, vt intell's agentis, ⁊ intell's nālis. pſpicuū ſcd̄o definitiōes eſſe vl̄iu3, ⁊ particulariu3. particulariū qdē p eſſentiā ⁊ nā3. vl̄iu3 v̄o p ticipatiōe ⁊ cōcretiue. hec oīa dicta ītelligēda ſunt de vl̄ibus ſimplicib⁹, ⁊ non cōplexis: cuiuſmodi ſunt ꝓpōnes vl̄es petitiones ⁊ p̄n^a doctrine. de vl̄ibus hec pauca ad mentē The. ⁊ Auer. tene, na3 fortaſſis alias ꝓlixus hec ptractabuntur: l3 aliqñ que, ſemina ſcripſimus: nec auſcultes verba ſophiſtaꝶ hic: qui ita rem hanc deguſtant: ſicut cecus videt colores: ſunt enim verba ventoſa.

Qō de ideis f3 Plato. ℭ Sed pp dicta Auer. queritur, que ſit opinio Platonis de ideis. circa h̄ inuenio multos dicēdi modos: accipiam tres tm̄, ⁊ eligā modū ꝯueniētē verbis Pla. ⁊ Ariſt. ⁊ illū dico qui ꝓpoſito inſeruit. Eſt primus mod⁹: q ex v̄bis extrahit̄

Jāblici modus primus. Jamblici in Simpoſio Platonis: q ponit ideas. nihil aliud eſſe, niſi rōnes reꝶ nālium in anima mūdi ſigillatas in vltimo cōplemēto ornamēti ei⁹. vbi debes ſcire animā mūdi duos hr̄e ordines: vnū quo ab oīum rerum auctore in medio modū egredit̄. Alteꝶ quo redit in illū in p2io qdē aīa tenebroſa, ſeu chaos: exiſtit in fine reditus ornata: ſeu mundum adipiſcit̄. Jteru3 in reditu plures imaginādi gradus: vnus qdem quo in illum reuertit̄: ⁊ hic amoris dr̄ origo a Plato. in illo li. Scd̄s quo ab auctore illo illuſtratur. ⁊ hic amoris pabulu3. Tertius quo illi inheret: ⁊ hic amoris incendiū. Quartus quo deo plus appropinquat: ⁊ hic amoris impetus dictus eſt. Quintus quo deus, vt ſigillator, in illa eius mēte oēs reꝶ nāliū formas, vt eſt dicere: depingit: celoꝶ. v3. elr̄ntoꝶ, ⁊ breuiter oīu3 reꝶ nāliu3: ⁊ hic amoris perfectio dr̄. Ultimus eſt quo oēs ille idee, rerūq3 ſimilitudines hñt eſſe quietū p fectūq3, ⁊ ſic mundus dicitur. i. ornamentū: in quo amoris ſtatū Plato poſuit. Ecce igitur, f̄m hos, ideas nihil aliud eſſe: niſi rōnes, ⁊ reru3 ſilitudines in aīa mūdi formatas, vt p illas oīum rerū teneat notiones, ⁊ eas ꝓducere ſciat in vltimo cōplemēto mūdi appoſitas ei. ℭ Hec igit̄ idee ſunt reꝶ nāliū forme: qdditates, ⁊ exēplaria, ⁊ nobis deſeruiētes pp nr̄m ſcire. forme qdem: qm̄ vt Plato ait in Timeo, forma eo dr̄, q2 vel ipſa res format: vel q2 eſt rō formandi res: q2 igit̄ h9 idee ſunt illi anime rōnes formandi res: qm̄ per rōnem hoīs in ſua mente depictam, hoīem format aīa illa: p rōnē lapidis, lapidem. ergo forme ſunt qdditates: qm̄ vnūquodq3 ſua qdditate, ⁊ rōne vl̄i cognoſcit̄: cū igit̄ illa aīa, rōne ſibi formata, hoīe3 cognoſcit: ideo idea hoīs qdditas dici pōt: ⁊ ſic de alijs. Exemplaria v̄o qm̄ vt Plato ait in Timeo, oē agens agit, p ut in quodā reſpicit exēplo: ⁊ q2 aīa res oēs ꝓcreat/illas reſpiciens: vñ ſic exemplaria dicta ſunt. Ecce q̄uo ſeruiūt ad gnōne3 rerū duobus modis, vt forme. ſ. ⁊ vt exēpla deſeruiunt etia3 nobis ꝓpter ſcire noſtrū: cū eni3 ſenſibilia ſint in fluxu, op3 vt dent̄ res ſtabiles: quaru3 cognes nobis ſunt ſcie: qñ ḡ aīa hoīs creata fuit ſub vmbra anime mūdi: iteꝶ illos ſex gradus: quos in reditu aīe mūdi explicaui/p ficit: cū eodē mō ſingula aīa: ſe hē at ad mūdi aīa3: ſic aīa mūdi ad ſummum reꝶ auctorē. qñ ḡ aīa hoīs in 5° fuerit gradu: rōnes oīu3 rerum ſibi depingunt̄: qbus oīum rerū t3 notiones firmas: veniēs tñ in hoīs corpus, oppreſſaq3 eius molle ſcibilium, notiones remittit: que poſt p ſenſus ꝯcurſu3 rurſus ad rerum notiones venit: qd̄ Plato in Menone reminiſci dicit eſſe: ⁊ in hūc modum ideas illas ad ſcire deſeruire Plato ait. vt Jamblic⁹ dicere viſus eſt: ⁊ cū hoc ſit ita: appet q̄uo Auer. f̄m Platonē aduerſus: nec Ariſt. in quocūq3 loco nullius exiſtit valoris. ℭ Hui⁹ opinionis vr̄ eſſe h̄ in loco

Cō. 39. Philoponus vt ſuperi⁹ recitaui: rurſus Auer. 12. meta^ce. viſus eſt dicere ideas eſſe rōnes formarū nālium entes in mēte primi motoris: q ſi intelligat p p2imū motorē aīa3 recte inqt. ℭ Scd̄s modus famoſus ab Alberto electus in

Scd̄s modus Alber. h̄ ſue metaphice. ⁊ alibi eſt, q ideas virtutes ponit ſtellarū: deus enim cum auctor p̄fectus oīum exiſtat ꝯueniebat mūdū formare: ita vt nihil ei deeſſe videret̄: formauit itaq3 celū 8^m eiq3. 48. appoſuit imagines. v̄. ḡ. celeſtis ſcorpio: nihil aliud eſt: niſi ſtellarū amplexus: q inferis dominatur ſcorpionibus. ſerpēs ſerpētibus, ⁊ ſic f̄m numerū omniu3 animaliū poſuit imaginē determinatā, ſingulo ſingula3 determinate: immo Hermes Enoch Mercurius Egyptius inqt, quel3 arenaꝶ maris ſuum obtinet ſydus: incitans ad incrementū eiuſdē. Et q2 hmōi ſtelle virtutes eaꝶ in hunc mundu3 multiplicāt: ideo inqt Ari. in li. de mūdo quoſdā antiquoru3 dixiſſe oīa hec plena dijs eſſe. ℭ Jdee ergo f̄m hos v̄tutes haꝶ imaginū ſunt f̄m Platonē: ſunt aūt h9. ſ. idee forme: qdditates: exēplaria forme qdē, qm̄ (quemadmodū dictū eſt) hmōi v̄tutes oīum reꝶ nāliu3 formant: ⁊ imagines: ⁊ inde forme merent̄ dici. Dicunt̄ ⁊ qdditates: qm̄ v̄tutibus iſtis cognitis, intell's diuinus in oīum rerum notiones deuenit: quēadmodū artifex p inſtr̄m cognitum deuenit in notionē rei fiende. dicuntur ⁊ exemplaria: eo q2 intelligentia celum id gubernās, in haꝶ apparitiōe, cūctas generādaꝶ reꝶ formas ꝓcreat. ℭ Qō aūt ad generationē deſeruiāt palam: virtus. n. ſcorpionis ea eſt, que aīas ſcorpionis ꝓcreat. Rurſus virtus arietis: que arietū aīas ꝓgenerat. ḡ h9 ad gnōne3 deſeruire nō ambiguū. ℭ Ad ſciam quoq3 noſtram: qm̄ cū oīs ſcia ſit per cās firmas: nihil firmius his v̄tutibus: iō h9 v̄tutes ītelligēs, reꝶ ſciet cās: ⁊ p ꝯñs ſciam adeptus erit: anima itaq3 creata in circulo illo ſignoꝶ has v̄tutes ꝯſpiciēs imaginūq3 apprehēdens oīum reꝶ retinuit notionē: ⁊ inde plenā formis aīam dicunt eſſe platonici: que oppreſſa corpe: illas poſt per tp̄s exercens recordari dicta eſt. ℭ Opus eſt mō dicere modu3 q mihi

Modus 3⁹ ⁊ prius. plus Platonis v̄bis ꝯgruit: dico itaq3, q Plato in Parmenide de vno reꝶ oīum p̄n°: de ideis diſputans, quatuor abſoluit qōnes de eis, p̄ma qdem vtrū idee ſint. 2^a qrū idee ſint, ⁊ quoꝶ minime. 3^a quales ſint quamue vi3 hēant. 4^a

q̄uo ab his: que infra eas ſunt, p ticipantur. ℭ Et q2 qōnis an res ſit, qd rei noīs ſupponit. Jō dōm q in oībus his qōnibus Plato p ideam vl̄e audit: qd̄ enim apud peripateticos vl̄e dr̄, ideā Plato appellat. Sūt aūt vl̄ia duplicia: generica, ſpecificaq3: geneꝶ Plato ideas nō apponit vt in illo libro vr̄. apponit ergo ideas indiuiduorum: quas ſpēs appellat. eſt ḡ ſenſus prime qōnis: an idee. i. ſpecies indiuiduorum ſint. v̄. ḡ. hō ſeparatus ab indiuiduis f̄m eſſe exiſtentie: cui rñdet Plato ca° 4° q ſic. ℭ Et tu debes ſcire: q ſicut nos ponimus hoīem ꝯceptū eſſe ens f̄m rōne3 diſtinctum ab indiuiduis ꝓprijs, ipſumq3, vt ſic, non eſſe in loco nec in tempore: conceptus eni3 rei dum in intellectu ē, nullum tenet locum: iterum nec tp̄s: ſic ⁊ Plato hominem ſeparatum a materia, ⁊ ab indiuiduis f̄m rem ponit, nullu3 tenens locum: nec tp̄s occupans, ⁊ ſicut de hoīe ꝺixi: ita audit Plato: ⁊ de omnium indiuiduorum ſpeciebus cunctis. ℭ Ad ſcd̄am. q. ſoluit ibidem, nō. oīu3 ideas debere poni, vt nō piloꝶ, luti, maculaꝶ: nec viliſſimoꝶ: ⁊ vl̄r eorum nō vr̄ ponere ideas: que nō ſunt p ſe intenta a nā: nec ſunt op⁹ nāe per ſe: ſed ſequuntur opera nāe: ⁊ ideo ſi habent ideas nōn ꝓprias: ſed cōes eis, ⁊ illis: que ꝯſequunt̄, vt vr̄ ibi ꝓbare Plato, Socratem inducens. ℭ Debes ſcire, q (vt dicā) Plato poſuit ideas pp duo: pp gnōne3: ⁊ pp ſcire: ⁊ q2 h9 entia viliſſima: nec per ſe ſciunt̄: nec per ſe generant̄: iō ꝓprie idee non eis rñdent: ſed he eedem idee: que ſunt primorum, ad que h9 conſequūtur: ſunt ⁊ hoꝶ ꝯñtiū: pp qd̄ nec accidētium Plato ponit ideas. ℭ Tertia3. q. abſoluēs vult Plato poſt ca. 5. h9 ideas eē ſilitudines reꝶ impartibiles, nō diſtātes a reb⁹: nec in his rebus vnitas: inquit. n. Plato q idea hoīs nō partita eſt: ita/q pars eius ſit in vno hoīe, ⁊ alia in altero: quēadmodum velamē quo plures cooperiunt̄, p tiū eſt in plurib⁹: ſed velut dies: ſicut. n. dies totus eſt oībus habitātib⁹: ⁊ nihil ſecernit̄ a die: ſic tota illa for^a eſt in indiuiduis: ⁊ nihil ab eis ſecernit̄. ℭ Debes ſcire q ſicut Ari. ponit hoīs cōceptū in mente exñtē eſſe omnium hoīum indiuiduoꝶ: iteꝶ eſſe indiuidualem, ⁊ ab oīb⁹ p ticipatū: ſic ⁊ Plato ponit hoīem cōceptū, f̄m eſſe ſeparatum ab indiuiduis: ipſum īpartibilem, ⁊ oībus illis p̄ñtē, ⁊ nullatenus diſtantem: quēadmodum ſilitudo vna exiſtens: in oībus eſt ſilib⁹: ⁊ hoc vl̄e eſt Platonis. ℭ Quartam abſoluit Plato tandem: ⁊ vult/h9 eē ab īdiuiduis participatas: nō ſic intelligendo: q pars eius vna capiat̄ ab vno indiuiduo: ſic. n. idea diminuibilis, ⁊ augmentabilis eſſet: ſed itelligendo: q ea que ſunt hic, illa capiant īdiuiſibil'r: que participari dñr: eo/q2 non eſt aliqua eaꝶ in vno indiuiduo: qn ſit ⁊ in alio: ⁊ ſic participatam dicit ibi eſſe ideam ab eis. ℭ Debes ſcire q quēadmodum Ariſto. inquit hoīem cōceptū p ticipari ab īdiuiduis: nō q2 ſit pars in vno, ⁊ pars ī alio: ſic enim ſor. non eſſet hō ſimpl'r: ſed h̄ mō, q2 homo eſt ſortis, ⁊ nō tm̄ ſortis: qn Plato. hoc modo, ⁊ Plato ideam hoīs ponit. ℭ H9 qdem idee: vt ibidem explicat: ad ſcire deſeruiūt: quēadmodum. n. Ariſto. ponit ſcire non eē indiuiduoꝶ: ſic ⁊ Plato non ponit ſcire indiuiduoꝶ: ſed haru3 ideaꝶ: vt appet in fine illius capl'i: nec inuenio eas ibi eſſe ꝓpter gñare: vt ſibi imponit Ariſto. ⁊ totum illum libꝶ p cuntāti non videbit̄ hoc. ℭ Et debes ſcire quecūq3 Ariſt. ponit de vl̄ib⁹/Plato ponit de ideis: ⁊ ſicut apud Ariſto. vl̄ium eſt ſcia: ſic apud Pla. ideaꝶ eſt tm̄, ⁊ ſicut vl̄ia ſunt ī ſingularibus: ſic apud Platonem ideas has non loco, ⁊ ſbto diuerſas, ⁊ diſtātes ponit ab indiuiduis: ⁊ ſicut Ph̄s ponit eas res vl̄es ab indiuiduis participari: ita ⁊ Plato. differt tm̄ in vno: q2 Ariſto. vl̄ia rōne ſolum, ab indiuiduis ponit ſeparari. Plato f̄m eſſe, ⁊ exiſtere. Hanc opinionem Ariſto. ſibi imponit: ⁊ Auer. ⁊ Joānes grāma. p̄mo poſterioꝶ in illo v̄bo [Gaudeant idee Platonis ⁊c.] Confirmauit hoc aperte. Preterea. Proculus Platonicus i li° de cauſis a q̄ fuit exc̄tus liber Dauid iudei, ꝓpōne. 12. deſignās reruū ordinem, inquit omne corpus diuinum: per animā deificata eſt diuinum: omnis autem anima diuina propter diuinum intellectum: oīs autem intellectus diuinus f3 p ticipationem diuine virtutis. ecce q̄uo per intell'us intelligit formas vl̄es: que participant deum: ⁊ has alibi Proculus deos appellat, vt. 116. ꝓpōne, ⁊ inquit: oīs de⁹ p ticipabilis. i. p ticipatiuus eſt excepto vno. i. idea vnius: q̄ deus eſt. ℭ Et cu3 hoc ſit ita appet, q̄uo Plato voluit diffōnem aīe eſſe dādam: de idea aīe, ⁊ per ꝯñs Ariſt. querens. q. an diffinitio ſit generica: an ſpecifica, debuit prius q̄rere an idea anime ſit diffinibilis: an eius ſit ſcia tm̄: ⁊ non indiuiduorū aīe. cui Ariſto. rñdet: q hec. q. ſup flua ē: qm̄ animal vl̄e. i. idea aīalis/⁊ alioꝶ: aut nihil ſunt: aut ſunt poſterius p ſcrutanda. ſ. in metaphica, ⁊ nō h̄ in lib. ℭ Et ideo Auer. ait q diffōnes ſunt reꝶ ſingularium: non q velit ſingulariū eſſe diffōnes, vt ſingularia: ſed ꝓut intell'us facit vl̄itatem eis. i. ꝓut intelligunt̄ ab intell'u ad dr̄ia3 Platonis: qui ponebat ideas eē reꝶ vl̄iū extra aīa3: qb⁹ intellectus nō dedit vl̄itatem: ſed ſunt f̄m nām vl̄e3: ⁊ ſic abſoluit̄ ꝯ̄dictio hic: ⁊ 7° meta^ce. ⁊ h̄ poſterioꝶ ⁊ ſat vide. 12. metaphice. ℭ Utru3

Cō. 35. Cō. 4. aūt hec opio ſit ꝓbabilis: an nō: nō eſt p̄ñtis negocij: reputo enim q ſi auſcultet̄ ad vnu3 ſenſu3 ſit falſa: ſed ſi auſcultetur, ꝓut d3: eſt vera ſimpl'r, ⁊ abſolute: ⁊ tu vide in metaphyſica de hoc. Forte. n. Plato per h9 ideas intelligit indiuiduorum naturas, non qdem abſtractas f̄m eſſe ſubſiſtere: ſicut dicimus deum eſſe abſtractum a nālibus: hoc mō enim non inuenio v̄ba Platonis: ſed forte intendit eſſe abſtractas: f̄m rei eſſentiam: eo q2 ponit nām hoīs alterā f̄m rem nāe ab indiuiduo: ⁊ huic ſonant v̄ba ei⁹: ⁊ ſic opio h̄ non eſt admirabilis: nec extranea: vt patet.

COMMENTARIVM.

In collectaneis diximus Ariſtotele3 mouere qōnem circa definitionem, q̄rit. n. de definitionis anime vnitate: que expoſitio placet Themiſtio, ceteriſq3 grecis, ⁊ ſi hec expoſitio vera eſt: op3 dicere Ariſtotelem redire ad difficultates circa definitionem: interpoſuit. n. qōnes quaſdam circa rem definita3 occurrentes. Et q2 in ſerie textus tāti phi turpe ē ponē diſcōtinuationē, vbi poni pōt ꝯtinuatio, dicamus q Ariſtoteles

Ordo ⁊ ſubalternatio qōnum. mouens qōnes de ipſa aīa in ſpecie, primo mouet illas quo ad definitionem, ⁊ fuerunt due, p̄ma de gñe, 2^a de differentia. Scd̄o q̄ ad ipſam aīa3 definitā, ⁊ ſunt q̄tuor/tres tacte ſunt. p̄ma qdem ſi oīum vna ſit aīa, vel plures. 2^a ſi plures vtrum eiuſde3 ſpēi oēs, vel alteri⁹ ſpēi. 3^a ſi alteri⁹ ſpeciei ſint, vtrū alterius ſpēi tm̄, an alterius ſpēi, ⁊ gñis. 4^a v̄o in hoc textu erit, ſi alterius generis ac alteri⁹ erūt/vtrū earū poſſit vna eē rō, h̄ eſt, vtrū ꝯueniat in vno vniuoco, an ſint alterius rōnis, ita vt nō ꝯueniāt in vno vniuoco. Sic enim intelligendo he q̄tuor qōnes ꝯtingūt circa rem definita3: ⁊ oēs ſunt colligate, ac ſubalterne. ℭ Quo v̄o ad verba greca attinet/in grecis codicibus legitur εὐλαβητέον, eulabeteon, ⁊ interpres antiquus formidandum trāſtulit, nos v̄o

Formidādum. cauendum: qd̄ magis ad v̄bū eē ꝯſtat, dicē poſſumus: veꝶ ad ſenſum melius formidandum dr̄, erit. n. ſenſus. eē formidādum, vtru3 vna ſit eius rō, erit dico formidādū h̄, q̄ten⁹ nō latēt, ⁊ ſic magis intelligibilis eſt textus. ℭ Aīal autem vl̄e ⁊c.] Jn collectaneis diximus The. legere v̄ba hec cum nota cauſalitatis, volēs Ariſtotelem reddere cām eius, qd̄ dixit. Quā expōnem Egidius obſeruat. Auerroes aūt legit lr̄am cū nota aduerſatiua (vt in greco iacet) vt in collectaneis p3, ⁊ qdem dilucide: hactenus, circa textū. ℭ Circa v̄o cōmētū, aīaduerte Auerroem velle Ariſtotele3 mouiſſe hāc qōnem circa definitionem, vt Themiſtius aſſerit, vult enim Ariſtotelem querere de vnitate definitionis, ergo queſtio eſt circa definitionem.

Pl'chra ō vl̄ib⁹. ℭ Jn collectaneis de vl̄ibus loquētes diximus ea que Themiſtius tradit, obſcure tamen, propterea pro dilucida/

Notio Noeſis Noema Que neoterici.

tione debes ſcire: ꝙ notio, quã greci noema/ vel noeſim appellãt, nos cõceptũ, ſiue cõceptionẽ/ bifariam accipi poteſt, vno modo pro ipſo formali ꝯceptu, qui eſt ipſa intellectio: qua res intelligit᷑. Alio modo pro obiecto, quod ꝯcipitur, ⁊ eſt res ipſa, que intelligitur. Unde metaphyſici neoterici alijs v̾bis vtentes, dicunt conceptum aliũ formalem, alium obiectiuũ eſſe, formalis eſt intellectio, qua res concipitur, obiectiuus, eſt res concepta.

Duplex dilucidatio.

¶ Ex hac diſtõne, dupliciter dilucido opinionem Themiſtij, vno modo declarando vniuerſalia eſſe notiones, ſumẽdo notiones pro rebus, q̃ cõcipiunt᷑, q̃uo in collectaneis dicebamus. Alio mõ declarãdo v̾lia eſſe notiões ꝑ formalib⁹ cõceptiõib⁹, quib⁹ res cõcipiunt᷑. nã vtroqꝫ mõ ſumẽdo notiões: v̾lia ſunt notiões, vel intelligi p̃nt eſſe notiões.

Diſput. 17ª. pª ſuppoſitio.

Quãtum ad pᵐ lꝫ in dilucidario 7° meta^ce pulchre illud dilucidauim⁹, bñ dictũ nõ diſplicebit/ ſi bis dr̃, vt dicit Plato. Quare pro dilucidatione huius accipiamus pᵒ ꝙ res que intelligit᷑: nihil acq̃rit aut deperdit per intellectionẽ, qua cõcipit᷑: ſicut color nihil acquirit, aut deperdit per h̾, qđ vr̃.

2ª

¶ Scðo accipiam⁹ ꝙ res effici actu intellectas ⁊ v̾les, nõ eſt niſi nos illas actu intelligere per rõnes ſiue conceptiones illarũ repreſentatiuas, vl̾r res eſſe in potentia v̾les ⁊ intelligibiles, nihil aliud eſt, q̃ꝫ nos eſſe in potẽtia ad v̾les ꝯceptiões, ſiue rõnes, q̃bus illas vl̾r intelligimus: ſicut colores actu viſiles efficiunt᷑, cum in nobis rõnes vidẽdi actu ſunt, que illos actu repreſentẽt, in potentia v̾o, q̄ in nobis ſunt ſenſus ipſi rõnes illas potentes recipere.

3ª

¶ Tertio accipiamus, ꝙ aliqđ dr̃ actu vel potentia v̾le, actu vel potentia exñte in nobis, non in ipſo v̾li: pꝫ q̄ actu v̾lia erũt aliqua, qñ in nobis erũt rõnes illorũ actu repreſentãtes. ptãte vero p h̾, q̄ in nobis adeſt intellectus potẽtie potẽs illas rõnes recipe, ⁊ agẽs potẽs illas agere.

4ª

¶ Ultimo accipiamus ꝙ rõnes iſte i nobis eẽ nõ poſſunt, niſi moueamur a reb⁹, vt. 12. meta^ce pꝫ. Intelligere.n. nr̃ꝫ cauſat᷑ a rebus, intelligere dei cã rerũ eſt. ḡ niſi tales rõnes in nobis a rebus ipſis cauſant᷑, nunq̃ꝫ erunt actu in nobis.

pª ꝯ.

¶ Quib⁹ acceptis, dicam⁹ prio ꝙ ſingulariũ rerũ forme ſunt actu ⁊ potentia v̾lia apud Auer. ⁊ Themi. ⁊ rõne pꝫ, q̄ ſingularia, que in ſenſib⁹ interiorib⁹ phãtaſmata ſunt, rõnes cognoſcẽdi ipſa vl̾iter nõ agunt niſi ꝑꝑ eorũ formas ⁊ rõnes cognoſcẽdi ſingl̾r nõ niſi ꝑꝑ mãm: vt. 12. meta^ce Auer. inq̄t. ḡ forme erũt v̾lia actu ⁊ ptãte: nõ tñ eodẽ mõ: forme.n. erũt actu v̾lia, cũ in nobis erũt actu rõnes cognoſcẽdi vl̾iter, que illas vl̾iter repreſentant, ptãte v̾o, cũ rationes ille erũt in nobis ptãte: dicebamus.n. reꝫ fieri actu vel potẽtia v̾lem ex pte nr̃a.

Cõmen. 14°.

¶ Ex qb⁹ ſequit᷑ formas rerũ ſingulariũ eſſe actu v̾les, qñ in nobis ſunt rõnes illa vl̾r repreſentantes: ptãte v̾o, q̄ in nobis ſunt tñ intellectus agẽs, ⁊ poſſis.

Expoſitio ꝯnis Excerptũ pᵐ.

¶ Ex q̃bus pꝫ v̾lia eſſe aliq̃d preter ſingularia extra aiaꝫ: pꝫ, q̄ v̾lia ſunt forme, ſingularia ſunt cõpoſita ex mã ⁊ forma, igit᷑ v̾lia ſunt ꝑter ſingularia mõ quo forme ſunt ꝑter cõpoſita. ¶ Pꝫ ſcðo v̾lia eẽ aliq̃d i reb⁹: q̄ forme ſingulariũ ſunt aliq̃d in reb⁹ ſingularib⁹.

Scðꝫ excerptuꝫ Dubitationes.

¶ Sed dices ſi v̾lia ſunt forme. tũc nõ ꝑdicarent᷑ de ſingularib⁹, que ſunt cõpoſita. ¶ Preterea. Tũc nõ daret᷑ ꝯpoſitũ v̾le, ⁊ ſic de ꝯpoſito nõ eſſet ſcia. ¶ Prima diluit᷑ q̄ forme predicant᷑ de compoſito, vt ſignificant᷑ per nomẽ v̾le cõcretũ. vt aial ⁊ hõ. vt vero per nomẽ abſtracti ⁊ partes ſignificant᷑: non predicant᷑. ¶ Scða etiã deletur, q̄ cõpoſitum põt ſignari per nomen diſcretũ: ⁊ hoc rõne mãe ſignate, ⁊ põt ſignari per nomen cõe/ ⁊ hoc rõne mãe nõ ſic ſignate: ⁊ ſic de ipſo eſt ſcientia. ¶ Ex his dicta Themiſtij p̃nt dilucidari, pᵐ.n. cum dicit v̾lia eſſe nudis notionibus ꝑxima: per nudas notiões itelligit figmẽta, que nullũ hñt eẽ ꝑter obiectiuũ: p v̾lia intelligit actu v̾lia, que lꝫ hẽant eſſe in re/ tñ vt ſic habẽt eſſe obiectiuũ: ⁊ q̃ꝫtũ ad tale eſſe obiectiuũ, qđ actu hñt/ ſunt ꝑxima nudis notionibus. Cũ v̾o dicit eſſe repoſita ex collatione, ⁊ ſil̾itudine ſingulariũ: intelligit formas rerum ſingulariũ non eſſe actu v̾lia: niſi ſingularia rõne forme q̃ eſt ſimilitudo eſſentialis, in nobis agant rõnes v̾les vl̾r rerũ actu repreſentatiuarũ: cũ vero dicit hec v̾lia recidere in ſingularia ⁊ in euidẽtes nãs ac ſolidas, intelligit v̾lia actu. vt cõcipiuntur a nobis vl̾r predicari de ſingularibus, mõ ſignãt᷑ per noia concreta (vt dictũ eſt.) ¶ Quõ vero diffinitiones nõ ſint harũ notionũ, ſed rerũ ſingulariũ, vt Themi. dicit. Attende, eũ p notiones intelligere formas. vt ſignãt᷑ noibus ꝑtiũ: quales ſunt humanitas, aialitas, ⁊ id genus, per ſingularia, quorũ dicit eſſe definitiões, intelligit, formas, vt ſignificant᷑ noie totius, q̄ ſic predicant᷑ de ſingularibus, ⁊ ſunt ipſa ſingularia predicatiõe: omne.n. predicatuꝫ eſt aliq̃ mõ ſubm. Hec eſt dilucidatio prima.

2ª dilucidatio.

¶ Scða dilucidatio ẽ ſumẽdo notiões formaliter pro formalib⁹ cõceptib⁹, quibus res, que ſunt ſingulares actu vl̾r cõcipiunt᷑. nã ſic ſumẽdo/ v̾lia actu erũt formales notiões, ſiue formales cõceptus, q̃bus res vl̾r cõcipiunt᷑. Uñ intellectio hois, qua hoieꝫ intelligo, vt ꝑdicatũ de pl̾ib⁹ nuõ dr̃ntib⁹ eſt ſpes. Intellectio v̾o aialis/ q̃ aial itelligo, vt ꝑdicatũ de pl̾ib⁹ differentibus ſpẽ, eſt gen⁹. Tũc oia, que Themiſtius dicit, patẽt. Cũ.n. dicit v̾lia eſſe proxima nudis notiõibus, verũ dicit, q̄ p v̾lia intelligit formales notiões, ſicut figmẽta ipſa ſunt. Cũ aũt dicit hec v̾l̾ a repoñ ex collatione ⁊ ſil̾itudine ſingulariuꝫ, etiã veꝝ dicit, q̄ formalis iſte notiões in nobis a ſingularibus phãtaſiatis gñant᷑, ꝑut ꝯueniũt in vna forma, que eſt eoꝝ collatio, ⁊ ſil̾itudo eſſentialis. Cũ etiam dicit, hec v̾lia recidere a ſingularia/ ⁊ ad nãs ſolidas, ⁊ euidẽtes, h̾ dicit, q̄ poſtq̃ꝫ in nobis a ſingularib⁹ ipſis facta ſunt, recidũt ad ſingularia illa repreſentãdo vl̾r, nõ.n. repreſentant niſi ſingularia/ lꝫ vl̾r. ¶ Sed dices, ſi v̾lia ſunt formales notiões tũc v̾le nõ ꝑdicaret᷑ de ſingulari: hec notio, qua aial concipit᷑, vt genus, nõ ꝑdicat᷑ de ſocrate. ¶ Et dõm ꝙ alia ſunt v̾lia ſignãtiua/ alia aũt ꝑdicatiua: notiones formales ſunt v̾lia ſignãtiua, v̾lia predicatiua ſunt ipſamet ſingularia, vt vl̾iter p formales notiões p̃ũtant᷑: ⁊ ſic ꝑdicant᷑ de ſeipſis, ita vt alia, atq̃ꝫ alia ratione ſingularia ſint ſba. ⁊ predicata. ¶ Ex qb⁹ pꝫ, q̃ mõ notionũ formaliũ nõ ſunt definitiões, nõ.n. formalis notio, q̃ hõ itelligit, ẽ aial rõnale, ſꝫ ſũt rerũ ſingulariũ: vt p notões has vl̾r repñtatiuas, vl̾r itelligunt᷑.

De ideis

¶ Ulterius de ideis quedã trãſigere opꝫ/ ⁊ quidem breuibus, in collectaneis.n. ⁊ in dilucidario prolixius, ⁊ in theologicis diligentius diſputauimus. ſed quoniã ex ignorantia nominum de facili paralogizamus/ ideo prius de nomine idee differendũ nobis eſt, poſtea de re. de noie itaq̃ꝫ dicamus/ ἰδέα/ idea, grecũ nomen eſt, latine aũt dixerũt ideam figurã, alij formã/ aſpectũ alij/ alij originalẽ reruꝫ ſpeciem.

Idea

Alij aũt dixerũt ideã rei puritatẽ, ſiue id, qđ tñ ipſum eſt. Hõ.n. circũcernit formã. ſ. hũanitatẽ, ⁊ ſubm cuius eſt humanitas. ſ. ſocratẽ, q̃re ei⁹ idea erit humanitas: que tñ ipa eſt, hãc neoterici, ⁊ qdẽ nõ ab rõne abſtractuꝫ a ſuppoſitis dicunt. Unde arbitror qđ Neoterici abſtractum a ſuppoſitis, ſiue indiuiduis appellãt, platonici idea nuncupãt. Dixi abſtractũ a ſuppoſitis, q̄ neoterici in accidentibus abſtractũ finxerũt, a ſubo, quale albedo eſt, ⁊ a ſuppoſitis/ quale eẽt in caſu albedinitas. taceo abſtractum a fundamẽto, q̃le in relatiuis dat᷑: q̄ ſatis pro intelligẽtia noĩs hec ſufficiũt. Qđ igit᷑ Neoterici abſtractũ a ſuppoſitis dñt, vt reſpectu indiuiduoꝝ hois hũanitas ẽ, ⁊ reᵘ idiuiduoꝝ albedinis eſt albedinitas, hoc platonici ideã aſſerũt: nã vt humanitas eſt puritas hoium, ⁊ albedinitas puritas albedinum/ ita idea eſt rei, cuius eſt puritas. Magnus doctor Aurelius vbiq̃ꝫ ideã exponit formã, vel rõnẽ. Ego v̾o qđ greci ideã appellant, latine ſil̾itudinẽ dicerẽ: vel exẽplar.

Multipl̾r idea accipitur

¶ Ulterius accipio, ꝙ ſicut notio põt accipi dupl̾r formaliter, pro ꝯceptu, q̃ aliq̃d concipit᷑, ⁊ obiectiue pro obto/ qđ concipit᷑, ita q̃ꝫ idea apud veteres accipi ſolet, aut pro formali ipſa notiõe q̃ res extra aiam mẽti cõcipiẽti p̃ntat᷑, aut ꝑ ipſa re repreſentata

mẽti per talem formã notionẽ: hactenus de noĩe, ⁊ de eius multiplicitate.

Ordo ꝓcedendi

¶ Nunc dicamus breuib⁹ opĩones d̾ ideis: nam alij voluerũt ideas eẽ formales/ alij obiectiuas rerum notiones.

Prima opio de ideis.

¶ Qui qdẽ formales rerũ notiones ideas eẽ dixerũt, de ideis ſex, affirmarũt. pᵒ qđ ſint. 2° quoꝝ ſint, ⁊ q̃t. 3° in qb⁹, vel vbi ſint. 4° vñ ſint. 5° ad qđ vtiles. 6° q̃bus noib⁹ dicant᷑.

Quid idee ſint

¶ De pᵒ igit᷑ dixerũt ideas eẽ formales reruꝫ gñabiliũ ⁊ corruptibiliũ notiões: qb⁹ res ipſe corruptibiles noſci p̃nt: mẽtiq̃ꝫ illas ꝯcipienti repñtari: has peripatetici ſpẽs itelligibiles appellãt: nõnunq̃ꝫ ꝯceptiões corruptibiliũ reꝝ repñtatiuas.

Quorũ ⁊ q̃t ſint

¶ De ſcðo v̾o, dixerũt tales ideas eſſe earũ reꝝ, q̃ ſm peripateticos in mente efficere p̃nt ſpẽm ꝓpriam: quales ſunt res actuales, ⁊ per ſe exñtes. Quot v̾o res iſte ſint, que in mente agere ſpẽꝫ p̃nt, in 3° huius diſputabit᷑, nũc v̾o ſatis ſit ſcire eoꝝ eẽ ideas, quoꝝ ꝑꝑe ſpẽs eẽ p̃nt in mente ſm peripateticos.

Ubi ſint

¶ De tertio vero dñꝫ tales ideas eſſe in mente diuina, in aĩa mundi, ⁊ in mente humana ſm platonicos. In mente diuina ſunt cauſe reꝝ, quarum deus auctor eſt, ⁊ a nullo cauſate. In mũdi aĩa ſũt cãe ⁊ cauſate: cãe qdẽ/ reꝝ ſublunariũ, cauſate v̾o ab ipſo oĩuꝫ rerũ opifice deo. In humana aĩa ſunt cauſate tñ, ⁊ nõ cãe. Cauſate quidem ab ipſa mundi aĩa. Non cauſe vero: q̄ aĩa humanã nulloꝝ cã eſt.

Uñ orte ſint.

¶ De quarto dicamus ideas i mẽte diuina incauſatas eſſe, ⁊ a nullo, vt a cã fuiſſe: ſed (vt diximus) ꝑme oĩum reꝝ cãe ſunt. In aĩa mũdi idee cauſate fuerunt a deo. deus.n. aĩaꝫ mũdi formãs in ea formauit ideas/ in humana aĩa idee ſunt ab ipſius mundi aĩa, nam mundi aĩa humanam aĩam formãs, in illa ⁊ rerum omnium ſcibiliũ ideas formauit. Ergo idee, q̃ in diuina mente ſunt/ a nullo ſunt, q̃ in mundi anima ſunt, a deo defluxerunt, q̃ in humana collocant᷑/ ab anima mũdi deriuate ſunt. deus.n. creans mundi aĩam, ſecum cõcreauit ideas, aĩa mũdi creãs humanam aĩam cõcreauit ideas.

Ad qđ vtiles.

¶ De quinto dicamus in deo ideas vtiles eſſe ad cauſanduꝫ eas res: quaꝝ ſunt idee. In mũdi aĩa vtiles ſunt ad cauſandũ, ⁊ ad ſciẽdũ, ad cauſandũ qdem ſublunaria: quoꝝ ſunt cãe. ad ſciẽdum vero, illa/ quoꝝ ſunt exẽplaria. In humana deniq̃ꝫ vtiles ſunt ad ſciẽdũ ea tñ, quoꝝ ſunt exemplaria.

Quib⁹ noibus.

¶ Hinc. pꝫ ſexto q̃bus nominibus idee dicant᷑/ dñr.n. idee forme in mente diuina/ q̄ res formant. In aĩa mundi q̄ ⁊ formant, ⁊ informant. Formãt qdẽ, quatenus ipſis aĩa mundi res/ quarũ ſunt efficit. Informãt v̾o; q̄ mũdi aĩam decorant, atq̃ꝫ replẽt, mõ quo forma deerat: ⁊ replet mãm. In noſtra vero anima dñr forme q̄ informãt, ipſamq̃ꝫ formoſam efficiũt. Dicunt᷑ i mẽte diuina exemplaria, ꝙ res imitatione illaꝝ ꝓcreate ſint. In aĩa mundi dicunt᷑ exẽplaria, ⁊ exẽplata. exẽplaria/ q̃tenus imitatione illarũ aĩa mũdi ſublunares res ꝓcreat. exẽplata v̾o, q̄ imitatione eaꝝ ideaꝝ/ que in deo ſunt/ ꝓcreata videtur. In humana autem, ſunt exẽplata tñ, q̄ imitatione eaꝝ, que in mundi aĩa ſunt, ꝓcreata. Dicunt᷑ deniq̃ꝫ quidditates: quia in triplici mente diuina. ſ. mundiali/ ⁊ humana principia cognoſcendi ſunt: hec eſt vna opinio attributa Platoni: cuius opinionis errores in theologicis diligenter reprobauimus. ¶ Nunc autem narratione tñ cõtenti, dicimus Ariſtotelem pro parte hanc concedere/ pro parte vero negare: concedit enim p̃ia duo ex toto: vt ꝙ ſint formales notiones, ꝙ ſint earum reruꝫ, que poſſunt agere in mente ſpẽm ſui. Quatuor alia nõ ex toto concedit, ꝑ parte tñ non negat. Quoꝝ qdem in mente diuina ſint tñ cauſe, ⁊ in humana cauſate tñ, concedit, in aĩa mundi eas eſſe nulla rõne concederet, cum talem mundi aĩam Ariſtote. non poſuerit. De quarto vero ideas eſſe incauſatas in diuina mẽte/ bene affirmat, in alijs v̾o illas eſſe a deo deriuatas negaret: eas enim deriuari aſſerit ſolum a ſenſibilibus, vt tertio huius dicemus. De quinto concederet in deo vtiles eſſe, ⁊ in mente humana, in aĩa mundi, cum nihil ſint, oĩno inutiles erunt. De ſexto etiam diceret eſſe ideas formas, q̄ formant res, in noſtra, q̄ eam formoſam faciunt, in aĩa mundi nullatenus eẽ videntur. Hactenus de ideis, vt accipiuntur pro formalibus notionibus. ¶ Supereſt nunc videre opiones de ideis, vt ſumuntur pro obiectiuis notionibus: ꝓq̃ꝫ rebus ipſis repñtatis. Sunt autem due opiones celebriores, altera Alberti cognomento magni. Altera (vt arbitror) Platonis in Parmenide. Poſt has de veritate qđ differendum ſit, addemus breuibus veritatem dilucidantes.

Quid idee ſint

¶ Albertus in compluribus locis ideas fingit eas eẽ imagines, quas aſtrologi in celo ſtellato deſcriptione ſtellarum figurarunt. In cuius opinione primo videamus qđ idee ſint, ſi: q̃ꝫ per ordinem de ceteris. Itaq̃ꝫ idee ſunt celeſtes imagines, ex connexu ſtellarum deſcripte, quale ſunt in zodiaco aries, taurus, gemini, ⁊ cetere id genus. extra zodiacum vero hinc atq̃ꝫ illinc gallina, ſerpens, ⁊ id gen⁹.

Quot ſint ⁊ q̃rum.

¶ Deinde quot ſint, dicere poſſimus: non tñ eodem mõ, Albertus.n. 48. in celeſti natura conſtituit, quarũ. 12. zodiacum deſcribũt. 36. v̾o ꝑ celi regiones collocauit, alias quidem ad ſeptentrionem aſſurgentes: ad auſtrũ alias declinantes, quo fit, vt non oĩum ſint idee, ſed zoꝝ tñ, quorũ celeſtes ipſe figure referunt effigies. ¶ Hermes qui apud egyptios mercurius eſt triſmegiſtus, tot numero in celo ſtellato imagines conſtituit, quot ſunt rerum ſublunariuꝫ ſpẽs, nam cum deus perfectiſſimus opifex ſit, ⁊ hũc elemẽtarium mundum inſtar celeſtis: ⁊ celeſtem inſtar ſpiritalis condidiſſet: in celeſti tot ideas conſtituere debebat: quot in elementario ſunt reruꝫ ſpẽs. Hac rõne dixit quodlibet arenarum granum in celo ꝓprium ſydus obtinere, ſuſcitans ad ſui incrementum. eſt enim in celo ſcorpius ſtellaꝝ connexus: qui inferis ſcorpijs dominatur, ⁊ ſerpens ſerpẽtibus, ſicq̃ꝫ de ceteris pro terrenarum rerum numero comparandum eſſe autumat.

Ubi ſũt

¶ Deinde declaremus vbi idee hmõi ſint, diſtinguunt enim duplices celeſtes ideas, alias inſenſibiles/ alias ſenſibiles. Petrus apponenſis inſenſibiles in primo mobili collocauit. ſ. 9° vel 10° celo: que ideo inſenſibiles ſunt, q̄ carent luce: qua videri poſſint. Senſibiles vero collocauit in 8° ipſo celo ſtellato: quod apđ Ariſtotelẽ creditum eſt eſſe primuꝫ mobile.

Uñ ſint

¶ Poſt hec dicamus 4° tam inſenſibiles, q̃ꝫ ſenſibiles ab ipſo primo opifice deriuatas eſſe: cum.n. celeſtem mundum inſtar ſpiritalis conſtituiſſet, fuit neceſſe aliquas facere inſenſibiles ſpiritali mundo proximas, que non ſentirentur: veluti nec q̃ ſunt in ſpiritali/ ſentiri poſſunt. Aliquas ſenſibiles ſublunari viciniores, que ſentiri poſſent luce, vt ea: que ſunt hic: coloribus: ⁊ alijs ſenſibilibus.

Ad qđ vtiles

¶ Quinto dicamus vtiles eſſe tum ad rerum ſublunarium ſciam, cum ad eã gnõnem. ad ſciaꝫ quidem/ q̄ cum ſublunares res corruptibiles ſint, atq̃ꝫ i fluxu ſemper collocate, niſi ad celeſtes ideas, quarũ imitatiõe facte ſunt, referant᷑, ſciri non p̃nt, vt Heraclitus inquit. p has ergo celeſtes terrena ſcimus, ꝙ ſilia ſiliuꝫ/ ⁊ imitãtia eoꝝ/ q̃ imitant᷑: cogñe deꝑhẽdant᷑. Preterea. oĩs ſcia, ⁊ qdẽ pfecta per cãs eſt, ⁊ non p cãs, niſi ſempiternas formaſq̃ꝫ. eſt his imaginibus firmi⁹ nihil: quare cũ res terrene celeſtes tanq̃ꝫ ꝓprias cãs imitent᷑/ qui tales imagines perfecte apprehẽderit: rerũ oĩum ſublunariũ ſciam ꝯſequet᷑. Ob hãc cãm, q̃ Platonẽ ſequunt᷑: aĩam in ſignifero circulo creataꝫ eſſe tradũt/ ꝙ illic anteq̃ꝫ ad corpus deſcẽdat, oĩum ſublunariũ ideas apprehẽdẽs oĩum ſublunarium notionib⁹ impleat᷑: q̃ poſtea ſic formis/ notionibuſq̃ꝫ reꝝ plena, ad corpora deſcẽdẽs quoꝝ mole oppreſſa eſt, nõ niſi recordatione in corpore diſcat, vt Plato inquit in Menone. Eſt ⁊ earum vtilitas ad gnõnem, ſiqdem ſcorpius ſcorpij, formã in mã inducit, ⁊ aries arietẽ q̃ties formaꝝ mãe a ꝑticularibus agẽtibus ſufficiẽter affecte fuerint, ſili rõne in ceteris id genus. hãc ob rem Ariſtotelem mũdũ hunc plenũ eẽ dijs, ꝙ celeſtiũ ideaꝝ v̾tutibus plenus ſit, quas antiq̃tas tãq̃ꝫ deos coluit.

Quib⁹ noib⁹ dicantur.

¶ Sexto dicamus h⁹ ideas platonicos appellaſſe

formas, q sublimares res forment/atq efficiant: exemplaria, q sublimares res imitatioē illaꝝ pcreate sint: quidditates/qm̄ illaꝝ cogne sublimares res cognoscunt. ¶Hec ex Alberto: que si liceret rerum noīa puertē, ipsisq abuti, h pacto de ideis loqui posset: sz qꝛ nec Plato nec Aristo. noībus ideaꝝ hoc pacto vsi sunt, ideo hec opinio ipsius Platonis non est, nec Arist. sed cōmento simulata. Illud tm̄ illic verum est apud Albertum ideas duplices eē virtute, ꝛ forma. Virtute qdem idee celestes imagines sunt. Forma vero idee, sunt notiones eaꝝ ideaꝝ: q ṽtute idee sunt: qbus reficitur aia in pª sui origine: que fuit in celo stellato: veꝝ ꝯ hac pōne in theologico. ¶Post hos fuit alia opīo, que de ideis obiectiuis ēt loquēs, asseruit ꝯ mēte Pla. in Parmenide ideas eē vlia sz eē a singularibꝰ sepata: que. n. Aristo. vbiq vlia vocauit, Plato ideas in Parmenide appellat: dicit. n. vlia/q idee sunt, esse sepata ſm esse ab ipsis singularibus, cōcedit. n. hoīem ab oībꝰ hoībꝰ sz eē separat ītequū quoq ab oībꝰ eqs. sili rōne oēm spēm separatā ab ipsiꝰ indiuidͥs dicit, qua oēm intelligētiā a corporibꝰ fecit sepatā.

Quid idee

In substantijs. n. abstractis ordinem constituit, ꝛ ponit ī pͦ ordine deū deoꝝ: in scdo angelos, quos deos scdos appellat in Timeo: in 3º ponit ideas eaꝝ rerum, quarū spēs ꝛ vlia ponit Aristo.

Ordo in abstractis

¶Quoꝝ vero sint, dicit non oia vlia eē ideas, non. n. gnā ideas fecit, sed spēs, nec oium reꝝ spēs, forsitan qꝛ non accidētium/sed sbarum tm̄/nec oiū sbarū, qꝛ nō piloꝝ, luti, maclaꝝ, vilissimorūq idiuiduoꝝ. Vñ eorum ideas negat, que preter nāe intentionē sunt, cū. n. hec nāe opera sequant, ideas pprias nō meruerūt, cum fieri, ꝛ sciri possint eoꝝ ideis, quoꝝ gnōnem sequunt.

Quorū sint

¶Vbi aūt sunt, rñdet Plato eas prope nullibi esse/cum. n. incorporea sint, vbiq eē pñt/dicuntur tm̄ esse in pprijs singularibus, quorum sunt, vt idea hoīū in hoībus, idea equi in equis; sunt dico in his per indistantiam ab eis, ēt qꝛ in eis operent: veluti intelligentia in orbe est: qꝛ ab eo indistans est, ꝛ in illo operet.

Vbi sūt.

¶Vnde vo idee defluxerint, Plato ī timeo rñdet/eas esse a dijs scdis, pp qd nōnulli ideas eē aīaz mūdi arbitrant de Platonis decreto. Sed qcqd velint, oēs eas deriuari certant a dijs secundis, veluti deos scdos ab ipso deorū deo.

Vñ orte

¶Que sit vtilitas, in Parmenide Plato declarat, asserit. n. illas eē pp sciam reꝝ, nā aia creata vbi idee create sunt, implet scia ideaꝝ/cuius ob descensum ad corpꝰ obliuiscit. recordat aūt pulsata a sensibilibꝰ. Rursus ꝛ pp generationē, arbitrans oē qd per se fit, fieri a sili, hō ğ fit ab idea hois, que spēs est eiꝰ.

Vtilitas

¶Quibus vo noibꝰ dicant/facile pz ex his, que diximus: dicunt. n. forme/qꝛ res formāt: ꝛ efficiūt exēplaria, que silitudine sui res condunt, dicunt rōnes/siue qdditates: qꝛ apprehensione illaꝝ aia res sublunares apprehendit. Hanc pōnē Aristo. Platoni attribuit, Alexander etiā, Philoponus quoq ṗmo posterioꝝ ī cōmentario eoꝝ ṽborū [Gaudeant idee Platonis] digreditur. ꝛ hanc opionem tandem Platonis esse asserit, cuius etiam snie Proculus est libro de causis. Qꝛ si Plato aliqñ aliter dicere videatur, hoc est, qꝛ Plato sibijpsi non semper constat, vt Eusebius inquit: sed qꝛ Arist. hanc refutauit expresse, nec plura de ipsa. Hec pro opionibus.

quibus noibus.

Pro veritate autē lz multa in theologicis disputauimus/tm̄ breuibus dicamus. Apud cōplures Theologos ideam accipi posse pro ipsa notione siue ratione: qua creatura apprehenditur, ab ipso deo: ꝛ pro ipsa creatura apprehensa, ſm eum modum, quo apprehendi pōt a deo, veluti domus in mēte artificis accipi pōt pro notione siue specie: que in mēte exñs repñtat domum extra: ꝛ pro ipsa domo apprehensa: que p illam spēm repñtat. Tunc cōis schola theologorū asseruit ideas esse rōnes siue notiones, que in diuina mente creaturas repñtant, notiones dico, que nec sunt essentia diuina: nec creature apprehense: sed rōnes, siue notiones medie repñtatiue creaturaꝝ, veluti in aia nostra intelligibiles spēs.

Pro veritate Distinctio.

Sed qm̄ hec positio reprobat in theologicis, dicamus nihil in deo eē repñtatiuū creaturaꝝ ṗter eēntiā: cuiꝰ cā ē, qꝛ eēntia est distincta rō representādi ipsi diuino itellectui oē intelligibile. ergo ad repñtandum creaturas/nihil ē ponendū in deo ṗter eius eēntiam. Cū igit eēntia dei nō sint idee. Erunt ergo idee ipsemet creature apprehense: veluti idea domus est ipsa domus apprehensa, non aūt ratio apprehēdendi. Quare sicut domus (vt apprehensa ab artifice) est idea: in re vero producta est opus, sic creature apprehense a deo, sunt idee/in re producte sunt creature. Hanc sententiam catholici concedunt, dicentes ideaz esse in mēte/quēadmoduz est in re. Auerroes etiā. 12. liº. metaᶜᵉ. Ait omnes formas esse in primo motore, ꝛ easdez esse in materia. Rursus ꝛ 7º metaphice libro Aristo. ꝛ Auer idem asserunt. Quare idee sunt ipse creature apprehense non autē rōnes, quibus creature apprehenduntur. Hec pauca pro veritate: qꝛ etiam postea dicemus.

Cō. 18. Cō. 32. T. c. 17.

¶Preterea si nō plures sint aie: sz ptes: vtꝝ aiam totā: an partes q̄rere prius oporteat. Difficile aūt est id quoq determinare: q̄nā inquam partes a quibus diuerse sint.

Argu.

¶Amplius aūt si nō multe aie sint: sed ptes: vtrum opz querere prius totam animā: aut ptes. Difficile aūt est ꝛ haruz determinare: quales apte sint altere inuicem esse.

T. c. 9. Que. aliter. ποῖα

Cum quesiuit: an vna vel plures aie sint: nūc supponit eam esse vnam in vno: ꝛ habere plures potentias. querit ğ, sumpto hoc, an ṗus a tota aia. an a ptibꝰ. i. potētijs icipiēda ptractatio. Huius autē qōnis reddit rōnem Philoponus: qm̄ hincinde difficilis vr: vr. n. a tota esse pertractatio incipienda, qm̄ tota notiora, vt in physicis dicit Aristo. vr. ꝛ iterum pp rationē textus: qm̄ qui vult de ptibus prius ptractare, oz p̄scire illas: ꝛ hoc determinatu est difficile. videtur autem pp aliaz rōnem a partibus: qm̄ cognitio totius ex cognitione simplicium habet, inquit ergo. Amplius aūt si nō multe aie, sup. sint, in vno subiecto: sz vna, ꝛ ſm ṽtutes plures: questio ad est: vtrū opz prius querere totam aiam, aut ptes. i. potentias. ¶Et debes scire q totum est multiplex: est enī totuz vle, vt genus. totum integrale, totū essentiale. ꝛ totū potestatiuū. aia itaq totū potestatiuū qddam: ideo in lrā postpositas partes eam totum quoddam appellauit Aristot. ¶Difficile.] Reddit rōnem, quare non a ptibus, ſm grecos. ꝛ post syllus hoc modo ordiri: qui oz prius tractare de ptibus: oz scire drīam illaꝝ: sed hoc est difficile: ergo a faciliori est exordiū. huius apponit minorem. difficile aūt ꝛ haꝝ determinare quales. i. qūo sint apte nate esse altere. i. differentes adinuicē: vult dicere q drīam haꝝ determinare est difficile: ergo non ab his: ergo a tota.

Quales apte sint eē inuicē altere. Collectanea tex. cō. noni.

Dicit ꝛ etiam. ¶In prima parte mouet qōnē ppositam. 2ª ibi [Et cum posuerimus.] Apponit difficultatem contingentez qōni posite in textu cōmenti ṗcedentis: prima pars est manifesta per se. ¶Et cuz posuerimus.] Debes scire, q istud verbū. [Difficile autem.] Auer. ꝛ Themi. volunt esse applicandum questioni prime. quesiuit enim litera precedenti, an anima habeat plures partes/in diuersis subiectis. an vna sit subiecto, ꝛ ratione diuersa: inquit modo rationem Auerro. ꝛ Themi. quid difficultatis sequit ponētes eā plres ptes. d. ꝛ cū posuerimus eā eē plures ſm ptes. i. potentias, difficile est nobis distinguere has ptes, ꝛ dare drias: qbus differunt adinuicē: ꝛ reddit rōnem: in qbusdam eniz sunt manifeste/ꝛ in quibusdam latent. ṽ. ğ. inter intellectū/ꝛ imaginationē latent drie: imo multi idem reputant, vt Epicurei, ꝛ

Comᵐ 9ᵐ.

Homerus, ꝛ Democritici: ꝛ inter imaginationem/ꝛ sensum externum palam dria haꝝ. ergo si anima est vna, ꝛ partes plures: difficile emergit, qūo differunt ille partes. ¶Themistius autem adhuc in alijs virtutibus dubium ponit. ꝛ vide ipsum hic.

COMMENTARIVM

Hactenus Aristoteles de difficultatibꝰ, q ꝯtigūt ī definitiōe aie: at nūc tāgit difficultates: que ꝯtingūt circa ordinē pcedēdi, siue cognoscēdi, ꝯparādo aiam ad ptes eiꝰ. Supponēdo. n. aiaz eē vnā ī vno aiato/multiplicē vo ptāte, ita vt aie sint cōplures ptātes. Qō erit an opz q̄rere ṗus totā aiam, aut ptes prius. ¶Difficile āt.] Auerroes atq pleriq expositores ptē hāc cū notacāe legūt, volētes Aristo. assignare qōnis difficultatē: cum qua expōne in collectaneis currbeā. Veꝝ nō opz corrūpere textū, vbi sensus stare pōt. Aristo. ğ postq̄ q̄siuit vtruz prius a tota aia, an a ptibꝰ eius sit incipiēdū/quasi suppōnēs solōne tacitā q prius a ptibus statim opponit. d. autē p sed, difficile est determinare ēt harū ptiū, e qbꝰ prius incipiendum est, quales apte sunt altere inuicē eē, ꝛ vt ī collectaneis dicebamus q̄les p qualr intelligere vr: vt sit sensus/q̄les. i. qualr differūt. Quasi dicat tametsi a ptibꝰ ṗus sit incipiēdū; tm̄ nō est leue itelligere eaꝝ drias. ¶Alr aūt/ꝛ magis ad mentē Arist. 2ᵒ huiꝰ exponi pt ēt aduersatiue legādo ṽba eius, h mō. vz. q̄uis a ptibus eēt incipiēdū/tm̄ difficile est, ꝛ haꝝ ptium determinare, quales. i. q sint apte abinuicē eē altere, q ṽo nō sunt apte eē altere. nā (vt Themistius iqt) ṽtutes eiusdē gñis, vt q sunt gñis vegetatiue potētie. vz. augmētatiua ꝛ nutritiua nō vñr apte eē altere, alique vñr, vt itellectiua, ꝛ nutritiua. nec expō h ṽbis grecis discōuenit, nā ποῖα/pia/ṽbū grecū, ēt q exponit. ğ vult dicere, dato q a ptibus eēt incipiēdū/eēt tm̄ difficile intelligere que ptium suapte nā atq euidēter differant, queue non differāt. Quā expōnē nō abhorret Auerroes: cū ait driaz in quibusdam patē, in qbusdā latē: vt exemplis ostendit.

Cō. 18. Cō. 32. T. c. 17. T. c. 19. Cā qōis.

¶Et vtrū ipsas ptes: an ipsarū ptiū opones prius q̄rere pscrutariq oporteat: ceu intelligē an itellectiuū: ꝛ sentire an sensitiuū: ꝛ eodē mō de ceteris. Qꝛ si opōnes sint exquirēde prius: rursus pfecto qspiam dubitabit: si opposita prius sint iquirēda: vt sensibile prius q̄ sensitiuū: ꝛ intelligibile q̄ itellectiuū.

Argu.

¶Et vtrū opz querere prius partes: aut opa ipsaꝝ vt itelligere: aut itellectiuū: ꝛ sentire: aut sensitiuū: similiter aūt ꝛ in alijs. Si autē opa prius: iterum vtiq dubitabit aliqs: si ꝛ obiecta hoꝝ prius querēdū est: sicut sensibile sensitiuo: ꝛ intelligibile intellectiuo.

T. c. 10. ἔργα opera opōnes ἀντικείμενα anticimena opposiª obiecta. διακέτια τούτων. hoꝝ operū: harū poⁿᵗ.

Adhuc mouet ꝛ alias, qm̄ hꝰ potētie opa hñt/ideo querit vtruz opz querere prius ptes. i. potētias, aut opa ipsarū, vt intelligere: aut intellectum. i. potētiam, intellectiuaz, ꝛ sentire: aut sensitiuū: ꝛ silr in alijs partibꝰ/ꝛ opibus: intelligit ſmo qōnis. Vr qd vndiq dubia: qꝛ. n. opa fluūt a virtutibus, iō prius virtutes tractāde vident. qꝛ ṽo opera notiora, ideo ꝛ ab eis. ¶Si aūt.] Mouet adhuc ꝛ aliā. q. ꝛ inquit. si aūt opera prius sup. quam potentie, exquirenda. Iterum vtiq dubitabit aliqs, si obta haꝝ prius querenda, sicut sensibile priꝰ querendum sensitiuo. i. poª, ꝛ intelligibile intellectiuo: ſm ergo hoc cōparatio fit inter obta: ꝛ potentias: ꝛ non opa: vt latini fingūt. ¶Reddit huius. q. Philoponus rōnē. d. qm̄ manifestiora ea: circa que agūt ipsis potentijs. Euidētius. n. sensibile ipso sensitiuo, ꝛ opinabile ipsa opīone. di

Collectanea textꝰ cō. 10ᶦ.

screpat aūt solūmō in itellectu ac itelligibili. hic. n. īmanifestius ē itelligibile ipso itellectu: itellectꝰ nr in nobis est: intelligibile ṽo supra nos: pp qd opz itelligibilia cogniturū, nosse prius qd demū sit intellectus. ꝛ ideo Arist. ṗus de intellectu fecit librū in tertio, ꝛ post de itelligibilibꝰ edocuit: vt pz. ¶Ergo ſz expositores. q. hic vltia vertit iter obta: ꝛ potētias: vt ēt lrā dicere vr: quēadmodum ꝛ predicta inter opera ꝛ potentias vertebatur.

Cum incepit. Apponit intētionē: ꝛ ṗmo recapitulat, que dixit. ꝛ inquit, in h loco cū incepit numerare dubitatiōes: que ꝯtingūt in ordinatione p scrutationis de aia: ꝛ dixit ṗus: vtrū sit considerandū de aia vli vlitate cōtinentie, ꝛ ptātiua: aut pticulari. i. ptibꝰ ꝛ potētijs eiꝰ: incepit modo querere, cū considerauerimꝰ de ptibus, vtrū sit incipiendum de eis, ꝛ post de suis actiōibus: aut econuerso. ¶Post mouet duas. q. ꝛ ṗmā dicit eē manifestam per se. 2ª ibi [Et si declaratuz.] Et inquit: ꝛ si declaratum fuerit: q opz nos ṗus querere de actionibus, dubitabit hō in hoc, vtrū debeat incipere a sensu. i. sensatione ante sensatuz/ꝛ ab intellectu. i. intellectione ante intellectum, vt ṗposuit ipse: aut ecōtrario. Et reddit rōnē harum qōnū. d. ꝛ dubitat in talibus: qꝛ opz ire ab eis: q sunt magis nota apud nos: ad ea que sunt latentiora apud nos. ꝛ qꝛ qbusdam sup. vident potētie notiores: qbusdam opa, ꝛ quibusdam obiecta: ideo dubitat in his. ¶Et in hoc differunt.] Et qꝛ posset dici: nōne semp pcedimus: per nota nobis: ꝛ natura: rñdet. d. ꝛ in hoc differunt scie. sciaꝝ eniz in quibusdam: ea que sunt magis nota apud nos: sunt precedentia. i. sunt magis nota nā: vt mathematicis mediū demonstrationum mathematicū est cā: ꝛ per ꝯñs nā notiꝰ: ꝛ sensibile, ꝛ sic nobis: ꝛ in quibusdam econtrario, vt in quibusdam, que continent in scia nāli. ¶Debes scire q Albertus hic trac. ṗmo. c. 5. assignat duas causas qōnum hic motarum. ꝛ qꝛ intelligibiles sunt vide, obijciunt tamen cōtra eum. ¶Primo, qm̄ sba nō subest sensibus per se: sz rōne qualitatū, vt dr 2ᵒ huius. ergo ṗmo sunt nobis note q̄litates: que sunt potentie actiue, q̄ ipsa sba. ¶Scdo Arist. 2ᵒ huius tam circa actiuas, q̄ circa passiuas potentias: primo de obiectis, 2ᵒ de actibus, 3ᵒ de potentijs pertractat. ¶Ad primam dōm qualitates duobus modis esse. vno modo absolutas, vt calm, frigidum ꝛc. Scdo mō respectiuas, vt potentia actiua: vel passiua ꝛc. Dico ergo in substātijs sensibilibus qualitates absolutas esse notiores substātijs: sed qualitates respectiue sunt ignotiores: vt ignis ignotior est calido/ꝛ sicco: notior tm̄ potentia actiua eius: ꝛ sic pz q sol. Alberti tz de qualitatibus scdo mō. ¶Ad 2ᵐ dicit Alber. in libro de hoīe. q. pª artᶜ ṗ in sol. Ad ṗᵐ q intelligitur in pcessu, pp qd, ꝛ nō qꝛ. vñ Aristo. in qbusdam vtitur pcessu: qꝛ in quibusdam: pp qd: vide ipsum.

Comᵐ 10ᵐ. Cōmen. 63º.

COMMENTARIVM.

In collectaneis sequentes Auer. dicebamus Aristotelem mouē alias qōnes de ordine pcedendi: quaꝝ pª est, si a ptibus prius q̄ a tota aia est incipiendum, vtrū prius a partibus q̄ a partiū opōnibus. Scda dato q sit prius incipiendū ab operationibus, q̄ a potentijs, vtrum sit incipiendum a potētijs q̄ ab obtis poᵃʳ. Sunt ğ he due qōnes, quaꝝ pª est cōparando potētias ad opōnes. Scda aūt iterum cōparādo potentias ad obiecta. Que qōnes mouebant abiūcte questione primi textus, questio. n. illa comparabat totā aiam ad potētias, he comparant potentias ad opōnes, ꝛ ad obta. At nūc vr mihi textum hunc esse legēdum copulatum cū vltimis ṽbis textus primi. cum. n. dixisset esse difficile prius incipe a ptibus ipsis aie q̄ ab ipsa tota aia, ꝛ dedit vnam cām, qꝛ que ptiū differāt, que non est difficile intelligere: nūc difficultatis eiusdem assignat duas alias qōnes. ꝛ sic si incipiendū erit a ptibus prius q̄ a tota aia, erūt tres diffi

cultates, pͥma qdem ꝓut ptes cõparantur iter ſe: qꝛ que ꝑtium differãt, que nõ differant, eſt difficile itelligere. Scõa vͦ ꝓut ptes ad eaꝝ opõnes cõparanť. qꝛ ē difficile itelligere vtrũ ſit incipiẽdũ a partibꝰ, an ab eaꝝ opõnibꝰ. Tertia iteꝝ ꝓut ptes cõparanť ad obiecta, qꝛ eſt difficile itelligere vtrũ incipiẽdũ ſit a ꝑtibus, an ab obtis ꝑtiuꝫ. Ergo qõnes nõ ſunt ꝑncipales, ſed ſolũ acceſſorie/ qꝛ mouenť ſi oeť alterũ mẽbꝛũ. ſ. ꝙ incipiẽdũ ſit ꝑus a ꝑtibꝰ q̃ꝫ a tota aĩa. Auerroes aũt, ⁊ ceteri qui ipſum ſequebanť, ⁊ nos, qõnes, vt ꝑncipales exponebamus, vt ſint hoc ordine legẽde. ꝑͣ qdem vtrũ a tota aĩa an a potẽtijs aĩe ꝑus: ⁊ ſi a potẽtijs, vtrum ꝑus a potẽtijs q̃ꝫ ab opõnibꝰ eaꝝ: ⁊ ſi ab opõnibꝰ ꝑus q̃ꝫ a potẽtijs, iteꝝ vtrũ ab obiectis ꝑus q̃ꝫ a potẽtijs/ ſed ſiue, vt ꝑncipales, ſiue, vt acceſſorie leganť, qõnes eedẽ ſunt.

Que Auer.

¶ Eſt tñ aduertendum ꝙ Auer. ⁊ Them. i comẽto alr̃ intelligũt vltimã qõnẽ. volũt. n. vt cõpareť opõnes ad obta: vt, ſit ſenſus, ſi ab opõnibꝰ ꝑus q̃ꝫ a potẽtijs, emergit alia. q. vtrũ ꝑus ab obiectis opõnũ/ q̃ꝫ ab ipſis opõnibus. Videnť auteꝫ ṽba textꝰ ꝯtra hãc cõpõnẽ, inqt. n. Iteꝝ vtiqꝫ dubitabit aliquis, ſi ⁊ obta haꝝ ꝑus q̃rẽdũ eſt, haꝝ dico potẽtiaꝝ cuius exẽplũ ponit, ſicut ſenſibile q̃rendum eſt ꝑus ſenſitiuo, ⁊ intelligibile ꝑus itellectiuo. ergo cõparatio ẽ inter obta, ⁊ potentias, ⁊ nõ inter obta, ⁊ opa, vt vult Them. ⁊ Auer.

hoꝝ ſicut

Sꝫ ſi Them. ac Auerrois expõne aliqs aſſiceretť, põt textum iſtum aptare expõni Auerrois, legendo hoꝝ. ſ. opeꝝ/ ⁊ ſic non, vt nota exẽpli, ſꝫ vt nota ſilitudinis: hoc modo. vꝫ. iterum dubitabit aliqs ſi ⁊ obta hoꝝ operum ꝑus q̃rendum eſt, q̃ꝫ opa ipſa ſic hoc eſt, mõ, quo dr̃ ſenſibile eſſe prius q̃rendũ ſenſitiuo, ⁊ intelligibile prius intellectiuo, dico modo, quo dr̃ qꝛ lꝫ hic non ſit dictum, tñ ab oĩbus dr̃ ſenſibile eſſe intellectiuo ꝑus, ⁊ itelligibile ꝑus intellectiuo. g̃ eſt qõ, vtrum obta operuꝫ ſint priora opibus, veluti cõiter ab oĩbus dr̃ obta priora eẽ potẽtijs. nec expoſitio hec grecis verbis diſplicebit, nam ṽbum hoꝝ grece eſt τούτων, ⁊ eſt neutri generis, qꝛ ⁊ pars ⁊ opus in greco eſt neutri generis. ⁊ ſic verbũ hoꝝ põt ꝯſtrui cũ ꝑtibus, ⁊ cũ opibus: ⁊ grecis ṽbis non erit diſſonũ. Preterea. Verbuꝫ ſic grece eſt οἷον, ⁊ põt teneri pro nota exẽpli, ⁊ pro nota ſilitudinis, ⁊ hoc mõ teneť hic. Expõ ergo Auerrois ſtare põt cum grecis verbis. verum eſt tñ, ꝙ Philoponus, Simplicius, Hãmoniꝰ, ⁊ ceteri latini exponunt hunc locũ primo modo. ſ. vt comparatio ſit inter poᵃˢ, ⁊ obiecta.

Queſtio

¶ Queres fortaſſe, hic de cauſis haꝝ qõnum, erat. n. ꝑͣ q̃ſtio vtrum a tota aĩa prius incipiendũ ſit, q̃ꝫ a potẽtijs. Scõa ſi a potentijs, vtrũ prius a potẽtijs q̃ꝫ ab opõnibus potẽtiaꝝ. Tertia vtrũ ab obtis ꝑus q̃ꝫ a potẽtijs.

ꝑͣ cã Alberti

¶ Rñdet Alber. qõnes eẽ motas, qꝛ habẽt argumenta pro vtraqꝫ ꝑte. In ſenſibilibus. n. prius nobis nota ſunt tota, q̃ꝫ potẽtie, ⁊ prius potẽtie q̃ꝫ opa, ⁊ ꝑus opa, ⁊ potentie q̃ꝫ obiecta: ⁊ cauſa eſt, quia tota ipſa ſunt ſenſibilia, vt prius notus eſt nobis ignis, q̃ꝫ ſint note eius potentie: ⁊ potentie prius note ſunt obtis, ⁊ opatiõibus, ⁊ opõnes prius note obtis. In rebus vero inſenſibilibus cõtra ſit, ſunt enim obta ꝑus, ⁊ operationes ꝑores potẽtijs, ⁊ potentie prius note tota eẽntia. quare ꝓpter hãc diuerſitatem qõnes moueť.

Obio

¶ Cõtra hãc cãm obiecimus, qꝛ potẽtie ignis ſunt qualitates ignis, modo he ſunt notiores ſba totius ignis ꝑm Auer. 2ͦ lib. huius.

Cõmẽ. 63ͦ.

¶ Diximus in collectaneis duplices eſſe ignis qualitates abſolutas, vt calr̃m, ⁊ frigidum. ⁊ reſpectiuas, vt poᵃ actiua, vel paſſiua. Albertus ergo cum ait ignem totum eſſe notioreꝫ ſuis potẽtijs, per potentias non intelligit abſolutas qualitates, ſed reſpectiuas.

Rͦ i collec. Refutatio

¶ Modo videť mihi ꝙ hec defenſio non ſit ſufficiens: qꝛ ſi per potentias non abſolutas qualitates itelligit, ſed reſpectiuas, tũc falſuꝫ eſt/ qõ Albertus ſubſcribit. ſ. ꝙ in talibus qualitates/ ſiue potentie ſunt notiores operationibus, ⁊ opationes obtis, non. n. arbitror potentias reſpectiuas eẽ notiores opõnibꝰ ignis, q̃ ſunt calefacere, ⁊ exicare, ⁊ ignire, cum ille ſint inſenſibiles, hec aũt ſenſibilia: ħ ergo cã friuola erit.

2ͣ cã Alberti

¶ Aſſignauit Albertus ꝑꝑ hãc rõnẽ fortaſſe aliã cãm, dixit. n. in rebus inſenſibilibꝰ, quales ſunt itellectuales, eẽ duplicẽ potẽtiã, actiuã, ⁊ paſſiuã. poᵃ actiua ſpecificať ab eẽntia/ ⁊ ipa ſpecificat opõnẽ, opõ ãt ſic ſpecificata ſpecificat obm. paſſiua vͦ poᵃ ecõtra ipſa ſpecificatur/ ab opõne, ⁊ ſic ſpecificata ſpecificat eẽntiã. Quare pꝫ totã eẽntiã in talibꝰ eẽ notiorẽ potẽtijs actiuis, ⁊ potentias actiuas notiores eẽ opõnibꝰ/ ⁊ opõnes obiectis: in talibus ergo ab ipa tota eẽntia erit icipiẽdũ, ⁊ a potẽtijs ad opões, ⁊ tãdẽ ad obta. Ecõtra i paſſiuis, opꝫ itelligẽ ꝑus oba/ deinde opõnes/ ⁊ potẽtias, demũ eẽntiã: ꝑꝑ hãc g̃ diuerſitateꝫ Ariſto. mouit has qõnes.

Obio

¶ Sꝫ ꝯtra ħ diximꝰ in collectaneis, qꝛ Ariſtoteles tam circa actiuas, q̃ꝫ circa paſſiuas ꝓcedit ſemꝑ ab obiectis, deinde ad opationes, deinde ad potentias, demum ad eẽntiã.

Rͦ i collec. Refutatio

¶ Rñdebamus Albertum eſſe locutum in ꝓceſſu ꝑꝑ qd, vbi prius opꝫ incipere ab eẽntia, deinde ad potẽtias, ⁊ ſic vſqꝫ ad obiecta. ¶ Modo dicimꝰ ꝙ hic ſolutio non ſatiſſacit, qꝛ ſi Albertus intelligit in proceſſu ꝑꝑ quid: tam in actiuis, q̃ꝫ in paſſiuis ꝓceſſu ꝑꝑ qd incipiẽdũ eſt ab eẽntia, deide a poᵃ vſqꝫ ad obiecta. Preterea. Ad principale, data hac cã Alberti Ariſt. in perſcrutando de itellectu ꝑus agere debuiſſet de agẽte q̃ꝫ de poſſibili: cuius ꝯtrariũ fecit. ⁊ in tractãdo de poſſibili prius debuiſſet agere de intelligibili, ⁊ intellectiõe, cuiꝰ ꝯtrariũ fecit. He g̃ cauſe pace Alberti nõ militãt.

Cãe expoſitoꝝ

¶ Themiſtius ergo ⁊ Philoponus ꝑme qõnis cãm aſſignãtes, dixerũt qõnẽ ꝓ vtraqꝫ ſui parte eſſe ambiguaꝫ, qꝛ vr̃ tota aĩa prius nota partibꝰ, qꝛ in magnitudine prius ipm totũ q̃ꝫ ptes percipimus. In docendo quoqꝫ ab vlibus, vt a notioribus incipimus. ex alio videnť ptes prius note tota aĩa/ qꝛ priora ⁊ ſimpliciora initia eẽ vñr poſterioꝝ ⁊ cõpoſitoꝝ. mõ ptes ſunt ſimpliciores ⁊ priores toto. Quare hic inde qõ dubia ẽt quã qdẽ cãm Philoponus laudat. ¶ 2ͣ qõ erat, dato ꝙ a potẽtijs ſit incipiẽdũ, vtrũ ē incipiẽdũ a potẽtijs prius q̃ꝫ ab opõnibꝰ, an ecõtra.

Que them. Rufutatio Alr̃ dr̃,

Intelligẽs Themiſtius qõnẽ hãc, q̃ad an poᶜ ſint, dicit notius eẽ ipm ſentire ꝙ ſit, q̃ꝫ qd ſenſus ſit. Verũ ħ qõ Them. dicit fateor me nõ itelligẽ, qꝛ Ariſt. nõ loqť in ꝑͣ qõne, an aĩa vel poᶜ ſint, g̃ nec in alijs, alr̃ in paucis verbis equocaſſet. ¶ Propterea melius cum Philopono dicerẽ qõnem hãc eẽ pro vtraqꝫ pte dubiã, ex vno. n. videnť virtutes notiores: cum opationes fluant a ṽtutibus, ⁊ oĩs origo vr̃ notior eo: qõ ab ipſa oriť: ex alio videť notior nobis opõ ipſa virtute, qꝛ eſt ſenſibilior. ¶ 3ͣ q̃ſtio erat ſi potẽtie ſunt ꝑus note obiectis/ an ꝯtra. Huius cãm aſſignat Philoponus, qꝛ in qbuſdam obta notiora ſunt potẽtijs vt ſenſibilia ſenſibꝰ. In alijs ꝯtra, itellectꝰ. n. notior eſt intelligibili, nam (vt inqt) intellectus in nobis eſt, intelligibile eſt vle, qõ ſupra nos eſt atqꝫ non ſenſibile. Hec de cãis qõnũ.

Argyr.

¶ Nõ ſolũ aũt ipſius qd eſt cognitio ꝯferre vr̃ ad ꝑſpiciẽdas eoꝝ cãs q̃ ſubſtãtijs accidũt vt i mathematicis ꝯfert qd ē rectũ/ ⁊ qd curuũ/ vel qd linea/ qd ſupficies ad cognoſcẽdũ q̃t rectis anguli triãguli ſunt equales (nã ipm qd eſt: oĩs eſt ꝑncipiũ demõſtrationis) ſꝫ ecõuerſo ẽt accidẽtia magnã afferũt opẽ ad illud ꝑcipiẽdũ. Nã cũ ꝑ imaginationẽ de accidẽtibus/ aut oĩbꝰ/ aut pluribꝰ reddere poſſumus: tũ aliqd ẽt de ſuba dicẽ poterimus optie. Quare pꝫ eas oẽs diffõnes/ differendi modo vaneqꝫ dictas ⁊ aſſignatas eſſe: qbus non ſit/ vt accidẽtia ꝑcipiãť/ aut de ipſis cõiectura facilis habeatur.

¶ Videtur

T. c. 11. προσ τὸ θεωρῆσαι. ad ſpeculaᵐ μαθήμασι. diſciplinis οἷον, vt Quot ἐπειδὰν. poſtquã ἕξομεν. hẽbimꝰ Al. maxime dialetice dialecticaliter ane inaniter Collectanea textus cõᵗⁱ 11ᵐ

¶ Videť aũt nõ ſolũ qõ qd ē cognoſceť: vtile eſſe ad cognoſcẽdũ cãs accñtiũ in ſubſtãtijs (ſicut i mathematicis q̃le qd rectũ: ⁊ qd obliquũ: vel qd linea: ⁊ planũ ad cognoſcẽduꝫ ꝙ oĩbꝰ rectis triãguli anguli ſint eq̃les) ſꝫ ⁊ ecõuerſo accñtia ꝯferũt magnã partẽ ad cognoſcẽdũ qõ qd eſt. Cuꝫ. n. hẽmus tradere ꝑm phãtaſiam de accñtibus: aut oĩbus: aut pluribus: tũc ⁊ de ſba hẽmus dicere aliqd: qm̃ optime. oĩs. n. demr̃ationis principiuꝫ eſt qõ qd eſt. Quare ꝑꝫ quaſcunqꝫ definitionũ nõ contingit accñtia cognoſcere: ſꝫ neqꝫ de ipſis imaginari facile: manifeſtum ꝙ dialectice dicte ſunt ⁊ vane omnes.

¶ Expoſitores greci ꝯtinuãt ſic lr̃aꝫ: cũ explanauit ꝓblemata querẽda cõiter in q̃cũqꝫ diffõne, ⁊ ſpãliter in diffõne aĩe: nũc vult nobis tradere methodũ quandã, ⁊ facultatẽ inueniẽdi diffõnes. huius expõnis rõ põt eſſe: qm̃ cũ Ari. illam mouerit qõnẽ, aliquo in loco ipſaꝫ abſoluere dignũ eſt: mõ ꝑcurre totũ librũ de aĩa: nõ inuenies eius ſol. ergo ſi hoc in loco eã nõ abſoluiſſet Ariſ. vtiqꝫ eẽt valde diminutus. ꝙ ſi dicas Ariſ. eã ꝓſoluiſſe in poſterioribus: ⁊ hoc ſat. Adhuc emergit ſupfluitas: ad qd enim tẽtare. q. logicã: poſtq̃ꝫ nec abſoluit: nec locũ eius monſtrauit. g̃ in alio cadit extremo: vbi itaqꝫ prius in defectũ Ariſ. ponebamus, modo in ſuperfluo locabimus. ⁊ ꝓpter hoc grecoruꝫ expoſitio vr̃ ſat ad lr̃am. Inqt ergo Ari. aũt pro ſed, qõ qd eſt cognoſcere videť, non ſolũ vtile eſſe ad cognoſcẽdũ cãs accñtiũ. i. ꝓpter qd accñtiũ in ſubſtãtijs. i. in ſubtis, ⁊ apponit exẽplũ. d. ſicut in mathematicis, qd rectũ, qd obliquũ, qd linea, ⁊ qd planũ, ad cognoſcẽdũ, ꝙ anguli triãguli ſint equales rectis nõ ſolũ inq̃ꝫ hoc videť illis vtile: ſed ecõtrario accñtia cõferũt magnã ptẽ ad cognoſcẽdũ qõ qd eſt.

Dubitationes

¶ Sed ambiges ꝑ cur [vtile] dixit cũ qõ qd eſt. nõ ſolũ ꝓficiat pluribꝰ accidentibꝰ: imo ſit ⁊ necium. ¶ Adhuc videť, ꝙ qd ſit rectũ, qd obliquũ, qd linea, qd planũ nõ cõferãt ad hoc, ꝙ triangulus hꝫ tres: qm̃ hꝰ nõ ſunt triãguli diffõnes. g̃ vr̃ Ariſ. aberraſſe locũ. ¶ Rurſus accñtia videnť in totũ ꝓdeſſe diffinitionibus: cũ non alio modo pñt inueniri: cur ergo dixit [Magnã ptẽ.] ¶ Iteꝝ dubitabis: qm̃ diffõne accñtia cognoſcimus, inqt. ⁊ ꝑ hec rurſuꝫ diffõnẽ: mutua ergo ⁊ circularis demr̃atio. ¶ Preterea. In mathematicis ſi vtimur regreſſu. g̃ nõ bñ appoſuit, qd ſint illa, ꝯferre ad triãguluꝫ hr̃e tres: ⁊ ecõuerſo: triãgulũ hr̃e tres, ꝯferre ad qd ſint ea, q̃ dixit.

Cõ. 84.

¶ Ad ꝑͣᵐ ſol. eſt: qm̃ vtile relatiuũ eſt ad aliud: neceſſariũ ad ſe: vt 2ͦ phyſi. ꝯ Auic. Auer. exponit, ⁊ qꝛ qõ qd eſt ad accñtia referť. ergo vtile dixit: attamẽ cũ neceſſitate vtile: apponit quoquo mõ. ¶ Ad 2ᵃᵐ Philoponus ait: ea eſſe poſita in vi exẽploꝝ: q̃rũ ṽificatio non exigiť. ¶ Vel forte diffõnes illoꝝ ſunt diffõnes eoꝝ: que ponunť in diffinitiões triãguli: ⁊ ſic diffinitio erit ṽior. ¶ Ad 3ᵃᵐ Them. itelligere vr̃: ꝑ qõ qd ē diffinitiũ, ⁊ diffõnẽ, ⁊ inqt, ꝙ ꝯferũt accidẽtia, tñ ad notitiã ſbe, tñ ad mollitionem diffõnis. ergo magnã ptẽ. ¶ Vel põt meliꝰ forte dici: ꝙ diffinitio ſciri nõ põt demr̃one: ſed tm̃ inueniri. g̃ dixit magnaꝫ partẽ: qm̃ nõ demr̃at diffõnẽ: ſꝫ eã ꝑ accñtia venamur: ſicut venabilis eſt. ⁊ iſtud eſt magna pars. ¶ Ad 4ᵃᵐ Philoponus ait: eẽ duplicia accñtia: manifeſta que antecedunt diffõnem, ⁊ occulta: que ſequunť diffõnẽ. v. g̃. moueri ꝑ ſe ſentire ⁊c. ducũt in cognitionẽ aĩe, ꝙ ſit numerꝰ ſeipſum mouẽs: ex hac poſt ꝓducit ꝙ ſit imortalis ⁊c. Dicit igiť mãifeſta, ⁊ ex euidẽtia accepta accñtia cõferũt nobis ad diffõnes nondũ cognitas. diffõnes vͦ in acceptionẽ in manifeſtoꝝ accñtiuꝫ.

Et ꝑ hoc pꝫ nõ eẽ circulũ: cũ nõ ſit motꝰ ab eodẽ: ⁊ reditus in idẽ. ¶ Sed an hoc ſit ita poſteriꝰ diceť: melius aũt puto dicere hoc nõ eſſe referẽdũ ad idẽ genus ſcie. Sed ſic intelligẽdũ, ꝙ/ qõ qd eſt confert ad accñtia. ṽ. g̃. in ipſis mathematicis eꝯ, accñtia ꝯferunt ad qõ, qd eſt. ṽ. g̃. in alijs, puta nãlibꝰ: nõ referẽdo ad idẽ, ⁊ ſic abſoluiť ⁊ 5ͣ ambiguitas. ⁊ hec ſol. ẽt regreſſum nõ cogiť dicere: ſed de hoc fiet ꝑmo in poſt. ¶ Cũ. n. habemus.] Nũc id oſtẽdẽs. ſ. accñtia manifeſta ducere in cognitionẽ diffõnis: ⁊ eꝯ: diffõnẽ in cognitionẽ accñtiũ im manifeſtoꝝ: inqt, cũ. n. hẽmus tradere de accñtibꝰ ꝑm phãtaſiã. i. notis ad ſenſum phãtaſie ſiue imaginatiõis, aut oĩbꝰ, aut pluribꝰ, tũc hẽbimꝰ tradẽ aliquid optie. i. diſtincte ꝑm ſe de ſba. i. diffõne. ¶ Philoponꝰ ait, hũc locũ eẽ ſic itelligẽdũ, cũ. n. hẽmus tradẽ de accñtibus ꝑm phãtaſiã. i. apparẽtibꝰ, ⁊ manifeſtis oĩbꝰ, aut pluribꝰ: tũc hẽmus tradere aliqd optie de ſba. i. diffõne, ⁊ omnibꝰ accñtibus: q̃ꝫ tũc ũqꝫ alia exiſtũt ſubie inuenientes nãqꝫ diffinitionẽ, ꝑ ipſam oĩa accñtia ſubie inueniemus: atqꝫ iſtud volens denotare ſubdit. [Oĩs. n. demr̃onis ꝑnᵐ, ipm qd ē.] Hoc indicãs, ꝙ ſi ex euidẽtia accñtiũ: habemꝰ cognitioneꝫ ſbe: tñ hãc notitiã habemus ex ſenſu, ⁊ nõ demõſtratiuaꝫ. ſi vͦ diffõnẽ habemus, tũc ſciẽtifice poſſumus cognitionẽ ipſorũ elicere principijs vtentes diffõnibus, ergo primus ꝓceſſus ab accñtibus manifeſtis ad qõ qd, nõ demr̃atiuus eſt. ſcõs aũt, cuius mediuꝫ eſt qõ qd eſt, in accñtia propria ſubie demr̃atiuus, eo qꝛ ꝑnᵐ oĩs demr̃onis eſt quod qd eſt: ⁊ per ꝯñs hic nõ eſt mutua demõſtratio. non. n. ad oĩa ſimpliciter accñtia ſubſtãtijs exponẽdũ iſtud: ſed accñtia: vt dixi, ꝑ ac ꝑ ſe exñtia, in acceptionẽ diffinitionis conferũt: diffinitio aũt in acceptionẽ accñtiũ imaginatoruꝫ. ṽ. g̃. viuere moueri in latera: que ſunt ꝓpria accñtia aĩaliũ: ⁊ ꝯfeſſa ſenſui: ꝙ aĩa ſit ſba ex ſeipſa mobilis cõducũt: ex per ſeipſum mobili/ imortalitatẽ rõcinati ſumus. g̃ nõ mutua hec dmõſtratio exiſtit. ¶ Alexãder aũt, vt Philoponus hoc in loco refert, melius hũc locum explanat: inqt, ꝙ non eſt mutua. oſtẽſio. ſi ad eadẽ accñtia redeat qs, qm̃ ꝙ exiſtant iſta accidentia accipimus ex euidentia, ⁊ ipſum quid eſt ex ipſis cõiecturamur. ex diffinitione vͦ nõ ꝙ ſunt accñtia cognoſcimus: ſed qd ſunt ⁊ quale, ⁊ q̃ꝫ ob rẽ. g̃ mutua oſtenſio nõ eſt in eodẽ gñe ꝓblematis: q̃re per ipſum ꝙ ſunt accñtia: ipm qd eſt diffõnis cognoſcimus. per ipſum vͦ quid eſt diffinitiõis reliqua accñtiũ ꝓblemata: quare nõ ꝑm idẽ mutua demõſtratio. ¶ Sed qꝛ primus ꝓceſſus quo inuenimus qõ qd eſt nõ ſciẽtificus eſt, ſed ſcõs quo redimus: dedit rationẽ: ⁊ inqt. oĩs. n. demr̃onis ꝑnᵐ ipſuꝫ qd eſt. g̃ ſcõs demr̃atiuus vr̃, primus minime. ¶ Quare ꝑm quaſcũqꝫ.] Conducit correlariũ in cõfirmationẽ eius: qõ nũc dixit, ⁊ inqt. q̃re manifeſtũ eſt, ꝙ diffõnes, ſup. ꝑm quaſcũqꝫ nõ ꝯtingit accñtia cognoſcere: ſed neqꝫ de ipſis facile imaginari. i. cõiecturari: mãifeſtũ inq̃ꝫ ē ꝙ dialectice dicte ſunt: ⁊ oẽs [vane.] vane qdẽ: qm̃ finẽ: ꝑꝑ quẽ ſunt nõ ꝑtingũt. ſ. demr̃ationis eſſe ꝑnᵐ accñtiũ. Cões vero, qm̃ non ſunt nãles: ſed ad apparentiam ⁊ opinioneꝫ reſpicientes: ⁊ ideo dialectice ſunt. Hec eſt huius loci expoſitio: vbi apparet: qualiter regreſſus non eſt in eodem genere ſyllogiſmi. vꝫ. demonſtratiuo: vt in commento poſt dicam.

Comᵐ 11ᵐ.

Cum dubitauit. ¶ Auerrois hoc in loco inducit textum alio mõ: ⁊ inquit, cũ dubitauit a quo dꝫ incipere dñs iſtiꝰ artis. i. ꝯſiderator huiꝰ ſcie: vtrũ a poſterioribus ad ꝑcedẽtia. ſ. a potẽtijs ad eẽntiã, ab actibꝰ ad poᵃˢ, ⁊ ab obtis ad actꝰ, aut eꝯ: incepit notificare/ ꝙ vtraqꝫ via eſt cõis in ſcientijs, ⁊ in vſu earuꝫ: qm̃ q̃ꝫuis ſit magis famoſum ire de precedẽtibus ad poſteriora: tñ aliqñ ibiť de poſterioribus ad ꝑcedentia. Auer. g̃ vult Ari. q. abſoluere vltᵃˢ hoc in loco, ⁊ nõ primã. ¶ Sꝫ vr̃ ꝙ expõ ꝑͣ ſit melior. Tũ ꝑ, qꝛ Ari. eã. q. primã mouit, ⁊ in nullo loco huius libri abſoluit. Tum 2ͦ, qm̃ Ariſ. in 2ͦ

huius inqt. Dõm aũt ſm vnũquẽqꝫ ſenſuꝫ/de ſenſibilibus
Cõ.63. p̄. vide ⁊ Auer. ibidẽ. Ecce quõ his v̄bis vr̄ abſoluere. q.
hic motã. ḡ nõ opꝫ ipſã h̄ in loco abſoluere. ¶ Dõm ꝙ ex
poſitio Auer. melior eſt: ⁊ v̄ba Them̃. videnť ꝓ eo: qm̃. q.
p̄a eſt logica: ⁊ nõ dꝫ abſolui hic, dꝫ tñ bñ moueri, vt excitet̃
difficultas memoreturqꝫ, nõ tñ abſolui, cũ locus nõ ſit hic
liber. id aũt qd̃ dicit in 2° h⁹ nõ ſol. q. p̃ñtis eſt: ſꝫ executio
vt p̄cepit. ⁊ h̄ iquit: ⁊ Auer. in cõ¹⁰ vide. ¶ Et vr̄ ꝙ ſola.]
hoc in loco ſniã ponit lr̄e, ⁊ manifeſta eſt per ſe. ¶ Et cũ
demr̄auit] Auer. illũ locũ [Cuꝫ. n. habem⁹.] Aliter indu
cit hic: ⁊ inqt, in ſnia Ari. determinare, quenã accñtia ꝯdu/
cunt qd̃ qd eſt, ⁊ que nõ. expoſitio aũt grecoꝝ fuit hic Ari
ſto. abſoluiſſe. q. vt vidiſti: ſeqndo expõnẽ Auer. dicam: ꝙ
Auer. p̄ intẽtionẽ ponit partis: ⁊ ſermo pꝫ. 2ª ibi [Et dixit
qm̃.] Exequit̃ ⁊ inqt in 2ª pte, ⁊ nõ eſt poſſibile, vt tale cõ
tingat. ſ. ire a cognitione accñtiũ ad cognitionẽ ſbe: niſi qñ
accñtia rei fuerint cognita a nobis ſm viã imaginatiõis. i.
accñtia que manifeſta ſunt accidere in re: ⁊ que ſunt in loco
ei⁹. ſ. accñtia eſſentialia ꝓpinq̄, aut oĩa, aut plura. vult itaqꝫ
Auer. accñtia: qb⁹ cõiecturamus diffõnes, hr̄e duas cõdi/
tiones. p̄ª vt ſint nota ſenſib⁹ exiſtere i ſubto: cuius diffõnẽ
q̄rimus. 2ª vt ſint ꝓpinqua poſita loco ei⁹. i. loco diffõnis,
Cõ.10. ⁊ vltie dr̄e: qm̃ 5° phyſi. ⁊ 8° meta. h⁹ accñtia ſunt ꝓpria.
Cõ.5. ḡ ſcd̃a ꝯditio eſt vt ſint accñtia ꝓpria, cũ igiť ſunt accñtia ꝓ
pria, ⁊ per ſe nota: tũc poſſumus diffõnẽ rei coniecturare.
¶ Et. q. d.] Reſumit ſol. q. ⁊ quaſi reddit rõneꝫ: ⁊ inqt, ⁊
q̄ſi dicat, ⁊ nõ p̄parať nobis cognitio ſube per cognitioneꝫ
accñtiũ: niſi cũ ſciuerimus accñtia ꝓpinqua eſſentialia, aut
oĩa, aut plura. tũc enim continget vt inducamus meliorem
diffõnẽ ſube in qb⁹ v̄bis dat intelligere, q̄re eſt neč̄ia cogni
tio accñtiũ: qm̃ intellectus eſt patus recipe cognitionẽ om
niũ: ſed ſicut mã nuda anteqꝫ recipiat formã ſube recipit di
ſpoſitiones accñtales: ſic ⁊ intellectus cũ in p̄n° ſit velut ra
ſa tabula, vt dr̄ in 3° huius, ⁊ Auer. ibidẽ. exponet h̄: tñ ſi
Cõ.14. dꝫ recipe cognitionẽ ſube: dꝫ p̄parari per cognitionẽ acci/
dẽtiũ eſſentialiuꝫ ⁊ ꝓpinquoꝝ. ⁊ ſic pꝫ loci cõmẽtatio: ⁊ rõ
fere ſol. ¶ Nã qd eſt aliqd.] Hũc locũ Auer. aliter qꝫ Phi
loponus: ⁊ Alexã. exponit. ⁊ forte melius: ⁊ vult ꝙ id ver/
bũ [Dis demr̄ationis eniꝫ p̄n^m ⁊c̄.] ſit rñdens ei a quo in
cepit ſermonẽ. ſ. ꝙ cognitio diffõnis eſt vtilis in cognitionẽ
accñtiũ: ⁊ tũc per id v̄bũ Ariſ. reddit cãm illius. duo enim
Ariſ. ꝓpoſuit. ſ. diffinitionẽ vtileꝫ eſſe ad accñtia: ⁊ accñtia
ad diffõnẽ. hoc in loco reddit cãm p̄mi, ⁊ hoc modo in pa/
raphraſi Byſantij hr̄. vide. ¶ Deinde incepit.] Diffinitio
triplex: vna vbi falſi collocať aliquid, vt hõ aĩal irrõnabile.
alia vbi aliquid cõe, vt hõ ſuba aĩata. 3ª vbi accidẽs, vt ho/
mo animal coloratũ. h⁹ ergo diffõnes equiuoce dicuntur:
qm̃ queadmodum manus abſciſſa dr̄ equiuoce manus: q̄
nõ exercet officiũ manus: ſic h⁹ diffõnes equiuoce ſunt: cũ
non exerceant opus eaꝝ. eſt aũt opus earũ certificare eſſen
Cõ.31. tiam, ⁊ accidentia demr̄are: vt Auer. inquit 4° phyſi. ⁊ in
Cõ.26. 2° huius. ⁊ 4° celi. ideo equiuoce ⁊ caſſe dici poſſunt. Ser
Cõ.22. mo eius patet. hec eſt huius loci expoſitio ſm Auerroem,
non minoris grauitatis qꝫ grecorum.
Digreſſio de regreſſu i. demr̄a/tionib⁹. ¶ Sed opꝫ h̄ in loco digreſſionẽ facere: an. ſ. ꝓceſſus regreſ
ſuſqꝫ demr̄atiuus ſit poſſibilis. v̄. ḡ. ſi demõſtrabis interuẽ
tũ terre, qm̃ luna deficit, ⁊ ecõtra: ambo ſint demõſtratiui.
¶ Arguit̃ vno medio ꝙ nõ, qm̃ cũ ex p̄mo inuenio cauſaꝫ
per notius inueni, cũ 2° redeo: vel per notius: vel per igno
opio p̄ª. tius. ſi per ignotius: ḡ ſuperfluus fuit p̄mus ꝓceſſus. ſi per
ignotius. ergo demr̄atio nõ oĩs per notius. ¶ In iſto ꝓble
mate antiq (vt Ari. inqt in poſterioꝛib⁹) ſcire cõcedẽtes, oĩ
um dixerũt demr̄ationẽ eſſe. Et dixit contingere oĩum fieri
circulariter demr̄ationẽ: quos qdã ex latinis magna ex pte
ſecuti, inquiũt 4^or modis regreſſuꝫ demr̄atiuũ eſſe poſſibi
lẽ, vno mõ in diuerſis gñibus demr̄ationis. ſ. q̄, ⁊ propter
qd. Scd̃s in eodeꝫ gñe demr̄ationis, diuerſo tñ gñe cauſe:
eo q̄ vt Ari. inqt in phyſicis ⁊ metaphyſicis cauſe ſunt in
uicẽ cãe. ergo p̃ñt inuicẽ demr̄ari. Tertius in eodeꝫ gñe de
mõſtrationis: in eodẽ gñe cauſe, reſpectu tñ diuerſoꝝ indi/
uiduoꝝ: demonſtrať enim (inqt Ariſt. in 2° Poſter.) ꝑ va
porẽ pluuia: ex vapore enim pluuia fit, ⁊ econtra, ex pluuia
vapor: ⁊ ambo in gñe cauſe mãe. ſunt aũt ſumpta diuerſa:
vapor eni demõſtrãs alius eſt nũo: ab vapore per pluuiam
demõſtrato. Quart⁹ modus eſt in eodeꝫ gñe demr̄ationis
cauſe: ⁊ eodẽ ſumpto: ſed nõ eque p̄mo. v̄. ḡ. in exẽplo poſi
to: vbi illa ſpecie nõ differũt. ¶ Sꝫ hoꝝ opinio plurib⁹ de
ficit modis. p̄mo: qm̃ p̄^m, ⁊ 2^m membrũ in idẽ incidũt: cãe
eni nõ ſunt inuicẽ cauſe: niſi ꝓut vna eſt cã: altera effectus il
lius. ergo h⁹ duo ꝓceſſus nõ p̃ñt eſſe in eodẽ gñe demõſtra
tionis. ¶ Rurſum ſi in eodem gñe cauſe poſſibilis eſſet: vt
inquit in 3° mẽbro: arg° ſicut Ariſ. ibidẽ ꝯtra hos arguit.
Ideꝫ reſpectu eiuſdẽ eſſet notius, ⁊ ignotius, prius/⁊ poſte/
rius eſſentiaľr: ſi. n. vapor demonſtrat, qm̃ pluuia eſt: opor/
tet vt oĩno eſſentialiter, ⁊ per ſe ſit notior ea, ⁊ per ꝯñs oĩs
vapor eſt notior: ⁊ econtra cum pluuia demõſtrať: qm̃ va/
por eſt: opꝫ per ſe, vt pluuia oĩs notior ſit omni vapore: qm̃
demõſtratio ex notioꝛib⁹ fit. ergo idẽ reſpectu eiuſdẽ pri⁹/
⁊ poſterius, notius/⁊ ignotius. ¶ Adhuc qd̃ inqt in vlti/
Cõ.35. mo mẽbro eſt peius. inquit enim Ari. in 7° meta. ⁊ Auer.
ibidẽ. demr̄ationem nõ fieri in indiuiduis. Iterũ qd̃ non fa
cit ad ſcientiã, non diuerſificat ſcibilis rõnem: ſed conditio
nes, ⁊ diſpõnes indiuiſibiles ad ſcire nõ ꝓſunt. ergo nõ red
dunt ſcibile diuerſuꝫ a ſcibili: vapor itaqꝫ vt denſus nõ erit
aliud ſcibile a ſe: vt rarus. Ergo non demonſtratur ipſe vt
rarus a ſe vt denſus: plus qꝫ ſi demõſtratur hoc, qm̃ hoc: ⁊
opio 2ª. ſic facile eſt oĩa demõſtrare, vt Ariſt. inqt ibidem. ¶ Poſt
hos alij dixerũt in nãlibus ꝓceſſum q̄/eſſe tm̃ demonſtra
tiuũ. 2^m aũt a cauſa ad effectũ ſyll'm tm̃: ⁊ ſic regreſſuꝫ con
cedũt, nõ in eodeꝫ gñe ſyll'i, p̄mus. n. in demõſtratiuo gñe.
ſcd̃s in topico exiſtit: ⁊ ſic poſſibilis eſt in nãlibus. h⁹ opi/
nio hꝫ arg^m fortiſſimũ: qm̃ ſi ſcd̃s eſt demr̄atiuus: ergo me
dium reddeť certius. vel igiť ab intellectu ſolo: vel adhuc
ꝯcurrẽte ſenſu. nõ p̄^m: ĩpoſſibile eſt. n. intelligere ſine imagi
Cõ.6. ⁊ 30. nari, vt Ariſ. inqt, ⁊ Auer. ẽt 3° huius. ergo ſi reddeť cer/
tius, ſenſu mediãte reddeť certi⁹: ſꝫ ſenſus nõ põt, niſi circa
accñtia effect⁹ verſari. ergo adhuc ꝑ ꝓceſſuꝫ: q̄ fiet notius,
⁊ per ꝯñs nũqꝫ põt eẽ notius effectu: quo demr̄abit̃. ergo.
nunqꝫ põt id demr̄are. ¶ Adhuc: ſi ſcd̃s eſſet d̄mõſtratio,
ſbm ſcle poſſet demr̄ari in gñe demonſtrationis cauſe, con
Cõ. vlt°. tra Auer. in p̄ phyſic. ⁊ 12° meta^ce ⁊ ꝯñtia conducit: qm̃
Cõ.5. ⁊ 7. poſſibile eſt demonſtrare mãm ⁊ formam eſſe: qm̃ corpus
mobile eſt. ergo põt ⁊ corpus mobile eẽ demr̄ari: qm̃ ma/
teria ⁊ forma ſunt. primus qdẽ ꝓceſſus erit firmus: ſi itaqꝫ
ſcd̃s eſſet demr̄atio: tũc ꝓpter qd eſſet. ergo ſubm eſſe/põt
demr̄atione propter quid demr̄ari. ¶ Rurſum arguo/tali
modo ꝓceſſus eſt demõſtratiuus, quali modo eſt ex neceſ/
ſarijs: ſed ab effectu ad cãm ꝓceſſus eſt neč̄ius in nãlibus: a
cauſis ad effectum nõ, vt Ariſt. inqt, in 2° phyſico. ⁊ ibideꝫ
Cõ.89. ⁊ 90. Auer. vide exẽpla eorũ, ⁊ alios. inquiũt enim ꝙ effectus in
nãlibus aſſimilať ꝓpõnibus in doctrinis demõſtratiuis: ⁊
cauſe nãles ꝯñibus. ergo in nãlibus nõ lꝫ regredi demon/
Cõ.16. ſtratiue. ¶ Sed ꝙ hic modus ſit error, verbis ſapientum
cõprobať/⁊ rõne. Verbis quidẽ: qm̃ Auer. 2° meta. inqt.
v̄. ḡ. ſm demõſtrationẽ ſimpľr ⁊ ſm demõſtrationeꝫ q̄, ⁊
cum diuerſantur in eadẽ ſcia: magis diuerſantur in ſciẽtijs
diuerſis: ſm genus. ¶ Preterea. p̄ poſter. Auer. h̄ oſtẽdit
Cõ.30. ⁊ 28. ample. Et The. ibidẽ. poſtqꝫ expoſuit qd ſit demr̄atio/qꝫ/
obrẽ ſit: ⁊ qd demr̄atio/vt ſit/ſtati ca. ſeq. oñdit quõ diuer/
ſanť in diuerſis ſciẽtijs ⁊ in vna ſcia, vide eum. ¶ Adhuc
Cõ.25. Ari. 2° Poſter. mouẽs hãc. q. ſoluit, ꝙ ſic, ⁊ Auer. inquit.
cum oſtẽdimus cauſatũ per cãm, eſt id demonſtratio dans
cãm, ⁊ inuẽtionẽ. ⁊ cum oſtẽdimus cãm per cauſatũ, eſt id
demr̄atio dans inuẽtionem tm̃: ſicut cuꝫ oſtẽdiť caſus fo/
lioꝝ ex lactis ꝯgelatione: ⁊ ꝯgelatio lactis: ex caſu foliorũ.
Cõ.15. Preterea. 6° phyſi. ⁊ 8° phyſi. apte id apponit, ⁊ v̄ba eius
Cõ.50. nõ appono. ¶ Rõni vero obſiſtit: qm̃ oĩs ſyll's faciẽs ſcire
53. ⁊. 61. aliqd: qd̃ nõdum ſciebať eſt demr̄atio, vt Ariſ. inquit in po
ſterioꝛib⁹, demõſtrationẽ aũt dico ſyll'm ſciẽtibilẽ. i. facien
tem ſcire: ⁊ qd ſit faciẽs ſcire diffiniẽs: inqt, eam v̄o ſciẽtiã
efficere dico, qua ſcimus/eam ipſam habendo: mõ aſſumo
minorẽ. ſed ſcd̃s locus demõſtrationis eſt ſyll's faciẽs ſcire
aliqd ignotũ. qd̃ Philoponus ac Alexã. hoc in loco decla/
rauit. d. ꝙ lꝫ effectus ſit notus in ꝓblemate, an res ſit: eſt tñ
in tribus alijs ꝓblematibus dubius, vt ſupius retuli, ergo
aliqd ignotũ declarať. ⁊ hec ratio eſt demõſtratiua: ꝯtra il/
los. Vel põt ratio cõponi/ſic oĩs ſyll'us terminãs aliquod
quatuor ꝓblematũ 2° poſter. enumeratoꝝ ẽ demõſtratio:
qm̃ problema, anteqꝫ termineť: eſt. q. poſt eſt cõcluſio ſcibi
lis vere: que nõ põt/niſi demõſtratione, terminari: ſꝫ ratio:
qua terminatur id ꝓblema, eſt h⁹. ḡ ⁊c̄. ¶ Poſt hos inue/
ni grecos fere oẽs aliter dicere. volunt. n. regreſſum in eo/
dem genere ſylli nõ poſſe fieri: ⁊ ideo conantur dicere illos
duos ꝓceſſus diuerſi gñis eſſe. p̄mus qdẽ quo cã cõduciť,
qm̃ eſt, ſyll's eſt tm̃, vt Alex. hic inqt. ſcd̃s v̄o quo effectus
ille, ꝓpter qd̃, oſtẽdiť, demr̄atiuus eſt. ḡ circulus nõ eſt in
Cap.30. demõſtratione. huius etiã opionis Them̃. 2° Poſter. inue
nitur. inqt eniꝫ. [Nullũ aũt incõmodũ ſuſcipitur: ſi cã ta/
lis cũ ſua ꝯñe retorqueri dicať: nec eni eadem ratio vtrinqꝫ
reciprocandi eſt: ſed cum ab euentis ad cãm ſubijciť ſyll'us
tm̃ vocať: cũ ecõtrario ẽ abſoluta demr̄atio dr̄.] Ecce quõ
Cap.46. Them̃. eſt illius etiã opi. ¶ Adhuc ipſe p̄ Poſter. inquit.
[Neqꝫ tñ iudiciũ veritatis in ſenſib⁹ eſt: nec demr̄atio cre
di ſenſu aliquo põt: q̄ ſenſus q̄ꝫobrẽ quicqꝫ ſit, non põt do
cere: ſed ſemper in cognitione qd̃ eſt, verſať expoſitio cau/
ſe: cur ita ſit qcqꝫ tota vľium eſt: eo quo nõ mõ notitiã hu/
ius vnius defect⁹: quẽ nunc patiť luna: ſed ſimpľr oĩuꝫ cõ/
tinet. nã interuẽtus terre nõ tã huius defectus cauſa ẽ: qꝫ
oĩb⁹ qui p̃ñt huius ſeculi euenire.] Et multa alia ſubdit: vi
de. Ecce quõ vult id met p̄ciſe. ¶ Pro his videť Ari. prio
Poſter. vbi vľiter oſtẽdit demr̄ationẽ circularẽ nõ eſſe poſ
ſibilẽ: qd̃ ſic declara: qm̃ vt Boet. ait in libro de ſyll'o cate/
gorico. cũ aliqd̃ vľiter in toto gñe demr̄are intẽdimus: ter
minis vtimur ignotis in oĩ mã applicabilib⁹. ⁊ idẽ Auer.
Cap.2. p̄mo Prioꝝ. modo Ariſ. p̄mo Poſter. oſtẽdens demr̄atio
nẽ circularẽ eſſe ĩpoſſibileꝫ: terminis vtitur ignotis. ḡ vľr
id tradidit. ¶ Adhuc ſicut 2° Prioꝝ dictũ eſt: ſyll's qm̃/nõ
eſt ſyll's. ergo eodẽ modo demõſtratio q̄/nõ dꝫ eſſe demõ
ſtratio: eodẽ mõ enim demr̄atio/q̄ cõparať ad ꝯñeꝫ, ſicut
ſyll's qm̃/ad ſuã ꝯñẽ. ergo demr̄atio/q̄/nõ dꝫ dici demon
ſtratio. ¶ Preterea. Si aliq̄ eẽt demr̄atio q̄, tũc Ari. alicu
bi diffiniſſet illã: ſi. n. nullibi diffiniſſet: ſaltem ꝓmiſiſſet eaꝫ
definire in capľo de demr̄one. ſicut ꝓmiſit de ſcire: inqt. n.
ſi aũt eſt aliqs alter ſciẽdi modus poſterius diceť. ¶ Rur/
ſum Ariſt. ibidẽ arguit in hũc modũ. d. ſi aũt priora per po
ſteriora demõſtrantur, ſcire nõ erit bñ determinatum. ergo
arguã ſic. ſed vbi ꝓceſſus q̄/erit demõſtratio: tũc ſcientur
priora per poſteriora. ergo ſcire nõ erit bene determinatũ.
Opio ꝓpria ⁊ ẽ Ariſt. ⁊ Auer. ⁊ ſic videť pro his antiqs. ¶ Et poſtqꝫ viſe ſunt hui⁹ opi/
niones: ſupeſt modo dicere opionem Ariſ. ⁊ Auer. Dicen
dum ergo regreſſuꝫ eſſe poſſibilẽ in eodem gñe ſyll'i: ita ꝙ
p̄mus ꝓceſſus demõſtratiuus erit, ⁊ q̄: ſcd̃s demr̄atiuus,
⁊ ꝓpter qd: ſiqdẽ ſumus in. q. cõpoſita per effectũ demon/
ſtramus qm̃ q̄ de cauſa: ⁊ econtra: per cãm demõſtramus
ꝓpter qd effectus. ergo circulus. ⁊ ſi ſit in gñe eodeꝫ ſyll'i:
non tñ in eodẽ gñe ꝓblematis, vt bñ Alex. inquit. ſi ſum⁹
in. q. ſimplici: eodẽ modo. primus terminabit. q. ſi eſt. ſcd̃s
ꝓpter qd eſt. ergo in diuerſis gñibus ꝓblematum. Q̄ iſta
Cap.5. ſit mens Ariſt. oſtendo in 2° poſter. Mouit iſtaꝫ. q. ⁊ poſt
exẽplum poſitum ꝯcludit ſol. d. ſi igiť qdeꝫ per cãm eſt de
mõſtratio: ꝓpter quid eſt. ſi v̄o per non cãm ipſius q̄: qm̃
qd̃ in medio eſt cognouit: ꝓpter quid aũt nõ. ¶ Adhuc p̄
Poſter. ponit dr̄iam demõſtrationũ in eadẽ ſciẽtia: ⁊ in di/
uerſis: ⁊ Them̃. ibidẽ inducens capľm. inquit Ariſt. velle
Cap.13. ponere dr̄ias demõſtrationũ. Idem ⁊ Joã. grãma. idem ⁊
Auer. inducit. vide eos. ¶ Q̄ ſi dicas ibi ponere dr̄ias ſciẽ
tiarũ, ⁊ nõ demõſtrationũ: adhuc nõ euadis: qm̃ demõſtra/
Cõ.30. tionis effectus eſt ſcire. ergo nõ põt ponere dr̄iam ſciẽtiaꝝ:
niſi ꝑꝑ demõſtrationẽ. ¶ Rurſum Ariſ. in 2° priorum. ⁊
Auer. ibidem, oſtẽdũt qd ſit circulariter demr̄are, ⁊ ſyllo/
giçare circulo. ergo aliqñ vtitur illo: aliter oſtẽſio eſſet ſup
fluа. ¶ Iterũ repugnat rõni: oĩs enim ꝓpoſitio: cuius p̄di/
Cap.4. catum non eſt per ſe notuꝫ in eſſe ſubito per ſe neč̄ia, eſt de
monſtrabilis: ſed ꝓpoſitio, vbi ſubm eſt cauſatuꝫ, ⁊ predi/
catũ cauſa, eſt ꝓpoſitio: cuius p̄dicatum nõ eſt manifeſtum
in eſſe ſubito: vt pꝫ maxime in ſcientia nãli. ergo eſt demon
ſtrabilis: ⁊ nõ in genere demõſtrationis ꝓpter qd. ergo in
gñe demr̄ationis ſigni: qd̃ demõſtratio q̄ dr̄ ⁊c̄. ¶ Adhuc
oĩs ſyll'us, terminãs aliqd̃ quatuor ꝓblematum vere ſcibi
liuꝫ, eſt demõſtratio: ſed ꝓbatio an cauſa ſit, eſt ſyll's termi
nans ꝓblema vere ſcibile. ergo eſt demõſtratio. ¶ Sed in
hac opinione ambiges p̄mo/quomodo fiet iſte circulus.
¶ Secũdo vtruꝫ immediate inuẽta cauſa fiet circulus: an
intellectus negocieť circa illã, ad hoc, vt ſit mediũ in demõ
Dubitationes. ſtratione. ¶ Tertio in quo genere demr̄ationis ſit ſcd̃s ꝓ/
Cõ.6. ceſſus. ¶ Ad p̄mã dicenduꝫ ꝙ (vt Auer. ait in p̄ poſter. in
fine ſecũde partis) quatuor ſunt cõditiones demonſtratio/
nis in circulo facte. prima vt vnaqueqꝫ propoſitionum ſit
cõuertibilis in terminis, ⁊ in toto. 2ª, vt ſit. q. affirmatiua:
ꝑꝑ qd̃ in 2ª figura non poteſt fieri regreſſus demonſtrati/
uus. 3ª vt ſit in p̄ma figura. 4ª vt ſit in p̄o modo prime: ⁊
has cõditiones intelligit Ariſt. in lr̄a: vt in cõmento meo il
lius partis expoſui. ¶ Tũc ad formã dicẽduꝫ: ꝙ circulus/
ſeu demõſtratiuus regreſſus qnqꝫ modis fieri põt: vt dictũ
eſt 2° Prioꝝ. ⁊ in cõmẽto meo primi Poſteriorũ. Attñ in
Cõ.30. propoſito, vt Auer. inquit p̄ poſterio. modus vſitatus eſt
ex maiori conuerſa in toto, ⁊ ꝯñe, inferẽdo minorẽ. v̄. ḡ. oẽ
riſibile rationale/oĩs hõ riſibilis. ergo oĩs homo rationa/
lis. ꝯcluſio enim eſt: qm̃ hõ eſt rõnalis: ⁊ eſt cõcluſa cauſaꝫ
eſſe ibi de hoĩe. fiat aũt in hũc moduꝫ regreſſus: ⁊ ꝯuertiť
maior in terminis ſic: omne rationale riſibile/oĩs hõ ratio
nalis. ergo oĩs hõ riſibilis. primus qdem ꝓceſſus fuit. q̄a.
ſcd̃s antẽ dedit ꝑꝑ quid. ¶ Ad 2^m dicendum: ꝙ in proble
mate cõpoſito, non ſtatiꝫ inuẽta cã ſit reditus: ſed oportet
cauſam inuẽtam demr̄are: qm̃ mediũ eſt, ⁊ diffinitio. ⁊ ſic
opꝫ vt intellectus adhuc per id met mediũ reſoluat oĩa p̄/
dicata qdditatiua, ⁊ incongrua remoueat, ⁊ congrua colli
gat: quo facto/iam ⁊ cãm, ⁊ mediũ habemus: ⁊ tunc lꝫ re/
gredi. hoc aũt nõ ſemper fit palã, ⁊ multoties fit. In q̄õne
ſimplici idem: nõ opꝫ qm̃ cã ibi, ⁊ mediũ idem: ⁊ eodẽ mo
do: vt pꝫ. vbi aũt medium, ⁊ cã aliqñ differunt modo: tunc
opꝫ vt dicetur in ſol. ad 2^m. ⁊ ſic apparet ſol. huius proble
matis. ¶ Ad 3^am difficultateꝫ Themiſtius ⁊ fere oẽs gre
ci ſm ꝓceſſum demr̄ationẽ ſimpľr dicunt eſſe. ⁊ huius red
dit cauſaꝫ Them̃. p̄ Poſter. Dicẽs. [Expoſitio cauſe: cum
ita ſit, ꝙ que tota vniuerſalium eſt: eo que non modo noti/
tiam huius vnius defectus: quẽ nũc patiť luna: ſed ſimpľr
Cap.46. omniũ ꝯtinet.] Vult igiť Them̃. h⁹ demr̄ationeꝫ eſſe ſim
pliciter: qm̃ eſt continẽs vľem, ⁊ ſimpľr cauſam oĩum defe
ctuũ. ¶ Auer. aũt dicere demr̄ationẽ illã eſſe ꝓpter quid.
eſt enim demõſtratio triplex apud Auer. 2° Celi. ⁊ alibi in
finities. ſ. ſigni, ꝑꝑ quid, ⁊ ſimpľr: ⁊ demonſtrationeꝫ ſigni
vocat illã: cuius medium eſt effectus: eſt enim effectus cãe
Cõ.35. ſignũ: vt Auer. ait p̄mo phyſic. Signuꝫ aũt duplex: vt ipſe
Com.2. ait 6° Phyſic. ſ. cum cã equate conuertibile, ⁊ cum cauſa
inadequate cõuertibile. ⁊ ergo duplex erit demonſtratio ſi
Cõ.15. gni. p̄mo modo: ⁊ ſic dr̄ fides ſeu ſufficientia apud Auer.
Cõ.22. p̄mo Celi. vt ignis eſt hic: qm̃ fumus eſt illic. Demonſtra/

cũ ſcõo modo dr̃ ꝯiectura: vt Hamonius ait ſupius: ⁊ apõ Auer. teſtimoniũ: vt mulier peperit: qm̃ lãguida: ⁊ demr̃atio qdẽ ſigni dr̃ demr̃atio/ q: ⁊ eſſe tm̃, dr̃ qdem ſigni: qm̃ ſemꝑ mediũ eſt effectus: q ſignuz ponit̃ cauſe. dr̃ q: qm̃ in q. cõpoſita cõcludit cãm ineſſe minori extremitati, ⁊ ꝑ ꝯñs ꝓpõnẽ verã eſſe. ⁊ h̄ appellat/ q eſt Ari. 2° Poſter. dr̃ eſſe tm̃ qm̃ terminat. q. ſi eſt in ſimplici q. vt pz. Demonſtratio v̂o cuius mediũ eſt p̃mo notũ nã, ⁊ ſcõario notũ nobis: demõſtratio pp qd dr̃. eſt enĩ mediũ primo notũ nã: q cã effectus. nobis aũt ſcõario: q notificatũ eſt per effectũ: ⁊ nõ ẜm ſe prio. ⁊ in hoc gñe eſt ſcõs ꝓceſſus: qm̃ mediũ eſt cã ꝑ ſe effectus nã notũ prio in eo ꝙ cã. Eſt mediũ id inuẽtuz per effectũ nobis. ğ nõ prio notũ nobis: ⁊ ſic demonſtratio dr̃, ꝓpter qd: ⁊ demõſtratio cauſe. Propter qd qdẽ: qm̃ ꝓblema terminat pp quid: qõ eſt vltima quatuor qõnũ. Dicit̃ quoqꝫ cauſe reſpectu. q. ſimplicis: vbi mediũ hꝫ rõnem cauſe tm̃. vt fumus eſt: qm̃ ignis. Demr̃atio aũt cuius mediũ eſt p̃mo notũ nã: ⁊ prio notuz nobis/ demr̃atio dr̃ ſimpliciter: ⁊ huius gñis ſunt demr̃ationes mathematice. ibi enim nõ ab effectu inuenimus cãs eſſe, ⁊ inde regredimur ad effectus pp qd: ſed eodẽ proceſſu ſcimus ꝯñẽ, qm̃ vera, ⁊ pp quid vera. qm̃ vera qdẽ: eo/ q mediũ prio eſt notum nobis ⁊ nõ ab alio accepimus notitiã q̃ꝫ ꝑ ſenſus noſtros. Propter qd vera aũt: qm̃ mediũ eſt ꝑ notũ nã: ⁊ ſimpl'r cã ꝯnis. Exẽplũ eſt Ari. in poſteriorib⁹: ſi nos eſſemus ſupra lunã, nõ vidẽtes eclipſiz: ſed terre interuẽtũ: tũc demõſtrãtes lunã deficere: qm̃ interuenit terra: dm̃r̃atio erit ſimpl'r qm̃ demonſtrat lunã deficere: ⁊ ꝓpter qd deficit. ℂ Ambiges aũt ⁊ adhuc: qm̃ demr̃ationes per mediũ multiplicantur: ſed oẽ mediũ eſt: vel cã, vel effectus. ergo oĩs demonſtratio eſt: vel per cãm: vel per effectũ. ergo duplex tm̃ genus demõſtrationis. ℂ Rurſum Ari. eſſet diminutus cuz nullibi h̄ triplex demr̃ationis genus exp̃ſſit in toto lib. demõſtrationis. ℂ Dicẽdũ ꝙ demr̃atio ſimpl'r eſt aggregãs vires vtriuſqꝫ gñis demr̃ationis. in eo. n. q mediũ eſt prio nobis notũ demr̃ationis ſigni vim cõtinet. ꝓut v̂o mediuz eſt ꝑ notũ nã, demõſtratiõis ꝓpter qd etiã v̂tutẽ amplectitur. ergo eſt velut mediũ vtriuſqꝫ extremi: queẽadmodũ tepidũ, calidi, frigidiqꝫ. Et pp hoc demõſtratio h⁹ dr̃ ſimpl'r abſoluta, ⁊ cauſe ⁊ eſſe. dr̃ qdeꝫ ſimpl'r: qm̃ nullus gradus demonſtrationis ei deficit. qõ. n. ſimpl'r dico ſine addito dico: vt in 2° Topic. dr̃. dr̃ ⁊ abſoluta: qm̃ oẽs. q. terminat. ſ. q eſt, ⁊ ꝓpter quid eſt. Dr̃ cauſe ⁊ eſſe: eo q vires continet vtriuſqꝫ gñis demr̃ationis. ℂ Ad ambiguitates dicẽduz. ad p̃mã demõſtrationes multiplicant̃ per media, ⁊ dico ꝙ omne mediũ eſt cã, vel effectus vel aggregãs vtrũqꝫ: ⁊ non cã tm̃: vel effectus tm̃: vt dixi. ℂ Ad 2am dõm Ariſt. explanaſſe demõſtrationẽ ſimpl'r. in ꝑ poſter. tacuit alia gñia: qm̃ de facili eliguntur ex illo vno tm̃. ℂ Ex his apparet qũo ſecũdus ꝓceſſus: demr̃atio ꝓpter qd tm̃ dr̃: ⁊ non ſimpl'r: vt Them. finxit. ⁊ tu ꝯſidera: qm̃ pñt conciliari. ℂ Ad oppoſita pro opinione grecoꝝ. Dicẽdũ Ariſ. dupl'r vti terminis ignotis: qñqꝫ vt ſermo ſuus ſit vl'is oĩbus: ⁊ ſic vtit̃ eis, ꝑ Prioꝝ, ⁊ in toto reſiduo: qñqꝫ vt promptius oñdat ꝓpoſitũ: eo q nos non ſumus prompti ſemꝑ terminos hr̃e: ⁊ ſic vtit̃ in lib° poſteri. ⁊ ꝑ hoc tollit̃ p̃m argm. ℂ Ad 2m dõz: ꝙ Ariſt. prio poſter. [Syll'm qm̃.] ſyll'm appellat ſimpl'r ẜm formam: nõ tm̃ ẜm mãm: cum nõ ꝓbatiuus ſit: ſed bñ illatiuus: modo vult 2° Prioꝝ: illuz nõ eſſe ſyll'm diffinitũ in prio Prioꝝ: qm̃ ibi probatiuũ diffinit: eſt tm̃ ſyll'us ſimpliciter ẜm formã. ℂ Ad ꝓpoſitũ demr̃atio q etiã non dz dici demonſtratio/ ꝓut illa definita eſt loco eius: põt tm̃ dici demõſtratio tertij gñis: vt ſat pz. ℂ Ad 3m dõz Ariſ. declarare demr̃ationẽ q ca. 13. ⁊ nõ curauit ꝑmittẽ id: qm̃ ꝑmittẽdo de ſcire promiſit de demõſtratiõe: qm̃ ſcire effectus demõſtrationis eſt. ℂ Ad 4m dõm argm tenere ad hominez: volebãt enim antiqui priora per poſteriora demonſtrari demonſtratione ſimpl'r: ⁊ ꝯ̃ hos arguit. d. tunc ſcire non erit bñ determinatũ. ⁊ ſic pz ſol'. argumentorũ. ℂ Ad argumẽta ſcõe opinionis, ad p̃m dõm mediũ reddi certum per effectum, ⁊ accñtia, eius in gñe ꝓblematis q eſt/ vel ſi eſt: tm̃ eo ipſo qõ concluſum eſt: q eſt cauſa de effectu habemus propter quid: ⁊ ſic cognitio non eſt in eodem gñe problematis: vt Alexã. inqt. ergo cã eſt ignotior in vno problemate effectu: effectus in alio ignotior. ℂ Ad 2m dõm: ꝙ non: qm̃ lꝫ cauſe ille: ⁊ ſunt cauſe/ ⁊ mediuz/ ⁊ diffinitio: tm̃ differunt rõne. ergo opꝫ negociari: ⁊ per ꝯñs in aliũ artificem ſuperiorẽ aſcendẽs: ⁊ ſic in nãli ſub habitu nãli id fieri nequit. ℂ Ad 3m dicẽdũ id Phi v̂bum eſſe verũ: vbi cauſe ſunt tm̃: ſed vbi cauſe erunt, ⁊ media: iaꝫ opꝫ ⁊ decet retrocedere. ⁊ ſic patet ad argumẽtum in principio. q. Et cũ hoc ſit ita: patet quid de greſſu dicendum.

COMMENTARIVM.

Et ſi verba hec exponi poſſint multipliciter, tm̃ expoſitores omnes cõſenſim aſſerũt Ariſtotelem cõſtituere in hoc textu duas ꝯnes. Quarũ prima eſt, ip̃m quid eſt vtile eſt ad cognoſcẽdũ cauſas accñtium. Secũda vero/ accidẽtia ꝓpria/ cum ẜm imaginationez vel aliquẽ ſenſum nobis conſtant, conferũt pro magna p̃te ad cognoſcẽduz ip̃m quid eſt. Sed de cã huius intẽtionis nõ oẽs eodeꝫ modo loquunt̃. ℂ Themiſtius innuit hec Ariſtotelẽ dixiſſe, vt innueret, quenam ſit recta definitio. Cum enim multa de definitione addubitaſſet, erat rõni conſentaneum aliquo pacto innuere quenã eſſet recta definitio. Unde per hec duo innuit rectam definitionẽ eam eſſe/ per quã accidẽtia propria tanq̃ꝫ per cãz ſciunt̃: ⁊ que per talia accidentia ꝓpria ipſa ſciri põt. ℂ Philiponus cauſaz huius intentionis aſſignat/ q cum mouiſſet qõnem de methodo inueniendi definitiones, nunc vult explicare quãdam methodum inueniendi definitiones: dicens illam eſſe, ꝓcedendo a ꝓprijs accidẽtibus nobis manifeſtis ẜm aliquem ſenſum. Quid vero Auerroes dicat hic, poſtea dicemus. ℂ Secũdũ ergo Philoponũ Ariſtoteles ꝑ ponit ꝯnẽ p̃mã/ ⁊ inqt, videt̃ aũt nõ ſolum qõ quid eſt cognoſcere vtile eſſe ad cognoſcẽdũ cãs accñtium in ꝓprijs ſubſtãtijs atqꝫ ſubiectis: hec p̃ma ꝯcluſio eſt: cuius rationẽ per exẽplũ, vt Philoponus inquit, ſubſcribit, ſicut in mathematicis quid rectum ⁊ quid obliquum/ vel qd linea, ⁊ qd planum ſiue ſupficies ad cognoſcẽdum ꝙ anguli triãguli oĩbus rectis ſint equales: ⁊ tota hec lr̃a legenda eſt ſuſpenſiue, ⁊ cum parentheſi vſqꝫ ibi [ſed etiã:] vt patet in grecis verbis. ℂ Aiaduerte Ariſtotelẽ in hoc exemplo loco definitionuz/ accepiſſe qd ſit rectũ/ quid obliquum/ qd linea, ⁊ qd ſuperficies: loco ꝓprij accñtis/ accepiſſe equalitatẽ angulorum oĩbus rectis. loco ſubiecti, accepiſſe triãgulꝫ, vel angulos triãguli. hec eſt ẜm Philoponuz p̃ma ꝯcluſio: ⁊ ꝓbatio illius ꝯnis per exemplũ. Scõo loco Ariſtoteles ponit ſcõam ꝯcluſionẽ, ⁊ inquit, ſed etiã ecõuerſo accñtia magnã partẽ conferũt ad cognoſcẽdum ip̃m quid eſt: qõ fuit 2a concluſio. Sꝫ dices vtrum eadẽ accñtia ſint, que cõferunt ad cognoſcẽduz qd eſt, ⁊ ea ad que cognoſcenda confert ipſa definitio an altera. Scõm ergo Philoponum Ariſtoteles reſpõdet, ꝙ nõ ſunt eadem, nam accñtia/ que ꝯferũt ad cognoſcẽduz quid eſt, ſunt ea: que ẜm aliquẽ ſenſuz ſunt nobis nota. ea vero/ ad que confert definitio: ſunt accidẽtia occulta. v̂bi cauſa, ad definitionem aĩe confert cognitio eius accidẽtis/ qõ eſt moueri ⁊ viuere in latere: ex quo habetur aĩaz eſſe id qõ ſe ipſum mouet. definitio v̂o ꝯfert ad cognoſcẽduz imortalitatẽ anime: ⁊ hoc ẜm Philoponum dicit Ariſtoteles, cum inquit, cuz enim habemus tradere de accñtibus oĩbus aut pluribus ẜm phãtaſiaz. i. que ſunt nobis notiora ẜm phãtaſiam/ vel aliquẽ alium ſenſum/ tũc ⁊ de ſub̃a hoc eſt definitione ſub̃ali habemus aliquid dicere/ qm̃ optime/ ⁊ non qm̃ demonſtratiue. per definitionez vero habemus dicere de accidentibus immanifeſtis. dicit Philoponus per accidentia nobis manifeſta nos habere aliqd dicere de ſubſtantiali definitione, qm̃ optime, q ſatis efficaciter, ⁊ bñ ꝓbabiliter, non autem qm̃ demõſtratiue, cuius cãm (vt ait) dicit Ariſtoteles, cũ inquit, omnis eniꝫ demr̃ationis p̃nm eſt qõ quid ẽ ⁊ nõ accñtia. ergo ꝓceſſus ab accñtibus ad definitionem eſt efficax: non aũt demonſtratiuus, qa in eo non eſt ipſum, quod quid eſt p̃nm, ſed accidens: ⁊ ſic per accñtia aliquid de ſub̃a habemus, qm̃ optime/ non aũt qm̃ demonſtratiue. ℂ Alexander autẽ dicit ex accñtibus demonſtrari ſub̃am qm̃ eſt. ⁊ quo ad qa eſt. ex definitione aũt demonſtrari accidentia quid ſunt, qualia ſunt/ ⁊ quãobrem ſunt: ⁊ ſic regreſſus non eſt ẜm eandem ꝓblematis ſpeciem. Uꝫ Philoponus aſſerit p̃m proceſſum eſſe efficacẽ ⁊ optimuz: ẜm vero eẽ demõſtratiuũ: ⁊ ſciẽtificũ. Ex his deducit, que definitiones inaniter dicant̃/ atqꝫ dialecticaliter, ⁊ inqt, q̃re ẜm quaſcũqꝫ definitionũ non cõtingit accñtia cognoſcere, neqꝫ de ipſis facile imaginari, manifeſtũ, ꝙ ſunt dialecticaliter dicte, ⁊ inaniter omnes. ℂ Quo v̂o ad v̂ba attinet, dixit ad cognoſcẽdũ [cãs accñtiuz] vt innueret per definitiones, que ſunt vtiles ad cog̃nẽ accñtiũ, ſe intelligere definitiones cauſales, eſt. n. duplex definitio, vt Philoponus iq̃t 2° poſter̃. formalis, vt ſonus factus ĩ nubibus definitio eſt tonitrui formalis ⁊ cauſalis, vt extinctio ignis in nubibus. tale ergo qõ qd eſt caulſae vtile eſt ad ſciẽdũ cãm accñtis. Dixit [vtile:] qa nec̃ium: vel dixit [vtile] qa duplex eſt definitio ſub̃ti/ ⁊ paſſionis, definitio paſſiõis nec̃ia eſt ad demr̃anduz paſſionẽ de ſub̃to, definitio v̂o ſub̃ti eſt vtilis, ⁊ nõ ſemper nec̃ia, veꝝ de hoc poſtea. dixit [accñtiũ in ſub̃ijs] ad denotãdũ ꝙ definitio cauſalis eſt vtilis ad cog̃nẽ demr̃atiuã accñtiũ: qua ſcimus accñtia in eſſe ſb̃ijs: non autẽ ad cog̃nẽ definitiuã tm̃. Dixit [cõferunt magnã partem] ẜm The. ꝑ magnã partẽ intelligit ẜm totũ, q accñtia ꝓp̃a declarant ⁊ definitũ ip̃m, ⁊ eius definitionẽ. Philoponus ꝑ magnã partem intelligit magnã efficaciã/ qa nõ demõſtratiuã, ſed ſatis efficacẽ cog̃nem accñtia p̃bẽt de definitione. Qꝫ aũt nõ demr̃atiue, ſꝫ ſatis efficaciter ⁊ bñ, Ariſt. ꝓbat exp̃imẽto, q cũ nos habemus accñtia nobis nota, ꝑ illa ſcimus de definitione aliqd, qm̃ optime/ ⁊ nõ demonſtratiue. Denotat igitur per hec Philoponus, ꝙ proceſſus ab accñtib⁹ ad cãlẽ definitionẽ eſt optimus, q bñ probabilis, ⁊ ſatis efficax nõ aũt demõſtratiuus. Dixit [hẽmus tradere] ad ſig̃ndũ, ſi ab accñtibus ad qd eſt opꝫ ꝓcedere: in cog̃ne taliuz accñtium nos debere eẽ habituatos ad tradẽdũ. nõ. n. poſſum⁹ ꝑ oĩa accñtia nobis nota ꝓcedere ad qõ qd eſt, ſed per ea que ſumus habiles ad tradendũ/ h̄ eſt, que ſunt nobis maxĩe nota: nã facile tradere poſſumus: que nobis maxĩe nota ſunt. Dixit [ẜm phãtaſiã] hoc eſt de accñtib⁹ nobis notis ꝑ phãtaſiã, ad denotãdũ, ꝙ virtutũ interiorũ phãtaſtica maxime ſeruit rerũ cognitionibus, cũ ſit locus phantaſmatũ. Dixit [aut oĩbus/ aut plurib⁹:] q nõ opꝫ oĩa accñtia ſumere, vt cognoſcam⁹ qõ qd eſt. Dixit [hẽmus dicere aliqd, qm̃ optime: q de ſub̃a facile dicere poterim⁹/ que. n. hẽmus, facile poſſumus/ aut dicere/ aut facere, aliqd optime v̂o dixit, q nõ demõſtratiue: ſed ſatis efficaciter. ⁊ bñ. Cur v̂o dixit nõ cõtingit accñtia cog̃ſcere, neqꝫ de ipſis imaginari/ facile rñdeo eũ hec dicere vt innuat vtiles definitiones eſſe, nõ ſolũ que faciũt accñtia cog̃ſcere, ſed ipſa facile imaginari, retulit. n. cog̃ſcere ad intellectiuã cog̃nẽ: facile imaginari: ad ſenſitiuã. bone ğ definitiones ſunt, que tã per intell'm/ q̃ꝫ ꝑ ſenſum nos faciũt accñtia cog̃ſcere. aut fortaſſe per imaginari cõiecturari intellexit. nã grecum v̂bũ εἰκάσαι, ſonat ꝯiectari. erit ergo ſenſus inutiles eẽ oẽs eas definitiones, ꝑ quas neqꝫ cõtingit accñtia cog̃ſcere, neqꝫ facile ꝯiectari, q ſi per ipſas accñtia non facile cognoſcimus, ſunt διαλεκτικῶς. i. dialecticaliter (vt ita diximus) dicte. definitiones. n. que dialecticaliter dicunt̃/ faciũt accñtia ꝯiectari, ſed non facile. ſin aũt per ipſas accidentia penitus nõ cognoſcunt̃, erũt dicte κενῶς. i. inaniter, q penitus a fine fruſtrant̃. ℂ Patet ğ ꝑ hec innuere que ſint perfecte definitiones, ita vt ille ſint q̃ ⁊ accidẽtia cognoſcere/ ⁊ de illis facile cõiectari nos faciãt. Que vero faciũt nos illa intelligere, nõ tm̃ facile, ſunt dicte dialecticaliter, que autẽ nullo modo nos illa intelligere faciunt, ſunt penitus inaniter dicte. Ergo innuit duo eẽ nec̃ia ad ꝑfectã definitionem, vt nos faciat cognoſcere accñtia: ⁊ facile illa coniectari. Hec quo ad verba. ℂ Sed occurres, q qd rectũ ſit, qd linea, qdqꝫ ſupficies nõ videtur conferre ad demõſtrandũ ꝙ anguli triãguli ſint equales duobus rectis. ℂ Philoponus rñdet, hec eſſe dicta, vt exempla: non vt vera ſint hactenus de textu ⁊ his, que in collectaneis diximus circa textum. ℂ Supereſt modo venire ad cõmentum, vbi Auerroes quo ad textus intẽtionem cõuenit cuꝫ grecis, q vult Ariſtotelẽ ponere duas ꝯnes (vt dictũ ẽ) ſꝫ de cã illaruꝫ diſſentit, q vult Ariſtotelem illa poſuiſſe pro ſolutione earum queſtionum que mote ſunt de ordine potentiarum ⁊ eſſentie, vbi que dicit, ſatis conſtant per ea que ſcripſimus in collectaneis.

ℂ Queres hic quo mõ ꝓpria accñtia ꝯferũt ad quod qd eſt vtrũ demõſtratiue, an alio modo. ℂ 2° queres cuꝫ duplex ſit quod quid eſt cãle, qõ eſt definitio cãlis paſſionis, ⁊ formale, quod eſt definitio ſub̃ti, qõ iſtorũ eſt mediũ ad demõſtrandũ paſſionẽ de ſub̃to. ℂ Pro ſol'one ad p̃am ſupponamus ex 2° poſter̃. ipſum qõ qd eſt ꝓbari de definito poſſe dupl'r intelligi, aut in eo quod qd eſt, ⁊ ſic nec per accñtia, nec per aliud qcq̃ꝫ poteſt qõ qd eſt ꝓbari de definito: q in omni tali eſt petitio principij, vt Ariſt. prout 2° poſter̃. aut abſolute: vt ſi de hoĩe demõſtrareꝫ aĩal rõnale abſolute per hoc qõ ridet: aut diſciplinat̃. ℂ Tenẽt ğ greci Alexander, Philoponus, ⁊ ceteri accñtia ꝓpria cõferre ad ꝓbãdũ ip̃m qõ qd eſt abſolute de eo cuius eſt, quatenus per illa ſaltem ꝓbabiliter ſatis efficaciter ꝓbat̃: ⁊ ſic ẜm eos accñtia cõferũt probatiue. ℂ Ego v̂o dicerẽ accñtia ꝯferre inuentiue/ quatenus per ea inueniuntur definitis diuidendo/ ⁊ componẽdo de ſuis definitis. ergo nõ demr̃atiõi ſed methodo confert: Si. n. q̃rimus quid hõ ſit, dicemus ⁊ ſupponem⁹ ip̃m eſſe ens, aut igitur ſub̃a, aut qualitas, aut aliqõ aliorũ p̃ĩtoꝝ, per accñtia hoĩs ꝓbamus ꝙ non eſt aliqõ aliorum p̃ĩtoꝝ, nam videmus hoĩem accñtibus ſubeſſe: ğ eſt ſub̃a. Ulterius ſi ſub̃a: aut corpea, aut incorpea: ꝙ non incorpea per accñtia ꝓbamus: q hõ mouet̃ ergo eſt corpus. Ulteri⁹ ſi corpus aũt aĩatum, aut inaĩatũ: ꝙ nõ inaĩatũ/ ꝑ hoĩs accñtia probamus: q ſentit, ⁊ ſeip̃m mouet, ğ aĩatũ. Ulterius ſi aĩatum ꝓcedemus ſemꝑ per accñtia alteꝝ diuidendo: ⁊ alterum cõponẽdo. Hoc ğ modo accñtia cõferunt ad inuẽtionem definitionis, que ſit nõ demr̃atione, ſꝫ diuiſiõe ⁊ cõpõne, dico ad inuentionẽ definitionis, non qdem in eo qõ qd eſt, ſed abſolute. Et pp hãc cãm dixit ꝯfert magnam partẽ, q ẽt in tali inuẽtione aliquo mõ eſt petitio principij. vt 2° poſter̃. eſt expoſitũ. ℂ Ex quo ſequit̃ ꝙ ſi hoc pacto verba Ariſt. intelligant̃: q̃ſtio de regreſſu nõ eſt nec̃ia: qm̃ Ariſt. non vult per accñtia demr̃ari ip̃m qõ quid eſt/ de definitio. ſed conferri ad inuentionez eius: que ſit diuiſiõe, ⁊ cõpõne. ℂ 2a vero queſtio diſputata eſt 2° poſter̃. tm̃ q̃tũ huic ſeruit, dicamus in demr̃atione ẜm Philoponũ eẽ tria conceſſum, ꝙ aliqñ eſt ſub̃m, queſitum, ꝙ aliqñ eſt paſſio, aliqñ genus, ⁊ mediũ: per qõ queſitũ demr̃atur de ꝯceſſo. Eſt aũt queſitũ duplex, alteruꝫ acceptum in aptitudine, vt eclipſabilitas/ ⁊ riſibilitas: alterum in actu, vt eclipſari, ⁊ ridere. Tunc dico ꝙ qñ queſitũ accipit̃ in actu, tũc demonſtratur per definitionẽ ſuã cãlem: vt ſi volo demr̃are ridere de hoĩe, demr̃abo per definitionez riſus: que eſt mouere labia ⁊ os pp admirationẽ. (ſit hec d̃finitio gratia exẽpli.) erit ğ demr̃atio oẽ labia ⁊ dẽtes mouẽs pp admirationeꝫ, ridet: hõ labia ⁊ dentes mouet pp admirationẽ, ergo hõ ri

Verborũ conſideratio

vtile

In ſb̃ijs

magnaz partem

εἰκάσαι

De cã intẽtionis. Que Them.

Que Philoponus.

Applicatio.

que ho⁊

p̃ qõ. 2a q̃ſtio.

Sol'. p̃ queſtio. Suppoſitio.

q̃ greci

alia ſol'.

Exceptum.

Solut° 2e vbi agitur de me° demr̃onis

det. Sed ſi volo demõſtrare riſibile de hoīe, accipiam aīal rõnale qđ eſt definitio formalis ſubiecti. Similiter mõ, ſi volo demonſtrare eclipſari de luna, accipiã ipſius cãlẽ definitionẽ, qđ eſt deficere ꝑ interpõnẽ: ⁊ erit demõſtratio omne deficiẽs ꝑ interpõnẽ eclipſatur / luna deficit ꝑ interpõnẽ, ergo luna eclipſatur. Si autẽ volo demõſtrare eclipſabilitatẽ, accipiam definitionẽ lune formalẽ: que eſt corpus opacum recipiẽs lumẽ ab alio, ⁊ demõſtratio erit, oẽ recipiẽs lumẽ ab alio eſt eclipſabile / luna recipit lumen ab alio, ergo eclipſabilis. Quia igitur Ariſtoteles ſecundum Auer. loquitur de potẽtijs aīe, volẽs illas demõſtrari de aīa: ⁊ potentie non accipiuntur in actu: ideo fortaſſe per qđ qđ eſt, intelligit definitionẽ ſubiecti, ⁊ forte locutus ẽ illimitate, quia locus nõ expoſcit determinationẽ. Uerũ de his diligẽtius 2° poſter. nũc vero ſatis ſit declaraſſe vtrũqꝫ qđ qđ eſt mediũ eſſe, quo de ſubiecto ꝗſitũ demõſtratur. Formale quidẽ, cũ ꝗſitum demõſtratur vt aptitudo de cõceſſo: quia vt ſic fluit tãtũ a principijs eſſentialibus ſubiecti. Cãle vero, qđ eſt ꝗſiti definitio, cuꝫ ꝗſitũ (vt actio accipitur) nam vt ſic nõ fluit ab eẽntialibus principijs ſubiecti: ſed ab aliq cã nouiter occurrẽte extrinſecus a ſubiecto: que cã erit cãlis ꝗſiti definitio. per talem autẽ diſtĩõnẽ cõcordabamus plima 9ria in dictis Ariſtotelis, ⁊ expoſitorũ: ſed nũc hactenus. ¶ Quo vero mõ Auerroes legat verba Ariſto. ſꝫ in collectaneis dictũ ſit, tñ dilucide dicamus: vbi debes ſcire ꝙ Auerroes vult textũ duas cõtinere 9nes, vt nos diximus. Quaꝝ pma eſt, ꝙ qđ qđ eſt vtile ſit ad cognoſcẽdũ cãs accñtiũ. Scđa vero ꝙ accñtia cum ſm imaginationem, vel ſenſum aliquẽ nobis 9ſtãt, 9ferũt ad cogſcẽdũ qđ quid eſt. Quid vero per accñtia intelligat Ariſ. Auer. exponit accipiẽs a Themiſtio, ⁊ vult Ariſtotelẽ per accñtia itelligere q̃ ſunt in re, ⁊ nõ extra rem, ſic peccauit chryſippus qui per extrinſeca accñtia definiuit deos, vt per altaria ⁊ ſacrificia. ⁊ que ſunt ꝓpria, vtpote illa / que ponũtur loco dr̃iarũ. ⁊ que ſunt nobis notiora ſm aliquẽ ſenſuꝫ. Tũc vult Ariſtoteleꝫ ꝓbare primã 9nẽ exẽplo, ⁊ rõne: exẽplo quidẽ ſumpto ĩ mathematica, rõne autẽ, quia quod qđ eſt, vr̃ oĩs demõſtrationis pn̄m. Scđaꝫ 9nẽ vult, vt Ariſt. ꝓbet experimẽto, quia cũ nos accidentiũ per ſe cognĩtionẽ hẽmus: ⁊ qđ qđ eſt ſubiecti: cuius ſunt aut ex toto: aut ex parte habemus. Tunc vult verba illa [oĩs enim demõſtrationis pn̄m eſt ipſum qđ eſt] eſſe legẽda cũ illis verbis [triãguli anguli ſunt equales] eo quia aſſignãt cãm illius. Hec ſunt in cõmẽto, que ad expoſitionẽ faciunt.

De cõ[18].

¶ In collectaneis querebamus ꝑ grecos vtrũ ꝓceſſus ab effectibus ad cãs, ⁊ ꝓceſſus a cauſis ad effectus ſit vterqꝫ demõſtratiuus: vr̃ ꝙ ſcđs nõ ſit demõſtratiuus, quia tũc demõſtratio eſt ab ignotiori, eſt. n. cã notificata per effectũ, ergo non põt eſſe ctũ notificare. ¶ Ueteres dixerunt oĩum demõſtrationeꝫ eſſe, ⁊ euitantes ꝓceſſuꝫ in ĩfinitũ dixerũt circulo fieri demõſtrationẽ, quos neoterici ſecuti dixerũt 4[or] modis circulareꝫ demõſtrationẽ eẽ poſſibilẽ: pͦ in diuerſis gñibus demõſtrationũ: quatenus effectus demõſtrat cãm demõſtratione quia, cã autẽ effectuꝫ demõſtratiõe ꝑ qđ. Mõ demõſtratio quia, ⁊ demõſtratio ꝓpter qđ gñe differũt. 2° cõcedũt circulũ in demõſtratione in eodẽ gñe demõſtrationis, verũ in diuerſis gñibus cãꝝ, vt ſi de hoīe demõſtrabo carnoſuꝫ eẽ ꝑ eẽ aīal, demõſtratur mã de hoīe per formã. eſt. n. aīal forma, carnoſum autẽ mã, at cum demõſtratur de hoīe aīa ꝑ eẽ carnoſum, demõſtratur de hoīe forma ꝑ mãꝫ. 3° cõcedunt circulũ in eodẽ gñe demõſtrationis, in eodẽ genere cãe, ſeu re[li] diuerſoꝝ ĩdiuiduoꝝ: quia demõſtratur pluuiã eẽ ꝑ vapores eẽ: mõ vapores ſunt mã pluuie, ergo demõſtratio eſt per cãꝫ mãlẽ demõſtratur eẽ vapores eſſe ꝑ pluuiã eẽ. vbi pluuia ẽt eſt cauſa mãlis vapoꝝ. ⁊ ſic circulus eſt in eodeꝫ genere demõſtrationis: cũ vterqꝫ ꝓceſſus ſit ꝑ qđ. In eodẽ gñe cãe: quia vterqꝫ proceſſus eſt per cãm mãlẽ. Uerũ in pͣ mediũ demonſtrãs eſt vapor, in 2ͣ vero mediũ eſt pluuia. Conſtat autẽ vaporẽ ⁊ pluuiã differre indiuiduo. 4° cõcedunt circulum in demõſtratiõe in eodẽ gñe demõſtrationis, in eodẽ gñe cauſe, ⁊ in eodẽ ſuppoſito: non tñ ſm eundẽ modũ. vapor. n. vt rarus demonſtrat ſeipſum vt denſum. Si. n. rarus vapor eſt, vapor denſus erit, ⁊ 9ͦ. ſi vapor dẽſus eſt, vapor rarus erit. patet. n. idẽ indiuiduuꝫ in eodẽ gñe demonſtrationis. ſ. ꝑ qđ: in eodẽ gñe cauſe. ſ. mãlis: eẽ demõſtrans, ⁊ demõſtratuꝫ.

Qđ in collecta.

pͣ poſi°

¶ Sed ꝙ friuola fuit hec opinio: in collectaneis demõſtratũ eſt, vt. n. complerẽt nũm ꝗternarium: quẽ ſummope colebãt / truduntur in aniles fabellas. errauerũt. n. pͦ quia pmus ⁊ ſcđs modus cõcidũt in idẽ: cũ. n. altera cã demõſtrat alteraꝫ, vtpote formalis mãlẽ / demõſtratio eſt ꝑ qđ 2° poſter. cuꝫ 9ͦ mãlis demonſtrat formalẽ, demõſtratio eſt quia, vt ibidẽ Ari. Contra vero 3[m] ⁊ 4[m] argumẽtabamur, pͦ quia tũc idẽ indiuiduũ eẽt notius, ⁊ ignotius. nã cũ demõſtro pluuiã eẽ ꝑ vaporẽ, aut vapor ẽ notior qualibet pluuia / aut aliqua particulari tñ, non aliqua particulari tñ. tunc demõſtratio eẽt particularis, ⁊ ſciẽtia de ſingularibus. Si vapor eſt notior ꝗlibꝫ pluuia: ſic nõ põt retrocedi, quia a pari pluuia eẽt notior ꝗlibet vapore, ⁊ ſic idẽ notũ ⁊ ignotũ re[li] eiuſdẽ. Preterea. De ſingularibus nõ eſt ſcia. ergo ſm idẽ indiuiduũ nõ põt idẽ eẽ demõſtrãs ⁊ demõſtratũ. Preterea. Id / cuius nõ eſt ſcia, nõ põt ſciẽtiã diuerſificare. ergo cũ de vapore indiuiduo nõ ſit ſcia, ſequitur ꝙ ipſe aliter, ⁊ aliter acceptus nõ põt ſciaꝫ diuerſificare. Preterea. Qñ Ariſ. deducit 9 antiquos, ꝙ data circulari demõſtratiõe, per illã nõ demõſtraretur plus q̃ hoc eſt: ſi hoc eſt ego rñderẽ nõ eẽ hoc abſurdũ / ſi idẽ ſuppo[m] 9ſideretur ſm diuerſuꝫ modũ. Quare data hac opĩone rõ Ariſtotelis friuola eẽt. ¶ Alij vero dixerũt, in circulo pͣm ſyll'ꝫ eẽ demõſtratiuũ ſcilꝫ quo ſyllogiçamus cãꝫ aliꝗ de aliquo ſubiecto per effectũ illius cauſe. Scđm autẽ quo ſyllogiçamus effectũ de eodẽ ſubiecto per cãm inuẽtaꝫ per pͣm ꝓceſſuꝫ: dixerũt eẽ ſyll'm tñ, ⁊ nõ demõſtratiuũ. Qꝫ primus ſyll's ſit demõſtratiuus, ſupponũt: ꝙ autẽ ſcđs non ſit demõſtratiuus, ꝓbãt, pͦ, quia tunc cã eẽt notior eo effectu: per quẽ eſt inuẽta: aut ergo ſolo intell'u eſſet facta notior, aut effecta eſt notior per intellectũ auxiliũ ſenſus: non ſolo intell'u: quia tũc intell's poſſet aliqđ intelligere, ⁊ ađ aliquã notitiã deuenire ſine ſenſu 9 ꝑipateticos. ſi ex auxilio ſenſus cũ ſenſus ſola accñtia cognoſcat, tunc mediante cognitione accñtiũ intell'us cãm certiorẽ faceret, ⁊ ſic iterũ per ꝓceſſum quia: illa. n. accñtia adhuc effectus ſunt illius cãe. Preterea. Si ſcđs ꝓceſſus eẽt demõſtratiuus: tũc ſbm eẽ poſſet demonſtrari a priori in ſcia cuius eſt, ꝓbãt / quia per corpus mobile eẽ tanqꝫ per effectũ ꝓbatur mãm ⁊ formã eẽ. ſi ergo ꝓceſſus 9ͦ factus ſit demõſtratiuus: tũc per mãm ⁊ formã eẽ hẽbitur corpus mobile eſſe demõſtratiõe ꝑ qđ: alie rões ꝓ hac põne friuole ſunt. he. n. due ſunt fortiſſime, maxime 2ͣ.

2ͣ poſi°

¶ Cõtra hanc põnẽ in collectaneis abinde argumẽtati ſumus: nunc vero argumẽtor, aut in 2° ꝓceſſu per cãm inuentã hẽmus aliquã notitiã de effectu / quã prius nõ hẽbamus, aut pciſe eãdẽ: nõ pciſe eãdẽ, quia tũc per ſyll'm ⁊ per ſenſum de effectu hꝛetur quia eſt: qđ eſt 9 experiẽtiã, ſenſibus. n. hẽmus effectũ eſſe. 2° vero ꝓceſſu nõ hẽmus illũ eẽ: ſed in 2° proceſſu ſupponitur effectũ eſſe. Si autẽ hẽmuꝫ de effectu aliã notitiã ab ea: quã per ſenſuꝫ hẽbamus: vel eſt notitia ꝑ qđ eſt, vel notitia qualis eſt: q̃cũqꝫ ſit, notitia erit ꝑ qđ: oẽs. n. qõnes reducuntur ad vnã qõnẽ medij. Preterea. Per cãm in 2° proceſſu non hẽmus, qđ effectus ſit, nec qualis ſit, vt 9ſiderãti pꝫ: ſꝫ ꝑ qđ effectus ſubiecto ineſt, ergo notitia, quã hẽmus in 2° ꝓceſſu: eſt notitia ꝑ qđ effectus: q̃ eſt alia a notitia quia effectus, ſꝫ quo ad hãc notitiã cã eſt notior effectu. ergo ſcđs ſyll's eſt demõſtratiuus, cũ ſit ex notioribus ⁊ necijs. ¶ Preterea. Nos q̃rimus ꝑ qđ effectus ineſt ſubiecto. ergo aliqñ ſcimus effectũ ꝑ qđ ipſe eſt, qões. n. ſunt eq̃les nũo his q̃ ſcimus: ſcimus autẽ 4[or], q̃rũ duo ſunt, q̃rũ alterũ eſt quia eſt effectus, qđ ſenſu pꝫ. Alteꝝ eſt ꝑ qđ effectus eſt, qđ nõ põt hꝛi niſi 2° ꝓceſſu: ergo ſcđs proceſſus eſt ſcientificus, atqꝫ demonſtratiuus. ¶ Preterea. Ariſ. ex 9ſenſu ſciẽtiũ ⁊ nõ ſciẽtiũ ꝓbat ſcire eẽ cũ cãm cognoſcimus. ſꝫ in 2° ꝓceſſu cãm cognoſcimus. ergo ẽ ſciẽtificus, ⁊ ita demõſtratiuus. ⁊ q̃tũ ad hoc oẽs greci expoſitores 9ueniũt.

Reprobatio.

3ͣ põ.

¶ Themiſtius autẽ ⁊ Philoponus 9corditer aſſerũt ſm ꝓceſſum eẽ demõſtratiuũ, quo itur a cã ad effectũ. pͣm autẽ eẽ ſyll'm tñ. ꝓ hac opĩone argumentor pͦ / quia Ariſ. pͦ poſte. ꝓbãs nõ eẽ demõſtrationẽ circularẽ vtitur terminis cõibus q oĩ mãe applicari pñt, ergo hoc facit vt oñdat vr̃ circularẽ demõſtrationẽ nõ eẽ poſſibileꝫ. Preterea, vt ſyll's qñ ñ ẽ ſyll's, vt dr̃ 2° prioꝝ. ita demõſtratio qñ nõ ẽ demõſtratio. Preterea. Utor rõne Ariſ. ſi priora per poſteriora demõſtrarentur: tũc ſcire nõ erit hñi dñfinitũ. Quare ſi pmus ꝓceſſus erit demõſtratiuus: ſcire nõ erit hñi dñfinitũ, quia per pͣm ꝓceſſuꝫ ſciuntur priora per poſteriora.

Refutatio.

¶ Sꝫ 9 hãc põnẽ ſunt mr̃e auctes Ariſ. q̃s ĩ collectaneis poſui. nũc vero argumẽtor, de cã cõtingit nos q̃rere an cã ſit. igitur 9tingit ſcire cãm eẽ: ⁊ nõ ꝓceſſu ꝑ qđ. ergo ꝓceſſu quia: ergo ꝓceſſus quia / eſt demõſtratio.

4ͣ põ.

¶ Propter hec Alexãder vult vtrũqꝫ ꝓceſſum eẽ demõſtratiuũ, nõ tñ eodẽ gñe demõſtrationis: quia pmus ꝓceſſus terminat qõnẽ ſi eſt cã per effectũ, ⁊ dr̃ demõſtratio quia: Scđs terminat. q. ꝑ qđ effectus, ⁊ dr̃ demõſtratio ꝑ qđ. ergo vterqꝫ eſt demõſtratio: quã opĩonẽ Auer. vbiqꝫ aſſerit: ⁊ nos tenemus eſſe ꝓ opĩone Ariſ. ⁊ ꝓ vitate.

Dubitatiões pͣ

¶ Ueꝝ in ea ſunt dubĩões, q̃rũ pͣ eſt, quo nã mõ circulus iſte fiat. ¶ Vbi ꝓ rñſione debes ſupponẽ in vtroqꝫ ꝓceſſu eſſe idẽ ſubm: qđ Philoponus appellat vbiqꝫ 9ceſſum. vbi cã. ſi demõſtro ꝓpe eſſe ꝑ ſcintillare, ſubm eſt, planete: qđ Philoponus cõceſſum dicit. Simili rõne ſi demõſtro 9ͦ ſcintillare ꝑ eſſe ꝓpe, ſubꝫ ſiue 9ceſſuꝫ erit ẽt planete. attñ in pͦ ꝓceſſu ꝗſitum erat ꝓpe eẽ: in 2° ꝗſitũ erat ſcintillare. Ex quo ſequitur in pͦ ꝓceſſu demõſtrari: quia ineſt cã ipſi 9ceſſo: vt ꝙ eẽ ꝓpe ineſt planeti. In 2° demõſtrari ꝑ qđ effectus ineſt 9ceſſo, quia dñratur ꝑ qđ planete ſcintillãt. ergo circulatio ſit ex maiori 9uerſa accepta pro maiori, ⁊ 9ne accepta ꝓ minori, ĩferẽdo minorẽ.

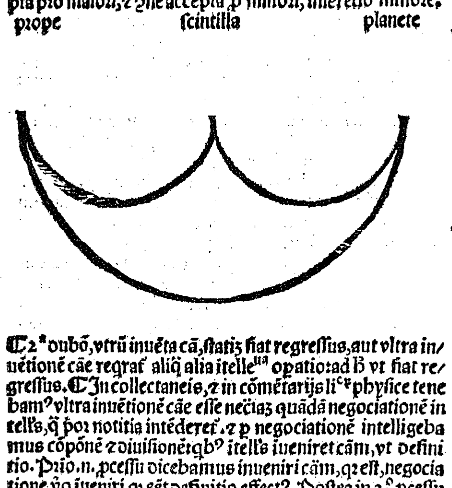

2ͣ

¶ 2ͣ dubõ, vtrũ inuẽta cã, ſtatiꝫ fiat regreſſus, aut vltra inuẽtionẽ cãe reqratur aliq̃ alia itelle[lis] opatio: ad hoc vt fiat regreſſus. ¶ In collectaneis, ⁊ in cõmẽtarijs li[cr] phyſice tenebamus vltra inuẽtionẽ cãe eſſe neciaꝫ quãdã negociationẽ intell's, q̃ prior notitia intẽderetur. ⁊ per negociationẽ intelligebamus cõpõnẽ ⁊ diuiſionẽ: quibus itell's iueniret cãm, vt definitio. Prio. n. ꝓceſſu dicebamus inueniri cãm, quia eſt, negociatione vero iueniri ꝙ eẽt definitio effectus. Poſtea in 2° ꝓceſſu effectũ ſciebamus ꝑ qđ eſt per talẽ cãlẽ definitionẽ. ¶ Nunc vero dicerẽ nõ eẽ neciaꝫ huiuſmodi negociationẽ: quia demõſtratio ꝓpter qđ nõ ſp eſt per mediũ / qđ eſt definitio cãlis. Vñ 2[r] ſunt demõſtrationes ꝑ qđ, aut per media: q̃ ſunt cãles definitiones, ⁊ talia iueniuntur per artẽ traditã 2° poſte. ſ. per diuiſionẽ ⁊ 9põnẽ ad q̃s 9ferũt accñtia ſubiecti: vt diximus. Aut per cãm inuẽtã per effectũ vno vel plibus ꝓceſſibus quia: ⁊ ad hãc iuẽtionẽ nullus alius ꝓceſſus necius eſt niſi ꝓceſſus quia ab effectu ad cãm: vel ples ꝓceſſus necij ſunt q̃tenus ꝓceditur ab effectu remoto ad ꝓpinquũ vſqꝫ ad cãm.

2[r] demõſtratio ꝑ quid ſit.

3ͣ

¶ 3° q̃res in q̃ gñe demõſtrationis ſit ſcđs proceſſus: an ſit demõſtratio ſimpl'r. Rñdet Themiſtius poſter. pͦ. talẽ demõſtrationẽ ꝑ qđ eẽ ẽt demõſtrationẽ ſimpl'r, quia nõ mõ notitiã ꝑ qđ 9tinet vnius eclipſis: quã nũc patitur luna / ſꝫ vr̃ oĩuꝫ eclipſiũ, ⁊ ſic dr̃ demõſtratio ſimpl'r.

Cap. 46

¶ Sed pace Themiſtij dixeriꝫ hoc ſtare nõ põt, quia talis demõſtratio nõ facit ſcire ſimp[r]. ergo nõ põt eẽ demõſtratio ſimp[r]. Qđ vero nõ facit ſcire ſimpl'r, declaratur, quia ſcire ſimp[r] eſt cũ cãm cogſcimus ꝑ quã res eſt, qñ illius eſt cã / ⁊ qđ nõ 9tingit al'r ſe hꝛe. In quibus verbis Ariſ. inuit duo eſſe necia ad ſcire ſimpl'r, ꝙ ſit per cãm / ꝑ quã res eſt, qñ eſt cã effectus: ⁊ ꝙ talis effectus non 9tingat eẽ ab alia cã q̃ꝫ ab illa. hoc. n. ſonat verbũ qđ non 9tingit al'r ſe hꝛi. hoc eſt ꝙ effectus per aliã cãm eſſe nõ poſſit. nã vbi per aliã cãm eẽ poſſit nõ ſumus certi, an cã inuẽta ſit cã effectus, an alia nõdũ inuẽta. Hoc pulchre docuit Auerroes li° de celo 2°. vbi aſſerit ꝓceſſuꝫ ab eccentricis ⁊ epicyclis ad apparẽtias hñ eẽ, demõſtrationẽ ꝑ qđ, nõ tñ ſimp[r], ſed ex ſuppõne ſi nõ ſit alia cã pter eccẽtricos ⁊ epicyclos: q̃ apparentie ſint. Dicamus ergo ꝙ ſcđs ꝓceſſus eſt demõſtratio ꝑ qđ nõ ſimpl'r ſꝫ ex ſuppõne, quia ſolũ vꝫ ſupponẽdo ꝙ ipſius ſcintillatiõis nulla alia cã eẽ poſſit niſi eẽ ꝓpe: quia ſi alia cã eẽ poſſit, cã illa inuẽta nõ erit cã niſi ꝓ tũc, ꝓ q̃ nõdũ verior cã inuẽta erit. ¶ Ex quo ſequitur ſcire ꝓpter qđ in nãlibus eẽ ex ſuppõne, quia ſolũ ſupponẽdo ꝙ alia cã nõ ſit pter inuẽtũ. ¶ Argm autẽ Themiſtij ꝓbat ſolũ demõſtrationẽ illã eẽ ſimp[r] / capiẽdo ſim[r] ꝓ vl'r, quia cã illa nõ eſt cã tñ illius eclipſis, quã luna nũc patitur, ſꝫ vl'r oĩuꝫ: cũ hoc tñ ſtat demõſtrationẽ nõ eſſe ſim[r], nõ. n. facit ſcire ſim[r], ſꝫ ex hypotheſi. ſ. ſi nulla alia cã ſit, niſi inuẽta. Quã opĩonẽ Ari. pͦ metheoroꝝ ⁊ Alex. ibidẽ capite de cometis apertiſſime fatentur.

Co. 35.

¶ Ultio q̃res vtrũ primus ⁊ ſcđs ꝓceſſus ſit vnus ſyll's, ⁊ vr̃ ꝙ ſic, quia ſil'r iuenitur cã quia eſt, ⁊ ꝓpter qđ effectus, ergo vnus eſt ſyll's. ¶ Quidã iuniores ꝓpter hoc argm decepti dicebãt nõ eẽ neciũ ſꝫ ꝓceſſuꝫ in regreſſu: quia ſil'r per pͣm ꝓceſſuꝫ hꝛ vtrũqꝫ. ſ. ipm quia eſt cãe: ⁊ ꝓpter qđ effectus. ¶ Sꝫ decipiuntur / quia diuerſe qões nõ pñt eadẽ demõſtrationis ſpẽ / nec vno eodẽqꝫ ſyll'o terminari. Propterea debes ſcire, ꝙ 9tingit vnũ intelligẽ, plura tñ ſcire. nã intelligẽ dicit actũ, ſcire habitũ, mõ 9tingit aīaꝫ hꝛe ples habitus: nõ tñ niſi vnũ actũ. Tũc dico ꝙ q̃ ad intellĩonẽ primus ⁊ ſcđs ꝓceſſus ſũt vnũ qđ, nõ. n. itell's itelligit niſi vnũ / ⁊ q vnũ nõ intelligit, n[l] itelligit. Ergo per vnã itellĩonẽ vtrũqꝫ ꝓceſſuꝫ itelligimus actu, quia ambo ſunt vnũ cõplexũ: ⁊ quidẽ vnitate obiecti: qđ eſt cã: vnitũ. Habitu vero ⁊ ſcia ſunt duo, ad q̃s intell's per diuerſos actus deduci põt: quoꝝ primus erit demõſtratio quia illius cãe. Scđs demõſtratio ꝑ qđ effectus. ¶ His declaratis, facile eſt ſoluere rões ꝓ opĩonibus, ⁊ iã ſolute ſunt in collectaneis. Uerũ illa vna, q̃ ſit a 2ͣ põne. ſ. ꝙ ſi daretur regreſſus, tũc ſbm eẽ põt ꝓbari demõſtratione ꝓpter qđ. Ego dico ꝙ ſbm eſſe in ſcia non põt demõſtrari demõſtratione quia / nec demõſtratione ſimpl'r, ⁊ hoc aſſerit vbiqꝫ Auer. tñ ipſum eſſe demõſtrari demõſtratione ꝓpter qđ in ea ſcia / cuius eſt / nõ negarẽ. maxime vbi per ipſum eſſe demõſtratur pn̄ ſubiecti eſſe.

4° dubõ

¶ Eſt ẽt de affectibus aīe dubitatio: vtrũ oẽs cões ſint cũ eo qđ hꝫ aīaꝫ / an ſit ⁊ ipſius aīe ꝓprius aliqs. Hoc. n. ipm accipe quidẽ neciũ eſt: nõ tñ accipi facile põt. Atqꝫ plurimi ſunt / q̃rũ ſine corpe nullũ aut agere aut pati vr̃: vt iraſci / 9fidere / cupere / oĩno ſentire. Maxie autẽ ipſuꝫ intelligere: ꝓprio ſil'e eſt. Qꝫ ſi hoc etiã imaginatio ſit quedã aut ſine imaginatione non ſit: nec iſtud eſſe ſine corpore poteſt.

¶ Dubitationẽ autẽ hñt ⁊ paſſiones aīe: vtrũ cões ſint oẽs: ⁊ hñtis: an ſit aliq̃ ⁊ ipſius aīe ꝓpria. Hoc. n. accipe quidẽ neceſſariũ ẽ: nõ autẽ leue. Ur̃ autẽ plurimaꝝ nullũ ſine corpore pati: neqꝫ facẽ: vt iraſci: 9fidẽ deſiderare oĩno ſentire. Maxie autẽ aſſimilatur ꝓprie intelligẽ.

T. c. 12.

Ur̃ ꝓpͣ itelligẽ.

Si aūt eſt ⁊ hoc phātaſia ꝗdam: aut nō ſine phātaſia: ꝯtigit nec hoc vtiqꝫ ſine coꝛpe eē.

Colle/ctanea text⁹ cō/mē. 12. ¶ Continuant expoſitoꝛes greci in hūc modū lr̄az cū narrauit ꝓblemata: que debent queri in trac. de aīa. deinde facultatē quandā ad ſumptionē diffōnis dixit ex ſenſu eſſe per ſe in exiſtētiū aīe cognitionē: ⁊ ipſiuz h̄ ait. maxīe dubiū vtiqꝫ ſit de paſſiōibus aīe ſpeculationē aliquā accipere: ꝗſi viaticū ad diffōnē. Nō eniz habemus ex ſenſu diſcernere (inqt) vtrū aīe paſſiōes oēs vtriuſqꝫ ſint aīalis, dico cōes: an hēat ⁊ ipſa quaſdā pꝛopꝛias paſſiones: neceſſe enim inquit, oīno, ⁊ penitus: hoc pꝛeaccipere ad cognoſcendum aīe ſbaz. eſt aūt difficillimū accipere. ſi igit̄ vt oꝛgano vtitur coꝛpore, pꝛopꝛias habemus operationes: nō opus eſt vti coꝛpore ad diffōnē: nō eniz cōplens eſſentiā fabꝛi aſcia. ſin vero in coꝛpe hꝫ eſſe, vt ſint actiones ſimul vtriuſqꝫ, neceſſe vti in diffōnē coꝛpe: quēadmodum in iracūdia dicebamus. necīa igit̄ iſtoꝝ acceptio: verū nō facilis: hec eſt grecoꝝ hui⁹ loci inductio, ⁊ quō textui idonea ſic manifeſtum. ¶ Inquit [dubitationē aūt habēt ⁊ paſſiones anime, vtruz cōes ſint oēs ⁊ hn̄tis: an ſit ⁊ aliqua aīe ꝓpꝛia ipſius] id eſt afferunt q. anime opera, vtrum ſint cōia omnia anime, ⁊ hn̄tis. i. miſtioni ex coꝛpe ⁊ aīa: an ſit ⁊ aliq̄ paſſio anime ipſius ꝓpꝛia: que ſup. non ſit habētis animā. i. coꝛpis. h⁹ ꝗſtio eſt velut viaticū in diffōnē anime. ¶ Hoc enī accipe qdē neceſſariū eſt.] hoc in loco qōnis reddit cām valde in cōi: ⁊ inqt, eniz pꝛo qm̄ accipere. i. ꝓcognoſcere qdē. h⁹ paſſionū diuerſitatē neceſſariū eſt. ſed cur hoc ꝓſcire ſit neceſſariū? Ariſt. non exponit, ꝓpter qđ qdā expoſitoꝝ grecoꝝ inqt hoc eſſe neceſſariū: qꝛ ſi habet̄ ꝙ opationes anime ſint cōes habetur ꝙ cōſideratio anime ⁊ nālis ⁊ phīci negocij: ⁊ ſi habet̄ ꝙ paſſiones ſint aīe tm̄ ꝓpꝛie habet̄, ꝙ anime cōſideratio pꝛopꝛia eſt metaphyſico: ḡ hec indagatio confert: ⁊ eſt neceſſaria. ¶ Sed hoc nihil eſt: qm̄ Ariſto. in hoc libꝛo ſupponit ꝯſiderationē de anima eſſe phīcā: ⁊ ꝑ ꝯn̄s hoc non oꝫ eſſe queſitum: nullū enim ſumptū querit̄. ¶ Themiſtius autē hoc in loco neceſſitatē huius attulit ⁊ inquit [nec eſt min⁹ his que dicta ſunt vtile, ad ſbam anime explicādaz, opera eius omnia, ⁊ affectiōes diuidere, cognoſcereqꝫ ſint oīa ea coꝛpoꝛi ⁊ anime cōia: hoc eſt permiſtioni: que ex anima ⁊ coꝛpoꝛe ꝓuenit: an ex his alia anime habeant̄ alia coꝛpoꝛi pꝛopꝛia: atqꝫ hoc pꝛius eſt: vt ſciamus.] ecce quō Themi. neceſſitatē huius aliter attulit q̄ꝫ illi. ¶ Sed dices adhuc in Themiſtij verbis eſt ambiguitas: quō pꝛeneceſſaria eſt h⁹ pertractatio. ¶ Pꝛopter hoc debes ſcire (vt Philoponus inquit) ꝙ aīa pōt cōparari ad coꝛpus duplr̄: vno mō vt artifex, ad coꝛpus, vt oꝛganuz: ⁊ ſic Plato dicit animam eſſe velut artifex, ⁊ coꝛpus velut inſtrm̄: quo vtit̄ in operatione eius. ⁊ hoc mō ſi aīa eſt, non opus eſt vti coꝛpoꝛe, ad eius diffōnem: nō enim cōplens eſſentiā fabꝛi vtitur aſcia: ⁊ hoc mō Plato ⁊ Xenocrates ei⁹ diſcipulus credēs aīam ſe habere ad coꝛpus, in diffinitiōe anime coꝛpus nō poſuit: inquiunt eniz, aīa eſt numerus ſeipm̄ mouens. Scđo modo pōt cōparari: vt ꝑfectio ad ſuum ſbm ꝑfectibile, vt. vꝫ. aīa hꝫ eſſe, ⁊ operari in coꝛpoꝛe, ita, vt actiones ſint cōes ſimul vtriſqꝫ: ⁊ ſic voluit Ariſt. animā cōparari ad coꝛpus: ⁊ ſic conſiderando in diffinitione aīe apponit̄ ⁊ coꝛpus, quēadmodū (vt dicet) in diffinitione ire apponit̄ coꝛpus. neceſſaria igit̄ iſtoꝛum acceptio: ⁊ ſic ſermo Themiſtij ⁊ Ariſ. manifeſtus eſt. ¶ Non aūt leue.] cum mouit qōnē, ⁊ eius necītatē attulit: h̄ in loco difficultatē reddit illi⁹. q. ⁊ hic: ⁊ ſi ſup. illa ꝓacceptio ſit necīa, attm̄ nō leue. ¶ Sed quō h⁹ pertractatio ſit non leuis, Philoponus declarat: ⁊ inquit: non enim habemus ex ſenſu diſcernere, vtrū h⁹ aīe paſſiones ſint cōes, an pꝛopꝛie: modo hec indagatio: ſi debet conferre neceſſario ad diffinitionē anime: debet ſenſu ꝑcipi: dictū enim eſt accidētia manifeſta ſenſu, cōferre/ ⁊ non occulta: ḡ h⁹ indagatio neceſſaria eſt verū non facilis. ¶ Videt̄ aūt.] vt expoſitoꝛes dicunt. q. ſoluit Ariſto. in ꝓblematis figura: ⁊ ꝑ oſtēdit in qbus ſol. manifeſta eſt: ⁊ inqt, vr̄ autē nullū opus plurimoꝝ ſine coꝛpe pati, aut facere: vt iraſci, cōfidere, deſiderare, ⁊ oīno ſentire. Ecce in qb⁹ palaz nulli ſine coꝛpoꝛe eſſe opus. ¶ Dixit [pati aut facere] eo qꝛ h⁹ operū, quedā in pati conſiſtūt, vt ſenſus: quedā in agere, vt nutrire, augere, gn̄are ⁊c. vt ergo amboꝝ genus amplecteret̄ dixit [facere aut pati.] ¶ Maxime aūt vr̄ ꝓpꝛiū intelligere.] Sol. cōfirmat ⁊ arguit hypothetice ſic: ſi aliquod opus eſt ꝓpꝛiū maxime vr̄ intelligere: ſꝫ intelligere nō eſt. ḡ nullū opus eſt ꝓpꝛiū. huius apponit maioꝛē. d. maxime aūt vr̄ intelligere ꝓpꝛiū, tacuit minoꝛē: ſed pꝛobat illā ſyllo categoꝛico, ⁊ ſyllogiȥat̄ ſic, oīs phātaſia: aut operatio non ſine phantaſia, ſit ſm̄ coꝛpus: ſed intelligere eſt phantaſia, aut nō ſine phātaſia: ḡ intelligere ſit ꝑ coꝛpus. huius ponit minoꝛē, ⁊ inqt. ſi aūt hoc. i. intelligere eſt phātaſia ꝗdā, aut non ſine phantaſia: apponit ꝯnem. d. non contingit vtiqꝫ: nec hoc ſine coꝛpoꝛe eſſe. ¶ Mouet aūt Philoponus ambiguitatem: qm̄ in 3° vr̄ dicere duo: ꝑm ꝙ aliqđ intelligere oīno ſit ſine coꝛpe/ ⁊ phātaſmate, vt intelligere ſbarū ſeparataꝝ: hic aūt dicit intelligere eſſe, vel phātaſiā, vel nō ſine phantaſia. ¶ Adhuc in 3° dixit intelligere nr̄m eſſe oīno cum phātaſmate: hoc in loco inquit ſub foꝛma dubitationis ipſum eſſe non ſine phantaſia: ⁊ ſic aſſertiue nihil dicit. ¶ Abſoluit ⁊ vult ꝙ Ariſto. in 3° locutus eſt de pꝛimis intelligibilibus carētibus phātaſmatibus, hic aūt loqtur de intelligibilibus habētibus phātaſmata. i. de intelligibilibus mālibus. ⁊ ſic ſoluit̄ pa ꝯtradictio. ¶ Adhuc perſoluit 2m ⁊ inqt [nō ſine] vō dr̄ trifariā: vel. n. qđ: neqꝫ nocet, neqꝫ iuuat, vt dicim⁹ nō ſine vmbꝛa in lumine coꝛpus: neqꝫ enim quicq̄ꝫ iuuat coꝛpus: neqꝫ nocet vmbꝛa. Vel qđ dicitur ex neceſſitate, vt inſtrꝫ: vel aliqđ h⁹: vt dicimus ꝙ ſtrenue egit Achilles verū non ſine fraxino. i. lancea fraxinea: ex neceſſitate. n. ei opus fuit fraxino ad ſtrenue agendū: nō enim poterat nudus agere. Vel id quod impedit: quemadmodū dicimus, ꝙ in tempeſtate dion nauigans ſaluatus: ſed non ſine periculo: hic enim ipſum non ſine vt impeditiuum. ¶ Ad foꝛmā itaqꝫ. q. dico Ariſto. hic accipe [ſed nō ſine phātaſia] pꝛout ex neceſſitate opus eſt phantaſia: pꝛopter qđ ſubdit. P. non ꝯtingit vtiqꝫ non ſine coꝛpoꝛe eſſe: ꝗſi ſermo ſit ſub cōditione: ⁊ ſic pꝫ ambiguitatis ſolutio.

Cum numerauit ea. Hic Auer. lr̄am inducit alio mō q̄ꝫ greci: ⁊ inquit: cum numerauit ea, que querenda ſunt in hac ſcientia: incepit dicere qđdā perutile. i. mouere. q. quādā, ex cuius ſol. qđdā valde vtile accipiet̄, ⁊ anime multū deſideratuz. Co. 12. ¶ Et eſt vtrū.] Explicat id ꝓpoſitū perutile, ⁊ mouet qōnes duas: ⁊ inquit: ⁊ eſt vtrū oēs actiones, ⁊ paſſiones aīe nō inueniant̄, niſi per cōicationē coꝛpoꝛis: ⁊ ſunt cum hoc actiones, ⁊ paſſiones in reb⁹ exn̄tib⁹ in coꝛpe. hec eſt pꝛima qō. ¶ Aut inuenit̄.] inducit 2am ⁊ inqt: aut inuenit̄ in eis aliqd nō hn̄s cōicationē cū coꝛpe: neqꝫ indiget in actione, ⁊ paſſione pꝛopꝛia, aliquo exiſtēte in coꝛpoꝛe. ¶ Manifeſtuz eſt.] oſtēdit qōnū manifeſtationē, ⁊ eaꝝ difficultatem: ⁊ inquit: manifeſtū eſt eniz ꝙ plures eaꝝ hn̄t cōicationē cum coꝛpe: ſed eſt dubiū [ſicut dixit] de intelligē. ¶ Et dixit.] applicat ſn̄iaz verbis, ⁊ ſermo ei⁹ pꝫ. ¶ Et poſſe eſt.] Nūc abſoluit qōnes. Ad ꝑmā inqt: ⁊ poſſe eſt, vt aliqđ nō cōicās coꝛpoꝛi: ſit exn̄s in rebus exn̄tibus in coꝛpoꝛe. ¶ Ad 2am inqt ⁊ poſſe eſt: vt actio alicuius nō cōicātis coꝛpoꝛi, ſit non exiſtens in aliquo eoꝝ, que ſunt in coꝛpe: ecce quō illas. q. abſoluit ſub typo. ¶ Debes ſcire ſm̄ iſtū phm̄: ⁊ Ariſt. ꝙ anime ſpēs ſunt multe: attm̄ pꝛincipalis eſt aīa intellectiua, ⁊ hec eſt vna numero in oibus hoib⁹: imaginat̄ enī hic hō, ꝙ quēadmodū vna nuō inta eſt in oꝛbe, ⁊ in qualibet parte oꝛbis: ſic vna nuō aīa eſt in tota ſphera hoīum: ⁊ in q̄libet

parte illius. i. in quolibet indiuiduo illius: vnde ſicut oꝛbis lune eſt vna ſphera cui⁹ vna foꝛa ē inta lune: ſic hoīuz nex⁹ eſt vna ſphera cuius foꝛma eſt intellectiua aīa. differt autez hec ſphera ab illa: qm̄ ꝑtes hui⁹ ſunt diſcrete illius ꝯtinue: ſed hoc nō tollit vnitatē aīe, imaginat̄ vlterius h̄ hō/ ꝙ h⁹ hoīuz anima hꝫ aliqđ, tanq̄ꝫ mām intelligibiliuz, ⁊ vocatur intellectus mālis, ſeu poſſibilis apud Auer. quo intelligit, ⁊ recipit oīum rerū foꝛmas, ⁊ aliqđ tanq̄ꝫ foꝛmā: quo illuminat illas: ſicut ſol viſibilia, ⁊ lux coloꝛes: ⁊ h⁹ pars agēs dicit̄ intell's. Vlterius credit h̄ hō: ꝙ q̄libet illarū, ꝑtiū hꝫ ꝓpꝛiā opationē: vnā qua itell's agēs itelligit: aliā q̄ intell's poſſibilis itelligit: itell's. n. agēs itelligit ſe: ⁊ oēs ſupioꝛes ſbas itellectiōe eterna. Intellect⁹ poſſis itelligit itelligibilia caduca ⁊ mālia aliquo mō intellectione noua. ¶ Scđo debes ſcire qd itelligat Auer. ꝑ opationē cōicari coꝛpoꝛi: ⁊ indigere aliquo exiſtēte in coꝛpe. ¶ Ioā. ait ꝙ Auer. intēdit opationē cōicari coꝛpi: opationē indigē detertā ꝑte coꝛpis, quēadmodū videre opatio quedā eſt cōicās coꝛpi: qm̄ nō pōt eſſe, niſi ꝑ determinatā ꝑticulā coꝛpis. ſ. ꝑ oculuz. Per indigere re exn̄te in coꝛpe itelligit indigē phātaſmate: qđ ē in oꝛgano, tanq̄ꝫ eo/ a quo depēdet effectiue: cuiuſmodi dicimus intelligere nr̄m indigere re exn̄te in coꝛpe: qm̄ depēdet a phātaſmatibus coꝛpalib⁹. Quid aūt intelligat ꝑ intētionē imaginatiuā, ⁊ phātaſma: poſterius dicā: nūc autem tanq̄ꝫ manifeſtū accipiat̄ in tm̄. ¶ Sed h⁹ expō eſt purus erroꝛ: pꝛimo quidē peccauit, ⁊ arguo. oīs opatio cōicās coꝛpoꝛi ſit, ⁊ exercet̄ ꝑ determinatā particulā coꝛpoꝛis, vt Io. inquit. ſed huic addo minoꝛes: pꝛima: ſed ignire humectare; ⁊ ſilr̄ nulla elītoꝝ opatio, ſit ꝑ determinatā ꝑticulā coꝛpoꝛis, vt ſenſus indicat: ignis. n. non magis calefacit in dextro q̄ꝫ in ſiniſtro. ⁊ ſilr̄ aqua. ḡ in ſcđa figura: nulla operatio elītoꝛū eſt per cōicationē coꝛpoꝛi. ꝯ eſt cōtra Auer. in lib. de ſba oꝛbis. ḡ aliqua ꝓpōnū: ⁊ nō minoꝛ: cū ſenſu ſit perſpicua. ergo maioꝛ: expoſitio. ergo Io. nulla. ¶ Adhuc illi maioꝛi addo minoꝛē ſcđam hāc: ſed nutrire nō ſit, nec exercet̄ ꝑ determinatā particulā coꝛpoꝛis: ergo nō ſit ꝑ cōicationē coꝛpoꝛi. ꝯ cōtra Ariſto. in huius 2°. ergo maioꝛ. cū minoꝛ ſit per ſe nota. ¶ Adhuc pōt ⁊ tertia minoꝛ addi: ſed mouere coꝛpoꝛis celeſtis nō exercet̄: neqꝫ ſit ꝑ determinatam partē celi. ergo h⁹ mouere nō eſt ꝑ cōicationē coꝛpoꝛis. ꝯ ē ꝯ Auer. in 2° phyſi. vbi vult ꝙ lꝫ quantū ad operationem pꝛimā nō depēdeat a coꝛpe: tm̄ q̄ꝫtū ad ſcđam ſit ꝑ coꝛpus. ¶ Quod etiā ſcđo loco finxit eſt peius: qm̄ ſi int° vel ſpēs intelligibilis ſit a phātaſmate effectiue, vt Ioā. inquit: vel phātaſma agit virtute ꝓpꝛia: vel virtūte itell's agētis: non virtute ꝓpꝛia: qm̄ quēadmodū agēs imāle ⁊ abſtractū: nō agit in paſſum māle: vt Auer. inquit 7° metace. ſic nec ecōtra agens māle dꝫ agere in paſſum ſeparatum a mā. Cō. 31. ¶ Si vero dicit̄ ꝙ agit in virtute agētis intell's: tunc phātaſma eſſet inſtrm̄ intell's agentis. hoc falſuz eſt: qm̄ agēs eternuz ſeparatū a mā nō vtit̄ inſtrō nouo gn̄abili ⁊ coꝛruptibili 8° phyſi. ſed itell's agēs ē eternus abſtractus a mā: vt Auer. oſtēdit 3° hui⁹. ergo ⁊c. Cō. 15. ¶ Ideo dicēdū ꝙ operatiōes cōicari coꝛpoꝛi intelligit̄ ipſum indigere coꝛpoꝛe, vel mā coꝛpoꝛali, tanq̄ꝫ ſubiecto a quo depēdet in eſſe, ⁊ in cōſeruari, Cō. 18. ⁊. 19. hoc modo dr̄ foꝛma mālis: vt dr̄ 8° phyſi. ⁊ in 12° meta. ⁊ in fine pꝛimi capitis de ſubſtātia oꝛbis. Per indigere vero re exiſtēte in coꝛpoꝛe, intelligit indigere re coꝛpoꝛali, vel Cō. 79. Cō. 38. tanq̄ꝫ cauſa ſine qua nō, vel tanq̄ꝫ obiecto: vel effectiue, vel diſpoſitiue: ⁊ ſic inte° eget indiuiduis: qm̄ intell's vlia intelligit: nō pōt itelligere vlia: niſi illa ſint in indiuiduis: ḡ intellectus opatio indiget re exiſtēte in coꝛpoꝛe eo mō, quo ſuperius indiget ſuo inferioꝛi: ⁊ h̄ Ari. inqt in ꝑdicamētis: ſi deſtruent̄ pꝛime ſube nihil alioꝝ erit. ¶ Sed quō ſit iſtud in 3° de aīa fiet notū: pꝛo nunc aūt dictū ſit intm̄. ergo vult illā opationē indigere coꝛpe: que indiget re māli, vel obiectiue, vel diſpoſitiue, vel tanq̄ꝫ cā ſine qua non. ¶ His viſis apparet intell's qōnū ⁊ ſolutionū: querit enī in ꝑma qōne: an oēs actiones ⁊ paſſiones aīe vlr̄ inueniant̄ ꝑ cōicationē coꝛpis. i. indigeāt coꝛpe, tanq̄ꝫ ſubto: ꝓpter qđ ſunt ⁊ ꝯſeruant̄: ⁊ cū hec depēdeant a rebus exn̄tibus in coꝛpe. i. ſuſtineant̄ in rebus indiuiduis coꝛpoꝛalibus: ſicut ſupius ſuſtinetur in ſuis indiuiduis. ¶ Cui abſoluit ⁊ inquit ꝙ poſſibile eſt: vt aliqua opatio nō indigeat coꝛpe ſubiectiue: tm̄ indigeat eo velut id ſine q̄ nō pōt eſſe. Et h⁹ eſt opatio itell's poſſibilis. intelligere enim noſtrū nō ſubiectat̄ in coꝛpoꝛe: attamen indiget rebus coꝛpoꝛalibus tanq̄ꝫ cā ſine qua nō: ⁊ tāq̄ꝫ obiectis. ¶ In ſcđa aūt querit an ſit aliqua opatio: que neqꝫ ſubiectiue: nec obiectiue, ſiue diſpoſitiue indigeat indiuiduis coꝛpalibus: ⁊ ſoluit ꝙ ſic: vt opatio intell's agētis: h⁹ enim operatio nō indiget coꝛpe tanq̄ꝫ ſubiecto: neqꝫ tanq̄ꝫ diſpoſitione: vel obiecto: vt pꝫ: qm̄ eſt ꝑ ſuā eſſentiā: vt Auer. inquit 3° huius. Eſt ḡ triplex opatio aīe: vna que indiget coꝛpoꝛe, vt ſubto: ⁊ re exiſtente in coꝛpoꝛe, ſicut videre ⁊c. quedā, que nec coꝛpoꝛe eget/ vt ſbto: nec re exiſtente in coꝛpoꝛe, vt opatio intell's agentis: quedā que nō eget coꝛpoꝛe/ vt ſbto: ſed bene re exiſtente in coꝛpoꝛe: vt operatio poſſibilis intellectus. Et ſic pꝫ ſolo qōnū. Cō. 19. ¶ Et iſta perſcrutatio.] Nūc declarat vtilitatē huius perſcrutationis. ¶ Et debes ſcire/ ꝙ h⁹ qōnes nō ſunt vtiles in aīe diffōne: vt volunt expoſitoꝛes greci: ſed vt Auer. ait, vtiles ſunt circa ſpēs aīe: qm̄ ſcietur qualitas abſtractiōis. i. modus abſtractiōis: quō. ſ. aliqua aīa abſtrahit̄ a coꝛpoꝛe: ⁊ quō non ergo ſcietur analogia aīarū inuicem: ⁊ h⁹ perſcrutatio eſt vtilioꝛ appetibilioꝛ: ⁊ melioꝛ, ⁊ mirabilioꝛ. vtilioꝛ quidem: qm̄ noſtrū intentū non terminat̄ ad cognitionē aīe ſm̄ genus: ſed ad ſpeciē tranſit pꝛincipalioꝛez: que eſt intellectiua aīa. appetibilioꝛ vero: qm̄ nihil plus deſideramus, q̄ꝫ ſcire quātitatē ⁊ qualitatē abſtractionis: inde enim terminatur queſtio de eius imoꝛtalitate. melioꝛ, qm̄ circa obꝫ optimū, ⁊ mirabilioꝛ: cū circa id, cuius eē eſt occultū: quare Auer. expoſitio melioꝛ eſt illa grecoꝝ. ¶ Hoc autē qđ.] cum mouit qōnes/ ⁊ abſoluit illas hoc in loco applicando ſolutiones verbis Ari. oſtēdit, quō operationes aīe indigent coꝛpoꝛe, ⁊ cōparat illas in hoc, penes manifeſtius, ⁊ immanifeſtius. Et vult ꝙ apertiſſime pateat operationes attributas aīe cōcupiſcibili compleri per coꝛpus, tanq̄ꝫ per cauſam, ⁊ eſſe in coꝛpoꝛe tanq̄ꝫ in ſubto: h⁹ enim operationes manifeſte ꝯſtituunt̄ ꝑ coꝛpus. i. depēdent in eſſe: ⁊ in ꝯſeruari a coꝛpoꝛe. In ſcđo gradu manifeſtationis ſunt operationes attribute ſenſitiue aīe: h⁹ enim manifeſtum eſt fieri per coꝛpus: ⁊ eſſe in coꝛpoꝛe: ſed nō ita manifeſte. cuius cām reddit: in pꝛio enī inſtrō ſenſus. i. ſenſu cōi: nō apparet paſſio. i. alteratio manifeſta apud ſentire: ſicut appet in alijs. Et foꝛte per pꝛimū inſtrm̄ ſenſuū intelligit coꝛ: cui h⁹ operationes inſunt: ⁊ non per alterationē manifeſtaz. In 3° gradu notitie eſt itelligere qđ valde latet, an fiat per coꝛpus ⁊ ſit in coꝛpoꝛe tanq̄ꝫ in ſubto: attamen hoc apparet: ꝙ vel eſt imaginari: vel nō ſine imaginatione: ⁊ ꝑ ꝯn̄s indiget ſaltez coꝛpe obiectiue, vel diſpoſitiue: tanq̄ꝫ cauſa ſine qua non. ¶ Et dixit hoc. [ponderat verbū Ariſt. dicit enim Ariſt. in arābica tranſlatione [ſed ſi hoc etiaz eſt imaginatio: aut nō ſine imaginatione] vbi diſiunctiue loquit̄: ⁊ Auer. reddit cauſam: ⁊ ſermo eius patet. [Et hec eſt.] Nunc quaſi coꝛrelarie cōcludit opionē Ariſto. de intellectu māli, ⁊ inquit: ⁊ h̄ eſt ſn̄ia ei⁹ in intellectu māli. i. poſſibili. ſ. ꝙ eſt abſtractus a coꝛpe ſm̄ eſſe: ⁊ ꝙ impoſſe eſt vt intelligat aliqđ ſine imaginatione. i. ⁊ ꝙ coꝛpe indigeat ſꝫ opationē: vt dicet̄ loco eius. ¶ Et nō intendit.] Remouet expōnē Alex. voluit enim Alex. ꝙ ſermo copulatiue legat̄ ſic. i. intelligere eſt imaginari: ⁊ nō ſine imaginatiōe inquit: ⁊ nō intēdit per hoc. i. iſtud verbū, hoc qđ appet ex hoc ſermone ſupſicietenus. ſ. ꝙ intelligere nō ſit niſi cuꝫ imaginatione: eo qꝛ eſt ipſa imaginatio: ſicut Alex. intelligit ab eo cuius rōnem

reddit.d.tūc.n.intell'ſ mālis erit gñabilis/ z corruptibilis/ ↄñā pȝ ꝑ ſeꝗñ tūc itell'ſ erit vt⁹ imaginatiua: z inqt.ſȝ ſermo eius eſt intell'ſ ꝑ ſe.i.pȝ:ſed debes obſeruare h̄ qđ diximus.i.legere ipſum diuiſiue: z nō copulatiue:vt Alex.fec.

Dubões

℄Circa h⁹ comētū ambiges:vȝ eni ꝙ intellectiua aia non egeat corpe vel aliquo corporali extrinſeco ab ea:qm̄ nulla forma cōpleta in ſpē,indiget aliquo extrinſeco a quo perfectionē accipiat:z iō int^a nō vnit corpori ꝭm eē:ſȝ intell'ſ nr̄ eſt int^a cōpleta in ſpē:cū ſit vna itelligētiarū: vt dicit ipſe in 3°.eſt.n.infima itelligētiarū:vt ingt.

Cō.19.

℄Scđo dubitat:nō maioris abſtractiōis ē forā rei q̄ȝ eius opatio,qm̄ operatio ſequit formā.ergo modus operandi ſequit modū eſſendi formarū:ſed ꝭm ipſum tūc intell'ſ eſt abſtractus ꝭm eē,ſic/ ꝙ ꝓ ſui eſſe nullo eget corpore.ergo ꝭm operationē dȝ eſſe ita abſtract⁹:ꝙ nullo indigeat corpore.

Diſputatiōe 3^a i ſolu.18. dubij.

℄Ad primā ſoluit Auer.in lib.deſtructio deſtructionū.z dicit ꝙ ꝑ^a intelligētiarū.ſ.de⁹ eſt ꝑfecta in fine:z q̄ȝto aliq̄ earū plus ab illa recedit:tāto iperfectior erit:q2 igit aia itellectiua infima ē:iō iperfectiſſima exiſtit diuȝ.vñ ſic terra eſt ifimū elm̄torū:pp qđ ab oib⁹ perficit:ſic int^a hois ē ifima ab oibus ſuperioribus perfectibilis.

℄Ad formā g̃ arg^ti dđm:ꝙ q2 itell'ſ eſt iperfectiſſimus diuȝ:iō appetit perfici:z q2 nō pōt perfici, niſi per itelligē:iō appetit intelligē:z q2 itelligē nō pōt ſine re corporali perfici:iō ↄcurrit res corporalis: tūc ad arg^m dico ꝙ maior dȝ itelligi q̄ȝtū ad perfectionē eſſentialē z q̄ȝtū ad primā ei⁹ operationē.

℄Ad ſcđaȝ dđm ꝙ dȝ intelligi q̄ȝtū ad primā operationē:nō q̄ȝtū ad ſcđaȝ:eſſentia.n.forme z operatio ei⁹ p2ia ſunt ꝭm eūdē modū abſtractionis: ſed de operatiōe ſcđa nō opȝ.Et ſic pȝ ſol'o.

℄Sed debes ſcire ꝙ tota h̄ opio Auer.ē falſa ꝭm nos chriſticolas:z cōtra ipſam arguemus in tertia demonſtratione deo dante ꝓ nunc eam induxi in declaratione eius.

COMMENTARIVM.

Cum mouit qōnes circa ſubſtātiā aie.nūc mouet qōnē circa accidētia aie/que ſunt paſſiones,ſiue operatiōes ei⁹,z dic,ꝙ paſſiōes aie,hñt dubitationē/q̄ eſt,vtrū oēs ſint cōes aie,z hñtis aiam:an ſit aliq̄ z ipſius aie ꝓp2ia,q̄ nō ſit corporis hñtis aiam.Cur v̄o mouit qōnē hāc:d⁹uus expoſitor aſſignat cāȝ,vt oñdat difficultatē ſcie de aia:ꝑ.n.oñdit difficultatem ex parte ſb̄e:nūc ex parte accñtiū.Philoponus aūt z Themi.cām aſſignāt,q2 hec qđ eſt q̄ſi viaticū ad definitionē aie.Cū.n.dixit accñtia magnā partē ↄferre ad cognoſcēdū qđ qd,z nō oia: ſed q̄ ſunt nobis manifeſta:iō q̄rit an paſſiōes aie ſint aliq̄ ꝓp2ie/ an oēs cōes,vt oñdat ēt viā hāc,q̄ ↄfert ad cog̃ſcēdū qđ qd eſt,eſſe difficilē.Ariſtoteles g̃,cū mouit qōnē, tāgit ſtatim eius neceſſitatē,z eius difficultatē/z dicit,ꝙ hoc accipere, z in tali qōne veritatē determinare eſt neceſſariū, non autē leue.Declarat aūt Philoponus neceſſitatē/z qōnis huius difficultatē:neceſſitatē quidē/q2 ex ſol'one huius qōnis,hr̄, qualis dȝ eſſe aie definitio:qui.n.dixerunt aiam comparari ad corpus.vt artifex cōparat ad inſtr̄m,dixerūt eius operationē eſſe aie ꝓp2iā:corporis vero,vt inſtr̄i:z ita dixerūt aiam nō definiri per corpus.vñ Plato z Xenocrates volētes aiam intellectiuā hr̄e ꝓp2iā operationē/ad quā nō eſt neceſſariū corpus,niſi vt inſtr̄m,nō quo aia recipit operationē/ſed quo aia recordat in corpore:aiam ipſam diffinierūt ſine corpore,dixerūt.n.aiam eſſe id qđ ſeipſum mouet. qui vero dixerūt cōparari aiaȝ ad corpus: mō q̊ perfectio cōparat ad perfectibile:dixerūt aiaȝ nullā operationē hr̄e: quā nō acceperit a corpore:z hoc mō volunt ipſam definiri per corpus:vt Ariſtoteles fecit.Ex ſol'one ergo iſti⁹ qōnis habet quo nā mō aie definitio ſit tradenda:z ita eſt neceſſaria queſtio iſta nō parū.Q2 vero ſit nō leuis:Philoponus oſtendit,q2 nō poſſumus ſenſibus diſcernere ſi h⁹ paſſiones ſunt cōes,vel p2op2ie,non.n.res hec ſenſibus ſb̄iacet.

Quid ꝑ

℄Ex his apparet qd.Philoponus intelligit per operationē ꝓp2iā z qd per cōeȝ in qōne,cū Ariſtoteles querit vtrū aliqua operatio ſit ꝓp2ia,an ois ſit cōis aie z habētis aiam.per ꝓp2iā.n.intelligit quā aia hȝ,z eam nō accepit a corpore:mō quo Plato z Xenocrates dixerūt animā añq̄ȝ corpori vnit/eſſe perfectam in ſcientijs oibus ad quas corpus nō cōcurrit/niſi,vt inſtr̄m:nō quo aia illas acceperit: ſed quo recordet in corpore.Per cōeȝ vero,ad quā ↄcurrit corp⁹,vt efficiēs illā operationē:vel ad quā corp⁹ ↄcurrit,id a q̊ aia accipit operationē:vel vt ſb̄m operationis.z hoc pacto dr̄ cōis ꝭm Philoponuȝ.ergo ſenſus qōnis eſt, vtrū aliq̄ operatio ſit ꝓp2ia aia,quā hȝ aia,z nō accipit illā a corpore,vel ois eſt cōis,q2 vel cōcurrit corpus, vt id a q̊ accipit aia operationē,vel vt cōſubm operationis.

opatio/neȝ p2op2iam.

℄Mota ergo qōne,parte illa[vr̄ aūt]iuniores aſſerunt Ariſtotelem ſoluere qōnem non ſimpliciter ſed dubitando vt in collectaneis dicebamus,z declarat que operationes ſint cōes, queue videntur p2op2ie:z dicit ꝙ plurimarū operationuȝ aia nullā ſine corpore dicit pati,imo oēm talem videtur recipere a corpore,nullam taliuȝ videtur agere ſine corpore: ſunt tales iraſci,confidere,deſiderare,z oino ſentire.Secūdo oſtendit que operatio videt p2op2ia,z dicit,ꝙ maxime operatio que aſſimilat p2op2ie paſſioni aie, eſt intelligere, nam aia vr̄ accepiſſe ipſum intelligere nō a corpore:ſed anteq̄ȝ corpori vniret/vt dicebat Plato.Verū oſtendit,ꝙ nec ipſum intelligere hȝ ſine corpore,cuius ↄ̃riū Plato aſſerebat,qui voluit aiam prius hr̄e intellectionē,q̄ȝ vniret corpori:z dicit.Si autē eſt hoc intelligere phantaſia quedaȝ/ aūt nō ſine phātaſia,ↄtingit nec h̄ intelligere eē ſine corpore:z ſic aia ipſum intelligere nō pōt habere anteq̄ȝ corpori vniret,vt Plato aſſerebat.

℄Ex his,que Philoponus dicit in cōmētarijs huius loci colligūtur duo ſatis vtilia:primū ꝙ Ariſtoteles ꝑ hec vult habere intellectiuā aiam nō p2ehabere ipſum intelligere.ſ.anteq̄ȝ corpori vniret:vt voluit Plato:ſed accipere ipſum a corpore.Scđm eſt,ꝙ intellectiua aia intellectionē rerū mālium atq̄ȝ ſenſibiliuȝ accipit a corpore: q2 intellectio talium fit in aia mediantibus phātaſmatibus.intellectionē vero rerū imāliū.ſ.ſubſtantiarum ſeparatarū non accipit a corpore.

Dubitationes.

℄Verum in his Philoponi excerptis ſunt dubitationes, prima ſi intellectionē rerū ſenſibiliū aia accipit a corpore, vtrū poſt mortem remaneat talium intellectio:an deſinat deſinēte corpore.Scđa ſi intellectionē rerū imāliū nō accipit a corpore, a quo accipit,z vtrū illā accipiat dū eſt in corpore,an ſeparata a corpore.

℄Has queſtiones Philoponus non abſoluit:id tñ habemus ex his,que dicit,ꝙ ipſuȝ intelligere nō eſt ꝓp2ia operatio aie,vt Plato dixit,qui voluit ad eaȝ non eſſe corpus neceſſariū niſi,vt inſtr̄m,quo aia vtit ipſo intelligere in corpore,ſiue dum eſt in corpore.

Contra quoſdā.

℄Hinc pȝ error eorū:qui colligūt de mente Ariſtotelis hic aiaȝ eſſe mortalem:q2 ſi eſſet imortalis,tūc remanet fruſtra: q2 anima nō poſſet intelligere.q2 non intelligit ſine corpore. Friuola eſt hec fabella.Ariſtoteles.n.dicit ipſum intelligere nō eſſe ꝓp2iā operationē aie,eo mō quo Plato dicebat,vt exponit Philoponus:q2 ipſum intelligere eſt aut phātaſia:aut nō ſine phātaſia,z ita nō p2eerat aie anteq̄ȝ vniret, ꝓpterea dicit ipſum nō eſſe ſine corpore,hoc eſt ipſum nō poſſe ineſſe aie niſi mediante corpore,vt exponit Philoponus. Ergo nō habemus niſi ꝙ aia nō deuenit ad ipſum intelligere ſine corpore,vt voluit Plato.Utrū vero poſt mortē intelligat, z quidē ſine corpore,Ariſtoteles nō dicit, ſoluȝ.n.vult ad ipſum intelligere aiaȝ deuenire mediāte corpore.Utrū vero poſtq̄ȝ deuenit,poſſit,intelligere ſine corpe,ad rē nō eſt. verū poſtea digrediemur.Iuxta ergo hanc Philoponi expoſitionem Ariſtoteles mouet hāc qōnē contra Platonē, vel cōtra Platonicos ꝑꝑerā verba Platonis intelligentes in Phedone.Querit.n.vtrū.ſ.ipſius anime intellectiue ſit aliqua ꝓp2ia opatio,ꝓp2ia dico ad hūc ſenſuȝ ꝙ ſibi ſeparatim inſit in illo p2iori:in quo nondū ad corpus deſcēdit: vt iſti putabant/qui aias creatas ante corpora ponebant: an.vȝ.añ corpus nō opet,ſed incipiat ſimul cū corpe opari.

Rñdet Ariſtoteles de qbuſdā opationibus nō eſſe difficile definire,q̄les ſunt opationes,que cōpetūt aie,vt ſenſitiua eſt,vel vegetatiua:nā iſte non inſunt anime in illo p2iori: in quo nōdū venit ad corpus:ſed ſolum,vt eſt in corpe:ſed magna dubitatio eſt de ipſo intelligere:naȝ hoc vr̄ aie p2op2iū,ita vt ſibi inſint ſeparatim.Rñdet ipſuȝ intelligere nō eſſe ſic ꝓp2iū,ꝙ ſibi inſit añq̄ȝ ad corpus deſcēdat:qñ qdeȝ intelligere,quo nos expimur res māles intelligē,aut phantaſia eſt,aut non ſine phantaſia.Ergo ſibi ineſſe non pōt anteq̄ȝ ad corpus deſcēdat:z ſic vult ipſum intelligere, qđ ꝑ aie ineſſe experimur,non ſine phātaſmate eſſe.Hec quo ad textū,atq̄ȝ ꝓ dilucidatione eoꝝ/q̄ diximus in collectaneis.

Que in cōmen.

℄Deinde ad cōmētū,vbi Auerroes vult Ari.mouere qōnem vtilē:ex cuius ſol'one accipit vnū valde vtile/z ab aia multū deſideratū.Reſoluit aūt qōnē in duas:quaruȝ ꝑ^a eſt vtrū oēs actiōes z paſſiones aie nō inueniant ꝑ cōicationē corpis/z ſunt cū h̄ actiōes,z paſſiōes i reb⁹ exñtib⁹ in corpe.Hec ē ꝑ^a qō.℄Scđa vtrū in eis inueniat aliq̄ nec hñs cōicationē cū corpe,nec egeat re exñte in corpe.

Quot modis actio.

℄Debes ſcire ꝙ q̄drifariā aie actiōes,ſiue paſſiōes, intelligi pñt,aut ꝙ ſint in corpe,z egeant re exñte in corpe,aut ꝙ nec ſint in corpe,nec egeant re exñte in corpe,aut ꝙ ſint in corpore,z non egeant re exñte in corpore,aut ꝙ nō ſint in corpore,z egeant re exñte in corpe.Auerroes ſcđm z vltimū mēbrū per modum qōnis querit/tacet alia:q2 ex ſol'one horuȝ pȝ ſol'o illoꝝ.Rñdet ergo Auerroes ad primaȝ z vult ꝙ eſſe pōt aliqua vel actio vel paſſio aie,q̄ nō eſt in corpore: que tñ eget re corporea.Hec ad primā.℄Ad ſcđam ēt rñdens dicit ꝙ eſſe pōt aliqua actio vel paſſio aie,que nec eſt in corpore:nec eget aliquo exñte in corpe.

Quid ꝑ egē corpore.

℄Quare qd Auer. ꝑ egere corpore intelligat,z qd ꝑ egere re corporea.

Cādauēſis opio.

℄Cādauenſis vult Auerroem intelligere per egere corpore egere determinata parte corpis tanq̄ȝ inſtr̄o,z ſubto, quo expletur opatio:z in qua recipiat.Modo quo viſio eget oculis,ſiue pupilla,z in qua recipit:z per quaȝ expleatur.per egere re exñte in corpe/intelligit egere re corporali, e qua depēdeat effectiue:quo modo,vt inqt, intellectio eget phātaſmate.Intellectio enim nō eget corpe.ſ.determinata pticula corpis,vt ſb̄to,z vt inſtr̄o:eget tñ phātaſmate, quod eſt indiuiduū phātaſiatū,ex quo dependet effectiue.operatiōes v̄o ceterāꝝ ptiū aie egēt z pte corpis,z re corporea.

Refutaᵒ expōis.

℄Hec Ioānes in qōnib⁹.℄Cōtra hāc expōnē multifariā obiecimus in collectaneis:ꝑ qdē,q2 tūc actio ignis.ſ.ipſiuȝ ignire nō egeret corpe,nō.n.eget deter^ta pticula corporis, vt organo vel ſb̄to.2° q2 opatio aie nutritiue nō egēt corpore.nō.n.eget determinata parte corporis.3° q2 tūc motus celi nō egēt corpore/nō.n.eget determinata parte corporis. Qđ v̄o dixit intellectionē egere re exiſtente in corpore, q2 phātaſmate e quo depēdet effectiue:falſum dicit,aut enim agit phantaſma intellectionē virtute p2op2ia:aut virtute intellectus agētis.nō virtute ꝓp2ia:nullū.n.agens corporeuȝ agit in ſb̄am incorporeā virtute p2op2ia.nec virtute intellectus agētis:q2 tūc ageret vt illius inſtr̄m, hoc aūt falſuȝ ē. nō.n.pōt corruptibile eſſe inſtr̄ȝ v̄tutis eterne.

Propͣ dilucidatio.

℄Melius ergo diximus,z nunc breuius z dilucidius dicimus Auerroē per egere corpore intelligere eſſe corpus neceſſariū, vt ſb̄m,e quo operatio dependet in eſſe, z in conſeruari.hoc enim mō operationis partis ſenſitiue, z partis vegetatiue egent corpore:q2 corpus eſt neciū,vt ↄſubiectū,e quo operatio dependet ſaltē partialiter in eſſe, z in conſeruari.per egere vero re exiſtente in corpore,intelligit egere aliqua re corporea,vt obiecto,eo modo quo viſus in vidēdo eget pariete:in quo colores viſibiles ſunt.

℄Tūc imaginat Auerroes ꝙ intellectiua aia ſit ſb̄a ſeparata/z ꝙ pōt trifariā cōſiderari:veluti quelibet ſb̄a ſeparata,vno mō in illo p2iori in quo ꝑcedit ſpherā humanā,vbi.ſ.eſt vna intelligentiaruȝ. vȝ.infima:z tunc intelligēdo nec eget corpore,vt ſb̄to:nec, vt obiecto/q2 intelligit in hoc p2iori ſb̄as ſeparatas per eſſentiā,que intellectio nec eget corpore/vt ſubto:nec re corporea,vt obiecto.Alio modo conſiderari pōt in illo p2iori in quo intelligitur ſphere humane vniri,non tñ huic vel illa homini:z tunc lȝ eius intellectio non egeat corpore, vt ſb̄to,eget re corporea vt obiecto:eget.n. phantaſmatibus in qbus ſunt vl̄ia,non tñ his huius vel illius hois,ſed hois phantaſiantis.Intellectus.n.vt aia ſphere ſemper intelligit lapidē:q lȝ nō ſit magis in his q̄ȝ in illis phātaſmatib⁹: tñ eſt in phantaſmatibus lapidis.Tertio pōt ↄſiderari, vt vnitus huic,vel illi,z ſic lȝ nō egeat corpore,vt ſubto, eget corpore vt obiecto.nā intell'ſ in me eget phātaſmatibus meis ꝓ intellectione reꝝ vl̄iū,quas intelligit,z intell'ſ in te eget phātaſmatib⁹ tuis.

℄Ex qb⁹ pȝ itell'ſ ſol'onis Auer. vult.n.aliquā operationem aie egere corpore vt ſb̄to:z re exñte in corpore.ſ.vt obiecto:vt ſunt operatiōes ptis ſenſitiue,z ptis vegetatiue.Aliq̄ ſunt,q̄ nec egēt corpe,vt ſb̄to, nec vt obo:vt operatio aie,q̄ in illo p2iori,in q̄ nō intelligit ſphere vnita,intelligit ſubas ſeparatas.Aliq̄ eſt aie opatio, q̄ vt ſubto qdē nō eget,vt obo v̄o eget,vt ipſuȝ intelligere: nulla tñ eſt operatio:q̄ eget re corporea,vt obiecto:nō aūt corpore vt ſubto.Hec ꝓ ſol'one Auer.

Dubōes ↄ̃ Auer.

℄In collectaneis ↄ̃ pōnē Auer.fecimus duas dubitationes pulchras,prima eſt qūo intell'ſ eſt cōpletus in ſpē,z eget ꝓ ſui operatiōe corpore,vel re corporea.℄Scđa qūo eſt abſtractus,z operatio eget ſaltē corporea re.Et lȝ in collectaneis rñdebam⁹: tñ ꝓ opione Auer.(lȝ falſa)dilucidius dici pōt,aiam eē cōpletā in ſpē,z quo ad eius primā operationē nō egere corpore,nec re corporea.eſt.n.p2ia operatio intelligere ſubas ſeparatas,quas intelligit per eſſentiā illarū in illo p2iori,in quo nō intelligit ſphere humane vnita:quo.n.ad hāc operationē corpore nō eget,queadmodū nulla intellectiua p2o hac ipſa p2ia operatione eget celo,Quo vero ad ſcđaȝ operationē,q̄ eſt intelligere res māles,eget corpore,ſicut quelibet intelligentia ꝓ ſcđa eius operatione,que eſt mouere celum,eget celo.℄Ad ſcđam vero ſimiliter diceret Auerroes intellectū eſſe abſtractuȝ,q2 prima eius operatio nec eget corpore,nec re corporea.Cum hoc tñ ſtat eius ſcđam operationē egere corpore vel re corporea ſaltē vt obiecto. Hec p2o opinione Auer. verum contra hanc opinionem p2o veritate dicemus in ſequentibus.

Argyr.

℄Si igit opationū aie vel affectuū aliqs ꝓp2ius ſit ipſius:fieri pōt vt ipſa aia ſeparet. Si v̄o null⁹ ſit ei⁹ ꝓp2i⁹:nō ſeparabilis eſt/ ſȝ ē de ipſa ꝑinde atq̄ȝ d̄ recto:cui m̄lta qdē vt rectū ē cōpetūt/veluti pūcto pilā eneā tāgere/nō tñ ipm̄ vnq̄ȝ ſeparatū tāget:eſt.n.inſepabile.qppe cū ſemp aliquo cuȝ corpe ſit.

℄Siquidē igitur eſt aliqđ anime operū: aut paſſionū ꝓp2iū:contingit vtiq̄ȝ ipſam ſeparari.Si vero nullū eſt ꝓp2iū ipſius:nō vtiq̄ȝ erit ſeparabilis.Sed ſicut recto [a] inquātū rectū eſt:multa accidūt:vt tangere eneā ſpherā ꝭm punctū.[b] Non tamen [c] hanc [d] ſeparatum rectū.Inſeparabile enim eſt: ſiquidem ſemper cum corpore quodam eſt.

a ℄Re ctū ↄcretuȝ rectitudinis.
b ϑυμέν τοι γεᾶ/ ψετα τούτου χωριϑὲν τὸ εὐϑύ. Nō qdē tāget h̄ ſepatuȝ rectum:
c ℄Hāc ab hoc.
d ℄Separatuȝ

℄Apud grecos expoſitores:cum Ariſto.mouit.q.z abſoluit eam:hoc in loco vtilitateȝ ponit.q.z ſol'onis.The. vult Ariſto.mouiſſe.q.hoc v̄o in loco eam abſoluere ſub pro/

rectū rectitudo: q̄ eſt abſtractuꝫ recti. Collectanea textus cō^ti 13^i.

blematis figura. Inquit Ariſto. [Siqd igit᷑ aīe operum, aut paſſionū ꝓpriū, cōtingit vtiqꝫ ipſam ſeparari. ſi vero nullū eſt ꝓpriū/nō erit vtiqꝫ ſeparabilis] ſm̄ The. ⁊ alios quoſdā Ariſto. ſyll'm tāgit hypotheticū arguēs ꝑ ꝯuerſionem ꝑ cōtrapoſitionē: ex deſtructiōe aītis ad deſtructionē ꝯn̄tis: ⁊ tūc verbū Ariſt. ſic itelligit᷑: ſiqd opeꝝ, aut paſſionū eſt ꝓpriū aīe, ꝯtingit vtiqꝫ ipſam. ſ. aīam ſeparari: ideni adiectiuū [ipſam] apud grecos aīam refert: ⁊ in trāſlatione Byſantij inuenit᷑ [fieri pōt vt ipſa aīa ſeparetur.] tūc deſtruit aīs, ⁊ ponit oppoſitū ꝯn̄tis: ⁊ inqt. ſi vō nullū eſt ꝓpriū opus aīe: nō erit vtiqꝫ ipſa aīa ſepabilis, imo caduca: ⁊ corruptibilis: ⁊ reddit Themi. rōnem al'r vbi aīa ſeparet᷑ a corpore ſine opatiōe, erit ocioſa, ⁊ fruſtra: qm̄ non poterit hr̄e aliqđ opus. ¶ Sed ſicut recto.] Qđ dixit exemplo teſtat᷑, vt Philoponus ait. attū debes ſcire ꝙ rectuꝫ pōt capi ꝑ ipſo pticipato. vꝫ. ꝑ rectitudine ipſa, ⁊ ꝑ ipſo pticipante vt ꝑ hn̄te rectitudinē. vꝫ. corpus: vult ergo oſtēdere exemplo ꝙ ſi actio inſeparabilis exiſtat, neceſſe eſt ⁊ ſubām aīe eſſe inſeparabilē. inqt ergo: ſed ſicut recto inquātū rectū. i. inquātū eſt in mā multa accidūt: quoꝝ vnū eſt: vt tangere eneā ſpherā ſm̄ pūctū: non tn̄ rectū ſeparatuꝫ ab h̄. i. a corpore. i. rectitudo ipa: tāgit eneā ſpherā in pūcto: ſic ſuo mō ſimili erit de aīa. ſ. ꝙ ſi dū eſt in corpore intelligit ſenſibilia: qn̄ ſeparata erit non intelliget: vnde ꝑ ꝓportionale aīe ſumit ipſaꝫ rectitudinē. Proportionale aīe prout eſt in corpore. i. hoīe ſumit rectū. ꝓportionabile eis que pcipit aīa ſumit eneā ſpherā. ergo vult dicere ꝙ queādmodū rectū ſenſibile tāgit eneā ſpherā: ⁊ rectitudo ſeparata nō tāgit illaꝫ: ſic aīa in corpore. i. homo intelligit ſenſibilia: ipſa ſeparata nō intelliget illa. ¶ Inſeparabile.] Reddit rōnē: quare rectitudo ipſa nō pōt tangere eneā ſpherā: ⁊ inqt eni pro qm̄ ſ. rectitudo eſt qd inſeparabile: ſiqdē/ꝑ cū/ſemꝑ cū quodā corpore eſt. i. ſic ergo tāgere nō pōt cū ſeparatim accipiet᷑: dixit [multa accidunt recto inquantū recto] qm̄ accidit recto in materia tangere eneā ſpheraꝫ: habere omnia puncta poſita: terminare corpus naturale ⁊ multa ſimilia. h̄ eſt huius loci expoſitio ſm̄ grecos expoſitores:

Cōm. 13. **Cum demonſtrauit.** hoc in loco Auer. aliter textuꝫ inducit: qm̄ Ariſto. monit. q. ⁊ ſoluit ⁊ ꝓbauit ſol'. inductione ⁊ ſyll'o: vt viſum eſt. hoc in loco probat illam ex parte ipſius aīe: intendit ergo oſtendere ſm̄ Auer. ex parte anime, ꝙ nulla ē propria operatio anime ſeparatim ei cōueniēs ſine ꝯcurſu corporis. ¶ Et tu debes ſcire: ꝙ ratio Ariſto. ſic ordinat᷑: ſi eſt aliqđ opus ꝓpriū aīe, ꝯtingit ꝙ ipſa opatio ſit ſeparabilis: ſepatiꝫ aīe cōpetēs ſine corꝑe tūc ab oppoſito aītis: ſꝫ nullū eſt opus ꝓpriū niſi aīe. ergo oppoſitū ꝯn̄tis: ſequitur: nullū erit cōpetēs ei ſeparatim/ſine cōcurſu corporis. probat Ari. id oppoſitū aītis ꝑ exēplū: qm̄ ſicut propriū ē recto in mā exn̄ti tāgere eneā ſpherā: ⁊ nō recto ſepato: ſic erit de aīa dū erit in corꝑe: hēbit opus propriū. ſ. qꝛ pcipiet ſenſibilia/⁊ qn̄ erit ſepata nō hēbit ꝓpriū opus: ⁊ ſic pꝫ oppoſitū aītis: h̄ ergo ꝓbatio ꝓbat, ꝙ nulla opō cōpetit aīe ſine ꝯcurſu corporis: ⁊ ſic hr̄ confirmatio ſol'. date. Auer. g̊ prio ponit textus intētionē, ⁊ inqt: cū demr̄auit ꝙ querendū eſt prius vtrū aliq̄ actio, aut paſſio aīe ſit extra corpus. ⁊ ſi fuerit vtrū eſt cū eo: qđ eſt extra corp⁹, ⁊ extra oē exiſtēs in corꝑe: incepit demr̄are hic ſi fuerit aliq̄ paſſio anime propria. i. ſine corꝑe, poſſe eſt vt ſit abſtracta, ita ꝙ illa paſſio, aut actio nō ſit in rebus exn̄tibus in corꝑe, ⁊ ſi non habuerit actionē aliquā propriā, impoſſe eſt, vt ſit abſtracta: cum actio ei⁹ ſit in rebus exn̄tibus in corꝑe: ⁊ hoc ſup. vult facere: vt ꝯfirmet ſol'onē. datam: vt induxi. ¶ Deinde applicat ſnīam vbis ⁊ ſermo eius pꝫ. ¶ Ex his apparet dr̄ia expoſitionis Auer. ⁊ The. grecoꝝ: qm̄ illi ly [ipſam] in animā referunt. Auer. aūt ly [ipſam] in opationē: ⁊ ſic veniunt diuerſe ſnīe. ¶ Et eſt manifeſtum.] Auer. ſoluit. q. ꝯ Ariſt. quā mouēt expoſitores: qm̄ Ari. vtit᷑ ꝯuerſione per ꝯpoſitionē. mō dictū eſt 2° topicoꝝ. ꝙ illa non dꝫ fieri niſi ab oppoſito ꝯn̄tis ad oppo^m aītis. Ari. aūt arguit ecōtra ab oppoſito aītis ad opp^m ꝯn̄tis: vt viſuꝫ eſt. ¶ Auer. ſoluit. q. ⁊ ponit duas regulas: prima ſi eſt aliqua hypothetica conditionalis: cuius aīs eſt vna ꝓpoſitio de ineſſe. ⁊ ꝯn̄s vna modalis de mō ꝯtingenti, vel poſſi: tūc licet arguere ab oppoſito aītis ad oppoſitum ꝯn̄tis, vt ſi hoc viſibile eſt animal/poſſibile eſt vt ſit homo: ſed hoc viſibile non eſt aīal. ergo nō poſſe eſt vt ſit hō. Adhuc ſi dion nauigat, contingit bn̄ nauigare: ergo ſi nō nauigat non ꝯtingit ipſum bn̄ nauigare. ¶ Scđa regula eſt ꝙ ſi fuerit vna hypothetica cōditionalis: cuius aīs ſit de ineſſe: ⁊ ꝯn̄s neccio ineſſe, vel de neceſſario: tūc nō opꝫ: imo tūc ꝯmittit᷑ fallacia ꝯn̄tis: vt docm̄ eſt in logica: inquit ergo: ⁊ eſt manifeſtū: ſicut dicit The. ꝙ propōnes hypothetice cōtinuatiue. i. ꝯditionales: in qbus eſt ꝯn̄s poſſe eſſe cum aīte, neceſſe eſt vt ſemꝑ deſtruamus aīs, ⁊ cōcludamus oppoſituꝫ ꝯn̄tis: ⁊ h̄ eſt prima regula. ¶ Deinde ponit ſcđam. d. ecōtrario diſpōni ꝓpoſitionuꝫ: quaꝝ ꝯn̄s ſeqtur aīs neccio: ⁊ tūc ad formaꝫ rn̄det arg^ti. d. ⁊ ideo nullū impoſſe cōtingit Ari. inquantuꝫ deſtruit aīs. v. g. ꝙ ſi hoc viſibile eſt aīal ꝯtingit eſſe hoīem: ergo ſi non eſt aīal nō ꝯtingit eſſe hoīem. Ari. ergo arguit ꝑ pmā regulam: ⁊ ſic nō peccauit in logica. ¶ Poſt Auer. ꝓbat aītis oppoſitū ꝑ exēplū datū de recto: ⁊ qꝛ ipſum expoſui in lr̄a: ideo ſermo eius relinquet᷑ tanq̄ꝫ manifeſtus. ¶ Sed circa ſol'onē Themiſtij attici inſiſtunt plibus inſtantijs: quarum quaſdam moderni latini aduerſus Themiſtiuꝫ ferunt: prima qdem atticoꝝ inſtantia in Themiſtiuꝫ eſt. ſi Socrates procreādus animal: ⁊ ipſum hoīeꝫ ꝯtingit eſſe: ſꝫ ipſe aīal nō eſt: ergo ipm̄ nō ꝯtingit hoīem eſſe: ꝑfecto hic modus arguēdi nullus. ¶ Adhuc mōſtrato fetu leonis ⁊ arguaꝫ. Si hoc hō ⁊ aīal ꝯtingit eſſe: ſed hō nō h̄: ergo ⁊ aīal nō cōtingit eſſe: hic enim arguēdi modus: vt prior. ¶ Moderni noſtri arguūt: ⁊ querūt in iſto ſyll'o: ſi h̄ viſibile, homo ⁊c. vel ꝯn̄s ſeqt᷑ de neccio vel ꝯtigēter, ſi neccio. ergo lꝫ argui ab oppo^to ꝯn̄tis ꝯ ſcđaꝫ regulā. Si ꝯtigēter ſeqtur: ergo ſtat oppoſituꝫ ꝯn̄tis ferme cum aīte: ⁊ ſic contrapoſita nulla. ¶ Rurſuꝫ vel ibi arguit᷑ ab inferiori ad ſup. vel ad ſup. ad inferius. ſi prio mō, nō dꝫ deſtrui aīs: ſi ſcđo modo, tunc pria ꝯn̄a nulla erit: hmōi ſunt arg^ta ꝯ Themiſtiū. ¶ Ideo attici al'r dicūt Ari. hoc in loco non arguere hypothetice, ꝑ cōuerſionē, ꝑ ꝯpoſitionem: ſed ipſum duas ponere regulas ad inueſtigationem immortalitatis aīe deſeruientes. p^a eſt: ſi opatio aliqua eſt ꝓpa aīe ipſaꝫ aīam ꝯtingit eſſe ſeparatā. ¶ Scđa regula illi impertinēs: ſi nulla opatio eſt aīe ꝓpa, aīa nō eſt ſepabilis: ⁊ has duas regulas ꝓbat Philoponus hic longa cōmentatione vtens. quas vide, ⁊ ex hoc amouet᷑ qđ ꝯ Ari. qm̄ Ariſ. nō arguit: ſꝫ narrat regulas, ⁊ eas vno exemplo exponit, vt viſum eſt. ¶ Sed adhuc expoſitores greci in has regulas inſtant primo ꝯ primam: arguā enim ſic: ſi aliqua opatio ꝓpria oculo/contingit oculū ſeparari: ſed h̄ falſum eſt, qm̄ ponā aīs: ⁊ tn̄ nō ſeqtur poſitio ꝯn̄tis. ¶ Adhuc ꝯ ſecūdaꝫ inſtant. Si naute actio non pōt ſepari a naui: nec nauta pōt ſeparari ab ea. modo nec h̄ valet: qm̄ nauta pōt ſeparari a naui: nō tn̄ operatio eius pōt ſeparari a naui: ⁊ ſic volunt hmōi regulas nullas eſſe. ¶ Poteſt teneri vterqꝫ modus. ſ. Themiſtij ⁊ atticorum: ideo pro defenſiōe Themiſtij debes ſcire ꝙ tribus modis licet arguere, per ꝯuerſionē, per ꝯpoſitionem, ab oppoſito aītis ad oppo^m ꝯn̄tis vno mō in relatiuis: vt ſi pater eſt: ergo filius: ſed pater nō eſt: ergo nec filius. ¶ Scđo mō in ꝯuertibilib⁹: vt Ari. ait in poſteriorib⁹. ⁊ Auer. 7° phyſi. vt ſi ſor. hō, ſor. riſibilis: ſed ſor. nō hō. ergo ſor. nō riſibilis. ¶ Tertio modo: vt Themiſtius ait, qn̄ aīs eſt de ineſſe, ⁊ ꝯn̄s categorica de cōtingenti, vel poſſibili: ⁊ dꝫ limitari cōditionibus: prima ꝙ ꝑdicatuꝫ aītis, ⁊ ꝯn̄tis non ſint eq̄lia

Ca°. 12.

Dubēm

Cō^to. 6.

ſub vno gn̄e: iō nō ſeqt᷑: ſi leo eſt hō, ꝯtigit hoīeꝫ eē hoīem. ſꝫ leo nō eſt hō. g̊ nō cōtingit hoīem eē hoīeꝫ. ¶ Scđa neqꝫ in terminis arguit᷑ diſtractiuis: ꝑꝑ primā inſtātiā atticorū. ¶ Tertia neqꝫ ꝑdicatū aītis ſit inferius ad ꝑdicatuꝫ ꝯn̄tis ꝑꝑ ſcđaꝫ iſtātiā atticoꝝ: ⁊ ſic ꝑme iſtātie nihil ſunt. ¶ Ad ſcđas alias nr̄orū latinoꝝ dōm. Ad primā Auer. regulam ſcđaꝫ itelligē: vbi ꝯn̄s ſeq̄uit᷑ neccio abſolute ad aīs: vt ſor. hō/ſor. aīal. g̊ ſi non aīal non hō. ¶ Ad ſcđam dōm: ꝙ nec ſic: nec ſic: qm̄ illa regula eſt vl'is in abſolutis nō/in miſtis: vt in cōmēto meo pmi prioꝝ ſat expoſui. ¶ Ad inſtātias ꝯ atticos dōm: vt Philoponus ait: ꝓpriū ē duplex. vno° pti qn̄ indiget ad h̄, vt exiſtat. ſcđo mō qn̄ indiget altero ꝑ ſui exiſtētia. mō in ꝓpoſito, ꝓpriuꝫ pedis eſt incedere: tn̄ ꝑ ſui exn̄tia indiget toto. exēplū ſcđi: vt oxymel dulce: ꝓprium melli dulcedo: mō ꝑ exn̄tiam toti⁹: iō pōt ⁊ ſeparatim cōpetere melli: ⁊ hoc mō ſcđo Ari. ait ipſam opōnem ꝓpriā eē aīe. pmo mō vō oculo ꝓprium videre. ¶ Ad ſcđam dōꝫ ꝙ nauta pōt accipi: vt hō: ⁊ vt nauta, ſcđo mō non hꝫ opus ꝓprium, ideo non competit ſibi ſeparatim pmo mō bene: iō pōt ⁊ ſeparatim ineſſe: vt Hāmonius ait: ⁊ tu applica in ꝓpoſito: ait enim Ariſto. [ſi aliqua opatio eſt ꝓpria] ⁊ non dixit ſi oēs ſunt ꝓprie: qm̄ ad hoc, vt ſeparata ſit ſufficit aliquam hr̄e, ꝓpriam: vt hō nauta reſpectu nauis. ¶ Adhuc attici mouent alteram q̄ōnem: dicunt. n. cur nam cū dixit. Si igit᷑ eſt aliqđ opus ꝓprium, contingit vtiqꝫ ipſam ſeparari? oportebat enim dicere, ꝙ neceſſe eſt ipſam ſeparari. ¶ Ad hoc ſol'. greci dant duas. prima eſt: qm̄ poſito ꝙ aīa habeat opus ꝓprium, non dꝫ vt ſemꝑ ſit ſeparata: quoniā dum eſt in corpore: nō eſt ſeparata: ſꝫ ꝯtingit ipſam eſſe aliqn̄ ſine corpore: ⁊ ſic appoſuit [cōtingit.] ¶ Preterea obijcit alius expoſitor: ſi ſemper eſt in corpore: vt Pythagoras ponit: ⁊ multi alij: vt Auerro. ⁊ tamen nunquam corrumpitur: tunc enim ipſam non licet aliqn̄ ſeparari. ¶ Poteſt dici: vt Philoponus ait: hoc ſaltem nunc anime non eſſe repugnas: poteſt enim ipſa ſm̄ ſe ſeparata exiſtere: ⁊ ſi ſemper in corpore aliquo maneat. ¶ Sed hoc verbum veritati opponere videtur: quoniam ſi ſic animal homini contingeret: qm̄ ſm̄ ſe non repugnat animali in homine non eſſe. ¶ Aliter ergo pōt ſolui: vt ipſe ait: ꝙ Ariſt. hic [cōtingit] accipit pro neceſſario: vt dr̄ in perihermenias: dicimus. n. contingit ſolem ad arietem peruenire: q̄ꝫuis neceſſario perueniet. Et ſic pꝫ ſolutio queſtionis.

COMMENTARIVM.

p^a expō. **Themiſtius** vult totum textum ꝑcedētem finiſſe q̄ōnem, in hoc vero Ariſtotelem ſoluere. Dicit᷑. n. q̄ꝫobrem ſtatim qđ hec decidi, ⁊ definiri pōt hoc gn̄e. ecce quo mō vult q̄ōnem, que mota eſt in ꝑcedenti textu/hic ſolui. Q̄ ſuta ē, patet ex primo textu nihil certi eſſe ſumendum/vt nonnulli ſumpſerunt: quicqd. n. dixit (ſm̄ Themiſtium) fuit dictum ſub forma q̄ōnis, nō determinationis. Quo vō mō hec ſol'o intelligatur: dicemus. Illud vō nunc nobis ſatis ſit, accipe ex ꝑcedēti textu nihil firmi de mente Ariſto.

2^a ¶ Scđm vero ceteros grecos expoſitores, cum Ariſtoteles mouit queſtionem, ⁊ dixit illaꝫ eſſe neceſſariam, ⁊ difficilem: cum oſtendit eius difficultatē, hic oſtendit illius q̄ōnis vtilitatem. Utilitas aūt hec eſt, ꝙ q̄lis fuerit opatio: talis erit eſſentia, nam ſi opatio fuerit ꝓpria aīe, aīa erit ſeparabilis. Si non fuerit ꝓpria anime/ſed cōis aīe ⁊ corpori/aīa non erit ſeparabilis.

3^a ¶ Dici etiaꝫ pōt, ꝙ cum Ariſto. mouit q̄ōnem de operationibus, ⁊ ſoluit, nunc ex his, que in ſol'one dixit, infert per modum correlarij duas cōditionales: huius expōnis ſignū ē vbū igit᷑, qđ eſt illationis nota. g̊ innuit᷑ Ariſtotelē ex dictis nūc aliquid inferre. Un̄ dicit, ſiqdem igit᷑ eſt aliqđ anime operuꝫ aut paſſionum/que ſit propria aīe ſit propria (vt docm̄ eſt) ꝙ eam hēat aīa aliūde, q̄ꝫ a corpore: vt Plato dicebat, contingit ipſam aīam ſeparari a corꝑe. ſ. vt exponit Themi. remanere ſeparatam corꝑe reſoluto: imo cōtingit eaꝫ redire ad priſtinam diſpōnem: in qua erat anteq̄ꝫ corpori vniretur. Scđam hypotheticam ponit dicēs, ſi nāūt nullum opus ē propriū ipſius, ſic ꝙ ſeparatim tale opus aīe ineſſe poſſit ſine corpore: ipſa non erit vtiqꝫ ſeparabilis penitus: hoc mō legit Themiſtius. Clarius legerem iuxta expōnem ꝓximi textus, ſiqdem igit᷑ eſt aliqua paſſionum aut aliqđ operuꝫ aīe ꝓpriū, vt Plato dicebat, qđ nō acciperet a corꝑe: veruꝫ erit qđ Plato dixit. ſ. ꝙ aīam contingit ſeparari. ſ. mō quo Plato dixit ante corpora. i. ſeparatam eſſe antequā corpori vniretur. Si nāūt nullum opus aīe ſit propriū, qn̄ aut depēdeat a corꝑe, aut accipiat a corpore, aīa ipſa non vtiqꝫ erit ſepabilis, h̄ eſt ſeparatim exn̄s aū corpus: niſi prius fuiſſet ocioſa. ¶ Sed dices ex his cōditionalibus nihil habemus de opationibus aīe, g̊ querimus q̄lis eſt aīe opatio. Rn̄det exemplo ſumpto a recto, qđ cōcretiue ſumptuꝫ, hoc eſt vt rectū tāgit ſpheram in aliq̄ ſigno. Abſtractiue vō ſumptū hoc eſt vt rectitudo, nō tangit ſpheram: niſi ſꝫ imaginationem: ita aīa, vt aīa intelligit itellectiōe ꝯcretiua: que ſibi primo a phātaſmate vr̄ ineſſe. Tali aūt intellectione concretiua ipſa, vt abſtracta, atqꝫ vt intell's non intelligit, ſed intelligit intellectione abſtracta a phātaſmate. Ergo ſicut aliq̄ opatio eſt recta, vt cōcretum, que nō eſt recti vt rectitudo atqꝫ vt abſtractum, ſic aliqua intellectio eſt aīe, vt aīa eſt. ſ. in corpore, que nō eſt aīe, vt abſtracta, ⁊ ſeparata a corpore. aīe. n. vt eſt aīa in corꝑe propria opō eſt intelligere cōcretiuuꝫ. ſ. per depēdētiam ⁊ concretioneꝫ phātaſmatū. aīe vō vt ſeparata eſt, ꝓpria opō nō erit ipſum intelligere concretiuū phātaſmatuꝫ/ſed erit ipm̄ intelligere abſtractū a phātaſmatib⁹. Eſt. n. ipſius aīe duplex intelligere phātaſticuꝫ/qđ eſt circūcernens phātaſmata, vel a phantaſmatibus dependens. Alterū eſt intelligere abſtractiuū, qđ nō circūcernit phātaſma, p^m eſt ꝓpria opatio aīe, vt concreta corpi ē. 2^m eſt propria aīe opatio, vt abſtracta a corꝑe eſt. Un̄ dicit, ſꝫ ſicut recto in cōcreto ſumpto. ſ. vt rectū multa accidūt, quorum vnum eſt, vt tangere eneam ſpheram/ſm̄ pūctū, hoc eſt ſm̄ certum ſignū: nō tn̄ tāgit hāc eneam ſpherā, vt eſt ſeparatum rectuꝫ. i. vt accipit᷑ pro rectitudine in abſtracto: cui⁹ cām inqt, qꝛ ſupple ipm̄ tangere eneā ſpherā inſeparabile eſt, tactus. n. eſt corpoꝝ exn̄tiū in mā ſiquideꝫ, vt inqt, tangē eneā ſpherā ſemꝑ cū quodam corꝑe ē, ſupple ſic aīe, vt eſt concreta corpori aliqua opatio ꝯpetit. ſ. phantaſticū intelligē, qđ non ſibi cōpetit, vt abſtracta a corpore, ſꝫ ineſt ſibi intelligē abſtractū a phātaſmatibus. ¶ Ex his pꝫ q̄ꝫ ꝑperam ex h̄ loco iuniores ſumpſerunt aīam non remanere poſt mortem. hoc. n. inferūt, qꝛ Ariſtoteles vr̄ dicere aīam nullum hr̄e opus ꝓpriū: ⁊ ſic nō poterit eē ſeparata. Inferūt ēt, qꝛ Ariſtoteles dicit recto cōpetere operationem/non rectitudineꝫ. ¶ Sed hec friuola ſunt, p^m qdē qꝛ Ariſto. hypothetice loquitur/ex quo nihil categorici inferendum eſt: ſcđo/qꝛ dato ꝙ Ariſtoteles loqueretur categorice/non dicit, aīam non ſeparari poſt, ſed dicit eā non eſſe ſeparatā, vt Plato dicebat, qui eam poſuit eſſe ſepataꝫ aū corpa. Preterea. qđ ſcđo loco dicebant, eſt puerile, imo ex illo colligit᷑ oppoſituꝫ. Ariſtote. n. nihil aliud vult hr̄e, niſi ꝙ ſicut recto in concreto aliqd cōpetit, qđ nō competit recto in abſtracto: ita aīe concrete corpori competit aliqd, qđ nō cōpetit ei: vt eſt abſtracta: nam ei, vt corpori concrete cōpetit intelligere phātaſticū, qđ ſibi non cōpetit, vt eſt abſtracta. Inmo ſi bn̄ hec conſiderent᷑ innuūt totuꝫ oppoſitū, in ꝯditiōibus. n. nihil certi habes, ⁊ ſiqd habes, illud eſt ꝯ eos. In cōparatiōe vō hr̄ totum oppoſitū, ſolū. n. vult id qđ aīe cōpetit concrete non competere ⁊ abſtracte.

Contra iuniores

Rectitudini

¶ Sed ꝯ hec dubitabis pmo quo mō aīa abſtracta a corpore intelligit. ¶ Scđo cur aīa concreta corpori intelligit intellectione cōcreta phātaſmatibus, abſtracta vō intelligit intellectiōe abſtracta a phātaſmatibus. ¶ Tertio qd ma/

Dubitationes pulchre

Solõ pᵉ qõnis.

gis de intellectione aĩe poſt mortẽ ↄuenit dictis Ariſt. vel ſaltẽ his, que ſequunt̃ ab Ariſt. dictis. Et ꝫ hec magis ptineãt ad librũ 3m, tñ q2 iuniores, quecũq; dicunt de imortalitate, acceperũt ab his duob9 locis, ideo opꝫ imorari i hoc. ¶ Ad primã ḡ qõnẽ rñdet doctiſſimus Simplici9 in poſtpredicamẽtis, ⁊ imaginat̃ aiam pati aliqđ ab extremo motore: qđ Ari. ex eo ꝙ talis extern9 motor, ẽ ſingulare exñs in ṽtute phãtaſtica: phãtaſma appellat. Iſtud vo qđ a phãtaſmate patit̃, Themiſtius noeſem appellat: aliqñ noema .i. notionem. Ariſt. vero nunc appellat illud ſpẽm, nũc formam, nũc notionẽ. Eſt aũt quedam ſilitudo facta in intellectu ab ipſo ſingulari exñte in ṽtute phantaſtica: q̃ ipſi intellectui repñtat oĩꝫ vl'r. Imaginatur .n. Simplicius ꝙ ſicut viſus a colore exñte in pariete recipit ſpẽm coloris, mediãte qua colorem videt, ſic intell'us ab ipſo ſingulari exiſtente in virtute phantaſtica recipit ſpẽm, que repñtat illud ſingulare vl'r. Unde vero hẽat ꝙ hec ſpẽs exñs in intellectu repreſentet vl'r, illa in viſu ꝑticulariter, 3o huius patebit. His ſtantibus dicit, ꝙ anima poſtq̃ꝫ accepit ſpẽs que reꝑſentat ſingularia vl'r ab ipſis phãtaſmatibus: redditur actuata, veluti lignum poſtq̃ꝫ accepit caliditatem reddit̃ actu calꝫ, ſic vero affecta ac actuata elicit ſuum intelligere ⁊ indicat per talem ſpẽm: ḡ aĩa poſtq̃ꝫ recepit ſpẽs a phãtaſmatib9, ꝑt illis mediãtib9 deduci ad actũ itelligẽdi oĩa, q̃ ille ſpẽs repñtãt. Qua rõne fit vt phãtaſma nõ ſit neċium niſi ꝓ gnõne primorũ actuũ .ſ. ꝓ gnõne taliũ ſpẽrũ: que ſunt veluti forme aĩe. nõ aũt pro gnõne ſcḋoꝝ actuũ que ſunt ipſe intellectiones. Aĩa ḡ abſtracta a corpore intelligit ea vl'r, que intelligebat, cum erat corpori concreta, ſed alio mõ: q2 cum erat corpori concreta: intelligebat vlia in phantaſmatibus exñtia, quo mõ viſus ſentit colores in pariete. cum vero eſt abſtracta: intelligit vlia, q̃ ſunt in ſingularib9 ex phãtaſticã conſtitutis, mediãtibus ſpẽbus: quas recepit a ſingularib9 exñtibus in phãtaſtica. Hec de ꝑma dubitatiõe. ¶ Ad 2am nos diximus aiam cõcretam corpori intelligere per eaſdeꝫ ſpẽs, per quas intelliget a corpore ſeparata, ⁊ eadem intelligibilia: veruꝫ alio modo: corpori vero vnita ĩtelligit vlia, que ſunt in phantaſmatibus, vt colores in pariete. Separata vero intelligit vlia non exiſtentia in phãtaſmatibus: ſed exñtia in ſingularibus extra aiam penitus ↄſtitutis. Cã vero eſt, q2 aĩa corpori concreta oĩbus virtutibus ſenſitiuis cõnectit̃, propterea intelligere non põt, qn intelligat vl'e in ſingulari phantaſiato: ⁊ ita non ſine phantaſmate. At pro intelligere aĩe actuate, vt anima actuata eſt, non eſt phantaſma neceſſariũ, q2 (vt Simplicius ſapide dixit) anima actuata a ſpẽbus, quas accepit a ſingularibus phantaſiatis, põt deduci ad intellionem eorũdem vlium ſine phantaſmate: ergo phantaſma eſt neceſſarium per accidẽs ad intellectionem, q2 non ad intellectionem ſimpl'r, ſed ad intellectioneꝫ concretiuũ: qđ eſt aĩe vt eſt corpori concreta, nõ aũt per ſe, q2 non ad intelligere ſimpl'r, qđ eſt aĩe ſimpl'r. ¶ Ad tertiã qđ conuenit fundamentis Ariſto. non eſt mihi leue dicere ſicut ipſemet dixit: tamen dici poteſt, ꝙ duplex ẽ cognitio: ſicut duplices ſunt res, que cognoſci poſſunt. Mãles qdeꝫ que quidem ſimpl'r ⁊ ꝭm rem in mã ſunt, ꝫ ꝭm rõneꝫ vl'r ac imãl'r intelligibilia ſint, hec ſunt vlia mãlia. Sunt res ẽt intelligibiles imãles, vt diuine ſubſtantie. Mãles ergo res aĩa non intelligit, niſi in phantaſmatibus (vt dictuꝫ eſt) hoc eſt in ſingularibus phantaſiabilibus: ⁊ phantaſmata ipſa in organis corporeis, vt colores i pariete. At immãles dupl'r intelligere poteſt: vno mõ per eſſentiã illarũ intuitiue. Alio mõ apprehenſione rerum mãlium. Tunc dicerẽ aiaꝫ corpori concretam intelligere res mãles, ⁊ imãles. mãles qdẽ intelligit vi vnionis per ſpẽs a phãtaſmatibus acquiſitas. Immãles vo apprehenſione reꝝ mãlium, ⁊ ſic illas apprehẽdit in rebus mãlibus. Cũ .n. aĩa ſit res ſimpliciter imãlis, ⁊ dum eſt in corpore, ſit mãlis: ſic mãles res intelligit, ⁊ imãles in ipſis imãlibus. Poſt mortem vero vi ſeparationis imãles apprehẽdit, ⁊ in ipſis imãlibus apprehenſis apprehendit mãlia. Põt ergo dici ꝙ aĩa poſt morteꝫ apprehendit mãlia ⁊ inmãlia: imãlia qdem ꝑ eſſentiã illorũ, mãlia vo apprehenſione mãlium. Hoc aũt hꝫ vi ſeparationis, nam eoipſo, ꝙ ſeparat̃ vi illius ſeparationis ꝑꝑ ablationem oĩs mãlitas, que erat ei impedimento, imãlia intuitiue apprehendit, ⁊ apprehenſione eoruꝫ apprehendit oĩa mãlia: ſicut deus apprehenſione ſue eſſentie apprehendit oĩa. Cõſonat aũt hoc ei, qđ dicit in hoc primo: ⁊ in 3o hui9. vbi ſupponens intellectum remanere, querit vtrum reminiſcat̃ eoꝝ: que in vita nouit, ⁊ rñdet ꝙ non: q2 intelligere corrũpit̃ ipſo ſenſu corrupto. Quare dicerẽ corrumpi ſpecies, ⁊ ſcias, ⁊ oĩa que accepit a phantaſmatibus, nõ aũt remanet ocioſa: q2 vi ſeparationis intelligit intuitiue imãlia: apprehẽſione quoꝝ ĩtelligit mãlia. ¶ Sꝫ dices, ſi nihil reportãt eoꝝ q̃ aĩe didicerũt i vita: ḡ fruſtra corpib9 vnirent̃. Preterea, tũc fuiſſent corpib9 violẽter vnite. Rñdeo negãdo ↄñtiã, q2 nõ fuerũt vnite, vt reportarẽt cognitionẽ rerũ mãliũ illo mõ acq̃ſitã: ſꝫ certo tꝑe illo mõ cognoſcẽdi res mãles aĩe potirent̃. Preterea, nego illas fuiſſe violẽter vnitas oĩno, q2 ꝭm qđ fuerũt nãliter vnite. ſꝫ ꝓ ꝑpetuo bñ cõcedo illas violẽter vniri. Verũ ꝫ ꝓ opiõe Ariſt. hec dicerent̃, pro veritate dicemus in 3o huius q̃cunq; acquiſiuit aĩa in vita: que non egent corporea conſeruatione, remanere, nã ipſa aĩa ſufficiẽter illa põt cõſeruare: tales ſunt habitus intellectuales, ſcĩe, ⁊ id genus: quare hec remanebunt.

T.c.66
T.c.20.
Pulchra dubitatio

¶ Ex his textus põt al'r exponi, vt dicamus ꝙ poſtq̃ꝫ Ariſtoteles ꝓximo textu mouit qõnem, ⁊ ſoluit vt haberet cõtra Platonem aiam nõ ꝑeſſe corpori ſeparatam. In parte iſta infert duas hypotheticas, vt oſtendat aiam ſeparari a ꝑte poſt ab ipſo corpore. Primam qdem igit̃ infert, cũ inquit, ſiqdem igit̃ eſt aliqđ aĩe operũ: aut paſſionum ꝓpria. contigit vtiq; ipſam ſeparari: ⁊ intelligit per opus ꝓpriuꝫ, vel paſſionẽ ꝓpriã, que aĩe ineſt, vt ſbto, ⁊ non corpi, ⁊ quẽ per hoc qđ anime ineſt, e corpore non dependet: vbi enim opus tale ſic propriũ aĩe inerit, talem aiam ↄtingit ſeparari. Ponit ſcḋam cũ inquit, ſin aũt nullum eſt ipſius aĩe ꝓpriũ, qn .ſ. corpus cõcurrat, vt ſubiectum: vel qn depẽdeat a corpore, non vtiq; erit aĩa ſeparabilis a ꝑte poſt, ſed ex his hypotheticis nihil habetur, niſi in altera eaꝝ ponatur antecedens. Ideo ponit añs in vtraq;, ſed alia atq; alia ratione ſumendo aiam, ⁊ dicit, ꝙ aĩe corpori concrete nullum opus eſt propriũ, qn ad illud cõcurrat corpus, quẽadmodũ nec recto aliqđ opus eſt ꝓprium, qn ad ipꝫ concurrat mã. aĩe vo e corpe abſtracte opus proprium eſt vt ipſum intelligere, qđ corpus non concernit: q2 nec phantaſma, nec reꝫ in corpe. nã aĩa ſeparata vi ſepationis intelligit, q̃ non intelligit dependentia ad phantaſma: intelligit .n. imãlia per eẽntiam immãliũ: ⁊ mãlia ipſa apprehenſionem imãliũ (vt dictum eſt.) ḡ ex hoc textu haber̃ aiam a ꝑte poſt eſſe ſepabilem. Unde dicit, ſed ſicut recto in cõcreto inquãtũ rectũ circũcernit mãm, multa accidunt, que non accidũt rectitudini abſtracte a mã: quoꝝ vnum eſt tangere eneam pilam ꝭm punctum: quã tñ nõ tangit, vt eſt ſeparatuꝫ ſiue abſtractum rectũ, q2 ipm eneam ſpheraꝫ tangere eſt a mã inſeparabile, ſiquidẽ ipm tangere eneam ſpherã ſemꝑ cũ quodã corpore eſt, ſic ſupple aĩe cõcrete nullum opus eſt ꝓpriuꝫ, quin cõcernat corpus: aĩe vo abſtracte eſt propriũ op9 nullum cõcernẽs corpus, ḡ contingit aiam ſeparari: q2 poteſt ipſi cõpetere aliqđ opus, nullũ corpus circũcernens. Ecce quo modo iuniores textum hunc perperam itelligẽtes in aniles fabulas detruſi ſunt.

Conſideratio ṽborum.

¶ Quo vero ad ṽba attinet, tranſlatio vetus, que dicit, non tñ tangit ab hoc ſeparatuꝫ rectum, ꝫ poſſit ſtare, tñ clarius ſtat ſi dicat, non tñ tangit hoc, i. hanc pilam eneam ſeparatũ rectũ: decipit̃ aũt trãſlator, q2 in greco verbũ illud legit̃ in genitiuo: ſꝫ nõ aiaduertit, q2 verbũ tangit, regit in greco genitiuũ, apud veró nos accuſatiuũ. Hactenus de his, que erãt neċia pro textus dilucidatione.

De his q̃ in ↄ^to. Expõ Auer.

¶ Quãtum ad ea, que in cõmẽto dicebam9, Debes ſcire ꝙ Auerroes arbitrat̃ Ariſt. ꝓbare ſol'onẽ datã. Queſiuit .n. vtrũ eẽt aliqua operatio ꝓpria aĩe, ⁊ rñdit ꝙ nulla q2 ſi qua eſſet: maxĩe eẽt intelligẽ, mõ itelligẽ non eſt. ḡ nulla. vult ḡ Auerroes vt nũc ꝓbet ſcḋa rõne ſol'oneꝫ datã. ẽ aũt rõ Ari. vt Auerroes arbitrat̃. Hec, ſi aliqđ op9 eſt ꝓpriũ aĩe. ↄtigit ipſaꝫ .ſ. opõnẽ ſepari .i. ſepatim aĩe ↄpetere, ſꝫ nullũ opus ẽ ꝓpriũ, ḡ nulla opõ eſt ſeparabilis, ħ eſt ſeparatim aĩe cõpetẽs. Qꝫ vo nullũ opus ſit ꝓpriuꝫ, ꝓbat Ariſt. ꝭm Auer. exẽplo recti, cui nulla opõ ꝓpria cõpetit.

Refutatio expõnis.
ꝑm erratum.

¶ Et ꝫ in collectaneis huic expõni fauebã: tñ nũc vr̃ mihi in hac expõne eſſe tot errata, quot ṽba. Primũ .n. erratũ eſt vbi arbitrat̃ hũc textũ eẽ ꝓbatiuũ, ħ .n. ṽbis Ariſto. nõ cõuenit, in illis .n. nihil ponit̃, quo idicet̃ ꝓbatiuũ eẽ hũc textũ: imo ponit̃ nota illationis, qua potius inuit̃ textũ hunc eẽ illatiuũ.

2m

¶ Scḋm erratũ ẽ, q2 Auerroes arbitrat̃ Ari. velle ꝓbare opationem eſſe ſeparabileꝫ, qđ eſt cõtra ṽba: nam ṽbum [ipſam] non ad opõnem vel paſſionem retulit Ariſtoteles, ſed ad animam, q2 opus vel operatio grece eſt ἔργον, ergõ, paſſio vere grece ẽ πάθημα pathema, ⁊ vtrũq; eſt neutri generis. At verbum [ipſam] in greco eſt feminini generis, ergo non niſi ad animam referendũ eſt, vt greci retulerunt.

3m

¶ Tertium erratuꝫ eſt, q2 vr̃ in ratione hac (vt illã cõponit Auerroes,) eſſe petitionem principij. idem .n. eſt eſſe ꝓpriã opõnem, ⁊ ſeparatim ipſam aĩe competere.

4m

¶ 4m erratũ eſt, q2 Ariſto. nõ q̃rebat: ſi ẽ opatio ſeparabilis, ſꝫ ſi eſt operatio ꝓpria, ergo nõ opꝫ euꝫ ꝓbare nullã eẽ opõnem ſeparabilem: ſed nullã eẽ ꝓpriaꝫ: q2 ſic eſt ad ꝓpoſitum qõnis. Cum .n. ipſe per Auerroeꝫ ſoluit qõnẽ ad ꝑtẽ negatiuã, ⁊ ꝓbauit nullã eſſe opõnem ꝓpriam: ſi hic ꝓbat illud idem 2a rõne, doꝫ ꝓbare eãdẽ ſol'oneꝫ .ſ. ꝙ nulla ẽ operatio ꝓpria, ⁊ non ꝙ nulla ſit ſeparabilis.

5m

¶ 5m erratũ eſt, q2 arbitrat̃ Ari. hic argumentari ab oppoſito añtis, quod textui non conſonat, q2 cum deſtruit̃ añs, vel ↄñs alicuius conditionalis, non deſtruit̃ ↄditional'r, ſed categorice, modo Ariſt. cum poſuit primã ↄditionalẽ, ſtatiꝫ ponit alteraꝫ cõditionalem: que ꝫ ſit facta eſt oppoſitio añtis: ⁊ oppoſito ↄñtis prioris conditionalis: tñ non ponitur categorice, quo modo ponit̃ deſtructio añtis: vel ↄñtis: ſed hypothetice, dicit enim, ſi vero nullum eſt ꝓpriũ opus: nõ vtiq; erit ſeparabilis, modo hec eſt vna hypothetica, que cum nihil ponat in eſſe, nõ vr̃ deſtructiua, nec conſtructiua.

Cauſa

¶ Cauſa vero erroris Auerro. fuit Themiſtius, qui paraphraſtice textum exponendo, argumentatus eſt ab oppoſito añtis. verum Themiſtius pace ſua in hac expoſitione obdormiuit, cum ceteri greci penitus ab eo differant.

Qõ.

¶ Querunt hic vtrum ex oppoſito añtis ꝫ argm facere ad oppoſitum ↄſequẽtis. Hec queſtio eſt diſputata in collectaneis, ꝓpter auctem Themiſtij, ⁊ Auerrois. Ueruꝫ (vt ex dictis patet) hec queſtio eſt extra ꝓpoſitum: cuꝫ Ariſtoteles hoc pacto nõ ſyllogiçet. Sed q2 trãſiuit in vſum: ideo queratur de ipſa.

Põ the. ⁊ Auer.

¶ Rñdet Themiſtius, ⁊ Auerroes poſt ipſum, ꝙ licet ſyllogiçari ab oppoſito añtis, quãdo ↄñs accipitur ſub forma contingẽtis vel poſſibilis, q2 bene ſyllogiçat̃, ſi dion nauigat, contingit dioneꝫ bene nauigare. Ergo ſi non nauigat non contingit dionem bñ nauigare. Auerroes autem ponit hoc exemplum, ſi hoc viſibile eſt aĩal, cõtingit eẽ hominem, ergo ſi hoc viſibile non ſit aĩal, nõ ↄtingit eſſe hoiem. Ad ꝓpoſituꝫ Ariſtoteles ſyllogiçat eodẽ modo. ¶ Cõtra vo hec fiũt inſtantie, ꝑma ſi ſocrates gñandus eſt aĩal, contingit ſocratem eſſe hoiem. modo nõ ſequitur, ſed ſocrates gñandus nõ eſt aĩal, ergo ſocratem gñandum non contingit eſſe hoiem. ¶ Scḋa ſi ħ eſt hõ, demõſtrato fetu in vtero leonis, contingit hoc eſſe aĩal: modo non vꝫ, ſed hoc nõ eſt hõ, ergo non contingit eẽ aĩal.

Que iuniores.

¶ Iuniores vo argumẽtant̃ ↄ exemplum Auerrois, nam in illo ſyl'o ſi hoc viſibile eſt aĩal, cõtingit eſſe hominem, vel ↄñs ſequitur neceſſario, vel cõtingenter. ſi neċio, tunc ex oppoſito ↄñtis infert̃ oppoſitum añtis, ⁊ nõ ex oppoſito añtis infert̃ oppoſituꝫ ↄñtis. Sin autem ↄſequẽs ſequit̃ ↄtingenter, tũc oppoſitũ ↄſequẽtis non repugnat añti: ⁊ ſic conſequentia fuit nulla. ¶ Preterea. vel in illo exẽplo arguit̃ ab inferiori ad ſuum ſupius vel a ſupiori ad ſuũ inferius. Si arguit̃ ab inferiori ad ſuũ ſuperius: tunc non ꝫ ſyllogiçari ex oppoſito antecedentis oppoſitum conſequentis. Sin aũt ſyllogiçatur a ſuperiori ad inferius: tũc ↄñtia nulla erit.

Que in collec.

¶ Diximus in collectaneis ab oppoſito añtis ſyllogiçari poſſe oppoſituꝫ cõſequentis, primo in relatiuis cum ſyllogiçamus de ſecũdo adiacente, vt ſi pater eſt, filius eſt, ſed pater non eſt, ergo filius non eſt. Scḋo in ↄuertibilibus, vt ſi ſocrates eſt riſibilis, ſocrates eſt homo. Sed ſocrates non eſt riſibilis, ergo ſocrates non eſt hõ. Tertio quãdo añs eſt de ineſſe, ⁊ conſequens eſt ꝓpoſitio contingens. Uerum nõ ſemꝑ, naꝫ qñ ꝑdicata añtis ⁊ ↄſequentis ſunt equalia, non valet, nõ enim ſequit̃, ſi hõ eſt leo, contingit hoiem eſſe riſibilem: ſꝫ hõ nõ eſt leo, ergo nõ contingit hoiem eſſe riſibilem. nec vꝫ, quando termini ſunt diſtractiui. non enim vꝫ ſi ſocrates generãdus eſſet animal, ſocratem gñandum contingit eſſe hoieꝫ, ſed non eſt aĩal, ergo non cõtingit eſſe hominem. nec valet, cum argm fit ab inferiori ad ſuperius: non .n. ſequitur, ſi ħ demonſtrato leone eſt hõ, cõtingit hoc eſſe aĩal, ſed hoc nõ eſt hõ, ergo hoc non cõtingit eẽ aĩal. ergo valet in oĩbus, ꝑterq̃ꝫ in talibus. Per hec patet ad obiectiones contra regulã. ¶ Ad obiectiones vero contra exemplum dico ꝭm hanc expõnem ꝙ conſequẽs ſequit̃ neċio ad añs, ⁊ tñ ꝫ ſyllogiçari ab oppoſito conſequentis, ⁊ ab oppoſito añtis. valet enim ſi dion nauigat contingit bene nauigare, ergo ſi dioneꝫ non contingit bene nauigare, nõ nauigat. Qꝫ vo liceat ſyllogiçari ab oppoſito añtis, patuit. ¶ Ad 2m dico ꝙ ſyllogiçatur a ſuperiori ad inferius, ⁊ quando dicit̃ ꝙ nõ vꝫ, verum eſt in ꝓpõnibus de ineſſe, ſed vꝫ quando añs eſt de ineſſe, ⁊ conſequens contingens: vt dictum eſt. Alia multa in collectaneis diximus: que clara ſunt.

Alia expoſitio.

¶ Forſaſſe aliter põt dici, ⁊ quidem ad mẽtem Themiſtij. Themiſtius eniꝫ vult tũc ab oppoſito añtis licere ſyllogiçari, cuꝫ añs eſt de ineſſe, ⁊ conſequens contingẽs, ſumendo cõtigẽs, vt diſtinguitur contra neċium ⁊ contra ineſſe: vt in exemplo ſuo, ſi dion nauigat, contingit dionem bene nauigare, ergo ſi non nauigat, non cõtingit bñ nauigare. Hoc modo hãc regulaꝫ intelligendo, ſoluuntur obiectiones, ſi enim ſocrates gñandus eſt aĩal, ſocrates generandus eſt homo neċio, quia ſi ſocrates gñandus eſt aĩal, ſocrates eſt, ſi ſocrates eſt, ſocrates neċio eſt homo. Similiter ſcḋa deletur, q2 ſi leo eſt homo, neceſſario eſt aĩal, ⁊ ſic nõ ſunt ↄtra regulã. Exẽplũ Auerrois forte eſt falſum, ſi enim hoc viſibile eſt animal, neceſſario eſt hõ. q2 vel demonſtras indiuiduum hoĩs per viſibile, vel indiuiduum bruti. ſi hoĩs, vꝫ hoc viſibile eſt animal, ergo eſt hõ, q2 ſi eſt aĩal, hoc viſibile eſt, ⁊ ſi hoc viſibile eſt, hoc viſibile eſt homo. Obiectiones tamen nulle ſunt, vt dictum eſt. ¶ Alij vero ꝑ ↄtingens intelligunt ↄñam contingentem, vt ſit regula ꝙ ab oppoſito añtis ſequitur oppoſitum ↄñtis, quando ↄñtia eſt contingẽs, vt ſi dion nauigat, ſequitur contingenter, vt bene nauiget. ergo ſi nõ nauigat, contingit non bñ nauigare. Tutior tñ eſt ꝑma expoſitio: q2 poteſt melius applicari propoſito de aĩa. aiam enim cõtingit ſeparari, ſi habet opus ꝓpriuꝫ: vt contingens accipitur cõmuniter, vt intelligenti pꝫ. Scḋa expoſitio etiam, q̃ per cõtingens intelligit ↄſequẽtiam, nullo pacto verbis applicabilis eſt, q2 ſi aliqđ opus eſt aĩe ꝓprium, non cõtingenter ſequitur ipſam ſeparari: ſed neċio. Hactenus de regula: illud tñ non ignorabis expõnẽ atticoꝝ eſſe mentem Ariſto. vt in expõne textus viſum eſt. ⁊ q2 de illa ꝑ pulchre in col-

lectaneis dictum eſt, ideo nec plura de his.

Argyr.

¶ Uñr aũt ⁊ oẽs affectus aĩe cũ corpe eſſe: ira/manſuetudo/timor/miſericordia/ꝯfidẽtia/gaudiũ/odiũ deniqꝫ atqꝫ amor. nã vna cum his: ipꝫ corpꝰ aliqd patit᷑. Qꝛ qdẽ ita eẽ: ex eo pꝫ. interdũ. n. nõ iraſcunt᷑/neqꝫ timẽt: ẽt ſi ſe vehemẽtes ipſis manifeſte ve cãe offerãt. interdũ a puis qbuſdã mouent᷑ atqꝫ exiguis: ſi feruet ꝯcitat᷑qꝫ corpꝰ/⁊ pinde ſe hꝫ atqꝫ cũ afficit᷑ ira. Hoc magis ex eo pꝫ: qꝛ nonnulli nulla re penitus accidẽte: q̃ qdẽ poſſit terrere/nulloqꝫ imminente piculo/vt ĩj q metuũt/perturbantur ac afficiuntur timore.

T. c. 14.

¶ Uident᷑ aũt ⁊ aĩe paſſiones oẽs cũ corpe eſſe: ira: mãſuetudo: timor: miſericordia: confidentia: adhuc gaudiũ ⁊ amare: ⁊ odiſſe. Simul. n. his patitur aliquid corpus. Indicat aũt hoc: aliqñ a duris quidem: ⁊ manifeſtis paſſionibus incidẽtibus: nihil exacerbari: aut timere. Aliqñ aũt ⁊ a paruis: ⁊ a debilibus moueri: cũ accẽdatur corpus: ⁊ ſic ſe habeat: cũ iraſcitur. Adhuc aũt hoc magis manifeſtum eſt: nullo enim terribili ĩminẽte in paſſionibus fiunt his: que timentis ſunt.

Incidẽtibus/que obit᷑ occurrunt ὥσπερ ὅταν quemadmodum quando συμβαίνοντος accidẽte

Collectanea text᷒ cõmẽ. 14.

¶ Themiſtius lrãm hãc cum p̃cedẽti vult eſſe legendã: hoc modo. Sed ſicut recto inquãtũ rectum. i. in mã multa accidũt: quoꝝ vnũ ẽ, vt tangẽ eneã ſpherã ſꝫ pũctũ, nõ tñ rectũ ſepatũ ab hoc. i. rectitudo a mã ſeparata tãgit. n. ꝑ qꝛ ĩſeparabile ſup. eſt q̃dã: cũ ſemꝑ cũ quodã corpe ſit: ita ⁊ aĩe paſſiones. i. affectiones oẽs vñr eſſe cũ corpe, ira, manſuetudo ⁊c. g̃ vult Them. ꝑñtẽ lrãm colligari ad p̃cedẽtẽ: ⁊ tunc Them. loco de ly[aũt]hꝫ[ita]⁊ hmõi expoſitio ẽ optima: attamẽ i greco[aũt]repitur: ⁊ ſic ẽt Byſantius, ⁊ Theodorus tranſtulerũt: vt pꝫ in tranſlationibus eorũ. Et tũc ſi Them. ſeqmur, lrã ſic ordinabit᷑: ſi aliq̃d opus eſt aĩe ꝓprium, cõtingit ipſam aĩam ſeparari. g̃ ſi nullũ opus ẽ ꝓprium ei, ipſam nõ ꝯtingit ſepari. tũc aſſumat᷑ hꝰ ꝯñs pro maiori: ſi nullũ opus eſt ꝓpriũ, ipſam nõ ꝯtinget ſepari: ſed nullũ eſt opus ꝓpriũ aĩe. ⁊ hãc minorẽ ĩtẽdit cũ dicit[ſꝫ ſicut recto]vſqꝫ ibi[ſimul. n.]quã nõ poſuit in ꝓpa forã: ſed vim tetigit: tunc apponenda eſt concluſio. ergo ipſam non continget ſeparari. ¶ Simul. n.]hic ſm hꝰ expõnẽ ꝓ ſyllogiçat minorẽ illã: ⁊ ſyll'ſ põt cõponi in hũc modũ: oẽs paſſiones quas aĩa ꝑpatiẽte corpus patit᷑ aliqd. i. corpeam trãſmutationẽ: ſunt cões aĩe, ⁊ corpi: tũc Ariſto. accepit minorẽ: ⁊ inqt, enim ꝓ qꝛ/ſup. aĩa patiẽte hꝰ paſſiones, ſimul corpus patit᷑ aliqd. i. corpeam tranſmutationem. eſt g̃ vis minoris: ſed paſſiones aĩe ſunt paſſiones: quas aĩa patiente, corpus patit᷑ corpoream trãſmutationẽ, ergo in p̃ma figura paſſiones aĩe ſunt cões aĩe, ⁊ corpi: ⁊ per ꝯñs nullum opus eſt ꝓpriũ: q̃d fuit minor ꝓpoſita. ¶ Indicat]probat minorem ꝓſyllogiſmi: ex ijs ⁊ inqt. indicat autem h̃. i. iſtã minorẽ ita eſſe, ex eo pꝫ: qm̃ aliqñ qdem. i. interdũ accidit nihil. i. nullum hoĩem exacerbari. i. iraſci, aut timere, coĩcidẽtibus duris, ⁊ manifeſtis paſſionibus. i. etiam ſi ſe vehementes ipſis, ⁊ manifeſte cauſe offerant. aliqñ accidit econtra. ⁊ a paruis, ⁊ debilibus moueri: cum accenditur corpꝰ. i. ſi corpus fuerit nã calidum, ⁊ ſiccum: ⁊ ſic ſe hꝫ: ſicut cũ iraſcitur. i. tale quale eſt corpus ꝓuocatum ad irã. ¶ Adhuc autem inducit ⁊ ſm exemplum: ⁊ inquit, adhuc autẽ magis h̃ manifeſtũ. nullo. n. terribili. i. timoroſo iminẽte. i. accidente, aliq fiũt timẽtes in his paſſiõibus: vt melici. Ex his pꝫ minor ꝓſyllogiſmi. ¶ Et licꝫ hec expoſitio optima ſit: vt vides: attamen eſt dubitabilis aliquãtulum: qm̃ huius ꝓpoſitio[ſed nullum opus eſt ꝓprium aĩe]eſt vl'is ad paſſiones omnes, taꝫ ſpectantes ad ſenſitiuam ꝑtem, q̃ꝫ ad intellectiuam ꝑtẽ, q̃ꝫ ad ꝯcupiſcibilẽ: modo ꝓbare nullum opus eſſe ꝓpriũ aĩe: qm̃ paſſiões attribute virtuti concupiſcibili non ſunt ꝓprie eſt committere fallaciã conſequẽtis: ex particulari negatiua arguere vl'em negatiuam. Propter quod aliter Auerrois hunc locum exponit: vt in expoſitione commenti apparebit.

Cõ. 14

Cum narrauit. Debes ſcire ꝙ Ariſto. declarauit in primis, operationes ſenſibus attributas eſſe communes corpi, ⁊ aĩe, adhuc ⁊ intelligere. genus aũt paſſionum in qbus aptiſſime id cõſtat eſt genus paſſionum attributarum virtuti concupiſcibili. apponit ergo intentionẽ lr̃e, ⁊ inquit. cum narrauit ꝙ plures paſſiones, ⁊ actiones aĩe videntur hr̃e ꝯiunctionem cũ corpore: incepit hic notificare genus: in quo apparet hoc manifeſte. ⁊ exponit hic genus ponendo concluſionẽ textus. 2ª ibi[Oĩs enim]componit ſyllogiſmum quẽ nullus grecus compoſuit. Et p̃ma pars patet. in ſecunda ſyllogiſmꝰ componitur ſic: oĩs paſſio facta cum alteratione, ⁊ trãſmutatione eſt in corpore neceſſario: aut virtutis in corpe. tunc apponit minorem. d. oĩa accidentia aĩe cõcupiſcibilis ſunt paſſiones facte cum tranſmutatione. nõ concludit ꝯcluſionem directe: ſed poteſtatem ꝯcluſionis. ꝯcluſio ergo formaliter ſequens eſt, ergo oĩa accidentia aĩe concupiſcibil' ſunt in corpe. concluſio vero ſequens ꝑtãte eſt. ergo hec anima, aut eſt corpus, aut virtus in corpe. ¶ Sed qꝛ propoſitio] Nũc ꝓbat minorem. Et primo ponit cãm, quare minorẽ declarat: ⁊ nõ maiorẽ. d. ſed qꝛ ꝓpoſitio maior eſt manifeſta. minor vero latet aliquãtulũ, cum ſit poſſibile, vt paſſiones accidant aĩe: ex quibus corpus non patitur ſup. manifeſtam tranſmutationem, vt ille que accidũt apud ſenſum: . i. vt ſenſationes: incepit declarare hoc. i. minorem exẽplo: quod eſt aliud modus a ſyllogiſmo. Et totus eius ſermo manifeſtus eſt per ſe ex litera.

Dubitationes.

¶ Sed qdam dubitant hic: quoniam corpus cõcurrit ad affectiones, ⁊ ad actus, vt ad ſenſationes: ꝑꝑ quod querunt nunqd, corpus ſit ita inſtrumentum affectionũ, queadmodum actuum ſenſibiliũ. ¶ Adhuc, ⁊ alij querũt: qm̃ nõ videtur verũ ꝙ ſemper aĩa mouetur a corpe: immo ipſa mouet corpus: ſicut oña eius, vt tradit Ariſt. p̊ Politice, ⁊ in fine huius primi inquit, intellectum principari, ⁊ dominari corpi. ergo Ariſt. nõ bñ inqt. ¶ Ad primam ſol'. Them. dedit, ⁊ inqt non eodẽ modo corpus ꝯcurrere ad vtrũqꝫ. ſed maior qdem (vt ait) affinitas eſt corpi cuꝫ perturbationibus animi, q̃ꝫ ſenſuum cum inſtrumentis: ⁊ rationẽ reddit. d. hec ſi paulo affecta/laceſſitaqꝫ fuerint munus ſentiẽdi legitimum abrũpunt, ⁊ impediunt: corpis mala permiſtio non impedit affectiones: ſed ꝓmouet potius atqꝫ exacuit: vt poſſit intelligi corpis naturam ꝓxime cum affectionibus conuenire. Uult igitur ꝙ corpus ad vtroſqꝫ modos occurrit: ſed magis ad anime affectus, q̃ꝫ ad eius operationes: quoniam ita concurrit ad affectus ꝙ ſm oẽm moduꝫ occurrit. ſ. tam ſm temperiem q̃ꝫ ſꝫ diſtẽperiẽ. Ad actus v̊o intellectus: quoniã tñ ſm tẽperiem: ergo pluribus modis cõcurrit ad illos q̃ꝫ ad hos: nõ tamẽ magis intenſiue: vt patet. ¶ Ad ſcd̃am ex verbis Simplicij excipitur queſtionis ſol'. vbi debes ſcire, ꝙ paſſio anime eſt duobus modis: vna que corpus aſſequitur, altera que anime ineſt cooperãte corpore. prima vt Simplicius ait intelligere eſt, aſſequitur. n. corpus: qm̃ non poteſt anime ineſſe niſi poſt q̃ꝫ phãtaſma pñs eſt nobis. ⁊ inquit, ꝙ de hac hoc in loco Ariſt. nõ dignatus eſt memorari: quoniã eſt magis actus q̃ꝫ paſſio. Illa

v̊o que ineſt anime cooperante corpe: eſt (vt inqt) illa que eſt anime tanq̃ꝫ mouẽtis, corporis viuentis tanq̃ꝫ moti: ⁊ huiuſmodi adhuc duplex: vna qdem in qua aĩa totaliter vtitur corpore: altera vbi corpus vtit᷑ aĩa, ⁊ anima ecõtra corpore: illa qdẽ vbi aĩa corpore vtit᷑, eſt in doctis, ⁊ eruditis: anima enim horuꝫ corpus mouet ⁊ eo pro his vtitur: ⁊ corpus nõ cõcitat animã nec illam remittit. Illa v̊o vbi corpus mouet animã ⁊ ecõtra: eſt in indoctis ⁊ rudibus: vbi cõplexio corporea cauſa apparet exiſtens paſſionum hoꝝ. ¶ Tunc ad q̃õnem ſol'. apparet: qm̃ Ariſto. non loquitur hic de paſſionibus p̊ modo: vbi. ſ. aĩa corpore vtitur: ſed in morali ph̃ia: qm̃ hic loquit᷑ d̊ huiuſmodi paſſionibus vt ſunt cõmunes animalibus, ⁊ hoĩbus, ⁊ anime inquãtuꝫ anime: ⁊ nõ anime: vt eſt anima hoĩs tñ: ⁊ ſic non curauit loqui de illis: quare non falſo locutus eſt Ariſto.

Q̃õ. an facultates ſeq̃ntur cõplones.

¶ Adhuc mouet Philoponus q̃õnem an facultates ſequant᷑ cõplexiones neceſſario: tanq̃ꝫ cauſas ꝑ ſe agẽtes: ⁊ inducit medicoꝝ opinionẽ: qui hic dicunt facultates ſequi omnino cõplexiones: q̃d ſignis ⁊ ratione monſtrãt. ¶ Primũ ſignũ: qm̃ craſſus ſtomachus ſubtilem non pariet mentem: vt in ꝓuerbio dicit᷑. ¶ Secũdum ſignũ: qm̃ inebriati nõ intelligimus ea: que poſt ebrietatem intelligimus. ¶ Tertium ſignum Ariſto. in phyſionomia inqt, ꝙ anime ſequuntur corpora: vt eſt videre in egritudinibus; ⁊ ebrietatibus. ¶ Ratione: quoniã aĩa agit in corpus vel corpus in eã. Si p̃mũ certum eſt, ꝙ agit per cõplexionẽ, tanq̃ꝫ per inſtrumẽtum: modo inſtrumentum diuerſificat actiones agẽtis. Si corpus agit in animã. ergo operationes ſequuntur corpus: ⁊ nõ animam. ꝑpter hec medici dicunt facultates ſequi cõplexiones. ¶ Attici contradicunt medicis. primo quoniã videmus per ph̃iam diſtẽperatos moraliter viuere: ⁊ per eam cõplexionem mutari: quoniã frequens actuũ reiteratio: vt Ariſto. inqt in ethicis: diſtẽperãtiã temperat: ⁊ ineptos adaptat. ¶ Scd̃o: quoniam anima rõnalis ſeparata eſt: vt recte viuẽtes oſtẽdunt, qui prudentia oĩa eis nociua occurrentia preuidẽtes, ea facile euitant. ergo facultates anime non dicuntur ſequi neceſſitate corpus. ¶ Uolunt itaqꝫ attici: ꝙ cõplexiones ſint velut p̃parationes ad opera, vt oſtendunt exemplo. p̃mo de harmonia: que ſine chordis eſſe non poteſt: attamẽ chorde non ſunt cauſe eius: ſed diſpõnes. ¶ Adhuc ſecũdo de ſponte genitis patet, que generant᷑ facta diſpõne: non tamen diſpoſitio cauſa eſt eoꝝ anime: vt patet. ¶ Ad argumẽta poſſũmus dicere. ad p̃mũ dicẽdum ꝙ mutatio noua cum qua anima nõ amplius ſtetit anima ſuccũbit: attamẽ ſi diu ſtetit, poteſt ⁊ ipſam vincere. ¶ Uel dicẽdum ꝙ ibi accidit hoc ꝑpterea qꝛ omnino deſtruitur ratio inſtrumẽti: vt Hãmonius ait. ¶ Ad 2m ſimiliter; adeo enĩ deſtruit᷑ proportio ꝙ anima nõ victa qdẽ: ſed non poteſt vti opere ſine eo. ¶ Ad 3m dicatur vt prius. ¶ Ad rationem dicendum ꝙ anima agit: ⁊ corpus eſt velut cooperans. vt Simplicius ait: ⁊ ideo ſi complexio ſm naturam diuerſificat: tamen per vſum agile veniet tandem.

COMMENTARIVM.

Expoſitio the.

Iuxta paraphraſim Themiſtij: Ariſtoteles fecit ſecundaꝫ hypotheticam, que eſt, ſi nullum opus eſt proprium, non cõtingit ipſam ſeparari. textu v̊o illo ſed ſicut recto probat poſitionẽ añtis. ſ. ꝙ nullũ ſit opus ꝓpriũ: quia ſicut recto nullum eſt opus ꝓpriũ: ſic anime paſſiones omnes cũ corpore ſunt: vult igitur: vt hic textus legat᷑ copulatus verbo illo: ſed ſicut recto. nam v̊buꝫ illud[autem]legit, pro ita, ⁊ ſic ex illo, ⁊ hoc textu completur ꝓbatio poſitionis antecedentis.

Refuta°

¶ Que expoſitio deficit p̃mo/quia corrumpit textũ: in greco enim legit᷑ δὲ, ⁊ patet v̊bum illud accipi pro aũt: vbi accipit᷑ aduerſatiue: ⁊ nõ comparatiue. Secundo Ariſtoteles oſtẽdit cõmunes has paſſiones eẽ communes, que ſpectant ad ſenſitiuã partẽ/modo argumẽtari ab aliqbus ad oẽs, eſt cõmittere fallaciã cõſequentis.

p̊ª expõ.

¶ Decepit aũt fortaſſe Themiſtiũ v̊bum omnes q̃d Themiſtius ad quaſcũqꝫ paſſiones retulit. nõ enim aĩaduertit ꝙ exẽplum eſt particulare ſolũ de his paſſionibus/q̃ p̃ncipaliter pertinẽt ad ſenſitiuã partẽ. nec Ariſtoteles dicit ſimpl'r oẽs cum corpore eſſe, ſed ſtatim ſubdit quas intelligit per oẽs, ⁊ inqt ira, manſuetudo, ⁊ id genus. q. d. oẽs eſſe cum corpore, que ſunt ira, manſuetudo, ⁊ id genus, ⁊ ſic non dixit ſimpl'r oẽs, qꝛ ſtatim expoſuit eas, de quibus ĩtelligit. ¶ Preterea. Dato ꝙ ĩtelligat oẽs ſimpl'r, eẽ cum corpore/Philoponus, Hãmonius, Siplicius, ⁊ alij ĩtellexerunt oẽs eſſe cum corpore non eodẽ modo. nam q̃ pertinent ad ſenſitiuã partẽ atqꝫ nutritiuã oẽs ſunt cũ corpore vt ſb̃to, ⁊ ob̃to, q̃ v̊o pertinent ad ĩtellectũ in fieri ſunt cũ corpore: qꝛ nõ pñt aĩe ineẽ, niſi mediãte re exñte in corpore, nõ ãt ĩ ſcõ eẽ. ¶ Preterea. Dato ꝙ oẽs opatiões aĩe ꝯcretiue ſumpte ſint cũ corpe, nõ tñ oẽs opationes aĩe: vt abſtractiue ſumit᷑: ſunt cũ corpe: ⁊ ſic plurifariã textus h̃ nõ obſtat nobis.

Expoſitio vera.

¶ Pro veritate tñ dicamus ꝙ Ariſtoteles declarat illud: q̃d aſſumpſit. ſ. ꝙ q̃dam paſſiones anime ſunt coniuncti/⁊ non anime tñ: qꝛ v̊bum oẽs accipit᷑ vt artat᷑ per id: q̃d ſequit᷑. Hoc pacto Auer. ⁊ diuus Expoſitor intellexerunt, ⁊ quidem perpulchre.

Concl'o

Eſt ergo ꝯ̊ omnes paſſiones aĩe: q̃ ſunt ira, mãſuetudo, timor, miſericordia, cõfidẽtia, gaudiũ, amor, odiũ, ⁊ cetere oẽs, que pertinent ad ſenſitiuã partẽ, ſunt cuꝫ corpore. ſ. vt ſb̃to, ⁊ vt ob̃to. Hoc pacto Auerroes ꝯ̊nem affert, intelligens ꝑ animã concupiſcibilem, animã ſenſitiuã, vbiqꝫ enim ſic appellat, qꝛ ſenſitiua differt a ceteris appetitione ſenſitiua, quã vbiqꝫ cõcupiſcẽtiã appellat.

Aĩa ſenſitiua. Aĩa concupiſcibilis.

Probat Ariſtoteles ꝯ̊nẽ enthymemate, lꝫ Auerroes reducat illũ ad ſyll'ꝫ. Argumẽtat᷑ g̃ Ariſtoteles ſimul cũ his paſſionibus: dum aĩa exercet illas aliqd patit᷑ corpus. g̃ oẽs tales ſunt cũ corpore: vt ſb̃to. ⁊ vt ob̃to. Añs Ariſtoteles ꝓbat trib᷒ ſignis: q̃tenus tres cõplexiones ſ. ſ. cholerica/phlegmatica/⁊ mel'ica: Phlegmatici q̃dẽ a duris atqꝫ magnis caſibus minime concitant᷑. Et hic eſt p̊m ſignũ. Cholerici v̊o a minimis ꝓuocant᷑ ad irã. Et h̃ eſt 2m ſignũ. Mel'ici aũt nullo periculo iminẽte i timore collocant᷑.

Dub̃o.

¶ Sed dices ſi phlegmatici a duris ⁊ magnis caſibus ñ cõmouent᷑. g̃ non patiunt᷑ alterationẽ. Ariſtoteles aũt dicit corpus aliqd pati. Dicẽdũ ꝙ lꝫ non patiatur alterationẽ poſitiuã: patit᷑ imobilitatẽ ꝑpter humoris naturã/que imobilitas/lꝫ nõ ſit alteratio: eſt aliqd. Ariſtoteles aũt dicit pati corpus aliqd: nõ aũt dixit alterationem: vel fortaſſe ꝑ aliqd intẽdit alterationẽ fuſo v̊bo: etiã accipiẽdo alterationẽ ꝑ diſpõne imobilitatis q̃uis.

2ª expõ.

¶ Aliter põt textus exponi, qꝛ poſſumꝰ dicere: ꝙ Ariſtoteles p̃ ponit ꝯ̊nẽ, ⁊ inqt: videt᷑ aũt ⁊ anime paſſiones: q̃ ſupple ſunt ira, mãſuetudo, timor, miã, ꝯfidẽtia, adhuc aũt gaudium, ⁊ amare, ⁊ odiſſe oẽs. ſ. eſſe cũ corpe.

Cõcl'o.

hãc ꝓbat p̃ rõne. 2° ſignis. rõne qdẽ ꝓbat: cum inqt. ſimul eniꝫ his patit᷑ aliqd corpꝰ. g̃ oẽs tales ſunt cũ corpe.

Dubitationes.

¶ Pro dilucidatione v̊o rõnis, ⁊ ꝯ̊nis, p̃ querit᷑ qd intelligit ꝑ huiꝰ paſſiones eſſe cũ corpe. ¶ 2° qd eſt illud q̃d patit᷑ corpꝰ: cũ tales paſſiones aĩa ⁊ corpꝰ ſil' recipiũt. ¶ 3° querit᷑ q̃uo valet: corpꝰ patit᷑ aliqd: cũ iſte paſſiones ſunt. g̃ corpꝰ eſt ſb̃m. vel cõſb̃m taliũ.

Sol'o.

¶ Pro dilucidatione g̃ debes ſcire: ꝙ per tales paſſiones eẽ cũ corpe ĩtelligit eas dependere a corpe: vt a ſb̃to/⁊, vt ab ob̃to. A ſb̃to qdẽ: qꝛ nõ põt aĩa ſuſcipe has: niſi corpus eaſdẽ ꝯſuſcipiat: ⁊ ſic ſunt cũ corpe. q̃tenus indigẽt eo: vt ꝯſub̃to. Ab ob̃to v̊o/qꝛ iſte paſſiões ſequunt᷑ appetitũ ſenſitiuũ: mõ appetitus nõ põt eſſe hoꝝ p̃nm, niſi moueat᷑ ab appetibili ſibi oſtẽſo ꝑ ſenſus. mõ tale appetibile: q̃d ei oſtẽdit ſenſus/eſt corpus, vel res exñs in corpe. quouis g̃ pacto ſit: erit ob̃m, ⁊ ſic tales paſſiones egẽt corpore: vt ſb̃to, vel ob̃to.

Obiec.

¶ Sꝫ dices vtrũ tales opationes

in egēdo corpore differāt ab opationibꝰ ceteraꝝ ꝟtutū ſenſitiuaꝝ. Auerroes rn̄det ꝙ dr̄ia eſt ſolū quo ad apparētiā, qꝛ tam he opationes: qꝫ opationes ſenſuū iterioꝝ egēt corpe vt ſbto ⁊ obto, verū in his talis idigētia appet, ⁊ in illis nō ita appet. Cām ꝟo cū in his appet, in illis aūt non, aſſignat albertus, ⁊ qdē perpulchre: qꝛ nulla haꝝ fieri pōt ſine motu locali corpis, nec ſine alteratione phyſica: cū.n. tales fiunt: cor dilatatione: aut ꝯſtrictione mouet̄. In ira.n. ꝯfidētia/gaudio/amore/⁊ odio dilatat̄. In manſuetudine timore/mīa ꝯſtrigit̄. Preterea. Nec ſine alteratiōe/ ſiqdē i ira/ꝯfidētia/gaudio/amore/⁊ odio cor ſupercaleſit. In ceteris frigeſcit, in alijs ꝟo opationibꝰ, q̄ ad ſenſus attinēt: tales ſenſibiles mutatiōes nō viſunt̄: qre lʒ tales opōnes oēs quo ad rē ipſam nō differāt: tn̄ differūt q̄ ad apparētiā. nā q̄ ꝑtinēt ad ſenſuʒ, nō ſic vin̄r egere: q̄ ꝑtinēt ad appetitū vident̄ egere. ¶ Et h̄ pʒ ſolō ad 2am. id.n. qḋ patit̄ corpꝰ: ē motꝰ localis cordis: ⁊ alteratio phyſica. ſine qbꝰ he in corpore: vt in ſbto recipi nō poſſent: nec a corpe, vt obto ꝑfici. ¶ Etiā pʒ ſolō ad 3am. ſi.n. iſte eē nō pn̄t, niſi mediātibus corpeis mutationibꝰ ſicut ille corporee mutatiōes dependēt a corpe: vt e ſbto, ſic ⁊ tales paſſiones. Patet igit̄ ꝑ has egē corpe vt obto ⁊ ſbto ſenſibilr̄. 2o pʒ qd illḋ ſit: qḋ corpꝰ patit̄: vt has ſuſcipiat: qm̄ patit̄ motꝰ ſenſibilis. Pʒ 3o qūo valet corpꝰ patit̄ aliqd: in recipiēdo has: g̊ corpus eſt haꝝ ſbm. Hec de rōne.

Probōnes per ſigna.

¶ Deinde eādē ꝯnē ꝓbat tribꝰ ſignis: que ſumunt̄ a tribꝰ cōplōnibꝰ, qbus hoies inter ſe differūt.

Error Auer.

¶ Ex quo ſequit̄ error auerrois, q vult, ꝙ hec ſigna ꝓbent an̄s ſeu minorē ſyll'i. nō.n. eſt verū: qꝛ an̄s erat ꝙ corpus in recipiēdo has aliqd patit̄: mō ariſtoteles non ꝓbat ꝑ hec ſigna corpus aliqd pati in recipiēdo has: ſed ꝙ ſine corpe eē nō pn̄t: q̄tenus corpa diuerſa diuerſimode diſponunt̄ ad recipiēdū has. g̊ ſunt due rōnes: altera qꝛ corpus in recipiēdo has aliqd patit̄. Altera qꝛ diuerſa corpa diuerſimode diſponunt̄ in ſuſcipiēdo has paſſiones. ⁊ h̄ inqt: indicat aūt h̄. i. tales paſſiones egere corpe: vt ſbto, aliqn̄ a duris qdē, ⁊ manifeſtis paſſionibꝰ nobiſipſis incidētibꝰ atqꝫ occurētibus nihil nos exacerbari/ nec timere/ nec cōmoueri. ¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, ꝑ paſſiones: hic caſus emergētes: atqꝫ obit̄ occurrētes itelligit, q̄ ſunt cāe paſſionū. Hoc aūt eſt ꝑ ꝑ phlegmaticā cōplōnē/ q̄ ſua frigiditate ⁊ humiditate eſt inepta ebullitioni. Deinde ponit 2m ſignū ſumptū a cholerica cōplōne: ⁊ inqt, aliqn̄ aūt a ꝑuis ⁊ debilibꝰ caſibꝰ nobis obiter occurrētibꝰ facile ad irā cōmoueri: cū corpꝰ ipm facile accēdat̄: ⁊ cū ſic ſe hēat: vt de leui iraſcat̄: cuiꝰ eſt corpꝰ cholericū. Deinde ponit 3m ſigm ſumptū a cōplōne mel'ica: ⁊ inqt. adhuc aūt magis h̄ manifeſtū eſt: qꝛ aliqn̄ nullo terribili iminēte, hoies mel'ici in his paſſionibꝰ fiūt: q̄ ſunt hois timētis. lʒ ſine cā. Sanguineā ꝟo cōplōnē tacuit: qꝛ fortaſſe: ſanguis ſm̄ Ariſ. nō eſt humor diuerſus ſpecie a ceteris: vel qꝛ itelligit̄ in ꝑ ſigno, vt nōnulli exponūt. Sic igit̄ pʒ has paſſiōes egere corpe: qꝛ pēdēt a cōplōnibꝰ. q̄ ſunt in corpibꝰ diuerſis diuerſe.

Dubitatio pa.

¶ Querebamus in collectaneis vtrū corpꝰ eodē mō: ⁊ eq̄liter ſit inſtr̄ale ſbm ꝑturbationū: ſic ſenſationū/ diximꝰ (auctore Themiſtio) corpꝰ nō eē eq̄le vtriſqꝫ inſtr̄m: qꝛ ꝑturbationibꝰ eſt inſtr̄m: tā ſm̄ tēperātiā: qꝫ ſm̄ eius diſtēperātiā. ⁊ qdē magis ſm̄ diſtēperātiā. Senſationibꝰ ꝟo eſt inſtr̄m potiꝰ ſm̄ tēperātiā: ⁊ ſic magis ſaltē itēſiue eſt iſtr̄m. ⁊ ſbm ſenſationū. ¶ Auerroes aūt dicebat vtriſqꝫ eē eq̄le ſbm/ verū ꝑturbationibꝰ eſt ſbm ſenſibilr̄ iſtr̄ale: ſenſationibꝰ eſt ſbm iſenſibilr̄ iſtr̄ale. hoc aūt ſuperius dcm̄ eſt.

2a dubō

¶ Querūt hic greci an cōplōnes nos neceſſitāt ad ꝑturbationes, vt mel'ia ad timorē: ſanguis ad audaciā, chol'a ad iracūdiā: phlegma ad māſuetudinē.

pō medicorum.

¶ Medici aſſerūt ꝑtē affir'am: mouent̄ ſignis: ⁊ rōnibꝰ. Signis qdē: qꝛ q̊rū ſtōchꝰ eſt craſſus amplus: ⁊ magnꝰ: his mens obtuſa eſt. ¶ Preterea. (vt Ariſ. inqt) h̄ ē vidē i egritudinibꝰ: ⁊ ebrietatibꝰ: in qbꝰ mutata cōplōne, mutant̄ mores. rōne ꝟo, qꝛ aie iſtr̄m eſt cōplexio: vt Gal'. autumat: ſed ꝑncipale agens operat̄ ꝓ rōne iſtr̄i. g̊ neceſſitat̄ in actione. ¶ Cōtra hos Aſtronomi aduerſantur. qꝛ obſeruatiōe dephēſuʒ eſt melācholicos eſſe ipterritos: liberales. ⁊ hilares: dephenſuʒ ē ſanguieos eē timidos: atqꝫ auaros cholicos ēt māſuetos. ¶ Preterea. Vt M. Tullius narrat, Zopyrus ꝯſpiciēs ſigna Socratꝫ nālia: iudicauit eū oī vitioꝝ gn̄e flagitio ſum. Cui rn̄diſſe eū ferunt ꝯceſſiſſe ex nāli diſpōne ita eſſe: ſʒ ex phīa ꝟtutes ſe eſſe ꝯſecutū. Idē de Hippocrate nr̄o Palemō phyſiognomicus cēſuit ſignis nālibꝰ iſpectis Hippo. ꝟo rn̄diſſe narrat: vt dixit Socra. ſe ꝑ phīā temperātiā eē nactū.

Aſtronomorū poſitio.

¶ Propterea aſtronomi dixerūt cōplōnē duplicē: quādā humoralē, q̄ ſeqtur ꝓportionē pa' q̄litatū: quādā ꝟo celeſtē: q̄ ex ꝑncipijs gn̄onis ꝯſeqtur ſitū ſtellaꝝ: q tpe ortꝰ geniti repitur i celo. ſtelle.n. ſic collocate tpe: q̊ editur natus: alterāt aerem nos ꝯtinētē. hic ꝟo alterat nos ⁊ eū: q editur: vt 4o metheor. ⁊ 8o phyſic. ex hac alteratiōe fit i ipſo nato cōplexio celeſtis: q̄ (vt dixerūt) neceſſitāt animā ad actiōes, perturbatiōes, ⁊ ad omnes vite mores. Hac.n. cōplōne ſanguineus aliqn̄ eſt auarus: hac ēt nōnūqꝫ mel'icus eſt ꝯfidēs. nā cū celū ſit ſuper elr̄ta, ſic celeſtis cōplexio vincit elr̄tariā. Et lʒ de his in nr̄is phyſiognomicis plura diximꝰ.

Refutat.

¶ Cōtra hāc opīonē ſunt Siplicius: Philoponꝰ ⁊ Attici: vnde Simpl'. auctē Ari. in ꝑ Poli. tradit animaʒ dn̄ari corpi, corpꝰ regi ab aia. aſſerit eni principatū quo aia corpi peſt eē dſpoticū. i. regiū: qꝛ plene aia dn̄atur, ⁊ corpꝰ ſubditur. g̊ corpꝰ q̄uis cōplōne affectū vꝫ plene ſubdē ſe aie. ¶ Preterea vt Attici teſtātur: ꝑ phīā multi nāliter ad mala ꝓpēſi ab eoꝝ malitia fuerūt liberati. ſic de Socrate: ⁊ Hippocrate dcm̄ ē. ¶ Preterea fortit̄ argumētātur/ aia expitur i oibꝰ ſuis actibꝰ libatimo in qbꝰ maxie vꝫ ꝓpēſa, qꝛ pn̄tato ipſi aie di appetibili, in ſua plena ptāte eſt eligē: vel nō eligē.

pō veri

¶ Dicamus g̊ cū grecis: cōplōnes elr̄tarias: atqꝫ celeſtes eē nob icitamēta ad agendū: nō aūt nec̄itudines. vn̄ ⁊ Siplicius dicit has mltū valē in rudibꝰ: ⁊ ineruditis: moratis ꝟo: qui phīa ſunt bn̄ affecti, nihil valere. ¶ Ad oppoſita pʒ ſolō: oīa illa ꝯcedūtur nō pro nec̄itate, ſʒ pro inclinationibus. De ebrietate ꝟo. ⁊ egritudine ſecꝰ ē. ſunt eni morbi: q corrūpūt organū: ⁊ ſic aia nō pōt vti illo debite: ꝓpter eius corruptionē. vbi aūt organū eſt nāliter diſpoſitū, aia ꝑdominatur illi: qꝫqꝫ ad alteꝝ ꝓpēdeat.

Argumēt.

¶ Que ſi ita ſint: pʒ affectus rōnes eſſe materiales: quare: ⁊ diffinitiōes ipſoꝝ ſunt tales. Iraſci nāqꝫ: motus quidā talis eſt corporis/ aut partis/ aut potētie/ ab hoc huius gratia. Idcirco nālis eſt: d̄ anima vel omni vel tali conſiderare.

T. c. 15

¶ Si autem ſic ſe habet: manifeſtum eſt: quoniam ⁊ paſſionum rationes in mā ſunt: quare termini tales erūt: vt iraſci motus quidā eſt talis corporis: aut partis: aut potentie: ab hoc gr̄a huius. Et ꝑꝑ hec iam eſt phyſici ꝯſiderare de aia: aut omni: aut huiuſmodi.

θεωρη/σαι, ſpeculari

Collectanea textꝰ cōmēti. 15

¶ Quia iam declarauit qūo oēs affectꝰ aie ⁊ oēs actꝰ corpore quoquo mō egēt: reuertit̄ ad id qḋ dixit: dubōne illā eē nec̄iam. vult g̊ correlarie ꝯducere: q̄lr̄ oēs diffōnes operū debēt ꝑ māʒ dari: ⁊ ꝑ ꝯn̄s: ⁊ diffinitio aie per materiaʒ erit dāda. g̊ ꝑſcrutatio illa fuit nec̄ia. ꝯducit āt h̄ ꝯ Platonē ⁊ Xenocratē: ꝙ aiaʒ diffiniētes corpꝰ nō poſueeūt. iqūt enim: aia eſt numerus ſeipm mouēs. cū igitur Ari. mouit q. an. ſ. paſſiones aie cōes ſint vtriqꝫ: ⁊ oſtēdit ꝙ ſic: concludit in eaꝝ diffōne eē apponēdū corpus: ⁊ cū aia diffinitur per opationē: vel diffinitionē opationis. iō cōducit modo ⁊ ipſam ꝑ corpus diffiniri. ¶ Inqt g̊ Ariſto. [Si aūt ſic ſe habet] correlariū h̄ ꝯducit̄ in hunc modū, oīa accn̄tia que aia patiēte corpꝰ occurrit nec̄io, ſunt ēt ꝑ corpꝰ diffiniēda. Hāc qdē maiorē ꝑintelligēs, aſſumpſit minorē: ⁊ inqt. Si pro quia. ſic ſe habet. i. ſed oēs paſſiones, ⁊ oēs actus ſunt accn̄tia aie, que aia patiente: occurrit ⁊ corpus nec̄io. g̊ inducit ⁊ ꝯnem. d. manifeſtū: qm̄ paſſiones ſunt rōnes. i. diffiniēde in mā. i. per ipm ſbʒ eaꝝ. ¶ Uel ipſe primo ꝯducit oēs paſſiones eſſe in materia in hūc modū ſyllogiçās. oēs paſſiones, quas, anima patiēte, corpus cōicat, ſunt in materia, tūc accipiens minorem inqt. ſi aūt ſic ſe habet. i. ſi oēs paſſiones aie ſunt paſſiones: q̄s anima patiēte, corpus cōmunicat. ergo, ⁊ correlariū cōducit ſyllogiſtice. d. manifeſtum: qm̄ paſſiones rōnes in materia ſunt. ¶ Quare termini tales.] Cum cōduxit paſſiones eſſe rōnes in mā: conducit diffinitiones eaꝝ eſſe dādas per mām: ⁊ ſyllogiſmus ſit ille qui poſitus eſt in ꝑnº. ¶ Ut iraſci cum induxit hoc exēplum ponit cōueniens. ⁊ inqt: iraſci eſt qdā motus, talis corporis: aut partis: aut potentie ab hoc, ⁊ gr̄a huius. ¶ Dixit [qdā motus] ⁊ nō abſolute motus: qm̄ (vt Simplicius inqt) iraſci eſt tranſmutatio corporea: modo trāſmutatio corporea nō eſt abſolute motus: lʒ quedam ſpēs motus. ergo quaſi per ly. qdā. innuit genus ꝓximū ipſius iraſci. motus eniʒ eſt genus remotū: ſed corporea trāſmutatio ꝓximum. ¶ Dixit [talis corporis] ⁊ nō abſolute corporis: qm̄ (vt Simplicius inquit) hoc totū eſt aialis: ⁊ eſt motus: vt corporis viuentis, ideo nō corporis ſimplr̄: ſed talis. i. viuētis, ⁊ ſm̄ talem vite ſpēm. vʒ. appetitiuā/ ſenſitiuā/ ⁊ vindicatiuā eſt motus corporis his vitis viuētis. ¶ Dixit autē [partis] (vt Simplicius ait) qm̄ quandoqꝫ non totum aſſumit̄ corpus: ſed pars que ꝑmo paſſionem recipit: vt cor, ſanguis, vel ſenſitiuus ſpiritus. ¶ Dixit [aut potētie] qm̄ quādoqꝫ ponit̄ explicite cor, ⁊ potētia anime. verbi. g. iraſci eſt ebullitio ſanguis circa cor appetitiua vltionis: vbi ponit̄ potentia expſſe per ly. [appetitiuā] dixit [ab hoc] vt cām notaret agentem: ⁊ dixit [gr̄a huius] vt cām innueret finalem. ¶ Et ꝓpter hoc igitur] hoc in loco adhuc cōducit alteꝝ correlariū, ⁊ videt̄ ſyllogiçare ipſum ſic. omne, qḋ diffinit̄ per mām, a phīco cōſiderat̄, vt dictū eſt in phyſicis/ ⁊ metaphyſicis: ſʒ omnis anima/ aut huiꝰ diffinit̄ per mām. ergo appōit ꝯnem. d. ⁊ ꝓpter hoc igit̄ iam phyſici eſt conſiderare de anima/ aut omni/ aut huiꝰ. eſt ergo huius ſyll'i cōcluſio talis, ⁊ maiorem ꝑaccepit ex phyſicis ⁊ metaphyſicis. minorē autē ex nūc dictis/ quoniā oīs forma cuius oēs paſſiones, ⁊ opationes diffiniuntur per mām, debet diffiniri per mām. declaratū eſt autem oēs paſſiones anime eē tales: quare correlariū apparet.

¶ Themiſtius inqt ad phīcum ꝑtinet de ea anima noſcere: que ad ſuas affectiones actioneſqꝫ mām requirit. Ecce qūo Themiſtius verificat diſiunctiuā pro ſecunda parte, qm̄ de anima omni abſolute eſt cōſideratio mathematica apud eum. ¶ Simplicius aūt per ly omni/ intendit totuʒ poteſtatiuū: ⁊ per ly huiꝰ parte ſeu potētia: ⁊ tūc ſenſus eſt. ergo phīcus cōſiderat de omni. i. tota anima quantum ad oēs potētias: aut de huiꝰ. i. potētia tali cuius opationes ſunt in materia. vt dixit. ¶ Et id qḋ Auerroes inquit in hoc loco manifeſtū eſt per ſermonem enim differt ab his.

Qō. nū qd hic liber perſcrutet̄ d̄ aia celi.

¶ Uerum qdam querunt nūquid de aia celi perſcrutetur hic liber. ¶ Et rn̄det ꝙ de omni aia: etiā de celeſti. non tamē quidditatiue: ſed an ſit. ¶ Sed hoc videt̄ error: tum nāqꝫ qm̄ cōſiderans qdditatiue ſubiectū: oportet ⁊ quālibet ſpecieʒ ſubiecti qdditatiue cōſiderare, qa ergo in lib. hoc qdditatiue anima cōſideratur: ergo ⁊ quelibet ſpēs aie, ⁊ non tm̄. an ſit. ¶ Adhuc anima celi ſi cōſiderat̄ hic: conſiderat̄ vel vt ſpēs ſubiecti: vel vt ſbm ipſum: ſed quocūqꝫ non habet cōſiderari an ſit, vt Auer. inqt in 2o. ergo ⁊c̄.

Cō. 27.

¶ Ideo videtur mihi eſſe dicendum: ꝙ anima celeſtis duos habet gradus, quēadmodum ⁊ aia hois. ſ. quo intelligit, ſed intentione eterna, ⁊ ſic nō anima dr̄: ſed intellectus ſeparatus. ¶ Alterum habet quo mouet corpus celeſte per appetituʒ, ⁊ intellectū. ⁊ hoc modo anima dicit̄. ergo anime celi poſſunt dari due diffinitiōes: quaꝝ vna ꝑmo accipiet gradus: altera quoqꝫ a ſcōo. Quātum igitur ad primā diuine eſt cōſiderationis. Quātum quoqꝫ ad 2m opus eſt preſentis ſciētie. ergo cōcedēdum eſt: animam celi non tm̄/ an ſit intellectus: conſiderari hoc in loco: verum ſm̄ eius diffinitiones communes omni anime.

COMMENTARIVM.

Probauit paſſiones ꝑtinētes ad parteʒ appetitiuā eſſe oēs cum corpore: ex hac declarata ꝯne, ꝯcludit ꝑmo paſſionuʒ rōnes eſſe in mā. ¶ Scōo/ qa rōnes taliū paſſionū ſunt in materia: concludit definitiones: quas terminos appellat. eſſe tales. ſ. dabiles per mām. vt per corpus vel per parteʒ corporis: vel per potētiam corporeā. Et aſſignat exēplum, dicens: ꝙ iraſci eſt qdam motus. ſ. corporeus: talis corporis. ſ. viuētis: qḋ viuit ſm̄ vitam ſenſitiuā/ appetitiuam/ ⁊ vindicatiuā: aut partis. ſ. cordis: aut potētie. ſ. vindicatiue ꝓprie. ab hoc. ſ. agente: vtpote ab apparenti paruipenſione, ⁊ gr̄a huius. ſ. vindicte. In quibus tangit quatuor cauſas, vt patet. Ex qbus pʒ eum per rōnes intelligere ſpēs, ſiue ſignificata definitionū. per definitiones. rōnes ſignificantes: animaduerte ꝙ per tale exemplum vult habere: ꝙ huiꝰ opationes definiunt̄ per materiā: ⁊ non ꝑciſe per materiam. Tertio ex his cōcludit ad phyſicum ſpectare cōſiderationem de anima: ⁊ inqt: ⁊ propter hec iā phyſici cōſiderare eſt de aia. aut omni: aut tali. de omni: ſi eius quelibet opatio eſt cum corpe. aut tali. ſ. ſenſitiua: qꝛ operationes huius ſunt cum corpe. Multa ꝟo in collectaneis per pulchre dicta ſunt. que nō oportet amplius dilucidare.

Qō an ſcientia de aia ſit media.

¶ Queres hic vtruʒ de tota anima, ⁊ q̄libet anime parte ſit phyſica conſideratio. Ariſtoteles eni hic nō determinauit: ſed dicit phyſicum cōſiderare de aia: aut omni: aut de tali. ſ. ſenſitiua. In libro ꝟo de partibus aialiuʒ mouit queſtionē, ⁊ ſoluit, aſſerens ſciētiā de tota anima eſſe mediam: vt viſum eſt.

pa pō.

¶ Cādauenſis voluit de aia: ⁊ omni anima. ⁊ de omni anime parte ſimpl'r phyſicum cōſiderare. etiā ſʒ Auerroem: qui poſuit intellectualeʒ animā ſm̄ fictionem Ioānis infimā intelligentiaꝝ. Opinionē ꝓbat: ꝑo qa nālis debet cōſiderare ſimpliciter omnes formas nāles: vt dicit Ariſto. ⁊ Auer. 2o lio phyſic. ſed vterqꝫ intellectus eſt forma nālis. qꝛ vterqꝫ eſt forma eius: qḋ generat̄ ab agētibꝰ nālibus. ¶ Speciatim ꝟo hoc idē ꝓbat de intellectu poſſibili. qꝛ nālis debet ꝯſiderare oēm ſbam: que mouetur ab aliquo exiſtēte in materia. At poſſibilis intellectus mouetur a phantaſmate exiſtēte in mā.

Com. 16

¶ Speciatim etiā ꝓbat idem de intellectu agēte. qꝛ naturalis dʒ ꝯſiderare ſimpl'r id eſſe: qḋ eſt principiū alicuius operationis. q̄ eſſe non poteſt ſine corpore phyſico. Modo intellectus tale ꝑncipiuʒ eſt. eſt enim intellectionis principiū. q̄ eſſe non poteſt ſine phātaſmate. ¶ Preterea. Argumētat̄ idē d̄ vtroqꝫ: qꝛ ſi d̄ eis eēt metaphyſica ꝯſideratio. cū de eis nihil dixit i metaphyſica/ fuiſſet diminutꝰ. ¶ Preterea. Definitiōes āboꝝ i ueſtigant̄ a naturali. vt in h̄ libro. Preterea. Uterqꝫ eſt ens naturale 3o huius. g̊ vterqꝫ ad phyſicum attinet. Et ſic tenet Candauenſis ꝯnem hanc pro veritate: ꝙ de vtroqꝫ intellectu agit phyſicus ſimpl'r.

Refutaº

¶ Sed cōtra hanc poſitionem fit fortiſſimū argm: quoniā ſi vterqꝫ eſſet phyſice conſiderationis, vterqꝫ eſſet rō in materia. h̄ ꝯn̄tia eſt Ariſtotelis: vterqꝫ eſt rō in materia. g̊ nec re, nec rōne aliquis eorū eſt abſtractus a materia. Probat̄: rōne qdē ꝯcedit̄: qꝛ ſi vterqꝫ eſt ratio i materia, neuter rōne abſtrahit̄. ⁊ ſic habetur ꝑmum. Q ꝟo nec reprobat̄: qa omne concretum rō/

nē cuꝫ mā eſt cōcretū re, vbi enim eſſet re abſtractū a mā intellectus poſſet ipm̄ vt abſtractum cōſiderare, eſt enim virtus diſtinctiua. At vbi ipſos cōſideraret abſtracte: non eſſent rōnes in mā. ℂ Preterea. Minꝰ abſtracta ſunt phyſica a mā, ꝗꝫ mathematica: quia mathematica ſunt media inter metaphyſica ⁊ phyſica, ſed illa ſunt ſm̄ rem in materia, ergo ⁊ oīa phyſica, quare neuter erit ſm̄ rem abſtractus a mā contra auctorem ſuū. ℂ Ex his accipit̄, ꝙ q ponit intellectualē animā ſimpliciter mortalem ſm̄ ſe, ⁊ quālibet ſui partem, nō pōt ponere eam niſi rōneꝫ in materia: ⁊ ita ſimplr̄ ponere eam oportet inter phyſica conſiderata. ℂ Sequit̄ 2ᵒ: ꝙ qui ponit intellectualem animā penitus īmortalem, coget̄ eam ponere rōneꝫ ſimplr̄ extra materiam: ⁊ ſic coget̄ eam facere de metaphyſica ꝯſideratione ſimplr̄. ℂ Tertio ſequit̄, ꝙ q ponit eam totā ſm̄ quālibet ſui partē ſimplr̄ ⁊ penitus īmortalem: cogitur dicere eam hr̄e aliquā ꝑmam opationeꝫ, que ſibi cōpetit penitus ſine corpore. non enim hr̄e pōt operationē penitus egentē corpore, ⁊ eſſe rōnem extra mām. qꝛ vt Ariſtoteles dedurit, ſi eius operatio penitus e corpore depēdet eſt ratio in materia: ⁊ ſic in eius definitione ponitur materia, ⁊ ſic eſt phyſice cōſiderationis. Quia vero Auerroes ꝯcedit ꝑmū antecedens, ideo cogit̄ omnia hec concedere, que Joānes non aīaduertens detruſus eſt ad aniles fabulas. ℂ Patet etiā nos non ab rōne dixiſſe ſm̄ Ariſtotelē oportere dare aīe ſeparate poſt mortē aliquā opationem ꝑmā: que nulla rōne eget corpore, de qua ſuperius abunde. Inſuper patet bene eſſe. dcm̄ hanc ſciam eſſe mediā inter phyſicā, ⁊ metaphyſicā, qa cū aīa ſit ſimplr̄ īmortalis, eſt hn̄s aliquā operationē: que nō eſt ratio in mā. ⁊ cū ſm̄ aliqs ptes, habeat opationē in mā, erit ſm̄ illas ratio in mā: erit ergo ſꝫ ꝑᵃᵐ metaᶜᵉ ꝯſiderationis, ſm̄ ꝟo 2ᵃᵐ erit phyſice ꝯſideratiōis: hec Ariˡᵉˢ aīaduertēs, ſub dubio ad librū de partibus reꝫ reliqt. ℂ Rōnes ꝟo Joā. ceſſant: ꝑma qdē: qa intellectualis anima eſt ſimplr̄ abſtracta / qtenus nec ineſſe, nec quo ad ꝑmam opationē eſt mālis: ⁊ ſic non eſt forma nālis: ſed diuina. Scōm qd ꝟo eſt forma nālis: qa pro certo tēpore dat eſſe corpori nāli: ⁊ pro eo tpe eius operatio nō ꝑria dependet a materia, ergo erit ſm̄ qd phyſice cōſideratiōis. Simplr̄ aūt erit metaphyſice cōſiderationis. ℂ Ceſſat ⁊ ſcōa, qa lꝫ moueatur certo tēpore nō aūt ſimplr̄, qa extra corpus intelligit vi ſeparationis per ſubſtātiā ſuperioruꝫ. non aūt mota a corporeis rebus: ⁊ ſic ſm̄ qd erit phyſice cōſiderationis, ſimplr̄ aūt erit metaphyſice conſiderationis. ℂ Ceſſat 3ᵃ ratio etiā: qꝛ agens intellectus ſi eſt ꝑncipiū intellectionis phātaſtice: non ſimpliciter erit ꝑncipiū: ſed ſm̄ certū tēpus. nō enim intelligere phantaſticum eſt ꝑma anime operatio. ℂ Ceſſat etiā 4ᵃ ratio: qꝛ nō oportet de eis agere in libro metaᶜᵉ, ſed ſatis eſt vt de eis agatur in hoc libro: qui eſt medius. ℂ Ceſſat ⁊ 5ᵃ ratio, nam lꝫ definitiones partium inueſtigētur ab animaſtico virtute qua eſt phyſicus: definitio totius inueſtigatur a medio phō. ℂ Ultima ceſſat: qꝛ intellectualis anima eſt naturale ens ſm̄ quid, ſimpliciter autem metaphyſicum.

Excerpta.

Argyr. ℂ Diuerſo aūt modo nālis ⁊ diſſerēdi artifex vnūqdqꝫ ipſoꝝ diffiniet. Nam alter irā appetitionē eē dicet doloris viciſſim aduerſario inferendi / aut aliqd tale. Alter: ſanguinis aut caloris eiuſ q circa cor eſt / feruorem ebullitionēue. Atqꝫ alt̄ / materiē: alt̄ / formaꝫ hoc pacto reddit ⁊ rōnem. Hec. n. eſt ratio rei: quā neceſſe eſt ſi fuerit: in tali mā eē. ſic eni: ⁊ domus aſſignari diffinitio ſolet. Naꝫ qdā talem eius rōnem aſſignat: eſſe dicens tegmentum qd qdem ꝓhibere ꝓpulſareqꝫ pōt incōmoditates eas que tum a ventiſ / tū ab imbribus / tū ēt ab eſtu fieri euenireqꝫ ſolēt. Quidā: dicit lapides eſſe lateres atqꝫ ligna. At alius: formam in hiſce ponit: horuꝫ dd̄o gratia. Quis igitur iſtoruꝫ eſt nālis? is ne qui mām aſſignat / ⁊ rōnem ignorat: an is qui ſolam rōnem reddit / ⁊ mām ipſaꝫ omittit? an iſ potiuſ qui vtrāqꝫ complectit̄? At illorum vterqꝫ quis eſt.

ℂ Differēt aūt vtiqꝫ definiet ⁊ phyſicus: ⁊ dialecticus vnūqdqꝫ ipſoꝝ: vt ira quid ſit. hic qdem. n. appetitum recontriſtationis: aut aliquid hmōi. Ille autem feruorem ſanguinis: aut calidi circa cor: hoꝝ autē aliꝰ q / dē aſſignat mām: alius vero ſpēm: ⁊ rōneꝫ. Hec quidem. n. ratio eſt: hec aūt rei. neceſſe eſt autē hanc eſſe in mā hmōi: ſi erit. Sicut domus quidem ratio talis vtiqꝫ erit: qm̄ cooperimentuꝫ ꝓhibēſ corruptioneſ a vētis: imbribꝰ: ⁊ caumatibꝰ. hic aūt dicit lapides ⁊ lateres: ⁊ ligna. Aliꝰ vero in his ſpēm ꝓpter iſta. Quis igit̄ nālis hoꝝ? vtrum q eſt circa mām / rōnem autem ignorans? aut q eſt circa rōnem ſolum: an magna qui eſt ex vtriſqꝫ? Illoꝝ autem iam quis vterqꝫ. T. 16. hic hic

ℂ Cum dixit: ꝙ paſſiones anime rōnes māles ſunt: ac, ꝙ idcirco de anima phīci eſt cōſiderare: vel oī, vel quecunqꝫ nō ſine materia: vult deinceps per hoc oſtēdere: qualis ſit naturali congruens de anima diffinitio. Erit itaqꝫ queſtionis ꝑſentis ſenſus, cum tres ſint. ſ. materia / forma / ⁊ cauſa ſm̄ finē: circa quas qnqꝫ methodi verſantur. ſ. naturalis medicina dialectica mathematica: ⁊ ꝑma phīa: quo ergo modo, vnaqueqꝫ haꝝ methodoꝝ ꝓpoſita diffinit. ℂ Pro ſolutionis intellectu debes ſcire: vt ex cōmento Philoponi hac in parte excipitur, ꝙ nālis methodus diſſerere hꝫ de omnibus dictis per omnia illa tria. ſ. mām / formam / et cauſam ſm̄ finem: vt quenam materia celeſtium: ꝙ nō q̄tuor elemēta, ſed aliud quoddam, ꝑter hec, quintum corpus: quenam forma, ꝙ ſpherica aſſignabit: ſed ꝙ celuꝫ ſit ſphericum ſunt tres cauſe. ſ. finis: vt ſit omnium capaciſſimuꝫ, vt Plato in Timeo. Et qa eternum, eterno tempore motum. Ut Ariſto. in lib. de celo ⁊ mundo. Et qm̄ forma celi eſt intellectus: ad cuius imaginem: ⁊ imitationē celuꝫ figuratur ꝑma figura: vt Plotinꝰ teſtatur. Prima qdē eſt cauſa ſm̄ finem. Scōa ꝟo cauſa ſm̄ mām. Tertia quoqꝫ ſm̄ formam. In hūc igitur modum nālis cunctaꝝ rerum nālium aſſignat: ⁊ mām / ⁊ formam / ⁊ cām ſm̄ fineꝫ: ac ꝓpterea diffinitionē reddit ex mā: ac forma: ⁊ cauſa ſꝫ fine. ℂ Sed particularis artifex: vt medicus: ⁊ iſtructor ſe hꝫ: ⁊ ipſe circa omnia hec. differt aūt a nāli: qm̄ circa particularem quādam verſatur rē / vt medicus circa humana corpora; faber circa lapides: ⁊ ligna. aſſignabit aūt ⁊ is diffinitionem cōprehendens: ⁊ mām ⁊ formam: ⁊ cāꝫ. diſſidet autem ⁊ in hoc a nāliꝰ, ꝙ particularis artifex ꝓximas cās aſſignat ſolas. phyſicus ꝟo: ⁊ ꝑmas veluti cās: que generationis ⁊ corruptionis ſunt / medicus cōmenſurationem humoꝝ: atqꝫ hoꝝ cōmenſurationis elementa. nālis ꝟo vlterius quoqꝫ procedens ⁊ in mām, ⁊ formam. opꝫ eniꝫ ⁊ particularem artificē noſſe cām. ego eniꝫ (inqt plato) artē Collectanea textus commenti. 16

non appello qd certe ſit irrōnalis res. ℂ Dialecticus vero aſſignabit diffōnes ex forma: ⁊ cā, circa hec enim tm̄ verſatur, ⁊ hāc nō vt cām ꝯſiderās: ſed abſolute, vt rem quādam ſeu formā. ꝟbi. g. dicit ira eſt appetitus vltionis. hec enim diffinitio nō dicit totā ire ꝯceptionē: ſed ſolā cauſam dixit, ꝓpter quā res eſt. ℂ Qꝛ vero ⁊ cām exprimēſ, nō vt cām ipſam aſſignat, ſed ſimplr̄ vt rem quandam declarat Philoponus, ex quo cauſati (inquit) nō meminit: cauſatū enim (vt dicit) ipſius appetitus vltionis eſt ebullitio ꝑcordialis ſanguinis: qm̄ enim vult vindictā: ideo ebullit ꝑcordialem ſanguinē. ecce igit̄ qūo hec diffinitio eſt per formā, ⁊ cām: non in eo ꝙ cauſa: ſed in eo ꝙ forma: vel res, cū nō apponit̄ cauſatū, ad qd relatiue refert̄ illa cauſa. ℂ Mathematicus quoqꝫ reddit per ſe formaꝝ diffinitiones, non cogitans de mā, ſed ipſas per ſeipſas aſſignans. quāobreꝫ neqꝫ cauſe in diffinitione meminit. ſi enim ⁊ cāꝫ definiret: oino certe ⁊ mām accipet. qm̄ igit̄ non differit de mā: propterea neqꝫ de cā meminerit. ꝟ. g. qd eſt triāgulus? figura tribus lineis ꝯtēta. qd eſt circulus? figura ab vna linea contenta: in his neqꝫ materie mētio facta eſt. ac per hoc: neqꝫ cauſe, propter quā in iſta materia ꝯſiſtit lꝫ forma, ſꝫ ſi certe incidētium ꝑ ſe accidētium figuris iſtoꝝ, cauſas reddit, vt quāobrē triangulus duos rectos hꝫ eq̄les ⁊c̄. ℂ Metaphyſicus diſſeret de formis, ⁊ his que in rōnalis pte aīe; ⁊ opificis. differūt aūt he ꝙ ille qdem, que in anima imagines: ſunt primaꝝ rerū cognoſcitiue. Alie ꝟo archetype, ⁊ exemplares ſunt, ⁊ affectiue. de opificis ergo diſſerens: vt ſpeculatiuus opabit̄. de his ꝟo que in anima, vt depuratiuus: vt depuratiuus. i. abſtractiuus, eniꝫ agit qm̄ ꝯuertit̄ ad ſeipm̄, vt cognoſcit ſbam aīe: tunc. n. vere ſm̄ ſciam depuratio, ⁊ paſſionū, ⁊ ignorātie. ſbam enim cognoſcens aīe ſciet, ꝙ formaꝝ eſt plenitudo, ac ꝑ hꝫ diſciplinas dicturus eſt reminiſcentias eſſe. ℂ Ex his pꝫ vt Philoponus inqt, qs modus diſſerēdi ſit haꝝ qnqꝫ artiū: ⁊ qūo vnus diſſerat ab altero. ℂ Inqt modo Ariſto. qōnem ꝓpoſitā, perſoluēs [differenter autem diffiniet phyſicus, ⁊ dialecticus vnūqdqꝫ ipſoꝝ, vt iram qd eſt] dicit [vnūqdqꝫ ipſorum] vt recte Simplicius notat. ſ. vite ſpecierum: ⁊ paſſionuꝫ. [hic qdem appetitū vlciſcendi: aut aliqd huiꝰ] dialecticꝰ vꝫ. hoc aūt cā eſt, ⁊ finis cōmotionis iracūdie. [Ille autem feruorē ſanguinis / aut calidi circa cor] vult dicere, vt naturalis. hic eniꝫ ex materia. materia nanqꝫ ire; ſanguis eſt / qui circa cor, vel ſimplr̄ calidū. ℂ Ambigit Philoponus, quonam pacto inquit: dicimus ex materia diffinitionē eſſe hanc? videt̄ enim ex materia ⁊ forma: quoniā ebullitio eſt actus ſanguinis: q circa cor. ergo eſt forma: ⁊ ſic in ea ponit̄ forma: ſanguis eſt materia ebullitionis. ergo in ea ponit̄ materia ⁊ forma: ⁊ ſic non tm̄ materia. ℂ Soluit̄ per hoc ꝙ ebullitio eſt materia ꝓpinq̄ reſpectu ire: lꝫ habeat rōnem forme forte reſpectu cordis, ⁊ alioꝝ. erit ergo diffinitio ex materia tm̄ cōparatione ad diffinitū: lꝫ non cōparatione facta in partibus diffiniti. ℂ Hoꝝ ꝟo hic qdē materiam aſſignat: ille ꝟo formam ac rōnem] phyſicus enim materiam aſſignat. dialecticus ꝟo formā ſeu cām. eſt eniꝫ ⁊ cauſa finalis velut forma. ℂ Ambigit Simplicius hac in parte: qm̄ textu ſequēti vult ꝙ diffinitio data ꝑ materiā tm̄ a nullo artifice cōſiderat̄: hic aūt dicit. hoꝝ autē hic. ſ. phyſicus aſſignat materiā ⁊c̄. ergo in litera eſt contradictio.

Rñſio. ℂ Reſpondent Simplicius ⁊ Philoponus: atqꝫ hic inquiunt, indiſtincte Ariſto. dicit naturalē ex materia aſſignare diffinitionem: deinceps ꝟo diligentius inueſtigans hoc ipſum: que ſit phyſici diffinitio diiudicat ac inquit: ꝙ que cuꝫ materia ⁊ forma aſſignat̄. Volunt: vt mihi videt̄: ꝙ poteſt fieri diuiſio gnālis: ⁊ ſubdiuiſio: ſi fiet diuiſio generalis, erit hoc modo: diffinitionū quedaꝫ eſt ex materia: quedam ex forma. ſi ex materia, vel ex materia tm̄: ⁊ ſic a nullo artifice diſſerit̄: vt dicit: vel ex materia ⁊ forma: ⁊ ſic phyſici eſt. Si ex forma tm̄ eſt dialectici. ecce ḡ quomodo Ariſto. loquit̄ de diffinitione ex materia gnāliter, hoc eſt non facta diſtinctione. infra aūt loquitur de diffinitione ex materia facta preciſione. ℂ Hec enim ratio, hec vero rei] Philoponus, ⁊ Plutarchus hunc locum intelligūt aliter / ꝗꝫ Simplicius: inqt Philoponus ſubdiſtinguēdum inter [enim] coniunctionē, ⁊ inter [vero] vt ſit hoc modo: hec enim diffinitionū ratio eſt, ac cauſa, ſeu forma iracūdie: altera vero rei exiſtit diffinitio, hoc eſt ſubſtantie, ⁊ materie. ℂ Simplicius aūt aliam lr̄am habens ſic [ratio enim iſta rei] Plutarchum repꝛhendit. d. nō vt Phs exponit Plutarchus contra diſtinguēs rationē, ad eam que rei. ℂ Sꝫ qa dixit iram eſſe appetitum vltionis, ⁊ ꝙ appetitus vltionis eſt forma ⁊ ratio: ſubdit, rationē eſſe rei, hoc eſt formam: per quā ſpecificat̄ ira, ſed hec dr̄ia hoꝝ prouenit ex litere differētia. ⁊ tu cōſidera. ℂ Neceſſe ꝟo eſſe hāc in materia tali ſi erit] oſ̄dit ꝙ diffinitio dialectica eſt quaſi vana per cōtrariū ſenſum, hanc inqt ex forma diffinitionē: ſi debeat in hypotheſi eſſe diffinitionū: ac non inanis: oportet eſſe in materia: quapropter debentē recte definire, oportet ⁊ materie meminiſſe. ℂ Reddit cauſam Simplicius, qm̄ dialectica diffinitio inqt non generat cognitionē operoſaꝫ: ſꝫ ſupficialem, ⁊ opinabilem: ⁊ nō ſcientificam. ergo quaſi vana eſt: niſi materia adderet̄. ℂ Queadmodum domus] accepit diuiſionem gnālem. ſ. ꝙ diffinitio eſt duplex. ſ. dicens materiē, ⁊ dicens formā: apponit exēpla harum nūc, ⁊ inquit: queādmodū domus huiuſmodi. vna quedam ratio eſt. vꝫ. domus eſt tegmētum impeditiuū corruptionis a vētis, ⁊ imbribus, ⁊ eſtibus. hec enim eſt diffinitio. d. rationē ⁊ formā. Hec autē dicet: lapides / ⁊ lateres / ⁊ ligna] vult dicere dicit materiā. Et ſic pꝫ exēplum illarū duaruꝫ diffinitionum. ℂ Alia ꝟo iter has formā gratia horū] cū aſſignauit diffinitiones duas: ⁊ cauſa / que ex materia: ⁊ eā / que ex forma, nunc inqt ꝙ eſt ⁊ alia q̄dam diffinitio: que ⁊ materiā, ⁊ formā, ⁊ cauſam accipiet, vt patet in exēplo. Et per hoc vt expoſitores ſentiunt: dedit ſubdiuiſionē ꝓpoſitam iam. ℂ Que igit̄ naturalis haꝝ triū: vtrū q̄ circa materiā. rōnem ꝟo ignorans: an que circa rōnem ſolum. vel magis que ex vtriſqꝫ] cum diſtinxit terminos: querit deinceps, quis ex iſtis phyſicus, ⁊ approbat eum qui ex vtriſqꝫ. ℂ Mouet enim queſtionem: ⁊ non ſoluit: ſed ſolutionem approbat hanc occulte, ⁊ implicite: vt expoſitores dicūt. ℂ Ex vtriſqꝫ] ꝟo dixit: ꝗꝫuis tria ſint in phyſica diffinitione: materia, forma, ac cauſa: qm̄ vt diximus plerūqꝫ forma ⁊ cauſa coincidūt. ℂ Illoꝝ autem qs vterqꝫ] cum dixit a ꝑncipio, dialectici quidem eſſe ex forma diffinitionē. naturalis ꝟo ex materia: deinde in ꝓceſſu, ꝙ diffinitio naturalis eſt ex vtriſqꝫ: querit nō īmerito vltimo de reliqs duabus diffinitionibus: ⁊ ea que ex materia tm̄, ⁊ ea que ex forma: cuius natura ſit artificis vtraqꝫ diffinitio. eſt ergo ſenſus: illoꝝ aūt terminoꝝ vterqꝫ qs. i. de numero illorū triū vterqꝫ. i. due ex oppoſito diuiſe, qs ſit ſupple inueſtigans. ℂ Et hic eſt ſenſus qōnis ſm̄ Simpliciū Philoponū ⁊ oēs expoſitores veteres: qcqd dicant latini. Diffō. 2ᵉ

Cum demonſtrauit. Proponit Auer. intētionē partis. d. cuꝫ demōſtrauit ꝙ in diffinitionibus iſtaꝝ virtutum debet accipere materiā ⁊ formam: incepit dubitare ſꝫ conſuetudinem. i. que ſit conſuetudo apud naturales, ⁊ eos qui abſolute cōſiderant. ſ. diſputatores. i. quomodo differūt in diffiniendo hi artifices. ⁊ reddit rōnem. d. naturales. n. differunt a diſputatoribus in modo diffiniēdi. diſputatores. n. dant diffinitiones ſm̄ formā tm̄, cuius exēplum ponit. d. dd̄o / ꝙ ira eſt appetitus in vindictā. naturales ꝟo ſm̄ materiam, dicēdo, ꝙ eſt ebullitio caloris ⁊ ſanguis circa cor, (vt mihi videtur) probat Auer. ꝙ oīs completa diffinitio debet dari per materiam reſolutorie. d. vt mihi videt̄. in Com. 16

tentio eniʒ alicuius.ſ.diffinibilis: ſm qḋ eſt ens, eſt hoc.i. omne diffinibile, vt ens diffinibile, eſt hoc.i.cōpoſitū: qm̄
Cō.4° vt 7° metaph. dicit diffinitio eſt compoſitoꝝ. Tunc vltra neceſſe eſt: vt illa intētio.i.diffinibile ſm qḋ eſt hoc.i.cōpoſitum ſit in materia: ſed qḋ eſt in materia: debet eſſe in materia: que habet talem diſpōnem.ſ.que ſit hoc. etiā vult dicere in materia certa diſpoſitiōe diſpoſita, que ſit quoquomodo cōpoſita: ⁊ ſup. neceſſe eſt: vt illud compoſitū ſit in materia per aliquā intētionē.i. diſpōnem exiſtētem in ea: quapropter fuit digna, vt illa res exiſtat in tali materia, ⁊ non in alia: qm̄ forma ineſt materie tali: vel tali ꝓpter talē vel talē diſpōnē. Arguit ergo reſolutorie ſic, ſi aliqḋ diffinitur, oportet vt ſit hoc: ſi oportet vt ſit hoc, oportet vt ſit in materia: ſi oportet vt ſit in materia, oportet vt ſit in materia tali. ergo ſi aliqḋ diffinit: oportet vt ſit in materia tali. ¶Et innuit per hunc ſermonem] dicet q̄s quid tum per hoc? ꝯcedā eniʒ ꝙ omne qḋ diffinit: debet eſſe in materia tali: ſed qd per hoc vult habere Ariſt. ſoluit Auer. d. ⁊ innuit per hūc ſermonē, qm̄ ſicut neceſſe eſt: vt intētio.i.diffinibilis forma exiſtat in materia: ſʒ qḋ eſt hoc: ita neceſſe eſt vt ſit modus acceptionis eius in diffinitiōe, ⁊ ſi nō erit accepta intētio alio modo, ab eo q̄ʒ eſt, erit ergo ſyll'ſ iſte. Omnis res, vt diffinibilis/ exiſtens in materia, debet diffiniri per mām. Sed declaratū eſt ꝙ omnis res, vt diffinibilis, eſt exiſtens in materia. ergo omnis res: vt diffinibilis: diffinitur per mām. ¶Qui enim accipit] queret quiſpiā ⁊ rurſum, vtrum diffinitio poſſit ꝯſtare ex materia tm̄ vel forma tm̄ cōpleta, ⁊ ꝑfecta. rn̄det ꝙ non: cuius reſpōſionis rōnem ſubdit. d. qui enim accipit mām in diffinitione, ⁊ dimittit formam, diminute accipit. qui aūt accipit formam, ⁊ dimittit mām: eſtimatur ꝙ dimittit aliquod nō neceſſarium, ſed non eſt ita, qm̄ forma debet accipi in diffinitione ſm diſpōnes in qbus exiſtit.i.eo modo: quo exiſtit, ſed dictū eſt ipſam nō exiſtere niſi ſm mām. ergo erit necia mā. eſt ergo ſolutio.q. ꝙ nulla diffinitio eſt perfecta per formam tm̄, vel per materiam tm̄. ¶Sed vtrum materia ſit pars eſſentialis diffinitionis: an pars neceſſaria: vt terminans intellectum diffinitionis vel deferens quidditatem: profecto queſtio eſt ardua: ⁊ in lib. deſtructio deſtructionū diximus qōnem hāc ſepe ſepius. Et tu vide ibidem.

COMMENTARIVM.

Cum concluſit ꝯſiderationē de anima eſſe naturalem.ſ.aut de omni, aut de tali: cuius oparationes ſunt rōnes in mā/ ⁊ declarauit ꝙ definitiones paſſionū, ⁊ ipſius aie non ſunt ſine mā, ſicut nec ipſe ſunt ſine mā, nunc diſputat de definitionibꝰ, vt eligat qualis nam eſt definitio cōueniens de anima / ⁊ de vnaq̄q; eius paſſione: hoc mō diuus Expoſitor exponit. ¶Melius autem dicamus ꝙ Ariſtoteles ꝓponit paſſiones aie non eodem modo definiri a dialectico, ⁊ a phyſico, hoc āt ꝓponit ꝑmo, vt oſtēdat has paſſiones nō ſemper: ⁊ apud omnes artifices definiri per corpus ſiue materiam. Scḋo hoc ꝓponit, vt oſtēdat difficultatem definitionū, que dantur de his paſſionibus. Tertio hoc facit, vt oſtendat que eſt cōpleta ⁊ ꝑfecta harum paſſionū definitio. Primo ergo ꝓponit cōcluſionem, quam intēdit, ⁊ inquit. differēter aūt vtiq; definiet, ⁊ phyſicus, ⁊ dialecticus vnumquodq; ipſoꝝ operū, vt ira quid ſit: ſiue vnāquāq; paſſionum, vt Simplicius ſupplet. ꝓpoſita cōcluſione, eam probat exēplis, ⁊ inquit. hic qdem enim.ſ.dialecticus appetitum recontriſtationis: aut aliqd tale ſupple dicet, aliquid tale, q: aliqd illi equiualens: vt deſiderium vindicte, vel vlciſcendi. eſt enim ira appetitio inferendi triſtitiam retro, hoc eſt cōtra eum, qui intulit. Ille aūt.ſ.phyſicus dicet feruorē ſanguinis, aut calidi circa cor. ¶Sed dices appetitus vindicte, innuit duas cāſ, appetitio enim eſt forma ire, vindicta, vel recōtriſtatio eſt finis. Reſpōdet Philoponus, ⁊ Hammonius vtraſq; reduci ad vnā cām, nam forma ⁊ finis idē eſt. ¶Rurſus dubitabis, q: ſcḋa definitio que eſt feruor ſanguinis circa cor, videt' data per formam ⁊ mām. nā feruor eſt actus atq; forma ſanguinis, ⁊ cordis, ⁊ cor mā feruoris. ergo ꝯſtat ex mā ⁊ forma. ¶Reſpondet Philoponus, ꝙ lʒ cōparatione partiū, ibi ſit forma ⁊ mā. nā feruor eſt actus ſanguinis, ⁊ cordis, cōparatione ire, illa tria ſunt mā: feruor enim eſt mā ꝓpinqua, ſanguis remota, cor aūt remotiſſima: ⁊ ſic hec definitio p ſolā definiti māʒ aſſignatur. Recolligit nūc diāʒ definitionū referendo hec exēpla ad artifices, ⁊ inquit, hoꝝ aūt definientiū hic qdē aſſignat mām.ſ.phyſicus, cum dicit irā eſſe feruorē. hic ꝟo ſpēm ⁊ rōnem.ſ.dialecticus, q: lʒ ibi ſit finis, in ſpēm ⁊ rōnē reducitur. Deinde diſtinguit triplicē definitionē vt moueat qōnes de illis, ⁊ inqt: haꝝ definitionū. hec qdem ratio eſt, ⁊ forma: que dicit recōtriſtatiōis appetitionē: ⁊ ſic eſt dialectica. hec aūt.ſ.que dicit feruorē ſanguinis, eſt rei: id eſt mãe. nā feruor mãe eſt.ſ.ſanguinis: q: ꝟo vtraq; eſt diminuta: ſubdit tertiā ⁊ inqt. neceſſe eſt aūt hāc rōnem eſſe in mā tali, ſi erit ſupple cōpleta definitio, ⁊ ſic opʒ cōſtare ex mā ⁊ forma. ſunt ergo tres definitiones. ¶Simplicius q̄rit cur hic dicit definitionē, q̄ eſt ex mā, eſſe phyſicaʒ/ cū infra dicet illā nullius eſſe artificis, reſpōdet ꝙ hic dicit illā eſſe phyſici, ſed impfectā/ infra dicet pfectā que mām ⁊ formā cōplectit: ⁊ eſſe pfecte phyſicā. vn̄ infra q̄ſi ſe corrigit. Ergo ſm hāc expōnē: phyſicus aſſignat mām / dialecticus formā/ veꝝ tres definitiones ſunt haꝝ paſſionū. hec qdē eniʒ ratio eſt, ⁊ forme tm̄. hec aūt eſt rei.i.mãe.ſ.que dat' p materiā. neceſſe eſt aūt hāc.ſ.rōnē eſſe in tali mā. ſi erit pfecta definitio: ⁊ ſic habetur tertia definitio. Simplicius autem legit modo ſuo, vt in collectaneis diximꝰ. Qr ꝟo ſint tres definitiones p exēplū oſtēdit definitionū domus, ⁊ lege ſic dico: tres eſſe ire definitiones, ſicut ipſius domus ſunt tres definitiones. nā domus qdē ratio.i. formalis definitio talis vtiq; erit: qm̄ cooperimētum ꝓhibens corruptiones a ventis imbribus, ⁊ caloribus. hec enim rō formalis eſt, q: lʒ cōplectat' formalē ⁊ finalē cām: recidunt ambe in formalē. hic aūt alter definiēs dicit lapides, ⁊ lateres, ⁊ ligna, ⁊ ſic eſt 2ª definitio, que cōplectit' mām tm̄. Alius ꝟo dicit ſpēm.ſ.cooperimētū in his materijs ꝓpter iſta.ſ.defenſiones a vētis ⁊ imbribus ⁊ id genus. nā ſic definiens cōplectit' mām, ⁊ formā. Deinde querit qōnē circa has definitiones, ⁊ inqt. qs igit' hoꝝ definiētiū eſt nãlis? vtrū his definitor, q eſt definiēs circa mām. rōnē aūt ignorās, aut qui eſt circa rōnē ſolū. Reſpōdet iuxta grecoꝝ expōnē, ⁊ iqt. an magis is definiētiū eſt phyſicus, qui ex vtriſq; definit? Soluta hac qōne/ querit aliā, ⁊ inqt. illoꝝ autē vterq;.ſ. ⁊ q definit p mām, ⁊ q definit p formam qs eſt? vtrū phyſicus, an alius? dcm̄ eſt.n. eū, q p formā definit, eſſe dialecticū: eū ꝟo q p mām, eſſe nãlē. q̄rit tm̄ rurſus/ vt ſe corrigat, vt Simpliciꝰ autumat. In textu.n. ſeq̄nti ſe corrigit, vt videbimꝰ.

¶At enim ꝯſtat neminem eē qui circa materie verſet' affectus nō ſeparabiles/ ⁊ vt nō ſeparabiles ſunt: ꝑter ipſum philoſophū naturalem. Etenim naturalis circa oīa ea verſatur/ que talis corpis taliſq; materiei ſunt operatiōes atq; affectus. circa aūt ea q̄ talia nō ſunt: nō naturalis: ſʒ alius ſolet vſari. Atq; de nōnullis qdem ꝯſiderat/ ſi forte fuerit artifex/ faber inquā vel medicꝰs. De his aūt que ſeparabilia qdem nō ſunt/ attamen non vt affectus corpis talis / ſed abſtractiōe ſumunt' / Mathematicꝰ. At ea q̄ ſunt ſeparata ⁊ vt talia ſunt: ipſe primus phs ꝯtēplat'. Argyr.

Tex. 17 **¶An non eſt aliqs: qui circa paſſiones a materia non ſeparabiles: inquātum nō ſeparabiles. Sed phyſicus circa oēs: q̄cūq; huius corporis: ⁊ huius mãe opera: ⁊ paſſiones ſunt. Circa quaſcunq; auteʒ nō huiuſmodi alius eſt. Et de qbuſdam autem artifex eſt ſi contingat vt inſtructor: aut medicus. Nō ſeparabiliū ꝟo: inquantum quidem non talis corporis paſſiones ſunt: ſed ex ſeq̄ſtratiōe: Mathematicus. Secundum aūt ꝙ omnino ſeparate ſunt: primus philoſophus eſt.**

Quecū/q; āt nō hꝰ ſint alius.

Collectanea textus commēti, 17

¶Mouit qōnem, cuius naʒ ſit artificis vtraq; diffinitio: qᶜ de ea que ex forma tm̄, ꝙ ſit dialectici nihil inqt: iam enim dixit: de ea ꝟo que eſt ex mā duntaxat inqt, ꝙ non eſt aliq̄ ars: que circa mām tm̄ verſat': ideo nulla ars diffinit ex ſola mā. ¶Non dixit autē ſimpl'r, ꝙ non eſt ars que verſat' circa mām: ſed circa paſſiones a mā non ſeparabiles: neq; quatenus ſeparabiles: qm̄ (vt Philoponus inquit) nullus artifex de ſimpl'r mā diſputat: ſed de quadā: cui oīno accidunt quedam per ſe paſſiones. ¶Sed ꝯtra: qm̄ phyſicus conſiderat de mā ſimpl'r. ¶Rn̄det Philoponus ꝙ nãlis non diſſerit de ſimpl'r materia tm̄: ſed ⁊ de quadā etiaʒ: vt eoꝝ que in metheoris materia: ⁊ vlis: ⁊ in parte: que grandinis, que niuis, ⁊ reliquoꝝ: ſil'r ⁊ de his: que in terra, que animaliū, que metalloꝝ ⁊c. nulla ergo ars tradit de materia ſimpl'r tm̄: ſed de quadam mā, ⁊ mā ſimpl'r: ideo dixit circa paſſiones a mā nō ſeparabiles: addit [quatenus non ſepabiles] qm̄ paſſiones he nec ſeparant' re, nec rōne. Ex his pʒ ſol'o qōnis. ¶Sed phyſicus circa oīa quecūq; talis corporis: ⁊ talis mãe opera: ac paſſiones.] ponit quaſi incidental'r diām artiū: ⁊ paſſionū ab artibus cōſideratarū: p id igit' qḋ dixit [circa oīa] diſtinguit phyſicuʒ, a particulari artifice: qlibet enim artifex particularis circa particulare qḋdam ſe hʒ. per id ꝟo qḋ dixit [talis corporis] ſeparat ipſum a mathematico. nō enim cōſiderat figuras in eo ꝙ ſunt talis corporis. per id quoq; qḋ dixit [talis materie] ſeparat vtiq; ipm a dialectico, ⁊ a ꝑ pho: nemo eniʒ hoꝝ hꝰ paſſiones conſiderat ꝓut ſunt in mā hꝰ. ¶Quecunq; ꝟo nō eiuſmodi alius.] non eiuſmodi quecūq; enumerauit: ſi enim particularis artifex circa dicta verſat', ſed non circa omnia: ſed de qbuſdam: igit' preter ea que dicta ſunt mechanicus diſſeret, vt faber de lignoꝝ rectitudine, de nōnullis ꝟo medicus, vt de corporibus egrotis. ¶Sʒ nō ſeparabiliū qdem: quatenus ꝟo nō eiuſmodi corporis paſſiones ac per ſequeſtrationē mathematicus.] Etenim mathematicus de inſeparabilibus qdem formis diſſerit, verum nō quatenus eiuſmodi corporis paſſiones.i. nō vt eris paſſiones ſeu ligni ⁊c. ſed velut depredatus expoliās ipſas a mā: hoc enim ſigiat [ex ſequeſtratione.] ¶In eo ꝟo ꝙ ſeparata penitus ꝑmus phs.] Philoponus correlariū dedit: volentes inquit Phm noſſe ideas, amplexantur reſiduū hoc. ecce (aiunt) nouit ſeparabiles formas eoꝝ q̄ hic, de qbꝰ inqt ꝑmū phm diſſerere: eſt ergo argᵐ he eedē forme conſiderant' a metaphyſico: que a nãli: ſed a nãli forme nãles. ergo a metaphyſico, ſed a metaphyſico: vt penitus ſeparate: ergo forme nãles ſunt penitus ſeparate: ⁊ p. ꝯn̄s idee. ¶Confirmāt hꝫ qm̄ alibi: vt 12° metaᶜᵉ. dicit duplicē eſſe ordinē: hunc qdē in imperatore: hunc ꝟo in exercitu, ac eum q in imꝑatore efficiētem eſſe illius q in exercitu. Rurſum inqt duplicē fore ſanitatem: hanc qdem in medico, efficientē ſm rōnē: hanc ꝟo in conualeſcēte corpore: quapꝑ nouit ⁊ ſeparabiles formas q̄s dicit ipſe ſbas diuinas: que in totum ſeparate ſunt a mā. Sed hoc ꝙ Philoponꝰ ait eſt ꝯ Ariſt. in ꝑ diuinoꝝ vbi ꝯdicens his formis dedit. ¶Sed rurſum vʒ aliud hoc genus.] vbi Auer. inquit: ⁊ cum poſuimus ꝙ ſpēs ⁊ vl'iter intellecta vl'ia, ſunt res exiſtētes extra aīam: ⁊ ꝙ ſunt forme entiū, cōtinget: vt Cō. 47. hoc genus entiū ſit quartū genus aliud a tribꝰ generibꝰ: ⁊ ꝙ in eo cōſiderat quarta ars.ſ. alia a tribus ꝯſiderātibꝰ in mathematicis: ⁊ nãlibꝰ, ⁊ diuinis. ¶Amplius arguit ibidē: ꝙ tunc illa ars ꝯſiderabit de ꝑncipijs omniū entiū: ⁊ ſic conſiderabit de omnibꝰ entibus: ⁊ ſic omnes alie ſuperfluerent. Ecce q̄uo hoc Philoponi correlarium eſt cōtra Ariſto. ⁊ rōnem, ⁊ profecto poſitio Philoponi ſuſtentari poteſt, ſed alibi ſcripſi totum hoc.

Cum dubitauit. Debet ſcire ꝙ paſſionum q̄dam ſunt penitus, ⁊ oīno in mā.ſ. ſm eſſe, ⁊ cōceptionē: vt nãles. ⁊ artificiales: q̄dam ſm eſſe in mā: ac ſm rōnem abſq; mā: vt matheᶜᵉ: ⁊ q̄dam penitus ſine mā.ſ. ſm rē ⁊ rōnē: vt diuine. inqt mō Auer. cum dubitauit de diffōnibus ⁊ ſup. ꝓſoluit, incepit demōſtrare.ſ. exēplo ⁊ inductione: que artes vtunt' in diffōnibꝰ mā ⁊ forma. ¶Et vult Ariſt. ſm expōnem Auer. ꝙ ille: q cōſiderat ꝑmas paſſiones tm̄, vt nãlis, ⁊ artifex particularis: reſidui duo nō: qm̄ nec mathematicus: nec phs primus ꝯſiderat, vt pʒ, ⁊ reſiduū cōmēti manifeſtū eſt p ſe. Cō. 17

COMMENTARIVM.

Mouit qōnem vterq; definitor.ſ.q p māʒ: ⁊ qui p formā tm̄ definit: qs nā eſſet, vtrum phyſicus, an dialecticus: an artifex, an mathematicus: an metaphyſicus. Reſpondet nūc ſm Philoponi expoſitionem: ꝙ qui definit per mām: nemo eſt, quia nemo cōſiderat tales paſſiones: a materia nō ſeparabiles q̄tenus a materia non ſeparabiles. ¶Sed dices nōne phyſicus tales cōſiderat? Reſpōdet ⁊ inquit, ſed phyſicus cōſiderat circa omnes paſſiones, quecunq; ſunt huius corporis, atq; huius materie paſſiones nō aūt cōſiderat paſſiones materie ſimpl'r. ¶Sed dices nōne phyſicus ꝯſiderat generationē, ⁊ corruptionē ſimpl'r: que ſunt ꝑme materie ſimpl'r paſſiones? ¶Reſpōdetur a philopono hic, ꝙ phyſicus non cōſiderat niſi paſſiones huius materie: ⁊ huius corporis vt pʒ in metheorologia. ¶Pace ſua dixeriʒ hoc falſum eſt, q: lʒ in particulari phyſica nō conſiderent' paſſiones materie ſimpl'r, in libris phyſicorum ꝯſiderant' affectiones ꝑme materie: vnde vt Auerroes inquit 2ᵒ phyſicorum, materia ſimpl'r plura ꝯſiderat' in phyſica: ⁊ accidentia eius inquātum potētia tranſmutabilis eſt. ¶Melius ergo dōʒ ꝙ Ariſtoteles loquit' in caſu ſuo.ſ. in talibꝰ paſſionibus. vult enim ꝙ nullus artifex tales paſſiones conſideret, vt ſunt inſeparabiles a mā ſimpl'r, ſed vt ſunt affectiones determinate mãe.ſ. corporis aīati. ⁊ determinate partis. Propterea ait: ſed phyſicus circa oēs tales cōſiderat q̄cūq; huius corporis, ⁊ huius materie particularis, ſunt opa ⁊ paſſiones. Circa aūt quaſcūq; tales non hꝰ, cōſiderat alius.ſ. dialecticus. ergo qui definit has ſine ꝓpria mā, nemo eſt, niſi dialecticus: q: ſic eas per formā definit. Quia ꝟo dixit ꝙ nemo eſt, qui cōſiderat has ſine mā / niſi dialecticus, ſubſcribit de qbus medicus conſiderat: ⁊ inquit: ⁊ de qbuſdam aūt paſſionibus magis in particulari reſpectu particularioris materie. Artifex conſiderat, vt inſtructor ſiue carpentarius, qui conſiderat diſpōnes lignorum, ⁊ medicus, q cōſiderat diſpōnes humani corporis: vt ſanabile eſt: ⁊ ſic conſiderant has vel ſimiles paſſiones q̄tenus ſunt particularioris mãe: ſub rōne tm̄ vl'i. nō enim de ſingularibus oīno eſt ſciētia. ¶Aliter exponi pōt, hic locus, legēdo verbū ἀλλὰ, qḋ eſt ſed pro niſi, ⁊ tunc nulla erit queſtio: leget' enim ſic: an nō eſt aliquis, q circa paſſiones a mā nō ſeparabiles inquātū nō ſeparabiles conſiderat, ſed pro niſi phyſicus, q circa paſſiones inſeparabiles. Commentis.21. ⁊ 22.

a mā ſimpl'r ⁊ circa oēs, quecunq̄ huius corporis/⁊ huius materie opera ⁊ paſſiones ſunt, ꝯſiderat. Circa q̄ſcūq̄ aūt non tales. i. circa aūt alias, quecūq̄ non ſunt talis materie, vel materie ſimpl'r ꝯſiderat alias. ſ. aut mathematicꝰ aut metaphyſicꝰ. Et de qbuſdā qdē. ſ. paſſionibꝰ particularioris materie, ſi contingat eas ꝯſiderari, ꝯſiderat carpētarius aut medicus, nō ſeparabiliū vo, inquātum qdem ſunt non talis corporis ſunt paſſiones, ſed ex ſeqſtratione, conſiderat mathematicus: q paſſiones ꝯſiderat non ſeparabiles re, ſed ſeparabiles intellectuali ſeqſtratione. Paſſiones vo q̄tenus ſunt oīno ſeparate a materia ⁊ a tali materia/ ꝯſiderat metaphyſicus: ḡ phyſicus ꝯſiderat paſſiones, que ſunt materie ſimpl'r, ⁊ que ſunt huius materie definiens illas per materiam/ ⁊ ſic tam definitio data de illis per materiam/ q̄ȝ data per materiam ⁊ formā eſt phyſica: cuiꝰ vo ſit definitio data ꝑ formā ſolā: nō curauit dicē, q2 nō egebat correptione, p̄cedēti. n. textu dixit. ❡ Ex his ſequitur ꝙ eedem paſſiones conſiderantur a phyſico, ⁊ a mathematico, ⁊ a metaphyſico. nam Ariſtoteles ſolum excludit medicum ⁊ carpentarium, dicit enim eos conſiderare de quibuſdam alijs ab his paſſionibus: q2 carpentarius de diſpoſitionibus ligni, faber de diſpoſitionibus ferri. Medicus autem de diſpoſitionibus corporis ſanabilis, ergo vult paſſiones anime ꝯſiderari a phyſico: ⁊ a metaphyſico, ⁊ a medico ⁊ mathematico. A phyſico qdē ꝯſiderant anime paſſiōes, que ſunt rōnes in materia: vtpote oēs ille, que pertinent ad ſenſitiuā. A metaphyſico vo eas: que ſunt rōnes ex materiā, vt que pertinent ad ꝑtem intellectualē, has vo vtraſq̄ cōplectens ꝯſiderat aiaſtica ſcientia, que eſt media, ⁊ mathematica. ❡ Colligit ſecūdo Philoponꝰ ꝙ forme naturales ſt idee, ⁊ effectꝰ naturales: effectus qdē naturales: vt ſunt rōnes in materia: idee vo, vt ſunt apprehenſe ab intellectu diuino. Colligit autem h̄ q2 Ariſtoteles aſſerit eſſe eaſdem formas naturales, ⁊ metaphyſicas: quod pro tanto verum eſſe aſſerit: q2 eedē forme in materia ſunt creature, ſiue effectus, in mente dei ⁊ a diuina mente apprehenſe ſunt idee. Approbat hanc opinionē Philoponus p̄mo per id, qꝺ dixit libro metaphyſice 12. Dixit enim duplicē eſſe ordinē. hunc qdem in imperatore, hunc vo in exercitu: ⁊ eum qui in imperatore, ⁊ eū q in exercitu eūdē eſſe aſſerit. Preterea dicit 7° metaphyſice eādem eſſe ſanitatē/ que eſt in medici mente: ⁊ que erat in cōualeſcente. Ergo ſuperius bene diximus ideas eē res apprehenſas ab ipſo diuino intellectu: ⁊ nō notiones formales rerum repreſentatiuas. Dicebamus enim ideas eē creaturas ipſas rep̄ſentatas ipſi diuine mēti ab eius eſſentia, que eſt diſtincta ſimilitudo dei, ⁊ omnium creaturaꝝ.

Q2 ſcia de aia ſit media ⁊ mathematica.

de ideis.

Te. c. 52

Te. c. 23.

❡ Queres cur Ariſtoteles pretermiſit definitionem que datur per omnia genera cauſarum, vt ſuperius definierat iram, ⁊ non diſputauit cuius artificis eſſet. ❡ Reſponderi poteſt hanc pretermiſiſſe, vel quia quicquid eſt preter formā, ⁊ finē appellat materiā, ⁊ ita agens comparatione forme ⁊ finis materia eſt, ⁊ ita p̄termiſit finem/ q2 per formam intelligit indifferēter formā, ⁊ finem p̄termiſit agēs, q2 reducitur a materia, cum cōparatione forme ⁊ finis ſit, vt materia. ❡ Vel hoc fecit: q2 finis eſt cauſa extrinſeca, ex qua non conſtat rei eſſe. ❡ Queres iterum ſi definitio que dicit formam, eſt dialectica, ad quem librū dialectice attinet? ❡ Preterea. Quō differt definitio dialectica ab illa mathematica, vtraq̄. n. dicit formam. Et dōm ad p̄maȝ ꝙ illa definitio dicit' dialectica ſil'itudine eaꝝ definitionū, quas dialecticus aſſignat de ſuis conſideratis, veluti diximus ꝯſiderationem de motu quatenus motus eſt, eſſe mathematicam: quia eſt ad modum earum conſiderationuȝ, que fiunt a mathematico. ❡ Ad ſecundam dōm, ꝙ definitio dialectica dicit formam, vt ſignificat' ꝑ ſermonē definitio mathematica dicit formam abſolute.

❡ Sed eo redeundum eſt: vnde noſtra defluxit oratio. Dicebamus autem affectus anime/ eſſe iſeparabiles ab animalium naturali materia vt tales ſunt: ⁊ non vt ſeparatur linea ſupficieſq̄ ſic iram ⁊ metum a ſubiecta ſibi materia ſeparari. Argyr.

❡ Sed redeundū eſt vſ̄ ſermo. Dicebamus aūt ꝙ paſſiones aie non ſeparabiles a phyſica mā aialium inquantū tales: ſunt furor ⁊ timor: ⁊ non ſicut linea: ⁊ planum. Tex. 18

Collectanea tex/ 1ꝰ cōmē ti. 18.

❡ Cum numerauit ꝙ paſſiones anime rationes materiales exiſtunt: ac per hoc de omni anima eſt diſſerere, vel q̄cunq̄ nō ſine materia: ⁊ ꝓpterea coactus eſt dicere, quot modis diffiniēdū materialia: ⁊ q̄li nam diffinitione vtatur vtiq̄ naturalis: deinde digrediēs: q naȝ reliquis diffinitionum vtiq̄ vtant': ꝙ nihil ad preſentem ꝑtinet tractatū: reddit nunc ad ſermonē de anime paſſionibꝰ, ac in memoriaȝ reducit que dicta ſunt ꝙ paſſionibꝰ anime nobis opus eſt ad inueſtigādū diffinitionē. ſcimus ergo ꝙ paſſiones anime nō ꝓprie ſunt ſolius anime: ſȝ ſimul vtriuſq̄: ⁊ ab hoc inſeparabiles: ne cogitatione qdem potētes ſeparari: quēadmodū in linea: ac ſuperficie: hec nāq̄ etſi exiſtētiam inſeparabilē habeant a corporibus, attamē cogitatione ſequeſtrantur. non ita ergo inſeparabiles paſſiones anime: vt linea, ⁊ figura: ſed neq̄ re, neq̄ rōne: ⁊ ideo dixit [quatenus eiuſmodi exiſtunt] qm̄ ira, vt ira, nō pōt ſeparari: nec ebullitio, vt ebullitio: ſed linea, vt linea: ⁊ figura, vt figura, bene. ❡ Sed ambiges nōne intelligere opus eſt ſeparabile? ❡ Reſpondet Auer. ꝙ hoc eſt intelligēdū de paſſionibus anime. ſ. cōcupiſcibilis. ⁊ nō aie cuiuſuis: he enim nō ſunt abſtracte a corpore: neq̄ in diffinitione: neq̄ in eſſe: ⁊ cōmētū totū pȝ per ſe. ❡ Reſiduū primi exponendū: nūc dimitto: qm̄ ꝯſuetudo legentiū in hoc tpe eſt: vt nō legat': ſed qn̄q̄ forte ſcribaȝ: ⁊ bene: reputo. n. ꝙ illa pars eſt melior q̄ȝ in toto hoc libro: ⁊ greci valde inſiſtunt in ea.

COMMENTARIVM.

Quia propoſitū Ariſtotelis erat declarare q̄ paſſiones ꝑ materiaȝ ⁊ que ſine materia eſſent definiende. ⁊ digreſſus ad differentias definitionum quibus vtuntur artifices. Ideo inquit, ſed redeundum eſt vnde ſermo. erat auteȝ, vt inquit ſermo ꝙ paſſiones anime non ſeparabiles a phyſica aīaliū materia inquātum non ſeparabiles. ſunt furor ⁊ timor, ⁊ oēs, que ſpectant ad cōcupiſcibilem. He enim vt Simplicius ſupplet, ſunt ſicut ſymmū, ⁊ nō ſicut linea: ⁊ planum: que ſunt rationes ſm rem in materia/ per rationem vo abſtracte. ❡ Ex his colligitur Ariſtotelem ſolum eas paſſiones velle eſſe rationes in materia, que ſunt ſenſitiue partis, ⁊ ita excludit paſſiones intellectus, vt intellectus quatenꝰ ſunt intellectus, nam paſſiones intellectus quatenus ſunt intellectus, ſunt rōnes non in materia/ ſed metaphyſice. ❡ Ex his apparet primo intellectum nō eſſe rōnē in materia q2 Ariſtoteles eiꝰ paſſiōes nō collocat īter rōnes materiales. ❡ Patet ſcdō ſciētiā de anima eē mediā, ⁊ mathematicā, nam ſm eam partē, que eſt de intellectu: eſt metaphyſica. ſm eam vo, que eſt de ſenſitiua aia, ⁊ vegetabili, eſt phyſica: tota vo que eſt de tota aia: eſt media ⁊ mathe^ca. Ariſt. n. a ꝯſideratione naturali ſꝑ excluſit paſſiōes attinētes ad intell'm: ⁊ ſolū paſſiones attinētes ad ſenſitiuā claudit.

Q2 ſcia de aia ſit media ⁊ mathematica.

❡ Verū. n. vo neceſſe eſt ꝯſiderātes de aia/ ⁊ de his dubitātes ac ābigētes q̄ nō opȝ ꝓcedētes iuenire atq̄ ꝑcipere: in mediū eoꝝ antiquoꝝ afferamꝰ opiones q ꝺ aia tractarūt aliquid atq̄ dixerunt/ vt ea qdē accipiamus que bene ſunt dicta/ ab his autē caueamus que non bene recteq̄ dicta fuere. Argyr.

Tex. 19. **❡ Intendētes aūt de anima neceſſe eſt ſimul dubitantes de qbus dubitare opȝ: ꝑtrāſeūtes primoꝝ opiniones comp̄hēdere. qcūq̄ ꝺ ipſa aliqd enūtiarūt: vt bn̄ qdē dicta: accipiamus. Si vero aliqd non bn̄ vereamur.**

COMMENTARIVM.

❡ Cum redijt vnde defluxit orō ad tractādum. ſ. ꝺ ipſa anima: proponit determinationis principiū ab antiquoꝝ opinionibus eſſe faciēdū: ⁊ cāmaſſignat, q2 que ab ipſis bene dicta ſunt recipiemꝰ nobiſq̄ erūt adiumēto: q̄ vo male reijciemus. Inquit, itēdētes autē de aia/ ⁊ ſimul dubitātes de qbus dubitare opȝ: ⁊ ꝑtrāſeuntes ꝑ methodos, hinc inde deriuatas: neceſſariū eſt p̄moꝝ opiones cōprehēdere/ eoꝝ dico/ qcūq̄ de ipſa aliquid enūtiarūt. Huius cām reddit ⁊ inquit/ vt bene quidē dicta ab eis accipiamꝰ. Si vo aliqd nō bene ſit dictum/ vereamur/ ⁊ caueamus. ❡ Simplicius aſſignat cām cur ante ſpeculationē rei cuiuſuis/ p̄cedit qō: q2 nō ex ſe accidit nobis rerum veritas. Sumꝰ. n. in ipſa genitura īperfecti ad ſpeculationem: hac rōne p̄cedit qō, ⁊ ad oppoſita noſtrū latio atq̄ dubitatio. Cur vero p̄diuulgatas antiquoꝝ opiones/ vtile ſit ꝑcurrere, aſſignat rōnē/ q2 ille nōnulla oppoſita cōtinent de ipſa: que/ ⁊ ad dubitationē/ ⁊ ad inuētionē plurimū cōducunt. ❡ Quo autē ad verba attinet verbū [vereamur] in antiquis trāſlationibꝰ grece eſt εὐλαβηθῶμεν, eulabethomē: latine/ vitemus: caueamus: ⁊ vereamur. Et in nōnullis trāſlationibꝰ legitur vertamur: qꝺ non bene legit': hic enim latine ſonat reijciamus, q2 vt in pricipio ſcdi libri dicet'/ ea q̄ dixerūt antiq de aia reijcienda eſſe, ac ſi de ipſa nihil dixiſſent.

Collectanea tex/ 1ꝰ cōmē ti. 18.

Que Simpꝰ

Argyr. **❡ Initium aūt inqſitionis hoc erit profecto congruum: ſi prius poſuerimus ea q̄ maxime vn̄r aie competere ſuapte natura.**

❡ Principium aūt qōnis eſt apponere: que maxime ipſi videntur ineſſe ſm nām.

COMMENTARIVM.

❡ Hic recētiores fecerūt tractatus de aia p̄ncipiū: vbi Ariſtoteles aſſumit e qbus ph̄i viam habuerūt ad inueſtigādum de aia ipſa, ⁊ dicit ꝙ p̄ncipiū noſtre qōnis/ eſt apponere ea, q̄ maxime ipſi aie ineſſe vident' ſm naturā: nam vt Simpliciꝰ reſumit, ea que inſunt magna ex ꝑte ꝯferūt ad cognoſcēdū ipm qd eſt. ❡ Quo vo ad vba attinet, vbuȝ [apponere] grece eſt προθέσθαι, ꝓtheſthe: latine apponere: clarius autē dicet' ꝓponere/ vel preponere/ vel preaſſumere: verbū [qōnis] grece eſt ζητήσεως: ȥeteſeos: qꝺ lȝ ꝓprie latine [qōnis] ſit/ clarius inqſitionis legit', [ſm nām] vo hic vt Simpliciꝰ inqt, idē eſt: qꝺ ꝑ ſe: nā accn̄tia ꝑ ſe magnā ꝑtē ꝯferūt ad cognoſcēdū ipm qd eſt. Cōia. n. accn̄tia nō in ꝓpa aie nām ꝑtingūt. ❡ Auerroes aūt aſſignat cām huius qꝺ Ariſtoteles ait ex libro poſteriorū: q2 quelibet res inquirēda eſt ⁊ veſtigāda ꝑ ea, que ſunt ſibi ꝓpria: quo ſit vt principiū inquiſitionis de quidditate aie: ex illis aſſumatur: que aie ſunt propria: ⁊ ſm nām inexiſtentia.

Que q̄ ad ꝯſtructionē.

Qōnis.

Quid ꝑ ea q̄ aie īſunt ſȝ nām intelligat Simpl'. ⁊ Auer.

Que Auer.

Cō. 19°

Argyr. **❡ Aiatū itaq̄ duobus his ab inaiato maxie differre vȝ: motu ac ſenſu. A maioribus etiā noſtris: hec duo fere de aia accepimus/**

Tex. 19. **❡ Aiatū igit' ab inaiato in duobus maxime differre vȝ: ⁊ motu ⁊ ſenſu: accepimus āt ⁊ a progenitoribus fere hec de anima.**

COMMENTARIVM.

❡ Quia dixit p̄ncipiū inqſitiōis ꝯgruū eſſe ab ijs: q̄ ꝑ ſe aie inſunt: nunc que illa ſint: que ꝑ ſe anime inſunt: e quibus ꝯgruū inqſitiōis p̄ncipiū ſit: exponit: ait illa duo eē motū: ⁊ ſenſum: dicit aūt hec duo accepiſſe a maiorībꝰ. Q2 aūt h̄ duo ſint: e qbꝰ ꝯgruū aſſumit' p̄n^m, eo pȝ: q2 ijs duobꝰ potiſſimū aiatū ab inaiato differre vȝ. Propriū enī alicui eſt: quo differt ab alio: qm̄ autē aiatū motu ⁊ ſenſu ab inaiato differt: hac rōne motus ⁊ ſenſus ſunt aiato ꝓpria: ⁊ ita aie cōpetere vident'. ❡ Sed ijs occures, nā aiatū ⁊ inaiatum differunt ſpē, ḡ diūt ſm formas: ⁊ nō ꝑ accn̄tia: q̄ formas ſequuntur. ❡ Preterea. Nō oē aiatū ſenſum hȝ: vt plāta: nec oē qꝺ mouet': eſt aiatū. Mouent'. n. elemēta a ſuis formis. ⁊ tn̄ aiata nō ſunt. ❡ Ad p̄mā, ſolutionē inuit Expoſitor: ⁊ recte: nā aiatū ⁊ inaiatū differūt aīa: ⁊ differūt ſenſu ⁊ motu. Aīa quidē differūt a priori: ⁊ differētia: que nobis eſt ignota. Sēſu vo ⁊ motu differūt a poſteriori: ⁊ differētia nobis nota: que erit p̄ncipiū inueſtigādi differētiā illaȝ priorē: que eſt nobis ignota. ❡ Ad ſcdaȝ Simpliciꝰ īuuit ſolutionē/ nā ꝑ motū hic intelligit eū: qui intrinſecus ſit: ⁊ nō ſimpl'r. Intrinſecus enī motus aiatoꝝ ꝓprius eſt. Qui vero ab alio eſt: ⁊ inaiatis cōpetit. elemēta aūt lȝ moueant' e ſuis formis: nō mouent' a ſe motu ītrinſecꝰ: cū illoꝝ motus p̄ncipiū ſit vel a generāte: vel a remouēte ꝓhibēs. Sentire etiā, vt ait, ſumptū eſt nō, vt oībus aiatis cōpetēs: ſed vt cōpetit oībus: qbus cōpetit intrinſecus moueri: nā licet plantis auctio ⁊ diminutio cōpetat: hic tn̄ motus nō ītrinſecus eis cōpetit: cū iſtius p̄ncipium ſit extrinſecus. ❡ Sȝ hec: que Simplicius ait. Mihi ſunt obſcura: nā ſm h̄ nō loqueret' Ariſtoteles niſi de motu locali: quo a ſeipſis intrinſecus mouent' aiata: ⁊ de ſenſu: qui eſt talis motus p̄ncipiū. Quare tūc plāte nō eēnt aiate: nā he nō differrēt ab inaiatis tali motu: ⁊ tali ſenſu. ❡ Melius ḡ Ariſtoteles ꝑ motū intelligit quo aliqd mouet' ad oēm differētiā poſitionis ꝑ ſe, quo motu aīalia, ⁊ plante mouentur. Non aūt ea: que nō ſunt aiata: ⁊ per ſenſum intelligit: ſenſum tactus: ⁊ tūc l'ra legēda eſt nō copulatiue: ſed diſiunctiue: q2 aiatum differt ab inanimato aut motu, aut ſenſu. Tu vo ſi melius occurrat, melius dicas. ❡ Themiſtius vero pro animata intelligit animalia: q2 animal differt a non animali ſenſu: ⁊ motu locali, quo ipſa mouent' ꝑ ſe: qua rōne plāte excluduntur a conſideratione hac ſm antiquos.

Dubitō

Solutō Que expoſitor.

Que Simpꝰ

Dubitatio ꝯ ea q̄ ſimplicius dic.

Propria ſolutio.

que the.

❡ Inquiunt. n. nōnulli: aiaȝ id eſſe qꝺ maxie p̄q̄ȝ mouet. atq̄ exiſtimātes fieri non poſſe vt id aliud qcq̄ȝ moueat qꝺ nō moueat': aiaȝ vnū qd eoꝝ eſſe putarunt q̄ motu cient. Argyr.

❡ Dicunt. n. qdā ⁊ maxime ⁊ p̄ eſſe animam id qꝺ eſt mouens. Exiſtimātes āt quod non mouet: ipȝ nō ꝯtingere mouere alteꝝ: aliqd eoꝝ q̄ mouent aiam: ſic arbitrati ſunt eſſe. Tex. 20

COMMENTARIVM.

❡ Ut Themiſtius inquit/ cum due res ſint, qbus in aia ab aiantibus differūt: altera ꝙ aialia vident' ꝑ ſe moueri: non videntur in anima, altera ꝙ ſentiunt hec. Illa nō ſentiūt: in duo hec diductio ſectarū facta veteribus eſt: alij de motu: alij de ſenſu finitionē aie colligūt. Nouus expoſitor addit alios ēt' ex vtroq̄ collegiſſe, vt ſuo loco videbit'. Incipit autē Ariſtoteles ab ijs: qui ex motu aie finitionem collegerunt, ⁊ primo narrat id qꝺ cōiter de aia ſentiūt: addēs eoꝝ fundamētū: nā id in quo oēs huius ſecte cōueniūt eſt aiaȝ id eſſe qꝺ ⁊ maxie ⁊ primo mouet. Et h̄ deduxerūt aiaȝ eē vnū eoꝝ que mouent', ⁊ huius fundamentū eſt: q2 eſtimātes nihil poſſe mouere niſi moueat': ⁊ aia eſt id qꝺ ⁊ maxime ⁊ primo mouet, iure aiam eſſe vnū eoꝝ, que mouētur

que the.

Que nouus expoſitor.

arbitrati ſunt. Quare in duob⁹ oēs huius ſecte ↄcordāt, ⁊ ꝙ aīa ſit id qđ ⁊ maxīe ⁊ ꝑmo mouet: ⁊ qđ ſit vnū eoꝝ: q̄ mouent̄. Alteꝝ hoꝝ ex altero ſequit̄. nā apđ antiquos huius ſecte, ſi aīa maxime ⁊ ꝑ mouet: aīa mouet̄: q: nihil mouet niſi moueat̄, vt ſupponunt.

Cōſtru/ctio.

¶ Quo vero ad conſtructionē attinet: nōnulli volunt textū hūc ſeorſuʒ eē legēdū: nā cū Ariſtoteles ꝓpoſuiſſet eē ab opionib⁹ antiquoꝝ icipiēdū: nūc illas exequit̄: ⁊ ponit ꝑmo ea: in qb⁹ oēs huius ſecte ↄueniūt. ⁊ tūc ꝟbū [enim] vel ꝟbū [nam] non reddit cām: ſʒ executiōis eſt nota. ¶ Videt̄ mihi hūc textū eē ꝓ primo textui copulādū: nā cū ſumpſit ab antiqs illa duo eſſe colligēda: reddit cām: nā quidā dixerūt ipſam eē id qđ ⁊ maxime ⁊ ꝑmo mouet: ex quo poſtea ꝓficiſcit̄ ad opiones eoꝝ: aſſignās eoꝝ fundamētū.

Uerba Que Simp⁹.

¶ Quo vero ad verba attinet: ꝟbū [quidā] vt Simplicius notat additū eſt propter Anaxagorā: qui nō manifeſte dicit aīaʒ eē intell'ʒ: quē primū mouēs ſtatuit: ⁊ pp Empedoclē amicitiā ⁊ odiū nō aīas mouētia dicētē: ⁊ ꝓpter phyſicos: qcūqʒ ſolis mālib⁹ vtunt̄.

Que Simpl⁹

¶ Aīaduerte: vt ex verbis Simplicij excipitur: ꝙ Ariſt. ēt aſſerit aīam eē id qđ mouet / nā vegetabilē ait eſſe principiū generādi ⁊ nutriēdi, ⁊ augendi. Senſitiuā ꝟo ait eſſe ꝑncipiū ſentiēdi: intellectiuā etiā intelligēdi. principiū aūt mot⁹ mouet. q̄re ⁊ ipſe aīaʒ ait eſſe id qđ alteꝝ mouet, nō dicit aūt aīam eſſe id qđ ⁊ maxime ⁊ primo mouet: niſi intellectū / vt celoꝝ aīas. Ille enim ſole mouēt: ⁊ maxime ⁊ primo: q: mouēt, ⁊ nullatenus mouētur. Cetere autē mouent: ſed ſaltē ꝑ accidēs mouent̄. q̄re nō ſunt ⁊ ꝑmo ⁊ maxime mouētes.

Dubia hec ſunt ꝑ ea que Ariſ. dicit 2° h⁹.

At qui fuerūt hui⁹ ſecte nō diſtinxerūt iter aīam ⁊ intell'm, niſi Anaxagoras: ⁊ Empedocles: ⁊ phyſici, vt Simplicius annotauit.

Que Simp⁹.

¶ Ulterius aīaduertendū: Simplicius refert illud ꝑn^m, qđ eſt nō motū nō poſſe alterū mouere ſm Platonē nō eſſe intelligēdū: niſi de intermedijs: nā vt in mālib⁹ cauſis eſt aliqd ꝓpinquū: ⁊ aliud remoti⁹: ⁊ in formalib⁹ ſilr: ita ⁊ in mouētib⁹: ⁊ q̄m mouēs quidē cā eſt: motū aūt cauſatū: ꝑmū mouēs nullo mō moueri neceē eſt: vt ſyncere ī mouēdo maneat cā. Media vero moueri quodā mō vult Plato: vt que a ꝑmo motiuo itellectu ſuccedāt. ſed nō corporeū vltimū motū eſſe ⁊ eoꝝ: q̄ ſolum mouētur: quare Plato vult ⁊ nām moueri ꝑ deſcēſuʒ ex impartibili: ⁊ maiorē in modū animā, hec Simplicius Platoni attribuit. Ariſtoteles autē (vt ait) ſolū corporeuʒ eſtimat eſſe motū: ⁊ ꝓpterea motū nulli motiuarū cāꝝ cōgrue enūtiat. Sed an hec q̄ Simplicius dicit ſʒ Platonē: ſint ita: eſſet lōgū diſputare, nūc aūt ſit nobis dcm̄ intm̄.

Argyr.

¶ Quo circa Democrit⁹: ignē atqʒ calorē ipſam cēſuit eſſe. nā cū ſint īfinite figure ad idiuidua cōpa: rotūda dic̄ ignē ⁊ aīaʒ eē. Hec ī diuidua corpa ſil'ia corpuſculis ijs eē q̄ ī aere ferri vīr / in ipſis iquā radijs q ꝑ feneſtrā īgrediunt̄: ⁊ rerū el'nta gn̄andaꝝ ſeminaqʒ totiuʒ eē nāe dixit. Eadē ⁊ Leucipp⁹ ille cēſebat. Hoꝝ igit̄ corpoꝝ ea q̄ ſt̄ rotūda ignē ac aīam aſſerūt eſſe: ꝓpea ꝙ maxime diuʒ figur̄ tales totū corp⁹ īgredi penetareqʒ pn̄t / atqʒ cetera mouē cū moueant̄ ⁊ ipa: arbitrātur. n. aīam id eſſe qđ motū aīalib⁹ ꝑbet.

Tex. 23

¶ Uā Democritus quidē: ignē quēdam ⁊ calorē eſſe dicit ipſam. Infinitis. n. exiſtētib⁹ figuris: ⁊ atomis: que ſunt rotunde igneʒ ⁊ aīam dicit: vt in aere: que vocant̄ deciſiōes: que vīr per portas in radijs. quorum oē ſemen elemēta dicit totius nāe. Simil'r aūt ⁊ Leucippus. Haꝝ aūt ſphericaſ: aīaʒ / ꝓpter id quod maxime pn̄t penetrare ꝑ oē hmōi figure: ⁊ mouē reliqua: cuʒ moueant̄ ⁊ ipſe: arbitrātes aīaʒ eſſe efficiēs in aīalib⁹ motū.

COMMENTARIVM.

¶ His aſſumpſis: nunc incipit narrare opiniones eoꝝ: qui ex motu aīe naturā nacti ſunt: ⁊ primo opinionē Democriti, atqʒ Leucippi. Cuius cauſam Simplicius aſſignat, q: inter ceteros Democritus ⁊ Leucippus manifeſte corporeum motū anime aſſignarunt: ⁊ ideo cepit a Democrito atqʒ Leucippo.

Quare ab opione democriti.

Opio democriti.

Voluerunt autē iſti ipſam eſſe aliquod corporū atomoꝝ quodcunqʒ circulare: quod ⁊ ignē eſſe etiaʒ ait. Circulare enim bene mobile eſt, ⁊ ꝑ oīa non prohibitū penetrare poteſt: q: caret angulis: ⁊ propterea igni ⁊ anime cōuenit.

De el'nt opinio Demo.

Manifeſta autē Democriti de elemētis ſententia ex primo phyſice auſcultationis (vt ait Simplicius) habetur: ſuppoſuit enim parua quedā corpuſcula, quales in aere in radijs ſolaribus per feneſtras apparent raſure. non enim hec: ſed ſimilia his ꝓpter exiguitatem elementa Democritus putauit. vnius quidē ſubſtātie exiſtentia omnia: magnitudine vero ⁊ figura inter ſe differētia: ex qbus tanqʒ ſeminibus compoſita oīa conſtitui corpora putat.

Pāſpermia qd.

Quare panſpermian ideſt vniuerſitatē: vel ſeminariū: aut elementū totius nature ipſa nuncupauit: vt omniū ſemen. Horum, vt dixit Simplicius, atomoꝝ aliquod corporum ipſam ſuppoſuit quodcūqʒ circulare. quod ⁊ ignem eſſe ⁊ calorem ēt arbitrat̄: facilitate penetrationis ⁊ motus agilitate, vt Themiſtius ait.

De opione democriti differētia.

Nōnulli de Democriti mente nō aliquam atomoꝝ animā eſſe ait: ſed ex atomis ſphericis conflatam: ꝙ maxime mouere ⁊ penetrare ſeipſam ⁊ alia poteſt: ⁊ motum aīalibus preſtare.

Que et Simplicio.

¶ Simplicius autem dubitans inquit. an Democritus a corporibus generabat vitam, vel oſtenſiue intelligibilem volebat declarare per ſpheram: nō habemus enūtiare: nō, n. oportet ariſtotelice inniti hiſtorie: q: vt plurimū ſolū exponit apparens. Unde ex Simplicij dictis colligit̄ primo nō raſuras in aere: ſed his ſimilia dixiſſe Democritū prima elementa. Colligit̄ 2° non conflatū ex ſphericis atomis: ſed aliquam atomoruʒ que circularis eſt, eſſe animā: ⁊ ignē: vt etiam Themiſtius ſentit. Dubitat tn̄ an vere Democritus circulareʒ atomuʒ animā dixerit: an ꝑ naturā hāc ſenſibilē, naturā aīe intelligibilē voluerit figurare. Fortaſſe. n. non atomū circulareʒ animā eſſe autumat: ſed quoddā qđ ita ſe habet inter itelligibilia, vt atomus circularis inter ſenſibilia, vt ꝑ atomum ſenſibilē, velit figurare atomum intelligibilē: quā aīam putauit eſſe: q: non (vt ait) opʒ īniti ariſtotelice hiſtorie: quia Ariſtoteles ſolum verba antiquoꝝ retulit: ⁊ id qđ ex ipſis verbis apparēter apparet: nō autē id qđ antiq ꝑ verba voluerit ꝑfigurare.

Cōſtructio.

¶ Inquit, vnde Democritus quidē ignē quēdā ⁊ calorē eē dicit ipſam. Utrū autē prefiguratiue, vel vere: Simplicius dubitat. Infinitis. n. exn̄tibus figuris: ⁊ ēt atomis infinitis: earū q̄ rotunde ſunt: ignē ⁊ aīam dicit. Exponit atomos quales / ⁊ inquit, vt in aere, q̄ vocant̄ deciſiones. Dixit [vt in aere deciſiones] ⁊ nō dixit in aere deciſiones: q: atomi non ſunt deciſiones, vt Simplicius ait, ſed talia corpuſcula: q̄les deciſiōes ſiue raſure: que vident̄ per portas in radijs.

De ꝟbis.

¶ Quo vero ad verba attinet. atomi, vt Democritus autumat dr̄nt figura / magnitudine / pōne / ⁊ ordine. Meminit autē figure ſolius: q: ſola dr̄ia que eſt ꝑ figurā nr̄o deſeruit ꝓpoſito.

Xyſmata q̄ ſchiſmata.

Uerbū deciſiones grece eſt xyſmata, latine nōnulli ramēta / vel pappalos interꝑtant̄: ⁊ nōnulli raſuras: ꝓprie diuiſiones dicunt̄: quas ēt ſchiſmata nōnulli dici volunt a ſchiço greco verbo: qđ eſt ſcindo: quod inepte ſciſma dr̄, latine. n. nō ſciſma: ſʒ ſchiſma. Ego xyſma legerē, vt Ariſto. hic ait: ſed de verbis qđ eſt, latine dicatur ramētū: eſt. n. ramētū tenuis cuiuſqʒ rei particula

a radendo / quaſi raſura.

Thyris quid.

Verbū autē [ꝑ portas] grece eſt, διὰ τῶν θυρίδων: dia ton thyridon, qđ nos ꝑ feneſtras iterꝑtati ſum⁹, nā thyris thyridos feneſtra latine dr̄.

quid pāſpermia

¶ Quo ꝟo ꝟbo hos atomos dicat Democrit⁹. Ari^{les} ſubſcribit. d. quoꝝ referas ad ramēta: q̄rū. ſ. ramētoꝝ pāſpermiā. i. vniuerſitatē el'nta dic̄ toti⁹ nāe. Simil'r aūt ⁊ Leucipp⁹ ſic opinat̄ ⁊ ita hec vocat: haꝝ aūt atomoꝝ ſphericeſ aīam eē ait: nō āt ex ſphericis ↄflatū aīam facit: ſʒ ipſas atomos ſphericaſ facit aīas: ꝑ pid qđ maxīe pn̄t h⁹ figure penetrare ꝑ oē corpus ſenſibile, ⁊ mouere reliqua, cū moueant̄ ⁊ ipſe / arbitrātes id eſſe aīam: qđ in aīalibus efficit motū.

Argyr.

¶ Quapp ⁊ reſpirationē: viuendi rōnē atqʒ cāʒ eē putāt. nā eo qđ ↄtiet ↄhēte corpa cōprimēteue / ac extrudēte figuras eas q̄ ꝑbēt aīalib⁹ motū / q: nec ipe vnqʒ qeſcūt: ſuccurſū auxiliūqʒ r̄ſpiratōe fieri dn̄t / īgrediētib⁹ alijſ figuris ſil'ib⁹ / q̄ qdē egredi ꝓhibēt ipſas q̄ aīalib⁹ iſunt / id repellēdo qđ ↄhit atqʒ ꝑmit / ⁊ eouſqʒ viuere aīalia q̄uſqʒ id facere pn̄t.

Tex. 21. Exceptum In opione Democri. Cōſtringēte, ↄhente. Extrudēte repellente Intus congregante. Prohibentem aerē.

¶ Unde ⁊ viuēdi terminū eſſe reſpirationē. Cōſtrigēte. n. eo qđ corpora ↄtinet: ⁊ extrudēte figuraꝝ ꝑbentes aīalibus motū: ex eo ꝙ nō eſt ipſaſ vllo modo qeſcere: auxiliū fieri deforis īgrediētib⁹ alijs hmōi ī reſpirādo. Prohibē. n. has ⁊ q̄ iſunt aīalib⁹: diſgregari ſimul ꝓhibētē ↄſtringens ⁊ cōprimens: Et viuere autem quādiu pn̄t hec facere.

COMMENTARIVM.

¶ Hic Ariſtoteles velle videt̄ animā ipſam nō dicere de mēte Democriti eſſe ſphericas atomos: ſed ex atomis ſphericis cōpoſitā: ſed vt dixit Simplicius ariſtotelice hiſtorie nō eſt initēdū: cū verba duntaxat ipſe, ⁊ nō ſenſuʒ enarret. Siue igit̄ aīa ſit atomus ipſa ſpherica: ſiue ſit plures atomi ↄgregatiōe ⁊ copulatiōe ꝓpo^m nō tollit.

Bifariaʒ reſpiratio cauſa vite.

¶ Reſpiratio itaqʒ (vt Simplicius inquit) bifariā eſt cā vite: ⁊ ꝓhibēdo exitū atomoꝝ circulariū, q corpori aīato inſunt: ⁊ aere qui ingredit̄, congregante eas atomos, que intus ſunt: nouas atomos deferēte ad priores.

Terminum ꝓron.

Sūt tn̄ ꝟba Ariſtotelis ſatis obſcura: lege ergo ſic, vnde ⁊ viuēdi terminū eē reſpirationē ſupple dicunt, Terminū qui grece eſt ὅρον: oron: interpretati ſumus cauſam vel rōnē: vt Simplicius legit: nā reſpiratio eſt viuēdi cā, ſiue ratio, aſſignat Ariſtoteles huius rei cauſam: ⁊ inqt, ↄſtringēte. n. eo qđ corpa ↄtinet hoc eſt aere ipſo, qui ↄtinet atomos: vel ramenta (vt dixit Democritus) ⁊ extrudite figuraꝝ ꝑbentes. i. eas: que ꝑbent aīalibus motū (dico que prebēt aīalibus motū ex eo ꝙ nō eſt ipſas vllo mō qeſcere: ſemꝑ. n. agitant̄: ⁊ agitatu aīal ipſuʒ mouent: vt diximus) dicūt ſupple fieri auxiliū, ingrediētibus alijs h⁹. i. ſil'ibus de nouo in reſpirādo / h̄ eſt in ipſa reſpiratione. i. dū aīam reſpirat.

Synagōtoa ↄhēte.

¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet. verbum [ↄſtringente] grece eſt συνάγοντος: ſynagontos: clare interpretat̄ ↄhēte: nā aer ipſe ↄtrahit corpuſcula e foris ad intima: priores atomos compellēdo: ⁊ ſubdit: ꝓhibere. n. has que ⁊ aīalib⁹ inſunt: diſgregari ſimul ꝓhibētē conſtringēs ⁊ cōprimēs. Que ꝟba dupl'r legi pn̄t: vno mō vt figure que aīalibus inſunt antiqtus, ꝓhibeāt diſgregari aerē: q coercet ipſum ↄſtringēs ⁊ ipſum cōprimēs. i. ipʒ corpus aīalis itra ſe comprimēs ⁊ ↄſtringēs atomos: ⁊ ſic nō bene exponit̄, q: figure antique: que aīalibus inſunt: nō ꝓhibēt: ſed ipſe ſunt ꝓhibite: iō lege ſic: aſſerūt. n. ſupple ⁊ has figuras que aīalibus inſunt ſupple de nouo ꝓhibere cū aerē diſgregari: q coercet ⁊ ſimul ꝓhibet corpus ipſum

conſtringens ⁊ cōprimēs intra ſe atomos, coercet dico ne atomi que aīa ſunt, exeāt ⁊ diſſoluant̄. ¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet coercet: vl' ſimul ꝓhibētē: grece eſt συναυεί ργοντα / ſynanirgōta: qđ reſoluit̄. i. eū q ſit̄ ꝓhibet: vel coercet. Addit viuere aūt ⁊ tādiu q̄ʒdiu aīalia ipſa hec duo facē pn̄t. ſ. ſphericas atomos accipe, ⁊ reddere. Trāſlationes nr̄e clare ſunt. nō. n. egent tāta expōne.

Que: Auer° Cō. 21

¶ Auerroes triplex auxilium fieri ait ex aeris atomoꝝ pleni attractione. Primū q: atomi q̄ ꝑ aerē attractū corpus aīalis intrāt: ſuccedūt loco eoꝝ atomoꝝ ſphericoꝝ: que in motu interiori receſſerūt. Scđm q: atomi que intus ꝑ aerē deferuntur: cōprimendo priores atomos intrinſecus ꝑmanentes, nō ꝑmittunt eas diſcedere. Tertiū eſt q̄ten⁹ atomi attracte iuuant atomos intrinſecus manētes: illas ↄfortando ſicut carbo carboneʒ roborat ſui pn̄tia. Pʒ igitur exteriores atomos, facere ad vite ↄtinuationē: cū ꝑ aerē ipm̄ deferunt̄ ad itima aīalis.

Argyr.

¶ Ur̄ aūt ⁊ id qđ a nonnullis pythagoricis dr̄: eandē hr̄e ſn̄iam. Quidā. n. ipſoꝝ ea corpuſcula q̄ agitant̄ in aere / qdā id qđ illa mouet ac agitat / animam eſſe dixerunt.

Tex. 22

¶ Ur̄ aūt ⁊ a pythagoricis dictū eandē hr̄e itelligētiā. Dixerūt. n. qdā ipſoꝝ aīam eē: q̄ ſunt in aere deciſiōes. Alij aūt has mouēs.

COMMENTARIVM.

¶ Tranſit nunc ad Pythagoricos. qui licet ſub vno duce Pythagora militauerint: tn̄ inter ſe ēt in opione principis diuerſa ſenſere. nam alij penitus de aīa ideʒ ſenſerūt: qđ ⁊ Democritici: q: eam eſſe atomos ſphericas: q̄ in aere ſunt dn̄t. Alij non atomos ipſas: ſed vim: q̄ has atomos mouet. Inquit vr̄ autē ⁊ a pythagoricis dictū eādē hr̄e intelligentiā, quā ſupple ⁊ democritici habuerūt. Dixerūt enim quidā ipſoꝝ aīam eſſe, que ſunt in aere deciſiones: ⁊ ita putarūt ipſa xyſmata eſſe aīam: que ⁊ ramenta dici pn̄t: ⁊ iſti cū democriticis ↄueniunt.

que the.

Qui ꝟo ſint iſti, Themiſtius ſe nullibi legiſſe aſſerit.

Archelaus doctor Socra:

Alij autē dixerunt aīam eſſe, que has deciſiones mouet: ⁊ ita volūt eſſe vim motricē atomorū. huius opionis fuiſſe Archelaū Socratis doctorē expoſitor inquit.

Rō dianoea.

Quo ꝟo ad ꝟba attinet ꝟbum [rōnem] grece eſt dianoeam: quā ⁊ ſn̄iam ⁊ intelligētiā alij interpretant̄. Ego rōnē: q: diano ea vt Themiſtius inqt in libris de memoria, nil aliud eſt niſi itell's cū imaginatione ↄiūctus: q̄re ꝓprie rō dr̄: ſed quouis mō exponat̄, ad rem non refert.

Argyr.

¶ Propterea ꝙ continue moueri vīr / etiaʒ ſi nullus ventus penitus afflet.

Tex. 21.

¶ De his autem dictū eſt pp id qđ continue vīr moueri: ⁊ ſi ſit tranquillitas nimia.

COMMENTARIVM.

¶ Aſſignat cām cur aīa eſt: aut vis que ipſas mouet: ⁊ ait h̄ eſſe: q: atomi ↄtinue vident̄ moueri: nihil aūt cōtinue mouet̄ niſi aīa, aut qđ ab aīa mouet̄: quare cum atomi ↄtinue moueant̄, erūt aut aīa aut ab aīa mote. Inquit de his aūt dictū eſt ita eē: q: xyſmata ipſa ↄtinue moueri vident̄, ⁊ ſi ſit trāquillitas nimia: ac null⁹ vētus penit⁹ afflet.

De ꝟbis

Pāteles nimia.

¶ Quo vero ad verba attinet trāqllitas differt a ſerenitate. q: ſerenitati opponit̄ pluuiatilis diſpoſitio: tranqllitati ventoruʒ afflatus: eſt. n. ſerenitas priuatio pluuiarū ⁊ nubiū: trāqllitas vero ventoꝝ. Uerbū autē [nimia] grece eſt panteles, ꝓprie panteles idem eſt ꝙ oīmoda: vel perfecta.

Argyr.

¶ Eodē ferunt̄ ⁊ ij: q dn̄t aīam id eſſe qđ ſeipſum agitat motu. Eteni oēs ij motū vīr putaſſe maxime ꝓpriū eē aīe: ⁊ alia qdē vniūſa ꝑ aīaʒ / hāc aūt a ſeipſa moueri: q: nihil videbant mouere: quod non moueat̄ ⁊ ipſum.

Tex.22 ¶In idem aūt ferunt ⁊ quicunq; dīt animā eſſe quid ſeipſum mouēs. Uñr.n.oēs ij exiſtimaſſe motū maxime ꝓpriū eſſe anime: ⁊ alia quidem oīa moueri pp animam: ipſam autem a ſeipſa. Propterea quia nihil videt̄ mouens: quod non moueatur ⁊ ipſum.

COMMENTARIUM.

¶Nunc Platonis pōnē narrat: ⁊ reducit illā ad democriticoꝝ ac pythagoricoꝝ opionē: nā Plato aīaȝ ait eē id, qd̄ ſeipſum mouet. Sed q: Platonis opio dīt valde ab opionibus iſtoꝝ: nam iſti aīam eſſe atomos ſphericas: vel vim motricē harum atomoꝝ dixerūt, Plato aūt neq; atomos ſphericas aīaȝ dic: neq; vi taliū atomoꝝ motricē: ſed ſbaȝ: que ſeipſam mouet: iō aſſignat cāȝ. q̄re Plato in idē venit: ⁊ ſi dīat ab his, ⁊ ait pro tāto Platonē in idē reducit q̄ten⁹ voluit motū eſſe aīe peculiariſſimū: ⁊ alia quidē oīa moueri ab aīa: ipſam autē non moueri niſi a ſeipſa: conuenit.n. Plato i illo vl'i fundamēto ꝙ nihil mouet: qd̄ nō moueat̄ ⁊ ipſum. Quare Plato in idē fert̄ nō ſimpl'r, ⁊ ƀȝ ſpēȝ: q: aīa quā Plato ponit, differt ſpecie, ab aīalibus: quas ceteri ponūt: inquantū quidē Plato nō atomos, nec vim harū motricē dicit, ſȝ ſbam, que mouet corp⁹ ait aīam eſſe, ꝯuenit autē in idē ƀm genus, q: aīam id eē arbitrat̄, qd̄ mouet corpus, ⁊ nō niſi ab ipſamet mouet̄ vt iſti dixerūt. Quare recte Simplicius Ariſtotelē ait reduxiſſe Platonis pōnē ad hoꝝ ſniam: nō quidē in ſpecie. ſed in gñe. Quā expōnē Auerroes ſequit̄: cū dicit, ⁊ īnuit Platonē: q: oēs ij in hoc ꝯueniūt: ꝙ mot⁹ eſt ꝓprius aīe: ⁊ ſic oēs ꝯueniūt in mō ponendi ⁊ in fundamētis ipſis: differūt aūt in qd eſt, vt dicit Auer. ƀ eſt i pōne ipſa: nā qdā eoꝝ putāt eā eē corpuſcula īdiuiſibilia. vȝ. aut ignē, aut aliqd̄ igneuȝ. Quidaȝ v̄o atomos: vel id qd̄ atomos mouet. Quare auer. vul oēs hos ꝯuenire i mō, rōneq; ponēdi. differre v̄o i poſitione ipſa.

Argyr. ¶Silr ⁊ Anaxagoras id qd̄ mouet/ aīaȝ eē dicit: ⁊ ſiqs ali⁹ cēſuit vniūſuȝ mētē mouiſſe.

Tex.23 ¶Silr aūt ⁊ Anaxagoras aīam dicit eē mouētē: ⁊ ſi aliqs ali⁹ dixit ꝙ oē mouet itell's.

COMMENTARIUM.

¶Tranſit nūc ad opinionē Anaxagore, ⁊ alioꝝ: qui mentē dixerūt mouiſſe vniuerſum: tam.n. Anaxagoras q̄ȝ hi qui mentē mouiſſe vniuerſum aiūt: voluerūt animā eſſe fontē ⁊ initiū motus. Inquit ſilr autē ⁊ Anaxagoras aīam eſſe mouētē dicit: ⁊ ſiqs alius dixit ꝙ intell's mouet oē: quaſi dicat nō, tm̄ Anaxagoras animā arbitrat̄ mouētē eſſe: ſed qcūq; dicit mētē mouiſſe oē ēt ꝑdicat aīam eſſe mouētē.

Omne Pan ¶Quo v̄o ad verba attinet, Anaxagoras ꝑ oē qd̄ grece eſt πᾶν, pan intelligit chaos/ ſeu miſcellā illā in qua eſſe ait qd̄libet: vt Ariſto. narrat primo auſcultationis phyſice.

Argyr. ¶Nō tn̄ pinde pēit⁹ atq; Democrit⁹. Is.n. aīaȝ ⁊ itell'm ſimpl'r idē eſſe putauit. Et.n. id qd̄ vī/ veꝝ eē dicebat. Quo c̄c recte dixiſſe ingt Homeꝝ: Hectora iacē alia ſapiētē. Nō igit̄ vt potētia q̄dā circa v̄itatē/ vtit̄ mēte ac intellectu: ſed idē eſſe aīam dicit ⁊ intell'm.

Tex.23 ¶Nō tn̄ penitus ſicut Democritus. Ille q/dem enim dicit ſimpl'r idē eſſe aīaȝ ⁊ itell'ȝ. Uerum.n. eſſe qd̄ vī. Uñ bñ facere Homerū ꝙ Hector iacet aliō ſapiēs: nō itaq; vtit̄ intell'u tanq̄ȝ potentia q̄dam: que circa veritatem: ſed idem dicit animam ⁊ intell'm.

COMMENTARIUM.

¶Quia inter Anaxagoraȝ ⁊ Democritū collegerat quādā ꝯuenientiā: nūc differētiā inter illos explanat. Et primo declarat q̄tenus Democritus voluit mētē ⁊ aīaȝ idē eſſe: ⁊ ꝑ aīam intelligebat ſenſum: vel ſenſitiuā aīaȝ. Mouebat̄ q: verū qd̄ eſt obiectū intellectus: ⁊ apparens/ qd̄ eſt obiectū ſenſus/ idē ſunt. Ergo mens ⁊ ſenſus ſiue aīa ſenſitiua idē erit. Q: aūt verū ⁊ apparēs idē ſit aucte Homeri cōprobabat: qui quodā verſu dixit idē eē ſentire. qd̄ eſt opatio aīe, ⁊ ſapere: q̄ eſt opatio mētis. Inquit.n. ὡσ ἕκτωρ κεῖτ' ἀλλο φρονέων. i. Hector iacet aliud ſapiēs, q: victus aliud ſentit ⁊ inuictus aliud ēt ſentit: ⁊ ſic voluit Homerus ſapere eſſe idē qd̄ ſentire. non.n. dixiſſet Hectorē eſſe aliud quippiā ſapiētē niſi idē ſapere ⁊ ſētire putaſſet. Q: ſi ſapere ⁊ ſentire eſt idem: verū ⁊ apparēs idē erit: ḡ mens ⁊ ſenſus idē, ⁊ ꝑ ꝯñs mens ⁊ aīa idē. Et ꝓpterea Ariſtoteles ꝯcludit, non itaq; vtit̄ itellectu tanq̄ȝ potētia quadā circa veritatē ⁊ ſenſu circa ipſum apparēs: ſed idem dicit animam ⁊ intell'm.

que ſimplici⁹ de homero ⁊ Democrito. ¶Aīaduertēdū Homerum ƀm licentiā poeticā, vt inquit Simplicius, vti verbis indifferēter: Democritus aūt que de licentia ille dixit: vt vere dicta accepit. nā ex verbis Homeri ſumpſit ſapere ⁊ ſentire idē eſſe: ⁊ ita mentē: qua aīa ſapit: ⁊ ſenſum: quo ſentit, idē ēt: ⁊ verū, ⁊ apparēs ēt idē. Cetera alia que ad Democriti opionē ſequūtur: alibi diximus.

Mens Nus Anima Pſyche ¶Quo vero ad verba attinet, mentem Ariſtoteles appellat νοῦν, nun: quē ⁊ intellectū, ⁊ animū latine iterpretantur: animā appellat ψυχὴν, pſychen: eſt autē mens/ ſiue animus, ſiue intellectus aīa ƀm Democritū: ƀm vero Ariſtotelē aīe pars. Quid vero aīa ſit: ſuo loco dicet̄.

Que democrit⁹ de aīa ⁊ itellu ¶At nūc ƀm Democritū ꝑ aīaȝ nō niſi ſenſitiuā intelligas, ⁊ nō oēȝ: ſed que eſt aīaliū ſpirantiuȝ, nā hac aīa ſpirabant atomos attrahendo, vt eoꝝ vita continuaret̄: ab hac aīa Democritum mentē non diſtinguit. Motus pluribus rōnibus, potiſſimū aucte Homeri: q illlo verſiculo Hector iacet aliud ſapiens: nō diſtinguit inter ſentire ⁊ ſapere. Quare ſenſitiua aīa, qua ſentimus: ⁊ mens qua ſapere, dicimur, idē eſt. Preterea verū ⁊ apparēs idē eē ſumit. Uerū aūt eſt mētis obm. apparens eſt obm ſenſus: quare ipſa mens, ⁊ ſenſus idem eſt. Hec Democritus de aīa ⁊ de ipſa mente.

Argyr. ¶Anaxagoras āt: min⁹ d̄ ipſis explanat: multis.n. ī locis: boni rectiq; mētē cām eſſe dic̄. Alibi āt: aīam ipſam mētē eē aſſerit. nā aīalibus vniuerſis/ tā puis q̄ȝ magnis/ tā ꝑſtabilib⁹ q̄ȝ min⁹ ēt ꝑſtabilib⁹ mētē ineſſe dicit.

Tex.24 ¶Anaxagoras aūt minus de ipſis certificat. Multoties qdem.n. cām ei⁹ qd̄ bene ⁊ recte eſt: dicit eſſe intell'm. Alibi auteȝ itell'm hunc ineſſe anime. In omnibus enim ipſuȝ ineſſe aīalibus ⁊ magnis: ⁊ paruis: ⁊ honorabilibus: ⁊ inhonorabilibus.

COMMENTARIUM.

Qd̄ bñ ⁊ recte vel bene et recte agendi. Ineē aīe eē aīam. ¶Nūc 2° declarat nō clarū. eſſe qd voluerit de aīa ⁊ intellectu Anaxagoras: nā aliqñ itell'm ab aīa ſepat, dū ait mētē eſſe cām bñ recteq; agēdi: aīa.n. nō ſemp recte agēdi cā ēt: intellectus v̄o vt intell's, ſemp agēdi bene cā eſt. Rō nāq; ſemp deprecat̄ ad optima. vt in ethicis dī: ſenſus nō ſemp. Alibi mentē idicat eſſe aīam, cū oibus aīalibus ⁊ magnis. ⁊ paruis, ⁊ ꝑfectis ⁊ imperfectis mētē ineſſe affirmet. nā cū intellectus oibus aīalibus ineſt, ⁊ aīa etiā: ſequit̄ aīam eſſe intellectum; Quare vī ꝯ̄ria de his dicere ipſe.

De v̄bis ¶Quo vero ad verba attinet, verbū [agēdi] eſt additū pp ſenſus explanationē. Simplicius nō agēdi, ſed cognoſcēdi, ſuppleuit. Sed cū actio recta ſine cognitiōe nō ſit: quaſi idem eſt agendi ⁊ cognoſcendi verbum ſupplere.

Argyr. ¶At ea mens tn̄ ⁊ intell's: cui prudentia tribuit̄: nō vniuerſis ſimiliter aīalib⁹/ quinetiā neq; cunctis hominibus ineſſe videtur.

Tex.24 ¶Non videt̄ autem ƀm prudentiam dictus intellectus: omnibus ſimiliter animalib⁹ ineſſe/ ſed neq; omnibus hominibus:

COMMENTARIUM.

¶Reprehēdit eā Anaxagore ptē, in qua dixit itell'm ⁊ aīaȝ idē eſſe, ex eo q: aīa cūctis aīalib⁹ ineſſe vī. Intell's aūt nec oib⁹ aīalib⁹, nec oib⁹ hoib⁹, ḡ itell's nō ē aīa.

Que Auer. cō. 24°. ¶Auerroes ꝑ intellectū qui eſt ƀm prudentiā, intelligit intellectū, q eſt aīe rōnalis pars hic.n. dī ƀm prudētiā, que eſt recta ratio agendi, ad differētiā eius intellectus, q dī phātaſticus, alio verbo phātaſia: ſeu opinatiuus itellect⁹: q̄ſi ḡ Ariſtoteles dicat, vt Auer. inuit itellectū talē nec oibus aīalibus, nec oibus hoibus ineſſe.

Confutatio. ¶Que expoſitio nō placet, nā oib⁹ hoibus ineſt rōnalis aīa: eſt.n. hō aīal rōnale: ⁊ ita cunctis hoibus rōnalis aīa ineſt. ḡ cūctis hoib⁹ inerit itellectus.

Que ſimpl. ¶Simplicius aūt ingt, nō in oibus igit̄ hoibus, nō vt nō hñtib⁹ intellectualē ſubſtātiā. vna.n. oēs potētias habēs aīa: ſed vt nō vtētib⁹ ipſa. Vult dicere oēs hoies hr̄e intellectū ƀm habitū, nō tn̄ actu oēs illo vtunt̄.

Confutatio. ¶Sed hec expoſitio mihi ēt nō placet: q: tc̄ nihil hr̄et Ariſtoteles ꝯtra Anaxagorā, ſolū.n. hr̄et itell'm q eſt actu vtēs ſpoliatione, nō oib⁹ ieſſe aīalib⁹: nec oib⁹ hoib⁹: qd̄ nemo ē q dubitat.

Expoſitio ꝓpa. ¶Uī ḡ mihi ſaluo meliori iudicio Ariſtotelē eſſe locutū ꝑ verbū [videt̄.] Modo ſic loquendo verū ait: nā intell's qui dī ƀm prudētiā. i. qui dī rōnalis aīe pars: nec oib⁹ aīalibus ineſſe videt̄: nec oibus hoibus. Verum aīalib⁹ nec ineſt, nec ineſſe videt̄, hoibus autē oibus ineſt ƀm rei veritatē: non tn̄ oibus ineſſe vī. quare ꝑ intellectū hic q dictus eſt ƀm prudētiā: intelligit itellectū: qui eſt aīe rōnalis pars, ad differētiā eius itell's: qui eſt ƀm phantaſiā. nā hic nullis ineſt aīalibus. nulliſq; vī ineſſe, hoibus autē oibus ineſt: non oibus autē vī ineſſe. Fortaſſe dixit nec oibus hoibus: q: nō pygmeis: q hoies ſunt/ late accipiendo hoiem.

Argyr. ¶Omnes igit̄ ij qui ad animantis reſpexere motū: maxime motiuū: aīam eſſe putarūt.

Tex.25 ¶Quicūq; igit̄ in moueri aīatū aſpexerunt: hi qdē maxīe motiuū opinati ſunt aīam eē.

COMMENTARIUM.

¶Epilogando cōcludit id in quo oēs phi, qui ꝑ motū aīaȝ nacti ſunt, ꝯuenerūt, ⁊ inquit. [Quicūq; igit̄ in ipſo moueri aīatū aſpexerunt, hi qdē maxime motiuū opinati ſunt aīam eſſe.] ⁊ q: aīa eſt id qd̄ maxīe eſt motiuū. oēs dixerūt eā ſeipſaȝ mouēdo cetera mouere. Fuerūt āt hi Democritus, Pythagorici, Anaxagoras, ⁊ Plato: vt dictum eſt.

Argyr. ¶At q cognitionē aīaduerterūt ipſi⁹/ ac ſenſuȝ qb⁹ res cog̃ſcit ⁊ ſentit: ij dīt aīaȝ ipſaȝ/ pricipia reꝝ eſſe: At q plura pricipia faciūt/ hec ipſa: q vero vnū/ idipſuȝ aīam eē cēſent.

Tex.25 ¶Quicūq; aūt ad cognoſcere ⁊ ſentire ea q̄ ſunt: Iſti dīt aīaȝ eſſe principia: Alij/ qdē facientes pl'a pricipia hec. Alij vero vnū hoc.

COMMENTARIUM.

¶Ut dcm̄ eſt, diductio ſectaruȝ facta veteribus in duo eſt: alij.n. ꝑ motū, alij ꝑ ſenſum ſeu cogñē aīe definitionē nacti ſunt.

Declaratio fundamenti ſecte. ¶Cū igit̄ dcm̄ eſt d̄ ea ſecta que ꝑ motū aīe definitionē colligit, tranſit ad eā: que ꝑ cogñē, illā naciſcit̄. Oibus aūt huius ſecte, vt Simplicius ingt, eſt cōe ſili ſemꝑ cognoſci ſile putare. nec huius aliquā cām aſſignarūt: niſi veritate cōpulſi ƀ dixerūt. hinc ꝯcluſerūt, aīaȝ vt oīuȝ reꝝ cognoſcitiuā aſſimilari oibus rebus: quas cog̃ſcit. Et q: non diſtinxerūt iter ſilitudinē realē, ⁊ intentionalē, arbitrati ſunt aīam oib⁹ reb⁹ aſſimilari ƀm rē: q̄tenus ex illis ꝯſtat ƀȝ rē: ⁊ nō ƀm intētionē, verū q: res quas cognoſcit, ſunt īfinite. ex īfinitis aūt nihil ꝯſtat, ī re aīa ex illis reb⁹ nō ꝯſtabit, niſi q̄ten⁹ ex illaꝝ reꝝ principijs ꝯſtat. Propterea oēs dixerūt aīam ex reꝝ ꝑncipijs ꝯſtare. Et hui⁹ cā ēt eſt, q: aīa ſi ꝯſtat ex ꝑncipijs: nō ſolū ꝑnᵃ cognoſcē poterit, ſed que ſunt ex ipſis ꝑncipijs, vt addūt Themiſti⁹: ⁊ Simplici⁹. Uñ quot ꝑnᵃ alicui videbant̄, ex totidē ꝯſtare aīaȝ ꝓbabat: nā ſi vnū eſſe reꝝ oīum ꝑnᵐ videbat̄ alicui: is aīam ex illo vno ꝯſtare fatebat̄. Sin aūt plura oīuȝ reꝝ ꝑnᵃ: eidē aīaȝ ex illis plurib⁹ ꝯſtare ēt: aīa.n. cū ex ꝑncipijs ꝯſtat: tū ipſa ꝑnᵃ: tū ea, que de ꝑncipijs naſcunt̄: pōt cognoſcē. Ingt. qcūq; aūt ad cognoſcere ⁊ ad ſentire ea que ſunt, reſpexerūt ſupple: iſti dicūt aīam eſſe ꝑnᵃ [ea q̄ ſunt] grece hoc eſt, ὄντων ontont qd̄ nos trāſtulim⁹ reꝝ, ⁊ tm̄ intellige. ſ. nāliū, nā res nāles aīa cognoſcit ꝑ ſile. dixerūt aūt iſti aīam nō eē res ipſas nāles, q̄s cog̃ſcit: qm̄ ſunt īfinite: ⁊ nihil ex īfinitis ꝯſtat. Propterea aīam eſſe ꝑnᵃ reꝝ nāliū arbitrati ſunt: nā dū cognoſcit ꝑnᵃ: etiā q̄ ex illis ſunt cognoſcet. Addit, alij quidē faciētes hec ꝑnᵃ plura: alij vero hoc ꝑnᵐ faciētes vnū. ⁊ vn⁹ ſenſus eſt ꝙ tā qui plura ꝑnᵃ: q̄ȝ q vnū ꝑnᵐ faciunt ƀ dixerunt. Alius ſenſus eſt, vt in nr̄is trāſlationib⁹ appet. nā q plura ꝑnᵃ faciūt: hec ipſa ſupple aīam eſſe dīt: q vero vnū ꝑnᵐ omniū reꝝ faciūt: hoc ipſum ſupple aīam eſſe cenſent. verbū.n. [animam eſſe cenſet̄] ſuppletū eſt ſenſui greco.

Que Auer. Cō. 25° ¶Trāſlationibus autē Auerrois nullatenus fidem adhibeas. ſic.n. iacēt [quidā igit̄ eoꝝ ponebant iſta ꝑnᵃ plura vno. Quidā aūt ponebāt vnā.] Ubi Auerroes laborat in exponēdo aſſerēs eſſe cōe oibus ponere aīam pro nūo ꝑncipioꝝ, nā qui plura facit ꝑnᵃ: plures aīas facit eiuſdē aīalis, ⁊ q vnū: vnā efficit eiuſdē aīalis aīaȝ. Inquit Auer. huius regule in prima parte textus tetigiſſe antecedēs. vȝ. cū ait quidā plura principia vno dixerūt, ⁊ reliquit ꝯſeqnēs. vȝ. ꝙ plures ſint vnius aīalis aīe. In ſcd̄a pte textus poſuit ꝯſequēs. vȝ. cū ait: quidā alij vnā aīam faciūt: ⁊ tacuit añs, qm̄ non dixit hos feciſſe plura ꝑnᵃ. Hec Auerroes,

Error Auer. ⁊ male: q: nec textus ſic iacet: nec verū eſt qd̄ dicit: nemo enim dicit aīas eſſe pro numero principiorum, vt videbitur.

Argyr. ¶Empedocles.n. ex el'nt̄ qdē vniuerſis ipſaȝ ꝯſtar̄ cēſet: tn̄ ⁊ vnūqd̄q; iſtoꝝ aīaȝ eē putat. Dic̄.n. Terrā nā t'ra līpha cog̃ſcim⁹ vndā: Etheraq; ethē: ſane ignis dignoſcit̄ igne. Sic ⁊ amore amor: ac triſti diſcordia lite:

Tex.25 ¶Sicut Empedocles qdē ex elemētis omnibus: ⁊ vnūqd̄q; eoꝝ eſſe: aīam: ita dicēs. Terra qdē.n. terrā cognoſcimus: aqua aūt aquam. Aethere aūt ethera diuum. Sȝ igne ignem manifeſtum eſt. Concordia aūt concordiam: diſcordiam aūt diſcordia triſti.

COMMENTARIUM.

¶Dixit eos qui via cognitionis ꝓceſſerunt ad definitioneȝ anime voluerūt principia eſſe animā/ ⁊ ea ratione: qua ꝑncipia poſuerunt: ea rōne illa eſſe animā dixerunt: nam qui plura poſuerūt, hec plura voluerūt eſſe aīaȝ. qui vero vnū hoc vnū animā effecerūt. At nūc oſtēdit ita eſſe, ⁊ narrat opinionē Empedoclis ita dicētis. ⁊ inquit ſicut Empedocles quidē ex el'ntis oib⁹ aīam ſupple ꝯſtituit. ⁊ vnūqd̄q; eoꝝ eſſe aīam ſupple eſt opinatus.

Dubit⁹. ¶Sed occurres ergo vna aīa eſt ſex aīe. nam ex his ſex conſtruit vnam aīam, ⁊ vnūquodq; hoꝝ vult eſſe aīam: ḡ vnā aīam facit ſex aīas.

Sol'o ſimpli. ¶Innuit Simplicius ſol'. ita. d. ſed ⁊ qd̄libet ꝑnᵐ cognoſcitiuū exiſtēs ſil'is: cognoſcitiuū.n. cuiuſq; aīam eē: q̄ſi di/

eat ꝙ aīa eſt ex ſex ꝑncipijs vna aīa aīalis, ſed vnūquodqꝫ illoꝝ eſt aīa: quatenus ꝑ ipſam cognoſcimus vnūquodqꝫ illoꝝ, nō ꝙ aīa ſit vnūqōqꝫ illoꝝ ſeorſuꝫ: ſꝫ eſt vnūquodqꝫ illoꝝ / quatenus eſt oīa illa ſimul. Deinde narrat carmen Empedoclis ita ad verbū trāſlatū. Terra quidem .n. terrā cognoſcim⁹ / ſupple q̄tenus aīa eſt terra. Aqua aūt nos cognoſcimus aquā, q̄tenus aīa eſt aqua. Aethere ħ eſt aere cognoſcimus viuū ethera, quatenus aīa eſt aer. Sed igne ignē manifeſtū ē ſupple nos cognoſcē. q̄ten⁹ aīa eſt ignis. Concordia aūt manifeſtū eſt nos cōcordiā cognoſcere, qꝛ aīa eſt ꝯcordia. Diſcordiā aūt manifeſtū eſt triſti diſcordia cognoſcē, qꝛ aīa eſt diſcordia, quare cū aīa ſit oīa hec, ⁊ ex oībus his, hec cognoſcimus, q̄ ſunt oīuꝫ reꝝ nāliū ꝑnᵃ: ⁊ ꝯñter cog̃ſcimus res nāles, q̄ naſcunť de his ꝑncipijs. Et

Verborū ꝯſideratio. ſic pꝫ opio Empedoclis: ⁊ quo mō q ponit plura ꝑnᵃ: illa eē aīam arbitreť. ℭ Quo ꝟo ad ꝟba attinet, ꝟbū [diuū] qd̄ grece eſt διον: ⁊ ꝟbū [triſtis] qd̄ grece eſt λυγρῷ: Addita ſunt aut metrice pro carminis cōplemēto: aut vt epitheta, nā aeris epitheton eſt diuū apud antiquos, ⁊ diſcordie eſt triſte. eſt enim aer diuus, ⁊ diſcordia eſt triſtis. Hec de opinione Empedoclis.

Argyr. ℭ Eodē ⁊ Plato mō: aīam ī Timeo ex elemētis ꝯſtare cēſet. Simili nāqꝫ / ei⁹ quoqꝫ ſnīa cognoſciť ſil'e: ⁊ res ipſe ex ꝑncipijs ſunt.

Tex. 26. ℭ Eodem aūt mō ⁊ Plato in Timeo aīam ex elementis facit. Cognoſci .n. ſimile ſimili. Res autem ex principijs eſſe.

COMMENTARIVM.

ℭ Nūc narrat opionē Platonis de aīa: q ēt via cognitionis eius definitionē nactus eſt. Hic .n. voluit aīam ex el'ntis, q̄ ſunt reꝝ ꝑnᵃ ꝯſtare. Mouebať āt Plato cōi ph'oꝝ ꝯſēſu. vꝫ, ꝙ ſil'e ſimili cognoſciť. cū igiť aīa cognoſcat ꝑnᵃ reruꝫ: opꝫ illis ipſam ꝯſtare, Tū vt ipſa reꝝ ꝑnᵃ cog̃ſcat. Tū ēt vt res ipſas / quarū illa ſunt ꝑnᵃ, ꝑ illa met ꝑnᵃ cognita deprehēdat, nā cū res: ſint infinite: niſi ꝑncipijs finitis cognoſcanť, illas cognoſcere nō pōt, ⁊ hoc inquit, eodē aūt mō ⁊ Plato in Timeo aīam ex el'ntis facit: cognoſci .n. ſupple ait ſimili ſil'e, quo argumēto ipſam ex ꝑncipijs ſiue rerum el'ntis conſtare aſſerit, vt illa reꝝ principia cognoſcit. Res autē etiā dicit ex principijs eſſe ſupple illis: qbus aīa ꝯſtat: nam ſic cognitis illis ꝑncipijs, qbus illa conſtat, mox oēs res, que de illis principijs naſcunť, cognoſcenť.

Digreſſio. ℭ Sed plurima hic declaranda omittūt, quoꝝ primū eſt: q̄ ſint hec el'nta, ſiue principia: e qbus aīa ipſa ꝯſtat, vt cognoſcat reꝝ ꝑnᵃ, ⁊ ipſas res: que de illis emergunt.

que the. ⁊ ſimpl. ℭ Dicendum. vt Themiſtius inuit, ⁊ Simplicius, hec ſiue el'nta, ſiue ꝑnᵃ eſſe duo: quoꝝ alteꝝ dī idiuiſibile, ſiue imāle, ſiue incorporeū. Alteꝝ autē dī diuiſibile, ſiue corporeū. Aut ſub alijs verbis: alteꝝ ꝑncipioꝝ dī apud Platonē in Timeo idē. Alteꝝ vero dī diuerſuꝫ. Ex his .n. duob⁹ ſiue el'ntis, ſiue ꝑncipijs ꝯſtat aīa rōnalis: quaſi media hoꝝ.

2ᵘˢ dubit° que ſim. ⁊ The. ℭ Ulterius queres quo mō hec ſunt oīum reꝝ el'nta: vel ꝑnᵃ. Rūdeť, vt Simplicius inuit, alteꝝ eoꝝ ſenſibilē nāꝫ, alteꝝ ītelligibilē deſignare. nā idētitate ſiue indiuiſibilitate ꝯſtat tota nā ītelligibil'. diūſitate ꝟo ꝯſtat tota nā ſenſibil'.

que the. ℭ Hoc Themiſtius egregie exponit: nam mens, que eſt intelligibilis nā, imālis eſt indiuidua: ac ſemꝑ eadē, nullatenuſqꝫ diuerſa. Quare tota ītelligibilis nā ꝯſtat identitate: ſenſibilis ꝙ ꝯſtet diuerſitate: facile exponit The. qꝛ prime qualitates humor, vꝫ. ⁊ ſiccitas, ⁊ id genus circa corpora quidē diuidue nō videnť, ſꝫ circa māꝫ. Potētia ꝟo nālis diuidua eſt circa corpora: nā ħ nō vtiť nuda mā, ſꝫ el'ntis, ⁊ corpe. ſenſualis pars diuidua eſt: ſimil'r ⁊ iraſcibilis: nā circa corpa diuidue videnť, vtunť .n. corpib⁹. ⁊ ħ nō tm̄ veꝝ eſt de his potentijs que brute irrōnales ſunt: ſed de his, q̄ rōnī pariunt, oēs enīꝫ circa corpa diuiſibiles ſunt. Quare tota ſenſibilis nā ꝯſtat diuerſitate, vel diuiſibilitate, cū alia circa māꝫ, alia circa corpa ſint diuiſibilia.

3ᵘˢ dubi° que the. ℭ Ulterius queres quo nam mō rōnalis aīa ꝯſtet hac duplici nā. Rūdeť vt Themiſtius īnuit, rōnalē aīam hac duplici ꝯſtare nā, nō quidē ꝯſtātia cōpōnis: quali miſta ꝯſtāt ex el'ntis, ⁊ el'ntū ꝯſtat mā ⁊ forma, ſed ꝯſtātia mediationis, quali mediū, vt tepidum ꝯſtat extremis calido. vꝫ. ⁊ frigido: ⁊ rubꝛū albo atqꝫ nigro. Nā rōnabilis aīe nā minor eſt ītellectu atqꝫ mēte: maior vero q̄ꝫ irrōnabiles potētie. hꝫ autē cū vtroqꝫ cognationē, cū rōnabilis aīa ſit: tū ītellectualis: tū ſenſualis.

4ᵘˢ dubiū que the. ℭ Ulterius queres qūo aīa rōnabilis ſic media cūcta cognoſcit. Rūdeť, vt Themiſti⁹ inuit, aīam ipſam, q̄ten⁹ idētitate ꝑticipat, cognoſcē ea: q̄ poſuit ꝯſtare idētitate. vꝫ. intellectualia. q̄ ꝟo ꝯſtat diuerſitate: cognoſcē mālia, q̄ vocat diuerſa. Preterea vt Themiſti⁹ iqt, alio mō aīa cog̃ſcit oīa, qꝛ qñ colligit genera ⁊ ſpēs, tūc reꝑſentanť ſibi eadē: ſiue idētitas. cū vero colligit differētias, ꝑꝑa, ⁊ ſpēs, reꝑſentať ſibi diuerſuꝫ. quare cognoſcit idē, ⁊ diuerſuꝫ, ⁊ qm̄ oīa ꝯſtāt his. igiť rōnabilis aīa oīa cognoſcit. hoc itaqꝫ mō aīa ꝯſtat elemētis ſiue rerū principijs ſm̄ Timeum, vt Themiſtius exponit.

que the. ℭ Ulterius queres que aīa hec eſt, q̄ cōſtat eodē ⁊ diuerſo. Reſpōdeť, vt Themiſtius inuit de itētione Timei hanc animā eſſe mundi. Hec enim media eſt deoꝝ, ⁊ māliū / eſtqꝫ mortaliū creatrix, ⁊ a ſcōis dijs ꝑducta, de qua poſtea dicem⁹. Hāc Timeus credidit eē hoīs animā rōnabilē: ⁊ animā mūdi: vt in libro de ītellectu diximus. Qꝛ quomodo ſit, alibi dictū eſt: ⁊ poſtea dicetur forſtaſſe. Hec ex Timeo de intentione Platonis.

Argyr. ℭ Similr̄ determinatū eſt ab eodē ⁊ ī hiſce q̄ de ph'ia dñr: aīal quidē ipſuꝫ ex ipſius vni⁹ idea forme / ⁊ ex lōgitudīe ꝑma ⁊ latitudine ꝑfunditateue ꝯſtare. cetera vero ſil'i mō.

Tex. 26 ℭ Similiter aūt ⁊ in his que de ph'ia ſunt dicta: determinatū eſt: ipſuꝫ qdē aīal ex ipſius vnius idea: ⁊ ex prima lōgitudine: ⁊ latitudine ⁊ altitudine: alia autem ſimili modo.

COMMENTARIVM.

ℭ Nunc ꝑ aliud Platonis dictū iterū declarat animā ꝯſtare ex el'ntis ſiue ꝑncipijs, reꝝ. Sunt autē reꝝ ſiue el'nta, ſiue ꝑnᵃ, vt alibi tradit Plato, vnū ſiue ideꝫ. ⁊ diuerſum: qd̄ eſt dualitas: trinitas, ⁊ quatrinitas. Ex ijs ꝯſtare aīal ait: ⁊ cetera oīa. quo dicit aīal ijs ꝯſtare, aīam que intelligiť ꝑ aīal: dicit elemētis hiſce ꝯfici. quo ꝟo dicit cetera alia etiā ijs ꝯſtare, inuit Plato animā ꝑ hec cognoſcē oīa. nam quo ipſa conſtat his ſil'ibus: qbus cetera ꝯſtant, ipſa cetera cognoſcit. ⁊ ꝑ ſil'itudinē, qua conſtat.

Declatō verboꝝ. ℭ Quo vero ad verba attinet, debes ſcire ꝑ ideam vnius prima facie Platonem intellexiſſe idētitatem, qua ꝯſtant intellectualia ꝑ primam dualitatem ⁊ ceteras alias intellexit diuerſitatē: qua conſtant ſenſibilia. aīal ergo ipſum ꝯſtat his duobus: ⁊ cetera alia his duobus: nō tm̄ ſimul: qꝛ intellectualia ꝯſtant idētitate: que diciť idea vnius, ſenſibilia ꝯſtant diuerſitate, que diciť prima dualitas, ⁊ prima trinitas, ⁊ prima q̄trinitas. animal autē his duobus ꝯſtat ſimul, nō quidē conſtantia cōpoſitionis, ſed ꝯſtātia mediationis, quare aīa que intelligiť hic ꝑ animal, iuxta Platonis decretuꝫ in Alcibiade, vbi hominē appellat animā, oīa cognoſcit. nam identitate cognoſcit intellectualia: diuerſitate cognoſcit ſenſibilia.

Alia declaratio ꝑ [philoſophiam] Simplicius intelligit librum de bono: quem Plato cōpoſuit. In eo libro Pythagoricas memorat ⁊ Platonicas opiones de entibus.

Digreſſio ſim. ℭ Simplicius hic digreditur circa poſitionē Platonis, ⁊ ait Ariſtotelē ſemꝑ fuiſſe ꝯſuetum narrare / apparens de opionibus antiquorum, ⁊ redarguere noīa q̄ ſꝫ multoꝝ ꝯſuetudinē excipere cōſueuiſſet: ſed nō realē viroꝝ deſtruere veritatē: ꝓpterea enitiť exponē mētē Platonis: quā ⁊ Themiſtius ēt prius expoſuit: quā rē poſtea boni expoſitores noſtri ſatis egregie expoſuerunt. Uerū cū hec parū veritati ꝓficiant / bona frōte ꝑtermiſim⁹: maxie cū copioſe ita dicāt: vt nihil .ſ. addēdū ſit. Preterea vt Auerroes ait: difficiles ſunt opiones veterū: qm̄ apd̄ nos ſunt ignote.

Que Timeus, ℭ Aiaduerte tm̄ Timeū inter vnitatē ⁊ pūctū nullā feciſſe differētiā: quo ſit, vt idea vnitatis: eadē ſit: ⁊ pūcti: nec inter lineā ⁊ primā dualitatē: nec inter ſupficiē ⁊ primā trinitatē: nec inter ſolidū ſiue corpus ⁊ primam quaternitatē differētiam aliquā poſuerūt. quare nec inter harū rerum ideas. Cum igitur aīal his cōſtet. quibus cetere res ꝯſtare videnť: proculdubio aīa: q̄ intelligiť per aīal: etiā his cōſtat. quare hec cognoſcere videtur: ⁊ his mediantibus ceteras res: que de his proficiſcunť. Quo vero modo aīal: ⁊ cetere res ex hiſce cōſtant: Simplicius ⁊ Themiſtius ⁊ iuniores expoſuerūt: quā rē, vt diximus, bonis rationibus pretermiſimus.

Argyr. ℭ Inſuper ⁊ alio pacto / intell'm quidem / eſſe vnū ipm̄: ipſa ꝟo duo / ſcientiam. eſt enim ipſa: tm̄ ad vnū ꝓceſſio: ſupficiei ꝑterea numerū / opionē: ſolidi / ſenſum. nam numeri qdeꝫ: forme ipe ⁊ ꝑncipia dicebanť. ſunt āt ex elemētis. Res vero: parti ītellectu partiꝫ ſcia: partim opione: parti ſenſu dījudicanť ac diſcernunť. atqꝫ hi numeri: forme ſunt reꝝ.

Tex. 27 ℭ Adhuc aūt ⁊ aliter: intell'm quidem vnuꝫ: ſcientiam aūt duo. Singulariter .n. ad vnuꝫ eſt. plani aūt numeꝝ ad opinionem. ſenſum vero eum: qui firmi. Hi quidem .n. numeri. ſpecies ipſe: ⁊ pꝛicipia entiū dicebanť. ſunt aūt ex elemētis. Iudicanť aūt res alie qdē intellectu: alie vero ſcia: alie autē opinione: alie vero ſenſu. Spēs aūt numeri hi reꝝ.

COMMENTARIVM.

ℭ Cepit ꝓbare aīam ex el'ntis ſiue principijs rerū ꝯſtare de mente Platonis / vt videlicet cūcta cognoſceret: ⁊ ꝓbauit ita eſſe duab⁹ Platonis auctib⁹: vt ex Timeo. vbi dictuꝫ eſt ipſaꝫ ꝯſtare ex eodē ⁊ diuerſo: q̄ ſunt reꝝ ꝑnᵃ. ⁊ ex libro de bono, vbi oſtēſum eſt aīal ipſum eē ex idea vnitatis, ⁊ dualitatis, ⁊ trinitatis, ⁊ q̄ternitatis: queādmodū ⁊ cetere res. at nūc 3° oſtēdit de mēte Platonis aīaꝫ ꝯſtare: ex principijs: qꝛ ꝯſtat ex numeris: q̄ ſunt reꝝ forme: ⁊ prinᵃ. Ex q̄ vero li°, hoc Ariſtoteles collegerit / non explicat. ꝓbat aūt ſolū aīam ꝯſtare ex numeris. qm̄ ꝯſtat ſuis potētijs: q̄ numeris ꝯſtāt: vel ſuis opationibus / q̄ numeris deſcribunť. nā intellectus, qui eſt aut, aīe potētia. aut opatio: vnū qd ē. Siquidē ītellectu dignitas cognoſciť, ⁊ nullo alio / ſcientia que eſt aīe / aut potētia / aut opatio / ad duo referť. nam (vt Themiſtius inqt) ſcientia a ꝑma dualitate eſt. ꝓcedit enim ab vno ad vnū, qꝛ a ſumptionibus ſupple ꝟtute vnius medij ad vnā ꝯcluſionē. opinio q̄ eſt aīe / aut potētia / aut opatio, a ꝑma trinitate: q numerus ad planā figurā referť. nā opionis eſt ex ꝓpōnibus vtrūqꝫ verū falſumue ꝯcludere. ꝓpōnes aūt vnū qd ſunt virtute medij: ſenſus q eſt aīe / aut vis / aut operatio: a quaternario ꝑ numero ortum habet a quo prima idea ſolidi corporis emanabat: circa qd̄ ſenſus noſtri verſanť. Inqt: adhuc autē ⁊ aliter ſupple aīaꝫ ex ꝑncipijs rerū ꝯſtare dicit. nam ſupple ait intellectū eſſe ipſum vnū. Scientiā autē ipſa duo, ſingulariter enim eſt ad vnuꝫ ſupple ab vno: qꝛ a ſumptionibus virtute medij ad vnam ꝯcluſionē. Plani autē numerū ad opinionē ſupple eſſe dicunt, aliter legi pōt ⁊ magis ad ꝟba greca ſic. In plani aūt numeꝝ opionē, ſupple referūt. Platonici enī opionē ipſaꝫ retulerūt ī numeꝝ plani: q trinitas ipſa ē: qꝛ (vt dixit Themiſtius) opinio eſt a ꝓpōnib⁹ ad duplicē ꝯcluſionē: veraꝫ falſamue. ſenſuꝫ ꝟo ſupple dicūt eē eū ſupple numeꝝ: q ē firmi ſiue corpis. .i. q̄ternarius. vel iuxta ſenſuꝫ grecū / lege ſic ſenſuꝫ ꝟo in eū numeꝝ / q eſt firmi: ſupple retulerūt. nā ſenſus noſtri ſunt in corpeis organis: ⁊ nō niſi corporeaꝝ rerū ꝑceptiui. ecce quo mō opationes ſiue potētie ab ipſis nūeris ꝓficiſcunť. ſunt .n. ītell'us, opio, ſcia, ⁊ ſenſus aīe ſiue potētie, ſiue opationes: q̄re ⁊ aīa ipſa vī ijs met numeris ꝯſtare.

Que ſimpl. ℭ Aiaduertēdū, vt ex Simplicio colligi pōt, diuiſionē entis fieri, qꝛ aliud eſt cognoſcitiuū, aliud cognoſcibile. Cognoſcitiua quidē eſt aīa ipſa, ⁊ potētie ſiue aīe opationes: vt ītell's / ſcia / opinio / ⁊ ſenſus. oēs enī he ſiue opationes / ſiue potētie ex ꝑte cognoſcitiuoꝝ entiū ſunt: cognoſcibilia entia ſunt intelligibiles res / ſcibiles / opinabiles / atqꝫ ſenſibiles. q̄ his ſiue potētijs ſiue opatiōib⁹ aīe cog̃ſcunť. Declarauit igiť Ariſtoteles aīaꝫ, ⁊ cūcta cognoſcitiua conſtare numeris. Subiūgit nūc Ariſtoteles cognoſcibilia ēt numeris ꝯſtare. vt oñdat iter cognoſcitiua: ⁊ cognoſcibilia ſil'itudinē: ⁊ hoc: vt ait Simplicius: vt oñdat ſil'e ſimili cognoſci etiā ſm̄ hos viros, ⁊ inqt. Hi qdem .n. numeri: ſunt ſpēs ſiue forme ipſe entiū: q̄ cognoſcunť: ⁊ ꝑnᵃ entiū: q̄ cognoſcunť, dicebanť a Platonicis: tm̄ eiuſmodi nūeri, q ſūt rerū cognoſcibiliū forme, ⁊ principia: ſunt ex elementis: vt Simplicius ſupplet: qꝛ ex ipſo vno: ⁊ dualitate / trinitate / ⁊ q̄ternitate. q̄re numeri eiuſmodi ſunt rerū elemēta: ⁊ adhuc ex elemētis priorib⁹. ſiue ideis elementoꝝ: qbus vult hr̄e tā cognoſcibilia q̄ꝫ cognoſcitiua eē ſil'ia: qꝛ ꝯſtāt ſil'ib⁹ formis ac el'ntis. q̄re aīa cognoſcit ꝑ ſil'e: cog̃ſcit enī cog̃ſcibilia mediātib⁹ cog̃ſcitiuis potētijs: mō tā potētieq̄ꝫ res cognoſcibiles ꝯſtant ſil'ibus ꝑncipijs. ⁊ hoc ſubſcribit. d. Iudicanť autē res ab ipſa aīa mediātibus cognoſcitiuis potentijs, alie quidē intellectu, alie vero ſciētia: alie autē opinione, alie autē ſenſu. numeri vero ſupple qbus he potētie cognoſcitiue ꝯſtant: ſunt etiā rerū q̄ cognoſcunť: ⁊ ſupple elemēta: ⁊ principia. ergo aīa ipſa res cognoſcit ſil'i. quare oportet eā ꝯſtare ex rerū elemētis, vt ſimili eas cognoſcat. Quo vero ad verba attinet: verba illa [iudicanť autē] in antiqs trāſlationibus nō aduerſatiue leguntť / ſed quaſi vt redditiua cauſe. hoc mō: [iudicanť enim] ⁊ mihi placet: qꝛ reddere vī cām per illa ꝟba, quare inter cognoſcitiua ⁊ cognoſcibilia eſt ſil'itudo. ⁊ ħ pacto Simplicius legere videť.

Que Auer. Cō. 27° ℭ Auerroes autē hūc locū aliter intelligit. ſolū enī ad res ipſas cognoſcibiles reſpexit: ⁊ nō ad potentias cognoſcitiuas. nā ꝑ intellectū nō potētiā aīe itelligit. ſꝫ ꝓpōnes primas: q̄ ſunt prima principia. ꝑ ſciētiā itelligit: ꝯcluſionē ipſam. ꝑ opionē ſiue eſtimationē intelligit problema quod poteſt eſſe ad vtrūqꝫ. per ſenſum vero intelligit corpus ſenſibile: ⁊ ſic hec ad res ipſas retulit: nō autē ad potētias cognoſcitiuas rerū: ⁊ tunc Auerroes ſyllogiçat aīam conſtare ex numeris: qui ſunt elementa rerum, ſiue reruꝫ principia ſint, cognoſcibilia cōſtant numeris: vt itellectus, ſcientia / opinio / ⁊ ſenſus. ergo aīa cognoſcens, cōſtabiť numeris: aliter aīa ſimili nō cognoſcet ſimile. Laborat auteꝫ Themiſtius exponere opinionē Platonis. tu ꝟo ſi cupis illam intelligere. lege ipſum. nobis autē ſatis ſit: ex Platonis auctibus hr̄e ꝙ aīa ipſa cōſtat ex elemētis atqꝫ principijs rerū: licet nō eodem modo dicat: nec ſibi Plato in his auctibus ſil'is eſt. nam licet vbiqꝫ animā conſtare dicat ex elemētis rerum: tm̄ in Timeo ait illā conſtare ex eodem ⁊ diuerſo. in libro de bono: ait illam cōſtare ex ideis, in alijs libris: quos Ariſtoteles nō cōmemorat, ait eam conſtare ex numeris. *In dictis Platōis* Plato igitur nō abiqꝫ ſil'is eſt ſibi: cū de ipſis el'ntis rerum nō eodē modo dicat. eſt tm̄ ſibi ſimilis vbiqꝫ.

quo vbiq₃ aſſerit animam elementis rerum conſtare.

Argy. ℂCum autē anima motiuū ⁊ cognitiuū ſit: q daȝ vtrūq₃ cōplexi ſunt atq₃ animā numeꝝ eſſe ſeipſum mouentem aſſeruerunt.

Tex.28 ℂQuoniā aūt ⁊ motiuū videbať anima eē: ⁊ cognoſcitiuuȝ: ſic quidā complexi ſunt ex vtriſq₃: enuntiantes aiam eſſe numeruȝ mouentem ſeipſum.

COMMENTARIVM.

ℂIn treis ſectas phi: qui aīe definitionē tradiderūt diſſecti ſunt: vt Auerroes: ⁊ Themiſtius annotarūt. nā alij ex motu: alij ex cognitiōe: alij ex vtriſq₃ motu: ⁊ cognitiōe definitionē aīe nacti ſunt. Qui phi ex motu: ⁊ qui ex cognitione definitionē nacti ſint: Ariſtoteles ſatis abunde expoſuit: q vero mō ex vtriſq₃ definitionē nacti ſint: nūc exponit: ſȝ q hi ſint: q hoc pacto aīe definitionē ſarciūt: Ariſtoteles nō expoſuit. Inqt. Qm̄ āt ⁊ motiuū: ⁊ cognoſcitiuū videbať aīa eē: ſic qdā cōplexi ſunt ſupple aīe definitionē ex vtriſq₃ ſcȝ motu ⁊ cognitione: enuntiantes aiaȝ eſſe numeꝝ ſeipȝ mouētē. ℂQuo vero ad verba attinet, verba illa [aīe definitionē] ſunt addita ad cōplementū ſenſus greci. cetera autē: vt in grecis codicibus iacent: tranſlata ſunt. ℂQuo vero modo definitio hec ꝯſtet vtriſq₃. Themiſtius optime exponit. nam ex eo ꝙ numerū appellabāt: itelligi volebāt cognoſcēdi vim: que hr̄etur in aia: vt enim ſupius diximꝰ: ex eo aia vim cognoſcēdi hr̄e vr̄: quo res ipſe nāles: quas cognoſcit: ſpecificati numeri participes ſunt. Ex eo vō ꝙ ipſum ſe mouētē dicebāt: vim eius mouēdi monſtrabāt: ⁊ ita qꝛ ipſe ſe mouēdi vim hȝ. cetera facile mouere pōt. hac ergo definitiōe phi huiꝰ ſecte cognitionē ⁊ motū ampleꝯi ſunt. ℂQui vō fuerit hi ſic ꝺfiniētes. Ariſtoteles nō expoſuit. Expoſitor in Platonē retulit. ℂQꝛ nouus Expoſitor falſum eſſe ait. nam ſuperius Platonē Ariſtoteles enūerauit inter eos: q aīe ꝺfinitionē ex cognitiōe tm̄ nacti ſunt. Quare ſi hi, quoꝝ hı̄ Ariſtoteles meminit: ēt Plato ſit: ſecte nō tres: ſȝ due eēnt. ℂPropterea nouus expoſitor in Xenocratē Platonis diſcipulū retulit. hic eni (vt Simplicius inqt hı̄) dixit aiam nūerū eē: q ſeipſum mouet: vt lōga cōmētatiōe declarat. ℂEgo vō puto Xenocratē fidū Platonis diſcipulū, nihil dixiſſe: qđ nō fuerit de Platonis mēte. Et ppea recte Expoſitor in Platonē retulit, nā Plato nō vna rōne aiaȝ deſcripſit: qn̄q₃ .n. illā ſola cognitiōe: qn̄q₃ motu: ⁊ cognitione definit: nec eſt abſurdū eūdē phm rē eādē duabꝰ definitionibꝰ ꝺfinire. vt Ariſtoteles ēt aiaȝ duplici definitiōe deſcripſit. Quare cū Plato aīe definitionē ex ſola cognitione deſcripſit: fuit eiꝰ ſecte: que cognitiōe aīe definitionē nacta eſt. At nūc ꝺfiniēs vtroq₃ modo: eſt eius ſecte: que 3º loco animam ex vtriſq₃ deſcripſit. Hec mihi videntur.

que the.

qui phi ſic dixerunt.

Opīo diui Tho.

Nouꝰ expoſitor Egi. ꝯ thomā.

Que. Egidiꝰ. Defēſio diui thome.

Plato diuerſus i deſcriptione aīe.

Argyr. ℂOmnes tm̄ ꝺ pncipijs que ⁊ quot ſunt: iter ſeſe diſſentire videnť. atq₃ maxime qdē ij q corporea putāt eē: ab hiſce diſſentiūt q icorporea ponūt. minꝰ aūt: ab ijs q cōpoſuerūt ⁊ ex vtriſq₃ principia rerum aſſignauerunt.

Tex.18 ℂDifferūt aūt de pncipijs que ⁊ quot ſunt: maxie qdē corporea faciētes icorporea. His āt miſcētes: ⁊ ab vtriſq₃ pncipia referētes.

COMMENTARIVM.

ℂGreca ſeries oīno eſt māca: vt iacet ad vbum: vt in ātiqs trāſlātionibꝰ habeť: verū niſi ſuppleať, pculdubio nō eſt intelligibilis. iō nos hı̄ ꝯſiderātes trāſtulimꝰ nōnulla vba ſupplētes: que ſunt de neceſſitate attice iterptatiōis. Themiſtius paraphraſat hı̄ pacto, differūt vō de pncipijs que ſunt. hoc eſt quo ad naturā / ⁊ quot ſunt, id eſt quo ad numerū. maxime quidē qui corporea pncipia faciūt. ſupplet Themiſtius ab his: qui corporea. ppiores vero (vt ſupplet Themiſtius) ſunt ijs: qui pmiſcēt: ⁊ ex vtriſq₃ principia aſſignant. quare lege veterē textū ſic: Differūt aūt ſupple phi qui de aīe definitiōe elaborarūt que ⁊ quot ſunt: hı̄ eſt tam quo ad nām principioꝝ ſiue ſubſtātiam: q₃ quo ad numerum. vbum [differunt] Themiſtius refert ad oēs. qui de anima locuti ſunt dicentes illā conſtare pncipijs rerum. oēs .n. hi qui aiam dicūt: rerū principijs cōſtare: differunt in ſubā: ⁊ numero pnꝯ: ⁊ (vt Themiſtius inquit: alij plus, alij minus in hoꝝ vtroq₃ differunt. Maxime quidē corporea faciētes ſupple diſcrepant ab his: qui pnᵃ incorporea faciunt: longiſſime enim hi differunt: eo modo quo corporea ⁊ incorporea differūt. His autē qui corporea vel incorporea dicunt pnᵃ, ppiores ſunt: vt Themiſtius ſubaudit: pmiſcētes ⁊ ab vtriſq₃ corporeis: ⁊ incorporeis pnᵃ ipſa rerū referētes. Scđm enim Themiſtiū permiſcentes ipſa pnᵃ ex corporeis ⁊ incorporeis ſunt propiores ijs, qui corporea / vel incorporea principia dicunt: vel lege ſic: his autem. i. ab ijs autē: qui corporea vel incorporea dicūt: minus ſupple differūt miſcentes: ⁊ ex vtriſq₃ pricipia referētes. Introducas ergo ſic textū: cum Ariſtoteles enarrauit eorum plꝯoꝝ opiniones qui animā ſarciunt ex rerū naturaliū principijs: nūc ſubiūgit eoꝝ differētiā / que eſt de pncipijs rerū: ⁊ quo ad eoꝝ naturam ſiue qualitatē aut ſbāȝ: ⁊ quo ad eoꝝ numeꝝ. ℂQuo vero ad ſenſum textus attinet. tres de reꝝ pncipijs fuerūt opīones. nam alij illa corporea fecerūt: vt Empedocles 4ᵒʳ elīta: alij incorporea: vt Platonici: qui ideas: ⁊ numeros rerum pnᵃ autumāt: alij principia partim corporea partim incorporea figunt: vt Anaxagoras: qui ſimilaria: ⁊ mentē rerū pnᵃ dicit: qui ſequuntur Empedoclē: lōgiſſime differūt ab his: qui Platonem imitanť. Minus autē differūt ab his qui Anaxagoram ſequuntur, nam cum Anaxagora aliquo pacto ꝯueniunt: Illi vero inter ſe omnino differunt.

Intētio textus.

Secte reꝝ principijs.

Argyr. ℂDiſſentiūt ēt: ⁊ de multitudine eorūdē. q dam .n. vnū: quidā plura pricipia dicūt eē. Atq₃ vt principijs ſenſerūt: ſic de anima ēt determinauerūt. nō .n. abeſt / a ratione: in primorum natura mouendi cauſam collocare.

Tex.19 ℂDifferunt aūt ⁊ circa multitudinem. nam hi qdē vnū: hi vero plura dicunt: Cōſequēter aūt his / ⁊ aiam aſſignant. Motiuū .n. ꝑȝ nām primoꝝ exiſtimarūt nō irrationabilr̄.

COMMENTARIVM.

ℂQuo ad nūȝ nūc phoꝝ differētiā exponit. nam alij vnū omniū reꝝ pnᵐ ponūt: vt Diogenes qui oīum reꝝ pnᵐ fecit aerem: ⁊ Heraclitus qui vaporē oīum reꝝ pnᵐ dixit. Alij plura: vt Empedocles, q quatuor elemēta ait: ⁊ Democritus: qui atoma aſſerit: ⁊ Anaxagoras, qui ſimilaria fingit. Quia vō ſupius dixit eos circa aiam ita differre, vt circa oīum reꝝ pnᵃ, qꝛ illam faciunt / aut de numero pncipioꝝ / aut ex pncipijs ꝯfectā, ſubdit. ꝯſiter autē his pucipijs ⁊ aiam aſſignāt, qꝛ (vt Themiſtius inquit) quantum ⁊ quale diſcrimē inter illos de primordijs habetur tātū ⁊ tale de anima opionū diuortiū eſt: qꝛ illi qui vnū reꝝ pnᵐ aiunt: animā illo vno ꝯſtare fatenť: ⁊ qui plura: illis pluribus. Preterea. Qui mālia pnᵃ reꝝ dicit: aiaȝ qđ māle eē affirmat: atq₃ corporeū: q vō imālia, aiaȝ etiam qđ imāle autumat. Recte igitur dictū eos ita de aia eſſe locutos: vt de rerum pmordijs. Huius rōnē aſſignat dicēs: [motiuuȝ etenim ſm nām pmoꝝ eſtimauerunt nō irrationabilr̄: pmorū.] id eſt de nūero pncipioꝝ: vt exponit Themiſtius, quaſi

q. d. ideo recte differūt in aīa, vt differūt in pncipijs: qꝛ id qđ eſt motiuū ſm nām, nō irrōnabiliter eſtimarūt eſſe vnū de numero principioꝝ: vel aliqd ex principijs conſtās: q̄le aia ipſa eſt: que eſt vis ſuapte natura mouēs. Alij vbū [primorū] referūt ad phos ipſos: ⁊ tūc eſt ſenſus. motiuū eniȝ ſm nām phi de numero pmoꝝ aiaȝ ſupple ipſam eſtimauerūt nō ſine rōne: ⁊ cū illi pmi Phi aiam dixerūt eſſe motiuū ſȝ nām: iō ita differebāt in aia, vt in principijs: qꝛ motiuū ſm nāȝ eſt principiū: vel pnᵒ ꝯſtās. Qꝛ aūt aia q̄tenus ſuapte nā eſt vis motrix: ſit inter pnᵃ reponenda: facile conſtat ex definitione principij. eſt enim principiū id, vnde motus eſt. quare aia rōne qua motrix eſt: inter pnᵃ eſt redigenda.

Argyr. ℂQuapropť: ignis qbuſdā eē vr̄. is .n. ſubtiliſſimaꝝ ē ptiū: ⁊ lōge magis q₃ elīta cetera icorpeus. moueť iſup: ⁊ cetera prio mouet.

Tex.29 ℂVn̄ qbuſdā viſuȝ eſt eſſe ignē. eteni hic in ptibꝰ ſubtiliſſimus eſt: ⁊ maxie elītoꝝ incorporeus. Adhuc āt ⁊ moueť: ⁊ mouet alia ꝑ.

COMMENTARIVM.

ℂCū aiaȝ inter pnᵃ repoſuerūt: iō nūc que de aia dixerunt / exponit: ⁊ ait qbuſdā viſuȝ fuiſſe aiam eſſe ignē: tū qꝛ gracilēto ⁊ tenuiſſimo corpe ſit: vn̄ ſe quodāmō incorporeū aſſerat: tū qꝛ ⁊ mouet ſe, ⁊ ceteriſ motū pſtat: qbꝰ approximat. hec aūt duo aīe cōpetere videnť. eſt .n. qđ tenuiſſimū: ⁊ motiuū maxie. ignis .n. qꝛ tenuiſſimū eſt: aīe cōpetit cuncta cognoſcere: qꝛ vō maxie mobilis: iō aia cetera mouet, hi aiaȝ inter corpa repoſuerūt. nā lȝ ignis ſit iter elīta tenuiſſimꝰ, ⁊ maxie incorporeus: tm̄ corpus eſt. quare aiam quā igneȝ eſſe affirmāt, pculdubio ēt corpus eſſe autumant.

Argyr. ℂDemocritꝰ aūt ⁊ ſubtilius dixit: cū aſſignauit cur eſt iſtoꝝ vtrūq₃. dixit .n. aiaȝ qdē mētēq₃ idē eē. hoc aūt: ex ipſis pmis atq₃ idiuiſibilibꝰ corpibus eē. Atq₃ ob partiū qdē ſubtilitatē / mouere: ob figurā vero / moueri. figurarū aūt oīum mobiliſſimā / figurā rotundaȝ aſſerit: talēq₃ eſſe intellectum ⁊ ignem.

Tex.30 ℂDemocritus aūt ⁊ dulcius dixit: enūciās: pp qđ vtrūq₃ hoꝝ. Animā quidē .n. ⁊ intellectū idē: quēadmodū diximus ⁊ ex primis: ⁊ indiuiſibilibus corpibus eſſe. Motiuum aūt pp ſubtilitatē partium: ⁊ figuram. figurarum aūt mobiliſſimā ſphericā dicit: huiuſmodi eſſe ⁊ intellectum: ⁊ ignem.

COMMENTARIVM.

ℂNūc qđ Democritus de aia ipſa ſentiat / exponit. Democritus .n. aiam, quā idē eē cū itellectu affirmat: ait eē vtrūq₃ .ſ. maxie motiuā: ⁊ maxie mobilē, maxie qdē motiuaȝ, ob partiū ſubtilitatē atomoꝝ qbuſ ipſaȝ ꝯſtare arbitrať: ⁊ ob figurā eius que eſt, vt ait ſpherica: ⁊ atomoꝝ, qbus conſtat. maxie vō mobilē, ob figurā tm̄ .ſ. ſphericā eius: ⁊ atomoꝝ: qbꝰ ꝯſtat: qꝛ talē figurā tribuit igni ⁊ itellectui. Inqt Democritus aūt ⁊ dulcius dixit enūciās, pp qđ vtrūq₃ horū ſit. ſ. maxie motiua: ⁊ maxie mobilis: vt exponit Themi. ℂExpoſitores vō nr̄i expoſuerūt pp qđ vtrūq₃ hoꝝ ſit. ſ. cognoſcēs, ⁊ maxie motiua. ⁊ nō mihi diſplicet: nā vtrūq₃ hoꝝ Ariſt. pbare vr̄. ⁊ ꝑ ꝙ ſit cognoſcēs: ⁊ inqt. ⁊ tu ſubaudi, cognoſcēs qdē: nā aiam ⁊ intellectuȝ eſſe idē ſubaudi affirmat, velut diximus aiam ipſaȝ eſſe ex primis ⁊ indiuiſibilibꝰ corpibꝰ eſſe: ſic ſupple dicimus ipſaȝ ⁊ intellectū idē: ⁊ ita vult illā eſſe intellectū. i. cognoſcitiuā vim, eatenus: q̄tenus eā ex pmis ⁊ indiuiſibilibꝰ corpibꝰ cōſtat. nā cū cuncta pficiſcanť a pmis ac indiuiſibilibꝰ corpibus: eo ipſo ꝙ aia ꝯſtat ex pmis ⁊ indiuiſibilibꝰ. cūctis: q̄ de illis pmis naſcunť erit ſilis: q̄re illa cognoſcet. Recte igiť dcm̄ eſt, qꝛ aia ꝯſtat ex pmis, ipſaȝ eſſe itellectiuā. i. viȝ cognoſcitiuā. deinde oſtēdit ipſam eē maxie motiuā, ⁊ inqt. motiuū aūt ſup. ait eſſe aiam: pp ſubtilitatē partiū: ⁊ ob figurā tā ſui, q₃ corporū qbus cōſtat: eſt eni ⁊ aia ipſa ſpherica: ⁊ corpa ēt qbꝰ cōſtat ſpherica. dicit aūt figuraꝝ mobiliſſimā. i. tā maxie motiuā: q₃ maxie aptaȝ moueri, ſphericā: hꝰ. i. talis figure ait eſſe tā intellectū / q eſt aīa: q₃ ignē. Pȝ igiť aiam eſſe vtrunq₃ .ſ. cognoſcitiuā: ⁊ motiuā. Cognoſcitiuā qdē: q̄tenus ꝯſtat pmis ⁊ indiuiſibilibꝰ corpibꝰ: motiuā aūt, q̄tenus eſt ſpherica. Hoc pacto expoſuerūt nr̄i expoſitores: ⁊ certe, vt mihi vr̄: ſatis textui conſone. Et his que Ariſto. poſtea dicet: Themi. aūt expoſuit [vtrūq₃] hı̄ eſt mouēs ⁊ mota. hec eni pxime ſuppoſuit. pbat aūt aiaȝ eſſe vtrūq₃: veꝝ pus ſumit ipſaȝ eſſe intellectū ſeu vim cognoſcitiuā, ex eo qꝛ ꝯſtat primis corporibꝰ. poſtea pbat aiam eſſe motiuū. ⁊ hoc inqt. aiam qdē eni ⁊ intellectū idē eſſe ſupple dicit: quēadmodū dicimus ipſaȝ eſſe ⁊ ex pmis ⁊ ex indiuiſibilibꝰ corporibꝰ. q̄re nō opȝ pbare aiam eſſe vim cognoſcitiuaȝ: qꝛ hı̄ ſupponendū eſt: velut ſupponiť ipſam eſſe ex pmis. pbat ḡ aiam eſſe vtrūq₃ .ſ. motiuū, ⁊ mobile, vt accepit de mēte Democriti, ⁊ inqt. Motiuū aūt ob ſubtilitatē partiū eoꝝ corpoꝝ qbꝰ cōſtat: ⁊ ob figurā tā ſui q₃ pmoꝝ corpoꝝ. Ergo dupli ci rōne aīa eſt motiuū. ſ. tenuitate partiū: ⁊ cōmoditate figure. Qꝛ aūt ſit mobilis, pbat vna ratione tm̄: qꝛ ſpherica ex ſphericis cōſtans. ⁊ hoc ait figuraꝝ aūt mobiliſſimā ſphericā dicit. hꝰ eſſe figure dicit ⁊ intellectū ⁊ ignē. q̄re aia mobilis eſt: qꝛ ſpherica: ecce qūo dulcius Democritus animā eſſe mouentē ⁊ mobilē vtrūq₃ ꝓbauit. ſuppoſuit vero ipſaȝ eſſe mentē ſiue vim cognoſcitiuā, ex eo qꝛ ſupponit eam ex primordijs rerū cōſtare: hoc modo doctus Themiſtius exponit. ℂAuerroes autē exponit vt nr̄i dicunt, per vtrūq₃, vtrāq₃ vim. quaſi dicat, Democritū dixiſſe vtrūq₃ horuȝ. ſ. aiam eſſe viȝ vtrāq₃ .ſ. ſenſibilē: ⁊ intellectualē. Intellectualē qdē: qꝛ cōſtat rerū primordijs. Senſibilē vero: qꝛ cōſtat viribꝰ motiuis ⁊ mobilibꝰ. ſ. ſphericis corporibꝰ. ℂQuo vero ad verba attinet: verbuȝ illud [dulcius] qđ grece eſt γλαφυρώτερως glaphyroteros: Auerrois trāſlationes habēt. Sermonē magis latentē: ſiue latentius. Et ſic exponit Democritū animā dixiſſe vtrūq₃ .ſ. ſenſibilē, ⁊ intellectualē ſed latētius. Eſt aūt (vt exponit) hoc latens. Primo / qꝛ dubiū eſt an aīa ſit intellectus. Scđo: qꝛ dubiuȝ eſt an anima ſit indiuiſibilis pars vel ex indiuiſibilibus partibꝰ. Id aūt qđ pȝ eſt: ipſaȝ eſſe ignē apud Democritū. hec Auerroes: que ſunt oīno aliena a mēte textus. nā glaphyroteros grece ſonat / aut iocūdius / aut cultus, aut id genus: ideo trāſlationes eius plerūq₃ ſunt mendoſe.

Que expoſitores.

Que Themi.

Que Auer. cō. 30.

Verborū conſideratio.

Argyr. ℂAt Anaxagoras vr̄ qdē aliud aiam: aliud intellectū mētēue dicere: quēadmodū ⁊ antea diximus: vtiť tm̄ vtriſq₃: pinde atq₃ vna nā. Verū: mentē principiū maxime oīuȝ ponit. ſolā nāq₃ rerū oīum ipſam: ſimplicē ⁊ nō miſtā ⁊ purā eſſe ſyncerā dicit. Atq₃ eidem pricipio hec vtraq₃ tribuit / cognitionē in q₃ ⁊ motū: dicēs vniuerſum mentem mouiſſe.

Tex.31. ℂAnaxagoras aūt vr̄ qdem alterum dicere aiaȝ: ⁊ intellectū: vt ⁊ diximus prius. vtiť āt vtriſq₃ ſicut vna nā. Verūtm̄ ponit itellectū principiū maxime oīum: qꝛ dicit ipſum ſolū eorū q̄ ſunt: ſimplicem eſſe: ⁊ impermiſtuȝ: ⁊ purum. Aſſignauit aūt vtraq₃ eidem princi-

pio: ⁊ cognoſcere ⁊ mouere: dicens intellectum mouiſſe omne.

COMMENTARIVM.

¶ Nũc qd Anaxagoras velit: ſub ſcribit. nam (vt Them̃. ait) Anaxagoras nihil cõſtãter decernit. modo enĩ mentẽ ⁊ animã cõfundit. modo mentẽ ꝑncipẽ facit, ꝗtenus eaȝ ait ſimplicẽ eſſe ⁊ abſolutaȝ ab omni miſtura: ſed ſiue aĩa ⁊ mens idẽ ſit: ſiue diuerſuȝ: hec duo. vȝ. cognoſcere, ⁊ mouere aĩo mẽtiqȝ tribuebat: aſſerẽs mẽtẽ ipſaȝ mouiſſe omne. i. mãȝ: quã homiomeriã aliq̃ appellabat: nõnũqȝ chaos, nõnunqȝ pan. vnde his ṽbis vtiť. Cum ſimul, oĩa maſſali congeſtu coiſſent: incidẽs, mẽs, ſecernere, ⁊ diſponere cepit: ⁊ ſic motũ mẽti tribuit.

Verba Anaxagore.

Cognitionẽ vero: q̃ inqt, hoc. i. cognoſcere maxime debitũ aĩo eſt. q̃re tribuit motũ, q̃ cepit mẽs ipſa ſecernere ea, que in ipſo chaos congeſta erant, vt Themiſtius inqt, tribuit cognitionem: q̃ cognoſcere, vt Themiſtius inquit, ꝑ verba Anaxagore, ẽ debitũ ac ꝓpriũ aĩo: ꝗtenus aĩus eſt.

Verborũ conſideratio.

¶ Quo vero ad ṽba greca attinet: verbuȝ q̃ grece eſt γοῦν, gun, latine ſonat ergo, vel igitur, vel itaqȝ. antiquus interpres tranſtulit gun, id eſt q̃: ⁊ placet mihi: q̃ lȝ nõ ſic ſit: ſic ſonat. appellauit intellectum Anaxagoras ſimplicẽ: ipermiſtũ ⁊ purũ ſiue ſyncerũ. nã triplex eſt cõpoſitio: alia qdẽ in eſſentia, vt ex mã ⁊ forma: alia in ṽtute, vt miſtio: que eſt alteratoꝝ vnio: alia in additione/ vt accidentis cũ ſubto. Voluit ergo Anaxagoras intellectũ eſſe ſimplicẽ: q̃ nõ cõpoſitũ ex mã, ⁊ forma. Impermiſtũ: q̃ nõ ex elemẽtis reſurgẽs: ⁊ purũ ſiue ſyncerũ: q̃ nõ eſt accidẽs in ſubto/ nec corpus, neqȝ ṽtus in corpore.

Que Auer. cõ. 31.

¶ Auerroes autẽ ait opinionẽ Anaxagore eſſe veritati viciniorẽ: atqȝ Ariſtotelice ſnie cõuenientiorẽ. nã intellectũ eſſe ex ꝑncipijs: ⁊ eẽ cãm cognitionis, ⁊ motus eſt perſpicuũ. Preterea. Ariſto. poſtea cõmẽdauit ipſum valde: addens opinioni Anaxagore: que ipſe pretermiſit. ſed an Anaxagoras de humano, an de diuino intellectu loquať: Ariſtoteles nõ exponit, nec aliquis hic: verum poſtea dicemus.

Argyr. ¶ Thales ẽt videť ex hiſce quare tradita memorie ſunt: motiuũ qddã aĩam ipſam eſſe putaſſe. ſiquidem dixit magnetem habere animã: q̃ mouet trahitqȝ ferrum.

Tex. 32 reminiſcuntur ¶ Ut aũt ⁊ Thales: ex qbus reminiſcimur: motiuũ qddã aĩam opinari: ſiqdẽ dixit lapidem animam habere: qm̃ ferrum mouet.

COMMENTARIVM.

¶ Nũc trãſit ad opinionem Thaletis Mileſij: qui fuit de ſeptẽ ſapiẽtib⁹. hic enim vim mouẽdi accõmodauit aĩe argumẽto ꝙ herculeũ lapidẽ. i. magnetẽ aĩatam reȝ dicebat: q̃ ferrũ trahit, ⁊ mouet. Si igiť magneti aĩam tribuebat: q̃ mouebat: ſignuȝ erit eum putaſſe aĩam eſſe vim mouendi. ¶ Quo vero ad verba attinet, dixit ex qb⁹ reminiſcimur, vel ex qb⁹ reminiſcunť: q̃ vir ꝓpter eius antiquitatẽ eſt dictoꝝ eius aliq̃ memoria. fuit eniȝ de ſeptẽ Athenarũ ſapiẽtibus: ⁊ qui ſolus eo tẽpore nãliũ rerũ inquiſitioni ſtudens erat. nã ceteri ſapiẽtes moralib⁹ vacabãt duntaxat. ¶ In trãſlationib⁹ Auerrois nõ Thales: ſed Meliſſus legiť: q̃ Thales ẜm ea que dicit: nõ videť poſuiſſe aĩam principiuȝ mouẽdi: ſed aquã, vt diciť primo metaphyſice. argumẽto q̃ omniũ rerũ ſemina ſunt humida. Uerũ trãſlationes Auerrois falſe ſunt: grecis eniȝ in codicib⁹ legiť Thales ⁊ Themiſtius Mileſium fuiſſe affirmat: ideo forte nõ Meliſſuȝ: ſed Mileſium legenduȝ eſt in tranſlationibus Auerrois. Et lȝ Thales vim mouendi aque tribuat: cum vim mouendi aĩe tribuit: ipſe non conſequiť opinionẽ ſuam: vt Expoſitor inquit: ſed eſt ſibi diuerſus.

Argyr. ¶ Diogenes aũt ſicut ⁊ alij qdã/ aerẽ ipſaȝ cẽſuit eſſe: hunc ſubtiliſſime ſibe/ rerũqȝ principiũ eſſe putãs. Idcirco: cognoſcere atqȝ mouere/ aĩaȝ dixit. hoc qdẽ cognoſcere/ quo primũ eſt ⁊ ex hoc ipſo cetera cõſtant: hoc aũt eſſe motiuum/ quo ſubtiliſſimum eſt.

¶ Diogenes aũt ſicut ⁊ alteri qdã: aerẽ: hũc opinãs oiuȝ ſubtiliſſimũ eẽ: ⁊ ꝑncipiũ. Et ꝓpter hoc cognoſcẽ: ⁊ mouere aĩaȝ. Scd̃m q̃dẽ qd̃ primũ eſt: ⁊ ex hoc reliq̃: cognoſcere. ẜm vero qd̃ ſubtiliſſimũ eſt: motiuũ eſſe.

COMMENTARIVM.

Tex. 33 ¶ Diogenes cynicus opinionẽ ſuam de rerũ principijs conſequẽs, dixit oium rerũ principiũ eſſe aerem: hunc putans oium corpoꝝ tenuiſſimum: ⁊ principiũ de quo cuncta naſcuntur. Animã igiť aereȝ eſſe ait: vt moueat ⁊ cognoſcat: principalitate qdẽ aeris: de quo cuncta naſcunť: omnia anima ipſa cognoſcit. tenuitate vero eiuſdẽ: cuius nature ipſa eſt: cũcta mouet corporis mẽbra. Inqt. Diogenes aũt, ſicut ⁊ alteri quidã aerem ſupple aĩam eſſe ait: opinãs hũc aerẽ oium ſubtiliſſimũ eſſe: ⁊ principiũ: de quo cuncta naſcunť. Et propter hoc: q̃. ſ. aĩa eſt aer: aut aeree nature: opinatus eſt aĩam cũcta cognoſcere: ⁊ mouere corpus ipm̃ aĩalis. nã ẜm qdẽ ꝙ aer ipſe primum oium rerũ principium eſt: ⁊ ex hoc aere reliqua ſunt: animaȝ que eſt aeree nature dicit cunctaque de aere naſcunť, cognoſcere. ẜȝ ṽo ꝙ ſubtiliſſimũ eſt: opinatus eſt aĩaȝ motiuũ eſſe corpis: cuius ipſa eſt aĩa. ¶ Quo vero ad ṽba attinet: aĩaduerte nõnulla ṽba in noſtris trãſlatiõibus eſſe ſuppleta: que attica cõſtructio expoſcit: antiqua vero tranſlatio nihil habet, vltra verba greca.

Dubiũ. ¶ Sed occurres. nam aĩa habet duo, vt moueat: ⁊ vt moueatur: ⁊ habet vt intelligat: vt intelligat: habet principalitate aeris: de quo cuncta naſcuntur/ vt moueat: habet exilitate, ⁊ tenuitate aeris: cuius nature ipſa eſt: ideo queritur vnde hȝ, vt moueať. huius enim cauſam Ariſto. de mentẽ Diogenis non aſſignauit.

Solũ. ¶ Themiſtius rõneȝ huius aſſignans: inquit id eſſe ingeniũ aeris. nã aer ſuapte natura hȝ, vt moueať: ⁊ vt ſemper in motu ſit: quare anima exilitate aeris/ mouet. natura vero aeris/ mouetur.

Argyr. ¶ Heraclitus q̊qȝ: principiũ ait aĩam eſſe: qppe cũ exhalationẽ eſſe/ ex qua cetera dicit cõſtare/ ⁊ maxime incorporeũ eſſe/ ⁊ ſemp fluere dicat. atqȝ id qd̃ moueť eo qd̃ motu cieť cognoſci: conſtat. moueri aũt res vniuerſaſ: ⁊ ipſe/ ⁊ alij complures arbitrabantur.

Tex. 34 ¶ Et Heraclitus aĩam principiũ eſſe dicit: ſi qdẽ vaporẽ: ex quo alia ↄſtituit. Eteni incorporaliſſimum iã: ⁊ ſemp fluens. Quod vero moueť: moto cognoſci. In motu aũt eſſe q̃ ſunt: ⁊ ille arbitratus eſt: ⁊ multi.

COMMENTARIVM.

¶ Heraclitus quoqȝ in poſitione de anima cõſequiť opinionem ſuam de rerũ ꝑncipijs. naȝ id qd̃ rebus ꝑn^m^ dedit/ aĩe tribuit: ⁊ q̃ rerũ ꝑncipiũ poſuit anathymiaſin hoc eſt euaporationem vel exhalationem: ire aĩam eſſe anathymiaſin aſſerit. Q̃ vero anathymiaſis hoc eſt euaporatio ſit reruȝ ꝑn^m^: eo patet: q̃ euaporatio eſt quid maxime incorporeuȝ atqȝ ſemper fluẽs: cuiuſmodi ſunt res ipſe naturales: quas eſtimat tanto fluxu fluidas ꝙ ſimul poterãt contradictoria vera eſſe. nã cũ diciť hoc eſt: tanta eſt rerũ fluxibilitas: ꝙ dici poteſt ſtatiȝ hoc nõ eſt. quare vt ſeruaret in rebus continuũ fluxũ. ꝑn^m^ rerũ ait eſſe anathymiaſin hoc eſt euaporationẽ.

Inqt ⁊ Heraclitus aĩam ꝑn^m^ eſſe dicit, ſiqdẽ ꝓ quia eã dicit eſſe vaporeȝ: ſiue euaporationẽ: ex quo vel ex qua/ alia cũcta entia nãlia cõſtituit. Aſſignat aũt Ariſto. cauſam quod vapor eſt ex quo cũcta conſtant: ⁊ inqt. etenim vapor ipſe ſupple eſt qd incorporaliſſimum: ⁊ ſemp fluẽs. q̃re eſt rerũ nãliũ, que ſemp fluunt, idoneum ꝑn^m^. At ꝙ aĩa ſit vapor: ꝓbat Ariſtoteles ex his, que Heraclitus inqt: ⁊ ſumit duo. vȝ. id qd̃ moueť cognoſci moto. i. eo qd̃ moueť. nam ſil'e ſimili cognoſciť: ⁊ ita mobile non niſi mobili cognoſci põt. Scd̃o ſumit oĩa entia nãlia eſſe ĩ motu. Ex his ſequiť illa nõ cognoſci niſi re q̃ moueť: q̃re cũ nos nõ niſi aĩa res ipſas cognoſcamus: iure aĩa erit res, q̃ ſemp moueť: ⁊ ita vapor. Inqt, qd̃ ṽo moueť moto. i. re que moueť cognoſci Heraclitus arbitrať: q̃ ſimile nõ niſi ſimili cognoſciť, hoc eſt primũ. deinde aſſumit 2^m^, ⁊ inquit. In motu aũt eſſe q̃ ſunt. i. res nãles: ⁊ ille Heraclitus arbitratus eſt: ⁊ cũ eo cõplures alij. Ex his ſequiť res nãles non cognoſci, niſi re: q̃ moueť. q̃re cũ nos res nõ niſi aĩa cognoſcam⁹: iure aĩa eſt res: q̃ ſemp moueť. talis aũt eſt vapor: aĩa igiť erit vapor. hec Heraclitus.

Reſumptio opinionis.

¶ Hinc pȝ aĩam oĩa cognoſcere: ⁊ eſſe id qd̃ mouet, ⁊ moueť. oĩa qdẽ cognoſcit ꝑncipalitate vaporis: q̃ eſt vapor/ quo cũcta ↄſtãt: ⁊ fluxibilitate vaporis: nã ipſa ſemp fluit, vt vapor: quo res cõſtãt ſemp in fluxu. q̃re dupl'r aĩa cuncta cognoſcit ꝑncipalitate vaporis, ⁊ fluxibilitate: ſic enim reb⁹ ſemp fluentib⁹ ſilis erit. eſt ṽo mota ⁊ mouẽs tenuitate vaporis: cuius nãe ipſa eſt.

Uerborũ ↄſideratio.

¶ Quo vero ad verba attinet: anathymiaſis grece, latine nõ eodẽ modo interpretať. nã Byſantius exhalationẽ: alij euaporationeȝ: alij halitũ, interpretanť. ego ṽo rem craſſiorẽ igne/ tenuiorẽ aere aquaqȝ intelligo: q̃ſi, vt Themiſtius inqt, ſpirabilẽ vaporẽ/ ſiue calorẽ ſpirabilẽ: quo anhelamus.

Argyr. ¶ Simili mõ ⁊ Alcmeõ: de aĩa putaſſe videť. Dicit. n. ipſaȝ imortalẽ eẽ: ex eo q̃ ſil'is ipſis ĩmortalib⁹ ẽ. qd̃ qdẽ ideo dixit ipſi cõpetere: q̃ ſemp moueť. moueнť. n. ⁊ res oẽs diuine ↄtinue ſemp: luna inq̃ȝ/ ſol/ ſtelle/ totũqȝ celũ.

Tex. 32 ¶ Sil'r aũt his ⁊ Alcmeõ opinari viſus eſt de aĩa. Dicit eniȝ ipſaȝ ĩmortalẽ eſſe ꝓpter hoc: ꝙ aſſimilať ĩmortalib⁹. hoc ãt ineſſe ipĩ tãq̃ȝ mote ſemp. Moueri aũt ⁊ diuina oĩa ↄtinue ſemp: lunã: ſolẽ: aſtra: ⁊ celum totum.

COMMENTARIVM.

¶ Alcmeon crotoniata, vt Themiſti⁹ inqt cognomẽto phyſicus, de aĩa videtur ſil'e dixiſſe ei: qd̃ Heraclitus dicebat. ⁊ nõ oĩ ex parte ſil'e: q̃ dixit ſil'e: ⁊ diſſimile ei: qd̃ Heraclitus aiebat. Simile qdẽ, quo dicit ipſaȝ ſemp moueri. Diſſimile ṽo: quo aĩam fecit de nã celi. Heraclitus aũt de nã vaporis. Inqt. Sil'r aũt his ⁊ Alcmeõ opinari viſus eſt de aĩa, dicit enim ipſaȝ ĩmortalẽ eſſe, ꝓpter hoc ꝙ aſſimilať imortalib⁹. hoc ãt ait ineſſe ipſi tãq̃ȝ mote ſemp: ⁊ ſic dixit ipſaȝ eſſe ſemp in motu cũ Heraclito. differt vero ab eo: quo ait ipſam eſſe ĩmortalẽ de nã celeſtiũ. addit eũ dixiſſe ⁊ diuina oĩa cõtinue ſemp moueri. ſ. lunã/ ſolẽ/ aſtra: ⁊ totũ celum: ⁊ ita aĩa cũ ſit de illoꝝ natura ſemp mouebiť.

Quid Ariſ. reticuit.

¶ Aĩaduertẽdum ꝙ an aĩa ſit principium, vt oĩa cognoſcat: Ariſtoteles nõ expreſſit. tñ, ſiue ſit principiũ, ſiue non: dubio procul ipſa ⁊ oĩa cognoſcit: ⁊ mouet mouetur qȝ ſemper. Cognoſcit qdẽ oĩa, quo ipſa ſemp mouetur. nam ſimillima eſt celeſtibus ⁊ terrenis oĩbus in hoc: cũ ⁊ celeſtia, ⁊ terrena omnia ſemp moueanť. Mouet ṽo ⁊ moueť ſemp: quo eſt de natura celeſtiũ.

Verborũ ↄſideratio,

¶ Quo vero ad ṽba attinet. [aſtra] grece eſt aſteras: latine nõ aſtra: vt antique tranſlationes habent: q̃ aſtrum eſt ſignũ ſiue cõgregatio ſtellaꝝ. Aſteres vero ſiue ſtelle non niſi errones ſiue planete intelliguntur: que ſunt quinqȝ Saturnus/ Iupiter/ Mars/ Uenus/ ⁊ Mercurius. Lumina aũt duo, vȝ. ſol, ⁊ luna, vniuerſuȝ celũ ſtellatũ intelligit: qd̃ ꝑmũ mobile putauit antiquitas.

Argyr. ¶ Quidã ⁊ magis iportuni/ aĩaȝ aquã eſſe dixerunt: vt Hippo. q quidẽ ad hãc ſententiã rõne ſeminis videtur eſſe cõpulſus: q̃ oiuȝ ſemẽ humidũ eſt: etenim redarguit eos qui ſanguinẽ animã aſſerunt/ q̃ ſemen ſanguis nõ ẽſt. hoc aũt ad primã animã eſſe dicit.

Tex. 32 ¶ Magis aũt rudiũ quidã ⁊ aquam enũtiarũt: vt hippo. Suaderi eniȝ viſi ſunt ex genitura: qm̃ oium humida eſt. eteniȝ arguit ſanguinẽ dicẽtes eſſe aĩaȝ: quoniã genitura nõ eſt ſanguis. Hãc aũt eſſe primã animam.

COMMENTARIVM.

¶ Hippon cũ thalete putãs aquã eſſe oiuȝ rerum ꝑn^m^ argumẽto ſeminis, qd̃ eſt reꝝ aĩataꝝ ꝑn^m^: ⁊ aqua ſiue humiduȝ aĩaȝ ipſaȝ aquã eſſe tradidit. Rephẽdit aũt eos: qui ſanguinẽ aĩam eſſe aſſerũt: eo q̃ ſemẽ ipſuȝ nõ ſanguis eſt, ſed ꝑma q̃ſi aĩa: ſanguis aũt quaſi vita ſcd̃a: ſupponẽs ſemẽ tanq̃ȝ ꝑmũ fundamẽtũ vite. vnde hoc inqt. Etenim arguit ſanguinẽ dicẽtes eſſe aĩaȝ, qm̃ genitura ipſa ſiue ſemen ipſum nõ eſt ſanguis. hãc aũt geniturã aſſerẽs eſſe ꝑmã aĩam: ſanguinẽ vero quaſi ſcd̃aȝ.

Verba. ¶ Quo ṽo ad ṽba attinet, Ariſtoteles appellat hipponem de numero φορτικοτέρων, phorticoteron/ id eſt rudiorũ, (vt nõnulli exponunt/ aut importuniorꝝ, vt alij: aut oneroſiorũ, hoc eſt craſſioriorꝝ, nam craſſi ponderoſi atqȝ oneroſi ſunt) q̃ inter pĥos nãles, vt inquit Simplicius, nõ cõnumerať primo metaphyſice. hũc enim negaſſe deum commemorat. hac ratione rudis, craſſus, ac importunus pĥs vbiqȝ dicitur.

Hippon negauit deos.

Argyr. ¶ Sũt ⁊ q ſãguinẽ ipaȝ eẽ dixerũt/ vt Critias ſentire ipſuȝ maxĩe ꝓpriũ aĩe eẽ putãtes. qd̃ qdẽ cõpetere pp nãȝ ſanguinis: crediderũt. Nã oĩa elemẽta/ ꝑter terrã: iudicẽ habuerũt. hãc aũt nemo tribuit aĩe: niſi qs ipſam dixerit ex oĩbus elemẽtis cõſtare/ aut oĩa eſſe.

Tex. 32 ¶ Alij autem ſãguinem: quẽadmodũ critias ipſum ſentire aĩe maxime ꝓpriũ opinãtes. hoc aũt ineſſe: ꝓpter naturaȝ ſanguis. Oĩa enim elemẽta ꝑterq̃ȝ terra iudicẽ acceperũt. Hãc eniȝ nulli ꝓtulerũt: niſi ſi aliqs dixerit ipſam eſſe ex oĩbus elemẽtis: aut oĩa eſſe.

COMMENTARIVM.

¶ Critias etiã inter Rudes pĥos/ ſiue vnus de triginta exiſtens, vt Simplicius inquit: ſiue ſophiſta aliquis, dixit animam ipſaȝ eſſe ſanguinẽ argumẽto ſumpto ab ipſo ſenſu: quẽ quidẽ animalibus ineſſe, ⁊ rebus cunctis dicebat ob naturam ſanguinis: cuius ſignũ afferebat, vt Simplicius ſupplet, q̃ que in nobis carent ſanguine: vt oſſa: ſenſuȝ nõ habent. Deinde Ariſtoteles remouet quãdam dubitationẽ: poſſet enim quiſpiã querere. cum Ariſtoteles narrauerit opinionẽ eoꝝ qui dixerũt aĩam eſſe ignem: ⁊ eoꝝ qui dixerunt aĩam eſſe aerẽ: ⁊ eoꝝ qui dixerũt aĩam eſſe aquam: cur nõ narrauit eoꝝ põnem: qui dixerunt ipſaȝ eſſe terrã? Rñdet Ariſt. pĥos nõ opinatos eſſe aĩam eſſe aliqd̃ el'ntorum/ niſi quatenus opinabanť elemẽtũ illud, qd̃ aĩam eſſe poſuerũt: eſſe ꝑn^m^ reꝝ nãlium. At nullus pĥoꝝ terrã ſolã poſuit eſſe rerum nãlium ꝑn^m^: niſi Heſiodus: qui nõ cõnumerať inter pĥos: cũ fuerit, vt Auerroes inqt ꝑmo meta.

diuulgatus in ponẽdo leges. Poſuerũt aũt nõnulli terram eſſe rex nãliũ pn^m vna cũ ceteris elemẽtis, vt Empedocles qui poſuit q̃tuor elementa rex nãliũ pn^a: Parmenides terrã poſuit ſimul cũ igne. nullus aũt eox, qui inter phõs enumerant: poſuit terrã ſolã: z ita nullus poſuit ſolã terraz eſſe aiam: ſed vel ipſam aiam cõſtare ex oib⁹ elemẽtis vel ipſaz aiam poſuit eſſe oia elemẽta ſimul iũcta. z hoc inquit. Oia eniz elemẽta p̃terq̃z terra iudicẽ acceperũt: hoc eſt, vt Simplicius exponit, indicantẽ vnũ qõdã elemẽtũ eſſe, z pn^m, z aie cõuenire. nullus v̂o ſolã terrã, z q2 craſſa z imobilis ẽ, vnde inqt Them. cetera qdem elementa ſuos aſſertores, z aurarios habuerunt/ ſola terra ſectatorẽ nõ inuenit, terraz nemo ſeorſũ vel noiauit: niſi qs dixerit aiam ex oibus elemẽtis cõſtare: aut ipſaz eſſe oia elemẽta inſimul. z ſic p iudicẽ Themiſtius z Simplicius ſectatorẽ intellexerũt. ſ. euz qui dixerit ipſaz ſolã eſſe rex nãliũ pn^m, z aiam. tali enim aſſertore caruit terra: cetera nõ caruerunt. nã ignis habuit aſſertorẽ/ qui diceret ipſuz eſſe rex pncipium z animã: z aer etiã habuit: z aqua: ſola terra hoc aſſertore caruit.

Argyr. ℭ Ut igit̃ in ſummã oia redigam⁹/ trib⁹ his oẽs aiaz/ motu/ ſenſu/ icorporeoq̃z diffiniũt.

Tex. 33 Agunt ãgitur. ℭ Diffiniũt autẽ oẽs aiam tribus: vt eſt dicere: motu: ſenſu: incorporeo.

COMMENTARIVM.

ℭ Epilogat, nũc opiniones phõrũ reducendo illas pmo ad tres, oẽs eniz tribus ipſam nacti ſunt/ aut motu/ aut ſenſu/ aut ipſo incorporeo. veruz, vt Simpl. ait: z Them. innuit, Que Simpl. z them. pmis duob⁹ ſenſu, z motu vere animã nacti ſunt. nã, vt dicebatur, aiatum ab inaiato duobus maxime differt motu, z ſenſu, qm̃ ſenſus z motus pprie aiantib⁹ reb⁹ inſunt. Tertiũ vero eſt poſtea attributũ aie. ſ. incorporeũ/ q2 viderunt ipſaz eſſe permobilẽ/ z per totũ pcedere corpus: que incorporei cõditiones vident̃. ℭ Quo v̂o ad v̂ba attinet, verbũ Uerba. [autez] in antiquis trãſlationib⁹: nõ mihi ſonat: qm̃ lr̃a ẽ epilogatiua. Ariſt. aũt cũ epilogat, nõ videt̃ ipſo [aũt] vti: ſed nota epilogationis. vz. δὴ, qõ latine ſonat itaq̃z: aut igitur. q̃re opinor grecos codices: qui hñt/ δὲ/ eſſe corruptos: ſed puto eſſe legẽdũ δὴ, vt legũt boni interpretes. Per incorporeũ aũt, vt Simpl. inqt, nõ oino incorporeũ eſt intelligendũ: ſed ſubtile corpus. nam vt Them. innuit, ſubtiliſſimã animã eſſe putãt: ſubtile incorporeũ arbitrãtes.

Argyr. ℭ Quox vnũqõq̃z reducit̃ ad pncipia reruz/ vt patuit. Quapp z ij q cognitione diffiniũt aiam: aut elemẽtũ/ aut ex elemẽtis faciũt ipſaz/ ſilr oẽs p̃ter vnũ dicẽtes. Inquiũt eniz: ſimile ſimili ſibi cognoſci. atq̃z cum vniuerſa cognoſcat ac pcipiat aia: ex vniuerſis rerum principijs ipſam cõſtare dicunt.

Tex. 33 ℭ Horũ aũt vnũqõq̃z reducit̃ ad principia: vnde z in cognoſcẽdo definiẽtes: ipſaz aut elemẽtũ: aut ex elẽmẽtis faciũt: dicẽtes ſilr inuicẽ p̃ter vnũ. Dicũt enim z ſimile cognoſci ſimili: quoniã eniz aia omnia cognoſcit: cõſtituunt eam ex oibus principijs.

COMMENTARIVM.

ℭ Reduxit oẽs phox opiniones in tres: nunc illas tres reducit ad vnã: quatenus quouis modo loquant̃ de aia: oẽs reducũt illa per que loquũtur ad pn^a. ergo oẽs in hoc vno cõueniũt q2 dicũt aiam eſſe pn^m, vt oia cognoſcat: z ſic oẽs referebãt aiaz ad pn^a quãtũ ad pncipiox ſubaz. Et h inqt, Que Egid. hox ãt triũ vnũquoq̃z reducit̃ ad pn^a: quo. ſ. ad pncipiox ſubam, vt ſupplet nouus Expoſitor: z recte. Oſtẽdit vero quo modo cognoſcitiuum ſit referendũ ad pn^a: nõ aũt quo modo motiuũ z incorporeũ: q2 (vt Simplicius inquit) motiuum z incorporeũ eſſe referẽda ad pn^a, eſt per ſe notum. Que ſimpl. Corporeũ eniz z motum referri ad cauſata ipſa nemo eſt qui dubitat. non enim hec cauſis ſiue pncipijs conueniunt. Motiuũ vero z incorporeũ pncipijs ↄuenire per ſe patet. quare hec pretermittens declarat quo modo ſenſitiuũ ſiue cognoſcitiuum ſit referendũ ad pn^a: z (vt Simplicius ait) cauſam aſſignat: q2 oẽs p̃ter Anaxagorã vnanimiter putauerũt ſilẽ ſimili cognoſci. Quare vt oia cognoſcat aia. dixerũt illam eſſe aut rex pn^a: aut ex rerum pncipijs conſtare. Inquit, hox aũt trium vnũqõq̃z reducit̃ ad pn^m: hoc eſt facit aiam eſſe pn^m. nam ſi aie tribuit̃ eſſe motiuũ per ſe/ facit eaz eſſe pn^m: z ſi eſt per ſe incorporea/ ſit vt ipſa ſit pn^m: z ſi oia cognoſcit/ oportet eſſe pn^a vel ex pncipijs. ergo horum trium vnũqõq̃z reducit̃ ad pn^a: quatenus quouis horũ aie tributo: ſequitur eã eſſe pncipia: aut ex principijs. de ipſo cognoſcere hoc ita eſſe exponit, z inqt. vnde z in cognoſcẽdo ſiue ſentiẽdo ipſam aiam definiẽtes: ipſam aut elementum: aut ex elemẽtis faciũt, dicẽtes ſilr inter ſe oẽs ſupple preter vnũ virum. ſ. Anaxagorã: que cum his nõ ↄcordat. Ergo dicẽtes aiam id eſſe, qõ oia cognoſcit: cogunt̃ eã facere/ aut elñtũ/ aut elñta/ ſiue ex elñtis: qm̃ cognoſcere non põt niſi ſilẽ per ſilẽ. z hoc ſubſcribit: dicũt eni z ſilẽ cognoſci ſili. Opz ergo aiaz ſilem eſſe oib⁹ reb⁹: z cũ oẽs res ſint infinite: ſufficit, vt ſit pn^a vel ex pncipijs. nam ſic ipſa cognoſcet pn^a: q̃tenus cõſtat illis: z ea que de pncipijs naſcũt̃/ pncipijs illis mediãtib⁹. Et hoc ↄcludit, z inqt. qm̃ eniz oia aia cognoſcit: iõ cõſtituũt eã ex oib⁹ pncipijs: ſic. n. z pn^a, z oia que de pncipijs ſunt/ facile cognoſcet. Pz igit̃ quo mõ qui aie tribuũt ipſuz cognoſcitiuũ: cogunt̃ illã reducere in pn^a ſz eox ſubaz: qm̃ aia eſt ſm ſubaz illa pn^a: ſi cognoſcit oia. eſt eni ex q̃tuor elñtis. ſi oia ſunt ex q̃tuor elemẽtis: eſt ex atomis, ſi rerum: pmordia ſunt atomi. z breuiter aia ſi cognoſcit oia: ex pncipijs erit oium: quecũq̃z ſunt illa.

Argyr. ℭ Quibus igit̃ placuit vnã cãm/ elementũq̃z vnũ ponere rex: ij aiaz etiã vnũ/ velut ignez aut aerẽ eſſe ponũt. Qui v̂o plura reb⁹ pncipia tribuũt: ij plura q̃q̃z dñt aiaz eẽ. Sol⁹ ãt Anaxagoras: mẽtẽ paſſione vacare dicit/ z nihil pſus cũ ceteris habere cõe. Uerũ cũ talis ſit/ q̃nã pacto cognoſcat z quã ob cãz: neq̃z ille dixit/ neq̃z ex dictis perſpici põt.

Tex. 34 ℭ Quicunq̃z quidẽ igitur vnã aliquã dicũt cauſam: z elementũ vnũ: z animã vnum ponunt: vt ignem: aut aerem. plura v̂o dicẽtes pncipia: z animã plura dicũt. Anaxagoras autẽ ſolum impaſſibilẽ dicit eſſe intellectuz: z cõmune nihil alicui aliox habere. Huiuſmodi aũt cũ ſit: quo modo cognoſcit: z propter quã cauſam: neq̃z ille dixit: neq̃z ex his, que dicta ſunt: conſpicuum eſt.

COMMENTARIVM.

ℭ Reduxit aiam ad pn^a quo ad eox ſubam. nũc v̂o reducit illã ad pn^a quo ad eox nũex. nã ſi aie attribuit̃ ipſuz oium cognoſcitiuũ: nõ ſolũ opz ipſaz ponere pn^m: ſed eam cõſtituere pnumere pncipiox. nã qui cãm vnã, z elñtũ vnũ poſuerũt oium rex: vt ignẽ, aut aerẽ, z aiam etiã vnã ponũt: aut ex illo vno conſtare. Plura v̂o dicẽtes pn^a: z aiam plura/ aut ex illis plurib⁹ cõſtare dicunt. Excipit ab his Anaxagorã: qui in duob⁹ ab eis differt. nam Anaxagoras ſolus intellectũ dicit eſſe ipaſſibilẽ: z ita nec genitũ/ nec corruptibilẽ. z cõe nihil alicui aliqx, hñe, z ita nõ ↄſtare ait ipſuz ex elñtis. Obijcit tñ cõtra eũ de inſufficiẽtia: z inqt. h⁹ aũt cũ ſit ſupple ipſe intell's: qũo cognoſcit: z ppter quã cãm cognoſcit, neq̃z ille dixit, neq̃z ex his, que dicta ſunt: cõſpicuuz eſt. Debebat aũt hec declarare: q2 ſi oia cognoſcit: z cognitio nõ niſi per ſilẽ fit: oportuit declarare qũo itellectus erat Uerba ſimplex z imp miſtus: z oia cognoſcit. ℭ Quo v̂o ad v̂ba attinet, Ariſt. per [cõe] intelligit ſilitudinẽ. intellectus eniz ſm Anaxagorã: itelligit oẽs res nãles: z tñ nullã cũ eis hz ſilitudinẽ: q2 nec eſt ex illis conſtãs: nec ex earũ principijs.

Que Auer. i. com. 34 ℭ Auerroes ait Anaxagorã putaſſe intellectũ: neq̃z eſſe h corpus: neq̃z in hoc. i. v̂tutẽ corporeaz: addit z h nemo niſi Anaxagoras dixit: ppterea Ariſt. poſtea eum cõmẽdabit. Defecit aũt Anaxago. vt Auerroes inquit: q2 nõ expoſuit modũ, quo intellectus cognoſcit res nãles: an. vz. vt ẽ ens in actu, qõ eſt dicere an per eius eſſentiã: qũo Ariſt. voluit intellectũ agẽtẽ intelligit res ipſas. Aut vt eſt in po^a, quo mõ Ariſto. voluit itellectũ poſſibilem cnucta cognoſcere. neq̃z dixit cãm, q̃re intelligit res mãles: q̃ nõ ſunt intellect⁹ in actu h eſt actu ſeparate. Hec itaq̃z in qb⁹ Anaxago. fuit De mõ q̃ aliqs itell's intelligit. diminut⁹: Ariſt. ſupplebit. ℭ Aiaduerſiõe dignũ duplicẽ eſſe modũ intelligẽdi ſm Ariſt. altex quo itelligẽs cognoſcit ipſa itelligibilia/ vt eſt in actu, z h pacto ſm v̂itatẽ de⁹ intelligit cũcta. Altex quo intelligẽs cognoſcit itelligibilia vt eſt po^a illa ſaltẽ modo ſilitudinis z receptiõis: z ſic itell's poſſibilis cognoſcit res mãles. Primo mõ itellectus agẽs cognoſcit res: maxime ſi agẽs intell's ſit ipſe deus: vt finxit Auerroes. Scõo mõ intell's poſſibilis cognoſcit res materiales, ſz nõ niſi pus receptis in eo rex que itelligunt̃, ſimilitudinib⁹ intẽtionalibus: qb⁹ res ipſe reddunt̃ actu intellectuales: z itell's ipſe actu ſilis illis. g̃ Anaxago. defecit primo: q2 nõ expoſuit modũ: qũo ipſe itell's res itelligit: an vt eſt in actu: an vt eſt in po^a. Scõo nõ expoſuit cãm q̃re intelligit res mãles: cũ qb⁹ nõ hz realẽ ſimilitudinẽ. ℭ Quare Quid Ariſ. ab Anaxa. Ariſt. accepit ab Anaxagora ſubaz intell's: modũ v̂o quo itelligit: z quo ipſe res itelligunt̃: ipſe ſuppleuit: nõ deſunt Que aliqui. q dicũt Anaxa. nõ de humano: ſed de diuino intellectu eſſe locutũ: q2 hũc poſuit in tota nã pmã cãm: vt p nãliũ auſcultationũ libro dictũ eſt. Alij v̂o dixerũt Anaxa. eũdẽ putaſſe humanũ, z diuinuz eſſe intellectum: vt dictũ eſt 3° huius. Que res nobis obſcura eſt: cum eius volumina quibus opinionem expreſſit: nobis non pateant.

Argyr. ℭ At v̂o q ↄtrarietates in pncipijs faciũt: ij ↄficiũt aiam etiã ex ↄ̃rijs. Qui v̂o tm̃ alterũ ponũt ↄ̃riorũ/ calidũ inq̃z/ aut frigidũ/ aut aliqd aliud huiuſcemodi: ij ſilr z aiam vnũ iſtorũ aſſerũt eſſe. Quapp z noia ipſa ſequunt̃. nã ij q calidũ eſſe dicũt: inde inqunt ipſuz viuere ductũ noiatũq̃z fuiſſe. z ij rurſus q frigidũ eẽ cẽſent: aiaz ide nũcupatã ob reſpirationẽ z refrigerationẽ aſſerũt eſſe. Hec igit̃ ſũt q̃ de aia tradita ſunt a maioribus nr̃is: z he ſunt cauſe ob quas illi talia de ipſa dixerũt.

Tex. 35 ℭ Quicũq̃z aũt ↄtrarietates faciunt in pncipijs: z aiaz ex ↄtrarijs ↄſtituũt. Quicũq̃z altex ↄtrariox: vt calidũ: aut frigiduz: aut aliqd hmõi aliud: z aiaz ſilr vnũ aliqd hox ponũt: vñ z noia ↄſequunt̃: q qdẽ calidũ dicẽtes: q2 ppter hoc z viuere noiatum eſt. Zen ζῆν Qui aũt frigidũ: ppter reſpirationẽ: z refrigerationẽ vocari aiaz. pſychẽ Tradita qdẽ igit̃ de aia: z propter quas cauſas dicunt ſic: hec ſunt.

COMMENTARIVM.

ℭ Nunc qũo aiam veteres ad pn^a retulerunt, quo ad eorum qualitates, oſtẽdit z inqt. Quicũq̃z autem ↄ̃rietates faciũt in pncipijs: z aiam ex ↄ̃rijs ↄſtituũt. Quicũq̃z v̂o alterum cõtrariox ſupple faciũt rerum pn^m, vt calidũ/ aut frigidũ/ aut hui⁹ aliquid aliud: z aiam ſimiliter vnũ aliqd hox ponunt. nam Empedocles cum quatuor nãs, ex qbus ↄſtare Que Empe. omnia vult, ſiccitatẽ/ frigiditatẽ/ caliditatẽ/ humorez/ initia poſuiſſe: ſine dubio voluit eaſdẽ cõtrarietates in aia contineri. Heraclitus vero qui rerũ principiũ poſuit ignem/ ſiue Que heracl. calidũ: aiam eſſe calorez affirmat: qui igni cõpetit. Hippon Que hippon humiditatẽ: que aque propria eſt. Deinde varias aie appellationes exponit: q2 aie nuncupationẽ ad ſuam ſniam q̃ſq̃z retulit. Unde ſupple iſti diuerſa de anima putãtes, nomina ipſa ſequuntur. nam qui quidẽ animã dicunt eſſe calidum: dicũt/ quia z ppter viuere nominatũ eſſe: qõ eſt aie pprũ. Qui vero frigidũ animã eſſe dicunt: aſſerunt etiam vocari animã propter reſpirationẽ, z refrigerationẽ. ℭ Quo v̂o Uerborũ eramẽ pulchrũ. ad verba attinet, aiaduertendũ verba Ariſtotelis hic, non poſſe ſatis clare exponi: qm̃ que dicit, in greca lingua habent locum: nõ autem in latina, vult enim hos phõs qui de aia diuerſa ſentiunt: etiã in aia ipſa: z in his: que aie ppria ſunt: obſeruanda eſſe noia ab his rebus deducta: quas animã eſſe putãt. verbi cauſa: qui aiam volũt eſſe calorẽ: aiam appellant Zeſin vel Zoen / aut (vt vtar greco) verbo ζωὴν, hoc eſt feruorem. Uiuere autẽ ſiue aiare corpus, appellant Zen: vel (vt vtar greco verbo) ζῆν, hoc eſt feruere: qui aiam arbitrant̃ eſſe frigiditatẽ: animã pſychen appellãt. pſyche enim frigiditas eſt: pſychos frigus ſiue vẽtus. Uiuere aũt ſiue corpus aiare, dicunt pſychein, hoc eſt refrigerare/ ſiue frigefacere: iõ in tranſlationib⁹ noſtris ſic lege: quapropter z noia ipſe ſequunt̃: q2 id qõ eſſe aiam putãt: ab eo animã volũt nũcupari: z ipſuz aiare ſiue viuere deduci. z exponit hoc. d. nã qui qdẽ calidũ aiam eſſe dicunt: hac rõne ſupple ipſuz aiare ſiue viuere appellãt nũcupãtq̃z Zen: greco autẽ verbo/ ζῆν: aiam v̂o a feruore ſiue calore deductã: appellãt Zeſin vel Zoen. eſt eni Zeſis vel Zoe feruor. Qui aũt aiam arbitrant̃ eſſe qd frigidũ: aiaz ipſam appellãt pſychen: ob reſpirationem z refrigerationẽ. nam pſyche frigiditas eſt. ipſuz aũt aiare ſiue viuere, appellant, vt diximus: pſychein, hoc eſt refrigerare. Iuniores aũt, z expoſitores noſtri ob grecax lr̃ax inſcitiã hec intelligere nõ poſſunt. Demũ epilogat breuiter: z inqt. Tradita qdẽ igit̃ de aia, z ppter q̃s cauſas/ ſic dicũt tradiderũtq̃z: hec, z tanta ſunt.

Argyr. ℭ Cõſiderãdũ eſt aũt pmũ: de motu. Nã fortaſſe nõ ſolũ falſuz eſt/ ſubaz aie talẽ eẽ q̃lẽ ij dicũt q aiaz id aſſerũt eſſe qõ ſeipſuz mouet aut mouere põt: ſz etiã vnũ id eſſe qõdaz v̂z eox q̃ nequnt eſſe/ motũ inq̃z ipſi ineſſe atq̃z cõpetere. Nõ neceſſariũ igit̃ eẽ/ id oẽ moueri qõ mouet: olim iã diximus z pbauimus.

Tex. 36 ℭ Cõſiderãdũ aũt: primũ quidẽ de motu: fortaſſis enim nõ ſolũ falſuz eſt ſubſtãtiã ipſius hmõi eſſe: qualẽ aiũt dicẽtes animã eſſe qõ eſt ſeipſum mouens: aut poſſibile mouere: ſed vnũ quoddã impoſſibiliũ ineſſe ipſi motũ. Quod quidẽ igitur non neceſſe ſit mouens: z ipſum moueri: dictum eſt prius.

COMMENTARIVM.

ℭ Intẽtio Ariſt. hic eſt, vt Simpl. inqt opiniones traditas ab antiqs diſq̃rere: z redarguere ſiqd nõ vere dictũ ſit. dearticulare aũt z ſiquid vt ſm ſolitũ noium vſum aſſignatũ

ſit:ne antiquoꝝ nos accipiẽtes opiones,⁊ veluti veras,ꝓpter claritatẽ tradẽtiũ aſſentiẽtes erremus. ergo ſm Simpliciũ intẽtio Ariſt.eſt examinare opiones veteꝝ:tũ vt redarguamus ſiquid non vere dixerũt:tũ vt accõmodemus ad ꝓpoſitũ nr̃ꝫ id qḋ vere dixerũt ſm vſuꝫ noiuꝫ:qb⁹ nos vtimur.nã ſic accipiẽtes nõ errabimus. Incipit aũt ab opinione Plato.q in li° 10° de legib⁹ ait.aĩa eſt ſuimet mouẽs aut potẽs ipſam ſe mouere. Et redarguit hãc definitionem modis duob⁹.p̃ quo ad fundamẽtũ põnis.2° quo ad põnẽ ipſaꝫ. Quo qdẽ ad fundamẽtũ põnis:q2 iſti ſumpſerũt tanq̃ꝫ p̃n[m] omne qḋ mouet moueri:⁊ ex h̃ deduxerũt aĩaꝫ eſſe id qḋ ſeipm̃ mouet.modo h̃ eſt falſum:q2 aliqd mouet:qḋ nõ mouet̃:vt p̃mũ mouens. Quo v̾o ad põnẽ,dupl'r errauit Plato. P̃rio q2 voluit ipſi aĩe ineſſe motũ: cũ ait eſſe id qḋ ſeipm̃ mouẽs. Scḋo/q2 dato φ mot⁹ aĩe inſit:ita vt verũ ſit aĩaꝫ moueri:nõ tñ ꝑ motũ aĩa eſt definiẽda:ita vt motus ſit de eius ſuba. Ariſt.ḡ p̃mo ꝓponit intẽtionẽ in vli:⁊ inqt,ꝯſiderãdũ aũt p̃[m] qdẽ de motu:quo vna ſecta phoꝝ nacti fuerũt definitionẽ aĩe: q2 poſtea de cognitiõe ꝑtractabim⁹. Hec eſt intẽtio in vli:deinde in ſpecie ꝓponit opionẽ Platonis circa aĩe definitioneꝫ eſſe falſam,⁊ inqt,foꝛtaſſis eni nõ ſolũ falſuꝫ eſt ſubaꝫ ipſius aĩe h⁹ ſiue talẽ eſſe:qualẽ aiunt dicẽtes aĩaꝫ eſſe qḋ eſt ſeipm̃ mouẽs,aut poſſe mouere:vt Plato 10° lib° de legib⁹ inqt:ſꝫ ineſſe ipſi aĩe motuꝫ eſt vnũ qḋdã de nũero ĩpoſſibiliũ. Hec ſunt duo Platonis erroꝛes.ſ.φ mot⁹ ſit ḋ definitiõe aĩe:⁊ φ inſit aĩe.nã motũ ineſſe aĩe ẽ vnũ qḋdã ĩpoſſe. Preterea dato φ aĩe inſit motus:nõ ineſt ei⁹ ſube ⁊ definitioni:deinde tãgit erroꝛẽ circa fundamẽtũ põnis,⁊ inqt. Qḋ qdẽ igr̃ nõ neceſſe ſit mouẽs ⁊ ipſuꝫ moueri,ꝑus dictũ eſt in 8° nãliũ. Quare poſito φ aĩa ſit mouẽs corp⁹ ipm̃:nõ pp h̃ ipſa ſeipſaꝫ mouet.

Sũma eoꝝ i q/b⁹ errauit Plato.

¶ Ergo in trib⁹ errauit:p̃mo q2 motus nõ ineſt aĩe:⁊ imo motuꝫ ineſſe aĩe eſt vnũ qḋdã ĩpoſſe. Scḋo dato φ aĩe inſit:nõ pp hoc eſt de ſuba aĩe,ita vt definitio aĩe ſit aſſignãda ꝑ ipſum motũ. Tertio q2 fũdamẽtũ põnis falſuꝫ eſt:nã lꝫ aĩa ſit mouẽs corp⁹:nõ ꝓpterea eſt id qḋ eſt ſeipm̃ mouẽs:nã 8° nãliũ declaratũ ẽ nõ eẽ neceſſe,vt oẽ mouẽs,moueat̃.

Defẽſio platõis apḋ ſimpliciũ.

¶ Aiaduertẽdũ vt Simpl'.innuit motũ poſſe dupl'r ſumi:vno modo ꝓpꝛie ſꝫ vſuꝫ cõiter loquẽtiũ:⁊ ſic eſt q̃dã ſucceſſio ſm cõtinuationẽ numerata:quõ Ariſt. 3° phyſicoꝝ definit.d. motus eſt actus entis in potẽtia ſm φ in potẽtia. Alio mõ accipit̃ q̃ſi metaphoꝛice ꝓ operatione vitali:q̃ corp⁹ aĩale mouet̃:quatenus viuit:⁊ hoc mõ ſumpſit Plato:cuꝫ dixit aĩam id eſſe qḋ ſeipm̃ mouet.nã corpus mouet̃ ab aĩa:hoc eſt viuit pp aĩaꝫ. Aĩa aũt eſt ſeipſaꝫ mouẽs:q2 viuit per ſe:⁊ imo ipſa per eſſentiã eſt viuẽs:corp⁹ aũt ꝑ participationeꝫ. Plato itaqꝫ oẽ participans aliquo, appellat motũ ab alio: oẽ tale per eſſentiã appellat ſeipſum motũ:⁊ hac rõne vult nihil mouere:qḋ nõ moueat̃ ⁊ ipſuꝫ.nã qḋ mouet, eſt aut tale per eſſentiã:⁊ ita dr̃ ſeipm̃ mouẽs: aut eſt tale ab alio, ⁊ dr̃ motũ. Quia igit̃ corpus viuit ab aĩa:aĩa eſt viuẽs per eſſentiã:quare aĩa dicet̃ ſeipſaꝫ mouẽs:corpus aũt motuꝫ ab aĩa. Dr̃ia ergo Platonis ⁊ Ariſtotelis ſm Simpliciuꝫ nõ eſt niſi in verbis:nã Ariſto.ſolitus eſt vocare motũ ſm nois vſuꝫ apud pleroſqꝫ. Plato v̾o noib⁹ vtit̃ ſm pꝛopꝛiũ vſuꝫ.

Que Auer. com.36

¶ Auerroes h̃ in loco ait hãc eſſe tertiã huius p̃mi libꝛi de aĩa ꝑtẽ,q2 p̃a erat phe[m].2a erat narratio opionũ antiquoꝝ.3a erat illaꝝ opionũ repꝛobatio: q̃re nũc ſum⁹ in 3a huius libꝛi ꝑte:in q̃ ꝯdicemus opinionib⁹ veterũ.

Argyr.

¶ Cũ ãt oẽ qḋ motu ciet̃ dupl'r moueat̃ (aut eni ꝑ aliud: aut ꝑ ſe mouet̃.ꝑ aliud ãt id oẽ moueri dicim⁹:qḋ ẽ i eo qḋ motu ciet̃/vt nauigãtes.hi nãqꝫ:nõ ꝑide atqꝫ nauis mouẽt̃. h̃.n.ꝑ ſe mouet̃:illi motu ciet̃/q2 ſũt i eo,qḋ motu ciet̃.qḋ qdẽ ita eẽ: pꝫ i ꝑtib⁹.mot⁹.n. ꝓpꝛi⁹ pedũ:ẽ ãbulatio/q̃ mouẽt̃ ⁊ hoĩeſ:tũc aũt hiſce mot⁹ nõ ineſt/vt pꝫ/in nauigãtib⁹.)

Tex.37

¶ Dupl'r ãt eo qḋ mouet̃ dicto:aut.n.ſm alteꝝ:aut ſꝫ ſeipꝫ. Scḋꝫ alteꝝ aũt dicim⁹ qdẽ: q̃cunqꝫ mouent̃ ꝑ id qḋ ſunt i eo qḋ mouet̃ vt naute.nõ eniꝫ ſil'r mouent̃ naui/hec qdeꝫ eni ſm ſeipſaꝫ mouet̃:illi aũt per id qḋ ſunt i eo:qḋ mouet̃. Manifeſtũ eſt aũt in ꝑtib⁹. ꝓpꝛius qdẽ eni motus pedũ ambulatio eſt. Hec aũt ⁊ hoiuꝫ eſt. nõ ineſt aũt nautis tũc.

COMMENTARIVM.

¶ Ariſtoteles cũ poſuit intẽtionẽ quaſi in gñali,adhuc ſpecialius eam dearticulat,vt intelligat̃ id in quo oĩno errauerunt. Diſtinguit itaqꝫ,vt Simplicius exponit,id qḋ mouetur:nam dupl'r moueri dr̃ id,qḋ mouet̃:aut per accñs,aut per ſe. Per ſe mouet̃ vt nauis: que ꝑ ſe trãſfertur de loco ad locũ. Per accñs mouet̃ nauta:q2 ipſe in naui quieſcẽs, ad motũ nauis trãſfert̃ de loco ad locũ. Qḋ vero motu q ſibi cõuenit,nauta ipſe quieſcat, pꝫ:q2 nec ſm totũ nec ſm ꝑtẽ mouet̃ ambulatiõe:que eſt ſibi ꝓpꝛia. Inqt,dupl'r aũt eo qḋ mouet̃ ſupple dicto:vl' dupl'r ipſo moto exiſtẽte:l'ra eſt ſuſpẽſiua vſqꝫ ibi [dupliciter aũt vtiqꝫ] exponit quo nã modo id qḋ mouet̃:dupl'r dicat̃:⁊ inquit:aut eniꝫ ſm alterũ/h̃ eſt per accñs:aut ſm ſeipſuꝫ.i.per ſe: exponit mẽbꝛa ⁊ inquit:ſm alterũ dicimus qdẽ,quecunqꝫ mouent̃ per id qḋ ſunt in eo qḋ mouet̃,vt naute:nõ enim naute ipſi mouẽtur ſimil'r naui/hoc eſt eo mõ quo mouet̃ nauis ipſa. Qḋ exponit,⁊ inqt:hec qdẽ ſm ſeipſam mouet̃:q2 per ſe trãſfertur de aſia in europã. Illi aũt.ſ.naute mouent̃ de aſia in europã per id qḋ ſunt:in eo qḋ mouet̃ de aſia in europã:⁊ ita naute mouent̃ per accñs motu nauis:nauis vero per ſe motu ꝓpꝛio. Qꝫ v̾o naute ꝑ accñs moueant̃ motu nauis: exponit dicẽs:q2 qeſcẽtes mouent̃. Et h̃ exponit.d:manifeſtũ eſt aũt in ꝑtibus ſupple φ naute qeſcãt ꝓpꝛio motu q ſibi cõpetit.ꝓpꝛius qdẽ.n.mot⁹ pedũ ãbulatio eſt/tanq̃ꝫ ꝑtiũ eiuſ qḋ ſm totũ mouet̃. Hec ãt ⁊ hoiuꝫ ẽ tãq̃ꝫ:eoꝝ:q̃ mouent̃ ſm totũ nõ ineſt aũt nautis tũc ſupple hec ambulatio:q̃ ẽ eis ꝓpꝛia:q2 nec ſꝫ ꝑtes,nec ſm totũ.[tũc].i.cũ ſunt in naui qeſcẽtes.naute.n.dũ ſedẽt ĩ naui, nõ mouẽtur motu ambulationis: q eſt eis ꝓpꝛius:q2 nec ſm ꝑtes:nec ſm totũ. Mouent̃ vero motu nauis:q̃ transfert̃ de aſia in europã. Quare pꝫ dupl'r dici id qḋ mouet̃, vt Simplici⁹ expoſuit.ſ.per ſe:⁊ ꝑ accñs. Quo v̾o ad v̾ba attinet Ariſt. dixit nautã nõ moueri per ſe motu nauis:q2 vt Them̃.ait: alio motu moueri per ſe poſſet:poſſet.n.nutriri:augeri:alterari:⁊ locali ẽt aliquo motu moueri pꝛeter motũ nauis.

Que Auer. com.37

¶ Auerroes aũt ſubdiſtinguit id qḋ ꝑ accñs mouet̃:vt poſterius Ariſto.notabit:nã ꝑ accñs aliqd moueri põt:q2 inſeparabil'r mouet̃ ad motũ alterius,vt albedo:que mouet̃ motu corꝑis albi:hec ita motu illi⁹ mouet̃:vt nequeat aliquo alio motu ſeoꝛſum moueri. Aut q2 ſeparabil'r:⁊ h̃ pacto nauigans mouet̃ motu nauis:q2 aliquo alio motu põt ſeoꝛſum moueri. Mouet̃ enim motu nauis de aſia in europam.põt aũt ꝓpꝛio motu moueri, cum ſeoꝛſum mouebitur.ſ.ambulatione. He ſunt diſtinctiones.

Argyr.

¶ Cũ igit̃ id qḋ mouet̃ (vt dixim⁹) bifariã dicat̃ moueri: cõſideremus nũc opꝫ de aĩa:ſi per ſe moueatur motuſqꝫ particeps ſit.

Tex.38

¶ Dupl'r aũt dicto moueri:nũc intẽdim⁹ de aĩa ſi per ſeipſaꝫ mouet̃:⁊ participet motu.

COMMENTARIVM.

¶ Hic terminat ſuſpẽſionem,⁊ ſumit id qḋ vult diſputare,⁊ inqt,dupl'r aũt ipſo moueri dicto.ſ.ꝑ ſe,⁊ ꝑ accñs nũc intẽdim⁹ de aĩa ſi per ſeipſaꝫ mouet̃:⁊ ſi per ſeipſaꝫ motu participet. Hec eſt intẽtio diſputatiõis:⁊ termin⁹ l'ralis ſuſpẽſionis.

Reſumptio itẽtionis.

Innuit aũt Ari.ꝑ hec aĩaꝫ ꝑ accñs moueri motu:quo corp⁹ in quo eſt mouet̃:nõ tñ ꝑ ſe,vt Plato arbitrat̃:iḋ diſputatio nõ eſt ſi aĩa ꝑ accñs mouet̃:q2 nulli dubiũ eſt hoc: ſꝫ an ꝑ ſe moueat̃.h̃ eni eſt ambiguũ,⁊ id:qḋ Plato 10° li° de legibus autumat. ¶ Quo vero ad v̾ba attinet,addidit [⁊ participet motu] vt vtat̃ mõ loquẽdi Platõis:q id qḋ per ſe mouet̃:ſꝑ appellat motu ꝑticipãs:id v̾o qḋ ꝑ ſe mouet:vocat ſeipſum mouẽs. Vt igit̃ in diſputatione ꝯueniat Platoni in noie:(nã diſputãtes ꝑ elenchoꝝ debẽt in terminis cõuenire)adiecit [⁊ ꝑticipet motu.] Hec quo ad v̾ba.

Argyr.

¶ Cũ igr̃ q̃tuoꝛ ſint mot⁹/latio alteratio/accretio/atqꝫ ḋcretio:aut iſtoꝝ vno/aut pl'ib⁹/aut oib⁹:vt pꝫ:mouebit̃. Qꝫ ſi ñ ꝑ accñſ moueat̃ nã ſane mot⁹ inerit ipſi.at ſi h̃ ſit:loc⁹ ẽt eidẽ idẽtidẽ ꝯpetet.oẽſ.n.iã dicti mot⁹.i loco ſt̃.

Tex.38

¶ Quatuoꝛ aũt motib⁹ exiſtẽtibuſ:loci mutatiõe:alteratiõe:decremẽto: augmẽto:aut ſꝫ vnũ hoꝝ vtiqꝫ mouebit̃:aut ſm plures:aut ſm oẽs. Si vero mouet̃ nõ ſm accidẽs:natura vtiqꝫ inerit motus ipſi. Si autẽ hoc: ⁊ locus. Omnes eni dicti motus i loco ſunt.

COMMENTARIVM.

¶ Iis expoſitis,nũc obijcit Platoni:⁊ p̃ ſic:ſi aĩa per ſe mouet̃:aĩa erit ꝑ ſe in loco:ſed aĩa non eſt ꝑ ſe in loco:ergo aĩa nõ per ſe mouet̃. Maioꝛẽ ꝓbat:q2 ſi aĩa mouet̃ ꝑ ſe,aliqua ꝑ ſe mot⁹ ſpecie dicet̃ moueri:⁊ q̃uis ꝑ ſe mot⁹ ſpecie mouebit̃:mouebit̃ ſm loci mutationẽ,qm̃ oẽs ꝑ ſe mot⁹ ſpecies ſunt in loco. Quare ſi aĩa mouebit̃ aliq̃ ꝑ ſe mot⁹ ſpecie:erit i loco:⁊ ſic pꝫ maioꝛ. Minoꝛẽ relinqt tãq̃ꝫ apte falſaꝫ. Procedit aũt Ariſt.diuiſiue ſic:⁊ cũ itaqꝫ q̃tuoꝛ mot⁹ ſint ſiue q̃tuoꝛ motib⁹ ſm ſpẽm exñtib⁹,loci mutatione:alteratione:decremẽto:augmẽto:aut vtiqꝫ aĩa ipſa mouebit̃ ſm vnũ hoꝝ motuũ aut ſm plures hoꝝ:aut ſꝫ oẽs:⁊ q2 aliqs poſſet dicere aĩaꝫ moueri ſꝫ vnũ hoꝝ:⁊ ſm plures hoꝝ:⁊ ſm oẽs:nõ qdẽ per ſe:ſꝫ ꝑ accñs motu corꝑis:in quo eſt:h̃ excludẽs ꝑ id qḋ ꝓpoſuit in colligẽdo intẽtionẽ diſputationis,inqt:ſi v̾o mouet̃ nõ ſꝫ accñs:vt acceptũ in p̃n°:nã de hoc nemo ambigit:ſꝫ ꝑ ſe mouet̃:tũc aĩe mot⁹ inerit nã ⁊ per ſe. Si aũt h̃ eſt:ſ.vt mot⁹ inſit aĩe nãl'r:⁊ locus aĩe ſupple inerit ẽt nãl'r. Deducit ꝯñtiaꝫ/dicẽs:oẽs.n.dicti motus loco ſũt:q̃re ſi aĩa mouebit̃,aliq̃ ſpecie mot⁹ ꝑ ſe: ipſa erit in loco ꝑ ſe:qḋ erat abſurdũ.

Que Aue. cõ.38.

p̃a ꝓpõ.

¶ Auerroes aũt hũc textũ reſoluit in ꝓpõnes:⁊ qb⁹ poſtea deducit abſurdũ. Pꝛia eſt q̃tuoꝛ eẽ mot⁹.ſ.auctionẽ,diminutionẽ,lationẽ,⁊ alterationẽ. Hec eſt p̃a ꝓpoſitio.

Dubi⁹.

¶ Sꝫ ꝯtra hãc dubitat̃:q2 5° phyſicaꝝ auſcultationũ,⁊ 7° li° dictũ eſt,tres eẽ ꝑ ſe mot⁹ ſpẽs. Hic aũt ait q̃tuoꝛ.

Solo. Auer.

¶ Auerroes ſiuit ſol'.ait.n. tres eẽ ſpẽs per ſe motus in gñe:ſꝫ ipſe dixit q̃tuoꝛ large,q̃ſi nũerando additionẽ/⁊ diminutionẽ ꝓ duab⁹ mot⁹ ſpẽb⁹.

Dubi° 2 Auer.

¶ Sꝫ hec ſol'o ambigua eſt:q2 ſi Ariſt.enumerat ſpẽs mot⁹ large:tũc nõ tm̃ q̃tuoꝛ erũt mot⁹ ſpẽs:ſed.vj.nã gñatio,⁊ coꝛruptio ſunt motus large dicti due ſpẽs.

Que Simpl'.

¶ Aliter Simpl'.inqt:q̃tuoꝛ aũt ſunt mot⁹,ſubali nõ cõnumerata trãſmutatiõe:ſꝫ enumeratis ſm tria gña:quoꝝ qdẽ ſm quãtũ,vnus qdeꝫ, nõ hñs aũt cõe nomẽ,tãq̃ꝫ duo cõnumerat̃,quẽadmodũ ⁊ in ꝑdicamẽtis. ¶ Eſt ergo ſol'o Simplicij tres eſſe motus per ſe i gñe:dixi ꝑ ſe,nõ ꝯnumerata trãſmutatione ſubali:nã hec non eſt ꝑ ſe motus. Verũ q2 auctioni ⁊ diminutioni nõ aſſignat̃ cõe nomẽ:ſicut alterationib⁹ hoc cõe alteratio: hac rõe motus ſm quãtũ tanq̃ꝫ duo mot⁹ cõnumerat̃. Qꝫ ſi ita Auerroes itelligit:recte ait.

2a ꝓpõ.

¶ Scḋa ꝓpõ Aueroís eſt:ſi aĩa mouet̃:neceſſe eſt ipſaꝫ moueri:aut vno iſtoꝝ motuũ:aut plurib⁹ aut oib⁹.

Deductio Auer.

¶ Hãc ꝓbat Auerroes:nã ſi aĩa per ſe mouet̃: mouebit̃ aliq̃ ꝑ ſe ſpecie mot⁹:aut plurib⁹ per ſe ſpẽb⁹ mot⁹:aut oib⁹ per ſe ſpẽb⁹ motus.oẽs aũt ꝑ ſe mot⁹,aut eſt loci,aut alteratiõis:aut augmẽti. Ergo aĩa ſi mouebit̃,mouebit̃ aut local'r,aut cremẽto:aut alteratione. Et ſic pꝫ ſcḋa ꝓpoſitio.

Dubi°.

¶ Ego v̾o circa hanc ꝓbationẽ ſatis dubito:nõ.n.puto valere hãc ꝯñtiaꝫ:aĩa per ſe mouetur:ergo mouebit aliq̃ per ſe ſpecie mot⁹. Statiꝫ.n.dicerẽ aĩam ꝑ ſe moueri motu ĩpꝛopꝛie dicto: nõ enim hec repugnãt:vꝫ.φ aliqd moueat̃ ꝑ ſe:⁊ nõ moueat̃ motu:q ſit ꝑ ſe:q2 põt aliqd moueri per ſe motu gñatiõis:q mot⁹ nõ eſt per ſe motus. ¶ Propterea ꝓpoſitio hec,vt ipſaꝫ ſumpſit Ariſtoteles,eſt ꝑ ſe nota:ſuppoſuit eni tres eſſe ſpẽs vel q̃tuoꝛ ipſi⁹ mot⁹. Ex hac ſeqtur nihil moueri motu aliquo qḋ nõ moueat̃ aliq̃ ſpecie illius. Quare mouebit̃ aut latione,aut alteratiõe,aut auctione vel diminutione. Gñatione vero vel alteratione nõ põt dici aliqd moueri:q2 ſuppoſuit has nõ cõtineri ſub motus ſpecieb⁹. Quare Auerroes laboꝛat,vt mihi videt̃,vbi nõ opꝫ.

3a ꝓpõ.

¶ Tertia Auerrois ꝓpoſitio eſt,ſi aĩa mouet̃ vno iſtoꝝ motuũ:neceſſe eſt vt ſit corpus. Hãc declarat Auerroes ex his:que 6° auſcultationũ nãliũ dicta ſunt. Inibi eniꝫ dcm̃ eſt nihil moueri per ſe,niſi corpus:⁊ hoc q̃uis mot⁹ ſpecie ipm̃ moueat̃.

Deduc° Auer.

¶ Ex his deducit Auerroes aĩam eſſe in loco:q2 oẽ corpus eſt in loco. Unde Auerroes applicãdo hãc ſuã expõnẽ v̾bis Ariſto. ſic deducit,ſi aĩa mouet̃ nõ per accñs,vt ſupponit̃,motus quo ipſa mouet̃/erit ſibi nãlis, Ois aũt motus nãlis eſt aliquis illoꝝ triũ:qlibꝫ illoꝝ eſt in coꝛpoꝛe: ⁊ oẽ corp⁹ eſt in loco.q̃re aĩa erit in loco:deinde deſtruit vltimuꝫ ꝯñs:q2 oẽ qḋ eſt in loco:motũ eſt motu locali oĩno:nã oẽ qḋ mouet̃ aliquo illoꝝ triũ motuũ,mouet̃ motu locali:⁊ nõ ꝯuertit̃: q2 celũ locali motu mouet̃:⁊ nõ aliquo illoꝝ triũ.ſ.q2 nec alteratione,nec auctione:nec diminutiõe. Hec Auerroes.

Dubi° 2 Auer.

¶ Que mihi ambigua ſunt:q2 Ariſt.illã tertiã ꝓpõnẽ,vꝫ. φ oẽ qḋ mouet̃ aliquo illoꝝ motuũ ſit corpus,nũq̃ꝫ hic aſſumpſit:lꝫ ſit vera:nec neceſſaria eſt pꝛo deductione rõnis. Ariſt.eni deducit aĩam per ſe eſſe in loco.⁊ ꝓbauit:q2 oẽs dicti motus ſunt i loco.ergo lꝫ illa tertia ꝓpoſitio ſit vera: tñ ꝓpoſito nõ eſt neciã:cũ nec ad illã,nec ex illa ꝑcedat Ariſto.rõ. ¶ Preterea Hec Auer.deductio a p̃ ad vltimũ non eſt Ariſtotelis:ſꝫ ꝓpꝛia:Ari.eni ſyllogiçat ſic:ſi aĩa mouet̃ aliq̃ ſpẽ motus mouet̃:ſi aliq̃ ſpẽ mouet̃:mouet̃ alteratione,auctione/vel diminutiõe vel latione:ſi mouet̃ alteratione vel aliq̃ illaꝝ ſpẽ:erit aĩa i loco. Et rõ eſt,q2 oẽs dicti motus ſunt in loco. Hec eſt deductio Ari.in q̃ pꝫ eũ nõ vſum eſſe tertia Auerrois ꝓpõne.

Dubi°. Aue.

¶ Auerroes hic dubitat ꝯtra ꝓbationẽ Ariſtotelis:que ait:oẽs eniꝫ dicti motus ſunt in loco:quia ſi dixiſſet oĩa que mouent̃ dictis motib⁹/eſſe in loco:nemo dubitaret.oẽ eni qḋ aliq̃ per ſe ſpẽ mot⁹ mouetur,eſt corp⁹ nãle 6° nãliũ auſcultationũ:at dicit oẽs dictos mot⁹ eſſe in loco:qḋ lꝫ de latione/auctione/⁊ diminutione verũ ſit:de alteratiõe falſuꝫ eſt.nõ eni per alterationẽ acqritur locus/quo mõ acqrit̃ per lationẽ:nec per alterationeꝫ variat̃ locus:vt variatur ꝑ auctionẽ vel diminutionẽ:q̃re nullatenus alteratio eſt in loco.

Solo.1 Auer.

¶ Auerroes inuit ſol'onẽ: φ Ariſtoteles per dictos motus nõ intelligit illa tria gña mot⁹:ſꝫ ſpẽs motus localis:que ſunt plures. Mõ oẽs tales eſſe in loco,nemo eſt,qui dubitat:⁊ ita v̾bum [dicti motus] nõ ad gña motus:ſꝫ ad modos ſiue ſpẽs motus localis refertur. Et ſi hoc mõ itelligitur:tũc text⁹,vt Auerroes ait,cõtinebit duas rõnes. Pꝛima erit φ ſi aĩa per ſe mouetur:tũc ipſa aut augebit̃:aut diminuet̃:aut alterabitur:aut mouebit̃ de loco i locũ:aut plurib⁹ hoꝝ:aut oib⁹ mouebitur:qḋ relinqt tãq̃ꝫ euidẽter falſuꝫ. Scḋa rõ ẽ ſi aĩa mouetur ⁊ nõ accidẽtaliter:tũc motus inerit ſibi nãliter:⁊ intelligitur de locali:nã ſi ꝑ ſe mouetur, q̃uis ꝑ ſe ſpẽ mot⁹ mouetur/mouetur motu locali:qm̃ mot⁹ localis eſt p̃m⁹ mo/

tuū. ergo ſenſus erit ſi aīa mouet͛: ⁊ non accidētal͛r. motus localis inerit ſibi ꝑmo nālit͛: ⁊ ita aīa per ſe mouebit͛ motu locali. Si aūt h̄ erit. ſ. vt moueat͛ aīa per ſe motu locali: ⁊ locus inerit ſibi ē͛t nālit͛: ꝓbat: oēs eñi dicti motus ſuple locales ſunt i loco. Et ſic pꝫ ſol͛o ꝑma. ¶ Sꝫ occurres [Dubit°] q꞉ nō cōpetit mot⁹ localis alicui qḋ mouet͛ alia ſpecie motus: niſi mouet͛ per ſe ſm illā ſpēm: bñ eñi valet aīa mouet͛ per ſe aliquo hoꝝ vel plurib⁹ hoꝝ vel oīb⁹ his: ergo inerit ſibi ꝑus motus localis nālit͛. ſꝫ vbi moueret͛ per accidēs alteratiōe: nō opꝫ, vt ſibi inſit motus localis nālit͛. Albedo eñi per accidēs mouet͛ alteratiōe: ⁊ tñ nō ineſt ſibi motus localis nāl͛r. ¶ Soluit Auerroes dupl͛r: ꝑmo cōcedendo aīaꝫ poſſe dici alterari per ſe apud antiquos: nam alteratio aliquo mō eſt in alterato eſſential͛r: quo conceſſo ſequit͛ eam moueri ſm locū: vt deductū eſt. [Soluit Auer. ꝑ] ¶ Scḋo ſoluit ꝙ dato ꝙ alteratio ſibi competat per accidens: adhuc ſequitur aīam moueri per ſe in loco: q꞉ alteratio eſt diuiſibilis: ⁊ nō niſi rōne ſubiecti: vt d͛r 6° phyſicarū auſcultationum. ergo ſubiectū alteratiōis de albo in nigrū erit diuiſibile: quo cōceſſo: ſequet͛ ipſuꝫ eſſe mobile ſꝫ locū. ⁊ ita ſiue aīe cōpetat alteratio ꝑ ſe: ſiue per accidēs: ſequit͛ ſibi nālē eſſe loci mutationē: q꞉ qcqd cōcedit͛: opꝫ cōcedere ipſam eſſe corpus. [Sol͛. 2°] ¶ Sꝫ dices quo mō dici pōt alteratiōnē eſſe diuiſibilē rōne ſubiecti: ſequit͛ eñi eo dato illā eſſe per accidens diuiſibilē: ⁊ ita alteratio pōt ſeorſuꝫ per ſe alia diuiſione a diuiſione ſubiecti dici diuiſibilis, vt vector q per accidēs mouet͛ motu nauis / d͛r per ſe mobilis motu ꝓprio. [Replicatio.] ¶ Rñdet Auerroes alteratiōnē dici per accidēs diuiſibileꝫ rōne ſubiecti alia ſpecie ipſius per accidēs ab ea quā Ariſt. ſupius deſcripſit. [Sol͛. Auer.] Auerroes eñi cōmēto ꝓximo ſubdiſtinxit per accidēs: naꝫ aliud eſt per accidēs ſimpl͛r, cui nihil competit per ſe: aliud ſm qḋ cui aliqd per ſe cōpetit. Uult igit͛ Ariſtotelē deſcripſiſſe ꝑ accidēs ſcḋo mō: at alteratio d͛r per accidens diuiſibilis ꝑmo mō: q꞉ ſibi diuiſibilitas nullo mō cōpetit niſi rōne ſubti. Hec ſol͛. Auer. ⁊ declaratio eoꝝ: que ipſe v͛bis obſcuris tradidit. ¶ Mihi tñ nō placēt hec: expoſitio eñi hec extorquet v͛ba Ariſt. qm̄ de motu locali nihil meminit niſi in ſingulari: poſtea dicit in plurali numero [oēs dicti motus.] q̄re refert verbū hoc ad q̄tuor dictos motus: quorū meminit i plurali nūero. [Cōfuta°] ¶ Preterea Simplici⁹ ⁊ Them̄. q fuerūt greci: retulerūt verbū hoc ad q̄tuor dictos mot⁹: ⁊ nō ad ſpēs mot⁹ localis. ¶ Simplicius ita inqt ad v͛bū. [Sol͛. Simpl͛.] Qḋ igit͛ nullo corporeoꝝ ſm ſe mouet͛ aīa, ex loco rememoratū eſt: qcūqꝫ eñi ipſoꝝ motū, vel corp⁹ eſt: vel cōpoſitū, vt aīal. Hec aūt in loco: ⁊ hoc indicat dictos motus eſſe in loco, vt qui inſunt exiſtēti in loco hoc eſt alibi ꝓprias habenti ꝑtes, vt partibiles exiſtētes partibilis ſint act⁹. Hec Simplicius ad verbū: qb⁹ innuit ſol͛. ꝙ / vꝫ / dicti mot⁹ ſunt in loco rōne mobiliū: q꞉ qcqd mouet͛ per ſe quocūqꝫ illoꝝ motuū, eſt in loco: q̄re ſi aīa aliquo hoꝝ motuū mouebitur per ſe: ſibi locus ꝑ ſe inerit. ¶ Hāc ſolutionē reſellit expoſitor nr̄, ⁊ recte, q꞉ nō ſaluat lr̄am Ariſt. [Que Tho.] Ariſtoteles enim dicit h⁹ motus eſſe in loco, ⁊ nō ſm locum. Modo ſi rōne mobiliū hi motus eſſent i loco: nō tm̄ eſſent in loco: ſꝫ ſm locum: qm̄ rōne mobiliū oēs eſſent acqſitiui loci: ⁊ ita oēs eſſent i loco, ⁊ ſm locū. Preterea fortius ſi ita intelligitur, eſſet petitio ꝑncipij: q꞉ Ariſtoteles intēdit deducere ꝙ aīa eſſet in loco per hoc q꞉ oēs dicti motus ſunt in loco. Si igitur dicti motus eſſent in loco: quia ea que ijs mouent͛ motibus / ſunt in loco: tunc anima eſſet in loco: quia anima eſt in loco: ⁊ ita eſſet petitio principij. ¶ Melius ergo expoſitor intelligit: ait enim eſſe differentiam inter eſſe in loco, ⁊ eſſe ſm locum ſiue ad eſſe locum. [Sol͛. Thome recta.] Illud enim eſt in loco, qḋ vel loco circūſcribitur: vt corpora: vel loco coaſſiſtit (vt corporee affectiones. Illud vero ſm locū ſiue ad locum: qḋ eſt loci acquiſitiuū vel variatiuū ad ꝓpoſitum motus localis eſt ſm locū ſiue ad locum: q꞉ eſt loci acqſitiuus. auctio ⁊ diminutio ſunt ſm locum / ſiue ad locū: q꞉ ſunt loci variatiui: at oēs ſunt in loco: q꞉ coaſſiſtunt loco. Motus eniꝫ localis auctio ſiue diminutio, ⁊ alteratio ſunt in loco: quia coaſſiſtūt loco: nō enim fieri poſſunt niſi in loco ſint coexiſtēter. ¶ Quare recte valet rō Ariſto. ſi aīa per ſe mouet͛: anima eſt per ſe in loco: qm̄ oīs dicti motus ſaltē coexiſtēter ſunt in loco. [Uis rōnis Ari.] ¶ Scḋa dubitatio eſt: q꞉ nō v͛r abſurdū aīam eſſe in loco: q꞉ iſti ponūt eā moueri. ergo cogunt͛ illā ponere eē in loco. [2ª dub° ꝑncipal͛.] ¶ Auerroes dicit eſſe abſurduꝫ: q꞉ cuꝫ aīa erit in loco: erit mota motu locali nec͛io. [Que Auer.] Addit vnum nō ſatis ad ꝓpoſitum / oē qḋ mouet͛ aliquo illoꝝ duoꝝ motuū: moueri localiter: ⁊ nō ꝯuertit. Sed ſiue iſtud ſit ad ꝓpoſitū / ſiue nō: aīam eſſe in loco apud Auerroē eo eſt abſurdum: q꞉ ſequit͛ illā motā eſſe local͛r. ¶ Themiſtius ē͛t, vt mihi videt͛, idē dicit. ait enim ꝙ ſi corpus eſt aīa: ꝑfecto ꝓpriū ē͛t locuꝫ ſibi deſiderat. at qualis nam hiccine dabit͛: certe quēcunqꝫ attuleris: illuc aīa per nāꝫ ꝯferret. [Que Them̄.] Ecce quo mō aīa ſi eſt in loco / ipſa erit localiter mota aliqñ ad illum, ⁊ nālit͛ qḋ ⁊ Auerroes, ⁊ Themiſtius relinquūt tāq̄ꝫ aperte abſurduꝫ. ¶ Sed hec ſol͛o pace tantoꝝ viroꝝ dixerim: nō tollit dubitationē: qm̄ multi cōcedunt aīam rōnalem: de qua hic ꝑncipaliter eſt diſputatio: moueri, ⁊ motā etiā local͛r: imo tenēt eā regredi, ⁊ ingredi corpa, qḋ ſine locali motu fieri nō v͛r. [Qualis hec ſol͛o] ergo iſtud abſurdū: qḋ relinquūt, lꝫ ſit falſuꝫ: tñ veteres nō reputarēt illud abſurdū. ¶ Expoſitor aūt dicit primo hoc ad qḋ Ariſtoteles deducit: in ſequentibus demr̄ari eſſe abſurdum: q̄re ſufficit in ꝓpo͛ͥ eſſe deductuꝫ ꝙ ſi aīa mouet͛ per ſe: ipſa erit per ſe in loco. nā h̄ eſſē ipoſ͛e / poſtea dicet͛: ⁊ hec ſol͛o mihi ſatiſfacit valde. nō eniꝫ opꝫ ponere cap͛lꝫ in cap͛lo. [Que expoſitor.] Nō ꝯtentus tñ hac ſol͛. al͛r illud eſſe abſurdū oñdit: nam ſi aīa eſſet in loco, oporteret ſibi aſſignari locū ꝓpriū in corpe ſepatū: quo aſſignato, nō eſſet forma toti⁹ corpis: ſed illius partis tm̄: que ſibi pro loco aſſignaret͛. ¶ Hanc rñſionē indicat doctus Simplicius ⁊ inqt: aīa v͛o nō eſt in loco: tota. n. vbiqꝫ corpi pñs eſt: vt ⁊ vltima ipſius vita docet tactiua tota in vna quaqꝫ nr̄ꝫ pñs ꝑticula. [Que Simpl͛.] Diuerſis eñi ſenſibiliū partib⁹ incidentiū eadē perceptiua: ⁊ idētitatem ipſoꝝ, ⁊ diuerſitatē iudicās nō ſm partes ſuas: ſꝫ ſm totā ſeipſam oīum: qm̄ ſil͛e, vt ſi h̄ qdē ego: hoc aūt tu ſenſeris. Hec Simplicius: in qb⁹ v͛bis, pꝫ aīam eſſe in loco. ideo videri abſurdū: q꞉ tūc nō eſſet forma toti⁹ corpis ſꝫ illi⁹ ꝑtis: que ſibi locus aſſignaret͛: mō h̄ v͛r ipoſ͛e: q꞉ illa eſt in toto: ⁊ in q̄libet parte: ⁊ totius, ⁊ cuiuſlibet partis forma: quod Simplicius iudicio ſumpto a v͛tute tactiua demr̄auit: que eſt aīe ꝓpria ⁊ vltima vis: ⁊ percipit͛ i toto: ⁊ in q̄libet ꝑte corpis exiſtere. nā tactilib⁹ qbuſuis partib⁹ noſtri corpis occurrentibus: mox perſentire videmur illa: qḋ nō eēt, niſi tactiua vis eſſet in toto, ⁊ in q̄libet totius corpis particula. Quare nō pōt ipſi aīe aſſignari locus ꝓprius in corpe: nec pōt totū corpus eſſe locus aīe: ⁊ cūꝫ locus locato ſit equalis: aīa v͛o ſi eſſet corpus: tenuiſſimū ⁊ paruū valde eſſet: vt dixerūt veteres: ⁊ multo min⁹ nr̄o corpe. ¶ Tertio dubitat Simplicius quo mō non alteretur aīa: nam videmus eam mutari ex imperitia, vel vitio, in virtutem, vel in ſciētificū habitū: q̄litates enim habitus ſunt. [Dubit° Simpl͛.] ¶ Soluit Simplicius eiuſmodi tranſmutationes non anime eſſe, ſed aīalis: quia ſiunt poſt paſſiōes que ſunt totius: nam lꝫ p̄ſentia habitus in aīa ſit ſubitaria: ante talem preſentiam trāſmutatio erat diſcurſibilis in cōpoſito. [Solo.] Uerum de his ſatis abunde in libris phyſice auſcultationis diximus.

¶ Q꞉ ſi ſb͛a ſit aīe ſeipſaꝫ motu ciere: nō ꝑ accidēs inerit ipſi mot⁹ / vt ineſt albedini aut tricubito, mouent͛. n. ⁊ ipſa: veꝝ ꝑ accñs. qppe cū corpus id moueat͛ / cui res tales inſunt. Quapp: ⁊ locus nullus ipſoꝝ eſt, at erit aīe ſine ꝯtrouerſia loc⁹ ſi nā motus ꝑticeps eſt. [Argyr.]

[Tex. 39] ¶ Si aūt eſt ſubſtātia aīe mouere ſeipſaꝫ: non ſm accidēs ipſuꝫ moueri ſibi inerit: ſicut albo: ⁊ tricubito. Mouent͛ eniꝫ ⁊ hec: ſed ſm accidēs. Cui enim inſunt: illud corpus mouet͛. Unde ⁊ nō eſt ipſoꝝ locus. Aīe autem erit. Siquidem natura motu participat.

COMMENTARIUM.

¶ Suppoſuit de mēte illoꝝ aīam ꝑ ſe: ⁊ nō ꝑ accñs ſeipſam mouere: at nūc h̄ qḋ ſuppoſuit de mēte illoꝝ oñdit eē de illoꝝ mēte. nā Plato 10° lib. de legib⁹ definit aīaꝫ ꝑ h̄ ꝙ ſeipſam mouet: q̄ illa nō ꝑ accñs mouet͛: q꞉ ſi motus ꝑ accñs illi ineſt: nō erit de eius definitiōe: nā q̄ ꝑ accñs ſunt: nō igrediunt͛ definitiōes eoꝝ: quoꝝ ſunt ꝑ accñs. Inqt, ſi aūt ē ſb͛a ſiue definitio ſb͛alis aīe mouere ſeipſaꝫ moueri, ſiue ipē motus nō ſm accñs ſibi inerit: ſicut ꝑ accñs motus ineſt albo, ⁊ tricubito rōne ſubiecti: cui inſunt. ⁊ hoc ait: mouent͛. n. ⁊ hec. ſ. albū ⁊ tricubitū: ſed ſꝫ accñs: q꞉ illud corpus: cui inſunt, mouet͛: motu cuius hec ꝑ accidens moueri dicimus. ¶ Sed mox occurres, ſi hec mouent͛: an ſit aſſignādus locus eis. ⁊ ſi non: cur aīe qdeꝫ aſſignat͛: his autem minime. ¶ Rñdet Ariſt. ⁊ inqt, vñ ⁊ nō eſt ipſoꝝ locus ſupple niſi per accñs, vt eſt ipſoꝝ motus. Anime autē erit ꝑ ſe locus ſm iſtos: q꞉ anima ſm hos natura atqꝫ per ſe motu participat: ⁊ ita per ſe loco participabit. ¶ Quo vero ad verba attinet ꝑ albuꝫ ⁊ tricubitū: nō corp⁹ albū: ⁊ tricubitū intelligit: ſic. n. albū ⁊ tricubitū eſſent ꝑ ſe in loco: ſed accñs ipſum vꝫ albedinem, ⁊ tricubitatē itelligit Ariſtoteles: ſic. n. hec accidentia, vt non ꝑ ſe ſunt: ſic nec per ſe mouētur: nec per ſe ſunt in loco. ¶ Cōfuſor libroꝝ Ariſtotelis Auerroes hunc locum extorquet: ait enim Ariſtotelem hactenus declaraſſe aīam moueri vno trium motuū ſi mouetur per ſe: ⁊ demonſtraſſe eſſe impoſſibile illam moueri motu locali: q꞉ (vt dicebatur) ſequitur illam eſſe per ſe in loco: nunc ait Ariſtotelem declarare aīam moueri non poſſe motu alterationis: nec motu auctionis vel diminutionis: q꞉ ſi anima moueret͛ per ſe alteratione, aut auctione / ipſa eſſet primū mouēs in corpore tali motu: hoc aūt eſt impoſ͛e: q꞉ primū mouēs aſſignari pōt in motu locali: in ceteris v͛o minime: vt i libro de ſubſtātia orbis ipſe expoſuit. dixit. n. nihil ꝑ ſe alterari aut augeri niſi corpus: corpus autē primū mouens alteratiōne vel auctiōne eſſe non poteſt: q꞉ ſaltē rōne alicuius partis erit tale. Et hoc ait hic, ⁊ h̄ec eſt quaſi cauſa quare in his duobus motib⁹ nō inuenit͛ ꝑmū mouēs ex ſe: vt inuenitur in motu locali. Sic igitur apud Auerroem Ariſtoteles poſtq̄ꝫ demonſtrauit aīam nō poſſe moueri ꝑ ſe motu locali / per hoc / q꞉ ipſa eſſet per ſe in loco: oſtendit ipſaꝫ non poſſe per ſe moueri alteratione: vel auctione: eo quia in talibus nō datur aliquod per ſeipſum mouēs: quoniam albedo ⁊ tricubitum non alterantur niſi ratione corporis: cui inſunt hec. [Que Auer. Cō. 39°] ¶ Sed Auerroes dubitat contra ſe: q꞉ in alteratione pꝫ album eſſe tale per accidēs ratione corporis cui ineſt albedo: nam corpus cui ineſt, per ſe alteratur: ſed dubium eſt de auctione: q꞉ quod augetur eſt corpus augmētabile: hoc aūt non per ſe auget͛: ſꝫ rōne ꝑtium: ergo tricubitum non per accidens rōne corporis augebit͛: ſed rōne partium corporis: Cuius oppoſitum dicit Ariſt. cum inqt. Cui enim hec inſunt: illud corpus mouet͛. [Du° Auer. ꝯ ſe.] Quare motus auctionis per accñs competit tricubito: ⁊ per accidens toti corpori: cum corpori inſit rōne ꝑtiū. ¶ Soluit Auerroes Ariſtotelem per ea que huic inſunt, intelligere corpus, ⁊ partes corpis: q꞉ in qualitate eſt corpus ſubiectum in auctione ſunt partes corporis: in qbus eſt iſte motus. ¶ Hec Auerroes: que ita verbis Ariſtotelis conueniunt: vt igni aqua: ꝑmo. n. errat circa intentionē textus: q꞉ Ariſtoteles non demonſtrat eſſe impoſ͛e aīam moueri alteratione vel auctione: ſed exponit bene ad mentem Platonis eſſe ſumptum aīam per ſe moueri: q꞉ ipſum moueri ponitur in aīe definitione. [Errores Auer.] ¶ Scḋo errauit circa verba textus: extorquet. n. illa oīno: maxime cū ait Ariſto. intelligere per ea que huic inſunt: corpus, ⁊ ꝑtes corporis: q꞉ non video cui corpus: ⁊ eius partes inſunt: maxime cum ſeipſum exponat. d. Cui. n. inſunt: illud corpus mouetur: eſt ne alius ſenſus, niſi album ⁊ tricubitum moueri per accidēs: quia illud corpus cui ipſa inſunt: mouet͛ ꝑ ſe: certe alius eſſe nō pōt. ¶ Et ꝓpterea pace tāti viri dixerim expōnes ei⁹ ſunt plerūqꝫ extorſiones: aut concluſiones: in quibus nos qñqꝫ delectati detruſi fuimus in aniles fabellas. [Quales auerrois expōnes.]

¶ Preterea ſi nā motu ciet͛: vi quoqꝫ moueri pōt. ⁊ ſi vi mouet͛: ⁊ nā moueri pōt. Eodē mō de q̄ete quoqꝫ dicere poſſum⁹. in hoc. n. natura res quieſcere ſolet: in qḋ ſuapte natura mouetur. in hoc pari modo vi plane quieſcit: in quid vi pulſa mouetur. Atqui motus erūt aīe violēti quieteſue: neqꝫ ſi fingere volumus aſſignare facile poſſumus. [Argyr.]

[Tex. 40] ¶ Amplius aūt ſi natura mouetur: ⁊ violētia mouetur: ⁊ ſi violentia: ⁊ natura. Eodem autem modo ſe habet: ⁊ de quiete: in qḋ enim mouetur natura: ⁊ in hoc q̄eſcit natura. Similiter autem ⁊ in qḋ mouetur violentia: ⁊ quieſcit in hoc violentia: quales autem violenti motus anime erūt: ⁊ quietes: neqꝫ fingere volentibus facile eſt reddere.

COMMENTARIUM.

¶ Scḋo arguit Ariſt. ⁊ ſumit duo: primum eſt ꝙ oē qḋ nā mouet͛: violēter ē͛t mouet͛: ⁊ eꝯ. ¶ Scḋꝫ ē ꝙ oē qḋ mouetur ad aliqd nāl͛r: in illo ē͛t q̄eſcit nāl͛r: ⁊ eꝯ oē qḋ in aliquo quieſcit nāl͛r: ad id mouet͛ nāl͛r. ⁊ de q̄ete ⁊ motu violēto ſil͛r: nā oē qḋ mouet͛ ad aliqd violēter / in illo q̄eſcit violenter: ⁊ eꝯ in quo vi q̄eſcit: ad illud vi mouet͛. ¶ Ex his duobus ſequit͛ aīe cōpetere q̄etes ꝑ nāꝫ: q꞉ ei competit motus per nām. ⁊ aīe cōpetere quietē violētā: q꞉ ei cōpetit mot⁹ violētus: quare aīe aliq motus erūt nāles, aliq violēti. Similiter quietes aliq̄ nāles: alique violente. hoc deſtruit dicēs: quales aūt violenti aīe motus erunt, ⁊ quales violente quietes: neqꝫ fingere volētib⁹: facile eſt reddē. ¶ Auerroes reſoluit hanc rōnem ad duos ſyll͛os hypotheticos: quoꝝ primus eſt ſi aīa mouetur nālit͛, mouet͛ violenter: ſed non mouet͛ violēter: ergo nec nālit͛ mouebit͛. [Que Auer. cō. 40°.] Scḋs v͛o cōponit͛ ex duobus ſyllis hypotheticis continuis ſiue cōditionalib⁹: in quoꝝ vtroqꝫ deſtruit͛ conſequens: ⁊ concludit͛ oppoſitum antecedētis: hoc modo, vꝫ, ſi aīa mouet͛ nālit͛, quieſcit nālit͛: ſꝫ aīa nō quieſcit nālit͛: ergo non mouet͛ nāl͛r. Minor ꝓbat͛ 2° hypothetico ſic, ſi aīa q̄eſcit nāl͛r: q̄eſcit violenter: ſꝫ non q̄eſcit violēter, vt pꝫ. ergo non q̄eſcit nāl͛r. Q꞉ ſi non q̄eſcit nālit͛: nec mouebit͛ nālit͛: ⁊ habetur idem qḋ prius. Sed hec reſol͛o textus acuta eſt. Ariſtoteles tñ deducit ad hoc abſurdum. vꝫ. ꝙ aliqui motus aīe erunt violenti: ⁊ alique quietes etiam violente, qḋ ideo putat abſurdum, q꞉ nō facile diſcerni pñt motus violenti a motibus nālibus aīe, ⁊ quietes violente a nālibus. [Abſurdū Ari. quale.] ¶ Themiſtius aūt ait hoc abſurdum patere, q꞉ aīatū corpus ſepe vi, ⁊ contra nām moueri cernimus, qñ alieno impulſu, aut colliditur, aut iacit͛. aīe h⁹ aliquos motus, aut quietes nullo vnq̄ꝫ tp̄e vidimus. Alioquin per nām ꝯrij, ⁊ aduerſantes motus ad aīam ꝑtinerent. [Que Them̄.] ¶ Qḋ abſurdum

Expoſitor ſimplicius.

pace Themiſtij dixerim non valeret: q2 lȝ ipſe nõ videt motus aīe violētos: alij viderūt. ¶ Propterea meli⁹ Expoſitor ⁊ Simplici⁹ declararūt h̄ eē abſurdū: dixerūt.n. nullos aīe mot⁹, nullaſq3 qetes violētas eē: q2 oēs actiões: ſiue q̄nis aīe pfectiões, ſunt volūtarie. Rõnalis.n. vita tota ē volūtaria: vñ vt Simplici⁹ inqt, ⁊ in tyrānicis neceſſitatibus appetaīe volūtariū vel reſiſtētis, vel nõ, ⁊ quodā mõ volūtarie ad nc̄itatē inclinātis. Q2 ſi tota rõnalis vita volūtaria eſt: relinqt aīe rõnalis mot⁹ ⁊ qetes oēs eē volūtarios: nõ g̊ ſūt violēti nā, vt Simplici⁹ iqt, volūtario ꝯriū ē violētū. Plato aūt de aīa rõnali locut⁹ eſt, velut alij pores q̄ſi nullā aliā cognoſcētes aīam. ¶ Sed dubitares ꝯ pmā ſuppõnē: nā lȝ oē qð mouet violenter moueat vel ſit aptū nāl'r moueri: q2, vt Auerroes ait violēt⁹ mot⁹ nõ itelligit niſi reſpectu nālis: tñ nõ oē qð nāl'r mouet, violēter mouet: vl' ē aptū moueri: q2 celeſtia corpa mouent nāl'r, q̄ tñ violēter moueri nõ pñt. ¶ Huic dubitationi rñdet pm⁹ expoſitor q lȝ rõ in ſe ꝯſiderata ē falſa. tñ vt ē ad ꝓpoſitū eſt vā: nā antiq phi ponebāt aīaȝ de nā elntoꝝ nec ponebāt aliqð corpus moueri niſi elntū vel qð eſſet de nā elnti. Et de tali corpe verū eſt q qcqd nā mouet: ⁊ violētia mouet: ⁊ ecõuerſo.

Dubitatio.

Solō diui Thome.

¶ Obijcit huic nou⁹ expoſitor: q2 nõ vr̄ veꝝ oēs antiquos opinatos eē aīam eē ex elntis, nā Alcmeon crotoniata cognomēto phyſic⁹ dixit aīam de nā corpis celeſtis: q̄re falſum eſt veteres oēs poſuiſſe aīam de nā elnti. ¶ Quare rñdet ipſe Ariſt. locutū eē de moto hñte qetē. De tali.n. veꝝ eſt oē qð mouet nāl'r, mouet violenter: vt ſunt aīalia ipſa.

Obo Egidij.

¶ Quicqd ſit de ſol'one noui expoſitoris Simplicius ait hāc ꝓpõnē hr̄e locū i motib⁹ gñabiliū, ⁊ maxime aīaliū terrenoꝝ. ¶ Auerroes v̊o q̄ſi in idē veniēs, dixit hāc hr̄e locū in his: q̄ mouent motu recto. ¶ Et ita ſentit expoſitor, vt v̄ba ei⁹ indicāt. Et cū dicit diſcipulus ei⁹ recalcitrās i pceptorē nõ eē vl'r veꝝ oēs veteres voluiſſe aīam eſſe de nā elnti. Dico q ipſe nõ recte ait: nā Alcmeõ ēt voluit aīaȝ eē de nā elnti: veꝝ poſuit eā imortalē: q2 ſimillimā celeſtib⁹, vt Themiſti⁹ ſupius caplo 14° expoſuit. Preterea nõ recte recitat v̄ba diui Thome: dicit.n. ipſe q2 iſti nullū corp⁹ ponebāt nāl'r motū, niſi quatuor elnta: in qb⁹ videm⁹ motus ⁊ quietes violēter fieri. Ecce q̄uo loqt ad hoīem. ſ. Platonem: qui cum phyſicis eam voluit eſſe de natura elnti.

Que Simpl'.

Defenſio expoſitoris.

Argyr. ¶ At vero ſi ſurſum mouebitur, ignis erit: ſi deorſum, terra. Hiſce nanq3 corporibus: hi motus competunt: Eadem eſt ⁊ de medijs corporibus ratio.

Tex. 40 ¶ Amplius autē ſiquidē ſurſuȝ mouet: ignis erit. Si vero deorſum: terra. Hoꝝ enim corpoꝝ mot⁹ hi ſunt. Eadē aūt rõ ⁊ de medijs.

COMMENTARIVM.

Que Auer. cõ. 40°.

¶ Auerroes cõponit hanc tertiā rõnem ſic: ſi aīa mouetur ſurſum: eſt ignis. Si mouet deorſum: eſt terra. Si mouet medio mõ: eſt aer, vel aqua. Quibus non dedit impoſſibile vt Auerroes ait, q2 pȝ. naȝ ſi aīa ſit ignis, aut terra, aut aliqð mediorum elntoꝝ: tunc ipſa aīa ſtaret in corpe violenter: ⁊ nõ nāl'r: qð eſſe abſurdū ipſi, ⁊ nos fatemur. Scðo ſi aīa eſſet aut ignis, aut terra, aut aliqð elntoꝝ medioꝝ, tunc aīa in corpore nāl'r moueret vno tñ motu. ſ. aut ſurſum, aut deorſum, aut medio mõ: ⁊ nõ motibus contrarijs, ⁊ diuerſis, at aīam vel animal motu aīe videmus moueri nāliter varijs, ⁊ cõtrarijs motibus. Ergo aīa non eſt aliqð elntoꝝ; nec ex aliquo elnto: hoc pacto etiam Themiſtius expoſuit. ¶ Põt tñ cõponi ſyll'us ſic, vt expoſitores dicunt, omne elntū vel miſtum ex elntis mouetur in determinatū locuȝ nāliter, ⁊ ſm determinatā dr̄iam poſitionis. aīa non mouet i determinatū locū nāl'r, nec ſm determinatā dr̄iaȝ põnis: imo ſȝ oēm dr̄iam põnis: g̊ aīa nec ē elntū: nec miſtū ex elntis. Maior ꝓ p̄ª pte oībus ꝯſtat: q2 nemo dubitat elntū oē ferri nāliter aut ſurſum, aut deorſum, aut medio mõ. Pro 2ª pte. vȝ. q oē miſtū ex elntis ſic nāliter i determinatū locū moueat: ēt declarāt: q2 in omni miſto pdñat aliquod elntum, iuxta cuius nām miſtū mouet, vt Auerroes p̄° celi declarauit: non.n. datur equale ad põdus. Minor autem oībus conſtat: q2 aīal qð motu aīe fert: ſuapte natura mouetur ſm oēm differentiam poſitionis.

Syll'us expoſitorum.

Argyr. ¶ Preterea cum videatur aīa corpus mouere, rationi ꝯſentaneuȝ eſt ijs motibus ipſum mouere quibus ⁊ ipſa mouet. Qð ſi id ſit: ꝯuertendo vere quoq3 dicere poſſumus eo ipſaȝ motu cieri quo mouet ⁊ corpus. at latione corpus mouet. Quare mutabitur ⁊ aīa perinde atq3 corp⁹: ⁊ aut tota aut partib⁹ locū mutabit. Qð ſi id fieri põt, fieri q̄q3 pt vt egreſſa rurſus corp⁹ igrediat: ex quo fiet: vt aīaliū ea que mortē obierunt, reſurgant.

Tex. 41 ¶ Deinde etiaȝ ſi videtur mouere corp⁹: rõnabile eſt ijs mouere motib⁹: quibus ⁊ ipſa mouet. Si autem hoc: ⁊ conuertentibus dicere verū eſt: q ſm genus ⁊ ſm ſpēm eodeȝ motu moueat: quo corp⁹ mouet. Corpus autē mouet latione: quare ⁊ aīa mutabitur vtiq3 ſm eundē quo corp⁹ mutat: ⁊ ipſa aut tota: aut ſm ptes trāſlata erit Si aūt hoc cõtingit: ⁊ egreſſa iterū ingredi contingit. Ad hoc autē ſequitur reſurgere mortua aīaliū.

COMMENTARIVM.

¶ Quarto obijcit Ariſt. q2 ſi aīa ipſa, q̄ mouet ſeipſam, vt Plato inqt: mouet corpus: aut mouere vr̄ corpus: rõnabile ē ijs mouere motib⁹ corp⁹ ipm: qb⁹ ⁊ ipſa mouet. Hec ē prima hypothetica. Si aūt hoc fuerit, vt. ſ. ijs motib⁹ corpus ipm moueat: qb⁹ ipſa mouet: ⁊ nobis ꝯuertētib⁹ vel loco ꝯuerſionis vtētib⁹ verū erit dicere q eodē motu moueat ipſa ſm genus, ⁊ ſm ſpēm: quo corpus mouet: h̄ eſt eodē gñe motus eadēq3 motus ſpē moueat ipſa: quo corpus mouet. Hec eſt ſcða hypothetica. Corpus aūt mouet latione q̄ fit de loco ad locum, quare ⁊ anima ſm eundem motuȝ genere ⁊ ſpē mutabitur ⁊ mouebitur: quo corpus moueat. [Et] ꝓ ergo, ipſa aut tota aut ſȝ partes erit trāſlata de loco ad locum: non poteſt autem de loco ad locum traduci, niſi migret de corpore in corpus: non enim alius locus anime cõpetit niſi corpus, in quo manet. Quare nõ põt de loco ad locum moueri: niſi migret de corpore in corpus more pythagoricorum. Si auteȝ hoc ꝯtingit. ſ. vt migret de corpore in corpus: ⁊ egreſſam iterum ingredi corpus contingit: q2 qua rõne migrat de corpore in corpus: eadem rõne põt egredi corpus: cui nunc ineſt vti proprio loco: ⁊ rurſus idem corpus ingredi. ¶ Ad hoc aūt, vt ait, ſequitur reſurgere mortua corpora de numero aīalium: qð phyſici negāt. ¶ Quo autē ad trāſlatiões attinet. aīaduertēdum veteres trāſlationes cõiter hic reperiri corruptas: immo niſi ſic, vt nos correximus, legantur: non ſunt intelligibiles. ¶ Quo aūt ad verba attinet: per conuerſionem non intelligit hāc ꝓpoſitionem ordine extremoꝝ mutatā: vt ipe docet p̄ poꝝ: ſȝ itelligit ſenſuȝ eꝫ cõſtitutū. Nā ſi aīa mouet corp⁹ ijs motib⁹: qb⁹ ipſa mouet: ſeqt eꝫ ipſaȝ moueri eo motu: q̄ corp⁹ mouet, ꝑ eē trāſlatā ſȝ ptē aut ſȝ totū intelligit ipſam mutare locū aut totaliter, aut ptial'r more antiquoꝝ: qui ipſam fecerunt corpus: vt ergo corpus in quo reſidet: aliqñ mutat locum, in quo eſt totaliter: aliqñ ſm aliquā ſui partem: ſic aīa, que eſt corpus, aliqñ intelligi põt mutare corpus, qð eſt ſibi locus, total'r, vt qñ aliud intrat corpus: aliqñ ſm aliqd ſui, vt qñ non exit corpus: in quo eſt ſm quodlibet ſui. ¶ Theophraſtus vt Themiſti⁹ inqt, reſiſtit huic loco dupl'r: primo ꝯ pmā hypotheticaȝ: q2 nõ eodē motu mouet aīa: quo mouet corp⁹: nā iudicia, cõprehēſiones, aſſenſiones ſunt aīe motus: locales v̊o ſunt corpis. ¶ Cõtra ꝯuerſionē ēt obijcit: q2 nõ neceſſe ē eo motu, quo corpus mouet: eodē moueri aīa nā trahit lignum ab hoīe, nõ tñ ꝯ hõ vr̄ trahi ligno. Iteȝ vapores vi ſolis in ſublime rapti, rectis angulis ſubuolāt, ſol ipſe v̊ſa vice non rapit: nec in lineā mouet, ſed in orbē ⁊ circulum. ¶ Simplicius his lõge iunior obijcit ēt ꝯ ſcðaȝ hypotheticā q̄ eſt prime cõuerſio: primo q2 arās arat: nõ tñ motu quo mouetur terra, ipſe mouet. ¶ Scðo nõ opȝ v̄berās v̄berari: q̄q3 uis motū mouet. ¶ Tertio celum hec infera alterat: nõ tñ alterat. ¶ Themiſti⁹ rñdet ad pmā negando iudicia, aſſenſiones, ⁊ id genus eſſe motus. nam de rõne motus eſt continuitas, eſſe in tempore, nõ conſtare ex indiuiduis motionibus: de potentia ad actum cõferri, ⁊ dum cõfert, obiter retineri potentiam. hec aūt anime operationibus nõ vident cõpetere. Quare negat Themiſtius aīe illas actiones eſſe motus, ſunt enim opõnes: que nõ ſunt motus: ⁊ ita poteſt intelligi ipſam moueri illis: ⁊ eiſdem corpus non mouere.

Que Them. capite. 17°.

Defenſio.

¶ Ad obiectiones contra ſcðam hypotheticā rñdet Themiſtius hypotheticā illam intelligi de motu eodē ſm genus: nam quo motu genere trahens mouet, etiam eodem genere motus mouet: q2 motu locali mouet, ⁊ mouet. nõ aūt eadem ſpecie motus: q2 tractione mouet, ⁊ nõ tractione mouet. raptu mouet ſol vapores: ⁊ nõ rapitur: tñ eodeȝ genere motus vtrūq3 mouet: q2 motu locali ⁊ ſol, ⁊ vapores mouent: ⁊ trahēs, ⁊ tractum: ⁊ arans, ⁊ aratū: ⁊ verberās, ⁊ v̄beratū. Et hoc mõ itelligēdo q̄ aſſumpſit Ariſt. valent in ꝓpoſito: q2 apud antiquos aīa mouet corpus, ⁊ mouet: ideo q2 mouet locali motu, mouet corpus local'r: ⁊ q2 corp⁹ mouet local'r, aīa locali motu mouet: nõ tñ eadē ſpē motus. ¶ Simplicius aūt ꝯfuſe loquēs vr̄ velle ꝓpõnes Ariſt. eſſe intelligendas: p̄ de mouētibus, que mota mouent. 2° in motu locali. 3° de eodē locali motu ſȝ gen⁹ ⁊ nõ ſm ſpēm: vel indiuiduū. His.n. tribus ſeruatis, pma hypothetica. vȝ. ſi aīa mouet, ⁊ quatenus mouet, mouet corpus, neceſſe eſt eodem motu corpus mouere, quo mouet ⁊ ipſa. nā ipſa mota local'r mouet corp⁹ local'r. Scða etiā huic ꝯuerſa ēt vȝ: q2 quo motu locali ſm genus corp⁹ mouet aīa ipſa eodē genere motus mouebitur. ¶ Ex his pȝ per ſpēm in textu nõ eē intelligēdū ſpēm ſpecialiſſimā: ſed ſubalternā: cū ait. [Si aūt hoc: ⁊ cõuertētib⁹ dicere verū eſt: q ſm gen⁹ ⁊ ſȝ ſpēȝ eodē motu moueat: quo corp⁹ mouet.] Sumit.n. ſpēm ꝓ ſubalterna, que eſt idem, quod genus: q2 illa particula ⁊ quaſi, expoſitiue tenet: vt Themiſtius, ⁊ Simplicius coguntur exponere. ¶ Auerrois v̊o inquit rõnem Ariſt. hic eſſe ſm ſermonē dicentis ideſt ad hoīem. nõ autem ſm rem: q2 nos nõ dicimus mouens moueri eodē mõ motus, quo mouet: etiā ſi moueret motu locali: niſi mouens ſit corpus: vt in 7° ⁊ 8° phyſicarum auſcultationum dictū eſt. Nõ ſm rei veritatem humana aīa: de qua loquunt, nõ eſt corpus: ideo non ſequit ipſam moueri motu, quo mouet corpus. ¶ Propterea Theophraſtus putans rõnē Ariſt. eſſe ſm rem in ſe: ⁊ nõ cõtradictionem ad opionem. Dubitauit contra dicta Ariſt. hic: q2 nos videmus hic multa, que mouēt, nõ moueri illo mõ motus, quo mouent: vt ambra: que trahit paleā: ⁊ ipſa nõ mouet motu tractus: ſil'r magnes trahit ferrū: q̄ nõ mouetur tractiõe. ¶ Rñdet itaq3 Auerroes: ⁊ dicit pmo q qõnes he nõ habēt hic locum. q2 ſol. illarum pȝ 7° phyſicoꝝ. ¶ Preterea. Tunc he qõnes hic locū haberent: qñ rõ Ariſto. eſſet ſm rem in ſe: ⁊ non ad homineȝ. mõ hec rõ eſt ad hoīem. quē Ariſt. reprehendit ex ꝯceſſis ab eo. ¶ Ex his Auerroes q̄rit aut ꝯdictio Ari. eſt ſm rē in ſe: aut ex ꝯceſſis ab aduerſario. Si ſm rem in ſe: ſic ſolū ꝓpões Ariſt. ſunt vere de motu locali: qð nõ ſonāt v̄ba Ariſt. q2 verba Ariſt. ꝓcedūt abſolute: ⁊ ex datis. Sin aūt ꝯtio eſt ex conceſſis: tūc hec Ariſt. ꝯdictio nõ vȝ: niſi ſupponēdo q ſi aīa mouet corp⁹ vt mouetur: neceſſe ē vt ipſuȝ moueat eo mõ mot⁹, quo mouetur: quā ꝓpõnē veteres ꝯceſſerūt, vel ſeqtur ex ꝯceſſis: q̄ ꝓpõne ꝯceſſa ſeqtur ꝯuerſuȝ illius. ſ. vt eo motu moueatur aīa: quo corp⁹ mouet: ⁊ ita breuiter vult Auerroes pmā hypotheticā eē ab aduerſarijs ꝯceſſaȝ: nā voluerūt aīam moueri: ⁊ eo motu quo mouet ipſa, mouere corp⁹: ex hac ſequit ſcða hypothetica huic aduerſa. vȝ. quo motu corp⁹ mouet, eodē ſaltē gñe aīam moueri. Quare ceſſant obiectiones Theophraſti: q2 Ariſt. nõ ꝓcedit ex ſimpl'r veris, atq3 ꝑ ſe neceſſarijs: ſȝ ex ꝯceſſis ab eis: quos refellit. ¶ Ulterius Theophraſtus reprehēdit Ariſt. in vltima ꝯña: q2 nõ vȝ hec ꝯña: aīa mouetur motu locali. g̊ illa põt migrare, ⁊ remigrare in corp⁹, vñ ſemel exiuit. nā qui aīaȝ ſpūȝ eē: ⁊ aurā quādā rebant: aīam moueri motu locali ꝯceſſiſſent. eā tñ remeare, aut regredi poſſe negaſſent in corp⁹: e quo ſemel eſſet egreſſa. ¶ Obijcit huic optīe Themiſtius oñdēs Ariſt. ꝯñtiam valere: nam ſi põt exire corpus, ⁊ corpe: cur nõ ⁊ denuo poterit ingredi: cū h̄ in ceteris oībus locis, vaſiſq3 viſitet: exit.n. aqua e vaſculo redire põt in vaſculum, vñ exiuit exit vinū e dolio: põt ēt in dolium, vnde exiuit, redire. ¶ Zenoni adhuc rñſionis locus dabatur: dicebat.n. aīam eſſe in toto corpe innexā, permiſtāq3: mediante q3 quadam miſtione in illo ſtare: qua diſſoluta exire: q2 vero miſtio illa poſt q̄ȝ diſſoluta eſt reparari non poteſt: hac rõne nec anima: que corpus poſſidebat illa miſtione mediante: regredi in corpus poteſt. ¶ Obijcit Themiſtius adhuc: q2 licet Zeno euadere poſſit propter miſtionis diſſolutionem: que reparari non poteſt: eos qui animam in corpore tanq̄ȝ in vaſe quodam, ⁊ loco conſtituunt: nullum preſtiginm ſubleuat, quin cogantur fateri animalia ſemel obita extinctaq3 animari denuo poſſe, ⁊ ad vitaȝ redire: qð genus maxime piclitant democritici: ⁊ oēs, qui aquaȝ, aut ignem aīam effecere. Nam hi, ⁊ Plato, qui aīam qd mobile per ſe autumāt: coguntur aīam in corpore collocare, vt in loco locatum: ⁊ in vaſe aquā. quare eā exire: poſſeq3 regredi non euitabunt. ¶ Q2 ſi dicat Plato reditum aīoꝝ in corpa, vnde exiuerunt nõ mõ affirmaſſe: ſed ꝓbaſſe per hoc q2 certo tpe redeunt ſtelle partiliter ad loca: q̄ tenuerunt tpe: quo aīa corpus ingreditur: putans h̄ tempus eſſe annorū. 15. mill'. Ptolemeus. 360. mill'. Iuniores. 49000. profecto ſic dicendo euadere poteſt: tamē de his abunde diximus phyſicarum adauſcultationum libro 5°. idcirco non opus eſt rurſus hec repetere. Illic.n. diſputauimus, ſi reſurrectio eſt oī ex pte nālis: an ꝑ te nālis ꝑ te ſupernaturalis: que omnia nunc omittimus.

Que Auer. cõ. 41°.

Que Theo.

Cõ. 10°

Alia Theophraſt. rephenſio.

Sol'. Theo.

Que Zeno.

Que Plato

Que Plato

Argyr. ¶ At eniȝ motu per accidens: ab alio quoq3 mouebitur. animal eniȝ vi pelli poteſt. Non autē oportet cuius in ſubſtātia ineſt a ſeipſo moueri: id ab alio motu cieri, niſi ꝑ accidēs. quēadmodum neq3 qð per ſe vel propter ſe bonū eſt: id per aliud oportet aut gratia cuiuſpiam eſſe. Aīam aut, ſi mouetur: a ſenſibilibus maxime quiſpiam dicet moueri.

Tex. 42 ¶ Scðm accidens aūt motu. ſi ab altero moueatur: depelletur vtiq3 violentia aīal. Non opȝ autē cui a ſeipſo moueri ineſt in ſubſtā/

tia: hoc ab alio moueri: niſi ſꝫ accidẽs: ſicut neqꝫ ſm ſe bonũ aut: pp ſeipſum: hoc qdẽ ꝓpter aliud eſſe: hoc aũt alterius cã. Aiam autẽ maxime dicet aliquis vtiqꝫ a ſenſibilibus moueri: ſiquidem mouetur.

COMMENTARIVM.

Prĩa iuniorũ expoſitio. ¶ Hunc locũ nõ eodẽ mõ exponunt oẽs: iuniores dixerunt Ariſt. hic facere quintã rõnẽ: q̃ iuxta eorũ expõnẽ ſic ꝯficit̃ nihil qđ ab alio mouet̃: mouet̃ a ſeipſo. Aĩa mouet̃ a ſenſibilib⁹. ḡ aĩa nõ mouet̃ a ſeipſa. Ariſt. ḡ p̊ exponit maiorẽ: ⁊ inqt, ſm accñs aũt motu ſi ab altero aĩa ipſa moueat̃, depellet̃ vtiqꝫ aĩal ipſũ vi: quaſi dicat aĩa mouet̃ p accñs ab alio motu aĩalis corꝑis in quo eſt: cũ tale aĩal corp⁹ vi mouet̃: aut alia ſpẽ motus. Vult itaqꝫ hĩc aĩaꝫ p accñs moueri motu corꝑis: tunc exponit maiorẽ: ⁊ inqt, nõ opꝫ autem cui in ſbã ineſt ipꝫ moueri a ſeipſo: hoc ab alio moueri: qm̃ differunt moueri a ſeipſo, ⁊ moueri ab alio: niſi ſupple tale moueat̃ p accñs: nam cum mouet̃ p accñs: intelligi poteſt moueri ab alio. Sed ſi mouet̃ per ſe, nõ põt intelligi moueri ab alio: quatenus p ſe mouet̃. Cui⁹ exẽpluꝫ ponit. d. Sicut neqꝫ ſm ſe bonũ: aut bonũ pp ſeipſum: ſupple põt intelligi tale p aliud: aut pp aliud. nam ſupple hoc qdẽ. ſ. qđ eſt bonũ pp aliud: opꝫ eẽ tale pp aliud, cui illud ineſt. h aũt. ſ. qđ eſt bonũ p aliud, opꝫ eſſe bonũ alteri⁹ grã. Quare nihil per ſe tale põt eẽ per accñs vel ab alio tale: ⁊ ita pꝫ maior. vꝫ. nihil qđ ab alio mouet̃, mouet̃ a ſe. Deide ponit minorem ⁊ inquit, Animam aũt maxime dicet aliqs vtiqꝫ a ſenſibilibus moueri: ſi quidem ipſa dr̃ moueri. Ergo ſupple non põt dici p ſeipſam mouens: vel id qđ a ſeipſo mouet̃.

2ᵃ expõ ¶ Si vero hanc expõnẽ ſeq vis vr̃ mihi melius eſſe dõm q Ariſt. p̊ ſumat minorem cũ inqt, ſm accñs aũt motu ſi ab altero moueat̃, depellet̃ vtiqꝫ violentia aĩal. Quaſi dicat aĩa mouet̃ p accñs motu aĩalis: qđ mouet̃ vi: vel alia mot⁹ ſpẽ: ⁊ ſic hr̃ minor. Deinde tangit maiorem. d. nõ opꝫ aũt cui a ſeipſo moueri ineſt in ſbã. i. non opꝫ cui motus p ſe ineſt: h ipſuꝫ ab alio moueri: niſi tale moueatur p accñs nam tũc mouebit̃ ab alio: ſicut neqꝫ opꝫ ſm ſe, aut pp ſeipſum bonum eſſe, qđ ſic qdẽ ꝓpter aliud eſt: ſic aũt alterius gratia eſt: ⁊ tunc iuxta hanc expõnẽ ſupple ꝯnem. vꝫ. ergo aĩa nõ eſt quid p ſe mobile a ſeipſo. Qr ſi ſic exponit̃: pars illa textus vꝫ [aĩam aũt marie] legẽda erit cũ ſequenti textu: ⁊ nõ cũ preſenti, vt Auerroes legit.

Vis rõnis. ¶ Eſt ergo pñs rõ nihil qđ mouetur ab alio, mouetur per ſe: anima mouetur ab alio: qr motu aĩalis: cum vi mouetur: ergo non per ſe mouetur. Maior pꝫ de ipſo bono: quod nõ eſt propter ſe, vel per ſe bonum: cum eſt partim propter aliud: partiꝫ grã alterius bonum.

Expoſitio ſimplicij ⁊ The. ¶ Simplicius aũt ⁊ Themiſtius ſi recte eos intellexi, velle vident̃ Ariſtotelem nõ rõnem qntam: ſed declarationem qua aĩam moueri intelligit̃, appoſuiſſe: qđ mihi ꝑfecto ſatis conſonat: ⁊ verbis eius videtur bene idoneum. Inquit. n. Ariſtoteles, ſm aũt accidens motu ſi anima moueat̃ ab altero, depellet̃ vtiqꝫ animal violentia. Ergo vult q aĩa mouet̃ per ſe motu corꝑis, ⁊ p accidens motu corꝑis. Per ſe qdem mouet̃ aĩa motu corꝑis: cũ corpus non vi mouet̃, ſꝫ ꝓprio aĩe impulſu. Mouet̃ aũt p accidens anima motu corporis: cuꝫ aĩal vi, ⁊ impulſu alteri⁹ corporis mouet̃. Quare Ariſt. vult animam non eſſe per ſeipſum mouens: ſed moueri ſemper motu corporis: verũ aliqñ mouet̃ motu corꝑis per ſe: aliqñ mouet̃ ſm accidẽs motu corꝑis. Et iõ inquit, ſm accidẽs aũt motu ſi ab altero moueat̃, opꝫ ſupple vtiqꝫ aĩal ipſum ab altero depelli, vi: naꝫ ſi ꝓprio impulſu moueret̃ aĩal: aĩa moueret̃ p ſe ab alio. ¶ Sed occurres quo mõ põt dici aĩa moueri per ſe: ſi mouet̃ ab alio, vel motu alterius: vt Simplicius exponere vr̃. Ariſt. rñdet: ⁊ inquit, nõ opꝫ aũt cui a ſeipſo moueri ineſt in ſbã: hoc ab alio moueri, preterqꝫ ſm accñs. hoc eſt nõ opꝫ idem ea rõne qua mouet̃ p ſe, moueri ab alio: niſi id moueat̃ p accñs. In his. n. q̃ mouent̃ p accñs põt intelligi aliqd p ſe moueri: ⁊ ab alio moueri. Vt nauclerus q p accñs mouet̃ motu nauis: põt dici p ſe moueri motu nauis: ⁊ ab alio moueri. Mouebit̃. n. per ſe motu nauis: qñ impulſu nauis mouetur: vt cum remis moueret̃. Mouet̃ ab alio: cum nauis nõ ꝓprio impulſu: ſꝫ vi vẽtorũ mouet̃. Et lꝫ idem ſubiecto in his que per accidens mouentur: dici poſſit per ſe, ⁊ ab alio moueri: non tamen eadem rõne: ſicut neqꝫ qđ eſt ſm ſe, aut pp ſeipſum bonũ, ſic qdem pp aliud: ſic aũt alterius grã eſſe ſupple opꝫ. Hoc eſt, ſicut per ſe bonum ea rõne qua per ſe bonum: non põt eſſe propter aliud: aut gratia alterius bonum: bene tñ idẽ ſubiecto põt eſſe bonum per ſe, ⁊ bonũ pp aliud, vel alterius grã idem tñ ſub eadem rõne eſſe tale per ſe: ⁊ ꝓpter aliud vel alterius grã põt eẽ nunq̃. Et ita anima mouet̃ ab alio: quia motu corporis: verum aliqñ per ſe mouet̃ motu corꝑis: aliqñ ab alio: ⁊ hoc pacto exponendo: Ariſt. nõ quintam rõnem poſuit: ſed modum expoſuit: quo anima ipſa mouetur.

¶ Conſtrue ergo pꝛima verba textus ſic: ſi autẽ aĩa ſupple ab altero moueat̃ motu per accidens: aĩal vtiqꝫ ipſum vi depelletur. Sin aũt ſupple ab altero aĩa moueatur per ſe: aĩal ipſuꝫ nõ vi impellet̃: ſed proprio impulſu mouebitur. Ex quo pꝫ aliquid moueri ab alio dupl'r per ſe: ⁊ per accidens. ¶ Sed dices ꝯ: qr per ſe tale opponitur tali ab alio. ¶ Rñdet Ariſt. d. non oportet autem cui in ſubſtantia ipſum a ſeipſo moueri inſit: hoc idem ab alio moueri. ergo p ſe, vt per ſe, diſtinguitur ab eo qđ eſt tale ab alio niſi accidẽtaliter ſupple illud moueat̃: qr qđ eſt tale p accñs vt ſic põt eſſe tale ab alio: qđ aũt eſt per ſe tale vt ſic, non poteſt intelligi eſſe tale ab alio: tamẽ lꝫ vt ſic nõ poteſt intelligi tale ab alio: in ſubiecto idẽ põt eſſe per ſe ab alio, vt Simplicius inquit: nauta enim quando mouetur a naui: mouetur ab alio: ⁊ ſi mouetur motu nauis facto ab impulſu naute: nauta ipſe dicet̃ moueri ab alio per ſe: ⁊ ſic idem ſbo eſt p ſe, ⁊ ab alio. Et exponit hoc, exemplo, ⁊ inquit, ſicut neqꝫ quod eſt ſm ſe bonum, aut propter ſeipſum bonum opꝫ ſupple eſſe hoc quidẽ hoc eſt opꝫ eſſe partim qdem ꝓpter aliud. Hoc aũt ideſt partim alterius cauſa bonum. Inquit Simplicius ei qđ eſt ſm ſe bonuꝫ opponi ipſum propter aliud bonum. Ei aũt qđ eſt ꝓpter ſeipſum bonuꝫ, opponit̃ id qđ alterius grã eſt bonum vt ſanitas eſt ſm ſe bonum exiſtens viuẽtis corꝑis ꝑfectio. Sanum aũt ꝓpter aliud: qr bonum ob ſanitatẽ. Preterea virtus quidẽ eſt pp ſeipſuꝫ bonũ: qm̃ ipſe eſt cuius grã eſt finis. Diuitie võ fere alterius grã, ⁊ quecũqꝫ organica vocitam⁹ bona. Quare bonum ſm ſe quatenus h⁹ nõ eſt ꝓpter aliud. neqꝫ bonũ ꝓpter ſeipſum quatenus h⁹, eſt alterius grã. Verum ſi idem (vt Simplicius inquit) ſit ſm ſe, ⁊ propter aliud, aut propter ſeipſum, ⁊ alterius gratia expetendum: non ſm eandem rõnem erit tale. Et ſic pꝫ ſol'o ad dubium cum dicebatur, quõ põt eẽ aĩa per ſe mota, ⁊ ab alio: cum p ſe ⁊ ab alio opponant̃: Jam reſpõſum eſt idem poſſe eẽ p ſe ⁊ ab alio: ſꝫ nõ ſm eandem rõnem: ⁊ ſic eadem aĩa põt eſſe p ſe mota, ⁊ ab alio: nõ tamen ſub eadem rõne. Hãc expõneꝫ Themiſtij ⁊ Simplicij videtur Auerroes ſequi, vt patet eius v̂ba cõſideranti. Et ſic pꝫ pꝛimo quõ aĩa mouetur motu corporeo ab alio, ſed per ſe: qm̃ a corpe, qđ mouetur ab aĩa.

¶ Juxta hãc expõnem v̂ba illa [aĩam autẽ maxime] declarant quõ aĩa mouet̃ ab alio ſcđo mõ: aĩa enim non per ſe mouet̃, ſꝫ motu corꝑis dupl'r, qr motu locali corporeo ⁊ motu intentionali a ſenſibilibus. Et hoc ait, Aĩam autẽ maxime dicet aliqs vtiqꝫ a ſenſibilibus moueri ſiquidem mouet̃ ab ipſis ſenſibilibus. hoc eſt ſi ſenſatio motus dici põt. Dixit aũt [maxime] qr motus localis corporeus non eſt ita aĩe proprius: vt motus intentionalis a ſenſibilibus immo vr̃ motus hic corpori cõpetere quaſi per accidens rõne aĩe. Quare aĩa nõ mouet̃ p ſe: ſed dupl'r ab alio: qr a corpore motu locali realit̃: ⁊ a corpe moto a ſenſibilib⁹ motu intẽtionali: q maxime aĩe cõuenire vr̃. Juxta hãc expõnẽ hic Ariſt. nõ minorẽ: ſꝫ modum quo ipſa aĩa mouet̃ ab alio ſcđo mõ expoſuit. ¶ Simplicius inqt hic: qm̃ rurſuꝫ corporeũ dũtaxat appellat motũ, eũ. ſ. ſꝫ quẽ a ſenſibilib⁹ nõ aĩa, ſꝫ ſenſoriũ mouet̃. [Si qdẽ mouet̃] dixit, nã ſenſationẽ ipſe motũ appellat: nõ aũt alij. Plato. n. aĩa nõ dicit a ſenſibilib⁹ moueri: ſꝫ ſẽſibilia occurrere motib⁹ aĩe: aĩa. n. per Platonẽ res cognoſcit per contactũ ex eo qr applicat ſe reb⁹, quare ſm hoc ſenſibilia nõ mouent aĩaꝫ: ſed occurrũt aĩe, dum ſe applicat rebus: quas cognoſcit. Propterea addit [ſiquidẽ mouet̃.] hoc eſt ſi dici põt aĩam moueri ab ipſis ſenſibilibus.

Que Themi. ¶ Themiſtius hic oſtendit oẽm motuꝫ anime eſſe ab alio: qr motus localis aĩe cõpetit a corpore. Senſus vero non ſine ſenſibilibus, que extra ſunt: e qbus mouentur ſenſorie ptes. appetitus quoqꝫ ab his, que appetuntur. Intellectio pẽdet tota ex ſenſibus: qr ſine viſis imaginibuſqꝫ non perficitur.

Argũ. **¶ At võ ſi mouet ſeipãꝫ aĩa: ⁊ ipſa quoqꝫ mouet̃. Quare cũ oĩs mot⁹ exit⁹ atqꝫ remotio ſit ei⁹ qđ motu ciet̃ ea rõne q̃ motũ ſubit: aĩa nimirũ ex ſbã dimouet̃ ⁊ exit, niſi ſeipãꝫ p accidẽs moueat. at mot⁹: vt iq̃ũt ſbe ẽ ipſi⁹ p ſe**

Tex. 43 **¶ At võ ⁊ ſi mouet ipſa ſeipſaꝫ: ⁊ ipſa mouebit̃ vtiqꝫ. Quare ſi oĩs mot⁹ remotio eſt ab**

Eius ab eo **eo: qđ mouet̃ ſꝫ qđ mouet̃: ⁊ aĩa remouebit̃ vtiqꝫ a ſubſtãtia: niſi ſm accñs ſeipſaꝫ moueat. Sed ⁊ motus ſubſtantie ipſius per ſe.**

COMMENTARIVM.

¶ Sexto argumentat̃ h pacto, ſi aĩa ipſa mouet ſeipſam, vt dicebant veteres, per conuerſionem actiue in paſſiuam, ipſa ſm ſe mouebit̃. Tunc argumentor, oĩs motus eſt remotio ab eo qđ mouet̃, quatenus mouet̃. Sed aĩa mouetur ſm qđ aĩa (vt explicat Themiſtius) vel (vt Simplicius explicat) ſed aĩa mouet̃ ſm ſbam. ergo aĩa remouebitur a ſui ſbã: vel aĩa remouebit̃ ab aĩa. Unde ſyll's ẽ ſꝫ Simpliciũ, oẽ qđ mouet̃, remouet̃ ab eo, ſm qđ mouet̃. Vt ſi aliquid mouet̃ ſm q̃ꝫtum, remouet̃ a quãto, ſi ſm quale, remouetur a quali: ⁊ ita (vt Simplicius colligit) omne quod mouetur, remouetur ab eo: ſm qđ mouetur. Sed anima mouetur ſm ſubſtantiam, probat Ariſtoteles qr anima ſeipſam mouet, ergo mouet̃ ſm ſeipſam, ⁊ ita mouebit̃ ſꝫ ſubſtantiã: que erat minor: quare ipſa remouebitur a ſui ſubſtantia. ¶ Themiſtius ſyllogiçat hoc pacto verba Ariſtotelis, omne quod mouetur, remouetur ab eo ſm qđ mouetur: hoc eſt probatuꝫ anima mouetur ſm qđ anima eſt. ergo remouet̃ ab aĩa, ⁊ ſic remouetur a ſeipſa, ſuiqꝫ ipſius ſubſtantia. ¶ Sed dices, q Ariſtoteles non ſumit verum in minore. ſ. q anima mouetur ſm quod anima eſt, vel ſm ſubſtantiam: qm̃ mouetur ſm accidens, ⁊ hanc reſponſionem dat, cum dicit, niſi ſm accidens ſeipſam moueat, ⁊ ſic non opꝫ, vt remoueatur a ſui ſubſtantia. ¶ Contra obijcit Ariſtoteles. ſed eſt motus ſubſtãtie ipſius per ſe, apud veteres, qui dixerũt animam mouere ſm ſeipſam, ergo dicebant ipſam moueri ſm ſubſtantiam: ⁊ ſic non poterant fugere. Quod vero veteres cum dicebant animam moueri ſm ſe, intelligebant ipſam moueri ſm ſubſtãtiam, probat pulchre Simplicius, quoniam per antiquos anima mouetur ſm ſe, aut intelligunt eam moueri ſm ſe, qr ſm q̃ꝫtum qđ eſt in ipſa, aut ſm locum qui eſt in ipſa, aut ſm quale, qđ eſt in ipſa. Sed anima nec eſt quanta, nec in loco, nec qualis. ergo non potuerunt intelligere ipſam moueri ſm quãtum, vel locum, vel quale. Ergo voluerunt dicere eius motum eẽ in eius eſſentia, immo eẽ eius eẽntiã vt Themiſtius dicit. ⁊ anima mouebitur ſecundum eius ſubſtantiã. ¶ Sed dubitabis, quia celuꝫ mouetur ſm ſe: quod tamẽ nunq̃ꝫ remouebit̃ ab eius ſubſtantia. ¶ Dicendum, vt ex verbis Themiſtij colligitur, q moueri ſm ſe vno modo poteſt intelligi, vt antiqui dicebant. ſ. moueri ſm eius ſubſtantiam: ⁊ ſic celum non mouetur ſm ſe. Alio modo aliquid dr̃ moueri ſm ſe, vt ſumpſit Ariſt. 8ᵒ phyſicorum, qr non mouetur motu alterius, vel quia mouetur a principio motus exiſtente in ipſa re mota: ⁊ hoc pacto qđ mouetur per ſe, non remouetur ab eius ſubſtantia: ⁊ hoc mõ celum mouetur ſm ſe, vt pꝫ 8ᵒ phyſicorum. ¶ Dubitant hic nõnulli vtrum motus faciat omne mobile, qđ mouetur diſtare a termino a quo. Sed cum queſtio hec ſpectet ad ſextũ phyſicorum bona fronte omittatur.

¶ Quid aũt aſſerũt aĩaꝫ id corp⁹ in quo eſt eodeꝫ mouere mõ q̃ ⁊ ipſa mouet̃: vt Democrit⁹ q qdẽ ꝑide atqꝫ Philipp⁹ Comic⁹ dic̃ ille nãqꝫ dedalũ ait: ligneã venerẽ ꝯfeciſſe q̃ motu mouebat̃ argẽti viui qđ i illã iſũdit. Et Democrit⁹ pari mõ pilas idiuiſibiles ſecũ trahẽ corp⁹ totũ, atqꝫ mouer̃ dic̃: ex eo qr nũq̃ꝫ ipẽ qeſcũt ſuapte nã: ꝯſuẽtqꝫ moueri. Argũ.

¶ Quidã aũt ⁊ mouere aĩaꝫ dicũt corpus: in quo eſt: ſicut ipſa mouetur: vt Democritus ſimiliter dicẽs Philippo comediarũ magiſtro: Refert. n. dedalũ: mobilẽ feciſſe ligneã venerẽ infundẽdo argẽtũ fuſile. Silr aũt: ⁊ Democritus dicit. Motas. n. inqt: indiuiſibiles ſpheras (ꝑpea qđ apte nate ſunt nũq̃ꝫ manere) ꝯhere ⁊ mouere corpus omne. Tex. 44

COMMENTARIVM.

¶ Speciatim nunc ad opinionẽ Democriti deſcẽdit. Et primo narrat eius opinionẽ, deinde illaꝫ reprobat. Democritus ergo, vt ſummatim Themiſtius, ⁊ Simplicius colligũt, aſſerit aĩam moueri, non tñ dicit aĩam moueri per ſe, ſed cum videret aĩal moueri, dixit aĩam eſſe primam, que mouetur. Mouetur aũt exemplo ſtatue Dedali: q̃ mouebat̃ ob motum argẽti fuſilis in illa recluſi. Illud enim cum ſit mobile, mouebat ſtatuam, ſic aĩa, que ſpheris conſtat, mobilis exiſtẽs, mouet aĩal. Unde dicit [Quidã aũt ⁊ mouere aĩam dicũt corpus, in quo eſt, ſicut ipſa mouet̃.] Dicit [ſicut ipſa mouet̃] ſilitudine gñis, nõ ſilitudine ſpeciei. Dixit enim Democritus aĩam mouere corpus ſm locum. ⁊ ipſam moueri ſm locum. Vtrum vero in ſpẽ, ſicut ipſa mouetur ita moueat, Ariſtoteles non explicat. Fortaſſe q non, nam aĩa mouet̃ ſuapte natura ſpherice, ⁊ tamen mouet aĩal ꝓgreſſu. Exponit autem, cuius ſit hec opinio, ⁊ q̃ exẽplo illud dixerit, ⁊ dicit, vt Democritus, ſimiliter dicẽs Philippo comediarum magiſtro, Philippus, vt Themiſtius inquit, comicus poeta erat, ſcripſitqꝫ Mimos. Hic enim refert Dedalum machinatorem fabrice, ligneolã, venerem feciſſe, que fuſili viuoqꝫ argento infuſo, ac introcluſo agitaret ſe, geſtuſqꝫ moueret. Silr autẽ huic cõmento Democritus dicit, nam inqt indiuiſibiles, ſpheras, quas atomos alio nomine appellat, ex quibus eſt ſba aĩe, motas ſemꝑ eſſe, facereqꝫ aĩam ſemꝑ in motu conſiſtere, ⁊ qr aĩa ſemper ſic mouetur: dicit eam ꝯtrahere, ⁊ mouere corpus omne, cuius ipſa eſt forma, vel in quo ipſa eſt infuſa, propterea quia ſphere, quibus eius ſba conſtat apte nate ſunt nunq̃ꝫ manere. ¶ Quo vero ad verba attinet, hec ſtatua

De imagine Dedali.

fuit veneris, que in lib° nr̄o greco ἀφροδίτη aphrodita dicit̄, ideo in arabicis tranſlationibus corrupte legit̄ hermaphroditus. corrupte ē̄t in tranſlationibus latinis, vbi legitur Minerua. Greci. n. interpretes aphroditam hoc eſt venerem legunt. Quo vero modo facta fuerit imago illa/vt moueretur, geſtuſq; faceret, ioculatores querantur.

Argyr. ¶ Nos aūt ipm̄ interrogabimus: ſi quietē ē̄t idip̄z faciat vnq̄z. At q̄nā pacto q̄etē faciet: difficile eſt dictu/vel poti⁹ dici nō p̄ōt. Omino aūt aīa nō ſic mouere videt̄ aīal vt inquiūt ipſi: ſed electione quadā intellectioneue.

¶ Nos autē interrogabimus: ſi ⁊ quieſcere facit hoc idem. Quomodo autē faciet hoc? difficile eſt: aut etiā ip̄oſſibile dicere. Omino aūt non ſic videtur aīa mouere aīal: ſed per voluntatem quandam ⁊ intellectum.

COMMENTARIVM.

¶ Obijcit nūc Ariſt. ꝯ̄ Democritū: ⁊ rō ſic intelligit̄ a Themiſtio: ſi aīa mouet̄/q̄ ē ſuo corpi cā mot⁹, ſeq̄t̄ ē̄t vt q̄eſcere debeat, q̄ cā ſtat⁹ ⁊ q̄etis ē corpi. ḡ ad aīaz nō pl⁹ motus q̄z q̄es attinet. Simplici⁹ magis ad v̄ba accedēs itelligit alr̄ rōnē: q̄rit. n. Ariſt. (vt dicit Simpl̄.) ſi h̄ idē facit q̄eſcere corp⁹, i quo aīa eſt, h̄ ē ſi atomi, qb⁹ ꝯſtat aīa: faciant corp⁹ i q̄ ē aīa/q̄eſcē: ⁊ ſi faciāt: q̄ūo aūt faciāt corp⁹ q̄eſcē, difficile ē dicē, aut eſt ip̄oſ̄e: cui⁹ cām affert Simplicius/q̄ ip̄oſ̄e eſt ſupponē atomoꝝ in corpe exñtiū imobilitatē, cū ſm̄ Democritū atomi nequeant q̄eſcē, ⁊ ita aīal nūq̄z poterit q̄eſcē. ¶ 2° obijcit, q̄ aīal (vt obſeruatio docet) nō ſic aīa vr̄ mouere. ſ. ſui agitatu: ſz p̄ volūtatē quandā, ⁊ itell̄m aīa. n. mouet aīal volūtate ⁊ intell̄u. ¶ Quo v̄o ad v̄ba attinet, Ariſt. p̄ volūtatē intelligit appetitū. per intellectū v̄o imaginationē/alioq̄n (vt Simpl̄. dicit) non accepiſſet cām motus, niſi ſolum in hoīe, ⁊ nō in ceteris aīalibus, in q̄bus nec eſt voluntas/nec intellectus, vt 3° huius docet.

Argyr. ¶ Eodem autē modo Timeus ē̄t: aīam corpus mouere dicit. mouere eniz ipſam ex eo cēſet atq̄z aſſerit corpus/q̄ mouetur: propterea q̄ ad ipſum connexa eſt.

Tex. 45 ¶ Eodem autem modo: ⁊ Timeus phyſiologizat animaz mouere corpus. Eo enim q̄ mouetur ipſa: ⁊ corpus mouere: propterea q̄ connexa eſt ad ipſum.

COMMENTARIVM.

¶ Nūc narrat opiōnē Platonis, q̄ quo ad ꝯ̄nē ꝯuenit cum Democrito: quo v̄o ad cām differt, vt dicem⁹. P̄rio ḡ tangit opiōnē Platonis quo ad ꝯ̄nē/in qua ꝯuenit cū Democrito, ⁊ dicit. Eodē aūt mō ⁊ Timeus phyſiolocat animaz mouere corp⁹/veluti Democrit⁹. nā imaginat̄ q̄ aīa ipſa mouet̄, ⁊ ipſam mouere corp⁹: ꝓp̄ea q̄ ad ip̄m corpus eſt ꝯnexa. vñ (vt Themiſti⁹ dicit) Timeus ſupponit aīaz ſuapte natura moueri i orbē, ⁊ q̄ corpi ē ꝯnexa/q̄ſi raptu quodā mouet corp⁹. Cōuenit ḡ Plato cū Democrito i duob⁹. p̄ q̄ aīa moueat corpus. 2° q̄ moueat corp⁹, q̄ ipſa mouetur. Cur v̄o ipſa moueat̄, nō eodē mō cām aſſignat Timeus, ſicut Democritus. Timeus (vt Simplicius dicit.) Pythagoricus vir fuit, quē Plato in Timeo introducit. Cum v̄o Timeus aſſerit aīam mouere corpus/loq̄t̄ de aīa mundi/quā mouere celū vniuerſum autumat. Uerū ſilitudine aīe mūdi magni Ariſt. vult idem eē itelligēdū i paruo mundo. ē. n. nr̄a aīa facta illius ſilitudine fere i oībus. ꝓp̄ea (vt recte Expoſitor inq̄t) que Ariſt. dicit de mundi aīa eadem vel conſimilia vult eſſe intelligenda in anima noſtra.

¶ Ipſe enim dicit ex elementis eā ꝯſtitutā: numeriſq̄z diſtinctā ſonoris/vt inſitū ſonoritatis atq̄z concentus habeat ſenſum. Ar[gyr.]

¶ Conſtitutam eniz ex elemētis: ⁊ diſpartitā ſm̄ harmonicos numeros: q̄tenꝰ ⁊ ſenſum: ⁊ connaturalem harmoniam habeat.

COMMENTARIVM.

¶ Quia igit̄ Plato ⁊ Democritus ꝯueniūt i ꝯ̄ne, ⁊ differūt in cā ꝯ̄nis/Declarat nūc hāc drīam. Democritus. n. dixit animā mouere corp⁹, q̄ ꝯſtat atomis, q̄ nunq̄z q̄eſcunt. Plato dixit aīaz mouere corp⁹, q̄ ꝯſtat ex el̄ntis, ⁊ ex nūis harmonicis. Q̄ vero ꝯſtet harmonicis nūis, ꝓbat ex eo, q̄ h̄z ſenſum ⁊ nālē harmoniā: ſenſus eſt delectatio muſice, ſumpſit. n. ſenſum p̄ appetitu ac voluptate ſenſitiua/quā nos habemus i muſicis. Nālis harmonia/ē nālis inclinatio ad ſonora. aīa ḡ celeſtis/q̄ cōſtat nūis, ⁊ ſenſu nālibus, nāl̄rq̄z harmonicis harmonice celeſtes mot⁹ effecit, ex qb⁹ ſm̄ Pythagoricos delectabiliſſimi ſoni ꝓficiſcunt̄. eodem mō ⁊ nr̄a, q̄ ab illa exorta ē, ꝯſtabit ſenſu ⁊ harmonia nālib⁹, q̄re ſic celeſtis, vt harmonice celeſtia corpa moueat. ꝯſtauit harmonicis nūis ac elemētis ſic aīa nr̄a, vt noſtrū corpus harmonice moueret, el̄entis ⁊ harmonicis nūis, q̄bus ꝯſtat celeſtis anima, ꝯſtare debuit. Mouet ḡ nr̄a aīa corp⁹/q̄ ipſa mouetur, mouet̄, quo ꝯſtat ex illis el̄ntis, illiſq̄z harmonicis nūis, q̄bus ꝯſtat aīa celeſtis ſp̄ mouēs. Et q̄ztū ad hāc drīam, q̄ eſt de cā mot⁹ aīe/differt Plato a Democrito. vñ dicit. Conſtitutā. n. ex el̄ntis celeſtē aīam aſſerit Plato, ⁊ ita nr̄am, ⁊ diſpartitā h̄ ꝯpoſitā, ⁊ diſtiguibilē ſm̄ harmonicos nūos, cuius cām affert, q̄tenus. ſ. ⁊ ſenſum h̄ eſt appetitū ſenſitiuū, ⁊ cōnālē harmoniā h̄ ē ꝯnālē iclinationē h̄eat ad canora ipſa. Et p̄ el̄nta, Simplicius itelligit idē ⁊ diuerſuz, poſuit enim Plato el̄nta oīum reꝝ eſſe idez ⁊ diuerſum. p̄ harmonicos nūos, intellexit eos nūos, quoꝝ ꝓpor^nes muſice ꝓpor^nes reſultāt. His. n. aīa cōponit̄ celeſtis, ⁊ nr̄a aīa, cetera l̄z cōponātur nūis ⁊ el̄ntis, nō tñ harmonicis numeris, cum nullum aīal p̄ter hoīem delectetur naturaliter in muſicis.

¶ Et vt vniuerſuz ferat̄ cōſonis lationib⁹: rectitudinē coegit atq̄z flexit i circulū. ⁊ cū vnū i duos diuiſiſſet circl̄os duob⁹ pūctiſ ꝯiūctos: rurſus vnū i ſeptē orbes diuiſit: q̄ñ lationes ipſi⁹ celi: motiōes ſunt aīe q̄bus ipſa mouet̄. Ar[gyr.]

¶ Et vt totum ferat̄ ꝯſonātib⁹ lationibus: rectitudinē in circulum flexit. Et cū diuidendo fecit ex vno: duos circulos dupl̄r cōnexos: iterum vnum diuiſit in ſeptē circulos: tanq̄z eſſent celi lationes: anime motus.

COMMENTARIVM.

¶ Hec ē̄t v̄ba de celeſti aīa ſunt itelligēda: vult tñ h̄re eē eadē dicēda d̄ aīa nr̄a atq̄ q̄cq̄d de illa aſſerebat Plato de nr̄a aīa voluit eē itelligēdū/cū nr̄a imitatiōe illius ab illa fuerit fcā. Exponit ḡ nūc Ari. q̄ūo, q̄ aīa ē ex harmonicis nūis, ipſa fuerit cā harmonicoꝝ motuū, vbi attētiōe dignū deū p̄ feciſſe aīam mūdi, poſtea circa ipſam aīam/quā ꝯpoſuit ex nūis, fecit duos orbes, q̄ſi illā veſtiēdo opiēdoq̄z circūcirca: vt Them. exponit: Sup̄ ipſam q̄dē fecit orbē p̄^m/q̄ȯ celū ſtelliferū dicim⁹: nō. n. tp̄e Platonis erat ſup̄ior orbis reptus, ſub ipſa fecit celū planetaꝝ, q̄ȯ celū diſſecuit in. vij. orbes p̄ro nūo planetaꝝ. Hi ḡ orbes mouentur harmonice, ac ſi orbium hoꝝ motus eēnt motus aīe celeſtis. Uñ dicit, ⁊ vt totum. ſ. mūdus ſup̄ior, qui eſt nexus oīum celoꝝ (vt dicit Plutarchus) ꝯferat̄ ꝯſonātibus lationib⁹ rectitudinē h̄ eſt orbē p̄us rectū in circulum flexit: nec intelligas

orbē prius factū fuiſſe rectū: ⁊ deinde orbicularē, ſz h̄ dicit/vt notaret ordinē ſm̄ nr̄m modū itelligēdi/quo itelligim⁹ oē q̄ȯ fit, fieri ex ſuo opp°. Et cū diuidēdo celū reductū de recto ad circūflexū/ex illo celo cū fec̄ duos circulos dupl̄r ꝯnexos, alteꝝ ſup̄ra aīam, alteꝝ ſub aīa, iteruz vnū. ſ. q̄ ſub aīa eſt diuiſit in. vij. circulos, p̄ numero planetaꝝ, ⁊ h̄, vt celi lationes eēnt velut aīe mot⁹, qb⁹ ⁊ ipſa mouet, ⁊ mouet̄. ergo notat̄ in creatiōe talis ordo, q̄ p̄ celū totū fuerit, ſicut corp⁹ rectū/poſtea de⁹ iflexit i circulū, deinde ip̄m diuidendo. ex illo vno fecit duos circulos dupl̄r ꝯnexos: alteꝝ ſup̄ra aīam, alteꝝ ſub aīa. Deīde circulū ſub aīa exñtē diuiſit in ſeptē circulos p̄ nūero planetaꝝ: ⁊ oīa hec fecit deus, vt celeſtes mot⁹ eēnt mot⁹, qb⁹ mouet̄ aīa, ⁊ q̄ aīa mouetur motib⁹ harmonicis, cū ſit ex numeris harmōicis ꝯſtituta: ē̄t celeſtes motus erūt harmonici. ¶ Ubi aīaduertas hūc ordinē i celoꝝ creatiōe eē poſitū: nō q̄ ita fuerit in re: ſz q̄ ſm̄ nr̄m modū itelligēdi ſit, nos. n. nihil itelligim⁹ fieri niſi ex ſuo oppoſito, ⁊ ita intelligim⁹ celū pri⁹ fuiſſe fcm̄ a deo rectū. Scd̄o ab eodē fuiſſe ex recto fcm̄ circulare, ⁊ vnum. deinde intelligimus ex vno eē diſſectū in duos circulos, alteꝝ quē p̄^m mobile appellāt, alteꝝ quē circulū planetaruz vocāt: ⁊ hūc planetaꝝ circulū itelligim⁹ p̄us fuiſſe vnū: deīde iteꝝ in ſeptē diuiſuz. Intelligim⁹ ē̄t hoꝝ mot⁹ eē harmonicos motus. naz aīa mundi q̄ octo motibus harmonicis mouet̄, ē̄t octo harmonicis motibus orbes oēs mouent. ſunt aūt mot⁹ aīe nō alij ab his celorū motibus/q̄ aīa quo mouet̄/eo mouet, ⁊ quo mouet mouet̄. Fruſtra ergo laborāt nr̄i exponē aīam nr̄am moueri alijs motibus, q̄z illis, quibus mouet nr̄m corpus. dixit aūt Ari. orbē planetarū/⁊ orbē ſtellaꝝ fixaꝝ eē dupl̄r cōnexos: ſe. n. ꝯnectunt in circulis polaribus: qui ſunt duo: vt Aſtronomi dicūt. nā poli circuli planetaꝝ circa polos mundi mouentur: ⁊ nunquaz ab illis recedūt. Ex his vult h̄re q̄ aīa nr̄a facta ſilitudine celeſtis aīe ex numeris harmonicis, mouetur harmonice/⁊ ſuo motu harmonico mouet corpus: nō tñ tot motib⁹, quot celeſtis aīa mouet celū: cū aīa nr̄a nōn in oībus illā imitet̄. laborāt nr̄i Expoſitores inuenire in nr̄is motibus tot numero, quot ſunt in motibus celeſtib⁹. Et q̄m ſunt voluntarie dicta: de his hactenus. ¶ 2° aīaduertenduz Platonem in ſuis verbis dixiſſe aīam prius fuiſſe factā rectaz: per rectitudinem. n. aīam intellexit, deinde deū voluiſſe eā in circulum, ⁊ ſic in ſuis verbis innuit circulum eē factum ex aīa prius recta exñte. Q̄ȯ ē̄t intelligendum eſt ſm̄ nr̄m modū intelligēdi, quo intelligimus aīam prius eē aīam, q̄z eē actū corporis: ⁊ intelligimus prius aīam eſſe factā a deo rectā/deinde intelligimus eā in circulū ꝯuerſam eſſe celū: q̄ ſemp̄ alterum opp^m fit ex altero. iō nō poſſumus intelligere circulum eſſe factū ex aīa/niſi intelligamus aīaz prius fuiſſe q̄d rectum, alioq̄n ex ipſa non poterimus intelligere circulare fieri. Hec pauca de opinione Plat.

Argyr. ¶ Primū igit̄ nō recte dr̄: aīaz magnitudinē eſſe. nā aīam vniuerſi talē ipſe vult eē/qualis eſt ea q̄ mēs ⁊ intellect⁹ vocat̄: nō q̄lis ē ſenſitiua/nec q̄lis ē ea q̄ ē p̄ncipiū cupiendi. q̄p̄pe cū: haꝝ motus nō ſit: vt p̄z conuerſio.

Tex. 46 ¶ Primū q̄dē igit̄ nō bñ eſt dicere aīam magnitudinē eſſe. Eā. n. vz. q̄ vniuerſi eſt: talem eſſe vult: qualis aliq̄ñ eſt vocatus itellect⁹. non. n. qualis ſenſitiua eſt: neq̄z qualis deſideratiua. Harū. n. motus: non circulatio eſt.

COMMENTARIVM.

¶ Nunc obijcit ꝯ̄ poſitionem Platonis. Et p̄rio oſtendit, q̄ aīa nō poſſit eſſe magnitudo. Et p̄ ꝓponit errorem Platonis. Scd̄o facit vnam ſuppōnem de mēte Platonis. Pro-

ponit ḡ errorē ⁊ dicit. [Primū q̄dē igit̄ nō bñ ē dicē aīam magnitudinē eē] vt Plato dicebat. hic ē error. Pro refutatiōe ḡ erroris, ſumit de mēte Platonis, q̄ aīa de q̄ loquit̄ ē aīa vniuerſi, quā vult eē itelligēdū, nō aūt ſenſitiuā, neq̄z deſideratiuā, ſiue vegetabilē, ⁊ dicit. Eā. n. aīam. vz. q̄ vniuerſi ē, talē eē dicit, q̄lis aliq̄ñ ē vocat⁹ itell̄s, q̄ nō ē q̄lis ſenſitiua/nec q̄lis deſideratiua/nec ſup̄. q̄lis eſt vegetatiua/cuius cā eſt, q̄ motus haꝝ. ſ. ſenſitiue/deſideratiue/⁊ vegetatiue nō eſt circulatio. ḡ aīa/quā Plato dicit eſſe circulū ſiue magnitudinē, eſt aīa vniuerſi, ⁊ intell̄s: q̄ eſt ſuppō obſeruāda in reprobatiōe Platonis. ¶ Quo v̄o ad v̄ba attinet Ariſ. ponēs Platonis errorē, dicit [nō bñ eſt dicere,] q̄ (vt Themiſtius inq̄t) orō Ari. nō in hoīez, ſz in ꝯfutatiōe opionuz v̄ſat̄: q̄m̄ (vt Expoſitor dixit) Ari. ꝯfutatio eſt potius ad ſonū v̄boꝝ Platonis/q̄z ad rem, q̄ȯ iō facit/q̄ Plato habuit malū docēdi modū. oīa. n. figurate dicit, ⁊ p̄ metaphoras, h̄ñs aliud mēte, q̄z ſonēt v̄ba. iō ne aliq̄s p̄p̄ ipſa v̄ba incidat in errorē/Ariſt. diſputat ꝯ̄ Platonē q̄ztū ad id q̄ȯ ipſa verba ſonāt. Cū v̄o dicit. [haꝝ. n. motus nō circulatio ē,] hoc dicit, q̄ (vt Simplicius inq̄t) circulatio ꝓp̄a ē ſoli⁹ aīe intellectiue, nulla. n. aīa mouet circulariter, niſi ſola intellectiua: nec huius rei aliqua cā aſſignari p̄ōt, vt Auerroes inq̄t in libello de ſb̄a orbis, niſi q̄ intellectiua aīa eſt intellectiua aīa. Sicut nulla alia cā eſt cur grauitas moueat corpus deorſum/niſi q̄ grauitas, ita nulla cā eſt/cur aīa intellectiua moueat in circulum, niſi q̄ talis. Q̄ vero nulla aīa preter intellectiuā moueat in circulū/teſtat̄ expientia, naz nulla alia reflectit ſe ſup̄ra ſe. non. n. ſenſus ſentit ſe ſentire, ſicut intellectus intelligit ſe intelligere. Sil̄r nec vegetatiua reflectit ſe ſup̄ra ſe. Patet ergo ſuppoſitio. verum animaduerte non paruam eſſe q̄ōnem, cur cum intellectiua alia ſuapte natura moueat circulo, homo non moueatur circulo. verū de hoc in libro de ſubſtantia orbis.

¶ Intellect⁹ aūt vn⁹ ē ⁊ ꝯtinuus p̄inde ac itellectio. Intellectio v̄o: ē ipſi⁹ itellect⁹ ꝯcept⁹. Sz hi: nimiꝝ vnū hoc ſūt q̄ ali⁹ deiceps p⁹ aliū ē/vti nūerus ſz nō vti magnitudo. Quocirca nec itell̄s h̄ pacto ꝯtinu⁹ ē: ſz aut p̄tib⁹ penit⁹ vacat aut nō ē vt magnitudo ꝯtinu⁹. Argyr.

¶ Intellect⁹ aūt: vnus ⁊ ꝯtinuus eſt: ſicut ⁊ intellectio. intellectio aūt: intellecta. Hec aūt: eo q̄ ꝯñr ſunt: vnū: ſicut numer⁹: ſz nō ſicut magnitudo ſunt. Quare neq̄z intellectus ſic continuus erit: ſed aut impers: aut nō ſicut magnitudo aliqua continuus. Tex. 47

CNMMENTARIVM.

¶ Cum ſumpſit in doctrina Platonis mundi aīam eſſe intellectum, nunc ſyllogiçat ꝯ̄ Platonem hoc pacto, intellectus eſt vnus ſicut numerus/⁊ nō ſicut magnitudo. aīa vniuerſi per ſuppōnē datam eſt intell̄s. ḡ aīa mūdi eſt vna ſicut numerus, ⁊ nō ſicut magnitudo. Q̄ intellectus ſit vnus ſicut numerus/⁊ nō ſicut magnitudo, ꝓbat, q̄ itellectio ē vnus/⁊ ꝯtinuus ſicut intellectio. ſed intellectio eſt ipſa intellecta. Intellecta aūt eo q̄ ſunt ordinata ſicut numerus, (nā ſicut in nūero ē hoc prius, h̄ poſterius, ſic in his, q̄ intelligunt̄ ē hoc p̄us, h̄ poſterius) ſunt vnum ſicut numerus eſt vnus, ⁊ nō ſunt vnū ſicut magnitudo eſt vna. ḡ intell̄s erit vnus, vt numerus, ⁊ nō vt magnitudo. Intell̄s. n. eſt vnus, vt itellectio, intellectionē ſunt ordinate, ⁊ vnū vt numer⁹, q̄ ſic ſūt intellecta. ḡ intell̄s eſt vnus, vt nūer⁹/⁊ nō vt magnitudo. ¶ Quo v̄o ad v̄ba attinet/debes ſcire q̄ hec, que Ari. dicit, p̄ñt intelligi de intell̄u/qui eſt aīa mundi, ⁊ de intellectu nr̄o, quatenus nr̄ intell̄s eſt ſimul aīa mūdi, ⁊ intell̄s nr̄. ⁊

de intellectu nr̃o, quatenus eſt factus ab aïa mũdi. nã ſicut erit de nr̃o intell'u, ita erit de aïa mũdi. Si intelligant' ꝺ aïa mũdi / pꝫ ꝙ aïa mũdi eſt ita continua ⁊ vna ſicut ſua intellectio, qm̃ ipſa eſt ſua intellectio. ⁊ intellectio eſt ita vna, ſicut ſua intellecta, qm̃ itellectio ⁊ itellecta ſunt eadẽ in aïa mundi. at itellecta ſunt ordinata, ⁊ ſunt vnũ ſicut nũerꝰ, q2 ꝓmũ intell'ꝫ eſt eẽntia aïe. 2m ẽ oẽs res, q̃s ordie q̊dã itelligit mediãte eẽntia: q̃ rõne fit, vt aïa potiꝰ vna ſit ſic nũerꝰ, q̃ꝫ ſicut magnitudo. Vñ (vt Simpliciꝰ dic̃) ſic ſe hꝫ actio / ita ẽ ſba. quare cũ illius aïe itellectio ſit vnũ ſic nũerꝰ, vt itellecta ſũt, cũ q̄bus ipſa eadẽ eſt, ⁊ aïa erit vna ſicut nũerus. Si nãut intellectus nr̃, ⁊ aïa mũdi idẽ ſit, tũc Ariſt. hic aſſerit intell'm neciũ ⁊ aïam mũdi potius ſe hr̃e vt nũeꝝ, q̃ꝫ vt magnitudinem, vt indicat eius operatio. ¶ Quam opinionẽ aſſerit Them̃. 3° huius. vbi voluit eãdẽ aïam eẽ mũdi ⁊ noſtrum intellectũ. modo pꝫ aïam mũdi eẽ ſuam intellectionẽ / ⁊ ſua intellecta: ⁊ ſic intell's nr̃ erit vnus ſic itellecta ⁊ vt nũerus, ⁊ nõ, vt magnitudo. ¶ Expoſitor ṽo ṽba hec intelligit de nr̃o intellectu / modo nr̃ intell'us: ita ſe hꝫ in ſba, vt eſt eius operatio: eius aũt opatio eſt ita ſe hꝫ, vt obiecta, at omnia obiecta ſunt vnũ ordine vt nũerus, ⁊ non vnum magnitudine. ḡ intell's nr̃ erit vnũ ordine, vt nũerꝰ, ⁊ nõ vt magnitudo. Sed aïa mũdi cũꝫ ſit intell's, ſe hꝫ vt noſter intellectus. ergo ſicut noſter intell's eſt vnus vt numerus / ⁊ non vt magnitudo: ita aïa mũdi erit vna, vt nũerus, ⁊ nõ vt magnitudo. Propterea ꝯcludit, quare neqꝫ intellectus ſic cõtinuus erit, vt magnitudo, ſed erit vel impers ac indiuiſibilis, vel erit non ſicut magnitudo aliqua ꝯtinuus. Errauit ḡ Plato cum dixit aïam eſſe magnitudinem / q2 vel non eſt magnitudo, ſed res penitus indiuiſibilis, vel ſe hꝫ potius, vt numerus / q̃ꝫ vt magnitudo. ¶ Aduerte tñ ꝙ Ariſ. non aſſerit intell'm vel aïaꝫ mũdi eſſe numerũ, ſꝫ vult eſſe indiuiſibilẽ. vult tñ ꝙ potius ſit nũerus ſi ẽ diuiſibilis, q̃ꝫ magnitudo, vt ex eius operatione colligitur. ¶ Themiſtius autẽ vult, ꝙ Ariſt. loquat' ꝯ aïam mundi, que eſt aïa mũdi, ⁊ intell's agens noſter. Cõtra. n. argumentatur Ariſt. ꝙ aïa mundi que eſt intell's agens noſter, non debeat eſſe magnitudo, q2 intell's eſt ſua intellectio, intellectio eſt ipſa intelligibilia / intelligibilia ſunt ſicut numeri 8° meta. vbi dr̃ ꝙ forme ſunt ſicut numeri. ergo intell's erit ſicut numerus. ḡ eſt aut indiuiſibilis / aut nõ vt magnitudo, ſed vt numerus. ¶ Debes ſcire ꝙ intell'us vel verſat' circa intelligibilia ſimplicia / vel circa cõpoſita. Si circa ſimplicia, ſic cum intelligibilia illa ſint ordinata: vt nũeri 8° meta. intellectio ⁊ ſba intell's erũt ſicut numerus. Si autem verſat' circa cõpoſita, etiam cum cõpoſita ſunt ordinata vt numeri. nã prius ſunt dignitates, deinde ſunt ꝓpõnes / demũ ⁊ ꝯnes, ita intell's ⁊ eius intellectio erit, vt vnus numerus, ⁊ ſic (vt Themiſtius dicit) potius numero q̃ꝫ magnitudini intellectus ſimilis eſt.

Argyr. ¶ **Atqꝫ ſi magnitudo ſit: q̃nã pacto quacũqꝫ ſuaꝝ itelliget ptiũ / ſiue ille ſint magnitudies ſiue ẽt pũcta / ſi hec q̊qꝫ ptes appellare oporteat? Nã ſi pũcto / pũcta ṽo ſunt ĩfinita: nũq̃ꝫ ptrãſibit / vt pꝫ. Sin magnitudie: ſepius / vel ĩfinities idẽ itelliget. At vr̃ ⁊ ſemel itelligẽ poſſe. Nõ ſi ſat ẽ quauis ptiũ tãgere: qd opꝫ aut orbe ṽſari aut oĩo magitudinẽ ipꝫ hr̃e? Nõ ſi neceſſe eſt ipꝫ intelligere toto tãgẽtẽ circulo: quis eſt ipſarum partium tactus?**

¶ **Qual'r. n. ⁊ itelliget: magnitudo cũ ſit. vtrũ vl'r: an ſingulis ptibꝰ ipſiꝰ? Partibꝰ aũt: aut ſm magnitudinẽ: aut ſꝫ pũctũ: ſi vtiqꝫ ⁊ hoc ſit ptẽ dicẽ. Si igit' ſꝫ pũctũ: hec aũt infinita ſunt: mãifeſtũ ẽ ꝙ nũq̃ꝫ ptrãſibit. Sin aũt ſꝫ magnitudinẽ: ſepe aut ĩfinities itelligit idẽ. vr̃ aũt ⁊ ſemel ꝯtingere. Si aũt ſufficiat ſingulis partibus tãgere: qd opꝫ circulo moueri: aut ẽt oĩo magnitudinẽ hr̃e? Si autem neceſſarium eſt intelligere toto circulo tangentem: quis eſt partibus tactus?**

COMMENTARIVM.

¶ Scõa rõ eſt hec, qua ꝓbat intell'm nõ eẽ ſphericã magnitudinẽ, ⁊ (vt Themiſtiꝰ dicit) Ariſt. de mẽte Timei ſupponit itell'm res ipſas itelligẽ ꝑ ꝯtactũ, ⁊ qdẽ ſucceſſiuo, quo appropinquat / ⁊ accedit ad res ipſas, q̃s eſt app̃hẽſurus. ħ. n. voluiſſe Timeũ, ⁊ Pythagoraꝫ aſſerit Themiſtius. his ſtãtibꝰ ſimplicius ſic ſyllogiçat ṽba Ariſt. ſi intell's eſt magnitudo ſpherica intelligens intelligibilia contactu ſucceſſiuo, aut itelligit aliq̃d itelligibile. vꝫ lapidẽ ſm ſe totuꝫ, aut ſm aliquã ſui ptẽ, aut ſm oẽs ac ſingulas ſui ptes. Hanc diuiſionẽ ꝓmittit, ⁊ dicit, qual'r. n. itelliget magnitudo cũ ſit, ſupple ⁊ ſpherica, ⁊ ꝯtactu ſucceſſiuo rẽ ipſam intelligẽs. vtꝝ tãgendo rẽ vl'r ſm ſe totũ: ita vt intell's tãgat rẽ ſm ſe totũ. an tãgẽdo rẽ ſingulis ſuis ptibꝰ hoc ẽ ſm oẽs ſuas partes. ⁊ ſuppleas an ſm aliquã ſui ptẽ tñ. Circa iſtam diuiſionẽ ꝓ oñdit, ꝙ intell's non intelligit rem ſm ſingulas ſui partes rem tangendo tactu ſucceſſiuo. Scõo ꝙ nõ intelligit rem ſm aliquã ſui parteꝫ rem ipſam tãgendo tactu (vt dcm̃ eſt) ſucceſſiuo. Tertio ꝙ intell's non intelligit rem ſm ſe totum illam tangendo. Quõ nõ intelligat rem illã ſucceſſiue tãgẽdo ſm oẽs ſui ptes, ꝓbat, q2 ſiue ptes intell'us fuerint indiuiſibiles vt puncta / ſiue diuiſibiles, vt magnitudines, cum ⁊ puncta, ⁊ ptes diuiſibiles ſint infinite / intell'us aut nunq̃ꝫ complebit rem intelligere / aut eandẽ rem ſepe, ac infinities intelliget, vtpote ⁊ pro numero punctoruꝫ vel partium. Unde dicit. Partibus aũt ſupple ſi tangendo reꝫ intelliget, aut erunt ptes q̄bus tangit, ſm magnitudinem / ac diuiſibiles, aut ſm punctũ ⁊ indiuiſibiles. dico punctuꝫ partẽ, ſi vtiqꝫ ⁊ hoc punctum ſit partẽ dicere, vt eſt opinio Platonis / qui aſſeruit ex indiuiſibilibus fieri corpora. Si igitur partes erũt ſm punctũ, hec aũt puncta ſunt infinita / ⁊ cum intellectio fiat ꝯtactu ſucceſſiuo: manifeſtum eſt, ꝙ nunq̃ꝫ intell's ſm ſui ptes / quas hꝫ, pertranſibit ad intelligendum rem, q2 non contingit infinita pertranſire: niſi cuꝫ ptãte ſumuntur ⁊ non actu vt Plato ſumit. Sin autem intellectus intelligit rem aliquaꝫ ſm oẽs ptes quas ipſe hꝫ: que ſunt ſm magnitudinem, cum iſte ſint / aut infinite / aut multe / intell's ſepe intelliget ideꝫ, ſi ille partes fuerint multe, aut infinities, ſi ſue partes erunt infinite. qõ videtur ſuperfluum / cum ſufficiat ſemel reꝫ attingere. Patet ergo ꝙ intellectus non põt intelligẽ rem tangẽdo ſucceſſiue illam ſm oẽs ptes, quas ipſe hꝫ. Quõ autem non intelligat rem illã tãgẽdo ſm aliquã ptem quã ipſe hꝫ, probat, q2 non vr̃ cur opus eſt, vt circulo moueat' ad hoc, vt intelligat, aut vt habeat magnitudinem / cum pars non ſit niſi punctus ſm Platonem. vnde dicit', ſi autem ſufficiat ſingulis partibus hoc eſt quauis pte tãgere ad hoc, vt intelligat / quid oportet ad hoc, vt intelligat, circulo moueri, aut etiam omnino magnitudinem hr̃e? non opus enim eſt moueri circulo (vt Simplicius exponit) ſi rem ſtatim percipiat per contactũ. ⁊ non per ſucceſſiuum motuꝫ. non opus eſt magnitudinẽ habere / ſi queuis particula totius intell'us cognoſcitiua ſit. Poteſt enim punctualis pars, aut infinita parua pars ad cognoſcendũ ſufficere, ergo non neceſſe eſt eum hr̃e certaꝫ datã magnitudinẽ / qua ꝑcipiat. cum in infinitũ parua poſſit intelligibile tãgere. Quõ igit' ad hoc, vt intellectus intelligat, non opꝫ, vt intelligibile tangat ſm aliquã ſui partem, ex hiſce pꝫ. Quõ ṽo ad hoc, vt rem intelligat, nõ opꝫ, vt illã

tangant

tãgat ſꝫ ſe totũ, ꝓbat. vt dic̃. Si aũt neciuꝫ ẽ itell'ꝫ itelliget reꝫ toto circulo ſui reꝫ illã tãgẽdo, q̃s erit tactꝰ ptibꝰ cõpetẽs: q̃ ille itelligãt. q. d. nullꝰ. ḡ itell's poterit rẽ itelligẽ, nulla eiꝰ pte reꝫ illã itelligẽte. qõ Ariſ. omittit tãq̃ꝫ ĩpoſſe, q2 vt Them̃. dic̃, nõ vr̃ ꝯueniẽs / vt itell's totꝰ itelligat, ⁊ ꝯſtet ex ptibꝰ nihil itelligẽtibꝰ: potiſſimũ cũ ptes ille eẽnt homogenee ipſi intellectui / ac intellectuales: vt Simplicius dicit.

Argyr. ¶ **Preterea: q̃nã pacto vel ĩpartibili partibile / vel impartibile partibili ipſe intelliget?**

Tex. 48 ¶ **Amplius: quomodo intelliget partibile impartibili: aut impartibile partibili?**

COMMENTARIVM.

¶ Tertio argumẽtat' Ariſ. ꝯ Platonẽ, vt Them̃. cõponit / ħ pacto, ſi intell's ẽ magnitudo, q̃ tãgẽdo ĩtelligit, tũc nec per punctũ, nec ꝑ magnitudinẽ itelligeret oĩa itelligibilia. nõ ꝑ pũctũ / q2 diuiſibilia pũcto cognoſci nõ poterũt. Impoſſe. n. eſt, vt indiuiſibile aliq̃ ꝓportiõis ꝯiũctione diuiſibili conueniat ſꝫ ꝯtactũ, vt Them̃. inq̄t. nõ ꝑ magnitudinẽ / q2 tũc nõ cog̃ſceret ĩdiuiſibile illud tãgẽdo. Vñ dicit, ampliꝰ / q̃uo intelliget itell's ipſe oĩa? nõ. n. ĩpartibili pũcto ĩtelliget ptibile q2 inter hec nõ põt eẽ tactꝰ. neqꝫ ptibili pte, q̃ eſt magnitudo / põt itelligere ĩpartibile / q2 minime iter hec põt eẽ ꝯtactus. ¶ Sed q̃res ſi intell's eſt ĩpartibilis ſm Ariſtotelem q̃uo põt intelligere partibile? nõ. n. videt' ĩpartibile / nec tactu / nec alioꝰ poſſe ĩtelligere partibile. ¶ Preterea Intell's intelligit ꝑ ſpẽm rei, modo ſpẽs eſt indiuiſibilis. ḡ non põt per illã intelligere diuiſibile / q2 indiuiſibile nõ eſt ſil'e diuiſibili. ḡ cum intell's per ſpẽm nõ poſſit fieri ſilis rei diuiſibili, nunq̃ꝫ poterit rem diuiſibilem intelligere. ¶ Pro ſol'one debes ſcire ꝙ ſi intelligere ſit per cõtactũ, nec magnitudo ħ eſt diuiſibile põt intelligere indiuiſibile ſm quãtitatem, nec indiuiſibile ſm quãtitatẽ poteſt ĩtelligere diuiſibile. Cã eſt, q2 inter indiuiſibile ⁊ diuiſibile nõ poteſt eſſe cõtactus: vt Them̃. ⁊ Simpl'. ꝓbãt. qm̃ tangens applicat' tãgibili, ⁊ illi cõmẽſuratur. Indiuiſibile autẽ nec applicari nec cõmenſurari põt diuiſibili. ḡ inter indiuiſibile ⁊ diuiſibile nõ poteſt eſſe ꝯtactꝰ, ⁊ ſic alteꝝ nõ põt alterum intelligere. Quia ṽo Ariſt. vult intelligere fieri ꝑ abſtractionẽ, ideo intell's exiſtens ſm q̃ꝫtitatem indiuiſibilis intelligit diuiſibile ipſum abſtrahẽdo a diuiſibili, vt Expoſitor dicit. Indiuiſibile ṽo intelligit ſm ꝓprietatẽ ſue nature. cuꝫ. n. intellectus impartibilis ſit, impartibile ĩtelligit ĩpartibilitate ſue nãe. Ariſt. aũt 3° huius dicit, ꝙ intell's exiſtẽs indiuiſibilis magnitudinẽ intelligit tpe indiuiſibili, ħ eſt in inſtanti, q̃tenus magnitudo eſt vna, q̃tenus. n. magnitudo eſt vna / eſt quid indiuiſibile, q2 vnitas indiuiſibilitatem dicit ſm intellectionẽ, qui enim vnũ nõ intelligit, nihil intelligit. ḡ intell's exiſtẽs indiuiſibilis põt intelligere magnitudinẽ, q2 eaꝫ ſub rõne vnius intelligit. Indiuiſibilia ṽo ſm q̃ꝫtitatẽ intelligit priuatione magnitudis, pũctũ. n. intelligit ꝑuatione quãti. Et ſic pꝫ ad ꝓmã rõneꝫ. ¶ Ad 2am dõm ꝙ ſpẽs magnitudinis exñs in intellectu eſt ſm quãtitatẽ ſimpl'r indiuiſibilis: ⁊ tñ põt eẽ ſimilitudo rei diuiſibilis. eẽntia. n. diuina eſt ſimpliciter indiuiſibilis, ⁊ tñ eſt ſilitudo formal'r repñtatiua infinitoꝝ. Sic ſpẽs lapidis eſt ſimpl'r ĩdiuiſibilis. ⁊ tñ eſt repñtatiua ſilitudo lapidis quãti. nam licet entitatiue ſit indiuiſibilis, eſt repreſentatiue diuiſibilis, ⁊ ſilitudo rei diuiſibilis.

An itellectꝰ impartibilis poſſit intelligere ptibilia.

Argyr. ¶ **Neceſſe eſt aũt: intell'm eẽ circulũ hũc. intell's nãqꝫ motꝰ / intellectio eſt: circuli ṽo / cõuerſio. Si igr̃ itellectio ꝯuerſio ẽ: ⁊ circulꝰ is itell's erit ꝑfecto / cuiꝰ talis ꝯuerſio itellectio ẽ. Aliqd ꝑterea ſemp itelliget. opꝫ. n. ipſum: aliqd intelligẽ ſemp. qppe cũ ꝯuerſio ſit pennis atqꝫ ꝑpetua. At ꝯſtat: itell'onũ reꝝ eaꝝ q̃ cadũt ſub actionẽ termĩos eẽ ac fines. oẽs. n. alicuiꝰ ſunt gr̃a. Cõtẽplatiue q̊qꝫ: rõnibꝰ idẽtidẽ terminãt'. ⁊ rõnũ: aliã diffõneꝫ / aliaꝫ demr̃onẽ eẽ pꝫ. Demõſtratiões aũt ⁊ ex ꝓncipio ſunt / ⁊ finẽ hñt q̊dãmodo rõcinationẽ aut ꝯcluſionẽ. Quꝫ ſi nõ terminãt': at ſaltẽ nõ ad ꝓncipiũ redeũt / ſed mediũ extremũqꝫ ſẽp ſumẽtes recta ꝓficiſcũt'. at ꝯuerſio: rurſus / vt pꝫ ad ꝓncipiũ redit atqꝫ reflectit'. Diffinitiones etiã: finite ſunt oẽs ac terminate.**

¶ **Neceſſariũ aũt eſt: intell'm eẽ circulũ hũc. Intell's. n. motꝰ intellectio eſt: circuli aũt: circulatio. Si ḡ itellectio circulatio ſit: ⁊ itell's ſit circulus: cuiꝰ hmõi circulatio ẽ itellectio: ſemp vtiqꝫ aliqd intelliget. Opꝫ. n. ſiqdem ꝑpetua circulatio eſt, at factiuaꝝ: aut opatiuaꝝ intellectionũ finis ſunt. oẽs. n. alteriꝰ cã ſũt. Speculatiue ẽt rõnibꝰ terminant' ſil'r. rõ eni oĩs: aut definitio eſt: aut demr̃o. Demõſtrationes ṽo a ꝓncipio ſunt: ⁊ hñt q̊dãmõ finẽ ſyll'ꝫ aut ꝯcl'oneꝫ. Si aũt nõ terminant': ſꝫ nõ reflectunt' iteꝝ in ꝓncipiũ: accipiẽtes aũt ſemp mediũ: ⁊ extremitatẽ: recte procedũt. Circulatio aũt iteꝝ: in ꝓncipiũ reflectitur. Definitiones aũt oẽs finite ſunt.**

COMMENTARIVM.

¶ Egidiꝰ vult ꝙ cũ Ariſtoteles ꝓbauit ĩtell'm nõ eẽ magnitudinẽ / hic ꝓbat, ꝙ nõ ẽ circulꝰ, quã expõnẽ oſfecit Simcius. ¶ Themiſtiꝰ vult ꝙ iteꝝ Ari. ꝓbat alia rõne q̃ eſt 4a ſꝫ diuũ Thomã / ꝙ ĩtell's nõ ſit magnitudo: ⁊ ſupponit ad mẽtẽ Timei ſi intell's ẽ magnitudo / ⁊ ĩtelligẽs circũactu. ꝙ ſit circulus: ſiue magnitudo circularis: Et lꝫ Them̃. ꝓbat ex fũdamẽtis Timei, Simpliciꝰ ħ aſſerit expſſe eẽ ꝯceſſuꝫ a Timeo. Syllogiçat ḡ Ariſt. ꝙ ſi intell's eẽt circulus: itellectio eſſet ꝑpetua: ⁊ ꝓcedit ſyllogiçãdo / ꝓ, ⁊ dic̃, Neciũ eſt intell'm eẽ circulũ hũc. ſ. q ẽ magnitudo. ĩtellectio ẽ motus intell's. ḡ intellectio ẽ motꝰ circuli. hic eſt primus ſyll's. Scõs, motꝰ circuli ẽ circulatio: intellectio ẽ motꝰ circuli. ḡ intellectio ẽ circulatio. Hic ẽ ſcõs ſyll's. Tertiꝰ ſyll's, oĩs circulatio eſt ꝑpetua. intellectio ẽ circulatio. ḡ intellectio ẽ ꝑpetua. Hũc 3m ſyll'm ponit ſub forma hypothetica, ⁊ dicit, ſi ḡ intellectio ſit circulatio / ⁊ intell's ſit circulus, cuiꝰ circulatio hꝰ ſit itellectio / intell's ſemp vtiqꝫ aliqd itelliget. Opꝫ. n. vt in qd intell'm ſemp ĩtelligere, ſiqdẽ ꝑpetua circulatio eſt. Hic eſt tertiꝰ ſyll's. Ex q̄bus pꝫ ꝙ ſi intell's eẽt circulus / eius intellectio eẽt ꝑpetua. In hac deductiõe ꝯcordãt Themiſtiꝰ, Simpliciꝰ, Thomas, ⁊ Egidiꝰ. ¶ Ariſtoteles ḡ deſtruit ꝯñs, ⁊ oñdit, ꝙ nulla intellectio ſit ꝑpetua. Prio nulla ĩtellectio practica ẽ ꝑpetua, q2 hec a fine agibiliũ ĩcipit, ⁊ deſinit in ꝓnm actiõis. Et ħ dicit, at factiuaꝝ vl' opatiuaꝝ intellectionũ fines ſũt. ſ. initiũ ⁊ vltm: qm̃ oẽs ſũt alteriꝰ cã: ⁊ ita hñt finẽ vt ꝓnm e quo incipit, ꝓnm actionis in qõ deſinit. Intellectio ḡ practica nõ eſt ꝑpetua. Scõo nulla ĩtellectio ſpeculatiua eſt ꝑpetua: q2 nõ demr̃atiua, nã hec hꝫ ꝓpõnes, vt ꝓna, ⁊ ꝯnem vt finem, ⁊ hoc dicit. Speculatiue aũt intellectiones rõnibus q̄bꝰ vtunt', que ſunt demr̃atio ⁊ definitio, terminant' ſil'r. nã oĩs ratio, qua vtit' ſpeculatiua ĩtellectio / eſt aut demr̃atio, aut definitio. ḡ ſi demr̃atio eſt finita, ⁊ definitio eſt finita: intellectio ſpeculatiua erit finita. Quꝫ aũt demonſtratio ſit finita, oſtendit, ⁊ dicit. Demr̃ationes autem

a pn̄cipio ſunt.ſ.ꝓpōnibus,⁊ ita hn̄t pn̄m:⁊ hn̄t quodāmō finē.vꝫ.vt ſyll'm,aut ꝯnem.cōcl'onez qdē (vt Simplici⁹ dicit) vt in ipſam deſinēs. Syll'm vō,vt comprehēdens pn̄m ⁊ finem.ſ.ꝓpōnes ⁊ ꝯnem.ꝗ demonſtratio oīno eſt finita ¶ Sed quiſpiam dicet eē poſt ꝯnem eſſe aliā ꝯnem ſumendam,⁊ poſt illam aliā,⁊ ſic demōſtratio non finitur. Uel dicet e pn̄cipio eſſe ꝓcedēdum ad ꝯnem,⁊ a ꝯne ad pn̄m/⁊ ſic iterū a pn̄cipio ad ꝯnem,⁊ ita in infinitū. ¶ Reſpōdet ⁊ dicit,ſi aūt demōſtrationes nō terminant̄ ad ꝯcl'onem/nec reflectunt̄ iterꝫ ad pn̄cipiū,ſed ſemꝑ accipiūt medium/qđ eſt ſubm̄ cōcluſionis prime,⁊ extremitatē.ſ.nouā minorē ſub illo ſubiecto inferēdo concluſionē in qua p̄dicatū illius prime concluſionis ꝯcludat̄:⁊ hoc fiat ſemꝑ/demōſtratio ſic procedēs in poſt aſſumēdo recte procedet. Tunc adde,ſed in poſt aſſumēdo ſtatur tādem/alioquin nihil ꝯtingeret ſcire.ergo demōſtratio que recte procedit habet principiuꝫ,⁊ finē tādem.vt ſi ꝯcluſio p̄me demōſtrationis ſit oīs ſubſtātia per ſe eſt ens:poſſumus accipe animal ſub ſubſtātia:⁊ erit ſcđa cōcluſio/omne animal eſt per ſe ens.ſub aīali iterum poſſumus accipere hoīem,⁊ erit tertia cōcluſio.ergo omnis hō eſt per ens.⁊ hic ſtabit̄,qꝛ indiuidua ſunt infinita:⁊ nō poſſunt aſſumi in ꝓceſſo ſcientifico. Patet ergo demonſtrationē in poſt aſſumēdo tādem finiri. Qꝫ vero finiatur in reflexione.primo Poſter̄.eſt probatū. Poſſum⁹ eniꝫ per principia cōcluſionem demonſtrare demōſtratione cauſe.reflecti vero a cōcluſione ad principia demōſtratione ſigni.at iterum a principijs ad concluſionem fruſtra ſit reflexio:cuꝫ idem ſit vt prius. Unde dicit. Circulatio autē iterꝫ in principium reflectitur:vbi poſtea a principio non opus rurſus ad concluſionem redire. Patet ergo ex his demonſtrationē eſſe finitā. ¶ Qꝫ vero definitiones,ſumit,⁊ dicit, Definitiones autez omnes finite ſunt.quia,vt dicit̄ primo Poſter̄.nec in generib⁹ itur in infinitū:cum ad generaliſſima ſit ſtatus,nec in ſpeciebus itur in infinitū,cū ad ſpāliſſima iubet Plato quieſcere. Definitio enim oīs (vt Simplicius dicit) cōprehēdit principiū.ſ.primū genus,⁊ finē.ſ.vltimā differentiā. Patet ꝗ ex his ꝙ ſpeculatiue intellectiōes ſunt finite eā finitate/qua rōnes,qbus vtunt̄,ſunt finite.

Argyr. ¶ Preterea/ſi ſepius eadem conuerſio fiat: idē ſepius intelligere oportebit.

¶ Amplius autem:ſi eadem circulatio ſepe fiat:oportebit ſepe intelligere idem.

COMMENTARIVM.

¶ Probatum eſt intellectū nō eſſe circulum,qꝛ tunc intellectio eſſet perpetua. Nunc ſcđo ꝓbat idem/qꝛ ſi eſſet circulus,tunc intellectus ſepe idem intelliget.⁊ ſyll'us cōponit̄, intellectio eſt circulatio,vt in ſuppōnibus ꝓbatum eſt. Circulatio ſepe eſt eiuſdē.ergo intellectio ſepe erit eiuſdem.⁊ ſic oportebit intellectū ſepe intelligere ideꝫ. Debes ſcire ꝙ hic ſyllogiſmus ſupponit declarata in libro Phyſicorū.ſ. ꝙ circulatio ſepe ſit eiuſdē,nam quocūqꝫ pūcto deſignato in celo fixo,ſuꝑ illo infinities voluit̄ celum,ſecus in motu recto,nam in motu recto cum deſignatur punctus fixus in ſpatio:non niſi ſemel mobile fertur ſupra ipſum.ergo ſi intellectio ſit circulatio circa ipſuꝫ intelligibile,vt voluit Timeus,dubio procul idem intelligibile ſepe idem intelligibile intelliget:vt Simplicius deducit.

Argyr. ¶ Preterea:itell'o qeti magis ⁊ ſtatui/q̄ꝫ motui ſil'is eē vr̄.eodeꝫ mō:⁊ ipſa ēt rōcinatio.

¶ Adhuc āt:⁊ itellectio aſſimilat̄ cuidā qeti magis q̄ꝫ motui. Eodē āt mō ⁊ ſyllogiſm⁹.

COMMENTARIVM.

¶ Egidius vult ꝙ Ariſtoteles probet nunc ꝙ intellectio nō ſit motus,⁊ ſm̄ Simpliciū ſic intelligit̄. Adhuc autem/⁊ intellectio.ſ.diuinarū ſubſtātiarum vtpote dei,⁊ intelligētiarum aſſimilat̄ quieti magis q̄ꝫ motui:imo eſt quies omnino.ergo eodeꝫ modo ⁊ ſyllogiſm⁹ aſſimilabit̄ quieti,qꝛ ſyllogiſmus eſt intellectio noſtra.ergo ſicut diuinarū ſubſtātiarū intellectio eſt quies,ſic noſtra/que eſt ſyllogiſmus erit quies:vt etiam probat Ariſtoteles 7° Phyſicoꝝ. T.c.20

¶ Atq; neqꝫ beatum:id eſt qđ nō eſt facile ſed violētuꝫ/vt pꝫ. Qꝫ ſi motus nō ſit ipſius ſubſtātia:preter naturam ſane mouebitur. Argyr.

¶ At vō neqꝫ beatum eſt:⁊ qđ non facile:ſed violētū eſt. Si aūt eſt motus ipſius nō ſubſtantia:p̄ter naturam vtiqꝫ mouebitur. Tex.49

COMMENTARIVM.

¶ Hic ponit ſcđam rationē ad ꝓbādum ꝙ intellectio nō ſit motus ſm̄ Egidiū. Et poteſt ratio ſic ordinari.ſi intellectio eſt motus anime,intellectio nō eſt ſubſtātia anime,hoc eſt nō eſt naturalis aīe. Patet hec ꝯn̄tia/qꝛ nullus motus eſt naturalis rei indiuiſibili 6° Phyſi.imo ⁊ rei diuiſibili non oīs motus eſt nālis. Ultra ſi intellectio non eſt nālis aīe,aīa intelligēdo p̄ter naturā mouebit̄:ꝙ ſi itellectio ſit p̄ter naturalis aīe,tunc intelligēdo nō erit felix aīa/nec beata:quia nihil nō facile,ſed violētuꝫ eſt beatū. Huius rōnis p̄mo tāgit abſurduꝫ,⁊ dicit, At vō neqꝫ beatū eſt,⁊ qđ non facile ac naturale eſt,ſed violētum.hoc eſt abſurdū.ſ.ꝙ tunc anima intelligēdo nō erit beata. Deinde ponit rōnem,⁊ dicit. Si autē eſt motus ipſius aīe non ſubſtātia anime,⁊ ſupple intellectio eſt motus aīe,ergo intellectio nō erit ſubſtantia aīe/hoc eſt naturalis aīe.ergo ſi nō eſt nālis aīe:tunc aīa intelligēdo p̄ter nām mouebit̄,⁊ ſic intelligēdo nō poterit eē felix/ac beata:ſic intelligūt Expoſitores noſtri rōnē. ¶ Dubitat hic Simplicius/quō valet hec ꝯſequētia:motus non eſt ſubſtātia aīe,ergo eſt p̄ternaturalis.nam motus celi nō eſt ſubſtātia celi:⁊ tn̄ non eſt celo p̄ternālis. ¶ Rn̄det ꝙ in aīa valet:non aūt valet in oībus,qꝛ in aīa qcquid competit,aut eſt eius ſubſtantia,aut eius accidēs,⁊ ita violētum. Omne enim accidēs violentum eſt anime: ¶ Que reſponſio nō bene intelligit̄. Ideo diximus ꝙ per non ſubſtātiam Ariſtoteles intelligit nō naturalem,vt ſit ſenſus ſi mot⁹ anime nō eſt eius ſubſtātia,id eſt nō eſt anime nālis:tūc erit illi violentus:ſumēdo violentum cōiter. At hoc eſt abſurdū,quia tunc non eſſet felix intelligendo,cum felicitas ſit intellectio naturaliſſima. ¶ Themiſtius vero aliter rationē intelligit,verum ad rem multum refert.

¶ Laborioſuꝫ ē ēt ꝯiūctū eē cū corpe/neqꝫ abſolui ab eo poſſe:⁊ iſuꝑ maxi ope fugiēdū.qppe cū meli⁹ ſit itell'ui nō eē cū corpe:quēadmodū ⁊ dici ſolet ⁊ ꝯplures plāe ꝯſētiūt. Argyr.

¶ Laborioſum aūt eſt ⁊ cōmiſceri corpori.ſi nō pōt abſolui:⁊ adhuc fugiēdum eſt.ſiqdē melius eſt intellectui nō cū corpe eē:quēadmodum ⁊ conſuetū eſt dici ⁊ multis placet.

COMMENTARIVM.

¶ Recte Egidius dicit ꝙ Ariſtoteles nūc improbat vnionē anime ad corpus,quā Plato poſuit. Plato enim dixit aīaꝫ eſſe primo compoſitā ex elementis,⁊ ex numeris (vt viſuꝫ eſt) deinde dixit ipſam prius compoſitam cōnecti corpori,⁊ non poſſe quando voluerit ab illo abſolui:hec fuit opinio Platonis. Obijcit ergo Ariſtoteles ꝙ hac poſitione data/tunc vnio ad corpus eſſet ſibi penalis,quia cum ante vnionez ipſa ſit perfecta/⁊ in vnione amittat eius naturalē operationem/que eſt intelligere:ergo vnio ad corp⁹ erit ſibi penalis,⁊ etiam fugiēda,cum ab illo non poſſit abſolui,cum voluerit:vnde dicit,ſed ſupple ſi anima ſm̄ Platonē ſit cōpoſita ex elementis ac numeris,erit ipſi aīe laborioſum ac penalē cōmiſceri corpori/potiſſimū ſi ab illo nō poteſt abſolui,cum voluerit. ¶ Preterea. Sequit̄ etiā ab ipſa anima corpus eſſe fugiēdum,ſiquidē melius eſt intellectui nō cū corpore eſſe. In corpe enim ꝑdit operationē naturaleꝫ,extra corpus manēs cum malo corporis nō impediat̄:corpus erit omnino ab aīa fugiendū,tanq̄ꝫ ſibi penale/vt conſuetum eſt dicta Socrate in Phedone:⁊ multis placet ſic dicere. ¶ Simplicius dicit ꝙ Ariſtoteles oſtendit melius eſſe ipſi anime non cum corpore eſſe:nō quidem/vt a Platone modo ꝯceſſum,ſed vt id/quod pleriſqꝫ videt̄. Aſſignat aūt Simplicius rationē eorū,que aīa melius eſſe habet extra corpus/qꝛ in corpore habet potius practicā q̄ꝫ ſpeculatiuam ſcientiam:⁊ ſi habet ſpeculatiuā/potius naturalē/q̄ꝫ diuinā,at cum diuinam ſciētiam nō habeat,niſi poſt mortē,vel cuꝫ ſeparata eſt a corpore:ideo extra corpus melius eſſe habet. Quam partem etiam Themiſtius olfecit.

Argyr. ¶ Cā p̄terea q̄ celū ꝯuertit̄:nō vr̄ ex dictis illis emergere. Neqꝫ.n.aīe ſuba/cā ē ꝯuerſionis ſꝫ ꝑ accidēs hoc modo mouet̄.neqꝫ etiā corpus:ſꝫ aīa corpi poti⁹ cā eſt motiōis. At vō neqꝫ dr̄ ita melius eſſe:⁊ tn̄ oportebat iō deū aīaꝫ orbe vſari facere/qꝛ meli⁹ ē ipſi moueri q̄ꝫ ſtar̄/⁊ h pacto moueri q̄ꝫ alio mō. Uerūeni cū huiuſcemodi ꝯſideratio magis alijs accōmedet̄ ſermonib⁹:eā nūc omittamus.

Tex.50 ¶ Immanifeſta aūt eſt:⁊ cur circulariter fert̄ celū/cā. Neqꝫ eni aīe ſubſtātia:cauſa eſt cur circulariter fert̄:ſed ſm̄ accidēs ſic mouet̄:neqꝫ corp⁹ cā:ſed aīa magis illi. At vō neqꝫ/qm̄ meli⁹ eſt/dr̄:⁊ tn̄ oportebat ꝑꝑ hoc deū facere circulariter ferri aīam/qꝛ meli⁹ ſit ipſi moueri q̄ꝫ manere:moueri autē ſic q̄ꝫ aliter. Qm̄ aūt hmōi intētio eſt alijs rōnibus magis propria:hāc quidē dimittamus nunc.

COMMENTARIVM.

Argyr. ¶ Nunc redit ad refutādum opinionem Platonis quātum ad id/quod dixit animā noſtram eſſe animā mundi,⁊ celuꝫ mouere:⁊ dicit,ꝙ ꝯceſſa adhuc poſitione Platonis de anima noſtra ꝙ ſit anima mundi/⁊ celuꝫ mouēs,immanifeſta eſt cauſa,cur celum mouetur circulariter. Qꝫ ſit immanifeſta cauſa huius motus/ꝓbat,⁊ dicit. Neqꝫ eniꝫ anime ſubſtantia cauſa eſt,cur circulariter fertur celum:nō enim pōt dici animā mouere celum ſua ſubſtātia.ſ.quia eius ſubſtātia ſit celi motus/quia anima nō mouetur motu:q eſt eius eſſentia ac ſubſtātia:ſed motu/qui eſt eius accidēs,⁊ ſic per accidens ipſa mouebit̄.nō ergo motus celi poteſt eſſe propter motuꝫ anime:niſi accidētaliter:⁊ ita nō erit ꝑpetuus:nec pōt dici ꝙ corpus celeſte ſit cauſa motus celi,quoniam potius anima eſt cauſa corporearum operationum/q̄ꝫ corpus. ¶ Sꝫ dicet Iunior:ꝙ cauſa celeſtis motus,eſt qꝛ anima ſic mouetur. Mouet enim celum ſicut ipſa mouet̄/ipſa ſic mouetur,qꝛ eſt ſibi melius ipſam ſic moueri:⁊ qꝛ eſt ſibi melius ipſam ſic moueri/deus ipſam creauit,vt ſic moueretur,ac moueret. ¶ Rep̄hendit autem hanc reſponſionem Ariſtoteles,quia licet poſſit ita reſponderi:tamen nō ſic dixerunt,⁊ ita ſunt diminuti,vnde dicit. At vero neqꝫ dicitur eam ſic moueri,⁊ mouere,quoniam eſt melius ipſam ſic mouere ac moueri.ergo reprehēdit eos,quia quod debuerūt dicere/nō dixerūt.⁊ ꝙ debuerūt hoc dicere,narrat,⁊ inquit,⁊ tamē oportebat propter hoc ꝙ melius eſt ipſaꝫ moueri ⁊ moueri deum facere circulariter ferri animaꝫ,vt motu/quo mouet̄/moueat,quia melius eſt ipſi aīe moueri q̄ꝫ manere. Melius dico eſt ipſam moueri ſic.ſ.circulariter,q̄ꝫ aliter. Hoc autē cum dici poſſit pro eoꝝ defenſione/errauerūt,quia hoc neſcierūt dicere. Remittit autē hoc ad librum de celo:vbi ꝓbauit,ꝙ licet hoc poſſit fingi pro eoꝝ defenſione/tamē non eſt verū. Probat enim ibi contra Platoneꝫ nō poſſe animā moueri/⁊ ſic nō pōt eſſe ſibi melius. Impoſſibile enim non poteſt eſſe alicui melius.

¶ Illud aūt abſurdū euenire vr̄:tā huic ſnīe/q̄ꝫ etiā cōpluribus alijs que dicunt̄ de aīa. Etenim cōiūgūt quidē aīam cū corpore/ponūtqꝫ ipſaꝫ in eo:⁊ tn̄ nihil prorſus determināt quā ob cām/⁊ quō ſeſe habēte corpore. Argyr.

¶ Illud aūt incōueniēs accidit:⁊ huic rōni:⁊ plurib⁹:q̄ de aīa. Copulāt eniꝫ ⁊ ponūt i corpus aīam:nihil vltra determinātes ꝑꝑ quaꝫ cauſam:⁊ quomodo ſe habente corpore. T.51.

COMMENTARIVM.

¶ Ulterius rep̄hēdit Platonem de inſufficiētia ceteroſqꝫ,qui de anima loquētes nihil de eius corpore dixerunt:⁊ dicit,ꝙ accidit huic Platonice rationi ſiue opinioni,⁊ pluribus alijs opinionibus veterum:que de aīa fuerunt,nā ponunt in corpus animam,nihil vltra determinātes propter quam cauſam ipſam in corpus ponant/⁊ quomodo ſe habentes eius corpore illam in corpe tali ponant. Rep̄hendit ergo Platonem ac Timeum (vt Them̄.inquit) in duobus/quia non declarauerunt quomodo ac per quā cām̄ diſpoſitiuam anima ſit in corpore,nec declarauerunt:q̄le corpus eſſe debeat,vt anima ſit in ipſo,vt Simplicius exponit:q vult ꝙ cum Ariſtoteles ꝓbauit animam non eſſe corpus,nūc rep̄hendit eos quo ad inſufficientiā horum duorum.

¶ Nō tamē neceſſarium eſſe vr̄. Nā ob propinquitatē:hoc qdeꝫ agit/illud patit̄.⁊ hoc rurſus mouetur:illud autem mouet:quorū/nihil ſane quibuſuis inter ſeſe cōpetit: Argyr.

¶ Et tn̄ vr̄ hoc vtiqꝫ neceſſariū eſſe:ꝑꝑ enim cōionē:hoc qdeꝫ agit:illud aūt patit̄.⁊ hoc quidē mouet̄:illud autē mouet. Horum autem nihil ineſt adinuicem quibuſcunqꝫ. T.52.

COMMENTARIVM.

¶ Quia poſſet quis dicere non eſſe neceſſarium ad ꝯſiderationem exiſtentie aīe in corpore/conſiderare quale corpus eē debeat,quia nō ſemꝑ ad ꝯſiderationē forme/que vnit̄ alicui:oportet ꝯſiderare ſubm̄ quale ſit illud/cui vnit̄:obijcit ꝯtra hāc tacitaꝫ obiectionē,ꝙ qm̄ forma ⁊ ſubm̄ ſic cōicāt,ac proportionantur/vt forma moueat,ſubꝫ vō moueatur/forma agat,ſubm̄ patiat̄/cuꝫ nō poſſit hec cōicatio motiui ⁊ moti,agētis ⁊ patientis cadere inter queuis indifferēter:neceſſarium fuit oībus/qui de anime vnione ad corpus cōſiderauerūt,cōſiderare quale corpus ſit,⁊ quomodo ſe habeat:nō.n.pōt quoduis corpus,nec qualeuis corpus pati ac moueri a q̄uis aīa,⁊ dicit. Et tn̄ videt̄ vtiqꝫ hoc neceſſarium eē,vt.ſ.aſſignēt quale corpus ſit,cui anima vnitur.nā ꝓpter cōionē aīe ad corpus,quā hn̄t determinataꝫ,hoc qdeꝫ.ſ.corpus mouet̄.illud autē.ſ.aīa mouet.hoc qdē agit.ſ.aīa/illud vō patit̄.ſ.corp⁹,horū autē mouere ⁊ moueri,agere ⁊ pati nihil qbuſcunqꝫ indifferēter inuicē ſe hn̄tib⁹ ineſt:ſed opꝫ inuicem eſſe ꝓportionata/ac certa cā vnita,⁊ non indifferēter:ſi debeāt hec ineſſe.ꝗ inſufficienter de aīa dixerunt,p̄termittētes quale corpus eē debeat.vn̄ (vt Themiſtius dicit) ſingula nō poſſunt ſingulis ſociari,qꝛ nō qđcūqꝫ agit̄ in qđcūqꝫ,nec mouēs quodcūqꝫ mouet qđcūqꝫ,quare ſi nulla inter corpus ⁊ aīam naturalis ꝯgruentia fuerit

rit/nulla poterit eē rõ, vt aīa agat, ⁊ corpꝰ patiat̃: aīa moueat/corpus moueat̃. Preterea. Nõ magis fieret vnio ex aīa ⁊ cope/q̃ꝫ ex arbore: ⁊ lapide/aut ex arbore ⁊ hoīe. Inſufficiēt ḡ de nā aīe dixerūt, nihil de corpe dicētes quale eē debeat.

Argyr. ¶At illi dicere qdē quale qd ſit ipſa aīa enitunt̃: de ſuſceptiuo vō corpe nihil penitꝰ dicūt atq̃ꝫ determināt. ꝓinde q̄ſi fieri poſſit/vt quis aīa ſine vllo diſcrimine q̄duis corpus ingrediat̃: vt Pythagoricoꝝ fabule dicūt. aīantis.n. cuiuſq̃ꝫ ꝓpriā ſpeciē hr̃e formāq̃ꝫ vr̃. Perinde igit̃ dicūt: atq̃ꝫ ſi quiſpiā arteꝫ fabrilē fiſtulas ingredi dicat. eteniꝫ ars quidem/inſtrīs: aīa vō/corpore vtatur oportet.

Tex.53 ¶Hi aūt ſolum conātur dicere quale quid ſit anima: de ſuſceptiuo autē corpore nihil amplius determinant: tanq̃ꝫ poſſibile ſit ſm Pythagoricas fabulas: q̃ꝫlibet aīaꝫ quodlibet corpus ingredi. Similiter itaq̃ꝫ dicūt atq̃ꝫ ſiquis dicat tectonicā in fiſtulas ingredi. Opꝫ enim artē quidem vt organis. Animā autē corpore: videt̃ enim vnumquodq̃ꝫ propriā habere ſpeciem: ⁊ formam.

COMMENTARIVM.

¶Alij euaſerūt a rõne Ariſtotelis, dicentes nõ eſſe neciū dicere de qualitate ac ſpecie corpīs/qꝛ aīa põt ingredi indifferēter omne corpus. ergo nõ eſt neciū dicere de ſpecie corporis, cui anima vnit̃. Cõtra obijcit Ariſtoteles, qꝛ tūc ita eſſet de aīa ad corpus ſicut de arte ad inſtrumēta: quare ſicut nõ põt oīs ars vti quolibet inſtrumēto: nõ enim ars ꝯficiēdi tecta põt vti fiſtulis, que ſunt inſtr̄a muſice. vnde fit. ꝙ ſicut nõ quelibet ars vnitur cuilibet inſtr̄o/ſic nõ oīs aīa cuilibet corpori, dicit. Hi aūt. Hoc eſt, alij autē conātur dicere quale qd ſit anima de ſuſceptiuo autem corpore nihil amplius determināt/qm̄ ſm Pythagoricas fabulas, quelibet anima põt quodlibet corpus ingredi. ergo nõ opꝫ ſcire quale corpus ſit ad ſciēdam vnionem aīe ad corpus. Cõtra obijcit ⁊ dicit, itaq̃ꝫ, hoc eſt ḡ iſti ſilr̃ dicunt atq̃ꝫ ſiqs dicat artem tectonicam que eſt ars faciēdi tecta/in fiſtulas que ſunt inſtrumēta muſice ingredi, quaſi dicat, ergo ita accidit his, ſicut ſi aliqs vellet dicere tectonicam artem poſſe copulari fiſtulis muſicalibus, vel alijs inſtrumentis alterius artis: quod quidem falſum eſt, qꝛ oportet determinatā artē determinatis inſtrumētis vti, ⁊ animā oportet determinato corpore vti. eſt enī corpus inſtrumētum aīe, ſicut fiſtula muſice. Quod autem nõ poſſit quelibet ars vti quolibet īſtrumēto, ꝓbat, ⁊ dicit. Videt̃ enim vnūquodq̃ꝫ inſtrumētū habere ꝓpriā ſpeciem ⁊ formā, ⁊ vnūquodq̃ꝫ corpus hr̃e ꝓpriā aīam. Patet ergo exemplo ſumpto ab artibus, de vnione aīe ad corpus non eſſe dicēdū, niſi exponat̃ quale qd ſit eius corpus. ¶Poſſet autē hic digreſſio fieri de opinione Platonis de aīa, ſed qm̄ in liº de intellectu ſatis abūde inuenta ſcripſimus, nūc illa nõ recuſamus, ſatis aūt nobis ſit Ariſtotelē bñ rep̄hēdiſſe verba, ac modū tradendi, vtrum vō rep̄hēderit mētē Platonis queſtio eſt apud grecos, de qua ſatis dictum eſt.

Argyr. ¶Eſt autē ⁊ alia quedā opinio de aīa tradita: ꝓbabilis quidē cõpluribꝰ ⁊ nulla eaꝝ inferior q̄ de ipſa dicunt̃/reprobata tñ ⁊ hiſce rõnibus q̄ in cõībus ſermonibus fiunt. Animā.n. harmoniā quādā inquiūt eē. harmoniā nāq̃ꝫ: tēperationē eſſe cõpoſitionēq̃ꝫ cõtrarioꝝ dicūt/⁊ corpꝰ ex ꝯ̄rijs cõpoſitū eſſe.

Tex.5[illegible] ¶Alia autē ⁊ q̄daꝫ opinio tradita eſt de aīa: credibilis qdē multis: ⁊ nulla inferior eaꝝ/que dicte ſunt: rationibus tamē quaſi penis afflictata/⁊ in ijs/qui in cõmuni fiūt ſermonibus. Harmoniā enim quandam ipſam dicunt. Etenim harmoniam/temperamētum/⁊ cõpoſitionē quādam eſſe ex cõtrariorū/⁊ corpus componi ex contrarijs.

COMMENTARIVM.

¶Narrata poſitione Platonis, nunc accedit ad poſitionem Empedoclis. Et primo narrat hāc poſitionē. 2º reprobat, narrādo vero poſitionem/primo narrat poſitionē tāgēdo qualis nam ipſa ſit. Secundo tāgit eius rationem breueꝫ. Narrās ergo poſitionē dicit, Alia aūt ⁊ quedā opinio tradita eſt de anima, credibilis quidem multis/⁊ nulla earum opinionū, que dicte ſunt inferior: immo fortaſſe rõnabilior ceteris opinionibus p̄narratis, dicit tamē ꝙ eſt afflictata ⁊ in his ſermonibus/qui in cõī fiunt, dico afflictata/qꝛ eſt afflictata rationibus illis quaſi penis, ⁊ tormētis afflictiuis. Quibus patet qualis hec opinio, que de aīa rurſus dicet̃. Eſt enim credibilis multis, eſt etiā nullis opinionibus pretactis inferior, eſt afflictata rõnibus, que facte in ſermonibus cõībus. Et ꝑ rõnes in cõībus ſermonibus facta (vt Simplicius dicit) intelligit rõnes, quas Plato fecit cõtra ipſam in phedone. ¶Explicat deinde opinionem, ⁊ dicit, Harmoniam enim quādam ipſam dicūt, motiuū vero ſubſcribit, ⁊ dicit. Etenim harmoniā/tēperamētū/⁊ quādā cõpoſitionē eſſe ipſam cõtrariorū dixerūt, ⁊ corpus dixerunt componi ex cõtrarijs. ergo voluerūt animaꝫ eſſe corporis harmoniaꝫ. Unde ſyllogiſmus eorū eſt, corpus cõponitur ex cõtrarijs aīa eſt harmonia corporis. ergo aīa eſt cõpoſitio ex cõtrarijs. ¶Hec aūt opinio fuit credibilis nõ modo veteribus ſed Alexāder in libro ſuo de anima viſus eſt aliquādo eā velle. Galenus quoq̃ꝫ aliquādo ipſam defendit.

Argyr. ¶Verūenim harmonia quidē: ratio quedā eorum eſt que ſunt permiſta/vel etiā cõpoſitio. aīa autē neutrū iſtoꝝ eſſet põt/vt patet

Tex.5[illegible] ¶Atqui harmonia: ratio quedā commiſtorum eſt/aut compoſitio. Animaꝫ autem neutrum poſſibile eſt eſſe horum.

COMMENTARIVM.

¶Sed ꝯtra abijcit Ariſtoteles, ⁊ cõponit̃ ſic ratio ſm Simpliciū. Harmonia ē ꝓportio ſiue ratio aliq̄rū ad inuicē: vel cõpoſitio aliquoꝝ inuicē: ſed aīa: nec eſt ratio, ſiue ꝓportio nec eſt cõpoſitio. ergo aīa nõ eſt harmonia. Minorē ꝓbat: Simplicius, qꝛ ꝓportio ⁊ cõpoſitio ſunt relationes, vt ſuppont tanq̃ꝫ notiſſimum. At aīa eſt ſubſtantia: ⁊ nõ relatio. Nõ ergo anima eſſe poteſt proportio: ſiue cõpoſitio.

Argyr. ¶Preterea harmonie non eſt mouere: anime autē id omnes maxime tribuunt.

¶Amplius autē mouere non eſt harmonie. Anime autem attribuunt hoc omnes.

COMMENTARIVM.

¶Secūdo ſyllogiçat ſic, harmonia nõ mouet aliquid. Anima mouet corpus, vt oēs concedūt. ergo aīa nõ eſt harmonia. Maior pꝫ/qꝛ relatio nõ eſt de ꝑncipijs actiuis.

Argyr. ¶Accõmodatius aūt harmonia de ſanitate atq̃ꝫ oīno de vtutibus corpis: q̄ꝫ de aīa dici poteſt. atq̃ꝫ manifeſtiſſimuꝫ id erit ꝑfecto: ſi

quiſpiam opationes atq̃ꝫ affectus aīe in aliquam harmoniam reducere enitatur. accõmodare nanq̃ꝫ perdifficile eſt.

Tex.56 ¶Cõgruit autē magis de ſanitate dicere harmoniaꝫ: ⁊ omnino de corporeis virtutibus q̄ꝫ de aīa: manifeſtū autem: ſiquis tentauerit reddere paſſiones ⁊ opera aīe harmonie q̄dam. Difficile enim harmonice coaptare.

COMMENTARIVM.

¶Tertio harmonia dicitur de virtutibus corporeis, imo eſt virtus corporea: anima nõ eſt virtus corporea, ergo anima non eſt harmonia. Dixit autē Ariſtoteles [Congruit autē magis de ſanitate] quia reuera harmonia non põt dici virtus corporea omnis, tamen ſi poteſt applicari ad corporea/videtur ſolū dici de virtutibus corpeis. Quarto reprobatur hec poſitio/qꝛ ſi anima eſſet harmonia, oporteret nos reddere cauſas paſſionū oīum anime, per harmoniā: manifeſtum eſt autē, hoc fieri nõ poſſe per harmoniā, ſiqs tentauerit reddere paſſiones ⁊ opera anime ipſa quadā harmonia: difficile enim imo impoſſibile eſt paſſiones anime coaptare harmonice alicui harmonie. Cauſa aūt eſt, quia a relatione nulla opatio proficiſcit̃. ¶Quo vero ad verba attinet, Ariſtoteles per paſſiones intelligit affectus, vt irā/timorem/⁊ id genus: ꝑ opa (vt Simplicius dixit) intelligit intellectiones, ſciētias, ⁊ id genus. Patet autē nullum horum proficiſci poſſe ab ipſa harmonia, que eſt relatio.

Argyr. ¶Preterea in duo reſpiciētes/harmoniā dicere ꝯſueuimus: ⁊ ꝓpriiſſime qdeꝫ eaꝝ magnitudinū cõpoſitionē q̄ motū hn̄t poſitionemue cū adeo ſunt cõiūcte vt nihil eiuſdē gn̄is īter ſeſe ſuſcipe poſſint. hinc aūt: ⁊ rerū rõneꝫ miſtaꝝ. At neutro ꝑfecto modo ꝯſentaneū ē rõni: harmoniā aīaꝫ appellar̃. Neq̃ꝫ ꝑtiū corpis cõpoſitio: facilis eſt admodū inſitionis. cõplures nāq̃ꝫ cõpoſitiões ſunt/vt pꝫ ⁊ varie. ꝑtiū. Cuiꝰ igit̃ aut quonaꝫ pacto intellectū aut etiā ſenſitiuū aut appetitiuuꝫ: cõpoſitionē eſſe putare opꝫ? Silr̃ abſurduꝫ eſt ſane: miſtionis quoq̃ꝫ rõnē aīaꝫ eſſe putare. nõ.n. elemētoꝝ miſtio rõneꝫ habet eādē: in carne ⁊ oſſe ceteriſq̃ꝫ corporis partibus. Fiet igit̃ vt cõplures habeat aīas ꝑ totūq̃ꝫ corpus: ſi partes quidē vniuerſe corpis ex elemētis conſtent permiſtis/ratio vero miſtionis harmonia ſit vt inquiunt/animaq̃ꝫ.

T.57. ¶Amplius autē cū dicamus harmoniam in duo reſpiciētes: maxime quideꝫ ꝓprie magnitudinū in habētibus motū ⁊ poſitioneꝫ: cõpoſitionē ipſarū cū ſic ꝯgruūt vt nihil cõgeneū ſuſcipiant. Hinc autē ⁊ eoꝝ: que commiſcent̃ rationē. Neutro vtiq̃ꝫ modo rationabile eſt. Nā compoſitio partiuꝫ corporis multum inueſtigabilis exiſtit. multe.n. ſunt cõpoſitiones partiū: ⁊ multipliciter. Cuius igit̃ ⁊ q̄ūo ꝯgruit accipe ītellectū cõpoſitionē eē: aut ſenſitiuū: aut appetitiuū?

T.58. Silr̃ aūt

incõueniens ⁊ rationē miſtionis eſſe aīam. nõ.n. eandem habet rõneꝫ cõmiſtio elemētoꝝ: ſm quā caro: ⁊ ſm quā os. Accidit igit̃ ⁊ multas aīas habere ⁊ ſm totum corpus: ſiqdē oīa ex elemēcis cõmiſtis ſunt. Cõmiſtionis aūt ratio harmonia eſt ⁊ anima.

COMMENTARIVM.

¶Quinto argumētatur cõtra poſitionē, ⁊ ſumit primo ꝙ harmonia põt accipi duobus modis: vno modo proprie ꝓ proportione partium magnitudinis/motum ⁊ poſitionem habentium, quomodo domus dici poteſt harmonia lapiduꝫ, ⁊ lignorum, ⁊ compoſitio chordarum in cithara dici poteſt harmonia. Alio modo accipitur pro cõpoſitione, ſiue rõne eoꝝ cõtrarioꝝ/que miſcent̃ in vno miſto, quomodo complexio, vel miſtura elemētoꝝ in ipſo animali dicit̃ harmonia: vnde dicit. Amplius aūt cum dicamus harmoniā in duo reſpiciētes hoc eſt dupliciter ipſaꝫ diſtinguēdo, maxime quidē ac ꝓprie dicimus cõpoſitionē partialiū magnitudinū in habētibus motum ⁊ poſitionē: cum ita bene ⁊ cõmēſurate partiales ille magnitudines congruunt atq̃ꝫ coaptantur, vt nihil congeneū ſuſcipiant, plus q̄ꝫ compoſitio reqrit. nõ eniꝫ eſſet bona harmonia cõpoſitio ex ſex digitis, qꝛ hec cõpoſitio ſumit ſupflui quicq̃ꝫ. ſ. ſextum digitum: qui eſt cõgeneus ac eiuſdem generis cum digitis reqſitis ad manus. ergo p̄io modo harmonia eſt cõpoſitio nõ mēſurata magnitudinū hn̄tiū motū ⁊ põnē: quā medici vocāt bonā cõpõnem, de qua in thecna Galenꝰ. deinde dat 2m modū ⁊ dicit. Hinc harmoniā etiā dicimus, ⁊ eoꝝ eſſe cõpoſitionē ac rationē cõmenſuratā, que miſcent̃. quā medici cõplexionem appellāt. Hāc ita diſtinctione premiſſa/oſtēdit, ꝙ aīa nec ꝑmo/nec ſcđo modo ſit harmonia/⁊ hoc ꝓponit, ⁊ dicit. Neutro vtiq̃ꝫ modo rõnabile eſt animam dicere harmoniam eſſe: qꝛ nec poteſt dici harmonia compoſitiua/nec harmonia cõmiſtiua, ſiue (vt ita loquar) cõplexionalis. Qꝛ nõ poſſit dici harmonia cõpoſitionalis, probat, ⁊ dicit. [Compoſitio.n. partium corporis multum inueſtigabilis exiſtit.] quaſi dicat (vt Simplicius intelligit) non poteſt anima harmonia eſſe compoſitionalis, qꝛ eſſet anima ſi eſſet talis cõpoſitio: redarguibilis valde. Uel intelligi põt, ꝙ anima nõ eſt cõpoſitio, quia cõpoſitio corporis eſt valde inueſtigabilis ⁊ facilis intellectu, vt Themiſtius inquit: qꝛ compoſitio oſſis ad os, ⁊ carnis ad carnem, ⁊ vniuerſaliter ſimilis ad ſimile, facilis cognitu eſt. ſimiliter cõpoſitio mēbri ad membrum eſt cognitu facilis etiam. Sunt eniꝫ compoſitiones partiū multe ⁊ multipliciter, quia ex partibus homogeneis ac ſimilaribus ⁊ ex diſſimilaribus. Ideo querit multiplici exiſtente cõpoſitione, cuius generis igitur eſt aīa? an partiū ſimilariū/an diſſimilarium? ⁊ quomodo congruit accipere intellectū cõpoſitionē eē, aut quomodo poſſimus accipere ſenſitiuū aut appetitiuū eſſe cõpoſitionem/an partiū ſimilarium an diſſimilariū? nõ.n. facile poſſumus explicare in quo cõpoſitiõis genere hec locent̃. ¶Qꝛ aūt anima nõ ſit cõplexionalis cõpoſitio ac harmonia, probat, ⁊ dicit. Similiter aūt ⁊ incõueniēs eſt dicere, aīam eſſe rationem miſtionis. ſ. harmoniā cõplexionalem: qꝛ (vt inqt) cõmiſtio elemētorum ſm quam eſt caro: ⁊ ſm quā eſt os: nõ habet eandē rationem, ſupple quā habet aīa ad ꝯtraria ipſa, qꝛ ſi hēret, accideret corpus ſm totū ⁊ oīa mēbra habere multas aīas. tenet ꝯ̄ntia, cõceſſis, datiſq̃ꝫ ab aduerſarijs. ſ. ꝙ aīa ſit harmonia cõplexionalis, ⁊ ꝙ multe ſint cõplexiones ex cõmiſtionibus reſultātes in diuerſis mēbris: ergo dabunt̃ in corpe plures aīe pro numero cõplexionuꝫ membroꝝ. ¶Hic colligunt quidā nõ dari in eodē aīali plures formas mēbroꝝ, qꝛ Ariſtoteles hꝫ ꝓ impoſſibili eē plures aīas reſultantes ex pluribꝰ cõmiſtionibus. Ueꝝ hoc ex

eerptum eſt ambiguum, qm̃ lȝ Ariſtoteles neget pluralitatem aīarū partialiū in eodem miſto/nō negaret ad pluralitatē formaꝝ partialiū. Cur vō pluralitatē aīaꝝ partialiuȝ negat, non formarum, alibi diſputauimus.

Argyr. ¶ Id etiā qſpiaȝ ⁊ ab Empedocle nō iniuria petet. vnāquāqȝ nāqȝ partiū: aliq̄ rōne dicit eſſe ꝯfectā. Utrū igit̃ rō ipſa ſit aīa: an potiꝰ ſit aliqd aliud aīa ⁊ ipſis mēbris adueniat?

Tex. 59 ¶ Inueſtigabit āt ⁊ hoc vtiqȝ aliqs ⁊ ab Empedocle: cū vnūqđqȝ hoꝝ in rōne q̄dam dicat eſſe: vtrū nam aīa ipſa ratio ſit? An magis aliqd aliud exiſtēs gignatur in mēbris.

COMMENTARIVM.

¶ Speciatim nūc diſputat cum Empedocle/⁊ querit in opinione ſua qōnes: nam cū ipſe Empedocles dicat vnūqđqȝ corpꝰ ꝯſiſtere in quadā rōne, ac ꝓportiōe elītoꝝ: Ideo querit pmo, vtrū naȝ ipſa aīa ſit rō ħ eſt ꝓportio elītoꝝ, Ex q̄bus ꝯſtat corpꝰ? An gignat̃ aliqd aliō exñs in mēbris corporis p̄ter elemētariā ꝓportionē? ¶ Nec ab rōne querit hāc qōnē: qm̃ aliqui voluerūt aīaȝ ipſaȝ eſſe formal'r ipſaȝ ꝓportionē/ipſamqȝ harmoniā elītoꝝ ex qbꝰ ꝯſtat corpꝰ. Alij voluerūt aīaȝ/eē ſubaȝ quādā genitā ī mēbris corpis p̄ter harmoniā: q2 voluerūt harmoniā eē veluti diſpōnem/ aīaȝ vō eē ſubaȝ: que naſcit̃ mediāte illa diſpōne. Et voluit p hāc qōnē (vt Simpliciꝰ ingt) notare Empedoclē: q2 nō apte, ac diſticte locutꝰ eſt de aīa/q2 nō expoſuit an aīa eſſet harmonia/an ſuba inherēs corpi miſto mediāte harmōia.

Argyr. ¶ Preterea vtꝝ cuiuſuis miſtiōis ſine vllo diſcrimīe cā ſit ipa ꝯcordia: an eiꝰ q̄ rōe ꝯficit? ¶ Amplius aūt: vtrū cōcordia cuiuſlibet miſtionis cā: an eius: que eſt ꝑm rationem?

COMMENTARIVM.

¶ Scđo querit Ariſto. ab Empedocle/vtrū ꝯcordia ſit cauſa cuiuſlibet miſtionis. ſ. tā miſtionis, que ſit cū rōne, ac miſcibiliū ꝓportione: que dicit̃ miſtio ꝑm naturā/an ſolū concordia cauſa ſit eius miſtionis/que ſit ꝑm rationē ac ꝓportionē miſcibiliū quecȝ dicit̃ naturalis: ⁊ nō eiꝰ miſtionis, q̄ ſit ſine ꝓportione miſcibiliū. ¶ Querit aūt Ariſt. hāc qōnez ab Empedocle, vt Simpliciꝰ ingt, q2 ꝯcordia videt̃ cā anime/ſaltez remota, vtpote quia eſt cā miſtionis. Et qm̃, vt bene inquit Simplicius, Empedocles indiſtincte locutus de concordia quomodo cauſa ſit miſtionis, ideo querit quomodo ſit cā miſtionis, ex hoc. n. patebit Empedoclis in ſufficientia ⁊ de concordia ⁊ de aie productione.

Argyr. ¶ Et hec vtrū ſit ipſa aīa: an aliqd diuerſuȝ a rōne? Hec igit̃ tales dubitatiōes hīe vñr. ¶ Et hec: vtruȝ rō eſt: an aliqd aliud p̄ter rōnē? Hec igit̃ habēt hmōi dubitationes.

COMMENTARIVM.

¶ Tertio querit ab Empedocle. Cum ipſa cōcordia ſit cauſa miſtionis rōnabiliter facte ac ꝓportionabiliter: vtrū ipſa concordia ſit ipſa ratio, hoc eſt ipſa ꝓportio, qua miſcibilia proportionantur. An aliqd aliud p̄ter rationem atqȝ proportionem illam miſcibiliū. Epilogat demū, ⁊ inquit. Hec igitur, que Empedocles dicit, hñt hmōi dubitationes. He ergo ſunt tres qōnes, quarū pria eſt per ſe, ⁊ directe de aīa ipſa. Alie due ſunt obiter mote potius de ipſa ꝯcordia, que eſt remota cā aīe: quas ideo mouit Ariſto. vt Simplicius inquit, vt inuat Ariſt. Empedoclis inſufficientiam.

Argyr. ¶ Uerū ſi aīa diuerſū a miſtiōe ſit/vti diximꝰ: cur vna cum rōne carnis ⁊ ceteraꝝ ēt aīalis ptiū tollit̃? Inſup ſi nō vnaqueqȝ ptiū aīam hēat: ſi nō ſit aīa rō miſtiōis/qd ē qđ decedēte corrūpit̃ aīa? Ex his igit̃ q̄ dicta ſunt/pȝ aīaȝ nec harmoniā eē poſſe/nec orbe v̄ſari.

Tex. 60 ¶ Si vero aliud eſt a miſtione/aīa/cur nā vna cū ipſo carnis eſſe: ⁊ aliaꝝ partiū aīalis tollitur? Ad hec aūt/ſiquidē nō vnaqueqȝ partiū habet aīam: ſi nō eſt aīa rō cōmiſtionis: quid eſt qđ corrūpit̃ aīa deſerente? Q2 igit̃ neqȝ harmoniā poſſibile eſt eſſe aīam: neqȝ circulariter moueri/manifeſtū ex dictis.

COMMENTARIVM.

¶ Duo ſolebant dici de aīa a veteribus, primū ꝙ anima non eſſet harmonia omniū partiū aīalis. Et ꝯtra hos mouet qōnez (vt Simplicius inquit) ⁊ dicit. Si vō aliud eſt a miſtione oiuȝ partiū aīalis, cur nam vna cuȝ ipſo carnis eſſe, hoc eſt cur cum ipſa carnis harmonie ac rōne, ⁊ rōnibꝰ ac harmonijs ceteraꝝ partiū deletis ipſa tollit̃, ac corrumpit̃? nō. n. rōnabile videt̃ ꝙ debeat corrumpi illis corruptis, niſi, q2 eſt harmonia totalis oiuȝ partiū. ¶ Scđm vō qđ dicebatur a veteribꝰ, eſt, ꝙ aīa nō ſit ratio cōmiſtionis cuiuſlibet partis aīalis, quia nō quelibet pars habet aīa, ſȝ eſt miſtio vel rō miſtionis ptiū principaliū, ⁊ cōtra hos, vt Simplicius ingt, mouet ſcđam qōnem, cur deſerēte aīa deſerūt oēs miſtiones oīum partium, nō. n. vr̃ rōnabile miſtionis partiū deſerere, niſi q2 aīa indifferēter eſt harmonia cuiuſlibet partiū: q̄ deſinēte deſinit pars: vnde dicit. Ad hec aūt/ſiquidē nō vnaquecȝ partiū habet aīaȝ, ⁊ necȝ eſt rō cōmiſtionis cuiuſlibet partis aīa, qd hoc eſt ꝓpter qd vnaquecȝ pars corrumpit̃ corrupta ac deſerēte aīa ipſa. hoc. n. eē nō pōt, niſi q2 aīa eſt rō miſtiōis cuiuſlibet ptis. Tūc epilogat ⁊ dicit. Q2 igitur necȝ harmoniā poſſibile eſt eſſe aīam, vt plericȝ dixerunt, necȝ eſt poſſibile ipſam aīam circulariter moueri, vt dixit Timeus, manifeſtum eſt ex dictis iam.

Argyr. ¶ Per accñs tñ (vt diximꝰ) moueri pōt/⁊ ſe/ipſaȝ mouere. mouet̃ nāqȝ corpꝰ in q̄ ē: mouet̃ aūt vt pȝ ab aīa. alio v̄o mō fieri neqt: vt ipſa moueat̃ motu ad locū accōmodato.

Tex. 61 ¶ Scđȝ accidēs autē moueri (vt diximꝰ) eſt: ⁊ mouere ſeipſam: vt moueri quidem id: in quo eſt: hoc aūt moueri ab aīa. Aliter auteȝ non eſt poſſibile moueri ꝑm locum ipſam.

COMMENTARIVM.

¶ Soluit nūc argumentū Timei: Argumētabatur eniȝ/aīa mouet corpus, ğ aīa ſeipſaȝ mouet. Rñdet ꝙ anima mouet corpus ⁊ mouendo corpus ſeipſam mouet: ⁊ ſic mouet, ⁊ mouet̃: non tamē per ſe/ſed per accidens. anima enim mouet corpus/mouēdo aūt corpus in quo ipſa eſt, mouetur: ergo mouet ſeipſam, ⁊ mouet̃ a ſeipſa per accidens quatenus mouet corpus in quo ipſa eſt. Aliter aūt non eſt poſſibile vt ipſa moueat̃ a ſeip. ¶ Et annotatione dignū eſt aliquid moueri per accidens bifariam eſſe/aut per accidens a ſe: aut per accidens ab alio: clauis in naui mouetur per accidens ab alio: nauta vero mouet per accidens a ſe: q2 mouet nauim, ad cuius motum nauta mouetur. hoc ergo modo anima mouet̃ a ſe per accidēs/quia ſ. ipſa per ſe mouet corpus in quo ipſa eſt, ad cuiꝰ motū ipa mouet̃. ¶ Ex quo patet non valere hāc ꝯñtiaȝ/hoc mouet̃ per accidēs, ergo non mouet̃ a ſe. nam nauta motu nauis mouetur per accidens: qui tamē mouetur a ſe. ¶ Sed dices vtrum intelligētia per accidens moueatur a ſe, videt̃ enim ꝙ ſic per rationem Ariſtotelis, q2 mouet per ſe celum, in quo ipſa eſt. ergo mouet̃ motu celi p accidens. ¶ De hac qōne diximus

Moueri per accidēs.

Anima intelligētia mouetur motu sui celi.

cōpluribꝰ in locis. Nunc teneri pōt ꝙ non eſt ſimile: q2 itelligētia eſt in omni loco, ad quē celum mouet̃, cū ſit in qualibet eius parte. ergo nō pōt moueri intelligētia ad aliquē locū, in quo ipſa nō cuȝ ipſa ſit tota in quolibet celi pūcto. At anima mouet̃ per accidēs motu corporis: q2 non eſt in omni loco: ad quē corpus mouetur. Tunc dico ꝙ cū Ariſtoteles dicit, animā moueri q2 corpus in quo eſt mouet̃: debet intelligi quia corpus in quo eſt, mouetur ad aliquem locum: in quo ipſa anima nō eſt: ⁊ ſic nō ſunt cetera paria, verum res hec eſt digna queſtione, de qua alibi.

Argyr. ¶ At. n. rectiꝰ de hac ipſa qſpiā ad talia reſpiciēs dubitabit: putabitqȝ ipſaȝ moueri. Dolere nāqȝ dicimꝰ aīaȝ/gaudē/ꝯfidere/timere/ īſup iraſci/ſētire/rōcinari: q̄ qdē oīa motꝰ eē vñr. Quapp ipſaȝ qſpiā exiſtimabit moueri.

Tex. 62 ¶ Rationabilius aūt dubitabit vtiqȝ aliquis de ipſa ꝙ moueat̃: ad talia reſpiciēdo. Dicimus enim aīam triſtari/gaudere/confidere/ timere. Amplius aūt iraſci/⁊ ſentire/⁊ ratiocinari. Hec autem oīa motus eſſe videntur. Unde opinabit̃ aliqs vtiqȝ ipſam moueri.

Rōcinari cogitare.

COMMENTARIVM.

¶ Soluit qōnem Timei, qua ꝓbabat aīam moueri, q2 mouebat corpꝰ ī quo ipſa ē. nūc mouet aliā qōnē, qua ꝓbabit̃ efficacius animā moueri. ac lōge rationabilius, ⁊ hoc proponit cū dicit. Rōnabiliꝰ autē dubitabit vtiqȝ aliqs de ipſa anima ꝙ moueat̃/reſpiciēdo ad talia opa/que ipſi inſunt, que explicat, ⁊ dicit. Dicimus eniȝ aīam triſtari, aīam gaudere/cōfidere/timere. Amplius dicimꝰ aīam iraſci, ⁊ ſentire, ⁊ ratiocinari. Ad hec oīa motus aīe eſſe vident̃: vñ opinabit̃ aliqs vtiqȝ ipaȝ moueri. ¶ Quo v̄o ad v̄ba attinet, hec dubitatio dr̃ rōnabilior, q2 ꝓcedit p eos motus, q ipſi anime inſunt ꝓpter aīam, ⁊ nō ꝓpter corpus. Prior eni dubitatio, que fuit Timei, ꝓcedit ex opationibus corpis. Hec aūt ex opationibꝰ aīe. Uerū ratiocinari, grece eſt. διανοεῖσθαι hoc eſt cogitare, nam greci cogitare volunt eſſe opus anime dianoetice, intelligere opus aīe noetice, dianoeticam enim partē dixerunt eſſe intellectū particularē/quē Auerroes appellat cogitatiuā. Noeticam v̄o partē dixerūt eſſe intellectū poſſibilem, quem Auer. dixit eſſe intellectū mālē vnū, ⁊ eternū. Nos vero qui tenemus aīam intellectiuam eſſe eternam a pte poſt, ⁊ incepiſſe a parte ante, nō facimus hāc differentiā. Uerū in 3° libro ⁊ 2° ſatis dicemus.

Argyr. ¶ Ueꝝ: id nō neceſſariū ē. nā etſi q maxīe dolere vel gaudē vel rōcinari motꝰ ſunt/vel potius moueri: tñ ipm moueri ab aīa ē. Iraſci nāqȝ aut timē: eſt hoc modo moueri cor. rōcinari aūt: aut tale forſitan eſt/aut etiā aliud.

Tex. 63 ¶ Hoc aūt nō eſt neceſſe: nam ⁊ ſi q̄ȝ maxime gaudere: aut triſtari: aut rōcinari motꝰ ſunt: ⁊ vnūquodqȝ eoꝝ eſt moueri: Moueri tamen ab aīa eſt: vt iraſci aut timere: eo ꝙ cor hoc mō mouet̃. Ratiocinari autem aut huiuſmodi: aut forſitan aliquid aliud eſt.

COMMENTARIVM.

¶ Soluit qōneȝ, ⁊ pmo ſoluit qōnē ſupponendo opationes illas eſſe motꝰ, ⁊ negat illas eē aīe, ſȝ hñ: ſunt. n. opationes ab aīa, qbꝰ mouent̃ organa: quoꝝ ſunt ille opatiōes: nō aūt ipſa aīa, a q̄ ſunt. ⁊ ħ dicit, ħ aūt nō eſt neceſſe. i. qđ hec nō nečio cogit aīam ipſam moueri/cuiꝰ cām aſſerit, ⁊ dicit, nā ⁊ ſi q̄ȝ maxīe gaudere, triſtari, rōcinari motꝰ ſūt, ⁊ vnūqđqȝ hoꝝ operū eſt moueri, moueri tamē ab aīa eſt, ⁊ nō aīe, vt ſubi, in quo hec formaliter ſunt: veluti iraſci aut timere nō aīe ſūt, vt ſubti/ſȝ eo ꝙ cor ab aīa ħ mō mouet̃. ğ ſūt potiꝰ īſtrumētoꝝ: qbꝰ aīa exercet motꝰ hoſce. Quia v̄o rōcinari nō ē eiuſdē rōnis, cū his opōnibꝰ, iō addidit. Rōcinari aūt, aut eſt motus hꝰ/ſicut iraſci ⁊ timē, aut forſitā aliqd aliud alteriꝰ rōnis ab his. potiſſimū eſt alteriꝰ rōnis ab illis, ſi nō eſt dīa inter ītelligere ⁊ rōcinari: vt nos ꝑȝ v̄itatē tenemꝰ. ¶ Eſt ergo ſol'o ꝙ dato ꝙ hꝰ opōnes ſūt motꝰ/nō ſūt motus aīe/vt ſubti, qđ mouet̃/ſȝ ſūt ab aīa, vt a cā effectrice omniū motuū ⁊ opōnū, vt 1° huiꝰ dicet̃: hec eſt pª ſol'o: vt notat Simpli. p quā ꝯcedit has opōnes eſſe motꝰ, nō qdem aīe vt ſubti: ſȝ eoꝝ īſtroꝝ, qbꝰ aīa vtit̃ ad hos motꝰ agēdos.

¶ Atqȝ q̄dā iſtoꝝ fiunt cū aliqua/latione mouentur: quedā cū aliqua alterant̃: quenā v̄o ſint illa/⁊ qūo fiant: alia ratio eſt. Argyr.

¶ Horū aūt accidunt alia quidē ꝑm loci mutationē qbuſdam motis. Alia v̄o ꝑm alterationem: qualia aūt: ⁊ qūo: alia rō eſt.

COMMENTARIVM.

¶ Dedit pmā ſol'onē ſupponēdo opōnes illas eē motꝰ, q2 v̄o poſſet qs dicē/ſi opōnes ille ſūt motꝰ/vtrū ſūt motꝰ eiuſdē gñis, iō rñdens dicit ꝙ nō ſunt motꝰ eiuſdē gñis: qm̃ illarū opōnū alie ſunt motꝰ ꝑm locū/alie v̄o ſūt alteratiōes. vñ dicit. Et continuetur ſic littera/opera illa anime ſunt motus, ſed non eiuſdem generis, ſed alia quidem accidūt quibuſdam inſtrumentis corporis, motꝰ ꝑm loci mutationē. Alia accidunt qbuſdā inſtr̃is motis ꝑm alterationē, ğ illaꝝ opationū alie ſūt motꝰ ꝑȝ locū, alie alteratiōes. Sȝ q2 ħ vidē nō ptinet ad pñteȝ librū/q2 hic liber nō agit de motibꝰ: dicit. qualia aūt, ⁊ qūo, alia rō eſt, ⁊ nō in ħ libro: q̄lia. n. hec ſint ⁊ qūo differāt, tractat Ari. 2° rhetoricoꝝ li°. ¶ Themiſtiꝰ aūt ī ħ loco dicit tria. pᵐ ꝙ hꝰ opōnes nō ſunt formal'r motꝰ. ſȝ ſūt affectꝰ nō ſine motu. qđ veꝝ ē, Timer. n. nō ē p ſe motus, cū formal'r ſit appetitꝰ fugiēdi: ē tñ cū motu: q2 cū īfrīdatiōe extremoꝝ: cū ſpūs ī timore fluāt ad cor. ¶ Scđo dicit ꝙ dato ꝙ ſint motꝰ ſūt ipſiꝰ aīe vt ē quo, ⁊ iſtroꝝ/vt ſubiectū. Aīa eni iudicat aliquā rē eē dignā ira: cor v̄o iraſcit̃: ac mouet̃ motu ire. Aīa ēt iudicat aliquā rē dignā eſſe letitia: cor v̄o gaudet. ğ aīa ē vt a quo ſunt hꝰ affectiōes, inſtr̃a v̄o ſūt, q illis mouet̃. ¶ Tertio dicit, ꝙ aliq hoꝝ affectuū ſūt magis cū motu locali, vt iraſci, ī quo ſpūs ad exteriora mouent̃. Aliq ſunt magis cū alteratiōe, vt timere, ī quo potiꝰ mēbra īfrigidant̃. oēs tñ ſunt cū motu locali aliquo modo.

¶ Dicere aūt aīaȝ iraſci vel timere: ſil'e ē atqȝ ſi qſpiā aīaȝ texere dicat vel edificare. Nam melius eſt fortaſſe dicere: nō aīam: ſȝ hoīem aīa miſereri/vel diſcere/vel ratiocinari. Argyr.

Tex. 64 ¶ Dicere aūt iraſci aīam: ſimile eſt ac ſiqs dicat aīam texere: vel edificare. Melius. n. fortaſis eſt non dicere aīam miſereri aut addiſcere: aut ratiocinari: ſed hominem anima.

COMMENTARIVM.

¶ Hic dat ſcđam ſolutionē, dixit. n. nō aīam moueri affectu ſed membrū. ſ. cor: ſed quoniā hoc eſt falſuȝ, nec. n. aīa, nec cor mouet̃ dum eſt pars corporis, alioquin cor hēt per ſe eſſe. quaſi ergo corrigēs datā ſol'onē rñdet aliter, ꝙ nec aīa, nec cor mouet̃ motu affectionis vel opationis/ſed hō ipſe mouetur aīa: hō enim iraſcit̃ aīa, ⁊ corde/aīa qdē vt a primo motore, qui diiudicat aliquam rem dignam ira: corde vero tanq̄ȝ parte primo mota, ⁊ hec dicit. Dicere aūt iraſci aīaȝ ſimile eſt ac ſiquis dicat aīam texere, vel edificare, ſed non

dicimus aiam texere/nec edificare. Melius.n.(vt inquit.) ſortaſſis eſt nō dicere animam miſereri aut addiſcere aut ratiocinari/ſed hoiem anima. ergo anima non mouetur.

Argyr. ¶ Idq̃ʒ nō q: motꝰ ī illa ſit:ſʒ q: nōnūq̃ʒ qdeʒ vſqʒ ad illā/nōnūq̃ʒ vō ab illa. veluti ſēſuſ q/dē/ex hiſce: recordatio āt/ab illa ad eos motꝰ vel ſtatꝰ q ſunt ī ipſoꝝ ſenſuū inſtrumētiſ.

Tanq̄ quoniā ¶ Hoc aūt eſt: qm̄ motꝰ non eſt in illa: ſʒ aliqn̄ qdem vſqʒ ad illā: aliqn̄ vō ab illa: vt ſenſus qdē ab his: reminiſcētia vō: ab illa ad motꝰ: qui ſunt in ſenſuū organis: aut ad qetes.

COMMENTARIVM.

¶ Dixit ꝙ melius eſt dicere hominē miſereri aīa/q̃ʒ animaʒ miſereri: q: aūt poſſet quis dicere hō mouet̃ aīa: ergo aīa mouet̃. Sicut quia hō mouet̃ pede, ḡ pes mouet̃: ita quia hō mouet̃ aīa/vr̃ ꝙ aīa moueat̃. Exponit ḡ ꝙ hō mouet̃ aīa, nō ꝙ aīa moueat̃. Sed qm̄ aut ad ipſaʒ fit motus/aut ab illa. Exponit ḡ quod dixit: & dicit. Hoc aūt eſt pro tanto bene dictū, qm̄ motꝰ nō eſt in illa. ḡ hō mouet̃ aīa, non aīa mota, vt pede: ſed aliqn̄ quidē qm̄ motus eſt vſq̃ʒ ad illaʒ: aliqn̄ vō qm̄ motus eſt ab illa: vt ſenſus. ſ. motus ſenſitiui qdē ſunt ab his ſenſibilibus: q̄ extra ſunt: & ad ipſam aīaʒ: Reminiſcentia autē motus eſt ab illa aīa ad motus vel ad quietes qui ſunt in organis ſenſuū. Ergo hō nō mouet̃ aīa tanq̃ʒ remota: ſed vel tanq̃ʒ ꝑncipio motꝰ, vel tanq̃ʒ termino motꝰ. ¶ Themiſtius aūt, dicit ꝙ hō edificat per aīaʒ/& texit ꝑ aīam: quia aīa eſt ſubm̄ habituū ꝑ quos hō edificat vel texit. non tamē aīa edificat: nec texit, ſicut nec ars edificat, vel texit. ¶ Scđo Themiſtius dicit, ꝙ ſenſationes terminantur ad aīam, q: ſpēs ſenſibiles ac imagines rerū ſenſibiliū veniūt a ſenſibilibus, & cōduntur in aīa ſenſitiua: q: vō in illa cōduntur: nos dicimur per aīam ſentire. Reminiſcētie vō cōtra, incipiūt vbi ſpēs finierūt. eſt.n. reminiſcētia motꝰ quo defert̃ ſpecies a memoratiua ad ſenſuʒ cōem, in quo fit comprehenſio reminiſcitiua. cuʒ.n. ſpēs exn̄s in virtute rememoratiua ꝑ ſpūs fertur ad ſenſum cōem: tūc cogitatiua proſpicit illam, & reminiſcit̃ eiꝰ ſenſibilis, qđ ꝑ ſpēm illam repn̄tat̃. ergo reminiſcētia eſt motꝰ ab aīa verſus ſenſibilia. Dixit aūt Ariſtoteles reminiſcētiā eſſe ad motū vel quietē, qui eſt in ſenſatiuo organo: q: reminiſcētia ē ad ſpēʒ que portat̃ ad ſenſum cōem: mō ſpēs eſt motus vel quies, vt dixit Themiſtius, eſt motꝰ, vt cōprehenſio: eſt quies, vt imago: verum ad rem nō refert. ¶ Sed dubitares fortaſſe quia ſi aīa recipit ſpēs ſenſibiliū, ḡ mouet̃/ſaltē motu perfectiuo. ¶ Preterea. Ariſto. vbiq̃ʒ cōcedit aīam cognoſcere, modo cognoſcere eſt pati, vn̄ 3° huius dicit. de parte auteʒ aīe, q̄ aīa intelligit & ſapit. ¶ Dōm ꝙ Ariſto. loquit̃ cōparatiue: dicit eniʒ eſſe meliꝰ hoiem moueri per aīam/q̃ʒ aīaʒ moueri. Quare non negat aīam poſſe eſſe ſubm aliquoruʒ motuum ſaltem, vt intellectionis, ſenſationis, & id genus. Uult tamē ꝙ quo ad nos melius diceremus hoiem intelligere vel ſentire, vel moueri per aīam, q̃ʒ aīam moueri. naʒ aīam nō ſentimꝰ, cōpoſitū ſentimꝰ pati aut moueri. Quare licet aīa poſſit eſſe ſubm aliquoꝝ motuū ꝑm inherētiaʒ: nō denominat̃ ſubʒ quo ad nos. ¶ Utrū vō ſenſatio ſit alteratio, diſputat̃ hec queſtio 3° huius. Themiſtius tamen qōnem hanc pertractat hic, ſed ad 3m librū te mitto.

Argyr. ¶ Intell's aūt aduenire vr̃/& ſubā q̄daʒ eē/ac nō corrūpi. Nā ab ea maxie q̄ ī ſenectute fit obfuſcatiōe/corrūperet̃: nūc āt pide fit atq̃ʒ in ſenſuū inſtr̄is. etenim ſi ſenex talē accipet oculū: vidēt ſicut & iuuenis. Quare ſenectꝰ nō ē/q: aīa qcq̃ʒ ē paſſa: ſʒ q: id in q̄ eſt aliqđ paſſū ē/queādmodū ī ebrietatibꝰ & ī morbis fieri ſolet. Et ipʒ igr̃ itelligē ac ꝯtēplari marceſcit: q̃ʒ aliđ qđdā intꝰ corrūpit̃. ipm̄ āt paſſiōe vacat. Rōcinari vō & amare/aut odiſſe: nō ſunt illiꝰ affectꝰ/ſʒ huiuſce qđ hʒ illud/ea rōne q̄ illud hʒ. Quapp & hoc corrupto: nec recordat̃/nec amat n̄.n. erāt illiꝰ: ſʒ ipſiꝰ cōis qđ qdē perijt. Intell's aūt: diuinū qd eſt fortaſſe/paſſiōeq̃ʒ vacat. Eſſe igit̃ impoſ'e moueri aīaʒ pſpicuū iā ex dictiſ euaſit. ꝙ ſi oīno nō motu ciet̃: pʒ nec a ſe ſeipſa motu cieri.

Tex. 65 ¶ Intell's aūt vr̃ inaſci ſubſtātia q̄dā exiſtēs: & non corrūpi. maxie.n. corrūperet̃ vtiq̃ʒ ab ea: q̄ ē in ſenio: debilitate. nūc aūt: queādmodū ī ſenſorijs accidit: ſi.n. accipiat ſenex oculum iuuenis: videbit vtiq̃ʒ ſicut & iuuenis. Quapp ſeniū nō eſt: q: ſuſtinuit aliqd aīa: ſʒ id/in quo/ſicut ī ebrietatibꝰ & infirmitatibꝰ. Et ipſuʒ igit̃ itelligere & ipſuʒ ſpeculari marceſcit: alio quodā interiꝰ corrupto. ipſuʒ autēʒ: impoſſibile eſt. Rōcinari.n. & amare: aut

Eni aūt Tex. 66 odiſſe nō ſunt illius paſſionis: ſʒ huius habentis illum: ꝑm ꝙ illū habet. Quare & hoc corrupto: neq̃ʒ meminit aīa: neq̃ʒ amat: non enim illius erāt: ſed cōis: qđ quidē deſtructū eſt. Intellectus aūt fortaſſis diuiniꝰ qd: & impaſſibile eſt. Q: igit̃ nō ſit poſſibile moueri aīam: manifeſtū ex his. Si aūt penitus nō mouet̃. manifeſtum ꝙ neq̃ʒ a ſeipſa.

COMMENTARIVM.

¶ Sed eſt qō magna circa ꝑdicta/nam ſi operationes ſunt totius, & nō aīe/tunc intellectus eſſet corruptibilis: q: ipm̄ intelligere corrūpit̃, ergo & intellectus. Q: aūt intelligere corrūpit̃: pʒ q: corrūpit̃ totū: cuius eſt intelligere. Q: autē corrūpat̃ intell's/ſi corrūpit̃ ipſuʒ itelligere/ꝓbat̃: q: intelligere ꝑficiſcit̃ ab intell'u, ḡ nō pōt corrūpi/niſi intell's corrūpat̃. ¶ Hāc qōnem ſoluit, & ponit hāc, vt ita dixerim, cōcluſioneʒ primo pro ſol'onis mā. Poſtea ſoluit ad formam qōnis ibi [Et ipm̄ igit̃ intelligere.] Eſt cōcluſio hec, aīa humana, quam vt Simplicius dicit in cōmentario, hic vocat intellectū, eſt incorruptibilis. ¶ Scđm vō Themiſtium & Simpliciū, hic nō rn̄det ad aliquā tacitā qōnē, ſʒ de anime immortalitate diſputat, de qua ponit ꝯcl'onē ꝑdictaʒ: vnde dicit. Intellectꝰ aūt vr̃ innaſci ſubā quedā exn̄s/& nō corrūpi. & per intellectū, vt Simpliciꝰ dicit, humanā aīam intelligit/& per innaſci exponit Themiſtiꝰ intꝰ accidere: Simplicius vō ꝑ inaſci itelligit illud qđ alibi. ſ. libro de gn̄ōne animaliū appellauit aduenire corpori. Dixit auteʒ [ſubſtantia quedam exn̄s] non ꝙ alie aīe nō ſint ſubē, vt dicit Simplicius, q: oīs aīa eſt ſubā: ſed ꝑ ſubaʒ intelligit ꝑ ſe exn̄tem, & immālem exn̄teʒ: & dixit. quedaʒ q: ſemper talis manet, vt Simplicius dicit. Eſt ḡ ꝯcl'o/humana aīa eſt ſubā quedam exn̄s incorruptibilis. Hac ꝯcluſiōe poſita/ꝓbat eaʒ/quia ſi eſſet corruptibilis, eſſet debilitabilis ſaltē a ſenio. Mō non eſt debilitabilis a ſenio: & hoc dicit. Maxie.n. corrūperet̃ hoc eſt debilitaretur vtiq̃ʒ ab ea debilitate/que eſt in ſenio. Deſtruit ꝯn̄s, & inquit, nunc aūt queādmodum in ſenſorijs accidit. ſ. ꝙ ſi ſenex acciperet oculuʒ iuuenis, videret vtiq̃ʒ ſicut & iuuenis: ſic ſi ſenex acciperet ſenſoria iuuenis que ſeruiūt intellectui, intelligeret vt iuuenis. Propterea ꝯcludit, quapp ſeniū nō eſt: q: ſuſtinuit aliqd imbecillitatis aīa, ſed quid corpus in quo imbecillitatis qcq̃ʒ ſuſtinuit: ſicut accidit in ebrietatibus & infirmitatibus: vbi aīa nihil imbecillitatis hʒ, ſed corpus: ergo aīa non eſt corruptibilis. ¶ Ubi aīaduertas exēplū iſtud, q: eſt ꝓbatio a ſigno, & ſol'o tacite qōnis. Probatio qdē ꝯcl'onis: q: vt Ariſt. dicit 2° rhetoricoꝝ: opatio itellectiua ſemꝑ auget̃ vſq̃ʒ ad annū 50m inde debilitat̃. Argumētor ergo in qnquageſimo anno intell's auget̃ in ſua opatione, & ſenectꝰ iā imbecillis eſt. ergo intellectus nō debilitat̃ ꝑpter ſeniuʒ: nō ergo eſt corruptibilis. nā in anno 50° hō eſt debilis, & intell's eſt in ſtatu ſue ꝑfectionis, ergo cū intell's nō debilitet̃ in ſenecta: nō erit corruptibilis. Hoc ergo exēplū eſt ꝓbatio. Q: ſit ſol'o, pʒ: q: poſſet qs dicere/in decrepita etate intell's debilitat̃/inuit ſol'onēʒ ꝑ illud exēplum: q: h̄ eſt defectu organi/nō aūt defectu intell's. ergo hoc exēplū eſt ſol'o qōnis. Pʒ ergo ab hoc ſigno, intell'm non eſſe corruptibilē: vn̄ pōt ſignū ſic cōponi, oē corruptibile eſt debilitabile/intell's nō eſt debilitabilis: q: maxime debilitaret̃ in ſenecta. Ergo intell's eſt incorruptibilis. ¶ Deinde rn̄det ad formā qōnis iuxta ꝑmā expōnē, vel ꝑm Simpliciū & Themiſtiū oſtēdit, cū imortalitate aīe intellectiue ſtare ipſuʒ intelligere eſſe corruptibile: & dicit. Et ipſum igit̃ intelligere & ipſum ſpeculari/marceſcit, alio quodā interius corrūpto. ſ. phātaſia: ipſuʒ vō intell'm corrūpi impoſ'e eſt. Cū vō dicebat̃ ꝙ iſte ſunt opatiōes intellectus, ergo nō pn̄t corrūpi, niſi intell'u corrupto. Rn̄det Ari. ꝙ rōcinari & amare & odiſſe, nō ſunt paſſiōes illiꝰ intellectus/ſed huius hoīs hn̄tis illū intell'm q̄tenus hʒ illū: eo eni intelligit quo hʒ itell'm. Propterea ꝯcludit/q̄re & hoc corrupto. ſ. hoc compoſito aboleto/neq̃ʒ meminit aīa: neq̃ʒ amat: q: nō erāt paſſiōes illius intellectus, ſed cōpoſiti cōis ex intellectu & corpore: qđ cōe ac cōpoſitū deſtructum eſt. Intell's aūt fortaſſis cū ſit quid diuinius ac impaſſibile/nō deſtruitur. Hec ad formā argumenti epilogat, & patet.

Digreſſio Themiſtij ¶ Digredit̃ aūt Themiſtius hic, & mouet qōnes multas ꝯ Ariſtotelē: quarū prima eſt circa ſermonis cōnexū: q: Ariſtoteles cepit diſputare/an aīa moueat̃ vel non: & tranſit ad diſputandū an intell's ſit quedam ſubā, que intus accedens ſit corruptibilis. Modo nō vr̃ qđ de mortalitate ꝑtinēs ad q. de motu aīe. ¶ Scđa qō eſt, q: nō pōt agi de aīe imortalitate niſi ſupponat̃ definitio aīe. ergo hic nō cōuenit agere de imortalitate. ¶ Tertio queſtio difficillima eſt ꝯ ſignum Ariſtotelis, nā ex eo ꝓbarē ſenſuʒ eſſe incorruptibilem, nā ſi ſenſus eſſet corruptibilis/debilitaret̃ in ſenecta. Q: autē nō debilitet̃: ꝓbat̃, q: ſi ſenex acciperet oculū iuuenis/videret, vt iuuenis, ergo debilitas nō accidit ſenſui: ſed organo. ergo ſenſus eſt ꝑpetuus. ¶ Quarta qō eſt, qd Ariſtoteles intelligat ꝑ id interius corruptū: quo marcefacto/& intelligere, & rōcinari marceſcūt. ¶ Quinta/an id qđ interiꝰ corrūpit̃, ab alijs aīalibus hr̄i poſſit, an a ſolo hoīe. ¶ Sexta qō, vtrū ad hoc, vt hō differat a ceteris aīalibꝰ: opʒ intell'm eſſe formā hoīs eū ꝑficiētem. Si enim ſufficit, vt ſit forā homini aſſiſtēs: cur ſenſitiua nō ſufficit vt ſit aſſiſtens, ad h̄ vt hō differat a plantis. ¶ Septima qd Ariſtoteles intelligit ꝑ ipſuʒ intelligere & ſpeculari. nā ſi ꝑ intelligere itelligit cognoſcere ſimplicia: per ſpeculari cognoſcere cōplexa: emergit queſtio vtrū vtus ſimplicia cognoſcēs ſit preſtātior virtute cognoſcēte cōpoſita. Prima facie vr̃ ꝙ itell's cōpoſita cognoſcēs ſit ꝑſtātior: q: cognoſcere cōpoſita artis eſt, cognoſcere ſimplicia nō eſt artis. ¶ Ad oppoſitū vr̃ rō: q: circa cōplexa eſt veꝝ interduʒ: & falſum. Circa ſimplicia vero non niſi verū. ¶ He igit̃ ſunt queſtiones Themiſtij: quas ipſe inſolutas nobis reliquit. ¶ Preterea. Contra ſignum Ariſtotelis eſt qō difficillima: qm̄ aduerſariꝰ dicere poſſet intell'm eſſe in ſenio debilitatum vi ſenij, veꝝ vi habitus in iuuētā acq̄ſiti relinq̄tur in ſenio fortis, q: plus habitus recōpēſat, q̃ʒ ſenectus debilitet. ¶ Has aūt qōnes nos diſputauimus libro ꝑrio de intellectu nr̄o. Ubi diximus ꝙ ꝑm Auerroē pn̄ti cōmēto, cū Ariſtoteles ꝓpoſuit ꝓbare ꝯtra Timeū aīaʒ eſſe imobilē, & oñdit ipſaʒ nō moueri motu alterationis/nec motu augmētationis, nec motu locali: nunc oſtēdit ꝙ nec mouet̃ motu gn̄ōnis, nec corruptionis. Propterea oñdit humanā aīaʒ nec eſſe gn̄abilē, nec corruptibilem: quā expōneʒ olfecit Simplicius vt in eius cōmētario pʒ. ¶ Cū vō dicebat̃ in h̄ loco nō ꝯuenire agere de imortalitate aīe: q: nōdū patuit eius definitio: Dōm ꝙ hic nō agit ꝑ ſe de aīe imortalitate: ſed obiter ꝓpterea vt ꝓbaret eā nō eſſe ꝑ ſe mobilē. pōt aūt agere de imortalitate aīe obiter: q: nō agit ꝑm oēm modū de illa: ideo nō req̄rit̃ definitio aīe. ¶ Preterea. Ea q̄ dixerūt veteres de definitiōe aīe ſufficiūt ꝓ diſputatiōe parua & obiter occurrēte de imortalitate aīe. ¶ Tertia qō diſſoluit: q: vt Simpliciꝰ dicit hic: Ariſtoteles ꝓbat imortalitatē aīe nō ꝑ demōſtrationē/ſʒ ꝯiecturabil'r: ex eo q: aīa viget mō oppoſito ipſi corpi: viget eniʒ qn̄ ſeneſcit corpꝰ: cū.n. corpꝰ in ſenecta marceſcit, tūc aīa rōnalis fortior eſt. At ſi rōnalis aīa cū corpe cōnaſceret̃/& cū eo moreret̃/corpe vigēte/vna vigeret/& corpe ſeneſcente vna ſeneſceret. Siqdē omne cōgenitū alicui corruptibili ſimul auget̃/ac diminuit̃ cū illo. Ex quo fit, ꝙ cū rōnalis aīa nec ſimul augeat̃, nec ſimul diminuat̃, nec cū corpore cōgenerabit̃, nec cū corpore cōmorietur. Cōtra vero nō ſequit̃ (vt Simplicius inqt) q: ſtat aliquā virtutē hr̄e opatiōes, que cū organis ſimul vigent/ac diminuuntur: que tn̄ non corrūpitur. Cā enim eſt, q: imbecillitas accidit in actionibus nō ꝑpter imbecillitatē virtutis: ſed organi, quo vtitur virtus. Propter hoc Ariſtoteles addit, ꝙ dato ꝙ intell's operatio ac eius intelligere marceſcat, in ſenio nō propterea intell's corrūpit̃: vt pʒ & in morbis/& in ebrietatibꝰ. ¶ Sed dices cur ſenſus in ſenio impeditur: intell's non? Rn̄det Simplicius, q: ſenſus eſt virtus organica/intell's nō. Cuius ſignuʒ dicet Ariſtoteles, q: intell's nō debilitat̃ a forti intelligibili: ſenſus vero ſic. ¶ Sed dices ſi intell's nō eſt organicus, cur corrūpit̃ eius intelligere alio quodā corrupto intrinſecus vel ſpiritu/vel cōpl'one. ¶ Rn̄det Simplicius hoc eſſe ꝑꝑ habitudinē ac nālem coordinationē, ac cōnexuʒ intell's ad virtutes ſenſitiuas: propterea marceſcit ipſum intelligere illis corruptis. Hec ſunt, que Simplicius in cōmētario dicit de Ariſtotelis ſigno. ¶ Auerroes aūt in pn̄ti cōmentario dicit, ꝙ ſignū iſtud eſt ſufficiens, ac ꝓbabile: & nō demōſtratiuū. nam mos Ariſtotelis eſt inducere rōnes ꝓbabiles, aut poſt demōſtratiuas/aut in eo loco: in quo nō eſt docēs facere rōnes demōſtratiuas. Et ſic ceſſant oēs rōnes cōtra ſignū iſtud. ¶ Quarta queſtio delet̃ a Simplicio, ꝙ Ariſtoteles intelligit ꝑ interius corruptū/ſpūm vel cōplexionē/Auer. vbiq̃ʒ intelligit phātaſiam: que dr̃ ſenſus deſeruiens intellectui. ¶ Ad 5am pʒ ſol'o 3° & 2° huiꝰ. vbi dicemus ꝙ ſi hō dʒ eſſential'r a brutis differre/intellectꝰ dʒ eſſe illius forma perficiēs. ¶ Et ſic ſoluit̃ 6a & 5a qō ſimul. ¶ Ad 7am dōm ꝙ Ariſto. ꝑ intelligere & ſpeculari intelligit idem, alteꝝ enim alterius eſt expoſitiuū, & intelligit tā ſimplex q̃ʒ cōpoſitū. Utꝝ vō cognitio ſimplex ſit ꝑſtātior cōpoſita: bona qō eſt, ſed huic ꝓpoſito imꝑtinēs. ¶ Ad vltimā cū dicebat̃ recōpēſari debilitatē intell's ꝑꝑ habitū: Auer. & Simplicius dixerūt ſignū h̄ nō eſſe demōſtrationē. Veꝝ dici pōt ꝙ nullo habitu in intellectu manēte Ariſt. 2° rhetoricoꝝ aſſerit intell'm ſemꝑ creſcere vſq̃ʒ ad 50m annū/vbi ſenectute deberet eſſe valde imbecillis. ergo recōpēſatio nō eſt ꝑꝑ habitū. ¶ Sed eſt qō magna. nā Ariſt. aperte dicit hic intell'm nō corrūpi, ſed remanere poſt mortē: intelligere vō eiꝰ corrūpi. ergo remanebit aīa ipſa ocioſa. ¶ Dōm apud Ariſtotelem ipſuʒ intelligere phātaſticū corrūpi, qđ hic appellat ſpeculari. hoc enim hʒ aīa niſi ꝑ ꝯuerſionē ad

95 Tracta. ꝑ capite 11° & 12°

phantaſmata. Intelligere aũt ſimpl'r/qȝ eſt rerꝝ nõ in phã/taſmatibus,ſed in ſuis indiuiduis vel in ſuis cauſis exiſten/tium/non corrumpitur. Uerum de hoc in libello de ĩmor/talitate anime abunde diximus.

Argyr. ¶ Atq nũerꝝ aiaꝫ eſſe dicere ſeipſuꝫ motu ciẽ/tẽ: multo longiꝰ q̃ꝫ ea q̃ dicta ſunt/a rõne di/ſtare vĩ. Nã ijs q id aſſerũt: ea primum im/poſſibilia q̃ emergũt ex motu/deinde ꝓpria q̃dã ex eo/qꝛ dicũt ipſam nũerꝝ eſſe eueniũt.

Tex. 67 ¶ Multo aũt ijs: q̃ dicta ſunt: irrõnabiliꝰ eſt dicere aiam eſſe numerꝝ ſeipſum mouẽtem. Inſunt enim his impoſſibilia: prima qdem: que ex ipſo moueri accidũt. Propria auteꝫ: ex eo qꝛ dicunt ipſam eſſe numerum.

COMMENTARIVM.

¶ Poſt hec Ariſtoteles diſputat ꝯ definitionẽ de aia datã a Xenocrate: ꝯ quã nõ ſolum argumẽtat̃ cõtra ṽba, vt Andronicus ꝛ Porphyrius dixerũt,ſed ꝯ mentẽ, vt Themiſtius dicit,vt colligi põt ex libris,quos ille de rerꝝ nã pſcripſit,vbi Xenocrates aptiſſime tradit aiam numerꝝ eſſe: q ex vnitatibꝰ cõſtat. Cõtra quẽ Ariſtoteles pmo ſumit q̃lis hec poſitio ſit cõparãdo ipſam ad aliorꝝ de aia poſitiões: ꝛ dicit, Multo aũt ijs,q̃ dicta ſunt,irrõnabiliꝰ eſt dicere aiam eſſe numerũ ſeipſum mouẽtẽ: Qm̃ ꝯ hãc ꝯtingunt geminata abſurda,nã inſunt ꝯtra hãc opinionẽ pmo impoſſia,que ſunt facta ꝯ eos,qui dixerũt ipſam aiam moueri. Scðo cõtra hanc ſunt ꝓpria impoſſibilia/que contingunt in eo qȝ dicunt aiam ipſam eſſe numeruꝫ. Quare cum hec habeat duplata impoſſibilia,non iniuria dicitur ab Ariſtotele ceteris abſurdior,vt Simplicius exponit.

Argyr. ¶ Quo nãqꝫ mõ vnitateꝫ moueri intelligere opꝫ/ꝛ a quo ꝛ quonã pacto: cũ impartibilis ſit/ꝛ nullã habeat dr̃iam? ſi enim motiua ſit atqꝫ mobilis: diuerſam eſſe oportet.

Unitatẽ vnitates ἀδιάφορον indifferẽtem. Indiuiſibilem. διαφερῶν Diuidi Differre ¶ Quõ eniꝫ oportet intelligere vnitates moueri: ꝛ a quo: ꝛ quõ impartibilem ꝛ non differentem exiſtentem? Nam ſi eſt motiua ꝛ mobilis: differre oportet.

COMMENTARIVM.

¶ Nunc obijcit cõtra definitionẽ Xenocratis. Et ſm Themiſtium,querit quõ opꝫ intelligere vnitates moueri, ſi aia eſt numerus ſeipſuꝫ mouens,cũ numerus ſit ſue vnitates: tũc vnitates ſeſe mouebũt: ideo querit quõ opꝫ intelligere vnitates moueri: an(vt Themiſtiꝰ ſupplex)ex illis alique moueãt/alique moueant̃: an oẽs ꝛ moueãt ſimul ꝛ moueãtur: non enim dici põt aliquas mouere,aliquas moueri: qꝛ tũc aia nõ eſſet nũs ſm ſe ꝛ q̃libet ſui ſeipſum mouẽs/cũ nõ q̃libet ſui vnitas ſeipſam mouet. Sin aũt oẽs mouent̃: tũc q̃rit̃ an a ſeipſis/an ab alijs: nõ ab alijs: qꝛ tũc nõ ſeipſe mouerent: ꝛ ſic aia nõ eſſet numerus ſm ſe ꝛ quolibet ſui ſeipſuꝫ mouens. Sin ṽo oẽs mouent̃: ꝛ quelibet a ſeipſa. Cõtra obijcit/ꝛ inquit,quõ opꝫ intelligere impartibileꝫ ꝛ indiuiſibilem exiſtẽtẽ ſeipſaꝫ mouere: nã vt inqt,ſi eſt motiua ꝛ mobilis diuidi opꝫ in duas partes / quarꝝ altera eſt mouẽs,ꝛ altera mota.mõ vnitas nõ eſt diuiſibilis in hmõi partes.ergo nõ põt q̃libet ſeipſam mouere. ¶ Hec eſt expoſitio Themiſtij,vbi pꝫ eũ legere ṽbũ[vnitates]in plurali. ¶ Simplicius ṽo legit[vnitatẽ]in ſingulari. Et tunc textus eſt ſupplendus,hoc mõ. Si aia eſt numerus ſeipſuꝫ mouens,tũc p ꝯuerſionẽ in terminis/numerus ſeipſuꝫ mouens erit anima. Hoc aũt eſſe nõ põt,niſi ſingule numeri, q eſt aia: vnitates/ſeipſas moueant, quo ſubintellecto, q̃rit Ariſtoteles, quõ opꝫ intelligere vnitatem moueri/hoc eſt expoſitiue,ꝛ a quo,vtrũ a ſeipſa,an ab alio. Cum non niſi a ſeipſa/quõ opꝫ intelligere ipſam impartibilem: ꝛ nõ differentem in partibus ſuis exiſtentem moueri a ſeipſa.nam ſi eſt motiua ꝛ mobilis,differre in partibꝰ oportet: vtroqꝫ modo verba ſtare poſſunt.

¶ Preterea cũ lineã quidem motione ſupficiẽ facere dicant/punctũ aũt lineã: vnitatuꝫ ẽt motus erũt ꝯtinuo linee. pũctũ.n.vnitas eſt poſitionẽ habens, atqꝫ numerus anime alicubi eſt: poſitionemqꝫ habet. Argyr.

¶ Amplius aũt: qm̃ dicunt lineã motam planũ facẽ: pũctũ aũt lineã: ꝛ vnitatũ motꝰ linee erũt. Pũctũ.n.vnitas eſt põnẽ hñs. numerus aũt aie/iam alicubi eſt: ꝛ poſitionem hꝫ. Tex. 68

COMMENTARIVM.

¶ Hec eſt ſcða rõ cõtra Xenocrateꝫ. Et Themiſtius intelligit,ꝙ ſi aia eſt nũerus ſeipſum mouens,aia eſſet pũcta,que ſe mouẽt: eo qꝛ pũctus ꝛ vnitas nõ differũt,niſi qꝛ punctus poſitionem hꝫ in cõtinuo: vnitas nullam hꝫ poſitionem,tñ quantũ ad rem nulla dr̃ia eſt. vltra anima eſt puncta que ſe ſe mouẽt: ſed pũcta cũ mouent̃,faciũt lineas,ſicut linee cũ mouent̃ faciunt ſupficies,ergo anima facit lineas: hoc eſt falſum: qꝛ tũc aia nõ faceret aial/ſed lineam. Profecto hec rõ eſt bñ colorata: ſed ipſam neſcio ṽbis Ariſtotelis applicare. ¶ Melius ergo Simplicius legit, vel magis ad verbum/hoc pacto/pũcta mota faciunt lineas, numerus q eſt aia,eſt pũcta,que mouent̃.ergo numerus,q eſt aia facit lineas. De rõne tangit minorẽ/ꝛ dicit. Amplius aũt, qm̃ dicunt lineã motã planũ facere,pũctũ motũ lineã/ergo vult hr̃e,ꝙ pũcta mota faciunt lineas.ꝛ pro ergo, vnitatũ motus ſunt linee, hoc eſt/ergo vnitates mote faciunt lineas. Tenet argumentũ,qꝛ punctũ nõ differt ab vnitate: niſi poſitione. Addit quaſi minorẽ: ſed numerus q eſt aia, quatenus alicubi eſt.ſ.in corpore: ꝛ poſitionẽ hꝫ in corpore/ſupple eſt puncta.ergo numerus q eſt aia,facit lineas, nõ ergo aial qȝ eſt ꝯ Xenocratẽ. De hac rõne pmo ponit maiorem: ſcða ibi[Et vnitatũ motus.]ponit ꝯclõnẽ. 3ª ibi] Pũctuꝫ enim]ponit minoris ꝓbationem. 4ª ibi[Numerus auteꝫ anime.]ponit minoreꝫ. Hoc pacto in verbis põt poni ordo: tu vero aliter ſi potes aptare/apta.

¶ Preterea ſiqs a nũero nũerũ vel vnitatem abſtulerit: alius relinqtur numerus. atq plãte multaqꝫ animalium/viuunt diuiſa: ꝛ eandem animam ſpecie videntur habere. Argyr.

¶ Amplius aũt: a nũero quideꝫ ſi auferat aliqs numerũ: aut vnitatẽ: relinquit̃ alius numerus. Plãte aũt ꝛ aialiũ multa diuiſa viuũt: ꝛ videntur eandem hr̃e animaꝫ ſpecie.

COMMENTARIVM.

¶ Tertio obijcit,a numero cũ auferẽ numerus/aut vnitas/relinq̃ alius numerus ſpecie. Vt ſi a quario auferẽ vnitas relinq̃ q̃ternariꝰ,ſi auferẽ ab eo binariꝰ, relinq̃ trinariꝰ. Sed ab anima cum auferẽ aliq̃ pars aie / vel aia, remanet eadẽ ſpecie: nã plãte ꝛ aialia multa, vt inſecta/cuꝫ diuiduntur/auferẽ aia vel pars aie ab eorꝝ aiabus, ꝛ tñ vĩr eãdem ſpecie aiam hr̃e,ergo aia nõ eſt numerus. ¶ Dicit hic Simpliciꝰ,ꝙ hic refellit poſitionẽ Xenocratis Ariſtoteles q̃ꝫtum ad id,qȝ dixit Xenocrates aiam eſſe numeruꝫ: qꝛ huc uſqꝫ refutauit opinionẽ illã,q̃ꝫtum ad id, qȝ dixit animam eſſe numeruꝫ ſe mouentẽ. Qua rõne hec eſt prima rõ,qua ꝓbat animam nõ eſſe numerum: vt Simplicius autumat.

Argyr. ¶ Atqꝫ nihil referre videbit̃. vnitates dicant̃ an corpuſcula pua. Eteni ſi pũcta fiãt ex democriti pilulis/mõ maneat q̃ꝫtitas: erit ĩ ipis aliud qdẽ qȝ mouet/aliud ãt qȝ mouet̃/ſic ĩ magnitudie: nõ.n.qꝛ magnitudine dr̃nt aut puitate/id qȝ dcm̃ ẽ accidit: ſꝫ qꝛ ſubeũt q̃ꝫtitatẽ. Quocirca nece ẽ aliqd eẽ: qȝ ipſas vnitates mouebit.ꝙ ſi id qȝ ĩ aiali mouet aia ẽ: ꝛ id qȝ ĩ nũero mouet aia ẽ. Quar̃: aia ñ ẽ id qȝ mouet atqꝫ mouet̃/ſꝫ id qȝ mouet dũtaxat.

Tex. 69 ¶ Uidebit̃ aũt vtiqꝫ nihil differre dicere vnitates: an corpuſcula parua. eteniꝫ ex Democriti ſpherulis: ſi fiãt pũcta: Modo aũt maneat q̃ꝫtitas: erit aliqd in ipſo: hoc qdeꝫ: qȝ mouet: illud aũt/qȝ mouet̃: ſicut in magnitudine. nõ eniꝫ ppea ꝙ magnitudie differt hoc/aut paruitate: accidit qȝ dictũ eſt: ſꝫ qꝛ quantũ. Unde neceſſe eſt aliqd eſſe motiuũ vnitatũ. Si aũt in aiali id/qȝ mouet: aia eſt: ꝛ in nũero. Quare: nõ quod mouet ꝛ quod mouetur/eſt aia: ſe quod mouet ſolum.

COMMENTARIVM.

¶ Quarto obijcit ꝯ Xenocratẽ quantũ ad id/qȝ dixit aiam eſſe nũm ſeipſum mouentẽ: ꝛ vult ꝓbare aiam eſſe qȝ mouet ſolũ/ꝛ nõ qȝ mouet/ꝛ mouet̃. Pro deductiõe ergo ſumit p̃, ꝙ nihil differt dicere aiam eſſe vnitates, h̃ eſt nũm cõpoſitũ ex vnitatibꝰ/an nũm cõpoſitũ ex corporibus paruis/quãtũ ad h̃ qȝ ſit nũs ſeipſum mouẽs: cuiꝰ cãm affert, ꝛ dicit,etenim ex Democri.ſpherulis ſi fiãt pũcta / h̃ eſt/ſi ſumant̃ vt pũcta/mõ in talibꝰ pũctis ſeruet̃ quãtitas/in ipſo nũo,q ex illis reſultat/ſemp erit aliqd/qȝ mouet ꝛ aliqd qȝ mouet̃: veluti in magnitudine ipſa eſt aliqd qȝ mouet/ꝛ aliqd qȝ mouet̃. Ergo q̃ꝫtum ad h̃ ꝙ aia ſit nũs ſeipſum mouẽs,nõ differt dicere ipſam eſſe nũm cõpoſitũ ex vnitatibꝰ/vt dixit Xenocrates,vel cõpoſitũ ex corpuſculis loco pũctorꝝ acceptorꝝ,vt dixit Democritꝰ: qꝛ quouis mõ dicatur: mõ nũs ſit quãtus,et ptes,ex qbꝰ ꝯſtat,ſint quãte: ſemper in nũo,q eſt aia,eſt aliqd mouẽs,ꝛ aliqd qȝ mouet̃,veluti in magnitudine ipſa.nã vt inqt, nõ ppea qꝛ hoc.ſ.nũs differt magnitudine aut puitate/h̃ eſt magno aut puo/accidit qȝ dictum eſt.i.nõ ꝓpterea qꝛ nũs differt magno a nũo paruo q differt a magno puitate,hic nũs magnus mouet̃: paruus nõ mouet̃: ſꝫ in eo aliqd mouet,ꝛ aliqd mouet̃: qꝛ quãtus. Quare cũ nũs ſit quãtus ſiue fiat ex vnitatibꝰ, vt dixit Xenocrates,ſiue fiat ex corpuſculis, vt dixit Democritus,nõ differt dicere aiaꝫ eẽ nũm ſeipm mouẽtẽ. Hec eſt ſuppoſitio. Ex hac ꝯcludit,ꝙ ſit ipſarũ vnitatũ,h̃ eſt ipſius numeri/q eſt vnitates/aliqd motiuũ. Hec ſuppoſitio deducit̃: qꝛ ꝓbatũ eſt in nũo/q ẽ ſeipſuꝫ mouẽs,eẽ mouẽs/ꝛ qȝ mouet̃: ergo eſt quoddã motiuũ numeri. His ſumptis,argumẽtat̃ q̃ſi a ſili/ꝙ ſi in aiali qȝ mouet/aia ẽ. ergo in nũo qȝ mouet/eſt aia. Tenet argum̃: qꝛ nõ maior rõ vĩ ꝙ aia in aiali ſit mouẽs/magis q̃ꝫ in nũo. Ex his ĩfert ꝯnẽ/ꝙ aia nõ ſit id qȝ mouet,ꝛ mouet̃ ĩſimul: ſꝫ qȝ mouet ſolũ: ꝛ ita nõ erit nũs ſeipm mouẽs ꝯ Xenocratẽ. ¶ Annotatiõe dignũ breuiter rõnẽ ꝯſiſtere in h̃/eodẽ mõ aia ſe hꝫ ad nũm: quo ſe hꝫ ad aial/ſed aia eſt motiuũ aialis,ꝛ non qd mobile: ergo eſt motiuũ nũi,ꝛ nõ nũs ſeipſuꝫ mouẽs.cetere ſuppoſitiones nõ ſunt ad ſyll'm,ſed ad obiectionẽ: qꝛ poſſet dici ad hãc rõnẽ in nũero nõ eſſe duo.ſ.mouẽs ꝛ motũ: ꝓpterea declarauit in nũero eſſe hec duo tã ſi nũerus ſit ex vnitatibus Xenocratis q̃ꝫ ſi fiat ex corpuſculis. Democriti: ꝛ poſſet dici aiam eſſe nũm vnitatũ: nõ corpuſculorꝝ: dixit nullaꝫ eſſe dr̃iam inter aſſerere h̃/ꝛ illud, qꝛ quouis mõ dicat̃: aia eſt nũs ſeipſuꝫ mouẽs. Hec ḡ nõ ad rõnẽ ſunt accepta: ſꝫ ad obiectiões tollẽdas,q fieri poſſent ꝯ rõnẽ. Hãc ergo expoſitionem ex cõmẽtarijs Simplicij p pte/ꝛ paraphraſi Themiſtij pro parte collegi: ꝛ quidem non ſine magna obſcuritate. Tu vero ſi melius habes,melius dicas.

¶ At ṽo q fieri põt: vt hec/vnitas ſit? opꝫ.n. ipſiꝰ ad ceteras aliquã differẽtiã eẽ. at vnici puncti: q̃ nã preter poſitionẽ/eſſe dr̃ia põt? Si igit̃ vnitates pũctaue q̃ ſunt in corpe/diuerſa ſunt ab vnitatibꝰ aie atqꝫ pũctis: erunt ipſe vnitates in eodẽ ꝓfecto loco. pũctũ.n. aie: locum occupabit puncti corpis. Atqui qd obſtabit ac ꝓhibebit: vt ſi duo pũcta ſũt ſil'i eodẽ loco/ꝛ plura ſint duobꝰ ac ĩfinita? quorꝝ.n.locus indiuiſibilis eſt: ꝛ ipſa indiuiſibilia ſunt. Sin ṽo ea pũcta q̃ ſunt in corpe ſint ipſe nũerus aie/vel ſi numerus q ex pũctis ꝯſtat que ſunt in corpore ſit ipſa aia: cur nõ oia corpora aiam habent? nã in punctis pũcta eſſe videntur: ꝛ etiam infinita. Argyr.

Tex. 70 ¶ Cõtingit aũt quodã modo vnitatem hanc eſſe? Opꝫ enim ineſſe ipſius quandam differẽtiam ad alias. Puncti auteꝫ ſolitarij: que vtiqꝫ differẽtia erit: niſi poſitio? Si igit̃ ſũt alie que in corpore vnitates ꝛ pũcta: in eodem erunt vnitates: obtinebũt eniꝫ locũ pũcti: attamẽ qd ꝓhibebit in eodeꝫ eſſe/ſi due ſunt/ꝛ infinitas? quorꝝ eniꝫ locus eſt indiuiſibilis: ꝛ ipſa. Si autẽ que in corpore pũcta/numerus anime ſunt: aut ſiqui eorꝝ: q̃ in corpore pũctorũ numerus anima: quare nõ oia habent animam corpora? Puncta enim in omnibus videntur eſſe/ꝛ infinita. Tex. 71

COMMENTARIVM.

¶ Quinto obijcit,ꝛ pmo ſupponit, ꝙ lꝫ vnitas/que eſt aia differat ab vnitate,que nõ eſt aia, quatenus vnitas, que eſt aia/eſt mouẽs/vt ꝯcluſuꝫ eſt, vnitas ṽo/que nõ eſt aia/non eſt mouẽs: tñ iter vnitatẽ/que eſt aia,ꝛ pũctum, nulla dr̃ia eſt,niſi qꝛ pũctus dicit põnẽ: vnitas nõ. Uñ dicit,ꝛ ꝯtinuet̃ ſic ſm Simpliciũ.h̃ motiuũ qȝ eſt aia,cõtingit quodã mõ hãc vnitatẽ eſſe.ſ.motiuã,ꝛ ſic vnitas, q̃ eſt aia,differt ab alijs vnitatibꝰ,que nõ ſunt aia,nõ tñ differt a pũcto. Luiꝰ cãm dicit, qꝛ opꝫ ipſius vnitatis que eſt aia ineſſe ad alias vnitates/que nõ ſunt aia eſſe quãdã dr̃iam. Sed pũcti ſolitarij h̃ eſt quo punctus eſt,que vtiqꝫ dr̃ia erit,niſi poſitio? Uult ergo ꝙ lꝫ vnitas, que eſt aia differat ab alijs vnitatibus: que nõ ſunt aia,qꝛ vnitas aie eſt motiua, cetere nõ ſũt motiue: nõ tñ differt a pũcto,niſi ſola poſitiõe. Ex his vult hr̃e vnitates que ſunt aia/ꝛ pũcta aie eadem eſſe. Locutus aũt eſt in ſingulari: qꝛ veritas eſt ꝙ aia nõ eſt numerus nec vnitates/ſed ſiqd horum ſit,eſt vnitas. Uerum ſm Xenocratem opꝫ dicere aiam nõ vnitatẽ/ſed vnitates eſſe: qꝛ eſt nũs,qui eſt vnitates, ſed quouis mõ ſit/vnitates que ſunt aia,ꝛ puncta/que ſunt aia/eadem ſunt. Et hec eſt ſuppoſitio ſm Simpliciũ ꝛ Themiſtiũ: tũc ſyllogiçat ꝯtra Xenocratem/vel puncta ꝛ vnitates, que ſunt ipſa aia/ſunt alia

a pūctis ⁊ vnitatibus corpis, vel ſunt eadē ac eiuſdē rōnis cū punctis ⁊ vnitatib⁹ corporis. Deſtruit primū mēbrū/⁊ dicit. Si igit̃ vnitates ⁊ pūcta: que ſunt in corpe ſiue q̄ ſunt corpis, ſunt alie/alteriuſq̧ rōnis a pūctis ac vnitatib⁹: que ſunt aīa: tūc vnitates ⁊ pūcta aīe ⁊ corpis erunt in eodē loco: q2 oīa obtinebūt locū pūcti: tūc querit, attamē qd phibebit ſi due vnitates ſunt in eodez loco, ibidē eſſe infinitas vnitates: nihil.n. phibere vī, q2 quoꝝ locus eſt indiuiſibilis, ⁊ ipſa locata īdiuiſibilia ſunt, ⁊ ecōtrario: q̄re in vno eodēq̧ corpis pūcto/potuerūt eſſe aīe infinite: qḋ derelinq̄t tāq̧ abſurdū. Deinde deſtruit ſcḋm mēbrū/⁊ pbat ꝙ puncta ⁊ vnitates aīe nō ſunt eadē ac eiuſdē rōnis cū pūctis ⁊ vnitatib⁹ corpis, ⁊ hoc ꝓpōit. ſi aūt inq̄t, pūcta ⁊ vnitates, que ſunt in corpe/ſunt nūs aīe/ħ eſt ſunt vnitates ⁊ puncta que ſunt nūs/q eſt aīa, vel ecōtrario ſi q eoꝝ pūctoꝝ q̄ ſunt in corpe/ſunt nūs aīe/ħ eſt vel pūcta/vel vnitates que ſunt aīa, querit, quare nō oīa corpora habeāt aīam. pūcta.n. in oib⁹ corpibus vīr eſſe/⁊ infinita. ergo ſi pūcta corpis ſunt eiuſdē rōnis cū pūctis aīe, tūc oīa corpora: que hñt pūcta, hñt aīam: ⁊ ita lapides ⁊ elīta hñt aīas. ¶ Eſt ergo rō: vel pūcta/que ſunt aīa, ſunt eiuſdez rōnis cū pūctis/q̄ ſunt corpis: vel alteri⁹ rōnis. Si alteri⁹ rōnis, ergo plura pūcta erūt in eodē loco: ⁊ ſic infinita pūcta poterūt eē ī eodē loco q̄re īfinite aīe in eodē pūcto corpis eē poterūt. Sin aūt pūcta: que ſunt aīa, eiuſdē rōnis ſunt: cū pūctis q̄ ſunt corpis, tūc omne corpus hñs pūctū, haberet aīaz: qḋ eſt abſurdū.

Argyr. ¶ Inſuper: qui fieri poteſt vt ſeparētur ac abſoluātur a corporibus ipſa puncta? ſiquidē: linee non diuiduntur in puncta.

¶ Amplius aūt: q̄ṏ poſſibile eſt ſeparari pūcta: ⁊ abſolui a corporibus? Siquidē nō diuiduntur linee in puncta.

COMMENTARIVM.

¶ Sexto obijcit ꝙ data pōne Xenocratis/aīa nō eſſet a corpore ſepabilis, qḋ (vt Simplici⁹ inq̄t) nec eſt veꝝ: nec placens Xenocrati. ꝯña deducit̃: q2 pūcta nō pñt ſepari a corporib⁹. Uñ dicit, Amplius aūt/q̄ṏ poſ̄e eſt ſepari pūcta ⁊ abſolui a corpibus? Hoc enī eſt ipoſ̄e, ſiqdē nō diuidunt̃ linee in pūcta: cū.n. linea nō diuidat̃, in pūcta: nō pōt pūctum a linea ſeparari. Q2 aūt linea nō diuidat̃ in pūcta/eo pz: q2 diuiſio fit in ptes: mō pūcta nō ſunt ptes. Q2 ſi linea nō pōt diuidi in pūcta: nec ſupficies pōt diuidi in lineas, nec corpa in ſupficies, vt ſupplet Simplicius. ergo a corpib⁹ nō pñt abſolui pūcta: cū igit̃ aīa ſit pūcta: nō poterit abſolui a corpore. Hec Ariſt. ¶ Quib⁹ Auerroes addit, ꝙ tūc hō nūq̄z moreret̃: q2 hō non morit̃ niſi ſeparatione aīe a corpore: cū igit̃ aīa nō ſit ſeparabilis a corpe: homo non erit mortalis.

Argyr. ¶ Fit āt vti diximus/vt ptim idē ij dicāt qḋ illi q corp⁹ qḋdā ſubtiliū ptiū aīam eē dixerūt: ptiz ꝓpriū ipſos comitet̃ abſurdū/corp⁹ ab aīa pinde moueri atq̧ democrit⁹ aſſerebat.

Tex.72 ¶ Accidit aūt: ſicut diximus: ſic qdē idē dicere: corpus qḋdā ſubtiliū partiū ipſam ponētibus. Sic autē ſicut Democritus dicit: ab anima moueri: propriū incōueniens.

COMMENTARIVM.

¶ Quia dixit pōnē hāc eſſe ceteris irrōnabiliorē/nūc oñdit iſtud/⁊ ꝓponit hāc eſſe ceteris irrōnabiliorē, q2 ad hāc poſitionē ſequunt̃ abſurda duaz pōnū. Fuerūt eniz due pōnes pcipue/p^a ꝙ aīa ſit corpus tenue ex tenuib⁹ partibus ꝯſtituta. Scḋa Democriti ꝙ aīa mouet̃, ⁊ corp⁹ ex motu aīe mouet̃. Cū vō diceret aīam ꝯſtitui ex indiuiſibilib⁹ ſpherulis/voluit corp⁹ moueri ex corporib⁹ indiuiſibilib⁹. Oñdit ergo poſitionē Xenocratis eſſe ceteris irrōnabiliorem/ꝙ ad eā ſequunt̃ abſurda pme poſitionis, ⁊ ſcḋe, ⁊ hoc dicit. Accidit aūt opinioni Xenocratis/que ponit aīam eſſe nūm ſeipſum mouentē. Sic qdē hoc eſt partim qdē dicere idē ponētibus ipſaz aīaz eſſe corp⁹ ſubtile, ſubtiliū partiū. Sic autem ħ eſt partim aūt ꝓpriū incōueniēs ſicut Democrit⁹ dicit ab aīa moueri corp⁹, qḋ incōueniēs eſt, ꝙ corp⁹ mouet̃ a ſpheris indiuiſibilib⁹. ergo hec poſitio eſt ceteris irrōnabilior, ꝙ ei accidat dicere ⁊ abſurdū qḋ ſequit̃ ad dicentes aīam eſſe corpus tenue/⁊ ad dicētes corpus moueri ab aīa compoſita ex atomis, vt dixit Democritus.

Argyr. ¶ Nā cū aīa ſit in oī corpe ſentiēte: neceſſe eſt in eodē duo corpa eē/ſi aīa corp⁹ aliqḋ eē ponat̃. Et hoꝝ ēt ſnīa q aīaz nūeꝝ eē cēſent/ſit: vt in vno pūcto multa ſint pūcta/aut oē corpus hēat aīaz ſi nō nūerus qſq̧ ali⁹ atq̧ diuerſus a pūctis ipſius corpis ſupueniat.

¶ Siquidē enim eſt aīa in omni eo: qḋ ſentit corpe: neceſſe eſt in eodem duo eſſe corpa: ſi corpus aliqḋ eſt aīa. Nūerū aūt dicētib⁹: in vno pūcto: pūcta multa: aut oē corpus aīam hīe: ſi nō qdā numerus differens inaſcat̃: ⁊ alius ab ijs: que in corpore ſunt punctis.

COMMENTARIVM.

¶ Q2 accidat pōni Xenocratis abſurdū, qḋ accidit eis, q dixerūt aīam eſſe tenue corpus/oſtēdit. nā vt Themiſtius abbreuiat, ſicut dicētibus aīaz eſſe tenue corp⁹ accidit duo corpora eſſe in eodē loco: ſic Xenocrates dicēs aīam eſſe puncta, accidit dicere vno in pūcto eſſe infinita: vñ dicit. Siqdē enī eſt aīa in oī eo/qḋ ſentit corpe, ſi aīa eſt aliqḋ corpus tenue, vt dicūt/neceſſe eſt in eodē duo eſſe corpa, imo neceſſe eſt corpus qḋ eſt aīa/penetrare corpus illud/cuius ipſa eſt aīa. ¶ Q2 aūt ſil̄e accidat Xenocrati/oñdit, ⁊ dicit. Numerum aūt dicētib⁹ ipſaz eſſe/vt Xenocrates dixit, accidit alterū duoꝝ, aut in vno pūcto pūcta multa eſſe: ⁊ hoc ſi (vt dictū eſt) pūcta/q̄ ſunt aīa: ſunt alteri⁹ rōnis, a pūctis corpis/in quo ipſa eſt. aut oē corpus aīaz hr̄e/⁊ hoc ſeq̄t̃/ſi nō inaſcat̃ qdā numerus differēs ⁊ alius ab his pūctis/que ſunt in corpe. nā ſi pūcta que ſunt aīa, ſunt alterius rōnis a punctis corpis: nō ſeq̄t̃ oē corpus hr̄e aīaz: q2 nō oīa pūcta corporis ſunt aīa, cū pūcta aīe ſint alteri⁹ nāe a pūctis corpis. ¶ Quo vō ad vba attinet, Ariſtoteles non facit dr̄iam inter puncta ⁊ vnitates/nec inter pūcta ⁊ nūm, q eſt multitudo vnitatū: q2 ſuperius dictū eſt punctū re non differre ab vnitate: etiā nūm eſſe ipſas vnitates. Propterea loq̄tur ſic per diuerſa verba, tñ idem ſemper intelligit.

Argyr. ¶ Fit etiā: vt aīal a nūero pinde moueat̃ atq̧ Democritū diximus idipſum moueri cēſeri. Quid.n. itereſt: pue pile dicant̃/an vnitates magne/vel vnitates oīno q̄ agitant̃ motu? vtroq̧ nanq̧ modo neceſſe eſt ipſas ex eo mouere animal: quia ipſe motu cientur.

Tex.73 ¶ Acciditq̧ corpus aīatum moueri a nūero: ſicut ⁊ Democritū diximus: ipſum mouere. Quid enī differt dicere ſpheras paruas: an vnitates magnas: aut omnino vnitates motas? vtroq̧ enim modo neceſſe eſt mouere animal: ex eo quia mouentur ipſe.

COMMENTARIVM.

¶ Q2 vero accidat Xenocrati moueri corpus ab atomis

pbat, q2 ſm ipſuz aīal mouet̃ a nūo, q eſt aīa. nūs eſt vnitates. ḡ aīal mouet̃ ab vnitatib⁹. mō nulla dr̄ia eſt dicere aīal moueri a ſpherculis ⁊ ab vnitatib⁹: q2 ſpherula ſua puitate vī̄ vt pūctus ⁊ vnitas: q̄re huic opioni accidit illud idez abſurdū: qḋ accidit Democrito. Uñ dicit. Acciditq̧ corp⁹ animatū moueri a numero ſicut diximus, ſupple alicruiſſe Democritum/qui dixit corpus ipſum moueri a ſpherulis, ſiue a numero compoſito ex ſpherulis. Quod declarat, ⁊ dicit. Quid enim differt dicere ſpheras paruas, quas atomos appellabat/an vnitates magnas, ex q̄bus fit nūs Xenocratis, aut oīno vnitates motas, vt dixit Xenocrates: q dixit vnitates motas mouere aīal. q.d. nihil quo ad rē. nā ſpherula eſt indiuiſibilis: ⁊ vnitas indiuiſibilis, aīa eſt nūs vnitatū ſm Xenocratē. ⁊ aīa eſt nūs ſpherulaꝝ ſm Democritū. quare vtroq̧ modo neceſſe eſt has vnitates vel ſpherulas mouere aīal, ex eo q2 mouent̃ ipſe. Scḋm enim Xenocratē aīa quatenus eſt nūs vnitatū ſeipſuz mouens/mouet aīal. ⁊ ſm Democritū aīa quatenus eſt nūs ſpherularum ſeipſum mouens/mouet animal. ergo nulla differentia eſt inter has poſitiones/quo ad abſurda.

Argyr. ¶ His igit̃ q motū ac nūerū in aſſignāda aīa ꝯiūxerūt: hec q̄ dicta ſunt abſurda/⁊ alia huiuſcemodi multa eueniūt. Eſt.n. impoſ̄e nō ſolū diffinitionē aīe talē eſſe: ſed ēt accidēs.

Tex.74 ¶ Cōplectentibus igitur in vnum: numerū: ⁊ motū: ⁊ hec accidūt: ⁊ multa alia hmōi. Nō enim ſolū definitionē anime impoſſibile eſt huiuſmodi eſſe: ſed ⁊ accidens.

COMMENTARIVM.

¶ Epilogat abſurda inducta/⁊ vltra illa etiā addit aliud, ⁊ dicit, ꝙ Cōplectētib⁹ in vnū/nūm ⁊ motū p aīe definitiōe, vt fecit Xenocrates, q definiēs aīam cōplexus eſt hec duo dicēs aīam eſſe nūm q ſeipſum mouet: ⁊ hec abſurda accidūt/que diximus. Et multa alia talia abſurda, q2 (vt inq̄t) nō ſolū ipoſ̄e eſt hō. ſ. nūm ſeipſuz mouentē eſſe definitionē aīe/ſz eſt ipoſ̄e eē aliqḋ accñs p talē definitionē de aīa aſſignabile. ¶ Simplici⁹ vbū ħ [ſz ⁊ accidēs] intelligit/ſz eſt ipoſ̄e nūm a ſeipſo, motū eē accñs aīe. q.d. ꝙ nūs/a ſeipſo mot⁹/nec pōt eē aīe definitio/nec accñs aīe. Quā expōnez oīfecit Thomas. veꝝ nō ꝯſonat ſeq̄ntib⁹ vbis: vt patebit. ¶ Themiſtius vero/⁊ Auerroes intelligunt, ꝙ numerus a ſeipſo motus nec eſt definitio anime/nec per ipſam deuenire poſſumus in cognitionem alicuius proprij anime accidentis. Que expoſitio incidit in noſtram.

Argyr. ¶ Quod quidē patet: ſiquis ex hac rōne operationes atq̧ effectus aīe conabit̃ aſſignare/cogitationes inq̧ ſenſus/voluptates/dolores ⁊ cetera iſtiuſmodi. nā vt pus diximus neq̧ vaticinari ex ipſis facile poſſumus.

¶ Manifeſtū eſt aūt: ſiqs conabitur: ex rōne hac paſſiones ⁊ opera aīe reddere: vt ratiocinationes: ſenſus: letitias: triſtitias: ⁊ quecūq̧ alia huiuſmodi. Sicut enim diximus prius: neq̧ diuinare eſt facile ex ipſis.

COMMENTARIVM.

¶ Accepit ꝙ aliud abſurduz ad definitionē Xenocratis ſequens eſt, ꝙ p illaz nō pōt reddi cā ꝓprioꝝ accidentiū aīe. Q2 ita ſit igit̃: nūc ħ exponit, ⁊ dicit. Manifeſtū aūt eſt. ſ. p illā definitionē nō poſſe aſſignari cām accñtiū aīe/ſiqs conabit̃ ex rōne hac aſſignata a Xenocrate paſſiōes ⁊ opera aīe, ⁊ vī̄r eius accñā reddere, qualia ſunt rōcinatiōes, que ſpectāt ad itellectiuū/ſenſus/q ſpectāt ad ſenſitiuū/letitias/triſtitias/que ſpectāt ad appetitiuū: ⁊ vī̄r q̄cūq̧ aīe accñā ſunt hō. Q2 aūt p illā definitionē cā hoꝝ aſſignari nō poſſit, exponit, ⁊ dic̄, q2 ex his. ſ. nūo ⁊ motu: q̄bus definit̃ aīa ſz Xenocratē, vt dixim⁹ pri⁹ nō eſt facile diuinare ħ eſt ꝯiecturabil̄r enūtiare de illis aīe accñtib⁹. Nā (vt Simplici⁹ dicit) cū nūs ſit multiplex nō facile hēmus qs nūs cā eſt cur aīal rōcinet̃ vel ſentiat, letet̃ vel triſtet̃. vel (vt Themiſti⁹ dicit) ex hac definitiōe nō pōt reddi cā accñtiū. Nō enim q2 aīa eſt numerus motus animal intelligit/ſentit/ac letatur.

Argyr. ¶ Trib⁹ aūt traditis modis qb⁹ antiq diffiniūt aīaz/duos iā reꝓbauim⁹: ⁊ q̄s hz vtraq̧ ſnīa dubōnes ꝯrietateſq̧ pene dixim⁹/⁊ ea inq̄z q̄ maxie motiuū ipſaz eē ex eo ponit: q2 ſeipſaz mouet/⁊ ea q̄ corpus ipſaz ſubtiliſſimaꝝ partiū/aut magis q̄z cetera incorporeū eē cēſet. Reſtat igit̃ terti⁹ modus atq̧ ſnīa/q̄ ipſaz aſſerit ex elītis ꝯſtare: quā qdez deinceps ꝯſideremus opz. Atq̧ pz ob hoc ex ex elemētis aīaz ꝯſtare quoſdā dixiſſe: vt ſentiat ea q̄ ſunt/⁊ rerū vnāquāq̧ cognoſcat.

Tex.75 ¶ Trib⁹ aūt modis traditꝭ: ſm quos definiūt aīam. Alij qdē maxie motiuū enūciauerūt: eo ꝙ mouet ſeipſaz. Alij aūt corpus ſubtiliſſimū: aut incorporaliſſimū alioꝝ: hec aūt q̄s dubitatiōes: ⁊ ſub ꝯrietates hñt: pcurrim⁹ fere. Reliquū aūt ē ꝯſiderare: q̄ṏ dr̄ ex elemētis ipſam eſſe. Dicūt eniz q̄tenus ſentiat ea: que ſunt: ⁊ vnūquodq̧ cognoſcat.

COMMENTARIVM.

¶ Nūc Ari^{ſtoteles} vult diſputare ꝯ eos q dixerūt aīam eē ex elītis oiuz reꝝ/vt Democritici, ⁊ Empedoclei. Et ꝓ epilogat circa declarata, ⁊ dic̄. Trib⁹ aūt modis traditis/a veterib⁹, ſm quos definiūt aīaz, ⁊ epilogat illos, ⁊ dic̄. Alij qdē aīaz enūtiauerūt eē qḋdā maxie motiuū, eo ꝙ mouet ſeipſaz: ⁊ iſti ſūt q motu nacti ſūt aīe definitionē. Alij āt corp⁹ ſubtiliſſimū, aut corp⁹ ceteroꝝ icorpaliſſimū: ⁊ iſti nacti ſūt definitionē aīe p p eī⁹ ī corp⁹ penetrationē. Tūc epilogat abſurda, ⁊ dic̄. Hec āt q̄s dubōnes, ⁊ ſubcōtrarietates hñt, ac difficultates pcurrim⁹ fere. Hec de epilogo: Tūc ꝓponit itētionē ad ea/q̄ vult dicē, ⁊ iq̄t. Reliquū aūt ē ꝯſiderare, q̄ṏ dr̄ ab alijs aīaz eē ex elāṫj reꝝ, ⁊ ſtati rñdēs dic̄. Dñt.n. ipaz eē ex elītis/q̄ten⁹ poſſit illa elīta cog̃ſcē, ac ſentire, ⁊ ñ mō q̄ten⁹ cog̃ſcat elīta: ſz oīa entia: q̄ ſunt ex elīṫj, ⁊ q̄ten⁹ cog̃ſcat vnūqḋq̧ ens cognoſcibile: vt poſtea exponet̃. Dicebāt eni ꝙ niſi aīa eēt ex elītis/illā nō poſſe cog̃ſcere rē ſicuti ē.

Argyr. ¶ At hāc ſnīam multa ꝓfecto comitant̃ abſurda: atq̧ eoꝝ q̄zplurima q̄ fieri nequeunt. Aſſerunt enim ſimili cognoſcere ſimile: q̄ſi animas res ipſas eſſe ponentes.

Tex.76 ¶ Neceſſariū aūt eſt: accidere multa ⁊ impoſſibilia rōni. Ponūt enim cognoſcere ſil̄e ſimili: perinde ac ſi animam res ponant.

COMMENTARIVM.

¶ Narrat poſitione, obijcit ꝯtra illā. Et prio/q2 tūc aīa eſſet ipſe res, pbat̃/q2 cognoſcit res. ergo eſt res. Hoc aūt eſt ꝯ experientiā. Unde dicit. Neceſſariū aūt eſt accidere huic rationi multa ⁊ impoſſibilia: q2 ponūt ſimile cognoſci ſimili, intelligendo p ſimile idē/perinde ac ſi aīam ponāt eſſe res ipſas quas cognoſcit: ⁊ ſic ſequitur ad hanc poſitionē animam eſſe res: quod eſt primum.

Argyr. ¶ Verũ nõ elemẽta ſunt ſolũ, vt pꝫ: ſꝫ ꝑterea multa ſunt etiã alia. quin potius infinita fortaſſe numero: que ꝯſtãt ex ipſis ac cõponuntur. Sit igit̃ ea cognoſcere ſentireqꝫ aiaꝫ ex qbus illoꝝ vnũqđqꝫ cõponit̃: ac totũ ipſuꝫ cõpoſitum quo cognoſcet q̃ſo. vel ſentiet, vt qd ſit deꝰ, vel hõ, vel os, vel caro, ⁊ ceteroꝝ cõpoſitorum vnumquodqꝫ ſimiliter.

Tex. 77 ¶ Non ſunt aũt hec ſola: ſed alia multa. Magis aũt fortaſſis infinita numero: q̃ ſunt ex his. Ex quibus igit̃ eſt vnũqđqꝫ hoꝝ: ſit ea cognoſcere aiam ⁊ ſentire: ſed compoſitum quo cognoſcet aut ſentiret: vt qd deus: aut homo: aut caro: aut os. Similiter autem ⁊ quodlibet aliud compoſitorum.

COMMENTARIVM.

¶ Scđo obijcit ꝯ eãdẽ opinionẽ, ⁊ ſumit ꝓ ſuppõne, ꝙ aĩa nõ ſolũ cog̃ſcit elr̃nta, ſꝫ ĩfinita miſta, q̃ ſunt ex elr̃ntis. Hanc ſuppõnẽ nõ ꝓbat, ſꝫ tãqꝫ oibꝰ manifeſtã ſumit, ⁊ dicit. Nõ ſunt aũt ea: que aĩa cog̃ſcit hec ſola. ſ. elr̃nta, ſꝫ alia mĩta q̃ ex his elr̃ntĳ ſunt. ſ. miſta, imo fortaſſis hec miſta ſunt nũo infinita. Eſt g̃ ſuppõ ꝙ aĩa cog̃ſcit nõ tm̃ elr̃nta reꝝ: ſꝫ miſta oĩa q̃ ex elr̃ntis ꝯſtant. Hac ſuppõne ſtante, q̃rit ſi elr̃ntũ aĩa ipſa cognoſcit elr̃nto, vt ignẽ igne: aquã aq̃: q̃ cognoſcet miſtum ex elr̃ntis. Q2 ſi dicat̃ aiaꝫ cog̃ſcere miſtũ miſto: tũc aĩa non ſolũ erit elr̃nta ſꝫ miſta: qđ Empe. negauit. Vnde dicit, Sit igit̃, veꝝ ꝑ caſuꝫ aiaꝫ cog̃ſcere ⁊ ſentire ea elr̃nta, ex qbꝰ eſt vnũqđqꝫ hoꝝ miſtoꝝ: h. n. ponit poſitio: ſꝫ peto q̃ cog̃ſcet aut ſentiet aĩa cõpoſitũ ex elr̃ntis. vꝫ. q̃ cog̃ſcet qd ſit deus ſiue celũ, aut q̃ cog̃ſcet qd eſt hõ, aut qd eſt caro, aut qd eſt os. ſilr̃ aũt q̃ cognoſcet ⁊ qđlibet aliud cõpoſitoꝝ ex elr̃ntis reꝝ. q. d. nullo: alioqn aĩa nõ mõ eẽ elr̃nta, ſꝫ miſta oĩa: que ſiũt ex elr̃ntis. ¶ Quo vo ad vba attinet, Ariſtoteles more Empedoclis) vt Simpliciꝰ dicit) vocauit deũ miſtũ, q2 Empeđ. fecit deũ ſpherã cõpoſitã ex elr̃ntis. ¶ Aiaduerte hũc textũ obſcure legi a latinis, cũ ipſuꝫ nõ legãt iterrogatiue, At apud Them. Simpliciũ, ceteroſqꝫ grecos interptes legit̃ facile. Legũt enim, vt in greco iacet, interrogatiue.

Argyr. ¶ Nõ eniꝫ vnũqđqꝫ iſtoꝝ eſt ipa elr̃nta, q̃uis ſe hñtia mõ ſine vllo diſcrimĩe: ſꝫ ex ipis vnũqđqꝫ ꝯficit̃ rõne q̃dã ꝯpõneue queẽadmodũ ⁊ Empedocles os ex elr̃ntĳ ꝯſtare cẽſat. dicit. n.

Ceperat ante duas tellus iuſtiſſima vaſis
Aeris ac fontis partes, Vulcanus ⁊ ipſe
Quattuor ex octo adiũxit: qs cãdida, magna
Vis fecundaqꝫ nature, confecerat oſſa.

Nil igr̃ elr̃nta ꝓſũt, ſi ſint in aĩa: niſi rões ẽt inſint ⁊ cõpoſitio. Vnũqđqꝫ eni cog̃ſcet ſil'e: os aũt aut hoĩeꝫ nõ cognoſcet ꝓfecto niſi ipa ẽt inſint: hoc aũt: nõ opꝰ eſt vnũ eoꝝ eẽ dicere q̃ fieri nequeũt. Quis eniꝫ ambiget vnq̃ꝫ: ſi lapis vel hõ vel equus inſit in aĩa, ⁊ bonuꝫ ſilr̃ ⁊ nõ bonũ ⁊ de ceteris idẽtidem rebus?

ἐπήρος adamabilis bñ apta iuſta. ¶ Nõ. n. quolibet modo ſe hñtia elr̃nta: horuꝫ vnũqđqꝫ eſt: ſꝫ rõne q̃daꝫ ⁊ compõne: ſicut ⁊ Empedocles dicit os. Terra aũt adamabilis in amplis infundibulis duas ex octo partibus ſortita eſt: aque: luminis: quatuor aũtẽ Vulcani: oſſa autẽ alba facta ſunt. Nullꝰ igitur ꝓfectus eſt: elemẽta ĩ aĩa eẽ: niſi ⁊ rões inerũt ⁊ cõpoſitio. Cognoſcet. n. vnumqđqꝫ ꝑ ſil'e. os autẽ aut hoĩem nihil: niſi ⁊ hec inerunt. Hoc aũt ꝙ impoſſibile ſit: nihil opꝫ d̃icere. Quis eniꝫ dubitabit: ſi inſit in aĩa lapis: aut homo: ſimiliter autem ⁊ bonũ ⁊ non bonum: eodem autem modo ⁊ in alĳs?

χοάνοισι Infundibulis receptaculis. Vaſis Fornacibus. αὔγλης Luminis Fulgor Aeris

COMMENTARIVM.

¶ Q2 dixit cõpoſita que ex elr̃ntis ſiũt, eẽ quodã mõ ĩfinita, ꝓ multitudine ꝓportionũ ꝑtiũ elr̃ntoꝝ, ex qbꝰ cõponunt̃: h̃ exponit auc̃te ꝓprĳ auctoris. Poſtea q̃ſi epilogãdo oſtẽdit iteꝝ põnis abſurditatẽ, ⁊ dicit ꝑ. Nõ eniꝫ hoꝝ miſtorũ vnũqđqꝫ ẽ ipa elr̃nta q̃libꝫ mõ ſe hñtia, ſꝫ rõne q̃dã ⁊ cõpõne vnũqđqꝫ miſtoꝝ ex elr̃ntis conſtat. ſicut Empedocles dicit ꝯſtat eos, nã hec ſunt vba eius. terra aũt adamabilis, in amplis infundibulis, ſiue receptaculis, ſiue fornacibꝰ, in ipſo oſſe ex octo elr̃ntoꝝ partibꝰ: que ĩ illo ſunt, octo ſortita eſt. Aque vo vna ꝑs in eo eſt. luminis h̃ eſt aeris vna ẽt. Quatuor aũt ꝑtes Vulcani h̃ eſt ignis ſunt in oſſe. Oſſa vero ꝑꝑ hãc partiũ elr̃ntariaꝝ miſtionẽ alba facta ſunt. ergo miſtuꝫ nõ eſt elr̃nta ipſa ſimplr̃: ſꝫ ſic ꝓportionata, quare cũ elr̃ntorũ ꝓportiones ſint infinite, qbus miſta reſultãt, recte dcm̃ eſt ipſa miſta eẽ nũo quodã mõ infinita, Et ita pꝫ id, qđ aſſumpſit. ¶ Quo vo ad vba attinet, debes ſcire, vt Simplicius notat, omne miſtũ fieri ex elr̃ntis ſm octo ꝑtes apud Empedoclẽ. vtrũ nõ eadẽ rõne, q̃m in aliquo miſto ſũt plures ꝑtes terre, in aliq̃ plures aque, in aliquo plures ignis: in nullo tñ eſſe pñt plures octo partibꝰ elr̃ntoꝝ. In oſſe eniꝫ cũ ſint octo ꝑtes elr̃ntarie, ſunt q̃tuor ignis, vt Simplicius dicit, ꝓpter ſiccitatẽ, ⁊ albũ colorẽ que maxime in oſſe cernunt̃, ſunt due partes terre, vt denotat eiꝰ põderoſitas. eſt vna aque, vnaqꝫ aeris: vt notat oſſis lux. Dicta eſt aũt terra adamabilis, h̃ eſt cõcinna, atqꝫ apta: vt cubus ſꝫ Pythagoream traditionẽ. Cubum enim eo ꝙ. xĳ. hꝫ latera, octo vero angulos, ſex ſuperficies harmonicã faciẽtem ꝓportioneꝫ, harmoniã vocauere. hac rõne terra cuꝫ harmonia ſit, apta atqꝫ amabilis a poeta dicta eſt. Infundibula vo: queqꝫ ⁊ receptacula, ⁊ fornaces dñr apud poetam: ſunt vacua loca: in qbus miſtoꝝ fit tẽperies. Aquã vo ⁊ aerẽ poeta appellat ieiunũ ſplẽdorẽ: ieiunũ qdẽ a labẽdo ac fluẽdo: ſplendorem vo a luciditate eoꝝ. Hec de poſitiõe Empe. ⁊ de vboꝝ expoſitõe. ¶ Deinde oñdit errorẽ poſitiõis Empeđ. repetẽs rõnẽ tactã: ⁊ dicit. Nullus igit̃ ꝓfectus, nullaqꝫ vtilitas eſt elr̃nta in aĩa eſſe ꝓ cognitione miſtoꝝ: niſi ⁊ rões miſtoꝝ ⁊ ipſa cõpoſitio inſint, nã (vt inqt) cũ hec in aĩa inerunt: aĩa vnũqđqꝫ miſtoꝝ cognoſcet ꝑ ſuũ ſil'e, ⁊ ꝑ cãm ſue ſilitudinis. ſiqdẽ nec hoĩem: nec os: nec alia id genus aĩa cognoſcere poterit, niſi hec. ſ. ratio, ⁊ cõpoſitio inerũt. Ad h̃ eniꝫ vt res cognoſcat̃: reqrit̃ vt ipſa cognoſcat̃: ⁊ cã eius. Cũ igitur apud Empedocles cognoſcens cũ aliqd cognoſcit, opꝫ vt ſit illi idem: aĩa ſi cognoſcit aliqd. ſ. hominẽ, opꝫ vt ſit rõ h̃ eſt ꝓportio elr̃ntoꝝ, ex qua reſultat homo: que eſt hoĩs cã. Et opꝫ, vt ſit hõ: q eſt ipſa cõpoſitio, ergo aĩa ſi oꝫ oĩa cognoſcere, oꝫ eſſe oĩa, ⁊ oĩuꝫ rões, ac ꝓportiones: que ſunt reꝝ cauſe. Modo oſtẽdit huius abſurditatẽ, ⁊ dicit. Hoc aũt ꝙ impoſ'e ſit: nihil oportet dicere: nec rõne demonſtrare hoc eſſe impoſſibile, q2 (vt inquit) quis naꝫ dubitat ſi inſit in aĩa lapis, aut homo. q. d. nemo: q2 vt Auerroes, dicit alterum eſt inaĩatum: alterũ aĩatum modo hec nulli pñt ſimul ineſſe. Silr̃ aũt qs dubitat ⁊ bonũ ⁊ malum ſiue non bonũ an inſint aĩe, nam cum ſint ꝯria: nemo dubitat ea nõ poſſe aĩe ineſſe. Eodẽ modo ⁊ in alĳs: quis dubitat an poſſint ineſſe. q. d. nullus: nullus eniꝫ diceret ꝯria, aut diſperata eidẽ ſm rẽ ineſſe. dico ſm rẽ, q2 eidẽ ineſſe ſilitudines ꝯrioꝝ ꝓhibet nihil: aĩe eni inſunt ſpẽs boni, ⁊ mali. Medio ẽt inſunt ſpecies albi ⁊ nigri. Sed alicui ꝯria ineſſe ſm reꝫ ⁊ identitatem nemo diceret: vt Simplicius deducit.

De cuba

Argyr. ¶ Preterea cũ id qđ eſt multiplr̃ dici ſoleat (qđdã. n. ſubaꝫ: qđdã quãtitatẽ, aut q̃litatẽ, aut aliqđ aliud enumeratoꝝ iã ꝑdicamẽtorũ ſignificat) vtrũ ex vniuerſis, an nõ ex vniuerſis aĩa ꝯſtet? At nõ vñr cõia oiuꝫ eſſe elemẽta. Ex hiſce ne igit̃ ſolis ꝯſtat: q̃ ſubſtantiarũ ſunt elementa? At quonã pacto ceteroꝝ ẽt vnũqđqꝫ cognoſcit? An dicẽt vniuſcuiuſqꝫ gñis elr̃nta ꝓpria atqꝫ ꝑncipia eſſe: ex qbus aĩa ꝯſtat? Erit igit̃ ipſa: ⁊ quãtitas, ⁊ q̃litas, ⁊ ſubſtãtia. At fieri neqt: vt ex quãtitatis elemẽtis ſubſtantia ſit, nõ quãtitas. Eos igit̃ qui cenſent aĩam ex vniuerſis conſtare: hec ⁊ huiuſcemodi alia comitantur.

Tex. 78 ¶ Amplius aũt: cũ multiplr̃ dicat̃ id: qđ eſt (ſignificat enim aliud qdẽ hoc aliqd: aliud aũt quantitatẽ: aut qualitatẽ: aut etiã quodam aliud diuiſoꝝ pñtoꝝ) vtrum ex oibus erit aĩa: an non? Sed nõ vñr cõia oium eſſe elementa. Num igit̃ quecunqꝫ ſubſtantiaꝝ ſunt: ex his ſolis? Quõ igitur cognoſcit ⁊ alioꝝ vnũquodqꝫ? An dicent vniuſcuiuſqꝫ generis eſſe elementa: ⁊ principia ꝓpria: ex quibus animã conſtare? Erit ergo: ⁊ quãtitas: ⁊ qualitas: ⁊ ſubſtantia. Sed impoſſibile eſt ex quãtitatis elementis eſſe ſubſtãtiã: ⁊ nõ quãtitatẽ. Dicentibus itaqꝫ ex oibus: hec ⁊ huiuſmodi alia accidunt.

COMMENTARIVM.

¶ Preterea obĳcit ꝯ eãdẽ poſitionẽ: ⁊ ſupponit nõ eſſe eadẽ elr̃nta ſiue ꝑncipia decẽ pñtoꝝ, niſi (vt Simpliciꝰ dicit) analogice: ſicut 12 ͤ meta ͨͤ deducit̃. nã id qđ eſt, dr̃ multiplr̃: ⁊ nõ vniuoce. ergo decẽ pñtoꝝ nõ ſunt eadem elr̃nta ſiue ꝑnª. Hãc ergo ſuppõneꝫ indicat, ⁊ dicit. Amplius aũt cũ multipliciter dicat̃ id qđ eſt. cuius cãm affert, cũ dicit [Signãt enim aliud qdẽ h̃ aliqd. ſ. ſubam, aliud aũt quãtitateꝫ, aut q̃litatẽ, aut ẽt quoddã aliud diuiſoꝝ ꝑdicamẽtoꝝ] cũ inq̃ꝫ ita ſit, vr̃ ꝙ nõ ſunt elr̃nta decẽ reꝝ eadẽ niſi equoce, vt dcm̃ eſt: hec eſt ſuppoſitio, q̃ua ꝯceſſa, q̃rit vtrũ aĩa ſint ex oibꝰ. ſ. ꝑncipĳs oium decẽ rerũ: an nõ? Themiſtius itelligit Ariſtotelẽ querere, vtrũ aĩa ſit ex oibus illis decẽ reꝝ gñibꝰ. Que expoſitio lꝫ poſſit ſtare, melius ad vbũ lego cũ Simplicio, vt iterrogatio ſit, cũ ꝑncipia decẽ reꝝ nõ ſint eiuſdẽ rõnis: vtrũ aĩa ꝯſtat illis oibus, an non? Et magis ſe exponẽs, dicit, ſed ſupple cũ nõ videant̃ elemẽta oium reꝝ cõia, ac eiuſdẽ rõnis: niſi analogice (vt dictũ eſt) num aĩa ex his ſolis elemẽtis ſit, quecũqꝫ ſubaꝝ ſunt? Si dr̃ ꝙ aĩa ex ſolis ſubſtãtie ꝑncipĳs ſit, querit, q̃uo igit̃ cognoſcit ⁊ alioꝝ predicamẽtoꝝ vnũqđqꝫ? Nõ enim põt dici: vt pꝫ ſm Empe. ſõ dat aliud mẽbrũ. ſ. ꝙ aĩa ꝯſtat oibus reꝝ ꝑncipĳs, ⁊ non tm̃ elr̃ntis ſube: ⁊ dicit. An dicent vniuſcuiuſqꝫ gñis eſſe elementa ꝓpria, ⁊ ꝓpria ꝑncipia, alia. ſ. atqꝫ alia alioꝝ, ⁊ ex illis ꝓprĳs oiuꝫ ꝑncipĳs dicẽt aĩam ꝯſtare? Contra obĳcit, cũ dicit. Erit ergo aĩa ⁊ quãtitas ⁊ qualitas ⁊ ſuba ſimul, ꝗꝫ ꝯñtia, q2 aĩa ꝯſtat ꝑncipĳs ſube, quãtitatis, ⁊ qualitatis. ergo eſt ſuba, quantitas, ⁊ qualitas, deſtruit ꝯñs, ⁊ dicit. Sed impoſ'e eſt ex quãtitatis elemẽtis eſſe ſubam: que eſt nõ quãtitas. ergo impoſ'e eſt aĩam eſſe ſubam quãtitateꝫ ⁊ qualitatẽ. Tũc epilogat, ⁊ quaſi ordinat ſe ad ſequentia, ⁊ dicit. Dicẽtibꝰ itaqꝫ aĩam eſſe ex oibus rebus, oibuſqꝫ reꝝ ꝑncipĳs. Hec accidũt: ⁊ alia hmõi cõplura. ¶ Quo vo ad vba attinet. Simplicius ꝑ ꝑncipia ꝓpria intelligit ꝑncipia cognitiõis: qbꝰ cognoſcit̃ genus, ⁊ qcqd in ipſo collocat̃. vbi gr̃a. ꝑncipia ꝓpria ſube: qbꝰ cognoſcit̃ aliqd eẽ ſubaꝫ, eſt eſſe ex ſe ſtabile, ⁊ nõ eſſe in ſubiecto, ⁊ eẽ ſubm ceterorũ, ⁊ nihil ad ſui eſſe accñtibꝰ indigere: ⁊ eſſe vnã numero ꝯrioꝝ ſuſceptiuã. Pricipia vo, qbꝰ cognoſcit̃ quãtitas atqꝫ aliqd eſſe quãtitatẽ, ſunt, mẽſura, ⁊ tm̃ equalitatis, ⁊ inequalitatis ſuſceptibile, ⁊ ad terminũ, ⁊ ad ĩfinitũ accõmodabile. Principia vo q̃bus qualitas, vel aliqd eſſe qualitatẽ cognoſcit̃: ſunt ſil'e ac diſſil'e, ⁊ id genus. Principia vo cognitionis cõia, vt Simplicius inqt, ſunt quecũqꝫ ſunt elr̃nta ac ꝑncipia cognoſcẽdi entia vt entia: que nõ ſunt vnius rõnis in oibꝰ: ſed analoga. Sic igit̃ ſm hãc expõnẽ ſi aĩa cognoſcit oĩa entia decẽ pñtoꝝ, oꝫ vt ꝯſtet ꝑncipĳs cognoſcitiuis oium pñtoꝝ ꝓprĳs, ⁊ determinatis. ¶ Expoſitores vo ꝑ ꝑncipia itelligũt elr̃nta, ⁊ eſſendi ꝑncipia: imaginãtes eadeꝫ eſſe ꝑncipia eſſendi ⁊ cognoſcẽdi, ſaltẽ in ſcia ꝑꝑ qd. Volũt aũt ꝑncipia eẽndi remota eſſe oium eadeꝫ, q2 quecũqꝫ ſunt ſube imediate, ſunt ceteroꝝ remote. Immediate vo, ſunt alia alioꝝ: q2 ꝑncipia eſſendi ſubſtãtie ſunt ſubſtantie: prima principia eſſendi accidentiũ ſunt accidẽtia. Verum an ita ſit, 12ͦ liͦ meta ͨͤ diximꝰ. Pro pñti doctrĩa ſit ſatis accipe prima reꝝ ꝑncipia eẽndi eſſe alia atqꝫ alia, vt ſubaꝝ, deũ, ⁊ ꝑmã ipſam mãm, quãtitatũ, pũctũ, vnitatẽ, ⁊ momentũ. Qualitatũ vo gradũ ⁊ angulũ: ⁊ de ceteris id genus. Cõia vo eſſendi ꝑncipia ſunt que ſunt entis: vt ens, queqꝫ nõ ꝓſpectãt determinatũ genus: vt ſunt actus, ⁊ potẽtia: ⁊ id genus. Sed q2 hec ad metaphyſicũ ſpectant, ideo ſufficiant.

Argyr. ¶ Abſurdũ eſt etiã, ſil'e qdẽ a ſil'i nõ pati dicere: ſil'e vo ſentire ſil'e, ſil'eqꝫ cog̃ſcere ſil'i putare atqꝫ aſſerere. deide ſẽtire: pati qđdã eẽ moueriqꝫ ponere. ⁊ intelligẽ ſilr̃ ⁊ cog̃ſcere.

Tex. 79 ¶ Incõueniẽs aũt eſt dicere qdem impaſſibile eſſe ſil'e a ſil'i: ſentire autem ſimile ſimile: ⁊ cognoſcere ſimili ſimile. Sentire vero: pati aliqd: ⁊ moueri ponere. Similiter autem ⁊ cognoſcere ⁊ intelligere.

ponere ponunt

COMMENTARIVM.

¶ Preterea ducit nũc Empedoclem ad cõtradictionem: vt Themiſtius ⁊ Simplicius exponunt. nã Empedocles dixit ĩpaſſibile eſſe ſil'e a ſuo ſili, vt reuera ẽ dõm. Dicebat aũt ſentire fieri ꝑ ſimile, ⁊ cognoſcere ẽt ꝑ ſimile: qđ illi repugnat, cum dicant intelligere ⁊ cognoſcere eſſe pati. nã ſi eſt pati, nõ põt fieri per ſimile. Vnde dicit. Inconueniens autem eſt dicere qdeꝫ ſimile eſſe impaſſibile a ſimili, ⁊ dicere ſimile ſentire ſimile ⁊ cognoſcere ſimile ſuũ ſimile per ſil'e. Et hoc ſi dicant ac ponant ſentire aliqd eſſe pati ac moueri, ⁊ ſimilr̃ ſi dicant cognoſcere, ⁊ intelligere pati ac moueri. Implicant enim hec ꝯtradictioneꝫ: q2 ſi cognoſcere erit pati, fit a ꝯtrario. ergo nõ a ſili. ¶ Quo vo ad vba attinet, ꝑ cognoſcere intelligi practicũ intelligere, ꝑ intelligere vo theoricũ: vel alterũ eſt expoſitiuum alterius, vt velle videt̃ Simplicius. ¶ Auerroes voluit ꝙ Ariſtoteles hic ꝯtradicat fundamento poſitionis, nam cũ cõtradixit ipſi poſitioni in ſe, erat cõueniens nunc contradicere fundamento poſitionis. Contradicit auteꝫ poſitionis fundamẽto: quatenus non rñdent vltima primis: vt Auer. oſtendit.

Cõ. 79.

Argyr. ¶ Atq multas dubitatiões ac difficultates Empedocl' hĩe ſnĩaȝ/corꝑeiſ iꝗȝ el'ntiſ ⁊ ſibi ſil'ibꝰ coḡſci res ſingl'as: teſtat' id qȯ expientia late pȝ. Partiũ.n. aĩaliũ corpoꝝ ee q̃ ſunt ſimpl'r terre/ vt oſſa/nerui/pili: nihil ſentire vĩr. quare neqȝ ſimilia ſibi, at oportebat tñ.

¶ Qꝛ aũt multaſ dubitatiões: ⁊ difficultates hẽat: dicẽ ſicut Empedo. ꝙ corꝑeis elemẽtis ſingula cognoſcunt': ⁊ ad ſl'e: teſtatur: qȯ nũc dictũ eſt. Quecunqȝ enĩ inſunt ĩ aĩaliuȝ corporibus ſimpliciter terre: vt oſſa: nerui: pili: nihil ſentire videntur. quare neqȝ ſimilia: ⁊ tamen conueniebat.

COMMENTARIVM.

¶ Speciatĩ, vt plȝ Themiſtio, ⁊ Simplicio/ Ari^les^ rephẽdit Empeđ. in eo ꝙ dicebat aĩaȝ ꝑ terrã cognoſcere, ac ſentire terrea. nõ.n. aĩaduertit eas maxime aĩaliũ ꝑtes minie ſentire: q̃ terreſtriores ſ't: vt oſſa/pili/ ⁊ id genus. Vñ. dic. Qꝛ aũt, dicere ſic Empeđ. dic. ſ. ꝙ corꝑeis el'ntis ſingula cognoſcunt'/ ⁊ ad ſil'e. vȝ. ꝑ terrã/terrã, ⁊ ꝑ ignẽ/ignẽ: multas dubitatiões ⁊ difficultates habeat: teſtat' qȯ nũc dcm̃ eſt, ħ eſt qȯ nũc dicẽdũ eſt. ſumpſit.n. dictũ eſt. ꝓ dcm̃ eſt, vt Simpliciꝰ aĩaduertit ꝑ ꝑ ꝑticulã cãlẽ.n. que reddit cãȝ. cur qȯ dicit Empe. dubitatiões habeat. Vñ exponit abſurda, ⁊ dicit. Que cũqȝ.n. ꝑtes que ſ't ſimpl'r terre/ ħ ẽ maxime terreſtres/ ĩſunt aĩaliũ corꝑibus, vt oſſa/nerui/ pili/ vngues/ nihil ſentire vĩr. q̃re neqȝ ſilia aĩa cognoſcet ꝑ ſilia, qȯ tñ ↄuẽibat dici ſtãdo in opĩone Empedoclis. ¶ Quo vȯ ad v̂ba attiet, Simpliciꝰ notat, ꝙ nerui nõ ſentiũt, cuiꝰ ↄ̃riũ dixerũt medici obſeruatõe moti, nã ex pũctura neruorũ fit dolor ſpaſmoſus. Egidiꝰ dixit Ari^lem^ ꝑ neruoſ ĩtellexiſſe neruoſ terreſtres, nõ ſubtiles. nã ſubtiles ſentiũt, terreſtres vȯ nõ ſentiũt. veꝝ res hec eget ↄſideratiõe: de q̃ nunc hactenus. Nõ enim in exẽplo debemus multũ immorari.

Argyr. ¶ Preterea: cuiqȝ ꝑ̃ncipioꝝ maior ignoratio q̃ȝ cognitio ĩerit nimiꝝ: vnũqȯqȝ.n. coḡſcet vnũ: multa aũt ignorabit. cetera nãqȝ oĩa.

Tex.80 ¶ Amplius aũt vnicuiqȝ ꝑ̃ncipioꝝ ignorantia amplior q̃ȝ intelligẽtia inerit. Cognoſcet enim vnuȝ: vnumquodqȝ: multa autẽ ignorabit. omnia enim alia.

COMMENTARIVM.

¶ Themiſtiꝰ ĩtelligit hãc rõnẽ ꝓpo mõ, vult.n. ꝙ data põne Empedo. aĩa plus ignoraret, q̃ȝ ſciret: qm̃ ſciret ſolũ ea el'nta, q̃bus ↄſtaret, cetera aũt alia ab el'ntis neſciret: q̃bꝰ nõ cõſtaret. Iuxta quã expõnẽ lege v̂ba. Amplius aũt vnicuiqȝ ꝑ̃ncipioꝝ ħ eſt vnicuiqȝ el'ntoꝝ inerit amplior ignorãtia q̃ȝ ĩtelligẽtie: ħ ẽ merito el'nti quo ↄſtat aĩa, magis aĩa ignorabit q̃ȝ ſciet, cognoſcet enĩ vnũqȯqȝ elemẽtũ vel ꝑ vnũqȯqȝ el'ntũ ſolũ vnũ, multa aũt ignorabit: qꝛ ignorabit oĩa alia ꝑter illud vnũ: ex quo ↄſtat aĩa. Quã expõnẽ tȝ Simpliciꝰ. ¶ Alij ꝑ ꝑ̃ncipia ĩtellexerũt ſubãs ſeparatas. Vñ dicũt ꝙ data põne Empeđ. tũc vnicuiqȝ intelligẽtiaꝝ maior ignorãtia inerit q̃ȝ ſcia. Que expoſitio friuola eſt, qꝛ Empedocles tales ſubãs ſepatas nõ cognouit, nec dixit ipſas cõponi ex elementis. ergo grecis expoſitoribus credendum eſt.

Argyr. ¶ Fit etiã Empedoclis eadẽ ſnĩa: vt deus ſit amẽtiſſimꝰ: qppe cũ ipſe ſolus vnũ el'ntorũ nõ ↄꝑhẽdat ipaȝ diſcordiã iq̃ȝ: mortalia v̂o cũcta coḡſcãt cũ ex vniuerſis ſingula ↄſtẽt.

¶ Accidit aũt ⁊ Empedocli inſipiẽtiſſimũ eẽ deũ. Solus enim elemẽtoꝝ vnũ nõ cognoſcet: diſcordiam: mortalia autem: omnia. Ex omnibus enim vnumquodqȝ eſt.

COMMENTARIVM.

¶ Preterea argumẽtat', ſi cognoſcẽs tot coḡſcit, ex quot cõſtat. ḡ deꝰ, quẽ põit Empeđ. eẽt oĩuȝ aĩaliũ cognoſcitiuoꝝ ĩſipiẽtior. ꝓbat' ꝙ deꝰ quẽ ponit Empe. eſt celũ qȯ ↄſtat ſolũ q̃nqȝ ꝑ̃ncipijs. ſ. q̃tuor el'ntis, ⁊ amicitia. Lite v̂o nõ conſtat ſm Empe. alioq̃n celũ eẽt corruptibile, vt Auer. deducit. Si ḡ deꝰ nõ ↄſtat lite/ nõ cognoſcet litẽ. at oĩa aĩalia cognoſcitiua ↄſtãt ſex ꝑ̃ncipijs. ſ. q̃tuor el'ntis, lite ⁊ amicitia: ⁊ ſic coḡſcũt hec oĩa, deꝰ aũt cũ ignorabit litẽ: ĩſipiẽtiſſimꝰ erit ceteris. Vñ dic. Accidit aũt ⁊ Empedocli ĩſipiẽtiſſimũ eẽ deũ/ deducit, qꝛ ſolus deꝰ, q eſt celũ ex q̃nqȝ el'ntis/eſt, ⁊ vnũ ñ coḡſcet. vȝ. diſcordiã. nõ.n. ex illa ↄſtat, eẽt.n. mortalis. Cetera ãt aĩalia mortalia coḡſcitiua oĩa coḡſcũt: qꝛ vnũ qȯqȝ eoꝝ ex oibꝰ eſt. ¶ In ħ loco ↄſueuit ſũmi de decreto Ariſtotelis deũ nõ ignorare mortalia/ alioq̃n deꝰ eſſet hoie inſipiẽtior, vt ipſe argumẽtatur contra Empedoclem.

Qꝛ ideȝ coḡſcat mortalia.

Argyr. ¶ Preterea dicat oȝ oĩno/ quã ob cãȝ nõ hñt aĩam oĩa: cũ oẽ quod eſt/ aut ſit elemẽtũ/ aut ex elemento vno vel pluribus vel oibus cõſtet. neceſſe eſt enim omne qȯ eſt: aut vnum quid aut quẽdam/ aut vniuerſa cognoſcere.

Tex.81 ¶ Oĩno autẽ: propter quam cãm nõ oĩa que ſunt: hñt animam: cũ omne aut elementum ſit: aut ex elemento vno: aut pluribus: aut oibus? Neceſſe enim eſt vnum aliquod cognoſcere: aut quedam: aut omnia.

COMMENTARIVM.

¶ Simpliciꝰ/ Themiſtiꝰ/ ⁊ Auer. velle vĩr ꝙ Ariſtoteles inferat oẽ ens nãle debere cognoſcitiuã aĩam hr̃e. Naȝ, vt Simpliciꝰ deducit/ ĩtell's ⁊ aĩa cognitiua ſũt apud Empe. el'nta ⁊ que ſunt ex el'ntis. ergo ꝑ ↄuerſionẽ el'nta: ⁊ q̃ ſunt ex elemẽtis erũt aĩa ⁊ intell's vel aĩata ac intellectiua: ⁊ ita oĩa erũt aĩata aĩa cognoſcitiua. ¶ Vel forte Ariſtoteles ꝑ oĩa q̃ ſunt, intelligit miſta/ ⁊ tũc querit oĩno aũt, ac vĩr ꝑꝑ quã cãm nõ oĩa miſta que ſunt: habẽt aĩam? Cũ omne aut elemẽtũ ſit: aut miſtũ ex elemẽto/ vno/ aut pluribꝰ/ aut oibus? quaſi dicat. vĩr vt oĩa miſta habeant aĩam, qꝛ neceſſe eſt omne miſtũ aliqȯ vnũ cognoſcere, ſi ↄſtat vno elemẽto: rũ: aut neceſſe eſt miſtũ cognoſcere quedam elementoꝝ, ſi ↄſtat q̃buſdã/ aut neceſſe eſt miſtũ cognoſcere oĩa ſi conſtat oibus. Locutus eſt aũt diſiũctiue: qꝛ nõ expoſcit pñs indagatio/ an miſtũ eſſe poſſit ex vno elemẽto vel pluribꝰ. ſatis aũt ſit hr̃e ꝙ ſi cognitio ſit ꝑ ſimile: omne miſtũ erit animatum anima cognoſcente: quod eſt contra poſitionem.

Argyr. ¶ Dubitabit ẽt nõ iniuria q̃ſpiã: q̃dnaȝ id ſit qȯ ipa ↄtinet atqȝ vnit. el'nta nãqȝ: materiei ſil'ia ſunt. Atqȝ ꝑ̃ſtabiliſſimũ id eẽ pȝ: qȯ ↄtinet/ q̃cq̃d id tãdẽ ſit. at neq̃t eẽ q̃cq̃ȝ: ꝑ̃ſtabilius aĩa/ qȯ q̃dẽ dñet'. ⁊ magis etiã: intellectu. maxime eniȝ rõni ↄſonũ eſt: hũc oĩa preceſſiſſe/ ⁊ preſtantiſſimũ oĩuȝ ⁊ nã dñm eſſe. Illi aũt elementa q̃ ſunt precedere cenſent.

Tex.82 ¶ Dubitabit aũt vtiqȝ aliq̃s ⁊ q̃d eſt tandem vnũ faciẽs ipſa? Mã enim vident' ⁊ elemẽta eſſe. Principaliſſimuȝ aũt eſt illud: quod ↄtinet: qȯcuũqȝ eſt. Aĩa aũt aliquid eſſe melius ⁊

lius ⁊ preſtãtius: impoſſibile eſt. Impoſſibilius adhuc: intellectu. rationabiliſſimũ eniȝ eſſe hunc antiquiſſimum: ⁊ dominũ ſm naturã. Elementa aũt dicunt eſſe prima entiũ.

COMMENTARIVM.

¶ Themiſtius reſoluit hunc textum in tres rationes. Prima eſt, cur anima ſit vna res, ſi elementa: ex quibus cõſtat anima ſint multa. Secunda/ qꝛ elementa potius materie ſimilia videntur, q̃ȝ forme, ergo ſunt potius ꝑ̃ncipia patiendi q̃ȝ cognoſcendi. Tertia ſi anima conſtaret ex elementis, oportet eſſe aliquã preſtantiorem ac excellentiorem naturam eſſe: que illa elementa vniat. modo in animali nihil eſt intellectu atqȝ ipſa anima preſtãtius. verum rõnes iſte non poſſunt verbis Ariſtotelis applicari. ¶ Propterea Simplicius ſolum ex verbis Ariſtotelis vnam rationem facit, quaȝ Ariſtoteles vigorare videt' interrogando ↄ̃ Empeđ. cum dicit. Dubitabit autem vtiqȝ aliquis, ⁊ quid eſt tandem vnũ faciens ipſa elemẽta: vt ex ipſis reſultet anima? Quod vero/ elementa non faciant ſeipſa vnum in anima, probat, cum dicit. Materia enim videntur ⁊ elementa eſſe. ergo aliquid oportet eſſe ꝙ illa faciat vnuȝ. Materia enim nec facit ſe, nec facit ſe vnum. vnde, vt Simplicius inquit, omne corpus ſiue ſit ſimplex/ ſiue compoſitum eſſe nõ habet per ſe/ nec a ſeipſo: ſed eſſe habet ſm alterum formale/ ⁊ ab altero efficiente: vel finali cauſa. quare elementa non poſſunt fieri vnum per ſe, nec a ſeipſis. ¶ Cum declarauit ꝙ faciens elementa vnam animam, non ſint ipſa elementa/ probat, ꝙ faciens elementa vnam animam non ſit aliquid preſtantius anima vel intellectu: ⁊ primo ſumit quale eſſe debet, qȯ facit animam vnam ⁊ elementa vnam animam, ⁊ dicit. Principaliſſimũ autem eſt illud qȯ continet, quodcunqȝ eſt/ anima auteȝ (vt inquit) aliquid eſſe melius ⁊ preſtantius impoſſibile eſt. Impoſſibilius adhuc eſt aliquid eſſe melius ac preſtantius intellectu/ immo eſt maxime rationi conſonum hunc intellectum eſſe antiquiſſimuȝ ⁊ dñm ſm naturam. Sic igitur ſi elementa fiunt vna anima, vel fiunt vna anima a ſeipſis. ⁊ hoc non, quia ſunt materia. vel ab aliquo digniori ipſa anima ac intellectu, ⁊ hoc minime/ nihil eſt in nobis dignius aĩa ac intellectu. Preterea ipſi faciunt elementa prima entium: ergo nihil poſſunt ponere preter elementa. ¶ Quo v̂o ad verba attinet, cum Ariſtoteles dixit, nihil eſſe melius anima: Simplicius intelligit eorũ que ſunt in nobis. nam ſimpliciter aliquid eſt anima melius, ⁊ per intellectum Simplicius intelligit rationalem animam. Vis aũt rationis eſt, elementa fiunt vna anima: vel a ſeipſis, vel ab ipſa anima, vel ab aliquo preſtantiori anima, cum a nullo hoꝝ elementa fieri poſſint vna anima. ergo falſum eſt elementa fieri vnam animam. Hec eſt vis rationis ſm Simplicium.

Argyr. ¶ At enim nemo prorſus de omni anima dixit: nec eoꝝ qui cenſent ipſam ex elemẽtis: ideo conſtare/ qꝛ ſentit cognoſcitqȝ ea que ſunt/ nec etiam eorum qui maxime motiuuȝ ipſam aſſerunt eſſe. non enim oĩa mouẽtur: que ſentiunt. ſunt enim animalia nonnulla que non mouent' loco: ⁊ tamẽ hoc ſolo motu anima videtur animal agitare.

Tex.83 ¶ Omnes autem ⁊ qui ex eo ꝙ cognoſcit ⁊ ſentit ea que ſunt: ex elemẽtis dicunt ipſaȝ: ⁊ qui maxime motiuũ: non de omni dicunt anima. neqȝ enim ſenſitiua oĩa/ motiua ſunt. Videntur enim eſſe quedã animalium mãſiua ſm locum: ⁊ tamẽ videtur hoc ſolo motu mouere anima animal.

COMMENTARIVM.

¶ Scđm Simplicium Ariſtoteles intẽdit declarare ꝙ nulla definitio data de anima ab antiquis/ eſt cõmunis omni anime. Empedocles enim dixit ꝙ anima eſt ſubſtantia cognoſcitiua ex omnibus elementis cõpoſita. Alij dixerunt ꝙ anima eſt ens maxime motiuum. Vult igitur ꝙ nulla harum definitionum eſt omni anime cõmunis. ⁊ hoc proponit/ dicens, omnes autem ⁊ qui ipſam eſſe ex elementis dicunt ex eo/ quia cognoſcit ⁊ ſentit ea, que ſunt: ⁊ qui dicunt ipſam eſſe ens maxime motiuum, hec non dicunt vt de omni anima cõmunes definitiones: nulla enim harum definitionum eſt cõmunis omni anime. propoſita v̂o intẽtione/ declarat illam, ⁊ primo ꝙ ens maxime motiuuȝ non ſit cõmonis anime definitio: qm̃ non omnia ſenſitiua ſunt motiua/ ſiue mobilia: ⁊ tamen ſunt animata ⁊ animalia, ſimiliter nec plante ſunt mobiles, ⁊ tamen ſunt animate. Vnde dicit. Neqȝ eniȝ ſenſitiua omnia motiua ſunt ſui ipſorum. nam videntur quedam animalium eſſe manſiua ſm locum, vt conche, ⁊ ſpongie/ ⁊ id genus: ⁊ tamen hoc ſolo motu qui eſt ſm locuȝ: anima videtur mouere animal. quare ſi hoc motu animalia quedam non mouent', dicunt' animalia manentia. Addit autem hoc, quia omnia animalia augentur ⁊ diminuuntur, omnia etiam dilatantur ⁊ cõſtringuntur: ⁊ tamen non dicuntur mobilia. Moueri eniȝ ſm locum conſtituit ſolum gradum animalium motiuuȝ. quia igitur veteres voluerunt animam eſſe ens maxime motiuum ſm hunc motum. Iure errauerunt, quia nõ oĩa animalia hoc motu mouentur: nec omnia animata. Et dixit Ariſtoteles ꝙ anima videtur ſolo ſm locuȝ motu mouere animal: quia vt Simplicius dicit, nullo extrinſecus adiutore concurrente aliquando poteſt anima mouere animal. at augere non poteſt animal/ niſi concurrentibus cibarijs. Preterea nec poteſt anima facere, vt animal ſentiat, niſi concurrentibus extrinſecus ſenſibilibus. Hec Themiſtius ⁊ Simplicius.

¶ Similiter ⁊ eorũ qui tam ſenſitiuum q̃ȝ intellectum ex elementis cõficiunt: nemo animã omnem complectitur. viuere nanqȝ videntur plante: at expertes ſunt tamen ⁊ lationis ⁊ ſenſus. animalium quoqȝ cõplura ſunt: que mente rationeqȝ vacant. Argyr.

¶ Similiter autem ⁊ quicunqȝ intellectum ⁊ ſenſitiuum ex elementis faciunt. Videntur enim plante viuere non participantes loci mutatione: neqȝ ſenſu. ⁊ animalium multa intelligentiam non habere.

COMMENTARIVM.

¶ Declarat nunc ſm. ſ. quod definitio data ab Empeđ. de anima. ſ. ꝙ ſit ſubſtantia cognoſcitiua/ ex omnibus elementis compoſita. vt omnia cognoſcat/ non ſit cõmunis omni anime, quia non competit plantis. Unde dicit. Similiter autem ⁊ quicunqȝ intellectum ⁊ ſenſitiuum ex elementis faciunt, vt Empeđ. qui dicit, ꝙ anima eſt ſubſtãtia cognoſcitiua ex omnibus elementis compoſita, vt omnia cognoſcat, ſic dicentes ſimiliter cõmunem omni anime definitionem non aſſignarunt, quia (vt inquit) videntur plante viuere/ ⁊ habere animam/ non participantes loci mutatione/ nec ſenſu. ⁊ videntur etiaȝ multa animalia habere animam/ que intelligentiam non habent. ergo definitio hec aſſignata de anima non eſt communis omni anime.

¶ Qꝛ ſiq̃s ⁊ hec illis cõceſſerit/ intellectumqȝ Argyr.

partem eſſe poſuerit anime ⁊ identidem ſenſitiuum: neqȝ ſic de omni anima/ neqȝ de vlla tota dicere videbuntur.

Tex.84 ¶ Si autē aliquis ⁊ hec cōceſſerit: poſueritqȝ intellectum partem aliquam anime: ſimiliter autem ⁊ ſenſitiuum: neqȝ vtiqȝ ſic dicent de omni anima: neqȝ de tota: neqȝ de vna.

COMMENTARIVM.

¶ Ut placet Simplicio, hic Ariſtoteles dat vnam ſolutionem, que eſt de mente Pythagore/ ⁊ Empeđ. Pythagoras enim dixit ꝙ anima eſt quid compoſitum ex parte intellectiua/ ⁊ ſenſitiua, ⁊ ꝙ anima ſit vna ſpecie: que exit ⁊ intrat homines ⁊ bruta. Empeđ. vero dixit, ꝙ hec eadem eſt anima plantarum/ ⁊ cum exit ab homine/ intrat plantas aliquando. Concedunt ergo iſti, ꝙ nec eſſe ens maxime motiuum eſt anima/ nec eſſe ſubſtantiam cognoſcitiuam/ ſiue intellectiuam: ſed animam dicunt eſſe compoſitum ex his tribus vnam ſpecie in omnibus viuentibus. Unde dicit. Si autem aliqs ⁊ hec conceſſerit. ſ. ꝙ eſſe ens maxime motiuum ſolum ſit anima/ nec eſſe intellectiuum ſolum ſit anima/ nec eſſe ſenſitiuum ſolum ſit anima: poſueritqȝ intellectum partem aliquā anime. Similiter autē ⁊ ſenſitiuum/ ⁊ ſupple etiam motiuum/ ita vt anima ſit cuius hec tria ſunt partes/ que eſt vna ſpecie in omnibus. Obijcit contra, ⁊ dicit. Neqȝ vtiqȝ ſic dicent, de omni anima/ ⁊ quia omne poteſt accipi pro toto/ ⁊ pro quolibet, exponit quaſi omne pro toto, ⁊ dicit. Hoc eſt ſupple neqȝ de tota/ neqȝ de vna/ hoc eſt iſti ſic dicentes de nulla tota anima dicunt. verbum enim illud neqȝ de vna pro nulla ſumpſit, vt Simplicius intelligit, verbum vo neqȝ de tota expoſitiuum eſt illius verbi de omni. Quaſi ergo Ariſtoteles velit dicere ꝙ ſic dicentes de nulla tota anima dicunt, quia vt Simplicius inquit, per hoc non habentur quot, ⁊ que ſunt omnes anime facultates: cum non expoſuerint vegetabilem/ augmentatiuam/ ⁊ ceteras anime facultates.

Argyr. ¶ In hoc eodē errore vr̄ eſſe ⁊ ea ſententia: que carminibus Orphicis fertur. dicit enī Orpheus: aiam ferri ventis/ ⁊ ex toto ingredi reſpiratione. Id aūt nequit ipſis accidere plātis: neqȝ quibuſdā itidem aialium. quippe cum haud vniuerſa reſpirent. qđ quidē eos preterijt: qui ita de anima cenſuere.

¶ Hoc autem ſuſtinuit: ⁊ que eſt in Orphicis vocatis carminibus ratio. Dicit enim aiam ex toto ingredi reſpirantibus latā a ventis. Non enī poſſibile eſt plantis hoc accidere: neqȝ animalium qbuſdā: ſiquidē nō omnia reſpirant. Hoc autem latuit ſic opinantes.

COMMENTARIVM.

¶ Orpheus vo, vt Simpl. narrat, voluit animam ſiue vitam eſſe reſpirationem/ vel aerem ſpirabilem, vt Them̄. inquit. Cauſas vero agentes ac motiuas totales eſſe ventos, ſine qbus anima nunqȝ animat particulare corpus. Contra obijcit Ariſtoteles, quia non omnibus animatis competit hoc. non enim plantis competit. ergo ratio Orphei eundem errorem habere videtur, quem alie opiniones habent. Unde dicit. Hoc autem ſuſtinuit, ⁊ ratio ſiue opinio/ que eſt in his carminibus, que referuntur Orphei. In illis enim carminibus dicit animam eſſe latam ac motam a reſpirantibus ventis, ⁊ ex toto aere/ qui eſt animal ingredi corpora. Contra quod obijcit, ⁊ dicit. Nō. n. poſſibile eſt plantis hoc accidere, neqȝ quibuſdā animalibus, ſiquidem nō omnia reſpirant, vt piſces, addit ꝙ hoc latuit Orpheum: credebat enim ipſe omne animal reſpirare, qđ falſum eſt. Similiter falſū eſt omne animatum reſpirare.

¶ At vo ſi conficere aiam ex elementis oporteat: non ex vniuerſis cōtinuo ꝯficiēda eſſe videt. altera nanqȝ pars ꝯtrarietatis: ſufficiens eſt ſeipſā oppoſitamqȝ diſcernere. recto enī ⁊ ipſum rectum vt patet/ ⁊ obliquū cognoſcim⁹. regula nāqȝ: iudex eſt vtriuſqȝ at obliquum: nec ſui plane/ nec recti. Argyr.

¶ Si vo ex elemētis animā facere oportet: non oportet ex omnibus. Sufficiēs enī eſt altera pars ꝯtrarietatis ſeipſā diiudicare: ⁊ oppoſitam. Recto enī ⁊ ipſū/ ⁊ obliquū cognoſcimus. Iudex enī vtrorumqȝ canō eſt. Obliquū autē neqȝ ſuiipſius: neqȝ recti. Tex.85

COMMENTARIVM.

¶ Ut Simplicius cōtinuat, cum Ariſtoteles ꝓbauit ſimpl'r ꝙ anima nō ſit ex elemētis ad hoc, vt cognoſcat elementa: nunc probat eam non oportere eſſe ex omnibus elementis ad hoc, vt cognoſcat omnia elementa. qm̄ ſufficit vt ſit ex altero ꝯrioꝝ, vt anima cognoſcat illud, ⁊ illi oppoſitum, ⁊ dicit. Si vo ex elementis animā facere opȝ, ſupple vt elementa iudicet, non opȝ animā facere ex omnibus elementis/ vt ſupple iudicet omnia elementa. Quod ꝓbat ⁊ dicit. Sufficiens enim eſt altera pars ꝯrietatis ſeipſam iudicare, ⁊ oppoſitam, hoc eſt ideo anima nō debet ex elementis omnibus conſtare: qꝛ ſufficit, vt conſtat ex altera ꝯrietate ad hoc, vt per illam iudicet ipſem, ⁊ eius oppoſitam. Qđ exemplo probat lineaꝝ, vt Simplicius ⁊ Auer. expoſuerunt, ⁊ dicit. Recto enim hoc eſt linea recta, ⁊ ipſum hoc eſt lineam rectam, ⁊ obliquum hoc eſt lineam curuam cognoſcimus. Sumpſit enī rectū, vt Simpl. dicit, pro exemplo forme ac habitus. Obliquum vo pro exēplo priuationis. Canon enim hoc eſt regula, q̄ eſt linea recta/ eſt vtrorūqȝ iudex. ſ. recti ⁊ curui. At obliquū neqȝ ſui eſt iudex/ neqȝ recti. ¶ Sed Simplicius dubitat, qꝛ vnum oppoſitum non eſt iudex ſui ⁊ eius oppoſiti, niſi eius oppoſitum dicat ſolam priuationem: vt pȝ 3° huius. Quādo enim dicit habitum: pōt per ſe cognoſci. Cum igit quodlibet elemētum ſit ens poſitiuū, ⁊ nō ſola priuatio: videt ꝙ alterū non poſſit eſſe iudex ſui ⁊ alterius: ſed qđlibet debet eſſe iudex ſui. Reſpondet Simplicius ꝙ hoc dicat Ariſtoteles non ꝙ ita ſit, ſed de ſui conſuetudine: qua conſueuit frigidum dicere priuationē calidi/ ⁊ ſiccū priuationem humidi. Uult igit ꝙ Ariſtoteles argumentetur ex hypotheſi. ſ. dato ꝙ ita ſit. ſ. ꝙ frigidum ⁊ ſiccum ſint priuationes, nam ſi ita eſt, ſufficit vt anima conſtet calido ⁊ humido. Simili rōne intelligit exemplum. vult enim curuum accipi loco priuationis, rectum loco forme, non ꝙ curuum ſit priuatio: hec ex commentario Simplicij: que diligentius tertio huius videbuntur. Dubitō Simplicij.

¶ Sunt ⁊ qui in toto vniuerſo permiſtam ipſam inquiunt eſſe. Quocirca forſitā ⁊ Thales: oīa plena deorum eſſe putauit. Argyr.

¶ Et in toto autē quidam ipſam miſtam eſſe dicunt. Unde fortaſſe ⁊ Thales opinatus eſt omnia eſſe plena dijs. Tex.86

COMMENTARIVM.

¶ Ut recte Thomas continuat) cum Ariſtoteles diſputauit cum eis, qui dixerunt animā eſſe ex elemētis, hic quaſi obiter diſputat cū eis, qui dixerūt animā eſſe in elementis. dico q̄ſi obiter, qm̄ hec queſtio, vt recte innuit Simpl. ſpectat ad librū de celo. vbi agit de aiatione celoꝝ, ⁊ elemētorū, ⁊ ſpectat pro parte 3° hui⁹. vbi idē diſputabit. Procedit aūt ſic, qꝛ ꝑ narrat opinionē/ ⁊ opinionis auctorē, ⁊ dicit. Et in toto mūdo, ⁊ in elemētis qdā veterū ipſā animā miſtā eſſe dicūt. Hi enim, vt Them̄. inqt, ſunt/ qui animam dicūt per q̄tuor elementa/ ⁊ per nām reꝝ oīum iniectam/ fuſamqȝ equabil'r oēs mundi partes vegetare/ animareqȝ. Auerroem vo explicat, ⁊ dicit. Vnde hoc eſt ꝑpter quam cām. ſ. qꝛ oīa ſunt aīata fortaſſe ⁊ Thales opinatus eſt oīa eſſe plena dijs. Cui, vt Them̄. inqt, illud cōgruebat, Iouis oīa plena. Hanc opinionem Zeno viſus eſt velle, qui deum meare, ac ꝑtinere per oēm ſbam cenſuit. Dixit enī in hoīe intellectuali deū eſſe intellectū, in aīali animam, in corporibus nālibus nām. In nā vo affecta dixit deū eſſe affectionē ac habitū, quā poſitionē nō ſpreuit Plato, cuius in Timeo hec ſunt verba/ cum deus inqt animā in medio collocaſſet, per vniuerſū infudit, ⁊ ꝑ oēm globū porrigi iuſſit: ⁊ corpus ei exterius induit. Eſt tm̄ hec oīa ꝙ Thales viſus eſt velle aiam omniū eſſe deū. Plato vo omniū animā aſſerit eſſe ſbā ab ipſo deo creatā: quā Maro in 6° oſtēdit cum dixit. Fuſamqȝ per artus, mens agitat ⁊ molem: ⁊ reliqua. ¶ Uarro vo romanus Thaletis imitator dixit deū eſſe mūdi animā, ⁊ in celo eſſe celeſtē animā, in hoīe intellectum, ⁊ in aīali aīam, ⁊ in plātis vitam, ⁊ in ceteris elementis ⁊ miſtis nām. ¶ Uenit aūt intātum hec poſitio, ꝙ vſqȝ ad tēpora noſtra nōnulli ꝓphani religionis peſſundatores nulla rōne moti dixerūt deū eſſe formā oīum cōpoſitorum totū in oībus ac toto mundo/ ⁊ totū in q̄libet parte: cuius reprobatio libro nr̄o de intellectu querat, vt poſtea dicet Ariſtoteles. Cur vero Ariſtoteles dixit oīa eſſe plena dijs, ⁊ non deo/ nō ſit nobis difficile, qꝛ vtroqȝ modo dicere potuit. tm̄ per verbū illud dijs, intelligit diuinas virtutes, quibus oīa plena ſunt. nā ſi in oībus deus eſt, in oībus erunt virtutes diuine, qbus plena ſunt oīa/ ſi deus ſit in oībus.

Argyr. ¶ Hoc aūt dubitationes hȝ nōnullas. Quā enī ob cām aīa in aere quidē vel in igne ſi ineſt nō facit aīal/ in miſtis autē facit: ꝓſertī cum in illis videatur eſſe preſtantior?

¶ Hoc autē habet quaſdam dubitationes. Propter quā enim cām in aere: aut in igne aīa cum ſit: non facit aīal: ſed in miſtis: ⁊ hec cum in illis melior eſſe videatur?

COMMENTARIVM.

¶ Obijcit cōtra poſitionē querendo qōnes, quas cum non poſſint ſoluere, relinquit poſitio falſa, ⁊ dicit. Hoc autem, (Si hec poſitio detur) habet quaſdā dubitationes, quarū pᵃ eſt, ꝑpter quā cām in aere aut in igne cum aīa ſit, nō facit aīal: in miſtis vo cum ſit, facit, ⁊ potiſſimū cum hec aīa in illis duobus elementis melior eſſe videat. ḡ cum in illis eſt, videt magis aīal cōſtituere. eſt ergo queſtio cum aīa in elementis ſit melior (vt ſupponit) cur non facit, vt ignis ſit animal, vel aer ſit animal, ⁊ cum in miſtis ineſt/ facit miſtum animal. Hec eſt queſtio, ⁊ quidem optima.

Argyr. ¶ Queret etiā quiſpiam: quā ob cām anima ea que eſt in aere/ preſtabilior eſt ac imortalior ea que in animalibus ineſt?

¶ Queret autem vtiqȝ aliquis: ⁊ quā ob cām que in aere anima eſt: ea que eſt in animalibus: melior eſt ⁊ immortalior?

COMMENTARIVM.

¶ Hec eſt 2ᵃ queſtio, in qua, vt Simplicius dicit, vnū ſupponitur. ſ. ꝙ anima, que eſt in elementis: melior ſit ⁊ imortalior ea anima, que in animalibus. Querit vero cauſam, ⁊ hoc dicit. Queret autem vtiqȝ aliquis, ⁊ quā ob cām anima que eſt in aere/ vel in igne/ ea anima: que eſt in animalibus, melior eſt, ⁊ immortalior? ergo ſupponit quia eſt: querit vero propter quid eſt.

¶ Utrobiqȝ aūt: emergit quoddā abſurdū ⁊ rationis egrediens metas nam ignem aut aerē animal eſſe dicere: rōnis egredit fines. ⁊ aſſerere rurſus animalia nō eſſe/ ſi inſit in ipſis anima: perabſurdum eſt ſane. Argyr.

¶ Accidit autē vtroqȝ modo inconueniens: ⁊ irrationabile. Etenim dicere animal ignē ⁊ aerem: irrationabiliū eſt: ⁊ nō dicere animalia: cum anima inſit: incōueniens eſt. Tex.87

COMMENTARIVM.

¶ Quia queſiuit qōnes, circa primam inſiſtit, ⁊ oſtendit pro vtraqȝ eius parte difficultatē, ⁊ dicit. Accidit autē vtroqȝ modo dicēdo magnū abſurdū ⁊ irrationabile. Etenim (vt inqt) ignē dicere aīal vel aerem dicere aīal/ eſt de numero irrationabiliū: imo cōtra ſenſum. Non enim videmus aerem vel ignē ſentire: aut locali motu moueri, nec videmus ei ineſſe aliqđ opus anime. Similiter ⁊ non dicere aerem ⁊ ignē animalia, cum anima eis inſit, eſt inconueniens, potiſſimum cum aīa, que elementis ineſt: ſit nobilior anima animalium. ergo pro vtraqȝ parte ſunt rationes, quare dicendum eſt in elementis non eſſe animam.

¶ Uidētur autē ideo putaſſe in his animam eſſe: qꝛ totū ⁊ partes eiuſdē ſunt ſpeciei. Argyr.

¶ Opinari autē vident animā eſſe ⁊ in his: qm̄ totū cum partibus eiuſdem ſpeciei eſt. Tex.88

COMMENTARIVM.

¶ Cum poſuit opinionē, ⁊ reprobauit illā, nunc vult ponere rationē, qua mouebat opinio, ⁊ reprobare rōnem illā. Uerū ratio, qua mouebat Thales dupliciter pōt exponi. Uno modo vt illā exponit Themiſtius. Alio modo, vt illam exponit Simplicius, ⁊ Thomas atqȝ Auer. vtraqȝ tamen expoſitio ſumit hāc ſuppōnem, ꝙ in elementis pars eſt eiuſdē rōnis cū toto: vt pars ignis cum toto igne, pars aeris cum toto aere, pars aque cum tota aqua, pars terre cum tota terra. Hanc ſuppoſitionē omnes arbitrātur. Tunc hac ſuppōne ſumpta, Themiſtius addidit, ſed portiuncula aque, que decerpitur in aīaliū miſtura, eſt aīata, ergo tota aqua erit aīata. Similiter de aere/ poteſt addi, ſed aeris portiuncula: que in miſtura eſt, eſt animata, ergo totus aer: ſimili rōne induci pōt de igne, ac terra. ¶ Simplicius vero magis iuxta verba/ addit ſed pars aeris intercepta in corporibus animalium per inſpirationem, ⁊ expirationē eſt cauſa, quare animalia ſunt animata. ergo illa pars aeris intercepta per expirationem ⁊ inſpirationem erit maxime animata. Sed cum totum ⁊ pars ſint eiuſdem rationis, fit vt ſi illa aeris pars ſit animata/ totus aer ſit animatus. Hec breuibus Simplicius innuit, que Thomas prolixius repetit: ⁊ Auer. proſequitur.

¶ Quare neceſſe eſt ipſos/ ⁊ aiā ⁊ ꝑtes eiuſdē eſſe dicere ſpēi: ſi aīalia ex eo fiūt aīantia/ quia in ipſis aliq̄ pars cōtinētis recipitur. Argyr.

¶ Quare neceſſarium eſt ipſis dicere ⁊ aiam ſimilis ſpeciei cum partibus eſſe: ſi qꝛ inter

cipitur aliquid de ipſo continente in animalibus animata animalia fiunt.

COMMENTARIVM.

¶ Narrata ratione/qua mouebantur ad dicendum aerem vel elemētum eſſe animatū, nunc (vt placet Simplicio) ponit abſurdum cōtra illam rōnem: quaſi cōuertendo rōnem ad oppoſitū: ⁊ argumētatur hoc pacto: ſi quia portiuncula aeris, que facit aialia animata/eſt animata, totus aer eſt animatus, oportet dicere ꝙ ſicut totus aer eſt eiuſdē rationis cum ſuis partibus: ita oportet dicere totā animam, que eſt totius aeris, eſſe eiuſdem ſpēi cum oībus partialibus animalibus partiū aeris, ⁊ ita oēs anime eſſent eiuſdem ſpēi, vt oēs partes aeris ſunt eiuſdē ſpēi. hoc autē (vt Simplicius ⁊ Themiſtius oſtendunt) eſt cōtra experientiam, quia anima eius partis aeris, que eſt in hoīe/vel per miſturam/vel per ſpirationem: eſt intellectiua ac rōnalis. Anima vō eius partis aeris, que eſt in animali/eſt ſenſitiua. anima deniqꝫ eius partis aeris, que eſt in miſtura plantarum, eſt vegetabilis. ergo nō oēs anime/partiū ſunt eiuſdem rationis cum anima totius aeris. Sic enim oēs anime eſſent eiuſdem ſpēi inter ſe. Unde dicit. Quare neceſſariū eſt ipſis dicere ⁊ animā totius aeris eſſe ſimilis ſpeciei cum partibus hoc eſt cum particularibus animabus/que ſunt partium aeris, que reperiuntur in diuerſis miſtis, dico ꝙ hoc ſequitur ſtante eorum ratione. ſ. ſi quia intercipitur aliqd de ipſo aere nos continente in aialibus animata aialia fiunt. nam ſicut ipſi argumētantur totum aerē eſſe animatum: quia illa pars aeris eſt animata/quū totum ⁊ pars ſint eiuſdem ſpeciei; ſic argumētabor de partibus anime hoc eſt de partialibus animalibus: que ſunt anime partiū aeris, ꝙ ſint eiuſdē ſpeciei cum anima: que eſt totius aeris. Qua rōne euenit, vt oēs anime ſint eiuſdē ſpēi: ſicut oēs aeris partes cum toto aere ſunt eiuſdem ſpēi. Hoc autem tanqꝫ aperte abſurdū ariſtoteles dereliqt, nec ab eis cōceſſum. ¶ Expoſitiones aūt, quas Auer. vel alij afferunt hic, non ſunt ad mentem Ariſtotelis, nec verbis conuenientes.

Argyr. ¶ Qꝛ ſi aer quidem diſcerptus eiuſdē eſt ſpeciei/anima autem eſt diſſimilium partiū: patet aliā ipſius partē ineſſe/aliam nō ineſſe. Neceſſe eſt igitur ipſā: aut ſimiliū eſſe partiū: aut non in quacūqꝫ totius ineſſe parte.

¶ Si autē aer qdē diſcerptus ſimilis ſpeciei ſit. Aia aūt diſſimilaris: aliqd qdem ipſius inerit: patet: quoniā aliud nō inerit. Neceſſe eſt igitur ipſam aut ſimilarem eſſe: aut nō eſſe in qualibet parte totius.

COMMENTARIVM.

¶ Refellit reſpōſionem, que poſſet dari pro defenſione opinionis. Poſſet enī aduerſarius dicere/bene aerem partialem cum vniuerſo aere eſſe eiuſdem ſpēi: ⁊ ſic ſi pars aeris erit animata/totus erit animatus: partes tamē anime cum anima totius aeris nō eſſe eiuſdem ſpēi: quia anima partis aeris, que eſt in miſtura plante: eſt alterius ſpēi ab anima partis aeris, que eſt in miſtura hoīs/vel aialis. Et ſic negant ita eſſe de tota anima ad partiales animas, ſicut eſt totus aer ad partes aeris. ¶ Contra obijcit ſubtiliſſime: qꝛ ſi pars anime vel partialis anima non eſt eiuſdem ſpēi cum anima totius aeris, non ſequitur partialis anima ineſt aeri animalibus permiſto. ergo anima ineſt toti aeri. Non enim opꝫ a parte inferre ita eſſe in toto: niſi pars ⁊ totū in oībus ſint eiuſdē ſpēi. Immo videtur implicare ꝯdictionem totum aerem ⁊ partes eſſe eiuſdem ſpēi: ⁊ formam vel animā totius, ⁊ formas vel animas partiū eſſe alterius ſpeciei, cum differētia ⁊ cōueniētia ſpecifica non ſumantur/niſi a formis: que differūt vel cōueniunt. Unū dicit. Si aūt aer quidē diſcerptus: qui. ſ. diſcerpitur a toto, qꝛ eſt in animatis ꝑmiſtus ſimilis ſpēi ſit cum toto aere. anima vero eius alterius ſpēi cum aia totius: ita vt bene aer ⁊ aer ſint ſpēi eiuſdē: nō autem anima ⁊ anima. ¶ Contra hāc rñſionem mox obijcit, ꝙ tunc aliqd qdē ipſius anime, hoc eſt ꝙ tunc aliq̄ partialis aia inerit partiali aeri. ſ. animatis ꝑmiſto. pꝫ qꝛ aliquid nō inerit, hoc eſt in vno aere anima inerit. ſ. qui in miſtura erit, ⁊ in alio. ſ. qui eſt extra miſturā: nō inerit. ¶ Quo vero ad verba attinet, in alio greco codice hec verba ſic legūtur. [Aliqd qdē ipſius inerit/vt pꝫ. aliqd aūt non inerit:] ⁊ tunc clara ſunt. eſt enim ſenſus/ſi anima totius aeris, ⁊ anime partiū aeris non ſunt eiuſdē ſpeciei, tunc totus aer, ⁊ ſue partes nō erunt eiuſdem ſpēi, nō enim animata ſunt eiuſdē ſpēi, niſi qꝛ anime ſunt eiuſdem ſpēi. Si totus aer ⁊ partes nō ſunt eiuſdem ſpēi: tunc non oportet ſi aliq̄ pars aeris/ſit aīata/vt totus aer ſit animatus. Propterea concludit ꝙ ſi totus aer, ⁊ partes eius ſint animate: neceſſariū ſit animam eſſe ſimilarē ⁊ eiuſdem ſpēi in toto aere, ⁊ oībus aīatis, qđ eſt cōtra experiētiā: vel nō oportet animā eſſe in toto ⁊ in qualibet parte totius aeris: qđ eſt cōtra rōnē eorum: ⁊ ſic habetur eoꝝ rōnem eſſe friuolā: cū argumentantur totū aerem eſſe animatum, qꝛ pars aliq̄ eius eſt animata. ſ. animalibus permiſta. Non enim valet ꝯñtia niſi ſuppoſita conſimilitudine ſpecifica aeris ad aerem, ⁊ anime ad animam: qđ negant, ⁊ eſt cōtra experientiā: hoc pacto hos textus intellexi, vt ex cōmentario Simplicij/ac Themiſtij paraphraxe colligi pōt: ſed ſi tibi aliter videbitur de his, iudicium non recuſabo. ¶ Auerroes hic aſſerit ꝙ qui dicunt animas ac formas, que ſunt actus primi/ſiue ꝑme ꝑfectiones/ꝓciſci non ab agente externo: ſed vi ac neceſſitate materie: iſti coguntur ponere elemēta eſſe animata: ea. ſ. anima: qua animalia ſunt animata: quoꝝ ſunt elemēta. Quā opinionem aſſerit ſentire Alexandrū aphrodiſiū. Ait tamen hanc opinionē eſſe cōtra Ariſtotelē, ⁊ ſilr Democriti opinioni, que dixit omnia euenire caſu. ¶ Sed pace Auer. dixerim, hec non ſunt neceſſaria. nam qui dixerūt rerum formas eſſe vi ac neceſſitate materie: dixerunt non oēs rerum formas eſſe animas/cum nō oēs miſtiones ſint eiuſdē rationis. ⁊ ita nō ſequitur elementa eſſe animata eadē anima/q̄ aialia ſunt aīata: cum elementa non ſint aiata niſi vi miſtionis: que nō eſt in oībus eadē. ¶ Preterea. Qđ īponit Alexandro: ego nō credo. Alexander enim aſſerit oēs effectus nāles ꝓficiſci a natura/⁊ nō ab ipſo deo: ꝓpter hoc illos aſſerit venire neceſſitate nature hoc eſt agētis nālis: vt 3° huiꝰ in collectaneis diximus. ⁊ in libro de intellectu. Que Auer. com. 88

Argyr. ¶ Patet igitur ex dictis: neqꝫ cognitionē ex eo cōpetere aie: qꝛ conſtet ex elemētis/neqꝫ recte vereqꝫ dici motum eidem ineſſe.

¶ Manifeſtū igitur ex dictis eſt: ꝙ neqꝫ cognoſcere ineſt anime: ꝓptera ꝙ ſit ex elemētis. Neqꝫ moueri ipſā bene/atqꝫ vere dicitur

COMMENTARIVM.

¶ Epilogat nunc ⁊ dicit; ꝙ ex dictis patet, ꝙ neqꝫ cognoſcere anime ineſt ex eo/quia ex elementis conſtat, vt dixit Empedo. neqꝫ bene/neqꝫ vere dicitur ipſam moueri, vt dixit Xenocrates ⁊ Plato.

Argyr. ¶ At qm̄ cognoſcere/ſentire/opinari/inſup cupere/deliberare/⁊ oīs appetitiones/ipſius anime/ſunt/motus etiā animalium loco ab aīa fit/⁊ inſuper accretio ſtatus atqꝫ decretio: queret vtiqꝫ quiſpiā vtrū hoꝝ vnūqđqꝫ toti anime cōpetat/⁊ nos itelligamus ⁊ ſentiamus ⁊ moueamur ceterorumqꝫ vnūqđqꝫ agamꝰ patiamurqꝫ tota/an alijs alia ꝑtibꝰ? Ipſum preterea viuere: vtrū in hoꝝ aliquo vno/an in pluribus/an in omnibus cōſiſtat/an ſit eius alia quedam etiam cauſa?

Tex. 89 ¶ Qm̄ aūt cognoſcere aie eſt: ⁊ ſentire: ⁊ opinari: adhuc aūt cōcupiſcere: ⁊ deliberare: ⁊ oīno appetitus. Fit aūt: ⁊ ſm locū motꝰ animalibus ab anima: adhuc aūt ⁊ augmentū ⁊ ſtatus: ⁊ decremētū: vtrū toti anime vnūqđqꝫ hoꝝ ineſt: ⁊ tota intelligimus: ⁊ ſentimus: ⁊ alioꝝ vnūqđqꝫ facimꝰ ⁊ patimur: an partibus alijs alia? Et ipſū viuere aūt vtrū in aliquo hoꝝ vno eſt: aut ⁊ in pluribus: aut ⁊ in oībus: an ⁊ aliqua alia cauſa eſt?

COMMENTARIVM.

¶ Diſputaturus Ariſtoteles cum Platone ⁊ alijs de pluralitate animaꝝ, Mouet duas qōnes: primam de pluralitate animarū: ſcōam vero de cā viuendi. Ut Simplicius longa cōmentatione demonſtrat, ⁊ Themiſtius breui narratione dilucidat. Supponit ergo Ariſtoteles plures eſſe aiales opiniones, vt cognoſcere/ſentire/opinari/concupiſcere/deliberare/appetere, ⁊ ſm locum moueri/augeri/diminui/⁊ id genus, ⁊ querit vtrum oēs iſte oꝑationes in nobis proficiſcantur ab vna eademqꝫ aia: an a pluribus aiabus. ⁊ ſi ab vna anima: vtrum ab eadē eius potētia/an ab vna anima, ⁊ pluribus potentijs. vnde dicit. Qm̄ autē ipſum cognoſcere eſt oꝑatio anime, ⁊ ſentire ⁊ opinari etiā ſunt oꝑationes anime/adhuc aūt ꝯcupiſcere, ⁊ deliberare/⁊ omnino appetitus/ſiue appetere ſunt etiā anime operationes. Fit autem ⁊ ſm locū motus in animalibus ab ipſa anima: ⁊ ita motus ſm locū eſt etiā oꝑatio anime/adhuc autē ⁊ augmentum/⁊ ſtatus/⁊ decremētum ſunt oꝑationes aie. Cum igitur he ſunt anime oꝑationes querit vtrū toti anime vnūqđqꝫ hoꝝ ineſt: ita, vꝫ, vt ⁊ tota vna ac eadē intelligamus/⁊ ſentiamus/⁊ alioꝝ vnumqđqꝫ faciamus/⁊ patiamur/an partibus alijs, hoc eſt an diuerſis partialibus animabus alia atqꝫ alia faciamus. Hec eſt queſtio de pluralitate animaꝝ. ¶ Quo vō ad verba attinet/dixit [faciamus] ꝓpter operationes anime nutritiue: quas facere videmur: dixit [patiamur] ꝓpter oꝑationes cognoſcitiuas, quas patimur. ¶ Deinde q̄rit ſcōam qōnem de ipſo viuere/vtrū ꝑ vnūqđqꝫ hoꝝ operū dicamur viuere/an per plura ſimul/an ꝑ omnia ſimul. Uel ſic, vtrū viuere inſit nobis ꝓpter vnum hoꝝ: que enumerauimus. ſ. tm̄ ꝓpterea qꝛ augemur, ⁊ nutrimur/an non tm̄ propter hoc, ſed ꝓpter plura hoꝝ, vt dicamur viuere, ⁊ propterea qꝛ nutrimur/⁊ qꝛ intelligimus/an ꝓpter omnia hec, ita vt cuicunqꝫ vnū hoꝝ inſit: ipſum viuere dicatur: vel dicimur viuere per aliquam aliam cām ⁊ qdem ꝑter hec omnia: vnde dicit. Et ipſum viuere autem vtrū eſt in aliquo vno hoꝝ, ita vt vno hoꝝ exiſtente/viuere dicamur: aut eſt in pluribus: ita vt pluribus exiſtētibus viuere dicamur/an in omnibus, ita vt omnibus exiſtentibus viuamus/an ⁊ aliq̄ cā alia eſt, preter has, qua viuere dicamur. ¶ Vel lege iuxta ſm ſenſum ſic, ⁊ ipſum viuere autē vtrum ſit in aliquo vno hoꝝ. ſ. tm̄, vt dicamur viuere ſolum, quia nutrimur: aut in pluribus ita dicamur viuere non tm̄ per vnum, ſed ꝓpter plura hoꝝ: aut in omnibus, hoc eſt non tm̄ ꝓpter plura, ſed ꝓpter oīa. ita vt id viuere dicatur: cui vnū hoꝝ ineſt. An ⁊ aliqua alia cauſa eſt preter hec omnia: q̄ viuere dicamur: vtroqꝫ modo legitur a grecis expoſitoribus. Hec de queſtionibus.

¶ Atqꝫ ſunt qui dicunt ipſam eſſe partibilē: noſqꝫ alia eius parte intelligere/alia cupere cenſent. Argyr.

¶ Dicunt vō qdā partibilē ipſam eſſe: ⁊ alia quidē intelligere: alia autē concupiſcere. Tex. 90

COMMENTARIVM.

¶ Nunc diſputat queſtiones, ⁊ primo diſputat primā/nam de illo primo narrat poſitionem Platonis: ſecūdo eam improbat. Quātum ad primum dicit ꝙ quidam voluerūt ipſam animam eſſe ſubſtantia/⁊ ſubiecto partibilem. Poſuit enim Timeus in homine tres animas: quibus exercet homo opera anime: ſenſitiuam quidem in cerebro, ſiue ſenſitiuam/iraſcibilem in corde: vegetabilē in hepate: vel (vt alij dixerunt) Timeus poſuit intellectualem in cerebro: ſenſitiuam in corde/nutritiuam in hepate. ergo anima ſubſtātia/⁊ ſubiecto partibilis eſt.

¶ Quid igitur ipſam ꝯtinet aiam: ſi partibilis ſit? non corpus. quippe cum: ꝯtra potius videtur corpus aia cōtinere. Quapropter ⁊ egreſſa: diſſoluitur corpus atqꝫ putreſcit. Si igitur aliqd aliud ipſā ꝯtineat/vnāqꝫ faciat illud erit potiſſimū aia. At oportebit de illo etiā q̄rere: vtrū vnū/an multarū ſit partiū. Atqꝫ ſi ſit vnū: cur ⁊ aiam cōtinuo non dicimus vnum eſſe? Sin partibile: rurſus ratio q̄ret quidnā ſit illud qđ illud etiā continet? atqꝫ hoc pacto fiet in infinitum abitio. Argyr.

¶ Quid igitur cōtinet aiā ſi partibilis eſt ſuaptenatura? non enim vtiqꝫ corpus: vr enim cōtra magis aia corpus cōtinere. Egrediēte. n. expirat: ⁊ putreſcit. Si igitur aliqd aliud vnā ipſam facit: illud maxime vtiqꝫ erit aia. Oportebit aūt iterū ⁊ illā: q̄rere: vtrū vnū: an multaꝝ partiū ſit. Si enim vnū eſt: ꝓpter quid nō mox: ⁊ anima vnū eſt. Si vō partibilis eſt: iterū ratio quereret: qđ eſt cōtinēs illam? ⁊ ſic vtiqꝫ procedet in infinitum. Tex. 91

COMMENTARIVM.

¶ Preterea contra hanc poſitionem/querit Ariſtoteles. Si anima ſuaptenatura ſubſtantia ⁊ ſubiecto partibilis ſit, quid eſt quod animam continet, vt per ipſam compoſitum animatum ſit vnum? non enim illud continens animam in tali vnitate/poteſt eſſe corpus, quia potius anima videtur corpus continere in vnitate/qꝫ contra corpus animam: cuius ſignum eſt/quia anima egrediente a corpore/corpus diſſoluitur expirat, ⁊ putreſcit. Sin aūt aliqd aliud preter corpus ipſam animam vnam facit/ſi detur licentia fingendi/illud non eſt niſi anima/⁊ ſic oportebit iterum querere ⁊ illam vtrum vnum/an multarum partium ſit. Si enim anima/que facit primam animam vnum quid, ſit quid vnum, propter quid ⁊ non mox ⁊ prima anima non vnum eſt. non enim videtur maior ratio de ſecunda/qꝫ de prima. Sin autem ſcōa anima: que primā facit vnā/eſt quid partibile, iterum ratio queret, quid eſt continens illam in vnitate: ⁊ ſic procedetur ad infinitum. oportet ergo dicere primam animam eſſe ſubſtātia/⁊ ſubiecto vnā: alioquin procedetur in talibus in infinitum.

¶ Dubitabit etiā q̄ſpiam de partibus eius quam vnaqueqꝫ potentiā in corpe habeat. Argyr.

Nam ſi anima tota totū contineat corpus: oporteat ⁊ vnāquāq; etiam partem/aliquā partem corporis continere. Id autē eſſe nō poſſe videtur. quam enim partium corporis intellectus/aut quo cōtinebit pacto fingere quoq; difficillimum eſt.

Tex.92 δύναμιν Pōnem Potētiā ¶ Dubitabit autē aliquis ⁊ de ipſius partibus quā poſitionē habeat vnaqueq; in corpore. Si enim tota anima totum corpus cōtinet: ꝯuenit ⁊ partiū vnāquāq; cōtinere aliquid corporis. Hoc autē aſſimilatur impoſſibili. quam enim partem: ⁊ quō intellectus continebit: difficile eſt etiam fingere.

COMMENTARIVM.

¶ Quia vero opinio aliquorū fuit ꝙ aīa ſit vna ſm ſubſtātiā ⁊ ſubiectū, ptāte plures/vt eſt opinio Ariſt. vt dicit Simplicius: ideo iterū q̄rit de ipſius ptibus: quā pōnē habeat vnaqueq; eaꝝ in corpe: vtrū oēs ſint in q̄libet parte corporis, an alia potentia ſit in alia: ⁊ alia in alia. Queſtio enim hec pro hac pte p̄ma frōte vr̄ rōnabilis/q̄ ſi tota aīa totū corpus ꝯtinet, ita vnaqueq; eius pars d; poſſidere ꝓpriam corpis ptē. Ex alio latere vr̄ hoc ſil'e impoſ'i, q̄ quā partē aſſignabimus ipſi intellectui: difficile enim videtur fingere partē ꝓpriā intellectui: q̄ tūc intellect⁹ eēt vtus organica.

Argyr. ¶ Videmus autē ⁊ plantas diuiſas viuere: ⁊ animaliū inſectoꝝ nōnulla/vtpote animam etſi non numero tamen ſpecie eandē habētia. Itaq; partiū vtraq; ⁊ ſenſū habet/⁊ per aliquod tempus loco mouetur.

Tex.93 ¶ Videnť autē ⁊ plante viuere diuiſe: ⁊ animalium inſectoꝝ quedam: tanq̄ eandē habentia animā ſpecie: ⁊ ſi nō numero. Vtraq; enim partium ſenſum habet: ⁊ mouetur ſm locum ad aliquod tempus.

COMMENTARIVM.

¶ Quod vero partes ſiue potentie anime nō differant ſubiecto/probat exēplo aīaliū inſectoꝝ: ⁊ plantaꝝ, ⁊ dicit. Videtur aūt ⁊ plante diuiſe viuere: vt rami cum a tota planta deciduntur. Et etiam animaliū inſectoꝝ quedam vt lacerta ⁊ vermes/quoꝝ partes diuiſe vſq; ad certum tēpus viuunt, ⁊ mouenť ſm locum: cauſa autē eſt: q̄ partes ille habent animā eandē non numero, ſed ſpē: ⁊ ita quelibet pars illoꝝ h; vitalem potētiā/⁊ motiuā. ergo antē diuiſionem in talibus anima erat vna numero in toto corpore/⁊ oēs potentie erāt per corpus totū, ⁊ per oēm partem corporis. Et in hoc apparet clare error eoꝝ: qui dixerunt in parte aīalis anuloſi nō remanere aīam, niſi in illa parte, vbi manet caput ⁊ cor. Cuius oppoſitū aſſerit hic Ariſtoteles volens in vtraq; parte remanere animā ⁊ potentias oēs, q̄ ꝑerant ſaltem quo ad certū tēpus: verū de hoc in 2° ſatis.

Argyr. ¶ Nec abſurdum eſt: ſi non perdurāt. inſtrumenta nāq; non habent vt naturam cōſeruēt: ſed nihilo minus oēs in vtraq; partiū inſunt/anime partes. Atq; anime partes eadem ſub ſpecie collocantur: ⁊ etiā tota. ille quidem/q̄ non ſeparabiles ſunt: tota autē anima/quia indiuiſibilis eſt.

Tex.94 ¶ Si autem nō permanent: nullū incōueniēs eſt: inſtrumēta enim nō habent: qbus ſaluēt naturā. ſed nihilominus in vtraq; partium oēs exiſtūt partes anime: ⁊ eiuſdē ſpēi ſunt adinuicem: ⁊ toti. Adinuicem quidē: tanq̄ que nō ſeparabile ſunt. Toti autem anime: tanq̄ indiuiſibili exiſtente.

COMMENTARIVM.

¶ Sed dices, ꝙ aīe ptes nō permanēt in ptibus deciſis aīalis inſecti, poſtq̄ fuerit diuiſum. Contra obijcit, q̄ nullum incōueniēs eſt dicere illas non remanere, fortaſſe q̄ partes ille nō habent inſtr̄a, qbus ſaluent nām/vt radices ⁊ os/tn̄ in vtraq; partiū exiſtūt partes aīe, ⁊ ita l; nō remaneat aīa: remanēt eedē potētie: que ꝑerant/ergo potētie nō differūt ſbto, Remanēt dico potētie/q̄ ſunt eiuſdē ſpēi adinuicem/q̄ po^a ſenſitiua in cauda: ⁊ ſenſitiua in capite ſunt eiuſdē ſpēi/ſil'r ⁊ motiua que remanet in cauda ⁊ motiua que remanet in capite: ergo ſingula ſingulis referēdo potētie, que remanent: ſunt eiuſdē ſpēi inter ſe/⁊ ſunt eiuſdē ſpēi toti. ſ. potētie, ante q̄ fuit diuiſa. Quod exponit, ⁊ dicit. Adinuicem qdem ſunt potētie ille eiuſdē ſpēi, q̄ nō ſunt ſpecie ſeparabiles, nā ſenſitiua caudē, ⁊ ſenſitiua capitis eiuſdem ſpeciei ſunt: ſic ⁊ motiua vtriuſq;. Sunt etiā toti anime ſpecie eadem/q̄ anima eſt qd indiuiſibile ſpecie ſm potentias: ⁊ ſic potentie anime non vidētur ſubiecto diuiſe: ſicut neq; ipſa anima. Hec de prima queſtione voluit diſputare.

Argyr. ¶ Videť aūt ⁊ id principiū qd ineſt in plantis: anima quedā eſſe. hec enī ſola: cōis eſt ⁊ plantis ⁊ animalibus. Atq; hec quidem: a ſentiendi principio ſeparatur. ſine aūt ipſa: nihil eſt prorſus quod habeat ſenſum.

Tex.95 ¶ Videť aūt ⁊ qd in plantis principium eſt: anima q̄dā eſſe. Hac. n. ſola cōicant ⁊ aīalia ⁊ plāte. Et hec quidē ſeparať a ſenſitiuo p̄n cipio. Senſitiuū aūt nihil ſine hoc habet.

COMMENTARIVM.

¶ Soluit 2^am q̄ōnem: querebať enī vtrū per vnūq̄dq; eoꝝ animatū dicit̄ viuere, an p vnū oibus prius. Ad formā nō r̄ndet, ſed ad nām dicit duo: p̄miū ꝙ vr̄ id, qd in plantis eſt p̄n^m viuēdi eſſe q̄dā animā. Quod probat, q̄ hac cōicant aīalia ⁊ plāte. niſi enī illud p̄n^m eſſet aīa/nō poſſent aīalia cōicare cū plantis in illo: ꝑſertim cum animalia cōicent in illo cum plātis in eo ꝙ ſūnt aīata, vt nunc ſupponit. ¶ Scōm qd dicit, eſt, ꝙ hec anima que cōis eſt aīalibus ⁊ plantis/ſeparať a p̄n° ſenſitiuo: ſenſitiuū aūt nō ſeparať ab illa aīa. Simili rōne ⁊ de intellectiuo: nā vegetatiuū ſeparatur ab intellectiuo: cōtra vero minime, de mortalib⁹ loquor. ¶ Ex his h̄r ſol'o ad ſrā nā: cōcedo enim ꝙ ſit dabile vnū p̄mum quo aliquid viuit, ⁊ illud habeť p augeri, nutriri, ⁊ minui. Et etiā cōcedo ꝙ per q̄olibet poſterius illo aīatū viuit: qm̄ in poſteriori ſemp includit̄ prius, vt trigonū in tetragono vt 2° huius dr̄. Verū de re hac in 2° dicet plenius. ¶ Hec ſunt: que mihi curſim videntur de hoc libro/vbi ſcias me nihil retuliſſe eoꝝ: que Auer. dicit in cōmentarijs ſuis, qm̄ pene nihil ad ꝓpoſitum verborum Ariſtotelis dicere mihi viſus eſt. Ob malas enim tranſlationes incidit ſepius in aniles errores, quos recenſere viſum eſt mihi ſuperfluum: cum omnia cōmentaria/que in erroribus confecit, videntur penitus inutilia. Expoſitiones vero Simplicij, ⁊ Themiſtij ſecutus ſum, quoniam tetigerunt mentē ⁊ verba Ariſtotelis. ¶ Hactenus de primo libro.

FINIS.

¶ Ariſtotelis de Anima Liber ſecundus.

Argyr. Ictis hiſce que a maiorib⁹ de aīa nobis tradita ſunt: redeamus rurſū op;: atq; enitamur velut ab initio determinare qd aīa ſit/⁊ quenam ſit eius cōmunis maxime ratio.

Tex.1. ἐφ᾽ ὅσον ἕκαστος ἀπεφήνατο. Inquātū vnuſq̄ſq; demrauit. Voniam autē que tradita de aīa ſunt ab alijs: quantū eorū vnicuiq; viſum ſit: prius dicta ſunt. Nunc tanq̄ a p̄ncipio iterū redeam⁹: tētātes determinare quid eſt aīa: ⁊ q̄ vtiq; erit cōmuniſſima ratio ipſius.

¶ Auguſtini Niphi eutichi Sueſſani philothei in ſcōm de anima collectanea ⁊ commentaria.

Collectanea textus com. p̄'. PRo ponit intentionē ſuam in ſcōo hoc, ⁊ inqt: que quidē igiť a prioribus. i. veteribus phis [tradita de aīa ſunt dicta.] dixit [tradita:] quoniā nulla rōne ꝯfirmata. dixit [dicta] qa abūdanter diſcuſſa, ac diligenter examinata: ⁊ tunc ſtatim apponit intentionem eius, ⁊ inquit. [Iterum aūt tanq̄ ex p̄ncipio redeamus tentātes determinare/qd eſt aīa, ⁊ que vtiq; erit cōiſſima rō ipſi⁹] dixit [redeamus tanq̄ ex p̄n°] qm̄, vt dixit in p̄ huius, difficultas eſt circa regulā venādi diffōnē, an ſit vna, ⁊ an plures. Vlteri⁹ poſito ꝙ ſit vna, adhuc accidit difficultas circa p̄n^a el'ntaria ꝓpria vniuſcuiuſq; gn̄is aīe: q̄ igiť ab antiq̄s quodāmō regulā accepit, ⁊ nō p̄n^a el'ntaria: ideo nō dixit redeamus a p̄n°: ſ; tanq̄ ex p̄n°: qm̄, ⁊ ſi nō in totam acceperit diffōnē: ſaltē modū venādi diffōnē accepit, ⁊ h̄ dixit in p̄. aīatū igiť ab inaīato in duob⁹ maxime differre videť motu ⁊ ſenſu. accepimus aūt a ꝓgenitoribus fere hec duo de aīa. ¶ Methodus ḡ eſt: q̄ ex motu ⁊ ſenſu d; definitio aīe inueſtigare vt cōſtat ab Auerroi ibidē. S; in quo gn̄e, ⁊ q̄ dīa ꝯſtituať aīa nō habemus: ⁊ q̄ h⁹ p̄n^a el'ntaria inueſtigare difficile, iō ſubdit: redeamus tentātes. i. cū labore pſcrutātes determinare qd eſt aīa, ꝓpriis diffōnibus attributis ſpēb⁹ aīe, ⁊ q̄ vtiq; erit cōiſſima rō ipſi⁹. eſt ḡ intētio tradere duplicē aīe diffōnē. ſ. ꝓpriā ⁊ ſpecificā vnicuiq; ſuā: ⁊ cōē oib⁹ ſuſaꝫ oēſq; aīe ſpēs ꝯtinērē. ¶ Debes ſcire in p̄ hui⁹ Ari. q̄ōnē mouiſſe p̄^am: an aīe d̄nt ſpē, ⁊ gn̄e, an nō. Et ſi d̄nt, an debemus q̄rere cōem aīe diffōnē oib⁹/an ſingulā ſingule reddere. ⁊ hui⁹ cām reddit, qm̄ nūc qdem dicētes ⁊ q̄rētes de humana ſolū videnť intēdere. cū igitur ita ſit, hāc q̄ōnē abſoluit hodie, ⁊ inuit duplicem diffōnum modū cōē oibus. ſ. ⁊ ꝓpriū vnicuiq;. ⁊ h̄ vt Themiſti⁹ ait, vt ne ſolū humanā tangat de qua tm̄ priores partim ꝙ ita collubitum erat partim ꝙ inniti fallebantur egerunt.

com. p̄m Cum cōtradixit. ¶ Cōmētum iſtud p;, p̄ter vltimum verbū, vbi inqt. Et p̄ debemus inuenire diffōnē: que eſt magis vl'is oib⁹ ptibus eius. ⁊ reddit cām. d. cognitio. n. vl'is ſemp debet p̄cedere cognitionē ꝓpriā. i. ſpālē. Ecce igiť quō cām reddit ei⁹ qd Ariſto. accepit in textu. ¶ Sed circa textū ⁊ cōmētū pn̄t

Dubitationes. oriri ambiguitates. vr̄ enī Ariſtotelem ſibi opponi: inquit enī in p̄ diffōnes cōes nō eē dandas, cum nō faciāt cognoſcere accidētia ꝓpria rei, ⁊ iō ibidē Auer. equocas appellauit. mō ꝓponit cōē, imo cōiſſimā anime dicere rationem. Com. 11

¶ Rurſū expoſitores ambigūt, qm̄ equoci nō d; diffinitio cōis ꝓponi, cū illa careat. mō vt Ariſto. inqt. ⁊ Auer. ibidē. aīa dī equoce de intellectu, ⁊ alijs. ¶ Adhuc ⁊ circa cōmētū potes ambigere, qm̄ nō ſemp vl'is rei cognitio precedit ſpālē, qm̄, vt ipſe inqt 6° meta^ce. ⁊ 7° eiuſdē. meta^ca eſt poſt phicā: ⁊ tn̄ eſt cōiſſima cōſideratio, ⁊ phica ꝓpria, vt Ariſt. inquit p̄hemio meta^ce. ¶ Ad p̄mā haꝝ Egidius inqt. ꝙ Auer. dicit 7° meta^ce: diffinitio pōt 2^r conſiderari. vno°, vt inſtr̄m q̄d ducit intellectū ad intelligere quidditates reꝝ. alio° vt ſignt nām, ⁊ rei q̄dditatē ſeu eſſentiā: q̄ igiť h⁹ cōiſſima rō eſt velut inſtr̄: quo intellect⁹ duciť in ꝓpriā vniuſcuiuſq; diffōnē: iō eſt ponēda. ḡ eſt ponēda, vt ducens in cognitionē aliaꝝ. ⁊ Ariſt. h̄ intēdit hic p̄ hui⁹. vult non eē dādā tanq̄ ſignans reꝝ eēntias/⁊ q̄dditates. ¶ Vnde albertus hic vr̄ ⁊ hāc ſol'. inuere cū dicat hāc eſſe ſuꝑficialem diffōnē figuralē. i. exēplarē. Intēdit. n. eſſe tanq̄ exemplo q̄ manifeſtanť ꝓprie vnicuiq;. ¶ Adhuc h̄ inqt Auer. ſupra illo Ariſt. vbo. [figural'r qdē igiť ⁊c̄.] vbi ait tanta igitur cognitio eſt data a talib⁹ diffōnib⁹ q̄ inducte ſunt exemplariter ⁊ ſm ſermones vl'es. ¶ Et tūc pōt ex oib⁹ his colligi vna ſol'o, q̄ſi aptior illa Egidij, ꝙ ꝓponere diffōnē cōmunē ꝯtingit 2^r. vno° tanq̄ q̄etantē intellectū ita, ꝙ in ea d; intell's ſtare. ⁊ ſic Ariſt. voluit nō eſſe cōes diffinitiones ꝓponēdas. Alio° tanq̄ exēplū ⁊ viā ad ꝓprias, ⁊ ſic vult hic eam eē ꝓponēdā. ¶ Et vt ex verbis Simplicij excipio duplici rōne ꝯſuenit h⁹ cōē rōnē aſſignari diuerſā a propria. Prima qdem, qm̄ ſicut ſe h̄nt res in eſſe, ita ⁊ vt ipſas cognoſcamus: ſ; ſe h̄nt vt ꝯuenietes in cōi, ⁊ vt differentes ꝓprijs differētijs: ḡ vtroq; mō cognoſci debent. Scōa vero qm̄ nr̄a cognitio eſt ptibilis ſm diuerſū modū cognoſcendi: q̄re neq; ſimul ſtatī a p̄n° vtrūq; pcipi niſi p̄us ſepatim intelligat vtrūq;. merito Ariſt. qd nā oibus cōe plus ꝯſiderat, ⁊ poſt qd ꝓpriū, vt patebit. ¶ Ad 2^am Simpl'. r̄ndet, duplex eſſe cōe. ſ. equocū qd dī cōe ſm multifariā dictum, ⁊ cōe ſm cōparationē qd dī analogū. vult igiť h⁹ cōe non eſſe equocū, ſ; analogū. dictū aūt Auer. intelligit p equiuocū/equocū a ꝯſilio qd analogum eſt, vt p; in p̄n° q̄rti metaphyſice. ¶ Ad 3^am qdā dixerūt illud verbū Auerrois eſſe intelligēdū ſub eodē gn̄e ſubiecti formalis. mō metaphyſica eſt alterius generis. ¶ Sed mihi vr̄ ꝙ ſimpl'r ſit verū: qm̄ cōiſſima ſemp ſunt notiora. imo inqt Auicenna: ens, ⁊ res ſunt p̄ nota, ⁊ aīe cōgenita. adeo ꝙ nō acq̄runť ex alijs notioribus eis. vide ipm̄ p̄ tractatu ſue metaphyſice capite 6°. ¶ Ideo al'r viſū eſt mihi dicere, ꝙ eſt vltima quātū ad ſubiectū p̄ncipale qd eſt genus ſubſtantiaꝝ ſeparataꝝ, vt Auerrois inquit vltimo cōmēto p̄mo phyſicoꝝ.

Com. 11 Com. 3. Cō. 39. Cō. 42. Cō. 11. huius.

COMMENTARIVM.

His diſputatis de aīa, Ariſtoteles incipiens hūc librū ſcōm: p̄mo cōtinuat hūc librum cū priori, ponens que in p̄mo egit, ⁊ que vult agere, ⁊ dicit. Q̄m̄ autē que tradita ſunt de aīa ab alijs, quātū eoꝝ vnicuiq; viſū ſit dicta ſunt. Hec eſt reſumptio eorum, que egit in p̄ libro, ſubſcribit: que vult agere, ⁊ dicit. Nunc tanq̄ a p̄n° iterū redeamus tentantes determinare quid eſt aīa/⁊ que vtiq; erit cōmuniſſima ratio ipſius, hec ſunt, que facturus eſt. ¶ Quo vero ad verba attinet, in collectaneis cōſiderabamus nōnulla verba friuola conſideratione, ideo melius nūc dicamus, verba illa [quātū eorum vnicuiq; viſum ſit.] In antiq̄s trāſlationibus nō h̄ri, in grecis vero codicibus leguntť: q̄ meo iudicio ꝓpterea adiecit, q̄ nō tm̄ veteꝝ pōnes, que de aīa tradite erāt, narrauit, ſ; rationes, qb⁹ ipſi mouebanť, aſſignauit. Cur vero dixit. [Tanq̄ a p̄n° iteꝝ redeamus.] In collectaneis dicebamus, quia

Cōſideratio vbōrum.

T.c.19 aliqd accepimus a ꝓgenitoribus de definitione aĩe: accepimus enĩ regulã inueniẽdi illã ex ſenſu ⁊ motu, vt in p̊ hui⁹ notauit Ariſt. qꝛ vo de gñe ⁊ dña, q̃ ſunt definitionis partes, nihil accepimus, ꝑ pea tanq̃ a pn° dixit eſſe redeundũ: nõ tñ penitus a pn°: cum aliqd accepimus. Uel forte dixit tanq̃ a pn°: qꝛ a veterib⁹ aliqd accepit. ſ. excitamẽtũ, nam, vt 2° metaᶜᵉ inqt. ſi nõ anteceſſiſſet phꝛynis, non talis euaſiſſet Timotheus. Dixit aũt[tentantes determinare]quia methodus definiẽdi eſt non leuis, cõplectit̃. n. diuiſionem, cõpõnẽ, ⁊ ſyllm. ❡Preterea. Uerba illa[⁊ q̃ vtiq̃ ẽ cõiſſima rõ ipſi⁹,]Themiſti⁹ expoſitiue legit, cũ. n. dixit ſe velle rurſus determinare qd aĩa ſit, exponit ⁊ pro ideſt, q̃ eſt cõmuniſſima rõ ipſi⁹, cui⁹ rõnẽ Auerroes aſſignat, ꝙ vl'ia p̃cedãt ꝑticularia. Expoſitor vult ꝑ hec verba Ariſtotelẽ dare cãm ei⁹, qđ dixit: dixit. n. ſe velle determinare qd eſt aĩa ſupple definitione cõi, ⁊ pro qꝛ, hec eſt cõiſſima rõ, q̃ precedere dꝫ. Uerũ ſi copulatiue legat̃, innuit duas definitiones q̃s dabit de aĩa. ❡Ex his pꝫ bene eẽ dictũ in collectaneis, T.c.7. ⁊.8. ꝙ Ariſtoteles hic incipit ſoluere, imo ſoluit eã. q. quã mouit in p̊, vtrũ ſi aĩe ꝑ'es gñe vel ſpecie ſint, eaꝝ ſit vna cõis definitio, pꝫ ſolutio, ꝙ oĩum eaꝝ eſt vna cõis definitio, quã ꝓponit venari. Queres cur ipſius aĩe due definitiones ſint aſſignãde. ſ. cõiſſima, que oẽs cõplectit̃, ⁊ vnicuiq̃ propria. Ex latinis (vt in collectaneis dicebamus) vnã cãm accepimus, qꝛ definitio cõis oĩbus nõ ꝓponit̃, vt getans aĩam, ſꝫ vt ſit exẽplũ, atq̃ via ad ꝓpriã cuiq̃. ❡Simplici⁹ aſſignauit duas cãs, p̄ᵃ eſt, qꝛ definitiones dant̃ de reb⁹, q̃ten⁹ ſũt, ⁊ qꝛ ſpẽs aĩe p̊ ꝯueniũt in aliq̃: poſtea in ꝓprijs differũt. iõ opꝫ dare duas, alterã q̃ deprehẽdat̃ ꝯuenientia: alterã qua deprehẽdat̃ dña. Scđa vo cã eſt, qꝛ cognitio aĩarũ eſt diuiſibilis ſm diuerſos cognoſcẽdi modos. ſ. cõem ⁊ ꝓpriũ: ideo duplex dꝫ dari definitio, altera cõis, q̃ ſm modũ cõem oẽs cognoſcant̃: altera ꝓpria, q̃ cognoſcat̃ vnicuiq̃ ꝓprius modus. Uerũ hec ſcđa cã nõ multũ differt a p̄ᵃ. ❡Auerroes aũt dicit: iõ dabilẽ eẽ cõem ⁊ vl'em definitionẽ p̄mo, poſtea min⁹ vl'em, ⁊ ꝓpriam: qꝛ vl'is cognitio ſemꝑ precedit minus vl'em ⁊ ꝓpriã. Dubõ. ❡In qua cã fecimus dubõnẽ in collectaneis, qꝛ ſi ita eſſet, tũc metaphyſica/ que eſt de vl'ibus eſſet ordine doctrine p̄or phyſica: que eſt de minus vl'ibus. ❡Ad hoc in collectaneis dicebamus dictũ Auerrois eſſe intelligẽdũ qñ doctrine cõparabiles ſunt eiuſdẽ gñis ſubiecti ſcibilis. Modo metaᶜᵉ eſt alteri⁹ ſubti ſcibilis, ab eo cuius eſt phyſica. ❡Vel dicebamus metaphyſicã quo ad cõiſſima, de q̃bus agit, eẽ phyſica p̄orẽ, nõ aũt quo ad partẽ p̄ncipalẽ ſbti illius: qđ eſt genus ſbarũ abſtractaꝝ. ❡Mõ vtraq̃ hec ſolo vĩ dubia, p̄ᵃ qdem, qꝛ accipio aggregatũ ex oĩbus ſciẽtijs ſpeculatiuis, certũ eſt h̄ aggregatũ eſſe vnã totalem doctrinã, ⁊ qdẽ vnius ſbti ſcibilis, qꝛ de ente in cõiſſima ratione. Et cũ in vna doctrina totali ſemꝑ vl'iora ſint p̄us nota, tunc in tali aggregata doctrina metaphyſica eſſet p̄ma: cũ ſit de vl'iorib⁹. Cuius oppoſitũ Auerroes aſſerit 6° metaphyſice. ⁊ li° metaᶜᵉ 7°. ❡Cõtra vo 2ᵃᵐ facit, qꝛ ſi eſt po-
Cõ.3. ſterior quo ad genus ſbarũ abſtractaꝝ qđ eſt principalior
Cõ.39. pars, erit quo ad illa cõia etiam poſterior, qm̃ illa cõia ſunt abſtracta ꝑ indifferẽtiã, ⁊ ſic ſupponunt ea de q̃bus abſtrahunt̃, vt ſunt ſbe per eſſentiã abſtracte/ ⁊ ſbe ſenſibiles. ❡Preterea. Cõfirmo dubõnẽ p̄ncipalẽ. Auerroes. n. aſſerit ſemꝑ magis vl'ia p̄cedere min⁹ vl'ia, hoc falſum eſt in doctrina definitiua, vbi p̄mũ ipſiꝫ cognitũ eſt id, qđ ſigñat nomẽ definiti, ⁊ min⁹ vl'e: poſteri⁹ vo ptes, ex q̃bus ꝯſtat ipſa definitio ⁊ magis vl'ia. ❡Res hec (crede mihi) non eſt le-
Diluci/datio. uis, locus aũt eſt p̊ metaᶜᵉ: ⁊ p̊ phyſicoꝝ. ❡Uerũ quãtum nr̃o ꝓpoſito ſubſernit, debes ſcire, ꝙ duplex eſt doctrina: altera, q̃ totalis eſt, vtpote cuius ſunt plures partiales doctrine eiuſdem generis ſbti ſcibilis, ⁊ tales ſunt tres. ſ. metaphyſica, mathematica, ⁊ phyſica: que lꝫ oẽs ſint de ente, ⁊ ita oẽs ſpeculatiue, qꝛ non oẽs ſunt de ente ſub vna ratione formali; hac rõne total'r diſtinguunt̃. Altera eſt doctrina ꝑtialis ſiue ꝑticularis, ⁊ hec ꝑ p̄nti necitate eſt duplex definitiua, ⁊ demõſtratiua. Demr̃atiua vo duplex, doctrina qa, ⁊ doctrina ꝑꝑ qd. Tunc dicamus ꝙ vel loqmur in doctrina totali, vel ꝑticulari. Si in doctrina totali, ordo eſt docẽdi, ⁊ ſic in totali doctrina magis vl'ia ſunt p̄us non minus vl'ibus: ⁊ tñ nec ſunt p̄us nota notitia ꝯfuſa nec diſtincta, ſꝫ ſolũ ordine docẽdi, in quo ordine aliq̃ cognoſcuntur ꝯfuſe, aliq̃ diſtincte, aliq̃ neutro mõ, vt in recognitionibus phyſicis diximus. At ſi loqmur in doctrina ꝑticulari, ordo eſt ꝓcedẽdi, ⁊ ſic vel loquimur in demr̃atiua, vel in definitiua. Si in definitiua, aut loqmur in ordine cõfuſe cognoſcẽdi, aut in ordine diſtincte cognoſcẽdi. In ordine confuſe cognoſcendi, ſic ipſum definibile, qđ eſt minus vl'e: eſt p̄us notũ ipſa definitione, que ꝯſtat ex magis vl'ib⁹. At ſi loqmur in ordine diſtincte cognoſcendi, tũc definitio, ⁊ magis vl'ia ſunt p̄us nota ipſo definito/ qđ eſt min⁹ vl'e. Sin aũt loquimur in demõſtratioa, vel loqmur in proceſſu, qꝛ vel in proceſſu ꝑꝑ qd. In ꝓceſſu ꝑꝑ qd/ ꝓpõnes, q̃ ſigñant cãm/ ſunt p̄us note. Sin ecõtra in ꝓceſſu qa: ꝓpõnes ſignt̃es effectuꝫ ſunt p̄us note. Per hec pñt concordari dr̃ia, que legunt̃ in prologo Ariſtotelis de phyſico auditu, vt in recognitionibus phyſicis diximus. ❡Ex his pꝫ ſol'o: delet̃ enĩ p̄ᵃ rõ: qꝛ nõ põt fieri ex oĩb⁹ ſcientijs vna totalis doctrina: que ſit eiuſdẽ ſbti formalis ſcibilis: ⁊ ſic nõ ſeqtur metaphyſicam nõ eſſe p̄orem phyſica: cũ ex eis nõ fiat vna totalis ſcĩa: cur vo metaᶜᵃ ſit poſt phyſicã dictũ eſt: qꝛ agit̃ in illa de abſtractis: vel ꝑ eẽntiã: vel ꝑ indifferentiã. ❡Ex quo pꝫ bene ab Auerroe eẽ dictũ doctrinã: que docet definire aĩam cõi definitione: eſſe p̄orẽ doctrina: que docet definire aĩam ꝓpria vnicuiq̃ definitione: qꝛ vtraq̃ eſt pars eiuſdẽ doctrine totalis. ſ. animaſtice. ❡Scđa obiectio deleta eſt: qꝛ Auerroes ſolũ loqtur de ordine partiũ in doctrina totali: ⁊ non in eadem particulari doctrina. Res hec longã reqrit ꝯſiderationem: verũ pro preſenti neceſſitate hec ſufficiant.

❡Dicimus itaq̃ genus vnũ quodã eoꝝ que ſunt: ipſam ſubſtantiã eſſe. atq̃ huius aliud vt materiam qđ quideꝫ per ſe nõ eſt hoc aliquid/ aliud formã ⁊ ſpẽm qua quidẽ iaꝫ hoc aliquid dicit̃/ ⁊ tertium id qđ ex iſtis cõſtat atq̃ componit̃. Eſt autẽ materia quidẽ/ potentia: forma vero/ actus atq̃ perfectio: que quidẽ bifariam dicitur. quedam enim eſt vt ſcientia: quedam vt contemplatio. Argyr.

❡Dicimus itaq̃ vnũ quoddã genus eoꝝ: q̃ ſunt/ ſubam. Huius aũt hoc qdẽ/ vt mã: q̃ ꝑ ſe qdẽ nõ eſt hoc aliqd: alterũ aũt vt forã ⁊ ſpẽs: ſꝫ quã iã dr̃ hoc aliqd: ⁊ tertiũ ex his. Eſt autẽ: q̃ quidẽ materia: potẽtia. Qđ autẽ ſpẽs/ entelechia. Et hoc dupliciter: hoc qdẽ ſicut ſcientia: illud aũt/ vt conſiderare. T.c.2. quod τόδε quod hoc

❡Quia vt primo huius dictum eſt: ⁊ ſi vna ſit methodus inueniendi anime diffõnem: adhuc qđ alia lõge difficilior emergebat: de p̄ncipijs ei⁹ elemẽtarib⁹. ſ. genere ⁊ differẽtijs. ⁊ genus (vt Themiſtius dicebat) erat duplex: proximũ ⁊ remotũ anime. hoc g̃ in loco abſoluens qõnem illaꝫ, genus anime remotiſſimũ: ꝓpinquũ: ⁊ p̄ximũ inuenire conat̃: eſt enĩ aĩa ſba tanq̃ in gñe remoto: ⁊ eſt q̃ incorporea ſeu forma: vel actus tanq̃ in gñe ꝓpinquo: ⁊ eſt ẽt in actu primo tanq̃ in primo gñe. ideo h⁹ tres diffõnes innuens inqt. [Dicimus itaq̃ eoꝝ que ſunt]. i. entiũ[vnũ quoddã genus ſubſtantiã]qꝛ, vt Simplicius ait: entis diuiſio non eſt queadmodũ aĩalis: ens. n. nõ eſt cõe vniuocũ decẽ predicamẽtis, queadmodũ aĩal hoĩ ⁊ equo. ideo ens quodãmõ (Collectanea textus cõm. 2.)
Cõ.8° multitudinẽ dicit, vt Auer. inqt 12° metaᶜᵉ. ⁊ hoc deſignãs dixit[eoꝝ que ſunt]⁊ nõ[eius qđ eſt]vt innueret diuiſionẽ entis nõ eſſe ab vno: ſꝫ quodãmodo a multis ſub vna cõparatione ſumptis vt pꝫ. Tacuit auteꝫ reſidua predicamenta enumerare, qm̃, vt Simplicius ait, Ariſto. ſumit id qđ ad eius facit ꝓpoſitũ: vult. n. hr̃e aĩaꝫ eẽ ſubaꝫ. ⁊ h̄ vr̃ quodãmõ aptũ ex eis, q̃ induxit ꝯ antiq̃s ꝯtẽt⁹ eſt narrare ſubam tñ. dixit[vnũ q̃ddã gen⁹]⁊ nõ vnũ gen⁹, qm̃ ſubaꝫ quã h̄ genus eſſe dicit, nõ p̄ntale gen⁹ eſt, cũ ſit cõe mãe, ⁊ forme, ⁊ miſtioni ex his. vt ergo notaret ipſuꝫ nõ eẽ gen⁹ ꝓp̄e ⁊ abſolute: ſꝫ quodãmõ dixit[quoddaꝫ.] ❡Huius autẽ aliud quidẽ ſicut mãꝫ: que ſm ſe quidẽ nõ eſt h̄ aliqd. Aliud aũt formã ⁊ ſpẽꝫ, ſm quã iam dr̃ h̄ aliqd. ⁊ tertiaꝫ q̃ eſt ex his. Eſt autẽ mã quedã potẽtia, ſpẽs aũt eſt entelechia. [Quia vult hr̃e ꝓpinquũ gen⁹ aĩe, ⁊ ſuba diuidit̃ ꝑ corporeũ, ⁊ incorporeũ: ideo ſubdiuidit ſubaꝫ in mãꝫ, ⁊ formã, ⁊ tertiũ: ⁊ ſic vult aĩaꝫ nõ eſſe mãꝫ, neq̃ tertiũ: g̃ incorporea: ⁊ ſic hẽt gen⁹ ꝓpinquũ eius. ❡In his verbis duas mãe innuit deſcriptiones. Vnã cũ dicit, mã eſt que ſm ſe nõ ẽ hoc aliqd. alterã autẽ cũ inqt, mã eſt potẽtia quedam. Et duas forme diffinitiones, vnaꝫ. ſ. ſpẽs eſt ſm quã mã redit̃ hoc aliqd. alterã ſpẽs eſt entelechia. ❡Debes g̃ ſcire, vt ex grecis excipitur, ꝙ mã põt cõparari ad indiuiduũ qđ eſt h̄ aliqd, ⁊ ad formã. Si qdẽ ad indiuiduũ cõparet̃, diffinitio p̄ᵃ vñficat̃. ſ. mã eſt res que ſm ſe quidẽ nõ eſt h̄ aliqd. ⁊ hac diffõne ab indiuiduis differt. Si vo cõparet̃ ad formã, ſic ⁊ ſcđa dat̃ diffinitio. ſ. mã ẽ potẽtia quedã ⁊ dixit[potẽtia]vt Simplicius inqt: nõ vt futura aliqñ ſm actũ: ꝑmanet. n. ſꝑ qđ ẽ: ſꝫ vt ſm ſuſceptibile ſubſtãtiata. g̃ potẽtia ibi capit̃ pro potentia ſubiectiua formarũ. ⁊ iõ dixit[quedam]vt notaret potentie ꝯtractionẽ. ❡Et qꝛ mã his duobus modis diffinitur, ideo forma ⁊ his oppoſitis modis dꝫ diffiniri. vna quidẽ eſt, forma eſt id eſſe, ſm ꝙ dr̃ hoc aliqd. i. cui⁹ merito res ꝓgatiuã illã ferũt vt noĩe h̄ qcq̃, ſiue h̄ aliqd cenſeant̃: vt Themiſtius exponit. ❡Scđa diffinitio dat̃ oppoſita ad ſcđaꝫ ipſius mãe. ſ. forã eſt entelechia: potẽtia. n. mãe vt Themiſtius inquit: duo hꝫ in forma. ſ. eſſe ⁊ perfectionẽ. Scđꝫ eſt diuiter ⁊ bñ hr̃e: ideo hoc noĩe entelechia/ perfectionẽ dicemus: ⁊ ſic ibi ⁊ genus notat̃ forme, ⁊ dr̃ia. ❡Et h̄ dupl'r: hec qdem ſicut ſcĩa: illud autẽ ſicut ꝯſiderare. i. formarũ altera, vt habit⁹. altera, vt miniſtratio, ⁊ definitio habituꝫ intelligit̃: ⁊ ꝑ hec vult habere ꝙ aĩa eſt tanq̃ actus primus: ⁊ ſic habetur genus proximũ anime.

Cõᵐ 2ᵐ **Cum voluit.** Proponit Auerrois l're ſenſuꝫ. ⁊ prima pars pꝫ. [Et dixit ꝙ ſuba]accipit Auer. ꝙ aĩa ſit ſuba ex textu, ⁊ arguit h̄ mõ: ſuba ẽ vnũ generũ entiũ. i. entiũ: que ſunt ſꝫ antecedẽtia in eſſe. i. ſuba, eſt prior ſm nãm, ⁊ ꝑfectionẽ accidentib⁹: ⁊ hec eſt maior. Tũc accepit minorẽ. d. quoꝝ vnum eſt aĩa. i. ſed aĩa eſt añs accñtia, nã, ꝑ ꝑfectione: g̃, in ſcđa figura in termis cõuertibilib⁹, aĩa eſt ſuba, ⁊ ꝑ ꝯñs nõ eſt accñs. ❡Adhuc h̄ ꝓbat ſcđo ſyll'o: q dꝫ ſic cõponi, nullũ accñs eſt p̄nᵐ viuẽdi p̄mũ ⁊ totale: ſed aĩa eſt p̄ncipiũ viuẽdi h⁹: ergo aĩa nõ eſt ſuba. Et hec rõ vocat̃ pria cognitio nãlis, qm̃ duo ſunt ꝓceſſus. vnus qꝛ, ⁊ eſt p̄mus nobis, ⁊ nãlis ab opatiõe. alter eſt ꝑꝑ qd, ⁊ eſt ſcđs: qꝛ igit̃ h⁹ ꝓceſſus eſt hic: iõ hoc innuẽs inqt, ponere. n. aĩaꝫ eſſe accñs eſt ipoſ'e, ſm ꝙ dat nobis, prima cognitio nãlis. i. demr̃atio qꝛ ex ope viuendi: ⁊ huius rõne vtunt̃ greci. ❡Tũc reddit in p̄mã rõnẽ, ⁊ inqt: opinamur enim ꝙ ſuba eſt nobilior oĩ accidente: ⁊ ꝙ aĩa eſt nobilior oĩbus accñtibus exñtibus hic: ⁊ ſic ſequit̃ vt prius ipſam eẽ ſubaꝫ. ❡Et cũ narrauit]h̄ in loco Auer. ſubdit ſubam ⁊ ſermo ei⁹ pꝫ, ⁊ qñ inqt ꝙ indiuiduũ eſt h̄ ꝑ formã, nõ itelligit niſi eo mõ quo Themiſtius exponit. i. in actu, ſm ꝙ dr̃ hoc aliqd. ❡Qm̃ autẽ forma. recolligit fructuꝫ diuiſionis

[facte, ⁊ inquit: quoniã autẽ ſupple aĩa eſt forma: ⁊ cuꝫ hoc eſt ſuba ſupple pꝫ. ꝙ quidẽ forma oſtendit. d. manifeſtum enim eſt: qꝛ cõprehendit̃ ſenſu. eſt autẽ ſuba qꝛ pars ſube: ⁊ omnis pars ſubſtãtie eſt ſuba: vt in phyſicis dictum eſt. ❡Adhuc ⁊ hoc ꝓbat quarto, ⁊ inquit: ⁊ ſil'r pars huius ſubſtantie cũ auferr̃: auferr̃ ſuba. ſ. indiuiduũ ⁊. i. ſuba: que cũ aufertur, aufertur ſuba, vt dictũ eſt ibidẽ. ⁊ ꝑ hanc vltimã rõnẽ ꝓbat, ⁊ mãꝫ eſſe ſubam. ⁊ ſermo eius pꝫ. Et reliquũ cõmẽti pꝫ. ❡Debes ſcire ꝙ aliqđ ſenſu ꝑcipi/ põt dupliciter intelligi. vno°, ꝙ ſenſus id in ſe attingat. alio°, ꝙ in cognitione eius nullo alio egemus, niſi ſenſu. habemus ergo duo animã eſſe formã, ⁊ hoc ſenſu cognoſcimus, nõ primo modo: ſed ſcđo mõ. ⁊ ipſam eſſe ſubaꝫ, ꝑꝑ quatuor rõnes tactas. Habet̃ ergo ꝙ aĩa ſit ſuba icorporea, actus primus: ex eo qꝛ ſubſtãtia eſt, remouent̃ opiniones antiquoꝝ Platonis. ſ. ⁊ Xenocratis aĩam in p̄dicamẽto numerũ ponentiũ, Galeni, ⁊ Homeri in p̄nto q̃litatis: dicẽtes eam cõpl'onẽ. Emp. dicẽtis eã eſſe in p̄nto relationis/ eã ipſaꝫ proportionẽ harmoniã q̃ dicat. ❡Habet̃ ⁊ adhuc genus propinquũ: cũ aĩa ſit incorpora ꝯtra Pythagorã ⁊ alios ponẽtes: ipſam eſſe vnũ elementoꝝ. proximũ autẽ genus habemus cũ eã primũ actũ: ⁊ nõ ſcđm ponat cõtra eos: qui ſpiritũ ⁊ opatiões dicũt: vt Hippocrates ⁊ alij. ❡Poſſunt ⁊ Dubões
in his ambiguitates accedere: prima itaq̃ ꝓpter qd ponit̃ h⁹ ſubdiuiſio actus in primũ ⁊ ſcđm: ⁊ vtrũ ſit vl'is oĩbus aĩabus ſimpl'r. ❡Scđa ambiguitas eſt in verbo Themiſtij. inquit. n. modo illud diſcrimẽ intelligit̃, res a mã vt fierent, a forma vt habẽt eſſe: que cũ ita tũc opulent̃, ⁊ inaniter hr̃e ſe rem: ⁊ ꝑfectã eſſe dicimus qñ ꝓpriã formã adepta eſt. Uidet̃. n. ꝙ mã non tantũ in fieri ſit neceſſaria, imo in facto, qm̃ illud qđ eſt pars ſubſtantie proficit ad fieri, ⁊ ad eſſe ſubſtãtie: ſed mã eſt pars ſubſtãtie: vt Auer. inquit. ergo ⁊ ad fieri ⁊ ad eſſe ſube ꝯficit̃. ❡Ad primã Simplicius rñdit ꝙ mortaliũ aĩatoꝝ aĩa nõ in agendo ſubatur: in ĩmãlibus nãq̃ idẽtitas ſube ad actionẽ. eſt ergo ſol'. ꝙ aĩa mortaliũ differt ab aĩa celoꝝ: qm̃ aĩa celi ſubſtãtiat̃ ꝑ operationẽ: ideo ibi h⁹ diſtinctio nõ hꝫ locũ. anima mortaliũ non: ⁊ ideo habet locũ h⁹ diſtinctio in aĩabus mortalium. ❡Sed h̄ ſtare nõ põt: qꝛ diffinitio aĩe cõmuniſſima eſt fu-
ſa in aĩas celoꝝ, vt notat Ariſto. 2° hui⁹. cũ dicit. alia auteꝫ Refutatio.
ab hoc impoſ'e in rebus mortalib⁹, vbi Auer. inqt ⁊ dixit.
hoc qꝛ corpora celeſtia manifeſte vident̃ intelligere, ⁊ mo- Cõ.15°
ueri: ſed nõ nutriri: neq̃ ſentire. Ecce qñ eis diffinitio anime cõpetit: ergo quelibet illarũ eſt actus primus: ⁊ ꝑ ꝯñs in potentia ad actum 2ᵐ. ❡Adhuc Auerrois in cõmẽto vult: idem ſm ſubiectũ eſſe primũ actũ: ⁊ ſcđm. primuꝫ vt abſolute conſideratur. 2ᵐ vt conſideratur ſub operatione: ſed quelibet intelligentia poteſt his duobus modis conſiderari: ergo quelibet poteſt dici actus primus ⁊ ſecundus. ❡Ideo al'r dicendũ h⁹ diffõnẽ eſſe cõem oĩbus aĩabus: lꝫ ſit q̃ſtio. de nutritiua de qua dicet̃ loco eius. Propter qd vero ponit̃ iam patet in fine cõmenti. ❡Ad ſcđam dicẽdũ
vt Auer. inquit. materiã eſſe neceſſariã pro fieri neceſſita- Cõ.5°
te ſimpl'. ⁊ formã pro eſſe. Materiã vero ꝑ eſſe ꝑ accidẽs neceſſario. ⁊ h̄ inquit auer. 7° metaᶜᵉ. ⁊ ideo auer. materiã partẽ apparẽter, ꝓut defert inquit ibidem alijs locis: ⁊ ſic
apparet ſol'. pro Themiſtio. ❡Propter quid actus vnus Cõ.37°
dicitur primus. aliter ſecũdus: patet ex his.

COMMENTARIVM.

Soluit nunc Ariſtoteles eam queſtionem: quaꝫ primo huius mouit: cum queſiuit: in quo generum ſit anima: vtrum ſubſtantia: vel aliquid
aliorum: ⁊ ſi ſuba: vtrum ſicut actus: ⁊ incorporea: an ſicut T.cõ.6.
potentia: ⁊ corpus: hãc ergo qõneꝫ abſoluẽs venat̃ ea: que in definitione aĩe ponunt̃ ex ꝑte gñis: ideo tres diuiſiones inducit ſicut tres partes in definitione ponunt̃ ex parte generis ⁊ forme: quarũ p̄ma eſt entis in ſubam/ ⁊ accñs: qua

diuiſione vult hĩe aĩam eſſe ſubaz. Scõa diuiſio eſt, ꝙ ſube alia eſt vt foꝛa atqꝫ actus, alia, vt mã atqꝫ poᵃ, alia vt cõpoſitũ, qua iterũ vult hĩe aĩam eſſe ſubam, vt formã, ⁊ actum. Tertia eſt ꝙ actuũ ſiue formarũ, alia eſt vt habit⁹ ⁊ ſcĩa. ſ. actus primus. Alia vt ↄtẽplatio, ⁊ actus ſcõs, qua deniqꝫ vult hĩe aĩaz eẽ ſubaz, ⁊ actũ pᵐ, q. eſt, vt habit⁹. Quo fit, vt ex oĩbus velit aĩam eſſe ſubalẽ actũ pᵐ: que quidẽ ptes

Suppoſitiones Ariſto. oẽs ex pte gñis accipiunt. ¶ Juxta hãc ergo expõnẽ dõm eſt Ariſtotelez duo ſuppoſuiſſe. vz. ⁊ ꝙ aĩa ſit ens, ⁊ ꝙ aĩa ſit ſuba: aĩa. n. eſſe ens, ex eo ſupponit, qꝛ ſubm eſt precognitũ: atqꝫ ↄceſſum in ſcĩa. At aĩa eſt hic ſubm. aut pncipalis pars ſubti, g̃ ſupponẽdũ eſt aĩaz eẽ. aĩaz vero eẽ ſubam ſupponit tanqꝫ pbatũ ↄ antiquos, ſiquidẽ veterũ alij aĩam dixerũt eẽ relationẽ/ veluti harmoniã. Alij quãtitatẽ, veluti nũm. Alij qualitatẽ, vt calidũ vel cõplonem. Cõtra hos Ariſtoteles ſupiore libro pbauit aĩaz eſſe ſubaz/ ⁊ nõ poſſe eſſe accidẽs/ ppterea aĩaz eſſe ſubam ſupponẽs, cetera ſuo loco pbabit. ¶ Auerroes autem velle vr̃ Ariſtotelẽ duas tm̃ diuiſiões effeciſſe, quarũ pma ſube eſt in mãz formaz ⁊ cõpoſitũ. Scõa autẽ forme ſiue act⁹ i pᵐ ⁊ 2ᵐ. ¶ Que expoſitio (vt mihi vr̃) ſtare non põt, qꝛ Ariſtoteles, dicit. dicimus itaqꝫ vnũ quoddã genus eoꝝ, que ſũt, ſubaz. Modo vnũ ⁊ quoddã nõ niſi reſpectu alteri⁹ intelligit, qõ in diuiſione indicat. Rectius g̃ cũ grecis expoſitoribus dicẽdũ eſt Ariſtotelẽ tres diuiſiones aſſignaſſe. ¶ Quo võ ad verba

Eoꝝ q̃ ſunt. attinet Ariſtoteles dicit] eoꝝ que ſunt] ⁊ non eius qõ eſt, ſubam eſſe vnũ genus, qꝛ (vt Simplicius ait) entis diuiſio nõ eſt, queãdmodũ diuiſio aĩalis. ens. n. nõ eſt vnũ cõe vniuocũ decẽ pdicamẽtis, queãdmodũ aĩal hoĩ ⁊ equo, vnde ens quodãmõ multitudinẽ dicit, vt etiã Auerros 12° lib° metaᶜᵉ autumat. Jdeo dixit [eoꝝ que ſunt] ⁊ nõ ei⁹ qõ eſt,

Cõ. 8°. vt inueret diuiſionẽ entis nõ eẽ ab vno, ſꝫ quodãmõ a multis, ſub pportione ſumptis. Unũ vt recte Boetius in pdicamẽtis textu illo. [Eoꝝ quidẽ, que ſm nullã cõplonẽ] diuiſio entis potius eſt enumeratio ſignatoꝝ, que ſigt nomen ens. ¶ Hic ex dictis Simplicij clariſſime pꝫ pmã entis diuiſionẽ nõ eẽ rei, ſed noĩs in ſignata: ⁊ ſic fruſtra laborãt, q diſputãt de diuiſione entis. Tacuit autẽ Ariſtoteles cetera predicamẽta, vt Simplicius aiaduertit, qꝛ Ariſtoteles accipit, qõ facit ad ſuũ ppoſitũ, tm̃. n. hĩe vult aĩam ſubaz eẽ. Preterea dixit [vnũ qõdã genus ſubaz] ⁊ nõ dixit ſubam eſſe gen⁹: qꝛ nõ pdicamẽtale gen⁹ eſt, cũ ſit cõe mãe forme ⁊ cõpoſito, qb⁹ genus ppe cõeẽſſe nõ põt, ſꝫ ſi eſt, illud eſt genus aliquo pacto, ideo dixit [qõdã.] Preterea mã pt cõparari ad indiuiduũ, qõ dĩ hoc aliqd. i. cõpoſitũ in actu, ⁊ ſic cõparatione ad indiuiduũ dicit ꝙ mã ſm ſe non eſt hoc aliqd. ⁊ põt cõparari ad formã/ que eſt actus, ⁊ ſic cõpatione forme eam ſcõo loco deſcribẽs, dicit mã eſt poᵃ. Simili rõne forme dat duas definitiões, alterã cõparatione indiuidui/ cũ ait: ſm quã iam dĩ h aliqd. Alterã cõpatione mãe, cũ ait/ ſpeciẽ eſſe entelechiã. Et p potentiã (vt Simplicius notat) intelligit ſubiectiuã: que, vt Themiſtius inqt, a forma hꝫ eſſe, ⁊ bene eſſe, iõ quo a forma hꝫ eſſe, mã nõ eſt hoc aliqd, quo a forma hꝫ pfectionẽ, mã dĩ potentia/ forma vero, quo mãe dat eſſe, dĩ id, p qõ mã eſt h aliqd, quo materie dat pfectionẽ ⁊ bene eſſe, foꝛa eſt entelechia. Entelechiã vero, nõnulli pfectionẽ interpꝛetãtur, alij habitũ/ ego vero nõ reperi verbũ latinũ, tametſi ficto noĩe quidã pfecti habitã interptent. ¶ Querebamus in collectaneis vtrũ oĩs aĩa dici poſſit actus primus, ⁊ ſcõs. ¶ Jterũ querebamus

Dubões vtrũ mã ſolũ in fieri ſit p ſe principiũ cõpoſiti, nõ autẽ in facto eſſe, vt Themiſtius inuit. ¶ Simplicius ad primaz dicit nõ oẽm aĩaz eſſe actũ primũ ⁊ ſcõm, qꝛ aĩa celi ſubſtantiatur p actũ, ⁊ ſic eſt actus ſcõs tm̃. ¶ Cõtra obiecimus: qꝛ in fra Ariſtoteles ⁊ Auerroes volũt actũ primũ dici de

Cõ. 15°. oĩ aĩa. ¶ Preterea. Auer. i h cõmẽto dicit idẽ eſſe actũ primũ ⁊ ſcõz. ¶ Sed he rõnes friuole ſunt. prima quidẽ, qꝛ cõis definitio hec eſt, actus corpis, ⁊ nõ act⁹ primus corporis ſm Simplicium. ¶ Scõa vero qꝛ aĩa imortaliũ celoꝝ non niſi, vt agens conſiderari põt, cũ ipſa actione ſubſtantietur. At aĩa mortaliũ, cũ nõ ſubſtãtiet actiõe/ põt vtroqꝫ modo ↄſiderari: bene ergo Simplicius dixit. Scõa dubitatio optime ſoluit in collectaneis, ꝙ mã eſſendi quidẽ per accidẽs cã, eſt qꝛ quatenus defert formã, in fieri vero p ſe cã, qꝛ p ſe ſubm eſt gñonis: Forma autẽ eſt eſſendi p ſe cauſa, qꝛ p ſe actus, ⁊ ẽt fieri qꝛ p ſe terminus gñonis eſt.

¶ Maxime aũt corpora vident eẽ ſubſtãtie: ⁊ ipſoꝝ ea magis q̃ nãlia ſunt: hec enĩ ceteroꝝ pꝛĩcipia ſunt naturaliũ vero corpoꝝ: q̃dã habẽt vitã quedã nõ habẽt ſed ea vacãt. Uitã ãt dicim⁹: nutritionẽ/ accrecionẽ/ atqꝫ decretionẽ/ q̃ quidẽ p idipſum fit qõ viuere dicit. Quare corp⁹ oẽ naturale pticeps vite: ſubſtantia eſt: ⁊ ita ſubſtantia vt cõpoſita. Argu.

¶ Subſtãtie autẽ maxime eſſe vident corpora: ⁊ horũ phyſica. Hec enĩ aliorũ pꝛincipia ſunt. Phyſicoꝝ autẽ: alia quidẽ habẽt vitã Alia autẽ nõ habẽt Uitaꝫ autẽ hĩe dicimus id: qõ per ſeipſum ⁊ alimentũ: ⁊ augmẽtum ⁊ decrementũ habet. Quare omne corpus phyſicũ participãs vita: ſubſtãtia erit. Subſtantia autem ſic: ſicut compoſita. T. cõ. 3.

collectanea tex. ¶ Syllogiçat Ariſto. apud grecos ↄcl̃ones duas: quarum pma eſt corpus viuẽs eſt ſuba. 2ᵃ corp⁹ viuẽs eſt ſuba cõpoſita. pmã ſyllogiçat in hũc modũ, oĩa corpa ⁊ maxĩe nãlia ſunt ſube, vel vident ſube. Sꝫ corp⁹ viuẽs eſt corp⁹, ⁊ corpus nãle: ergo vr̃, ⁊ eſt ſuba. ¶ Scõaz võ ſic intẽdit, omne habẽs pncipiũ nutrimẽti ⁊ augmẽti miſta ⁊ cõpoſita ſubſtãtia eſt: omne viuẽs p ſe hꝫ pncipiũ h⁹: ergo omne viuẽs ſubſtãtia erit compoſita. ¶ Quid aũt vult ex his colligere poſt modũ vobis aperiet/ inquit ergo, accipiẽs maiorem, autẽ pro ſecũ oĩum ſubſtãtiarũ ſiue incorporaliũ: ſiue materie ⁊ forme maxime ⁊ potiſſime vident corpora: vult dicere ſm ſenſum: quoniã quibuſdã, vt pythagoricis, videtur matheᶜᵃ: ⁊ qbuſdam alijs artificialia [ſube] ⁊ hoꝝ phica, ſupple, ⁊ ſunt ⁊ vident. ꝙ videtur apparet, eo qꝛ corpora. ꝙ ſint conſtat qm̃ hec ſunt principia alioꝝ: ergo vere ſunt corpora. eſt ergo maior, omne corpus vr̃ ſuba: ⁊ oẽ corpus nãle eſt ⁊ vr̃ ſuba: ergo accipe maiorẽ. ¶ Phicoꝝ autẽ.] hoc i loco vult accipe minorẽ primi ſylli, ⁊ minorẽ ſcõi: ⁊ inquit. phicoꝝ quidẽ, alia hñt vitã: alia vero nõ hñt. ⁊ per hanc vult iſtã minorẽ, corpora viua ſunt corpa, ⁊ nãlia, qm̃ omne diuiſum de ſuis pdicat diuidẽtibus. diffinit hñs vitam, vt minorẽ accipiat alterius ſylli, ⁊ dicit. vitã autẽ hĩe dicimus, id: qõ p ſeipſum alimentũ, ⁊ augmentũ, ⁊ decrementũ, ſupple habet. Eſt ergo minor, omne viuens habet alimentum, augmentũ, ⁊ decrementuꝫ. ¶ Quare omne.] Ex his ppõnibus intulit ↄcl̃ones, ⁊ inquit. Quare oẽ corpus phyſicũ pticipãs vitã. ſuba erit. Hec eſt prima ↄcl̃o ⁊ dedit ſcõaz. d. ſuba autẽ ſic ſicut cõpoſita: ⁊ ſic patent ↄcl̃ones lr̃e. quoꝝ aũt h⁹ ↄcl̃ones preſyllogiçet in cõmentatione lr̃e ſtatim poteſtate patefiet plane ſm grecos.

Cõᵐ 3ᵐ **Cum demonſtrauit nobis.** Ut mihi vr̃ Auerrois expoſito in hãc grecoꝝ incidit: ſi recte inſpiciat: cum tantũ addit (vt mihi videt) ꝙ viuens eſt ſuba: ⁊ cõpoſita: ⁊ uidetur mihi ſuba: tribus. n. entibus ſubſtantijs. ſ. forma: ⁊ materia: ⁊ cõpoſito (ut Auer. uult.) Ariſt. tertiã marie ſubam uideri dicit. g̃ in cõmentatione grecoꝝ fere Auer. occurrit. Et qõ dicit i pma pte totũ pꝫ. ¶ Et eſt illud qõ] Ariſt. diffiniẽs viuẽs inqt, viuẽs eſt illud: qõ p ſe hꝫ pnᵐ nutrimẽti, augmẽti, ⁊ decremẽti: qꝛ poſſet qs inferre, vt Simplicius inqt, ergo ſolũ pnᵐ hoꝝ eſt vita, ⁊ ſic intell̃s, ſenſus, ⁊ motus, pnᵃ nõ vite dicerent: ideo Auer. conat declarare dr̃iaꝫ viuẽtis ab aĩali, ⁊ dicit, ⁊ ſupple h⁹ pnᵐ eſt id: qõ plãtis appropriat: qm̃ hoc nomen vita dicebat in lingua greca de oĩ eo qõ nutrit, ⁊ augmẽtat. aĩal aũt de oĩ eo qõ nutrit ⁊ ſentit. ergo apud grecos aĩal differt a viuente: qm̃ in

Argu. plus viuens aĩali. ¶ Addit ꝙ in arabico viuens ⁊ aĩal vident ſignare idẽ. ¶ Sed tm̃] ⁊ qꝛ poſſet qs dicere, ſi apud arabes viuẽs ⁊ aĩal idẽ: ergo tã plante q̃ꝫ aĩalia morerent. ↄñtia tꝫ: oppoſita eniꝫ hñt fieri circa idẽ, ergo pñt mori qñ carerẽt pncipijs vitarũ ⁊ ſenſus. ¶ Rñdet ipſe, ⁊ inqt. ſed tm̃ nõ dr̃ mortuũ niſi aĩal: qõ caret pnᵒ nutrimẽti ⁊ ſenſus in ſimul id eſt id morit ꝙ vtroqꝫ caret pnᵒ, nõ pnᵒ ſenſus ⁊ motus tm̃ ſupple ſi poſ̃e eſſet h⁹ ſepari. ¶ Et iõ apud eos plãte nõ moriunt. iterũ apud eos apopletici nõ moriunt. plãte quidẽ nõ, qm̃ nõ hñt ſenſus. apopletici võ, qm̃ ⁊ ſi carẽt

T. cõ. 3. motu nutriunt, vt dicũt medici. ¶ Et dixit eſſential̃r] tangit pticulã poſitã in diffõne, ⁊ inqt. qꝛ inuenit extra viuum aliqd: qõ aſſimilat augmẽto, ⁊ diminutioni vt lapis, ⁊ nõ eſt viuũ. ¶ Debes ſcire, vt Simplicius inqt. ignem augeri appoſito cõbuſtibili. adhuc ⁊ lapis p additionẽ ptis ſupra ptẽ, ⁊ aĩal ſeu plãta, differẽter tm̃: qm̃ etſi ignis auget, non remanet vnus ignis a pnᵒ vſqꝫ in finẽ, imo ↄtinue eſt alius, ⁊ alius numero ignis. lapis vero, ſi auget non p aliqd intrinſecũ auget, ſed ab agẽte apponẽte ei aliqõ eiuſdem rõnis. relinquitur, vt inquit ipſe, ſolum aĩal, ⁊ plantam per ſe

collectanea tex. augeri: qm̃ ſolum aĩal, ⁊ planta per ſe remanent ⁊ ſolum a principio intrinſeco. ⁊ ſic verificatum eſt verbum Ariſto. ¶ Reliquũ cõmenti patet ⁊ per ſe notum eſt.

COMMENTARIUM.

Auerroes vt in collectaneis diximus, arbitratur. Poſt q̃ꝫ Ariſto. ſubarũ numerũ demon-

Auerrois expoſitio. ſtrauit, illas diuidẽs in mãm, formã, ⁊ cõpoſitũ/ nũc illas cõparare, ac exponere quenã illarũ trium nomen ſubſtãtie excellentius ſubeat, aſſerẽs corpora, hoc eſt cõpoſita nomen ſubſtãtie dignius hĩe. Scõo aũt de corpibus/ corp⁹ ipſum nãle ſube nomen dignius hĩe q̃ꝫ artificiale. ¶ Quã expoſitionẽ nũc diligẽti⁹ ↄſiderãs, nõ approbo. pmo qdẽ ꝙ Ariſtoteles eas definitionis partes que ex pte dr̃ie ſe tenent, ſi hic nõ venaret, nullibi venat⁹ eſſet. ¶ Scõo qꝛ hec cõparatio ad definitionez, quam eſt venaturus, minime deſeruit. ¶ Simplicius autẽ exponit ꝙ enumeratis ſubſtãtijs: nũc

Que Simpl. Ariſtoteles ſtabilire velit, ſub qua nã illarũ aĩa collocanda ſit. ¶ Que expoſitio mihi placet minime, nõ. n. ſtabilire pt ſub qua nã illarũ aĩa collocãda ſit, niſi prius diuiſiõis ptes oẽs tã ex gñis pte, q̃ꝫ dr̃ie numerate ſint. ¶ Melius g̃ nũc

Expoſitio ppa. arbitror ꝙ cũ Ariſtoteles diuiſionẽ aſſignaſſet, ex qua ea, que ſe tenẽt ex pte gñis: nactus ſit, nũc alias tres diuiſiones aſſignat, vt venet ea: que ſe tenent ex pte dr̃ie. ſiue ſubiecti. Quare pᵃ diuiſio erit, ꝙ ſubarũ alia corporea/ alia incorporea ſunt. ¶ Addit autẽ ꝙ ſubarũ corporea ipſa vident potiſſimũ ſube: q̃ñqdẽ veteres ſola illa fatent: ꝙ illa ſola ſenſibus ſubiaceãt, q̃ rõne fit, vt Ari. ſil̃ pmã diuiſionẽ, ⁊ ptiũ illius cõpationẽ aſſignet, vñ dicit. ꝙ cum ſube videant alie corpa alie incorporee/ marĩe ſube vident corpa. Ecce quõ ſil̃ diuidit, ⁊ cõparat. Subſtãtie. n. incorporee, ⁊ ſi verius ſint, non facile apparẽt. ¶ Scõa vero diuiſio eſt, ꝙ corporũ quedã nãlia/ quedaꝫ artificialia ſunt. Et inſinuãs diuiſionẽ, ⁊ cõparationẽ inſimul inqt, ⁊ hoꝝ corpoꝝ ea magis ſube ſunt: que ſunt nãlia. Hec. n. (vt inqt) ceteroꝝ corporũ que artificio ↄficiunt, pnᵃ ſunt: ſaltẽ, vt mãe: qꝛ (vt Themiſtius inquit) artificialia corpora vicẽ accidentiuꝫ obtinent. ¶ Tertia diuiſio eſt, ꝙ corpoꝝ nãliũ/ quedã habent vitam/ quedã vita vacãt: ⁊ inter hec nõ cõparauit qm̃ viuẽtia corpora eſſe, magis ſubas ipſis nõ viuẽtibus corpibus, eſt ſꝫ re per ſe manifeſtũ. Quid vero p vitã hñs intelligẽdũ ſit, exponit exẽplo tm̃/ ⁊ inqt. vitã autẽ hĩe dicimus id: qõ p ſeipſum ⁊ alimẽtũ, ⁊ augmẽtũ, ⁊ decremẽtũ ſupple tu hꝫ/ adiecit [per ſe] vt Auerroes, ⁊ Simplicius aiaduertunt, quia multa p accñs augeri, vel nutriri pñt, vtpote aut appoſitione, vt parietes: aut alteratiõe: vt ignis augent. Sola aũt viua p ſe h eſt p intus ſuſceptionẽ enutriunt ⁊ creſcũt. Additũ ẽt eſt h verbũ ↄtra Clearchũ, q dicebat lapides adoleſcere, ⁊ parere interdũ. ¶ Sed occurres qꝛ Ariſto. 8° phyſice auſcultationis: definiẽs viuẽs, definit p hoc ꝙ a ſeipſo

Dubitõ motus pnᵐ hꝫ. At hic definit p hoc qõ p ſeipſum alimẽtũ habet, ⁊ cetera id genus. Fortitan 8° phyſice auſcultatiõis deſcripſit, ꝙ viuit ſm pfectã vitã: hic autẽ id/ qõ viuit tantuꝫ: qõ vcꝫ diſtinguit ↄtra animal. ¶ Ex hiſçe deducit nãle corpus eſſe tum ſubam, tum cõpoſitã, ⁊ inquit. Quare oẽ corpus nãle pticipãs vita ſuba erit. Suba autẽ ſic, ſicut cõpoſita. eſt ſuba quidẽ: ꝙ nãle ſit: ⁊ artificialiũ corpoꝝ principium Cõpoſita autẽ ꝙ ſit vite pticeps. ¶ Cur vero Ariſtoteles hic viuens ipſum deſcripſit, Auerroes in cõmẽto cauſam aſſignauit, qꝛ nõnulli iter viuẽs, ⁊ aĩaz nullã dr̃iam fecerũt, cũ ſit magna dr̃ia, nã viuens eſt pncipiũ alimenti ⁊ id genus, aĩal eſt pnᵐ ſenſus ⁊ motus. ¶ Sed dices ſi de plantis diceret viuens eſſe/ ⁊ nõ aĩal, tũc abſente forma ab earũ materijs, dicerent mortue. Auerroes rñdet mortuuꝫ nõ dici niſi de eo, qõ viuebat ſm aĩalem vitã, plante vero, cum deſinũt eſſe dicũtur areſcere, vel exiccari. Ueruꝫ apud grecos de plantis dr̃ vtrũqꝫ: ſꝫ hec ad grãmaticos.

¶ Atqꝫ cũ tale etiã ſit corpus/ id eſt habẽs vitam: corpus pfecto nõ erit aĩa. corpus nãqꝫ nõ ſubit rõnẽ eoꝝ q̃ ſunt in ſubiecto: ſed vt ſubiectũ poti⁹ eſt ⁊ materies. Neceſſe ẽ igit aĩam: ſubſtantiã eſſe perinde atqꝫ formã corporis naturalis potentia vitam habentis. Argyr.

¶ Quoniã autẽ eſt corpus huiuſmodi: vitam enim habens: neqꝫ vtiqꝫ erit corpus aĩa. nõ enim eſt eorũ: que ſunt in ſubiecto: corpus. Magis autẽ: vt ſubiectũ: ⁊ mã eſt. Neceſſe eſt ergo aĩam ſubam eſſe: vt ſpeciem corporis phyſici: potentia vitam habentis. T. c. 4.

¶ Cum corpus viuẽs ↄcluſit, ⁊ eẽ ſubaz, ⁊ cõpoſitã ⁊ ↄcluſit adhuc aĩaz eſſe ſubaz, vel tanqꝫ p ſe notã paccepit hoc in

collectanea tex. 4. loco: vult ↄcludere aĩaz eẽ ſubaz, nõ ſicut corpus, ⁊ corpus viuẽs: ſed incorpalẽ ſubaz. Et primo pponit intẽtũ, ⁊ inqt. Qm̃ aut ſupple in rerũ ſubarũ ordine ⁊ eſt corp⁹, ⁊ nõ tm̃ corpus: imo corp⁹ h⁹. ſ. hñs vitã, intẽdit qm̃ taꝫ corpus q̃ꝫ corp⁹ viuẽs ſunt: aĩa nõ vtiqꝫ erit corp⁹. Hec eſt ↄcl̃o, nõ ẽ aĩa corpus. ¶ Hanc vr̃, ⁊ in ſcõa figura ſyllogiçare in hunc modũ, nullũ corp⁹ eſt eoꝝ: que in ſubto, magis auteꝫ ſicut ſubꝫ ⁊ mã eſt. Hec maior. Apponit minor, aĩa eſt eoꝝ que in ſubto: ergo in 3° 2ᵉ, aĩa nõ eſt corpus. ¶ Dixit vt ſubm ⁊ mã.] qm̃ (vt Simplicius inquit) ſubm eſt duplex: vnoᵒ accidentiũ: alioᵒ ens in potentia ad eſſentias. corpus ergo eſt vt ſubm, nõ accidentiũ: ſed vt mã: ideo dixit vt ſubm ⁊ mã, vt p materiã exemplificat ſubm. ¶ Neceſſe eſt ergo.] Conducit mõ rõnẽ cõmuniſſimã aĩe, ⁊ inquit. ergo neceſſe eſt aĩam eſſe ſubſtãtiã ſicut ſpẽm corpis phyſici hñtis vitã in potẽtia. ¶ Sed quõ ex his h⁹ diffinitio ↄcludit difficile eſt. Expoſitores greci nõ ſat exponũt: apud. n. eos habemus, ꝙ viuẽs corpus eſt ſuba cõpoſita, ⁊ ꝙ aĩa nõ eſt corpus: ⁊ nõ plus. modo vr̃ nõ ſequi ex his duab⁹ ppõnibus, aĩam eſſe ſubam ſicut ſpẽm ⁊c. ¶ Themiſtius noſter accipit ex lr̃a duas alias ppões, ⁊ infert propoſitum, inquit,

Cum inq̄ꝫ id: qđ hꝫ vitã, nõ ſit ſimpl'r corpus: ſed tale corpus .i. phyſicũ viuens in potentia. Hec eſt prima ꝓpoſitio Themiſtij. Secũdã apponit ⁊ inquit. Et cum differunt ab his, que nõ viuũt, nõ in eo qđ corpus: ſed in eo ꝙ tale corpus .i. phyſicũ viuẽs in potẽtia, ⁊ hoc dicit, hoc eſt in eo ꝙ viuit ⁊ aiam ꝯtinet. Hec eſt ſcđa ꝓpoſitio: tũc ꝯcludit ꝯcl'ones dicẽs: concludit aiaꝫ eſſe ſpẽꝫ ꝑfectionẽqꝫ ⁊ ſubſtãtiã, ita vt ſit forma, ſupple corꝑis phyſici hñtis vitã in potentia, vt dictum eſt. ¶ Põt ergo ſyll'us in hũc modũ cõponi. omne id: quo corpus phyſicũ habens vitam in potentia, ꝑ ſe differt a nõ viuente, eſt ſubſtãtia ſicut ſpẽs corporis phyſici habẽtis vitam in potẽtia: ſed aia eſt id quo corpus ⁊c̄. ergo anima eſt actus corporis phyſici habentis ⁊c̄. hic eſt ſubtilis modus deducẽdi: quem Themiſtius tenet.

Cõm 4m **Cum declarauit ꝙ corpus.** Proponit intentionẽ litere, ⁊ coincidit cũ grecis, vult Ariſt. ꝓbare aiam nõ eſſe corpus ⁊ nõ ꝓbat ipſaꝫ nõ eſſe mãm, cũ ꝑſe pateat, ⁊ ſmo eiꝰ pꝫ. deide: ⁊ aia nõ ẽ ſuba ſꝫ cõpõnẽ. ꝓpoſitã itẽtionẽ exponit, ⁊ ꝓponit ꝯcl'onẽ. d. ⁊ aia nõ eſt ſuba ſm cõpõnẽ. i. cõpoſitũ. Et ꝓbat hãc p argm in ſcđa figura ſic. oẽ corpꝰ viuẽs eſt velut ſubꝫ: aia nõ eſt velut ſubm: ğ aia nõ ẽ corpꝰ viuẽs. Maior ꝓbat. oẽ corpꝰ ſimpl'r, ⁊ cõiter captũ, eſt tãq̄ꝫ ſubꝫ: corpꝰ viuẽs corpꝰ, ğ corpꝰ viuẽs ſubm. inqt. cõpoſitũ eniꝫ corpꝰ hñs vitã nõ eſt corpꝰ viuũ, ſm ꝙ eſt corpus ſimpl'r, ſed ſm ꝙ ẽ tale corpꝰ: eſt igit viuũ ꝑ aliqđ exiſtẽs i ſubto. Vult ğ ex his hĩe ꝙ i plus eſt corpꝰ ſimpl'r q̄ꝫ corpꝰ viuẽs: qm̃ corpus viuẽs addit gradũ viuẽdi ipſi corꝑi. ğ vult hĩe hãc minorẽ: oẽs corpus viuẽs eſt corpꝰ. Tũc accepit maiorẽ. d. corpꝰ autẽ eſt ſuba, ſm qđ eſt ſubꝫ: ⁊ iſeras ꝯcl'onẽ. ſ. ergo corpus viuẽs eſt ſubm: ⁊ ſic habet maior. ¶ Ex his vult Auerrois ꝯcludere diffõneꝫ aie. d. ⁊ cũ dedit ꝓpões ex qbus ꝯſequit, ꝙ aia nõ ſit ſuba, ſm ꝙ eſt corpus, ſꝫ ſm ꝙ eſt forma, ꝯcludit ꝯcl'onẽ: que eſt diffinitio cõmuniſſima [qm̃ aũt] replicat ꝓpões, ex qbus dictuꝫ eſt aiam nõ eſſe corpꝰ, ⁊ ſermo eiuſ pꝫ. ¶ Qm̃ vͦ eſt.] q꜡ poſſet ambigere qs qm̃ Ariſt. declarauit aiam nõ eſſe corpꝰ, adhuc ſupponit ipſaꝫ nõ eſſe mãꝫ: tũc infert: ergo aia eſt actꝰ corꝑis ⁊c̄. videt ipſuꝫ cõmittere fallaciã ꝯñtis tripl'r: ꝑmo qm̃ ex negatiua nõ ſequit affirmatiua: nõ. n. ſequit aia nõ eſt corpꝰ, neqꝫ mã: ergo eſt forma, vt dictum eſt in perihermenias. ¶ Adhuc altera eſt fallacia: qm̃ non ſeqtur, nõ eſt mã neqꝫ corpꝰ, ⁊ ẽ forã: ğ eſt forã corꝑis phyſici potẽtia vitã hñtis: qm̃ ⁊ ſi ſit forã, nõ ꝑꝑ hoc erit actus corꝑis: multe. n. ſunt forme: que nullius ſunt corꝑis actꝰ. ¶ Adhuc ⁊ ſi ſit actꝰ corꝑis, nõ vr̃ ſequi. ğ phyſici potentia vitã hñtis: ğ tribus modis Ariſt. ſupponit fallaciã ꝯñtis. ¶ Debes ſcire ꝙ ſicut dictũ eſt in perihermenias ex negatiua ſeqtur affirmatiua cũ ſubiecti ꝯſtãtia: bene eni ſeqt / hõ nõ eſt iuſtus ⁊ eſt: ergo eſt nõ iuſtus. ¶ Sũt ğ tres ꝯcl'ones. pͣ aia eſt forma. 2ͣ aia eſt forã corꝑis phyſici. 3ͣ aia ẽ forã corꝑis phyſici habentis vitã in potẽtia. Ex hoc quidẽ: ꝙ nõ eſt mã: neqꝫ corpus cõpoſitũ, cũ cõſtãtia ꝙ ſit: (ipſam. n. eſſe eſt ꝑ ſe notũ) ſequit: ergo eſt forma. ⁊ ſic pꝫ pͣma ꝯñtia Ariſt. ¶ Adhuc 2ͣ p additũ quoddã oibus ꝯſtãs ſequit. ſ. vt ſit forã corꝑis illud conſtans eſt, ⁊ eſt ꝓpriũ oibus formis inherere ſubiecto: aia eſt forma corꝑis tãq̄ꝫ ſubiecti. Et hoc 2m tm̃ tetigit Auerrois. ¶ Tertium ꝯſtãs addit Themiſtius, vt dixi, aia differt viuẽs a nõ viuẽte: ergo aia: q꜡ eſt ſuba, ⁊ nõ mã, neqꝫ cõpoſitũ, eſt forma: ⁊ q꜡ ꝓpriuꝫ eſt omni forme inherere: ğ aia eſt forma corꝑis. Et q꜡ aia eſt id: quo differt aiatũ viuũ a non viuẽte: ergo aia eſt forma corꝑis phyſici potẽtia viuentis, ⁊ hꝰ deductio videt grecoꝝ oium: a quibus forte Auerrois accepit: põt ergo cõponi ſyll'us vt cõpoſui ſupra in verbis Themiſtij vide. ¶ Et differt ab accidente.] quia Ariſto. aiam eſſe in ſubiecto inqt, ⁊ Calcidius in libro ſuo de anima: quẽ ad Platonis mentẽ in Fedone cõſcripſit, arguit ꝯ Ariſt. ⁊ inqt. Cũ nõ ſpãlis ꝓprietas quã entelechiã nũcupauit, ſit accidẽtalis forma corꝑibus: Si hãc aiaꝫ eſſe cenſerimus, ꝯſequit vt corpus aia dignitate antiquitateqꝫ preueniat: omne ſiquidẽ accidens, eo cui accidit, nã poſterius indigniuſqꝫ eſſe ꝯuincit. eſt ergo vis argumẽti Calcidij ſi aia eſt ꝑfectio in ſubto: ergo eſt accidẽs: ⁊ ſic erit corpore vilior. Hoc ergo argm abſoluit Auer. ⁊ inqt, ⁊ differt ab accidẽte: qm̃ accidens non eſt pars ſube: forma autẽ eſt pars huius ſube cõpoſite. ¶ Tũc quodãmõ ad formã argumẽti, ſoluit, ⁊ inqt. Et etiã equoce dr̃ forma eſſe i ſubto, ⁊ accidens eſſe in ſubto: ſubm. n. accidẽs eſt corpꝰ cõpoſitũ ex mã ⁊ forma, ⁊ aliqđ exiſtens in actu, ⁊ non indiget in ſuo eſſe accidẽte: ſubm autẽ forme nõ hꝫ eſſe in actu, ſm ꝙ eſt ſubm, ⁊ indiget forma, vt ſit in actu ⁊ mãxie / pͣmũ ſubm. i. mã pͣ: que non dimittit a forma oĩo. i. ſimpl'r: ⁊ tũc recolligit ſolu. ⁊ inqt, ⁊ ꝓpter ſilitudinẽ inter iſta errauerũt plures loquẽtiũ ⁊ dixerũt formas eſſe accidẽs, ⁊ tũc p h̓ infert aiaꝫ nõ eſſe mãꝫ ⁊ ſmo eius eſt manifeſtus ꝑ ſe. ¶ Debes ſcire ꝙ tria requirunt ad ſubm accidẽtis, primũ, vt ſit corpus: ⁊ iõ ſuba ſeparata nõ eſt ſubm accñtis, ſm Auer. 12° metace. ⁊ i li°. d. deſtructionũ. 3ͣ diſputatiõe. in ſol'. 18. ⁊ h̓ Boetius inquit. forma ſimplex ſubm eſſe nõ põt. Scđo ꝙ tale corpus ſit in actu, ⁊ ꝓpterea mã pͣa corruptibilis corporea ſuba nõ eſt ſubm accñtis in actu. Tertia, vt nõ requirat illud, qđ recipit pro ſui eſſentiali eſſe: ſed magis ecõtra vt Auer. dicit 4° metace., ⁊ tu potes tria oppoſita inuenire in ſubo forme ſubalis: ⁊ tũc pꝫ argumentũ Calcidij nil eſſe. ¶ Scđo debes ſcire ꝙ queãdmodũ accñs in actu preſupponit eſſe ſube in actu, illis tribus ꝯditionibus ſeruatis: ſic accñs in poͣ reqrit ſubaꝫ corporeã in poͣ, vt Auer. dicit in cõte. 17. tertij celi: ⁊ huiꝰ ratio põt eſſe, qm̃ accñs in poͣ, ⁊ accidẽs in actu nõ ſunt diuerſarũ rõnũ: vt pꝫ. hõ eniꝫ actu, ⁊ illemet in poͣ eſt vnius rõnis. ergo qcqđ eſſential'r cõpetit accidẽti in actu, ⁊ accidẽti cõpetit in potentia. ergo ſi dimenſio terminata indiget ſubo actu ſubſtãtiali terminato, ⁊ dimẽſio in potẽtia eget ſubto terminato actu ſubſtẽtiali in potẽtia, ⁊ illa eſt forma corporis de genere ſubſtãtie. Cõ. 17° Cõ. 2°. in fine.

¶ Dubitat vtrũ aia celi ſit actus corꝑis phyſici hñtis vitam ꝑtãte. Videt ꝙ nõ argͦ Simplicij, corpꝰ celeſte hꝫ ꝯſubatã vitã, ğ nõ hꝫ eã in in poͣ. ꝯñtiã ꝓbo, qm̃ ea, que ſunt i poͣ, aliqñ diſtãt ab actu: vt pꝫ ⁊c̄. ¶ Adhuc Ariſt. i 12° metace inqt. vita aũt vtiqꝫ exiſtit, eteni intꝰ actꝰ vita: illud autẽ ipſe actus eſt: actus autẽ eius qđ ſm ſe. Illius ergo vita optima ⁊ ſempiterna. ⁊ tu vide Auer. in cõte. 39. illius ꝑtis. ergo corpa celeſtia nõ viuũt in potẽtia. ¶ Adhuc 2ͣ eſt ambiguitas, videt enim ꝙ aia ſit corpus, argͦ Platonico, omne mouẽs aliud eſt ꝑ ſeipſuꝫ motũ, ⁊ ſic de alijs. ğ oẽ corpulẽtans eſt ſm ſeipſum corpus. ⁊ tu vide eos. ¶ Ad primam Simplicius rñdit ꝙ hꝰ diffinitio cõpetit aiabus celeſtibus equiuoce: qm̃ nõ viuũt illa corpa vita media inter potẽtiaꝫ ⁊ actũ: ſꝫ vita actu: vt pꝫ p Ariſt. verba. ¶ Ad 2am, Themiſtius hoc in loco tribus rõnibꝰ ꝓbat aiam corpus nõ eſſe: quas poſt declarabimus. Pro nũc ꝯcedo aiaꝫ eſſe corpus actiue, ⁊ virtual'r, ſicut virtus in ſemine dr̃ aia, q꜡ animat: ſic ⁊ aia corpus dici poteſt, q꜡ reddit mãm corporeã ſm aliquos. ¶ Vel dicendũ, ꝙ hõ eſt corpus ꝑ formã corporis, ⁊ nõ aia formaliter: qũo vero ſit in alio differatur loco.

COMMENTARIVM.

Cum Ariſtoteles feciſſet tres diuiſiones ex parte gñis / ⁊ tres alias ex ꝑte dĩe. nũc primo ꝓbat, ꝙ aia non ſit corpus, ⁊ argumentatur, qm̃ corpus eſt hꝰ, vitã enim habẽs. q. d. qm̃ corpus qđ eſt vitã hñs: eſt tale hoc eſt compoſitũ ex mã ⁊ forma / hoc eſt añs, vbi accepit illud verbum [enim] nõ pro nota cauſe / ſed quaſi expoſitiue / vt exponeret quid per corpus intelligat, cũ dicit corpus eſt tale qđ cõpom ex mã ⁊ forma q. d. intelligo ꝑ corpus, corpus vitã hñs. ꝑ [hꝰ] intelligit cõpoſitũ ex mã ⁊ forã. eſt ğ enthymema, corpꝰ. ſ. hñs vitaꝫ eſt cõpoſitũ ex materia ⁊ forma. ergo aia nõ eſt corpus vitã hñs. ꝯñtiã ꝓbat, ⁊ inqt, nõ eni eſt eoꝝ / q̄ in ſubto ſunt. corpus. ſ. viuẽs. magis aũt ẽ, vt ſubm ⁊ vt mã. nec dixit corpꝰ hñs vitã eẽ mãꝫ ⁊ ſbm, ſꝫ magis vt ſbꝫ, ⁊ vt mã q꜡ reuera nõ eſt mã, nec ſubm, ſꝫ ex mã cõpoſitũ, ſꝫ qcqđ ſit, aia nõ ẽ corpus viuens, q꜡ tale corpus nõ eſt in ſubto / aia vero eſt in ſubto. ergo ſeqtur, vt aia nõ ſit corpus hñs vitam. Tunc ex hoc deducit cõiſſimã aie definitionẽ, ⁊ inqt. neceẽ eſt ğ aiaꝫ ſubſtantiã eſſe, vt ſpẽm corꝑis phyſici poͣ vitã hñtis.

Dubões ¶ In collectaneis fecimus quaſdã dubitatiões, que ſunt ibi ſolute / ⁊ bene, vt ibi mouent. At nũc dubitamꝰ ſub hac forma: Ariſt. hic ꝓbauit aiaꝫ nõ eẽ corpus hñs vitã: ⁊ ex h̓ vr̃ inferre ꝙ aia ſit ſuba, vt actus, corꝑis, phyſici, ⁊ hñtis vitã in poͣ. Primo ego nõ video qũo ex negatiua ſequat affirmatiua. dato. n. ꝙ aia nõ ſit corpus viuẽs, nõ ſequit ipſam eſſe actũ, ⁊ id genus. Chimera. n. nõ eſt viuẽs corpus, q̄ tñ nõ erit actꝰ corꝑis. Scđo dato ꝙ Ariſt. intelligeret cũ cõſtãtia ſubiecti. ſ. ſupponẽdo aiam eẽ / nõ video qũo ſeqtur, aia nõ eſt viuẽs corpꝰ, ⁊ eſt. ğ eſt actus, q꜡ poſſet dici illam eſſe poam. nõ. n. magis ſeqt ipſaꝫ eẽ actũ q̄ꝫ poam / ſi nõ ẽ viuẽs corpꝰ, ⁊ eſt. ¶ Tertio dato ꝙ ſequat aiam eẽ actũ, nõ video cur ſequat ipſam eẽ magis actũ corꝑis q̄ꝫ mãe. ſi. n. nõ eſt corpus viuẽs, ⁊ eſt: ⁊ eſt actus, nõ video cur ſequitur ipſam actũ eſſe corꝑis magis q̄ꝫ mãe. ¶ Vlterius dicerem dato ꝙ ſit actus corꝑis, nõ video cur ſequit ipſaꝫ eſſe actũ corporis nãlis, magis q̄ꝫ artificialis. ¶ Vltimo non video cur ex eo / q꜡ nõ eſt corpus viuens, ſequit aiam eſſe actum corꝑis viuẽtis in potẽtia. Oẽs eniꝫ iſte ꝯñtie vident dubie,

Solutõ dato ꝙ ꝯcedat illud añs. ſ. aia nõ eſt corpus viuens. ¶ Et dicẽdũ hec nõ ſequi preciſe ad h̓ vnũ añs, ſed ad diuiſiones illas ſed: quarũ tres facte erant, vt hremus tres particulas ex ꝑte gñis. Alie tres, vt hẽrent alie tres ex ꝑte differẽtie. Supponens enim aiam eſſe ens, ⁊ ſubam / hꝫ, ꝙ aia ſit ⁊ ſit ſuba: ex deſinitione mãe hꝫ ꝙ aia nõ eſt ſuba, vt mã. Ex eo ꝙ hic ꝓbat ipſam animã nõ eſſe ſubſtãtiã cõpoſitã / q꜡ non eſt viuẽs corpus, habet ꝙ ſit forma: q꜡ cũ nõ eſt mã / nec cõpoſitũ, ⁊ eſt ens, ⁊ ſubſtãtia. ergo eſt ſubſtãtia, vt actus, ſiue forma. ⁊ qm̃ corpus eſt duplex, ⁊ ois actus, eſt reſpectu alicuius, erit ergo actus alicuius, illud erit mã / vel corpus, vtrũqꝫ ſi ꝯcedit, ſequit aiam eſſe actũ corꝑis materie quidem vt rei ꝑfectibilis, corꝑis viuentis potẽtia, vt rei perfecte. ergo Ariſtoteles hãc concluſionẽ non ex hoc ſolo deduxit, ſed ex oibus alijs, que accepit in diuiſionibus, hoc idem deduci poteſt ex poſt aſſumendis, vt in collectaneis.

Qõ pͣ. ¶ Querit hic quot requirũtur ad rõnẽ ſubiecti accidentis. ¶ In collectaneis diximus tria reqri ad hoc, vt aliqđ ſit ſubm accñtis, pͣmũ vt ſit corpus. 2° ꝙ tale corpus ſit in actu. 3° ꝙ id qđ recipit, nõ ſit de ſuba recipiẽtis. ¶ Nũc vero aiaduerte / ꝙ hoꝝ pͣmũ eſt dubiũ. naꝫ in aia rõnali accidentia cõplura recipi ꝯcedit, vt habitꝰ: ⁊ nõ eſt corpus: ſꝫ tñ Auerroem eſt res digna queſtione: vt 3° huius dicetur. ¶ Tertium eſt ſupfluũ, ſi ſm cõcedit, nam ſi reqrit ꝙ tale corpus ſit in actu, qcqđ recipiet, erit extra ſubam recipientis. ergo vnũ tm̃ reqrit, vt recipiẽs ſit actꝰ, vel ens in actu. Sic enim oẽ receptũ erit accidẽs. In collectaneis cõplura alia diximus, que ſatis clara ſunt.

Pulchꝝ dubiũ. ¶ Querit vltra cõmẽtũ Auer. vtrũ poſſit demõſtrari, ꝙ aia ſit ſuba. ¶ Auerroes vltra vires ſui ꝑceptoris credidit demõſtrare ꝙ aia ſit ſubſtãtia, ⁊ ꝙ alique forme ſint ſube. Primo q꜡ hoc dat nobis pͣma cognitio nãlis: que eſt ab effectu ⁊ opatiõibus aie: q̄ reduci nõ pñt niſi ad ſubaꝫ. ¶ Scđo ꝙ nobilius accñte eſt ſuba: at aia eſt oĩ accñte nobilius. ¶ Tertio pars ſube, eſt ſuba, aia eſt pars ſube. ergo eſt ſubſtãtia. ¶ Quarto aia eſt in ſubto ente i potẽtia. ğ eſt ſuba: he ſunt rões Auerrois in his cõmentis.

Que in phicis. ¶ In phyſicis recognitionibus diximus / ꝙ data animi mortalitate, quã qdam ꝯcedant perperã pro mẽte Ariſt. nõ eſſet aliqua demõſtratio ad ꝓbandũ animã eſſe ſubſtantiã. Cõceſſa vero aie rõnalis imortalitate, vt cõcedendũ eſt, ſtatim ſequit aiam eſſe ſubſtantiã. ¶ Q꜡ vero cõceſſa mortalitate poſſet defendi nullã animã eſſe ſubam. probo, q꜡ ſiqua eſſet, maxime eẽt intellectiua aia / ſed talis nõ erit, q꜡ poſſem dicere oẽs eius opationes eſſe cõplexionales, ⁊ ſic non a ſuba / ſꝫ a cõpl'one ꝑficiſci. ꝙ ſi dicat illas nõ eẽ cõpl'onales, h̓ eſt, q꜡ aia ẽ ſupra ꝯpl'onẽ, ⁊ ſic erit imortalis. ¶ Ex hoc delent rões Auerrois hic. Prima quidẽ q꜡ prima cognitio nãlis, que eſt ab opationibꝰ nõ dat aiam eſſe ſubam, q꜡ dicerẽ oẽs illas opatiões ꝑficiſci a cõpl'one. ¶ Scđa ratio petit, ſupponit. n. aiam eſſe omni accñte nobiliorẽ: qđ falſum eſſe diceret aduerſarius. nõ. n. eſt nobilior eo accñte: qđ eſt cõplexio humana. ¶ Tertia petit ẽt, q꜡ ſupponit aiam eſſe ꝑtẽ ſube: h̓ negaret aduerſarius, imo diceret nullã eſſe ſubſtãtiã ꝑter mãꝫ. ¶ Quarta etiã petit. nõ. n. eſſe in ſubto ente in potẽtia cõcederet aduerſarius, ſꝫ eſſe accidẽs entis in actu, q꜡ diceret totã reꝝ ſubſtantiã eſſe mãꝫ: ⁊ oia ꝑter mãm eſſe accñtia. ¶ Ex his infero: ꝙ niſi detur aliqua opatio abſtracta ſimpl'r ⁊ immãlis ſimpl'r: vel aliqua opatio que eſt, vel põt eſſe ꝑpetua, nulla erit via demõſtratiua ad ꝓbãdũ aliquã ſubſtãtiã eſſet ꝑter materiaꝫ. Immo poſſet defendi, ꝙ ſola mã ſit oium rerũ ſubſtantia / ſola ſit nã, ⁊ cetera ſunt accidẽtia, imo ꝙ oia erunt vnũ ens ſimpl'r, vt dixit Parmenides, ⁊ ꝙ ſola ſit differẽtia rerum accidẽtalis / nõ autẽ ſbalis. At q꜡ pro veritate exꝑimur eſſe aliquã opationẽ aie ſeparatã ſimpl'r, vt intelligere, ⁊ velle, aliquã eſſe ꝑpetuã vel poſſe eẽ, vt motũ circularẽ celi: ideo pro veritate aſſerẽdũ eſt eẽ aliquã ſubſtãtiã ꝑter mãm, ⁊ eẽ aliquã formã. Excerptũ magnum.

Dubões ¶ Sed ꝯtra hec ſolent obijcere, q꜡ poſito ꝙ nulla ſit opatio imãlis, nulla etiaꝫ ꝑpetua / nec de facto / nec de poſſibili, adhuc põt ꝓbari eſſe aliquã ſubam ꝑter mãm / ⁊ ita põt ꝓbari nõ oia eſſe vnũ ens ſimpl'r / ꝯtra Parmenidẽ. Primo q꜡ tũc nulla eſſet gñatio ſimpl'r, nullaqꝫ corruptio: ſed q̄libet gñatio, ⁊ corruptio eſſet alteratio. ¶ 2° / q꜡ tũc nulla eẽt dĩa inter ſimplex ⁊ miſtũ. ¶ 3° / q꜡ tũc mã eẽt corpus in actu / qđ falſum eſſe cõtra Platoneꝫ, Ariſt. 2°. de generatione oñdit. nã omne corpus in actu / aut eſt graue / aut leue / aut tertiũ, vt celũ. ¶ 4° / q꜡ tũc nulla differentia eẽt inter corrũpẽs, ⁊ alterãs, qm̃ vtrũqꝫ accidens / aut induceret / aut abijceret. ¶ 5° põt fieri argumẽtũ Auer. 2° phyſi. forme nãles ꝯſtituũt nãlia, vt nãlia: ſed nãlia, vt nãlia ſunt ſube. ğ forme nãles ſunt ſube, vt ſi albedo ꝯſtituit albũ, vt albũ eſt de genere albi. ğ ſi forma nãlis conſtituit ens nãle, vt nãle erit de genere entis nãlis, at ens nãle, vt nãle ẽ ſubſtãtia. ğ forma eſt ſuba: hoc eſt fortiſſimũ argumẽtũ. cõmẽ. 13° xi°. ¶ Q꜡ iſte rões friuole ſint, debes ſcire ꝙ veteres, oium cõpoſitorũ formas dicebãt eſſe accñtia, nõ tñ eodẽ modo. nã formas elntoꝝ nãles: que erãt duarũ pͣmarũ q̄litatum cõbinationes appellarũt affectiones. Combinatiões ex his cl'ntarijs q̄litatibus: quas volebãt eſſe formas miſtoꝝ / appellabant diſpões. In aiatis vͦ erãt cõpl'ones: verũ nec prime elntoꝝ: nec 2e miſtoꝝ: nec 3e aiatoꝝ erãt ſube: ſꝫ accidẽtia. Dicebant aũt ſube ſm fixionẽ: q꜡ nõ ita facile delebantur. Cetera autẽ, que facile fluebant: ⁊ refluebant: appellabant accidẽtia: oia tñ aſſerebãt accñtia. verũ pͣma ꝑꝑ fixionẽ ⁊ ſtabilitate: qua ſtabãt: ſube dicebãtur: cetera ꝑꝑ fluxum ⁊ refluxũ accidẽtia dixerũt. venit ad hanc põnem Alexã. qui intellectũ mãlẽ dixit eẽ miſtionem: Galenus quoqꝫ dicebat aias eſſe cõpl'ones aliqñ. ⁊ tota cã erat: q꜡ nõ cognouerũt a talibꝰ ꝑfici opatiões imãles. Intell'm vͦ agẽtẽ Alex. dixit eſſe ſubaꝫ: q꜡ eius opatio imãlis ad accñs reduci non põt. qbus delent rões. nã ſecus eſt dõm ꝓ veritate: ſecus pro opiõne. ¶ Pro opiõne hoꝝ pͣma ratio deleret: q꜡ dicerent oẽm gñonẽ / ⁊ oẽm corruptionẽ eſſe alterationẽ ſm rẽ / verũ ſm appellationẽ: diceret illa gñatio / vel corruptio: que eſſet alteratio diſpõnũ / vel affectionũ: vel cõpl'onum ſtabi/

liū/ceteroꝝ dicebāt eē alterationē. ¶ 2ª etiā tollit̃, q2 ſimplex ꝛ miſtū nō differūt penes ſubaꝫ/ſꝫ q2 for̃ª ſimplicis eſt affectio ſimplicior, miſti autē cōpoſitior. Miſta etiaꝫ differūt iter ſe diāa miſtionū. ¶ 3ª delet̃, q2 Plato diceret māam eē corpus, ꝛ ſbaꝫ/nō tm̄ cōpoſitū ex re ꝛ re, ſꝫ ſolū cū accñtibus cōponibile: ꝛ ſic in illo priori, in q̊ p̄cedit cōpōnē cuꝫ accñte/nec ē graue/nec leue. Cū v̊o itell'r cōpoᵐ cū accñte, eſt graue vl' leue. ¶ 4ª delet̃ ex pᵃ rñſiōe. ¶ Ex his ſeqt̃ in xta hāc pōnē diāas gñicas vel ſpecificas, nō eē pp ſbas, ſed p p accñtia, lꝫ habeāt latitudinē, q2 diā maxia accñtiū ē p gñā, minor ſpecifica, minima eſt nūalis. ¶ 5ª deniqꝫ tollit̃ eo loco/diximus enim formas nāles ꝯſtituē nālia, vt nālia nō ſimpl'r: verū nāle, vt nāle rōne habita ad māꝫ, eſt ſuba, ꝛ ſic nō conſtituit̃ a forª/ſed a mā, ſed ſi refert̃ ad formā eſt accñs, ꝛ ſic nāle ꝛ forma ſunt eiuſdē generis. ¶ Ex his pꝫ, ꝙ niſi detur aliqua opatio imālis: ſimpl'r atqꝫ abſtracta, ꝛ vl' is ſimpl'r / vel aliqua perpetua de facto/vel de poſſibili, nulla via demſ̄atiua pōt probari aiam eſſe ſubam/imo pōt defendi oia eſſe vnū ſimpl'r, ꝛ ſolū accidente differre. Et q2 aliqui dixerūt opationē itell'ꝰ eē ſimpl'r mālē: ſm qd vero imālē. ergo nullā viam hñt, qua ꝓbēt ipſam eē ſubaꝫ p̄ter māꝫ ſimpl'r. verū de his in phyſicis recognitionibus.

Argyr. **¶ Subſtātia v̊o: actus eſt ꝛ pfectio. talis igit̃ corpiſ: ē pfectio atqꝫ actꝰ. Sꝫ cū pfectio atqꝫ actus bifariā dicat̃/vt diximꝰ (qdā.n. eſt vt ſciētia: qdā vt ꝯtēplatio) pꝫ aiaꝫ actū eē pinde atqꝫ ſcientiā. Nā ex eo q2 aia eſt: ꝛ ſōnus eſt ꝛ vigilia. atqꝫ vigilia qdē/ꝯtēplatiōi: ſomnus autē/ſciētie opatione vacāti ſimilis eſt.**

T. cō. 5. **¶ Subſtātia aūt actus eſt: hmōi ergo corporis actus eſt. Hic autem dr̃ dupl'r: alius qdē: vt ſciētia: alius vero vt cōſiderare: manifeſtū eſt igit̃: ꝙ eſt vt ſcientia. In ipſo eniꝫ inexiſtere aiaꝫ ſomnus ꝛ vigilia ineſt. ꝓportionale autē eſt: vigilia qdē: ipſi cōſiderare: ſomnus autē: ipſi habere: ꝛ nō operari.**

Cōſiderare ꝯtēplatio. In ipſo n. iexiſtē Quatenus aia inexiſtit. Ipſi hr̃e ꝛ nō operari. Ipſi habitui ſine opōe collecta nea textꝰ. cō. 5.

¶ Quodāmō minorē p̄accepit iam. ſ. aia eſt ſuba: h̄ in loco quodāmō recapitulās, accepit maiorē. ſ. ſuba eſt actꝰ. q̄re in hſic modū arguas, oīs ſuba actꝰ corpis ꝛc̄. oīs aia ſuba. ḡ oīs aia actus corpis hꝰ. i. phici hñtis vitā ꝛc̄. ¶ Hic aūt dr̄.]diſtiguit ꝛ actū, vt eligat q̄li mō aia actꝰ ſit, ꝛ ingt, hic aūt dr̄ dupl'r, alius qdē ſicut ſcia, alius v̊o ſicut ꝯſiderare. ꝛ tūc ꝯcludit q̄ſo aia actꝰ. d. igit̃ manifeſtū eſt ꝙ ſicut ſcia, ꝛ reddit rōnem, ꝛ ingt [inexiſtere enim aiam ꝛ ſomnus ꝛ vigilia eſt]. i. ex eo q2 aia eſt p̄ſens corpi, ꝛ ſomnus. i. ceſſatio ab opationibꝰ aliqbꝰ eſt, ꝛ vigilia. i. vſus earū eſt. intēdit ḡ ſyll'm apud grecos, oīs forma pñs alicui ſubo tam penes vſuꝫ operū/qꝫ penes ceſſationē eoꝝ, actꝰ pmꝰ eſt illius. iſta manifeſta eſt p ſe, ꝛ ex qd noīs actus pmi: ſꝫ aia eſt forā pñs corpi viuenti, ꝛ tā penes vſum. qꝫ in abſentia eoꝝ. ḡ aia eſt actus primus ꝛc̄. ¶ Exponit minorē ꝛ ingt, vigilātia proportionale qd eſt quidē ipſi ꝯſiderare. i. vſui oīum operū: ſomnus autē ipſi hr̃e ꝛ nō opari. i. ſilis eſt vacāti opatione ſcientie: ꝛ oīum actuū. Et ſic pꝫ expoſitio minoris.

Cō. 5ᵐ **Cum declarauit.** Auerroes pmo proponit lr̃e expōnes totā. 2ª ibi [Et hoc eſt i aia] digreſſionē faciēs abſoluit qōnē oīuꝫ expoſitorū. ¶ In pª ꝓponit lr̃e itētionē, ꝛ poſt eiꝰ cōmētationē: ꝛ totꝰ ſermo pme ptis eſt manifeſtus p ſe p̄ter h̄ v̊bū [qñ apud eē iſtius pfectiōis in aiato inuenit̃ aia: nō apud eē alterius pfectiōis] Reddit ḡ Auerroes rōnē, q̄re aia eſt actꝰ pmus, ꝛ cōponit ſic in virtute ſyll'ꝫ/oīs pfectio que apud actū pᵐ eſt forma corpis cui pñs eſt, eſt actus pmus: ſed aia eſt pfectio: q̄ eſt forma apud actū pmū, ꝛ nō apud actū 2ᵐ. ḡ aia eſt actus primus. ¶ Sed ambiges/qñ aia eſt pñs vtriqꝫ actui pmo: ꝛ 2º. ergo inuenit̃ in aiato i vtroqꝫ tpe. ſ. tā actꝰ pmi, qꝫ ſcōi. ꝛ Auerrois dicit oppoſitū. ¶ Dicēdū ꝙ dꝫ intelligi cū p̄ciſione ſic, ꝙ aia inuenit̃ in aiato apud eē iſtius pfectiōis, ꝛ nō apud eſſe alterius ſup. tm̄, ꝛ ſic ratio Auerrois incidit in illā grecoꝝ. pōt ꝛ aliter dici de quo nō curo. ¶ Et h̄ eſt in aia]hic mouet qōnē, ꝛ ingt. ꝛ h̄ eſt in aia ſenſibili: aia autē nutritiua nunq̄ꝫ inuenit̃ in aialibꝰ niſi ſm poſtremā opationē. i. niſi in actu. ¶ Scōo ingt eniꝫ Auer. in libro. d. diſtructio. 3ª. in ſol. q̄rti dubij ſic, Rurſum nullus eſt auſus negare ꝙ i aialiū corpibꝰ ſunt nāles v̊tutes ꝯuertentes cibaria ad ſil'ꝫ ſubaꝫ nutrito, ꝛ ex h̄ regimie vocat̃ aial viuū, ꝛ ceſſata iſta v̊tute de eo. i. aiali dr̄ mortuū: vt notū eſt ſenſui. ¶ Hoc idē Ari. ingt in liᵒ de morte ꝛ vita. ſ. ꝙ aia nutritiua ſemp eſt operās: ꝛ iō eius ceſſatio ab actione mors eſt. ¶ Adhuc ꝛ rōne arguit̃, qñ aia nutritiua eſt in aiali mediāte calore, vt Ari. ait ibidē: ſꝫ calor eſt agēs nāle. ergo ſemp agit, ꝛ p ꝯñs aia nutritiua ſemp aget. ḡ nō p̄t eē actus pmus, ꝛ hāc qōneꝫ mouet, ꝛ Them̄. loco iſto, ꝛ alij expoſitores oēs. ¶ Niſi aliqs]hic Auerrois abſoluit. q. ꝛ ingt, niſi aliqs ponat ꝙ ſit qdā modus. i. quedā ſpēs aialiū: que nō nutriunt̃ in aliquo tpe. ſ. in tpe in quo manēt in lapidibꝰ, vt rane magne: que nihil theſauriçāt. i. nihil reponūt, vt faciūt formice que theſauriçāt furtim, ꝛ manēt tota hyeme i lapidibꝰ, ꝛ ſil'r plures ſerpētes. ꝛ vide Alb. ꝛ ſm hoc. i. ſi res eſt ita, erit hoc. i. actꝰ pmus, cōe aie ſenſibili, ꝛ nutritiue eadē itētiōe. i. vniuoce. ¶ Sed circa hāc ſol'oneꝫ debes ſcire, vt ex Auer. v̊bis colligit̃ 8º phicoꝝ. ꝙ aia nutritiua plura hꝫ opa: quoꝝ vnū eſt cibū decoquere, hūidū reſoluē, ipm reſtaurare: qō vocat̃ nutriri/augere/diminui/ꝛ ꝯſiſtētiā facere. Si ḡ Auer. itēdat huiꝰ ſpēꝫ aialiū hr̃e nutritiuā aiaꝫ aliq̄ tpe vacātē ab oī ope, nō verū dicit: qñ ſēp eſt in aliq̄ iſtarū opōnū inſimul. Sꝫ ſi intelligat, ꝙ vacat ab altera harū/verū ait: qñ hꝰ aialiū v̊tus reſoluit̃ in hyeme, ꝛ nō reſtaurat, cuiꝰ ſignū eſt eoꝝ macies: vt Alb. teſtat̃. q̄re ꝛc̄. ¶ Et ſi nō]ponit 2ᵃᵐ ſol'onē, ꝛ ingt, ꝛ ſi nō, vult dicē tibi vr̃ pª ſolutio, tūc pfectio accepta in eis erit ſm equocationē, vult dicē ꝙ nō debēt diffiniri vnica diffōne: ſꝫ aia ſenſibilis p actū pmū, ꝛ aia nutritiua p actū 2ᵐ. ¶ Et quocūqꝫ mō]apponit ꝛ 3ᵃᵐ. d. ꝛ q̊cūqꝫ mō ſit, qñ itellecta fuerit diuerſitas iter vtrūqꝫ, tūc nō nocebit hoc accipe i diffinite in hac diffōne, cū ſit impol'e aliter. vult dicere ꝙ quocūqꝫ modo ſit: nō nocebit accipe ly actꝰ/ſub diſiunctione. ſ. vel primus vel ſcōs vel indefinite. i. indefinite abſqꝫ ꝙ ponitur ly primus: ſed vt dicat̃ anima eſt actus, quum ſit impoſſibile aliter: ſcilicet intelligere, Reliquum cōmenti patet.

Cō. 20.

¶ Ulterius circa hꝰ ſunt ꝛ alie qōnes, prima eſt nunquid in ſomno oēs aie vacent opōnes. Arguit̃ ꝙ ſic, auc̄te poete, Stulte qd eſt ſomnus gelide niſi mortis imago? tunc ſic in morte oēs ceſſant. ḡ in ſomno oēs ceſſare debēt. ¶ Adhuc Ariſt. p̊ ethic̄. inquit, bonus autē, ꝛ malus nequaq̄ꝫ manifeſti ſm ſomniū: vnde dicūt nihil differre ſm dimidiū vite felices miſeris, ꝯtingit autē ꝛ hoc decēter: quies enim eſt ſomnus aie. ¶ Arguo ſic. ſomnus eſt quies aie: ſed animā quieſcere nō eſt niſi ipſaꝫ ceſſare ab opationibus: quare in ſomnis ſimpl'r vacat. ¶ Rurſum. Aliā mouit. q. Simplicius, qñ ſi aia eſt actus pmus, tūc aia ſpeculatiua ſm nām ſtabit aliqñ ſine ope, ꝛ ſic fruſtra: id enim fruſtra, quod ſm nām tale, ꝛ id nō opat̃: nihil autē fruſtra in nā. ¶ Et hoc ꝛ Auer. ingt cōmē. metaᶜᵉ. vide. ¶ Ad pmā qdē veteres dicunt in ſomno aiam ſm opationes, ꝛ ſm eſſe ceſſare a corpore. ꝛ hi fuerūt illi: qui aiam opationē corpis dixerūt eē: vt Hippocrates. ꝛ Zeno ſophiſta. ¶ Contra hos Themiſtius inquit, q̄ꝫobrem mirari nō ſatis poſſum eorū prudentiam: qui dicunt piculū eē aiantibꝰ, ne dormiāt: ſi aia actus ſit: ſit q̄ſi allucinent̃: nec itelligāt] q̄ ab Ariſ. h̄ loco pſpicue ꝛ dilucide dicant̃, ex eo (inquit) ꝙ aia ineſt nobis, vigilia ſomnuſqꝫ accidit. Ecce q̄ſo Themiſtius pōderauit verbū Ari. p p qd apponit Ari. aiaꝫ inexiſtē nobis apud ſomnū, ꝛ apud vigiliā, ꝛ nō dixit apud alias aie vacatiōes ab ope: vt apud delitias in qbus ceſſat imaginatiua ab ope. Sil'r apud ebrietatē. quū. n. aia o p̄ōne vacat, ꝛ tūc, magis in ſomno exēplificauit: vt antiquoꝝ opinionē dictā amoueret: vt Them. ingt. ¶ Aliter ḡ Themiſtius rūdit ad pmaꝫ: ꝛ ſua ſolutio eſt ꝙ in ſomno p̄cipue aie due vacant. ſ. ſenſibus, ꝛ ea, que delegata eſt inceſſui. In ſomno eniꝫ motiua a motu vacat: ꝛ ſenſitiua a ſenſatiōe: he due aptiſſime vacantes vident̃. ¶ Et p h̄ appet ſolutio ad v̊ba poete ꝛ Ariſ. Sūt. n. itelligēda ſm qd, nō ſimpl'r: vt illi antiq dixerūt. ¶ Ad qōnē 2ᵃᵐ rñdet Simpl'. an forte nō ſm oēm opōnē deſignat̃ eē pmus actus: ſꝫ ſm ſolā ꝯtēplatiuā, veluti hanc nō ſemp cum ſit agēs. ¶ Sed hꝰ ſolutio fallit: qñ qō ineſt p ſe gñi, ineſt cuilibet ſpēi: ſꝫ Ari. ingt, ꝙ aia eſt actus, ſicut ſcia: ꝛ infra recolligēs diffōne ingt. Si aūt aliqō cōe in omni aia opꝫ dicere, erit vtiqꝫ actus pmus ꝛc̄. q̄re. ¶ Ideo vr̃ mihi ꝙ ipſe aliter rñdet ꝛ melius, ꝙ p actū pᵐ itelligit̃ forª, q̄ nō ſubſtātiat̃ p opationē: ꝛ p actū 2ᵐ forª: que ſubſtantiat̃ p opationē, vt intelligētie ꝛ aie celoꝝ. dico ḡ ꝙ aia eſt actus pmus: ꝛ tm̄ ſemp in aliq̄ opatiōe: q2 tm̄ nō ſubſtātiat̃ p illā: ideo dicit̃ in poª ad illā: ꝛ ſicut ſcia. ꝛ tu vide eum.

Them. rñſio. Rᵒ Simpli. Confutatio. Rᵒ ppa

COMMENTARIVM.

Hic textus eſt valde difficilis, nec in collectaneis bene legit̃. Auerroes aūt dicit Ariſtotelem velle declarare, ꝙ pfectio in aie definitione ſumit̃ loco gñis. ¶ Que expoſitio nec verbis cōſonat, nec ipſe hāc expoſitionē verbis applicat. ¶ Diuus expoſitor arbitrat̃ Ariſto. velle d̄clarare aiaꝫ eē actū, vt ſbaꝫ/neqꝫ aiaꝫ accñs eſſe credat, ex eo ꝙ eſt vt forª accidētalis. Que expoſitio ſi poſſet verbis applicare, nō eēt mala. ¶ Ego v̊o ꝓteſtatione pmiſſa/arbitror eē dicēdū, ꝙ cū Ariſt. aſſumpſiſſet aiaꝫ eſſe ſubaꝫ ſicut formā, h̄. n. in ꝓximo textu ꝯcluſerat. dicebat. n. [Neceſſe eſt ḡ aiaꝫ ſubam eſſe ſicut ſpeciē]ſiue ſicut formā, ſiue ſicut actū/qō idē: poſſet pp illā pticulā [ſicut] aliqs credē, aiaꝫ nō eē ſbaꝫ/que eſt v̊e forª: q2 qō eſt vt tale/nō ē v̊e tale, veluti qō ē ſic equus/nō ē v̊e equꝰ. ne ḡ qs pp pticulā [ſicut]accipiat occaſionē errādi/expōit ſe, ꝛ ingt, Suba aūt actus eſt. q. d. illā particulā [ſicut]nō ſilitudinarie teneri, ſꝫ potiꝰ expoſitiue/vt ſit ſenſus, ꝙ aia eſt ſba, nō que eſt mā: vel cōpoſitū/ſed eſt forª, ꝛ h̄ ingt. ſba aūt actus eſt. q. d. aia eſt ſuba, que ē actꝰ, nō vt v̊bū ſicut notat ſilitudinē. ¶ Ex qbus pꝫ, hec v̊ba eē legēda cū p̄cedētibꝰ h̄ pacto, neceſſe eſt ḡ aiaꝫ eē ſubam, vt ſpēm corpis. dico ſupple ſubſtātiā vt ſpēꝫ, h̄ eſt ſubam, que reuera eſt actus, ꝛ ſpēs. ¶ Poſtea cū h̄ declaraſſet, ſtatim cōiſſimā aie definitionē epilogat, ꝛ ingt. aia ḡ eſt actus corpis hꝰ. ſ. vt dictū ē, phyſici poª viuētis. ¶ Ex qbꝰ pꝫ, cōiſſimā hāc eē definitionē, vbi nō ponit̃ illa pticula pmꝰ. Hec. n. eſt cōiſſima definitio, q2 cōpetit aiabꝰ tā corpoꝝ mortaliū, q̄ꝫ corpoꝝ imortaliū. Oēs. n. ſunt actꝰ phyſici corpis viuētis poª, ſunt. n. actꝰ corpoꝝ: que dū aie illis inſunt, viuūt, ꝛ pñt viuere. verū qd ſit ꝑtāte viuēs, poſtea dicet̃. Deide volēs aſſignare definitionē, que cōpetit oībꝰ aiabꝰ mortaliū corpoꝝ: ꝛ nō celeſtibꝰ, p̄mittit diſtinctionē actꝰ, deinde qualis nā actꝰ ſit aia mortalis corpis, deducit. de p̊ ingt, Hic aūt actus, qui ponit̃ in cōiſſima rōne aie, dupl'r dr̄, alius qdē ſicut ſcia, que eſt habitus. alius aūt ſicut ꝯſiderare, que eſt opatio ꝓficiſcēs ab habitu. De ſcōo v̊o, q̄lis nā actꝰ aia mortalis corpis ſit, deducit, ꝛ ingt. Manifeſtū eſt igit̃ ꝙ aia corpis mortalis eſt actus ſicut ſcia: ꝛ nō ſicut ꝯtēplari. Cuius rei rōnē aſſignat, ꝛ ingt, in ipſo eniꝫ inexiſtere aiaꝫ corpi h̄ eſt quatenus aia corpi p̄ſens eſt, eidē corpi ſomnus, ꝛ vigilia inſunt, quoꝝ alterū. ſ. vigilia eſt ꝓportionale ipſi ꝯſiderare, ſomnus vero, ipſi habere ꝛ nō opari. ¶ Sed dices ex hac rōne non ſoluꝫ haberet̃ aiam eē pᵐ actū/ſꝫ 2ᵐ, q2 cū ꝓpter aiaꝫ inſint ſomnus ꝛ vigilia, quatenus erit pnᵐ ſomni, erit actus primus, quatenus ē pnᵐ vigilie, erit actus ſcōs. ḡ p hec ſequit̃ aiaꝫ mortalis corpis eē vtrūqꝫ actū. ¶ Et dicēdū, ꝙ celeſtis aia bene eſt vterqꝫ actus, ꝛ eque eēntial'r/qñ q̄libet illarū ſubſtātiat̃ p opationē: in deo. n. ꝛ q̄libet itelligētia idē eſt eēntia ꝛ ſua itellectio. ꝛ ſic q̄libet illarū eſt eque eēntial'r actus pmus, ꝛ ſcōs. At aia corpis mortalis cū nō ſit ſua opatio: nō. n. ſubſtātiat̃ p eiꝰ opationē, ſicut ſubſtātiat̃ p eēntiā ꝓpriaꝫ: que eſt primus actus, erit actus primus ꝛ non ſcōs.

Dubiū Cō. 18. 2ª. qō. Cō. 7. Rᵒ antiquo. Refutatio.

Solo.

¶ Siqs ḡ vellet, poſſet dicere Ariſt. in h̄ textu tria facere, q2 in pma p te/expoſuit qō dixit in definitiōe aie nuperrime ꝯcluſe. In 2ª pte epilogauit cōiſſimā aie rōnē. In 3ª ſuppleuit, ꝛ artauit illam definitionē ad rationē minus cōmunē. ¶ Quo v̊o ad v̊ba attinet p ſomnū ꝛ vigiliā nō ſolū habitū ꝛ opationē aie ſenſitiue intelligit, ſed oīum aiarū. eſt. n. hoc poſitū vt exēplū oīuꝫ, alioqn ſolā aiaꝫ ſenſitiuā deſcripſiſſet. vnde p ſomnū habitū/p vigiliā opōnē intelligit vl'r in omni aia: Dixit v̊o [In ipſo inexiſtē aiam ſomnus ꝛ vigilia inſunt]ꝓpter eoꝝ opiōnē, vt Them̄. ingt, q dixerunt aiaꝫ in corpe tunc ſtare, cū vigilat aial. In ſomno v̊o aia vagatur extra corpus, de quo Themiſtius, ꝛ Plinius.

epilogꝰ textus.

¶ Querit̃ vtrū aia ſit actꝰ primus. Uidet̃ ꝙ nō, q2 ipſa pñte ſemp nutrit̃ corpꝰ, imo hac aia ab ope ceſſante/aial ē mortuū. ¶ Auer. dicit tria/pmo eni dicit, ꝙ actꝰ dr̄ equoce de ſenſibili, ꝛ nutritiua, ꝛ p ꝯñs vult ꝙ debeāt duabꝰ d̄finitionibus definiri, ſenſitiua qdē p actū pmū, vegetatiua vero p actū 2ᵐ: ꝛ ſm h̄, actus pmꝰ nō dr̄ de nutritiua. ¶ Sed hec rñſio eſt ꝯtra oēs expoſitores p̄ſertim contra Themiſtiū/ꝛ Simpliciū, ꝛ ꝯtra rōnē, q2 lꝫ aia nutritiua ſit ſemp in actu/nō ꝓpter h̄ ſequit̃ ꝙ ipſa ſit actus ſcōs. opꝫ. n. addere ſm Simpl'. vt ſit ſemp i actu/p quē ſubſtātiet̃: ſi p eēntiā dꝫ eē ſcōs actus. ¶ Scōo dicit Auer. aiam hāc ceſſare ab eius ꝓpria opatiōe, vt ꝓbat argumēto quorūdā aialiuꝫ, que in hyeme nō comedūt, ḡ nō nutriunt̃. ¶ In h̄ etiā errauit, q2 lꝫ hec nō comedāt, nutriunt̃ ex multo phlegmate, qō ſuperfluerat ex voracitate eoꝝ, dū comedebāt, vt Ariſto. inquit. ¶ Tertio dicit nō nocere, ſi in definitione accipitur actus indefinite, hoc eſt ſm vnā expōnē nō d̄ctus p actū pmuꝫ, ꝛ ſic velle videt̃ nō eē addēdū verbū pmū/ſi dꝫ eſſe definitio cōis oībus. ¶ Hec rñſio recidit in errorē p̄dictū. ſ. ꝙ nutritiua aia nō ſit actus primus, etiā ſi diſiunctiue legat̃: actus ſcilicet primus vel ſcōs, recidit: qñ ſm hanc expōnē etiam primus actus nō dicet̃ de nutritiua, qō eſt falſum. Nōnulli fugiētes dixerūt aiam nutritiuā nō ſemp eſſe in opatione, q2 non in primo momēto: quo ipſa in corpe gñat̃: dat̃ eniꝫ primū de quolibet gñato. ¶ Qꝫ friuolū eſt, q2 lꝫ aia in primo momēto ſui eē nō nutriret, tm̄ nō eſt dare aliqō tēpus. in quo ipſa vacet ab opatione, q2 ſaltē imediate poſt h̄ nutriet. ꝛ ſic nullum erit tēpus in quo non nutriet. Preterea. Hoc eſt fuga/ꝛ Auerroes hec friuola nō ꝓſpicit potiſſimū, q2 ſm ipſum etiā nutritiōis dabit̃ primū. ¶ Quare dicamus ſm Simpliciū actū pmū eē/cuius ſuba nō ſubſtātiat̃ p opationē: actū vero ſm opationē q̄ proficiſcit̃ ab illa forma. Ex quo ſequit̃, ꝙ aia celeſtis nec eſt primus actus tm̄/nec ſcōs tm̄ ſed eſt vterqꝫ. Aia vero mortaliū oīs eſt actus primus, qñ nulla ſubſtantiat̃ per eius opationē. nec valet aia nutritiua eſt ſemp in opatione. ḡ eſt actus ſcōs. nam lꝫ ſemp ſit in opatione, ſua ſuba nō eſt ſua opatio. ¶ Ex quibus pꝫ error Auerrois, qui arbitrat̃ eandē rem eſſe actum pmū ꝛ ſcōꝫ. Primū qdē vt pnᵐ ꝛ habitꝰ. 2ᵐ v̊o vt operās. ¶ Salua pace hoc nō eſt verū. Ariſto. enim non aiam operantē, ſed opationē dicit ſm actum. modo aia ꝛ ſua opatio valde differūt. Sic igit̃ pꝫ nutritiuā eſſe actū pmū, q2 eius ſubſtātia nō eſt eius opatio: vt Simplicius dicit, vel q2 ipſa differt ab eius operatione, que eſt actus ſecundus. ꝛ ſic lꝫ ſemp ſit in operatione/ipſa differt ab operatione.

Queſtō

Argyr. nota.

¶ Altera aũt/ſterã i eodẽ/ſciẽtia inq̃ȝ ↄtẽplatione/gñone/p̃cedit. Quapp aĩa: p̃mus eſt actus pfectioq̃ȝ corpis nãlis potẽtia vitam hñtis. ꝛ talis plane: vt ptes ipſi⁹ ſint inſtrã. Enimuero ptes quoq̃ȝ plãtaꝝ inſtrã ſine cõtrouerſia ſunt: q̃ȝuis videant̃ penit⁹ ſimplices eẽ. eius. n. qȯ circa fructuȝ eſt/tegmẽ eſt foliũ: ꝛ fruct⁹ etiã/illud radices p̃terea: viceȝ ſubeunt oris. vtriuſq̃ȝ nãq̃ȝ: trahit̃ alimẽtũ.

T. cõ. 6. ¶ Prior aũt gñone in eodẽ ſciẽtia eſt. Unde aĩa eſt actus primus corpis phyſici potẽtia vitã hñtis. tale aũt: qȯcũq̃ȝ eſt organicũ. Organa aũt ꝛ plãtaꝝ partes ſunt: ſed penitus ſimplicia: vt foliũ fructiferi coopimẽtuȝ: fructiferũ autẽ fructus. Radices vero ori ſimiles ſunt: vtraq̃ȝ enim trahunt alimentum.

ꝓpterea qȯ vtiq̃ȝ erit organicũ. al'. ꝓportionales.

¶ Adhuc ẽt videt̃ 2ᵃᵐ rõnẽ adducere, ꝙ aia p̃mus ſit act⁹, ꝛ ẜm veteres in hũc modũ cõponit̃: oĩs forma prior gñone in eodẽ eẽ ſcia. i. eſt actus p̃mus. apponas minorem: ſed aĩa eſt prior gñone. Tunc ↄcl'onem adiunxit. d. vnde. i. ergo aĩa eſt actus p̃mus corpis phyſici potẽtia vitã hñtis. ↄcl'o textus erat. ergo aĩa eſt actus primus. addit autẽ reſiduuȝ, nõ vt ↄcluſio ſequẽs ad hũc ſyll'm: ſȝ ad reliquos factos iã.

collectanea textꝰ cõ. 6.

¶ Dixit in eodẽ, vt Simplici⁹ inqt, qm̃ in gñone opȝ aliud qȯdã pfectũ p̃exiſtẽ: ex quo in alio impfectũ: vt ſemẽ ex iaȝ pfecto gñante ipſiuȝ aĩali: ſȝ in eodẽ ipfect⁹ prius. ſemẽ enĩ prius, deinde embryo, poſtea aĩal. ¶ Tale aũt.] Uult addere alterã particulã. ſ. organici: ꝛ vr̃ cõponẽ ſyll'm ſic apȯ veteres, aĩa eſt actus corpis phyſici/potẽtia vitã hñtis: corpus vitã habẽs potẽtia organicũ. ergo aĩa eſt actus corpis phyſici/potẽtia vitã hñtis organici. hui⁹ g̃ tm̃ minorẽ accepit dicẽs. ¶ Tale aũt qȯcunq̃ȝ.] id eſt ſed tale. ſ. corp⁹ hñs vitã poᵃ qȯcũq̃ȝ organicũ: ꝛ tũc ſuppleas ↄcl'onẽ p̃dictam. ¶ Organa aũt ꝛ plãtarũ. [q: aĩa plantarũ eſt actus corpis phyſici hñtis vitã potẽtia organici: ꝛ corpus eius vr̃ ſimplex: iõ ꝓbat ꝙ ptes plãtaꝝ: nõ ſolũ iuuãt eis: ſȝ ꝙ ſint tãq̃ȝ organa aĩe, ꝛ ẜ inquit [aũt] pro ſed. plãtarũ partes organa ſunt: ſȝ penit⁹ ſimplices. i. nõ ita diuerſe. ſicut organa aĩalis. ꝛ oñdit ẜ. d. vt foliũ eſt coopimẽtũ fructiferi: fructiferũ ãt fruct⁹, ſup. grã ẽ. radices vȯ ori ſil'es ſunt: vtraq̃ȝ. n. radix, ꝛ os trahũt alimẽtũ. ergo pȝ vl'r: ꝙ oĩs anima actus p̃m⁹ eſt corporis phyſici habẽtis vitã potẽtia organici.

Cõ. 6. **Cum declarauit.** Ponit itẽtionẽ lr̃e: ꝛ ↄtinuat ad dicta. ꝛ ſermo patet. deinde ibi. [Et dixit ꝛ ſcia.] exequit̃ ꝛ ſermo pȝ adhuc: dicit tñ hec verba, ꝛ eſt ẜm ꝙ eſt organicũ: ita cecidit in ſcriptura locus alius. i. lr̃a altera ſic: ꝛ eſt corpus ẜȝ ꝙ eſt organicũ. i. corpus vitã habẽs in potẽtia in eſt p̃mũ corpus organicũ. ¶ Alia cõmẽta habẽt ſic: ita cecidit in ſcriptura locus albus, ꝛ eſt corpus ẜm ꝙ eſt organicũ: ꝛ tũc vult dicere ꝙ in lr̃a greca loco iſtius verbi reperiebat̃ locus albus. i. charta vbi nihil erat ſcriptũ, vbi tñ debet ſtare ſic vt dixit: reſiduus ſermo eſt manifeſtus. igit̃ ꝛc̃. ¶ Debes ſcire Themiſtiũ ẜ diffinitionẽ aĩe diligẽter pſtringere: eſt eniȝ declaratũ ipſam eſſe primã pfectionẽ corpis: corpus aũt duplex: nãle ꝛ nõ nãle: ꝛ nãle duplex, viuũ, ꝛ nõ viuũ: ꝛ viuũ quodlibet organicũ: quare aĩa cũ ſit pfectio p̃ma corpis, ꝛ nõ artificialis. ergo phyſici: ꝛ nõ non viui. ergo viui: ꝛ non nõ organici. ergo organici: ꝛ ſic abbreuiat hanc. vide: q: multa dicit. ¶ Occurrũt due ambiguitates Simplicij. pᵃ circa minorẽ p̃me rõnis, q̃ Ariſt: ꝓbat aĩaȝ p̃mũ eẽ actũ. dicebat eniȝ in minori: ſed aĩa eſt prior gñone ꝛc̃. Obijcit Simplicius,

Dubões

qm̃ aĩa nõ eſt genita. qũo ergo Ariſt. eã priorẽ gñone aſſignauit? ¶ Scda eſt: qm̃ ſi oẽ corpus vitã habens potentia, organicũ: ꝛ ecõtra: altera partiũ ſupuacuat oĩno. cur g̃ appoſuit ꝛ alterã? ¶ Ad pᵃᵐ Platonici inquiũt ꝙ genitũ põt capi dupl'r. Uno mõ pro eo qȯ accipit eſſe ꝛ põt nõ eſſe vi agẽtis nãlis. Scdo mõ pro quacũq̃ȝ inouatiõe reſpectiua. p̃ modo aĩa nõ inouat̃: ſed hm̃ ſcdo mõ: qm̃ corpi aduenit. ¶ Obijcit ꝛ huic Simplicius, qm̃ Ariſt. nõ vt Plato gñonis noĩe vtit̃: ſȝ vtit̃ in q̃nq̃ȝ exñtibus, vt p̃mo de celo inqt. ꝛ vide Auer. in cõmẽ. illius textus. ¶ Alij, vt videt̃, dicũt ꝙ dȝ intelligi ẜm opationẽ: qm̃ lȝ ipſa aĩa ẜm eẽntiã, ꝛ ſubſtantiã ſit ingenita, tñ gñabilis eſt ꝛ corruptibilis ẜm opationẽ/ꝛ pfectionẽ: qȯ manifeſtũ in humana aĩa: ꝛ vexata ꝛ ipedita interdũ. Et hec ſolutio videt̃ Auerrois i cõmẽto. Inquit enim ipſe, ꝛ pfectio que eſt quaſi ſcia p̃cedit in eſſe indiuiduo 2ᵃᵐ pfectionẽ que eſt quaſi ſtudiũ. ¶ Cõtra hoc obijcit ꝛ Simplicius auc̃te Jãblici, qm̃ ex ipartibili ꝛ pfecta ſubſtãtia, nõ dȝ ꝓuenire gñabilis/ꝛ ꝑuerſa opatio. cuȝ igit̃ aĩa ſit ipatibilis ſubſtãtia ꝛ pfecta: q̃re non patibilis ꝛ gñabilis impfectaq̃ȝ opatio ꝓueniet. ¶ Aliter ꝛ Simplicius ait, ipſam eſſe mediã inter eternã ꝛ genitã ſubſtãtiã ꝛ iõ ẜm partẽ corruptibilẽ, ꝛ ẜm partẽ eternã hȝ eẽntiã: ſȝ ẜ nihil eſt: qm̃ tũc hoc nõ eẽt verũ niſi de aĩa hoĩs: ꝛ ſic Ariſ. incideret in id, qȯ cõtra antiquos induxit loquentes enim de aĩa, ſolũ de humana viſi ſunt intẽdere. ¶ Ideo aliter, vt Auerroes inqt in cõmẽto dicas, nec incõuenit ex ipatibili ſubſtãtia genitã venire opationẽ ꝛ in ad aliud abire, quare vl'r diffinitio eſt omni cõpetẽs aĩe, ſi vt Auer. inquit. exponit̃. ¶ Ad 2ᵃᵐ optimaȝ Simplicius apponit ſol'. ꝙ aĩa dupl'r cõparat̃ ad corpus, vt ipſum pficiẽs: ꝛ vt ipſo vtẽs: ꝛ ideo aĩa dupl'r eſt actus corpis. ſ. pficiens: ꝛ vtens, ꝛ hec duo notãs Ari. dixit aĩa eſt actus viui. ſ. vt pficiẽs. addit ꝛ organici, vt ſcdaȝ inueret cõditionẽ: ꝛ ſic lȝ equalia ſint ambitu, reſpectu vȯ ſũt diuerſa: vt inqt Simplicius ꝛ ſubtil'r.

Cõ. 111.

COMMENTARIVM.

Auerroes exponens textum hunc, vult ꝙ poſtq̃ȝ Ari^les declarauit, ꝙ genus aĩe eſt actus qui eſt quaſi ſcientia, ꝛ habitus in ſciẽre, quãdo non vtitur ſcientia, id eſt poſtq̃ȝ declarauit ꝙ aĩa eſt actus primus, incepit narrare ꝙ talis primus actus precedit 2ᵐ in eſſe/hoc in prima pte. In 2ᵃ parte, [vnde aĩa] ex hoc narrato vult ꝙ Ariſt. inferat, ꝙ in definitione aĩe dȝ addi hanc particulam. ſ. primus, hoc modo aĩa eſt actus primus: hec Auer. ¶ Ex quibus patet Auerroeȝ velle/ꝙ Ariſtoteles narret eũ actũ, q eſt aĩa/eſſe primum, q̃tenus precedit 2ᵐ in eſſe: ẜ narrat. vt cõplaceat definitionẽ. ¶ Hec Auerrois expoſitio verbis applicari nõ põt, nec ea expoſitio, quã dedimus in collectaneis, ideo dicam⁹, ꝙ poſtq̃ȝ Ariſtoteles ſumpſit animã eſſe actũ p̃mũ, q: dixit eaȝ eſſe ſicut ſcientiam/ꝛ non ſicut cõtẽplationẽ. ꝛ nõ declarauit, qua primitate ſit actus primus/ideo nũc exponit, qua primitate aĩa eſt actus primus, ꝛ facit, vt mihi videt̃, quatuor in ẜ textu: q: Primo facit hoc 2ᵃ ibi [Unde aĩa.] ex declaratione huius repetit, atq̃ȝ epilogat dictã definitionẽ. 3ᵃ ibi [Tale aũt qȯcũq̃ȝ.] Ex altera pticula poſita in definitione venatur alteram, ꝛ hoc, vt cõmunẽ anime definitionẽ perfectã colligat. 4ᵃ ibi. [Organa autẽ et.] remouet quãdã dubitationẽ, que emergit ꝓpter particulã nuperrime additam: vt oſtendat quaſi exemplo/ꝙ definitio ſit completa/oĩbus aĩabus cõpetit. ¶ De prima ergo pte inqt, prior autẽ gñone in eodẽ ſcientia eſt ſupple tu ipſa cõtẽplatione, ꝛ ſic vult hĩc ea primitate aĩam eſſe actũ p̃mũ atq̃ȝ priorẽ ſua opatione, que dicitur ſcd̃s actus, qua ſciẽtia ꝛ habitus eſt prior ↄtẽplatione/que pẽdet ab ipſa ſciẽtia. ergo vult hĩc aĩaȝ eſſe actũ p̃mũ primitate gñationis. De 2ᵃ pte inquit, vnde aĩa eſt primus actus corpis phyſici potẽtia vitaȝ habentis. De terra pte in qua ex altera pticula venat̃ alteram. ex eo enim ꝙ aĩa eſt actus corporis

Pericarpion.

corpis viuẽtis, venat̃ ꝙ ſit actus corporis organici: ꝛ inqt, tale aũt. ſ. corpus viuẽs in potẽtia quodcũq̃ȝ eſt corpus organicũ: ꝛ ſic ſi aĩa eſt prim⁹ actus corpis phyſici viuẽtis in potẽtia, erit pp hoc, actus prim⁹ corporis phyſici, poᵃ viuã hñtis, organici. Ex altera ergo particula venatus eſt alterã: ꝛ cõpleuit definitionẽ cõem. De 4ᵃ vȯ parte, remouet dubiũ, q: nõ vr̃ hec definitio ẜm particulã illã nũc additã. ꝙ competat aĩe plãtaꝝ, nõ enim plãta, cui⁹ aĩa vegetatiua eſt actus: organicũ corpus vr̃, cũ ptes ſint penitus ſimplices. Hãc ergo dubitationem remouẽs, oñdit quaſi exẽplo ꝙ definitio ſic cõpleta cõpetit oĩbus aĩabus, ſi enim cõpetit aĩe plante: de qua minus vr̃ oĩbus dȝ cõpetere. inqt, ſed plantarũ partes ſunt organa plantarũ: verũ, ſunt penitus ſimplicia. q: nõ ita difformia/ſicut ſunt organa aĩalis. Exponit aũt exẽplo/qũo partes ſunt organa: ꝛ inqt: vt foliuȝ fructiferi. i. eius partis, que emittit fructũ eſt cooperimentum/ꝛ ita foliũ cõparatur capillo tegens caput: ne ledat̃ a calore, vel frigore/vt dicit Theophraſtus. Fructiferum ãt eſt coopimẽtũ fructus, veluti coriuȝ. vt qdã dicũt. Qȯ. n. erat p̃ germen fructus, poſtea dilatat̃ ad modum corij. ¶ Aliter legit Themiſtius hunc locũ: ꝛ qdẽ fidelius. Per pericarpion enim intelligit pulpem, quã, vulgares oculuȝ appellant, ꝛ eſt illa pars. vnde pullulat fructus: queq̃ȝ dici põt fructifeꝝ a ferẽdo fructũ, tũc vult ꝙ foliũ ſit grã fructiferi, q: vt illius cooperimẽtum. Pulpis vȯ ſiue fructiferũ eſt gratia fructus: nõ, vt illius cooperimẽtũ/ſed vt germẽ gratia eius, qȯ ex ipſo fit: q: vt Themiſtius exponit, pericarpion hoc eſt pulpes, ſiue fructiferũ appello/intra quas conditũ eſt ſemẽ. Fructũ vȯ geniturã ipſam. ergo in plãta ſunt folia, ꝛ pericarpion, hoc eſt fructiferũ ꝛ fructus, foliũ eſt gratia fructiferi, vt illius coopimentũ. Fructiferum vȯ grã eſt fructus: quia intra ipſum condit̃ fructus. Fructus vero eſt ipſa genitura. inſup etiã inſunt alie partes in plantis ſimiles organis in aĩalibus quia radices ſunt ſil'es ori, vtraq̃ȝ enim trahunt alimẽtum, radices a terra/os a cibis. Poſſunt adhuc ꝛ alia organa in plantis notari. ſed hec ſufficiant. Patet ergo bene eſſe additũ organicũ, quia omne viuens eſt organicũ. ¶ Quo vero ad verba attinet, Ariſtoteles dicit actũ primũ eſſe priorẽ gñatione [in eodem] quia vt Simplicius inqt, reſpectu diuerſorũ eſt poſterior. Act⁹ enim primus corporis rei genite prior eſt gñatione opatione: ꝓficiſcit̃ ab illa re mediante primo actu: eſt tamẽ poſterior actione, ſiue actu ſcdo agẽtis, a quo talis primus actus in tali corpore factus eſt. Aĩa enim cuiuſdã eq prior eſt in corpore equi illius, cuius eſt aĩa/opationibus omnibus equi. non tñ eſt prior opationibus equi, qui eũ genuit: quia facta eſt ab opatione equi generantis. Preterea cum dicit [vnde aĩa.] particula illa [vnde] nõ ifert preciſe totũ illud ab illa declaratione. ſed ab oĩbus alijs, que predixit i alijs teſtibus, q̃re potius epilogatiue tenet̃, q̃ȝ illatiue.

Verborũ ↄſideratio.

¶ Sed circa hec dubitat̃ primo, q: non vr̃ vniuerſal'r ꝙ aĩa ſit actus primus primitate gñationis/quia lȝ de ſenſitiua, ꝛ vegetatiua eſſet verũ/de intellectiua nõ eſt verũ. Intellectiua enim aĩa nõ per gñationẽ acceſſit ad corpus/ſed extrinſecus accedit. g̃ nõ põt eſſe gñatione prior ſua operatione.

pᵃ dubitatio.

¶ Secũda dubitatio eſt, q: ſi omne organicũ eſt hñs vitã/ꝛ ecõtra: ergo fruſtra addit̃ altera particula iſtaꝝ. ¶ Simplicius diſputãdo primã dubitationẽ. Prio dat vnã rñſionẽ Platonicoꝝ qui vtentes verbo gñatione cõiter. oẽȝ nouã productionẽ appellarũt generationẽ. ¶ Cõtra hanc rñſionẽ obijcit, Simplicius, q: lȝ hoc ſit Platonicũ: Platonici enim gñationẽ etiaȝ pro ipſa creatione acceperũt: nõ tamen eſt peripateticũ. qa vbiq̃ȝ Ariſtoteles gñationẽ accepit in his: que interdum quidẽ ſunt, interdũ autẽ nõ: Modo intellectiua aĩa nõ ſic gñatur. ¶ Alij dixerũt, ꝙ lȝ aĩa intellectiua nõ ſit generabilis neq̃ȝ corruptibilis ẜm eſſentiã: eſt gñabilis: ꝛ corruptibilis ẜm opationẽ: quia in me incipit opari de nouo: vbi prius nõ operat̃, ꝛ ſic põt denoĩari genita, vel corruptibilis nõ quo ad eſſentiã, ſed quatenus põt aliq̃s denoĩari incipere eſſe itellectiuus. ¶ Cõtra obijcit Simplicius auc̃te Jamblici, q: hec rñſio ſupponit falſum., ſupponit enim intellectiuã aĩaȝ eſſe ingñabilẽ ꝛ icorruptibilẽ ẜm eſſentiã, ꝛ ꝙ eius opatio ſit gñabilis: ꝛ corruptibilis: qȯ falſum eſſe aſſerit Jamblicus. Dicit enim fieri nõ poſſe vt aliquid ẜȝ eſſentiã nõ ſit gñabile, neq̃ȝ corruptibile/cuius opatio eſt corruptibilis. ¶ Tãdẽ Simplici⁹ aſſerit aĩam intellectiuã eſſe partim eternã: partim gñabileȝ ꝛ corruptibilẽ/ẜm intellectũ qdem arbitrat̃ eſſe eternaȝ a parte ante, ꝛ a parte poſt: ẜm vȯ partẽ, quã habet ex ſemine aſſerit eſſe corruptibilem ꝛ genitaȝ. Simplicius. n. fuit in hoc errore, ꝙ hoĩs aĩa eſſet dianoetica. i. cõpoſita ex parte intellectiua eterna, ꝛ parte ſenſitiua p̃ſtantiſſima, eterna pars eſt intellectus apud ipm̃, genite vȯ eſt ſenſitiua hoĩs: ꝛ oĩs illa pars aĩe, que fuit per gñationẽ. ¶ Et lȝ hec poſitio poſterius declarabit̃, ꝛ reprobabit̃. tñ nũc falſa eſt. q: ipoſſibile eſt ex eterno, ꝛ corruptibili fieri vnã formã alicuius corporis. ¶ Propterea dico ꝙ oẽs rñſiones: quas reprobauit Simplicius, poſſunt defendi: nã Ariſtoteles nomẽ gñonis etiã ad creationẽ aliquando diffundit, vt Auerroes notauit primo libro de Celo/vbi dicit Ariſtoteleȝ remouere ſolũ a celo gñationẽ que eſt ẜm vulgares, non aũt generationẽ que eſt ẜm ſapiẽtes: que eſt creatio: hac enim celum eſſe genitũ nõ negat Ariſtoteles ẜm Auerroẽ. Preterea Ariſtoteles eodem p̃ de Celo, inquit ſili rõne ꝛ ipm̃ genitum. Vno qdẽ modo dr̃, ſi aliqd ſit poſterius, qȯ pri⁹ nõ erat, ſiue per gñationẽ, ſiue ſine gñatione ſit, interdum qdem ens, interdũ vero no ens. vbi Auerroes aſſerit gñationẽ hoc modo eſſe inceptionẽ alicuius, qȯ prius erat nõ ens, poſtea ens ſine cauſis gñationis. ergo creatio põt dici gñatio: ꝛ ſic prima rñſio põt ↄuenire vȯbis ꝛ opinioni Ariſtotelis. ¶ Scda ẽt põt defendi: q: poſſumus dicere aĩam eſſe eternã a parte poſt, cuius etiaȝ opatio eſt eterna a parte poſt: verũ ſicut ipſa intellectiua aĩa nõ eſt eterna a pte ante: ita nec eius operatio. Preterea auctoritas Jamblici eſt vera de prima operatione: nõ aũt de ſcda, modo pᵃ intellectiue aĩe operatio eſt eterna eo modo, quo ipſa aĩa eſt eterna: nõ oportet eſſe ita de ſcda. ¶ Siq̃s tamen vellet poſſet dicere, ꝙ verba Ari^lis ſunt intelligẽda hypothetice, q: ſi intellectiua aĩa generaret̃, ipſa prius generatione eſſet ſua opatione, que eſt actus ſcd̃s, nec hoc vr̃ extraneũ. nã Ariſtoteles dixit cauſas eſſe prius notas nature, que tamẽ non cognoſcit. Sȝ dicunt̃ note hypothetice, q: ſi cognoſceret, vtiq̃ȝ cauſe eſſent prius note. vt Auer. expoſuit. ¶ Scdaȝ dubitationẽ optime in collectaneis deleuimus. ¶ Expoſitor hic aſſignat cãm ꝙ aĩa ſit actus corpis organici/ex eo, qa eſt perfectiſſima formaꝝ corporaliũ: q: enim eſt perfectiſſima eſt principiũ diuerſarũ opationũ, que perfici non pñt niſi diuerſis organis, ergo aĩa eſt actus corpis organici: ꝛ intelligit per aĩam: nõ tm̃ intellectiuã/q: intellectiua ẽ pfectiſſima formaruȝ, ꝛ aĩarum corporaliũ, ꝛ ideo ipſa eſt actus corpis magis organici. Vult igit̃, ꝙ q: cõiter omnis aĩa eſt pfectiſſima formarum corporalium, iõ eſt principiũ diuerſarũ opationũ, que perfici nõ poſſunt niſi diuerſis organis, ꝛ ita oĩs aĩa communiter eſt actus corpis organici. Forme vero, que non ſunt aĩe, cum nõ ſint pricipia pluriũ operationũ: ideo non ſunt actus corporũ organicoꝝ. ¶ Sȝ cõtra hanc cãm primo dubitat̃, q: pari rõne celeſtis aĩa deberet eſſe actus organici corpis, eſt enim nobilior aĩa ceteris, ¶ Preterea. Si q: pfectiſſima formaꝝ, deberet habere plures opationes, deus, q eſt oĩuȝ formaꝝ pfectiſſima, deberet hĩc plures opationes. ¶ Res hec 2° libro de celo ſatis diſputata ẽ, nũc vȯ pro mẽte Ariſtotelis ſit ſatis accipẽ ꝙ aĩa ẽ actus corpis organici: q: obſeruatio docet aĩaȝ oẽm q̃ ẽ mortalis corporis actus, eſſet principiũ plurium

2ᵃ dubitatio. pᵃ ſol'. ad pᵃᵐ. Confutatio Simplicij. 2ᵃ ſol'o.

Confutatio. Sol'o Simpl'. Sol'o ꝓpria. Cõ. 20° Tex. cõ. 112. Alia ſolutio. Que diuus Thomas: Dubitationes. Expõ textus cõmen. 66.

opationum: que perfici nõ poſſunt eodẽ inſtrumento. Cur vero aĩa ſit tale pꝛĩcipiũ/ ⁊ cetere foꝛme nõ/ Ariſtoteles nõ ꝓbat hic, ſed ſumit exemplo plantarũ: in qbus aĩa exercet ſuas opationes diuerſis iſtr̃is: de q̃ aĩa minus vĩ. Aſſignare vero cauſam pꝛopoſitum tranſcendit.

Argyr. ¶ Si igitur cõe quid de oĩ aĩa ſit dõm: ipſa ꝑfectio pꝛima pꝛimuſqꝫ actus eſt coꝛpis naturalis/ cuius ꝑtes ſunt inſtr̃a. Idcirco nõ q̃rere opꝫ ſi vnũ ſit aĩa atqꝫ coꝛpꝰ: ſic̃ neqꝫ ceraꝫ ⁊ figurã/ neqꝫ oĩno mãem cuiuſqꝫ ⁊ id cuiꝰ mãẽs eſt, nã cũ vnũ ⁊ eſſe multifariã dicat̃: actus eſt id qd̃ ꝓpꝛie vnũ eſt/ atqꝫ ꝓpꝛie eſt.

T. cõ. 7 ¶ Si autẽ aliqd̃ cõe in oĩ oĩa opꝫ dicere: erit vtiqꝫ pꝛimus actus coꝛpoꝛis: phyſici: oꝛganici. Unde ⁊ non opꝫ querere: ſi vnum ſint anima ⁊ coꝛpus: ſicut neqꝫ ceram ⁊ figuraꝫ: ⁊ omnino vniuſcuiuſqꝫ mã: ⁊ id cuius eſt mã. Unum enim ⁊ eſſe: cum multiplex ſit: quod pꝛopꝛie/ actus eſt.

Pꝛoꝑe ꝑncipaliter. Collectanea textus commẽti. 7 ¶ Quaſi nũc ex oĩbus his aĩe diffinitionẽ ꝯcludit: ⁊ inquit. [Si igit̃ aliqd̃ cõe in omni anima opꝫ dicere: erit vtiqꝫ pꝛimus actus coꝛpis phyſici organici.] ¶ Sed Ariſt. vĩ cõmittere fallaciã ꝯñtis, nõ enim omne anime cõe eſt actus coꝛpis ⁊c̃. mõ a toto vl'r ad partẽ fallacia cõmittit̃: vt Topicoꝝ 2° docuit. ¶ Adhuc lõgo ſermone oñdit oẽm aĩaꝫ eſſe actũ pꝛimuꝫ cur ⁊ mõ ſub ambiguitate id ꝓfert̃. Rurſum cur modo potẽtia viuẽtis dimiſit: ⁊ ſupiꝰ id eſſe neceſſarium ei fecit perſpicuũ. ¶ Quõ autẽ his qõnibus ſatiſfaciẽdũ in fine relinquatur cõmẽti expõnis. ¶ Uñ nõ opꝫ querere. [vetuſtiſſimi animã coꝛpus eſſe nõ dubitarũt: vt Democritus ⁊ Leucippus eã ignem. Adhuc Pythagoꝛici aĩam cõgregatũ ex coꝛpuſculis ferũt eſſe. Adhuc ⁊ Empeð. ex elemẽtis aĩam cõſtare: ⁊ per ꝯñs eam coꝛpus eſſe. Adhuc Anaxagoꝛas aĩam coꝛpus rotũdũ dicit eſſe: aliud intellectũ ⁊ aĩam exiſtimãs. Adhuc Diogenes aerem cenſuit ipſam. Adhuc ⁊ aquaꝫ Hippoc. inquit. Critias ſanguinem. ¶ Vlterius debes ſcire vetuſtiſſimos nõ cognouiſſe, niſi mãm ꝓpter qd̃ foꝛmã in mãm icidẽ dñt/ queadmodũ ⁊ Ari. inquit in metaᶜᵉ. ¶ Ulterius debes ſcire aliqua dici vnũ dupl'r vnitate idẽtitatis, ⁊ eẽntie, ſicut tunica ⁊ veſtis: ⁊ vnitate vnionis, ſicut cera ⁊ figura. Inqt ergo diuus Albertus, ꝙ cum Ari. diffõnẽ aĩe cõem accepiſſet: quodammodo coꝛrelarie cõducit pctũ antiquoꝝ ꝑdictũ, eſtimãtiũ aĩam coꝛpus eſſe, ⁊ inqt. Unde nõ oꝫ querere ſi aĩa eſt vnũ ⁊ coꝛpus. loquit̃ de vnitate idẽtitatis. i. ſi idẽ. ſicut neqꝫ oꝫ querere an cera ſit figura: neqꝫ oĩno mã vniuſcuiuſqꝫ, ⁊ id cuius mã. vult dicere ꝙ nꝫ queri oꝫ tanq̃ laboꝛioſum amplius: an aĩa ſit coꝛpus ⁊ foꝛma mã: queadmodũ ex dictis pꝫ, ⁊ inqt: vnũ enim: ⁊ eſſe cũ multipl'r. i. analogice dicant̃: qd̃ pꝛopꝛie. i. per eſſentiam: ⁊ per ſe eſt ens: ⁊ vnũ ens/ eſt actus. id autem qd̃ eſt participatiue ⁊ tanq̃ ſubiectũ recipiens/ eſt materia ⁊ coꝛpus.

Cõmen. 7ᵐ. **Cum declarauit hoc.** Tres fiebãt ambiguitates in textu. ꝑmam abſoluit Auerrois. d. Si igitur poſſibile ẽ eſſe aliqd̃ cõe. i. ſi eſt aliq̃ diffinitio cõis amplectens oẽs ſpẽs aĩe: ⁊ ecce qd̃ ibi non intelligit per cõe qd̃cũqꝫ vl'e: ſꝫ cõe eſſentiale ⁊ diffinitiuũ: ⁊ ſic Ariſ. nõ cõmittit fallaciã ꝯñtis: ⁊ h̄ ⁊ Themiſtius inqt. vide. ¶ Scd̃am ſoluit ibi [Et induxit hũc ſermonẽ in foꝛma.] ⁊ vult ꝙ ideo induxit ſub ꝯditione [ſi] ꝓpter aĩaꝫ ĩtellectiuã que vĩ aĩa: ⁊ nõ: vt Auer. oñdit. ¶ Et tu debes ſcire ꝙ diuerſimode aĩa itellectiua eſt actus coꝛpoꝛis: ⁊ diuerſimode alie aĩe apud ipm̃. aĩa enim intellectiua eſt actus pꝛimus coꝛpoꝛis phyſici oꝛganici, nõ tãq̃ m̃ perficiẽtis: vt Simplicius inqt, ſed vt perfecto vtẽs, ⁊ ſic quodãmõ equiuoce. ¶ Tertiã aut Simplicius abſoluit: qm̃ ⁊ oꝛganicũ dat viuẽs itelligẽ: vt pꝫ per ſe. ⁊ iõ nõ appoñit qd dic̃ Auerrois pꝫ. ¶ Et cũ declaratũ.] Nũc Auerrois exponit illã. [Uñ nõ oꝫ] ⁊ hꝰ expoſitio eſt Themiſtij ⁊ Simplicij. voluĩt. n. Ari. coꝛrelarie ꝯducere ſol'. qõnis famoſe, antiq. n. ambigunt de cã, cur cõpoſitũ eſt vnũ: vt Pythagoꝛas, hanc enim qõnẽ abſoluit Ari. ¶ Et debes ſcire ꝙ mã ⁊ foꝛma pñt dupliciter ꝯſiderari. Uno modo iter ſe. Alio mõ reſpectu tertij. i. vno mõ poſſumꝰ loqui de vnitate mãe ⁊ foꝛme iter ſe. Alio mõ de vnitate cõpoſiti. Dixit Ari. duo. vt Auer. iqt. ſ. ꝙ aĩa eſt ꝑᵃ perfectio coꝛpoꝛis nãlis. Et ꝙ aĩatũ non hꝫ hoc eſſe. i. ens in actu: niſi ex eo ꝙ hꝫ aĩaꝫ: tũc his ꝑacceptis nõ eſt dubitandũ: qũo aĩa ⁊ coꝛpus cũ ſint duo fiant idẽ. i. nõ eſt ambigẽdũ de cã vnitatis cõpoſiti ex aĩa ⁊ coꝛpoꝛe ſic̃ nõ eſt dubitãdũ in cera ⁊ i ferro: cũ figura exñte in eis, ⁊ vl'r in mã cuiuſlibet, ⁊ i re: que exiſtit in illa mã. ¶ Et reddit cãm. d. hec eni noĩa, ſcilꝫ vnũ, ⁊ ens, lꝫ dicant̃ pluribus modis. i. de decem pñtis, ⁊ de mã, ⁊ foꝛma, ⁊ cõpoſito, tñ ꝑᵃ perfectio in oĩbꝰ iſtis. ſ. foꝛma magis digna eſt: vt habeat h̄ nomen. ſ. vnũ ⁊ ens: q̃ꝫ id qd̃ eſt ꝯgregatũ ex mã ⁊ foꝛma: ꝯgregatũ. n. non dĩ vnũ niſi per vnitatẽ exñtẽ in foꝛma: qꝛ mã nõ eſt h̄. i. in actu niſi per foꝛmã. Uult g̃ ꝙ ea cã que eſt eſſendi, ⁊ vnitatis erit. cum igit̃ pateat ex dictis, foꝛmã eſſe id, quo cõpoſitũ eſt, patebit eadẽ cã ⁊ vnitatis. ¶ Et ſi mã.] ⁊ qꝛ qdã antiquoꝝ dicũt tã mãm q̃ꝫ foꝛmã eſſe in actu, mãm qdẽ dicẽtes vnũ el'ntoꝝ: foꝛmã ꝟo coꝛpus intrãs, ⁊ exiens id, vt Pythagoꝛas inqt, hoc remouet. d. ⁊ ſi mãm foꝛma eſſent in cõpoſito exñtes i actu tũc cõpoſitũ nõ dĩ vnũ niſi diceret̃ in rebus que ſunt vnũ ꝑm cõtactũ ⁊ ligamẽtũ: qꝛ igit̃ mõ mã nõ differt a foꝛma in cõpoſito/ niſi potẽtia. i. niſi dr̃ia reali in potẽtia: ⁊ cõpoſitũ nõ eſt ens in actu. niſi per foꝛmã: tũc cõpoſitũ nõ dĩ vnũ, niſi qꝛ ſua foꝛma eſt vna. ¶ Et dat intẽtionẽ cur Ari. diſſoluit hãc qõnẽ, ⁊ inqt, ⁊ quaſi inuit per hoc. q. cõtingẽtẽ dicentibus ꝙ aĩa eſt coꝛpus: ⁊ ſup. mã. ⁊ qd̃ que accidit eis eſt: qũo id/ qd̃ aggregat̃ ex aĩa ⁊ coꝛpoꝛe fiat vnũ. q̃ſi dicat. non pñt reddere cãm vnitatis. ¶ Debes ſcire ꝙ in 4° metaᶜᵉ Ariſt. inqt. Si igit̃ ens ⁊ vnũ idem ⁊ vna nã: eo ꝙ ſe adinuicẽ cõſequunt̃, ſicut pꝛinᵐ ⁊ cã: ſed nõ vt vna rõne oſtẽſa niſi diceret nec ſil'r ſuſcipiamus, ſed ꝓ opere magis. Idẽ. n. ⁊ vnus hõ, ⁊ hõ, ⁊ ens hõ: ⁊ non diuerſuꝫ aliqd oñdit ⁊c. Et Auerrois cõmẽto 3° inqt: qꝛ ſignificãt eãdẽ nãꝫ ſubto: ⁊ duas diffõnes vide, ex h̄ igit̃ hĩ ꝙ vna ẽ cã eẽndi, ⁊ eẽndi vnũ. Tribꝰ igit̃ entibꝰ ea. ſ. q̃ eſt mã ens/ foꝛma ⁊ cõpoſitũ dcm̃ eſt foꝛmã eſſe ꝑnᵐ eẽndi q̃re ⁊ eẽndi vnũ, nulla ergo altera cã q̃renda de vnitate ab ea que de eſſe.

Dubitationes. ꝑᵃ. ¶ Sꝫ in textu ⁊ cõmento plurime occurrũt ambiguitates, pꝛia vĩ ꝙ cõpoſiti vnitatis pñt eſſe plures cauſe qm̃/ vt in poſterioꝛibus accipit̃, paſſio ꝑᵃ eſt tanq̃ cauſa ſcd̃e paſſionis: modo res eſt pꝛioꝛ paſſio: vno, vt Thomas iqt i trac. de gñis nã, ⁊ vĩ ex verbis Auicẽ. pꝛio ſue metaᶜᵉ. Inqt. n. ens ſumi ab actu eſſendi: ⁊ ꝙ hoc nomẽ res exꝑmit q̃ddita tẽ ⁊ eſſentiã entis; arguo ſic: oẽ poſitiuũ pꝛius eſt negatiuo: ſed res poſitiuũ, ergo ⁊ vno pꝛiꝰ erit qd̃dã. ¶ Adhuc põt reddi cã rei exiſtentie. ſ. foꝛma vt dicũt. g̃ ⁊ rei vnitatis: qm̃ eadẽ eſt cã eſſendi ⁊ eſſendi vnũ. g̃ ſi foꝛma cã ẽ eẽndi, ⁊ erit eſſendi vnũ. ¶ Rurſuꝫ cãe ſunt iuicẽ cauſe: vt in phyſicis ⁊ metaphyſicis. ergo quot pñt eẽ cauſe foꝛme, ⁊ tot ⁊ entis: ⁊ tot ⁊ vnitatis: ſed tres pñt eẽ cauſe foꝛme. ſ. materia, finis, ⁊ agẽs. g̃ ⁊ hꝰ pñt eſſe cauſe exñtie, ⁊ vnitatis.

2 ¶ Scd̃a ambiguitas eſt: qm̃ Ariſ. ⁊ Auer. 8° metaᶜᵉ: querũt iſtã qõnem an ex mã, ⁊ foꝛma fiat vnum: ⁊ dicũt nullaꝫ aliã eſſe cãm: niſi qꝛ mã potẽtia per ſe ⁊ foꝛma per ſe actꝰ. ergo nõ tm̃ dat foꝛmã pꝛo cã: ſed ⁊ mãm, ergo ſibi ꝯdicit. vide Auerroim cõmẽto penultimo.

3ᵃ ¶ Tertia ambiguitas eſt in dicto Auerrois. Uult enim ipſe ꝙ ex duobꝰ entibꝰ actu nõ fiat vnum. cõtra ipm̃ 3° Celi. ⁊ 2° ꝑigeneſeos. vbi vult ꝙ elementa actu remaneant in miſto: ⁊ miſtio eſt vera vnio: vt dicit vltĩo cõmẽto ꝑmi perigeneſeos. (Cõmẽ. 67°. Cõmẽ. 48.)

4ᵃ ¶ Quarta vĩ ꝙ cõpoſitũ ſit perfectius ens foꝛma: qm̃ totũ, ⁊ perfectũ, ⁊ omne idẽ: vt pꝛĩo Celi Auer. ⁊ Ariſ. in textu. (Cõm̃. 3°) ¶ Adhuc mã eſt aliqua ꝑfectio: ⁊ eſt in cõpoſito: ⁊ nõ in foꝛma. ergo maioꝛis eſt perfectionis. ¶ Rurſuꝫ id qd̃ operat̃ per accidẽs eſt impfectius eo: qd̃ per ſe opat̃: res enim reꝫ excedit opatione: ſed cõpoſitũ per ſe/ ⁊ foꝛma per accidens. ¶ Deinde cui annectit̃ aliqua pꝛiuatio, iperfectius eo: cuius eſt pꝛiuatio: ſed parti adeſt pꝛiuatio totius, ⁊ non econtra. ergo ⁊c̃.

5ᵃ ¶ Ultima difficultas in hoc loco eſt: qꝛ nõ vĩ verũ ꝙ ens ⁊ vnũ dicant vnã nãm: vt inquiũt expoſitoꝛes: ſed hãc vltimã nõ volo mouere hic: vide tñ eã qꝛ totam reſumpſi in libꝛo. d. d. diſputatiõe 5ᵃ in ſol'. tertij q̃ſiti. ¶ Loco ergo huius ſit iſta alia: videt̃ eni ꝙ aĩa nõ debeat hr̃e oꝛganicũ coꝛpus: qm̃ vel eget illo ꝓpterea qꝛ perfectioꝛ lapide: vel qꝛ imperfectioꝛ celo: mõ pꝛio. qꝛ celum eẽt mari e tale. ſi ſcd̃m: ergo lapis eſſet plus talis. Cõfirmat̃: qꝛ 2° Celi. Ari. ⁊ Auer. voluĩt id eſſe melius, qd̃ pauco inſtr̃o ſuã hꝫ operationẽ. vide eos. ¶ Adhuc ſi aĩa eſt actꝰ oꝛganici coꝛpoꝛis, h̄ eſt ꝑꝑ diuerſas potẽtias, a qbus fluũt diuerſa: oñdit̃ ꝙ nõ. Tum pꝛimo/ qꝛ aĩa eſt dei ſil'itudo: modo in deo vna tm̃ eſt potẽtia. Tũ qꝛ que ſunt diſperſa in iferioꝛibus: in ſupioꝛi nã vnũ ſunt: ergo nõ plures hꝫ potẽtias. (Cõmẽ. 62. ⁊ 63)

Solõ ꝑᵃ. ¶ Pꝛo ſol'one ad ꝑᵃᵐ debes ſcire, ꝙ qd̃ de vnitate foꝛme ad mãm, põt verti inter ſe: ⁊ ad 3ᵐ: vt dixi. ſiquidẽ inter ſe: ſic ratio ẽ tam potentia materie q̃ꝫ actus foꝛme: ⁊ ſic verificat̃ ꝟbuꝫ Ariſt. in 8° metaᶜᵉ. Si reſpectu cõpoſiti, tũc cãꝫ dari põt itelligi, vel extrinſecam, vel intrinſecã. Si extrinſeca, ſic pñt eſſe tot quot ſunt cauſe foꝛme. Si intrinſeca: ſic cã vnius ⁊ eſſe foꝛma eſt. ¶ Ex his ſequit̃ ꝙ Ari. nõ voluit dicere vnitatis cõpoſiti nullã eſſe dandã cãꝫ ſimpl'r, vt latini credũt: ſed nullam dãdum voluit alterã ab ea que eſt foꝛma: quia cum ſit dictũ aĩam eſſe foꝛmã coꝛpis iam cã eſſendi pꝫ ⁊ vnius. ¶ Ad argᵗᵃ, ad ꝑᵐ dõm ꝙ paſſiones, ſunt duplices: quedã eſſentialiter oꝛdinate: ⁊ ſic vna põt eſſe cã demõſtrãdi reliquũ queadmodũ eſt in pñtalibus paſſionibus. Alie ſunt oꝛdinate per accidẽs: ⁊ ſic nõ opꝫ. mõ paſſiones entis ſunt hꝰ: diuerſis. n. cõſiderationibus põt vna alteri ꝑponi, vt pꝫ in metaᶜᵃ: ⁊ tales nõ ſe demõſtrãt. ¶ Ad alia tria argᵗᵃ pꝫ ſol'. ex modo dictis.

Solutio 2ᵉ. ¶ Ad 2ᵃᵐ difficultatẽ reſpõdet Auer. cõmẽtis ꝑdictis: ꝙ hꝰ remittunt̃ ⁊ reddunt̃ quodãmodo in poᵃ. g̃ intẽdit hic ex eis que ſunt in actu puro ⁊ ꝑfecto: vt pꝫ. ¶ Ad aliã ex verbis Auer. 7° meta. ⁊ 8° ⁊ 2° colligit̃ ſol'. vbi debes ſcire, ꝙ multum refert foꝛmal'r tale in cõmuniſſimis: ⁊ ſpãlibus. in ſpãlibus eni nõ opꝫ, vt oẽ/ qd̃ eſt tale per eſſentiã: quo aliud eſt tale pticipatione, ipm̃ ſit magis tale: non. n. ſi albedo eſt albedo per eſſentiã: ⁊ cã quare paries ſit albus, nõ ꝓpter h̄ (inquã) eſt magis alba. Sed in tranſcẽdẽtibus, ⁊ vbi vniuoca eſt pꝛedicatio inter participans ⁊ participatũ: ſicut ſunt ens, res, vnum, ſubã, quãtitas ⁊c̃. omne tale per eſſentiã: qd̃ eſt cã alterius eſſendi tale, eſt magis tale: ⁊ ideo cũ deus ſit ens per eſſentiã, ⁊ cã oĩum eſſendi: iõ eſt magis ens: ⁊ qꝛ foꝛma eſt ens per eſſentiam ⁊ cã cõpoſiti quare ſit: iõ eſt magis: ⁊ verius eſt: vt Ariſto. inqt in textu. (Cõm̃. 7. Cõm̃. 7. Cõm̃. 4.) ¶ Pꝛo ſol'. ad argumẽta debes ſcire ꝙ ſtat vnũ eſſe ꝑfectius ꝑm qd altero, ⁊ alteꝝ eo ꝑfectiꝰ abſolute: vt. ꝟ. gr̃a. mã ẽ foꝛma ꝑfectioꝛ in eternitate, ⁊ foꝛma in eſſe: vt pꝫ, ⁊ ideo foꝛma eſt ꝑfectioꝛ ipſa mã ſimpl'r, ecõtra ꝑm qd. ¶ Ad pꝛimã pꝫ totũ ꝑm qd id eſt ſub rõne totius ꝑfectius eſt foꝛma. ¶ Uel dicẽdũ ꝙ totũ duplex eſt foꝛmale. ⁊ virtuale/ dico ꝙ compoſitũ eſt totũ actuale: foꝛma totũ virtuale, cum ſit ens per eſſentiã, ⁊ id participatiue: ⁊ ſic ꝑm totũ eſt ꝑfectius pꝛio. ¶ Ad 2ᵐ dõꝫ, ꝙ minoꝛ falſa eſt: qm̃ foꝛma per eſſentiã eſt ꝑnᵐ operatiõis: ⁊ cõpoſitũ participatiue, dictũ aũt Ari. intelligit̃ ꝙ totũ eſt per ſe ꝑm demõſtrationẽ pꝛincipiũ operandi: foꝛma verius pꝛincipiũ. ¶ Ad 3ᵐ dõm, ꝙ pꝛiuatio duplex ꝑfectionis actualis, ⁊ ꝑfectionis potentialis ſeu virtualis. Exẽpluꝫ pꝛimi/ deus nõ eſt leo: eſt enim pꝛiuatus pꝛiuatione actuali: tñ eſt leo virtute: pꝛĩo modo pꝛiuatio impꝑfectionẽ non dicit, ſed bñ 2° modo, lꝫ ergo foꝛma ſit pꝛiuata cõpoſito actu, nõ tñ virtute: cum ſit talis per eſſentiã. ¶ Ad vltimam qõnem dõm, vt Plotinus inqt in lib. de eſſentia aĩe, ⁊ auctoꝛ d̃ cauſis, ꝓpõne 2ᵃ, ꝙ quelibet aĩa quodãmodo in oꝛiçonte eternoꝝ: ⁊ tẽpoꝛiũ ſita eſt: ⁊ iõ opꝫ vt vtriuſqꝫ nãm participet: ⁊ inde diuerſa hꝫ opa: ⁊ per ꝯñs diuerſa inſtr̃a: vt Them̃. ⁊ Alb. dicũt. ¶ Ad pꝛimã dõm aĩaꝫ hr̃e oꝛgana plura: nõ qꝛ perfectioꝛ ſimpl'r: ſed qꝛ media, vt pꝫ: id aũt qd̃ Ariſto. inqt ĩtelligit̃ reſpectu finis ſimpl'r: modo aĩa reſpectu finis ſimpliciter pluribus eget: lapis aũt ⁊ ſi ifinita hr̃et nõ aſcẽderet ad finẽ tm̃. ¶ Ad aliud dõm aĩam eẽ dei ſil'itudinẽ, quãtũ ad gradũ ꝑfectionis: nõ tñ quãtũ ad modũ opandi. ¶ Ad aliud cõcedo reſpectu eiuſdẽ finis, aĩa autẽ multos habet fines: ⁊ ideo eget pluribus oꝛganis.

COMMENTARIVM.

Concludit nunc illam cõmunẽ definitionem, que cõpetit oĩbus aĩabus, ⁊ hoc tam ꝑm Them̃. q̃ꝫ ꝑm Simpliciuꝫ: q̃ꝫ ꝑm oẽs, ⁊ inqt. Si aũt aliqd̃ cõmune in oĩ aĩa opoꝛtet dicere, erit vtiqꝫ pꝛimus actus, coꝛpoꝛis phyſici, oꝛganici. Quo vero ad ꝟba attinet: per [cõmune] intelligit definitionẽ cõem in oĩ anima. Et dicit Simplicius ꝙ oꝫ eſſe omni aĩe tale cõe, ſed dicit [Si opꝫ dicere,] qm̃ illud cõe nõ vniuocum/ ſed analogum eſt, quaſi pꝛima fronte nõ videat̃ vnũ/ ꝓpter animam intellectiuã, que videt̃ actus pꝛimꝰ coꝛpoꝛis equiuoce, vt Simplicius oſtẽdit. Tacuit aũt illã particulam viuẽtis potentia: qꝛ loco eius ponit̃ oꝛganici. ¶ Sed dices nunquid hec definitio competat celeſtibus aĩabus. ¶ Uidet̃ ꝙ nõ, qꝛ non ſunt actus oꝛganici coꝛpis, ꝓpterea per cõmune nõ cõiſſimam, intelligit rõnem, que oĩbus aĩabus celeſtibus ⁊ ſublunaribus cõpetit, ſed definitionẽ cõeꝫ aĩabus coꝛpoꝝ moꝛtaliũ. ¶ Ex hac definitiõe, ⁊ potiſſimũ ex eo qꝛ aĩa eſt actus coꝛpoꝛis. Soluit qõnem veterũ, que erat de cauſa vnitatis cõpoſiti aĩati, vt Simplicius exponit. Cũ enim veteres exiſtimabãt aĩam eſſe motoꝛẽ coꝛpoꝛis, ⁊ motoꝛ mediante aliquo medio moueat, videbat̃ pꝛia fronte ſeq cõpoſitũ aĩatũ eſſe vnum ꝑ mediũ, quo ipſa aĩa mouet coꝛpus. Ariſtoteles ꝟo animam eſſe actũ exiſtimat quare nulla alia cauſa aĩatum eſt vnum, niſi anima, que eſt actꝰ eius, Nam ſicut Simplicius inquit, vt figuratum albũ albedine eſt album, ⁊ vnum album/ ⁊ nulla alia cauſa, ſic aĩatũ ẽ ens ⁊ vnum aĩa, que eſt vere eas, ⁊ vere vna, veluti albedo vere albedo, ⁊ vna albedo. Inquit, vnde qꝛ ſupple aĩa eſt actꝰ coꝛpoꝛis, ⁊ nõ opoꝛtet querere, ſi vnũ eſt aĩa ⁊ coꝛpꝰ. ſ. in cõpoſito ipſo, ſicut nõ opoꝛtet querere cerã ⁊ figurã, ⁊ oĩno vniuſcuiuſqꝫ mãm ⁊ id, cuius eſt materia. Vnũ. n. ⁊ eſſe, cum ſit multiplex, qd̃ pꝛopꝛie ⁊ pꝛincipal'r eſt, actus eſt. ergo cõpoſitũ eſt vnum, ⁊ aĩatũ vnum ſua aĩa equa eſt eſſe. Et hoc pro tãto quia eſt actꝰ coꝛpoꝛis aĩati. ¶ Aiaduerte ꝙ animã ⁊ coꝛpus eſſe vnum, qs poteſt trifariam intelligere, aut idẽtitate, aut vnione, aut vnitate. Idẽtitate, ſicut ſi diceret̃, vt veteres dicebant, aĩam ⁊ coꝛpus eſſe vnũ. i. idem. dicebant enim aĩam eſſe coꝛpꝰ, vt Democritꝰ Leucippus Pythagoꝛici/ Empedocles/ Anaxagoꝛas/ Diogenes/ ⁊ Critias. Unione ꝟo, ꝙ inter ſe nõ in 3° vnũ faciant, hoc pacto ꝑtes populi ſunt vnũ, nõ quidẽ in tertio. Nõ. n. populus eſt quid tertiũ, ſed inter ſe, partes ille vnum ſunt: ſcilicet congregatiõe, ⁊ foꝛtaſſe oꝛdine. Vnitate ꝟo ea vnũ ſunt: que vnũ ſunt ratione tertij, ⁊ hoc modo cõpoſitum ẽ vnũ, ⁊ partes in cõpoſito ſunt vnum vnitate tertij: eſt eniꝫ cõpoſitum aliud a partibus, cuius eẽ eſt vnũ alia vnitate:

ab vnione partiũ inter ſe. Tũc hic locus põt tripliciter exponi. Uno modo ꝙ Ariſtoteles velit animã ⁊ corpus non eſſe vnum/id eſt idẽ, vt veteres dicebãt; quia eo ipſo ꝙ aĩa eſt actus, ⁊ corpus potẽtia, patet corpus ⁊ animã nõ eſſe idẽ, ⁊ hoc pacto exponit Albertus, ⁊ nos in collectaneis, ⁊ tũc iuxta hãc expoſitionẽ lege ſic, vnũ .ſ. quia aĩa eſt actus corpis, ⁊ corpus potẽtia, nõ opꝫ querere, ſi vnũ id eſt idẽ eſt aĩa, ⁊ corpus. Sicut nõ opꝫ querere cerã, ⁊ figurã, neqꝫ oĩno vniuſcuiuſqꝫ mãm, ⁊ id, cui⁹ eſt materia, an ſint idẽ: Ex definitione enim patet hec nõ eſſe idẽ. nã cum vnũ ⁊ eẽ multipliciter ſit: ſcilicet actus, ⁊ potentia / quod ꝓprie eſt, actus eſt potẽtia vero non principal'r eſt, ⁊ ſic aĩa nõ eſt corpus, ſicut actus nõ eſt id, cuius eſt actus. Hoc modo exponit Albert⁹, ⁊ nos in collectaneis. ¶ Que expoſitio licet ſit vtilis: qꝛ per hanc reprobet' antiquoꝝ poſitio/que dicebat animã eſſe corpus, tñ difficilis eſt, ⁊ impropria. Ariſtoteles .n. raro, aut nũqꝫ ꝑ vnũ itelligit idẽ. Preterea. Cauſa/ quã aſſignat Ariſtoteles, quare nõ opꝫ querere cur ex aĩa ⁊ corpe nõ fiat vnũ, nõ facile ad hũc ſenſum accommodari põt. ¶ 2° modo ergo intelligi poteſt, ꝙ nõ eſt querẽda cauſa/quare aĩa ⁊ corpus faciant vnũ inter ſe. ſ. vnũ vnione: qꝛ ex definitione apparet aĩam eſſe actũ, corpus aũt potẽtiã. Modo ratio quare aliqua vniunt' inter ſe/ eſt qa alterũ eſt actus, alterꝝ potẽtia. Iuxta hãc expoſitionem lege verba/ vnde. ſ. qꝛ aĩa eſt actus, ⁊ corpus poª / vt ex definitione accipitur: nõ opꝫ querere/ ſi vnũ ſunt aĩa ⁊ corpus. i. ſi vniantur aĩa ⁊ corp⁹: ſicut nõ opꝫ querere cerã/ ⁊ figurã / neqꝫ oĩno vniuſcuiuſ ꝓ mãm/ ⁊ id/cuius eſt mã/cur vniunt' iuicẽ vera vnione. Quod nõ opꝫ querere cãm aliã preter eaꝫ, que ex definitione colligit'/probat/ ⁊ inquit, vnũ .n. ⁊ eſſe, cum multipliciter ſit, qd ꝓprie eſt, actus eſt/ que expoſitio eſt bona, ſed rõ / quam Ariſtoteles affert, nõ põt accõmodari verbis, Ariſtoteles enim aſſerit, ideo illa vniri / quia actus eſt principaliter ens, ⁊ vnũ, ergo velle videt': ꝙ cã vnionis ſit, qꝛ aĩa eſt actus, vbi nihil de potẽtia, ⁊ corpore dicit. ¶ Verius ergo Simplicius aſſerit, nõ eſſe querendũ, quare cõpoſitũ ex aĩa, ⁊ corpore ſit vnũ. hoc eſt, faciãt vnũ in tertio/. qꝛ lꝫ cauſa pateat ex textu. ſ. qꝛ aĩa eſt actus, corpus eſt potẽtia, ⁊ ſic vtraqꝫ pars cã eſt vnitatis cõpſiti / nõ tñ equaliter: forma enim principalis cã eſt vnitatis tertij, qꝛ ipſa eſt ens, ⁊ vnũ principaliter, ⁊ verius qꝫ mã, inquit. Unde, hoc eſt, qꝛ aĩa eſt actus, ⁊ corp⁹ potẽtia, nõ opꝫ querere, ſi vnuꝫ ſint aĩa ⁊ corpus in tertio, ſicut neqꝫ opꝫ querere ceram/ ⁊ figurã, neqꝫ oĩno vniuſcuiuſqꝫ mãm, ⁊ id, cui⁹ eſt mã, cur .ſ. vnũ tertium ꝯſtituant, quaſi dicat, ꝙ nulla eſt querenda cã, quare cõpoſitũ eſt vnũ ⁊ ens, niſi ea, que apparet ex definitione. ſ. qꝛ aĩa actus eſt, nam cũ vnũ, ⁊ ens ſit multipl'r/ id: qd ꝓprie eſt ens/ ⁊ vnita quaſi per eſſentiã forma eſt, ĝ cauſa vnitatis cõpoſiti eſt, qꝛ anima eſt actus. ¶ Ex quib⁹ pꝫ Ariſtotelẽ loqui de vnitate cõpoſiti aĩati, ⁊ nõ de vnione partiũ, nã ad vnionẽ inter ſe materia ⁊ forma concurrũt ex equo. Ad vnitatẽ tertij nõ ex equo cõcurrũt, qm̃ forma eſt principalior cã, ⁊ aĩa qꝫ corpus, qꝛ ipſa eſt entitas ⁊ vnitas per eſſentiã, ꝑticipatione cui⁹ ⁊ mã ⁊ cõpoſitũ eſt ens/ ⁊ vnum. ¶ Simplicius aſſignat aliam cãm, quare nõ opꝫ hic querere cãm vnitatis cõpoſiti: dicit enim qꝛ diligẽtius in metaphyſicis eſt explicatum. Verũ Ariſtoteles nõ dicit ſimpliciter ꝙ nõ opꝫ querere ſi vnum ſint aĩa, ⁊ corpus, qꝛ primo huius queſiuit hoc ⁊ dixit eſſe querendũ, ſed qd nõ opꝫ querere aliã cãm ab ea, que habet' per hanc definitionem, quaſi dicat ꝙ non opꝫ querere aliã cãm preter definitionẽ anime, ex definitione .n. aĩe pꝫ ꝙ aĩa ſit actus, ⁊ ſic pꝫ ꝙ ipſa ſit principalis cauſa entitatis ⁊ vnitatis, vt Simplicius exponit. ¶ Quo vero ad verba attinet, dicit Ariſto. [Unũ .n. ⁊ eſſe cũ multipliciter ſit, qd proprie eſt, act⁹ eſt.] Per multiplex diuus Expoſitor intelligit, quia dicitur de actu, ⁊ potẽtia, ⁊ tunc intellige, vnũ .n. ⁊ eſſe, cum multipl'r ſit, qꝛ aliud actus, aliud potẽtia: qd horũ duorũ eſt ꝓprie, ⁊ entitas ⁊ vnitas actus eſt. ergo cõpoſitũ eſt vnũ nõ ꝓp potẽtiã, ſed ꝑticipatione actus/ ⁊ ſic aĩatum ſimil'r eſt vnũ participatione anime. ¶ Themiſtius vero exponit eſſe: ⁊ vnũ multipliciter dici, qꝛ dicit' de decem predicamentis, vnde inquit. Or qꝛ decẽ ſunt rerum initia: deceꝫ ſunt appellationes vnius. ergo ſm Themi. per ens ⁊ vnũ eſſe multipliciter dictũ intelligit quatenus dicunt' de decem predicamentis. ¶ Ego nõ audeo refellere tantũ virum/ ſed fateor ingenue me nõ intelligere, que dicit, nã ſi Ariſto. intelligit eſſe ⁊ vnũ multipl'r dici multitudine predicamentorũ, nõ hẽret ꝓpter hoc, vt cõpoſitũ ſit vnũ participatione actus, nec hẽret ꝓp hꝫ vt actus eſſet pncipal'r vnitas, ⁊ entitas. ¶ Auerroes velle vĩ vnũ ⁊ ens eſſe multipl'r dicta, qꝛ dicuntur de actu/ſiue forma, de potentia ſiue mã/ ⁊ de cõpoſito / qrũ id qd eſt per eſſentiã entitas, ⁊ vnitas eſt forma: ⁊ ſic bene dĩ cõpoſitũ eſſe vnũ participatione forme, ⁊ aĩatũ vnũ participatione aĩe. ¶ Simplicius (vt mihi vĩ) diligentius, multifariã vnũ ⁊ eſſe dici aſſerit, qꝛ dicit', vel per ſe, vel per aliud, vel imperfectũ ⁊ poteſtate, vt mãle, vel perfectum ⁊ act⁹, horꝫ multipliciter dictorꝝ, qd ꝓprie eſt, act⁹ eſt, qꝛ ꝑticipatione huius cõpoſitũ eſt ens ⁊ vnum, vnde patet aĩatũ eſſe ens ⁊ vnũ participatione anime: que eſt actus corporis, vt a definitione accipitur. Hactenus de textu.

Simplicius.

Lib°.7. text. cõmẽ.8. Lib°.8. text. cõmẽ.8. ⁊ 16.

Verborũ conſideratio.

¶ In collectaneis pulchras mouimus qõnes, quarũ quedã ſunt digne recognitione: quedã vero dilucidatione. ¶ Ideo querimus prĩo vtrũ preter vnitatem forme, poſſit aſſignari aliqua alia cã/ qua cõpoſitũ ſit vnũ. Ur ꝙ ſic, qꝛ vna paſſio eſt cã alterius: vt prior ſemp eſt cã poſterioris. Sꝫ vnũ nõ eſt prĩa entis paſſio. ergo paſſio prior eſſe põt cã / quare cõpoſitũ ſit vnũ. ¶ Preterea. Quot põt eẽ cauſe forẽ, tot põt eſſe cauſe vnitatis cõpoſiti: ſed tres ſunt cauſe forme. ſ. mã, agens, ⁊ finis. ergo tres põt eſſe cãe vnitatis cõpoſiti. ¶ Preterea. Ariſtoteles circa finẽ libri metaphyſice octaui, cãm vnitatis materie cũ forma, aſſignat ex ꝑte materie, ⁊ ex ꝑte forme. dicit .n. ratio qr e ex mã ⁊ forma fiat vnuꝫ eſt, qꝛ mã eſt potẽtia, ⁊ forma actus. ¶ Pro ſolutione, ⁊ dilucidatiõe, debes ꝓ ſcire, ꝙ (vt dicebam⁹ ĩ textu) Ariſtoteles non loquit' de cauſa, qua materia ⁊ forma faciant vnũ, quia ſic cauſa eſt mã ⁊ forma, materia quidem/ qꝛ potẽtia: forma vero, qꝛ actus. ſed loquit' de cauſa, qua compoſituꝫ eſt, vnum. Talẽ eniꝫ cãm preter formã aſſerit non eſſe querendam. ¶ Secũdo debes ſcire ꝙ cã alicuius poteſt intelligi dupl'r, aut per ſe, aut per accidẽs: ⁊ per ſe, aut extrinſeca/ aut intrinſeca. Tunc dico ꝙ cauſa, quare ipſum cõpoſitum eſt vnũ, eſt illa qua cõpoſitum eſt, qꝛ 4° metaphĩce eadẽ eſt ratio entis ⁊ vnius entis: vt hois/ ⁊ vnius hois. Dico ſcdõ, ꝙ cauſa quare cõpoſitũ eſt ens, eſt multiplex. ſ. extrinſeca duplex agens/ ⁊ finis, vt bene Egidius inquit. Intrinſeca etiã duplex mã ⁊ forma, verum, vt Simplicius inquit. Forma eſt intrinſeca cã per ſe, participatione eniꝫ forme: que ẽ ipſa entitas: cõpoſitũ eſt ens/ ⁊ vnũ. Materia vero intrinſeca cauſa cõpoſiti per accñs, quatenus defert formã, nõ .n. mã poſſet eſſe cã entitatis cõpoſiti, niſi mã ipſam deferret. ¶ Ex quo ſequit' materiam eſſe cãm eſſendi, ⁊ eſſendi vnũ ipſi cõpoſito per accidens, ⁊ tanqꝫ cauſam ſine qua nõ: qꝛ forma ſine mã non poſſet eſſe cauſa. ¶ Sed contra hec occurrit magna queſtio, qꝛ vnuꝫ ⁊ quelibet paſſio entis, ẽ notiſſima de ente, ⁊ de quolꝫ ꝯtento ſub ente/ ergo compoſitũ non habet cãm, qua ſic vnum, alioquin nõ eſſet per ſe notum de quolibet ente. Aſſumptum probatur, qa quelibet paſſio entis dicit cõceptum ſimpl'r ſimplicẽ, ⁊ ſic vel totaliter de quolibet ente ignoratum, vel totaliter ſcitum: ⁊ cum de nullo ente poſſit ignorari, ergo compoſituꝫ non habet cauſam, qua ſit vnum: quia ſic per illam poſſet demonſtrari. ¶ Quidam dixerunt ens habere proprias paſſiones, vt ſunt, res, vnũ, bonũ verũ, ⁊ aliquid: dixerunt

Qõnes p° qõ.

Te. cõ. penul.

Solõ.

Qõ pulchra.

etiam alteram per alteram demõſtrari poſſe, qm̃ inter eas eſt ordo: ⁊ ſic ſemp ſcda põt demonſtrari ꝑ primã. ¶ Quã qꝫ in dilucidario hanc opinionẽ reprobauerim, ⁊ quidem acutiſſime: nunc etiã ſupponẽdo ens hẽre paſſiones, qd non credo, dicerẽ alterã per alterã non poſſe demonſtrari: qꝛ ſi demonſtraret', aut tanqꝫ quid ignotũ de eo, de quo demonſtratur: aut tanqꝫ notum: nõ tanqꝫ qd ignotũ, qꝛ ens: ⁊ paſſiones entis de quolibet ſunt per ſe note, vt Auicẽna inqt. Non tanqꝫ qd notũ, quia fruſtra eſſet demonſtratio. ¶ Dicamus igit' ꝙ Ariſtoteles cum ait, formã eſſe cãm vnitatis non vult dicere formã eſſe cauſam, quare vnuꝫ ineſt enti, qm̃ nulla eſt cauſa, quare ens ſit vnum, niſi quia ens/ ſed vult dicere formã eſſe cauſam vnitatis. quo eſt cauſa entitatis cõpoſiti: quia ſicut cõpoſitum vĩ eſſe ens participatione forme/ ſic eſt vnũ participatione forme. ¶ Siqs aũt vellet, poſſet metaphyſice defendere eius qd eſt cõpoſitum eẽ vnum eſſe cauſam, per quam põt hoc demonſtrari, qꝛ licet vnũ ſit paſſio per ſe nota de omni cõtento ſub ente, quo ad quia eſt, non eſt per ſe nota quo ad ꝓpter quid eſt. Veruꝫ cauſa illa per quã demonſtraretur: eſt habere vnã formã: ſicut lꝫ pateat ſenſibus parietẽ eſſe albũ, ꝓpter quid ſit album poteſt queri/ ⁊ ita poteſt ſciri eum eſſe albũ, qꝛ hꝫ albedinẽ. ¶ Ex his ſequit' ꝙ ſiue vnuꝫ de ente cõpoſito poſſit demonſtrari/ſiue non/ vna eſt cã entis ⁊ vnius. ſ. forma. ⁊ ſic nulla cã querenda eſt preter formam. ſ. intrinſecã, ⁊ per ſe vt Simplicius inquit. Ex his pꝫ ſolõ ad dubiũ, ⁊ ad rõnes factas in prin°. ¶ Scdõ principal'r dubitat' vtrũ qꝛ cõpoſitũ eſt ens ꝓp formã ⁊ vnũ ꝓp formam, forma ſit ens. ⁊ vnũ. Vr ꝙ non: qꝛ ſicut albedo non eſt alba, ꝑpea qꝛ albũ eſt albũ ꝓp albedinẽ, ita forma nec ens nec vna eſſe dꝫ, eſt .n. id ꝓp qd cõpoſitũ eſt vnũ. Qd .n. ẽ per eſſentiã tale: nũqꝫ eſt tale denoĩatiue/ cũ igit' forma ſit entitas, vt Simplicius dicit, ⁊ vnitas per eſſentiã/ non ergo videt' vna: ⁊ ens. ¶ Et dõm, ꝙ hec regula ſecus eſt in tranſcendẽtib⁹ ſecus in predicamentalib⁹: in tranſcendẽtibus .n. idẽ predicatur de formali, ⁊ de denoĩatiuo: dicimus .n. ꝙ entitas eſt ens, ⁊ vnitas eſt vna: in predicamẽtalibus vero nõ ſic dicimus: nõ .n. dicimus albedinẽ eſſe albã/ ſed parietẽ eſſe album participatione albedinis. Et huius dĩe cã eſt, qꝛ illud eſt trãſcẽdens, ac illimitatũ, hoc predicamẽtale ac limitatũ/ ⁊ ſic cõcedimus ꝙ forma ſit ens ⁊ vna/ lꝫ cõpoſitũ ſit ens, ⁊ vnum participatiõe forme. ¶ Tertio principal'r querit' vtrũ aĩa ſit actus corpis organici: qꝛ eſt ꝑfectior lapide/ vel quia eſt imperfectior aĩa celeſti. ¶ Diuus Thomas vt viſuꝫ eſt: dixit aĩam eſſe actũ corporis organici, qꝛ eſt forma perfecta: cõtra quã opinionem diximus: eam ſimpl'r intellectam eẽ dubiam/ qꝛ tunc anima celi eſſet actus corporis organici.

2ª dubitatio.

Solõ

3ª dub°,

¶ In collectaneis quedã diximus, q̃ aut dilucidatiõe, aut recognitione egent, ꝓpterea debes ſcire, ꝙ forme aut ordinãtur ad eundẽ finem, aut ad diuerſos fines. Tunc de mente Ariſto. libro de celo 2° ſit prima regula pro veritate, ꝙ qñ forẽ ſunt ordinate ad diuerſos fines, nobilior ſemp erit, q̃ ordinat' ad nobiliorẽ fineꝫ: patebit in hꝫ ſcdõ, qꝛ opꝫ cetera moderari ſm exigẽtiã finis. ¶ Scda ꝙ formaꝝ ad eundẽ finẽ ordinatarũ ſemp nobilior eſt, que eũ attingit paucioribus aut inſtrumẽtis, aut operationibus: vt exẽplo corporuꝫ ſanorũ pꝫ. ¶ Ex his ſequit' dilucidatio qſiti. ſ. ꝙ aĩa nõ eſt act⁹ corpis organici, qꝛ ꝑfectior ceteris formis, vt dicit Expoſitor, Vel qꝛ perfectior forma lapidis, aut forma elẽti: qꝛ tunc aĩa celi eſſet organici corpus actus, nec eſt act⁹ corporis organici, qꝛ eſt forma ĩperfectior, qꝛ tũc forma elẽti eſſet actus corporis organici, ſed qꝛ finẽ, ad quem ordinata eſt, atqꝫ inſtituta/ qualis eſt beatitudo, vel eius operatio, attingere non põt, niſi pluribus inſtrumẽtis. Nec huius põt dari alia cauſa, niſi, qꝛ aĩa eſt ſic a nã inſtituta, vt Plotinus ĩquit in libro de eſſentia aĩe. Et Proculus libro ſuo de cauſis. Hactenus de collectaneis.

Ter. cõmẽ.112.

¶ Uniuerſaliter igit' diximus: quidnam aĩa ſit. Eſt .n. ea ſubſtãtia que eſt vt ratio. hec autẽ eſt: qdditas corporis talis. ⁊ ꝑinde ſane: atqꝫ ſi qd iſtoꝝ artĩ nãle corp⁹ eſſet/ ceu ſecuris. ei⁹ nãqꝫ ſba / ipſius eſſet vt pꝫ ſecuris rõ: idqꝫ eſſet aĩa / q̃ ſepata nõ eſſet vlteri⁹ vt pꝫ ſecuris/ niſi noĩe tm̃. at nũc eſt ſecuris. nõ enim talis corporis ſba ratioqꝫ eſt ipſa aĩa: ſed naturalis vt dixim⁹ talis/ qd in ſe mot⁹ ſtatu ſue principium inſitum habet.

Argyr.

¶ Uniuerſaliter qdem igit' dcm̃ eſt / quid ſit anima. eſt enim ſba: que eſt ſꝫ rationẽ. Hoc aũt eſt qd qd erat eſſe tali corpori: ſicut ſi aliquod organoꝝ phyſicũ eſſet corp⁹: vt dolobra/ erit .n. vtiqꝫ dolobre eſſe ſba ipſi⁹ ⁊ anima/ hoc. Diuiſa .n. hac/ nõ vtiqꝫ erit ampli⁹ dolobra/ niſi equoce: nunc aũt eſt dolobra. Nõ igit' talis corporis qd qd erat eſſe/ ⁊ ratio anima eſt: ſed phyſici hmõi hñtis principium motus/ ⁊ ſtatus in ſeipſo.

T. c. 8.

Pelecijs Dolobra Bipẽnis Securis Sed aut niſi igit' γάρ

¶ Sicut Simplici⁹ inqt. Hec eſt vltima ꝯclõ eoꝝ: que dudũ dicta ſunt in ſcdõ volumine. Inqt igit'. Ur dictũ eſt quidẽ: qd ſit aĩa ⁊ apponit id. d. eſt eni ſuba, que ſm rõnẽ: hoc aũt erat qd qd erat eſſe h⁹ corporis. i. organici. ¶ Debes ſcire, ꝙ aĩa dĩ ſuba ſm formã, ⁊ ſubſtãtia ſꝫ rõnẽ, ⁊ qd qd erat eſſe corporis phyſici organici: eſt .n. forma, ꝓut eẽndi cã qdãmõ corporis eſt. Rõ vero ꝓut ea corpus ſpecificat', ⁊ in ſpẽ ponit', ⁊ per idẽ qd qd erat eẽ. ſ. ꝓut ab ea ſumit' diffõ. Verũ vt Simplicius teſtat' plus ꝯgruit, aĩaꝫ eſſe rõnẽ corporis ⁊c̃. qꝫ ſubam ſꝫ formã ꝓpter reflexionẽ ex ĩpartibili ſucceſſu. ¶ Sicut ſi aliqd.] vt Simplicius vĩ exponẽ hypothetice arguit in hũc modũ, aĩam eſſe qd qd eſt corporis phĩci. Si dolobra eſt corpus phĩcũ organicũ, rõ ⁊ eſſe dolobre. ſ. acies: vt Themiſtius inquit. Erit eius qd qd erat eſſe, ⁊ eius rõ, ⁊ aĩa. Sed dolobra nõ eſt corp⁹ phĩcũ organicũ, ergo aĩa nõ eſt ei⁹ rõ: ⁊ qd qd erat eſſe: ⁊ ſic relinquit' ꝙ ſit eſſe, ⁊ qd qd eſt corporis nãlis. Inqt ĝ Ari. ſicut: ſi vt dolobra, erit aliqd corpus phĩcũ organoꝝ. i. organicũ erit: ⁊ hec aĩa qdẽ .n. ſuba ipſius dolobre, ⁊ eſſe eius: ⁊ hoc qꝛ diuiſa hac nõ ampli⁹ vtiqꝫ dolobra erit. ¶ Nũc ãt.] Accepit oppoſitũ añtis [nũc aũt eſt dolobra]. i. nũc dolobra eſt corpus artificiale, ⁊ nõ phĩcũ: ⁊ apponit cõcluſionẽ. d. non ergo hui⁹ corpis qd qd erat eſſe: ⁊ rõ aĩa: ſed phĩci. ſ. hñtis in ſeipſo ꝓnm̃ in ſeipſo ſtat⁹ ⁊ mot⁹ ⁊ h⁹. ſ. hñtis vitã poª: vt Themiſtius exponit. eſt ĝ ſyll'us: ſi ſecuris eſt corp⁹ nãle h⁹ vitam hñs in poª, figura ei⁹ eſſet eius aĩa: ⁊ rõ, ⁊ qd qd erat eſſe corpis phyſici ⁊c̃. Sed ſecuris non eſt corpus phyſicũ: ergo ſua forma non erit ratio ⁊c̃. Erat aũt ſua forma aĩa: quare. Nec dꝫ hõ ambigere cum Ariſt. arguat ab oppoſito añtis: qm̃ inde ſunt conuertibiles: vt patet.

Collectanea tex. t⁹ cõmẽti octaui

Cũ predixit ꝙ aĩa. Proponit Auerrois intẽtionem lr̃e: ⁊ inquit. Cum ꝑdixit ꝙ aĩa eſt ſuba, deinde declarauit ꝙ eſt forma ⁊ perfectio. incepit inducere modũ/ per quẽ põt accidẽ certitudo, ꝙ forme nãles ſunt ſube. vult igitur Auer. ꝙ hic vult quaſi ꝓbare id, qd Ari. ſuppoſuit. ſ. aĩam eẽ ſubam, propterea qꝛ vlr ois forma nãlis eſt ſuba: ⁊ ſic patet dĩa expõnuꝫ grecorũ ab hac Auerrois, ⁊ addit Auer. ⁊ hꝫ eſt neceſſariũ in hoc loco: ⁊ hoc ꝓpter hec: qꝛ apud antiquos fuit qſitũ, qdã aĩam qꝫtitatẽ, qdã qlitatẽ/ qdã relationẽ dixerũt. ergo ⁊ neceſſariũ eſt aliq ꝑſuaſione id remouẽ adhuc: qm̃ perfe

Cõm 8m

cta diffō dꝫ remouere oēm ambiguitatē: ⁊ dubiū eſt an aīa ſit ſuba, quare ⁊c̄. ¶ Declaratū eſt.] Nunc exeqꝛ: ⁊ primo exponit ptē textus, 2ª ibi[Et hoc qḋ dixit.] Digredit̄: ⁊ 3° reddit ad cōplendū lrām. ¶ Repetit ergo diffōnē: vt ꝓponat ꝯclōnē ꝓbādā aīa. ſ. eſt ſubſtantia. ⁊ ſermo pꝫ. ¶ Deinde. d. exēplū.] Ariſto. ꝓbat aiam eſſe ſubam, exēplo apud Auerroiꝫ. ⁊ rō eſt: qm̄ ꝓpoſitio triplex eſt: vt dicit pͥo celi (Cōmē. 2°.) ſimpliciter nota, ſimplr̄ ignota/ ⁊ medio modo nota vult Auer. ibidē: ⁊ 2° phicoꝝ. ⁊ pͥo pͥoꝝ: ⁊ ꝙ ꝓpōnes medio (Cōmē. 3. 7. 6.) modo note q̄dāmodo nō ſyllo nec demōſtratione, ſed exēplo, loco a ꝯͣrio, inductione/ ſyllo hypothetico ꝓbat̄: ⁊ iō hꝰ cōmēto hypothetico ſyllo, vel exemplo ꝓbat, vel loco a ꝯͣrio, vt Simplicius ait. reddit rōnem Auerrois, quare exēplū ponit in artificialibus, ⁊ inquit. Deinde dixit exemplū in corpibus artificialibus: ⁊ rō eſt, vt accipit̄ dr̄ia i hoc inter corpora nālia ⁊ artificialia: eſſentie. n. rerū artificialiū ſunt accidens nāliū ſubſtātie. ⁊ per hoc ſoluit dubiū antiquoꝝ. d. ⁊ iō eſtimauerūt qdam antiquoꝝ, ꝙ ita eſt de eſſentia corpoꝝ nāliū. vt ergo ammoueat hoꝝ opinionem vult ꝓbare ꝙ aīa eſt actus ſicut ſuba. ¶ Tūc ꝓponit ꝯclōnē. d. ⁊ forme ⁊ eſſentie corpoꝝ nāliū ſunt ſubſtātie: ⁊ hāc ꝓbat: ⁊ accipit ꝓpōnē hypotheticā. d.[Qm̄ quēadmodū ſi aliqḋ inſtr̄m eſſet corpus nāle vl' ſecuris], i. ſi imaginati fuerimus ipm eſſe ens nāle, tunc acumen eiꝰ erit ſuba eiꝰ. iſta, eſt hypothetica: ⁊ reddit rōnem: ⁊ pōt cōponi ſm ipm ſic, id p cuiꝰ ablationē auferr̄ h̄ ſuba adeo ꝙ variet nomen ⁊ diffōnē, eſt ſuba: ſed vbi ſecuris eſſet corpus nāle/ per ablationē acuminis auferr̄ nomē/ ⁊ diffō. ergo acumē eſt ſubſtātia in caſu. ¶ Mā aūt.] Lr̄a quā Auer. exponit, eſt: mā autem erit abiectio poſt ſecuris: ⁊ intēdit accipere oppoſitū añtis: ⁊. d. mā aūt qꝛ ſecuris eſt corpus artificiale: lꝫ acumen ſit ablatū ab eo: poſt dicet̄ ſecuris per ſuā figurā: figura. n. que ꝓpria eſt ei eadē eſt cū acuitate: ⁊ ſine vt pꝫ ſenſu. Ex hoc pꝫ vis rōnis. ſ. qualr̄ forme nāles ſunt ſube ſine dubio. ¶ Et hoc qḋ dixit.] Hic digredit̄: ⁊ ꝓbat ꝙ rō Ariſt. nulla eſt: arguit. n. ſic: id eſt ſuba: quo ablato auferr̄ nomē: ſed ablata forma nāli perdit̄ nomen ⁊c̄. ⁊ nō ablata forma artis. Dicebat etiā Ariſto. ꝙ ſi auferr̄ forma, remanet mā artis: ⁊ tota eſſentia rei: ⁊ h̄ eſt minor. Huic obijcit Auer. ⁊ ꝓ° arguit. 2ª ibi[Aut dicamus.] Rn̄det ad modū: ⁊ ſuppoſuit vnū, qḋ adducet̄ in ꝓbatione ſylli fiendi. ſ. ꝙ aliqḋ indiuiduū ſube eſt ꝯgregatum ex mā: ⁊ forma ſecuris: ⁊ vr̄ arguere in 3ª figura ſic: ſecuris eſt ꝯgregatū ex mā, ⁊ forma ſecuris: ſecuris eſt aliqḋ indiuiduū ſube: ergo aliqḋ indiuiduū ſube eſt ꝯgregatū ex mā ⁊ forma ſecuris iqt. Et h̄ qḋ dixit. ſ. minor manifeſtabit̄ ex hoc qḋ dicā. accepit maiorē duꝫ. d. manifeſtū eſt eniꝫ per ſe, ꝙ hoc nomen ſecuris, ſiue fuerit nāle, ſiue artificiale, dicit̄ de illo ꝯgregato ex illo qḋ eſt q̄ſi forma in eo. ſ. acie/ ⁊ ex eo, qḋ eſt quaſi mā, vult igit̄ habere hanc ꝓpoſitionē: ſecuris eſt congregatū ex acie, q̄ſi forma, ⁊ ferro q̄ſi mā. Tunc accipit minorē. d. ⁊ etiā ē manifeſtum per ſe, ꝙ ſecuris dr̄ de aliquo indiuiduoꝝ ſube. Ecce minorē. ſecuris eſt idiuiduū ſube, tunc ponit ꝯclōneꝫ. d. ⁊ ſic neceſſe eſt, vt hoc nomē: qḋ dr̄ de eo, ſm ꝙ dr̄ indiuiduū ſube, ſit dcm̄ de eo ſm mām, ⁊ formā inſitā. eſt ergo ꝯclō: ergo aliqḋ indiuiduū ſube eſt ꝯgregatū ex acie quaſi forma/ ⁊ ferro q̄ſi mā. ¶ Vn̄ neceſſe.] Nūc cōpōit dubiū: ⁊ pͥo arguit. d. vn̄ neceſſe eſt, vt vtrūqꝫ ſit ſuba. i. vt acies, ⁊ ferrū: ptes. n. ſube: ſunt ſube: ſed ſup. hꝰ ſunt ptes ſube, qꝛ declaratū eſt nūc in 3ª figura, eſſe indiuiduū ſube id congregatū: quare ⁊c̄. Et tunc ꝓcedit, ⁊ ſic neceſſe eſt, cum fuerit forma ablata, vt id nomen ablatū ſit. ſ. nomē, qḋ demōſtrat ipſum, ſꝫ ꝙ eſt indiuiduū ſube: cōponat̄ ergo qḋ ſic, forma ois, cuius ablatione perdit̄ nomē ⁊ diffō, eſt ſuba: ⁊ ecōtra, vt dcm̄ eſt. arguo ergo ꝯͣ Ari. ſic. ois forma ſubalis eſt id: cuius ablatiōe perdit̄ nomen, ⁊ rō: forma ſecuris: forma ſubalis: ergo ⁊c̄. Minor ꝓbat̄: eſt eniꝫ pars ſube compoſite, ergo ſuba: adhuc añs ꝓbat̄: qꝛ eſt indiuidui ſube pars: vt pꝫ. ¶ Aut dicamus.] Soluit. q. et debes ſcire ꝙ vis. q. pōt cōponi in tribus figuris. Uno modo in tertia h̄ mō/ ſecuris eſt congregatū ex ſuba, ⁊ forma ſecuris. Securis eſt indiuiduū ſube, ꝯclo, indiuiduū ſube eſt congregatū ex ferro ⁊ acie: ⁊ per añs acies, ⁊ ferrum ſunt ptes ſubſtātie: ⁊ ꝯñter ſube. ¶ Scḋo mō pōt argui ſic: in pͥa: ſecuris eſt congregatū ex acie, ⁊ ferro: indiuiduū ſubſtātie eſt ſecuris: ergo indiuiduū ſube eſt congregatū ex acie, ⁊ ferro. Et tūc vt prius: ergo acies ⁊ ferrū ſunt ptes ſubſtātie, ⁊ ꝯñter ſube. ¶ Tertio pōt argui in ſcḋa figura: ꝯgregatū ex acie, ⁊ ferro eſt ſecuris. Indiuiduū ſubſtātie eſt ſecuris: ergo indiuiduū ſubſtātie eſt ꝯgregatū ⁊c̄. ⁊ ſic vt prius ſequit̄. illa eſſe ptes ſubſtantie: ⁊ lꝫ ego formaui. q. in tertia: vt patuit/ Auer. rn̄det ad qōnē: ac ſi eſſet in pͥa figura iquit. Aut dicamus ꝙ hoc nomē. ſ. ſecuris nō dr̄ de eo niſi ſꝫ mām tm̄ v. g. ſm ꝙ eſt corpus ferreū: vult dicere ꝙ illa minor in pͣ figura: indiuiduū ſube eſt ſecuris eſt multiplex: pōt. n. verificari de mā ſecuris, ita ꝙ ſit ſenſus indiuiduū ſubſtātie eſt ſecuris. i. mā ſecuris: ⁊ h̄ ē forte vꝛa ꝓ ferro: alio mō pt accipi pro vtroqꝫ: ⁊ ſic minor falſa eſt: ⁊ inquit. Et tunc vult dicere: ⁊ ſi eſt vera primo mō: tunc forma erit in eo. i. indiuiduo ſubſtātie ſm accn̄s. i. nō erit ſuba: ⁊ tūc neceſſe erit, ſi forma fuerit ablata, vt hoc nomē, qḋ dr̄ de ea ſm ꝙ dr̄ indiuiduū ſubſtātie remaneat: eſt ergo ſolo manifeſta per ſe. Si vero qḋ cōponit̄ in 3ª figura adhuc h̄ minor: ſecuris eſt indiuiduū ſubſtantie debet diſtingui: ⁊ in vno ſenſu erit vera: ⁊ in altero falſa. Adhuc ſi in 2ª peccatū erit idē, cū hoc ꝙ eſt ex duabus affirmatiuis. ¶ Sꝫ, qꝛ forme.] Cuꝫ dedit ſolo verificat dictuꝫ Ariſt. 2ª ibi[Forme igit̄.] Recolligit dr̄iam inter formas nāles, ⁊ artificiales/ inquit. Sed quia forme rerū nālium: cū fuerint ablate, auferentur materie: nullum ens remanet niſi equiuoce: neceſſe eſt, cum poſuerimus ſecurim eſſe corpus nāle, ⁊ ablata fuerit acuitas: que eſt in ea quaſi forma, vt auferat̄ mā, ⁊ nō remaneat ens: cū igit̄ forma fuerit ablata ſm hanc intētionē. i. poſito ſecuri ente nāli, ſtatiꝫ auferr̄ hoc nomē ſecuris: qḋ demōſtrat ipſum ſm ꝙ eſt indiuiduū ſubſtantie: qm̄ per ablationeꝫ forme auferr̄ materia: ⁊ cū mā ⁊ forma auferr̄ nihil remanet de eis, que demonſtrant̄ per h̄ nomē, ſm ꝙ demonſtrat aliqḋ indiuiduoꝝ ſubſtātie: niſi ſit aliqḋ indiuiduū: ⁊ tunc dr̄ ſecuris equiuoce. Ecce qm̄o verificat̄ exēplū Ariſt. poſito enim ſecuri ente nāli, acies ⁊ ferrū erunt ptes ſubſtantie, h̄ qdem ſicut forma ſubſtātialis, illa quoqꝫ ſicut mā. Ablata igitur forma, auferr̄ mā in entibus nālibus: qm̄ mā nō eſt niſi ob formā: ergo ablata forma: aufertur vtrūqꝫ: ergo nihil remanet: igit̄ equiuoce dicet̄, ſicut hō mortuꝰ dr̄ hō. ⁊ ſic pꝫ exēplū Ari. in lr̄a: ⁊ ſolo ad argum̄ ꝯͣ ipſuꝫ. ¶ Forme igit̄ nāles.] Cū abſoluit. q. ⁊ verificauit exēplū Ariſt. correlarie cōducit dr̄iam inter formas nāles ⁊ artificiales: ⁊ intēdit ꝙ forme nāles ſunt ſube eoꝝ, quoꝝ ſunt: artificiales vero accidentia extrinſeca. ꝓponit ergo primū mēbrū, ⁊ inquit. Forme igit̄ naturales ſube ſunt: ⁊ reddit duplicem rōnem, ⁊ exēplū ponit/ inquit. Quia cū ablate fuerint, auferr̄ tur, nomen qḋ demonſtrat ens ſm ꝙ eſt idiuiduū ſube, ſecūda cauſa ⁊ ſimiliter diffinitio, que eſt ſꝫ idē nomē: qꝛ auferunt̄ genus ⁊ dr̄ia: quoꝝ vnū demonſtrat materiā: ⁊ aliḋ formā. Hoc idem exēplo oſtendit. d. v. g. ꝙ cū ſenſus auferr̄ a carne nō remanet caro niſi equiuoce, ſicut caro mortui: ⁊ ſic pꝫ prima pars dr̄ie. ¶ Ponit ſcḋam. d. forma aūt artificialis nō. ſup. eſt ſuba, ſed accidēs, ⁊ reddit cās oppoſitas. d. qꝛ cū auferr̄, nō auferr̄ mā: ſꝫ remanet diffinitio ⁊ nomē, ⁊ hoc exēplo oſtendit. d. qm̄ cuꝫ auferr̄ figura ſecuris, remanet ideꝫ ferrum ſicut ante noīe ⁊ diffinitiōe. ¶ Et neceſſe.] Dicebant quidam ꝙ cū remouet̄ figura ſecuris, amplius non remanet ſecuris, qm̄ remouet̄ operatio eiꝰ: ergo nomē: ergo remanet ſecuris equiuoce. Hoc abſoluit Auerrois dicens: ⁊ neceſſe eſt ⁊ recte: vt remaneat nomen eius. ſ. ſecuris: qḋ demonſtrat hoc inſtr̄m. ſ. indiuiduū ſubſtantie: lꝫ acuitas auferat̄: ⁊ dat cām. d. ⁊ h̄ fuit qꝛ nomen dr̄ in rebus nālibus primo de forma: ⁊ ſecundo de ꝯgregato: in rebꝰ aūt artificialibꝰ econtrario: qꝛ primo de mā: ⁊ ſcḋo de ꝯgregato. Cōcludit ergo. d. In rebus igit̄ artificialibus demōſtrat indiuiduū ſube ſm ſuā primā ſignatione: qꝛ ſigt mām: in rebus indiuiduis ſube nālibus/ demōſtrat ipm ſm ſuā ſcḋam ſignatione: qm̄ ſigt formam, ⁊ reddit rōnem. d. h̄ enim indiuiduū nō eſt h̄, niſi p formam. i. ens i actu: nō per ſuā mām: mā. n. nullū hꝫ eſſe in actu ī rebꝰ nālibus: ſm ꝙ eſt mā, ⁊ eſſe nō eſt ī actu niſi forme, ⁊ hoc oñdit in ſimplicibus corporibus. ſ. elemētis. d. ⁊ h̄ valde manifeſtat̄ in formis reꝝ ſimpliciū. i. elemētoꝝ: qm̄ cū forma fuerit ablata, nihil remanet: in rebus artificialibus ecōtra eſt, nihil eſt hoc. i. in actu niſi per ſuā mām: nō per ſuaꝫ formā. ¶ Tūc colligit vtilitatē digreſſionis. d. ⁊ ſic declarabitur tibi dr̄ia īter nālia ⁊ artificialia: ⁊ h̄ eſt prima vtilitas. Secūdā ponit. d. ⁊ intelliges h̄. i. textū qḋ dixit Ariſt. ⁊ ponit tertiā. d. ⁊ auferr̄ dubitatio: que īducit credere, ꝙ nāles forme ſūt accn̄a, vt crediderūt antiqꝛ: ergo tribꝰ vtilitatibꝰ bonū fuit digredi. Reliquū cōmenti manifeſtū eſt per ſe.

(Dubͥ pͣ) ¶ In expoſitione hac ſunt multe ambiguitates: ⁊ in cōmento: ⁊ in textu. In cōmento pͥa erit, ꝙ Auer. falſuꝫ vr̄ dicere. ſ. ꝙ hoc nomē homo, ⁊ qḋlibet nomen rei nālis pͥo ſignificat formā, ⁊ ſcḋario cōpoſitū. Hoc falſum eſt: qm̄ id pͦ debet ſignificare, de quo predicat̄ vera predicatione: ſed de cōpoſito predicat̄, ⁊ nō ꝯͣ aīa: inqt eni Auer. 7° metaᶜᶠ. (Cōmē. 36°.) forma recti nō eſt rectus, ſicut aīal non eſt anima. ¶ Scḋo arguo modus ſignificandi ſumit̄ a mō intelligēdi: ergo id primo ſignificat̄: qḋ pͥo itelligit̄: ſed cōpoſitū prius intelligitur forma: cōpoſita enim ſunt prius ⁊ magis nobis nota: vt (Com̄. 5°) Auer. dicit in pͥo phyſicoꝝ. ⁊ Ariſto. ¶ Eodē mō poteſt ꝓbari ꝙ ſecuris nō ſignificat pͥo ferrū: vt pꝫ per hꝰ duas rōnes. ¶ Scḋa difficultas eſt: qꝛ vr̄ qm̄ ſecuris amittit formā (2ª diffi-cultas) perdat nomen, ⁊ diffinitionē: qm̄ diffinitio rei ſumit̄ ⁊ innoteſcit ab opere, ſed ſecuris perdit opus: ergo ⁊ nomē ⁊ diffinitionē: ⁊ hꝰ rōne probat Auer. 7° metaᶜᶠ. ꝙ manus (Cōmē. 93°) mortua eſt equiuoca. ¶ Adhuc ablata figura a ferro: vel ferrū erit ſecuris, vel nō, ſi nō: ergo nō remanet nomē, ⁊ p ꝯñs nec diffinitio, ſi ſic: ergo vnū numero eſſet īfinita: eſſet enim ferrū: ſecuris: gladius: ⁊ omnia illa que poſſunt fieri ex eo. ¶ Tertia (3ª diffi-cultas) difficultas in quo differt nomē denominatiuū a noīe artificiali, vcꝫ, ſecuris ab albo: certū eſt, ꝙ i nullo: ſed albū apud Auer. 5° metaphyſice, pͥo ſignificat formā: (Cōmē. 14°.) ergo ⁊ ſecuris. Arguit eniꝫ ibi Auerrois ſic: ⁊ ſi albū pͥo ſigñaret corpus: tunc idē eſſet dicere, ſortes eſt albus. ⁊ corpus albū ⁊ corpus album. Et ſic in infinitū: hoc argumentū pt ⁊ de noīe artis retorqueri: vt pꝫ. He ſunt difficultates circa determinationē cōmenti: poſſet ⁊ adhuc queri an vna ſit forma ſubſtātialis in vno cōpoſito, vt Auer. dicere vr̄: ſed nō eſt ad pn̄s opus: ſed alibi tetigi. ¶ In textu ſt̄ (Difficultates in textu.) alie adhuc. primo Simplicij ⁊ Thome in tractatu de vnitate intellectus: cū Ariſto. aīe diffinitioneꝫ vl'em concluſit amouit. q. antiquorum: ⁊ ingt. Qꝛ nō opꝫ querere cām, q̄re ex aīa ⁊ corpore fiat vnum: quia illa met cā: que eſt eſſendi cōpoſito, eſt vnitatis. Ex hoc arguit̄ ꝙ aīa intellectiua ē forma ſubſtātialis corporis: qm̄ neqꝫ oportet querere cāꝫ, nec tunc dicere potes, h̄ nō cōtineri intellectiuā aiam: qm̄ ꝓpoſuit vl'em dicere diffinitionē. Adhuc inqt. Uiter dcm̄ eſt qd ſit aīa. Adhuc ⁊ poſt dubitabat, an aīa intellectiua ſit forma corporis, ſicut dictū eſt: an ſicut nauta naui, ⁊ ait ꝙ ex hꝰ rōne nō eſt hoc manifeſtū: vt videbit̄ poſt: vide cō (2ª diffi-cultas) mentū 21ᵐ. Et h̄ quidē queſtio eſt multū difficilis. ¶ Secūda qḋ eſt: qm̄ inqt Ariſto. aīa eſt actus corporis viuētis in potētia: qm̄o capitur potētia ibi: oē eniꝫ in potētia diſtat (Cō. 8°.) ab actu: vt Ariſ. inquit in 9° metaᶜᶠ. ⁊ Auer. ¶ Tertia qḋ (3ª difficul.) ꝓp qd Ari. ꝓbans animā eſſe ſubſtātiā per exēplū in artificialibus, exemplū poſuit de organicis, ⁊ nō de alijs artificialibus. videt̄ enim ꝙ melius de alijs: qꝛ magis pticipant rōneꝫ actus primi, ⁊ ꝓpter q̄d non in aggregato ⁊ ex ſba: ⁊ accidente, vt in albo exemplū poſuit. ¶ Quarta. q. ē circa (4ª diffi.) verbū Themiſtij. Inquit enim atqꝫ hoc eſt cōgregatum idem/ ⁊ integrū ex ambobus conſtitutum: qḋ nihil aliḋ q̄ꝫ aīal eſt: nempe forma, tametſi i mā producit̄, nō tamē ipſi mā forma eſt: ſed eius/ qḋ ex duabus facultatibus cōdituꝫ eſt: omne eni tale ſimul atqꝫ formatū eſt: h̄ aliqd fit. ¶ Ad (Solo) primā debes ſcire ꝙ nomē artis ⁊ nature cōueniunt in mō ſignificādi: qm̄ qḋlibet illoꝝ ſignificat totū per modū totius: differūt in ſignificato: qm̄ nomē artis: eſt pͥo ſignificās materiā pͥmitate ꝑncipalitatis, ⁊ ſcḋario formā: propterea qꝛ eſt accidens: ecōtra eſt in noīe nāli. nomen vꝛo denoīatiuū eſt pͥo ſignificans formā: qm̄ nō eſt ſumptū a totalitate, nec cōuenit cū eis, cū ſit concretū ad ſubiectū ⁊ ad ſuppoſitū: ſed nomen artis ⁊ nature eſt abſtractū ad ſubiectū, ⁊ cōcretū ad ſuppoſitū: ideo dr̄ia eſt. Tūc rn̄det̄ ad primā, nego aſſumptū: ſtat enī nomen primo ſignificare aliqd principale, ⁊ de eo non primo predicari in terminis concretis: vt pꝫ. ¶ Ad 2ᵐ cōcedo quo ad nos: nō auteꝫ pͥmitate ꝑncipalitatis, ⁊ nature. ¶ Ad ſcḋam dōꝫ, ꝙ ſecuris pt dupliciter conſiderari: vno mō vt eſt abſolute: alio mō vt ē organicū: pͥo modo nō perdit nomē ⁊ diffinitionē: ⁊ ſic itelligit Auer. ſcḋo modo ſic: ⁊ ideo nō ſequit̄ ferrū eſſe infinita. ¶ Ad tertiā pꝫ ſolo ex dr̄ia poſita iam. ¶ Ad qōnem (In ſolo vlti.) Thome, ⁊ Simplicij: (vt Auer. ingt in lib. d. d. ⁊ vt Simplicius ingt.) Duplex eſt vnio pfectōis alicui, vna qua vnitur pfectio alteri, vt forma materie: qua mā reducit̄ actu, ⁊ in ſpecie ponit̄: eo modo quo forma ignis vnit̄ māe ignis. altera eſt vnio qua vnitur motor ipſi inſtrumento: eſt eniꝫ inſtr̄m equiuoce inſtr̄m: niſi ei vniat̄ artifex. ¶ Ex his rn̄det̄ ad argᵐ, dōm ꝙ ly actus corporis ⁊c̄. accipit̄ ibi analogice pro actu motoris ad ſuum inſtr̄m: ⁊ pro actu pficiētis reſpectu ſue materie, ⁊ qm̄ dicis Ariſt. inquit, ꝙ nō eſt querēda cauſa, quia ſit vnū: qꝛ illa met cā, que eſt eſſendi, eſt vnitatis. Dicendū ꝙ ſicut duplex eſt vnitas: ita duplex eſt eſſe: vnū enim ſeqt̄ eſſe: eſt ergo eſſe vno mō inſtrumēti: vt ſit inſtrumētū motoris: alio mō vt ſit in ſpecie: ⁊ ſic dōm, ꝙ per eſſe intelligit eē cōe: ſicut per vnū/ vnū cōmune, vt Simplicius dicit. ¶ Et ex hoc pꝫ qualr̄ abſciſſa anima intellectiua: hō remanet equiuoce, equiuocatione ſumpta ab eſſe inſtrumēti: ⁊ nō ab eſſe ſimplr̄: ⁊ ideo exēplū poſuit in organicis. ¶ Ad aliā Themiſtius rn̄det ꝙ potētia capit̄ ibi, ꝓut capit̄ in perihermenias: ꝓut ſequit̄ ad neceſſariū: vt deꝰ eſt: ergo deus pōt eſſe: ⁊ Ari. in 9° capit̄ potētia pro ſubua māe potētia vt patet. ¶ Ad aliā dōm, ꝙ Themiſtiꝰ vult ꝙ diffinitio aīe nō debet itelligi reſpectu māe: ſed reſpectu cōpoſiti p ꝓ rōnem dictā: ideo dicit ꝙ cōparatio forme debet eſſe ad cōpoſitū in ꝓpoſito: ⁊ tm̄ ad materiā. ¶ Vel dicendū ꝙ forma pōt accipi duplr̄: vno modo vt reponit reꝫ in ſpecie: alio modo vt perfectio. primo modo cōparat̄ ad compoſitum: ſecundo modo ad mām.

COMMENTARIVM.

Licet hūc textū in collectaneis diligent̄ expoſuimus, qꝛ tm̄ breuiuſculi fuimus, nūc dilucidiꝰ, atqꝫ lōgiuſcule dicamus Ariſtotelē velle nūc aīe definitionem dilucidare/ qḋ duplr̄ exequit̄. pͥo ex pte aīe, ſcḋo ex pte ſubiecti. ſ. corpis. Dilucidās aūt hāc diffōnē ex pte aīe, duplr̄ rurſus dilucidat: primo qdeꝫ ſilitudine atqꝫ exēplo artificialiū organoꝝ. Scḋo vero exēplo partiū corporis. Quātū ad primā viam/ qua artificialiū organoꝝ exemplo aīe definitionē dilucidat, primo ex dictis reſumit cōclōnē ⁊ inquit. Uiter qdem igit̄ dictum eſt qd ſit anima: ⁊ illud, qḋ dictū eſt, ſubſcribit, ⁊ dicit. Eſt. n. ſubſtātia q̄ eſt ſm rōneꝫ, hoc aūt eſt qḋ quiderat eſſe tali corpori. ſ. phyſici organici

bonus argumentum . s. th. ad probandum quod anima intellectiva est forma corporis.

poteſtate viuentis. Hec eſt totius definitionis reſumptio. ¶ Quo vero ad verba attinet, forma cuiuſcꝫ cõpoſiti appellatur ſuba ſm rationẽ, ſiue ratio ſubſtantialis, ꝛ qd quid erat eſſe, appellatur quidem ſubalis ratio / quia eſt poteſtate tota definitio eſſentialis ipſius compoſiti ſm peripateticos, dicitur vero qd qd erat eſſe, qꝛ coeua ipſi definito, per quã rñdetur ad qõnem qd eſt definitũ, vñ qꝛ coeua eſt definito per verbum erat, aſſignatur. Hec eſt ↄcluſio. ¶ Hanc ergo ↄclõnem exẽplo organoꝛꝫ artificialiũ ꝓbat, ꝛ ſyllogiꝫat hypothetice a deſtructione antecedentis h pacto in terminis cõuertibilib⁹ / ſi aliqd artificialium organorũ, vt bipẽnis eſſet phyſicũ corpus, aĩa eſſet eius ſuba / ꝛ eſſe. i. aĩa eſſet eius primus ſubalis actus, ꝓbat hãc hypotheticã: qꝛ ipſa aĩa a tali inſtrõ diuiſa, nõ amplius erit bipẽnis niſi equiuoce, vt hõ mortu⁹ eſt equiuoce hõ. Deinde deſtruit antecedẽs, ꝛ inqt. Nunc aũt eſt bipẽnis hoc eſt non corpus nãle, ſed artificiale, nõ igitur talis corporis. ſ. artificialis qd qd erat eſſe / ꝛ rõ aĩa eſt: ſed eſt actus corporis phĩci hñtis in ſe ipſo pñm motus ꝛ ſtatus. Eſt ergo ſyllꝰs, ſi bipennis eſſet phyſicũ corpus, aĩa eſſet eius actus primus ſubalis, ſed bipẽnis nõ eſt phyſicũ corpus, ſed artificiale, ergo nõ eſt act⁹ primus bipẽnis, qd eſt artificiale corpus / ſed actus prim⁹ corporis phyſici. ¶ Sꝫ dubitatur ↄtra maiorẽ, ſi. n. maior eſſet vera, tunc ſi elemẽtũ eſſet corpus nãle / eius forma eſſet aĩa: qd falſum eſt. ¶ Dõm ꝙ hypothetica, que fuit maior, dꝫ accipi cũ ſupplemẽto h pacto / ſi aliqd organorũ artificialiũ eſſet phyſicũ corpus / vt bipẽnis, ꝛ qdẽ viuens, eius figura eſſet aĩa, ꝛ ſic itelligẽdo ceſſat obiectio de elemẽto.

2° dubiũ

nã elemẽtũ lꝫ ſit nãle corpus, nõ tñ eſt viuẽs. ¶ Scõo dubitabis cur de artificiali corpore, ꝛ nõ de nãli / Exẽplũ accepit. cũ vtroqꝫ mõ eſſet ad ꝓpoſitũ / ꝛ ſi d corpore artificiali cur poti⁹ de inſtrõ hypotheticã accepit qꝫ de opẽ artificiali, vt de lectulo. Eſſet. n. vera hec, ſi corpus albũ eſſet corp⁹ nãle viuẽs, albedo eſſet eius aĩa, ꝛ ſimiliter accipi poſſet de opere artificiali. ¶ Dicendũ hanc hypotheticã aſſumptaꝫ eſſe de aliquo corpore artificiali, vt habeatur ex deſtructione antecedẽtis aĩam eſſe actũ nõ artificialis corporis, ſꝫ naturalis: ꝛ potius de inſtrõ / qꝛ inſtrumẽtũ vꝫ ſimile corpori viuẽti. Eſt enim in partibus difforme qſi organicũ ſit eſt etiã actiuũ per certam ſui corporis ptẽ certe actionis, cũ ſit id quo viuens ad agẽdũ vtitur, vñ paucis mutatis intelligit, ac ſi eſſet corpus organicũ / ꝓpterea exẽplo talium vſus eſt. ¶ Preterea. Id qd addit Ari. [Sꝫ phĩci h⁹ hñtiꝫ pñm motus ꝛ ſtatus in ſeipſo.] põt eſſe trãſumptũ, ꝛ nõ pars ↄcluſionis, ꝛ poteſt eſſe expoſitio ↄclõnis, ſi verbũ illud [hñtis principiũ motus ꝛ ſtatus in ſeipſo] itelligitur pro viuẽte, melius autẽ vꝫ trãſumptũ. ¶ Sed dubitabis. nã ſi erit tranſumptũ, tunc nõ vꝫ, vnde tale tranſumptũ ſequatur. nõ. n. ſequitur / aĩa non eſt actus bipẽnis. ergo erit actus corporis phyſici: qꝛ aduerſarius dicet eã eſſe actum alteri⁹ inſtrĩ. ſ. gladij / vel alterius. ¶ Põt dici Ariſtotelẽ ſumpſiſſe bipennẽ pro quouis artificiali inſtrõ: ꝛ ita ſeqtur, ſi aĩa nõ eſt actus bipẽnis, hoc eſt nullius corporis artificialis, erit actus corporis nãlis: ꝛ ſic bene trãſumpſit. ¶ Ex his apparet hunc locũ nõ recte interpretatũ eſſe Auerroẽ, dicit. n. Ariſtotelẽ velle probare naturales formas eẽ ſubas. qd dupl'r me iudice vꝫ falſum, primo ꝙ non omnes forme naturales ſũt ſubſtantie: accidẽtia. n. que formas naturales comitantur, ſunt forme naturales, cum nec arte, nec voluntate conficiantur, ꝛ tamẽ talia accidentia nõ ſunt ſube. Scõo ꝙ Ariſtoteles probauit animam eſſe entelechiã naturalis corporis exẽplo ſumpto ab inſtrumẽto: quo artifex vtitur ad opa ſua. Qꝫ ſi dicas hoc, qd de formis naturalibus Ariſtoteles oñdit ſaltẽ mediate ſeruit ad probãdũ animã eſſe entelechiã. Si. n. forme nãles ſunt ſube / tunc ſequitur aĩam eſſe ſubaꝫ, ꝛ cum non ſit ſuba compoſita nec materia / erit ſuba ſm actum, ꝛ forma. Dicerem hoc poſſe ſeruire ad propoſitum d anima, ſed nec verbis Ariſto. nec exemplo eius cõuenit: vt legenti ea / que Ariſtoteles dicit, patet.

¶ In collectaneis cõplura queſiuimus de differẽtijs formarum artificialium ꝛ naturalium: que cum ſint dilucide dicta, nunc querimus an aĩa ſit viuentis corporis pars? Et videtur ꝙ ſic, tum ꝙ ipſa eſt corporis animati entelechia: tum ꝙ ipſi figure ſimiletur / que figurati corporis pars ẽ. ¶ Alexander in libro, quẽ de anima conſcripſit, aĩam non eſſe viuentis corporis ptem aſſerit, quia oĩs corpis pars, eſt corpus, veluti oĩs pars ligni eſt lignũ, ꝛ oĩe pars ignis eſt ignis. Sed qꝛ videtur hoc ↄ cõmunẽ oĩum expoſitorum opinionem / ſequẽti capite ſe corrigens, vꝫ de partibus diſtinguere, ꝛ ait. Animã nõ eſſe corporis ptem quãtitatiuã / vt eſt pectus, ꝛ caput, bene tamẽ eſt pars corpis qualitatiua, vt ſunt es ꝛ figura qualitatiue partes idoli. ¶ Sed tenẽdo pro veritate, ꝙ intellectiua aĩa eſt imortalis, hoc qd Alexander ait, directe videtur ↄ Ariſto. libro 2° de gñatione aĩalium / vbi dicit. Intellectiuã animã nõ eſſe partẽ cõſtitute forme. i. totalitatis. Huius vero rationẽ innuit, qꝛ conſtituens aliqd / nõ videtur pars eius. qd conſtituit, aĩa vero conſtituit corpus. ergo non poteſt eſſe pars eius, qd cõſtituit. ¶ Quare opꝫ dicere ꝙ ex aĩa intellectiua ꝛ corpore nõ fit tertia entitas: vt quidam aſſerunt, cuius intellectiua aĩa ſit pars, tunc. n. idẽ cõſtitueret ſe, vt dicit Ariſto. Bene tñ concedo eam eſſe ptẽ cõpoſiti / nõ tñ ptem tertie entitatis: eſt q dẽ pars cõpoſiti, qꝛ cõpoſitũ eſt aĩa ꝛ corp⁹ collectiue ſumpte. Non eſt pars tertie entitatis, qꝛ nulla ex vnione reſultat: ꝛ ſi ſic. Alexander intelligit, bñ dixit. Licet eius opinio alibi dicetur: per qualitatiuã eni partẽ Alexãder partẽ eſſentialẽ, atqꝫ alterius rõnis intelligit. ¶ Nec velim te ignorare in iuuenta dixiſſe intellectiuã aĩam bñ eſſe partem toti⁹ hoĩs / nõ tñ partẽ totalitatꝫ hoĩs: toti⁹ qdẽ hoĩs, qꝛ tot⁹ homo nõ eſt aliud qꝫ ſue partes collectiue ſumpte, quarũ precipua eſt intellectiua aĩa: totalitatꝫ ṽo nõ, qꝛ nulla eſt totalitas pter partes collectiue ſũptas. Preterea dicebam⁹ itellectiuã aĩam eſſe partem totius, ꝛ cõpoſiti, ꝙ eſt hõ non tñ partẽ cõpoſitionis hoĩs, toti⁹ quidẽ hõ, qꝛ hõ eſt aĩa ꝛ mã collectiue ſumpte: nõ aũt cõpoſitionis. qꝛ nulla ſuba preter partes eſt cõpoſitio. ¶ Plato aũt ꝛ Plotin⁹ aſſeruerũt animã intellectiuã eſſe parteꝫ humani aĩalis: ſed non partẽ hominis. Humani qdẽ aĩalis / qꝛ aĩal humanũ eſt intellectiua aĩa, ꝛ corpus: cuius binarij aĩa eſt precipua pars hoĩs ṽo. nõ: qꝛ aĩa intellectiua eſt homo, hõ enim nihil eſt niſi aĩa intellectiua. ¶ Quod Auerroes approbãs: aſſerit h nomẽ / homo / nihil ſignificare niſi formã hoĩs, concretiue tñ, ꝛ ſic opꝫ dicere humanã aĩam nõ eſſe partẽ hoĩs, ſed compoſiti humani. Sed de his hactenus. ¶ Queritur ſcõo vtrũ ex his, que Ariſtoteles dixit hic de definitione aĩe / colligi poſſit, ꝙ intellectiua aĩa ſit forma perficiens, atqꝫ informans humanũ corpus. ¶ Diuus expoſitor eo libro quẽ de intellectu cõfecit, ad Ariſtotelis verba aĩaduertens, cum inqt. Aĩe definitionẽ eſſe oĩbus aĩabus cõem ſaltẽ mortaliũ. i ntellectiuam aĩam eſſe nãlis corporis entelechiam, aſſerit, potiſſimũ qꝛ Ariſtoteles epilogãdo inquit vl'iter eſſe dcm̃ qd aĩa ſit. Ex hoc vlterius expoſitor procedit, nam ſi intellectiua aĩa eſt phĩci corporis entelechia, vt ex definitione relinquitur: tc̃ itellectiua aĩa erit phĩci corporis perfectio ei eſſe ꝛ ſpeciẽ pbens, ꝛ ſic ipſum perficiens / ꝛ informans. Signũ aũt affert, quia poſtqꝫ Ari. aĩe definitionẽ induxit, ſtatim ſubſcribit ambigendũ non eſſe de cã / qua aĩa ꝛ corpus fiant vnũ, ſiqdẽ h definitione cõſtet: que eſt vt aĩa ſit phyſici corporis entelechia / vbi Auerroes ꝛ Simpli. dixerunt animã eſſe cãm. qua cõpoſitum eſt vnũ, quo eſt illius cã vt ſit ens. Ergo aĩa intellectiua eſt perficiens corpus ꝛ informans: ꝛ ipſum totum conſtituens. alioqn non quo eſt cauſa entitatis cõpoſiti, eſſet cauſa vnitatis. ¶ Simplicius cõplꝰibus huius librꝫ locis inter rõnalem aĩam, quam greco

Prima qd ſi aĩa eſt pars viuentis cõporis

Capite 5.

Capite 3° ſm tranſlationes Theodori.

Plato Plotinus

Utrum aĩa itelliua ſit forma perficiens.

Opinio diui Thome ꝛ vera

Opinio ſimplicij.

verbo dianoeticã appellat, h eſt cõpoſitã ex intellꝰu, ꝛ imaginaria pte, q ex ſemine venit, ꝛ itellꝰm, qui grece nus, ſiue nous dꝫ, nõ puã diam facit: nã intellꝰm ſimpl'r eternũ eſſe tradit: rõnalẽ ṽo aĩam corruptibilẽ ſaltẽ ſm ptẽ, qꝛ vt Ari. inqt 12° li° meta^ce, nõ tota aĩa remanet, ſꝫ ea ps, q eſt itellꝰs, Imaginatur. n. ipſe rõnalẽ aĩam eſſe qddã totũ, c⁹ vna ps. ſ. imaginaria ex ſeie deducitur q ẽ dianoetice aĩe, ſiue itellectiue qſi altera ſemiaĩs. Altera ps, quã mẽtẽ ſiue itellꝰm, grece noum dicũt / extriſec⁹ accedit, q ẽ altera toti⁹ dianoetice ſiue intellꝰiue ſemiaĩs. Ex his. n. qſi duab⁹ ſemiaĩs dianoeticã aĩam h ẽ rõnalẽ ↄficit qſi totã aĩam / q qd ẽ ſm ptẽ eterna ẽ, ſm ptẽ genita / atqꝫ corruptibilis. Hãc arbitratur eẽ verã humani corpis formã, ꝛ qdẽ nõ ſolũ humano corpe vtẽtẽ / ſꝫ ipm pficientẽ, h eſt p nũo humanoꝝ cõpoꝝ diſtributa, atqꝫ numerata. Utrũ ṽo intellꝰs ſit vnus, poſtea dicem⁹ de hui⁹ opione. ¶ Hãc opionẽ Alexãder pm⁹ iter grecos expoſitores defendit, vñ in lib. de aĩa qd p entelechiã Ari. velit diligenter expoſuit, eſt. n. ṽbũ Ariſt. peculiare, ꝛ ab ipſo inuẽtũ, vt inqt Gelli⁹. Ubi viſus eſt facere inter morphẽ ꝛ entelechiã dĩiã nõ puã, nã entelechia, vt inqt, Ari. appellat formã, q ꝛ corp⁹ pficit, ꝛ a corpe hꝫ, ob quã cãꝫ latiniores noeterici ṽbo ficto ſatis ꝓprie pfecti habitã dñt, ꝙ cũ hoc qd pficit, ꝛ corpe pfecto hꝫ. Cõponitur. n. ab ἐντελοῦς, ab entelus. i. pfecto, ꝛ ἔχω. i. habeo: quaſi pfecte ſe habẽs. Hac rõne intelligentia orbis nõ dꝫ entelechia celeſtis cõpis qꝛ lꝫ celũ pficiat, e celo ipſo nõ hꝫ, nõ. n. ab ipſo celo in eſſe ↄſtituitur, eſſet. n. corruptibilis. At morphen Ariſt. ꝛ Alex. vbiqꝫ formã ſpẽm, corpis dicũt. Uerũ de rõne forme nõ eſt vt habeatur ab eo corpe: cuius forma eſt. Hac rõne Ari. ꝛ Alexander celeſtẽ intelligẽtiã celi formã dicerẽt, nõ aũt celi entelechiã, niſi forſitã equoce, ea rõne, vt Simplici⁹ inquit. Qua vtẽs dꝫ entelechia eius, quo vtitur, vel alia rõne, vt dicemus. ¶ Ex his appet definitionẽ aĩe cõem oĩbus cõpetere, rõnalꝰ. n. aĩa iuxta hoꝝ opionẽ ẽ entelechia phyſici corporis ſil'r, ꝛ cetere aĩe. ¶ Qꝫ ṽo hec opio ſit Alexãdri, themiſti⁹ 3° hui⁹ aſſerit, addẽs hãc eẽ, ꝛ Theophraſti. Illd ṽo dubitatione dignũ eſſet, vtrũ itellꝰs eſt entelechia humani corpis ſm opionẽ hoꝝ. Uex ad 3^m libꝝ hãc trãſmitto, nobis aũt ſit ſumere ꝙ rõnalis aĩa ſit pficiẽs humanũ corp⁹ / ꝛ illi⁹ forã. ¶ Sꝫ qd Auer. velit, nõ eſt leue intelligere, nã aut trãſlatoris errore, aut errore ſuo, aut icõſtãtia opionis ꝓ maiori pte viſus eſt velle intellectiuã aĩam, ſiue rõnaleꝫ eẽ qd cõpoſitũ ex itellꝰu agẽte, ꝛ itellꝰu poſſi vtriſcꝫ eternis, qd nullo mõ ipſe ↄcedit eſſe entelechiã vniuoce corpis nãlis, ſed tñ perfectionẽ, q humano corpe vtitur, vt inſtrõ ceu nauta naui, h cõpoſitũ vbiqꝫ vnũ nũo oĩum hoĩum eẽ affirmat. Hanc opionẽ attribuit Auer. Ioã. candauẽſis: q putatur magn⁹ opionũ Auerrois fautoꝝ. Ceteri quocꝫ Auerroici hãc eẽ Auer. opionẽ nõ dubitarũt. Antiqui ẽt latini, vt Thomas, Albertus, Egidius, ꝛ Scotus hãc opionem ſemp Auerroi attribuerũt, ꝛ tanqꝫ erroneã refutarũt, hãc ꝛ nos in libris nr̃is quos in iuuenta ſcripſimus Auerrois eſſe opionẽ, lꝫ falſam, vbiqꝫ declarauim⁹. ¶ Hac ṽo etate poſtqꝫ oĩa, q ipſe de re hac ſcripſit, diligenter examinauim⁹ loquor de his libris / q ad nos puenerũt. Arbitror opionẽ Auer. nõ differre ab illa Simplicij, ceterorũqꝫ grecorum. Quicqd illis ipſe ipoſuerit. nã id, qd Simplici⁹ ptẽ extrinſecus accedẽtẽ mẽtẽ ſiue itellꝰm appellat, Auerroes itellꝰm poſſem autumat. Quod ṽo Simplicius imaginariã ex ſemine traditã / auerroes cogitariã vocat, vtercꝫ igitur rõnalẽ aĩam ſiue dianoeticã quaſi totã / ex his ptibus quaſi ſemianimis cõponit, vñ Themiſtius li° 2° de memoria ꝛ remiuiſcentia inquit. Nihil. n. aliud intelligentia, que dianoea dꝫ qꝫ cũ imaginatione actio intellꝰs cõiuncta, proprie. n. dianoea cõpoſitio itellꝰs ſonat: dia. n. compoſitio eſt, nous ṽo intellꝰs, hoc eſt compoſitio ex imaginaria pte, que eſt nobiliſſima ſenſitiuaꝝ ꝓpa hoĩ, ꝛ intellꝰu. Vtercꝫ hanc animaꝫ ſic cõpoſitã, queqꝫ a potiori parte noetica idem itellectiua ẽt dici põt, formam humani corpis, atqꝫ entelechiam pro nũo corpoꝝ diſtributã, atqꝫ numeratã autumat, intellꝰm vero vnũ nũo oĩum, ꝛ vtraqꝫ ex parte eternũ. Huius rei cã vꝫ ſm eos, qꝛ agentẽ intellꝰm vtercꝫ nõ eſſe aliqd aĩe rõnalis arbitratur, ſed deũ eẽ putat Auerroes 12° libro meta^ce quẽ nobis in pñ°, vt agens / in fine vt forma copulari credit Auerroes. Pꝫ ergo ẽt ſm Auerroem rõnalem aĩaꝫ eẽ humani corporis entelechiã, ꝛ qdẽ perficiẽtẽ, ꝛ informantem, ꝛ in h nullus eoꝝ dubitauit, ſꝫ dubiũ eſt (vt dixi) de intellꝰu, vtruꝫ ſit corporis entelechia. Utrũ ṽo h ſit Ariſtotelis opio, poſtea in h libro, ꝛ in 3° dicem⁹, nũc vero hãc eſſe falſam ſupponas, qꝛ poſtea accumulatiſſime demonſtrabimus huius falſitatẽ. ¶ Propterea Thomas noſter, qqꝫtum potuit oĩa Ariſtotelis dicta ad veritatem traxit, facile locum hũc interpretatur, nã rõnalis aĩa ꝛ tota, ꝛ ipſa eſt entelechia corporis humani illi ꝛ eſſe, ꝛ ſpẽm pbens, lꝫ ſm gradum intellectiuũ eleuata dici poſſit, quatenus intellꝰus nulli⁹ determinate particule corporis act⁹ ſit. ¶ Ex his pꝫ ꝙ ſiue de mente auerrois teneatur, ꝙ itellectiua aĩa ſit ex parte intellectiua, ꝛ parte cogitatiua quaſi tota ex duabus ſemiaĩs, vt Simplicius ẽt arbitratur, ſiue teneatur, vt Candauẽſis ꝙ intellectiua aĩa ſit ex intellectu agente, ꝛ intellꝰu poſſi quaſi duabus ſemiaĩs quaſi tota conſtituta, itellectiua aĩa ſemper eſt forma dãs eſſe corpori humano, ipm perficiẽs, ꝛ informãs: dãs illi nomẽ, ꝛ ſpẽm, ꝛ definitionẽ. Qꝛ qdeꝫ ſi intellectiua aĩa qſi tota ↄſtituitur ex cogitaria: ꝛ parte itellectiua quaſi ſemiaĩs / det eẽ corpori humano nemo dubitare dꝫ, qꝛ ſaltẽ quo ad cogitariã auerroes nõ dubitauit. Qꝛ ṽo ſi ex intellectu agente, ꝛ intellꝰu poſſi, que ſunt due ſbe ſeparate / quaſi ex duabus ſemiaĩs, intellectiua aĩa ↄſtituatur quaſi tota, ſit forma informans, ꝛ cõſtituens, humanũ corpus, illi nomẽ, ſpẽm, ꝛ definitionem pbens, declaratur. auerrois. n. in libro de ſba orbis ponens dĩiam inter formã mãlẽ, ꝛ imãlẽ, nullã aliã poſuit: niſi qꝛ mãlis / ↄſtituit ſbm / cuius eſt in eſſe, ꝛ ab illo ipſa ↄſtituitur. i. dependet in eſſe ꝛ conſeruari. Immãlis ṽo ↄſtituit ſbm cuius eſt in eſſe, ab illo tamen nõ cõſtituitur, nec depẽdet in eſſe, ꝛ conſeruari. ¶ Ex quo ſequitur formam ſeparatã ſm auerroem non eſſe, que non dat eſſe. ꝛ nomen, ꝛ ſpẽm ei, cuius eſt forma: ſed que a ſubiecto non dependet / materialem vero concretã, ꝛ coniunctaꝫ eſſe, que ꝛ dat eſſe, ꝛ a ſubiecto dependet in eſſe: vt exponit auerroes libro phyſicoꝝ primo. ¶ Sequitur ſcõo error Candauenſis: qui aſſerit forma ſeparatã eſſe / que non dat eſſe ſbto, ſed vnitur illi ſm operationeꝫ. vt nauta naui, Bonus vir ignarus eſt eius opinionis, quam ſequitur.

¶ Pꝫ tertio, ꝙ inter opinionem diui Thome ꝛ Auerrois quo ad ſeparabilitatem, ꝛ inſeparabilitatem intellꝰs nullã eſſe dĩiam. diuus. n. Thomas pro veritate opinatur intellectiuã aĩam eſſe formam humani corporis, quatenus ipſuꝫ conſtituendo / illud formal'r informat / ſeparabilem ṽo ab eodem, qꝛ ab illo nõ depẽdet, que oĩa concedit Auerroes. ¶ Sunt tñ dĩie / pma qdem ꝙ Auerroes poſuit intellectũ ſbam vtraqꝫ ex parte eternã. Thomas intellectũ poſuit intellectiue aĩe ṽtutem, intellectiuaꝫ vero aĩam ſbam, q per creationem cepit / poſt morteꝫ tñ perpetuo remanẽ. ¶ Secũda qꝛ Auer. aſſerit intellꝰm vnũ nũo eſſe in oĩb⁹ hoĩbus. Thomas vult intellꝰm ſicut ꝛ aĩam, cui⁹ eſt ṽtus multiplicari pro numero hoĩum. ¶ Tertia ꝙ diu⁹ Thomas pter intellectiuam in hoĩe nullã aliã formã poſuit, qm̃ intellectiuam ſimul dicit ſenſitiuaꝫ eſſe ꝛ vegetatiuã. Auerroes poſuit intellectiuã corpus humanũ informare, ꝛ pter illaꝫ poſuit in hoĩe cogitariam. que ſimul eſt ſenſitiua: ꝛ vegetatiua in hoĩe. ¶ Ex his apparet, ꝙ itellectiua anima eſt vno mõ ſeparata, alio mõ concreta humano corpori. Eſt quidẽ ſeparata ſeparatione dependentie, qm̃ ſm vtrãqꝫ opioneꝫ ab humano corpore minime dependet, eſt ṽo hũano cor/

T. c. 17

De opinione. Auer.

Opio q nunc vꝫ

Capite 14.

Cõ. 3.

Uera poſitio.

Cõparatio opinioni Thome ꝛ Auer.

Que ſeparata ſꝫ Auer.

Cõ. 63. Error Candauenſis.

Conuenientia opionũ Thome cuꝫ illa Auer.

Dĩia pª

3ª

Qũo ſeparata ꝛ qũo cõcreta intellectiua aĩa.

Qꝰ hõ formal'r itelligat.
pori concreta, qꝛ illud per ſe informat. ¶ Scđo ſequit' hominẽ formal'r intelligere ſm vtrãq; opionẽ, qꝛ ĩtelligit ĩtellectiua aĩa, q̃ ſm vtrãq; opionẽ ẽ ĩformãs hũmanũ corpꝰ, nõ aũt ꝑ formã, q̃ hũano corpi aſſiſtit, vt Lãdauẽſis putat. Hec melius in 3°, vbi ea, q̃ Auer. ꝯ veritatẽ dixit, reprobabimus, q̃ aũt ꝓ ꝟitate dicẽda erũt dilucidabimus magis.

Vltima qõ ãlis entelechia ẽ in telligentia celi.
¶ Vltimo videamꝰ vtꝝ ĩtelligẽtia ſit entelechia celeſti corporis, ſicͭ aĩalis aĩa eſt entelechia aĩalis corpis. ¶ Dõ3 ſm Simpliciũ eſſe equoce intellectiuã entelechiã celeſtis corporis ⁊ equocatiõe ſumpta ab aĩa, ⁊ a corpe. Ab aĩa qdẽ, qꝛ ĩtelligẽtia ẽ nõ tã actꝰ ꝑmꝰ celi, q̃3 ſcđs, qꝛ ſbat' ꝑ eiꝰ opõnẽ vt dcm̃ eſt, at aĩalis mortalis aĩa eſt actꝰ ꝑmꝰ ⁊ nõ ſcđs, cũ nõ ſbet' eiꝰ opõne. Ex pte ꝟo corpis, qꝛ celeſte corpꝰ eſt actu viuẽs, mõtale ꝟo poª. Celeſte. n. cõpꝰ viuit ꝑpetuo, ⁊ ꝑ inuariabilem vitã, ⁊ mortale corpꝰ mortal'r, ⁊ variabil'r. nũc, ſ. quieſcẽdo ab aliqua opõne, nũc operando, vt ſenſitiuũ, nũc vitã augendo, nũc illam diminuẽdo, vt vegetatiuũ. ergo intelligentia eſt actus viuentis actu, aĩa ꝟo viuentis ptãte, ⁊ ſic equiuoce actus eſt corporis viuentis.

Argyr.
¶ Atq; id qđ dcm̃ eſt in ptibus ẽt ĩſpicẽ l3. nã ſi oculꝰ eſſet aĩal: eiꝰ aĩa viſus ipſe nimiꝝ eſſet. h eſt. n. vt p3 oculi ſubſtãtia que ſeſe h3 vt rõ. oculus aũt: eſt mães viſus. qui cũ defecerit: nõ vlteriꝰ erit ocl's, niſi noĩe tm̃, ⁊ pide atq; lapideꝰ vel ẽt pictus. Id igit' qđ de pte dcm̃ ẽ: ad totũ corpꝰ viuẽs accõmodare o3. eſt. n. h ꝓfecto: rõnũ ſimilitudo. na3 vt pars ſeſe h3 ad partẽ: ſic totꝰ ſenſus ad totũ ſenſitiuum corpus vt talis eſt rationis.

T.c.16
¶ Conſiderare aũt ⁊ in partibus o3, qđ dcm̃ eſt: Si. n. eſſet ocl's aĩal: aĩa vtiq; ipſi eſſet viſus. Hic. n. ſubſtantia eſſet oculi, que eſt ſm rõnem. oculus aute3 mã viſus, q̃ deficiente, non eſt oculus niſi equiuoce: ſicut lapideus ⁊ ẽt pictus. Op3 igit' accipẽ, qđ eſt in parte, in toto eſſe viuẽte corpore. ꝓportiõabil'r. n. ſe h3, ſicut pars ad ptẽ, totus ſenſus ad totũ corpus ſenſitiuum inquantum huiuſmodi.

Collectanea textus cõ. nonũ.
¶ Cum Ariſto. per exemplum ab inaĩatis, qualis, ſit aĩa expoſuit: nũc ⁊ per ſilia in ptibꝰ, q̃le nã totũ explanat. ¶ Et debes ſcire (vt Simpliciꝰ inqt) ꝙ Ariſt. ꝑ oculum ĩtelligit totũ aĩal. ꝟ.g. leonem. ⁊ ꝑ viſum totã aĩam aĩalis. ꝟ.g. leonis. ꝑ totũ ſenſum ĩtelligit vniuerſum genꝰ aĩe, ⁊ ꝑ totũ corpus ſenſitiuũ vniuerſum aĩatũ cõe oĩbꝰ. ¶ Adhuc ſcđo debes ſcire ꝙ ꝑ oculũ Ari. nõ intelligit ſolũ corpus abſq; viſu, vt Alex. ĩtelligit: neq; ꝑ totũ aĩal corpus ſine toto ſenſu: qm̃ Ari. ſubdit q̃ſi deficiẽte viſu nõ ampliꝰ eſt oculꝰ. Sil'r ſubdit. eſt aũt nõ abijciẽs aĩam, poª ens, vt viuat. Ecce quõ p3 h ꝯ Alex. ¶ Inqt igit' Ari. Conſiderare aũt in ptibꝰ. i. ſpẽbꝰ aĩe o3 qđ eſt. i. id qđ dcm̃ ẽ. ſi. n. eſſet ocl's aĩal aĩa vtique ipſiꝰ viſus eſſet. h. n. ſba eſt oculi que eſt ſm rõnẽ. oculus autem mã viſus eſt, quo deficiente, non eſt adhuc oculus niſi equiuoce: ſicut lapideus: aut depictus. hoc ſumpto arguit: op3 igit' accipẽ, qđ eſt in pte, in toto viuente corpore. i. qđ eſt in ſpẽ, ⁊ toto genere aĩati. proportiõaliter nãq; ſe habet, ſicut pars ad partem, totus ſenſus. i. omnis anima ad totum corpus ſenſitiuum. i. ad totum genꝰ aĩatoꝝ ſm ꝙ huiuſmodi. i. vt viuens.

Com. 9.
Cum declarauit ꝙ vita. Auer. replicãs dicta prius Intẽtionẽ ponit textus, 2ª ibi [Et dixit: ⁊ ꝯſiderãdũ.] exponit illũ. 3ª ibi [Et qꝛ Ariſt. poſuit.] recolligit vim rõnis. In ꝑª itaq; pte itẽdit, ꝙ Ari. ꝓbat aĩam eſſe ſbam exẽplo: poſtq̃3 rõne id ꝓbauit ⁊ ꝑ exẽplũ itelligit locũ a ſil'i. Et ſermo eiꝰ manifeſtꝰ eſt ꝑ ſe. ¶ Et dixit: ⁊ ꝯſiderãdũ. [Duo accipit h Auer. ⁊ duo Ari. q̃rũ vnũ eſt, ꝙ poſ'e eſt hr̃e certitudinẽ ĩ toto ꝑ ꝯſideratione ĩ ptibꝰ. Scđm eſt, ꝙ ita eſt de pte, ſicͭ ẽ de toto. 2ª ibi, [Qm̃ ꝓportio viſus ad oculũ.] Et oĩa h patẽt. ¶ Et qꝛ Ari. poſuit. [Hoc in loco recolligit vim rõnis ⁊ ꝑª recolligit illa duo. d. Et qꝛ Ariſt. poſuit ꝑ, ꝙ ita eſt de pte ſicut de toto, ⁊ h fuit ſcđo loco poſitu3: ⁊ ꝙ poſ'e eſt, vt hẽamus certitudinẽ de toto ꝯſiderãdo h in ptibꝰ: h fuit ꝑ loco poſitũ, Incepit declarare modũ: vt iudiciũ totius ⁊ ptis ſit idẽ. In h loco. i. incepit formare rõnẽ: vt hẽat' intẽtũ. Reliquũ cõmẽti p3. ¶ Debes ſcire ꝙ hꝰ Auer. expõ differt ab illa Themiſtij ⁊ Simpli. ꝑ qꝛ Auer. vult: ꝙ Ariſt. arguat per cõparationẽ ĩ partibꝰ ĩtegralibꝰ ad tota ĩtegralia. Scđo vult: ꝙ h ponat' ꝯ textꝰ. Illi volũt ꝙ arguat per comparationem partium ſbtiuaꝝ ad tota vl'ia, ⁊ ꝙ hic nõ ponatur textus concluſio: ſed in ſequenti.

Dubitationes.
¶ Sed ambiges, qm̃ vult Ari. ꝑ ph coꝝ, ꝙ ſemper totũ eſt notius parte: totũ qdẽ vl'e apđ intell'm notius ſpẽ: totũ integrale apđ ſenſu3 notiꝰ. mõ per eẽ ĩ partibꝰ ita, ꝓbat ita eẽ ĩ totis, ſiue vt Simpliciꝰ, ſiue vt Auer. vꝫ arguere ab innotioribꝰ nobis, ad notiora, ꝯ ipm ibidẽ. ¶ Ad h expoſitor primꝰ latinoꝝ Thomas inqt, ꝙ partes aĩe, ſiue potẽtie eiꝰ manifeſtiores ſunt, q̃ ad nos, q̃3 ipſa aĩa. procedimus. n. in cogñe aĩe, ab obis ĩ actꝰ, ⁊ ab actibꝰ ĩ poᵃˢ: per q̃s aĩa ipſa nobis inoteſcit, vñ cõueniẽter ẽt ꝑ ptẽ, rõ aĩe manifeſtat'. *Rñſio expoſitoris.*

¶ Sed hec ſol'o eſt dubia: ꝑ qm̃ ſm Simplicium Ariſt. loquitur de partibꝰ ſubiectiuis, ⁊ nõ ptãtiuis, vt. ſ. Thomas vult. ¶ Scđo, qm̃ qđlibet totu3 in cõparatione ad partes, eſt notius, vt Auer. inquit ꝑ phyſicoꝝ. ergo l3 potentie, vt accidentia, ſint notiores aĩa, vt ſubiectum: aĩa vt totum poteſtatiuu3, vꝫ notius poª, vt pars. ſemper. n. totum notius. modo Ariſto. hic facit conſiderationem in partibꝰ, vt partes: ⁊ toto, vt totum eſt. *Cõ. 5°.* ¶ Ideo aliter dicendum ꝙ pars ẽ duplex: quedam, que nata eſt denominare totum, vt viſus. animal enim videt: quoniam oculus videt: quedam vero, que non nata eſt totũ denoĩare. non. n. hõ albus, qꝛ dens, vt Ariſt. inqt in 2° topicoꝝ. Dico g̃ ꝙ pars ꝑmo mõ eſt famoſior, ⁊ notior toto. l3 non ſcđo modo: ⁊ in illo genẽ partium Ariſt. exemplum ponit: ⁊ ideo non eſt vl'is illa totu3 eſt notius parte: ſed per accidens contingit econtra. eſt. n. tanq̃3 vera per ſe, falſa per accidens. *Rñſio ꝓpria.*

COMMENTARIVM.

Quia Ariſtoteles cepit dilucidare definitionem aĩe ex parte aĩe, ⁊ eam dilucidauit exemplo ſumpto ab organo artificiali, vel loco a ꝯrio, vel ſyll'o hypothetico a deſtructione antecedentis, nũc etiam ex parte aĩe declarat eandem definitionem exemplo. ſiue loco a ſimili ſilitudine ſumpta a pte aĩalis, ſ3 qꝛ hic textus eſt mihi obſcurus, ⁊ ĩ collectaneis breues fuimus: non erit malum expoſitiones aliorum recenſere, dabunt. n. pro veritatis inuentione non parum iuuenti. ¶ Simplicius ergo viſus eſt per parte3 ſenſus intelligere ſpẽm ſenſitiue aĩe veluti leonis. vel canis animam per totum ꝟo ſenſum diu3 ſenſitiuaꝝ aĩaꝝ genꝰ. ſ. aĩam cõem ad oẽm aĩam. Per partẽ ꝟo corporis corporis ſpẽm, vt leonẽ, vel canẽ, per totũ corpus, genus ad oĩa aĩalia. Qua rõne p3 eũ per partẽ ĩtelligẽ partẽ ſubiectiuã: per totũ ꝟo, totu3 vl'e. ¶ Quibus expoſitis ſm Sĩpliciũ ſenſus ẽ, vt vna particularis aĩa ad vnũ particulare corpꝰ, ita quelibet aĩa ſm genus ad oẽ ſui corpus ſm genus: ſed particularis aĩa eſt ſui corporis ſbalis entelechia, ergo oĩs anima eſt oĩs ſui corporis entelechia ad bonum ſenſum. *Expõ Simplicij.*

¶ Hec tñ expoſitio ambigua vꝫ, nã ita mihi ignotũ eſſe vꝫ vnã particularẽ aĩam eſſe entelechiã cuiuſdã phyſici corporis, ⁊ oẽ3 eẽ phyſici cõporis ẽtelechia. ¶ Preterea Ari. ſumit oculũ, qui eſt pars integralis, que nõ bñ pro ſubiectiua pte ĩtelligi põt. *Refutatio.*

Expõ Auerrois.
¶ Auerroes ꝟo dicit ꝙ Ari. in hoc textu declarat aĩa3 eẽ entelechiã phyſici corpis exẽplo, ⁊ ꝙ primo textu hoc declarauit rõne. Exponit aũt ꝑ ptes aĩe, ꝟtutes ꝑticulares aĩe ſenſitiue, quas mẽbroꝝ ꝑticulares formas appellat, quã expõne3 ꝑ pte diuus expoſitor ſeq̃t': qꝛ ꝑ totũ ĩtelligit totũ ptãtiuũ, ⁊ ꝑ aĩe ptes potẽtias, ſiue ꝟtutes, ⁊ tũc ẽ ſenſus, vt poª viſiua eſt entelechia ptis phyſici corpis, ita totũ ptãtiuũ, qđ ẽ aĩa, eſt entelechia totiꝰ phyſici corpis.

Refutatio.
¶ Sed hec Auerrois expoſitio dubia eſt ꝑ q̃3 tũ ad id, qđ dicit. ſ. ꝙ primo textu ꝓbauit rõe, h qđ hic ꝓbat exẽplo, nã ẽt primo textu ꝓbauit h exẽplo. Ueꝝ illud exẽplũ fuit ſumptũ ab organo artis. ¶ Scđo qꝛ poª viſiua eſt accñs oculi, ⁊ ſic nõ op3, vt ipſo accidẽte corrupto, oculꝰ ſit corruptꝰ. ¶ Preterea itelligẽdo ꝑ ptẽ aĩe potẽtiã, tc̃ maior ſylli eſt falſa. nõ. n. viſus ad oculũ ita ſe h3, vt aĩa ad totũ corpꝰ. Viſus. n. accñs ẽ, tota ꝟo aĩa ſba. ¶ Preterea. Ignotiꝰ ẽ mihi potẽtiã aĩe eẽ ꝑticularẽ actũ ptis cõpis, q̃3 ſit totã aĩam eſſe actũ totius.

Expõ in inuenta
¶ In inuẽta diximꝰ nõ qde3 in collectaneis, ſed in alijs noſtris ꝯſiderationibus: Ariſt. per partem aĩe intelligere ptẽ quãtitatiuã aĩe, ⁊ per tota3 aĩam, totã quãtitatiue. Imaginat'. n. Ariſt. hic totam aĩa3 eſſe ĩ toto aĩali, ⁊ ptem in pte. Et huius rei cã eſt, qꝛ oĩs talis aĩa ad ſbti diuiſionem eſt diuiſibilis. Quare poſſumus imaginari totã aĩam eſſe in vniuerſo corpe, ⁊ ptem aĩe eſſe in parte, ⁊ ſic per ptes, intelligit integrales: ⁊ per totum, intelligit totũ integrale. ⁊ qdem ex pte aĩe, ⁊ corporis, ⁊ rõ erit, vt pars ad partem, ⁊ tota aĩa ad totum: ſed pars aĩe ẽ particularis actꝰ ptis phyſici corporis, ergo tota aĩa eſt totius phyſici entelechia.

Refutatio.
¶ Que expõ eẽt bona, niſi ſyll's ꝓficiſceret' ab ignotiori, vel eque ignoto, ẽ. n. mihi aut ignotius aut eque ignotũ ptẽ aĩe eẽ ptis corpis ꝑticularẽ actũ, ⁊ totã totius. Et qdẽ eo maxime, qꝛ non oẽs ſenſitiuã aĩa3 ad corporis diuiſionẽ aſſeruerũt diuiſibilem eſſe. Uñ fit vt aſſumatur dubiũ ꝓ alterius dubij manifeſtatione.

Dilucidatio ꝓpria nũc
¶ Propter hec ſaluo ſaniori iudicio dicerem, ꝙ Ariſt. ꝓbat aĩam eſſe entelechia3 phyſici corpis, exẽplo ſumpto a pte corpis phyſici. ſ. ab oculo, nõ ſimpl'r, ac categorice, ſed hypothetice, vbi oculus eẽt aĩal ꝑfectũ: ⁊ tũc argumentat' a ſili ſemp addita ꝯdõne hypothetica hoc pacto. Sicut ꝑs aĩe, v3, viſus ad partẽ corporis. ſ. oculum. ſ. ſi oculꝰ eſſet aĩal, ſic tota aĩa ſenſitiua ad totũ aĩal: ſed viſus, ſi oculus eſſet aĩal, eſſet actus ſbalis partis corporis phyſici. g̃ tota aĩa ſenſitiua eſt actus ſbalis totius corporis phyſici, vñ dic̃. Cõſiderare aũt ⁊ ĩ partibꝰ op3, qđ dcm̃ eſt, ĩ toto, de aĩa. ſ. ꝙ ſit entelechia ſbalis phyſici corporis: ⁊ h eſt totius rõnis vis. Deinde ſumit ꝯditionẽ, quã vult eſſe ꝯſtruẽdã cũ ꝓpõnibꝰ, ⁊ iqt. Si. n. vtiq; eſſet oculus aĩal, aĩa ipſi oculo ſbalis ⁊ entelechia, eſſet viſus, nã vbi prius viſus erat ꝟtus poſito caſu, ꝙ oculus ſit aĩal, viſus erit aĩa, ſba, ⁊ entelechia, ⁊ non accñs, ⁊ h inqt. Hic. n. in caſu eſſet ſba ſm rõne3 ipſius ocl'i, vbi priꝰ erat accidens ⁊ ꝟtus aĩe, oculus aũt aĩatus erit in caſu mã. i. phyſicũ corpus particulare viſus. Ex q̃ p3 ꝙ nõ bñ per mãm Alex. intelligit corpus abſq; viſu: vt recte Simplicius eũ carpit. S3 intelligit phyſicũ corpus aĩatum, qđ eſt mã perfecta, ⁊ nõ abijciens actũ. ¶ Qꝛ ꝟo in caſu viſus ſit ſba ſm rõnẽ, ꝓbat, ⁊ inquit, quo deficiente, non eſt oculus, niſi equiuoce, ſicut lapideus, ⁊ ẽt depictus. Poſita ergo cõditione, que eſt addenda ad ꝓpões ſylli, reſumit ſyll'm, ⁊ inquit. Op3 igit' accipere qđ eſt in parte, ſi pars eſſet aĩal, in toto eſſe viuẽte corpore. Cuius cãm dic̃, ꝓportional'r. n. ſe h3 ſicut pars ad partẽ: ſi pars eſſet aĩal, totus ſenſus, ſiue tota aĩa ſenſitiua ad totum corpus ſenſitiuũ inquãtum hꝰ. ſ. inquãtum corpus ſenſitiuũ eſt: ⁊ actu viuens: vt poſtea dicemus. Sed ſi oculus eſſet aĩal, viſus eſſet ſba ſm rõnẽ, ergo aĩa eſt totius corporis phĩci ſba ſ3 rõnẽ.

Dubitationes.
¶ S3 ꝯ hãc expõnẽ ſunt dubitatiões, q̃ facte ſunt ꝯ alias expões: ꝑª q dẽ, qꝛ ſyll's vꝫ a parte ad totũ, mõ ſemper totũ ẽ notiꝰ ſua parte, g̃ ſyll'us ꝓcedit ab ignotioribꝰ nob, ad manifeſtiora. ¶ Scđa: qꝛ videtur cõcidere cum expõne Simplicij, qꝛ ſi oculus eſſet aĩal, non eſſet amplius pars integralis aĩalis, cuius eſt oculus: ſed eſſet pars ſubiectiua, ⁊ ſic eſſet leo, vel canis, ⁊ ſic expoſitio hec concidit cu3 illa Simplicij: ⁊ tunc fiat dubitatio: que facta eſt contra Simplicium. ſ. ꝙ Ariſto. argumentaretur a minus vl'i, ad magis vl'e, ⁊ ſic ab ignotioribus nobis. ¶ Tertio cur potius oculũ, q̃3 aliã corporis particulam accepit Ariſtoteles, potuit. n. accipẽ aurem, naſum, pedem, ⁊ id genus, ⁊ ſemper argumentum fuiſſet validum. ¶ Ad prima3 pulchre diximus in collectaneis, dicebamus. n. eſſe nõnullas ĩtegrales partes, q̃ru3 diſpões ſunt apte denoĩare totum, vt oculus, auris, ⁊ id genus, ⁊ tales ſunt notiores ſuis totis, quo ad eas diſpoſitiones, que ſunt apte denominare totum. Quedã ꝟo ſunt, quaꝝ diſpões non ſunt apte denoĩare totum, vt dens, nõ enim ſi dens eſt albus, aĩal eſt albũ, ⁊ tales ſuis totis ſunt ſimpl'r ignotiores. Conſtat aũt Ariſtotelem accepiſſẽ partes prima rõne, vt organicas, quarum diſpões ſunt apte denoĩare totum, ⁊ ideo quo ad tales diſpões ſunt toto notiores. ¶ Scđa ꝟo delet'. qꝛ l3 in ꝓpõnibꝰ Ariſtoteles acceperit conditionalem, cuius añs ⁊ ꝯñs ſunt impoſſibilia, tñ conditionalis eſt neceſſaria, ⁊ ꝓpões in quibus talis conditionalis accipit', ſunt vere. non tñ accipit' talis conditionalis modo Simplicij, ſ3 hoc modo: ſicut viſus ad oculum, ſi oculus eſſet animal, ⁊ pars integralis totius aĩalis, cuius eſt oculus: ſic tota aĩa ad totu3 aĩal, hec ꝓpoſitio cõparatiua eſt vera: ⁊ neceſſaria: l3 conditio ſit implicans cõtradictionem. ſed viſus eſſet ſubſtantia ſm rationem oculi, ſi oculus eſſet aĩal, ⁊ pars integralis totius aĩalis, ⁊ hic etiam eſt neceſſaria, igit' tota aĩa erit totius aĩalis ſubſtantia ſm rõnem. Ubi p3 nos intelligere: nõ ſicut Simpliciꝰ, partem: nos enim partem integralem: ⁊ totum integrale intelligimus, Simplicius vero vl'e: Nec expoſitio hec eſt diſſona his que dicit Auer. 7° phyſicoꝝ. vbi docet ſyllogiçare ex miſtis categoricis cum hypotheticis. *Cõ. 1°.* ¶ Deletur vero tertia, qꝛ accepit oculum, qꝛ pars eſt organica: q̃ paucis mutata eſt animal, accepit oculum, ⁊ non alias particulas tanquam manifeſtiorem omnibus.

Argyr.
¶ Nõ eſt aũt id potẽtia viuẽs, qđ abiecit animã eaq; vacat: ſed id qđ ipſam h3. Semẽ vero fructuſue: id nimiꝝ eſt, qđ põt tale corpꝰ euadẽ. Ut igit' icĩſio viſioq;: ſic ẽ vigilia actꝰ ⁊ vt viſus rurſus iſtr̃iq; vis: ſic eſt aĩa actꝰ. corpus aũt, eſt id qđ vt diximus, eſt potẽtia viuens. veꝝ vt pupilla viſuſq;, oculus eſt: ſic anima ⁊ corpus eſt animal.

T.c.10. καρπὸς fructus
¶ Eſt aũt non abijciens aĩam potentia ens, vt viuat, ſed hñs. Semen autem ⁊ fructus potentia huiuſmodi corpus. Ut igit' icĩſio quidẽ ⁊ viſio eſt, ſic ⁊ vigilãtia actus eſt. Ut aũt viſus eſt ⁊ potentia organi: ſic anima ẽ. Corpus autem, quod potentia ens, ſed ſicut oculus pupilla ⁊ viſus eſt, ⁊ ibi anima ⁊ corpus anima eſt.

Collectanea textus. com. 10.
¶ Scđm Simplicium: qꝛ Ariſt. cõparationẽ accepit, ꝙ ſicͭ pars ad partem ſe habet, ita totus ſenſus ad totu3 corpus ſenſitiuum, addidit [ſm ꝙ huiuſmodi.] idest ſm ꝙ viuẽs actu: poſſet inq̃3 obijci Ariſtoteli: ꝙ comparatio debet fieri ad aliqđ corpus, non actu viuẽs: ſed potentia, ergo male cõparatio fiebat ad corpꝰ ſenſitiuũ, vt ſenſitiuũ. ¶ Sol

uit Ariſt. q̃ po^a non abijcit actũ, ⁊ ſic vterq̧ ſermo bon⁹, Inq̄t [aũt] p̄ ſed po^a ens. vt viuat, eſt non abijciẽs aĩaȝ: ſed h̃ñs. ſ. aĩam, q̄ (vt Themiſtius inq̄t) po^a capitur ibi: vt dĩ i peribermenias. Si de⁹ eſt, põt ⁊ de⁹ eẽ, vt dcm̃ eſt cõmẽto 8°. deinde aũt ⁊ fructus po^a huiuſmodi corpus eſt idest nõ dum viuit: ſed eſt potentia corpus viuẽs. ¶ Sicut q̄dem igit.] apponit ſm Simpliciũ ↄ̃nem rõnis Ariſt. inq̄t, q̄dẽ igit ſicut inciſio reſpectu ſecuris eſt viſio reſpectu oculi, ⁊ vigilia actus. ⁊ per hoc vult hr̃e (vt Themiſtius inquit) q̃ aia q̃ñq̧ eſt actus ſcõs. ⁊ aĩa ſup. adhuc eſt, vt viſus potentia organi. i. inſtrumenti. corpus aũt eſt q̃õ po^a. i. viuens in potentia, ⁊ per hoc vult hr̃e, aĩam eſſe actum primũ q̃ñq̧. ſed ſicut oculus pupilla ⁊ viſus, ⁊ ibi anima ⁊ corpus aĩal hec eſt concluſio finalis plana rõnis, vt Simplicius inq̄t. ⁊ Themiſtius dicit: q̃ q̄ aĩa vtraq̧ perfectione deſcribit (lȝ prima diffuſius,) ideo appoſuit diffinitionem actus primi ⁊ ſecundi hic vt patet.

Cõ. 10^m

Quia accepit. Aliter Auer. exponit lr̃am: ⁊ ideo p̄mo p̄ponit lr̃e intentionẽ, ⁊ iq̄t, q̄ accepit in diffõne aĩe potẽtiã, q̃ dĩ quaſi equoce. i. q̃ dĩ duobus modis: q̄m̃ queadmodũ actus eſt duplex: p̄mi⁹, ⁊ ſcõs, ita po^a duplex: p̄ma, ⁊ ſcõa. Incepit declarare q̃ã itẽtionẽ. i. q̃ã ſpẽm potẽtie, intẽdit, q̄ñ dĩ viuẽtis in po^a, ⁊ cõplet declarationẽ illius. ſ. p̄me ⁊ ſcõe p̄fectionis, lȝ mõ declaratiõis, a quo mõ incepit. ſ. exemplariter. vult ergo hic Auer. q̃ Ariſt. duo faciat. p̄mo declarat de qua ſpecie potẽtie intendit, cum dicit [viuẽtis in po^a.] Scõo complebit declarationem. ſ. quid ſit actus p̄mus, ⁊ quid ſecundus: ⁊ hoc via exempli, ſicut fecit paulo ante. Et per hoc pȝ dĩa h⁹ expõnis ab illa Simplicij: credo. n. magis huic expõni q̄m̃ Ariſt. declarauit ſucceſſiue ſingulam particulam diffõnis, ideo opus erat declarare ⁊ hoc: ⁊ non remouere. q. vt Simplicius inquit. ¶ Et cum dicimus in corpe, vt Auer. dixit, exemplo diſtinctionem potentie Ari. tradit quemadmodum. n. actus duplex eſt. ſ. p̄mus, ⁊ ſecundus, ita ⁊ po^a duplex: p̄ma, que. ſ. eſt ad actuȝ p̄mũ vt ſemẽ ⁊ fructus: ⁊ ſcõa ſicut aĩal dormiẽs. his. n. exemplis duplicem illã ſpẽȝ potẽtie Ariſ. nobis tradit, ⁊ verba Auer. patent. ¶ Et cũ demonſtrauit.] p̄ponit nũc intentionem ſecunde p̄tis. d. ⁊ cum demonſtrauit hoc de po^a. que eſt p̄ma perfectio. i. ad primam perfectionẽ, exẽplo ſupple de ſemine ⁊ fructu, dedit dĩam inter iſtam, ⁊ potentiam, que non eſt aĩa in ſuo eẽ. i. apponit expõnem actus ſecundi, ad quẽ eſt po^a ſcõa. ⁊ incepit ẽt declarare exẽplariter dĩam actus p̄mi ⁊ ſcõi, quemadmodum fecit. ¶ Et ſicut aſcindere.] oſtẽdit q̃õ p̄poſuit. ⁊ inq̄t, ſicut aſcindere in ſecuri: ⁊ aſpicere in oculo ſunt poſtreme. i. actus ⁊ p̄fectione: ſecũde iſtaꝝ reꝝ, ita vigilia eſt poſtrema p̄fectio aĩalis ſenſibilis. ⁊ capit hic vigiliã vl̃r p̄ omni actu ſcõo: vt Simplicius dixit ſup. [Et h̃] exponit Auer. d. ⁊ dixit hoc. i. iſtud exemplum: q̄ manifeſtũ eſt, q̃ p̄portio aſciſionis ad inſtr̃m, q̄ñ aſcindit, ⁊ aſpectus ad oculũ, q̄ñ aſpicit, eſt ſic p̄portio actionis ſenſuũ ad aĩal in vigilia. vigilia. n. eſt viſus ſenſuũ. ⁊ ſicut iſta diſpoſitio eſt poſtrema p̄fectio oculi: ſic vigilia poſtrema p̄fectio aĩalis. hĩ ergo q̃d ſit actus ſcõs, ⁊ q̃ po^a ad actũ 2^m. ¶ Et ſicut viſus.] exponit quid ſit actus primus, ⁊ inq̄t. ⁊ ſic viſus, q̄ñ aĩa non vtitur ipſo: dĩ eſſe potentia qua oculus videt: ita dicimus q̃ aĩa eſt potentia qua animal viuit, quando aĩal non agit per illas actiones aĩe: corpus autẽ aĩalis eſt id, q̃õ recipit illã potẽtiã, aut v̂tutem illam. ⁊ dĩ potentia, q̄ q̃ñq̧ agit, q̃ñq̧ non. ⁊ dicitur potentia in tempore i quo non agit: ⁊ ſic pȝ quid ſit actus primus: ⁊ conſequenter quid po^a ad actum p̄muȝ. declarata ergo ſunt quatuor. ſ. q̃d actus p̄mus, q̃d ſcõs, q̃d potentia p̄ma, q̃d potentia ſecunda. ¶ Nunc vltimo declarat totum eſſe aĩalis, ⁊ iq̄t. ſicut oculus eſt mẽbrum. i. organum ⁊ viſus: ita aĩal eſt aĩa ⁊ corpus, ⁊ ponit expoſitionem: ⁊ patet.

Dubitationes

¶ Dubium eſt: quid ſit iſta potentia p̄ma, ⁊ q̃d ſecũda potẽtia. adhuc an vnum ſint, an diuerſa ſm rem: p̄mo aſpectu vĩ q̃ ſint diuerſe realiter. quoniam ſunt in diuerſis ſubiectis. ¶ Adhuc potentie diſtinguuntur per terminos: ſed terminus potentie p̄me eſt forma: ſecunde eſt operatio: vt Auer. inquit. ſed actus prim⁹: ⁊ operatio diſtinguunt q̃re ⁊ potentie. ¶ Amplius potentia ad formam eſt eẽntialis: ⁊ po^a ad operationem eſt accidẽtalis, vt Auer. inq̄t 8° phyſicoꝝ. ↄ̃ Joã. grãma. ⁊ ille quorum vnum eſt accidens: ⁊ reliquum eſſentia, diuerſa ſunt re. igitur potentie ille differunt re. ¶ Preterea potentia eſſentialis ⁊ p̄ma corrũpitur in aduẽtu forme, accñtalis remanet. ergo diſtinguitur realiter. ⁊ hoc argumento vtit Auer. p̄rio phyſicorum. ¶ In oppoſitum vĩ ratio, vnus re eſt actus primus ⁊ ſecundus ſm Auerroim. ergo ⁊ vna re erit potentia vtraq̧. ¶ Poteſt dici, q̃ potentia p̄ma eſt potentia materie: ⁊ potẽtia ſecunda eſt potentia actiua vel receptiua forme, modo dcm̃ eſt potentiam materie eſſe idem q̃ mã: ⁊ per ↄ̃ñs potẽtia forme erit idem q̃ forma. modo forma diuerſa eſt a mã, ⁊ ſic potentia prima ⁊ ſecunda diuerſa ſunt, quemadmoduȝ forma ⁊ mã. poſſunt tamen dici vna potentia vnitate ordinis: q̄ ordinant ad vnum vltimũ finẽ. ¶ Ad argumentuȝ in oppoſitũ dõm, q̃ actus primus ⁊ ſecũdus ſunt vna res i ſb̃to, differunt rõne: ⁊ q̄ potentia ſecunda dĩ ſecunda: non reſpectu actus ſecundi. ſm id quo eſt idẽ p̄mo, ſed ſm id quo diſtinguitur: id autem eſt operatio.

Cõ. 4°
Cõ. 32°
Cõ. 70°
Sol'o

COMMENTARIVM.

Simplicius vt in collectaneis diximus: vult Ariſtotelem in prima textus parte remouere dubitationem circa ea que dixit proximo textu, dixit enim ſic: ſicut pars ad partem ſe habet: ita totus ſenſus ad totum corpus ſenſitiuũ inquantum huiuſmodi: idest iq̃ãtum actu ſenſitiuum: ⁊ actu viuẽs: ⁊ ſic velle videtur Ariſto. q̃ anima ſit actus corpis, quatenus actu viuit, ⁊ non quatenus potentia viuẽs: cuius ↄ̃trariũ dixit ſupra, q̃ aĩa eſt actus corporis viuentis in potentia. Simplicius ergo vult q̃ Ariſto. primo remoueat hoc dubium in prima textus parte. ſecunda vero ibi [Ut igit iciſio.] Uult q̃ Ariſto. compleat ſyllogiſmum, addens illi ſyllogiſmo concluſionem. De p̄ma p̄te vult, q̃ Ariſtoteles diſtinguat de viuẽte poteſtate, q̄ aliud eſt viuens poteſtate potentia abijciente actum, vt ſemen ⁊ fructus: aliud viuens potentia eſt potentia. ſ. que ſtat cum actu. Ex hoc habetur ſolutio: cuȝ. n. dictum eſt aĩam eẽ actum corporis viuẽtis, vt viuẽs, nõ ſequitur eam non eſſe actum corporis viuentis potentia: q̄ viuens potẽtia ſtat, cum viuẽte vt viuens, idest cum viuente actu. In ſecunda ꝟo parte vult q̃ Ariſtoteles p̄ficiat ſyllogiſmum, q̄ cum accepit p̄poſitiones, tacuit cõcluſionẽ: ⁊ ſic vult q̃ hic ponatur. Hec Simplicius: quam expoſitionem in iuuẽta approbauimus. ¶ Nunc ꝟo videt mihi eẽ dicendum, q̃ cum Ariſtoteles aĩe definitionem declarauit quo ad eas p̄tes, que ex parte aĩe ſumuntur, nunc declarat illam, quo ad eam p̄tem que accipit ex p̄te ſubiecti. ſ. corporis. Et duo facit, q̄ p̄mo, quid intelligendum eſt per potentia viuẽs, que erat vltima particula definitionis, exponit. Secundo epilogat vniuerſam definitionem exponẽdo illam per ſimilitudinem. De p̄ma parte talem diſtinctionẽ innuit, q̃ potentia viuens duplex eſt, aliud, q̃õ oẽm actum abijcit. ſ. tam actum q̃ȝ habitum, vt ſemen in animalib⁹, ⁊ fructus ſiue germen in ſtirpibus. Semen eniȝ potentia viuit, q̄ nec actu, nec habitu viuit. Aliud ꝟo, q̃õ actum quidem abijcit, habitum ꝟo non abijcit, ⁊ hoc pacto dormiẽs potẽtia viuit: abijcit enim vigilantiam que eſt actus ſecundus: aĩam ꝟo non abijcit, que eſt habitus. ⁊ p̄mus actus. Ex hac diſtinctione patet vltima particula definitionis. ſ. q̃ño aĩa eſt actus corpis potentia viuentis, eſt enim actus corporis viuentis potentia, non quidem ad habitũ. ſiue ad

Uerborũ ↄ̃ſideratio.

actum primum, ſed ad actum ſcõm. Unde inq̄t, eſt aũt ens po^a vt viuat, nõ abijciens aĩam, ſȝ h̃ñs aĩam, ⁊ po^a ad actus vitales, q̃ ab aĩa p̄ficiſcunt, ⁊ p̄ hec vult hr̃e p̄mũ mẽbrũ. Deinde ſubſcribit ſm, ⁊ iq̄t. Semẽ aũt ⁊ fruct⁹ eſt po^a h⁹ corp⁹ viuẽs. ⁊ ſic viuẽs po^a 2° mõ: eſt q̃õ abijcit actũ, ⁊ habitũ. Declarata ḡ hac vltima definitiõis p̄ticula, epilogat definitionẽ p̄ ſilitudinem. Et p̄ p̄ ſilitudinẽ declarat ⁊ actũ ſm aĩe. Scõo ⁊ quatenus ipſa eſt habitus ⁊ actus prim⁹. Et tertio declarat, ⁊ quale corp⁹ ip̄m ſit, cui⁹ aĩa eſt actus ⁊ q̃ño po^a viuẽs. Et inq̄t, igit vt inciſio ⁊ viſio ſunt act⁹ ſecũdi iciſio q̄dẽ acuminis, viſio aũt potẽtie viſiue q̃ eſt habitus oculi, ſic ⁊ vigilantia actus eſt. ſ. ſecũdus aĩe. Ex hac ḡ cõpone pȝ q̃d ſit aĩe act⁹, ad quẽ viuẽs corp⁹ in po^a eſt. Deinde iteꝝ p̄ cõpõnẽ declarat, q̃ mõ aĩa ſit actus prim⁹, ſiue habit⁹, quẽ nõ abijcit viuẽs po^a, ⁊ iq̄t. Ut aũt viſus eſt ⁊ po^a organi. ſ. oculi, illius dico quaſi habitus, ⁊ actus p̄m⁹, ſic aĩa eſt. ſ. habitus, ⁊ act⁹ p̄m⁹ corpis. Tertio declarat q̃le corp⁹ ſit ip̄m, c⁹ aĩa eſt actus, ⁊ q̃ño eſt po^a viuẽs, ⁊ iq̄t. Corp⁹ ꝟo eſt id q̃õ eſt po^a viuẽs, nõ q̄dẽ po^a abijciẽte aĩaȝ, ⁊ habitũ, ſiue actũ p̄mũ. ſed ſicut oculus ſupple, cui⁹ viſus eſt actus, eſt pupilla, ⁊ viſus collectiue ſumpti: ⁊ ibi. ſ. i talibus potentia viuentibus animal, cuius aĩa eſt actus: aĩa ⁊ corpus eſt. ergo per corpus, q̃õ eſt potentia ens, non cadauer, vel ſemen abijciens aĩam intelligendum eſt, ſed viuens actu p̄mo, vt eſt aĩal, q̃õ eſt anima, ⁊ corpus collectiue ſumptũ, po^a vero actu ſecundo, quare bñ dictum eſt animam eſſe actũ corporis, ⁊ corpus eſſe viuens potentia, c⁹ aĩa eſt actus: q̄ per potentia viuẽs intelligimus corpus viuens, vt aĩal, quod viuit actu p̄mo: ⁊ eſt potentia viuẽs ad actus ſcõos. ¶ Quo ꝟo ad verba attinet, ſemen grece eſt σπέρμα, ſperma: fructus vero καρπὸς, ⁊ q̃ȝq̃ȝ ſemen indifferenter accipiatur pro ſemine, aĩalis, ⁊ plante, vt in greco ſperma: tñ hic p̄prie pro ſemine aĩalis accipit. Carpos ꝟo grece eſt fructus latine, tamen, hic non pro genitura accepit, ſed pro ſemine, q̃õ etiam pulpis poteſt dici: ex qua genitura promere videtur. Per vigilãtiã ꝟo oẽs act⁹ ſcõos anime intellexit, vtitur. n. vno actu exemplo oĩum, ſilr̃ per animal, viuens actu intellexit, exemplo cuius omnia actu viuentia voluit intelligere.

Uerborũ ↄ̃ſideratio.

Dubitationes.

¶ Sed querit p̄. vtrũ viuens po^a abijciat oẽm actuȝ 2^m, ait enim q̃õ non abijcit habitum: ſed actum 2^m. ergo viuens, po^a abijcit oẽm actũ 2^m. ¶ Et dõm q̃ viuens po^a non abijcit actum 2^m, q̄m̃ anima ſenſitiua, de qua fuit ſermo, cum abijcit vnum actum, vt vigilãtiã, non abijcit aliũ. ſ. ſonũ: ⁊ ſic in alijs. ¶ Sed dubitatur de vegetatiua, ⁊ de corpe viuente ſm vegetatiuã vitã, nõ. n. videtur id, q̃õ viuit vegetatiuam vitam, abijcere aliquem actum, ſemp̄ eniȝ eſt in nutritione. ¶ Poſſumus ḡ imaginari vegetatiuam aĩam tribus modis eſſe actuȝ p̄mũ, lȝ ſemp̄ ſit in actu 2°. Et trib⁹ modis q̃õ viuit vegetatiua aĩa eſſe po^a viuens. Uno modo dicere poſſumus vegetatiuã aĩam eſſe actum primum, nõ q̃ ſit aliq̃ñ in actu 2°, ⁊ aliq̃ñ non, ſed q̄ non ſb̃at per eius operationẽ, q̃ eſt actus ſcõs. Et hac rõne poſſumus dicere vegetatiuum corpus eſſe po^a viuens, q̄, vt vegetatiuum, viuit aĩa vegetatiua, que non ſubſtãtiat per ei⁹ actum 2^m. quare viuit po^a ad actus ſcõos, q̄ ad eos actus: que non ſunt aĩe ſb̃e, dicunt. n. Phi aliquid eſſe po^a ad aliquid, q̄ñ non eſt de ſb̃a eius: vt in lib. de interpretatiõe dĩ: ⁊ h̃ pacto intellexit Simplicius. ¶ Alio modo dicere poſſumus: ⁊ quaſi concidit in idem, q̃ aĩam eſſe ſine actu ſuo: põt intelligi dupl̃r. Uno modo ſm rem, ⁊ ſic album in niue eſt ſine dulcedine. Alio mõ ſm rõnem, ⁊ hoc pacto albũ in pomo dicimus eſſe ſine dulcedine: non q̃ in pomo non ſit dulcedo: ſed, q̄ non eſt de rõne albi: vt ſit dulce. Tũc dico q̃ anima vegetabilis eſt actus p̄mus, ⁊ ſine actu 2°, non p̄ mõ: q̄ fortaſſe ſemp̄ eſt cum actu 2° ↄ̃iuncta: ſed 2° modo quia actus ſcõs non eſt de ſua rõne. Sili modo viuens corpus

An nutritiua ſit actus primus

eſt po^a viuens non re, q̄ ſemper eſt in actu: ſed rõne, q̄ non eſt de rõne ſua operatio: ⁊ hec expoſitio q̄ſi ↄ̃cidit cum illa Simplicij: vt pȝ. ¶ Tertio dici poteſt, q̃ lȝ anima nutritiua ſit in aliquo actu, nõ ſemper eſt in eodem actu. De rõne enim actus p̄mi eſt: vt non ſit ſemp̄ in eodẽ actu: ⁊ h̃ pacto corpus viuens po^a viuit: q̄ nũc eſt actu vno: nunc altero: nunc. n. inſtaurat: nũc reſoluit, nunc expellit: nunc digerit, nunc attrahit: ⁊ ita cum in varijs actib⁹ reperiatur, dĩ po^a viuens: ⁊ ſemper actu viuẽs, vno q̄dẽ actu viuẽs: altero po^a. ¶ Ex his ſequitur celũ viuens corpus eſſe equiuoce: tam ex p̄te aĩe, q̃ȝ ex parte corporis: vt diximus. Corporis q̄dem, q̄ celeſte corpus ſemper eſt in eodẽ actu: at mortale nõ. Ex p̄te aĩe ꝟo: q̄ aĩa celi eſt entelechia equiuoce: q̄ actus ſecũdus, ⁊ primus: cum ſb̃et per operationeȝ anima mortalis corpis eſt actus p̄mus: cum non ſb̃et per operationem. ¶ Querebamus in collectaneis vtrum po^a ad habitum ſiue ad actuȝ p̄mũ, ⁊ po^a ad actum 2^m ſint diuerſe: ⁊ nũc ⁊ tũc aſſerendum eſt eas eſſe diuerſas: q̄ po^a ad habitum eſt in mã diſpoſita: vel eſt ipſa diſpoſitio materie: qua poteſt recipere aĩam, qualis diſpoſitio eſt in ſemine. Potentia ꝟo ad actũ ſiue operationem: eſt in ipſo aĩato, cui p̃ñs ẽ ipſa aĩa, immo ſm Auerroem po^a ad actuȝ 2^m eſt ipſa aĩa: q̄ ſua aĩa aĩatũ põt vti operationib⁹: ⁊ lȝ actus p̄m⁹: ⁊ ſecundus ſint idem ſm Auerroeȝ: tñ diſtinguunt rõne, que diſtinctio ſufficit p̄ diſtinctione potẽtiaꝝ: po^a enim ad animam, vt aĩa eſt habitus ſine actu: eſt p̄ma potentia: illa ꝟo que eſt ad animam actu operantem: eſt ſecunda potentia. Hec ex commento colliguntur.

¶ Animã igit nõ ſeparabilẽ eſſe a corpe, vel p̄tes ipſius nõnullas ſi p̄tibilis ſit: nõ obſcurũ eſſe vĩ. corpis nãq̧ p̄tium pȝ aliquas aĩe partiũ actũ eſſe. nihil tñ vetat vt aliq̄ partium ſint ſeparabiles aĩe: p̄p̄ea q̃ corporis nullius ſint actus. At obſcuruȝ eſt necdũ pȝ: ſi perinde corporis aĩa ſit actus, vt gubernator actus eſt nauis. Hoc igit p̄cõ: vl̃r de aĩa determinatum deſcriptumue ſit.

Argyr.

¶ Q; quidem igit nõ ſit anima ſeparabilis a corpore: aut partes q̃dam ipſius, ſi partibilis ſuapte nã ſit, non immanifeſtum eſt: quarundam. n. partium ipſaꝝ actus eſt. At vero quaſdam nihil p̄hibet, p̄p̄ id quod nullius corporis actus ſunt. Amplius imanifeſtum eſt, ſi ſic ſit actus corpis anima, vt nauta nauis. In figura quideȝ igit hec determinata, ⁊ deſcripta ſint de anima.

T. c. 11. Quibuſdã. n. p̄tibus ipſis act⁹ ẽ

al'. ὥσπερ πλωτὴρ πλοίου vt nauigator nauigij.

¶ Oſtendit per hũc textũ p̄, q̃ cuilibet aĩe mortaliũ inſeparabilitas a corpe ↄ̃ueniat. ¶ Scõo: q̃ rõnalis ſeparabilis. Tertio, q̃ multifariam inſeparabile dĩ. Quarto oſtendit: q̃ nõ ſi vna met res ſeparabilis ſit ⁊ inſeparabilis: partibilis erit in hũc modũ: vt ſm diuerſas partes ſe habẽt oppoſita, ſed alio modo. Hec igit q̃tuor ſunt, que ſȝ Simpliciũ hic colligunt. inq̄t. [Q; quidem igit nõ ſit aĩa ſeparabilis a corpe: aut p̄tes quedam ipſius. Si partibilis apta nata ẽ nõ imanifeſtũ.] Themiſtius ⁊ Simplicius pariter literam trahẽtes ad aĩam itellectiuã, dicũt, q̃ vterq̧ ſermo verus eſt: tota. n. aĩa intellectiua ſeparabilis a corpe non eſt, ⁊ etiã aliq̃ p̄tes ei⁹ ſeparabiles nõ ſ̃t. addidit. [Si p̄tibilis apta nata ẽ:] q̄ nõdũ dm̃rauit ipȝ p̄tibilẽ vl̃ i p̄tibilẽ. q̃dã. n. mõ coguit ipaȝ ip̄tibilẽ: q̄m̃ icorp̄ea: mõ aũt alio p̄tibilẽ nouit, ad actionẽ ab eẽntia diſtictã aſpiciẽs. ¶ Debes ſcire (vt ſepe dixim⁹) aĩaȝ hois hr̃e p̄l̃es p̄tes. ſ. itellectiuã, ſenſitiuã,

Collectanea textus. com. 11'

vegetatiuãqꝫ: ſm aliquã iſtaꝝ eſt actus corporis ipm pficiẽs, ⁊ in ſpẽ conſtituens, vt ſm ſenſitiuam ⁊ vegetatiuaꝫ, ſm aliquã iſtaꝝ eſt actus corpis, non ipm pficiens: ſed eo vtẽs, vt inſtro: eo mõ q̃ artifex, vtit̃ ſecuri. ğ pꝫ totã aĩaꝫ a corpe nõ ſeiũctã eſſe: qm̃ oĩno cuꝫ corpe altero modoꝝ intelligit̃. Pꝫ ẽt ſm q̃ſdã ptes eſſe in corpe, ⁊ ſm quãdã nõ. eſt.n. ſm ptes: ſunt.n. ptes corpis aliq̃ (vt Them̃. inqt) quarũ formas pfectioneſqꝫ ſine dubio ptibus aĩe ſciſſimus. vt oculoꝝ viſus. ⁊ h̃ inqt Ariſt. q̃rũdã.n. partiũ corpis actus ipſaꝝ aĩaꝝ ſunt. i. pfectiones intrinſece. at ꝟo ſm quaſdaꝫ nihil phibet. i. ſm intellectiuas ptes. pp id qð nullius corporis ſunt actus: ita actus (vt Them̃. inqt) vt forma ⁊ figura ferri/ q̃lis vı̃ mens itellectuſqꝫ eẽ. Ecce igit̃ q̃uo vterqꝫ ſermo verus eſt: alio ⁊ alio mõ. ¶ Amplꝰ aũt. [debes ſcire, q̃ hoĩs aĩa ſm partes q̃ſdã eſt iſeparabilis. Scðm q̃ſdã ſeparabilis. p illð itaqꝫ. [q̃rũdã.n. actꝰ ptiũ eſt ipſaꝝ] .i. ab oĩbus corporibꝰ inſeparabilẽ aſſignauit vitã. p illud ꝟo, [Uerũtñ nihil phibet, eo q̃ nullius ſit corporis actꝰ] penitus ſeparabilẽ ſignauit. per h̃ ꝟo. [Amplius aũt imaniſeſtũ, ſi ſit corporis actus aĩa/ ſicut nauta nauis] vtrunqꝫ ſimul amplectit̃: qm̃ vt vtẽs eſt iſeparabilis, vt perficiẽs ẽ ſeparabilis. Ecce igit̃ q̃uo totã lr̃e ſniaꝫ ad aĩaꝫ hoĩs traxit Ariſ. [Figuralr̃ q̃dẽ igit̃.] Figurã vocat Ariſt. deſcriptionem ⁊ rõnẽ aĩe aſſignatam, qm̃ ſolum cõiter exiſtens omni aĩe aſſignauit: ⁊ non ſm vniuocam rõnẽ: ſed ſm analogiã: ⁊ ideo dixit [Figuralr̃]. i. analogice: eſt.n. figura quoddaꝫ analogum figuris: vt patet.

Cõ. 11m.

Cum accepit Proponit Auer. lr̃e intẽtionem, d. [Cum accepit.] In diffõne anime vlı̃: qð eſt perfectio corporis nãlis. incepit declarare q̃tuꝫ apparet ex hac diffõne de abſtractione, ⁊ non abſtractione .i. ſm q̃s ſpẽs aĩa abſtracta ſit, ⁊ ſm quas non. ⁊ h̃ merito: qm̃ poſſet cuipiam videri oẽm eſſe i mã, cum dicat vlr̃ animam eſſe perfectionẽ corporis. ğ oĩs eſt perficiens corpꝰ. ğ oĩs in mã. ¶ Et debes ſcire q̃ Auer. nõ loquit̃ d̃ aĩa hominis ſꝫ d̃ tota aĩa cõi oĩbꝰ ſpẽbꝰ aĩe: vt pꝫ. Inqt, qm̃ manifeſtum eſt ex h̃ qð dcm̃ eſt in diffõne aĩe, q̃ impoſſ̃e ẽ: q̃ aĩa ſit abſtracta a corpore, aut ſꝫ oẽs partes. i. ſpẽs, aut ſꝫ aliq̃ꝫ partẽ eiꝰ, ſi inata ẽ diuidi, nõ latet. apparet.n. q̃ q̃dã ꝟtutes ſt̃ perfectiões partiũ corporis, ſꝫ q̃ forme nãles perficiũt mãm, ⁊ tale, cꝰ ſt̃ ille ꝟtutes. ipoſſ̃e ẽ, vt ſit abſtractũ ab eo qð perficit, ⁊ ſic pꝫ pᵃ pars. Oñdit aũt q̃uo nõ eſt i oĩbꝰ ſpẽbus, ⁊ inqt, ſed h̃ manifeſtũ nõ eſt in oĩbꝰ partibꝰ eiꝰ cũ ſit poſſ̃e q̃ aliq̃s dicat, q̃ q̃dã pars eius nõ eſt perfectio: alicꝰ mẽbri corporis: aut dicat, q̃ lꝫ ſit perfectio, tñ q̃dã perfectiones pñt abſtrahi/ vt perfectio nauis ppter gubernationẽ: eſt.n. nauta perfectio vtẽs corpore nauis ppt̃ operationẽ. ppt̃ igit̃ h̃ duo nõ. vꝫ: manifeſtũ q̃ oẽs partes aĩe pñt abſtrahi. i. q̃ q̃tum ad q̃ſdã ſic/ ⁊ q̃tum ad q̃ſdã non ſeparabilis: ideo latet eius ſeparabilitas. ¶ Deĩde narrat opionem Alex. ⁊ ſermo eius patet in toto reſiduo commenti. ¶ Ambigit Simplicius cur ĩ ğ incertũ: adhuc dicit: eteñ expreſſe ſpeculatiua corpore vtit̃, vt organo. Dõm q̃ q̃libꝫ aĩa corpore vtit̃, eſt igit̃ ly vtẽs, oĩbꝰ cõe/ vt ẽt bruti, imanifeſtũ igit̃ eſt q̃uo aĩa intellectiua corpore vtit̃: alio modo ab alijs: niſi prius particulariter enumerat omnes.

¶ Circa ſermonẽ huius diffõnis, opꝫ nos inducere aliorũ diffões de aĩa: qm̃ ex expõne eaꝝ nota fiet ⁊ Ariſto. diffõ de anima. Prima itaqꝫ diffõ Platonis eſt in phedone, ⁊ in 10ᵒ de legibꝰ. aĩa eſt numerus ſeipm mouẽs. ¶ Timeus/ aĩa eſt ſbã ſpherica mouẽs ſeipſaꝫ atqꝫ corpꝰ per ſe. ¶ Calcidiꝰ, aĩa eſt ſbã nãlis intelligibilis eterno ſemper in motu ↄſiſtẽs, ſuſcepti corporis viuificatrix, ↄ relicto iteꝝ ſociãda. ¶ Seneca, aĩa eſt ſpũs intellectualis ad habitudinẽ in ſe ⁊ in corpus ordinatus. ¶ Alexãder in lib. de motu cordis, aĩa eſt ſbã incorporea illuminationũ, q̃ ſt̃ a p̃ 2ᵃ relõne perceptibilis. Que ãt Ariſt. ex dictis perſpicuũ. ¶ Priẽ tres diffões ↄueniunt in eo q̃ aĩam moueri ↄfitent̃. Pluribꝰ rõnibus Platonici id ꝓbarũt: potiſſime aũt ex h̃: qm̃ q̃cq̃d effluit ab aliquo, eſt in eo, vt pꝫ in lumine. lumẽ.n. qð a ſole effluit, in ſole maxime eſt: ſed motꝰ effluit ab aĩa i corpꝰ ⁊ h̃ manifeſtũ ẽ per ſe. ğ motꝰ ẽ i aĩa. ğ aĩa mouet̃, ⁊ ſic pꝫ.

Aliorũ definitiones d̃ aĩa Plãto Timeus Calcidius. Seneca Alexander.

¶ Ut ergo oẽs hꝰ diffões inoteſcant, arguit̃ contra illas. Primo ↄ illam Platonis: qm̃ dictum eſt, aĩam eſſe ſubſtantiam. ergo non numerũ. ¶ Adhuc q̃ꝫtitas non eſt de principijs actiuis. vt 4ᵒ phyſic. ¶ Q̃ aũt nõ mouens ſit ſe, oñdit Ariſto. pluribus rationibus: potiſſima que ponitur ab eo eſt, omne qð in mouendo mouetur, eo motu mouet̃ q̃ mouet, ſed aĩa in mouendo mouet̃. ergo eo motu quo corpus mouet, mouet̃, mouet aũt corpus locali motu, ergo ⁊ localiter mouet̃: qð manifeſte error eſt. ¶ Alia argumenta ſua in hanc vim redeunt, ⁊ eodem modo abſoluentur quo ⁊ hoc, ⁊ rõnem explicari non expedit. ¶ Contra Timeum inuehitur Ariſt. concludens contra eum tũc aĩam eſſe corpus: imo celeſtis nature, omne.n. corpus ſphericũ ſbã ſpherica mouens ſeipſam, ⁊ eꝫ. quare anima celuꝫ vel nature celeſtis eſt. ¶ Contra Calcidium facit ratio Ariſt. Tunc enim ſola anima humana eſſet anima, cum ſola illa diffõ illi competat, ⁊ ſic in antiquorum peccatũ incidet, ſicut Ariſto. dixit. ⁊ in hunc errorem Alexan. ⁊ Senece cadunt diffões. ¶ Adhuc ſunt ⁊ alij proprij: quoniam Boetius inquit. Beatitudo eſt ſtatus omnium bonorum ↄgregatione perfectus: qui nõ põt eſſe in corpus. ¶ Amplius videtur illa particula [ſcða relatione] ſuperflua: qm̃ imeditate hõ a deo illuminatur, ſicut ⁊ quelibet intelligentia/ ſm peripateticos. ¶ Ultimo oẽs hꝰ ſunt diminute: cũ in earum non cadit corpus diffõne, eo modo quo eſt eius perfectio. Dictum eſt.n. q̃ ſiquis accipit formam, ⁊ dimittit mãm, diminute accipit: vt commento 17ᵒ pꝫ primi huiꝰ.

Cõtra Plato. diſ. Cõ. 8.

Cõtra defi. Timei.

Cõtra Calci. Alex. Senece.

¶ Pro intellectu harum diffõnum, primo debes ſcire, q̃ quemadmodum magnitudo apud peripateticos põt capi duobus modis. ſ. pro dimenſiua corporeaqꝫ mole, ⁊ p vigore perfectioneqꝫ, vt Ari. in lib. de cauſa motuum aĩaliũ inqt, ⁊ colligit̃ ſatis in 2ᵒ Perigeneſeos maxime in cõmento 37ᵒ ſic ⁊ multitudo poteſt capi illis duobus modis. ¶ Secundo debeſ ſcire q̃ aĩa eſt quoddam ſimplex, ⁊ per cõſequens vna: vel tanq̃ꝫ vnitas, mouet autem corpus, trãſiens verſus dextrum in ſiniſtrum per ante ⁊ poſt, vt Ariſ. inquit in lib. de aĩalibus. dextrum aũt ⁊ ſiniſtruꝫ, ante ⁊ retro multitudinem faciunt quãdam numeroſam, cuius aĩa eſt pncipium effectiuũ. ¶ Tertio debes ſcire, q̃ aliqð mouere ſe põt dupl̃r intelligi. Uno modo, vt ipm ſit agẽs motum ⁊ recipiens motum: eo modo quo dicimus aĩal mouere ſe: quoniam agit, ⁊ recipit motuꝫ. Et alio modo, quia cõtinue exñs, emittit actum motionis in altero: eo modo, quo dicimus ſolem lucidum eſſe per ſe: quia eſſentia ſua lucet/ ⁊ alia illuminat: eſt enim motus actus motiui ſm Platonem: ſicut ⁊ mobilis ſm Ariſto. ¶ His acceptis verificabitur diffõ Platonis, qm̃ enim dicit aĩam eſſe numerum: non numerus pro multitudine dimenſiua ⁊ corporea capitur, ſed ſcðo modo. Neqꝫ capitur ibi numerus pro multitudine illa cauſata ⁊ compoſita ex dextro ſiniſtro ⁊c̃. ſed p ſbã cauſante huiuſmodi numerum. eſt ergo anima nũerꝰ. ¶ Iterum cum dicit ſeipm mouens, non intelligit, q̃ agat motum, ⁊ eum recipiat, ſed q̃ ipſa ſeipſa emittit ↄtinue in corpore vitam ⁊ operationes motus. eſt igit̃ anima numerus ſeipm mouẽs. i. aĩa eſt pncipiũ oĩum motuũ, ſm oẽm dr̃iam poſitionis per ſe ⁊ pmo. ⁊ ſic pꝫ itellectus diffõnis Platonis. ¶ Pro intellectu diffinitiõis Timei, debes ſcire, q̃ quemadmodum ſphericum dimenſiuum accidens ẽ dimẽſiue magnitudinis/ ita q̃ ſicut corpus diuidit̃, qm̃ qð dam ſphericum, qðdaꝫ rectũ, ſic ⁊ magnitudo vigoris duplex, quedam recta, q̃dam ſpherica. Vult igitur Timeus aĩam ſbam eſſe ſphericã ppter tria. Primo ppter moduꝫ

Intell's defi. Pla.

Intell's defi. Timei.

operandi: opð.n. eius incipit ab eius eẽntia: ⁊ per extrinſecũ corpꝰ diuoluẽs: tãdẽ in eiꝰ eſſentia finit̃. Scðo: qm̃ aĩa dei eſt ſimulachrũ: eſt aũt deꝰ id, in q̃ pnᵐ nõ diuerſum a fine nec finẽ diuerſum a pnᵒ, ⁊ medio repiẽs. ğ ⁊ aĩa h̃ mõ ſphericũ q̃ðdã. Tertio ſicut nobiliſſimo corpi aſcribẽda ſi gura nobiliſſima. q̃lis ſpherica ſm pipateticos, ſic ⁊ nobiliſſime ſbe aſcribẽdus nobiliſſimus modus opandi. Nobiliſſimꝰ aũt modꝰ opandi ſphericꝰ: aĩa igit̃ ſbã eſt ſpherica, cur aũt ſeipſam moueat ⁊ corpꝰ, manifeſtũ in cõmẽtatione diffõnis platonis. Et in h̃ nõ mihi ſatiſfacit Themiſtius: q̃ Timeũ ↄdẽnat in hꝰ libro p̃. in eo q̃ Timeus inquit aĩam ſphericũ eẽ corpꝰ, vide ipꝫ ibidẽ. Q̃uo q̃dẽ igit̃ Platonis Timeiqꝫ diffões in vnũ redeãt, ex his q̃ mõ dixi pſpicuũ tibi. ¶ Pro intell'u diffõnis Calcidij debes ſcire, aĩam itellectiuã tres hr̃e ſtatꝰ: vnũ eſſentialẽ ⁊ nũq̃ꝫ ab ea ſeparabilẽ/ ⁊ hunc dat intelligẽ cũ dixit, nãlis ſbã ſp in motu ↄſiſtẽs: aĩa.n. ſemp nãlis ſbã in motu ↄſiſtit, vt expoſitũ ẽ. Aliũ q̃ i corpore exiſtit: qm̃.n. aĩa i corpore exiſtit, tũc ipm viuificat oĩ gñe vite: ⁊ hũc ſtatũ dedit intelligere, cum dixit ſuſcepti corpis viuificatrix. Ultimũ ſtatũ hꝫ/ dũ i corpus redijt in q̃ iteꝝ ipm viuificat ⁊ perficit. ⁊ hunc innuit cũ dixit/ derelicto iteꝝ ſociãda. Et hac diffõne deſignauit tres aĩe ſpẽs. ſ. celoꝝ, cũ dixit, ſbã nãlis itelligibilis in motu ſemp ↄſiſtẽs. Caducoꝝ: cũ inqt, corporis ſuſcepti viuificatrix. Hoĩum: cum ait: derelicto iterum ſocianda, ⁊ hoc eſt: q̃ hꝰ antiq̃ ſolã aĩam humanam intẽderũt: qm̃ ex eius diffõne oĩum ſpecieꝝ aĩarum aſſignatur. ¶ Pro intellectu diffõnis Alex. ⁊ Senece, debes ſcire, q̃ aĩa duplicem hꝫ comparationem. ſ. ad optimum in ea, ⁊ ad corpus: quo ⁊ cum alijs brutoꝝ aĩabus ↄuenit. ⁊ q̃ aĩa in cõparatione ad optimũ eſt ſine corpore ſe hñs: iõ ambe ille ſine corpore ſunt. ¶ Ad dictum Boe. pꝫ ſol'. eſt enim beatitudo: de qua loquitur Boetius in optimo ſtatu ⁊ vltimo: ⁊ in illa corpꝰ non cõicat. ¶ Ad ſcðam relatio eſt duplex: vna ipſius dei in ſenſibilibus: altera ipſius in ſe: ⁊ in hunc modum dixit ſecunda relatione: ad dr̃iam prime, que eſt ex ſenſibilibus habita. ¶ Argumentum vero Ariſ. contra Platonem repellit, Teophraſtus p̃: q̃ non eodem aĩa mouetur motu, quo corpus mouet: indicia, comprehenſiones, aſſenſiones ſunt anime motus: locales vero ſunt corporis. ¶ Adhuc trahit̃ lignũ ab hoĩe: non tñ ecõtra, videtur homo trahi a ligno. ¶ Amplius, vapores vi ſolis in ſublime rapti, rectis angulis ſubuolant. ſol ipſe verſa vice non rapitur: nec in lineam mouet̃: ſed in orbem ⁊ circulum. ¶ Ad hꝰ Themiſtius in p̃ huius vult illa motus non eſſe: cum eis motꝰ diffinitio non conueniat. ¶ Ad alia oĩa vna eſt ſol'. ſ. q̃ intelligit in genere motus: nõ in ſpecie: ita q̃ ſi mouẽs in mouẽdo moueat: debet moueri eo genere motꝰ quo mouet: lꝫ non ea ſpecie: vel eo idiuiduo, vt dicit: ſꝫ quomodocũqꝫ Ariſto. argumentum nihil contra Platonem: quoniam Plato animam moueri non dicit, ſicut ſubiectum, ſed ſicut agens, vt viſum eſt.

Cap. 19ᵒ

Intell's defi. Calcidij

Intell's defi. Alex. ⁊ Senece

Cap. 17 rñſione ad pmũ

COMMENTARIVM.

Quid velit hic Ariſt. facere, clarum eſt, ⁊ fere omnes aſſerunt velle ex dictis oſtẽdere q̃d nam p aſſignatam definitionẽ manifeſti, q̃due obſcuri, relinquat̃. Sed q̃d per aĩam intelligat, q̃due per anime partes, non oẽs conueniunt: atq̃ꝫ conſenſim aſſerũt. ¶ Simplicius/ Themiſtius/ ⁊ Alexãder per aĩam: dicũt Ariſto. intelligere dianoeticam, que rõnalis, ⁊ ſyllogiſtica dr̃: ⁊ ab ea pte/ que pncipalis eſt/ dr̃ etiam intellectiua: ſiue noetica/ vt dictum eſt. Per partes ꝟo/ aſſerunt Ariſt. intelligere ꝟtutes, ſiue potentias anime rõnalis, cum enim dianoetica aĩa quedam cõſtitutio ſit ex parte eterna/ q̃ eſt intellectꝰ: ⁊ parte ſeminaria, q̃ eſt ſenſitiua/ ſiue imaginaria: hꝫ aliquas virtutes, vel potentias rõne partis eterne, vt intellectum ⁊ voluntatem/ aliquas rõne ſeminarie partis, vt ſenſum ⁊ appetitum, ita vt dupl̃r ſit quoddam totũ, eſſentiale quidem, rõne partiũ eſſentialiũ/ quaꝝ altera intellectꝰ, altera imaginaria eſt: poteſtatiuum ꝟo, rõne vtriuſqꝫ partis, q̃tenus rõne imaginarie habet appetitum ⁊ ſenſum: ⁊ ratione intellectus hꝫ voluntatem. ⁊ intellectum. Conſiderãdo ergo dianoeticam aĩam, vt eſt totũ q̃ðdam poteſtatiuũ, dicit Ariſt. ex definitione aĩe non eſſe imanifeſtum aĩaꝫ ſeparari non poſſe a corpore, aut totam ſm oẽs poteſtates/ que ſibi cõpetũt rõne vtriuſqꝫ partis eſſentialis, aut ſaltem ſm aliquas ꝟtutes que ſibi cõpetunt rõne eius eſſentialis partis, que eſt intellectus. Et intelligunt per partes ꝟtutes. q̃ Ariſt. loquitur in numero plurali. non.n. poteſt aĩa eſſe ſeparata ſm aliq̃s partes eẽntiales pluraliter: q̃ vna ſola eſt, intellectus. ſ. ppterea per partes intelligunt ꝟtutes, ğ ſm eas ꝟtutes, que aĩe cõpetũt rõne intellectus: aĩa dr̃ ſeparata a corpore. ¶ Scðm ꝟo eas ꝟtutes: que ſibi cõpetũt rõne ſenſitiue, ⁊ vegetatiue, ideſt rõne ſeminarie partis. nõ eſt ſeparata, ſed actus q̃rũdã particularũ corporis. ¶ Sed hec expoſitio videtur ambigua: p̃ q̃ Ariſto. in toto hoc pceſſu, q̃ eſt de definitione aĩe, locutus eſt de anima communi ad oẽm aĩam: quare non vı̃ rõni conſentaneum, vt nullo de rõnali aĩa ſermone premiſſio, nũc de ipſa exponat q̃d manifeſti, q̃due immanifeſti ſit. ¶ Secundo, q̃ dubitationes, que per perfectam definitionem remouent̃: ſunt dubitationes circa definitum emergentes: eſt enim perfecta definitio: qua habita/ remouent̃ oẽs dubitationes: q̃ rei definite accidunt. cum igit̃ aĩa rõnalis non ſit hic definita, ſed aĩa in cõi, ideo rõni conſentaneum eſt/ vt de aĩa in cõi hec dicat. ¶ Auerroes ꝟo per aĩam hic intelligit aĩam in communi, per partes aĩe/ intelligit ꝟtutes ſeu potentias: nõ aũt ſpẽs, vt in collectaneis diximus, vt pꝫ legenti cõmentum. De hac.n. aĩa in communi Ariſt. vt Auerroes inq̃t, ait ipſam ſm nõnullas eius ꝟtutes eſſe actum corporis/ ſm nõnullas ꝟo eẽ ſeparatã. Itẽqꝫ de hac dicit Ariſto. vt Auerroes exponit, eſſe dubium vtrũ ſit actus vniuoce/ an equoce. de hac etiam/ definitionem eſſe in figura traditam intelligit Auerroes. ¶ Sed hec expoſitio videtur difficilis. naꝫ ſi loquit̃ de aĩa in cõi, tunc loquit̃ de ea, vt eſt quoddã vniuerſale/ totũ. modo potentie ſeu ꝟtutes non dicunt̃ partes aĩe/ cum aĩa ↄſiderat̃ vt totum vl'e: potius enim deberent dici ſpẽs. ꝟtutes enim dicunt̃ partes aĩe, vt ipſa eſt q̃ðdam totum poteſtatiuum, ⁊ non/ vt ipſa eſt quoddam totũ vl'e. ¶ In iuuenta pp hec exponebamus per ipſam animam/ animam in cõi/ q̃ hec cõiter eſt definita: ⁊ per partes aĩe/ ſpẽs/ q̃ ſunt rõnalis ſiue intellectiua/ ſenſitiua/ ⁊ vegetatiua. nam aĩe alique ſpẽs ſunt ſeparate/ vt celeſtis/ ⁊ humana anima: hec enim nullius/ qð in corpore eſt/ actus ſunt. alique ꝟo non ſeparate/ vt vegetatiua/ ⁊ ſenſitiua: ⁊ iuxta hanc expõnem addit/ ſi ſuapte natura partibilis eſt/ ppter Pythagoricos/ qui dixerunt oẽs animas eſſe vnius ⁊ eiuſdem ſpẽi. ¶ Et lꝫ hec expoſitio poſſit ſtare, ⁊ verbis conuenire/ tamen difficile eſt nunc extendere ſermonẽ ad aĩam celeſtem. ¶ Et ppterea redeo ad expõnem grecoꝝ: vbi dico primo q̃ Ariſto. per aĩam/ intelligit intellectiuam. nam ſolũ de hac erat apud priſcos queſtio: vtrum eſſet ſm oẽs poteſtates ſeparata/ an nõ. Preterea. Intellectiua.n. ↄtinet oẽs alias/ vt poſtea dicet Ariſto. ideo q̃cq̃d de ipſa dicitur erit dictum de omni aĩa: ea enim que dicũtur de ipſa quo ad ſenſitiuam ⁊ vegetatiuũ gradũ: erit dictũ de ſenſitiua ⁊ vegetatiua aĩabus. Que erunt dicta de intellectu/ erunt dicta de intellectiua in hoĩe. ergo Ari. dicens de intellectiua, ⁊ humana anima. de oĩbus vr̃ dicere. quare lꝫ definitio ſit de aĩa cõi: ex his: que dicit de humana anima, patebit in omni anima q̃d manifeſti, q̃due imanifeſti relinquit̃ ex definitione. Bene ergo Themiſtius, Simplicius, ⁊ Alexan. per animam. intellexerũt humanã: p ptes ẽt bene intellexerunt ꝟtutes, ſiue potentias: nam humana aĩa eſt q̃ðdam

Expõ grecoꝝ.

Dubitationes ↄ expõnẽ.

Expõ Auer.

Refutatio.

In iuuẽta expõ.

Qualis expõ.

Approbatio ex põnis grecoꝝ.

totũ poteſtatiuũ, ↄtinẽs poteſtates cuiuſlibet aĩe, vt dcm̃ eſt. ¶ Tũc lege v̾ba. Qȝ qdẽ igit̃ non ſit aĩa ſeparabilis a corpore. ſ. aĩa intellectiua tota ſꝫ oẽs ptãtes, aut ptes qdã ipſius ſaltẽ, ſi ptibilis ſuapte nã eſt, nõ imanifeſtũ eſt, dixit [Si ſuapte nã ptibilis eſt] pp Platonẽ: q itellectiuã aĩaȝ nõ poſuit eẽ qõdã totũ v̾tuale, imo tres illas aĩas poſuit loco, atq̃ ſb̃to diuerſas. ppea dic̃ ſi ſm̃ v̾tutes, ⁊ nõ ſm̃ ſbaȝ ſuapte nã ptibilis ſit, ⁊ ñ actu diuiſa: vl' h̃ iqt pp Democriticos, q nullã faciẽtes dĩiã iter ſenſum ⁊ itell'm: ipſaȝ aĩaȝ nõ ponebãt ptibilẽ, nec eẽ qõdã totũ ptãtiuũ, vl' h̃ dixit pp cãm Simplicij, in collectaneis expoſitã, qȝ. ſ. nõdũ cognouit ipſam ptibilẽ, qȝ mõ quodam cognouit ipartibileȝ, qȝ incorpea eſt, modo quoddã partibilem, qȝ habet plures v̾tutes. Sic igit̃ ex definitione pꝫ, aut aĩam ſm̃ oẽs poteſtates eſſe concretam ſb̃to, ⁊ materie, aut ſm̃ quaſdam ſic, ſꝫ quaſdam non. Et exponit ſm̃ quas partes nõ ſeparetur, ⁊ ſm̃ quas ſeparet̃. ⁊ inqt, qȝ ipſa ſm̃ aliquas ſuas poteſtates eſt quarũdã ipſaꝝ ptium corpis actus, vt ſm̃ potẽtias ſenſitiuas, ⁊ vegetatiuas. At vero quaſdam eius ptes prohibet nihil ipſam ſeparari, ꝑpter id qd̃ nullius particule corpis tales ptes actus ſunt, vt intellectus ipſi poſſibilis, ⁊ agẽs, ⁊ voluntas. ergo aĩa humana quibuſdam ſuis ptib⁹ erit ſeparata. ſ. illis: que nõ ſunt actus pticulariũ corporis, quibuſdã non ſeparata. ſ. illis, q̃ ſunt actus particulaꝝ corporis.

Alia cõſtructio.

¶ Põt etiam legi textus aliter: nam ille genitiuus [quarũdam partiũ ipſaꝝ] põt legi in ablatiuo, greci enim vtunt̃ genitiuis abſolutis pro ablatiuis, qȝ nõ habẽt ablatiuum. Sil'r v̾bum illud [quaſdam] in ablatiuo abſoluto legi põt, vtuntur. n. nõnunq̃ accuſatiuo abſoluto pro ablatiuo, ⁊ tunc lege ſic. Eſt aĩa quibuſdam partib⁹ ſeparata, quibuſdã nõ ſeparata. qȝ quibuſdã ipſis ſuis partib⁹ eſt actus particulaꝝ corporis, at v̾o quibuſdam nihil ꝓhibet eã nõ eſſe actũ, ꝑpter id qd̃ partes ille nullius particule corporis actus ſunt. ergo humana aĩa eſt partim ſeparata, partim non ſeparata. hoc eſt id, quod ex definitione eſt manifeſtũ. Deinde exponit qd relinquitur imanifeſtum, ⁊ iquit. Amplius imanifeſtum eſt, ſi ſic ſit actus corporis aĩa, vt nauta nauis. hoc. n. eſt, qd̃ ex definitione non pꝫ. Demum epilogat, ⁊ inquit. In figura quidẽ igitur hec determinata ⁊ deſcripta ſint d̃ aĩa. Et per figurã itelligit deſcriptionẽ. nõ. n. dedit aĩe definitionẽ ꝓpriã, ſed figuralẽ, qȝ deſcriptionẽ.

Q̃õ ſimplicij pl'chra.

¶ Mouet hic Simpl'. q̃õnem pulchram. cum. n. dixit aĩaȝ ſm̃ quaſdã partes, ſeparari, ſm̃ quaſdam nõ, ſtatim pꝫ eã nõ eſſe actũ corporis eo mõ, quo nauta eſt actus nauis, nã nauta eſt penitus ſeparatus act⁹. Propterea querit Simplicius cur dixit eẽ imanifeſtũ ſi ſit act⁹ ſicut nauta nauis.

Sol'o ſimplicij

¶ Rñdet Simpl'. ꝙ oĩs aĩa vtit̃ corpore, qd̃ perficit, ꝓpterea nõ dubitat, an ſit vtẽs, ſed de mõ quo vtit̃ corpore.

¶ Clarius dici põt, ꝙ dubitatio dꝫ ſic intelligi. Et definitiõe pꝫ aĩaȝ humanã ſm̃ q̃ſdã partes eẽ actũ corporis perficiẽtẽ ipm̃: vtrum v̾o cuȝ h̃ poſſit eſſe forma corporis, vt nauta nauis. ſ. vtẽs, ita vt ſtent ſil' ipſam eſſe actum ſꝫ quaſdam ptes, ⁊ vtentẽ. modo quo nauta vtit̃ naui. Hoc. n. imanifeſtũ eſt ex definitione. lꝫ. n. pateat eam eſſe actum ſꝫ quaſdã partes, dubiũ eſt, vtrũ cũ h̃ qd̃ eſt actus perficiẽs, poſſit eẽ act⁹ vtens. Hoc. n. ex definitione non pꝫ.

Q̃õnes.

¶ Sed circa hec querit̃ p̃, qȝ non vĩ verum ꝙ aĩa ſm̃ aliquas partes ſit ſeparata, qȝ ſm̃ oẽs eſt act⁹ corporis phyſici, ⁊ ſm̃ dẽm opionem. ¶ 2ª, ſi aĩa ſꝫ eas virtutes, que ſpectãt ad partẽ itellectiuã, eſt ſeparata a corpore, tũc i morte nõ acquireret aliquã ſeparationẽ quo ad eã partẽ, plus q̃ȝ in vita. ¶ 3ª, ſi aĩa eſt actus corporis: g̃ aĩa poſt morteȝ nõ eſt aĩa, qȝ poſt mortẽ nullius corporis actus eſt: ⁊ ita nõ erit aĩa. ¶ 4ª, vtrum ſm̃ Auerroem intell's copulet̃ nobis ſꝫ eẽ: an ſolũ dicat̃ actus, qȝ vnit̃ nobis ſm̃ operationẽ vt. Candauenſis autumat.

Sol'o p̃me. q.

¶ Ad has q̃õnes. lꝫ difficiles rñdem⁹. Ad primam dicamus ꝙ aĩa intellectiua dupl'r dici poteſt ſeparata corpore ſm̃ aliquas partes, ⁊ dupl'r ſm̃ aliq̃s nõ ſeparata. ſm̃ v̾tutes quidem, que ſunt illius, vt itellectiua eſt, eſt ſeparata a ſb̃to, ⁊ ab organo: a ſb̃to quidem, vt diximus, ſeparatione depẽdẽtie. ab organo v̾o: qȝ virtutes, q̃ ſunt ipſius, vt itellectiua eſt, nulli⁹ particule corporis ſunt actus. Scđm v̾o partes, que ſunt illius, vt ſenſitiua, ⁊ vegetatiua, ipſa dupl'r non eſt ſeparata, p̃, qȝ ille partes depẽdent a ſb̃to, qȝ (vt dicemus) conſequunt̃ aĩam, vt vnit̃ particulis corporis, ⁊ ita vnione ceſſante, ceſſabunt po͛ ille, que fluunt ab vnione, vt dicemus. 2º, qȝ ſm̃ illas, non ſeparat̃ a particulis, vt ab organis, ſed eſt actus particulaꝝ organicaꝝ.

Q̃ũo intelli̾ua aĩa dicat̃ ſepata.

¶ Ad 2ᵃᵐ rñdet Ariſt. li. 2º de g̃ñone aĩaliũ, qd̃ dum eſt in corpore, perficit ipm̃ ⁊ coagulat, vt opos lac. i. vt coagulum ſiue ſuccus: lac, diſſoluto corpore, nõ ampli⁹ perficit, ⁊ ſic dum erat in corpore, erat terminus actualis vnionis, poſt mortem non erit amplius termin⁹ actualis vnionis: ſed aptitudinalis.

Sol'o 2ᵉ Cap. 3º. vt ὀπὸς γάλα

¶ Ex quo ſequit̃, ꝙ itellectiua aĩa poſt mortem nõ dr̃ ſeparata, qȝ p̃us dependebat a corpore, ⁊ poſt nõ depẽdet, ſed potius ecõtra: qȝ corpus in vita dependebat ab aĩa, ⁊ poſtea nõ depẽdet, vt Ariſt. dicit.

Q̃ual'r aĩa poſt mortem dr̃ ſeparata.

Preterea. In vita corp⁹ perficiebat̃ ab aĩa, poſtea nõ perficit̃. g̃ ſic dr̃ vnita ⁊ perficiẽs rel'one. q̃ corp⁹ ab ipſa depẽdet, ⁊ perficit̃: ſic poſt morte dr̃ ſeparata, qȝ corp⁹ nec perficit̃, nec dependet amplius ab ipſa. g̃. in morte non ſeparatur plus q̃ȝ in vita ſeparatione dependẽtie a ſb̃to, qȝ nec in morte, nec in vita a corpore depẽdet vt a ſb̃to, nec ſeparat̃ i morte ſeparatione ab organo, quo ad graduȝ intellectiuũ, quia nec in vita dicebatur organica, ſed ſeparatur. vt Ari. dicit, qȝ amplius corp⁹, qd̃ coagulabat, ⁊ in vnuȝ ↄſeruabat, nõ ↄſeruat: nec in vnitate ſpecificat. rurſus corpus qd̃, ab ipſa dependebat, non amplius dependet. Preterea. Virtutes: q̃ erãt ei ↄnexe i operatiõib⁹: q̃qȝ ipſi d̃ſeruiebãt, nõ amplius deſeruiũt. inſuper corpus qd̃ in omnibus operationib⁹ viuificabat: nõ ampli⁹ viuificat.

Excerptũ pulchrum.

¶ Ex hoc ſequit̃: ꝙ anima ſeparatur a corpore, qȝ corpus ſeparatur ab ipa: nunq̃ȝ enim aĩa deſiniret informare corpus, niſi corpus indiſponeretur, redderetur q̃ ſubm̃ ineptum aĩe, eo eniȝ ipo qd̃ ſbm̃ in quãto ⁊ quali indiſponit̃, aut ad maius: aut ad min⁹: mox aĩa deſinit corpus coagulare, perficere, in vnũ conſeruare: ⁊ tandem deſinit ipm̃ iformare. quare aĩa deſerit corpus: poti⁹ cã deſitionis facta i corpore: q̃ȝ i aĩa, ⁊ h̃ Thomas egregie in queſtionibus diſputatis aſſerit. ¶ Ex his patet aĩam in ſeparatione nihil ſbe deperdere, ſed quo modo corruptio hoĩs ſit ſbalis, quo autem modo ſit g̃ño, i libro 3º dicemus. aĩe v̾o ceterorum, vt animalium, ⁊ plantaꝝ deſinunt, ⁊ informare, ⁊ eẽ, qa erant forme dependentes a ſbtis, ⁊ ab organis: ⁊ per ↄñs aĩal ⁊ plãta deſinũt, per corruptionẽ forme ſbalis, qa deſinunt deſinente forma. h̃ pacto homo, nec g̃ñat̃, nec corrũpit̃: non enim eius forma incipit per g̃ñonẽ: nec deſinit per corruptionem: ſed q̃ũo põt eſſe g̃ño: ⁊ q̃ũo corruptio ſbalis, ſi nihil animenec tota anima deſinit: vt dixi diſputabitur: nõ enim res leuis eſt.

Solo' 3ᵉ An aĩa poſt mõtẽ ſit aĩa

¶ Ad tertiã Thomas in q̃õnibus diſputatis, aſſerit aĩaȝ humanã poſt mortẽ nõ eẽ aĩam, qȝ amplius nõ eſt act⁹ pficiẽs corpus, nec amplius ab ipſa depẽdet corpus. Eſt bñ tñ intell's, vel itel'igẽtia, q̃dam. ¶ Sed durũ eſt hoc dicere, qȝ ſi aĩa mutaret definitionem, videret̃ mutare eſſentiã. ¶ Tutius dicere poſſumus vt etiam ipſe dicit: ꝙ anima poſt mortẽ, nec actu, nec potentia eſt corpis entelechia: ſed aptitudine: qȝ eſt ſba a qua natuȝ eſſet pfici corpus ſuum, ſi eſſet, ⁊ depẽdere, ⁊ ſic poſt mortẽ eſt aĩa, qȝ ad rõnẽ anime ſufficit: vt ſit act⁹ corporis, aut pficiẽs, aut apt⁹ perficẽ: nõ enim opꝫ, vt definitio dicat actum, ſed aptitudinẽ. ¶ Sed opponeſ adhuc per rõnem Alex. in libro de aĩa: qȝ qd̃ per ſe ſubſiſtit, nullius pars eſſe põt, nec actu, nec aptitudine, ſꝫ aĩa poſt mortẽ per ſe ſubſiſtit, igit̃ nec actu, nec aptitudine põt eſſe alicuius eſſentialis pars. g̃ poſt mortem nulla rõne dici

nẽ dici põt aĩa. ¶ Dici poteſt ꝙ aĩa poſt morteȝ, non per ſe ſubſiſtit, qȝ ſit indiuiduũ cõpletum in ſua ſpecie: qȝ tunc fruſtra fuiſſet vnita. ſed per ſe ſubſiſtit, quia non eſt actu pars alicuius compoſiti: ⁊ ſic põt eſſe aĩa: qȝ lꝫ per ſe actu ſubſiſtat, aptitudine eſt pars alicuius compoſiti.

Solu° vltie an itell's ſit vnit⁹ ſolũ p opationẽ ſꝫ Auer. Com. 5 c. 20,

¶ Ad vltimã reſpondet Candauẽſis ꝙ intell's ſolũ ſm̃ opationẽ eſt act⁹ corpis humani, nõ quidem pficiẽs, ſed ſolum aſſiſtẽs. Imaginat̃. n. humanuȝ corpus eſſe pfectũ per aĩaȝ cogitatiuã, ⁊ per illã reponi in ſpecie. ab itellectu vero vult hoĩeȝ hr̃e opationẽ, que eſt quaſi ei ſupnãlis, qȝ nõ ſm̃ ꝓpriã formã. ¶ Et licet pro p te de hac opinione diximus: tñ iterũ dicamus, ꝙ Auerroes vbiq̃ 3º de aĩa aſſerit intellectum nobis dupliciter copulari, ⁊ per nãȝ, ⁊ per opationẽ, ad quã vtit̃ corpore humano. modo qd ipe põt intelligere per nãlẽ copulationẽ, niſi vnionẽ ſm̃ eſſe, preſertim cum dicat euȝ per nãȝ nobis vniri eo ipſo, ꝙ ſumus? ¶ Preterea. Si intell's per opõnem ſolũ vniret̃, tũc hõ anq̃ȝ intelligeret, eẽt mere brutũ, quia gradus cogitatiu⁹ nõ excedit gradũ ſenſitiuũ: vt dicemus.

Solu° p opi. Auer.

¶ Propterea dicam⁹, ꝙ ſm̃ Auer. dupliciter nobis copulat̃ intellectus. vno modo nãli vnione, q̃tenus ex ipſo ⁊ cogitaria ſit vna aĩa intellectiua, q̃ perficit humanũ corpus: ⁊ ſic lꝫ nõ ſit tota forma vel tota anima humani corporis, eſt ſemiforma, ſiue ſemiaĩa pficiẽs humanuȝ corpus. Alio° habituali vnione, q̃tenus nãliter parti cogitatiue vnitus, corpe humano vtit̃ ad ſuã ſopationẽ pficiendã. Primã vnioneȝ Auer. vbiq̃ nãleȝ appellat, qȝ nobis vnit̃ mediante cogitaria parte, q̃ nobis ineſt a nã ex ſemine. 2ᵃᵐ v̾o appellat habitualem, qa ex frequẽtatis actibus, q̃ ſunt ipe intellectiones nobis vnit̃. Ex his pꝫ ꝙ intell's eſt actus humani corpis, nõ vt forma, vel aĩa: ſed vt ſemiact⁹, vel ſemiforma, vel ſemiaĩa.

Erroꝝ Auer.

¶ Veruȝ quouis mõ poſitio Auerrois intelligat̃, eſt falſa. Si. n. vt Cãdauenſis dicit: intell'r, hõ nõ eẽt niſi mere brutũ formal'r: ⁊ nõ intelligens, niſi vt nauis eſt animal, vel intelligẽs. Scđo modo eſt peius. non. n. video q̃ũo ex parte eterna, ⁊ parte corruptili fieri poſſit vna forma, vel vna anima vera vnitate, qua dicatur forma vna, vel anima vna. Hec pauca nũc, qȝ poſtea multa.

Argyr. ca 2.

¶ At. n. cũ ex obſcuris qdẽ, magis aũt manifeſtis ſiat id notũ, ꝙ ẽ dilucidũ ac noti⁹ rõe: enitẽdũ ẽ rurſus hoc pacto de ipa aĩa ptractar̃. Rõnẽ. n. diffinitiuã nõ ſolũ eẽ ſignare, vt cõplures dicẽ diffõnes vñr: ſed ẽt in ipſa cauſa ineſſe ac apparere oꝫ. Nũc aũt diffõnũ complures, vt ↄcluſiões eẽ vñr. veluti qd eſt quadratio? ↄfectio figure lateꝝ eq̃liũ, ãguloꝝ, ↄ̃rectoꝝ eq̃lis altera, ex pte lõgiori figure. atqꝫ diffõ talis: ↄcl'onis occupat locũ. At ea q̃ quadrationẽ iuẽtionẽ eẽ medie dicit: ipſi⁹ rei profectio cauſam, vt pꝫ, aſſignat.

Solo' 3ᵉ An aĩa poſt mõtẽ ſit aĩa. T. c. 12 σαφὲς certum mãifẽᵐ.

¶ Q̃m̃ aũt ex incertis quidẽ, manifeſtioribus aũt, certius ſit, qd̃ ⁊ ſm̃ rõnẽ notius eſt: tentãdũ eſt iterũ ſic aggredi de ipſa: non eniȝ ſolũ hoc eſt ꝙ opꝫ definitiuã rõnẽ oſtendere (ſicut plures terminoꝝ dicũt) ſed ⁊ cãm ineſſe ẽt demr̃are, nũc aũt, vt ↄcl'ones rõnes terminorum ſunt, vt qd eſt tetragoniſmus, eq̃le altera pte lõgiori orthogoniũ eẽ eq laterale. Talis aũt terminus ratio ↄcluſionis eſt, dicens aũt, q̃m̃ tetragoniſmus eſt medie inuentio, rei cauſam dedit.

Cap. 6º λέγει τὸ αἴτιον, dic̃ cãȝ.

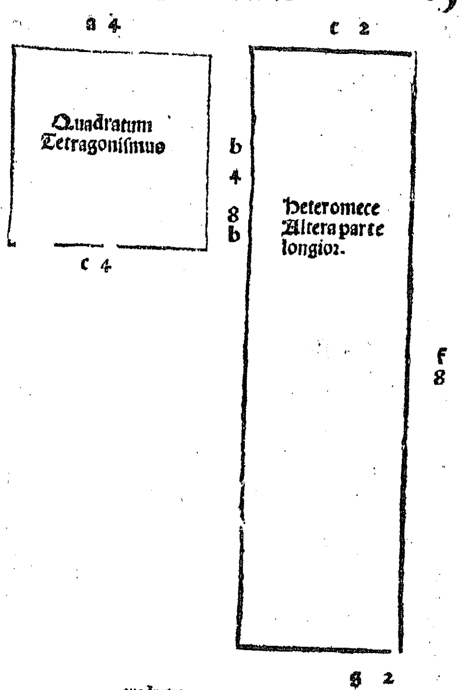

quadratum.

Quid eſt tetragoniſmus?

rectangulum.

Orthogonium equilaterale equale altera parte longiori.

Defini° vt ↄcl'o.

ex linea que inuenit̃ media.

Quid ẽ tetragoniſm⁹ eſt medie linee inuẽtio.

Defini° vt p̃nᵐ. Collectanea textus cõ. 12.

¶ Hunc locum (ſi Themiſtium ſeq volumus) ſic cõtinuabimus: qd̃ cuȝ Ariſ. propoſuit cõem aĩe diffõnẽ, vult h̃ in loco propriã tradere. ¶ Et tu debes ſcire, ꝙ aĩe diffinitio põt duobus modis tradi. Vno modo oĩbus ſpẽb⁹ aĩe cõis, ⁊ ſic tradita eſt. Alio mõ ſingule accomodata, ⁊ ſic tradet̃. Ratio aũt ordinis eſt: q̃m̃ cum Ari. tractauit cõem aĩe diffinitionẽ, opus eſt, vt de facultatib⁹ aĩe ptractet. ⁊ qȝ nõ põt tractar̃ de facultatib⁹, niſi tractet de tota aĩa. eſt. n. aĩa totũ qõdã ptãtiuũ, ⁊ facultates ptes potẽtiales: iõ opus eſt prius de aĩa tota aggredi. ⁊ qȝ nõ ſufficit dicẽ diffõnes cões in diffõne facultatuȝ aĩe, iõ opus eſt aggredi ꝓprias diffõnes. Ingt g̃ Ariſt. q̃m̃ aũt ex inotis, ſup. nã qdẽ, certiorib⁹ autẽ ſup. quo ad nos, ſit qd̃ ⁊ ſm̃ rõnẽ. i. naturã notius: tẽtãdũ eſt iteꝝ ſic aggredi de ipſa, ⁊ p h̃ vult hr̃e, ſm̃ Them. q̃re de ipſa tota vult dicere p̃us, q̃ȝ de potẽtijs. reddit aũt cãm: q̃re diffinitio p̃poſita nõ ſufficit ad facultates iueſtigãdas. d. nõ. n. ſolũ oꝫ definitiuã rõnẽ oñdere, ſicut plures terminoꝝ. i. de nũo diffõnũ dicũt, ſꝫ cãm in eſſe ⁊ demr̃are, dixit aũt [Tẽtãdũ ſic aggredi.] vt innueret diffõnem dãdã eſſe altiorẽ ⁊ pfectiorẽ p̃dicta: tẽtamus eni ardua aggredimur etiã pfectiora. ¶ Nũc aũt.] exponit per exempla diffõneȝ eẽ duob⁹ modis. ſ. ſic ↄ̃nẽ: ⁊ ſic p̃miſſam: ⁊ ſm̃o eius manifeſt⁹ eſt p ſe. ¶ Ex his appet, ſꝫ Them. Ari. in h̃ loco dar̃ cãȝ, cur a diffõne ꝓpria, vult icipe in tradẽdo de potẽtijs, ⁊ nõ cur vult poſt cõeȝ tradere de propria, vt latini, ⁊ Auer. ¶ Ampli⁹ ſm̃ Them. reddit cãȝ cur diffinitio data, in tra

dẽdo poas aĩe, nõ ſufficit: ⁊ non cur dãda eſt cõpletior pa. ⁊ vide paraphraſim eiꝰ in hac pte, ⁊ tibi apiet hic locus.

Cõ.12. **Quia cognitio.** In h 2o c.12. Auer. aliter lr̃az cõtinuare vĩ. Et po dat cãz: q̃re p̃dicta diffinitio ñ ſufficit ad cogñe ſpẽꝝ aie: ⁊ ſyllogiçat ſic. nulla diffinitio vlis ⁊ multiplex ſufficit in cogñe ꝓpa ſpẽꝝ alicuiꝰ diffinibilis: ſed diffõ data ẽ vlis ⁊ mltipl'. g̃ diffõ data nõ ſufficit. hꝰ p̃ ꝓpõit ɔñe, d. q2 cognitio acq̃ſita ex hac diffõne data nõ ſufficit in cogñe ſbe cuiuſlȝ ptis aie. Hec ẽ ɔ̃. Deide accepit minorẽ. d. qm̃ hec diffõ eſt vlis oibꝰ ptibꝰ aie, ⁊ dicta de eis multipl'r: hic minor. ¶ Accepit ⁊ maiorẽ. d. ⁊ tales diffões nõ ſufficiũt in cogñe rei pfecte: cũ fuerint vl'es vniuoce, nec dñ/cũ ſint vl'es multiplices. ⁊ tũc apponit intẽtũ capli. d. q̃rẽdũ eſt. n. poſt ad ſciẽdũ vnãquãq ptiũ q̃ collocat ſub illa diffõne, cogñe ꝓpria: cũ diffõ data nõ dicat de eis vniuoce. ⁊ ſic pȝ itẽtio i gñali, ⁊ cã itẽtiõis. ⁊ in h appet defectꝰ expõnis Themiſtij. Them. n. vĩ velle ꝙ Ariſt. p̃ponat dicere de diffõne ꝓpa gr̃a poꝝ inueſtigandaꝝ. Auerrois p̃ordinat gr̃a notitiaꝝ ſpẽꝝ, ⁊ h vĩ melius: qm̃ (vt Philoponꝰ inqt in 2o poſter. i pn°) cognitio accñtiũ imp̃fectior ẽ cogñe ſube. ſi g̃ p̃ordinaſſet cogñẽ diffinitiuã ꝓpriã gr̃a accñtiũ, tũc p̃ordinaſſet nobile ad ignobile: iõ intẽtio pnis erit circa ſpẽs aie cogſcẽdas, ꝑ accñs circa accidẽtia. Et hãc expõnẽ ſeqt Simp. h i loco. ¶ Incipit igr̃] cũ dedit intẽtionẽ in vli, ⁊ cãm intẽtiõis, apponit hic intentionẽ in ſpãli, ⁊ cãȝ itẽtiõis 2a ibi. [Et cã pp quã.] iqt. Incipit hic dare viã ad cogñẽ. i. ꝑ quã poterimꝰ inueſtigare diffinitiões: q̃ approp̃ant cuilȝ partiũ in rebꝰ ignoratis. i. diffinitiões ꝓprias ſpẽbꝰ, ⁊ cãm pp quã nõ ſufficiũt tales diffinitiones in talibus rebꝰ. ecce q̃õ duo ꝓponit. dicturꝰ inquit in prio, ⁊ q2 via nãlis in cogñe cãꝝ ꝓpinq̃rũ rebus eſt ire de latẽtibus apud nãm, apparẽtibꝰ apud nos: ⁊ eſt ire de poſterioribꝰ in eſſe/ad priora. in poſterioribꝰ dixit h. oȝ nos ire, in cogñe diffõnũ ꝓpriaꝝ vnicuiq ptiũ aie, ꝑ iſtam viaȝ, ⁊ reddit cãm. d. ⁊ nulla eſt via in cognitiõe taliũ diffõnũ. ſ. que cõponunt ex ꝓpinquis cauſis ꝓprijs rei, cuȝ fuerint ignorate: niſi a poſterioribꝰ apõ nãm: eſt ergo methodus iueſtigandaꝝ diffinitionũ, accipe ɔfeſſa nobis, ⁊ ex illis ꝓcedere ad q̃dditatẽ reꝝ: vt in p̃ huius dcm̃ eſt. ⁊ h mõ faciet: ⁊ hic ex motu/⁊ ſenſu, ⁊ alijs inueſtigabit ꝓpriam vnicuiq anime diffõnẽ. ¶ Et cã.] q2 poſuit diffõnẽ aie coẽȝ, ⁊ qs poſſet dicere illam ſufficere, reddit cãm: cur illa nõ ſufficit. ⁊ inqt, ⁊ cã ꝓpter quã nõ ſufficiũt in cognitiõe rei, tales diffinitiõe vl'es, eſt: q2 opȝ, vt ſermo diffiniẽs pfecte: nõ demõſtret genus rei tm̃, ſicut faciũt plures diffões, ſed ſm̃o diffiniẽs debet demr̃are cãm rei ꝓpriã, propinquã, exñteȝ in actu. ſ. formã, nõ genꝰ. ¶ Et cũ.] nũc p̃ proponit intentionẽ: ⁊ inqt. ⁊ cuȝ notificauit hoc, narrauit cuiꝰ diffinitio eſt diffinitio: quã q̃rit in vnaquaq partiuȝ aie. i. ſpẽs aie. ⁊ ⁊ cuiꝰ eſt diffinitio p̃dicta. inqt, iſta diffinitio, quã mõ querimus, eſt ſimilis diffõnibus, q̃ ſunt q̃ſi p̃miſſa demr̃onis: vlis autẽ diffinitio p̃dicta eſt ſimilis diffõnibꝰ que ſunt q̃ſi ɔcluſio. ¶ Et cum.] ꝓponit intentũ ptis ſequẽtis ⁊ ſimul declarat nãm vtriuſq, ⁊ inqt: ⁊ cũ declauit hoc, dedi exẽplum de diffõnibus que ſunt q̃ſi cõcluſio: dico quaſi cõcluſio, ſi fuerint ignorate eſſe in diffinito: aut pro ⁊ fuerit cã q̃ſita in eis. duo igit reqrunt ad diffõnem, ad hoc vt ſit concluſio. ſ. vt ſit ignorata ineſſe diffinito, ⁊ vt habeat cãm per quã poſſet ɔcludi de illo. ¶ Et dedit exẽplũ.] de diffinitiõibus que nõ ſunt quaſi cõcluſio demr̃ationis: ſed ſunt (ſi fuerint manifeſta per ſe) p̃na demr̃ationis, vnã dedit ɔditioneȝ diffõnis, ad hoc vt ſit quaſi p̃nm. ſ. vt ſit per ſe nota. ⁊ adde 2am: ⁊ vt dicat cãm. ¶ Et ſi.] poſſet qs dicere iſte diffõnes que ſunt quaſi p̃nm: qm̃ ſunt ignorate, q̃õ ſcientur: inquit. ⁊ ſi fuerint ignorate, tũc impoſſibile eſt vt declarent eſſe in diffinito: niſi per argm quia. ¶ Et dixit.] ⁊ ſermo eius patȝ hic. ¶ Et cum dixit.] hic duas remouet dubitationes litere. 2a ibi. [Neq intẽdebat.] Inquit ergo in p̃a, ⁊ cũ dixit modo aũt intẽtiões diffõnũ ſunt quaſi ɔ̃nes. eſt g̃ dubitatio cur apponit ly [quaſi] rñdet nõ intendebat, ꝙ iſta diffinitio inducta in anima eſt ɔcluſio demr̃atiõis: ſed intẽdebat ꝙ ẽ ex gñe iſtaꝝ diffinitionũ: ſm̃ ꝙ tales diffõnes ſũt vl'es, ⁊ ideo dixit ſunt. q. ɔ̃nes. iſte enim diffõnes: aut ſunt cõcluſiones: aut ſunt ſimiles diffõnibus: que ſunt ɔ̃nes. ¶ Neq intẽdebat.] remouet 2am: poſſet qs q̃rere, an diffinitio dãda ſit vere p̃nm: ſoluit. d. neq intẽdebat ꝙ diffinitio querenda hic (in vnaquaq ptiũ ſpẽꝝ anime: eſt ex diffõnibus/que ſunt quaſi p̃nm demr̃ationis: ita ꝙ ſint manifeſte per ſe: q2 ſunt ignorate apud nos: ⁊ via ad cognoſcẽdum illas eſt ex poſterioribus: ſicut dixit: ſed intẽdebat ꝙ eſt ex gñe illarũ diffinitionũ: tales eniȝ diffõnes: aut ſunt p̃nm demr̃ationis: aut ſunt ſimiles diffõnibus: que ſunt q̃ſi p̃nm demr̃ationis. ⁊ tunc preordinat textum, ⁊ ſermo eius patet.

Dubitationes.

¶ Hic due ſunt dubitationes: quarum p̃a eſt, quenam diffinitio dicit, ⁊ demr̃onis cõcluſio: que v̂o ꝓpter quid, ⁊ demõſtrationis p̃nm: vel medium. ¶ Scđa q̃ſtio eſſe põt, quenã modo diffinitio data, ⁊ danda, ſe habeãt inuicẽ. ¶ Ad p̃am Egidius de Roma inſiſtit, cur diffinitio dicit qa. ⁊ ait ꝙ ꝓpter duo: vel quia imꝑfectior: vel q2 dicit mediũ in demonſtratione qa: ſicut diffinitio per cãm remotã: diffinitio aũt dicit ꝓpter qd: q2 pfectior, ⁊ q2 eſt mediũ in demr̃one ꝓpter quid.

Egidij R°.

¶ Amplius ſm̃ eum diffinitio dĩ demr̃onis cõcluſio: vel q2 dicit cãm remotã diffiniti: que ɔcludit affirmatiue de diffinito: vel qa dat ꝑ aliqõ poſteriꝰ. ¶ Dicitur quoq p̃nm econtra: q2 mediũ in demr̃atione affirmatiua, ⁊ quia cõcludit cãm proximã. vide ipſum hic: q2 ꝓlixe loqt:

Reprobatio.

¶ Sed hꝰ ſol. nulla videt. p̃a nõ: qm̃ diffinitio data ꝑ mãȝ ſolam. dicitur diffinitio propter qd, ⁊ tñ oibus diffõnibus imperfectior eſt. ¶ Scđa cauſa nihil eſt: qm̃ potius mediũ ſpecificat demõſtrationẽ, q̃ȝ a demr̃one ſpecificet: vt ariſt. inquit in ſuis poſteribꝰ. ¶ Scđa pars ſol. peccat: quoniã affirmatio ⁊ negatio ſunt due ſpẽs ex equo oppoſite: g̃ ſicut dicit cõcluſio: q2 ɔcludit i affirmatiua, ita dȝ dici p̃nm, q2 concludit in negatiua. ¶ Amplius 2a cã eſt inſufficiens vt cõſtat.

R° ppa.

¶ Ideo dicẽduȝ aliter, ꝙ diffinitio dicit quia, eo quo dicit cõcluſio: ⁊ ſimil'r dĩ propter qd, eo quo dicitur principiũ. dicit qdẽ ꝓpter qd, ⁊ principiũ qa, vt Philoponus, ⁊ Auer. ⁊ Alexã. inqt in 2o Poſterioruȝ. diffinitio põt cõparari ad diffinitum, ⁊ ad accidẽtia q̃ ſequuntur ipſum eſſentialiter. ſi qdem ad diffinitũ, ſic terminat q̃õnẽ qd eſt, ⁊ dicit qd, ſi cõparat ad accñtia adhuc dupliciter. Uno° ad accidentia tm̃, ⁊ ſic dicit principiũ accidentiũ: ſi ad accidentia, vt inherent ſubiecto: ſic dĩ propter qd ⁊ medium: quomodo ergo diffinitio dicit ꝓpter qd, ⁊ quid, ⁊ principium demr̃ationis cõſtat. ¶ Q̃uo v̂o dicat qa, ⁊ concluſio expono. dicitur enim diffinitio quia eo quia cum diffinito nihil aliud facit, niſi verã propoſitionẽ: nec dicit cãm accidẽtiũ: neq inherentie accidẽtiũ, ⁊ ideo dicit qa: ⁊ dicit/eo q2 potius cõputãda eſt vt ſyllogiſmalis, q̃ȝ vt ſyll'us. ⁊ hoc eſt ꝙ Auer. inquit, ꝙ diffinitio que eſt cõcluſio, eſt illa que ignota eſt de diffinito. ⁊ cum hoc habet cauſam queſitam. Diffinitio ꝓpter quid, que mediũ eſt, eſt illa que eſt per ſe nota, ⁊ inde dĩ principiũ: ⁊ dicens cãm accidentiũ, ⁊ inde dicitur ⁊ ꝓpter qd. ⁊ ſic pȝ expoſitio noium.

Ad p̃am dubitationem.

¶ Ad 2am Auerrois reſpondet in cõmento, ꝙ data diffinitio eſt quaſi ɔcluſio, danda q̃ſi principiũ. ¶ Sed obijcit primo: qm̃ ſi eſt q̃ſi cõcluſio: ergo erit ignotior danda, ⁊ querens cãm a dãda, per cõditiones dictas: hoc falſum eſt: qm̃ ſi ignotior dãda, tunc Ariſt. prius debuit incipere a dãda, q̃ȝ a data. ¶ 2° videt ꝙ danda potius querat cãm a predicta, q̃ȝ ecõtra: qm̃ cã formalis, ⁊ cã agẽs ſic ſe hñt, ꝙ formalis potior cauſa eſt q̃ȝ agens: qm̃ finis, ⁊ forma ideȝ, nõ ſic agẽs: modo diffinitio, data eſt per cãm formalẽ: actus. n. ⁊ pfectio ⁊ forma idem: danda per agens cũ dĩ p̃nle intelligit. ⁊ h argm eſt Alpharabij. ¶ Sȝ dõm ſȝ Auer. ꝙ data ẽ tanq̃ȝ ɔ̃, dãda tãq̃ȝ medium: ⁊ hꝰ cã eſt: qm̃ diffinitio dãda dĩ ꝑ genꝰ cãe finalis: que potẽtiſſima eſt cãrũ. Q̃õ v̂o obijciebat nihil eſt: qm̃ actus nõ eſt forma diffiniti: ſed ſubti illiꝰ: ſed bñ diffinitio dãda eſt finis diffiniti. ¶ Et debes ſcire ꝙ data eſt q̃ſi ɔcluſio, pro tãto: q2 nõ dicit cauſaȝ ſcđe: ſed potius querit cãȝ a 2a: nõ tñ eſt vere cõcluſio: qm̃ eſt notior dãda. g̃ aliqd habet de ɔ̃ne. ſ. q̃rere cãm: ⁊ aliqd de medio. ſ. eſſe notiorẽ. Dãda habet aliquid de medio. ſ. eſſe cãȝ, cur ineſt p̃ma definito: ⁊ aliqd de concluſione, ꝓut ignotior eſt illa vt ſcis.

COMMENTARIVM.

Hactenus de cõi aie definitiõe, at nũc de aie ſpecifica definitiõe aggredit: vt oẽs expoſitores tradũt. Sed q̃õ textꝰ inducẽdus ſit, nõ facile conſtat.

Expoſi° Themi.

¶ Themiſtiꝰ (vt i collectaneis diximus) ſpecificã aie definitionẽ denuo Ari. aggreſſurũ tradit, pp duas cãs. Pria qdẽ ẽ, vt aie poas ɔ̃claret: cũ. n. e notioribꝰ ſit ꝓficiſcẽdũ ad ignotiora: ⁊ aia ſm̃ ſpecificã rõnẽ ſũpta/ſit notior ſuis potẽtijs: iure gr̃a poꝝ inueſtigãdaꝝ rurſus definitionẽ aie ꝓpriã aggredit. Q̃ȝ v̂o aia notior ſit ſuis potẽtijs, eo pȝ, ꝙ totũ ptibꝰ nobis notiꝰ eſt: eſt aũt aia totũ poteſtatiuũ: po° v̂o/ptes. Hec eſt p̃a cã. ¶ 2a v̂o cã eſt, q2 dicta definitio nõ ſufficit ꝓ potẽtiaꝝ, atq accñtiũ aie veſtigatiõe, eſt. n. illa cõis dicẽs ipſaꝝ paſſionũ, q2 tm̃. At ꝓpa definitio, quã denuo aggreſſurꝰ ẽ, diuȝ aie paſſionũ pp qd dicit. Uult igit Themiſtiꝰ ꝑ ꝑ has cãs Ariſ. velle tradẽ definitiões ſpẽbꝰ aie ꝓpas gr̃a potẽtiarũ veſtigãdaꝝ.

Dubitatio ɔtra Themi.

¶ Sȝ dices aduerſus Them. vt Philoponi aucte i collectaneis dicebamꝰ, ꝙ nobile nõ ordinat ad ignobile.

Solutio

¶ Põt dici nobile ad ignobile ordinari poſſe ſm̃ doctrinã: nõ aũt ſm̃ eẽ. ¶ Sȝ adhuc dices ɔ̃ Them. ꝓceſſum nãleȝ: q2 a nobis notioribꝰ ꝓficiſcit, eſſe ſȝ Ariſ. ab obtis ad actꝰ, ⁊ ab actibꝰ ad poas, ⁊ a potentijs ad eſſentiã. Nõ g̃ vr̃ nãle, ꝓcedẽ ab eẽntia aie ad eiꝰ poas.

Defen°

¶ Dici pt ꝓ Themi° ꝙ aie eẽntia, q̃ eſt definitio/põt ipſis potentijs cõparari vt ſubȝ, ⁊ cã/⁊ p̃nm, ⁊ h pacto po° ſũt notiores eẽntia aie, atq eius definitiõe. ⁊ põt etiã cõparari vt totũ ptãtiuũ, ⁊ ſic aie eſſentia eſt ſuis potentijs notior. Hec ꝓ Themi°.

Auer. expõ.

¶ Auer. aũt ⁊ cõplures alij, volũt Ariſ. hic venari ſpecificaȝ definitionẽ vnicuiq pti aie, q2 definitio aſſignata: cũ ſit cõis, non multũ ꝓdeſſe vr̃ ad cogñẽ ꝓpriã cuiq ſpẽi aie. Et lȝ expõnes he pulchre ſint nũc mihi nõ placẽt: non. n. ɔſonãt v̂bis Ariſ. vt ɔſiderãti v̂ba pȝ.

Expõ di lucida.

¶ Alit. g̃ nũc dicamꝰ nõ recedẽdo ab his, q̃ Auer. dĩc, ꝙ Ariſ. intẽdit venari nouã aie definitionẽ, ⁊ qdẽ cuiq ꝓpam, ⁊ q̃ȝtũ ad h bñ dixerũt Them. Auerroes, ⁊ Simplicius. Procul. n. dubio hec eſt intentio Ariſto. Uerum in exequendo hãc intẽtionẽ. In h textu p̃ ꝓponit viam, qua illã venaturus eſt. Scđo oſtendit dĩam inter definitionem aſſignatã ⁊ aſſignãdã. Proponit quidẽ viã: vt oſtendat, ꝙ nõ eodem modo hãc definitionẽ venat, quo venatꝰ eſt cõem definitionem. Illã. n. venatus eſt diuiſione ac põne: hanc venabit demõſtratione, q2 ab accñtibꝰ, ſiue opõnibus procedendo ad ipſaȝ. Oſtendit vero dĩam inter has definitiones, vt oſtendat, nec primaȝ eſſe fruſtra, nec ſufficere pro cognitione gñis, ⁊ ſpecieꝝ aie. Circa viaȝ quidẽ, qua illã venaturus eſt, dicit ex aie opationibus eius definitionem ſe manifeſtaturum eſſe: ⁊ cãm affert ex eo, ꝙ q̃ ſunt incertiora nãe notiora tñ ad nos, ducunt nos ad notiora, ⁊ certiora nãe. Opatiões aũt aie nobis ſunt notiores, nãe aũt incertiores: aie definitio aſſignãda eſt nãe notior, ⁊ nobis incertior, g̃ ad illã ex aie opõnibꝰ ẽ ꝓficiſcẽdũ, he de via: ingt. Q̃m aũt ex incertis qdẽ ſupple nãe/manifeſtioribus aũt ſupple nobis, certiꝰ ſit, qõ ⁊ ſm̃ rõneȝ: ⁊ nãȝ notiꝰ eſt. hoc eniȝ mõ nobis via innata eſt ꝓcedendi in doctrina/⁊ ſupple in operationes aie nobis notiores ſunt nature v̂o incertiores, aie v̂o definitio contra eſt nature notior, nobis aũt incertior: ex his quaſi aſſumptis, vt inquit, tentandum eſt iterum ſit hoc eſt ab operationibus de ipſa aia aggredi, aſſignãdo. ſ. ex opationibus aliam aie definitionem. ¶ Ex his apparet differentie vie, quã aſſignandam definitionem eſt venaturus a via, que priorem venatus eſt: illa enim fuit diuiſio atq cõpoſitio: hec eſt ſyll's: ſiue demonſtratio quia. Hec de via, quo v̂o modo aſſignata definitio/⁊ aſſignanda differant, declarat, ⁊ vult ꝙ aſſignanda definitio ſit cauſalis, ⁊ dicat ꝓpter quid ſiue cãm eius, que aſſignata eſt. At aſſignata, cũ nõ ſit cauſalis, nõ dĩ ꝓpter qd/ſed qm̃, vel q2.

que philoponꝰ.

¶ Philoponꝰ tñ 2° poſterioꝝ dicit dupliceȝ eſſe rei definitionẽ, formalẽ: ⁊ cãlem: Ariſt. formalẽ definitionẽ appellat aliqñ, definitionẽ q2 res eſt, vel qm̃ res eſt, aliqñ definitionẽ qd res eſt. Cauſalẽ v̂o aliqñ cãlem, aliqñ ꝓpter qd. Ueruȝ aſſignãdo hãc dĩam/duo ſimul cõplexus eſt, dĩam. ſ. haꝝ defintionũ/⁊ cãm cur denuo cauſalem hãc definitionẽ aggreſſurus ſit, ⁊ inquit. Nõ enim ſolum qm̃ eſt, opȝ definitiuam rõnem oſtendere, ſicut plures terminorũ. i. definitionũ dicunt, vtpote oẽs ille que ſunt formales, ⁊ dicentes qd tm̃. Sed (vt inquit) opȝ etiãȝ ineſſe, ⁊ in re demõſtrare: vt faciunt cauſales definitiones/ſupplenda eſt rõ, ſed h pacto eſt definitio, que aſſignãda eſt: ſiquideȝ prior tm̃ q2 eſt, ſiue quid eſt dicit, vt quaſi cõcluſio/definitio v̂o aſſignanda eſt cauſalis, q2 ꝓpter qd, ⁊ vt principiũ demonſtrandi prioreȝ de aiabꝰ. Ecce q̃õ ſimul inter has definitiões dedit dĩaȝ. ⁊ declarauit neceſſitatẽ aſſignãde definitiõis. ¶ Ex his pȝ differentiã definitionũ harũ nõ eſſe reſpectu affectionũ aie, vt Themiſtiꝰ inuit, q2 vtraq reſpectu affectionũ aie ⁊ cauſalis: ſed hec differẽtia eſt eaꝝ definitionũ/vt cõparant inuicem. nã prima, cũ nõ ſit cauſalis, dicit eſſe, vt ɔcluſio/⁊ qm̃ eſt, ⁊ qd eſt, ⁊ formalis eius, qõ definit. Scđa v̂o q2 eſt dicens cauſam prime cur prima ineſt anime/vt videbitur, dicitur cauſalis: propter qd: ⁊ vt demonſtrationis principium. Quia Ariſtoteles accepit hanc definitionum differentiam: ⁊ nõ eſt clarum quid nam definitio cauſalis ſit: q̃ue formalis: ideo exemplis differentiam hanc explanat: ⁊ inquit. Nũc autem rationes: que ſunt de numero terminoꝝ ac definitionum. ſ. que ſunt: vt cõcluſiones: he ſunt vt quid eſt tetragoniſmus/hoc eſt quid eſt quadratum: reſpõdet: ⁊ inquit: eſt orthogonium ideſt figura rectangula equilateralis equalis ei figure: que grece dicit heteromece: latine altera parte longior: totus enim tetragoniſmus/a/b/c/d/equalis eſt ei figure/que eſt altera parte longior/e/f/g/h/quoruȝ enim dimidia ſunt equalia: ⁊ tota ſunt equalia. Hec eſt pria tetragoniſmi definitio: que eſt formalis. vt concluſio: ⁊ dicens quia tetragoniſmus eſt talis. eſt enim talis tetragoniſmi terminus ſiue definitio ratio concluſionis: ſiue vt ſimilitudo concluſionis. Dicens autem: quoniaȝ tetragoniſmus eſt medie inuentio/rei cauſaȝ/id eſt prioris definitionis cauſam dedit. Scđam definitionem ſic intelligens: tetragoniſmus in magnitudine eſt figura cõſtituta ex media linea ꝓportionali inuenta inter maius latus altera parte lõgioris ⁊ latus minus. Hac enim inuenta mox tetragoniſmus altera parte longiori equalis erit. Harum definitio prima perſimilis eſt prime anime definitioni: vtraq eniȝ eſt formalis dicens quid: ⁊ quoniam eſt talis figura ⁊ veluti concluſio. Scđa vero eſt ſimilis ſecunde: quia vtraq eſt cauſalis: dicens propter quid: veluti concluſionis principiuȝ. Qualis igitur ſit diffinitio aſſignãda: ⁊ quomodo differt ab aſſignata/ex hiſce patet.

Qõ

¶ Sed occurres ꝙ aſſignanda definitio non eſt vna: ſed tres: ⁊ quidem diuerſe: quarum nulla conuertitur cum cõmuni definitione. ergo nõ põt altera alterius eẽ vt cauſa.

Solo.

¶ Dicendũ ꝙ definitio aſſignãda eſt tres: ⁊ eſt vna. Tres qdem ſimpl'r/q2 alia eſt intellectiue aie: vt p̃ncipiũ intelligendi: ſenſitiue alia/vt principiũ ſentiendi: vegetarie alia: vt principiuȝ vegetandi: vna v̂o omnes ſunt: ſub diſiunctione: eſt enim aia principiũ intelligendi: vel ſentiendi: vel vegetandi: que vt ſic conuertit cuȝ priori. Hec igitur eſt illa/que eſt propter qd: cauſalis: ⁊ vt p̃ncipium: definitio

vero aſſignata eſt illa, que eſt dicens quid, dicens quoniam anima eſt talis, formalis, ⁊ vt concluſio. Que vero dicuntur in collectaneis/ad mentem Auerrois, bene dicta ſunt. Pro veritate võ hec diximus.

Argyr. ¶ Dicamus igit̃/hinc cõſiderationis initio ſumpto animatũ ab inanimato vita ſeiungi. Atq́ʒ cum multifariã viuere dicatur: etiã ſi vnum tantũ iſtorũ inſit/viuere illud dicim⁹ cui ineſt. vt intellect⁹/⁊ ſenſus mot⁹ loco ac ſtatus/⁊ inſup: motio nutrimẽto accomodata/⁊ accretio decretione.

T.c.13 ¶ Dicam⁹ igit̃ pncipiũ ↄſiderationis rei accipiẽtes determinari animatũ ab inanimato ipſo viuere. Multiplr̃ autẽ ipſo viuere dicto: ſi vnũ aliqd horũ inſit ſolũ: viuere ipſuʒ dicim⁹: vt intellectus: ſenſus: mot⁹ ⁊ ſtatus ſm locũ. Adhuc motus qui eſt ſm alimentum: ⁊ decrementum: ⁊ etiam augmentũ.

Collectanea text⁹ cõmẽti. 13. ¶ Expoſitores inquiũt q cum Ariſto. regulã diffinitionis aſſignande tradidiſſet, nunc exequit̃: ⁊ primo genus venat̃ cuiuſlibet ſpẽi dande, ⁊ probat q aĩa eſt pn̄m viuendi hoc modo. Id quo differt aĩatum viuum ab inaĩato pn̄m eſt viuẽdi. Sed anima differt aĩatũ ab inaĩato. Ergo aĩa eſt pn̄m viuendi. ⁊ ſic habet̃ genus cõe oĩbus ſpẽb⁹, vt declarabit̃. inqt Ariſto. Igit̃ dicam⁹ nos accipiẽtes pn̄m intẽtionis noſtre propoſite animatũ. i. viuũ determinari. i. differre ab inanimato in viuẽdo. i. ꝓpter aĩam qua aĩatum viuit: ⁊ h̃ eſt minor: ⁊ dixit [accipiẽtes pn̄m] qm̃ gen⁹ rei eſt pn̄m eſſentiale eius, vt dictũ eſt in meta. erant in maiori viuũ, ⁊ nõ viuum: ſimiliter ⁊ in minori. iiõ pro declaratione maioris, ⁊ minoris exponit qd ſit viuũ, ⁊ inquit ipſo viuere dicto multiplr̃: vel equoce: vel analogice, vt dicã: ⁊ ſi vnũ aliqd hoꝝ inſit ſolũ, viuere ipm̃ dicim⁹. eſt ergo viuũ id cui ineſt aliqd q̃tuor dicendorũ. ⁊ exponit illa q̃tuor exemplo. d. vt intell's, ſenſus, motus, ⁊ ſtatus ſʒ locũ. adhuc autẽ motus ſm alimen. ⁊c̃. quid igitur ſit viuũ palam, ⁊ quid nõ viuuʒ pʒ ex hoc: ⁊ ſic maior ⁊ minor manifeſte ſunt ex his.

Cum notificauit. Auerrois ꝓponit recapitulationem omnium dictorũ ⁊ Cõᵐ 13ᵐ ſermo pʒ. 2ᵃ ibi [Dicamus igitur] exponit literaʒ. ¶ Ubi debes ſcire q Auer. alr̃ velle vĩ Ariſto. itelligere q̃ʒ pdicti ſʒ. n. Auer. ¶ Sill'us Ari. dʒ ſic cõponi: oẽ animatũ viuit: hoc. n. ponit cum. d. aĩatũ determinari ab inaĩato in viuendo, ſed omne corpus cui aliquod q̃tuor dicendorũ ineſt, eſt aĩatum: ergo omne corpus cui ineſt aliqd dicendorũ, viuit, ¶ Et iſte.] Enumerat genera actionum qbus viuens dr̃: ⁊ ſermo pʒ. que ſit dĩa expoſitionum pʒ.

¶ Sed occurrunt qõnes: prima cum intendat ↄcludere aĩaʒ Qõnes eſſe pn̄m: cur nõ appoſuit dĩam inter aĩam, ⁊ non aĩaʒ: magis q̃ʒ inter aĩatum, ⁊ nõ aĩatuʒ? ¶ Scõa põ eſt: qm̃ Pla. viuere ⁊ moueri pro eodẽ habʒ, vtrũ g̃ aĩa ſit ſeipſa mobilis, ⁊ corpus per aĩam: ſicut ſeipſa viuens ⁊ corp⁹ p aĩam. ¶ Tertia an viuere dicatur multiplr̃, ⁊ q̃ multiplicitate. ſ. an equoca, an analoga ¶ Quarta ⁊ vltima cum appetere ſit op⁹ aĩe, cur ſic enumerat. intelligere ⁊ mouere, nõ enumerat appetere: dr̃ g̃ Ari. diminutus. ¶ Ad pmã dico q queãdmodũ Ari. declarat nãʒ, pmo opʒ declarare ens nãe vt inde tranſeat ad nãm: ſic ⁊ h̃. noti⁹. n. aĩatũ aĩa: ⁊ ideo ab aĩato vt viſum eſt. ¶ Ad 2ᵃᵐ dõm q mobile per ſe põt capi dupliciter ſicut ⁊ viuẽs: vno⁹ qd ſʒ ſuã eſſentiã effluit vitam, ⁊ ſic anima dr̃ mobilis p ſe ⁊ viuere. alio⁹ qd recipit, ⁊ ſic corp⁹ dr̃ mobile ⁊ viuẽs. ¶ Ad 3ᵃᵐ inqt Simplicius q viuere dicit̃ multiplr̃. i. analogũ, ⁊ nõ ſatis exponit qũo, iõ arguo ↄtra eũ: analogũ eſt cãe ⁊ cauſato: ſʒ nullũ viuere cã eſt alteri⁹. ergo ibi non eſt analogia. ¶ Ideo dõm q viuuʒ qõdam eſt analogum. verum debes ſcire q analogata ſunt duob⁹ modis, ſm ſuas nãs, ⁊ ſm nãs contentiuorũ. mõ in ꝓpoſito: ⁊ ſi opera vite nõ ſint analoga ſm ſe, ſunt per nãs contẽtiuoꝝ: qm̃ aĩe ſunt analogate: qꝛ vna cõtinet pꝛãte alteram mõ quo declarabit̃ loco eius. ¶ Ad q̃rtã. S. Tho. ait q licet. v. ſint opa, tñ gradus vitales q̃tuor. ſunt. n. qnq̃ʒ opa. ⁊ per ↄñs. v. potentie, q̃tuor gradus, ⁊ tres aĩe, vt loco eis dicã. ¶ Sed hoc ſtare nõ põt: pmo qm̃ Ariſt, ⁊ Auer. enumerant opa in ſũma: vt oẽs ẽt expoſitores monſtrant. ¶ Scõo qm̃ regula venãdi diffõnẽ eſt ab opibus: q̃re ⁊c̃. ¶ Iõ alr̃ dõʒ q 4ᶜʳ ſũt opa mutuo nõ ſe inferẽtia. ⁊ mõ appetẽt mutuo ſe iſert cũ ſenſu ⁊ itell'u: vt Auer. ait. 11. meta. Cõᵗᵒ 39.

COMMENTARIVM.

Omnes expoſitores cõueniũt, q ꝓpoſita intentione/⁊ declarata methodo ſeruanda pro inuẽtione noue definitionis, nunc exequatur. Uerum de expoſitione huius textus, nõ oẽs ↄcordant. pᵃ expõ ¶ In collectaneis auctẽ grecoꝝ expoſitorũ diximus q Ariſtoteles nunc per dictã methodũ/que erat demõſtratio qa ꝓbat genus, ex quo definitio aſſignãda cõponit̃. ſ. q aĩa eſt pncipiũ viuẽdi. 2ᵃ ¶ Secundo põt exponi, q Ariſt. pmittat hãc ſuppõnem, omne corpus, cui aliqua vite opatio ineſt, vtpote aut intelligere, aut ſentire, aut moueri, aut nutrire, eſt viuens. Quam ſuppoſitionem ꝓbat hoc pacto, oẽ aĩatũ viuit, oẽ corp⁹ cui aliquod vite opus, ſ. eoꝝ, que diximus: ineſt, eſt aĩatũ. ergo oẽ corpus, cui aliqd vite opus eoꝝ, que diximus: ineſt, viuit, que concl'o fuit ſuppoſitio. De ſyll'o vr̃ tangere maiorẽ, cuʒ inquit. Dicamus igit̃ accipientes pro pn̄⁰ ↄſiderationis rei ꝓpoſite, hãc maiorẽ. ſ. determinari animatũ ab inaĩato ipſo viuere, per quã ꝓpõnem vult hr̃e, oẽ aĩatuʒ viuit, qꝛ ſi ipſo viuere differt ab inaĩato, ergo oẽ aĩatuʒ viuit. Hec ẽ maior. Cõmiſcẽs vero minorẽ cũ ↄcl'one. ſ. q oẽ corpus, cui aliqd q̃tuor dicendoꝝ ineſt, ſit aĩatũ, ↄcludit, ⁊ inqt. Multipliciter aũt ipſo viuere dicto, quo inexñte corpori, corp⁹ eſt aĩatum, vt fuit minor: cõcludet̃, q ſi vnũ hoꝝ ineſt ſolũ: ipſuʒ viuere dicimus. Hec eſt concl'o ⁊ ſuppoſitio. Exponit aũt illa quatuor, per exemplum, ⁊ inquit: vt intell's, ſenſus, motus ⁊ quies ſm locũ, ⁊ quartũ eſt motus/qui eſt ſm alimẽtum/⁊ decremẽtum/⁊ etiã augmẽtum. Hec. n. ſunt, quorũ quouis corpori alicui inexiſtẽte, dicimus illud viuere: ⁊ p intellectum ⁊ ſenſum intelligere, ⁊ ſentire intelligit. 3ᵃ expõ ¶ Fortaſſe facilius legi põt, q Ariſtoteles premittat duas ſuppoſitiones, pma quidẽ, q aĩatum differat ab inaĩato ipſo viuere, quatenus aĩatum viuit: inaĩatum võ non viuit. Scõa ſuppoſitio eſt, q cũ ipſum viuere dicat̃ multiplr̃, cuicunq̃ʒ illorũ modorũ ineſt, illud corpus dicimus viuere. Has ſuppoſitiones non probat, ſed accepit, vt pn̄m cõſiderationis rei propoſite, nec ab rõne/qꝛ ab antiquis nihil accepit niſi hec duo. Ad qd vero ſeruiat prima ſuppoſitio, eſt res dubia. Quõ võ ſcõa ſeruiat, primo textu videbit̃. Et lʒ pma non ſeruiret ad ſyllogiſmũ, ſeruit ad expõnem terminoꝝ, qbus vtet̃. per eã. n. ſcimus, qd aĩatuʒ ſit, qd ue inaĩatũ, poſſum⁹ etiã ſcire nomẽ anime/vñ ꝓficiſcit̃: qꝛ ſcimus eã ſic dici, qꝛ eſt pn̄m, quo differt viuens: ⁊ aĩatum ab inaĩato: ⁊ alia plã, vt dicemus, ex illa ſuppõne poterim⁹ habere. Qõ ¶ Magna qõ eſt: qꝛ opationes aĩe ſunt qnq̃ʒ: gradus aĩatoꝝ quatuor. potentie qnq̃ʒ, ⁊ aĩe tres. Sunt qnq̃ʒ opões: qꝛ intelligere: ſentire: appetere: moueri localiter: ⁊ nutrire: quinq̃ʒ ſunt ⁊ potẽtie ꝓ nũero operũ. ſ. intellectiuũ: ſenſitiuũ: appetitiuũ: motiuũ: nutritiuũ: quatuor gradus vegetatiuũ: ſenſitiuuʒ: motiuum: nutritiuũ: tres vero anime: vegetatiua: ſenſitiua: ⁊ intellectiua. hinc qd nõ parua eſt. primo: cur dixit opera vite eẽ q̃tuor. 2⁰ cur opa qnq̃ʒ: ⁊ gradus q̃tuor: ⁊ aĩe tres. Uerum qꝛ de his dicemus poſtea: nũc ſatis ſit indicaſſe locum. Ea. n. que diximus in collectaneis ad has dubitationes, vera ſunt, ſed nõ euacuant oẽm dubitationem.

Argyr. ¶ Quapp ⁊ vniuerſe plãte vident̃ viuere. qppe cũ videant̃ i ſeipſis viʒ habere taleʒ atq́ʒ pncipiũ: q̃/ad ↄtraria loca tã incremẽta q̃ʒ decremẽta ſuſcipiũt. nõ. n. ſurſum qdẽ accreſcũt deorſum aũt nõ accreſcũt: ſed ad vtraq̃ʒ ſilr̃ dĩaʒ ⁊ oĩ ex pte ſempq̃ʒ nutriunt̃/⁊ eouſq̃ʒ viuũt quouſq̃ʒ poſſunt alimẽtũ accipere.

T.c.14 ¶ Unde ⁊ vegetabilia oĩa vident̃ viuere. Uidentur. n. in ſeipſis hñtia potẽtiã: ⁊ pncipiũ hmõi: per qd ⁊ augmentũ: ⁊ decrementum ſuſcipiũt ſm contraria loca. Non. n. ſurſum quideʒ augent̃: deorſum aũt non: ſed ſilr̃ in vtroq̃ʒ: ⁊ penitus alunt̃: ⁊ viuũt in fine: quouſq̃ʒ vtiq̃ʒ poſſunt accipere nutrimentum.

Collectãea textus cõmẽ. 14. ¶ Scõm expoſitores concluſio poſita fuit, oẽ viuũ eſt id, qd includit principiũ alicuius quatuor operuʒ. Tunc Ari. addit minorẽ, ⁊ infert cõcl'onẽ, ⁊ pmo ↄcl'onẽ. d. [Unde ⁊ vegetabilia oĩa vident̃ viuere.] Hec eſt ↄcl'o. Deinde accepit minorẽ. d. [Uidentur autẽ in ſeipſis hñtia potẽtiam ⁊ pn̄m h⁹: per qd augmentum ⁊ decremẽtum ſuſcipiũt ſm ↄ̃rios locos. [Tũc ſuppleas maiorẽ: omne icludẽs pn̄m augmẽti, ⁊ decremẽti ſm ↄtrarios locos viuit: ⁊ ſic pʒ ↄcl'o ꝓpoſita. ¶ Non. n.] Quia poſſet qs dicere motum nutritionis nõ eſſe motũ aĩe, ⁊ per ↄñs põt negari maior. erat. n. omne includẽs principiũ augmẽti ⁊ decremẽti ſm ↄtrarios locos viuũ hoc inquã negari põt, fingẽdo (ſicut Empedocles ait) augmentationem fieri ab elementis, ⁊ non ab anima, vt poſterius dicet. ideo hoc remouens ſyllogiçat nutritionẽ eſſe motum anime, ⁊ non nãlem ſic: omnis motus per ſe ſm omneʒ differẽtiã poſitionis eſt motus anime. Tũc apponit aliquid ex quo accipere potes minorẽ, ⁊ inqt. Non. n. quecunq̃ʒ alunt̃, ⁊ viuunt in fine. i. vſq̃ʒ quo accipiũt vel accipe pñt alimẽtum, ſurſum qdẽ augent̃, deorſum aũt nõ: ſed ſilr̃ in vtroq̃ʒ. eſt ergo minor, ſed motus nutritiõis, ⁊ alimẽti, ⁊ augmenti, ⁊ decremẽti, eſt ſm oẽm dĩam põnis. Tunc repetas maiorẽ pro ↄcl'one. i. ergo mot⁹ augmẽti, ⁊ nutritionis eſt motus aĩe. ¶ Debes ſcire (vt Themiſtius inquit) q ab ea vi: quã vegetatricem appellamus. i. augmentatiuam vel diminutiuã, ratio vitalis abſoluit̃: huiuſq̃ʒ potiſſimum parte ea que nutrit. pleraq̃ʒ. n. ⁊ aĩalia, ⁊ plante viuunt, que tñ neq̃ʒ augent̃ amplius: neq̃ʒ ſobolem vltra pariunt. ideo Ariſto. addidit in lr̃a, quouſq̃ʒ pñt accipere nutrimentum, alunt̃, ⁊ viuũt in fine: nõ tñ opʒ ea ſemper augeri aut diminui: cum qñq̃ʒ aĩalia cõſiſtãt, vt 3⁰ elucebit de anima: neq̃ʒ ſemper procreant: vt in tpe ſenij: vt Ariſto. inquit.

Cõ. 14ᵐ **Quia vita.** Primo proponit cauſam cuiuſdã queſiti apud expoſitores. erat. n. queſituʒ apud eos: cuʒ animalia viuãt. Amplius ⁊ hoĩes ⁊ plãte, cur potius ſyllogiçet vegetabilia viuere per hoc q pn̄m ↄtinẽt alimenti, q̃ʒ aĩalia ⁊ hoĩes. h̃ inquã Auer. abſoluit ⁊ inquit, [Quia vita magis latet] in motu nutrimẽti ⁊ augmẽti, ⁊ diminutiõis q̃ʒ in alijs actionibus, incepit declarare, q iſta actio. ſ. vegetari, attribuit̃ aĩe. Et q magis lateat pʒ plebs. n. non credit fructices viuere, cum ea viua credant: que ſenſu conſtituta ſunt tñ, vt opinantur. eſt g̃ ſol'. queſiti, magis de plantis q̃ʒ de alijs viuere probauit: quoniã magis in eis latet̃. ¶ Expoſitores greci aliam huius queſiti reddũt cãm: plantatiuũ. n. oĩbus ineſt, ⁊ iõ ſi plantatiuũ vitã conſtituit, vlr̃ de oĩbus alijs viuere ꝓbatũ erit. ſolũ g̃ de plãtis id probat: qm̃ ⁊ de alijs ex hoc relinquet̃. Et tu eligas qd tibi melius. ¶ Quia ipoſ'e.] Accepit nutritionẽ eſſe motuʒ aĩe: qd ⁊ nũc ꝓbat: qm̃ vel motus aĩe: vel nãe, non nãe, qm̃ impoſ'e eſt attribui v̓tutibus. i. formis el'ntoꝝ: ex qb⁹ cõponunt̃ corpora, q̃ agũt actiones nutrimẽti ⁊ augmẽti. ¶ Et quia motus.] ſyllogiçat plãtas viuere, ⁊ p̃ ꝓaccepit ↄnẽ. d. [Et qꝛ mot⁹ nutrimẽti, ⁊ diminutionis numerat⁹ eſt apud nos in accidentibus aĩati, opinamur q oĩa vegetabilia ſint viua.] eſt g̃ cõcluſio oĩa vegetabilia viuunt. Deinde accepit maiorẽ ⁊ inqt. [In qbus videmus exiſtere pn̄m quo agũt motũ diminutionis: ⁊ augmẽti in duobus locis ↄ̃rijs: ſ. ſuperius ⁊ inferi⁹.] Eſt g̃ maior quecũq̃ʒ pn̄m cõtinẽt augmẽti ⁊c̃. ſm oẽm põnis dĩam viuunt. Et ꝓbat h̃ per inductioneʒ ⁊ inqt. [Corpus. n. ſimplex: aut cõpoſitũ ad vnã partẽ mouet̃: qm̃ ſi ſimplex fuerit mouebit̃ aut ſupius: aut inferius, ſi compoſitũ. i. miſtũ mouebit̃ ſm el'ntũ dominans.] ⁊ hoc motu nãli: g̃ neq̃ʒ ſimplex: neq̃ʒ miſtuʒ mouetur ſm oẽm dĩam põnis motu nãli: relinquit̃ q ſolũ viuũ cõtinet pn̄m motus ſm oẽʒ dĩaʒ põnis. ¶ Et qꝛ.] Accipit nũc minorẽ. d. [Et qꝛ corpus augmẽtabile vr̃ moueri ad vtranq̃ʒ partẽ ab eodẽ pn̄⁰. ſ. ramos ⁊ radices, neceſſe eſt: vt h̃ pn̄m ſit neutruʒ neq̃ʒ grãue neq̃ʒ leue: ⁊ tale dr̃ aĩa.] Et ſic patet ſyll's. ¶ Et quia.] Poſſet qs ambigere q ſit nutrimẽtũ ab aĩa, augmẽtum nõ: qm̃ vnũ inquãtum vnũ nõ niſi vnum facit. Hoc remouet. d.] Et qꝛ augmentũ eſt perfectio. i. finis actionis nutritiue, fuit neccũ vt pn̄m qd agit nutrimẽtũ, eſſet ex gñe eius qd agit augmentũ. ¶ Syllogiçat g̃ in hũc modum, finis, ⁊ ordinatum in finẽ ab eodeʒ agunt̃ pn̄⁰, vt pro nũc ſupponit̃ tanq̃ʒ conceſſum ab Ari. in lib. de aĩalibus ⁊ a priori in lib. de intell'u oſtẽſum eſt. Tunc accepit minorẽ: ſʒ augmentũ finis eſt nutrimẽti. nutrimẽtũ. n. augmẽti grã. vt in 2⁰ accipit̃ metaᶜᵉ. g̃ pn̄m nutrimenti ⁊ augmenti erit neccio aĩa: ⁊ ideo nõ dicit̃ aĩal viuere duʒ auget̃, ſʒ dũ nutrit̃ tñ: qm̃ nõ ſemp nutritio eſt cũ ſuo fine. cuʒ dicet̃ impoſ'e eſt duas actiones ab vna ꝓuenire virtute, ſol' ↄſtat: id nãq̃ʒ intelligi habet de opõnibus inuicẽ nõ ordinatis: ſicut id qd tendit in finẽ, ⁊ finis. ¶ Sed replices ↄtra: qm̃ ſaltẽ nutritio nõ ordinat̃ in diminutionẽ. ergo ſaltẽ diminutio ⁊ nutritio a diuerſis fient pncipijs. ¶ Dõm diminutionẽ nõ eſſe actionẽ, ſed p̃uationẽ actionis: ideo ab eodẽ agẽte p accñs ꝓuenire pñt: queãdmoduʒ ſalus, ⁊ nauis ſubmerſio pñtia eniʒ ſalps abſentia caſus. ſic ⁊ p diuerſas diſpõnes diminutio, ⁊ nutritio fiunt: vt in libris medicorũ explicat̃.

¶ Ambiget qs an nutritio ſit mot⁹ nãe: ſeu nãlis: an anime: ſeu aĩalis queãdmodũ hic determinatũ eſt. Quod nãe medici arguunt primo, motus, ante quẽ nulla ꝓuenit cognitio motus eſt nãe. ¶ Scõo oĩs mot⁹ aĩe in circulo fit tñ, ſicut Auer. 2⁰ celi. ⁊ in li⁰. d. d. ⁊ in 2⁰ capite de ſubſtãtia orbis. Et hoc rõnib⁹ Plotinus i lib. de motu circuli, ſatis ſyllogiçat, videt: ſʒ motus nutritionis nõ in circulo fit tñ, vt Ari. ait. Amplius quod fit in nobis: etiã nolẽtibus, nãle: qd. n. nã fit, alr̃ nõ aſſueſcit: ſed h⁹ mot⁹ fit, ẽt nobis nõ volẽtib⁹ vt cõſtat ſenſu: ergo ⁊ hic motus a nã qdem: nõ ab aĩa fiet. (Qõ an nutritio ſit mot⁹ nãe vel ab aĩa. Cõᵗᵒ. 3. Diſputatiõe. 14ᵃ ⁊ 13ᵃ.) ¶ Pheripathetici hoc deſtruũt: oĩs mot⁹ nãlis, q fit a nã, eſt motus in ſurſum vel deorſum: vt ẽt auic. ꝓbat in 9⁰ nãlium. ⁊ in 9⁰ metaᶜᵉ. ⁊ auer. in cõmẽto probauit, taʒ de motu corporis ſimplicis, q̃ʒ miſti. Sed mot⁹ h̃ nõ in vnuʒ tm̃ terminũ: ergo ⁊ h̃ motus nõ nãe erit tm̃. ¶ Põt g̃ dici cũ peripateticis, ⁊ melius, pro qb⁹ debes ſcire, q motus aĩe duobus modis fieri põt, vno mõ ſine inſtrõ abſolute, queãdmodũ motus celi: neq̃ʒ. n. muſculis. neq̃ʒ tibijs vtitur celum, vt moueat̃, vt conſtat. (Capite. 3⁰.) ¶ Alio mõ per aliqd inſtrm̃: et hoc amplius duplr̃, vno⁰ p id inſtrʒ obediẽs imaginationi ⁊ appetitiui: quemadmodũ mot⁹ aĩalis: mouet̃. n. ꝓut muſculi ⁊ alia imaginatione obediunt. Scõo mõ ꝓut id eſt penitus irrõnale: nec obediens imaginationi: vel appetitui: et ſic motus nutritionis fit. non. n. nutrimur vt imaginamur: ſed vt calor, ⁊ alia agũt. ¶ Tunc ad arguᵗᵃ medicorum ſol'. conſtat. Maior. n. primi dʒ ſic intelligi, mot⁹ ãte quẽ nulla p̃cedit cognitio: neq̃ʒ eſt ſm oẽm dĩam põnis. Minor mõ

ſubaddenda falſa. ¶ Ad 2am dicēdum q maior intelligi dz de motu aīe ꝓmo mōt cuiuſmodi minor peccat. ¶ Ad 3am etiā maior addi debet, qđ fit in nobis ēt nolentibus, ꝛ cum hoc nō ad oēm diffīiāz pōnis, fit a nā: vt ꝯſtat. ꝛ ſic minor nulla pñt perfecte, ꝛ medici, ꝛ phi cōcordari, ex diſtīōne ꝓpoſita. Et tu hoc facias ſi placet.

COMMENTARIVM.

Phyomēa vegetabia.

Expoſitio vera.

Non leuis fuit mihi pñtis textus inductio, primo qꝛ Ariſtoteles vr̄ probare vegetabilia omnia, que grece dicunt phyomena, viuere, cui rei cauſam auerroes aſſignat, q illa viuere nō ſit oibus manifeſtuz: ex alio vr̄ probare animaz vegetabilem eſſe viuendi pnm, quo plante viuūt. vt diuus Expoſitor exponit, que expoſitio ad rem vr̄. ¶ Sed oibus hincinde ꝯſideratis, non recedendo ab his, que in collectaneis dixi: arbitror ariſtotelem probare, hāc concluſionē: oīa vegetabilia viuūt, ptim qdem ex 2a ſuppōne, que proximo textu poſita eſt: partim noua rōne, quā in hoc textu ſubſcribit. nec ab rōne ꝯclōnē illā ꝓbare debebat, primo qꝛ non oībus appet vegetabilia viuere, vt auerroes dicit. Scđo quia ꝓbata hac ꝯclōne ꝓbatū relinquet cetera viuere, vt aīalia ꝛ hoīes. Tertio quia ſuo loco, ꝛ tpe ex hac conclōne ꝓficiſcet ad ꝓbandaz definitionem, quā propoſuit. Eſt ḡ textꝰ ꝯclō, oīa vegetabilia viuūnt, hec cōclō ex ſcđa ſuppōne deducit, ſuppoſitū. n. erat, id omne viuere, cui aliqđ illorum quatuor ineſt, at cuz vegetabilibꝰ aliquod illoꝝ quatuor inſit: vt nutritio, ſicut omnibꝰ pz, in re ſequit ea viuere. Non cōtētus hac probatione ex ſuppoſitis, iterum ſcđo probat, qꝛ omne includens in ſeipſo principium quo creſcit, ꝛ nutritur per oēm diffīiam pōnis, viuit, oīa vegetabilia in ſeipſis includunt hꝰ prinm: ergo viuunt. ¶ Quo vo ad verba attinet, dixit [oīa vegetabilia] qa vt Simplicius inqt. Propter vite ipfectionē, que illorum eſt fuit opus perſuadere ea viuere: ꝛ qdē de oibus hoc dixit, quia de oibus vita ignota eſt. dixit [In ſup potētiā ꝛ pnm] qm̄ nōnulla vegetādi potentiam hñt, vt ſemina, que tñ non hñt vegetādi pnm, non. n. hñt aīam: qua vt pnꝰ vegetētur. Preterea dixit [per ꝯ̄ria loca.] nam alr̄ nā, alr̄ aīa eſt motꝰ pnm. Nā qdem motus pnm eſt ſm vnam loci diffīiam, aīa vo ſm oēm, quo argto, fit, vt nutritio ipſa non nālis, ſed aīalis motus ſit. Preterea dixit [Et penitus alunt ꝛ viuunt, quo uſqꝫ vtiqꝫ pñt accipere nutrimentū. ꝛ non dixit creſcunt et generant, quoſqꝫ vtiqꝫ pñt accipere nutrimētum: quia (vt Themiſtius aſſerit) vegetabilia vſqꝫ ad finem vite enutriri ꝛ viuere poſſunt, non tñ creſcere, aut gñare. ¶ Ex his patz nutritionē ipſam eſſe motū aīalem: ꝛ nō nālem. ¶ Medici vo ꝯtra aſſerūt nutritionē ipſam eē motū nālez: inſup ꝛ virtutes etiā, quibus enutritio pficit, vt attractiuā, expulſiuā, digeſtiuā: retentiuā: ꝛ id genus nāles eē affirmant. ¶ Probant aūt hec, Tum qꝛ nutritio fit nulla precedēte cognitione: Tum ēt quia fit nullo precedēte appetitu aīe: imo aliqñ nobis nolentibus: nec cognoſcentibꝰ. ¶ At peripatetici vt ariſtoteles hic: ꝛ auerroes: ꝛ auicēna 6o nāliumꝛ 9o metaphyſice: ꝓbant eū motū nō eē nālem: qꝛ eſt ſm oēs diffīiaz pōnis. ¶ Preterea Auerroes argumētat: qꝛ ſi erit nutritio motus nālis: erit aut ab elemento, aut a miſto: nec ſic: nec ſic: qꝛ erit aut ſurſum, aut deorſum tm̄. ¶ Quidam diceret: q motus nutritionis eſt aīe: nō tñ aīalis: qꝛ nō ſequit hic motꝰ eſt aīe. ḡ eſt motus aīalis. ¶ Sz hec rñſio friuola eēt: qꝛ oi abſtracto corñdet cōcretū: ergo ſi eſt motus aīe: erit motus aut aīalis: aut aīaſticus: ꝛ idez eſt. ¶ Pñt ergo phyſici: ꝛ medici concordari: qm̄ motū aliquē eſſe aīalem: ſiue aīaſticum: pōt intelligi aut de re: vtpote: qꝛ illius pnm ſm rem eſt aīa, ꝓpriū: ꝛ pſe: ꝛ hoc pacto phyſici loquunt. Aut pōt intelligi de modo: vtpote: qꝛ aīa agit illū mō: quo motꝰ aīales fiūt mediante. ſ. deliberatione: ꝛ pconceptiōe, ꝛ appetitu ſenſitiuo: ꝛ ſic medici dicerent eū non eſſe motū animalez: aīa. n. nutrit nulla pcōceptiōe aut deliberatione: aut ſenſitiua appetitiōe premiſſa: q̄re erit naturalis de mō. ¶ Rurſus dici poteſt medicos voluiſſe eum motuz: ꝛ eas virtutes eſſe nāles: cōpatione ceteraꝝ v̄tutū: ꝛ motuū: qui fiūt ab alijs v̄tutibus. Nā oēs motꝰ: qui ab aīa ꝓficiſcunt mediātibus qbuſcūqꝫ inſtrīs: ſunt aīales: aīaſtici: ꝛ anime: vt motus ſyſtolis diaſtolis: quos Galenꝰ appellat vitales: ꝛ motus nutritionis: quos appellat nāles: ꝛ motū localez ꝛ ſenſum: quos appellat aīales: oēs. n. hi: ꝛ virtutes deſeruientes his: cū ſint aīe, ſunt aīaſtici: aīales: ꝛ aīe. Verū comparatione inter eos facta: virtutes ꝛ motus: qui ſpectāt ad animā nutritiuā: Galenus aſſerit eſſe nāles: qꝛ fiunt ab aīa ſine pcognitione: ſine appetitu ſequente precognitionem: ꝛ ſine deliberatione ſequente appetitū: ꝛ ſic quia magis ceteris aſſimilant nālibus: nāles appellat. Motus vo: ꝛ virtutes: que ſpectant ad animā: que mouet cor: ꝛ arterias: appellat vitales: qꝛ per ipſos magis q̄ȝ per ceteros indicamꝰ animalia: quorum ſunt: viuere. Motū vo de loco ad locū ꝛ ſenſum: ꝛ virtutes qbus hec pficiunt: Galenus appellat animales: q illis deprehenſis magis q̄ȝ per ceteros indicamus animalia: quoꝝ ſunt: aīalia eſſe: tñ abſolute hec oia dicunt motus ꝛ virtutes aīe aīales: ꝛ aīaſtice: ꝛ ſic phi ꝛ medici non aduerſantur. ¶ Sed dices per vitales motus non modo viuere iudicamus ea: quorū ſunt: ſed eſſe animalia. ¶ Dicendum hoc eſſe per accñs: ꝛ gr̄a materie: quatenus idem eſt id: cuius illi motus ſunt: ꝛ aīal. Formalr̄ tamen ꝛ per eos iudicamus ea: quoꝝ ſunt: viuere potius.

Argūr.

¶ Atqꝫ hec quidē vis a ceteris ſeiūgi ſeparariqꝫ poteſt: cetere autē in ipſis mortalibꝰ, ab iſta nequeunt ſeparari. Quod quidē: i ipſis perſpicit plantis. nulla eniz prorſus i ipſis, vt patet, alia preter hanc: anime potētia atqꝫ officium ineſt.

T. c. 15

¶ Separari autez hoc qdez ab alijs: poſſibile eſt. Alia autē ab hoc: ipoſſibile i ipſis mortalibus. Manifeſtū eſt aūt in his: que vegetātur. nulla. n. ipſis ineſt potentia alia anime.

Collectanea textꝰ cōmēti. 15

¶ Quatuor enumerauit opa: quoꝝ quodlibet viuū ꝯſtitnere demr̄atū eſt: nunc ordinē illoꝝ quatuor ꝓponit: ꝛ ſyllogiçat vegetatiuū eſſe prius alijs ſic: qđ pōt eē ſine alijs: ꝛ alia nō ſine ipſo: prius eſt illis: hec. n. diffinitio prioris. Tūc minorē accepit: ꝛ inquit [autē] pro ſed [hoc]. i. vegetatiuum ſeparari ab alijs poſſibile eſt [autē] pro ſz alia tria ab hoc impoſſibile: in rebus mortalibꝰ. tūc addas ꝯclōnē: ergo vegetatiuū eſt alijs prius. Minorē exēplo oſtēdit. d. Manifeſtum eſt aūt in his q̄ vegetantur: neqꝫ. n. vna. i. neqꝫ eſt aliq̄ alia poa anime in his ſup. niſi vegetatiuū: vt ſenſu conſtat.

Cōm 15m.

Cum narrauit. hoc cōmentum pz preter hoc: [ꝛ dixit hoc.] vbi Auerrois pōderat verbū Ari. [in rebus mortalibus.] Inqt. n. ꝛ dixit hoc: qa corpora celeſtia manifeſte vident intelligere: ꝛ moueri: ſed non nutriri: neqꝫ augeri: neqꝫ ſentire. ideo dixit in rebus mortalibus: cū declaratū eſt hec non eſſe mortalia. ¶ hic mouet queſtionē: primo an corpus celeſte viuuz ſit. ¶ Scđo an poſſit dici intelligens: ſunt. n. qōnes iſte ambe ardue: ꝛ difficiles. ꝛ hic eas nō ſcribo: qm̄ de verbo ad verbū ſcripſi in libro deſtructio deſtructionum diſputatione 3a ſolutione dubij decimitertij. Et tu vide qm̄ nolo ponere caput in capite: vt ne ſuperfluus videar.

COMMENTARIVM.

Deduxit ex ſuppōnibꝰ: ꝛ probauit noua rōne oia vegetabilia viuere. At nunc oſtēdit id: quo vegetabilia viuunt eſſe prius ceteris: quibus cetera viuentia viuunt. Argumento vz: q eſſe pōt ſine alijs: quibus cetera viuunt: cetera autē per que alia omnia viuūt: non ſine ipſo: hoc autem oſtendit exemplo ſcriptum, quibus nulla alia vis ineſt, niſi vegetaria, ꝛ tamen viuunt. ¶ Ex his apparet ordo in ipſis animabus, que ſunt tres, in ipſis gradibus, qui ſunt quatuor, ꝛ in ipſis potētijs, que ſunt qnqꝫ: eſt. n. pa animaꝝ vegetaria, eſt primus graduū vegetatiuū, eſt pa potentiaꝝ vegetaria. Et huius ordinis in his oibus cā eſt, q opus ipſum, qđ eſt vegetare, ceteris operibus prius eſt.

Ordo animarū graduū potētiarū opuz

¶ Sed queres an Ariſtoteles ordinem poſuit in potentijs, an in animabus. ¶ Themiſtius, ꝛ Auerroes intelligūt hūc ordinē eſſe in virtutibus, ſiue potētijs. ¶ Thomas ꝛ Simplicius inter formas, ſiue aīas. ¶ Ego vo dico Ariſtotelez nō determinare quid intelligat, per id, quo plante viuunt, cū ait illud eſſe prius ceteris. Solum. n. aſſerit id, quo plāte viuūt in rebus mortalibꝰ eſſe ceteris prius, qbꝰ alia viuūt: quicqd illud ſit, ſiue v̄tus, ſiue aīa, ſiue qđcūqꝫ: poſtea vero textu illo [Senſus autez primus] quid intelligat, exponit.

qđ quez ordinez Ariſto. poſuit.

¶ Quo vero ad verba attinet, ariſtoteles addit. [In ipſis mortalibus] hoc, quo viuit vinēs eſſe prius, qꝛ de imortalibus, id, quo immortalia viuūt, eſt id, quo intelligūt, vbi eſt id, quo intelligunt ſine alijs, vt Themiſtius, Simplicius, ꝛ auerroes dixerunt. ¶ Ex his, que ariſtoteles ꝛ expoſitores dixerunt, ſatis colligitur corpora celeſtia viuere. Quod in cōpluribus alijs locis ſatis notauimꝰ, pſertiz libro deſtru. deſtructionū. Colligit dico celeſtia corpa viuere, vna aīa, ꝛ duobus gradibus vite, ꝛ tribus opibus vite, tribuſqꝫ potētijs: viuūt. n. anima intellectuali, q̄ intelligētia dr̄: ꝛ ita vna aīa, duobus vero gradibus vite, qꝛ intellectiuo, ꝛ motiuo: nō aūt viuit gradibus ſenſitiuo, ꝛ vegetatiuo, viuūt tribus vite opibus, qꝛ ipſo intelligere, appetere, ꝛ moueri: tribus deniqꝫ potētijs, qꝛ potētia q̄ eſt intellectus potētia, que eſt voluntas, potētia, qua mouet. Qua rōne fit, vt non viuāt vitam oppoſitā morti: quā vitam viuūt plante, ꝛ mortalia animalia: nec viuunt vitā, que eſt pmanſio aīe nutritiue in calido naturali, de qua vita, ꝛ morte ariſtoteles loqt in libro de morte ꝛ vita: viuūt ḡ vnica aīa, duobus vite gradibus ac vite opibus tribꝰ: tribus ēt potētijs aīe: vt auerroes exponit 12o metace. ¶ Vtrū vo viuāt anima pficiēte celū, an celo aſſiſtenti, qđ eſt ſpectans ad librū de celo.

Dz corpora celeſtia viuāt ꝛ intelligāt. Diſputatiōe 3a in ſolōe dubij. 13.

Cō. 39.

Argūr.

¶ Viuere igit: ob hoc pncipiū viuētibꝰ cōpetit. Aīal aūt eſt: ob ſenſuz prio. nā ꝛ ea q̄ non cient motu, nec mutāt locū, ſēſū āt hñt: nō ſolū viuē dicimꝰ: ſz ēt aīalia nūcupare ſolemꝰ.

T. c. 16

¶ Viuere quidem igit ꝓpter hoc principiū ineſt oibus viuentibus: aīal aūt ꝓpter ſenſum primo. Etenim que nō mouentur: neqꝫ mutant locum: habentia autem ſenſum, animalia dicimus: ꝛ non viuere ſolum.

Collectāea textus cōmē. 19.

¶ Cum enumerat ordinē horū, ponit diffīiam, ꝛ inqt. Viuere qdem igit ꝓpter h pnm. ſ. vegetatiuū, eſt in oibꝰ viuētibꝰ. eſt ergo viuū tm̄ ꝓpter vegetatiuū. aīal aūt ꝓpter ſenſuz primū. i. tactū. eſt ḡ diffīia: qm̄ vegetatiuū: ꝯſtituit viuū ſenſitiuū cōſtituit animal: hic ḡ diffīia. ¶ Etenim.] Quia qs poſſet dicere animal nō tm̄ p ſenſitiuū ꝯſtitui: ſz p vegetatiuū, ꝛ motiuū in loco, apponit q̄ſi ſol. per exempluz, ꝛ inqt. Et nanqꝫ animata que nō mouent ſup. ſm locū: neqꝫ mutātia locuz: hūtia aūt ſenſuz, animalia dicimus: ꝛ nō viuere ſolum. eſt ḡ animal quātūcūqꝫ ſz locū nō moueat. relinquit aūt h tibi tanq̄ȝ notū. d. vident aūt ꝛ hꝰ multa eē animaliū. manētia aūt quū ſint natura. i. cuz eoꝝ nā in qete potiꝰ ſit, q̄ȝ motu. hñt ſolum ſenſum. ꝛ ſic diffīia ꝯſtat preaccepta. ¶ Et cōmentum huius partis manifeſtum eſt per ſe.

COMMENTARIVM.

Expoſo Auer.

Cum declarauit id: quo vegetabilia viuūt, eſſe prius illis quibꝰ cetera viuūt in hoc textu vult auerroes: vt Ariſt. faciat diffīiam inter hāc virtutez: ꝛ virtutē ſenſus: quo viuit animal: p diffīiaz noiuz. que impoſita ſunt a grecis ipſis viuētibus. ¶ Sed hec expoſitio friuola eſt: non. n. diffīiam noīalem ariſtoteles cōſiderat: ſed realem. ¶ Simplicius aūt vult ariſtotelem ponere diffīiam vitarum: per quā viuit planta: ꝛ per quā viuit aīal. ¶ Themiſtius autē aſſerit ariſtotelem ponere diffīiam inter animas: qua viuūt vegetabilia: ꝛ qua viuūt aīalia. ¶ Ego vo arbitror ariſtotelem ponere diffīiam inter aīal: ꝛ viuētia: vt viuētia: ꝛ dicit ex dictis cōcludendo q oia viuentia, quo viuentia: viuūt pp hoc pnm: qđ eſt alijs pus. Animal vo viuit pp ſenſuz ꝓmo: ꝛ ſicut nō expreſſit: quid eſt: illud pnm: quo viuūt viuentia: vt viuētia. nō. n. expreſſit an anima ſit: an potētia: ſic p ſenſuz intelligere poſſumus indiſtincte animam: ꝛ potētiā ſenſitiuā: poſtea vo qd per hec intelligēdū ſit: explicabit. Primā partē diffīie vult eſſe deducendaz ex dictis: qꝛ ſi id: q̄ viuūt vegetabilia ꝛ viuētia: eſt ceteris prius. relinqt oia viuētia, vt viuētia: viuē illo pnꝰ po. Scđaȝ ptem diffīie declarat: qꝛ aīalia imobilia: qqꝫ locū ñ mutāt: vt cōche ꝛ id genꝰ: i q̄ȝtū hñt ſenſū: ꝛ nō motū: aīalia dicimꝰ: ꝛ ñ tm̄ viuē: ḡ aīal eſt aīal pp ſenſum. Et ſic pz ſcđa pars diffīie.

Refutao

Expoſio aliorū.

¶ Sed queres vtrum vegetabilia dicant viuere: ꝛ animalia eſſe animalia: illa qdez pp potētiā vegetariā: animalia ꝓpt ſenſum. ¶ Dici pōt: q aīalia dicunt: ꝛ pp aīaz ſenſitiuā: et ꝓpter ſenſū. Similr̄ ꝛ vegetabilia dicunt viuere ꝛ pp aīaz vegetalē: ꝛ ꝓpter potētiā: per potētias qdem: via ſigni, per animas vo via cauſe. Et h pacto pñt greci expoſitores concordari. Quo vo ab verba attinet: debes ſcire i codicibus latinis legi hec v̄ba. [Vident aūt, ꝛ hꝰ mlta eē aīaliuz: manētia āt cū ſint nā: hñt ſolū ſenſū:] q̄ nō reperi i codicibus grecis: fortaſſe qđ nō ſūt ꝺ textu: veꝝ vt cūqꝫ ſit: res clara ē.

Qđ qui hꝰ viuēa ꝛ aīalia ſint.

Solo. Nō hec ꝺ uerbis

Argūr.

¶ At vo ex ſēſibꝰ: tactꝰ prio cūctis aīalibꝰ inē. Atqꝫ vt vegetatiuū a tactu ſenſuqꝫ oi: ſic a ceteris tactꝰ ſeparari ſēſibꝰ pōt. Eā aūt ptē aīe vegetatiuā dicimꝰ eē: cꝰ ꝛ plāte pticipes ſūt. Aīalia vo cūcta: ipſā vi hīe ſētiēdi tactu vīr

T. c. 17 Senſus Sēſuū. uegetam Threpticon. Plante. Phyta. Tactus hapces.

¶ Sēſus autē primus ineſt oibus tactus. Et ſicut vegetatiuū pōt ſeparari a tactu: ꝛ ab oi ſenſu: ſic ꝛ tactꝰ ab alijs ſenſibꝰ. Vegetatiuū aūt dicimꝰ huiuſmodi ptē aīe: q̄ ꝛ plāte pticipāt aīalia aūt oia vident tāgēdi ſenſū hñtia.

Collectāea textus cōmē. 17.

¶ Quia dixit aīal eē pp ſenſuz. ꝓmū exponi qs naz ꝓmꝰ ſit ſenſus: ꝛ inqt q tactꝰ. Ait. n. Senſus aūt tactꝰ ꝓmo ē i oibus, ꝛ hoc ꝓbat per locū a ſili. d. ſicut. n. vegetatiuū pōt ſeparari a tactu: ꝛ ab oibꝰ ſenſibꝰ: ſic ꝛ tactꝰ ab alijs ſenſibꝰ: ſz: ſup. pp h vegetatiuū pnm: ſic ꝛ tactꝰ: expōit qd p vegetatiuū itelligat. d. vegetatiuū aūt dicimꝰ ptē. i. poam vel gradū hꝰ aīe: qua ꝛ vegetatiua pticipāt: vt dixi. ¶ Aīalia autē.] Scđo ꝓbat tactū eē ꝓmū: qꝛ neceſſariū aīali. nullꝰ. n. alioꝝ nēcius niſi hic: ḡ h ꝓmus. Oſtēdit aūt hūc nēcium. d. aīali aūt oia vident tangēdi ſenſum hñtia: nō aūt alios ſenſus. h ergo ſolus neceſſarius. Cōmētū etiā patet.

COMMENTARIVM.

Ponit ordinem inter ſenſus: ꝛ vr̄ hoc facere quaſi obiter: nō. n. ſeqt ex dictis nec eſt nēcium pro inuētione definitionis ꝓpoſite. Vel forte nō obiter dicit: qꝛ ſeqt ad dicta per viam ſimilitudis: dicit ergo q tactus inter ſenſus eſt ꝓmus: qꝛ ſicut uegetatiuum poteſt ſepari a tactu: ꝛ ab oi alio ſenſu: ſic ꝛ tactus ab alijs ſenſibus. quia vo idiſtincte locutꝰ eſt de uegetatiuo, ꝛ de ſenſu: nō. n. patuit qd uellet an potētiam: an animā: nūc quaſi ſe exponēs inquit. Vegetatiuuz aūt dicimꝰ hꝰ partē anime: qua ꝛ plante pticipāt: ꝛ ſic itelligimꝰ potētiā. aīalia aūt oia uident tangendi ſenſum hñtia. i. tangēdi vo ſenſuz

dicimus, quē cuncta animalia hr̄e videnť: legēda.n. ſūt v̄ba hec conuerſiue. ¶ Quo v̄o ad verba attinet. verbū plante grece eſt phyta, qđ antiquus interpres vegetabilia interpretatus eſt, nos autē magis ad verbū plantas, ad rem tn̄ non refert. ¶ Simplicius ꝓbat tactū eſſe pmū, q2 eſt maxime

Quare tactus primus.

corpalis: ſignū aūt, q2 nō pcipit niſi ꝓpinqua. Unde q2 eſt maxime corpalis, vr̄ miſtioni ꝓximus, ⁊ ita ceteris prior.

Argyr.

¶ Atq3 q̄3 ob cā3 iſtoꝝ vtrū q3 ſit: poſtea dicemꝰ ac explanabimꝰ. nūc euſq3 tm̄ dicat: aia3 iq3 pncipiū eē eoꝝ q̄ dicta ſunt/ ⁊ his eē diffinit ā vegetatiuo/ ſēſitiuo itellectiuo/ ēt motu.

T.c. 18

¶ Propter quā autē3 cauſam vtrūq3 horum accidat: poſterius dicemus. Nūc autē intm̄ dictū ſit ſolum: ꝙ anima hoꝝ ſit principiu3: que dicta ſunt: ⁊ his determinata eſt vegetatiuo ſenſitiuo: intellectiuo/ ⁊ motu.

Collectanea textꝰ cōmēti. 18

¶ Cum accepit vegetatiuum prius eſſe ſenſitiuo, ⁊ motiuo, ⁊ intellectiuo. Ampliꝰ tactiuū pus dicitur ſenſitiuis, ab vlteriori ſcrutatione ſe excuſans, inquit. Propter quā autem cām vtrūq3 hoꝝ accidat, poſterius. ſ. in fine huius libri dicemus. ¶ Nunc autē3.] Sectatores Alexā. inquiūt analogum duabus diffōnibꝰ cōſueuiſſe diffiniri. ſ. per proportionale generi, ⁊ ꝓportionale dr̄ie. ⁊ ſic aia pus deſcripta eſt. ſ. aīa eſt actus corpis phyſici ⁊c̄. Scđo per ſpēs eiꝰ: vel ꝓpa ſpēbꝰ quēadmodū ariſt. in pozibꝰ ꝓpōnē, ⁊ in pihermenias enuntiationē deſcripſit. ⁊ hoc mō h̄ in loco diffinit aia3. d. nūc aūt intantū dictū ſit ſolū. i. ex oībꝰ his h̄ tm̄ ꝯcluſum relinqueť, ꝙ aīa eſt pn̄m hoꝝ q̄ dicta ſūt, ⁊ ſic dat intelligere genꝰ. ⁊ his determinata. i. diffinita eſt vegetatiuo, ſenſitiuo, intellectiuo, ⁊ motiuo. ḡ ſm̄ Alex. aīe ſcđa, ⁊ ꝓpa diffinitio, aīa eſt pn̄m vegetandi: vel ſentiēdi: vel mouēdi ſm̄ locū, ⁊ intelligēdi dixerūt hāc ꝓpriā eſſe diffōnē, nō ꝙ in minus ſit deſinito. ambe. n. cōpoſite adequationis cōuertunť. Uerū pma qdē cōis dr̄: qm̄ nō per ꝓprias dať ſpēs: hec v̄o ꝓpria: qm̄ p ꝓpas dať ſpēs vel ꝓpria ſpeciebus.

Cōm 18.

Cauſa aūt propter quā. Si Auerrois cōmētū ſequi velis oportet dicere ariſto: primo excuſationē3 iam dicta. 2º recapitulationē diuiſionis i q̄tuor opa feciſſe. 2ª ibi [In hoc autem.] ¶ Circa pmā pte3 ariſto. ſm̄ auerroem ſe excuſauit qm̄ cām finalem illius dicti hic nō appoſuit: trāſtulit autē3 eam ad tps. ſ. vſq3 in 3º: ibi nāq3 declarabiť. dicetur. n. ibi finem vegetatiui eſſe, vt eo viuāt viua, tactiui quoq3 vt bene viuant. ¶ In hoc aūt.] Nunc recapitulat dicta: dictū nāq3 ſit intm̄ ꝙ anima diuidiť p hec q̄tuor gn̄a. hec ḡ eſt recapitulatio ſm̄ auerroim: non dictoꝝ ꝓpria concluſa diffinitio anime. Videť aūt expoſitio auerro. plus ad dicēda idonea. cum. n. ariſto. diuiſionē recapitulauit, ſtatim nouā q̄onem aggrediēs querit vtrū vnūq̄đq3 hoꝝ ſit anima: vel ps aīe. Mō iſta qđ anime diffōnē nō ſupponit ꝓpriam. ¶ Debes ſcire quoſdam grecos expoſitores h̄ in loco exponere ariſ. ꝙ qm̄ ꝓpoſuit duas anime diffōnes dicturꝰ. ſ. cōem ⁊ propriā. Cōem intelligit aīe ambitu ſuo oēs ſpēs ambientem. Propriā intelligit prime, ⁊ pncipaliſſime ſpeciei deſcriptionem. ſ. intellectiue. cu3 igiť ariſto. pmā dediſſet diffinitiōe3 nūc ꝓpriā. ſ. intellectiue anime agit. eſt ḡ itellectiua anima pn̄m vegetādi: ſentiēdi, ſm̄ locū mouēdi, ⁊ intelligēdi. ⁊ ſi dicas, cur reliquarum ſpērum tacuit diffōnes ꝓprias, eligēs tm̄ intellectiue. Inquiūt: qm̄ humana anima vr̄ quodāmō oēs cōtinere. ideo intēdētes de humana: quodāmō omnes alias amplectuntur. Et hec expoſitio vr̄ multu3 ꝯſona lr̄e ſequēti: quia. n. humana vr̄ quodāmō cōtinere oēs, ſtatim querit an vnūq̄đq3 horum pars an anima ſit. i. an contineat ea quatuor vel vt totum poteſtatiuu3: an vel vt congregatiuum ex his. Ecce q̄3 idonea apta ſit huic: ſed an ſit ariſto. mens, poſterius dicetur.

COMMENTARIUM.

Accepit Ariſtoteles duo, ⁊ ꝙ virtus vegetatiua ceteras vitales v̄tutes p̄cedat, ⁊ ꝙ virtus tactiua ſimiliter ceteras ſenſitiuas. Que nō ſatis diligēter declarauit, ꝓpterea remittēs nos ad finem tertij libri, ſe excuſat, ⁊ inquit. Propter quā aūt cām vtrūq3 horum accidat, poſterius dicemus. In fine. n. totius libri vt auerroes inqt cauſam finalem aſſignabit cur vegetatiuu3 precedit ceteras viuendi v̄tutes, ⁊ tactiuū ſimiliter ceteras ſenſitiuas: illic. n. dicemꝰ, ꝙ vegetatiui finis eſt vt viuētia viuāt, tactiui v̄o, vt bene viuant: ⁊ hac rōne vegetatiuū p̄cedit ſenſitiuum, ⁊ tactiuū cetera. Premiſſa aūt excuſatione non bene pateť, qđ Ariſtoteles velit in toto reſiduo textus. ¶ Simpliciꝰ velle videtur, ꝙ ariſto. ex dictis concludat ꝓpriā definitione3, ⁊ quidem de principaliſſima ſpecie. ſ. de aia rōnali: aſſerēs, rōnalem animā eſſe pn̄m hoꝝ. Quā definitionē exponens Simplicius: dicit: ꝙ ariſtoteles [per pncipiū] formalem cā3 intelligit: q2 anima rōnalis nō eſt vitalibꝰ opibus pticipās: ſed eoꝝ formalis cā. per [hoꝝ] intelligit eoꝝ anime opeꝝ/ q̄ dicta ſunt. Addit. vt Simplicius aīaduertit:] ⁊ his determinata eſt: vegetatiuo: ſenſitiuo: intellectiuo: ⁊ motu: ſiue motiuo.] quia rōnalis aīa: cuiꝰ definitione3 deduxit/ extrema intra ſe cōmittit: ſiue ꝯiūgit: extrema ſunt intellectiuu3: ⁊ vegetatiuū: ex his. n. q̄ſi extremis ſit rōnalis aīa: q2 vero ꝯiungit extrema: ⁊ media ēt ꝯiungat: neceſſe eſt. ſ. ſenſitiuū ⁊ motiuū: q̄re dixit his determinari. i. his definiri: quia his conſtat. ¶ Ex his p3 de mēte Simplicij in hoc cōmētario ariſtotelem p ꝓpriam definitionē intelligere ſpecificā definitionē: q̄ ideo ſpecifica eſt: q2 dať ſolum de vna anime ſpē. ſ. rōnali. Patet 2º: ꝙ cū demr̄ať definitio cōis p ꝓpria3: hec demr̄atio eſt particularis: q2 ſolū demr̄at de rōnali anima pmam definitionē/ ⁊ nō de anima in cōi. Et ſi dices cur reliquarū ſpecieꝝ tacuit definitiōes. Solō in ꝓmptu eſt: q2 humana anima vr̄ ceteras aīas cōtinere: ⁊ definitio hūane aīe definitiones ceteraꝝ animaꝝ: vn̄ paucis mutatis: fieri pn̄t tres anime definitiones ſeorſu3. Cōſonat aūt hec expoſitio multū textui ſequēti: nā cū humana aīa videať quodāmō cōtinere oēs: ſtati3 q̄rit: vtrū vnūq̄đq3 hoꝝ humanā aīam cōſtituentiū ſit anima: vel pars: vt videbiť. ¶ Ego v̄o dico Ariſtotelem hic/ ex his ſuppōnibus: quas dixerat: quaſq3 deicepitias deduxit: ꝓpriā definitionē anime ꝯducere: ⁊ q̄dem nō ab rōne: nā ſi h̄ loco ariſtoteles anime ꝓpriā definitionem: quā aſſignare promiſerat: nō aſſignaſſet: nō video: vbi in ſequētibus illā aſſignabit: ⁊ q̄3tū ad hoc ſu3 cu3 ſimplicio. Veꝝ aſſero hāc definitionē nō eſſe ꝓpriam: quia ſit data de ſpē: ⁊ ſit ſpecifica: immo eſt hec pori ambitu equalis: q2 ſi legať diſiunctiue: erit oībꝰ aīabus cōpetēs. Dr̄ v̄o ꝓpria ab ariſtotele: l3 ſit cōis: q2 dať p ꝓpria ſpēbus: vt in collectaneis dictu3 ē. Eſt ḡ definitio hec: aīa eſt pn̄m intelligendi: ſentiēdi: mouēdi ſm̄ locum/ vegetādi: que ſi copulatiue legať: erit ꝓpria humane aīe. Sin autē legať diſiūctiue erit cōis ⁊ ꝓpria: cōis quidem/ q2 oībꝰ ſpēbꝰ cōpetēs: ꝓpa v̄o: q2 collecta eſt p ꝓpria ſpēbꝰ. Colligiť autē hec definitio ex his q̄ dicta ſunt accepit. n. Ariſto. oē corpus viuere: cui aliqđ eoꝝ q̄tuor ineſt. Ex hac ꝯcluſit vegetabilia viuere: aliquo pn̄º: qđ pōt eē ſine alijs: ⁊ alia nō ſine ipſo. Declarauit h̄ pn̄m eſſe virtutē: q̄ multiplicať pro numero opeꝝ/ ex his p3 aīa3 eē pn̄m illoꝝ quatuor: nā virtutes ſupponunt eſſentiam. Vn̄ vr̄ mihi ꝙ Ariſto. ſic deducat: viuere eſt pp v̄tute3 vegetatiuā: ſentire pp v̄tutē ſenſitiuā: hoc fuit acceptum: qm̄ fuit poſita dr̄ia inter pnª viuendi: ⁊ ſentiendi. S3 virtutes p̄ſupponunt animā. ḡ aīa ē formale pn̄m ⁊ cā viuēdi ſentiēdi: mouendi ſm̄ locu3/ intelligendi. Ex quo ſeqť ꝙ l3 multa Ariſtoteles accepit: ⁊ alteꝝ p alterum deduxit: potiſſimum hāc definitionē deducit ex q̄nto coaſſumpto: qđ eo textu aſſumebať. [Uiuere qdē igiť pp h̄ pn̄m] ⁊ reliq̄. Ex illa eni3 dr̄ia v̄tutū, quā q̄nto loco explicauit, ⁊ ex dicis p manus collegit, potiſſimū hec definitio deduciť. Cetera v̄o nō ſunt ſupflua, q2 ſunt accepta ſubordinate, q2 alteꝝ infert alterū, ⁊ tandē ex dr̄ia pncipioꝝ/ que q̄nto loco accipitur, definitio deduciť. ¶ Sed dices definitiōi pl'a addūtur,

T.c. penul. ⁊ vltimi.

Expoſiᵒ ſimplicij

Expoſiᵒ ꝓpria.

Uñ colligiť h̄ dſinitio.

Dubiū. plerbra. Solō.

q̄3 ex dictis colligať, addiť. n. aiam eſſe pn̄m itelligēdi, ⁊ mouēdi, de qbus nihil in ſuppōnibꝰ dixit. ¶ Dōm hec eſſe addita/ non tanq̄3 ex prius aſſumptis deducta/ ſed ex poſterius aſſumendis, poteſt etiam colligi, quia primo textu in 2ª ſuppōne accepit intelligere, ⁊ motū eſſe vite atq3 aīe opa. Uñ inqt. Nūc aūt in tm̄ dictū ſit ſolū, ꝙ aia hoꝝ q̄tuor que dicta ſunt eſt pn̄m. ſ. formale. Et q2 dixit aiam eſſe pn̄m illoꝝ q̄tuor poſſet dici p illa nō definiri. nō. n. definiť aliqd niſi p pora, cū ergo illa opa ſint poſteriora, vr̄ ꝙ p illa nō debeat definiri, ad hoc tollēdū, inqt. Et his determiata eſt, hoc eſt definita. ſ. vegetatiuo, ſenſitiuo, itellectiuo, ⁊ motu, ſiue motiuo. nā l3 opa ſint poſteriora aīa, tm̄ pncipium illoꝝ nō eſt poſterius aīa. ¶ Et ſi dr̄ ꝯ hāc expōnē, qđ ariſtoteles ſtati3 textu ſequēti querit vtrū vnūquodq3 hoꝝ ſit aīa vel anime pars, que queſtio ſupponit diuiſionē, ⁊ non definitionem. ¶ Dicēdū ꝙ ariſto. ſupponit aiam definitā eſſe illis q̄tuor pncipijs q̄tuor operu3, ideo querit vtrū vnūquodq3 illoꝝ ſit aīa, an pars aīe: ⁊ ſic qđ eſt ad ꝓpoſitū. ¶ Auerroes v̄o ⁊ diuus Expoſitor alr̄ exponūt, dicūt enim ꝙ ariſtoteles nō definitionē aīe ꝓpria3 ex dictis deducit, ſed qđ id recapitulat, qđ dixit. ſ. aiam diuidi vegetatiuo, ſenſitiuo, itellectiuo, ⁊ motiuo. Mouet aūt fortaſſe hos verbū illud [⁊ his determinata,] nā determinari, ⁊ diſtingui idē eſt. ¶ Quo v̄o ad verba attinet v̄bū intellectiuo grece eſt διανοητικῷ, dianoetico. Mō Simpliciꝰ dianoeticū hic ariſtotelē accepiſſe ꝓ noetico hoc eſt intellectiuo aſſerit. nā rōnalis aīa eſt noetica, ⁊ dianoetica, rōne ptis, que eſt intell's, noetica eſt, rōne vtriuſq3. ſ. partis, que eſt intell's, ⁊ partis, que eſt ex ſemine, dianoetica eſt, hoc eſt ꝯfectio quedam ꝯſtituta ex intellectu. Veꝝ hic non pro tota dianoetica accepit ariſtoteles: ſed pro parte. ſ. pro intellectiuo: anima enim que hic definitur, nō dianoetico toto/ hoc eſt toto cōpoſito definitur, ſed intellectiuo: quod eſt pars.

Argyr.

¶ Querēdū aūt ē vtrū hoꝝ vnūq̄đque ſit aīa an aīe pars: ⁊ ſi pars vtrū hoc pacto vt ſit ſeparabile rōne ſolū/ an etia3 loco. atq3 de nōnullis quidē iſtorū videre diſcernereq3 facile poſſumꝰ: nōnulla aūt dubitationē habēt.

T.c. 19.

Sint ſeparabiles.

Sit ſepabilis.

¶ Utrū aūt hoꝝ vnūq̄đq3 eſt aīa: vel ps aīe. Et vtrū partes: ſic vt ſint ſeparabiles ſolum rōne: an ⁊ loco: de qbuſdā qdē hoꝝ nō eſt difficile videre: q̄da3 autē dubitationē hn̄t.

Collectanea textꝰ ꝯᵗⁱ 19.

¶ Duas mouet. q. inqt [autē] pro ſed vtrū vnūquodq3 hoꝝ ſit anima, aut pars. i. potentia aīe. relinquēs primā attingit ſcđam. d. ⁊ ſi pars vtrū qdem ſic ſit ſeparabilis rōne ſolu3, aut loco, quēadmodu3 Themiſtius ponit. ſ. nutritiuam in hepate, iraſcibilē in corde, ⁊ intellectiuā in cerebro. ¶ De quibuſda3 autem.] Oſtendāt queſtionum difficultatem, ⁊ facilitatem ⁊ inquit. De quibuſdam aūt hoꝝ nō eſt difficile videre, quenam dubitationem habent.

Cōm 19m

Cum declarauit. In hoc cōmēto noto tm̄ queſtionis prime ſenſu3. Inquit enim ⁊ intendit per hoc, qđ dixit vtrū eſt aīa, aut pars aīe, vtrū eſt poſſibile vt vnū iſtoru3 ſit in aīali abſq3 aīa: aut impoſſibile eſt, vt ſit in aīali abſq3 aīa cuius eſt pars. eſt ergo ſenſus vtꝝ vnūq̄đq3 hoꝝ eſſentialr̄ ſequiť aiam: ita vbi ponitur aīa ⁊ vnūq̄đq3 hoꝝ poniť, ⁊ ecōtra, an nō. Hec eſt expoſitio auerrois: ⁊ forte ꝙ incidit in primam: ſed tu ꝯſiſte.

COMMENTARIUM.

Simplicius aſſerit, q2 in rōnali aīa, que nunc definita eſt, cōtineť illa quatuor vegetatiuū, ſenſitiuū, motiuū, ⁊ intellectiuū, cū illis ſit definita/ idō vult Ari. mouere duas q̄ones, quaꝝ pª eſt vtꝝ vnūq̄đq3 horū/ qbꝰ aīa definita eſt, ſit pfecta aīa, an pticula aīe. ¶ Ego v̄o dico Ariſto. mouere has q̄ones de aīa, que definita eſt illis q̄tuor. mō ſi aīa, que definitur illis q̄tuor eſt rōnalis, vt Simpliciꝰ autumat, tūc he q̄ones ſt̄ mote de ptibꝰ aīe rōnalis, ſin aīa, que definiť, eſt cōis: tūc intellige ſic, cū definitio aīe determiata eſt illis q̄tuor, queriť pmo, an ille q̄tuor ſint q̄tuor aīe, an ptes, ſiue v̄tutes aīe. Si. n. ille q̄tuor ſt̄ aīe, tūc aſſignata definitio p ſpēs erit, vt Alexādrei dixerūt, ſin aūt illa q̄tuor ſt̄ ptes vel v̄tutes aīe, tunc definitio illa aſſignata erit p ea, que ſt̄ ꝓprias ſpēbꝰ aīe, qđ ēt Alexādri ſectatores aſſerūt. Ad hāc q̄onē nihil rn̄det, q2 vt Simpliciꝰ iqt, ſatis rn̄ſu3 eſt p̄ libro, idō ſupponēs, ꝙ ſint v̄tutes q̄tuor illa, qbꝰ aīa eſt definita, querit vlterius vtꝝ ille v̄tutes ſolū rōne ſint ſepabiles/ vt eſt opinio pipateticoꝝ, vel rōne, ⁊ loco abiuncte, vt Timeus arbitrať, q capiti qdē rōnē, cordi v̄o iracūdia/ hepati ꝯcupiſcētiā collocat, Ariſtoteles ēt vt ſimpliciꝰ inqt/ partē itellectiuā poſuit a corpe ſepata3/ ceteras ptes corpales poſuit. ¶ Auerroes v̄o pmā. q. ſic itelligit, vtru3 vnūquodq3 hoꝝ, qbꝰ diuidiť aīa ſit pars aīe, aut aīa. i. vtꝝ vnūquodq3 illoꝝ ſit in aīali abſq3 aīa/ an ſit in aīali cu3 aīa. Et ſcđa3 itelligit, ⁊ ſi vnūquodq3 hoꝝ ſit in aīali cum aīa/ queriť vtrū vnūquodq3 eoru3 ſit aīa/ ita vt in hoīe ſint tres aīe, an pars aīe, ita vt ſit vna aīa, ⁊ tres v̄tutes aīe. Et ſi virtutes vtrū rōne tm̄, an loco ⁊ rōne differant. ¶ Hec Auerroes, que expoſitio eſt delirametū, ſunt enim plures q̄ones he/ q̄3 ille. quas monit Ariſtoteles. Scđo, q2 nullus queſiuit an vnūquodq3 hoꝝ ſit in aīali abſq3 aīa, an cum aīa: ⁊ idō hec expoſitio nō pl3. ¶ Deinde exponit, vt Simplicius inquit. Qualis nā eſt ſcđa q̄o/ que erat dato ꝙ ſint ptes, vtꝝ ſint ſeparabiles rōne, vel loco/ ⁊ inqt. De qbuſdā qdē hoꝝ nō eſt difficile videre an rōne, an loco, ⁊ rōne differāt/ quedam aūt dubitationē hn̄t, dixit quedā dubitationē hr̄e: ſm̄ Alexandrū ꝓpter intell'm: de quo dubiū: eſt vtꝝ ſepareť a corpore vel ne. ¶ Sed Simplicius reprehēdit Alexādrū: q2 de intell'u: ꝙ ſit ſepatus a corpe: nulla eſt dubitatio apud Ariſtotele3, q2 ſupius clare enūciauit nō ꝯtineri ab aliquo corpe: poſtea etiā idē dicet. ¶ Sed nūc mihi vr̄: ꝙ Ariſtoteles ſcđa3 q̄one3 ſoluat: vt Themiſtio placet: ideo dicit: de qbuſdā qdem ſoluere non eſt difficile: videre quedam aūt dubitationē hn̄t: ⁊ non facile ſolui pōt de eis an differant. vel ne: hoc accepto: ſoluit: textu ſequēti. Et ſic Ariſtoteles ea: que dicturus eſt textu ſequenti non dicit vt oſtēdat difficultatē, vel leuitate3 queſtionis: ſed propoſita. q. ꝙ in aliquibus facile: in aliqbus difficile ſolua: ſtatim eam ſoluit. Ideo arbitror textū eſſe male diuiſu3: debent enim hec verba legi cum ſequentibus copulata.

¶ Nā vt plante nonnulle diuiſe ſeiuncteq3 videnť viuere/ ꝓpterea ꝙ aīa q̄ eſt i iſtis/ actu qdē in vnaquaq3 plāta eſt vna/ potētia vero plr̄es: ſic ⁊ circa alias videmꝰ aīe dr̄ias fieri/ cū icidunť aīantiū ea que inſectā vocamus. vtraq3 nāq3 partiu3: ⁊ ſenſu3 h3/ ⁊ motu loco cieť. Q2 ſi ſenſum h3: ⁊ imaginationē ⁊ appetitum etiā h3. vbi nanq3 eſt ſenſus: ibi dolor etiam exiſtit atq3 voluptas. at vbi ſunt hec: ibi neceſſario cupiditas etiam ineſt.

Argyr.

¶ Sicut enim in plantis quedā diuiſe videntur viuentes: ſeparate autē adinuicē: tanq̄3

T.c. 20.

exiſtēte in his aīa:i actu qdē vna in vnaqq3 planta:potentia autē in pluribus:ſic:ꝛ circa alias differētias aīe videmus accidere i entomis:in deciſis etenim ſenſum vtraq3 partium habet:ꝛ motuz ſm locum. Si autē ſenſum:ꝛ phantaſiā:ꝛ appetitum: vbi quidem eniz ſenſus eſt:ꝛ triſtitia:ꝛ letitia eſt:vbi aūt hec ſunt:ex neceſſitate ꝛ deſiderium eſt.

Collectanea text⁹ 2ⁱⁱ 20.

ℭ Quia dixit qōnis eſſe ptē difficilez, partēq3 facilē/h̄ in loco partē facilē oſtēdit. trib⁹ enim entibus vegetabilis potētijs. ſ. nutritiua, ꝓlifica, ꝛ augmētatiua, inqt. Sicut eniz in plātis quedā diuiſa vīr ꝛ viuētia:tāq̄3 inexiſtēte in his aīa ꝛ illa pticula [tāq̄3] tenet q̄ſi ꝯfirmatiue:ita q̄ eſt ſenſus, ꝛ viuētia tāq̄3.i.ac ſi in eis inſit aīa, quātūcūq3 ſint ſepata ab inuicē. oſtēdit q̄uo aīa eſt ibi vna, ꝛ inqt. Actu qdē in vnaquaq3 plāta.i. pte plāte, potētia aūt plēs, ē in plib⁹. ℭ Sic ꝛ circa. Oſtendit q̄ſi p ſīle in ſenſitiuo, motiuo, appetitiuo, ꝛ phātaſtico, inqt, quēadmodū ſup. augmētatiuū, gn̄atiuū ꝛ alimoniū in vnaquaq3 pte plāte, ꝛ nō altera in altera, ſic videmus ꝛ circa alias dr̄ias aīe accidere: vt in entomis deciſis, etenim vtraq3 ptiū ſenſuz h̄3, ꝛ motū ſm locū: ſi autez ſenſum, ꝛ phātaſiā, ꝛ appetitū: cui⁹ rōnē ait. vbi qdē.n. ſenſus eſt, ꝛ triſtitia ꝛ letitia eſt, vbi aūt h̄ ſunt, ex neceſſitate deſideriū eſt. ḡ p3 q̄uo loci motiuū, ſenſitiuū, appetitiuū, ꝛ phātaſticū, nō loco ꝛ ſubto ptita: ſ3 eodē ſūt i loco ꝛ ſubto diuiſa: quēadmodū pomū eſt dulce, albū, humidū, odoriferū: nō q̄ in alia pticula odor, in alia ſapor, in alia humor. ſ3 his in qbus alter ꝛ alter neceſſario inerit: vt Simplicius inqt. In qbus ergo facilis queſtio his p3 exemplis.

Cō^m 10^m **Cum narrauit.** Proponit lr̄e intētionē. 2ᵃ ibi [Et quēadmodū.] oñdit h̄ in potētijs vegetabilis. 3ᵃ ibi [Et cū narrauit.] oſtēdit in alijs. 4ᵃ ibi [Sed tn̄ debes ſcire] digreſſionē facit ex q̄ remouet duas qōnes bonas: ꝛ pme tres. p3. ℭ Pro intellu quarte debes ſcire q̄ due ſunt qōnes ꝯ Ari. quaꝝ pma eſt, q̄m Ariſt. in fine hui⁹ ſcōi ꝛ tertij phātaſiā ait cōprehēdere ſenſibilia in abſētia eoꝝ, ꝛ h̄ ait eā differre a ſenſu. h̄ aūt phātaſiā tm̄ ſenſibilia cōprehēdere in eoꝝ p̄ñtia ait. ℭ Scōa qō, in lib° de ſenſu dictū eſt phantaſiā in decreta eſſe pte corpis. ſ. corde, vel cerebro, hic aūt p totū eā diſſeminat. ergo ꝛ ipſi ꝯdicere vr̄. ℭ Has ergo ambiguitates amouens inquit. Sed tn̄ debes ſcire q̄ in qbuſdā aīalib⁹ virtus imaginatiua. i. phātaſia ſemp eſt ꝯiūcta cū ſenſu, nō q̄ſi ſenſatū eſt abñs, ꝛ aīal eſt diminutū, in eis aūt, que ſt pfecta, iuenit in abñtia ſenſatoꝝ. eſt ergo diſtictio q̄ phātaſia eſt duob⁹ modis quedaz pfecta ꝛ diſticta: q̄lis eſt i aīali pfecto, ꝛ hec dr̄ pfecta ꝛ diſtincta. q̄m pn^m ſuū obm: qō eſt ītētio īſenſata, v3, nociuū ꝛ vtile, cōprehēdit ſeorſuz abſq3 cōprehēſiōe alioꝝ ſenſibiliū ſenſuū exterioꝝ, ꝛ ꝓpterea fuit opportunū vt diſticto, ꝛ certo loco ſeruaret aīalis, vt Auerrois ait. Quedā eſt ꝯfuſa ꝛ impfecta: que iō ſic dr̄, q̄m iuolute cōprehēdit ſuū obm cū ſenſibilib⁹ ſenſuū exterioꝝ. nō. n. cauda lacerte phantaſiat nociuū, ſeu vtile abſq3 duro, aut molli doloroſo, aut ſuaui: q̄ ſenſus tact⁹ ſūt obiecta. ꝛ inde fuit p totū corp⁹ diſſeminata: vt Auer. ait. ℭ Et tūc p3 ſolo ad obiecta. Ariſt. enim in fine huius loqr̄ de phātaſia pfecta ꝛ diſtincta, hic de imperfecta ꝛ cōfuſa. ℭ Iterū in libro de ſenſu loqr̄ de phātaſia diſtincta ꝛ perfecta, hic de phantaſia confuſa ꝛ imperfecta. Et hec duo colligunt ex verbis auerrois.

An i pte aīal' anuloſi deciſi remaneat aīa

ℭ Tertio dubitabis, an in pte aīalis anuloſi deciſi, remaneat aīa eiuſdez ſpēi cū aīa ſpecifica ꝛ ꝓpria. Et vr̄ trib⁹ rōnib⁹ q̄ ſic, pmo q̄m plāta ꝛ hmōi aīalia ſūt ꝓpinqua in nā. ergo in mō ſe habēdi illius nāe, ſed in plātis remanet aīa talis: vt Ari. ſigno mōſtrauit in textu, igit ꝛ in aīali h̄3. ℭ Scōo vbi p̄ñs eſt opatio ꝓpria alicuius aīe: ibi p̄ñs eſt ꝛ aīa illa: cum opatio fundet in cōpoſito mediāte eſſentia aīe. ſed illi aīali p̄ñs ē ſenſatio, mot⁹ de loco ad locū, appetitus, ꝛ phātaſie: ergo ꝛ eēntia aīe. ℭ Tertio vbicūq3 fuerint vires aīe, ibi ꝛ aīa, ſ3 in hmōi pte ſunt aīe vires: ergo ꝛ aīe ꝓ ptes. Maior p3 ſunt n. accñā eēntialia aīe. ℭ Ad h̄ pōt dari ſolo collecta ex v̄bis alberti in lib° de hoie, ꝛ hic, q̄ forte ſunt multi gradus, q̄dā eniz ſunt forme q̄ penitus mām ꝯſequūtur q̄3tu3 ad eſſe, ꝛ opus, ꝛ hmōi forme ſunt oino mālēs, ꝛ per mā3 extēſe, ꝛ diuiſe: cuiuſmodi ſunt forme elm̄toꝝ, ꝛ miſtorū impfectoꝝ, vt lapidū, ꝛ metalloꝝ, ꝛ alia talia. Quedā ſt forme que ſequunt mā3 attamē aliqd eleuatiōis pticipāt, ꝛ diuinitatis: ꝛ hmōi ſt forme fruticu3, ꝛ herbaꝝ, ꝛ plātarū: ꝛ q2 hmōi ſt aliqual'r ſupra mām, iō aliqual'r ſt ad indiuiſibile, ꝛ vnū tēdētes, ꝛ ſic nō inueniunt ita p mām diuiſe, quin in pte p̄ncipaliori māe habeāt eſſe p̄ncipalius. Tertio ſt forme: q̄ ſequunt mām q̄3tū ad eſſe, attn̄ ſt plus ꝓlōgate a mā, ꝛ mō materie: cuiuſmodi ſt aīe aīaliu3 inſectoꝝ: ꝛ hmōi oēs eſſentia, ꝛ q̄ntitate nō ſt extēſe p ſubm, ſed ſunt tm̄ in p̄ncipali pte corpis tanq̄3 in ꝓpria ꝛ ꝯueniēti ſede: vt albertus ait. Eſt aūt p̄ncipalis pars cor in aīali pfecto, ſpina in aīali anuloſo: ꝛ ſic aīa habet eſſe tm̄ in corde, vel ſpina: imo in p̄ncipali pticula cordis, vel ſpine: ꝛ p p̄ñs non in tota ſpina vel corde. hoc aūt albertus approbauit alibi verbo Ariſto. in libro de cā motuū animaliū, vbi ait. Eſtimandū animal ꝯſtare quēadmodu3 ciuitas bn̄ legibus recta vide. vult enim Ariſto. q̄ quēadmodū monarcha non eſt in tota ciuitate, niſi potentia, ꝛ virtute, ſic aīa nō eſt in toto corpore niſi potentia, ꝛ virtute: ꝛ quēadmodu3 monarcha eſt in principaliſſima parte ciuitatis. ſ. arce, ſic ꝛ aīa. eſt aūt cor vel ſpina, vt Ariſto. ait in lib° de ptib⁹ 3°. Amplius quēadmodū primus motor totius eſt in ſupremo ꝛ principali loco mūdi. ſ. celo, vt Ariſto. ait in 8° phicoꝝ, ꝛ in principali parte celi. ſ. dextro, vt in 2° celi ait Auer. ſic ꝛ aīa q̄ corpis pmus eſt motor, eſſe d3 in principali pte corporis, ꝛ in principali illius. ℭ Inquit ergo alber. q̄ quemadmodū corpus eſt diſtenſum ſm organa, vnum tn̄ prout oīa illa reducunt ad vnū principale membrum, ſic ꝛ anima eſt multa ſm virtutes: que diſſeminate ſunt per organa: q2 tn̄ oēs cōtinuant ad eſſentiā anime: que eſt in corde, ideo videt quodammodo una. vide. ꝛ iuxta hoc teneri pōt, q̄ l3 in plante partibus oibus aīa plante ſit, nō tn̄ in oibus partibus aīalis anuloſi. Amplius teneri pōt, q̄ cum aīal decidit, non in qualibet pte remanet aīa, ſed in ea tm̄ ubi principaliſſima ſedes ponit eius. ſ. in parte iuxta caput, ut patet in lacerta. ℭ Tunc poſſet dici ad argumenta, q̄ l3 tale aīal eſt ꝓpinquū plante: q̄3tū ad eſſe, non tn̄ q̄3tū ad oēs modos eſſendi ſed aliqual'r: ꝛ ſic cōuenit ſecū q̄3tu3 ad hoc, q̄ ſicut forma plante ſequit mām, ꝛ ab illa ꝯſeruatur, ſic ꝛ ibi, aliter non. Amplius quēadmodū pars deciſa plante eſt operans vegetabili opatione, ſic ꝛ pars aīalis hmōi vr̄ opari ut dica3. ℭ Ad 2^m inquit albertus in libro de hoie, q̄ in hora diuiſionis, ab anima relicta in parte p̄ncipali gn̄at quedaz uirtus aīe alteri parti minus principali: que eſſe vr̄ pn^m ꝯſimilium operū in ſpecie: quēadmodu3 aqua calefacta calefacit per uirtutē relictā ſibi ab igne tādiu q̄3 nō euaporat illa: ſic illi cōicat quedam qualitas ſilis qualitati anime: que eſt pn^m cōſimiliū operationū tandiu q̄3diu non expirat illa uirtus. ℭ Tunc cum ait: ubi p̄ñs eſt opatio: ibi ꝛ eſſentia. Dicēdū q̄ uerū eſt de opatione que eſt eiuſdē ſpeciei cu3 opatiōe prima: ſed hmōi nō eſt oino eiuſdē ſpēi. ℭ Ad 3^m dicēdum q̄ uirtus illa fundat in cauda lacerte mediante forma cadaueris: ſicut caliditas aque in ipſa mediante forma aque ꝛ rō: q̄m illa v̄tus nō eſt total'r eiuſdē ſpeciei cu3 v̄tute aīe. ℭ Poſſet tn̄ dici q̄ l3 aīa ſit indiuiſibilis: tn̄ in hora diuiſionis gn̄at in illa parte aīa eiuſdem ſpeciei cum aīa relicta in pte p̄ncipali cu3 ꝯſilibus v̄tutibus ꝛ opationibus: ꝛ gn̄al'r dico ab ipſo diuidente: tn̄ hoc difficile, q̄m tūc fieret corruptio illius ptis, ꝛ gn̄atio p ſolā diuiſionē localez: ꝛ tu perſiſte. ℭ Et nota q̄ l3 hmōi opinio ſit ꝓbabilis, tn̄ eſt ꝯ intentionē Auer. declaratū eſt eni3 in libro de ſuba orbis, q̄ ois forma mālis recepta in ſubto quāto, ꝛ extenſo, eſt forma diuiſibilis p totū. ꝛ hoc ꝓbaui al's in lib. de intellectu in 11ᵃ propoſitione. vide difficiles probationes contra Alber. ſed pro nunc ſit tibi dictum intantum.

Eiuſdem ſpeciei.

Opinio Alber.

Cō. 15

COMMENTARIUM.

Cum propoſuit qōnis 2° difficultatē ꝛ leuitatē, nūc exeqt ſolōnē, ꝛ ſic non ꝓbat ea, que ꝓpoſuit, ſed ſolōnē exeqt: hec. n. eſt v̄a huius loci expoſitio. Soluēs ergo 2^am. q. hūc ordinē ſeruat, q2 p° differit an hmōi ptes aīe loco, ꝛ ſubto diuiſe ſint: 2° v̄o an rōne. Quantū ad p^m duo declarat. p^m eſt, q̄ nutritiua v̄t⁹, ꝛ augmētatiua, ꝛ gn̄atiua in vniuerſa plāta ſunt, ꝛ in q̄libet eius pticula, q̄m aīa eſt in vniuerſa plāta vna ſubto, ꝛ plēs ꝓtāte: ꝛ in q̄uis pte ſil'r. Scōm v̄o eſt q̄ſi deductū via ſilitudinis ex hoc p°. ſ. q̄ ſenſus ꝛ motiua virtus ꝛ appetitiua, ꝛ imaginatiua oēs ſunt ſimul in aliqb⁹ aīalib⁹ ſubto, ꝛ loco: ꝛ ſic p3 de qbuſdā facilis ſolo. ſ. q̄ nō differūt loco, ꝛ ſubo, inqt. Sicut. n. in plātis quedā ptes vīr diuiſe viuētes: ſepa rate aūt adinuicē. i. cū ſeparant adinuicē: que tn̄ ſupple añ diuiſionē nō videbant diuiſe viuētes, cuius cā3 aſſignat, tāq̄3 exñte in his aīa: in actu qdē vna in vnaquaq3 plāta: po^a aūt plures in plurib⁹ ptibus plante, h̄ eſt dico añ diuiſionē nō eſſe diuerſas ptes, q2 aīa vegetabilis in vna planta eſt actu vna/ꝓtāte plures. ergo oēs v̄tutes aīe vegetatiue ſunt ſimul ſubo ꝛ loco i vna pte, ꝛ in tota plāta: ſicut aīa eſt vna. ℭ Sed dices/q̄uo aīa eſt vna in vna plāta, ꝛ ꝓtāte plures, vtrū ſicut eſt vna forma in ſilarib⁹ qua totū dr̄ ꝛ q̄libet ps eodē noīe ac rōne. ℭ Innuit Simpl. q̄ nō, q2 in plāta ē aliqua diſſimilaritas: q2 l3 ſit vna aīa actu, non dr̄ tn̄ quelibet pticula plāte plāta: nō. n. ramus ppl'i eſt ppl's, ſicut ps ignis eſt ignis. Propterea dicit Simplici⁹ q̄ in ramo abſciſſo a toto nō eſt actu aīa/ſ3 dr̄ in illo eſſe aīa, q̄tenus eſt aptus ac idoneus cū plātatus fuerit, ad receptionē ꝓprie aīe. Ex his p3 de mēte Simpl. q̄ ramus ſupatus nō eſt aīatus actu ea aīa/qua tota plāta aīabat, ſed eſt ſumme diſpoſitus cū plātat, ad recipiēdū aīam/ſilem ſpecie ei aīe, que erat in toto: vtrū v̄o ita ſit, poſtea dicemus. Hactenus de p°. ℭ 2° declarat q̄ſi ex hoc p° via ſil'itudinis, q̄ ſenſitiuū. motiuū ꝛ appetitiuū ſubto nō ſeparant in aīalib⁹: imo in qbuſdā nec imaginatiuū/vt in aīalib⁹ iſectis, ꝛ inqt. Sic ꝛ circa alias dr̄ias aīe. i. ita ꝛ circa alias ptes aīe videmus accidere maxime in his aīalibus, que entoma, ſiue inſecta dñr, queq3 ꝛ anuloſa etiā, in deciſis. i. in partibus cū decidunt: etenim partes cu3 decidunt, ꝛ vtraq3 partiū ſenſu3 h̄3, ꝛ motū ſm locū, ꝛ ita motiuū ꝛ ſenſitiuū nō differūt. Qr̄ etiā nec in talib⁹ differant imaginatiuū ꝛ appetitiuū, oſtendit, ꝛ inqt. Si aūt ſenſum hñt partes decile taliū aīaliū, ꝛ phātaſiam, ꝛ appetitū habebūt, ꝓbat, q2 vbi eſt ſenſus tactus, ibi eſt ꝛ triſtitia, ꝛ letitia. ſ. obtoꝝ, que ei occurrūt nūc vt triſtia, nunc vt iocūda. Ubi āt hec ſunt. ſ. letitia ꝛ triſtia, ibi ꝛ deſideriū necio eſt fugiendi triſtia, ꝛ ſequendi delectabilia: ergo in talibus partibus, hec oia ſunt. ℭ Quo v̄o ad v̄ba attinet, cū Ari. dixit. [Sic ꝛ circa alias dr̄ias aīe] nō intelligit eodē mō penitus, ita eſſe de parte plāte ꝛ de pte aīalis deciſa: q2 illa ps plāte eſt idonea ad receptionē aīe. ſ. que erat in toto: ſed ps aīalis, nunq̄3. ℭ Ex his p3 ſolutio, ꝛ in qbus eſt ſolutio facilis: Simplicius vero addit, in qbuſda3 virtutibus dr̄iam ſubiecti manifeſtā eſſe, vt de viſu, auditu, ꝛ ceteris id gen⁹: he enim virtutes ſenſorijs differūt, vt Simplicius inquit. ℭ Quo vero ad v̄ba attinet. [In entomis indeciſis] grece eſt ἐπὶ τῶν ἐντόμων, ἐν τοῖς τεμνομένοις, hoc eſt inſectis cum decidunt, ſiue in partibus deciſis. inſecta ſunt animalia, que vulgariter anuloſa dñr, q2 ad modū anulorum flectunt: vt lacerta/ſerpentes, vermes ꝛ id genus: in hoꝝ aīaliū partibus cū incidunt, deprehēdunt ſimul, ſenſitiuū motiuū: phantaſticū: ꝛ appetitiuu3: que ſimul poſt diuiſionem eſſe non poſſent: niſi ante diuiſionem erant ſimul ſubiecto.

De pte aīal' anuloſi.

ℭ Querit: vtrū in parte aīalis inſectu cū occidit a toto remaneat aīa. ℭ Simplicius in cōmētario huius ptis: aſſerit in illa pte nō remanere aīam: nec partē aīe/q̄ erat totius. Et h̄ aſſerit vl'r tā in plātis: q̄3 i talib⁹ aīalib⁹: imo op3 dicere ſ3 ipſum: q̄ diuidēs corrūpit aīa3 ab illa pte: ꝛ gn̄at: vt ita dixerim forma cadaueris: vel aliq̄ forma talis: que q2 eſt ꝓpinq̄ priori forme, ꝯſeruat diſpōnes q̄ſdā ſil'es: ꝛ tales, mediā tib⁹ qb⁹ v̄tute cū noua forā genite vīr exercere opōnes ſimiles, q̄s exercebat v̄tutes aīe añ diuiſionem. Dicit tn̄ eſſe dr̄iam iter ptes plāte deciſas, ꝛ aīalis, q2 ille ptes plāte detinēt ſil'es diſpōnes, qbus, cū ille ptes plātant, facille iteru3 poterūt recipe aīam ſilez ei, quā hēbat totū: ptes v̄o aīalis nūq̄3 h̄ patient, ſaltē ille, in qb⁹ nō manet baſis aīe, vt cauda lacerte. ℭ Cādauēſis v̄o aſſerit oppo^m: vult. n. ꝛ plāte, ꝛ aīalis ptes cū decidunt, eſſe aīatas formatas formal'r: nō qdē aīa, aut pte aīe remanēte, ſ3 de nouo genita p ſolā diuiſionē: nec vr̄ abſurdū p ſolā diuiſionē illud fieri poſſe, cū in eis ſit ſumma diſpō faciēs p iductionē talis aīe. Mouetur Cādauēſis ab expiētia, q2 ibi remanent opa, ꝛ v̄tutes, mō cui hoꝝ aliqd ineſt, illud viuere dicimus. ℭ Hāc opinionē Auer. i cō^o approbat, dicēs in ptib⁹ illis remanere aīa3, ꝛ v̄tutes. ℭ Ego v̄o arbitror eſſe ꝓblema, q2 vt Alber. dicit in talib⁹ ptib⁹ nec v̄tutes, nec aīa remanet: imo diuidēs necat ptē, ꝛ gn̄at forām cadaueris, veꝝ remanēt, cu3 tali forā nōnulle diſpōnes ꝯſil'es diſpōnib⁹, qb⁹ aīa reſidebat in illis ptib⁹, qb⁹ illa forā cadaueris nō ſil'es ſpē opōnes exercet: ſ3 vīr ſil'es q̄dā plactica ſilitudine: ꝛ ſic nō eſt necitas hincinde. ℭ Tuti⁹ tn̄ dicerē in talib⁹ ptib⁹ remanere aīam/eſſeq3 aīatas. Tū q2 exercet aliqō opus vite, vt ſenſu deprehēditur. Tū q2 Aler. in li° ſuo de aīa, ꝛ Auer. hic exp̄ſſe aſſerunt eas viuere. ℭ S3 tūc maxima erat difficultas, q2 tūc planta, ꝛ aīal añ diuiſionē erat plure aīalia: nō. n. vr̄ ſola diuiſione nouā aīa3 eſſe genitā: q̄re tot eſſent aīe, quot ptes deciſe exercē poſſent vite opōnes. ℭ Cādauēſis aſſerit talē aīa3. que nūc actu in pte eſt, ꝓtāte p̄fuiſſe: nō tn̄ eſſe ſimpl'r de nouo genitā: vn̄ diuidēs nō aīam facit, ſimpl'r: ſ3 aīam actual'r ſeparatā: nec ſeqt diuidēs facit hāc aīam actual'r ſeparatā: ergo facit hanc aīam, veluti nō v3 Pythagoras fecit nphum muſicū: igit fecit nphū: nō eni fecit nphū ſimpl'r, ſ3 nphū muſicū. Op3 ergo imaginari caudā lacerte eſſe formal'r aīatam: illa met aīa que erat in toto, nō tn̄ eodē mō, q2 in toto erat vna actu ꝓtāte plēs, veluti ꝯtinuum eſt actu vnū, ꝓtāte plura. q̄re ſicut q̄ diuidit ꝯtinuū, nō facit ꝯtinuū ſimpl'r, ſed ꝯtinuū actual'r ſeparatū ſic, q̄ diuidit lacertā: nō facit aīam: vel aīal: ſed facit aīal: vel aīam actu ſeparatā. ℭ Sed dices motus localis eſt paſſio vel vbi: ſ3 hec nō ſunt de p̄ncipijs actiuis. ℭ Preterea. Oēm gn̄ationē p̄cedit alteratio. ḡ nō pōt gn̄ari hec aīa niſi p̄cedat alteratio. ℭ Dō3 q̄ nihil ſimpliciter gn̄at hic: q2 nec aīa/nec aīal: bene tn̄ ſit ꝛ aīa: ꝛ aīal actu ſeparatū. Hoc aūt facere pōt: ꝛ relatio: ꝛ motus. nā diuiſione ſit diuiſum/nō tn̄ diuiſione aliqd ſit ſimpl'r. ſil'r dico q̄ nihil ſimpl'r gn̄at, ideo nō op3: vt p̄cedat alteratio. Bene tn̄ ꝯcedo aīal vel aīam fieri actu diuiſam/que ante diuiſionē erat actu vna: ꝓtāte plures. ℭ Hāc pōnē aſſero magis eſſe ad mētē Ariſt. pmo q2 ſenſu videmus caudā exercere opa vite: ꝛ cū ſenſus illic nō decipiat: op3 dicere illā viuere/ꝛ in ea eſſe aīa3: ꝛ vitales ſiue aīaſticas potētias. Scōo q2 Ariſtoteles i ea pte ponit ſenſu3/motiuū/appetitiuu3/ꝛ phātaſticū: ergo cogit ponere aīam/quā he virtutes cōſequūtur. ℭ Ex his p3 dr̄ia expoñtiū: nos enim diximus Ari. ſoluiſſe 2^am, q2 oſtēdendo eius facilitatē ſoluit Auer. autē vult q̄ nō ſoluat: ſed qō argumētet ad ptē oñdēs eius facilitatē eſſe in aliqbus. Solōnē v̄o trāſmiſit ad tempus.

Ca° 10°

De diuiſiõe aie.

¶ Circa pñtē textū ſolet q̄ri p̄/ vtrū oīs aīa ſit diuiſibilis. Uī ꝙ nō, qꝛ ſi eſſet diuiſibilis, tūc aīa eſſet quoddā totū: ſiqdē omne diuiſibile habeat ptes, ⁊ ſic eſt totū. Cōſequens eſt falſum: qꝛ aīa eſt altera pars totius: ergo nō eſt totū, ſed pars. ¶ In ꝯriū ſunt expoſitores, q dicūt totā aīam eſſe in toto, ⁊ totā in qualibet pte, ⁊ ſic eſt totū, q̄re erit diuiſibilis.

p̄ª ſuppō

¶ Pro titulo accipiamus vnūqdq3 eſſe diuiſibile/ ſicut eſt totū: oīs eni diuiſio eſt totius in ptes: ⁊ ecōtra vnūqdq3 eſſe totum, ſicut eſt diuiſibile, hec ſuppoſitio clara eſt, ⁊ ab oibus ꝓbata.

2ª ſuppō q̄t mōis diuiſibile.

¶ 2° accipiamus ꝙ diuiſibile multifariā intelligi pōt. Aut ſm ptes graduales, qua rōne calidū intenſum eſt forma gradualr̄ diuiſibile. Aut ſm ptes qdditatiuas, ſiue rōnis, quo mō oē deffinibile eſt diuiſibile in genus, ⁊ dr̄iam. Aut ſ3 ptes eſſentiales, quo mō nāle cōpoꝫ eſt diuiſibile in mām, ⁊ formā. Aut in ptes potētiales, quo mō oē corpus, vel oīs ſuba hñs plures poᵃˢ dici pōt diuiſibilis in plures poᵃˢ. Aut ſm ptes itegrales, ſiue q̄ʒtitatiuas, ſicͭ aīal ī caput ⁊ reliq̄, ⁊ omne ꝯtinuū, ⁊ q̄ʒtū, ſiue ſit p ſe, ſiue p accñs quantū: oē .n. tale eſt diuiſibile in ptes q̄ʒtitatiuas: veꝝ eſt tñ, ꝙ nō omne eodē mō eſt diuiſibile, ſiquidē aliqd eſt diuiſibile in ptes ſilāres, aliqd in ptes diſſilāres: vt in p̄ de hiſtoria aīaliū diſtinguit Ariſt. Et l3 alijs modis aliqd dici poſſit diuiſibile/ hi ſufficiāt. ſatis ergo eſt accipe, ꝙ qꝛ tot modis aliqd diuiſibile eſt, etiā tot modis aliqd eſſe pōt totū.

3ª ſuppō q̄ ad titu li itell'3.

¶ 3° accipiamꝰ ꝙ aliq̄ haꝝ diuiſionū eſt nota de aīa: aliq̄ vō queſita. Qꝛ qdē aīa ſit diuiſibilis in ptes ptātiuas, eſt ꝯceſſum, ⁊ ab oibus ꝓbatū. Qꝛ etiā aīa ſit qd diuiſibile in ptes rōnis, ēt ꝯceſſum eſt ab oibus: l3 ille ptes rōnis, nō ſint ve genus, ⁊ dr̄ia: veꝝ qꝛ eo mō deffiniūt aīam, quo illa deffiniri pōt, dr̄r ptes rōnis ꝑ mō, quo aie rō deffinitiua cōpetit: hoc ergo pacto aīam eſſe qd diuiſibile/ eſt ab oibꝰ cōceſſu3. ¶ Queri vō ſolēt cetera de aīa, vt ſi eſt gradualr̄ diuiſibilis, ⁊ ſi eſt eēntialr̄ diuiſibilis, ⁊ ſi eſt itegralr̄, ſiue q̄ʒtitatiue diuiſibilis. Et p̄ª duo q̄ſita q̄runt ſolū in humana aīa, de ea .n. queri ſolet an ſit gradualr̄ ſm ptes graduales diuiſibilis: que queſtio mouet, qꝛ vt Plutarchꝰ inq̄t auctē ſtoicoꝝ in li° de placitis phoꝝ, nō vr̄ rōni ꝯſonū aīas virorū illuſtriū eſſe equales in graduali mēſura ſubē animabus deiectoꝝ atq3 viliū hoium. Sed qm̄ hec qō potius attinet ad catholicos, iō nūc illā ad theologica nr̄a trāſmittimus: nā cū phyſice incedamꝰ, ⁊ nob cū phyſicis res ſit, iure illā ad illud tps differat. ¶ Solet pterea de aīa queri: nō qde3 in gñe, ſed de humana tñ/ vtrū ſit diuiſibilis in ptes eēntiales, vt poſuit Simpl'. q aſſerit dianoeticā aīam cōfectā eſſe ex duabꝰ ptibꝰ q̄ſi duabꝰ ſemiaīs. ſ. ea/ que ex ſemine deducit, ⁊ ea, que extrīſecus accedit. S3 qꝛ hec qō poſtea diſputabit, de ea nunc dictū ſit hactenus.

Intell's. q.

¶ Reſtat ergo, vt q̄ramus vtrū aīa ſit diuiſibilis ſm diuiſionē dimenſiuā in ptes q̄ʒtitatiuas, ſiue integrales, ea. ſ. diuiſione, qua totū ipſum diuidit, cuiꝰ ipſa eſt pars.

Opinio Cādauēſis ⁊ hierardi.

¶ Cādauenſis maximus Auer. fautor aſſerit oēm formā mām ꝑficiētē, ⁊ oēm aīa3 corpus formalr̄ aīantē, ſiue informātē eē extēſam ⁊ diuiſibilē extēſione, ⁊ diuiſiōe ſubti, in qua recipit, vel extēſiōe, atq3 diuiſione eius cōpoſiti, cuiꝰ ipſa eſt ps. Hec opinio Cādauenſis adeo inualuit, vt Hierardus vir ingenio, ⁊ doctrina excellentiſſimus nō mō oēm formā, omnēq3 aīam diuiſibilē, ac extēſam eſſe ſui, vel ſubti, vel cōpoſiti extēſione, ſed ēt intellectiuā aſſeruerit.

Breue argᵐ hierardi.

¶ Nā, vt dixit, vel dimenſio precedit receptionē aie in mā/ vel dimenſio ſeqtur aīam receptā prius in mā. Si dimēſio p̄cedit receptionē aie in ipſa mā/ tūc itellectiua aīa diuidet, qꝛ oīs forma recepta ī ſubto q̄ʒto, ⁊ extēſo, diuidit diuiſiōe illiꝰ ſubti vt Auer. aſſerit li° de ſuba orbis. Sin aūt dimēſio ſequat receptionē aie prius in mā recepte/ cū aīa ſit ps cōpoſiti q̄ʒti/ vel imeᵗᵃ rō recipiēdi q̄ʒtitatē/ aīa extēdet, alioqn q̄ʒtū in nō q̄ʒto/ diuiſibile in indiuiſibili recipet. Vñ vl'r aſſerit ⁊ oēm formā, ⁊ oēm aīam ēt intellectiuā, que mām ꝑficit, aīat, ac informat, diuiſibilē ac extēſa3 eſſe/ aut q̄ʒtitate que precedit in ſubto/ aut quātitate, que eā ſeqt.

Argᵐ ꝓ pōne. p̄ª ratio

¶ Pro hac pōne fieri ſolēt fortiſſima argᵗᵃ que ex decretis ꝑipateticoꝝ accipiunt: nā oīs forā formalr̄ recepta in ſubo q̄ʒto, ⁊ extenſo eſt diuiſibilis ſaltē3 p accñs diuiſiōe illius ſubti, vt in li° de ſuba orbis auerroes laborat ꝓbare: ⁊ Ariˢ de albedine teſtat, dicēs tātā eſſe albedinē, quāta eſt ſupficies, q̄ illi ſubijcit.

2ª

¶ Preterea. Oīs res p ſe mobilis eſt p ſe diuiſibilis, ⁊ oīs p accñs mobilis ē p accñs diuiſibilis. cū ergͦ oīs fora, ⁊ oīs aīa foralr̄ corpꝰ īformās, ſit p accñs mobilis: ergͦ p accñs diuiſibilis.

3ª

¶ Preterea. Oē qd recipit, ꝑ modū recipiētis recipit. ergͦ oīs fora recepta in ſubto diuiſibili cū diuiſibilr̄ recipiat erit ſaltē p accñs diuiſibilis.

4ª

¶ Preterea. Auerroes plane ī li° de ſuba orbis ꝓ cōi animi ꝯceptiōe accepit, ꝙ oīs fora recepta ī mā mediāte dimēſiōe iterminata, ē diuiſibilis.

5ª fortiſſima.

¶ Preterea, Totꝰ hō eſt formalr̄ q̄ʒtꝰ. Aut igit q̄ʒtitatis hoīs recipit imediate ī mā, q̄ totus hō ſit q̄ʒtus. ⁊ h nō, qꝛ tūc māe priꝰ cōpeteret eſſe alteriꝰ gñis, q̄ʒ eē de gñe ſube. Aut recipit ī mā mediāte fora ſubali veluti color in pariete mediāte ſupficie, ⁊ tūc ſeqt forā3 ſubalē hoīs q̄ʒtū cūq3 itellectiuā extēdi p accñs, ſiqdē imediata rō recipiēdi q̄ʒtitate3 vr̄ q̄ʒta/ veluti immediata rō recipiēdi colorem/ eſt colorata. Aut totū cōpoſitū q̄tenꝰ totū ē imediatū receptiuū q̄ʒtitatis, ⁊ nō rōne alicuiꝰ ſue ptis. ⁊ h minime, qꝛ tunc totū nō eſſet extēſū: nō .n. pōt competere aliqd toti, qd vtriq3 pti repugnat.

6ª

¶ Preterea. Corpꝰ de gñe ſube ē pxᵐ ſubi3, ⁊ imediatū corpis de gñe q̄ʒtitatis, ſ3 corpꝰ de gñe ſube ē magis corpꝰ de gñe ſube pp formam q̄ʒ pp mām. ergo pp foram recipit illud corpus.

7ª

¶ Preterea. Aīa itellectiua ⁊ corpeitas ī hoie ē vna fora. ſ3 corpeitas, q̄ ē fora ſubalis ī hoie extēdit p accñs ſaltē. ergͦ ⁊ itellectiua ēt.

8ª

¶ Preterea. pono ꝙ aliqs ſine manu ſit natꝰ, ⁊ ei ſaltē ad imaginatiōe3 d nouo manꝰ brachio ꝯtinet, ſicut nos de fcō aliqn̄ fuiſſe credimꝰ. p3 tūc manū de nouo additā viuificari, ⁊ cū nō p aīa3 ī tali manu de nouo creatā. ergͦ viuificabit p eā aīa3, q̄ p̄ceſſit ī brachio: ſ3 h fieri non pōt niſi p motū, ⁊ cū nō p motū localē, qꝛ talis motꝰ, nō niſi ſuo corpi ꝯuenit. igit p motū extēſiōis.

9ª

¶ Preterea. Totꝰ hō extēdit receptiōe corpis de gñe q̄ʒti/ totū ē ſue ptes collectiue ſumpte. ergo ſue partes collectiue ſumpte extēdūt. ergo extendit iſta: ⁊ ſic aīa/ ⁊ materia.

Opinio hierar.

¶ Tenet ergo Hierar. ⁊ ꝓ veritate, ⁊ pro opinione ꝑipateticoru3 oēm forᵃᵐ, que corpꝰ iformat, oē3 aīa3/ q̄ corpꝰ aīat: ⁊ ꝑficiet eē diuiſibilē ſaltē p accñs diuiſiōe ſui vel ſubti, vel ſui cōpoſiti cuiꝰ ipſa eſt ps.

Dubōes ꝯ pōnē.

¶ S3 ꝯ hāc pōnē ſt dubōnes, p̄ª qꝛ ſi itellectiua aīa eēt quāta ⁊ extēſa: quis mō ſit: ſiue p ſe: ſiue p accñs: tūc nō intelligeret vlia: nec vl'r illud .n. qd ī quāto recipit: ſitualiter recipit: ⁊ ſ3 ꝯdōnes idiuiduales que ſt hic: ⁊ nūc: q̄re ſpēs reꝝ ī ipſa aīa itellectiua ſitualr̄ recipent: ⁊ ſic ſolū p ipſas ſingularia, ⁊ qdē ſingl'r cognoſcerē. ¶ Preterea. Si intellectiua aīa eēt diuiſibilis: tūc eēt corruptibilis: ē .n. diuiſio via ī corruptiōe, vt li° de gña. dcm̄ ē. ¶ Preterea. Oīs diuiſio terminat ad plura: igit ſi aīa diuideret ex diuiſione ītellectiue aie fierēt plēs. ¶ Preterea. Querit cu3 ſepat a corpe: vl' remanēt cū ea extēſiōe: quā hēbat ī toto: vl' deſinit īformare, ⁊ extēdi. Si poſt mortē manet ſi ea extēſiōe. ſub qua erat: tūc poſt ſupationē erit quāta: ⁊ ſic cū nō rōne corporis eſſet quāta: ergo p ſe/ ꝙ non ꝯcederē. Si nō remanet q̄ʒta. ergo nec ī corpe fuit quāta alio qn ex quāto: ⁊ diuiſibili nō q̄ʒtū fieret, ⁊ indiuiſibile: qd nō ē itelligibile. ¶ Preterea. Leſa aliqua corpis pticula: mox leſionē itelligimus. ergo intell's eſt pñs cuilibet pti corpi totus: ⁊ ſic erit in q̄libet pte corpis indiuiſibilr̄.

Defēſio

¶ Defenſores huius opinionis enitunt defendere illā totis viribꝰ. Delēt ergo p̄ᵃᵐ dubitationē: nā dato ꝙ ipſa aīa ſit quāta: nō o3 id omne, qd in ea recipit, ſitualr̄ recipi: niſi quatitas eſſet rō recipiēdi illud. modo l3 aīa rōnalis quanta ſit, intell's: q eſt ratio recipiendi/ nō eſt quātus. nā l3 intell's ſit aie virtus: non a corpore cōprehēdit, ⁊ ita qꝛ recipiunt notiones in aīa rōne intell's qui p eius eſſentiā eſt indiuiſibilis, iure ſunt nō quante. Qꝛ igit quātitas, qua aīa quāta eſt, nō eſt rō recipiēdi, iō ſpēs/ ſiue notiōes ſunt indiuiſibiles. Caliditas eni recipit ī albo lacte, nō tñ efficit alba: nō eni albedo erat rō recipiēdi caliditatē. Preterea dicūt, ꝙ dato ꝙ ille ſpēs ī ipſa aīa recipent ſitualr̄, ⁊ ſingl'r, nō ꝓpter hoc repn̄tarēt ſingulr̄, qꝛ l3 eſſent ſpēs ille ſingulares, eſſent repn̄tatiue vl'r, ⁊ vl'ium: vt Aui. inq̄t 5° ſue meta.

Cōp. 2°

Cōfirmat rñſio, qꝛ rō ſingularitatis nō impedit cognitionē vl'ium ſm Auicenā: eſt enim aīa ipſa ſingularis, que vl'r intelligit, ſpēs etiā ⁊ notiones ſunt ſingulares, ⁊ tñ repn̄tant vl'r. Si ergo ſingularitas nō impedit ipſam virtutem cognoſcitiuā/ nec rōnē repn̄tatiuā, a fortiori nec quātitas impediet rōne qua quātitas. erit ergo impediens rōne qua mālis, vt oēs dicunt. ¶ 2ᵐ delent, qꝛ l3 aīa eſſet diuiſibilis, eo qꝛ ſi ſcinderet brachiū non totū, ſed adhuc eſſet ꝯtinuū ſ3 aliqd ſui: nō tñ eſt ſimpl'r diuiſibilis: vñ dixerūt duplicē eſſe diuiſionē, alterā totalem, qua pars eſt extra alterā partē penitus ſeparata, ⁊ hoc pacto aīa non eſt diuiſibilis: alterā vō ſm qd: qua. ſ. pars a pte diuidit, neutra tñ a toto diuiſa: ⁊ hoc pacto aīa eſt diuiſibilis: veꝝ hoc modo diuiſio nō p̄parat ad corruptionē. ¶ 3ᵃᵐ diluūt, qꝛ ſi aīa eſſet diuiſibilis diuiſione ſimpl'r, ex eius diuiſione fierēt plures aie, ſed qꝛ ipſa nō eſt, niſi ſm qd diuiſibilis, iō nunq̄ʒ diuidet adeo, vt fiāt plēs aie. ¶ 4ᵃᵐ delent, qꝛ ſicut aīa deſerit corpꝰ, ita deſerit ꝯdōnes corpeas, ⁊ ſic cū deſinit iformare, deſinit eē corpea, deſinit eē quāta, ⁊ deſinit eē extēſa. ⁊ cū dices: ergo ex quāto fiet nō quātū, ⁊ ex diuiſibili idiuiſibile, nō habeo ꝓ īpoſſibili ex eo, qd eſt p accñs quātū ⁊ p accñs diuiſibile, fieri poſtea indiuiſibile, ⁊ nō quātū, qꝛ ſicut deſinit informare, ita deſinit eſſe quāta, cū erat p accñs talis: ⁊ ſic nihil ꝓhibet nō eſſe. ¶ Ultima rō delet, qꝛ intell's eque cito ꝑcipit in pede, ⁊ capite, nō ꝙ totus vel tota aīa ſit in toto, ⁊ tota in q̄libet pte: ſed qꝛ ſm eſſentiā: eſt ⁊ aīa ⁊ intell's indiuiſibilis: ſolū aūt p accñs aīa eſt extēſa. Percipit ergo qꝛ ſm eſſentiā eſt in toto, ⁊ in q̄libet pte: nō aūt ſ3 oēs ptes q̄ʒtitatiuas eſt in toto, ⁊ in q̄libet pte. Huius exēplū de caliditate, que eſt equalr̄. gradualr̄ extēſa p totū. Hec eni eque cito calefaceret infinita, ſi ei calido, in quo eſt applicarent: ⁊ tñ ē extēſa.

Qꝛ ñ ſit ꝑipathetica. Ca. 10°

¶ Et l3 hec diſputatiue ab acutis doctoribꝰ poſſet defendi, tñ eā nō arbitror ꝑipateticā: vñ Alex. in libro ſuo de aīa, ita iq̄t: aīa vō in ptes neq3 magnitudine, nec nūi diuiſione diuiſibilis eſt: nō eni3 ſeparatā aīam facimus ab his, que diuidunt, ſed ptātum, quas h3 enumeratione. ⁊ dr̄iarū inuenta diuiſionē ꝯſtituemus. ecce qm̄o Alex. plane vult aīa3 ſolū ptātibus, ⁊ differētijs poſſe diuidi: nō aūt nūo: aut dimēſione. ¶ Preterea. Themiſtius, ⁊ ſimpliciꝰ p̄ huius aīam indiuiſibilem eſſe ꝓbarūt, qꝛ eſt p ſe imobilis. ¶ Cōtra etiā hanc opinionē ſunt expoſitores Thomas, ⁊ Egidius, q nō mō intellectiuā poſuerūt impartibilem ac indiuiſibilem, ſed etiā oēm aīam ſenſitiuā eoꝝ aīaliū, que ꝑcipiūt in abſentia ſenſibiliū, que Auerroes appellat perfecta Simplicius vō hñtia phātaſiā diſtinctā.

Diuiſio aiarum.

¶ Pro declaratione ergo dicamus trifariā eſſe aīas: alie qdē ſunt, q̄ ſm eſſe, ⁊ v̄tutes māe ſunt imerſe, q̄ dr̄r ſimpl'r mālea: ac a mā cōprehēſe: q̄les ſunt aie ſtirpiū: ⁊ çophyticoꝝ aīaliū: q̄ q̄ſi media ſunt inter ſtirpes: ⁊ aīalia: veluti ſpōgie. Alie vō/ ⁊ ſm eſſe ⁊ v̄tutes: ſaltē p̄ncipaliores ſunt e mā eleuate: vt aīa humana, ⁊ celeſtis: q̄ l3 quo ad aliq̄s v̄tutes: ſint a corpe cōprehēſe: dr̄r ſimpl'r eleuate: qꝛ ſ3 eē: ⁊ p̄nˡᵉˢ v̄tutes ſunt eleuate. Sūt 3° aie medie: q̄ qdē ſm v̄tutes ſunt a mā appħēſe: ſ3 eē ſunt eleuate: ſunt he aie ꝑfectoꝝ aīaliū: vt equi/ bouis/ ⁊ id genus: q̄ ꝑfecta dr̄r: qꝛ hñt oēs ſenſus: ⁊ ꝑcipiunt ſenſibiliū in abſñtia eoꝝ: vt dictū eſt. Aie plātaꝝ ⁊ çophyticoꝝ aīaliū dr̄r ſm eſſe: ⁊ v̄tutes cōprehēſe a corpe. Scōm eē qdē: qꝛ q̄cqd agūt: aut patiunt corpalr̄: agūt ⁊ patiunt: ⁊ nō alr̄: q̄ʒ forme elītoꝝ. Scō3 poᵃˢ vō: qꝛ potētie: que ab hmōi aīabus effluūt: organice ſunt: a pticulis corporis apprehēſe. Humana vō ⁊ celeſtis ſunt ſimpl'r eleuate. Scōm eſſe qdē: qꝛ nō q̄cqd agunt: aut patiunt: corpalr̄ agere: aut pati dr̄r. Agūt eni3 ⁊ patiunt intētionalr̄: qꝛ nō res: ſ3 reꝝ intētiones agūt: aut patiunt. Scōm p̄ncipales v̄tutes vō/ qꝛ itell's ⁊ volūtas: que ſunt p̄ncipales v̄tutes organice nō ſunt. Brutales vō aie/ eſſe qdē eleuate dr̄r, qꝛ nō q̄cqd agūt aut patiunt corpalr̄ agūt: aut patiunt: videmus enim eas: nō res: ſed reꝝ intētiōes recipe: qd nō eſſet: niſi ſm eſſe ipſe eſſent eleuate: potētijs vō organice ſunt: pticulis q̄ʒ cōnexe.

Cōis pō p̄ª ꝯclō.

¶ Hac diſtōne ſtātī: cōis opinio eſt: ꝙ aie q̄ eſſe ⁊ v̄tutibus ſunt corpales/ vt aie ſtirpiū ⁊ çophyticoꝝ: he nō alr̄ diuiſibiles ſunt: q̄ʒ elītarie forme: ⁊ albedo diuiſiōe ſupficiei: nā nec ſm eſſe: nec ſm v̄tutes ſunt eleuate.

2ª

¶ 2ª coꝝ ꝯ eſt: ꝙ ceteroꝝ aīaliū ꝑfectoꝝ: vt brutoꝝ: ⁊ hoīu3 ſunt idiuiſibiles ſm eſſe: ⁊ ſm aliquas v̄tutes ſaltē diuiſibiles p organa: q̄tenus ſm vnā virtutem eſt in vno organo: ſm aliā in alio. ꝓbāt: qꝛ tales ſunt ſm eſſe eleuate: ergo ſunt ſ3 eē indiuiſibiles: ⁊ icorpee.

Dubōes

¶ S3 ꝯ hāc pōnē fiūt argᵗᵃ fortiſſima: p̄ qdē qꝛ tunc aīa brutalis eſſet eterna: qꝛ oīs forma: que ſm eſſe eleuat a mā: pōt cū ſua mā incipe: nō op3 aūt vt cū ſua mā deſinat: ergo pñt remanere.

Argᵘᵐ Scoti in q̄libeto.

¶ Preterea. Forma: q̄ ſm oē3 gradū: oēm opōnē: ⁊ oē3 poᵃᵐ eſt in mā: eſt penitus a mā cōprehēſa: ⁊ nullatenus eleuata/ ſ3 aīa cuiuſq3 bruti ſ3 oē3 gradū/ oēm opōnē: atq3 oē3 potētiā eſt ī mā: ergo nulla bruti aīa eſſe pōt aliqua rōne eleuata. Minor p3: qꝛ ſ3 vegetatiuū/ ⁊ ſenſitiuū eſt in mā: ⁊ ſm oē3 opōnē: cū oīs opatio illoꝝ ſit mālis: ergo oīs aīa bruti erit totalr̄ a mā cōprehēſa.

Pō Cādauenſis replicat Rōes ꝓ pōe cōi.

¶ Propter has rōnes. Cādauēſis fortaſſe credidit omne3 corpus ꝑficiētē eſſe diuiſibilē: potiſſimū brutales aīas: que ſunt ꝯſtitute in eſſe p ſubm. ¶ S3 ꝯ argumētor: qꝛ aie brutoꝝ recipiūt intētiones reꝝ ſine mā/ ſine pñtia materie. vel igit ſm: ꝙ ſunt corpales: vel ſm ꝙ ſunt incorpales: nō ſm ꝙ ſunt corpales: qꝛ ſic nō intētionalr̄: ſ3 corpalr̄ agerent: ⁊ paterentur: ⁊ quidē nec ſine materia: nec ſine preſentia materie. Igitur vt incorporales: ſed nō ſunt incorporales ſm virtutes: ergo ſm eſſe q̄re cū ſm eſſe erūt eleuate a corpore: nō poterunt ſm eſſe diuiſione corpis diuidi: ſed ſolū ſm v̄tutes. ¶ Preterea. Anima cuiuſq3 ꝑfecti aīalis reflectit ſe ſupra ſe: cognoſcit enim ſe ſentire: ⁊ ī recipiēdo ſpecies reꝝ ſenſibiliū a ſenſu cōi: qn̄q3 in recordatione illas reuocāt ad eūdē ſenſu3 cōe3: que oīa ſignt tales aīas reflectere ſe ſupra ſe. Vel igit reflectūt ſe ſupra ſe corpalr̄: vel intentionalr̄: ac ſpūalr̄: nō corporalr̄: qꝛ tūc earū reflexio eſſet ſicut reflexio v̄ge/ vel cere: ⁊ id genus: qd eſt ridiculū. ſi intētionalr̄: ergo op3, vt ſm eſſe ſint intētionales atq3 ſpūales: nō eni ſm virtutes eſſe pñt intētionales: cū ſ3 v̄tutes ſint affixe: ac cōprehenſe a pticulis corpis. Scō3 .n. illud met eſſe quo eſt pñs organo v̄tutis memoratiue: eſſe pōt pñs organo v̄tutis ſenſus cōis: alioqn nō reflecteret aīa ad id: vnde cepit opatio: nō enim ſm eā virtutem: qua eſt pñs organo memoratiue: pōt in reflexione eſſe pñs organo ſenſus cōis. quare ſ3 ide3 eſſe eſt pñs oibus organis. Hoc arguᵐ pondero.

Diluci/ datio dubōnu3 ꝯ pōnem cōem.

¶ Dubitationes vero ꝯ hāc opinione3 nō cogūt: qꝛ eleuatū a mā intelligi pōt/ aut eleuatiōe dependentie. ⁊ hoc pacto brutales fore nō ſūt eleuate a mā: nec a corpe: dependent .n. a ſubto: ſola vō itellectiua aīa hoc pacto eſt eleuata: alio mō forma dr̄ eleuata a mā: qꝛ ſm eius eſſe nō limitat ſibi vnā: aut plures particulas corporis: ſ3 ſm eius eſſe eſt indifferens: ⁊ illimitata a certa parte corpis. ⁊ hoc pacto oēs aie brutoꝝ ⁊ hoīu3: ⁊ celoꝝ ſūt ſm eſſe eleuate, qꝛ ſ3 eaꝝ eſſe: nō magis limitāt a corpis pte q̄ʒ b/ ſ3 ſunt eque indifferentes a/ ⁊ b/ partibꝰ: ⁊ toti. Ueꝝ brutales aie ſunt ſm potentias limitate ad pticulas corpis: qꝛ ſm viſu3 ſunt limitate ad oculos. ſm guſtum ad linguam: ⁊ ſic de ceteris id genus. P3 ergo ꝯñā3 nō valere: qꝛ nō ſunt eleuate eleuatiōe dependentie: ſ3 eleuate eleuatiōe organi: atq3 p ticulaꝝ corpis. ¶ 2ª etiam

tollit᷑/ qꝛ tales aīe ſunt in mā ſꝫ eſſe, ⁊ poªs, ⁊ opōnes, ⁊ quidem dependētes a mā: ſunt tñ eleuate ſm̄ eſſe, qꝛ non magis ſꝫ eſſe ſunt pficiētes a/ q̄ꝫ b/ pte: ⁊ ſic in pficiēdo ſunt illimitate. Scōm poªs vo nō ſic, nā ſꝫ vnā poªm ſunt limitate magis ad vnā ptē q̄ꝫ ad aliā. Argum ergo ꝯcludit eas non eſſe eleuatas eleuatione dependētie, tñ ſtat eas eleuatas eſſe eleuatiōe eſſentie, q̄tenus ſunt forme ptiū/ ⁊ totiꝰ. Quare ſunt ſm̄ eſſe, ⁊ eſſentiā, q̄bus ſunt forme corpoꝝ eleuate a certis corpis pticulis: nō aūt ſm̄ vtutes: cū ſꝫ eas limitēt ſibi determinatas corpis pticulas. Ad formaꝫ ergo argu^ti ꝯcedo maiorē ſi loqmur de cōprehēſione dependētie, at ſi loqmur de cōprehēſione pficiēdi determinatas ptes, nego illā/ qꝛ in pficiēdo ſꝫ eſſe dr̄ eleuata eleuatiōe indifferētie pficiēdi, qꝛ ſm̄ illud idē eſſe, illāq̄ꝫ eādē eēntiā, q̄bꝰ forma eſt, ⁊ pfectio vniꝰ ptis, eſt pfectio oīum ⁊ totiꝰ: ⁊ ſic eſt eleuata ſm̄ idifferētiā pficiēdi. Minor ēt pōt diſtingui, qꝛ aīa lꝫ ſꝫ oēm operationē, oēꝫ poªm, ⁊ oēꝫ gradū ſit in mā ſm̄ vnionē pfectiuā: nō tñ eſt ſꝫ eſſe cōprehēſa a corpis ptibꝰ, ſꝫ ſꝫ vtutes: quarū vnā hꝫ in vna pte, ⁊ aliā in alia. ¶ Sꝫ adhuc occurres/ qꝛ eodē mō aīa plāte erit ſꝫ eſſentiā eleuata, ⁊ idiuiſibilis, qꝛ ſm̄ illā eādem eſſentiā, qua pficit radices, pficit ramos. ¶ Cōcedo ſm̄ eſſentiā: nō tñ ſꝫ eſſe: qꝛ nō reflectit ſe ſupra ſe ſm̄ eſſe: nō eniꝫ ſm̄ illud idē eſſe, quo pficit radices, pficit ramos: ſꝫ p acciñs ſm̄ aliud pficit radices, ⁊ ſꝫ aliud pficit ramos. Qꝛ vo ſꝫ idē eſſe aīa mei canis pficiat organū memorie, ⁊ organū ſenſus cōis, docet reflexio, que cum nō ſit corpalis, ſicut reflexio vge, erit itētiōalis. Aut ergo qꝛ poª, que eſt in organo memorie/ ꝯiūgit᷑ potētie, que eſt in organo ſenſus cōis, aut qꝛ aīa ipſa ſm̄ illud met eſſe, quo pficit organū vnius/ pficit organū alteriꝰ, nō qꝛ altera poª ꝯiūgit᷑ alteri. ergo qꝛ ſm̄ illud eſſe/ quo pficit alteꝝ organū, pficit alteꝝ. quare erit ſm̄ eſſe. indiuiſibilis. Scōm potētias vo ſibi limitās certas corpis pticulas. recte ergo dictū eſt ipſam eſſe ſm̄ eſſe eleuatā, qꝛ ſm̄ idifferētiā pficiēdi non magis ſm̄ eſſe pficit alterā partē q̄ꝫ alterā: ⁊ ſic dr̄ eleuata eleuatiōe indifferētie pficiēdi ſm̄ eſſe, nō eleuatiōe dependētie. Dr̄ vo cōprehenſa ſm̄ potētias, quatenus ſm̄ alterā eſt in vna pte, ſm̄ alterā vo in altera. ¶ His habitis, ſupeſt rñdere ad argta facta p opinione Hierardi ⁊ Candauēſis. Verū anteq̄ꝫ ad argta rñdeat᷑, pcurramus que alij nō mediocres viri dixerūt. ¶ Alij igit᷑ imaginant᷑/ nec brutales aīas/ nec

pª pō

humanā, eſſe formal'r extēſas extēſiōe/ aut ſubti/ aut totius, cuius ſunt partes. Attributiue vero per accidens extendi eas ꝯcedūt. Extēdit᷑ qdē ipſa albedo p acciñs formal'r in pariete extēſione ſupficiei. Attributiue vo per acciñs oīs illa forma extendit᷑, qꝛ eſt in aliq̊ ſubiecto, qd̄ formal'r extēdit᷑, veluti 5º metace aſſerit Ariſtoteles muſicū eē albū p acciñs/ qꝛ muſica in eo eſt, qd̄ eſt albū. Hoc ergo pacto ꝯcedūt nō ſolū brutales aīas p acciñs extēdi, ſꝫ intellectiuā, q̄ ei attribuat᷑, qd̄ extēdit᷑ formal'r.

Tex. cō. 35. xiij.

¶ Hec tñ expoſitio lꝫ p pte ſatiſfaciat querēti: oībus qōnibus nō ſatiſfacit: nō enim p hanc opinionē ſcimus, quō homo pōt eſſe formal'r extenſus, cuius forma nō eſt extenſa. ¶ Preterea. Nec ex hac opinione ſcimus qd eſt extēſionis ſubꝫ, nec p hāc opinionē poſſumꝰ facile rñdere ad obiectiōes.

Refutatio.

¶ Bacconitanus vir doctiſſimus aſſeruit in hoīe eſſe duas formas, alterā, quā ipſe corporeitatē humanam appellat, qua homo eſt corpus in gñe ſubē, alterā vult eſſe intellectiuā. ¶ Quā opinionē defendit Herrice Candauenſis vir eminentiſſimus, dicens, q̄ nō obſtāte/ q̄ in hoīe ſint due forme ſubſtantiales. ſ. corporeitas, ⁊ aīa. hō eſt p ſe vnus. Cuius rōnē aſſerit, qꝛ nec corporeitas aduenit mā prius q̄ꝫ illi adueniat aīa, nec aīa prius corporeitate, ſed ſimul in eodē inſtāti mā, que erat in poª, recipit aīaꝫ/ ⁊ corporeitatē ab aīa ſm̄ rē diuerſaꝫ. Sꝫ qd ſit hec forma corporis, ⁊ vtrū ponat᷑ ſolū in hoīe, al's diſputabit᷑. Tunc imaginat᷑ Bacconitanus, id, qd̄ in hoīe recipit extēſionē, eſſe ipſum hoīem: corporeitatē vero eſſe primaꝫ

Bacconitāi pō 3º lie ſnīarū di. 19 q. vnica quol'. 3. q. 15.

⁊ immediatā rōneꝫ recipiēdi illā, qꝛ mediāte illa homo extenſionē recipit: aīaꝫ vo eſſe pncipaleꝫ recipiēdi rōnē: māꝫ aūt remotā extēdēdi rōnē. Eſt enī (vt inqt) nō pua dr̄ia iter primā rōnē, qua hō extēdit᷑, ⁊ pncipm rōnē, qꝛ prima ratio, qua homo extendit᷑, ipſa extēdit᷑: vnde qꝛ prima illa ratio extendit᷑, hō extēdit᷑, Rō vo pncipalis, nō extendit᷑, ſꝫ eſt cālis rō extenſionis. Mā vo, que eſt remota rō, extēdit᷑. Ex his pꝫ hoīeꝫ poſſe eſſe formal'r q̄ꝫtū, lꝫ pncipalis rō, qua eſt quātus, nō extēdat᷑. ſatis ergo eſt, vt remota rō. ſ. mā, ⁊ proxima rō. ſ. corpeitas extēdant᷑. His enī formal'r extēſis, hō eſt formal'r extenſus: p aīam eniꝫ eſt cauſal'r, atq̄ꝫ pncipal'r extenſus, qꝛ tāta extenſiōe hō extendit᷑, quātā reqrit eiꝰ aīa p ſuis opōnibus pficiēdis. Per hāc expōnē pōt rñderi ad oēs rōnes.

Soloes

¶ Ego vo nolleꝫ p ſol'one vnius dubij adducere aliud magis, vel nō minus dubiū: eſt enim iter viros doctos nō leuis qd̄ de illa forma corpeitatis, ⁊ forte maior q̄ꝫ ſit pncipale queſitū. ppterea ptermiſſa nunc illa forma corporeitatis/ accipiendū eſt aliquā formā poſſe eſſe extenſam dupl'r/ aut p formaleꝫ ſui eſſe extenſionē/ aut p eqpollentē.

Dilucidatio.

Dur forma extēſa.

Albedo in pariete eſt extēſa p formaleꝫ ſui eſſe extēſionē. qꝛ ſm̄ illud eſſe/ quo iformat dextrā parietis parte nō informat ſiniſtrā: ⁊ ſic eſt extenſa p formaleꝫ ſui eſſe extenſionē. Per eqpollenteꝫ vo, qñ repugnat ſuo eſſe diuidi in corpe: non tñ repugnat ipſaꝫ ſm̄ ſui eſſe, eſſe in q̄libet pte corpis. nā lꝫ nō ſit extenſa cū partiū corpis extēſione/ ipſa tota ſm̄ ſui eſſe eſt in q̄libet pte corpis, qꝛ nulla eſt māe/ aut corpis pars: in qua nō ſit aīa. ¶ Ex hac diſtinctione ſeqt᷑ aliq̄s eſſe formas, que nec p formalem, nec p equiualentē ſui eſſe extēſionē ſunt extenſe. vt ſi darent᷑ pūcta.

Exceptū pulchrū de formis.

Pūctū eniꝫ ſm̄ formalem ſui eſſe extenſionē nō eſt extēſum: nec p equalentē: qñ nō eſt ſm̄ ſui eſſe in q̄libet pte ꝯtinui idē nūo. Sil'i rōne aīa ſeparata ab homine fortaſſe/ nec p formalē/ nec p equalentem ſui extenſionem eſt extenſa. Per formalem quidē pꝫ. qꝛ eſt ſimpl'r extra corpꝰ idiuiſibilis. Per eqpollētē etiā pꝫ qꝛ nō eſt equal'r in vna ⁊ altera pte aliculꝰ, cū extra corpus nullius ſit actꝰ. Aliq̄ vo ſunt forme/ q̄ p formalē: ⁊ p equalenteꝫ ſue eſſentie extēſionē ſunt extēſe, vt albedo: ⁊ caliditas/ ⁊ id genus. He. n. ſm̄ formalē extenſionē ſui eſſe ſunt extenſe, ⁊ ſm̄ equalentē ſaltē ſm̄ eaꝝ eſſentiā: que eſt in q̄libet pte eius: q̄re ſunt ⁊ forme, que nō per formalē extenſionē ſui eſſe ſunt extenſe, ſed per equalentē/ qꝛ ſicut forma extenſa eſt ſm̄ eſſe in oī parte/ ſic tales forme ſunt ſm̄ eē in oī parte. Veꝝ dr̄ia eſt, qꝛ ille p formalē ſui eſſe extēſionē ſunt in oī parte: he vo p equalentē/ qꝛ ſm̄ totum ſui eſſe ſunt in q̄libet ſubti parte: h̄ pacto aīa humana: ⁊ brutalis ſunt equalēter extēſe. ⁊ h̄ itellexerūt veteres de deo: cū dixerūt ipſum eſſe extenſum per totū: eſt enim extēſus per equalentiā: qꝛ ſm̄ ſui eſſe eſt hic: ⁊ vbiq̄ꝫ totus. ¶ 2º accipiēdū eſt: q̄ in aīalibus quātis: eoꝝ aīe: ſunt pncipales, ſiue cauſales rōnes extendendi: ⁊ proxime. Principales quidē: ſiue cauſales: qꝛ vnūquodq̄ꝫ illoꝝ aīaliū eſt tm̄: ⁊ tāta extēſione quātum/ quātā limitat ſibi eiꝰ aīa p eiꝰ ppria opōne pficienda. Proxime vo ſunt: qꝛ tāta extēſione vnūquodq̄ꝫ eoꝝ aīaliū eſt: quāta eſt eius aīa equalenter: mediāte qua vnūquodq̄ꝫ eoꝝ recipit ſibi debitā extenſionē. In ppoſito: homo cauſaliter eſt tricupidus ſua aīa: qꝛ eiꝰ aīa eſt equalēter tricupida ⁊ nō maior: eſt tricupidus mediāte ſua aīa: qꝛ lꝫ aīa non ſit tāta formal'r: eſt tāta equalenter. Ex qbus ſeqtur q̄ aīa eſt rō pncipalis: ſeu cauſalis: qua hō ſit quātus: ⁊ prima: prima quidē/ quatenus mediāte ipſa tanta equalenter recipit tantā extenſionem: cauſalis vero/ quatenus aīa eſt formale pnm oīum opationuꝫ: que nō pñt perfici ab hoīe: niſi qꝛ aīa reqrit tantā extēſionē. ¶ 3º accipiendū q̄ ſunt due poſitiones de vnione aīe ad mām/ altera eſt expoſitoꝝ Thome ⁊ Egidij/ que aſſerit aīas: ⁊ oēs ſubales formas vniri ipſi materie immediate/ quatenus diſpōnes que preceſſerunt: non fierunt inducte pro vnione: ſed p fieri. ⁊ ſic in inſtāti vnionis priores deſinūt/ ⁊ alie oēs cū forma inducta gñant᷑ ſaltem ꝯſecutiue. ¶ Altera eſt Cādauēſis, quā aſſerit eē p opiniōe Auerrois. ſ. q̄ oēs forme ſubales recipiunt᷑ i mā qualitatiue ⁊ quātitatiue diſpoſita, qꝛ diſpōnes inducte nō tm̄ erāt p fieri, ſed p vnione: ⁊ ſic iuxta hāc poſitionē oꝫ dicere illas in inſtāti vnionis remanere. Harū que verior ſit, nō oꝫ nūc diſputare: expoſcit enim ppriū locū. Tenēdo tñ pªm pōnē nō eſt valde facile ſoluere rōnes factas p Hierardo, ſed tenēdo opinionē Cādauēſis non eſt leue: tñ rñdet᷑. Ad pmā quidē iuxta poſitionē dōm oēm ſubſlem formaꝫ receptā in ſubto quāto ⁊ extēſo, que ab illo eſt ſm̄ eſſe cōprehēſam, eſſe diuiſibilē/ mō tales nō ſunt aīe pfectoꝝ aīaliū: que lꝫ ſm̄ potētias ſint cōprehēſe a corpe: nō tñ ſm̄ eē. ¶ Scōa vo poſitio diceret minorē eſſe falſam, qꝛ in inſtāti vniōis oēs diſpōnes deſinūt cū priori forma, ⁊ noue cū noua forma ſubito ſiūt: ⁊ ſic aīe nō ſt recepte i quāto ſubito.

Per accidens mobile duplex.

¶ Ad 2am dicereꝫ aliqd dici p acciñs moueri, vel qꝛ p acciñs mutat locū circūſcriptiue, q̄ pacto albedo mouet᷑ motu corporis, ⁊ tale: qd̄ ſic p acciñs mouet᷑, eſt p acciñs diuiſibile, vel qꝛ p acciñs mutat locū definiue/ veluti punctū moueret᷑ ad motū corpis: ⁊ ſic nō oꝫ vt ſit diuiſibile: ſed ſatis ē, vt ſit in re diuiſibili. Hoc ſcōo mō dicimꝰ aīas tales moueri. ¶ Ad 3am dici pōt vno mō, oē qd̄ recipit᷑ in aliquo ſubiecto diuiſibili, ⁊ ſm̄ eſſe, ⁊ potētias ab illo ſubiecto cōprehendit᷑, omne tale recipi p modū recipiētis, ⁊ eē p diuiſione recipientis diuiſibile. Scōa vo poſitio negaret minorē: nō enim aīe recipiunt᷑ in ſubo diuiſibili: ſꝫ prioribꝰ diſpōnibus corruptis recipiunt᷑ in nuda māe eſſentia. ¶ Ad 4am Auer. intelligit de omni forma/ que ſm̄ eſſe comprehēdit᷑ a mā. Scōa vo poſitio expreſſe negat auerroē. ¶ Ad 5am tenēdo corporeitatē Bacconitanꝰ facile rñdet, qꝛ formal'r quātus eſt homo: verū rōne materie eſt quātus, veluti rōe remota, rōne corpeitatis, veluti rōe prima: p aīaꝫ vo tāq̄ꝫ p rōnē pncipalē/ que lꝫ nō ſit formal'r extēſa, eſt equalēter extēſa, cū ſit in q̄libet corpis pte. ¶ Nō tenēdo vo corpeitatē difficile eſt, tñ dicerem hoīem eſſe formal'r extēſum, ⁊ ppter mām/ ⁊ pp aīaꝫ: pp māꝫ qdē tāq̄ꝫ pp rōnē remotā: pp aīaꝫ vo pp rōnē pncipalē, cāleꝫ, ⁊ primā. Nec oꝫ rōnē pncipalē, ⁊ cālē, ⁊ primā: qua aliqd extēdit᷑, extēdi formal'r p formalē ſui eē extēſione: ſufficit enī q̄ extēdat᷑ p equalētem ſui eſſe extēſionem. pꝫ h̄ in celeſti corpe, qd̄ ſm̄ Auer. eſt quātū q̄ꝫtitate ſequēte motorē, ⁊ tñ motor nō eſt q̄ꝫtus formal'r, ſꝫ ſolū equalēter, ergo pōt eſſe aliqd̄ cōpoſitū formal'r quātū, cuiꝰ forma, que eſt prima ⁊ pncipalis rō extēſionis, nō eſt formal'r quāta: ſufficit tñ, vt ſit equalēter extēſa. ſ. i q̄libet pte tota. ¶ Ad 6am rñdet Bacconitanꝰ q̄ ſubꝫ corpis de gñe q̄ꝫtitatis eſt hō. Veꝝ rō pncipalis recipiendi eſt aīa, que nō eſt extēſa formal'r, ſed equalēter: rō vo prima eſt corpeitas, que eſt extēſa: remota vo rō eſt mā q̄ etiā eſt extēſa. ¶ Vel dici pōt ſubm corpis de gñe quātitatis eē hoīeꝫ, veꝝ p mām formal'r quātā tāq̄ꝫ p rōnē remotā: ⁊ p aīam, q̄ eſt equipollēter extēſa tāq̄ꝫ p primā ⁊ pncipalē rationē eſt formal'r extēſus: nō eniꝫ oꝫ pncipalē rōnē extēſionis eſſe extēſaꝫ formal'r: ſatis eſt, vt ſit extēſa equalēter: remota vo rō, cū ſit ſubiectiua rō, oꝫ eſſe extēſa.

Replicatio fortiſſima.

¶ Sꝫ replicabis, accipio hoīem in illo priori in quo pcedit extēſionē, atq̄ꝫ q̄ꝫtitatē ſibi ppriā/ aut eſt diuiſibilis/ vel indiuiſibilis: ſi eſt indiuiſibilis: ergo q̄ꝫtitas recipiet᷑ in ſubto idiuiſibili: ſi diuiſibilis. igit᷑ añ receptionē pprie dimēſionis pceſſit dimēſio interminata, qua hō eſt quātus in illo priori, quo ad aīaꝫ ⁊ mām interminata quātitate.

Deféſio pulchra

¶ Dōm q̄ in illo priori nō eſt hō extēſus, nec quātus p formalē aīe extenſionē: ⁊ cū infers: ergo quātitas recipit᷑ in ſubto actu idiuiſibili, nō habeo p impoſſi, ſi eius aīa eſt eqpollenter diuiſibilis: ⁊ q̄ ita ſit, pbo ad mētē auer. qꝛ accipio celū in illo priori/ quo pcedit dimēſiones ſibi pprias. Scōm enim auer. in lib. de ſubā orbis, intelligētia nā prior eſt dimēſiōibꝰ celeſtibꝰ. vl'

igit᷑ celū in illo priori eſt diuiſibile/ vel indiuiſibile: non diuiſibile, qꝛ in celo eſſet dimēſio interminata ꝯtra Auer. ibidem. igit᷑ indiuiſibile: ergo ſubm indiuiſibile eſt ſubm quātitatis: nā pꝫ rñſio. diceret. n. auerroes illud nō eē abſurdū: qꝛ precedit nā illā q̄ꝫtitatē aīa celeſtis, q̄ lꝫ non ſit p formalem extēſionē ſui eſſe diuiſibilis, eſt p equiualentē diuiſibilis: ⁊ ſic dicendū eſt in caſu nr̄o. ¶ Ad 7am rñdet Bacconitanus in hoīe intellectiuā, ⁊ corpeitatē eſſe vnā ſubām ſm̄ rem/ tñ ꝯcedit corpeitatē extēdi/ itellectiuā nō: cuiꝰ exm ponit, ex eo: qꝛ panis p nutritionē ꝯuertit᷑ i corpeitatē nutriti nō aūt in aīam itellectiuā nutriti, ⁊ tñ intellectiua nutriti ⁊ corpeitas idē eſt: quare nō eſt abſurdū corpeitatē ⁊ intellectiuā eſſe idē: corpeitatē tñ extēdi, ⁊ nō intellectiuā: ſufficit enim (vt inqt) vt ſint diuerſe ſm̄ gradus.

Dubões ꝯ rñſionem Solo

¶ Sed hec rñſio mihi difficilis vr̄: qꝛ argumētarer, h̄ demonſtrata corpeitate/ extēdit᷑, h̄ demōſtrata corpeitate/ eſt itellectiua aīa. ergo itellectiua anima extendit᷑. Fortaſſe diceret Bacconitanus ſyll'm hūc nō eſſe expoſitoriū: qꝛ lꝫ corpeitas ſit itellectiua aīa: nō tñ qcqd eſt corpeitas eſt itellectiua aīa.

Replicatio

¶ Sed ꝯtra accipio corporeitatē humanā/ ⁊ argumētor, h̄ demōſtrata humana corpeitate, extēdit᷑: h̄ demonſtrata eadē, humana corpeitate/ eſt aīa itellectiua. ergo itellectiua aīa extēditur. ¶ Preterea. Hoc demr̄ata hūana corpeitate, real'r extēdit᷑ h̄ demr̄ata eadē eſt real'r intellectiua aīa. g̃ intellectiua aīa real'r extēdit᷑.

Deféſio

¶ Fortaſſe Bacconitanus adhuc ſe defenderet: diceret. n. hos nō eſſe ſyll'os expoſitorios, qꝛ lꝫ mediuꝫ ſit h̄ aliqd: nō tñ diſcrete eſt h̄ aliqd: nō enī qcqd eſt humana corpeitas eſt intellectiua aīa/ qꝛ ſenſitiua aīa/ in hoīe eſt humana corpeitas, que nō eſt itellectiua aīa: ſil'r ⁊ vegetatiua, ſil'r, lꝫ corporeitas humana ſit real'r intellectiua: nō tñ qcqd real'r eſt humana corporeitas/ eſt intellectiua i hoīe. Hoc pacto nos in prioribꝰ his diebꝰ declarauimus expoſitoriū ſyll'm. Et lꝫ Bacconitanus poſſet ſe defendere tñ poſſumus dicere corpeitatē humanā eē itellectiuā aīam: ⁊ ita ſicut intellectiua aīa eſt p formalē ſui eſſe extēſionē indiuiſibilis: ſic ⁊ corpeitas. veꝝ dr̄ aīa intellectiua corpeitas, q̄tenus eſt ratio prima recipiendi dimenſioneꝫ: quatenus vero eſt ratio principalis eſt intellectiua: intellectiua enim ſꝫ diuerſos gradus ꝯſiderata eſt oīs aīa. Semp tñ eſt indiuiſibilis formal'r, ⁊ ſolū equalēter diuiſibilis.

De mānu creata.

¶ Ad 8am rñdet Bacconitanꝰ manū de nouo creatā, vel ad imaginationē de nouo ꝯſubſtātiatā cuꝫ brachio, viuificari aīa, q̄ pfuit in toto: ⁊ tñ nec p motū, quo aīa migret ad illā manū, nec p extēſionē, qua aīa ad illā manū ſe extēdat, ſed p occultum modū, q a nobis eſt inexplicabilis: pōt tñ dici cōicatio. naꝫ creata de nouo manu: precedēs aīa cōicatur illi.

Qualis Bacconitani ſol'.

¶ Miror Bacconitanū virū meo iudicio agutiſſimū in huius argui refutatione tātopere elaboraſſe. Cū de nutritiōe ſilis qd̄ accidat, qua hō auget᷑. Gñat᷑. n. noua pars, in qua ſit eius qd̄ auget᷑ aīa: ⁊ qdē nec p motū/ nec p extēſionē, ſed oēs dicūt illud fieri: p hoc qd̄ aīa ſit in pluri mā: erat eniꝫ aīa in toto ⁊ in qualibet parte. cū ergo mā nutrimēti ſufficiēter eſt diſpoſita, mox aīa/ que erat in toto, ⁊ in qualibet pte p equiualētiā/ ſit in hac noua mā: ⁊ h̄ fieri nec eſt motus/ nec extēſio/ nec ſaltus/ ſed aggeneratio ſm̄ Ari. nā forma q̄ prefuit in toto, huic noue māe aggñat᷑. Nō ergo oꝫ modū occultū nature fingere. ¶ 9m eſt mihi difficille: nō aūt Bacconitano: ſm̄ enim ipſuꝫ homo nō eſt aīa ⁊ mā: ſed aīa, mā, ⁊ corporeitas, modo lꝫ anima non ſit formaliter extenſa, materia ⁊ corporeitas ſunt extenſe: verum cūꝫ ipſe non ponat corporeitatem in brutis, eadeꝫ queſtio ſtat in brutis. ¶ Dicamus ergo. concedendo q̄ totus homo extēdatur, ⁊ q̄ totus homo, qui extēdit᷑ eſt anima, ⁊ materia collectiue ſumpte: ⁊ ꝯcedo q̄ ſue partes collectiue ſumpte extenduntur: non tñ eodem modo, qꝛ materia extenditur formaliter: aīa vero equalenter, Formal'r tñ homo extenditur, ⁊ homo ē mā, ⁊ anima collectiue ſumpte: ⁊ tñ non opꝫ illas extendi

ſeorſuȝ formalr̃,ſicut nõ vȝ:iſti.x.trahũt nauim.iſti.x.ſunt iſte,⁊ iſte vſqȝ ad.x.ergo collectiue iſte,⁊ iſte vſqȝ ad.x.trahunt nauim:⁊ tñ nec iſte nec iſte trahit nauiȝ.Sic lȝ hõ ſit iſta duo collectiue mã.ſ.⁊ aĩa:nõ oȝ vt mã ſit extẽſa,⁊ aĩa ſilr̃.℄Sȝ ꝯ determinata,magna emergit queſtio.nã Ari. 8°phyſice auſcultatiõis volẽs ꝓbare pᵃᵐ intelligẽtiã nõ eẽ in magnitudine,fecit hãc ꝯñaȝ.ſi pᵃ intelligẽtia eſſet in magnitudine,tũc ipſa eſſet diuiſibilis diuiſione eius:magnitudinis,in qua reciperet̃.Cuius rõnis vis eſt,vt Auer.inqt, quia eſſet in maiori maior,⁊ in minori minor.Modo hec ꝓbatio vel ꝯñia nulla eſſet,niſi vlr̃ hec vã eẽt,omnis forma recepta in ſubto diuiſibili/eſt diuiſibilis.Q⁊ ſi hec eſt vera/ ſeqtur ⁊ aĩam ſaltẽ intellectiuã eſſe diuiſibilem:non eniȝ video cãm cur de pᵃ intelligẽtia,⁊ nõ de intellectiua aĩa Ari. ratio valeret:alioqn qcqd diceres in fugiẽdo de itellectiua aĩa,ego dicerẽ de pᵃ intelligẽtia:⁊ ſic poſſem defendere primaȝ intelligẽtiã eſſe in mã,vel corpe vt eſt intellectiua aĩa/ q̄ ſicut nõ ſequit̃ de intellectiua aĩa,eſt in mã.ergo eſt diuiſibilis,ita nec ſequet̃ de pꝛĩa intelligẽtia.℄Bacconitanus eligit hũc modũ poſt reprobationeȝ multoꝝ,ꝙ de quauis ꝯne poſſumus,aut loq ꝑ cões ꝓpõnes,aut ꝑ ꝓpꝛ̃as.vbi cã. de pⁱma intelligentia poſſumus loq ꝑ cões ꝓpõnes in nãli ſcia,que cõiter ꝯcedunt̃ i nãli ſcia,⁊ poſſumus loq ꝑ ꝓpõnes ꝓpꝛias,que ſunt de intelligẽtia pⁱma/que ſolũ illi cõueniũt.Silr̃ rõe de intellectiua aĩa loq poſſumus,aut ꝑ cõia in nãli phĩa/aut ꝑ ꝓpꝛia ipſi aĩe.Tũc dicit,ꝙ loquẽdo per cõia in phyſica/rõ Ariſto.eſt demonſtratiua,q̄ in phyſica cõiter ꝯcedit̃,oĩs v̄tus in magnitudine eſt diuiſibilis:⁊ ſic ẽt loquẽdo ꝑ cõia , intellectiua ſi eſt v̄tus in magnitudine/ eſt diuiſibilis.at loquẽdo ꝑ ꝓpꝛia ipſi prime intelligẽtie/⁊ per ꝓpꝛia ipſi aĩe/ratio Ariſt.non eſt demõſtratiua:ſiqdeȝ deus eſt in magnitudie/⁊ intellectiua i corpe:⁊ tñ nec deꝰ/ nec intellectiua eſt diuiſibilis.Scꝺm enim ꝓpꝛia loquẽdo, hec ꝯña nõ vȝ,deus eſt in magnitudine.ergo eſt diuiſibilis hec Bacconitanus.℄Ego v̄o nõ bñ ꝑcepi que vir intelligat.nã ſi ratio Ariſt.eſt ꝑ cõia in phyſica, tunc eſſet dialectica:ſyll’s enim dialecticus eſt ex cõibus:⁊ nõ demõſtratiuus.Modo nec Auer.nec diuus Thomas rõnẽ Ariſt.diceret dialecticã.℄Preterea.Tũc ariſ.nihil de deo demr̃atiue tradidiſſet,q̄ oĩa q̄ de deo tradidit,vt Expoſitor inqt, fuerũt ꝑ cõia.℄Propterea rectius dicerẽ Ariſt.in 8°lib. ſolũ ꝓbaſſe deũ nõ eſſe in magnitudine eo mõ,quo ſunt in illa forme mãles ꝯſtitute in eſſe ꝑ mãȝ . nã ſi hoc pacto eẽt in magnitudine,eſſet diuiſibilis / aut ſm eſſe ⁊ v̄tutes , mõ quo eẽntarie forme,aut ſaltem eſſet organicus,⁊ diuiſibilis ſm v̄tutes:⁊ ſic nõ eſſet eternus:⁊ eſſet in maiori maior:⁊ in minori minor:vtrũ v̄o eſſet in magnitudine mõ,quo itellectiua aĩa eſt in magnitudine , ex rõne Ariſt.nihil.hr̃,nec ipſe eniſus eſt illud ꝓbare:ꝓpterea ad ꝓbandũ ꝙ deus nõ eſt in magnitudine nec vt mãles forme/nec vt itellectiua aĩa: oȝ refugere ad alias rões,qbus ipſe ꝓbat deũ nec eẽ mobilẽ ꝑ ſe/nec ꝑ accñs/nec ꝑ attributionẽ.nã ſic hr̃ eũ eẽ penitus ſeparatũ.Hec ſatis.℄Ad rõnẽ factã in pⁿ°.pȝ ſol’o.

Q̄õ magna.
Tex. cõ. 78.86.
Refutatio.
Sol’o ꝓpꝛia.

℄Scꝺo querit̃,vtruȝ aĩa ſit tota in toto/⁊ tota in qualibet parte. Et lȝ ſol’o huius qõnis quaſi pateat ex ſol’one huiꝰ: tñ querit̃ ꝓpter Candauẽſem/q nõ eſt ꝯtẽtus his,que diximus. Et primo argumẽtamur ꝙ nõ,q̄ tũc quelibet aĩalis pars eſſet aĩal.℄Scꝺo nõ quelibet aĩalis pars eſt organica.ergo aĩa nõ eſt in qualibet aĩalis parte:nõ enim eſſe põt niſi in corpe organico.℄Tertio , tũc quelibet aĩalis pars oĩa vite opa,⁊ oĩum ſenſuũ exerceret,cũ v̄tutes ſint ab aĩa inſeparabiles.℄Pro parte oppoſita ſunt,que diximus in prima qõe.℄In qõne rñdet Cãdauẽſis ꝑ tres ꝯnes.Prima eſt,ꝙ aĩa ſm totalitatẽ eſſentialem non eſt tota in toto, ⁊ tota in qualibet parte.ꝓbat,q̄ aĩa nõ eſt totũ eſſentiale. ergo ſm totalitatẽ eſſentialem nullibi põt eſſe.℄Scꝺa cõcluſio eius eſt,ꝙ aĩa ſm totalitatẽ/poteſtatiuã/hoc eſt ſm oẽs ſuas potẽtias/eſt tota in toto,⁊ tota i qualibet parte. ꝓbat̃ per auerroem,q in cõmẽto ꝓximo dicebat animam eſſe in ſeperabilem a ſuis potẽtijs.ergo in quacunqȝ parte eſt anima,in ea inſperabilr̃ erũt omnes potentie.℄Tertia ꝯcl’o eſt,omnis anima diuiſibilis eſt tota in toto,⁊ pars in pte/⁊ in maiori ſubiecto maior,⁊ in minori minor.Sũt aũt ſm ipſuȝ oẽs anime tales,q̄ ꝑficiũt ſubȝ, atqȝ corpus.

Vtꝝ aĩa ſit tota i toto / ⁊ tota i q̄libet pte.
Põ Cãdauẽſis.
19°

℄Sed hec,que Candauẽſis inqt,ſunt penitus falſa . pⁱma quidẽ ꝯcl’o falſa eſt,q̄ lȝ anima non ſit eſſentia cõpoſitum ex re,⁊ re vt voluit Simpl’.tñ eſt totũ eſſentiale cõpoſitum ex realitate,⁊ realitate eſſentialibus,atqȝ gñe,⁊ dĩa,vt volunt alij:⁊ ſic hac totalitate eẽntiali,que ſibi cõpetit,erit tota in toto,⁊ tota i qualibet parte.℄Scꝺa v̄o ꝯcl’o eſt oĩo falſa/q̄ ſi animã ꝯfitebor eſſe ſm oẽs potẽtias in toto,⁊ in qualibet parte,tũc anima nõ erit forma organica,ſiqdeȝ eẽ põt ſm oẽs eius virtutes in quauis parte corporis ſilari,⁊ q̄ztũcũqȝ minima.℄Preterea . Illa ꝯne ꝯceſſa v̄tutes aie nõ eẽnt ꝓpꝛijs organis accõmodate.Cuius oppᵐ pȝ in proxima qõne.℄Tertia v̄o ꝯcl’o eſt reprobata ꝓxima qõne, vbi ꝓbanimus non oẽm aĩam eſſe indiuiſibilẽ.℄Pro veritate ergo dicamus,ꝙ aĩa trifariam eſſe põt totuȝ.ꝑ eſſentiale:cõpoſitũ qdẽ ex re,⁊ re,vt Simpl’.autumat,ſȝ ex realitate gñis,⁊ realitate dĩe ſm aliquos.Scꝺo põt eſſe totũ poteſtatiuũ ſm aggregationẽ virtutuȝ.Tertio ſm partes integrales ſimilares,vt de aĩabus plãtarum,⁊ ꝫophytico rum animalium dictũ eſt.℄Tũc dico ꝙ quelibet aĩa mũdi ſm totalitatẽ eſſentialem eſt tota in toto,⁊ tota in qualibet parte:immo q̄libet forma mũdi,q̄ quelibet forma ſm eſſentiã eſt indiuiſibilis dimẽſiue . ℄Scꝺo dico,ꝙ quelȝ aĩa,cuius nec eſſe/nec poᵃ eſt eleuata a mã,eſt diuiſibilis ꝑ formalẽ diuiſionẽ ſui eſſe,⁊ ſue poᵉ,vt in textu pȝ.⁊ hec forma nõ eſt tota in toto,⁊ tota ſm eſſe in ſingulis ptibꝰ,ſȝ ẽ tota in tota,⁊ pars in pte,⁊ maior in maiori ⁊ minor in minori corpore.Huius gñis ſunt aĩa plãte,⁊ aĩalis ꝫophytici. ℄Tertio dico,ꝙ q̄libet aĩa cuius eſſe,⁊ pⁿcipales v̄tutes ſt̃ eleuate,hec ſm totalitatẽ eſſentialẽ,⁊ ſm eas poᵃˢ,qbꝰ eſt eleuata/ẽ tota in toto,⁊ tota in q̄libet pte,ſm eas potentias,qbꝰ eſt eleuata,q̄ nõ oibꝰ potẽtijs eſt eleuata.℄Propterea dico 4°,ꝙ aĩa cuius eẽ eſt eleuatuȝ,v̄tutes non oĩs talis tota totalitate eſſentie,eſt in toto,⁊ q̄libet pte.Scꝺm v̄o totalitatẽ ptãtiuã eſt tota in toto,⁊ pars in pte.℄Sed queres vtꝝ aliq̄ aĩa tota ſm eſſe poſſit dici eſſe in toto,⁊ in q̄libet pte.℄Dõm ꝙ in ſenſu categorico non põt dici.Si enim ſm eſſe nõ eſt tota,nõ põt dici tota eſſe in aliquo.Bñ tñ dici põt ipſam eſſe in toto,⁊ in ſingulis ptibꝰ ſm idẽ eẽ ſimplr̃,q̄ ſm idẽ eſſe quo aĩa intellectiua eſt entelechia totius,eſt entelechia ſingularũ ptiũ.Cõcedo bñ ſm eẽntiam ipſam eẽ totã in toto,⁊ totã in ſingulis partibꝰ,q̄ quo ad eſſentiã ſibi cõpetit totalitas quedã eſſentialis ſaltẽ ex realitate ⁊ realitate ſȝ aliquos.℄Ad ſenſuȝ tñ hypotheticũ põt ꝯcedi ſm eẽ ipſaȝ eẽ i toto,⁊ in ſingulis ptibꝰ.dico ad ſenſuȝ hypotheticũ/ſi ipſa quoad eẽ eẽt aliqꝺ totũ.nã hec hypothetica eſt formalis,ſi aĩa itellectiua q̄ ad eẽ eſt aliqꝺ totũ ipſa eẽt tota in toto,⁊ tota i ſingulis ptibꝰ:hec de qõnis dilucidatione.℄Rões v̄o diluunt̃.pᵃ qdẽ q̄ dato ꝙ quelibet aĩalis pars eſſet aĩata , ⁊ ꝙ in ea ſit aĩa ſm totam eſſentiã,nõ ꝓpea quelibet pars eſſet aĩal.Primo quideȝ,q̄ anima in nulla pte eſt ꝑ ſe rõne ptis,ſed quatenus eſt entelechia totius.Scꝺo v̄o q̄ nõ eſt in pte,q̄tenus eſt a toto diuiſa,⁊ a ceteris partibus : ſed quatenus pars eſt aliqd totius.Tertio,q̄ ⁊ ſi aĩa tota ſm totalitatẽ eſſentialem ſit in q̄libet parte:nõ tñ eſt in ſingulis ptibꝰ ſm ptãtiuã totalitatem.℄Scꝺa v̄o diluit̃ , q̄ aĩa nõ eſt in qualibet parte ſm ptãtiuã totalitatẽ,q̄ ſic oporteret oẽm partẽ eſſe multoꝝ organoꝝ:ſed ſm totalitatẽ eſſentialẽ.℄Per idẽ delet̃ 3ᵃ: exerceret enim aĩa in q̄libet pte oĩa vite opa , ſi in q̄lȝ eſſet ſm totalitatẽ poteſtatiuam.Hec mihi vĩr de queſtione.

Refutatio.
Solutio.q̄.vera.
Dubiꝰ,
Sol’o.

℄De intellectu v̄o contemplatiuaqȝ potentia/nondum quicq̄ȝ eſt manifeſtum:ſed videtur hoc anime genus eſſe diuerſum/idqȝ ſolum perinde atqȝ perpetuum ab eo quod occidit/ſeiungi ſeparariqȝ poteſt.

℄De intellectu aũt:⁊ perſpectiua potẽtia nihil adhuc manifeſtum eſt.Sed videtur anime alterum genus eſſe:⁊ hoc ſolum contingit ſeparari ſicut perpetuum a corruptibili.

Arg̃r.
T.c.21.
Theoretica.
Perſpectiua.
Cõtemplatiua.
Collectanea ſex/tus cõ.21

℄Alexã.aphrodiſius,Thomas,⁊ Egidius hũc textũ expoſuere eodẽ mõ.Inqt enim Alex.ꝙ cum Ariſt.monſtraſſet in qbus potentijs palã ipſas non ſeparari loco ⁊ ſbto:qm̃ cogitatiua/ſenſitiua/⁊ motiua.nũc ⁊ in qbuꝫ dubiũ oſtẽdit, ⁊ inquit:de intellectu aũt,⁊ perſpectiua poᵃ:vbi ly[et]nõ diuerſum ſm rem:ſed ſm nomẽ notat.q̄ſi dicat.de intellectu,⁊ ſiue alio modo dicta,pſpectiua poᵃ, nihil adhuc manifeſtuȝ eſt ſup.ipſum ſeparari re ab alijs anime partibus. apponit tñ id qꝺ de ipſo apparet.d.ſed videt̃ genus alterũ aie eſſe.⁊ hoc ſolũ cõtingere ſepari ſicut ꝑpetuũ a corruptibili.vbi illa particula[videt̃]nõ exiſtentiã , ſed apparentiã ad totũ ſequẽs notat,vt Alex.inqt.ita ꝙ ſolus intell’s vĩ alterum genus anime,⁊ ſolus vr̃ ſeparari,tanq̄ȝ ſeparat̃ ꝑpetuum a caduco,tñ in rei veritate:neqȝ eſt alterũ genus anime:neqȝ eſt ſeparatus a caduco.⁊ ſic expoſuit Alex.hunc locũ.vbi palam ex verbis Ariſto.non eſſe acceptum,intellectum incorruptibilem eſſe ſm Alexan.

Cõm.21 **Cum dixit.** Simplicius,⁊ Auer.vident̃ quodãmodo textũ eodem modo cõmentari,lȝ aliqua ſit dĩa/vt dicã./inqt g̊ Auer.Cum dixit ꝙ querenduȝ eſt in vnoquoqȝ iſtoꝝ pⁿcipioꝝ,vtrum ſit aĩa,aut non incepit declarare virtutẽ:que nõ videt̃ eſſe aĩa . ſed manifeſtius eſt de ea,vt ſit non aĩa . velle ergo videt̃ Auerrois,ꝙ cum Ariſt.abſoluit 2ᵃᵐ qõnẽ,nũc redit ad pⁱmã.Duas eniȝ preordinauit qõnes,an.ſ.vnũqꝺqȝ hoꝝ aĩa,aut pars . Secunda ⁊ ſi pars,an loco,an rõne tñ ſeparabilis . cum igit̃ 2ᵃᵐ abſoluiſſet.q.nũc ⁊ pⁱmã videt̃ abſoluere.ſ.que nam illoꝝ q̄tuor videt̃ aĩa,⁊ que nõ.⁊ hꝰ expoſitio videt̃ ſatis ad propoſitũ pⁱmo:qm̃ Ariſt.mouiſſet qõneȝ quã nõ abſoluiſſet, vtiqȝ igit̃ eſſet diminutus.Amplius ⁊ lr̃a huic concordat: qm̃ ait videt̃ alterũ genus anime.vbi pȝ ipſum rñdere ad ꝓpoſitũ.℄Intellectus aũt.[cum introduxit textum , hoc loco lr̃am exponit.Et ꝑ oſtẽdit cur eſt dubiuȝ de intellectu an ſit aĩa,an nõ.2ᵃ ibi[Et cum declarauit]oſtẽdit quod magit̃ videt̃ duoꝝ.Inqt in prima intellectus aũt in actu.i. agens,⁊ v̄tus que ꝑficit̃ per intellectũ in actu.i.intellectus mãlis:adhuc nõ eſt declaratũ vtrum ſit anima,aut nõ.ſicut eſt declaratũ de alijs pⁿcipijs.in quibus verbis patet auerroim intelligere ꝑ intellectũ/intellectũ agentẽ,per pſpectiuam poᵃᵐ intellectũ mãleȝ:qua anima intelligit ⁊ ſapit , vt in pⁿ° tertij dictũ eſt.℄Simplicius aũt per intellectum,⁊ pſpectiuã poᵃᵐ vr̃ intelligẽ idẽ ſub diuerſis rõnibꝰ. vbi.n. nos habemus ⁊ pſpectiua poᵃ , ipſe hȝ,⁊ expectatiua poᵃ. inqt modo ꝙ vna met v̄tus eſt intellectus,⁊ expectatiua.eſt quidem intellectus pro quãto pⁿᵐ eſt intelligẽdi , eſtqȝ expectatiua pro quanto expectat ad ꝑfectiora aſcendere,⁊ in ſemet redire.melior tñ videt̃ Auer.expoſitio:cum ambos tangat intell’s de qbus ambobus eſt locus qõnis.℄Cum iſta v̄tus.]reddit rõnẽ cur non pateat de his an ſint anima an nõ.Ait,cuȝ iſta virtus nõ videt̃ vti in ſua actione inſtr̃o corpali,ſicut alie v̄tutes aie vtunt̃.g̊ vĩ ꝙ nõ ſit actꝰ corporis organici,⁊ ideo non fuit manifeſtũ ex ꝓdicto ſermone.i.aie diffõne:vtrũ ſit ꝑfectio corpis,aut nõ.In quo.ſ.ſermõe dicto pȝ,ꝙ id qꝺ ꝯſtituit̃,ſm ꝙ forme ꝯſtituunt̃ ꝑ mãm , eſt aĩa,q̄ igitur vĩ intellectui nõ ꝯuenire aie diffõnẽ , iꝺ ⁊ ei vĩ nec diffinitũ.⁊ ſic non vĩ aĩa intell’s ipſe.h̄ ergo eſt qꝺ facit dubiũ.℄Et cum declarauit.[hꝰ qõnẽ abſoluit ſm famã cõeȝ.Et ꝑ ꝓponit intẽtionẽ.2ᵃ ibi[Sed tñ melius.]abſoluit.q.pᵃ pars pȝ per ſe.ait g̊ in 2ᵃ,ſed tñ meliꝰ eſt dicere,⁊ magis vĩ eſſe verũ poſt ꝑſcrutationeȝ,vt iſtud ſit aliud genus aie.⁊ ſi dicat̃ anima,erit ſm equiuocationẽ.Eſt g̊ ſol’. intellectus nõ eſt aĩa,ſed alteꝝ genus aie . ⁊ equiuoce aĩa. ℄Et ſi diſpoſitio.]apponit id.qꝺ ſequit̃ ad hãc ſol’onem qõnis.d.⁊ ſi diſpoſitio intell’s ſit talis.ſ.ꝙ ſit alterũ genus aie,⁊ ꝙ aĩa dicatur equiuoce,neceſſe eſt , vt ille ſolus inter oẽs v̄tutes aie ſit pol’is, vt abſtrahit̃ a corpe . ℄Scꝺm ẽ: ⁊ neceſſe eſt,vt nõ corrũpat̃ per ſuã.i.corporis corruptionẽ:quẽadmodũ ſempiternũ abſtrahit̃ . Et exponit qũo ſepat̃.d.⁊ h̄.ſ.ſepari erit ſupple h̄ mõ:qñ q̄nqȝ copulat̃ cum illo,⁊ q̄nqȝ nõ copulatur cum illo.eſt ergo abſtractio ſm opus,⁊ non ſm eſſe,cum non ſit vnitum ſm eſſe,vt patet. ℄Hic põt dubitari.ꝑ ꝓpter qd aĩa rõnalis vĩ alteꝝ genus aie.℄Scꝺo qũo ſepatur ꝑpetuuȝ a corruptibili , ⁊ ꝑ ꝯñs intellectus a corpe corruptibili.℄Ad pᵃᵐ Alexã . aphrodiſius:q ſeqtur epicurreos,dixit aĩaȝ rõnalẽ extigui corpe extincto.cuius ſignũ dedit:q̄ cũ corpe incipit eſſe, ⁊ omne cum corpe incipiẽs ⁊ cum eo deſinet,vt Ari. ait in lib . de celo ⁊ mũdo.ideo aĩaȝ rõnalẽ nõ dixit eẽ alteruȝ genus aie ſm veritatẽ.Videt̃ autẽ alteꝝ genus : qñ plus eleuata inuenit̃ a miſtura elemẽtoꝝ.eo g̊ q̄ plus eleuat̃,alterũ videt̃ genus aie.hec eſt Alexan.⁊ epicureoꝝ expõ.℄Albertus autẽ hic,⁊ in libro de hoie videt̃ dicere rõnaleȝ eſſe alterũ genus aie:quoniã,⁊ ſi accipiat eſſe ſimul cum corpe , tñ nõ accipit eẽ a corpe:vel a cõmiſtione corpis:qm̃ eſt incorruptibilis:qꝺ pro nunc hac rõne ꝓbat:nulla opatio eſſentialis,⁊,ꝓpꝛia alicuius pⁿcipij eſt abſtractior ſuo pⁿcipio : vt Ariſt.in 2° pⁱmi huius dixit:ſi aliqꝺ operũ eſt ꝓpꝛium ⁊c̃. Sed aliq̄ opatio aie rõnalis vr̃ nulli virtuti agentis nãlis corrũpẽtis ſub eſſe . ergo aĩa rõnalis:que eſt eius pⁿᵐ:non ſuberit potẽtie nãli agẽti corrũpenti : ⁊ ꝑ ꝯñs non accipiet eſſe a corpe:vel aliqua corpis miſtione.℄Minor apparet experiẽtia:qm̃ factis demr̃ationibus ad q̄dã libere iudicamus:⁊ eligimus:q actus:nec celo:nec ſoli:nec alteri virtuti corrũpenti ſubeſt.cõceſſum enim eſt electionẽ noſtraȝ liberã eſſe:⁊ nulli v̄tuti corrũpenti ſubſtare : neqȝ regi oȝ ab aliquo corpe:cũ in ptãte nr̃a ſit eligere:⁊ iudicare . al’s non eſſet pena:nec pⁿmiũ:⁊ ſic tota politia corrũperet̃ , g̊ opȝ vt pⁿᵐ taliũ opationũ ſit tale:ꝙ neqȝ corpori:neqȝ alicui parti corpis ſubſit.⁊ ſic pⁱmus modus:qũo aĩa rõnalis alterum genus dicat̃ aie . ℄Scꝺo Albertus inqt rõnalẽ videri alterũ genus aie:eo q̄ hȝ quaſdam ptãtes vite in corpore:⁊ quaſdaȝ ſine corpe:⁊ inde dr̃ eſſe in oriꝫonte eternitatis:⁊ tẽporis:vt Plato ait.ꝙ g̊ aĩa rõnalis alterum ſit genus aie palã his duobꝰ eſt modis. ℄Simpliciꝰ aũt:⁊ forte Auer. volũt aĩam cõparari ad corpꝰ duobus modis:vt ꝑficiens, ⁊ vt eo vtens.oẽs aũt anime corpus perficiunt:ſola autem rõnalis eo vtit̃:ideo alterũ genus videtur anime. ⁊ hoc ait Auer.in cõmẽto ibi[Cũ iſta v̄tus.]℄Ad 2ᵃᵐ Albertus videt̃ velle iſtas tres aĩas.ſ.vegetabilẽ/ſenſibilẽ/⁊ rationalem ſic ſe habere:vt Iſaac iſraelita ait,ꝙ vegetabilis in vmbra ſit ſenſibilis : ſenſibilis in vmbra rõnalis : rationalis in vmbra intelligẽtie:⁊ qd intelligat ꝑ formã fieri in vmbra alterius for̃:vide ipſum.g̊ vĩ hoc genus aie rõnalis ſeparari a ſenſibili:⁊ vegetabili:ſicut ꝑpetuũ.ſ.itelleᵗᵘᵃ:ſeparat̃ a corruptibili.ſ.aĩa rõnali:que dr̃ corruptibilis ſm quid. vt pȝ in eo.⁊ tu ꝯſidera v̄ba Alberti circa h̄:⁊ ſunt multuȝ optima.℄Aliter ſm Simpl’.⁊ Auer.vbi debes ſcire : ꝙ anima põt intelligi ſepari a corpe ſm duos modos . vnoᵒ ſm eſſe:eo q̄ in ſui eẽntia nõ cõmiſta eſt corpori. alioᵒ ſm opationẽ:qm̃ in ſui opatione anima non indiget corpe:vel determinata pte corpis.rõnalis g̊.q̄ impartibilis.non partit̃ ꝑ corpus:neqȝ vt cõpoſita diſſoluit̃:eo q̄ ſimplex:neqȝ

Q̄õ pᵃ 2ᵃ
Alex. opinio.
Alber.
Simpl’. ⁊ auer.
Sol’o 2ᵉ q.alber.
Simpl’. ⁊ auer.

vt coniuncta diſſipať:eo ꝙ ſepabilis:⁊ ſic rõnalis ſepari vĩ his duobus modis:ac caduco corpere.⁊ ſic pȝ ſenſus lr̃e.

COMMENTARIVM.

Monuit ariſtoteles duas q̃ſtiones. Prima fuit vtrum vnũquodqȝ eoꝝ, q̃ virtutes aie dixit, ſit aia. Scd̃a vtrũ ſint loco ſepabiles/an rõne tm̃. Primã q̃onem ſm̃ Simpliciũ nõ ſoluit, ſed eam ſolutã ſupponit ꝑ huius. Cepit ğ ſoluere 2am, ⁊ declarauit in qb9 aialib9 v̂tutes ille clariſſime/nec loco/nec ſbto differũt. At nũc declarat an differãt in aialibus ꝑfectis. Et ꝑ ꝓponit q̃o illa differre in aialibus ꝑfectis ſit res nõ certa, ⁊ inqt. De intellectu aũt ⁊ ꝑſpectiua pot. nihil adhuc manifeſtũ eſt: ſ.an differat loco ⁊ ſbto a ceteris aie v̂tutib9, vt Timeus dixit/q capiti rõne: cordi v̂o iracũdiã: epati aũt cõcupiſcentiã collocauit. ergo lȝ in aliqb9 aialib9. ſ. imꝑfectis ſenſitiuũ/appetitiuũ/motiuũ/⁊ phãtaſticũ loco ⁊ ſbto non differant, tñ de intellectu: q aialibus ꝑfectis cõpetit/dubiũ eſt, an differat loco ⁊ ſbto a ſenſitiuo/motiuo/⁊ vegetatiuo, an rõne tm̃. ⁊ cũ tetigit rei difficultatẽ, aſſignat illud, qd̃ videť q̃ſi ab oib9 cõceſſuȝ, ⁊ inqt: ſed videť aie alterũ gen9 eſſe, ⁊ hoc ſolũ ꝯtingit ſepari a ceteris, ſicut ꝑpetuũ a corruptibili. ℭ Quo v̂o ad verba attinet, qd ꝑ intellectum ⁊ theoreticã hoc eſt cõtẽplatiuã pot. Ariſtoteles intelligit.

Verborũ cõſideratio.

Simplicius eãdẽ rem vult eſſe intelligẽdã. ſ. intellectum, qui, q̃tenus eſt itelligẽdi p̃n̄m/ itellectus dr̃: q̃tenus ſpectat altiora. dr̃ theoretica pot., ⁊ ꝑ alteruȝ genus aie/innuit intellectũ, q eſt theoretica pot./eẽ aiam, ⁊ cetera, que enumerauit. ſ. ſenſitiuũ/⁊ vegetatiuũ eẽ etiã aias, veruȝ aſſerit intellectũ eẽ alteꝝ gen9 aie ab illis duob9. q2 ſepať ab eis/ſicut ꝑpetuũ a corruptibili. ğ cũ intell's ſit ꝑpetuũ qdpiã, videť alteꝝ gen9 aie q̃ſi alterius rõnis a ceteris, que ſunt aie mortales. Que rõ docet intellectũ, ⁊ ſi non loco, ⁊ ſbo in hoie ſepať ab illis, tñ nã ſepari videť, ea. ſ. oĩa nãe, qua ꝑpetuũ ſepať a mortali, cũ ꝑpetuo ac mortali vniuoci nihil cõe ſit. ℭ Ex hoc loco plane accipitur, ꝙ intell's ſit aia, lȝ alterius gñis, ⁊ ꝙ ſenſitiuũ/⁊ vegetatiuũ ſint aie. Qd̃ intelligẽdum eſt in diuerſis. nã in hoie ſunt v̂tutes: in plantis v̂o vegetatiuũ aia eſt, in brutis ſenſitiuũ ſilr̃ aia eſt. Alexãder verbuȝ [videť,] vult eẽ poſitũ ad denotandũ Ariſtotelẽ. ꝑ ſolũ dixiſſe (vt videť) nõ ꝙ ita eſſe velit. Simplici9 v̂o vult eẽ poſitũ [videtur] pro decet, ⁊ ita eſt. ℭ Auer. v̂o aliter exponit textũ: vult eniȝ ꝙ cũ ariſtoteles ſoluiſſet 2am q̃onẽ, nunc ſoluat pam. ſ. an vnũqdqȝ illorũ ſit aia, an pars aie. Que expoſitio, vt in collectaneis diximus videť ſatis textui conſona. Preterea. Niſi hic illã q̃onẽ abſoluiſſet, nõ videť vbi ſoluat. ğ ſȝ Auer. ꝑ. ariſt. declarat pᵉ. q. difficultatẽ/aſſerens nõ eẽ adhuc mãifeſtũ de intellectu, ⁊ ꝑſpectiua pot. ſupple, an ſit aia, vel ps aie. Scd̃o vult vt ſoluat. ſ. ꝙ lȝ non ſit manifeſtũ rõne vtrũ ſit aia intell's ipſe/tñ reuera vĩ alterũ genus aie: ⁊ ſic videť aia, videť dico alteꝝ genus aie, q2 ſeparať a ceteris vt ꝑpetuũ a mortali. ℭ Hec expoſitio in iuuẽta fuit approbata in collectaneis. Sed illud, qd̃ nunc mihi facit dificultatẽ, eſt q2 ſi hic ſolueret pam q̃oneȝ, ſermo ariſtotelis nõ eẽt ꝯtinuus, q2 ariſtoteles cepit ſoluere 2am q̃onẽ, quã ſoluẽs ꝑ expoſuit in qb9 aialibus illa nec loco nec ſbo ſepabilia ſunt, textu ꝓximo. ibi [Reliq̃ aũt ptes aie.] q̃o in oibus aialibus differũt rõne. Si ğ hic ſolueret primã. tũc ariſtotelis ſermo nõ eẽt ꝯtinus, quia non cõpleta ſol'one ſcd̃e interpoſuiſſet ſol'. p̃me. Q2 ſi hoc abſurduȝ nõ putaueris, Auer. expoſitio non erit abſurda.

Excerptum ꝙ intell's ẽ anima.

Expõ auer. cõ. 21.

Qualis expõ.

ℭ In collectaneis nõ faciẽtes differẽtiã inter aiaȝ rõnalem/⁊ aiaȝ itellectiuã, ⁊ intell's, diſputauimus quo mõ intellect9 videať alteꝝ genus aie. ℭ Ubi ꝑ diximus ſm̃ Alex: ꝙ intell's vĩ alteꝝ genus aie, q2 magna ſenſitiuo, ⁊ vegetatiuo, ⁊ mã, atqȝ miſtura ſit eleuatior: eſt enim vt alexander inqt, maximũ, ad qd̃ põt ꝑtingere nã: ⁊ ſic lȝ videať alteꝝ genus aie, ſm̃ ipm̃ nõ eſt alteꝝ/q2 ſequẽs epicuꝝ poſuit cũ mortalẽ. ℭ Albertus voluit intellectũ eẽ alteruȝ genus anime. q2, vt dicit ariſtoteles, ipſe ſolus eſt perpetuus, cetera ſunt mortalia. Preterea. Dicit itellectiuã aiaȝ eẽ alteꝝ gen9 aie, q2 ſȝ q̃ſdã ptãtes eſt in corpe, ſm̃ q̃ſdã eleuatus a corpore. ℭ Simplici9. ⁊ Auer. dixerũt itellectũ eẽ alteꝝ gen9 aie q̃tenus vĩ act9 vtẽs corpe, cetere ptes ſunt actus ꝑficiẽtes. ℭ Veꝝ nõ itelligas hec ſic nude, ſȝ vt ſupi9 diximus. Naȝ intell's nõ ſolũ eſt vtens: ſed ꝑficiẽs humanũ corpus: dr̃ tñ ſepatus: ⁊ q̃ſi equoce entelechia/q2 ꝑficiẽs corp9: ⁊ a corpore nõ depẽdens: cetere ptes ⁊ ꝑficiũt: ⁊ a corpe habenť: atqȝ depẽdent: ğ intell's eſt aie genus alteꝝ q̃tenus entelechia nõ eſt: niſi ſm̃ alterã ptẽ. De rõne enim entelechie eſt ꝑficere/⁊ hñi ab eo: qd̃ ꝑficit: vt alex. dixit: itell's ergo q2 eſt entelechia ſm̃ alterã ptẽ. ſ. q2 ꝑficit: ⁊ nõ ſm̃ alterã. ſ. q2 nõ hȝ ſiue dependet: iõ dr̃ equoce aia: ſicut equoce entelechia. ⁊ ꝑ auer. intelligit in ſuis verbis: ſi recte v̂ba conſiderabis.

Si itell's ſit alteꝝ gen9 aie ꝑ pᵃ põ aler.

Poſitio alberti.

Poſitio Simplicii ⁊ auer. Expõ opionis.

ℭ Ceteras aũt aie partes ſeparabiles quidẽ nõ eſſe/vt quidã aſſeruerunt: ex ĳs que dixim9 patet. Ratione v̂o differre: nõ obſcuruȝ eſſe vř. ſenſitiui nanqȝ ratio: diuerſa a rõne pricipĳ opinãdi. ſiquidem: diuerſa ſunt ſentire ac opinari/⁊ vnũqdqȝ dictorũ ſimiliter. ℭ Relique aũt partes aie manifeſtum ex his eſt: ꝙ nõ ſeparabiles ſunt: ſicut quidã dicũt. Rõne aũt ꝙ altere ſint manifeſtum eſt. Sẽſitiuo enim ⁊ opinatiuo alterũ eſt. Siquidẽ ⁊ ſentire ab ipſo opinari Similiter aũt. ⁊ aliorũ vnũquodqȝ: que dicta ſunt.

Argu.

T. c. 21

ℭ Tranſit ad ceteras particulas: ⁊ inqt. Relique aũt partes aie manifeſtũ ex his: ꝙ nõ ſepabiles ſunt. ſ. a corpe: ⁊ inter ſe: ſicut qdã. ſ. Timeus dicunt. dixit [Relique aũt cetere.] ac ſi intell's ſpeculatiuus vna pticulaꝝ eẽt. qd̃ ꝓ tanto verũ id eſt: pro quãto inclinationẽ dicit ad corp9: ⁊ ad ea que forinſecus. [Rõne aũt.] Oſtendit q̃o ſepabiles. d. Ratione aũt ꝙ altere: manifeſtuȝ. Cuius rationẽ reddit. d. cũ ꝑ qm̃ eſſe ſenſitiuo. i. diffinitio cõueniẽs ſenſitiuo ⁊ opinatiuo alterũ. Cuius rõnẽ reddit. d. Siqdem pro q2 ſentire ab ipſo opinari alteꝝ. ſimilr̃ aũt ⁊ alioꝝ vnumqdqȝ que dicta ſunt ſup. ſbto nõ differũt, ſed rõne tm̃: qm̃ opere.

Collectanea textus cõ. 22.

Cum declarauit. Proponit intẽtioneȝ: ⁊ ſimul ad p̃cedens continuationem. 2a ibi [Manifeſtũ eſt.] declarat illã. Prima ps cõſtat. Circa 2am adhuc duo facit. Primo oſtẽdit q̃o alie pticule differunt ab intellectu. 2a ibi [Et cuȝ declarauit.] oſtẽdit cõe qddã oib9 v̂tutib9. Ait ğ i pa: manifeſtuȝ eſt ex ſermonib9 p̃dictis in diffõne aie: ꝙ alie ptes aie nõ ſunt abſtracte: neqȝ a corpore: neqȝ inter ſe. vt Timeus: Xenocrates: ⁊ Plato aiunt. ℭ Declaratuȝ eſt.] Aſſignat cãȝ. ⁊ cõponať in hunc moduȝ: nulla ꝑfectio corpis phyſici organici ꝓprie: ⁊ vniuoce dicta: eſt a corpe ſepabilis. Et hanc maiorẽ relinqt ⁊ apponit minorẽ. d. Declaratum eſt. n. in vnaquaqȝ earum, ꝙ eſt ꝑfectio corporis: nãlis organici. ſ. ꝓprie: ⁊ vniuoce. Maiorẽ ꝓſyllogizat: nulluȝ cõplemẽtum: ⁊ finis ſeparať a finito: ⁊ cõpleto: vt manifeſtum relinqt: ſȝ ois ꝑfectio vniuoce: ⁊ ꝓpe corpis phyſici organici eſt finis: ⁊ cõplemẽtuȝ illius. Preaccipit minorẽ. d. Perfectio. n. eſt finis: ⁊ cõplemẽtuȝ ꝑfecti. Deinde maiorẽ. d. Finis autẽ nõ ſepať a finito. Tunc apponit ꝯ̃nẽ p̃ncipalẽ. d. Uñ neč eſt: vt ille ptes aie ſint nõ abſtracte. ℭ Et cum.] Proponit nunc id i quo cõueniunt h9 v̂tutes. Et ꝑ intẽtionẽ. 2a ibi [Sȝ tñ manifeſtuȝ.] intẽtionẽ. Et qd̃ dicit in pa pȝ. Proponit ğ duo: ⁊ ait ꝑ. Sed tñ manifeſtuȝ eſt ꝑ ſe ꝙ oẽs iſte v̂tutes ſunt diuerſe ſm̃ intẽtionẽ. i. rõnẽ: ⁊ ſenſum. i. ſenſibilẽ opationẽ. Scd̃o ait, ⁊ ꝙ eſſe virtutis, que cõſtituiť per ſenſuȝ. i. ſenſitiue: aliud eſt ab eſſe. i. rõne virtutis: que cõſtituitur per cogitationem. i. intellectiue. ℭ Cũ actio. Reddit cãm ⁊ põt ſic cõponi. virtutes quarũ opationes ſunt altere, ipſe ſunt ⁊ altere. Apponit minorẽ. d. Cum actio cuiuſlibet iſtaruȝ ſit altera ab actione ſui cõparis. i. ſue eq̃lis, vȝ actio ſenſus altera ab actione intellectus. ⁊ ꝑ ait. Sẽtire. n. qd̃ eſt actio v̂tutis ſenſu, aliud eſt ab intelligẽ: qd̃ eſt actio v̂tutis intell's. Et addit ꝙ eodẽ mõ dñm in alĳs. ſ. ipſas differre rõne: q2 actiões ſũt altere. ℭ Ecce q̃o accipiť potẽtias ſecari actione: de quo infra dicã. ℭ Nũc v̂o: an aia ſit ſua potẽtia ambiguuȝ erit.

Cõ. 22.

An aia ſit ſua poᵃ.

Thomas in. 12a. q. de aia, ⁊ Joãnes voluerũt aiam nõ agere per eius eſſentiã, ſed per potẽtiã ſm̃ rẽ diuerſaȝ ab eſſentia: ⁊ ſic aia nõ eſt ſua potẽtia, vel ſue potentie, imo ſm̃ eſſe differt ab eis. Et pro his arguiť tribus motiuis Thome: q̃ in diuerſis locis colliguntꝰ: quorũ pm eſt, potentia, ⁊ actus ſunt vnius gñis, ſicut Auer. ait, in 5o phyſicoꝝ. ſȝ actus aie eſt accidens, ğ ⁊ poᵃ, ğ non eſt aie ſbã. ℭ Scd̃m eſt: qm̃ oẽ agẽs ꝑ eẽntiã candẽ potẽtie agẽdi ſemꝑ agit. qd̃ enim per eẽntiã agit ſemꝑ agit: ⁊ ꝑ Auer. in. 2o celi. aſſeuerare hȝ, vt pȝ. Sed aia nõ ſemꝑ agit, vt pȝ. nõ ğ ei9 eẽntia eſt ſua poᵃ. ℭ Tertiũ in oĩ ente nouo eſſe ⁊ poſſe diſtinguunť, econtra in ente eterno, vbi poſſe non differt ab eſſe. Cum igiť aia ſit qddã nouũ ens, poſſe. i. poᵃ differt ab eẽntia. ℭ Joãnes in q̃onib9 ſuis alĳs arguit rõnibus, ⁊ fortiſſime he ſunt, que ſunt in diuerſis p̃ntis, diuerſa ſunt re. ℭ Ampli9 ea quorũ vnũ multiplicať altero exiſtẽte vno, differũt re. ℭ Rurſuȝ ea quoꝝ vnũ nobile, alterum ignobile, differunt re. Et vide alias rõnes q̃ nullius ſunt valoris. ℭ Altera poſitio forte nõ minoris ꝓbabilitatis eẽ põt. vbi debes ſcire, ꝙ potẽtie aie p̃nt duplr̃ capi. Uno° pro aptitudinib9 aie, qb9 ipſa eſt apta nata eſſe p̃n̄m diuerſaꝝ opationũ, ⁊ ſic ſunt ꝓpa ⁊ eẽntialia ⁊ ꝯuertibilia cũ aia, cõſequunť eniȝ eẽntiã eius tanq̃ȝ ꝓpria paſſio ſubiectũ. Scd̃o p̃nt accipi pro cõpl'one membroꝝ. x̃. g. viſus põt capi duplr̃. vno° pro aptitudine aie: q̃ eſt p̃n̄m videndi in corpe viſiuo. ⁊ põt capi pro q̃litate 2a organi viſus: q̃ viſionis id reddiť ſuſceptiuum: ⁊ ſilr̃ põt capi potentia auditiua: ⁊ ſic de alĳs. ℭ Tũc dñm ꝙ ſi tenemus ꝓpriã ⁊ eẽntialẽ paſſionem diſtingui realr̃ a ſbto, vt Thomas ⁊ alĳ latini dñm ꝙ vtroqȝ mõ accipiendo illas potentias ab eẽntia aie diſtinguunť: qm̃ 2° mõ palã: cum ſint q̃litates ſcd̃e ex miſtura ꝑmaꝝ reſultantes. ⁊ ꝑ mõ pȝ: cũ ſint accidẽtia ꝓpria, ⁊ potẽtie nãles ſm̃ hos de ſcd̃a ſpecie q̃litatis. ℭ Si v̂o tenemus ꝓpriã paſſionẽ nõ diſtingui ſm̃ rem a ſbto, ſȝ tm̃ ſm̃ diffõnẽ ⁊ rõnẽ, vt alĳs placet: tũc potentie ꝑ mõ nõ differũt ab eẽntia aie, niſi rõne ⁊ diffõne extra op9 intell's. Scd̃o mõ bene differũt ſm̃ reȝ, vt ꝯſtat. ℭ Et tunc argumẽta Thome facile ſoluenť. Ad pm dñm ꝙ id eſt veꝝ de potẽtia ⁊ actu exiſtẽdi, ⁊ nõ de poᵃ ⁊ actu receptiuis: ꝙ auerrois ſit ꝯ̃riũ/hoc eſt: q2 eſt illius opinionis. ℭ Ad 2m dñm ꝙ id veꝝ eſt de agẽte totali, ⁊ ꝑ ſe, ⁊ ſeorſum: mõ aia eſt agens tanq̃ȝ pars: qm̃ cõpoſitũ agit per ſe, ⁊ totalr̃: ⁊ id diſtinguiť a ſuis potẽtĳs. ℭ Ad 3m dñm vt prius, ꝙ id eſt verũ de potentia exiſtẽdi, ⁊ actu, nõ de poᵃ ſubtiua, ⁊ actu: vt in 3° phyſicoꝝ docui al's. ℭ Ad pm Joãnis minor falſa eſt: nõ eniȝ ſunt in diuerſis p̃dicamẽtis ſic accipianť pro illis aptitudinib9. paſſio eniȝ nõ eſt in alio p̃dicamẽti a ſbto, ſed bñ ſi capiť 2° mõ. ℭ Ad 2m minor perit: nõ eniȝ adhuc palã an potẽtie inter ſe differũt re, an mõ. ℭ Ad 3m iteruȝ dñm, ꝙ ſtat vnũ ſm̃ rem eſſe nobile ⁊ ignobile modis diuerſis. v̂. ğ. forma, vt forma ignobilior ſe diuerſimode: vt forᵃ eniȝ nobilis: vt finis ignobilis: vt in 2° phyſi. dicũ eſt.

Argu. Conũ. 9

Cõ. 38.

T. c. 21

Cõ. 21.

COMMENTARIVM.

Cepit ſoluere ſcd̃am. q. ⁊ declarauit que illoꝝ, ⁊ in qbus aialibus nec loco nec ſbo differãt. Quia in aialibus inſectis ſenſitiuum, appetitiuȝ, motiuũ, phantaſticũ, ⁊ vegetatiuũ, nec loco, nec ſbto differunt. Poſtea declarauit, que illoꝝ differant nã, ⁊ in qbus aialibus: q2 in hoie intellectiuũ nã differt a ſenſitiuo/⁊ vegetatiuo: nũc vero ꝙ alie partes aie q̃ nõ ſunt intell's, differãt rõne, declarat, ⁊ cõplet ſol'o ad 2am. q. ⁊ ꝑ ꝓponit ꝯ̃nẽ. d. Relique aũt partes aie. ſ. q̃ non ſunt intell's, manifeſtũ ex his eſt ꝙ inter ſe non ſunt ſepabiles loco, aut ſbto: nõ enim vegetatiuũ a ſenſitiuo, nec ſenſitiuũ a motiuo ſbto ſeparantur his in aialib9, in qbus ſunt. Hec eſt vna pars ꝯ̃nis, dat alterã, ⁊ inqt. Rõne aũt ꝙ altere ſint inter ſe/manifeſtum eſt. Hec eſt tota ꝯ̃. vȝ, alie aie ptes, que nõ ſunt intellectus. in his aialib9, in qbus ſunt: nõ ſbto, ſȝ rõne differũt. Probat 2am partẽ iſtius ꝯ̃nis, ⁊ inqt: ſenſitiuo enim eſſe: ⁊ opinatiuo alterum eſt: hoc eſt ſenſitiui ⁊ opinatiui ratio altera eſt. Siqdẽ ⁊ ſentire ab ipſo opinari alterũ eſt: ſilr̃ autem ⁊ alioꝝ vnũqdqȝ, que dicta ſunt: alterum eſt ab vnoquoqȝ vt motiuũ ab appetitiuo: ⁊ a ceteris id genus: eadem. ſ. rõne: q2 opatio differt ab opatione: differũt eniȝ potẽtie ꝑ actus. Sic igiť pȝ hec q̃tuor: non loco ſiue ſbto: ſed rõne differre in his aialibus in qbus ſunt. ℭ Debes ſcire ꝙ hec q̃tuor vegetatiuũ: ſenſitiuũ: motiuũ: ⁊ intellectiuũ tribus modis p̃nt intellligi ſeparari. Uno° loco ſiue ſbto: ⁊ ſic in nullis viuẽtib9: in qb9 ipſa oĩa: aut illoꝝ aliq̃ ſũt: loco ſiue ſbto differũt: qd̃ Ariſtoteles in ꝯphyticis: aialib9: ⁊ plãtis ꝓbauit: in qb9 ſunt q̃dã hoꝝ. Alio° nã/⁊ hoc pacto intellectiuũ ſeparatum eſſe ꝓbauit a vegetatiuo: ſenſitiuo: ⁊ motiuo in hoie: eo mõ: quo ꝑpetuũ nã ſeparať a mortali. Tertio mõ rõne: ⁊ ſic in oib9: in qb9 ſunt hec oĩa/vel plura eoꝝ: differũt ratione argumẽto ꝙ differant ipſi eſſe: queqȝ eſſe differũt: q2 opatione differũt. ℭ Auerroes aũt exponit ꝙ cum ariſtoteles declarauit intellectũ eſſe ſeparatũ a corpe: nunc declarat ceteras anime partes non ſeparari a corpore: que expoſitio eſt deliramentũ. p̃mo q2 ariſtoteles ſol'onẽ: quaȝ cepit ad ſcd̃am. q. nõ perfeciſſet. Scd̃o q2 ariſtoteles querit de ſeparatione earũ virtutum inter ſe: vt dixit Timeus: ⁊ non de ſeparatione earum a corpore.

Expõ Auer.

ℭ In collectaneis querimus vtrũ aia differat a ſuis potentĳs: qbus eſt p̃ncipiũ diuerſarũ opationũ. ℭ Diuus Thomas ⁊ Egidius aſſeruerũt: ꝙ aia differt ſm̃ rem a ſuis potẽtĳs. p̃mo q2 ſolus deus agit per potẽtiã, que eſt ſua eſſentia: ergo oẽ aliud citra deuȝ agit per potẽtiã aliã ab ei9 eſſentia. ℭ Scd̃o q2 actus ⁊ potẽtia ſunt eiuſdeȝ gñis: ſȝ actus potẽtie eſt accñs: ergo potẽtia illi correſpondens erit accidens. ℭ Tertio in omni ente creato eſſe ⁊ poſſe differunt/ſecus in ente eterno. ℭ Hãc põnẽ Candauẽſis ſectať. primo ꝙ aia ⁊ potẽtie ſunt in diuerſis predicamẽtis. Scd̃o q2 aia vna exiſtẽte: potentie ſunt plures. Tertio q2 aia vĩ res nobilis: potẽtie ſunt rel'ones ignobiles. ℭ In collectaneis diximus ꝙ potẽtie p̃nt accipi: aut pro aptitudinib9: qbus anima eſt apta in corpe exercere diuerſas operationes: aut potẽtĳs/que reſultãt in diuerſis partib9 corporis per hoc ꝙ anima vniť illis mediãtibus diuerſis cõpl'onibus: ⁊ ſic potẽtie ſunt aut ipſe cõpl'ones: mediãtibus: qbus aia exercer diuerſas opationes: aut ſunt qualitates ꝯ̃ntes vnioneȝ anime ad diuerſas partes diuerſimode cõmiſtas: ⁊ ꝑ pacto enitebar cõcordare auctores. ℭ Nũc vero conſiderans melius: q̃onẽ iterum reuoco in dubiuȝ: q2 ſunt nõnulle potentie aie: que nõ reſultãt in corpe ex vnione anime ad diuerſas partes corporis: q̃les ſunt intellectus ⁊ volũtas: he enim cum inſint aie: ⁊ nõ reſultent in diuerſis partibus corporis ex vnione anime ad illas: magna queſtio eſt an differant ab anima: an anima ſit he ſue potentie. Et ſic in collectaneis non videmur ſatiſfeciſſe in omnibus. ℭ Diuus ğ Thomas: ⁊ Egidius: dixerunt aiam ab eius potẽtĳs differre realiter. Tum q2 nulla res creata agit ꝑ eius eſſentiã: ſed per potẽtiã realr̃ diſtinctã ab eẽntia. Tum 2° q2 actus haꝝ potẽtiaꝝ eſt accidens: ergo ⁊ potẽtie: actus eniȝ ⁊ potentia ſunt eiuſdem generis 5° phyſicoruȝ Auerroes ait.

Qd̃ in collectaneis de potẽtĳs anime.

Sol'o in collectaneis.

Recognitio eoꝝ que dicta ſũt in coll'.

Opinio Tho. Egidij

conũ. 9.

[Alia pō.] ¶ Landauēſis argumētū etiam valet, q͛ anima eſt in p̄dicamēto ſbe, ⁊ potētie ſunt in p̄dicamēto relōnis. ¶ Alij vō dixerūt potētias tales eſſe ꝓprias aīe affectiōes: modo nulla paſſio differt realr̄ a ſbto. ¶ Preterea. Aptitudo nō differt a re apta. ḡ potētie qb⁹ anima eſt diuerſimode apta/ nō differūt ab aia. ¶ De re hac diſputabim⁹ poſtea diligēter. [Cōſiliū opionū.] Nunc vr̄ mihi totā dr̄iaꝫ poſitionū naſci ex diuerſis opionibus. que fuerunt in illa q̄ōne vtrū ꝓpria vniuſcuiuſqꝫ affectio realr̄ differat ab eius ſbto: in q̄ q̄ōne q̄dam dixerunt ꝓpriā paſſionē non differre re a ſubiecto: alij vō ꝯ q̄ differat re. Et lꝫ hec q̄ō diffuſe ſit diſputata in dilucidario metaphyſicaꝝ diſputationū, tñ videt̄ mihi oēm dr̄iaꝫ oriri ex diuerſa acceptione hui⁹ nois, res. Qui enim h⁹ paſſiones dixerūt, a ſubiectis ꝓprijs re nō diſtingui/ rem acceperunt pro re exiſtētie, nam ea re exiſtētie diſtinguunt̄, que ꝓprijs exiſtētijs ſeorſuꝫ exiſtē pñt, vel alterū ab altero, vel vtrūqꝫ ab vtroqꝫ. Qui vō h⁹ ꝓprias paſſiones a ꝓprijs ſubiectis re diſtingui affirmāt, rem acceperunt pro re eſſentie, vel re p̄dicamēti: q̄ppe ea re eētie vel p̄dicamenti diſtingui dr̄, que aut ſunt in diuerſis p̄dicamētis, aut nō in eodeꝫ p̄dicamēto formalr̄ collocant̄. Arbitror ḡ itellectū ⁊ volūtatē, cū ſint virtutes, ſeu potētie anime. que in p̄dicamento ſunt q̄litatis, vel relationis: ab ipſa anima re p̄dicamenti diſtingui, que eſt in p̄dicamēto ſubſtantie. Et hoc ꝓbant rōnes Thome, Egidij, ⁊ Lādauenſis. Re vō exiſtentie non, q̄ppe cum ipſaꝝ ⁊ anime vnū ſit eſſe exiſtētie, nec anima a potētijs, nec potentie ab anima ſepari pōt: veruꝫ de his poſtea. ¶ Sed in dictis Auerrois nota, que in collectaneis p̄termiſimus, q̄ Auerroes opationes intellectus/ ⁊ ſenſuū appellat actiones, cuꝫ vbiqꝫ Ariſtoteles ⁊ ipſemet vbiqꝫ appellat paſſiones q̄ſi videat̄ ſibi nō cōſtans. Tu vō ſi non eſt ex errore tranſlationis, intellige opationes haꝝ virtutum eſſe actiones, ⁊ paſſiones: idē enim motus nālis eſt formalr̄ actio, ⁊ formalr̄ paſſio: nō eniꝫ abſurdū eſt vnā rem abſolutam, eſſe eandē cuilibet diuerſaꝝ rerum relatiuaꝝ, vt excātauimus in priōribus. Quare illa operatio, que eſt ſenſus, aut intellectus rōne habita ad obiectū/ actio eſt. rōne habita ad virtutem, que illā recipit, eſt paſſio, ergo operationes h⁹ poſſunt dici actiones, ⁊ paſſiones ſine controuerſia.

[Argyr.] **¶ At vō quibuſdā animantium cuncte partes/ vt patet/ īſunt: quibuſdā nōnulle. ſunt ⁊ quibus vna tm̄ ineſſe videt̄. atqꝫ idipſum: differentiam animantiū facit. quā auteꝫ ob cauſaꝫ ita ſit: poſtea perſcrutabimur. Eadē: ⁊ circa ſenſus fieri ſane videmus. quedā .n. omnes: quedam aliquos: quedam vnū duntaxat habere videntur/ tactuꝫ inquā ipſuꝫ/ q quidem eſt omnium maxime neceſſarius.**

[T. c. 23] **¶ Adhuc aūt quibuſdā q̄deꝫ aialium omnia inſunt: q̄buſdā xō quedam: his autē vnum ſolū. Hoc autē facit dr̄iaꝫ animātiuꝫ: ꝓpter quā aūt cauſam ſit: poſterius intēdēduꝫ eſt. Similr̄ autē ⁊ circa ſenſus accidit/ nam alia q̄dē habēt omnes: alia vō quoſdam: q̄dam xō vnum maxime neceſſarium/ tactum.** [ζώων. aiantiū. aialiuꝫ.]

[Collectanea textus com. 23] ¶ Cum enumerauit vitas, fecit nunc vitarum diſcrimen, ⁊ ait. Adhuc aūt per eandē rōnem palam erit, q̄ q̄buſdam animantium hec oīa inſunt, vt in hoībus: q̄buſdā vō quedam hoꝝ, vt pigmeis. Alteris aūt vnū ſolum vt plantis, vegetatiuū. ſ. Tunc apponit. hoc aūt facit differentiam animantium. i. iſta hr̄e omnia, vel plura, vel vnum tm̄. conſtituunt̄ animātia in generibus, ⁊ ſpecieb⁹ diuerſis. ¶ Excuſat ſe ⁊ inquit, ꝓpter quā autē cām in poſterioꝛib⁹ intelligendum eſt. ¶ Similr̄.] Oſtēdit q̄ūo etiā eſt ſimile in ſenſibilibus, ⁊ inq̄t: ſilr̄ ⁊ circa ſenſus accidit, alia quidem habent oēs, vt hoīes: alia vō quoſdam, vt talpa: quedaꝫ vero vnum maxime neceſſarium, vꝫ, tactum.

[Cō. 23.] **Quoniā aūt.** Auerrois lr̄am nō exponit: quia palam, ſed ſūmat tm̄ duo. p̄mo q̄ūo viuentia graduant̄. 2ª ibi [Hoc enim.] q̄ūo animalia ꝑ ſenſus, ⁊ totum cōmentum perſpicuum.

[Dubitationes.] ¶ Sed ambiges p̄mo: an gradualis ſenſuū varietas ſit oīno ſimilis graduali differētie vitarū. ¶ Scd̄a q̄ūo verificatur id de talpa: quod ⁊ poſterius melius dicam. ¶ Ad p̄ᵐ dicēdū q̄ gradualis dr̄ia vitarū facit dr̄iaꝫ ſpecificā ⁊ genericam, ſed ſenſitiuū ſpecificā tm̄. Et rō eſt: q̄m̄ nullus ſenſus eſt neceſſarius aiali niſi tactus, reliqui ſunt ꝓpter melius: ideo penes reliquos nulla differentia oſtēditur eſſentialis. ¶ Ad 2ᵐ Ariſto. in poſterioribus dicet: tamē in p̄mo hiſtoriarū ait, quippe cum omnino q̄dē, nec videat, nec perſpicuos habeat oculos, verū ſiq̄s pretentaꝫ membranam detrabit, locus oculoꝝ apparet, ⁊ pars nigra eorūdem, ſitus deniqꝫ ⁊ deſcriptio eadē: quā legitimā cōſpicui oculi obtinent, vtpote cum abducta cute oculi preſſi confuſi obleſiqꝫ eſſent dum crearent̄. videt̄ ergo dicere Ariſto. q̄ cum inciditur pellis in loco oculoꝝ, q̄ inuenit̄ humor niger, ⁊ non oculus, tanq̄ꝫ acciderit oculo eius occaſio aliqua: per quaꝫ deſtructus ſit in p̄ncipio partus ſui: quādo defixa fuit pellis ſupra oculos, ex cui⁹ defixione deſtructi ſunt oculi eius. ¶ Sed hoc remouet Albertus ibidem dicens, Quoniam occaſio non ſit in tota vna ſpecie: q͛ alr̄ natura ſemꝑ peccaret: ideo aliter ait, ⁊ vide: q̄m̄ poſterius in hoc 2° dum de organo oculoꝝ loquar, dicam ⁊ de hoc amplius. [Trac. 2i ca. 3.]

COMMENTARIVM.

Greci oēs ⁊ Auer. arbitrant̄ Ariſtotelem hic animātia ipſa velle graduare: ⁊ hoc per vite gradus. Inſuper etiā ⁊ per ſenſuū differentiā graduare animalia: animātia igit̄ hoc pacto graduāda eſſe aſſerunt: q̄ ea animantia: q̄bus oēs vite partes: ſiue gradus inſunt: in p̄mo: ⁊ nobiliſſimo gradu collocent̄. In ſcd̄o vō gradu ea animātia conſtituunt/ q̄bus non oēs ſed aliqui vite gradus inſunt. In tertio vltimoqꝫ ea/ quibus vnus duntaxat vite gradus ineſt. Simili rōne ⁊ differētia ſenſuum animalia graduāda eſſe arbitrantur: nam ea aialia: q̄bus oēs ſenſus inſunt: in p̄mo gradu collocant̄ ea: q̄bus aliqui: in ſcd̄o: in tertio: vltimoqꝫ ꝫophytica: quibus ſolus tactus ineſt. Hec greci ⁊ Auer. quibus Simplicius aſſentit putans Ariſtotelem q̄ōnem primā hic non ſoluere/ ſed ſatis in p̄mo libro ſolutam eſſe ſupponit. ¶ Sed ſi volumus Ariſtotelem ſoluere hic vtraſqꝫ/ videt̄ mihi: q̄ cuꝫ Ariſtoteles ſoluit 2ᵃᵐ q̄ōnem: nūc p̄mā abſoluat: que fuit vtruꝫ vnūq̄dq̄ꝫ hoꝝ ſit anima: an pars anime: ⁊ vult vnūquodqꝫ hoꝝ eſſe animam ⁊ eſſe virtutē anime. Animā q̄dem: cum vnuſquiſqꝫ horū graduū animāti ſolus ineſt: vt q̄m̄ plantis vegetatiuū ſolum ineſt: in plantis hic gradus anima eſt: virtutē vō/ cum non ſolus ineſt: ſed alius preſtantior: cui enim oēs: vel pl'es hoꝝ graduū ineſt: nobiliſſimus eoꝝ eſt illis anima/ ceteri vō gradus ſunt virtutes: ſiue potētie: vel partes anime: vt q̄m̄ ipſi hoī inſunt oēs vite gradus: intellectiuū: q̄d eſt illis nobilior gradus: hoī anima eſt: ſenſitiuū: vegetatiuū: ⁊ motiuū v̄tutes. Patet ḡ ſol'o, q̄ vnūq̄dq̄ꝫ hoꝝ eſt aia: ⁊ pars anime aliter atqꝫ aliter. ¶ Inq̄t: adhuc aūt q̄buſdam q̄dem aialiū oīa inſunt: hoc eſt illa q̄tuor: q̄buſdā vō quedam: his aūt aūt vnū illoꝝ ſolū: hoc aūt. ſ. q̄ aliq̄b⁹ oīa: aliq̄b⁹ plura: ⁊ aliq̄b⁹ vnū ineſt: facit dr̄iam aiantiū, dico facit dr̄iam animātiū: q͛ facit q̄ aliq̄b⁹ habeant̄: vt aīe: aliq̄bus vt partes aīe. Hec pro ſol'o. q̄ōnis p̄me. Deinde nō ad ſol'onis neceſſitatē. ſed obiter ⁊ ad bn̄ eē ex dr̄ia ſenſuuꝫ graduat aialia: ⁊ quātum ad hoc recte Auer. autumat. ¶ Si quis autem [2ª expō] [Collectanea textus com. 24]

velle dicere poſſet, q̄ Ariſtoteles p̄mā q̄ōnem formaliter non ſoluit, ſed ponit quedam vt animaliū, ⁊ aiantium graduationē ex q̄bus pōt ſtudioſus p̄me. q. ſol'o perpendere. [Dubō.] ¶ Sed occurres, q͛ q̄d vere eſt, nulli accidit: igit̄ ſi vegetatiuū eſt ſba plāte, nō pōt eē v̄tus ſiue accn̄s intellectui, q̄ eſt aīa in hoīe. ¶ Dici pōt, q̄ nō eſt idē ſpecie ſenſitiuum vt eſt v̄tus, ⁊ vt eſt ſba: īmo gn̄e differt in aialibus, ⁊ hoībus. [Solo.]

[Argyr.] **¶ Quoniā autē id quo viuimus quoue ſentimus bifariā dr̄/ perinde atqꝫ id quo ſcimus/ ⁊ id ēt quo ſani ſumus atqꝫ valemus (q̄dā enim ſcientiam: quoddā aīam dicimus. q̄ppe cū: vtroqꝫ ſcire dicamus, ⁊ aliud ſanitatem: aliud partē corporis aliquā vel totum dicimus corpus. atqꝫ hoꝝ vtrūqꝫ tā ſcientia q̄ꝫ ſanitas: forma quedā ⁊ ſpecies eſt ⁊ ratio ⁊ tanq̄ꝫ actus ſuſcipiētis ſciētia q̄dē/ ſciētis: ſanitas aūt/ ſani. actus .n. agentium: in eo q̄d patit̄/ atqꝫ diſponit̄ ineſſe vr̄. anima autē: id eſt: vt pꝫ quo viuimus/ ⁊ quo ſentimus/ ac intelligimus primo) ipſa ꝑfecto ratio quedaꝫ erit ⁊ forma/ ſꝫ nō vt materies atqꝫ ſubiectū.**

[T. c. 24] **¶ Qm̄ quo viuimus: ⁊ ſentim⁹ duplr̄ dr̄: ſicut quo ſcimus. Hoꝝ aūt hoc q̄dē ſciētiam dicimus: illud aūt animā. vtroqꝫ enim hoꝝ dicimus ſcire. Silr̄ autem ⁊ quo ſanamur: aliud q̄dem ſanitas eſt: aliud aūt parte quadā corporis: aut toto. Hoꝝ aūt ſciētia quidem ⁊ ſanitas forma: ⁊ ſpecies quedam eſt: ⁊ ratio: ⁊ vt actuſ ſuſceptiuoꝝ: hec quidē ſciētifici: illa vō ſanabilis: videt̄ enim in patiēte ⁊ diſpoſito actiuoꝝ ineſſe actus. Anima auteꝫ hoc: quo viuimus: ⁊ ſentimus: ⁊ ratiocinamur primo. Quare ratio vtiqꝫ quedam erit: ⁊ ſpecies: ſed non vt materia: ⁊ ſubiectum.** [Trac. 2i ca. 3.]

[Collectanea textus com. 24] ¶ Expoſitores hunc locū aliter nō cōmētati ſunt q̄ꝫ Auerrois: ideo vr̄ mihi Ariſt. ſyllogiçare q̄ aīa ſit forma corporis ⁊c̄. Et arguit p̄mo ſic: omnis actio, que attribuit̄ alicui enti propter aliqua duo, neceſſe eſt vt vnū eoꝝ tm̄ ſit mā, ⁊ aliud forma: ſed actiones animati attribuunt̄ corpi, ⁊ aīe inſimul: ergo alteꝝ iſtoꝝ duoꝝ. ſ. anime ⁊ corpis oīno erit materia, ⁊ alterū forma. hic primus eſt ſyll's. ſcd̄s ſyll's, oē id duoꝝ, quo p̄mo attribuit̄ actio enti, eſt forma, ſed aīa eſt vnū duoꝝ, quo p̄ actio attribuit̄ enti: ḡ aīa eſt forma. hos duos ſyll'os Ariſto. in hoc loco intēdit. hos ḡ duos ſyll'os Ariſto. intēdit. ponit ergo p̄ duas ꝓpōnes pro declaratione maioris p̄mi ſyllogiſmi: ⁊ per primā vult hr̄e terminoꝝ expōnē, ⁊ ait: q̄m̄ aūt quo viuimus, ⁊ ſentimus duplr̄ dr̄, ſicut quo ſcimus: ⁊ tota lr̄a ſequēs ſuſpēſiue legat̄ vſqꝫ in partē illā. [Quare ideo vtiqꝫ.] Dicimus aūt hoc quidem ſciētia, id aūt animā: vtroqꝫ eniꝫ hoꝝ dicimus ſcire. ſimilr̄ ⁊ quo ſanamur: aliud q̄dē ſanitas eſt: aliud aūt pars quedā corpis, aut ⁊ totuꝫ. eſt ergo p̄ª ꝓpoſitio qualr̄ duplr̄, ⁊ ſm̄ duo pōt fieri actio cuiuſcūqꝫ: ⁊ tūc apponit 2ᵃᵐ ꝓpōnē oſtēdens q̄ūo illa cōcurrāt an eodē gn̄e cauſe, an alio, ⁊ altero, ⁊ inquit. Hoꝝ autē ſcia quidē ⁊ ſanitas forma/ ⁊ ſpēs quedam, ⁊ ideo dico formā, vt actus ſuſceptiuoꝝ. hec quidem ſcientifici. ſ. ſcia: illa vō ſanabilis. ſ. ſanitas: cuius rōnē reddit: vr̄ eniꝫ in patiēte ⁊ diſpoſito. i. ſpecificato, eſſe act⁹ actiuoꝝ. Ex his vult hr̄e hanc ꝯnē: q̄ maior eſt p̄mi ſylli. ſ. oīs actio, q̄ attribuit̄ alicui enti ꝓpter aliq̄ duo, nec̄e eſt vt vnū eoꝝ ſit mā, ⁊ alteꝝ forma. hac eniꝫ voluit hr̄e, q̄ nō ꝓbata eſt, niſi inductione in illis. ¶ Anima aūt.] Nunc facit p̄m ſyll'm, ⁊ maiorē relinq̄t, ⁊ accepit minorē. d. aūt pro ſed aīa eſt hoc, quo viuimus, ſentimus, mouemur, ⁊ intelligimus p̄. Tunc apponit ꝯnē. d. Quare ſupple aīa erit ratio vtiqꝫ q̄dā: ſed nō vt mā, ⁊ ſbm hoꝝ duoꝝ ſyll'oꝝ accepit minorē ſcd̄i ſylli, ⁊ ꝯnē, ⁊ inductionē p̄mi. tacuit aūt maiorē, ⁊ minorē, ⁊ ꝯnem p̄mi, ⁊ accepit duo ex q̄bus voluit omnia illa ſicut cōſtat. ſcd̄i aūt tacuit maiorē, ⁊ accepit minorem, ⁊ ꝯnem. Hec eſt ſupportabilis litere expoſitio.

[Cō. 24.] **Modo reuerſus.** Proponit intētionē capituli, ⁊ ſermo pꝫ. [Et q͛ manifeſtuꝫ eſt.] Nunc accipe vult duas ꝓpōnes, q̄bus vult inductione ꝯcludere maiorē p̄mi ſylli. 2ª ibi [Et cū poſuit.] 3ª ibi] Unde nec̄e.] ¶ Prima ḡ ꝓpō ꝯſiſtit in h̄ q̄ actiones oēs nobis ꝑꝑ duo attribuunt̄, vt nutritio ſen⁹, ſcire, ⁊ vlr̄ vnūq̄dq̄ꝫ opus: ⁊ h̄ exēplo oſtēdit per oīa diſcurrens. ¶ Scd̄a ꝓpō ꝯſiſtit in h̄, q̄ ſi ꝑ duo attribuunt̄ nobis, opꝫ vt alteꝝ forma, ⁊ alteꝝ mā ſit, vel tanq̄ꝫ mā, ⁊ hui⁹ ꝓbōnē tm̄ p exēᵐ ponit. potuit aūt ⁊ h̄ ꝓbare rōne, q̄m̄ declaratū eſt in metaᶜᵃ, nullū entiū depēdere ab eiſdē cauſis einſdem rōnis ⁊ gn̄is, altera enim ſupfluit: iō ſi cōcurrūt opꝫ vt vna ſit vni⁹ gn̄is: altera alteri⁹, ⁊ h̄ palā eſt. [Cū nec̄e eſt.] Hic ponit ꝯnē, q̄ nō ſyll'o, ſꝫ inductione ꝓbata eſt, ⁊ excuſat eū, ⁊ ſermo pꝫ. ¶ Et diximꝰ.] Hoc in loco ꝑ exēplū oſtendit, q̄d eoꝝ duoꝝ eſt forª, ⁊ q̄d mā: ⁊ ſermo pꝫ. ¶ Et cum declarauit.] Nūc ponit recapitulationē dictoꝝ: ⁊ intētionem reſidui: ⁊ inq̄t. Et cum declarauit: q̄ oīs actio attributa alicui enti ꝑꝑ aliq̄ duo, nec̄e eſt vt alteꝝ eoꝝ ſit mā: ⁊ alterum forma: ⁊ h̄ fuit inductione ꝓbatū: tūc ponēdo ſyll'm ſcd̄m: accepit vltra textū maiorē. d. Et fuerit manifeſtū q̄ ꝓpter forᵃᵐ attribuit̄ actio enti p̄mitus: hec eſt maior: ⁊ q̄ actiones iſte aīe vident̄ attribui corpi: ⁊ aīe: ſed p̄ aīe: ⁊ 2° corpi. Et hec eſt minor ſcd̄i: tūc ꝯcludit ꝯnē: ⁊ inq̄t. Cōcludit̄ ex h̄ q̄ aīa eſt forª: ⁊ corp⁹ mā. Hec eſt tota intentio reſidui: ⁊ tūc applicat h̄ verbis: ⁊ relinq̄t tue induſtrie applicationeꝫ. addit tm̄: ſed nō ꝓpalauit niſi q̄ſdā iſtaꝝ. ſ. minorē: ⁊ ꝯnem ſcd̄i: ⁊ vim maioris p̄mi: ⁊ dimiſit q̄ſdā: q͛ erant manifeſte. Et ſyll's.] Nūc quodāmō recapitulat: ⁊ ponit p̄ p̄ᵐ ſyll'm: ⁊ pꝫ. deīde docet forāre ſcd̄m ibi [Et cum.] ¶ Debes ſcire q̄ Auerrois multotiēs ꝯuerſionē pro euerſiōe accipit: vt dicit in ſua paraphraſi p̄mi p̄oꝝ: cui⁹ facit h̄. Hec eniꝫ ꝓpoſitio: ꝑꝑ formā attribuit̄ actio p̄ enti reſoluit̄ in hāc: oē ꝑꝑ formā attributū p̄ enti: eſt actio: q̄ ſi ꝯuerteret̄ in parte tm̄ fieret in hūc modū: q̄dā actio eſt p̄ attributa ꝑꝑ formā: ⁊ ſic nō pōt eē maior ſylli in p̄ª figura: iō Auerrois ꝑ ꝯuerſionē: hic euerſionē intelligit: q̄ ſit quodāmō ſub ꝯ͛rio ſenſu ſic: ꝓpter formā attribuit̄ actio p̄ enti: ḡ oē id quo p̄ actio enti attribuit̄ forma eſt: ⁊ ſic maior eſt. iō ait Auer. ⁊ cum cōiunxerimus: q̄ ꝑꝑ formā attribuit̄ p̄ actio enti: ⁊ q̄ iſta cōuertit̄. i. euertit̄: ⁊ coniunxerimus ſue ꝯuerſe. i. ſue euerſioni. vꝫ. huic: oē id: quo p̄ actio enti attribuit̄: eſt forma: ⁊ q̄ actio attribuit̄ ꝑꝑ aīam aiato. p̄. i. cū illic cōiungat̄. hec minor: aīa eſt id: quo p̄ actio aiato attribuit̄: tūc concludit̄ ex hoc: q̄ aīa eſt forª: ⁊ corp⁹ mā. Et ſic patent duo ſylli in ꝓpoſito. ¶ Sꝫ Egidi⁹ recolligit hic: q̄ mā coagit: quoniaꝫ Ariſt. ait q̄ ſcire eſt ꝑ aiaꝫ: ⁊ ꝑ ſciaꝫ. Ampli⁹ ſanitas ꝑ corpus: ⁊ ꝑ ſanitatē: ergo mā ſanamur: ⁊ ꝑ cōſequens p̄nᵐ eſt actionis aliquo modo: ⁊ ſic ſumit Egidius id.

[An ī nāli actiōe mā coagat.] ¶ Ideo querit̄: an in actione nāli mā coagat ſimul: vꝫ: cum forma. ¶ Egidius hic: ⁊ in 2° quolibe. q. 12. ſuſtinuit mām coagere: ⁊ hoc videt̄ ꝓbare ipſe trib⁹ rōnibus. p̄ª ex mā: ⁊ forma ſit vnū: ḡ ſicut vnio forme ad mām reddit eām ſuſceptiuā: ita vnio māe ad forᵃᵐ eam dꝫ reddē actiuā. ¶ Scd̄o arguit hic: oē id: ſine quo forma non agit: nec agere pōt: eſt coagens ſilr̄ cū forᵉ. ſi enim for. ſine platone trahere non pōt [Egi. opinio.]

nauim, plato videt̃ coagens ad id. Sed fora ſine mã agere nõ poteſt: qm̃ fora ꝯſeruat̃ in mã: ḡ ſine ea nec eẽ, nec agere põt. ❡Tertio arguit: qm̃ Ariſ. in. 12. metace reprobat eos q̄ ex nec̃itate mãe oĩa dicũt, ait eniꝫ ẽt eſſe ſicut dicũt theologi: q̄ ex nocte generant, aut vt phyſici erãt, ſil'r res oẽs dicunt ideꝫ impoſſe, qũo eniꝫ mouebũt ſi nõ fuerunt actu aliq̃ cã? nõ enim mã ipſa ſeipſaꝫ mouebit, ſed thetonica, nec menſtrua, nec terra, ſed ſemina, ꝛ genitura. Amplius reprehendit ibidẽ Plato, ꝛ Leucippũ: q̄ oĩa fieri ex actu ente, ꝛ nullo mõ mã aiunt: ꝓpter qđ Ariſto. 2o perihermenias. ait eniꝫ neutri bene dicũt, ꝛ iõ ſe ponit in medio: vult eni ꝙ mã nõ ſit total'r pñm actionis, vt theologi, nec agẽs ſeparatum, vt Socra. in Phedro, ꝛ Plato, ꝛ Leucippus, ſed vtrunq̃ ergo tam mã, q̃ꝫ forma agunt. pncipal'r forma, ꝛ ex ꝯñti mã, vt Egidius ait. his tribus ſignis Egidi⁹ mãm coagere ait.

Refutao ❡Sed vr̃ Egidius aberrare: qm̃ ſi mã coagit, vel hoc hꝫ p eius eẽntiã, vel p accidẽtia vnita ſue eẽntie. ſi ꝓpter ſuaꝫ eẽntiã, ḡ ſua eẽntia eſt in actu: qm̃ ſicut actus eſt agere. i. ꝛ coagere eſt actus. ſi pp accidentia cõicata ſibi a forma, tunc h̃ ſibi accñtale eẽt ꝯ ipſuꝫ. ❡Scðo ſicut in ordine reꝝ dat̃ vnũ agẽs: qđ tm̃ agit, ꝛ nõ patit̃, nec cõpatit̃, ſic ꝛ vnum dꝫ dari patiẽs: qđ tm̃ patit̃, nec agit, nec coagit. ❡Pro intellectu hoꝝ ḡ debes ſcire, ꝙ mãm coagẽ põt intelligi. vnoo pro quãto ſm ei⁹ eẽntiã agit ad opationẽ, lꝫ minus pncipaliter, quẽadmodũ medici fingũt, ꝙ mater, ꝛ pater agunt, lꝫ mater ſcðario, ꝛ pater pmo. ❡Alioo poteſt intelligi ꝙ mã coagat: q2 eſt tanq̃ꝫ limitatiuũ agẽtis: declarauit eniꝫ Ariſ. ꝙ forma pura nõ põt trãſmutare mãm, niſi concurrat: mã qm̃ forma pura eſt vlis p eẽntiã, ꝛ ab vli p eẽntiã nõ ꝓuenit effect⁹, niſi vlis ſm pipateticos. ideo ſi a forma dꝫ ꝓuenire effectus particularis, ꝛ nouus, dꝫ coniungi mãe per quã redditur particularis, ꝛ limitata: ꝛ ſic mã coagit pro quãto cõcurrit: vt limitãs agens ad certũ genus actionis. ❡Tertio mõ põt intelligi ipſuꝫ agere pro quanto eſt pars cõpoſiti: qđ p̃ ꝛ per ſe agit, quẽadmodum dicimus, ꝙ pes ſaltat: q2 corp⁹ cui⁹ pars eſt ſaltat. Si p̃ mõ intelligat Egidius peccauit. Scðo mõ ꝛ tertio ſol'. eſt manifeſta: attñ ad argumẽta ſua. ❡Ad pm dðm: ꝙ ex lr̃a nõ colligit̃ hoc vbi debes ſcire, vt Simplici⁹ ait, ꝙ Ariſt. diuidit ſic. quo viuimus, ꝛ ſentimus dupl'r: ſcia. ſ. ꝛ aĩa, ꝛ nõ intelligit p aiam purã poam ad ſcire, ſed aiaꝫ actu ſciẽtẽ: ꝛ tunc diſtinctio ſic intelligit̃ ſm Simpliciũ, ꝙ nos poſſumus ſcire duob⁹. ſ. ſcia tãq̃ꝫ forma, ꝛ aĩa ſciẽte tanq̃ꝫ toto, ꝛ p ſe pño. Ex textu ḡ nõ colligit̃, mãm agere, ſed cõpoſitũ: vt qđ, ꝛ formaꝫ, vt quo, ꝛ hoc Auerrois ait. [Et aliud per habens illã virtutem.] ꝛ Paulo poſt ait. [Et qñq̃ꝫ p animaꝫ, que eſt virtus habẽs ſciaꝫ.] Amplius poſt ait. [Et qñq̃ꝫ per corpus ſanum, aut p mẽbrũ ſanũ.] Ecce qũo Auerrois p mãm nõ intẽdit ipſaꝫ in pura potẽtia, vt Egidius, ſed cõpoſituꝫ: qđ rõne ꝛ cõparatione forme dr̃ tanq̃ꝫ mã. Propter quod ait Simplicius: ꝙ Ariſto. addit: videt̃ eniꝫ in patiẽte ꝛ diſpoſito. i. ſpecificato actiuoꝝ eſſe act⁹. ❡Ad pm argm dðm ꝙ vnio mãe ad formã facit ipſaꝫ p accidẽs coagere: ꝛ nõ ſm eẽntiã: vt forte Egidius ſenſit. ❡Ad 2m dðm ꝙ id Ariſto. ait: nõ ꝙ mã coagat ſm eſſentiã eius, ſed concurrit: vt limitans agens, ideo tenet mediũ. ❡Ad 3m cõcedo mãm eſſe concurrens tanq̃ꝫ cauſam ſine qua non: eo quia forma pura tranſmutare non poteſt materiam.

COMMENTARIVM.

His qõnibus ſolutis, nunc Ariſtoteles ſyllogiçat primam anime definitionem per 2am, vt inuat definitionẽ hanc eſſe cauſalem: definitionem vo cõmunem eſſe formaleꝫ, vt ſumpſit in pño, ꝛ ſyll's ſic cõponit̃: omne id, quo viuimus: ſenſitimus: rõcinamur pmo: eſt actus corporis viuentis: anima eſt: quo viuimus, ſentimus ratiocinamur pmo. igit̃ anima eſt actus corporis viuentis. Maiorem duobus exemplis ꝓbat: ꝛ exẽplo a ſciẽtia: ꝛ exẽplo a ſanitate. A ſcientia quidem: q2 nos ſcimus: ꝛ anima: ꝛ ſcia: anima q̄dem ſcimus veluti p mãm: ſcia vo: veluti p formã. A ſanitate vero: q2 ꝛ ſanitate valemus, ꝛ parte corporis: vt oculis: vel auribus: ꝛ valemus etiã toto corpe. Sanitate q̄dem tanq̃ꝫ p formã: q2 ea pmo valemus: corpe vo tanq̃ꝫ p mãm. Igit̃ ex his duob⁹ exemplis maior hec colligitur: omne illud: quo viuimus: ſentimus: ꝛ ratiocinamur primo/ eſt actus ſiue forma corporis viuẽtis. Minor autem fuit ſuperius deducta per quatuor ſuppõnes: ꝛ ſic totus ſyll's patet. Ee ſyll'o ergo non maiorem: ſed duo exẽpla poſuit: q̄bus maior illa patet. Minorem vo poſuit ibi: [Anima aũt hoc: quo] ꝛ ꝯñẽ ibi [quare ratio.] ❡Sed dices ꝓbatio p exẽpla eſt rhetorica: vel dialetica: igit̃ non conuenit demr̃atiuis. ❡Dicimus plura exẽpla valere vnã inductioneꝫ. Inductio aũt in ꝓpõnibus per ſe hꝫ vim demr̃ationis: vt in 2o phyſice auſculationis inquit Auerroes: ꝛ in 1o priorũ. ꝛ q2 hec exẽpla ſunt in ꝓpõnibus p ſe: ꝯueniunt demonſtratiuis. ❡Auerroes aũt tertũ Ariſtotelis ad duos ſyll'os reſoluit: ſed applicare illos verbis Ariſtotelis: nõ leue eſt. Preterea vt illos ſyll'os cõficiat: vtit̃ ꝯuerſione q̄dã: que non eſt ſcripta i poriſticis.

Cõ. 80.
Expõ Auer.

❡Quo vero ad verba attinet: dixit [anima eſt quo viuimus: ꝛ ſentimus: ꝛ ratiocinamur pmo.] q̄a ꝛ ſi corpe vel mã viuamus: ꝛ ſentiamus: ꝛ ratiocinemur. nõ pmo ſed q̃tenus animatũ eſt. anima vo pmo: q2 eius eẽntia: nõ enim viuimus corpe. vt Simplicius inq̄t: excluſa anima: ſed viuimus corpore pfecto p animã: ſicut nõ ſcimus anima excluſa ſcia: ſed pfecta p ſciẽtiã: ꝛ hoc ſignat p illa verba. Videtur eniꝫ in patiente ꝛ diſpoſito actiuoꝝ ineſſe act⁹: quaſi velit nos viuere corpore affecto anima tanq̃ꝫ p mãm: ꝛ nõ pmo. q2 eo viuimus: q̃tenus pticipat aia/ anima vo tanq̃ꝫ p formã: ac p̃/ q2 ea nõ viuimus: q̃tenus participat aliquid. ❡Quo vo ad trãſlatiões attinet/ vbũ grecũ διανοούμεθα. latine rõcinamur dr̃: nõ eniꝫ p aiaꝫ intelligimus: ſꝫ p intellectũ: per animã eniꝫ dianoeticã rõcinamur: p intellectum vero intelligimus. ꝓpterea vetus tranſlatio: q̄ hꝫ intelligimus/ nõ cõuenit. Animaduerte tñ ꝙ ſi minor intelligit̃ copulatiue, tunc cõem aĩe definitionẽ nõ niſi de rõnali anima Ariſtoteles ꝓbat. Sin autẽ intelligat̃ diſiunctiue: tunc de anima in cõi illã ꝓbat. ❡Quo vo ꝯſtructionẽ attinet: lr̃a legenda eſt ſuſpenſiue vſq̃ ibi [q̄re ratio vtriq̃.] Hactenus de expõne. ❡Animaduerte ꝙ Auerroes circa preſentem tertũ multipl'r errauit. pmo errauit: q2 notat in textu duos ſyll'os: ꝛ nõ eſt niſi vnus: q2 in pa parte Ariſtoteles accepit duo exẽpla: ꝛ nõ ſyll'm: ex q̄bus voluit eſſe colligendã maiorem: vt fecimus. ❡Scðo errauit: q2 dato ꝙ in textu ſint duo ſyll'i/ iſti eſſent abiuncti: ꝛ nõ ſubaccepti. Primus eniꝫ ꝓbaret: hoꝝ duoꝝ. ſ. anime ꝛ corporis alterũ eſſe formam: alterũ mãm hoc pacto/ q̄buſcunq̃ꝫ duobus actiones nobis attribuunt̃/ neceſſe eſt: vt alterum ſit forma: alterum mãm anima ꝛ corpore: vt duobus actiones nobis attribuũtur. ergo alterũ eoꝝ erit forma: alteꝝ mã. Scðs ꝓbaret ꝙ aia eſt forma/ hoc modo: omne illud quo pmo actiones nobis attribuunt̃: eſt forma: anima p̃ actiones nobis attribuunt̃: ergo anima eſt fora. Patet ꝙ iſte nõ eſt ſubacceptus pori. 2o eni poꝝ ſyll's ſubaccipit̃: aut ſubaccipiẽdo ſub ſubiecto ꝯñis ſine ꝯuerſione: aut ſub p̄dicato in ſcða figura/ ſine cõuerſione: vel in pma p cõuerſionẽ. Cõſtat aũt non ſic poſſe accipi in caſu, q2 cõcluſio poris ſylli nõ põt cõuerti modo, quo maior ſcði poſſit ſubaccipi: vt pꝫ. Tertio errat: q2 non bene cõuertit: ꝛ lꝫ in collectaneis excuſauimus eum: dicentes eum accepiſſe ꝯuerſionẽ pro quacũq̃ꝫ ꝓpõnis pmutatione: tñ ad hoc: vt ſyll's vere per cõuerſionẽ ſub ſyll'o accipiatur: opꝫ vt cõcluſio vera: ꝛ ꝓpria cõuerſione cõuertat̃: vt pꝫ 2o poꝝ. Tertio errauit: q2 voluit Ariſtotelem ꝓbare ꝙ anima nõ ſit corpus/ qđ non eſt ad ꝓpoſitũ. nam nullibi Ariſtoteles demonſtraſſet pmam definitionem per ſcðam vt propoſuit, niſi in hoc loco demonſtrat.

Argyr. ❡Nam cuꝫ ſubſtantia tripliciter dicat̃ vt diximus (quedam eni eſt forma/ quedam materies/ quedã id quod ex vtriſq̃ꝫ componit̃. ꝛ materia quidẽ eſt/ vt patet/ potẽtia: forma autem/ actus) cum igit̃ vt diximus ſubſtãtia dicat̃ trifariã/ animanſq̃ꝫ id ſit ꝙ ex vtriſq̃ꝫ/ corpore inquã ꝛ aĩa ꝯſtat: corp⁹ pfecto nõ ẽ actus aĩe/ ſed ipſa corpis alicuius eſt actus.

T.c.25 ❡Tripliciter eni dicta ſubſtãtia/ vt diximus: quaꝝ hec q̄dẽ ſpẽs: illa autẽ mã: alia autẽ ex vtriſq̃ꝫ eſt: haurũ autem: mã quideꝫ potẽtia eſt: ſpẽs autem actus. Qm̃ aũt qđ ex vtriſq̃ꝫ eſt: animatũ eſt: nõ corpus eſt actus anime: ſed ipſa corporis cuiuſdam.

Collectanea textus com. 25 ❡Syllogiçat ſcða demr̃atione aĩam eſſe formã, ſic, oẽ actu eſt entelechia eius, qđ eſt in potẽtia, ꝛ nõ econuerſo: ſed aĩa eſt actus animati. ergo anima eſt forma, ꝛ entelechia eius, ꝛ nõ ecõuerſo. Primo ergo diſtinguit ſbam. d. Tripl'r eniꝫ dicta ſubſtãtia. i. cum dicat̃ tripl'r ſubſtãtia, ſicut diximus: quaꝝ hec q̄dẽ ſpẽs, id aũt mã, aliud aũt ex vtriſq̃ꝫ: horum aũt mã q̄dẽ poa, ſpecies aũt actus, poſtea ex vtriſq̃ꝫ aiatuꝫ. Hec eſt diſtinctio. Tũc accipit minorẽ, ꝛ inq̄t. Corpus non eſt actus anime, ſed ipſa eſt actus corpis cuiuſdam. ſ. aiati. Ecce qũo ſyllogiſmi tm̃ minorem in forma accepit.

Cõm. 25 **Iſte eſt alia.** Primo ꝓponit intẽtionem. d. Iſta eſt alia declaratio a p̄dicta, ꝙ aĩa eſt ſba ſm formam nõ ſm mãm. ❡Reddit poſt cãm cur Ariſto. [enim] appoſuit vel [qm̃] vt trãſlatio ei⁹ hꝫ: h⁹ enim particula nota eſt cauſe: ideo ait. ſꝫ q2 iſta declaratio dat cauſaꝫ ꝛ eſſe. Prima autẽ dat tm̃ eſſe, induxit eam q̃ſi cãm ſermonis p̄dicti ſ. apponens ly [enim] vel qm̃.

Dubõ. ❡Dubitatur: qm̃ cõcluſio hui⁹ eſt, aĩa eſt forma: mediũ eſt, aĩa eſt actus: nõ vr̃ eniꝫ mõ ꝙ eſſe actũ ſit cã aĩe eſſe formã: qm̃ h̃ p̄dicatio, aĩa eſt forma, eſt primi modi dicẽdi p ſe: queãdmoduꝫ ꝛ hec, aĩa eſt act⁹, nulla aũt p̄dicatio pmi modi, eſt cã ꝓpoſitionis pmi modi.

So quorũdam. ❡Debes ḡ ſcire, expõnẽ quorũdam eſſe, ꝙ pma demr̃atio ꝓbabat, aĩam eſſe formã/ ꝓpter eſſe pmo pñm opationis vitalis, que erat minor. Illa aũt minor non ꝓbata fuit, ꝛ ergo ꝓbat̃ per hoc: q2 aĩa eſt actus corpis, ꝛ forma corpis: q2 igit̃ cõcl'o pñtis ſylli eſt tanq̃ꝫ cã minoris p̄cedẽtis, ideo appellat hãc dicẽtẽ cãm. ſ. pme, ꝛ eſſe: prout mediũ hui⁹ eſt noti⁹ minori illius. põt ḡ ſyllogiçare, ſic. oĩs forma corpis eſt actu p̃ pñm vite, ſed aĩa eſt forma corpis. ḡ aĩa eſt p̃ pñm vite. Ecce qũo demr̃atio hec dicit cãm illius.

Refutao ❡Sed h̃ ſtare non põt: qm̃ in illo ſyll'o ꝓbat̃ iſta ꝯ, aĩa eſt forma. ḡ hec ꝯ nõ põt dicere ſignũ, ſeu eſſe illi⁹. hic eniꝫ cõmittit̃ circulus.

Sol'o ꝓpa. ❡Ideo al'r dðm ꝙ h⁹ demr̃atio dicit cãꝫ ꝛ eſſe. altera autẽ ſupra poſita in textu octaui cõmenti ꝛ. 9. fuit ſignũ tm̃. Hec enim demr̃atio dicit cãm, ꝛ eſſe, queadmodum ꝛ imediate dicta illius poſite in 8o ꝛ 9o textu. Ad formã qõnis dico, ꝙ hec p̄dicatio, aĩa eſt forma, eſt ſcði modi: qm̃ forma dr̃ relatiua ad corp⁹: vt Auer. ait 2o phyſico.

cõm. 26 ꝛ nullũ relatiuũ p̄dicat̃ in p̃ mõ de abſoluto. actus autẽ vt hic ſumit̃, eſt qđdã abſolutũ: iõ eſt qđdãmodo p̄dicãs in p̃ mõ. Et ſic ſoluit̃ qõ. ❡Inquit ḡ. [Eſt iſta alia declaratio a p̄dicta. ſ. olim textu cõ. 8. ꝛ. 9. Sed q2 iſta declaratio dat cãm, ꝛ eſſe. i. eſt p cãm in eẽndo, ꝛ in inferẽdo. pa aũt. ſ. oliꝫ poſita p ſil'e de oculo, ꝛ viſu, ꝛ ſecuri, ꝛ figura dat tm̃ eẽ. i. infert tm̃, induxit eã q̃ſi cãm ſermonis p̄dicti. ſ. olim. ❡Et dixit.] Nũc exequit̃, ꝛ p̃ diſtinguit ſbam ꝛ ſermo pꝫ. 2a ibi [Eſt eni.] cõponit ſyll'm. cõponit ḡ pm accipiẽs minorẽ. d. Eſt eniꝫ aiatũ in actu p aiam, deinde maiorẽ, d. Et qđ eſt in actu, dꝫ eſſe entelechia eius: qđ eſt in poa, ꝛ nõ ecõuerſo, ꝛ applicat ſentẽtiã verbis, ꝛ accepit ꝯnem. d. Neceſſe eſt, vt corpus non ſit entelechia anime, ſed anima corporis.

COMMENTARIVM.

Auerroes voluit Ariſtotelẽ in pñti textu probare eandẽ ꝯnem 2a demr̃one. erat eniꝫ ꝯ ſm Auerroẽ aĩa eſt forma corpis, ꝛ nõ corp⁹. Quã probauit vna demr̃one. At vult nunc/ ꝙ eaꝫ ꝓbet ſcða demr̃one. ſ. q2 aĩa eſt act⁹. ḡ eſt forma corpis, ꝛ nõ corp⁹. Aſſignat aũt diuaꝫ demr̃onũ/ dicẽs demr̃onẽ hãc dicere cãm ꝛ eẽ: poreꝫ vo dicẽ eſſe tm̃. Cuius rei ſignũ affert, q2 hec eſt inducta, vt cã ſermonis predicti/ vtputa p notã cauſe, que eſt [enim.] ❡Pro refutatione huius expõnis debes ſcire ꝙ proxima demr̃atio fuit oẽ id, quo alicui p̃ attribuunt̃ actiones vitales, eſt forma. Anima eſt id/ quo aiatis attribuuntur actiones vitales. ḡ aĩa eſt forma corpis aiati: que demr̃atio proximo cõmento fuit expoſita. Preſens vo demr̃atio eſt, oĩs act⁹ eſt forma ei⁹: cuius eſt act⁹. aĩa eſt actus corpis aiati/ ḡ eſt forma aiati corpis. Si ḡ hec 2a dicit cãm ꝛ eẽ, vel dicit cãm ꝛ eẽ reu ei⁹ demr̃onis, que longe ſupius data eſt, q̄ ſigno ſumpto ab artificialib⁹, aut a partibus ꝓceſſit: vt in collectaneis diximus. Aut dicit cãm ꝛ eſſe reſpectu proxime, nõ reſpectu remote: q2 verbũ [enim] nunc reddit cãm niſi ei⁹, qđ ꝓxime dictũ eſt: qđ noſtri grãmatici obſeruant. Igit̃ nõ eſt rõni ꝯſentaneuꝫ verbũ illud reddere cãm eius, qđ tãto interuallo dictũ eſt. Sin aũt dicit cãm ꝛ eſſe reſpectu proxime demr̃onis: nõ video qũo hec dicat cãm ꝛ eſſe, ꝛ pma eſſe tm̃. demr̃atio eniꝫ q̄ dicit eẽ tm̃, eſt inuẽtio cauſe ꝛ ſic pa fuiſſet inuẽtio medij in 2a: vt interpoſitio inuenit̃ p eclipſim/ ꝛ poſtea eclipſis demõſtrat̃ ꝓpter qđ p interpoſitionẽ. Si ḡ pa diceret eſſe tm̃/ eſſet inuẽtio medij in ſcða: ꝛ tũc 2a nõ poſſet dicere cãm ꝛ eſſe/ ſed cãm tm̃: ꝛ pp qđ. Preterea nec dici põt hanc dicere cãm ꝛ eſſe pme, q2 ꝓbat minorẽ pme: aut maiorẽ: q2 tunc nõ eſſet demr̃atio ſcða: ſꝫ proſyll's ꝓbans alterã ꝓpõnẽ poris demr̃onis: vñ ex pa/ ꝛ hac fieret vna demr̃atio: ꝛ nõ due: vt dicit. Preterea nec dici põt: ꝙ hec dicat cãm/ ꝛ eſſe ꝯñis pme. Prima vera illius ꝯñis dicat eſſe: q2 eſſe actũ alicuius nõ eſt cã: ꝙ aliq̄d ſit forma illius: ꝛ ſi eſt cã: nõ eſt eſſe. nõ enim valet dicere formaꝫ eſſe relatiuũ: actũ abſolutum/ q2 actus ꝛ potẽtia ſunt relatiue oppoſita 9o metace. Quare nõ video qũo hec expoſitio poſſit ꝯſonare vbis Ariſtotelis.

Cõ. 11. Expõ diui tho. ❡Expoſitor aũt velle videtur Ariſtotelẽ in dicta demr̃one nõ plus ſyllogiçaſſe: niſi ꝙ neceſſe eſt duoꝝ alteꝝ eſſe formã: alteꝝ mãm. Erat. n. demr̃atio: oĩs opatio alicui attributa ꝓpter duo/ neceſſe eſt alterũ formaꝫ: alterũ mãm eſſe. viuere ꝛ ſentire: ꝛ rõcinari actiones ſunt attribute aiato ꝓpter aĩam: ꝛ ꝓpter corpus. ḡ alteꝝ eoꝝ fora eſt: alterũ mã. Et hac rõne. Expoſitor ait, ꝙ ex hac rõne non magis vr̃ de anima ſequi ꝙ ſit forma q̃ꝫ de corpore: cum vtroq̃ꝫ viuere dicamur. Vult igit̃ ꝙ Ariſtoteles pficiat dictam demõſtrationem/ ꝓbando ꝙ de aĩa ſequitur ꝙ ſit forma: ꝛ non de corpore. Hec expoſitor.

Qualis hec expoſitio. ❡Sed q̃ꝫq̃ꝫ hec expoſitio ſtare poſſet: mihi tñ eſt difficilis: Ariſtoteles enim in ꝓrimo textu expreſſit minorem/ ꝛ cõcluſionẽ. Maiorẽ vo: lꝫ non expreſſit: poſuit duo exẽpla: in q̄bus clariſſima rõne maior ſpectari põt: quare ſyll's ille vr̃ cõpletus. Et cũ ait nõ magis de anima ſequi ipſam eſſe formam/ q̃ꝫ de corpore: nõ videt̃ cõſonum: q2 lꝫ aĩa: ꝛ corpore viuamus: Ariſtoteles adijcit nos anima viuere pmo/ corpore aũt q̃tenus anima pticipat. ḡ vr̃ ſequi potius animam eſſe corpis formam/ q̃ꝫ corpus anime. erat. n. hec demr̃atio/ oẽ quo viuimus: ſentimus: ꝛ rõcinamur p̃ eſt forma viuẽtis corpis. Hec fuit duobus exẽplis ꝓbata. Anima eſt quo pmo viuimus: ſentimus: rõcinamur: vt fuit definitio anime ſcða. Igit̃ anima eſt forma viuẽtis corporis. Ecce qũo pfecta eſt demr̃atio, nec video q̄d illi deſit.

Propa expõ. ❡Dicamus ergo aliter: ꝙ. ſ. Ariſtoteles refert hoc ad ꝓximã demr̃oneꝫ

⁊ nõ ad remotã: vt diximus in collectaneis. Nec retulit hoc, qđ hic ait, ad totã ꝓximã rõnẽ, ſed ad ꝯñẽ, nec ad totã ꝯcluſionẽ, ſʒ ad illud, qđ in ꝯñe poſt aſſumpſit: qđ qdeʒ nõ erat de eſſentia, aut pars ꝯñis. Ex illa enĩ demrõne, ſolũ ſeqbat̃ ꝙ aĩa eſt forma viuẽtis corpis, addit tñ ipſe [⁊ non vt mã ⁊ ſubiectũ.] Modo lʒ iſtud poſt aſſumptũ ſequat̃ ex ꝯñe: ſequit̃ enĩʒ aĩa eſt forma viuẽtis corpis, ergo nõ eſt mã vel ſbm illius: tñ nõ vi ſylli ſeqtur ſed poſtaſſumẽdo. Ariſtoteles ergo nõ cõtẽtus illa poſtaſſumptione, quã qs põt in dicto ſyllo facere, ꝓbat illã poſtaſſumptionẽ noua rõne. Eſt enĩʒ mos Ariſtotelis ſyllogiſticas poſtaſſumptiones non tñ ꝓbare ex dictis, ſed ad illas addere nouas rõnes, vt compluribus ſuoꝝ libroꝝ locis obſeruauimus. poſtaſſumptionem ergo illã ſic ꝓbat, actus magis eius eſt forma, qđ eſt in poᵃ q̃ʒ eẽ. ſed per diuiſionẽ nũc factã, aĩa eſt actus viuentis corporis: viuens aũt corpus eſt in poᵃ: igit̃ magis aĩa corpis: q̃ʒ corpus aĩe eſt actꝰ, ⁊ forma. Illa ergo poſtaſſumptio nõ modo ex dicto ſyllo pʒ: ſed per diuiſionẽ ſubſtãtie de nouo cõmemoratam. Hec ſine dubio eſt Ariſtotelis mens.

Argyr. **Idcirco recte admodum putant ij quibus aĩa neqʒ eſſe ſine corpore, neqʒ corpus aliqđ eſſe videt̃. etenĩʒ ipſa, corpus qdẽ nõ eſt: eſt aũt corporis aliqd. Et ineſt ob hoc in corpe atqʒ in corpe tali: nõ in quouis ſine diſcrimine vllo, queadmodũ veteres ad corpꝰ ipſaʒ accõmodabãt, nihil ꝓrſus determinãtes qđ nã illud ⁊ q̃le ſit corpus. atqʒ nõ recte: vt pʒ. qppe cũ nõ videat̃ qđuis ſine vllo diſcrimine: qđcunqʒ ſuſcipe. Hoc aũt pacto: cũ rõne etiã fit ſane. actꝰ. n. vniuſcuiuſqʒ: in eo qđ eſt potẽtia ⁊ in ꝓpria mã ſuapte nã fieri eſſeqʒ ſolet. Aĩam igit̃ perfectionẽ quãdam eius ⁊ actũ ac rõnẽ eſſe quod potẽtiam hʒ vt huiuſmodi ſit: ex hiſce q̃ diximus innoteſcit.**

T.c.26 **Et ꝓpter hoc bene opinant̃: qbus vr̃ neqʒ ſine corpe eſſe: neqʒ corpꝰ aliqđ aĩa. Corpus qdeʒ non eſt: corpis aũt aliqd eſt. Et ꝓpter hoc in corpore eſt. Et in corpe hmõi (⁊ non ſicut priores in corpe aptabãt ipſam: nihil ꝓrſus definiẽtes in quo: ⁊ quali) ⁊ qdẽ cuʒ nõ videat̃ accipe qđlibet cõtingẽs. Sic aũt fit ſm rõnem: vniuſcuiſqʒ. n. actus in potẽtia exiſtẽtis: ⁊ in ꝓpria mã aptus eſt fieri. Qꝛ qdem igit̃ actus eſt qdã ⁊ ratio eius qđ hʒ potẽtiã vt hmõi ſit: manifeſtũ eſt ex dictis.**

Collectanea textus com.26 Cum tot de aĩa tãta ⁊ dcã ſint, reliquũ erat cõcludere qđ antiq bñ, qdue male dixerũt. fuerũt aũt veteꝝ ſecte due ꝓ nũc, vna epicureoꝝ ⁊ medicoꝝ. ſ. aĩaʒ eſſe cũ corpe in hũc modũ ꝙ a corpe accipit eẽ, ⁊ ſil̃ cum corpe extinguit̃, quã opionẽ, ⁊ medici videt̃ ſeq: vt Hippocrates. d. aĩaʒ harmoniã, ſeu cõplexionem eẽ, queadmodũ ⁊ Galenus vellẽ vr̃, ⁊ Empe. Homerus, ⁊ multi alij. ⁊ hi ſunt q aĩaʒ nõ eẽ corpꝰ dicunt, tñ eã eſſe ſine corpe ipoſe. Sunt ⁊ alij, queadmodũ Pythagorici, q aĩaʒ corpꝰ dicũt eſſe, eãqʒ exire corpus, ⁊ itrare ipm: ⁊ hi ſunt q aĩaʒ in corpꝰ qđlibet poſſe intrare ꝯſitent̃, ⁊ nõ determinata in determinatuʒ. Ariſto. ergo pmo tãgit pmos, ⁊ inqt: ⁊ pp hoc. ſ. qꝛ aĩa eſt actꝰ corpis cuiuſdã: ⁊ forma talis corpis, bñ opinant̃, qbus vr̃ neqʒ ſine corpe eſſe, neqʒ corpꝰ aliqđ aĩa: ⁊ hoc aſſeuerat, ⁊ iqt, Corpꝰ quidẽ. n. nõ eſt, vt oliʒ vidimus. corpis aũt aliqd. ſ. ꝑfectio eſt: ⁊ pp hoc corpi ineſt: ⁊ in corpe hꝰ. ſ. viuẽte ĩ poᵃ, vt ſupra diximꝰ: qꝛ ipſa neqʒ corpꝰ, neqʒ ſine corpe eẽ põt. ſunt ergo pmi collaudati q̃ntũ ad duo, in eo. ſ. ꝙ aĩaʒ corpꝰ eẽ negant, ⁊ ipſa ſine corpe impoſe, ⁊ inde ſeqtur ꝙ aĩa corpi ineſt, ⁊ determinato corpi, q̃li dicã. Et nõ ſicut.] Nũc tãgit ſecũdos ſcđe, ⁊ inqt: ⁊ nõ ſicut priores ad corpꝰ aptabãt ipſaʒ: nihil diffinẽtes. i. determinãtes in quo, quantuʒ ad ſbam, ⁊ q̃li, quãtũ ad diſpõnes ſup. eẽ dʒ aĩa, ſʒ temerario, ⁊ fortuito vſu corpꝰ intrare, ipmqʒ exire dicũt. ⁊ vere ſup. errant. cum nõ vr̃ accipe qđlʒ ꝯtingẽs. i. qđlʒ corpꝰ indifferenter: q̃ñ neqʒ lapides ingenij vocalis, neqʒ frutices diſcipline ſunt capaces. ſic aũt. ſ. ꝙ aĩa ſit in corpere, ⁊ hꝰ fit. ⁊ ſm rõnẽ enĩʒ pro qꝛ actus vniuſcuiuſqʒ in poᵃ exiſtentis, ⁊ in ꝓpa mã aptus natus eſt fieri, q̃ſi velit dicere ꝙ nõ quelibet aĩa cuilʒ corpi ꝯſentanea eẽ põt ſʒ iſtructo, atqʒ ita diſpoſito: vt ptãtes aĩe in id recepte, vſus ſuos quã cõmodiſſime pñt ꝓſtare. Qđ qdẽ igit̃:] Quodãmõ recapitulans recolligit p modũ ꝯñis pmã aĩe. diffõnẽ, ⁊ inqt. Qꝛ qdẽ igit̃ actꝰ eſt qdaʒ. ſ. pmus, ⁊ rõ. ſ. forma habentis eſſe hꝰ. i. corporis phici organici in potẽtia viui manifeſtum ex his.

Com.18 **Et propter hoc.** Primo abſqʒ cõtinuatiõe: qm̃ textus cõcludit illã, ꝓponit collaudationẽ pme ſecte. 2ᵃ ibi [Et ex hoc mõ.] reprobat ſcđaʒ ſectã. 3ᵃ ibi [Et dixit hoc.] Oſtẽdit qua nã ſint nãe bonaꝝ diffõnũ ⁊ q̃li date diffonnes ſint hꝰ. Inqt ergo in prima, ⁊ pp hoc qđ apparuit de aĩa, qđ eſt entelechia corpis nãlis, recte dixerũt opinãtes, ꝙ aĩa nõ eſt ex̃ corpus: neqʒ corpꝰ. ⁊ reddit rõnem. d. Entelechia. n. talis eſt. ſ. vt ſit in corpe, ⁊ ꝙ nõ ſit corpꝰ: corpꝰ enĩʒ nõ ꝑficit̃ p corpꝰ: cũ corpꝰ nõ ſit inatũ: vt ſit in ſbto: poti9 nã ſua eſt eſſe ſbm. Ex hoc ſeqt̃ collaudatio pmoꝝ veterum, ⁊ applicat ſñiam v̂bis: ⁊ pmo pʒ. Sed ambigũt ⁊ rõnale: dictũ. n. eſt: rõnalẽ alterũ genus eſſe aĩe, ⁊ ipſaʒ ſolũ ſepari, queadmodum ſempiternũ a caduco. hoc aũt in loco collaudans antiquos pᵉ ſecte ait, bñ eẽ dictũ nullã aĩaʒ eẽ corpꝰ: ⁊ ipſaʒ oẽm aliqd eẽ corpis: q̃ apponere vident̃ multũ. Simpliciꝰ abſoluit ꝙ aĩa conparat̃ ad corpꝰ dupl̃r. vnoᵒ vt vtenus: ⁊ ſic inſepabilis eſt. cũ opus ſuũ hr̃e nõ poſſit ſine vſu corpis. Scđo mõ vt ꝑficiẽs: ⁊ cõfigurãs corpꝰ: ⁊ ipſum ſpecificans: ⁊ ſic nõ tñ corpe vtit̃: imo ⁊ ipm ſpecificat. Vult ergo vtroqʒ mõ animã neqʒ eẽ corpꝰ: neqʒ eẽ ſine corpe: veruʒ diuerſimode: hec qdẽ enĩʒ nõ ſine corpe eſt: qꝛ ab eo eẽ ⁊ ꝯſeruari hʒ. vt vegetatiua. ſenſitiua ⁊c̃. Illa v̂o nõ ſine corpe: qm̃ ſine vſu corporis opuʒ nullũ ſibi aptat̃. ⁊ iõ põderate Ariſt. ait. corpus qdẽ. n. nõ eſt. corpis aũt aliqd eſt. vſus ẽ enĩʒ [aliqd] tãq̃ʒ diminuẽs: qm̃ aĩa nõ eſt corpis ſimpl̃. ſʒ aliqd. ſ. vel motor: vel ꝑfectio cõfiguratiua: Quõ qdẽ aĩa rõnalis alteꝝ ſit genus aĩe, vt prius dictũ eſt, ⁊ ſepabilis ſicut ſempiternũ a caduco, ⁊ quõ ſit aliqd corpis: ⁊ iſepabilis ab eo: vt hic: hoc palã ex his eſt. Et ex hoc mõ:] Nũc 2ᵃᵐ reprobat põnem: ſunt qdẽ. n. duo ꝓpria aĩe incorpabilitas: ⁊ inſepabilitas: ꝑfecta ergo diffinitio dʒ dare cãm poꝝ accidẽtiũ. Oſtẽdit ergo q̃liter antiq ſcđe ſecte hoꝝ duoꝝ. ex ſuis dictis aſſignare nõ pñt cãm: ⁊ inqt: ⁊ ex hoc mõ quẽ dedimus in ſba. i. in diffõne aĩe: poſe eſt dare cãm pp quã aĩa exiſtit in corpe. i. huius ꝓprij. ſ. inſepabilitatis. ⁊ corpꝰ recipiẽs eã eſt tale. i. ⁊ huius ſcđi: vt recipit̃ ĩ corpere nãli. ⁊ hꝰ qđ dictũ eſt: ⁊ ſub. tertij ꝓprij. ſ. icorporabilitatis ⁊c̃. hoc. n. tria. ſ. iſepabilitas: icorpabilitas. ⁊ ꝯſilitudo ad tale corpus. ex diffõne data pñt aſſignari: nõ ex illo mõ quẽ dederunt antiq in ſba aĩe: cuʒ dixerunt ꝙ aĩa eſt corpꝰ exiens: ⁊ intrãs corpꝰ. Hec autem fuit Pythagoreoꝝ diffinitio aĩe ex motu aſſignata. ⁊ ſubdit q̃ ſunt accidentia: que nõ poſſunt ſaluare ex hac diffõne. d. ⁊ nõ determinarũt ſup. ex hac diffõne nõ patet determinatio nãe. que eſt nã illiꝰ corporis. ⁊ q̃re habuit proprium: vt tale corpus eẽt aĩatũ: ⁊ abſqʒ alijs corpibus. i. ⁊ alia corpa non: ⁊ ex quo mõ fuit ꝯſilitudo ĩ hec duo corpa. ſ. vt vnuʒ recipiateꝝ: cũ nõ qđcunqʒ recipit. ſunt ergo tria que ſaluare nõ pñt ex diffõne eoꝝ. ſ. nã determiata corpis recipiẽtis, ꝓprietas vite, ⁊ ꝓportio. debet. n. eẽ corpꝰ aĩe determinate nãe, viuũ in potẽtia, ⁊ ꝓportionatũ, ⁊ organicũ. hec tria nõ patent ex diffõne eoꝝ, iõ defecerũt: neceſſe. n. eſt his hoibꝰ dare cãm pp quã hoc corpꝰ recipit id corpꝰ, qđ eſt aĩa, ⁊ nõ ecõtra, ⁊ neceſſe eſt eis dicere: q̃re hoc corpꝰ, qđ eſt aĩa, exiſtit ꝓprie in hoc corpe, ⁊ nõ in alijs, ⁊ applicat ſñiaʒ verbis. Et dixit hoc.] Nũc oſtẽdẽs nãm bonaꝝ diffõnũ: relinqt hos erratos, d. ⁊ dixit hoc qꝛ diffõnes demrãtiue. i. que ſimul ſũt mediũ, ⁊ cã, ⁊ diffõ, inate ſunt dare cãs diuʒ, que vident̃. ſ. inherere eẽntialiter diffinito. ⁊ ſi diffõ nõ erit talis, nõ erit diffõ niſi ſup. equoce. ⁊ ſic appet de hac. cum. n. dicũt, aĩa eſt corpꝰ exiẽs ⁊ intrãs corpꝰ, ex hac nõ pñt reddere cãʒ illoꝝ accñtiũ ꝓprioꝝ enũeratoꝝ, iõ hec diffõ eſt q̃ſi equoca: ⁊ qꝛ diffõ data reddit cãs eoꝝ, iõ bñ aſſignata eſt, q̃ ergo ſecta bñ, q̃ vero male ex hijs palã. Debes ſcire ꝙ ſi bñ aduertiſti in hoc toto caplo pʒ definitio ꝓpria aĩe, ⁊ demrãtio poris p ꝓpriã. põt. n. ꝓpa diffinitio dari de aĩa cõiſſime, ſub diſiũctiõe accipiendo oẽs ſpẽs operum: vt Alex. vel tres diffõnes dare, accõmodãdo eas ſingulã ſingule: vt placet expoſitoribus. Vel aſſignare diffõnẽ aĩe rõnalis tñ. vbi appet diffõ oĩum aliarũ: vt placet Calcidio, ⁊ alijs: ⁊ quõcũqʒ ſit ꝓpria diffinitio, ⁊ dr̃ ⁊ mediũ ad ꝯcludẽdũ porẽ de aĩa. ⁊ ſic pʒ totũ hoc. Nec curauit Ariſt. explicare ſatis: cum ea tradidit: ex qbus hoc apertiſſime colligant̃, que igit̃ ſit cõiſſima aĩe diffinitio, ⁊ que ꝓpria, ⁊ quõ vna tãq̃ʒ pmiſſa. ſ. ꝓpria, ⁊ altera tanq̃ʒ demrõnis. ſ. ꝯclo vt cõiſſima, ex his manifeſtũ quidem.

COMMENTARIVM.

Quoniam Ariſtotelis ꝯſuetudo eſt poſt aſſignataʒ alicuius rei definitionẽ refellere errores in illa emergentes, ⁊ approbare, que bene de re illa tradita ſunt, ⁊ totũ hoc ex aſſignata de illa re definitione, hec ſiquidẽ eſt bonarũ definitionũ nã, vt libro phyſicaꝝ auſcultationũ 4ᵒ dictũ ẽ, ꝓpterea poſtq̃ʒ de aĩa aſſignauit definitioneʒ, ad ſignãdũ ſi illa bñ data ſit, ex illa oſtendit, que bene, ⁊ que male de aĩa dicta ſunt. Fuerũt itaqʒ de aĩa (vt ĩ collectaneis diximus) due opiniones Epicureoꝝ atqʒ Democriti, qui aĩam corrũpi, ⁊ gñari cũ corpe fatent̃. Pythagoricoꝝ altera, qui aĩas oẽs eiuſdẽ ſpẽi eſſe in hoibus, ⁊ brutis aſſeruerũt, illaſqʒ exire, atqʒ intrare corpe temere atqʒ fortuito, vt Themiſtius inqt. Ideo ex dictis pmo laudat pmoꝝ opiones, quo ad duo: pmo q̃tenus dixerũt eã nõ eſſe ſine corpe. Scđo vero quo dixerũt eã nõ eſſe corpꝰ. Laudat autẽ hãc opinionẽ, quo ad hec duo, ex eo ꝙ in definitiõe dictũ eſt ipſam, aliqd, hoc eſt entelechiã corpis. nam ſi aĩa eſt entelechia corpis, ſeqtur ipſam nõ eſſe corpus. Sequit̃ etiã ipſaʒ eſſe in corpe, ⁊ nõ ſine corpe: vnde dicit. Et pp hoc qꝛ aĩa eſt entelechia corpis, bñ opinãtur Democritici, qbus vr̃ aĩa neqʒ eſſe ſine corpe, neqʒ eẽ aliqđ corpus. Verificat ſcđm. ſ. ꝙ nõ ſit corpus, corpus quidẽ non eſt, ſed eſt aliqd corpis. eſt. n. entelechia corpis. Verificat pmũ. ſ. ꝙ nõ ſit ſine corpore, ⁊ inquit. Et pp hoc. ſ. qꝛ eſt aliqd corpis, ĩ corpe eſt, ⁊ nõ ſine corpe. Hec ergo duo ſequũtur, qꝛ aĩa eſt entelechia corpis. Cũ approbauit primã opinionẽ, reprobat Pythagoricorũ põnẽ, dixerũt. n. aĩaʒ eſſe cuiuſlibet corpis actũ indifferenter, qꝛ tam humani q̃ʒ ferini corpis rõnalis aĩa actus eſt: ⁊ primo ꝓponit errorẽ hoꝝ, ⁊ inqt, ⁊ in corpe hꝰ, hoc eſt. ⁊ pp dictã cãm, vʒ, qꝛ eſt aliqd corpis, nõ mõ pʒ ipſaʒ nõ eſſe ſine corpe, ſʒ ẽt pʒ eã eſſe actũ talis corpis, vtpote humani ⁊ nõ ferini: ⁊ nõ eſt, vt veteres putabant, qui ipſam ad corpus indifferẽter accõmodabãt, nõ determinãtes, qđ eẽt an humanũ an ferinũ, nec q̃le eſſet: vtrũ organicũ vel ne. Dico [⁊ in corpe hꝰ.] ⁊ quidẽ cum nõ videat̃ aĩa ipſa accipe corpus qđlibet ꝯtingẽs, ⁊ indifferẽter. ergo bñ dictũ eſt aĩam eſſe in corpe, ⁊ in corpe tali: ⁊ male dictũ eſt eam vagari per corpora temere ac fortuito nũc in vnũ, nũc in aliud. Qꝛ vero ita ſit, ꝓbat, ⁊ pmo ꝓponit illud, qđ vult ꝓbare, ⁊ inqt. Sic autẽ. ſ. dicere ꝙ nõ vagat̃ fortuito p corpa, fit ſʒ rõnẽ, deide ꝓbat, ꝙ illud ſit rõni ꝯſonũ, ⁊ inqt. Vniuſcuiuſqʒ. n. actꝰ in eo qđ eſt in poᵃ ad ipʒ: ⁊ in ꝓpa mã diſpoſita ad ipʒ recipiẽdũ eſt aptꝰ fieri. Cui adde minorẽ, ſed aĩa eſt actꝰ alicuius. ergo aĩa ẽ apta fieri in ꝓpo ſuſceptiuo, ⁊ in ꝓpa mã. nõ ergo indifferenter vagat̃ p corpa aĩa: vt pythagorici dixerunt.

Dilucidatio. Themiſtij. Themiſtius ſi recte, que dicit, perpendi, aĩam nõ temere vagari p corpa, ſʒ certũ corpus ꝑficere, ex duobus ꝓbat. pᵒ qꝛ eſt nãlis forma, oĩs. n. nãlis forma pro ſui eſſe, vel ſaltem pro ſui opatione, certo vel corpe, vel parte corporis eget. Scđo qꝛ eſt qđdã totũ ptãtiuũ, qđ mediãtibus ſui virtutibus eſt pñᵐ diuerſarũ opationũ. ergo eget corpe organico, in quo ſint diſſimilares ptes, qbus potẽtie inſint. ergo aĩa eſt certi corporis actus, ⁊ non cuiuſlibet indifferẽter. Demum epilogat, ⁊ inquit. Qꝛ quidem igitur actus eſt quidam, ⁊ ratio eius, quod habet potentiam, vt ſit tale. ſ. in actu per animam, manifeſtum eſt ex dictis.

queſtio magna. Sed occurres qꝛ ex his, q̃ hoc Ariſtoteles ait, clare colligit̃ nullã aĩaʒ nec eẽ, nec poſſe eẽ ſine corpe ꝓprio, cuiꝰ ipſa eſt proprius actus: qꝛ in hoc cõmendat Epicureos, ⁊ democriticos, ⁊ reprobat Pythagoricos: at ſupius dixit intellm̃ eẽ alterũ genꝰ aĩe, ſepararíqʒ a corpe ⁊ a ceteris gradibꝰ aĩatorũ vt ꝑpetuũ ſeparat̃ a mortali. ergo ſibiipſi nõ ꝯſtat Ariſtoteles.

Solo Alexã. Alexãder põt ſm eiꝰ opionẽ facile ꝯdictionẽ tollere. qꝛ ſupius dixit Ariſt. locutũ eſſe p verbũ [videt̃] ⁊ nõ p v̂bũ eſt. ⁊ ſic nõ aſſertiue loquebat̃, hic aũt aſſertiue. Vñ hic eſt potiſſimꝰ locus, e quo error eoꝝ defluxit, q dixerũt ꝓ opione Ariſt. oẽʒ aĩaʒ eſſe mortalẽ: etiã humanã: qꝛ plane Ariſ. oẽm aĩam ponit in ꝓprio corpe, ⁊ nullã ſine corpe cõſtituit.

Solo Simpl. Simplicius hic facile tollit ꝯtradictionẽ: aſſerit. n. nullã aĩam poſſe eſſe ſine ꝓprio corpe, qꝛ nec vegetabilis, nec ſenſitiua, vt oẽs ꝯcedunt: nec dianoetica, hoc eſt rõnalis, que ꝯſtat intellectu, ⁊ pte mortali, que ex ſemine venit. Hec. n. his duabus ptibus cõſtãs in corpe eſt, ⁊ in tali corpe, ⁊ nõ põt ſm ipſum eſſe ſine corpe: ⁊ de hac vult Ariſtotelem hic loqui. Supius v̂o vult eũ eſſe locutũ de intellectu, qui non eſt aĩa, ⁊ ſi eſt, equiuoce aĩa eſt, potius eſt ps aĩe, q̃ʒ aĩa. De hoc enim dixit eũ eſſe ſeparatũ, vt ꝑpetuũ a mortali, ⁊ ſic tollit ꝯtradictionẽ.

Sõlo Auer. Auerroes ẽt in ſua opione põt tollere ꝯdictionẽ, qꝛ duplex ponit̃ eiꝰ opio (vt ſupius diximꝰ) vna dicit intellectũ agentẽ eſſe deũ, ⁊ tũc opʒ dicere ad mẽtẽ eius aĩam humanã eſſe cõpoſitã ex intellectu poli eterno quaſi altera ſemiaĩa: ⁊ cogitaria deducta ex ſemine, quaſi altera ſemiaĩa. Quo ſtante, dicet Auer. talẽ aĩam nõ eſſe ſine ꝓprio corpe, ⁊ ſic loqt̃ hic. Supius v̂o locutus ẽ de intellectu. Scđa poſitio dicit. ꝙ itellectiua aĩa ꝯſtat vtriſqʒ ptibꝰ eternis agẽte. ſ. intellectu, ⁊ poli: qđ cõpoſitũ eſt eternuʒ: ⁊ vnũ nũo hoium diuʒ, ⁊ ſepabile. Rõnalis vero aĩa erit qđ cõpoſitum ex cogitaria, ⁊ iſto eterno cõpoſito: ⁊ tũc iuxta hãc põnẽ nõ eſt difficile tollere ꝯtradictionẽ: ſupiꝰ. n. Ariſtoteles locutꝰ eſt de intellectiua aĩa: que ex ptibus eternis conſtat. hic de rõnali, que conſtat illo eterno, ⁊ cogitaria: hec. n. rõnalis aĩa ſine corpe nõ eſt: ſed in ꝓprio corpe. Sic igit̃ pʒ: ſm has opiones poſſe deleri ꝯtradictionẽ in dictis Ariſtotelis.

Quibꝰ locꝰ hic difficilis Sed qꝛ hꝰ opiniones ſunt falſe: ⁊ nos tenemus pro veritate: ⁊ pro opione Ariſto. ⁊ intellectũ: ⁊ aĩaʒ itellectiuã: que eſt actus ꝓprij: ⁊ determinati corpis, poſſe remanere ſimpl̃r ſine corpe, ideo nobis locus iſte eſt difficilis.

Poſitio diui thome. Diuus Thomas in cõpluribꝰ locis aſſerit animam poſt mortẽ deſinere eſſe aĩam: nõ autẽ deſinere eẽ ſubam: ⁊ intellectũ: ⁊ ſic facile põt tollere ꝯdictionẽ: qꝛ Ariſtoteles ſuperius voluit aĩaʒ intellectiuã ſeparari, nõ quo aĩa eſt: qꝛ quo aĩa eſt: eſt actus corpis: ⁊ nõ eſt niſi in corpe: quo vero intellectus eſt: ⁊ ſuba intellectualis: optime remanere põt: ⁊ ſic locutus eſt ſuperius. Solo ꝓpria. Ego v̂o dicerẽ aliqd eſſe ſine

corpe dupl'r eſſe, aut qꝛ nec actu nec habitudine eſt in corpore. ⁊ h̄ pacto dij ſoli ſunt ſine corpore: maneſqꝫ ꝓfundi. Alio͂ / qꝛ actu nō ſunt in ꝓprio, determiatoqꝫ corpe, tñ habitudine ſunt in ꝓprio / ac deter^to corpe, veluti pes nudus ſine calceo actu eſt: habitudine vero eſt in eo calceo, qui eſt ei cōmēſuratus, ⁊ ꝓprius. Pythagorici igit̄ humanā aiam in nullo ꝓprio corpe aptarū / nec actu / nec hītudine, ſed caſu, atqꝫ fortuito p corpa vagari dixit. Ariſto. autē vult oēm aiam eſſe in ꝓprio corpe / aut actu / aut habitudine. Senſitiua enim aīa, ⁊ vegetabilis ſine corpe eē nō pñt, imo tandiu ſunt, q̄ꝫdiu ſunt in corpe. Intellectiua v̄o, cū ſit alteri⁹ gñis / ac nāe ab his: h̄ habitudine ſine corpe eſſe non poſſit, actu eſſe pōt. Hoc ergo mō intelligendo nulla aīa eſt ſine corpe. Siqs aūt diceret hāc nō eſſe bonā verboꝝ Ariſt. expōnez / ego dicerē eū ſic dicētē eſſe malū Ariſt. interpretē: Ariſt. n. nō vult hr̄e, niſi ꝯ Pythagoricos (qui aiam dixerūt eſſe cuiuſlibet corpis, ⁊ poſſe hr̄e ad oē corpus habitudinē) illqꝫ reſpicere determinatuꝫ corpus / aut actu / aut habitudine, ⁊ hoc ſufficit Ariſt. ad refellēdā opinionē Pythagoricoꝝ.

Capitulum 3. Argyr.

℄ Aiantiū āt: qbuſdā oēs īſuntpotētie dicte / qbuſdā nōnulle ſūt / ⁊ qbuſdā vna tātū īeſſe vr̄. Atqꝫ potētias aīe dixim⁹ has: nutritiuū / ſēſitiuū appetituū / loco motiuū atqꝫ ītellectiuū. Et plātꝭ qdē / nutritiuū ē dūtaxat: alijs āt ⁊ idipſuꝫ / ⁊ ſenſitiuū. ꝙ ſi ſēſitiuū ineſt: ⁊ appetitiuū ēt ineſt. nā appetit⁹ / cupiditas ē: ⁊ ira / atqꝫ volūtas. Aīali v̄o cūcta: vnū ex ſēſib⁹ hñt / tactū inq̄ꝫ ipſū. atqꝫ cui ſēſus ineſt: ei voluptas ēt ⁊ dolor ineſt / ⁊ pceptio iocūdi atqꝫ moleſti. qb⁹ āt hec īſūt: ea cupiditatē ēt hñt. h̄ ē. n. appetitio ei⁹ qd̄ afficit voluptate.

T.c.27 **℄ Potētiaꝝ autē aīe: que dicte ſunt: alijs qdē inſunt oēs (vt diximus.) Alijs autē quedā haꝝ: qbuſdā vero vna ſola / Potentias vero dicim⁹ vegetatiuū: ſenſitiuū: appetitiuū: motiuū ꝫ locū: ⁊ rōcinatiuū. Ineſt auteꝫ plātis qdē vegetatiuū. Alijs auteꝫ ⁊ hoc: ⁊ ſenſitiuū: ⁊ appetitiuū. Appetit⁹ qdē. n. deſiderīū: ⁊ ira: ⁊ volūtas ſunt: aīalia aūt oīa habēt vnū ſenſuꝫ tactū. Cui autē ſenſus ineſt: huic ⁊ letitia: ⁊ triſtitia: ⁊ dulce: ⁊ triſte īſūt. Quibus autem hec: ⁊ concupiſcencia ineſt. Delectabilis enim appetitus hec eſt.**

Dianoeticum. Intellectiuū. Ratiocinatiuū. βούλησις Buleſis Voluntas. Voluptas. collectanea text⁹ ꝯ''27 Cō. 5°. Dubitō Solō.

℄ Cum cōem aſſignauit diffōnem, ⁊ ꝓpriā. ⁊ q̄uo ſe habeat viſuꝫ ſit, ⁊ p ꝯñs de tota aīa dixit. Nūc ⁊ ptes eius ſcrutat̄: nec ptes ſcrutat̄ eēntiales. declaratū eſt. n. aiam actū eſſe, ⁊ formā, ⁊ p ꝯñs eā carere cōpōne. rō ordinis eſt, qm̄ queadmodū Auer. inqt in ꝓ phy. qd̄libet totū in ſuo ordine prius eſt cogn̄e ſuis ptibus. ℄ Sed ambigūt cur in tradendo de aīa rōnali in 3° ꝯuertit ordinē, ꝓ. ſ. de ptib⁹, 2° de ea tota tractās: cū illa ad ſuas ptes cōparat̄ / vt totū. ℄ Et dōm ꝙ ptes ſunt duob⁹ modis: quedā equal'r abſtracte cū eſſentia ſui totius / cui⁹ ſunt ptes ſenſibilis, ⁊ vegetabilis. ⁊ iſte poſterius tractari debēt, qm̄ totū noti⁹. quedā ſunt minus abſtracte q̄ꝫ eius eēntia, cui⁹ ſunt, queadmodū intell's agēs, ⁊ poſſibilis. eēntia. n. rōnalis aīe oīno abſtracta eſt ꝫm ſe, ſed iſte po^e ſaltē q̄ꝫtū ad opus depēdentia corpe, vt dictū eſt, ⁊ tūc incipiēdū ab iſtis: qm̄ ſunt minus abſtracte, ⁊ ideo nobis ꝓpinquores: vt palā eſt. ℄ Primo ḡ lr̄a exponi pōt ꝫm expoſitores antiqs / vt dicamus Ariſ. ſyllogiçare hāc ꝯnē / hoꝝ ſenſitiui / vegetatiui / motiui / appetitiui / ⁊ intellectiui / qbuſdā īſūt oīa, qbuſdā plura, qbuſdā vnū tm̄. ⁊ cōponit̄ ſic. potētiarū aūt aīe, que dicte ſūt: alijs qdē inſūt oēs, alijs v̄o quedā harū, qbuſdā v̄o vna ſola. hec ē maior. Tūc apponit minorē. d. potētias v̄o dicim⁹ vegetatiuū / ſenſitiuuꝫ / appetitiuū / motiuū ꝫm locū, ⁊ itellectiuū. tūc ſupplēda eſt ꝯclō. ḡ hoꝝ qbuſdā oīa, alijs q̄dā, alijs vnū ſolū. tacuit concluſionē, ⁊ apponit expōnē ꝯnis. d. ineſt aūt plātis vegetatiuū ſolū. alteris āt h̄: ſ. vegetatiuū / ⁊ ſenſitiuū / ⁊ ēt appetitiuū: qd̄ oñdit, ſi āt ſenſitiuū: ⁊ appetitiuū. appetit⁹ qdē. n. deſiderīū, ⁊ ira. ſ. fuge, ⁊ volūtas. i. ꝓſequele ſunt. ḡ ⁊ appetitiuū. Exponit aūt q̄ ſunt illa, qbus vegetatiuū / ſenſitiuū / ⁊ appetitiuū iſunt. d. aīalia āt oīa hñt vnū ſenſuꝫ tactus. cui aūt ineſt ſenſus, huic ⁊ letitia, ⁊ triſtitia. ſ. dulce ⁊ triſte. qb⁹ aūt hec, ⁊ ꝯcupiſcētia. ſ. fuge, vel ſeqle. n. p qm̄ hec ē delectabilis ſup. appetit⁹. Q̄d ḡ qbuſdā inſint aliq̄ hoꝝ, ⁊ qbuſdaꝫ vnū ſolū, hic palā. ꝙ v̄o qbuſdā oīa, poſteri⁹ declarabit̄.

Cum voluit. Proponit intētionē, ⁊ cām itētionis. 2ª ibi [Et h̄ qd̄ dixit] ſingulā ptē lr̄e cōmētat̄. inqt, cum voluit incipe loq de vnaquaqꝫ virtuteꝫ aīe, icepit nūare eas eſſe. hec itētio eſt in pte. 2° apponit, ꝙ quedā aīalia hñt ꝓprie q̄ſdā eaꝝ. hec duo intēdit facē hic. Cō. 27.

℄ Debes ſcire ꝙ accñtis eſſe ē ineſſe, ⁊ cū po^e ſint accñtia: ideo Ariſt. enūando potētias eē enūatas eas ineē aiantib⁹, qm̄ eas ineē aiantib⁹, eſt eas eē. ideo ꝓ enūat illas abſolute: Scd̄o eas enūat ineē aiantibus, ⁊ ſic pꝫ ſenſus textus. ℄ Scdm̄ ꝙ] hic reddit cām intētionis: ⁊ inqt, ꝫm ꝙ artifex ponit ſubiectū ſue artis, artifex eniꝫ neceſſe eſt vt ponat ſubm, de quo loquit̄, ⁊ diuidit gña eis q̄ſi manifeſta ineſſe. artifex. n. nō pōt demr̄are ſubm ſue artis. neqꝫ ſpēs. i. ptes ſbtiuas illius ſubti. deinde excuſat ſe. 2ª pars commēti pꝫ.

Qōnes ℄ Circa iſtud capm̄ ꝓ ambigit, q̄re tres tm̄ ſunt aīe, qnqꝫ potētie, ⁊ 4^or gradus aīe. ℄ 2° an fructicibus ⁊ plātis tm̄ vegetatiuus inſit gradus, vel an hic ⁊ cuꝫ eo ſenſitiuus. ℄ 3° pp qd ſbm nō pt demr̄ari ⁊ pnª ſubti ſic. ℄ Ampli⁹ ſi pnª ſubti. ḡ ⁊ ſubm a priori demr̄ari poterit. ℄ Rurſus pp qd pnª ſubti ſic, ⁊ ptes ſubtiue nō. ℄ Ad pmā qōnē vr̄, ꝙ illa repugnare vīr. qm̄ qlibet gradus aiatū, ⁊ viuū ꝯſtituit, ſed oē ꝯſtitutū aiatū, eſt ex aīa, ⁊ corpe. ḡ qlibet gradus ē aīa. Qō. pª

℄ Ad hāc qōnē Tho. pulchre rñdet, ꝙ ſi aīa ſumit̄ ab eē potētia ad actū ordo dr̄. gradus quoqꝫ, ꝫm ꝙ p ipſum variant̄ viua. ⁊ qꝛ eſſe triplex. ſ. ſimpl'r abſtractū ⁊ ſimpl'r in mā / ⁊ mediū, ideo aīa triplex ē. ⁊ qꝛ poª dicit̄ in reſ'one ad actū. actus eſt ſimplex, iō ⁊ poª. ⁊ qꝛ gradus ſunt 4^or qbus variant̄ viua, iō q̄tuor gradus. vide. Rº D. Tho.

℄ Sed hec ſol'. videt̄ ambigua: qm̄ vel aīa ſumit̄ ab eſſe abſolute / vel ab eē relato ad opus. ſi ab eſſe ſimpl'r, cū etiā forme elr̄oꝝ dēt eſſe, ſeqtur, ꝙ q̄lꝫ illarū ſit aīa. ſi ab eē ſumpto ad opus, ſꝫ quadruplex eſt opus. ḡ ⁊ q̄tuor aīe. Refutō

℄ Ideo al'r dicēdum: ꝙ aīa ⁊ forma differūt. forma. n. pnm̄ pmū ē opis in corpe, ſꝫ aīa pmū pnm̄ opis in q̄dā circulatiōe ꝯſiſtētis. ⁊ qꝛ tres ſūt opatiōes circulares, inuicē nō reducibiles. ſ. intelligere / ſentire / ⁊ vegetare. moueri. n. ſubordinat̄ cogn̄i, ideo tres aīe tm̄: lꝫ forme poſſint eē multe. ℄ Sūt aūt qnqꝫ po^e: qm̄ poª nō ſumit̄ ab ope tm̄ in circulo, ſꝫ ab ope. ſunt autē qnqꝫ opa, ideo ⁊ qnqꝫ po^e. ℄ Sūt aūt q̄tuor gradus: qm̄ gradus nō eſt poª: ſed aīa ſub rr̄one accepta ad opus varians viuere. ⁊ qꝛ quadruplex eſt opus varians (vt bñ Thomas) iō q̄tuor gradus: ⁊ qnqꝫ po^e, ⁊ tres aīe dñr. ℄ Ad obm dicēdū, ꝙ quilibet gradus ꝯſtituit aiatū differēs: nō abſolute aiatū: ⁊ viuū: ⁊ ideo nō penes graduū nūm: ⁊ aiarum ſumitur nūs. ℄ Ad 2^am qōnē vr̄: ꝙ plātis nō tātū vegetatiuus inſit gradus: imo ⁊ ſenſitiuus. ꝓbat enim Ariſt. in ꝓ de plantis: ſenſus aiali ineſſe pp duo: tum pp necīum: tuꝫ pp melius: ſed neutro mō plāte: qd̄ oñdit: qm̄ pp melius regrit organū plante nullū hñt organū. nec pp necīum: qm̄ dꝫ diſcernere nociuū ab vtili. ſic arguo ⁊ in plantis: refutāt eniꝫ nociuū, ⁊ attrahūt vtile: quare ⁊ nociuū ſeparant ab vtili: q̄re ⁊ ſenſus dr̄e eſt in eis. ℄ Ad oppm̄ Ariſt. in liº de vegetabilibus ⁊ plantis. Qō. 2ª.

℄ In hoc queſito Pythagorici Parmeñ. Meliſ. Anax. ⁊ Democritus plātas etiā ſenſum hr̄e dicūt. ℄ Vbi debes ſcire, ꝙ ratio ſenſus ꝯſiſtit in duobus, vnum eſt vt recipiat obm in ſe, vel ꝫm eius aliquid. Scdm̄ eſt vt iudicet receptū: volunt itaqꝫ Pythagorici plantas hr̄e ſenſum: nō quidē iudicatiuū q̄litatis recepte, ſꝫ in ſola poſituꝫ paſſione voluptatis cuiuſdā, atqꝫ doloris. ſenſus ergo plāte eſt tm̄ receptiuus, nō iudicatiuus. iō plātas hr̄e ſenſum ꝯcedūt, ipſas tm̄ ſentire negant: qm̄ in ſentire cōcurrit actu iudiciū. ℄ Sed hāc opi. Ari. remouet in ꝓ capite de vegetabilibus ⁊ plantis, ⁊ Them̄. in 3° ſue paraphraſis huius. ⁊ vtit̄ hac rōne, ſunt duo extrema in nā, nobiliſſimū. ſ. corpus diuinū. ſ. celū, ⁊ plāta: quoꝝ qd̄libet viuit. ḡ ſicut pmū pp nobilitatē elōgat̄ a ſenſu, ita ⁊ alterū pp vilitatē cadit a ſenſu. Alie rōnes ſunt pdicte. Quicqd ſit, teneri pōt vtraqꝫ poſitio, nec rōnes video demōſtratiuas. ſuſtinēdū tm̄ Ariſ. dicendū ergo ꝙ plantis nō ineſt ſenſus. ⁊ qñ dicit̄ diſcernit ⁊c. h̄ negat̄: nō. n. retrahit̄ nec dilatat̄ plāta pp appoſitionem nutrimēti. ratio ergo Ariſto. ſic fortificat̄, vbicūqꝫ eſt virtus diſcernēs pꝫ fugā, vel ſequelā, ſenſus eſt: cui⁹ in plantis dari nō pōt. Ca. 71.

℄ Ad 3^am qōnē arguit̄, ſubm eſſe eſt queſitum. ḡ pōt demr̄ari. añs pꝫ: qſtio. n. ſi eſt refert̄ ad ſubm. ℄ Ad hāc Alb. 2° poſter. ⁊ Lincoñ. tenēt ſubm poſſe dupliciter accipi. Vno modo ꝫm eſſe ſubtiuū, ⁊ quātū ad eē, qd̄ hꝫ in ſpēbus, ⁊ ſic pōt demōſtrari. Alio mō quātum ad eſſe ſimpl'r, ⁊ ſic nō. ℄ Sed iſtud reprobatū eſt 2° Poſter. ⁊ refellet̄ ſtatim. ℄ Dicēdū ergo ꝙ ſubm, iō ſubm: qꝛ ſuppoſitū in ſcīa. id autē qd̄ ſupponit̄ in ſcientia, accipit̄ tanq̄ꝫ notū nobis: ⁊ inde ſequit̄, ꝙ ſubm / nec a priori / nec a poſteriori pōt demr̄ari: qꝛ. n. pmū, iō nō pōt a priori demr̄ari: qꝛ ſubm nobis, ideo nec a poſteriori / in illa. ℄ Ad obm dicēdum, ſubm eſſe queſitū ſimpl'r, ⁊ forte in altera ſcīa: pcognitum aūt ꝫm qd / vtpote in ea ſcīa cuius eſt. ⁊ tu vide in cōºmeo Poſter. Qō. 3ª. an ſubꝫ poſſit dmr̄ari. Tra. pº, ⁊ ca. 2°.

℄ Amplius vr̄ ꝙ pnª nō poſſint demōſtrari. ꝙ nō a priori pꝫ, ꝙ nō a poſteriori ꝓbat̄: qm̄ tūc ſubm eſſe a priori poſſet demōſtrari. ℄ Dicēdū pnª eē duob⁹ modis. Vno modo: quoꝝ habitudo ad elemētū eſt nota p ſe: ⁊ tūc pncipijs demōſtratis nō accidit demr̄ari pncipiatum: ⁊ h⁹ ſunt pnª ſubti. Scd̄o modo: quoꝝ habitudo ē ignota: ⁊ ſic ex demōſtratiōe pncipioꝝ, qꝛ accidit demr̄are elemētū pp qd. ⁊ ſic pꝫ ſol'. al's ꝯſueui dicere. ⁊ tu vide me in poſterioribus ana. ℄ Rurſus vr̄ ptes poſſe demr̄ari: vt ſpēs entis pñt demr̄ari: qm̄ ſūt pnª. ḡ pnª ſubti pñt demōſtrari. ſi ſpēs entis ſunt pnª entis. ḡ ⁊ pñt demr̄ari. ℄ Dicēdū ꝙ iō ſpēs eſſe, nō pñt demr̄ari: qm̄ eē ſpērū ⁊ eē gñis eſt vnū ſimpl'r. cū igit̄ eē eius ſubti ſit indemr̄abile, ⁊ eē ſpērū ſubti indemr̄abile. ℄ Tūc ad oppoſitum dōm, ꝙ ſpēs duplices ſunt, quedā, que ſimul ſunt pnª, ⁊ ptes ſubti: ⁊ ſic illa pnª demr̄ari nō pñt / quedā, que abſolute ſunt ptes ⁊ nullatenus pnª: ⁊ talia demr̄ari poſſunt in ſcētia cuius ſunt. ⁊ ſic pꝫ cōmētum. reſiduū enim patet p ſe, ⁊ tu lege ipſum totum. Qō. 4ª

COMMNETARIVM.

Hactenus de aīa, vt eſt qd̄dā totū poteſtatiuuꝫ, nūc de eius ptibus: que ſunt eius ſiue virtutes, ſiue po^e, ſiue ptātes: hūc. n. ordinē in pnº ꝓpoſuit: ptractabit autē de potētijs, vt Simpl'. inquit, qd ſint, quales ſint, ⁊ quot ſint. Sed qm̄ an res eſt prius eſt ipſo qd res eſt, nō ab rōne, vt Auer. inqt, Ariſtoteles anteq̄ꝫ de his ptractet, qd vnaqueqꝫ ſit, ſumit illas eſſe, ſatiſfaciens qōni an eſt. Sed qm̄ in accñtibus idē eſt eſſe, ⁊ ineſſe: accñtis. n. eſſe eſt ineſſe, ⁊ h⁹ ptātes ſunt accñtia: ideo ſumit illas ineſſe, ⁊ ꝫm quem modū inſunt: quaſi p hec velit ſatiſfactum eſſe ad qōnē an ſint: ⁊ dicit. Potētiarū autem aīe, que dicte ſunt, alijs aiatis inſunt oēs, vt diximus: alijs aūt inſunt non oēs, ſꝫ quedā harū: quibuſdaꝫ v̄o ineſt vna ſola. Ecce quo modo ſumpſit eas ineſſe, ⁊ quo modo inſunt, ſatiſfaciens qōni ſi eſt: qꝛ vero illas appellauit / nūc ptes / nūc potētias / nūc virtutes / nūc pnª / ne ſit de noīe ꝯtētio, exponit qd ipſe p ptātes velit intelligere dicēs velle ſe intelligere eaſdem, q̄ nūc ptes / nūc virtutes / nūc pnª appellauit, ⁊ inqt. Potentias vero dicimus vegetatiuum / ſenſitiuū / appetitiuuꝫ / motiuū ꝫm locū / ⁊ rōcinatiuū: que etiā ſupius ⁊ ptes, ⁊ virtutes, ⁊ pnª diximus. Vel melius (vt placet Themiſtio) cum ſatiſfecit qōni an ſint: ſtatim declarat, quot ille ſint, qꝛ proponit dicere de eis, ⁊ quot, ⁊ quales, ⁊ qd. Poſtq̄ꝫ ḡ accepit ipſas eſſe, enūat eas, ⁊ inqt. Potentias v̄o dicimus nūo qnqꝫ. vcꝫ. vegetatiuū / ſenſitiuū / appetitiuū / motiuū ꝫ locū / ⁊ rōcinatiuū: qd̄ grece dianoeticū dicit̄. Tertio exponit ea, quibus inſunt, ⁊ quo modo illis inſunt. nam cū illas dixit ineſſe, nō expoſuit, que ſunt illa, qbus inſunt. Exponit ergo ea / qbus inſunt, ⁊ quo modo inſunt, ⁊ inqt. Ineſt autē plātis vegetatiuū: ⁊ ſic ea, qbus vegetatiuū ineſt, ſunt plante. Alijs aūt, ⁊ hoc, ⁊ ſenſitiuū, ⁊ appetitiuū. ḡ ea / qbus plura hoꝝ inſunt, ſunt aīalia. Exponit aūt qd p appetitū intelligat, p quē dicimuꝫ aīal eē appetitiuū, ⁊ inqt. Appetit⁹ qdē enim deſiderīū, ⁊ ira, ⁊ voluntas ſunt: deſiderīū quidem in çophyticis aīalib⁹: ira ſupple tu ⁊ beneuolētia, in aīalibus pfectioribus: volūtas autē in hoībus: nō enim, vt Them̄. inqt, hec oīa inſunt omni ſentiēti: qꝛ plurima ſunt, que ſentiunt, quibus iracūdia ⁊ volūtas deſunt, ſed ſoluꝫ deſiderij quicq̄ꝫ valde parū eis ineſt: vtpote ſolū ad cibū: vt çophyticis aīalibus. Qꝫ aīalibus inſit vegetatiuū nō ꝓbat, ſed ſupponit. Qꝫ v̄o oīb⁹ inſit ſenſitiuū, ſumit, ⁊ inqt: aīalia autem oīa hñt vnū ſenſum tactū. ḡ oībus ineſt ſenſitiuū. Qꝫ vero inſit appetitiuū, ꝓbat, ⁊ inqt. Cui aūt ſenſus ineſt. ſ. tact⁹ ſolus, huic ⁊ triſtitia, ⁊ letitia, q̄ vt Simpl'. inqt, ſunt paſſiōes ſenſitiui: ⁊ dulce ⁊ triſte inſunt. ſ. vt illarū paſſionū effectiua, vt exponit Simpl'. qbus aūt inſunt hec. ſ. paſſiones ſenſitiui, ⁊ effectrices cauſe paſſionū / ⁊ ꝯcupiſcētia ineſt. ſ. appetitiua potētia. Cuius cām dicit: delectabilis enim appetitus hec ꝯcupiſcētia eſt. ḡ aīalib⁹ inſūt vegetatiuū / ſenſitiuū / ⁊ appetitiuum. Vegetatrix quidē qua viuēs eſt, ſenſitiuuꝫ, quo aīal eſt: appetitiuū v̄o, vt Themiſti⁹ inqt, ꝯcomitāter. Que autē ſint illa, qbus hec oīa inſunt, poſterius dicem⁹.

℄ Querit hic diuus Tho. cū aīe ſint tres, gradus aiatoruꝫ 4^or: potētie v̄o qnqꝫ. ℄ Ad quā qōnē i collectaneis reſpōdebamus ℄ Nūc vero magis pro mēte diui Thome dicerem aiata ſeu viua bifariā ꝯſiderari pñt, aut vt differūt ſimpliciter in rōne vite, vel aiationis: ⁊ ſic ſunt tres aīe: aiatum enim non differt ſimpl'r ab aiato in rōne aiationis, vel vite, niſi aut vegetabili aīa, aut ſenſitiua, aut intellectiua, aut vt aliud alio eſt meliori vel impfectiori vita viuens: ⁊ ſic ſunt gradus 4^or. Quatuor. n. modis aliud alio pfectius viuit: viuens. n. ꝫm gradū vegetatiuū obtinet infimum gradū totius latitudinis, viuēs mere ꝫm gradum ſenſitiuū obtinet adhuc in latitudine pfectiorē gradum, viuens ꝫm gradum motiuū, adhuc pfectiorē, ſupmū totius latitudinis graduꝫ obtinet viuum vt intellectiuū. ſunt ḡ aīe tres, ꝓut ſunt tres differētes ſimpl'r aiationes: gradus 4^or, ꝓut variant̄ viua penes pfectius ⁊ minus perfectum in latitudine, at potētie tot / quot operationes: eſt enim potentia ordo ad actum. ℄ Querebamus in collectaneis vtrū in plantis ſit tactus, ⁊ diximus ꝙ defendi pōt in illis eſſe tactū, ſiue ſenſuꝫ cibi, ꝓut receptiuus eſt. nō aūt, vt iudicatiuus. Primā ptē ꝓbabamus, qꝛ plāte nō oēm cibum trahūt, ſed aliquē trahunt, aliquē nō: h̄ aūt non vr̄, niſi qꝛ ab altero mouent̄ / ab altero nō. q̄re erit receptione: nō tm̄ iudiciū q̄litatis recepte: quam pōnē Pythagorici cōcedūt. ℄ Nūc v̄o dicimus neutro mō ſenſum cibi in illis eē: qꝛ oīs ſenſus recipit ſpēm ſine mā: talē aūt receptionē nō videmus in plātis: ſed ſolū videmus radices trahere realē humorē / qui poſtea a calore plantarū concoquitur, ⁊ cōuertitur in ſubſtātiam nutriti.

9°

9

Argũr. ¶ Alimẽti pterea ſenſum hñt: tactus .n. ſenſus ẽ alimẽti. Nã ſiccis ⁊ humidis/⁊ calidis atq; frigidis: alunt̃ viuẽtia cũcta. hoꝝ autẽ vt pꝫ ſenſus: ẽ tact⁹. Ceteris vero ſenſibilib⁹: p accidẽs nutriunt̃: nihil .n. ꝯducit ad alimẽtũ ſon⁹ vl' color aut odor. Sapor ãt: vnũ qd eſt eoꝝ q̃ tactu pcipiũt̃. At ỽo fames ſitiſue: cupiditas eſt, ſicci qdẽ ⁊ cal'i/fames: fridi ỽo ⁊ hũidi/ſitis. at ſapor/hoꝝ q̃ſi qðdã ẽ ꝯdimẽtũ.

T.c.28 ¶ Adhuc autẽ alimẽti ſenſuꝫ hñt: tact⁹ .n. alimẽti ſenſus eſt. Siccis .n. ⁊ humidis: ⁊ calidis: ⁊ frigidis alunt̃ viuẽtia oĩa. Hoꝝ autẽ ſenſus tact⁹ ẽ. Sꝫ alioꝝ ſenſibiliũ pꝫ accidẽs: nihil enĩ in alimẽtũ ꝯfert ſonus: neq; color: neq; odor. Sapor aũt vnũ qðdã ẽ tãgibiliũ. Eſuries autẽ ⁊ ſitis ꝯcupiſcẽtia eſt: eſuries qdẽ ⁊ calidi ⁊ ſicci: ſitis aũt/frigidi ⁊ humidi: ſapor ỽo/vt delectamentũ horum eſt.

collectanea tex/t⁹ ꝯ" 28 ¶ Propoſuit aĩalia oĩa hñe ſenſuꝫ pmũ .ſ. tactũ/hoc in loco id ſyllogiçat, ⁊ accepit maiorẽ, ⁊ inqt. Adhuc autẽ hñt ſenſum alimẽti, deinde minorẽ .d. tactus enim alimẽti ſenſus. tũc ⁊ ꝯcluſio recapitulet̃ prima, ergo aĩalia hñt tactuꝫ. eſt autẽ minor tactus eſt ſenſus alimẽti: que obſcura eſt, ideo ⁊ eam adhuc pſyllogiçare videt̃ in hũc modũ, p̂ accipiẽs minorẽ .d. ſiccis enim ⁊ hũidis, ⁊ calidis, ⁊ frigidis alũtur oĩa viuẽtia, eſt ergo maior, ſiccũ, humidũ: calidum, ⁊ frigidum ſunt aĩaliũ alimẽtũ, tactus eſt ſenſus hoꝝ .ſ. ſiccoꝝ, humidorũ, ⁊ calidoꝝ, atq; frigidoꝝ. ergo tactus eſt ſenſus alimẽti: qð erat minor primi ſylli. ¶ Sed alioꝝ.] ſed poſſet ambigere quiſpiã: aĩalia enim nõ tñ ſiccũ, calidũ ⁊c. eligunt in nutrimẽtũ, cũ ⁊ alijs vtunt̃: cuius ſignũ eſt, q: cibum eligunt odore, colore, ſono, ⁊ ſapore. ergo ⁊ alijs vtũtur, ⁊ p ꝯñs nõ tñ ſenſus tactus nec̃ius amplius ſed ⁊ alij aliorum ſenſibiliũ: queadmoduꝫ pꝫ. Huic q̃oni rñdere vr̃, ⁊ inquit. Sed alioꝝ ſenſibiliũ ſm accñs fit nobis nutrimẽtũ, cuius rõnẽ reddit: nihil .n. in alimẽtũ ꝯfert ſonus, neq; color, neq; odor. ¶ Adhuc qs obijciet de ſapore, rñdet/humor aũt .i. ſapor eſt aliqð vnũ tãgibiliũ. Ex his g̃ relinquit̃ oĩa aĩalia hñe ſenſuꝫ tact⁹, q aũt habeãt ⁊ appetitũ hoꝝ ſyllogiçare vr̃, in hũc modũ, preintelligẽs maiorẽ, aĩalia hñt eſuriẽ ⁊ ſitim/ſꝫ eſuries, ⁊ ſitis ſunt illoꝝ 4^{or} ꝯcupiſcẽtia, ſeu appetitus. g̃ hñt ⁊ illoꝝ appetitũ, hui⁹ itelligit maiorẽ. accepit ỽo minorẽ formal'r .d. Eſuries aũt, ⁊ ſitis ꝯcupiſcẽtia ſup. illorũ 4^{or}: qð expanit eſuries .i. fames calidi/⁊ ſicci. ſitis aũt frigidi, ⁊ humidi, ſapor ỽo vt delectatiuũ hoꝝ eſt .i. vt cõdimẽtũ qðdã, reddẽs ea ꝓpo ſenſui delectabilia. ⁊ ſic pꝫ minor. ¶ Qð qdẽ igit̃ aĩalia ſenſuꝫ hẽant tact⁹: amplius ⁊ appetitũ tãgibiliũ ex his palã eſt qð preaccipiebat̃ ſuperius.

Cõ.28. **Cum poſuit.** Simul ꝓponit itẽtionẽ, ⁊ illius cauſam, ⁊ inquit, cũ poſuit q omne aĩal hꝫ ſenſum tact⁹, ⁊ deſideriũ ad nutrimẽtũ, ⁊ in h̃ nõ ſufficit inductio, incepit declarare h̃ rõne. ecce ergo, duo Auer. ait Ariſt. declarare, aĩal .ſ. ſenſuꝫ hñe tactus, ⁊ ipſuꝫ hñe appetitũ. ⁊ rõne ait h̃ in loco id mõſtrare/cũ inductio nõ ſuffecerit. nõ g̃ tñ hic itẽdit d̃clarare, vbi ẽ ſenſus, ibi ⁊ appetit⁹. ¶ Et etiã.] Nũc ſyllogiçat primũ .ſ. aĩal hñe ſenſuꝫ tactus. ⁊ ſyll's cõponat̃: vt in expõne verboꝝ Ari. dictũ eſt. ⁊ preaccepit maiorẽ ⁊ ait, ⁊ etiã neceſſe eſt/vt omne aĩaꝫ habeat ſenſum, p quẽ cõprehẽdat ꝯueniẽs, ⁊ incõueniẽs ex nutrimẽtis. incõueniẽs quidẽ vt expellat nocumẽtũ: cõueniens vero vt attrahat iuuamẽtũ. hec eſt maior. ¶ Et hoc fuit.] reddit rõnẽ huius, ⁊ poſt abſoluit .q. difficilẽ. ait ergo. ⁊ h̃ fuit/q: nutrimẽtũ eius nõ exiſtit in potẽtia in pluribus rebus, ſicut eſt in plãtis. vult dicere q forma aĩalis ſita eſt in gradu maioris nobilitatis q̃ꝫ forma plãte, ideo nutrimẽtũ ſuum eſt nobile, ⁊ p ꝯñs a pluribus põt ledi aĩal q̃ꝫ planta/ꝓpterea indiguit eo, quo tuet̃ ſe a nociuo, ⁊ ꝓſequat̃ vtile. id autẽ tactus eſt. ⁊ ꝓpterea infert correlariuꝫ .d. ⁊ ideo plante nõ indigẽt ſenſu, quo diſtinguãt cibũ. vult dicere: q: a plurib⁹ cibis põt nutriri ꝓpter forme earũ ignobilitateꝫ. ⁊ iſte locus indiget magna ꝯſideratiõe .i. vtrũ plãte habeãt ſenſum, aut nõ, eſt locus difficilis, indigẽs magna p ſcrutatione. ¶ Hoc autẽ ait ꝓpter duo. p̂/q: plãtas ſenſum hñe, teſtãtur fere oẽs Phi: vt Pythagorici, Anaxag. Empedõ. Parm. Meliſ. Democ. ⁊ multi de ſecta Platonica. ⁊ qð eſt famoſum, ipoſ'e eſt vt ex toto ſit falſuꝫ. Scðo ait ⁊ hoc ꝓpterea, q: ratio põt torqueri in ꝯ̃riũ. videmus eniꝫ plãtaꝫ mori, ⁊ hoc nõ eſt niſi ꝓpter defectũ nutrimẽti. nõ eniꝫ plãta morit̃ pternãliter febre .ſ. ſuffocatiõe, ⁊ alijs: que mortẽ reddũt pternãlẽ. defectus autẽ cibi põt eẽ: vel q: nullus ei approximat̃ cibus: vel q: nõ ſibi cõueniẽs. ⁊ ſi nõ ſibi cõueniens. ergo plãta habet cõueniẽs, ⁊ incõueniẽs nutrimentum, ⁊ per ꝯñs cibus eius nõ eſt niſi potẽtia in rebus determinatis. ergo queadmoduꝫ aĩali datur ſenſus diſcretiuus hoꝝ, ita ⁊ plãtis: cũ ſaluet̃ eadẽ ratio. ⁊ natura nulli ſit inuida, nec auara. ¶ Amplius videmus ad ſenſum alio nutrimẽto nutriri ficũ/alio oliuã/alio vnãquãq; plantarũ: cuius ſignũ eſt q in omni pte terre trãſplantari non poſſunt: queadmodũ ⁊ agricole nobis teſtificant̃: aiũt enim quaſdã plantas bene veſci in oriẽte que minime in occidente: alias quoq; aiunt in meridie/que minime in ſeptẽtrione: hoc eẽ nõ põt, niſi q: nõ qðcũq; nutrit eas: ſed determinatũ determinatã queadmodũ accidit: ⁊ ſic aĩalibus lꝫ his plus illis minus. ergo videtur p eandẽ cauſam plantam habere ſenſum alimenti: ⁊ ſi non ita perfectum queadmodũ animal. ¶ Amplius addet: q hic locus indiget magna p ſcrutatione ꝓpter aliud: q̃ñ ait Albertus q magis aĩalibus tactus ineſt q̃ꝫ plãtis, ꝓpter ptium mollicieꝫ, ꝓpter quẽ fit multa partiuꝫ depditio: que nõ fit in plãtis, ꝓpter ptiũ duritiẽ, ⁊ caloris nãlis debilitatem: qui quaſi nihil cõſumit in eis, ſed diuidit tñ, ⁊ penetrat, vt ingreſſum accipiat nutrimẽtũ. dico modo q ⁊ hec ratio Alberti in cõtrariũ reduci põt: q̃ñ vel in plantis fit aliqua reſolutio partiuꝫ: vel nulla. ſiquidẽ nulla nunq̃ꝫ plante morerent̃: cuius ꝯtrariũ videmus. etiã omni anno equal'r fructificarẽt: cuius ꝯ̃riũ agricole aiunt. Siquidem aliqua reſolutio fit, igit̃ indigent aliqua/⁊ tanta ſubſtãtie reſtauratiõe. ergo queadmodũ aĩali datur tactus ꝓpter reſtaurationẽ depditi, ita ⁊ plãtis. nec ꝓpter minorẽ reſtaurationẽ: vel maiorẽ, debet dari, vel remoueri tactus: cum quoddã aĩal minus vt ſpõgia, ⁊ oſtrea, quoddã plus vt hõ: ⁊ tñ ꝓpter plus vel minus reſtaurari: nõ dꝫ tact⁹ ab oſtrea, ⁊ ſpongia remoueri, ⁊ in hoĩe ſolũ poni. ꝓpter hec ergo Auer. ait, plãtas habere, vel carere ſenſu, eſſe locũ pſcrutabilẽ. ⁊ vtinã poſſeꝫ vobis in hoc queſito ſatiſfacere. ¶ Id autẽ qð dedit Them. in 3° ſue paraphraſis, eſt ꝓbabile, ⁊ nõ demõſtratũ. ⁊ ideo vt dixi mihi videt̃ eſſe dicendum, q in plantis eſt ſenſus ſm ſcðam intentionem .ſ. receptiuus doloris: ⁊ delectationis: nõ tñ indicatiuus horum: vt Pythagorici bene dixerũt. ⁊ ꝓpterea plãtas ſentire nõ dicerẽ: ⁊ ſi eas ſenſum habere: q̃ñ ſentire in iudicio: ⁊ receptione conſiſtit: vt loco eius dicemus. hec pro nunc: forte al's aliter dicam ſi bene occurret. ¶ Et cũ narrauit] Cõ.7 accepta maiore: nũc tranſit ad minorẽ. Et p̂ ꝓponit recapitulationem: ⁊ ꝯtinuationẽ. 2ª ibi [Et quia.] pſyllogiçat minorem: ⁊ nõ ponit eã in forma. pma pꝫ per ſe. ¶ Ait ergo in 2ª primo mãm pro ſylli. d. ⁊ q: omne viuũ/non nutrit̃ niſi per ſiccũ: ⁊ humidũ: calidũ: ⁊ frigidũ: cum nutrimentũ eſt loco eius: qð diſſoluit̃ ex elementis, ex q̃bus componit̃ .i. miſcet̃ viuum, neceſſe eſt vt ſenſus nutrimẽti ſit ſenſitiuus, qui inatus eſt cũprehẽdere has qualitates: ⁊ iſte eſt ſenſus tactus. hec eſt mã pſylli. arguit ergo in forma, ⁊ inquit, ⁊ quaſi ſup. velit, oẽ viuũ nõ nutrit̃, niſi p ſiccũ, ⁊ humidũ, calidũ, ⁊ frigidũ/quaſi eſt maior, ſiccũ/humidũ/calidũ/⁊ frigidum ſunt nutrimẽtũ. tũc accepit minorẽ .d. ⁊ ſenſus tactus eſt id, qð ſentit iſta. Tũc apponit ꝯ̃nẽ .d. neceſſe eſt vt tactus ſit ſentiẽs, qð diſtinguit cibũ. tũc ponit ꝯ̃nẽ primi dicẽs, oẽ igit̃ aĩal hẽt tactũ nec̃io. ⁊ ſic pꝫ ſenſus lr̃e. ¶ Sẽſus aũt.] tria hic facit, primo abſoluit illas duas obiones, quas in textu dixi, ⁊ ꝓpter h̃ nõ opꝫ hoc exponi. 2ª ibi. [Et ꝓpter hoc qð dixit.] infert vnũ correlariũ. 3ª ibi.] Et cum narrauit.] oſtendit q̃ũo in quocũq; exiſtit ſenſus, ⁊ ibi appetitus ineſt. ¶ Quia igit̃ prima pꝫ, ait ergo in 2^a, ⁊ ꝓpter hoc, qð dixit, opinandũ eſt, q iſte ſenſus exiſtit etiã in omni aĩali, ſicut ſenſus tactus: cum ſit quaſi ſpẽs eius. tunc excuſat ſe, ⁊ inqt: ⁊ poſt declarabit̃ qualiter eſt in rei veritate. ¶ Debes ſcire, q his verbis Auer. innuit ſol'. ꝯtradictiõis: q̃ñ caplo de ſapore, Ariſt. inqt guſtũ aĩali ineſſe p fecto tñ. hic autem ait ⁊ omni aĩali guſtũ ineſſe: cum ſit quedaꝫ ſpẽs tactus, vt Auer. inqt. quã Auer. hoc in loco ꝓmittit abſoluere põt. tñ dari ſol'. vt dicamus potẽtias diſtingui p obta. põt ergo capi obm guſtus dupl'r. Vno mõ pro ſapore: q eſt quedaꝫ qualitas ſcða, reſultãs ex cõmiſtione primarũ, ſm rem diſtincta ab illis. ⁊ ſic eſt obm tactus pfecti, vt dicã. Secũdo põt capi pro mõ tãgibilis. tãgibile enim eſt calidũ/frigidũ ⁊c. Hec autẽ non tangunt̃ inquãtũ talia, ſed ſub mõ nociui aut vtilis: nociuũ ⁊ vtile non ſunt calidũ, ⁊ frigidũ, etiã ſub rõne taliũ. lꝫ enim idẽ realiter ſit calidũ, ⁊ nociuũ, differunt rõne: q̃ñ calidũ, vt calidũ, reſpicit tactum/ſub rõne nociui vel vtilis guſtuꝫ. ergo obm guſtus eſt modus obti tactus. ſicut ergo obm ad obm, ita potẽtia ad potẽtiam. ergo ſicut obm guſtus eſt modus obti tactus, ſic guſtus eſt modus, ⁊ quaſi ſpecies tactus: ⁊ ſic guſtus in omni aĩali ſimplex. ⁊ tũc pꝫ ſol'. ꝯtradictionis. ¶ Et cum narrauit.] nũc oſtendit q̃ũo appetitus ineſt ſentiẽti. ¶ Et debes ſcire, q ſi demonſtrabit̃ q ſapor ineſt .ſ. cibo, ⁊ q̃ũo inſunt qualitates cibo, ⁊ q̃ũo ſapor, iam demõſtratũ erit ⁊ appetitũ ineſſe ſentiẽti. ſapor eniꝫ delectat, ⁊ facit appetere. iõ nõ ꝓponit hic, q oĩ ſentienti ineſt appetitus: ſed ait: cum narrauit, q frigidũ, ⁊ calidũ, humidũ, ⁊ ſiccũ exiſtunt in cibo: ſm q eſt cibus: ⁊ ſapor exiſtit in eo ſm q eſt cibus, incepit declarare modũ, q̃ũo quodlibet iſtoꝝ exiſtit ĩ cibo: q: ſup. habebit̃ quomõ omne ſentiẽs appetit. ¶ Deinde ꝓſequit̃, ⁊ inquit, ⁊ ſi ſapor exiſtit in cibo in eo qð eſt cibus, tñ prime q̃litates exiſtunt in eo primo, ⁊ eſſentialiter. eſt ergo modus eẽndi ſic. q cibus eſt ſaporoſus p accñs, calidus frid⁹ etiã p ſe prio. ¶ Et dat ſignum .d. ⁊ ſignum eius eſt, q cum deſiderat cibum aĩal nõ deſiderat niſi calidũ, ⁊ frigiduꝫ, humidum ⁊c. fames enim eſt appetitus calidi, ⁊ ſicci: ſitis frigidi, ⁊ humidi. ⁊ nõ deſiderat dulce, neq; amarum, ſup. primo ⁊ per ſe. ait tñ, q ſapor eſt coniũctus, ſup. neceſſario, cũ iſtis qualitatibus. ¶ Et hoc.] remouet dubium lr̃e. ait in arabica tranſlatione. [Sapor auteꝫ eſt quaſi cauſa iſtorũ.] qð falſum videt̃, ideo debes ſcire/q in ſenſatione tactiua duo cõſiderãda ſunt .ſ. ſenſatio calidi, frigidi abſolute, ⁊ inquãtum cõueniẽs vel nociuũ. Amplius conſideramus ſenſationeꝫ ipſam, ⁊ vſum illius reiteratũ. ideo duas dat expoſitiones. Prima q ſapor eſt cauſa quare ſentiẽs diſcernit nociuũ ab vtili: ⁊ nõ cauſa qualitatũ, eſt cauſa cur illa ſentiunt̃, vt conueniẽtia, ⁊ differẽtia, ⁊ nõ eſſendi: q̃ñ p ſe qualitates ſunt cauſa vere ſaporis. 2ª ibi. [Et forte] eſt, q ſapor eſt cã reiterate ſenſationis hoꝝ: queadmodũ patet in ebrijs, q quãto plus potant, appetũt ⁊ plus, propter delectationẽ hoꝝ. ergo eſt cauſa reiterate ſenſationis hoꝝ, ⁊ non hoꝝ abſolute, ⁊ ideo dixit [Quaſi cauſa.] Cum non ſit cauſa eorum abſolute, ⁊ ſermo eius in vtraq; expoſitione patet.

¶ Dubiuꝫ eſt an plãtis inſit appetitiuus gradus. Albert⁹ in primo Phyſicoꝝ, velle videt̃, q plãta appetat appetitu intellectiuo, nõ ſicut in quo, ſed ſicut moti a motore, vnde planta mouet̃ ad cibũ appetitu intelligẽtie nõ errãtis: qui eſt ſubiectiue in intelligentia: vt autẽ in moto eſt in planta. põt autẽ eſſe ratio, q̃ñ vbi ineſt appetit⁹ formaliter ⁊ ſubiectiue, ibi ineſt phãtaſia, vt ſupra. ⁊ hic Ariſto. demonſtrauit. Auerrois autẽ p̂ Phyſic. velle videt̃ plantas appetere appetitu nãli: queadmodũ mã formã. ¶ Et hoc põt demonſtrari, q̃ñ oĩs forma, citra pmum, in ſui nã naſcit̃ priuata, ⁊ diminuta, ⁊ ideo oĩs forma p̃ter deum, appetit aliqð extra ſe: ſolus enim deus nõ appetit niſi ſe. cum igit̃ oĩs forma ſit priuata, oĩs forma appetere dꝫ pfectionẽ, quã põt hñe. eſt eniꝫ priuatio cã appetitus, vt Ari. inqt. ergo oĩs forma ſuã nã appetit, ⁊ hic vocat̃ appetitus nãlis/vt conſtat. tunc pꝫ ſol'. loquit̃ enim Ariſto. de appetitu ſequẽte cognitionẽ, ⁊ nõ ſequẽte nãm rei imperfecte, ⁊ diminute/vt patet. An plãtis inſit appetit⁹ Cap. 18 vlt. tractatus. 81° cõ.

COMMENTARIVM.

Difficille: ⁊ forte ĩpoſſibile eſt in hoc textu dare ordinẽ: cuius ſignuꝫ eſt diuerſitas expõnũ. Expoſi⁹ Them. ¶ Themiſtius (vt mihi vr̃) velle', vr̃ q cũ Ariſto. accepiſſet aĩalia oĩa ſenſum tact⁹ hñe, oſtẽdit ꝓpter hec ea hñe ſenſum cibi, h̃ eſt guſtũ: cuius cãm aſſignat Ari. vt vr̃ Themiſtio, q: tact⁹ eſt alimẽti ſenſus: q: in aĩalibus imp fectis habet̃ vice guſtus. Q: vero habeat̃ vice guſtus, vt placet Themiſtio, Ari^{ſtes} ꝓbat duab⁹ rõnibus. Prima/q: ſiccis calidis, ⁊ frigidis, ⁊ humidis aluntur oĩa viuentia quoꝝ p ſe eſt tact⁹: alioꝝ p accñs. Scða h̃ idẽ ꝓbat ex diffinitionib⁹ famis ⁊ ſitis: ⁊ tũc ĩ illa pte [Eſuries aũt.] verbũ [autẽ] nõ aduerſatiue, ſed ꝯtinuatiue legendũ eſt: quaſi dicat. Preterea. Eſuries ⁊ ſitis ꝯcupiſcẽtia eſt: eſuries qdeꝫ calidi ⁊ ſicci. Sitis autẽ frigidi ⁊ humidi, g̃ bñ dictũ eſt tactũ hñi vice guſtus. Sed dices nõ ſolũ famẽ eẽ appetitũ primarũ q̃litatũ, ſed ſaporis. rñdet eẽ appetitũ ſaporis q̃tenus ſapor eſt laſciuia cibi, ⁊ ꝯdimẽtũ. Sic igit̃ ſm Them. Ari. ex eo, q: oĩa aĩalia hñt tactũ: declarauit q hñt guſtum/q eſt ſenſus nutrimẽti. Qð vero, q: hñc tactũ, hñt ſenſum cibi: hoc eſt guſtũ/ꝓbat Ariſtoteles p̂ diffinitione nutrimẽti, qð ex calidis ⁊ id genus fit. Scðo ex diffinitione famis ⁊ ſitis: hec expoſitio poſſet accõmodari verbis/tñ eſt parũ violenta: nõ eniꝫ cũ facilitate verbis accõmodat̃. ¶ Simplicius, ſi recte eius verba pcepi, velle videt̃ Ariſt. ꝓbare idipſuꝫ. Expoſi⁹ Simpl. qð dixit: dixit enim aĩalibus ineſſe letitiã ⁊ triſtitiã, ⁊ triſte ⁊ delectabile: hoc ergo idẽ Ariſto. nũc ꝓbare: ⁊ qdẽ ex eo, q: oĩa aĩalia hñt ſenſum alimẽti, nam tactus eſt alimẽti ſenſus, quẽ oĩa aĩalia hñt/⁊ aĩalia, q̃bus ineſt alimenti ſenſus, eis inſunt letitia ⁊ triſtitia: qð ꝓbat Simplicius, eo q nutrimẽtũ ꝯſequit̃ voluptas: ieiuniũ vero triſtitia. Q: vero tactus ſit alimẽti ſenſus/Ariſto. ꝓbat, vt Simpli. inqt, q: tãgibilibus alunt̃ oĩa viuentia: cuius rõnẽ Simplicius aſſignat, q: oĩa corpa his q̃litatib⁹ participãt, ⁊ ſm has ⁊ generationes ⁊ corruptiones, ⁊ alterationes, ⁊ auctiones, ⁊ iminutiones ſunt. ¶ Quã expõnẽ laudarẽ, ſi poſſem illam verbis accõmodare. ¶ In collectaneis de mẽte Auer. dicebamus q hic Ariſt. illa duo ꝓbat, que prius ꝓbauit: accepit enim q aĩalibus inſit ſenſitiuũ: ⁊ q inſit appetitiuuꝫ. Ideo iterũ hec duo ꝓbat. Primo quidẽ q oĩbus aĩalibus inſit ſenſitiuũ: q: oĩbus ineſt ſenſus cibi: qui quidẽ eſt tact⁹, quatenus his enutrimur, quoꝝ tact⁹ eſt. Scðo ỽo ꝓbat q aĩalib⁹ inſit appetitiuũ, ⁊ hoc p diffinitionem famis/⁊ ſitis. Que expoſitio poſſet bene ſtare/⁊ verbis accommodari. ¶ Sꝫ mihi occurrit nũc dicere cũ expoſitore, q meli⁹ oĩb⁹ hũc textũ legit .ſ. q Ariſto. ꝓbat 2ª rõne q oĩbus aĩalibus inſit appetitiuũ, que expoſitio ꝯuenit ṽbis ſequẽtis text⁹, vbi recapitulat id qð in h̃ textu dixit: vt videbit̃. Ad huius ergo ꝓbationẽ ſumit p̂ q oĩb⁹ aĩalib⁹ inſit ſenſus alimẽti: ⁊ inquit. Adhuc aũt alimẽti ſenſum hũc ſupple oĩa aĩalia: Diluci/da expõ.

q2 hñt tactũ, qui eſt ſenſus alimenti. Q2 vero tactus ſit ſenſus alimẽti, pbat Ariſto. ⁊ dicit: ſiccis. n. ⁊ humidis, ⁊ calidis, ⁊ fridis alunt̃ viuẽtia oĩa. ſ. ⁊ aĩalia ⁊ plãte. Mõ hoꝝ ſenſus tact⁹ eſt. g tact⁹ eſt ſenſus alimẽti, cũ ſit eoꝝ ſenſus, quoꝝ ẽ oĩuz nutrimẽtũ. [Sed alioꝝ ſenſibiliũ ſm̃ accñs,] Que verba pñt dupl'r legi, vt Simpli. legit. Uno mõ ſic, ꝙ tactus ſit caloꝝ/frigidoꝝ/humidoꝝ/⁊ ſiccoꝝ p ſe, alioꝝ ſenſibiliũ p accñs. Melius autẽ legat̃ ĩ ablatiuo/ſic: ſiccis enim ⁊ humidis ⁊ ceteris id gen⁹ alunt̃ oĩa viuẽtia, quoꝝ eſt tactus: ſed alijs ſenſibilibus ſm̃ accñs nutriunt̃. Cuius rõnẽ aſſignat: q2 in alimẽtuz nihil cõfert ſonus: neq3 color, neq3 odo2: ⁊ ſi dices ſapo2 in alimẽtũ ɔfert, rñdet, ꝙ ſapo2 in alimẽtũ ɔfert, quo eſt vnũ quoddã tãgibiliũ. Patet g verũ eſſe/qꝺ aſſumptũ eſt. ſ. ꝙ aĩalia hñt ſenſum alimẽti: ⁊ tota cã eſt, q2 hñt tactũ. Ex h̃ aſſumpto vult hr̃e oĩbus aĩalibus ineſſe eſuriẽ, ⁊ ſitim: h̃ inquã qꝺ vult hr̃e, nõ poſuit in textu, q2 ſatis pʒ. Tũc ex illo aſſumpto/cũ h̃ illato ſubintellecto/ꝓcedit ad pbãdũ oĩbus aĩalibus ineſſe appetitiuuz. Quia qbus ineſt ſenſus alimẽti, ineſt fames, ⁊ ſitis: ſed fames ⁊ ſitis ſunt ɔcupiſcẽtie/⁊ appetitus. g oĩbus aĩalibus ineſt appetitiuuz: fames enim eſt appetitio calidi, ⁊ ſicci: ſitis autez frigidi ⁊ humidi. Sed dices fames eſt appetitus ſapo2is, ſil'r ⁊ ſitis, quaſi rñdet, ⁊ inqt: ſapo2 autez, vt delectamẽtũ hoꝝ eſt. ergo eſuries ⁊ ſitis ſunt appetit⁹ labo2is quaſi p accñs.

epilog⁹ ꝓceſſus.

¶ Eſt igit̃ ꝓceſſus Ari[lis] iſte, oĩbus aĩalib⁹ ineſt ſenſus cibi, quibuſcũq3 ineſt ſenſus cibi, ineſt fames ⁊ ſitis, qbuſcũq3 eſuries, ⁊ ſitis inſunt, eiſdẽ ineſt appetitus. ergo oĩbus aĩalibus ineſt appetitus: ſic igitur expoſito2 in verbis Ari[lis] pulch2ũ o2dinẽ poſuit. Q2 hec ſit mens Ariſtotelis, ſtatim textu ꝓrimo patebit.

Guſtus idem tactus.

¶ Quo vero ad verba attinet, Themiſtius dicit idẽ eſſe tactũ ⁊ guſtuz in aĩalibus impfectis. nam vt idẽ tactile, ⁊ guſtatile, idẽ eſt tactus ⁊ guſtus. P2ime vero qualitates vt alteratiue ſunt tactiles, eedem vt ɔuenientes, vel diſconuenientes ſunt guſtatiles. ergo ⁊ tactus ⁊ guſtus idẽ eſt, quatenus vterq3 illaꝝ ſunt differũt vero rõne, q2 tactus illarum eſt vt ſunt alteratiue, guſtus vero vt ſunt cõuenientes vel diſconuenientes.

De ſenſibus plãtarum.

¶ In collectaneis tribus argumẽtis plãtas ꝓbauimus habere ſenſum cibi, ſiue ille ſit tactus, ſiue ille ſit guſtus, tum p2imo/q2 videmus eas nõ nutriri ſemp, ſed aliqñ exiccari: qꝺ eſſe nõ põt, niſi q2 eis non ſemp nutrimẽtum cõueniens app2oximatur. ¶ Tum 2° q2 videmus eas ſtabilitis locis naſci ⁊ educari, qꝺ nõ eſt, niſi q2 nõ ex quolibet nutriũtur. ¶ P2eterea. Albertus ait tactũ eẽ datũ aĩalibus ꝓpter inſtaurationẽ deꝑditi, modo in plãtis fit inſtauratio deꝑditi. ergo eis ineſt tactus. ¶ Auerroes in cõmento cãm affert: quare plãte nõ habẽt tactũ/⁊ ait, q2 nutrimentũ illarũ eſt potẽtia in pluribus: que cauſa friuola eſt, q2 lʒ nutrimẽtuz illarũ ſit potẽtia in pluribus q̃ʒ ſit nutrimẽtũ aĩaliũ/tñ nutrimentũ earũ non fit ex quolibet: ⁊ ſic opo2tet dare in eis ſenſum quo diſcernat ea, e qbus nõ fit, ab eis, e quibus fit nutrimẽtũ. Q2 vero nutrimẽtũ earũ fiat nõ ex oĩb⁹, pʒ p2imo/q2 nõ ſemp fit. 2°/q2 o2iunt̃ ⁊ educunt̃ certis locis. 3° q2 inſtauratio non fit ex omnibus attractis: vt dictum eſt.

Cur plãte caret ſenſu.

¶ Melius ergo, vt ſupius diximus, dicendũ eſt plãtas nõ habere ſenſum cibi: nec tactũ/q2 ꝓp2iũ eſt vnicuiq3 ſenſui recipere ſpeciẽ ſine mã: modo plãte cũ p radices attrahũt nutrimẽtum, potius attrahũt illud realiter ad po2os, ⁊ nõ intẽtional'r ſicut hõ, qui attrahit cibũ realiter. Diſcernit vero ɔueniens a nõ cõueniẽti ſilitudine nãli que eſt iter cibũ, ⁊ plãtã attrahentẽ: refugit etiã cibũ diſcõueniẽtẽ ɔtrarietate nãli, que eſt inter plãtã, ⁊ cibũ. ¶ Hec ergo eſt cã, quare plante caruerunt ſenſibus, vt Them. aĩaduerit 3° huius. nam cũ ſint terreſtres ac impfectiſſime recipere nõ poſſunt ſpeciẽ ſine materia, celũ etiam caret ꝓpter excellentiaz: eſt enim magis dignum q̃ʒ vt recipiat ſpeciem a rebus. Plante ergo carent ſenſu ⁊ receptiuo, ⁊ diiudicatiuo.

Ca. 71.

Argyr.

¶ Uerũ hec declarãda poſterius ſunt: nunc eouſq3 ſit dictũ/animãtiũ iquã hiſce q̃ tactũ habẽt ⁊ appetitũ ineſſe. De imaginatiõe vͦ nõ patet: ſʒ ꝺ hoc poſtea ɔſiderem⁹ opo2tet. Nõnullis iſup ⁊ loco motiuũ ẽt ineſt: ⁊ alijs. ratiocinatiuuz ac intellectus/vt hoĩb⁹ ⁊ ſiqd ſit aliud tale vel etiam p2eſtabilius.

T. c. 29.

¶ Certificãdũ autẽ: de his poſteri⁹ eſt. Nũc autẽ itãtũ dictũ ſit: ꝙ aĩalib⁹ habentibus tactũ/⁊ appetit⁹ ineſt. De phãtaſia autẽ: imanifeſtũ eſt: poſterius autẽ intẽdẽdũ eſt. Quibuſdã vͦ adhuc ineſt/⁊ ſm̃ locum motiuũ: alijs autẽ ⁊ rõcinatiuũ: ⁊ intell's: vt hoĩb⁹: ⁊ ſiquid tale eſt alterũ vel ⁊ hono2abilius.

collectanea ter/t⁹ ɔ'' 29'.

¶ Quodãmodo recapitulans, accipit qd manifeſtũ, quidue imanifeſtũ. d. Certficandũ autez de his poſterius eſt. ſ. i lib2o de ſenſu ⁊ ſenſato. recolligit qd dictũ. d. Nũc autẽ intm̃ dictũ ſit, ꝙ aĩalibus hñtibus tactum, inſit ⁊ appetitus. Recolligit qd latet. d. De phãtaſia autẽ, imanifeſtũ, an. ſ. inſit omni hñti ſenſum. qꝺ dicit, vt Simpli. inqt, ꝓpter phantaſiam pfectã: qm̃ de cõfuſa, vt ſupius dixit, palã eſt ipſam ineſſe omni hñti ſenſum. poſterius autẽ ait eſſe itelligendũ. Amplius colligit, ⁊ quod palã. d. quibuſdã ⁊ adhuc ineſt, ⁊ ſm̃ locũ motiuũ: alteris autẽ ⁊ itellectiuũ, ⁊ intellectus: vt hominibus, ⁊ ſup. ⁊ alteri, ſi aliquod alterũ h9 eſt. ſ. homini equale, aut ⁊ hono2abilius. quod dicit ꝓpter demones/vt Simplicius, vel co2po2a celeſtia.

Cõ[m] 19[m].

Quia vult ponere. P2oponit intentionez, ⁊ inqt, qa vult ponere hic numerũ iſtarũ virtutũ: ſm̃ ꝙ artifex ponit ſubiecta ſue artis, nõ vult ponere niſi id qꝺ manifeſtum eſt per ſe, ⁊ dimittit alia: que non ſunt manifeſta, quouſq3 p ſcrutetur de eis. Hec eſt intẽtio, ⁊ cã intentionis.

Dubitõ

¶ Sed dices: virtutes aĩe ſunt accidẽtia aĩe. ergo nõ ſunt ſubiecta. i. ſpecies ſubiecti.

Solutõ

¶ Dicendũ ꝙ pñt dupl'r cõſiderari. vno modo vt fluũt ab aĩa: ⁊ ſic ſunt accidẽtia ꝓp2ia: ⁊ queſita hic. Alio modo vt p illas cõſtitui pñt ſpẽs aĩarũ: per intellectũ. n. rõnalẽ conſtituũt/p ſenſitiuũ ſenſitiuã ⁊c. ⁊ ſic ſunt quaſi differẽtie ⁊ ſpẽs. ideo dicit ꝙ enumerant̃ tanq̃ʒ ſpecies ſubiecti: nõ ꝙ ſint vere ſpẽs. ¶ Et reſiduum commenti patet hic.

COMMENTARIVM.

Cum ariſtoteles concluſit: ꝙ animalibus hñtibus ſenſum tactus: ineſt ⁊ appetitus: nunc partim ſe excuſat: ptim epilogat: partim p2omittit: partim cõplet id: qꝺ cepit declarare. Excuſat quidẽ ſe: ⁊ inqt. Certificãdũ aũt de his poſterius eſt. Simplicius exponit [Certificãdũ autẽ de his]. ſ. ſapo2ibus: de quibus nõ ſolũ in iſto volumine: ſed etiã in li° de ſenſu dicet. Et fo2te intelligit [de his]. ſ. oĩbus/de qbus dixit: vt vtrũ omne ſenſitiuũ ɔſequat̃ appetitus: ⁊ vtruz guſtus ⁊ tactus ſint idem: ⁊ quo modo ſapo2 ſit delectamẽtũ nutrimẽti: nõ aũt nutrimẽtũ: de his enim in hoc lib2o: ⁊ alibi certificãdũ eſt. Epilogat vero ɔnẽ declaratã: cũ inquit: nũc autẽ intantuz dictũ ſit: qꝺ aĩalibus hñtibus tactũ: ⁊ appetit⁹ ineſt. Ecce quo modo expoſitio Thome fuit ceteris p2eferẽda: hic. n. epilogus manifeſtat expõnez Thome eſſe p2o mẽte Ariſt. P2omittit vero illud: qꝺ cepit declarare: ⁊ non cõpleuit: ⁊ inquit. De phãtaſia autẽ: vtrũ ſupple iſit omnia aĩali habẽti ſenſum ⁊ appetitum: imanifeſtũ eſt: ſed poſterius in fine huius ſcõi intendendũ eſt. nam lʒ de re hac p2o pte diſputatum ſit: tamẽ, vt Simplicius dicit: de confuſa phantaſia eſt ptractatuz: nõ autẽ de pfecta: de qua p2o fine huius ſecũdi lib2i dicturus eſt. Cõplet vero. id. qꝺ incepit declarare. nã cũ declarauit ea, qbus vnũ ſolum ineſt, ⁊ quibus tria illoꝝ, nũc declarat ea, qbus quatuo2, ⁊ ea qbus oĩa illa inſunt, que enumerauit, ⁊ inqt. Quibuſdã autẽ adhuc vltra hec tria. ſ. vegetatiuũ/ſenſitiuũ/⁊ appetitiuũ/ineſt ⁊ ſʒ locũ motiuũ, vt aĩalibus pfectis. Alijs autẽ vltra hec, inſunt ⁊ rõcinatiuũ, ⁊ intell's, vt hoĩb⁹, ⁊ ſiqd aliud tale pſtabilius, ⁊ hono2abilius eſt.

verboꝝ ɔſiderõ.

¶ Quo vͦ ad vͤba attinet, Ariſtoteles dixit rõcinatiuũ, ⁊ intell's, q2 vltra rõcinatiuuz qꝺ grece dr̃ dianoeticũ, qꝺ eſt tota rõnalis aĩa, eſt intell's, q extrinſecus accedẽs, eſt altera pars rõnalis aĩe, q intell's grece nus dr̃. Ex qbus verbis greci fecerũt drĩaz inter dianoeticũ. i. rõcinatiuũ, ⁊ intellectũ, e quo ẽt rõnalis aĩa dr̃ noetica. nã rõnalis aĩa ɔficit̃ ex duab⁹ ptibus, quarũ altera nus, ſiue intell's extrinſecus accedit: altera vͦ ex ſemine, que dr̃ phãtaſtica/ſiue ɔceptiua ſm̃ Simpl'. Ex his rõnalis aĩa dr̃ ⁊ noetica, ⁊ dianoetica.

Q2 opio aliena ſit ab aꝝ.

Propterea dicũt Ariſtotelẽ dixiſſe: alijs autẽ rõcinatiuũ ⁊ intell's, denotãs intellectũ eſſe partẽ illius nobilio2ẽ: ſed q̃ʒ hec opinio ſit aliena a mente Ariſtotelis, poſterius dicemus, nũc tñ intantũ dictũ ſit ꝙ alijs vt hoĩbus ineſt rõcinatiuũ, qꝺ eſt aĩa rõnalis, ⁊ intell's, que eſt hono2abilio2 virtus huius aĩe, ⁊ nõ pars eẽntialis, vt greci fingũt. Sed cur addit [Et ſiqd tale eſt alterũ vel ⁊ hono2abili⁹.] Simplicius dicit h̃ adijciſſe ꝓpter celeſtia aĩalia, vt ſit ſenſus dianoeticũ, ⁊ intellectũ ineſſe hoĩbus: ⁊ etiã alijs pſtantio2ibus hoĩe, ſiqd aliqꝺ aĩal tale hoĩe pſtãtius inuenit̃, vt celũ. Alij dixerũt hec Ariſtotelẽ adijciſſe ꝓpter demones, quos Platonici aĩalia rõnalia tempo2e eterna, co2pe aerea poſuerũt, vt Apuleius, cum expõnem app2obat Simpli. ¶ Auerroes velle videt̃ Ari[lem] hypothetice eẽ locutũ/q̃ſi nihil ponẽs ineſſe. ¶ Ego vͦ aliter dõm eẽ arbitro2. nã vt aucto2 eſt Calcidius, Platonici tres virtutes arbitrati ſũt, rõcinariã, que dianoea dr̃, que eſt illa, qua hõ circa ſenſibilia rõcinat̃. Intellectũ, q eſt vliuz, ſiue idearũ, q ⁊ nus dr̃: ⁊ intelligẽtiã, quã greci noeſim dicũt, q̃ vis eſt, q̃ hõ ⁊ vnitatem ⁊ res diuinas apphẽdit. Dicit g Ariſt. hoĩbus ineſſe rõcinatiuũ, ⁊ itellectũ, ⁊ ẽt ſi aliqd melius eſt rõcinatiuo ⁊ intellectu, vtpote itelligẽtiã. nã hec ẽt hoĩbus ineſt.

Dubitõ

¶ Sʒ dices Ariſt. potẽtias aĩe enũerans ſupius/voluit illas eẽ qnq3 vt vegetatiuũ/ſenſitiuũ/appetitiuũ/motiuuz ſm̃ locũ/⁊ rõcinatiuũ: hic autẽ ſup2a hec duo alia, vt itellectũ, ⁊ intelligentiã.

Solutõ

¶ Dici põt h̃ feciſſe, q2 intell's ⁊ intelligẽtia vͤtutes ſunt rõcinatiui: ⁊ ſic nõ ponũt in nũo.

Que auer.

¶ Aĩaduerte hic ⁊ p2io2i cõmẽto Auerroẽ vͤtutes haſce appellare ſpẽs ſbti. vʒ. aĩe, vbi defendẽdo Auerroem dicebamus eſſe ſpẽs, ⁊ vͤtutes. Species quidẽ vt ɔſtituũt aĩalia. ſiue aĩata ipſa: vͤtutes, vͦ, vt fluũt ab eẽntia aĩe: mõ recognoſcẽdo hec q̃ diximus, reuocamus rẽ in dubiũ. nã Ariſtoteles loqtur de his, vt potẽtie ⁊ vͤtutes, ⁊ accidẽtia aĩe ſunt. Cuius rei argumẽto nobis eſt, ꝙ eas enũerauit p ineſſe, qꝺ ꝓp2ium eſt accidentis.

P2ia. q. vtrũ po[e] aĩe fluãt ab eſſentia aĩe.

¶ Sed circa hec querit̃ vtrũ iſte qnq3 potentie enũerate ab Ariſt. ab ipſius aĩe eẽntia, ſiue ab aĩa ipſa defluãt. Et vr̃ ꝙ ꝙ nõ/q2, vt dr̃ ĩ li° de gñone, nullo vno ſimplici multitudo aliqua fluere põt. ¶ P2eterea. Fluẽs, ⁊ id, qꝺ fluit in eodez ſbto eẽ nõ pñt. ¶ P2eterea. Potẽtie defluũt ab agẽte aĩaz. nã vt Auer. dicit 8° phyſice auſcultatiõis, agẽs q̃ʒtũ dat de fo2[a]/tm̃ dat fo2e accñtibus. ¶ Huius rei ɔ̃riũ oẽs iunio2es autumãt. ¶ P2o dilucidatiõe accipiamus p̃ ꝙ aĩe potẽtie pñt accipi ꝓ q̃litatib⁹, q̃ ɔſequunt̃ vnionẽ aĩe ad diuerſas co2pis ptes: vt ſupius diximus. Alio mõ pñt accipi ꝓ aptitudinibus, qbus aĩa eſt multipl'r apta eẽ pn̄[m] diuerſaꝝ opationũ, ſiue p diuerſas ptes co2pis, ſiue p nullã co2pis ptez. ¶ Scõo accipiamus ꝙ affectionũ alie inſunt ſubo, vt fluũt a pncipijs ſue fo2me: ſunt autẽ pn̄[a] fo2me genus ⁊ drĩa/que ſumunt̃ a fo2ma. Alie inſunt ſbto, vt fluũt a pncipijs mãe: ſunt pn̄[a] mãe diſpõnes/cõpl'ones/⁊ q̃litates mãles, qbus mã eſt ſubm fo2me. ¶ Tunc dõm ꝙ ſi potẽtie aĩe ſumant̃ ꝓ qualitatibus, q̃ reſultãt ex vniõe aĩe ad diuerſas co2pis ptes, iſte fluũt pncipal'r ex mãlibus pncipiis rei aĩate: fluũt eniz ex diuerſis cõplexionibus o2ganoꝝ, nõ tñ ſine aĩa, q2 niſi aĩa illis vniret̃, nõ fluerẽt: ⁊ h̃ pacto de his nõ loqmur: ſed ſupius locuti ſumus. Sin aũt ſumant̃ ꝓ aptitudinib⁹ ſic fluere nõ pñt in co2pe aĩato, niſi pncipal'r ab ipſa aĩa: ⁊ ex pncipijs diffinitiuis ipſius aĩe: q̃ ſunt genus ⁊ drĩa eius. ¶ Tũc ad pmã dicẽduz, ꝙ pñt plura fluere ab vno o2dine quodã. ¶ Ad ſcõaz dicẽdum fluens ⁊ id qꝺ fluit poſſe eſſe in eodẽ ſubo, modo qꝺ fluit, nõ fluat in genere cauſe efficiẽtis. ¶ Ad tertiã dicendũ, ꝙ potentie fluũt ab agente effectiue, ⁊ ab aĩa, vt a mã/⁊ vt a cã finali, vt dicemus.

2[a]. q.

¶ Sed q2 fluere hic p2o depẽdere intelligim⁹, ꝓpterea q̃rit̃ in quo gñe cauſe potẽtie iſte aptitudinal'r ſumpte fluũt ab aĩa. ¶ Quidã dixerũt aĩaz eſſe harũ potentiarũ cauſam in quadruplici gñe cauſe, imo dicũt qꝺlibet ſubʒ eẽ cãz ſuoꝝ ꝓp2ioꝝ accidẽtiũ in quadruplici genere cauſe.

Q2 ſit cã ⁊ agẽs. Cõ. 4°. ⁊ 32. Co. 22. ⁊ 35.

Speciatim vero ꝙ ſit cã effectrix ſuoꝝ ꝓp2ioꝝ accidentiũ/p2obant ex Auerrois decretis 8° phyſicoꝝ. ⁊ 4° de celo apertiſſima rõne/q2 dicit nãle agens tantũ de accidẽtibus p2ebere alicui, quãtũ de eius fo2ma illi p2ebet, qua mediãte accidentia illa efficit, quibus verbis innuit fo2mam ſubti eſſe cauſam imediate effectiuã accidẽtiũ. Agens vero ipſum remotaz, cũ illa accidentia ſubto non p2ebeat, niſi mediante fo2ma. q̃re aĩa erit ſuarũ potẽtiarũ ꝓp2iarũ cã effectiua imediata. ¶ P2eterea. Si ſubm erit cauſa ſuoꝝ accidentiuz mãlis/⁊ nullo pacto effectiua: tũc ſubm eſſet in potentia mere paſſiua ad oĩa illa: ⁊ ſic eſſet in po[a] ɔtradictiõis: vt Ariſtoteles ꝓbat 9° meta[ce]. quare poſſet illis p2iuari. ¶ P2eterea. Si ſubm nõ eẽt cã effectiua ſuoꝝ ꝓp2ioꝝ accidẽtiũ ſaltẽ mediãte eius fo2ma/nihil in ſubiecto eſſet, p qꝺ poſſent illa demõſtrari tãq̃ʒ p genus cauſe efficiẽtis: ⁊ ſic nulla demõſtratio erit p mediũ, qꝺ eſt cauſa effectiua queſiti, qꝺ de ſubo p demonſtrationẽ demõſtrat̃. Hoc autẽ eſt ɔtra ꝑipateticos, qui docuerũt demõſtrare p quodlibet genus cauſe.

qꝺ ſit cã vt mã.

¶ Q2 vero ſubm ſit ꝓp2ioꝝ accidentiũ cauſa, vt mã ſaltez in qua nemo dubitat, q2 eſt ꝓp2iũ illoꝝ ſubiectũ.

qꝺ ſit cã vt fo2[a].

¶ Q2 etiã ſit cã vt fo2ma, etiã pſpicuũ eſt, q2 lʒ ſubiectuz nõ ſit fo2ma p2op2ioꝝ accidẽtium pficiens, eſt fo2ma declarans: nã cũ p2op2ia accñtia definiunt̃ in abſtracto, ⁊ ſubſtãtie ſubm, ponitur in eius definitione, vt differẽtia: vt Them. inqt pmo Poſter. cũ definiunt̃ in ɔcreto, ſubm ponit̃ vt genus. ergo ſubiectũ aliquo mõ ẽ rõ ſuoꝝ ꝓp2ioꝝ accñtiũ: ⁊ ſic fo2ma.

qꝺ ſit cã vt finis.

¶ Q2 deniq3 ſit cã vt finis illoꝝ, facile pʒ/q2 omne accñs eſt ſubiecti gratia. q̃re cũ ſubm ſit ſuoꝝ ꝓp2ioꝝ accidẽtiuz cauſa in quadruplici genere cauſe, potẽtie que ſunt accidẽtia aĩe ꝓp2ia: fluunt ab ea quadruplici genẽ cauſe.

Refutõ põſiis. Qꝺ aĩa ñ ſit fo2[a] ſuaꝝ potentiarũ nec ali/ qꝺ ſubʒ ſuoꝝ accidẽtiũ.

¶ Sed hec poſitio multipl'r errat. p2imo/q2 nec aĩa/nec aliquod ſubm põt eſſe fo2ma ſuoꝝ ꝓp2ioꝝ accñtiũ. Q2 quidẽ nõ ſit fo2ma pficiens, ⁊ ipſi ɔcedũt, ⁊ manifeſtuz eſt p ſemõ enim põt eſſe fo2ma pficiẽs, niſi eius, qꝺ eſt vt ſubm ⁊ mã illius, at nullũ accidẽs/nec ꝓp2iũ/nec cõe eſt vt ſubm vel mã reſpectu ꝓp2ij ſubti. ¶ Q2 vero nõ ſit fo2ma declarãs, declaratur, q2 fo2ma declarãs eſt definitio ſm̃ eos, ⁊ ſm̃ Auer. Definitio autẽ ſumitat̃ a fo2ma pficiente: eſt eni ſermo certificatiuus eẽntie definiti, modo eẽntia ⁊ fo2ma ſm̃ Auer. idẽ eſt. Cum igit̃ ſubm vel differẽtia que ſumit̃ a ſubo, vel genus qꝺ ſumit̃ a ſubto in definitione, nõ ſumat̃ a fo2ma/nec a parte fo2me nõ põt dici definitio/vel pars definitionis, ſed ſolũ in definitione ponit̃ vt deferens definitionem accidentis. ergo ſubm dici põt fo2ma perficiens ſuoꝝ accidentiũ/nec declarãs. ergo lʒ ſubiectũ ponatur in definitione ſui p2op2ij accidẽtis: nõ tñ aliquo modo eſt eius fo2ma.

Qꝺ nõ ſit cã vt agẽs. Diſpu[ne] 6[e] ſo. du bij. vj.

¶ Reſtat nũc videre vtrũ ſubiectũ ſit ꝓp2ioꝝ accidentiuz effectrix cauſa. ¶ Auerroes lib° deſtruc. deſtructionum cõtra Algaçelẽ ſimpl'r ait nullũ ſubm eẽ effectiuã cauſam ſuoꝝ accidentiũ ꝓp2ioꝝ. P2obauit autẽ hanc eius opinionem aſſumẽs p2o dignitate, ꝙ quicquid eſt per ſe cauſa ali/

cuius, eſt p ſe cauſa cuiuſlibet ſiue accñtis, ſiue ſubẽ, que illũ effectũ p ſe, ac neceſſario comitatur. Hoc argumẽto Auer. eo. libro mũdũ eẽ dei effectũ, ⁊ celũ ſue aie mouentis deducit. nã deus eſt cã motus celeſtis, ſine quo (vt putat) mundus eẽ nõ põt, ideo deus erit cã mũdi. Siliter celeſtis aĩa eſt cã celeſtis motus, ſine quo celũ eẽ nõ põt, ideo celeſtis aĩa eſt effectiua cauſa celi. ¶ Hec, qdẽ regula de mãli cã nõ valet: nõ enim opʒ ſi aliqd eſt p ſe mãlis cauſa alicuius, ſit oium eoꝝ mãlis cã, que illud p ſe atqʒ neceſſario comitatur, cum mãlis cauſa effectuʒ habeat aliũde, ⁊ non a ſe. At cã effectiua effectum quaſi a ſe efficit: qre ſi effectiua cã erit aliqua alicuius effectus erit omniũ eoꝝ cauſa effectiua, que illuʒ effectũ p ſe comitantur. ¶ Ex hac ſuppõne ↄcludit φ ſubm nõ põt eẽ cauſa effectiua ꝓprioꝝ accñtiũ, qꝛ tunc eſſet cauſa effectrix ſui: qm̃ qcqd eſt cauſa alicuius neceſſario comitantis, eſt cauſa eius qd̃ neceſſario comitatur: quare ſubm erit cauſa ſui. ¶ Sed hec Auerrois ratio dubia eſt, qꝛ ex ea deducerẽ aĩam celeſtem eſſe ſuiipſius cãm effectiuã: ſi enim qcqd eſt cã alicuius effectus, eſt effectrix cauſa eius, qd̃ neceſſario illũ effectum comitatur, igitur ſi celeſtis aĩa eſt cã motus celeſtis, ⁊ celi, ſine quibus aĩa eſſe non põt ſm Auer. g aĩa erit ſuiipſius effectrix cã: qd̃ Auerroes nõ ↄcederet. ¶ Põt ergo dici, Auerroeʒ intelligere ſuã ſuppõnẽ, h pacto, omne qd̃ eſt effectrix cauſa ꝓprioꝝ accñtiuʒ alicuius ſubiecti, eſt cã effectrix illius ſubiecti: cuius ſunt accñtia illa ꝓpria. nec curauit ꝓbare hãc ſuppõnẽ eo lo, qꝛ in auſcultatorijs libris ꝓbauit eãdẽ effectricẽ cãm eſſe ſubiecti ⁊ ꝓprioꝝ accñtiũ, ⁊ ecõtra. Agens. n. quãtũ dat de forma ſubiecti, tantũ dat de ꝓprijs ſubiecti accñtibus: ⁊ ecõtra: nõ. n. põt aliqd̃ agens dare aliqd de ꝓprijs accidẽtibus, qn det aliqd de ſubiecto, cũ ſubm, ⁊ ꝓpria accñtia eadẽ gñone gñentur ⁊ eadẽ corruptione corrũpantur. Hoc ergo modo itelligẽdo ſuppõnẽ ratio Auer. nõ reducitur ad oppoſitũ, qꝛ mũdus ⁊ motus nõ ſunt ꝓpria dei accñtia, ſʒ qꝛ motus eſt ꝓpriũ accidẽs mũdi, ⁊ celeſtiũ corporũ, ſequitur φ ſi deus ſit effectrix cã motus, erit effectrix cã ſubiecti eius: ⁊ ita erit cauſa mũdi. Silr ſi celeſtis aĩa eſt effectrix cã celeſtis motus: ⁊ illud eſt ꝓpriũ accñs celeſtis corpis, ergo erit effectrix cã celeſtis corpis: qꝛ vo motus nõ eſt ꝓpriũ accñs dei: nec celeſtis motus ꝓpriũ accñs aie, ideo non ſeqtur vt deus ſit cã ſui, vel aĩa ſit cã ſui: qꝛ vo ꝓpria accñtia alicuius ſubiecti ſunt ꝓpria accñtia illius, ſi ipſum ſubm erit cã illoꝝ, ſubʒ erit cã ſui effectrix: qd̃ eſt abſurdũ. ¶ Ex hac rõne pʒ ſubm nõ poſſe eſſe cauſam effectiuã ſuoꝝ ꝓprioꝝ accñtiũ.

Ad ꝓpoſitũ arg. nũc ſit. ¶ Preterea, vt etiã argumẽtatur Auer. ſubm nõ eſt effectrix cã ſue ꝓprie forme, g nec eoꝝ accñtiũ, q̃ comitantur neceſſario illã formã. Illa. n. nõ fiunt niſi mediãte forma. Quare ſi ſubʒ nõ efficit formã ꝓpriã, nec accñtia efficere poterit, que fiũt mediãte illa forma.

3a ratio ¶ In ſpãli ꝓbo aĩam nõ poſſe eſſe cãm effectricẽ ſuarũ potentiarũ, ⁊ quidẽ demõſtratiue. ¶ Ubi debes ſcire idẽ nõ poſſe eſſe in actu, ⁊ in potẽtia ſm Auerroem, niſi fuerit cõpoſitũ ex forma ⁊ mã. Cũ eniʒ aliqd̃ fuerit cõpoſitũ ex mã ⁊ forma, rõne forme põt eſſe in actu virtuali ſiue ꝓductiuo, rõne mãe põt eſſe in potẽtia formali ſiue receptiua, aut niſi fuerit forma in mã: qꝛ ſi fuerit forma in mã, põt eſſe in actu ⁊ in potentia: rõne. n. qua forma eſt, erit in actu: rõne autẽ qua in mã, erit in poa. Sic igitur pʒ nihil poſſe eẽ in actu ⁊ in potẽtia, niſi ſit cõpoſitũ, aut forma in mã. Si. n. ſimplex actus põt eſſe in actu ⁊ in potẽtia, nulla via poſſet deduci deũ eẽ imobilẽ, qꝛ ſemp dicerẽ euʒ eſſe mobilẽ, qꝛ eſt i actu ⁊ in potẽtia. ¶ Ex hac ſuppõne deduco aĩaʒ nõ eſſe effectiuã cauſaʒ ſuarũ potẽtiarũ aptitudinaliter acceptarũ, qꝛ iſte fluũt ab aĩa, quo aĩa nõ eſt in mã: ſed quo aĩa eſt aĩa. g ad illa nõ põt eſſe niſi aut actus aut ſubm: ⁊ cũ nõ ſit ad illas actus, ergo eſt ſubm. Sic igitur pʒ nulluʒ ſubm eſſe cauſaʒ effectiuã ſuoꝝ ꝓprioꝝ accidẽtiũ, nec aĩam ſuarũ potẽtiarũ. ¶ Erit ergo aĩa ſuarũ potẽtiarũ cauſa vt mã in qua: qꝛ lʒ potẽtie qualitatiue ſumpte inſint aĩato mediante aĩa, ita vt aĩa ⁊ corpus ſimul ſint mã illarũ potentietñ aptitudinalr ſumpte inſunt ſoli aie: ⁊ aĩato mediãte aĩa: ⁊ ſic aĩa cã illarũ erit, vt mã in qua, ⁊ ſubm: verum ſi aliqd̃ cõpoſitũ habeat ꝓpria accñtia, illud cum forma erit cauſa, vt mã illoꝝ, qꝛ vt Ariſtoteles inqt, mã cũ forma cã eſt eoꝝ, que fiunt vt mater, vt primo Phyſice auſcultationis inqt.

qd̃ ſit cã vt mã.

¶ Preterea aĩa eſt ſuarũ potẽtiarũ, vt finis cuius gra. nam potẽtie ſunt ꝓpter opationes aie: opationes vo ſunt ꝓpter aĩam quatenus aĩa diuino eſſe participat. ergo finalr ſunt aie gra. Sili mõ ⁊ ꝓpria accñtia cuiuſuis ſubiecti ſunt gratia ſubiecti: qua rõne ſit, vt ideʒ poſſit eſſe mã in qua, ⁊ finis gra cuius eiuſdẽ: aĩa eni eſt mã in qua ſuarũ potẽtiarũ, ⁊ finis cuius gra illarũ: nõ autẽ idẽ pt eẽ mã ex qua, ⁊ finis eiuſdẽ rei.

qd̃ ſit cã vt finis.

Qd̃ idẽ finis et mã.

¶ Ex his patet in quot gñibus cauſarũ potentie fluant ab eẽntia aie: cũ enim nõ poſſint fluere in gñe cauſe formalis, nec effectiue, relinqtur eas fluere in gñe cauſe mãlis ⁊ finalis. Patet g potẽtias fluere ab eẽntia aie, qꝛ ab ea depẽdent duplr. Patet 2o, φ aptitudinales aie potentie vt ab agẽte, fluũt ab efficiẽte aĩam ſm Auerroem. Hec pro dilucidatione.

Ad argta ¶ Tũc ad rões alterius opinionis. Ad pmã dicẽdũ φ ꝓpria accñtia fluũt ab agẽte mediante aĩa ſiue forma nõ tanqʒ cã media, ſed tanqʒ effectu medio: qꝛ agẽs vnica productione ꝓducit formã, ⁊ accñtia ordine quodam. ¶ Ad 2am dicẽdũ, φ cã mere paſſiua alicuius effectus eſt duplex, quedã q̃ eſt ſimplr in actu, ⁊ ſm qd in potentia, ⁊ hec nõ ſemp eſt ↄtradictiõis, vt pʒ de celo reſpectu ſui motus. Altero vo, que eſt ſimplr in potẽtia, ⁊ ſm qd in actu, ⁊ hec eſt ſemp ↄtradictiõis. ¶ Tũc pʒ ſolutio, aĩa reſpectu ſuarũ potẽtiarũ, ⁊ ſubm reſpectu ſuoꝝ ꝓprioꝝ accñtiũ ẽ poa mere paſſiua: que eſt ens ſimplr in actu, ⁊ ſm qdi potẽtia: iõ nõ eſt ↄtradictionis. ¶ Ad 3am ſupius diximus qd ſit mediũ in demõſtratione, nũc dicimus φ dato φ medium eſſet definitio ſubiecti, dico φ definitio ſubiecti eſt cã formalis nõ accidentis, qd̃ demõſtratur, ſʒ ſubiecti de quo demõſtratur: definitio. n. ſubiecti eſt, aut fora ſubiecti, aut ratio ſumpta a fora. ⁊ ſic ẽ cã formalis ſubiecti nõ q̃ſiti, ſiue accñtis. Quõ vo alie cauſe ponuntur eẽ media, p̃ huius, ⁊ 2o Poſter. diximus: pñt. n. eſſe media, vt ſunt cauſales definitiones accñtis: qd̃ queritur.

Argũ. ¶ Perſpicuũ igitur eſt: vnã aie rõnẽ eſſe pinde atqʒ figure: neqʒ. n. ibi figura vlla p̃ter triangulũ eſt ⁊ eas q̃ deinceps ſunt collocate: neqʒ hic aĩa vlla p̃ter eas q̃s diximus. At vt i figuris vna cõis rõ fieri põt, q̃ cũctis qdẽ figuris accõmodabitur, nullius autẽ erit figure: ꝓpria rõ: ſic ⁊ i aĩabus ⁊ ictis fieri põt. Qua pp ridiculũ eſt: ⁊ in his ⁊ in ceteris rebus cõeʒ q̃rere rõnẽ, q̃ quidẽ nullius eorum q̃ ſunt erit ꝓpria rõ, nec i ꝓpria cuiqʒ accõmodabitur ⁊ idiuidua ſpẽ, rõnẽ eã omittẽtes diffõnẽ ue q̃ cuilibʒ hoc pacto ↄpetet accõmodariqʒ pt.

T. c. 30. ¶ Manifeſtũ igitur ẽ: qm̃ eodẽ modo vna vtiqʒ erit rõ ⁊ aie ⁊ figure. Neqʒ. n. ibi figura ẽ p̃ter triangulũ: ⁊ q̃ ↄſequenter ſunt: neqʒ hic aĩa p̃ter p̃dictas eſt. Fiet autẽ vtiqʒ ⁊ i figuris ratio cõmunis: q̃ ↄuenit quidẽ oibus: ꝓpria autẽ nullius erit figure: ſimiliter ⁊ i dictis aĩabus. Unde ridiculũ eſt q̃rere cõmunẽ rationẽ: ⁊ i his: ⁊ i alijs: que nullius erit eorũ: q̃ ſunt: ꝓpria ratio: neqʒ ſm ꝓpriã: ⁊ indiuiduam ſpeciem, dimittentes huiuſmodi.

Collectanea. textus cõmẽti 30i. ¶ Monuit Ariſt. qõnẽ difficilẽ vtrũ aie diffinitio ſit ſicut aĩalis, an ſm vnũqd̃qʒ altera, vt pʒ in p̃ huius. ⁊ hoc propter Platonẽ: qui voluit aie diffõnem eſſe idee aie in cõi: nullius tñ eſſe ſpẽi aie ſenſibilis. ẽ ergo neceſſitas capli mõ ammonere pctm̃ Platonis ex dictis ꝓprijs. ⁊ magis hoc in loco, qm̃ ſolr. q. dicte eget enumeratione potẽtiarũ: qbus gradus cõſtituuntur aĩatoꝝ, vt dixi. ¶ Debes ergo ſcire: quẽadmodũ Platonis ſnĩa eſt in Parmenide de vno oium reꝝ principio, ⁊ quẽadmodũ Ari. ei iponit primo Ethicoꝝ, φ Plato in eſſentialiter ordinatis ideas nõ poſuit, inquit enim ſic Ari. ibi [Ferẽtes aũt opinionẽ hanc nõ faciebant ideas: in qbus prius ⁊ poſterius dicebãt, ꝓpter qd̃ neqʒ numeroꝝ ideã ↄſtituebant.] Quia ergo Plato in eſſentialr ordinatis: ſicut in figuris ⁊ numeris: ideas nõ poſuit, ideo Ari. mirabili arte ex ↄceſſis ab eo nũc arguit eum, ⁊ ſylls ſuus componitur ſic, ſicut ratio ⁊ diffinitio figure ad figuras, ſic aie ad ſpẽs aie. Hãc maiorẽ apponit. d. Manifeſtũ igitur eſt: qm̃ eodẽ modo vna vtiqʒ erit ratio aie, ⁊ figure. i. φ eodẽ mõ aie ratio ad aĩas, quo figure ad figuras: hoc ãt declarat. neqʒ enim ibi figura p̃ter triãgulum, ⁊ figuras que conſequẽter ſunt, neqʒ hic aĩa p̃ter predictas eſt. Tũc accipit minorẽ. d. fiet aũt vtiqʒ ⁊ in figuris ratio cõis, que ↄuenit qdẽ oibus: ꝓprie aũt nullius erit figure. i. ſed figure datur cõis diffinitio, que non erit ſpecifica alicui. Tũc apponit ↄcluſioneʒ d. ſiliter, ⁊ in dictis aĩabus. ¶ Unde ridiculũ, [cum oſtendit rõnẽ aie eſſe cõmunẽ: abſoluit. q. deridẽdo Platonẽ. d. Vnde nos dimittẽtes hõ. ſ. cõmunẽ, ridiculuʒ eſt querere cõem rõnẽ in his, ⁊ in alteris. ſ. rebus phyſicis, que nullius erit eoꝝ, que ſunt ſub illo: ꝓpria ratio: neqʒ ſm ꝓpriã, ⁊ indiuiduã ſpẽm. Ecce quõ in duobus peccauit Plato. Prĩo qꝛ dat cõem rõnem, que nulli iſtoꝝ accõmodatur. Secundo qꝛ hõ ſenſibilia dimiſit, non aſſignans eoꝝ rõnem, ſed idee eoꝝ. ⁊ hoc ridiculum ait, vt Simpl. addit.

Cap. 7o

Cõmẽ. 30m. **Cum genera.** Proponit intentionẽ. d. cum genera accepta in diffõnibus, aut ſunt vniuoca, vt aĩal in diffinitione hoĩs: aut dicta multiplr: id ẽ analogice, vt ens, ⁊ potẽtia, ⁊ actus. Incepit declarare cuiuſmodi ſit genus acceptum in diffõne. Et hic pʒ p̃ qualiter nõ incuſare vult Platonem. Scd̃o qualr ens ⁊c. eſt analogũ cõtra quoſdã, de q̃ alias. ¶ Dicamus] Nunc tranſit ad ſyllm primo accipiẽs maiorem, ⁊ ingt. dicamus φ manifeſtum eſt exẽplo, φ, id qd̃ dat diffinitio aie vlis ex intẽtione cõi oibus ptibus aie, eſt ſile illi qd̃ dat diffinitio figure vlis oibus figuris. ¶ Manifeſtũ eſt enim.] q̃ſi apponit ↄſilitudinẽ. d. manifeſtũ eſt. n. per ſe, φ nulla perfectio eſt alicuius ptis aie ex̃ perfectionẽ vlem quã accepimus in diffinitione oium vtutũ: ⁊ ſi. i. dato φ iſte vtutes ſint diuerſe in intẽtione ꝓpria vnicuiqʒ eaꝝ, ita nõ eſt hic figura aliq̃ ex̃ diffõneʒ figure vlis, lʒ figure differũt adinuicẽ in terminis. i. rõnibus ꝓprijs. q̃dã. n. ẽ rotũda: q̃dã recta, q̃dã cõpoſita ex vtroqʒ: ⁊ ſic pʒ ſilitudo aie ad figurã. ¶ Et hoc.] oñdit quaſi confirmãs ⁊ amplius ſilitudinẽ. d. ⁊ h exẽplũ eſt valde ſile diffinitioni aie: nõ. n. eſt ex diffõnibus equiuocoꝝ noium: qm̃ ſi ita eẽt, tũc geometria eſſet ſophiſtica: qd̃ deducitur, qm̃ qd̃ eſt pnm vnius demonſtrationis. ſ. poſterioris eſt ↄclo prioris. ergo ſi diffõ geometrica eſſet equiuoca: mediũ eſſet equiuocũ, ⁊ p ↄñs ſylls ois geometrie eſſet equiuocus. ¶ Neqʒ.] oſtẽdit quõ aĩa: ⁊ ea que ponuntur in diffõne aie nõ ſunt pure vniuoca. d. neqʒ eſt ex gñibus: que dicuntur vniuoce: qm̃ ſi ita eſſet, tũc neceſſe eſſet vt alteꝝ duoꝝ foret, aut vt ſit hic vna virtus in diffõne, ⁊ in noie, in qua cõicent oẽs virtutes quas numerauimus, quẽadmodũ modi aĩaliũ. i. ſpẽs aĩalium cõueniunt in diffõne aĩalis ſimplicis, vult dicere ſi eſſent vniuoca, vel vniuocatione gñica quẽadmodũ aĩal eſt, aut neceſſe vt oẽs vtutes aie ſint eadẽ in diffõne, ⁊ eſſentia. i. aut erũt vniuoca ſʒ ſpecificã vniuocationẽ. Eſt ergo ſenſus, φ aie diffinitio: ſic vniuoca foret, vel vniuocatione gñica, vel ſpecifica, quoꝝ qd̃libet relinqt tanqʒ manifeſte falſum. ¶ Et cũ.] vult accipẽ modo vim minoris. Et primo ꝓponit intẽtionẽ ſuã. 2a ibi. [Et iſta] ꝓſeqtur. Prima pars pʒ. In 2a adhuc tria facit. Prĩo accepit minorẽ. 2a ibi [Sic poſſibile eſt vt iſte.] vim ↄñis infert. 3a ibi [Et ꝓpter h qd̃ diximus,] remouet quaſi correlarie id: qd̃ poſſet hõ dicere. Due prime ptes patẽt ex cõmẽtatione lr̃e. ¶ Circa 3am debes ſcire, φ vniuocũ eſt duplex quoddã gñicũ, ⁊ quoddaʒ ſpecificũ. vult igitur in ſnĩa Auerrois: φ diffinitio aie dʒ eſſe cõis ⁊ vna, nõ qdẽ vniuoca primo, vel ſcd̃o mõ: ſed modo quo eã dedimus: qui. n. querit alr q̃ʒ dedimus aie definitionem, querit impoſſibile: ⁊ ſermo eius patet.

An diffinitio aie ſit analoga. ¶ Concluſit g Auerrois φ aie diffinitio eſt analoga. Iõ dubitant an analoga, an equoca: an vniuoca: ⁊ dicũt qdam φ analoga eſt, vʒ, analogia pfecti ad iperfectũ, qualis albi ad nigrũ, vt Ariſto. in 10o metace inquit: ⁊ Auer. ¶ Hoc aũt ⁊ rõne teſtantur. omne. n. vniuocũ eſt in eis: quoꝝ vnũ cã exiſtit reliqui. mõ nec vegetatiua cã eſt ſenſitiue, nec ecõtra. g ibi non eſt analogia cauſe ad cauſatum. g pfecti ad ipfectũ.

Cõmẽ. 7o. ¶ Sed hoc falſum eſt: analogia. n. perfecti ad ipfectũ vniuocationẽ genericã nõ tollit: vt Auer. inqt in 12o metace.

Cõm. 1o Modo declarauit in cõmẽto auerrois diffõnẽ hãc nʒ eſſe vniuocã ſpecifice: neqʒ gñice. ¶ Ideo ſciẽdũ aliqd̃ eſſe cãʒ alterius, põt duplr intelligi. Uno mõ ſm eſſe, qñ. ſ. vnũ virtute ſua cauſat alterum, quẽadmodũ ſol plantã. Scd̃o mõ ſm opationẽ quẽadmodũ ſenſitiuũ cã eſt vegetatiui: nõ. n. qꝛ id faciat: ſed qm̃ opões eius agere põt. eſt ergo hic analogia cauſe ad cauſatũ ſm opus. diffinitio ergo anime analoga ſm opus: qm̃ poſterior ſemp in virtute concludit primam, pro q̃ʒto operari põt operatione prime.

COMMENTARIVM.

Neqʒ Themiſtius: neqʒ Simplicius. neqʒ auerroes hec que ariſtoteles hic dicit, in veteres retulerunt, ſed qm̃ nonnulli dixerunt anime definitionẽ cõem ſufficẽ pro perfecta aie cognitione: aſſerẽtes definitionẽ atqʒ cognitionẽ ſpeciei nihil ad generis cognitionẽ conferre: particularẽ atqʒ ꝓpriã definitionẽ neglexerunt. Alij aũt quoꝝ eſt Alexander, arbitrantes animã eſſe equiuocũ, dixerunt cõem aie definitionẽ aſſignari nõ poſſe, ſed oẽm anime definitionẽ eſſe ſpẽrũ. ⁊ cõe tale cognoſci non poſſe ſine cognitiõe ſpẽꝝ: imo dixerunt tale cõe cognoſci nõ poſſe niſi definitionibus ſpecieruʒ, ⁊ ſic animã definierunt definitionibus ſuaꝝ ſpecieꝝ: ſiqdem equiuocuʒ nãm habeat nullã preter eius ſpẽs. Hi ergo negligunt cõem, arbitrantes ꝓpriam ſufficere. Contra ergo vtroſqʒ hos ariſtoteles obijcit ſm expoſitores primo oſtẽdens definitionẽ cõem non ſufficere pro aie perfecta cognitione. ¶ Scd̃o obijcit contra alios oſtẽdẽs nec ꝓpriã ſufficere: ita (vt ex his deducat) vtrãqʒ neceſſariã eſſe pro pfecta aie cognitione.

Qualis expõ. ¶ Sed hec expoſitio nõ põt verbis ariſtotelis aliquo pacto accõmodari: vt legenti verba patet. Preterea Ariſtoteles aculeata vba proferre non ↄſueuit, niſi aduerſus antiquoꝝ aliquẽ, ⁊ potiſſimũ ↄtra Platonẽ: nam cũ dixiſſet eſſe ridiculũ, verbũ hoc aculeatũ non temere ꝓtulit. Quare pace tantorum dixerim hec i Platonẽ, ⁊

Tex. cõmẽ. 8. Pythagorã ꝓtuliſſe arbitror. nã cũ mouiſſet primo huius qõnẽ vtꝝ aie definitio ſit querenda de idea aiaꝝ. Platonẽ rñdiſſe induxit. qui voluit cõem anime definitionẽ eſſe aſſignãdam de idea: quia credidit illi ſeorſum cõpetere, ⁊ nulli alteri ſpecierum. Pythagoras vo dixit vnam eſſe oium aĩam ſm ſpẽm: vt humanã, que quatenus diuerſa corpora ingreditur. diuerſimode dicitur, ſpecie tñ vna eſt: huius. n. tm̃ p̃cedit eſſe querendam definitionẽ, qꝛ ſic oiuʒ queritur. Obijcit ergo Ariſtoteles aduerſus eos: ⁊ primo qdeʒ ↄtra Platonem, ſic ſyllogiçãs, ſicut ſe habet cõis figura ad figuras: ita cõis aĩa ad aĩas: ſed cõi figure aſſignatur vna cõis definitio, que cõpetit oibus ſpeciebus figure: ergo cõi aie aſſigna

Syllus

ri, dꝫ vna cōis rō, que cōpetat oībus aiabꝰ. Primo ergo ſumit maiorē, ⁊ inqt. Manifeſtū igit' eſt ſupple ex dictis, qm̄ eodē mō vna vtiqꝫ erit rō ⁊ aīe ⁊ figure. Hec maior ꝓbata eſt ex his que diximus. nam dcm̄ eſt aias ipſas eſſe ordinatas, vt ſunt ordinate figure: ⁊ qꝛ probata fuit hec maior. Iō ponit eā per notā [igit'] denotans ex dictis patere: non cōtentus tamen ea probatione, que ex dictis patuit: Probat hanc maiorem, ⁊ inquit. Neqꝫ.n. ibi in figuris figura eſt preter triāgulū, ⁊ eas ſpecies figure, que ſūt ꝯſiter ad triāgulū: neqꝫ hic in aiabus eſt aia preter predictas ſpēs: ſunt .n. ordinate aīe vt figure. Hec eſt maior, ⁊ eiꝰ ꝓbatio. Tūc aſſignat minorem, ⁊ inqt. Fiet aūt vtiqꝫ ⁊ i figuris ratio cōmunis, que ꝯuenit qdem oībus ſpēbus eius. Scōm Platonem enim in Parmenide numeroꝝ ⁊ figuraꝝ, ⁊ eoꝝ q̄ eſſentialr' ordinant', non dat' idea preter ſpecies ordinatas.

Tex. cōmē. 8.

Dat cōcluſionē, quaſi dicat ergo ⁊ in dictis aiabus erit rō cōis, que cōuenit oībꝰ ſpēbꝰ eiꝰ. Tūc ex his infert reſponſionē Platonis, quam primo huiꝰ aſſignauit eſſe ridiculū. Ubi voluit idee aiaꝝ eſſe definitionē aſſignandā, ⁊ inquit. Unde ridiculū eſt querere cōem rōnem, ⁊ in his ⁊ alijs .ſ. rebus naturalibus, que ſit idee, ⁊ nullius eoꝝ que ſunt, ꝓpria ratio, vt Plato queſiuit. Hec in platonē. In Pythagoricos vero, dicit. Neqꝫ ſm ꝓpriā ⁊ indiuiduā ſpēm alij ſupple recte aſſignauerūt definitionē, dimittētes hꝰ .ſ. cōēꝫ, vt Pythagorici fecerunt.

Due ſimitudies.

¶ Quo vō ad verba attinet, in verbis Ariſtotelis inter animā, ⁊ figurā due ſimilitudines colligunt'. Prima quidē eſt figure ad aiam. Secūda definitionis figure ad definitionē anime. Figure qdem ad animā, qꝛ ſicut preter circulū / triangulū / quadrāgulū / ⁊ ceteras / que naturali numeroꝝ ſerie deinceps ſequunt' pticulares figuras / nulla eſt figura ſeparata (quecūqꝫ .n. datur ſub aliqua dataꝝ ſpēꝝ ꝯtinet') ita pter animas ſuperius noiatas / nulla penitus eſt aia ſeparata quaſi idea, que nō ſit aut vegetatiua, aut ſenſitiua aut itellectiua. Definitionis vō figure ad definitionē aīe, qꝛ ſicut dat' definitio figure / vꝫ, que termino vel terminis claudit', oībus ꝯueniens pticularibꝰ figuris, vt circulo triāgulo: nulli tamē particulari figure / propriat nō eniꝫ qꝛ ꝯuenit circulo, non ꝯuenit triāgulo, neqꝫ qꝛ conuenit triangulo, non ꝯuenit quadrangulo: ita data eſt cōis aīe definitio cōueniēs oībus aīe ſpeciebꝰ: nulli tm̄ propria, ſolumqꝫ conueniens. He igitur ſunt due ſimilitudines: que colligi pñt ex verbis Ariſtotelis.

Alia expoſitio.

¶ Fortaſſe ēt aia aduerte hec oīa ſolum in Platonē eſſe ꝓlata ⁊ non in Pythagoricos, ⁊ ꝓpterea lege alr' finē textus. Unde ridiculum ē nos dimittētes hꝰ rōneꝫ cōeꝫ cōpetētē oībus ſpēbus aīe ⁊ ipſi cōi aīe / querere cōeꝫ rōnē, ⁊ in his aiabꝰ, ⁊ in alijs rebꝰ nālibꝰ, que neqꝫ ſic ꝓpria rō alicuiꝰ eoꝝ que ſunt ſub ipſa aia neqꝫ ſit ſm indiuiduā ſpēm anime. Plato .n. poſuit definitionem aīe propriam idee aiaꝝ / que nec eſt rō alicuius ſpēi aīe, nec eſt ratio ſm indiuiduā ſpēm aīe, qualis eēt humana aīa. Definitio .n. quā Plato aſſignauit. de idea aiaꝝ, voluit illam nec eſſe alicuius ſpēi, nec eſſe ſm aīam humanaꝫ ꝓpriā. Hoc modo legēdo ſolū in Platonē verba hec ꝓlata ſunt, ⁊ hoc pacto in collectaneis legimus.

Dubitatio.

¶ Sꝫ occurres Ariſtoteles hec voluit eſſe potētias. nūc dicit eſſe animas: Preterea aīe ſunt tm̄ tres: ſꝫ he potētie qnqꝫ ſt', vt enumerauit Themiſtius. ḡ nō ſunt aīe. ¶ Dōm ꝙ tres ſt' potētie, que cū ſolitarie inſunt, aīe ſunt vegetatiuū, ſenſitiuū, ⁊ intellectiuū. Cum vō plures inſunt, ꝑfectior eſt anima, vt dictū eſt. cetere, potentie anime. Et lꝫ Ariſtoteles appellauit illa qnqꝫ potentias: tm̄ illa tria dixit aliqñ potētias: aliqñ aīas: non ꝙ idem ſit nūc aīa, nūc potentia: ſed idem noīe aliqñ ē potentia, aliqñ ſbā: vt ſuperius dictum eſt.

Argyr.

¶ At vō queadmodū in figuris / ⁊ ſic ⁊ in aia ſit. nā tā in figuris q̄ꝫ in aiantibus / in eo qō deiceps ē collocatū / id ieſt potētia qō illo ē prius. in q̄drato nāqꝫ triāgulus: ⁊ in ſenſitiuo vegetatiuū ieſt / vt pꝫ. Quapp i ſinglis q̄rendum eſt: q̄nā ſit cuiuſqꝫ anima. vt q̄naꝫ ſit anima plante / q̄ beſtie q̄ deniqꝫ hominis. Quam aūt ob cām deinceps ſic ſeſe hñt: ꝯſiderare oꝫ. Sēſitiuū nāqꝫ / ſine vegetatiuo nō eſt: at a ſenſitiuo vegetatiuū in plantis ſeiūgitur. Rurſus ſine tactu: nulliꝰ ceteroꝝ ſenſuū eſt. at ipſe tactus: ſine ceteris eſt. cōplura nanqꝫ ſunt animaliū: que neqꝫ viſuꝫ / neqꝫ auditum neqꝫ ſenſum hñt odoris.

T. c. 31

¶ Silr' autem ſe habent ei: quod de figuris ē: ⁊ que ſm animaꝫ ſunt. Semper .n. in eo: qō eſt ꝯñr / eſt in potentia / quod prius eſt / ⁊ in figuris / ⁊ in animatis: vt in tetragono quideꝫ trigonum eſt / in ſenſitiuo autem vegetatiuo. Quare eſt ſm vnumquodqꝫ querendum / q̄ vniuſcuiuſqꝫ anima ſit: vt q̄ plāte / ⁊ que hominis / aut beſtie. Propter quā aūt cām / que ꝯñr ſunt / ſic ſe habent / ꝯſiderandum eſt. Sine quidem enim vegetatiuo ſenſitiuū nō ē. A ſenſitiuo autē ſeparat' vegetatiuum in plātis. Iteꝝ autem ſine quidē tactiuo alioꝝ ſenſuum nullius eſt. Tactus autem ſine alijs ē. Multa .n. aialiū nꝫ viſum / neqꝫ audituꝫ habent / neqꝫ oīno odoris ſenſum.

Collectanea tertius cō. 31

¶ Videt' mihi ꝙ hic Ariſto. ſyllogiçat actionē diffōnis ꝓprie in hunc modū, eoꝝ quoꝝ prius eſt in ꝯſequente, ſm vnūqōqꝫ querenda eſt ꝓpria diffinitio, ſed aīe ſunt eorum, quoꝝ prius eſt in ꝯſequēte, ergo aiaꝝ ſm vnāq̄uāqꝫ querēda diffinitio. Huius primo accipit minorē, ⁊ inquit. Et q̄ ſm animatū ſt' ſimilr' ſe hñt ei: qō eſt in figuris, qō exponit, ſemꝑ .n. in eo. qō eſt ꝯñter: eſt in potentia qō prius eſt in figuris, ⁊ animatis. Dixit [in potentia] qm̄ (vt Simplicius inquit) nō eodē modo eſt in ſe, ⁊ in altero: vegetatiuū .n. in ſe actu eſt: in ſenſitiuo aūt vtute, ⁊ poª: imo (vt Simpliciꝰ ait) perfectiori mō. Dixit [in figuris, ⁊ aiatis] qꝛ hoc nō eſt vlr' veꝝ: ſubā .n. prior accidētibus, nō tamē ſubſtātia in potētia eſt in accidētibus, ſed potius ecōuerſo. Tūc exēplum ait. d. vt in tetragono trigonū eſt: in ſenſitiuo autē vegetatiuū. Tūc accipit ꝯclōnē. d. Quare eſt ſm vnūqōqꝫ q̄rēdū, q̄ eſt vniuſcuiuſqꝫ anime definitio: vt q̄ plāte: ⁊ q̄ hois, ⁊ q̄ beſtie: ⁊ accepit tres aīe ſpēs: qm̄ (vt ſuperius dixit) tres ſt' tm̄ aīe, quatuorqꝫ gradus aiatoꝝ: qnqꝫ auteꝫ eoꝝ potētie. ¶ Propter quā aūt.] Qꝛ minor hec latet, excuſans ſe ait. Propter quā aūt cām ꝯñter ſic ſe hēant ꝯſiderādū eſt ſup. i poſt. ¶ Sine qdē .n.] Hic nō reddit cāꝫ cur ſic hēant: qꝛ nō ſe remiſiſſet ad tpꝰ: ſed explicat qōnis ambiguitatē. q. d. hoc inquā indiget poſt ꝯſiderationē .n. pro qm̄ ſine qdē vegetatiuo, ſenſitiuū nō eſt. a ſenſitiuo aūt ſeparat' vegetatiuū in plantis, Iteꝝ autē ſine qdē eo, qō pōt tangere. qō eſt de numero alioꝝ ſenſuum, neqꝫ vnus eſt. i. nullus alius eſt ſenſus. tactus aūt ſine alijs eſt. multa .n. aīaliuꝫ: neqꝫ viſus, neqꝫ auditū hñt, neqꝫ odoratus ſenſum.

Cōmē. 31.

Cum declarauit. ¶ Debes ſcire, ꝙ ſm expoſitionē Auerrois, ⁊ Albertꝰ oꝫ dici ꝙ hic Ariſt. nō ſyllogiçat: ſed cōplet ſyllogiſmū pcedentē. Erat .n. maior primi hec: ſicut rō figure ad figuras: ſic aīe rō ad aias: ⁊ iam non multum maior declarata fuit: ideo egebat maiori declaratione quā apponit ⁊ nūc, ⁊ inquit, vt dictū eſt in expōne, ¶ Debes autē ſcire ꝙ tribus ſilitudinibus ſilia ſunt: qm̄ queadmodū figure ordinate ſt' ſm priꝰ ⁊ poſterius, ſic ⁊ aīe. Scōo queadmodū prima figura eſt alteri diſpō eſſendi, ſic ⁊ pria aia: embryo .n. priꝰ viuit vita plante, ⁊ qſi diſpō eſt ad aialis vitā. ſcōo vitalis aia eſt quaſi preparatio ad hois vitam. ⁊ tertio vita hois. Tertio queadmodū in figuris pria ꝯtinet' ptāte in ſcōa, ⁊ ſcōa in tertia, ſic ⁊ in accidētibus, vt in expōne dcm̄ eſt. duobus pre acceptis modis ſilitudis i p̄ textu, nūc accipit ⁊ tertiū. ꝓponit ergo Auerrois intētionē ⁊ pꝫ. ¶ Et diſpō in rebꝰ] Hic explicat illū tertiū modū: ⁊ duo facit. Prio hoc. 2ª ibi [Et iſte locus.] Remouet. q. adhuc in prima. Prio expōit illū tertiū modū. 2ª ibi [Cū declaratū eſt.] Concludit naturā diffinitionis aīe, ⁊ qūo dꝫ dari. 3ª ibi [Et opꝫ pſcrutari.] Etiā excuſat ſe a qōne quadā: ⁊ oēs iſte tres ptes manifeſte ſunt per ſe ex textus declaratiōe / nec aliqd dicit noui. ¶ Et iſte locus.] Mouet. q. Ariſt. eni ait in arabica tranſlatione. Mlta .n. viua nō hñt viſum, neqꝫ auditū, neqꝫ odoratū, neqꝫ aliū ſenſum: ⁊ tm̄ hñt tactū. Ecce ꝙ vult ꝙ ñ vbicūqꝫ tactꝰ inſit, ⁊ guſtus. Iō mouet. q. d. Et iſte locus indiget ꝯſideratione. eſtimat' eniꝫ ꝙ guſtus eſt vnꝰ modoꝝ tactus, ſm ꝙ dixit ſuperius: ⁊ tunc p hoc vult hře ꝯdictionē Ariſtotelis. ¶ Sed ſi aliqō.] Arguit ad alterā partē oſtēdens, ꝙ non vbi eſt tactus inſit ⁊ guſtus. d. ſed ſi aliqō aīal nutritur ex rebus ſapore carentibus: tūc guſtus aialis nō erit niſi ſm calidū ⁊c̄. i. tūc ſolū tactū hēbit q equiuoce dicet' guſtus. ¶ Aut intēdit.] Soluit. q. ⁊ vꝫ dare duas ſolōnes. Pria eſt, ꝙ tactus capit' duplr'. vno mō pro poª perceptiua ſaporis realiter diuerſi a qualitatibꝰ primis, ⁊ ſic guſtus diſtinguit' realiter a tactu: ⁊ hoc nō loqr' in textu iſto. Scōo pōt capi pro potētia perceptiua modi tangibilis: ⁊ ſic nō diſtinguitur realiter a tactu: queadmodū nec guſtabile: hoc mō a tangibili. Rñdit ergo ad formā. d. Aut intendit cū dixit: neqꝫ aliū ſenſum. i. ꝙ alius ſenſus nō diſtinguitur in vltimo. i. diſtinctione. ſ. reali. i. in fine diſtinctionis, a ſenſu tactus: ſm ꝙ inuenit' in aialibus pfectis. Eſt ergo rñſio, ꝙ caret guſtu diſtincto realiter a tactu, ⁊ hoc ait. d. Et vlr' opinādū eſt. ꝙ ſi animal hꝫ ſenſum tactus, ⁊ nutritur a ſuis radicibus, ſicut plante nutriunt', vt dicit' de ſpōgia maris. Iſtud animal hꝫ ſenſum tactꝰ ſine guſtu ſup. perfecto. ¶ Et forte.] Dat ſecūdam ſolutionē ſm quoſdā, ſed nō ē verū neqꝫ poteſt ſatis intelligi: iō vꝫ ꝙ dicat Ariſtotelē intelligere de aīali pfecto habente os, ait ergo ⁊ forte i litera innuit tales modos aialium. ſ. perfectoꝝ i lr̄a illa [neqꝫ aliū ſenſum.] Oē .n. aīal habēs os, hꝫ aliquem guſtū ſup. ſꝫ rē diuerſum a tactu. ē ergo vna ſol'. ꝙ Ariſto. loquit' in aīali perfecto, ⁊ de tactu, ⁊ guſtu perfectis.

Dubitatio.

¶ Ambigunt latini pp quid forma poſterior pōt qcqd prior, ⁊ nō ecōꝫ. ¶ Soluit Albertꝰ pp tres cās. Prima pp ordinē eſſentialē. Scōa pp vicinitatē poſterioris ad primā cauſaꝫ. Tertia pp ſimplicius, ⁊ abſtractius eſſe qō eſt in poſteriori. ¶ Sꝫ nulla iſtaꝝ vꝫ efficax. Pria nō / qm̄ inter ſubſtātiā ⁊ accidens eſſentialis ordo eſt: ⁊ tm̄ accidens, qō poſterius eſt, nō pōt qcqd ſubſtātia. Secūda ēt qm̄ eo dato: tūc quicqd poſſet itelligētia ſolis, poſſet ⁊ illa ſaturni: ⁊ p ꝯñs queadmodū ſufficit vnica aia in toto viuo: ita vnica intelligentia in toto celo. ¶ Tertia minime: qm̄ tūc intellectus celorū poſſet ⁊ ſentire, ⁊ vegetare ⁊c̄. qm̄ pria formaꝝ vegetatiua ē: ſcōa ſenſitiua: tertia rōnalis: ⁊ q̄rta ſeparata. Eſt .n. iſte ordo ꝯſequēter entiū: vt Albertus etiā cōfitet' in libro de origine aīe, ⁊ alibi. ¶ Pōt ergo vna tm̄ aſſignari cā: qm̄ ibi eſt ordo eſſentialis qualis iter potētiā ⁊ actū: poſterior .n. actus eſt primi: qō nō ſic in accidēte, ⁊ ſubſtātia. nō ſic in intelligētijs: non ſic in rōnali, ⁊ motore celi: qꝛ igit' rōnalis in hoie actus eſt, ⁊ oēs alie tanqꝫ potētie: ideo ⁊ virtus prime ſaluatur in ſcōa, ⁊ ſcōe in tertia.

COMMENTARIVM.

Iſte tertus ab Auerroe eſt male diuiſus. Propterea nos hoc mō reducemꝰ ad formā / ꝙ cum Ariſtoteles accepit illā maiorē. ſ. ꝙ ſicut ſe hꝫ cōis figura ad figuras: ita cōis anima ad aias, ⁊ declarauit figure ad animā duas ſimilitudines: alterā quidē figure ad animā: alteram definitionis figure ad definitionē anime: nūc declarat tertiam ſimilitudinē: que eſt ſpecieruꝫ figure ad ſpēs anie: ⁊ vult ꝙ ſicut in figuris rectilineis, que numero denominant' / ſemꝑ prior in poſteriori claudit', vt trigonus in tetragono, vt ternarius in quaternario: ⁊ trigonus ⁊ tetragonus in pentagono: vt tria ⁊ quatuor in qnqꝫ ⁊ trigonus, ⁊ tetragonus, ⁊ pentagonus in hexagono, vt in ſex inueniunt' tria quatuor ⁊ qnqꝫ: ita in aialibꝰ ſemꝑ prior clauditur in poſteriori: vt vegetatiuū in ſenſitiuo, ⁊ vegetatiuū ⁊ ſenſitiuū in intellectiuo. Unde dicit, ⁊ nō mō inter animā ⁊ figurā ſunt ille due ſimilitudines, ſed ſimilr' ſe habēt ei, qō de figuris eſt, ⁊ que ſm animā ſunt: cuius cām explicat, ⁊ inquit, Semꝑ eni in eo qō ꝯſequēter eſt, tam in aiatis q̄ꝫ in figuris, potētia eſt, qō prius eſt: vt in tetragono quidem trigonus eſt: in ſenſitiuo aūt vegetatiuū. ¶ Addit tm̄ Simplicius ꝙ lꝫ trigonus ſit in tetragono, ⁊ vegetatiuū in ſenſitiuo: non tamē eodē modo trigonus eſt in tetragono, ⁊ vegetatiuū in ſenſitiuo, quo illa ſunt i ſe. Quando eni illa ſunt i ſe, actu ſunt, vegetatiuū in ſenſitiuo, ⁊ trigonū i tetragono ſunt potētia ⁊ nō actu per ſe.

Dubitatio.

¶ Sed dubitat', quia nō videtur ſemꝑ prius eſſe potētia i poſteriori. nō .n. ſubſtantia, q̄ prior eſt accidēte, potētia eſt in illo.

Simp. ſolo.

¶ Reſpōdet Simplicius prius eſſe potētia in poſteriori ordine eoꝝ ſumpto ab vno. Mō ordo ſubſtantie ⁊ accidentiū nō ſumitur ab vno.

Refutatio.

¶ Sed hec ſolutio lꝫ eēt vera in numeris, ⁊ figuris, que numero denoiant': nō tm̄ video qūo in aiatis ipſis ordo incipit ab vno. ¶ Melius ergo dicerē regulā Ariſtotelis eē vliter verā: quādo ordo icipit ab impfecto / ⁊ tēdit ad perfectū. nam in tali ordine qō prius actu eſt in ſe, potētia ꝯtinet' in ſuo poſteriori, ſic ⁊ in figuris eſt. Sēper .n. poſterior ſm qd eſt priori perfectior, cū per additionē ſe habeat. Pꝫ ergo ſimilitudo figure ad animā tota. ¶ Deide ſequunt' illa verba. [Quare eſt ſm vnūqōqꝫ querenduꝫ] ⁊ reliqua. In qbus poſtq̄ꝫ refutauit errorē Platonis Ariſtoteles q̄ſi ex dictis (vt Simplicio placet) ꝯcludit ꝙ neceſſariū eſt ſm vnāquāqꝫ animā reddere ꝓpriā definitionē: ⁊ ita exequet', ordine ſumpto, a nutritiua, vt videbitur: vnde īquit. Quare ſꝫ vnūqōqꝫ animatū querenda eſt vniuſcuiuſqꝫ anima que ſit, vt que plante que hois, aut que beſtie.

Dubitatio.

¶ Sed dices Ariſtoteles dedit aīe definitionē ꝓpriā: ergo nō bñ cōcludit illā eſſe querendā ſm vnūqōqꝫ.

Solo

¶ Poteſt dici vno modo ꝙ definitio aſſignata, ſi legat' diſiunctiue / eſt cōis: dicitur tamē ꝓpria pro quāto datur per definitiones ſpecierū. Sin autē legat' copulatiue, illa non eſt aſſignata niſi de vna aīa. ſ. humana. at nunc eſt vnaqueqꝫ aīa per ſe definiēda. ¶ Deinde ſequunt' per illa vba [ꝓpter quā aūt cām.] Ubi (quia Ariſtoteles ſupius ꝓmiſit dare cām ꝓpter quā nōnulle vitaliū facultatū ſeorſum ab alijs conſiſtūt: alie vō nō ſine illis.) nunc vult cauſam huius rei aſſignare: ⁊ prio enumerat hos ordines, ⁊ aſſignat tres, animarū, ſenſuū, ⁊ ſenſitiuorū: ⁊ dicit: Propter quā autē cām, que cōſequent' ſunt, ſic ſe hñt, cōſiderādum eſt, exponit ea que cōſequent' ſunt eſſe tria: nā cōſequent' ſunt aīe, cōſequent' ſunt ſenſus, ⁊ cōſequent' ſunt gradus ſenſitiuorū. Animas cōſequent' ſe hře primo aſſignat, ⁊ dicit. Sine quidē enim vegetatiuo ſenſitiuū nō eſt: a ſenſitiuo aūt in plantis vegetatiuū ſeparatur, hic eſt primus ordo, qui animarū eſt: cuius cauſam poſtea aſſignabit. Secūdo aſſignat ſenſus cōſequent' ſe habere, ⁊ dicit. Iterū aūt ſine quidē tactiuo aliorū ſenſuū nullꝰ eſt: tactus autē ſine alijs: quia (vt inquit) multa aīalia neqꝫ viſuꝫ, neqꝫ audituꝫ hñt, neqꝫ penitus odoris ſenſuꝫ: vt ſpō

gia ⁊ id genus: que tamẽ tactũ habẽt. hic ſcõs eſt ordo, de quo cãm poſtea aſſignabit. ¶ Auerroes in hoc cõmẽto diſputat ſupra ꝟbis Ariſt. vtꝝ oẽ aial hẽat guſtũ: que diſputatio eſt fruſtra, cũ illa ꝟba, que i arabica trãſlatione ponũtur, ſint male tranſlata: nec in greco codice legunt̃.

Arg. 31. ¶ Et eoꝝ rurſus que ſentiũt: quedã habẽt loco motiuũ, quedam nõ hñt. extrema aũt atqꝫ minima: rationẽ habent ⁊ mentẽ. quibuſ .n. mortaliũ ineſt rõ: his ſunt ↄtinuo ⁊ cetera cũcta. at quib⁹ vnũqͦdqꝫ illoꝝ ineſt: hiſce nõ oĩbus ineſt ⁊ rõ. ſed quedam imaginatione vacant: quedã, hac ſola viuunt. De intell'u ꝟo ↄtẽplatiuo: alia rõ ẽ. Que cũ ita ſint: pꝫ hoꝝ cuiuſqꝫ rõnẽ, aie maxime ꝓpriã rõnẽ eſſe.

T. c. 32. ¶ Et ſenſitiuoꝝ alia qdẽ habẽt ſm locũ motiuũ, alia vero nõ habẽt: vltimũ aũt minimũ logiſmũ: ⁊ dianoeam. Quib⁹ quidem enim ineſt logiſmus corruptibiliũ: his ⁊ reliq̃ omnia, quibus autem illoꝝ vnũqͦdqꝫ, nõ omnibus logiſmus. Sed aliqua quidem ſunt, q̄bus neqꝫ imaginatio ineſt: aliq̃ autẽ hac ſola viuunt. Theoretico ↄtẽplatiuo. De ſpeculatiuo autẽ intell'u, alia rõ eſt. Q igitur de hoꝝ vnoquoqꝫ rõ, hec ſit ꝓpiiſſima, ⁊ de aia: manifeſtum eſt.

Collectanea text⁹ cõmẽti. 32. ¶ Subdiuidit gradus ſenſitiuoꝝ, ⁊ inquit. Et ſenſitiuoꝝ autẽ alia quidẽ habent ſm locũ motiuũ .i. ꝓgreſſum, vt aialia perfecta: alia ꝟo non habẽt, vt iꝑfecta. vltimũ autẽ ⁊ minimũ hꝫ rationẽ ⁊ itellectũ. ¶ Eſt ergo diuiſio in mẽbra ſic, ſenſitiuoꝝ quedã habẽt ꝓgreſſũ, quedã nõ. eoꝝ, que habent progreſſũ, quedã hñt cũ hoc rõnẽ, ⁊ hoc eſt vltimũ ⁊ minimũ, eſt enim vltimũ ſm Themiſtiũ, ⁊ Auerroim ortu: homo enim aialium vltimũ eſt, ad qͦ pertingit natura, quedã ſup. carent rõne, ſed habent loco eius imaginationẽ, vt dicetur: tũc ordinẽ hoꝝ deſignãs ait. Quib⁹ .n. de numero corruptibiliũ: ineſt ratiocinatio, his ⁊ reliqua oĩa, qbus aũt illoꝝ vnũqͦdqꝫ, nõ omnibus rõ: ſed qbuſdã quidem neque imaginatio. Alia aũt hac .ſ. imaginatione ſola, viuũt .i. regunt̃, tunc quodãmodo ſe excuſat ⁊ inquit. De ſpeculatiuo aũt itellectu altera rõ eſt, ſup. q̄ nõ eſt op⁹ nature: cum ſit imortalis ⁊ imiſtus, ⁊ quaſi recapitulans inquit. Qͦ q̄dẽ igit̃ hec rõ ꝓpriiſſima ſit de vnoquoqꝫ hoꝝ: ⁊ de anima manifeſtum. ¶ Cõmentũ 32m patet. ¶ Debes ſcire ꝙ itellectus ſm grecos põt dupl'r capi. Uno modo pro virtute rõnali particulariter, ⁊ indiuiſibiliter, ⁊ ſic cõſtituit vltimũ gradũ animatoꝝ: ⁊ ꝓpter hoc dixit hominẽ eſſe vltimũ, ⁊ minimũ: vltimũ quidẽ ortu: minimũ quidẽ: qm̃ omniũ animaliũ homo regula eſt, ⁊ menſura: eo eniꝫ aliqͦd animaliũ altero ꝑfectius eſt: q̄ hoi appropinquat: vt pygmeus ⁊ ſimia: eo vilius: quia ab hoie remouet̃: vt oſtrea, ⁊ ſpongia maris. ⁊ quia regula ⁊ menſura vult eſſe minima, ⁊ quaſi indiuiſibilis: vt 10° tradet̃ metace. Inde homo eſt aialium minimũ ⁊ nõ minimũ, q̄ paucoꝝ indiuiduoꝝ: vt Albertus ait. Fenix eñ aial vnius tm̃ exiſtit indiuidui. ¶ Scͦdo mõ põt capi intellectus pro rõne ſpeculatiua vniuerſal'r ⁊ abſtracte qua homo põt coniungi ſuis principiis eternis: ⁊ ſic de eo ait eſſe alterã rõnẽ. Et ſic pꝫ textus ↄcordia.

COMMENTARIUM.

Tertius ordo eſt graduũ ſenſitiuoꝝ: nã ſenſitiuoꝝ (vt inquit) alia qdem hñt locũ motiuũ, vt aialia, que gradiunt̃. Alia ꝟo nõ hñt, vt ſpongia ⁊ id gen⁹. Ergo ſenſitiuoꝝ pria ſunt que ſenſum hñt, motũ ſm locũ nõ hñt, vt iꝑfecta. Scͦda ſunt, que ſenſũ, ⁊ ſm locũ motiuũ hñt, vt ꝑfectiora. Sed ſenſitiuoꝝ id, qͦ eſt vltimũ, ⁊ minimũ vltra ſẽſitiuũ, ⁊ motiuũ hꝫ logiſmũ ⁊ dianoeã. ¶ Quidã per vltimũ ⁊ minimũ intellexerũt intellectũ, nã intell's 1ª expõ eſt vltimũ ⁊ minimũ: ⁊ hꝫ logiſmũ, ⁊ dianoeã. Q ꝙdẽ itellectus habeat logiſmũ ⁊ dianoeã, pꝫ, q̄ ſyllogiçat, ⁊ ratiocinat̃: ꝙ vltimũ ſit ⁊ minimũ, declarãt: eſt .n. vltimũ: q̄ numerus potẽtiarũ aie in eũ deſinit. Preterea nã vltimo ipꝫ intẽdit, cũ gr̃a eius cetera ſint. Q ſit minimũ, ꝓbant: q̄ inter formas ſenſibiles eſt maxie vn⁹. Preterea monadi, que mi omeroꝝ minimũ eſt, maxime eſt aſſimilis. Preterea eſt ſimpliciſſimus, nõ diuiſibilis in ꝑtes eiuſdẽ rõnis, ac a ↄtinui diuiſione longe recedẽs, ⁊ ab omni cõpoſitione maxie alienus. ¶ Sed hec expoſitio eſt extorſio: Refutatio. Ariſt. n. enumerans gradus ſenſitiuoꝝ, vltimũ ⁊ minimũ inter ſenſitiua illud aial reponit, qͦ hꝫ logiſmũ ⁊ dianoeam. Ubi pꝫ h̃ de itellectu intelligi nõ poſſe: Tũ q̄ intellectus nõ reponit̃ inter ipſa ſenſitiua: Tũ q̄ nõ de aiabus, nec de potẽtiis loqt̃, ſed de ordine ſenſitiuoꝝ. Qͦ ꝟo itelligat vltimũ iter ſenſitiua ipſa aialia, declarat Ariſto. innuens iter ea ordinem, ⁊ dicit. Quibus qdẽ .n. corruptibiliũ ineſt logiſmus, his inſunt cetera oĩa: vt ſenſitiuũ, ⁊ motiuũ: qbus ꝟo ineſt quodũis illoꝝ, nõ illis oĩbus ineſt logiſmus. Sed eoꝝ qbus nõ ineſt logiſmus, aliq̃ qdẽ ſunt, qb⁹ neqꝫ imaginatio ineſt .ſ. ꝑfecta: vt çophytica, qbus ſi cõfuſa imaginatio ineſt, perfecta imaginatio nõ ineſt. Alia aũt aialia ſt̃, que hac ſola perfecta imaginaria viuunt. Ecce quõ plane per vltimũ minimum intelligit ſenſitiuum animal, qͦ eſt minimum ⁊ vltimum. Q qdem ſit minimum, non probauit, ſed ꝙ ſit vltimũ, ⁊ hoc q̄ hꝫ logiſmũ ⁊ dianoeã, que iter virtutes ſenſitiuas eſt vltima. ¶ Sꝫ qd per logiſmũ ⁊ dianoeã Ariſtoteles intelligat, Qõõ bis. quidue per aial qͦ eſt vltimũ minimũ, non ſatis pꝫ. Themiſtius, ⁊ Auerroes intellexerũt per vltimũ iter ſenſitiua, illud iter aialia, qͦ logiſmũ ⁊ dianoeã habꝫ. Intelligit aũt Themiſtius per logiſmũ ⁊ dianoeã opationes, eius, qͦ greci dianoeticũ, hoc eſt ratiocinatiuũ dicunt. Eſt aũt dianoeticũ vis ſenſitiua hoi tributa, qua hõ ipſe cõſiderat, ⁊ ratiocinat̃. Ultia qdẽ ortu (vt Themiſtius inqt) poteſtate ꝟo ⁊ dignitate princeps, vltra quã mortalis natura progreſſa non eſt. Hec in belluis imaginaria vis eſt: in hoie (vt Simplicius inqt) intell'us actiuus, q grece practicus dĩ, eſt ẽt intell'us patibilis, quẽ Alexã. mãlẽ appellat, Auerroes cogitatiuam. Huius dianoetici due operationes ſunt: altera quã greci logiſmũ hoc eſt cõſiderationẽ dicũt, qua dianoetica potẽtia logiſtica dĩ. Altera dianoea, hoc ẽ ratiocinatio, qua dianoetica, dĩ dianoetica, ⁊ ſyllogiſtica.

¶ Per aial ꝟo qͦ eſt ſenſitiuoꝝ minimũ ⁊ vltimũ: Themiſtius ⁊ Auerroes intelligũt hoiem. Eſt .n. hõ oĩu aialiũ vltimũ: quatenus mortalis nã vltra hoiem nõ progreditur, eſt minimũ inter ſenſitiua nõ mole, cũ multis ſenſitiuis hõ ſit maior: ſed dĩ minimũ aialiũ ſimplicitate eius partis, que dianoetica dĩ: eſt .n. hec ceteris aie ꝑtibus mortalibus eleuatior, ac intellectui cognatiſſima: imo ⁊ talis, vt intell'm ipm ſuſcipiat, ⁊ ſuſceptũ hoi accõmodet, ſiqdẽ ex ipſa, ⁊ intellectu extrinſecus accedente humana aĩa conſtat, vt greci autumãt: lꝫ falſo, vt dicem⁹. Simplicitate ergo vltime huius partis, hõ eſt ſenſitiuoꝝ minimũ. ¶ Sed dubiũ eſt: cur Ariſtoteles adiicit [Corruptibiliũ.] Cum inqt. [Quib⁹ qdẽ .n. ineſt logiſmus corruptibiliũ, his ⁊ reliq̃ oĩa.] Nã logiſmus, ⁊ dianoea nõ vident̃ ineſſe, niſi mortalibus: nullus .n. aialiũ imortaliũ hꝫ logiſmũ vel dianoeã: g̃ fruſtra additur ꝟbũ illud. ¶ Expõ Simplicii. Simplicius dicit ꝟbũ illud eſſe additũ ꝑ celeſtia corpora: qbus nõ ineſt logiſmus, h̃ eſt ↄſideratio ↄſultiua, q̃ eſt actio vtilitatis gr̃a, eſt tñ in illis ↄſultatio intellectiua: ad excludẽdũ ea, ꝟbũ illud adiicit. ¶ Sed hec Simplicii expõ friuola eſt. Refutatio. nã ſi celeſtib⁹ ↄſultiua ↄſideratio nõ ineſt, cũ de hac ſola hic Ariſtoteles loquat̃ ⁊ nõ de intellectiua, hec cũ ſolis mortalib⁹ inſit, nõ vĩ cur ꝟbũ illud

addat̃. ¶ Alia expoſitio. Fortaſſe ꝟbum Ariſtoteles Addidit ꝑ platonicos, qui celeſtia corpora eſſe dianoetica dixerunt, nõ autẽ ſenſitiua, nec ꝓgreſſiua. Bene ergo addidit ſolũ de mortalibus eſſe verũ, ꝙ qbus logiſmus ⁊ dianoea inſunt, iis oĩb⁹ cetera alia oĩa ineſſe opꝫ. De celeſtib⁹ ꝟo nõ oꝫ, cum illis inſit dianoeticũ, ⁊ nõ cetera oĩa inſunt: carent .n. ſaltem ſꝫ Platonicos, ſenſitiuo ⁊ ꝓgreſſiuo. ¶ Alia expoſitio. Uel dixit illud, ꝑ nõ nullos demones, quos Calcidius ⁊ Apuleius Platonici corpea aialia poſuerũt, qb⁹ dianoeticũ tribuerũt: nõ autẽ ſenſitiuũ, q̄ cũ imortalia ſint aliis ꝑter dianoeticũ, nõ egẽt. ¶ Epilogus expõnis grecoꝝ. Ergo per vltimũ minimũ inter ſenſitiua greci intelligũt hoiem, per dianoeã ⁊ logiſmũ intelligũt dianoetici opationes, que ſunt rõcinari ⁊ ↄſiderare. ¶ Refutatio. Sed pace tantoꝝ dixerim hec expoſitio eſt iportuna: q̄ ea data hõ nõ eſſet aliqd vltra ſenſitiuũ, ſꝫ mere brutũ: q̄ vltima eius forma eſſꝫ ſenſitiua, vtpote dianoetica, que ſm eos eſt ſenſitiuaꝝ preſtantiſſima. Si ergo hõ eſt per illã vltimũ ⁊ minimũ ſenſitiuoꝝ: tunc hõ q̃ hõ eſt nihil vltra ꝑfectionẽ ſenſitiuã haberet: ⁊ ſic eſſet mere brutũ: qͦ eſt ↄ̃ Ariſtotelẽ, qui in libris de aialibus vltra ſenſitiuã perfectionẽ ei ꝓbet intell'm. ¶ Dilucida expõ. De pygmeo. Propterea locus iſte nõ eget alia expõne, q̃ꝫ eã, quã ſibiipſi prebet Ari. in libris de aialibus, vbi loquẽs de pygmeo, magnificit ipm adeo ꝙ dubitauit an eſſet hõ, an mere ſenſitiuũ aial. Illi .n. ꝓbuit dianoeã, ⁊ logiſmũ, q̃ ſunt opõnes dianoetice virtutis. Ueꝝ tandẽ vult eũ non eſſe hoiem, q̄ ſibi intellectus deficit, q ſolis hoibus dat̃: lꝫ prio huius textu cõmẽti. 24. eos hoies appellet: ꝓprie tamẽ aialia ſunt dianoetica, nõ aũt noetica. Ergo ꝑ vltimũ ⁊ minimũ ſenſitiuorũ intellexit pygmeũ, qui eſt aial vltimũ per affirmationẽ: q̄ natura mortalis põt in ipm, ⁊ in qͦlibet illius. Eſt minimũ participatione dianoetici, qͦ eſt q̃ſi intellectus: imo in pygmeo dianoeticũ vice intellectiui eſt. Quare ꝑticipatiõe hui⁹, eſt minimũ. Ultimũ ꝟo, q̄ vltra ipm mortalis nã nõ eſt ꝓgreſſa. ¶ Pulchra dubitatio. Sed dices nũqd per intell'm ſiue intellectiuũ ↄſtituat̃ quartus ſenſitiuoꝝ gradus, ⁊ ſi ↄſtituit̃, que aialia pomunt̃ in illo: Rñdet Ariſt. ꝙ nõ: qm̃ de intell'u theoretico, quo intelligimus, eſt alia rõ .ſ. q̄ differt a ſenſu: vt a tactu, ⁊ ceteris ſenſibus, ⁊ a motiuo, ⁊ a dianoetico qm̃ intellectus nõ eſt vltimũ per affirmationẽ, ad qͦ nã mortal' ꝓgredit̃: accedit .n. nobis extrinſecus: g̃ de intellectu ſpeculatiuo eſt alia rõ: q̄ nõ ſpectat ad hãc ſenſitiuoꝝ latitudinẽ cum ipſe extrinſecus accedat: quare ꝑ intell'm nõ ſit, neqꝫ conſtituit̃ gradus ſenſitiuoꝝ aliqs. ¶ An hõ in latitudine ſenſitiuoꝝ. Sed dices, ergo hõ non collocabit̃ inter aialia ſenſitiua, ⁊ cum ſit aial, in nullo aialiũ ſenſitiuoꝝ gradu collocabit̃. ¶ Dõm hoiem nõ collocari in aliquo aialium gradu, quo hõ eſt, Ariſtoteles eñ enumerauit ſenſitiuoꝝ gradus, eoꝝ aialiũ ad q̃ ſm qͦlꝫ illi⁹ ꝓgreſſa eſt mortal' nã. Nõ ad hoiem ſm qͦlibꝫ ei⁹ mortal' nã nõ ꝓgreſſa eſt. ergo hõ excludit̃ a tali latitudine. At ſi velimus graduare aialia ſimpl'r .ſ. que ſm qͦlibet ſui ſt̃ mortalia, ⁊ que ſm aliqd ſui, iter aialia cõſtituem⁹ hoiem in vltĩo. ¶ Uel dicere poſſumus Ariſtotelẽ graduaſſe aialia penes ſenſitiuũ tm̃. Nõ hõ vltra ſenſitiuũ hꝫ intellectiuũ: ergo in tali latitudine nõ reponet̃ hõ. Si ergo graduamus aialia in latitudine penes gradus ſenſitiuos, ⁊ nihil aliud, in tali nõ põt poni hõ, cũ hõ nõ ſit aial preciſe ꝑ ſenſitiuũ: ſed ꝑ itellectiuũ qͦ in ſe ↄtinet oẽ ſenſitiuũ. Quia ꝟo res dubia eſt: ex vna enim ꝑte hõ dꝫ collocari in latitudine ſenſitiuoꝝ, cũ ſit aial, ex alia vĩ, ꝙ nõ, cũ nõ ſit aial preciſe per ſenſitiuũ: iõ dixit de ſpeculatiuo itellectu eſt alia rõ, quaten⁹ dubiũ eſt an ꝑ eũ collocet̃ hõ inter ſenſitiua. Ueꝝ in libris de aialibus vult ꝙ hõ collocet̃ inter ſenſitiua per hoc ꝙ eſt intellectiuus, in q̃ ceteri gradus icludunt̃. ¶ Ex his pꝫ prio veteres tranſlationes que hñt. [Ultimũ autẽ minimũ, rõcinationẽ ⁊ intell'm] eſſe falſas: nam intellectus ſenſitiuũ gradũ nõ facit: cum ipſe ſenſus nõ ſit: qͦ .n. ſenſus nõ eſt: aliqd in latitudine ſenſitiuoꝝ non ↄſtituet. ¶ Patet ſcͦo ad intell'm non pertingere mortalẽ nãꝫ, nec ad ipꝫ hominẽ, quo intellectiuus eſt: nõ .n. hõ ſm qͦlibet ſui mortalis eſt. ¶ Pꝫ 3° expoſitores nr̃os inſcitia grecaꝝ lr̃aꝝ multa elaboraſſe in h̃ textu ex̃ ꝓpoſitum. ¶ Demũ epilogat, ⁊ inqt. Q qdẽ igit̃ rõ, que aſſignat̃ de vnoquoqꝫ hoꝝ .ſ. de vegetatiuo, ſenſitiuo, ⁊ ita de vnoqͦqꝫ ceteroꝝ graduum: h̃ ⁊ de ipſa aia in ſpecie ſumpta ſit ꝓpriiſſima, manifeſtum eſt. Propterea q vnumqͦqꝫ hoꝝ definiet, aiam ipſam i ſpẽ ꝓpriiſſima definitione definiet. Quare nõ fruſtra iterum de ſpãli aie definitiõe agẽdum eſt. Themiſti⁹ legit hunc locũ cõparatiue .ſ. ꝙ ex dictis pateat ꝙ definitio, que aſſignabit̃ de vnaquaqꝫ aie ꝑtãte, ſit accõmodatior aie, q̃ꝫ illa que aſſignat̃ de cõi aie notione. ¶ Quo ꝟo ad ꝟba attinet: Ariſt. dic̃. [De intell'u autẽ ſpeculatiuo alia rõ eſt,] Quidã dicũt de eo eẽ aliã rõnẽ .i. aliã ſciam a nãli, q̄ de illo agit metaphyſicus. Alii dicunt eſſe aliã rõnem .i. alterius rõnis ab imaginaria. Simplicius per intell'm ſpeculatiuum intelligit itellectum, q̃ vlia ſpeculamur, ⁊ vult eum eſſe alterius rõnis a dianoetica potẽtia, que eſt intell'us practicus, hoc eſt actiuus, q̄ ille eſt imortalis. hic ꝟo eſt corruptibilis, Auerroes autẽ aſſerit intell'm ſpeculatiuum eſſe alterius rõnis ab aia, quatenus, nec eſt aia, neqꝫ eſt aie pars. ¶ Qͦ ſi dicat̃ Auerroem 3° huius: intell'm, quo aia intelligit, ⁊ ſpeculat̃, eſſe Cõmento pº. aie ꝑtẽ: nõnulli dixerũt Auerroẽ hic ꝑ ſpeculatiuũ intellectũ intelligere ſpeculationẽ ipſam, que nõ eſt aie pars, ſed operatio partis aie. 3° ꝟo libro huius ſpeculatiuũ intell'ꝫ accepit ꝑ poª quo aia ſpeculat̃, ⁊ illa eſt aie pars. ¶ Que expoſitio puerilis eſt, cum in toto hoc ſcͦo nec Ariſt. nec Auer. locuti ſunt, niſi de potẽtia itellectiua: vñ ⁊ ipſe repoſuit intellectiuũ in vltimo accipiẽs itellectiuũ pro potẽtia: vt pꝫ legẽti ordinẽ Ariſtotel'. ¶ Propterea dico ꝙ Auerroes per intellectũ ſpeculatiuũ intelligit itellectũ, quo vlia ſpeculamur, ad dĩam cogitatiue, q̄ etſi intell's eſt, nõ tñ eſt ſpeculatiuus, cũ eo vlia nõ ſpeculemur: iõ Simplicius appellat eũ practicũ ſiue actiuũ, q̄ eſt quo cognoſcimus ſingularia, que ſunt opabilia a nobis. Loquit̃ ergo de potẽtia intellectiua, qua ſpeculamur, nõ tñ ſibi ↄ̃dicit: q̄ nõ dic̃ aſſertiue non eſſe partẽ aie ſed dicit ꝑ eius excellẽtiã atqꝫ nobilitatẽ exiſtimari eũ nec eſſe aiam hoĩs, neqꝫ partẽ aie humane. Nõ lꝫ non exiſtimet̃ ꝑ eius excellẽtiam, tñ eſt aia, vl' eius ps: vt 3° hui⁹ videbit̃. ¶ Sꝫ qcqd ſit expõnes iſte mẽtem Ariſtotelis nõ attingũt. Scͦm .n. has expõnes non video cur Ariſtoteles addit de ſpeculatiuo itellectu eſſe aliã rõnẽ: Propterea dicamus (vt diximus) de eo eſſe alterã rõnẽ ab his ſenſitiuis potẽtiis, que ↄſtituũt aialia in latitudine ſenſitiuoꝝ: q̄ ea que ↄſtituũt ſenſitiua in latitudine ſenſitiuoꝝ, ſunt preciſe ſenſitiua, ad que ꝑuenit mortalis nã. At intellectus lꝫ ↄſtituat aial in eẽ ſenſitiuo, nõ preciſe i tali eſſe ↄſtituit: ſed vltra cõſtituit aial in eſſe intellectiuo, ad qͦ eſſe nã mortalis nõ ꝓgredit̃. Quia ꝟo res hec nõ hic exponit̃, ſed in libris de aialibus: Propterea dixit de intellectu eſſe alterã rõnem ab eis, que ↄſtituũt aialia in latitudĩe ſenſitiuoꝝ, ⁊ nõ expoſuit, quõ ſit alia rõ. q̄ in libris de aialibus exponit. Ergo hõ eſt extra latitudinẽ eorũ ſenſitiuorũ, que graduat hic: non tamẽ extra latitudinẽ eoꝝ ſenſitiuoꝝ, que graduat in libris de animalibus. ¶ In collectaneis dicebamus hominẽ eſſe minimũ ſenſitiuoꝝ: nõ mole qdem, q̄ multis aialuſculis eſt mole maior. Quo hõ minimum. Nõ q̄ ſit paucoꝝ indiuiduoꝝ, quia multa aialia pauciora eo indiuidua habẽt: vt ſi nõ eſt fabula, id qͦ dicit̃ de fenice: ſed q̄ mẽſura ceteroꝝ ſenſitiuoꝝ: nã mẽſura vult eſſe minima. Melius autẽ dicas eum eſſe minimũ ꝑticipatione mentis q̃ eſt indiuiſibilis, ⁊ vnitas. Ueꝝ Ariſtoteles cũ dixit vltimũ ⁊ minimum habere logiſmum, ⁊ dianoeã: per vltimum ⁊ minimum pygmeũ intelligit, q vltimus eſt progreſſu nature. Minimus vero participatione dianoetice, que eſt valde propinqua intellectui, quo hõ eſt.

Q̄ vna ſit aïa in vno aïato. De plu/ritate aïarū. p^a rō.

ℭ Ex his, que Ariſtoteles dicit hoc in loco, apertiſſima rōne colligiť in vno eodēq; aïato, nō eſſe niſi vnā ſolā aïam vtpote eā que p̄ncipalis eſt, ceteras vō nō aïas/ ſed aïe ptātes eſſe dicit. Propterea non de pluralitate formarū querētes, ſed vtrū in hoïe eadē aïa ſit intellectiua, ſenſitiua, ac vegetatiua. In aïali vō eadē ſit vegetatiua ⁊ ſenſitiua q̄rim⁹, ℭ Q̄ igiť eadē in hoïe aïa nō ſit intellectiua, ſenſitiua, ⁊ vegetatiua, argumentamur: q2 vt in libris de aïalibus tradit Ariſto. fetus p̄ius ſtirpis, deinde aïalis, demum hoïs vita fungiť, at cū in ipſo oēs h⁹ vite relinquanť, oēs aïe, que illarū p̄n^a ſt relinquunť.

2^a. ℭ Preterea ſm̄ vīorū pipateticorū ꝯſenſum intellt̃iua aïa extrinſecus accedit. cetere ex ſemine ꝓficiſcunť. ſed cū vna eadēq; ſub̄a nō poſſit extrinſec⁹, atque itrinſec⁹ accedere, aïe ille tres vna ſub̄a in hoïe eſſe nō pn̄t.

3^a. ℭ Preterea. Q̄ ō eſt alic⁹ ſb̄a, nō pōt alteri⁹ accn̄s eſſe, vt in auſcultatorijs libris Ariſt. inquit. Et in diuinis. At in plantis vegetatiuū, ⁊ ſenſitiuū in aïalibus ſubſtantie ſunt. Igiť in hoïe potētie eſſe nō pn̄t, que ſunt v̄tutes, ⁊ accn̄tia.

4^a. ℭ Preterea. Hō eſt aïal eq̄ pſtāti⁹, ⁊ nō niſi ob ei⁹ ſenſitiuā aïam. ḡ ſenſitiua aïa ī hoïe ē ſb̄a, ⁊ nō v̄t⁹.

5^a. ℭ Preterea. Hō ⁊ equus in aïali per ſe ꝯueniūt: ⁊ nō niſi pp̄ ſenſitiuā aïā, ſed ſenſitiua aïa in equo nō eſt intellectiua: igiť nec in hoïe.

6^a. ℭ Preterea. Si oēs iſte ī hoïe erūt, vna vbicūq; alia ē, ⁊ oēs erūt: at in oïbus vegetaria eſt, cū oſſa nutriant: ſenſitiua vō nō: nō. n. (vt medici tradūt) ſentiunt. Similiter nec in eis intellectiua eſt, cū nō intelligant: in carne vō vegetaria ⁊ ſenſitiua ſunt, intellectiua minime. ergo eiuſmodi anime non modo re, ſed ſubiecto differunt.

Contra iiū Ari. Prima opinio Platoni attribu/ta:

ℭ Sed huius ꝯ̄rium Ariſtoteles aſſerit, qui in vno aïato vnā ꝯſtituit aïam, p̄ter illā vnā, ceteras dicit eſſe potētias. ℭ Tradūt Platonem (vt in Timeo colligi pōt) crediddiſſe in hoïe h⁹ tres aïas, nō mō eſſe tres ſub̄as, ſed ſubiecto diſtingui. nā rōnalē in cerebro, vegetariā in hepate, ſenſitiuā in corde eū ꝯſtituiſſe ferūt: ⁊ q̄dē nō ab rōne: nā Plato (vt Simplicius p ſępe h̄ retulit) aïam corpis entelechiā nō q̄dē ꝑficientē: ſed eo v̄tētē arbitratus eſt. Sz cū vegetaria hepate pro ſui actione pficienda fungať, rōnalis cerebro, ſenſitiua corde: hac rōne rōnalem cerebri, cordis ſenſitiuā, vegetariā hepatis entelechiā dicendū eſt.

Alia opi/nio pla/tonica Nicolai platoni/ci.

ℭ Nicolaus grecus inſignis platonicus alia rōne h⁹ aïas diſtinguit, nam cum Plato ideas crediderit vt in Parmenide, ⁊ ſocratē aïal eſſe dicat: q̄ eius forma aïalis idea pticipat, hoïē vō q̄ hoïs idea: igitur ſicuti idee q̄bus pticipat, diuerſe ſunt, aïe quibus ille pticipat diuerſe erūt. Hactenus platonici de aïarū pluralitate.

Pytha/gorica poſitio.

ℭ Pythagoras vō ex aduerſo oïum aïatorū aïas eſſe ſpecie vnā tradit, diuerſas vō rōnes, ac nomēculaturas ſortiri pp̄ diā corporū, que ingrediť, arbitrať. nā cū in humano corpore inhabitat, humanā: cū in ſtirpib⁹, vegetariam, cū in ferino ferinā eſſe putauit. Que pōnes cū diligenť huius libri primo ſint exploſe: his pretermiſſis ad peripateticas opiniones tranſigamus.

Opinio Sim.

ℭ Simplicius igiť vir doctiſſimus rōnalē aïam in hoïe ſimul eſſe itellectiuā/ ſenſitiuā ⁊ vegetariā tradit, haſq; vnā eſſe ꝯſtōne, plures vō rōne partiū. Arbitrať. n. ex parētū ſemine p̄io vegetatiuū ꝯduci, in ipſo fętu: poſtea deduci ſenſitiuū, quo adueniente vegetatiuū corrūpiť, ⁊ ſenſitiuū gn̄ať, qō eſt ſub̄a ſenſitiua: virtute vō vegetatiua, demū huic aduenire extrinſecus mentē arbitrať, non q̄dē ſenſitiuo corrupto, ſed illo per itell'm pfecto. Imaginať. n. ex illo ſenſitiuo pfectiſſimo, qō vltimo in fetu fit, tāq̄z ex altera ſemiaïa, ⁊ ex intellectu extrinſecus accedente ꝯſtitui rōnalē aïam, vt ex cera ⁊ figura figuratum. Hec aïa ꝯſtōne vna eſt in vnoquoq; hoïe, ptibus plures: nam ea pte, que intellectus eſt noetica ac intellectiua dr̄: ea vō pte, que eſt dianoetica: hec hoïs aïa dr̄ dianoetica ſiue rōnalis: q2 vō eadē eſt dianoetica, ⁊ vegetaria/ humana aïa erit vegetaria ēt.

Quid Siplicij

ℭ Hac rōne nōnulli Simplicij ſectatores intellectū ipſum formā eſſe dicūt, ⁊ hoïs ⁊ totius ſenſitiui. Senſitiui quidē per ſe primo, hoïs vero mediante ſenſitiuo. Ex q̄bus Simplicius arbitratus eſt oïum hoïum intell'm vnū nūero eſſe, rōnales vō pro hoïum nūero multiplicari.

ſectatores. Q̄ hec poſitio ſit auer.

ℭ Nō deſunt. qui pōnē hanc Auerroi attribuūt: vt Rogerius, ⁊ Suggerius vterq; Bacconitanus, Thomeq; coetanei. Hi. n. in eorū libellis, quos aduerſus Thomā ſcripſerūt pro defenſione Auerrois: nō modo pōnē hāc Auerroi: ſed oïbus grecis expoſitoribus attribuerūt: iuxta quorū decretū parentes aſſerūt nō intell'm nobis prebere, ſed dianoeticum, qō eſt perfectiſſimus ſenſitiuorū gradus. Dicūt tn̄ parētes nobis intell'm eo prebere, quo nobis dianoeticū p̄bent, cui intellectus extrinſecus accedit.

Repro/batio poſitio/nis.

ℭ Sed q̄z falſa ⁊ cōtra peripateticos hec poſitio ſit, oſtendamus. Sūmo. n. illud dianoeticum, mediante quo nobis vniť intell'us. vel cum q̄ ſit humana aïa. Et quero vel eſt ſpecifica hoïs forma/ qua hō reponiť in hoïs ſpecie: an eſt gn̄ica, qua nō in ſpecie, ſed in gn̄e aïalis hō tm̄ reponiť. Non gn̄ica, q2 tunc hō non niſi intellectu in hoïs ſpecie reponeretur, q̄ argumēto oēs hoïes erūt vnus numero hō. q̄ nō eſt difficile ꝯducere: nā quorū vltima ⁊ ſpecifica forma eſt vna numero, mā erit oïū eorū vna numero. Quorū vero ⁊ forma ⁊ mā eſt vna numero, accidētia erūt vna numero/ quare nihil erit in hoïb⁹/ q̄ homines poſſint numero differre. Sin aūt dicāt dianoeticū illud eſſe hoïs vltimā, ꝓpriā/ atq; ſpecificā formā: qua hō eſt ſimpl'r hō (vt Simplicius velle vr̄) qui dianoeticū ī homine alterius ſpēi eſſe dicit a ſenſitiuo in brutis. Tunc oïs alia forma, que poſt illam hoï accidit, erit hoï accn̄s: ⁊ oïs operatio/ q̄ ꝓficiſciť ab altera forma ab illa/ erit hō extnea/ ſup nālis ⁊ penitus accn̄talis.

Auerro/es pro/phicorū cō. 66.

Cū. n. aliq̄d reponiť ī ſpecie per aliquā formā/ per eā etiā reponeť in vltimo actu. Et ſi reponiť in vltimo actu/ oē ſibi adueniēs, erit ei accn̄s. opatio etiā, que non erit per formā ꝓpriā ⁊ vltimā/ erit extnea/ ſup nālis, ⁊ penitus accn̄talis. Quibus fit, vt itelligere nō ſit hoï ꝓpria ac nālis opatio: intell's etiā/ q̄ nobis poſt dianoeticū accidit, erit accidens, que phyſice bn̄ eſſe dicta non arbitror.

ℭ Preterea, Cū ſm̄ Themiſtiū ꝓceſſus nāe, q̄ hō gn̄ať ex ipfecto ad pfectū, finiatur in ſenſitiuum: vel igiť hō nihil in eo qō hō hz plus, ⁊ tunc hō/ vt hō erit brutū/ ⁊ nihil plus. Sin aūt vt hō hz aliq̄d aliud vltra ſenſitiuū/ illud non eſt, niſi intell'us. Si ergo intell'us erit vnus numero, vltimū eſſe oïum hoïuz erit vnū numero: q̄ nihil d̄riſibili⁹.

ℭ Preterea. Si itellt̃iuū ⁊ dianoeticū hoïē reponūt ī ſpē, vel eque primo, vel ordine quodaz. nō eque primo, qm̄ tūc vnius terminati erūt duo vltimi termini, quo ꝯceſſo, defendi poterit in vna eadēq; mā duas vltimas formas eſſe, vt leonis/ atq; equi/ qō Ariſto. p̄io huius refutauit, ⁊ quidē diligentiſſime.

Cōmen/tis. 9^c. ⁊. 58. ⁊ 69. Co. 69.

Sin aūt ordine quodā, cū ſm̄ Simplicium dianoeticum p̄cedat: vel igiť in illo priori in q̄ p̄cedit intellectus vnionē, ꝯſtituit hoïem vltima/ atq; ſpecifica ꝯſtōne/ ⁊ tunc omne hoï adueniēs poſt dianoeticum erit accn̄s: vt Auerroes deducit p̄ auſcultationum phyſicarū, ⁊ ſic intellectiuum, ⁊ itellectio erit accn̄s, ⁊ ſupnālis. Sin autē ī illo priori, ī q̄ p̄cedit copulationē intell'us, dianoeticum non reponit hoïem in ſpecie vltima ꝯſtōne, vel hoc erit. quia dianoeticum erit forma remiſſa, vt Auer. de elntarijs formis tradit, qō Simplicius non diceret: vel erit potētial' forma, ⁊ generica ad intellectiuum. Siq̄dē gn̄ica, tūc vltima hoïs forma erit itell'us, ⁊ cum itell's vnus numero oïum hoïuz ſit/ oēs hoïes erunt (vt deductum eſt) vn⁹ numero homo.

ℭ Preterea nō poſſum itelligē q̄uo itell'us ſit altera ſemianima, que adueniens ſenſitiue conſtituat totam aïam: qm̄ hoc ꝯceſſo/ poſſumus ſuſtinē mām eſſe formā/ qm̄ ſenſitiua eſt forma, ⁊ pōt recipere intellectum formal'r, ⁊ q̄dē maiori vnione q̄z mā recipiat formā, ergo poſſemus defendere nihil eſſe in rerū natura ſimpl'r potentiam: ⁊ ſic redibit Platonis poſitio/ que dixit materiam eſſe corpus/ qō peripateticum non arbitror. Multa alia 3° huius dicemus cōtra hāc poſitionē.

Scōa poſitio pipate/tic.

ℭ Poſt hos ergo legimus alios peripateticos, qui vegetatiuū, ſenſitiuū, ⁊ intellectiuū poſuerunt in hoïe tres aïas ſubſtantia, ⁊ re diſtinctas: non aūt loco, vel ſubiecto. In aïali vō vegetatiuū ⁊ ſenſitiuū poſuerunt duas aïas re ac ſubſtātia ſimiliter diſſectas: nō tn̄ loco vel ſubiecto, vt Plato poſuit. Nam ſm̄ iſtos in eodē corporis hoïs puncto oēs fiunt. Hinc tradūt hoïem aïali addere, quia ſupra duas animas, quas aïal habet, homo hz intellectiuam aïam. Similiter aïal ſtirpibus addit: q2 ſupra aïam vegetatiuā/ quā habent plante aïal hz illam, ⁊ ſenſitiuā. Et licet ꝯueniant, tn̄ valde differunt.

Pō Aui/cebrōis.

ℭ Auicebron enī voluit has tres aïas in gn̄atione hoïs ordine quodā fieri: q2 primo fit vegetatiua: ſcōo ſenſitiua: vltimo intellectiua. Verū dicebat oēs mām equal'r informare, ac perficere, nec aliam eſſe ad aliā diſpoſitionē. Nō. n. (vt inquit) vegetatiua diſponit materiā embryonicā pro receptiōe ſenſitiue: lz vegetatiua prius generetur. Nec ſenſitiua diſponit ad receptionē intellectiue: lz intellectiua nō recipiať, niſi prius fuerit recepta ipſa ſenſitiua.

Argu^m pōnis.

ℭ Moueť autē (vt arbitror) credens ſub̄az nō poſſe diſponere ad receptionē ſubſtantie, q2 ſubſtantie eſt perficere, ⁊ dare eſſe ſimpl'r, Accidētia vō: que has comitanť, diſponere ad receptionē intellectiue bene aſſereret.

Pō Cā/dauēſis.

ℭ Joānes candauēſis tam etſi nō ſemp ſibiipſi cōſtat, imaginať p̄cedentes formas in facto eſſe hoïs. ſ. cū hō cōplet⁹ eſt, diſpōnes eſſe conſeruatiuas intellectiue aïe quibus ipſa ꝯſeruať in mā. In fieri vō ac in via autumat eas perficere mām, ⁊ diſponere: nā cū fetus vite plante fungiť, vegetatiuū ipſū mām embryonicā pficit, q̄tenus embryonē reponit in gn̄e plātarum. Diſponit vō quo mā per ipſā p̄parať ad ſequentē formā: eſt tamē hec contingētia, q̄ cū poſt aduentū vegetatiue aduenit in eadē mā aïa ſenſitiua, p^o ceſſat mām pficere, ⁊ ꝯuertiť in diſpōnē ꝯſeruatiuā: quas ſequēs forma p primā in mā eadē ꝯſeruabiť. Sil̄i mō ⁊ de ſcōa reſpectu tertie fingit. Sic igiť p̄cedētes aïas prius fieri perficiētes demū diſponētes, ſiue cōſeruantes aſſerit.

Pō attri/butā. Auicen/ne.

ℭ Auicēna vō (vt nōnulli autumāt) aſſeruit p̄cedētes aïas diſponeť mās ad ſequētes, ſimulq; mām, in qua ⁊ aū ⁊ poſt aduentū vltime recipiunť, pficere, reponereq; illam ſub diuerſis gn̄ib⁹, nam aïa vegetatiua mā ē in gn̄e plante, aïa ſenſitiua in gn̄e aïalis. Intellectiua vō in ſpecie hoïs: vbi cā, in hoïs gnōne vegetatiua aïa fetum perficiēs, atq; in gn̄e plātaruz conſtituēs ad ſenſitiuā diſponit que rurſus fetuz perficiēs, ⁊ in gn̄e aïalis cōſtituēs ad intellectiuā diſponit. Intellectiua deniq; fetuz perficiēs, atq; in ſpē hoïs eū reponēs complet gnōnem, ⁊ nihil vltro diſponit. Hec ſunt, que nonnulli Auicēne attribuūt: lz in his libris quos de aïa ſcripſit, ⁊ in libris aïalium cōtrariū ſcripſerit. Verū nos nō diſputam⁹, que ſit opinio Auicēne nūc.

Refuta/tio pō/num. Suppō pipate/ticaex q̄ hētur d̄riaiter formaz diſponē/tē ⁊ pfi/cientez. Comē. 4.

Nobis aūt ſatis ſit accipe precedētes aïas, que ſimul ſunt cū vltima in hoïe/ aut pficere tm̄: vt Auicebron dixit: aut diſponere tm̄: vt autumat Candauēſis: vel ſimul pficere/ ⁊ diſponere, ſiue ſit Auicēne hec poſitio, ſiue alterius. ℭ Sz ꝯ̄ hec aſſurgamus, ⁊ ſupponamus ex ꝯſenſu oïum peripateticorū oēm ſub̄am ſubtū vel mām pficientē/ illi ſimpl'r eē dare. nam lz vna ſub̄a ſit altera pfectior, quelz tn̄ eſt ens ſimpl'r: vn̄ ita eſt ens ſimpl'r forma ignis, ſicut forma miſti. ſ. lapidis, ⁊ ita forma ignis dat eſſe ſimpl'r igni, ſicut forma hoïs: hoï: vterq;. n. conſtituiť a ſua forma in ꝓpria ſpecie: lz alter ſit altero pfectior. Unde ⁊ Auerroes ſupius aſſeruit per h̄ d̄riā inter ſub̄az ⁊ accn̄s. Preterea ſi vna ſub̄a eſſet ens ſimpl'r: altera vō non ſimpl'r ens, ſz ens quia entis: tunc altera ſub̄a reſpcū alterius vere accn̄s eſſe poſſet, ⁊ ſic incideremus in errorē ſupius exploſū.

Q̄ prio/res forme nō perfi/ciant.

ℭ Hac ergo ſuppōne nobis cōſtituta, argumētemur, ſi quelz aïa ei⁹ mām. ſ. hoïē pficeret, cū quelz harū ſit ſub̄a, quelz harū conſtitueret hoïem in eſſe ſimpl'r, vt per ſuppōnē pz. Quare cū p^a aïa primit⁹ in mā recepta cōſtituat illā in eſſe ſimpl'r: tūc oïs forma adueniēs poſt illā erit accn̄s.

ℭ Preterea. Si p̄cedēs aïa. ſ. vegetatiua, que embryonicā māz pficit nō ꝯſtitueret illā in eē ſimpl'r, nulla via eſſet, qua ſcire q̄ſpiā poterit aū aduētū vltime aïe in eius mā eē receptū aliq̄ō accn̄s. Dicā. n. nullū precedere accn̄s aū aduētū vltime aïe, nam ſi nulla precedit forma aū aduētū vltime q̄ det eſſe ſimpl'r, nullū precedit accn̄s: qō nō recipiť niſi poſt ſub̄az, que dat eſſe ſimpl'r. Et ſi precedit nulla ꝯiectura p̄ceſſiſſe pōt ſciri: nō. n. pōt ſciri accn̄s p̄cedere, niſi q2 ſcim⁹ aliq̄ō p̄ceſſiſſe, qō dat māe eſſe ſimpl'r: mō nullum tale, qō det ſimpl'r eſſe māe p̄ceſſiſſe ſcimus cū illud nō ſit forma ſub̄alis, de qua maxime videť.

ℭ Preterea. Si quelz forma p̄cedēs ē ei⁹, ī quo recipiť pfectiua: tūc cū p̄cedēti nō poſſet ſtare ſequēs, vt cū vegetatiua nō poſſet ſtare ſenſitiua, nec cū his itellectiua: ſi. n. cū vna harū pficiētium poſſet ſtare alia, cū vegetatiua in planta poſſet ſtare ſenſitiua, ⁊ cū ſenſitiua in aïali poſſet ſtare itellectiua, ꝯn̄tia pz: q2 vegetatiua aïa in embryone, ⁊ in plāta eſt eiuſdē rōnis, ergo ſi cū vegetatiua in embryone pōt ſtare ſenſitiua: ergo ⁊ in plāta: cū vegetatiua pficiat embryonē ita vt pficit plantā: ⁊ in vtroq; ē eiuſdē rōnis.

ℭ Preterea. Hac pōne ſtāte, tūc hō eēt ſimul plāta, pecus, ⁊ hō. Si q̄dē quelz aïa ſit entelechia cōſtituēs aïatum ſua ꝓpria conſtitutione, vt vegetatiua plantā, ſenſitiua aïal itellt̃iua hoïez.

ℭ Preterea. Si p caſum poſitū poſt aduētū ſenſitiue aïe in fetu nunq̄z aduenirct intellectiua: nō. n. fetus ille eſſet pecus: ſentiret. n. ⁊ moueretur. Ergo dato q̄ nūc adueniat intellectiua, erit ēt pecus: cū per aduētū intellectiue nō muteť de ſpeice in ſpeciē. Hec ꝯ̄ Auicebronem.

Q̄ nō diſponen/tes tm̄.

ℭ Cōtra vero Candauēſem qui voluit precedētes animas eſſe in facto eſſe diſponētes, ⁊ nō pficiētes. Hoc. n. dixit ad euitandum hec abſurda: q2 ſi ſunt diſpōnes, nō opz, vt reponāt embryonē in ſpē, ſcō ſolū vltima forma cōſtituit. Argumētemur ergo, q2 (vt Simplici⁹ inq̄t.) Omnis entelechia corporis eſt aut vtēs. aut pficiēs, ergo iſte erūt aut vtentes, ⁊ ſic ſeparate a corpore ſm̄ eē, qō nō cōcederet Candauenſis, aut pficiētes: ⁊ ſic recidit eius opinio in primā opionē.

ℭ Preterea. Sumo vegetatiuā in illo priori ī quo fet⁹ viuit p ipſā: ⁊ pz tūc eſſe entelechiā pficiētē fetū, cum ſit tunc p̄n^m viuēdi primo ⁊ p ſe. Sed vegetatiua toto tp̄e vite hoïs eſt eiuſdē rōnis, ergo ſicut aū aduētū intellectiue erat entelechia perficiens. ⁊ p̄n^m quo fetus per ſe p̄ viuebat, ita quoq; poſt aduētum intellectiue, alioq̄n nō eſſet eiuſdē rōnis, ⁊ mutaret nomē ⁊ rōnem ipſa exiſtente, qō eſt ridiculum.

ℭ Preterea. Si ī facto eē diſponūt tm̄: tūc nō eſſent aïe: q2 vel in facto eē ſūt viuēdi p̄n^a primo ⁊ p ſe, ⁊ ſic erunt forme pficiētes contra opinionē. Si aūt nō ſunt p ſe primo viuēdi principia, tunc nō erunt anime. Cū eis nec cōmunis, nec ꝓpria aïe definitio cōpetat.

Q̄ nec pficien/tes ⁊ di/ſponen/tes.

ℭ Q̄ vō nō poſſint eſſe pficientes, ⁊ diſponētes: lz ſtatuz ſequať ex dictis, argumentor ſpeciatiz, q2 tunc nulla eēt via ad probandum materiā eſſe ens in pura potētia: q2 poſſem fingere ipſam eē quintū elementum cōpoſitū ex prima forma/ ⁊ mā imo poſſez dicere māz eſſe corpus/ qō eſt in potētia ad oēs formas gn̄abiles, quia ſm̄ opinionē attributā Auicēne non repugnat ens in actu pfectū eē in potētia ad vlteriores formas.

Cōl'o ꝯ̄ pōnē.

ℭ Ex his apparet in hoïe vel aïali plures animas eſſe non poſſe, cū precedētes nō poſſint eē ꝓficiētes tm̄, nec diſponētes tm̄/ nec ſimul diſponentes, ⁊ pficientes. ergo in homine vna erit anima, que ſimul eſt intellectiua, ſenſitiua, ⁊ vegetatiua. In brutis ſil'r vna, que ſimul ſm̄ ſub̄am eſt vegetatiua, ⁊ ſenſitiua. In plātis autē vegetatiua tm̄.

Pria pō ꝯ̄ modo ponēdi.

ℭ Sz de mō ponēdi nō parua eſt d̄ria. Quidaz acutiſſimi viri arbitrati ſunt intellectiuā aïam eſſe ſenſitiuā, ⁊ vegetatiuā h̄ modo, q̄ mā eſt potētia anima vegetatiua/ que p̄cedit. Aïa vō vegetatiua fit in actu per agens, qō perficit mām in eſſe vegetatiuo. eſſe vegetatiuū iterū eſt quid interminatū, ⁊ adhuc eſt perfectibile adueniente vero ſenſitiuo, vegetatiuū qō erat interminatū, vlteriori termino per ſenſitiuū pficiť, ſenſitiuū vō adhuc eſt

interminatũ, per intellectiuũ demuʒ pficitur in eẽ vltimo. Ergo nõ eſt imaginandũ ſcõm recipi in primo, ita vt ibi ſit cõpoſitio ⁊ multitudo ex recipiẽte, ⁊ recepto. Sʒ cum ſemper cũ primũ ſit interminatũ, terminat̃ p ſcõm, ⁊ ſcõm iterũ: cũ ſit interminatum: termitatur p tertiũ. Ergo intellectiua aĩa eſt ſenſitiua, ⁊ vegetatiua terminata. Unde, vt dimẽſio interminata apud Auerroem, terminatur p dimenſionẽ terminatam: non q terminata dimẽſio ſit compoſita ex re, ⁊ re. ſ. ex re, que eſt dimẽſio interminata, ⁊ re diuerſa a prima, que eſt dimẽſio terminata: ſic prima materia, que ẽ forma interminata, terminatur p formam: ſcilicet p vegetatiuam, ⁊ vegetatiua adhuc exiſtẽs interminata, terminatur per ſenſitiuã, ⁊ ſenſitiua adhuc interminata vltimo terminatur p intellectiuã, q̃ poſtea relinquet̃ vna anima ſimplex vltima terminatione terminata, q̃ ẽ ſimul vegetatiua ⁊ ſenſitiua pfecta ⁊ vltimo terminata.

Quoli. 3°. q. 5. arti. 1. Comẽ. 24.

¶ Pro hac poſitione Ricardus mediauillenſis argumẽtatur: q2 Ariſto. 7° meta^ce. cum loquit̃ de agẽte inquit: agẽs ipſum nõ pbere multitudinẽ ſed perfectionẽ: vbi Auerroes aſſerit hec verba, ⁊ nõ facit aliqd vnũ in aliquo vno. v. g. formam in ſubito, qm̃ manifeſtũ eſt, q ſi facit: facit ex alio aliud, ⁊ nõ aliud in alio: facit. n. ex mã formatũ, ⁊ nõ in mã formã. Ex qbus pʒ mãʒ eẽ formã interminatam, ⁊ formaʒ eẽ mãm terminatã: ⁊ ſic nõ differũt re: ſicut ps, ⁊ ps, ſed ſicut interminatũ, ⁊ terminatũ: volũt ergo aĩam vegetatiuã eẽ materiã terminatã ad gradũ vegetatiuũ, ſenſitiuã aĩam eẽ vegetatiuũ terminatuʒ ad ſenſitiuũ, ſenſitiuã aĩam vo eẽ ad itellectiuã terminatã: que actu ſimplex eſt, potẽtia plẽs: vt Simplici⁹ dixit. Hãc opionẽ ſecunt̃ magni viri d mẽte Ariſt. nõ tñ pro veritate.

Refuta/tio.

¶ Sʒ hec poſitio nõ ẽ pipatetica: q2 Ariſt. aſſerit ĩtellectiuã extrinſecus accedere: ⁊ p ↄñs, nõ eẽ vegetatiuã ⁊ ſenſitiuã pfectã, ac terminatã, vt iſti autumãt ad ĩtellĩuã. ¶ Preterea. Tũc hõ nihil eẽt pter ĩtellĩuã aĩaʒ, q2 hec vltimo oĩa terminat: ⁊ ſic cũ hõ corrũpit̃, nihil corrũperet̃.

Scõa põ diui Thome

¶ Quare al'r eſt dõm, q primo in embryone fit vegetatiua, poſtea adueniẽte ipſa ſenſitiua pma corrũpit̃, ⁊ remanet ſenſitiua, q̃ ẽ ſil' vegetatiua ⁊ ſenſitiua: demũ cũ aduenit extrinſecus intellĩua, ſenſitiua, que pñit, corrũpit̃, ⁊ relinquit̃ itellectiua, que ẽ oẽs: vt dicem⁹.

Dubõ. ↄ põnez

¶ Sed ↄ hãc põnẽ ſunt dubitatiões nõ leues, quas nõ tacebimus, q2 eaꝝ ſolo facit ad dilucidationẽ põnis peripatetice, pma qdẽ q2 vt Ariſt. auctor ẽ: fetũ in vtero prius viuere videm⁹ vitã vegetatiuã cũ nutriatur, ⁊ creſcat. Scõo vitã ſenſitiuã, cũ ſentiat ⁊ moueatur, g̃ erit vtraqʒ aĩa aĩatus: vel igit̃ aĩe qbus in vtero viuit, remanẽt in aduẽtu aĩe ĩtellectiue, aut corrũpunt̃: nõ corrũpũtur, q2 tũc pgreſſus gñatiuus hoĩs eẽt p plẽs corruptiões, qd nõ vr̃, g̃ remanẽt: q̃re hõ ñ tm̃ itellĩua aĩa ↄſtituit̃. ¶ Scõa dubitatio ẽ, ſi itellectiua aĩa ṽtual'r ↄtineret ſenſitiuã, ⁊ vegetatiuã, illas pducere poſſet: cũ virtual'r ↄtinẽt ſic poſſe pducere. ¶ Tertia dubitatio, ſi eadẽ aĩa in hoĩe ſit intellĩua, ſenſitiua, ⁊ vegetatiua: tũc qcqd hoĩ ineſſet p itellĩua, ineẽt p ſenſitiuã ⁊ vegetatiuã, ⁊ eẽ/cũ ſit vna ſimpl'r: ⁊ ſic p ſenſitiuã eẽt riſibile ſicut p intellectiuã: ⁊ ſic p ſenſitiuã eẽt riſibile: tunc oẽ ſenſitiuũ eẽt riſibile. ¶ Quarta p nullam vnã ⁊ eãdẽ formam duo actus oĩ ex parte ↄ̃riJ eidẽ ineſſe pñt: ⁊ qdẽ reſpectu eiuſdẽ obiecti. Sed pñtata nobis re ſumme appetibili, p ſenſitiuam aĩam, quã cõſeqtur appetitus ſenſitiuus, illã appetim⁹. Per itellectiuã vo, quã ↄſeqtur appetitus rõnalis: illã vitamus: igit̃ nõ põt eẽ vna eadẽqʒ anima, qua illã appetimus, ⁊ qua illã vitamus. ¶ Quinta ſenſationes in ſenſorijs noſtris recipiũtur mediãte ſenſitiua aĩa: nõ autẽ mediãte itellectiua: alioquin poſt mortẽ poſſent remanere, cũ accñs, cum ↄ̃riũ nõ hʒ: ſui ſubti ↄſeruatione in ipſo cõſeruari poſſit. Ergo itellectiua ⁊ ſenſitiua nõ ſunt eadẽ aĩa. ¶ Sexta eadem aĩa nõ poteſt eẽ extẽſa per ſubm: ⁊ nõ extẽſa: ſed ſaltẽ per Auerroem ſenſitiua ⁊ vegetatiua in quolibet aĩato eſt extẽſa: itellectiua vo ex ĩdiuiſibilis, ergo nõ eſt vna eadẽqʒ aĩa. ¶ Septima ſi ita eſſet: tũc hõ in generãdõ nihil gñaret: vel eſſet in generãdo deterioris conditionis q̃ʒ cetera aĩalia. Siquidẽ oẽ aĩal gñat p formã quaʒ gñat in mã, ſibi ſil'e in ſpecie: hõ ãt cũ nullã formã efficeret nõ gñaret ſibi ſimile: ⁊ ſic eſſet ĩperfectiſſimũ aĩaliũ: eſt. n. pfectiſſimum aĩal, qd põt gñare tale, q̃le ipſum: vt dicemus. ¶ Octaua tũc in hoĩe nulla prorſus eſſet nutritio. Nõ. n. p hoĩs nutritionẽ gñatur mã, cũ illa ſit eterna: nec gñat̃ vegetatiua vel ſenſitiua, cũ quelibet haꝝ ſit aĩa intellectiua, que nec gñabilis eſt, nec corruptibilis: nec generat̃ p humanaʒ nutritionẽ accidẽs, ⁊ nihil plus, q2 tũc hõ nõ ſubal'r nutriret̃. qnĩmo nutritio in aĩalis eẽt pfectior humana nutritione, q2 p eã fieret aĩa, que eſt ſubſtãtia. Ergo oʒ in hoĩe dare pter itellectiuã aĩam, aliquã aliam aĩam, que per gnõnẽ generet̃, ⁊ nutritionẽ ↄſeruet̃.

Comẽ. 17.

¶ Nona Auerroes pmo metaph̃ice q p^a mã pmo recipit primã formã corporis, ⁊ mediãte illa recipit vegetatiuã, ⁊ mediãte vegetatiua recipit ſenſitiuã, ⁊ mediãte hac recipit humanã formam, g̃ iſte aĩe in hoĩe differũt. ¶ Decima, ſi nulla forma eſſet in hoĩe preter intellectiuã, tũc hõ nunq̃ʒ corrũperet̃, cũ corruptio ſemper ſit alicuius forme. ¶ Undecima ⁊ vltima eſt, q2 illa forma, quã aliqd accñs reale cõſeqt̃ tali mõ real'r, qd ſpecificã formam real'r nõ cõſeqtur, differt re ⁊ ſubſtãtia a ſpecifica forma. Si. n. ſpecifica ⁊ generica forma eẽt vna, ⁊ eadẽ forma, atqʒ aĩa, oẽ q real'r alterã cõſequeret̃, ⁊ alterã ſequat̃ neceſſe eſt: ſed ſenſitiuã ſenſus cõſeqt̃, qui rõnale nõ ↄſequitur: igit̃ rõnalis ⁊ ſenſitiua differunt ſubã. He ſunt dubitatiões ↄ hãc põnez: que volo, vt ſufficiant.

Dilucidatio põnis.

¶ Añq̃ʒ dubitationes ſoluã, debes ſcire vnã formã eẽ alteram, põt tripl'r itelligi (vt vtar ṽbis theologorũ) aut eminẽter, aut ṽtual'r, aut formal'r. Eminẽter aurũ eſt argẽtũ, ⁊ plumbũ ⁊ oẽ metallũ, q2 cõtinet pfectionẽ argẽti, ⁊ eminet, vel q2 ↄtinet aliquã pfectionẽ, que eminet pfectioni argẽti: ⁊ hoc pacto nõnulli veterũ dixerũt Iouẽ eẽ oĩa, ⁊ Poeta dixit Iuppiter eſt qdcũqʒ vides, qdcunqʒ mouet̃. Ariſtoteles etiã dixit. Deũ eſſe oĩa, vt mare ſtellas, ⁊ cetera id genus: eſt. n. oĩa, q2 cõtinet pfectionẽ entis, p quã oĩb⁹ eminet.

Libro de mundo.

Uirtual'r ſol ẽ oĩa, que gñant̃, ⁊ corrũpunt̃, quatenus cõtinet virtutẽ pductiuã oium: nam virtual'r oĩa gñabilia cõtinẽs oĩa gñabilia ẽ, vt pote in pdicatiõe cauſali. Formal'r aũt dicimus aliqd eẽ aliqd, cum per ſe eſt illud, vt hõ animal, ⁊ aĩal ſubã. ¶ Cum g̃ dicimus intellectiuã animã in hoĩe eẽ ſenſitiuã, ⁊ vegetatiuã, intelligere volumus, itellectiuã animam eẽ formal'r in hoĩe ſenſitiuã, qua aĩal formal'r eſt hõ: ⁊ formaliter vegetatiuã, q̃ formal'r hõ eſt viuẽs: nõ. n. dicimus aĩam itellectiuã eẽ ſenſitiuã virtual'r, vel eminẽter, ⁊ nõ formal'r, q2 lʒ itellectiua aĩa ſit virtual'r, vel eminẽter oẽs aĩe brutales, q̃tenus ſua pfectio eminet pfectionibus illarũ, tñ formal'r intellĩua aĩa eſt in hoĩe ſenſitiua, q̃ hõ eſt formal'r aĩal: ⁊ vegetatiua, qua hõ ẽ formal'r viuẽs. ¶ Ergo aĩa ſenſitiua in hoĩe, ⁊ in brutis differũt ſpẽ, q2 in hoĩe ſenſitiua eſt intellectiua, ĩ brutis ſenſitiua nõ eſt intellectiua.

Excerptum. Pria põ de ortu intellĩue anime.

¶ Tũc ad primã qui tenent hãc opinionẽ nõ vna rõne rñdent. Aliq. n. dixerũt embryonẽ in vtero, cũ ſemẽ virile recipit̃ in matrice, hr̃e q̃tuor ſtatus. Primus qdẽ, qui ſpatio ſeptẽ dieꝝ pficit̃, eſt, quo duo ſemina in embryonicã maſſam reducunt̃. Scõs vo ẽ, quo ĩcipiũt opa vite apparere, vt nutritio ⁊ auctio. Tertius eſt, quo appent opa ſenſitiue. Quart⁹ ẽ quo ĩcipiũt apparere opa intellectiue. Tũc dicunt ſemẽ in p ſtatu regi ſolũ a ṽtute ſibi a parentibus tributa, quã ipſi formatiuã ſiue ſeminalẽ appellãt, qua ⁊ ſemẽ eſt ſemẽ, ⁊ ſpumificat̃ ⁊ ad embryonicã formã mouet̃. In ſcõo vo ſtatu itellectiua primo ĩfundit̃, cuius opa pmo apparẽt eius, vt vegetatiua eſt, vt nutriri ⁊ creſcere. Scõa opa, que apparẽt in ſcõo ſtatu, eius ſũt, vt ſenſitiua eſt: vt ſenſus ⁊ motus. Tertia que apparent in tertio ſtatu q̃ forte nõ apparẽt niſi poſt ortum, ⁊ longo tpe poſt, eius ſunt, vt intellectiua eſt, vt velle ⁊ intelligere. Ex his aſſerũt in fetu ſemp fuiſſe intellectiuã, lʒ apparuerit eẽ primo vegetatiuã, 2° ſenſitiuã, ⁊ 3° intellectiuã.

Refutatio.

¶ Conra hoc ẽ decretũ oium medicoꝝ oium phoꝝ atqʒ theologoꝝ oium, qui pro veritate aſſerunt intellectiuã aĩam fetui accedere in marib⁹ 30° die. In femellis vo in. 45. hoꝝ mediuʒ tps eſt. 37. vel. 38. dieꝝ.

2ª poſitio de acceſſu intellectiue.

¶ Alij dixerũt tũc aĩam accedere, cũ eius opa apparẽt, vel apparere pñt, cui. n. aliqd hoꝝ ineſt, ipm viuere dicim⁹. Quo fit vt hoĩs gñõ nõ ſit ſimplex q2 cũ hõ gñat̃, ſuccedũt inuicẽ, q̃ʒ plures gñones, atqʒ corruptiões: ſiqdẽ ſemẽ a parẽtib⁹ p formã ſeminis hʒ, deinde formã ſanguis, deinde alias donec humana gño pficiat̃, ſʒ cum gño ⁊ corruptio nõ ſint abſqʒ abiectione, ⁊ additione forme, ideo forma impfecta, que pus aderat abijcit̃, perfecta addit̃, ⁊ hoc ſemp quouſqʒ fet⁹ vltimã formã accipit, q̃ rõne fit vt vegetatiua pus in ſemine recipiat̃, q̃ in aduentu ſenſitiue corrũpit̃, deinde recipit̃ ſenſitiua: q̃ in aduẽtu itellectiue ẽt corrũpit̃. Intellectiua vo vltimo extrinſecus accidẽs corpi ĩfundit̃: q̃ formal'r eſt, ⁊ ſenſitiua, ⁊ vegetatiua. Et nõ ſolũ in aduẽtu intellectiue priores aĩe corrũpunt̃, ſed accña oĩa, q̃ illas comitabant̃, qnimmo, ⁊ diſpõnes oẽs. Quoꝝ fundamẽtũ eſt, q2 accña imediate in mã p^a nõ ĩſunt, ſed in cõpoſito ipſo. Igit̃ ſeqt̃ ipſa corrũpi forma, quã ↄcomitabant̃, corrupta, ⁊ ſic cũ vegetatiua corrũpit̃, oĩa accñtia, q̃ illã comitabant̃ corrũpunt̃, vſqʒ ad pmã mãʒ reſol'one eoꝝ facta. Cũ gñone vo ſenſitiue noua accña fiunt: adueniẽte aũt itellectiua oĩa pora corrũpunt̃, ſola mã, que ẽ omnium eadem, remanente.

De tpe aduẽtus oĩa.

¶ Sed de tpibus qbus fiãt tales aĩaꝝ gñones, ſiue acceſſus, digladiant̃ phi. Auer. aſſerit intellectũ nõ pus nobis copulari q̃ʒ phantaſma ſpeculemur: non autez puer phantaſma aliqd ſpeculatur, niſi eo tẽpore, quo oẽm feminam matrem, ⁊ oẽm virum patrem, appellare enitit̃. q̃re ṽm eum dicere opʒ in vtero gñonem hoĩs nõ fuiſſe cõpletam q2 ſolum in vtero ſenſitiua ⁊ vegetatiua genite fuerunt. ¶ Añte Auerrois hac, quam diximus: aliq non mediocres in phia viri, de mente phoꝝ dixerunt intellectiuã nõ accedere in vtero, ſed poſt ortuʒ: nõ. n. ante eius opa ceperũt apparere. Preterea, dixerũt phos nõ ↄcedere aliquã formã pfectã eẽ fruſtra aliquo tẽpore, quare ſi ante ortum intellectiua aĩa fuiſſet inducta: cum opere nõ potuit vti, fruſtra ibi fuiſſet: ⁊ ſic ↄcedũt poſt ortum in aduentu intellectiue aĩe ſenſitiuã corrũpi, ⁊ oĩa accña, que illã in puerperio comitabant̃, etiam deſinere, ⁊ noua cum acceſſu itellectiue fieri.

Refutatio.

¶ Cõtra quã opionẽ, lʒ demrationes mathematice fieri nõ poſſint, tñ eſt ↄ illã auctoritas Ari. in libris de aĩalibus, vbi cõplet gñonem hoĩs p acceſſum intell's in vtero, vt pʒ eis, que legunt eius ṽba, eſt ẽt optima ↄiectura. nã aĩa itellectiua ẽ act⁹ corpis phyſici organici po^a viuẽtis. g̃ cõpleta organiçatione, mox aĩa actus eius corpis eſt, cuius organiçatio cõpleta eſt.

Arg^m

¶ Antiq ẽt, vt narrat Ari. 8° die poſt ortũ noĩa pueris imponebãt, ⁊ pus feciſſent, vt ait niſi pꝑiculo epilepſie, que pueros inuadit ante illud tps, fuiſſent impediti. Nos aũt h̃ ſeruamus 8° die bapticantes, ⁊ noĩa ĩponẽtes: verũ vbi vite piculum imineret: pueniraus. Melius agentes, q̃ʒ veteres gẽtiles: illi. n. iõ ante octauum noĩa nõ ĩponebãt, nec aqua eos mũdabant, q2 ſi moreret̃ puer, ſicut facile ↄtingit pp epilepſiã, q̃ eos inuadit, fruſtra putabant ⁊ noĩa eẽ ĩpoſita, ⁊ aque fuſionẽ eẽ factã. At nos vbi piculũ vite ĩminet, mox fundimus, q2 fuſione a parentũ labe emũdant̃ pueri, a qua nõ mũdarent̃, niſi fuſione bñdicte aque, cum ſuis cerimonijs mũdarent̃: veꝝ de hoc ad theologos, illud nobis accipiẽdũ eſt: pueros eẽ hoĩes ante q̃ʒ ſpeculari ceperint, vt nos ⁊ veteres noĩa ĩponẽtes pueris tenemus. ¶ Eſt igit̃ dõm intellectiuã aĩam accedere inter. xxx. ⁊. xlv. diẽ ſemp: quo tpe corpis humani formatio oĩ ex pte completa eſt, cuius intellectiua aĩa nãlis actus ẽ: atqʒ entelechia: quare formato aduenit, forma priori cum ſuis oĩbus accñtibus corruptis vſqʒ ad primam mãm excluſiue. Hoc eſt diui Thome decretum: qui pace aliorum dixerim oĩbus Ariſtotelis interptibus ẽ pferẽdus.

Laus Thome

¶ Uerum Candauẽſis doctor malignus, ⁊ erroneus: euaginato gladio: ⁊ qdem bñ acuto: contra decretum iſtud veriſſimũ digladiat̃. Primo, q2 hac poſitione data, aliqs motus finitus eẽ ſine termino ad quẽ: conſequẽtiam pbat. q2 ſemen continuo alteratur ante forme inductionẽ. Uel igit̃ hec alteratio in aduentu forme terminat̃ ad diſpõnes pcedentes, vel ad diſpõnes ſequẽtes formã, vel ad nullum terminum finirent̃: non ad diſpõnes, que adueniunt poſt formã, quia motus: ⁊ terminus motus ſunt idẽ numero: vt Auer. iqt 3° phyſice auſcultationis, ⁊ li° 5° modo ille corrupte, ⁊ he genite eedem numero eẽ nõ poſſunt: nec motus ille terminari poteſt ad diſpõnes pcedẽtes: cum per Thomam ille non remaneãt. ergo illa alteratio ad nihil terminabitur: ⁊ ſic motus aliqs erit finitus ſine termino ad quẽ.

Cõ. 4°. Cõ. 9.

¶ Preterea. Si pcedẽtes diſpõnes corrũpũt̃, aut p ſe, aut p accidẽs corrũpunt̃. nõ corrũpunt̃ per accidens, nihil corrumpitur, niſi vt ſuapte natura corruptibili eſt. modo illa accidentia non ſunt corruptibilia niſi per ſe, cum hñt contrariũ corruptiuũ, nõ ergo pñt per accñs corrumpi. Q. autẽ tũc nõ corrũpant̃ p ſe, declarat̃, q2 qd per ſe corrũpitur a ↄtrario corruptiuo corrũpitur. At forma ſequens: ⁊ accña que illaʒ ſequũtur, nõ ſũt illis ↄtraria, cũ ſint eiuſdẽ ſpẽi. Igitur in aduentu noue forme non vr̃, q debeãt corrũpi.

Cõ. 62.

¶ Preterea. Si corrũpuntur, aut in inſtãti, aut in tpe: non in tpe, q2 non in tẽpore ſequẽte inductionẽ noue forme, cũ eo tpe nõ ſint, nec in tpe pcedẽte, cum antea continuo gñabant̃, non ergo poterãt tunc corrũpi, nec in inſtanti, cum eo modo res corrũpitur, quo gñatur, veluti forma ſubãlis, q2 ſubito fit, ſubito corrũpitur. At diſpõnes h⁹ ſucceſſiue gñant̃, vt Auer. 8 phyſicꝝ inqt. ¶ Preterea. Si corrũpunt̃ in inſtanti, non vident̃ corrũpi niſi in eo inſtãti, in quo vltima forma introducitur. at in illo corrũpi non pñt: q2 oẽ corruptum eẽ precedit alterari. modo cõtinuo ante hoc pficiebant̃, ⁊ non alterabantur ad corruptionẽ. Igitur in illo inſtanti corrũpi nõ pñt. ¶ Preterea. Tunc tales diſpõnes fruſtra fuiſſent inducte, q2 in aduentu finis: pꝑter quem fuerũt inducte, corrumperẽtur. ¶ Preterea. Si in aduẽtu noue forme deſinerent: tũc in illo pori, in quo mã pcederet formã: mã remaneret nuda: ⁊ ita indifferẽs ad oẽs formas: quo conceſſo nullaʒ reciperet, cum nõ magis alterã, q̃ʒ alterã. ¶ Preterea. Ariſt. dixit agẽtium actum eẽ in pp̃a mã ⁊ diſpoſita. ergo pcedẽtes diſpõnes in aduẽtu alterius forme non corrũpuntur.

Põ qrũdã de accidẽtib⁹ tantum.

¶ Quidam ergo qui tenẽt vnicam eẽ animam in vno animato: de mẽte Auer. aſſerunt duplicia eẽ accña. Terminata quidẽ que certam formã ſequunt̃ ſub certo termino: quẽ illa forma ſibi limitat: qcũqʒ ſit ille. Et interminata: q̃ ſunt interminata: aut interminatione materie: q2 ita ſũt cuiuſlibet termini capacia: vt mã ẽ capax omnis forme. ⁊ hoc pacto dimẽſiones tres primitus recepte in mã ſũt interminate, aut ſunt interminata interminatione formaꝝ el'ntoꝝ: q2 ſunt in po^a ad oẽs terminos eoꝝ el'ntalium accñtium: quos limitat ſibi forma miſti: cum qua pñt ſtare forme elemẽtorum. Aut interminata interminatione qua forma miſti ẽ interminata: que poteſt terminari p oẽm formam vltimo ſpecificam. dicunt g̃ q accña interminata: q̃ ſunt interminata materie interminatione: remanẽt vt dimenſiones. Similiter remanẽt accña interminata que interminatione formarum el'ntalium: interminata ſunt, vt ſunt pme qualitates: ſimiliter remanẽt, vt dicunt, accña interminata interminatione miſtionis. ¶ Huius rei cã eſt, q2 oĩa hec ſunt cõmunia gñato, ⁊ corrupto: dimenſiones enim cões ſunt ei qd poſterius fit, ⁊ ei, qd pus corrumpit̃, qualitates pme ſimiliter hoc pacto vtriqʒ cões ſunt, ⁊ qualitates ſequentes miſtionem ẽt cões ſunt vtriqʒ. ¶ Eſt alia ratio, quia ſubſta non corrũpunt̃. Scõm enim Auerroeʒ ⁊ Ariſto. mã pri/

ma, quā ꝯſequunt̄ dimēſiones/remanet ꝑori ⁊ poſteriori aīe cōis. ergo ⁊ dimēſiones. Scḋm Auerroez elīntarie forme diſponentes māꝫ remanēt ſub priori ⁊ poſteriori aīa. ergo ꝑme qualitates, q̄ illas ſequunt̄, remanēt ſub vtraqꝫ forma. Similr̄ forma miſtionis/que eſt vna formaruz elīntaliū, eadē numero manet cum vtraqꝫ aīa. ḡ ⁊ accn̄s q̄ miſtionē illam ꝯſequunt̄. Variant̄ aūt hec cōia accn̄a ſolū terminis, ⁊ ſic, vt terminata nō ſunt eadē, q̄ ſequunt̄ formam ſequentē, ⁊ q̄ erāt cum aīa precedente. ℭ Sed hec poſitio ſupponit in eodē miſto aīato eē plures formas/vt elīntales ⁊ formā miſtionis: q̄ ſuppoſitio (lꝫ ſit de mēte Auer.) tn̄ eſt res ſeorſum digna ꝯtrouerſia. Propterea ſuſtinēdo nūc pōnē Thome, dico ꝙ rōnes Cadauēſis, nō cogūt. Prima quidem nō cogit, q2 nos tenemus ꝙ terminus totius ꝑcedentis alterationis eſt ſemꝑ gn̄o poſterioris forme, ad cuius introductionē ꝑcedēs illa alteratio diſponebat: cū v̄o dicebat terminū mot⁹, ⁊ ipm̄ motū idē eē numero, ⁊ ſpē: dico h̄ eē veꝝ, qn̄ alteratio terminat̄ ꝑ ſe ꝓprio, ac intrinſeco termīo, vtpote qn̄ alteratio ē intenta ab agēte ꝑꝑ ipſam, ⁊ nō ꝑ accidens alterius grā: cum.n. intendit̄ alterius cā, nō ꝓprio/ſꝫ alieno termino teminat̄, veluti in ꝓpoſito ꝑuia alteratio, non ꝓpter ſe/ſꝫ ꝑꝑ gn̄onem forme ſequentis intēdit̄: cum gn̄o 5° phyſi. ſit finis alterationis. ḡ recte Expoſitor ſentit, ꝙ qn̄ mot⁹ ordinat̄ ad aliud, ipſiuz nō termino ꝓprij generis, ſed alieni terminet̄. Ex quo ſequit̄, ꝙ iſte mot⁹ eſt finitus, lꝫ per nihil ſui finiat̄. ℭ Scḋa ēt rō nō cogit, q2 diſpōnes ꝑ accn̄s corrūpunt̄ eius ſubti corruptiōe, cuius ſūt accidētia: erāt.n. accn̄a illa bifariam corruptibilia: ⁊ ꝑ accn̄s corruptione ſubti, cui⁹ erant, ⁊ ꝑ ſe aduētu ꝯrij corruptiui. q2 ḡ erāt ſubti corruptiōe corruptibilia, iō nō corrūpebāt̄, vt nō poterant corrūpi. ſed quo apta corrūpi erant. ℭ Tertia ēt non cogit, q2 tales ꝑcedentes diſpōnes oēs in inſtanti corrūpunt̄, ita vt ꝑm̄ inſtās eē forme ſequētis ſit ꝑm̄ nō eē, forme ⁊ diſpōnuz ꝑcedētiū. Ex quo ſequit̄ aliquā rē corrūpi, quo nō eſt ꝑ ſe corruptibilis, vtpote cuz corrūpit̄ ꝑ accn̄s. Ulterius dḋm eſt alterationē cōtinuo ꝑceſſiſſe ꝑparantem ad corruptionē forme ꝑoris. nā ſicut ꝯtinuo ꝑparāt ad gn̄onem forme ſeq̄ntis, ſic ꝯtinuo ꝑparāt ad corruptionē ꝑcedētis. quare ante corruptionē vegetatiue ꝑceſſit alteratio ad illā diſponēs. In aduentu ḡ ſenſitiue vegetatiua deſinit cū oībus ſuis accn̄tib⁹. Preterea. Siqs diceret aliqd poſſe corrūpi nulla ꝑcedēte alteratiōe ad illā diſponēte, nō diceret abſurdū, qn̄. ſ. corrūperet̄ illud ꝑ accn̄s, alterius corruptiōe, vt in ꝓpoſito diſpōnes forē ꝑcedētis corrūpunt̄ ꝑ accn̄s corruptione ei⁹ forme, cui⁹ erāt. ℭ Etiā 4° non cogit, q2 diſpōnes, que ꝑcedūt nō inducte erant, vt diſponerēt ad factum eē, ſed ad fieri, ꝓpterea non ſunt fruſtra, ſi non remanēt, cum ꝑuenerunt ad finē debitum. ſ. ad ipſum fieri. ℭ Quinta ēt non cogit: non enim in aliquo inſtanti mā nuda ⁊ indifferēs reſtabit, q2 ꝑmū inſtās eē forme ſequētis ē primum inſtans nō eē forme ꝑcedētis. ℭ Ultima nihil eſt, q2 omnis actus in materia diſpoſita ſit: non quidē diſpoſitione remanēte pro facto/ſed diſpōne, que inducta ſuit pro ipſo fieri. hec pro defenſione diui Thome. Hec de ꝑma dubitatione. ℭ Ad 2am vero, dicendum ꝙ intellectiua aīa nō eſt virtualr̄ ſenſitiua ac vegetatiua, ſed ipſamet que formaliter eſt intellectiua, eſt formalr̄ ſenſitiua, ⁊ formalr̄ vegetatiua: dr̄ autē potētia continere illas, quatenus poteſt eē ꝑncipiuz oīum eoꝝ operū, quorū ille ſunt. ℭ Ad tertiā ꝯcedo hoīem per eandē formaz eē hoīem, aīal, ⁊ viuēs: nō tn̄ oportet omne illud, qḋ ineſt homini, quo hō eſt, illi inſit, quo animal eſt: per eandē.n. formam lignum eſt bicubitū, ⁊ q̄ꝫtum: ⁊ tn̄ non qcqd ligno competit, quo eſt bicubitū, ei cōpetit, quo q̄ꝫtum eſt: ligno enim per rationē bicubiti: competit eē mihi equale, qḋ non competit per rōnez quāti, q2 tunc vbicūqꝫ eēt ratio quanti eſſet equalitas mihi. Preterea. Niphus eadem forma album ⁊ quale: nō tamen

Qualis hec expoſitio.

oportet. qcqd ſibi competit rōne qua albū: ſibi cōpetat rōne, qua quale: rōne enim qua album competit eſſe Cateniſſilez: qḋ nō ſibi competit rōne qua quale. Dico ergo ꝙ eadem forma eſt intellectiua/ſenſitiua/⁊ vegetatiua: non tn̄ opꝫ qcqd competit homini per intellectiuam, ⁊ competat per ſenſitiuā vel vegetatiuam: q2 lꝫ eadem aīa ſit, rō ſenſitiue communior eſt q̄ꝫ rō intellectiue. ℭ Ad quartam dḋm, ꝙ per eandem formam non poſſunt nobis ꝯrij actus ineſſe ſub eadā rōne, ⁊ per eādē virtutē. Modo intellectiua quo intellectiua eſt, quoue vtitur rōne nos euitamus voluptatem. Quo v̄o ſenſitiua eſt, quoqꝫ vtit̄ ſenſu, ⁊ appetitu ſequente ſenſum, appetimus voluptatem. q̄re ex hac actuuz diuerſitate nō ſequitur realis diſtinctio aīarum. ℭ Ad quintam dḋm, ꝙ ſenſibiles ſpēs ſunt in aīa intellectiua/ſꝫ quo depēdent ineſſe. ⁊ ꝯſeruari a potētijs ⁊ ſenſorijs, que ſunt corruptibilia: ⁊ ſic non eterne, lꝫ intellectiua anima ſit eterna. ℭ Ad ſextam dḋm, ꝙ in homine ſaltem aīa ſenſitiua, ⁊ vegetatiua ſunt indiuiſibiles, ſed quales ſint in aīalibus, ⁊ plātis, ſupius dictū eſt. ℭ Ad ſeptimā dḋm, ꝙ hō gn̄at vegetatiuā, ⁊ ſenſitiuā: que tn̄ in aduentu intellectiue deſinūt: dr̄ tamen gn̄ans hominem, non q2 ponat formam in mā, cum intellectiua extrinſecus accedat, ſed q2 inducit in mā diſpōnem, ſine qua anima intellectiua non poſſet induci in mā. Propter hoc argm̄ nonnulli poſuerunt formam corporeitatis, que aduenit in mā humana poſt inductionem formarum elemētaliū: ⁊ hāc dicūt inducere parētes, pro gn̄one hoīs, ⁊ per hanc dr̄ hō corrumpi. Hanc ponit Herrice candauenſis, ſimul in eodem inſtāti recipi in mā, in quo intellectiua aīa recipitur. Et lꝫ de hac mā al's diligentius dicet̄, tn̄ quātum ad ꝓpoſitum ſpectat, debes ſcire ꝙ Herrice in hoīe tn̄ ponit duas formas in eodē inſtāti ſimul inductas. ſ. intellectiuā aīam creatā deo, ⁊ corpeitatē inductam ab agēte nāli. Mouet̄ aūt ex eo, q2 diuerſoꝝ agentium, q̄ agunt diuerſis mutationib⁹, impoſ'e eſt terminum eē vnū. ⁊ eūdē numero. At hō in gn̄one hoīs agit ꝓpa mutatione, ⁊ deus in creando aīam, agit alia, ḡ alia atqꝫ alia eſt forma q̄ terminat hincinde. Per hanc ergo ſaluāt gn̄onem hoīs, ⁊ corruptionez. Sed hec queſtio reqrit longā diſputationē. ℭ Tn̄ ꝓm v̄itatē opꝫ dicere ꝙ hec corporeitas nihil ſit, vt al's oſtendetur, ⁊ dato ꝙ aliqd eēt, tūc non ſaluarent gn̄onem hoīs in eo ꝙ hō eſt, ſed in eo ꝙ corp⁹, q2 hō, vt homo non ſit niſi ꝓpter animaz, qua hō eſt hō. modo hec aīa ſit a deo: ⁊ ſic ſi ſit hō a parētibus, ſolum ſit, q̄tenus eſt corpus: ⁊ ſic in eo ꝙ hō nec eſſet gn̄abilis, nec corruptibilis. Sicut ḡ ipſi dicunt hoīem fieri, q2 inducitur corporeitas, ita poſſumus dicere nos ꝙ hō ſit, non per hoc, ꝙ eius forma ſit a parētibus, ſꝫ ꝑ h̄ ꝙ ſit in mā/ſilr̄ corrūpit̄ ꝑ hoc ꝙ ei⁹ forma deſinit eē in mā. Et cū dicis, qd ſit in gn̄one hoīs a parētibus, dico ꝙ ſit intellectiua aīa in mā: ⁊ ſic hō generatur ſimplr̄, non ꝙ ſimplr̄ eius forma gn̄etur, ſed q2 ſit in mā: ⁊ ſili rōne corrūpit̄. ℭ Ex quo ſeqtur aliqd ſimplr̄ generari vel corrūpi, cuius nulla pars eēntialis gn̄at̄, vel corrūpit̄, vtpote nec mā/nec forma. ſed ſoluz ſimplr̄ ſit, q2 eius ſubalis forma ſit in mā, ⁊ ſimplr̄ corrumpitur/q2 ſubalis ei⁹ forma deſinit māꝫ informare: veꝝ de his in 3° li°. ℭ Ad octauā eodē mō de nutritione dicat̄: nutrit̄.n. hō nō q2 forma de nouo ſiat: vel mā, vel accn̄s, ſed q2 eius forma de nouo ſit in pluri, ⁊ noua mā. ℭ Ad nonā dḋm eſt, ꝙ ille ordo eſt rōnis: in hoīe.n. cum aīa intellectiua ſit in mā/prius vnit̄ illi, vt eſt forma corpis. 2°/vt eſt vegetatiua. 3°/vt eſt ſenſitiua. vltimo eſt intellectiua, tn̄ vna ē forma/q̄ in eodem inſtāti vnitur, vt eſt corpalis/⁊ vegetatiua/⁊ ſenſitiua/⁊ intellectiua. ℭ Ad 10am pꝫ ſol'. ℭ Ad 11am dḋm, ꝙ accidentia q̄dam ſunt ſubordinata, vt vegetare, ⁊ ſentire, ⁊ intelligere: quedaz ſunt oīno aduerſa/diſperata, ⁊ inter ſe oīo abiūcta. Prima accn̄a ꝓficiſci ab eadez forma ſub diuerſis rationibus. Scḋa v̄o arguūt diuerſas formas/vt ſunt mot⁹ cele-

quol. 3. q. 15.

ſtes, qui cū non ſint ſubordinati, arguūt celoꝝ aīas diuerſas. ℭ His dilucidatis, ad ꝑncipales rōnes. Ad ꝑmā patuit ſol'o, ⁊ ad 2am ſilr̄, q2 ſenſitiua/q̄ ē aīa hūana, extriſec⁹ accedit. at ſenſitiua ⁊ vegetatiua, q̄ vt diſpōnes in fieri inducebant̄, itrinſecus accedebāt. ℭ 3a ēt ſoluta ē: ē.n. ſenſitiua ⁊ vegetatiua i hoīe ſba, q̄ ē aīa itellectiua, lꝫ itellectiua ſit v̄tualr̄, ⁊ eminent̄ oēs, vt dcm̄ ē. ℭ 4a ſoluta ē, q2 ſenſitiua ⁊ vegetatiua i hoīe ſba ſunt, dꝫ tn̄ intellectiua v̄tualr̄ ⁊ eminēter ille, nō q̄ ſūt in hoīe, ſed q̄ ſunt in brutis, vt dcm̄ eſt. ℭ Ad 5am ꝯcedo, ꝙ hō ⁊ brutū in aīali ꝯueniūt ꝑ ſenſitiuā q̄ ē ſba: nō tn̄ ſenſitiua i bruto nō ē itellectiua. ḡ nec i hoīe. nā hō ⁊ brutū ꝯueniūt in aīali ꝑ aīalitatē, ⁊ aīalitas i bruto nō ē humanitas, at i hoīe idē eſt. ℭ Ad ſextā dico i oſſib⁹ ⁊ carne eſſe oēs: tn̄ itellectiua exercet opa vite in oſſib⁹, i carne opa ſenſitiue: nullibi exercet opa itellectiue. Et h̄ ꝓpter differentiam diſpoſitionum. Hec de queſtione.

Argu. ℭ Neceſſe eſt autem euꝫ qui de hiſce ꝯſiderationem facturus eſt/quid naꝫ ſit vnumqḋqꝫ ipſoꝝ accipē: deniqꝫ querere perſcrutariqꝫ de hiſce que ſequunt̄ ac comitant̄. Nō ſi dicere oporteat quid vnūqḋqꝫ ipoꝝ ſit: vt qd ſit intellectiuū/vel ſenſitiuū/vel nutritiuuꝫ: antea dḋꝫ eſt quid nā ſit itelligē qd ſentire. nā opōnes actiōe ſiue potētijs viribuſqꝫ ꝑores ſt̄ rōe. Nō ſi ita ſit/atqꝫ prius ēt obiecta q̄ꝫ iſta ꝯtēplari oporteat: ꝑmū ꝓfecto d̄ illis ꝑꝑ eādē cām/vt de alimento/de ſenſibili d̄ itelligibili determinare oportet.

T.c.33. ℭ Neciū aūt eſt debentem de his perſcrutationem facē/accipē vnumqḋqꝫ eoꝝ qd eſt: poſtea ſic de habitis. Si autez oportet dicē qd vnūqḋqꝫ ipſoꝝ ſit/vt quid intellectiuuꝫ aut ſenſitiuū/aut vegetatiuū. Prius adhuc dicendum eſt quid ſit intelligē/⁊ qd ſentire/priores.n. potētijs act⁹/⁊ operationeſ ſꝫ rationem ſunt. Si aūt ſic eſt/his adhuc priora oppoſita opꝫ conſiderare. Quare de illis ꝑmuꝫ oportebit determinare ꝑꝑ eādē cāꝫ: vt de alimento/⁊ ſenſibili/⁊ intelligibili.

Collectanea ter. c. 33. ℭ Sic in ꝑ inqt Auer. cognitio alicuius gn̄is ſcibilis nō cōplet̄, niſi ꝑꝑ duo/ꝑ ꝑ. ſ. cognē diffōnis, ⁊ accn̄tiū ꝓpoꝝ illi, vt ēt i poſteriorib⁹ dcm̄ ē. cū ḡ eſſentiā exqſiuit, nūc tranſit ad accn̄a, ⁊ ide iteꝝ ad eſſentiā: ad h̄/vt doctrina ſit aptior. Et ꝓponit itētionē, ⁊ cām eius, ⁊ inqt [aūt] ꝑ ſꝫ. debētē ꝑſcrutationē. ſ. ſciētificā facere d̄ his. ſ. diffōne ꝓpa, ⁊ cōi aīe, neceſſariū eſt accipē vnūqḋqꝫ eoꝝ qd eſt ſupple ſic fecim⁹. poſtea inueſtigare de his. i. potentijs, quas enumerauerat, ⁊ alijs accn̄tib⁹ eis. ſi aūt opꝫ dicere qd vnūqḋqꝫ ipſoꝝ, vt qd itellectiuū, ⁊ ſenſitiuū, aut vegetatiuū, ꝑus adhuc dḋm qd ſit itelligē, ⁊ qd ſentire.n. ꝑ q2 act⁹, ⁊ opōnes ꝑores ſt̄ ſm̄ rōnē. i. cognē potētijs. ſi aūt ſic ſup. eadē rōne, oppoſita. i. obta his priora opꝫ ꝯſiderare, de illis vtiqꝫ. i. ḡ ꝑmum oportebit determinare ꝑꝑ eandem cām, vt de alimento, ⁊ ſenſibili, ⁊ intelligibili. i. obiectis eorum.

Co. 33m **Cum declarauit.** Proponit intētionem. ⁊ pꝫ. [Et opꝫ illū.] Exeqt̄, ⁊ tria facit. Primo ꝓpōit itētionē toti⁹ capli, vt Ari. facit i textu. 2a ibi [Et cū declarauit.] Apponit viā quā vult tenere, 3a ibi [Et cū narrauit.] Oñdit a q̄ ꝑ erit inchoādū ſimplicit̄ ⁊ an̄ oīa alia, ⁊ oīa hec patēt i fine cōmēti iqt, ⁊ vocauit ea

oppoſita paſſiuum.n. ⁊ actiuum vidētur eſſe quodāmodo oppoſita. Et tūc adde, ſꝫ potētie. ⁊ obiecta ſunt tanq̄ꝫ paſſiuū ⁊ actiuū. poa.n. in ꝑnc eſt diſſilis i fine ſilis, ⁊ declarabit̄, quare merito oppoſita ſunt obta, ⁊ potentie.

Dubiū ℭ Ambigūt qdā qḋ eſt nā noti⁹ ſemꝑ dꝫ eſſe nobis notū, cū noſter modus cognoſcendi ꝯformet̄ nāe, actus eſt nāe notior. ḡ ⁊c. ℭ Rn̄dit Themiſtius. d. Neqꝫ moueri d̄bem⁹: ꝙ nāe qdē eſtimatione act⁹ poſteriores eſſe potētijs videātur: cū via ⁊ rō cognoſcēdi. alia nobis, alia nāe conueniat. ℭ Sed obijcies: qm̄ actus nā eſt notior cum ſit ꝑor nā potētie ℭ Pōt dici ꝙ aliqḋ notū nā duplr̄. vno mō vt cā ⁊ ꝑnm̄. alio mō vt finis/⁊ cōplemētum. 2° mō actus eſt i eodē prius notus, ⁊ nā primo modo potentia. ℭ Obiecta ergo priora nobis poſt hec actus, poſt hos potētie ⁊ vltīo eſſentia anime, vt dicetur.

COMMENTARIVM.

Propoſuit ſe velle dicere d̄ vegetatiuo/ſenſitiuo/⁊ itellectiuo/que ſūt potētie mō vno, ⁊ aīe alio mō, vt dcm̄ ē. Nūc v̄o ſtatuit ordinē. ⁊ ꝑ ſtatuit ordinē ꝓcedēdi int̄ hec. ⁊ ſua accn̄a, aſſerēs ſe velle ꝑus ꝑtractar̄ vnūqḋqꝫ illoꝝ qd ſit, vt vegetatiuū qd ſit, ſenſitiuū qd ſit, ⁊ itellectiuū qd ſit, poſtea de his accn̄tib⁹, q̄ vnūqḋqꝫ illoꝝ ꝯſequunt̄. deinde ordinē ꝓcedēdi iter hec, ⁊ ſuas opōnes, ⁊ dicit ꝙ in ꝑtractādo de vnoquoqꝫ hoꝝ qd ſit. vꝫ in ꝑtractādo qd vegetatiuum ſit/qd ſenſitiuū, ⁊ qd itellectiuū. Prius adhuc dḋm eſt qd ſit itelligere, ⁊ qd ſentire, ⁊ qd vegetari: qm̄ actus, ⁊ operationes priores ſunt ſm̄ rōnem potētijs/quaꝝ ſunt actus. Tertio dat ordinē ꝓcedēdi iter actus ⁊ obta, ⁊ dicit, ꝙ q2 ſic eſt ꝙ ꝓcedendum eſt a ꝑoribus ſm̄ rōnem/⁊ ꝑora ſm̄ rationem ſunt obta actibus quoꝝ ſunt obta. ergo de illis ꝑmū opꝫ determinare ꝓpter eandem cām, vt de alimento, quod eſt vegetatiui obm̄, ⁊ de ſenſibili, qḋ eſt obm̄ ſenſitiui, ⁊ de intelligibili, qḋ eſt obiectum intellectiui. Ex quibus patent tres. Primus eſt potentiaꝝ ad ſua accn̄a, que potentias illas conſequuntur. Scḋs eſt actuum ſiue operationum ad ſuas potentias: quarum ſunt opōnes. Tertius eſt obtoruꝫ ad actus: quoꝝ ſunt obta. ℭ Quo v̄o ad verba attinet per [vnumqḋqꝫ qd eſt] intelligit vnāquāqꝫ potentiam enumeratarum/que potētia pōt eſſe vno modo v̄tus. alio modo aīa, vt dcm̄ eſt. Sunt iſte tres, que pn̄t eſſe aīe vegetatiuū/ſenſitiuū/⁊ intellectiuū. Due vero nō poſſunt eē aīe appetitiuum/⁊ motiuū de qbus duobus in 3° dicet. de vegetatiuo ⁊ ſenſitiuo ſm̄ oēm faciet in hoc 2° d̄ intellectiuo vero in 3°. Verbum v̄o [perſcrutationē] grece eſt λόγον, logō, antiquus interpres expoſuit logon. i. ꝑſcrutationem. Simplicius exponit ſcientificam ꝯſiderationem, ⁊ intelligit per ſcientificam ꝯſiderationē, qua ꝑmo intelligimus definitionem de vnoquoqꝫ iſtoꝝ. deinde per talem definitionē ea, q̄ per ſe vnicuiqꝫ illorum ineſt. ergo per ꝑſcrutationem Simplicius intelligit doctrinam demonſtratiuā, in qua ꝓcedit̄ ad definitionem ſubti ad accn̄a ꝓpria illi ſubiecto. Verbū aūt habitis grece eſt ἐχομένων, echomenon, latine habitis, vel ꝯſequentibus, vel concomitantibus, ⁊ per echomena Simplicius intelligit que ꝯſequunt̄ definita velut alijs exn̄tia: ergo intelligit accn̄a que ꝯſequunt̄ vnumqḋqꝫ horum. Themiſtius vero per echomena intellexit ꝓxima/⁊ exponens qd per ꝓxima intelligat/inqt/ꝓxima ⁊ attinentia vocam⁹ ea q̄ ſue cuiqꝫ ꝑtāti ꝑ ſe inſunt: ⁊ ſic Simplici⁹ ⁊ Themiſtius per echomena intelligunt accidentia, que vnicuiqꝫ hoꝝ inſunt. ⁊ hoc ſeruabit Ariſt. nam aſſignata vnaquaqꝫ potentiaꝝ qd ſit/aſſignat aliquas ꝓprietates de vnaquaqꝫ illaꝝ/vt verbi cauſa/de viſu/ꝙ ꝓprium ſit viſui ſentire a remotis, magis q̄ꝫ aliquis ſenſus/⁊ ſuſcipē ſpēs magis intentionales, q̄ꝫ aliqs ſenſus de intellectu ꝙ ſit abſtractus: ⁊ ſic facit in oībus. ḡ per habita intelligit Ariſto. accn̄a/que vnicuiqꝫ haꝝ potentiarum inſunt. Expoſitores

Tres ordines.

Verborū ꝯſideratio.

etiā nō ab rōne iter echomena, ſiue hita enumerāt organa. nā Ari. agit nō ſolū dē accñtib⁹ hax poa, ſʒ de organis. Pʒ ḡ p̄m⁹ ordo, q ē doctrine demr̄atiue ſm Simpliciū: nō tñ eſt alienū Ari. itelligē hūc ordinē ī doctrina definitiua, q̄ definitio ſbti ē cauſalis definitio oium accñtiū illi⁹: ⁊ tūc non erit equocatio ī ỽbo logos. Cū ỽo dicit. [Priores. n. potētijs act⁹, ⁊ opōnes ſm rōnē ſt,] p rōnē itelligit definitionē vt Expoſitor dicit. Eſt. n. ỽbū rōnē grece λόγον, logō mō logos ⁊ rōnē, ⁊ orōnē, ⁊ cōplura alia ſignat. Cā aūt, q̄ ſʒ rōnē definitiuā act⁹, ⁊ opōnes ſunt priores potētijs, q̄ poa, q̄ poa eſt iportat habitudinē ad actū, cū ſit p̄nm agēdi vel patiēdi. Et tūc iuxta hāc expōnē, ordo potētiax ad actus, vel ordo actuū ad potētias, eſt ordo doctrine definitiue. ⁋ Sʒ dices tu Ari. ī pauco ſpatio equocaſſe, de iſto noie logos, q̄ ṗ accepit p doctrina demr̄atiua, hic p doctrina definitiua. ⁋ Pōt dici q̄ vtraqʒ doctrina ꝯuenit in rōe doctrine: ⁊ ſic noie gñis pñt dici doctrine, ſiue logos. vel dicat̄, vt dictum ē, q̄ nō equocat, q̄ hic eſt ibi idē itelligit: q̄ hic itelligit p rōnē, definitionē qua formal'r definit̄ poa p actū, ibi p rōnē, ēt definitionē, qua cāliter definiunt̄ accña p definitionē ſbti. Hāc expōnē ſentit Alex. q aſſerit act⁹ eſſe priores potētijs, q̄ ponunt̄ in rōne illax. ⁋ Themiſti⁹ ỽo p rōnē, ſiue logon itelligit cognitionem q̄ʒtitatis v̄tutis. aſſerit. n. ex actionibus nos cognoſcere q̄ʒte ⁊ quales ſint virtutes, ſcimus. n. q̄ʒta ſit poa portatiua, ex ipſa delatione ſi fuerit magna vel pua, mēſurat̄. n. v̄tus p extremū ⁊ finē hoc ē p maximū, in qd̄ pt. Mihi aūt placet magis p̄ma expō, q̄ Ariſto. hic non docet ex actib⁹ q̄ʒtitates ⁊ qualitates potētiarum, ſed definitiones eax. Cū ỽo dicit. [His ỽo priora ſt oppoſita] ỽbū oppoſita grece ē. ἀντικείμενα, anticimena: poſſumus aūt p oppoſita itelligere obta. obta. n. oppoſita ſunt, q̄ v̄tus eſt agēs vel patiēs: obm ỽo ꝯ agens, ſi v̄tus patiens fuerit, vel patiens, ſi v̄tus agens. ergo obiecta anticimena h̄ eſt oppoſita dici pñt. Eſt aūt terti⁹ ordo actuū cū obtis, nam obta ſunt rōne definitiua priora actib⁹ at potentijs: vt exponit Alex. ⁊ Thomas. Obiecta enim potentiarum paſſiuax cōparant̄ ad illas, vt actiua, potentiarum vero paſſiuax, vt fines, ⁊ paſſiua: modo vtroqʒ modo obiectū formal'r ſumptum ponitur in definitione potētie atqʒ eius actus: dico formal'r ſumptū, q̄ nō calor ponitur in definitione viſus, ſed viſibile. Themiſtius vero per obta eſſe priora potentijs itelligit, quo ad diſtinctionē, q̄ poa p obta diſtinguunt̄. Et lʒ vtroqʒ mō obta priora ſint potentijs: tñ h̄ intelligit ſm definitionem ea eſſe priora. ⁋ Sed q̄res q̄ ordine pcedit intellectus ad cognitionem ſui. ⁋ Dicendū q̄ ṗ cognoſcendo obm, deinde actum reflexe, demū ſpēm obiecti, qua reflexe intelligit ſe, vt 3° huius dicetur. Huius cā eſt, q̄ non eſt in actu: intellectus diuinus econtra ṗ ſe intelligit, deinde alia, q̄ eſt in actu.

Argyr.

⁋ Quare: de alimento gñone ue, primo dōm eſſe videtur. Nutritiua nanqʒ anima: et ceteris ineſt, ⁊ prima eſt ⁊ maxime cōmunis aie vis ⁊ potentia q̄ cuncta viuentia viuunt. Cui⁹ ſunt operationes officiaue: gñare, nutrimentoqʒ vti. hec. n. operatio maxime omnium operationū viuentibus eſt nālis viuētibus inquā hiſce q̄ ſt̄ pfecta nō mēbris capta, q̄qʒ nō ſine ſemie oriunt̄: vnūqd̄qʒ iquā aliud ſibi ſil'e pcreare, aial qdem aial, plātā aūt plātā, vt ſint ſemper hoc pacto conditionē q̄ ſubeāt quoad poſſunt diuinā. id. n. ipʒ appetūt vniuerſa: gr̄aqʒ ipſius oia agunt q̄cunqʒ ſm naturam agunt.

T.c. 34

⁋ Quare prio de alimēto, ⁊ de gñone dōm eſt. Vegetatiua enim anima ⁊ alijs ineſt, ⁊ p̄ma, ⁊ maxime cōmunis anime potentia eſt: ſm quam ineſt viuē oibus. Cuius ſunt opera gñare, ⁊ alimento vti. Naturaliſſimuʒ. n. operum viuentibus eſt q̄cūqʒ perfecta, ⁊ nō orbata, aut gñonem ſpontaneam habēt, facere altex, quale ipm, animal quidem aial, plātā aūt plantam. Quatenus ipſo ſemp, ⁊ diuino eſſe participant, ſm qd̄ poſſunt. Oia eniʒ illud appetunt, illius cauſa agunt omnia, q̄cunqʒ agunt ſm naturam.

Collectanea tex. c. 43

⁋ Cū ppoſuit itētionē exequit̄, ⁊ ordinat ſe. d. Quare ṗ de alimēto, ⁊ gñone dōm eſt: tāq̄ʒ de obtis pe aie. ⁋ Vegetatiua. n.] reddit cām. ⁊ vʒ, q̄ duas itēdat cās, vbi debes ſcire q̄ duplici p̄oritate vegetatiua p̄or ē, ſm apparētiā. ſ. ṗ i viuo op⁹ ei⁹ appet. ⁊ ſm eē. Eſt. n. oib⁹ alijs cōior, ⁊ vlior. ⁊ iſta duplici p̄oritate ſtāte, ab ea erit exordiri. Inqt ḡ vegetatiua. n. aia ⁊ alijs ineſt p̄ma ſup. q̄ʒtū ad apparētiā, ⁊ maxie cōis poa aie ē, q̄ʒtū ad eē, cui⁹ rōnē q̄ſi reddit. d. ſm quā viuere ineſt oib⁹. pp hec duo p̄or nobis erit. ⁋ Cui⁹ ſt.] Cū exordiū accepit a vegetatiua, opa eius diſtinguēs, inqt cuius ſunt, opa gñare. i. ppagare, ⁊ alimēto vti. ⁊ ait Simpl' in vti. alimēto, auctionē, ⁊ cremētū cōprehēdit. iō duo enumerauit. in 2° itex cōprehēdēs duo alia. ⁋ Vex nāliſſimū.] ſi Simpliciū, ⁊ Themiſtiū ſeqmur, dicim⁹, q̄ appoſitis tribus vite opibus, qd̄ hox viuo exiſtit nālius oñdit. Et tūc lr̄a legat̄: cum ly vex ſic, vex nāliſſimū opex viuentibus eſt quecūqʒ pfecta, ⁊ non orbata, aut gñonem ſpōtaneā habeāt, facere altex, quale ipm. ⁊ dixit [quale] qm̄ intelligit̄ ſm formam, ⁊ non ſm accña mäe: cui⁹ exēplū ponit. d. Aial qdem aīal, plāta aūt plātā. ⁋ Et h⁹ reddit cāʒ ex fine. d. quatenus pticipēt ipſo ſemp ⁊ diuino, ⁊ imortali eſſe ſm q̄ pñt. ſ. ſm ſpēm. oia. n. id appetunt: oia agunt, q̄cunqʒ agunt ſm naturam, illius cauſa.

Cō. 34

Cum declarauit. Primo recapitulat ⁊ pʒ. ibi 2a [Incepit narrare.] ppōit intētionē. ⁊ q̄ dicit itex pſpicua. ⁋ Et cum declaratū.] Inqt mō, ⁊ cū declaratū eſt q̄ ṗ opʒ ꝯſiderare de actionib⁹, ⁊ de paſſiuis. i. obtis q̄ paſſiua dicant̄ in p̄n° aū v̄tutes: nece eſt vt ṗ loqmur inter oēs iſtas actiones de cibo, ⁊ de gñone: q̄ ſunt paſſiuū aie, ⁊ actio: cib⁹. n. patit̄ ī ṗ ppagatio eſt actio. reddit aūt cāʒ, ⁊ iqt, ⁊ eſt nece vt ṗ loqmur ꝯ aīa nutritiua, q̄ ē p̄or nāliter alijs reb⁹: p quas aliqd dr̄ viuū. i. q̄ ē p̄or gñone, ⁊ ortu alijs, ⁊ p ꝯñs nobis pprior, ⁊ q̄ eſt magis vlis iter al's v̄tutes aie ⁊ replicat rōnē. d. ⁊ inuit, ⁊ pp p̄oritatē. ſ. näe, ⁊ gñonis, ⁊ ei⁹ vlitatē, opʒ pponi ī ꝯſideratione. vle. n. notius eſt apd̄ nos q̄ʒ ppriū. ⁋ Et cū.] iqt, ⁊ cū declarauit h̄, incepit numerare actiones attributas illi. cui⁹ cām dat. d. cum ante debemus ſcire eē: q̄ʒ qd ē eē, ⁊ reliquum pʒ. [Et dicim⁹.] Debes ſcire q̄ vbi lr̄a Siplicij hʒ [verum naturaliſſimum ⁊c̄.] Tranſlatio Auerrois hʒ [Actio enim.] vbi illa particula [enim] reddit cauſam. eſt ergo ſenſus ſm Auerroim, q̄ tria ſunt opera vegetabilis. ſ. nutrire, augmentare, ⁊ generare, ⁊ q̄ generare nō videtur apte eſſe opus illius, ideo reddit Ariſto. cauſam, ⁊ dedit illa intelligere per ly [enim.] poteſt ergo ſyllogiſm⁹ componi ſic, oīs actio nāliſſima alicui, eſt actio illius. tunc Auerrois accipit minorem, p̄mo tñ concluſionem. d. Et dicimus, q̄ generare eſt actio illius virtutis. ⁊ accipit minorem. d. Quoniam actio, que maxime conuenit nature ei⁹ ⁊ qd̄ dr̄ viuum per hanc virtutem, eſt ſibi ſimile in ſpecie generare. ⁋ Et dat concluſiones requiſitas ad propagationem. d. Et hoc fit tribus cōditionibus. i. ⁊ ad ppagationē tria requirunt̄, quox vnū eſt, vt ptingat tp̄s in quo hʒ hāc v̄tutē, cū nō ſit in eſſe oī tpe. vult dicē tp̄e virilitat̄. ⁋ Secūda eſt, vt cū hoc nō hēat occaſionē. i. aliquē defectū. Iſta. n. ipedit hāc actionē, lʒ ptingat tp̄s in quo hʒ hanc v̄tutē vt pueniat ab illo hec actio. ⁋ Tertia vt id viuū, nō ſit ī eis que fiant caſu, ſed per ſe: quod dicit propter animalia genita ſponte, vt veſpe, ⁊ mures: q̄ qdem forte generant, ſed nō ſibi ſilia in ſpē, vt Ari. ait ī ṗ de gñone aialium. Qñ igr̄ in viuo fuerint congregata hec tria, tunc gñabit ſibi ſil'e.

Cap. 4° Dubō

⁋ Querit Simplicius ſi ſunt aliqua indiuidua alicuius ſpēi non gñantia: ḡ dabitur aliqd̄ fruſtra. Rñdet hoc nō eē icōueniēs ſm idiuiduū, ſed bene ſm ſpēm. Q̄. n. tota ſpēs ſterilis ſit, inconueniens eſt. ⁋ Sed ecōtra. de mulo, mulina. n. ſpēs non generat tota. imo (vt Ariſt. ait in ſecundo ꝯ gñone aīalium) habet oia inſtrumenta gñonis, ⁊ genitus eſt ex ppagatione, ⁊ tñ non generat. ⁋ Dicit. q̄ eſt quaſi caſu genitus, nō tñ fruſtra eſt. q̄m ſibi ſil'e i ſpē ſubalterna generat, vt Auer. dic̄ 7° metaph. ⁊ 12° metaph.

Com. 18 Cō. 13

⁋ Et iſta virtus.] dat neceſſitatē illius v̄tutis ex fine, ⁊ inquit, iſta v̄tus exiſtit in viuo, vt gñabile. ⁊ corruptibile cōicēt cū ſempiterno ſm ſuum poſſe. Solicitudo. n. diuina. i. deus, cū non potuerit facere ipm permanē ſm idiuiduū: miſerta eſt in dando v̄tutem, qua pōt permanē in ſpē, ⁊ inquit, q̄ habere hanc v̄tutem eſt melius ſine dubio. Q̄ aūt oia gr̄a perpetui eſſe moueant teſtatur, ⁊ patet.

Qōnes

⁋ In iſto cōmento ⁊ textu plures occurūt q̄ōnes, quarum p̄ma eſt de numero, ⁊ ordine potentiaruʒ anime nutritiue. Ambigunt enim quot ſint, ⁊ qualis earum ordo exiſtit.

⁋ Ad qd̄ Auicēna reſpondere videt̄ in 6° nāliuʒ eas eſſe vij. ſ. gñatiuam, augmentatiuam, nutritiuam, attractiuam, digeſtiuam, retentiuam, ⁊ expulſiuam. Alij diminutiuā addunt. ⁋ In oppoſitum eſt Ariſt. Themiſtius, ⁊ Simplicius, ⁊ Auer. qui tm̄ tres enumerāt. ſ. nutritiuam, augmentatiuam, ⁊ generatiuam. ⁋ Dicendum ergo tres eſſe virtutes aie ad alteras inuicem non reducibiles, lʒ plures reductiue, quod ſic Albertus in lib. de hoie declarat. omnis enim virtus vegetabilis vel eſt ad ſubſtantiam: que eſt forma, vel ad ſubſtantiam, que eſt materia, vel ad robur vtriuſqʒ. ſi ṗ mō, ſic eſt gñatiua. ſi ſecundo modo, ſic eſt nutritiua. ſi tertio modo, ſic eſt augmentatiua. ⁊ quia non poſſunt eſſe ad plura, inde tantum tres eſſe debent. ⁋ Quod autē dicebatur in oppoſitum ſol' patet. Auicēna. n. enumerauit deſeruiētes, ⁊ p̄ncipales, vt Albertus inquit. Ipſa eniʒ nutritiua vna eſt, que diuerſa ſortitur noia put diuerſis vtit̄ īſtrumentis. Si. n. ſicco vtitur ſic retentiua dicetur. ſi ỽo frigido, ſic attractiua dicetur etiam, ſi calido, ſic digeſtiua, ſi vero humido, ſic expulſiua, vna ergo v̄tus, pluribus inſtrumentis vtens, patet q̄ diuerſis noibus dicetur, vt Alber. inqt, oēs ergo ad ipſam reducuntur, de diminutiua vero pʒ ipſam non eſſe operatiuam, ſed corruptiuam, ⁊ ideo ad alias reducetur.

2a qō

⁋ Secundo ambigunt de ordine. Ad qd̄ pōt dici, q̄ vel ordo eax ſumit̄ ſm perfectionem, vel ſʒ officium ⁊ miniſterium. Si ſm opus, ⁊ officiuʒ, vel poſſunt ordinari ſm indiuiduū, vel ſm ſpēm, ſi reſpectu indiuidui, p̄ma virtutum que indiuiduo cōicatur, eſt gñatiua, que ſequit̄ formam: ſecunda eſt nutritiua, que ſequitur mäʒ: tertia augmentatiua, que ſequitur robur, ⁊ q̄ʒtitatē vtriuſqʒ. Si reſpectu ſpēi, tunc vltima erit gñatiua, qm̄ primo erit nutritiua, miniſtrās materiam: ſecundo augmentatiua, miniſtrans forme ⁊ materie robur: ⁊ vltimo gñatiua, que miniſtrat ſemen poſt illas. ⁋ Si ordinatur ſm pfectionez ſic quidam volunt gñatiuam eſſe p̄mam, cum formam reſpiciat, poſt nutritiuā, cum reſpiciat mäm: ⁊ vltimo augmentatiuam, cum reſpiciat vtriqʒ accidens. ⁋ Sed iſti aberrāt: qm̄ v̄tus nobilitat̄ a fine, vt dicet̄ in ſuo loco. finis nutritiue eſt ꝯſeruare indiuiduū. gñatiue ſpēm, augmentatiue eſt finis robur. modo vt Auer. inquit 2° Perigeneſeos, Indiuiduū eſt mlto pfectius ſpē. Cō. 59. ⁋ Ideo dōʒ q̄ prima dignitate eſt nutritiua. ſcōa gñatiua, vltimo augmentatiua. Qd̄ dr̄ in ꝯtrium gñatiuam reſpicere formam, ⁊ nutritiuā mäm dōm q̄ ſi per mäm intelligunt purā potentiā ad formas, bene dicerēt, modo hoc falſum eſt, ſed per mäʒ itelligūt indiuiduū, qd̄ dicit mäm (vt dr̄ in celo ⁊ mundo) reſpectu ſpēi. mō vt dixi indiuiduū nobilius eſt ſpecie. ⁋ Tertio ambigūt vtx vnūquodqʒ appetat ſe pmanē ſm idiuiduū. Et vʒ q̄ ſic. nā. n. tam vlis q̄ʒ indiuidua ſemp intelligit melius, mō melius eſt eſſe ſemp ſm indiuiduū: q̄ʒ nō eſſe ſm indiuiduū, vt pʒ cuilibet. ergo id nā indiuidui fas eſt vt appetat. ⁋ Dōm q̄ nā de poſſibilibus ſemp intendit, ⁊ appetit qd̄ meli⁹. oſtēdo mō indiuiduū ſemp eſſe, eſſe rem ipoſſem duob⁹ modis, primo ex pte näe pticularis, ſcōo ex parte näe vlis. Ex parte nature pticularis conſtat. Indiuiduum enim cum ex materia, ⁊ forma conſtet, ⁊ omne conſtans ex his impoſſibile eſt ppetuari. Inde ſequit̄ indiuiduum ppetuari, eſſe ſm eius naturam ad impoſſibile. ⁋ Scōo ex ordine vniuerſi: ſicut enim Ariſt. ait in celo, ⁊ mundo, mūdum eſſe pfectū teſtantur oēs, ipſumqʒ eſſe pulchrū ⁊ Plato Ariſt. concors eſt. pulchritudo aūt in difformitate conſiſtit. ergo non oportet oia eſſe eterna, tūc enim mundi pulchritudo, ⁊ illius perfectio ammoueret̄. quare q̄dam ſemper eſſe, ⁊ q̄dam ſemper nō eſſe. ⁊ q̄dam qñqʒ eſſe, ⁊ quandoqʒ non eſſe, Ariſto. in celo ⁊ mundo concludit. h⁹ q̄ qñque non ſunt. ⁊ quandoqʒ ſunt, indiuidua erunt: ea ergo eē ſemper, ex ordine vniuerſi remanentia, manifeſtum eſt eē impoſſibile. qd̄ igr̄ indiuidua impoſſibile ſit remanere his conſtat, ⁊ cum deſiderium näe non ſit ad impoſſibile, patet indiuiduum non appetere ſemp eſſe, qd̄ ⁊ expiētia Linconienſis in libro de reflexione radiorum teſtatur. ait enim eſſe quoſdam mōtes vbi radij ſolis ita bene temperant̄, q̄ hoies viuūt tanto tp̄e q̄ faſtiditi in fluuium ſe eijciunt, qd̄ ſi fabuloſum non eſt, hoc non eſt, niſi quia cognoſcant vite eterne impoſſibilitatem: ⁊ inde cogunt̄ ad illuʒ modū moriendi. ⁋ Ambigunt ⁊ 4° pp quid vnumquodqʒ deo vicinari appetit, ⁊ ad hoc pp duo reſpondemus, primo pp eſſe, 2° propter bene eſſe. ſunt enim duo conditionis extrema non eē. ſ. ⁊ eē. eē qdem totum in deo per eſſentiā ꝯtinetur: ⁊ in rebus per participationē, quēadmodum eſſe albū per eſſentiā, in albedine, in pariete per participationem cōſiſtit. 4a Prima ergo ratio eſt, quoniam vnūqd̄qʒ appetit eſſe quatenus pōt, ⁊ q̄ appetere eſſe, eſt appetere pticipationē entis, qd̄ eſt de⁹ per eſſentiam, ⁊ res nō participat eſſe dei niſi ſibi vicinetur, inde ꝯcludit̄, prima hac rōne, vnūqd̄qʒ vicinari deo appetere. ⁋ Secundo pp bene eſſe, vnūquodqʒ eo bñ, ⁊ perfecte exiſtit: q̄ bñ ſummo appropinq̄t. quare ſi vnumquodqʒ appetit bñ eſſe, conſequenter ⁊ ipſi deo appropinquare deſiderabit. ⁋ Quinto dubitat quid per diuinam ſolicitudinem peripatetici intelligāt. ⁋ Rñdent quidam illam eſſe puidentiā dei: in qua (quēadmodum Plato ait) oēs forme ſunt pſcripte rerum fiendarū, ſicut figura in ſigillo. 5a Et hec eſt rei veritas, tamen dubia eſt ſm peripateticos. nondum. n. eſt expoſitum a peripateticis, an p̄ma cā particularia pprijs conditionibus curet. ⁋ Ideo alij ordinē vniuerſi: que natura eſt vlis, ſolicitudinem diuinam appellarunt, que ideo diuina ſolicitudo dicitur: quoniam ordo ſenſibilis ex ordine intelligibili pendet. ⁋ Auicēna aūt ſolicitudinē diuinam, appellat imaginationē itelligētie colcodee: q̄ comparatur his inferiorib⁹ quēadmodum aia cōparat̄ corpori aialis, qm̄ ſicut aīa p formam quam ex appetibili concepit: imaginatur motū, ⁊ membra obediūt, ſic imaginationi colcodee nā tota obedit, ⁊ hanc rectam imaginationem, puidentiaʒ appellauit Auicēna, ⁊ de hoc perquire in penultima diſputatione deſtructio deſtructionum.

COMMENTARIVM.

Premiſſis ordinibus, q̄ in pertractatione propoſita ſeruaturus eſt / nunc ꝓſequitur / ⁊ in ꝓſequendo, primo ꝓponit eſſe agēdū de nutritiua aīa q̄ ad eius actus, ac obta. ℭ Ordinis cās in collectaneis diximꝰ Ari. aſſignare duas, quatenꝰ vegetatiua duplr̄ prior vī, ⁊ apparētia / ⁊ exiſtentia. Apparētia qdē / q̄ eius opera prius nobis ineſſe videnť. Exiſtentia xͦo, q̄ ipſa eſt ceteris vlior. ℭ Auerroes xͦo aſſignat duas cās / ꝙ nutritiua eſt ceteris prior ⁊ nā, ⁊ vlr̄. ℭ At mihi vī ꝙ in verbis Ariſt. eē tres cās, cur a nutritiua ſit prius agendū. Prima eſt / qꝛ nutritiua eſt ceteris prior prioritate nāe, nam (vt in p̄dicamentꝭ dictum eſt,) priꝰ n. ē eſt, qđ eſſe pōt ſine alio, ⁊ aliđ nō niſi ipſo, at nutritiua ſine alijs eſſe pōt in plantis, alie aīe non ſine ea / nec in aīalibus / nec in hoībus. Scđa cauſa eſt, qꝛ vegetatiua eſt ceteris prior prioritate originis. Embryō. n. priꝰ vegetariā vitam / poſtea ſenſualē / ⁊ tertio intellectualem viuit. Tertia cā eſt, qꝛ vegetatiua eſt prior prioritate vlitatis. Eſt. n. maxime cōis, cum ab ea ſumať aīatum corpus, qđ eſt aīali, ⁊ hoīe vlius. His tribus de cauſis vī de ipſa prius eſſe agēdū. Primo ḡ p̄mittit intentionē, illā quaſi ex dictis deducens, ⁊ inqt. Quare p̄ de alimento ⁊ gñone dōm eſt. ℭ Diuus Expoſitor p alimentum intelligit cibū / ſiue obm nutritiue potētie, p gñonē itelligit actiones eius oēs, accepit. n. vnam pro oībus breuitatꝭ cā. Hāc expōnē dat Auer. ℭ Alij per alimentū itelligūt alimoniā, que eſt ipſa operatio, ſiue ipſa nutritio. nam xͦbū τροφῆς, trophes eſt, tum cibus, tum nutritio, ſiue educatio. Signum aūt eſt, qꝛ Ari. ī ꝓſequendo, de actibus p̄ exequitur. ℭ Sed dices Ariſto. dixit eſſe priꝰ de obtis agendū, nūc ꝓponit de actibꝰ priꝰ. ℭ Innuit ſol. Auerroes obta eſſe priora actibꝰ q̄ ad rōnē definitiuam, vt dixit Alex. non autem q̄ ad q̄ōnem an ſint, cum antea vt Auer. inquit, debemus ſcire eſſe q̄ꝫ quid eſt. ℭ Meliꝰ arbitror ꝙ Ariſto. agit de his primo p̄mittēdo q̄dam tanq̄ꝫ nec̄ia ad tractatū de obtis, ⁊ actibus. Unde hec q̄ dicit non ſunt de principali itētione: principalis. n. itētio eſt agere de obtis ⁊ actibus huius aīe: ⁊ p̄ de obtis: veruꝫ anteq̄ꝫ de illis ꝓſequitur, facit ſuppōnes more geometrie de actibus potentie, vt videbiť: ⁊ ſic non ꝑuertit ordinem. Premittit ḡ intentionem. ſ. ꝙ vult agere đ actibꝰ ſuppōnēdo q̄dā de illis anteq̄ꝫ veniat ad rem. Qđ xͦo de actibus / ⁊ de poᵃ / ⁊ de obtis vegetatiue ſit agendum priꝰ q̄ꝫ de ſenſitiuo, ⁊ de ceteris, ꝓbat, vt dixi tribꝰ rōnibus, ⁊ inqt. Uegetatiua. n. aīa ⁊ alijs ineſt. ſ. viuentibꝰ, qbꝰ cetere īſunt, ⁊ cetere non oībꝰ, qbꝰ vegetatiua ineſt. ḡ vegetatiua prior eſt alijs n. ā. Hec eſt pᵃ ratio ꝙ de ipſa ſit p̄ agendum / ſm rōnē ponit cum dicit, ⁊ pᵃ quaſi 2ᵃ rōne ab ipſa vegetatiua eſt p̄ / us agendum, qꝛ pᵃ ceterāꝝ ortu. ſ. ⁊ origine. Tertiam ponit cum dicit. Et maxime cōis aīe poᵃ eſt, ſꝫ quā ineſt viuere oībus, quaſi dicat. cum ab ipſa ſumatur aīatum, qđ eſt vlius aīali ⁊ hoīe. poſita intētione ⁊ ordine, exequiť. Et ponit hanc 2nem / vegetatiue potentie due ſt̄ operationes. ſ.

Conclō gñare, ⁊ alimento vti, hoc eſt nutrire. Et accepit hec duo opera / ⁊ tacuit alia, vel qꝛ, vt Simpl. inqt, cetera aut ſt̄ per accidens, aut non pᵃ, vt videbiť. vel qꝛ, vt diuus expoſitor ait, ſuperius generationem nō enumerauit iter opa huius partis: ſed ſolum augmētū ⁊ decremētū. Tacuit augmētū, ⁊ decrementum, qꝛ neutrum eoꝝ eſt vegetabili coenum. ℭ Poſita xͦo 2nē, qd Ari. faciat poſtea nō clarū eſt. Simplicius. n. vult ꝙ Ariſt. compareť inter illa opera declarādo ꝙ illorum duorum operum / magis nāle, ſit generare tale, quale ipm eſt. ℭ Ego xͦo cuꝫ expoſitore, ⁊ Auerroe arbitror Ari. ꝓbare ꝙ generare tale quale ipm eſt: ſit opus vegetatiui: qđ ideo facit, qꝛ non oēs hoc opinantur, cū nōnulli arbitrenť ēt elementa gñare tale, qualia ipſa ſunt. Et ſyllꝰs cōponiť ſic apud me / qcq̄ꝫ Expoſitor ſentiat, opus maxime oībus viuētibus nāle, eſt opus aīe vegetatiue, generare tale, quale ipm eſt, eſt opus maxime viuētibꝰ nāle. igiť gñare tale, quale ipm eſt, eſt opus aīe vegetatiue. De rōne tāgit minorē, ⁊ ꝯdōnes / qbus minor eſt vera. Deinde tāgit illius ꝓbationē. eſt minor ꝙ gñare tale / quale ipm eſt opus maxime nāle eſt oībꝰ viuentibꝰ: verū hec xͦa eſt tribus ꝯdōnibus ſeruatis. Prima ꝙ viuentia ſint pfecta, ⁊ h̄ quo ad eoꝝ magnitudinē / ⁊ hac rōne pueri non gñant, nec puelle plāte, ꝙ ad pfectā magnitudinē nō deuenerint. Secunda eſt. vt ſint nō defecta, nec mutilata, nec mēbro aliq̄ capta. Et hac rōne / nec ſpadones nec eunuchi, nec frigidi gñant, nec mutilate plāte. Tertia, vt nec ſpōtiuo ortu gñabilia ſint, vt xͦmes, ⁊ nōnulle plāte, q̄ ex putri mā exoriūť: non. n. opꝫ hec, que hoc pacto gñari pñt, fieri talia, q̄lia ipſa ſunt, cum ad eoꝝ plurimoꝝ ortū ſufficiat celū, ⁊ mā affecta, vt Auer. tradit 12ᵒ liᵒ metaᶜᵉ. Hec eſt minor, ⁊ eiꝰ limitatio. vnde inquit. Nāliſſimum. n. operum viuentibus eſt, que viuentia pfecta ſunt, ⁊ nō orbata, aut gñonem ſpontaneam hñt, facere alteꝝ quale ipm eſt, vt aīal quidem aīal: planta aūt plātam. Deinde Ariſt. ꝓbat minorē argumēto ſumpto a cā finali, cum inqt. Quatenus ipſo ſemper, ⁊ diuino eſſe participēt. Nō quidem ſimplr̄, ⁊ ī toto, ſed ſm ꝙ pñt, hoc eſt quātum cuiq̄ꝫ eſt ſatis. Omnia enim illđ appetunt, illius cā agunt, quecūq̄ꝫ ſunt agētia nālia ergo gñare tale quale ipm eſt, opus eſt nāle viuentibus. Dixit] facere tale quale ipm,] dans intelligere illud qđ ꝓprie eſt gñare. Motus. n. calorem efficit. non tñ ꝓpe illum gñat, cū genitum non ſit oīno tale / qualis motus eſt: cum differant ſpē. Preterea. In mr̄ice mulieris ex duobꝰ ſeminibꝰ / q̄ illic ſt̄, nōnunq̄ꝫ fiunt animalia ferina / que a medicis fere, ſiue belue dicuntur: non tñ gñare illas eſt nāle, cum non ſint tales, quales parentes: imo gñanť ex impedimento accn̄te ſeminibus, ex quo putreſcunt. ⁊ ita via putrefactionis fiunt. ℭ Sed dices gñare tale quale ipm non modo viuentibus videť nāli: ſed omni gñanti. ergo vī non ꝓprium opus viuentibus. ℭ Pōt vno modo dici ꝙ Ariſ. vult h̄ opus eſſe viuētibus ꝓpriū, qꝛ oībus cōpetit ſeruatꝭ illis tribus: non tñ ſolis. ℭ Vel dici pōt ꝙ cōpetit oībꝰ: ſolis: ⁊ ſemꝑ illis ſeruatꝭ. nam alijs nō cōpetit oībus, vel ſemper: cum cetera ꝑꝑ imperfectionem fieri poſſint a diſſimili, ⁊ equiuoco.

Cō. 18

Queſita. De ordine potētiarum. ℭ In collectaneis queſiuimus cōplura, ſed aliqbus pretermiſſis: querimus de ordine haꝝ trium virtutum, quenaꝫ prior ſit. Et lꝫ in collectaneis bñ diximus: nunc tñ dicerē: ꝙ vel loq̄ poſſumus de ordine originis, vel de ordine perfectionis. Si de ordine originis: vel reſpectu eiuſdem indiuidui: ⁊ ſic pᵃ eſt nutritiua / poſt illam eſt augmentatiua, vltima eſt generatiua. nam nutritiua miniſtrat augmēto: augmentū ad gñonem. Si reſpectu diuerſorum, gñare eſt pᵐ: nō. n. pōt alicui cōicari nutritiua v̄tus: vel actiua: niſi ſuppoſita v̄tute gñatiua in gñante. Si de ordine perfectionis, dico ꝙ rōne habita ad eſſe idiuiduale, v̄tus p̄ſtātior eſt auctiua, qꝛ per eam indiuiduū reponiť in ſtatu ſue pfectionis. poſtea eſt nutritiua / quia per hanc conſeruatur indiuiduum: demū eſt gñatiua. Si rōne habita ad eſſe ſpecificū, cum ille due miniſtrent huic, que eſt gñatiua: hec eſt p̄ſtabilior: deinde auctiua, que illi immediate ſeruit.

De appetitu ad ꝑpetuitateꝫ ℭ 2ᵒ quero / vtrum aliqđ viuens poſſit appetē eſſe ꝑpetuū ſm eſſe idiuiduale, vt vtrum Socrates vel aliq̄s particularis lupꝰ poſſit nāli appetitu appetere eſſe ꝑpetuuꝫ. In collectaneis determinauimus ꝙ non, qꝛ nec nāli appetitu ſequente naturā ꝓpriam, nec nāli appetitu ſequente nām vlem. Nām quidem ꝓpriam, nō: cum nā ꝓpa ſit cōpoſita ex mā: ⁊ forma: ⁊ ſic eā ſequiť nālis appetitꝰ ad nō eſſe. Nām xͦo cōeꝫ minime: qa ordo vniuerſi eſt: vt genita corrumpať. Accedit, ꝙ nālis appetitio nō eſt ad ipoſſe. ℭ Preterea. ℭ Hoc cōfirmat expimētū eoꝝ hoīum: quos narrat Linconiēſis, ⁊ expimētū de lupo, qui (vt narrant Phī) deſiderans mori, venit ad rura, vt interficiatur, vtpote cum nimio ſenio ē ꝯfectꝰ. ℭ Preterea. Nāli đſiderio đſideramꝰ ſenectā, ⁊ ḡ mōtē. Eſt. n. ſenectꝰ mors iuuēte: mors xͦo eſt ꝑuatio vite ſimplr̄. ℭ In ꝯriū ē expiētia, cū oē ens nāle nālit̄ fugiat cōrūpētia. ℭ Preterea. Ari. ait mortē ñ eē expetibilē / nec fugibilē ēt. ℭ Libro p̄ phyſicoꝝ, volui ꝙ nāli đſiderio p̄t viuēs appetē eē ꝑpetuū ſm eē idiuiduale. Hic teneo oppoſitū: ⁊ ī li. đ gñone, h̄ ē, qꝛ ꝓblema ē neutꝝ. ℭ Ego nūc ꝯtrouerſiā ita ſedarē: dicerē. n. ꝙ appetitu ſeq̄nte nāꝫ vl̄eꝫ nl̄lū viuēs mortale pōt appetē ꝑpetuitatē ſm eſſe indiuiduale: cū ordo ſit vt orta occidāt, ⁊ aucta ſeneſcāt. Scđo dicereꝫ, ꝙ appetitu ſeq̄nte nām q̄ ē mā, ex q̄ ꝯſtat idiuiduū / non p̄t appetē ꝓpriā ⁊ idiuidualē ꝑpetuitatē, qm̄ p eā potiꝰ, ⁊ p ſe appetit ꝑuationē: p mām. n. tēdimꝰ ad ñ eē. Tertio dicerē ꝙ appetitu ſeq̄nte nāꝫ, q̄ ē forma ꝓpa cuiq̄ꝫ, poſſumꝰ appetere ꝑpetuitatē ꝓpriā, qm̄ p formā ꝓpriā oē idiuiduū eſt: ⁊ ſic p eā oē idiuiduū p ſe appetē pōt ſꝑ eſſe. Qđ aūt Ariſt. dixit, itelligiť de appetitu ſeq̄nte rōnē.

Quid ꝑ diuinā ſolicitudinem. ℭ Tertio q̄ro qd ꝑ diuinā ſolicitudinem itelligāt ꝑipateᶜⁱ, ⁊ ī collectaneis, qd poſſit p ꝓuidētiā itelligi, tres diximꝰ expōnes. ℭ Nūc xͦo dico p diuinā ſolicitudinē eſſe itelligēdaꝫ ꝓuidētiā diuinā. Et lꝫ magna qđ ſit, an deť de mēte Ari. in theologicis nr̄is cōpluribꝰ auctibꝰ eā voluiſſe Ariſt. ꝓbauimus. nā tametſi Alex. in liᵒ de ꝓuidentia, ⁊ fato enitať oſtēdere Ariſ. nō poſuiſſe in deo ꝓuidētiā ꝓpriā reꝝ mortaliū, niſi ꝯſecutiue: tñ cōpluribꝰ Ari. ⁊ Themiſtij, ⁊ Auer. auctibꝰ in deo eē mōtaliū ꝓuidētiā ꝓbauimus, vt 7ᵒ Politic̄. plane fatetur. 10ᵒ ēt Ethic̄. p̄ economice.

pᵒ huiꝰ tex. c. 80 ℭ Preterea. Contra Empeđ. argumētať, ſi deꝰ ñ oīa cog̊ſcēt, ꝓuidētq̄ꝫ eēt ipo hoīe īſipiētior.

3ᵒ meta. tex. c. 15 ℭ Preterea. 10ᵒ metaᶜᵉ clare q̄rit vniuerſi bonū in q̊ eſt, ⁊ determinat eſſe ī mūdi ꝑtibꝰ, ⁊ ī deo. In deo, vt ī opificeꝫ ꝑtibus mūdi, vt in opata re / cuius rei exēpla ponit de exercitu, ⁊ de domo, eodē libro ī fine. 12. ꝯducit eē vnū deū, vt poſſit res bñ gubernare. Libro xͦo đ mūdo. idē aptiſſime fateť, ⁊ ꝓbat. Themiſtius ēt p̄ Phyſic̄. clariſſime ꝓuidentiā fateť. Cōtraria xͦo his in theologicis refutauimus. Uideť ḡ mihi Auerroem p diuinam ſolicitudinem ꝓuidētiā intellexiſſe, vt idem ſecundo Phyſicorum aſſerit.

T. c. 52
T. c. vlt.
Cap. 9ᵒ.
Cap. 21.
Cō. 75ᵒ.

Argyr. ℭ **Duplex eſt aūt id cā cuius cetera fiūt: atq̄ꝫ vnū eſt q̊ / alteꝝ cui. Cum igiť ſemꝑ eſſe ꝯditionēq̄ꝫ diuinā ſubire ꝯtinuatione neq̄ant aīantia: qꝛ fieri neq̄t vt caducoꝝ atq̄ꝫ mortaliū qcq̄ꝫ idē vnūq̄ꝫ nūero ſꝑ ꝑmaneat: vnūqđq̄ꝫ p̄t: ſic eternitatꝭ ꝯdōniſq̄ꝫ diuine particeps ē aliđ qdē magis aliđ āt minꝰ ꝑmanetq̄ꝫ nō ipm / ſed tale q̄le eſt ipm numero quidem non vnum ſpecie autem vnum.**

T. c. 35. ℭ **Ipm aūt cuius cauſa duplex eſt. Hoc quidem cuius: illud vero cui. Qm̄ igiť ꝑticipare non poſſunt ipſo ſemper ⁊ diuino ꝯtinuatione: ꝓpter id qđ nihil ꝯtingit corruptibiliū idē ⁊ vnum numero permanē: q̊ pōt participare vnūqđq̄ꝫ / ſic participat: hoc quideꝫ magis: illđ vero minus / ⁊ ꝑmanet / nō ideꝫ: ſed vt idē: modo quidem non vnum: ſpē āt vnum. quare qđ ſemen animalium / ⁊ plantarum eſt / organum eſt.**

Collectanea tex. c. 35 ℭ Copioſe Themiſtiꝰ noſter lr̄aꝫ iſtā ꝯmētať, iđ ipſiꝰ arduā cōmētationē cōſeruans, vī mihi: vt ſic exponā. Sepe igiť ſepius Ariſt. formam in mā inductā, finē gñonis patefecit eſſe: quo habito, gñonis munus / dixit in Perigeneſeos gecere, mō ⁊ ī lr̄a ꝑcedēti, diuinū eſſe ꝑticipare finē gñonis, ⁊ nāe inqt: q̄ opponi videnť, cū vnius rei tm̄ vnus ſit accōmodatus / idoneuſq̄ꝫ finis, vt in libris ſapiētū ſcriptū eſt: amouēs igř huiꝰ ambiguitatem loci, finē diſtinguit / ⁊ iqt. Id aūt qđ cuiꝰ cā fit. i. finis duplr̄ eſt. hoc qdē cui. id xͦo: q̄ qđ Them. explanās, duo inducit exēpla / qm̄ in moralibus eſt finis, quo oēs laboramꝰ ⁊ tēdimꝰ, felicitas. Alter cui, nos ipſi, ⁊ ſibi qſq̄ꝫ. cui felicitas optať ⁊ q̄riť. Amplꝰ quēadmodū in medicina binus finis ꝯſpiciť. eſt. n. ibi ſanitas id, in quo ꝑagiť, ⁊ quo medicus accerſitus eſt. eſt ⁊ egrotus tanq̄ꝫ is, cui parāda ē ſanitas. ꝙ igiť duplex ſit finis, ex his ꝯſtat. Ad ꝓpoſitum mō in gñonis munere duo fines: q̊. ſ. ⁊ cui. Quo quidē eſt diuinū / ⁊ imortale eſſe. Id. n. eſt q̊ res cōlimāt / ⁊ cuiꝰ cā iſtituūt oīa. Cui xͦo eſt forma genita hec. n. eſt, cui hec eternitas cōparari ꝑtinereq̄ꝫ vī, quemadmodum ergo q̊ viuimus (vt Simplicius inquit,) duplex, hoc quidem vt forma. id vero vt formatum. viuimus eniꝫ anima tanq̄ꝫ forma, corpore animato tanq̄ꝫ formato. ſic ⁊ finis / ⁊ cuius gratia hoc quidem / vt perfectio / ⁊ bonitas id xͦo / vt perfectum ⁊ bonitate affectū. Hoꝝ quidē, finis q̊ eſt id: quo fit participatio, ⁊ indepᵒ vt ſanitas. cui vero / vel qđ. id qđ participat. ℭ Quoniam igitur.] hac diſtinctiōe habita oſtendit in generatione / quis finis dicetur q̊. dimittit autem quis finis dicať cui / vel cuius tanq̄ꝫ patens: ⁊ lr̄a ſic continuetur, cum duplex ſit finis. ſ. quo, ⁊ cui. ⁊ diuinum ēt ſit finis q̊, ideo inquit: qm̄ igitur cōicare nō poſſunt ipſo ſemꝑ ⁊ diuino cōtinuatione. i. ſempiternitate, ꝑpť id qđ nihil. i. nullum corruptibilium, contingit idem ⁊ vnuꝫ numero permanere: ſm ꝙ. i. ſicut vnūqđq̄ꝫ poteſt ꝑticipare illo ſup. diuino ⁊ immortali eſſe, ſic cōmunicat. hoc quidem magis, id xͦo minus, ⁊ permanet qdem, nō idem: ſed vt idem. qđ exponit. d. Numero quidem non vnū. ſpē xͦo vnum, ⁊ ſic pꝫ q̄ñ finis gñonis ſit diuinum eſſe, ⁊ quomodo forma ipſa procreata.

Cum dedit. In continuatione Auerrois conuenit cum expōne grecoꝝ. in executione differt. ait ergo exequēdo, ⁊ ꝑpť qd dī duobus modis: q̄ruꝫ vnus eſt id qđ eſt ipſe finis. xͦ. g. ipm genitum / ⁊ formatū, ⁊ alius id quo eſt iſte finis. xͦ. g. in hoc ſermone. i. exemplo oīa entia agunt ꝑpť permanentiā ſempiternā, vult dicē tāquā fineq̄, ⁊ propterea in qbus inueniť permanētia ſempiterna / vel diſpoſitio. i. ſilitudo permanētie ſempiterne tāq̄ꝫ fine, cui vel q. diuinum. n. eſſe eſt finis q̊. aīal ipm genitum finis eſt qđ / vel cui, vt dcm̄ eſt. ℭ Et cum:] differt Auer. ī ſecunda parte lr̄e. videtur. n. per diffinitionem habitam q̄ſtionis ſol. innuere per illam partē [Qm̄ igitur.] Ait ipm incipere declarare modum: in quo gñabilia, ⁊ corruptibilia poſſunt cōicare cū eternis, ⁊ cām propter quam ſt̄ diminuta in permanētia ſempiterna. ecce ꝙ ipſe vult, ꝙ ſoluta q̄ōne per diffōnem finis, ꝙ Ariſt. exponat id qđ cōfuſe dixit. ſ. q̄ñ appropinquat ⁊ cām illius. ⁊ tunc appoſita intentione partꝭ, relinq̄t expōnem lr̄e induſtrie legentis. exponit tñ quedam v̄ba lr̄e. ℭ Et intendit.] debes ſcire ꝙ entium citra deū quoddā eſt ſempiternū ſm numerum / ⁊ ſpēm / ⁊ genus: vt corpus celeſte. ⁊ hoc inquit Auer. ⁊ intendit per ſempiternum diuinum corpus, celeſtia. n. illa permanent ſm indiuiduū. Aliud eſt ſempiternum ſm ſpēꝫ, ⁊ genus: ⁊ in oī tempore, ſicut ſpēs: que ex ſemine gñať. Quoddaꝫ ſm ſpēm, ⁊ genꝰ, ⁊ nō in oī tēpore, ſed in plurimo tēpore, vt aīalia a caſu ex putrefactione genita, ⁊ hoc inqt. Et hoc qđ dixit / ⁊ minus h̄, ⁊ magis hoc: intendit gñatiuum, ⁊ nō gñatiuū. vtrūq̄ꝫ. n. permanet ſm ſpēm, ſed gñatiuum. i. ex ſemine procreatū hꝫ ſemper hoc, ⁊ nō gñatiuum ī maiori parte tēporis, ⁊ in plibus ſubtis. non in oībꝰ ſubtis. i. indiuiduis. ergo per magis permanēs itelligit ſpēm ex ſemine procreatoꝝ, per minus ex caſu ⁊ putrefactione: ⁊ hoc iq̄t in 8ᵒ phyſic̄. aīalia enim putrefactione orta nō opus eſt vt ſemper maneant, qm̄ ⁊ ſi cadant in corruptioneꝫ pñt alio

Cō. 35

Cō. 36.

mō repari:vtpote ex putrefactiōe mãe. Aïalia vo ſemīe, ſi ſemel cadēt,nunq̄ȝ reparabūtur. ⁊ iō opȝ vt ſint in omni tpe,⁊ in q̄libet indiuiduo tpis/⁊ appellauit genita caſu/,nō genita:qm̄ non ex agēte genita ſt. Alia vero genita:/qa ab

Cō.29.⁊ 13. agente manifeſto facta/ vt 12° metaphyſice viſum eſt.

COMMENTARIVM.

pª expō **Dictum eſt.** ꝙ gn̄are tale quale ip̄m eſt,ſit vt viuentia diuino ⁊ imortali eē pticipēt.mō h̄ vr̄ ꝯ ea,que dicta ſunt li.de gn̄one, vbi dcm̄ eſt gn̄onē eſſe pp̄ formā. Forā.n.finis gn̄onis eſt.ḡ vr̄ ꝯdictio. Scd̄ȝ Themiſtiū Ari.ſoluit ꝯdictionē, p diſtinctiōem finis.ſ.qr finis duplex eſt,q̄,⁊ cui/participare ſp ⁊ diuino eſſe eſt finis q̄ ipſa gn̄o oib⁹ mortalib⁹ data eſt:forma vo eſt finis cui. h̄ eſt cui gn̄o applicat̄,vt fini,q̄ habito/ipſa ceſſet: ⁊ ſic tollitur

Alia expoſitio. ꝯdictio. ℭ Alr̄ pōt intelligi:vt Simplici⁹ exponit, qr cum dixiſſet Ari.ipȝ eſſe ppetuū eſſe finē gn̄onis,poſſet qs obijcere,ꝙ de⁹ eſt finis gn̄onis, ⁊ nō ip̄m eſſe ppetuū. Soluit ꝙ duplex eſt finis,c⁹ cā.⁊ cui. Cuius cā finis eſt ipſum perpetuū eſſe,c⁹.ſ.cā gn̄o fit:deus vero eſt finis cui.ſ.ineſt ipſa perpetuitas, in q̄ p gn̄onē vnumq̄dq̄ȝ gn̄ans appetit aſſimilari,veluti ſanitas eſt finis, cui⁹ cauſa medicus agit corpus vo cui ſanitas ineſt.eſt finis,cui medicus laborat inducere ſanitatē. Hāc expōnē Thomas ſequit̄,⁊ placet.vn̄ dic̄ Ip̄m aūt c⁹ cauſa h̄ eſt finis,duplex eſt:hoc quidē c⁹.ſ.gr̄a agēs agit,vt ſanitas. Illud vo,cui.ſ.corpus, cui agēs inducit ſanitatē. Premiſſa diſtinctione,declarat q̄ pacto perpetuitas ſit finis gn̄onis ⁊ q̄ pacto deus,⁊ inquit. Qm̄ igitur mortalia pticipare nō pn̄t ipſo ſemp ⁊ diuino eē ꝯtinuatione ⁊ ppetuitate, pp̄ id qd̄ nihil ꝯtingit mortaliū idē ⁊ vnū numero permanē,iō vnūq̄dq̄ȝ mortaliū q̄ poteſt ppetuitate pticipare ſic pticipat:vtpote hoc qdē magis, illd̄ vo minus,qr mortale ſm̄ numeꝝ ppetuitate nō pticipat,ſed ſm̄ ſpēm,veꝝ q̄dā eoꝝ pticipant ppetuitate ſm̄ ſpēm magis, q̄dā minus. Sed dices,nunquid pticipare ppetuitate ſm̄ ſpēm,ſit idem qd̄ eſſe ſimplr̄ ppetuū,quaſi rn̄dēs inqt,⁊ pmanet.ſ.vnūq̄dq̄ȝ mortaliū nō idē/ſed vt idem. Permanet quidē nō idē/qr nō pmanet vnū nūero. Permanet vo / vt idem,qr pmanet vnūq̄dq̄ȝ eoꝝ ſpē vnum. ḡ permanē idem ſpē nō eſt permanē idem ſimplr̄,ſȝ vt idē. Ex his vult hīc ipſam ppetuitatem eſſe finem gratia c⁹ gn̄onis. Cui ſupplendum eſt, deum eſſe finem cui p gn̄onem gn̄abilia aſſimilant̄. Ex his concludit ſemen viuentium ⁊ aïalium eſſe nobis datum vt organum,q̄ gn̄onem aſſequamur, mediāte qua perpetuitate participemus.

Dubō pulchra ℭ Sed dubitaret forte q̄ſpiā, qr nō vr̄ veꝝ ꝙ aliq̄ ſm̄ ſpēm poſſint eſſe magis/⁊ q̄dā min⁹ ppetua,qm̄ oia ſunt equalr̄ perpetua. ℭ Innuit ſol. Themiſtius / a quo Auer.accepit

Triplex ſempiternum. ꝙ triplex eſt ſempiternū,qd̄dā nūo ſpē,⁊ gn̄e,vt celeſtia corpora:q̄dā nō numero,ſed ſpē,⁊ gn̄e,vt q̄ fiūt ex ſemīe. Hec .n.cum non poſſint fieri niſi a ſibi ſilī in ſpē, opȝ, vt gn̄e ⁊ ſpē ſint perpetua,vt hō ab hoīe,⁊ equus ab equo: qd̄dam deniq̄ȝ eſt ppetuū gn̄e,⁊ non numero,neq̄ȝ ſpecie, vt que gn̄ant̄ ex putri mā. Hec.n.poſſunt deficere ſm̄ totū ſpē,

Cō.46° vt Auer.pbat lib.8° Phyſice auſcultatiōis,qr poſſunt reparari ex putri mā accedente ſole,⁊ alijs ſtellis, vt de facto fuit in vniuerſali diluuio. Secundum genus vero deficere non pn̄t. Patet ergo recte Ariſto.dixiſſe viuentia participare eſſe perpetuo ſm̄ magis, ⁊ min⁹/qr que numero ſpecie ⁊ gn̄e participant,hec magis participant, que genere, ſpē ⁊ non numero,hec minus:que vero gn̄e tm̄/⁊ non ſpecie,neq̄ȝ numero:hec minime.

Quaſimilitudine mortalia appetūtō aſſil'ari. ℭ Queres qua ſilitudine mortalia appetūt aſſimilari deo, Videtur.n.ꝙ nulla ſil'itudine,qr nulla pōt eſſe,⁊ appetitus nālis non dȝ eſſe ad impoſſibile. ℭ Dicēdum vt pmo phyſi.dcm̄ eſt,ꝙ vnūq̄dq̄ȝ mortale appetit aſſimilari deo mediante generatione, non ſil'itudine equalitatis,qr hoc eſt impoſſibile, ſed ſimilitudine pportionis,quatenus vnūq̄dq̄ȝ mortale appetit eſſe perpetum,vt eſt deus:⁊ ſi non ſimpliciter equaliter, ſaltem pportionabiliter ſecundum ſpeciem.

Argyr. ℭ **Eſt aūt aïa:cōpis cā pncipiūq̄ȝ viuent̄. At q cū mltifariā hec dicant̄: aïa pari mō trib⁹ determinatī modis cā eſt. Nā eſt ea cā a q̄ pfluit motus.eſt ēt:gr̄a c⁹ cetera fiunt: ⁊ inſuper:vt forma corpoꝝ aïatoꝝ ſubſtantiaue.**

T.c.36. ℭ **Eſt aūt anima viuentis corporis cā: ⁊ principium. Hec autem multiplr̄ dīr: attamē aïa ſm̄ determinatos tres modos cā eſt/eteni q̄tenus ab ipſa motus eſt:c⁹ cauſa:⁊ ſicut ſb̄a animatorum corporum cauſa eſt.**

Collectanea textus. cō.36. ℭ Quadrifariā qdem cāe, preter mālem vero ſm̄ ceteras tres,aïam viuentis dicit eſſe cām. Inqt ḡ. Eſt aūt aïa viuētis corpis cā,⁊ pn̄m. hec aūt.ſ.cā.⁊ pn̄m multiplr̄ dīr:attn̄ aïa ſm̄ determinatos tres modos cā dr̄. Etenim cā eſt vn̄ motus.i.efficiens, ⁊ cuius cā.i.finis:,⁊ cā eſt cā ſicut ſb̄a.i. forma aïatoꝝ corpoꝝ. Hec igitur eſt litere concluſio.

Cō.36. **Cum apparuit.** Circa neceſſitatem capl̄i laborāt expoſitores. Thomas autem ⁊ Egidius,⁊ alij plures nec̄itatē capl̄i volūt: qm̄ Ariſt.pmoſuit tria eſſe opa vegetatiue.ſ.gn̄are,⁊ augmētare: ⁊ nutrire:hoc.n.poſuit/⁊ rōne non pbauit/dicunt igit̄ Ari.h̄ i loco id ſyllogiçare hoc mētoē qd̄ eſt forma/ finis: ⁊ agens corporis:eſt pn̄m.⁊ cā opeꝝ,que ſunt in corpore,ſed aïa eſt forā:finis/⁊ motor corporis:ḡ eſt pn̄m. ⁊ cā oīuȝ opeꝝ ⁊c. Volunt ḡ Ari.nn̄ apponere minorē, ⁊ illius in ſequētibus declarationē.eſt ḡ capl̄i neceſſitas p̄accepti confirmatio. ℭ Auer.aūt capl̄i neceſſitatē aſſignās, ſic lr̄am ꝯtinuat.d. Cum apparuit ex diffōne vl'i māe, ꝙ aïa eſt cā corporis ſm̄ formam, ⁊ apparuit hic ꝙ v̄tus gn̄atiua eſt cā agēs aïatū, incepit ēt declarare ꝙ aïa nō eſt ſolū cā ſm̄ formam:ſed cā ſm̄ tres modos ſm̄ quos dicit̄ cā, ⁊ hoc eſt trib⁹ modis. Hec eſt intentio: tunc apponit capl̄i nec̄itatē.d. Et hoc eſt nec̄ium p̄ſcire anteq̄ȝ loquamur de vnaq̄q̄ȝ partiū aïe: lȝ iā declaratū ſit vlr̄ ꝙ oīs forma nālis talis eſt.ſ.forma: finis: ⁊ motor:tn̄ ſpecifice h̄ declarat in aïa.eſt ergo capl̄i neceſſitas: qm̄ in qualibet diffōne cuiuſlibet partiū aïe ponitur pn̄m.⁊ cā:⁊ pn̄m.⁊ cā fere dīr multiplr̄ ſm̄ equiuocationē: ideo pro expōne diffōnum pparꝝ: dȝ diſtinguere ſm̄ quot modos dr̄ pn̄m.⁊ cā ipſa aïa. Videt̄ aūt hoc eſſe conuenientius p̄ propter duo. Primo qr vlr̄ oīs anima cā eſt i triplici genere cāe cuiuſlȝ ſui corporis:ḡ iſtud non dȝ particulariter tm̄ de vegetatiua demr̄ari. ℭ Scd̄o qm̄ aïaȝ eē pn̄m opeꝝ/eſt per ſe notū.h̄.n.dat p⁹ cognitio nālis: vt Auer.in

Com.1° quit. Huius ḡ nō dȝ queri hic. ℭ Et dixit aïa.] Poſita intentione,ac capl'i nec̄itate adiuncta: mō ſingulum verbum cōmētat̄. ℭ Et debes ſcire p intell'u totius cōmēti ꝙ aïa (vt Auer.exponit)eſt cā agens corporis nō ſm̄ ſb̄am,ſȝ q̄ ad opera,qm̄ aïa eſt cā oīum motuū corporis.ſ.alteratōis localis:augmēti,⁊ breuiter oīum ſenſationum. Eſt quoq̄ȝ finis:aïa.n.comparat̄ ad corpus:queādmodum forma ad mām.mō declaratum eſt in ſermonibus vl'ibus formā nō fieri ex nec̄itate māe,vt antiqui opinati ſunt, ſed mām eſſe propter formam.⁊ ſic aïa finis eſt corporis: ꝙ aūt ſit forā, patet. Et ſic patet reſiduum cōmenti.

COMMENTARIVM.

Probauit ꝙ gn̄are pertineat ad aïam vegetatiuā, at nūc pbat,ꝙ nutrire,⁊ augeri,⁊ cetera opera pficiſcant̄ ab aïa:nā ex h̄ patebit ip̄m nutrire/ de quo ppoſuit eſſe ab aïa vegetatiua: qr ſi oïa hec opera ſint ab aïa: ⁊ cum a nulla alia videantur eſſe:in re a vegetatiua

Conclō erit nutritio ipſa. Eſt ḡ ꝯ, oïa opera enumerata pficiſcunt̄ ab aïa. Vel ſub alijs verbis: ꝯ poteſt poni ſub hac forma/ anima

aïa ē cā oīuȝ operū enumeratoꝝ,⁊ ſyllogiçat ſic,cā corpis

Argyr. viuētis,vt agēs,⁊ finis,⁊ forā,eſt cā oīuȝ operuȝ corpis viuentis. Hec pȝ,qr cā ſubti,eſt cā opeꝝ,q̄ ab illo pficiſcunt̄. ſuppoſita maiore dat minorē,⁊ dicit. Eſt āt aïa viuētis corporis cā,⁊ pn̄m. Exponit aūt hāc minorē,⁊ inqt. He āt multiplr̄ dīr,cū cauſe dicant̄ q̄tuor modis: attn̄ aïa ſm̄ determinatos tres modos cāe eſt cā corpis aïati,⁊ exponit q̄uō, ⁊ dicit. Eteniȝ aïa ipſa cā ē viuētis corpis,q̄ten⁹ ab ipſa mo

T.c.36. t⁹ eſt,h̄ eſt,vt agēs,⁊ ſcd̄o cā,vt finis,⁊ cui⁹ cā:⁊ eſt 3° cā,vt ſub̄a aïatoꝝ corpoꝝ:⁊ vt forā, vt mā vo cā corpis viuētis nō ē. ḡ ſupple aïa ē cā oīum operū pficiſcē̄m ab ipſo corpe viuēte. ℭ In collectaneis nec̄itatē capli ex his,q̄ dicit Auer. nact⁹ ſui:nā cū in deſinitiōe cuiuſlȝ aïe Ariſt.accipiat pn̄m, ⁊ cām,cū cā ⁊ pn̄m multiplr̄ dicat̄ ad tollēdā multiplicitatē

Collectanea textus. cō.36. ponit hāc ꝯcl'onē.ꝙ aïa ſit cā corpis viuētis in trib⁹ gn̄ib⁹ cāꝝ. Tūc in iuuēta laudabā hāc expōnē. ℭ Nūc vo laudo expōnē datā,pmo qr erat nec̄ium pbare illa tria opa eē ab aïa:pp antiquos,q illa attribuebant elm̄tis. Et 2° qr iſtud nō eſt pſe notiſſimo marie q̄ſitū. Cuius ſignū eſt:qr poſtq̄ȝ

Cō.36. probauit illa opera eſſe opa animaſtica/ſtatim remouet errorē Empedoclis,qui exiſtmauit ea eſſe ab elementis.

Argyr. ℭ **Atq̄ȝ cām vt ſub̄am aïantiū eē:nō eſt obſcurū.cām nāq̄ȝ cūctis vt ſint: formā ipſaȝ atq̄ȝ ſub̄aȝ eē:pȝ. At viuere/viuētiū ē eē:cui⁹ ſane cā ē/vt ꝯſtat/atq̄ȝ pncipiū aïa. preterea act⁹ ei⁹ qd̄ eſt potētia:rō eſt eiuſdē.at aïa:viuētis eſt corpis act⁹. Pȝ ēt:aïam eē cāȝ vt id gr̄a cui⁹ cetera fiūt.nā:vt mēs/ſic ⁊ nā alicui⁹ gr̄a facit/qd̄ qdē ipſi⁹ eſt finis,atq̄ȝ tale eſt i ipſis viuētib⁹:aïa/⁊ ſm̄ nām.vniuerſa nāq̄ȝ nālia corpa tā aïaliū q̄ȝ ēt plantaꝝ:ipſius aïe ſunt inſtr̄a. Quo fit:vt ipa ſint aïe ſine ꝯtrouerſia gr̄a. Duplex eſt aūt id/vti diximus/cā cui⁹ cetera fiūt:atq̄ȝ vnū eſt quo/alteruȝ cui. At vo ꝯſtat aïaȝ id etiā eē/vn̄ primū motus ad locū accōmodat⁹ emergit.veꝝ hec vis:nō vniuerſis ineſt viuētib⁹. Fit ēt p aïam:⁊ alteratio ⁊ accretio.ſenſus eniȝ/alteratio quedā eſſe vr̄: ſentitq̄ȝ nihil qd̄ nō habeat aïam. Eadē eſt ⁊ de accretiōe decretioneue:rō.nihil.n.incremēta nālr̄ ꝺcremētaue ſuſcipit qd̄ nō nutriat̄:⁊ nihil prſus nutrit̄/qd̄ n̄ vite pticeps ſit.**

T.c.37 ℭ **Qd̄ quidē igit̄ ſit ſicut ſubſtātia:manifeſtū eſt. Cā.n.ipſius eſſe oībus ſubſtantia eſt:viuere aūt viuētibus eſt eſſe:cā autē ⁊ pncipiū horū eſt aïa. Eſt aūt eius:qd̄ eſt:potentia/ratio/actus. Manifeſtū autē eſt ⁊ ꝙ cuius gratia aïa cā eſt: ſicut intellectus gr̄a hui⁹ facit: eodē modo ⁊ nā:⁊ hoc eſt ipſi finis. Hmōi aūt in viuētib⁹ aïa eſt ſm̄ nām.oïa eniȝ phyſica corpora aïe inſtr̄a ſunt: ſicut aïalium:ſic plantarū tanq̄ȝ gr̄a aïe exiſtētia. Duplr̄ aūt dicit̄ ipſuȝ cuius cā eſt:cuius:⁊ cui. At vero ⁊ vnū primum:qui ſm̄ locuȝ motus:aïa eſt.**

Conclō **nō oībus aūt viuētibus ineſt potentia hec. Et aūt ⁊ alteratio:⁊ augmētuȝ ſm̄ aïam:ſenſus quidē eniȝ quedam alteratio eſſe videt̄: nihil aūt ſentit:qd̄ nō habet aïaȝ: Silr̄ āt de augmento ⁊ decremēto ſe hȝ: nihil.n.decremētū patit̄:neq̄ȝ augmētū phyſice:niſi alat̄. Alitur aūt nihil:quod non participet vita.**

Collectanea textus cōmē.37. ℭ Cum propoſuit aïam ad corp⁹ eſſe finē,formā,⁊ motorē, ſyllogiçat hoc,⁊ primo ipſam eſſe formā. Et pponit cōcl'onem.d. Qd̄ quidē igit̄ ſit ſicut ſub̄a.i.forā manifeſtuȝ eſt. Et accepit maiorē.d. Oīs cā ipſius eſſe eſt ſub̄a,oībus aūt per ſe aïa eſt cā,⁊ pn̄m hoꝝ.i.eſſendi:qd̄ pſyllogiçat.d. Viuere viuētib⁹ eſt eē.mō anima eſt pn̄m viuēdi,ergo ⁊ eſſendi.⁊ ſic pȝ minor,⁊ tot⁹ ſyll's. ℭ Amplius.] Scd̄o probat idē.d. Ampli⁹ aūt oīs act⁹ ei⁹:qd̄ potētia,eſt rō.i.forma,at anima viuētis eſt corpis act⁹:ergo vt prius. ℭ Manifeſtū autē.] Syllogiçat ipſam eſſe ⁊ finē,pponit ꝯcl'onem.d. Manifeſtum aūt eſt ꝙ ⁊ cui⁹ gr̄a anima eſt cā,⁊ cōponit̄ ſyll'us:oē id gr̄a cuius:⁊ pp̄ qd̄ alia ſunt,cā eſt vt finis eoꝝ. Hāc probat exēplo.d. Sicut.n.intellect⁹ gr̄a huius facit.i.ſicut ars edificat gr̄a alicuius finis, eodē mō ⁊ nā.i.agens nāle facit gr̄a forme,⁊ anime:⁊ hoc.i.id gr̄a cui⁹ eſt actio agentis,eſt finis.⁊ ſic pȝ maior. Tunc accepit minorē.d. Autē pro ſed oïa eſt h⁹ in viuētib⁹: ⁊ eis que ſm̄ nām ſunt:qd̄ pbat.d. Oïa.n.phica corpa anime inſtr̄a ſunt:ſicut aïaliū,ſic ⁊ plantaꝝ tāq̄ȝ gr̄a anime exn̄tia. ℭ Duplr̄ aūt.] Scd̄o pbat idē: oīs cā,q̄ eſt finis quo alicui⁹,ē cā finalis,anima finis quo ḡ aïa cā finalis. Maiorē pbat p diſtōnem.d. Duplr̄ aūt dr̄ ⁊ qd̄ cui⁹ cā eſt.i.finis: ⁊ qd̄ cui.i.qd̄,⁊ qd̄ quo.i.finis duplr̄ dr̄.ſ.qd̄,⁊ quo:quare ſi anima ē finis q̄,ipſa erit finis. Et ſic pȝ ſyll's. ℭ At vo.] Apponit ⁊ nunc ꝙ ipſa ſit pn̄m agēs:⁊ pmo pponit hoc.d. Ad vo ⁊ vnde pn̄m mot⁹,qui eſt ſm̄ locū,aïa. Addit,ꝙ nō oīb⁹ viuētib⁹ ineſt potētia he.ſ.motiua ⁊.q.d.lȝ oīs potētia motiua p ſe motu pgreſſiuo,ſit aïa. Iō nō pbat hāc ſyll'o,ſed inductiōe.d. Eſt aūt alteratio,⁊ augmentum ſm̄ animā:ſenſus.n.quedā alteratio eſſe vr̄: nihil aūt ſentit,qd̄ nō hȝ animā. Silr̄ aūt de augmento,⁊ decremēto ſe hȝ:nihil.n.decremētū patit̄, neq̄ȝ augmētat̄ phice .i.nālr̄,⁊ per ſe niſi alat̄.alitur aūt nihil,qd̄ nō cōicet vita.i. qd̄ nō ſit viuēs.ergo taȝ motus localis,q̄ȝ alteratio,q̄ȝ augmētatio ab anima ſunt. inductione ergo animam eſſe pn̄m motiuum conſtat. ℭ Dixit phyſice.] Qm̄ (vt clearchus af-

Cap.5° firmat) nimirū eſt lapides aleſcere:qm̄ ⁊ parere qdē putantur.ſed errat, vt Them̄.inqt.illi vt ꝯſortio tm̄ noīs gignūt pariūtq̄ȝ. Solū.n.viuū alit̄,⁊ pit p ſe,⁊ eēntialiter,⁊ phice.

Cō.37. **Cum poſuit.** Propoſita intentione partis Auer. tria facit. Primo ſyllogiçat animam eſſe forma,⁊ hoc duobus rōnibus:quas cōponas vt in cōmentatione litere cōpoſui. 2ª ibi[Et cū declarauit.] Syllogiçat aïam eſſe cāȝ gr̄a cui⁹, ⁊ h̄ iterū duob⁹ rōnibus:vt in expōne cōpoſuimus. 3ª ibi[Et quo declarauit eam.] Iterum ⁊ tertio inducit eā eſſe pn̄m vnde motus: ⁊ omnes h⁹ partes perſpicue ſunt ex lr̄e explanatione:veꝝ in ſcd̄a parte vbi ſcd̄am inducit rōnem.ibi[Et hoc qd̄ diximus]obſcure loquit̄. Ideo debes ſcire ꝙ aïa eſt finis corpis animati: ⁊ corpus aïatum finis anime,⁊ corpis in diuerſo gn̄e finis: anima qdē eſt finis:quo ipſi corpi animato:corp⁹.n.anima tū nō alio eſt:niſi vt anima pticipet:queādmodū anima nō alio eſt niſi pp diuinū eē. ḡ anima finis ē quo,corpus quoq̄ȝ aïatū finis eſt cui:vel qd̄ ipſius anime:⁊ materie:ſunt.n.ambo ⁊ aïati partes:⁊ ad ipſuȝ attribute:vt Auer.ait:queādmodū ſanitas corpi attributa eſt. ℭ Scd̄o debes ſcire i tertia parte:ꝙ Auer.ſic inquit.[Declarauit etiam eā eſſe cām mouentē ſm̄ omnes modos motuū exiſtētes in aïato ſiue veros:ſiue eſtimatos eē motos.[In q̄bus vbis Ioā.accepit neceſſitatē ſenſus agētis:queādmoduȝ.n.anima ad hoc vt patiat̄ hȝ potētiā paſſiuā ſiue ſenſatiōis:ſic ad hoc vt agat

ſenſationẽ debet hr̃e actiuã potẽtiã. mõ ex his vbis cõſtat animã eẽ pn̄ᵐ: vnũ motꝰ oĩum motuũ. ¶ Et dõz ꝙ Jo. multũ errauit in hoc: in tractatu meo ꝯtra Joã. ꝺñſuz ẽ. Auer. .n. loqꝛ ſꝫ famã: queadmodũ ⁊ Ari. erat. n. famoſũ ĩ platonica ſecta, ſenſationũ motꝰ fieri effectiẽ ab aĩa ⁊ ex̃ mittẽdo, vt ſuo loco copioſe tractabiꝛ: cũ ĝ nõdũ veritas excuſſa ſit iõ loquunꝛ vt plures: ⁊ ſic h̃ in loco nõ dꝫ accipi aliq̃ actiuitas cũ more Platonico loquanꝛ. ¶ Reſiduũ cõmẽti pꝫ.

¶ Priſcis his tpibus cõſueui ambigere in tribus. pmo nãqꝫ declarauit auero. in primo capite de ſuba orbis, in formis a mã ſeparatis nõ aliud eſſe finẽ ab agente, ꝯ̃rio in formis in mã entibꝰ, aliud qdez agẽs, aliud vo finẽ ait eſſe. Mõ anima, vt hic loquiꝛ, forma eſt preſto in mã, nõ ĝ ea agẽs erat, ⁊ ipſa forma, ⁊ finis: cũ ſit ꝯ nãm forme mã ptite. ¶ Scõo ꝓponit ariſt. animã eſſe viuẽtis corpis cãz, ⁊ pn̄ᵐ. Probat aũt ipſaz pncipiũ agens motuũ. mõ cui dubiũ ꝓbationem ſuã infirmã eſſe? Et ſi eniz aĩa motor ſit opõnũ corpis viuẽtis, ⁊ agẽs illas, locũ nõ affirmauero. ſ. ĝ eſt agẽs, ⁊ motor corporis viuentis: queadmoduz ⁊ albificator ſit cã vt motor parietis albi, nõ qdem parietis pn̄ᵐ vnũ motꝰ dices euz eſſe. ¶ Tertio ⁊ ſi vberrime cõlibitũ ſit animã eẽ pn̄ᵐ vnde motꝰ id cuiꝰ gr̃a, ⁊ cãz vt ſuba: nõ tñ apertũ quonãmõ rõnalis corpis viuẽtis cã, ⁊ pn̄ᵐ ſit: qm̃ ⁊ ſi alterũ genꝰ ſit anima, ad corpꝰ aũt cõparaꝛ oĩno aliqua cõtextura conligatio neqꝫ. ¶ Has quoqꝫ qõnes nõ difficile ꝯſideratu qſpiaz abſoluet, ſi in mediũ reuocet ea q̃ auerro. inqt in lib. d. deſtru. Dicã igiꝛ tria ꝯſiderãda eẽ in vnoquoqꝫ viuo ꝝ corpe, ſubaz qdẽ corpis quãtitatẽ eiꝰ, ⁊ vnitatẽ, ampliꝰ ⁊ q̃litates. i. opera qbꝰ corpꝰ illud ꝯſiſtit. Et inde tres emergũt reſpectꝰ / habitudineſqꝫ in anima ipſa. vna qdẽ ad ſubaz corpis, ⁊ inde forma / ⁊ actus diceꝛ. Alia quoqꝫ ad corpis ordinẽ, ⁊ vnitatez, ⁊ inde anima finis, ⁊ id cuiꝰ cã appellabiꝛ: vnũqdqꝫ. n. ordinẽ ⁊ vnitatẽ a fine mẽdicat ⁊ excipit. Alia vo ad q̃litates ⁊ opa, ⁊ inde motor / agẽſqꝫ (qs ambiget) vt ipſa ſit. aĩa ĝ ad ſubam forma, ad vnitatẽ, ⁊ ordinẽ finis, ad opa agens diceꝛ. eſt ĝ anima forma, finis, ⁊ motor corporis viuentis.

Diſputatione 3 ſolu. 9. et. 11. dubioꝝ Alg.

¶ Obiecta vo ad oppoſitũ ijs abſoluunꝛ. primuz qdẽ: qm̃ in formis ſeparatis finis, ⁊ forma, ⁊ motor idẽ: ſunt etiã reſpectu vnius: vt ibidẽ dixi. Et ſi in formis mãlibus incidãt nõ ad vnũ, ſꝫ ad diuerſa incidẽt. ¶ Scõm ẽt abſolueꝛ: qm̃ ariſto. ꝓponit aĩam eẽ pn̄ᵐ / nõ corpis abſolute, ſꝫ viuẽtis. i. operãtis opibꝰ vite: ⁊ h̃ ꝓbat. ¶ Ampliꝰ dicerẽ ꝙ ſi aliqd ẽ cã opationũ alicuiꝰ ſine qbꝰ id eſſe nõ pt, ⁊ illiꝰ eſſendi cã erit, modo aĩa eſt cã opationũ vite ſine qbꝰ viuere nõ eſt vt cõſtat. Queadmodũ dicimꝰ intelligentiã eẽ cãm eſſendi celo: eo qꝛ eſt cã motꝰ eius in quo ꝯſiſtit eſſe celi: vt Auer. ait. ¶ De albedine quoqꝫ parietis non cogit: ſine eniz albo paries eſſe põt: ideo etſi albificator cã ſit parietis albi, non cã parietis diceꝛ. ¶ Ad tertiã multiplex eſt abſoluẽdi modꝰ: ſiqdẽ eniz opinio latinoꝝ ſit Thome, Egidij, ⁊ Alberti: tũc facile dicta erit ſoluere: qm̃ rõnalis anima ptãtẽ eſt ſenſitiua, ⁊ vegetatiua, ⁊ actu rõnalis, ⁊ vera corpis forma inexñs ⁊ adherẽs: ⁊ tũc ſi ipſa ad corpus abſolute cõpareꝛ ſine dubio forma. ſi ad vnitatẽ ac ordinẽ finis. ſi vo ad opa, vegetatiua potẽtia pn̄ᵐ erit vite. ſenſitiua aũt motuũ: q̃re erit forma, finis, ⁊ motor ad diuerſa cõparata, vt in alijs dicebamus. ¶ Sꝫ ſi teneamus Auer. fictionẽ quonã pacto abſolueꝛ? Et adhuc dõm puto in anima rõnali, que vna intelligẽtiaꝝ infima dꝛ, vt in 3ᵒ ait. Tres eẽ quaſi ptes, vel gradus: quoꝝ vnus agẽs dꝛ itell's quo phãtaſmata ⁊ intẽtiões nobis clareſcũt. Mãlis quo intelligimꝰ ⁊ ſapimꝰ. Voluntas ⁊ ꝓhereſis qua copulamur in bonũ ⁊ optimũ qd eſt eſſe diuinuz: tunc dicã rõnalẽ animã agẽte intell'u pn̄ᵐ eſſe vnde motus. Poſſibili ⁊ mãli ſubam ⁊ formã eẽ adherentẽ, aſſiſtentẽqꝫ, nõ inherentẽ ⁊ inexiſtentẽ. Volũtate quoqꝫ finẽ eſſe: voluntate eniz vnimur pmo ipſuz amãdo. ergo volũtas finis erit quo. Aia ergo rõnalis his tribꝰ, tres ſortieꝛ rõnes ac corpꝰ

Cõ. 19.

cõparata hominis. Sed ſi Themiſtij, Theophraſti: Plotini. Jamblici, egyptioꝝ pyta. ac Platonis ſuſtentenꝛ ſententie, quonã mõ rõnalis anima forma, finis, ac agẽs diceꝛ viuẽtis corpis? ¶ Et adhuc locꝰ erit ſol. Ideo prio debes ſcire vt ex Themi. excipitur ĩ primo de anima. rõnalis anima in ſe conſiſtit ꝑfecta, alteri tñ adeſt atqꝫ adheret: ſicut. n. ſol in ſe conſiſtit, adhereꝛ aũt perſpicuis: ꝓpter hoc ꝙ illuminationes cauſat in eis, ſic anima in ſe ꝯſiſtit: adheret aũt animalibꝰ ꝓut animatiões, ⁊ vitas cãt eis ⁊ inde concludit Themi. duas eſſe in vno quoqꝫ homines animas. vnã qdẽ a qua vitã ⁊ animationẽ ſumit, ⁊ hec anima pma dꝛ. altera qua viuit: ⁊ animatꝰ dꝛ. ⁊ hec anima ſcõa a prima emanat: queadmodũ illuminatio ꝑſpicui a ſolis luce. Primã qdem animã Plato. hominẽ appellãt, Ariſ. animã rõnalẽ. Scõaz quoqꝫ vitã aĩationem ſeu reſultationez. Peripatetici actũ corpis viuẽtis: ex quo ⁊ corpꝰ hõ fit, apud Pla. animal hũanũ. ¶ Vtrũ aũt pᵃ anima multiplcata ſit ſm nũerũ animaliũ, an vna: ⁊ ſi nõ multiplicata ſm animalia, an ſaltẽ ſꝫ homines Themi. ibidẽ reliquit in dubio. Hãc opinionẽ Themi. in 3ᵒ ait eſſe Pla. vl, 37ᵒ capite: lege ac Ari. vt ibidem: et Theophra. vt 38ᵒ capite iuenies. Hec etiã Plotini: vt in pmo prime Eneade fere per totũ. Hec egyptioꝝ vt Jamblicus affirmauit, ⁊ Pythagore. ¶ Vlterius debes ⁊ ſcõo ſcire, in anima ꝯſiſtẽti tres gradus eẽ. Intellectiuũ. ſ. a quo rõ ampliꝰ, a rõne imaginatio: ⁊ in anima ſcõa has tres, eſſe cõparatiue ſenſum cõem: qui intell'm refert, exteriorez: q rõnem, vegetabilem que imaginationem, ꝑ cõem qdem vnimus intellectui rõnalis aĩe. ꝑ exteriorez rõni: ⁊ per vegetabilem imaginationi: ⁊ ſic rõnalem aĩam perfecte capimus. ¶ Tertio debes ſcire hec ſe hr̃e per ordinez corpus, animatio, anima rõnalis ⁊ intell'us, ac deus. deus. n. forma eſt intellectus, intell'us forma anime, anima rõnalis forma animalis, ac animationis, animatio forma corpis. ¶ Ex his qũo rõnalis anima ſit forma: qũo finis, qũo agens clareſcet preſto. Si. n. cõparaꝛ ad aĩationez, ſic motor eſt: quemadmodũ ſol illuminatiõis medijs: qm̃ ab intell'u ſenſu cõis: a rõne ſenſus exterior, ab imaginatiõe vegetabilis veniet. nãl'r ĝ motor. ¶ Si cõparaꝛ ad animal humanũ (vt Platonice loquar) qd ex animatione ⁊ corpe reſultat. Vel vt peripatetice ad hoiem: ſic forma erit illius aſſiſtens: atqꝫ adherens: qua hõ: vel humanũ aĩal opabiꝛ intell'u ideũ: rõne in itelligibilia vlia: imaginatione in ꝑticularia. ¶ Si vo ad intell'm q aĩe eſt forma: cõparabiꝛ: cũ eo aſcẽdemus in deũ: ideo finis eſt corpis viuẽtis: atqꝫ aĩalis: aĩa igitur rõnalis finis: motor: ⁊ forma ſine dubio relinqꝛ aĩalis hũani vel hois. ¶ Quonam mõ aĩa pn̄ᵐ cã: ⁊ el'ntũ ſit viuentis corpis: ex his palã erit.

Capite 23ᵒ

Dubiꝰ

¶ Amplius ambigunt iuniores: quonam mõ omnia nãlia ſunt ꝑꝑ animã: eiuſqꝫ inſtr̃a. Videꝛ. n. ⁊ nos eſſe corporuz celeſtiũ inſtr̃a: queadmodũ Ariſt. inqt in 2ᵒ perigeneſeos: nõ ĝ corpa celeſtia inſtr̃a ſunt anime. ¶ Dicendũ ꝙ inſtr̃m q̃nqꝫ capiꝛ in ſua maxima famoſitate: queadmodũ in arte ſerra: ac martellus in fabris: ⁊ ſic corpora nãlia inſtrumẽta nõ ſunt anime. Scõo capiꝛ ꝓ particula corporis: qua determinata opatio exerceꝛ: queadmodum oculus inſtr̃m diciꝛ viſionis: ⁊ nec ſic. Tertio capiꝛ pro cauſa ſecunda agente in virtute pme: ⁊ ſic nos inſtrumẽta ſumus corporum celeſtium: ⁊ calor igneus inſtrumẽtũ ignis. Quarto capiꝛ pro eo qd in viſum ⁊ vtilitatẽ trãſit alicuius: ⁊ ſic res nãles: ⁊ oĩa phyſica inſtr̃a ſunt anime: ſic. n. diuitias Ariſtote. appellat vite inſtrumẽta: politice prio: ſic ſeruũ dñi inſtr̃m ait ſicqꝫ Solon pecuniã inſtr̃m inqt liberalitatis. Corporaqꝫ. n. celeſtia in vtilitatẽ tranſeũt el'entoꝝ: el'nta in cõmodum miſtoꝝ imperfectorũ: miſta impfecta in ꝑfectionem plantarum ac fruticũ: frutices in animalium cõmodo: animalia ſuſtentat aĩa: omnia ĝ inſtr̃a aĩe, ⁊ aĩe gr̃a, ⁊ maxime anime hominis que oĩbꝰ alijs fere antiſtat: ſic id ꝓpheticũ: oĩa ſubieciſti pedibꝰ eius. ſ. anime: que (Platonico more) hõ dꝛ: oues: ⁊ boues, ⁊ vniuerſa iſuper ⁊ pecora cãpi, piſces maris, ⁊ volucres ⁊c̃. A quo forte id Ariſt. Politicoꝝ pmo: q̃re ſil'r palã: qm̃ ⁊ genitas eſtimãdũ plãtas aĩaliũ gr̃a eſſe, ⁊ aĩalium alia hoiuz gr̃a. domeſtica qdẽ ⁊ ꝑꝑ vſuz, ⁊ ꝑꝑ cibum. ſylueſtriũ aũt q̃uis nõ alia oĩa: tñ ꝑlima cibi, ⁊ alteriꝰ auxilij gr̃a: vt ⁊ veſtis, ⁊ alia organa fiant ex ipſis. ſi igitur nã nihil neqꝫ ipfectũ facit, neqꝫ fruſtra, neceſſariũ hoiuz gr̃a ipa oĩa feciſſe nãm. Iõ in 2ᵒ phyſicoꝝ ſumꝰ q̃dãmõ ⁊ nos finis omnium. ¶ Obiectũ aũt in pnᵒ ex diſtinctione abſolutũ eſt.

Capite 23ᵒ Cap. 25.

COMMENTARIVM.

Abunde vba preſentis textꝰ poſuimꝰ in collectaneis Tñ aliqua breuibꝰ, aliq̃ ꝓlixius addemus. Propoſuit ĝ ꝙ aĩa ſit cã viuẽtis corpis trifariã, vt forma, vt agẽs, ⁊ vt finis. Primo ĝ ꝓponit ꝙ ſit cã vt forma, cuz inqt. Qz qdẽ igiꝛ aĩa ſit cã viuẽtis corpis ſic ſuba ac forma, manifeſtũ eſt: tũ ex his q̃ dicta ſunt: tũ ex his que dicemus. Deinde ꝓbat hãc ꝯcl'onẽ, ⁊ ſyllogiçat ſic cã ipſius eẽ oĩbꝰ forma ac ſuba eſt, aĩa ẽ cã ⁊ pn̄ᵐ hoꝝ. ſ. eẽndi ⁊ viuẽdi corpis viuẽtis: Pꝫ, qꝛ eſt cã vite, q̃ oĩbꝰ viuẽtibus eſt eẽ. Ergo aĩa eſt cã vt forma viuẽtis corpis. ¶ Sed ꝯtra, qꝛ nõ ſolum aĩa eſt cã eſſendi, ſꝫ cetere cauſe. oẽs. n. cauſe conferunt ad eſſe eiꝰ, cuiꝰ ſunt cãe. ¶ Rñdet optime Simplicius ꝙ lꝫ oẽs cauſe ꝯferãt ad eẽ: tñ ſola forma dꝛ cã ſimpl'r eſſendi. nã mã eſt cã eſſendi vt ſuſceptiua ipſiꝰ eẽ: ⁊ tãqꝫ cã ſine q̃ non. efficiens vo eſt cã eſſendi non ſimpl'r, ſed mediante gñatione. cã finalis eſt cã eſſendi ſm ꝑfectionẽ: qꝛ per finẽ cõpoſituz nõ poniꝛ ſimpl'r in eſſe, ſed in eẽ ꝑfecto. At ſola forma eſt cã eſſendi ſimpl'r: qꝛ ꝑ ipſaz cõpoſitũ ponitur in eẽ ſimpl'r vt dcm̃ eſt ſupius. Scõo eandẽ ꝯcl'onẽ ꝓbat Ariſt. ex diffinitiõe aſſignata ſm Simplicium. Et ſyll's eſt actꝰ viuẽtis in potẽtia eſt cã vt forma corporis viuentis. At anima eſt actus eius corporis, qd viuit in potẽtia, ⁊ non intelligas ꝑ potẽtiã, que expellit actũ primũ, ſed actũ ſcõm, vt dcm̃ eſt. Scõo ꝓbat ꝙ anima ſit finis corpis viuentis: ⁊ primo proponit ꝯcl'onẽ, ⁊ dicit. Manifeſtũ aũt eſt, ⁊ ꝙ aĩa ſit cauſa viuentis corpis, cuiꝰ gr̃a, hoc ẽ vt finis: hec eſt ꝯcl'o. Pro hꝰ ꝯcl'onis deductiõe (vt Simpl'. inquit) ſupponit. Ariſto. ex 2ᵒ phyſice auſcultatiõis: ꝙ non ſoluz in artificialibus, que agunꝛ per intell'm eſt ipm cuiꝰ gr̃a, ſed ẽt in his, q̃ natura li gñatione gignunꝛ. Quod ibi Ariſto. longis rationibus ꝓbauit. Vñ dicit: ſicut intell's gr̃a huiꝰ facit, hoc eſt ſicut in artificialibus, q̃ fiunt ab intell'u eſt finalis aliqua cã, gr̃a cuiꝰ intell's agit, eodẽ mõ ⁊ nã gr̃a huiꝰ facit, ⁊ hoc gr̃a cuius facit nã eſt ipſi nãe finis. Ex his vult habere finem nãlem eſſe, cuius gr̃a corpa naturalia ſunt. ſicut finis eoruz q̃ ſunt ab intell'u, eſt cuiꝰ gr̃a illa ſunt. Tũc q̃ſi dat minorem, cũ dicit. Hꝰ aũt in viuẽtibus aĩa eſt ſm nãm: hoc eſt, ſed ẽ cuiꝰ gr̃a nãl'r ſunt omnia viuẽtia, ſup. tu: ĝ aĩa eſt finis omnium viuẽtiũ. Vñ rõ breuibꝰ hec cuiꝰ gr̃a corpa nãlia ſũt. i. finis eoꝝ nãlis. Gr̃a anime ſunt animalia, ⁊ plãte: ĝ aĩa eſt nãlis finis animaliũ ⁊ plãtaꝝ: ⁊ ſic erit viuẽtis corpis finis Probat aũt minorem, ⁊ dicit. Oĩa. n. phyſica corpa aĩe inſtrumẽta ſunt, ⁊ ne credas euz ꝑ phyſica corpa intelligere oĩa corpa nãlia, inquit: ſicut ſunt corpa aĩaliuz, ſic ſunt corpora plantaꝝ tanqꝫ gr̃a aĩe exñtia. anima ergo eſt finis corporis viuẽtis: qꝛ phyſica corpa aĩalium ſunt organa ſenſitiue anime, phyſica corpa plãtaꝝ ſunt organa ſue aĩe vegetatiue. ¶ Quo vo ad verba attinet, Ariſt. dixit animã eſſe finẽ viuentis corpis [ſm nãm] innuens aĩam eẽ bonum ⁊ nãlem ꝑfectionẽ corpis viuẽtis: qꝛ qd eſt ſꝫ nãm, optimũ ⁊ ꝑfectio eſt, vt Simpl'. inqt. Dixit etiã aĩalium corpora ⁊ plãtaꝝ eẽ organa gr̃a anime: qd (vt Simpl'. exponit) veruz eſt: qꝛ corpora animalia ſũt ſenſitiue anime vtentis inſtr̃a. Vtiꝛ. n. anima ſenſitiua aĩalia corpe, vt inſtro quo exercet ſuas opones: vegetatiua ẽt ſuo ſil'i rõe. ¶ Vñ pꝫ expoſitores non recte hec vba intellexiſſe: ⁊ expõnes eoꝝ non retuli breuitatis cã. Sed qꝛ dixit animã eſſe finẽ viuentis corporis, poſſet qs dubitare vtrũ anima ſit finis tã q̃ꝫ optimũ operũ viuentis corporis. Reſpondet (vt Simpl'. exponit) ꝙ aĩa eſt finis gr̃a cuius, non cui. finis. n. cui eſt deus: cui. ſ. tanq̃ꝫ optimo omnia appetunꝛ aſſimilari. Anima vo eſt finis gr̃a, cuiꝰ, qꝛ eſt cã viuẽdi, ⁊ perfecte viuẽdi ipſis viuẽtibus. ¶ Tertio, ꝓbat ꝙ aĩa eſt cauſa, vt agẽs corpis viuentis, ⁊ h̃ ꝓponit. At vo ⁊ vñ pᵐ pn̄ᵐ eius motꝰ, q eſt ſm locũ anima eſt. ¶ Sed dices vtrũ in omni viuẽte ſit pᵐ prinᵐ vñ motꝰ ſm locũ. Rñdet ⁊ inqt. Nõ omnibꝰ aũt viuẽtibꝰ ineſt hec potẽtia. ſ. motiua / qua anima ſit pn̄ᵐ motꝰ localis ſed ſolũ ĩ animalibꝰ ꝑfectis. Loco tñ motꝰ localis anima ẽ cã alioꝝ motuũ: qꝛ anima eſt cã alterationis / ⁊ augmẽti: qꝛ ſine anima nihil ſentit: ĝ anima eſt cã eiꝰ alteratiõis, que eſt ſentire. Simil'r ſine anima nihil, phyſice augetur, qꝛ nihil poteſt phyſice augeri, niſi alatur: alitur aũt omne quod alitur, ꝓpter animã, ĝ anima eſt cã effectrix viuẽtis corporis quo in quibuſdã eſt cã motꝰ localis, in qbuſdã ſenſationũ, in quibuſdam auctionis, ⁊ diminutionis. Dixit autez nihil augeri [phyſice, niſi alaꝛ:] qa Clearchus credidit lapides aleſcere, ⁊ parere: qd verum eſt metaphorice, nõ phyſice. Phyſice. n. nihil augeꝛ, niſi alaꝛ: metaphorice vero põt aliquid augeri ſine alimonia. ¶ Auerroes vba illa [Dupliciter aũt dꝛ ipm cuiꝰ cã] ex malis trãſlationibus nõ bñ exponit. Vult. n. ꝙ ariſtoteles velit dicere animã eẽ ꝓpter corpꝰ animatũ, ⁊ corpꝰ. ſ. nõ icluſa anima ꝑꝑ animãtũ corpꝰ eſt ꝑꝑ animã, ⁊ corpꝰ animatũ ẽ illud, ꝑꝑ qd corpꝰ eſt ꝑꝑ aĩaz: que expoſitio nullatenus vbis ariſto. conſona eſt.

¶ In collectaneis pulchras qõnes diſputauimꝰ: nũc vero aliquas eoz recognoſcere. pma eſt vtrũ anima ſit cã effectrix motuũ omniũ / q in viuẽte corpe ſunt, Vꝛ ꝙ nõ: qꝛ vt auerroes deducit libro deſtructionũ: tunc aĩa eſſe effectrix cã ſui. ¶ Scõa dubitatio eſt, vtrũ pñt hec tria eẽ vera de intellectiua aĩa reſpectu corpis hũani. ¶ Tertia dubitatio ẽ expoſitoꝝ an oĩa corpora nãlia ſũt ꝓpter aĩaz: vt illiꝰ inſtr̃a.

Dubitationes.

¶ In collectaneis dicebã aĩam eẽ cãm corpis viuẽtis 3ᵉ: q corpꝰ viuẽs põt trifariã ꝯſiderari, aut quo ad ſubam, aut q ad ordinẽ ⁊ vnitatez mẽbroꝝ, aut quo ad opones. Iõ aĩa trifariã cã eſt viuẽtis. formalis qdẽ viuẽtis cã eſt, vt viuẽs eſt ſuba, ⁊ ens. finalis, quo ptes ſũt ordinate ac vnite, vt ſeruiãt aĩe. effectrix, quo oẽs eius opõnes ꝓficiſcunꝛ ab aĩa: ⁊ que ſm locuz ſunt, ⁊ que ſm quãtitatẽ, ⁊ q̃ ſm qualitatẽ: vt Simpl'. exponit. Proficiſcuntur qdẽ ab aĩa motꝰ locales, que ſm locũ opõnes ſunt: ⁊ augmẽtationes ⁊ diminutiones, que ſm quãtitẽ opõnes ſunt: ⁊ ſenſatiões, q̃ motꝰ ſunt ſꝫ q̃litates. Hec ĩ collectaneis. ¶ Simpliciꝰ expõnẽs vba Ariſt. innuit aliã ſol'onẽ. Vult. n. ꝙ anima ſit cã formalis corpis viuẽtis, quo corpꝰ hꝫ eẽ ſimpl'r ꝑ aĩaz: eſt cã finalis quo corpꝰ viuẽs hꝫ eẽ ꝑ aĩam nõ ſimpl'r, ſꝫ eẽ ꝑfectum: corpꝰ. n. vt ipſo vtiꝛ aĩa ad ſui opõnes, per aĩam nõ poniꝛ in eẽ ſimpl'r, ſed in eſſe ꝑfecto, vt inſtr̃m / cũ eo vtiꝛ ars, nõ poniꝛ in eẽ ſimpl'r / ſed in eẽ ꝑfecto: qd eſt rõ inſtrumẽtalitatis. eſt. n. anima finis viuẽtis corpis nõ cui, ſed gr̃a cuius viuẽs corpꝰ factũ eſt, vt inſtr̃m eiꝰ. ĝ anima eſt finalis cã, vt viuẽs corpus ab aĩa hꝫ eẽ ꝑfectũ. Eſt effectrix cã viuentis corpis, vt viuẽs corpꝰ hꝫ eẽ nõ ſimpl'r, ſꝫ vt actu viuit, hoc eſt / vt eſt actu operãs: ⁊ ſic aĩa eſt formalis cã viuentis corporis quo ad eiꝰ eſſe ſimpl'r: finalis vo, quo ad eiꝰ eſſe ꝑfectũ: effectrix, quo ad eiꝰ eſſe in actu. Et ſi verba Ariſto. conſideraueris, hec vꝛ expoſitio. ¶ Cum vero dicebaꝛ, ꝙ tũc anima eſſet cã effectrix ſui: qꝛ cauſa accidẽtiũ ꝓprioꝝ ⁊ motuũ, eſt cã ſubti illoꝝ: Veruz eſt cũ illa accñtia ſunt coeua ſubto, ⁊ eſſentialia. ⁊ ſubito ꝯuenientia rõne totiꝰ: mõ actꝰ / ⁊ opõnes ſunt coeua animato, nec eſſentialia / cũ animatuz eſſe poſſit ſine quolibet illoꝝ ad minus diſiũctiue, ⁊ nõ cõpetũt ſubito rõne totiꝰ, ſed cõpetit aliqd eoruz vni parti ꝑꝑ alterã, vt viſorio videre ꝑꝑ motũ ſpirituũ, qui venit a corde ad viſoriũ. ¶ Cũ vo dꝛ ꝙ aĩa nõ eſt effectrix cã ſenſatio/

Diſpuⁿᵉ 3ᵃ ſolu. 9 ⁊ 10. d.

nimi, quia tunc daretur ſenſus agens. Dico ꝙ eſt effectrix cã inſtrõꝝ deſeruiẽtiũ ſenſibꝯ, vt ſpũuꝫ mediãte corde. ⁊ h̃ ſatis eſt, lꝫ in collectaneis alr̃ dixeriꝫ, ⁊ qdẽ optime. ¶ Ad ſcðam reuera textꝯ ariſto. nõ ſe extẽdit niſi ad vegetatiuaꝫ animã, ⁊ q̃ſi obiter verificat illa tria de ſenſitiua. Tamen in collectaneis magnã morã fecimꝯ de intellectiua, vtrũ poſſit eſſe cã humani corporis his tribus modis. Ubi pro veritate quidem nemo debet dubitare: eſt .n. intellectiua anima cã formalis hũani corpis, quo humanũ corpꝯ ꝑ ipſã ponit̃ in eẽ ſimplr̃. eſt finalis cã, quo humanũ corpꝯ ponit̃ ꝑ ipſã in eſſe ꝑfecto: vt pote, quo ponit̃ in eẽ inſtrĩ. eſt effectrix cã vt humanũ corpus actu viuit: hoc eſt, vt eſt actu operans. ¶ Pro opinione ſimplicij ẽt hec tria vera eſſe pñt cum intellectiua anima ſit dianoetica. ſ. vna ꝯſtitutione, que eſt intellectiua, ſenſitiua, ⁊ vegetatiua. mõ cuꝫ ſit vna ꝯſtõne, põt eſſe cã hũani corporis trifariã, quo humanũ corpus viuit .ſ. habitu, qð eſt eſſe ſimpliciter: ⁊ ſic eſt formalis cã. quo vo vtit̃ illo ad ſui ꝑfectionẽ eſt finalis cã. quo viuit actu, eſt cã eiꝯ effectrix. ¶ Sed ſi teneat̃ opinio Auerroi attributa, ꝙ intellectiua aĩa ſit ſoluꝫ humano corpori forma aſſiſtens, vt Candauẽſis ei aſcribit, difficile eſt ſaluare q̃uo intellectiua anima ſit humani corporis formalis cã: finalis, ⁊ effectrix. ¶ In collectaneis diximus, intellectiuã animã per intellectum poſſibileꝫ, que eſt altera ſui pars, eſſe humani corporis formã aſſiſtẽtem, per agentẽ, que eſt altera eius pars, eẽ cãm effectricẽ, quo intelligibilia que erãt in poᵃ, fiunt itelligibilia in actu: ꝑꝑ bonũ volũtatis, eſt cã finalis. ¶ Que expoſitio licet vĩ apparens: nõ tñ verbis Ariſt. cõuenit, q dicit eo animaꝫ eſſe cãm formalem quo eſt cã viuẽdi: q: viuere viuẽtibꝯ eſt eẽ. ſ. habituale, ⁊ vt actꝯ p̃mus, vt exponit Simplicius. Preterea dicit aĩam eſſe cãm effectricẽ, quo eſt eiꝯ corpis vt actu viuit, h̃ eſt vt actu operãs eſt. mõ intellectiua anima ſi eſt formᵃ aſſiſtẽs, nõ erit cã oĩum motuũ: nec ipſiꝯ corpis hũani: quo actu viuit. ¶ Silr̃ opinio Them. nõ põt applicari v̂bis Ariſt. q: lꝫ intellĩua anima, vt cã animatiõis ſit effectrix cã, ſicut ſol illuminationis, ⁊ vt aſſiſtẽs hũano animali ſit forma, ⁊ vt in ipſaꝫ redit humanũ corpꝯ ſit finis, color iſte pictus eſt: nõ tñ ad v̂ba ariſt. q aſſerit aĩam eſſe corpis viuẽtis formalẽ quo illi ẽ cã viuẽdi ſimplr̃, eſt cã finalis, quo ad cã, quo corpꝯ viuẽs hꝫ eẽ ꝑfectũ: eſt cã effectrix, quo viuẽs corpꝯ eſt actu viuẽs per operatõẽs: Quare vel opꝫ dicere Ariſtotelẽ nõ fuiſſe locutum niſi de vegetatiua, ⁊ ſenſitiua: ⁊ hoc ꝓdurũ videbit̃. Aut oꝫ dicere pro veritate, ꝙ intellĩua ſit trifariã cã, mõ quo ſupius diximꝯ .ſ. formalis quo eſt cã, quo corpꝯ viuit ſimplr̃, finalis quo eſt cã, quo viuit in eſſe ꝑfecto, effectrix quo eſt cã quo viuit in actu. ¶ Tertia dubitatio orta eſt ex malo intellũ v̂borum Ariſt. non ait Ariſt. aĩam eſſe cãm finalem corpoꝝ nãliuꝫ oĩuꝫ, ſed ſenſitiuã aſſerit eẽ nãlẽ finẽ corpoꝝ aĩaliuꝫ, vegetatiuã nãlẽ finem corpoꝝ plantaꝝ, qm̃ (vt dixit Simpl. aĩal eſt) vt inſtrm̃ ſue aĩe, plãte v̂o ſiue: ⁊ ſic corpus aĩatum cuꝫ per ſuã aĩam ponatur in eſſe ꝑfecto, põt anima dici finalis cã corpis viuẽtis, vt vt diximus. Ergo dubitaᵒ nõ eſt ad rẽ: quicqd ſit in collectaneis, ſatiſfecimus qõni ſub eo intellũ, quo expoſitores verba Ariſtotelis intellexerunt.

Argyr. ¶ Atqꝫ hac ĩ pte ſnĩa Empedo. eſt poſt hñda q qdẽ hoc nõ recte dixit ac addidit, iõ incremẽta plãtas ſuſcipe tũ ĩ radicibꝯ infra, tuꝫ in ramis etiã ſupra, q: terra deorſuꝫ ſuapte nã, ⁊ ignis ſurſuꝫ idẽtidẽ ꝑgit. Primũ nãqꝫ nõ recte accipit in plãtis oĩas dictas, infra inquã ac ſupra. nõ .n. eadẽ ſũt oĩuꝫ rerũ ⁊ vniuerſi: ſupra ⁊ infra. ſed quã hꝫ rõnẽ ĩ aĩalibꝯ caput eã ſubeunt in plãtis radices: ſi inſtrã diuerſa vel eadeꝫ, operationibus officii ſui dicere aſſerereqꝫ oportet.

T.c.37. ¶ Empedocles ãt nõ bene dixit hoc, addẽs augmentũ accidere plantis: deorſum qdeꝫ radicẽ mittẽtibꝯ: ꝑꝑ id qð terra ſic fert̃ ſm nãm ſurſum aũt ꝑꝑ ignẽ ſilr̃. Neqꝫ .n. ſurſuꝫ aut deorſũ bñ accipit: nõ .n. idẽ oibꝯ ſurſuꝫ ⁊ deorſum eſt ⁊ oĩ. Sꝫ ſicut caput aĩaliũ, ſic radices plãtaꝝ ſunt, ſi cõgruit inſtrã dicere altera, ⁊ eadem operibus: idem aũt eſt dicere inſtrm̃, quo vtiqꝫ ſit ipſum opus.

Collectanea textꝯ 38. ¶ Quia aĩaꝫ eſſe p̃nᵐ agens oĩum motuũ. ſ. augmẽti ⁊c̃. cõcluſit ex his ne alicui auctoritas Empe. obſtaret, q̃ſi ꝑ modum correlarij remouet Empe. pctm̃, ⁊ inquit. Empe. aũt non bene dixit hoc, addẽs augmentũ accidere plãtis. deorſum qdem radiceꝫ mittẽtibꝯ: ꝓpter id qð terra ſic fert̃ ſm nãm. Surſuꝫ aũt ꝓpter ignẽ ſilr̃: ſup. latũ ſurſuꝫ. ¶ Neqꝫ enim.] Obijcit ei in duobꝯ. primo eniꝫ pro ga, neqꝫ ſurſuꝫ ⁊ deorſum bñ accepit: ſed q: Empe. crediderat id ſurſum dici, qð ꝯcauũ reſpicit: deorſuꝫ qð centrũ, ait. Nõ .n. idẽ ſurſum ⁊ deorſuꝫ oibꝯ corpibꝯ: ⁊ oĩ .i. mũdo inferiori. iõ obijcit. d. Sed ſicut caput aĩaliũ, ſic radices plantaꝝ ſunt conſtat caput eẽ ſurſuꝫ nã: g̃ ⁊ radix. Probat maiorẽ. d. Si ꝓ ga cõgruit inſtrã dicere altera, ⁊ eadẽ opibꝯ .i. q: inſtrã diſtinguũt̃, ⁊ ſunt eadẽ: ꝓpter opa: q̃re cũ ex radice nutrimẽtũ ſumat planta: ſic ⁊ aĩal ex capite. igit̃ ſi in opera ꝯueniũt ⁊ in diffinitiõe ⁊ noĩe: ſicut g̃ caput ſurſum dicet̃ aĩalis, ſic ⁊ radix plãte. Primo ergo peccauit Empe. in nominibus, ⁊ rationibus nominum: vt ex his conſtat.

Co. 38. **Cum declarauit ꝙ motus.** Proponit capli intentionẽ, ac nec̃itatẽ, narratqꝫ Empe. põneꝫ: ⁊ totus hic ſermo pꝫ. Attñ debes ſcire Empe. virum cõmẽdatũ: maxie in nã libꝯ, nõ temere id opinatũ: q: eni elña ſciuerat ſm formas ĩ miſtura relicta fuiſſe: quẽadmoduꝫ ⁊ plurimi poſteriores id cõceſſerunt: vt aui. auerro. ⁊ alij: ideo ſm accñtia eſſentialia ea in miſtione remanere credidit. quorũ p̃ncipalia ſunt motꝯ. ignis qdẽ ſurſuꝫ: terre v̂o deorſum: quare ⁊ ſi elñta ⁊ eoꝝ motꝯ in ipſo relinquant̃ miſto: augmẽtationẽ nihil aliud eſſe, niſi ꝑ tiũ diſtractionem putauit: ex diuerſo oppoſitoqꝫ motu eoꝝ cauſatã. duo alia motiua albertus addit: q̃ ſi placet vide. hoc .n. eſt motiuũ Empe. qð ex libro de nutrimẽto ⁊ nutribili ariſtotelis excepi. ¶ Et iſte ſermo.] Nũc remouet pctm̃ eiꝯ. Et p̃mo ꝓponit idẽ. d. Et iſte ſmo quẽ induxit in dãdo cãm iſtiꝯ motꝯ ꝯrij: qui inuenit̃ in augmentabili, nõ eſt verus: ⁊ ponit p̃mo p̃ᵐ pctm̃ in ſermone: ⁊ nomine. d. Hoc .n. qð eſtimabit̃ ꝙ ſupius ĩ plantis: eſt ſuperius in mũdo, ⁊ inferiꝯ in eis ſit inferiꝯ in mũdo, nõ eſt verũ. ¶ Quoniam neqꝫ in parte.] Propoſito errore, idem oſtẽdit eſſe pctm̃. ¶ Ubi debes ſcire ꝙ viuũ cõicare cum mundo ĩ differẽtia poſitionis que vocat̃ ſurſum tribꝯ accidit modis: in parte. ſ. qñ in reſpectu mutuo ſe reſpiciunt: quemadmodũ ⁊ ſi hõ caput in centro pedes eleuatos ad concauum hret: vulgari ſermone pedes ſurſuꝫ hominis dicent̃ caput deorſum: ſic ⁊ rami ſurſum plãtarũ dicuntur in pte. i. in reſpcũ quo reſpiciunt concauũ lune: qð ſurſum eſt huius ſphere. ¶ In nã quoqꝫ: quẽadmodũ caput animalis, ⁊ cõcauum hñt nãm motꝯ p̃ncipiãdi: qm̃ quẽadmodũ p̃nᵐ motus leuium exiſtit cõcauũ: ſic ⁊ augmẽti caput: ⁊ ſic q̃uocũqꝫ ponatur caput, ſemꝑ in nã cõuenit cum concauo in eſſe talis oĩe. In potẽtia v̂o nõ poteſt exẽpluꝫ accõmodari: attamẽ potẽtia loci ſurſum eſt leuia attrahere, eaqꝫ attracta cõſeruare: ſic nõ põt dari in potẽtia aliqua portio in animali: q̃ huius ſit potẽtie. ſ. attrahere leuia eaqꝫ attracta ꝯſeruare: põt dari exemplũ hippocraticũ. ſ. ſi eẽt aliqð cap ut aĩalis, vel alicuiꝯ viuẽtis: qð tñ leuia attraheret, vt forte eſt õ ciſti fellea: que cholerã oẽm attrahit, eãqꝫ ꝯſeruat: cholera aũt leuis ẽ. Pꝫ g̃ ex his qualr̃ corpora viua pñt cõuenire tribꝯ modis cũ ſurſuꝫ mũdi. ſ. reſpcũ, nã, ⁊ poᵃ. ¶ Hac diſtinctione accepta, arguit ꝯ Empe. ⁊ inquit. Quoniam neqꝫ in pte cõueniũt, neqꝫ in nã, neqꝫ in potentia. In pte qdẽ: q: lꝫ h̃ ꝯcedamus in plantis ſup. eaꝝ ramos eẽ ſurſuꝫ in parte: tñ in pluribꝯ aĩalibꝯ nõ poſſet idẽ ꝯcedẽ. ſupius .n. in eis nõ reſpicit ſuperiꝯ mũdi. vt pꝫ de aĩalibꝯ hñtibꝯ caput deorſuꝫ, vel trãſuerſuꝫ. ¶ Et veritas.] Deſtruit ſcðm. ſ. ꝙ inferiꝯ in plantis nõ ſit inferiꝯ mũdi. d. Et veritas nõ ꝯcedit hoc. nã .n. inferioris in plantis alia eſt a nã inferioris in mũdo: radices enim ſũt inferiꝯ in plãtis ſm te: qð in nã differt ab iferiori in mũdo. ¶ Sed q: aliqs poſſꝫ dicere ſi radix nõ eſt iferiꝯ plãtarũ, cur ſita eſt v̂ſus cẽtrũ? Rñdet. d. Sed ꝯtingit ꝯgregatio eoꝝ in pte eadem caſu. ¶ Sed dices imo per ſe: q: radix ẽ p̃nᵐ nutrimẽti, ſed nõ põt nutrimẽtũ ſumẽ niſi a terra. g̃ radix ſita debet eẽ in terra, igit̃ nõ caſu ꝯgregant̃: ſed per ſe. ¶ Dõm ꝙ caſu aliqua ꝯgregari pñt duplr̃, vel ſm naturã generis, vel ſpeciei. Primo mõ caſu cõgregant̃: q: nõ cõpetit cuilibet viuẽti. Scðo modo per ſe: q: plante inquãtũ talis. Pꝫ ergo ꝙ neqꝫ in parte, neqꝫ in natura hꝯ oĩe ꝯueniũt in mũdo, ⁊ viuẽte gñe. Tacet aũt deſtructionẽ tertij mẽbri .ſ. ꝙ neqꝫ in potẽtia: qm̃ eſt q̃ſi ꝓpinquũ ad ſcðm. Poᵃ .n. ſequit̃ nãꝫ: quare ſi in nã nõ ꝯueniũt: ne in poᵃ vt ꝯſtat. ¶ Et ipſa eadẽ eſt.] Oſtendit ꝙ nã radicis eſt nã ſupioris in aĩalibꝯ: ⁊ p̃mo ꝓponit hoc. d. Et ipſa eadem eſt nã ſupioris in aĩalibus .i. radix, ⁊ caput ſunt in nã ſilia: qð ſigno oñdit ariſtote. ⁊ ſignũ eius eſt, caput in aĩalibꝯ eſt ſil̃e radici in plantis: q: actio eoꝝ eſt eadẽ .i. ꝯſilis. ⁊ ꝑ actiones debemꝯ reſpicere conueniẽtiã, ⁊ diuerſitatẽ ĩ ꝑtibꝯ inſtr̃alibꝯ: pꝯ applicat ſnĩaꝫ v̂bis ſuo mõ: ⁊ ſmo totꝯ pꝫ. ¶ Et ſi nos.] Remouet q̃dã qð qs dicere poſſet, ⁊ inqt. Et ſi nos cõceſſiſſemꝯ, ꝙ eſſet inferiꝯ .i. radix eſſet ipſiꝯ plante pars inferior: tũc h̃ qð accidit plantis. ſ. ꝙ inferiꝯ in eis eſt inferius mũdi, nõ accidit niſi caſualiter, nõ q: habeat eandẽ nãm ac. ſ. potẽtiã: qð exponit ita ꝙ ad inferiᵒ in plãtis mouet̃ pars grauis, ⁊ ad ſupius leuis. Et huiꝯ dat cãm. d. Quoniam ſi ita eẽt: tũc aĩa, neqꝫ ſupius, neqꝫ inferius haberet, neqꝫ nã inferioris ⁊ iferioris in plantis eſſet eadẽ. ¶ Quoniam ſic.] Probat̃ ꝯñtia, q̃libet ꝑs plãte ⁊ aĩalis ẽ attractiua vtriuſqꝫ nãe: cũ nutrimẽtũ ſit miſtũ: g̃ nõ eſſet aliqua determinate nature attractiue: ⁊ ꝑ ꝯñs neqꝫ aliqua q̃ ſurſuꝫ vel deorſuꝫ dici debeat. ¶ Et dixit.] Reddit cãm cur caput hꝫ potẽtiã radicis in plãtis, ⁊ inqt. Et dixit ꝙ potẽtia capitis ĩ aĩalibꝯ ẽ potẽtia radicis in plãtis: q̃ hoc eſt p̃nᵐ eius: per qð aĩal eſt aĩal. ſ. ſenſus: oẽs .n. ſenſatiões p̃ncipalr̃ fiũt in capite. ſaltẽ initiatiue. qð dico: q: 7ᵒ phyſicoꝝ ait. p̃ncipiũ oĩuꝫ ſenſuũ eẽ cor: qð itelligo vltimatũ. hoc aũt .i. radix eſt p̃nᵐ: per qð plante ſunt plante. ſ. cibi: ⁊ inde correlariũ iſert: ⁊ ideo ſi caput ex aĩali, ⁊ radix ex plãtis aſcindat̃ depereũt: ⁊ ſic pꝫ peccatũ Empe. ¶ Argumẽtũ ſuũ nõ ẽ difficile ſolutiõe: ⁊ ſi eniꝫ elñta ſaluent̃ in miſtione, nõ in motu ſaluant̃: cũ ibi nõ p̃ncipalr̃ ſint gratia ſui, ſed totius miſtionis gratia: ⁊ ideo elementũ nõ niſi per accidens facit ad augmentum vt conſtat.

Dubiũ R°.

Co° 4.

COMMENTARIVM.

Ex his clare pꝫ oĩa opa, q̃ vegetatiue potẽtie attribuũtur, eẽ opa aĩe, hoc ſtãte: nunc reprobat põneꝫ Empe. ⁊ p̃mo narrat eiꝯ põneꝫ. ſcðo eã reprobat. Quantũ ad p̃ᵐ dic̃. Empe. aũt nõ bñ dixit h̃. ſ. qð dixit de augmẽto. Addẽs augmentũ accidere plantis, deorſum qdem radicẽ mittẽtibꝯ, ꝓpter id qð terra ſic fert̃ ſm nãm. Surſum aũt ꝓpter ignẽ ſilr̃. Animaduerte Empe. arbitratũ eſſe omnia entia, que peripatetici dixerunt fieri ab agẽte nãli, fieri caſu, ⁊ neceſſitate mãe. Dicebat .n. molares dentes maiores eſſe, anteriores v̂o graciliores, quia caſu euenit, vt mã pluxima ad eũ locum defluxerit, pauca v̂o ad locum anteriorũ dentiuꝫ: ita de ceteris mẽbris finxit. Eadem rõne augmentum fieri neceſſitate mãe dicebat, ex qua planta conſtat: cũ .n. plãta conſtet elemẽtis, eam augeri dixit, quo elñta ex quibus conſtat mouent̃ ꝯrijs motibus: grauia qdem deorſuꝫ verſus radices, leuia ſurſum verſus ramos: ergo neceſſitate eaꝝ rerũ, ex qbus conſtat plãta, ipſa augeri vĩ. Ex hoc argumento, credidit ita eſſe in aĩalibus, ⁊ oibꝯ viuentibus: ꝙ neceſſitate materie augmentum fiat. Cõtra ergo obijcit ariſtoteles primo, quo ad verba, ſcðo quo ad reꝫ. Quo ad verba, q: non bene accipit ſurſum ⁊ deorſum: nã in plãta ramos aſſerit eſſe ſurſuꝫ, radices deorſuꝫ: qð falſuꝫ eſt, q̃ radices ſunt ori ſil̃es, mõ in aĩalibus os ſublime eſt: ergo ⁊ in planta radix, inquit. Neqꝫ .n. ſurſum, neqꝫ deorſuꝫ bene accipit: qm̃ non eſt ſurſum ⁊ deorſum omnibꝯ viuentibus ſicut in ſurſum ⁊ deorſuꝫ in omni ſcilicet mundo: qm̃ ſolũ in homine accipiuntur ſurſuꝫ, ⁊ deorſum vt in mũdo, in ceteris viuentibus non ſic. In multis .n. aĩalibꝯ caput, que eſt pars ſuperior, nõ cõuenit cum superna mundi parte. Propterea dicit: ſed ſicut caput aĩalium: ſic radices plantarum ſunt, ſi pro quia, cõuenit inſtrumẽta dicere altera hoc eſt diuerſa ⁊ eadem hoc eſt ſilia operibus, hoc eſt, vt in operãdo diſſimilia, vel ſimilia ſunt. Cõſtat aũt ideꝫ dicere eſſe ĩſtrm̃ aliquod, opus eſt idem: vt qm̃ radicis opus eſt cibum attrahere, radix erit ori ſimilis. Ergo nõ bene ſumpſit ramos eſſe ſurſum, ⁊ caput deorſuꝫ. quia rami reſpiciunt celi ſurſum ⁊ radices celi deorſum. ¶ Sed dices cur ſurſum ⁊ deorſum potius in plantis debent accipi comparatione ſurſum, ⁊ deorſum in homine, q̃ꝫ cõparatione ipſoꝝ ſurſuꝫ ⁊ deorſuꝫ in mundo? ¶ Rñdet nouus expoſitor, q: imperfectiora debent ordinari per analogiam ad perfectiora: cum ergo videamus caput eſſe ſurſuꝫ in aĩalibus ꝑfectis. ſ. hoĩe iudicãdum eſt illud eſſe caput ⁊ ſurſum in plantis quod in officio aſſimilatur capiti in homine. Illud v̂o deorſum, qð aſſimilat̃ pedibus. Quia igitur radix ori, qð eſt ſurſuꝫ aſſimilat̃, rami pedibus qui ſunt deorſum: ergo nõ bene accepit hec in plantis Empedocles. ¶ Sed hec cauſa noui expoſitoris dubia eſt, q: hac rõne deberent hec accipi a ſurſum, ⁊ deorſum in celo, qm̃ celum eſt aĩatum, ⁊ longe hoĩe perfectius: quare potius hec deberent accipi cõparatione partiũ celi: q̃ꝫ ꝑtiũ mũdi. ¶ Põt defendi nouus expoſitor, ꝙ plãta nõ cõuenit cũ mũdo in rõne accipiẽdi hec. nã ĩ mũdo hec ſumunt̃ ꝑꝑ motũ localẽ, in aĩalibus ꝓpter augmẽtũ. in mũdo .n. ſurſuꝫ eſt ad qð ferunt̃ leuia. in hoĩe ſurſuꝫ eſt, qð ẽ p̃nᵐ augmenti: eſt aũt p̃nᵐ augmenti aſſumptio cibi. Ergo ſurſum in hoĩe, eſt locus, vbi eſt os. In mũdo v̂o deorſum eſt locuꝯ, ad quẽ ferunt̃ grauia. In hoĩe locus, ꝑ quẽ excremẽta expellunt̃. Cũ igit̃ ĩ oĩ viuẽte ſurſuꝫ ⁊ deorſum accipiant̃ penes motũ augmẽti. Ergo in plãtis hec ſumi debent ꝑ analogiã ad ea viuentia, q̃ ſunt ꝑfectiora: cum qbus plãta cõuenit in rõne accipiendi hec. Ergo debent ſumi cõpõne eaꝝ partiũ, q̃ ſunt in hoĩe ſurſum ⁊ deorſum: q: planta ⁊ hõ conueniunt in rõne accipiendi hec.

Argyr. ¶ Deinde qd eſt qð ꝯtinet terrã ignemue: q̃ qdẽ in ꝯtraria loca ferunt̃? diſtrahent̃ .n. ꝓfecto: niſi aliqd ſit qð ipſa ꝓhibeat atqꝫ detineat. Q: ſit ſit aliqd: id ẽ ꝓfecto aĩa ipſa. quo ſit vt ipſa ſit augendi cauſa nutriendiue: nõ elementa, quẽadmodũ ille putabat.

T.c.39. ¶ Adhuc aũt qd eſt continens in cõtraria in que ferunt̃: ignem ⁊ terrã. Diſtrahent̃ eniꝫ niſi aliquid ſit prohibens. Sin autẽ eſt: hoc eſt anima: ⁊ cauſa agendi ⁊ alendi.

Colle/ ctãea te xtuſ cõ/ mẽ.39. ¶ Scðo ⁊ adhuc cõtradicit ei ſm rem, ⁊ inquit. Adhuc aũt eſt continens elementa, ignẽ. ſ. ⁊ terrã, q̃ eſt ꝯtraria ferunt̃ ſup. loca. diſtraherent̃. n. niſi aliquid ſit ꝓhibens. Si vero erit aliquid ſup. ꝓhibẽs illã diſtractionem, hec eſt aĩa: ⁊ cã alimẽti ⁊ augmenti, non elñta queãdmodum ille putabat. ¶ Ex his pʒ animã nõ tm̃ vt forma ꝑncipiuʒ eſſe augmenti ⁊ alimenti, verum vt efficiens ⁊ motor.

Cõ.39. **Et ſi cõceſſerimus.** Primo ꝓponit peccatuʒ eius. ⁊ inqt. Et ſi conceſſerimus ꝙ natura ſuperioris ⁊ inferioris in plantis, eſt natura ſupioris ⁊ inferioris in mundo, ⁊ ꝙ ps ignea mouet̃ ad ſupius in plantis, ⁊ terreſtris ad inferius. ¶ Et nos.] Iſta cõtra hoc, ⁊ pmo ſupponit vnuʒ ſenſu notũ. d. Et nos videmus ꝙ eadẽ pars mouetur ad ſupiꝰ ⁊ iſeriꝰ inſimul. videmus. n. ꝙ q̃libet pars potẽtie ſenſibilis. i. aĩalis, ⁊ q̃libet mẽbruʒ mouet̃ ad vtrãqʒ partẽ iſimul, ⁊ intẽdit de parte nutrimẽti: nutrimẽtuʒ. n. mouetur indifferẽter ad oẽm dĩam poſitionis in animali, vbi fuerit neceſſitas: ⁊ videmꝰ de quolʒ mẽbro idem, qm̃ q̃libet mẽbrũ põt moueri ad oẽm dĩam poſitionis in animali. iſtud ſenſu videmꝰ, g̃ p [inſimul] intẽdit indifferẽter. hoc ſtante arguit, vel illa ps nutrimẽti, que idifferenter nata ẽ moueri ad oẽm dĩaʒ poſitionis, eſt vnius ſpeciei, vel diuerſe, ⁊ oñdit pmum eſſe falſum. d. Si igitur poſuerimus ꝙ illa pars ſit vnica. ſ. vnius ſpeciei: q̃ mouetur. i. põt moueri ad vtrãqʒ partẽ: tunc pncipiũ p qð mouet̃ iſtis duobꝰ motibꝰ. i. forã illiꝰ eſt vnicuʒ. i. vnius ſpeciei. hoc deſtruit. d. Iſtud igitur pncipium habet potentiam vt moueat ad vtrãqʒ partem iſimul. i. idifferenter: quod non eſt in elementis, q2 vna pars. i. ſpecies eoꝝ nõ habet niſi vnicum motum. ſ. ſpeciei. ſiue fuerit ſimplex, ſiue compoſitum. i. miſtum, ⁊ qa de ſimplici patet ait, quia ſi fuerit cõpoſitum ex eis mouebitur ſm elemẽtum dominans. patet ergo ꝙ illa pars nõ põt eſſe vniꝰ ſpeciei. Tunc oſtendit ſcðm membrum eſſe impoſſibile. d. Et ſi partes, q̃ mouentur in illa eadem parte in ſenſu. i. animali ſenſitiuo, aut in natura. i. vegetabili ad ſuperius: ſint alie. i. alterius ſpeciei, a partibus que mouentur in illa parte ad inferius: tunc ille partes neceſſario ſunt diſtincte. i. differẽtes ſpecie abinuicem, que, quia ſunt ſimplices, ſunt diuerſe ſm dominium elementorum: eo quia id qð mouet̃ ſurſum eſt leue a dominio, id vero qð deorſum graue a dominio. Tunc deſtruit hoc. d. Et ſi ita qd eſt id quod retinet ignẽ, ⁊ terram, aut partẽ igneã ⁊ terreſtrem. ¶ Sed quia quis poteſt dicere ea retineri ꝓpter miſtionẽ: queãdmodum cera cũ charta, obijcit huic. d. Cum non poſſumꝰ dicere ꝙ hec duo ſunt admiſta, qm̃ ſi eſſent admiſta mouerentur ad eandem partem. ſ. dominantis, qm̃ oẽ miſtum mouetur verſus id, ad qð dominans mouet̃: cum nõ detur equale ad põdus: vt p

Cõ.7. mo celi viſuʒ eſt. Tunc arguit. Et ſi ita eſſet ꝙ ſupple ad loca cõtraria moueret̃, cito ſeparẽtur niſi aliqd ꝓhiberet, ſed cõtingit eis neceſſario eſſe ꝓhibens: cum nõ vident̃ ſeparari, ſed pmanent inſimul dum viuit planta, ⁊ hoc eſt neceſſariũ eis: ⁊ cum cõceſſerint illic eſſe ꝓhibens: cuius potentia nõ eſt potẽtia elemẽtoꝝ, dicemus eis, ꝙ idem ꝓhibens eſt anima. ſm hoc igitur eſt ſermo eiꝰ in hoc intelligẽdus, licet ſit valde breuis. ¶ Eſt igitur vis argumẽti/ elemẽta ꝓpter hoc mouent̃ ad ꝯtraria, ⁊ non diſtrahunt̃: igit̃ eſt ꝓhibens ea, ⁊ id ꝓhibens non eſt aliqð elñtorum, ergo altera natura, ⁊ illa non eſt niſi anima: ergo ab anima.

¶ Sed hic occurrit pulchra dubitatio, qm̃ mihi nõ videtur rationabilis ⁊ neceſſaria ꝯñtia, prohibẽs elementa diſſipari non eſt aliqð elementoꝝ, eſt ergo anima: qm̃ videmus in ſpheris proprijs elementa cõtigua eſſe, eaqʒ nunq̃ʒ diſſipari: ⁊ tamẽ non ab anima, ſed ab ordine vniuerſi illi ſit ꝓhibitio: ſic dicã ⁊ hoc loco elementa prohiberi ab ordine vniuerſi quẽ amicitiã appellat Empe. non ergo opʒ recurrere ad animam. ¶ Amplius videtur ꝙ non ſit ꝯña neceſſaria. ⁊ ſi anima ſit ꝓhibẽs, nõ ꝓpter hoc inferri debet ipſam eſſe pncipale pncipiuʒ augmẽti. ſed Empe. diceret aiam prohibere, augmentuʒ fieri effectiue ab elñtis. Empe. ergo diceret, aliud ꝓhibens eſſe, aliud vo augmenti pmum pncipium: elementum enim pmum pncipium, aiam vo ꝓhibere diceret. ¶ Sed dðm dicta Ariſto. neceſſitateʒ habere, ſuppoſito elementa non poſſe regulari niſi ab aĩa: natura eniʒ celi ⁊ ſi elementis dominat̃ virtute anime nobilis id facit, ⁊ breuiter nihil eſt ſuper elementis niſi anima. ¶ Scðo accipit ꝙ cuiuſlibet actionis elementoꝝ determinate debet dari determinatum regulatiuũ ⁊ ꝓprium, qm̃ ab agẽte ⁊ anima vniuerſali, non ꝓuenit niſi effectus vlis, ⁊ nõ proprius. ¶ Ex his ſeqtur ꝙ cuʒ elementa ꝓhibeant̃, ⁊ regulẽtur a diſſipatione regula propria ⁊ particulari, ꝙ in corꝑe miſto dabitur vna pticularis ⁊ ꝓpria regula eis per ſcðam ꝓpoſitionem, ⁊ illa non põt eſſe niſi anima, vt dictũ eſt, ergo pʒ. Obiecta aũt ſoluta patent. ¶ Primũ eniʒ qm̃ nulla poteſt eſſe natura elemẽtis domina, niſi anima, ⁊ nõ vlis. g̃ ꝓpria. ¶ Scðm etiam qm̃ actio debet attribui principali agenti: cuiuſmodi anima eſt: cuʒ ſit regula oium. ¶ Sʒ hic occurrũt ambiguitates. pma: qm̃ videt̃ argumẽtuʒ Auer. i ꝯñu reduci, nos videmus vnã ſpẽm moueri ad loca diuerſa, vel illa mouetur a forma elementoꝝ, vel ab anima. ſi a forma elementoꝝ, habeo qð volo. ſi ab anima/ hoc deſtruit̃. declaratur enĩ in tertio celi vliter nullã naturã agere niſi vnum. ergo anima nõ eſt pncipiũ augmẽti. ¶ Scða ſi aĩa eſt pncipiuʒ augmẽti p ſe, ⁊ pncipale: g̃ ſemp durante vita augmẽ/

Comẽ. 72. taret, cum ſemper apponitur cibꝰ, ergo ſemper augmentaret: ergo opʒ ponere ipſam non eſſe pncipium augmenti. ¶ Preterea. Si aĩa eſt pncipiuʒ augmẽti: qd erit pncipiuʒ decremẽti? nõ aĩa: q2 ab vno nõ pñt effectꝰ oppoſiti venire: g̃ aliud ab aĩa. ¶ Ad pmũ dictuʒ Auer. eẽ itelligẽduʒ de nã p ſe: mõ aĩa non eſt nã p ſe, ſed ſm analogiã nois: oĩs. n. nã vniuoce ⁊ p ſe dicta, eſt ad vnuʒ determinata: ⁊ ꝙ aĩa ſit nã vniuoce, ⁊ p ſe non cõcedunt ſapientes. ¶ Ad ſcðm Galenus in libro de nutrimento ⁊ nutribili inqt. Virtutem illã augmentatiuã congenerari aĩe ab agẽte ſecum permanere vſqʒ ad tẽpus: cum vo tẽpus adeſt conſiſtentie euaneſcere eam ait atqʒ diſſolui. ¶ Sed iſtud nõ phyſicuʒ reputo. Declaratuʒ eſt enĩ ab Ariſto. i libro de iuuentute ⁊ ſenectute, accidens non corrumpi niſi altero duorum modorum. ſ. p ſe a contrario: ⁊ p accidẽs diſſolutione ſubiecti. modo conſtare põt potentiã illam neutro modo corrumpi ſubm. n. . ſ. aĩa pmanet. ampliꝰ nulluʒ ei ſucceſſit ꝯ̃riuʒ: quare corrũpi nõ põt. ¶ Propter qð vr̃ mihi ꝙ ſicut vnꝰ nauta cã ẽ ſalutis nauis ⁊ ſubmerſionis: ſubmerſionis vo vt abſ̃s, ſalutis vt pñs, ſic vna ⁊ eadem potentia augmenti, ac diminutionis pncipiũ erit. augmẽti qdẽ: ꝓpterea q2 mẽbra ſũt bñ extenſibilia. Scðo quia mã contenta in eis bene humida ẽ ei obediens. Tertio quia calor eſt fortis ⁊ potens. Efficiẽs aũt diminutiua ꝓpter ꝯtrarias cãs: cũ. n. mẽbra hebetant̃ ab extraneitate nutrimenti. Amplius materia facta eſt terreſtris, ⁊ ei inobediẽs. Rurſum calor eſt q̃ſi extinctꝰ, tunc poꝰ iſta in diminutiuã cõuerteret̃. propter quas igitur cãs nõ ſemp auget anima, ⁊ qd ſit augmẽti ac diminutiõis pncipiũ, ex his pʒ. Obiecta igit̃ his ſoluta tibi relinquant̃.

COMMENTARIVM.

Nunc cõtradicit Empedocli quo ad caſum augmẽti, ⁊ dicit. Adhuc aũt qd eſt cõtinens ignem ⁊ terrã, que in ꝯtraria loca feruntur intra ipſam plantã. q. d. opʒ, vt aliqd ſit ꝓhibẽs. Diſtrahentur. n. niſi aliqd ſit ꝓhibens. Sin aũt eſt aliqd illa ꝓhibẽs diſtrahi, hoc eſt anima: ⁊ ſic ipſa ꝓhibens erit cã augendi ⁊ alendi. ¶ Auerroes in cõmentario ſumit tanq̃ʒ notum ad

Dedu° Aue. ſenſum eaſdem ptes nutrimenti ferri in ꝯ̃ria loca in planta ⁊ aĩali. hoc ſenſu põt pcipi, q2 facta digeſtione nutrimẽtuʒ diſtribuit̃ in oẽs ptes, quaꝝ alie ſurſum alie deorſum ſunt: ⁊ cũ he ptes, que ab eodẽ nutrimẽto in diuerſas partes diſtribuũtur, ſint eedeʒ q2 nutrimẽtales: querit an ſint ſpecie eedẽ, an ſpecie diuerſe: ſi ſic vo eedẽ nõ pñt eẽ eedem ſpẽ, q2 vel erũt ſimplices/ vel miſte. nõ ſimplices, q2 vna nã ſpecie vnus eſt motus ſpẽ. nõ miſte: q2 etiã vnus eſt motꝰ ſpẽ: q2 miſtũ mouet̃ ab elñto ꝑdominãte: nõ ergo pñt eſſe eedem ſpẽ: ſin autẽ ſunt diuerſe ſpecie: aut erunt ſimplices: aut miſte: ⁊ qcqd dicat̃, opʒ dari ꝓhibẽs, ne diſſipent̃. Vel hoc ẽ miſtio, vel aĩa. nõ miſtio, quia tunc non mouerẽtur in ꝯ̃ria loca: q2 miſtũ mouetur ſemp ad vnã partẽ: cũ ſemp i eo alterius ꝑdominetur, cũ nõ detur eq̃le: g̃ eſt aĩa. Quare ꝓhi/

Qualis Auer. dedu°. bens erit alia potẽtia q̃ʒ potẽtia elñtaria. ¶ Profecto hec Auerrois deductio ẽ ſupflua: cũ ariſtoteles argumẽtetur ad hoiem. Empedocles. n. voluit augmẽtuʒ fieri p p motꝰ elñtoꝝ, que in augmẽtabili arbitrabatur moueri i ꝯtraria loca: ergo non opʒ diſputare, quid Empedocles intelligat, cum ſermo ſit clarus. nõ enim credebat Empedocles augmẽtum fieri propter nutrimẽtũ, cuius ptes diſtribuũtur in diuerſas partes, que reſtaurãdo augẽt, vt nos tenemus, ſed opinatur fieri augmẽtum ſiue fiat, ſiue nõ fiat nutritio, cum ſit ꝓpter ꝯ̃rietatẽ motuũ ſequẽs/ ⁊ non ꝓpter maiorem reſtaurationẽ, q̃ʒ ſit deperditũ. Superfluit ergo ratio Auer. cum ſupponatur in augmẽtatiõe de mẽte Empedoclis nutrimẽtales ptes moueri ſurſum ⁊ deorſum: qð Empe. negaret. cum velit elñta alia moueri ſurſuʒ, alia deorſuʒ nõ quo veniũt ex maſſa nutrimẽtali, ſed quo planta facta ẽ

Dedu° Simplicij. ex illis. ¶ Simplius ergo ſic intelligit, ſi augmentum ſit ꝓpter motũ elñtoꝝ in ꝯ̃ria loca: tũc eo ipſo ꝙ planta genita eſt, leuia ſurſum, ⁊ grauia deorſum ferẽtur ſiue preceſſerit, ſiue nõ pceſſerit nutrimẽtum. naʒ ſi eo ipſo ꝙ planta genita eſt, elemẽta in ꝯ̃ria loca ferũtur: tũc qd ꝓhibet ea ne in puo tpe diſſipẽtur: nõ. n. vr̃ eẽ niſi aĩa. Pretera (vt Simplicius inquit) quid facit, vt illa elñta tam lento pede ferantur, donec durat tp̃s augmẽti in plãtis: nõ. n. videtur niſi aĩa. Anima ergo ſʒ Simpliciuʒ ꝓhibet ne elñta puo tpe poſt ortũ plãte diſſipentur: ⁊ facit, vt elemẽta tam lẽto pede ferãtur quouſqʒ durat tp̃s augmẽti: ergo anima eſt ꝓhibẽs, ⁊ cã augẽdi ⁊ alẽdi, quo quidem facit, vt elñta non ita cito

Dubitationes ꝯ̃ Simplicij rõnẽ. diſſipẽtur: ẽ ꝓhibens, quo facit, vt augmẽtum iſtud in tam longo tpe fiat: vr̃ ipſa principalis cauſa augẽdi. ¶ Sʒ huic deductiõi Simplicij poteſt aduerſari dubitatio in collectaneis. primo aſſerẽdo ꝙ bñ eſt aliqd ꝓhibẽs, ſed illud non eſt anima, ſed ordo vniuerſi. Scðo dici põt ꝙ elñta illa non ab anima, ſed ordine vniuerſi hñt, vt tam lẽto pede currãt in ꝯ̃ria loca: ⁊ ſic nõ ſeqtur vt aĩa pncipalis cã augmẽti ſit. Preterea dato ꝙ aĩa ſit ꝓhibens, ⁊ cauſa lẽti motus, nego poſtea ꝙ ipſa ſit principalis cauſa augmẽti. Inſuper ẽ qð i collectaneis, que põt conuerti ꝯ̃ Ariſto. Si anima eſt cauſa augmẽti, ⁊ nõ elemẽta/ cur durãte vita nõ ſemp ſit augmẽtum? Vltima qð eſt nũquid elñta poſſint aliquo modo eẽ

Declaratio rõnis ari. cauſa augmẽti in viuentibus. ¶ Pro intelligẽtia defenſionis ariſtotelis accipiendum primo ꝙ ab vli cã non poſſunt accidere ꝯ̃rij effectus nec diuerſi niſi cõcurrat aliqua particularis cauſa, vel diſpoſitio. Vlis. n. cã nõ poteſt viuificare plantam, ⁊ illam areſcere, niſi ꝯ̃rijs vel diuerſis cauſis obiter occurrẽtibꝰ. hãc declarauit Ariſt. 2° libro de gñatione. Ex hac ſuppõne infertur, ꝙ ſi ordo vlis fecit, vt elemẽta in vniuerſo ferãtur in ꝯtraria loca. ſ. ſurſuʒ leuia: deorſuʒ grauia: eadẽ vlis diſpoſitio, non poterit facere: vt illa detineãtur i miſto certo tẽpore, niſi aliqua alia cauſa obiter occurrẽte. Ex his pʒ pma ꝯñtie pars. ſ. ꝙ ſi elemẽta detinẽtur in miſto: ne diſſipẽtur: cũ nihil poſſit illa detinere: niſi anima: ergo anima cõcurrit vt ꝓhibẽs. Scða pars eſt: ꝙ ſi anima neceſſario ꝯcurrit vt ꝓhibẽs: ipſa ſit pncipalis cã augendi. Declaratur: q2 cũ ꝯcurrunt duo ad aliquã actionẽ: ſemper actio eſt attribuẽda eſt pncipaliori in tali cõcurſu: vt vbiqʒ Ariſtoteles probauit. Ex hac ſuppõne deduco ſcðam pteʒ dato ꝙ ad auctionẽ cõcurrant elñta ſuis motibus ꝯtrarijs lata: ⁊ anima illa cohibẽs: erit ipſa aĩa pncipalior: cũ ſemp cohibens ſit potentius: ac principalius cohibito: ac detẽto. Ergo patet tota deductio. ſ. ꝙ anima cohibeat diſſipari: ⁊ ſit principalis cã augẽdi. ¶ Ex his ceſſant tres prime obiectiones. Ad 4^am^ vo in collectaneis cõtra Galenũ, ꝙ anima nõ ſemp auget defectu humidi, qð eſt terreſtrificatũ ꝓpter actionẽ caloris in ipſo. ¶ Ad vltimã Simplicius reſpõdit ꝙ elñta nõ ſunt cauſe augẽdi, ſed cõcauſe: cã vo principalis eſt anima. hãc ptẽ tenet Egidius, qui aſſerit grauitatẽ ⁊ leuitatem, que reperiũtur in viuẽte augmẽtabili, eẽ cõcauſas quatenus diſponunt, vt agens anima augeat ſm diſpõnem paſſi. Et qm̃ grauiores ptes ſunt apte ferri deorſum, leuiores ſurſumꝰ: ideo aĩa agẽs augmẽtum ſʒ diſpõnẽ paſſi, mittẽdo grauia deorſum, ⁊ leuia ſurſuʒ, augmẽtũ efficit. huic rei ſignũ Egidius nobis affert, ꝙ mulieres craſſiora crura habeant: quia cũ frigide ſint, in eis humiditates frigide excreſcunt, que cuʒ nate ſint ferri deorſuʒ: ideo partes ille augentur ꝯtra hoies, qui ſunt calidiores. Imaginat̃ ergo Egidius, ꝙ cũ nutrimẽtũ pficitur in hoie vel muliere, ſupfluitates frigide deorſuʒ petũt: ⁊ ſic augent̃ partes inferiores, in hoie cõtra: ſuperiora creſcunt ꝓpter cõcurſuʒ multi nutrimẽti, qui ſit a forti calido. Simplicius ergo ⁊ Egidius ſi intelligũt elemẽta eſſe cõcauſas mediãte digeſtione, in qua generãtur grauia ⁊ leuia/ bene dixerũt. At ſi intelligunt eẽ concauſas ſine digeſtione, male dixerunt.

¶ Sunt aũt qbꝰ ipſiꝰ ignis natura: cã ſimpl'r nutritiõis ⁊ accretionis eẽ vr̃. ipſe nãqʒ ſolꝰ oĩuʒ corpoꝝ aut elñtoruʒ: nutriri ac augeri vr̃. Quapp ⁊ in plãtis ⁊ in aĩalibꝰ putabit qſpiam igneʒ id ipſum eſſe qð operatur. Argyr.

¶ Videt̃ aũt quibuſdam ignis nã ſimpliciter cã alimenti: ⁊ augmẽti eſſe. etenim ipſum vr̃ ſoluʒ corpoꝝ/ aut elementorum: qð alitur ⁊ augmentat̃. Vnde ⁊ in plãtis: ⁊ in animalibus putabit vtiqʒ qs eſſe hoc: qð operatur. T.c.40

Colle/ ctãea textus cõ/ mẽt.40 ¶ Cũ induxit Empe. poſitionẽ: hoc in loco Democriti Leucippiqʒ opinioneʒ adiungi, ⁊ inquit. Videtur autẽ quibuſdam ignis naturaliter eſſe cã ſimpl'r. i. pncipal'r, ⁊ totaliter alimenti, ⁊ augmenti eſſe, ſup. in vnoquoqʒ viuoruʒ. ¶ Et nãqʒ.] Motiuũ eoruʒ apponit: qð ſm Auer. cõmentationem in hunc cõponit̃ modum. ignis alterat oĩa in ſuã ſubſtantiam nutribile in viuẽtibꝰ alterat omnia appoſita ei in ſuaʒ ſubſtãtiã: ergo in ſcða figura ex duobus affirmatiuis, nutribile eſt ignis. ¶ Quare his relinquitur ignẽ nutritionem ac augmentũ facere: tanq̃ʒ pncipium ſimpl'r ac pncipale ⁊ totale. huius ergo ſylli accepit maiorẽ. d. Et nanqʒ ipſum ignẽ ſolum de numero corporũ, ac elñtoꝝ, qð alit̃, ⁊ augmẽtatur. i. ꝯuertere oĩa in ſuam ſubam. Tunc ꝯcl'onẽ apponit. d. Vnde ⁊ in plantis, ⁊ in animalibꝰ putabit vtiqʒ prius eſſe hoc/ qð operat̃. ¶ Et quũ ita ſit, liquet accipere Empe. ⁊ Democritũ in fundamẽto ꝯuenire: qm̃. n. Empe. putat elñta eſſe animã, ⁊ animã eſſe pncipium alimenti, ac augmenti. inde elemẽta principia eſſe augmẽti ac alimenti cõcludit. Simil'r Democritus: qm̃ ignẽ animã inqt, ⁊ ignẽ reputauit eſſe auctiuũ: ac alimenti ⁊ augmenti pn^m^ primo. ¶ Verũ ſecretio eoꝝ hec eſt. Empe. elementa omnia pncipia eſſe augmẽti ac elemẽti: cuʒ animã oĩa putabat eſſe elementa. Democritus ignẽ ſolum: cuʒ animã ignẽ vel igneũ calorẽ ait. Amplius Empe. elemẽta eſſe principia eoꝝ ait: merito q̃litatũ motiuaꝝ: tãq̃ʒ p inſtra: cuʒ motu aĩaʒ, ⁊ cognitiõe cognuit. Democritꝰ merito q̃litatis actiue: cũ actione ac ſubtilitate aĩaʒ adinuenit. q̃ igit̃ dĩa hoꝝ, queue ꝯuenietia, ex his ꝯſtat. ¶ Cõmẽtũ quoqʒ 4^cm^ pʒ per ſe.

COMMENTARIVM.

Refutata poſitione Empedoclis, nunc refutat poſitionē Democriti ⁊ Leucippi de cauſis auctionis. ⁊ primo narrat poſitionē eorum. ſcḋo narrat argumentum. De pōne inquit. Videt̄ autem qbuſdam ignis natura ſimpl'r cauſa alimēti, ⁊ augmēti eſſe. ſ. in oībus viuentibus. Conſiderauit autē Simplicius vbuꝫ [natura] qḋ grece eſt phyſis: ex eo, quia iſti nō poſuerunt ignē eſſe cām alimenti principale, ſed ignis naturā: hoc eſt formam que eſt ipſum calidum. Deinde aſſignat eorum argumentū, qḋ eſt vnum enthymema ſic: etenim ipm videt̄ ſolū corpoꝝ oīuꝫ vel ſaltem elemētoꝝ, qḋ alitur ⁊ augmentat̄. Hoc eſt añs ex hoc dat conſequens ⁊ inquit. Unde ⁊ in plantis ⁊ in animalibus putabit vtiqꝫ quis quod operatur alimentum, ⁊ augmentum eſſe hoc: ſcilicet naturam ſiue formam ignis.

Breue enthymema. ¶ Eſt ergo enthymema hoc breuibus, ignis inter elementa videt̄ maxime nutriri ⁊ augeri. ergo omne qḋ auget̄ / auget̄ ꝓpter ignē. Añs ariſtoteles non ꝓbat, quia pꝫ ad ſenſum: poſito. n. cōbuſtibili, ignis ſtatim auget̄, ⁊ nutrit̄, propterea dixit [videtur.] Cōſequētiā etiā non ꝓbauit, qꝛ pꝫ: eſt. n. regula phōꝝ, qḋ eſt maxime / ⁊ per ſe tale, videtur omnibꝰ alijs cā, vt ſint talia. Quare ignis maxime ⁊ per ſe alitur / ⁊ auget̄ inter corpora: ipſe erit alia cā eſſendi talia: hec deductio eſt manifeſta.

Diūā pōnum. ¶ Debes ſcire ꝙ hec opinio differt a prima / quo differt ſcḋa poſitio de aīa ꝓma. Democritꝰ. n. ⁊ Leucippus poſuerunt aīam eſſe ignē ſiue calidū, ideo ⁊ calidū ponūt principalē cām augmēti, ⁊ decremēti. Empedocles vo, qꝛ poſuit q̄tuor elīta eſſe aīam, ideo q̄tuor elīta dixit eſſe principalē cām augmēti. differunt etiā, qꝛ Empe. elīta dixit principalē cām augmēti rōne qualitatum motiuarum / at Democritus, ⁊ Leucippus poſuerunt ignem eē principalē cauſam merito qualitatis actiue. ſ. calidi.

Argyr. **¶ Verū nō ita eſt. ſꝫ cū comitet̄ cām: eſt ob id ipm quodāmodo / nō ſimpl'r cā / ſꝫ talis eſt potius aīa. Nā ignis qdē accretio in infinitū ꝓgredit̄: ⁊ eo vſqꝫ fit / quouſqꝫ ſit ꝯbuſtibile. at coꝝ oīum que nā ꝯſtant: eſt finis tā magnitudinis q̄ꝫ accretionis ⁊ ratio. Hec aūt aie ſunt / nō ignis: ⁊ rōnis potius / q̄ꝫ materie.**

T.c.41 **¶ Hoc aūt concauſa qdem quodam mō eſt: nō tamē ſimpliciter cā: ſed magis aīa. Ignis quidē enim augmentum in infinitū eſt: quouſqꝫ vtiqꝫ fuerit cōbuſtibile. Natura aūt cōſtantium terminus eſt ⁊ ratio magnitudinis ⁊ augmenti. Hec autem eſt anime: ſed non ignis: ⁊ rationis magis q̄ꝫ materie.**

Collectānea textus cōmē. 41. ¶ Cum poſitionem enarrauit ſatis apte Democriti: qd veritatis, ac qd falſitatis contineat oñdit. d. Hoc aūt. i. ignēꝰ calor concauſa qdem quodā modo eſt. i. tanq̄ꝫ inſtr̄m: nō tñ ſimpl'r cā: ſed magis aīa. Eſt pars vera g̈, igneum calorem eſſe inſtr̄m. Pars quoqꝫ falſa, ipm eſſe cauſam ꝑncipalē ac ſimpl'r in toto. ¶ Ignis eniꝫ.] Oſtēdit qūo pars 2ª falſa ē, ⁊ ſyllogiçat in ſcḋa figura ſic, ignis poſito cōbuſtibili creſcit in infinitum, ⁊ hoc inquit. Ignis enim augmentum in infinitum eſt, quouſqꝫ fuerit cōbuſtibile. Tunc minor apponi debet in hūc modū: nullū nutribile creſcit ad infinitū nutrimento appoſito. Cuius ꝓbationem ait famoſum. d. autē pro ſed, conſtātiū natura. i. entiuꝫ nāliū, terminus eſt ac ratio. i. forma magnitudinis ⁊ augmenti. Hec autē ratio ſup. anima ē, ⁊ nō ignis. Tūc ꝯcedas ꝯñē ꝓpoſitā. ſ. ergo nutribile nō eſt ignis, vt Democritus inqt. ¶ Et rōnis.] Secundam apponit rationē, que dꝫ ſic cōponi, actio debꝫ attribui magis rationi q̄ꝫ māe, vt 2º phyſic. ac 1 metaᶜᵃ, ⁊ Perigeneſeos ſepius diximꝰ. Sed anima eſt tanq̄ꝫ ratio ⁊ forma. ignis tanq̄ꝫ materia ⁊ ſubm. tunc ꝯcluſio vt ꝑus. ſ. ergo aie attribuit̄ debet actio auctiua ac alimonia. huiꝰ tāgit tm̄ maiorē. d. ⁊ rōnis magis q̄ꝫ materie, ⁊ forte ꝙ tangit minorē ibi [Hoc autem eſt aīa ⁊ nō ignis] ac ſi lr̄a ſit trāſpoſita, ⁊ ſic debeat legi. [Et rōnes magis q̄ꝫ māe, hoc aūt ē anima, ⁊ non ignis,] Et tūc habetur maior ac minor in lr̄a.

Et cum narrauit. Proponit primo intētionē / ⁊ patet. ¶ Dicamus igitur nos,] Exequitur, primo oſtendēs ſniam totā. ſcḋo ibi [Et ꝯceſſit ꝙ ignis.] Oſtendit partē verā. tertia ibi [Et cuꝫ declarauit.] Oſtēdit partē falſaꝫ. q̄rta ibi [Et ſignū ꝙ ꝑmū] Probat partem illā falſaꝫ duobus rōnibus. ꝑme tres ꝑtes ſunt manifeſte per ſe, ex his que in cōmentatione lr̄e dixi. *Cō.41.*

¶ Et ſignū ꝙ ꝑᵐ.] Hic oñdit ꝑtē illā ſcḋaꝫ eē falſaꝫ. ⁊ hoc duobꝰ rōnibꝰ. ſcḋa ibi [Et iſta actio. [In ꝑᵒ ꝑ cōponit motiuū eiꝰ. ſcḋa ibi [Et itēdit ꝑ terminū.] remouit. q. ¶ Argumētū g̈ ꝑtis falſe ſic cōponit̄ apud ipꝫ, oīs motꝰ cuiꝰ cā totalis ⁊ ſimpl'r i toto ē, ignis, ē augmētabilis i ifinitū appoſito cōbuſtibili. Sꝫ motꝰ augmēti ac nutrimēti augmētabiliū nō pōt creſci in ifinitū, ēt appoſitū q̄ꝫto vis nutrimēto. g̈ in 2ª figura, motꝰ augmētabiliū nō eſt ab igne tanq̄ꝫ a cā totali ac ſimpl'r in toto. g̈ erit ab aīa. ¶ Huiꝰ prīo ꝓponit maiorē. ſcḋa ibi [Motꝰ aūt alterādi.] Accepit minorē. 3º ibi [Vñ manifeſtū.] Accepit ꝯñē, ⁊ ꝑmo eiꝰ pꝫ. ¶ Et itēdit.] Nūc remouet. q. vr̄. n. ariſt. i maiori aſſumē, ignē eē augmētabilē ad infinitū, nutrimēto ſibi appoſito, in minoris ꝓbatione ait, oīa nā ꝯſtātia eē terminata in magnitudine ac forma. Tūc ex veritate rñdet addita hac minori, ſed ignis ꝯſtat nā: ſeqt̄ oppoſitū maioris. ſ. g̈ ignis ad infinitū non eſt augmētabilis: g̈ ꝯdictio erit. ¶ Ad qḋ Egiḋ. ait maiorē eē verā rōne forme. ignis. n. inquātū ignis quo ad ſuā formā pōt ad infinitū creſcē. veꝝ nō creſcit: quātū ad defectu materie. ⁊ tu vide eū. ¶ Sed h̄ falſuꝫ vr̄. ꝯdicit enim Auer. ⁊ rōni. Auer. qdē in. 8. Phyſic. ⁊ 3. Phyſic. ⁊ in. 3. Celi. ⁊ in ꝑmo Celi. His enim in locis ait augmētū eē ſtabilitū: cū ire ſit ad formaꝫ, rōne cuiꝰ fit vt corpꝰ ſtet. ¶ Rōni vo q̄ꝫ pōit 6º Phyſi. qm̄ id alicui repugnat ſm formaꝫ: q̄ forme addito, forma illiꝰ variat rōnē ac ſpēm ⁊ nomē. hec enim eſt repugnātie formalis inſcriptio. Sed poſito cremento infinito in igne, forma ignis rōnē ꝑdit ⁊ ſpēm ac nomē: cuꝫ ignis forma infinita fuerit ſtatim vigor eiꝰ infinitꝰ erit. ⁊ tūc in nulla erit ſpecie: imo erit extra oē genꝰ: imo ſubito ⁊ mox opabit̄, vt pꝫ. *Cō.63. Cō.68. Cō.6. Cō.72. T.61. Cō.91.*

Cōſideratio ¶ Meliꝰ g̈ auerro. inqt, ⁊ intēdit ꝑ terminū ⁊ mēſurā, vltima nāliaque ſunt maximū ⁊ minimū: que inueniunt̄ i quātitatibꝰ corpoꝝ augmētabiliū. i. aīatoꝝ. qḋ eniꝫ auget̄ oē aīatū eſt. eſt ſol'. maiorē verā eē in corpibꝰ ſimplicibꝰ / ꝓbationē minoris aūt in viuētibꝰ. ſaluat̄ g̈ ꝯdictio. ¶ Sꝫ dices an corpa ſimplicia terminata ſint vltimis. ¶ Dōm ꝙ veritas ē, ꝙ ſic hꝫ ariſt. ⁊ auerro. veꝝ cū hoc in loco id non expoſtulēt exq̄rere. Democratico ac alioꝝum more locuti, ignis augmētū ad infinitū admittūt. Qḋ ⁊ ſi nō admittat̄, adhuc augmētū ignis in tāta maiori fiet ꝓportiōe reſpectu augmēti, viuoꝝ, ꝙ ēt rō ariſto. abſoluet̄, ac robur ſuū ſuabit.

Expō Auer. ¶ Et iſta actio.] Hic apponit ſcḋaꝫ rōnē, ⁊ tm̄ apponit maiorē. d. Et iſta actio q̄ inuenit̄ in hoc motu. ſ. q̄ incipit a ꝑncipio terminato, ⁊ ꝑuenit ad finē terminatū, dignius eſt vt attribuat̄ ei qḋ eſt in iſta actione quaſi forma. ⁊ q̄dāmodo explicās minorē inqt. ſ. aīa q̄ꝫ illi, qḋ ē quaſi mā ⁊ iſtr̄m. ſ. igni. eſt g̈ minor, ſed aīa ē tanq̄ꝫ forma, ignis velut inſtr̄ꝫ g̈ aie potius q̄ꝫ igni attribui debet. ¶ Et dixit.] Scḋo difficultatem faciunt: qūo. ſ. ignis ſit tanq̄ꝫ inſtr̄m. ⁊ aīa tanq̄ꝫ agens ꝑncipale. Et ſcḋo qūo ignis velut mā, ⁊ aīa velut forma, ideo vult reddere cām vtriuſqꝫ hoꝝ, vt tam maior q̄ꝫ minor pateant. ¶ Ad euidētiā horum debes ſcire ꝙ calor igneus poteſt conſiderari tripl'r. Uno modo vt igneus ac elītalis. Scḋo modo vt anime ac aīalis. Tertio modo vt celeſtis ac viuificās. vt igneus alterat ſine mēſura / ⁊ termino: alterat oīa que ei adduntur. vt vo aīe ſic a determinato ꝑnᵒ in determinatū finē deducit augmētabile / vt celeſtis eo totū corpꝰ viuēs viuificat̄ ac opat̄. calor ergo igneus eſt alteratiuus, vt debita menſura ac debito termino actiuus / ⁊ vt ꝑnᵐ oīuꝫ opōnū vite. Primo mō eſt vt mā: qm̄ quodam mō preuia eſt diſpō ad aīe ſuſtētationē. Scḋo mō eſt iſtr̄m: cū nō agat niſi ſub rōne qua eſt aīe tm̄. Tertio eſt vt inſtr̄m celi ⁊ ſtellaꝝ: ⁊ ſic pꝫ qūo eſt mā, qūo ue iſtr̄m. ait ergo ⁊ dixit hoc. ſ. in minori ꝙ ignis eſt iſtr̄m, ⁊ mā, aīa forā, ⁊ agēs qꝛ appꝫ ꝙ actio augmēti eſt cōpoſita ex actiōe ignis. q. eſt alteratio, ⁊ aliq̄ intētione. i. rōne addita in igne, que eſt alterare ad debitū terminū. alterare. n. qḋ eſt in eo. i. in augmētatiōe dꝫ attribui igni. ⁊ qꝛ eſt terminatū. i. qꝛ agit in terminatū elītū, dꝫ attribui vtuti ꝯiūcte cū igne. i. aīe. vult ergo ꝙ eſt mā iquātū alterat, eſt quoqꝫ inſtr̄m inq̄ꝫtū debita mēſura agit. ⁊ ſic pꝫ ſol'. Et h̄ exēplo oſtēdit: ⁊ pꝫ. ¶ Utrū aūt calor celeſtis, elītalis, ⁊ aīalis ſī tres res diuerſe, ⁊ vnū numero ꝯgregatiōe, an tres rōnes, ⁊ vnū in ſubto, ſubtilis eſt perſcrutatio: ſed nō ad hūc ſed in aliū differratur locū.

COMMENTARIVM.

Narrata poſitione Democriti, ⁊ eiꝰ argumēto / in hac ꝑte reprobat illā. Et ꝑᵒ declarat quātū vitatis ꝯtinet. cuꝫ dicit. Hoc aūt. ſ. nā ignis, ꝯcauſa qdē quodā modo eſt: hoc vitatis cōtinet. Deinde exponit qd falſitatis, ⁊ dicit. Non tñ ignis nā ſimpliciter cā eſt, ſed magis aīa. ergo duo ꝓbat. Prīo ꝙ ignis nō ſit ſimpl'r cā auctiōis in viuētibꝰ. Scḋo ꝙ aīa ſit magis cā. Primū ꝓbat duabꝰ rōnibꝰ, ⁊ ꝑª eſt vnū enthymema. h̄ pacto / augmētū ignis creſcit in ifinitū appoſito ꝯbuſtibili. ergo ſupple ignis nō eſt in ipſis viuētibus ꝑncipalis cā augmēti. Cōſequētia pꝫ. qꝛ viuētia creſcūt ſtatutis terminis. g̈ nō pñt creſcere ꝑncipal'r eo qḋ creſcit in infinituꝫ. Scḋo idē ꝓbat, qꝛ oīuꝫ viuētiū, que nā ꝯſtāt, eſt terminus ⁊ rō tā magnitudinis h̄ eſt paruitatis q̄ꝫ augmenti. Hec aūt rō eſt ipſius aie, ⁊ nō ipſiꝰ ignis: nec curat ꝓbare aſſumpta, qꝛ ex liᵒ phyſi. q̄ſi ꝓbata ꝯ Anaxagorā aſſumit. Qꝛ igit̄ ignis nā nō ſit ꝑncipalis cā, ex hiſce pꝫ. Qꝛ vo magis aīa q̄ꝫ ignis ſit cā, que fuit ſcḋa pars, ꝓbat, ⁊ inqt / ⁊ hic terminꝰ eſt rōnis i. forē magis q̄ꝫ māe. nō aīa ſe hꝫ vt forma: cal'm vo vt mā. ergo ille terminus eſt ꝑncipal'r ꝑꝑ aīam q̄ꝫ ꝑꝑ cal'm. Iterū nec curauit Ariſto. ꝓbare aſſumpta in hac rōne, qꝛ accepit ea tāq̄ꝫ notiſſima ex libris phyſi. ⁊ de gñone. ¶ Quo vero ad vba attinet, Them. h̄ ꝑ mām itelligit iſtr̄m: ꝑ rōnē itelligit ꝑncipale. Qꝛ qdē aīa ſit ꝑncipale: ex ꝓbatis nūc pꝫ. Qꝛ vo cal'm ſit iſtr̄m ex liᵒ de gnōne vult eē notū. nō g̈ ab rōne Ari. ꝑ ꝓbauit ꝙ in auctiōe ignis nō pōt eē ꝑncipalis cā: qꝛ ſtatim ſeqt̄ eū minus ꝯcurrere ad auctionē. ¶ Auerroes aūt in h̄ textu vult ꝙ ꝑtē falſaꝫ Ariſt. ꝓbat ſyll'o in 2ª figura h̄ pacto / ignis augmētatiꝰ motus eſt infinitus, motus viuētium augmētatiuus non eſt infinitus. ergo motus augmētatiꝰ viuētis nō eſt motus augmētatiꝰ ignis. Huius vult vt ꝑ ponat maiorē. ibi [Ignis qdē. n. augmētū.] Deinde minorē. ibi [Natura aūt ꝯſtātiū.] Cetera vba vult vt ſint addita ad tranſumptū, qꝛ cū rō magnitudinis ⁊ ꝑuitatis nō poſſint eſſe ipſius ignis, erit aie ⁊ nō ignis, ⁊ rōnis h̄ eſt fore, ⁊ nō māe hic eſt iſtr̄i. ¶ Que expoſitio bona eſſet niſi qꝛ nō oīa vba Ariſto. vtil'r eſſe poſita oſtēdit: nr̄a expoſitio vo facit, vt nullum vbū ſit ſupfluū: verū quo ad ſenſuꝫ hec expoſitionū differentia parum impedit. *Cōſideratio* *Expō Auer.*

¶ Queres fortaſſe vtruꝫ illa ꝯdōnalis ſit vera, ſi igni addit̄ ꝯbuſtibile ſemꝑ, ignis creſceret in infiᵐ. ¶ Quidā dixerūt ꝙ ꝯdōnalis eſt neċia, vt ſentit Egiḋ. Cuius rō eſt, qꝛ ignis ſemꝑ eſt agēs. ergo ſemꝑ addito ꝯbuſtibili, creſceret, ꝯuertēdo illud in ſui ſubam. ¶ Alij dixerūt cōdōnalem eſſe neneſſariā, qꝛ añs ē impoſſ'e: ex impoſſi eniꝫ ſeqtur quodlibet. ¶ Peripatetici dicerent ꝯñtiaꝫ nō eē neceſſariā, qꝛ addito ſemꝑ cōbuſtibili / lꝫ ignis ſemꝑ agēt, ex alio ſemꝑ corrūperet̄, qꝛ ordo vlis eſt equalitas elītoꝝ: ⁊ ſic quātuꝫ ex altera creſceret, tm̄ ex altera decreſceret: vt pꝫ in elītis: quoꝝ alterū ſemꝑ agit i alteꝝ: ⁊ tm̄ ſemꝑ ſīt eq̄lia: vt liᵒ ꝑ metheoroꝝ Ariſto. ꝓbat. Cōcederēt ergo ignē ſemꝑ agere ſi ei apponeret̄ cōbuſtibile: nunq̄ꝫ tm̄ creſceret vltra ꝓportionē, que eſt de ꝑfectiōe vniuerſali. Sed dices quo modo ꝓpoſitio ē ad ꝓpoſitū / ſatis in collectaneis dictum eſt de illa.

Argyr. **¶ Cū āt eadē vis aie ſit ⁊ nutriēdi ⁊ gñandi: ꝑmū de alimēto determinare neceſſe ē. hec n. a ceteris potētijs h̄ opeatqꝫ munē ſeiūgit̄.**

T.c.42 **¶ Quoniam aūt eadem potētia aie eſt vegetatiua ⁊ generatiua: de alimento neceſſariū eſt determinare primum. Separat̄ enim ab alijs potentijs opere hoc.**

Collectanea tex. c. 4 ¶ Cōtinuat auer. hūc locū ſic / cū narrauit primo ꝙ vult loq̄ poſt de vtute nutritiua: cū ſit magis vlis, ⁊ ꝑᵐ eoꝝ de qbus ꝯſiderat̄ ex hac vtute eſt ꝙ aīa, ⁊ ſue actiōes ſī augmētare, ⁊ nutrire, ⁊ gñare: q̄ſi ſint / h̄ narrata tm̄ vt terminantia. q. an res ſit: incepit modo determinare qḋ eſt id, de quo opꝫ ꝯſiderare ꝑ in hac vtute, poſt q̄ꝫ cognoſcit̄, ac terminata eſt qḋ an ſit aīa. hec eſt Auer. ꝯtinuatio ⁊ pulchra. inqt modo Ari. qm̄ aūt eſt eadē poª vegetatiua ⁊ gñatiua. i. qm̄ idē eſt ſubm poᵉ vegetatiue, ac gñatiue: qḋ eſt alimētū, de alimēto neċium determinare ꝑᵐ. ⁊ qꝛ dixit has poᵃˢ eē eiuſdē obti: ob qḋ eas eſſe eaſdē q̄s iferre poſſet, h̄ abſoluēs ait. Separat̄. n. ab alijs potētijs ope h̄. Uel vt Simpl'. inqt: qꝛ gñatiuā / ⁊ vegetatiuā eē circa alimētū dixit, ⁊ ꝑ ꝯñs de alimēto ꝑ dōm. apponit ⁊ cām: qm̄ hꝰ poª ſeparat̄ ab alijs potētijs. ſ. aliaꝝ ſpeꝝ aīe ope h̄. ſ. nutritiōe: que circa alimētū vſat̄, iḋ ab illo auſpicabimur. ¶ Et iqt Auer. ⁊ qꝛ ſubꝫ poᵉ, nutritiue, ⁊ augmētabilis, ⁊ gñatiue idem eſt. vult dicere ſm mām ⁊ rē. ſ. nutrimentū, ⁊ iā diximus ꝑ ꝙ via ad cognitionē iſtaꝝ virtutū nō eſt, niſi ꝑ cognitionē paſſiuoꝝ eorum ꝑ i. obtoꝝ, vñ neceſſe eſt determinare ꝑmo cibū / qd ſit. ⁊ q̄ñ vr̄ ſyll'm hūc texere. ab obto ꝑmo icipiendū, ſꝫ nutrimētū obm gñatiue / vegetatiueqꝫ. ergo a nutrimēto incipiemus. ⁊ apponit lr̄e ſequentis continuationem. ⁊ patet.

COMMENTARIVM.

Hic textus in collectaneis abūde exponit̄, tm̄ Simplicius pulchriꝰ exponit, ꝙ cuꝫ Ariſt. declarauit ꝙ nutritiua / nec ſit nāle corpꝰ ꝯ Empeḋ. nec forma nālis corpis: ſ. ignis ꝯ Democritū ⁊ Leucipum. redit nūc ad tractandū de ipſa ordine, quo ꝓmiſit de ea agere. ſ. agēdo ꝑ de eiꝰ obto. ⁊ ꝑmittit ꝙ tāetſi gñatiua, ⁊ altrix eadeꝫ poª ſit attñ de altrice in ꝑmis dicendū eſt. ꝑmo qꝛ ab vltimis, quo ad ꝑfectionē ⁊ nām debemus auſpicari. Altrix aūt eſt poſterior gñatiua quo ad ꝑfectioneꝫ: qm̄ gñatio eſt actus ꝑfectior nutritione. Uel icipiendū eſt a nutritiua alia rōne, qꝛ nutriᵐ ē priꝰ ſemine: cū ſemē ſit ſupfluitas alimēti. ergo ſili rōne nutritiua eſt ꝑor quo ad nos ipſa altrice. Legit aūt Simpl'. vbuꝫ ἐπεί nō ꝓ qm̄, ſed ꝓ tāetſi hoc pacto: tametſi auteꝫ eadem poª aie eſt vegetatiua ⁊ gñatiua, prius agēdū eſt de alimēto: quo alimentū eſt obm vegetatiue / q̄ꝫ de ſemine, qḋ eſt obm gñatiue. Sed dices, ſi eadeꝫ potentia eſt vegetatiua ⁊ nutritiua. ergo nō poſſumus agere de vna q̄n agamus de altera, q̄ſi rñdet inqt. Sepat̄. n. ab alijs potētijs eiuſdē aīe. ſ. a gñatiua / ⁊ augmētatiua h̄ ope, que eſt nutricatio: ⁊ ſic lꝫ ſint eadē, differūt ope, ⁊ hac dr̄ia tractamus prius de vegetatiua ſub ratione qua nutritiua, q̄ꝫ ſub ratione qua gñatiua. Hec expoſitio eſt pulchra.

Utꝝ alimētū ſit obiectū oīuꝫ vtutū vegetabiliū. ¶ Queret q̄ſpiam vtruꝫ alimentū ſit obm virtutū oīuꝫ aie vegetatiue. ſ. gñatiue / nutritiue / ⁊ augmentatiue / ⁊ diminutiue. ¶ Rñdēt antiq̄ ꝙ ſemen eſt aliq̄ particula corpis, vt cerebri, vel alterius. Et tūc ſm iſtos nō eſt idē obm oīum.

Simpliciꝰ aūt dicit, ꝙ ſemen eſt ſup̄fluitas alimenti. ergo idē eſt olim oīum: qḋ Auer. in cōmē. ꝯceſſit. Hoc autē declarat Egid. aſſerit. n. nutrimētū actu tale ſi cōſidereť in eo qḋ qḋ ē olim nutritiue, ſi in eo ꝙ q̄ꝫtum, ē olim augmētatiue, ꝛ diminutiue. nā reſtauratū maiꝰ q̄ꝫ fuit deꝑditū, ē olīꝫ augmētatiue: iſtauratū minꝰ q̄ꝫ fuit deꝑditū eſt olim diminutiue. Sin aūt ꝯſidereť in eo ꝙ ſuꝑduū, eſt ſemē, ꝛ olīꝫ generatiue. Pōt ergo teneri virtutes aīe vegetatiue eē vnam re ꝛ ſubto: pl'es vo formal'r. ꝛ obiectiue, pōt ēt teneri ꝙ ſūt tres ſm̄ rem, ꝛ vna ſubiecto, ſicut olim eſt vnum, re, plura ratione. Sed hec non faciunt ad ſententiam de anima, potius ſunt curioſitates metaphyſicorum.

De diſtō de virtutum.

Argu. ¶ Videť itaqꝫ ꝯ̃riū: eſſe ꝯ̃rio nutrimētū. at nō cuilibet q̊duis: ſꝫ id ei quoꝝ alteꝝ ex altero nō ſolū mutuo gīaťꝫ icremēta ēt ſuſcipit. cō plura nāqꝫ ꝯ̃rioꝝ fiūt qdē ex ſeſe mutuo: ſed nō a ſuis oīa ꝯ̃rijs incremēta ſuſcipiūt, vt ex egrotāte fit ſanū. At vo nec illa mō eodē ſibi mutuo nutrimētū eē vr̄: ſꝫ aq̄ qdē alimētū ē igni: ignis āt ñ nutrit aquā. At i ſimplicibꝰ corpibꝰ: hoꝝ alteꝝ alimēti: alterū eiꝰ qḋ nutritur, maxime ſubire rōnem videtur.

T.c.43 ¶ Videť aūt alimētū ꝯ̃riū ꝯ̃rioꝝ. Nō oē autē oī: ſꝫ q̄cūqꝫ ꝯ̃rioꝝ nō ſolū gn̄ationū hn̄t ex inuicem: ſed ꝛ agumētum. Fiūt eniꝫ multa ex inuicem: ſed nō oīa augenť, vt ſanū ex laborante. Videnť aūt neqꝫ illa eodē modo ad inuicē eē alimētū: ſꝫ aq̄ quidē igni alimētuꝫ eſt: ignis aūt nō alit aquā. In corporibꝰ quidem igitur Simplicius hoc eſſe vr̄ maxime: aliud quidem alimentū: aliud vero, qḋ aliť.

augenť πόσα quanta

Collectanea. t. c. 43. ¶ Propoſitā intētionē exeqť ponēs alimēti ꝯdōnes: vt ex illis recolligat alimēti deſcriptionē, ꝛ iq̄t. Vr̄ aūt eē alimētū ꝯtrariū ꝯ̃rio. i. nutrito: qḋ Simpl' exponit in p̄nᵒ, ꝛ de q̄litate ꝑuatiua: cū ex nutrimēto fiat nutritū, ꝛ per ꝯn̄s nutrimēto ꝑuatio ē forē nutriti. erit ĝ ꝯ̃rietas ꝑuatiua: cū ſubaꝝ nō ſit ꝯ̃rietas poſitiua, niſi forte ſꝫ q̄litates. ¶ Nō oē.] Apponit ꝛ ſcd̄aꝫ. d. Nō oē aūt oī, ſꝫ q̄cūqꝫ ꝯ̃rioꝝ nō ſolū gn̄onē hn̄t ex inuicē, ſꝫ augmētū. fiūt. n. multa ex inuicē: vt ſanū ex laborāte, ſꝫ nō oīa augenť. eſt ĝ 2ª ꝯdō vt nutriᵐ ſit natū agere nutritū. ¶ Vr̄ aūt neqꝫ.] Appōit ꝛ 3ᵃᵐ: que ſꝫ Themiſtiū ꝛ Simpliciū, ē vt nutriᵐ ſit tāq̄ꝫ mā ꝛ māliꝰ nutrito: nutritū aūt velut forā ꝛ formaliꝰ, ꝛ hāc 3ᵃᵐ ꝯdōnē apponit d. Vr̄ aūt neqꝫ illa. ſ. ꝯ̃ria, ꝛ tāgibilia eodē mō adinuicē eſſe alimētū: ſed aq̄ qdē igni: ignis aūt nō alit aquā. Et ſic pꝫ 3ª ꝯdō. ¶ Tūc abſoluit. q. poſſet. n. qs dicere, cur magis i aq̄ ac igne exᵐ poſuiſti: nōne ꝛ ſimpliciū alia corpa talia ſī vt aer, ac terra: rn̄det ergo in ſimplicibꝰ qdē corpibus hoc vr̄ maxime igni ineſſe ac aque. aliud qdē alimētū vt aq̄, aliud vo qḋ alitur. ſ. ignis. nō ergo exᵐ poſuit in his: ac ſi ſola hec talia ſint, ſed in his ꝓpter videri maxime talia. exᵐ. eniꝫ requirit manifeſtationem, ꝛ nō veritatem.

Co. 43. **Dicit ꝙ eſtimatū.** In duobꝰ ꝯdōnibus p̄mis ꝯuenit Auer. cuꝫ Them. ac Simpl'. in tertia diſcrepās iq̄t, ꝛ iſta eſtimatio nō iueniť eq̄liter i vnoquoqꝫ ꝯ̃rioꝝ: ꝛ q̄ ſūt i ſuba. ſ. vt vtrūqꝫ eoꝝ nutriat ſuū cōpar equal'r. aq̄. n. ꝛ vl'r corpa humida vn̄r eē nutriᵐ ignis. Ignis aūt nō vr̄ eſſe nutriᵐ alicui eoꝝ. ē ĝ tertia ꝯdō vt nutriᵐ abūdet in humido, iō vt Ari. iq̄t in liᶜ de morte ꝛ vita. cal'o viuimꝰ, hūido nutrimur. ¶ Vt ĝ hec tertia ꝯdō clareſcat ōbes ſcire, tria eē ex ꝑte nutribilis nečia: q̄rū p̄ᵐ ē vt ſit raꝝ ꝛ poroſum ꝑ cuiꝰ poros nutriᵐ attrahi poſſit. Secūdū eſt, vt ſit maxie actiuū: ad h̄ vt ſibi appoſituꝫ ꝯuertat in ſuā ſubam. Tertiū eſt, vt ſit bn̄ ſiccū: ad h̄ vt attractū nutrimētū bn̄ retineat. ¶ Et ꝑ oppᵐ tria ex ꝑte nutrimēti vt ſit bn̄ penetratiuū ꝑ poros nutribilis, vt ſit paſſiuū maxie, ꝛ tertio vt ſit fluidū ac alieno termio termiabile. q̄re q̄ p̄ª tria igni, ꝛ 2ª tria aque vn̄r ineē, ide dat itelligē tertiā ꝯdōnē Ariſt. vt nutriᵐ hūido abūdet. Diffinitio ĝ eiꝰ recolligiť ſic nutriᵐ eſt corpꝰ miſtū, ꝯ̃riū ꝑuatiue nutribili, natū augmentare, id in humido ſuꝑabūdās. ꝓp qd aūt ſuꝑabūdare dꝫ in hūido, ex ꝯdōnibꝰ tribꝰ poſitis vltio pꝫ. Poſtmodū Auer. abſoluit q̄ōnē cur in his duobꝰ el'ntis: aq̄. ſ. ꝛ igne exēplificauit: cū in oībus id vificari poſſit: ꝛ ſol'o. apponit Ariſto. quā in expoſitione poſui. Et totum cōmentum patet.

COMMENTARIVM.

Temiſtius Simpl'. Auer. ꝛ Thomas ꝯueniunt ꝙ Ari. ponat ꝯdōnes alimēti, nec ab rōne, q̄ ex ꝯdōnibus reptis in re colligiť rei deſcriptio. veruꝫ de nūo ꝯdōnū nō oēs ꝯueniūt. ¶ Egidius exponit duas ꝯdōnes. ſ. ꝙ alimētū ſit ꝯ̃riū alito, ꝛ ꝙ ſit aptū augere alitū. Et tūc vult ꝙ ꝑte illa. [Vn̄r aūt neqꝫ illa.] ſoluat vnū dubiuꝫ ſatis rōnabile ex his ꝯdōnibꝰ ꝯtingēs. nā ſi alimētū, ꝛ nutritiuū ſūt ꝯ̃ria iuicē trāſmutabilia, nō vr̄ cā q̄re potiꝰ alimētū nutriat nutritū, q̄ꝫ eꝯ̃ nutritū nutriat alimētū: ꝓpea rn̄dens ait potiꝰ alimētū nutrire alitū, q̄ꝫ eꝯ̃rio, cuꝫ cōparať nutriᵐ nutrito, vt humidū cal'o. ¶ Diuus Tho. reſoluit textuꝫ in tres ꝯdōnes, q̄s dꝫ hr̄e aliqd, vt ſit nutriᵐ alicui nutribili, vt ſit. ſ. ꝯ̃riū, ꝛ vt ſit de illis ꝯ̃rijs q̄ ſunt iuicē gn̄abilia, ꝛ vt ſit aptū augere nutritū: mō quo aq̄ apta eſt augere igneꝫ, ꝛ nō ecōtra: hec Thomas. ¶ Simpliciꝰ reſoluit textū in tres ꝯdōnes, vt ꝙ nutriᵐ ſit ꝯ̃riū nutrito, ꝛ ſꝫ quātū aptū nutritū augē, ꝛ ꝙ ſit māliꝰ ipſo nutrito: ipꝫ vo nutritū formaliꝰ. Imaginať. n. alimētū eē, id dē, qḋ triſariā nutrito ꝯ̃riať: in ſuba qdē, quo nutriᵐ in p̄nᵒ caret forā nutriti, i fine hꝫ illā: ꝛ ſic nutriᵐ ꝑuatiue ꝯ̃riať nutrito. In quāto vo. ꝙ ſit aptuꝫ augere nutritū: in q̄litate vo, ꝙ ſe hēat nutriᵐ, vt mā, ꝛ ſit qd māliꝰ nutritū, vt forā. ¶ Ego vo dico tres eē ꝯdōnes cū diuo Thoma, quaꝝ p̄ᵃᵐ ponit, cū dicit. Vr̄ aūt alimētuꝫ de nūo ꝯ̃rioꝝ eē ꝯ̃riū. ſ. nutrito, ꝛ Simpl'. exponit i p̄nᵒ, ꝛ ꝯ̃rietate que eſt iter habitū, ꝛ ꝑuationē. Scd̄a ꝯdō eſt, vt ſit de illis ꝯ̃rijs, que ſť apta ꝯuertit in ſuū ꝯ̃riū. ¶ Sed dices hec ꝯdō ſuꝑfluit, q̄ oē ꝯ̃riū eſt aptū ꝯuerti in ſuū ꝯ̃riū. ¶ Dōꝫ ꝙ nō ē verū bn̄. n. ꝯcedo oē ꝯ̃riū eē id, ex quo fieri pōt ſuuꝫ ꝯ̃riū: nō tn̄ oē ꝯ̃riū pōt eē mā alterationis ſui ꝯ̃rij: nō. n. albū eſt mā alterationis nigri, nec ſanū egri: ſꝫ bn̄ panis eē pt mā alterationis ſanguinis. Tertia ꝯdō, vt ſit de illis ꝯ̃rijs, q̄ ſūt apta augere ſuū ꝯ̃riū. Has duas ꝯdōnes ponit inſimul, ꝛ inquit: Non oē aūt oī, ſꝫ q̄cūqꝫ ꝯ̃rioꝝ nō ſolū gnōnē. ſ. ꝯuerſiuā hn̄t adinuicē (ꝛ ꝑ hec vba inuit 2ᵃᵐ ꝯdōnē) ſꝫ ꝛ augmentuꝫ: ꝛ ꝑ hec inuit tertiā ꝯdōnē: quā exponit, ꝛ dicit. Fiūt. n. multa ex inuicē, vt ſanū ex laborāt: nō tn̄ oīa fiunt quāta ex inuicē: vbū enim [augenť] nō eſt in greco, ſꝫ loco eius legiť πόσα h̄ ē quāta, ꝛ tūc ſuppleas, ſꝫ nō oīa fiūt quāta. He ſť tres ꝯdōnes qbꝰ poſitis, Ari. remouet dubiū. nā ſi nutriᵐ ꝛ nutritū ſť ꝯ̃ria inuicē trāſmutabilia apta fieri quāta. ergo nō vr̄ magis alimentū nutrire nutritū, q̄ꝫ ecōtrario nutritū nutrire alimētū. ¶ Rn̄det vn̄r aūt neqꝫ illa eodē modo adinuicē eſſe alimētū: ꝛ ſic magis alimētū alit nutrituꝫ, q̄ꝫ ecōtrario. Quod exēplo, manifeſtat. cuꝫ dicit. Sꝫ aqua qdē igni alimētū eſt: ignis aūt nō alit aquaꝫ. per quod exēplum dedit intelligere, ꝙ alimentū magis nutrit alitum q̄ꝫ econtrario: cum cōparabiť illi, vt aqua igni, hoc eſt, vt humidum calido. vt exponit Auerroes: vel vt mā ſiue materialius forme, vel formaliori, vt exponit Simpliciꝰ, ꝛ Themi. deinde q̄ quis dicere poſſet, cur exemplum de igne ꝛ aqua potius inductum eſt, q̄ꝫ de alijs el'ntis, cuꝫ quodlibet el'ntum ſit iproꝑiuꝫ nutrimentū cuiuſlibet alteriꝰ: rn̄det,

Prop̄a expō

cū dicit. In ſimplicibꝰ qdē igiť corpibꝰ, hoc eſſe vr̄ maxime, hoc qdē alimentū. ſ. aqua: aliud vo maxime qḋ aliť. ſ. ignis. ĝ nō ab rōne in his exēplum datum eſt. Quod vo in igne maxime ſpecteť rō eius, qḋ nutriť, ꝛ in aqua maxie rō eius, qḋ nutrit. pulchre declaratum eſt in collectaneis. Eſt enim ignis maxie rarum, eſt ēt maxie actiuum, ꝛ maxime ſiccuꝫ: q̄ tria reqruntur ad rōneꝫ eiꝰ qḋ nutriť. Aqua vo ē maxime penetratiua, ꝛ repletiua poroꝝ, maxime paſſiua, ꝛ maxime humida, q̄ reqruntur ad rōnem nutrimenti, ergo maxie aqua hꝫ rōnem nutrimenti. Ex his colligi poteſt definitio alimenti, vt in collectaneis bene collegimus.

Argu. ¶ Verū enim is locus: dubitationeꝫ hr̄e vr̄. Sūt eni q dicūt: ſil'e ſili nutriri, queadmodū ꝛ accreſcē. Quibuſdā āt (vti diximꝰ) ñ hec ſnīa ſꝫ ꝯtraria plꝫ: cēſentqꝫ nō ſil'e ſimili, ſꝫ cōtrario ꝯtrariū ali. eteni fieri neq̄t, vt inquiūt: vt a ſil'i ſil'e patiať. Alimētū aūt: mutať atqꝫ digeritur. mutationē qꝫ rerum oium: in oppoſitum vel in mediū eſſe, conſtat.

T.c.44 ¶ Dubitationē aūt hꝫ. Dicūt eniꝫ hi quideꝫ ſil'e a ſil'i ali: ſicut ꝛ augeri. Alijs aūt (ſicut diximus) ecōtrario vr̄ ali contrariū cōtrario: tanq̄ꝫ impoſſibile ſit a ſimili. Alimentū autē mutari ꝛ decoqui: mutatio aūt oibus in contrariū: aut in medium eſt.

Collectanea tex. c. 44 ¶ Cum aliqual'r alimētū deſcripſit, h̄ in loco. q. mouet ex ꝓpōnibꝰ famoſis, vt Auer. iq̄t. dicit itaqꝫ Dubōnē āt hꝫ ſup. determinatio poſita. dn̄t. n. hi qdē ſil'e ali ſil'i: quoꝝ motiuū ponit. d. ſicut ꝛ augmētari. eſt ĝ vis argumēti, ſicut augmētū fit a ſil'i, ꝛ nutriri. mō augmētū fieri a ſil'i pꝫ. tūc apponit opinionē oppoſitā. d. Alijs aūt (ſicut diximus) ecōtrario vr̄. ſ. ali ꝯ̃riū ꝯ̃rio, tāq̄ꝫ ipaſſibile ſit ſil'e a ſil'i. qḋ ꝓbat, ꝛ ſyll's ſic cōponi pōt. Alimentū eſt decoq̄ ꝛ mutari. ꝛ h̄ minor ē. mutatio aūt oīs in ꝯtrariū aut mediū, ĝ in p̄ma figura, alimentū decoq̄, ꝛ ex ꝯtrario fiet in ꝯtrariū vel mediū. ¶ Hec ergo ſūt q̄ q̄ōnem iducunt ꝛ cōmentum cōſtat. xliiij. ꝑ ſe.

COMMENTARIVM.

Mouet q̄ōnem circa determinatas ꝯdōnes: dictū eſt. n. alimentū eē ꝯtrariuꝫ alito. Mouet igiť nūc q̄ōnē, ꝛ dicit: ꝙ Dubōneꝫ hꝫ ſupple ſuꝑior determinatio, q̄ ſunt qdā, q dicūt ſil'e ali a ſil'i, ſicut ꝛ augeri: vt. n. oē ſil'e augeť a ſuo ſil'i, ita oē ſil'e alitur a ſil'i. Cōtrariū. n. diſſipat ſuū ꝯtrariū, nō auget, nec ēt nutrit. Deinde pōit opioneꝫ oppoſitā, cuꝫ iq̄t. Alijs aūt (ſicut dix'mꝰ) vr̄ e ꝯ̃rio eſſe dōm: dicūt. n. ꝯ̃riū ali ſuo ꝯ̃rio, q̄ ꝯtrariū eſt ipoſ'e ali ſuo ſil'i. Deinde ponit hoꝝ argumētū cū dicit. Sed dicūt alimētū mutari, ꝛ decoq̄ ſupple ab alito, aut mutatio in oibꝰ mutabilibꝰ ē de ꝯ̃rio in ꝯ̃riuꝫ vel in mediuꝫ. ĝ dꝫ, vt nutritū ꝛ alimētū ſint ꝯ̃ria. vn̄ hic ſill's eſſe pōt h̄ pacto. mutatio eſt iter ꝯ̃ria, nutritio eſt mutatio. ĝ eſt iter ꝯtraria. ſuppléda vo ē rō ſꝫ nutritio ē iter nutrimētuꝫ ꝛ nutritū. ĝ nutrimentū ꝛ nutritū ſť ꝯtraria. ¶ Nō ĝ bn̄ legūt vba Ariſt. q legūt, aūt ꝓ q̄m: q̄ dꝫ ſic ꝯtinuari ꝑ ſe illa. Alijs aūt ſicut diximus e ꝯ̃rio vr̄, q̄ ipoſ'e eſt alituꝫ nutriri a ſil'i, ſed vr̄ alimētū mutari, q̄ decoq̄. At ſꝫ in oibꝰ mutabilibꝰ mutatio ē de ꝯtrario i ꝯtrariū, aut i mediū. ĝ ſupple nutritio eſt de cōtrario i ꝯtrariū. Suppléda aūt eſt poſtea rō: ſꝫ nutritio eſt de nutrimento ad nutritū. ergo nutrimentū, ꝛ nutritū ſunt cōtraria: hoc pacto paraphraſtice Themiſtius legit.

Argu. ¶ Preterea nutrimētū qdē: aliqd patiť ab eo qḋ aliť. hoc āt: ab alimēto nō patiť q̄cq̄ꝫ quē admodū nec a mā faber: ſed materies, vt pꝫ a fabro, q qdē ex ocio mutať tm̄ ad opandū. At. n. iter eſt plane: ſi nutrimētū ſit id qḋ vltimo tādē adiūgiť atqꝫ addiť, an nō hoc ſꝫ id qḋ p̄mū igrediť? Q. ſi vtrūqꝫ qdē eſt alimentū, alteꝝ tn̄ ē digeſtū, alteꝝ indigeſtū: vtroqꝫ ꝓfecto mō, ꝛ ꝯtrario ꝯtrariū, ꝛ ſil'e ſil'i dicere lꝫ nutriri. Nā ſi vt idigeſtū ſumať: ꝯtrariū cōtrario aliť. ſin vt digeſtuꝫ: ſil'e ſil'i nimiꝝ hoc pacto nutriť. Quare pꝫ: illos vtroſqꝫ partiꝫ recte, partiꝫ nō recte dicere atqꝫ ſentire.

T.c.45 ¶ Adhuc aūt patitur aliquid alimētū ab eo: qḋ alitur: ſed nō hoc ab alimēto: ſicut neqꝫ inſtructor a mā: ſꝫ ab illo hec. Inſtructor autē mutať ſolū in actū ex ocio. Vtrum aūt ſit alimentū: qḋ vltimo aduenit: aut qḋ primo: hꝫ dr̄iam. Si aūt vtrūqꝫ, ſed hoc quidem non coctū, illud aūt coctū: vtrobiqꝫ vtiqꝫ continget alimētū dicere. Inquātū. n. non coctuꝫ, ꝯtrarium ꝯtrario alitur. Inquantum aūt coctū: ſil'e ſil'i. Quare manifeſtum: ꝙ dicūt quodam modo vtriqꝫ ꝛ recte: ꝛ non recte.

Collectanea textus cōmē. 45. ¶ Themiſtiꝰ: quē poſt oēs fere latini ſecuti ſť, ſic vr̄ ordinare l'rāꝫ: vt. ſ. cum iducat ſit vna rō ꝙ nutriᵐ ſit ꝯ̃riū nutrito, apponat ꝛ 2ᵃᵐ, ꝛ ſꝫ eū dꝫ ſic ꝯponi, oē corpꝰ qḋ a nutrimēto patiť, ꝛ nō eꝯ̃, eſt ꝯ̃riū ipſi nutrito: q̄m paſſio nō fit niſi rōne ꝯtrarij. Tūc ſuppoſita hac maiori accepit minorē. d. Adhuc aūt alimētū aliqd patiť ab eo, qḋ aliť: ſꝫ nō h̄ ab alimēto. ſic neqꝫ iſtructor a mā: ſꝫ ab illo. ſ. iſtructore h̄. ſ. mā patiť. appōit aūt q̄uo poſſet dici pati. d. Inſtructor aūt mutať ſolū ex ocio i actū. q. d. ſi h̄ gn̄e mutatiōis imaginemur, nutriᵐ mutari, forte eēt veꝝ. ergo ſup. nutriᵐ ꝯ̃riū erit nutrito. ¶ Vtꝝ āt.] abſoluit. q. ꝑ diſtōnē, ꝛ itēdit ꝙ nutriᵐ pōt capi in p̄nᵒ: vtpote q̄n idigeſtū ac nō coctuꝫ hr̄, ꝛ i fine q̄n coctum ac digeſtū ſumiť, ꝑ mō ꝯ̃rium. ſcd̄o mō ſil'e erit: ꝛ ſic vterqꝫ ſermo erit tibi verificatus, ꝛ ſermo eius pꝫ.

Co. 45. **Dicit ꝛ etiā.** Quia l'ra ꝓpoſita dupl'r exponi pōt, iō nō apponit ꝯtinuationē: cum poſſit l'ra ꝯtinuari duobus modis, ſicut ill' duobꝰ modis expōiť. Prima ĝ expō erit: vt ari. velit apponere argᵐ ꝯ̃ 2ᵃᵐ pōnē, ꝛ ſol' illiꝰ ꝑ 2ª pōne. ꝛ argᵐ qḋ iducit ꝯ̃ 2ᵃᵐ pōnē pōt ſic ordinari, quecūqꝫ ſť inuicē ꝯ̃ria, mutuo agūt ꝛ patiunť: q̄m vnū in reliquū agit. Sed nutriᵐ ꝛ nutritū nō mutuo agūt ꝛ patiūť: q̄n alteꝝ in alteꝝ agit, ĝ nutriᵐ ꝛ nutritū nō ſť ꝯtraria. h̄ argumētū ĝ pōt iduci ꝑ p̄ª, ꝛ ꝯ̃ 2ᵃᵐ. cui rn̄det Ari. ſꝫ Auer. oñdendo ꝙ maior nō eſt va in oibꝰ ꝯ̃rijs, vt pꝫ de iſtructore ꝛ ligno: niſi qs alteratione vocet trāſitū de ocio ad opꝰ. ꝛ tūc ad formā maior eſt va aliq̄n: nō tn̄ in oibꝰ ſpeciebꝰ ꝯ̃rioꝝ. Inq̄t ergo pōt itelligi ꝙ iſte ſermo eſt q̄ſi rōcinatio innās dicētē: ꝙ nutriᵐ eſt ꝯ̃riū, ꝛ remouēs obiēctiōes ꝯ̃dicentes huic ſermoni. pōt eni aliqs dicē ꝙ ſi nutrimētū eēt ꝯ̃riū nutribili, oporteret vt vtrūqꝫ trāſmutareť a ſuo cōpari, ꝛ patereť ab eo. i. vt in eo eēt actio ꝛ reactio. ¶ Tūc ſup. i ſcd̄a minorē ꝛ ꝯcludas nutrimētū nō eē ꝯ̃riū nutrito. Appōit tūc ſol'. ꝛ inq̄t. ꝛ. q. d. rn̄dēdo, ꝙ nutrimētū eſt qḋ patitur a nutribili: nō nutribile a nutrimēto. nō eniꝫ eſt neceſſe vt ab oī patiēte patiať agēs: eo mō quo patiēs patiť ab eo. i. eadem ſpecie motus. lignū enim patitur a carpētario, ſꝫ carpētarius nō patitur a ligno, niſi aliqs vocet illā trāſmutationeꝫ, que eſt ex ocio ad operationē, paſſionē. Et ſic pꝫ ſol'. ꝑ ſcd̄a poſitione. ¶ Sed potes dubitare: q̄m nutrimētuꝫ, ꝛ nutribile ſunt mutuo ꝯtraria, ĝ in eis actio erit mutua, ꝛ reactio:

quoniã ꝯ̃ria ſunt illa que nata ſunt inuicẽ tranſmutari actione ⁊ reactione. ¶ Preterea. Oẽ corp⁹ in mouẽdo mouet᷑, ſ₃ oẽ ꝯ̃riũ alter eſt corp⁹. ergo in mouẽdo ẽt mouebit᷑: q̃re ambigua erit ſol'. ¶ Dõm ꝙ aliq̃ pñt dici oppoſita priuatiue aliq̃ ꝯ̃rie ⁊ poſitiue. in ꝓpoſito ḡ nutrimentũ ⁊ nutribile ſt̃ ꝯ̃ria ꝑuatiue. vt Simplici⁹ inqt, ⁊ nõ ꝯ̃rie. nutrimentũ .n. eſt potẽtia nutribile, ⁊ anteq̄₃ ꝯuertat᷑ i nutribilẽ formã eſt in ꝑuatione illi⁹ for̃e. ¶ Ad ꝓpoſitũ regula Ari. intelligit᷑ in oppoſitis ꝯ̃rie / ⁊ poſitiue: ⁊ non in oppoſitis priuatiue.

Ca. 17. ¶ Ad 2ᵐ Themiſtius in ꝓ huius. vult ꝙ intelligat᷑ in eodẽ gñe mot⁹ nõ ſpẽ. mõ nutribile alterãs nutrimentũ nõ alterat᷑ ea ſpecie alteratiõis, ſed bñ eodẽ gñe. ⁊ ſic intelligit᷑ dictũ Auer. cum ait. nõ eni₃ eſt neceſſe vt ab omni patiẽte patiat᷑ agẽs eo mõ. i. ea ſpecie motus qua patiẽs patit᷑ ab eo. ¶ Et debes ſcire, ꝑ ſol'onib⁹ iſtis ꝙ nutrimẽtũ põt ẽt ꝯ̃riari nutrito ſ₃ q̃litates: vt aq̃ igni ẽ nutrimẽtũ: cui poſitiue ⁊ ꝯ̃rie opponit᷑ ſ₃ q̃litates, vt Auer. inqt 5° phyſic.

Cõ. 10. Et tũc forte ẽ actio ⁊ reactio. attñ q₂ h̃ nõ eſt ſemꝑ dixit nõ eſſe neceſſe ſemꝑ a patiẽte pati agẽs. ¶ Scdõ debes ſcire ꝙ in oppoſitis ꝯ̃rie ſemꝑ eſt actio ⁊ reactio / attamẽ nõ ſm̃ eadẽ qualitatẽ ſm̃ Auer. 4° Metheoro₂. ſm̃ aũt diuerſas id ꝓcedit.

Cõ. 10. Et tu vide de hoc i tertio hui⁹ in expõne cõmẽti 20. ¶ Forte ꝑponebat᷑.] Hic exponit al'r ⁊ iqt. ⁊ forte ꝑponebat᷑ iſte ſermo ad id qð vult de diſſol'one iſtius dubitationis, ⁊ ad demonſtrãdũ id / qð collocat᷑ de vero in vtroq̄₃ iſto₂ duoru₃ ſermonũ oppoſito₂. vult dicere ꝙ forte Ariſto. ꝓponit qðdam preambulum: quo clareſcet qd v̾itatis ꝯtineãt vtreq̄₃ põnes oppoſite. ¶ Quod declarat ⁊ inqt: qm̃ cu₃ hoc fuerit ſcitũ d̾ nutrimẽto ⁊ nutribili. ſ. ꝙ nutriᵐ ẽ id qð trãſmutat᷑ in formã nutribilis, nõ nutribile in for̃a₃ nutrimẽti, neq̄₃ vtrũq̄₃ a ſuo cõpari equal'r: ita ꝙ quãtum nutribile tranſmutat de nutrimẽto tm̃ nutrimẽtũ de nutribili, ⁊ ꝙ ita eſt de nutrimẽto ⁊ nutribili, ſicut de carpẽtario ad lignũ, nõ ſicut ꝯ̃ria quo₂ eadẽ mã declarabit᷑ ſtati₃ ſupple ſol'. qõnis. ⁊ tũc abſoluit. q. dicẽs: cũ nutrimentũ dr̃ duob⁹ modis. dr̃ .n. de illo ꝙ adhuc nõ digerit᷑, neq̄₃ trãſmutat᷑ i nãm nutribilis, ⁊ dr̃ ẽt de illo qð digeſtũ eſt ⁊ tranſmutatur in nãm nutribilis. tũc ait ꝙ cibũ eſſe ſil'em vere vr̃ de digeſto, ⁊ cõtrariũ de indigeſto. Et tunc totum reſiduũ p₃.

COMMENTARIVM.

Expoſitores in ꝑma ꝑte text⁹ volũt Ariſt. facere ſcðaʒ rõnẽ, ꝑ his, q dixerũt alimẽtu₃ eẽ ꝯ̃riũ alito, q₂. ſ. alitũ ſit vt agẽs, ⁊ alimẽtũ, vt mã, ⁊ patiẽs. ergo ſunt ꝯ̃ria. Quã expõnẽ lucidus doctor Them. clariſſime ꝓſitet᷑, mouent᷑ fortaſſe ab illo v̾bo [Adhuc ãt] qð eſt ꝯfirmatiõis ꝑ nouã rõnẽ nota. ¶ Auerroes aũt dupl'r v̾ba ꝑma text⁹ intelligit. Uno mõ ꝙ Ariſt. ſoluat. q. veru₃ prius ſoluat. q. ꝯ̃ eos / q dixerũt alimẽtũ eſſe ꝯ̃riũ: quã. q. nõ exp̃ſſit: ſed ſoluẽdo illã, inuit vim ei⁹. ſcðã ibi [vtrũ aũt.] vult vt ſoluat. q. ꝑncipalẽ. Eſt ḡ argumẽtũ ꝯ̃ eos q tenẽt alimẽtũ ꝯ̃riũ, ꝯ̃ria ſunt, q̃ mutuo agũt, ⁊ patiunt᷑. Alimẽtũ ⁊ alitũ nõ agunt, ⁊ patiunt᷑ inuicẽ. ḡ nõ ſunt ꝯtraria. Q₂ alitũ nõ patiatur. declarat ex eo, q₂ ſolũ dici põt pati, quo mutat᷑ de ocio ad actionẽ. Scðm ergo primã Auer. expõnẽ ſoluit hãc tacitã. q. defundẽdo ꝯ̃rietatẽ, ⁊ inqt. Adhuc aũt patit᷑ alimentum ab eo, qð alit᷑ mõ tm̃ hoc qð alit᷑ patit᷑ ab alimẽto: ſicut nec inſtructor ſiue carpẽtarius a mã. ſ. ligno, ſed hec. ſ. mã patit᷑ ab hoc agẽte, niſi pati dicamus mutari de ocio ad actionem, ergo poſſumus dicere alimentũ ⁊ alitũ eẽ ꝯtraria, l₃ alitũ nõ patiat᷑ ab alimento, q₂ ſufficit ad hoc, vt aliq̃ ſint ꝯtraria, vt alte₂ ſaltem patiat᷑ ab altero. ¶ Et debes ſcire ꝙ Auer. appellat hãc ſol'onẽ rõnẽ iuuantẽ eã opinionẽ, q̃ aſſerit alimẽtũ eẽ ꝯtrariũ: ⁊ appellat rñſionẽ ẽt, q₂ eſt rõ, ⁊ ſol'o: q₂ ſoluendo argumentũ hr̃ ꝙ iter alimentũ ⁊ nutritũ aliquo modo ſit ꝯtrarietas, Et ſic eſt ratio / ⁊ ſolutio.

Qõ pulchra. ¶ Sed queſtio eſt mota in collectaneis, vtrum in nutritione ipſa ſit actio ⁊ reactio. Ur̃ enim ꝙ ſic ad expientiã, q₂ appoſito nutrimẽto in ſtomacho calor nãlis remittitur apparet ẽt labor i digerẽdo. ¶ Preterea. Inter ꝯ̃ria ſm̃ q̃litates eſt actio ⁊ reactio / 8° metheo.

Cõ. 20. At alimẽtũ ⁊ nutritũ ſunt ꝯ̃ria ſm̃ qualitates: q₂ oĩs moderata diſcraſia ledit᷑ a ſili ⁊ iuuatur a ꝯ̃rio / vt Gal'. in Techna: hoc aũt nõ fit niſi nutritione. ¶ In ꝯ̃riũ eſt Auer. ⁊ Them̃. q nutritũ pati dicũt a nutrimẽto ſolũ paſſione, q̃ eſt mutatio de ocio ad actionẽ. ¶ Licet mã de reactione ſit difficilis, nec bñ in ſcholis ꝑipateti co₂ certa: tñ quãtũ nr̃o ꝓpoſito ſeruit: debes ſcire, ꝙ ſubſtantiã ſube dupl'r põt intelligi eſſe ꝯ̃riã, aut ſm̃ qualitates, aut ſm̃ ꝙ ſuba eſt: vt Auer. inuit 5° Phyſic.

Cõ. 10. Scõ₃ q̃litates qdem quo altera ſuba fuerit cal'a / altera frigida / vt ignis ⁊ aqua: ⁊ talẽ ꝯ̃rietatẽ nemo negat in el'ntis, nec in ſubſtãtijs: ſm̃ v̾o ꝙ ſuba eſt, hec ꝯ̃rietas eſt ꝑuationis ad formã, vt dicit Simpl' hic. ¶ Tũc poſſumus dicere tenẽdo reactionẽ ſaltẽ ſm̃ diuerſas q̃litates, vt t₃ Auer. 4° metheo.

Cõ. 10. ꝙ ſi alimẽtũ ⁊ alitũ ꝯſiderent᷑ q̃ ad eo₂ qualitates, dubio ꝓcul ibi eſt actio ⁊ reactio: ⁊ de hac nõ loq̄t᷑ Auer. qm̃ nutriᵐ nõ nutrit quo quale, ſed quo qd: tauget. n. quo quãtu₃, eſt ſemen quo ſuꝑfluũ: nutrit v̾o quo ſuba, ⁊ qd. Sin aũt ꝯſiderent᷑ q̃ ſube ſũt, ſic nõ eſt actio, ⁊ reactio, q₂ nutritũ quo ſuba nihil patit᷑ ab alimẽto: bñ aũt nutrimẽtũ quo ſuba eſt, patit᷑, cu₃ ſit nutrito ꝯ̃riũ ſm̃ ꝑuationẽ, ⁊ ꝓpterea mutat᷑ in ſuba₃ nutriti: põt tñ dici nutritũ pati, ea paſſione, qua agẽs de ocio mutat᷑ ad actionẽ: quo tñ nutritũ eſt ſuba nullatenus patit᷑ ab ipſo alimẽto: ſ₃ ad illud ſe h₃, vt for̃a / ⁊ alimentũ, vt mã. Sic igit᷑ in nutritione eſt actio, ⁊ reactio ſm̃ q̃litates: nõ ãt ſm̃ ſubas. Ex his facile p₃ ſol'o ad obiecta. ¶ Uerũ eſt tñ, ꝙ de mõ, quo fiat reactio ſm̃ ꝑipateticos eſt mihi nõ leuis qõ: de qua alias dicemus, ⁊ alibi multis modis diximus. ¶ Al'r exponit Auer. ꝙ. ſ. Ariſto. premittat ꝑ ſol'one ꝑncipalis qõnis in ꝑmis v̾bis text⁹ ſuppõne₃, qua cõceſſa, mox dabit ſol'onẽ. Suppoſitio eſt, ꝙ nutrimẽtũ ad nutritũ cõparet᷑, vt mã ad carpẽtariũ. ſ. vt lignũ ad ſtructorẽ: q₂ vt carpẽtari⁹ agit in mãm, ⁊ nõ ecõtrario, ita nutritũ agit i alimẽtũ, ⁊ nõ ecõtrario. Supponẽdo ḡ ꝙ nutritũ agat in nutrimentũ, ⁊ nõ ecõtrario. Tũc ſol'o qõnis ꝑncipalis mox p₃. nã dicemus nutrimentũ in ꝑn° eẽ ꝯtrariũ, cũ tũc patiat᷑ ab ipſo nutrito. In fine v̾o erit ſil'e, imo ꝯuerſu₃ in ſubam nutriti. Iuxta hãc ſcðaʒ expõnẽ lege v̾ba: adhuc aũt patit᷑ aliqd alimẽtũ ab eo, qð alit᷑. [Aliqd.] ſ. alteratiõnẽ vt ꝯcretionẽ, ſed ꝯ̃ h̃ nõ patitur ab alimẽto: queadmodũ neq̄₃ iſtructor, carpẽtariuſq̄₃ ipſe patit᷑ a mã. ſ. ligno vel aliquo tali, ſ₃ ab inſtructore patit᷑: hec mã. ſ. alterationẽ, ⁊ diſpõnẽ: inſtructor aũt mutatur ſolu₃ in actũ ex ocio. Eſt ḡ ſuppõ, ꝙ nutritũ agit in alimẽtũ, ⁊ nõ ecõtrario facta ſuppõne. Poſtea ſoluit ꝑncipale₃ qõnẽ. Prio tñ premittit quandã excuſationẽ ab vna qõne, q̃ q₂ nõ refert ad ꝓpoſitum, nõ curat illã diſputare, ⁊ dicit. Utru₃ aute₃ ſit alimentu₃ qð vltimo aduenit, ſicut prima facie poſſet videri ꝙ nõ, q₂ ꝙ vltimo aduenit fuit alimẽtu₃, nunc vr̃ qð ſit ꝯuerſu₃ in ſubam nutriti: ⁊ ita vr̃, vt nõ ſit nutrimẽtum. Aut vtr₂ ſit nutrimentum qð primo, etiã bona q̃ſtio eſt, q₂ ꝑma facie poſſet videri ꝙ nõ, cum in principio nõ nutriat: ergo nõ videtur nutrimentum, propterea inqt. Utru₃ autem ſit alimentum quod vltimo aduenit, aut ſit alimẽtum quod primo occurrit, habet dr̃iam, ⁊ hincinde opiniones, ſed ſi vtrunq̄₃ ſit nutrimentũ (vt re vera eſt) aliter tñ ⁊ aliter, hoc qde₃ in ꝑncipio occurrens nõ coctum: qð vero vltio ſit, eſt coctu₃, vtrunq̄₃ vtiq̄₃ contingit alimentu₃ dicere cõtrarium, ⁊ ſil'e. Inquantum enim non coctum contrarium contrario alitur. Inquantum v̾o coctum ſimile nutritur ſimili: ⁊ ſic ꝯcordat põnes, cum inqt. Quare manifeſtũ ꝙ dicunt quodã modo vtriq̄₃ recte ⁊ non recte. Hactenus de queſtione.

Qũo alimẽtũ ſil'e: ⁊ cõtrariu₃. ¶ Queres fortaſſe quid eſt illa aſſil'atio alimẽti, qua in fine dr̃ factũ ſimile nutrito, ⁊ qd eſt illas ꝯ̃rietas: qua in ꝑn° ẽ ꝯ̃riũ. In iuuẽta arbitari ſumus Ariſt. nõ intelligere ꝑ nutri-

mẽtum in vltimo. ſ. cũ eſt in ꝯuerſu₃ eſſe in nutritũ: q₂ tũc nõ ampli⁹ eſt nutrimẽtũ, ſ₃ eſt iã nutritũ. At ſilitudo eſt inter diuerſa. Ergo itelligẽdũ eſt ꝑ nutrimẽtũ in vltimo, nutrimẽtũ qð nõdũ ꝯuerſu₃ eſt in ſuba₃ nutriti, ſed qð in nõ tꝑe ꝑceptibili ꝯuertet᷑ in ſubam nutriti: tũc. n. eſt ſil'e ⁊ nõ idẽ. Per nutrimẽtũ v̾o i ꝑn° / intelligit nutrimẽtũ in qð nõ egit nutritũ, q₂ ſi aliq̃ mõ egiſſet, aliq̃ rõne fuiſſet aſſil'atum. ergo itelligit nutrimẽtũ qð occurrẽs nobis, nutritũ in tꝑe imꝑceptibili poſt h̃ aget in ipm̃. nã tũc occurrit, ⁊ non eſt aliq̃ mõ ſil'e.

Pichra dubõ. Solo. ¶ S₃ dices, nõne nutrimẽtũ. In toto tꝑe ꝑcedẽte eſt occurſu₃ ꝯ̃riũ. ergo cur dr̃ potius ꝯ̃riũ in ꝑn° occurſus. ¶ Et dõm ꝙ in ꝑn° occurſus, ⁊ in toto tꝑe ꝑcedẽte occurſu₃ dici põt ꝯ̃riũ. Ue₂ aſſerit in ꝑn° occurſus eſſe ꝯ̃riũ, quatenus poſſet videri alicui nõ eſſe nutrimẽtu₃, niſi fuerit in loco, vbi agẽda eſt nutritio: ⁊ ꝓpterea accepit ipſum in ꝑn° occurſus.

Quali ſilitudie. ¶ Sed dices, qua ſilitudine in fine nutrimẽtum eſt ſil'e. ¶ Dicebã inquãto ⁊ quali, qb⁹ eſt aptiſſimu₃ vt recipiat formã ſubalem nutriti, ſicut mã optima diſpoſita eſt effecta ſilis agẽti, vt recipiat formã ab illo. In ꝑn° v̾o inquãto ⁊ quali erat diſcõueniẽs. cuius ſignũ eſt: q₂ multe ſuꝑfluitates in via ꝯuerſiõis a nutrimẽto ſepant᷑, vt diſponat᷑ in q̃to ⁊ q̃li: ⁊ fiat ſimile nutrito. Hec eſt vna poſitio quã in iuuenta ſolebamus dicere.

Alia ſolutio. ¶ Uel poſſumus dicere al'r ꝙ Ariſt. ꝑ ꝑnᵐ intelligit, vt dictũ eſt nutrimẽtum, in qð nõdu₃ egit nutritũ, ſed in qð aget poſt hoc tꝑe imꝑceptibili ꝓpter cãm aſſignatã / ⁊ tũc eſt ꝯ̃riũ nutrito in quãto / cu₃ ſit feculẽtius nutrito, ⁊ in quali, cũ alie ſint q̃litates alimenti, ⁊ alie nutriti: ⁊ in ſuba cũ intra ſe ꝯtineat ꝑuationem forme nutriti: quã in fine recipiet. Per nutriᵐ v̾o in fine intelligo nutriᵐ in ꝑmo inſtãti / in quo nũc ꝑmo nutrito aſſil'atu₃ eſt. In illo eni₃ ꝑmo inſtãti nutriᵐ in ſui mã recepit formã ſubale₃ nutriti ꝑ poſitionẽ de pñti. ḡ eſt aſſil'atum in ſuba, recepit q̃litates ꝯſil'es, que ꝯſequunt᷑ inductionẽ forme nutriti in mã nutrimẽti: ⁊ ſic ẽ aſſil'atũ in quali, recipit quãtitatẽ ꝯñtẽ inductionẽ for̃e nutriti in mã nutrimẽti: ⁊ ſic eſt aſſil'atũ in quãto. ḡ per alimentũ in fine intelligit alimẽtu₃, qð in oĩbus eſt aſſil'atũ nutrito. ¶ Sed dices tunc eſt idẽ. ḡ nõ eſt ſil'e. Rñdeo ꝙ eſt idẽ i forma ⁊ in oĩbus accñtib⁹: tñ dr̃ diuerſum, quatenus ꝑtes nutriti q̃ per nutritionẽ facte ſunt, ſunt alie a ꝑtib⁹ nutriti, que añ nutritionẽ ꝑerant: qua rõne fit, vt qð eſt idẽ vno mõ, ſit alte₂ alio mõ. Oẽs. n. ꝑtes corꝑis ſt̃ eadẽ in forma / ⁊ in q̃litatib⁹, q̃ ſunt totius, ⁊ vt⁹ cõparant᷑ ad totũ, inter ſe tñ differũt. ¶ Ex his p₃ nutritionẽ eẽ paruã quãdã gnõnẽ, quã Ariſt, appellat ad gñationẽ / q₂ ꝑ nutritionẽ nihil ſimpl'r fit. qð nõ erat / l₃ fiat aliquid, qð ſm̃ qd non erat / verum de his poſtea.

Argyr. ¶ Cũ aũt nihil nutriat᷑ qn habeat vitã: aĩatũ id erit profecto corpus qð alit᷑ / ea ſane rõne qua eſt aĩatum. Quare ⁊ nutrimẽtũ: ad aĩatum per ſe refertur / ⁊ non per accidens.

T. c. 46 ¶ Quoniã aũt nihil alit᷑ nõ participan₃ vita: aĩatũ vtiq̄₃ eſt corpus: qð alitur inquantum eſt aĩatum. Quare ⁊ alimentũ per ſe ad animatum eſt / ⁊ non ſm̃ accidens.

Collectanea t. c. 46. ¶ Auerroes in cõmẽto innuit capl'i neceſſitatẽ. Inquit eni₃ ⁊ pars ſubſtãtie aĩe: cui attribuit᷑ iſta actio, nõ eſt niſi v̾t⁹, que inata eſt hr̃e iſtã actione₃. Cum igitur cognouerimus hãc actionẽ ꝓꝑe: tũc cognoſcemus ſuba iſti⁹ v̾tutis ꝓprie. eſt ergo capl'i neceſſitas declarare q̃le nutriᵐ dr̃ ꝑ ſe ad nutribile, vt vr̃ ꝙ cog̃ nutriᵐ ꝑficit ad cog̃nẽ nutritiue partis. Tũc inqt Ari. Qm̃ aũt nihil alit᷑ nõ ꝑticipãs vita: nõ corp⁹ aĩatũ eſt nutribile ſm̃ ꝙ aĩatũ. Nutrimentũ eni (vt Auer. inqt) nõ attribuit᷑ aĩato: niſi ſm̃ ꝙ h₃ aĩam, nõ ſm̃ ꝙ ẽ corpus, quare alimentũ per ſe ad aĩatũ eſt, ⁊ nõ ſm̃ accidẽs. i. quare alimẽtũ relatiuũ eſt ad aĩatũ inquãtũ aĩatum / ⁊ non ſub alia rõne. ¶ Dixit hoc: qm̃ Empeð. dixit alimentũ eẽ ad viuum: inquantũ viuum eſt graue ⁊ leue. Democritus inquantũ ignis. Inqt modo Ariſt. alimẽtũ referri ad viuũ nõ ſub rõne aliqua: niſi ſub rõne qua viuũ ⁊ aĩatum. ¶ Et ideo ſcito alimẽto, ſcietur ⁊ viui prima potentia: qua ꝑficitur alimonia. vt dicitur ab Auerroi.

COMMENTARIVM.

De neceſſitate capituli nõ parua queſtio eſt. Greci eni partem nõ ꝯtinuarũt. Egidius vult ꝙ Ariſtoteles determinet de actibus vegetatiue / poſtq̄₃ determinauit de obito. ¶ Diuus Thomas arbitrat᷑ ꝙ Ariſtoteles determinet de alimẽto quatenus ꝯuenit oꝑõnib⁹ aĩe vegetatiue. ſ₃ re v̾a parua dr̃ia eſt, q₂ determinare de alimẽto quatenus cõuenit oꝑatiõibus aĩe vegetatiue eſt quodãmõ determinare de operationibus anime vegetatiue / cum operationes non aliter innoteſcant. ¶ Auerroes neceſſitatem capituli innuit, ex eo q₂ Ariſtoteles declarat nutriᵐ referri ad potentia₃ aĩe, vt pateat definitio potẽtie aĩe ꝑ olim. Que expoſitio nulla rõne v̾bis põt ꝯuenire. ¶ Dicamus ergo ꝙ ſiue Ariſtoteles velit agere de oꝑõnib⁹ vegetatiue. ſiue de obiecto in cõparatione ad actiones, vt arbitror, Ariſtoteles ꝑmo declarat q̃uo alimẽtũ ſe h₃ ad nutritionẽ, ⁊ ſumit hãc ſuppõne₃ ꝙ aĩatũ eſt corp⁹, qð alit᷑ inquãtũ aĩatũ. Quã ꝓbat enthymematice cũ dicit. Qm̃ aũt nihil alit᷑ nõ ꝑticipans vita: vt ꝯ̃ Empedoclẽ, Democritũ, ⁊ Leucippũ eſt ꝓbatũ: ergo oẽ qð alit᷑, eſt corpus aĩatũ, vt aĩatũ. Dixit [vt aĩatum] vel q₂ Empedocles dixit corp⁹ aĩatu₃ nutriri nõ quo aĩatum, ſed quo graue / vel leue: Leucipus v̾o quo cal'm. Ariſtoteles aũt vult aĩatũ corpus nutriri quo aĩatũ eſt. ¶ Auerroes dixit hoc eſſe additũ, q₂ corpus aĩatũ nutrit᷑ nõ quo corpus, ſed quo aĩatum. ¶ Themiſtius dicit corpus aĩatum nutriri quo aĩatum, q₂ non nutrit᷑ quo album vel nigrum eſt, ſ₃ quo aĩam poſſidet, in quam ſñiam venit Simplicius fere. Sed vnde deducat᷑ hec ꝯñtia reduplicatiua, nullus declarat. Poſſet ergo ſic componi ſyllogiſmus, omne participans vita, nutritur quo animatum, omne quod nutritur.

participat vita ergo omne qð nutrit᷑, nutrit᷑ quo aĩatu₃. H̃ modo p₃ ratio. Hac ſuppoſitione ſtante agit de nutrimẽto cõparatione ad nutritionẽ, ⁊ inquit. Quare ⁊ alimentum per ſe ad animatum eſt, ⁊ non per accidẽs, hoc eſt: vt Themiſtius exponit. Quare alimentum eſt ad animatu₃ vt animatum eſt, non ad aĩatum vt animatu₃ conſiderat᷑ quo ad accidentia. ¶ Simplicius exponit alimẽtum eſſe ad aĩtu₃ per ſe relatiue, qð mihi vr̃ extraneũ, cũ in ſubſtãtijs non ſit per ſe relatio. ¶ Thomas exponit alimẽtum eſſe per ſe ad animatum. ſ. quia eſt i potentia ad illud, non ad accidentia illius, ⁊ eſt optima expoſitio. Tu vero intellige per relatiuum non predicamental'r, vt pr̃ ad filium: nõ enim alimentum hoc pacto referẽ relatione predicamentali ad aĩatum, ſed per relatiuum intelligit determinatum, qua determinatione materia ⁊ forma ſunt relatiua, q₂. ſ. alterũ eſt aptum recipi, alterũ recipere, ſic alimentum eſt determinatum ad animatum q₂ aptum eſt pati ab animato vt animatum eſt ⁊ animatum vt animatum eſt aptum agere in ipſum.

Argyr. ¶ Atq diuerſa eſt alimenti rõ: vt nutrit, ⁊ auget. Nã vt ipſ alimẽtũ quãtũ eſt quoddã, auget: vt ẽ hoc aliqd ⁊ ſba, nutrit. ꝯſeruat eniꝫ ſbam, ⁊ eſt eouſq; ꝑfecto: eouſq; nutritur. Efficit ꝑterea gñationẽ ac ortũ: nõ ei⁹ qd ali ter, ſꝫ talis q̃le eſt id qd nutrit. iã.n.eſt ipſa ſba: ⁊ nihil ſeipſum generat, ſed conſeruat.

T.c.47 ¶ Eſt aũt alterũ alimẽto ⁊ augmẽtatiuo eſſe. Secundũ.n. ꝙ quantũ aliqd aĩatũ eſt, ẽ augmẽtatiuũ. ſm vo ꝙ hoc aliqd, ⁊ ſba, alimẽtum eſt: ſeruat enim ſbam, ⁊ vſq; ad hoc eſt, quouſq; ⁊ alatur. Et gñationis etiã factiuũ eſt, non eius: quod alitur: ſꝫ quale eſt id, qd alitur. Jam enim eſt ipſa ſubſtantia. Gñat autem nihil ipſum ſeipſum, ſed ſeruat.

Colle ctanea text⁹ ꝯ 47. ¶ Idez enim oĩm eſt nutritiue, augmẽtatiue, ⁊ gñatiue, eſſe aũt nõ idẽ, ⁊ hoc oñdit. eſt aũt eſſe alteꝝ alimẽto ⁊ augmẽto, ſꝫ ſupple mã eadẽ. ſm enim qd aĩatũ eſt aliqd quãtũ, cibus dĩ augmentatiuũ. ſm vo qd animatũ eſt hoc aliqd, ⁊ ſuba, cibus alimẽtũ eſt. Cuius rõnẽ reddit.d. Saluat enim ſubam, ⁊ vſq; ad hoc, quouſq; alat .i. ſm totũ vite tꝑs non ſic augmẽtũ ꝑpter cauſas quas Albertus hic enumerat. ¶ Et gñatiuũ.] Oſtẽdit qũo alimẽtũ eſt gñatiuũ: nõ tñ ponit ſub qua rõne gñatiuũ eſt, ſed cuius gñatiuũ ponit, ⁊ inquit. Et ſup. nutrimẽtũ factiuũ eſt gñationis. ⁊ explicat cuius dicẽs nõ eius: qd alit: ſed equalis ei: qd alitur .i. in ſpẽ ſil'e, cuius rõnẽ ait. Jam enim ſupple nutribile eſt, ipſa ſuba addit ⁊ quaſi rõnẽ aliã. generat aũt nihil ipſum ſeipſum, ſꝫ ſaluat. ergo nutrimentũ hꝫ tres rõnes vt reſpicit viuũ ſm eius quãtitatẽ augmẽtatiuum dĩ, vt reſpicit ipſum quo ad eius ſubam alimẽtũ: vt vo reſpicit alteꝝ ſibi ſil'e in ſpecie: vt ſic obiectũ eſt gñationis. ergo vnũ obiectũ eſt ſm ſubiectum, eſſe autem ⁊ ratio altera.

Cõ.47. Cõmentũ iſtud fere pꝫ. Ait tñ [eſt vo] augmentatiuum ſm ꝙ ꝑficit quãtitatẽ nãlem eius: qd diminuit in ꝓncipio ꝑpter neceſſitatẽ, vult dicere finis ⁊ materie, ⁊ loci. finis: qꝛ ſi eſſet tante quãtitatis in vtero: quãte in ꝯſiſtẽtia, mater nõ poſſet eũ nutrire: ideo ob hunc finẽ natura eũ parue fecit quãtitatis. Materie: qm̃ ſperma viri ⁊ mulieris paruũ quoddã corpus ꝯficiũt. Loci ꝑpter ea qꝛ matrix eſt anguſta ⁊ pua. ¶ Et tacuit hoc] In arabica tranſlatione nõ ponit dĩa inter augmentũ, ⁊ alimentũ: iõ Auer. reddit cãm.d. Et tacuit hoc .i. illam dĩam: qꝛ pꝫ ſi forte nõ eſt diminutio ſcriptoris: ſicut eſt rei veritas, quoniam in noſtra patet.

COMMENTARIVM.

Siue nunc agat de auctiõe, ſiue de alimẽto, vt congruit auctioni, cũ vtrũq; bñ dictũ ſit, dicamus, ꝙ agit ſcõo de alimẽto vt ꝯuenit auctioni. Agẽdo vo de alimẽto vt ꝯgruit auctioni, dat duas dĩas inter alimentũ, vt ꝯgruit auctioni, ⁊ alimentũ, vt ꝯgruit nutritiõi: quaꝝ ꝓma ſumit ex rõnibus, qbus alimentũ refert ad aĩatum: altera ſumit ex parte tꝑis quo alimentũ refert vt alimentũ, ⁊ quo refert ad aĩatũ, vt auctiuũ. De ꝓma inqt. Eſt aũt alteꝝ eſſe, alimẽto, quo alimẽtũ eſt, ⁊ alteꝝ eſſe alimento, vt augmẽtatiuũ eſt. ergo differũt rõne nõ ſubito vt Themiſtius inqt. Hãc dĩam declarat dĩa ſumpta ab ipſo aĩato, qꝛ aĩatũ põt ꝯſiderari, vt ſuba, ⁊ qd, ⁊ põt cõſiderari vt q̃ꝫtũ: alimẽtũ quoq; cũ ſit ſuba ⁊ quãtũ, põt referri vtraq; rõne ad aĩatũ: iõ inquit. Scõm enim ꝙ quãtũ aliqd aĩatuꝫ eſt, ipſuꝫ alimẽtũ cũ ſit quãtũ, relatũ ad aĩatũ, quo eſt aĩatum ipſum quãtũ, augmẽtatiuuꝫ eſt: qꝛ (vt Themiſtius inquit) alimẽtũ quãtũ quo refert ad aĩatũ quantũ, appoſitũ adauget, facitq; acceſſionẽ amplitudinis, ⁊ hac rõne eſt auctificũ. Vñ (vt Simplicius inqt) poſt defluxũ deperditarũ partiũ ꝑpter quãti additionẽ, ſi amplior iſluxus ſiue iſtauratio fuerit defluxu, ħ eſt deꝑditiõe aĩatũ auget. Diminuit vo ſi defluxus partiũ maior fuerit, q̃ꝫ iſluxus. Ergo alimẽtum cũ ipſuꝫ ſit quãtũ ꝯgruit auctiõi, quo refert ad aĩatũ, vt aĩatũ eſt quãtũ: vt ſic eniꝫ põt facere appoſitionẽ. Quo vo aĩatũ, ad qd refert, eſt hoc aliqd ⁊ ſuba, cũ ipm alimẽtum ſit ħ aliqd ⁊ ſuba, alimẽtũ eſt. nã nutricãs ipꝫ aĩatuꝫ, ꝯſeruat eius ſbam: vt.n. alimentũ refert ad aĩatũ quo ipm aĩatũ ſuba eſt, cũ ipſuꝫ alimentuꝫ ſuba ſit ſubam ipſaꝫ faciẽdo ꝯſeruat, vt inquit Themĩ. qꝛ cuꝫ in fine alimentũ fiat velut idẽ ipſi nutrito, ſbaꝫ eius ꝯſeruat: vt Simpl. ait. Hec eſt prima dĩa, que ſumit ex ꝑte formaliũ rõnũ quibus alimẽtũ refert ad aĩatũ. ¶ Deinde tãgit ſcõaꝫ cũ dicit, ⁊ vſq; ad ħ eſt, quouſq; aĩatuꝫ alat. Ergo ſcõa dĩa eſt, vt Themĩ. innuit, ꝙ alimẽtũ refert ad aĩatũ quo alimẽtũ eſt alimentũ, vſq; ad finẽ vite, qꝛ mun⁹ auctiõis añ finem vite deſinit, munus nutritiõis eſt vite coeuũ, qꝛ ⁊ vſq; ad ħ eſt, quouſq; alat: ⁊ ita quo auctificũ eſt, nõ refert vſq; ad finẽ vite. ergo dĩa ſcõa eſt, ꝙ alimẽtũ quo ẽ alimẽtũ refert ad aĩatũ vſq; ad finẽ, vite: quo vo eſt auctificũ, nõ, qꝛ deſinit auctio añ finez vite. He ſunt dĩe. ¶ Pꝫ g̃ qd alimẽtũ ſit, vt cõgruit auctiõi: ⁊ ꝑ ꝯñs pꝫ qd ſit auctio. ¶ Deinde agit de alimẽto, vt ꝯgruit gnõni, ſiue de gnõne ipſa, ⁊ declarat qd alimẽtuꝫ eſt gñatiuũ. veꝝ nõ exprimit ſub qua rõne eſt gñatiuũ: ſed ſolũ qualis eſt gñatiuũ: innuit tñ dĩas illas breuib⁹ vbis. Greci vo innuũt duas ẽt dĩas. ꝓma ꝙ alimẽtũ vt ſupfluit nutritioni, eſt gñatiuũ, qꝛ eſt ſupfluitas alimẽti, vt Themĩ. ⁊ Simplicius innuũt. alimẽtũ vo, vt nõ ſupfluit, ⁊ tu itellige, vt ſupfluit indiuiduo, nõ ſpẽi: qꝛ nã ordinauit, vt aliqd ſupflueret, idiuiduo ꝑ ꝑfectionẽ ſpẽi. Scõa vo dĩa ẽ, qꝛ alimẽtũ refert ad alitũ coeue, at ſemẽ nõ vſq; ad finez vite eſt ꝓlificũ: Ariſtoteles tñ nõ qbus differãt, declarauit: ſed qualis alimẽtũ eſt gñatiuũ. Vñ iqt, ⁊ gnõnis ẽt factiuũ eſt in qbus vbis inuit duas illas dĩas, quas nõ explicauit. ſ. ꝙ alimẽtũ differt ẽ ſemine, nõ re, ſꝫ quo alimẽtũ eſt factiuũ gnõnis, nõ ſp: ſed certo dato tꝑe: exponit cui⁹ rei alimẽtuꝫ ſit gñatiuũ, ⁊ inqt. Alimẽtũ vt ſemẽ eſt, nõ eſt gñatiuũ ei⁹, qd alit, ſed ei⁹, qd eſt tale in ſpecie, quale eſt id, qd alit. Qꝛ aũt nõ ſit gñatiuũ ei⁹, qd alitur, ꝓbat dupl'r. ꝓmo qꝛ gñatio eſt eius, qd nõ eſt: qd enim gñat, nõ eſt: vt 5° phyſico. ꝓbat. At qd alit: eſt, cuꝫ eius ſuba iaꝫ ꝑerat. Scõo, qꝛ nihil ipſum ſeipſum generat, ſed bñ põt idẽ ſeipſuꝫ ꝯſeruare. ergo alimẽtum quo gñatiuũ eſt, nõ eſt gñatiuum eius, quod alitur: ſed cuiuſdã alteri⁹, qd eſt ei, qd alit, ſil'e in ſpecie.

Vtꝝ idẽ poſſit ſe ipſuꝫ generare. ¶ Queres vtrũ idẽ poſſit ſe gñare. Videtur ꝙ ſic: ꝓmo qꝛ ſaltẽ per accidens idem põt ſe corrũpere, vt pꝫ de calido, quod agendo in humidum, ſe corrumpit. ¶ Preterea. Calidũ inſtaurãdo humidũ, ſe per accñs generat, qꝛ in maiori humido eſt calidum maius q̃ꝫ ſit deperditiũ. ¶ Preterea. Aqua calefacta eſt remiſſa in ſuba ſm Auer. ⁊ hec reducit ſe ad priorẽ ſubaꝫ ⁊ qualitatẽ, ergo aliquid gñat ſe. ¶ Preterea. Epar gñat carnẽ in corꝑe, ⁊ membra nõ ſpermatica, ſm medicos: ſed hepar ⁊ caro in eodẽ viuẽte ſunt idem in ſuba, ⁊ forma, ergo idem generat ſe. ¶ De hac re plura diximus in metaphyſicis qõnib⁹, ⁊ in libris de gñatiõe, ⁊ in libris phyſicoꝝ: tñ ſiqs vult, põt ſuſtinere ꝓbabiliter aliqd poſſe ſe gñare in tribus caſibus. ꝓmo per accñs, vt diximus de calido. Calidum enim inſtaurãdo humiduꝫ maius q̃ꝫ fuerit deperdituꝫ, generat ſe non ſimpliciter, ſed per accidens. Scõo idem põt gñare ſe, qñ fuerit ipſum remiſſum, ſed maius in virtute ipſo remittente, vt in caſu de aqua calefacta: ipſa eni remiſſa in qualitatibus ⁊ ſuba, ſed qꝛ eſt maior q̃ꝫ ſit pars remittens, que ſecum eſt cõmiſtat: ideo illaꝫ corrumpendo generat ſe. Tertio eſſe põt ſm diuerſas ꝑtes, aĩal ſm hepar gñat, ſm carnez gñat, veꝝ ħ eſt diuerſis partib⁹. ¶ Ariſtoteles ergo itelligit, nihil ſe poſſe gñare ꝑ ſe, ⁊ ſm ſe, ⁊ quolibet ſui gnõne ſimpl'r dicta. Cal'ꝫ eniꝫ nõ gñat ſe inſtaurãdo humidũ ſm ſe, ⁊ qdlibet ſui: ſed ſolũ gñat ſe maius, q̃ꝫ erat: corrũpẽs vo põt ſe corrũpere ſꝫ ſe totũ ꝑ accñs, qꝛ corrũpẽs eſt. Nihil aũt gñat ſe totũ ꝑ accidẽs, nec ꝑ ſe: qꝛ qd gñat nec ꝑ ſe, nec ꝑ accñs eſt. ¶ Eſt g̃

Breuis itell's ꝓpoſitiõis ariſtote. ꝓpõ Ariſto. ſic intelligẽda, nihil ſm ſe totũ ꝑ ſe gñat ſe, dico ſm ſe totũ, qꝛ ſm ꝑtes põt ſaltẽ ꝑ accñs aliqd ſe gñare. mõ nec cal'ꝫ, nec aqua ſm ſe totã gñat ſe, nec ꝑ ſe. His eniꝫ duab⁹ ꝯdõnib⁹ ꝓpõ Ariſto. vã eſt. ¶ De corruptiõe vo, dico ꝙ bñ aliqd põt ſe totũ necare, ſed ꝑ accñs, qꝛ cũ corrumpens ſit, põt agere in ſuũ ſubm: ⁊ ſic corrũpẽdo illud, tãdeꝫ ipſum corrũpit. ¶ Ad rõnes pꝫ ſol'o. Ad ꝓmã qdẽ, qꝛ non eſt ſil'e de corruptiõe ⁊ gnõne. ¶ Ad ſcõaꝫ iteꝝ pꝫ ſol'. Primo eni cal'm nõ gñat ſe ꝑ ſe, ſed gñando ſuũ ſubꝫ. Scõo nõ gñat ſe gnõne totali ſm ſe totũ: ſꝫ poti⁹ auget ſe. ¶ Ad tertiã pꝫ ſol'o. Aqua calefacta remoto calefaciẽte relinqt miſta ſm auerroem: nõ eniꝫ põt remitti aqua in q̃litatib⁹, qn remittat in ſuba. Remoto ergo calefaciẽte ꝑtes aque pl'es corrũpunt ꝑtes igneas ⁊ cal'as ex calefactione acqſitas: ⁊ ſic gñat ſe ꝑ accñs, ⁊ nõ gnõne totali. ¶ Quarta ſoluta eſt.

Argyr. ¶ Quare tale quidẽ aĩe ꝓncipiũ: vis eſt talis, vt id cõſeruet qd ipſam hꝫ, ea nimirũ rõne q̃ ipſam hꝫ. Alimẽtũ aũt: ad operãdũ ꝓparare vĩ. Quapp alimẽto priuatũ eſſe nõ põt.

T.c.48 ¶ Quare hmõi anime principiũ: potẽtia eſt: potens ſeruare habens ipſum ſm ꝙ hmõi. Alimentum aũt preparare operationẽ. Vnde priuatum alimento non poteſt eſſe.

Colle ctanea text⁹ ꝯ 48. ¶ Diffinit mõ ꝓncipiũ nutritiuũ.d. Quare ꝓn^m hmõi .i. nutritiuũ, eſt potẽtia aĩe, ſupple vegetabilis potis ſaluare ſuſcipiẽs ipſum ſm ꝙ hmõi .i. ſm aliquã diſpõnez ꝯſeruatiõis: vt Auer. inqt. Et reddit cãm.d. Et dixit hoc .i. ſm aliquam diſpõnẽ, qꝛ ſunt alique vtutes: que ꝯſeruãt eſſe ſm oẽm diſpoſitionẽ .i. in omni dĩa tꝑis, ſm oẽs ꝑtes ei⁹ .i. indiuidua eius eodẽ mõ. ſ. vtutes corpoꝝ celeſtiũ. Apponit aũt qũo alimẽtũ ꝯcurrit.d. Alimentũ aũt preparat oꝑationẽ: cuius ſignũ dat: vñ priuatũ alimẽto nõ põt eſſe ſupple viuũ lõgo tꝑe: niſi (vt alber. inqt in li° de hoĩe) ad plus. 40. dies: vt de q̃dã muliẽ paduana refert ipẽ ſe abſtinuiſſe illis tot dieb⁹.

Cõ.48. Debes ſcire in cõmẽto ꝙ qñ inquit Auer. cibũ eſſe inſtrumentũ nutribilis: intendit capiẽdo inſtr̃m pro omni eo qd tranſit in vtilitatẽ ⁊ vſum alterius, vt diximus ſupra in expõne alterius cõmenti.

COMMENTARIVM.

Hactenus de oꝑationibus, ſiue de obiecto ꝑ cõparationẽ ad oꝑationes ꝙ idẽ eſt. Nũc de altrice potẽtia, qd ſit illa, declarat, ⁊ dicit, q̃re potẽtia altrix eſt hmõi aĩe. ſ. vegetatiue ꝓncipiũ, potẽs ſeruare ipſuꝫ nutritũ, qd hꝫ ipſum ꝓncipiũ, potẽs ſeruare dico ſm ꝙ hmõi eſt. Quid vo ſit alimentũ ſtatim ſubſcribit, cũ dicit. alimentuꝫ aũt ſupple potẽs ꝓparare oꝑationẽ: cuius ſignũ affert, qꝛ nutritũ ipſum, priuatũ alimẽto, nõ põt eſſe. ſ. longo tꝑe.

Cõſideratio vboꝝ. Contra auer. ¶ Quo vo ad verba attinet, ariſtoteles nõ ꝓncipiuꝫ hmõi aĩe deſinit, ſꝫ potẽtiã altricẽ ꝑ eſſe ꝓncipiũ hmõi aĩe: qd põt ſeruare corpus aĩatũ hñs tale ꝓncipiũ. Addit [ſm qd h9] nõ (vt auerroes inqt) ſm aliquã diſpõnẽ ꝑ dĩam virtutũ celeſtiũ, que ſimpl'r ſeruãt eaꝝ ſubta: ſed ſꝫ eſſe numerale: ad dĩam vtutis gñatiue, que ſeruat hñs ipſam, nõ ſm tale eſſe indiuidual'r, ſed ſm eſſe ſpecificũ. Eſt ergo altrix vtus ꝓncipiũ aĩe vegetatiue ſeruãs ipſuꝫ viuẽs ſm numerũ vſq; ad finẽ vite. Nutrimẽtũ vo eſt ꝓncipiũ preparãs oꝑationẽ nutritiuã, cuius ſignũ eſt, qꝛ viuẽs priuatũ alimẽto nõ põt diu ꝑmanere. ¶ Ex qbus ſequit ꝙ tã altrix vtus: q̃ꝫ alimẽtum virtus qdẽ ſeruãs ſubm, alimẽtũ preparãs ad operationẽ nutritiuã mediãte qua virtus ꝓpriũ ſubiectũ ſeruat.

Errorptum. ¶ Sed dices ſi alimentũ eſt ꝓncipiũ preparans ad operationẽ nutritiuã. ergo agit ad nutritionẽ. ¶ Egidius ꝯcedit arbitrat enim mãm coagere, ⁊ vult ꝙ altrix agat, ⁊ alimẽtum coagat. Verũ hec Egidij expoſitio eget lõga diſputatione. Simplicius ergo rñdet ꝙ alimentũ preparat ad operationẽ nutritiuã, nõ vt mouẽs altricẽ virtutem, ſed veluti materia idonea ad actionez accõmodata, quemamodũ fabro ligna: ergo Simplicius ꝑ preparare ad operationẽ nutritiuã intelligit ꝯcurrere ad illam tanq̃ꝫ mãm idoneã. Hec Simplicius. Quod vero ita ſit, ſtatim in textu ſequẽti Ariſto. ſeipſum exponens, hoc aſſerit.

Argyr. ¶ At vo cũ hoc i officio tria ſint hec neceſſarioq; ꝯcurrãt, id inq̃ꝫ qd nutrit, ⁊ q̃ nutrit, ⁊ qd nutrit: id qdẽ qd nutrit eſt ipſa aĩa prĩa: id aũt qd nutrit corp⁹ eſt qd ipſaꝫ aĩam hꝫ, at id quo nutrit ipſuꝫ eſt alimentũ. ¶ Atq; cũ ſit par vniuerſas a fine res appellare, finiſq; hui⁹ aĩe ſit gñatio talis quale eſt id qd ipſaꝫ habet: erit aĩa prima profecto ꝓncipiũ generãdi tale q̃le eſt id qd hãc ipſam aĩaꝫ habet.

T.c.4 ¶ Qm̃ aũt ſunt tria: qd alit: quo alit: ⁊ alens. Alens qdẽ: eſt ꝓma anima. qd vo alit hñs hãc: eſt corpus. quo aũt alitur eſt alimẽtum. Qm̃ aũt a fine appellant oĩa iuſtũ eſt. Finis aũt eſt generare q̃le ipſum eſt erit vtiq; anima ꝓma generatiuum: quale ipſum eſt.

Colle ctanea text⁹ ꝯ 49. ¶ Cũ nutrimentũ quaſi expoſuit, ⁊ quaſi nutritionẽ: oſtẽdit que nec̃ia ſunt nutritioni, ⁊ inqt. Qm̃ aũt ſunt tria, qd alit .ſ. aĩal, quo alit .ſ. cibus, ⁊ alens .ſ. prima aĩa .ſ. vegetabilis, ⁊ ponit exẽpla ⁊ pꝫ. ¶ Qm̃ aũt.] Scõm expoſitores latinos: cum ariſto. diffinit nutritiuã potentiã: diffinit gñatiuã nũc ⁊ tacet augmẽtatiuã. ¶ Sed certe hec expoſitio eſt ꝯ textũ. Ideo al'r ſm auerroem, ⁊ Themiſtiũ dõm ꝙ Ariſto. cum opus nutritiue in triplex diſtixit, ⁊ ab oꝑe res denoiatur tãq̃ꝫ a notiori: querit Ari. quo oꝑe nutritiua aĩa ſit nominãda atq; diffiniẽda: ⁊ tũc rñdet. Qm̃ aũt a fine appellari iuſtũ eſt. finis aũt eſt gñare q̃le ipm: tũc recolligit diffõnẽ aĩe vegetabilis ſumptã ab vltĩo fine.d. Erit vtiq; ꝓ^a aĩa .ſ. vegetabilis gñatiuũ .i. ꝓn^m ꝓmũ gñatiuũ, q̃le ipſuꝫ .ſ. hñs hãc, ⁊ ſic Ariſto. potẽtiaꝝ vegetabilis vnã tm̃ diffinit .ſ. nutritiuã, tacet diffõnes augmẽtatiue, ⁊ gñatiue: qm̃ ſatis differẽtias dedit, qbus pñt colligi: ⁊ appoſuit diffõnez prime aĩe a fine vltimo: ⁊ hoc auer. inqt in calce cõmẽti. Dicẽduꝫ eſt igit ꝙ aĩa nutritiua .i. vegetabilis, eſt virtus: que eſt innata gñare a cibo ſupple ſupfluo: ſibi ſil'e in ſpecie indiuiduo in quo eſt: cuius rõnes reddit dicens. Cum oẽs ſue actiones non ſint niſi propter hanc virtutem.

COMMENTARIVM.

Dictũ eſt alimentũ eſſe ꝓncipiũ preparans ad nutritionẽ, ⁊ dictũ eſt altricẽ vtutẽ eſſe ꝓncipiũ, poſſet ergo qſpiã ambigere vtrũ ſint ꝓncipia ambo effectiua. Rñdet ergo ariſtoteles, ꝙ tria ſunt, que ꝯcurrũt ad munus nutritionis, qd alitur, quo alitur, ⁊ alens. Alens qdeꝫ eſt prima aĩa .ſ. vegetatrix, qd vero alitur, eſt corpus qd hꝫ aĩam: qꝛ (vt dictũ eſt) alit qd alitur, vt aĩatũ eſt. Quo autẽ alitur, eſt alimẽtũ: ergo alio modo ꝯcurrit potẽtia ſiue aĩa: ⁊ alio mõ alimẽtũ. ¶ Expoſitor ãt dicit ꝙ ariſtoteles ꝑ alimẽtũ alit, vt quo itelligit, vt iſtr̃o: ⁊ ſi intelligit (vt in collectaneis diximus) per inſtr̃m omne illud qd venit ad vſum

alicuius, bñ dicit. Sed ſi intelligit ꝑ inſtr̄m illud, quo vtit̄ agẽs ad agẽdū, nō eſt bene dictū: q2 tūc alimẽtū ꝯcurrẽt actiue: ꝓpterea itelligas, vt Simplicius dixit: ⁊ dicemus, alimẽtū eſſe quo alit̄, vt mã idonea actiōi. ℂ Quo vō ad vba attinet: aiaduerte ꝙ ariſtoteles nūc loqt̄ de potẽtia, nūc de aia, vt q̄ſi videat̄ equocus, qḋ iō facit, ꝙ opus ſit aie ⁊ potẽtie: aie ꝑncipal̄r, potẽtie, vt ꝓximi ꝑncipij. Quia igit̄ nec aia ſine potẽtia, nec potẽtia ſine aia agit, iō nūc potẽtia, nūc aia vtit̄: q̄ſi eas ꝓ vno ꝑncipio itelligat. ℂ Deinde Ariſto. definit aiaʒ vegetatiuã, ⁊ ordinat hanc definitionẽ, cū inqt, Qm̄ aūt a fine appellari ⁊ noie ⁊ definitiōe oia iuſtū eſt. Finis aūt eſt gn̄are: q2 ꝑ̄ nutrimur: ſcḋo augemur vſqʒ ad ꝑfectū ſtatū: tertio cū ad ꝑfectū ſtatū venerimus, poſſum⁹ gn̄are: ⁊ ſic gn̄are eſt finis ceteroꝝ opeꝝ. ergo ꝑma aia erit ꝑn^m^ gn̄atiuū eius, qḋ eſt tale, quale eſt ipſum habens illam.

Q.ō. ℂ Magna queſtio fieri pōt hic, vtrū definiat̄ aia, vel potentia aie. Thomas, ⁊ Auerroes volunt aiam hic definiri, vt verbū ariſto. explicat. ℂ Egidius vō vult ꝙ definiat potẽtiaʒ: lʒ ariſto. indifferẽter ⁊ aiam ⁊ potentiaʒ poſſit definiri eadẽ definitiōe paucis additis. eſt enim aia ꝑncipale ꝑncipium gn̄andi tale quale eſt hn̄s ipſam: potẽtia vō inſtr̄ale. ℂ Cur vō nō definit aiam ꝑ eſſe ꝑncipiū augmẽti: bonã rationẽ Egidius aſſert: q2 nō eſt de opibus neceſſarijs tota vita, nec de opibus ꝯſtãtioribus.

Dubō. ℂ Sʒ dices nō vr̄ bñ, vt definiat̄ aia a fine, q2 finis eſt cã extrīſeca: potiſſima definitio eſt formalis, que dat̄ ꝑ genus cãe formalis. ℂ Dici pōt ꝙ definitio formalis eſt potiſſima in eo, q hʒ oẽs cãs. Aia autem nō pōt definiri niſi ab ipſo fine cū forme hñ ſit finis: nō aūt forma. Preterea hec definitio nō eſt penitus data per finem, cū ꝑncipiū ſit genus aie. dr̄ia vero eſt ſumpta a fine: q2 in formaꝝ definitiōe nō eſt potior cã ipſo fine. Hec ergo eſt definitio cauſalis prime aie.

Q.ō egidij. ℂ Querit hic Egidius vtrum potẽtia vegetatiua ſit ꝑncipiū gn̄atiōis. Rn̄det ꝙ eſt inſtr̄ale aie ꝑncipium: agẽs enim vt inſtr̄m aie pōt gn̄are ſubam. ℂ Hoc qḋ Egidius aſſerit, vr̄ obſcurum, q2 vel intelligit ꝙ aie potẽtia gn̄at viuū: ⁊ hoc eſt falſum: vel ſemen. Si gn̄at ſemen, nō erit ꝑncipiū gn̄andi ei⁹, qḋ eſt tale, quale eſt hn̄s ipſaʒ: nō enim ſemen genitū eſt ſile ei, cuius potẽtia eſt. Si generat viuẽs, hoc eſt falſum: q2 ꝯtingit fieri viuẽs, potentia ⁊ aia corruptis, ⁊ corrupto eo, e quo fuit ſemẽ. ℂ Ideo dicẽdū eſt, ꝙ alia eſt potẽtia gn̄atiua ſeminis, ⁊ alia aialis: illa enim que gn̄at ſemẽ, eſt altrix, vt gn̄at alimẽtū ſupfluū, illa que gn̄at aial, eſt illa que cū ſemine decidit̄. Hec enim vt inſtr̄m aie gn̄at aial, illa que eſt cū aia in ipſo hn̄te aiam, eſt gn̄atiua ſeminis ⁊ omniū virtutū, que cū ſemine cōiūgūtur, vt inſtr̄m ẽt aie. ℂ Ex qbus ſequit̄ ꝙ ⁊ aia, ⁊ potentia ſecū ꝯiūcta, ⁊ potẽtia ſeminalis oẽs ſunt gn̄atiua ꝑncipia: aia ⁊ potẽtia ſecum cōiuncta ſunt ꝑncipia remota mediãte ſemine. potẽtia ꝯiuncta ſemini eſt inſtr̄ale principiū gn̄ationis ꝓpinquū. ℂ Sed ꝯ̄ hec argumentant̄ nōnulli, q2 nihil pōt eſſe agens in actu, qḋ nō ſit cū effectu in actu: vt dr̄ in 5° metaphiſice, ſed nec virtus aiaſtica, nec virtus ſeminalis ſimul eſt cū effectu, nã in ꝑmo inſtãti eſſe forme genite ſeminalis virtus nō eſt: vtus vō aiaſtica in tali ꝑmo inſtãti pōt nō eſſe: imo añ potuit eſſe corrupta vna cū tota aia, cui illa erat ꝯiūcta. ergo nulla illarum eſt agens, nec vt principale, nec vt inſtrumentale. ℂ Dicendum, ꝙ triplex eſt virtus agens, quedam eſt agẽs ad fieri alicuius effectus ordinata tm̄: quedam vero agẽs ordinata ad factū: ⁊ quedam cōis ordinata ad fieri, ⁊ ad factū. Uirtus qdẽ ſeminalis eſt virtus, que fuit inducta in mã a ſeminãte pro fieri tm̄: ⁊ hec in primo inſtanti geniti eſſe forme primo nō eſt: nō enim erat inducta, niſi pro fieri. Uirtus vero celeſtis, que mediãte aere vel aqua in primo inſtãti genite forme inducit̄ in re genita eſt virtus ordinata ad factū eſſe illius forme: q2 cōſeruat formã in mã, hac virtute: vt inquit Ariſto. in libro de gn̄atione, alij magis, alij minus viuunt: qm̄ alijs hec diutius, alijs paruo tp̄e durat. Et hec virtus incipit cū forma, ⁊ deſinit cū forma, cū ſit eius ꝯſeruatrix. Cōis vō virt⁹ eſt deus ⁊ celum, nã vtraqʒ illa virtus principal̄r vt celi inſtr̄m: hec qdeʒ ad fieri: alia vō ad ꝯſeruationẽ agit: eſt tñ dr̄ia, q2 virtus ſeminalis agit virtute celi, ⁊ virtute ſeminantis: principaliter quidẽ, vt inſtr̄m celi: minus autẽ principaliter, vt inſtrumentum ſeminanti. Hec pro ſolutione.

ℂ Id aūt quo nutrit aia, duplex ẽ: queãdmodū ⁊ id q̊ gubernator gubernat man⁹ in quã ⁊ clauu⁹. atqʒ aliud mouet atqʒ mouet̄ aliud mouet tm̄. Neceſſe eſt aūt: oẽ nutrimẽtū nãe ſit talis, q̄ digeri poſſit. at digeſtionẽ efficit calor. Quaꝓpter oẽ aians: hʒ calorẽ. Quid igit̄ ſit alimẽtū ipſuʒ vl̄iter diximus: poſtea vō de ipſis exactius ꝑſcrutabimur. Argūt.

ℂ Eſt aūt quo alit̄, duplex, ſicut quo gubernatur: manus, ⁊ themo. hoc qdẽ mouẽs, ⁊ motū: illud aūt mouẽs ſolū. Omne aūt alimentū neceſſariuʒ eſt poſſe decoqui. operat̄ aūt decoctionẽ, calidū. Unde oẽ animatum habet calorẽ. Figura qdeʒ igitur alimentū qd ſit, dictū ẽ. Certificãdū aūt de ipſo eſt poſterius in proprijs rationibus. T.c.50.

Collectanea text⁹ cōmẽ. 50. ℂ Circa iſtã lr̄aʒ expoſitores greci inuicẽ diſcrepãt. Simplicius duas inducit cōmẽtatiōes. Inqt ipſe in ꝑma ac dupl̄r dicto quo nutrit̄: cal̄m qdẽ mox in hoc collocabit̄. igit̄ alterū quo nutrit̄ audiẽdū aiam. vult ergo Simplicius ꝙ duo ſunt qbus fit nutritio, agẽs ꝑncipale: vt aia, ⁊ inſtr̄ale vt calor, ⁊ cibus. Queãdmodum quo gubernat̄ nauis duo ſunt. ſ. vnū ꝑmū agẽs. ſ. nauta, ⁊ vnū inſtr̄m, vʒ, manus ⁊ themo: ⁊ tūc ꝑ manū, ⁊ themonẽ Simplici⁹ itelligit inſtr̄ʒ nauigationis. tacuit aūt ſm̄ ipſuʒ exẽplū de agẽte ⁊ ꝑncipali. ſ. de nauta: qm̄ pʒ. Et tūc verificat lr̄am ſequẽtẽ. d. Hoc qdẽ mouẽs ⁊ motū, vt inſtr̄m: cuiuſmodi eſt manus ⁊ themo. Id aūt mouẽs ſolū. ſ. nauta, ſic inqt Simplici⁹, aia mouẽs tm̄, calor, ⁊ cibus mouentia mota. ℂ Aliter exponit Simplicius: vt Ariſto. hic diſtinguat inſtr̄m nutritiōis in duo: cū inqt. Eſt aūt quo alit̄. i. inſtr̄m alimonie duplex: ſicut ⁊ quo gubernat̄. i. inſtr̄m gubernatiōis ⁊ manus ⁊ themo, ⁊ ponit dr̄iam eoꝝ: hoc qdẽ ſup. inſtr̄oꝝ mouẽs ⁊ motū: vtpote nutrimẽtū: eſt. n. motū a calido: mouet vō nutribile: vtpote ꝓxime augẽs ⁊ ꝯſeruãs. id aūt mouens ſoluʒ: vt calidū: eſt enim mouẽs nō motū: q2 nō mouet̄ ab aliquo extrinſeco ab ipſa aia, ſed ſolum ab aia: ⁊ hãc expōnẽ ſequūtur latini oẽs. ℂ Sed hec expoſitio peccat apud me: ꝑmo qm̄, calor adhuc pōt moueri ab aliquo extrinſeco ab aia. potẽtia. n. nutritiua eſt ſm̄ rẽ diuerſa ab eſſentia aie, ⁊ mouet̄, aia mouet calorẽ per potẽtiã diuerſam, ⁊ forinſecã ab eſſentia. Preterea nutri^m^ eſt mã nutritiōis: ergo nō eſt iſtr̄ʒ actiuū nutritionis: q̄re nō vr̄ expō hec lr̄e ꝯueniẽs. ℂ Al̄r ergo Themiſtius: cū Simplicio ꝯueniẽs in ꝑte. inqt iſtr̄m Ari. ħ diuidere in duo: quoꝝ vnū mouẽs nō motū dicit: ⁊ eſt potẽtia aie: que a nullo extrinſeco mouet̄. aia. n. viʒ ſua ipſa ex ſe ꝯfert, ⁊ tãqʒ de ſinu ſuo ꝓmit. Alterū mouẽs motuʒ: vt calor. aia. n. calorẽ tãqʒ mathematicū quoddã extriſecus adhibet: ⁊ ſic vult Themiſti⁹ ꝙ manus cōparat̄ gubernatori tãqʒ potẽtia ipſi⁹ aie: themo velut calor aie. ⁊ ſic ſʒ Themiſtiū de iſtr̄is diſtiguit lʒ a ꝑn^c^ ad illa iſtr̄a ſit diſſimilis. Et expōi Themiſtij ꝯſonat trãſlatio byzãtij. iqt. n. id ãt q̄ nutrit̄ aia duplex ẽ. Ecce quō de iſtr̄o diſtiguit: ⁊ nō de agẽte cōiter vtriqʒ iſtr̄o. ſ. ⁊ agẽti. ℂ Oẽ aūt. [Quid faciat hic ariſto. in cōmẽto patebit: qm̄ oẽs expoſitores ꝯueniūt.

ℂ Cum

Cō.50. **Cum demonſtrauit** Debes ſcire ꝙ concurrẽtia ad alimoniaʒ ſunt anima tan q̄ʒ agens principale, ⁊ inſtr̄a. verbi gratia. potentia aie, ⁊ calor. ergo litera pōt duobus modis itelligi. Uno mō vt diuidat cōcurrẽtia ad alimoniã: ita. ſ. vt dicat ꝙ q̊. i. cōcurrẽtia ad alitū duo ſunt: ſicut ⁊ quo gubernat̄, ſupple ꝑncipale, ⁊ inſtr̄ale. ꝑncipale in nauigatione nauta. inſtrumẽtale themo. Alio° vt hic nō diuidat, ſed ſubdiuidat: qm̄ ſup. ibi [Qm̄ aūt ſunt tria] diuiſit, nunc ſubdiuidit inſtr̄m in duo: in inſtr̄m nō motū ab extrinſeco: vt potentia apud Themiſtiū, vel calor apud Simpliciū. ⁊ motū ab extrinſeco: vt calor apud Themiſtiū, vel cib⁹ apud Simpliciū. ſecūdo mō exponūt greci: ꝑ̄ mō exponit Auer. cū quo Simplicius in ꝑma ſua expōne cōuenit. ℂ Inqt ergo Auer. cuʒ demr̄auit modos actionis aie nutritiue, ⁊ deſcripſit eam, ⁊ deſcripſit nutritiuã. Incepit declarare mō inſtr̄ʒ ꝑmū: per qḋ iſta aia agit in cibū. Iam eniʒ fuit dictū vl̄r, ꝙ iſta diffinitio aie eſt ꝑfectio corpis organici, ſed ſupple illa diffinitio nō ſufficit, ⁊ q2. ſ. nō pōt inſtr̄m ꝑ^m^ h⁹ aie ſciri: niſi fit diuiſio cōcurrẽtiū: iō diuidit Ariſt. cōcurrẽtia, ⁊ inqt Auerrois, ⁊ id, ꝑ qḋ cōplet̄ actio nutrimẽti eſt duplex. ſ. ꝑmū mouẽs: qḋ mouet, ⁊ nō mouet̄, ⁊ ꝑmū mouẽs qḋ mouet, ⁊ mouetur. Et addit expōnẽ. d. Et ſupple mouẽs: qḋ mouet ⁊ mouet̄, eſt id, qḋ eſt de ꝑ̄ motore. i. qḋ cōparatur ad ꝑmū motorẽ tanq̄ʒ ſubiectū. i. inſtr̄m: vt themo, ⁊ ꝑm⁹ motor de eo quaſi fors: vt⁹ man. i. nauta, eſt eni figura ſynedoche: put ꝑs accipitur ꝓ toto. ℂ Et de ħ qḋ.] Cōcluſio lr̄e ergo eſt, ꝙ in nutritione dat̄ ꝑmū motū ex ſe: cui⁹ vna pars mouet tm̄: altera mouet ⁊ mouet̄, ſicut celū hʒ h⁹ duas ꝑtes. Et hec cōcluſio pōt ſyllogizari ſic, oẽ primū motū ex ſe corpale eſt cōpoſitū ex motore mouẽte tm̄, ⁊ motore moto: ſed calidū vitale eſt ꝑmū motū ex ſe corpale in nutritiōe: ergo cōponit̄ ex motore moto, ⁊ motore mouẽte tm̄. mō qd ſit motor mouẽs tm̄ expſſuʒ eſt hic. ſ. aia, ⁊ motor mot⁹ ẽt. ſ. calor igneus. Maior ergo h⁹ declarata eſt in 8°. Minor in hoc libro, ⁊ cōcluſio ẽt hic expoſita eſt. Inqt ergo: ⁊ de hoc ꝙ dixit. i. de iſto ſyll̄o, q̄dã ꝯ̄clarauit hic. ſ. minorẽ, ⁊ ꝯ̄neʒ, ⁊ q̄dã in ſermonibus vl̄ibus. ſ. maioreʒ. ⁊ exponit hoc, dicens: qḋ igit̄ declaratū eſt hic, eſt ꝙ aia nutritiua eſt primū mouẽs in cibo, ⁊ qḋ agit in cibo ꝑ calorẽ: per quẽ fit digeſtio: ⁊ hec fuit ꝯ̄nis expō. Utrū aūt opʒ, vt moueat ⁊ nō moueat̄: ſm̄ ꝙ eſt ꝑmū mouẽs, ⁊ ꝙ calor moueat: ita ꝙ moueat̄ a ꝑ̄ motore, declaratū eſt in ſermonibus vl̄ibus. declaratū eſt eniʒ illic, ꝙ oīs ꝑmus motor, ſi fuerit corporalis, cōponit̄ ex motore nō moto, ⁊ ex motore moto: ſm̄ ꝙ cōponit̄ res ex mã ⁊ forma. Et hec fuit maior: ⁊ ſic pʒ q̄l̄r h⁹ demr̄atio partim eſt aiaſtica. ſ. quantū ad minorẽ, ⁊ ad expōnẽ ꝯ̄nis: partim phyſicalis, quãtū ad maiorẽ, ⁊ ꝯ̄nem ſimpl̄r ſumptã: nō. ſ. expoſitã. ℂ Sed eſt dubitatio.] Mouet. q. difficilẽ: qm̄ vr̄ in hac demr̄one cōmitti fallacia equocationis: maior eniʒ demr̄onis tenet in motu locali. minor aūt in motu alterationis: alterare eniʒ cibū alteratiōis eſt motus. ergo nō ſeqt̄ ꝯ̄. Hoc inquit: ſed eſt dubitatio in hoc qḋ diximus: motus enim virtutis nutritiue, ſup. circa cibū, eſt in capl̄o alterationis: ⁊ ſic minor eſt in motu alterationis vera, ⁊ illḋ qḋ mouet ex ſe: qḋ cōponit̄ ex motore nō moto, ⁊ ex motore moto. nō inuenit̄ niſi in motu locali. i. maior eſt vera in motu locali: cuius rōnem reddit. d. In motu enim alterationis nō inuenit̄ motū ex ſe. nō enim eſt neceſſe vt ꝑmū alterãs corporeū alteret̄, ſup. ex ſe: ⁊ tūc alteret: ſicut eſt neceſſe in ꝑ̄ motore corporeo. ſ. vt non moueat in loco niſi moueat̄. quō igit̄ dicit. i. cōcludit hic in alteratione nutritiue, ꝙ alterū eorū eſt mouẽs motū, ⁊ alteꝝ mouẽs tm̄: quaſi dicat nō dʒ hoc inferre: cū fallacia cōmittatur ꝯ̄ntis, ⁊ equiuocationis in ꝑmiſſis. ℂ Debes ſcire vt in phyſicis accipit̄, ⁊ 2° capite de ſuba orbis, ꝙ dr̄ia eſt inter primū motorẽ corporeū in motu locali: ⁊ in motu alterationis. in motu. n. locali primus motor corpeus non pōt mouere niſi moueat̄ ab intrinſeco. in motu alteratiōis primus motor corporeus alterat alia: ⁊ nō opʒ vt alteret ſe: vt pʒ. Primū. n. alterãs eſt corpus celeſte: qḋ alterat, ⁊ non opʒ vt alteret̄ a ſe, nec ab alio. cã aūt h⁹ dr̄ie differat̄ ad tp̄s. ℂ Et dedit exẽplū.] Mouet ſcḋaʒ difficultatẽ circa exemplū ⁊ pʒ. ℂ Dicamus igit̄.] Abſoluit. q. ⁊ duob⁹ modis: modus ſcḋs. ibi [Et poſſumus dicere.] Prim⁹ modus ſoluẽdi eſt, ꝙ predicta ꝯ̄ pōt dupl̄r demr̄ari. Uno° demr̄one nūc expoſita: cuius maior in octauo, ⁊ minor hic declarate ſunt. Alio° per duas ꝓpōnes quas ponit dicẽs. dicam⁹ igitur qm̄ ꝓpinquū alterãs cibū dʒ eẽ corp⁹ calidū, manifeſtū eſt ſup. per ſe: deinde accepit ſcḋaʒ. d. Qm̄ vō corp⁹ cal̄m alterãs nō ſufficit in eẽndo ꝑmū mouẽs iſtud motū. i. nutrimentū, declaratū eſt ꝑus ꝯ̄ Democritum: qm̄ dixit ꝙ calor nō ſufficit in agẽdo actionẽ alteratiuã terminataʒ, niſi ſit illic alia virtus q̄ eſt corpus: ſed nō eſt in corpore. Ex his infert ꝯ̄nẽ. d. Corp⁹ igit̄, qḋ eſt primū alterãs, cōponit̄ ex alterãte: qḋ nō alteratur. ſ. aia, ⁊ ex alterãte alterato. ſ. calore nãli: ⁊ tūc recolligit ꝯ̄nẽ. d. Decl̄atū eſt g̊, ꝙ id ꝑ qḋ fit nutrimẽtū eſt duplex. ſ. alterãs nō alteratū: cẽ eniʒ alteratuʒ eſt corp⁹, ⁊ iſtud. ſ. alterãs tm̄, eſt aia, ⁊ eſt alterãs alteratū. ſ. calor nãlis: quare cōcludit ꝙ motus hic capit̄ large pro motu vl̄r. ℂ Et ſm̄ hãc.] Hoc habito rn̄det ad formã. q. ⁊ inqt. Et ſm̄ hãc expōneʒ nō indigemus illo: qḋ declaratū eſt in illo ſermone. i. in octauo. ſ. ꝙ ꝑmus motor corporalis in loco cōponitur ex motore non moto, ⁊ ex motore moto. eſt ergo ſol̄. ꝙ demōſtratio ꝓpoſita peccat per fallaciaʒ equocationis: vt qḋ declarauit: attamẽ Ariſto. nō errauit: cuʒ ꝯ̄nẽ nō ea demr̄one: ſed hac mō fundata in duob⁹ ꝓpōnibus, demōſtrauit ꝯ̄nẽ ꝓpoſitã. ℂ Et poſſum⁹] Aliter abſoluit. d. Et poſſumus dicere ꝙ calor nãlis non alterat cibū niſi ꝑ̊ moueat̄ in loco. Decl̄atū eſt enim ꝙ motus localis antecedit alioꝝ motus, ⁊ maxime iſtū motū: qui eſt terminatus. ſ. qui alterat rem in alia hora, ⁊ in alia nō, ⁊ ẽt nō alterat tm̄: ſed attrahit ⁊ expellit cibū, ⁊ hoc eſt motus localis. Et ſm̄ hãc expōnẽ erit demōſtratio manifeſta: ſed prima expō vr̄ magis cōueniens. Eſt g̊ ſcḋa ſol̄. ꝙ alteratio eſt duplex: vno° pura, alio mō miſta locali motui. Primo mō minor demr̄onis predicte nō dʒ intelligi: vt pʒ. Scḋo maior ⁊ minor pñt verificari: ⁊ ſic non cōmittitur fallacia equiuocationis: cum maior ſit vera tã in motu locali, q̄ʒ alteratiōe miſta motui locali: ⁊ ſic minor bene accipitur ſub minori. ℂ Dixit tñ ꝙ prima expō eſt melior: q2 vlior: qm̄ ſcḋs modus rn̄dendi nō eſt cōis plantis. calor enim plantarū nō mouet̄ de loco ad locū ꝓpter cibū plãtarū alterãdum, ſed ſolum animalis calor facit illum motum.

Dubō. ℂ Sʒ ambiges in ꝑma, vtrū aia ſit regula cognoſcitiua, an nãlis. ſi cognoſcitiua, ergo augmẽtatio fieret ad volūtatẽ noſtrã: ſi nãlis, ergo nō eſt ꝑma regula: ſed adhuc indigebit regula priori: adhuc anima mouet̄ ꝑ accidens: ergo nō eſt mouẽs imobilis. Dicendū ꝙ illa regula eſt regula per modum nature: nec ſequitur, ꝙ indigeat alia: niſi eſſet in ſui natura illimitata: ſicut calor naturalis, vt conſtat.

Solō. ℂ Secunduʒ nō valet: qm̄ intelligit per mouens imobile. ſ. mouens quod non mouet̄ ab aliquo extrinſeco per ſe: ⁊ ſic eſt imobile ꝑ priuationem motoris extrinſeci per ſe. ℂ Et etiaʒ fuit exẽplum largiter.] Abſoluit ſcḋaʒ ⁊ inquit, Et etiã fuit exemplū largiter acceptū. manus enim eſt prim⁹ motor nauis, ſed ipſe gubernator. ergo exẽplū eſt poſituʒ tanq̄ʒ manifeſtans non tanq̄ʒ verū. reliquū cōmenti patet.

Dubitationes ꝑma. ℂ Accidūt ambiguitates: ꝑma qm̄ Ariſt. ꝓmiſit primo obiecta, poſt actus, ⁊ tertio potentia definire, ⁊ vltimo eſſentiã: ⁊ hoc nō fecit. tm̄ enim obiecta, ⁊ actus omnes definit. de potẽtia autẽ vnã tm̄. ſ. nutritiuã, ⁊ tranſit ad eſſentiam: cur nō diffinit augmẽtatiuam, ⁊ gn̄atiuam, ⁊ tūc animam.

2ª ℂ Scḋa difficultas eſt: q2 videt̄ ꝙ diffinitio Ariſto. data

ꝑ^a ꝑticula. vltimo capite. 3^a

de nutritiua ſit inſufficiens: qđ ꝑ illã quã dat Auic. 6° nãliũ, vbi inquit nutritiua po^a eſt vis anime vegetabilis conuertẽs corpus a corporeitate in qua erat in ſil'itudine corporis in quo eſt, ⁊ vnit ei cibũ ꝓ reſtauratione ei⁹: qđ ſolutũ eſt ex illo. Diffinitio aũt Ariſto. eſt data tm̃ ꝑ mãm ⁊ finẽ: ergo hec eſt cõpletior. ¶ Tertia ẽ qd eſt mot⁹ nutritionis, ⁊ qd augmẽtationis: ⁊ quõ differunt, ⁊ an ſint motus ¶ Ad ꝓmã dõm ꝙ Ariſt. diffinit act⁹ tres, ⁊ obiecta tria, ⁊ potentiã nutritiuã tm̃. relinqt aũt alias duas: qm̃ de ſilib⁹ idem eſt iudiciũ: docuit enĩ vnã definire ex obiecto, ⁊ actu: ⁊ tu ſil'r alias diffinire ſcias, qm̃ ſilia eodẽ mõ diffiniẽda: vt pꝫ. ¶ Ad 2^am dõm ꝙ diffinitio Auicẽne tãgit mãm in q̃: cum dicit. [Vis aie vegetabilis.] Tãgit ꝓpriũ actũ eius: cũ dixit. [Conuertẽs.] Propriũ enim eſt nutritiue conuertere. tangit mãm circa quã: cũ inquit. [corpus a corporeitate in qua erat in ſilitudine corporis in quo eſt.] Tangit finẽ operis: cũ inqt. [Et vnit ei cibũ.] Finis enim totius opis nutritiue eſt vnio cibi in ſubaꝫ nutribilis tãgit ⁊ finẽ intẽtiõis vltie: cũ inqt. [Pro reſtauratione ei⁹: qđ ſolutũ ẽ ex illo.] Hic eniꝫ eſt finis intẽtionis nutritiue ſimpl'r, ⁊ vltimus, ⁊ conſtat. ¶ Ariſto. aũt in ſua diffõne tangit ſubm cuꝫ dicit. [Principiũ nutritiuũ eſt potẽtia aie huiuſmodi]. ſ. vegetabilis. aia. n. vegetabilis ſubm eſt potẽtie. tangit actũ ſalteꝫ in potẽtia: cuꝫ dicit. [Poſſibilis ſaluare.] Tãgit finẽ: cũ dicit. [Suſcipiẽs ꝑm ꝙ hꝫ. Mõ hec diffinitio nõ eſt diminuta: cum res nãlis nõ habeat diffiniri niſi ꝑ mãm, ⁊ formaꝫ. quod igit' eſt additũ in diffõne Auicẽ. non eſt additũ tanqꝫ neceſſariũ, ſed tanqꝫ vtile. ¶ Ad tertiũ dõm ꝙ motus nutritionis põt cõparari ad ſbm ꝓpriũ particulare, ⁊ ad ſbm ſimpl'r ⁊ totale: eſt enim ſubiectũ ꝓpriũ particulare mã cibi in qua fit diſpoſitio, decoctio, digeſtio ⁊c̃. Subiectũ totale ſimpl'r eſt totũ ipſum nutribile: qđ denominatur nutriri. ¶ Amplius p̃t cõparari ad terminũ in ſe, ⁊ ad terminum relatũ in cõparatione ad aliud. Terminus in ſe eſt caro inquãtũ eſt quoddã indiuiduuꝫ ſp̃ei carnis. Terminus relatus ad aliud eſt caro: vt pars mãlis toti⁹ nutribilis: eſt eniꝫ caro mã ſcđa nutribilis, vt cõſtat. ¶ Sil'r ⁊ augmẽtatio põt cõſiderari reſpectu ſubti ꝓprij ⁊ particularis, vt eſt mã cibi in qua fit inductio diſpõnũ, ⁊ reſpectu ſubiecti totalis: vt reſpectu totius viui augmentabilis. ¶ Sil'r id qđ acqritur ꝑ augmentationẽ põt dupl'r ꝯſiderari. Uno° abſolute, ⁊ ſic eſt caro ſub rõne maioris q̃ꝫtitatis q̃ꝫ ſit deꝑdita. Alio° in ordine ad aliud, ⁊ ſic eſt caro q̃ꝫta maiori quãtitate q̃ꝫ ſit deꝑdita: inquãtũ facit totũ q̃ꝫtuꝫ maius q̃ꝫ ꝓus erat. ¶ Ex his ſeqt' ꝙ idẽ termin⁹ eſt augmẽti, ⁊ nutritionis, nõ tm̃ eadẽ rõne. terminus enim nutritiõis eſt caro. terminus augmẽti caro ſub rõne quãti: vt Ariſto. dixit. idem eſt ſubiectũ etiã, ⁊ eadẽ ꝓncipia diuerſimode ꝑm deficiẽs, ⁊ fortificãs variata: vt pꝫ. ¶ Tunc dico ꝙ ſi nutritio ꝯſideraf' reſpectu ſbti ꝓprij, ⁊ termini ꝓprij, ſic eſt generatio vera ⁊ ſimpl'r, ⁊ nõ mot⁹, qm̃ ꝑ talẽ nutritionẽ mã cibi variatur ĩ noie ⁊ diffõne. Sil'r ⁊ augmẽtatio erit gñatio ſimpl'r, vt ſic. caro eni gñabit', quã ꝯſequit' determinata q̃ꝫtitas.

¶ Si v° nutritio refera' ad ſbm totale, ſic eſt verus motus, qm̃ ſbm idẽ nõ variat' in noie ⁊ diffõne: cuꝫ ſit idẽ nutribile nũo in ꝓn° ⁊ fine ꝑm formã: lꝫ variatũ ꝑm mãm: penes quã nõ variat' nomẽ ⁊ diffinitio. ¶ Sil'r ⁊ augmẽtatio re^u ſbti totalis eſt mot⁹: cũ eo nõ varief' in noie, nec in diffõne: ⁊ ſic pꝫ q̃l'r nutritio, ⁊ augmẽtatio ſunt vn⁹ mot⁹ in ſbto, ⁊ diſt rõne: ꝓpter diffinitionẽ diuerſaꝫ terminoꝝ. Ex his ſequit' ꝙ ſtat vnã mutationẽ eẽ gñonẽ reſpectu aliquoꝝ, q̃ ẽ motus reſpectu alioꝝ, vt gñatio carnis eſt gñatio abſolute, eſt tm̃ motus nutritionis re^u totius nutribilis. ¶ Sil'r augmentatio eſt gñatio carnis tãte q̃ꝫtitatis in ſe. reſpectu toti⁹ eſt augmẽtatio ⁊ mot⁹. ¶ Et hoc põt exẽplo patere. Ꝟ. g̃. ſit vnus cumulus lapidum hic, ⁊ ad imaginationẽ deſtruat' vn⁹ q erat vni⁹ pedis: deinde hinc ad horã reſtauret' vnus ſilis quãtitatis duorũ pedũ: iſta inſtauratio re^u lapidis noui in ſe eſt gñatio lapidis, reſpectu totius cumuli eſt nutritio: q2 reſoluti reacquiſitio, ⁊ augmẽtatio: q2 maioris q̃ꝫtitatis q̃ꝫ fuerat deꝑdita reſtauratio, ⁊ vno ⁊ eodẽ inſtãti eſt gñatio re^u huius, ⁊ mot⁹ reſpectu cumili, vt conſtat.

Com̃.

¶ Sed dices igit' aliqs motus erit in inſtãti ꝯ Auerroem 3° phyſicorũ. ¶ Adhuc nutritio in q̃ ſp̃ẽ mot⁹ eſt. ¶ Dõꝫ ꝙ mot⁹ vt mot⁹, ſemp eſt cõtinuus ⁊ ſucceſſiuus. ſ. ſub ratione gñis: tm̃ rõne ſp̃ei põt eſſe ſubit⁹: vt Auer. inqt in 8° phyſicoꝝ.

Cõ. 31.

¶ Ad ſcđaꝫ dõꝫ, ꝙ lꝫ mot⁹ augmẽti ſit in capl'o quãtitati: in quo eſt ſuus terminus formalis, nutritio ſi cõſideret' re^u ſbti ⁊ termini ꝓprioꝝ eſt gñatio, ⁊ in ſba, vt pꝫ. Si re^u ſbti totalis in nulla ſpecie mot⁹ enumerat' ab Ari. qm̃ terminus ſuus: vt ſic eſt caro vt mã toti⁹. mõ mã nullam limitat ſibi formã ⁊ ſp̃ẽm: ⁊ ſic in nullo predicamento erit: que ergo ſpectant ad animã vegetabilẽ h̃ ſunt.

COMMENTARIVM.

Verba huius textus nõ ſunt leuia, eſt aũt nobis argumẽto, ꝙ greci non eodẽ mõ exponũt. Simplici⁹ ẽt in vna expõne nõ eſt cõtẽtus.

ꝓ^a expõ Simpl.

ꝓma g̃ Simplicij expõ eſt, ꝙ Ariſt. vel ꝫ duplex eẽ quo alit', ſicut quo gubernat', principale, vt nauta: inſtr'm, vt themo. In ope v° nutritionis ꝓncipale quo eſt aia, inſtr'ale eſt calidũ. Alimẽtũ v°, nullo pacto cõcurrit niſi, vt mã, ⁊ patiẽs: ⁊ ſic nõ eſt alienũ ꝑ manũ intelligere nautã: vt Auerroes: intelligit: lꝫ Simplici⁹ velit illa eẽ exẽpla inſtr'i: q2 ꝑm ipm exẽplũ ꝓncipalis quo tacuit: g̃ vna expõ eſt, vt diuidat quo in duo: in principale, ⁊ in inſtr'ale: vt in gubernatione manus. ſ. nauta eſt ꝓncipale quo themo v° inſtr'ale. Alimentũ v° nec ꝓncipale, nec inſtr'ale, ſed tm̃ qđ decoquitur, ⁊ patitur. Neceſſitas v° huius expõnis eſt, q2 ſuꝑiori textu dixit aiaꝫ eſſe alens, qđ nõ vĩ ꝯſonũ: nã agẽs eſt cõpoſitũ, ꝓpterea ad tollẽdã in dictis ſuis controuerſiã, dicit, aiaꝫ eẽ alẽs, vt quo ꝓn^r, nã alẽs vt qđ totale ẽ cõpoſitũ aiatũ. Hec eſt vna Simplicij expoſitio.

2^a.

¶ Aliter exponit, nã ſuperius dixit alimẽtũ eſſe quo alit'. Propterea põt queri quõ eſt quo alitur: iõ diſtinguit duplex inſtr'm: alterũ mouẽs tm̃ nõ motũ: vt manus, que mouet themonẽ, ⁊ nõ mouet' ab aliquo exteriori corpore: ſed ab aia, que eſt in ipſa manu. Alteruꝫ mouens motũ vt themo, qui mouet' ab exteriori corpe. ſ. manu, ⁊ mouet exterius corp⁹. ſ. nauim: ita quo in ope nutritionis mouẽs nõ motũ eſt cal'm, qđ nõ mouet' ab exteriori corpore, mouẽs motũ eſt alimẽtũ, qđ mouet', vt decoqt': mouet v°, vt ꝯuerſuꝫ in ſbam nutriti ꝯſeruat. ¶ Certe hec expoſitio bene in collectaneis reprehendit'. Unde meo iudicio vtraq; expõ rep̃hendẽda eſt. ꝓ^a qdẽ, q2 Ariſtoteles voluit aiaꝫ eẽ ꝓncipale alẽs: ⁊ qđ alit, dicere v° aiam eẽ quo alit', eſt arguere Ariſtotelẽ de icõſtãtia. Scđa v° q2 cal'm vĩ moueri ab exteriori agẽte, vtpote a potẽtia aie, q̃ differt multũ a calido. Preterea ꝑdurũ eſt dicere aliquo mõ alimẽtũ eẽ agẽs inſtr'ale. ſ. nec ꝯſeruatiuũ, nec effectiuũ.

Themi. expõ.

¶ Themiſtius g̃ aliter exponit. Nam cũ Ariſtoteles dixit ſuꝑi⁹ alimẽtũ eſſe quo alit'. poſſet qs credere alimentũ eſſe: quo inſtr'ale ꝓn^m nutritionis: ideo ad tollẽdã ꝯdictionem eius dictis rñdet, ꝙ cũ dixit alimẽtũ eẽ, quo alit', nõ ſumpſit quo, pro inſtr'o, ſed pro mã idonea, ſine q̃ nõ ſit mun⁹ nutritionis, ⁊ qđ nõ ſit quo inſtr'ale, oſtẽdit diſtinguẽs quo alitur, cũ inqt. Eſt aũt quo alit'. ſ. inſtr'ale duplex, ſicut eſt duplex quo inſtr'al'r nauis gubernatur: manus, vꝫ, ⁊ themo: themo qdẽ mouẽs ⁊ motũ. ſ. ab exteriori agente: illud aũt. ſ. manus mouẽs ſolũ nõ motũ ab exteriori corpe, ſed ſolum ab aia: que in ipſa eſt. Sic in munere nutritionis oẽ alimẽtũ neceſſariũ eſt poſſe decoq, ⁊ eſt vt nauis, q̃ mouet', ⁊ nihil mouet. Alimẽtũ aũt ſil'r mouet' tm̃, cum patiat' decoctionẽ, ⁊ nihil mouet: opatur aũt decoctionẽ calidũ. cuius ſignũ eſt: q2 omne animatũ habet calorẽ. ergo cal'm eſt inſtrumẽtũ mouẽs motũ. Mouet eniꝫ alimẽtũ, mouet' a potẽtia anime, que eſt qd exterius ab ipſo calido Supplenda vero eſt l'ra, ꝙ mouẽs nõ motũ eſt virtus aie, que nõ mouet' ab aliquo exteriori, cũ ipſa ſit cõiũcta aie. g̃ ſicut in gubernatione eſt nauis, q̃ mouet' tm̃: eſt manus, q̃ mouet tm̃ ⁊ themo, qui mouet nauim, ⁊ mouet' a manu, ſic in munere nutritiõis eſt qđ mouet' tm̃. ſ. alimẽtũ eſt qđ mouet tm̃, aie v̄tus altrix, que mouet calidũ, ⁊ a nullo exteriori agẽte mouet'. nã lꝫ moueat' ab aia: aia tm̃ non eſt qd illi exterius, eſt ⁊ calidũ, qđ mouet alimẽtũ, ⁊ mouet' ab ipſa altrice virtute: cũ g̃ dictũ eſt alimẽtum eſſe quo alit', nõ eſt intelligendũ eẽ quo alit' inſtr'al'r, ſed quo alitur, vt mã idonea ⁊ ſine qua nutritio fieri nõ põt. Hec ex Themiſtio. Demuꝫ epilogat: cũ inqt. Figura qdẽ igit' alimẽtũ qd ſit dictũ eſt: qm̃ dictũ eſt, ꝙ indigeſtũ eſt ꝯñũ: digeſtuꝫ v° ſimile. Et ꝙ relatiue ad aiatũ opponit', ⁊ ꝑ ipſuꝫ cõſeruat' nutritũ, ⁊ auget', ⁊ ſibi ſil'e generat. Certificandum aũt de ipſo poſterius eſt in ꝓprijs rõnib⁹. ſ. vt exponit Simplici⁹ in tractatu de gñone aialiũ. Liber eniꝫ de nutrimento ꝑm grecos eſt pars libri de generatione animalium. de ipſo etiam dicet in libro de generatione, ⁊ in quarto libro metheororum.

5.

Argyr. 1. **¶ Determinatis autẽ his: primũ de oi ſenſu cõiter, deide de vnoquoqꝫ dicam⁹. Fit itaqꝫ ſenſus: cũ mouet' atqꝫ patit' aliqd, vti diximus. nã ipe ſenſus: alteratio q̃dã eſſe vĩ. Inquiunt ãt qdã: ⁊ a ſil'i ſimile pati. quod qdẽ quonã pacto fieri põt aut nõ põt: in vl'ibus de actione ſermonibus paſſioneue dixim⁹.**

T. c. 51 **¶ Determinatis aũt his: dicamus cõiter de oi ſenſu. Sẽſus autẽ: in eo qđ eſt moueri aliqd ⁊ pati accidit, ſicut dictũ eſt: vĩ eni q̃daꝫ alteratio eſſe. Aiũt aũt quidã: ⁊ ſimile a ſimili pati. hoc aũt quõ poſ'e ſit, aut impoſſibile: dictum eſt in vniuerſalibus ſermonibus de ipſo agere ⁊ pati.**

Collectanea te. c. 51.

¶ Cũ cõpleuit ſermonẽ de vegetabili, nũc ⁊ de ſenſitiua aia vult ſermocinari, ⁊ ſeruat eũdẽ ordinem. Primo ab obiis, poſt ab actibus, poſt a potẽtijs, vltimo ad eſſentiam, ⁊ q2 aia ſenſitiua partita eſt in cõprehenſiuã ⁊ motiuã, vt dictũ eſt, ⁊ cõprehẽſio prior eſt motu. g̃ ꝓmo de cõprehenſiua aggredit', ⁊ q2 cõprehẽſiuaꝝ q̃dã cõprehendit intus vt ſenſus exteriores, q̃dã ex̃ vt ſenſus cõis ⁊ exteriores, iõ ꝓ a cõprehenſiuis ex̃: qm̃ cõprehẽſiue intus depẽdẽt ab ipſis extra cõprehẽdentib⁹. ¶ Et q2 cõprehẽſiuarũ extra: quedã mediate: vt cõis ſenſus, q̃daꝫ imediate: vt quinqꝫ ſenſus, inde ꝓ a qnqꝫ ſenſib⁹ accipiem⁹ exordiuꝫ tanqꝫ a priori. Et qa aliq̃ cõpetũt eis cõiter: q̃dã eis ſigillatim. Ideo inqt. Determinatis auteꝫ his. ſ. de vegetatiua: dicamus cõiter. i. cões rõnes de oi ſenſu. i. exteriori: deinde de vnoquoqꝫ: h̃ itentio ⁊ ordo ꝓcedẽdi. ¶ Senſus igit'.] Cũ ꝓpoſuit intentionem: nũc exeqt' ꝑaccipiẽdo aliqua vtilia ad ꝓpoſitã ſpeculationẽ, ⁊ inqt. Senſus g̃ in moueri ⁊ pati aliquid cõtingit, ⁊ dico [ſenſoriũ] vt Simpl'. exponit, qm̃ ſenſus pro opatione, ⁊ vt eſt indicãs indiciũ nõ cõſiſtit in pati ⁊ moueri, ideo addit [aliqd] ita ꝙ eſt ſenſus ſenſoriũ cõſiſtit in moueri ⁊ pati aliqd. i. ſp̃ẽm ab obito ſic dictũ eſt. [Vr. n.] Reddit rõnẽ. d. Vr. n. ſenſatio eẽ q̃dã alteratio. tũc ois alteratio eſt ꝑ ſe motio, igit' ſenſatio eſt mot⁹. Hoc ꝓbat auc̃te. d. Aiunt eni qdã in ſenſatione ſimile pati a ſimili: ⁊ per cõſequẽs ſenſatio eſt paſſio. Subdit hoc aũt. ſ. dictũ ab antiqs quõ poſſibile ⁊ quõ impoſſibile dictũ in perigeneſeos.

Cõ. 51.

Cum ſint Propoſita intẽtione inquit Auer. Dicam⁹ igit' ꝙ ſentire fit ꝑ aliquã paſſioneꝫ ⁊ motũ, in ſenſib⁹ a ſenſi^b⁹: nõ ꝑ actionẽ ſenſuũ in ſenſibilia. Hoc eni eſt ꝓ^m ꝯſideratũ de ſenſib⁹, vtruꝫ ſit numeratus in virtutib⁹ actiuis aut paſſiuis. ꝑm g̃ Auer. ꝓ dubitat de generatiõe ſenſus: poſt loco ſuo de ſp̃ẽ, ⁊ 3° de medio q̃ fit ſenſatio: ⁊ ſic cõſideratio cõis diuidit' in tria. Et hui⁹ nec̃itas fuit, qm̃ vt Alpharab. inqt in li° de ſenſu ⁊ ſenſa. ſuo, tres fuerũt antique põnes. Una q̃ dicit ꝙ ſenſibilia oĩa ſunt cõgenita aie. aia eniꝫ ſenſitiua apud hos nihil aliud eſt: q̃ꝫ congregatio oĩuꝫ ſenſibiliũ ſub debita menſura facta: ⁊ iſti ſũt qui dicunt ſentire nõ eẽ paſſionẽ: ſꝫ poti⁹ excitationẽ eorũ q̃ ſunt in aia ad actualẽ opationẽ, ⁊ hãc Platonis inqt eſſe opionẽ, ⁊ ꝑꝑ hãc ẽ nec̃iuꝫ mouere. q. an ſenſatio ſit paſſio, an actio, ⁊ an ſenſitiuum ſit virtus paſſiua, an actiua. Scđa poſitio fuit Empeđ. q dixit ſenſationẽ eſſe realẽ trãſmutationẽ ſenſus a ſenſibili: ⁊ nõ ſp̃ualẽ, qm̃ dicit ꝑ terrã realẽ fieri ſenſationẽ terre, ⁊ ꝑꝑ iſtũ tractabit', an ſenſatio ſit alteratio, an verus mot⁹: an metaphorice. ¶ Tertia opio fuit Democriti, q mediũ eẽ neceſſariũ dicit nõ eſſe: ⁊ ꝑꝑ hoc tractabit' de medij neceſſitate loco ſuo. Et ſic pꝫ intentio ⁊ neceſſitas dicẽdoꝝ. ¶ Reliquũ cõmenti pꝫ vſqꝫ ibi [⁊ non ſufficit] vbi q̃ſi remouet. q. poſſet qs dicere q declarat aliquã vl'eꝫ de quolibet ſingulari id declarat. Si enim declaro, qm̃ oĩs hõ alb⁹, ⁊ qm̃ hic eſt albus iaꝫ declaraui. igitur ſi in li° ꝑigeneſeos declaratũ eſt vl'r: oẽ patiens pati a ſili ⁊ diſſimili: declaratũ erit ⁊ de ſenſu ipſuꝫ pati a ſili, ⁊ a diſſili diuerſimode. g̃ nõ eſt neceſſaria iſta ꝑtractatio. ¶ Rñdit, ⁊ nõ ſufficit ei qđ declaratũ eſt in illo li°, q2 ſermo hic vĩ magis ꝓpri⁹. i. ſp̃alis. ſbm. n. de quo loqt' hic eſt magis ꝓpriũ. i. ſp̃ale ſbto: de quo loq̃bat' illic. Uult dicere ꝙ ſtat vl'eꝫ eẽ notã, ⁊ ſingulares nõ: ſup. actu, vt dictũ eſt in poſteriorib⁹: ⁊ ſic lꝫ ſit declarata illa vl'is hic docet aſſumere hanc ſub illa vt cõcludatur iſta particularis: in ꝑigeneſeos. n. accepta eſt iſta maior. oẽ patiens ab aliquo agente eſt ſimile ⁊ diſſimile illi. Hic docet ſumere hanc minorẽ, ſed ſenſus eſt patiens ab obiecto aliquo: ⁊ ſic cõcluditur hec concluſio. ergo ſenſus eſt ſimilis ⁊ diſſimilis, vt dictũ eſt in poſteriorib⁹ ⁊ prioribus in cõmento meo.

¶ Hꝫ ãt is loc⁹ dubõnẽ, ambigetqꝫ nõ iniuria q̃ſpiã: cur ⁊ ſenſuũ ipſoꝝ ſenſus nõ fit, ⁊ cur ſine ijs q̃ ſũt extra nõ efficiũt ſenſuꝫ, cum iſit ⁊ ignis ⁊ terra ceteraqꝫ el'nta, quoꝝ ẽ ꝑ ſe ſẽſus vl' ꝑ ea q̃ ipſis accidũt. At. n. pꝫ ſenſitiuũ: nõ eẽ actu, ſꝫ potẽtia tm̃. Quapropter nõ ſentit: queãdmodũ cõbuſtibile non vrit' ipꝫ ꝑ ſe ſine eo qđ ipꝫ vrere p̃t. vreret. n. ſeipſuꝫ: ⁊ nõ indigeret eius, qui actu eſt, ignis. Argyr.

¶ Hꝫ ãt dubõnẽ: ꝓpter qd ſenſuũ ipſoꝝ nõ fit ſenſus, ⁊ q̃re ſine ijs q̃ ſũt extra nõ faciũt ſenſuꝫ, inexiſtẽte igne ⁊ terra ⁊ alijs el'ntis, quoꝝ ẽ ſenſus ꝑ ſe, aut ꝑꝫ ea q̃ accidunt his. Manifeſtũ igr' ẽ: qđ ſenſitiuũ nõ ẽ actu, ſed potẽtia tm̃. Vñ nõ ſẽtiũt: ſicut cõbuſtibile ñ cõburit' ipꝫ ꝑ ſe ſine ꝯbuſtiuo. Cõbureret. n. ſeipm: ⁊ nihil idigeret ignis actu exiſtẽtis. T. c. 52.

¶ Cũ q̃ſi ſenſuꝫ eẽ in capl'o paſſionis appoſuit, nunc ambigit, ⁊ inquit. hꝫ aũt dubõnẽ ſup. in ꝓmis ꝑꝑ qd ſenſitiuuꝫ. i. ſenſoriũ: vt Alexã. exponit: nõ ſit ſenſus. i. ſenſatio. Eſt g̃ ꝓ^a ambiguitas cur ſenſus nõ ſentiũt organa eoꝝ. ¶ Deinde mouet ſcđaꝫ. q. d. ⁊ q̃re ſine his q̃ ſũt extra nõ faciũt ſenſuꝫ. ſup. ipſa organa, ⁊ q̃ſi reddit rotũditatẽ qõnũ. d. in exiſtente igne ⁊ terra, ⁊ alijs el'ntis, quoꝝ eſt ſenſus per ſe, aut ꝑm. i. ꝑꝑ. accñtia his ſaltẽ. i. cũ el'nta inſint organis q̃ ſunt ſenſibilia per ſe, vel ꝑ accñs, ⁊ inqt Plutarchus Ari. mo/ Collectanea te. c. 52.

uere.q.ad hoīez.ſ.ad Empe.q organa atqꝫ aīam dixit ex elīntis ꝯſtare, qḋ Simplicio diſplicet, ſꝫ hoc nihil eſt. Dixit [elīnta eſſe ſenſibilia ꝑ ſe, aut ꝑ accidēs] ꝑꝑ eos qui ſenſuꝫ credūt eſſe intellectū: ꝛ ecōtra, apud quos elīnta ſunt per ſe ſenſibilia: quēadmodū ꝛ intelligibilia ꝑ ſe dixit ꝑ accn̄s ſꝫ eos q ſenſum eē alterū ab intellectu putāt: apud quos elemēta ꝑ accn̄s ſenſibilia ſunt. ℭ Manifeſtū igitur.] Expoſitores greci (vt mihi videt̄) credūt Ariſt. abſoluere ꝑmā.q. tm̄. Scḋaꝫ aūt diſtulit ad tꝑs poſterius enim. ſ. ibi [Cā aūt eſt: qm̄ ſingulariū.] Reddēs cām cuiuſdā diuerſitatis abſoluere videt̄, ꝛ 2am.q. vt ſuo loco tibi aperiā. ℭ Quid āt ſm̄ Auer. ſuo loco dicā, inqt mō. Manifeſtū igitur ꝙ nō ē actu, ſed poa tm̄. vn̄ ꝛ ꝑpter hoc nō ſentiūt: ſicut cōbuſtibile nō cōburitur ip̄m a ſeipſo ſine cōbuſtiuo, ꝛ reddit cāꝫ, ꝛ ſermo ſuus patet. ℭ Ecce qūo ex hoc nō cōſtat ſol. niſi ad primā.q. ait ideo ſenſus nō ſentire ſenſoria, quoniaꝫ virtutes ſunt paſſiue, quarū ꝑprium eſt pati ab extrinſeco agente, ꝛ nō a proprio ſubiecto aut organo.

Cō.52. **Cum poſuit** Debes ſcire in tranſlatione arabica cōmēti predicti ſic iacet [Eſtimat̄.n. alteratio qdā eē ꝛc.] Jnqt mō Auer. cum poſuit ſenſum eſſe de virtutibus paſſiuis, icepit dubitare dubōne cogēte: vt ſit de paſſiuis: ꝛ nō de actiuis. i. dubōne. ex cuius ſolōne patebit ſenſus eſſe paſſiuas virtutes, ꝛ h̄.i. ꝛ hec dubitatio rōnabilis eſt. Si in v̄bo ꝑpoſito nō intēdit ꝑ eſtimationeꝫ qn̄ dixit. [Eſtimatur.n. alteratio qdā eē ꝛc.] certificationē. multoties.n. vtitur eſtimatiōe pro certitudine. vbi aūt intēdit eſtimatur ꝑ appet, tūc dubō eſt rōnabilis, qm̄ non aſſeruit ꝑ certo id. vbi aūt intēdit eſtimatur ꝑ eſt verū, tūc dubō nō rōnabilis vꝫ, cū prius tanqꝫ aſſertū dixit. ℭ Ut mihi videtur.] Auer. vult Ariſt. tm̄ vnā.q. mouere. ſ. ꝑꝑ qd ſenſus nō ſentiūt abſqꝫ extrinſeco ſenſibili, ꝛ rotūditas.q.ē ſm̄ Auer. qm̄ ſi ſenſus ſunt actiui, ꝛ qḋlibet organū limitat ſibi qḋdā elntū, qḋ ſenſibile eſt per ſe vel ſaltē ꝑ accn̄s, videtur ꝙ abſqꝫ ſenſibilib⁹ fiat ſenſatio vel poſſit ſaltē fieri. 2a ibi [Dicamus igit̄ in rn̄dendo.] abſoluit.q. ꝛ queſtio ꝛ ſol. manifeſte ſunt per ſe ex cōmēto rōne lr̄e. ℭ Ex ſolōne ḡ huius.q. apparet motiuū efficax ad probandū ſenſuꝫ eē vim paſſiuā: ꝛ nō actiuā, qḋ pōt ſic cōponi, ois virtus: qn̄qꝫ ens in actu: qn̄qꝫ in potētia per nām eius intrinſecā, cuius actio īminet in ea, pro ſui actione egens extrinſeco quodam, eſt paſſiua. dico ꝑ qn̄qꝫ actu ꝛ poa ꝑ nām itrinſecā: qm̄ ignis eſt qn̄qꝫ actu qn̄qꝫ poa: ſed nō ꝑ nām intrinſecam. Dico cuius actio īminet in eo etiā ꝑpter ignē. Tūc minor ſenſus: vt ꝑ ſol.q. pꝫ eſt virt⁹ h9, ḡ ꝛ ſine dubio ſenſus paſſiua eſt vis, ꝛ hinc pꝫ qꝫ ad ꝑpoſitū eſt exempluꝫ de cōbuſtibili. eſt enim qn̄qꝫ actu: qn̄qꝫ poa per naturā inſitū, egens etiā forinſeco: ideo paſſiuū: ꝛ nō actiuū erit. ℭ Propter qd aūt ſenſus exteriores ſine ſenſibilibus: forinſecus non ſentiāt, ꝛ an ſit poſſibile ſine eis fieri ſenſum loco ſuo .ſ. com. 60. dicetur, nūc vero intātū dictū ſit.

Argyr. **ℭ At v̄o qm̄ ſentire bifariā dicere cōſueuim⁹ (nā ꝛ id qḋ potētia videt ꝛ audit: videre audireqꝫ dicim⁹ ꝛ ſi forte dormiat. ꝛ id idētidē qḋ iā opat̄) duplr̄ ꝛ ipſe ſenſus ꝑfecto dicetur, qdā vt potētia, qdā vt actu. Silr̄ ꝛ ip̄m ſentire: ꝛ qḋ eſt potētia, ꝛ qḋ eſt actu.**

T.c.53. **ℭ Qm̄ āt ſentire dicimus duplr̄ (potētia.n. ꝛ audiēs ꝛ vidēs: audire ꝛ videre dicimus, ꝛ ſi forte fuerit dormiēs. ꝛ qḋ iā eſt operāſ) duplr̄ vtiqꝫ dicet̄ ꝛ ſenſus. hic quidē vt potentia: ille v̄o vt actu. Silr̄ aūt ꝛ ipſuꝫ ſentire: ꝛ quod potētia exiſtit, ꝛ quod actu.**

ℭ Quicqd Simpl. in huius loci cōmētatione inducat ſm̄ Auer. videt̄ mihi lr̄aꝫ fore ſic exponēdā. tria ſunt ipſuꝫ videns. ſ. hō, aut qḋcūqꝫ aīaliū, poa viſiua viſus. ſ. ꝛ actus viſionis: ꝛ ſic pn̄t tria eē apud ſenſum, aīal. ſ. ſentiens, ſenſus ipſe, ꝛ ſenſatio. inqt mō Ariſt. qm̄ aūt ſup. aīal dicimus 2r ip̄m ſentire. poa eniꝫ audiēs ꝛ vidēs. ſ. dormiens audire ꝛ videre dicimus. Alio° dī ꝛ audiens ꝛ videns aīal, qḋ actu operās eſt. ḡ ꝑa diſtinctio de ſentiēte qḋ duplr̄ pōt dici, ſentire: vel qꝛ prima poa ſentire pōt. vel qꝛ actu ꝑprie ſentit. ℭ Tūc ꝛ ſcḋaꝫ apponit diſtōnē, ꝛ qſi dicat, quemadmodū ſentiēs ip̄m duplr̄: ita vtiqꝫ duplr̄ ꝛ ſenſus. i. poa ſenſitiua. Hic qdē ſicut poa: puta poa viſus actu dormiēs. Jlle auteꝫ ſicut act. ſ. actu ꝯſpiciēs. ℭ Adhuc ꝛ 3° de actu ipſo ſilēm ponit diſtōnē, ꝛ inqt. Silr̄ aūt ꝛ ſentire duplr̄ ſup. dicit̄ ad ſentiēs ꝛ ſenſum: qḋqꝫ poa ens: ꝛ qḋ actu: ꝛ ſic circa illa ſꝫ Auer. tres formauit diſtōnes, ꝛ in hunc modū Them. hūc locū paraphraſtice vꝫ cōmētari, quē lege. ℭ Uerū id ſilentio trāſiri idignū dormiēs ſentiēs dici, ꝛ in tenebris vidēs. Tn̄ ꝑm qdē aliq̄le remotius. 2m ꝑpius, 3m ꝑxime ꝛ actu tale: vt Auer. inqt. Reliquū cōmēti tibi clarū relinquo.

Collectanea te.c.53.

Argyr. **ℭ Primū igit̄ id ſcire opꝫ: nos iquā qſi ſint eadē pati, moueri, ac operari, ita nūc his vti ac dicere. motus enim: eſt qdā actus, impfect⁹ tn̄, vt in aliīs dixim⁹. Ea v̄o cuncta q̄ patiunt̄ atqꝫ mouent̄: ab actiuo ꝛ eo qḋ ē actu patiuntur atqꝫ mouent̄. Jdcirco fit: vt tum a ſili ſibi, tū a diſſimili res ois patiatur, vt diximus. patitur enim: ea que eſt diſſimilis. at cū eſt paſſa: tum ſimilis eſt, vt patet.**

T.c.54. **ℭ Primū igit̄ tanqꝫ ſit ideꝫ pati ꝛ moueri ꝛ agere: dicimus. eteniꝫ mot⁹: eſt actus qdā, impfectus tn̄, quēadmodū in aliīs dictū eſt. Oia aūt, patiuntur ꝛ mouentur ab actiuo ꝛ actu exn̄te. Quapropter: ē qdē vt a ſili patiātur, eſt aūt vt a diſſimili ſicut dixim⁹. patitur eniꝫ: qḋ diſſimile eſt paſſum aūt ſimile eſt.**

ℭ Locū hūc expoſitores latini vident̄ intelligere ꝙ Ariſt. modū ꝑbeat quo ſenſus ex ſenſibili in actum redeat: quos vide. Sed pace eorū dixeriꝫ: modū quo ſenſus ex ſenſibili in actū redeat nō hic: ſed in aliū diſtulit locū illū. ſ. [vn̄ non bn̄ hꝫ dicere] ꝙ ſi hic id ꝑoſtēderet repetitionē ſupfluā caderet, qḋ expoſitorib⁹ diſpicet. ℭ Propter qḋ Simpl. ait, ꝙ cū Ariſto. vſus ſit priſcis verbis pati ꝛ moueri, ꝛ mouere ꝛ agere tanqꝫ eiſdē: aliqualr̄ occurrit reddēs hominez attētū, lꝫ nō eadē: ſed diuerſa ſigāre oſ̄dit: quo fit: vt quodam quaſi preambulo. ibi [Oia aūt.] appoſito tranſit ad qōnis propoſite ſol. quā diſtulit vſqꝫ in hūc locū. ℭ Sꝫ ēt pace ſua dicā Ariſt. in abūdans ac ſuperfluū caderet colloquiū, cum lr̄a illa [nō eſt aūt ſimplr̄] diſtōnes horū longo enarrat ſermōe. Quapꝑ viſa eſt mihi Themiſtiī ac Auer. huic loco idonea expō, cū Ariſt. mouiſſet.q. an ſenſus virtus ſit paſſiua, an actiua, an ſenſatio paſſio, an actio ſint, poſſet cuipiā videri.q. ſuperuacaneam eſſe, qm̄ actio ꝛ paſſio in idē incidūt, cū vnus ſint motus. Preterea, vt Them. inqt, Oē patiēs vꝫ eſſe agens, cū ois res ſi mouet̄ vꝫ eſſe ꝛ agēs. i. in actu atqꝫ opa, cū ḡ actio ac paſſio vnus ſint motus, agēs atqꝫ patiēs ideꝫ ſint, ſupuacanea erit ꝑpoſita qō. Oſtēdit ḡ Ariſt. qōnē ꝑpoſitā rōnabilē eſſe, cū actio ꝛ paſſio differūt amplius agens ꝛ patiēs: ꝛ inquit. Dicimus igitur ꝑm. i. ꝑ aſpectu pati ꝛ moueri. i. paſſionē tanqꝫ idem ſit agere ꝛ mouere. i. ipſi actioni, ꝛ ſi dicim⁹ tanqꝫ idē ſmo de agere ꝛ pati: diuerſus eſt: vt inqt Auer. Qḋ aūt tanqꝫ ideꝫ

Collectanea te.c.54.

oſ̄dit dicēs. Et nāqꝫ mot⁹ qdā actus eſt, q ſupple actio eſt ꝛ paſſio. ℭ Tunc oſtēdit qūo diuerſi ſunt ſermones, ꝛ ponit: vt Auer. inqt dr̄ias duas intra ſmonē de agē, ꝛ illū de pati, ꝛ inqt. q.d. lꝫ ſint vn⁹ mot⁹: differūt, qm̄ paſſio eſt motus impfect⁹ cū reſpiciat patiēs: vt in alteris dictuꝫ eſt. ſ. in 3° phyſice auſcultatiōis. Actio actus ꝑfectus cuꝫ reſpiciat agēs. Et tūc apponit ſcḋaꝫ dr̄iaꝫ illorū duorū ſmonum ſm̄ Auer. dicēs. [Oia aūt patiunt̄ ꝛ mouent̄ ab actiuo ꝛ actu ente.] ſupple tale q̄le patiēs in potētia, qꝛ vt Simpl. inqt. Frictio nō hꝫ caliditatē. Quāuis eā inducat, neqꝫ flagelluꝫ vibices: ꝛ ſic eſt actu agēs tanqꝫ in patiēte ꝑficiēs nō paſſiue, ſꝫ actiue. ℭ Auerrois autē vꝫ dicere ꝙ ſcḋa dr̄ia hec ē, qm̄ patiēs eē nō pōt niſi ab agēte patiat̄. pōt tn̄ agēs eē: dato ꝙ nō ſit actio ī eo. i. relatio a paſſo. qſi eſt dicere ꝙ agēs hoc a paſſo differt, qm̄ agēs agit in paſſuꝫ: ſed paſſum non agit in agens. ℭ Et cū dixiſſet.] Ex dr̄ia inter agere ꝛ pati poſita infert ſol. qōnis antique, ꝛ inqt. Un̄ eſt qdē. i. contingit ſenſum pati a ſili, cōtingit aūt vt a diſſili: ſicut diximus. Patit̄ qdē enim qḋ ſupple in ꝑn° diſſil̄e ei eſt. paſſuꝫ autē ſup. poſtqꝫ fuit ſil̄e eſt. ℭ Et qꝛ qs poſſet dicere dr̄iaꝫ hāc eſſe ſupfluā apponere, Auer. in cōmēto dat tres necītates, ꝛ inqt. Et manifeſtū eſt ꝙ, q nō intellexerit virtutes paſſiuas in tali eē. i. h̄ mō differre ab actiuis, nō poterit diſſoluere ꝑdictā.q. an. ſ. ſenſatio poſſit fieri ſine forinſeco ſenſibili. ℭ Deide dat 2am. d. Neqꝫ etiā q nō cōceſſerit ꝙ virtutes ſenſus ſunt de v̄tutib⁹ paſſiuis, ꝛ qūo differāt ab actiuis ꝑt etiā dicere vtrū ſenſibile ſit ſil̄e aut ꝯ̄riū.q.d. niſi ꝑſciat̄ h9 dr̄ia: qḋ antiqua nō ſoluit̄. ℭ Deide tertiā apponit. d. Et h̄ eſt fundamētū, ꝛ oꝫ vt cōſeruet̄, ſic dixim⁹ in aliīs virtutibus aīe. ſ. phātaſia ſenſu cōi ꝛc. ꝛ maxime in v̄tute rōnali, q̄ ſciri nō ꝑt niſi ex ſilitudine ad ſenſuꝫ: niſi igit̄ ꝑſciat̄ ſenſus nā ꝛ intell's ignot⁹ remanebit. hic ḡ ē ꝑpoſita dr̄ie vtilitas.

Collectanea te.c.53.

Argyr. **ℭ Deide diſtiguēdū ē: de potētia atqꝫ actu. nūc eniꝫ de his ipſis ſimplr̄ dicim⁹. Nā eſt hoc pacto quippiā ſciēs: vt ſi dicam⁹ hoīeꝫ eſſe ſcietē, qꝛ hō eſt talis ſuaptenatura vt ſit ſciens atqꝫ ſcientiā habeat. Eſt etiā hoc pacto qppiā ſciēs: vt hoīeꝫ eum iam dicim⁹ eē ſciētē, q grāmaticā hꝫ. Atqꝫ hoꝝ vterqꝫ n̄ eodē mō ꝑt, potētieqꝫ ſubīcit̄: ſed alter qdē ex eo qꝛ gen⁹ ipꝫ ē tale māeſue: alter v̄o ꝑꝑea ꝙ cū voluerit cōtēplari pōt idip̄m facē, niſi qd externū forte ꝑhibeat ipedimētoqꝫ fiat.**

T.c.54.

T.c.55. **ℭ Diuidēdū āt ē: ꝛ de potētia ꝛ actu. nūc.n. ſimplr̄ dicimus de ipſis. Eſt eni ſic ſciēſ aliqd: ſicut ſi dicam⁹ hoīeꝫ ſcientē: qm̄ hō ſciētiū ē ꝛ habētiū ſciaꝫ. Eſt aūt: ſicut iam dicimus ſciētē: habētē grāmaticā. Uterqꝫ autē horū: nō eodē mō pōtēs eſt: ſed ille qdē qa gen⁹ huiuſmodi ꝛ mā eſt: hic aūt qꝛ volens potens eſt ſpeculari: niſi aliquid prohibeat eorum que extrinſecus.**

Collectanea te.c.54.

Collectanea te.c.55. ℭ Proponit Ariſt. intētionē ad ſequētia: ꝛ inqt. Diuidēdū āt de potētia ꝛ actu ſup. cū terminate ſint ꝯ̄nes ꝑpoſite, ac dr̄ia eoꝝ ſit palā. Cuius rōnē reddit ſm̄ Auer. [enim] pro qꝛ, nūc. i. hactenus dicim⁹. i. locuti ſum⁹ q̄ hēmus. i. habuimus de his: ſimplr̄. i. indiſtincte. q.d. diſtinguēda ſunt, qm̄ locuti ſumus de eis indiſtincte. ℭ Uel pōt dici ꝙ Ariſt. ſe excuſet in hūc modū, diuidēdū de potētia ꝛ actu, q̄ꝫiū ſpectat ad ꝑpom: qꝛ nūc dicim⁹ q̄ hēmus de ipſis ſimplr̄. i. indiſtincte: qm̄ diſtincte ꝛ reſolute in metaca. tractanduꝫ. ſ. in

cōto. Et tūc diſtinguit: ꝛ lr̄a, ꝛ cōmētū patēt. ℭ Un̄ ōbes ſcire, ꝙ ſapiēs hn̄s habitū nōduꝫ diſputans 2r (vt Simpl. inqt) pōt diuerti ab actuali ſpeculatione, vel impio volūtatis, vel extrinſeco ipediēte ꝛ ambo hic Ariſto. apponit. Jlle aūt qꝛ volēs poſis eſt cōſiderare niſi aliqd ꝑhibeāt exterius. Ecce ambo dꝫ v̄o id eē in nr̄o arbitrio, vt Auer. inqt in 3° qḋ ad h̄ vt a nob ꝑſeqt̄, nihil nobis deeſt ꝑ ei⁹ ꝑfectiōe.

Cō.18.

Argyr. **ℭ At ꝑter ipſos: eſt iſce q iam contēplat̄, ꝛ eſt actu ꝑꝑeqꝫ ſciēs hoc A. Ambo igit̄ illi ꝑmi potētia qdē ſt̄ ſciētes, vt dixim⁹. verū vn⁹: idiget alteratiōe ꝑ diſciplinā: q̄ qdē nōnūqꝫ etiā ex habitu ꝯtrario diſpōneoꝫ mutat̄. alter: hꝫ qdē ſenſuꝫ, aut grāmaticā, ſed indiget opationis vt ex ocio tādē operationiſqꝫ vacuitate agat ac opet̄. atqꝫ hic modus potentie: diuerſus eſt, vt patet, ab antea dicto**

T.c.56 **ℭ Alius aūt: iaꝫ ſpeculat̄: actu exiſtēs ꝛ ꝑꝑe ſciens hāc lr̄am A. Ambo igit̄ primi ſꝫ potētiā ſciētes ſunt. ſed ille quidē ꝑ diſciplinā alteratus ꝛ ſepe ex ꝯtrario mutat⁹ habitu: hic aūt ex eo qḋ hꝫ ſenſuꝫ: aut grāmaticā: nō agit aūt: ad agendum alio modo.**

ℭ Cōueniūt expoſitores ac Auer. ꝙ Ariſt. nūc: qd actu tale ſit exponat. d. Jaꝫ aūt cōſiderās actu ens ꝑ ſe, ꝛ ꝑꝑe ſciēſ hāc lr̄aꝫ A. qſi dicat, h̄ ꝑꝑe ꝛ vltimo dꝫ ſciēs reſumit: ꝛ qḋ dixit. Ambo qdē igit̄ ꝑmi ſup. poſiti in textu ꝑcedēti ſm̄ poam ſciētes ſunt: lꝫ differāt, qḋ ponit. d. Sꝫ h̄ qdē. ſ. puer anqꝫ ſciēs dicat̄ in habitu ꝑ doctrinā alterat⁹ eſt, aut mltoties ex ꝯ̄rio habitu mutat⁹. qḋ Simpl. vno° exponit, qm̄ ꝑmiſſe ex ſingularibus ſciunt̄ ꝑaccepta ſingularia ſenſu. eſt ḡ multoties mutatus de ſenſibili ad intellectualem theoriā. ℭ Melius aūt Auer. Them. ꝛ ipſamet aiunt, qḋ puer anteqꝫ habitū figat ſcientie multas fecit tranſlationes. qn̄qꝫ.n. in vero habitu ſtetit, qn̄qꝫ in oppoſito, ꝛ tādem in vero firmus erat. ℭ Hic aūt ex eo qḋ hꝫ ſenſum, aut grāmaticaꝫ, nō agere autem. i. ex nō agente aūt in agere alio mō ſupple tranſlatus eſt. Et cōmentum conſtat.

Collectanea te.c.56.

Argyr. **ℭ At v̄o neqꝫ ipſuꝫ pati ſimplex eſſe videt̄: ſꝫ aliud eſt a cōtrario corruptio q̄dā, aliḋ eſt ſalus potius ei⁹ qḋ eſt potētia ab eo qḋ ē actu ſimileqꝫ perinde atqꝫ potētia ſeſe hꝫ ad actū. Fit enim cōtēplās: qḋ ſciaꝫ hꝫ. qḋ qdē: aut n̄ eſt alterari (in ipſuꝫ.n. fit icremētū: ꝛ in actū ꝑfectionēue) aut aliud alterationis ē gen⁹.**

T.c.57. **ℭ Nō eſt aūt ſimplex: neqꝫ ipꝫ pati. ſꝫ aliḋ qdē corruptio quedā a cōtrario: aliud aūt ſalus magis eius qḋ eſt potētia ab eo qḋ eſt actu: ꝛ ſimili ſic vt potētia ſe hꝫ actū. Speculans enim fit: habens ſcientiā. quod quidem: aut nō eſt alterari (in ipſum eniꝫ additio eſt: ꝛ in actū) aut alterū genus alterationis eſt.**

Collectanea te.c.57. ℭ Qm̄ Empeḋ. credebat ſenſationē nālē ac phyſicā eē mutationē, cū ḡ genus ſtabiliuit qſi remouens pctm̄ Empeḋ. ꝛ dr̄iam determinat, ꝛ inqt. Nō eſt aūt ſimplr̄. i. vno°: neqꝫ agere: neqꝫ pati, ſed aliud corruptio q̄dam a ꝯ̄rio. i. vno° dꝫ pati corruptiue. Aliud aūt ſalus ꝛ ꝑfectio magis dꝫ eius: qḋ poa eſt ab eo qḋ eſt actu, ꝛ ſil̄e ipſi. i. aliud genus. qḋ dꝫ paſſio ꝑfectiua ac ꝑficua. Cui⁹ rōnē reddit. d. Hn̄s ſciaꝫ. i. habitū fit ſpeculās. i. actu ꝯſiderās: vt greci exponūt. Qḋ

ṽo aut nō eſt alterari qȝ affirmat magis.d. Ipm eniȝ additio eſt ⁊ in actū.q.d.qꝛ nō eſt abijcia rei ſbā,aut alterū genus alterationis eſt ſupple equiuoce ⁊ metaphorice.℄ Verū Auer.hunc locum ſic intelligit:ſpeculās enim.i.hō ignarus q ſpeculatiu⁹ eſt,ſit ex ignorātia hn̄s ſciaȝ,qȝ.ſ.transferri ex ignorātia ad ſciaȝ,aut nō eſt alterari,qȝ vr. Ipm.n. additio eſt hoi in actū,⁊ nō diminutio,aut alterū gen⁹ alte-

Dubō. rationis.℄ Ambigūt expoſitores p̄,an ſciens habitu trāſiens ad actū pficiat,an impficiat. ℄ Scōo ambigūt, qm̄ in alteratiōe corruptiua eſt abiectio pſtine ⁊ pfectio poſtume forē.cur igit magis corrupta q̄ȝ pfectiua,cū a fine denoiari vnūqȝqȝ digni⁹ ſit? ℄ Ad p̄ᵐ Ari.abſoluit.d. Ipm enī additio eſt ⁊ in actū,ḡ pficit,iō Egiō.ait.ꝙ habitus abſolute impfectior eſt ipſo operi ꝯtinuo.

Solō. ℄ Sȝ dices ſapiēs in habitu eſt ṽtual'r ſciēs actu:qm̄ ꝯſiderat actu eſt formal'r tale.ſȝ oē virtual'r tale pfectius formali.tali ḡ ſapiēs impficitur,quēadmodū ſol pfectior eſt mō cū plāta ſit ṽtual'r:q̄ȝ ſi plāta eēt foꝛal'r. ℄ Abſolue ꝙ id eſt plib⁹ modis pfici.ſapiēs.n.qn̄ dormit eſt poᵃ ⁊ ṽtute diſputās,qn̄ diſputat eſt ṽtute ⁊ actu. ℄ Exēplū de ſole nō eſt ad ppoᵐ,cū id ſit grā mãe.nos ṽo in forma loqmur. ℄ Scōȝ ṽo abſoluo, ꝙ lȝ illa alteratio abſolute debeat dici pfectiua in cōparatione ad ſuū cōdiuidens nihil phibet.dici corruptiua.

Argyr. ℄ Quocirca nō recte ſe hȝ,dicere ipȝ ſciēs cū ſcit alterari:ſicut nec edificatorē cō edificat. Nō igit in actū ducit,ex eo qȝ eſt itelligens potētia atqȝ ſciēs:id nō doctrinā appellare oȝ,ſed aliō nomē eſt equuȝ hr̄e. At qȝ ex eo qȝ eſt potētia diſcit accipitqȝ ſciaȝ ab eo qȝ eſt actu ſciēs atqȝ ab ipo docēte:id aut nō ē dōm pati ac alterari,aut duos alteratiōis eē modos fateamur oȝ,eā inquam mutationeȝ que ad priuatiuas eſt diſpoſitiōes, ⁊ eā que eſt ad habitus atqȝ naturam.

T.c.58 ℄ Unde nō bn̄ hȝ:dicere ſapietē cū ſapit alterari:ſicut nec edificatorem cū edificat. In actū igit ducēs ex potētia exiſtēte ſm ipſuȝ ītelligere ⁊ ſape:nō doctrinā:ſed alterā hr̄e denoiationē iuſtū ē.Ex potētia āt exn̄te addiſcēs ⁊ accipiēs ſcientiā ab actu exiſtēte ⁊ docēte:aut neqȝ pati dōm,ſicut dictuȝ eſt: aut duos eſſe modos alterationis:⁊ eam q̄ ad priuatiuas diſpoſitiones mutationem:⁊ eā que ad habitus naturam.

Colle/ctãea te/xtus cō/mē.58. ℄ Scōm grecos tripl'r hō circa ſapiaȝ ſe hr̄e pōt.aut vt habitu eā hn̄s:actu ṽo nō,aut vt oliȝ habitā:nūc ṽo oblitaȝ, rediēs iterū ad habitā,aut in pura puatione accipiēs eaȝ a doctore.⁊ inquit mō Ariſt.ꝙ neutro mō horū alterari dicimus hoieȝ,⁊ hoc inqt. Vn̄ nō bn̄ hȝ dicere ſapiētem:cuȝ ſapiat.i.actu alterari,ſicut neqȝ edificatorē cū edificat: q ⁊ ſi ſm locū mouet:vt Simpl.ait.nō tn̄ alteratione trāſiēs. ḡ ab habitu ad actū nō alterat. ℄ Qꝛ etiā 2ᵒ mō nō alteretur qſpiā oñdit,⁊ inqt. In actū qdē igit ducēs ex poᵃ ente ſm intelligere ⁊ ſapere:nō doctrinā.i. alterari ſm doctrinā dicit,ſed alterā habere denominationē iuſtum eſt.ſ.rememoratio. ℄ Qꝛ etiā 3ᵒᵒ nō alteret iterum explicat.d. Ex poᵃ aūt ente addiſcēs:⁊ accipiens ſciam ab actu ente:⁊ didaſcalo.i.doctore,aut neqȝ pati dōm ſicut dictuȝ eſt:aut duos eē modos alteratiōis,⁊ eā mutationē q̄ in puatiuas mutationes eſt,⁊ eā q̄ in habit⁹ nāȝ. ℄ Debes ſcire Auer. imaginari 3ʳ hoieȝ poſſe variari,vel de ignorātia negōnis ad ſciaȝ habitā p iuentioneȝ, vel ex oblita ſcia ad iterataȝ, vel ex ignorātia ad doctrinā habitā a doctoꝛ.vult ḡ Auer. ꝙ nullo illorū triū modorū talis variatio dꝛ alteratio: niſi equoco noie:vt dcm̄ eſt. vbi ḡ expoſitores greci in pᵃ pte exponūt de trāſlatiōe ex habitu ad actū,Auer.ex ignorantia ad iuētā doctrinā trāſlationē expōit,⁊ reſiduo ꝯueniūt ex toto. Vr āt mihi expō Auer fructuoſior:cū 2ʳ ſit mod⁹ doctrinādi,vl' a doctore itriſeco, q itell's eſt agēs,in cui⁹ lumine oīa nobis vera ſiūt:⁊ alter a didaſcalo,cōſonum erat hos duos modos Ari.debē explicare:cū ſepe tetigerit modū ex hitu in actū alterationē minime eē:vt ſupius patuit.

Argyr. ℄ Hec cū ita ſint:pma qdē mutatio ſenſitiui ab eo qȝ gn̄at ſit.cū āt ortū ac gn̄atuȝ eſt:hȝ iā ſenſuȝ pinde atqȝ ſciam:⁊ ſentire actu ſil'e eſt ac cōtēplari. Differētia tn̄ eſt. nā ea que actu ſenſuȝ efficiūt:extra ſunt,ipſuȝ inquā viſibile ⁊ audibile,⁊ ſenſibiliū cetera.

T.c.59 ℄ Senſitiui aūt prima qdē mutatio:ſit a generante.cum aūt generatum eſt:hȝ iā ſicut ſciētiā,⁊ ipm ſentire:qȝ aūt ſm actuȝ eſt: ſil'r dicitur atqȝ ſpeculari. Differt aūt:quia huiuſmodi actiua operationis extra ſunt,viſibile ⁊ audibile.ſil'r aūt,⁊ reliqua ſenſibilium.

Collectanea.t.c.59 ℄ Cū de poᵃ ⁊ actu ſciendi oliȝ q̄ȝtū ppoſito ſuit dixiſſet, ad ppoᵐ de ſenſu applicat ppoᵗᵃ theoremata,⁊ iqt. Senſitiui āt pᵘ mutatio qdē ſit a gn̄ante quēadmodū ſup. pᵃ mutatio in ſciaȝ a doctore,vel agēte iteᵘ.cū āt gn̄atū eſt ſupple ſenſoriū ipm,cū poᵃ hȝ iā ſic ſciaȝ.i.pportionale ſcie.ſ.actū pᵐ. Qȝ qdā ſic iterptati ſunt,actū pᵐ ſenſus ſpēm eē ſenſibilē,q̄ a gn̄ante.i.ſenſibilibus ſit:q̄ habita ſenſus eſt in p actu,poſtq̄ȝ actualis pfluit ſenſatio,q act⁹ dꝛ ſcōs. Sȝ h friuolū eſt,cū ſm pipateticos opatio nō ſit act⁹ pprie ſcōs.ſȝ forma opans,⁊ qꝛ ſpēs nō eſt ſpēs in viſu: niſi opans,inde ſpēs cōiuncta opōni act⁹ ē ſcōs,pp qȝ p actū pmuȝ poᵃⁿˢ itell'ndi ſenſitiuā:p actū 2ᵐ itelligit ſpēm ſenſibilē,q̄ ⁊ ſilitudo eſt vt in obm referṫ,⁊ act⁹ ſentiēdi:vt in paſſiuȝ reſpicit vt patebit. Et h inqt,⁊ ſentire qȝ ſm actū:ſil'r:dꝛ ipſi cōſiderare. Apponit tn̄ dꝛiaȝ.d. Differt āt,qm̄ actiua h⁹ opationis ex̄ ſunt viſibile ⁊c̄. Inqt Auer.⁊ pᵃ trāſmutatio ſentiētis q̄ eſt ſilis trāſmutatiōi hoīs de ignorātia ad ſciaȝ per doctorē eſt trāſmutatio q̄ ſit p agēs gn̄ans aīal:nō a ſenſibilib⁹.gn̄ans eniȝ aīal gn̄at ſenſoria. ⁊ poᵃˢ ſenſitiuas, que tanq̄ȝ actus ſūt pmi. ℄ Et aliq̄le.] Digrediēdo dꝛiaȝ ponit vtriuſqȝ.d. Et inuit dꝛiaȝ iter pᵃᵐ pfectionē factā in ſenſu, ⁊ vltimā.opinat.n.ꝙ pᵃ pfectio ſenſus ſit ab itell'ntia agēte,vt decl'at in lib.de aialib⁹. Scōa autē pfectio ſit a ſenſibilib⁹. Nec audiēdus ē h Auer.ſmo:vt qdā aiūt: dicētes Auer.pᵃᵐ pfectionē itelligē ſpēm ſenſibilē ab obto in ſenſuȝ ppulſaȝ,⁊ p itell'ntiā agēte itell'ntiā lune,⁊ p 2ᵃᵐ pfectionē ſenſationē ipſaȝ. Hic.n.mod⁹ exponēdi,⁊ ṽbis ꝯdi-

Cap.3. cit Auer.⁊ fundamēto ſuo.ṽbis qdē,qm̄ Auer. itelligit d ea itell'ntia:de q̄ loqt Ari.in 2ᶜ de gn̄one aīaliū, vbi nō de itell'ntia lune loqt,ſed de itell'ntia pcreatiua aīalis,⁊ p cōſequēs nō itelligit h p itell'ntiā illā lune,ſed eā q̄ eē dat aīali,⁊ pmos act⁹ ſentiēdi,potētias.vȝ.ſenſitiuas. Fundamen-

Cō.15. to ṽo,qm̄ declaratū eſt in 8ᵒ phyſi.ens ſeparatū ⁊ ſimplex nihil noui imeᵗᵉ agere,nō ḡ itell'ntia illa poterit eē h.ſpūale efficē imeᵗᵉ:vt cōſtat. Eſt itaqȝ Auer.ſnīa, ꝙ pᵃ pfectio eſt poᵃ ſenſitiua,⁊ organū.h.n.tāq̄ȝ pm⁹ ſūt act⁹:2ᵃ pfectio ē ſpēs ipſa:q̄ vna ⁊ ſil' ſpēs eſt ſenſibilis,⁊ act⁹ ſentiēdi, vt dicet in poſt. ℄ Quid ṽo Auer. p itell'ntiā itelligat agētem. Dōm apō Joā.ꝙ eſt ṽtus genitiua in ſemine impſſa a patre,q̄ q̄litas eſt q̄dā reſidēs in tenuiſſima pte ſpermatis,q ſpūs noiat genitiuus. Hec eni ṽtus itelligētia dꝛ.ſ.agēs ⁊ diuina.itell'ntia qdē,qm̄ nō agit organo corpeo ⁊ determinata pticula ſpmatis:vt ꝯſtat. Diuina,quū ptātē hēat dādi ṽ itā.vn̄ ⁊ ab Ari.mens dꝛ.eſt ḡ ſenſus ꝙ pᵃ pfectio ſentiēdi.i. poᵃ ſenſitiua dat a ṽtute ſpermatica:que gn̄at aīal. ℄ Alij ṽo volūt illā ṽtutē eē deū.vn̄ q̄litas illa in ſpmate impſſa a pr̄e eſt tanq̄ȝ inſtr̄m:deus tanq̄ȝ motor ⁊ artifex,q vtit illa pro corpis formatione eiuſqȝ figuratiōe,q̄ figurato iuſſu dei,vt Ax.inqt in lib.de ppetatib⁹ el'ntoꝝ,rōnabilis deſcēdit aīa.ſȝ hic h⁹ dꝛiaȝ locus nō eſt diſceptādi, ⁊ in 2ᵒ phyſi.ait.ꝙ ſol ⁊ hō hoieȝ gn̄ant.p ſolē intelligēs deū,

Argyr. p hoieȝ ṽtutē foꝛatiuā:mō expoſito. ℄ Poſt in fine cōmē. ti inqt. Mouēs ſciētē de pᵃ pfectione in 2ᵃᵐ eſt aliqd copulatū cū aīa:copulatione in eſſe:nō intelligit agētē iteᵘ:vt rudes inqunt,qꝛ poſterius vl'ia explicabit,ſȝ itelligibilia ipſa

Cō.32. vl'ia ex qb⁹ ⁊ iteᵘ maior ſit vnio q̄ȝ ex accn̄te ⁊ ſbto,p meᶜᵉ. ⁊ q̄ȝ ex mā,⁊ forma,vt dicet in 3ᵒ in digreſſione magna.

Argyr. ℄ Cui⁹ cā:hec ē.actu nāqȝ ſenſus,ſingulariū eſt:ſcia ṽo,vl'iū eſt.hec āt:in ipa aīa quodāmō ſunt. Quapp itelligere qdē cū qſpiā voluerit,in ipſo eſt ſitū:ſentire aūt,nō collocat in ipſo.neceſſe eſt eniȝ:ſenſile ipſum adeſſe. Pari mō res ſeſe hȝ ⁊ i ſciētijs ſenſibiliuȝ,⁊ ob eādē vtiqȝ cāȝ:qꝛ ſenſibilia ſingularia ſūt ⁊ ex̄,ſicuti diximꝰ. Sȝ vt d his exacti⁹ diluci diuſue dicam⁹:dabit nobis rurſus occaſio.

T.c.60. ℄ Cā āt:qm̄ ſingulariuȝ qdē:ſm actū ſenſus: ſcia aūt vniuerſaliū.hec aūt in ipſa quodāmō ſunt aīa. Vn̄ intelligere in ipſo eſt: cum vult:ſentire aūt nō eſt in ipſo.neceſſariuȝ eſt eni:eē ſenſibile. Sil'r āt ⁊ hoc ſe hȝ in ſciētijs ſenſibiliū pp eandē cām.quia ſenſibilia ſingularium ſunt ⁊ exterioꝝ. Sed de his qdē certificare:ſiet ⁊ rurſum tempus.

Collectanea te.c.60. ℄ Qꝛ motiua ſenſus ſint ex̄,itētionis copulata cuȝ aīa, cām inqt.d. Cā aūt eſt,qm̄ ſingulariū qdē ſenſus ſm actum.i. actualis ſenſatio:ſcia aūt eſt vl'ium. Hec eni ipſa quodāmō ſunt in aīa,illa ſupple extra aīam,q̄re pȝ. ℄ Vn̄ ⁊ itelligē.] Cum cōparationē appoſuit pmi act⁹ ſentiēdi ⁊ itelligēdi, ⁊ ſcōi vtriuſqȝ. Adhuc ⁊ dꝛiaȝ vnā. Inqt mō q̄ſi ſcōaȝ dꝛiā inter pᵐ actū intelligēdi ⁊ ſentiēdi.d. Vn̄ itelligē qdē eſt in ipſa cuȝ velit. Sentire aūt nō eſt in ipſa. Et reddit cām ex dictis dicēs. Neceſſariū eſt aūt ad eſſe ſenſibilia,pp qȝ appoſuit [vnde] vt hāc dꝛiaȝ ex priori oſtenderet dependere. ℄ Sil'r aūt.] Cum dediſſet dꝛiaȝ illoꝝ iter actū ſcientificū ⁊ ſenſibilē,poſſetqȝ qſpiā dꝛiaȝ illā eſſe vl'em etiā ſcientifico actui practico,oñdit ꝙ non,⁊ inqt. Sil'r aūt ⁊ hoc ſe hȝ in ſciētijs ſenſibiliū.i.q̄ circa ſingularia,⁊ practicabilia ſūt .ſ.moralis,⁊ medicina. Dico ſil'r.ſ.quēadmodū i ſenſatione,⁊ ppter eādē cāȝ,qm̄ quēadmodū ſenſationes ſunt ſenſibiliū ſingularium,ſic ⁊ ſcie practice ſunt ſingulariū ſenſibiliū ⁊ exterioꝝ,ſed qꝛ hoc latet diſtulit illud ad tps.d. Sȝ de his qdē certificare tēpus ſiet ⁊ in rurſum.ſ.in 3ᵒ.

Cō.60. **Et cauſa** Cum dixiſſet gn̄atiua ſenſationis eſſe forinſeca.intētionis ṽo intrinſeca,cām reddit, ⁊ inquit.cām quā Ariſt.dedit,⁊ pȝ. Et dixit [⁊ iſta q̄ſi ſunt in aīa.] Et Ariſto.in trāſlatione latina inquit. [Hec enim ipſa quodāmō ſunt in aīa.] Et nō dixit oīno ea eē in aīa, iō reddere cām conat iſtius diminute locutionis.d.quia poſt declarabit, ꝙ ea q̄ ſunt de prima pfectiōe in intell'u.i.ꝙ ea q̄ ſunt cōparata ad pmā pfectionē in intellectu,ſunt q̄ſi ſenſibilia de pᵃ pfectiōe in ſenſu.i.ſūt ſilia ſenſibilib⁹ ſenſus in hoc,ꝙ ambo mouēt,⁊ ſunt intētiones imaginabiles,⁊ iſte ſunt vl'es potētia,lȝ nō actu,⁊ ideo dixit,⁊ iſte quaſi ſunt in aīa,qꝛ intētio vl'is actu alia eſt ab intētione imaginata, que eſt vl'is potētia. vult ḡ ꝙ iō dixit [q̄ſi in aīa] qm̄ loqtur de vl'ib⁹ in potētia,q̄ ſūt intētiōes imaginate,q̄ nō ſunt in rōnali aīa:ſed in memoratiua,cōſeruate ad libitū intell's,q̄ eſt vicina intellectui,vt dicet in 3ᵒ. Et hāc expōnē dedit The. a quo accepit Auer. Simplici⁹ aūt (vt mihi videt) al'r inqt. Vult eni pma pncipia ſimpl'r quodāmō eē cōgenita intellectui:put nullo alio inoteſcūt:niſi lumine illi⁹,⁊ qꝛ pmᵃ ſunt potētia oīa ſcibilia,iō oīa ſcibilia ſūt q̄ſi in aīa rōnabili p q̄ȝto ꝯtinet in pmis notiorib⁹,q̄ actu ſunt in itell'u. Et h expō pulchra eſt,poſtmodū. ℄ Et qꝛ mouētia.] Auer.ſecūdā dat dꝛiaȝ,quā in expōne l'r̄e poſui. [Et iſta diſpō] qꝛ (vt dixi) qs poſſet credere vl'eȝ fuiſſe dꝛiaȝ inter actū ſciētificuȝ:⁊ ſenſibilē,iō ſecludit practicuȝ.d. Et iſta diſpō ſup. q̄lis in ſenſu,eſt ēt in nobis in ſcia ſenſibiliū. Qȝ decl'at.d. Et nos diſcimus ab eis,qꝛ exiſtūt in ſenſibilib⁹,eo eni practicamus:qꝛ aſſunt ſingularia,circa q̄ opus porrigit, ⁊ qꝛ in eſſe iſti⁹ diſpōnis in ſcia ſenſibiliū in nobis.i.cur nos indigemus ſenſibili extrinſeco eſt eadē in cā in eſſe iſtoruȝ in ipſis ſenſibus.ſ.qꝛ tam ſenſus:q̄ȝ practicus actus circa ſingularia ſunt,⁊ hec eſt cā indigentie extrinſeci obti aſtantis vtriqȝ opationi. ℄ Et ſil'r eſt intelligēdū ꝙ diſpō exiſtēs in nobis in ſcia vl'ium eſt in nobis, qꝛ eſt in ṽtute rōnabili.i. cogitatiua,⁊ memoratiua,⁊ ꝙ cā ꝙ ſumus p illaȝ h mō.ſ. intelligētes ſine pn̄tia forinſeca rerum,eſt cā,qꝛ illa eſt illo mō.ſ.cōſeruās imaginabilia:in qb⁹ potētia ſunt vl'ia. Reliquū pȝ. ℄ Et pt aliqs.] Mouet.q.argᵗᵒ in 2ᵃ figura,⁊ iqt, ⁊ pōt aliqs dicere ꝙ ſenſibilia nō mouēt ſenſum illo mō:q exiſtūt ex̄ aīaȝ:qȝ pbat.mouēs eniȝ ſenſus oȝ eē ſm ꝙ ſūt itētiones.i.eſt forā itēſibilis,cum in mā.i.ſȝ in mā nō ſunt intētiones in actu:ſȝ potētia.ḡ ſup.in 2ᵃ figura res ex̄ aīaȝ nō debēt mouere ſub eē illo. ℄ Et nō pōt.] Remouet ſol. quorūdā.d.⁊ nō pōt aliqs dicere ꝙ iſta diuerſitas accidat pp diuerſitatē ſbti,ita ꝙ ſiāt intētiones pp mām ſpūaleȝ q̄ eſt ſenſus nō pp motorē extrinſecū. ℄ Debes ſcire:ꝙ qdā dicūt,ꝙ receptū hȝ eē tale a ſbto:quū recipit p modū ei⁹, ⁊ iō dicunt ꝙ color hȝ duplex eſſe.ſ.mãle,qꝛ paries mā eſt phyſica.⁊ ſpūale,qꝛ viſus mā eſt ſpūalis. Hoc ḡ cōfutat.d. Melius eſt eni eſtimare,ꝙ cā in diuerſitate mãe eſt diuerſitas formaꝝ.i.ꝙ viſus ⁊ paries ſint diuerſa,qꝛ color ſpiritalis ⁊ phyſicus ſunt diuerſi,nō ꝙ diuerſitas mãe ſit cā diuerſitatis formaꝝ,qꝛ (vt Ariſt.inqt) mēbra leonis differūt a mēbris cerui:qꝛ aīa ab aīa. ℄ Scōo h pbat loco a ſili.d. Et cuȝ ita ſit,neceſſe eſt ponē motorē extriſecū a ſenſibus, aliū a ſenſibilib⁹ ſicut ſuit necē in intell'u.i.ꝙ quēadmodū intellectus poſſibilis nō ſufficit in dando eſſe intentionale vl'ibus,ſed ſuit indigētia agentis ſeparati, ſic ⁊ in ſenſu reſpectu ſenſibiliū. Tunc apponit ſol.d. Viſum eſt igit, ꝙ ſi cōceſſerimus ꝙ diuerſitas formaꝝ eſt cā diuerſitatis materie,ꝙ neceſſe erit motorē extrinſecum eſſe ſupple tanq̄ȝ cām illius eſſe intētionalis.⁊ excuſat Ariſto.in hoc.d. Et Ariſto.tacuit hoc in ſenſu,quia latet,cum loquitur iunioribus.⁊ apparet ſup.hoc ſil'e per ſil'e in intellectu,quaſi dicat,tacuit qꝛ expreſſit in intellectu agente,de quo idem eſt iudiciū,⁊ tu debes conſiderare,qm̄ indiget pſcrutatione.

Qō de ſenſu agēte. ℄ Et qꝛ Auer.iuſſit hāc qōnē eſſe pſcrutādā, ideo aliqual'r ppoſui imorari,lȝ de hoc in quodā tractatu meo ꝯ Joan. iam multa dixerim. Abbreuiabo ergo breuiter quedā que hoc loco vident mihi digna. ℄ Vt igit oſtēdat qōnis vis debes ſcire,ſm Joā.⁊ alios q̄ȝplures latinos,colorē habere duplex eſſe.ſ.phyſicū in mā.ſ.⁊ intētionale.vȝ.ſilitudinarium ad pmū eē in medio.ſ.⁊ ſenſu,⁊ idē in oibus alijs dōȝ ſenſibilb⁹,⁊ Joan.addit ꝙ poſt eſſe intētionale:in potentia ſenſus eſt ad eſſe: qȝ ipſe vocat actualem ſenſus ad obm applicationē,quā ſenſationeȝ ait eē obiecti. Eſt ergo

queſtio an tã pro eſſe ſpiritali ⁊ eſſe ſcðo: ꝙ ſenſatio dr̃, ſufficiat ſenſibile ⁊ potẽtia, an vltra debeat dari aliqua potẽtia actiua ꝑ altero illoꝝ. ¶ Opinio Joã. Joã. opĩo in qõne ſua eſt in vno ⁊ eodẽ ſenſorio eẽ duas virtutes ſꝫm rẽ diuerſas inter ſe ⁊ ab eẽntia aĩe, ⁊ ab organo in qua ſunt, q̃rũ vna eſt pñm paſſiuũ ⁊ receptiuũ ſpẽi ſenſibilis, ⁊ ſenſationis, ꝑaccepta ſpecie velut diſpõne. altera vero erit pñm effectiuum non ſpeciei, cũ illa ab obto cauſat᷑, ſed ſenſationis ſequẽtis ſpeciez. Sunt aũt hꝰ potẽtie in organo, quẽadmodũ qualitates diuerſe in pomo ad diuerſa officia ordinate. ⁊ tu vide ipm. ¶ Mouerũt aũt Joã. potiſſime duo motiua, ⁊ vnũ verbũ Cõ.37. huis. Ariſto. ⁊ Auer. ⁊ qꝛ motiua ſua ſunt manifeſta in eius qõne, nõ expedit illa enarrare. ¶ Error Joan. Sʒ hic hõ pluribꝰ peccat. dimiſit enim dignũ perſcrutatione, qõ Auer. precepit, ⁊ trãſit ad inutile. ¶ Scðo in hoc nihil neceſſitatis hñt ſua thoremata, qõ oſtẽdo pmo, oẽ agens potẽs in aliquã formaʒ, põt in oẽ ꝯñs eſſentialr̃ ⁊ per ſe illã formã: Eſt enim regula Com.4. ⁊.32. Auer. in 8ᵒ phyſic. ⁊ 4ᵒ celi, ⁊ alibi, ſed ſenſibile extrinſecũ põt in ſpẽm ſenſibilẽ, ad quã eſſentialiter ⁊ per ſe ſeq̃t᷑ Cõ.22. ⁊.23. ſenſatio, ergo ⁊ in ſenſationẽ ipſam, ergo fruſtra dat᷑ ſenſus agẽs. ¶ Rurſus ſpẽs preaccepta in potẽtia / vel eſt actiua ſenſationis / vel mere paſſiua. ſiqdẽ actiua ocioſus ẽ ſenſus agẽs. Si vero paſſiua tm̃, ergo erit potẽtia cõtradictionis: ⁊ ſic cõtingenter ad ipſaʒ ſequitur ſenſatio, qõ ipſe negat. ¶ Amplius omne agens, qõ põt inducere ſummã diſpoſitionẽ pro aliquo actu, põt ⁊ illũ actũ: ex regula Auer. Cõ.31. 7ᵒ metaph. Sed ſenſibile extrinſecum eſt potẽs inducere ſpẽm, que eſt ſumma diſpoſitio: ergo ⁊ virtute illius actuʒ ſcðm. Jdeo dicta Joã. neceſſitate carent. imaginat᷑ eniʒ ipẽ ſpẽm ſenſibilẽ, ⁊ actus ſentiẽdi diuerſos eſſe effectus, quod oĩbꝰ diſplicet ſicut eniʒ nihil aliud eſt gñatio niſi forma genita. o. Reſpectũ ad agẽs, ſic ⁊ ſenſatio nihil aliud: q̃ʒ ſpẽs ſeſibilis in ſenſu recepta. ⁊ ſicut generatio ad agens dr̃ generatio, ad mãm dr̃ forma, ſic ſpecies ad obm dr̃ ſiltudo, ad ſenſum dr̃ ſenſatio, ergo non due res, ſed vna res ſunt in ſbto differentes mente tm̃. Quo fit: vt ſenſibile vna ſpẽʒ generet, ⁊ ſenſationẽ ipſaʒ. ſpẽm vt ſui ſiltudinẽ. ſenſationeʒ vt ea ſenſus in obiectũ tranſit. ¶ Tũc ad pmã Joã. rõnẽ dicẽdũ, ꝙ ſpẽs hec ⁊ ſenſatio a ſenſibili fit, ⁊ dico ſenſibile eẽ ĩmediatũ ſenſuʒ: ꝓut per mediũ defertur in ſenſum: vt infra ſuo loco patebit. ¶ Põt etiã dici ꝙ ſenſus paſſiuꝰ reductus ad actũ ꝑ ſpẽm: vt Alber. ait nec inconuenit vnũ ⁊ idẽ eẽ in actu ⁊ in potẽtia in formis mãlibus / vt ipſemet ꝓſtat in 8ᵒ phyſic. in. q. de grauibꝰ. ¶ Ad 2ᵃᵐ dicẽdũ eodẽ mõ ſenſibile eſſe ĩmediatũ pncipiũ ſenſationis, ⁊ nõ ſpẽm. põt ⁊ ſpẽs dici cũ ipſa nõ diſpoſitio ſit, ſed forma. Nec obſtat ſenſum eẽ in potẽtia plurima, qꝛ illa plurima potentia artat᷑ ab agẽte pñti. ¶ Hec igit᷑ dicta neceſſitate carent. ¶ Jdeo opus eſt ad ꝑſcrutationem Auer occurrere, vbi duo volo tãgere. Primo an pro eſſe intẽtionali coloris ⁊ alioꝝ ſenſibiliũ ſit neceſſarius aliquis motor extrinſecus. Scðo an ille erit ſenſus agens. ¶ Pro prima parte ex verbis Auer. duo colligimus argumẽta ꝙ ſit. pᵒ, color hʒ duplex eſſe. ſ. in mã, ⁊ in medio illuminato ⁊ oculo hec duo ſunt due forꝫ, q̃rũ vna in mã recipit᷑. ſ. pariete, altera ĩ medio ſeu viſu. q̃ro a quo diuerſant᷑ iſta duo eſſe, aut a ſubiectis, aut ab aliq̊ agẽte extrinſeco a ſbtis. non a ſbtis, qm̃ forme diuerſificant ſubta, ⁊ nõ econtra. ḡ ab extrinſeco agẽte. ¶ Scðo arguit ſicut intelligibile hʒ duplex eẽ. ſ. in ſenſibus interioribus, ⁊ in intellectu: ad hoc qõ fit in intellectu nõ ſufficiunt ſenſus interiores, nec intellectus poſſ, ſed motor extrinſecus. ita ⁊ color. Et huius ratio eſt, qꝛ oẽ qõ trãſfert᷑ de vno gñe in alteꝝ, reqrit agẽs transferens id: vt pʒ. ¶ Tertia ratio eſſe põt, qm̃ in quocũq; gñe dat᷑ potẽtia oĩa fieri: dõʒ dari potẽtia oĩa facere, vt in tertio dicet᷑. ḡ ſicut dat᷑ ſenſus paſſiuus recipiẽs eſſe ſpũale, ita ⁊ ſenſus agẽs cãns id eſſe intentionale. ¶ Poſitio Plat. Circa iſtud q̃ſitũ Platonis eſt ſnĩa, ꝙ aĩa tam rerũ incorporearũ / q̃ʒ corporeaꝝ formas habeat in ſe, nõ ꝙ ille ſint accidẽtia iacẽtia in aĩa: ſicut linee in tabella, cũ aĩa neq; nouas / neq; antiquas recipit impreſſiones, ſed ſunt in aĩa: ſicut in ea ſunt vires intell's ratio, imaginatio, ſenſus, ⁊ potentie vegetabiles. ſicut enim rerũ cognoſcẽdarũ rões hʒ: q̃ſi vires eſſentiales, quẽadmodũ mẽbra poſſident ſenſibiles rões: hoc habito. Volũt ergo Plato ⁊ Plotinus nullã paſſionẽ a ſenſibilibꝰ in aĩa defluere, ſed ſiqua paſſio cõtingit ab eis in corpꝰ ꝓuenit atq; ſpũʒ, quo qdẽ ſpiritu ſic ab externis pulſato: vel affecto, ſtatiʒ aĩa pñs affectiões eiuſmodi ꝑcipit. id võ ꝑcipi nõ eſt pati, ſʒ potiꝰ ageret. i. alr̃ tũc ſpũm atq; alr̃ vegetare, ⁊ inatas formas edere. hec Jãblicus. ¶ Et ſic pʒ ſꝫm h̃ Platonẽ nõ ſentire ſenſationẽ fieri extramittẽdo, ⁊ q̃uo fiat poſtmodũ dicã. Hec ḡ eſt Platonis Plotini atq; Jãblici poſitio. ¶ Et cuʒ ita ſit pʒ coloreʒ nõ hr̃e duplex eẽ. ſ. in medio ⁊ in mã: ꝓpter qõ ſit neceſſitas ponere duplex agẽs, ⁊ duplex ſubm, vt Auer. atq; fere oẽs peripatetici conant᷑ dicere. ¶ Pro hac põne ſunt argumẽta fortiſſima: ⁊ experiẽtie multe. ¶ Argᵗᵃ qdẽ pᵒ, qꝛ tũc ſi forma ab obto ĩprimet᷑ in oculo, nõ oportebit oculũ ad celũ vltra dirigere. ¶ Scðʒ nõ metiemur quãtũ diſtet celũ ab oculo, imo neq; diſtare putabimꝰ. ¶ Tertiũ celũ nõ videbit᷑ oculo latius. ¶ Quartũ tũc nõ celũ videbimus, ſʒ celi formã. ¶ Primã ꝯñtiã ꝓbat Plotinus in 4ᵃ Eneade. ſ. in 6ᵒ liᵒ, ⁊ ſua ꝓbatio ſupponit idẽ numero eẽ colorẽ intẽtionalẽ, ⁊ ſibi ſilẽʒ realẽ, qõ iõ apud ipm alr̃ viſio non eẽt rei extra. tũc arguit, apprehẽſa ſpecie: tũc ſenſus ſpẽs poſſidet, ḡ amplius ſenſibile non querit: ⁊ ſic poterit ſentire qñ vult. ¶ Et debes ſcire Plotinũ ſupponere ſpẽʒ remanere in oculo poſt illius poſſeſſionẽ. Et hʒ fortiſſimũ forte argumẽtum, qꝛ forã ꝯſeruat᷑ a mã, ⁊ nõ ab agẽte. ¶ Scðaʒ deducit / aĩus ſentiẽtis poſſidet ſenſibile, ḡ nõ diſtat ab eo, ⁊ ꝑ ꝯñs iudiciũ nõ põt ferre de diſtantia. ¶ Tertiã ꝓbat / qm̃ ꝑ ĩdiuiſibile nihil iudicat᷑ diuiſibile. ¶ Quartã ẽt ꝓbat, qm̃ qcũq; ſpẽm rei videt: nõ rẽ videt. vide ipſuʒ. ¶ Experiẽtie ſunt multe, pma de igniculo qui videt᷑. ⁊ tñ videmꝰ ſpatiũ interceptũ in nocte: qõ nõ eẽt ſi multiplicaret ſpẽʒ. ¶ Preterea. Aĩalia q̃dã audiũt minima vt canes. Jtẽ apes ⁊ formice mellica olfaciũt remotiſſima. Conche diſtãtia guſtãt. Torpedo piſcis ꝑ longã virgã tãgẽs te: ſtupefacit te. Quo mõ eſtimãdũ a minimo obto totũ mediũ ita affici. ¶ Sed eſtimãdũ ſenſibili illa eẽ adeo cognata ſenſibus, vt cũ primũ circa ſenſuʒ vigẽt actu, ipſe quoq; ſenſus ipſorũ actus circa ea expergiſcat᷑, quẽadmodũ alijs hoibus: alius precipue eſt amicus, ⁊ alius alios ad cãtũ excitat, atq; tripudiũ. Jtẽ ſicut in lyra: dum mouet᷑ hec chorda, ſtatim ⁊ cõtẽperata mouet᷑. Jtẽ ſicut ſi amicus imaginat᷑ aliqd, ⁊ ſuus amicus idẽ. ſic fit ⁊ in ſenſibilibus apõ ſenſibilia. ¶ Hec eſt platonica poſitio, ⁊ fundamẽta, ⁊ experiẽtie ſue h̃ ſunt. ¶ Peripateticoꝝ poſitio. Sʒ peripatetici aduerſus hos argumẽta adducũt, ⁊ experientias. ¶ Argumẽtũ pᵐ qdẽ qõ ex Auer. capit᷑ ĩfra cõ.67. Hec eſt ꝑ ſe / colorẽ ſenſibilis: ⁊ ſic de alijs, ⁊ nõ in pmo mõ, ḡ in ſcðo. ſed nihil eſt in ſcðo mõ tale: niſi ſit cã operatiõis illius, vt pʒ. ḡ color eſt ſola cã ſue ſenſationis, quẽadmodũ hõ eſt cã ſui riſus. vna enim eſt cã potẽtie, ⁊ actꝰ ab illa potẽtia manãtis. ¶ Scðo vt capit᷑ ab Auer. in 8ᵒ phyſi. oĩs noua relatio realis, ⁊ per ſe, vel cõis adueniẽs alicui nũc, q̃ ꝓus nõ, aduenit ꝑꝑ nouũ fundamẽtũ: qõ accidit alicui extremo. cũ igitur hec relatio, qua ſenſus dr̃ nũc ſentiẽs, ⁊ ꝓus nõ: ſit q̃dã noua relatio, opʒ vt ſit accñs aliqd noui viſui, vel colori, ⁊ colori nõ: vt patet, ergo viſu. ſʒ iſtud nouũ: vel eſt ſubã, vel accñs. ſi ſubta hoc falſuʒ eſt. Declaratũ eſt eni ſubaʒ nõ poſſe eẽ imediatũ fundamẽtũ relõnis ĩ 5ᵒ pᵉ phie. ḡ accñs. Vel phyſicũ, vel ĩtentionale. nõ phyſicũ. impoſſibile eſt. n. accñs phyſicũ fieri: niſi ꝑꝑ nouitatem alicuius rei mãlis, ḡ eſt accñs ĩtentionale. Vel igit᷑ cauſatũ ab obto ext᷑, vel ab aĩa ſola. nõ ab aĩa ſola, qm̃ hoc eſt cõtra eos, ⁊ etiam contra rõnẽ, qm̃ vnũ ⁊ idẽ nõ põt eẽ agẽs, ⁊ recipiens alicuius. ¶ Confirmat᷑ qꝛ vel ſilẽ, vel diſſimile obto. nõ diſſilẽ, qꝛ nõ duceret in illius ſenſationeʒ, ḡ ſilẽ. ſed oẽ deriuatum eſt a ſuo ſili. q̃re ⁊c̃. ¶ Experientie / pma Auer. cõ.67. de tranſitu radioꝝ ꝑ viridia colorat parietes, qõ nõ eẽt niſi are viſa cauſaret᷑ ſpẽs ⁊ radiꝰ v̇ſus oculũ, ⁊ ſenſum. ¶ Secũda de imagine ſpeculi. ꝯſtat. n. nos videre nos ꝑ illã imaginẽ palã. ¶ Tertia de ĩpedimẽto medij amouetur odor ⁊ ſonꝰ. ¶ Vltĩo forte ſenſiˡᵉ corrũpit ſenſuʒ, ḡ dʒ aliqd agẽ. ¶ Quibꝰ in ſcða ꝓpõne ꝑſpectiue dr̃ colorẽ illuminatum ĩpreſſiue in viſum opari. Qõ ꝓbat cõmẽᵗᵒʳ illiꝰ ſic. o. oculus ſup fortẽ colorẽ illuminatũ luce forti fixa ĩtuitiõe ꝯuerſus: ſi ad colorẽ debiliꝰ illuminatũ ſe fluxerit ĩueniet colorẽ pmũ 2ᵒ apparẽter miſceri, qõ nõ p̃t: niſi veſtigijs eiꝰ ĩ oculo v̇relictis. Qõ ẽt de apphẽſione ſolis apparet poſtq̃ʒ oĩa ſol vñr. ¶ Opʒ ḡ ex his ſuppon̄ẽ colorẽ, imo qõlibʒ ſenſibile hr̃e duplex eẽ. ſ. in mã, ⁊ ĩtẽtionale eẽ qdẽ phyſicũ ẽ eẽ ꝯcernẽs mãʒ ⁊ eius appẽditia. Eſſe ĩtẽtionale ẽ qñ ſepat᷑ a mã, ſiue ab appẽditijs, ſiue nõ. ¶ Põ Alberti. Tũc ẽ põ Alb. h̃ in loco, ꝙ vna forma p̃t diuerſimode agẽ ꝑꝑ diuerſuʒ modũ eẽndi. eſt. n. calitas forma, ⁊ eſt in mã ignis. ꝓut qdẽ caliditas eſt: vt ſic hʒ agere purã formã in medio, ⁊ in potẽtia ſenſitiua. ꝓut võ eſt in mã hʒ agẽ calorẽ phyſicuʒ in mã, ⁊ cũ appẽditijs mãe. nõ ergo dʒ recurrere ad motorẽ ſeparatũ: vt Auer. voluit. ¶ Põ ꝓpa Sʒ qꝛ hec Albti põ diſſentire vʒ ab Auer. ⁊ ipſam reprobaui in trac. illo, nũc alr̃ dicã. vbi debes ſcire, ꝙ q̃libet forã p̃t agẽ dupʳ. Vnoᵒ inq̃ʒtuʒ in mã eſt ⁊ ſic agit formã mãlẽ, quẽadmodũ ⁊ ipſa in mã eſt. ⁊ inquãtum inſtrm pᵉ cãe: ⁊ qꝛ pma cã ſpũalis eſt, iõ inquãtũ inſtrʒ pᵉ cãe agit ĩtẽtionẽ ſpũalẽ, ꝙ ãt forã poſſit agẽ his duobꝰ modis ꝓbauit ĩ illo trac. rõnibꝰ aptis. ¶ Tũc dico ꝙ eẽ neĉiuʒ motorẽ ſeparatũ ꝓ eẽ ĩtẽtionali ſenſibili põt ĩtelligi, vnoᵒ ĩ rõne pncipij ꝓximi: ⁊ ſic nõ. ꝓximũ eni pñm eſt obm ipʒ ad eẽ, qõ ĩ rõne cãe ꝓxime ꝓducit eẽ intẽtionale ſibi equalẽs. ¶ Scðo mõ ĩ rõne pncipij remoti ⁊ pmi: in cuiꝰ virtute id eẽ intẽtionale fit ab obto: ⁊ ſic opʒ recurrẽ ad motorẽ ſeparatũ. vʒ. deuʒ ſublimẽ, in v̇tute cuiꝰ forã ꝓducit ſe intẽtionalr̃ ĩ medio ac organo, ⁊ ſic diuerſitas illoꝝ eẽ nõ ex mãe diuerſitate ꝯſurgit, ſʒ ex agẽte. color. n. mãlis ẽ ita phyſicꝰ ꝑꝑ agẽs phyſicũ. color vero ĩtẽtionalis: ꝑꝑ aggẽs ſaltẽ pᵐ in virtute cuiꝰ fit. Jd võ qõ petebat᷑, an hic motor ſeparatus ſenſus agẽs dici dʒ, iã apparet ꝙ nõ, qm̃ potiꝰ proximũ agens ꝯuenit in noĩe cũ effectu q̃ʒ remotũ. cũ igit᷑ cõcurrat tanq̃ʒ agẽs remotũ nõ ſenſus, ſʒ motor ſeparatꝰ dr̃. Etiam qm̃ intell's agẽs accõmodatur intellectui poſſ ꝑꝑ aĩe rõnalis excellẽtiã. merebat. n. ſua nobilitas: nõ tm̃ hr̃e pñm paſſiuũ ſue opatiõis: ſʒ actiuũ. nõ ſic ſenſus cũ ſit multo ĩferior intellectu. ⁊ q̃ʒto minꝰ mã. nõ. n. hʒ mãʒ actiuã ſibi correſpõdẽtẽ ꝑꝑ vilitatem eiꝰ. ¶ Peripateticoꝝ poſitio. Et qñ ꝯſideraui cõmẽtũ Simplicij in multis locis hic ĩueni opionẽ ſuaʒ in hoc. eſtimauit eni ipſe: aliud eẽ recipẽ colorẽ, ⁊ aliud diiudicare ac cognoſcere. cõe eni eſt medio illuminato, ac ſenſorio aĩato recipere colorẽ ſine mã. attamẽ quẽadmodũ mediũ ſic recipiens nõ cognoſcit, nec diiudicat. ita ſenſoriũ nõ cognoſcit: nec iudicat. veꝝ qꝛ in ſenſorio fit ſenſatio que in iudicio ac cognitione ꝯſiſtit vltra ſenſoriũ in aĩa ſenſitiua virtutẽ quãdã eſtimat actiuã nõ effectiuã extra: ſicut antiq qdã eſtimant: ſed actiuã iudicij ac cognitionis. ⁊ ſic apud Simpli. nõ dat᷑ virtus paſſiua ſenſationis, q̃ ſenſus dicatur paſſiuus, nec virtꝰ actiua ĩtẽtionis ſenſibilis. ſed datur v̇tus actiua: nõ effectiua foris, ſed diiudicatiue ac cognitiue. Pro receptione ḡ obti ĩtẽtionalis ſufficit ſenſoriũ aĩatũ, dato ꝙ in eo nulla ſit potẽtia ab eo. Pro iudicio ac cognitiõe ſufficit virtus actiua. ḡ apud Simpl̃. tm̃ ſenſus dat᷑ actiuꝰ ⁊ nõ paſſiuus. Et lʒ Ariꝝ. dicat ſentire in pati cõſiſtere. h̃ dicit, nõ ꝙ ſenſatio ipſa ſit plura paſſio, ſʒ h̃ dicit q̃ʒtũ ad ſenſoriũ ipſuʒ in quo primo fit ſpẽi receptio ſine qua nõ fit iudiciuʒ, ⁊ cognitio.

Sed vtcũq; Plotini rões nulle ſunt, ⁊ ſuo loco copioſe ſoluentur, ⁊ tu cõſidera tractatũ meũ de hoc.

¶ Nũc id ſit a nobis determinatũ cũ ſimplex in q̃ʒ nõ ſit id qõ dr̃ eẽ potẽtia: ſʒ aliõ qdẽ ſit vt puer quẽ militare poſſe dicere lʒ / aliõ aũt vt hiſce q iã etate militariq; arte aptus euaſit ad militãdũ: ſenſitiuũ ſimiliter ſe habere. Argyr.

¶ Nũc ãt tm̃ ſit diffinitũ: ꝙ cũ nõ ſimplex ſit id qõ potentia dicitur: ſed aliud quidẽ vt ſi dicamus puerũ poſſe militare: aliud autem vt in etate exiſtentem: ſic habet ſenſitiuum. T.c.61.

¶ Collectãea textus cõmẽ.61. Cũ dixiſſet recolligit qd actenus dictũ ſit, ⁊ inquit. Nunc ãt tm̃ ſit diffinitũ. i. determinatũ, qm̃ cũ nõ ſimplr̃. i. ſʒ vnã intẽtionẽ ſit qõ poᵃ dr̃. Sed aiud quidẽ ſicut ſi dicamꝰ puerũ poſſe militare. i. in potentia remota: aliud aũt ſicut etate exñtẽ. i. vt ille qui iam etate militariq; arte aptus euaſit ad militãdũ. Sic hʒ ſup. ſe ſenſitiuũ. ſ. in poᵃ remota, vt puer, ⁊ ꝓpinqua. ¶ Et inquit Auer. ⁊ intẽdit ꝑ oĩa iſta declarare ꝙ poᵃ ſenſus: que recipit ſenſibilia, nõ eſt pura p̃paratio. i. priuatio: relinquẽs tm̃ aptitudinẽ, ſicut p̃paratio que eſt in puero ad recipiẽdũ ſnĩam. eſt. n. illa tm̃ priuatio ſcie: cũ aptitudine ad illã, quã ignorãtiã negationis appellãt, ⁊ ꝙ eſt aliqs actꝰ: ſicut hñs habitũ qñ nõ vtit᷑ ſuo habitu. Et veꝝ ait. poᵃ. n. ſenſitiua nõ eſt pura priuatio: quẽadmodũ ĩ puero capacitas illa, ſed eſt quedã qualitas: que reſpectu organi actus dr̃. reſpectu vero ſenſationis dicit᷑ p̃paratio.

¶ Atq; cũ ipoꝝ dr̃ia noĩe careat / d̃terminatũ ãt ĩ ipſa eẽ diuerſa / ⁊ q̊ pacto diuerſa ſũt neceſſe ẽ ipõ pati ac alterari tãq̃ʒ ꝓprijs noibꝰ vti. Jpʒ ãt ſẽſitiuũ: põa tale ẽ / q̃le iã ipʒ ſẽſibile ẽ actu / ſicuti diximꝰ. Patit᷑ igit᷑ cũ eſt nõ ſilẽ: at paſſuʒ / euaſit ſilẽ / ⁊ eſt tale q̃le eſt illõ. Argyr.

¶ Qm̃ ãt inoĩata eſt ipſoꝝ dr̃ia: d̃terminatũ eſt ãt d̃ his ꝙ alia: ⁊ q̃uo alia: neĉe ẽ ipõ pati ⁊ alterari tãq̃ʒ ꝓprijs noibꝰ vti. Sẽſitiuũ ãt: potẽtia eſt tale q̃le iã actu ſenſibile: ſicut dictũ eſt. Patit᷑ igit᷑: nõ ſimile exiſtẽs: paſſuʒ aũt: aſſimilatum eſt: ⁊ eſt tale quale illud. T.c.62.

¶ Collectanea te.c.62. Vult recolligere diffõnẽ ſenſitiui. ꝓponit tñ priꝰ quoddã vtile ad ſermonẽ, ⁊ inqt. Qm̃ aũt inoĩata eſt dr̃ia ipſoruʒ. ſ. potẽtie, ⁊ tranſmutationis: vt Auer. exponit. Determinatũ eſt aũt, qm̃ altera ſup. eſt alteratio corruptiua ab alteratione ꝑfectiua, ⁊ q̃uo altera, qꝛ equoce ꝓprie vel analogice, ⁊ ꝑ ꝯñs nõ hñt noĩa ꝓpria. His declaratis neceſſario vti debemꝰ ipſo pati ac alterari tanq̃ʒ ꝓprijs noibus ſup. conueniẽtibus ſenſationi ⁊ trãſmutationi ſenſitiue, ⁊ hoc non nocet, vt Auer. inqt, cuʒ iam determinauimus intentionẽ ſꝫ quã diuerſant᷑: id eſt cũ ſit ſtabilitas ſenſus nois. ¶ Sẽſitiuũ aũt. Cũ h̃ ꝑaccepiſſet / diffinit ſenſitiuũ ſimplr̃. i. in genere, vt Auer. intẽdit, ⁊ inqt. Senſitiuũ aũt potẽtia eſt q̃le ſenſibile iam actu. ſicut dictũ eſt. i. vt Auer. inqt. Manifeſtũ eſt igitur ex hoc ꝙ diximꝰ, ꝙ ſentiẽs ſimplr̃ eſt idẽ: qõ eſt in potẽtia ad intẽtionẽ, quã determinauimus de potentia ꝑ intentionẽ rei ſenſibilis in perfectione. i. id qõ innatũ eſt perfici per intẽtionẽ rerũ ſenſibiliũ: nõ ꝑ ipſas res ſenſibiles. ¶ Qꝛ aũt ſenſus nõ ꝑficiat᷑ per ipſas res ſenſibiles: vt Empe. finxit, ꝓbat Auer. d. Et ſi nõ. i. ⁊ ſi ſenſus nõ ꝑficitur ab intentione rei: ſed ab ipſa re, tũc eẽ coloris in viſu, ⁊ in corpe eſſet idem. ꝯñtia pʒ ſi per te ſenſus perficitur a re ⁊ nõ ab intentione rei. ¶ Et tũc dedit incõueniens. d. Et ſi ita eſſet. ſ. ꝙ ideʒ eſſe oĩbus modis haberet color in viſu, ⁊

in mã, tūc eſſe eius in viſu, nō eēt cōprehēſio ſup. queadmodū nec eſſe coloris in mã. Fundatur hec vltima ꝯñtia in h, qḋ qñcūqꝫ eē obiti eſt idē, erit modus eius cōprehēdēdi vel ignorãdi. ¶ Obijcies, qm̄ eē coloris in medio ⁊ ī ſenſorio idē eſt, ⁊ tñ in ſenſorio eſt cōphēſio: ⁊ nō in medio. ¶ Pōt dici ꝙ Auer. ſupponit eē idē eſſe ⁊ eodē modo: vt Empedo. ait, ⁊ tūc optime ſequitur, ꝙ ſi eē eſt idē ⁊ eodē modo quēadmodū in mã nō eſt ſeſatio nec in organo. modo color in medio: ⁊ in ſenſorio: ⁊ ſi habeat idē eē, nō tñ eodē mō, qm̄ in ſenſorio reſpicit ſubm viuū capax iudicij: nō ſic ī medio. ¶ Tūc vt Auer. inqt pōderãdū eſt in arabica trãſlatiōe li. [Sicut ſenſitiuū in ꝑfectiōe] ⁊ in nr̄a [quale ſenſibile iam actu.] vbi nō dixit ſentiēs eē ī potētia id: ſed ad aliqḋ ſicut id, qm̄ ſi eēt ī potētia ad id, tūc idē eēt eē coloris in viſu: ⁊ in mã: vt dcm̄ eſt, ſed bñ eſt in potentia ad aliqd ſile illi in ſpē, vt patebit loco eius. Reliquū textus ⁊ cōmenti patet.

Argyr. **¶ At eni: de vnoquoqꝫ ſenſu deinceps a ſenſibilibꝰ cuiuſqꝫ ꝓficiſcētes dicamꝰ opꝫ atqꝫ. priꝰ ipſa ſenſibilia diſtinguēda eē vīr. Sēſibile itaqꝫ trifariã dī. ſenſibiliū. n. qdam ꝑ ſe, qdā ꝑ accñs ſentiunt̄. Et illorū rurſus: alia ſunt vniuſcuiuſqꝫ ꝓpria ſenſus, alia cōia cūctis. Atqꝫ ꝓpriū id ſenſibile dico: qḋ alio ſenſu ſentiri ñ pt, ⁊ circa qḋ error fieri neqt, vt color reſpectu viſus ⁊ ſonꝰ auditꝰ, ⁊ ſapor guſtꝰ. Tactꝰ āt plēs dñias hꝫ qdē, iudicat tñ de illis vt ceterorū ſenſuū qſqꝫ d̄ ſuo ſēnſibili ⁊ ñ dcipit̄. Viſus. n. ñ errat eē colorē, aut auditꝰ eē ſonū: ſꝫ qd ſit id qḋ ē ifectū colore vel vbi, aut qd ſit qḋ ſonat vl̄ vbi. Huiuſcemodi igr̄ ſēſibilia, dñr vniuſcuiuſqꝫ ꝓpa ſēſus.**

T.c.63. **¶ Dicēdū aūt eſt: ſꝫm vnūquēqꝫ ſenſuꝫ: ⁊ de ſenſibilibꝰ ꝑ. Dicit̄ aūt ſenſibile tripl'r: quorū duo qdē dicimus ꝑ ſe ſentiri: vnū aūt ſꝫm accidēs. Duorū aūt: aliud quidē ꝓpriuꝫ eſt vniuſcuiuſqꝫ ſenſus: aliḋ aūt cōmune oiuꝫ. Dico autē ꝓprium quidē: qḋ nō contingit alio ſenſu ſentiri: ⁊ circa qḋ nō cōtingit decipi. Vt viſus coloris: ⁊ auditus ſoni: ⁊ guſtꝰ ſaporis. tactꝰ autē, plures habet dñias. Sꝫ vniuſcuiuſqꝫ iudicat de his: ⁊ nō decipit̄ ꝙ color ſit: neqꝫ ꝙ ſonus: ſed qd ſit coloratum aut vbi, aut quid ſonans aut vbi. Talia igitur, dicuntur propria vniuſcuiuſqꝫ.**

Collectanea te.c.63. ¶ Cum Ariſt. qſi ꝑambula de ſenſibus cōiter locutꝰ eſt, mō aggreditur de eis ſigillatiꝫ, ſeruans eādē viã qua ſupra. ſ. a ſenſibꝰ obiectis ad actꝰ, ⁊ ab actibꝰ ad potētiã, inde ad eēntiã. ¶ Reddit aūt Them. cāꝫ hꝰ. d. vñ de ſingulis ſeorſum ſenſibꝰ agēdū. nã ois de ſenſu tractatꝰ, ꝓprie cōis, aut gñalis appellari nō pōt, cuꝫ in ſenſu aliqd vt ꝑus: aliqd vt poſterius ꝯſpici ⁊ notari ꝯtingat. qꝛ igit̄ ꝑ ꝑ ordinē eorū nullꝰ tractatꝰ pt eē cōis ac eis ſufficiēs, opꝫ eſt poſt illa cōia ꝑambula aggredī circa vnūqḋqꝫ tractare. ꝑ vō d̄ ſenſibꝰ tãqꝫ ab obiectis, quorū qdā tãqꝫ necīa h tractant̄: vt Simpl'. inqt. ſ. ꝓpa hec necīa ſunt, qꝛ ex eis vnuſqſqꝫ ſenſus innoteſcet: alia āt vt cōia tãqꝫ iuuãtia ad cognē potētiarū. Per accñs autē h iducunt̄ ſenſibilia. vt cōpleat̄ doctrina, ac vt ſecludant̄ a ꝯſideratiōne huiꝰ ſcie. ¶ Ponēs ḡ itētionē ac ordinē inqt. Dōꝫ aūt ſꝫm vnūquēqꝫ ſenſuꝫ, ⁊ ꝑ de ſenſibꝰ tanqꝫ a notioribꝰ, ⁊ ſtatim ꝓſeqt̄. d. Dī āt ſenſibile tripl'r, qr̄ duo qdē dicimꝰ ꝑ ſe ſentiri. vnū aūt ſꝫm accñs ſbdiuidit aūt alterū. d. Duorum aūt aliḋ qdē ꝓpriū ē vniuſcuiuſqꝫ ſenſus. aliud aūt cōe oiuꝫ ſenſuū. ſꝫ qūo ſenſibile cōe ſit oibꝰ ſenſibꝰ poſteriꝰ dicet̄. ¶ Dico aūt.] ꝓpoſita diuiſiōe, ac ſubdiuiſiōe, ſtatiꝫ diffinit mēbra, ⁊ icepit a ꝓpo tãqꝫ a magis itēto, ⁊ inqt. Dico aūt ꝓpriū qdē: qḋ nō ꝯtingit altero ſenſu ſentiri, ⁊ circa qḋ nō cōtigit errare. Hec eſt eius deſcriptio. hꝫ āt hec duas ꝑticulas. ꝑ ḡ exēplo exponit ꝑmã. d. Vt viſus coloris. auditꝰ ſoni, ⁊ guſtꝰ humoris. i. ſaporis. De tactu āt inqt. Tactꝰ aūt hꝫ plēs dñias. ſ. obiectorū, ſed eodē mō vnuſqſqꝫ eorū iudicat de his tñ, ⁊ nō de alijs. ꝙ ḡ nō ꝯtigat altero ſenſus ſentiri his pꝫ. deinde explanat 2am. d. ⁊ nō decipit̄ viſus de obiecto, qm̄ color, neqꝫ auditꝰ: qm̄ ſonꝰ, ſꝫ qd coloratū, aut vbi, aut qd ſonãs. decipit̄ ḡ ſenſus de copulatꝫ ſenſibili ꝓprio. ſ. mã agēte, ⁊ loco: vt ꝯſtat. Tūc recapl'at. d. Igit̄ hꝰ qdē dicunt̄ propria vniuſcuiuſqꝫ. ꝙ ḡ ſenſibile ꝓpriū ſit circa qḋ nō cōtingit altero ſenſu ſentiri, ⁊ circa qḋ nō errare, palã mō eſt.

Cum declarauit Auer. ꝑ exponit textū qꝫtuꝫ ad qdā, 2a ibi [Et cuꝫ dixit: ſꝫ in colorato.] Abſoluit tres. q. circa lr̄am vtiles. Adhuc circa ꝑa narrat itētionē ptis. 2a ibi [Et ſꝫmo eiꝰ.] Jã trãſit ad textꝰ expōnē. Pria ps manifeſta ē ꝑ ſe. [Et ſꝫmo eiꝰ.] Hic Auer. aliq̄ exponit textꝰ: aliq̄ dimittit. colligã ḡ ex tota hac ſol'. cuiuſdã difficultatis, qm̄ Arū. dixit ſenſuꝫ nō errare circa ꝓpriū obm, vt qm̄ nō errat in eē albo ⁊c̄. qḋ pōt eē qūo intelligit̄ iſtḋ: aut ſimpl'r, aut cū cōditiōe. Si ſimpl'r ſunt multe inſtãtie, qs vide ab expoſitoribꝰ. ⁊ ſi cū ꝯditione q̄ eſt illa cōditio? ¶ Ad h ḡ Auer. ſol'. innuit. d. Qui nō errat in eis. ſ. in maiori ꝑte. Themiſtius aūt ac Simplicius tres apponūt cōditiones. Jnqt. n. Themiſtius. Falli. n. aſpectus neqt circa rē viſibilē, ſi mundus ⁊ probus oculus habeat̄, ⁊ ꝑ h vult hr̄e ꝙ organū ſit bñ diſpoſitū. Scḋo ait, ſi ſerenū ſit ⁊ ꝑ h notat ſcḋaꝫ. ſ. medij puritatē ⁊ diſpōnē pro eo. Tertio addit ſi iterſticio iuſto colores abſceſſerint. Et ꝑ h notat tertiã. ſ. debitã ac ꝓportionatã diſtãtiã. ⁊ has tres Them. vult eē itelligēdas in q̄libꝫ obto cuiuſcūqꝫ ſenſus. ¶ Albertꝰ āt ait nunqꝫ ſenſuꝫ errare, cū error nō ē ſumēdus ex re: ſꝫ ex intētione rei. ¶ Sꝫ expoſitores ꝯdicūt his mltū ſbtil'r. ꝑ qꝛ dicūt ꝯ textū. Arū. n. ait ſenſum nō errare circa ſenſibile ꝓpriū, ⁊ exēplificat de obtis ꝑmis. iſti dicūt errare ad minꝰ aliq̄, ḡ ꝯdicūt. ¶ Preterea. Sicut ex Alberto colligit̄, qḋ eſt ꝓpriū ē ꝑ ſe. qḋ ē ꝑ ſe eſt de oi, ḡ ſi nō errat circa ꝑm ꝑ ſe, nec circa inferiora ad illud. ¶ Jd ēt ꝙ Albertꝰ inqt, vr̄ error, qm̄ ſi ſic eēt: nūqꝫ ſenſus erraret: ⁊ ſic hñs organū bñ diſpoſitū ⁊ aliq̄l'r male eq̄ bñ viderēt. Etiã ſicut intell's ad itelligibile, ſic ſenſus ad ſenſibile. ſꝫ itell's errat, qm̄ al'r eſt ex ꝑte rei q̄ꝫ itētio repñtet, ḡ ⁊ ſenſus errabit, qm̄ al'r eſt in re q̄ꝫ pñtet ſpēs. ¶ Propter qḋ dicūt dcm̄ Ariſt. eē itelligēdū d̄ obto ꝑ ⁊ ꝑ ſe, ⁊ nō de obto ꝑ ſe ſcḋo ſicut albū ⁊ nigrū ⁊c̄. ¶ Ego autē ſuſtinendo hos maxim: Themiſtiū, ⁊ Auerroim dicerē, ꝙ aliud eſt obiectum cognitum, aliud iudicatū. id enim qḋ cognoſcitur eſt genꝰ. id vero qḋ iudicat̄ eſt ſpēs: ideo ſenſus cōprehēſiue nō errat. iudicatiue errare pōt. hi ergo exponūt non comprehēſionē ſenſus, ſꝫ iudiciū: ⁊ ſic poſſunt ſaluari. id vero qḋ eſt cōtra Albertū ſolue tu. ¶ Et cuꝫ dixit.] Hic abſoluit. q. Et ꝑmo ꝑmã. ait enim Ariſt. [Et nō decipit̄ viſus: qm̄ color, ſed qd coloratū.] Tunc ex hoc vī ſequi viſum cognoſcere quidditatē ſube ac coloris, qm̄ potētia cōprehenſiua nō errat niſi circa poſſibilia cōprehēdi. Senſus. n. nō errat circa cognitionē dei, qm̄ nō cōprehendit eum, quare ſi ſenſus errat in qd coloratū, ergo pōt cognoſcere quidditatem colorati, ⁊ ſubſtãtiaꝫ eius. ¶ Soluit ergo Auer. d. Et quū dixit: ſed in colorato qd eſt, ⁊ vbi eſt: ⁊ in auditu qd eſt, ⁊ vbi eſt, non intendebat ꝙ ſenſus cōprehendit eſſentias rerum, ſicut quidam eſtimant. ſ. vliter ⁊ abſolute cuius rationem

Cō.63.

reddit. hoc eniꝫ eſt alterius potētie, que dicit̄ intell's. vult ergo Ariſto. nō intelligere ꝑ quid eſt quidditatē vl'em. ſed intēdebat ꝙ ſenſus, cū hoc ꝙ cōprehēdit ſua ſenſibilia ꝓpa cōprehēdit intētiones indiuiſibiles diuerſas in generibus ⁊ ſpeciebꝰ. cōprehēdit igit̄ intentionē huius hominis indiuiſibilis. i. quidditatē indiuiduã illius, ⁊ intētionē huiꝰ eq̄ indiuiſibilis, ⁊ vliter intētionē vniuſcuiuſqꝫ predicamētorū idiuiſibiliū. eſt ḡ ſol'. ꝙ Ari. ꝑ qḋ qd eſt intelligit qdditatē particulariter ⁊ ſignate, ⁊ hꝰ bene ſenſus cōprehendit. ¶ Sed hec ſol'o non vī bñ dicta, qm̄ ſenſus exteriores nec adhuc ꝑticulares qdditates ſentiēt decē pñtorū. ḡ circa illa nō pñt dici erronei. ¶ Scḋo tūc h cōpeteret ſenſibus exterioribꝰ brutorū, qm̄ illi ſunt ſenſus ēt ꝑticulares. ꝑmã abſoluit Auer. ibi [Et iſta intētio.] ſed ſcḋam. d. Et h vī eſſe ꝓpriū ſenſibus hois. qḋ verbo Ariſt. ꝓbat. d. Unde dicit Ariſt. in libro de ſenſu ⁊ ſenſato, ꝙ ſenſus aliorū aīaliū non ſunt ſicut hois, aut ſi nō dicit hec verba formal'r dicit ſimile huic ſermoni. ſ. ꝙ ſenſus brutorū ꝑcipiūt cortices, ſenſus hois medullã. ¶ Sed dices tu: ꝓ ꝑ qd fuit hec diuerſitas? ¶ Rñdet̄ ꝓpter finē, ⁊ ꝓpter mãm. ꝓpter finē quidē, qm̄ nullū aīaliū ordinat ſenſus exteriores ad intelligere: niſi hō. ſenſus. n. iſti ad cogitatiuã ordinant̄, que ītellectui deſeruit: ideo nō tm̄ ſunt ꝓpter vtile, ſed ꝓter nobile. Propter materiã vō qm̄ aīaliū nullū cōplexionē hꝫ hois in tãta tēperãtia: iō ꝑ ꝑ tēperãtiã ſenſorij: reddit aptius ad ꝑcipiendū hꝰ. ¶ Ad primã autē quã Auerrois idem diſſoluit, nunc ait, ⁊ iſta intentio indiuiſibilis eſt illa: quã diſtinguit virtus cogitatiua a forma imaginabili, ⁊ expoliat ea ab his, que ſūt adiuncta cū ea: ex iſtis ſenſibilibꝰ corporibꝰ ⁊ ꝓprijs, ⁊ reponit eam in memoratiua. Vult dicere ꝙ idē ſꝫm rem cōprehēdit̄ a ſenſu exteriori, ⁊ a cogitatiua: diuerſimode tñ, qm̄ ſenſus exterior eam cōfuſe ⁊ quaſi inuolute cōprehendit, imo quaſi ꝑ accñs, cogitatiua diſtincte: ac ꝑ ſe, cum illã ꝑcipiat expoliatã ab accidētibus imaginabilibus. ¶ Sꝫ ambiges qūo differat cōprehenſio imaginatiue a cōprehēſione cogitatiue. ¶ Rñdit auer. ꝙ conueniunt in comprehenſo, ⁊ differunt in modo cōprehendēdi. d. Et eſt hec eadē illa, quam cōprehēdit imaginatiua. ergo in re cōueniūt cōprehenſa, ſed imaginatiua cōprehēdit eam coniunctam iſtis ſenſibilibus ſup. cogitatiua expoliatam. ¶ Sed dices. igit̄ imaginatio nō differt a ſenſatione. ¶ Reſpōdet ꝙ differūt in modo, conueniunt tñ in re, ⁊ hoc dicit: lꝫ eius comprehenſio ſit magis ſpūalis: q̄ꝫ ſup. ſit ſenſatio, vnde id relatiuum eius refert imaginatiuã: ⁊ ſic abſoluta eſt queſtio. ¶ Debes ſcire in vno ⁊ eodē apprehenſo eſſe quatuor rōnes, ſeu modos apprehendēdi. v. ḡ. in hoc colorato primo eſt mã, pñtia mãe, cōditiones mãe, intentio indiuidua forē, ⁊ quidditas vlis. ſenſus ergo exterior percipit hoc coloratum, vt abſtrahit a mã: nō tñ a pñtia mãe, nec ab appendicijs mãe, nec intētione ꝑticulari forme. ergo eſt obiectum ſenſus externi: vt abſtrahit tm̄ a mã. imaginatiua ꝑcipit id: vt abſtrahit a mã ⁊ a pñtia mãe, nō tñ a cōditionibꝰ mãe, ⁊ intētiōe ꝑticulari forme. Ergo eſt obm imaginatiue, vt cōcludit cōditiones mãe, ⁊ forme itētionē. vt abſtrahit aūt a pñtia, ⁊ mã ipſa. ⁊ h dicebat Auer. cū iquit, ꝙ nō expoliat ab accñtibꝰ ⁊c̄. Cogitatiua abſtrahit a mã, pñtia mãe, conditionibus mãe. ſed nō ab intētione indiuiſiōis. ergo obm cogitatiue erit hoc mō. vltimo intell's abſtrahit ab oibus his, ⁊ ꝑcipit quidditatē ſimpl'r vt vl'e ē: ⁊ ſic pꝫ ſol'o qōnis. tacuit ſenſum cōeꝫ, qm̄ obiectū eius eſt obiectū ſenſus externi. Jtē tacuit ⁊ memoratiuã, qꝛ ſꝫm eã nō ꝑcipit: ſꝫ ꝯſeruat. ¶ Sꝫ ambiges ſi cogitatiua abſtrahit a mã, pñtia materie, conditionibus mãe, ḡ relictū eſt vl'e. ¶ Dicēdū ꝙ id relictū eſt indiuiduū vagū, qm̄ lꝫ abſtrahat ab accñtibꝰ, nō abſtrahit a ꝑtãte mãe, que ſimul cōcipitur cū ſuo obto.

An cogitatiua cōprehendat formas indiuiduas decē predicamentorum. ¶ Ambigunt an cogitatiua cōprehēdet ſubſtãtias particulares, ⁊ vliter indiuiduas formarū decē predicamētorū, ꝙ nō, qm̄ id qḋ nō percipit preſentiã alicuiꝰ, nec ꝑcipit id. ſed cogitatiua nō percipit preſentiã ſubſtãtie, vt pꝫ in duobꝰ obiectis omnino conſimilibus ſucceſſiue oſtenſis, ergo ⁊c̄. ¶ Scḋo memoratiua eſt ſpiritualior, q̄ꝫ cogitatiua. ſꝫ memoratiua nō cōprehendit ſubſtãtiã: ergo nec cogitatiua. antecedēs pꝫ 3o huius. q̄ꝫtū ad ambas ꝑtes. ¶ Jn oppoſituꝫ eſt Auerrois hic ⁊ alibi. ¶ Jn iſta ambiguitate breuiter latini oēs volunt nullū ſenſum: nec exteriorē: nec interiorēꝫ ꝑcipe ſubam ꝑ ꝓpriã ſpeciē, imo qdã addūt ꝙ nec intell's, ⁊ hoc ꝓbãt fortiſſimo argumēto, qm̄ oē cognitū ꝑ ꝓpriã ſpeciē cauſat prius ſpeciem in potētijs prioribus, ⁊ poſt in potētijs poſterioribus vſqꝫ ad vltimã. mō nō eſt ita. qm̄ ſi ſpecies ſube cauſant̄ in ſenſu exteriori, tūc ſentitur ab eo: quare ⁊c̄. ¶ Scḋo arguūt queadmoduꝫ res in eſſe, ſic ⁊ in cognoſci. ſed ſuba nō fit imediate ſubſtantia, vt Ariſto. ait in ſenſu ⁊ ſenſato: imo ſuba nihil operatur imediate, ſed accidens eius. ergo ſubſtãtia imediate non cauſabit ſpeciē ⁊ cognitionē ſuaꝫ, ſed virtute accidētis. ¶ Auerrois vero opinat̄ cogitatiuã ſubſtãtiã comprehendere, ⁊ hoc ꝓbat̄ apud eū. primo ois potētia cognoſcitiua alicui potētie ſuperiori miniſtrãs aliqd, cognoſcit id. ſed cogitatiua eſt cognoſcitiua, ⁊ miniſtrat ſubſtãtiã intellectui: imo oē cognoſcibile: vt pꝫ 3o huius. ḡ cognoſcit ſbam, ⁊ oē cognſcibile ⁊c̄. ¶ Scḋo potentia altioris gradus cognoſcit qcqd cognoſcit inferior ⁊ vltra. ſed imaginatiua cognoſcit oia accidentia. ergo cogitatiua: cū ſit ſuperior, cognoſcit oia accñtia ⁊ aliqd vltra, ⁊ id nō eſt niſi ſubſtãtia. Pro nūc hec ſufficiūt. ¶ Tūc eſt. q. apud Auer. vtrū cogitatiua cognſcit ꝑ ꝓpriaꝫ ſpēm an ꝑ ſpēm accñtis. ¶ Et dōm ꝙ pōt vtrūqꝫ teneri. ꝑ ꝙ ꝑ ꝓpriã ſpēm: ⁊ argumēta facillime ſoluunt̄. ¶ Primū nihil valet, qm̄ nō q̄libet receptio eſt ſenſatio, ſꝫ receptio in tali potētia ⁊ in tali organo. in plus. n. receptio q̄ꝫ ſenſatio. ¶ Scḋo ēt nihil valet: qm̄ id intelligit̄ in cognē ſꝫm nãm: nō quo ad nos. ¶ Et pt teneri ſcḋo, ꝙ ſuba cognſcit: ſed nō ꝑ ſpēꝫ cãtã ꝑ a ſuba: ſꝫ ab accñtibꝰ virtute ſube. accñtia. n. hñt cauſare ſpē eorū virtute ꝓpria, ſpēm autē ſube virtute ſube, ſicut calor virtute caloris ſoluꝫ calorē, virtute ſube ſubam. Ad argumēta. Ad ꝑm dōꝫ argum id tm̄ arguere cogitatiuã decipi aliqñ ꝑ ꝑ cōformitatē accñtiuꝫ, ſicut accidit itellectui. ¶ Ad 2m dōm memoratiuã eē ſpūalē ⁊ abſtractiorē cogitatiua in ꝯſeruãdo, nō in ꝑcipiēdo: vt ꝯſtat.

Cō.6. Opio latinorum.

Cō.6.7. ⁊.33.

Argyr. **¶ Cōia vō ſūt hec: motꝰ, quies, numerꝰ, figura, ⁊ magnitudo. talia nãqꝫ nulliꝰ ſt̄ ꝓpa ſenſus: ſꝫ oibꝰ cōia ſūt. eteni tactu motꝰ qdã ſenſibil' ē, atqꝫ viſu. Per ſe igit̄ ſēſibilia hec ſt̄.**

T.c.64 **¶ Cōia āt: motꝰ: quies: numerus: figura: magnitudo. hmōi. n. nullius ſunt ꝓpria: ſed cōmunia oibꝰ. eteni ⁊ tactu: motꝰ aliqs ſenſibilis: ⁊ viſu. Per ſe igit̄ ſenſibilia: ſunt hec.**

Collectanea te.c.64. ¶ Expedita declaratione ꝓpriorū, nunc ꝓprie cōia tractat, ⁊ inqt. Cōia autē motus: quies numerus: figura, magnitudo, cuius rōnem reddit. hꝰ autēꝫ nullius ſunt ꝓpria, ſed cōia oibꝰ. Et oſtendit exēplo. d. Tactu. n. motus aliqs ſenſibilis eſt, ⁊ viſu ⁊ ſup. ceteris. Tūc recapitulat. d. Per ſe quidem igitur ſunt ſenſibilia hec. dixit [motus aliqs] qm̄ nō ois motus tangibilis: vt motus celi qui tangi non pōt.

Cō.64. **Cum declarauit** Proponit intentionē partis: ⁊ ſꝫmo pꝫ. [Et hoc qḋ dixit] Auer. Abſoluit apud me duas. q. vtiles, quarū ꝑma accidit in verbis arabice trãſlationis. Scḋa in ſnīa totius ptis. Circa primã inqt Ari. in arabica trãſlatione, [ſed cōia eis oia.] vbi patet ꝙ oia ſenſibilia cōia ſunt ſenſibilia ab eis. i. a quinqꝫ ſenſibus exterioribus. pōt etiã ⁊ in noſtra trãſlatione accidere. ait. n. [ſed cōia oibus] vult ꝙ h enumera-

ta ſint oībus cōia. Modo hoc eſt falſuꝫ, qm̄ magnitudo, ⁊ figura tactu: ⁊ viſu ſolis ꝑcipiunt᷑: alia āt ab oībꝰ. ğ nō oīa coīa ſunt oībus: vt Ariſt. ſonare vꝫ. ¶ Egidius Romanꝰ abſoluit in lr̄a p̄cedēti, ꝙ verbū Ariſto. in tranſlatione nr̄a eſt in ꝓpōne indefinita: cum dicit [ſed cōia oībus] vbi ly [cōia] idefinite dꝫ legi. ¶ Sꝫ hec ſolꝰo lꝫ ſit ad verba trāſlationis nr̄e: nō tm̄ ad ſniam: nec verba tranſlationis antiq̄: vt pꝫ. ¶ Alr̄ ğ Auer. iqt nō itēdit ꝙ vnūqdq̄ꝫ iſtoꝝ quīqꝫ ē cōe vnicuiqꝫ ſenſuū, vt itellexit Themiſtiꝰ, ⁊ ſm qd̄ appa ret. ſed tria eoꝝ. ſ. motus, quies, ⁊ nūs ſunt cōia oībꝰ. figura aūt, ⁊ quātitas ſunt cōia tactui, ⁊ viſui tm̄. Et tūc gloſat verbū Ariſt. d. ⁊ ſic intēdit ꝑ hoc ꝙ dixit, ſed cōia eis oīa. ſꝫ oīa ſūt cōia ſenſibꝰ, nō oīa oībꝰ ſenſibꝰ. vult ğ ꝙ oīa ſint cōia ſenſibꝰ: capiēdo ly [ſenſibus] idefinite, ⁊ q̄ſi in ſuppōne cōfuſa: nō tm̄ oībꝰ ſenſibꝰ, queādmoduꝫ dr̄ oīa poſſumꝰ oēs: nullus tm̄ pōt oīa. ſic oīa ſunt cōia ſenſibꝰ: nullꝰ tm̄ ꝑcipit oīa: vt pꝫ. Hec eſt ſolꝰo Auer. q̄ſi ſophiſtica. ¶ Alr̄ rn̄det Simplicius h̄ in loco: ⁊ inqt. Dꝝ hꝰ ſenſibilia ꝑcipi ab oībus cōtingit duobꝰ modis. vno mō exq̄ſite ⁊ diſtincte, ⁊ ſic tria ab oībꝰ, ⁊ duo. ſ. figura: ⁊ magnitudo a tactu, ⁊ viſu. Alio mō cōfuſe, ⁊ ſic oīa ab oībꝰ. auditu. n. ⁊ ſi nō diſtincte ꝑcipit᷑ magnitudo cāpane: ſm tripedalē quantitatē vel quadrupedalē: tm̄ ꝑcipit᷑ eā eē magnā: imo vnā eſſe altera maiorē, ⁊ ſic de figura. cōfuſe ğ oīa ab oībꝰ, ⁊ hāc ſolꝰ. a caſu ſecuti ſunt qdā latinoꝝ. ¶ Sꝫ dices ſic iā erā ꝯſuetꝰ dicere ꝯfuſe cognoſci, ⁊ diſtincte cognoſci ſunt modi cognoſcendi itellꝰs, nō ğ ſenſui attribui debēt. ¶ Dicēdū aūt ꝙ cōfuſe cognoſci ⁊ diſtincte ſūt modi cognoſcendi itellꝰs circa totū vlꝰe, ꝓprij āt ſenſibꝰ circa totū ꝑticulare: ⁊ ſic nō cogit. ¶ Qm̄ āt h̄.] Poſſet qs dicē hꝰ qnqꝫ nō eē ſenſibilia eēntialꝰr ⁊ ꝑ ſe: iō ꝓbat hꝰ eē ſenſibilia ꝑ ſe, ⁊ p̄ accepit ꝯclꝰonē. d. Qm̄ āt h̄ ſenſibilia. ſ. ꝓpa ⁊ cōia ſt attributa ſenſibilibꝰ eēntialꝰr. i. ſint ſenſibilia ꝑ ſe ⁊ eēntialꝰr, manifeſtū ē, ⁊ p̄ accepit q̄ſi minorē. d. Nō. n. poſſumꝰ attribuere cōphēſionē ſenſuū eis. Alioꝰ ab eo: ſꝫ ꝙ ſunt ſenſus. eſt ğ mīor ſenſi^{lia} h̄ attribuunt᷑ ſenſibus inquātū ſenſus. Tūc accepit q̄ſi maiorē. d. h̄ igit᷑ eſt itentio eius. i. diffinitio eius qd̄ eſt accn̄taliter: qd̄ eſt oppoſitū ei qd̄ eſt eēntialꝰr. vult hr̄e ꝙ ꝑ accn̄s ſenſibile eſt qd̄ nō attribuit᷑ ſenſibus inq̄ꝫtū ſenſus. ğ vult hr̄e hāc maiorē, oē ſenſibile attributū ſenſibꝰ inq̄ꝫtū ſenſus eſt ſenſibile ꝑ ſe. Tūc replicat minorē ꝓpoſitā. d. Iſta. n. ſt cōprehēſibilia ſenſuū ſm ꝙ ſunt ſenſus, nō ſm ꝙ ſunt aliq ſenſus. i. hoīs vel alterius aīalis: ſꝫ generice ſumpti. ¶ Et debes ſcire ꝙ ly [inq̄ꝫtū] nō accipit hic Auer. reduplicatiue, vt valet ſm ꝙ ipſum, q꞉ tūc oībꝰ ſenſibꝰ attribuerent᷑, ſed tenet᷑ ſpecificatiue: ⁊ ideo nō ſeqtur ꝙ ipſum ⁊ vlꝰr.

Argyr. ¶ Per accn̄s aūt ſenſibile dr̄: vt ſi albū Diaris filiꝰ ſit. ꝑ accn̄s. n. hoc ſentit: q꞉ albo qd̄ ſentit id accidit. Quapꝓꝑ ⁊ nihil ipē ſenſus ab huiuſcemodi ſēſibilibꝰ patit᷑/ vt talia ſūt. Eoꝝ āt q̄ ꝑ ſe ſētiūt᷑/ illa ſt ꝓꝑe ſēſibilia: q̄ ꝓpria ſt/ ⁊ ad q̄ ſuba vniuſcuiuſqꝫ ſēſus ē apta.

T. c. 65. ¶ Scdꝫ accn̄s āt dicit᷑ ſenſibile: vt ſi albuꝫ ſit Diaris filiꝰ. ſꝫ accn̄s. n. hoc ſentit: qm̄ accit albo hoc qd̄ ſētit. Vn̄ nihil patit᷑ ſꝫ ꝙ hꝰ eſt: a ſenſibili. Sēſibiliū āt ſꝫ ſe ꝓꝑe ſenſibilia ſunt: ꝓpria ⁊ ea ad q̄ ſubſtātia vniuſcuiuſqꝫ ſenſus: natura inſtituta cōparataqꝫ eſt.

Collectanea te. c. 65. ¶ Nunc vltimo dicit qd ſit ſenſibile ꝑ accidens, ⁊ inqt Secundū accn̄s aūt dr̄ ſenſibile, vt ſi albū ſit diarij filius. Ecce quō diarij filius eſt per accidens ſenſibile. ⁊ reddit cām. d. Scdm. n. accidēs h̄ ſentit᷑: qm̄ accidit albo h̄: qd̄ ſentit᷑. i. filius diarij. eſt ğ diffinitio ſenſibilis ꝑ accidens, ſenſibile per

accn̄s eſt id qd̄ accidit ſenſibili per ſe, vt diarij filꝰ qd̄ accidit albo: qd̄ ꝑ ſe ſentit᷑, ⁊ tūc q̄ſi cōcludit quoddā. d. Vn̄ nihil patit᷑ a ſenſibili ſup. ꝑ accn̄s ſm qd̄ hꝰ eſt, ſed ſꝫ ꝙ ſibi ſenſibile ꝑ ſe ꝯiungit᷑. ¶ Senſibiliū aūt.] Nūc cōparat ſenſibilia ꝓpria ad ſenſibilia cōia. d. Senſibiliū aūt ſm ſe propria ſenſibilia ſunt ꝓꝑe. i. p̄mo ⁊ quaſi magis ſenſibilia, ⁊ addit q̄ſi cauſam. d. Et ad que ſuba. i. eſſentia vniuſcuiuſqꝫ ſenſus. i. potētie ſenſitiue apta nata eſt. i. dr̄ relatiue, q꞉ vt dicetur ſenſus nō diffinit᷑ ſenſibili cōi: ſed ꝓpria, vt viſus nō magnitudine: ſed colore, vt loco eius tanget᷑. ergo ſenſibilia propria ſunt magis ſenſibilia.

Cō. 65. **Cum declarauit** Auer. appoſita intētiōe ꝑtis recolligit deſcriptionē ſenſibilis ꝑ accn̄s, ⁊ vult ꝙ ſenſibile ꝑ accn̄s eſt ſenſibile accn̄s ſenſibili ꝑ ſe ꝓprio. deinde ibi [Sed poteſt aliqs dicere.] Mouet. q. difficilē ꝯ diffōnē ſenſibilis ꝑ accn̄s, ⁊ inqt. Sꝫ p̄t aliqs dicere ꝙ ſilꝰr accidit ei figura, ⁊ nūs, ⁊ motꝰ ⁊ qes. quō igitur fuerunt nūata iſta in eis q̄ ſunt ſenſibilia eſſentialꝰr. eſt ğ vis qōnis diffō cōpetit᷑ alteri a diffinitio. ğ diffōmala vel ſenſibilia cōia ſunt ſenſibilia per ſe. [Qm̄ ſi.] hic dat rn̄ſionē quorūdā, quā ſtatiꝫ confutat, ⁊ inqt. Qm̄ ſi fuerint numerata: q꞉ ſunt cōia. ſ. oībꝰ ſenſibꝰ. obijcit ꝯ h̄. ſilꝰr. ēt itētiones indiuiduoꝝ. i. dr̄ie idiuiſibiles ſunt cōes oībꝰ ſenſibus, qm̄ oēs ſenſus cōprehēdūt ſaltē ꝑ accn̄s dr̄ias idiuiſibiles: vt dicet᷑ poſt, ⁊ fuit dictū. Ecce quō Auer. nō mouet duas. q. vt credūt qdā: ſed vnā tm̄. Expoſitores āt greci vt Themi. ⁊ Simpliciꝰ mouēt aliā. q. hic inqt. n. Simpliciꝰ veꝝ quō albo qd̄ ſentimꝰ accidiſſe ſuba dicat᷑ ꝯriuꝫ nāqꝫ verū: ergo nō bn̄ Ariſt. ait accidētiū ſubam accidere. ¶ Circa hꝰ qōnes primo volo colligere argu^{ta} ꝓbabilia ꝙ ſenbilia cōia nō ſint ꝑ ſe ſenſibilia. Scdo dicā pōnes hominū circa h̄. Tertio dicā opinē Auer. Applicādo eaꝫ verbis ſuis. Quarto quaſdā ambiguitates circa ipſaꝫ tangā, eaſqꝫ abſcindā. ¶ Dꝝ ergo ſenſibilia cōia non ſint ꝑ ſe ſenſibilia: arguit᷑ p̄mo, ꝙ nō eſt ꝓpriū obiectū ſenſus, nec ſub proprio obiecto cōtētō ꝑ ſe ſentiri nō dꝫ. Senſibile cōe hꝰ, ergo nō ſenſibile ꝑ ſe. Minor ꝓbat᷑, cū nō ſit idē eſſentialꝰr ſenſibili ꝓprio: qd̄ ꝑ ſe ſentit᷑. ¶ Item 2° omne ſenſibile ꝑ ſe cauſat ꝓpriā ſpeciē in medio ac in ſenſu, cuꝫ nō alio differt ſenſibile ꝑ ſe a ſenſibili per accidens. Ariſto. inqt, ꝙ vero ſenſibile cōe nō imprimit: oſtenditur primo de magnitudine, qm̄ mediū eſt magnū, ergo nō dꝫ recipere magnā ſpecieꝫ: vt Ariſt. inqt īfra, ⁊ Auerrois ibidē. ⁊ dicet᷑ cōmēto. 67. ⁊ 3° huiꝰ. ¶ Preterea. Illa ſpecies vel eſſet de gn̄e quātitatis, ⁊ hoc nō. tūc. n. due q̄ꝫtitates in eodē eēnt ſubito nec qualitas, cum a q̄ꝫtitate nō q̄litas gn̄ari debeat queādmodū a qualitate nō q̄ꝫtitas. ¶ Adhuc q̄ꝫtitas non eſt de p̄ncipijs actiuis, vt Auer. inqt 4° phycorū. ¶ Nūc oſtēditur de motu. motus. n. nihil eſt extra aīaꝫ niſi mutatū eē, ⁊ indiuiſibile, ſed indiuiſibile ſentiri non pōt: vt in fine libri de ſenſu ⁊ ſenſato hꝫ Ariſto. ¶ Nūc oſtēdit᷑ de numero. eſt. n. aggregatū ex vnitatibꝰ, quarū nulla ſenſibilis eſt, ğ nec ipſe ſenſibilis erit. ¶ Idē de quiete, cū ſit priuatio, cuius eē eſt nihil realꝰr, ergo nihil cauſat ſm rem. ¶ Preterea. tertio principalꝰr arguit᷑, omne tale ꝑ ſe eſt tale quocūqꝫ altero circūſcripto qd̄ ſibi ꝑ accn̄s cōpetit, per regulam tertij celi. ⁊ primi poſteriorū, ſed hꝰ ſenſibilia non ſint taliā expoſitores dicūt. ¶ Rurſuꝫ 3°, ſi ſic, ergo qdlibet contētū ſub illis eēnt ſenſibilia per ſe: qd̄ nō ſic vt de quantitate celi: ⁊ numero intelligētiarū pꝫ. ¶ Ex his pōt quis credere hꝰ ſenſibilia cōia nō eſſe per ſe ſenſibilia. ¶ Supereſt modo adducere pōnes hoīum. eſt ergo prima. q. Ioā. in. q. ſua de hoc, qui ſuſtētat᷑ in h̄, ſenſibilia cōia imprimere in ſenſibus exterioribꝰ qd̄ eſt ſpēs ⁊ character illiꝰ forinſeci repreſentatiua, ⁊ ꝓpter hoc dicuntur ſenſibilia ꝑ ſe. cōia. n. ſenſibilia dicūtur per ſe: ⁊ dicunt᷑ cōia. per ſe quidē: qm̄ ſemꝑ ſimul cū ꝓprijs imprimūt intētiones ſuas in ſenſibus. Et ꝑ

An ſenſibilia cōmunia ſint ꝑ ſe ſēſibilia.

Cō. 71. Com. 4.

Cō. 85.

Cō. 9.

Pō Ioā.

hoc differūt a ſenſibili ꝑ accn̄s. Sor. n. inquātū ſor. nō imprimit intētionē ſuā in ſenſu, ſꝫ ſꝫ ꝙ coloratꝰ, vl q̄ꝫtitas. dn̄r quoqꝫ cōia, qm̄ a pluribꝰ ꝓpriorū nō ſeꝑant᷑: ⁊ iō mouent nō tm̄ vnū: ſꝫ plures ſenſus. Hec eſt Ioā. poſitio. eſt ğ ſenſibile ꝑ accn̄s id: qd̄ ꝑ accn̄s cōiūgit᷑ ſenſibili ꝑ ſe ꝓprio in rōne mouēdi ſm Ioā. ⁊ ſic ſolute ſunt qōnes. Hec poſitio

Cō. 16. eſt Alberti hic, ⁊ Pluſqꝫ cōmētatoris in 2° Themi. Et ꝙ ſenſibilia cōia imprimant rōnibus ꝓbat Ioan. ⁊ auctibus. Pria rō magnitudo, ⁊ reliq̄ ip̄rimūt aliqd. ꝓbat᷑, qm̄ diuerſificāt ſenſationē. ¶ Scdo nō pn̄t cogſci ꝑ ſpēm ꝓpriorū,

Cō. 133. q꞉ tūc ſenſationes nō eſſent diuerſe. ¶ Auctibus p̄ Ariſt. ait. n. Ariſto. poſt, hec oīa motu ſentiri. ibi Auer. inqt. Oīa. n. iſta ſentiuntur a qnqꝫ ſenſibus per aliquā motionem ⁊ paſſionē, mō ſenſibile nō alꝰr mouet ſenſum niſi generādo

Cap. 2. ſpēꝫ in eo: vt diximꝰ. ¶ Adhuc Them. infra in 3° huiꝰ ait. [nō ſic cōia ſentiutur: cū. n. magnitudinē oculus ſentit, ſtatim ſilitudo magnitudinis in oculo ſculpit᷑. eodē modo ⁊

Refuᵒ. motus, ⁊ figure, ⁊ vnitatis, ⁊ reliqua. ¶ Sed tantoꝝ virorū pace dixeriꝫ, vꝫ mihi ꝙ pō iſta ſic refelli poſſet. p̄mo declarādo argumētaiſtorū nihil valere. 2° ꝯ ꝯclꝰonē iducendo argumēta. Cōtra ğ p̄^{m} fundamētū arguo. ſubſtētat᷑. n. in h̄, oē diuerſificās ſenſationē iprimit ſpēm in ſenſu. Sed huic addo hāc minorē, mediū, locus, tp̄s, ⁊ ſitus ⁊c̄. diuerſificāt ſenſationē, ğ hꝰ iprimūt ſpēꝫ in ipſo ſenſu, ⁊ ſic plura q̄ꝫ qnqꝫ erūt ⁊c̄. minor eſt va, ⁊ ꝯclꝰo ipoꝰis. ergo ⁊ maior. ¶ Scdꝫ fundamētū ſuſtentat᷑ in hoc, quecūqꝫ diuerſis cognitionibus cognoſcit᷑, diuerſis ſpēbus cognoſcit᷑. Addo huic hāc minorē, ſꝫ vlꝰe, ⁊ indiuiduū diuerſā cogne cogſcit᷑ ab intellectu, ergo diuerſis ſpēbus. ꝯclꝰo impoꝰis, ergo maiorcū nō minor. fundamēta ğ horum nihil ſunt: vt his qs videre poſſet. ¶ Supeſt mō refellere ꝯclꝰonē horū, ⁊ p̄mo de motu: cū ei nihil rn̄deat in re niſi indiuiſibile. Ioā. ait indiuiſibile nō poſſe ſentiri: tanq̄ꝫ rei ſubſiſtēs: ſed tanq̄ꝫ alteri diuiſibile inexiſtēs, ⁊ hoc Ariſto. nō ꝯtradicit. ¶ Cōtra ex ſolꝰone hac ſequit᷑ oppoſitū ꝯclꝰonis. mutatū eē ſolū ſentit᷑. motꝰ nō ē mutatū eē. ergo motꝰ nō ſentit᷑. ¶ Itē oē viſibile pōt eē baſis pyramidis: ſicut ꝑſpectiui dicūt. ſꝫ indiuiſibile nō pōt eē baſis pyramidis nō ğ viſibile. ¶ Rurſuꝫ oē ſenſibile eſt q̄le: vt Ariſt. ait. ſed indiuiſibile nec per ſe, nec in alio quale, ğ nō ſenſibile. ¶ Adhuc ratio Ariſt. poſita in fine libri de ſenſu equale concludit de indiuiſibili in alio ſicut ꝑ ſe: ⁊ tu lege illā. ¶ Alꝰr ğ Ioā. ait, mutatū eē indiuiſibile eſſe quoddā ſm ſucceſſioneꝫ, diuiſibile tm̄ extenſione. ¶ Cōtra adhuc, qm̄ vel motus ſub forma ſucceſſionis ſpeciē agit, vel ſub forma permanentis. nō p̄mo, q꞉ ſic eēt idiuiſibile, ⁊ nō poſſet ſentiri. ſi ꝑmanētiꝫ, ergo ſpēs repreſentans ipſum repn̄tabit vt ꝑmanens, ğ viſio motus, ⁊ viſio magnitudinis erit vna, cū ſpēs vna, ⁊ eodem modo. ¶ Itē tūc motus ꝑ accn̄s ſentitur, qm̄ ꝑ rōnē extrinſecaꝫ ⁊ accn̄taleꝫ ei. ¶ Rurſum ad qd terminat᷑ ſenſatio, vel ad ſucceſſionē, vel ad extenſionē. non ad ſucceſſionē: qm̄ ſicut ſucceſſio eēt tēporalis, ſic ⁊ ſenſatio. ſi ad extēſionē, ğ ſenſatio ꝑ ſe erit magnitudinis ꝑ accidēs motus. ¶ Ad principale ſcdo ar^{c} de quiete, cui nihil corrſidet in re inquantum quies. Ioā. rn̄det ꝙ quies eſt ꝑ ſe ſenſibilis: nō ꝙ ſpēꝫ cauſet in ſenſu, ſed qm̄ eſt cōiūcta ſenſibili ꝓprio neceſſario ꝓpinque vel remote. ¶ Sed hec ſolꝰo ꝯtradicit ei, qm̄ vel q꞉ diuerſificat, vel nō. ſi nō. ergo nō eſt ſenſibile ꝑ ſe. ſi diuerſificat, ⁊ oē diuerſificās ſm eum, cauſat ſpeciē in organo, ergo quies cauſat ſpeciē ⁊c̄. ¶ Scdo ait ꝙ quies ſentit᷑ ꝑ ſpeciē motus, que p̄mo ⁊ principalꝰr motū repn̄tabit ſecūdario quietē. ¶ Iterū hec ſolꝰo peccat, qm̄ vel illa ſpecies motus repn̄tabit quietē: dū eſt motus, vel dū nō eſt. nō duꝫ nō eſt, qm̄ tunc ſenſus exterior conſeruaret ſpeciem per tempus. Si dum motus eſt, vtiqꝫ quies videbit᷑ dum ipſum nō erit. ¶ Si dices potentiā exteriorē conſeruare ſpēm rei ſenſibilis ꝑ parū tēporis: vt Ioā. innuit. ¶ Hec ſolutio con

tradicit Auerroi cōmētis. 60. 53. 59. 156. huius. ⁊ 7°. me phyſice cōmento 35. ¶ Amplꝰ ſequit᷑ ꝙ ſemꝑ ſtabit, qm̄ qd̄ remouet᷑ ab aliquo ē vel ꝓꝑ defectū ſubti, vel ſucceſſuꝫ ꝯrij, vel defectū agentis ꝯſeruantis, quorū nullū accidit in ꝓpō. ¶ Rurſum ſi cōſeruabit ſpēꝫ motus in aliquo modico tp̄e, ſit id gr̄a exēpli hora, ⁊ quero vel tūc motus videbitur vel nō. nō eſt dicēdū, ꝙ nō, qm̄ tādiu ſenſibile ſentitur: q̄ꝫdiu ſpēs eiꝰ actu eſt in po^{a} ſenſitiua. Si in tota hora motus videbit᷑, ğ nō pōt ſciri qn̄ eſt, vel nō eſt motꝰ. ¶ Aliaꝫ dat ſolꝰonē Ioā. d. ꝙ ſenſus exterior nō ꝯſeruat ſpēꝫ motꝰ, ſꝫ ſenſus interior in paruo tp̄e. Alꝰr dicit ſenſum cognoſcere getē ꝑ ſpēm ſeruata in imaginatiuaꝫ ꝑ diem ⁊ annum. ¶ Cōtra tūc eadē rōne poſſeꝫ videre molū. Iterū ⁊ ſueſſaꝫ ꝑ ſpē eiꝰ in imaginatiua. ¶ Vltiō ait ꝙ ſenſus exterior non quietē, ſed quieſcēs cognouit. ¶ Cōtra vel itellgis ſubaꝫ mobilis, vel quātitatē eiꝰ, ⁊ quōcunqꝫ ſequit᷑ impoꝰe. ⁊ ſic pꝫ error hꝰ hoīs. ¶ Poſt hos inueni alios dicere ſenſibilis cōia agere in ſenſus, ſꝫ alio ⁊ alio modo dicētes. Egi. n. imaginat᷑ formam p̄mo agere, ſenſibilia cōia eē coagentia tāq̄ꝫ mā vult. n. vnā ⁊ eādē ſpēꝫ ꝓduci, p̄ a ſenſibili ꝓprio, ⁊ ſecūdario a ſenſibili cōi tanq̄ꝫ a mā. ¶ Alij voluerūt ꝙ ſpēs vna ⁊ eadē cauſat᷑ a ſenſibili ꝓprio tanq̄ꝫ a cā ꝓxima, a ſenſibili cōi tāq̄ꝫ ab agēte vlī, queādmodū hō ſit ab hoīe ⁊ ſole. ¶ Sꝫ pace ēt hoꝝ dixeriꝫ, hec nō minoris ſunt erroris q̄ꝫ ea. Petereꝫ. n. p̄mo, cū ſuba ꝑticularis ſit verior mā q̄ꝫ quātitas cur nō coagit. ¶ Preterea. Cū ſenſibile ꝓpriū eēntialiꝰ pēdeat a ꝓportione q̄litatū p̄maꝝ: vt Ari. in ꝑigeneſeos ait, cur nō coagit illa ꝓprio. ¶ Rurſum quare ſenſibilia cōia coagūt: vel q꞉ cōia ſenſibilia depēdēt a ſenſibilibus ꝓprij, vel q꞉ eꝫ. nō p̄ vt cōſtat. nō 2^{m}, qm̄ in nullo gn̄e cauſe depēdet vt cōſtat. ¶ Dꝝ ēt poſteriores nihil dignum dicāt, oſtēdemꝰ. p̄mo qm̄ vlior cā eſt ſuba q̄ꝫ quantitas, ğ magis coageret. ¶ Adhuc cā vlīs plus aget vt ꝓpōne p̄^{a} dr̄ de cauſis, q꞉ oblita cauſalitate ſcōe, adhuc remanet cauſalitas p̄me, mō hoc nō cōtingit hic. ablata. n. cauſalitate in ſenſum ꝓpriorū ſenſibiliū, iam amplius nō remanet actio ſenſitiua: q̄re ⁊c̄. Et q꞉ iſti modi dicēdi falſi ſunt: iō alꝰr opꝫ dicere ad intētionē Ari. ⁊ Auer. vt ex Auer. capit᷑ ⁊ alijs. ¶ Vt ğ colligat᷑ dr̄ia ſenſibilis cōis a ſenſibili ꝓprio, ac per acn̄s deſcribat᷑ ſic, ſenſibile cōe eſt id qd̄ ſm ſuam nām non eſt cauſatiuū ſpeciei, nec non cauſatiuū, ſed cōiūctiuū ſenſibilibus ꝓprijs nec̄itate ꝓpinqua aut remota: ſm cognitionē ab eadē po^{a} vel illi ꝓxima: diuerſificatiuū ſenſationū ſenſuū inq̄ꝫtū ſenſus diuꝫ aīaliū. ¶ Hec deſcriptio eſt ꝑfectiſſima, q̄ pōt dari de eo, ⁊ ꝑ hāc diuerſificat᷑ a ſenſibili ꝓprio: ac ſenſibili ꝑ accn̄s ⁊ explicat᷑ eiꝰ nā cōplete. qn̄. n. dr̄ [eſt id] genꝰ tāgit᷑. qn̄ dr̄ [ſm ſuā nāꝫ nō eſt cauſatiuū, nec nō cauſatiuū ſue ſpēi] dr̄ia tāgit᷑ inter ipꝫ, ⁊ ſenſibile ꝓꝑuꝫ. omne. n. ꝓpriū ſenſibile cauſat ꝓpriā ſpēm in medio a ſenſorio: qua ſenſoriū aſſimilat᷑ ei. ſenſibile aūt cōe non omne cauſat forte niſi ſoluꝫ magnitudo, ſed alij forte nō cauſant, ideo nō neceſſario cauſant ſpēm: cū aliqd̄ qdē ſit aliqd̄ vo nō. Rurſum qn̄ dicit᷑ [Sed cōiūctū ſenſibilibus ꝓprijs neceſſitate ꝓpinqua: aut remota ſm cognitionē ab eadē po^{a}: vel illi ꝓxima] dr̄ia tāgit᷑ inter ſenſibili cōe, ⁊ ꝑ accidens. oē. n. ſenſibile cōe ita adiungitur ſenſibili ꝓprio ꝙ neceſſario propinque vel remote: ta potētia illa a qua cognoſcitur ſenſibile ꝓpriū cognoſcit᷑ ⁊ cōe. vel ſi nō ab illa a ſibi vicina. ſ. ſenſu cōi: ⁊ ſic nō eſt ſuba. lꝫ. n. ſuba neceſſitate ꝓpinqua ſm eſſe ſenſibili ꝓprio coniungatur: nō tamen ſm immutationē. nō. n. imutat eādē potētiā, nec illi proximaꝫ. ſ. ſenſuꝫ cōeꝫ ſi ſenſibile ꝓpriū ſentit᷑, ⁊ dixi notanter vel illi ꝓxima, qm̄ forte motꝰ, quies, ⁊ numerus nō a ſenſibili exteriori ꝑcipiuntur. Sed ſufficit ꝙ a cōi ꝓxio illi a quo ſubſtantia nō percipit᷑, nec aliqd̄ ſenſibile per accn̄s. ⁊ dr̄ ꝓpinqua vel remota ꝓpter figurā, que nō ꝓpinque, ſed remote ab eadē vel illi ꝓxima potētia cognoſcitur. ¶ Dicit᷑ poſt

Pōgie.

Cōfuᶜ.

[diuerſificatiuũ ſenſuũ inquantũ ſenſus aialiũ] ꝑp dĩas indiuiſibiles: que lȝ ꝑcipiant̃ ab eodẽ ſenſu vel illi primo: nõ tñ a ſenſu inquãtũ ſenſus aialis: ſed hoĩs tñ: vt pȝ in cõmẽto. qd ergo ſit ſenſibile cõe, ⁊ q̃uõ differat ab alijs ſenſibilib⁹ ex his pȝ. Qr aũt hec ſit mẽ intẽtio Auer. ⁊ alioꝝ expoſitoꝝ ꝑmo lege verba Auer. deĩde alioꝝ, inqt Auer. ⁊ poſſum⁹ dicere in hoc duos ſmones. i. duas ptes ex q̃bus colligit̃ tota diffinitio ſenſibilis cõis, quoꝝ vn⁹ eſt ꝙ iſta cõicatio. i. ꝯiugatio: magis vĩ neceſſaria ineſſe ꝓprioꝝ ſenſibiliũ. v̓. g̃. q̃ȝtitas. color. n. nõ denudat̃ ab ea, ⁊ ſil̓r calor, ⁊ frigus, q̃ appropriant̃ tactui. color. n. nõ ẽ necẽ vt ſit in Socrate: aut in Platone: nec necẽitate ꝓpinqua: nec remota ſm imutationẽ ſup. ab eadẽ potẽtia aut ei prima, ⁊ ꝑ h̓ vult hr̃e vnã ptẽ definitiõis. deĩde tangit ſcḋaȝ. d. Et ẽt ſenſibilia cõia vt declarabit̃ ſunt ꝓpa ſenſui cõi. i. ſui ſenſus: inquãtũ ſenſus capit̃ cõiter cõitate, gñis, queadmodũ iſta ſunt ꝓpria vnicuiqȝ ſenſuũ. Et tũc dedit dĩaȝ iter ſenſibile cõe, ⁊ dĩam indiuiſibilẽ. d. Et cõprehenſio intẽtionis indiuiſibilis: lȝ ſit actio ſenſus cõis. i. cognoſcit̃ a ſenſu inquãtũ ſenſus. Et iterponit cãȝ. d. Et iõ pluries in plurib⁹ indiget̃ in cõprehẽſiõe itẽtiõis idiuidui. i. dĩe vltime, ⁊ vti plurib⁹ vno ſenſu: vt vtunt̃ medici in ſciendo vitã eius, qui eſtimat̃ hr̃e repletionẽ venarũ pluribus vno ſenſu, tactu. ſ. tãgẽdo pulſuȝ, viſu colorẽ ⁊c̃. lȝ inq̃ȝ dĩa ĩdiuiſibilis ſit cõis ſenſui inquãtũ ſenſus: tñ vĩ ꝙ iſta actio ſit ſenſus cõis, nõ ſm ꝙ eſt ſenſus cõis ſm genus, ſȝ ſȝ ꝙ ẽ ſenſus alicui⁹ aialis. v̓. g̃. aialis itelligẽtis. i. hoĩs. ¶ Tũc recolligit h̓. d. Iſte igit̃ eſt ẽt alius modus modoꝝ ſm accñs. ſ. ꝙ accidit ſenſibilib⁹ cõprehẽdere dĩas indiuiduoꝝ ſm ꝙ ſunt indiuidua. nõ ſm ꝙ ſunt ſenſus ſimplices. i. gñati, ſȝ ſm ꝙ ſũt humani, ⁊ ꝑcipue dĩe ſubales. vĩ. n. ꝙ cõprehẽſio indiuiduoꝝ ſubaliũ, qb⁹ itell̓s ꝯſiderat, eſt ꝓpria ſenſibus hoĩs, ⁊ nõ brutoꝝ. Ecce q̃uõ apparet ſcḋa pars ꝑncipalis diffõnis, qua diſtinguit̃ ſenſibile cõe a differẽtijs indiuiſibilib⁹: ⁊ qr qs poſſet dicere ſenſuȝ dĩaȝ nõ cognoſcẽ, nec qdditatẽ ãlt. ⁊ debes ſcire ꝙ cõprehenſio intentionis indiuidui. i. dĩe, ⁊ qdditatis ꝑticularis eſt ſenſuũ, ⁊ cõprehẽſio itẽtiõis v̓lis eſt itell̓s, ⁊ h̓ diuerſis ⁊ ſeorſuȝ cognitionib⁹, qr v̓litas ⁊ indiuidualitas cõprehendunt̃ ꝑ intell̓m. ſ. diffinitio v̓lis ⁊ idiuidui ꝓut cõpat̃ vel differat: vt in 3° oñdit̃. ¶ Ex his pȝ intẽtio Auer. ⁊ qual̓r ꝑmus expoſitor iniuſte Auer. reprehẽdit. Reliquũ cõmenti pȝ.

Com. 9. ¶ Qr aũt hec ſit Themi. intẽtio pȝ. ait. n. nihil g̃ patit̃ ſenſus ab his que ex accñti ſentimus: que hec ſunt. i. viſus a diare: qr diares eſt. nõ. n. viſibilis eſt diares: ſȝ diares color. ea v̓o que ꝑ ſe cõmouẽt ac ꝑcipiẽt ſenſus, ſi ſunt ꝓpa. ꝓprie ſentiunt̃ ad ea ſenſum ingenia actioneqȝ nãe inſtitute cõpateqȝ ſunt Ecce q̃uõ vult a ſenſibilib⁹ cõib⁹, ⁊ ꝓprijs aliquid ꝓuenire: ⁊ inde ea eſſe cõiuncta necẽitate ꝓpinqua aut remota ſenſibilibus ꝓprijs ſm cognitionẽ: vt dictũ eſt. ¶ Hoc idẽ Simplici⁹, inqt. n. ſoluens. q. q̃uõ ſuba accidat albo, vel ⁊ verius vtiqȝ h̓. ſm ipſum. n. eſſe ⁊ velut eſſe ſube ſortitũ albũ accidit ipſi. ſuba vero albo ſm ſenſibile ꝑmarie, ⁊ ꝑ ſe exiſtẽti ſenſibili: ſȝ qr vna cũ albo ſimul exiſtit, ⁊ hic ſenſibili ꝑticipat nõ facta ſecundario ſenſibilis: vt ſenſibilia cõia. ſed qm̃ vna cum ſenſibili exiſtit, rõne excitata in opinatiuã de ea cognitionẽ. ſic v̓o ⁊ hoĩeȝ accidere dño in ꝑdicamẽtis dictuȝ eſt. ¶ Ecce q̃uõ vult ſenſibile ꝓpriũ accidere ſubſtãtie ſm eẽ. Subſtãtiã vero ſenſibili ꝓprio ſm imutationẽ, qm̃ non neceſſario imutante ſenſibili ꝓprio ſenſibile dĩ ꝑ accñs, ſicut ſuba imutat eandẽ potẽtiã vel primã queadmodum cõe ſenſibile vt dicit, ⁊ ſic pȝ qual̓r hi ſunt fere cõcordes. Et ex his pȝ ſol̓ ad. q. Auer. ⁊. q. expoſitoꝝ grecoꝝ. Iterũ ⁊ argu^ta probabilia patẽt, nihil. n. cõcludũt. ¶ Sȝ adhuc ambigũt expoſitores in tribus. ꝑ̊ qm̃ cõueniẽs ⁊ incõueniẽs apprehẽdunt̃ a ſenſu inq̃ȝtũ ſenſus, ⁊ tñ nõ ſunt ſenſibilia cõia nec ꝓpa. ¶ Scḋo cur magnitudo, ⁊ figura nõ ſunt cõia oibus ſenſibus, cũ nõ de necẽitate ſenſibile cõe moueat. ¶ Tertio cur qnqȝ tm̃ ſunt ſenſibilia cõia, ⁊ nõ pl̓a: cũ Ari. infra enumerat vnitatẽ. ¶ Primũ ſoluũt qdã, ꝙ illa nõ ſũt cõia ſenſibus inq̃ȝtũ ſenſus, cũ nõ ſenſib⁹ aialiũ iꝑfectoꝝ. aial. n. iꝑfectũ nõ ꝑcipit cibi ꝯueniẽtiã, nec incõuenientiã: cũ he relationes ſint, ſed exceſſuȝ caloris ac alioꝝ apprehendũt. ¶ Sed h̓ nihil eſt, qm̃ cũ oĩa aialia ꝑ ſenſus inq̃ȝtuȝ ſenſus apprehẽdũt exceſſuȝ ac defectũ, tũc exceſſus ⁊ defectus ſenſibilia erũt cõia. ¶ Põt g̃ dici illa nõ cognoſci ab eadẽ vel prima potẽtia, ſȝ a phãtaſia vt alibi declaraui.

Cap. 2. ¶ Scḋm lȝ Them. vĩ dicere in 3° ſue paraphraſis, ꝙ illa ſunt cõia oĩbus. Auer. aũt dicit ꝙ nõ: qḋ dȝ itelligi ſm notitiã diſtictã vt Simp. inqt. ¶ Ad tertiã ꝑt dici ꝙ ſufficientia forte poſſet ſic capi, ꝙ oẽ ſenſibile cõe: vel ꝓpinq̃ necẽitate imũtãdi, vel remota ꝓprio ꝯiungit̃. ſi ponit̃ remota, ſic eſt figura. ſi ꝓpinqua, aut ꝑ modũ fluxus: aut ſtãtis ⁊ ꝑmanẽtis: ſi fluxus, ſic eſt motus, ſi ſtãtis aut poſitiue aut priuatiue. ſi poſitiue, ſic nũerus, vel vnitas, que ad illũ reducit̃. ſi priuatiue, ſic quies. tot ergo ſunt ſenſibilia cõia ⁊ non plura. Hec igit̃ de ſenſibilibus cõibus actes Ariſt. ⁊ Auer. ⁊ Themi. patent, cũ nõ eandẽ potẽtiã moueant vt cõſtat.

Argyr. ¶ **Cui⁹ viſus ẽ ꝑceptiu⁹. i. viſibile. viſibile vero eſt: color, ⁊ id qḋ orõne qdẽ explicare ac dicẽ lȝ: noĩe ãt caret. atqȝ idipȝ: maxie patebit cũ vlteri⁹ ꝓcedem⁹. Viſibile igr̃: ẽ color. hic ãt: ẽ id qḋ ẽ in eo qḋ ꝑ ſe viſibile eſt. ꝑ ſe v̓o: nõ rõne, ſȝ qr in ſe cãȝ hȝ vt ſit viſibile.**

T.c.66 ¶ **Cui⁹ qdẽ ẽ viſus: hoc ẽ viſibile. viſibile ãt eſt: ⁊ color, ⁊ qḋ orõne qdẽ eſt dicere, inoĩatũ ãt exiſtit. manifeſtũ ãt erit: ꝓcedẽtib⁹ maxime. Viſibile. n. eſt color hic. ãt eſt: id qḋ eſt in eo qḋ ſȝ ſe viſibile eſt. ſm ſe aũt: nõ rõne, ſed qm̃ in ſeipſo hȝ cãm vt ſit viſibile.**

Collectanea. ter. cõ. 66. ¶ Atqȝ de his iam agamus mẽbratim a viſu ꝑmũ orſi. inqt ergo. Cuius quidẽ igit̃ eſt viſus, h̓ eſt viſibile. Hec diffinitio eſt tanq̃ȝ qd noĩs ꝑ reſpectũ data ad ſuũ correlatiuũ. eſt ergo ſenſus: cui⁹ quidẽ igit̃ viſus eſt ſup. ꝑceptiuus id eſt viſibile. ¶ Viſibile aũt.] Cum accepit noĩs deſcriptionẽ ſubdiuidit id in duo. d. Viſibile aũt ſup. eſt duob⁹ modis. color quidẽ, ⁊ h̓ eſt ꝑmũ mẽbrũ: ⁊ qḋ vere eſt dicere. i. ⁊ id qḋ orõne quidẽ explicare ac dicere licet. inoĩatum aũt exiſtit ens. i. tantum orõne explicat̃, cũ noĩe careat, ⁊ quaſi excuſans ſe, inqt. Manifeſtũ aũt erit ingredientibus magis. ¶ Et cũ propoſuiſſet nominis diffõnẽ viſibilis, eiuſqȝ diuiſionẽ, ⁊ ad vlterius ꝓmiſſionẽ, recolligit id: qḋ cuilibet pȝ eſſe viſibile dicẽs. Viſibile igit̃ eſt color. i. color ẽ viſibilis. ⁊ expõnẽ ſequẽdo Auer. Ari. ſubdit q̃uõ hec ꝓpoſitio eſt intelligẽda. d. Hoc ẽ in eo qḋ ſm ſe viſibile. i. hec ꝓpoſitio eſt v̓a: eo qr color eſt viſibilis ꝑ ſe, ⁊ qr ꝑ ſe potiſſime duobus dicit̃ modis: vt in ꝑ̊ poſterioꝝ hr̃ dedit modũ q̃ erit h⁹ ꝓpoſitio ꝑ ſe. d. Scḋm ſe aũt nõ rõne. i. in primo modo, ſed qm̃ color in ſeipſo hȝ cãm eſſendi viſibile, ⁊ hic eſt ſcḋs modus dicendi per ſe. eſt ergo propoſitio hec, color eſt viſibilis in ſcḋo modo per ſe, eo quia predicatuȝ habet cauſam in ſubiecto: cur ſibi inhereat.

Cum cõpleuit ſermonem.

Proponit Auerrois ordinẽ ac intẽtionẽ, ⁊ inqt. Cum cõpleuit ſmonẽ v̓lem de ſenſibilibus, reuerſus eſt ad ſmonẽ ꝓpriuȝ, in quo. ſ. ſpãl̓r tractabit de ſenſibilib⁹, ac ſenſibus ſigillatim, ⁊ de vnoqq̃ȝ ſenſibili: ⁊ primo de ſenſibili viſus. hec eſt intentio ⁊ ordo. ¶ Sed eſt hic locus conſiderationis. Auicẽna. n. in 6° nãliũ vĩ ꝯdicere Ariſt. ordinẽ tractãdi cõuertit, primo a tãgibili ac tactu. 2° a guſtabili ⁊ guſtu. 3° ab odoratu ⁊ odorabili. 4° ab olfatu ⁊ olfatibili. vltimo a viſibili ⁊ viſu ꝓceſſit. ⁊ ſyllogizat̃ ordo iſte ex h̓, tactus ꝑmus eſt ⁊ cõiſſimus, a ꝑmo ⁊ cõiſſimo eſt incipiẽdũ, a tactu igit̃ ⁊ tangibili exordiẽdũ, ꝙ qdẽ tactus prim⁹ ac cõis, Auic. oñdit eo qr oẽ ſentiens tagit, ⁊ v̓l̓r tactus prim⁹ eſt re^li aĩalis: queadmoduȝ vegetatiua re^li aĩarũ vt dicit. ſine. n. tactu nullus erit ſenſus, queadmodũ ſine nutritiua nulla erit vita. ¶ Ariſto. autẽ incepit a viſu, cuius cãm Simplicius ait. d. A viſu v̓o incepit tanq̃ȝ a manifeſtiſſimo ac nobiliſſimo ſenſu. Qḋ ex tribus decl̓at penes organũ. ſ. penes potẽtiam ipſaȝ, ac penes obm. penes organũ quidẽ, qm̃ oculus nobiliſſimus eſt ac manifeſtiſſim⁹. penes potẽtiã, qm̃ ꝓmpta, ⁊ acta ad actionẽ. penes obm, qm̃ obm eius magnã hȝ affinitatẽ cũ ſole q̃ nihil apertius in nã. ¶ Pñt g̃ iſti recõciliari, qm̃ ſenſus dupl̓r cõparari pñt. ſ. ad ſenſitiuũ, ⁊ ad ſenſibile. ad ſenſitiuum qdẽ ipm ꝯſtituẽdo. ad ſenſibile vero ipȝ cognoſcẽdo. Primo mõ igit̃ tactus ꝑmus, ⁊ ſcḋs guſtus, ⁊ reliqui ꝯñter: vt Auic. ait. 2° mõ viſus eſt ꝑmus, ⁊ ꝯñter auditus, ⁊ 3° odorat⁹, 4° guſtus. vlt° erit tactus. Iſti g̃ diuerſis ꝯſideratiõib⁹ ordinarũt, ⁊ bñ vterqȝ modus teneri ꝑt diuerſimode ꝯſiderãdo. ¶ Et manifeſtũ ẽ ꝑ ſe ꝙ] Ex textu nũc Auer. diuiſionẽ facit viſibilis, que ⁊ ſi i textu bimẽbris ſit, ad tria ampliat Auer. Eſt g̃ viſibile triplex, quoddã per ſe viſibile tm̃ in lumĩe, vt colores: quoddã tm̃ in tenebris vt ſquãme: quoddã vtroqȝ mõ vt ignis. iqt g̃. Et manifeſtũ eſt ꝑ ſe ꝙ ſenſibile qḋ attribuit̃ viſui ꝓprie eſt viſibile, ⁊ viſibile eſt color, ⁊ h̓ dat itelligere ꝑmũ modũ. ⁊ dat 2^m. d. Et ſibi ſimile ex reb⁹ q̃ vident̃ in obſcuro, que nõ hñt nomẽ ꝯueniẽs in colore, ⁊ ſic habes 2^m mẽbrũ. deĩde dedit 3^m. d. Et ſup. ſũt q̃dã alia, que nec ẽt hñt nomẽ, qḋ demonſtrat de eis. Id eſt qḋ eſt q̃ſi gen⁹. ſed nõ pñt exponi niſi ſermõe ꝯpoſito. ſ. qr viñr in lumĩe ⁊ tenebris. v̓. g̃. ꝙ dicam⁹ ꝙ ſunt ea q̃ vident̃ in obſcuro tm̃: ⁊ nõ in luce vt cõche, ⁊ h̓ eſt exẽ^m ſcḋi: exẽ^m tertij tacuit, qr ꝯgregat̃ ex ambob⁹ his. Et ſic ꝯſtat ſenſibile viſu eſſe trib⁹ modis. ſ. in lumine tm̃, in tenebris tm̃, ⁊ in vtroqȝ. Reliquũ cõmẽti pȝ. ¶ Hec ſunt dicẽda ſm Auerroim in cõmẽtatione h⁹ loci. verũ vt melius ⁊ altius repetam⁹: Simplici⁹ ſequẽs Themiſtiũ al̓r l̓raȝ vĩ exponere. Vult ꝙ viſibile eſt duplex, vnũ qḋ in ſeipſo cãm hȝ ꝑ ſe vt vĩ, alterũ viſibile eſt acq̃ſitiue. Qḋ vero viſibile eſt ꝑ ſe, eſt adhuc triplex. ſ. quoddã qḋ in lumĩe tm̃ vĩ vt colores, ⁊ q̃cũqȝ ita ſplẽdida, vt ſufficiãt mediũ perſpicuũ reddere ſm actum vt lux, ⁊ alia multa vt ſtelle ⁊ ſol. Aliud in tenebris dũtaxat, vt que ſplẽdorẽ obtinẽt nõ potẽtẽ lumen reddere: vt ſquame, fungi, ligna putrida ⁊ cornua. Aliud vero ĩ lumine ⁊ tenebris vt ignis: vĩ. n. ĩ tenebris qñ nullum adeſt lumẽ, ⁊ in lumĩne ẽt: vt cõſtat. Vtrũ ãt eadẽ q̃litate ignis videat̃ in tenebris ac lumine: poſterius dicet̃. quot quidẽ igr̃ modis viſibile ꝑ ſe dicat̃ tot ſunt, qd ſit autẽ viſibile acq̃ſitiue declarabit̃. ¶ Scḋm ergo Simpliciũ ac Themiſtiũ Ariſt. ꝑmo diuidit viſibile in duo extrema, ⁊ tacet mediũ. qr ſatis eſt extrema ponere cũ mediũ quicq̃ȝ ſit extremoꝝ. ¶ Ibi v̓o [hoc autẽ.] Declarat viſibile qḋ acq̃ſititie dĩ, ⁊ dicit. hoc autẽ. ſ. color eſt in eo. ſ. ſuperficie qḋ ſȝ ſe viſibile dĩ. Exponit aũt q̃uõ. d. Scḋm ſe autẽ nõ rõne. i. nõ ſm ſuã formã, queadmodũ viſibile illis tribus modis: ſed qm̃ in ſe hȝ cãm eẽndi viſibile. i. colorẽ qui ꝑ ſe viſibilis eſt. ergo id acq̃ſititie viſibile, qḋ nõ eſt viſibile ſm ſe: ſed bene hȝ formã qua ſit viſio, ⁊ ſic exponunt greci. quid ergo ſit viſibile ꝑ ſe, ⁊ quot modis. Amplius qd viſibile acq̃ſititie, ⁊ cur: his palã. ¶ Simplicius autẽ vĩ dicere ⁊ ſubtiliter oẽ viſibile eſſe corpus. corpus autẽ videri põt dupl̓r acquiſititie, ⁊ per ſe. per ſe autẽ dĩ id qḋ in ſe cãm hȝ viſibilitatis, ⁊ h̓ triplex. ſ. in lumine tm̃, in tenebris tm̃, ⁊ in vtriſqȝ. ¶ Ibi [hoc autẽ eſt.] Scḋȝ Simpliciũ nõ acquiſititie viſibile exponit, ſed ꝑ ſe. ſ. corp⁹ hñs cãm ſue viſibilitatatis. acq̃ſititie autẽ eſt diaphanuȝ, qḋ poſterius dicit. ⁊ ſic l̓ra pñs põt trib⁹ modis exponi: ⁊ forte terti⁹ modus vĩ plus ad v̓ba. ¶ Dubitãt expoſitores greci, ſi tria ſunt viſibilia ꝑ ſe, qḋ illoꝝ triũ ſit ꝑ̊ tale. tribus. n. entib⁹ ꝑ ſe, vnũ dȝ eẽ ꝑ^m tale vt ꝯſtat. ¶ Rñdet Simplicius lumẽ eẽ, qm̃ q̃cũqȝ viſibilia ſunt: vel lumẽ eſt, vel cognate ſe hȝ ad lumẽ. ignis qdẽ, ac ſol generãtia, ſũt ipȝ. color v̓o ⁊ alia ꝑꝑ lumẽ ſũt talia. diaphanũ autẽ actuat̃ eo. g̃ oẽ viſibile vel lumẽ, vel ad lumen eſt. ¶ Sȝ id dictũ Simplicij vĩ calũniã pati: qm̃ qḋlȝ iſtorũ ẽ ꝑ ſe tale. g̃ in eẽndo tale nõ dȝ a lumĩe. ¶ Põt ergo dici ꝑ Simp. qḋlȝ iſtoꝝ eẽ ꝑ ſe tale, nõ ꝑ̊ ꝑncipalitate adeq̃tiõis ſȝ eẽ viſibile vel ad inoĩatũ. ꝑncipalitate v̓o eſſentie ac cauſalitatis eſt lumẽ vt cõſtat, ⁊ ſic dictuȝ eius verificat̃.

Argyr, ¶ **Color autem oĩs: motiuus eſt eius qḋ eſt ꝑſpicuũ actu. ⁊ id. eſt ipſi⁹ natura. Quapropter nõ eſt viſibile abſqȝ luce: ſȝ oĩs vniuſcuiuſqȝ color, in lumine ſane videt̃. Quãobrẽ qdnã ſit ipſum lumen: prius dicere declareqȝ oportet. Eſt igitur: aliqd perſpicuũ.**

T.c.67 ¶ **Omnis eniȝ color: motiuus eſt eius qḋ eſt ſm actũ diaphani. ⁊ hoc: eſt ipſius natura. Vñ nõ eſt viſibile ſine lumĩe: ſed oĩs cuiuſqȝ color in lumĩe viſibile. Ex quo: de lumĩe primo dicẽdũ qd eſt. Eſt igit̃ aliqd diaphanũ.**

Collectanea. t.c. 67. ¶ Expoſitores viñr exponere hunc locũ, ꝙ cũ Ariſto. accepiſſet hãc ꝓpõnẽ, color eſt viſibilis ꝑ ſe, h̓ in loco eam ſyllogizat ex diffõne coloris, ⁊ dȝ ſic cõponi, oẽ mouẽs diaphanuȝ actu eſt viſibile. ⁊ hãc ſupponit. Et accipit minorẽ. d. Oĩs. n. color mouẽs eſt eius qḋ ſm actũ diaphani, ⁊ hec ẽ ipſius nã. i. diffinitio. ⁊ tu ꝯcl̓onẽ datã ſuppleas. ſ. g̃ oĩs color viſibilis eſt ꝑ ſe. ¶ Dat autẽ ſignũ minoris. d. Vñ qdẽ nõ eſt viſibile ſine lumĩe. q. d. ꝙ lumẽ necẽiũ eſt tãq̃ȝ ꝑceptũ in medio, c⁹ medij ſic actu lucidi color eſt motiu⁹. ¶ Ex h̓ infert ordinẽ dicẽdoꝝ, quẽ poſterius dicem⁹. Mouit ãt hos ad expõnẽs h⁹ loci: iſto mõ, qm̃ ly [enim] reddit cãm: ⁊ nõ niſi ſermonis ꝑcedẽtis, cũ nihil ſermonis ſequẽtis ſit, de q̊ cãm dare poſſet. ¶ Veꝝ Simplicius Themi. Auer. ⁊ alij volunt, ꝙ cũ Ariſto. diuiſionẽ ꝑacceſiſſet viſibilis h̓ in loco colorẽ diffinit, ⁊ inqt Simplicius ꝙ colorẽ diffinit nõ quatenus color: vt in tractatu de ſenſu ⁊ ſenſibilibus, ſed q̃tenus viſibile differẽter ab alijs viſibilibus, ⁊ ideo in tranſlatiõe Byſantij nõ iuenit̃ ly [eniȝ] ſed ly [aũt] vt notat̃ aduerſatius dicta, ⁊ ſic exponẽdo cõſtat l̓ra facillime.

Tc.67. **Et ſubſtantia coloris.** Prima ps cõmẽti conſtat. ¶ Et h̓ demonſtrat.] Auerrois digredit̃, ⁊ ꝑmo elicit id qḋ dȝ teneri ſm veritatẽ, ⁊ inquit. Et hoc. ſ. ſignuȝ poſituȝ demonſtrat, ꝙ ipſe opinat̃, ꝙ colores exiſtunt in obſcuro in actu. ait. n. ꝙ color eſt motiuus diaphani mediãte lumine, ergo lumẽ eſt necẽiuȝ re^li medij vt declarabit̃. ¶ Et ſi lux.] His habitis mouet. q. circa luminis neceſſitatẽ q̃uõ. ſ. ſit neceſſariuȝ lumẽ: põt. n. trib⁹ modis itelligi lumẽ eẽ necẽiuȝ ad viſionẽ, vel ex ꝑte medij tm̃ tanq̃ȝ ſit diſpoſitio eius, vel ex ꝑte coloꝝ vt ſit eoꝝ forma: vel ex parte vtriuſqȝ vt ſit medij diſpõ, ⁊ coloꝝ forma, ⁊ act⁹, ⁊ hec eſt qḋ ſubtilis ac mirabilis. Inqt ergo, ⁊ ſi lux ſit necẽia in videndo colorẽ. hoc nõ erat ſup. niſi vel vt facit diaphanuȝ. i. mediũ trãſparẽs: in potẽtia eẽ in actu: aut opinat̃ ꝙ lux ẽ neceſſaria in videre ſm ꝙ colores exiſtunt in obſcuro: in potẽtia. i. aut ex ꝑte coloruȝ prout luce fiunt actu colores, aut ſup. ꝑꝑ colores. Scḋm ꝙ diaphanuȝ potentia, indiget etiã in recipiẽdo colorẽ vt ſit diaphanum in actu, ⁊ ſic qḋ eſt in tribus mẽbris cõſiſtens: qḋ. ſ. illoꝝ eſt dicẽduȝ. ¶ Et Auemp.] Reſpondit ad. q. primo tñ inducit ſolutio. Auẽp. quã etiã Auicẽ.

pte 3ª cap. p.

ſequitur in 6° nãlium. Uolũt.n. lumẽ eſſe neceſſariũ viſioni ex parte coloꝝ. ꝓbebet.n. formaꝫ colorũ. imaginat̃.n. in tenebris colores nõ eẽ actu: ſed poª, cũ v̊o lumine actuantur: tũc ⁊ actu fiũt colores, ⁊ actu mouentes. dicit igitur, ⁊ Auẽp. dubitauit in hac deſcriptione coloris, ⁊ dixit ꝙ non eſt nec̃e vt diaphanũ inq̃ꝫtũ mouet̃ a colore ſit diaphanũ i actu. i. illuminatũ. ⁊ ꝓ facit hũc ſyll'm, ⁊ accipit ꝑmo minorẽ. d. Q̃m diaphaneitas ei⁹ in actu eſt illuminatio ei⁹. i. q̃m illa limpitudo diaphani eſt illumiatio. Tũc accipit maiorẽ. d. Et eius illuminatio eſt aliquis color. Cuius rõnem reddit. d. Color.n. nihil aliud ẽ niſi admiſtio corporis lucidi cũ corꝑe diaphano: vt decl'atũ eſt in lib. de ſenſu ⁊ ſenſato. eſt ꝫ ſyll's illumiatio diaphani color, diaphaneitas actu illuminatio diaphani, ꝫ diaphaneitas actu colorẽ. ¶ Tũc arguit ꝓbãs diaphanũ actu nõ recipere colorẽ, ⁊ cõponit̃ rõ ſic, oẽ recipiẽs aliqd nõ recipit ipm niſi in mõ ſꝫ quẽ caret illo. ſ. oẽ recipiẽs colorẽ dꝫ carere colore, ꝑ illã vl'eꝫ regulã, oẽ recipiẽs debet eẽ denudatũ a nã recepti, diaphanũ actu nõ caret colore ꝑ ſyll'm ꝑcedentẽ, ꝫ recipit colorẽ, nec ĩtentionẽ coloris, ⁊ ꝑ ꝯñs lumẽ nõ ẽ neceſſariũ: ex ꝑte medij actuãdi: ſꝫ colorũ ĩformãdoꝝ, ⁊ h̃ dicit. Et h̃ coegit eũ ad exponẽdũ hũc ſmonẽ: alio mõ ab eo quẽ dixerũt expoſitores, ⁊ dixit. Et eſt dicere ꝙ color mouet diaphanum in actu. i. mouet diaphanũ de potẽtia ad actũ, non ꝙ moueat diaphanũ ſm ꝙ eſt diaphanũ actu. eſt ꝫ ſenſus colorẽ motiu⁹ diaphani in actu. i. de poª ad actũ: ⁊ tũc oñdit q̃re ſine luce nõ fit viſio: vt Ariſt. dicebat, ⁊ inq̃t. Lux aũt neceſſaria eſt in videre, qꝛ colores in obſcuro ſunt in poª, ⁊ ipſa facit eos actu colores, vt mouẽt diaphanuꝫ. i. vt cauſant ſpẽs in diaphano vt diaphanũ caret luce. i. vt tenebroſum. aut illo qd̃ fit in luce. ſ. colore. ¶ Debes ſcire ſꝫ opionẽ Auẽpace, ⁊ Aui. ꝙ queãdmodũ ex mã diſpoſita, ⁊ forma reſultat cõpoſitũ, ita ex ꝓportione q̃litatũ ꝑmarũ: mediãte miſtiõe lucidi cũ opaco ⁊ lumine reſultat color. vnde color nec eſt lumẽ, nec eſt aptitudo, ſꝫ ꝯgregatũ ex eis; ⁊ qꝛ alterius, ⁊ alterius ꝯfractionis reſultat altera ac altera ꝑparatio ⁊ aptitudo, inde eſt, ꝙ ex iformatiõe luminis venit alter, ac alter color. erit ꝫ color ꝯgregatuꝫ ex ꝑparatione, ⁊ lumis diffõne: vt Auic. dicit, quare in obſcuro nõ eſt niſi color aptitudinalis ſeu ꝑparatio coloris. i lumie eſt actu color, qꝛ adeſt ei⁹ forma. ¶ Ad hãc põnẽ obijcit Auer. ꝑmo ꝯtra ꝯcl'onẽ argumẽti, oſtẽdẽdo ꝙ mediũ lucidũ recipit colorẽ nõ tm̃ intẽtionalẽ: imo realẽ, ⁊ inq̃t. Et iſta expoſitio eſt valde difficilis: ſm ꝙ ſonãt eius verba. Alexãder.n. dat rõnẽ ꝙ diaphanũ in actu mouet̃ a colore: ex h̃ ꝙ apparet. aer eniꝫ vꝫ multoties colorat⁹ colore quẽ videm⁹ mediãte aere, vt parietes, ⁊ terra colorant̃ ꝑ colorẽ illarũ plantarũ apud tranſitũ nubiũ ſuꝑ eas. Si igit̃ aer nõ coloraret̃ ꝑ colorẽ illarũ plãtarũ, nõ colorarent̃ parietes, ⁊ terra: ꝯtra ſenſum. nõ.n. poſſet colorari extremũ niſi mediũ: imo ipſum colorari pꝫ ad ſenſum: vt apud tranſitũ radij ꝑ vitrũ viride. ¶ Ex his ſequit̃ ꝙ mediũ lucidũ põt recipere colorẽ: cui⁹ oppoſitũ dic̃ ꝯcl'o argumẽti Auẽp. ꝓp qd̃ ad argm̃ ſuũ rñdet Auer. ¶ Ubi debes ſcire colorẽ eẽ formã ſimplicẽ, ⁊ pro ſui eſſe egere aliquo ꝑ modũ mãe, aliquo ꝑ modũ agẽtis, ⁊ aliquo ꝑ modũ ſubti. Sũt.n. diaphanũ ſeu ꝑſpicuũ. i. corpora trãſparẽtia duplicia, interminata. i. carẽtia formis miſtionis, q̃ ſunt termini miſcibiliũ: ſicut aer, ac aqua: ⁊ terminata. i. miſta, ⁊ in certo termino ac ſpẽ poſita. in diaphano itaqꝫ terminato primo eſt ꝑma mã. 2° eſt miſtio elemẽtoruꝫ. 3° eſt miſtio lucis. i. aeris, vel aque cum opaco. i. terreſtri. 4° eſt ſuperficies tegẽs oĩa hec. vltimo eſt q̃litas in ſupficie illa. color ergo aliqd eſt corporis talis terminati, ⁊ nõ mã, nec miſtio elemẽtoꝝ, nec miſtio lucis cũ opaco, nec ſupficies. Erit ergo vltimũ talis copis: qd̃ in ſupficie manet: ꝑmũ a ꝑte nrã: vltimũ reª corꝑis. Erit ergo hic ordo, color eſt in ſupficie. ſupficies in miſtiõe locis cuꝫ opaco, hec miſtio in miſtione elementoꝝ, illa in mã. qd ꝫ req̃rat color tanq̃ꝫ diſpõne cõſtat, qꝛ miſtionẽ illã duplicẽ. qd tanq̃ꝫ ſubto pꝫ, q̃m ſupficiẽ, qd tanq̃ꝫ agẽs ꝯſtat ẽt, q̃m generãs corpus: id inq̃t ergo Auer. Et manifeſtũ eſt ꝙ color lꝫ fiat a corꝑe lucido. i. illuminato: tanq̃ꝫ ex mã, vel diſpõne mãe, tm̃ differt ab eo diffõne ⁊ eſſentia, queãdmodũ effectus differt a cauſa mãli vel diſpõne eſſential'r. qd̃ exẽplo oñdit. d. Color.n. (vt dicit̃) eſt vltimũ diaphani terminati. i. q̃litas illa, que ẽ in ſupficie corporis miſti illa duplici miſtione: vt viſum eſt. lux autẽ eſt cõpletiuũ. i. actus diaphani nõ termiati. i. aeris vel aque, vel celi, ⁊ vl'r diaphani ſimplicis carentis oĩ miſtiõe. Ecce qũo differãt diffõne. ¶ Tũc rñdet ad formã. d. Uñ manifeſtũ ẽ, ꝙ nõ de nec̃itate id qd̃ mouet̃ a colore, dꝫ eſſe nõ lucidũ, ſed de neceſſitate dꝫ eẽ nõ coloratũ, cui⁹ rõnẽ reddit. d. Nihil enim recipit ſe. aut eſt cã alicuius in recipiẽdo ipſum. i. nec recipit ſe, vt qd̃, nec vt quo, nec real'r, nec intentional'r, ⁊ iſta eſt ꝓpõ manifeſta ꝑ ſe, ⁊ Ariſto: ea multoties vtit̃ ⁊ indifferenter ſiue mouere: ⁊ recipere fuerint ſpũalia, ſicut aer recipit colorem, aut mãlia, ſicut corpus admiſtũ ex lucido ⁊ diaphano obſcuro. i. terra recipit colorẽ. ¶ Tũc ad argum̃ qñ aſſumit̃, oẽ recipiẽs ⁊c̃. cõcedit̃ maior. ⁊ qñ dꝛ, mediũ illumiatũ nõ eſt dedudatũ ⁊c̃, minor falſa eſt. Ad ꝓbationẽ pꝫ ſol'o. nõ.n. lumẽ eſt color; immo eſſentia ac diffõne differũt: vt viſum eſt. ⁊ ſic poſitio Auẽp. nec q̃ꝫtũ ad cõcluſionẽ, nec q̃ꝫtũ ad rõnẽ valet. ¶ Et cũ.] Repetit. q. ⁊ primo repetit opionẽ Auẽp. ⁊ iquit. Et cũ fuerit poſſibile ꝙ diaphanũ in actu mouet̃ a colore, neceſſe eſt vt h̃ ſit ei: aut eſſential'r. i. inq̃ꝫtũ diaphanũ, aut accidẽtal'r. ſ. aut ſm ꝙ eſt diaphanũ in actu, ⁊ hoc intelligitur ꝑ accñtal'r, aut ſm ꝙ eſt diaphanũ tm̃. i. eſſential'r. ¶ Sed ſi ꝯtingit ei vt nõ mouet̃ a coloribus: niſi eẽndo diaphanũ in actu, hoc nõ eſt ſm ꝙ diaphanũ: ſed quaſi accidẽtaliter. ſ. inquãtũ lucidũ, ⁊ iſta eſt opinio Auẽp. ꝙ. ſ. manifeſtuꝫ eſt ꝑ ſe, ꝙ lux neceſſaria eſt in eẽndo colores viſibiles: vt dictũ eſt. ¶ Põt tm̃ al'r cõmẽtũ iſtud intelligi queãdmodũ inuenit̃ in alia l'ra ſic. Sed cõtingit ei vt nõ moueatur a coloribus diaphanuꝫ: eſſendo diaphanum actu, ſed hoc eſt ſm ꝙ eſt diaphanũ, ⁊ iſta eſt opinio Auẽp. Sed manifeſtũ eſt ꝑ ſe ⁊c̃. Et tũc intẽdit, ſed ꝯtingit ei. ſ. Auẽp. vt nõ moueatur ipſuꝫ diaphanũ a coloribus niſi eſſendo diaphanũ tm̃. h̃ aũt eſt ſꝫ ꝙ eſt diaphanũ, ⁊ iſta eſt opio Auẽp. ¶ Tũc iſta opiniõe iterũ recitata obijcit, accepit vnũ manifeſtũ per ſe, ⁊ dicit. Et manifeſtũ eſt per ſe, ꝙ lux neceſſaria eſt in eẽndo colores viſibiles. i. ꝙ lux neceſſaria eſt coloribus videant̃. Tũc ꝑ viã diuiſionis ꝓcedit. d. Et hoc aut erit: qꝛ dat coloribus formã ⁊ habitũ, quo agunt in diaphano, aut qꝛ dat diaphano formã qua recipit motũ a coloribus, aut vtrũqꝫ. Oſtẽdit ꝙ eſt ſcd̃o mõ tm̃. d. Et eſt manifeſtũ ꝙ qñ ꝯſeruauerimus: qd̃ dixit Ari. in ꝑnº ſermonis. i. in textu ꝑcedẽti, ⁊ poſuerim⁹ ipſaꝫ ꝓpõnẽ q̃ſi manifeſtã ꝑ ſe, ⁊ dicit notanter, ⁊ poſuerim⁹ ipſaꝫ tanq̃ꝫ manifeſtã ꝑ ſe, q̃m nõ hꝫ viã ad ꝓbãdã eã vt cõſtat, tũc neceſſe erit vt lux nõ ſit nec̃ia niſi eẽndo colores mouẽtes diaphanũ. i. non niſi ad colores vt moueãt, ⁊ ñ vt ſint colores. ſ. niſi ſꝫ ꝙ dat diaphano forãm aliq̃ꝫ qua recipit motũ. i. intẽtionẽ a colore. ſ. illuminationẽ. i. ſpẽm viſibilẽ. Ariſt.n. poſuit ꝑnm̃, ꝙ calor eſt viſibilis ꝑ ſe, ⁊ ꝙ ſil'e eſt dicere colorẽ viſibilẽ, ⁊ hoieꝫ, riſibilẽ. ſ. de genere ꝓpõnis eẽntialis: in qua ſubm eſt cã ꝑdicati: nõ ꝑdicatũ cã ſubiecti: vt cũ hõ dꝛ eſt rõnalis, ⁊ applicat ſniam v̊bis illius textus, ⁊ pꝫ. ¶ Tũc arguit. d. Et hoc ꝯceſſo manifeſtũ eſt ꝙ ipoſ'e eſt dicere ꝙ lux eſt id qd̃ largit̃ colori habitũ ⁊ formã qua fit viſibilis: q̃m ſi ita eſſet, tũc cõparatio viſiõis ad colorẽ eẽt accñtalis, ⁊ ſcd̃a nõ ꝑma. ſ. mediante iſto habitu. viſio.n. manifeſtuꝫ eſt ꝙ eſt aliqd poſterius viſibili, ⁊ ꝙ ei⁹ ꝓportio ad colorẽ nõ ſicut ꝓportio rõnabilis ad hoieꝫ. Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ ꝓportio eius eſt: ſicut ꝓportio ipſi⁹ viſibilis ad hominẽ, ⁊ ſic color ſm ꝙ eſt color eſt viſibilis nõ mediante

nõ mediãte alia forma ſibi ꝯtingẽti circũſcripto oĩ lumine color exiſtẽs in tenebris ẽ viſibilis ꝑ ſe. In 2° ꝫ nõ mediãte luce efficit̃ viſibilis: ſed ſeipſo ⁊ ſua nã. cõcludit ꝫ ⁊ cuꝫ ita ſit lux nõ eſt neceſſaria in eſſendo colores mouẽdo in actu, niſi ſm ꝙ dat ſubto ſibi ꝓprio receptionẽ motus a ſe, ⁊ Ari. vꝫ ꝙ nõ ponit hoc: qd̃ poſuit. i. iſta ꝓpõnẽ niſi itelligẽdo ſol'o. huius. q. ex his conſtat error Auẽp. ¶ Et ſm h̃.] Hic mouet. q. ſcd̃aꝫ pro Auẽp. q̃m Ari. in 3° de aia aſſimilat lucẽ intell'ui agẽti. ꝫ ſicut intell'us agẽs ꝓbet formã itelligibilib⁹, ita lux colorib⁹. ¶ Rñdit. d. Et ſm h̃ intelligendus eſt ſermo eius ꝙ colores mouẽt viſuꝫ in obſcuro i potẽtia. lux.n. eſt in qd̃ facit eos motiuos in actu. Cũ aſſimilat lucẽ intelligẽtie agẽti, colores phãtaſmatib⁹. Uult dicere ꝙ ſilitudo ſic intelligẽda eſt. ꝙ queãdmodũ intell's agẽs nõ facit actu intelligibilia, ſed ipſa actu ĩtelligi, ſic lux nõ facit actu colores: ſꝫ actu motiuos ac viſibiles ⁊ ſilitudo nõ eſt ẽt nec̃ia: qd̃.n. inducit̃ ſꝫ exẽplũ: ⁊ large, nõ eſt ſil'e ei qd̃ inducit̃ ſm demõſtrationẽ. De exẽplo aũt non inducit̃ niſi manifeſtatio: non verificatio. queãdmodũ Themi. ait ꝓ de aia.

Cap. 23

¶ Et nõ põt.] Tũc q̃ſi recolligẽdo: oſtẽdit qũo lux eſt neceſſaria, ⁊ dicit. Et nõ põt aliqs dicere ꝙ color non inuenit̃ in actu niſi luce pñte. color.n. eſt vltim̃ diaphani termiãti. lux aũt nõ eſt vltm̃ diaphani terminati, ſꝫ iterminati: vt diximus: ⁊ ideo neceſſaria nõ eſt in eſſendo colorẽ: ſed in eſſendo viſibilẽ: vt d̊terminauim⁹. eſt ꝫ lux neceſſario ex ꝑte coloris nõ vt color ſit: ſꝫ vt ſit motiu⁹ ⁊ viſibilis. Reliquũ cõmẽti pꝫ. ¶ Recolligẽdo ꝫ dicta huius phi. q erat an lumẽ neceſſariũ ſit ex ꝑte medij ac obiectoꝝ. Auẽp. Auicẽ. ⁊ alij volũt ex ꝑte coloꝝ: queãdmodũ viſum eſt. Auerrois aũt in cõmẽto: tribus argumentis ꝯ̃dicit illis. ꝑmo auctoritate Ariſto. dicit eniꝫ color mouet diaphanũ actuatum, nõ actuat̃ niſi luce, ergo lucidũ. ¶ Secũdo contradicit experientia de trãſitu nubiũ: qd̃ Alexander dicit. ¶ Tertio ꝯ̃dicit ei, q̃m color eſt viſibilis per ſe. In ſcd̃o mõ ergo circũſcripto lumine adhuc hꝫ cãꝫ viſionis, ⁊ per ꝯñs ſua forma erit viſibilis, ⁊ ſic nõ per lumẽ. ¶ Huius opionis vꝫ Simplicius hoc in loco, q dicit colores a luce differre: reduci tm̃ ad lucẽ. ¶ Amplius Themiſti⁹ inq̃t. plane q̃ꝫq̃ꝫ ſubiecto idẽ eſt color: ⁊ viſibile: tm̃ ꝯſiderationis: ⁊ rõnis diſcriminibus differũt. nã viſibile obnoxiũ viſui eſt ad quẽ refert̃. color.n. ꝓmiſcua ⁊ abſoluta res eſt. Itẽ viſibile: viſu abdicto nõ cõſiſtet niſi poª: at color nunq̃ꝫ conſpectus eſt color. Ex his pꝫ apparenter Themiſtiũ eſſe opionis Auer. ¶ Pro hoc etiã facit Ariſto. Ipſe.n. oñdit lumẽ eẽ actũ diaphani. ſi ergo ꝓprie eſſet forma colorũ: cũ forma nãlis ſit diffinienda per mãꝫ, tũc nõ diffiniuiſſet ipſum ꝓpria mã. ¶ Amplius oñdit ꝙ color poſitus ſupra viſuꝫ nõ ſentit̃, ⁊ tm̃ eſt illuminatus, ergo lumen neceſſariũ eſt medio. Ex his pꝫ opinio Auer. ¶ Contra etiã Auẽpace põt argui ſic. Si lumẽ eẽt forma colorũ, tũc eſſent oẽs colores vnus numero: vel ſaltẽ ſpecie. ¶ Adhuc color non eſſet forma ſimplex. ¶ Rurſum fierent colorũ gnõnes ⁊ regnõnes nulla ꝑcedente alteratione, ⁊ multa alia ſequerent̃ que vide. ¶ Uerũ eſt tm̃ ꝙ argumẽta Auer. nõ vñr ꝯcludere, q̃m diffinitio coloris ꝑt exponi: vt Auẽp. dicit, ⁊ ſic nõ militat. vl' vt Simplici⁹ ait. ſic.n. intendit Simplicius color mouet diaphanũ ſm actũ. i. alteratiõe ꝑfectiua: ⁊ nõ corruptiua, ⁊ ſic nihil ẽ. ¶ Amplius ꝙ hec ꝓpoſitio ſit per ſe, color eſt viſibilis nõ colligitur ex l'ra ſm Themi, ⁊ Simpliciũ, ideo nõ militat. verum alia argumẽta ſunt valida vt cõſtat. ¶ Sed dubitãt contra Auer. q̃m vult ipſe idẽ eſſe diſponẽs ⁊ generãs, ergo ſi lumen diſponit, lumẽ generabit. ¶ Ioã. dicit ꝙ non tenet in accidẽtib⁹: ſed reſpectu ſubſtãtie. ¶ Ego dico ꝙ illa regula nõ eſt vlis. 2° enim phyſicoꝝ. ait Auer. ꝙ diſponẽs ars

Co. 24.

altera eſt ab inducẽte formã, ⁊ altera ab vtente: vt conſtat. ideo ꝓpoſitio Auer. ſoluꝫ eſt vera in operatione ac motu nature, ⁊ adhuc non vniuerſaliter: ſed q̃m inducens formã eſt nobilius diſponente, modo color non eſt nobilior ſole qui diſponit cauſando lumen.

¶ Perſpicuũ aũt id dico: qd̃ eſt qdẽ viſibile, nõ eſt aũt vt ſimpl'r dicã ꝑ ſe ſed ꝑ alienũ colorẽ viſibile. Atqꝫ res talis: eſt aer, ⁊ aqua, ⁊ ſolidoꝝ cõplura, vt vitrũ ⁊ glacies ⁊ huiuſmodi corꝑa. nõ.n. aqua vel aer, vt eſt aq̃ vel aer, perſpicuũ eſt: ſed qꝛ nã eadẽ ineſt in his vtriſqꝫ ⁊ in perpetuo ſupero corpore. Argyr

¶ Diaphanũ ãt dico: qd̃ eſt qdẽ viſibile, nõ aũt ſm ſe viſibile, vt ſimpl'r dicã, ſꝫ ꝓp externũ colorẽ. Hmõi aũt eſt: aer, ⁊ aqua, ⁊ multa ſolidorũ. nõ.n. ſm ꝙ aq̃, neqꝫ ſm qd̃ aer, diaphanũ ẽ: ſꝫ q̃m eſt nã eadẽ in his vtriſqꝫ ⁊ in perpetuo illo qd̃ ſurſum eſt corpore. T.c.68 διάφανον

¶ Diffinit diaphanũ prius q̃ꝫ lumẽ, q̃m mã eſt lumis, ⁊ iq̃t. Diaphanũ aũt dico qd̃ eſt qdẽ viſibile: nõ aũt ſm ſe viſibile: vt ſimpl'r eſt dicere: ſed ꝓp extraneũ colorẽ. Cuius exẽplũ apponit. d. Hmõi aũt eſt aer. ⁊ aqua, ⁊ multa, ſolidorũ. n. diaphanũ eſt ſupple viſibile ſm ꝙ aqua, neqꝫ ſꝫ ꝙ aer, ſed q̃m eſt nã eadẽ in vtriſqꝫ, ⁊ in ꝑpetuo ſupius corpore. Collectanea. tex. cõ. 68. ¶ Debes ſcire ꝙ diaphaneitas eſt quedã qualitas ꝓpriat his corporibus per nãm ĩnominatã cõpetẽs, que ideo ĩnominata eſt: q̃m vnũ nomẽ nõ hꝫ. nullũ.n. horũ diaphanum eſt q̃m rarũ. terra.n. rara eſt, ⁊ tm̃ nõ diaphana, neqꝫ q̃m ſpiritualis nã: multa.n. ſpũalia ſunt, quorũ nullũ diaphanum, erit ꝫ corpus diaphanũ per nãm miſtã ex raritate ⁊ ſpũalitate: ⁊ inde diaphaneitas reſultat. Et iõ Ariſt. ait ꝙ diaphanũ eſt cõe quoddã illis vt conſtat. ¶ Scd̃o debes ſcire duplex eẽ diaphanũ, qd̃dã ꝑ nãm ꝓpriã viſibile: vt cornu, ſtagnũ, ⁊ alia multa in nocte: dieqꝫ viſibilia, veꝝ hec non ſunt diaphana vno noie dicta, iõ dixit [Ut ſimpl'r eſt dicẽ] i. vt vno noie eſt dicibile nõ eſt ꝑ ſe viſibile. ⁊ hec ẽ cõmentatio Simplicij in h̃ loco. ¶ Tertio d̊bes ſcire ꝙ lumẽ dꝛ ext̃ne⁹ color diaphani ꝓp tria. ꝑ ꝓp nãm diaphani, q̃m diaphanũ in ſe cãm nõ hꝫ luminis, cũ ſit poª tenebra ac lumẽ. ¶ Secũdo q̃m lumẽ in medio alterũ eẽ hꝫ q̃ꝫ in proprio ſubto, q̃m in ꝓprio ſubto. ſ. ſole hꝫ eẽ nãle: in meº abſtractiuuꝫ ac ſilitudinariũ: ⁊ iõ ext̃neũ eẽ: cũ nõ ſit i ſbto ꝓprio. ¶ Tertio qꝛ, ⁊ ſi ſit in diaphano, nõ eſt in eo ita vt ſeparet̃ a corꝑe lucido penit⁹, ⁊ ꝓp h̃ eſt ꝯtinuũ corꝑi lucido, ⁊ ita in eo eẽ hꝫ ext̃neũ. eſt ꝫ ſenſus diaphanũ vno noie dcm̃ eſt corp⁹ viſibile ꝓp lumẽ, qd̃ ext̃ne⁹ dꝛ color. ¶ Dubitãt expoſitores, q̃m Ari. Auer. Themi. ⁊ oẽs dicũt diaphaneitatẽ cõpetere illis corporib⁹ nõ ꝑ nãm alicui⁹ eorũ: ſꝫ ꝑ nãm cõem: ſꝫ oĩs nã cõis ẽ ſpecifica: vt Themi. dicit in ꝓ h⁹. gñi.n. nõ corñdet vna nã: ſꝫ ſpẽi vide. ¶ Dixerunt multi ꝙ diaphaneitas eſt cõis vniuoce corꝑi celeſti ⁊ gñabili: lꝫ dñia ſit, q̃m diaphaneitatẽ celi ſemꝑ aſſociat̃ luſtratiuũ. diaphaneitatẽ aũt hoꝝ nõ. ¶ Sꝫ hec rñſio ꝯ̃dicit v̊itati, q̃m ſi vna ⁊ eadẽ paſſio vniuoce cõpetit eis, ꝫ erit ꝓp vnũ ⁊ idẽ ſubm ꝑ t l'aꝫ poſterioricã, ꝫ celũ, ⁊ el'ntũ erũt corp⁹ eiuſdẽ rõnis ⁊ ſpeciei. ¶ Nec vꝫ vt dicũt ꝙ eadẽ ſpẽs mãe eſt in celo, ⁊ his, non obſtãte ꝙ mãe el'ntoꝝ ſit cõiuncta ꝑuatio, ⁊ non mãe celi. h̃.n. ꝯ̃dicit Auer. ⁊ oĩbus expoſitorib⁹. ¶ Iõ vt Albertus iq̃t. Diaphãeitas ẽ cõis oĩb⁹ his, nõ vniuoce ꝓp vnitatẽ nãe ſed ordinis ad vnã cãm. celũ.n. vt Simplici⁹ ait ſil'illuſtratiuũ ẽ, ⁊ ꝑſpicuũ: attamẽ alterũ eẽ ẽ ꝑſpicuo, ⁊ illuſtratiuo, ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑſpicuitas ẽ fere equoce dcã: cũ in celo ſubto eadẽ ſit cũ illuſtratiuo. ¶ Qd̃ ãt i cõmẽto Auer. põit pꝫ ex his.

¶ Lumẽ aũt: act⁹ eſt huiuſce perſpicui, ea nimirũ rõne q̃ ꝑſpicuũ ẽ. At id eſt potẽtia: in q̃ Argyr.

nunc idipſ inest/nūc tenebre. Atq lumē q̄ſi pſpicui color eſt:cū eſt pſpicuū actu ab igne/ vel ab huiuſcemodi corpe q̄le eſt ipſ ſuperū corp⁹.nā huic ieſt aliqd vnū ⁊ idē. Quid igr̄ eſt pſpicuū diximus:⁊ qd ēt lumē. naʒ neq ignis ē/neq oīno corp⁹/neq corpis eſt vlli⁹ deflux⁹ (eēt.n.qŏdā hoc quoqʒ pacto pfe/cto/corp⁹)ſʒ eſt ignis vel huiuſcemodi cuiuſdā in perſpicuo pñtia corporis. fieri nāqʒ nō pōt:vt in eodē ſint duo corpora ſimul.

Cō.69. ¶ Lumē aūt/ē actus huius diaphani ſm q eſt diaphanū. Potētia aūt i quo hoc ineſt: ⁊ tenebre. Lumē aūt/vt color eſt diaphani: cū eſt actu diaphanuʒ ab igne/aut hmōi q̄le qŏ ſurſuʒ corpus. eteni:huic aliqd ieſt/vnū ⁊ idē. Quid igit̄ diaphanū/⁊ qd lumē:dictuʒ eſt:q̄ neqʒ ignis eſt:neqʒ oīno corpus/neqʒ defluxus corporis vllius (eſſet enim vtiqʒ aliqŏ corpus/⁊ ſic)ſed ignis aut hmōi alicuius pñtia in diaphano. neqʒ.n.poſſe eſt:duo corpora in eodē ſimul eſſe.

Colle/ctanea ⁊c.c.69 ¶ Cum diffinit diaphanū:diffinit lumē,⁊ dicit,aūt p ſed lumē eſt act⁹ h⁹ diaphani:ſm q eſt diaphanuʒ,dicit[act⁹] qm̄ (vt Them.dicit)lumē nō recipitur in diaphano:queād modū celatura annuli,⁊ ſigillū cere. nā cera nō i pfundo:ſʒ in ſupficie figit̄.aer v̄o lumē intra ſe totū ignitus imbibit, ḡ actus eſt.actus.n.eo.ſ.act⁹,qm̄ totū id cuius eſt pficit:vt cōſtat.dixit[ſʒ qŏ eſt diaphanū]qm̄ (vt Auer.dicit) lumē nō eſt perfectio aeris inq̄ʒtū aer:ſed p̄ eſt nāe cōis. ⁊ huius per nām cōeʒ. ¶ Potētia aūt]vt oñderet ppriū ſubm luminis,oñdit qd ſit diaphanū in potētia,⁊ inquit. Potentia aūt diaphanū eſt:in quo hec nā.ſ.diaphaneitas eſt ⁊ tenebra: ¶ Debes ſcir̄ (vt ex Simplicij v̄bis colligit̄) q tenebra ponitur a qbuſdā pura lumis p̄uatio,a qbuſdā ponit̄ act⁹ terre nō refragādo facientis tenebras,ſed quādā proprietateʒ dans ꝯriā lumini. dicit mō Simpl.q ſi tenebra eſt ſola luminis priuatio:tūc pſpicuū vna ſola ptāte eſt:qñq in tenebra:qñq in lumine. ſi aūt tenebra erit qcq̄ʒ poſitiuuʒ, duplices erūt ptātes amboꝝ. q̄re Ari. deſignās p vnā ⁊ eādē ptātē eſſe ſub tenebra:⁊ ſub lumine,dicit. Potētia autē diaphanū eſt in hoc:hec.ſ.nā ⁊ ptās vna ⁊ eadē eſt ⁊ tenebra.ḡ vnam et nā ⁊ ptāte ē vtriuſq:⁊ ſic pʒ. ¶ Lumē v̄o] oñdit nūc cōparationē luminis ad diaphanuʒ. dicit Auer. lux in diaphano nō terminato.i.puior eſt q̄ſi color i diaphano terminato.i.cōparatione ad colorē corporis terminati, cū diaphanū fuerit diaphanum actu a corpore lucido nāliter vt ignis ⁊c̄. vult dicer̄,qm̄ vt colorata ſʒ colorē,ſic pſpicua ſm lumē vident̄:nō color tm̄:ſʒ q̄ſi color,qm̄ nō vt color coloratis cōgenitus:ita pſpicuis lumē:quatenus ⁊ pſpicua ab igne:vel pſtātiore efficiunt̄ corpe. vt eni dicebamus nō erat lumē pſpicui actus vt ab ipſo:ſed vt pfecti⁹ ipſius. ¶ Eteni]cū ſic dixiſſet q̄ſi apponit d̄iam inter celū,⁊ alia .d. E tenīʒ huic aliqd ineſt:vnū ⁊ idē inqt Auer. nā eni diaphaneitatis exñs in corpe celeſti ſemp aſſociat̄ illi qŏ facit eā diſpōnē in actu,⁊ iō nunq̄ʒ inuenit̄ celū diaphanū in potētia:ſicut ea que ſunt iferi⁹,cū qñq ſit lucidū pñs:⁊ qñq nō. Iſta aūt nā celeſtis ſp eſt illuminata. ḡ d̄ria eſt de diaphano celeſti,⁊ diaphano gñabili,qm̄ celeſte corp⁹ ſemp actu eſt diaphanū ⁊ lucidū,qŏ qdā verificāt ſʒ diuerſas partes, qdā ſm eaſdē. diaphanū aūt gñabile nō ſemper:cū nō hēat cāṁ ſue illuminationis: vt loco eius declarabit̄. ¶ Quid qdē[recapitulādo addit qŏdā p modū correlarij.d. Quid qdē igit̄ diaphanū,⁊ qd lumē dictū eſt,cui addit:qm̄ neq ignis ē:neq oīno corpus:neq fluxus vllius corpalis: qm̄ eſſet adhuc vtiqʒ corpus aliqŏ/ſed eſt pñtia ignis aut alicuius h⁹.i.lucidi:pñtiā dico in diaphano pfectiuā ⁊ actualē: nō localē cuius rōnē reddit.d. Neqʒ.n. poſſibile ē duo corpora eē in eodē loco. ¶ Fuerūt due Platonice opiniones d̄ lumine,quarū vna erat lumen eē formā igneā:viſumq eē defluxū corpis ſpirituoſi per mediū:vt Iāblichus narrat ī cō^to Timei. ¶ Alia fuit Proculi.d.lumē eē corp⁹ diuinū per aeris minutas pticulas diuiſuʒ.ad h̄as ḡ ambas Ari. obijcit:vt manifeſtū eſt per ſe. ¶ Ex diffōne nāqʒ pʒ error vtriuſq. Nulla eniʒ forma ac pfectio ⁊ actus diaphani eſt ignea forma:vel corpus,ſʒ lumē eſt pfectio diaphani,ḡ nō eſt forma ignea,neq corpus:⁊ ſic patet error eorum,

Argū. ¶ Videt̄ ăt:tenebris ꝯriū eſſe lumē. At tenebre:priuatio ſunt talis habit⁹/atqʒ ignis vel corporis taliſ abſentia a pſpicuo. Quare pʒ: huiuſce pñtiā/eſſe lumē. Atqʒ nō recte dixit Empedocles/⁊ ſiqs itidē cenſuit:lumē ferri atqʒ extēdi tādē inter terrā ⁊ cōtinēs/noſq idipſuʒ latere. hoc.n.⁊ rōnis metas egreditur/⁊ eſt p̄ter ea nimirū q̄ apparēt. in paruo nāqʒ ſpatio mot⁹ fortaſſe lateret:ſed ab ortu ſolis ad occaſuʒ tāti corporis motuʒ latere/magna nimirū profecto eſt poſtulatio.

T.c.70 ¶ Videt̄ aūt lumen:ꝯriū eſſe tenebris. Sunt aūt tenebre:priuatio hmōi habit⁹ a diaphano. Quare palā:q ⁊ huius pñtia: lumen eſt. Et nō recte Empedocles:aut ſiqs ali⁹ ſic dixit:qŏ ferat̄ lumē ⁊ extendatur inter terrā ⁊ ꝯtinēs:nos aūt lateat. hoc.n.eſt:⁊ p̄ter eā q̄ in rōne veritatē:⁊ p̄ter eā q̄ vñr.ī paruo eniʒ ſpatio lateret nos:ab oriēte aūt in occidēſ latere:magna quidē multū poſtulatio eſt.

Colle/ctanea ⁊c.c.70 ¶ Syllogizat Ariſt.ad Empe.q lumē nō ſit corpus,⁊ dʒ rō ſic cōponi,nulla pñtia alicuius priuatiōis eſt corpus. Sed lumē eſt pñtia tenebre,que eſt priuatio q̄dā,ḡ lumē non eſt corp⁹. ¶ Maior eſt manifeſta in lr̄a. minor pbat̄:oē ꝯriū tenebre eſt pñtia alicuius p̄uationis. lumē ꝯriū eſt tenebre que eſt priuatio,ergo pñtia eſt alicuius priuationis. lr̄a pʒ.

Dubiū. Riñſio. ¶ Sʒ dubitāt Expoſitores circa hāc rōnē:qm̄ pōt dari habitus alicuius priuatiōis:vt corporis q erit corp⁹. ¶ Dōʒ: vt Simpl.dicit,q dʒ itelligi de p̄uatione ⁊ habitu:qbuſ alternatiʒ poſitis ſubm nō variat̄ penes magnitudinē ⁊ puitatē cui⁹ eſt in pppoſito. ¶ Reliquū cōmēti,⁊ tex.pʒ:

Dubitatiōes circa eſſentiā luminis. ¶ Circa h̄ caput iſti multū ambigūt circa luminis qdditatē ac eēntiā. Prio nāq dubitāt,an lumē ſit corpus, vel actus corpis. Scdō,an ī medio multiplicet̄ in tpe an ſubito. Tertio ambigūt,an in medio ſit intētionalr̄,an realr̄. Quarto, an ꝯriat̄ frigido:vel alicui alteri,an nō. Quinto:an ſit vnius rōnis ī oibus diaphanis,an altera ac altera:vt cōſtat. Sexto q̄uo differūt luminare,lux,lumē,radius,radioſuʒ,ſplendores,⁊ luminoſitas. hec eni ſex ſunt que maxie.q.faciunt circa quidditatē luminis.

Qō pᵃ Platōicoꝝ opinio. ¶ Quātū ad p^m erat fere opinio oium Platonicorū lumē in medio multiplicatū eſſe corp⁹. crediderūt.n.lumē eē radiū ſpūalē ſolis,qui eſt ocul⁹ ſphere ſolis.⁊ q̄ ipſi putāt viſionē fieri ex̄mittēdo, iō imaginati ſunt ab illo oculo emitti ſpūm quēdā viſibilē, qui p vniuerſum circūdat,vt aīa ſolis oīa videat,oīaq intueat̄,quēadmodū ab oculo nr̄o voluere ꝯſimilē ſpūʒ pcedere ad colores,vt luceāt oculis nr̄is:h̄ Plato viſus eſt ſentire in 10° lib. de republica,vbi voluit,lumen.n.tradi p mūdū vndiq vniuerſuʒ:quaſi mūdane aīe viſus,quo id totū cernat,tangat,⁊ foueat. nec reputāt h̄ lumē ſemp palaʒ multiplicari. Sʒ qñq palā:vt qñ corpi miſcet̄ gñabili,qñq occulte : vt qñ viſcera petit alioꝝ,qŏ ēt Plato in Timeo viſus eſt ſentire,d. vniuerſe nāe circuitus cū circulari ambitu ſuo reliq̄ rerū gña ſic cōplexus,ſecūq ipſo cōgredi ſtudeat,cōſtringit oīa,locūqʒ vacuū relinq nuſq̄ʒ patit̄,quo circa ignis per oīa maxie penetrauit,deinde aer:vtpote q igni tenuitati ſit pximus,⁊ alia ſili rōne deiceps ⁊c̄. Ecce q̄uo multiplicat Plato lumē h̄ p oīa nālia. Hoc idē ⁊ in phedone ſentit,cū inqt terrā puram in puro iacere celo in quo ſunt aſtra/qŏ verū eē nō poſſet niſi p celū h̄ intelligeret lumē. Hūc celeſtē ſpūʒ Arnaldus,⁊ Raymūdus,⁊ alij plures alchimiſte/voluere inſitū eſſe oibus rebus,quē 5^am credūt eē eēntiā, quā docent ſepare ab eltis,⁊ alijs,que ſi exhibeat̄ egrotis eos ſalubres reddit in q̄cūq ſpē egritudinis. vocāt aūt ⁊ hoc auruʒ potabile,⁊ eſt ſecretū oium magorū:quorū caput fuit Zoroaſter,per qŏ pmittūt hoies reddē fere īmortales. Qz qdē igit̄ lumē ſit corpus ſpūale ab oculo ſphere trāſmiſſuʒ ex his cōſtat.

Reſñ°. ¶ Sed ad hos Ari. iſtat tribus rōnib⁹. Primo,qm̄ tūc corpoꝝ daret̄ penetratio. ¶ Scdō act⁹ corpis nō eſt corpus. lumē actus eſt corporis,nō ḡ corp⁹. ¶ Tertio tūc arguit,nullū corpus mouet̄ ſubito:lumē moueri ſubito oñdit Empedŏ. deridens iſtis tribus rōnibus cōpulſit opiōnē p̄dictā.

Modi defendēdi opiōnē ⁊ primus Proculi. ¶ Sʒ hic varij ſunt modi defendendi hanc opinionē:pmus ē Proculi,quē Simpl. ſub breuitate narrat hic. Procul⁹ eſtimat lumē eſſe corpus oiuʒ tenuiſſimū, ipm per poros ac minutas aeris pticulas diuelli,⁊ inde nō penetratio ſeqr̄,⁊ ex h̄ remouet p^m,remouet ⁊ 2^m,qm̄ lumē nō eſt actus corpis:vt Ari. credit,ſed cōplemētū pororū corpoꝝ. Remouet ⁊ 3^m,qm̄ mouet̄ in tpe qñ in corpore v̄ſus qŏ mouet̄ nō eſſet locus p ticularū eius. Uel forte, vt dicit tpe mouet̄ impceptibili. hic igit̄ pmus eſt modus Proculi.

Cōfū°. Simpl. ¶ Sʒ hūc modū cōfutat Simpl.qm̄ (vt iqt ⁊ totus illuminat⁹ v̄ʒ aer per totū ſeipſuʒ. igit̄ nō erūt q̄dā ſicut poroſe ptes:q̄dā nō, vt dēſe. ¶ Scdō arguit tūc (vt inquit)lumē,⁊ mediū cōtinua nō eēnt ꝯ ſenſuʒ:⁊ ſic remouet ſolutio ad pmā ſolutionē. Ad ſcdāʒ Simpl. remouet p h̄, qm̄ ablato lumine:mediū/nec mai⁹/nec min⁹ ſit,ſʒ ſola p̄uatione luminis cōſiſtit. Tertiā aūt remouet , qm̄ ſi alique partes denſe:alique eēntq forate ,medij, tūc in repletione pororū denſe reſiſterent,⁊ inde cauſaret̄ motus notabilis. Iſtū igit̄ modū remouet Simplici⁹.

Mod⁹ Iāblici ſubtiliſ. ¶ Alter modus ſubtilis,q ex cōmēto Iāblici colligit̄ ſup Timeo:vt Simpl.innuit,eſt lumē eē corpus formale ac ſpūale:qŏ ⁊ cū corpe:⁊ in corpore ꝯueniētiā hʒ:vt dicit. Cū corpe qdē,qm̄ ſitualr̄ iplet mūdū. in corpe v̄o,qm̄ idiuiſibile eſt in ptes certe extēſionis,⁊ hāc opinionē Alb. hic i cap. 10° explanat tertij tractatus,quā vide ⁊ eſt pulchra,lʒ ipſe multū vilificet eaʒ, ac conat̄ cōfūdere potius iniurijs q̄ʒ rōnibus. ¶ Ex hac amouent̄ Ari. rōnes. Pria qdē nō tʒ,qm̄ h̄ corpus alteri⁹ eſt rōnis:nō hñs quātitatē qua extēdunt̄ partes, ſʒ illā accepit a medio,⁊ nō ſequit̄ penetratio corporū. Scdā remouet̄,qm̄ nō actus eſt corpis, vt actus pfectio eſt ⁊ forma, ſʒ vt opationē p̄bet ⁊ nobilitateʒ. Tertiā v̄o aufert,qm̄ huic corpi nihil obſiſtit,cū nō ſit vnius rōnis cū corpe māli.ē.n. ſpūs viſualis corpis celeſtis,q altera rōne eſt a ſpiritu oculoꝝ nr̄orū,ſicut corpus celeſte a corpe nr̄o.

Reſut° Alber. ¶ Ad hāc poſitionē Alb. inſtat. Prio,oē corp⁹ nāle eſt motū ad mediuʒ: vel circa mediū,vel a medio,⁊ nulluʒ horū dici pōt quare. Scdō inſtat qm̄ vel hʒ ſitū vel non. ſi nō,ḡ eſt pūctus. ſi ſic, ḡ diuiſibile,cur ḡ indiuiſibile dicit. Tertio q̄uo mediuʒ dat ei quātitatē,⁊ q̄uo ad eſſe īdiuiſibile reducit̄,⁊ a quo agente. Quarto,an ſit corp⁹ gñabile,an eternū,⁊ q̄uocunq ſequit̄ impoſſibile. Hec ſunt arg^ta ad Iāblicuʒ.

Defēſio ¶ Sʒ h̄ poſitio ſuſtētari pōt,qm̄ queādmodū dixi ſm Platonicos, h̄ corpus eſt in qbuſdā palā in qbuſdā latēs. ad pñtiā enim oculi palā eſt. ad abſentiā latēs: vt in nocte. Tunc ad arg^ta dōm q huius corpus nō eſt grā ſui:ſed ad alterū:quemadmodū ſpūs vitalis nr̄,⁊ ideo mouet̄ p motū ab aīa noſtra: ſicut hec mouet̄ per d̄rias pōnis ab aīa celi. ¶ Ad 2^m dico q nō hʒ ſitū,nō tñ ſequit̄ q ſit punct⁹,qm̄ pūct⁹:nec actu/nec po^a. hoc aūt po^a ſaltē. ¶ Ad 3^m dico q dat ei q̄ʒtitatē per accñs,eo mō quo corp⁹ dat quātitatē aīe,que in ſe actu indiuiſa eſt,per quātitatē māe venit ad eſſe magnū. nec hoc aliqñ ſeparat̄ ab eo:ſed ſemp ineſt. ¶ Ad 4^m dōm hmōi corp⁹ eē eternū:cōpoſitum ex mā ⁊ forma alterius rōnis. gñabile aūt ac corruptibile quo ad noſtrā apparētiā:vt dixi:⁊ ſic pʒ,qd ab his diceret̄ pro hui⁹ ſuſtētatione.

Opinio pipateticorū. ¶ Sed vera ē ſnīa peripateticoꝝ. vt Them. Alex. Simpl. Auer. ⁊ Ariſt. pncipis horū,lumē nō eſſe corp⁹,nec ſubaʒ,immo nec accñs. Sed actū eē diaphani. queādmodū aīa actus eſt corpis:nō qdē oib⁹ modis. eſt.n.actus diaphani, quo reddit̄ officioſuʒ ⁊ pfectū potēs opare:⁊ nō quo ſit. ¶ Sʒ dices,oē ens nāe,vel eſt ſuba,vel accñs. Dōm q id veruʒ eſt de ente nāe pñtali ac māli. h⁹.n.nō eſt accñs diaphani, nec forma ſubalis,ſʒ eſt in eo vt actus ⁊ perfectio:reddens ipʒ deſeruiēs ad oculos ⁊ alia que declarāt pipa^ci. ¶ Uel dōʒ ipm eē accñs nō diaphano:ſʒ nāe eius vt corpus eſt. ¶ Sʒ dices adeſt ⁊ abeſt a medio,ḡ accñs. Dicēdum q nō adeſt, nec abeſt:vt loqnit̄ Porphy. ſed ineſt ⁊ exit,⁊ ideo nō eſt accñs. adeſſe.n.nō eſt niſi in ſupficie tēdere:⁊ coequari in/eſſe aūt in pfundū petere. abeſſe non eſt niſi remoueri a ſua coherētia:ſed exire eſt ex imo retrahi. Uel dicendū ipſuʒ nō adeſſe,⁊ abeſſe,qm̄ nō remanet diaphano eodeʒ noīe ⁊ diffinitione. ¶ Dices oē ens ex̄ formā alicuius ſpecificā eſt accñs ei⁹. Dōm diaphanū poſſe cōſiderari vt diaphanuʒ ⁊ vt corpus nāe. cōcedo ḡ lumē eſſe accñs diaphani:vt corpus eſt nāe:nō tñ vt diaphanū. lumē.n.nō eſt diaphani pfectio ſbalis,nec accñs:ſed actus. ¶ Dices qŏ eſt accñs reſpectu vni⁹ nō pt eē pfectio alteri⁹. dōʒ q lumē accñs ē corpi vt corp⁹:nō tñ ſuba diaphāi:qd ḡ lumē ſʒ pipateticos pʒ.

Q. ō 2ᵃ. ¶ Ad 2^am.q.dixerūt multi ipʒ multiplicari ī tpe:qm̄ id qŏ ex̄bit̄ d̄ po^a māe in tpe multiplicat̄. Sʒ lumē ī medio educit̄ ⁊ nō creat̄. ¶ 2° nō maiori velocitate mouet̄ effect⁹ q̄ʒ ſua cā. ſʒ celū in tpe,ergo ⁊ lumē. ¶ 3° cui⁹ remotio ſit in tpe,ipm inducet̄ ſucceſſiue. ¶ Ultio tūc illuminās eēt infiniti vigoris:vt Auer. arguit in 2° celi ⁊ alibi pluribus locis.

Cō.39. In cō. 129. ¶ In opp^m eſt Auer. in 4° phyſic. vbi voluit illuminationē eē ſubitā. ¶ Dōm q illuminatio medij, nec eſt gñatio,nec creatio pura:capiēdo gñationē pro alteratione forme cuʒ illius puētu,ſʒ eſt ſubit⁹ puētus forme, qm̄ lumē (vt dicebā)eſt pfectio ⁊ actus luminoſi diaphani. verū diaphanū pōt duplr̄ ſe hr̄e. Uno° totalr̄ diſpoſitū p luminis receptiōe:⁊ ſic ſubito iplet̄. Alio° indiſpoſite,vel pp variatione in denſo ⁊ raro,vel pp remotionē,⁊ inde iſta iductio forme pōt eē moroſa. ⁊ h̄ dixerūt antiq qui tenebrā eē poſitiuū credūt. a terra.n.dat̄ medio frigus q̄ denſat̄,⁊ ideo ſit ꝯriū q̄ſi lumini:vt non ſubito inducatur, vt pʒ in mane. ¶ Tunc ad arg^ta/dōm q ex̄bi de po^a māe eſt duplr̄:vno° alteratione p̄cedenti:⁊ ſic in tpe ſit. alio° vbi mā ſūme ē diſpoſita:⁊ ſic nō opʒ. ¶ Ad 2^am dʒ maior itelligi in eadem ſpē mot⁹ cui⁹ nō eſt in pppoſito. ¶ Ad 3^am dōm,q per accidēs remotio aliqñ ſit in tpe:p ſe aūt ſubito ſit. ¶ Ad 4as dʒ ꝯñtia tenere:qñ ē ſaluata paſſi reſiſtētia : cui⁹ nō ſit ī ppoſito. ¶ Ex his ſeqt̄ q illuminatio,nec eſt gñatio ſimplr̄, nec motus:ſed gñatio ſm qd ipſius diaphani,vt dixi. qm̄ lumē:nec eſt ſuba diaphani,nec accidens:ſed actus eius.

Qō 3ᵃ. ¶ 3^am qōnē in cōmēto 80° ego ſoluā,differat̄ ḡ ad tēpus.

Qō 4ᵃ Iāblici opio. ¶ 4^am pſoluit Iāblicus.d.celuʒ eſſe igne purū, lucēq eſſe eius formā ſubalē. lumē v̄o eſſe corpus/ſeu imaginē illius. quo ſit q lux ꝯtrariat̄ frigiditati formaliter:queādmodū ⁊

Plato in Timeo viſus eſt ſentire.d.accēdit deus lumē circa ſcđaʒ a terra ſpherā ⁊c.⁊ ſic velle vī lumē eē formā ignean:⁊ ꝑ ↄ̄ns formal'r ↄ̄riari frigori. ¶ Hoc ⁊ expientia teſtat':qm̄ multiplicato lumine:⁊ calor multiplicat'.qđ nō eſſet:niſi eēt calor. ¶ Rurſuʒ ⁊ lumē ignē gn̄at. nō pōt autē gn̄are ignē:niſi ignis vel calor:vt ↄſtat.quare lumē frigori opponit'.

Aliorū opinio.

¶ Alij dixerūt lumē ↄ̄riari tenebre.d. Qꝫ queadmodū albū ↄ̄riat' nigro:ſic ⁊ lumē tenebre:⁊ ſic volūt tenebrā eſſe qcq̄ʒ poſitiuum:ipſi diaphano adueniēs ab extrinſeco corpe.ſūt.n.duo extrema/valde oppoſita.ſ.luminoſuʒ celū,⁊ opacū.ſ.terra,ꝑm qdē medio lumē,ſm ei tenebram ꝓbet.⁊ hn̄t rōnē:qm̄ nos expimur videre tenebrā, vel igit' viſio terminat' ad viſibile,vl' nō.ſi nō/erit ↄ̄ expientiā. ſi ſic, ergo dicit aliqđ poſitiuū,⁊ nō niſi ↄ̄riū lumini.ġ ⁊c.

Peripateticorū opinio.

¶ Sʒ veri peripatetici dicūt lumē ↄ̄riari alicui poſſe intelligi dupliciter.vno mō formal'r.alio mō v̄tual'r.voco aūt aliquid ↄ̄riari formal':qm̄ ſm formā ꝓprie eſt illi ipoſ'e:⁊ incompoſſibile ſm virtutē:qm̄ hʒ vim ꝓducēdi aliqđ ↄ̄riū alteri.⁊ q lumē hʒ vim ꝓducēdi calorē,qui formal'r ↄ̄riat' frigori, iō virtute tm̄ ↄ̄riatur alteri:⁊ nō formal'r. Et per hoc pʒ ad expientiā Platonis ⁊ aliorū.

Qō 6ª.

¶ 6am ſoluūt Platonici,lumē eſſe vnius rōnis in oib⁹ celo,igne,⁊ alijs,qđ ſic probāt, lumini oium cōpetit eſſe actū diaphani. ¶ Itē vtrūqꝫ facit colores in actu. ¶ Utrūqꝫ ſubito imutat,ergo tūc ꝑꝑ vnitatē diffōnis,tū manifeſtādi ⁊ operādi,tum ꝑꝑ modū generandi cōſil'es pʒ lumē eſſe vnius rōnis in oibus. ¶ Albertus tʒ lumen eē diuerſarū rōnū,tū q corruptibile ⁊ incorruptibile dīnt gn̄e. Tum q miſcibile:⁊ ſeparatū diuerſa. Tūʒ rōne ſubitorū:qđ alterius ⁊ alterius eſt rōnis. ¶ Ego dicerē ꝙ lumē eſt vnius rōnis. ¶ Ad argumenta Alberti. ad pmū dicerē. Id eſſe verū tm̄:in ſubʒ:⁊ ſic ad 2m.ad 3m diuerſitas ſubiectoꝝ accn̄tiū ꝓpriorū arguit dīiam accn̄tiuʒ:⁊ nō reſpcū accn̄tiū ſeparabiliū. ¶ Si placet tenere alterā poſitionē rn̄deas,oia illa eſſe vnius rōnis analogice.

Qō.7ª.

¶ Ultimā.q.ſoluit Alber.in lib.de hoie,⁊ vult (vt Auic.dicit) lucē eē formā ꝓpriā corpis luminaris.eſt ġ lumiare corp⁹ cōtinēs lucē.lux eius actus.lumē ē ſilitudo lucis.radi⁹ ē ex habit⁹ lumīs rēct⁹.radioſuʒ ē corp⁹ politū ⁊ terſū ſpēdor ē reflexio illa radij a corpe polito.⁊ ſic pʒ ↄ̄ lumie totū h̄.

Argyr.

¶ Atq coloris qdē/id eſt ſuſceptiuū/qđ color vacat:ſoni aūt/id qđ ſono. Uacat āt colore: ꝑſpicuū ipm/⁊ iuiſibile/vel id qđ vix tādē vī qle id eē dī:qđ tenebris eſt affectū. atqꝫ tale eſt ipſuʒ/vt pʒ/ꝑſpicuū:attamē nō cū eſt perſpicuū actu/ſed cū potentia. eadē enim natura:modo eſt tenebre/modo lumen.

T.c.71.

¶ Eſt aūt coloris qdē ſuſceptiuū/qđ ſine colore:ſoni autē/qđ ſine ſono:Sine colore autē: diaphanū/⁊ iuiſibile:aut qđ vix videtur.qle videt':qđ tenebroſum eſt. huiuſmodi autēʒ/ diaphanum quidem eſt:ſed non cū eſt actu diaphanū/ſed cum potētia.eadem enim natura:quandoque quidem tenebre/quandoqꝫ autem lumen eſt.

Collectanea te.c.71.

¶ Dicit Auer.cū narrauit ꝙ color eſt mouēs diaphanū ſm ꝙ eſt diaphanū in actu,incepit dare cām in h̄.i.cur diaphanū in actu ꝑt recipe colorē, nō obſtāte ꝙ eſt actu viſibile ⁊ illuminatū.poſſet.n.dici(vt Simpl'.inqt) ꝙ cū diaphanuʒ lumen hēat,nō pōt colorē amplius ſuſcipe,ideo oñdit cāʒ Ari.cur diaphanū ſic lucidū nō ipedit' in recipiēdo colores exⁿneos,⁊ hāc expōnē Them̄.ſequit'.arguit ġ Ariſt.eſt aūt coloris ſuſceptiuū id:qđ eſt ſine colore.ꝓbat' a ſili,quēadmodū ſoni ſuſceptiuū eſt qđ abſonū.apponit minorē.d.

Sine colore aūt diaphanū.i.ſed diaphanū actu eſt ſine colore,⁊ nō tm̄ colore vacat diaphanuʒ actu,imo ⁊ inuiſibile ſimpl'r,aut qđ vix vī,vt vī qđ tenebroſuʒ eſt.i.quale id eē vī,qđ tenebris eſt affectū.apponit tm̄ dīiam horuʒ diaphanoꝝ.d. H⁹ aūt diaphanū qdē eſt:nō cū ſit actu diaphanuʒ:ſed cū potētia.ↄueniūt aūt.eadē.n.nā:qn̄qꝫ qdē tenebra.i.ſub tenebra:qn̄qꝫ qdē lumē.i.ſub lumine eſt.eſt ġ ſyll's, oē carēs colore ſubſceptiuum eſt coloris.ſʒ diaphanū vtroqꝫ mō eſt vacās colore,ġ ſuſceptiuū eſt coloris vtroqꝫ modo.

Dubiū.

¶ Dubitāt expoſitores ad maiorēʒ:qm̄ multa ſunt colore vacātia,quorū nullū ſuſcipit colorē:vt auditus,⁊ alia. iō dʒ maior intelligi ↄ̄dictiōe facta ad diaphanū ſic,oē diaphanū carēs colore eſt ſuſceptiuū coloris.⁊ ſic inſtātia colligitur. ¶ In arabica trāſlatione ait Ari.[eadē enim nā forte erit obſcuritas:⁊ forte lux.] Ubi Auer.ait dixit[forte]q h̄ nō equal'r accidit in iſta nā:ſed tm̄ in diaphanis gn̄abilibus ⁊ corruptibilib⁹.nā aūt celeſtis nunq̄ʒ recipit obſcuritatēʒ, ⁊ iō vſus eſt ly[forte.] Obijcit tm̄.d.niſi h̄ qđ eſtimat' de luna in eclipſi.tūc.n.eſt tenebroſa:⁊ apđ diuerſitatatē ſituuʒ eius a ſole.vī.n.nūc media,nūc cornua,nūc tota/ꝑꝑ diuerſos ſit⁹:in qbus diuerſimode a ſole reſpicit'. ¶ Rn̄det dupliciter,⁊ dicit hoc nō eē incōueniēs.Si conceſſerim⁹ ꝙ nā lune ſit ex naturis diaphanis nō ex naturis luminoſis.ē ġ pª ſolutio ꝙ luna ſimpl'r eſt diaphana. ¶ Sʒ quare hec rn̄ſio ↄ̄dicit ipſi ⁊ v̄itati:qm̄ ois planeta hʒ lumē ſue nāe:⁊ ſi nō notabile:tm̄ quicq̄ʒ cōpetēs ſue nāe:vt cōſtat. ¶ Iō dat 2am.d.⁊ forte luna eſt cōpoſita ex iſtis duab⁹ naturis.qđ intelligo cōpōne participatiōis ⁊ nō ↄſtōnis.lune.n.nā participat de vtroqꝫ:diaphano.ſ.⁊ lucido,qm̄ diaphana eſt:ꝓut recipit lumē notabile a ſole.lucida v̄o qm̄ aliquid hʒ lucis ꝑ ſuā nām:vt declaratū eſt in lio nr̄o de ſbā orbis.

Cap.2.

¶ Utꝝ qdē totū celū ſit lucidū,amplius ꝑꝑ qđ natura lune ſuit ſic media,⁊ quātū luminis ſuſcipit a ſole: diximꝰ in cōmento nr̄o illius libri,nec opus eſt exire terminos nunc.

Argyr.

¶ At v̄o nō vniuerſa viſibilia in lumine ſunt viſibilia:ſʒ ſolū vniuſcuiuſqꝫ ꝓpri⁹ color.nō/ nulla nāqꝫ in lumie qdē nō vn̄r:in tenebris āt afficiūt ſenſuʒ.vt ea q̄ appent ignea/ atqꝫ ſplēdēt.hec āt noie carēt vno:vt fungus/cornu/piſciū capita/ſquame/oculi.ſed nulli⁹ horū:ꝓprius color videtur.Atqꝫ quā ob cām hec viſibilia ſunt:alia ratio eſt.

T.c.72

¶ Nō oia aūt/viſibilia in lumine ſunt:ſed ſolū vniuſcuiuſqꝫ ꝓpri⁹ color/quedā enī in lumine qdē nō vident':in tenebris aūt faciūt ſenſuʒ.vt que ignea vident' ⁊ lucentia.innominata autēʒ ſunt hec/vno noie : vt fungus: cornu/capita piſciū ⁊ ſquame ⁊ oculi.ſed nullius horū:videtur proprius color. Propter quā aūt cām hec vidētur:alia ratio.

Collectanea te.c.72

¶ Dicit Auer.cū ꝓdixit ꝙ viſibiliū quedā eſt color,⁊ quedā nō color,⁊ eſt id qđ nō hʒ nomē cōe.i.ſpēi,⁊ predixit ꝙ ꝓpriū eſt color ꝙ nō videtur niſi in luce,incepit mō dicere ꝙ diſpō illorum aliorūʒ viſibilium eſt:econtrario colori.ſ.ꝙ videntur in obſcuro ⁊ nō in luce,hec eſt intētio ⁊ ordo ſermonis:vt pʒ.Dicit ergo,aūt pro ſed,nō oia viſibilia i lumine ſunt viſibilia:ſed ſolū vniuſcuiuſqꝫ ꝓprius color.

Dobō.

¶ Dubitat aūt ⁊ hic Simpl'.ſed qūo inqt ſolū ꝓpriū vniuſcuiuſqꝫ colorē in lumine videri ait,cū ⁊ ꝑſpicuum illuminatū videat' ſup.in lumine:nō tātū ergo color. ¶ Cui rn̄dit,an inquit ꝑſpicuū nō vt in alio aliud vī lumine:quēadmodū color.Scđm enim ipm lumē actus eſt ꝑſpicui. eſt ergo ſolo Simpl'.ꝙ ſolus color in lumine vī alio a ſe:mō ꝑſpicuū : ⁊

Solō.

ſi lumine vī lumē act⁹ eſt eius ⁊ ꝑfectio. ¶ Poſſet v̄o ⁊ aliter forte dici ꝙ ꝓpriū eſt colori videri lumine tanq̄ʒ in cā diſponēte:alia a colore.mō lumen nō vī tanq̄ʒ in cā diſponēte in lumine:alio ab ipſo. ¶ Quedā enim.] cū dixit:qūo ꝑſpicuū vī,⁊ quonā mō colores,deinceps que in tenebris videntur aſſignat,⁊ inqt.Quedā.n.in lumine qdē nō videntur:in tenebra aūt faciūt ſenſuʒ,⁊ hec nō hn̄t nomē ꝓpriū: ſed in vno cōi ↄueniūt,qđ explicat.d.vt que igne vident' ⁊ lucentia. In hoc qdē noie cōi ſunt cōuenietia:⁊ nō in ꝓprio nomine:vt conſtat. Et hoc inquit. Non autem noiata ſunt vno nomine:⁊ ſermo eius manifeſtus eſt per ſe.

¶ Auer.in cōmēto/tres nobis ſoluit.q.poſſet nanqꝫ dici colorē i tenebris videri.vʒ.colorē nitedule. ¶ Soluit.d. Sʒ lʒ iſta ſentiant' in obſcuro:tm̄ color ꝓprius vniuſcuiuſqꝫ eorū nō ſentit' tūc:ſed apud pn̄tiā lucis tm̄, ⁊ iō nō pōt aliqs dicere ꝙ aliqs color vī in obſcuro.eſt ġ ſolutio ꝙ nitedula vī in nocte nō in eo ꝙ colorata:ſed lucida. ¶ Scđa.q.cur in die nō vī vt lucida:quā.q.Ariſt.relinqt Auer.ſoluit.d. Et vī ꝙ iſta vident' in nocte:⁊ nō in die,q in eis eſt parum de nā lucidi,latet enī veniēte luce.i.ſole ꝑꝑ paucitatē eius: ſicut h̄ accidit in lucibus paruis cum fortibus,⁊ ideo ſtelle non apparent in die:⁊ hāc ſolutionē Soſigenas Alexā. ꝓceptor dedit. ¶ Tertia.q.eſt vtrū alia ⁊ alia qualitate: vī die ⁊ noctu,an eadē ſm rem.ſiqdē due ſunt:tunc pōt color horū noctu videri,qm̄ lux eoꝝ ſufficeret ad illuſtrādū medīū pro viſione coloris.rn̄det Auer.⁊ nā coloris in his eſt alia:a nā lucis ⁊ lucidi.Cuius rōnē dat.d.Lux.n.eſt viſibilis ꝑ ſe.i.abſqꝫ lumine alterius nāe a ſe:color aūt mediante luce,ergo nitedula diuerſis qualitatibus vī. ¶ Ad rōnem diceret Auer.ꝙ nō eſt lux illa tāta:vt poſſit mediū reddere ſufficiēs diſpōne:vt Them̄.ait. ¶ Themiſtius aūt videtur tenere vtrūqꝫ modū,⁊ ꝙ diuerſis qualitatibus in lumine vī ⁊ noctu:vt Auer.dicere vī,⁊ ꝙ vna numero:que nec eſt lux:neqꝫ color:ſed vicēʒ eē vtriuſqꝫ, ⁊ eſſe alterius gn̄is a luce ⁊ colore,⁊ ideo inoiata exiſtit ꝓprio noie:ſed cōi hn̄ vt ignea ⁊ fulgēs.ergo pōt dici eſſe vnā numero ac ſpē q̄litatē,que eſt hui⁹ nature vt ⁊ die ⁊ noctu videri poſſit:⁊ nō ſit color,nec lux:ſʒ ordinis ac nature tertie in ſe viſibilis h̄ modo.

Inſtātia

¶ Et ſi ad Themiſtiū inſtes ꝓpriū eſt colori videri in lumine,ġ oē viſuʒ in lumine color.añs eſt Ariſt.ↄn̄tia tʒ per hoc locū conuertibiliū.tūc ſic:ſed qualitas illa in die vī in lumine,ergo eſt color. ¶ Poſſet dici pro Themiſtio ꝙ ꝓpriū eſt colori videri in lumine tm̄.mō nitedule q̄litas illa nō vī in lumine tm̄,nec noctu tm̄:⁊ ideo nec color eſt,nec lux: ⁊ eſt optimum reſponſum.⁊ tu perſiſte.

Argyr.

¶ Nūc tm̄ pʒ:id inq̄ʒ qđ in lumine vī/eē colorē.Quocirca ſine lumie nō vī. Hec eſt eniʒ ſane coloris rō eſſe inq̄ʒ eius motiuū qđ eſt perſpicuū actu.actus aūt ꝑſpicui/lumen eſt vti diximꝰ.Id ita eē ex eo tanq̄ʒ e manifeſto ſigno patere ꝑt.nā ſi qſpiā id qđ hʒ colorēʒ/ ſup ipm viſuʒ poſuerit:nō ſane videbit.ſʒ color quidē mouet perſpicuū/vt aerēʒ : ab hoc aūt cū ſit cōtinuus ſenſus inſtr̄m mouetur.

T.c.73

¶ Nūc aūt intātū manifeſtū eſt:ꝙ id qdēʒ qđ in lumine videt'/color eſt. Unde nō videtur ſine lumine. Hoc.n.erat ipſi colori/eſſe:motiuū eſſe/ſm actū diaphani.act⁹ aūt diaphani:lumen eſt. Signū aūt huius:manifeſtū.ſi quis enim ponat id quod habet colorē ſup ipſum viſuʒ:nō videbit.ſed color quidē mouet diaphanū/puta aerem:ab hoc autem cōtinuo exiſtēte/mouetur ſenſorium.

Collectanea te.c.73.

¶ Dicit Auer.cū declarauit qd eſt viſibile.ſ.color, ⁊ quid ē diaphanū ⁊ lux ⁊ ſup.nām inoiatam,incepit dicere ſūmā eoꝝ que declarauit:⁊ ſic pʒ itētio,dicit ġ Ariſt.duas ꝓpōnes. Nūc aūt intātū manifeſtū ſit,qm̄/qđ qdē in lumine vī color eſt. Eſt ġ pª,oē qđ vī in luce eſt color,dat ⁊ ↄuerſam .d.vn̄ nō vī ſine lumine.i.2ª eſt,ois color vī in luce. Illa.n. q̄ apparēt in obſcuro manifeſtū eſt ꝙ nō vident' ſm colorē ꝓpriū.Syllogizat aūt hāc , ⁊ pōt ſic cōponi,motiuum ſm actū diaphani in lumine vī.color motiuus diaphani actu, ġ in lumine vī.Inqt,h̄ erat ipſi colori eſſe motiuū eſſe ſm actū diaphani,⁊ oñdit qd actus eſt diaphani.d. Act⁹ autē diaphani lumē eſt,ergo cōſtat minor,maiorēʒ autem tacet. ¶ Dicit Auer.⁊ intēdit ꝑ hoc,ꝙ iſta diffinitio nō declarat eſſe coloris:niſi ſm ꝙ apparuit nobis ꝙ ipoſ'e eſt vt color videat' ſine luce,⁊ lux intrat viſionē ſʒ ꝙ largit' diaphano ꝓparationē:vt mouet' a colorib⁹,nō ꝙ largit' colorib⁹ habitū,⁊ hoc declaratū fuit prius ↄ̄ Auēpa. lumen ġ neceſſarium eſt ex ꝑte medij:ꝓut ꝓbet ei diſpōnē qua recipiat colores:vt dcm̄ eſt. ¶ Signū aūt.] Auer.dicit,⁊ ſignum eius ꝙ lux nō hʒ eē abſqꝫ diaphano eſt ꝙ ſi poſitū fuerit aliqđ coloratū ſupra viſu nō cōprehēdit'.tūc.n.nō erit lux iter colorē:⁊ viſum ,q nō eſt illic diaphanū.cū igit' diaphanū auferf:aufertur lux,⁊ cū lux erit:erit diaphanum. vult ergo Auer.ſignū Ari.eſſe poſitū ad demonſtrandum lumē eſſe actū diaphani. ¶ Themiſtius aūt dicit ſignū eſſe poſitū ad demonſtrandū nāʒ coloris eſſe: vt ꝑſpicuū moueat actu lucidū,⁊ hoc Simpl'.etiā in cōmento huius ꝑtis videt' ſentire.Reliquum textus:⁊ cōmenti cōſtat per ſe.

Argyr.

¶ Nō.n. hoc loco recte ſētit' vī Democrit⁹: q qdē putat ſi mediū ſpatiū vacuū fiat formicā ēt ſi ſit i celo/exacte ꝑfecteqꝫ videri eteni idipʒ fieri n̄ ꝑt.viſio nāqꝫ fit:patiēte aliqd ſēſitiuo:at vt patiat' ab ipo colorē q vī:fieri neqt.reſtat igr̄:vt a medio . Quare neċe ē:aliqd eē mediū iter colorē ipʒ ⁊ viſū. Qꝫ ſi id vacuū fiat/n̄ mō n̄ exacte/ſʒ neqꝫ qcq̄ʒ oio videbit'. Quā igr̄ ob cāʒ neċe ē i lumie colorē videri:diximꝰ. At ignis:i vtriſqꝫ plane vī i tenebris inq̄ʒ atqꝫ i lumie.id ēt neċio accidit. ipſum eniʒ ꝑſpicuū:ab hoc perſpicuū fit.

T.c.74

¶ Nō.n.bn̄ hoc dicit Democrit⁹:opinat⁹ ſi fieret vacuū qđ mediū ē/ꝑſpici vtiqꝫ exqſite ēt ſi formica in celo eēt:hoc.n.ipoſ'e ē.patiēte.n.aliqđ ſenſitiuo:fit ipʒ videre.ab ipſo igr̄ q vī/colore:ipoſ'e eſt.relinquit' aūt:ꝙ a medio. Quare neceſſe eſt:aliquid eē medium. Uacuo āt fcō:meduʒ exqſite/ſʒ oino nihil videbit'. Propter quā igr̄ cāʒ/colorēʒ neceſſe eſt in lumie videri dcm̄ eſt. Ignis aūt:i vtriſqꝫ vī:⁊ i tenebris ⁊ in lumie.⁊ hoc ex neceſſitate.diaphanū eniʒ:ab hoc diaphanum fit.

Collectanea te.c.74.

¶ Ex his mō dictis remouet pctm̄ Democriti,opinantis viſionē melius fieri ꝑ vacuū:q̄ʒ per diaphanū lucidū.Primo itaqꝫ pōnē tāgēs Democriti inqt.Nō.n.bn̄ hoc dicit Democrit⁹:q qdē opinat' ſi qđ mediū eēt vacuuʒ ꝑſpici vtiqꝫ certe aliqđ ⁊ ſi formica eēt in celo.eſt ġ Democriti opīo viſionē fieri ꝑ vacuū melius ⁊ certius.Obijcit Ari.d.Hoc.n. impoſ'e.cuius rōnē reddēs inqt.Patiēte.n.ſenſitiuo.i.ſenſorio aliquid fit ipſi videre,at vbi ab ipſo qui vī colore pa

tiatur ĩpoſ'e. relinqᷣ ğ a medio. q̄re neceſſe eſt aliqȯ eē mediū ſup. poſitiuū, ⁊ nō vacuū. ¶ Uacuo autez facto nō mō: non bene: aliq̄d certe. Sed oīno nihil videbiᷣ: neq̄z ſup. lumē: neq̄z color. lumē q̄dē nō, q̄m lumē nō vr̄ niſi ſit, nō pōt eē niſi in diaphano. vacuū aūt diaphanū nō eſt. colorē vero minime, q̄m nō vr̄ niſi in lumine. lumē aūt diaphani actus, quare nihil oīno videbiᷣ: cū nec lumē, nec color, nec nitedularū aliqua: vt manifeſtū eſt eadē rōne. ¶ Et tūc recapitulat. d. Propter quā q̄dē igiᷣ cām: colorē neceſſe eſt in lumine videri dictū eſt. Et tūc ad 3m genus viſibiliū ſe cōuertit, ⁊ eius ſermo manifeſtius eſt per ſe

Tĕ. 74. **Cum declarauit.** ¶ Proponit p̄dictorū recapitulationem, ⁊ p̄ntis partis intentionē, ⁊ pꝫ. deinde [Et cū declaratū eſt.] narrat opionē democriti, ⁊ iterū cōſtat. deinde [Hoc. n. qȯ] impugnat illā, ⁊ dicit. Hoc enīz qȯ dixit ꝙ viſio magis pfecta erit in vacuo impoſ'e eſt, ⁊ ſignū eius eſt: qȯ iam declaratuz eſt, ꝙ viſus ſm ꝙ eſt virtus ſenſibilis moueᷣ: ⁊ patitur a colore, ⁊ color mouet ipm. ſ. mediū. ğ neceſſe eſt eſſe mediū plenum. hec eſt Ari. ⁊ Auer. rō. color agit in viſum, ğ neceſſariū eſt mediū: hanc ꝯñtiaz ꝓbat Auer. Si viſus moueᷣ a colore vel ꝓximo ei, vel diſtanti. ſi diſtanti obijcit: ⁊ ĩpoſ'e eſt vt viſus patiaᷣ ⁊ moueaᷣ a colore, ſi corp⁹ coloratū fuerit ex̄ viſum: niſi ita ꝙ id coloratū prius moueat mediū ſm tactuz .i. tāgendo ipm, ⁊ mediū motuz moueat viſum, ⁊ ſi vacuū eſſet inter viſum ⁊ viſibile, tūc nō poſſet viſibile mouere viſum, q2 vacuū actionē eius nō deferret. Qꝫ aūt agēs phyſicū nō poſſit agere in ſubm diſtās: niſi cōtangēdo, ꝓbat per ꝓpōnē famoſam in 7° phyſice auſcultationis poſitaz. ſ. oīs habitus. i. forma exiſtēs in corpe: nō agit in aliqȯ: niſi ſm tactū. i. cōtāgendo: id vel mediū eorum. Si igiᷣ vltimū motū nō tangereᷣ a motore, neceſſe eſt vt inter ea ſit mediuz: qȯ reddat paſſionē: ſup. illatā ab agēte ad paſſum, ⁊ id mediuz erit tactū. i. motū ab agēte, ⁊ tangēs. i. mouens paſſuz. Primū aūt erit tāgēs. i. mouēs nō tactū, ⁊ motū poſtremū tactū. i. motū nō tāgēs. i. mouēs: vt̄ viſibile. i. viſiuuz neceſſe vt patiᷣ a medio pleno: ⁊ nō vacuo: ſicut eſtimauit Democrit⁹. Ex his pꝫ ꝙ viſus nō pt̄ pati a colore diſtāti p vacuū. Oſtēdit intētionē demonſtrationis. d. Et hec eſt demōſtratio, ꝙ viſus ſeu viſio ĩpoſſibile eſt vt fiat per vacuū, non ꝙ viſio ĩpoſſibile eſt ꝙ fiat: niſi per mediū. Uult ergo Auer. ꝙ Ariſt. ꝓbat viſionē non fieri p mediū vacuū: ſed p ipſuz plenū, q̄m viſionē fieri p medium pꝫ. Qꝫ aūt iſta ſit intētio Ari. oñdit Auer. d. Pōt enim aliqs dicere: ꝙ ſi neceſſitas ad eſſendū mediū eſſet: p p ſenſatū eſſe diſtās a ſentiēte, tūc neceſſe eēt: cū ſenſatū tangeret viſum, ꝙ ſentiret ipm. Eſt ğ rō ꝙ Ari. nō ꝓbat ſenſuz fieri p mediū, q2 ſic peteret p̄nm, q̄m poſſet dici ꝙ ſenſatio fit a ſenſibili ꝓximo ſenſui: ⁊ non p mediū, ⁊ iō ſubdit, ⁊ nō eſt ita: ⁊ iō nō intēdit Ari. p hunc ſermonē ꝙ viſus idiget medio neceſſario, q2 ſic peteret p̄ncipiū. ſꝫ declarare ꝙ cū ſenſibilia fuerint diſtincta ab eo: impoſſibile eſt vt ſit per vacuū: vt eſtimauit Democritus. Secūdū ğ Auer. expōnē Ari. Demōſtrat ꝯ Democ. hāc hypotheticā, ſi ſenſibilia ſunt diſtātia a viſu nō pōt fieri ſenſatio per vacuū. ſolū enim hāc hypotheticā declarauit, q̄m eius oppoſitū credidit Democ. docet tn̄ demōſtrare hāc pōnez ſimplr̄, q̄m ſi fit viſio coloris: vel fit a colore remoto, vel ꝓximo. ſi remoto, demōſtratū eſt hypothetice: ꝙ nō pōt fieri per vacuū, relinqᷣ ꝙ per plenū: ſi a colore ꝓximo viſui immediato. ſ. obijcit Auer. d. ⁊ eſt ſuſtentatus ſup hoc, ꝙ ſenſus indiget medio nec̄io per experientiā. ſ. q2 ſenſibilia cum fuerint poſita ſup eos: nō ſentient. ⁊ ꝙ viſus ēt non erit: niſi per lucē, ⁊ lux nō inueniᷣ: niſi per mediū. Ex his cōſtat ſimpliciter viſionē nō poſſe fieri p vacuū, q̄m neq̄z cum color immediat⁹ eſt ſenſorio: q2 nō fit ſenſus, nec cū remot⁹, ğ nullo mō, ⁊ ſic pꝫ ſimplr̄ ꝯclo. Reliquū cōmenti pꝫ. ¶ Ambigunt expoſitores p̄, q2 ex hōc mō ꝓbādi ſequiᷣ viſionē poſ- Dubitationes.

ſe fieri abſente viſibili: qȯ eſt ĩpoſ'e. ꝓbo q̄m mediū actuaᷣ a viſibili recipiēdo formā intentionalē ab eo, ğ abſente illo poteſt eā ip̄rimere in oculo, ⁊ per ꝯñs abſente viſibili fit ipſa viſio. ¶ Scđo ambigūt, an ex v̄bis Ari. colligaᷣ viſionē 2a nō poſſe fieri a viſibili poſito ſupra ſenſum. ¶ Tertio dubi- 3a tat Alex. cur cū de ſolis diſſerit viſibilibus, nō itē: ⁊ de viſiua actione: de qua intēdebat loq. queadmodū fecit in alijs. ¶ Ad p̄mā ex v̄bis Simpl'. bonū v̄bū excipiᷣ. Inqt. Moueᷣ q̄dē a colore pſpicuū: vt trāſmutatū ab ipo actu, ⁊ mouet ſenſoriū: vt participatiuū eiuſdē actus, ſed nō vt per ſe, ſine colore agēs ac mouēs viſum. queadmodū calefactum ferrū ⁊ nō p̄nte adhuc calefaciēte igne mouet: ſꝫ vt traducente actū coloris: queadmodū ſera lapidē a manu mota, pp qȯ ⁊ pſpicuū recedēte colore: nō itē ſm illū mouet viſuz. ſi v̄o per ſe moueret viſuz pſpicuū: ipſius oporteret eē ſenſum: ⁊ nō colorati. nūc v̄o ⁊ id ⁊ iter mediū ſpatiū percipim⁹: ac planius mihi hec in cōpēdio Theophraſti phyſicoꝝ determinata ſunt. ¶ Ex his verbis pōt itelligi talis diſtinctio, ꝙ mediū eſt duplex, actionis tn̄ delatiuum, vt ſera defert ictum a manu in lapidē tn̄. Amplius delatiuū: ⁊ p ſe ꝓductiuū, queadmodū ferrū defert ab igne calidūz calorē in ꝓxima ſtupa, ⁊ adhuc ſua forma agit quātūcūq̄z abſit Rñſio. ignis. eſt ğ mediū pſpicuū, mediū viſionis delatiuum tn̄: ⁊ nō delatiuū ⁊ ꝓductiuū, ⁊ iō abſente colore nō ageret in viſuz cū tn̄ deferat, ⁊ hoc Auer. dixit q̄n ait neceſſe eſt vt inter ea ſit mediū: qȯ reddat paſſionē. Et ſic pꝫ ſolutio ad primā. q. ¶ Ad ſcđaz. q. dicit Simpl'. vt̄ nō oē ſimplr̄ negat: Ad 2m qȯ vr̄ ĩpoſitū viſui viderit: ſꝫ hn̄s colorē. ecce ꝙ Simpl'. ſꝫ ex v̄bis Magr̄i tn̄ excipi coloratorū nulluz poſſe videri: ſi immediate tāgat viſuz. Cui⁹ rōnē reddit. d. Splendidū nāq̄z aſpiciaᷣ vtiq̄z: niſi pp immediocritatē pterreat ipm. eſt ğ tn̄ i coloratis veꝝ. Sꝫ an hec Simpl'. rñſio vt v̄a vſq̄z in aliud differaᷣ tps. forſitan. n. ĩpoſ'is. ¶ Ad tertiā dixit Alex. vt Ad 3m, q dixerit moueri facultatē viſiuā a pſpicuo ſm actū ⁊ ſcđm actu h̄, qȯ erat viſibile, ⁊ ad finē lib. h⁹ dicē ipm vl'r de oi ſēſu: vt ſuſceptibili ſēſibiliū abſq̄z mā. h̄ igr̄ recte Alex. dic.

¶ Eadē āt eſt ⁊ de ſono, ⁊ de odore etiā rō. nihil. n. ipſoꝝ: ſenſus inſtrm̄ tāgēs, efficit ſenſuz. ſꝫ ab odoꝛ q̄dē ⁊ ſono, moueᷣ mediū: ab hoc āt, vtrūq̄z ſenſuū inſtrꝫ. Qꝫ ſi q̄ſpiā ſup ipſuz iſtrꝫ ſenſus vel id qȯ ſonat, vel id qȯ olet poſuerit: null⁹ ꝓfecto ſēſus efficieᷣ. Sil'i mōres ſeſe hꝫ i tactu, ⁊ ēt guſtu: ſꝫ nō appet. quā aūt ob cām, poſtea dicetur ac patebit. Argyr.

¶ Eadē āt rō ē ⁊ de ſono ⁊ odore. nihil. n. ipſorum: tāgēs ſenſorium, facit ſenſuz. ſed ab odore q̄dē ⁊ ſono: mediū moueᷣ: ab hoc āt ſenſoriorum vtrūq̄z. Cū aūt ſuper ipſum ſenſorium aliquis appoſuerit olens aut ſonās: nulluz ſenſum faciet. De tactu autem ⁊ guſtu: ſeſe q̄dē ſil'r habet: non aūt videtur. propter quā aūt cām, poſterius erit manifeſtuz. T. c. 75

¶ Oſtēdit ꝙ eadē rōne opꝫ credē in alijs ſenſibilib⁹, ⁊ inqt. Colle- Eadē āt rō eſt de ſono, ⁊ odore [eadem] dico inquātuz (vt ctanea ſtatim infert) p mediū aliqȯ extrinſecus in his actus defer te. c. 75 tur. Cui⁹ rōnē reddit. d. Nihil. n. ipſoꝝ tangēs ſenſuū ſenſuz facit. Sꝫ ab odore q̄dē, ⁊ ſono mediū moueᷣ. ſ. aer, ab h̄. ſ. medm motū moueᷣ: vtrūq̄z ſenſuū. ſ. odoratus ⁊ ſonit⁹. Reliquū ꝯñter pſpicuū pꝫ. ¶ Ea q̄ dicunᷣ in cōmēto etiā manifeſta ſunt p ſe, ⁊ declarabunᷣ magis in poſterius.

¶ Atq̄z mediū q̄dē i ſonis, ē aer: i odorib⁹ āt, noīe vacat. Nā vt pſpicuū i colore cōis eſt q̄dā affectus i aere atq̄z aqua: ſic alius q̄dā in odorib⁹ ē affect⁹, q q̄dē ineſt in his vtriſq̄z, in aere i quā ⁊ aq̄. Uidenᷣ. n. ⁊ aialiū ea que verſantur in aq̄s: ſenſuz odoris hr̄e, veꝝ hō ceteraq̄z aiantia q̄ degūt in terra, atq̄z reſpirāt: nequeūt ſine reſpiratiōe olfacere. Et cā etiā huiuſce: poſterius explicabitur. Argyr.

T. c. 76 **¶ Mediū aūt ſono quidē, aer eſt: odori autē, innoiatū eſt. cōis. n. quedaz paſſio eſt in aere ⁊ aqua vt diaphanū colori: ſic eſt habenti odorē qȯ in vtriſq̄z his ineſt. Uidenᷣ enim ⁊ aialiū aquatica: habere odoris ſenſuz. ſed hō ⁊ pedibus ambulātiū quecūq̄z reſpirāt: non poſſunt odorari niſi reſpirantia. Cauſa autē ⁊ de his: poſterius dicetur.**

Collectanea te. c. 76 Dubō. ¶ Apponit ⁊ hic media ſenſibiliū triū ſenſuum, ⁊ inqt. Mediū aūt ſono q̄dē aer ē. dicit Auer. dicit ꝙ mediū eſt aer ⁊ nō aq̄. ¶ Sed ambigunt greci, q̄m Ari. dicet poſt ampli⁹ audiᷣ in aere ⁊ in aqua. hic v̄o dicit mediū ſoni eſſe aerez, ğ ꝯdictio, ⁊ maxie cōfirmaᷣ, q̄m (vt Them. ait ⁊ Simpl'.) mediū ſoni cōe eſt ⁊ innoiatū, qȯ aliq̄d interp̄tes nō Ariſt. diechen appellāt: q̄ſi pſoniā dixeris. ğ nō tn̄ per aerē fit ſo- Auer. rñſio. nus. ¶ Ad hāc Auer. vr̄ innuere ſol'onē. d. Quia aialia: q̄ ſunt in aqua, nō ſentiunt (vt mihi vr̄) niſi p voces cadentes in aere extra aquā. appet. n. qȯ vox nō fit ex percuſſiōe corporū in aqua: e cōtrario de odore. his dat intelligere rñſuz. itēdit. n. ꝙ mediū qȯdā ē ꝯlatiuū ſoni, ⁊ ſil' cauſans agēſq̄z illius vt aer. Auer. n. mediū eſt ſoni. defert. n. ipm ⁊ cuz h̄ cauſat eū per fractionē eius: vt dicā. Qȯdā eſt mediū delatiuū itētionū ſonoꝝ vt aq̄. A qua enī nō recipit ſonū realē, ſed tn̄ ſonū intētionalē, ⁊ iō piſces nō ſentiunt: niſi p voces cadētes in aere, que cauſant intētionē in aq̄. tūc pōt dici, ꝙ Ari. hic loquiᷣ de medio, qȯ ſil' defert ⁊ cauſat: ⁊ ſic eſt aer tn̄. Infra āt loqᷣ de medio dicto. ſ. delatiuo tn̄: ⁊ ſic ſunt duo aer, ⁊ aq̄, cuius nā cōis innoiata eſt, que tn̄ dr̄ diachen.

Simpl'. Cō. 79. ¶ Simplici⁹ aūt dicit, mediū v̄o ſoni q̄dē aer, vt euidenti⁹ hn̄s reſonātiā, a qua v̄o min⁹ delatiua ſoni, qȯ Auer. dicit infra. ex l'ra accipiēs, ⁊ tūc pōt eſſe 2a rñſio ad. q. Ex his ꝙ aer tn̄ mediū eſt ſoni notabilis, ⁊ ſic loquitur hic: infra v̄o loquiᷣ de medio, cuiuſuis ſoni. ¶ Odori autē.] Aſſignat mediū odoris. d. Odori aūt ſup. mediū innoiatū eſt, eniz ꝓ, q̄m id mediū eſt quedā paſſio cōis participata ab aere, atq̄z aqua. Qȯ exēplo oñdit. d. ſicut diaphanū colori: ſup. ē paſſio in vtriuſq̄z cōis. ſ. aeri ⁊ aque, ſic eſt hn̄ti odorē. i. odorabili, qȯ eſt in vtriſq̄z his. i. mediū cōe vacās noie: Hoc ꝯclarat p aialia: que exercēt munus reſpirationis. d. Uidenᷣ. n. aialia aquatica hr̄e ſenſuz odoris. i. aialia ⁊ habitantia i aq̄ hn̄t ſenſum odoratus: ſed hō q̄dē ⁊ pedibus ambulantiuz quecūq̄z reſpirāt poſſibilia ſunt odorare: niſi reſpirantia. i. anhelantia. Cā aūt de his poſterius diceᷣ. Declarabitur. n. ꝙ aialia reſpirātia hēant pelliculā quādā: que tegit organū odoratus, ideo niſi anhelitu apiant eā odorare nō pn̄t. Sꝫ cur eā pelliculā, hec quidē habeāt. illa vero nō, ad tempus differaᷣ. ¶ Auerrois exponit tibi: quonā modo ſit natura illa innominata. d. Apparet. n. ex hoc, ꝙ receptio odoris nō eſt aeris: ſm ꝙ aer, neq̄z aque ſm ꝙ aqua, ſed ſm aliquā paſſionez eſſe in natura cōi eis, ⁊ illa natura innata eſt recipe odores extraneos. i. itētionales, ⁊ hoc erit vt nō habeat in ſe odorē oīno. queadmodū diaphanū eſt natura: q̄ recipit colores extraneos ſm ꝙ nō habet colorē propriuz. Eſt ergo medium odoris nō aqua nec aer: ſꝫ nā cōis vacās nomine, cuius paſſio prima eſt recipere odores intētionales, ob quā nām aer recipit, nō ſm ꝙ aer, ⁊ aqua nō ſm ꝙ aqua. ſed primo recipit illa natura: ⁊ per illā recipiūt poſt participantia eam. ¶ Et debes ſcire: vt Simpl'. atq̄z Themi. dicūt: apud quoſdā interp̄tes mediū illud cōe nomē habet. ſ. dyoſmon, ac ſi perolaciā vocaris. i. veterinas ſeu vehicularias odoris dicas. Uerū Ariſt. nō curauit nomē fingere: cū vt plures loquēdum. ¶ Et hoc demōſtrat.] Ex his Auer. īfert pctm̄ Auicēne, 2a pte ſexti nāliū, ⁊ inqt. Et h̄ demōſtrat ꝙ ipſe nō opinaᷣ ꝙ odor ſit corpus diſſolutū in aere ab odorabili, ſed eſt qualitas aliqua, p quā illa natura innata eſt perfici. ſed odor nō pficiᷣ per illā: queadmodum diaphanū per colorē: ſed color nō per diaphanū. Et declarās h̄ diuidit colorē ac odorē. d. ⁊ ſicut color hꝫ duplex eē, quorū vnuz eſt in diaphano nō terminato. i. aere vel aqua, eſt id in quo eſt extraneuz ⁊ aliud in diaphano terminato. i. corpe mixto ⁊ eſt eius eſſe nāle. ſic odor hꝫ duplex eſſe. ſ. eſſe in humido ſaporabilis, ⁊ eſt eſſe nāle, ⁊ eſſe in humido nō ſaporabili, ⁊ eſt eſſe extraneū. Et remittit ſe. d. ⁊ poſt ſcilicet cōmētis. 97. ⁊. 101. declarabimus hoc ⁊c̄. Et ſic patet pctm̄ Auicenne. Reliquum cōmēti conſtat.

¶ Sed in hoc Auer. ſermone eſt maxima q̄ſtio. Uideᷣ enīz An color i medio hēat ex̄neum vl' nāle. ꝙ color in medio nō habeat eſſe extraneū: ſed nāle. qȯ ⁊ de odore eſt etiā. q. verū de odore diceᷣ in poſt. ¶ Qꝫ ğ color in medio habeat eſſe nāle, arguitur, omne accidēs in ꝓprio ſubto nāle hꝫ eſſe. ſed color intētionalis in medio habet eē vt in ſubto, ergo eē nāle. Maior cōſtat, q̄m accn̄tis eſſe eſt ineſſe, ſed eē eſt nāle rei, ergo ⁊ ineſſe eſt nāle accidēti, ğ ⁊c̄. Minor aūt pꝫ, q̄m accn̄s vbicūq̄z fuerit: erit in eo tanq̄z in ſubto. ¶ Item omne receptū recipiᷣ p modū recipientis. ſed color in medio recipiᷣ, ergo per modū recipiētis. ſꝫ mediū eſt māle, ac corpale, ergo receptū māliter ⁊ corporaliter recipiᷣ, ⁊ non extranee. ¶ Preterea. Id qȯ agit in ens mām hn̄s, eſt māle ac nāle, q̄m opꝫ agēs ⁊ paſſum cōicare in mā ac nā. Sed color in medio agit in organū viſus ipſuz corrumpendo, eſt ergo ens in mā ⁊ natura, ⁊ per ꝯñs eſſe habet naturale ⁊ māle. ¶ In iſta q̄ōne debes ſcire, ꝙ quedā ꝯſiderantur ex parte medij, ⁊ q̄dā ex parte obiti, ⁊ q̄daz ex pte odoris in medio entis. Ex pte medij cōſideratur recipiēs, ⁊ diſpoſitio recipiētis. Eſt q̄dē enī recipiēs diaphanū nō inq̄ztū aer, vel aqua vel hoꝝ aliq̄d. ſed inquātū diaphanū. eſt vero diſpoſitio lumē. nō. n. diaphanuz ſe ſolo recipit colore intētionales. Sed mediante lumine tanq̄z medio diſpoſitiuo. Et hec duo, ſunt ex parte, recipientis. ¶ Ex parte obiecti v̄o cōſideranda eſt, tum forma coloris realis ac materialis exiſtēs que ita colligaᷣ ſuo ſubto: ꝙ eius ſeparatio eſt eius corruptio, ⁊ amplius cōſideraᷣ cauſa neceſſaria ac diſpoſitiua illius. non enim ineſt materie color: niſi pp cāz quādā, vbi gratia, ꝓpter miſtionē duplicē quā ſupis expſſim⁹. ¶ Ex parte coloris in medio vero eſt cōſiderādū eſſe eius. eſt enim in medio tn̄ ſine cauſa diſponēte pro eius eē ⁊ cōſeruāte, q̄m (vt diximus) color in pariete hꝫ duplicē cāz. ſ. ſubiectiuā. ſ. parietis ſubſtātiā ⁊ cōſeruatiuaz, que ſimul ⁊ ꝓductiua, ac diſpoſitiua exiſtit, vꝫ. illam duplicez miſtionem. In medio vero nō hꝫ niſi cāz ſubtiuā. ¶ Ex his ſeq̄tur ꝓpter q̄d color in medio habet eē extraneū. Opꝫ enim imaginari ſubiectū eſſe extraneū forme duplr̄. Uno modo q2 nō eſt capax receptionis illius: ⁊ ſic dicimus ꝙ celuz eſt extraneū reſpectu caloris, q̄m nō eſt capax receptionis caloris. Scđo mō, q̄m ⁊ ſi ſit capax ei⁹ receptionis tamē non retinet cām qua talis forma cōſeruaᷣ in tali ſubto, nec cauſanᷣ in tali ſubto, queadmodū calor extranee eſt in aqua, ⁊ ſic color hꝫ eē extraneū in medio, q̄m ⁊ ſi mediuz capax ſit receptionis coloris, q2 tamē nō cōtinet cām cōſeruantē colorē, ⁊ diſponētē ac efficiētē pro eē coloris, hoc modo erit color extranee in medio. ¶ Tūc pro reſpōſione ad dubitationes debes ſcire ꝙ ſubm eſt duplex: ſcilicet tenens ⁊ colligens, ⁊ ſubm deferēs. ſubm quidē tenens conſueuit denoiari ab

acciñte: ſed ſubito deferẽs nõ, quoniã non eſt ipſo: niſi tanq̃ȝ in potẽtia ⁊ tranſitu: ⁊ non in actu ⁊ ſtatu. ¶ Tũc ad rationem contra Auer. patet ſolutio. Ad primã cõcedã colorẽ hr̃e eſſe nãle in medio: vnoꝰ nãlitatis tñ: ſcilicet ſumpto a materia in qua: mõ tñ nãliter ſimpl'r cũ nõ ſit ſubim tenens ac colligẽs. ¶ Ad ſcd̃aꝫ dicendũ, ꝙ maior eſt vera de receptione naturali ſimpl'r in ſubto colligẽti ac tenẽti: ſed nõ tamen de receptione in ſubiecto in potentia ac fluxiuo: vt dixi. ¶ Ad 3ᵐ debes ſcire ꝙ excellẽs obiectum deſtruit viſuꝫ ⁊ nõ per naturã coloris in quãtũ color, ſed per naturã lucis, per cuius actũ mouet color oculum. qñ eniꝫ lux multa fuerit ſpũm excedit viſibilẽ, ipſumq̃ȝ cõſtrĩdens hebetat viſum. Qđ magis ſic declarat̃: ad multiplicationem luminis multiplicat̃ color. lumẽ igit̃ oculũ ingrediens nimium incẽdit humidum cryſtall'inũ, ⁊ remouet ipm a tẽperamẽto ſue cõplexionis, ⁊ reſoluit partẽ eius ſubtiliorẽ in fumũ, qua reſoluta incipiunt conſtare ⁊ inſpiſſari partes magis groſſe: ſicut 4° habetur Metheororum. cũ itaq̃ȝ inſpiſſate erunt humidũ cryſtallinũ, nõ erit amplius ſuſceptibile viſibilis ſpũs: qui venit a cerebro per neruos opticos, ⁊ inde euenit in huiuſmodi perfecta cecitas: ⁊ ſi oculi ipſi ille ſi videant̃, ⁊ ſic patet quomõ corruptio oculi a luce ac colore ꝑ accidẽs fit: nõ aũt per ſe. ¶ Põt ⁊ bonitate doctrine dclarari hic: cur diu exiſtẽtes in tenebris, ⁊ poſt inſpicientes alba valde obcecant̃. Patet nãq̃ȝ h nõ per ſe eẽ: ſed per accidẽs. ꝑp cauſam dictã. ¶ Põt ẽt exponi: cur diu in tenebris entes tandẽ obcecant̃, ſi ſemꝑ imorent̃. Ad has equidem ꝓblematicas. q. facile quis rñdebit. d. ꝙ calor naturalis ac ſpiritus multiplicat̃ in aliquo organo duplici cã, q̃rũ vna eſt exercitiũ in opibus ſenſuũ exteriorũ. exercitiũ eni multiplicat calorẽ, ⁊ calor multiplicatus attrahit ſpũm, ⁊ inde fit, ꝙ ſpũs magis multiplicat̃ in vno ſenſu q̃ȝ in alio. ſ. ꝑp magis exercitiũ illius ſenſus. quare qñ hõ ſteterit in tenebris, ⁊ exit, ⁊ iſpicit alba ſplẽdida: ideo q2 tũc exercitiũ multũ accidit, adeo mittit̃ d ſpiritu: q olĩ nõ trãſmittebat̃: ꝑp ꝑuatiõeꝫ exercitij, ꝙ obcecat̃ ꝑp cãꝫ dcãꝫ. ¶ Scd̃a cã eſt intentio aie, que mittit ſpũm ꝓpter exercitiũ ibi magis q̃ȝ alibi. ¶ Et ecõtra accidit diu permanẽti in tenebris, qñ eni nõ hꝫ viſus exercitiũ, nec aia eſt itenta in opibus viſus, idõ ſubtrahit̃ ſpũs viſibilis ab oculis. ⁊ ꝯhit̃ neruus opticus intantũ: ꝙ ampliꝰ nõ dſcẽdit ad humidã cryſtallinũ, ⁊ accidit cecitas magna latẽs. ¶ Ex his pꝫ ſolutio ad argᵐ ꝯ Auer.

Argyr. ¶ Nũc ãt: poſt hec de ſono ⁊ auditu determinemus opꝫ. Eſt itaq̃ȝ ſonus: duplex. qdã eni eſt actu: quidã potentia / ſonus. Nam corporum quẽdã nõ hr̃e dicimꝰ ſonũ: vt ſpongiã, lanã / ⁊ huiuſcemodi. q̃dã hr̃e: vt es / ⁊ q̃cũq̃ȝ ſolida leuia ſunt. quia poſſunt ſonare: ideſt inter ſe ⁊ auditum / ſonum efficere.

T.c.77. ¶ Nũc aũt: primũ de ſono ⁊ auditu determinemus. Eſt autẽ duplex: ſonus. alius enim actus quidã eſt: alius aũt / potẽtia. quedã. n. nõ hr̃e ſonũ dicimus: vt ſpõgiã: lanã. quedã aũt habere: vt es / ⁊ quecunq̃ȝ ſolida ⁊ leuia ſunt / qm̃ pñt ſonare. hoc aũt eſt: inter ipſum ⁊ auditum / facere ſonum actu.

Collectanea te.c.77 ¶ Cũ de viſu dixiſſet, ꝓponit intẽtionẽ circa aliud, ⁊ inquit. Nũc aũt ꝑmũ de ſono ⁊ auditu determinemus. Sicut ſuperiꝰ dicebamꝰ: Auicẽna ad Ariſt. viſus eſt arguere probãs, ꝙ ꝑmo a tactu, deinde a guſtu ⁊c. eo q2 hi ſunt natura priores, ⁊ ars nãm ſeq̃t̃. ¶ Ad hoc argumẽtũ / nũc Auer. abſoluit, ⁊ quaſi cõcordat Ariſtotelẽ, ⁊ Auicẽnã. d. vꝫ ordinare conſiderationẽ de virtutibꝰ ſenſus: ſm nobilitateꝫ, ⁊ nõ ſm nãꝫ, ⁊ idõ ꝓpoſuit ſermonẽ de viſu alijs ſenſibus. Deinde de auditu. qm̃ (vt Simpl'. inquit) poſt viſum perfectior eſt ceteris iſte, viſus nãq̃ȝ ſenſus eſt inuẽtionis, auditus võ diſcipline, deinde de odoratu ⁊c. ¶ Eſt aũt.] Cuꝫ ꝓpoſuit intẽtionẽ, nũc exequit̃ ponẽs diuiſionẽ, que an ſit diuiſio ſoni: vt velle vꝫ Simplicius: an corporũ. Auer. ait, ⁊ ſermonis eius in hoc capl'o abbreuiatio eſt. Et quedã res habẽt ſonũ: vt res dure, ⁊ quedã nõ: vt molles: ⁊ hñtium ſonũ: q̃dam dicũt hẽre ſonũ in actu: id eſt formaliter vt mediũ ⁊ organũ, ⁊ quedã in poᵃ ſupple actiua vt corpa dura. Q.ō. Solō. ¶ Querunt expoſitores greci, an ſonus exñs in medio: poſſit dici poᵃ, aut ſolũ actu. ¶ Soluit Simpl'. ſuis vbis. d. Poteſtate autẽ ⁊ actu. qñq̃ȝ qdẽ adeſſẽ ſubiectoꝝ dr̃, qñq̃ȝ võ non: vt exiſtẽtiũ / ſed vt ſenſibiliũ. iam eni alba cera actu exiſtens alba / ptãte: ⁊ quãdoq̃ȝ viſibilis. exiſtens võ alba ⁊ viſa ſm ambo eſt actu. ſic iam ⁊ ſonus. aliqs quidẽ poteſtate eſt, ⁊ ipm hoc ſonus: qñ ſint ſolida ⁊ leuia ſubiecta ⁊ ꝑ ſonent. Ille vero actu qui iam fit quãuis nemo audiat ſonꝰ exiſtens actu. ¶ Ex his põt ſolui dubiũ. ſonus dr̃ actu. vel actualitate eſſendi, vel ſentiendi. ſonus itaq̃ȝ in medio ens actu eſt actualitate eſſendi ineſſe, ſed poᵃ actualitate audiẽdi. ille ergo ſonus erit oino actu; qui ⁊ actu in medio eſt, ⁊ actu auditus. quẽadmodũ albũ viſum: ⁊ actu eſt ſm eſſe, ⁊ ſm ſenſum. ¶ Dicit ergo. Eſt aũt duplex ſonus: id eſt de duobus gñibus dr̃ ſonus. Hic qdẽ eni actu, aliud aũt potẽtia. id eſt de quibuſdaꝫ actu dr̃: de qbuſdã potẽtia. ergo ſonantiũ duplex modus, potẽtia, ⁊ actu. Alia aũt non dicimus habere ſonũ, nec actu, nec poᵃ: vt ſpongiam, lanaꝫ, ⁊ pilos. exponit exẽplis que hñt actu, ⁊ que poᵃ. d. Quedã autẽ hñt vt es, ⁊ quecũq̃ȝ plana, ⁊ lenia, habẽt dico potẽtia, qm̃ poſſunt ſonare. hoc aũt ſcilicet actu ſonare eſt ipſius medij, ⁊ auditus. ſ. facere ſonũ actu. Et ſic patet diuiſio ſonorum.

Argyr. ¶ Fit aũt actu ſonus: alicuius ſp / ad aliqd / ⁊ in aliquo. ictus eſt enim / q ſonũ efficit ipſuꝫ. Quapꝑ fieri nõ põt: vt ſi vnũ ſit corpꝰ / ſonꝰ efficiat̃. qppe cũ: aliud ſit id qđ ꝟberat / aliđ qđ ꝟberat̃. q̃re id qđ ſonat: ad aliqd ſonat. Sine ãt latiõe: nũq̃ȝ efficit̃ ictꝰ. Atq̃ȝ vt diximus: nõ quorũuis ictꝰ corpoꝝ ſine vllo dſcrimine / ſonꝰ ẽ. nullũ. n. efficit ſonũ: ſi ꝑcuſſa fuerit lana / ſꝫ es ⁊ q̃cũq̃ȝ ſũt leuia ꝯcauaq̃ȝ. es qdẽ / qa corpꝰ ẽ leue: cõcaua võ / q2 ꝑ reflexionẽ cõplures poſt primũ efficiũt ictus. qppe cũ nõ poſſit aer motus ac agitatus exire.

T.c.78 ¶ Fit aũt q ſm actũ ſonꝰ: ſemꝑ alicuiꝰ / ad aliquid / ⁊ in aliquo. ꝑcuſſio. n. eſt: que facit. Unũ ⁊ impoſ'e eſt: cum ſit vnum / fieri ſonuꝫ. aliud enim eſt: qđ verberat: ⁊ qđ verberatur. quare ſonans: ad aliquid ſonat. Ictus autẽ: nõ fit ſine latione. Sicut aũt diximus: nõ quorumlibet ictus ſonus eſt. nullũ eniꝫ faciũt ſonum lane: ⁊ ſi percutiant̃ / ſed es / ⁊ quecũq̃ȝ leuia ⁊ concaua ſunt. es qdẽ: qm̃ leue eſt. cõcaua aũt: repecuſſione faciũt multos ictus poſt primũ / nõ potente exire qđ motũ eſt.

Collectanea te.c.78 ¶ Cum ſermonẽ ꝓpoſuit de ſono: ⁊ diſtinctionẽ corporum ſonabilium, nunc de cauſis generationis ſoni / dicit, ⁊ queres cur hoc non in alijs ſenſibilibus dixit, nec dicet. ¶ Et ratio eſt: vt Alex. ait, qm̃ de gñatione alioꝝ ſpãlibus libris tradit: vt de generatione colorũ in lib. de viſu ⁊ viſibili, de

gñone tãgibiliũ in perigeneſeos, de gñatione odoris in lib. de viſu ⁊c. De gñone ſaporis in 4° Metheororũ. veꝝ qm̃ ſonꝰ nõ niſi motu gñat̃, nõ expediebat tractari in ſpãli lib. Idõ ⁊ ſiml' de gñone ſoni, ⁊ ſono ⁊ auditu tradit. Hec Alex. inquit. g̃ fit ãt ſonꝰ q ſꝫ actũ ſp alicuiꝰ. i. ab aliq̃ ad aliqd: ⁊ in aliquo. ⁊ explicat vnũ hoꝝ. d. Percuſſio. n. ẽ faciẽs, ẽ. n. ꝑcuſſio agẽs a quo fit ſonꝰ. ⁊ tũc iſert, vñ ipoſ'e ẽ cũ ſit vnũ facere ſonũ. vel põt ſic lr̃a gloſari. ſ. vt Ari. ꝓbet ſonũ agere tribꝰ in hũc modũ, ꝑcuſſio eſt faciẽs. i. actio. ſꝫ ſup. ois actio eget tribꝰ. agẽte, patiẽte, ⁊ medio, g̃ ꝑcuſſio eget tribus his. tũc addo, ſꝫ ſonꝰ ẽ ꝑcuſſio: vel in ꝑcuſſione ꝯſiſtẽs, g̃ ſonꝰ eget tribꝰ his. Et h explicat Ari. d. Alteꝝ. n. ẽ vberãs: ⁊ ꝙ vberat̃, q̃re ſonãs ad aliqđ ſonat. tangit. n. aliqd ⁊ h oñdit. Et ꝑ oñdit qũo idiget medio, ⁊ cõponit̃ ſic rõ ſm Auer. ois ictus ſeu motꝰ localis eget medio, qm̃ ipoſ'e eſt vt fiat in vacuo. Sꝫ ſonꝰ ẽ motꝰ localis ſeu ictus. i. i motu locali ſeu ictu ꝯſiſtẽs, g̃ ois ſonꝰ eget medio. Accepit minorẽ. d. cũ aũt ictu tãgit̃ ſonat. ictus aũt nõ fit ſine motu, g̃ ſonus nõ fit ſine motu, ⁊ ꝑ ꝯñs nec in vacuo, ⁊ ſic hꝫ vis maioris, ⁊ minoris, ⁊ ſic ꝯſtat necitas medij. ¶ Sic ãt.] Nunc oñdit necitatẽ vberãtis ⁊ vberati, ⁊ ꝯcludit qđdã cõe eis. d. Sic ãt diximꝰ nõ ꝯtingẽtiũ. i. indifferẽter quorũcũq̃ȝ ictus eſt ſonus. nullũ. n. ſonũ faciũt pili: ⁊ ſi ꝑcutiant̃. Sꝫ es, ⁊ q̃cũq̃ȝ leuia ⁊ cõcaua ſũt. hec. n. ſunt: q̃ ſonant. es qdẽ ſonat, qm̃ leue ẽ, ꝯcaua aũt ex reꝑcuſſione faciũt multos ictꝰ poſt ꝑmũ ipotẽti. i. nõ potẽti exire, eo qđ motũ ẽ. ⁊ ſic leue ⁊ cõcauũ faciũt ſonũ: ſꝫ mõ diuerſo. ⁊ h Auer. explicat in cõᵒ. d. Percuſſuꝫ. n. ex quo fit ſonꝰ eſt duobꝰ modis, aut leue duꝝ ſicut cuprũ, aut ꝯcauũ: ſup. ſic cãpana. ⁊ ꝙ diuerſimode ſonẽt, oñdit. d. Sonꝰ igit̃ fit a leui ꝑp expulſionem aeris apud ꝑcuſſionẽ a ꝑtibꝰ eius equal'r. Cuiꝰ rõnẽ reddit, qm̃ ita eſt de ſono / in hac intenᵗᵉ: ſicut de reflexione radiorũ. ſ. ꝙ fortiter apparet in corporibꝰ duris, q2 reflexio eq̃l'r exiſtit in eis. quapꝑ cõgregat̃ in eis vna actio, vt hoies q trahunt ponderoſum inſimul, ⁊ ſic pꝫ quo mõ fit ſonus in planis. quo modo vero in concauis / oſtendit. d. A corporibus autem concauis: ꝓpter reflexionẽ aeris in eis frequẽteꝫ, q2 nõ poteſt exire aer ab eis, ⁊ ſic expellit̃: ſicut pila expellitur a pariete. ⁊ ſic pꝫ hoc: qũo fiat ſonus, ⁊ quot requirantur pro eius generatione his manifeſtum.

De gñone ſoni. ¶ Conſueuere expoſitores ambigere: tũ greci: tũ latini, an ſonus ois illis egeat tribꝰ. ¶ Amplius, ⁊ an fiat i iſtãti, an in tꝑe multiplicat̃ ꝑ ſpherã ſonorã. hec. n. duo digna ſunt ꝑſcrutatione ⁊ magna. ¶ Uerũ primũ põt leuiter ſolui, qm̃ ſonꝰ quinq̃ȝ gñat̃ modis, ⁊ inde fit vt percutiens ac ꝑcuſſum multifariã accipiant̃. qñq̃ȝ igit̃ gñat̃ ſonus ex percuſſione duoꝝ planoꝝ ſolidoꝝ adinuicẽ, ꝑ hoc ꝙ expellit̃ aer a ſuperficie vtriuſq̃ȝ equal'r: ⁊ tunc fit vt corpora hec non ſint aſꝑa, aer. n. tũc ꝯtineret̃ nõ expulſus iter ꝑtẽ eminentẽ ac depreſſam. Fit ẽt vt ⁊ hec nõ mollia ſint, cederent. n. aeri nec ipꝫ expellerẽt. Quo tãdẽ fit vt nõ acuta ſint ſonora. nõ. n. ſi acus acui obijceretur ſonus fieret. acies. n. eius potiꝰ penetrat aerẽ q̃ȝ eũ expellat ac frangat. ⁊ q̃ȝ maxime fiet ſonus: ſi hꝰ corpora dura nõ aſpera: nec acuta: plena ſint aere, quemadmodũ metalla que percuſſum aerẽ diu retinẽt: ⁊ inde fit magnus amplus moroſuſq̃ȝ ſonus. Hic qdẽ igit̃ ꝑmus eſt modus gñationis ſoni. ¶ Fit ⁊ rurſum 2ᵒᵒ ſoni gñõ: nõ quidem ex percuſſione hoꝝ: ſꝫ ex ſciſſione ſolidi. ſ. ꝑut ſcindit̃ pars a ꝑte, quẽadmodũ cũ pãnus vel lignũ frãgit̃. cũ. n. tunc violenter aer frangat̃ eo fit vt fractiue ꝑtes aeris ſonẽt, ⁊ eo maxime, q2 ſeſe collidũt, ⁊ in h gñonis mõ nõ tot ac tãta requirunt̃: vt ꝯſtat. ¶ 3° q̃ȝ mõ gñat̃ ſonꝰ ex aeris percuſſione i aliqd, quẽadmodũ fit cũ pulmo aerẽ ꝑcutit ad ꝑtes duras trachee arterie, ⁊ h qdem mõ fit vocis gñõ. ¶ Gñat̃ ⁊ amplius 4ᵒᵉ aeris ꝯſtrictione, quẽadmoᵐ cũ ⁊ aer ꝯſtringit̃ in folle: vel iſufflaⁿᵉ fiſtule: ⁊ hoc ẽt mõ cũ ventus in cauernas ac foramina aerẽ ipellit ſonũ parit.

¶ Ultimo ⁊ qnto gñat̃ ſonꝰ: cũ aeris ꝑtes inũdãt ſe: vt Alg. inqt, quẽadmodũ in ſono vẽtorũ: qñ ſono terreſtri ipellẽte magna ꝑs aeris ꝓijcit̃ ad alterã antequã illi cedat, ſic. n. frãgit̃, ac ſonũ parit, vt in magnis ꝯſtat ventis. his quinq̃ȝ certe modis ſonꝰ: cũ gñet̃ Ari. de ꝑ gñonis mõ tm̃ locutꝰ ẽt cũ illa ⁊ tot reqri dixit reliqs aũt modis cũ non loquat̃: nõ opꝫ vt ſic intelligat̃ ſmo eiꝰ. ¶ 2ᵐ q̃ȝ q̃ſitũ abſoluit Alex. ⁊ poſt ipm Auer. hoc in loco, ⁊ inqt. Et debes ſcire ꝙ ſonus nõ fit in aere, ita ꝙ aer qui expellitur a percutiẽte moueat̃ per ſe: ſingul'r. i. vnꝰ nũo donec ꝑueniat ad auditum, quẽadmodũ vna nũo / nauis defert põdus donec in portuꝫ occurrat. ⁊ cũ hãc negatiuã deduxit, adiũgit ⁊ affirmatiuã. d. Sꝫ debes ſcire, ꝙ id qđ fit in aere de ꝑcuſſione corpoꝝ adinuicẽ: eſt ſil'r ei qđ fit in aqua: qñ lapis ꝓijcit̃ in aqua d circulatione. ſ. q2 fit in aere apud ꝑcuſſioneꝫ figura ſpherica, aut ꝓpe ſphericam, cuius centrũ eſt locus percuſſionis ꝑ expulſionẽ aeris ab illo loco equaliter, aut ꝓpe. Qr vero in hũc modũ figure ſonus ꝑ circulos aeris ferat̃ ſignuꝫ affert valde cõe. d. Et ſignuꝫ eius eſt, q2 poſſibile eſt audiri in quolibet puncto aeris, cuius remotio a ꝑcutiẽte eſt equalis ac eadẽ: ⁊ eſt remotio nãlis actus, a cuius remotiori nõ põt audiri illa vox. Ex his correlariuꝫ inferre vꝫ. d. Et ideo ois percuſſio ſonora habet ſpherã terminatam ſup. in qua ſonus põt fieri nãliter, ⁊ ſic dat̃ maximum ſpatiuꝫ: in quo põt fieri auditio, a ſonus audiri põt. Et addit ꝙ nõ tm̃ hoc eſt in ſono: verum odore, colore: vt conſtat. Senſibilia igit̃ trium ſenſuũ in hũc modum ſpherã hñt terminatã, in qua multiplicant eorum intentiones: vt manifeſtum eſt per ſe. ¶ Et tunc ex his pꝫ ſonũ multiplicari per ꝑtẽ: poſt ꝑtem. ⁊ in tꝑe vſq̃ȝ in ſenſum auditus, ⁊ ꝑ totum vbi polis eſt auditio. ¶ Et hãc opionem Themiſtius ſentire vr̃ in hoc 2ᵒ.

¶ Obijcit aũt ad h Simpliciꝰ. d. Si ſonus multiplicat̃ ꝑ Cap.28 in calce
circulum poſt circulum, vel igit̃ illemet ſonus q cauſis eiꝰ datur ꝑ circulo dat̃ 2° ⁊ 3°: vſq̃ȝ vltimũ, vel alter ⁊ alter. nõ illemet: qm̃ tũc eſſet migrare d ſbto in ſubiectum. tranſiret. n. ſonus ex ꝑ circulo i ſcd̃ꝫ, ⁊ ex 2ᵒ in 3ᵐ: ⁊ ſic vſq̃ȝ in cõplementum circulorũ, qđ impoſ'e eſt apud oẽs. ꝙ ſi dicat̃ ꝙ ſonus datus ſecũdo circulo alter eſt a ſono primi circuli, tunc peterẽ a quonã cauſant̃, vel ab agẽte ꝑncipali exñte in centro, vel a primo circulo: ita ꝙ cãe entes in centro cauſant primum ſonũ in primo circulo. ꝑmus circulus in ſcd̃o: ⁊ ſic vſq̃ȝ in finem: ⁊ ſic darẽtur fere infinite generationes ſoni ⁊ corruptiones, nec ideꝫ nũo ſonus eſſet in ꝑnᵒ ac fine, ⁊ multa inducerent̃ incõmoda. ¶ Adhuc ſophiſte arguũt, ois effectus alicuius cauſe totalis: ⁊ per ſe: ⁊ naturaliter agentis, eſt ita cito ſicut eſt ſua cã, ſed cã ſoni eſt ſubito, g̃ ẽ ſonꝰ. Minor declarat̃. eſt. n. cã totalis ſoni aeris fractio. mõ cõſtat fractioneꝫ illã aſſe ſubito, qm̃ ita cito eſt: ſicut eſt contactus corpoꝝ, ſed corpora ſe cõtangunt ſubito, g̃ ⁊ ſonus fiet ſubito. ¶ Arguũt ergo ſic, incipiant corpora dura ſe tangere in aere per excluſionem tꝑis pñtis, in hũc modum, nunc nõ ſe tangunt, ⁊ imediate poſt hoc ſic, ⁊ querunt vel imediate poſt hoc erit ſonus, vel non. ⁊ certum ẽ ꝙ ſic, qm̃ imediate poſt hoc inſtãs: qđ eſt pñs erit fractio, g̃ ſonus, ⁊ tũc accipit̃ ſonus hꝰ, ⁊ certum eſt ꝙ nõ erit niſi ſubitus, qm̃ inter quecunq̃ȝ duo inſtantia: poſt id inſtans: qđ eſt preſens erit aliquis ſonus, igitur erit imediate poſt id ſonus aliqs ſubitus. ¶ Adhuc arguũt, oẽ obiectũ fit ſubito: cuius ſpẽs multiplicat̃ ſubito, qm̃ ſpecies obiecti ꝓducit̃: ſicut obiectũ ꝓducit̃. ergo cũ ſpẽs fiat ſubito ⁊ ſonꝰ nimirum fiet ẽt ſubito. ¶ Amplius ⁊ hoc Ariſto. ſentire videtur. dicit. n. poſt accidit ſono: ſicut in lumine, ſed lumẽ fit ſubito, ergo ⁊ ſonus. ¶ Rurſum ois actio facta in aliquo vbi nulla eſt reſiſtentia fit ſubito, ſed nihil ſono reſiſtit. aer enim nec aqua ſono reſiſtunt, ergo ⁊ ſubito fiet. ¶ Item ſi ſonus fiet ſucceſſiue, tunc eẽt res ſucceſſiua: qm̃ ois effectus cuius fieri non diſtinguitur a factore: res eſt ſur-

ceſſiua. ſʒ h̄ eſt ipoſ'e, qm̄ vt d̄claratur ſonus, nec eſt motus, nec tp̄s. ⁊ oīs res ſucceſſiua motꝰ ē: vel tp̄s. ḡ qđ huius eſt valde ambigua. ¶ Propterea Simpliciꝰ vir ſane l'ratiſſimus viſus eſt ſentire ſonū ſubito multiplicari p̄ p̄mā p̄tē ſpatij: ſicut p̄ remotā: quēadmodū lumē. Imaginat̄ nanqʒ totū aerē ſphere ſonore. ſ. pati a p̄cuſſiōe. inq̄t. n. ⁊ totꝰ qđē aer paſſus eſt: inq̄ʒtū ⁊ actio ſe extēdit, ⁊ manēs: ⁊ vnus, ⁊ cōtinuꝰ, ⁊ īfractus, ſʒ nō ſm̄ totū ſeip̄m p̄ncipal'r. ſcđm vō ad ſolidā ipſiꝰ p̄ticulā. reliq̄s vō vt ꝯpatiēs magis qđē: ac p̄riꝰ p̄pinq̄s: p̄ patiētis p̄ticule, minus aūt ⁊ poſteriorātibus. ſm̄. n. mēſuras paſſionis: paſſionis ⁊ vehemētia, ⁊ velocitas, ⁊ ꝯ̄ria diffiniunt̄. nō igit̄ p̄cutiunt̄ figurātur ue due particule a p̄oribꝰ, ſʒ ꝯpatiunt̄ ⁊ vna ſpecificant̄ a p̄cutiēte ab initio ⁊ agēte: p̄p̄ p̄tibilitatē patientiū corpoꝝ exn̄tiū p̄tibil'r paſſione diſtributa ⁊c̄. Ecce igitur q̄uo vult ꝙ vno actu: tota aeris ſphera p̄cutit̄ a cāis p̄cuſſionis, nō tn̄ p̄ncipal'r tota ſm̄ oēm p̄tē, ſʒ p̄pinq̄ p̄tes illis cauſis p̄ ſe tāgūtur, reliq̄ue ꝯtāgunt̄: ac ſimul cōpatiūt̄. itaqʒ erit aliq̄s ordo nāe nō tp̄is, ⁊ ſic fit totus ſonus in tota ſphera in inſtāti vt Simplicius in digreſſione hac ſentire vī. ¶ Sʒ ſalua pace hoꝝ ſonꝰ nō ſubito, verum ⁊ in tp̄e multiplicat̄ in ſphera ſonora. ¶ Videmus. n. ſono apes colligi ꝙ non eēt: niſi ſonus in tp̄e fieret, p̄p̄ ꝯtinuam aeris fractionē de parte in parte. caret. n. apes auditu. ¶ Ampliꝰ ⁊ ſono tēpeſtas ſedat̄. qđ nō eēt niſi aere moto expellerent̄ ⁊ nubes. ¶ Rurſum videmus p̄ ictū q̄ʒ ſonū audiamus, qđ nō eſſet niſi ſonus tardior fieret q̄ʒ viſio. ḡ ⁊ oīs ſonus realis: opʒ vt oīo in tp̄e multiplicet̄ in ſphera ſonora: q̄cq̄d ſit de ſono intentionali. ¶ Veꝝ p̄p̄ ſol'onē ad argumēta oppoᵗª debes ſcir̄, ꝙ nos poſſumꝰ imaginari ſonū fieri p̄ minima in hūc modū. ſ. ꝙ a cauſis ſonoris fiat p̄m p̄cuſſuʒ eē aeris, in quo ſit p̄m ſonatū eē ſubito: deinde tp̄e īperceptibili īterpoſito in ſcđo circulo aeris cauſat̄ ſcđʒ ſonatū eē. volo aūt inter hec interponi tp̄s, qm̄ donec p̄mus circulus aeris applicet̄ ſecūdo tp̄s occurrit: ⁊ ſic erūt imagināda tot ſonata eē, quot circuli ſunt inuicē fracti: vnus ab altero, ⁊ ſic p̄ totā ſpherā ſonorā fiet. Dabunt̄ ḡ tot ſonata, quot circuli fracti. Interponent̄ ḡ multe q̄etes, ⁊ multe fiēt ſubite mutatiōes, q̄bꝰ minima ſoni generent̄. totus ḡ ſonus fiet ex p̄libꝰ minimis ſoni, q̄ vn̄r cōſtituere vnū ſonū ꝯtinuū, q̄r īterpollatiōes ille: cū ſint breues: a ſenſu nō diſcernunt̄, ⁊ tūc ꝯſtat q̄d ſit ſonꝰ. ¶ Et hac ꝯſideratiōe ſtāti facile abſoluentur obiecta. Ad p̄mū Simplicij dicemꝰ ſcđam circulationē aeris frangi a p̄ª. p̄ma. n. circulatio p̄p̄ īpulſum quē accepit a cauſis illis agit in aerē vicinū ſibi ip̄m frāgēdo ad ꝯſilem ſonuʒ: debilius tn̄, ⁊ ſil'r ſcđa circulatio faciet in tertiā, ⁊ 3ª in quartā: ⁊ ſic nō incōuenit fieri pl'es gn̄atiōes ac corruptiones ſoni: dūmō ſcđs p̄mo equaleat, tertius ſcđo: quartꝰ 3º, ⁊ ſic vſqʒ in finē. ¶ Et per idem ad ſophiſtas dōm imediate poſt inſtans, qđ eſt p̄n̄s, fieri ſonatū eſſe ſubito: ⁊ deinde tp̄e iterpoſito p̄p̄ limitationē agētis ⁊ paſſi: ⁊ applicationē fiet ſ'ʒ: ⁊ ſic vſqʒ in finē, quo tn̄ ſit vt totus ſonus fiat in tp̄e, pluribus motibus ac q̄etibꝰ interpoſitis. ¶ Ad tertiū dōʒ ſpeciē ſoni merito ſui fieri ſubito: ſicut ⁊ ſonus. veꝝ aggregatū ex ſpēbus oīum minimorū ſoni fiet in tp̄e, quēadmodū ⁊ ſonus tp̄e fit vt dixi. ¶ Ad 4m: v̄bū Ari. verificabit̄ cōmēto 80º. nō. n. eſt itelligēdū oībꝰ modis ſil'e vt dīc Auer. ¶ Ad q̄ntā pʒ ibi fieri magnā reſiſtētiā, qm̄ non fit niſi aer frangatur. fractio aūt aeris eſt inālis aeri, ⁊ iō aer ei reſiſtit maxime: ⁊ ideo ſonus in tp̄e fit. ¶ Ad ſextā pʒ ꝙ ſic ſonus nō eſt res ſucceſſiua, ſed aggregatū ex multis minimis cōſtituētibus vnū totū, quoꝝ nullū manet plus q̄ʒ per inſtās ⁊ hoc rōne cāꝝ: lʒ per ſe ſit remanens. ¶ Alio mō. poſſumus imaginari ſonū fieri ſucceſſiue per partē poſt p̄teʒ ſucceſſiue: ⁊ ſic quēadmodū nō dat̄ p̄ma pars aeris p̄pinq̄ centro: ſic nec dabit̄ p̄ma pars percuſſa, q̄n ſemp̄ aliqua prior ſit percuſſa, ⁊ ſic nec dabit̄ p̄mꝰ ſonus: q̄n ſit alius prior, ⁊ ſic opʒ dicere ſonū eē rem ſucceſſiuā, quēadmodū ⁊ motꝰ aeris: ⁊ fractio durans tm̄ q̄ʒtum motus adequate: ⁊ ſicut nō dat̄ p̄mū mutatū eſſe, ſic nec p̄mū ſonatū eē. ¶ Et ſic dicemꝰ ad argm Simplicij p̄mā p̄tē aeris frāgi, ⁊ ſecundaʒ a prima, ⁊ tertiā a ſcđa p̄ ꝯſil'es vires, ⁊ inde ſonus eſſe idē numero, quēadmodū ⁊ motus ē idē numero: nō obſtante ꝙ continue vna p̄s nō ſit eadē. ¶ Ad aliud ſophiſtaꝝ dicūt imediate poſt inſtās: qđ ē p̄n̄s: eē aliquē ſonū, ⁊ tn̄ nullū eſſe ſonū: poſt iſtās qđ eſt p̄n̄s. ¶ Peripatetice aūt dici pōt immediate poſt iſtās: qđ ē p̄n̄s, eē ſonū aliquē in tp̄e inadeq̄to, ⁊ eē aliquē ſonū poſt id lʒ nō ſit ſignādū, cū nō ſit in dato certo tp̄e, ſʒ icerto ac inadequato: alia ſoluent̄ vt p̄us. Differt vō hec ſcđa ꝯſideratio a p̄ma, qm̄ prima eſt phyſica p̄ut ſonus eſt ab agēte terminato, in mā terminata p̄ diſpōnes terminatas: ſcđa aūt eſt tanq̄ʒ mathematica: cum ſit ſoni abſolute: ac vl'r, ab agente vli, ⁊ in paſſo vli, ⁊ diſpōnibus vlibꝰ. nec incōuenit aliquid vno mō ꝯſideratū eſſe illo mō: alio mō vero altero: vt Auer. inq̄t in 8º phyſicoruʒ. ¶ Ex his cōſtat qđ illa, an vnus numero ſonus: poſſit a pluribꝰ audiri, verificat̄. n. qm̄ ſentit totū: cū ſentit̄ aliqua p̄s illiꝰ, quare cum diuerſi p̄n̄t ſoni, diuerſas ſentire p̄tes, ⁊ diuerſi vnū numero ſonū ſentire, nō erit incōmodū, quēadmoduʒ omnibus idem eſt tp̄s numero: lʒ alijs per p̄tes alias: alijs p̄ alias vt 4º phyſice habetur auſcultationis ⁊c̄. Cō. 21.

Argyr. ¶ **Preterea: audit̄ q̄dē ſonꝰ ⁊ in aere ⁊ aqua. At vō nec aer ē auctor ſoni / nec aqua: ſʒ opꝰ eſt vt iter ſeſe ſolidorū corporū atqʒ ad aerē ictꝰ fiat. qđ q̄dē tū fit: cū aer p̄cuſſus p̄manet / neqʒ diffundit̄. Quapp̄ ſi cito vehemēterqʒ p̄cutiat̄: ſonat. opꝰ ē. n. vt p̄cutiētꝭ motꝰ diffuſionē p̄ueniat aeris: p̄inde / atqʒ ſi cumulū aut aceruū arene cū ferē / velocit̄ q̄ſpiaʒ ꝯberet.**

T.c.79 ¶ **Ampliꝰ / audit̄ in aere: ⁊ in aq̄ / ſed minus. Nō ē āt ſoni dn̄s aer / neqʒ aq̄: ſʒ opʒ firmoꝝ p̄cuſſionē fieri adinuicē ⁊ ad aerē. hoc āt fit: cū p̄manet p̄cuſſus aer / nō diſſipat̄. Vn̄ ſi velocit̄ ⁊ fortit̄ p̄cutiat̄: ſonat. oʒ. n. vt motꝰ ferietꝭ anticipet fracturā aeris: ſicut ſi aceruū aut cumulū ſabuli p̄cutiat aliq̄s latū velocit̄.**

Colle/ctanea te.c.79. ¶ Compleuit declarationē: q̄uo percuſſio fiat per aliquid, apud aliquid, ⁊ in aliquo, declarauitqʒ ea p̄ que fiat percuſſio, ⁊ ſm̄ que, nunc declarat id per qđ fit percuſſio, ⁊ inq̄t. Amplius audit̄ in aere, ⁊ in aqua: ſed minꝰ in aqua. vult dicere ſonū cū audiatur in aere, atqʒ aqua, hʒ minꝰ fieri in aqua. ¶ Sed cur minus in aqua Auer. in cōmento reddere vī cām, qm̄ minus reddit vocē fortiter, cū non ſit cā ſoni: niſi rōne aeris. ¶ Themiſtius vō, ac Simplicius rationem aliā reddunt, qm̄ cū aqua craſſior ſit, erit velut oppilans auditꝰ poros ac hebeteſcens in ea obſcureſcenſqʒ, ⁊ nō tm̄ auditio minor fiet: immo ⁊ prauior. ¶ Non eſt autem ſoni.] Qr vero dixit ſonum fieri: tum in aqua: tū in aere, ⁊ in aere magis cum q̄ſi per ſe, poſſet q̄ſpiam credere aere ſe ſolo, vel aere ⁊ aqua ſolum ſonitum parere: iō ⁊ hoc cōſtans addidit, nō eſt aūt ſoni: p̄prius. i. auctor aer: nec aqua. ſed opʒ fieri percuſſionē firmorū adinuicē, ⁊ non ſoluʒ ad inuicē: ſʒ ⁊ ad aera: cuius rōnem tacet: qm̄ ex dictis cōſtat. eſt. n. hec cā, qm̄ ſunt cāe ſoni vt ſuſceptibilia media non vt efficientia. ¶ Hoc autem.] Oſtendit ꝙ nec aer ⁊ corpora firma ſufficiunt omni mō ſe hn̄tia, ſed opʒ vt ſint diſpoſita certis limitationibus, ⁊ inquit. Hoc autem fit cum permaneat percuſſus aer, ⁊ nō ſoluat̄. i. nō diffundit̄. vn̄ ſi violenter ⁊ fortiter percutiat̄ ſonat. opʒ. n. preoccupare motum ferientis fracturā aeris. ⁊ in hunc modū exponit Themiſtius, ⁊ Auer. ⁊ oēs. ¶ Simpliciꝰ vō dedit ⁊ alterā expōnē, qm̄ ⁊ aer ſolus nō ſufficit inq̄ʒtuʒ viceʒ retinet vniꝰ corporis. aer. n. ſolus: vt vicē retinet vnius, ſonū nō cauſaʒ. ſed ſi aer cauſare pōt ſonū: opʒ firmoꝝ. i. aerē diuidi, ⁊ induere vicē duoꝝ firmorū corpoꝝ: quoꝝ fieri p̄cuſſionē ꝯcedimꝰ adinuicē ⁊ aera. declarat aūt, q̄n aer vicē retinet duoruʒ. d. Hoc aūt fit cū p̄maneat p̄cuſſus aer. ⁊ nō ſoluat̄. vn̄ ſi velociter ac fortiter p̄cutiat̄, ſonat ſe ſolo, quēadmoduʒ flagello vel virga p̄cuſſus reſonat, qm̄ ⁊ duas recipit rōnes, ⁊ eaʒ a quo ſonus, ⁊ eā in quo, ⁊ in hunc modū Simplicius ſcđo loco ꝯmētatus eſt textū. ¶ Aberrat aūt, qm̄ ſubdit Ariſt. opʒ. n. p̄occupare motū feriētis fracturā aeris. hoc intelligi nō p̄t: niſi vt aer frāgat̄ a corp̄e duro alteriꝰ ſp̄ēi ab aere. ¶ Ampliꝰ ⁊ exēplū qđ ſubdit hoc teſtificat. d. Sicut ſi cōgregationē: aut cumulū lapilloꝝ p̄cutiat aliq̄s latū velociter. vult dicere ꝙ ſi q̄s p̄ijciat granū arene nō ſonat, qm̄ nō eſt potēs frāgere aerē: maiori fractione q̄ʒ ſit frangibilis. verū ſi cumulū p̄ijciat ſua grauitate frāget aerē ad corpꝰ ſolidū durū ⁊ latū: quo fit vt ſonet aer. ⁊ hoc exēplū ad Simpliciū obijcit oīno, vt ꝯſtat: iō expō p̄ª eſt melior quā ⁊ ipſe cōmēdat. ¶ His cōſtat ſonus q̄d ſit. cum. n. Ariſt. aſſignaſſet oēs cās gn̄atiuas ac ꝯcurrētes in ſonuʒ, ſatis intelligere dedit eius deſcriptioneʒ. nihil. n. aliud eſt rei deſcriptio q̄ʒ oium cāꝝ cōgregatio. qm̄ igit̄ oēs cās dedit: ⁊ deſcriptionē dedit. ē ḡ ſonus qualitas ſenſibilis ab auditu p̄ueniens: ex fractiuo motu aeris ens, p̄manēs cū illo. ſic. n. ⁊ Aui. dicere vī: ⁊ alij vt Alpharabius. ¶ Hec nāqʒ diffinitio omnes cās ſoni comprehendit [qualitas porro ſenſibilis.] Velut forma eſt ſoni cū ſit ⁊ illius genꝰ [ab auditu] cām oſtēdit finalem. ſonus. n. auditus eſt grā. ſ. vt ip̄m perficiat ac cōpleat. quēadmoduʒ perfectio perfectibile. [Proueniēs ex fractiuo motu aeris.] Additum eſt vt notet oēs cās agentes: quas enumerat iām. [Ens permanens cum illo] poſitum eſt: vt notetur ſubiectū ac ſuſceptiuū, cuʒ ſubiectū primum ſoni ſit aer, ⁊ ſi aqua ſit lʒ ſecūdo vt diximus: hec ergo deſcriptio omnes cōprehendit ſoni cauſas: ob qđ Ari. eam tacuit: cuʒ omnes partes huius diſperſim aſſignauit. Quid igitur ſonus ſit his conſtat.

Argyr. ¶ **Fit aūt echo / ſonitus inquā is q̄ poſt ſonū reſultat: cū aer factꝰ vnꝰ ob vas vel locū q̄ terminauit ip̄ʒ atqʒ diſſolui p̄hibuit: inde reſilit veluti pila repulſus. Vr̄ āt tal' ſonitꝰ fieri ſp̄: ſed nō ſp̄ clarus efficit̄. nā ⁊ ī ſono: p̄inde atqʒ ī lumīe fit. Lumē. n. ſp̄ refrāgit̄: alioq̄n nō fieret lumē vbiqʒ / ſʒ eēnt ex̄ locū eū tenebre quo radij ſolis p̄ueniūt. Veꝝ nō ita ſemper refrāgit̄: vt vmbrā efficiat / qua terminare lumē ſolemꝰ. qđ q̄dē tū fit: cū ab aqua vel aere ceteriſqʒ leuibus / vt patet / reflectitur.**

T.c.80. ¶ **Echo āt fit: q̄n ab aere vno facto p̄p̄ vas d̄terminās ⁊ p̄hibēs diſſolui: iteꝝ aer repellit̄ quēadmodū ſphera. Videt̄ aūt ſemp̄ fieri echo: ſed nō clara. q̄r accidit in ſono: ſicut ⁊ in lumīe. Eteniʒ lumē ſemp̄ repercutitur. nō. n. fieret vbiqʒ lumē: ſed tenebre / extra locū ſole illuſtratū. Sʒ nō ſic rep̄cutitur: vt ab aq̄ / aut aere / aut etiā aliquo alio leuiū / vt vmbrā faciat qua lumen determinamus.**

Colle/ctanea te.c.80. ¶ Cū ſoni nām cōprehēdiſſet, p̄teſqʒ eius explicaſſet, ad ipſam tranſit echo, ⁊ inquit. Echo autē fit cum ab aere vno fracto: p̄ p̄ vas. i. obſtaculū determinans ac prohibens diffundi, iterū aer repellit̄: ſicut ſphera. i. pila. ¶ Videtur ſemper.] Aſſignat tempus generationis eius, ⁊ ſermo eiꝰ patebit in expoſitione commenti.

Cum declarauit Proponit Auer. in h̄ huius p̄tis intentionē. d. Cū declarauit ex quibus ſit ſonus, ⁊ q̄uo ſit, incepit declarare qđdam accn̄s ſoni. qđ dī echo. ¶ In q̄bus v̄bis ammonet̄ peccatū expoſitorū: q̄ credūt echo ſp̄ēm eē ſoni. ſonū. n. genꝰ eſſe dicūt, echo āt ipſaʒ ⁊ ſoni ſp̄ēm dicūt. ⁊ iō ꝙ cū Ari. genus dediſſet: ⁊ nūc ad ſp̄eʒ trāſit. ¶ Sʒ porro errāt: echo nūq̄ʒ accn̄s eſt p̄priū ſoni, cū ⁊ Ari. oñdat ſp̄ fieri cū ſono ipſe, ⁊ nūq̄ʒ a ſono ſepari, qđ aūt p̄priū ſit ſoni eo conſtat, qm̄ his hiſdē cauſis q̄bꝰ ſit ſonꝰ ⁊ echo fit. ⁊ ſic Auer. expō lōge p̄ſtabilior, ⁊ ad l'raʒ currit. Cō. 80. ¶ Et ē] Diffinit echo, cū nō ſatis ex l'ra eiꝰ diffō ꝯſtet. quēadmodū nec ſoni, ⁊ iq̄t. Et ē iteratio ſoni ꝯſeruādo ſuā figurā, vt accidit in domibꝰ nō habitatis. Echo itaqʒ aliq̄d hʒ vt formā; ſ. iteratiōnē ipſaʒ. echo. n. formal'r iteratio ē, ⁊ ſi nō oīs iteratio ſoni echo ſit. Sʒ addit ⁊ dr̄iaʒ (ꝯſeruādo ſuā figurā). ſ. ꝯſimilē ad ſonū p̄m, ⁊ h̄ eſt eiꝰ tanq̄ʒ vltīa dr̄ia. illi vō duo ſoni mā ſunt ipſius echo. Iteratio. n. illa accn̄s ē ſoni illis, quēadmodū ⁊ reflexio motibꝰ vt dicā. ¶ Echo fit ex aere.] Ad motū gn̄onis eiꝰ nūc trāſit, ⁊ p̄ aſſignat ⁊ cām quaſi agentē. d. Echo fit ex aere, q̄ ſit vnus. i. terminatꝰ, ⁊ iclūſus: p̄p̄ id a quo cōtinetur, ⁊ p̄hibet̄ ab exitu. eſt ḡ cā agēs ipſiꝰ echo illa met: que cā eſt ſcđi ſoni. cā autem ſcđi ſoni eſt aer cōtētus ⁊ vnus in aliquo loco retinēte eū: ne exeat. hic igit̄ aer ſic cōtentus ac vnus, ⁊ terminatē cā eſt agens ſcđi ſoni, ⁊ ꝯn̄ter iteratiōis ſoni. ¶ Qm̄ cū.] Cū dedit cām agētem ſoni ſcđi ⁊ ꝯn̄ter ipſius echo, oñdit quonā mō ex illa cā p̄uenit, ⁊ inquit. Qm̄ cuʒ motus eius. ſ. aeris fuerit a primo p̄cutiente p̄ueniēs vſqʒ ad oſtiuʒ domus antique ⁊ inhabitate: aer p̄ficiſcitur a lateribus eius a quo continet̄. i. aer retentus ibi p̄pulſus ab aere forinſeco p̄ficiſcit̄ vſqʒ ad latera domꝰ, putei, vel eccleſie. a q̄bus lateribꝰ repellit̄, ⁊ his ſic repulſus ſtatī p̄mā p̄tē aeris quā iuenit in reuerſione p̄cutit: ſcđa percuſſione ſimili p̄me percuſſioni, que facit ſonū, ⁊ ſic audit̄ idem ſonus iteratus: q̄ſi rn̄dēs primo. ¶ Sed locus eſt ꝯſiderationis hic, quonā mō fiat echo ab illo aere ꝯtēto intra domuʒ illā. ¶ Dōm ḡ ſonū multiplicari p̄ circulos: poſt circulos ſucceſſiue: mō ſuperius expoſito: q̄cq̄d. Simpliciꝰ ad Alexā. dicat hic. fiat ḡ ſonus in. a. cētro: multiplicabit̄ igitur p̄ circulos: poſt circulos vſqʒ ad oſtiuʒ domus inhabitate, ⁊ ibi aer retentus ab aere forinſeco franget̄ per partem poſt partē: vſqʒ ad latera domus, qui circulus p̄p̄ celeritatē motus rep̄cutit̄: eo mō quo pila, ⁊ inueniēs imediate poſt reflexionem aerē q̄ cōſtringitur: ⁊ quodāmō indurat̄ ne det̄ vacuū collidit eū colliſione ſili p̄me, cū ⁊ hāc colliſionē v̄tute. a. centri faciat, ⁊ inde cauſatur echo, quaſi ſonus rn̄dēs p̄mo. cā ḡ imediata agēs ē aer antiquus p̄pulſus a lateribꝰ domus, vel eiuſmodi frāgēs aerē quē inuenit poſt ſe. cā ſine qua nō eſt obſtaculum: ⁊ ſic fit echo. ¶ Auerrois ergo p̄mo oñdit: quō q̄es iterponat̄ inter p̄mū ⁊ 2m ſonū, ⁊ verificat exēplū Ari. d. Et aſſimilauit illud ſphere. i. pile expulſe, qm̄ q̄n ſphera expellit̄, contingit in ea. ſ. motus ſimilis p̄ motui, ⁊ ſic pʒ veritas exēpli. oſtendit quonaʒ modo audit̄ ſic echo. d. Et echo audit̄ poſt p̄m ſonū quaſi rn̄dēs, q̄r iā declaratū eſt in 8º phyſice auſcultationis, inter omnes duos motus reflexos ꝙ ſit q̄es: ⁊ ſic pʒ p̄mū. ¶ Et non.] Dicit Ariſto. echo ipſam fieri ab aere vno ac cōtinuo, qđ duobꝰ q̄dē modis intelligi pōt, vno. ſ. mō vt aer ſit vnus ac ꝯtinuus ab. a. centro: vſqʒ in reflexionē completā in. a. centrum. ⁊ hoc mō refellit hūc intell'm. d. Et nō eſt intelligendum: ex hoc qđ dixit [ſit ab aere q̄n fuerit vnus] ꝙ fiat ex vno aere. ſ. ꝯtinuo a p̄mo cētro vſqʒ in reditū in. a. cuius rōnē dedit, ⁊ inquit. Quia eſt diſtinctus per motū. i. per fra/

ctionem alterā poſt alterā:ab alijs ꝑtib⁹ aeris,vt,lapis qñ ꝓijcit᷑.ſ.in aqua aut pila.ḡ aer non eſt vnus ab.a.centro in reditū vſq₃.❡Sed op₃ intelligere.] Apponit ḡ q̄ſr.verbū Ari.pōt itelligi ſcḋo mō,ꝙ echo.ſ.fiat ab vno aere:vnitate.ſ.cōtinētis,qm̄ fit imediate ab aere retēto, q vnus eſt rōne vnitatis ꝯtinentis.ꝛ inqt.Sꝫ op₃ intelligere ꝙ intendit ꝑ vnū aerē:q₂ eſt terminatus ꝛ cōtentus a baſe.i.domo Auer.n.q eſt talis.cum in eo ꝯtingerit aliq̄ paſſio,ꝛ mot⁹ fortis,cōtinget ei tūc a ꝑcuſſiōe ſil'e ei,qḋ cōtingit a iactu lapidis in aqua.ſ.ꝙ ille mot⁹ nō ꝑficit᷑ ꝑꝑ ipm terminans, quapꝑ ꝑcute ſcḋo a laterib⁹ baſis terminatis,ꝛ ſic ꝯtingit alia paſſio ſil'is ꝑme quapꝑ ille ſon⁹ iterat᷑,ꝛ totū h̄ claruit. fit ḡ echo ab aere vno.i.cōtēto,q vn⁹ eſt vnitate ꝯtinentis. ideo recolligit ſilitudinē Ari.d.Ariſt.igit᷑ aſſimilauit aerē in hoc motu ſphere.i.ipſi pile,q̄ cu₃ ꝓijcit᷑ expellit᷑ mota ab eo qḋ occurrit,qm̄ mot⁹ ſuus nō ꝑficit expulſione ſili ꝑ'ꝛ nō ꝙ vna numero ſit ꝑs aeris cui accidit ſcḋo iſta reflexio ꝛ expulſio.Imaginat᷑ ḡ Auer.Alterā eē ꝑtē expellētē,ꝛ alterā fractā.eſt.n.ꝑs expellēs illa q̄ reflectit᷑ ab obſtaculo, ꝛ hec deferet ictum a circulo ſibi primo cauſatū.ꝑs v̓o fracta eſt illa q̄ ꝑ obijcit᷑ huic expulſe.ſic.n.hec obiecta frangitur ab illa ad figurā ſoni ſilēm ꝑme,qm̄ non paries frangit illā:ſed hec ꝑticula ꝓpulſa a pariete,q̄ retinēs impetu₃ quē accepit ꝑ ꝑtē poſt ꝑtē a centro frāgit ꝑtē ſibi obuiam ad ſilēm ſonū in figura:l₃ mō debiliori:cū ſit elongata a cētro.ꝛ hic modus ē gñonis echo.qd igit᷑ echo ſit,q̄ eius cauſe,ꝛ qs modus gñonis his p₃.❡Et forte echo.] Nūc oñdit tp̄s gñonis echo,an.ſ.ſemꝑ gñat᷑,an q̄ñq₃.at q̄ñq₃.iqt. Et forte echo ſemper fit:ſed nō manifeſte.ꝛ oñdit exēplū .d.Et innit ꝑ h̄ qūo mot⁹ ſphere fit in aere apud ꝑcuſſionē.talis.n.mot⁹ nō fit i aere apḋ ꝑcuſſionē,niſi motu reflexionis ab aliquo obſtaculo.inquit mō:ꝑcutiēs.n.ꝑ expellit aerē in directo ei⁹ ad ꝑtē ad quā mouet᷑ ꝑcutiens,ꝛ niſi partibus aeris accideret mot⁹ ꝯuerſionis,nō fieret iſte motus:ex oibus ꝑtib⁹ rei ꝑcuſſe equal'r/aut ꝓpe,ita ꝙ ex h̄ fieret figura ſphericaꝛaut ꝓpe,cuius cētrū ē res ꝑcuſſa:ꝛ applicat v̓bis ſñia₃,ꝛ p₃.Uult ḡ ſemꝑ fieri echo:cui⁹ ſignum eſt nos audire vocē noſtrā:vt Themiſtius inqt.verū qñ reflectēs eſt debile.v̓.ḡ.aer tm̄,vt qñ hō fuerit in cāpo.tunc.n.reflectit᷑ ab aere tm̄ reſiſtēti:ꝛ ſic non ſentit᷑ echo quaſi rñdēs:ꝑꝑ reflectētis debilitate₃.q̄ñq₃ reflectens eſt ita potens:vt poſſit portionē aeris reflectere impetu quodam in tm̄ ꝙ ꝑtē ꝓpinq₃ ei obuiā frāget.Et tūc echo fiet i ꝯſili q̄litate ac figura:cū ꝑ.ꝛ hec echo manifeſta dr̄.❡Et h̄ qḋ.] Declarat nūc dicta exēplo.d.Et h̄ qḋ accidit in ſono ſil'e eſt illi qḋ accidit luci.lux.n.h₃ duas reflexiones:fortē.ſ.ꝛ debilē.fortis.n.facit lucē ſcḋam:quā exponit.d.Et eſt conuerſio que fit a corporibus terſis,ꝛ eſt ſil'is reflexioni,que facit in aere ſonum:ſ̄m ꝙ eſt echo fortis.i.manifeſta.ꝑ^a igit᷑ luminis reflexio eſt qñ lumē reflectit᷑ ab aqua vel ſpeculo calybeo ꝛ terſo.hec.n.reflexio fac̄ lucē ſcḋa₃ oīno hītā clarā ac apertā:queādmodū ꝑ^a:ita ꝙ nō differunt in rñdentia ac claritate,ꝛ hec aſſimilat᷑ echo manifeſte:qm̄ queādmodū in reflexione hac lucis:ſcḋa lux eſt rñdēs prime in qualitate,ꝛ reſplēdētia,ſic ꝛ in echo manifeſta ē vox ſcḋa rñdens ꝑme oīno ſil'is ac manifeſte eq̄lis ꝑme.poſt apponit ſcḋam reflexionē lucis.d.Scḋa aūt reflexio.ſ.luminis ē qua cauſat᷑ lux.i.lumē debile,ꝑꝑ quā vīr res in vmbra,ꝛ eſt ſimilis echo debili,per qua₃ hō audit ſonum ſuū.eſt ergo ſcḋa reflexio luminis nō in lumē eiuſde₃ q̄litatis,ac,claritatis,ꝛ iſtud vocat᷑ lumen ſcḋarium quo vident᷑ res in vmbra.lumen.n.ꝓcedēs a corꝑe luminoſo directe lumē dr̄ ꝑmū,qḋ multiplicatur in vmbra dr̄ ſcḋariū lumē,ꝛ hec reflexio eſt ſil'is reflexioni ꝛ echo īmanifeſte ꝑꝑ debilitatē reflectentis vtrobiq₃:ꝛ hāc exponit.d.Et ē id qḋ non ꝓuenit ad h̄ qḋ ſic ſicut ꝯuerſio:q̄ ſit ab aq̄:ꝛ cupro,q̄ facit ſcḋa₃ lucē in ꝑte oppoſita ꝑme luci ſup.ꝯſil'em oīno,ſicut cōuerſio fortis facit in aere ſcḋa₃ vocē:in ꝑte oppoſita ꝑme voci ꝑꝑ obſtaculū magnū ac potēs reflectere ad ꝯſil'em figurā.❡Et id per quod ſcimus.] Dat ſignū quo ꝑcipim⁹ lumē ſcḋariu₃ eē ꝓueniēs in vmbra.d.Et id ꝑ qḋ ſcim⁹ hāc ꝯuerſionē lucis ſup.ſcḋariā:ſicut dixit,eſt,q₂ videm⁹ in loco vbi nō cadit ſol.v̓.ḡ.in vmbra huius academie nr̄e,ꝛ non tm̄ declarat h̄ exēplo:veꝝ ꝛ rōne.d.Lux.n.inata ē exire a lucido ſ̄꞉ rectas illuminatiōes.i.radios ad ꝑtē oppoſitā lucide ꝑti ex corꝑe luminoſo:vt p₃ i ꝑſpectiua.arguit mō:ſi igit᷑ nō eēt illic ꝯuerſio lumīs ad loca vmbroſa,tūc obſcuritas eēt i oībus ꝑtib⁹:ꝑter ꝑtē:cui opponunt᷑ radij:vt p₃ exēplo.ſi.n.radius ſolis ꝑ duo exit foramina carcerū de directo ſita ſine dubio in medio nō vr̄,queādmodū ſi motus aeris q fac̄ ſonū eēt i parte in q̄ ipellit᷑ a ꝑcutiēte tm̄.v̓.ḡ.in ꝑtē oppoſitā indirecto:ꝛ hoc ꝑ poſ'e vel ipoſ'e,tūc ſonu₃ nō audiret᷑:niſi ab eo q eſt in illa ꝑte tm̄.mō arguit,ſ₃ ſonus audit᷑ in oib⁹ ꝑtib⁹ rei ꝑcuſſe,ꝛ iō ſcimu₃ ꝙ id qḋ cōtingit luci de figura ſpherica ſil'e eſt ei qḋ cōtingit motui percuſſionis de ſono in aere.Tunc recolligit intell'm.d.Scḋm h̄ igitur eſt intelligenda cōſilitudo inter has duas reflexiones.ſ.ſoni ꝛ lucis.ꝛ q₂ dixit luminoſum radios multiplicare ſpherice.hoc reſumit.d.Corpus aūt cū fuerit luminoſum ex oibus ꝑtib⁹ nō eſt dubiū ꝙ faciet ſpherā lucida₃:ſup.ex oib⁹ ꝑtibus ablatis impedimētis:vt p₃ i ꝑſpectiua.❡Dr̄ia igit᷑.] Tūc colligit dr̄iam īter reflexionē lucis factā a corꝑe radioſo:ꝛ a corpore opaco.d.Dr̄ia igit᷑ īter hāc ſpherā,ꝛ ꝑmam eſt,ꝙ lux eſt in iſta ꝯſil'is.i.lux ſcḋa fcā a radioſo oīno eſt cōſil'is in claritate ac reſplendētia,queādmodū vox reflexa ab obſtaculo potēti eſt oīno ſil'is ꝑme,ꝛ in illa.ſ.reflexione facta ab opaco.ſ.terra:eſt lux ſecūda diuerſa.i.quodāmodo opaca ac tenebroſa ſ̄m fortitudinē ꝛ debilitate₃ magis:ac magis,queādmodum reflexio in echo occulta fit.Ex his patet:qualis eſt declaratio ipſius echo ꝑ exēplū de lumine. ❡Et videtur.] Dubitāt expoſitores,ponat᷑ ꝙ ſit aliqḋ corpus luminoſum ex vna parte,ex altera equali opacū ac obſcurum.v̓.ḡ.ſol.ad imaginationē,vtru₃ tale corp⁹ vndiq₃ ſphericat lumen ꝑ oēs ꝑtes equales ſ̄m oēs radios equales.❡Rñdet Auer.ꝛ vult ꝙ ex facie lucida multiplicabit lumē clarum,ꝛ facie opaca lumen ſcḋarium ꝛ opacum ꝑꝑ reflexionem factam a parte oppoſita illi faciei lucide:ꝛ ſic erit tota lux:ſic diſſilis figure ſpherice:ſed nō perfecte,ꝛ h̄ iqt.Et vr̄ ēt ꝙ ſphera lucis facta a corꝑe luminoſo ex vna ſuaꝝ ꝑtiū.ſ.a facie lucida ꝑ caſum,cū h̄.ꝙ talis ſphera non eſt cōſil'is ſibi in luce.i.non eſt vniformiter clara eſt,etiam nō perfecte rotūditatis.ſ.ꝙ longiſſima diameter.i.longiſſimus radius eſt ille:qui exit a corꝑe luminoſo.ſ.a facie eius lucida ad circūferentiam in ꝑte cui opponunt᷑ radij,ꝛ breuiſſima in ꝑte oppoſita,ꝛ eſt pars que eſt maioris vmbre oib⁹ ꝑtib⁹ꝛ paucioris lucis.v̓.ḡ.pars reſpecta a facie tenebroſa ſolis poſito ſic caſu,ꝛ ſic patet queſtio expoſitorū. ❡Debes ſcire,queādmodum añ habitis diximus,lucem eſſe q̄litatē quādam entem ſbtiue in corꝑe lucido,ac claro.lumē aūt eē ſilitudinē lucis,queādmodum ſp̄ēs coloris in medio ſimilitudo eſt coloris in pariete entis,que ſimilitudo eſt ſp̄ēs qua ſentit᷑ lux,ꝛ etiam in ſenſata vel apta ſentiri:eo q₂ ad opacum multiplicata accipit rōnem terminatiꝰ ꝛ viſibilis,queādmodum ſp̄ēs viridium colorū tranſiens per vitrū eſt ſp̄ēs viridiū,ꝛ cū hoc ſenſata,ꝓpterea q₂ accepit terminum a vitro,vel alio tali.lumen ḡ eſt ſp̄ēs ſenſibilis ſentiri apta.lumen v̓o ſecundariu₃ eſt ſp̄ēs adhuc luminis primarij:ꝛ ſic dabitur ſpecies ſp̄ēi,queādmodu₃ in colore medij tranſeuntis per vitrum datur ſp̄ēs ſp̄ēi,ꝛ hoc vmbroſu₃ lumē eſt ſp̄ēs ꝛ ſilitudo luminis ꝑmarij,ꝛ oīno id quo vr̄ lumē ꝑmū.lumine ḡ ꝑmario vr̄ lux ſolis,queādmodum ſp̄ēs viriditatis:vr̄ color nubiū.lumine v̓o ſecūdario vr̄ lumē ꝑmariū:queādmodū ſp̄ēs coloris viridis entis in medio videtur ille color,ꝛ hoc eſt opinio oīum ex/

Dubō. poſitoꝝ veroꝝ.❡Sꝫ dices lumē ſcḋariū qua ſp̄ē videbitur,an ſe ſolo,an alterā adhuc cauſabit ſp̄ēm q̄ vr̄:❡Adhuc dices,ſi qs ſtet i ſphera lumīs ꝑmarij:nōne pōt videre ipm:ꝛ qua ſp̄ē,nō ꝑ lumē ſcḋariū,cū id nō ꝑueniet ad oculū:cū ſit mō itra ſpherā ꝑmi lumis.❡Propter hec dixerūt multi,ꝙ ſola lux ſolis vr̄,qm̄ cū qs fuerit i vmbra videt lucē:ꝑ ſp̄ēm lucis:q̄ſi opacatā:cū i ſphera lumīs ꝑmi,adhuc lucē videt ꝑ ſp̄ēm clarā:ꝛ ſic ſꝑ lucē videt ❡Sꝫ h̄ ꝯdicit Ari.ait.n.diaphanū fieri viſibile lumīe,ꝑꝑ qḋ lumē dixit eē ſic colorē,qm̄ queādmodū corp⁹ termiatū colore vr̄:ſic ꝛ diaphanū ipm lumine.ḡ mediū illuminādū vr̄,ꝛ non tm̄ lux ſolis.❡Iō dr̄₃ ꝙ ſi qs fuerit i ſphera lumīs ꝑmarij videt tm̄ lucē:ꝑ lumē ipm ꝑmariū tanq₃ ꝑ ſp̄ēm ei⁹ ꝓpriā ac adequatā,ꝛ ꝓ tūc nō pōt videre lumē ꝑmariū:niſi idē eſſet rō ſentiēdi ſe qḋ ē remotū.cū āt qs fuerit in ſphera lumīs ſcḋarij tm̄ lumē videt ꝑmariū ꝑ ei⁹ ſp̄ēm,q̄ lumē eſt ſcḋ₃. ❡Cū qs ambigit qua ſp̄ē lumē vr̄ ſcḋariu₃ ꝯſtat ſol'o,qm̄ nō vr̄:l₃ eſt rō vidēdi alteꝝ.ſ.lumē ꝑmariu₃.Niſi forte dicas adhuc lumē ſcḋariū videri ꝑ ſp̄ē₃ quā cauſat in oculo,que eſt vltia:ꝛ rō ſentiēdi tm̄ in ſenſata:ꝛ ꝑ ꝯñs(vt Simplicius ait)nō eēt incōueniēs ſenſibile poſitū ſupra ſenſum cauſare ſenſationē:ꝛ ſp̄ēm ſenſibilē.v̓.ḡ.lumē vmbre poſitu₃ ſupra oculū cauſat ſp̄ēm ſui,q̄ ē rō ſentiēdi oīno illi⁹,ꝛ nō ſenſibilis,ꝛ h̄ qdē nō ē incōueniēs:niſi in corpore colorato,ꝛ h̄ Simplici⁹ ſupius dixit:ſic loquēs.Uñ nō oē ſimpl'r negat viſum ipoſitū viſui videri:ſed hñs colorē ꝛc.ē ḡ hic ordo dū vidēs eſt in ſpera lumīs ꝑmarij lucē videt ſolis tātu₃ dū in ſphera lumis ſcḋarij lumē ꝑmariū videt ꝑ lumē ſcḋariū:tanq₃ ꝑ ꝓpriā ſp̄ēm illi⁹ ip₃ v̓o lumē 2^m videt in ſphera lumis ſcḋi ꝑ ſp̄ēm cauſatā ab eo,q̄ eſt tm̄ rō ſentiendi:ꝛ nō ſenſibilis,q̄ ſp̄ēs cauſant᷑ a tali lumīe ſcḋo imediate poſito ſuꝑ oculo:cū nō icōueniat h̄ vt dixi:tu v̓o i h̄ ꝑſiſte,qm̄ eſt difficile:ꝛ nō bñ expoſitū adhuc.Nec ego hec determinādo ſcripſi:ſ₃ excitādo:ꝛ qñ ſic eſt vides qūo Auer.vtit᷑ qd pro quo.vtit᷑.n.luce ꝓ lumine nō hñdo curā:ac ſolicitudinē de nominibus vt conſtat.

Argyr. ❡Recte āt a veterib⁹ audiēdi vacuo tribuit᷑ auctoritas.nā aer vacuū eē vr̄.is āt ē,q audire facit:cū ꝯtinu⁹ vnuſq₃/fuerit agitat⁹.Uerū q₂ fragili₃ eſt:nō ꝑſonat/niſi id qḋ ē ꝑcuſſu₃ ſit leue.tū.n.vn⁹ ipſe ſit᷑ ob planitiē ipſa₃ euadit.leuis nanq₃ corporis planū:eſt vnū.

T.c.81. ❡Uacuū āt recte dicit᷑ audiēdi princeps ac dñs.vr̄.n.eſſe vacuum:aer hic autem eſt faciens audire:cum mouetur cōtinuu₃ ꝛ vn⁹. Sed ꝓpterea quod fragilis eſt:nō ſonat/niſi leue ſit quod percutit᷑.tūc aūt vnus fit ſimul:ꝑꝑ planū.vnum.n.eſt:leuis planum.

Collectanea te.c.81. ❡Sic l'ram Auer.ꝯtinuat,cū declarauit,ꝙ aer eſt mā ſoni,q₂ ipoſ'e ē fieri:niſi ꝑ illū,nō errauit ex h̄ mō:q dixit ſonus fit ꝑ vacuū,cū credebat aerē eē vacuū,ꝛ ſi errauerit inquātū credebat aerē eē vacuū.ipſe igit᷑ laudat eos:q₂ recte dixerūt:vno mō:l₃ errauerint in eſtimatione ſua.vult ḡ Ari.ꝛ Auer.inuit,ꝙ antiq duo dixerūt.ſ.aerē eē vacuū,ꝛ ꝑ vacuū fieri ſonū.i eo qḋ dicūt ꝑ vacuū:fieri ſonū/bñ.ꝓut reputāt ipm eē aerē/male.inqt.n.recte dr̄ ꝓpriū audiēdi.i.recte a veterib⁹ vacuo audiēdi dat᷑ auctoritas.Cuius rōnem reddit,ꝛ ꝑ accepit minorē.d.Uidet᷑.n.eē vacuū aer.Tunc accepit maiorē.d.Hic aūt eſt faciēs audire,cū mouet᷑ continu⁹ ꝛ vnus vſq₃ ad aures:ꝛ ſic ſequit᷑ concluſio vt ꝑus ḡ antiqui in maiori bñ dicunt,in minori errant.Reliquū cōmenti ac textus perſpicuum eſt per ſe.

Argyr. ❡Id igit᷑ ſonū efficit:qḋ mouet vſq₃ ad auditū cōtinuatione aerē vnu₃.Ineſt āt auditui:qdā inſitus aer.atq₃ cū audit⁹ in aere ſit:cū extern⁹ aer mouet᷑:ꝛ ītern⁹ mouet᷑ ac agitat᷑.Quapꝑ aīal ñ oī audit ex ꝑte:neq₃ q̄uis aer ꝑtrāſit ꝛ penetrat.qꝑpe cū:aīatū nō hēat aerē vbiq₃/quo poſſit q̄uis ſua parte moueri.

T.c.82. ❡Sonatiuū igit᷑ eſt:qḋ motiuū eſt vnius aeris ꝯtinutate vſq₃ ad auditū.Auditus aūt:cōnālis eſt aeri.ꝑꝑea aūt ꝙ in aere eſt motō:exteriori/qui intra eſt mouet᷑.Unde nō vndiq₃ audit aīal neq₃ quocūq₃ tranſit aer.nō.n.vbiq₃ habet aere₃ qḋ moueri d₃ ſ₃ partē aīatumq₃ eſt:ſicut pupilla humidum.

Collectanea te.c.82 ❡Cōcludit fere nūc ꝯnē.d.Sonatiuū qdē igit᷑ eſt id qḋ:eſt motiuū vni⁹ aeris ꝯtinuitate vſq₃ in auditū.Nec obſtat cū dictū ſit aerē frāgi,qm̄ ꝯtinuitas hic itelligit᷑ ꝑ ſucceſſiōe,vt veteres expoſitores dicūt.❡Auditus aūt.] Cū dixiſſet quonā mō mediū ſit deferens ſonū,hoc in loco quonā mō auditus a ſono mouet᷑ docet,ꝛ inquit.Auditus aūt cōnālis eſt aeri.ſ.cōtēto in tympano auris.fit aūt auditio ꝑꝑ id qḋ in aere moto exteriori eſt ſonus:iō id qḋ intra.i.a ſe cōtentus in aere mouet᷑.aer.n.exterior ꝑ circulatiōes poſt circulationes ſonū fert vſq₃ in aerem,ꝛ ibi aerem inueniēs foris tympanum:frangit eum,ꝛ pulſat tympanu₃,ꝛ ſic cauſat ſp̄ē₃ ſoni:vt declarabitur,ꝛ hoc modo fit auditio.Reliquum cōmenti ac textus conſtat.

Argyr. ❡Ipſe igit᷑ aer vacat ex ſe ſono:q₂ facile diſꝑgit᷑ ac diſſoluit᷑.veꝝ cu₃ ꝓhibet᷑ diſſolui:tū motio ipſius eſt ſon⁹.At is aer q in aurib⁹ ē collocat⁹:int⁹ eſt ꝯdit⁹ vt ſit imobilis.atq₃ hoc vt exacte ſentiat dr̄ia₃ oēs mot⁹.Et ꝑꝑ hoc i aq̄ ēt audim⁹:q₂ nō igredit᷑ in ip₃ inſitū aerē/nec in aurē ob obliquitates ipſi⁹/aq̄.Nō ſi acciderit:nō audim⁹.nec itē.ſi egrotauerit ipſa mēbrana.queādmodū ēt nō videm⁹:cū ea pelli₃ egrotat q̄ pupillā cōplectit᷑.

T.c.83 ❡Per ſe igit᷑ inſon⁹ ē aer:ꝑꝑea ꝙ facile diſſipabilis eſt.cū v̓o ꝓhibet diſſipari:hui⁹ motus/ſonus eſt.Hic aūt in aurib⁹ inedificat⁹:ē:ad hoc vt imobilis ſit/q̄tenu₃ certe ſentiat oē₃ dr̄ias mot⁹.Propter hec āt/ꝛ in aq̄ audim⁹:qm̄ nō ingredit᷑ ad ip₃ cōnālē aerē/ſ₃ neq₃ in aurē ꝑꝑ anfract⁹.Cū āt hoc accidit:nō audit:neq₃ ſi membrana laboret:ſicut cū que ſuꝑ pupillam eſt pellis laborat.

Collectanea te.c.83. ❡Declarat Ariſt.modū ſ̄m quē aer forinſec⁹ ſonū recipit,ꝛ inqt.Per ſe qdē igit᷑ inſonabilis aer,ꝑꝑ iā qḋ facile ceſſabilis eſt.Oñdit aūt quonā mō ſonat.d.cum v̓o ꝓhibet᷑ defluere.ſ.ab aliquo corꝑe.h⁹ mot⁹ſon⁹ ē.i.ad mot⁹ talis ō flux⁹ ſon⁹ ē.❡Hic āt.] Tūc reddit cām cur nā cōplātatū aerē imotū poſuit,ꝛ iqt.Hic āt q i aurib⁹ ē edificat⁹ intus ſup.eſt ꝯditus cū h̄ ꝙ imobilis eſt.i.vt ſit imobilis q̄tenus certe ſentiat oēs dr̄ias mot⁹.i.ſoni.❡Propter h̄ āt.] His poſitis ꝑſoluit ꝓblema.d.Propter h̄ āt:ꝛ in aq̄ audimus.qm̄ nō ingredit᷑ ad ipm cōnālem aerem aqua.ſed.i.immo neq₃ in ipſam aurē ꝑꝑ reflexiones.i.ſpirā ac obliquitate₃.Cum aūt accidit.i.aque ingreſſus non audit,ꝛ non tm̄ ꝑꝑ

ingreſſum aque accidit ipedimētū audit⁹, ſʒ neqȝ ſi myringa.i.pellis cooperiēs aerē laboret.i.egrotet:ſiet auditio,ſicut q̄ in pupilla pellis ſi laboret nō ſit viſio.inqt Auer.ꝛ intēdebat declarare ꝙ cōparatio aeris poſiti in aure ē ſic cōparatio mēbri ꝓpꝛij.i.organi ꝓpꝛij vnicuiqȝ ſenſitiuo intelligēdo mēbꝝ ꝓpꝛiū.ſ.h̄,ꝑ qḋ ꝑ pficiť actio iſti⁹ ſentiētis.i.iſtr̄m q̄ ſit actio.ꝛ ꝙ aer h⁹ cōplātat⁹ ſit organū.oñdit exēplū Ariſt.ſ.ꝯpo quā fecit,ꝛ h̄ iqt.Et io aſſimilauit iſtō qḋ accidit huic aeri de deſtructione ꝑ itroitū aq̄ ſup ipm ei qḋ accidit de percuſſione cadēte ſup aurē:ꝛ ſuper ipm viſum,ꝛ id qḋ accidit de corruptione audit⁹ ꝑ itroitū aque ſuper iſtū aerē poſitū in aurib⁹:accidit ꝑ introitum aeris extrinſeci ſup ipʒ:qꝛ igiť ꝯpōnē hāc fecit,dedit itelligē:ꝙ quēadmodū pupilla organū eſt viſus,ſic ꝛ aer organū audit⁹,qm̄ pupilla tegiť cuti:ſic ꝛ aer tegiť myriga.Erit ḡ ſʒ auerroi organū audit⁹ aer ꝯtēt⁹ in fundo auris ꝯgenit⁹ ac ꝯplātat⁹.

Argyr. **¶ Eteni ſignū.i.audiēdi vel ñ audiēdi.nā auris ſemp ſonat pinde ac cornu.ſemp.n.aer inſitus motu ſuo quodā in aurib⁹ agitať.veꝝ ipſe ſonus alien⁹ ē/ꝛ nō ꝓpꝛi⁹.Et ppea veteres vacuo nos inquiūt audire ac ꝑſonante: qꝛ audimus eo qḋ determinatū aerem hʒ.**

Tex.84 **¶ Sʒ ꝛ ſignū audiēdi aut ñ/ē:ſonare aurē ſp ſicut cornu.ſp.n.q̄dā ꝓpo motu moueť aer q i aurib⁹:ſʒ ſon⁹ extrane⁹:ꝛ nō ꝓpꝛius ē. Et pp hoc dicūt audire vacuo ꝛ ſonāte:qꝛ audimus hñte determinatum aerem.**

Collectanea te.c.85. ¶ Auerrois iqt.Cū ꝺclarauit ꝙ iſte aer q exiſtit i auditu eſt neci⁹,in h̄ icepit dare teſtimoniū:ꝙ i aure exiſtit aer:diſtinctus ab aere extrinſeco. ¶ Expoſitores aūt, vt Simplici⁹, ꝛ Themiſti⁹,ꝛ alij nō ſignū volūt Ari.dare ꝙ aer h̄ diuerſus ſit ab extrinſeco:ſʒ,qm̄ moueať.Jnqt ḡ,Sʒ ſignū ē audiēdi,aut nō audiēdi ꝑ talē aerē diuerſum ab extrinſeco.ſonare aurē ſicut cornu ſup.cū qſpiā ad foramē auris nariū,ꝛ qḋcūqȝ aliud:obſtaculū ipoſuerit.tūc.n.vt medici dicūt accidit eos ſemp audire tinitū i aurib⁹:cuʒ h⁹ aer ſalubris ac ſine occaſione fuerit.qm̄.n.ſic manū auri qs vel aliqḋ aliud ſil'e auri ipoſuerit:pculdubio ſonitū ſentiet,qꝛ(vt Simplicius inquit)aer ꝓpe pellem ꝯtēdiť ac ꝯdēſať,ꝛ inde mouetur,ꝛ mot⁹ eius ſonū cauſat:vt diximus.Semp.n.ſibibit quodā ꝓpo motu.ſ.ꝛ nō cōi aeri forinſeco aer moueť i auribus.veꝝ ipſe ſonus extraneus ꝛ nō ꝓpꝛi⁹ eſt ei.opʒ.n.recipiēs eē expoliatū a nā recepti.Erūt ḡ duo ſoni.ſ.ꝯñs motuʒ aeris cōgenitū,ꝛ ꝯñs motus forinſeci aeris:qm̄ aūt ſt diuerſarū rōnū,eē alteri⁹ alterū ñ ipedit:vt Auer.ait.ꝛ tūc verificat parabolā antiquorū ꝛ ꝯſtat. ¶ Eſt aūt h̄ loc⁹ conſideratiōis.ſ.circa iſtū aerē cōplātatū.2° quonā pacto a ſono forinſeco auditio cauſať.Circa p̄mū multa qōnē faciūt.ſ̄ vtrū ſit purus aer,an aereū qḋdā. ¶ Et qdā dicūt:ꝙ ſic,qm̄ v̄bis Ari.ac expoſitoꝝ vi,ꝛ pʒ:qm̄ h⁹ aerē nūcupant ac dicūt.ꝛ Auer.cōmēto p̄cedēti ait eē el'ntū ꝓpꝛiū huic organo.ḡ ꝛc. ¶ Alij aūt ſūt q aerē hūc miſtum dicunt eſſe,veꝝ dominās aerē eſſe affirmāt pp qḋ aereū poti⁹ q̄ȝ aerē id eē volūt.appellatū v̄o aerē pp dñiū ei⁹ in illo,vt ꝯſuetudo Ari.ꝛ hui⁹ rō ē,qm̄ Ari.eū aiatū ait,nullū aūt el'ntoꝝ puꝝ aiatū volūt pipatetici:vt dcm̄ eſt ſuo loco. ¶ Ampli⁹ ꝛ Auer.h̄ i cōmētō cū organū eē audit⁹ inqt quemadmodū oculus ſenſoriū ē viſus,conſtat aūt el'ntū purū nō eē organū ac ſenſoriū:vt in libro de ſenſu dixit Ari. ¶ P̄nt ꝛ hi ſermones recōciliari,qm̄ aer duplex eē pōt.ſ.ꝛ ille q ꝯplātatus eſt ac pellicula coopertus ꝛ reuolutus eo mō.ſ.quo aer tympano claudiť,ꝛ ē alter aer tāgēs pelliculā aeris h⁹ ꝛ cōtentus in ſpira auris ēt fere cōnālis.ſi igiť de ꝑ aere ſermo fiet ꝓculdubio mixtū qḋdā erit, ꝛ vt vl'r vt ſcḋa dicit opio.ſi v̄o de 2°,tūc ꝛ erit ſicut ꝑª pō:ꝛ ſic pñt ꝯcordari h̄ mō. ¶ Scḋm qḋ qōnē facit ē,qm̄ ipm qetū p̄dixit q̄tenus certe ſentiet oēs dr̄ias mot⁹.nūc v̄o ipm ponit motū vt experiētia docet de cornu:ꝛ ſic vi ꝛ ꝯdictio,ꝛ qḋ,qm̄ ad quid nā fecit ipʒ motū: ¶ Et h̄ iteꝝ pſoluiť h̄ in mō.cū.n.aer h̄ claudiť myringa ꝯtinue i eo veniūt ſpūs calidi, cui⁹ ſignū eſt maxime febriētib⁹ q palā hui⁹ ſentiēt tinitū:eo qꝛ ſpūs ſunt fortioris caloris,ꝛ qꝛ calor nat⁹ ē moueri recto motu,ꝛ nō pōt exire:ideo moueť in circulo ſicut de igne in furno vi.Et h⁹ eſt cā motus ꝑª. ¶ Scḋa vero cā eſt qm̄ hic aer aiatus eſt.mō aiatū inq̄ȝtum aiatuʒ ꝓpꝛio motu in circulo moueť:nō mot⁹ huius ad circularē vergit motuʒ.Qḋ v̄o Ari.dixit ipm quietuʒ recte dixit,qm̄ qetuʒ eum ait cuʒ nō moueť motu ꝓpo aeri forinſeco in hora ſoni:nec tāto motu:hic v̄o motum eum ait alio mō motus vt Auer.dixit. ¶ Tertium qḋ.q.facit eſt,an aer hic organum ſit auditus.Auer.qdē.n.ſenſorium ipm eē cōceſſit.Albert⁹ in libro de hoie,ꝛ Auicēna,ꝛ Alpharabius,ꝛ oēs ipʒ nō eſſe organū:ſed tanq̄ȝ medium ſoni ſpūalis dicunt.organuʒ vero dicūt ramos neruoꝝ obticoꝝ ad radices aurium ꝓueniētes,ibi demqȝ diſperſos. ¶ P̄nt ꝛ cōcordari.Auer.n.organuʒ voluit nō iudicatiuuʒ rei ſonabilis:ſed receptiuū tm̄.Albert⁹ ꝛ alij neruos eos dicunt organum iudicatiuū ac receptiuū. ¶ Fiet ḡ in hunc modū auditio.cū.n.ſon⁹ ſit in aere forinſeco ꝑuenit ſon⁹ ꝑ circulationes poſt circulationes vſqȝ in aerē ꝯtētuʒ in ſpira,qui ꝑcutit ad miringā cōtinētē aerem nālem,ꝛ in tali ꝑcuſſione cauſat ſpēm ſoni ſine mā que deferť ab illo aere naturali vſqȝ in neruos,ꝛ ibi iudiciū ꝛ terminus fiet receptionis.Et h̄ mō auditus fit.Et ſic ſcḋa tolletur ambiguitas in hoc propoſito.

Argyr. **¶ Sʒ vtrū hoꝝ duoꝝ ſonet:vtrū id qḋ v̄berať an id qḋ verberat:At cōſtat vtrunqȝ ſonare mō aūt diuerſo.Son⁹.n.motio eſt ei⁹/ qḋ eo motu moueri p̄t quo moueнť ea q̄ reſiliūt a corpib⁹ leuib⁹/cū qſpiaʒ ꝑcutit: Nec oē qḋuiſ tā v̄beratū q̄ȝ v̄berās:ſonū efficit/ vti diximus.nō.n.vt pʒ/ſon⁹ efficiť:ſi ac⁹ feriat acū.ſʒ op⁹ ē vt id qḋ verberať ſit planuʒ: quo ſil'aer inde reſiliat totuſue cōcutiať.**

T.c.85 **¶ Utꝝ āt ſonat id qḋ v̄berat:an qḋ v̄berať? An vtrūqȝ mō aūt altero? Eſt.n.ſon⁹: mot⁹ ei⁹ qḋ p̄t moueri hoc mō:quo reſultātia a leuib⁹ cū aliqs ꝑcuſſerit.Nō igiť:ſicut dcm̄ ē/ oē ſonat qḋ v̄berať ꝛ qḋ v̄berat/ vt ſi feriat acus acuʒ:ſʒ opʒ qḋ ꝑcutiť:regulare eſſe: vt aer vniuerſus reſiliat ꝛ concutiatur.**

Collectanea te.c.85. ¶ Auerrois inquit.Cuʒ ſonus ſit a ꝑcuſſione:percuſſio aūt a percutiēte ac ꝑcuſſo,icepit querere cui attribuiť ſon⁹ ꝑ modū qōnis,ꝛ dicit.Utrum autē hoꝝ ſup.duoꝛuʒ ſonet.ſ.vtruʒ ſonet verberās aut verberatū.hec nāqȝ eſt qḋ. ¶ At vtrūqȝ] Perſoluit.q.erāt nāqȝ cauſe ſonitum percutiens,tum ꝑcuſſum:tū mediū aer.ſ.ꝛ que dicitur aqua tanq̄ȝ ſuſceptibilia:ꝛ inde qḋ erat vtrū magis ꝓpꝛie percutiens an percuſſum.Soluit modo at vtrūqȝ.i.ambo,mō autem altero.ſ.hoc qdē vt agēs.Jd v̄o vt patiens,hoc deniqȝ tanq̄ȝ id cui collidit ac verberať. ¶ Eſt.n.ſonus.] Reddit rōnem ſol',ex ſoni diffōne.d.Eſt.n.ſonus motus poſſibilis moueri hoc modo,quo quidem ſaluantia a lenibus,cum qs truſerit.i.fortiter mouebit:vt cōſtat.Sed adde maiorem.ſed ois motus poſſibilis moueri illo mō ꝛc.eſt egens vtroqȝ mō diuerſo expoſito,ḡ in primo p̄me.ois ſonus eſt agens illis duob⁹:vt dixit mō diuerſo.Ueꝝ adiūgit ꝯdōnes v̄berātis ꝛ v̄berati:quas in cōmēto expſſit Auer.ꝛ ſermo cōſtat tot⁹. ¶ Videť tū ex textu,tū ex v̄bis expoſitoꝝ, ꝛ maxime Auer.colligi ſb̄m ſoni eē ꝑcuſſuʒ.ait.n.Auer.quēadmodū,igiť mot⁹ reꝝ iciſaꝝ attribuiť ꝑcutiēti ꝼm agēs,ꝛ ꝑcuſſo ꝼm ſb̄m, ita ſonus q ē mot⁹ ſonori aeris,q ēt tali mō attribuiť ꝑcutiēti,ꝛ ꝑcuſſo,ꝛ pp hec qdē retinēt h⁹ opionē. ¶ Et iō ſolēt expoſitores maxie ambigere:tū de ſb̄to ſoni,tū de medio ſoni,tū de cāis ꝓductiuis ſoni,tū de organo ſoni. ¶ Sūt itaqȝ qdā q ſb̄ʒ ſoni ꝑcuſſō tribuūt,auctorē ſoni ꝑcutienti,mediū inoiato cōi.ſ.aeri atqȝ aque, organū v̄o tribuūt ipſis neruis vt diximus. ¶ Moueнť aūt his argumētis,qm̄ ſonus ducit in notitiā corpoꝝ ſonātiū, vt ſeq̄nti textu declarabiť,ꝛ īpoſ'e ē ꝙ ducat in cognitionē ſonātiuʒ: niſi altero duoꝝ modoꝝ.ſ.vel tanq̄ȝ effect⁹,vel tanq̄ȝ accidens,nō tanq̄ȝ effect⁹,qm̄ a pari odor, ꝛ color ducerent in notitiā ſenſitiuā qualitatū p̄maꝝ ꝛ augētiū eaꝝ.ſi tanq̄ȝ accidēs.ḡ ſenſus erit ſb̄tiue in illis qḋ volūt.Scḋo ab experientia,qm̄ poſt ſonū:adhuc remanet tinitus i tremulētia cāpane:ꝛ h̄ nō eēt niſi ſonus eēt i ea. ¶ Ampli⁹ ſonus denoiat h⁹:vt ꝯſtat,ꝛ effect⁹ nō pōt denoiare ſuā cāʒ formal'r niſi ſit ſibi accñs,ḡ ſon⁹ oino dʒ eē accñs his. ¶ Albertus in lib.de hoie ſentire vi duplicē eē ſpherā ſoni.ſ.alterā i q̄ real'r multiplicať,ꝛ hui⁹ qdē cētrū eſt res ꝑcuſſa,h⁹ autē ſphera circularis ē.durat aūt tm̄ q̄ȝtū ſe excedit mot⁹ aeris ꝑ circulationes poſt circulos,ꝛ q̄ȝtū.ſ.fractio ei⁹ ē.ꝛ ſcḋa ſphera ſoni itētionalis,cui⁹ cētrū ē tota ꝑª ſphera.hec qdē.n.ſcḋa nō recipit ſonū realē:ſed ſpūalē.i.itētionē ſoni,ꝛ ſic p̄ma,ſphera ē tanq̄ȝ cētrū ſcḋe:ꝛ tūc vult ꝙ ſb̄m ſoni,ꝛ realis ē ꝑª ſphera.mediū ē ſcḋa ſphera,nō inq̄ȝtū aerea:ſʒ inq̄ȝtū nā cōis ēt aque,ꝛ ſic mediū tm̄ eſt id inoiatū.ſb̄m v̄o aer fract⁹,motuſqȝ,ꝯtētus in ꝑª ſphera.cāe v̄o agētes ſunt ꝑcutiēs,ac ꝑcuſſuʒ. ¶ O; ſi dicas ponať auris intra ſpherā p̄mā,nōne fiet audit⁹?ſiqdē fiet.ḡ oʒ vt ꝑ aliqḋ mediū deferať ſpēs:ac intētio ſoni. ¶ Rñdet ꝙ fiet audit⁹ in hūc modū,ꝙ ſon⁹ realis ꝑ circulos:poſt circulos ꝑueniet vſqȝ ad myringā claudētē aerē cōnālēʒ,ꝛ cū ꝑuenerit ad eā ꝑcutit eā,ꝛ cauſat intentionē ſoni realis in illo aere cōtēto, q aer defert eā vſqȝ in neruos obticos,ꝛ fiet tūc auditio.erit ergo mediū aer cōnālis ꝯtēt⁹:ꝛ nō aer forinſeccus.Et huius pōnis rō eſt,qm̄ opʒ recipiēs eē denudatū a nā recepti:ꝛ realiter,ꝛ intētional'r:vt Auer.ꝛ Ariſt.dicūt,ḡ nō pōt eadem ſphera recipe ſonū realē:ac ſpūalē,ꝛ iō opʒ imagiari duas ſpheras,ꝛ vnā tanq̄ȝ ſit alteri cētrū,ꝛ imaginari aerē nālēʒ illo mō tanq̄ȝ mediū noſtrū iſeparabile. ¶ Et hec qdē poſitio optima ē,ꝛ ꝯ̄ eā nullus pōt obijcere:niſi ſtultus:verum qm̄ antiq expoſitores vñr ponere ſonū realē:ac ſpūaleʒ in eadē ſphera.imaginanť.n.illā eādē ſpheram realem eſſe,ꝛ ſphere intētionalis ꝑtem.eſt eniʒ ſphera intentionalis maior:ꝛ iō cōtinet ꝛ realem ſpheram,que ſimul recipit ſonuʒ intētionalem,ac realē ſucceſſiue:vt dictuʒ eſt. Et hec videtur eſſe opinio Auicēne:Auerrois, Themiſtij, Simplicij, ꝛ Alpharabij,vt pʒ bene intuentibus dicta eorum.Jdeo opʒ conſiderare tria ex ꝑte aeris.ſ.fractionē ipſam,que paſſio aeris illata a percutiēte,ꝛ percuſſo,ꝛ motū localem aeris ꝑ totam ſpheram realem,ꝛ naturā innoiatam quā antiqui diechen appellāt.i.perſoniā:vt Themiſtius.ac Simplicius dicūt,ꝛ hanc cōem ponūt aeri,atqȝ aque,ꝛ vl'r omni ſuſceptiuo ſoni intētionalis.Erūt ergo tres ſphere, vna commēſurata,ac equalis fractioni.Altera maior:continēs primam,ꝛ adhuc in maius tranſit ſpatium.ſ.q̄ȝtum durat mot⁹ localis aeris.Tertia maior.ſ.q̄ȝtū poteſt ſonus realis extēdere lineas auditiles.dicem⁹ ergo vnā eandēqȝ naturā in ſb̄to eſſe agentē ſub̄m,ac mediū.v̄.ḡ.aer inquantum fractus cā eſt ſoni:vt agēs:ꝛ motor(lʒ cauſe ſint quibus non ſit percutiens:ꝛ percuſſum) aer inquantum motus locali ſub̄m eſt ſoni realis,pp qḋ Ariſt.ſemper motum ſonū ait:eo qꝛ eſt ſub̄m ſibi inſeparabile.aer vero inquātū diechen medium eſt ſoni ſpūalis,nec incōuenit vnam reʒ ſubiecto:eſſe tria hec diuerſis naturis,ac diſpōnib⁹:ꝛ ſic patet quomodo recipiens denudať a nā recepti,qm̄ ea diſpōne:qua habʒ:nō recipit,ſed ſub alio gñe:ꝛ alia diſpōne:ꝛ ſic motiuū Alberti nō vrget,nec obiecta p̄me poſitionis.Ducit.n.ſonus in notitiā corporum ſonantiū:tanq̄ȝ effectus, ꝛ etiaʒ q̄litates alie ducunt in notitiam illorum:nec id incōuenit. ¶ Ad experientiā dicerē ſonitum illū remanere in aere tremulo circūeunte id corpus,ꝛ nō in corpore ipſo. ¶ Et qḋ dicūt de denoiatione,id nihil eſt,qm̄ ſonat:tanq̄ȝ agens:ſicut lux denoiat ſolem tanq̄ȝ agens lucens:ꝛ non vt forma ſubiectū:ꝛ ſic pʒ quid medium ſoni,quid ſubiectum, ꝛ qd agēs ſoni,ꝛ quid organum,ꝛ multa tollentur ambigua, ꝛ alij nō potuerunt peruenire ad hoc.

Argyr. **¶ Atqȝ differentie ſonorū:actu ſono manifeſte fieri ſolēt.nā vt abſqȝ lumine nō vñr colores:ſic neqȝ acutū graueqȝ ſine ſono diſcerniť.Hec aūt a tāgibilibus tranſlatione dicunť.acutū nanqȝ/multū in breui tpe ſenſuʒ mouet:graue v̄o/lōgo i tēpore paꝝ.Nō igiť idē eſt acutuʒ ꝛ velox/neqȝ graue tardūqȝ:ſʒ ſit alterius qdē mot⁹ pp velocitatē talis/alteri⁹ āt talis ob tarditatē.Et ſil'ia eē vñr:acuto:atqȝ obtuſo q̄ ſunt in tactu(nā acutū qdē quaſi pungit:obtuſuʒ aūt quaſi pellit)qꝛ illḋ in pauco:hoc i multo tpe mouet.Quare ſit: vt illḋ ſit velox/hoc tardum.**

T.c.86. **¶ Differentie autē ſonātiū:in ſono ꝼm actū oſtēdunť.ſicut.n.nō vñr colores ſine lumine:ſic neqȝ ſine ſono acutū ꝛ graue.Hec āt: dicunť ꝼm metaphorā a tangibilib⁹. acutuʒ.n.mouet ſenſuʒ/in pauco tpe multū:graue aūt/in multo parū.Nō igiť velox eſt acutuʒ: graue āt tardū:ſʒ ſit illius quidē pp velocitatē mot⁹ hmōi/h⁹ aūt pp tarditatē.Et videtur ſilitudinē hr̄e:cū eo qḋ circa tactū acuto ꝛ retuſo(acutū.n.quaſi pūgit. retuſuʒ vero/ q̄ſi pellit)ꝓpterea ꝙ mouet hoc qdē in pauco/illud aūt in multo.Quare accidit:illḋ quidē eſſe velox/hoc autē tardum.**

Collectanea te.c.86. ¶ Dupl'r ꝛ hic textus exponi pōt,vno mō vt dicā,cū Ariſtoteles hec appoſuiſſet:tranſit ꝛ nūc ad dr̄ias corporū ſonantium:quoniam modo cognoſcantur,atqȝ a quibus ſumantur docet,ꝛ inquit.Differentie autē ſonantiū.i.corporū natorū cauſare ſonū,oſtenduнť in ſono ꝼm actum.i.actualiter facto.nam ab actione(inquit Plato)facultates ꝛ eſſentias rerum cognoſcimus.quēadmodū ergo ꝙ ſonāt ex ſono:ſic ꝛ ꝙ taliter:ex tali ſono cognoſcimus. ¶ Sicut.n.] Oſtendit ꝛ id per exempluʒ,ꝛ inquit.Sicut enim non videntur colores ſine lumine,ſic ſine ſono nō audiuntur acutum ꝛ graue nō dicens acutum:ꝛ graue:ipſos ſonos: ſʒ ſonatiua acuti vel grauis:vt ꝯñā ſint p̄dicto. ¶ Sʒ ambigūt,qm̄ ꝓculdubio non videtur exemplum hoc ad ꝓpoſituʒ. ¶ Rñdent veteres dicentes,reſonatiua vero dicta ſunt:vt quēadmodum lumen:aliud a coloribus,ita ꝛ ſonus ab acuto corpe:ac graui,niſi ꝙ lumē cauſa coloribus ꝙ videntur vt efficiens,ſonus v̄o ꝙ cognoſcanť acutū ꝛ graue:vt effectus ipſorū ſignificatiuus.ꝛ hoc mō Simplicius expoſuit

hūc locū, ⁊ hāc difficultatē ꝑſoluit. ¶ Auerrois aūt aliter lr̄az īducit. d. Vult declarare ī h̄ caplo: qm̄ ꝯphēdunt̄ ꝑmi modi ſoni. i. dr̄ie ipſiꝰ ſoni, ⁊ ꝙ ſt, ⁊ addit. dr̄ie aūt rez ſonorā. i. ſoni (dr̄. n. ſonꝰ apud eū res ſonora) ꝯphēdunt̄ ac declarant̄ apud eē ſoni. quēadmodū. n. dr̄ie colorꝝ nō ꝯphendunt̄ ſine eēntia coloris ī actu, ⁊ id erit apud pn̄tiā lucis, q̄ eēntia coloris ē q̄ſi lux, ſic acutū ⁊ graue ī ſono, q̄ ſt pͤ dr̄ie ſoni nō ꝯphēdunt̄ ſine eēntia ſoni ī actu. Ecce q̄uō Auer. vult lr̄az ad dr̄ias ſoni: ⁊ nō corporū ſonantiū eē ordinādā. ¶ Sȝ ad hāc expōnē obijciūt, qm̄ qd̄ actualꝰ ētē magis ꝑnͫ cognoſcēdi eiꝰ: qd̄ potētiale. ſȝ dr̄ie ſoni ſt̄ actualiores ſono. ē. n. ſonꝰ genꝰ. ⁊ p ꝯn̄s ī poª. dr̄ie v̄o actu, ḡ magis differētie erūt ꝑnª cogſcēdi ſonū q̄ȝ eꝰ. Et h̄ argͫ coegit expoſitores ad illā ꝑmā expōnē. ¶ Et ſolō eē ꝑt, ꝙ notitia a priori ⁊ ꝯfuſa genꝰ ē ꝑus notū dr̄ijs ac ſpēbꝰ, a poſteriori forte ⁊ diſticte eꝯ. noſter āt ſmo īcipit a ꝯfuſa notitia: ſic̄ docuit Ariſt. in phyſica auſcultatiōe. ¶ Hec āt dr̄r] Docet ſumē dr̄ias taliū corporꝝ ſonātiū ſȝ veteres, ⁊ iqt. Hec āt dr̄r ſm metaphorā ab illis, q̄ tāgunt̄: nō noia ſil'r ſe hr̄e, dicēs his q̄ ī tactilibꝰ: ea q̄ ī audibilibꝰ. nā ī tactilibꝰ oppͫ acuto eſt obtuſuȝ ⁊ nō graue. ſȝ res ſil'r ſe hr̄e ſȝ ꝓportionē. vt dicet, iqt. Acutū. n. mouet ſenſuȝ ī quo tpe ī multū, ⁊ p acutū auditile, ⁊ p ſenſuȝ ſenſoriū, iqt. Graue āt ī multo, in paucuȝ. ¶ Qm̄ v̄o Tymeꝰ dixit acutū velox eē, graue aūt tarduȝ. ingt ad Tymeū [Neq̄ȝ tn̄ acutū velox eē, graue aūt tardū] verꝝ tametſi ſequat̄ acutiē velocitas: grauitatē v̄o tardū: tn̄ nō idē. vn̄ quēadmodū ſonꝰ nō motꝰ ē, ad eū ſequens, ſic ⁊ dr̄ie ſoni acutū ⁊ graue nō dr̄ie ſunt motꝰ. ſ. velox ⁊ tardū, ſȝ ad illas ſunt habita, ac ꝯn̄a io inqt, ſed ſit hoc. ſ. acutum ꝑp velocitate huiꝰ motus, id v̄o. ſ. graue: ꝑp tarditateȝ. Et hāc expōnem ex cōmēto colligere potes. ¶ Et reliquum textus ac cōmēti perſpicua relinquantur.

Argyr. ¶ Atq̄ȝ ſono quidē: determinatum ſit hactenus. Vox aūt: ſonus quidā eſt animātis. nil enī inanimatorū: vocem hȝ. ſed ſimilitudine quadā dicunt̄ voceȝ emittere: vt tibia / lyra / ceteraq̄ȝ inaīata / quecunq̄ȝ extēſionē: cōcētū / ⁊ locutionē habent. horū. n. ſoni / ſimiles eē voci vr̄r: q: vox ⁊ hec eadē hȝ. Atqui cōplura ſunt aīaliū que non eliciūt vocē: vt ea q̄ ſanguis expertia ſunt / ⁊ eorū q̄ ſanguineȝ hn̄t piſceȝ atq̄ȝ id: nō abſq̄ȝ rōne. ſiquidē ſonuȝ: motio q̄dā aeris ē. Sȝ qui vocē dicunt̄ emittere / vt Acheloi fluuij piſces: ij brachijs ſane ſonitāt / vel aliqua ſimili parte.

T.c.87. ¶ De ſono igitur: ſic determinatum ſit. Vox aūt: ſonus q̄dā eſt aīati. inaīatorꝝ enī nulluȝ vocē edit. ſed ſȝ ſilitudinē dicunt̄ vocē edere: vt tibia / ⁊ lyra / ⁊ quecūq̄ȝ alia inanimatorum extēſionē habēt / ⁊ melos / ⁊ locutioneȝ. vident̄. n. q: ⁊ vox hec habet. Multa auteȝ aīaliū vocē non habēt: vt ⁊ que ſunt ſine ſanguine / ⁊ ſanguinem habentiuȝ piſces. ⁊ hoc rōnabiliter. ſiqdeȝ ſonus: aeris motꝰ eſt. Sȝ qui dicuntur vocem edere / vt qui in Acheloo ſunt piſces: ſonant brachijs / aut quodā alio huiuſmodi.

Collectanea te.c.87. ¶ Apponit ꝯtinuationē: ad ſpēȝ ſoni. d. De ſono igr̄ ſic d̄terminatū ſit, ſupple nūc de voce. ē. n. ſpēs q̄dā ſoni vox, ⁊ ceteris exn̄s aīalibus, ⁊ rōnali, ⁊ ſic honorabilis: vt ſignatiua ⁊ cōicatiua. ꝑp qd̄: ⁊ ꝓpriā rōnē ſortita ē, iqt. Vox aūt ſonꝰ q̄dā ē aīati. i. ꝑſpicuū ē, ꝙ ī ſolis aīantibꝰ vox. ¶ Debes ſciſcire, ꝙ in voce tria exigunt̄, neuma. i. expāſio ſoni, irach. i. tonus ſeu melodia, ⁊ dictiones. i. aliqd̄ ſile, lr̄is ⁊ dictiōibꝰ. i. locutio q̄dā. his. n. tribus vox ꝯſtituitur, ⁊ iō ſoni lyre, teſtudinū, ⁊ aliorꝝ organorū, ⁊ piſciū ſunt equoce voces: cuȝ his tribus careāt. ¶ Et reliquum cōmēti, ⁊ textus patet.

Argyr. ¶ Vox aūt: ⁊ ſonus eſt aīalis / ⁊ nō quauis efficit̄ ſine diſcrimine parte. Sȝ cū aliquo pcutiēte aliqd ⁊ in aliquo / qd̄ qdē eſt aer ſonus effici ſoleat: iure ꝓfecto vocē / aīaliū ea ſoluȝ habebūt que ſuſcipiūt aerem. Jā. n. ipſa natura vt ad guſtū ⁊ locutionē vtit̄ lingua / quoruȝ guſtus qdē neceſſariū ē (quapp pluribꝰ ineſt) interpretatio v̄o eſt gr̄a boni: ſic ⁊ aere qui reſpiratione trahitur ad duas vtitur opōnes ad īterminatū inq̄ȝ diſponēdū calorē / qd̄ qdē ē nec̄iuȝ / ⁊ cāȝ in alijſ explicabimꝰ / ⁊ ad vocē ēt cōficiendā ob bonum.

T.c.88 ¶ Vox aūt ſonus aīalis eſt / ⁊ nō qualibet pte. Sȝ qm̄ omne ſonat verberāte aliquo / ⁊ aliquid: ⁊ in aliquo / hoc autē eſt aer: rōnabiliter vtiq̄ȝ vocem edent hec ſola / quecunq̄ȝ ſuſcipiunt aerem. Jaȝ enī reſpirato vtit̄ nā ad duo opera: ſicut lingua ad guſtuȝ ⁊ locutionem. quorū guſtus qdē neceſſarius eſt / vnde ⁊ pluribus ineſt: interpretatio autē vt bene ſit. Sic ⁊ ſpiritu: ⁊ ad calorē interiorē / tāquā neceſſarium. cauſa autem: in alijs dicta eſt. ⁊ ad vocem: vt bene ſit.

Collectanea te.c.88. ¶ Dicit Auer. cū declarauit ꝙ vox dr̄ equoce ī eis, q̄ vociferāt ꝑ brāchos, ⁊ in aīalibꝰ anhelātibꝰ. vult notificare genꝰ aīaliū in q̄ īuenit̄ v̄a vox. i. vult dare ꝯdōnes q̄s dȝ aīal hr̄e: ad h̄ vt vniuoce, vocet, iqt Ari. Vox aūt ſonus aīalis eſt, ⁊ nō q̄lȝ pte. i. vox ē ſonus aīalis ꝓprij ⁊ certi, ⁊ p ꝓpriū mēbrū ac certū. ⁊ explicat qd̄ mēbrū, ac ⁊ ꝙ aīal ſit, ⁊ accepit ꝓpōnē cōeȝ ſupiori capite expoſitā, ⁊ iqt. Sȝ qm̄ oē ſonat v̄berāte aliq̄, ⁊ aliqd, ⁊ ī aliq̄, h̄ aūt ē aer, rōnal'r vtiq̄ȝ vocabūt q̄cūq̄ȝ ſuſcipiūt aera, ⁊ iqt Auer. ſȝ q: iā declaratū eſt, ꝙ oē ſonorꝝ nō hȝ ſonū: niſi pcutiēs, ⁊ pcuſſuȝ ī aere, manifeſtū ē, ꝙ īpoſ'e ē īuenire aīal ſonorꝝ. i. vocās: niſi hēat mēbrū ex q̄ fiat pcutiēs ⁊ pcuſſuȝ, ⁊ aerē quē imittat. i. mittat ad id mēbrū, ⁊ ex̄hat ab īpo. eſt ḡ ꝓpō hic Auer. ꝑª, ꝙ aīal ad h̄ vt vocet dȝ hr̄e mēbꝝ ꝓpriū, ad qd̄ mittat̄ aer ab alio mēbro ꝓprio. ¶ Tūc apponit ſcd̄aȝ. d. Et ꝙ id mēbrū habeat figurā, ⁊ q̄ɫitatē, ⁊ ſitū terminatū. Ex huius rōē, qm̄ oē agēs ſiue patiēs dȝ eē ī actu. nihil aūt ē in actu: niſi ſit inmā q̄ɫta ⁊ extēſa: ideo opȝ talia eē actu terminate figure, ac magnitudinis. His duobꝰ ꝓpōnibꝰ acceptis, īfert tertiā. d. Vn̄ nec̄e ē ēt vt aīalia vociferātia ī rei v̄itate ſint aīalia q̄ recipiūt aerē ī īteriorībꝰ ſuis, ⁊ ex̄ hūc ipm. cuiꝰ rōnē reddit: q̄ ſi aliā. d. Jn iſtis. n. īueniunt̄ illa tria. ſ. expāſio: tonus, ⁊ dictio, ex qbꝰ ſit vox ī rei veritate. ¶ Erit ḡ ſyll's Ari. hypotheticꝰ ꝯtinuꝰ, cuius an̄s ē vna copulatiua, ꝯn̄s vna cathegorica ſic, ſi oē ſonat ꝑp motū ab aliq̄, in aliqd̄, ⁊ p aliqd̄, ⁊ id p qd̄ ſonat eſt aer, ḡ vocabūt ea, q̄ aerē ſuſcipiunt. mō ſi ponat̄ an̄s, ſeqt̄ h̄ ꝯn̄s eē poſitū, ⁊ h̄ ē poª ſylli Ari. ¶ Jā enim aere.]. Dicit Auer. deinde incepit declarare ꝙ iſtud iuuatiuū, per qd̄ nā vtitur aere in aīali anhelante eſt a iuuamento: qd̄ eſt infrigidatio: ⁊ ꝙ nā vtit̄ eodem mēbro. i. eodem

de īnſtr̄o. ſ. aere ad duo, quorꝝ vnū ē vtile: ⁊ reliquū nec̄iū: vt declarat̄ in libro de aīalibꝰ. dic̄ ḡ ariſt. Jā. n. nā vtit̄ aere reſpirato ī duo opa. i. in vocādo, ⁊ ī refrigerādo: lȝ refrigeratio ſit nec̄ia, vocatio v̄o vtilis. Et reliquū lr̄e: ⁊ cōmēti pȝ.

Argyr. ¶ Jnſtr̄m āt reſpirandi: fauceȝ ſunt pulmoq̄ȝ id eſt: gratia cuius eſt iſta pars: nā ea q̄ gradiunt̄: hac in parte plus hn̄t coloris q̄ȝ cetera. Js ꝑterea locus q circa cor ē primꝰ: reſpiratione nimirū eget. Jdcirco: neceſſariuȝ eſt aerē ingredi reſpiratione attractum.

T.c.89 ¶ Organū aūt reſpirationis: guttur: cuiꝰ aūt cauſa hec ps eſt pulmo. hac. n. pte plus hn̄t caloris pedibꝰ gradiētia / alijs. Jndiget aūt reſpiratione: ⁊ q circa cor locus primꝰ. Vn̄ n̄eceſſe eſt: inter reſpiratū ingredi aerem.

Collectanea te.c.89 ¶ Hic tex. ⁊ optime ⁊ facile ꝯtinuat̄, ⁊ exponit̄ ab Auer. iō nolo imorari, cū greci nil dicant verꝝ. Auer. digreditur ad Galenū ibi [Et hoc qd̄ dixit] Vbi ꝑmo Auer. oñdit neceſſitatē attractionis aeris, ⁊ extramiſſionis eiuſdem. ſunt. n. duo aera: vel aeris ptes, vnus quo vtit̄ nā. i. aīalis aīa, ⁊ virtus corpis regitiua ad attrahēdū, alter ad emittēdū. h̄ ḡ ꝓbat Auer. ⁊ inqt. Et hoc qd̄ dixit nec̄iuȝ eſt. ꝑma enim neceſſitas anhelitꝰ eſt ad imittēdū. i. ad attrahēdū aereȝ. Secūda ad extrahēdū. i. ex̄ponēdū. ꝑma. n. eſt ꝑp ipm cor. ſ. refrigerādū, ⁊ eſt ꝑma prīnitate intētionis: tanq̄ȝ membruȝ primū, ⁊ preſtabilibꝰ, ⁊ magis calidū. Scd̄a v̄o ꝑp pulmonē: tanquam mēbrū ſcd̄ariū, ac non ita calidū. pulmo enim non eget aere nouo frigido, ſed eget vt aer ſibi miſſus a corde remoueat̄, ⁊ h̄ ſit expirādo: ideo expiratio attribuit̄ pulmoni. Et ideo dicit, qm̄ niſi eſſet calor pulmonis nō indigeret aīal: ad extrahēdū aerē frequētem. ¶ Et hoc eſt.] Hoc Auer. declarat per ſil'e. d. Et hoc eſt ſimile ei: qd̄ inuenit̄ in pluribus artibus ſeu artificijs. ſ. ꝙ indigent mutare inſtr̄ȝ p qd̄ agunt: ꝑp id qd̄ cōtingit illi inſtr̄o: per qd̄ agit: ⁊ quo

Collectanea te.c.88 vtit̄. Et declarat h̄. d. Jnſtr̄m. n. nō mutatur: niſi qm̄ ꝯſumitur. ⁊ conſumptio ꝯtingit ei, aut ꝑp vtētē. ſ. q: vtēs ꝯſumitur, aut ꝓpter ipm vſuȝ. ſ. ꝓpter inſtr̄m in ſe, ⁊ ſic vult dicere ad propoſitū. nā cogitatiua corporis vtitur duplici aere. ſ. inſpirato ⁊ expirato: propter ꝯſumptionē accn̄tē: tā l'eis. ſ. aere. aer. n. cōſumitur, ⁊ ꝓpter vtētia. i. cor ⁊ pulmonē, q̄ vtuntur aere ⁊ cōſumunt̄: vt cōſtat. ideo fuit nec̄ium vti aere duplicato, vt accidat conſumptio vtriq̄ȝ magna ⁊ aīal pereat. ¶ Ex h̄ infert vnū ꝯn̄s: ſup. intelligēdū. ſ. ꝙ pulmo deſideret extramittere aerem, qm̄ pulmo ꝯſumeretur niſi extramitteret. Tūc cōtra Gal. arguit. d. Si igit̄ pulmo deſiderat ex̄here aerē. i. emittere aerē ſibi trāſmiſſum a corde calidū, tūc motus eius nō eſt ex pectore tm̄: vt opinat̄ Gal. qui credit ꝙ pectus ex̄mittat aerē calidū tm̄: vt pȝ, qm̄ videmus pectus tm̄ moueri in hac extractiōe. ¶ Hanc ꝯn̄aȝ Auer. ꝓbo, oē potēs expellere aerē talē, deſiderans ipſum expellere, de facto expellit: qm̄ opȝ, ⁊ h̄ ꝯſtat apud oēs. ſed pulmo: vt dictū ē: d̄ſiderat expellere, ⁊ pōt, ḡ ꝯcurrit ad expulſionē: ḡ nō tm̄ pectꝰ cōcurrit: quēadmodū Gal. credit. tn̄ inqt, ꝙ hec intētio eget ꝑſcrutatiōe per ſe, ⁊ ideo de hoc nō plus. eſt enim pertinēs ad librum de anhelitu, ⁊ 18° de animalibus. nūc v̄o intentum ſit dictum.

Argyr. ¶ Quare: vox eſt ictus aeris reſpiratione attracti / q qdē ab aīa ſit ea q̄ his in partibꝰ collocat̄ / ad eā ptē que gurgulio appellat̄. Nō enim oīs quiuis aīalis ſonuȝ / vox eſt: vti diximus (ſit. n. vt ⁊ lingua ſonus efficiat̄ / ⁊ etiaȝ vt tuſſiētes efficiūt) ſed opȝ ⁊ aīatū ſit id qd̄ verberat / ⁊ aliqua cū imaginatiōe. Vox enī: ſonus quidē eſt ſignificatiuus / ⁊ nō aeris eiꝰ q reſpiratione trahit̄ vti tuſſis / ſed hoc ferit aereȝ euȝ qui eſt in gurgulione ad ipſuȝ. Signū aūt eſt: non poſſe quenq̄ȝ edere vocem ſpirantē aut reſpirātē / ſed aerē retinētē. detinēs enī aerem: hoc ipſo nimirum mouet.

¶ Quare percuſſio reſpirati aeriȝ ab aīa q̄ eſt in his partibꝰ / ad vocatam arteriā: vox eſt. Nō eniȝ oīs animalis ſonus / vox eſt ſicut diximꝰ (eſt enim ⁊ lingua ſonare: ſicut tuſſientes) ſed opȝ aīatū eſſe verberās / ⁊ cum imaginatione aliqua. ſignificatiuus eniȝ quidā ſonus / eſt vox: et non reſpirati aeriſ ſicut tuſſis / ſed iſto verberat euȝ qui eſt in arteria ad ipſam. Signū auteȝ eſt: nō poſſe vocē edere reſpirantem / aut expirantem / ſed detinentē, mouet enim iſto retinens. T.c.90.

¶ Conuenere expoſitores: tam veteres q̄ȝ noui: Ariſt. vocis diffōnem reſumere: quaſi correlarie, qd̄ per id verbū [quare] denotat. Jnqt, Quare vox eſt percuſſio reſpirati aeris ab anima: q̄ in pticulis, ad vocalē arteriā. ¶ Jn qua ꝓfecto diffōne / oēs deſignat vocis cāas. cū. n. dicit [pcuſſio] motū efficientis deſignat quaſi velut āgēs eſt vocis actus. Et cū [reſpirati aeris] ꝯiūgit ꝓculdubio materiā in qua ac ſubiectū notauit. Et cū adijcit. Jn his pticulis.] inſtr̄a reddit agētis. ⁊ p id [ad vocalē arteriā] notat percuſſum inſtr̄m. ſ. vt circa qd̄. ḡ vox eſt pcuſſio reſpirati aeris ab aīa, que ī his particulis, ad vocalē arteriā. ¶ Sed ambigūt veteres, qm̄ Ariſt. formalē tacuit cām, ac finalē, que ſunt potiores. ¶ Rn̄det Alexā. aphrodiſeus, Ariſt. per id v̄bū [ſȝ aīaȝ] cām annotaſſe formalē [ſm qd̄] enim notat formaleȝ cām [ab] v̄o agētē, ⁊ ſic lr̄a apud eū legenda erit, quare pcuſſio reſpirati aeris ſm aīam, que eſt ⁊c̄. ¶ Sȝ Alexᵒ obijcit: h̄ Simmpl'. ⁊ ex v̄bis ſuis duas eligo rōnes: aduerſus Alex. ꝑ qm̄ in nālibꝰ agens ⁊ forma reꝰ eiuſdē nō incidūt. modo aīa ē agēs cā vitaliū motuū, ḡ vitaliū motuū nō ē cā vt forma ⁊ per ꝯn̄s / neq̄ȝ vocis: cū ſit vitalis motꝰ, vel non ſine vitali motu. ¶ Amplius nulla cā per mediū: tanq̄ȝ per inſtr̄ȝ eſt forma illius in qd̄ agit p mediū ⁊c̄. hec ꝑſpicua. qm̄ forma eo agit: vel cā, q: forma: ⁊ nō medio aliq̄. mō aīa eſt cā vocis: put eſt in pticulis. i. organis vocis. ſ. pulmone: ⁊ canna pulmonis, ⁊ alijs ḡ non eſt forma ꝓpria vocis. ¶ Jō Simpli. exponit lr̄āȝ: vt ꝯſtat, ⁊ vult ꝙ aīa ponat̄ tanq̄ȝ cā agēs [ab] enim motiui deſignatiuū eſt: vt dicit: formā autē ſubaddit, qm̄ vox ſonus eſt. ſonꝰ aūt eſt tanq̄ȝ forma vocis: vt ſepius dixit. ¶ Pōt ḡ apud Simpl'. anima corpi cōparari duobꝰ modis. ſ. vt forma, ⁊ vt vtēs. ꝑ mō eſt cā formalis corpis. 2° mō cā agens opationū corporis, ⁊ ideo deſignās aīam hic accipit vt vtēs: ⁊ nō vt forma (vt Alex. credit.) dixit [que eſt in his ptibꝰ] hoc eſt, que aīa eſt vtens his ptibus: tanq̄ȝ inſtr̄is motꝰ vocalis, propellentibus aerē ad vocalē arteriā. ¶ Et ex his ꝯſtat: id v̄bū [que] referre aīam, que eſt in organis reſpirationis: tanq̄ȝ ars in inſtr̄is. Quo aūt Ariſt. ſubaudiat cām finalem ſtatiȝ dicet̄. ¶ Nō. n. oīs animalis ſonus.] Cum cōpleuit diffōnē: vult deſignare cāȝ finalē vocis. dȝ ḡ vocis diffinitio eſſe h̄ mō, vox eſt ſonus cauſatus a pcuſſione reſpirati aeris ab aīa, que ē in his ptibus, ad vocalem arteriam: gr̄a explicandi anime affectuȝ. Oſtēdit ḡ vltimā pticulā eē nec̄iaȝ, ⁊ inqt. Nō. n. oīs aīalis ſonus vox eſt: ſicut diximꝰ, qm̄ eſt. i. ꝯtingit / ⁊ linguā ſonare. ſicut tuſſientes, qui ſonus nō vox eſt. Sȝ opȝ aīatū eſſe

Collectanea te.c.90 · Dubō. · Rᵒ alex. · Obtio. · que ſimplicius

v̄berās ⁊ cum imaginatione aliq̄.ſ.explicandi affectꝰ mentis. ¶Signatiuꝰ eniz.] ꝓbat id ⁊ ſyll'ſ ſic cōponit̄, oīs ſonus ſigñatiuꝰ eſt grā explicādi affectꝰ aie. Tūc addit minorē.d. Uox.n.ē qdā ſonꝰ ſigñatiuꝰ: ⁊ nō reſpirāti aeris tm̄: ſic dixi. ſʒ iſto v̄berat eū: q̄ ē in arteria ad ipſam. ğ in pͣ figͣ vox ē cū imaginatiōe grā explicādi mētis affectꝰ. ¶Signū āt] Apponit aūt ſignū ꝙ vox fit cū imaginatione grā explicādi mētis affectus ⁊ ſermo ſuus manifeſtus eſt per ſe.

Cō.90. **Oportet igit̄ vt ꝑcuſſio.** ¶Huic deficit ptis intētio q̄ pſpicua eſt ex v̄bis Ariſt. ſʒ q: Ari. accepit in lr̄a: ꝙ vox eſt ꝑcuſſio reſpirati aeris ab aīa, ⁊ ꝓculdubio falſuʒ ē, qm̄ vox nō eſt ꝑcuſſio, cū ſit in ꝑcuſſione: tanq̄ʒ in agēte, iō pſoluēs hāc dubōnē dicit. Opʒ igit̄ ꝑcuſſio vt aeris anhelati ab aīa q̄ eſt in iſtis mēbris/ad cānā: ſit id qđ facit vocē. ğ vult ꝙ hꝰ ꝓdicatio ſit cāſis. ⁊ inde colligit vocis diffonē.d. Neceſſe eſt igit̄ vt eēntia ⁊ diffō vocis non ſit aliud: niſi ꝑcuſſio .i. ſonꝰ cauſatꝰ a ꝑcuſſiōe aeris anhelati ad mēm. qđ. canna dr̄, ab expulſiōe aie imaginatiue: volūtarie .i. appetēte, que eſt in iſtis mēbris. Cuiꝰ exēplū adijcit, ⁊ ſmo pſpicuꝰ eſt. ¶Et dixīmꝰ ꝙ neceſſe eſt] Et q: (vt dixit Simpl.) i diffōne ꝓpoſita deficit cā finalis: ideo auerro. ex v̄bis Ari. cām finalē vocis explicare itēdit. ¶Debes ğ ſcire cāʒ finalē vocis eē explicatiōnē affectuū. ğ ꝯcurrit ad vocandū deſideriū aie ꝯſideratiue ⁊ q: deſideriū ſeq̄t̄ cōpꝛehēſionē ſicut

Cō.39. vmbꝛa corpꝰ 12° meta̅ᶜᵉ. ğ in vocis foꝛatiōe duo exigunt̄: .ſ. v̄tꝰ imaginatiua, que ſe tenet ex pte agentis, ⁊ v̄tꝰ deſideratiua: q̄ ſe tenet ex pte finis. Inq̄t ğ ⁊ dixīmꝰ: ꝙ neceſſe ē in eēndo vocē, vt ꝑcutiēs habeat aīam imaginatiuā, q: nō oīs ſonꝰ factus ab aīali ē vox, vt ſonus q̄ fit abſq̄ʒ volūtate apđ tuſſiʒ ⁊ apđ motū ligue. ſʒ vox ē ſonꝰ, q̄ fit cū imaginatiōe ⁊ volūtate, ⁊ iō dixit aīatū, ⁊ cū imaginatiōe. inuit.n. ꝙ iſta actio cōplet̄ duobꝰ v̄tutibꝰ aie: q̄ꝝ vna ē ꝯcupiſcibilis, ⁊ altera imaginatiua, ⁊ h̄ mō Simpl'. cōmētatꝰ eſt hūc locū ad v̄bū, ⁊ ſic diffinitio vocis ꝑfecta erit. ¶Primū.n. mouēs.] Quaſi oñdit vocē hr̄e duo agētia, vnū ꝓncipale ⁊ pᵐ. ſ. aīaʒ, alterū ſcđariū: poſteriꝰ. ſ. mēbꝛū repellēs aereʒ. Inq̄t mō ꝙ vox eſt actꝰ vtriuſq̄ʒ. licet p̄ ſit actꝰ aīe, ⁊ dicit. Primū.n. mouēs in voce eſt aīa imaginatiua, ⁊ ꝯcupiſcibilis, ⁊ iō vox eſt ſonꝰ illiꝰ ꝓmi .i. volētis ⁊ imaginātis, ⁊ nō eſt ſonus p̄ ⁊ ꝑ ſe mouētis aerē anhelatū. ſ. mēbꝛi ꝓdicti, vt ſonus q̄ fit apud tuſſiʒ. ſed mouēs ꝓmū in voce eſt aliđ ab iſto mouēte, lʒ pᵐ mouēs non moueat: niſi ꝑ ipm̄. ſ. meᵐ. ¶Ex his ꝯſtat Ariſt. ꝑ lyͣ[ab aīa] nō formalē cāṁ: ſʒ agētē itēdere, vt dixit: ⁊ recte Simpliciꝰ. ¶Sʒ hic ambiges,

Dubiū. qđ ē pᵐ mouēs in motu tuſſis, dicit.n. Auer. pᵐ mouēs in

Rñſio. motu tuſſis/alterū eē a p̄ mouēte i motu vocis. ¶Rñdet Simpli.d. in tuſſi euenire motū: ꝓp incidētē ipaʒ pituitā, vel aliđ qđ ſolidū, vel hūidū expellere nāʒ conari. ¶Ergo pᵐ mouēs in tuſſi eſt mēbꝛū ꝓpellēs aerē grā remouēdi nocumētū. Sʒ pᵐ mouēs in motu vocis, eſt aīa. ğ id qđ eſt pᵐ mouēs in tuſſi eſt inſtr̄m reˡˡ motꝰ vocis, ⁊ h̄ Auer. intēdit: ſi recte ꝯſideras. ¶Et ſignū eiꝰ.] Qđ dixit declarat, ⁊ p̄ ꝓponit itētū.d. Et ſignū eius ꝙ pᵐ mouēs in voce moueat aerē: mediāte p̄ mouēte aerē i anhelitu. ⁊ vult dicer̄ ⁊ ſigᵐ ꝙ ꝓncipale mouētē i anhelitu ē iſtr̄ʒ aēe in actu vocis eſt, q: nos nō poſſumꝰ vociferare: dū inſpiramꝰ .i. aerē itus attrahimꝰ, vel expiramꝰ .i. aerē emittimꝰ ex̄. ¶Mouens .n.] ꝓbat ꝓpoᵐ ſignū, ⁊ rō cōponit̄ ſic, nullū inſtr̄m p̄t vſitari i vna hoꝛa a duobꝰ agētibꝰ: ꝑ diuerſis actionibꝰ, vt ꝑſpicuū eſt. Sʒ aer vel inſpiratꝰ vel expiratꝰ eſt inſtr̄m vſitatū: ꝑ duabꝰ actionibꝰ, a duobꝰ agētibꝰ. ſ. a pulmone: tāq̄ʒ ab agēte ꝓximo, ⁊ ab aīa, ğ nō pōt vſitari in hoꝛa vna, ğ qñ expiramꝰ nō poſſumꝰ vociferare. Huius accepit minoreʒ .d. Mouēs.n. in anhelitu/alio inſtr̄o vtit̄ in illa hoꝛa, ab inſtrumēto ꝓme motiōis in ꝑcuſſiōe: q̄ facit ſonū. vult dicere ꝙ dʒ hr̄e actiones duas id vnū inſtr̄m in illis actibꝰ diuerſis. Tūc accepit maiorē.d. Sʒ impoſſibile eſt vt vno inſtr̄o vtat̄ in diuerſis actionibꝰ in vna hoꝛa, ğ ⁊c̄. Et h̄ exponit .d. Et nos nō mouemꝰ ꝑ id mēbꝛū: niſi cū cōcluſerimꝰ ipm̄ .i. ⁊ iō nō mouemꝰ aerē motu vocis: ꝑ hoc mēbꝛū qđ inſpirat ⁊ expirat, niſi qñ incluſerimꝰ anhelitū. ⁊ reddiderimꝰ ipſuʒ ocioſum ab iſta actione: q̄ eſt anhelitus: dū vociferamus. ğ retinemus aerē ocioſum ab anhelare, ⁊ hoc ſignat ipm̄ nō poſſe eē inſtr̄ʒ duoꝝ ⁊c̄. ⁊ ꝓp hoc (vt dicit Simpl'.) cāna pulmonis: ⁊ pulmo ſunt ꝓncipalia reſpectu anhelitꝰ iſtr̄a reˡˡ aīe in voce. ⁊ cū vnū non poſſit eē inſtr̄m duoꝝ: ꝑ diuerſis actionibꝰ: talia nō erūt inſtr̄a eoꝝ reſpectu anhelitus aīeq̄ʒ reſpectu vocis ꝓ vna hoꝛa. vide eum.

¶Patet aūt: ⁊ quā ob cām piſces vocē non fundūt: fauces.n. nō habēt. at hāc partē nō hn̄t: q: non ſuſcipiūt aerem/neq̄ʒ reſpirant. Sed qui ita dicūt: vehemēter aberrāt: quā aūt ob cauſam: alius ſermo eſt. Argyr.

¶Manifeſtū aūt: ⁊ cur piſces ſine voce ſunt. nō enim habēt guttur. hanc autē parteʒ nō hn̄t: quia non recipiūt aerem/neq̄ʒ reſpirāt. Sed qui dicunt ſic: peccant ꝓpter quam igitur cauſam: alia ratio eſt. T.c.91

Colle/ctanea te.c.91 ¶Expoſitores veteres ſic lr̄am hn̄t. [Pʒ autē ⁊ quam ob cām piſces voces nō fundūt. Et tūc volūt Ari. quaſi correlarie reddere cām: cur piſces nō vocitāt. verū de piſcibꝰ veluti non reſpirātibꝰ in de ptibꝰ aīalium tractatū, vt dicturus, reijcit. aqua.n. pꝛo aere, ⁊ bꝛanchijs ꝓ pulmone ad refrigeratiōnē pꝛecoꝛdialis vtunt̄ calidi, vt ex Simplicio excipit̄ ⁊ hoc pacto latini exponūt, ⁊ Auer. qui lr̄am ē h̄ pacto habet. Poteſt ⁊ aliter vt dicamus Ariſto. dare ſcđʒ ſignū. ꝙ guttur ſit vocis oꝛganum, ⁊ ſic lege. manifeſtū autē ſup. ꝙ guttur inſtr̄m eſt vocis, ⁊ q: .i. qm̄ piſces ſine voce. nō.n. hn̄t guttur. hāc aūt partē nō hn̄t, q: nō recipiūt aerē, neq̄ʒ reſpirāt. ſed ſu. hi q̄ dicūt eos vocitare peccāt. quā āt ob cām ſup. nō recipiūt aerem/altera ratio eſt.

Cō.91. **Dicit qđ cāe.** ¶Pꝛoponit cās carētie vocis in piſcibꝰ oꝛdinatū.d. Cāe ꝓpter q̄s piſces nō hn̄t vocē, ſunt tres, ⁊ ꝓma ⁊ remotioꝛ eſt, q: nō hn̄t pulmonē, ⁊ cānā. Et cā hꝰ cāe eſt, q: non indigēt imiſſione aeris: aut emiſſione. Cā āt vltͣ: q̄re caret emiſſione ⁊ imiſſione aeris, que eſt ꝓpinqua huic accn̄ti/i alio dicēda eſt. ſ. lib. de aīalibꝰ. ğ remota cā eſt carentia cāne. pꝛopꝛio eſt carētia anhelitꝰ, ꝓpinquiſſima ē dicēda in lib. de ꝑtibꝰ aīaliū.

Utꝝ voces ſint grā ſigñdi cōceptꝰ aīe. ¶Querūt p̄: vtrū voces ſint in aīalibꝰ: cū imaginatiōe grā ſigñandi ꝯceptus aīe imaginatiue, ⁊ ꝯcupiſcibilis. Et videt̄ ꝙ nō: vt Auic. ſentire videt̄ in liᶜ de animalibus. Qđ eſt a nā: ⁊ ab iſtinctu nature: nō vı̄ eē ab imaginatiōe, nec grā ſignificādi ⁊c̄. Sʒ voces bꝛutoꝝ ſunt oēs ab inſtinctu nāe: ⁊ a nā: vt oēs Phi teſtati ſunt. Quare ⁊c̄. ¶Amplius ſi vox in bꝛutis eſſet grā imaginationis ⁊ explicādi affectus, tunc ſicut diuerſimode afficerent̄: ⁊ cōciperent, ſic diuerſimode voces foꝛmarēt. modo cōſtat/vocem vnius ſp̄ei eſſe vniformem: pꝛo vnoquoq̄ʒ ꝯceptu, ergo nō ſunt illius grā. ¶Debes ſcire, ꝙ animaliū quedā carēt ſanguine: vt piſces. ⁊ hꝰ nō vocāt: pꝛio hiſtoꝛiarū q̄dā ſunt ſanguinea. ⁊ hꝰ vocāt. Uocātiū aūt quedā vocāt vniformiter pꝛo diuerſis affectibus ad ſimilia ſue ſp̄ei: vt equus, canis bos ⁊c̄. Et alia vocāt diffoꝛmiter: ſm̄ diuerſos affectꝰ. hoꝝ adhuc/quedam foꝛmāt voces diuerſas pꝛo affectibꝰ diuerſis: per inſtinctꝰ nature: vt pygmei. alia quoq̄ʒ ſm̄ volūtatē ⁊ placitū: vt homines. Uocantiū vniformiter, q̄dā ſemꝑ vocāt, quedā certis tꝑibus, vt cumus ⁊ alia. Amplius quedam vocant tꝑe coitꝰ tm̄: vt aīaliū plurima pars, quedā ⁊ ipſo tꝑe coitꝰ, ⁊ ante, ⁊ poſt: vt Philomena, que (vt Plato dicit) canit tribꝰ illis tꝑibꝰ: vt cātu ſuo letificet̄ femia: ad h̄ vt caloꝛ excitet̄. ⁊ clarificet̄, vt inde fiat bonꝰ ſanguis, ⁊ ꝑ ꝯñs caloꝛ tꝑatus dſpgat̄ ſup̄ oua. Ex his ꝯſtat oē aīal vocās vocare grā ſignificādi affectꝰ. ¶2° debes ſcire ꝙ aīalia: eo mō vocant, q̄ ꝯcipiūt. pn̄t āt ꝯcipe duplr̄. ſ. ꝯfuſe, ⁊ diſtincte. p̄ mō faciūt bꝛuta, ⁊ pueri i pn̄° vite. Diſticte aūt vocāt hoīes, ⁊ pygmei, ſʒ hoīes volūtate, pygmei inſtictibꝰ, ⁊ ide fuit vt ꝓpinq̄ſſimū genꝰ aīaliū ipſi hōi ſit pygmeoꝝ [ſūt.n. pygmei foꝛmati ſicut hoīes] hn̄t ⁊ imaginatiuā ꝑfectioꝛē alijs imaginatiue hoīs ſat affinē. hn̄t loquelā ac ſmonē ſilē'm loq̄le humane: intm̄ ꝙ hoīes putant̄, ꝓpter qđ Ariſ. 7° de hiſtoꝛia inq̄t, grues ꝑmutari ex ſciticis cāpis/ ad paludes ſupioꝛes egypti, vn̄ nilus fluit, ⁊ ille locꝰ eſt circa quē pygmei habitāt. Differ̄t aūt ab hoīb̄ꝰ, qm̄ actꝰ hoīs: ſūt rōni ⁊ ſyll'o pꝛactico ſbdibiles: actꝰ v̄o pygmeoꝝ tm̄ iſtictibꝰ nāe. Ampliꝰ pygmei ſt̄ mole coꝛpis puiꝑp angūᵃᵐ loci i q̄ gñant̄. Ari. 10ᵃ ꝑticula ꝓpleᵘᵐ ꝓbleᵗᵉ 12°, ⁊ hn̄t alias dr̄ias. hic exꝓmitur v̄bū Them̄. hic.d. Si gñat aūt vox oīs, aut nāles affectus egritudinē ⁊ voluptatē, cuiꝰ eſt vox bꝛutoꝝ, aut ea q̄ hoīs ꝯſtitutis reꝝ noībꝰ, ⁊ receptis in ꝯſuetudinē indicāt ⁊c̄. oīs ğ vox, aut ſigñat ex inſtinctu nāe, aut ex foꝛatiōe volūtaria: vt illa hoīuʒ ⁊c̄. ¶Ampliꝰ hic v̄ificat̄ auerro. verbū, ꝙ ad vocē duo ꝑexigunt̄, imaginatio, ⁊ deſideriū. ꝑexigit̄ eniʒ deſideriū tanq̄ʒ mouēs mēbꝛa ⁊ imaginationē ad explicādū affectꝰ, ⁊ ſic q̄ſi ex pte finis. req̄rit̄ ⁊ imaginatio: tanq̄ʒ mota, ⁊ agēs foꝛmās voces ad explicādos affectus: iuxta exigētiā deſiderioꝝ, ⁊ h̄ cōe eſt hoībꝰ ⁊ bꝛutis, lʒ bꝛuta cogant̄ a deſiderijs, hoīes aūt ſint dn̄i illoꝝ. imaginatiue ğ oīs vocatio eſt ab inſtinctu, lʒ hoībus ſit placitū: bꝛutis v̄o nō. ¶Tūc ad rōnes, ad pᵃᵐ maioꝛ falſa ē. qđ.n. ab iſtinctu nature eſt, pōt eſſe ab imaginatione tanq̄ʒ a cā agēte, lʒ inſtinctꝰ ſit tanq̄ʒ finis. ¶Ad 2ᵃᵐ dđʒ, ꝙ cā diuerſitatis explicationis, ⁊ vocum foꝛmationis: eſt diuerſitas modi cōcipiēdi, ⁊ quia illa bꝛuta omnia cūfuſe cōcipiūnt, ideo nō explicant/niſi vniformiter: ſicut pueri in pꝛincipio.

Utꝝ cōceptꝰ explicati ꝑ voces ſint i vocibus. ¶Querūt 2°, an ſp̄es intelligibiles (ſi darētur) vel ꝯceptꝰ explicati ꝑ voces: ſint i vocibꝰ, ita ꝙ ꝑ eas aſpoꝛtent̄ in auditū ⁊ itellectū diſcētis. Et vı̄ ꝙ ſic. qđ abſtrahit̄ ab aliq̄ ꝑ aliquē modū: in illo ꝯtineri neceſſe ē. ſed ſp̄es itelligibiles ꝯceptꝰ abſtrahunt̄ a vocibꝰ, ğ aliq̄ mō claudunt̄ ⁊ ꝯtinent̄ in eis. ¶Sed oppᵐ deducit̄: ipoſſibile eſt ſp̄es tāgere voces, ğ nō ꝯtinent̄ i eis. añs deducit̄, qm̄ q̄ ſūt in diuerſis nō ſe ꝯtāgūt. ſʒ vox ē aere: ſp̄es ſunt i imaginatiōe, ⁊ intell'u. ergo ⁊c̄. ¶Amplius ſi cōceptus aſpoꝛtent̄ per voces, tūc deſcenderent ab intell'u ad voces, qđ falſum eſt, q: vel nāliter deſcenderent, vel violenter. non nāl'r, qm̄ intell'us eſt locus ſp̄eꝝ: vt Ariſt. dicit, ⁊ nihil remouetur a ſuo loco nāliter. Si violēter opʒ querere qđ ſit id violentans, ⁊ iā id erit impoſſibile fingere: vt ꝯſtat ⁊c̄. ¶Rurſum ſi voces didaſcali laggñant cōceptus in diſcipulo, vel nihil eoꝝ ꝓfuit, vel ꝯceptus ſunt in aīa audiētis, ⁊ excitat̄ aīa illius per vocem exterioꝛē ad ſilitudinē quā hʒ in anima. Si pᵐ/tūc cōceptus ⁊ ſp̄es pn̄t gñari, ⁊ nō ex obtis. Si 2ᵐ/tūc ſcire erit reminiſci. ¶Poſtremo ſi cū vocibꝰ didaſcali deſcēderent ſp̄es eius in diſcipulum, tūc nō remanerēt in illo. ⁊ ſic obliuiſceret̄ ⁊c̄. ¶In iſta q̄ōne laboꝛauit Alber. ⁊ demum voluit ꝙ vox pōt cōſiderari dupliciter. Uno mō vt eſt quedā nālis, ⁊ ſic fit a nālibus inſtrumentis vocis gutture, cāna, pulmōe ⁊c̄. Scđo modo vt taliter: vel taliter figurat̄, ac vt ita dicā carectiriçat̄, ⁊ ſic fit a quadā poͣ anime, que dr̄ poͣ interꝑtatiua, ⁊ tūc ꝓut diuerſimode figurat̄ ꝓculdubio diuerſoꝛuʒ ꝯceptuum eſt ſigñatiua, ⁊ ſic vult ꝙ voces gñant in phantaſia phātaſmata diuerſa, ꝓut vident̄ diuerſe figure/ac characteres, ⁊ inde ſcientia gñat̄ de nouo i diſcipulo. ¶Sed ꝓculdubio hec ſol. eſt contra Auer. in 3° huiꝰ cōmēto 5° in calce, vbi voluit magiſtrū nō gñare ſciam in diſcipulo, qm̄ tūc ſcientia eſſe qualitas actiua. Idē ⁊ Them̄.

Que alber.

in 3° ſue paraphꝛaſis explcauit. vide. ¶Amplius ſi voces gñant phantaſmata in anima auditoꝛis, h̄ erit per ſe, vel ꝑ accidens, nō per ſe, qm̄ tunc auditus eſſet ſenſus diſcipline per ſe: ꝯtra ariſt. in lib. de ſenſu, ⁊ i ꝓmo Elench. inq̄t, qm̄ nō eſt ipſas res ferētes diſputare, ſed noībꝰ vocis vtimur pꝛo rebus, qđ accidit in noibus in rebus arbitramur accidere. Ecce q̄ūo nō per ſe generent phantaſmata. Si per accidens, h̄ nō erit: niſi diuerſa figuratione vocis. ſed diuerſa figuratio vocis, eſt relatio ad ꝯceptuʒ. ꝯceptus aūt eſt vnꝰ in auditoꝛe, ⁊ didaſcalo: vt dicit auerro. ğ non fit ab altero illoꝝ. ¶Rurſum phātaſma eſt ſimulachꝛū eius a quo generat̄. ſed phantaſma lapidis non eſt ſimulachꝛuʒ vocis lapidis: ſed rei tm̄, ergo a re tm̄ gñatur: ⁊ nō voce. ¶Ideo dicendū ſm̄ Auer. ⁊ Them̄. voces tm̄ eſſe excitātes foꝛmas iam acceptas, nullus eniʒ (vt Simpl'. teſtat̄. in 3°) a ꝑceptoꝛe audit lapidem ꝓlatum, qn̄ q̄ñq̄ʒ idolū lapidis non retinuerit. Amplius nullus circulum ante oſtium ꝓpēdit alienationē vini denotantem, qn̄ q̄ñq̄ʒ vinū agnouerit. voces ğ nō ſunt gñantes ꝯceptꝰ. hi idē.n. ꝯceptus numero, q̄ ſunt magr̄i, ſunt diſcipuli: ſm̄ Auer. Them̄. ⁊ tenentes vnitatē intell'us in hoībus. Sed ſunt note eaꝝ: que ſunt in aīa paſſionum, vbi ly [in anima] pꝛo anima vtriuſq̄ʒ accipit̄. ſ. magiſtri ⁊ diſcipuli. ¶Et ꝑ hoc pʒ, ſcire noſtrū nō eē nob ag generatū defoꝛis, ſed per ꝯtinuatiōnē intell's acceptū, ⁊ ſic ſcire nō erit reminiſci, vt Plato i menone ſentit, ſʒ nec erit nouum anime in ſe, ſed erit bene noua ꝯtinuatio diſcipuli ad intell'm. per quā nouiter denoīatur ſciens: vt pʒ. ¶Dedit aūt Philoponus ſignum, ꝙ voces nō gñant: ſed excitāt ꝯceptus retētos, qm̄ pueri dum incipiūt voces perpēdere a parente perpēdūt digito paneʒ in re ſimul cum voce panis, poſt cum habuit vocem panis fuiſſe ſignuʒ huius rei, que eſt panis, pꝛolato pane excitatur in cognationē panis diu cōcepti. ⁊ ğ voces ſunt ſigna: ac note paſſionū exn̄tiuʒ in animis vtriuſq̄ʒ. ſ. magiſtri ⁊ diſcipuli. ¶Argumēta autē in pn̄° queſtionis ſunt pꝛo me. arguunt enim, ⁊ firmiter voces nō ſigñare effectiue ⁊ gñatiue conceptus. f. 9

Opinio Auer. ⁊ Them̄.

que philopo.

¶De odoꝛe v̄o ⁊ odoꝛabili: nō eq̄ hn̄ atq̄ʒ de hiſce q̄ dicta ſunt diſcernere determinareq̄ʒ poſſumꝰ. nō.n. ſic pʒ quale qđ ſit odoꝛ: vt ſonꝰ/vel lumē/vl' coloꝛ. Cuiꝰ cā eſt: nos nō hr̄e hūc ſenſū exactū/ſʒ iferioꝛē cōpluriū aīaliuʒ ſēſu. ſmiſſe nāq̄ʒ hō olfacit. ⁊ nihil odoꝛabiliū ꝑcipit abſq̄ʒ doloꝛ̄ vl' voluptate: ꝓpea ꝙ ſēſuʒ iſtr̄m huiuſce nō ē exactū atq̄ʒ ꝑfectū. Argyr.

¶De odoꝛ̄ āt ⁊ olfactibili: minꝰ facile determinabile ē dictis. nō.n. ſic manifeſtū eſt/q̄le qđ ſit odoꝛ: vt ſonꝰ/aut lumē aut coloꝛ. Cā aūt eſt: q: ſēſuʒ hūc nō hēmꝰ certū/ſʒ peioꝛē multis aīalibus. pꝛaue.n. odoꝛat hō. ⁊ nihil ſentit odoꝛabiliū ſine letitia aut triſtia: tāq̄ʒ non exiſtente certo eo quo ſentimus. T.c.92

Colle/ctanea textus cō' 92. ¶Supponit intentionē capli eſſe de odoꝛe ⁊ olfactu, ⁊ accipit ꝯ̄neʒ hāc, de odoꝛe ⁊ olfactu ē difficilis ꝑtractatio. ⁊ inquit. De odore aūt ⁊ olfactu minꝰ bn̄ ē determinabile dictis. ſ. viſu ⁊ viſibili, auditu ⁊ auditili. ¶Non enim manifeſtū.] Ratiocinat̄ hoc iſto modo, omne id, cuiꝰ quale qđ ignoꝛat̄ a nobis, eſt male ꝑtractabile, h̄ ſubaudit̄. Addit nō eni manifeſtū eſt: quale qđ ſit: ſicut ſonus, aut coloꝛ, aut lumē, ğ de odoꝛatu eſt male ꝑtractabile. ¶Cā aūt] ꝓſyllogiçat minoꝛē ſic. omne id: cuius ſenſum pꝛauū habemus, male a nob ꝑtractabile, apponit ⁊ minoꝛē.d. Cā aūt eſt, q: ſenſum hūc nō habemꝰ certū: ſed peioꝛē multis aīalibꝰ, ğ

ȝ,que fuit minor. ¶ Praue.n.] ꝓbat minorē ꝓſylli ab experimēto.d. Praue.n.odorat hō,imo deteriꝰ multis aīalibꝰ: vt Them.dic.ſ.cane ⁊ vulturt. ¶ Et nihil odorat.] Scd̄o ꝓbat minorē ꝓſylli ab alia experientia,⁊ cōponit̄ ſyll's,oē id cuiꝰ nihil odorat̄ niſi dr̄ie exceſſiue,ē ꝑue odorabile.ſȝ hꝰ odor,ḡ ⁊c̄. Inqt,Et nihil odorat odorabiliū ſine letitia ⁊ triſtitia:ſicut nō exñte certo/eo qđ ſentimꝰ.i.ꝓpea q: ſenſus inſtr̄m hꝰ nō eſt exactū atqȝ ꝑfectū. ¶ Formidares ḡ,qm̄

Dubiᵒ. Ariſ.inqt,ꝙ de odore ⁊ odoratu ē minꝰ determinabile dictis:ac ſi dicēdis eſſet certiꝰ. Ur̄.n.ꝙ tactꝰ ſit notior odoratu,vt ꝯſtat/ꝑ poſteriꝰ dicēda. eſt.n.tactꝰ nob̄ ꝑ ratione:q̄re certior. ¶ Ampliꝰ ⁊ 2ᵒ ambiges,⁊ nō par,qm̄ Ariſ.ꝓbat de odoratu tractatū difficilē:ꝑ difficultatē ſb̄ti q̄le quid ſit: vt Simpl'.placet,poſt modū ibi. [Cā aūt] ꝓbat difficultatē ſb̄ti/per difficultatē odoratꝰ,ḡ in rōibꝰ circulꝰ apperet. ¶ Rurſum ⁊ 3ᵒ,cur ignorat̄ q̄le qd odorabile: ⁊ nō aliorū:vt Ariſt.dicit. ¶ Adhuc ⁊ 4ᵒ vtrū odoratꝰ ſolū exiſtat triſtis ⁊ ſuauis,vel ⁊ medioꝝ. ¶ Poſtremo ambigit Simpli.vtrū hō cā praue odorās:vt ſenſu h̄ nō exq̄ſite ꝑticipās: ꝑꝑ qđ a pleriſqȝ i h̄ ſupat̄ aīalibꝰ. Hec ſūt dubia:q̄ ex interꝑtatione litere emergunt,ac ⁊ vt clarius textꝰ intelligat̄, diſputabuntur ⁊ ſoluentur:poſt cōmēti expōnem.

Cō.92. **Cū cōpleuit.** ¶ Ꝓpōit intētionē ꝑtis,⁊ ꝑſpicua eſt. Deide ponit ꝯnē textꝰ.v. Cognoſcere aūt qd ſit odor,⁊ qd ſit odorabile,ex quo poſſumꝰ ꝑuenire ad ſciēdū iſtud ſenſoriū,⁊ ſenſuȝ qd ſit:ſm ꝙ dat doctrina nālis.i.ꝑ modū in quo a notioribꝰ nob̄ ad ignotiora ꝓcedit̄,difficiliꝰ eſt q̄ȝ ſcire vocē qd ſit,aut colorē.hec erat lr̄e ꝯ,⁊ reddit cām.d.⁊ cā difficultatis in h̄ eſt,q: nō declarat̄ de odore,cuiꝰ odor ſit,⁊ q̄ ſunt dr̄ie ꝓꝑe vnicuiqȝ eoꝝ, ſic declarant̄ dr̄ie coloꝝ,⁊ vocū.⁊ hec fuit minoris vis. In qbꝰ v̄bis dedit itelliger̄ ſol'.qōnis 3ᵉ.vbi debes ſcire ꝙ qđlibet ſenſile pōt dupl'r accipi. ¶ Uel in cōparatione ad ſenſum,⁊ ſic habet rōnē reſpectiui:vt viſile ad viſum,auditile ad auditū ⁊c̄.⁊ hoc pacto oīa ob̄ta ſenſuū ſūt eq̄ nota reſ̄ſenſuū. ¶ 2ᵒ mō pōt accipi ſub rōe abſoluta.v̄.g.vt vltra viſibile color ⁊ lumē,vltra auditile ſonꝰ ⁊ vox,⁊c̄.⁊ h̄ pacto i odor̄,⁊ tactilibꝰ ē difficultas,nō.n.ꝑter rōnē odorabilis, vl' tactibilis:ſcimꝰ nāſ eoꝝ ſub̄taȝ,vt Simpl'.teſtat̄.ꝑ q̄le ḡ qd intelligit nām abſolutā ſb̄taȝ rel'oni,⁊ dr̄ias diuiſiuas illiꝰ nāe. Et ſic pȝ ſolutio ad 3ᵃᵐ qōnē. [Et cā ꝑꝑ quā.] reddit cām cāe.i.ꝓbat minorē ſylli ꝑnˡⁱˢ,⁊ iqt. Et cā ꝑꝑ quā īmpfecte itelligimꝰ dr̄ias odoris,ē,q: iſte ſenſus debilior ē in nob̄ q̄ȝ in multis aīalibꝰ. ¶ Et q̄ſi ꝓſoluēs 2ᵃᵐ.q.inquit ⁊ itēdebat ꝑ h̄ demr̄are cāȝ:ꝑꝑ quā intell's difficile cōꝑhēdit dr̄ias odoꝝ,⁊ ē,q: iſte ſenſus debiliter cōꝑhēdit dr̄ias odoꝝ ſenſibiles. cōꝑhēſio.n.dr̄iaꝝ rerum ſenſiliū a ſenſu eſt cā in cōprehēſiōe eaꝝ ab intell'u,⁊ iō q caret ſenſu,caret itell'u illiꝰ gñis ſenſiliū:ꝑ Poſter̄. ¶ Ex his ꝓſoluit̄.q.2ᵃ, prauitas ſenſuū,⁊ ſenſorij cā eſt praue ſenſatiōis.praua ſenſatio eā eſt difficultatis ſcie,ḡ nō eſt circulꝰ,qm̄ ſūt ibi tres termini diuerſi:vt ꝑſpicuū tibi relinquo. ¶ Sed eſt debilius.] Queſitū eſt ſemper,an hō praue odoret,⁊ Ariſt.hic determinat ꝙ ſic. ¶ Oppoᵐ autē huiꝰ opȝ dicere,qm̄ aīa hoīs eſt ꝯſtabilior,ḡ ⁊ vniuerſa illius opatio. ¶ Amplius Auer.⁊ Ariſ.in lib.de ſenſu ⁊ ſenſa.bruta ꝑcipiūt cortices omnium ſenſibiliū:hō medullas:vt dicet ⁊ cōmē.63ᶜ iſtius ¶ Poſtremo ipſe iudicat dr̄ias oīum odorabiliuȝ. ¶ His Auer.perſoluit.d.ſed eſt debilius in nob̄ q̄ȝ in multis aīalibus.ſ.in cōꝑhendēdo dr̄ias odorum.multa.n.aīalia vidēt̄ cognoſcere ſua nutrimenta per dr̄ias odoꝝ:ſicut nos ꝑ ſaporē,⁊ in hoc tm̄ excedūt nos aīalia aliqua.ſ.cōprehēdendo dr̄ias odoruȝ a remoto ſpatio. ¶ Odores ḡ ꝑñt dupliciter cōprehēdi:vel inquātū vtiles,⁊ ſic aīalia plus comprehendunt,vel vt cadūt ſub iudicio rōnis:⁊ ſic magis ab hoibus ⁊c̄. ¶ Quartā.q.ꝓſoluit Auer.d.⁊ nō ſentimus de differentijs odoratiū:niſi id qđ eſt delectabile,aut contriſtabile.ſ.non ſentimus de eis:niſi differentias magis cōes. delectabile enim multos habet modos.ſil'r cōtriſtabile,⁊ delectabile nō inuenit̄:niſi i remotiſſimis extremis. ¶ Ex his perſpicua eſt ſol'.ꝙ homo ſolum differētias extremas odorat:nō medias,cui Plutarchus,Neſtoreus,Rhodiꝰ, conſentit. ¶ Sed ijs obijcit Simpl',quoniā homo iudicat de medijs differētijs hoꝝ,ergo percipit illas,vel igitur ex ſenſu quādoqȝ accepit cognitionē eorum,vel non.⁊ ſi nō, ergo intellectꝰ poſſet cogſcere aliqd ſine ſenſu.⁊ ſi ſic,ergo odoratus ſentit differētias medias. ¶ Sȝ hoc nihil ē quoniam a ſenſu accipit intellectus extrema,medias aūt dr̄ias argumento a ſigno ⁊ coniectura apprehendit. ¶ Ad poſtremā rñdet Simpl'.auc̄te Platonis,ꝙ odorabile eſt cōmenſurata proportio in qualitatibus primis,q̄ facile variatur,⁊ propter facilē ac cōtinuā variationē,eſt illius nature difficillima cognitu. Hinc elici poteſt de odore tractatum difficile eſſe ex ꝑte rei,qm̄ variabile,⁊ ex ꝑte noſtri,qm̄ prauū ſenſuȝ hēmus hūc. ¶ Ad ꝑmā v̄o.q.ſolutio ꝯſtat,qm̄ Ariſt.ſeruauit ordinē nature,⁊ maxime cum tactile ſit valde difficile:ꝑpterea q: ignorat̄ q̄le qd vt ſcies. ¶ In hoc loco Them.duo dedit ex dictis correlaria, quoꝝ primum

Que Themi. eſt,quo inquit. Ex hoc aliq argᵐ ſumunt vnū ſenſū olfactꝰ ad menſurā hominibus datuȝ,quatenus.ſ.ſufficere poſſet habentibus acrimoniā illā,vtpote que ad vitā ꝯſeruandā nō admodū pertineret:tanq̄ȝ ſupfluā deſiderari collibitū. vult ḡ tm̄ odoris eſſe datū hoibus, quantū ſufficit ꝓ vita ⁊ vtilitate,⁊ q: maior eſt vtilitas in bruto ex odore q̄ȝ in homine,ideo plus odoratus hȝ brutū q̄ȝ hō. ¶ 2ᵐ dedit.d. hinc fieri vt odores cognoſcerent̄:nō quales eſſent in ſe,ſȝ quales peruenirent ad nos,qm̄ nō opȝ vt eos,ex eoꝝ naturis apprehendamus/ſed quantū nobis ꝓſunt guſtui.

Argyr. **¶ Atqȝ ꝯſentaneū eſt rōni taȝ aīaliuȝ ea que duros oculos hn̄t ſic ſentire colores vt nō eoꝝ ꝑcipiāt dr̄ias niſi terror̄ ꝯtrarioqȝ ipſiꝰ q̄ȝ hoium genus odores. Similē aūt rōnem ſubire videntur:odoratus ad guſtū/⁊ odoris ſpecies ad ſpecies ipſas ſaporum.**

T.c.93 **¶ Rōnabile autem eſt:ſic ⁊ que duros oculos habent colores ſentire/⁊ nō manifeſtas ipſis eſſe dr̄ias colorum/niſi terrore ⁊ non terrore.ſic aūt ⁊ odores: hominum genus. Uidetur eniȝ analogiā hr̄e ad guſtū:⁊ ſimiliter ſpēs ſapoꝝ/cum ijs que ſunt odoris.**

Collectanea t.cō.93 ¶ Exemplū inducit nō exq̄ſiti ſenſorij,⁊ vtitur duritie oculi pro exemplo.nam in his,que durioꝝ oculoꝝ/vt cācro,viſibile ſenſoriū eget maiori ac vehemētiori paſſione. Inqt. Rationale aūt.i.at conſentaneum videt̄ rōni: ſic vt fortes oculis colores ſentire. [At nō per manifeſtas ipſis.] vult dicere ꝙ tali modo ſenſoriū ꝑcipit dr̄ias viſibilium:vt non per manifeſtas ipſis fore dr̄iaȝ colorum:niſi terribili ac intrepido,ſic autem ⁊ odores hominū genus.eſt ergo exempli vis,ꝙ quēadmodū genus qđdam aīaliū nō ꝑcipit differentias viſibilium:niſi fortiſſimorū, ſic ⁊ hoium genus nō percipit dr̄ias odoꝝ:niſi excedētes. ¶ Exēplo hoc innuit

Dubᵒ. Ariſt.aīalia ꝑcipe viſibilia excedētia,qm̄ q̄nqȝ ſunt ꝑterrita/propter viſibilia,q̄nqȝ ſunt leta:⁊ intrepida. ¶ Ex hoc tex.quidaȝ colligūt hoies nō ꝑcipe:niſi odores excedētes, medios aūt nō.qđ ꝓbāt,qm̄ ſicut aīalia duri oculi nō percipiūt/niſi viſibilium extremas dr̄ias:⁊ nō media, ſic ⁊ homines per exēplum Ariſt. ¶ Sed his obijcit Simpl'.qm̄ ſi bene ꝯſiderer̄ ex textu habet̄ ꝯ̄riuȝ.ea.n.ꝑcipit odoratꝰ hominis,circa q̄ accidit dubitatio,⁊ ꝑterritꝰ,⁊ oppᵐ timoris,ſ.audacia.ſed accidit hoc in odoribꝰ medijs, ergo ⁊c̄. ¶ Ideo Simpl'.inqt,ꝙ odoratꝰ hoīs ꝑcipit extrēa ⁊ meᵒ ſȝ notabili timore:vel exilatiōe tm̄ extrema. ¶ Sȝ hoc qđ Simpl'.inqt/ꝯdicit Ariſt,qm̄ ſtatī ſubdit modū:quō medij odores ꝑcipiunt̄ ab hoie:⁊ ꝑ analogiā ad ſapores.dic̄ ḡ abſolute nō ꝑcipit:niſi extrema odoꝝ. Et h̄ vult auer.in cōᵗᵒ,⁊ oēs expoſitores. ¶ Ur̄ niſi ꝓportiōabil'r ſe hr̄e ad guſtū.] Docet modū regulā ſumere dr̄ias odoꝝ medioꝝ, ⁊ inqt. Ur̄.n.ꝓportioᵗᵉˡ ſe hr̄e ad guſtū:ac ſil'r ſpēs ſapoꝝ: his q̄ olfactꝰ.mō ḡ ex dr̄ijs ſapoꝝ percipiemꝰ illas odoꝝ.

Cō.93 **Et vī ꝙ ita.** ¶ Ꝓponit Auer. exēplū ariſ.⁊ dicit. Et vr̄ ꝙ ita ſētiūt hoies dr̄ias odorū,ſicut aīalia duri oculi dr̄ias coloꝝ. quēadmodū.n.illa n̄ cōꝑhēdūt de dr̄ijs coloꝝ niſi ꝯueniētē:⁊ inconuenientē,ita hoies nō cōꝑhēdūt de dr̄ijs odoꝝ niſi delectabile ⁊ ꝯtriſtabile.ecce quō auer.differt a Simpl'.vt ifra dicemꝰ. ¶ Uiſuȝ ē.] Apponit methodū ꝓpoſitā.⁊ forte reddit cām eiꝰ qđ nūc dixit,⁊ inqt. Uiſuȝ eſt.n.ꝑꝑ ꝯſilitudineȝ:q̄ eſt inter guſtū ⁊ odoratū,vt dr̄ie odoꝝ ſint ſm nūm dr̄iaꝝ ſaporuȝ. Arguit̄ ḡ ſic,ille dr̄ie nō ſunt note ꝑ ſe,q̄ ſunt note ꝑ analogiā ad aliud,ſȝ odores medij innoteſcūt ꝑ dr̄ias ſapoꝝ,qđ

Que Themi. ꝓbat.d.cū dr̄ie ſapoꝝ apud nos ſunt cōprehēſibiles,⁊ ille nō. Cuiꝰ cām reddit.d.cū in hoc ſenſu excedamꝰ oīa aīalia, q: q̄dāmō eſt tactus:vt dicet. ¶ Et cōſilitudo.] reddit cāȝ aliā minoris.d. Et ꝯſilitudo q̄ eſt inter ſapores ⁊ odores ē q: nō inuenit̄ odor:niſi in hn̄ti ſaporē:vt declaratū eſt i ſenſu ⁊ ſenſa. ¶ Simpl'.v̄o addit,qm̄ oē odorabile ē guſtabile,⁊ ꝯ̄.ſil'r oē odoratiuū eſt guſtatiuū:⁊ ꝯ̄,ḡ odor ⁊ ſapor ſunt ꝓportionabilia.erūt ḡ ꝓportionabilia ꝑꝑ tria. Tum ex ꝑte odoratꝰ,qm̄ oē guſtās eſt odorās:⁊ ꝯ̄. Tū ex parte odorati,qm̄ oē odorabile eſt guſtabile:⁊ ꝯ̄. Tū ex ꝑte cāꝝ

Argyr. odoris ⁊ ſaporiſ. Eedē q̄litates ſic:vel alit̄:diſpoſite ſūt cāe ſapoꝝ ⁊ odoꝝ,⁊ ꝑ ꝯñs optia methodꝰ erit ꝑ ſapoꝝ dr̄ias odores medios venari. ¶ Formidabit qs:ſi hō ꝑcipit odo

Dubiᵒ que themi. res q̄les ſunt in ſe. ¶ Perſoluit Them.hic,⁊ inqt,hinc fieri vt odores cognoſcerent̄ nō quales eēnt in ſe:ſȝ q̄les peruenirēt ad nos,⁊ ſic odores ſentimꝰ nō ſicut ſūt ex naturis eoꝝ,ſed ſm ꝙ ad nos ꝑueniūt. ¶ Sȝ obijcies,ſēſus nō decipit̄ circa ob̄m,qm̄ ob̄m,vt non qm̄ odor vl' color,ſȝ qm̄ Socrates,vel hic,vel ibi:vt dixit ariſt,ḡ odores ex naturis

T.c.93 eoꝝ percipiunt̄. ¶ Pōt dici ꝙ odor pōt dupl'r cōſiderari. Uno mō inquātū odor abſolute,⁊ ſic abſtrahit ab intēſo ⁊ remiſſio eē,cum vt ſic hēat rōnē tm̄ ob̄ti,⁊ h̄ mō proculdubio percipit̄ ex nā rei:inquātum odor eſt. Alio mō poteſt conſiderari vt mouet ſenſum per actualē influxū,⁊ q: res non agit:niſi ſm modū ſue actualitatis,ideo proculdubio. vt ſic agit:qm̄ fertur ad nos,⁊ non ex natura rei:⁊ h̄ modo

Dubitᵒ Them.vult. ¶ Ampliꝰ queres,ſi per dr̄ias ſapoꝝ cognoſcimus dr̄ias odoꝝ,an noīa tm̄. ¶ Rñdet Them,ꝙ ꝑ analogiā ad ſapores cognoſcimus diſcrimina eorum, ingenia ſeu ꝯceptus eoꝝ,⁊ noīa eis imponimus.q: eniȝ ſunt ignorata.ſm reȝ,ideo ⁊ ſm ꝯceptus,⁊ qa ſm ꝯceptꝰ,ergo ſȝ noīa.cognoſcimus ḡ odores extremos ꝑ ſe,medios quaſi ꝑ accidēs ſm rem,ꝯceptū,⁊ rōnem noīs,⁊ h̄ vult Auer. hic,⁊ Alexāder in lib.de aīa. Themiſtiꝰ,⁊ Simpl'. ¶ Debes ſcire,ꝙ ꝓpter multas cauſas,hō per ſe nō ſentit odoꝝ differētias medias. Prio ex ꝑte cognoſcētis. Scd̄o ex parte finis.ex ꝑte cognoſcētis,qa cerebrū humanū eſt maius ꝓportione ab alia alioꝝ aīaliū,⁊ ideo multe reſudāt humiditates in carūculis olfactꝰ:vt intātū ꝙ olfactꝰ hebes reddit̄ odoris. Scd̄o ex ꝑte finis.ſemꝑ eniȝ hō in odoribꝰ occuparet̄,adeo ꝙ impediret̄ a ſua ſublimi opatione,ḡ conſentaneuȝ eſt tm̄ extremas differentias percipere,⁊ ſic verbum Simplicij in hoc loco eſt extra naturam.

Argyr. **¶ Uerū exactiorē guſtū hēmꝰ q̄ȝ odoratū:ex eo q: guſtꝰ tactꝰ eſt qdā/quē qdē ſenſum hō exactiſſimū hȝ. In ceteris nāqȝ ſenſibꝰ:vehemēter a ceteris aīalibꝰ ſupat̄.at tactu:longe ceteris oibꝰ excellētiꝰ ꝑcipit. Quapp:⁊ prudētiſſimū eſt aīaliū. Indiciū aūt eſt:i hoīum gñe ob hoc inſtr̄m ſenſus/ingenioſos eē hebeteſue:⁊ nō ob aliud quicq̄ȝ. Qui nāqȝ ſūt duri carne:ij ſunt inepti mēte.q v̄o ſūt molles carne:ii ſunt ingenioſi mēteqȝ dextri.**

T.c.94. **¶ Sȝ certiorē hēmus guſtū: ꝓpterea ꝙ ipſe quidā tactꝰ eſt/hūc aūt hȝ ſenſum hō certiſſimum. In alijs.n.ſuperat̄ ab aīalibꝰ multis: ſm aūt tactū:multo q̄ȝ cetera excellētiuſ ꝑcipit. Uñ ⁊ prudētiſſimū aīaliū ē. Signū āt:⁊ in gñe hoīum/ſȝ ſēſoriū hoc ingenioſos eē ⁊ nō ingenioſos:ſm aūt aliđ nullū. duri.n. carne:inepti mēte.molles āt carne:bñ apti.**

Collectanea textus cō' 94. ¶ Rōcinat̄ aſſumptū ſic,ſenſus tactꝰ eſt in nobis ꝑfectior: q̄ȝ in oibus aīalibus.ſed guſtꝰ eſt tactus quoq̄ mō,ḡ guſtꝰ eſt nobis ꝑfectior. Pōit ꝑ ꝯneȝ.d.ſȝ certiorē hēmꝰ guſtū. Deinde ponit minorē.d. Propter id qđ ipe qdē tactus eſt. Deinde maiorē.d.hūc ſenſum hȝ hō certiſſimū. ¶ In alijſ aūt.] poſſet qs ambigere hō in tactu excedit alia aīalia, ḡ in oibꝰ ſenſibꝰ,ꝯñtia tenet,qm̄ tactꝰ eſt oīum alioꝝ fundamētū.modo ſi fundaᵗᵉᵐ eſt potiſſimum,⁊ fundatū. Rñdet huic.d. Et lȝ iſte ſenſus ſit ꝑfectior in hoīe q̄ȝ in alijs aīalibus,tm̄ nō ꝯſequit̄ ex h̄ vt ſit in alijs ſenſibꝰ ꝑfectior,imo diminuit̄ in eis a multis aīalibus,ſm aūt tactū differenter

Dubiᵒ certificat. ¶ Vñ ⁊ prudentiſſimū.] dedit correᵐ,⁊ ſignuȝ ꝓpoſiti,⁊ inqt,vñ ⁊ prudentiſſimū animalium eſt. ¶ Sed ambiges,qm̄ nullū animaliū eſt prudēs,ergo hō nō dȝ dici alioꝝ prudentiſſimuȝ. ¶ Rñdet Simpl'.dupl'r. Unoᶜ ꝙ prudētia eſt dupʳ.ſ.ſeq̄ns imaginationē tm̄,⁊ h̄ cōis ē hoī ⁊ brutis,⁊ de hac loqt̄ ariſt. Alioᶜ ꝓut ꝯſeqt̄ rōnē rectā,⁊ hec ſola ineſt hoi. ¶ Sed ꝑfecto Ariſt.hic loqt̄ de prudētia.2ᵒ. Inqt.n.auer.⁊ ꝑꝑ bonitatē iſtiꝰ ſenſus:eſt hō ſubtilior ⁊ diſcretior oibꝰ aīalibus.ſ.ꝙ cōplexio ꝯueniēs bonitati iſtius ſenſus ꝯuenit diſcretiōi intell's.ecce q̄ȝ apte de intellectuali prudētia loqt̄ Ariſt. ¶ Iō Simpl'.aliter intelligit:vt ibi teneat̄ poſitiue,⁊ nō ſuperlatiue,ſic ꝙ ꝑꝑ hic ſolus hō animaliū eſt prudētiſſimus.i.prudēs.qđ.n.ꝑ ſuperabūdantiā dr̄ vni ſoli cōpetit. ¶ Signū aūt.] Expoſitores trāſeunt hunc locū,qm̄ manifeᵐ eſt per ſe:addit tm̄ auer.in calce cōᵗⁱ,⁊ hoc qđ dixit verū eſt,⁊ cū inſpexeris intelligentes hoies ſꝑ inuenies eos talis diſpōnis,⁊ ideo hō ē melioris carnis ceteris aīalibus. Reliquū cōᵗⁱ manifeᵐ eſt per ſe.

Dubiᵒ ꝓbleᵗᵉ primo. ¶ Sed in his ambiges,qm̄ in.3ᵃ ꝑtic.ꝓbleᵐᵃ vult Ariſt. omnes ſapiētes fuiſſe melicos.nullus aūt humor eſt diſtēperatior illo.ḡ ⁊c̄. ¶ Amplius bonitas ꝑnˡⁱˢ ſumit̄ penes bonitatē inſtr̄oꝝ,ſed intell's ē qd ꝑnˡᵉ,⁊ ſenſuſ inſtr̄a,ḡ bonitas intell's ēt ſumet̄ a bonitate alioꝝ ſenſuū. ¶ Rurſuȝ intell's eſt ſeparatus ⁊ immiſtus,ḡ non variat̄ in bonitate ꝑ miſtionū ⁊c̄. ¶ Expoſitores veteres plures facile euadere credūt.dicūt.n.intell'm dupʳ cōparari intelligibilibus. Unoᶜ ſub forᵃ ⁊ conditiōe iudicis,ꝓut.ſ.iudicat illa. Alioᶜ ꝓut ituet̄,⁊ cognoſcit illa.volūt ḡ bonitatē tactꝰ facere ad bonitatē intell's:q̄ȝtum ad formā iudicādi,nō aūt tm̄ q̄ȝtuȝ ad cognoſcēdū,cū etiā alijs ſenſus faciāt. ¶ Sȝ h̄ nihil ē, qm̄ iudiciū ꝑfectū ex ꝑfecta cognitiōe rerū iudicandaꝝ reſultat,ḡ ſi tactus faciet ad bonitatē iudicij,ꝓculdubio ⁊ in cognitiōis bonitatē faciet. ¶ Propt̄ qđ Them.hac in ꝑte aliter declarat hic.vult.n.ꝙ bonitas tactꝰ facit ad prudentiaȝ,ſapiaȝ,⁊ ſubtilitatē ingenij,qm̄ bonitas tactꝰ facit bonitatē tēperamēti,⁊ carnis ꝑpata mollitiē, In corpore aūt

molli ꝓinuſ innatuſqꝫ ſpũs aĩe facilíꝰ findit̃, ⁊ libẽtiꝰ expeditiuſqꝫ diſcurrit. ecõtra durities, ⁊ craſſitudo meatus obturãt oppilãtqꝫ, ⁊ q̃ſi repagulo ſunt: ne purꝰ ⁊ liq̃dus trãſmittat̃. etení oĩbꝰ ſenſibꝰ ſua cuiqꝫ portio ſpũs ad functionẽ ⁊ miniſteriũ tributa eſt, q̃circa fieri vt apᵗᵃ aĩa q̃ſi ꝓciſi abiũctiqꝫ videant̃, at caro nõ portiõi ſpũs, ſʒ ſpũi vniuerſo ꝓſeruit, q̃ ſemꝑ oĩa mẽbra diffundit ac permeat. Hec ſunt q̃ Them̃: inq̃t in ſol̃. huiꝰ q̃õnis, ⁊ intẽdit ꝙ ſenſus pñt cõparari itell'ui dupl'r: Unoᵒ, vt media cogñcẽdi ſũt, itaqꝫ vt intell's cogñcit mediãtibꝰ ſenſibꝰ, ⁊ h̃ mõ forte viſus facit magis ſcire, cũ plures d̃ĩas reꝝ demõſtret: ꝑ metaᶜᶜ, ⁊ ꝓprie viſus magis amat̃ alijs. auditꝰ aũt ꝑ accñs eſt ſenſus diſcipline: vt dictũ eſt in lib. de ſenſu ⁊ ſenſa. ⁊ forte ꝙ oẽs ſunt eq̃ nec̃ij. deficiẽte. n. ſenſu, deficit ſcia, q̃ habet̃ ꝑ illuꝫ ſenſũ: vt Ariſt, inq̃t. ¶ Alioᵒ pñt cõparari ad itell'm vt organa ſũt inſtr'm ꝯtinẽtia, ꝑ q̃ intell's rõcinat̃, ⁊ h̃ mõ tactꝰ magis nec̃ius eſt. ſpũs. n. deſeruiẽs intell'ui eſt totiꝰ cõpl'onis, ⁊ ille eſt tactꝰ, ⁊ nõ viſus, nec alteriꝰ ſenſus, ⁊ h̃ mõ intelligit Ariſt. hic, ⁊ hũc locum ignorarũt oẽs moderni: vt manifeſtũ eſt per ſe. ¶ Que aũt ſũt inducta de melicis ſolunt̃ ꝑ hoc, qm̃ ꝑ accñs faciũt, ⁊ ſunt apti ad ſciam ꝓpter q̃tuor enũerata ab alpharabio albepharaab babyloniẽſi in cõᵗᵒ de ſenſu ⁊ ſenſa. Eſt. n. melia aduſta facilis inflãmationis, ⁊ ſic ſũt fortit̃ inuẽtiui, ⁊ q̃a ſunt infrīdabiles de leui, iõ apti ad recipiẽdũ formas, ⁊ ſic facile doctrinales. Sũt ꝓterea ſemoti a curis ⁊ voluptatibus ꝓꝑ q̃õ reddunt̃ apti ad ſtudiũ. Ultimo ſunt apti, qm̃ minus diuertunt̃ in ſenſibꝰ alijs melici, ğ ꝑ accñs ſũt aptiores ſtudio. tẽꝑati võ ꝑ ſe magis, ⁊ ſic dicta Ariſt. ſunt concordia.

Argyr. ¶ Ut ãt ſapoꝝ aliꝰ dulcis, alius ẽ amarꝰ: ſic ⁊ odoꝝ q̃ſdã dulces, q̃ſdã appellamꝰ amaros. Ueruꝫ: q̃dã odorẽ hñt ſaporẽqꝫ ſil'is rõnis, dulcẽ inq̃ꝫ saporẽ dulcẽqꝫ odorẽ. q̃dã: ꝯtra. Sil'r: ⁊ aer ẽ, ⁊ acerbꝰ odor, ⁊ acutꝰ, ⁊ piguis nã q: odores nõ ſunt vti diximus, manifeſti ꝓide atqꝫ ſapores: iõ noĩa odoꝝ deducta ſũt a ſaporibꝰ ꝑ ſil'itudinẽ rerũ. aliꝰ. n. ẽ dulcis, vt croci melliſqꝫ: aliꝰ acer, vt thymi ac hmõi rerum. idem ⁊ in ceteris modus ſeruatur.

T. c. 95. ¶ Eſt ãt vt ſapor hic q̃dẽ dulcis: ille võ amarꝰ: ſic ⁊ odores ſunt. Sʒ alia q̃dẽ: hñt ꝓportionaliter odorẽ ⁊ ſaporẽ. dico ãt: dulcẽ odorẽ, ⁊ dulcẽ ſaporẽ. alia võ: contra. Sil'r aũt ⁊ acer, ⁊ auſterꝰ, ⁊ acutꝰ, ⁊ piguis ẽ odor. ſed ſicut diximus ꝓpterea ꝙ nõ multũ manifeſti ſunt odores ſicut ſapores: ab his ſũpta ſunt nomina ſecũduꝫ ſimilitudinẽ rerum. dulcis enim, a croco ⁊ melle: acer aũt, a thymo ⁊ huiuſmodi. eodem autem modo, ⁊ i alijs.

Collectanea textus cõ. 95. ¶ Quia dixit odoꝝ d̃ĩas ſumi ex ſaporibꝰ, hic inq̃t. Eſt aũt ſapor hic quideꝫ dulcis, ille võ amarus, ſic ⁊ odores ſunt. ¶ Sed alia quidẽ.]Ueteres quidã dicũt Ariſt. hic ambigere, qm̃ ſi d̃ĩe odorum ſumerentur ad d̃ĩas ſapoꝝ, tunc ſemper odor eſſet ꝓportiõalis ſapori. Inq̃t. Sed alia q̃deꝫ hñt ꝓportiõal'r odorẽ ⁊ ſaporẽ, dico aũt dulcẽ odorem, ⁊ dulcẽ ſaporẽ. alia võ ꝯ̃riũ. Sil'r aũt ⁊ acer, ⁊ auſterꝰ, ⁊ acutus, ⁊ pinguis eſt odor ſicut ſapor: quãdoqꝫ ꝓportional'r: q̃nqꝫ nõ. ergo d̃ĩe odoꝝ non ſumi debent ab illis ſapoꝝ, ⁊ ſyll'us Ariſto. eſt hypotheticus ſic, ſi d̃ĩe odoꝝ ſumunt̃ a d̃ĩjs ſapoꝝ, odor ⁊ ſapor i quolibet eſſent ꝓportiõabiles. ſed odor, ⁊ ſapor in quolibet nõ ſunt ꝓportiõabiles, ğ ⁊c̃.

huius tm̃ minorẽ: q̃ fuit cõſequẽtis deſtructio accepit, ⁊c̃. ¶ Sed ſic diximus.]Soluit q̃õnẽ hãc, ⁊ inq̃t, ſed ſic diximus ꝓꝑ id q̃õ non multũ ꝑ manifeſti ſunt odores: ſicut ſapores, ab his acceperũt noĩa ſ̃m ſil'itudinẽ eoꝝ. dulcis q̃deꝫ. n. a croco ⁊ melle, acer aũt a thymo ⁊ hꝰ. eodẽ ãt mo ⁊ i alijs. Eſt ergo ſol'o, ꝙ ideo ſumunt̃ d̃ĩe odoꝝ a d̃ĩjs ſapoꝝ, q̃a vt in plibꝰ ſt̃ ꝓportõales, vt vides, ⁊ qm̃ d̃ĩe odorum ſunt occulte. ¶ Et hec expoſitio eſt pulchra, ⁊ ad textuꝫ idonea valde. Et cõmẽtũ in h̃ loco manifeſtũ eſt ꝑ ſe. lʒ videat̃ aliter exponere lr̃am. ⁊ vide. ¶ Dubitat Simp. hic, cur d̃ĩe odoꝝ nõ ſumunt̃ a tactilibꝰ, vel auditilibus. ¶ Ampliꝰ dubitat Them̃. cur võ deguſtatis rebus: ſtatiꝫ voluptates egritudoue ꝯſequat̃ cuꝫ tm̃ guſtus hoĩs ſit abſolutior ⁊ certior odoratu, ⁊ inq̃t, ꝙ neqꝫ Ariſt. neqꝫ expoſitores attingũt. ¶ Primã diſſoluerẽ, qm̃ vt dcm̃ eſt ſ̃ʒ res ipãs eſt cognitio olfactilibꝰ ad guſtabilia ꝓꝑ ſaporoſi abſolutionẽ in cõĩ, ⁊ aeris, ⁊ aque in humido. q̃a igit̃ ambo miſtionẽ ſequunt̃, ⁊ frequẽter ſilitudinem ꝓculdubio magis odor ſ̃m q̃liᵗᵉˢ ſaporoſas tãqꝫ ſ̃m tactiles dʒ ſumi. ¶ 2ᵃᵐ. q. Them̃. dimiſit nob̃ conſiderare. attm̃ per ea que poſt dicet Ariſt. ⁊ maxĩe Auer. cõᵗᵒ 97ᵒ. apparebit ſol'o. Declarabit̃ eni ꝙ guſtꝰ q̃dã ẽ tactꝰ, ꝓꝑ q̃õ nõ ſentit niſi tãgẽdo, ⁊ mãli modo, ⁊ ex h̃ ad guſtationẽ dolor vel voluptas ſeq̃t̃, nõ ſic in alijs, ⁊ maxime odore, viſu, ⁊ auditu: vt dicetur.

Argyr. ¶ At q ſic̃ auditꝰ ẽ audibilis atqꝫ iaudibilis, ⁊ viſꝰ viſibilis atqꝫ iuiſibil', ⁊ q̃ſqꝫ ſil'r ſẽſuũ: ſic ⁊ odoratꝰ ẽ odorabilis atqꝫ iodorabilis. Inodorabile ãt: mltipl'r dĩ. nã ⁊ id q̃õ oĩo caret odor̃ neqꝫ vnq̃ꝫ odorẽ hr̃e ꝑt, ⁊ id ꝙ exiguũ hʒ, ⁊ id ẽt q̃õ malum tetrũqꝫ hʒ odorẽ: h̃ appellari noĩe ſolet. ſil'r ⁊ ipꝫ iguſtabile dĩ.

T. c. 96. ¶ Adhuc ãt ſic̃ auditꝰ ⁊ vnuſq̃ſqꝫ ſẽſuuꝫ, hic q̃dẽ audibilis ⁊ inaudibilis, ille võ viſibilis ⁊ iuiſibilis: ⁊ olfactꝰ: odorabilis ⁊ iodorabilis. Inodorabile ãt aliud q̃dẽ, ſ̃ʒ id q̃õ oĩno impoſſibile eſt hr̃e odorẽ. aliud võ: paruum hñs ⁊ prauũ. Similiter aũt: ⁊ inguſtabile dr̃.

Collectanea t. cõ. 96 ¶ Sicut dicit auer. vult narrare aliq̃õ cõe iſti ſenſui: ⁊ alijs ſenſibꝰ. ſ. ꝙ oĩs ſenſus cõphẽdit ſuũ ſenſile ꝑᵐ ⁊ eiꝰ ꝓuationẽ. ¶ Ampliꝰ d̃clarat ñ odoraˡᵉ eẽ tribꝰ mõis: queãdmoᵐ nõ viſibile: ⁊ h̃ declarãt Them̃. ⁊ auer. ⁊ eſt maniſeᵐ ꝑ ſe. ſʒ q̃d itelligat ariſt. ꝑ oppoᵐ litigãt iuniores. dicũt. n. auer. itelliger̃ ꝑ ꝯ̃riũ ꝯ̃riũ ꝓuatiuũ. ſ. ꝓuationẽ ſenſilis: vt tenebra eſt reˡˡ ſenſilis viſu. ¶ Et h̃ ꝯ̃ſutãt, qm̃ nulla ꝓuatio cauſat ꝓpriã ſpẽm in ſenſu: cũ cãre ſit agere, ⁊ nulla ꝓuatio agat. ¶ Sʒ miror valde. qm̃ Auer. i calce cõᵗⁱ cũ Ari. ⁊ Them̃. inq̃t ⁊ nõ odorabile, ⁊ ñ viſibile, ⁊ ñ guſtabile dñr tribꝰ modis. Ubi ꝯſtat ibi ꝑ oppᵐ nõ intelligẽ ꝓuaⁿᵉᵐ tm̃: vt pʒ ibi. ¶ Ueꝝ argᵐ nihil eſt vtcũqꝫ, qm̃ ꝓuatio cognoſcit̃ ꝑ ſpẽꝫ cãtaꝫ ab habitu. eadẽ. n. ſpẽs eſt ꝑ lucis, ⁊ tenebre. lux. n. ꝑ ⁊ ꝑ ſe eſt lux. 2ᵒ ãt nõ eſt nõ lux. nõ lux eſt tenebra, ⁊ ideo ꝑ obijcit̃ ſub rõne ſui, 2ᵒ ſub rõne oppoſiti, vt dicã alibi.

Argyr. ¶ Fit ãt olfactꝰ ẽt ꝑ mediũ: vt aerẽ aut aquã. eteni aĩaliũ ea que i aquis degunt: vident̃ odorẽ ſentire, tã hñtia q̃ꝫ nõ hñtia ſanguinẽ ſicut ⁊ ea q̃ ṽſant̃ in aere: hoꝝ nãqꝫ nõnulla odorẽ alimẽti ꝑcipiũt eminꝰ, ꝑgũt ad ipſuꝫ.

T. c. 96 ¶ Eſt ãt ⁊ olfactꝰ: ꝑ mediũ, vt aerẽ aut aquã. eteni aquatica, vñr odorẽ ſentire: ſil'r ãt ⁊ q̃ ſanguinẽ habẽt ⁊ que nõ hñt: ſicut ⁊ que in aere. ⁊ enim hoꝝ quedã de longe acurrunt ad alimentum: ab odore mota.

Collectanea textus cõ. 97. ¶ Declarat qual'r olfactꝰ eget meᵒ. Et h̃ ꝓponit. d. Eſt ãt olfactꝰ ꝑ mediũ: vt aerẽ, aut aquã. Cuiꝰ rõnẽ dicit, ⁊ nãqꝫ eq̃litate vñr odorẽ ſẽtire, ſil'r ãt ⁊ q̃cũqꝫ cũ ſanguĩe, ⁊ ſine ſanguine, vt apes. Cuiꝰ ſignũ dic̃. Etenim hoꝝ quedã a longe occurrunt ad alimentum, que ab odore mouentur.

Cõ. 97. Cũ declarauit. ¶ Proponit auer. itẽtionẽ capl'i. d. Cũ d̃clarauit h̃ de odore id q̃õ potuit declarare, i hoc loco declarat ꝙ iſte ſenſus ita ẽt indiget medio: ſic̃ duo ſenſus ꝓ̃dicti, ⁊ ſermo eiꝰ eſt mãifeſtꝰ ꝑ ſe. dicit tm̃, ſʒ dʒ ita legi, ⁊ odorare fit ꝑ mediũ, ⁊ h̃ mediũ eſt aer, aut aq̃. aĩalia. n. hitãtia in aqua vñr ſentire odorem, ſic̃ aĩalia hitãtia i aere. hec eſt lr̃e ſuꝑficialis expõ. ¶ Et ſ̃ʒ hunc modũ.]Hic vʒ digredi apõ me, lʒ poſſit notari infra digreſſio, ſʒ illõ ꝑui refert. apponit ğ correᵐ q̃õdã. d. Et ſ̃ h̃ vʒ ꝙ aĩalia viſa in aere, ⁊ nõ viſa ſentiũt odores cuiꝰ ſunt piſces que in aqua vñr, ⁊ apes, ⁊ aues, ⁊ aĩalia alia viſa in aere. Cuiꝰ ſignũ dat. d. Et ſignũ eiꝰ eſt, ꝙ iſtoꝝ multa mouent̃ ad ſuũ cibũ a remoto: lʒ nõ videat ipm. apes. n. mouẽtur ad ſuũ nutrimẽtũ a loco remotiſſimo, ⁊ ſũt ex aĩalibꝰ carẽtibus ſanguĩe, ⁊ ſil'r in piſcibꝰ ⁊ multis aĩalibꝰ aque. ¶ Sʒ ambigit Them̃. h̃ q̃uo inſecta odorari cõſtẽt: veꝝ in textu ſeq. hec q̃ſtio latiꝰ diſputabit̃. ¶ Et rõcinatio ſuꝑ h̃. Accipit ariſt. odoratũ egere medio extrĩſeco, ⁊ nõ ꝓbauit, iõ Auer. replicat rõnẽ dictã, ⁊ inq̃t, ⁊ rõcinatio ſuꝑ h̃ q̃õ dixit d̃ meᵒ, eſt rõcinatio ꝓ̃dcã. ſ. ꝙ cũ odorabile fuerit poſitũ ſuꝑ ſenſũ odoratꝰ: nõ ſentiet̃, ⁊ h̃ rõ ẽ decl'ata ſuꝑiꝰ. mõ ãt ſit dcm̃ itẽtũ. ¶ Et q̃õ dixit de viſiõe]poſſet q̃s ambigẽ cũ aĩalia aq̃tica odorẽt ⁊ aerea: ꝑ quã nãꝫ medij deferr̃ odor ĩ olfatũ vſqꝫ. ¶ Cui rñdet. d. Et q̃õ dixit d̃ viſiõe, ꝙ nã meᵃ: q̃ fuit viſui nõ ẽ aer ſ̃m ꝙ eſt aer, aut aq̃: ſ̃m ꝙ eſt aq̃, ſʒ nã cõĩs, ita eſt mediũ h̃ in nãtq̃ eſt media. ſ. q̃r eſt nã cõĩs aque ⁊ aeri. vult ğ dicẽ ꝙ queãdmoᵐ ꝑſpicuitas in viſu eſt q̃dam q̃litas cõĩs i aere ⁊ aq̃, ꝑ quã meᵐ ꝯſtituit̃ in eẽ fo̊rali medij ꝑ viſiõe, ⁊ ſonatiõe. Ita in odoratu aliq̃ q̃litas ꝓmiſcua in his el'ntis ꝯtinet̃. quã diximꝰ dioſmõ, vt Them̃. ⁊ Simpl'. teſtant̃. i. ꝑolatiã: ſiue ꝑodoriã appellari, q̃ ẽ ꝓmiſcua vtriuſqꝫ: ſic ꝙ ꝑ illã ꝯſtituit̃ mediũ in rõne fo̊rali medij. ¶ Et ꝙ odores.]Ampliꝰ ꝑſoluit aliã. q. poſſet. n. q̃s dicere, ſi odor hʒ eẽ in meᵒ ſub illa rõne, ⁊ ĩ corꝑe odorifero vtꝝ eẽ ſit eodẽ mõ reˡˡ vtriuſqꝫ ſbti. Cui rñdet. d. Et ꝙ odores ſt̃ ex̃nei ĩ iſta nã, ⁊ ꝙ iſta nã caret odoribꝰ: ſic̃ diafanũ coloribꝰ, q̃õ declarat ꝑ ſil'e i coloribꝰ. d. Et ꝙ ſic̃ color hʒ dupˡ eẽ. ſ. eẽ i corꝑe colorato, ⁊ h̃ eſt eẽ ſibi corꝑabile, ⁊ eẽ i diaphano, ⁊ h̃ eſt rõne ſpũalis, ita odor hʒ dupˡ eẽ. ſ. eẽ i corꝑe odorabili, ⁊ h̃ eẽ corꝑale: ⁊ nãle, ⁊ eẽ ĩ meᵒ. ſ. in dioſmon, ⁊ h̃ ẽ eẽ ſpũale: ⁊ ex̃neũ. ¶ Et debet ſcire, vt diximꝰ in expõne cõᵗⁱ 76. ꝙ odor ẽ forᵃ corꝑis odorabilis, ⁊ cõphẽſio olfatui. Eſt q̃dẽ. n. forᵃ nãlis corꝑis odorabilis, ꝓꝑea q̃r id hʒ duplicem cãꝫ ⁊ gñatiuã. ſ. ⁊ ꝯſeruatiuã odoris. Eſt võ olfatui cõphẽſio, qm̃ ibi tm̃ ex̃neũ. qm̃ ibi nõ hʒ eẽ fixũ nec ſtabile, ſed ꝑ modũ trãſeũtis i cõphẽſionẽ. ⁊ tu vide ibidẽ. ¶ Et cũ h̃.]His expoſitꝭ icipit inducẽ ꝑctm̃ q̃rũdã veteꝝ, ⁊ inq̃t, ⁊ cũ h̃ ignorauerũt q̃dã, ⁊ eſtimauerũt ꝙ odor nõ ſeparat̃ a cõꝑe odorabili, ⁊ ꝙ nõ hʒ nˡ vnũ eẽ tm̃, dixer̃t ꝙ a cõꝑe odorabili exit ⁊ diſſoluit̃ corꝑꝰ odorifeꝝ, hñs corꝑꝰ ſbtile ⁊ odorẽ ſubtilẽ, ⁊ ꝙ mouet̃ i aere: donec ꝑueniet ad ſenſũ odoratꝰ ¶ Debes ſcire apõ hos, ꝙ differũt corꝑꝰ odorabile, corꝑꝰ odoriferũ, ⁊ odor. Eſt. n. corꝑꝰ odorabile miſtũ q̃õdã, cuiꝰ cõplexio eſt cal'a ⁊ ſicca, a q̃ põt eleuari fumꝰ odoriferꝰ: vt pomũ, thꝰ, myrrha, ⁊ hꝰ. Corꝑꝰ võ odorifeꝝ ẽ q̃dã fumal' euaporatio, q̃ nata ẽ eleuari ab illo cõꝑe ꝑ ſpherã odoris, q̃ nata ẽ moueri circul'r, ⁊ ſurſuꝫ, ⁊ deorſũ ſ̃ʒ nãꝫ agẽtis ipellẽtis ab aliq̊ cal'o, vt appet i thure, myrrha, ⁊ hꝰ. Odor ãt eſt q̃litas 2ᵃ ex̃ns ſbtiue i tali odorifero, ⁊ radical'r in odorabili corꝑe, q̃ ꝑ corꝑꝰ odorifeꝝ delata, in organũ nariũ cãt ſpẽꝫ ſenſibilẽ in illo: ſ̃ʒ eẽ cõphẽſuꝫ. ¶ 2ᵒ debes ſcire ꝙ iſti viri ſuſtẽtant̃ in vno ꝑnˡˡ. ſ. ꝙ odor nõ hʒ niſi vnuꝫ eſſe, ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ nõ ſeparet̃ a ſubto ſuo, ⁊ recipiat̃ i medio, qm̃ vniꝰ rei vnicũ eſt eſſe ſimpˡ, ⁊ q̃a viderũt aĩalia olfacere a remotis corpore odorabili ex̃nte ĩmoto, ꝯcluſerũt corꝑꝰ meᵐ. ſ. odorifeꝝ in quo hʒ eſſe mediũ poſ'e moueri ſ̃m exigẽtiaꝫ medij in pleno, deferẽs q̃litatẽ 2ᵃᵐ realem vſqꝫ in organuꝫ odoratꝰ, ⁊ h̃ poſitio attribuit̃ Pla. Alph. Albepharaab, ⁊ Auic. q̃ loq̃t̃ de h̃ in 6ᵃ parte nãliũ. ⁊ ꝓbat illõ ſicut poſt dicã. ¶ Et hoc deſtruit̃.]Nũc ꝯ̃dicit his, ⁊ ꝓmus ſyll's eſt hypotheticꝰ, ⁊ accepit tria tãqꝫ hypotheſes, quarũ ꝑᵃ eſt, ⁊ hoc deſtruit̃ multꝭ modis. videmꝰ. n. ꝙ ml'ta aĩalia mouent̃ ad nutriᵐᵐ per ſpatiũ multoꝝ dieꝝ, ſicut appet ĩ vulturibꝰ, ⁊ ſicut appet de tigribus, q̃ venerũt ad locũ ꝓlij q̃õ accidit in terra grecoꝝ a remotis regiõibus. Et h̃ eſt ꝑᵃ hypotheſis. ¶ Et ꝙ iaꝫ.]Accepit 2ᵃᵐ. d. ⁊ ꝙ iã ꝓpſuimus ꝙ oẽ ſenſile q̃õ cõphẽdit̃ per meᵐ eq̃le, dʒ ſentiri ex oĩbꝰ partibus: niſi aliq̃õ ĩpediat. i. ꝙ ſenſile ſit tanq̃ꝫ centrũ a q̊ oẽs linee ſenſibiles: ⁊ per ſpherã ſenſionis ducte ſint eq̃les, vt perſpeˡˡ dicũt. his acceptis ꝑ modũ ꝯñtis dedit 3ᵃᵐ. d. Unũ neceſſe ẽ vt illõ corpus vaporoſuꝫ ſit ſemꝑ vnũ. i. ſpherice multipliᵐᵐ ꝑ oẽs lineas ſenſiles: in tota ſphera ſenſatiõis, adeo ꝙ ſuꝰ ſemidiameter. i. linea ꝓtracta ab eo, ſit ſ̃m lõgitudinẽ lineaꝝ, vñ veniũt iſta aĩalia ad ſuũ cibum, vt dĩ ꝙ vultures mouent̃ a q̃ngẽtis miliaribꝰ, vt appet in hꝰ figᵃ.

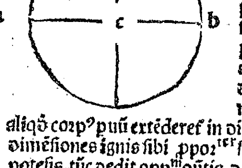

H̃. n. ꝯſtat ꝙ linea. a. c. ẽ medietas totiꝰ linee. a. b. ğ ẽ ſemidiameter. mõ dicunt aĩalia eẽ mota a pũcto. a. vſqꝫ ĩ punctũ. c. corꝑꝰ, ğ odorifeꝝ ſeu vaporoſum multiplicat̃ ꝑ totũ illõ ſpatiũ eq̃l'r. His acceptis foret̃ rõ ſic, ſi odor defert̃ in organũ ſꝑ ꝑ corꝑꝰ reſolutũ a corꝑe odorabili, aliq̃õ corꝑꝰ ꝑuũ extẽderet̃ in dimẽſionibꝰ maioribꝰ q̃ꝫ ſint dimẽſiones ignis ſibi ꝓporᵗᵉʳ ſilis, h̃ añs voluit ꝑ illas hypoteſis. tũc dedit oppᵐ ꝯñtis. d. Sʒ ĩpoſ'e eſt: vt corꝑꝰ ꝑuũ extẽdat̃ donec recipiat tales dimẽſiones, cũ ĩpoſ'e ẽ vt mã recipiat dimenſiones ad tale vltᵐ. i. ſ̃m tm̃ terminũ. maxia enim remotio. i. dimẽſio: quã materia recipit, eſt dimẽſio ignis, deinde aeris. ſi igit̃ corpus odorabile alteret̃ totũ in ignẽ purũ, aut aereꝫ, ĩpoſſibile eſt ipm recidere dimẽſionẽ mille milliariũ. minima. n. dimenſionũ: quã mã recipit eſt dimẽſio terre, ⁊ maxima eſt dimẽſio ignis, ⁊ ĩter has duas nõ ſẽtit̃ ex diuerſitate hec q̃ꝫtitas. ſ. vt magniᵈᵒ vniꝰ palme terre fiat mille milliaria. h̃. n. ĩpoſ'e eſt. Hec igit̃ ẽ ꝑᵃ rõ, cꝰ deſtructio ꝯñtis tota conſiſtit in hoc. Si oĩa corpora mortua: q̃ fuerũt in prelio: cõuerſa eant in ignem, nõ potuiſſent ĩmplere totũ ſpatiũ id, ergo vbi nũc nõ ſũt ignis non pñt: ꝑ locũ a maiori. ¶ Et etiam.]Scõo arguit, ſi odor eſt illa ſumalis euaporatio, vel aer illi cedit, vel non. ſi cedit, aĩal ibi non poſſet viuere, qm̃ non poſſet ibi reſpirare. ſi non cederet, tũc id corꝑꝰ ſphericũ odorabile nec̃e eẽt: vt penetraret aerẽ: ſ̃m totũ, aut ꝙ aer recederet a loco ſuo: vt dixi. ¶ Et cũ h̃.]Ultĩo arguit. d. ⁊ cũ h̃ ĩpoſ'e eſt eẽ, ĩpoſ'e eſt vt odor ſit i aere ſicut i corꝑe cõpoſito. ſimplicia. n. ñ recipiũt odores. remanet igit̃ vt ſit in eo: ſic̃ color in diaphano. eſt ğ vis rõnis, ſi odor multiplicat̃ real'r in aere, ſic qualitas 2ᵃ eſſet ſubiectiue i corꝑe ſimplici, q̃õ eſt falſuꝫ. ¶ Sʒ tm̃.]Argᵐ iſtõ inducit cõtra ꝓ̃dicta, q̃õ fuit Aui. ⁊ ſic cõponit̃. Omne q̃õ mouet̃ eſt corꝑꝰ. odor mouet̃, ğ odor ẽ corꝑꝰ. Huiꝰ tãgit minoris vim. d. Sʒ tm̃ appet ꝙ eẽ coloris magis eſt ſpũale q̃ꝫ eẽ odoris. vult dicer̃ ꝙ odor ſit corpus. cuiꝰ minoris viꝫ tãgit. d. Vẽti. n. vident̃ inducer̃ odores. ẽ ğ minor ꝙ odor mouet̃. Tũc dat ꝯ̃nẽ. d. ⁊ h̃ eſt ex quo fuit eſtimatũ odorẽ

eſſe corp⁹. ¶ Sꝫ ita eſt.] Retorquet argumentum contra Aui. Oē qḋ mouet̃ eſt corp⁹. ſoni mouent̃, ḡ corp⁹. ꝯcl'o eſt contra aui. ⁊ nō minor falſa ē, qm̄ vt dicit ita eſt de odore in hac intentione ſicut de ſono. ſon⁹. n. fit a paſſiōe in aere, ſꝫ ēt ipedit̃ a vētis. ecce qualr̃ minor ē v̄a, erit ḡ maior falſa. ¶ Sꝫ tn̄.] Rn̄det ḡ ꝓ vtroqꝫ. Sꝫ tn̄ ꝯſeqt̃ ex h̄ ꝙ ſit corp⁹. vult. d. ꝙ maior eſt v̄a, ⁊ minor falſa, qm̄ nō ꝓp̄e mouet̃. q̄ſi igit̃ nec̄e eſt in his duab⁹ paſſiōib⁹. ſ. ſoni ⁊ odoris, cū fuerint i aere, vt nō ſint moti illic in aere ad aliā ꝑtē ſine alia. nō ḡ oē qḋ a cōꝑe ꝓhibet̃ eſt corp⁹. ſꝫ ſolū h̄z ꝙ odor nō eſt ita ſp̄ualis: ſicut color in me°, nō aūt ꝓbat̃ ꝙ ſit corp⁹. hec ſūt q̄ auer. inquit hic. ¶ Sꝫ eget ꝑſcrutatōe. aui. n. voluit ꝙ n̄ fiat odoratio niſi ipſo odore realr̃ mltiplicato vſqꝫ in organū odorat⁹. ¶ Et h̄ ſignis ꝓbat, q2 venatores dicūt ferā ſaltar̃: vt odor in aliā ꝑtē ſecedat, qꝫ in loco per queꝫ canes aſſequunt̃ eā. ¶ Amplius de thure ⁊ pomo, q̄ minuunt̃ fortit̃ ꝑꝑ odoris euaporationē. ¶ Rurſuꝫ ſerpētes ſolo odor̃ īterficiūt, ḡ ⁊c̄. ¶ Itē Auer. dicit. in abbreuiatiōe de ſenſu, odorē ſm̄ rē multiplicari vſqꝫ in organū. ¶ Adhuc mediū eſt corp⁹. ḡ recipit̃ corpalr̃, vt dixit Auer. in. 3° hui⁹. Propt̃ h̄ Aui. alpharabi⁹, ⁊ alij opinant̃ odorē eē corp⁹. ac ſub eē reali mltiplicari vſqꝫ in organū, vbi poſtmoͫ odor cāt intentionem ſuā in ſenſorio odorat⁹, ⁊ h̄ ſemꝑ: ꝑꝑ rōnes ⁊ expiētias tactas. ⁊ hāc pōneꝫ alpha. ſeqt̃, ⁊ algaçel, ⁊ multi latinoruꝫ. ¶ Ideo ſoluūt argumenta auerro. pª. n. rō nihil cōcludit, qm̄ ille odor nō fuit occupās totā ſpherā olfactiōis, ſꝫ fuit portat⁹ a vētis i diametrū: ita q̊ venerẽ tigrides: vt dic̄ Aui. 2ª rō nec ꝯcludit, qm̄ illa fumalis euaporatio miſcet̃ aeri, ⁊ nō fit penetratio, nec ſeceſſus aeris. ¶ Et hoc pacto pꝫ argumentum 3m, nihil ꝯcludere, odor. n. nō ē in medio, ſed i corꝑe odorifero. ¶ Auer. v̄o opinat̃, ꝙ odor nō ſemꝑ mltiplicet̃ ꝑ ſpherā olfatiōis: vſqꝫ ad ſenſoriū olfat⁹. corpoꝝ. n. odorabiliū apḋ eū q̄dā ſūt: q̄ non pn̄t odorari: niſi ꝑ rarefactionē: vt thus: ⁊ multe herbe, ⁊ h̄ pacto odor mltiplicat̃ ꝑ corp⁹ odoriferū merito alicui⁹ q̄litatis pᵉ. Aliq̄ v̄o ſunt q̄ cānt odoreꝫ ꝑ ꝓp̄as nās: vt multi lapiduꝫ, ⁊ hec nō egēt rarefactione fcā a calido vel alio, nec inſpiſſatiōe fcā a frigido, ⁊ ſic odor in medio tm̄ intētionalr̃ multiplicat̃. ¶ Ex his pꝫ diſcrimen Auer. ⁊ Aui. Aui. n. vult i oēꝫ olfactionē eē nec̄iaꝫ realeꝫ multiplicationē corꝑis odoriferi vſqꝫ in ſenſoriū odorat⁹. Auer. aūt vult ꝙ illa multiplicatio realis eſt per accidens odorationi, ſed multiplicatio ſp̄ualis eſt nec̄ia ⁊ ſemꝑ. imaginat̃ ḡ Auer. ſpheraꝫ olfactiōis eē illā, cui⁹ centrū eſt res ſeu corpus odorabile. ſphera vero eſt totū ſpatiū circulare eq̄le, cui⁹ linee ducte a corꝑe illo ad circūferētiā ſunt equales: que ſphera occupat̃ a ſp̄uali multiplicatiōe odoris, ſic patuit in ca. de ſono, ⁊ viſili. ¶ Ex hoc h̄ꝫ euidētiā rō pria Auer. qm̄ iſte odor, vel multiplicat̃ realr̃ per totū ſpatiuꝫ id circulr̃ ⁊ ſpherice, vel ſm̄ q̄ſdā partes ſic, ⁊ q̄ſdā. nō. Si pm̄, ḡ mā poſſet ſtare ſub maiori dimēſione: qꝫ ſit dimēſio ignis ceteris paribus: vt deductū fuit. Si 2m quaſdā eſt contra. Tūc. n. ſenſibile ꝑ mediū extrinſecū nō ſe mltiplicaret ſpherice contra rōnē ſenſibilis huiuſmodi. cōpetit. n. viſili ⁊ auditili ſpherice multiplicari in medio, vel ꝑ nām ſenſilis inquātū ſenſile per meͫ extrinſecū, vel per nās taliū nō ſm̄ nās indiuiduas. tūc. n. per accn̄s: ⁊ ꝯtingēter, ḡ per nāꝫ ſenſibilis inquātū ſenſibile: per mediū extrinſecū, ergo oē ſenſibile, ⁊ hoc mō odor multiplicat ſe ſpherice equalr̃ ꝑ totaꝫ ſpherā olfactiōis, ⁊ ſic argumentum Auer. eſt demr̃atiuū, ⁊ pōt ſic cōponi in forma categorica. Oē ſentile per mediū forinſecum multiplicat ſe ſpherice in tota ſphera ſenſationis, hec maior pꝫ. Eſt. n. ꝑ ſe p̄mo vera. multiplicare. n. ſe circulr̃ i medio cōpetit per ſe p̄ ſenſili ꝑ mediū extrinſecū, ⁊ h̄ accipit Auer. confuſe ex caplis de viſu ⁊ auditu. Sed odor eſt ſenſile h9, ergo multiplicat in tota ſphera ſenſationis odoris ſpherice, ⁊ ſic ſi odor multiplicatus fuit vſqꝫ i ſenſoriū tigridū, etiā ſpherice per eq̄les lineas multiplicatus eſt ad punctuꝫ oppoͫ, ⁊ ſic ſeqt̃ incōueniēs Auer. ecce q̄uo ſol'. Aui. nihil eſt. ¶ Pro 2° argumento mirum eſt q̄uo nō legerint q̄ Ariſt. dicit poſt. Inquit enim, vn̄ ⁊ ſi in aq̄ eſſemus, ſentiremus vtiqꝫ oppoͫ dulce, nō aūt eſſet tūc nob̄ ſenſus per mediuꝫ: ſed in eo ꝙ miſcet̃ humido: ſicut in potu. Supponit ḡ Auer. odorē nō miſceri medio, qm̄ ſic ſentiret̃ ſine medio: vbi Auer. in cō͡to 101. ex verbis illis conducit h̄. d. ⁊ h̄ demr̃at ꝙ ip̄e opinat̃ ꝙ odor nō eſt corpus. ſi. n. eēt corp⁹ olfactus eēt aliq̄s tactus. ꝯn̄tiam ꝓbo, qm̄ ſi odor olfit, vl' miſcet̃ medio: vel nō ſi miſcet̃ medio. habet̃ ꝙ ſentit̃ ſine medio, ⁊ ſic eſt aliquis tactus: vt intulit. ſi nō, vel aer ſibi cedit, vel penetrat̃ a corpore odorifero. ſi cedit ſibi aer, tūc totum ſpatiū eſſet ſine medio aereo, ⁊ ſic animal nō poſſet ibi viuere: ſic̄ nec in forti fumo. ſi penetrat̃, tūc corp⁹ eēt itra corpus: contra ph̄iaꝫ Ariſt. ⁊ ſic iſta rō hic ē incōpleta. ⁊ cōplet̃ per id qḋ addit Auer. cō. illo. 101 ¶ 3ª aūt rō ꝓcul dubio nō differt a 2ª, ſed q̄ſi eſt appēditiū 2ᵉ: cū. n. dictū ſit odorem nō eſſe in medio miſcibiliter, nec penetratiue, nec ꝙ aer ſibi cedit, nec pōt eē ibi ſubtiue, qm̄ corpus ſimplex ſubm̄ eē nō pōt qualitatis 2ᵉ, ideo totalis ratio pōt cōponi ſic, ſi odor multiplicatur in organuꝫ olfactus, vel erit in medio ꝑmiſcibiliter, vel penetratiue, vl' aer ſibi cedit, vel ſubiectiue, vel tanq̄ꝫ in medio: ſicut color in diaphano. nō ꝑmiſcibiliter, qm̄ tūc olfact⁹ eēt aliq̄s tact⁹: vt deductū eſt. nō penetratiue, qm̄ tūc corpus ingrederet̃ corpus contra ꝑipateticos, nec aer ſibi cedet, qm̄ tunc ibi animalia non pn̄t viuere: nec ſubiectiue, qm̄ nullū elr̃tū ſimplex pōt eē ſubm̄ q̄litatis 2ᵉ. Ergo odor eſt in medio ſicut color in diaphano. i. ſp̄ualr̃, ⁊ ſic apparet odorē nō eſſe corp⁹, nec multiplicari ꝑ corpus: niſi per accn̄s, ⁊ hoc mō rō hec eſt cōpleta: ⁊ ꝑfecta demōſtratio. ſunt ḡ in h̄ com̄. due tm̄ demr̃ones. Ecce igit: q̄uo v̄ba latinoꝝ qui ſequunt̃ Auic. ⁊ alphaͫ ph̄iam ꝑipateticoꝝ nō ſapiūt, ꝑꝑ ꝙ dicta huius Ph̄i ſemꝑ inueniuntur ꝯueniētia cum v̄bis Ariſt. idcirco ꝯſueui vob̄ dicere auer. nihil aliud eſſe: niſi arabeꝫ Ariſt. ¶ His rn̄det̃ ad argumenta ꝑ Aui. pm̄. n. argumentum nihil eſt, qm̄ ⁊ ſi aliquid odores multiplicent̃ per corꝑa odorifera: realr̃ ſm̄ q̄ſdā ꝑtes, h̄ ē ꝑ accn̄s, ⁊ raro, ⁊ ſic cōmittūt fallaciā ꝯn̄tis, id. n. qḋ ē ꝑ accn̄s n̄, infert ꝑ ſe. ¶ Ad 2m p̄terea, ⁊ 3m pꝫ ſol'. auer. n. loqt̃ ſm̄ opionē alioꝝ, vl' loqt̃ d̄ corꝑib⁹ odorabilib⁹ p̄cedēte rarefactione, vt manifeͫ eſt ibidē. ¶ Ad vltimū pꝫ ſol'o. eſt. n. color, ſp̄ualior odore, qm̄ exigit lumē: tāqꝫ diſpōnē, q̄ recipiant̃ i diaphano, ⁊ h̄ mō nō ē de odore ſꝫ odor ſp̄ualr̃ recipit̃ in medio, qm̄ mediū nō eſt mā nālis illius: ſed extranea.

¶ Quocirca dubōnē is locus h̄re v̄r, ſi cūcta qdē ſilr̃ olfaciūt: hō v̄o reſpirās, nō reſpirās, at ſꝫ ſpirās aut detinēs ſp̄ūꝫ nō olfacit, neqꝫ eminus, neqꝫ cominus, neqꝫ ſi i ipſis narib⁹ int⁹ rē olētē poſuerim⁹. Atqꝫ ſēſū qdē nō fieri, ſi i iſtr̃o ſēſus res ip̄a ſēſu ꝑcipiēda ponat̃: cōe oib⁹ eſt: ſꝫ nō ſentire ſine reſpiratiōe: ꝓpriū hoium eſſe v̄r. qḋ qdē: experiētia late pꝫ. — Argyr.

¶ Unde ⁊ dubiū v̄r, ſi oia quidē ſilr̃ odorēt, hō aūt reſpirās qdē, nō reſpirās aūt ſꝫ expirās aut retinēs ſp̄ūm nō odorat: neqꝫ de lōge, neqꝫ de ꝓpe, neqꝫ ſi in naſo intus ponat̃. Et in ipſo quideꝫ poſitū ſenſorio, inſenſibile eſſe: omniuꝫ cōe eſt. ſꝫ ſine reſpiratiōe nō ſentit̃. ꝓpriū eſt hoium. manifeſtū aūt eſt: tētātib⁹. — T.c.98

¶ Arduam mouet q̄ōneꝫ: vt Them̄. inquit, que pōt ſi componi apud Auer. oia aīalia odorant. ſimilr̃ homo odorat anhelās, ergo qḋ nō anhelat nō odorat. ꝯcl'o nō ſeqt̃ ꝓ ſe ꝑ ex ꝓpoſitiōib⁹: ſꝫ ꝑtātiue. declaratū eſt. n. in 1° prioꝝ, ꝯnē q̄ eſt ꝯuertens ꝯcl'onis nālis ſeq ꝑtātiue a ꝓpoſitionibus ſylli. ¶ Et hoc qdē.] Inqt Auer. ꝙ ſentire nō fieri: qn̄ ſenſibile fuerit poſitū ſupra ſenſum cōe eſt omnibus. cui⁹ inſtantia eſt de tactu ⁊ guſtu quā admonet. d. hoc enim opinat̃ Ariſto. de tactu ⁊ guſtu, ſicut poſt apparebit. — Collectanea te.c.98

¶ Quare ea q̄ ſanguis expertia ſt̃: cū nō reſpirēt, ſenſū q̄ndā ꝑter eos ſēſus q dn̄r, aliū h̄n̄t. At id eē nō pt̃. qppe cū odorē ꝑcipiāt. ſēſus. n. rei tā male q̄ꝫ bn̄ olētis: olfactus ſine controuerſia ē. Preterea a vehemētib⁹ ⁊ ip̄a corrūpi vn̄r odorib⁹, a qb⁹ ⁊ hō corrūpit̃, vt bituminis, ſulphuris, ⁊ ſimiliū. Neceſſe eſt igit̃ ip̄a olfacere: non reſpirantia tamen. — Argyr.

¶ Quare q̄ ſanguinē nō h̄n̄t: qm̄ nō reſpirāt, aliū vtiqꝫ quēdā ſenſū h̄n̄t ꝑter eos q dicti ſt̃. Sꝫ impoſſe eſt: ſiqdē odorē ſentiūt. odorabilis. n. ſenſus ⁊ mali odoramēti ⁊ boni odoramēti: olfact⁹ eſt. Ampli⁹ aūt: ⁊ corrūpi vn̄r a fortibus odorib⁹ a qbus hō corrūpit̃, vt bituminis, ⁊ ſulphuris, ⁊ h̄mōi. Olfacere igit̃ neceſſarium eſt: ſed non reſpirantia. — T.c.99

¶ Auer. ⁊ ſui ſeq̄ces volūt hic Ari. arguere ad ꝑtē affirmatiuā: ꝑ duas rōnes. ⁊ pª rō pōt ſic cōponi, oia aīalia odorāt anhelādo, oia aīalia odorāt. ḡ oia anhelant, In 2ª figura ex duab⁹ affirmatiuis, q̄rū pª eſt ꝯuertibilis. ꝯ eſt falſa, ḡ aliq̄ ꝓponuꝫ. nō minor, ḡ maior, ḡ vel maior eſt falſa, vel dabit̃ odoratus equoce, ⁊ h̄ mō rō ſoluī dꝫ ſm̄ Auer. ¶ Qꝛ aūt odorat⁹ nō ſit equoce, declarat Auer. nihil. n. iqt cōprehēdit odorē: niſi ꝑ iſtū ſenſum. cōprehēdere. n. bonū odorē ⁊ malū eſt olfacere, ⁊ olfacere eſt actio iſti⁹ ſenſus nō alteri⁹. quoꝝ ergo opꝰ vniuoca, ⁊ pn̄ª illaꝝ erūt vniuoca: q̄re ⁊c̄. ¶ Ampli⁹ aūt.] Hic apḋ Auer. tāgit̃ 2ª rō, ⁊ p̄t ſic cōponi. q̄cūqꝫ fugiūt, ⁊ q̄uqꝫ ſequūt̃ odorabilia odorāt: ſꝫ oia aīalia fugiunt, ⁊ q̄uqꝫ ſequūt̃ odorabilia ſic̄ hoies, ḡ ⁊c̄, hoc igit̃ mō Auer. itelligit hūc locū. ¶ Ueteres āt alio° facili⁹ lr̃aꝫ exponūt. cū. n. iqt. Quar̃ ſanguinē dicūt Ari. iducere ſol'onē quorūdā, quā refellit. dic̄. n. q̄re ſanguinē nō h̄n̄tia, qm̄ nō reſpirāt, alteꝝ vtiqꝫ quēdā ſenſū h̄n̄t: p̄ter eos q dicti ſt̃ ⁊ hec fuit ſol'o veteꝝ. obijcit ariſt. his. d. Sꝫ ipoſſe eſt ſiqdē odorē ſentiūt. odorabilis. n. ſenſus ⁊ bōi ⁊ mali olfact⁹ ē, ḡ pª rō, ois opꝰ vniuoca eſt, a pn̄° vniuoco: ſꝫ olfactio ē vniuoca, ḡ ab odoratu vniuoco. ¶ Ampli⁹ āt.] Apḋ veteres expoſitores h̄ ponit̃ 2ª rō: ꝯ ſol'onē illā, q̄ pōt cōponi ſm̄ moduꝫ Auer. ⁊ tu vides q̄uo hec expō differt ab illa Auer. ſꝫ h̄ paꝝ refert. ¶ Sed vtcūqꝫ ꝯcludit Auer. in cōmento. d. Nec̄e eſt igit̃ ex h̄ qḋ diximꝰ. ſ. ꝙ iſta aīalia olfaciūt cū vn̄r moueri ad odores, ⁊ fugere eos, ⁊ ꝙ ipoſſe eſt: vt iſta actio ſit ꝑ aliū ſenſuꝫ ab olfactu, vt iſta aīalia nec̄io anhelēt, ⁊ nō eſt neceſſe vt oia aīalia anhelent eo modo. — cō. 113; Collectanea textus cō. 99.

¶ Atqꝫ hui⁹ iſtr̃ꝫ ſenſus, in hoie ꝑinde v̄r ab iſtr̃o differr̃. taliū aīantiū: atqꝫ ocli differūt ab eoꝝ oculis aīaliū que duros oculos h̄n̄t. Nam aīaliū ea q̄ molles oculos h̄n̄t: palpebras ipſas vti ſepē ⁊ tegmen h̄n̄t, quas niſi mouerit ac apuerit, nō vidēt, vt late pꝫ. at ea q̄ duroꝝ ſt̃ oculoꝝ: nihil h̄n̄t ꝓfecto tale, ſed illico res eas vidēt, q̄ i ꝑſpicuo ſt̃. Sic igit̃ ⁊ iſtr̃m olfact⁹ in hiſce qdē q̄ nō reſpirāt: velamine caret, ꝑinde atqꝫ oculus dur⁹, vt diximus. in his aūt q̄ ſuſcipiūt aerē: h̄ꝫ velamē, qḋ cū reſpirāt apit̃, v̄eis meatibuſue diſtētis. Et iccirco q̄ r̃ſpirāt: nō olfaciūt i aq̄. neceſſe eſt. n. olfaciāt reſpirādo. at id i aq̄ facere nequeūt. Eſt aūt odor ſicci: ſic̄ h̄ūidi ſapor. ipſum v̄o inſtr̃m olfactus: eſt potentia tale. — Argyr.

¶ Ui aūt in hoibus differre hoc ſenſoriū ab ijs q̄ alioꝝ aīaliuꝫ: ſicut oculi ab oculis eoꝝ q̄ duros h̄n̄t oculos. nā illi qdē h̄n̄t vallum ⁊ velut velamē, palpebras: quas qs non mouens neqꝫ retrahēs, nō videt. hi aūt eorum q̄ duros h̄n̄t oculos, nihil tale h̄n̄t: ſed mox vident q̄ fiunt in perlucido. Sic igit̃ ⁊ odoratiuū ſenſorium alijs quideꝫ ſine operculo eſt, ſicut oculus: alijs v̄o aerē recipiētib⁹ h̄ꝫ cooperimentū, qḋ reſpirātibus diſcooperit̃, dilatās venis ⁊ poris. Propter hoc: reſpirātia nō odorāt in aq̄. neceſſariū. n. eſt: olfacere reſpirādo. hoc āt facere i h̄ūido: ipoſſe. Eſt aūt odor, ſicci: ſicut ſapor, humidi. odoratium aūt ſenſorium: potētia h̄mōi eſt. — T.c.100

¶ Perſoluit q̄ōnē ſm̄ verā ſol'onē apḋ Auer. ⁊ ꝓculdubio tot⁹ iſte text⁹ ē māifeſtus ꝑ ſe. ¶ Sꝫ Auer. in cō͡to mouet q. circa exēplū. d. Sꝫ eſt qḋ in h̄ qḋ dixit. aīalia. n. duri oculi ſt̃ debilioris viſus alijs aīalib⁹. ſꝫ aīalia mlta nō anhelantia vn̄r fortioris odorat⁹ hoie: vt apes, ḡ exēplū n̄ ē ꝯueniēs oꝫ. n. ſi palpebre in oculis eēnt ſic̄ naſus in aīalib⁹ anhelātib⁹, vt aīalia anhelātia eēnt v̄ioris olfact⁹ q̄ꝫ nō anhelātia. Et hec eſt qḋ ¶ Et iō ꝑſcrutādū ē.] Mouet ſcḋaꝫ q̄ōnē, ex cui⁹ ſol'one appebit ſol'o pᵉ q̄ōnis, ⁊ inqt. Et iō ꝑſcrutādū eſt: vtꝝ naſus i aīalib⁹ olfaciētib⁹ ꝑ naſuꝫ ſit ꝑꝑ meli⁹, ſic̄ palpebre ſt̃ in aīalib⁹ h̄n̄tibus palpebras, aut ꝑꝑ nec̄itatē. ſi igit̃ eſt ꝑꝑ nec̄itatē, nō oꝫ vt anhelātia ſint v̄ioris olfactus q̄ꝫ nō anhelātia, vt ꝑſpicuū eſt. Si aūt ꝑꝑ meli⁹ erit eꝯ, qm̄ h̄n̄tia naſū meli⁹ olfaciēt. ¶ Sꝫ h̄] Perſoluit. q. ſcḋaꝫ. d. Sꝫ h̄ qḋ dixit, ꝙ ampliant̃ vene ⁊ vie, demōſtrat ꝙ h̄ ē ꝑꝑ nec̄itatē: nō ꝑꝑ meli⁹. hec eſt ſol'o. ſ. ꝙ naſus eſt dat⁹ alicui ꝑꝑ nec̄itatē nāe ⁊ nō tm̄ ꝑꝑ meli⁹ ⁊ cōmodius. ¶ Et ꝙ aīalia.] Perſoluit nūc p̄mā q̄ōnē ex hac ſol'one. d. Et dēmōſtrat ēt ꝙ aīalia duri oculi nō aſſilent̃ olfaciētib⁹ ſine iſpiratiōe, niſi ſm̄ diuerſitatē creatiōis tm̄, n̄ ꝙ iuuaͫ palpebraꝝ eſt de mō iuuamēti iſpiratiōis, eſt ḡ ſol'o ꝙ ſilitudo eſt i aliquo, ⁊ i aliq̄ diſſilitudo: vt pꝫ. ¶ Et hoc mō oꝫ itelligi iſte Auer. loc⁹, nō vt iuniores dicūt ꝑuertētes v̄ba Auer. reliq̄ q̄ ponunt̃ in textu ⁊ cōmēto manifeſta ſt̃ ꝑ ſe ab oib⁹ expoſitorib⁹, nec expecta a me replicationē ſupfluā, ⁊ maxie eoꝝ q̄ pn̄t intelligi a paꝝ exercitatis in nāli ph̄ia, ꝑꝑ qḋ hāc nr̃am editionē poti⁹ mediā expōnē noiamus q̄ꝫ cōmētationē. ¶ Sꝫ in fine hui⁹ capli ambigūt expoſitores de organo odorat⁹. Alcmeō ſuſtētat̃ in his ꝓpōnib⁹, q̄rū pª eſt ꝙ idē ſit organū olfactus ⁊ ſpiratiōis. Scḋa eſt, q̄dā aīalia vt capre quedā: ſpirāt ꝑ aures. his ꝯcludit olfactū haꝝ eē in aurib⁹, ⁊ ꝑ aures. ¶ Sꝫ obijcit ſibi ari. in p̄ hiſtoriaꝝ nullū vnū ſpē organū pōt eē duaꝝ opōnū. ſꝫ auris eſt organū audit⁹, nō ḡ eē pōt organū odoris. ¶ Propter qḋ qdā dixer̃t organū odorat⁹ eē naſuꝫ, vt v̄r auer. h̄ in uē. Quidā āt cereͫ vt ari. i li° de ſenſu ⁊ ſenſa. ⁊ hiſto. p̄. Quidā capita duo, q̄ ſt̃ alligata cere°: ſic̄ mamille: vt aui. Greg. nicen⁹, Algaçel, ⁊ Alphara. ¶ Sꝫ dōm ꝙ naſus ē organū diſpoſi

Margin: An odō realiter mltiplicet̃ vſqꝫ i orgaᵐ odorat⁹

tiuū.niſi eſſet.n.naſus ⁊ apertus,nō poſſet fieri odoratus. hꝫ aūt nares aptas,vt ſupfluitates trāſmiſſe a cerebro eua cuent.Scōo vt cere^m^ eueñtet a ſpiritu intrāte p illas.eſt.n. cerebrū calꝫ p accñs:pp fumos ad ipm petētes.Scōo pp meli⁹,qm̄ p apturaꝫ naſi meli⁹ pcipit locutio.Tertio daṫ pp ſternutamētū.ꝓpterea dicit Ari.in lib.hiſtoria.ꝙ ſternutamētū ē ſignū augurale,⁊ vnū ex ſpūuꝫ oiuꝫ gn̄ib⁹ ſcm̄ ⁊ ſacrū,⁊ Plato teſtaṫ ꝙ eſt ſignū victorie,⁊ alia mlta dn̄r ⁊ h̄ mō Auer.vult hic naſuꝫ eſſe organū.ſ.p q̄zto diſponit ad olfactionē.Alio^o^ pōt accipi organū ꝓ eo:q̄ percipitur ⁊ manifeſtaṫ opatio,⁊ ſic eſt cere^m^ ſm̄ illā ptē mamillareꝫ q̄ eſt in carūculis.Tertio^o^:vt eſt id in quo fundaṫ vltimate olfactio:⁊ ſic eſt cor,vt dixit Alexander Aphrodiſeus in libro ſuo de anima verſus finem.

Argyr. ❡Guſtabile aūt:eſt qōdā tāgibile. Atq̄ꝫ hec ē cā:vt ipm nō ſit ſenſibile p mediū corp⁹ externū.neqꝫ.n.tact⁹:tali medio pcipit:eni vō corp⁹ ēt id i q̄ tāq̄ꝫ i mā eſt ipe ſapor q guſtu pcipit:humidū ē/qō ē tāgibile qōdā.Quapp ſi ēt eſſem⁹ in aq̄:dulce ſane ſentirem⁹ in ipſa poſitū/⁊ nō ſenſus illi⁹ nob p aquā tāq̄ꝫ p mediū eēt:ſꝫ q̄ pmiſtū illō eēt cū humido. queādmodū in potiōe fieri ſolet.Color aūt nō hoc vr:ꝙ miſceaṫ:neqꝫ de fluxibus.

T.c.101 ❡Guſtabile aūt:eſt tangibile quoddam.Et hec eſt cā:cur nō ſit ſenſibile p mediū extraneū corp⁹.neqꝫ.n.tact⁹.⁊ corp⁹ aūt in q̄ ē ſapor:eſt guſtabile in hūido vt in mā.hoc aūt tangibile qōdā eſt.Vñ ⁊ ſi in aqua eſſemus: ſentiremus vtiqꝫ ipoſitū dulce.nō aūt eſſet tunc nobis ſenſus per mediū:ſed eo qō miſceret hūido/ſicut in potu.Color aūt nō ſic vr eo quod miſceaṫ: neq̄ꝫ de fluxionibus.

Collectanea textus cō.101. ❡Nūc de guſtu,ſed apō grecos dña eſt in exponēdo textū: Themi.vir grauiſſim⁹ vr ex lr̄a formare enthymema tale, guſtatile eſt tactile quoddā,g̃ guſt⁹ qdā tact⁹.ꝯñaꝫ nō alr pbat.ſꝫ pōt topica rl'a forari.ſ.a ꝯiugatis.añs pbat,oē guſtatile eſt ſapor.ois ſapor eſt humidus,g̃ oē guſtatile humiduꝫ.vltra oē humidū tactile,oē guſtatile humidū,g̃ oē guſtatile tactile.vltra,guſt⁹ eſt tact⁹ qdā.nullus act⁹ p mediū exneū ſentit,g̃ nec guſtus.hec vr introductio paraphraſeos Themiſtij,cui Alex.in paraphraſi ſua de aia alludere vr.

Capite 18. ❡Simpl'.aūt ꝯſiſe vr inuere ꝙ Ari.itēdebat hāc ꝯñē guſtus nō ſentit me^o^ externo.Sylls eſt iſte,nullū tactile me^o^ ſentit externo,oē guſtatile tactile,g̃ nullū guſtatile medio ſentiṫ externo.Hui⁹ tāgit miorē,⁊ ꝯñē,⁊ iqt.]Guſtatile āt tactile qōdā ē]eſt hec mior.[⁊ h̄ ē cā vt nō p me^m^ exneuꝫ corp⁹ ſenſibile ſit]hec ē ꝯ.❡Dicet iunior cur nō dixit guſtatile eē tactile abſolute ſꝫ addicit[quoddam.]❡Rñdēt recētiores illud eſſe additū,q̄ guſtatile nō ē oē tactile,ſed tactile ipfectū.hec ſol'o friuola eſt.Nā ſi guſtatile eſt tactile ipfectū,ergo tactile.❡Simpl'.g̃ innuit id eſſe additum, q̄ guſtatile eſt tactile p accñs,vt albū eſt dulce,q̄ ꝯueniūt in ſubto:vtpote in lacte.❡Sꝫ hec ſol'o vr friuola,nā p idē poſſet pbare viſuꝫ abſq̄ꝫ medio videre.nā viſile eſt tactile qōdā.ſ.p accñs,vt lac dici pt ꝙ guſtatile ē tactile p accñs po^a^ ꝓxia.ſꝫ viſile eſt guſtatile vel tactile p accñs:po^a^ ⁊ ſubiecto remoto,⁊ h̄ eſt pulchrū.❡Neq̄ꝫ.n.]Scōo idē probat,⁊ ſylls eſt,nullus tact⁹ ſentit p mediū externū.guſt⁹ ē qdā tact⁹,g̃ nec guſtus medio ſentit externo.Ponit maiorē.d.[Neq̄ꝫ.n.tact⁹].ſ.ſentit p mediū exneū vt Simp.addit.❡Corp⁹ vō ēt.]Hec pōt eſſe ꝫ^a^ rō,⁊ ſic cōponit.Nulluꝫ ſenſil: exñs in hūido veluti in ꝓpria mā:medio exneo ſentiṫ.ſꝫ guſtabile eſt ſenſile:exñs i hūido:veluti ꝓpa mā, g̃ nō ſentiṫ medio exneo.Vel forte ⁊ magis ad lr̄am h̄ reddit ad p^m^ ſyllꝫ,⁊ ꝓſyllogiçat minorē ſic,oē qō in hūido eſt tāq̄ꝫ in ꝓpa mā eſt tactile.ſꝫ ſapor eſt in hūido veluti in ꝓpria mā,g̃ ſapor eſt tactile,Prio accipit miorē.d.Corp⁹ vō ēt in quo eſt hūor qō eſt guſtatile qd,eſt in hūido veluti in mā.ſ.ꝓpa ⁊ ꝓxia,Deīde tāgit maiorē.d.[Hoc aūt eſt tactile qōdā.]Hec eſt maior.q̄ poſita eſt.❡Sꝫ dices,cur dixit ſaporē eſſe in hūido veluti in ꝓpa mā?❡Simplici⁹ innuit ſol'onē,nā colores ſt in pſpicuo ēt:ſonus in aere ⁊c̄.ſꝫ nō tāq̄ꝫ in mā,ſꝫ tāq̄ꝫ in delatiuo actiōis coloris,vel ſoni.ſapor aūt eſt ꝓportio q̄daꝫ exñs in hūido:veluti in mā h̄ eſt realr ⁊ foralr.❡Vñ ⁊ ſi.]iſtud apud Simpl'.Themiſtiū, ⁊ alios ſignum vr:quo declarat p̄dicta,Ubi debes ſcire ꝙ per aquā vel mediū ſentire poſſum⁹ dup^r^,vno^o^ medio patiēte ⁊ alterato a ſenſibili,⁊ h̄ mō ſi eēmus in aq̄ ſentirem⁹ ſalſa,nā aq̄ alterata eſt ad ſalſedinē.Alio^o^ nō alterato,ſꝫ ſolū deferēte actionē a ſenſibili,⁊ h̄ mō p aerē colores pſpicimus,iqt.[Vñ ⁊ ſi in aq̄ eſſem⁹,ſentiremus vtiqꝫ iniectū dulce,nō tn̄ nobis eſſet ſenſus vtiqꝫ p mediū].ſ.deferēdo. ſꝫ in eo qō guſtatile illud miſceṫ hūido:vt accidit in potu. color aūt nō ſic vr eo ꝙ miſceṫ,hoc ē p mediū miſtū.neq̄ꝫ vr de fluxib⁹,hoc eſt p radios defluxos:⁊ intramittendo: vt dixit ſupra,ſed vr medio deferente tantum.

T.c.101 **Cū cōplevit.** ❡Premittit itētionē ptis,⁊ dicit,p̄ ꝙ nūc de guſtu loqṫ.na Ari.tractādo de ſenſib⁹ talē ſeruat ordinē,q̄ icipit a nobiliori,⁊ tēdit ad neceſſariorē,⁊ q̄ nobiliſſimus eſt viſus,poſt eū ē auditus,poſt hūc eſt odorat⁹,poſt hūc eſt guſtus,iō de illis tribus fcō tractatu,adeſt nūc ⁊ de guſtu loq,nā eſt nobilior tactu,⁊ minus neci⁹.Dicr^o^ ꝙ in pn̄ti textu declarat guſtū eē aliquē tactū,⁊ h̄ de pncipali itētiōe.ꝯñr aūt ⁊ ſcōaria intētiōe declarabit guſtū ſentiṙ nō p mediū exneū,⁊ q̄ztū ad hāc expōnē ſeqṫ Themiſtiū.Dicit ꝫ^o^ ꝙ guſt⁹ bñ p mediuꝫ ſentit,ſꝫ illud eſt ps ſenſorij:vt dicet,⁊ hec The.explanat, ⁊ Alexāder h̄.Et q̄ſi iducit ꝙ guſt⁹ ſit aliqs tactus,ſyllogiçaṫ ſic,ois ſenſus cōprehēdens ſuū ſenſile abſq̄ꝫ medio exneo eſt aliqs tact⁹.hec.n.rō nois tact⁹,ſꝫ guſtus cōprehēdit ſuū ſenſile abſqꝫ medio,g̃ eſt aliqs tact⁹.De rōe p̄ tāgit ꝯñē:⁊^o^ minorē.vba patēt.❡Et h̄ eſt manifeſtū]Verificat hāc expōnem p aliā trāſlationē:vbi p vba illa hec expō eſt magis clara,⁊ vba patēt.❡Et alio mō]Scōo ſyllogiçat idē ſic,ꝙ cōprehēdit ſenſile iquātū miſtū hūori,⁊ ꝓut humor eſt ei⁹ mā ꝓxima:eſt aliqs tact⁹,ſꝫ guſt⁹ cōprehēdit ſaporē:vt hūori miſtuꝫ,⁊ ꝓut hūor eſt ꝓxima mā ſaporis,g̃ guſt⁹ eſt aliqs tact⁹,vba ꝯſtāt.❡Et q̄ guſt⁹.]Tertio idē ꝓbat a ſigno,nā dū in aq̄ exñtes guſtamus ſaporē,ſil'r ⁊ humorē pcipim⁹,g̃ hūor ꝯſentiṫ.❡Nō q̄]Remouet qōnē nā hūidū recipit ſaporē.Iō querit qs,qūo recipit realr,an itētōalr.Rñdet ꝙ hūidū recipit ſaporē realr ſꝫ media aliorū ſenſuū recipiūt itētiōalr tm̄,⁊ iō ſt media ſolū.aq̄ vō vr mediū ⁊ ꝯſēſile.❡Et l̄ʒ demrat.]Infert vnū correlariū ꝯ Aui.voluit.n.Aui.(vt viſuꝫ eſt)e corpe odorabili eleuari vaporē quēdā,⁊ ipm miſceri aeri,atq̄ꝫ vſq̄ꝫ ad olfatoriū deferri,⁊ idē ſentiri ꝯ obijcit.nā tūc odor eēt corp⁹,⁊ cōpalr delatū vſq̄ꝫ ad olfatoriū,⁊ ſic olfat⁹ tāgēdo ſētiret:⁊ p ꝯñs eēt aliqs tact⁹.Hec ſupius ſt pleni⁹ declarata.Reliquū cōmēti ē p ſe notū.❡Circa h̄ cōmētū debes ſcire ꝙ ad ꝓbādū guſtū eē aliquē tactū,due vie colligi pn̄t.altera accepta a medio.ſ.q̄ abſq̄ꝫ medio ſentit queādmodū ⁊ tactus.altera accepta ab obto,q̄.ſ.tactile ⁊ guſtatile ſt idē ſaltē i ſbo g̃ guſtus ⁊ tact⁹ idē ſaltē in ſubo,⁊ has duas Auer.in cōmento tetigit,⁊ expoſitor in lr̄a formauit.Addit Egidius tertiā viā acceptā ex pte ſenſorij,nā i quadā parte ſenſorij coeūt:vt in lingua.ibi.n.eſt ⁊ guſt⁹ ⁊ tact⁹.hāc ⁊ Alber.

etiam in eo libro quem de hoie conſcripſit,adijcit.Addit etiam ⁊ quartam ex modo guſtādi,nam lingua nō guſtat, niſi eius vltimum humido commiſtū ſit.

Q̄uo guſtus a tactu differat. ❡Sed tunc ambigunt qūo guſtus differat a tactu,ita vt in nūo ponat cuꝫ eo,⁊ faciat 5^m^ ſenſum.❡Soluit expoſitor nou⁹,ꝙ guſtus differt a tactu vlitate.nā tactus eſt cōis toti corpi,guſtus vō eſt tm̄ i q̄dā pte corpis.hec ēt ꝯctio ſit pp additamētū noue forme,⁊ iō diſtinguunṫ vlitate ⁊ forma. ❡Cōtra hūc arguūt noui illi⁹ emuli,q̄.ſ.vr hec poſitio ꝯ dicta ab Auer.nā Auer.inqt h̄ ꝙ guſtus nō pcipit ſaporē niſi pcipiat hūoreꝫ,q eſt ſubm̄,⁊ mā ſaporis,ſꝫ pcipe hūoreꝫ ptinet ad ſenſuꝫ tactus,g̃ guſtus eſt tact⁹.❡Ampli⁹ iſra legiṫ in ꝯ^to^,ꝙ po^a^ ⁊ organū ꝯuertunṫ:ſꝫ organū guſt⁹ eſt ps organi tact⁹,g̃ guſt⁹ eſt ps tact⁹,⁊ ſic eſt qdā tactus. ❡Adhuc Ariſt.in 2° ⁊ 3° ait guſtū eſſe aīali neciuꝫ,⁊ tactū ēt,g̃ eſt qdā tact⁹.❡Sꝫ pace iſtoꝝ Egiō.alr itelligit,vbi debes ſcire vt pmus expoſitor hic,⁊ diuus Alber.i li^o^ de hoie ſumūt,ꝙ guſt⁹ pōt capi vno^o^:vt eſt ſenſus alimēti,vt Ari.accepit,⁊ ſic pythagorici nō tm̄ in aīalib⁹ ipfectis euꝫ poſuerūt:ſꝫ ēt in plātis,p q̄zto alunṫ relinquēdo nociuū:⁊ attrahēdo ꝓficuū,⁊ h̄ pacto guſtus nō differt a tactu niſi vlitate,⁊ rōne.Vlitate qdeꝫ,q̄ tactus eſt cōis toti,guſtus alicui pti tm̄:vt lingue,vl'ei ꝓportiōali,⁊ ſic arg^ta^ illi⁹ boni hois ꝯcedunṫ.Rōne vō:nā guſtus pcipit primas q̄li^tes^:vt rōnē ſubeūt alimēti.tact⁹ vō vt rōnē ſubeūt q̄litatis.Alio^o^ pōt ſumi,vt eſt ſapoꝝ iudiciū,vel vtus diiudicatiua,⁊ hoc mō guſtus differt a tactu.p̄,q̄ ſolū hic i aīalib⁹ pfectis vſitaṫ,ille in cūctis.2° q̄ ſapor q̄litas ē ſcōa ex pmis reſultās, tactile vō qualitas eſt ſimplex ⁊ pa.3° q̄ tact⁹ toti:⁊ cuiliꝫ pti ꝓpulſus eſt,guſtus hic nō niſi lingue tm̄:⁊ ſic differunt fora,obto,⁊ organo:ſaltē diſpoſitiuo,nec hi legerunt vba Egidij.Hec eni in eius vbis aperte colligi:⁊ legi poſſunt.

Argyr. ❡Nō igiṫ vt ē ibi:ſic ⁊ hic eē de medio dicē poſſum⁹ nullū.n.externū ē mediū:vt dixim⁹ vt āt viſibile ē color:ſic ⁊ guſtatile ſapor. At ꝙ nihil abſq̄ꝫ hūiditate/ſaporis efficit ſēſū ſꝫ oē qō ipſi⁹ efficit ſēſū/hūiditatē aut actu aut pō nimiꝝ hꝫ/vt ſalſū.nā ⁊ ipꝫ liq̄ſceṫ p̄t facile ⁊ liguā/vt pꝫ cū liq̄ſcit hūidiorē efficere pōt.

T.c.102 ❡Ut igiṫ mediū:nihil ē.vt āt color: viſibile: ſic guſtabile/ſapor ē. Nihil āt facit/ſaporis ſenſum ſine humiditate:ſed hꝫ actu aut potētia humiditatem/vt ſal.nam facile liquabile ipſum eſt/⁊ colliquefactiuum lingue.

Collectanea te.c.102 ❡Cōcludit cōpationē iter guſtatile,⁊ viſile.⁊ vult ꝙ i rōne medij nō ſṫ cōpabiles:ſꝫ bñ i rōne obti ſic Simplici⁹ exponit,iqt.[Ut qdē igiṫ medio.]i.q̄ztū ad mediū[nihil eſt.] ſ.guſtatile corpabile ad viſile[vt vō color viſile.]i.cōparatus ad viſuꝫ:vt obꝫ[ita hūor.]i.ſapor[guſtatile.]i.ad guſtum ſe habet vt obiectum.ergo q̄ztum ad rationeꝫ medij differunt:q̄ztum vero ad rationē obiecti coeunt.❡Debes ſcire ꝙ color nō attingit oculuꝫ:cuꝫ vr,nec ptē nr̄i corpis. adhuc color nō miſcet ſe in medio realr:ſꝫ ſoluꝫ itētiōalr, nec ēt aliqd defluit a corpe colorato:vt fiat viſio,vt dic̄ Democrit⁹,eꝫ in guſtatili.ad h̄.n.vt guſtus fiat,vel corp⁹ ſaporoſum linguā tāgit,vel totū,vel ſi poniṫ in aliq̄ diſtātia. vtpote in aq̄,p quā oꝫ vt defluat in linguā:vſq̄ꝫ ita vt realr attingat ipſam.dio ergo q̄ztū ad mediū:nulla eſt ꝯueniētia iter viſile ⁊ guſtatile,nā viſile dio mediū reqrit extrinſecū, guſtatile vō nulluꝫ,veꝝ q̄ztū ad rōnē obti coeūt.nā ambo mouēt ſenſus ꝓprios ad iudiciuꝫ ſenſus.❡Nihil tn̄ fac.] Hoc pōt referri ad id qō in textu ꝓximo dixit.dixit.n.ſaporem fundari in hūido.h̄ g̃ nūc manifeſtare vr,vel(vt Simplicio magis placē vr)h̄ referēdū eſt ad ꝓxime dc̄m̄.dn̄.n. eſt colorē,⁊ ſaporē i rōne obti ꝯuenire,docet nūc qūo ꝯueniūt.⁊ p̄ ꝓponit h̄,⁊ iqt.[Nihil tn̄ facit ſaporis ſenſuꝫ ſine humiditate]queādmodō nec coloris ſenſuꝫ ſine lumine.ſicut.n.lumē actuat colores,ita hūiditas actuat ſaporē.ꝓbaṫ.⁊ ſylls eſt,qō oꝫ aut tactu aut po^a^ eē humidū ad h̄ vt guſteṫ,nō facit ſenſuꝫ ſaporis abſq̄ꝫ hūiditate:ſꝫ guſtabile oꝫ aut actu aut po^a^ ſit hūidū:ad h̄ vt guſteṫ,g̃ ſine humiditate nullum facit guſtatile ſaporis ſenſuꝫ.huius tāgit minorem,d.[Sed hꝫ actu aut potētia humiditatē]po^a^ qdē ſupple[vt ſalſum.eteni bñ eliquabile ipſum eſt,⁊[bñ[liquefactiuū lingue]actu vō vt mel ⁊ vinū,⁊ hmōi.

cō^m^ 102 **Iſte aūt ſenſus.** ❡Prio premittit q̄tuꝫ ad qd guſt⁹,⁊ viſus,⁊ ſapor,⁊ color nō ſunt cōparabiles,⁊ q̄ztū ad qd ſṫ cōparabiles:⁊ hec in textu dicta ſṫ.❡Et nihil recipit]Scōo oñdit guſtatile nō mouē guſtū:niſi ſit actu hūidū.❡Debes ſcire(vt ex alex. excipi pōt hic)ꝙ nullū ſiccū abſq̄ꝫ hūore,nec hūidū abſq̄ꝫ ſicco guſtari pōt.nā ſi ponaṫ ſal,vel pip in lingua ſicca,ipſa nō deguſtabunṫ,niſi vel ipſa liqueſcerēt linguā vl'ipſa ab ſaliua hūectarenṫ.Ex h̄ ſeqṫ quedā eſſe ſicca,que po^a^ ꝓxima reddunṫ hūida:vt piper,ſal,⁊ eiuſmodi.nā ad h̄ vt humectēt ſat eſt oris ſaliua.ſiūt.n.actu humida ſola ſaliua q̄dā eiuſmodi ſṫ po^a^ remota:nā ad h̄ vt guſtenṫ,⁊ humectenṫ:nō ſatis eſt lingue ſaliua,ſꝫ plurima adhuc reqrunṫ: vt lapis:⁊ eiuſmodi,que qdē po^a^ ꝓxima dicunṫ humida, ipſa a leui cā:vt a ſaliua liqueſcunt,⁊ ēt linguā humectant diſſoluta calido,vt Simpl'.ait vt ſales,⁊ hoc dicit Auerr. v.g.inqt,ſal qd eſt hūidū in po^a^ ꝓpinq̄:cū velociter.ſ.a leui cā diſſoluiṫ,⁊ diſſoluit humores,q ſunt in lingua.ſal.n. humectat ⁊ humectaṫ,econtra ēt humida abſq̄ꝫ ſicco nō ſentiunṫ guſtu vt aqua.oꝫ eniꝫ vt aliq̄ ſiccitate ꝯdureſcat, ſi deguſtari debeat.❡Et ideo]infert tria.pmuꝫ,ꝙ nā nō temere in ore p̄parauit ſaliuā.nā actuat ſicca:vt lumen colores.2^m^ ꝙ nā preparauit brāchos,⁊ ſunt mēbra per que ſaliua in ore congregaṫ.3^m^ ꝙ ois ſapor actu/eſt cum humido actu,veluti color actu:cum lumine actu.

Argyr. ❡Et vō ſicuti viſus ē viſibilis ⁊ inuiſibilis(⁊ tenebre nāq̄ꝫ ſṫ inuiſibiles:q̄s ēt viſus diſcernit)⁊ ei⁹ qō valde ſplēdidū eſt(⁊ hoc.n.inuiſibile dr:q̄ꝫ q̄ꝫ ñ eodē/ſꝫ alio mō q̄ꝫ tenebre) ſic igiṫ viſus viſibilis ⁊ inuiſibilis ē/⁊ audit⁹ ſilr ſoni ſilētijq̄ꝫ/q̄ꝝ alteꝝ audibile/alteꝝ inaudibile ē/⁊ ēt ſoni magni pinde atqꝫ ſplēdidi viſus(nā vt puus ſon⁹/mō q̄dā inaudibilis eſt:ſic ēt ⁊ magn⁹ ac violēt⁹.Inuiſibile vō: multifariā dici ſolet.q̄ddā pinde dr:atq̄ꝫ in ceteris ēt id qō ipoſe eſt.quoddā hoc pacto vt aptū qdē ſit id hr̄e q̄ videri poſſit/illo aūt careat/aut hēat r̄nuiſſe vl'praue/vt iforme dr aut idoctū)ſic igiṫ viſus inq̄ꝫ viſibilis ⁊ inuiſibilis eſt/⁊ audit⁹ ſilr:ſic ⁊ guſt⁹ guſtabilis ⁊ iguſtabilis eſt/qō qdē aut exiguū hꝫ/aut prauū/aut vaſtātē guſtū ſaporē.vr āt potabile ⁊ ipotabile:eē pncipiū.vtrūq̄ꝫ.n.guſtu pcipiṫ veꝝ alteꝝ ē prauū/guſtūq̄ꝫ deuaſtat:alteꝝ ē amicū nāe.ē āt potabile:guſtui cū tactu cōe

T.c.103 ❡Sicut aūt viſus ⁊ viſibilis eſt ⁊ inuiſibilis (tenebre eniꝫ:inuiſibiles ſunt.iudicat aūt ⁊ has:viſus)adhuc āt ⁊ valde ſplēdidi(eteni

hoc:iuiſibile eſt.alio aũt modo:q̃z tenebꝛe) ſilr autẽ ⁊ auditus ⁊ ſoni ⁊ ſilentij/quoꝛum aliđ audibile/aliđ inaudibile eſt/⁊ magni ſoni ſicut viſus eſt ſplẽdidi(ſicut.n.paruus ſonus inaudibilis quodã mõ eſt:ſic ⁊ magnꝰ ⁊ violẽtus.Inuiſibile autez:aliud qdẽ oino dicit̃ ſicut ⁊ in alijs/qđ impoſſibile.aliud autem:ſi aptũ natura nõ habet/aut pꝛaue.ſicut τὸ ἄπουν καὶ τὸ ἀπύρηνον) ſic vtiq̃ʒ ⁊ guſtꝰ/ẽ ⁊ guſtabilis ⁊ inguſtabilis. Hoc aũt:eſt qđ paruum/aut paruũ habet ſapoꝛẽ/aut coꝛruptiuũ guſtus.Uidet̃ autẽ pꝛincipiũ eſſe:potabile ⁊ impotabile.guſtus.n.quidã:ambo.ſed hoc quidẽ eſt pꝛauum/⁊ coꝛruptiuũ guſtus:illud aũt ſm naturam. Eſt aũt cõmune tactus ⁊ guſtus:potabile.

ἄρατον

Collectanea textus cō.103

¶Scđm expõnẽ Simplicij ⁊ oĩuʒ Ari.nũc de obto guſtus ꝑquirit,⁊ vr̃ ipſe ꝓbare q guſtus eſt,tũ guſtatilis,tũ inguſtatilis.vtit̃ aũt ad h̃ argͦa ſili,qđ inductiõis vim h̃ʒ,⁊ arguit ſic,viſus eſt viſibilis , ⁊ inuiſibilis.auditus eſt auditilis,⁊ inauditilis,g̃ per idẽ guſtus eſt guſtatilis,⁊ inguſtatilis.¶Circa hãc rõnẽ p̃ ponit añs,⁊ inqt.[Queadmodũ aũt ⁊ viſus eſt viſibilis rei,⁊ inuiſibilis.]Et hãc ꝓbat.d.[Nã tenebꝛa iuiſibilis,iudicat aũt ⁊ ipſaʒ viſus.]Idẽ oſtẽdit in alio extremo,⁊ inqt.[Adhuc aũt ⁊ valde ſplendidi eſt,eteni h̃ iuiſile ẽ.Sʒ alioͦ a tenebꝛa.]Syll's g̃ põt eẽ expoſitoꝛius ſic,h̃ eſt iuiſile:demõſtrãtiſ tenebꝛis:⁊ ſplẽdido huius eſt viſus,g̃ viſus eſt rei inuiſibilis.¶Debes ſcire,vt ex Simplicio ⁊ The.ſumi p̃t,q viſibiliũ duo extrema ponunt̃.ſ.ꝑuatio:vt tenebꝛa,⁊ exuperãtia:vt ſplendidũ,hec vtraq̃ʒ viſus(vt dicit Ariſt.)ꝑcipit:ſʒ alio atq̃ʒ alio mõ.nã ꝑuationẽ diiudicat nõ ſentiẽdo,exuperãtiã v̉o ſentiẽdo:vt dicit Simpl̉.¶Ampliꝰ ꝑuationẽ ꝑiudicat illeſe,exceſſuʒ leſe:vt Them̃.addit:non g̃ male Ariſt.adijcit . Sʒ alioͦ a tenebꝛa.¶Silr ãt.]Scđo idẽ iducit in auditu iqt.[Silr aũt ⁊ auditꝰ eſt:⁊ ſoni ⁊ ſilẽtij,quoꝝ h̃ qdẽ auditile]vt ſonus[Illud v̉o nõ auditile]vt ſilẽtiũ.ſcđo idẽ ꝓbat.d.[Et magni ſoni]vt tonitrui eſt ẽt,queadmodũ(vt dicebat̃)[viſus eſt ſplẽdidi]accepit exceſſuʒ eſſe fere i ſenſile:q̃p h̃ ſm ↄſuetudinẽ acticã:vt Simp. meminit,⁊ iqt.[ſicut.n.puꝰ ſonꝰ inauditilis:q̃dãmõ ſic ⁊ magnus ⁊ violẽtus]q̃ſi velit ꝑuũ eẽ inauditile:q: tenuiter tale,magnũ v̉o inauditile:q: triſtitiã iferẽs auditui,⁊ iõ inauditile dr̃ quodãmõ: ꝓ q̃zto eſt coꝛruptiuũ.¶Inuiſile aũt.]vt Simp.ait Ari.inuiſile: quot modis dicat̃ aduertit:vt videamus q̃le iuiſibile.Cognoſcit viſus,q̃le v̉o nõ.¶Debes g̃ ſcire.vt The.⁊ Simpliciꝰ foꝛmãt,q iuiſibile triplex eſt.vnũ cui nec actus nec aptitudo ieſt:vt videri poſſit:vt vox,⁊ ſonus.Aliud vt cui ꝑ mlta ineſt viſilitas:vt fulgidũ.Tertiũ qđ natũ eſt videri: ſʒ viſilitatẽ nõ h̃eat:vt tenebꝛa.vult g̃ Ari.hoꝝ triũ ſolum duo a viſu cognoſci.ſ.2ᵐ ⁊ 3ᵐ iqt.[Inuiſile autẽ aliud qdẽ oio dr̃ queadmodũ ⁊ in alijs ipoſ̉e].ſ.q nec actu,nec aptitudine põt videri:vt vox[aliud aũt q̃zuis aptũ natũ]nõ actu.[h̃ʒ].ſ.ve videat̃[aut ꝑue]⁊ h̃ eſt 3ᵐ Simp.reducit diuiſionẽ ad duo ſic,iuiſile,vel q: nõ aptũ,vel q: parate.⁊ h̃ duplr:vel q: tenuiter:vel q: h̃ʒ exceſſuʒ leſiue,⁊ totũ bonũ eſt.¶Sic ſane.)Cõducit nũc ↄnẽ,⁊ inqt.[Sic ſane ⁊ guſtus eſt rei guſtatilis,⁊ nõ guſtabilis,h̃ aũt.ſ.non guſtatile[eſt]triplex.Sʒ ipſe ſubmeminit duoꝝ tm̃,⁊ iqt.[puuʒ]h̃ eſt tenue[pꝛauũ]h̃ eſt triſtẽ habẽs ſapoꝛẽ[aut coꝛruptiuuʒ guſtus[vt venenũ.ꝑtermiſit illud qđ nõ eſt aptũ natũ deguſtari:vt elmtũ ſimplex,nã ꝑſpicuũ eſt ex viſiliũ diuiſione.¶Ur aũt.]Nunc(vt Simplicio ⁊ Themiſtio plʒ)qđ cõe guſtui ⁊ tactui reſumit,⁊ p̃ accipit q humidũ poculẽtum:vel nõ poculẽtũ:tãq̃ʒ p̃nᵐ eſt.ſ.ipſiꝰ deguſtatiõis,hanc vr̃ ſyllogiçare ſic,ea que guſtus eẽ quodãmõ vr̃ p̃nª eiꝰ.Ponit minoꝛẽ in textu.d.[Guſtus.n.vr̃]ſenſus qdã ſup.vt[ambo]illa,ergo ea ſt̃ guſtus p̃nª,ſʒ qũo poculẽtũ h̃ eſt humidũ ſic p̃nᵐ.alr Themi.alr Simpliciꝰ explanat. Themiſtius qdẽ inqt.guſtabiliũ itaq̃ʒ initiũ humoꝛ eſt,vtpote: q ꝓ mã ſit ſapoꝛi,mã poꝛro initiũ ſui g̃ñis ⁊ ipſa ẽ.ſic ergo apud Themi.humoꝛ eſt p̃nᵐ:vt mã ſapoꝛis,⁊ hec vr̃ mẽs Ari.ſupꝛa.¶Siplicꝰ v̉o ait q ſapoꝛ ⁊ eſt actu , ⁊ eſt poª ſapoꝛ actu eſt auctu humidus.ſapoꝛ ptãte eſt ptãte h̃uidꝰ.ſic g̃ ꝓ q̃zto h̃uoꝛ actuat ſapoꝛes,vt ſint potẽtes mouer̃ guſtuʒ,p̃nᵐ ſapoꝝ:⁊ guſtus eſt velut lumẽ eſt actus ⁊ p̃nᵐ actuãs coloꝛes,⁊ hec quodãmõ in idẽ icidũt.¶Sʒ h̃.[Dictũ eſt guſtũ eẽ vtrũq̃ʒ.ſ.poculẽtũ:⁊ nõ poculẽtũ,explanat nũc guſtũ eẽ ambo hec:mõ diuerſo,⁊ iqt.[Sʒ h̃ qdẽ]ſubaudi:vt[pꝛauũ ⁊ coꝛruptiuũ guſtus]⁊ ſic nõ poculentũ eſt veluti pꝛaui.[Illud aũt.]ſ.poculẽtũ eſt ipſiꝰ guſtꝰ:vt[ſʒ nãm.]i.ↄueniẽs ⁊ amicũ.ſic.igit̃(vt Themiſtio ⁊ Simplicio plʒ)ſapoꝝ qdã ẽ poculẽtũ.ſ.qđ amicũ ⁊ ↄueniẽs ⁊ nãle guſtui,qdã ipoculẽtũ:vt qđ inimicuʒ ⁊ p̃ternãle guſtui.Addit nũc ↄueniẽtiã.d.[Eſt aũt potabile cõe tactus,⁊ guſtus.]Sed alr atq̃ʒ alr vt ſubſcribunt Themi. ⁊ Simplicius.nã poculẽtũ:vt humidũ eſt,ad tactuʒ ꝑtinet, vt ſapoꝛem h̃ñs:ad guſtum.Tale aũt poculẽtũ , ſi tẽperamentum excedit:q̃tenus guſtatile:diſſoluet guſtũ.quatenus v̉o tactile:collabefactat aial vniuerſuʒ,nã tactus eſt vlis ſenſus.

Sermo eius ⁊c.

cō.111

¶Pꝛemittit p̃ textuʒ patẽ[⁊ alienatio]ꝑmittit 2ͦ quot modis vlr dicat̃ aliqd inſenſibile,⁊ vult inſenſile tribus modis dici,vel ꝑꝑ carẽtiã foꝛme ſenſilis reᷓ ſenſus:cuiꝰ eſt vel qđ i ſe intẽſuʒ ẽ reᷓ ſenſus illiꝰ,vl̉ qđ debile.¶Uerbi gr̃a]Nũc exẽplificat.p̃ in viſu.2ͦ in auditu . 3ͦ in guſtu,⁊ ſermo ꝑſpicuꝰ.¶Oia.n.iſta.]Syllogiçat qđ dixerat ſic,q̃cunq̃ʒ ꝑuationẽ ſenſibilitatis aliq̃ mõ includũt ſt̃ quodãmõ inſenſibilia,ſʒ ꝑuatio ſenſibilis,ſenſibile itẽſuʒ,ſenſibile remiſſũ reᷓ cuiuſcũq̃ʒ ſenſus:ſt̃ ꝑuatiões,vl̉ ꝑuatiões icludũt,g̃ inſenſibilia.¶Scđm qđ h̃uidũ.]Tãgit qũo idẽ eſt tactꝰ ⁊ guſtꝰ ſubm ſm rẽ:ſʒ nõ ſm modũ,⁊ ait poculẽtũ iq̃ztũ humidũ eſſe ſubm tactꝰ,inq̃ztũ v̉o ſapoꝛoſuʒ eẽ ſubm guſtꝰ.g̃ re idẽ ſunt,ſʒ mõ diſcrepãt.hec oia in textu ſt̃ declarata.

Utrum humidum percipiatur gustu et tactu quaestio dubia

¶Querũt noui,vtrũ h̃uidũ ꝑcipiat̃ a guſtu,⁊ tactu.¶Sine argumẽtij nũc Egi.tʒ q ſic:alr atq̃ʒ alr.a guſtu qdẽ ſcđario,a tactu p̃ncipalr,⁊ fũdamẽtũ eiꝰ eſt,q:(vt dr̃ p̃ phoꝝ) mã cũ foꝛa eſt cã oiuʒ accñtiũ,⁊ ſic mã coagit.2ͦ q: ẽ mã,⁊ necio ſubm imutatiõis ſenſibilis ꝓpꝛij.¶Rẽ hãc ↄfirmat Auer.ↄᵗᵒ 101ͦ.ait.n.⁊ iõ iſte ſẽſus nõ cõphẽdit ſapoꝛẽ:niſi cõpꝛehẽdat h̃uoꝛẽ,⁊ ponit funda ᵐ Egidij.d.Cũ ſit ipoſ̉e vt denudet̃ ab eo,⁊ cõpꝛehẽdẽ h̃uoꝛẽ ẽ aliqd tãgẽ.¶Scđo arguit̃ p̃ncipalr,inimicũ ⁊ p̃nᵐ ſapoꝛiſ ꝑcipit̃ a guſtu.Sʒ vt Them̃.ait,h̃uoꝛ eſt p̃nᵐ ſapoꝝ,g̃ ꝑcipit̃ a guſtu.¶Tertio actꝰ ꝑcipit̃ cũ re actuata vt lumẽ cũ coloꝛe, ſʒ(vt Sim.dic̃)h̃uoꝛ eſt actꝰ ſapoꝝ:vt lumẽ coloꝝ,g̃ ſapoꝛ ⁊ h̃uoꝛ ꝑcipiunt̃ a guſtu.

Quaestiones

¶Sʒ ↄ hec oblatrãt nouelli.p̃ q: nullũ ſenſibile ꝓpꝛiũ ꝑcipit̃ ꝑ ſe a ſenſu exterioꝛi:cuiꝰ nõ ẽ ꝓpꝛiũ,ſʒ ꝑ accñs.¶Scđo q: tũc h̃uoꝛ eẽt ſenſibile cõe,q: ꝑcipet̃ ꝑ ſe a duobꝰ ſenſibꝰ.¶Tertio Auer.⁊ Them̃ . dicũt ſapoꝛẽ ⁊ poculẽtũ ꝑcipi a guſtu,⁊ tactu:ſʒ a guſtu vt ſapoꝛẽ h̃ñs,a tactu vt h̃uidũ,g̃ humidũ nõ ꝑcipit̃ a guſtu.¶Sʒ quot modis dicat̃ guſtꝰ,⁊ qs guſtuũ ꝑcipiat h̃uoꝛẽ,⁊ qs guſtus ſit aliqs tactꝰ:dcm̃ eſt ↄᵗᵒ 101ͦ.

Opinio propria

Nũc v̉o tenemus q ſumendo guſtũ ꝓ poª diiudicatiua ſapoꝝ,ſic non percipit humidum:niſi ꝑ accñs:vt viſus dulce in lacte:ſed vtcunq̃ʒ hec argᵗᵃ ↄ Egidiuʒ nõ cogunt.¶Ad p̃ᵐ diceret Egidiꝰ humoꝛẽ ꝑcipi ꝑ accñs a guſtu,⁊ ꝑ ſe inq̃ztuʒ mã ⁊ ſubm ꝓpꝛiuʒ ſapoꝛis ꝑcipit̃ ꝑ ſe,⁊ nõ p̃ncipalr,ſed ſcđario.inquãtuʒ v̉o humidũ abſolute:ꝑ accñs ꝑcipit̃,nã ſic eſt obm ꝓpꝛiũ tactus.¶Per idẽ ad 2ᵃᵐ dñm q humidũ:vt mã ⁊ ſubm eſt poª remota ſenſile a guſtu,⁊ ſic non eſt ſenſile cõe.vel dic q humidũ eſt guſtatile:vt mã,⁊ ſubʒ:ſʒ ſi eſſet ſenſile cõe,deberet eẽ iquãtũ humidũ ſenſile ab vtroq̃ʒ,vt dixit auer.Vñ ſenſile cõe ẽ,qđ iq̃ztũ tale ꝑcipit̃ a ſenſu , iq̃ztũ ſenſus,mõ humidũ inq̃ztũ h̃uidũ nõ ꝑcipit̃ ab eis inq̃ztũ ſenſus,⁊ hec fuit deteriatio nr̃a ſup̃ fcã.Ad foꝛmã g̃ negat̃ ↄña,q: dʒ vt ꝑcipiat̃ inq̃ztũ tale a pluribꝰ ſenſibꝰ:inquãtũ ſenſus.

Argyr.

¶At v̉o cũ guſtabile ſit humidũ:neceſſe ẽ ⁊ inſtrm̃ ſenſus ipſiꝰ neq̃ʒ h̃uidũ eẽ actu:neq̃ʒ ẽt tale vt h̃uectari nõ poſſit/h̃uidũq̃ʒ euadere.patit̃.n.aliqd guſtꝰ ab ipo guſtabili:ea nimirũ rõne q̃ guſtabile eſt. Neceſſe eſt igitur inſtrm̃ guſtꝰ:potẽtia qdẽ h̃uidũ eẽ/h̃uectari aũt actu.ita ãt h̃uectari:vt eiꝰ ↄſeruet̃ cuʒ h̃uectat̃/⁊ rõ.Signũ ãt ẽ:liguã neq̃ʒ cũ ẽ valde ſicca/neq̃ʒ cũ ẽ nimiũ h̃uida/ſẽtire. Is.n. tactꝰ ſit h̃uidi p̃mi:ꝑinde atq̃ʒ ſi cũ ꝑguſtauerit q̃ſpiã vehemẽtẽ acrẽue ſapoꝛẽ:deĩde aliũ guſtet.⁊ vt in egrotãtibꝰ ſit:qbꝰ cũcta vñr amara/q: ligua ſẽtiũt tali h̃uiditate referta.

Tc.104.

¶Qm̃ aũt h̃uidũ eſt guſtabile:neceſſe eſt ſenſoꝛiũ ipſiꝰ/neq̃ʒ h̃umidũ eſſe actu/neq̃ʒ non potẽs fieri humidũ.patitur.n.aliqd guſtus a guſtabili:ſm q guſtabile eſt . Neceſſariuʒ eſt ergo humectatũ iri:qđ põt h̃uectari ſaluatũ/non eſt aũt humidũ/guſtatiuum ſenſoꝛium.Signũ aũt eſt:neq̃ʒ ſiccã exiſtentẽ linguam ſentire/neq̃ʒ multũ humidã.hic enim tactus:ſit pꝛimi humidi.vt cuʒ qs ante guſtato foꝛti ſapoꝛe:guſtat alterũ.⁊ vt egrotãtibꝰ amara omnia videnť:ꝓpterea q lingua plena huiuſmodi humiditate/ſentiunt.

Collectanea Tc.104.

¶Senſere expoſitoꝛes Ariſt.nũc de guſtatoꝛio,h̃ eſt inſtrõ guſtus agere,⁊ ꝓponit hãc ↄnem,guſtatoꝛiũ neq̃ʒ eſt actu humidũ neq̃ʒ ẽt tale:vt h̃uectari nõ poſſit humidũq̃ʒ euadere,⁊ ſic actu qdẽ nõ h̃uiduʒ:poª v̉o ſic,⁊ ꝓponit ad hoc enthymema,⁊ inqt.[Qm̃ aũt guſtatile eſt h̃uiduʒ].ſ.denoiatiõe accepta a mã:vt plʒ Themi.vt dr̃ albũ eſt coꝛporeũ.[Neceſſe eſt ipſius ſenſoꝛiũ:neq̃ʒ actu eẽ humidũ,neq̃ʒ impoſ̉e fieri humidũ].i.actu nõ eſſe humectũ:ſed h̃ñ potẽtia.Hãc ſyllogiçat ſic,omne qđ patit̃ a guſtatili:inq̃ztum guſtatile eſt actu ꝑuatum humoꝛe:poª v̉o humectabile.ſʒ guſtatoꝛiũ eſt patiẽs a guſtatili inquãtũ guſtatile , g̃ guſtatoꝛiũ eſt potẽtia humidũ:actu v̉o nõ.Pꝛio ponit minoꝛeʒ,⁊ inqt.[Patit̃.n.guſtus aliqd a guſtatili inq̃ztũ guſtatile.]Hec eſt minoꝛ.[Ergo necĩuʒ humectatũ foꝛe : qđ poſ̉e eſt humectari]dico ipſum guſtatoꝛiũ[ſaluatuʒ].i.neceſſe eſt ipſum guſtatoꝛiũ eſſe potẽtia humectabile,ipſo exiſtẽte ſaluo.ſenſoꝛiũ aũt guſtatiuũ actu nõ humiduʒ.Hec eſt ↄcl̃o.Dixit ſaluatũ(vt Simplicius notat)q: guſtatoꝛiũ a ſapoꝛibus nõ patit̃:ſm ſubm:⁊ ſm trãſmiſſionẽ ſubãlẽ,ſʒ vt ſeruatũ qualitate ꝑticipet.¶Signũ aũt .]Hec ꝓbat a ſigno,⁊ arguit ſic.[Signũ aũt,neq̃ʒ ſiccã exñte linguã,neq̃ʒ multuʒ humidã ſentire.]⁊ hoc oſtẽdit.d.[hic eniʒ].ſ.guſtus ſemꝑ ſit[tactus pꝛimi ſapoꝛis.]q.d.q oia deguſtãdo tangit ad modũ pꝛimi ſapoꝛis[ſicut cũ aliqs q ante guſtauit foꝛtẽ ſapoꝛẽ guſtet alteꝝ]hoc eſt p̃mũ exẽplũ . deĩde tãgit ſcđm exẽplum.d.[Et vt laboꝛãtibus].ſ.febꝛe cholerica[amara oĩa vñr,ꝑꝑ id q lingua plena eiuſmodi ſapoꝛe].ſ.amaro,ſentit deguſtãdo.Ex his ,duobꝰ(vt Simpl̉.addit) collige guſtatoꝛium,nec eſſe ita aridũ : vt repugnet ipſum deguſtare,nec ita h̃uidũ:vt oĩa h̃uectet,⁊ ſic dʒ h̃re h̃uiditatẽ q̃ndã cõnãlez:vt auris aerẽ h̃ʒ.Hec ari.de guſtatoꝛio.

Cũ declarauit.

Cō.104

¶Ur itroductio Auer. altera a nr̃a.ipſe eni vult Ari. declarare quoddã ꝓpꝛiũ lingue,⁊ certe nõ eſt hec diuerſa a nr̃a,nã h̃ nõ eſt aliud q̃ʒ pertractare de guſtatoꝛio.¶Et,q: mã]Arguit nũc illud ꝓpꝛiũ ſic,mã ſapoꝝ eſt humoꝛ,ergo recipiẽs ſapoꝛẽ recipit h̃uoꝛẽ.ↄña tʒ,q: mã coagit cũ foꝛa , vt dixit Egidius/vel qm̃ eſt mã imutatiõis.oĩs.n.mã imutationis mouet eodẽ motu:vt foꝛa cui ſubeſt,vltra,recipit h̃uoꝛeʒ.ergo guſtatoꝛiuʒ actu caret humoꝛe,potẽtia v̉o humeſcit,vltimã ↄñam ꝓbat.d.Cũ ſit inatus recipe ſapoꝛem:qđ eſt ĩpoſ̉e ſine receptiõe humoꝛis,q: igit̃ oẽ recipiẽs dʒ eſſe denudatũ a nã recepti,humoꝛ eſt receptũ,ergo guſtatoꝛiũ dʒ eſſe denudatũ ab h̃uoꝛe.¶Et dixit.]Declarat:cur opʒ guſtatoꝛiũ nõ eſſe actu humectũ,⁊ hoc ꝑ illaʒ maximã,oẽ qđ eſt tale in actu nõ recipit aliqd eiuſdẽ g̃ñs in actu:iq̃ztũ in actu.vt exẽplo teſtat̃.d.Uiſus.n.ſi h̃ret aliquẽ coloꝛẽ in actu,nõ recipet coloꝛes.¶Debes ſcire q Auer.declarabit hãc maximã 3ͦ huius:⁊ 3ͦ celi declarauit. Nũc v̉o intellige aliqđ actu tale poſſe recipe aliud tale,vt oculus coloꝛatus eſt,⁊ tñ recipit coloꝛes:ſʒ Auer.adijcit inq̃ztũ tale,nã accidit oculo inq̃ztũ coloꝛato videre.ſatis eni eſt vt oculus inquãtũ videns nõ ſit coloꝛatꝰ.Et tu attẽde v̉ba ſupflua Joãnis 4ͦ huius.vbi hãc maximã credidit exponer̃.¶Et eſt nece.]Declarauit q guſtatoꝛiũ nõ põt eſſe actu humiduʒ,nũc q ſit potẽtia tale explanat,⁊ q aliquo mõ humidũ ſit,⁊ arguit ſic guſtatoꝛiũ patit̃ a guſtabili,oẽ guſtabile eſt humidũ,ergo guſtatoꝛium eſt poſ̉e pati ab humido.vltra eſt paſſibile ab h̃uido,ergo eſt in diſpõne qua põt pati ab humoꝛe,⁊ nõ in ſe humidũ,⁊ ſaluatũ ab accñtibus.h̃ eſt non aridũ,neq̃ʒ ſupflue h̃uiduʒ,⁊ ſic dʒ vt ſit i diſpõne media ⁊ ſignũ q guſtatoꝛiũ dʒ eſſe elongatũ ab extremis p̃dictis,⁊ in diſpõne media,oſtẽdit nũc ſigno tali.ſ.q guſtatoꝛiũ:vtpote lingua:cũ fuerit vel intẽſe ſicca,vel intẽſe humida:nõ ſentit ſapoꝛes.ſed cũ eſt cõtẽperate in diſpõne media:ſentit ſapoꝛes oẽs.ſic igit̃ vult q guſtatoꝛiũ h̃eat nãlẽ humiditatẽ,queadmodũ auditoꝛiũ cõnãlem aerẽ,⁊ viſoꝛiũ cõnãlem trãſparẽtiã.veꝝ eiuſmodi humiditas non dʒ eſſe exceſſiua ad aliqđ extremũ.ſ.nec ad ſiccũ:nec ad humidũ.¶Et cuʒ lingua.]Docuit q̃lis dʒ eſſe humiditas,nũc docet q illa dʒ eſſe nãlis:⁊ nõ extnea,⁊ p̃ ꝓponit hoc,⁊ inqt.Et cũ lingua ſit inata recipe ſapoꝛẽ:inq̃ztũ miſta h̃uiditati,nece eſt vt ſupꝛa ipſam nõ dñet̃ alia,⁊ extrema h̃uiditas.Hãc ꝓbat,naʒ p̃ª humiditas.ſ.ſapoꝛoſa dñanſ in lingua.ſ.intẽſa impediet eã ad recipiẽdã ſcđam humiditatẽ.Cuius exẽplũ eſt de eo q guſtauerit aliquẽ ſapoꝛẽ foꝛtẽ:vt foꝛtiſſime amaꝝ poſtea guſtauerit aliũ ſapoꝛẽ.ſ.debilẽ.Tũc nõ ſentiet 2ᵐ ſapoꝛẽ ꝑꝑ dñiũ p̃mi ſupꝛa linguã.Etiã declarari põt idẽ ⁊ in viſu ꝑꝑ ea q: cũ oculꝰ videt ſolẽ:alia ñ videt bñ,imo vñr diatã q̃ʒ ſol.¶Aduerte tñ q ſi ſcđs ſapoꝛ ſit foꝛtioꝛ p̃mo : ſentiretur qdẽ:ſed cõfuſe vt expientia docet,vbi v̉o remiſſus:vix ſentit̃.¶Ex his ꝑſpicuũ pꝛimo,q lingua,que eſt guſtatoꝛiũ,dʒ eſſe ex aliqua pte h̃uida,nõ intẽſe ad aliquod extremoꝝ vergẽs.Pʒ ſcđo,q eius humiditas nõ dʒ eſſe extranea,⁊ pꝛeternãlis,⁊ ſic dʒ eſſe connãlis:vt diximus.¶Et ſic infirmi.]Idẽ ꝓbat exemplo accepto ab infirmis,⁊ vtitur ſilitudine hac vt ifirme ligue ab humoꝛe cholerico infecte non pꝛeſentiunt ſapoꝛẽ dcfoꝛis accedentẽ:ꝑpter p̃ſtinam linguarũ alterationẽ:ita qui guſtauit pꝛius aliquẽ ſapoꝛẽ,⁊ ſua lingua remãſerit infecta illo accidẽtali ſapoꝛe: tũc enim non appꝛehẽdit humoꝛẽ ſapoꝛis ꝓpꝛij,niſi admiſtũ cũ q̃litate illius pꝛimi humoꝛis.ſic igitur ſcđs ſapoꝛ ad

Cō.4°.
Cō.67.

miſcebaṫ p̄,⁊ neutrū ſeorſū ꝑcipiet,⁊ tūc:vt dī, nēcio accedet:vt nō cōprehēdat ſaporē. nā nō cōprehēdet mām ſaporis, h̄ eſt humiditatē in diſpōne illa, ſꝫ quā eſt mā illiꝰ ſaporis. vult ergo ꝙ qñ lingua aliquo ſapore intenſo infecta eſt vt amaro: vel alio eiuſmodi: nō pōt p̄ſentire ſaporē nouū. ⁊ cā eſt, qꝛ ſapor nouus nō ſentiṫ: niſi p̄ſentiaṫ eius humiditas, que eſt illius mā, ⁊ illa nō pōt preſentiri, ⁊ lingua infecta nō pōt ſentire diſtincte eā, ergo nec ſaporē admiſtū illi humiditati ex his ꝑſpicuū ad Auer. mētē humiditatem a guſtu preſentiri: vt Egid. dixit, ſed de hoc diximus.

Vtꝝ guſtatorio ſit nēcia humiditas cōnālis. Cō. 4°.

¶ Ambiges vtrū hūiditas cōnālis ſit nēcia guſtatorio: Et vr̄ ꝙ nō, nā oē recipiēs dꝫ eē denudatū a ſpē ⁊ nā recepti vt dicemꝰ 3° huiꝰ. ¶ Dicūt qdā ꝙ illa hūiditas eſt mediocris, ⁊ qꝛ mediū ē expoliatū ab extremis: idō illa nō īpedit extrema. Sꝫ pace hoꝝ: hec rñſio p̄ aberraṫ vr̄, qꝛ de mēte Auer. mediū, ⁊ extrema ſunt eiuſdē ſpēi, vt plibꝰ locis auſcultatiōis phyce notauimus. 2° qꝛ tūc guſtus nō poſſet ſentire aliquē ſaporē in tāta humiditate humidū. ¶ Et idō mihi vr̄ eē dōm, ꝙ aliqd̄ eē neceſſariuꝫ ad aliquē actū pōt dupl'r intelligi, vel vt mediū diſpoſitiuū, vel vt mediū receptiuū: vt alibi diximus. hec ergo humiditas ē nēcia guſtatorio: vt diſpō: ⁊ mediū diſpoſitiuū, nō aūt vt mediū receptiuum, ⁊ vt rō recipiēdi. ¶ Ad argm̄ ꝑſpicua eſt ſol'o. nā guſtatoriū humidū recipit humores: nō tñ inq̄ꝫtū humidū recipit: vt recipiēs humores caret humore. Nā humor nō eſt de rōne formali recipiētis: lꝫ ſit eius diſpō, ⁊ h̄ nōdū viderūt noui. ¶ Scdō ambigunt recētiores. nā Ari. dicit in textu exceſſiuā ſenſibilia nō eē ſenſibilia: ⁊ tñ ait guſtū eē ꝑceptiuū oīum ſapoꝝ. ¶ Soluūt qdā ꝙ ſenſibilia intēſa pñt ſentiri poᵃ dñata ab aptitudine: nō aūt a poᵃ; naꝫ ſunt apta nata ſentiri: lꝫ defectu ſenſorij nō poſſint ſentiri. ¶ Sꝫ hoc puerile eſt, nā aptitudo in ambobus extremis eſt poᵃ. mō ſenſile exceſſiuū eſt aptū natū ſentiri, ⁊ ſenſoriū eſt aptū natum ipſuꝫ ſentire, ergo hec duo pariūt potentiā. Ampliꝰ poᵃ nata ferri ſupra aliqd̄ obm̄ adequate, eſt potēs ferri ſupra quodlꝫ illius, ſed guſtus ſupra guſtatile equate ferṫ, ergo ſupra quodlibet. ¶ Dōꝫ ergo vt Simpl'. ait, ꝙ tā ex ꝑte obti q̄ꝫ ſenſorij itēſe ſenſibilia pñt ſentiri. ſed dr̄ ſenſibilia, qꝛ cū ſentiunṫ, cū offēſiōe organi p̄ſentiunṫ, ſicut male ambulās: nō dr̄ ambulare: ⁊ ſic tolliṫ 9dictio in textu.

Argyr. ¶ Spēs āt ſapoꝝ ita ſeſe hn̄t: queādmodū coloꝝ. Dulce nāqꝫ ⁊ amaꝝ: 9ria ſimplicia ſt. Heret āt dulci qdē pigue: amaro āt ſalſū. At inter hec collocanṫ: acre/acerbuꝫ/acidū/atqꝫ acutū. he nāqꝫ fere dr̄ie: vr̄ eē ſapoꝝ. Quaṙ guſtꝰ qdē iſtr̄ꝫ: id ē qd̄ ē potētia tale. Guſtabile autē: id qd̄ ipſum actu facere poteſt.

T.c.105 ¶ Spēs aūt ſapoꝝ/ſicut ⁊ in coloribꝰ/ſimplices qdē 9rie ſunt: vt dulce ⁊ amaꝝ. Conſequunṫ aūt: illd̄ qdē pingue / hoc vō ſalſum. Media aūt hoꝝ: acre/⁊ auſteꝝ / ⁊ acerbū/⁊ acidū. fere eniꝫ he: vr̄ eē ſapoꝝ dr̄ie. Quare guſtatiuū eſt: qd̄ potētia eſt hmōi. Guſtabile autem eſt: factiuum actu ipſius.

Collectanea textus cō. 105. ¶ Vt Alex. dicit in prioribꝰ, ⁊ in perihermenias, qñ genus eſt analogū, eius declaratio nō ꝑficiṫ: niſi enumerādo illiꝰ ſpēs: qꝛ ergo guſtatile ⁊ ſapor qd̄ eſt genus obti guſtus, vl' eſt qd equocū, vel qd analogū: idō opus erat Ariſt. in declarōne eiꝰ enumerare oēs: vel famoſiores ſpēs ſaporis, ⁊ inquit. Spēs aūt ſapoꝝ queādmodū ⁊ in coloribꝰ ſimplices qdē 9rie. i. extreme: ſūt dulce, ⁊ amaꝝ, 9tigue vō cū his ſt: cū hac. ſ. dulci pingue, cū illa vō. ſ. amaro ſalſuꝫ. medie aūt hoꝝ. ſ. dulcis ⁊ pinguis ex vna, ⁊ amari ⁊ ſalſi ex altera: ſt acre ⁊ auſteꝝ. i. acerbū, ⁊ pōticū. i. acidū ⁊ acutū, ⁊ ſic ſeptē ſunt in tex. enumerate ſpēs ab Ariſt. ⁊ qm̄, vt Simplicius ait incōprehēſibiles fere ſunt ſapoꝝ ſpēs ⁊ forme. nā qdāꝫ his addunt, qdā ēt minuūt, oēs reduxit ad has ſeptē tanq̄ ad euidētiores ⁊ famoſiores, ⁊ inde ſubſcripſit. [fere. n. he vr̄ eſſe ſapoꝝ dr̄ie.] hic ꝑſpicuū q̄ꝫtū vacuꝰ eſt labor eoꝝ, q̄ enitunṫ reddere ſufficiētiā eaꝝ: cū numerus eaꝝ ab arte tradaṫ incertus: deinde 9cludit qd guſtatoriū, ⁊ ſermo pꝫ.

Et diſpoſitio. Reſumit Auer. p̄mo tex. ſñiam, ⁊ vult de ſaporibꝰ ita eſſe dōm: vt dici ſolet in coloribus. nā in coloribꝰ ponunṫ extremi ſimplices, medij ex extremis cōmiſtis euariati ſm̄ ꝓpinquū ⁊ remotū ab extremis: ita ⁊ in ſaporibus differendū, ⁊ q̄ dicit ꝑſpicua. Poſſet hic queri de cōpōne medio q̄ oīa ēt tangit Auer. p̄mo auſcultatōis phyce. ⁊ ēt in 5° eiuſdē, ⁊ 1° p̄me phie. ⁊ 4° celi. ⁊ alibi ēt nos tetigimus, ꝓpterea bona fronte hic p̄termittimꝰ. ¶ Et hoc qd̄ dixit.] Hic digrediṫ, ⁊ p̄mouet. q. circa vba Ariſto. ⁊ ait ⁊ hoc qd̄ dixit in coloribꝰ manifeſtū eſt. nā in eo oēs 9cordāt. in ſaporibꝰ vō hꝫ. q. nā nō oēs 9cordāt. ¶ Gal'. n.] Declarat cāꝫ. q. ⁊ p̄mo narrat Gal'. poſitionē. Gal'. n. diſcordat ab Ariſt. in multis. ſꝫ potiſſime quātū ad extremas dr̄ias ſapoꝝ. Nā Gal'. ponit in vno extremo pōticū, ⁊ acetoſuꝫ: ⁊ hos frigidos, ex alio vō extremo ponit acutū, ⁊ amaruꝫ: ⁊ hos calidos. ponit ſcdō in p̄mo gradu ponticū: ⁊ in ſcdō illi 9tiguū acetoſum: ⁊ h̄ qꝛ ponticuꝫ frigidius eſt acetoſo. in alio extremo: in primo gradu ponit acutū: ⁊ ſcdō illi cōtiguū ponit amarū, qꝛ acutum calidius eſt amaro. reliquos vero oēs enumerat medios, vt in eius figura perſpicuꝫ. ¶ Et ſi cōceſſerimus.] Tangit nūc fundamenta pro ⁊ contra. Nam vel ponimus oēs ſapores 9ſeq calorē tm̄ ⁊ frigus. ſ. aliquos calorē tm̄, ⁊ aliquos frigus, vel ponimus indifferēter ſaporē poſſe conſequi dñium vel caloris vel frigoris. Tūc tangit duo, ⁊ d. p̄mo ꝙ iuxta primū fundamētū Gal'. bñ dixit, ⁊ hoc inqt. Et ſi nos 9ceſſerimus ꝙ iſti ſapores 9ſequunṫ calorem: ⁊ frigus. hoc eſt ꝙ qdam ex vno extremo cōſequanṫ dñium calidi, qdam ex alio extremo dñiuꝫ frigidi, tunc neceſſe eſt ꝙ contrarietas in iſtis attēdatur penes vltime calidū, ⁊ penes vltime frigidū, ⁊ q̄ꝫtū ad hoc Gal'. bñ dixit, ⁊ ſic 9ſiderando 9trarietateꝫ in ſaporibus ex nā rei, ⁊ penes dñium ſimpliciū Gal'. nō errauit. ¶ Et ſi cōceſſerimus.] Oſtēdit ſcdm̄. ſ. q̄ꝫtū ad qd eſt error, ⁊ inquit. Et ſi 9ceſſerimus, ꝙ iſta eſt de ſaporibus ſicut de coloribus. ſ. ꝙ ſunt extremi ⁊ numerati penes relationē ad ſenſum, ⁊ non penes naturaꝫ reꝝ, ⁊ dñia ſimpliciū, ſic idē ſapor eē pōt a caliditate ⁊ frigiditate, ⁊ ſic non accidet illud impoſl'e Galeni, quod accepit in ſua poſitiōe. Et quaſi velit ꝙ ſapores pñt dupl'r conſiderari, vel vt obiecta guſtus: vt. ſ. mouent, vel apta nata ſunt mouere guſtuꝫ, ⁊ ſic nō ordinanṫ penes oppoſitionē calidi ⁊ frigidi, vel humidi, vel ſicci. ſed penes aptitudineꝫ mouendi: vt qꝛ amarum eſt aptū natū ſumme affligere guſtum, ſortiṫ extremū vnū, ⁊ qꝛ dulce eſt aptū natuꝫ ſumme oblectare eū ſortitur, alterū extremū, ⁊ ſic quo ad aptitudines nāles mouēdi ſenſuꝫ ſunt dulce ⁊ amaruꝫ extreme dr̄ie. Alio° 9ſiderari pñt ſm̄ nās reꝝ, ⁊ dñia qualitatum: ⁊ ſic in vno extremo eſt ponticū, eo qꝛ in eo plus q̄ꝫ in ceteris ſuperexcedit frigidum, ⁊ in alio extremo reperiṫ acutum, eo qꝛ in eo plus q̄ꝫ in ceteris ſuperexcedit ipſum cal'm. nec exceſſus hoꝝ eſt in alijs tantus quātus in his, ⁊ ꝓpterea penes dñiū haꝝ he qualitates ſortite ſūt extremitates, ⁊ hec vr̄ mens Gal'. pōt ēt fieri alius ordo penes humoris exuperantiā ⁊ ſicci: ⁊ tūc dabunṫ alia extrema. ſed qꝛ q̄litates actiue ſunt ſimpl'r p̄me: ideo ſortite ſunt rōnes extremas, ⁊ hoc modo pñt oēs 9cordari, nec vllus recentioꝝ intellexit Auer. hic, nec ꝑ 9ñs Gal'. ¶ Et vr̄ ꝙ hec.] Nūc reprehēdit Gal'. ſi ipſe velit ſapores: vt obiecta: ordinari penes dominia: ⁊ arguit ſic: quecūq̄ indifferēter pñt repiri: nūc ſub

Cō. 105. Cōmentiꝰ 47. ⁊ 56. Cōmēti 6. ⁊ 51. Cō. 25. Cō. 24.

caloris dñio: nūc, ſub frigoris exceſſu non ſentiunṫ gradus latitudinis penes calidi ⁊ frigidi variationē: vt obiecta guſtus, ſꝫ amaꝝ ⁊ dulce repiunṫ īdifferēter: vt amaꝝ in p̄mis fructuū origine ſupabūdat in frigore, amarū vō in rebꝰ aduſtis ſupabūdat in calore. ſil'r ⁊ de dulci, nā fructꝰ frigidi in p̄n° ſt̄ inſipidi, in fine dulceſcūt: ⁊ nō euariāt tēperieꝫ. ḡ ſapores ⁊ obiecta guſtus nō euarianṫ penes dñia q̄litatū p̄maꝝ. hoc argum̄ 9cludit demr̄atiue ꝙ ſapores: vt obta guſtus: nō graduanṫ penes dñia q̄litatū ſimpliciū. Sꝫ Gal'. ītelligit ſapores graduari penes nās reꝝ ſꝫ dñia ſimpliciū q̄litatū. ¶ Debes tñ ſcire ꝙ extreme ſaporū dr̄ie, acepte ſꝫ nās reꝝ, ſt̄ īuariabiles: vt tenēt extremū. pōticū in ſummo nō pōt dari: niſi in eo ſuperexcedat fridū plus q̄ꝫ in alijs, ſil'r nō pōt eē in ſummo acutū niſi in eo ſupabūdet calor: plus q̄ꝫ in alijs. ſꝫ capiendo eos: vt nō tenēt extrema: pñt euariari de calore in frigus, ⁊ ſic ſeqṫ apud Gal'. acutū in extremo tenere extremū vt remiſſe acutū tenere mediū, qꝛ calore minuiṫ. ¶ Et ſignū eius.] Scdō arguit Auer. ſapores, qbꝰ trāſiṫ ab amaro in dulce, magis hn̄t rōnē mediorū q̄ꝫ extremoꝝ. ſꝫ pōticū ⁊ acutū ſt̄ ſapores qbꝰ fit trāſitus ex amaro in dulce. ḡ ſt̄ potiꝰ medij q̄ꝫ extremi. Minor declaraṫ ī fructibꝰ, in qbꝰ aliqñ fit trāſitꝰ mediāte charopo. i. pōtico ⁊ aliqñ mediāte kiano ⁊ acuto. ¶ Sil'r ēt debes ſcire ꝙ argum̄ iſtud nō ꝓbat plus: niſi ꝙ pōticū ⁊ acutū reſpectu guſtus, ⁊ vt illiꝰ obta: nō ſt̄ extremi. nā 9tingit ꝑ ipſos reſpcū guſtus trāſiri ab amaro in dulce: vt ꝑſpicuū eſt in fructibꝰ aliqbꝰ, ⁊ aliqñ ēt 9tingit ecōuerſo, ꝑ dulce ⁊ amaꝝ ꝑtrāſiri de pōtico in acutū: vt in piperibꝰ narrant, ⁊ ſic reſpectu guſtus nō tenēt extremū. ſꝫ ſm̄ dñia ſimpliciū q̄litatū: ⁊ vt in ſummo ſumunṫ. reſpcū vō guſtus amaꝝ tꝫ vnū extremū ꝓ q̄ꝫto ſumme affligit eū, ⁊ dulce aliud ꝓ q̄ꝫto ſumme oblectat. ceteri tenēt mediū: pro q̄ꝫto mediocriter affligunt: vel oblectant. nā qui plus oblectāt ſe tenēt cum extremo dulci: vt pingue, qui plus moleſtāt cum extremo amaro vt ſalſum, ⁊ ſic rō Auer. vno modo eſt demōſtratiua. altero mō nec ꝓbabilis. ¶ Nō. n.] Remouet. q. nā dixit: ex amaro in dulce pertrāſitū fieri: ꝑ acutū, ⁊ ponticū, ⁊ alios medios, qs ambigeret, vtrū ꝑ oēs ſapores medios. Rñdet, ⁊ dicit. nō eni eſt neceſſe: vt trāſlatio ī extremis. h̄ ē de extremo ad extremū, fit ſup oīa media. ¶ Debes ſcire ꝙ mem̄ eſt duplex. ſ. forma, ⁊ trāſitu. mediū forma eſt ꝙ inter extrema poniṫ, differēs noīe ⁊ rōne ab eis: vt īter albū, ⁊ nigrū, rubeuꝫ vel viride. Trāſitu eſt forma acgrēda ſub eē diminuto: vt īter albū ⁊ nigrū, in motu ab albo in nigrū nigredo remiſſa, in motu ecōtrario albedo remiſſa. vult ergo Auer. trāſitū de vno extremo in alteꝝ nō debere fieri ſup oīa media ſꝫ formā dicta, qꝛ illa ſt̄ ꝑ accñs media reſpectu trāſitꝰ. ſꝫ bñ ſup oīa media trāſitu, que ſt̄ tot quot ſt̄ intēſiones eoꝝ vſq̄ ad ſummū. ¶ Et vl'r ꝑ ſe.] Nūc 9cludit rē, ⁊ dicit p̄mo, ꝙ ex his apparet p̄mo, ꝙ amaꝝ ⁊ dulce: vt ſapores, hoc eſt inq̄ꝫtum obiecta guſtus, tenēt extremū vt diximus. dicit 2°, ꝙ ꝓpter hoc neceſſe eſt vt ceteri ſint medij ⁊ cōpoſiti ex extremis: vel ꝓportiōe: vel miſtione, ⁊ hoc ēt reſpectu guſtus. dicit tertio ꝙ opꝫ ſapores graduare ſm̄ relationes ad guſtꝰ, ⁊ non ſm̄ nās reꝝ, ⁊ ſic nō dēmus aduertere opiōnē Gal'. ſic igiṫ ꝑſpicuū eſt dulce ⁊ amarū tenere extrema penes relationē ad guſtū: ⁊ nō ſimpl'r. ¶ Suus. n. ſermo.] Sꝫ qꝛ qdam nō fecerūt dr̄iam īter eē tale ꝑ nām rei, ⁊ eē tale reſpectu nr̄i, oſtendit ꝙ dato ꝙ ſapores graduenṫ penes nās rerū nō ꝓꝑ h̄ graduanṫ ſic penes guſtū nr̄m, ⁊ inqt. Suus enim ſermo nō eſt verus in cōplexionibus ſaporū ſm̄ ſuas nās. ſ. ⁊ ꝙ ꝓpter hoc ſint tales reſpcū nr̄i. ¶ Et ſi cōceſſerimus.] Et h̄ ꝓbat. ſ. ꝙ eē tales extremos ex nā reꝝ: nō inferat eē tales reſpectu nr̄i, nec ecōuerſo: ⁊ declarat 9uerſum. nā reſpectu nr̄i amarū eſt cal'm, qꝛ īducit calorē, ⁊ dulce frigidū: vel tēperatū: ⁊ tñ ex naturis reꝝ nō ſt̄ eiuſmodi. Nā lꝫ experiētia demōſtret eos eē tales reſpcū nr̄i corporis, nō ꝓpter h̄ erūt tales ſimpl'r, ⁊ reſpcū alteriꝰ aialis, ergo ecōuerſo ēt, eſſe tales ex nā reꝝ, nō dat tales eſſe reſpectu nr̄i. Ecce ꝙ Auer. nō reprehēdit Gal'. vt qdā credūt ſimpl'r, ⁊ dio: ſꝫ ſolū ſi ipſe velit ſapores graduari ſꝫ reſpectū ad nos ſꝫ eos graduari ſimpl'r: ⁊ ecōuerſo, ⁊ hoc nō viderūt noui. ¶ Et vr̄.] Queret qs, dato ꝙ ſi ſapores graduenṫ penes dñia, ⁊ ꝓpterea graduenṫ penes nos, vtrū penes ſimplices actiuas, vel paſſiuas. Rñdet, ⁊ vult p̄mo ꝙ dato ꝙ nō differat eos graduari ſm̄ nās, ⁊ quo ad nos. ipſi debent graduari potiꝰ penes q̄litates paſſiuas. ſ. penes humidū ⁊ ſiccū. nā cōplexio in qua ſuperexcedit ſiccū, eſt ſapor amarus. in qua vō ſuperexcedit humidū, eſt dulcis. oīs. n. cōpl'o eſt miſtio terminata. qñ ergo miſtio terminaṫ ad dulce excellēs eſt humidū, qñ ad amaꝝ eſt ſiccū. Dicit ſcdō ꝙ huiꝰ cōpl'ones ſic terminate ſt̄ 9rie h̄ mō. ſ. ſm̄ dñia haꝝ q̄litatū. hēc ḡ vult, ꝙ ſi ſapores graduari ſꝫ nāꝫ: ſit eos graduari quo ad nos, illi potius debēt graduari penes humidū ⁊ ſiccuꝫ, q̄ꝫ penes exceſſuꝫ calidi ⁊ ſicci: ⁊ tūc excuſat ſe a duobꝰ: primo an h̄ ſit verū, ſcdō de nūo ſpēꝝ ſapoꝝ. ait. i. locū eē in lib. de ſenſu ⁊ ſenſato. ¶ Ex his ꝑſpicuū eſt Auer. nō reprehēdere Gal'. ſimpl'r ⁊ abſolute: ſꝫ ſolū hypothetice. inq̄ꝫtū Gal'. n. voluit ſapores ex naturis eorū graduari, ⁊ numerari penes dñia q̄litatū ſimpliciū actiuaꝝ Auer. nō reprehendit eū, nec argm̄ aliqd̄ eſt 9 hoc: vt ꝑſpicuū eſt exponēdo cōmētū. ſꝫ ſi ipſe velit ꝙ eos graduari penes rerū nāꝫ: ſit eos graduari penes guſtū, peccat dupl'r. primo qꝛ falſuꝫ eſt, qꝛ 9ña nō vꝫ: vt vidimus. ſcdō qꝛ inſufficiēs. nā potiꝰ graduarenṫ penes exceſſus humidi ⁊ ſicci: q̄ꝫ calidi ⁊ frigidi. ⁊ ſic Auer. abſolute Galeno 9dicit: ſed ſolū ſi velit illa, ⁊ tunc ꝑſpicuū ē qual'r oēs noui ſunt ī maximo errore, ⁊ ſalua eoꝝ pace mētē Auer. nō hn̄t, nec bñ legūt cōmētū. ¶ De nūo ſapoꝝ querere eſt ſupfluū. nam he ſunt ſpēs famoſiores, ⁊ Alex. in ſuo de aia libro. ⁊ Simplicius hic: ⁊ Themiſtius, ⁊ oēs greci concordant cum Auer. ⁊ Ariſto.

Argyr. ¶ De tāgibili aūt ⁊ tactu: eadē rō eſt. nā ſi tactus nō vnꝰ ſit ſenſus/ſed pl'es: nec̄e eſt/ ⁊ ea que tactu ꝑcipiunṫ/plura ſenſibilia eſſe.

T.c. 106 ¶ De tāgibili aūt ⁊ tactu. eadē rō. Si eni tactus nō vnus eſt ſenſus/ſed plures: neceſſariū ⁊ eſt tangibilia/ſenſibilia plura eſſe.

Collectanea te. c. 106. ¶ Nūc vltimo de tactu, ⁊ pōt lr̄a dupl'r exponi. vno mō vt ſit ſenſus [De tactili aūt ⁊ tactu eadē rō]. ſ. que de guſtu ⁊ guſtatili. nā queādmodū guſtus ē guſtatiliū apprehēſio, ⁊ ſuſceptio: ſic ⁊ tactꝰ tactiliū, ⁊ h̄ pacto Alex. paraphrizat. ſꝫ rectiꝰ cū ſimplicio lego ſic] De tactili aūt ⁊ tactu, eadem rō]. i. eadē ꝓportio q̄ꝫtū ad vnitatē ⁊ pluralitatē. ⁊ h̄ declarat. d. [Si. n. tactus nō vnus eſt ſenſus: ſed pl'es neceſſe eſt tāgibilia eē plura ſenſibilia,] ⁊ econuerſo, ſi tāgibilia pl'a ſenſibilia ⁊ tactus pl'es ſenſus. ergo eſt eadē rō ⁊ ꝓportio de tactu ⁊ tāgibili: q̄ꝫtū ad vnitatē ⁊ pluralitatē. ⁊ cum demonſtraſſet eorū eādē eē rōnē, ſtatiꝫ ambigit, ⁊ inqt. [Sꝫ hꝫ dubitationeꝫ vtrū plures ſint aut vnus. ¶ Sed queret qs cur potius incepit querere de vnitate tactus q̄ꝫ de vnitate tāgibilis. ſi. n. vꝫ, tactus nō vnus, ergo nec tactile. ⁊ ecōtra etiā tactile plura, ergo tactus nō vnus, ergo cur potius incepit a tactu: ¶ Rñdet Simpl'. ⁊ bñ Ariſto. vult facere argm̄ ꝑ 9poſitionē. ſ. ab oppoſito 9ñtis ad oppoſitū añtis. p̄mo enim ꝓbat ꝙ ſi tactus nō ſit vnus, nec tactile. ſcdō infert, ſed tactile vnum eſt, ergo ⁊ tactus.

Cō. 106. **Modo vult.** ¶ Exponit Auer. partē p̄miā tex. vt Simplicius dixit, ⁊ reddit cām: cur dubitauit de tangibili, vtrū ſit vnū vel non, ⁊ vult ꝙ qꝛ eſt dubiū an tactile ſit vnum vel plura: ideo eſt dubium, an tactus ſit vnus vel plures. in alijs aūt nō ſic fuit, qꝛ in quolibꝫ eorū obm̄ eē vnū eſt ꝑ ſe notum, ⁊ ꝑꝑ hoc mouit. q. in hoc.

ſenſu: ⁊ nõ in alijs. Et ſermo duo ſunt ſyll'i. prim⁹ ſi tactus non eſt vn⁹, tactile nõ eſt vnũ gñe. Scõo eſt ſi tactile non ẽ vnũ, nec tactus eſt vnus: ⁊ ſic itelligit per ſyll'os enthymemata. dicit Auer. ꝙ in ambobus his ſyllis. ↄñs eſt ꝑ ſe nota, ſed deſtructio cõſequentis, vel poſitio antecedentis eſt ignorata, de quibus ſtatim dicet Ariſto.

Argyr. **Dubõnẽ aũt iſte loc⁹ hñe vĩ, vtrũ pl'es ſint tactus/an vnus tm̃: ⁊ de inſtr̃o tactus qd tã dẽ ſit/vtrũ ipſa caro ⁊ id qd in ceteris ſil'e eſt carni/an ita nõ ſit/ſed id quidẽ ip̃z ſit ſenſus huiuſce mediũ: inſtr̃m aũt ipſius primũ aliõ quoddã ſit intus. Ois enim ſenſus: vni⁹ cõtrarietatis eẽ vĩ. vt viſus: albi nigriq́z. ⁊ auditus: acuti grauiſq́z. ⁊ guſt⁹: dulcis atq́z amari. At in tãgibili: plures inſunt ↄ̃rietates/vt patet. eſt enim calidũ frigidũ/humidũ ſiccũ/molle durum/⁊ iſtiuſmodi alia.**

Cõ.107 **Habet ãt dubõnẽ: vtrũ plures ſunt an vn⁹: ⁊ qd eſt ſenſoriũ tangibilis/vtrum caro ⁊ in alijs ꝓportionale/an nõ: ſed hoc quidez eſt mediũ/primũ aũt ſenſoriũ aliud quiddaz eſt intus. Ois etenim ſenſus: vnius contrarietatis eẽ vĩ. vt viſus: albi ⁊ nigri. ⁊ audit⁹ grauis ⁊ acuti. ⁊ guſtus: amari ⁊ dulcis. In tangibili aũt/multe inſunt cõtrarietates: calidũ frigidũ/humidũ ſiccum/duruz molle/⁊ aliorum quecunq́z ſunt huiuſmodi.**

Collectanea t.c.107. Mouet. q. ſcõaz de organo tãgẽdi, ⁊ iqt. [Et qd eſt ſenſoriũ tactiuũ tãgibilis, vtrũ caro]. ſ. ſit tactoriũ in ſanguineis aĩalib⁹ [⁊ in ceteris]. ſ. exanguibus [ꝓportionale carni.] Hec eſt. q. Autez nõ.] Apud Simp. hec eſt q̃ſi ſol'o qõnis breuiter hic preſcripta, nã copioſius poſtmodũ dicet, ⁊ ait [aut nõ.]. ſ. caro eſt tactorium [aut]. n. ſol'onis nota eſt [Sz hoc qdẽ vt mediũ]. ſ. caro eſt mediũ tãgẽdi. primũ ãt ſenſoriũ. ſ. cor vt exponit Simplici⁹ ⁊ nõ neruus, nã neru⁹ nõ eſt ꝓmũ ſenſoriũ. primũ ergo ſenſoriũ [Aliud quidã eſt intus]. i. clauſum carne: vt cor. ⁊ dixit ꝓmũ ſenſoriũ. nã caro dici põt ſcõz ſenſoriũ, ⁊ oẽ mediũ põt dici ſenſoriũ ſcõario. eſt ğ ſol'o ꝙ caro ẽ mediũ, cor tactoriũ ⁊ organũ. Ois enim] Arguit ad primam. q. ſic, cuiuſlibet vnius ſenſus eſt vna cõtrarietas, vt inducit in oibus, tactus non eſt vnius contrarietas, vt declarat exẽplo. ergo tactus non eſt vnus ſenſus primo ponit minorem. ſcõa ibi [In tactu aũt.] Ponit minorem, textus eſt perſpicuus.

Cũ.107 **Cũ narrauit.** Prio põit itẽtionẽ, ⁊ iqt. Cũ narrauit ꝙ dubiũ eſt, vtrũ ſenſus tactus ſit eiuſdẽ v̾tutis. ſ. vna v̾t⁹ in ſpẽ, aut tot quot ↄ̃rietates, icepit dicere ſermones dubitabiles in h̃. q. o. arg^{ta} ꝓbabilia, ⁊ poſt mouet 2^{am}. q. ⁊ pz. Et dixit h̃,] reddit cãz. 2^{e}. q. cur. ſ. querit de organo, an caro; an aliud quid ſit, ⁊ vult ꝙ ſol'o h⁹ ſcõe. q. facit ad declarationez p^{e} ⁊ pñ^{tis}. q. ⁊ h̃ ꝓbat, q2 bñ vz, caro eſt organũ tact⁹, ğ tact⁹ eſt vnus ſpẽ. nã vnũ inſtr̃z ſpẽ eſt vni⁹ v̾tutis ſpẽ, ſed caro eſt vnũ iſtr̃z ſpẽ, ğ vna virt⁹ erit tact⁹. ⁊ ẽt vz a deſtructõe ↄñtis, tact⁹ eſt pl'es vno in ſpẽ, ergo caro nec eſt mediũ, nec inſtr̃m. Alia lr̃a eſt affirmatiua ſic, ſi tactus eſt pl'es, ğ caro ẽ mediũ: ⁊ nõ iſtr̃z, ⁊ ſic credo debere legi. Noui laborãt circa has ↄñas, ⁊ tãdẽ nihil boni dicũt. nõ debes ſcire ꝙ in neruo eſt vna cõplexio, ſicut in carne ſimplici. ſed in carne neruoſa ſunt due diſpoſitiones ſpẽ diuerſe, ⁊ ꝓpterea bñ ſeq̃r, ſi caro ſimplex eſt inſtr̃m, ergo tact⁹ eſt vn⁹, q2 ſimplici exñte organo: ⁊ po^{a} ẽ ſimplex. nõ ſic ſeq̃r ea exñte medio. nã mediũ nõ eſt de diffinitiõe po^{e}: vt eſt organũ ⁊ ꝓꝑea ſi caro ſimplex eſt mediũ, nec tollit, nec ponit vnitatẽ in po^{a} tactiua. ſil'r ſeq̃r ſi neru⁹ ſimplex ſit organũ. nã organo exñte ſimplici, ⁊ po^{a} erit ſimplex, ⁊ ſic bñ ſeq̃r, tact⁹ ẽ pl'es. ergo nec caro ſimplex, nec neruus ſimplex eſt organũ. ſz caro neruoſa: rõne nerui ẽ organũ, rõne carnis eſt mediũ. lz Simpl'. velit cor eẽ organũ, ⁊ carnẽ eſſe mediũ: vt dixi in textu, ⁊ ſic quẽ dicũt noui pñ ſtare: ſz ſt ſupflua. Et cũ narrauit h̃.] narrat itẽtionẽ p̃tj ⁊ vult ꝙ Ari. arguat ꝓ vtraq́z pte, ⁊ p̃ arguit ꝙ pl'es. 2° arguit ꝙ vna, ⁊ ꝙ ſit vna ꝓbat. nã caro eſt iſtr̃m tact⁹, nã poſito tactili ſup. carne mox tãgim⁹, ergo caro eſt organũ tactus, ⁊ caro eſt ſimplex, ğ tact⁹ eſt vnus. Utrũ ſenſus.] nũc mouet. q. ⁊ vĩ ꝙ de his ambab⁹ qõnib⁹ ipſe faciat vnã tm̃, ⁊ certe ↄ̃ oẽs grecos, ⁊ ↄ̃ textũ grecũ. Debes ſcire ꝙ, q2 vz caro eſt inſtr̃m, ğ virtus h̃ eſt vna, ⁊ eↄ̃, caro nõ eſt iſtr̃m. ergo v̾t⁹ hec põt eẽ plus vna, iõ querere de h̃. ſ. vtꝛ caro ſit iſtr̃z: eſt querere de illo. vtrũ. ſ. ſit vna v̾t⁹ vel pl'es. Põt enĩ.] Põit q̃ſi ſol'onẽ, ⁊ vult ꝙ dici pt p̃, ꝙ caro ſit mediũ. 2° ꝙ organũ iſti⁹ eſt itra carnẽ: vtpote neruoſa caro apud ip̃m, vel cor apud Simpliciũ, 3° ꝙ iſtr̃a ſt pl'a ſaltẽ diſpoſitiue: ⁊ tact⁹ pl'es. Hec vr̃ q̃ſi ſol'o. Et ſignũ.] Nũc cõponit ſyll'm: quẽ in lr̃a formauim⁹, ⁊ v̾ba eius patẽt. Et h̃ qõ.] Cõfirmat rõnẽ Ari. Nã vna v̾t⁹ eſt vni⁹ ↄ̃rietatis ſpẽ vel gñe, ğ ꝑ ↄuerſionẽ: ꝑ ↄ̃poſitionẽ, que nõ ẽ vni⁹ ↄ̃rietatis: ſed pluriũ: nõ eſt vna v̾tus: ſz pl'es. He ſunt rõnes Auer.

Argyr. **Sed eẽ vĩ ad hãc dubõnẽ: quedã ſolutio. Nam in ceteris ẽt ſenſib⁹ plures ſunt ↄtrarietates. in voce nãq́z nõ ſoluz eſt acumen ⁊ grauitas: ſz ẽt magnitudo ⁊ paruitas/⁊ lenitas ⁊ aſperitas vocis/⁊ alia huiuſcemodi. Sũt ⁊ circa colorẽ: dr̃ie alie tales. Uerũ qd nã ſit vnũ obiectũ tactui/ſicut ẽ vnũ auditui ſonus: non eſſe manifeſtum videtur.**

T.c.108 **Habet aũt ſol'onẽ quandã/ad hanc dubitationẽ: ꝙ ⁊ in alijs ſenſibus ſunt cõtrarietates plures: vt in voce/nõ ſolũ acumen ⁊ grauitas: ſz ⁊ magnitudo ⁊ paruitas/⁊ lenitas/⁊ aſperitas vocis/⁊ huiuſmodi alia. Sunt ãt ⁊ circa colorẽ: differẽtie huiuſmodi alie. Sz quid ſit vnũ ſubiectũ: ſicut auditui ſonus/ſic tactui: non eſt manifeſtum.**

Collectanea t.c.108 Soluit ad p̃mã, ⁊ breuiter negat maiorez, nã vni⁹ ſenſus pñt eẽ pl'es ↄ̃rietates, vt ꝑ iductionẽ docet. Inqt. Hz aũt ſol'onẽ quãdã: ad hãc dubõnẽ, ⁊ ꝙ in ceteris ſenſib⁹ aſſunt ↄ̃rietates pl'es, vt i voce nõ ſolũ acumẽ ⁊ grauitas, ſz ⁊ magnitudo ⁊ puitas, ⁊ lenitas: ⁊ aſpitas vocis: ⁊ ſilia alia: vt addit Themi. duꝝ ⁊ flexibile: fuſcũ ⁊ cãdidũ. Sunt aũt ⁊ circa colores dr̃ie h⁹ altere.] Et h̃ ſimpl'. expõit: vt magnitudo qdẽ in reſplẽdẽte colore vt auri color: ⁊ argẽti puitas, vt in eo ꝙ ampliori eget lumine ad h̃ vt videat̃, ⁊ hebeti⁹ monẽte viſuz: vt plũbũ: ⁊ lenitas qde in blãdis viſui q̃liſq́z florũ ⁊ aſperitas in tabefactis, ⁊ ſic cõcludit Simpl'. ſol'onẽ ⁊ iqt. Nõ mirꝝ ğ ſi circa vnã tãgibiliũ nãz multe accidãt dr̃ie. igit̃ a multitudine oppõnũ dubõ ſoluta eſt. q̃rit aũt reliquũ. Sz qd ſit ſubm.] Debes ſcire, ſic Simpl'. notat h̃, ꝙ hec ſol'o ſatiſfac. vno mõ, ⁊ alio mõ. Quãtũ ad hoc ꝙ vnius ſenſus eſt vna ↄ̃rietas ſatiſfactũ eſt negãdo ⁊ inducẽdo iſtãtiã i ceteris. Quãtũ v̾o ad h̃ ꝙ vni⁹ ſenſus eſt certũ. ⁊ vnũ ſubm: vt viſui color, auditui ſon⁹ nõ eſt ſatiſfactũ. nã nõ appet illud ſubm tactui, ğ bñ appellauit ſol'onẽ hãc q̃dã: ⁊ nõ abſolute ſol'onẽ, q2 nõ ſatiſfacit in toto, ⁊ h̃ ſcribit

ſcribit. d. [Sed qd ſbm: ſicut auditui ſon⁹: ſicut tactũ, nõ manifeſtũ eſt.] greci hñt. [Sed qd ſit vnũ ſbm.] In textu greco meo nõ repi ly [vnuz] ⁊ ꝓpterea Ariſt. ait ꝙ lz ſit ſatiſfactũ quãtũ ad ↄ̃rietatẽ: nõ tñ quãtũ ad ſbm tact⁹, naz nõ appet illõ, vt dixit: vt notat Simp. [Nõ ẽ manifeſtũ.] Nã dubitatio nõ eſt ex nã reꝝ, ſed ex nr̃a ꝓficiſcit̃ ignorãtiõe: q̃re non dixit nõ eſſet vel nõ eſſe vnũ, ſed non eſſe manifeſtũ. fortaſſe qdẽ q2 nõ eſt impoſitũ cõe nomen. Debes ſcire ꝙ Alex. hic al'r obijcit ↄ̃ hãc ſol'onẽ. Nã hec ſol'o peccat, q2 hec ↄ̃rietatũ gñia magnitudo, exilitas, lenitas, aſperitas, ꝓꝑa vocis ſenſilia dicẽda non ſunt. hec enim ſenſilia cõia vident̃. Sed Alex. ↄ̃dicit Simpl'. nã hec ſunt ſonorũ ꝓꝑa. quoꝝ ſolus cognoſcitiuus audit⁹ eſt. ꝓpter qõ ⁊ vocis audituz eſt: vt recte Plutarchus notauit, ⁊ ſic videtur Simpl'. velle eiuſmodi dr̃ias eẽ alterius rõnis in voce: ab his q̃ ſũt in ſenſilibus cõib⁹. Sed Themi. hic vĩ ſeq Alex. arguit eniz ſol'onẽ p̃ peccare: q2 magnitudo ⁊ exilitas cõia ſunt ſenſib⁹ oib⁹, ⁊ ꝑ ſe etiã a ſingulis cognoſcunt̃. Scõo q2 aſperitas ⁊ lenitas, aut trãſlate de tactilibus ſũt, aut ad figurã, q̃ eſt ſenſile cõe referunt̃, ⁊ hi ſunt maiores Simplicio: ꝓpter ꝙ vĩ ꝙ ambo dicere pñt vera: ⁊ ad textũ ↄſona. Tu v̾o inter hos ↄſidera. Ulterius Alex. arguit ad ſol'onẽ quãdã: dicebat enĩ quandã tactile ei nomẽ ſbi tact⁹ ⁊ ip̃m eẽ vnũ diuz ↄ̃rietatũ. Cõtra obijcit, neq́z eniz tactile nomẽ eſt ad ſbm: ſed ad habitũ ptinẽs: velut viſile ⁊ audi tile: quorũ noia color: ⁊ ſonus ſunt. Tactili v̾o neq̃q̃z vnuz ⁊ peculiare nomẽ inditum eſt. Themiſtius v̾o addit ad dubõnẽ: Naz adhuc reſtat ſcrupulus/qõ nã genus, aut q̃ nã ſub ſenſũ hũc cadat. 2° vtrũ nã vna vel plures. 3° quale nomẽ ei inditũ ſit, ⁊ ſic per ſbm greci genus intelligunt.

Cõ.108 **Cum dedit ſermonem.** Cõmẽtũ diuido in duo. Primo enĩ ip̃e cõmẽtat̃ textũ. 2ª ibi. [Et h̃ qõ dixit] digredit̃. Quãtũ ad p^{am} ptẽ Auer. vult ꝙ Ariſt. nõ ſoluat: ſz ponat arg^{m} ad oppo^{m}, ⁊ põt ratio eſſe ſic, qlibet aliorũ ſenſuũ eſt vn⁹ ⁊ cuilibet alioꝝ ſenſuũ eſt plus vna ↄ̃rietas, ğ plures ↄ̃rietates pñt eẽ vni⁹ ſenſus. Et cũ dedit] Apud Auer. Ariſt. ſoluit aliq̃l'r, ⁊ vult ꝙ lz tactus cõueniat cum ceteris in hoc, ꝙ eſt plurimũ ↄ̃rietatũ: vt alij, differt quãtũ ad hoc qm̃ illaꝝ ↄ̃rietatũ in ceteris eſt aſſignare vnũ genus ſbi ⁊ ↄ̃rietatũ, in tactu nõ eſt illõ inuenire, ⁊ ſi iuenit̃ nõ eſt vnũ: ſed dictũ multipl'r, ſicut ⁊ ↄ̃ria ſunt in multiplici dr̃ia, ⁊ ſic cõcludit ꝙ ꝑ ſbm intelligit genus, qõ diuidit̃ in hec ↄ̃ria: ⁊ qõ hec ↄtinet. Hec eſt expõ Auer. q̃ quãtũ differat ab illa grecoꝝ tu ſcis ex dictis. Et hoc qõ dixit] digredit̃, ⁊ p̃ declarat ꝙ ſi vna po^{a} gñe pcipit pl'es ↄ̃rietates, opz ⁊ oẽs illas ↄtineri ſub vno gñe. nã opz aliqõ eẽ cõe oib⁹ illis qõ p̃ apprehẽdat̃ ab illa, ⁊ hãc ꝓbat, q2 ſi nõ, det̃ oppo^{m}. ſ. ꝙ po^{a} ſit vna: ⁊ ↄ̃rietates pl'es, ⁊ gen⁹ nõ ſit vnũ. Tunc nõ erit illic aliquid per qõ ille ſenſus poterit dici vn⁹, qm̃ ſenſus non eſt vnus, niſi per vnã intentionẽ. i. vnã rõnẽ ſbi p̃mi. vl' ğ erit vnus rõne ↄ̃rietatũ: vel rõne vnius gñis ſubiecti primi. nõ rõne ↄ̃rietatum, ergo rõne vnius generis ſbi primi. Et cum] ꝓbat cõuerſam. ſ. ꝙ ſi ↄ̃rietates plures nõ cõuenerint in gñe: tũc virtus ſeu po^{a} nõ erit vna: ſed diuerſa. nã q2 ↄ̃rietas in coloribus: ⁊ in ſaporibus differunt gñe, viſus ⁊ guſtus differũt gñe. ğ qñ ↄ̃rietates differũt gñe, po^{e} illaꝝ pceptiue differũt gñe, ⁊ ſunt plures. Uñ neceſſe] Ex his ſuppoſitis arguit ſic. Si tactus eſt vnus oium ↄ̃rietatũ tactilium, ille ↄ̃rietates ſunt vnius gñis ſbi vniuoce dicti: vt ſonus vniuoce dictus de oibus ſonis: color de oib⁹ ſpẽbus coloris. deſtruit ↄñs: ſed ↄ̃ria tact⁹ nõ vident̃ hñe genus: qõ dicat̃ de eis niſi equoce. ↄcludat̃ oppoſitũ antecedẽtis. ſ. ꝙ tactus nõ erit vnus ſpecie. Quale eniz.] Remouet dubiũ: naz qs dicet ꝙ genus cõe oib⁹ illis ↄ̃rijs eſt quale: nã quale eſt genus vnũ. Cõtra arguit, nam quale dr̃ pure equiuoce de calido/frigido/graui/leui. dr̃ etiaz vl'r equiuoce de oibus generibus oium ſenſuuz: vt de ſapore/calore/⁊ frigore/odore/⁊ colore/⁊ ceteris. Nã omnia hec ſunt in pñto q̃litatis, graue vero ⁊ leue/in pñto ſbe. q̃ſi arguit ſic, ſi quale eſt illud cõe: qõ continet oia illa ↄ̃ria, vel eſt vnũ genus pñti, vel vnũ genus obti. ſi vnũ genus pñti, tũc oẽs ſenſus eſſent eiuſdẽ ſpẽi, q2 obta oiuz ↄtinent̃ ſub vno pñto. Eſt ẽt falſuz. nã graue ⁊ leue nõ ſũt in pñto q̃litatis: ſed ſbe. ſi vnũ genus obti, hoc nõ videt̃ qũo, ⁊ ſic falſum eſt totũ hoc. In li^{o} de celo declarauimus ꝙ graue ⁊ leue pñt ſumi pro inclinatiõibus ad motus, ⁊ pro principijs inclinationũ. inquãtũ ſumunt̃ pro inclinatiõibus ſunt q̃litates, vt v̾o ſumunt̃ ꝓ principijs ſunt ſbe: diximus etiã aliter, ꝙ graue ⁊ leue apud Auer. ſunt forme ſbales: ꝓpter carẽtiã noiuz. Nã noia formaꝝ latẽt, ⁊ ꝓpterea noiamus eas noibus ꝓꝑoꝝ accidẽtiũ. Et ideo.] Remouet ſcõaz dubõnẽ, nã qs dicet ſenſus nõ põt eſſe: niſi accidẽtiũ. 2° vĩ ꝙ ſbe ⁊ accñtis nõ ſit vn⁹ ſenſus. Rñdet ꝙ tact⁹ nõ apph̃ẽdit graue ⁊ leue per ſe: ſed mediãte motu. apph̃ẽdit enim graue pro quãto manũ cogit deorſuz deſcẽdere: leue v̾o ꝓ quãto cogit manũ ſcandẽ ſurſuz. ğ apph̃ẽdit hec mediãte accñte, ⁊ ꝑ idẽ dici põt ꝙ tact⁹ eſt aliq̃ mõ vnus re^{ũ} ↄ̃rietatis inter graue ⁊ leue, ⁊ re^{ũ} ↄ̃rietatis inter cal'm ⁊ frigidũ. nã ambas apph̃ẽdit mediãte accñte. Et ideo.] Nũc cõcludit intẽtũ, ⁊ dicit p̃ ꝙ appet ſenſuũ tact⁹ eſſe plures, qa apph̃ẽdit plura ↄ̃ria, dico plura nõ cõtenta ſub vno gñe. dicit 2° ꝙ caro eſt q̃ſi mediũ, nã ſi eſſet organũ tact⁹ nõ eſſet plus vno, vt dixit. Lz iſte ſermo.] Remouet ↄ̃dictionẽ: nã Ariſt. in li^{o} de aĩalib⁹ voluit carnẽ eſſe organũ, hic dicit aliqõ intra carnẽ: vt neruus. Sed tm̃. Rñdet, ꝙ tẽpore quo ſcripſit librũ de aĩalibus, nõ ſcripſit niſi carnez: ⁊ non neruũ, q2 nõ erat tũc perfecta anatomia. Tpe v̾o quo ſcripſit hũc librũ erat pfecta apud ip̃m, ⁊ ſic nouit neruos intra carnẽ ↄtẽtos, ⁊ ſic illic dedit carni rõnẽ inſtr̃i, hic dedit rõnem inſtr̃i ei qõ ↄtinet̃ intra carnẽ. Et hoc cõuenit.] Cõfirmat hoc, nã per anatomiaz perceptũ eſt neruos hñe aditũ in ſenſu ⁊ motu, ⁊ ſic qõ Ariſt. percepit rõne appuit poſt modũ ꝑ ſenſuz. Simplici⁹ v̾o: per aliqd intra carnẽ: intellexit cor, nã cor dixit eſſe ꝓmũ organũ, carnẽ v̾o ſcõz, nec repugnat carnem eſſe organum ſcõm ⁊ medium.

Sed circa hec dicta plures emergũt qõnes, p^{a} eſt ↄ̃ rõnẽ Auer. ꝓbauit enim tactus eſſe plures, q2 ↄ̃rietates nõ conueniunt ſub vno gñe vniuoco. Videtur. n. ꝙ hec rõ nulla ſit, nã perfecta vniuocatio nõ eſt niſi in ſpecie ſpãliſſima, ⁊ ſic nullus ſenſus eſſet vn⁹, qm̃ nullũ genus ei⁹ obti eſt vniuocuz: ſpecie hac vniuocationis. 2° ambiges, qm̃ dixit Auer. tactũ pcipe graue mediante motu: qõ videt̃ falſuz: nam ſic eẽt ſenſile per accñs, ⁊ ꝑ ↄñs nõ eſſet in nũo cuz tactilibus. Scõo motus eſt ſenſile cõe, modo ſenſile cõe potius pcipit̃ mediãte ꝓꝑo: quã ecõuerſo, ⁊ ſic poti⁹ mediante graui pcipet̃ ipſe: q̃z ecõuerſo. 3^{a}/vtrũ oibus ↄ̃rijs tactus rñdeat vnũ genus cõe. hoc eniz nõ ſatis ex ↄ^{te} habet̃. Ad p^{m} nr̃ Egiõ. vir grauiſſim⁹ rñdet ꝙ vniuocatio accipit̃ ſm p̃dicationẽ, ⁊ ſm imutationẽ. vniuocatio ſm p̃dicationẽ ſolũ pfecte repit̃ in ſpecie. ſed ſm imutationẽ põt in diuerſis generib⁹ inueniri, ⁊ ipſe ꝓlixe ac clare loqtur, ⁊ ſic vult rõnẽ Auer. eſſe optimã. nã ↄ̃rietates nõ conueniũt ſub vno gñe vniuoco imutationis. (Que Egiõ.) Sed ↄ̃ obijciũt qdã emuli veritatis. Nam vera vniuocatio ẽt in gñe inuenitur: vt multis verbis ac cumulate declarat: vt ſolet. 2°/q2 ſi genus p̃dicationis nõ eſt vniuocũ, nec genus imutatiõis. vt pono ꝙ color genus cõe ſit. a. ⁊ ratio cõis vniuoca imutationis ſit. b. ⁊ arguit̃, ſicut hõ ad aĩal: ita. a. ad. b. ſed animal nõ eſt vniuocuz in p̃dicatione partis. ergo nec. b. in immutatione. nã vt eſt aſſignare ſuperius ⁊ inferius in p̃dicatione, ita ⁊ in immutatione. Tertio ſi põt Egiõ. aſſignare vnũ genus in imutatione oiuz ſenſibiliũ ꝓpriorũ reſpectu ſenſus cõis: ğ ⁊ in imutationibus oium tactiliũ, cũ vtro (Obio q̃rũdã.)

biqȝ tale genus ſit inoiatū. difficilius eſt enim ꝙ oĩa ſenſibilia ꝓpria cõcurrãt in vnã rõnē: q̃ȝ ꝙ oēs tactiles forme. Que ipſi. ¶ Tenēt ꝰ ꝙ oībus tactilibus in rerū nã eſt dare vnū cõe, qḋ eſt vniuocū ꝑdicatione, ⁊ imutatione: lȝ ſit inoiatū. nec verba cõmēti ſunt ꝯ hoc, vt dicūt. nã Auer. vult graui ⁊ leui ex vna, ⁊ calido ⁊ frigido ex alia: non eſſe aſſignare illud cõe, q: ipſe credit graue ⁊ leue eſſe ſbas. illa vō eē accñtia qbꝰ nihil eſt cõe. Rñſio. ¶ Debes ſcire ꝙ ratio vniuoca imutationis põt dari aliqbꝰ, ⁊ de illis nõ ꝑdicari: vt lux oībꝰ coloribus. Nã ſi debēt videri, debēt oēs lucē participare, ⁊ humiditas in ſaporibꝰ, ⁊ ſic in ceteris. ꝰ ratio vniuoca imutationis eſt q̄dã nã participata ab oibus, ꝓp quã ſūt apta nata mouere poᵃᵐ. Tūc ſupponit Auer. vt vult Egid. ꝓ ꝙ calidū ⁊ frigidū ꝯueniūt ĩ vna rõne imutãdi ſeorſuȝ, humidū ⁊ ſiccū in alia ſeorſuȝ, ⁊ ſic in ceteris. Hãc põnem nõ ꝓbat Auer. ſed tanq̃ȝ notã petit. Naȝ ꝯ̃ria oĩa ſunt vniuoca ſub vna rõne imutãdi. Scḋo petit Auer. ꝙ poᵃ dicat̃ vna ab illa rõne vna ⁊ vniuoca imutãdi. Tūc ſyllogiçat ſic, poᵃ eſt vna ꝓpter rõneȝ cõeȝ vnã ⁊ vniuocã imutationis. Tactus nõ eſt vnꝰ ⁊ vniuoce rõnis imutatiue: ꝰ in 2ᵃ figura tactꝰ nõ eſt vna poᵃ. ¶ Que vō cõtra Egidiū inducūt ſunt puerilia. ꝓᵐ enim ipſimet ſoluūt. Nã dicūt in gñe nõ eē vniuocationē ſimpl'r dictã: ⁊ de hac ſentit Egid. ſolitus ſum etiã dicere, ꝙ in gñe eſt vniuocatio/ ſed nõ inquãtum genus: ſȝ inquãtū ſubit rõnē ſpēi, ⁊ ꝓpterea gñaliſſimū, qḋ ſpēi rõnem ſubire nõ põt, eſt tm̃ analogū, ⁊ ſic nihil ꝯ Egidium. ¶ Ad 2ᵐ pȝ ſol'o: illa enim ſilitudo non currit q̃tuor pedibus: etiã dato ꝙ qbus ineſt vna ratio imutationis: eiſdem inſit vna ratio ꝑdicationis: qḋ nõ credo: nõ ꝓpter hoc illa ratio imutationis de illis ꝑdicat̃: qbus ineſt: vt diximus. ¶ Ad 3ᵐ ſol'. ꝯſtat, nã ꝯ̃rietates tactiles ſenſum cõem non imutant ꝓpter rõnē ꝯ̃rietatis: ſȝ ſub rõne alia, reſpectu tactus vō nõ pñt, q: eiuſmodi ſentiunt̃ ꝓpter rõnē ꝯ̃rietatis. Nã ſenſus cõis nõ imutat̃ imediate a tactilibus: ſed a ſpeciebus tactiliuȝ, vel ab ipſo tactu actuato ab illis, ⁊ h̄ ipſe nõ vidit. ¶ Ad 2ᵃᵐ ꝓnˡᵉᵐ dḋm, ꝙ apḋ Auer. tot ſūt tactꝰ quot cõpl'ones, ⁊ q: due tm̃ ſunt cõpl'ones. altera ex tēperãtia in actiuis, altera ex tēperantia in paſſiuis: iḋ duo tactus. vnus qdē qui rñdet actiuis, alter qui rñdet paſſiuis, ⁊ ſic graui ⁊ leui nõ rñdet alius tactus. Tunc dḋm ꝙ graue ⁊ leue: vt ſbe: ſunt ſenſilia ꝑ accñs, vt argᵐ cogit, ⁊ ſentiunt̃ mediãte ſenſibili cõi, ⁊ ſic 2ᵐ argᵐ nõ valet: apud eni Auer. nullo mõ ſunt ſenſibilia ꝑ ſe niſi reductiue: vt dicemꝰ.

Reᵒ tho. Obtio. ¶ Ad 3ᵃᵐ. q. rñdet Expoſitor, ꝙ tactilibꝰ rñdet vnū ſbm ſubijcibile, ⁊ nõ vnū genus ꝑdicabile. ¶ Sed cõtra arguunt recētiores ꝓmo, qua rõne vni ꝯ̃rietati corrñdet vnū genus ꝑdicabile, eadem rõne ⁊ oībꝰ. ¶ Scḋo vna eſt nã ⁊ cõis ꝑdicatione: ⁊ ſi inoiata in diaphano, coloribus, ⁊ odoribus, ꝰ per idē oibus tactilibus. ¶ Tertio vna eſt nã ꝑdicatione elĩtis ⁊ corꝑibus celeſtibus, ergo a fortiori oibus tactilibus. ¶ Quarto oĩa elĩta cõueniunt in vna nã ꝑdicatione, ergo oēs q̃litates elĩtales. nam non maior ratio eſt in ſbtis: q̃ȝ accñtibus ꝓprijs. Añs ꝑſpicuū, nam oĩa miſta inanimata ꝯueniunt in vno gñe, ergo oĩa elementa.

Reᵒ iuniorum. ¶ Tenēt ergo ꝙ oibus tactibus rñdet vnū genus ꝑdicabile: lȝ inoiatū, qḋ ꝯuertit̃ cuȝ iſto cõplexo: q̃litas tactilis. qualitas eniȝ tactilis, vel illud qḋ circūſcribit̃ per hoc eſt vnū ꝑdicatione. Mihi videtur ꝙ iſti non intelligunt diuuȝ Tho. queadmodū nec aliqd Ariſt. diuus enim Tho. opinatur ꝙ oibꝰ tactibus nõ rñdet vnū genus vniuocum vera vniuocatione: vt Egid. ſuus diſcipulus expoſuit. nõ eni erat ita craſſus ⁊ hebes vir ille, ꝙ nõ videret tactilibus eē qd cõe vniuocū ſm genus: vt q̃le, vel tactile, vel circunſcriptum ꝑ hoc ambo. ſed voluit tactilibus nõ corrñdere vnū vniuocū ꝑfecta vniuocatiõe. nã in vno gñe nõ eſt niſi vna ꝯ̃rietas. ſm Ariſt. ⁊ ideo quot ꝯ̃rietates ſunt in tactilibus: tot ⁊ gñã vniuoca ꝓpã vniuocatione, ⁊ hec eſt ſnĩa Ariſt. ꝓmo auſcultationis phyſice. ¶ Et tunc ad rõnes. Ad ꝓᵃᵐ dḋȝ, ꝙ oibꝰ rñdet vnū genꝰ: ſȝ ñ vniuocū ꝑfecte. ¶ Ad 2ᵃᵐ dḋm, etiã ꝙ ꝯcludit dari aliqḋ cõe, ſȝ nõ ſm vniuocã rõnē ⁊ ꝑfectã. ¶ Ad 3ᵃᵐ ſil'r, ſil'r ⁊ ad 4ᵃᵐ. oēs enim ꝯcludūt dari genus vnū, ſed non dari genus vnū imediate diuiſum ꝑ ꝯ̃rias dr̃ias. Sed illud qḋ ſumit iſte hõ ꝙ q̃litas tactilis eſt ꝓᵐ olim cõe vniuocū ꝑdicatione ⁊ imutatiõe eſt falſuȝ. nã tūc in corꝑe miſto tãgēte vna tm̃ daret̃ cõplexio, nam tangēs non tangit niſi cõpl'one tanq̃ȝ diſpõne: vt ipſe etiam dicit: ꝰ ſi vnū tm̃ eēt olim ꝑdicatiõe ⁊ imutatione, vna tm̃ eēt diſpoſitio ⁊ cõpl'o ex ꝑte tãgētis. h̄ aūt eſt falſum apḋ medicos, ⁊ phos. nã alia cõpl'o rñdet actiuis ⁊ alia paſſiuis. hec ſunt que ſunt dicēda apḋ bonos ⁊ ꝓbatos viros.

Argyr. **¶ Huius autē/ vtruȝ inſtrumentū tactus intus ſit poſt carnē an nõ ſit/ ſed ſtatī ſit ipſa caro: id nõ eſſe ſignū videt̃/ ſenſū inquã illico fieri cū res tactu ꝑcipiēde tãgunt̃. Eteni ſi quis nūc circa carnē/ ſubtilē pellē extenderit/ deinde rem tactu ꝑcipiēdã tetigerit: ſenſus ſtatiȝ ſimiliter fiet. ⁊ tamē pȝ: in illa pelle tactus inſtr̃m nõ eē. Qȝ ſi copulata fuerit: velocius/ vt patet/ ſenſus perceptio fiet.**

T. c. 109 **¶ Utrū aūt ſit ſenſoriū intus an nõ: ſed mox caro: nullū videt̃ eē ſignū/ fieri ſenſuȝ ſimul atq̃ȝ res tangunt̃. Eteniȝ nūc ſiqs circa carnē extēderit/ vt pelliculã faciēs: ſil'r ſenſum mox cū tetigerit/ inſinuat. ⁊ tamen cõſtat: ꝙ nõ eſt in hoc/ ſenſorium. Si aūt ⁊ coniunctū fuerit: citius pertinget vtique ſenſus.**

Collectanea textus com. 109 ¶ Nunc ꝑtractat 2ᵃᵐ. q. vbi debes ſcire de mente Simpl. qḋ ⁊ Auer. ſupra tetigit, qḋ hec 2ᵃ q̃ſtio eſt vtilis ad ꝓmã, nã multū refert ponere carnē ſenſoriū, vel aliqḋ intra carnē. vbi. n. caro ponit̃, tactꝰ vnus eſt tm̃. vbi vō aliqd intra eam, plures eos eē opȝ: vt Auer. ſupra teſtat̃. Remouet ꝰ ꝓ argᵐ eorū, qui ꝓbarūt carnē eē tactoriū, vel qḋ idem eſt organū tactus. arguebãt eniȝ ſic, tactoriū eſt quo tacto fit tactio, caro eſt qua tacta fit tactio, ꝰ caro eſt tactoriū. in 3ᵃ figura. rñdet ꝰ Ariſt. ⁊ negat maiorē, ⁊ dat inſtãtiã in mēbrana. nam ſi vola mēbranula obducta ſit, ea tacta, mox fit tactio, ⁊ tñ mēbranula non eſt tactoriū. Inqt [vtrū vō ſenſoriū intriſecus ſit, vel nõ: ſȝ mox caro, nullū videtur eē ſignū fieri ſenſuȝ ſimul tangētibꝰ.] ſ. nobis. ⁊ ſic negat maiorē, ⁊ hoc oſtēdit ꝑ inſtãtiã. d. [Eteni ſiqs circa carnē] ſ. vole ⁊ digitorū qcq̃ȝ [extēderit, vt faciēs] ſupra illã [mēbranã] ſil'r tãgēs [ſane mox ſenſum inſinuat, ⁊ tñ ꝯſtat nõ eſſe in hoc]. ſ. mēbrana [ſenſoriū] ⁊ ſic maior ꝑdicti argᵗⁱ a ſigno falſa eſt: ꝓpter hãc inſtãtiã. imo ſiqs vellet, poteſt argᵐ cõtorquere, q: ſenſibile poſitū ſupra ſenſoriū non ſenſum facit. ſȝ tactile poſitū ſupra carnem facit tactū, ꝰ caro non eſt ſenſoriū. ¶ Si aūt dicer qs inſtãtiã nõ eſſe ſilēȝ. nã caro eſt ꝯnãlis tactui. mēbrana vō extranea ⁊ aduentitia. rñdet ꝙ eē nãle vel extrinſecū nõ variat tactionē eēntial'r, ſed bene variat facilitatē vel difficultatē. nã vbi eſſet ꝯnãlis tactio, mox ⁊ facile fieret. vbi vō eſſet extrinſeca, tactio fieret tarda ⁊ difficulter. ergo quãtum ad eſſe nãlē tactionē nõ refert ſic vel aliter facere. Inqt [ſi aūt ⁊ conãle qd fuerit, citius adhuc ſane ꝑtinget ſenſus] ꝰ quãtum ad eſſentiam non eſt dr̃ia, ⁊ per ꝯñs bona fuit obiectio.

Cō. 109 **Cum dedit ſermonē.** Cõmētum iſtud dȝ legi ſuſpenſiue vſq̃ȝ ibi [Et cuȝ iam cõpleuit hoc.] ꝓmittit ꝰ ꝓmo que fecerat, ⁊ vult Ariſt. duo declaraſſe, ꝓ ꝙ tactꝰ ſint plures. 2ᵒ ꝙ caro ſit q̃ſi mediū ⁊ nõ q̃ſi organū. ¶ [Lȝ ſit cõtra.] Cõfutat hic Alex. ⁊ Them. Nã Alex. opinat̃ carnē eſſe tactoriū. i. organū tactus, ⁊ ſic exponit Them. lȝ velit nolit Them. dicat opionē Ariſt. eē ꝙ caro ſit mediū, ⁊ nõ tactoriū. ¶ Sȝ [iſti.] ponit illud in q̃ omino defecerūt. nã in hoc ambo defecerunt, ꝙ Ariſt. rõnē penitus ignorarūt, ꝑ quã voluit carnē nõ tactoriū: ſȝ q̃ſi mediū eē, ⁊ ponit rõnē breuē, q̃ eſt, tactilia nõ ꝯueniūt in vno gñe: qḋ de eis dicat̃ vniuoce, ꝰ tactꝰ nõ eſt vnꝰ: ſȝ plus vno. deinde excuſat ſe. d. Et nos dicemus rõneȝ Alex. in h̄, ⁊ diſſoluemus eaȝ, ⁊ h̄ terminat̃ ſuſpēſio. reliquū cõᵗⁱ: ꝑ ea q̃ in textu declarauimus ꝑſpicuȝ eſt. Quo tactilia nõ ꝯueniunt in vno gñe vniuoce dicto in ꝓrimo cõᵗᵒ declarauimꝰ.

Argyr. ¶ Sȝ circa enthymema Auer. emergit difficultas, qdã aiūt ꝯñtiã eē illã, tactilia nõ conueniūt in vno gñe vniuoce dicto: ꝰ caro eſt q̃ſi mediū ⁊ nõ organū. ¶ Sȝ pace eorū hec ꝯñtia non reꝑitur in vbis eius. Auer. eniȝ facit hãc, tactilia nõ ꝯueniūt in vno gñe vniuoce dicto, ꝰ tactꝰ eſt plus vno. Sȝ bñ ꝯcedo, ꝙ ex hac ſeqt̃ illa. nã bñ valet, tactꝰ ſunt plures, ꝰ caro nõ eſt organū: ſed potiꝰ q̃ſi mediū. Et ꝑ pea ꝓᵃ ꝯñtia deducit̃ ſupponēdo ꝓ ꝙ poᵉ diſtinguunt̃ ⁊ numerant̃ ꝑ gñã ſbtorū. 2ᵒ peto ꝙ tactilia non ꝯueniunt in vno gñe vniuoce dicto, nec ꝑdicatione, nec imutatione, vt in cõᵗᵒ ꝓximo diximus. Ex his ſeqt̃ tactū nõ eē vnū, ⁊ cū tactꝰ ſit, ꝰ erunt plures, ⁊ tot quot gñã tactiliū. ¶ Scḋa ꝯñtia deducit̃, nã tactꝰ vel eſt cõplexio, vel poᵃ nũata ex nũo cõpl'onū, ꝰ ſi tactꝰ ſunt pl'es, tactoriū dȝ eſſe pl'ibꝰ modis cõpl'onatū. ſed caro eſt ſimplex ⁊ vnꝰ tm̃ cõpl'onis, ꝰ caro nõ põt eē tactoriū. q̃re ſi hȝ introitum in tactione, erit q̃ſi mediū. qd vō ſit organū dicemus poſtmodum, nam neruus eſt multipl'r cõplexionatus: vt videbitur, ⁊ per ꝯñs eſſe poteſt organum tactus.

Argyr. **¶ Quapropter talis pars corꝑis/ ꝑinde ſeſe hr̃e vr̃: atq̃ȝ ſi circunfuſus aer coniūctus eēt nobis ac copulatus. tūc. n. vno quodã iſtrumēto ꝑfecto ſonū/ ⁊ colorē/ ⁊ odorē/ videremur ſentire: ⁊ vnus quidã videret̃ eē nimirū ſenſus/ viſus/ auditꝰ/ atq̃ȝ olfatus. nūc aūt q: ſeiūctum eſt id per qḋ fiunt motus: patet inſtr̃a iam dicta ſenſuum eſſe diuerſa.**

T. c. 110 **¶ Quapropter ⁊ talis pars corꝑis vr̃ ſic ſe hr̃e: ſicut ſi circulariter nobis adnatus eſſet aer. videremur eniȝ vno quodã ſentire ⁊ ſonū/ ⁊ colorē/ ⁊ odorē: ⁊ vnus quidaȝ ſenſus eſſe/ auditus/ ⁊ viſus/ ⁊ olfactus. nūc ãt qm̃ determinatū eſt per qḋ fiūt motus: manifeſta ſunt predicta ſenſoria/ diuerſa eſſe.**

Collectanea textus cō. 110 ¶ Them. videt̃ in ſua paraphraſi velle ꝙ Ariſt. tãgat difficultatē q̃õnis, vñ. ſ. tactꝰ eſſe plures: vel vnū difficultatē faciat, ⁊ hoc innuit in calce paraphraſis horū verboruȝ: in ꝓnᵒ vō innuit, ꝙ Ariſt. oñdat carnē eē mediū: ita. ſ. ꝙ lȝ ſit vnuȝ pñt pl'es eē tactus. Alex. aūt digredit̃: ſed textū hunc parū tãgit: Simpl. in cõᵗᵒ huius ꝑtis ꝯfuſe loqtur, ꝰ vr̃ mihi ꝙ Ariſt. velit oñdere ꝙ mediū ſit caro, ⁊ ꝙ ꝓp ipſaȝ eē mediū: nõ opȝ vnū eſſe tactuȝ. eſt alia vtilitas: vt Simpl. meminit, ꝙ. ſ. ꝑ hec oñdet̃ mediuȝ nõ debere ſemꝑ eē ꝯnãle ſed illud accidere medio inquãtū mediū. Inqt. ¶ [Quapp eiuſmodi corꝑis ps ſic ſeſe hr̃e vr̃, queadmodū ſane ſi circulo nobis circūnaſceret̃ aer] ⁊ ſic dato ꝙ aer circulo nobis cõnaſceret̃, adhuc eēt medium. arguit ꝰ ſic, ita caro ſe hȝ, ac ſi aer circūnaſceret̃. ſed aer circūnatus eēt mediū. ꝰ ⁊ caro eſt mediū. deide explicat difficultatē rei. d. [Videremur. n. ſane vno.] ſcȝ medio [q̃dã ſentire ⁊ ſonū ⁊ odorē, ⁊ colorē, ⁊ vnꝰ qdã ſenſus eē] ſcȝ videret̃ [auditus, viſus, ⁊ olfactꝰ.] Hec ꝰ adnatio eēt cã difficultatis dr̃ie illorū ⁊ tūc docet vñ facile ꝑcipit̃ illorū dr̃ia, ⁊ inqt [nūc vō cum diſtinctū id ꝑ qḋ motus fiunt] hoc eſt organuȝ ab organo [manifeſta ſunt predicta ſenſoria altera] atq̃ȝ diuerſa eſſe. Ariſt. ꝰ in h̄ textu. Primo dedit ſilitudinē carnē eē mediū circūnatū. Scḋo docet ꝙ ꝓpter adnatū eē mediū: videt̃ eē difficile diiudicare tactus eſſe plures/ vt in alijs ſenſibꝰ viſitat̃: vbi mediū eſſe adnatū. Tertio docuit in illis facile videri ſenſuum dr̃iam, ꝓpter extrinſecū eſſe mediuȝ, ⁊ organa eſſe diſtincta, ⁊ ſic oēs expõnes ſtare poſſunt.

Cō. 110 **Cum declarauit.** Enumerat oĩa decl'ata, ⁊ ſūt tria. Declarauit. n. ꝓ tactꝰ eē pl'es, 2ᵒ, ꝙ ꝓp tactꝰ pl'es eē, caro nõ eſt tactoriū: ſȝ mediū. 3ᵒ ꝙ argᵐ dcm̃, vȝ, q: tacta carne ſit tactio: ⁊ ſic vr̃ organū, nõ ſufficit ad ꝓbãdū eū eſſe vnū. Nūc vult decl'are q̃ argᵗᵒ fere oēs credūt carnē eē tactoriū, de quorū nũo vr̃ ipe i. liᵒ de aialibꝰ, ⁊ ſic apḋ Auer. Ariſt. tãgit rei difficultatē. reliqua cõᵗⁱ ꝑſpicua ſunt vſq̃ȝ ibi [caro aūt] vbi docet difficultatē in tactibꝰ, ⁊ inqt [caro aūt/ q: eſt pars nr̃i corꝑis] nõ apparuit h̄. ſ. hec dr̃ia in ſenſibꝰ tactus, ⁊ fuit eſtimatū eos eſſe vnū ſenſuȝ, ſȝ demr̃atio coegit ꝙ eēnt pl'es vno ſenſu. ſentit enim plura ſenſibilia: vno ſenſibili in carne. Argᵐ ꝰ Auer. eſt in carne ſentiunt̃ plura tactilia: nõ ꝯuenientia in gñe vniuoco, nec ꝑdicatione, nec imutatione, ꝰ tactus plures. ergo caro non eſt organum, ⁊ ipſa habet introitum in tactione, ergo eſt medium. hec oĩa ſunt pluries declarata in his cõmētis, nec puto eſſe vtile replicare hec.

Argyr. **¶ In tactu aūt: idipſum nūc latet. fieri eni nequit: vt ex aere vel aqua corpus aiatū tm̃modo cõſtet: qppe cū: ſolidū qḋdam eſſe oporteat. Reſtat igit̃/ vt ex his atq̃ȝ terra ſit miſtū quale eſt ipſa caro/ ⁊ id qḋ vicē ipſius ſubit. Quare neceſſe eſt ipm̃ corpus copulatū: medium eſſe inter inſtr̃m ipſius tactus ⁊ res ipſas tangibiles/ per qḋ fiunt ipſi ſenſus/ qui quidem ſunt plures.**

T. c. 111 **¶ In tactu aūt: hoc nunc imanifeſtū eſt. ex aere enim aut aqua: ipoſſibile eſt cõſtare aiatū corpus. opȝ enim: aliqd firmum eſſe. Relinquitur igit̃: miſtuȝ ex terra ⁊ ex his eſſe/ q̃le ſolet eſſe caro/ ⁊ ꝓportiõale. Quare neceſſariū eſt: ⁊ corpus adnatū eſſe medium tactiui/ per qḋ fiunt ſenſus qui plures ſunt.**

Collectanea te. c. 111 ¶ Hec particula dȝ legi cū textu ꝑcedēti ſic. nūc aūt, qm̃ diſtinctū eſt id ꝑ qḋ motꝰ fiūt, manifeſta ſunt ꝑdicta ſenſoria altera eē. In tactu vō hoc nūc, imanifeſtū eſt. hec eſt continuatio l'reȝ: vt ꝑſpicuū eſt oibꝰ. ¶ [Ex aere qdē.] ſed qd faciat hic nõ eſt leue itelligere. Them. vr̃ velle in paraphraſi pñtis l'r̃e, ꝙ Ariſt. cõcluſit carnē eē mediū. Nūc vō declarat qd ſit caro, ⁊ ꝓ qd nõ ē caro. Nã ꝙ nõ ſit aliqḋ elĩtorū ſimpliciū. Primo docet ꝑ hoc, q: tãgens eſt miſtuȝ. Scḋo ꝯcludit carnē: vel ei ꝓportionale eē miſtum ex elĩtis. Tertio ꝑ hec ꝯcludit aliqḋ corpꝰ eē mediū tactui adnatuȝ, per qḋ fiunt tactiones. hec vr̃ expḋ Them. breuiter. ¶ Simplicíꝰ velle vr̃ Ariſt. dicere duo, vnū ꝑ ſe, alterū q̃ſi ꝑ accñs. ꝑ ſe. n. reddit cãm: q̃re in tactu latet ꝓᵐ ſenſoriū. ⁊ mouet̃, q: Ariſt. vtit̃ nota cãli eniȝ, ⁊ ſic vr̃ dare cãm ꝓximi dicti. Per accñs vō declarat q̃le in actu mediū ſit, ⁊ quãtū ad h̄ ꝯuenit cū Them. ¶ Sȝ pace horū vr̃ mihi eſſe dḋm cum Alex. nã Ari. dcl'auit mediū tãgēdi eē circūgenitū tãgēti, media vō aliorū eē extriſeca. apḋ ꝰ Alex. Ariſt. nūc reddit cãm: q̃re tactio fit ꝑ mediū adnatū, ⁊ cetere ſenſatiões per

mediũ extrinſecũ. Illa ğ pticula [enī3,] nõ reddit cãm, ſ3 ē inchoatiua ſmonis, qȯ appet p illã pticulã qdẽ. ſic ğ Ari. perit aīal tãgẽs nõ poſſe ɔſtare ex intermedijs: qb⁹ cetere ſenſatiões fiũt, ⁊ vtit̃ hac rõne, aīatũ corp⁹ nõ põt ɔſtar̃ ex aere vel aq̃. ſ3 tãgẽs eſt aīatũ corp⁹, ğ tãgẽs nõ põt ɔſtare ex aere vel aq̃. Ponit maiorẽ. d. [Ex aere qdẽ enī3 aut aq̃ īpoſſe eſt ɔſtare aīatũ corp⁹.] Hec eſt maior, hãc pſyllogiʒat, oẽ aīatũ corpus op3 eſſe firmũ ⁊ ſolidũ. ex aere vel aq̃ nihil firmũ ⁊ ſolidũ, ğ ex aere vel aqua nullũ aīatũ corp⁹. Ponit maiorẽ. d. [Op3 enī3 firmũ eẽ]. ſ. aīatum corp⁹, ex his ɔcludit q̃le tãgẽs ſit, ⁊ arguit a deſtructione vni⁹ ptis ſic, tãgẽs oīno vel ſimplex, op3 eẽ vel miſtũ. declaratu3 eſt nõ eẽ ſimplex, q̃re erit miſtũ, ⁊ h̄ ſubſcribit [Relinquatur igit̃] ſubaudi tãgẽs [eſſe miſtũ ex terra: ⁊ ex his]. ſ. aqua ⁊ aere, ⁊ igne. tũc concludit tale eẽ carnẽ, ⁊ inqt. Si. n. oīs ſenſus fit p mediũ, ſubaudi tact⁹ eſt ſenſus [⁊ tactus.] ſc3 fit p mediũ. vltra tact⁹ fit p mediũ, ⁊ nõ p medium extrinſecũ, qꝛ o3 ɔſtare ex medio. cõcludit [q̃re neciu3 eſt: ⁊ corp⁹ eẽ mediũ tactui adnatũ, p qȯ fiãt ſenſus] id eſt tact⁹ [q plures ſunt] Ecce qũo apȯ Alex. Ariſt. pbauit tactũ fieri per mediũ intrinſecũ tãgẽs, ſ3 in ceteris fit p mediũ extrinſecũ.

¶ Debes ſcire q apȯ Simpl. illȯ correlariũ [q̃re neciuni] nõ eſt illatũ ex nũc dictis: ſ3 ex poſteri⁹ dicẽdis: vt ipſe docet mltis verbis, apud Alex. h̄ ſequit̃ ad nũc dicta: vt pſpicuũ eſt. ⁊ Themi. cu3 Alexã. in paraphraſi pñti docet modũ: qũo illȯ ex nũc dictis īfert̃, ⁊ inqt, ſenſus oīs p mediu3 aliqȯ in actũ pdidit, pdibit ⁊ tact⁹, nã tact⁹ ſenſus ē. vltra ītra tactile v̊o ⁊ tactũ nihil eẽ mediũ p̃ter corp⁹ põt. corp⁹ igit̃ h̄ quo medio tactilia pcipiunt̃ a tactu vĩ ab aq̃ ⁊ aere differre, q̃ ceteris ſenſib⁹ media ſũt q aer ⁊ aq̃ in trib⁹ ſenſibus abiũcta direptaq3, corpus id qȯ p̄ſeruit tactui ab eo
Cõ. III
ſepatũ eſſe nõ põt. nã neq3 aer, neq3 aq̃, neq3 aliud tale. q̃re op3 coherẽ ⁊ cõgenitũ eẽ ⁊ īnexũ op3. ecce q̊ pacto doctiſſimus Themiſti⁹ induxit rõnẽ hanc cum Alexandro.

Cum declarauit. Ecce qũo Auer. lr̃am introducit modo Alexandri: ⁊ nõ mȯ Simplicij, inqt. Cũ declarauit modũ ex q̊ ɔtingit iſta eſtimatio in ſenſib⁹ tact⁹ ⁊ nõ ɔtingit in alijs ſenſib⁹ p h̄, qꝛ mediũ tact⁹ eſt circũnatũ, in ceteris eſt diſiũctũ, incepit narrare cã3 ⁊ necitatẽ in h̄. ſ. cur in tactu mediũ ſit applicatũ ⁊ circũnatũ: in alijs nõ ſit applicatũ, ímo diſiũctũ. ecce qũo Auer. exponit more Alex. ¶ Tactui aũt accidit.] Reddit cãm vel ɔtinuat ſermonẽ ad dicta. Et p̄ colligit qũo in tactu: ⁊ qd latet. d. Tactui aũt cecidit h̄: ita q iſta intentio latet in eo. ſ. q eſt plus vno ſenſu, ex h̄ q oīs ſenſus indiget medio, ⁊ aīalia indigẽt pro ſua ſalute: vt ſentiãt tactilia, iõ fuit necẽ vt mediũ eẽt ps ei⁹. Dixit ğ duo/ p̄ q an tact⁹ ſint plures latet, ⁊ h̄ pp mediũ eẽ ɔgenitũ. Scȯo q mediũ fuit circũgenitũ pp ſalutẽ. vbi. n. mediũ eẽt extrĩſecũ, nõ ſemp ſaluaret̃, ⁊ h̄ dicemus ſtati3. ¶ Et fuit.] declarat q̃le eſt h̄ mediũ circũgenitũ, ⁊ dicit, q tale mediũ nõ põt eẽ aer, vel aq̃, ⁊ ſyll's eſt, nullũ aīal ɔſtituit̃ ex aere vel aq̃. oẽ aīal ɔſtituit̃ ex eiuſmodi medio, ğ eiuſmodi mediu3 nõ eſt aer vel aq̃. Maior pſyllogiʒat̃, oẽ aīal ɔſtat ex corpe ſolido vl' duro, nullũ el'ntũ eſt ſolidũ, ğ nullũ aīal ex el'nto ɔſtat. Tunc ɔcludit q illud mediũ ſit corp⁹ miſtũ in q̊ terreſtreitas ſuperabũdat, vt eſt caro in ſanguineis, vel ei ɔportionale in exãguibus. ⁊ h̄ pacto iubet hũc locũ eẽ intelligẽdu3: ⁊ ipe remouet dubiũ, nã p hec verba lr̃e nõ hẽmus an tact⁹ indigeat medio. Primo enī debuit terminare qõnẽ an idigeat, deinde q̃li idigeat, ⁊ ſic ſmo vĩ diminut⁹. Rñdet q in declarãdo mediũ tact⁹ eẽ circũgenitũ excitauit nos ad concipiendũ tactũ idigere medio. nã dixit oīs ſenſus eſt p me^m, cũ ſenſus nõ ſentiãt ſua ſenſilia tãgẽdo. i. abſq3 medio, ⁊ cũ tact⁹ ſit vn⁹ ſenſuũ, ğ indiget medio, ⁊ qꝛ aīalia indigent: vt ſentiãt ſenſibilia occurrẽtia, fuit neceſſe vt mediũ ſit applicatũ: ⁊ pars corpis. ⁊ ſic duo dedit intelligere. ſ. q indiget medio, ⁊ h̄ p rõnẽ ſenſus inquãtũ ſenſus, ⁊ q illud mediũ ſit pars ſentiẽtis, ⁊ hoc qꝛ debet animal ſentire nociuum vtile: tam abſens: q3 primu3. Hec eſt declaratio cõmenti. h̄ poſſunt eſſe plures queſtiones que poſt decidentur.

¶ Indicat aũt plures eſſe: tactus iſce qui in lingua ɔſiſtit, nam eadẽ in parte / ⁊ oẽs res tãgibiles / ⁊ ſaporẽ etiã ſentit. Si igit̃ ⁊ cetere partes carnis / ſentirẽt ſaporẽ: vnus idẽq3 tũc ſenſus videret̃ eſſe profecto / guſtus ⁊ tactus, nunc aũt quia non fit cõuerſio: duo diuerſi ſenſus eſſe cenſentur. Argu.

¶ Demonſtrat aũt q plures ſint: qui in lingua tactus. oīa enim tãgibilia ſentit / ſm eãdem partem: ⁊ ſaporem. Si igitur ⁊ alia caro ſentiret ſaporẽ: videretur vnus ⁊ idẽ eſſe ſenſus / guſtus ⁊ tactus. nũc aũt duo: propterea quod non conuertitur. t.c. III

¶ Latini nõ pñt textũ hũc intelligẽ, ⁊ p ppea ſequẽdo Themi. ⁊ Simpl. Ariſt. hic ɔtorquet arg^m, q̊ pbabatur oẽs tact⁹ vnũ eẽ. argutũ eſt enim oẽs tact⁹ eẽ vnũ, qꝛ caro vna ſit, p quã tactilia oīa cõprehẽdant̃ a tactu. Euertit̃ nunc tale argumẽto lingue, nã certa ſui pte, tum ſapores, tum tactilia pcipit, ⁊ tñ guſtus, ⁊ tact⁹ nõ vn⁹ ſunt ſenſus. imo ſi vniuerſa caro q̃ tãgit ipſa ẽt guſtaret, adhuc differũt, qꝛ l3 oīs caro guſtãs tãgeret, nõ tñ oīs caro tãgẽs guſtaret, qꝛ tactile differret a guſtatili, ppea qꝛ oẽ guſtatile tactile, ⁊ nõ econuerſo. ğ ſtãte vnitate medij. vl' organi põt ſtare diũa ſenſuu3: pp ſolã obiectoꝝ diũa3. Inqt. [Demõſtrat aũt q pl'es ſunt, is q in lingua eſt tact⁹. nã tactilia oīa atq3 ſaporẽ eade3 pte] ſc3 carnis [ſentit] ſc3 lingua ſubaudi, ⁊ tñ tact⁹, ⁊ guſtus differũt. ğ arg^m p̄dictũ, vnũ. ſ. eſt organũ vel mediu3 oīum tact⁹, ğ tact⁹ vn⁹, nõ militat, nã p eiuſmodi euertit̃ iſtãtia. Tũc ſubdit in q̊ caſu eſſet difficultas, ⁊ dicit. [Siqde3 igit̃ alia caro a carne lingue.] h̄ eſt vniuerſa corpis caro ſentiret ſaporẽ, videret̃ ſane vnũ eſſe ſenſu3 guſt⁹ ⁊ tact⁹, ⁊ tũc eẽt aliq difficultas, nõ ad rem: ſed ad apparẽtia3, pp qȯ dixit [videret̃] ſubſcribit q adhuc eẽnt duo, ⁊ inqt. [Nũc aũt ſunt duo] intelligo, nũc aũt vbi vniuerſa caro non ſentit oẽ tactile, ⁊ ſubaudi ẽt vbi vniuerſa caro ſentiret oẽ tactile, eẽnt duo. Cui⁹ cãm ſubdit. d. [Propter id qȯ nõ cõuertit̃.] nã l3 oīs caro q̃ ſaporis eſt eẽt ⁊ tãgibiliũ diiudicatiua, nõ v̊o q̃ eẽt tãgibiliũ eẽt oīno ⁊ ſapoꝝ. Nã diũa tactiliũ ⁊ ſapoꝝ ſufficit ad diuerſitatẽ ſenſuum, ⁊ ſic arg^m ab vnitate organi non ſufficit, cũ hẽat iſtãtia. ¶ Debes ſcire q hec iſtãtia eſt optima. nã guſt⁹ aliqs tactus, ⁊ ppea vĩ q̃ſi iſtãtia facta eẽ fere in ſilib⁹. Et hãc expõnẽ Simpl. ⁊ Themi. ſentire vident̃, ⁊ certe bona eſt, l3 latini laborent. Collectanea textus cõ. III

Et demõſtrat q ſenſus. Oſtẽdit qũo tact⁹ eſt plus vno ⁊ hic etiã qȯ lateat. nã caro eſt q̃ſi mediũ tactus, qui eſt in lingua, qm̃ ſentimus oīa ſenſibilia tactilia p hoc mẽbru3, ⁊ ẽt ſaporẽ per h̄, ğ latuit, ⁊ hic ɔcludit, qũo ſe h3 caro, ⁊ dicit q pp hoc ſe h3 caro: vt nõ inſtr̃m, ſed vt q̃ſi mediũ: ⁊ h̄ pbat, qm̃ ſi eẽt inſtr̃m ſaporis nõ cõprehẽderet tãgibilia, ⁊ ſic tãgibile. ſ. cõprehẽderet, nõ ſaporẽ. nã vnus ſenſus nõ habet niſi vnum inſtr̃m. Ex his patẽt duo, p̄^m qũo latet q̃ſtio illa. 2^m q caro lingue eſt veluti mediu3: ⁊ nõ tanq̃3 organu3. nã vnius ſenſus vnum eſt organu3 tm̃, ſed plurium nihil phibet vnu3 eẽ mediũ. Tertio qũo facit difficultatẽ an tact⁹ differat a guſtu. d. Si igit̃ alia caro: que eſt in corpore, vtpote que eſt in manibus, vel alibi ſentiret ſapore3: vt ſentit caro lingue, tũc eſtimaretur q guſtus ⁊ tac⁹ eẽnt idem oīno, ⁊ tñ nulla eẽt via diſcernẽdi inter illos. modo Cõ. III

aũt iſtud nõ accidit, qꝛ nõ ɔuertit̃. ſ. q omnis caro guſtans eſt tãgens, ſed nõ ecõuerſo. vl'is enim affirmatiua nõ ɔuertit̃: niſi in pte. hec ğ vl'is nec ſm mãm: ⁊ p acciñs cõuertit̃, nec p ſe: ⁊ ſm formã. ¶ Debes ſcire, q ex iſto cõ^{to} non capit̃ intẽtio textus, nec illius introductio, ſed tm̃ hĩ declaratio craſſa verboꝝ Ariſt. quantum ad mãm, ſed ex verbis his nõ habemus aliquã formã in textu, ⁊ ppterea ſi petis formã ſequere Themiſtium doctorẽ lucidũ. ¶ Sed ambiges, nã ſupra viſus eſt dicere, linguã eẽ guſtatoriu3 ⁊ organũ, hic dicit eẽ mediũ. ¶ Dic q ſic linguã dixit eſſe guſtatoriũ, id dixit pp neruos quoſdã, re tñ vera eſt q̃ſi medium.

Antactus ſint plures. Que iuniores.
¶ Querũt vtrũ tactus ſint plures vno, ⁊ p̄ q nõ arguũt, nã tunc nõ tñ qnq3 eẽnt ſenſus exterius. ¶ Deinde ad opp^m ſunt oẽs veteres: vt Alex. Themi. Simpl. ⁊ Auer. ⁊ videt̃ Ariſt. ¶ In iſto q̃ſito recẽtiores qdã dixerũt tactũ eẽ vnũ po^a, ⁊ plures diſpõne. Nã tactus: vt po^a tactiua eſt vnus. ſed qꝛ vtit̃ in vno organo diuerſis diſpõnib⁹ dici põt eẽ plures. quãtũ ğ ad po^{am} vnus eſt, quãtu3 v̊o ad organi diſpõnes plures, ⁊ ſic ɔcordant dicta ſapientũ hincinde.
Cõfuta^o
¶ Sed hec poſitio ſtare nõ põt. p̄ qꝛ forma multiplicat̃ ad multiplicationẽ diſpõnem primaꝝ. ſed diſpoſitio prima tactiua calidi ⁊ frigidi differt ſpecie a diſpõne frigidi ⁊ humidi: vt ipſemet dicunt, ⁊ Alex. teſtatur, ergo forma ſeu tactiua po^a, que forma eſt organi, eſt multiplicata. ¶ 2° vna virtus nõ poteſt equare vti duobus organis primis: vt dicit
Com. 3
Auer. 3° huius, omnis v̊tus eſt in aliquo ſubiecto primo, tactus ergo vel eſt in ɔportiõe calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ, vel in ɔportione humidoꝝ ⁊ ſiccoꝝ, vel in ambobus. dicere eu3 eſſe in ambobus, p̄ ⁊ per ſe: eſt dicere vnã virtutẽ eſſe p̄n^r in diuerſis ſubiectis primis, ⁊ ſic in infinitis, quare erit in altera tm̃. ⁊ ſic op3 ponere alteꝝ tactu3 in altera diſpõne. hec etiã poſitio palã eſt ɔ̃ oẽs grecos, ⁊ ɔ̃ Auer. ⁊ Auicẽ. ⁊ oẽs directe.
Opinio Tho. ⁊ Egid.
¶ Antiq expoſitores: vt Tho. ⁊ Egidius, quos Joãnes in qõnibus ſecutus eſt, opinantur ſenſus tactus plures eſſe formal'r, vnũ v̊o mãliter. plures quidẽ formaliter pro quãto eſt duaꝝ ɔ̃rietatu3, vnus v̊o mãliter, qa fundat̃ in eodẽ neruo qui eſt tactoriũ. crediderũt enim, q queadmodũ eiuſdẽ ſubiecti pñt eẽ plures ɔpetates, ſic in eodẽ neruo plures po^e tactiue, per quaꝝ vnã pcipimus calidũ ⁊ frigidũ, per alterã humidũ ⁊ ſiccũ. ſic ğ ſunt tactus plures forma, vnus v̊o mã ⁊ ſbto.
Contra eos.
¶ Sed qda3 noui ɔ̃dicũt hic, p̄ qꝛ ſi vnũ organũ nũo ſufficit pro pceptione oīu3 q̃litatũ tactiliũ, etiã vnus ſenſus ad eaſdẽ ſatis erit, ğ non op3 ponere plures ſm formã. ¶ 2°, qꝛ accidẽtia plura non pñt ineſſe eidẽ: niſi ordine q̊dã. ſed oẽs tactus inſunt eque p̄mo ipſi neruo. ¶ 3°, ſi ſenſus tactus ſunt plures potẽtie, hoc ideo eẽt, qꝛ ɔ̃rietates tactiles eſſent nõ reducibiles ad idẽ gen⁹. vltra ſi ita eſt, tũc ſenſus cõis nõ eẽt vnus, qꝛ ſibi obijciunt̃ oẽs ɔ̃rietates oīum ſenſibilium non reducibiles ad idẽ genus. ¶ 4°, lux ⁊ color plus differũt, qꝛ eiuſmodi
Defẽſio
ɔ̃rietates ſunt vni⁹ po^e, ğ ⁊ tactiles ɔ̃rietates. ¶ Hec arg^{ta} nulla ſunt, ideo debes ſcire, q hi antiq imaginant̃ duplex organũ. ſ. primũ, ⁊ eſt q̃dã diſpoſitio media iter extrema, v̊. g. diſpoſitio media inter calidũ ⁊ frigidũ eſt organu3 primũ tactiue po^e calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ, ⁊ diſpõ media inter humidũ ⁊ ſiccũ eſt primũ ſubiectũ ⁊ organu3 po^e tactiue humidi ⁊ ſicci. Aliud organũ eſt remotũ, ⁊ h̄ eſt neruus, vel cõplexio radicalis nerui: data ei ex p̄mis p̄ncipijs ſpermaticis. Volũt ğ q tactus ſint plures quãtũ ad potẽtias, ⁊ quãtũ ad prima organa, ſunt tñ vnus mãliter. ⁊ quãtu3 ad organũ remotũ. ¶ Tũc ad p̄^m p3 qual'r nõ ſufficit vnũ organũ primũ: l3 ſufficiat vnũ remotu3. ¶ Ad 2^m dõm, q illud eſt veꝝ, q̃ñ illa accñtia inſunt imediate vni ſbto proximo. modo ille due potẽtie inſunt pluribus ſbtis primis. vni v̊o remoto, ⁊ ſic nõ oportet vt inſint ordine quodam. ¶ Ad 3^m iam Egidius nr̃ ſoluit. nam reſpectu vnius obta differunt, ⁊ nõ reſpectu alterius. reſpectu eni3 ſenſus cõis obta non hñt rõnem ɔ̃rietatis, ſed bene reſpectu obti particularis relati ad po^{am} particularẽ. ¶ Ad vltimũ de luce ⁊ colore ſoluit Joãnes in qõnibus. vide qꝛ non op3 adimplere qnterniones, ſic igit̃ cõſtat eiuſmodi argumenta nõ cõcludere. ¶ Sed vtcunq3 ſit hec poſitio eſt valde inſufficiens.
Proba R^o.
¶ Dicendũ ğ tandẽ, q dum querit̃ vtrũ tactus ſint plures: nõ volumus intelligere ſm diũam numeralẽ, nam ɔſtat apȯ oẽs plures eſſe tactus numero: ſalte3 in diuerſis indiuiduis numero. nec volumus dicere plures res reſpectu ſubiecti, qꝛ forte tactus hoīs differt ſpecie ⁊ gñe a tactu leonis: vt cõplexio differt a cõpl'one. ſic enim in alijs dicere poſſumus, nam fortaſſe viſiua aquile differt ſpecie a viſiua bouis. nec volumus intelligere plures eẽntial'r ordinatos, ita vt differant ſpecie ⁊ gradu vt viſus, ⁊ auditus, ⁊ guſtus, qꝛ ſic eſſet ſextus ſenſus. Nec volumus intelligere plures genere, nam apud nullos differunt tactus genere remoto: ſed ſolum ſpecie. Tunc dõm, q querimus vtrum tactus differunt ſpecie in rõne ſenſus, ita q ſub tactu q eſt qnt⁹ ſenſus ɔtineant̃ pl'es ſpẽ differentes. ¶ Ad qȯ dõm, q tactus põt capi pro aptitudine, ⁊ pro po^a. vt enim capit̃ pro aptitudine, ſic eſt q̃dã anime ſenſitiue idoneitas, que ē p̄n^m tangẽdi in corpore, ⁊ hoc modo ɔſiderat̃: vt differentia eẽntialis aīalis, a qua aīal eſt aīal. nam (vt dicetur) aīal eſt aīal pp tactũ. ⁊ nõ eſt intelligẽdũ niſi capiẽdo tactũ pro tali aptitudine eſſentiali, qua aīa eſt apta eſſe p̄n^m in corpore tangendi, ⁊ ſic tactus eſt vno genere: vt animal vnũ eſt. eſt vero plures ſpecie inquantum per diũas eẽntiales aīal deſcẽdit ad diuerſas ſpẽs. imo de tactu ita dicẽdũ eſt: queadmodũ ⁊ de aīali ipſo, ⁊ ſic nullus negat hoc. Alio modo poteſt capi pro po^a, ⁊ qꝛ po^a nõ eſt aīe, nec corporis tm̃, ſ3 miſti ex aīa ⁊ corpore, dicimus tactũ eſſe potentiã inherẽtem cõpoſito mediãte aīa eſſentialiter, ⁊ cõpl'one inſtr̃al'r ſeu diſpoſitiue. nam vt Alex. ait ſenſum tactus mediocritatem quãda3 appellare poſſumus, que in rerũ ſenſibiliu3 ɔ̃rietate verſat̃. Illud nãq3 qȯ ī medio ſiſtitur, extrema iudicio conſequi natũ eſt, cum vtriq3 extremo ⁊ diuerſum ⁊ ɔ̃rium eſt. idcirco fit: vt ad illa trãſmutari valeat. enimuero ad ɔ̃ria trãſmutatio tendit. ¶ Sic igit̃ capiendo tactu3 pro potẽtia, vel eſt mediocritas illa eẽntial'r, vl' ineſt cõpoſito mediante illa mediocritate, ⁊ qꝛ nõ vna tm̃ eſt ſpecie mediocritas. nam altera eſt ſpecie mediocritas in actiuis, altera in paſſiuis, oportet ⁊ tactus eſſe plures iuxta illarũ multitudinẽ: ⁊ diũam. ſic ergo breuiter tactus: vt forma ⁊ diũa eſſentialis aīalis eſt vnus gñe: vt aīal eſt. vt v̊o potentia: tot quot mediocritates: vt Alexan. dicit. ¶ Sed tunc emergit difficultas, cur tactus fuit extremoꝝ tactiliũ mediocritas, ceteri ſenſus nõ fuerunt extremoꝝ ſuoꝝ ſenſibilium mediocritas: vt viſus non mediocritas viſiliu3 extremoꝝ, nec auditus auditilium extremoꝝ. Hec queſtio pulchra eſt, ⁊ ardua, nec ab aliquo nr̃oꝝ inueni exq̃ſitã.
Que Alex.
¶ Ad hãc Alexã. aphrodiſius in lib. de aīa rñdet. d. in tactu hec apprime necia ſunt: in ceteris aũt ſenſibus nõ itidẽ eſt eadem cã: q eoꝝ ſenſoria haudquaq̃3 in ſua ſba eoꝝ qdpia3 cõtinẽt, quoꝝ miſterijs delegant̃. Nãq3 pupilla: cum conſtet ex aqua: vt cu3 colore ſit minime opus eſt, neq3 vt auditus cu3 ſono, neq3 item olfactui innatus ⁊ inſitus vllus odor neceſſarius eſt. qȯ ſi in ſe qd haberent eoꝝ: que recipiunt, iam ⁊ hi ſenſus mediocritates quedam viderentur, velut tactũ eſſe p̄diximus. Vult ğ Alexã. q nullus alioꝝ ſenſuũ fuit mediocritas ſuoꝝ ſenſiliũ extremoꝝ, qꝛ nullus cõſtat ex illis. nam vbi ex illis cõſtaret, proculdubio oporteret mediocritatẽ illoꝝ eſſe: quemadmodũ tactus. ¶ S3 tũc ad h̄ emergit altera q̃ſtio, cur nõ fuit neciuin alios ſenſus ɔſtare ex ſuis ſenſibilibus. nã ſicut tactus fuit neciu3: vt cõſtet ex tactilibus, ſic ⁊ viſus ex viſilibus, ⁊ ſi non, cur non. Certe hec queſtio difficilis eſt. ¶ Ad hoc colligi põt ſolutio ex Alex. ibidẽ. na3 ceteri ſenſus dati ſunt p̄ncipal'r

ꝓpter ꝑfectionē:⁊ ſcd̄ario ꝓpter ſalutē. tactus ergo ꝓpter neceſſitatē p̄mo, ⁊ ſcd̄ario ꝓpter ꝑfectionē. Tu v̓o cōſidera. ¶ Attēde ꝙ nō parū etas nr̄a d3 Hieronymo donato patricio Ueneto tēpoꝝ nr̄oꝝ decori ⁊ lumini. nā ipſe fecit latinū Alexm̄ aphrodiſiū3:q̄ l3 apud me īueniat̄ grecus, tn̄ adeo me delectat eius ornatiſſima trāſlatio, ⁊ ſuoꝝ verborū ornamētū, ꝙ vix curo plus eum in greco legere. ꝑfecto Alexāder latinus: Hieronymo illo interp̄te ſecurior ⁊ vtilior eſt: eo greco. debeat ergo cetus nr̄oꝝ ph'oꝝ etatis huius tāto viro. His expeditis ꝑſpicua eſt ſolutio ad ꝯnem, ⁊ tunc p3 qual'r tactus ſunt plures, ⁊ ſenſus q̄nq3. na3 ad nu numerū nō ſufficit diſtinctio ſed ordo. ordo aūt eſt in his q̄ gradu eēntiali differūt: vt 8° ſumit̄ metaᶜᵉ, q2 igit̄ in tactibus nō eſt ordo. ḡ eſt pluralitas, ⁊ nō numerꝰ, ⁊ ſic quinq3 ſunt ſenſus eſſentiali numero diſtincti, licet tactus plures. ¶ Tūc ſeqtur ſecūda queſtio ſi tactus plures quot ſunt. ¶ Expoſitores nr̄i credūt eē duos tm̄: iuxta numeꝝ ꝯrietatū in primis qualitatibus. reliqua oīa tactilia dicunt vel cōia eſſe ſenſilia, vel ad ea reducibilia: vel ad p̄mas qualitates, nā graue ⁊ leue reducūt ad motū, aſperū ⁊ lene ad figurā, durū ⁊ molle ad ſiccū ⁊ ad humidū. qdā addūt 3ᵐ. ſ. ꝑceptiuū grauis ⁊ leuis, ⁊ videt̄ Auer. dictū. Alij addunt 4ᵐ diiudicatiuū ſolutionis cōtinuitatis ex verberibus contingētis: vel alio modo ⁊ ſibi oppoſite ꝯſolidationis. Alij reducūt hec ad figurā. Alij addunt 5ᵐ. ſ. diiudicatiuū delectationis, que in venereis: ⁊ doloroſis: ſed apud alios hec reducunt̄ ad motū. Addūt ⁊ alij 6ᵐ. ſ. diiudicatiuū conuenientis: ⁊ nociui in cibo ⁊ potu. Alij reducūt hec ad calidū ⁊ frigidū. mihi videt̄ ꝙ plures eſſe ſenſus tactus ſciri poteſt rōne vel demōſtratione: vt diximus cōᵗᵒ 108. ſed an duo m̄, vel tres, vel 4ᵒʳ, vel plures nō pōt rōne demr̄atiua ſciri. In hoc eni3 nec grecos nec latinos inueni firmos ⁊ propterea dicatur: ſicut placet conſideranti in hac re. Hec de pluritate tactuum dicta ſunt.

Argyr. ¶ At v̓o: dubitabit hoc loco nō iīuria q̄ſpiā. Nā ſi corpus q̄dē oē ꝓfunditatē h3, atq3 hec eſt tertia magnitudo, fieri v̓o neqt vt ea corpora ſeſe mutuo tāgāt iter q̄ corpꝰ aliq̄d mediū itercedit, hūidūq3 nō eſt ſine corꝑe nec humectatū, ſ3 neceſſe eſt vl' aquā eē vl' aquā hr̄e: q̄ fieri pōt, vt corpꝰ tāgat corpus in aq̄: eteni neceſſe eſt, cū extrema nō ſint ſicca: in medio aquā eē, q̄ repleta ſunt ipſa extrema. Qr ſi hoc ē verū: fieri ꝑfecto nō pōt, vt corporū tactus fiat in aq̄. Eodē etiā modo de ijs dici pōt: q̄ in aere collocant̄. ſilr̄ nāq3 modo: ſeſe h3 aer ad ea q̄ ſunt i ipſo: ⁊ aqua ad ea q̄ ſunt in ipſa. latet āt nos magis in hiſce q̄ in aere collocantur: q̄3 in aīalibus que ſunt in aqua, ſi humectatum humectatum tangit.

T.c.113 ¶ Dubitabit aūt aliqs. Si oē corpus profundū habet, hec aūt eſt tertia magnitudo, quorū aūt corpoꝝ mediū eſt aliquod corpus nō cōtingit ipſa ſe inuicem tangere, humidum aūt nō eſt ſine corꝑe neq3 humectū, ſ3 neceſſe eſt aquā eſſe aut hr̄e aquā, que vero tangunt ſe inuicē in aqua cū extrema ſicca non ſint neceſſe eſt aquā hr̄e mediā qua repleta ſunt vltima. ſi autē hoc verū: impoſſibile eſt tangere aliud aliud in aqua. Eodē aūt modo: ⁊ in aere. ſilr̄. n. ſe habet aer, ad ea q̄ ſunt in ipſo: ⁊ aqua, ad ea q̄ ſunt in ipſa. latet aūt magis nos. ſicut ⁊ que ſunt in aqua aīalia: ſi humectum tangit humectum.

Collectanea te.c.113. ¶ Nunc de medio tactꝰ inq̄rit, ⁊ qm̄ duplex eſt mediū. ſ. ꝑ ſe adnatū: ⁊ per accn̄s extraneū, p̄ de extraneo, deide de adnato ꝑquirit. Cā aūt (vt Simpl'. inqt) huius inueſtigationis eſt. nā dixit modū tāgēdi adnatū eē, deide accepit pelliculа pretenta fieri tactum. vbi ⁊ ꝑ extraneū mediū v3. vult nūc oſtēdere diſcrimē huiꝰ medij extrinſeci ad mediū requiſitu3 ad tres ſenſus. Dubitatio ḡ ſic cōponit̄, nulla in aqua extrinſeca ſe tāgere pn̄t, ſil'r nec in aere, ſ3 q̄cūq3 ſunt vel in aq̄ vel in aere ſunt, ḡ nulla pn̄t ſe tāgere. Duo ḡ facit, q2 p̄ ꝓbat p̄ᵃᵐ partē maioris. ſ. ꝙ nulla exn̄tia in aq̄ pn̄t ſe tangere, deinde oſtēdit 2ᵃᵐ ꝑtē. ſ. ꝙ nec ſe tangūt q̄ exiſtunt in aere, ⁊ ſyll's p̄ᵉ ptis eſt. quorūcūq3 eſt aliq̄d mediū nō ꝯtingit ipſa ſe inuicē tāgere. q̄ ſe tāgunt in aq̄ hn̄t aliq̄d mediū quo repleta ſunt vltima, ḡ q̄ ſunt in aq̄ nō ſe tāgūt. Primo ḡ petit duo. Inqt. [Dubitabit aūt aliqs, ſi oē corpꝰ ꝓfundam h3.] Hec eſt p̄ᵃ petitio. [Hec aūt eſt 3ᵃ magnitudo.] nam lōgitudo eſt p̄ᵃ cauſata ex motu pūcti, 2ᵃ latitudo cāta ex motu linee, 3ᵃ ꝓfunditas ex motu ſuꝑficiei. Hec eſt 2ᵃ petitio. His acceptis ſumit maiorē. d. [Quoꝝ āt duoꝝ aliq̄d mediū eſt corpꝰ, nō cōtingit ipſa ſe inuicē tāgere.] Hec eſt maior ſylli p̄ᵉ ptis, deide interponit ꝓbōnē minoris. Erat aūt minor hec, ſ3 q̄ ſe tāgūt in aq̄ hn̄t aliq̄d mediū aquā. ſ. qua repleta ſunt vltima, ⁊ h̄ ꝓbat̄, q2 mediat humidū. nā videmus margines humectas vel humidas. modo cōſtat humorē nō poſſe eē abſq3 aqua, ⁊ ſic mediat aqua, eſt autē aqua corpus, ḡ mediat corpꝰ, ⁊ ſic p3 minor a p̄ ad vltimū dr̄ [Humidū aūt nō eſt ſine corꝑe, nec humectū, ſ3 neceſſe eſt aquā eſſe] ſi mediat humidū [aut hr̄e aquā] ſi mediat humectū. nā humidū eſt elementi, humectū eſt miſti ex q̄ hec eſt minoris ꝑſuaſio, deinde ſumit minorē. d. [Que v̓o tāgunt̄ adinuicē in aq̄ cu3 nō aride ſint margines, nec̄e eſt aquā hr̄e in medio qua replete ſint margines.] ⁊ ſic dedit minorē, ⁊ tetigit eius ꝓbationē. Tunc ſubſcribit ꝯnem d. [Si aūt hoc verū, impoſl'e eſt aliqd aliud tāgere in aq̄.] ⁊ hec fuit p̄ᵃ pars. Deinde ſubſcribit 2ᵃᵐ. d. [Eodē aūt mō ⁊ in aere. nā ſil'r ſe h3 aer ad ea q̄ ſunt in ipſo ei q̄d eſt in aq̄.] Addit tn̄ dr̄ia3 ex parte nr̄a. d. [Latet aūt magis nos.] ſ. ꝓpter aſſuetudinē quā in ipſo hēmus [queadmodu3: ⁊ q̄ ſunt aīalia i aqua] latet [ſi humectū tāgit humectū. ſ. ꝓpter aſſuetudinē eoꝝ in aq̄. ¶ Sed circa tertiū hūc ambiges p̄mo: ad qd due p̄me petitiones ſunt accepte. videtur enim ſuꝑflue. ¶ Dici pōt, q2 qs pōt dicere el'ntu3 ſimpler carere ꝓfundo: vt qdā veterū dixere: accepit ḡ oē corpus hr̄e ꝓfundū: ſiue ſimplex ſit: ſiue miſtum. ¶ Scd̄o ambiges, q2 nō v3 nec̄iu3 ꝙ vbi humidū ibi aq̄, ⁊ vbi humectū, ibi aqueum. ¶ Dici pōt: vt Auer. ſentit 3° celi. ꝙ humor aqueus eſt accidens ꝓpriū aque: humor aereus accidens ꝓpriū aeris, calor accidens ꝓprium ignis, ſiccum terre ⁊c̄. Cō.67. modo impoſſibile eſt accidēs ꝓpriu3 eſſe abſq3 ſb̄to eius, ⁊ ꝓpterea ſi inter margines inuenit̄ humor aqueus: vl' humectum, neceſſe eſt ibi eſſe aquā vel aqueu3. ſil'r ſi humor aereus dicat̄. Ex hoc ꝑſpicuū q̄3 ſubtiliſſime Auer. 3° celi p̄dicto cōmēto accepit ꝯ Auic. oē el'ntū intēdi ⁊ remitti. Nā ſuppoſuit accn̄tia el'ntoꝝ eſſe ꝓpria el'ntis, ipſaq3 intēdi ⁊ remitti, q̄re ⁊ ſb̄ta, aliter poſſet ſubiectū ſtare abſq3 to to ꝓprio. tu vide nr̄m librū de miſtione Antonio Iuſtiniano patricio Ueneto etatis noſtre decori dicatum.

Cum declarauit. In pn̄ti cōtinuatione notat̄ intētio, ⁊ cā intentionis, ſed cā intētionis a Simplicio dicta eſt aliter. Dixit enim hanc Cō.113. ꝓbōnē eſſe inductā, vt oñdat̄ dr̄ia inter tactū ⁊ ceteros tres ſenſus. Auer. aūt. d. neceſſitatē q̄ōnis eſſe ad oſtēdēdū, an ſola caro ſufficiat, ⁊ ambe bone ſunt. ¶ Et cū ita ſit.] hic recētiores colligere enitunt̄ de mente Auer. corꝑa ſilia in diſſimili regione nō poſſe eē attigua ⁊ imediata: vt ſicca in aqua, ⁊ humida in igne. nā Auer. ait dura, ⁊ ſicca nō poſſe eſſe attigua ⁊ cōtāgētia in aq̄: q̄n margines humectent, ⁊ humor nullus pōt eē abſq3 ꝓꝓo corꝑe, q̄re mediat corpus. an correlariū ſit in ſe veꝝ poſteriꝰ dicemus, nunc v̓o ſcias iſtud nec ſequi, nec colligi ad dicta poſſe, nam ex vna ſingulari nō ſeqtur vl'is. mō hec eſt vna ſingularis, ſicca corꝑa nō pn̄t ſe tāgere in aq̄. hec eſt vl'is: quecūq3 ſilia non pn̄t ſe tāgere in regione diſſili, ⁊ faciūt Auer. in logica mancum. ¶ Et ita eſt de aere ſicut de aqua.] d. hec tria. Primū eſt, durū nō tāgere durū in aq̄: q̄n mediet aliqd: p3 ad ſenſum. nā ſenſu videmꝰ margines humectas. Dicit 2°, ꝙ hec humectatio in aere latet. ſed rōne ꝓbat̄. Eſt autē ratio a ſili. nā nō maior rō eſt de duris in aqua: q̄3 in aere. Addit tn̄ ꝙ aīal aquatile: vt piſcis ſentiret: hāc humectationē aeream, queadmodū nos illā aque. Ad addūt q̄dā eſſe ad intentionē Auer. ꝙ nos in rei veritate nihil tāgimus niſi ꝑ mediationē aeris vel aque: ⁊ hoc eſt cōtra quoſdā. d. Ariſto. hec nō dixiſſe determinatiue: ſed diſputatiue. ſed an hoc veru3 ſit, poſtea dicemus. Reliqua cōmenti perſpicua ſunt.

An duo corpora dura pn̄t ſe tāgere in aqua vl' aere. ¶ Ambigūt recētiores circa dictū Ariſ. an. ſ. duo corꝑa dura ſe pn̄t tāgē in aq̄ vel in aere. In iſto q̄ſito recētiores fecerūt chaos: ⁊ maxime ſophiſte, ⁊ nos accipiemꝰ ꝓbabiliora: ⁊ magis ꝯſona Ariſt. ⁊ Auer. ⁊ grecis, ⁊ latinis expoſitoribꝰ. nā illud ꝓbabilīꝰ eſt, q̄d pluribꝰ ſapiētioribus v3. ¶ Quidā ḡ volūt ꝓpōnē Ariſt. eē ſic intelligēdam, impoſl'e eſt duo corꝑa miſta dura diſcōtinua ſe imediate tangere. Dicūt p̄ dura: ꝓpter vinū ⁊ aquā. Dicūt 2° miſta ꝑꝑ el'nta, que ſe imediate tāgūt. Dicūt 3° diſcōtinua: ꝓpter duas medietates colūne que ſe tāgūt. Dicūt 4° ꝓpōnē eē legēdā in ſenſu cōpoſito: ⁊ nō diuiſo, q2 inductiue duo corpora dura miſta diſcōtinua pn̄t ſe imediate tangere. nā demonſtratis duobꝰ corꝑibꝰ plūbeis, ita pn̄t ſe inuicē tāgere, cu3 poſſint liquefieri: ⁊ inuicē miſceri, ⁊ ſic ſunt: vel pn̄t eē duo corꝑa dura miſta diſcōtinua, q̄re ⁊c̄. ¶ Probāt h̄ rōne ex Ariſt. verba inducta, ⁊ eſt rō cōis diu3 ſophiſtaꝝ. nā dato oppoſito, aut aliqd moueret̄ ita cito ad ꝑtē remotā: ſicut ꝓpinquā, aut daret̄ vacuū: qm̄ ſumptis duobꝰ corꝑibꝰ planis, ſi ipſa tāgerēt ſe imediate ſequet̄ ꝙ ſi incipiens vnū ab altero eleuaret: ꝙ ꝑtes laterales aeris imediate poſt hoc erūt in cētro vl' nō, ſi ſic, ḡ eque cito mouebunt̄ ad partē remotā: ſicut ꝓpinquā, ſi nō: ḡ imediate poſt hoc erit vacuu3 in cētro, q̄d erat ꝓbādū. ¶ Addūt ⁊ alij verbū Ariſt. eē itelligēdū de corꝑibꝰ duris ad planiciē vergētibꝰ. nā ſi ſūt duo corꝑa. ſ. vnū ſphericū ꝑfecte, alterum ꝑfecte planū, nō op3 ſphericū tāgi a plano mediāte aere, q2 ſphericū planū tangit in pūcto. ¶ Videt̄ mihi p̄ ꝙ ꝯditiones hic notate ſunt ſuꝑflue ⁊ nō ſunt addēde: niſi ille Ariſt. in lr̄a. Nā ſi dr̄ dura, ſuꝑfluit dicere miſta, qm̄ nullū corpus ſimplex eſt durū: ſed hn̄ ſiccū. Durities. n. eſt qualitas miſti 4° metheoꝝ. ſi etiā dr̄ duo corꝑa, ſuꝑfluit dicere diſcontinua. nā ꝑtes cōtinui nō ſunt duo corꝑa: niſi poᵃ. ſil'r virga, cuius vna pars viridis, altera ſicca eſt, nō eſt duo corꝑa: ſed vnū: ꝑ ꝑ mām, l3 ꝑtes differūt forma. ¶ Q̄d vltimo addit̄. ſ. ꝙ ambo ſint plana ſuꝑfluit. nā nō. dat̄ ꝑfecte ſphericū in nā, vt diximꝰ cōmēto 13° huiꝰ p̄mi, ⁊ ſic oē ſphericū tāgit planū in plano: l3 illud ſit paruū. an ꝓpoſitio legēda ſit de ſenſu cōpoſito, an diuiſo Ariſt. nō aduertit, nec i textu vel aliq̄ expoſitore illud annotatum eſt. ꝓpoſitio ḡ Ariſt. ſic nude intelligitur vt iacet, quecūq3 corꝑa dura ſe tāgūt in aere: vel aqua neceſſe eſt inter ea aerē vel aquā mediare. Inquantu3 dicit corꝑa dura notat illa eſſe miſta. inquātū dicit ſe tāgunt, notat illa eſſe duo ⁊ diſcontinua. nam ſe tāgētia eſſe duo contiguа.

ſtat. Hec ꝓpoſito eſt nec̄ia de nec̄io, ⁊ intelligas de corporibus duris inquātū dura, q2 inquātū reddūtur mollia pn̄t tāgere ſe imediate. Ariſt. ad h̄ mouet̄ nec̄itate nāe. Nam hec ꝓpoſito eſt nec̄ia: ꝓpter ipſa corꝑa eē dura. ⁊ hoc nouit experiētia. nā inuenit ꝙ ſi corꝑa dura plana cōpacta in aqua mergant̄, margines erunt humecte, ⁊ ꝑ ꝯn̄s mediauit humor, ⁊ cū humor nō ſit abſq3 aqua, mediauit aqua. ⁊ ꝑ idē a ſili coniectauit in aere, ⁊ ſic hec fuit nec̄itas nāe. Alij addūt hāc eſſe neceſſariā neceſſitate finis. nā tactoriū plus ledit̄ a duro corꝑe q̄3 molli, q2 durū actiuꝰ eſt, ergo fuit: ꝓpter tutelā tactorij: neceſſariū ſemꝑ inter tactoriū: ⁊ rem durā tacta mediare mollē, vt aere3 vel aquā. ⁊ ſic durū nō imediate tāgi a duro fuit neceſſariū: ⁊ ꝑꝑ mām: ⁊ ꝓpter finē. Hec ſine dubio videt̄ poſitio diu3 ꝑipateticorū: vnde Them. ⁊ Auer. clare enitunt̄ hāc pōnem defendere. ¶ S3 q̄dā nouelli inſtāt ꝯ hāc pōnē, p̄ q2 ſi q̄eſcente. a. molari ſuꝑ terra, b. molaris moueat̄ in aere: certa velocitate verſus. a. Tūc aer d3 recedere, na3 aer intercluſus nāliter appetit moueri ſupra. b. ſicut nāliter omne leuius ſuꝑ grauius, nec aer illē reſiſtit, q̄a tota ſphera nō reſiſtit grādini, ergo nec ille paruus aer illi molari. imo parua gleba terre deſcēdit in aq̄: ergo. b. molaris in illo aere. ¶ Scd̄o aurū ⁊ argētū inuicē cōſolidari pn̄t, q̄ tn̄ ſunt corpora dura. ¶ Tertio tūc ſecuris non poſſet imediate tangere lignū. ¶ Quarto tūc q̄libet domus eēt diſcōtinua in tot partes quot ſunt lateres, ſimil'r oīs domus eēt in aere. ¶ Sexto tūc vulnerās nō tāgeret imediate vulneratū. ¶ Septimo ſequit̄ ꝙ dentes terentes panē imediate nō tangerēt eu3. ¶ Octauo, tūc cāpana ab ipſo nō imeᵗᵉ tāgeret̄ martello. ¶ Nono addūt Urbani, tūc ortopigiū nō tāgeret vulnꝰ. nā interciderет̄ aer, ⁊ mlt'a alia addi pn̄t. ¶ Ur̄ mihi ꝙ ꝯ Ariſt. ſit ſatis ꝓbabilis, nō tn̄ eſt inducta ꝑ demr̄ones neceſſarias. eam enim acceptamus nō tanq̄3 ſimpl'r certam: ſed tanq̄3 minus erroneam. Hec argumēta ſoluūtur a recētioribus. ¶ Dicūt eni3 ad p̄ᵐ, ꝙ ille reductꝰ ad minimū reſiſtit in virtute nāe vl'is: vt. ſ. ſaluat̄ neceſſitas māe, ⁊ neceſſitas finis, ⁊ eſſe minimi, quo minus dari non pōt, ⁊ ſic ille aer interciſus nā ꝓpria appetit moueri ſuꝑ graui, ſed nā vl'i appetit ſtare illic, ſil'r aer ille reſiſtit toti molari, ſed totus aer nō grādini, q2 ibi concurrit reſiſtētia vl'is nāe. in grādine non, ⁊ ſil'r de parua gleba dicat̄. ¶ Ad 2ᵐ dōm, ꝙ illa ſunt vnū corpꝰ ſm̄ mām: nō aūt ſm̄ formā. ¶ Ad 4ᵐ dicūt ꝙ ſecuris ſimul: vt dicit Ariſt. ꝑcutit aerē, ⁊ lignū: vt in exēplo de ſcuto v3. ¶ Ad 3ᵐ dōm, ꝙ eſt ꝯtinua ſm̄ materiā, l3 forte ſm̄ formā ſit diſcōtinua, ⁊ ſic non oīs domus eſt in aere, q̄a continuat̄ ſm̄ mām ei in quo reſidet. ¶ Ad oīa alia dicat̄: vt dictum eſt de ſecuri. vide nouellos, q2 pulchre dicūt ad hec. ¶ Sed ꝯ nōnulla hoꝝ inſtāt aliq fortiſſime. nā cū infinito modico aere pōt ſaluari intētio nature vl'is: ḡ. b. molaris ſemꝑ deſcēdet. Scd̄o pōt ſaluari vacuū in eleuatione duoꝝ molariū, ḡ illud nō eſt intētio nature vl'is. Añs p3, quia poſt. b. molaris ſucceſſiue eleuari ab. a. molari, ⁊ ſucceſſiue aer intrabit. Tertio eade3 ratio eſt de molli ⁊ de duro, q2 molle corpꝰ pōt ab alio corpore eleuari, ⁊ tūc arguat̄ vt prius de duris. Qrto ꝙ. a. corpus durū tangat. b. corpus durū: nihil ad nām vl'e3, ḡ ſolum illud eſſet verū in tactu, q2 tūc ſaluat̄ intētio nāe. Et multa alia dici pn̄t que diligēs ſtudioſus ꝑquirat. ¶ Ad hec dici pōt ad p̄ᵐ ꝙ intentio nature non pōt ſaluari cum infinito modico aeris, q2 illud non eſt dabile. nam omne ens nāle eſt determinatū ad maximū: ⁊ ad minimū apd̄ Ariſt. ⁊ Auer. vt nūc ſuppono. intētio ḡ vl'is ſaluat̄ cum aere certe quantitatis: vt. v̓. g. vſq3 ad minimā. nā infinitus modicus aer eſt res imaginabilis. Ad 2ᵐ vel ſaluat̄ vl' nō vacuū h̄ argᵐ nō mouit Ariſt. ſ3 ariſt. mouet̄ ab exꝑientia: ⁊ neceſſitate māe ⁊ finis. ſ. ꝑꝑ vtilitatē tactorij. Illud aūt argᵐ additū ē diſputatoriū. ſil'r ⁊ ad 3ᵐ dicat̄. nā l3 quātū ad eleuationē

foꝛtaſſe eſſet eadē rō, non tñ quantū ad vtilitatem aīalis ⁊ neceſſitatē nāe. Ad 4ᵐ dōm ꝙ actio nāe eſt vlis, nec eſt incōueniens finē eē particularē. ſed effectū eē vlēm nā. nā enim ꝓpter tactoꝛiū ne ledatᷣ: fecit vt nullū durū tāgat durum, ⁊ ſic finis eſt ꝑticularis, ⁊ effectus eſt vlis, qꝛ nā agit vlr. ſic igitᷣ ꝓbabilr videtᷣ eē tenēda opinio peripateticoꝝ. ℭ Sed circa argᵐ additūa ſophiſtis de. a. ⁊. b. molaribus, nouelli faciūt lōgas ōꝛones, ⁊ vtinā dicerēt aliqd certi. habemus eniꝫ ſolū h̄ certū ꝙ ipſi ſunt incerti. ⁊ ꝙ argᵐ eſt diſputatoꝛiū. Nā qdaꝫ dicūt ꝙ in eleuatione. b. ab. a. aer extrinſecus exiſtēs ſubito mutabitᷣ ad cētrū, ⁊ ſic aer mutabitᷣ īfinita velocitate. Ex h̄ tñ nō ſequitᷣ aerē moueri in inſtāti. nā in aliquo inſtāti. b. incipit eleuari ꝑ remotionē de pñti, ⁊ in eodē incipit aer mutari ad centrū ꝑ remotionēꝫ etiā de pñti. cauſe aūt: qre infinita velocitate moueretᷣ aer,
Cō. 71.
ſunt, ꝓ qꝛ ibi deficit reſiſtētia ītrinſeca, nā nihil reſiſtit ſibi: vt dicit Auer. 3° auſcultationis phyſice. ſilr aer ille appetit replere ſpatiū ne detᷣ vacuū, nec eſt ibi reſiſtētia extrīſeca. cuꝫ nihil mediet inter margines. a ⁊. b. coꝛpoꝝ, ⁊ ſic infinita velocitate aer mutabitur. ℭ Hec rñſio vꝫ diſſona. nā lꝫ ſaluet eleuationē que de approximatione. tūc. n. aer expellendus infinita velocitate expelleretᷣ, qꝛ imediate ante ꝓᵐ inſtās ꝯtact⁹ expelleretᷣ a cētro ad circūferentiā illoꝝ coꝛpoꝝ. hoc aūt falſuꝫ eē videtᷣ, nam aer expellēdus eſt finite potētie, po° etiā ipm expellēs eſt finita, ⁊ aliquanta eſt reſiſtētia: ſaltē extrinſeca, qꝛ aer lateralis continue reſiſtet tali expulſioni: vt pꝫ. aer etiā expellēdus illi expulſioni etiā reſiſtet: lꝫ ꝯtinue minus: ⁊ minus. ℭ Certe hec replica nō cogit, ⁊ ſupponatᷣ (vt dicūt pmi) ꝙ ſi ille aer ſucceſſiue expelleretᷣ, tūc daretᷣ vacuū. 2° peto ad mētē illoꝝ. ꝙ ne detᷣ vacuū nō eſt icōueniēs aliqđ mutari ſubito: vt dixerūt. Tunc dōm ꝙ aer expellēdus nō reſiſtit expulſioni, qꝛ non expellitᷣ extra ꝓpꝛiā ſpherā. in ꝓpa eniꝫ ſphera nullū elm̄tū violēter mouetᷣ. Scđo nō reſiſtit expulſiōi ad ſaluādū vacuū: vt diximus. Tertio aer lateralis nō reſiſtit, qꝛ eſt in ꝓpꝛia ſphera. ⁊ vt ne detᷣ vacuū, qre argᵐ eſt ſolutū. Nā infiᵗᵃ velocitate expellitᷣ aer, ꝓꝑ carentiā reſiſtētie intrinſece: vt dicebatᷣ, ḡ in approximatione infinita velocitate expelleretᷣ aer, ⁊ in eleuatione ſilr infinita velocitate mouebitᷣ aer ad cētrū. ℭ Quidā alij ſophiſticādo magis ad argᵐ illđ ꝓnᵗᵉ dicūt, ꝙ loquēdo de aere totali nō eque cito veniet ad centrū: ⁊ ad pūctū mediū, ſed qlibet q aliqñ veniet ad cētrum ꝓus deueniet ad pūctū mediū, ⁊ tūc nō dabitᷣ vacuum, qꝛ q̄ꝫ cito erit aliqs aer in pūcto medio, tam cito erit alius in cētro, ⁊ foꝛmāt caſum ad h̄ quē videte ſi placet. Pꝛima tñ rñſio foꝛtaſſe eēt Auer. in 4° auſculᵗⁱᵒ phyſice. Et hec 2ª
Cō. 71.
lꝫ differat v̄bis ad ꝓª: opꝫ vt tādā cū tota ſophiſticatiōe ſua veniat ad illā: ⁊ ꝯſiderāti pꝫ. ℭ Sunt qdā q rñdēt ad experiētiā Ari. dicūt. n. ꝙ ſi de facto. a. ⁊. b. ſe tāgerent adequate: ⁊ tūc ſine aliq̄ ipſoꝝ: vel ſuaꝝ partiū eleuatione ponerentᷣ in aq̄: deinde extraherentᷣ, ꝙ margines illoꝝ nō eſſent humecte: qa v̄o raro iueniuntᷣ molaria ꝑfecte plana, ideo dcm̄ Ariſt. eſt: vt in plib⁹. miroꝛ ꝑfecto arrogātiaꝫ hoꝝ. credūt. n. intm̄ ſophiſticationib⁹ ꝙ ad tātā veniūt inſaniā, vt negēt ſenſuꝫ: ⁊ nec v̄bū Ari. ꝯſiderāt. Ari. n. ait, ꝙ duo plana: etiā ꝑfecte plana dura nō pñt ſe tangere in aqua: vel aere: qn mediet aliqđ hoꝝ. Naꝫ ſi in medio aque fiat: hec approximatio, ⁊ cōtactio, dicit ꝙ eleuatis inueniuntᷣ centrales margines lote, ⁊ hoc docuit experiētia, ⁊ ſilr ſi talis attiguitas fiat in aere. iſti v̄o temerarij aiunt ꝙ molaria debent cōtigua exiſtētia ſūmergi in aqua: ⁊ poſtmodū iterū detrahi ad aerē, olfactui ⁊ temerarij Ariſt. ponit caſuꝫ de contactu qui fit in aqua, qꝛ ibi repitᷣ aqua. de aere v̄o ꝙ nō ſentitᷣ, ⁊ iſti euertūt: ⁊ verba, ⁊ caſuꝫ, ⁊ oia confundūt. vtinā certe viri iſti laboꝛaſſent ad intelligēdū Ariſto. quēadmodū ad euertēdū eum, ⁊ ad apparētiam oſtētandam. Hec ergo ſint que de hoc queſito mihi videntur.

ℭ Utruꝫ igitur oium ſimili modo ſit ſenſus: an ſenſuū qdā vt nūc vꝫ eodem/ qdaꝫ diuerſo modo obiecta ſua ꝑcipiant guſtus quidē ꝓfecto nō ita eſt: ſed duruꝫ ēt ⁊ molle ꝑ alia et tactus tāgēdo: ceteri aūt eminus? Ad id plane ſentimus/ quēadmodū ⁊ id qđ ſonat/ ⁊ viſile/ ac odoꝛabile. verū hec quidem/ eminus: illa v̄o/ cominus ſentiuntᷣ. Quapp latet: ſi ꝑ mediū illa ꝑcipiantᷣ. nā ſenſibilia cūcta/ per mediū ſentiuntᷣ: ſed in illis idipſum latet/ vt diximus. Enimuero ſi ꝑ ſubtilē pellem/ vt pꝛius etiā eſt dictū/ poſitam circa carnē ſentiremus oia tāgibilia/ idipm nō aīaduertētes: ſic nos tū vtiqꝫ ſentiremus vt nūc in aere ſentimus ⁊ aq̄. nunc. n. videmur res ipſas tāgibiles tāgere: ⁊ nullū mediū eſſe. Te. c. 114

ℭ Utrū igitur oium ſilr ſit ſenſus: an alioꝝ aliter ſicut nūc videtᷣ: guſtus quidē ⁊ tact⁹ tangendo/ alij aūt de longe? Hoc auteꝫ non eſt: ſed durū ⁊ molle per alia ſentimus/ ſicut ⁊ ſonatiuū ⁊ viſibile ⁊ odoꝛabile. ſꝫ alia qdeꝫ de lōge: alia v̄o de pꝛope. Quapꝛopter latet quoniam oia ſentimus per medium: ſed in his latet. Et qdem ſicut diximus pꝛius/ ⁊ ſi per pelliculā que nos lateret ſentirem⁹ oia tangibilia/ ſimilr vtiqꝫ haberemus/ ſicut ⁊ nunc in aqua ⁊ in aere. putamus enim nunc ipſa tangere: ⁊ nihil eſſe per medium:

Colle ctanea textus cō. 114
ℭ Concluſit tactoꝛiū indigere extrinſecus medio, tūc ambigit. d. [Utꝝ igitᷣ oium]. ſ. ſenſoꝛioꝝ vel v̄tutū ſenſitiuaꝝ [ſit ſilr ſenſus]. i. actus ſentiēdi. [an alioꝝ.]. ſ. ſenſoꝛioꝝ vel ſenſuū [aliter] actus ⁊ modus ſentiēdi [quēadmoduꝫ nūc videtᷣ. guſtus qdē eni ⁊ tactus in tāgēdo ceteri v̄o] in ſentiēdo [a longe] queſtio igitᷣ hec aliqd. ſ. petens, aliđ v̄o querēs. petit. n. per determinationē ꝓcedētē, tactū indigere medio extrinſecus, querit aūt vtrū eodē mō oēs ſenſus indigeant medio illo extrinſecus, ⁊ qꝛ queſtio hec emergit ex ſolōne ꝓtacta, appoſuit illationis notam igitur. ℭ Hoc autem] vt Themiſtio videtur: ſoluit, ⁊ vult ꝙ oēs in ſentiendo indigeant medio: vt diximus. ſed tactus ⁊ guſtus indigent medijs iunctioꝛibus: atqꝫ ꝓpinquioꝛibus, ceteri v̄o remotioꝛibus, vñ tactus ⁊ guſtus ꝑ bꝛeuius allici atqꝫ agitari videntᷣ, ceteri ꝑ longius atqꝫ diſtātius. Inqt. [Hoc aūt nō eſt.] ſcꝫ ꝙ nō indigeāt medio [ſed ⁊ durū, ⁊ molle ꝑ altera]. i. ſeiuncta media [ſentimus quēadmodū: ⁊ ſonatile, ⁊ viſile, ⁊ odoꝛatile.] ⁊ ſubſcribit dr̄iaꝫ. d. [Tñ h̄ qdeꝫ a longe.] ſcꝫ apud tres ſenſus. [illud v̄o a ꝓpe] apud tactū ⁊ guſtū fit ⁊ ſentitᷣ ſic ḡ pꝫ pmo cōueniētia. 2° dr̄ia hoꝛum. ℭ Sed ambiges ſi molle ſentimus per mediū alteꝝ ⁊ extraneū, tūc eēt ꝓceſſus in infinitū. Rñdetᷣ, ꝙ durum ſentimus intrinſecus: ⁊ extrinſecus medio, molle vero per alterum nō. ſ. extrinſecū: ſed ab oꝛgano, vtpote per carnē que altera eſt a neruo, qui eſt oꝛganum. ℭ Propter qđ [quaſi cōcludit 2ᵃᵐ dr̄iaꝫ ex dictis. ſeqtur. n. ex dictis, ꝙ nos tāgere vel guſtare medio extrinſecus lateat, ⁊ h̄ ꝓpter eſſe pꝛope. Addūt nunc ⁊ 2ᵃᵐ rōnē acceptā ex cōgenitura. latet. n. medium illud, tū qꝛ ꝓpe pertenue atqꝫ exile eſt, tum qꝛ (vt inqt Them̄) cōgenitū ⁊ aſſuetum, ⁊ h̄ ſubſcribit. d. [Propter qđ latet nos oia ſentire ꝑ mediū: ſed in his.] ſcꝫ guſtu ⁊ tactu [latet, ⁊ quidē: vt ⁊ pꝛius dixim⁹] ſi ⁊ ꝑ mēbꝛanā: ſcꝫ chirothecā tenuē [cūcta tactilia ꝑſentirem⁹, itercidente ignoꝛato] ⁊ nō aio aduerſa chirotheca [ſilr ſane hꝛem⁹ veluti ⁊ nūc in aq̄ ⁊ in aere. nā putaremus ipſa]. ſ. tactilia [tangere ⁊ nihil eſſe inter mediū.] ergo 2ª differētia eſt, ꝙ mediū extrinſecū i guſtu ⁊ tactu latet, in ceteris mediū pꝫ. ℭ Debes tñ ſcire, ꝙ etiā apud grecos: altera eſt dr̄ia. nam in ceteris mediū extrinſecū eſt vl'e ad oia ſenſibilia, in tactu vero ⁊ guſtu: particulare. ſ. ſolum reᵘ aridoꝝ, licet Auer. cōᵗᵒ. 115. infra facit etiā illud vl'e, ſꝫ poſt videbitur.

Cō. 114
Et cū fuerit.
Auer. textū paraphꝛaſtice exponit, ⁊ ꝓmittit ꝓ qd alex. accepit: vt ꝯceſſiuꝫ. ſ. ꝙ coꝛpa arida nō pñt ſe tāgē i aq̄: vel i aere, ⁊ vlr i coꝛpe molli niſi mediet aer, vel aq̄: vt diſputatū eſt. Tūc dubitat
Cōſita°
vtrū ſenſatio fiat in oibus eodē mō: vel in qbuſdā qdē ſic: vt in trib⁹, in qbuſdā v̄o nō: vt i duob⁹, ⁊ auer. alr itroducit textū q̄ꝫ greci. Auer. eni petit de medio, greci ſupponūt mediū, ⁊ petūt de mō medij. ℭ Aut nō eſt.] rñdet ꝙ i oibus ꝓneciū eſt mediū extrinſecū: vt argᵐ cogit. ℭ Sꝫ tñ.] ponit dr̄ias. Pꝛia eſt, qꝛ tact⁹ ⁊ guſtus indigēt medio ptenui: ⁊ paruo, ceteri amplo ⁊ magno. ℭ Sed illud.] Scđa dr̄ia eſt, qꝛ mediū apud guſtū ⁊ tactū latet, apđ ceteros cōſtat. ꝓbat, qꝛ ita eſt de illo medio, vt ſi iter nr̄m tactoꝛiū: ⁊ rē tactā mediet mēbꝛana, illā nō aīaduertētes. ſꝫ tūc ꝑ eiuſmodi oia ſētim⁹, ḡ ꝑ id mediū poſſum⁹ oia tāgē, ⁊ ſic ꝯcludit ꝙ in rei veritate nihil ſentim⁹: niſi ꝑ mediaⁿᵗᵉᵐ aeris vl' aque: vt in ceteris fit. ℭ Ambigit Them̄. qūo pōt alias tāgere: cū nec ipſiꝫ res tāgat: nec tact⁹ eius, ſꝫ mediū illđ per qđ tact⁹ ipellitᷣ: vnde pōt ſyll'ſ cōponi ſic, ſe tāgentia ſunt, quoꝝ nihil mediat 5° phyſi. ſꝫ iter tactoꝛiū ⁊ rē tactilē aliqd mediat, ḡ nō ſe tāgūt. Rñdet The. ꝙ tact⁹ vno° ſumitᷣ vlr ꝓut ſe extēdit ad attiguas: vt dicim⁹ magniᵗᵘᵈ, circl'os, ⁊ cetera id gen⁹ ſe tāgē, ⁊ ſic loqtᷣ ari. 5° phyſi. Scđo mō tangere dicimus, cū ꝑcipiuntᷣ a tactu, ⁊ h̄ mō capitᷣ hic, qꝛ igitᷣ in tactu tāgere nō eſt ꝯiūgi: ſed ꝑcipe ⁊ ſentire, ⁊ nihil ꝓhibet qn aliqd intermediū ſit. Argᵐ ḡ eſt ſophiſticuꝫ: qꝛ tactus eſt nomē equiuocū ad ſenſum, ⁊ ad coꝛpoꝝ diſpoſitionem. qua aliqua dicuntur ſe tangere. quoꝛū vltima ſunt ſimul. Tu vero conſidera, quia diffuſe loquitur.

Argyr.
ℭ Intereſt aūt iter tāgibile: ⁊ ea q̄ ſonāt/ ⁊ viſibilia. nā hec qdē ſentim⁹: medio i nos aliqd agēte. at tāgibilia ſētim⁹: nō a medio/ ſꝫ vna cū ipo medio moti/ vti fit cū qſpiā ꝑ clypeū ē ꝑcuſſus. nō. n. ꝑcuſſus clype⁹ ꝑcuſſit: ſꝫ fit vt ābo ſint ſil' ꝑcuſſi/ clypeus atqꝫ miles.

cō. 115
ℭ Sed differt tāgibile: a viſibilib⁹/ ⁊ ſonatiuis. ꝙ hec qdeꝫ ſentimus ex eo ꝙ medium mouet aliqd nos: tāgibilia v̄o nō a medio/ ſed ſimul cū medio/ ſicut per clypeum percuſſus. non. n. clypeus percuſſus percuſſit: ſed ſimul accidit vtraque percuti.

Colle ctanea textus cō. 115
ℭ Apponit dr̄iam inter mediū extrinſecū tactus, ⁊ alioꝛum trium, ⁊ inqt. Sed differt tāgibile a viſibilibus, ⁊ ſonatiuis. ſubaudi quātū ad h̄, vt ꝑ media ea ſentiamus, qđ declarat, ⁊ inqt, qm̄ illa. ſ. viſibilia ac ſonatiua ſentimus, ex eo ꝙ aliqđ mediū mouet nos. tangibilia v̄o non ſentimus a medio: ſed ſimul. ſ. tēpoꝛe ac nā: cū medio ſup. ſentimus, ſicut per clypeuꝫ ꝑcuſſus ſup. ſimul ictū cū ſcuto ſuſcipit. Qđ declarat. d. Non. n. clypeus ꝑcuſſus pꝛius ꝑcuſſit, ſed ſimul accidit vtraqꝫ ꝑcuti, ⁊ ſic pꝫ dr̄ia vna tm̄ in lr̄a.

cōᵐ 115
Sed licet cōſequitᷣ.
Auer. reſumit. Pꝛimo ꝯquodāmō ꝯueniētiā. d. Sed lꝫ ꝯſequitᷣ ex h̄ ꝓmōe, qđ tāgibilia nō ſint niſi ꝑ mediū ſicut tres ſenſus. Eſt ḡ hec ꝯueniētia. ſ. ſenſus hos oēs ꝑ extrinſecū mediū ſentire. Subdit dr̄iam. d. tñ opinādū eſt, ꝙ actio medii in h̄ ſenſu nō eſt ſicut actio medij i illis. Qđ exponit. d. ſꝫ tāgibilia differūt a coloꝛib⁹ ⁊ a ſonis in h̄, ꝙ indigēt medio, qꝛ ſenſibilia i illis trib⁹ ꝓ agūt i mediū, deide mediū in nos. tāgibilia aūt inſimul agūt i nos: ⁊ in mediū. Hec igitᷣ eſt dr̄ia pª. ℭ Sꝫ debes ſcire.] mouerūt veteres h̄ i loco. q. ad ariſt. vꝫ eni ꝙ ſil' fiat medij motio i viſu ac medio viſus cū viſio i inſtāti multiplicatᷣ, ḡ viſus ē qdā tact⁹. ℭ Hoc ꝓſoluit auer. ⁊ inqt. Sꝫ debes ſcire hic ꝑ ſil' nō ſup. ſil' tpe. ſ. ꝙ i eodē tpe patitᷣ mediū ⁊ ſenſus a tāgibilib⁹: ſꝫ in illis duob⁹ tpib⁹ diuerſis. eſtimatᷣ. n. ꝙ viſus ⁊ aer alterantᷣ a coloꝛ i eodē iſtāti, ſꝫ itēdit hic ꝑ ꝓoꝛitatē ⁊ poſteᵗᵉᵐ pꝛioꝛitatē ſm cām. i. ſm nāꝫ. i tactu āt mediū ⁊ ſenſus mouentᷣ iſil' a tāgibilib⁹. Eſt ḡ ſol'. q. ꝙ, ꝑ ſil' itelligit ſil' nā: i tactili, ⁊ tactu, ⁊ medio in illis v̄o itelligit ꝓus ſm nām ⁊ nō tp̄s. ℭ Sꝫ adhuc petes ſi ꝓus ſm cāꝫ ⁊ nāꝫ imutetᷣ mediū in viſu q̄ꝫ viſus: nō ſic v̄o in tactu mediū, quo gn̄e cāe imutat ſenſum viſus? Pꝛioꝛitas. n. nāe dꝫ tot modis quot ſunt cāe. ℭ Dicerē ꝙ eſt ibi ꝓoꝛitas cāe agētis iſtralis: vt auer.
Cō. 73.
dixit. viſibile. n. ꝓ mouet mediū in gn̄e cāe agētis medium qppe motū mouet/ ⁊ viſus ſenſoꝛiū in gn̄e iſtrī: ⁊ h̄ ſat eſt. ℭ Sꝫ mediū.] Quodāmō ponit 2ᵃᵐ dr̄iaꝫ medij reſpectu tact⁹, ⁊ alioꝝ. d. Sꝫ mediū ſup. in tactu nihil facit in h̄. i. in tactiua opatione, ſꝫ eſt aliqđ accn̄s ex neceſſitate, nō ꝙ eſt neciū in ſenſu, ſicut mediū eſt neciū in eē alioꝝ. ℭ Et ideo aſſimilauit.] Huius dr̄ie reddit ſignū quoddā: ſumptū ex ariſt. v̄bis, ⁊ inqt. Et iđ aſſimilauit paſſionē noſtrā a tangibilibus, paſſioni nr̄e a ꝑcuſſiōe: mediāte ſcuto, qđ declarat ꝑ id qđ ſubdit. [Quēadmodū igitᷣ,] ⁊ ſmo hic pꝫ. Et tūc recolligit ſol'. d. Sil' igitᷣ debem⁹ intelligere ꝓuationē pꝛioritatis ⁊ poſteᵗᵒ in cā: nō in tpe, ⁊ tūc iteꝝ reſumit dr̄iaꝫ dictā. d. Et intēdebat ꝑ h̄ declarare, ꝙ iſtud nō ē mediuꝫ: niſi qđ eſt neciū omni ſenſui in ſentiēdo, ſed mediū qđ h⁹ eſt. ſ. ſimile ad mediū triū ſenſuū: in h̄ ſenſu eſt caro, ⁊ h̄ ſi dicetᷣ mediū erit ſm accidēs. ſic igitᷣ itelligēdus eſt iſte locus, nō ꝙ ariſt. dubitauit in h̄, ⁊ nō cōpleuit, nec declarauit modū ſm quē dꝫ ꝙ tāgibilia nō ſentiuntᷣ: niſi ꝑ mediū extrinſecū. ℭ Sed ambiges, qūo mediū extrinſecū eſt neceſſariuꝫ tactui ꝑ accidēs. videtᷣ eni ꝙ ꝑ ſe. qđ eni ineſt alicui ꝑ naturā cōeꝫ ei, ineſt ei ꝑ ſe. nō ſentire ꝑ mediū ineſt tactui ꝑ ſenſū cōiter acceptū oibus. ℭ Et dicendū, ꝙ in actione duo ſunt ꝯſiderāda. ſ. ſentire ꝑ mediū, ⁊ ſentire ꝑ mediū extrinſecū. ſentire quidē ꝑ mediū ineſt ei ꝑ ſe: inquātū ſenſus, ſꝫ ſentire ꝑ mediū extrinſecū ineſt ei: inquātū eſt i oꝛgano: ac medio duro, ſicut eſt caro, qđ nō pōt tangi a tāgibili: niſi mediet aer vel aqua, ⁊ ſic ꝑ accn̄s cōpetit tactui, cū ſibi cōpetat ꝑ rōnē coꝛpis duri, qđ vt ſic extraneū eſt a rōne tactus. ⁊ hoc pauci ꝯſiderāt: ⁊ negāt auer. ꝓpter ignoꝛātiā eoꝛuꝫ. ℭ 2° pōt q̄ri quecūqꝫ duo patiuntᷣ ab aliquo agēte equo: ꝓmo ſunt in eodē loco adequate, ḡ ſi caro, ⁊ aer a duro paterentᷣ adequate, tūc aer, ⁊ caro ſunt in eodē loco adeq̄te. ℭ Reſpōdetᷣ ꝙ inſtātia deeſt de viſu ⁊ viſibili. Ideo dicendum ꝙ nō eſt verū in actione ſpiritali. ℭ Neqꝫ etiā.] Tūc ex dictis auer. remouet. q. antiquoꝝ. d. Alex. in lib. de ſēſu ⁊ ſen. ⁊ Them̄. nō hic: vt puto: ſꝫ ibidē, ⁊ ꝓ ꝓponit eoꝛum motiuū. d. Neqꝫ etiā ariſt. in hoc ſmone fuit valde oblit⁹: ſicut dicit Them̄. ⁊ alij. ⁊ ponit cāꝫ obliuiōis ei⁹: vt dicūt. dicūt. n. ꝙ nos, ſi ꝯceſſerimus ꝙ tāgibilia nō cōpꝛehēduntᷣ in aq̄ ⁊ aere: niſi mediātib⁹ iſtis, qđ poſſumus dicere in cōpꝛehēſione qualitatū ſenſibiliū in iſtis duob⁹ medijs, ⁊ hec fuit ariſto. obliuio cum nō ſoluit hanc. q. ℭ Et ego dico.] Auer. ſoluit. d. Et ego dico ꝙ obliuio foꝛtis nō fuit: niſi ad iacente hūc ſermonē, lꝫ ſit valde difficilis vt apparet. obliuio ḡ eſt ab expoſitoꝛib⁹, qm̄ ariſt. cū erat vir tante auctis, nō ꝯſentanee debuit in h̄ leue deſcēdē, ſꝫ h̄ offm̄ erat eoꝝ. quare cum ſolutionē non dederūt, obliuio aſcribatur eis.

¶Omne.n.aial.] Soluit tñ,⁊ inqt. Omne.n.aial qđ ĩna tuꝫ eſt eẽ in aqua,aut aere,nõ ſentit aliquã q̃litatẽ caliditatis,aut frigiditatis in eis,ſi fuerint in ſimplicitate,quã debẽt hr̃e. ¶Quia eſt locus eiꝰ.] Sol.hãc ꝓbat dupl'r,Primo ſic,oẽ ſenſibile eſt ↄ̃riũ ſenſui.ſꝫ aer vel aqua eſt vnigeneũ: Cõ. 23 ⁊ nõ ↄ̃riũ,cũ ſit locꝰ nãlis,queadmodũ in 4° phyſice auſcultatiõis dixit Ariſ.⁊ ipſe ibidẽ. ¶Et cũ ita.] Sꝫ qſpiã ad auer.inſtaret,nõne ſentimus aeris frigiditatẽ,ac quidẽ aque:vt hyeme ⁊ alio tp̃e. ¶Cui auer.rñdet,⁊ inqt. Et cũ ita ſit,aial nõ ſentit calorẽ, aut frigus in aere,aut in aqua, ipſis entibꝰ puris,niſi qñ cũ eis admiſcent̃ corpa calida:vt eſtate,aut frigida.ſ.hyeme.ſ.vapores, quoꝝ alij ab aqua, alij a terra eleuant̃.⁊ dices porro d. Auerrois qđ tũc ſentimus,an qdẽ aerẽ ſic miſtũ,an vapores mediãte aere.ſ.mediatione ente iter nos:⁊ corpa. ¶Soluit quippe.d. Jlla ğ corpa ſũt alia ab aqua ⁊ aere nãli,⁊ cũ ita ſit, id qđ accidit ex h̃:qñ ſentimus ꝙ aer ⁊ aq̃ calefactꝰ eſt,aut infrigidatꝰ, id idẽ accidit i corpibꝰ q̃ apparẽt viſui eẽ alia ab aere ⁊ aq̃. Et declarat qđ velit dicẽ,⁊ inqt. Et dico ſup.eſſe ſic,ꝙ nos nõ ſentimus ea corpa calida vel frigida entia i aere:vel aq̃: niſi mediante aqua vel aere nãli,vt declaratũ eſt in ſmone predicto.vult ğ nos ſentire vapores mediãte aere vel aq̃: tanq̃ꝫ per mediũ extrinſecuꝫ,vt in viſibili accidit reſpectu viſus. ¶Et ſi aer ⁊ aqua.] Dat ⁊ 2am rõnẽ ꝓpoſite ſol.d. Et ſi aer ⁊ aqua ↄtinẽtes aialia hr̃ent q̃litatẽ ↄ̃riã, tũc ipedirent cõprehẽſionẽ q̃litatũ ↄ̃riarũ ab aialibꝰ. Cõſequẽtiã ꝓbo,qm̃ (vt ſupius diximus) opꝫ medium eſſe denudatũ a nã rei, cuius mediũ eſt delatiuũ:ſicut dixit.mediũ.n.ſoni abſonũ. ⁊ coloris incoloratũ:dixit etiaꝫ. ¶Et ꝓp h̃ qđ diximus.] Reddit auer.adhuc ad ꝑmã,nõne aqua pura calefieri põt, atq̃ꝫ aer purus,ipſo ente puro? ¶Soluit q̃ſi corrective.d. Et ꝓp h̃ qđ diximus,nõ eſt opinãdũ aquã calefieri:dũ ẽ aqua pura,neq̃ꝫ ꝙ aer infrigidet̃:dũ eſt aer purus.ſed h̃.ſ.calor ⁊ frigus accidit ꝓp corpa.i.vapores admiſta cuꝫ eis calida aut frigida,⁊ h̃ fecit dubitare hoies. huius reddit cãm.d. itaq̃ꝫ frigiditas eſt accñs inſepabile aque,ſicut calor ignis. ğ ſicut oẽs tenẽt ignẽ nõ poſſe frigeſcere remanẽtẽ i ſui puritate,ita ⁊ de aq̃. ¶Et ita eſtimatio.] Reddit autẽ cãm cur ↄ̃riũ huius potiꝰ ac facilius credit̃.d. Et iſta eſtimatio accidit ſup.in credẽdo ea poſſe alterari,q2 vulgus ↄſueuit vocare aquã:dũ liquefactio remanet in ea.i.oẽ humiduꝫ ⁊ liquidũ,lꝫ in rei veritate nõ eſt aq̃ pura ſꝫ admiſta. Jſta eni qualitas.ſ.humor eſt magis cognita oibus qualitatibꝰ aq̃, ſicut calor in igne:⁊ ideo vulgus nõ abſolute vocat ignẽ, q̃ infridatꝰ eſt:ꝓp admiſtionẽ corpoꝝ frigidoꝝ,⁊ forte vocãt ignẽ corpa calida:vt flãmã ac carbones,lꝫ ſint humefacta ꝑ miſtionẽ,dũ remanẽt calida colore igneo.ecce igit̃ cãm dubitatiõis vulgaris eſtimatio.qđ.n.famoſius notius eſt.

¶Sed ꝑmus expoſitor obijcit ad auer.in duobus. ꝑ in eo Que expoſitor ꝯ Auer. ꝙ inqt auer.corpa nr̃a nõ pati ab aere aquaq̃ꝫ,q2 loca ſũt. ad h̃ Hercules inſtat:qm̃ ꝑ elẽnta patiunt̃ a locis,⁊ nos nõ ſumus in loco niſi ꝑ elẽnta,ergo ⁊ nos patiemur ⁊ a locis. ¶2° ad idẽ,qm̃ nos ſumus in medio,elẽnta aer,vel aqua in extremo. Sed medium:cũ ſit poꝰ extrema:põt pati ab eis, ğ ⁊ nos ab aere vel aqua. ¶Propter qđ dicit duplicẽ eſſe ↄſiderãdã q̃litatẽ.ſ.qua aer vel aqua nos locãt, ⁊ idẽ forãlis,alioꝰ ſm qualitates actiuas vel paſſiuas,⁊ ſic in nos agunt ⁊ cõtinue,⁊ hec ſunt que expoſitor inducit. ¶Amplius rep̃hẽdit ⁊ auer.i alio:dixit.n.elẽnta pura alterari nõ poſſe,ad hoc obijcit,qm̃ ſunt gñabilia,ğ alterabilia prius: oẽm.n.gñonẽ precedit alteratio,omnẽq̃ꝫ corruptionẽ,⁊ iõ vult ꝙ aq̃ pura ipſa ſtãte pura põt alterari i ſuis q̃litatibꝰ. motiuũ auer.ſoluit ſuo mõ. ¶Joã.fugiẽs argumẽta hec dixit Defẽſio Joan. ꝙ elẽnta hec pñt dupl'r ↄſiderari:vno° vt loca viuentiũ.alio° vt elẽnta ſunt.ꝑ modo nõ hñt qualitates ↄ̃rias:2° modo bene. ¶Jteꝝ ꝑ modo nõ pñt alterari.2° modo bñ. ¶Sꝫ pace ſua dicã,errauit,⁊ i ꝑ,⁊ in 2°. Jn ꝑ quidẽ,qm̃ eo mõ Auer. dicit ea nõ poſſe alterare ſenſuꝫ tactus,quo mõ eſt vel ſunt media,q2 opꝫ mediũ eſſe priuatũ a nã recepti.ſꝫ h̃ qdẽ mõ q̊ ſunt media nõ ſunt loca,ğ nõ tm̃ ꝓp eẽ loca nõ pñt mutare tactũ. ¶Jn 2° vo errat ⁊ peius,qm̃ eo mõ dicit auer. ea nõ poſſe alterari,quo dicit q̃litates ꝑmas eẽ ſibi accñtia inſeparabilia. ſꝫ ↄſtat,accñtia illa eſſe inſeparabilia ab eis: inquãtũ elẽnta:⁊ nõ iquãtũ loca viuẽtiũ, ğ hic hõ pace ſua nõ ꝑcepit auer. ¶Aliter ğ ad ꝑmã opꝫ dicẽ,ꝙ aer,⁊ qdẽ Rᵒ pᵃ aqua tripl'r pñt ↄſiderari. Uno mõ inquãtũ media extrinſeca tangibiliũ. Alio mõ inquãtũ ſunt loca nãlia viuentiũ. Et 3° mõ vt receptiua ꝑegrinaꝝ impſſionũ,vbi grã,vaporuꝫ calidoꝝ,frigidoꝝ,⁊ reliquaꝝ qualitatũ mortificãtiũ. Primo qdẽ nõ manifeſtũ ẽ ꝑ ſe ea non poſſe eẽ calida,neq̃ꝫ frigida reſpectu tactus ſenſus,qm̃ opꝫ mediũ eſſe vacãs a ſenſibilibꝰ:vt dixi. Scđo vo mõ ⁊ minime,locus eni:in eo ꝙ locãs nãlis:eſt ⁊ ↄſeruatiuus rei,ğ eo pacto quo ↄſeruatiuus eſt,ꝓculdubio nõ erit deſtructiuus. Si igit̃ 3° ↄſideratur,ſic alterãt corpa nr̃a,⁊ nos ab illis vaporibꝰ alteramur:mediãte aqua vel aere. ¶Ad argm̃ Expoſitoris dõꝫ. ꝙ nec elẽnta patiunt̃ a locis vt locus.ſed vt ꝑ nouã ↄſtellationẽ ſit ibi inãlis,⁊ iam exẽplũ ponit Alex.in li° metheo. ⁊ tu vide. ¶Ad 2m̃ dicẽdũ,ꝙ locus:eo reſpectu quo locus nõ extremus eſt:ſed ↄſilis ſũme.ſeu eo reſpectu quo ſuſceptiuus eſt impreſſionũ. ¶Nouus vero Expoſitor ↄtradicit primo Expoſitori in ſol.huius,qm̃ nõ videt̃ elemẽtũ ꝑ ſuam formã ſubſtãtialẽ poſſe ↄſeruare,qm̃ ſubſtantia non imediate agit:niſi ꝑ qualitatẽ mediã. ¶Sed hoc nihil eſt. Expoſitor enim antiquus nõ intelligit formã imediate cõſeruare,ſed vult formã dupl'r ↄſiderari. Uno modo inquãtum a celo regulat̃,⁊ alio modo inquãtũ elementũ puruꝫ eſt.ſic ⁊ qualitates dupl'r ↄſiderant̃ elemẽtoꝝ. Uno modo inquãtũ inſtrm̃ forme elemẽtaliter:⁊ vt elemẽtũ,⁊ ſic alterat. Alio modo inquãtũ inſtrm̃ forme regulate ꝑ ordineꝫ totius,⁊ ſic eedẽ qualitates ↄſeruãt ⁊ deſtruunt, alio tñ,⁊ alio reſpectu. ¶Ad 2m̃ principalẽ dicerẽ, qcqd alij dicãt, ꝙ elementũ eſt elemẽtuꝫ ac ſuba ꝑ ſuã formã ſubſtãtialẽ. Cõ. 63 qualitates aũt prime ſunt accidẽtia ꝑ ſe ꝓpria ac inſeparabilia ab eis:vt auer.tradit in 3° Celi.q2 igit̃ expoſitor qualitates primas poſuit accñtia ꝑ accidẽs elementoꝝ,iõ dixit ea pura.i.ſtãte forã ſubſtãtiali,nec intẽſa,nec remiſſa poſſe alterari,q2 vero auer.accñtia elementoꝝ ꝓpria dixit, ideo voluit elemẽta pura ſtãtibus formis ſubãlibus,nec itẽſis, nec remiſſis nõ alterari poſſe. Si igit̃ alterant̃,eſt ꝓpterea q2 ſubãles forme eoꝝ remittunt̃:queadmoduꝫ accñtia,q̃ ſit vt nõ pura remaneant,ſꝫ ſicut remittunt̃,ita miſcent̃,⁊ fiat miſtũ elemẽtũ,ergo purũ nõ pt remanẽ in ſuba ꝓpria perfecta:⁊ ꝑdere qualitates ſm Auer. ¶Sed dices det̃ aqua pura per poſſibile vel impoſſibile,⁊ fiet calida,quonam modo calefiet. ¶Diceret Auer.ꝙ quando caleſit remittitur in ſubſtãtia queadmodũ ⁊ in ſuis ꝓprijs accidẽtibus.ſ.humore,⁊ frigore,⁊ ſic nõ remanet pura. ¶Veruꝫ ſi ibi eſſent vapores caleſcerẽt illi,aqua tñ nõ:vel paruꝫ,⁊ remitteret̃,⁊ ſic argm̃ expoſitoris pace ſua nihil eſt.

Argu. **¶Omino autẽ vt aer ⁊ aq̃ ſeſe hñt ad viſum ⁊ auditũ atq̃ꝫ olfactũ: ſic caro ac ligua ſeſe ad huiꝰ inſtrm̃ ſenſus hr̃e vr̃.atq̃ꝫ nec ibi ꝓfecto,nec hic ꝑceptio ſenſus fiet:cũ inſtrm̃ ſenſus a re ſẽſibili tãgit̃.vt ſi qſpiã ſup extremũ oculi corpꝰ poſuerit albũ. Ex q̃ ẽt plane pꝫ: inſtrm̃ ſenſus ipſiꝰ q̊ res percipiunt̃ tangibiles,intꝰ eẽ collocatũ,vt diximus. Sic.n.⁊ i hoc ſenſu fiet id porro:qđ i ceteris ſenſibꝰ fieri ſolet.ſenſibiliũ.n.ſi i ipſis inſtr̃is ponãt̃ ſẽſuũ,nõ ſit vt pꝫ ꝑceptio,at ſi ſup carnẽ ponatur tãgibile:ſit vt docet expientia,ſenſuſ. Quare:ſine dubio ipa caro,mediũ ẽ i tactu.**

T.c.116 **¶Omino aũt vr̃ caro ⁊ lingua:ſicut aer,⁊ aqua ad viſuꝫ ⁊ auditũ ⁊ olfactũ ſe hñt, ſic ſe hr̃e ad ſenſoriũ.ipſo aũt ſenſorio tacto:neq̃ꝫ ibi,neq̃ꝫ hic fiet vtiq̃ꝫ ſenſus.vt ſiqs ponat corpuſ albũ ſup oculi vltimũ. Quar̃ ⁊ mãifeſtũ ẽ: ꝙ intꝰ ſit tãgibilis ſenſoriũ. ſic.n.vtiq̃ꝫ accidet:qđ quidem in aliis. appoſita.n.ſuper ſenſorium:non ſentiũt. ſuper aũt carnẽ appoſita:ſentit. Quare:mediũ tactui,caro.**

Collectanea ſe.c.118 ¶Declarat Ariſt.queadmodũ Auer.ſentit id qđ eſt mediũ in rei veritate:i hoc ſenſu.ſ.id qđ eſt impoſſibile vt ſine eo ſentiat hic ſenſus. mediũ enim duplex eſt.ſ.ſine quo nõ fiet tactio,verũ ꝑ accidẽs:vt aer vel aqua. Et cauſale mediuꝫ: qđ.ſ.actuatũ ab obiecto reddit actũ ſenſorio. Et ꝑmũ qdẽ dicit̃ mediũ improprie. Scđm vero mediũ in rei veritate, cuius eſt caro,cuiꝰ ꝓportio ad ipſuꝫ eſt ſicut ꝓportio aque ⁊ aeris ad alios tres. ¶Syllogiçat ergo Ari.hãc ↄcl'onẽ, caro eſt mediũ tactus,lingua guſtus,⁊ inquit. Apponens maiorẽ. Omino autẽ videt̃ caro,⁊ lingua ſic ſe hẽre ad ſenſum.i.organũ ſenſus tactus,⁊ guſtus,ſicut illoꝝ vnũqđq̃ꝫ vꝫ.aer,⁊ aqua ad viſuꝫ,⁊ auditũ,⁊ olfactũ ſe hñt. Hec maior quã ꝓbat.d.ipſo eni ſenſitiuo tacto.i.organo tactus ab obiecto tacto imediate,neq̃ꝫ ibi,neq̃ꝫ hic vtiq̃ꝫ fiet ſenſus, vt ſiqs ponat in oculũ vltimũ.i.ꝓxime corpus albuꝫ,⁊ ſic maior pꝫ,addat̃ minor,vt Auer.addit,ſꝫ aqua, ⁊ aer ſunt media,ğ ⁊ caro,⁊ ligua media erũt. ¶Quare mãifeſtũ.] Tũc ariſt.ↄcludit quoddã a ꝑ ꝓpoſitũ.d. Quare mãifeſtũ eſt,ꝙ intꝰ ſit tãgibile ſenſuũ.i.q̃re ↄſtat organũ tactꝰ eẽ intꝰ carnẽ. ¶Sic.n.vtiq̃ꝫ.] Nũc Ariſt. Auer.interpte.appõit ⁊ 2am rõnẽ,q̃ ſolũ forã differt a ꝑa,cũ ꝑa ſyllogiçet loco a ſili, 2a ducit ad incõmodũ, Jnqt eni Auer, mãifeſtũ ẽ ꝙ ſenſus tactus ẽ itra carnẽ,⁊ ꝙ caro non eſt q̃ſi ꝑm̃ inſtrm̃ ei,qm̃ ſi ita eẽt ↄtingeret i eis qđ ↄtigit i alijs.ſ.ꝙ cũ ſenſibile eẽt poſitũ ſupra carnẽ nõ ſentiret̃ a ṽtute tãgibili. Tũc accipit oppoſitũ ↄñtis.d. Mõ aũt,q2 videmus ꝙ ṽtus tãgibilis nõ ſentit:niſi qñ tãgibile fuerit poſitũ ſupra carnẽ,neceſſe ẽ vt caro ſit mediũ ⁊ nõ inſtrm̃,⁊ ſic pꝫ vis rõnis:⁊ textus.

T.c.116 **Auerrois** in cõ° pñti digredit̃,⁊ ꝑ efficacẽ reddit rõnẽ ariſt. 2a ibi [Et hoc qđ dixit alex.] Ad alex.obijcit. Jn ꝑa igit̃ pte videt̃ reddet̃ rõnẽ ariſt.duabus acceptiõibꝰ.accipit.n.ꝑ ꝙ tres ꝑmi ſenſus, vꝫ,viſus, auditus,⁊ olfactꝰ indigẽt medio ꝑ ſe,⁊ h̃ ꝓbat.d. Et h̃ qđ dixit manifeſtũ eſt ꝑ ſe,qm̃ hoc ꝙ tres ſenſus indigẽt medio:aut eſt q2 accidit ſuis ſenſibilibus:qm̃ ſunt remota ab eis.i.aut accidit rõne diſtantie,aut q2 ipoſſe eſt vt recipiant ſua ſenſibilia:niſi ſint prius in medio,vt plura videnṫ ↄtraria.ſ.ꝙ nõ trãſferunt̃ ad extrema,niſi prius trãſferant̃ ad mediũ,⁊ dixit [plura ↄ̃ria] qm̃ nõ eſt vl'r verũ niſi in ↄ̃rijs poſitiuis ſuſcipiẽtibus magis ⁊ minus. Cõfutat primũ.d. Et ſi h̃ eſſet,ꝓpter h̃ ꝙ ſenſibilia ſunt remota,ↄtingeret ꝙ ſentirẽt:qñ eſſent poſita ſupra eos.tũc enim nõ indigẽt medio,ſꝫ tũc nõ ſentiũt,ğ nõ indigẽt medio:niſi ꝓpter ipſum ſentire,⁊ ſic pꝫ ꝑm̃.ſ.ꝙ ſẽtire ꝑ mediũ ieſt tribꝰ ſenſibꝰ ꝑ ſe. ¶Accepit 2° ꝙ ſi aliqđ ꝑ ſe cõpetit pluribꝰ,⁊ nõ vni ꝑ alteꝝ,nec alteri ꝑ alteꝝ, eis inerit per nãm cõeꝫ illis oibus, ⁊ iquit. Et q2 hoc accidẽs.ſ.ſentire ꝑ mediã,nõ põt tribui vni eoꝝ eẽntial'r,cuꝫ cõe ſit eis,remanet igit̃ ꝙ hoc ſit eis cõe per nãm cõeꝫ tribus ſenſibus.ſed nulla nã cõis eſt cauſa in hoc accñte:niſi h̃ ꝙ ſint ſenſus:ğ indigentia medij ad ſenſus eſt eis in hoc ꝙ ſenſus,nõ h̃ꝫ ꝙ quidã ſenſus:ergo ois ſenſus indiget medio in ipſo ſentire.ꝓpter qđ cõfutat Alex.verbũ.d.nõ.ꝙ mediũ eſt in iſtis tribus ſenſibus tm̃, q2 ſenſibilia eoꝝ ſunt remota.qm̃ ſi ita eſſet,cõtingeret ꝙ cũ eẽnt poſita ſup eos vt ſentirẽt:vt dictũ ẽ,⁊ ſic nõ egerẽt medio:niſi vt nũc,⁊ ꝑ accñs. ¶Et h̃ qđ dixit.] Obijcit ad Alex.⁊ cõfutat ſuũ argm̃,ꝑ tñ inducit id,⁊ inquit. Et h̃ qđ dixit Alex.ↄtradicẽdo huic opioni.ſ.ꝙ ſi caro eſſet quaſi mediũ,ↄtingeret vt ſub carne eſſet aliqđ mẽbrũ, ꝑ qđ fieret iſte ſenſus.ſ.hec ſenſatio tactiua. Qđ mẽbruꝫ nihil eſſe monſtrat Alex.d.⁊ id neceſſario eſſet vnũ,ſi iſte ſenſus eſt vnus,⁊ plura ſi iſte ſenſus eſſet plures,id inq̃ꝫ mẽbrũ nihil eſt,qm̃ nõ videt̃ ad oculũ per anatomiã. ¶Rñdet ad hoc Auer.d. Jam enim apparuit poſt ariſt.in tp̃e eius.ſ.ꝙ in aialibus ſunt quedã corpa,q̃ dñr nerui, que hñt introituꝫ in ſenſuꝫ ⁊ motũ:vt Gal.teſtat̃.qđ igit̃ apparuit ariſt.rõe manifeſtũ eſt poſt ſenſuꝫ.i.per anatomiã. ¶Et nihil eſt.] Hic ſoluit aliud motiuũ.dixerunt.n.quidam vt Aui.in 2° de aia,ꝙ nerui,pili,⁊ oſſa nõ ſentiũt,qm̃ terrea ſunt,⁊ ſicca,⁊ frigida. Rñdet auer.⁊ nihil eſt hoc: qđ dicunt poſteriores peripatetici.ſ.ꝙ nerui non hñt introitũ in ſenſuꝫ tactus,cuius rõnẽ reddit.eſt.n.ſermo ariſt.in ꝓpinqua poa, ⁊ eſt ſenſibilis.i.patens ad ſenſum etiã ꝑ anatomiã,⁊ dixit [eſſe ſmonẽ ariſt.in ꝓpinqua poa] qm̃ verbis ſuis nullibi ariſt.expreſſit id in h̃ lib.ſed bñ ait,organũ tactus eẽ intra carnẽ.mõ nõ vr̃ aliud eẽ intra carnẽ:niſi neruus,iõ ſermo Ariſto.fuit ꝓpinquus vt diceret neruos eſſe organum tactus,cum nõ expreſſit.ſed ſequitur ad verba eius.

¶Sed hic debemus ambigere:tum de tactus organo:tuꝫ De organo ſẽſus tactus. de tactus vnitate. ¶Ad primã.q.antiqui ſunt differẽtes multũ. Aui.quidẽ 2° de aia videt̃ ſentire tactũ ⁊ guſtũ ſine Alex' ⁊ Auicẽ. opio. medio ſenſus eẽ:carnẽ quoq̃ꝫ organũ dicit,cuiꝰ ſnĩe videt̃ Alex.hic ⁊ in lib.de ſenſu ⁊ ſenſato,⁊ auer.in ꝑn° de ſenſu ⁊ ſenſato videt̃ idẽ ſentire. ¶Ampliꝰ ⁊ in 2° colliget:capitulo de iuuamẽto carnis,⁊ ibidẽ d̃ iuuamẽto ſenſus tactꝰ. ¶Jtẽ ariſt.ait in ꝑ° de aialibus libro.oibus vo ſenſus vnꝰ tactus ineſt cõis,itaq̃ꝫ pars qua ſentiẽdi vis iſta contineat̃ noie vacat.alijs.n.eadẽ, alijs ex ꝓportione hĩ vbi carnem inuit. ¶Jtẽ 2° de ꝑtibus idem ſentire vꝫ. ¶Hoc ⁊ rõnibꝰ Capite primo. ꝓbat alexã.d. Quid nam afferri aliud poterit qñ neceẽ eſt oino ſedẽ ſenſoriã tactui deſcriptã ⁊ certã hẽri. Uidet̃.n. ꝙ nihil aliud niſi caro,qm̃ vt 4° metheoroꝝ teſtat̃ alex.tactus exiſtit in quadã media ꝓportione qualitatũ tangibilium:hoc autẽ nõ niſi caro,⁊ hãc rõnẽ videt̃ ariſt.tãgere poſt. ¶Amplius 2a rõne occurrit alex.ſi cõmunẽ (inquit) rõneꝫ viciſſim ſenſus ineunt:queadmodũ que in media ⁊ internũtia reliquis ſenſibus ſunt,ipſa nõ ſentiũt,ita par ſit vt caro nõ ſentiat,cuius oppm̃ videmꝰ carnẽ.ſ.ſentire:imo magis. ¶Poſt hos Simpliciꝰ vir grauis h̃ in loco ſentit Simpl'. opinio. ſenſoriũ tactꝰ eẽ iuxta cor,mediũ vo eẽ carnẽ ꝑ ꝑ ṽbũ ariſt. i lib.de ſenſu ⁊ ſenſato.vbi ariſt.inqt iuxta cor ſenſitiua tactus ⁊ guſtus eẽ. ¶Qꝫ ⁊ ariſt.i lib.de ptibꝰ 2° ſentire dr̃, Capite primo. vbi plane ait cor eẽ ꝑnm̃ tactꝰ,queadmodũ ⁊ ſentiẽdi ⁊ mouẽdi ⁊ nutriẽdi. Jdẽ in lib.de ſomno ⁊ vigilia:⁊ in 3° lib. de partibꝰ idẽ ponit. Jdẽ ⁊ in lib.de iuuẽtute ⁊ ſenectute inquit. Et ratio eſt vt pꝫ,quoniã aial eſt aial ꝓpter ſenſum tactus.aial aũt eſt aial ꝓpter cor,ğ cor eſt primũ ſenſoriuꝫ primi ſenſus. ¶Et hoc eſt qđ Simplicius inquit, verba ariſto.exponẽs,quare manifeſtũ qđ intus tangibilis ſenſuũ.in corde.n.⁊ alibi dictum eſt. ¶Poſt hos fuit ⁊ 3a poſitio quã auer.in hoc 2° exclamat,⁊ in alijs locis,organum Auer. opio. tactus eſſe neruũ,mediũ vero eſſe carnẽ,⁊ hoc ariſto.dicit ſentire hic poa ꝓpinqua vt patuit.nõ.n.expreſſit id,verum dedit ipſuꝫ intelligere.ꝙ.n.tactꝰ medio egeat ariſto.teſtat̃ h̃ i loco,⁊ auer.ſyllogiçat̃ idẽ argumẽto demõſtratiuo ſumpto ab occidẽte ꝓ ꝓ ſenſus in eo ꝙ ſenſus,⁊ huius ſnĩe The. plane eſt i paraphraſi huiꝰ loci. Si igit̃ tactꝰ eget medio, Capite 38a. ⁊ palam ꝙ eodẽ mõ ⁊ organo eget.vel igit̃ idẽ ſimpl'r mediũ ⁊ organũ,vel aliud. Jdem quidẽ dicẽtes credũt ipoſſe, diuerſum vo ↄſitentes,partiti ſunt:qm̃ alij vt Simplicius

organū cor, mediū carnē aiunt. Alij vt Auer. ⁊ latini mediū quidē carnē, organū vō neruos inqunt. ¶ Iſte igitur tres opiones reducunt̃ in duas, qm̄ vel dicūt carnē eē mediū tm̄, ⁊ hi ſunt Simpl. ⁊ Auer. vel carnē eē organum, ⁊ hi ſunt poſteriores. Si quidē dicat̃ caro mediū, pn̄t ſubdiuidi, vel dicēt neruos organū, ⁊ eſt poſitio Auer. vel cor, ⁊ ē poſitio Simplicij. Sed qdā volunt mitigare p̄mas duas ſectas. dicūt. n. carnē q̄ʒtū ad eius formā mediū eſſe, q̄ʒtū ad materiā eſſe organū, eo qꝛ medij ꝓprium agere eſt, organi pati, ⁊ ideo aliud materie aliud forme carnis aſcribunt.

¶ Alij volunt ↄcordare duos, ⁊ dicūtur neruos poſſe ↄſiderari dupl'r. vno° vt atteſtant̃ radici ⁊ origini. ſ. cerebro a quo mediāte nuca oriunt̃: ⁊ ſic nō ſentiūt, ſed ſimul cum carne medij rōnē hn̄t. Alio° pn̄t ↄſiderari vt ſepant̃ a cerebro ⁊ nuca, dyᵐ acqrēs: ⁊ ſic organi rōnē hn̄t tm̄. ¶ Sed prima quidē ſnīa peccat, qm̄ organū vt ſic debet eſſe viuū: viuū autē eſt rōne forme, nō autē mediū eſt viuū: vt Ariſt. ait. Itē organū inquātū organū debet eē terminatū: vt politico primo ad ſolonē teſtat̃ Ariſt. terminatū aūt rōne forme fit: vt Auer. ait in locis pluriſſimis. ¶ Rurſuʒ de rōne medij eſt primo moueri: vt in 8° phīce auſcultatiōis dicit Ariſt. ſed res primo mouet̃ rōne materie, quare illa diſtinctio pura eſt fictio. ¶ Ad ſcdāʒ quoqʒ ↄcordiā nō ↄſentio, qm̄ Simplicius in cōmēto ſuo hic eſtimat ſimpl'r organū tactus ⁊ guſtus precipuū eſſe cor, reliquoꝝ ſenſuū nō. Et ſi diſtinctio eſſet vera, tūc non coactus eſſet dicere cor.

¶ Videt̃ igit̃ mihi ſaluo iudicio meliori tactū poſſe dupl'r conſiderari. vno° inquātū forma: ⁊ pfectio aīati, ⁊ ſic eſt in toto corpore, radicat̃ aūt primo ⁊ ꝑ ſe in corde, ⁊ hoc modo oēs ptes corpis ſentiunt tactione: ꝑ accidēs tm̄ rōne totius ⁊ primi organi, ⁊ ſic verba Ariſt. ⁊ Auer. ſentiūt, cuʒ dicūt carnē ⁊ neruos ſentire tactiōe. Alio° pōt conſiderari vt iudicium eſt tangibiliū, ⁊ ſic tactus eſt in cerebro p̄mo, qm̄ lʒ cerebrū ꝓpter ſui frigiditatē ⁊ humiditatē nullū habeat tactū: tm̄ ab ipſo ↄfundit̃ ſpūs aīalis, qui dicit primuʒ principiū ſenſuū, vt alga. inquit, ꝙ tactus ꝑtingit ad ptes carnis, ⁊ cutis, mediāte corpe ſubtili, qd̄ eſt vehiculū ei⁹: ⁊ qd̄ dr̄ ſpūs, ⁊ diſcurrit ꝑ cōpagines neruoꝝ, qbus mediātibus ꝑtingit ad ptes carnis. ⁊ h̄ corpus ſubtile nō haurit virtutē hanc niſi a corde, ⁊ a cerebro, ⁊ reddit carni ⁊ cuti īmutatio, g̃ a tangibili ſimul tpe fit in carne ⁊ neruo. ſʒ nā prius in carne, ⁊ ſic caro quandam rationem videtur habere, quā nō hʒ neru⁹, vt videt̃ Ariſt. velle. ¶ Dico ergo ꝙ ſi ↄſiderat̃ tactus vt iudiciū ſenſibiliū, ⁊ ſic prio ē in corde, delatiue in ſpiritu, ↄcte in cerebro, iudicatiue in neruo ⁊ in carne: tāqʒ in medio. ¶ His habitis ad auctēs pro p̄ª poſitione. Dicēdū Auer. dicere carnē eſſe organū, nō q dē pro carne pura, ſʒ ꝓut neruoſa eſt: ſic ⁊ Ariſt. ſentit verū. Auer. al'r dicit. Ariſt. locutuʒ eſſe tūc ꝺm ꝙ apparuit. ſ. ꝙ ſciuit de mēbris aīaliū tpe illo quo librū de aīalib⁹ ſcripſit. tūc. n. neſciebat neruos. ¶ Obijcit ad h̄ Petrus de Habano, vir grauis phs ac medicus ītegerrimus in ſuo ↄſiliatorio. ¶ Prio qm̄ Ariſt. ī libris de aīalib⁹ dicit nō tm̄ carnē organū tactus: ſʒ qd̄ intus, quēadmodō hic dicit. ¶ Amplius ariſt. in aīaliū lib. tūc prudētior erat cū vlīa oīa ſcripſiſſet, ⁊ librū de aīa primo feciſſet. ¶ Rurſuʒ ad ſe ↄ̈dicit qm̄ ī de ſenſu ⁊ ſenſato ⁊ colliget 2°. capitib⁹ de iuuamēto carnis, ⁊ iuuamēto ſenſus tactus: ſuā nō ſeruauit legiſlationē, cū ibidē poſuerit carnē organū tact⁹. in li. vō de aīa qd̄ intus. ¶ Sed pace ſua dicā hic vir multū errat. Ari. n. nō organū tact⁹ aſſerit ī lib. de aīalib⁹ niſi carnē, verū ait 3° de ptib⁹ aliqd̄ ītra carnē eſſe p̄mū ſenſitiuū. ſ. cor, ⁊ h̄ p̄mitate radicis vt diximus, nec aliquo libroꝝ illoꝝ neruos cognouiſſe teſtat̃, ⁊ ſic p̄mū amouet̃ argᵐ. ¶ Ampli⁹ qd̄ dicit ariſt. tūc prudētiorē eē, pace ſua dicā nihil eſt, qm̄ auer. teſtante, liber de aīalibus p̄ceſſit librū de aīa. eſt. n. octau⁹ hic atqʒ vltimus: vt diximus in p̄mo hui⁹, ⁊ ꝓpterea nihil ꝓhibet al'r ariſt. tūc ⁊ aliter nūc ſentire. Eſt eni ↄtradictio oppoſitio ad idē nūc, ⁊ reſpectu eiuſdē ⁊c. ¶ Rurſum qd̄ dicit ſibi ↄ̈riari, ſalua pace. in libro enim de ſenſu ⁊ ſenſato auer. ꝺm auic. loquit̃ ⁊ alios. Sūmas. n. illas ſcripſit ī iuuētute: ⁊ iō retractauit ſe: ⁊ id dici pōt de eo, qd̄ ipſe: at de ariſto. id. ſ. fuiſſe dictū ī diuerſis tpibus. ¶ Qd̄ vō dicit ī colliget de carne ītelligit neruoſa vt viſuʒ ē. ¶ Ad rōnes alex. rn̄det Them̄. in paraphraſi ſua hoc in loco. ait enim carnē eē mediū tm̄: cōgenitū quidē, media vō alioꝝ forinſeca eē: ⁊ lʒ caro tēperata ſit, h̄ qdē bonitatē arguit nō organi: ſʒ medij, vt dicā cōmēto. 1 90. ſcdō vō ſoluit Them̄. ꝙ Ariſt. dicit aīal non carne: ſed ſimul cum carne ſentire. ¶ Que vō iuuāt Simpliciū ſoluta ſunt, cor qdē. n. p̄mū ſenſoriū ariſt. inqt ꝺm primitatē radicis, ⁊ hoc nō tm̄ in tactu: verū ēt ⁊ ī oībus: vt dixi. qd qdē igit̃ organū ſit tact⁹, ⁊ qd mediū, ⁊ quot ſunt q hoc in loco loquunt̃ pʒ his.

Qō de vnitate tactus.

¶ De vnitate tactus porro nō parua eſt qō. Videt̃ eni aſpectu primo tactū eſſe vnū in ſpecie, qm̄ oīs ſenſus: q medio vtit̃ vnius rōnis. vnus eſt in ſpecie, tact⁹ carne vtit̃ vna, q̄ vnius rōnis, ergo ⁊ tactus vnus dʒ eſſe. ¶ Amplius oēs ſenſus: qui adequate ſunt in vna ⁊ eadē parte: ſunt nō tm̄ vnius rōnis: ſed vnus nūero ſenſus. ſed ↄſtat in eadē particula eſſe oēs tactus, fieriqʒ oēs ſenſatiōes tactiuas: ergo ⁊ tactus vni⁹ eſt rōnis. ¶ Adhuc oēs ſenſus: qui ambiunt̃ vno ⁊ eodē medio nāli ac ↄgenito: ſunt vnius rōnis, ſʒ oēs ſenſus carne vna ſpecie ambiunt̃: ergo ⁊ oēs vnius ſunt rōnis. ¶ In iſta difficultate auer. ⁊ pariter Themi. voluere tactus eſſe plures ſpecie, ⁊ hoc probat Themi. capite 38° hui⁹ paraphraſis, ⁊ inqt. Senſus vn⁹ circa vnū par cōtrarioꝝ obit. tactus circa plura verſat̃, ergo tactus nō pōt vnus ītelligi.

Que Them. ⁊ Auer.

¶ Auerrois aūt videt̃ aliter formare rōnē: vt cōmēto 18° inotuit. arguit enim ſic, oīa ↄtraria, que ſūt vnius ſenſus: hn̄t vnuʒ genus, qd̄ dicit̃ de eis vniuoce, ſed ↄtraria tactus nō habēt genus vnuʒ dictū de eis vniuoce, qd̄ ꝓbat, qm̄ ſi qd̄ eſſet, id maxime eſſet quale, qd̄ autē nō ſit oſtendit, qꝛ non dicit̃ de calido ⁊ frigido, ⁊ leui ⁊ graui niſi pure equiuoce, quēadmodū dicit̃ de ſapore, colore, frigore, ⁊ odore. oīa. n. hec ſunt in predicamēto qualitatis, ⁊ graue ⁊ leue in predicamēto ſubſtātie: quo fit vt tactus nō ſit vnus ab vnitate obiecti, qꝛ obiectū id ē equiuoce dictū. ¶ Ex his ↄſtat tactus tot eſſe quot ↄtrarietates, v̄. g. calidi ⁊ frigidi vn⁹ eſt tactus ſuſceptiuus: humidi ⁊ ſicci ali⁹, grauis ⁊ leuis alius. ſed quot ſint, nec auer. nec Them̄. exponūt.

Simpl. opinio.

¶ Simplicius velle videtur tactum vnum eſſe ſenſum, quemadmodū viſus eſt vnus, ⁊ auditus, ⁊ alij. ⁊ motiuū ſuum ſupra ex hoc excipit̃, ꝙ in vnoquoqʒ ſenſu inueniunt̃ plura paria cōtrarioꝝ. v̄. g. in viſu inueniuntur magnū ⁊ paruuʒ, vt in corpe luminoſo magnitudo, paruitas vero in colorato. Amplius leuitas vt in floribus, ⁊ aſperitas vt in tabefactis, ideo inquit. Ut quēadmodū oīa hec contraria in vnā reducūtur naturā, ſic non mirū ſic ⁊ circa vnam tangibiliū naturā multe accidūt differentie. igitur a multitudine oppoſitionū dubitatio ſoluta eſt: ait tm̄ exponendo lr̄m illā. [Sed qd vnum ſubiectuʒ: quēadmodum auditus ſonus, ſic tactui nō eſt manifeſtū.] ꝙ dubitatio nō ex natura rerum accidit, ſed ex noſtra proficiſcitur ignoratione, quare inquit nō dixit non eſſe vnum, ſed nō eſſe manifeſtum. fortaſſis quidem ꝙ nō impoſitū cōmune nomē. Ecce q̄ʒ plane vult Simplicius tactum eſſe vnum quēadmodum ⁊ viſus. veruʒ hec differētia eſt, quoniā forte omnibus cōtrarijs viſus cōmune nomē habet, ſed nō oībus cōtrarijs tactus, eo quidē eſtimabāt tactus plures eſſe: veritas tamen eſt ꝙ tactus vnus eſt: quēadmodum ⁊ viſus. ¶ Ut ſi dicas ariſto. probaſſe tribus rōnibus tactus eſſe plures ſenſus, quarū prima ſumit̃ ex diuerſitate ecōtrariorū. 2ª ex vnitate carnis. 3ª ex vnitate partis perceptiue: vt viſum eſt: nunc in p̄ncipio. q. ¶ Diceret Simplius, quēadmodū exponit ipſe Ariſt. non ꝓbare pluralitatē tactus, ſed ↄfutare antiquoꝝ dicta. in p̄ma. n. rōne arguit pro vna parte, ⁊ vtit̃ hac rōne ꝙ vnuſquiſqʒ ſenſus eſt vni⁹ ↄ̈riorū combinatus ⁊c. cui rn̄det ꝙ ita diceret quis de viſu ⁊ auditu. tandē ait, differētiā eſſe, qm̄ in tactu latet id cōmune, in alijs palam eſt nomē nature. g̃ nō vult rōnē eſſe demonſtratiua. ¶ In ſcdā cōfutat opionē eoꝝ qui vnitatē tactus arguebāt: ex vnitate medij, non ꝙ ipſe velit ꝓpterea vt tactus eēnt plures. ¶ In tertia ↄfutat ſcdāʒ rōnē antiquoꝝ nō poſitionē in ſe. Ex his ergo patet Ari. nihil aliud certi explicaſſe niſi ꝙ apparēter tactus plures vident̃, qm̄ latet vnitas obiecti, ⁊ nomē appropriatuʒ illi nature. Quibus facile pōt ſolui ratio Themiſtij. debet enim maior ſic intelligi (vt ex Simplicio excipit̃) ꝙ ſenſus vnus eſt vnius qualitatis vel pluriū ad vnū ſubiectū reducibiliū, ⁊ hoc quidē modo minor falſa eſt, qm̄ etſi non pateat id vnū ſubiectū in tactu, tm̄ ex rei natura eſt vnū ad qd̄ oēs qualitates tactiue reducunt̃. ¶ Ad rōnē auer. plures fiunt inſtātie. Tum primo de ſenſu cōi, qui pluriū eſt ↄ̈rietatū: ⁊ tm̄ vnus eſt. Tuʒ de alijs ſenſibus: vt viſu, auditu ⁊c. ꝓpter qd̄ facile qs ſolueret. d. Maiorē eſſe neceſſariā. Minorē vero falſam, qm̄ vna eſt natura cōmunis tatū oībus cōtrarijs tactus, cuius nomē ignoramus: vt Simplici⁹ ait. ¶ Et arguit ꝙ maxime eſſet quale ⁊c. Dicerē pro Simplicio ꝙ id nō eſt ita: ſʒ quoddam. ſ. ꝙ ſit. a. cōe adequatū oībus tāgibilibus: ⁊ nō pluribus: nec potioribus in rōne, cuius oīa tangibilia mouent ſenſum tactus.

Que Egid.

¶ Sed debes ſcire ꝙ Egidius romanus h̄ in loco cupiēs defendere Auer. videt̃ ex dictis ſuis ſic rōnē Auer. aptare, oīs ſenſus ꝑ ſe vnus ꝓprius. ⁊ ꝑticularis hʒ obm vnū vnitate īmutationis. ſʒ tactus non habet obiectū vnū vnitate īmutatiōis, ergo nec eſt vnus. dicit in maiori [ſenſus ꝓprius, ⁊ ꝑticularis] ꝓpter ſenſus interiores, qui ſunt cōes. dixit [vnitate īmutationis] qꝛ non opʒ vt hēat vnū vnitate predicationis: tūc minor ↄſtat. ↄtrarietas. n. tactus nō īmutāt eodē modo ſub eadē rōne formali. ¶ Et iudicio meo hec rō debilis eſt, qm̄ vnitas īmutandi attenditur ab vnitate nature cōis, vel alicuius primo talis ſub illo analogo, g̃ eadē rō eſt: de vnitate īmutatiōis, ⁊ p̄dicatiōis. ¶ Amplius minor nō patet, qm̄ dicerem ꝙ oēs īmutāt ſub eadē rōne formali a nobis ignota. ſ. qcūqʒ ſit illa. ¶ Alie plurime rōnes ſunt inducte a modernis, que oēs ſunt potius ſophiſtice q̄ʒ dialectice vel demōſtratiue: ⁊ iō nō expedit illas inducere. ¶ Et id qd̄ mihi vr̄ tandē eſt, ꝙ hec qō nō hēat pro aliqua ſui pte demr̄onē, ⁊ ꝙ Ariſt. rōnes ſunt inducte tanq̄ʒ ꝓbabiles, ⁊ ꝙ rō Auer. fuit ad hominē. ſ. cōcedentē quale eſſe id cōe, quēadmodū videt̃ eſſe Alex. opio, vt Simplicius narrat. ad illū. n. bn̄ valet ratio, ad Simpliciū autē nō. ¶ Et iō poſſum⁹ dicere tactū poſſe dupl'r ↄſiderari. vno modo vt forma ⁊ gradus aīalis, quo aīal eſt aīal, ⁊ ſic eſt vnus ſpecie, quēadmodū et aīal qd̄ conſtituit. ¶ Pōt ⁊ rurſum ↄſiderari vt iudiciū eſt tangibiliū, ⁊ qꝛ iudiciū ſeqt̃ cōpl'onē: ideo poſſumus dicere in neruo eſſe pl'es diſpōnes. imo tot ſpecie quot paria ſunt ↄ̈rioruʒ, quo fit vt iudicia ſint tot quot paria ↄ̈rioruʒ: ⁊ iō dicti ſunt plures tactus a iudicio, nō ab organo: vel fo͛a eius. Et in hūc forte ſenſuʒ rō Auer. demōſtratiua eſt. In alijs aūt nec vt forma, nec vt iudiciū ſunt plures, cū nō fundat̃ in cōpl'onibus diuerſis. Alia enim cōplexione neruus ſentit calidū ⁊ frigidum, ⁊ alia humidū ⁊ ſiccū. Sed viſus vnamet oīa ſentit viſibilia. ⁊ ſic audit⁹ oīa audibilia, ⁊ ſic de alijs: ideo quilibet alioꝝ vnus eſt: ⁊ iudicio ⁊ forma, tactus ergo ſolus eſt plures iudicio, vnus autem gradu ⁊ forma. Et hoc ꝓculdubio ꝓbat ratio Themi. ⁊ ratio Auer. Et ſic iſti viri pn̄t ↄſiliari, ⁊ optio ↄſilio. dicta vō poſterioꝝ ſunt ad cecū: nec attendūt niſi v̄ba: ⁊ tu ↄſidera, qm̄ hec mihi nūc ſic vident̃: nec dico aſſerendo ſed dubitando. ¶ Rationes in principio ex dictis patent, ⁊ a Themiſtio ſoluuntur.

¶ Atqui ea tactu ꝑcipiūtur: q̄ corpis ſunt vt corpus eſt / dr̄ie. Dico autē dr̄ias eas que rerū elemēta diſtinguūt: calidū / frigidū / ſiccū / ac humidū / de quibus antea diximus ijs in locis in qbus de elemētis ipſis tractauim⁹. Inſtr̄m aūt id q̄ dicte q̄litates ſentiunt̃ / ⁊ in q̄ p̄mo ſēſus is collocat̃ quē appellare ↄſueuimus tactū: ps ea ſane eſt q̄ ē potētia talis. *Argyr.*

¶ Tangibiles igit̃ ſunt: differentie corporis ꝺm ꝙ corpus. Dico aūt dr̄ias que elementa determinant: calidū / frigidū / humidū / ſiccum / de quibus prius dictum eſt in ijs que de elementis. Senſorium autem ipſarū tactiuū / ⁊ in quo ſenſus vocatus tactus ineſt primo: potentia huiuſmodi pars eſt. *T. c. 117*

¶ Expoſitores multū differūt in huius loci cōmentatione: Themiſtius eniʒ, quē expoſitor ſequit̃: vr̄ velle Ariſt. hac in parte ꝓbare ſenſum tactus oīum marīe corpulētū eſſe, ita qdem vt h̄ diſcrimine differat ab alijs: vt expoſitor ait. Et ꝺm hos Ariſt. ſyllogiçat id: oīs ſenſus: cuius obiectuʒ eſt corpis inquātū corpus differētie: eſt corpulentus. Sed differētie tāgibiles ſunt corpis, inquātū corpus: ergo ⁊ tactus marīe alioꝝ corpulētus, et videt̃ Ariſt. accipere minorē, ⁊ expoſitionē minoris. Et amplius ibi. [Senſuū aūt ipſarū] Videt̃ ꝓbare maiorē, vt Themiſtius paraphraſtice ordinat. ¶ Sed pace eoꝝ dicaʒ queſtio hec ſuꝑflua eſt. Tum primo, qm̄ ex lr̄a precedenti habet̃. declarauit enim priorib⁹ textib⁹ ꝙ tact⁹ ſit ſine medio forinſeco ꝑceptiu⁹, ⁊ hoc deſignat ipſum eſſe corpulentiorē alijs. Amplius ſi hoc neceſſariū erat, cur ⁊ in capl'o de guſtu id nō appoſuit meminitqʒ. ¶ Aliter ergo Simplicius hoc in loco cōmētari videt̃. cū enim Ariſto. (inquit) dixiſſet tactū eſſe vnum, verū plures apparere, cū ſubiectū eius lateat, determinat naturā illā cōmunē. ſ. eſſe naturā corpoꝝ quatenus corporum non abſolute: ſʒ qualia ꝑ elm̄ta diſtinguēs differētias. Et hec qdē expoſitio multū textui ↄſona eſt: vt ↄſtat. *Collectanea textus cō. 117*

Auerrois autē exponit verba ſine partis intētione, qd̄ forte fecit ꝓpter diuerſuʒ modū itroducēdi locū, poſſemus ergo dicere iuxta eū Ariſt. enumerare obiecta tangibilia vt eliciat diffōnē tactorij: ſeu organi tact⁹: vt poſteriores dicūt: ſed quocūqʒ modo exponit̃ Ariſto. ſermo manifeſtus eſt ꝑ ſe, ⁊ cōmētū lege parte. *cōᵐ 117*

¶ Sentire nāqʒ: pati quoddā eſt / vt diximus. Quar̄ id qd̄ agit: tale illd̄ facit / cū ſit potētia / quale eſt ipſuʒ actu. Quocirca ſil'e calidum atqʒ frigiduʒ / ⁊ durū ac molle nō ſentim⁹ / ſʒ exuꝑationes: qꝛ ſenſus eſt q̄ſi mediocritas q̄dā ↄtrarietatis eius q̄ in ipſis ſenſibilibus ineſt. Et pp hoc: ſenſibilia ipſa diſcernit. nā mediū ipſuʒ: extremoꝝ eſt iudex. fit enim ad vtrūqʒ ipſorum: alterum extremorum. *Argyr.*

¶ Sentire enim: pati quoddam eſt. Quare faciens: tale quale ipſum eſt actu / hmōi illud facit / cum ſit potētia. Unde ſil'e calidu ʒ ⁊ frigidum / aut duruʒ ⁊ molle nō ſentimus / ſed excellētias: tāq̄ʒ ſēſus velut medietate q̄dā exiſtente eius q̄ in ſenſibilibus ↄtrarietatis. Et ꝓpter hoc: diſcernit ac iudicat ſenſibilia. *t. c. 118*

mediū.ſ.iudicatoriū eſt. fit eniꝫ ad vtrūqꝫ ipſorum/alterum vltimorum.

Colle/ctanea te.c.118. ¶ Them. ſentire videt̄ ꝙ Ariſt. ꝓbat, ꝙ ſenſoriū tactus nō ſentit que eque calida, eque gelida, eque leuia, eque aſpera, ſed ſolas redūdantias: ⁊ defectus, ⁊ ideo proponit ſm Themiſtiuꝫ aliqḋ quaſi aſñs. Scḋa ibi. [Vñ ſilr.] Addit aliqḋ quaſi ꝯñs, ⁊ tu inſpice eū. ¶ Sed Auer. aliter hunc locū ꝯtinuat. d. Cū dixit ꝙ primū ſentiēs eſt id qḋ eſt in potentia iſte differētie: incepit declarare hoc, eſt ergo intētio partis: iuxta Auer. ꝙ cū Ariſt. accepit tactoriū eē tale potentia: quale tactile actu, hac pte rōnē reddit eius, ⁊ Auer. vera eſt expoſitio: ꝓpter illā particulā [enim] que reddit cauſaꝫ. Inquit ergo Ariſt. ſentire eniꝫ quoddā pati eſt, ex hoc infert id qḋ dixit. d. Quare faciēs: quale ipm eſt actu: hꝰ id facit, cū ſit potētia. eſt ergo vis rōnis Ariſto. vis enthimematis: vt Auer. inqt. Pōt tñ ſic rō ſyllogiçari, oē id qḋ patit̄ a tactili: eſt tale potētia: quale tactile actu, ſꝫ tactoriū patit̄ a tāgibilibus differētijs, ergo tactoriū tale eſt potētia: q̄le tactile actu. minorē ergo dedit intelligere his verbis. [Sentire enim quoddā pati eſt.] Et dixit [quoddaꝫ pati] vt Simplicius inquit, qm̄ nō ſimplr pati: ſꝫ quodāmodo. ſ. ꝑfectiue. ꝯcluſionē vō dedit intelligere, cū inquit. Quare faciēs quale ipſuꝫ ē actu hꝰ id facit. cū ſit potētia. ¶ Vnde ſilr calidū.] Nūc ex hac ꝯclōne verificata infert id qḋ Themi. inqt. ſ. vnde ſilr calidū ⁊ frigidū: aut durū ⁊ molle: nō ſentimus: id eſt eque calidū calido noſtri tactꝰ nō ſentimus, neqꝫ eque frigidū: ſed excellētias, ⁊ h̄ Auer. exponit. d. Et q2 agens nō agit in eo ꝙ ſibi ſile in actu: ſed in potētia: ideo neceſſe eſt vt mēbrū ſentiēs nō ſentiat corpus calidū equale ſibi in calore, neqꝫ mēbrū frigidū equale ſibi in frigore, ⁊ ſilr de duro ⁊ molli. ſed ſenſus tactꝰ cōprehendit tm̄ intenſiora: ex rebus tāgibilibus econtrario ſuis tangibilibus. i. ecōtrario ſuis ſenſibilibus. ¶ Tāqꝫ.] Reddit cām Ariſt. d. Tanqꝫ ſenſu velut medietate quadaꝫ exiſtente eius, que in ſenſibilibus qualitatis. i. qm̄ tactus: vel tactoriū (vt Simplicius inquit) inuenit̄ in aliquo, qḋ eſt mediū inter qualitatē aliquā in ſenſibilibus, cū impoſſibile eſt vt aliqḋ corpus denudet̄ a q̄litatibus tāgibilibꝰ, ecōtrario alijs q̄litatibꝰ ſenſibilibꝰ, in qbus penitꝰ eſt ſenſoriū vacans ab illis. ¶ Hunc locū exponit Auer. d. ⁊ intelligo ꝙ ſenſus tactus: īpoſſibile eſt vt careat ſimplr calido, ⁊ frigido, ⁊ ſicco, ⁊ humido: ſicut fuit in viſu colore, ⁊ in auditu carere ſono, ⁊ ideo iſte ſenſus cōprehēdi ſua ſenſibilia ſm totum, ſenſus autē tactꝰ cōprehēdit extrema. ¶ Et h̄ qḋ dicit Auer. manifeſtū eſt. omne. n. recipiens debet eſſe denudatū a natura recepti. tantū ergo recepti ſenſus recipit, quātum eius caret. ſed q2 tactus excedētijs tantum caret, ideo illas tantū recipit. q2 vero alij ſenſus nō tantū excedētijs carent: ſed ſimplr, ideo ſimplr recipiunt. reliquum pꝫ.

Dubō. ¶ Sed dubitatur quonam modo tactus mediocritas ſit? Videtur enim ꝙ nō, qm̄ mediocritas eſt ꝑ eque diſtantiaꝫ extremoꝝ, ſed tactus nō eque ab extremis diſtat, nō ergo tactꝰ mediocritas. ¶ Amplius nōne ⁊ alij ſenſus mediocritates ſunt organoꝝ: cur ergo tactuꝫ dicit tantū mediocritatē? Solō. ¶ Adhuc ex verbis Themiſtij ſoluere poſſumus. primum enim ſic intelligemus, tactū non eſſe mediocritatem: per eque diſtantiā ab extremis, queādmodum virtus mediocritas eſt vitiorum. ſed ideo mediocritas tactorium dicitur, quoniā in medio eſt, quod medium vtrunqꝫ extremum potētia cōtinet. eſt ergo medium cōtinentie: ⁊ nō diſtantie. ¶ Secūdum ſic intelligemus, tactum eſſe mediocritatem ſuorū ſenſibilium. ſ. calidoꝝ frigidoꝝ ſiccorum ⁊ humidorum ⁊c̄. Alij ſunt mediocritates quedam ſuorum ſenſoriorum: non tamen ſuorum ſenſibilium. non enim (vt Themi. ait) viſus mediocritas eſt viſilium, auditus ſonorum, ⁊ ſi quilꝫ illoꝝ ſit mediocritas ꝓprij ſenſorij.

Argyr. **¶ At vt id qḋ albū nigrūqꝫ percepturum eſt ſenſu/neutrū ipſoꝝ actu/ſꝫ potētia ſit vtrūqꝫ opꝫ/⁊ in ceteris eodē modo: ſic ⁊ ī tactu neqꝫ calidū neqꝫ frigidū id actu ſit opꝫ/ſꝫ vtrūqꝫ potentia/quod vtrunqꝫ eſt percepturum.**

T.c.119. **¶ Et vt oꝫ id qḋ dꝫ ſētire albū ⁊ nigrū/neutrū ipſoꝝ eē actu/potētia vō vtrūqꝫ/ſic aūt ⁊ in aliis: ita ⁊ ī actu/neqꝫ calidū/neqꝫ frigidum.**

Colle/ctanea te.c.119. ¶ Sermo Ariſto. manifeſtus eſt ꝑ ſe. Auerrois ait. [Et debes ſcire ꝙ id.] Vbi ſoluit motiuū Alex. Auic. ⁊ multorū oppoſite partis. Arguūt enim id organū eſt tactus, qḋ mediocritas eſt tactiliū. ſed caro mediocritas eſt tactilium, caro ergo organū eſt. ¶ Soluit Auer. hoc argumentum. d. Et debes ſcire ꝙ id qḋ ſequit̄ ex hoc inſtrumēto iſtius ſenſus. ſ. vt ſi tēperatū: ⁊ in mediocritate ꝯſiſtens, id idē cōſequit̄ in medio: ideo nō poſſumus dicere ꝙ caro eſt inſtrm̄ iſtius virtutis: ſm ꝙ eſt media iter ꝯ̄ria, ſicut eſtimauerūt plures. Eſt ergo ſolutio ꝙ eē mediocritatē in tactu: nō tm̄ dicit̄ de tactorio: ſed de medio tactus: ⁊ ideo non ſequit̄ ꝙ caro ſit organum tactus: ſed bene ipſius medium.

Argyr. **¶ Preterea vt viſus viſibilis ac inuiſibilis q̊dāmō eſt/vti diximꝰ ceteriqꝫ ſenſus oppoſitorū ſilr: ſic etiā eſt tangibilis ac intāgibilis/tactꝰ. Intāgibile aūt: eſt ēt id qḋ exiguā admodū dr̄iam tangibiliū habet/quale paſſus eſt aer. ⁊ exuperatiōes etiā tangibiliuꝫ: qualia ſunt ea que corrumpere poſſunt.**

T.c.120. **¶ Amplius aūt ſicut viſibilis ⁊ inuiſibilis eſt quodāmō viſus: ſimiliter aūt ⁊ reliqui oppoſitoruꝫ: ſic tactus/tangibilis ⁊ intangibilis. Intangibile aūt: eſt paruā oīno habēs differentiā tāgibiliū/quo ſe habet aer. ⁊ tangibilium excellētie: vt ea que corruptiua ſunt.**

Colle/ctanea t.c.120. ¶ Auerois ait cū notificauit ſenſum tactus, ⁊ naturā rerū tangibiliū, ⁊ q̄uo ſit tactus, ⁊ ꝑ quot, reuerſus eſt ad dōm aliqd cōe oībus ſenſibꝰ, ⁊ ponit id. d. Cōprehēdūt. n. alteꝝ oppoſitoꝝ ꝑ ſe: ⁊ alteꝝ accn̄talr, ⁊ totus ſermo Ariſt. manifeſtus eſt ꝑ ſe, ⁊ cōmētū ēt pꝫ quātū ad hāc ꝑtē. ¶ Inqt Ariſt. Amplius aūt ſicut viſus erat quodāmō viſibilis ⁊ inuiſibilis, ſilr aūt ⁊ reliqui ſupple ſenſus erāt oppoſitoꝝ, ſic ⁊ tactꝰ tāgibilis ⁊ nō tangibilis, ⁊ dixit. [Quodāmō.] Qm̄ (vt Auer inqt) q2 nō eodē mō cōprehēdit habituꝫ ⁊ priuationē. habitū eni ꝑ ſe. ꝓuationē vō ꝑ accn̄s. ¶ Intangibile aūt.] Subdiſtinguit modos intāgibilis, ⁊ inqt. Intāgibile āt ſupple vno dr̄ modo qḋ oīno paruā hꝫ dr̄iaꝫ. i. qualitatē tāgibiliuꝫ, vt aer eſt paſſus. i. queādmodū aer q ꝯtinet nos, q paruā patit̄ paſſionē tactiuā a tactu. i. q paru nobis tactilis eſt. ⁊ h̄ ſignat vbū Auer. eē verū dū ait aialia hitātia i aere nō ſentire eū, ⁊ hitātia in aq̄ nō ſentire eā. Et ſcḋo mō excellētie tāgibiliū ſunt intāgibilia: ſicut corruptiua: vt ignis, ⁊ glacies, ⁊ ſic de tactu ⁊ tactili ſit dictum.

Argyr. **¶ De ſenſuū igit̄ vnoquoqꝫ: dcm̄ ſit hoc mō quaſi figura. Hoc aūt vliter accipe de oī ſenſu opꝫ: ſenſuꝫ inquā id eſſe qḋ ſenſibiles ſine mā formas ſuſcipe pōt. ꝑinde atqꝫ: ānuli ſignū ſine ferro vl̄ auro ſuſcipit cera. ſuſcipit āt eneū vl̄ aurāū ſignū: ſꝫ nō vt es aut aurū/neqꝫ vt ſignū eſt aureū eneūue. Sili patit̄ ⁊ ſenſus vniuſcuiuſqꝫ ſenſibilis mō: ab eo qḋ habet colorē/aut ſonū/aut ſaporē. ſed nō vt vnūqḋqꝫ illorū dicit̄: ſed vt eſt tale/⁊ rōne.**

T.c.121. **¶ Scḋm igit̄ vnūquēqꝫ ſenſuꝫ: dictū eſt figura. Oportet āt vliter de oī ſenſu accipere: ꝙ ſenſus ē id qḋ ē ſuſceptiuū ſpērū ſine mā/vt cera: ānuli/ſine ferro ⁊ auro/recipit ſignū. accipit aūt aureū aut eneū ſignū: ſꝫ nō inquātū aurū/aut es. Silr āt ⁊ ſenſus vniuſcuiuſqꝫ: ab habēte odorē/aut ſaporē/aut ſonū patit̄. ſed nō inquātum vnūquodqꝫ illorū dicit̄: ſꝫ inquantum huiuſmodi/⁊ ſm rationem.**

Colle/ctanea textus cōꝰ.121. ¶ Qm̄ ꝯtinuatio in textu pꝫ, ideo ſine ꝯtinuatione ꝓpoſita inquit. Scḋm vnūquēqꝫ igit̄ ſenſuū: dictū eſt figuraliter. i. deſcriptiōe ⁊ figura. in libro eniꝫ de ſenſu ⁊ ſenſato loquit̄ de iſtis ꝑticulariter. diligentius enim ibi de ſenſibus ⁊ ſenſibilibus ſit determinatio. ¶ Opꝫ autem.] Proponit ⁊ nūc exordiū ad poſterius dicēda, ⁊ inqt. Opꝫ aūt vliter de omni ſenſu ſeorſuꝫ accipere. i. cū de vnoquoqꝫ ſenſu ſpeculati ſumus, cōem opꝫ repetere de oī ſenſu rōnē. ¶ Qm̄ qdē.] Et accepit q̄ cōiter tradere intēdit. ⁊ accepit primū eoꝝ. d. Qm̄ quidē ſuſceptiuus eſt ſpecieꝝ ſine mā, vt cera recipit figurā ānuli ſine ferro, ⁊ auro. accipit. n. aureū, aut eneum ſignū, ſed nō inquātū aureū, aut es reddit: ⁊ tūc exēplū ad ꝓpoſitū. d. Silr aūt ⁊ ſenſus vniuſcuiuſqꝫ ab hn̄te colorē, aut humorē, aut ſonū patit̄, ſed nō inquātū vnūqḋqꝫ illoꝝ dicit̄, ſed inquātū hꝰ eſt ſm rōnē. Reddit rōnē Auer. cur quilibet ſenſus recipit abſtractū a mā, ⁊ inquit. Et opinanduꝫ eſt ꝙ receptio formarū ſenſiliū ab vnoquoqꝫ ſenſu eſt receptio abſtracta a mā, cuius rōnē dedit. Si enim reciperet eas cū mā, idē eſſe hēret in aīa: ⁊ extra aiam, hoc autem falſum eſt. in aīa. n. ſunt intentiōes, ⁊ cōprehēſiōes, ⁊ extra aiam nō ſunt cōprehēſiones, neqꝫ intētiōes, ſed res māles, que nō ſunt cōprehēſe oīno. ¶ Amplius reddit rōnē: cur ſenſus nō patit̄ a ſono: vt ſonus eſt, vel a colorato: vt coloratū, ⁊ inquit. Qm̄ ſi ita eſſet, ꝯtingeret ꝙ cū reciperet ipſū, eēt ipſuꝫ receptū color, aut ſonꝰ, ⁊ nō intētio, ⁊ ſic organū coloraret̄, ⁊ ſonaret. Huiꝰ ꝯ̄ſñtie rō eſt, qm̄ oē recipiēs ab agēte formā: ſm ꝙ hꝫ illā in fine, denominat̄ ab eadē forª, ergo i fine ſenſoriū eēt albū vl̄ ſonoꝝ ⁊c̄. ¶ Et debes ſcire ꝙ Ariſt. in trāſlatiōe noſtra ait ſenſoriū pati ab eis, nō inquātū vnūqḋqꝫ illoꝝ dicit̄. [Sed inq̄ꝫtū hꝰ eſt ſꝫ rōnē.] Et in arabica trāſlatione inquit. [Sed inquātū eſt in hac diſpoſitione ⁊ intentione] Vbi viſus eſt ly [hac intētiōe] vel ly [hꝰ] vt Auer. inqt, vt poneret dr̄iam inter intentiones: quas recipit intellectus. ⁊ illas quas recipit ſenſus. ille. n. intell's ſunt vl'es, iſte autem ſenſus ſunt particulares.

An ſenſus ſit recipē formam ſine mā. ¶ Sed expoſitores querūt an ꝓpriū ſenſibus ſit recipe formas ſine mā? Et vr̄ ꝙ nō, qm̄ vt Auer. ait receptū a ſenſu eſt ſingulare, ſed ſingulare h̄ ē ꝑ māꝫ. g̃ ⁊ ſenſatū erit receptū cū mā. ¶ Ampliꝰ intell's abſtrahit a ſenſibilibꝰ, ſꝫ nō abſtrahit a ſenſibilibꝰ: niſi vt ſunt i mā, ergo ſenſibilia ſūt ꝓpter mām. ¶ Rurſuꝫ de tactu ⁊ guſtu nō videt̄. tactoriū enim nō intētiōes tactilium ſuſcipit: ſed formas ipſas, ⁊ vt Ariſt. dicit. ¶ Adhuc videt̄ hoc nō ꝯuenire ſoli ſenſui, cū ⁊ phātaſie, ⁊ materie cōpetat: vt Expoſitores ꝓbant. mā eniꝫ nō recipit agēs totū: ſed formā ab agēte: abſqꝫ eiꝰ mā, ⁊ ſic phātaſia: q̄uo ergo tanqꝫ ꝓpriū ſenſui Ariſt. h̄ tradit. ¶ Expoſitores noſtri longā dederunt reſpōſionē, nos aūt breuiter cū Themiſtio ⁊ Simpli. dicemus breuē rñſionē. ¶ Primo accipiētes qd ſit ſuſcipe rē ſine mā, ⁊ dicimus ꝙ ꝑ recipere formā ſine mā nō intelligit Ariſt. ꝙ recipiat ſenſoriuꝫ formā ſolā: nō recipiēdo mām illius forme, ſine dubio eni ⁊ materie cōpetit hic modus. Alio modo intelligit̄ vt recipiat formā ſine mā. i. ad hoc vt formā recipiat, nō oportet vt diſponat̄ diſpoſitiōe reddēte materiā ſenſorij eiuſdē modi cū mā agentis. Ad hoc quidē enim vt viſoriū intētionē accipiat coloris, nō debet ꝑus diſponi qualitatiue ⁊ quātitatiue, ita vt reddatur penitus ſile parieti, ⁊ hoc quidē modo recipit ſpēm ſine ipa mā, ⁊ h̄ mō dicunt Expoſitores Ariſt. intelligere. ſed pace eoꝝ dicā iſti errāt, qm̄ tūc ſequit̄ ꝙ mā recipiēs formā aliquā a ſtellis, eā reciperet ſine mā, quoniā nūqꝫ diſponit̄ in diſpōnibꝰ reddentibus materiā ſimilē ſoli vel lune. ¶ Ideo eſt ⁊ tertiꝰ modus ꝙ recipere ſpēm ſine mā, eſt recipere formā tm̄, nulla habita diſpoſitione penitus, nec ſili agēti, nec ſimplr, nec huic, nec priuatiue, nec poſitiue. ⁊ dico nec priuatiue, nec poſitiue, qm̄ forte ipſa mā ad hoc vt primas recipiat formas, nō ꝑdiſponit̄ poſitiue, ſat eſt ut remoueat̄ oppoſite, ⁊ hoc eſt priuatiue diſponi. Eſt ergo recipere ſpeciē ſine materia. i. formā ipſā ſolā abſqꝫ ſimplr diſpōne oīno. ¶ Amplius 2º accipimꝰ quodlibet ſenſoriū duplr poſſet accipi, vno quidē modo vt ſubm ⁊ mā ſenſibiliū ē, alio modo vt iudiciū ſenſibiliuꝫ. Primo modo nihil ꝓhibet (vt veteres dicūt Simpl'. ſ. ⁊ Them.) ſenſoriū recipere ſpēm cuꝫ ipſa mā in diſpōne mediāte. oculus eniꝫ ipſe miſtū quoddā eſt, cui color aliqs annexus eſt. ſed hoc ſibi ineſt vt ſubiectū: ⁊ corpus eſt miſtū, vt vero eſt iudiciū ſenſibiliuꝫ ꝓculdubio recipit ſpēm tm̄: abſqꝫ omni diſpōne ꝑuia. per accidēs aūt qn̄qꝫ ꝯcurrit preuia diſpoſitio ſaltem ī medio eius: gratia mālitatis organi, queādmodū in guſtu ⁊ tactu. ¶ Imaginatur ergo Simpl'. ſpēm per ſe recipi in ſenſoriū, iudiciuꝫ vero de ſenſibili amitti a potētia ſenſorij, que vita eſt illiꝰ. ¶ Tūc ad argumēta. Ad pmū patet ſol'. ſenſatū eſt ſingulare, nō quidē a mā ſeu diſpōne materie: ſed ab appendiitijs materie. ¶ Ad 2ᵐ dicendū intellectū nō abſtrahere a ſingulari ratione materie: ſed ratione conditionis materie. ¶ Ad 3ᵐ tactoriuꝫ ⁊ guſtoriū vt organa ſunt ⁊ miſta recipiūt, vel nihil ꝓhibet recipe formas cū mā: ⁊ diſpōne materie, vt iudiciū ſunt vacāt ab hoc. vt enim iudiciū recipiūt ſpēs tm̄ ſine mā: ⁊ diſpōne māe. ¶ Ad vltimū hoc eſt proprium ſenſui recipe ſpēm ſine mā. i. diſpōne materie tm̄: ⁊ hec differt a phātaſia, que non tm̄ recipit ſine ipſa mā: ſed ſine pn̄tia materie. Et differt a mā ipſa; q̄ recipit formas: vt diſponatur poſitiue: vel priuatiue, ⁊ ſic patet.

Argyr. **¶ Inſtrm aūt id ſenſus eſt primuꝫ: in quo eſt talis vis atqꝫ potētia collocata. Atqꝫ ſꝫ idē: rō dō ñ ē eadē/ſꝫ diuerſa. nā id qḋ ſētit/aliq̄ ē magnitudo: nō tñ rō ſēſitiui. neqꝫ ſenſus ē. magnitudo: ſed eſt q̄dā rō potētiaqꝫ illius.**

T.c.122. **¶ Senſoriū autē primuꝫ: in quo hmōi potentia. Eſt igitur idem: ſed eſſe/alterum eſt. magnitudo enim quedam erit/id quod ſentit: non tñ eſt ſenſitiuo eſſe. neqꝫ ſenſus magnitudo eſt: ſed ratio quedā ⁊ potētia illius.**

Colle/ctanea te.c.122. ¶ Cū accepiſſet qḋdā oībus ſenſibus cōe: nūc ad diffōnem ſenſorij cōiter trāſit, ⁊ ſermo eius manifeſtus eſt ꝑ ſe. verū abbreuiatio eſt. ſenſoriuꝫ aūt pmū ⁊ ꝑncipale eſt id, in quo hꝰ potētia ſedet, ⁊ q̄uis ſenſus. ⁊ pmū ſenſoriū ſubito non diſtāt, queādmodū nulla forma ſubito diſtat ab eo in qḋ ipſa recipit̄: tm̄ diuerſa ſenſorij, ⁊ ſenſus eēntia eſt, qm̄ qḋ ſenſationē patit̄ eſt quedā magnitudo, ſenſus autē ratio ⁊ potentia illius. ¶ Et debes ſcire: vt Simpl'. innuit facultateꝫ ſenſitiuā duplicē hr̄e ad ſenſoriū cōparationeꝫ, vt actus. ſ. ipſum ſpecificās, ⁊ ſic vita dr̄ ſenſorij: ⁊ rō ſeu forma. Aliā vero prout vtit̄ eo ad iudiciū ſenſiliū, ⁊ hoc quidā mō poª ſeu virtus ⁊ facultas illius dr̄, ⁊ ideo dixit [Sed rō quedā ⁊ potētia illius.] hāc duplicē cōparationem deſignās.

Argyr. ¶ Patet āt ex his: ⁊ cur ſēſibiliū exupatiões ſenſuū iſtr̄a corrūpūt. nā ſi mot⁹ ſit vehemētior/inſtr̄iq; ſenſus ſuperet vires: diſſoluit rō. id aūt erat ſēſus. diſſoluitur q̄3 ꝑinde atque ↄcēt⁹ itētiōe/cū vehemēter fides pulſāt᷑.

T. c. 123 ¶ Manifeſtū aūt ex his: ⁊ propter quid ſenſibiliū excellētie corrūpunt ſenſoria. ſi nāq; ſit fortior ſenſorio/motus: ſoluitur rō (hoc aūt: erat ſenſus (ſicut ⁊ ſymphonia ⁊ tonus/ percuſſis fortiter chordis.

Collectanea textus cō^m. 123 ¶ Expoſitor nouus credit Ariſto. reddere cām, cur ſenſus ipſi, ⁊ ſenſatiōes ipſe ab excellētijs ſoluūtur ſenſiliunt. qđ ⁊ ſi verū ſit, porro textui nō ſonat a dicta, nec ſequit᷑, iō vt expoſitores dicūt Simpl. ⁊ Them. ⁊ Auer. Ariſt. cur inſtr̄a ſenſuuz corrūpunt᷑ a fortibus ſenſilibus tradit, ⁊ hoc dicit Auer. hac pte, ⁊ ex hoc q̄ diximus q̄ ſenſus eſt intētio. i. actus ſenſorij, declarabit᷑ cauſa: ꝑpter quā ſenſibilia intēſa corrūpūt inſtr̄a ſenſuū, ⁊ reddit cām, qm̄ qñ motus ſentiētis a ſenſili fuerit fortior q̄3 ſentiēs poſſet tolerar̄, diſſoluet᷑ illa intētio: ꝑ quā ſenſus eſt ſentiēs, ⁊ remanebit corp⁹ ſine illa intētiōe. i. ꝓportiōe, que eſt ſenſus. ¶ Sicut ⁊ ſymphonia] qm̄ qs crederet ſenſoriū ſolui ſimpl'r a ſenſili, addit vt Simpl. inqt. [Sicut ⁊ ſymphonia, ⁊ tonus ꝑcuſſis fortiter cordis] ac ſi dicat nō q̄ ſimpl'r ſenſoriū tollit᷑: ſed

Dubitatio. diſtēperat᷑ ac ꝑturbat᷑. ¶ Et hoc exēplū ad ſenſoriū vadit: vt Simpl. ait, ⁊ nō ad vitalē ſenſum ipm. ¶ Querunt expoſitores ꝑpter qđ ſenſilia corrūpūt ſenſoriū. Videt᷑ eni q̄ nō, qm̄ (vt dī) ſenſibilia agūt intētiōes in ſenſorijs. ſed intētiones nō agūt. nō eni ſunt de potētijs actiuis. ¶ Lōgā dedit nouus Expoſitor rñſionē, tādē ꝑſtringit᷑ ad h̄ q̄ ſenſile tollit ſenſum: tum quātū ad iudiciū, tum quātū ad potētiā ſenſitiuā. ¶ Sed hec ſol. pace eius, plurimū deficit. primo

Dubōr^a Rñſio quidē: q̄r etſi ſenſus ⁊ iudiciū tollat᷑ nō appet modus quo tollit᷑, ⁊ h̄ querimus: intētio enim rei nō dz agere. ¶ Scđa queſtio eſt de ſenſorio: de quo nō apparet, quō ſoluit᷑ a ſenſili. ¶ Propter qđ aliter mihi videt᷑ ad ꝓpoſitū dicere. declarauimus enim ſuperius quō ſenſoriū corrūpit᷑ ꝑ accñs a ſenſili ſpiritali ꝑut ſecuz accidit ſenſile reale. v. g. oculus corrūpit᷑ a colore ꝑ lucē que calefacit humorē glacialez, ⁊ tollit eum. auditus corrūpitur ꝑpter ſonū realez q motu forti ꝑcutit ad tympanū auris, ⁊ tollit᷑ auditorium. Similiter olfatile tollit olfatoriū, qñ odor realis ꝑuenit ad ipſum, ⁊ ſic de alijs. Senſoriū igit᷑ nō corrūpit᷑ ab intētionibus ſenſiliū: vt nouus credit Expoſitor, ſed per accidens ab eis, per ſe vero ab ipſis realibus illis cōiunctis.

Argyr. ¶ Patet p̄terea ⁊ quā ob cāz nō ſētiūt plātē: tametſi ꝑtē aliquā habēt aīe/atq; ab ipſis tāgibilibus patiunt᷑. frigeſcūt. n. ⁊ caleficiūt: vt patet. Nā huius cā eſt: mediocritatē nō hr̄e/ neq; ꝑncipiū tale vt ſenſibiliū ſine mā ſuſcipiāt formas/ſed cum materia patiant᷑.

T. c. 124 ¶ Et ꝑpter quid plante nō ſentiunt: cum habeāt quādā partē aīalem/⁊ patiant᷑ a tangibilibus. etenim frigeſcunt ⁊ caleſcunt. Cauſa eniz eſt: nō habere medietatē/neq; hm̄ōi principium vt poſſit recipere ſpecies ſenſibilium/ſed pati cum materia.

Collectanea textus cō^ti 124 ¶ Ad dicta ſoluit. q. correlarie, ⁊ inqt. Et ꝑpt̄ qđ plāte non ſentiūt, hñtes quādā ꝑtē aīalē. ſ. vegetabilē, ⁊ patiētes a tāgibilibus. ⁊ nāq; frigeſcūt, ⁊ caleſcūt, ⁊ hoc fuit argumentum Pythagore, quo plātis ſenſum tradit plātatiuū, receptiuū. ſ. ⁊ nō iudicatiuū. ¶ Cā enim nō.] Reddit cām, tuz ex ꝑte māe, tum ex ꝑte forme: vt Simplicius ait, ⁊ inquit. Cauſa enim nō hr̄e medietatē. ſ. qualitatū ꝑmarū, ⁊ h̄ q̄3tū ad cāz mālē, ac corporalē. neq; h⁹ hz ꝑmū ꝑn^m poſ̄e recipe ſpēs ſenſibiliū. ſz plāte patiunt᷑ cū mā. i. diſpōne ꝑuia, ⁊ h̄ quātū ad cāz formalē, que eſt ſenſilis vita. ¶ Pōt ergo ſyllogiçari ſic, oē ſentiens eſt mediate ↄſiſtēs, ⁊ viuēs eſt vita ſupra māz. ſed plāte nō h⁹ ſunt, quare ⁊ ꝓculdubio plāte nō ſentiūt. ſed de his ſatis ſupius diximus. ¶ Themiſtius aūt vltra has duas cās aſſignat ⁊ 3^am ex ꝑte finis. nā enim (inquit) nihil incaſſuz: aut temere: viceq; fortuita ſuſcipit. Si igit᷑ plāte ſenſuz hērēt, vel ꝑpter vtile, vel ꝑpter neceſſariū: vtile quidē nō, qm̄ nec ſalutaria ⁊ vtilia ꝓſequi pñt, nec vitare ↄ̄ria, qđ tñ aīalib⁹ tributū eſt, at plātis negatum, q̄r imote a loco, ⁊ affixe radicibus ſunt. ¶ Propter neciuz vero minime, qm̄ ſuccū hauriunt a terra: nec id agnitione: aut iudicio aliquo cernūt: ideo ſimpl'r plāte ocioſi ſunt ſenſus, ⁊ hac de re plantas ſenſibus carere non ambiges.

Argyr. ¶ Dubitabit āt qſpiā/ſi poſſit id ab odor̄ pati/qđ olfacē neqt: aut id a color̄ q̄ haudq̄q; videre pōt. ⁊ ī ceteris ſilī mō. Ar ſi odorabile ſit odor: ſiqd ī odoratū agit/odor ꝑfecto agit. Quar̄ fieri neqt: vt ab odor̄ qcq̄; patiat᷑ eoꝝ q̄ olfacē nequeūt. eadē ē ⁊ ī ceteris rō. Nec ēt fieri pōt vt a ſenſibilib⁹ qcq̄; patiat᷑ eoꝝ q̄ ſentire pñt: niſi vt qđq; eſt ſenſitiuū.

T. c. 125 ¶ Dubitabit aūt aliqs/ſi patiatur aliquid ab odore qđ nō pōt olfacē: aut a colore/ qđ non pōt videre: ſil'r autē ⁊ in aliis. Si aūt olfatibile ſit odor: ſiqd facit/olfatū inquātū odor eſt facit. Quare nō potētiū olfacē: nihil pati pōt ab odore. eadē aūt rō ⁊ in aliis. Neq; potētiū: niſi inquātū vnūqđq; ſenſitiuum.

Collectanea textus cō^ti 125 ¶ Hic Ariſt. (vt Simpl. exponit) ad dicta ambigit, ⁊ inqt. Dubitabit aliqs, ſi. i. an patiat᷑ aliqđ ab odore, qđ ipoſ̄e eſt olfatū hr̄e. i. qđ caret ſenſu olfatus, aut a colore nō poſ̄e videre, ſil'r aūt ⁊ in alijs. hec ē qđ: an aliqđ inſenſibiliū poſſit pati ab odore, colore, ⁊ alijs h⁹. ¶ Et huius. q. rō eſt, qm̄ inſenſi^lia patiunt᷑, ⁊ hoꝝ hec qdē cū mā: vt calefacta ⁊ frigefacta, illa vō ſine mā: vt cera recipit ſigillū ſine auro, ⁊ ferrorīō petit Ariſt. an inſen^lia pñt ab odore ⁊ colore moueri, dato q̄ nō ſētiāt. ¶ Si aūt.] vult Simpl. Ari^lem. q. ſoluere ſub ambiguo. d. Si aūt olfatile odor. i. ſi odor formaliter eſt olfatilis ad olfatū relat⁹, ſi aliqđ facit olfatū odor erit: ⁊ ecōtra, ſi qđ patit᷑ ab odore olfaciet. Ideo ↄcludit. d. q̄re nihil poſ̄e pati ab odore, ipoſſibiliū olfatū hr̄e. eadē āt rō: ⁊ de alijs. ſ. colore, ⁊c. neq; ſup. ſenſatio ē poſſibiliū abſolute, ſz inquātū vnūqđq; ſenſoriū ſenſitiuū eſt. patiunt᷑ g̊ a ſenſilibus ſenſoria, nō abſolute: ſed vt ſenſilia ſunt, ⁊ ſic ſolutio cōſtat. Nō dedit aūt aſſertiuā ſolutio, qm̄ nō palam hec ſimpl'r eadē eſſe. ſ. color ⁊ viſile: odor ⁊ olfatile, ⁊c.

cō^m 125 Auerrois aūt ex defectu male trāſlatiōis, velle videt᷑ Ari. ponē d̄ria3 iter tactile ⁊ guſtatile ex vna. ⁊ alia ſenſilia ex alijs, ⁊ inqt. Et lz aliqđ qđ nō eſt inatū tāgere patiat᷑ a tāgibilib⁹, v. g. plāte frigeſcūt caleſcūt ⁊c. tñ nō patit᷑ ab odorib⁹ ꝓpa paſſiōe odoribus. i. ſm q̄ eſt odor, niſi id qđ pōt olfacere. nec patit᷑ a coloꝛib⁹ paſſiōe ꝓpa colorib⁹ ſm q̄ eſt color, niſi id qđ pōt videre neq; a ſono, niſi id qđ pōt audire. ¶ Et ſic de alijs.] Pōderat h̄ verbū alijs. cū eni plural'r ſcribat᷑ vī: ⁊ guſtū, ⁊ tactū intelligē, cui⁹ oppo^m ipſe dicit poſt. Inqt ſoluēdo Ari^lem dubitatiue loq, nec aliqđ aſſerere, ⁊ quātū ad h̄ cū Simplicio cōuenit. ¶ Si igit᷑ oē olfaciens,] ꝓbat auer. in tribus ſenſilibus nihil pati ab aliquo illorū, qn ſenſuz hēat illius, ⁊ p̄ accipit ꝓpōnē ſm cōuerſionē in terminis, dicēs. Si igit᷑ oē olfaciēs patit᷑ ab odore, ⁊ oē qđ patit᷑ ab odore eſt olfaciēs. Tunc ſequit᷑ ſm ↄuerſionē oppoſiti. i. ꝑ ↄ̄poſitionē. qđ nō eſt olfaciēs, nō patit᷑ ab odore: ⁊ ſic v̄tus rōis Ari. eſt enthymematis, cuius añs eſt vna, ꝓpō ↄuerſa ⁊ cōuertēs. ⁊ ↄ̄ñs cōuertēs per ↄ̄poſitionē. tūc oſtēdit quid poſuit Ariſt. de hoc, ⁊ inqt, ⁊ ipſe nō ꝓpalanit in ſermone. i. ī h̄ textu: niſi poſtremū ↄ̄ñs, cū dixit in arabica tranſlatione. [Unde neceſſe eſt vt nihil ex eis que nō pñt olfacere patiatur ab odore.] Hoc qdē eſt ↄ̄ñs; qđ eſt ꝓpō cōuertēs ꝑ cōtrapoſitionē, ⁊ nō poſuit añs: ſz ꝑ^m ꝑn^m. i. ꝓbationez eius. ex quo cō ſequebat᷑. ſ. [q̄ ſi odor eſt relatiuus. i. olfatc⁹] neceſſe eſt vt olfact⁹ ſit olfaciētis, ⁊ nō ꝓpalauit ꝓpōnē dicentē, q̄ oē qđ patit᷑ ab odore eſt olfaciēs. neq; ↄuerſionez ſui oppoſiti. ſ. illā, oē olfaciēs patit᷑ ab odore, que eſt cōuerſio oppoſiti. i. ꝓpōnis, que ↄuetit᷑ ad oppoſitū ꝑ ↄ̄poſitionez. ¶ Et quaſi opinat᷑.] Soluit. q. quorūdā ad ari. querūt. n. ꝑ ꝑ qđ tactile pōt agere: ⁊ nō ī tactoriū, ⁊ nō ſic odor ⁊ alia. ¶ Rñdet q̄ tā tactile q̄3 olfactile relatiua ſunt, ſed differēter, qm̄ q̄litates ꝑme ſunt tactilis per accidēs predicatione. ſ. per accidēs, ſz odor eſt olfactilis ꝑ ſe, ⁊ color ꝑ ſe viſilis, ⁊ h̄ dicit. ⁊ quaſi opinat᷑ q̄ tact⁹. i. relatio tactiua eſt aliqđ ↄtingēs rebus ↄ̄rijs tāgibilibus, faciēs de eis denoīatiuā ꝑdicationē, ⁊ nō opinat᷑ q̄ olfactile eſt aliqđ ↄtingens odori. imo eſt ꝓpriū odori, neq; viſibile colori, ſz opinat᷑ q̄ olfactui. i. olfactile ē q̄ſi ipe odor. i. ꝑdicatū ſcđi modi de odore, ⁊ vibiſile ipſe color, ⁊ auditile ipſe ſonus, ⁊ tunc v̄ificat añs. erat. n. añs oē olfaciēs ab odore patit᷑, ⁊ oē patiens ab odore eſt olfaciēs. Uerificatur. n. añs. d. Et ideo fuit neceſſe apud ipm: vt oē quod patit᷑ ab odore ſit olfaciēs, ⁊ a colore videns, ⁊ a ſono audiens, ⁊ nō fuit neceſſe: vt oē quod patit᷑ a tactili ſit tāgēs, ⁊ hoc indiget magna inquiſitione. ¶ Et ipſe.] quaſi rñdet ad qđdā dubiū, nōne. n. oīa ſenſibilia ad ſenſoria eodē reſpectu dīr̄. reſpōdet q̄ nō, ⁊ inquit. Ipſe eniz quaſi opinat᷑ q̄ ſenſiuū qdā ſunt ī capl'o relōnis: ſup mutare ad ſenſibilia vt viſus, audit⁹, ⁊ olfact⁹, ⁊ qdaz ſunt in capl'o actionis ⁊ paſſiōis per ſe: ſed accidit eis relatio. ¶ Uult ergo auer. q̄ d̄ie elētoꝝ ſunt primo ⁊ ꝑ ſe actiue: per accñs aūt tactiles, in alijs autē actiue per accñs: ⁊ per ſe ſenſiles. Et ideo ſtat aliqđ recipere actuz a d̄rijs elemētorū: ⁊ tñ nō tāgere, ⁊ aliqđ recipe actū a ſono: ⁊ nō audire ipoſſibile eſt: ⁊ h̄ qđ dicit ipſe pz, qm̄ q̄litates ſcđe nō ſunt per ſe actiue: niſi merito qualitatū primarū, ſed q̄r ſūt ꝓportiōes primaꝝ: nō ſunt relatiue dicte ad ſenſus: pri me vō ſunt per ſe actiue, ⁊ per accidens tactiles. Et ſic pz ſolutio hec, ⁊ diuerſitas expoſitionis Auerrois.

Argyr. ¶ Id ita eſſe: patē pōt ⁊ hoc ēt pacto. nā neq; lumē ⁊ tenebre/neq; ſon⁹/neq; odor ī corpa quicq̄; agit: ſed ea nimiꝝ in q̄bus ſunt ipſa. aer. n. q eſt cū tonitruo: ſcindit lignū. At. n. tāgibilia ſaporeſq;: agūt. ſi. n. nō agerent: a quonā inanimata paterent᷑ atq; alterarēt᷑?

T. c. 126 ¶ Simul aūt manifeſtum eſt: ⁊ ſic. neq;. n. lumen ⁊ tenebre/neq; ſon⁹/neq; odor qcquā facit in corpa: ſed ea in q̄bus eſt. vt aer q cuz tonitruo: findit lignū. Sed tāgibilia ⁊ ſapores: faciunt. ſi eniz non: a quo vtiq; paterentur inanimata/⁊ alterarentur?

Collectanea t. c. 126. ¶ Et arg^m hoc ab exēplo potius acceptū in idez tēdit: ſicut ꝑſfatuz, q̄. ſ. in corpa: vt corpa: nō agūt ſenſibiliū forme per ſe: ſed ſubita ipſoꝝ: vt tonitruus rūpit ligna iterdū: nō vt reſonās, ſed q̄r aer deferēs ſonū, vehemēter mot⁹ incidit in ligna, ⁊ ſic in alijs: vt dixi in capl'o ꝑcedēti. ¶ Sed tāgibilia.] Uidet᷑ ↄ̄rio a ſentiri, q̄. ſ. agūt ſenſilia: ⁊ ī nō ſenſitiua vtroq;. ſ. mō, ⁊ ſm formā ſuiipſaꝝ, ⁊ ſm ſibijpſis ſubia: vl' coexñtia. q̄ enim agant ex tāgibilibus maxie manifeſtum eſt: ⁊ ex ſaporibus. eteniz calefaciūt ⁊ inaīata, ⁊ dulcia efficiunt᷑ ⁊ ſalſa ꝑmutata. ¶ Sed Auer. mouet. q. ⁊ inqt, ⁊ h̄ qđ dixit in tāgibilib⁹ eſt manifeſtū: ſed in ſaporib⁹ indiget ↄſideratione, qđ ꝓbat. pōt. n. aliqs dicere q̄ ſapor eſt ipm guſtatile, ſicut odor ipm olfactile, cui⁹ rō eſt, qm̄ tam odor q̄3 ſapor qualitates ſunt ſcđe, que nō agūt niſi merito ꝑ^ar. ¶ Tūc arguit ad oppoſitū ꝑ ſenſuz, ⁊ inqt. Sed videmus (vt dicit Plato) q̄ ſapores hñt in corpibus nō aīalib⁹: paſſiones diuerſas additas. i. attributas calefactioni ⁊ frigefactioni, v̄bi gr̄a, exaſpare qđ eſt pontifici, ⁊ lenificare qđ eſt vnctuoſi, ⁊ alia multa: q̄ ſunt dicta in Timeo, que Gal. laborat exponere. ergo ſapores ꝓculdubio agūt in non aīata: queadmodū tactilia. attamē Auer. reuocat dictū Platonis ī dubiū, ⁊ iqt. Iſte igit᷑ actiōes vtrū ſint ſaporis ꝑ ſe, aut ſint de ſapore: quaſi mot⁹ aeris de ſono. i. aut ſint ꝓuenietes a ſapore per accñs: rōne ↄiūcti cū ſapore, indiget ↄſideratiōe. ¶ Uerū dat rñſū. q. vt ī ꝓpoſito ſufficit, ⁊ inqt, ⁊ accepit hic q̄ ſapor ē mod⁹. i. ſpēs tāgibilis, cū ſit ſilis ei. Uult dicē q̄ quocūq; ſit ſapor agit ꝓut eſt ſpēs tactilis.

Argyr. ¶ Quid igit᷑: agūt ne ⁊ ſenſibilia illa? at vt vī nō oē corpus ab odore pati ſonoq; pōt: ⁊ ea q̄ patiūt᷑: terminis vacāt ⁊ nō manēt/vt aer. olet. n. ipſe: tāq̄; aliqđ paſſus. Quid aliō eſt olfacere quidē: p̄ter idipſum/aliquid inquā pati? at enim olfacere quidē: ſentire eſt: aer autem paſſus: cito ſenſibilis fit.

T. c. 127 ¶ Ergo ne ⁊ illa faciunt? an non oē corpus paſſiuū eſt ab odore ⁊ ſono: ⁊ patiētia/indeterminata ſunt ⁊ nō manēt/vt aer? olet eni: tāquā paſſus aliqđ. Quid igit᷑ eſt odorare: p̄ter pati aliqđ? an odorare: ſentire eſt? aer autem paſſus: mox ſenſibilis fit.

Collectanea textus cō. 127 ¶ Concedēs tactiles agere qualitates ⁊ ſapores ſm alterationē, querit ſi ⁊ reliq̄ ſenſilia agūt ī corpa nō ſentiētia. Cui rñdet. d. [Vel nō oē corp⁹ patibile ab odore ⁊ ſono.] Eſt ergo ſolutio, q̄ hñ agūt in corpa inſenſitiua, ſed differēter (vt Auer. inqt) ab actione tactiliū, qm̄ nō oē corp⁹ eſt paſſiuū ab odore, ⁊ ſono, ſed agūt in patientia indeterminata. i. in media, que ideo indeterminata vocat, qm̄ nō manēt. qm̄ (vt Simpl. iqt) eiuſmodi media carēt ꝓprijs ſenſilib⁹, cū ꝑſpicua ſint. mediū qdē ſoni in ſonoꝝ mediuz, odoris in odoꝝ, que nō ꝑmanent in dato actu vt aer, qui maxie: ⁊ ꝑſpicuus, ⁊ ſonorus, ⁊ odorus eſt: vt ait Simpl. Hec g̊ agūt in corpa iterminata que media dicunt᷑, ⁊ hec nō ſolū ſb̄tis vt in tonitruo dixit, ſed ꝑ ſe agētia formal'r. Et reddit ariſ. rōnē. [Olet. n. vt patiēs aliqđ]. i. qm̄ aer mediuz eſt quod olet tanq̄; traducēs: ⁊ medium deferēs, vt l'ra nr̄a haber. ¶ Quid igit᷑ eſt odorare?] Ad dicta querit, cū enim ↄceſſiſſet odorē agere ī mediū, poſſet qs petere, g̊ mediū odorat. iō petit: qđ igit᷑ ē odorare p̄ter pati aliqđ odoris. q. d. nihil. ¶ Rñdet aut odorare ſentire eſt. i. recipi in ſenſorio cū ſtabilitate ⁊ ꝑmanēter, aer aūt patiēs h̄ mox. i. ſtatim ſenſibilis fit. i. receptiu⁹ ſenſilis fit. aer g̊ recipit ſenſile in trāſitu, ſenſoriū tanq̄; finis, ⁊ hoc eſt ſentire recipere. ſ. ſenſile tāq̄; finis: ⁊ ꝑ ꝑ ipm, ⁊ nō tanq̄; traducēs ⁊ mediuz. ¶ Sed dices forte q̄ in viſiōe aer mox fit ſenſilis: nō tñ ſono ⁊ odore. ¶ Rñdet Simplicius q̄ v̄bū Ariſ. [mox fieri ſenſile]

nihil aliud vult: niſi vt fiat mox. i. nō per ſe ſed vt traducēs ⁊ mediū, in q̄ non terminat̄ viſibile vel auditile. ❡Debes ſcire, vt ex veteribꝰ elicit̄ mediū ⁊ ſenſoriū ꝯuenire: vtrūq̄ʒ .n. ſuſcipit ſpēm ſine mā, ⁊ ideo ſenſilia pñt agere per ſe i illa vtraqʒ. Qm̄ nō egēt diſpōne ꝑuia pro receptione illorū. differūt aūt, qm̄ ſenſoriū cū ſit viuēs: ⁊ ſenſitiuā hēat aīaʒ, retinet ſpēm tanq̄ʒ terminus. eo fit (vt Them. ſentit hic) ꝙ ſenſoriū ſentiat, mediū aūt cū nō ſit viuū, nō eſt terminꝰ ſenſilis, ſʒ eſt traducēs tm̄, ⁊ in aliud ordinatū, ⁊ iō non ſentit. quapp oē ſentiēs recipit ſpēm ſine mā, nō tn̄ ꝯuertit̄ i terminis. mediū.n. ſine mā ſpēm recipit: ⁊ tn̄ ſentiēs nō ē.

Argyr. a.2.b.j.

❡Sēſuū aūt nullū aliū eē ꝑter hos qnqʒ/viſū iquā/auditū/odoratū guſtū/⁊ tactū: ex hiſce ꝓfecto q̄ nūc deiceps dicemꝰ/credere qſpiā pt. Nā ſi nūc ſenſū ois eiꝰ hēmus cuius ſenſus eſt tactꝰ/oēs nāqʒ rei tāgibilis vt ē tāgibilis affectꝰ nob̄ ſūt ſēſibiles tactu: nullꝰ vtiq̄ tactꝰ vl' guſtꝰ vl' olfactꝰ vl' auditꝰ vl' viſus deeſſe nob̄ vī. Preterea/ſi ſēſus nob̄ deficiat aliqs: ⁊ inſtrm̄ neceē eſt illius nob̄ deeſſe.

t.c.128 **❡Qr aūt non ſit ſenſus alius ꝑter qnq̄/dico aūt hos/viſum/auditū/olfactū/guſtuʒ/tactū: ex his credet aliqs. Etenim: omnis eius cuius eſt ſenſus tactus/etiā nunc ſenſuʒ habemus. oēs.n. tangibilis inquantū tangibile paſſiones: tactu nobis ſenſibiles ſunt. Neceē autem eſt/ſiquidē deficit aliqs ſenſus: ⁊ ſenſorium aliquod nobis deeſſe.**

Colle/ctanea t.c.128 ❡Querunt Expoſitores, an liber tertiꝰ hac in pte incipiat. Expoſitor ſm grecos hic 3m inchoat, ⁊ huiꝰ rei cāʒ tradit, qm̄ apud veteres queſitū erat, an intell's eēt ſēſus, ⁊ cū ipʒ eē aliqueʒ qnqʒ ſenſuum ſit impoſ'e, relinqt̄ qō: an forte ſit ſextꝰ ſenſus, iō conat̄ Ari. declarare, an itell's ſit ſenſus. ꝑt ḡ rō expoſitoris h̄ pacto ordiri, ibi icipit tertiꝰ vbi tractare inchoat de oīa ⁊ ꝯueniētia ad ptē itelleuam, cū hic id faciat, ꝓculdubio ⁊ h̄ tertius incipe hʒ. Cuʒ expoſitore ſunt Them. ⁊ Simpl', ⁊ oēs fere greci. ❡Nouus expoſitor ꝯdicit expoſitori ex h̄tq; capite h̄ nec de intell'u, nec de oīa, vl' conueniētia intell's Ari. meminit. Propter qō inqt dignū eē 3m aggredi: vel capite illo [qm̄ autē duobus oīijs.] vbi de oīa intell's a ſenſu tractat, vel capite eo [De parte autēʒ aīe.] vbi de intell'u rōcinatur. Qō ſi forte (inqt) apud grecos iuenit̄ hic ititulatꝰ tertiꝰ, forte fuit error ſcriptoris ſcribētis ⁊ ititulātis. ❡Sed vī expoſitoris mēs ꝯfirmari ex h̄, qm̄ Ari. diuiſit librū totū in tres, ⁊ in 2° intentionē dixit eſſe: de obtīa, opibꝰ, potētijs, ⁊ ipſis aiabꝰ, ⁊ h̄ totum proculdubio expediuit. qō incipit ḡ icū ſecludit̄ ab intētiōe ſecūdi: ꝯtinebit̄ porro in itētione tertij. ❡Amplius ſi itētio Ari. (vt nouus inqt expoſitor) eſt capite ſeq. de oīa aggredi intell's ab ipſis ſenſibus, ꝓculdubio (vt Simpl'. inqt) doʒ numerꝝ ſenſuū terminare, ⁊ hoc eē nō potuit niſi h̄ 3m exordiet ❡Rurſuʒ qō inqt nouus expoſitor errorē eē ſcriptoris nihil eſt, id porro oībꝰ inuenit̄ expoſitoribꝰ cōe vt h̄ 3m aggrediat̄ Ariſt. ſed hoꝝ altercatio non facit ad ſcire, ſiue igit̄ ſic, ſiue nō ſit intātū vob̄ ocm̄. ❡Incipit aūt a ſenſu: vt Simpl'. ſentit, tū vt ad ſupiora ꝯtinuationem hēat, tū qm̄ oīaʒ iter itell'm ⁊ ſenſuʒ ordinaturus eſt, vt a faciliori incipiat, a ſenſu aggredit̄. tū vt i ipſo ſenſu veſtigiū itell's ꝯſideremꝰ: vt ipartibile: vt ſeparabile q̄dā pacto: vt ſuijpſius cōprehēſiuus. ❡Querit aūt ſtatiʒ in pnᵒ ſi eſt aliqs aliuſ ꝑter qnq̄ ſenſus: pp duas cāſ: vt Them. ſentire vī, tum ꝓ qm̄ tactꝰ eſſe multos tradidit, tū ſcōo qm̄ graue ⁊ leue ſentire videmur nullo ꝓfecto ſenſu hoꝝ quos dixit: niſi ſextꝰ ꝯcedat̄, his qdē cauſis ꝙ nō ſit alius ꝑter qnq̄ tradit Ari. ❡Fuerūt aūt qdā antiquoꝝ q ſenſuū numerū inductiōe ꝓbāt. ſ. in aīalibus oībus ⁊ in el'ntis oībus. viderūt.n. nulluʒ aīal plus hr̄e q̄ʒ qnq̄, ⁊ viderūt el'nta nō eē pl'a q̄ʒ 4or, ⁊ ſenſus non eſſe plures quinq̄ opinat̄. Quos hic Simpl'. tangit ꝙ hꝰ inductio peccat, Tuʒ qm̄ notus nō eſt nob̄ numerus aīaliū quotus ſit. ſunt.n. aīaliū q̄dā nob̄ imanifeſta: q̄cūq̄ demonia, ⁊ el'nta quidē 4or ſunt, ⁊ ſic ſenſus nō niſi 4or eē deberēt. ❡Proponit ḡ Ari. ꝑ itētionē eius. d. Qr aūt non ſit ſenſus alius ꝑter qnq̄. Dico aūt hos viſuʒ, auditū, olfactū, guſtū, ⁊ tactū, ab his credet aliqs. voluit aūt exponere hos vt ne credat tactū eſſe plus vno. ❡Nā ſi ois cuius.] ꝓbat ꝓpoſitā ꝯnē in forᵃ enthymematis ſm Auer. ⁊ inqt. Si.n. ois cuius eſt ſenſus tactꝰ, ⁊ nūc hēmus ſenſum. oēs .n. tāgibiles: q̄tenus tangibiles paſſiones nobis ſenſibiles ſunt, neceſſe eſt ſiqdē deficiat nob̄ aliqs ſenſus, ⁊ ſenſoriuʒ nobis aliqō deficē: apud Simpl'. ḡ vis ſylli eſt hypothetica. ſi deficit aliqs ſenſus, aliqō ſenſoriū neceſſe eſt deficē. ſʒ nullū ſenſoriū deficit, ḡ ſenſus nō deficit, minorē multis rōnibus ꝓbabit. ❡Debes ſcire, ꝙ tā Auer. q̄ʒ Simpl'. hūc locū volūt eſſe itell'm ſic, nos cōprehēdimus oīa tāgibilia ꝑ tactū, oīa guſtatilia ꝑ guſtū, oīa odoratilia per olfactum, oīa auditilia per auditū, ⁊ viſibilia oīa viſu. ḡ nullus qnq̄ nob̄ deficit, ⁊ h̄ pnm ꝯñs ait Simp. ❡Ultra ⁊ ſi nullꝰ qnq̄ ſenſuū nob̄ deeſt, ſi deficit aliqō ſenſuū, deficiet ſenſoriuʒ, ⁊ h̄ ē ſm ꝯñs. mō Ariſt. oñdet nullū ſenſoriū nobis deeſſe.

❡Preterea: ois ſenſus ꝑ mediū ſentit/vt patuit. Mediū āt: aut ꝯiūctū/aut ſeiūctū exter nūq̄ʒ eē neceē. At noſ hēmꝰ vtrūqʒ: ⁊ id inquā qō ē ꝯiūctū quo qdē tāgētes ſētimꝰ ſenſibilia tactu/⁊ id ēt ꝑ qō eminus nō tāgētes ſentimꝰ. id v̊o/duplex ē ſpatiū ſimplex/aer inq̄ʒ ⁊ aqua. Res aūt ita ſeſe hr̄e vī: vt ſi ſenſibilia plura diuerſa gñe ꝑ vnū mediū ſentiātur/neceſſariū ſit eū q ſenſus inſtrm̄ hēat tale/ſenſitiuū illoꝝ eſſe. vt ſi ex aere ſenſus ſit inſtrʒ: ⁊ aer ſit mediū i colore ſentiēdo ac ſono. Qr ſi vnū idēqʒ ꝑ plura media ſentiat̄/vt color ꝑ aerē atq̄ʒ aquā (hec.n. vtraq̄ʒ perſpicua ſunt) is qui alteꝝ tm̄ hʒ ipſoꝝ ſentiet nimirum id qō per vtrunq̄ʒ ſentiri pōt. Argyr.

t.c.129 **❡Et q̄cūqʒ qdē ipſi tāgētes/ſentimus: tactu ſēſibilia ſunt/quē hēmꝰ. Quecūq̄ v̊o ꝑ media/⁊ nō ipſa tāgētes: ſimplicius. dico āt: vt aere ⁊ aq̄. Hʒ āt ſic: vt ſiqdē ꝑ vnū plura ſenſibilia ſint exñtia diuerſa abinuincē gñe: neceſſe ſit hñteʒ hmōi ſēſoriū/vtrorūqʒ ſēſitiuū eē. vt ſi ex aere eſt ſenſoriū: ⁊ ē aer ⁊ ſoni ⁊ coloris. Si v̊o plura eiuſdem ſint/vt coloris ⁊ aer ⁊ aq̄: vtraqʒ.n. diaphana: ⁊ qui alteꝝ ipſorum habet ſolum/ſentiet id qō ꝑ vtraq̄ʒ.**

Colle/ctanea tertius cō.129 ❡Ex expoſitoribꝰ optimā dedit Auer. hꝰ loci cōmētatōeʒ, ⁊ ꝓ ptis itētionē ꝓponit, ⁊ inqt. Cū declauit qō ſi deficit i nobis aliqs ſenſus, neceſſe ē vt deficiat aliqō ſentiēs. i. aliqō ſenſoriū, ⁊ ēt fuit manifem ex h̄, ꝙ ſi deficit in nob̄ aliqō ſentiēs. ſ. 6m ſenſoriū, neceſſe ē vt deficiat in nob̄ aliqs ſēſus .ſ. ſextꝰ, q differat in gñe a ſenſibilibꝰ. i. ſenſorijs iſtaꝝ v̊tutū. cū. ſ. in iſtis v̊tutibꝰ qnq̄ nō deficiat ſentire aliqd ex eis q̄ inata ſunt iueniri in eis, ⁊ ꝙ hec duo ꝯuertunt̄. ſ. quoruʒ vtrūlʒ fuerit, erit alteꝝ, ⁊ ſi vnū auferṫ, auferṫ ⁊ reliquuʒ. Precedēti itaq̄ʒ pte ſenſuʒ ⁊ ſenſoriū ꝯuertiˢ ſm eē: ⁊ nō eē pʒ. ❡Tūc ptis appoit itenlem. d. Incepit decl'are, ꝙ ipoſ'e eſt 6am v̊tutē eē, qr ipoſ'e ē vt ſit aliqō aliō genꝰ ſentiēdi: alterū qdē ab his qnq̄. Et apponit nūm demr̄onū: qbus vtit̄ Ari. ⁊ inqt. Et h̄ decl'abit̄ tribꝰ demr̄onibꝰ, quaꝝ pᵃ eſt a medijs. Scōa ab inſtrīs qbꝰ ſit ſentire. i. a nūo ſenſoriorū ⁊ cā data in his duobꝰ demr̄onibꝰ ē q̄ſi mālis, qm̄ mediuʒ, reducit̄ ad genꝰ māe, ⁊ organū ēt ad idē. Tertia aūt eſt accepta a ſenſibilibus ipſis, ⁊ eſt magis firma illis duobꝰ, cū cā accepta in ea ſit finalis. obm.n. cōparat̄ poᵗ vt finis, ⁊ ꝑfectio, ⁊ iō demr̄atio illa eſt ꝑfectior. ❡Et explicat ordinē demr̄ationū. d. ⁊ incepit a demr̄one q̄ eſt accepta a medio, ſʒ tacuit q̄ſdā ꝓpōnes, ⁊ ꝯnē vt dicā i fine ptis, ⁊ iſta demr̄atio fundat̄ ſupra ꝓpōnes, ⁊ accepit pam, ⁊ inqt. Quaꝝ vna eſt ꝙ oē qō ſentit aīal: aut ſentit ipm ꝑ ꝯtactū. i. ſine extriſeco medio, aut mediāte corpe extneo, ⁊ exponit qd ſit ſentiṙ ꝑ ꝯtactū. d. ⁊ oē qō ſentimus ꝑ ꝯtactū, aut ſentimꝰ ipm mediāte carne tāq̄ʒ ꝑ mediū, aut ꝑ ipam carneʒ: tanq̄ʒ ſi fuerit inſtrm̄. Hoc qdē.n. ſine medio voco ſentire. ❡Inqt igitur Ariſ. ⁊ q̄cūq̄ qdē ipſi tāgētes ſentimꝰ tactu ſenſibilia ſūt: quē ꝯtingit hr̄e. que v̊o per media ⁊ nō ipa tāgentes ſimplicibus ſpatijs ſentiimus, qō exponit. d. Dico aūt vt aere ⁊ aqua. Eſt ḡ propoſitio hec, oē ſentiēs ſentit, aut ſine medio extriſeco, aut ꝑ mediū forinſecū. Et cū ita ſit, Auer. dat ꝯñs ad illā ꝓpōnē, ⁊ inqt: Et cū ita ſit: ſicut diximꝰ, māifeſtū eſt ꝙ neceo ſequit̄ ex hoc, vt oē ſentiēs ꝑ carnē, aut ꝑ aerē, ant aquā, aut per hec oīa nō inueniat̄ ei de ſenſu, niſi id qō pōt fieri per hec duo. ſ. ꝑ carnē, aut ꝑ mediuʒ. Replicat ꝯñtiā, ⁊ inqt. Oē igit̄ aīal nō hʒ de ſenſibus, niſi q pñt fieri ꝑ duo, ꝑ hec carnē. ſ. aut ꝑ mediū extriſecū. Pōt ergo ſyll's ſic cōponi, oē ſentiēs ꝑ carnē, aut ꝑ mediū extrinſecuʒ ſimplex tm̄. pōt ſentire/quātū reddūt ei caro ⁊ mediū extrinſecū. ſed aīal ſentiēs eſt oē per carnē, aut ꝑ mediū extrinſecū tm̄, igit̄ pōt aīal ſentiṙ quātū ei reddūt caro: ⁊ mediū extriſecū, ⁊ hic qdē primus eſt ſyll's. pōt ⁊ ſcōs ꝑfecte ſic cōponi, oē qō reddit̄ ꝑ carneʒ/aut eſt guſtabile/ant tangibile, ⁊ oē qō reddit̄ per aerē, aut aquā, aut vtroq̄ʒ eſt, aut ſonus, aut odor, aut color, ⁊ hec eſt maior. Tūc addo minorē. Sʒ oē ſentiēs ſentit ꝑ carnē, aut per aerē, ⁊ aquā, ergo ſentire oē, aut guſtare ē, aut tangere, aut audire, aut videre, aut olfacere, ⁊ ſic nullus deficit ſenſus: qō qūo pateat ex pte medij: his conſtat. ❡Hūc pro ſyll'm tangit Ariſ. ⁊ inquit. Se hñt aūt ſic, vt ſiqdē aīaliū aliqō ꝑ vnū mediū plura ſenſibilia altera exñtia abinuicē gñe, neceſſe eſt hñtē hꝰ ſenſoriuʒ vnū hr̄e, ⁊ eſſe ſenſitiuū vtrorūq̄, qō exēplo monſtrat: vt ſi aliqō aīal ex aere tm̄ eſt ſenſitiuū taʒ ſoni q̄ʒ odoris q̄ʒ coloris. ❡Adhuc ⁊ oñdit oppoſitū. ſ. qō ſi qō aīaliū erit: qō ꝑ plura media ſit ſentiēs vnū: ſenſibile ſibi ſufficit alterū illorū, ⁊ ſermo eius pʒ. Ex his apparet ꝙ primi ſylli nō accepit: niſi miorē, tacuit aūt maiorē ⁊ ꝯnē, ſcōi v̊o nec accepit maiorē, nec minorē in forma: ſed māʒ haꝝ, ⁊ ſic verificatur verbū Auer. ſupius: cum inqt, ſed tacuit quaſdā ꝓpōnes: ⁊ ꝯnem. Reliquum commenti patet ex his.

Argyr. **❡Nā ex hiſce duobꝰ ſimplicibꝰ tm̄: inſtrā ſūt ſenſuſ/ex aere atq̄ʒ aq̄: eteni pupilla ex aqua/auditꝰ ex aere/odoratꝰ ex hoꝝ altero: ꝯſtat. Ignis: aut nullius eſt inſtrī/aut cōis oium eſt. qppe cū ſine caliditate nihil ſit ſenſitiuū. Terra ēt: aut nulliꝰ eſt inſtrī/aut in tactu maxime/cōmiſta. Quocirca: reſtat nullū ſenſuſ inſtrm̄ eſſe preter aerem atq̄ʒ aquam.**

t.c.130 **❡Simpliciū aūt ex duobꝰ his ſenſoria ſoluʒ ſunt: ex aere ⁊ aq̄. pupilla.n. aque: auditꝰ vero: aeris. olfactꝰ aūt: hoꝝ alteriꝰ eſt. Ignis aūt/aut nulliꝰ eſt/aut cōis oībus. nihil.n. ſine calore ſenſitiuū eſt. Terra v̊o: aut nulliuſ eſt/aut in tactu maxime miſcetur. Quapp reliquit̄: nullū eē ſenſoriū ꝑter aerē ⁊ aquā.**

Colle/ctanea tertus cō.130 ❡Sumens ex ſupradictis media duo ſola eē aerē, ⁊ aquā, vult ⁊ ſenſoria ex duobꝰ his ſolis ſimplicibꝰ ſubſiſtere, ⁊ inquit. Simpliciū aūt ex duobꝰ his ſenſitiua ſola ſunt: ex aere. ſ. ⁊ aq̄, qō exēplo oñdit, ⁊ inqt. Pupilla qdē enim aque, auditus vero aeris, olfactꝰ aūt hoꝝ alteriꝰ vt piſcis aq̄, terreſtria aeris. ignis aūt aut nullius eſt, vt is q combuſtiuꝰ, aut cōis oībus. ſ. elemētarijs. nihil.n. ſine calore ſenſitiuuʒ eſt. terra aūt aut nullius eſt, aut in tactu ⁊ guſtu maxie miſcet̄. vnde relinquit̄ nullū eē ſenſitiuū ex̄ aerē ⁊ aquam. ❡Sed qm̄ Auer. vult hāc demr̄ationē eſſe 2am ab inſtrīs acceptā, pōt ſic cōponi, tot ſunt ſenſus: quot ſenſoria. ſʒ ſenſoria qnq̄, ergo ⁊ ſenſus. Qr aūt qnq̄ ſenſoria ꝯſtat: tot qdē ſunt ſenſoria, quot ex el'ntis ſimplicibus pōt fieri numerus inſtroꝝ. ſʒ qnq̄ pñt eē inſtrā ex nūo el'ntorum, ergo ⁊ quinq̄ ſunt ſenſoria. Facit aūt Auer. ꝯñtiaʒ ꝙ ſi dat̄ ſextꝰ ſenſus, tūc dat̄ 6m el'ntum. ꝯñtia tʒ: qm̄ cuʒ nō poſſit ꝯſtare ex illis, ⁊ non ex terra, nec igne. erit ergo ex alijs: vel altero ab his el'nto, ⁊ ſic ſextum elementum.

❡Hec aūt: nōnulla nūc aīaliū hñt. Ab ijs igitur aīaliū q̄ ſunt ꝑfecta/nō imꝑfecta nec mēbris capta: oēs ſenſus habent̄. eteniʒ ⁊ talpa: ſub cute oculos habere videtur. Argyr.

t.c.131 **❡Hec aūt: ⁊ nūc q̄dā hñt aīalia. Oēs igitur ſenſus: habent̄ a nō imꝑfectis/neq̄ mutilatis. videt̄.n. ⁊ talpa: ſub pelle hr̄e oculos.**

Colle/ctanea t.c.131 ❡Hoc vī ad caput dcm̄ cōtinuari: hoc. ſ. mō: Hec aūt. ſ. organa ſenſus ꝯformia aeri ⁊ aque aīalia q̄dā hñt, ⁊ hoc ad ꝓdicta colligas. ❡Oēs igit̄.] Hec pticula [igit̄] cōpletiua ac rōcinatiua ꝯnis nūc ponit̄: vt Simplicius inqt. Intēdit enim, vt Auer. ait, ꝙ ſi ſenſus ſextus eēt, oporteret vt iueniret̄ in hoie, qui eſt cōpletiſſimū aīaliuʒ: eēt enim neceſſariū pp melius. ſm ḡ Auerroim Ari. hypothetice ſyllogiçat̄ hoc mō, ſi ſextus ſenſus eēt, daret̄ hoi. ſed hoi nō dat̄, nec igit̄ ſextus ſenſus erit. ⁊ huius accepit Ari. tm̄ ꝯñs: cū inqt. Oēs igit̄ ſenſus hērent̄ a nō ipꝑfectis, neq̄ʒ orbatis. i. ab hoie oium aīaliū ꝑſtabiliſſimo. Hoc aūt: vt auer. exponit: Ari. oñdit ex talpa, inqt auer. ⁊ h̄ manifeſtum eſt de ſolicitudine nāe i dādo ſenſus aīalibꝰ, adeo ꝙ pp hoc dedit talpe oculos, ⁊ coopit eos cute, cū non indigeat eis in maiori pte ſue opationis, cū hoc ꝙ nā eiꝰ nō poſſet plus recipe, ⁊ ſi poſſet forte eēt ſupfluū, ex h̄ toto dedit intelligē nāʒ eē ſolicitā. pp.n. duas cās cooperit hos oculos talpe. Tū qr nō eget eis in maiori pte ſue opationis: pꝑ vſuʒ eiꝰ ſub terra. Tū qr nā talpe eſt hꝰ māe vt oculos ſic retineat. Arguit̄ ḡ ſic, ſi nā tm̄ de talpa ſit ſolicita, q̄re ſi ſextus daret̄ ſenſus, nā daret ipm ꝑfectiſſimo aīalium. ſ. homini, ⁊ ſic pʒ ꝯñtia. ❡Themiſtiꝰ aūt ac Simpl'. id ſignū de talpa al'r ordinat. Ur̄ eni quaſi ſol'. eē q̄ōnis occulte, qm̄ cū Ari. dixiſſet aīalia ꝑfecta ac nō orbata oēs hr̄e ſenſus, ⁊ talpa taliū ſit aīaliū. ſ. ꝑfectoꝝ: ⁊ nō laceſſitoꝝ, qs inferre poſſet eā ois hēre ſenſus. cui (ſm eos) rñdet ariſ. d. Ur̄.n.: talpa ſub pelle hñſ oculos: nā (vt Them. ait) talpe q̄ʒq̄ʒ viſus deeſt, oculoꝝ effigies ineſt, ſiqs mēbranā ſedi luminū ꝑtentam detrahat. ❡Sed obijces porro hʒ talpa oculos ad ſenſoria nunquā videt, ḡ fruſtra. Abſoluit Simpl'. d. Intelligēdū v̊o puto i talpa nō oīno ꝑuatione viſibilis facultatis ⁊ actionis: ſʒ ex ꝑſſe, ꝑticipare v̊o vt ꝑ tunicas, qualis ⁊ nob̄ ſit q̄dā cōprehēſio per palpebras. ❡Debes ſcire aīalia illa eſſe imperfe-

cta que ſub rõne aïalis aliq̃ vacãt pfectione vt nõ greſſibi-lia. ℂ Orbata vero ſeu mutilata ſunt quecũq; indiuidua, ꝛ eiuſdẽ ſpẽi in partu leſa, vel poſt hec organo aliquo priua-ta, ꝛ ideo Ari. vtrũq; amplectẽs genus aïaliũ dixit [a non imperfectis: neq; orbatis] vt Simpl'. ſentit.

Argyr. ℂ Atq; ſi nullũ aliud corpus eſt p̃ter ea q̃ percipimus eẽ nec vllus aliꝰ affectꝰ p̃ter eos q corporibus hiſce cõpetũt que ſunt hic: nullum profecto deficit ſenſus.

t.c.132 ℂ Quare ſi non eſt aliud aliq̃ corpus, ꝛ paſſio que nullius ſit eorum q̃ ſunt hic corpoꝝ: nullus vtiq; deficiet ſenſus.

Collectanea t.c.132 ℂ Expoſitor primus hoc ꝯnẽ facit ſylli ſumpti ex parte organoꝝ, ꝛ ſic nihil ea deficere vult ꝯñter, qd̃ ꝛ nouus expoſitor ꝯſentit. ℂ Sed Auer. tertiã ait eſſe demõſtrationez ꝛ Simpl'. hac in pte inqt, que hactenus ꝯſtruxerũt ꝓblema: ex pfecta ſenſibili vita: ꝛ indefectus organorũ aſſignatiõe. Hec vo mihi vr̃ lr̃a ex ſenſibilibus idez ſuggerere, ꝛ ſic cũ Auer. cõſentit hãc viam eẽ tertiã ꝛ ſumi a ſenſibilibꝰ. Cõponit ergo eã Auer. in hũc modũ. ſi fertꝰ ſenſus ſit, neceſſe eſt corpꝰ ſenſibile eẽ aliud ab oĩbus. ſ. corpibus ſenſibilibꝰ que ſentiũt qnq; ſenſus, ꝛ eẽ paſſionẽ eius, ꝛ qualitatẽ, quã ſentiẽs recipet a ſenſibilibus, vt qualitat' p eã aliaz ab iſtis qualitatibus, hoc eſt añs. tũc deſtruit ꝯñs. d. ſʒ nullũ corpus ſenſibile eſt aliud ab iſtis: vt in celo ꝛ ipſe dixit: neq; paſſio ex̃ iſtas paſſiones: vt in perigeneſeos, ergo nullus ſenſus eſt ex̃ hos ſenſus qnq;. ℂ Huiꝰ tacuit añs, ꝛ appoſuit deſtructionẽ ꝯñtis, ꝛ inqt. Quapropter ſi nõ aliqd̃ aliud eſt corpus ꝛ paſſio: que nullius eſt hic corporũ, nullus vtiq; deficit ſenſus. ecce quõ tm̃ appoſuit ꝯñtis deſtructionẽ, ꝛ ꝯnem ꝓpriã. ℂ Sed querũt ꝛ rõnal'r, qm̃ non vr̃ ꝯñtiã illã ſanã fieri, qm̃ ſi ſequit' 6m elñtũ eẽt, ꝓpea q; cuiuſlibet elñti tanq; obti eẽt vnus ſenſus. mõ h̃ nõ eſt ita. tactꝰ eñi vnus q̃tuor eſt elñtoꝝ, arguo ergo, vnus ſenſus pluriũ eſt elñtoꝝ, ergo ꝛ plures ſenſus nõ erũt iuxta pluralitatez elñtoꝝ, ꝛ ſic enthymema nullũ. Põt dici q elñta dupl'r ꝯſiderant'. Vnoº ſʒ mãz, ꝛ ſic tactu tm̃ pcipiunt'. Alioº ſʒ formã. ꝛ ſic celuz viſui, ignis odoratiui, aer auditui, aq̃ guſtui, terra tactui approbant': ſub rõibꝰ formalibꝰ: ꝛ ſic tʒ ꝯñtia.

Argyr. ℂ At vo neq; ſẽſus iſtꝝ quicq; ꝓpriũ ſenſibiliũ cõiuz eẽ põt, motꝰ inquã, qetis, figure magnitudinis, nũeri, vniꝰ: q̃ vnoquoq; ſenſu ſẽtimꝰ p accidens. Oïa. n. hec: ſane motu ſẽtimꝰ. eteñi magnitudo, motu ſentit'. Quare ꝛ figura qdẽ: cũ figura q̃dã magnitudo ſit. Et id qd̃ qeſcit: ex eo q; nõ mouet'. Et numerꝰ: cõtinui negatiõe, ꝛ ſẽſibilibꝰ ꝓpriĳs. vnuſqſq; nãq; ſenſus: nimirum vnum ſentit.

t.c.133 ℂ At vero neq; cõium poteſt eſſe ſenſoriuz aliqd̃ propriũ: que vnoquoq; ſẽſu ſentimus nõ ſm accidẽs, vt motus, ſtatus, figure, magnitudinis, numeri, vnius. Hec eniʒ omnia: motu ſentimus. vt magnitudinez: motu. Quare ꝛ figurã. magnitudo enim quedã: ꝛ figura ẽ. Quieſcens autẽ: eo q non mouetur. Numerus vero: negatiõe cõtinui, ꝛ propriĳs. vnuſquiſq; enim ſenſus: vnum ſentit.

Collectanea t.c.133 ℂ Cũ oñdiſſet nõ aliquẽ nobi deeſſe ſenſum, eo q neq; alius p̃ter quinq;. Soluit velut inſtãtiã arbitrãtis ꝛ cõibus ſenſibilibus ꝓpriũ quedã attribuere ſenſuz, ꝛ h̃ mõ Simp. cõmentat' h̃ capl'm, ac Themi. idẽ ſentit, nec expoſitori diſplicet, ꝛ pculdubio expoſitio eſt Auer. Syllogizat' igit' Ari. hoc pacto ad hoc, nullũ ſenſibile ab aliquo ſenſu ꝓprio: ꝛ pticulari ſentit' p ſe a qnq; ſenſibus. Sed oïa ſẽſibilia cõia ſentiunt' p ſe a ſẽſibꝰ qnq;, ergo in 2º figura ſenſibilia cõia nõ cognoſcunt' ab aliquo ſenſu ꝓpo, ꝛ ſic obiectio arbitrãtis illo pacto ſecludit'. Minor ꝓſyllogizat' hoc pacto, quecũq; imutãt per ſe, ꝛ inferũt paſſionẽ qnq; ſenſibꝰ, cognoſcũtur ꝛ ſentiunt' p ſe ab eis. Sed ſenſibilia cõia imutãt per ſe ſenſus qnq;, ac paſſionẽ iferũt eis. Proculdubio igit' ſenſibilia cõia per ſe cognoſcunt' ab eis. Ariſt. g̃ ꝓponit ꝯnez, ꝛ inqt, At vo neq; cõium põt eẽ ſenſitiuũ aliqd̃ ꝓprium, dico [cõia] que vnoq; ſenſu ſentimꝰ nõ ſm accñs: vt motꝰ, ſtatus, ꝛ reliq. ℂ Hec pculdubio ꝯ eſt primi ſylli. Poſt appoſuit ꝛ minorẽ ꝓſylli, ꝛ inqt. Hec eni cia ꝛ motu. i. imutatione ſentimus, ꝛ iducit in oĩbꝰ, ꝛ ſermo eius pʒ, ꝛ aperiet' in cõto, ꝛ ca. ſeq. ℂ Auer. i cõto reddit rõnẽ, cur ſenſibilia cõia nõ pñt ſentiri ab vno ſenſu ꝓpo, ꝛ inqt, niſi ſenſibilia eſſent cõia vnicuiq; ſenſuũ accñtaliter, ꝛ h̃ viſuz eſt. qd̃ eni ſentit' ab vno ſenſu p ſe: vt ſapor a guſtu, ab alĳs non niſi p accñs pcipit'. hoc aũt falſum eẽ mõſtrat Auer. ꝛ inqt, ꝛ dixit h̃, q; ſi eẽnt eis accñtal'r ꝯtingeret vt eẽnt alicui ſenſui eẽntialiter. qd̃ eni inuenit' alicui accñtal'r, dʒ iueniri alteri eẽntialiter. ℂ Sʒ ambiges, qm̃ in 2º phyſice auſculatiõis. auer. vult q id qd̃ eſt per accñs reſpectu vnius: nõ põt eẽ per ſe reſpectu alterius, g̃ nõ eſt verũ q id qd̃ inuenit' p accñs alicui, dʒ iueniri p ſe ab altero. ℂ Quidã pp h̃ negãt auer. ꝛ dicũt vbũ Ariſt. in phyſica auſculatiõe eẽ intelligẽdum in cauſis: ꝛ nõ effectibus. v. g. q ſi vna cã ſit cã alicuius effectus per accñs, erit cã alterius effectus p ſe. ℂ Sʒ hic ꝯdicit Ariſ. qm̃ in p̃ celi ꝛ mũdi voluit q oẽ p accñs vni ſit nãle reu alterius, vbi auer. inqt. Nãle. n. i aliq̃ ſpẽ neciuz ẽ: vt ſit p̃us accñte, ꝛ ipoſſibile eſt: vt poſterius ſit ſine ſuo p̃ori; ꝛ q aliqd̃ ſit accñtal'r, ꝛ nunq; eẽntial'r, iõ vbũ Auer. dʒ intelligi, qd̃ oẽ accñs vni eſt per ſe alteri alteriꝰ ordinis ꝛ nature. v. g. tonitruũ eſt accñs hoi exeunti domo, attñ p ſe, exclamationi, ẽ eniʒ exclamatio altera nã ac alterius ordinis. ℂ Verbũ ſcõi phyſice auſculatiõis itelligit', q id qd̃ reſpectu vnius eſt p accñs, nõ põt eẽ neciuz reſpectu alteriꝰ eiuſdẽ ordinis ꝛ nãe, ꝛ ſic cõcordant' vba Auer. ℂ Verbi grã quãtitas.] Oñdit quõ quãtitas ꝛ figura motu cognoſcit', ꝛ inqt, vbi grã, quãtitas ſup. motu cognoſcit'. ſenſus eni q inati ſunt cõprehẽdẽ eã per aliquã paſſionẽ ꝛ motũ, ꝛ ſil'r eſt de figura. figura enim eſt quãtitas cũ aliq̃ qualitate, vel eſt quãtitas ſʒ mãm: vt Simpl'. ait. Deinde oñdit quõ cõprehẽdit' quies. d. Cõprehẽſio aũt qetis eſt per cõprehenſionẽ p̃uationis motus, cũ eni cõprehẽderint motũ eẽntialiter, cõprehẽdũt p̃uationẽ eius eẽntial'r. ſ. qetẽ, ꝛ ſic pʒ 2m. ℂ Amplius 3º exponit quonã pacto numerus cõprehẽditur, ꝛ inqt. Cõprehenſio vo numeri ꝛ multitudinis a ſenſibus eſt p cõprehẽſionẽ p̃uationis ꝯtinui, qd̃ eſt magnitudo, ꝛ iã declarat' q ꝯtinuũ cõprehẽdit' eẽntial'r, g̃ ꝛ ſua priuatio cõprehẽdit' eẽntial'r. ℂ Tota g̃ auer. ꝯductio ꝯſiſtit i hoc, quecũq; oppoſita ſic ſe hñt, q vnũ p ſe apprehẽdit' ꝛ reliquũ. ſed motus, ꝛ quies, ꝯtinuũ ꝛ numerus oppoſita, quare ſi vnũ per ſe: ꝛ reliquũ per ſe apprehendit'. ℂ Sed Simplicius ambigit ſenſibilia oïa cõia per ſe motu cognoſcunt', g̃ neutrũ per priuationẽ alterius cognoſcit', ꝛ ſic nec ſtatus p̃uatione motus nec numerus priuatiõe vnius ꝛ cõtinui. ℂ Et ipſe longã dat ſol'. ſed nos in cõmẽtatiõe textꝰ commenti. 65. diximus totum hoc, ꝛ tu vide.

Argyr. ℂ Quare pʒ fieri nõ poſſe: vt coïuz cuiuſq; ſit ꝓpriꝰ ſẽſus. ſi. n. eẽt: pinde tũc fieret atq; nũc viſu dulce ſentimus: qd̃ qdẽ ꝓpea fit: q vtrorũq; ſenſuz hẽmus quo, cũ ꝯcurrũt, agnoſcimus. Qz ſi ita nõ eſſet: nullo alio mõ ꝓfecto niſi p accñs ſentiremꝰ, q̃ pacto filiũ ſentimꝰ Cleonis. nõ. n. Cleõis filiũ: ſʒ albũ ſentimꝰ. huic aũt accidit: vt filiꝰ ſit Cleõis. At cõiuz hẽmus iã ſenſũ cõez: nõ p accñs ſane. Nullus igit' ipſoꝝ: ſẽſus eſt ꝓprius. nullo. n. ſentiremꝰ mõ: niſi eo, quo diximus filiuz videre Cleonis. Propa aũt ſenſibilia ſenſus ipſi p accñs alter alteriꝰ ſentiũt: nõ hoc ſane quo ipſi ſunt, ſʒ quo vnꝰ, cũ ſimul in eodẽ ſenſus efficit', ceu bilẽ amarã eẽ ac flauã. nõ. n. ad alterũ ptinet: vnũ ambo hec eſſe dicere. Quapropter ꝛ errat: ꝛ ſi ſit quippiam flauum.

t.c.134 ℂ Quare manifeſtũ eſt: qd̃ impoſſibile eſt cuiuſlibet hoꝝ propriũ eſſe ſenſum, vt motus. ſic enim eẽt: vt nũc viſu dulce ſentimus. hoc autem eſt: qm̃ amboꝝ habemus ſenſuz, quo cuz coinciderint, cognoſcimus. Si vero nõ: nequaq̃ vtiq;, niſi ſm accidẽs ſentiremus: vt Cleonis filium: nõ q; Cleonis filius eſt, ſed qa albus. huic aũt accidit: vt filius Cleonis ſit. Cõmuniũ aũt habemus iam ſenſum communem: non ſm accidens: Non igitur: eſt proprius. nequaq̃. n. vtiq; ſentiremus: niſi ſic, vt dictum eſt Cleonis filiũ nos videre. Adinuicem autẽ propria, ſm accñs ſentiũt ipſi ſenſus: nõ ſm q ipſi ſunt, ſed ſm q vnus, cũ ſimul ſit ſenſus in eodẽ. vt q cholera, quidem: amara eſt ꝛ flaua. nõ. n. alterius eſt dicere q ambo, vnũ. Quapp: ꝛ decipit'. ſi ſit flauum: choleram opinatur eſſe.

Cõ. 48. Cõ. 11.

Coll. text'cõmẽ. 134 ℂ Hec qdẽ ꝯclõ eſt ante habiti ſylli, inqt. Quare his manifeſtũ eſt, qm̃ impoſſe eſt: cuiuſlibet hoꝝ cõium ſenſibiliuz: vt motus: ſenſum ꝓpriuz eſſe, ꝛ hec fuit ꝯclõ ſylli ꝓpoſiti, vt ex cõmento capit'. ℂ Sic eni erit.] Nouus expoſitor alterã dicit eſſe rõnẽ a priori, nõ ſimpl'r: ſed ꝓut hec qdẽ inductiua, illa vo ſyllogiſtica eſt. Et errat. hec. n. hypothca, illa vero categorica: vt Auero. innuit, ac veteres expoſitores. Arguit' g̃ ſic, ſi aliqd̃ ſenſibiliũ cõiuz hẽret ſenſuz ꝓpriuz, tũc ſentiret' a nobis accñtaliter, queadmodũ ſentimus per viſum iſtũ eſſe filiũ Socratis, q eſt albus, aut queadmodũ iudicamus h̃ eẽ dulce, q; ẽ citrinũ: aut flauũ, hec hypothetica. tũc deſtruit' ꝯñs, ſed declaratũ eſt nullum ſenſibilium cõiuz ſentiri p accñs: ſed eẽntialiter: ꝛ p ſe, g̃ oppm añtis, nullũ ſenſibiliũ cõium hʒ ſenſum ꝓpriũ. Qm̃ ſi hẽrẽt ſenſum ꝓpriũ, tũc ſentirẽt'. aut ſicut ſentimus per viſum filiũ Socratis, aut ſicut qdã ſenſus ſentit ſenſibile ꝓpriuz cuiuſdã, vbi grã, viſus dulce per accñs. ℂ Huius g̃ ſylli Ariſt. accepit p̃ añs, ꝛ ſuppleas tu. Si aliqd̃ ſenſibiliũ cõiũ haberet ſenſum ꝓpriũ. ſic. n. erit ſicut nũc viſu dulce ſentimus, ꝛ exponit quonã pacto nũc viſu dulce ſentimus, ꝛ inquit. Hoc aũt qm̃ extitimus qnq; hñtes ſenſuz amboꝝ, vbi. g. qñ viſu flauũ, ꝛ guſtu dulce ſenſimus in melle, quo. i. qua de re, cũ iterũ coinciderint. ſ. dulce ꝛ flauuz cognoſcimus. Et hec eſt pa pars ꝯñtis hypothetice. Inducit 2am, 2am iducẽs inqt. Si vero non hoc pacto per accñs, nequaq̃ vtiq; cognoſcimꝰ p ſe, qm̃ adhuc eſt melius modus cognoſcẽdi p accñs, qd̃ exponit. d. Sed vel ſm accñs ſentimus: vt diarĳ filiũ. nõ q; diarĳ filius eſt, ſed qm̃ albus huic. ſ. albo viſo accidit diarĳ filius eẽ. diarĳ. n. filio accidit albũ ſm eſſe: albo vo ſm ſenſuz accidit filiꝰ diarĳ. Ex his tota hypothetica ꝯdõnalis ſic põt ꝯfici, ſi aliqd̃ ſenſibiliũ cõiuz hẽret ſenſuz ꝓpriũ, tũc p qnq; ſenſus nr̃os ſentit' a nobis accñtal'r. altero duoꝝ modoꝝ. ℂ Cõiuz aũt.] Cũ accepit hypotheticã ꝯdõnalẽ tanq; añs, accepit oppom ꝯñtis illiꝰ tanq; ꝯñs ſylli, ꝛ hic fuit error noui expoſitoris, inqt. Cõiuz aũt habemus iaz ſenſum coẽm: nõ ſm accñs. i. ſed ſenſibiliũ cõium nullũ ſentit' p accñs. Tũc dedit ꝯnẽ: que eſt oppm añtis. d. Nõ igit' eſt ꝓpriꝰ ſenſus ſup. alicuiꝰ ſenſibilis cõis. ℂ Nequaq; n.] Reddit aũt rõnẽ cur ſenſibiliũ cõium nõ eſt ſenſus per accñs, qd̃ oppm eſt ꝯñtis hypoce, nequaq̃. n. vtiq; ſentiremus, ſʒ aut ſicut dictũ eſt diarĳ filiũ nos videre, aut ſup. queadmodũ viſu dulce ſentimus. Reddit autẽ cãm cur ſenſus ſentiũt ſenſibilia ꝓpria p accñs, vbi. g. viſus dulce, ꝛ inqt. Sẽſus. n. ſentiũt ſenſibilia ꝓpria abinuicẽ. i. ſeorſũ: nõ ſm q ipſi ſunt. ſic. n. p ſe ſentirẽt, ſʒ ſm q vnꝰ. i. ꝯiũctus fiat ſenſus in eodẽ: vt cholera qdẽ amara ꝛ rubicũda. non. n. alterius. i. ad alterũ ptinet dicere q ambo hec vnũ ſint, ſʒ ſup. diuerſis viſu. ſ. ruborẽ guſtu amaritudinẽ. Tũc correꝯducit theorema. d. pp qd̃ ꝛ decipit', ꝛ ſi ſit flauũ, cholerã credit eẽ. vult dicere q tũc falli ſepenumero vſu venit: nõ qdẽ viſuz: ſed cõez ſenſuz, q̃ guſtus ꝛ viſus iudicia conferunt', qd̃ ꝛ Them. plus alĳs expõit hũc locũ, ꝛ tu vide. Inquit Auer. [Et iſte modus eſt ẽt accñtaliter.] Vbi vult ponẽ diam inter hos modus accñtales, ꝛ inqt. Et iſte modus eſt ẽt accñtalis, ſed differt a p̃ mõ, q ſimpl'r dr̃ accñtalis, ꝛ eſt cõprehẽdit' p viſuz iſtũ eẽ filiũ Socratis, lʒ vterq; numeratus ſit accñtalis, differũt. ſ. in h̃, q; cõprehẽdẽ p viſum h̃ eẽ dulcẽ fuit, q; cũ viſu fuit ꝯiuncta vtus vniꝰ gñis. i. alter ſẽſus cũ vtute viſus. ſ. ſenſus guſtꝰ. viſus. n. ꝛ guſtꝰ vniꝰ ſunt gñis ſenſus. Iudicare aũt p viſum iſtũ eẽ filiũ Socratis accidit, q; in alio tpe fuit cõiuncta cuz viſu alia vtus alterius gñis a virtute viſus. virtus. n. qua cõprehẽdimus iſtũ eẽ Socratẽ: aut filiũ ſocratis: ſupior ẽ ad vtutẽ ſẽſus, q; eſt cognitiua: vt cõto. 63. huiꝰ patuit. Et hec eſt vna dr̃ia. ſ. ſũpta a ꝯiũctiõe vl' vtutũ eiuſdẽ gñis vel alterius gñis. ℂ Tũc reddit ad pam dr̃iaz dicẽs. Et iõ iſte modus vr̃ magis accñtalis. ſ. q̃ ſentimus filiũ ſortis: q; ſcõs, cuiꝰ ſignum dat. Vñ ſimpl'r dixit ipm eẽ accñtalẽ, ꝛ nõ 2m. He ſunt due dr̃ie. ℂ Them. vo dedit ꝯueniẽtiã, ꝛ inqt, qbꝰ tm̃ filiꝰ Cleonis ꝛ dulcedo: cũ ſentiunt', neq; mouere, neq; afficẽ viſum dñr, tametſi viſus ꝛ Cleonis filiũ iudicet argũto cãdoris, ꝛ dulcediñẽ coniectet explorata flauitie, ꝛ ſic ꝯſtat horũ modoꝝ ꝯueniẽtia, ꝛ dr̃ia. ℂ Ambigũt in lr̃a: qm̃ ariſ. ait, cõiũ aut hẽmus iam ſenſuz cõem nõ ſm accñs. Vr̃. n. q non iõ ſenſibilia cõia dicant' p ſe, qm̃ ſentiunt' a ſenſu cõi: vt 65. cõmẽto eſt expoſitũ. ℂ Simpl'. inqt, q ſenſus dr̃ cõis dupr, vel cõitate ꝯcurſus, queadmodũ ſenſu cõi dulce ꝛ flauũ in melle cognoſcimꝰ, qm̃ duobꝰ ſenſibus in vnũ ꝯcurrẽtibus. ſ. guſtu ꝛ viſu. al'r dr̃ cõis ſenſus cõitate p̃dicanis, quemadmodũ eẽ bipes cõe eſt hoi, qm̃ oĩ ineſt hoi, ꝛ hr̃e digitos in numero qnq;. ꝛ ĳs duobꝰ modis inqt ſenſibilia cõia ſenſu cõi ſentiri. ſ. tũ cõitate cõcurſus, quo cũ ſenſibꝰ p accñs ꝯueniũt, tũ cõitate p̃dicationis. i. a ſenſu inquãtũ ſenſu, q̃ ab eis diſcrepãt. auerrois aũt exponit q̃tũ ad iudiciuz, ꝛ inqt, iudiciũ nõ eſt vnius virtutis, qñ duo ſenſus fuerint ꝯiũcti ad iudicãdũ ſup eãdẽ rem ipam eẽ eãdẽ. Sed id iudicium eſt vtriuſq; ſenſus non alteriꝰ ſenſus ab eis: ſicut eſtimare põt aliqs, ſʒ ſi dr̃ vnus h̃ mõ dr̃ accñtal'r. Vult g̃ auer. q iudiciũ de ſenſibilibus cõibus eſt pluriũ ſenſuum per ſe, vnius per accidẽs. ℂ Et reliquum cõmenti pʒ ex expõne textus.

Dubᵐ. ℂ Sed ad dictũ auer. ambiges, qm̃ ſtatim in capite d̃ ſenſu cõi Ari, ex vnitate iudicĳ cõcludet vnitatẽ ſenſus cõis, ꝛ auer. vult tantũ per accñs eſſe cõcludendã vnitatẽ. ℂ Sed dõm q auer. loqtur de iudicio initiatiue. h̃ eniʒ fit pluribꝰ

ſenſibus,vel vno accn̄tali vnitate, ſed de iudicio perfecto ac completiuo. Ariſt.loquitur,⁊ ſic tollitur ꝯdictio.

Argyr. ¶Queri pōt aūt:cuiuſnā grā plēs ſenſus/ſꝫ nō vnū tm̄ hēmus. At vt minꝰ ipſa q̄ ſequūtur atqꝫ cōia lateāt:vt motꝰ/⁊ magnitudo/⁊ numerꝰ. Nā ſi eēt ſolꝰ viſus q q̄dē eſt ⁊ coloris:magis laterēt/ac idē eē oīa viderēt/ꝓpea qđ color ⁊ magnitudo ſil'ſe ſequūt ⁊ comitant. nūc aūt cū in alio quoqꝫ ſenſibili ipſa cōia ſint:ſit inde perſpicuū/vnūquodqꝫ illorum/aliquid aliud eſſe atqꝫ diuerſum.

T.c.135 ¶Ingret aūt aliquis:cuius cā plures habeamus ſenſus/ſed non ſoluꝫ vnum. An vt minus lateāt ꝯn̄tia ⁊ cōia:vt motus/⁊ magnitudo/⁊ numerus? Si.n. eſſet viſus ſolus ⁊ ipſe albi:laterent vtiqꝫ magis/⁊ viderent idē eſſe oīa/propterea ꝙ cōſequūtur ſeinuicem ſimul color ⁊ magnitudo. nūc aūt/qm̄ in alio ſenſibili cōia ſunt:manifeſtuꝫ facit/ꝙ aliud quiddā vnumqđqꝫ ipſorum eſt.

Coll. textꝰ cōmē.135 ¶Them̄.⁊ Expoſitor antiquus textū hūc ꝯcorditer cōmētant. Inquit.n.Them̄.ſed queret q̄ſpiā ꝯ,cur nō vnus mō ſenſus eſſe poſſit quo ⁊ colores,⁊ ſtrepitus,⁊ ſapores,⁊ cetera quoqꝫ ſenſibilia cōprehēdant.ecce q̄uo expō Themiſtij de cā querit ſenſuū pluralitatis:vt Expoſitor exponit. ¶Soluit.q.Ariſt.ſm eos ex cā finali,⁊ inqt Them̄.an ſi vno ſenſu oīa cōprehēderent internoſci nō poſſent,nūc vero cū illa pluribus ſenſibus capiant,māifeſtat ſatis vni ea ſenſui cōuenire nō poſſe,⁊ Themiſtius hāc cām dicit ſufficiētē pluralitatē ſenſuū. Vltra Them̄.dat ſcđam rōnem ex organo,⁊ inqt. Si.n.ſenſus vnus eēt,vnū eē inſtr̄m ⁊ ſenſoriuꝫ oporteret,hoc fieri prorſus nullo pacto pōt,⁊ oñdit hoc rōne,quā breuitatis cā trāſeo. ¶Expoſitor aūt eandē rōnē addit quā Them̄.lꝫ expoſitor arguat a potētiaꝝ ordine ad obiecta,Themiſtius ab organoꝝ ordine ad obta, ⁊ tu ꝯſidera vtriuſqꝫ vires. ¶Sꝫ Auer. obijcit his,qm̄ vel multitudo ſenſuū cā formali pōt ꝯcludi,vel cā finali. Si cā formali,illa habita eſt ex diſtinctione ⁊ multitudine obtorū,⁊ ſic non expedit repetere. Si cā finali,illa ponit ī fine huius totiꝰ voluminis. Arguet.n.ſic,aliq ſenſus ſunt ꝑꝑ neceſſariū,aliq ꝑꝑ melius,⁊ tūc ꝓcedit ad ꝓbādū numeꝝ ſenſuū,nō ergo expedit ponere hic illā. ¶Amplius inſtat ad hos Simplicius.d. Manifeſtat vō ⁊ ſenſuꝫ.q.alio mō a predicto aſſignatio cāe:vt vꝫ in lr̄a. ¶Alr ergo Simpl. Plutarchus phs,Auer.⁊ nouus Expoſitor cōmētati ſunt locū hūc. Inqt ḡ Ariſt.[Queret aūt aliqs cuiꝰ cā plures hēmus ſenſus,]Subaudiēdū cōium.recte.n.phs Plutarchus notauit ꝙ nō ſimpl'r q̄rit nūc quāobrē nō vnū hēmꝰ ſenſum ſolū:ſed plures,ſed cur nā cōia pluribus ſenſibus ꝑcipimus:⁊ nō vno tm̄. ¶Aut q̄tenus minus.]Abſoluit q.⁊ inqt. Aut q̄tenus minus lateāt ꝯ.i.obta.i.ꝓpria ⁊ cōia que ſunt vt motus,⁊ magnitudo,⁊ numerus.Sol.declat d.Si.eni eſſet viſus ſolus magnitudinis cognitiuus,⁊ ipſe eſſet tm̄ albi.i.coloris,laterēt vtiqꝫ magis, ⁊ viderent oīa eē idē ꝑꝑ id qđ ꝯſequunt ſe adinuicē color,⁊ magnitudo: caſu illo poſito,nūc aūt cuꝫ de facto in aliquo alio ſenſibili vltra colorē cōia ſunt,māifeſtā facit ꝙ aliud q̄ddā vnūqđque ipſoꝝ eſt,ecce q̄uo ſol.q.deſtruit expōnē primam.

Argyr. ¶Cū aūt ſentiamꝰ nos videre ac audire:neceſſe ē/aut viſu ſentiamꝰ nos videre/aut alio ſenſu. At ſi alio ſenſu:tū idē ſenſus erit ⁊ ipſius viſus/⁊ ēt coloris ſubiecti. Quare vel duo ſēſus eiuſdē erūt ſubti:vl'ipm ſētiet ipſe. Preterea ſi aliꝰſit ſenſus q ꝑcipit ipm viſum:aut in infinitū fiet abitio/aut erit aliquis ſenſus q ſeipm ꝑcipiet ſentiētē. Quare:idipſum in primo ſenſu continuo eſt faciendū.

t.c.136 ¶Qm̄ aūt ſentimus qđ videmus ⁊ audimꝰ: neceſſe eſt/aut viſu ſentire qđ videt/aut alio. Sꝫ idē:erit viſus/⁊ ſubti coloris. Quāobrē aut duo eiuſdē erūt: aut ipſe ſuiipſius. Amplius aūt/ſi ⁊ aliꝰ ſenſus ſit ipſiꝰ viſus:aut in infinitū ꝓcedet/aut ipſe aliqs ſuiipſius erit. Quare in ipſo primo:hoc faciendum eſt.

Collectanea t.c.136 ¶Perſoluit.q.Ari.de numero ſenſuū,an.ſ.tm̄ nobis qnqꝫ ſunt ſenſus,⁊ ſic ꝙ ſextus nō ſit,nūc qm̄ ſentimꝰ nos videre,⁊ audimꝰ,querit an vno ⁊ eodē ſenſu,vel altero id fiat. Primū q̄dē.n.pleriſqꝫ ⁊ ceteroꝝ participat aīalibus,ſentire ꝙ ſentimus hoīs ſolū ꝓpriū vr̄,cuius rōnē Simpl.reddit hic,qm̄ rōalis vita ad ſeipſaꝫ reflexiua eſt:ꝑꝑ qđ(vt Iāblicus inqt)equocus eſt nr̄ ſenſus cū irrōnali,⁊ ꝓpea ꝑmū ꝑſoluit queſitū tanq̄ꝫ cōius,deinde 2m tanq̄ꝫ hoī ꝓpriū. Inqt ḡ ariſt.qm̄ aūt ſentimus ꝙ videmus,⁊ audimus.i.cum ſentiamꝰ nos videre ⁊ audire,neceſſe eſt viſu ſentire:q2 videmus aut altero ſenſu.hec eſt qō,⁊ q2 hec.q.accidit ꝓpe hoībus,iō querit eā ī ꝑſona nr̄a. ¶Sꝫ cur mouit.q.hāc:, q̄dā fingūt ꝙ antiq̄ſſimi dixerūt ſenſuꝫ eſſe intell'm,ꝑꝑ qđ queādmodū intell's:q̄nqꝫ ſeipm ītelligit,petit ⁊ nūc ⁊ ideꝫ de ſenſu vt ꝯſutaret h̄ ad vtilitatē capli de intell'u. Sꝫ melius eſt,vt auer.inqt,cū cōpleuit ſmonē de qnqꝫ ſenſibus, ⁊ declarauit 6m ſenſuꝫ nō eē,incepit declarare ꝙ iſti ſenſus qnqꝫ hn̄t v̊tutē cōem. Hec ḡ eſt.q.neceſſitas. veteres.n.cerebrū diuiſerūt in tres ꝑtes:in pª q̄dē ponūt imaginatiuaꝫ:in 2ª phātaſiam:in 3ª memoratiuā,oīno ſenſuꝫ coēm aſcindētes,tū q2 cōe nō diſtinguit ꝯ ꝓpriū,tū q2 iudiciū totū ꝑſici pōt ꝑ oēs ſenſus exteriores, iō ⁊ ꝑ tractatio de ſenſu cōi necia h̄ loco fuit. Hec igit ē.q.neceſſitas:⁊ nō pª. ¶Si aūt altero]Hic arguit Ari.ꝙ nō altero,⁊ duobꝰ demōſtrationibus:vt Simpl.iqt. Quaꝝ pª eſt ex ꝓpa nā vniuſcuiuſqꝫ ſenſus accepta,qđ ad ꝓpriū ſenſibile ordinat.altera vō ex deductiōe ad impoſſ'e,inqt ergo[Si altero]ſup.ſentimus colorē ⁊ nos ſentire colorē,tūc idē ſenſus erit ipſius viſus ⁊ ſubti coloris,ꝯn̄tiā ſic deducit Them̄.⁊ inqt. Neqꝫ.n.iudiciū ſenſus vllus ferre pōt de viſu,niſi q cognoſcat id qđ vꝫ ⁊ cernit,⁊ hoc idē auer.ait:vt ꝯſtat. Et in h̄ pꝫ mala expoſitio expoſitorū, qui lr̄aꝫ hn̄t ſupfluā,⁊ iō exponūt ſupflue. Et iō ifert Ariſt.q̄re an duo eiuſdē erūt,aut idē eiuſdē. ¶Amplius aūt.]Inducit 2am rōnē per ipoſſ'ē,⁊ inquit. amplius aūt ⁊ ſi alter ſit ſenſus viſus.i.ipſius viſus ꝑceptiuus,aut in īfinitū ꝓcedit,aut aliqs ipſe ſuiipſiꝰ erit index, q̄re in p̊ hoc faciēdū eſt,totā hanc rōnē auer. Them̄.⁊ alij exponūt q̊s vide:qm̄ pꝫ. Dubō. ¶Querunt an diuerſi ſenſus vel potētie pn̄t eſſe vnius obti. ¶Amplius an eodē ſenſu ſentiamus obm,v̊bi grā,viſu colorē,⁊ eodē nos vidē colorē. ¶Nouꝰ expoſitor ſoluit pam, ꝙ ſenſus vel potētie pn̄t eē dupl'r,vel diſpate,vel ſubordinate. Prio mō nō pn̄t eē eiuſdē obti:vt Them̄.ꝓbat capite 3° huiꝰ paraphraſis. Scđo mō hi ijdē ſenſus pn̄t eē eiuſdē obti.v̊.g.viſus,⁊ ſenſus cōmunis coloris.viſus q̄dē coloris tm̄,ſenſus cōis coloris,⁊ amplius. ¶Ad 2am dicit,ꝙ eodē ſentire poſſumꝰ colorē, ⁊ nos ſentire colorē mō diuerſo.viſu.n.ſentimus coloreꝫ, qm̄ ꝑ ſe imutat a colore.viſu ſentimꝰ nos ſentire ⁊c. Qm̄ ꝑ ſe imutat ſenſuꝫ coēꝫ. ¶In pam ſol.obijciūt,⁊ ſupponit ꝙ poᵉ nō dicunt adequat:niſi.ꝑꝑ ſubta adequata:ſꝫ rōes formales obtoꝝ. Tūc arguitur:intell's ⁊ volūtas ſunt poᵉ adequate,ḡ idē obm formal'r attingūt,⁊ tn̄ ſunt poᵉ diſpare,ac ordinis diuerſi. Hec quidē.n.appetitiua,illa vō cognitiua. ¶In 2am arguo,ea cōparatione mediū ad viſum qua viſus ad ſenſuꝫ coēꝫ cōparat.ſꝫ medio nō videmus,ḡ viſu ſenſus cōis nō ſentit. Ampliꝰ ſentire ī pati ꝯſiſtit,ſꝫ ſenſus cōis a viſu patit,ḡ viſū ſentit,⁊ nō ꝑ viſū ſentit. ¶Et iō h̄ 2ª.q.i aliō trāſfert tp̄s.dū an idē ſēſus ſētiat ſe ſentire,q̄re mꝰ. ¶Pria vō ſol'o.eē hn̄ pōt,ſi eiuſdē ītētio ſit ī potētijs eiuſdē denoīationis:vel eiuſdē ordinis,cuiꝰ nō eſt in ꝓpoſito:de q̊ alibi. ¶Ampliꝰ q̄rūt ab Ari.albū ē albū albedine,albedo ſeipſa formal'r,⁊ tn̄ nō oꝫ ſtare in p̊. ¶Iō v̊buꝫ Ari.audiēdū eſt in his,que eadē denoīatione ſunt. mō albū tale eſt ꝑticipatione,albedo formal'r,⁊ iō ſtādū in ſcđo vt Metaphyſici dicūt in hac parte ſatis optime.

Argyr. ¶At hic orit dubitatio. Nā ſi viſu q̄dē ſētire nil aliō eſt q̄ꝫ videre/vꝫ āt color vl'id qđ hꝫ colorē:ſi q̄ppiā viderit id qđ videt/⁊ colorē id habebit profecto qđ videt primum.

T.c.137 ¶Habet aūt dubōnem. Si enim viſu ſentire videre eſt/vꝫ autē color aut habens colorē: ſi videbit aliquis id qđ eſt videns/⁊ colorē habebit primum videns.

Collectanea textus cō,137. ¶Oñdit qm̄ nō altero ſēſu nos videmus,⁊ qm̄ colorē videmus,⁊ inde eſt ꝙ q̄ſi ꝯcluſit eodē.obijcit ⁊ nūc ꝙ nō eodē viſu colorē,⁊ nos videre ſentimus,⁊ ſm Auer.ſic ſyllogiçat,oē cōprehēſibile a viſu eſt color:vel hn̄s colorem. viſio coloris ꝑ te cōprehēſibilis a viſu,ḡ viſio coloris color.vel hn̄s colorē,ꝯ eſt ipoſſ'is,⁊ nō ꝑꝑ figurā,ḡ ꝑꝑ ꝓpōnes,⁊ nō ꝑꝑ maiorē,ḡ ꝑꝑ minorē,⁊ ſic minor ipoſſ'is. ¶Inqt hꝫ aūt dubōnem.ſi.n.viſu ſentire videē eſt,vꝫ aūt color,aut habēs hūc.eſt ḡ maior,oē cōprehēſibile a viſu color, vel habens hūc. Et accipit miorē,ſi videbit aliqs vidēs.i.ſꝫ ꝑ dcā tuā vidē cōprehēdit a viſu,⁊ colorē hꝫ pm.i.⁊ viſio erit colorata ꝑ ſe:vel ipſe color,⁊ hec ꝯ̊ eſt ipoſſ'is:vt dcm̄ eſt,⁊ ſi hec lr̄a ſubtil'r eſt expoſita,nō vt Simpl.⁊ alij dicunt.

Argyr. ¶Patet igit:nō vnū idipm eē/ſentire inquā viſu.nā cū videmus:tenebras ⁊ lumen viſu diſcernimus/ſed nō eodē/vt pꝫ/mō. Preterea idipm.n. qđ videt:colore q̊dāmō delibutū eſt. Inſtr̄m.n. vniuſcuiuſqꝫ ſenſus: ipꝫ ſenſibile ſine mā ſuſcipit/vti diximꝰ. Quocirca ſenſibilibꝰ ipſis ſemotis: inſunt in ſenſuū iſtr̄is ſenſus imaginationeſqꝫ. Atq opō rei ſenſibilis atqꝫ ſenſus: vna q̄dē ⁊ eadē eſt/at eaꝝ rō nō eadē eſt.dico aūt:ſonū actu/⁊ auditū actu.ſit.n.vt is qui auditū habet/nō audiat:⁊ id qđ hꝫ ſonum nō ſemꝑ ſonet.ſed cū opat id qđ audir pt/⁊ ſonat id qđ ſonū efficere pōt:tū ſimul ſit ⁊ auditꝰ actu/⁊ ſonus ēt actu. quoꝝ alterū q̄ſpiā auditionē:alterū ſonationem eſſe/nō incongrue dicere pōt.

t.c.138 ¶Manifeſtū eſt igit:ꝙ non eſt vnū/ipm viſu ſentire.eteni cum nō videmus:viſu diſcernimus ⁊ tenebras/⁊ lumē/ſꝫ nō ſil'r. Ampliꝰ aūt ⁊ vidēs:tanq̄ꝫ coloratū eſt.vnūquodqꝫ enim ſenſoriū:ſuſceptiuum eſt ſenſibilis ſine mā. Unde ⁊ abeūtibus ſenſibilibus:inſunt ſenſus ⁊ phātaſie in ipſis ſenſorijs. Ipſius aūt ſenſibilis ⁊ ſenſus/actus:idē eſt ⁊ vnus. eē āt ipoꝝ:nō idē.dico aūt:vt ſonus ſm actū/⁊ auditꝰ ſm actū.ē.n.auditū nō hn̄tē non audire:⁊ hn̄s ſonū/nō ſemꝑ ſonat.cū āt opatur potēs audire/⁊ ſonat potēs ſonare:tunc ſm actū auditus ſit ſimul ⁊ ſm actū ſonus. quorū dicet vtiqꝫ aliquis/hoc quidem auditionem eſſe:illud vero ſonationem.

Collectanea t.c.138 ¶Oñdit qm̄ nō altero:ſed eodē ſenſu videmꝰ colorē,⁊ ſentimus nos videre colorē.⁊ qm̄ obijcit poſt ꝙ nō eodē perſoluit argm,ipꝓbās ꝙ eodē ſenſu ſentimus nos ſentire,⁊ ſentimus,⁊ argm id erat in pria figura per ipoſſ'e, cuius maior erat,oē cōprehēſibile a viſu eſt color:vel hn̄s colorem Oppoſitū ꝯ̊nis,qđ dedimus eſt,videre nō eſt color:vel colorē hn̄s,iō dupl'r rn̄det ſm oēs.p̊ ad maiorem.ſcđo ad oppom ꝯnis. Primo ergo negat maiorē,⁊ oñdit tripl'r viſum videre:vt Simpl.inqt. Prio q̄dē ꝙ nō ſolū illuminatos colores,ſed ⁊ ſolū lumē. videmus.n.illuminatū aereꝫ. Scđo percipit colores ipſos. Tertio ⁊ tenebrā,quare recte Ari.inqt. Manifeſtū igit qm̄ nō eſt.i.ꝯtingit vnuꝫ viſu ſentiri.qđ oñdit.d. Et nāqꝫ cū videmus viſu diſcernimus, ⁊ tenebras ⁊ lumē ſupple videmus,ſꝫ nō ſil'r,qm̄(vt auer.inqt)iudicamus lucē ꝑ ſe,obſcuritatē q2 eſt priuatio lucis. ex his maiorē falſaꝫ eē ꝯſtat. Declaratū.n.eſt non qđlibet a viſu cōprehēſibile eē colorē,vel hn̄s colorē. ¶Amplius aūt ⁊.]nūc debilitat ⁊ eā rōnē alio mō.ſ.oñdēdo oppm ꝯnis eſſe falſum.oñdet.n.videns ſeu viſionē eē colorē,vl' coloratū quodāmō,⁊ ſic(vt Auer.inqt)eſt hec:q̄ſi ſcđa rn̄ſio alio mō a pª. Inqt ergo. Amplius aūt ⁊ videns tanq̄ꝫ coloratū eſt,⁊ h̄ ſyllogiçat in pria figura,cuius maior eſt,oē ſuſceptiuū coloris ſine mā eſt tanq̄ꝫ coloratū:vt Auer.oñdit. Tūc accepit minorē,⁊ inqt. Senſitiuū.n.vnumqđqꝫ eſt ſuſceptiuū ſenſibilis ſine mā,ergo aſſilat, ⁊ eſt quaſi coloratū. Minorē ꝓbat dicēs. Vn̄.i.qm̄ abeūtibus ſenſibilibꝰ inſunt ſenſus:⁊ phātaſie q̄bus ſentiūt,⁊ h̄ dat intelligē ſenſoriū retinere ſpēs,ac illas recipe ſine mā. ¶Senſilis aūt actus.]Hic 2am inducit rōnē ad idē,⁊ pōt ſic ordinari ſm veteres,quoꝝ actꝰ eſt ideꝫ:atqꝫ vnus,vnū eſt tanq̄ꝫ alterum. ſꝫ ſenſitiui actus,⁊ ſenſilis actus idē atqꝫ vnus,ḡ ſenſoriuꝫ eſt tanq̄ꝫ ſenſile,⁊ ſic viſoriū tanq̄ꝫ color,vel colorē habēs. Huius accepit minorē,⁊ inqt. Senſiles aūt actꝰ,⁊ ſenſus idē q̄dē eſt atqꝫ vnus,eē aūt.i.rō nō idē. Et exponit qđ itelligit per ſenſile actu:⁊ ſenſitiuū actu,⁊ inqt. Dico vt ſonus ſm actū.i.vt ſtat ſub forª motiua.⁊ auditus ſm actū vt actu mouet.cuiꝰ rōnē dat.d. Eſt eni.i.ꝯtingit hn̄tia auditum nō audire,⁊ hn̄s ſonū nō ſemꝑ ſonet.cū āt opat poſſ'e audire.i.auditoriū,⁊ ſonet poſſ'e ſonare.i.actu ſonatile:tunc ſm actū ſil'ſit,⁊ ſm actū ſit ſonus:quoꝝ dicet vtiqꝫ aliqs h̄ q̄dē eſſe auditionē.ſ.ex ꝑte auditus,hoc vō ex ꝑte ſoni dicet ſonationē. Hec igit eſt minor ac expoſitio eiꝰ. ¶Auerrois addit q̄uo actio ſenſilis:⁊ ſenſatio ipa ſunt vnus actꝰ,⁊ inqt,⁊ actio ſenſilis eē animā in mouēdo ſentiēs,⁊ actio ſenſus.i.ſenſatio ipſa.q̄ eſt in ſentiēte.ſ.qualitas.i.opatiō qua ſentiēs qualitat in mouēdo ēt virtutē viſiuā eſt eadē actio. lꝫ modus eē ſenſilis eē aīaꝫ differat a mō ſui eſſe in ſentiente. ¶Et exponit hoc exēplo,⁊ inqt,v̊bi grā,ꝙ ſonus q eſt in actu eē aīam,ita mouet inſtr̄m auditꝰ,ſicut auditꝰ qui eſt in actu.i.audire ipm mouet virtutē auditus,⁊ verificat idē in colore,⁊ pꝫ. Vult ergo Auer.ꝙ duo ſunt:ipſa opatio auditiua,⁊ ipm auditile.audit le cōparat ad auditoriū, tanq̄ꝫ id qđ audit.audire ipꝫ ad virtutē auditiuā,tanq̄ꝫ auditile,ḡ ſunt vnū cōparatiōe,licet ratio ſit altera,⁊ per hoc pꝫ qual'r ſenſus ſentit ſuā opationē:queādmodū ſtati de/

clarabitur. ¶ Et h̃ fuit q̃m.] Nũc reddit rõnem eius: q̃ð dixit. Et ſermo eius patet ex lr̃e commentatione.

Argyr. ¶ Q, ſi mot⁹ ⁊ actio atq; paſſio ĩ eo ẽ q̃ð patit̃ atq; mouet̃: neceſſe ẽ ⁊ ſonũ ⁊ auditũ actu/ĩ auditu q eſt potẽtia eſſe: agẽtis nãq; mouẽ/tiſq; opationi ipſo patiẽte ſuſcipit̃ atq; ineſt. Quocirca: nõ neceſſe ẽ id q̃ð motu ciet/ moueri. Act⁹ igit̃ ſonatiui/ſon⁹ eſt/vel ſonatio auditiui vo: audit⁹/vel auditio. duplex.n.eſt auditus: ⁊ duplex etiam ſonus.

t.c.136. ¶ Si igit̃ motus ⁊ actio ⁊ paſſio eſt in eo q̃ð mouetur ⁊ patit̃: neceſſe eſt ⁊ ſonũ ⁊ auditũ qui eſt ẽm actũ/in auditu q ẽm potẽtiã/eſſe. actiui.n.⁊ motiui actus: ĩ patiẽte fit. Vñ: nõ neceẽ eſt mouẽs moueri. Sonatiui igit̃ act⁹/ ſon⁹ eſt/aut ſonatio. auditiui aũt: audit⁹/aut auditio. duplex.n.ẽ audit⁹: ⁊ duplex ſon⁹.

Collectanea textus cõ.139 ¶ Cũ expoſuit minorẽ, nũc declarat ea; rõne ſumpta ex 3ᵃ phyſice auſcultatiõis, ⁊ hoc ꝑfecto pacto Auer. hãc lr̃am ↄtinuat. qcq̃d dicãt Expoſitores, ⁊ inq̃t, cũ poſuit q̃ actio ſentiẽtis: ⁊ ſenſilis eſt eadẽ, l; differãt in eſſe, incepit decla/rare.i. hãc minorẽ ex rebus vlibus.i. per ꝓpõnẽ dictam in lib. vli.ſ.3ᵒ phyſice auſcultationis. Inq̃t ergo Ariſt. ſi p̃ro q; igit̃ eſt mot⁹ ⁊ actio ⁊ paſſio ĩ eo q̃ð agit̃.i. patiẽte. Tũc adde minorẽ, vt Auer. addit, ⁊ dicas, ſenſus patiunt̃ a ſen/ſilibus, ⁊ ſenſilia agunt in eos, neceſſe eſt ⁊ ſonũ ⁊ auditu; q ẽm actũ in eo q̃ð eſt ẽm potentiã eẽ, ⁊ ſic p; ſyll̃s in pᵃ fi/gura. Reddit aũt rõnẽ maioris dicẽs. Actiui enim ⁊ mobi/lis.i. paſſi actus in patiẽte fit, ⁊ ſic cõſtat ſyllogiſmus, ⁊ mi/nor p̃dicta. ¶ Vñ nõ neceſſe eſt] Queadmodũ Them̃.ſen/tire vĩ, antiq credebãt oẽ agens pati a paſſo, ⁊ hoc vliter, ad hos Ari. inq̃t, Vñ nõ neceſſe eſt mouẽs moueri, quare cũ ſenſilia moueãt ſenſu;, ipſa tñ imota ac q̃eta vident̃, q̃ð marie in viſu deꝑhendere eſt, ⁊ ſic error antiquus diſſipat̃ hoc mõ. Reliquũ lr̃e p;. ¶ Auer. in com. reddit vtilitate; hui⁹ ꝑtis, ⁊ inq̃t, ⁊ induxit oẽ h̃ ad declarãdũ q̃ ſenſus.i. ſenſatiões mouẽt ṽtutes, ſic̃ ſenſilia: q̃ ſũt eẽ mouẽt ſenſus

An ſenſus exteriores ſentiant ſe ſentire. ¶ Ecce q̃ũo auer. vult ſenſu; exteriorẽ ſe ſentire ↄ̃ iuniores oppᵐ ſcribẽtes, ⁊ iõ loc⁹ q̃õnis, an h̃ ſic veꝝ. ¶ Expoſitor nouus credit cũ alijs, nullũ ſenſum exteriorẽ ꝓpriã iudica/re vel ſentire opationẽ, ⁊ h̃ vl̃rãtã ĩ hoibus q̃; alijs q̃buſ/uis aialib⁹. Arguit aũt ⁊ hoc tribus argumẽtis. ¶ Prio, q̃m ois ſenſus ṽtus eſt m̃ãlis. ⁊ nulla ṽt⁹ m̃ãlis redit ad ſe. ¶ Scõo, q̃m oĩs ſenſus ṽtus eſt extẽſa, ⁊ nulla ṽtus ex/tẽſa redit in ſe: vel eius opationẽ. ¶ Tertio, q̃m tunc idem ageret in ſe, ac idẽ mouẽs eſſet ⁊ motũ, q̃ð Ariſt. remouet ex dictis. ¶ Ad idẽ Joã. Jand. arguit p̃rio, q̃m tũc eſſet ca/ſus infinitus, ↄ̃ñtia; ipſe cõducit, ⁊ vide. ¶ Scõo, q̃m tũc ĩpe ſenſus h̃eret ſuã opationẽ ſpũaliter, ⁊ nõ rea͛r. ¶ Ter/tio, q̃m oẽ q̃ð a viſu ꝑcipit̃ in ip̃m agit. ſed viſio in viſu; nõ agit. ¶ Quarto ſenſus ꝑticularis nõ niſi ſenſilia ꝓpria ac cõia ſenſit, quorũ nullũ eſt ꝓpria opinio. ¶ Quinto verba Ariſt. in lib. de ſomno ſunt hec, eſt aũt q̃dam potentia cõ/munis que ſequitur oẽs, q; ⁊ q̃ð videt, audit, ⁊ ſentit. non enim viſus q̃dem, q̃m videt ⁊c̃. His verbis patet error con/trarie partis. ¶ Ad idẽ iuniores philoſohantes arguebãt ſic, quoniam ſi ſenſus exterior poſſet percipere ꝓpriã ope/rationẽ, tunc ſeipſum percipe poſſet, cõtra propoſitionem libri de cauſis. xv. vbi inquit, oĩs ſciens qui ſcit eſſentiam ſuam: eſt rediẽs ad eſſentiã ſuam: reditione cõpleta. conſe/quentiã probãt, quoniã notitia cõplexa incomplexam ſup/ponit. ¶ Secũdo tũc poſſet cõponere vel diuidere, cõtra Ariſt. in. 3ᵒ huius. conſequentiã probãt, q̃m ſi viſus perci/pit ſe videre colorẽ, ꝑcipit formãdo h̃⁹ cõplexũ viſus videt colorẽ. ¶ Tertio ſenſile poſitũ ſupra ſenſu nõ põt ꝑcipi, ſ; opinio ſenſus eſt in ſenſu, nõ ergo põt ꝑcipi ab eo. ¶ Sed ↄ̃ hos eſt ſñia Auer. Simpl̃. ⁊ Ariſt. ⁊ rõ. Auerrois q̃dẽ, dicit eni; plane com. 138. vt collegimus hoc, ⁊ pñti com. idẽ. Simplicij vero, cũ dixit auctẽ Jãblici, ſenſitiuũ huma/num ſuã ſentire opationẽ. Addit oĩam inter ip̃m ⁊ ſenſũ; ⁊ inq̃t, nõ vt intellectus q̃dẽ, neq; rõ. Nõ.n. ⁊ ſube ⁊ facul/tatis cognitiuus fit, neq; ipſe ẽm totũ excitatus, ſed ſolius actionis, ⁊ quãdo agit, agit a ſenſibili quodã pacto mot⁹. ſumẽs vero cõfeſſu; ex noſtra cõprehẽſione, ⁊ reliqua. Ec/ce q̃; apte vult q̃ ſenſus exterior ſuã ꝑcipit opationẽ, dif/ferẽter tñ ab intellectu, quoniã intellectus vltra opationẽ trãſit ad potẽtiã, ⁊ vltimo ad eſſentiã, g̃ operatio intellect⁹ circularis eſt reditione cõpleta. opatio ſẽſus eſt circularis circulatione ⁊ reditu impfecto, cum tñ in operationẽ inci/dat, nel vltra ꝓgrediatur. ¶ Q; aũt hec ſit mens Ariſtote/lis p;. Ariſt. enim mouit. q. ⁊ q̃ nõ altero ſenſu ſentiat oñ/dit, ⁊ rationes illas non ꝑſoluit. Soluit aũt rõnẽ qua ꝓba/tur oppoſitũ, igit̃ intẽtio eius ſcõa pars q̃õnis: ⁊ ſi põt col/ligi intẽtio Ariſt. aliquo in loco hic palam: vt Simpl̃. ait. ¶ Hoc aũt nõ tñ factũ fuit Ariſt. veꝝ ⁊ Timei, quemad/modũ Auer. cõ. 45ᵒ huius inq̃t: ac Alber. in lib. de homi/ne, ⁊ declarare poſitionem illius longum eſſet, quare, ⁊c̃. ¶ In hãc ꝓculdubio ſñia; eſt veniẽs Expoſitor ꝑmus: in q̃õnibus de ṽtute. Inquit.n. ſenſus aũt qui eſt ĩter ceteros ꝓpinquior ĩtellectuali ſube. redire q̃dẽ incipit ad eſſentia; ſuã, q; nõ ſolũ cognoſcit, ſed ẽt cognoſcit ſe ſentire. non tñ cõplet̃ eius reditio, q; ſenſus non cognoſcit eẽntiã ſuã, q̃ð ipſe ꝓbat argᵗᵒ Auicen. Eſt ergo indubitata oium iſtoꝝ poſitio q̃ ſenſus ꝑ̃ ſenſile cognoſcit ac recte. 2ᵒ ⁊ quaſi re/dit̃ ⁊ reflexe opationẽ ꝓpriã ⁊ ibi deſinit, nec vltra ad po/tẽtiã vel eſſentiã trãſit. ¶ Hoc põt ꝓbari p̃rio, q̃m poᵃ ⁊ fa/cultas immãlis ſubſtãtie appropinquat illi in opatiõe. vir/tus enim rei appropinquat ipſi rei. cũ igit̃ ſenſus humani ſint virtutes rõnalis aĩe, que immãlis eſt ſubſtãtia, ſaltem ẽm via; cõmunẽ, ꝓculdubio in opatione, ⁊ modo opandi appropinquabunt. Hec aũt eſt in circulo ↄ̃ſiſtẽs. ¶ Dõm ergo q̃ ſenſus humani pñt dupl̃r cõſiderari, vnoᵒ inquãtũ ſenſus ſunt, ⁊ ſic ipſorũ de rõne nõ eſt ꝑcipe nec ſe, nec opa/tiones eorũ, ſed obiecta tñ tũc eni ⁊ brutales ſenſus eẽnt huiuſmodi. Alio modo inquãtũ ſenſus humani, ⁊ ſic q̃li/bet illorũ primo ſenſile attingit recto intuitu, ſecũdario ac reflexe nõ ſe, nec potentiã, ſed opationẽ ꝓpriam attingit, ⁊ hoc habẽt ab imaterialitate ſubiecti. ſ. rõnalis aĩe, ⁊ ab ele/uatione eorũ ſupra materiã: vt Jãblicus dicit. ¶ Tunc ad argumẽta. Ad primũ dõm ſenſu; humanũ poſſe capi pro ſenſorio, ⁊ pro potẽtia rõnalis aĩe. primo mõ m̃ãle eſt, ⁊ ꝓ/culdubio tñ recipit: ⁊ nullo modo cõuertit ſe, ſi capit̃ pro virtute illa, ſic ꝓpter nobilitatẽ ſubiecti. ſ. anime: cõuertit ſe tñ vſq; in opus, nõ vltra ꝓpter vſum organi: vt Auic. inquit. ¶ Ad 2ᵐ, ſi loq̃mur primo modo: verbum id verũ eſt. Si 2ᵒ mõ in hoĩs ſenſibus peccat, qcq̃d ſit in brutalib⁹. ¶ Ad 3ᵐ Simplicius, vult q̃ idem vitale agere in ſe ac/tione iudicatiua nihil ꝓhibet. ſenſoriũ enim recipit primo, ſenſus aũt diiudicat. ¶ Ad primũ Joã. patet ſol̃. nõ enim opatio altera ſenſatione ꝑcipit̃, cum recte ꝑcipitur, ſed re/flexe. eſſet autẽ verũ quãdo cõprehenſione recta id fieret. ¶ Ad 2ᵐ cõſequentiã negamus, ſenſatio enim eſt ibi rea/liter, nec op; vt ſit ibi ſpũaliter: niſi cõprehenſa eſſet ꝑ ſe recte. ¶ Per idẽ ad 3ᵐ. recta enim apprehẽſione non niſi ſenſilia ꝓpria: ac cõia ſentit, ſed reflexa etiam aliq̃ð ꝑcipit, q̃ð nõ illoꝝ eſt aliq̃ð. ¶ Per idẽ ad 4ᵐ. omne enim q̃ð re/cte a viſu ꝑcipit̃ in viſum agit: ſed q̃ð reflexe non oportet. ¶ Ad verbũ ariſtotelis.i. dictus in parte ambigua. Prete/rea vult q̃ viſus nõ videat ꝓpter ſe videre. ⁊ h̃ eſt ita, ⁊ ꝑ hoc differt a ſenſu cõmuni qui ſentit. quoniã ſe, ⁊ alia ſen/tit. Amplius id dictum eſt de viſu vl̃r. loquimur autẽ nos de viſo humano. ¶ Ad pᵐ Junioꝝ p; ſolutio. ↄ̃ña.n. nulla eſt. dictum autem eoru; ad eam verificatur de perceptiõe recta ac perfecta, aliter non. ¶ Ad 2ᵐ puerile eſt. nota.n. verbalis non continetur: niſi in cogitatiua ẽm Auerro. vel opus eſt intellectus ẽm nos. id ergo nihil eſt. ¶ Ad 3ᵐ p; ſolutio. id verbũ intelligitur in apprehenſione recta. ſed re/flexa poteſt ſenſus ſentire etiam ſenſile ſupra ſe poſitum, ⁊ ſic patet quid dicendum in hoc problemate.

Argyr. ¶ Eadẽ eſt ⁊ ĩ ceteris ſenſibus ac ſenſibilib⁹ rõ. atq; vt actio paſſioq; nõ ĩ agẽte eſt/ſ; ĩ eo q̃ð patit̃: ſic ⁊ ipſi⁹ ſenſibilis actio ĩ ipſo eſt ſenſitiuo. S; in q̃buſdã noĩa quoq; ſunt po/ſita/vt ſonatio ac auditio: ĩ q̃buſdã aũt caret alteꝝ noĩe. opõ.n. viſus viſio dĩ: at coloris: noĩe vacat. operatio preterea guſtus/guſta/tio dicitur: at ſaporis/nomen non habet.

t.c.140 ¶ Eadẽ aũt rõ ⁊ in alijs ſenſib⁹: ⁊ ſenſilibus. ſicut.n. actio ⁊ paſſio in patiẽte eſt: ſ; nõ ĩ agẽ/te: ſic ⁊ ipſius ſenſibilis actus in ipſo ſenſiti/uo exiſtit. S; ĩ q̃buſdã q̃dẽ: ẽt noĩata ſunt: vt ſonatio ⁊ auditio. in quibuſdã autẽ: innoĩa/tum eſt alterũ. actus enim viſu;: viſio dicit̃: coloris vero: innominatum eſt. ⁊ guſtatiui: guſtatio. ſaporis autem: innominatum eſt.

Collectanea textus cõ.140. ¶ Cũ ꝑticularẽ ↄcluſit ↄ̃nẽ, nũc vniuerſaliçat eã. ⁊ h̃ Auer. inq̃t. Et iſte ide; ſermo quẽ diximus in ſono ⁊ auditu. ſ. q̃ actio eoꝝ eſt ĩ patiẽte, ⁊ q̃ idẽ ſunt actus vtriuſq;, ẽ de alijs ſenſib⁹. Inquit. Eadẽ aũt rõ ĩ alijs ſenſib⁹ ⁊ ſenſilib⁹ eſt. ⁊ hoc ṽificat ꝑ ꝓpõnẽ vl̃em acceptã a phyſice auſcultatiõis 3ᵒ, ⁊ inq̃t. Sicut.n. actio ⁊ paſſio in patiẽte, ⁊ nõ in agẽte, ſic ſenſilis actus, ⁊ ſenſitiui in ſenſitiuo. ¶ Circa h̃ inquit Auer. Cũ ſenſilia ſint ṽtutes agẽtes, ſenſus aũt agentes ⁊ patiẽtes ꝑmũ aũt ſentiẽs ẽ patiẽs tñ. Sunt q̃dã qui hunc Auer. locũ intelligũt ſic, q̃ ſenſilia.i. obiecta forinſeca ſunt ṽtutes agẽtes tñ.i. tñ cãntia ⁊ efficiẽtia ſenſus.i. poᵃˢ ſen/ſibiles. ṽtutes ṽo ſenſibiles agẽtes ⁊ patiẽtes, agẽtes ꝓut actuate ſunt a ſenſilib⁹ in ſenſum cõem, patiẽtes vt ſpẽs re/cipiũt. ꝑmũ aũt ſentiẽs ẽ patiẽs tñ, ⁊ intelligũt per ꝑmum ſentiẽs cõe; ſenſu;, queadmoᵐ Ari. in toto liᵒ fere de ſõno cõſueuit accipe. ¶ S; hi errãt, q̃m ſi ꝑ ꝑmũ ſentiens cõem ſubaudiũt ſenſum, ꝓculdubio ille nõ tñ mouet̃ q̃n moue/at. ea.n. ↄ̃põne hic ſenſus ad imaginatiuã cõparat̃, qua ex/teriores ad eũ, vt Ari. dicit, ac Auer. in paraphraſi de ſen/ſu ⁊ ſenſato ait. ¶ Jdeo iuxta Simplicij mẽtẽ, a qua nõ re/puto Auerroim recedere, dicerẽ ꝑ ꝑmã ṽtutes agẽtes ſen/ſilia Auerroim intelligẽ, ꝑ agẽtes ⁊ patiẽtes potẽtias ip/ſas iudicatiuas ĩtelligit. ſunt.n. patiẽtes: ꝓut a ſenſilib⁹ for/mas ſuſcipiũt, ſunt quoq; actiue: ꝓut de actionib⁹ ꝓprijs iudicãt. Per ꝑmũ aũt ſentiẽs ſenſoriũ ĩtelligit ſenſuũ exte/rioꝝ, q̃ð (vt Simpl̃. ſupius dixit) tñ ſuſceptiuũ ẽ cũ medio. ſ. cõicas in recipiẽdo: vt dixim⁹, ⁊ ex hac expõne ſeq̃t̃ q̃ð dixim⁹ ſupius. ſ. ſenſus iudicare ꝓpas opõnes. ¶ Et q; h̃ latet]. ſ. intẽdit auer. q̃ in q̃buſdã nomẽ actionis repit̃ di/uerſum a noĩe paſſionis: vt auditio ⁊ ſonatio, in q̃buſdam nõ. ſ; nomẽ alteri⁹ ẽ tñ. ſ. ſuſceptiui, l; ſit ĩ figura actiui: vt viſio, q̃ ẽm rẽ paſſio eſt l; ſit in figurã actionis. Cui⁹ rõne; reddit. d. Actio.n. ſui ſenſilis: q̃ð ẽ color caret noĩe ĩ greca lingua. ¶ Et dico q̃ in arabica.] Perſoluit Auer. quandã q. dixit.n. tria. ſ. ſenſilia, ſenſus, ⁊ ꝑmũ ſentiẽs. ſenſilia q̃de; agẽ in ſenſus, ſenſus quoq;, tũ pati, tũ agẽ, ſ; pᵐ ſentiẽs pa/ti tñ habemus ne noĩa actionũ ſenſuũ ĩ ꝑmũ ſentiẽs in ara/bica lingua. Hec q̃dẽ ẽ. q. rñdet, ⁊ inq̃t, q̃ in arabica actio/nes habituũ ſenſuũ.i. poᵃꝝ ſenſitiuaꝝ ꝓueniẽtiũ.i. agẽtium actionem, q̃ ꝓuenit eis a ſenſilib⁹ in ꝑmas ṽtutes ſentiẽtes .i. in ſenſoria non videntur hr̃e noĩa in aliquo idiomate. Cuius rõnem dicit, cum hoc non ſciat̃ a vulgo, q̃m hec nõ cõprehẽdit̃ a ſenſu in ꝑ̃ aſpectu, ⁊ iõ non pñt ſciri a vulgo. qui tñ ſenſum ſeq̃tur. ⁊ q; nõ cõprehendit̃ a vulgo, iõ ca/ret noĩe q̃m loquẽdum vt plures. verum Simplicius ap/pellat illam actionem ſenſuum in ſenſoria iudicium, ⁊ hec appellatio nõ percipitur a vulgo. ¶ Q̃ð ponitur in reli/quo textus Ariſt. manifeſtum eſt per ſe.

Argyr. ¶ Hec cũ ita ſint/atq; vn⁹ actus rei ſenſibilis ſenſitiuiq; ſit/q̃;uis diuerſas h̃eãt rões ſicuti dixim⁹: neceẽ ẽ ſil̃ corrũpant̃/ſimulq; ſint ſal/ua/audit⁹ ac ſonus/q hoc mõ dñr: ⁊ ſapor iti/dẽ ⁊ guſt⁹: ceteraq; ſil̃r. At ea q̃ dñr potẽtia: nõ hãc ipſam ꝑfecto neceſſario ſubeũt legẽ.

t.c.141. ¶ Q̃m autẽ vnus quidẽ eſt actus ſenſibilis ⁊ ſenſitiui: eſſe autẽ alteꝝ: neceſſe eſt ſimul cor/rumpi ⁊ ſaluari ſic dictũ auditũ: atq; ſonũ. ⁊ ſaporem igitur ⁊ guſtu;: ⁊ alia ſimiliter. Di/cta autem ẽm potentiam: non neceſſe eſt.

Collectanea te.c.141 ¶ Forte q̃ hoc inducit̃ tanq̃; correlariũ, vt Simplicius cõ/tinuare videtur, vel forte melius hic. q. mouet ad dicta, ⁊ perſoluit eam. ibi [Dicta autem ⁊c̃.] Põt ergo. q. cõponi hoc mõ, ea quoꝝ vnus eſt actus ẽm rem, l; ẽm rationẽ di/ſtent, ſimul permanẽt g̃nant̃ ⁊ corrũpunt̃. Et hãc maiorẽ ſupponit, ⁊ accepit minorẽ. d. Quoniam autem vnus eſt quidem actus ſenſilis ⁊ ſenſitiui, tametſi eſſe.i. rõ ſit altera. Tunc apponit ↄ̃nem. d. neceſſe eſt ſenſitiuũ ⁊ ſenſile ſimul corrumpi ⁊ ſaluari, ſicut dictum eſt auditum ⁊ ſonum. ⁊ humorem.i. ſaporem, ⁊ guſtum, ⁊ alia ſil̃r. ¶ Siquidem igit̃ hec tanq̃; q. ſit, ſic dicemus cõcluſionem eſſe falſam, ⁊ cõtra ſenſum. nullo.n. auditu ente, ꝓculdubio ſonus eſt, ⁊ ſic de alijs. ergo aliqua ꝓpõnum, ⁊ nõ maior, ergo minor. ⁊ ſic contra dicta iam. ¶ Dicta aute;]. Perſoluit. q. ſi ſer/mo dictus ſit. q. ſi vero ſit correlarium, limitat id, ⁊ inq̃t. Dicta aũt ẽm poᵃᵐ non neceſſe eſt. Vult dicere (vt Auer. in calce innuit cõmẽti) q̃ ſenſile ⁊ ſenſitiuũ dupl̃r pñt acci/pi, vno modo actu, alio modo poᵃ. ſi q̃dẽ actu capiãtur ſil̃ ſunt ⁊ non ſunt. dicta autẽ ẽm potentiã nõ neceſſe ẽ. Et ſic p; q̃õnis ſolutio, vel correlarij moderatio.

Argyr. ¶ Nõ recte igit̃ ꝑores nãles phi ſentiebãt: q q̃dẽ ſine viſu neq; albũ vllũ neq; nigrũ eẽ di/cebãt/neq; itẽ vllũ ſine guſtu ſaporẽ. Nã ꝑti recte: ꝑtim nõ recte cẽſebãt. eteni; cũ dupl̃r ſenſus ſenſibileq; dicat̃/potẽtia atq; actu: in his quidem ſecũdis fit idipſu; ſane q̃ð dcm̃ eſt/in illis autẽ primis non fit/ vt luce clarius extat. At illi de hiſce ſimpliciter loqueban/tur: que ſimpliciter non dicuntur.

t.c.142. ¶ Sed priores Phyſiologi: hoc nõ bñ dice/bãt: q neq; albũ neq; nigrũ ſine viſu: neq; ſa/pore; ſine guſtu eſſe opinabant̃. Nã ſic q̃dẽ dicebãt recte: ſic aũt nõ recte. dupl̃r.n. dicto ſenſu ⁊ ſenſibili: alijs quidẽ ẽm potẽtiã: alijs vero ẽm actũ: in his quide; accidit q̃ð dcm̃ eſt: in alteris autem non accidit: Sed illi ſim/pliciter dicebant: de dictis non ſimpliciter.

Colle/ ctanea t.c.142.

¶ Cuꝫ ꝑ ſoluit. q narrat peccatū antiquoꝝ. ſ. Democritico rū: vt Simpl. inqt. Ipſi. n. ſimplr ⁊ abſolute ſine diſtīōe cō/ ceſſere, ꝙ ſenſitiuū ⁊ ſenſile ſil ꝑmanēt ⁊ diſſipāt. ⁊ argue bāt: vt Auer. inquit, h argu'ᵒ in pª figura, q̄cūqꝫ ſunt rela/ tiua ſimplr, ſil ꝑmanēt, ⁊ ſil occidūt: ſed ſenſitiuū ⁊ ſenſile ſimplr ⁊ oīo ſunt relatiua, ḡ ſimplr ⁊ abſolute ſimul ꝑma nēt, ⁊ occidūt. ¶ Sic qdē. n.] Perſoluit. q. ⁊ vt Auer. iqt, qd̄ antiq dixerūt ē, vno modo verꝝ: aliᵒ non verū. ¶ Qm̄ ſermo eoꝝ i eis: q̄ ſunt in actu: bn̄ loqr. in eis aūt: q̄ dr̄ in poª nō ſeqr. error igir antiquoꝝ fuit in h, ꝙ locuti fuerunt abſolute in eo ꝙ indiget determinatione, ⁊ ſic peccarūt in logica accipiētes multiplex diſtiguēdū tāqꝫ ſimplr ⁊ vno mō dcm̄. ¶ Circa hec appet manifeſte v̄itas ꝓpōnis Ari. quā ⁊ in 5° ſue ſapiētie accepit, ac. 2° phyſice auſcultatiōis. ſ. ꝙ cā in actu, ⁊ effectus in actus ſimul ſunt, ac nō ſt. Per hāc. n. v̄ificauit ꝓpōnem de ſenſitiuo ⁊ ſenſili. ¶ Sꝫ i hāc ꝓpōnem fuūt, inſtātie, tū de motu ⁊ mouēte, q̄ nō eodē ſūt inſtāti, tum de ſcito ⁊ ſcia, tū de deo ⁊ effectu dei. ¶ Ideo dixerūt qdā ꝙ in cā ⁊ cauſato ꝯſideramus relatiōes ipſas fundamenta vt ſtant ſub relationibus, fundamenta abſo/ lute, ⁊ fundamēta vt ſtāt ſub relatiōibus cōparatis ad exñ tiā. Volūt ḡ ꝓpōnē eē intelligēdā non de relationibꝰ, neqꝫ de fundamētis vt ſtant ſub relationibus. ſic enim ⁊ erit in cauſa ⁊ cauſato potentia, neqꝫ in fundamētis abſolutis. ſic. n. non habent ſimultatem. Verificant ergo ꝓpōnem de fundamentis vt ſtant ſub relationibus cōparatis ad exiſtē tiam. ¶ Et ꝓculdubio iſti intantum acuerūt mām, ꝙ nec ipſi, nec Ariſt. intelligunt eoꝝ interꝑtationē. ſunt enim hi quemadmodam Pythagorici, qui oīa in mathematicā re ducunt. ſic ⁊ hi oīa in metaphyſicam, ⁊ maxime in relatio nes. Ideo vider mihi hanc expōnem eſſe contra Ariſtote/ lem, quoniam eo modo vult Ariſt. cauſam ⁊ cauſatum ſi/ mul eſſe, ⁊ corrūpi, quo pacto vult ea eſſe vnum ſm ſubie ctum, ⁊ diuiam ſm rōnem. ſed hoc non eſt niſi quantuꝫ ad fieri, ⁊ non q̄ꝫtum ad factum, vt iam monſtratum hic eſt, ḡ expoſitio iſta contra Ariſt. vadit. ¶ Ideo eſt expoſitio no ui expoſitoris, que hic accipitur, ⁊ 2° phyſice auſcultatio/ nis capite de modis cauſarum, ꝓpōnem Ariſto. eſſe veraꝫ in cauſis particularibus per motum agentibus, quantum ad fieri effectuum, ⁊ non factum eſſe. Et hoc ꝑfecto pacto diuus Albertus in 2° phyſice auſcultationis, ꝓpōneꝫ hāc

Tracta/ tu 2°. ca pite. 8.

ſubaudit, ⁊ hoc eſt qd̄ Themiſtius ſentit in ſcdō phyſice auſcultationis inquit. Differunt autem hec inter ſe, ꝙ cāe que in actu ſunt: ſimul ſint neceſſe eſt: cum effectibus qui ꝓcreanr, vt ſecās ſimul cum eo qui ſecatur, ⁊ vrens ſimul cum eo qui vritur. cauſe v̄o que non ſunt actu: ſed poteſta

Cap. 9.

te, non ſemꝑ ſimul cum rebus effectis habentur. non. n. ſi/ mul cum edibus corrūpir edificator, neqꝫ ſimul cuꝫ lecto faber. eſſe enim poteſtate id nunc appello, qd̄ nō ſolū legit, ſed prorſus receſſit ab opera ⁊ deſiit egere. Ecce q̄ꝫ plane Themiſtius hoc ſentire videtur. ¶ Et hic quidem eſt pri mus modus reſpondendi, ex quo ſolutio conſtat ad obie/

Cap. 2ª.

cta ꝑdicta. ¶ Auicēna vero metaphyſicorū ꝑncipes in 6° tract. ſue ſapientie, ꝓpōnem illā intelligit vlr in cauſis par ticularibus reſpectu effectuꝫ ꝓprioꝝ ac imediatoꝝ, ⁊ ſic non recipit calūniam, v̄bi grā, pater cā immediata eſt mo/ tus ſpermatis in matrice, motus ille cā eſt quietis eius in eo: quies eius cā eſt formationis fetus: formatio fetus cā eſt inductionis aīe in corꝑe. pater ḡ, ⁊ motus ſpermatis ſi/ mul ſunt: ac occidunt. motus ſpermatis, ⁊ etiam locatio eius in matrice ſimul ſunt: ⁊ occidūt, ⁊ ſic vlr oīs cauſa in actu quocūqꝫ accepta, cā eſt ſui effectus ꝓprij ac immedia ti ſimul ꝑmanēs, ⁊ occidēs ſecū. Et hec qdē interpretatio

Diſput. 3ª in ſol. 10. dubii

(vt Aui. ait) non recipit calūniam. ¶ Sed ad ambas has expōnes obijcio per v̄bum Auer. in lib. deſtructio deſtru ctionum: vbi gloſans hāc ꝓpōnem inqt. Cauſatum enim ſequir cām qñ cā eſt: modo forme, vel modo finis, ſed non qñ eſt cauſa: modo agentis. bene. n. pōt inueniri cā agens ſine ſuo cauſato. Ecce qūo ꝓpōnem illam tm̄ in cā formali ac finali verificauit: ⁊ voluit eam falſam eē in cauſis agen/ tibus. ¶ Pōt dici ꝙ Auer. intelligit ꝓpōneꝫ illā in cauſis: vt forma, ⁊ vt finis eſſe ſimplr: ⁊ vere dictam ſine conditio ne, in cauſis agentibus non eſſe vlr verā, niſi factis mode/ rationibus quas diximus. Et ſic patet de hoc.

Argyr.

¶ Or ſi vox q̄dā cōcētus eſt, vox aūt ⁊ auditꝰ tuꝫ vnū, tū nō vnū, aut nō idē ſunt, ⁊ ꝯcētus eſt rō: neceſſe eſt ⁊ auditū quādā eſſe rōneꝫ. Atqꝫ ob idipſuꝫ exuperās qd̄qꝫ tā acutū q̄ꝫ graue: corrūpit auditū atqꝫ deuaſtat. ⁊ i ſaporibus: guſtū. ⁊ in coloribus, viſum: id qd̄ ni/ miū ē ſplēdidū ⁊ tenebroſuꝫ. ⁊ i odoribꝰ: ve/ hemēs odor, ſiue dulcis, ſiue amarus. q̄r ſen ſuſ ipe: q̄dā ē rō rata. Quocirca ſenſibiliū ea q̄ ſyncere talia, q̄qꝫ ſimplicia ſūt, vt acutū vel dulce, vel ſalſuꝫ: cū reducunt ad rōnē, ſenſui ſunt iocūda. tūc. n. ipꝫ delectare vñr. Oīo āt ipm miſtū magis cōcētus eſt: q̄ꝫ acutum vel graue. Tactui quoqꝫ nō calidū ſane ſimplex ac fridū, ſꝫ id qd̄ ē ad rōnē redactū: amicū eſt atqꝫ iocūdū enīuero: ſenſuſ ipſe rō q̄dā ē, vti dixīmꝰ. ſenſibiliū aūt ea q̄ exuperāt: aut do/ lorē afferūt ipſi aut tādē ipſum corrumpūt.

t.c.143

¶ Si autē vox quedam ſymphonia eſt: vox autē ⁊ auditus eſt vt vnum: ⁊ eſt vt nō vnuꝫ aut ideꝫ, ſymphonia autem eſt ratio: neceſſe eſt ⁊ auditum, rationem quādā eſſe. Et pro/ pter id, corrumpit vnumquodqꝫ excellēs ⁊ acutum ⁊ graue, auditum. ſimiliter autem ⁊ in ſaporibus: guſtum. ⁊ in coloribus viſum: valde fulgidum ⁊ opacum. ⁊ in olfactu: for/ tis odor ⁊ dulcis ⁊ amarus, tanquaꝫ ratio q̄ dam ſit ſenſus. Unde ⁊ delectabilia quideꝫ ſunt: cuꝫ dicuntur que ſyncera ſunt ⁊ immi ſta ad rationē, vt acutū aut dulce aut ſalſuꝫ. delectabilia enim: tunc. Omnino autem ma gis quod miſtum eſt, ſymphonia eſt: quam acutum ⁊ graue. Tactus autem: calefactibi/ le ⁊ frigefactibile. ſed ſenſus: ratio eſt. excel/ lentia autē: dolore afficiunt, aut corrumpūt.

Colle ctanea t.c.143

¶ Cōtinuat hūc textū Auer. hoc pacto, cū poſuit ꝙ ſenſus, qui eſt in actu, ē quoquomodo relatiuus, icepit declarare hoc, ⁊ dare cās pluriū accñtiū. ¶ Sꝫ dices, qūo d̄clarauit ſenſum eē relatiuū. Dōm ꝙ hactenus declarauit ꝙ poſito ſenſu i actu ponir ſenſile in actu, ⁊ cō ⁊ ſic videnr quoqmo do relatiua ſm hanc conditioneꝫ. Et duo nunc ꝓponit fa cere. ſ. melius declarare hoc quo. ſ. pacto dicar relatiuus, ⁊ dare cauſam accidentium plurium, quoꝝ vnū ē cur cor rūpatur a ſenſili, aliud, cur non corrumpatur a ſenſili me/ dio ⁊c. Sillogiçat autem Ariſto. vt Auer. vult, ⁊ Simpl. hanc concluſionem neceſſe eſt ⁊ auditum rationē quādam eſſe, ⁊ hoc ſyllogiſmo. ſ. conſtante ex tribus ꝓpoſitionibꝰ in hūc modum, ſm actum auditus ſm actum eſt vox. ſm actum vox conſonantia exiſtit. omnis cōſonantia ꝓportio ⁊ ratio eſt, ſm actum ergo auditus proportio ⁊ ratio eſt; haꝝ primo accepit mediā a ꝑdicato icipiēs, ⁊ inqt. Si aūt ſymphonia vox q̄dā eſt: id eſt ſi vox quedam eſt conſonan tia, ⁊ dixit. quedam vt Plutarchus, vt notaret vocem eaꝫ, que ſm actū, cōſonātiā eē. Deide accepit ꝑmā ſub hac for ma, ⁊ inquit. Vox aūt ⁊ auditus eſt ſicut vnū, ⁊ eſt ſicut nō vnū: aut nō idē, vult dicere ſm actū auditus ſꝫ actū ē vox, ſꝫ auditus poª non ſit vox poª. Tunc accepit ⁊ vltimā, ⁊ i/ quit. Proportio aūt eſt ſymphonia. i. omnis cōſonātia ꝓ/ portio eſt. qbus dedit ⁊ ꝯneꝫ, ⁊ inquit, neceſſe eſt ⁊ auditū rōnē quādā eē. i. ꝓportionē, ⁊ in hūc modū Auer. locū iſtū exponit, ⁊ inqt. Si igir neumata vel nete ꝯſonātia i auditu id eſt admiſta: admiſtione delectabili fuerit ſonus. vult me diā h pacto, ſi ſonus harmonicus ꝯſonātia ē, ⁊ ſonꝰ i actu eſt auditus in actu. i. ſm actum. auditus ſm actū eſt vox, ⁊ fuit prima in ordine Simplicij. Tunc dat vltimā. d. ⁊ con/ ſonantia, que eſt in neumatibus vel nete, ideſt voce harmo nica, non eſt niſi ꝓportio temperata inter extrema. ſ. inter ſonum grauem ⁊ acutum qui dicūtur in reſpectu auditus. Tunc his accepit concluſionem, neceſſe eſt vt id tempera/ tum exiſtens in ter ea, quod eſt cōſonantia, ſit ipſe auditus cum eſſe auditus in actu non eſt niſi in hac ꝓportione, que eſt temperantia. Ecce igitur q̄ꝫ pulchre hunc locuꝫ veteres declarant, ⁊ ex hoc patet declaratio quare auditus ⁊ vni/ uerſaliter oīs ſenſus ſit relatiuus. qd̄ Auer. exponit. d. Et q̄r temperans ⁊ temperatum ſunt relatiua, ⁊ eſſe auditus in actu naturale eſt in ſono tēperato, cōtingit ꝙ auditus ⁊ audibile erunt in caplo relationis, ⁊ ſic patet primuꝫ pro/ poſitoꝝ in continuatione commēti, dixit Ariſt. in arabica tranſlatione. [Neceſſe eſt vt auditus ſit aliqua ꝓportio.] Notat Auer. hoc cur dixit [aliqua] ⁊ non dixit proportio ſimpliciter, ⁊ ratio hec eſt, qm̄ quidam arguūt hoc pacto, nulla proportio agit. ſenſus agit, ergo ſenſus non eſt ꝓpor tio. perſoluitur ſic, ꝙ ſenſus pōt capi dupliciter. Uno mo/ do vt proportio ⁊ relatio eſt, ⁊ ſic non agit, nec patitur. Alio modo vt qualitas eſt, ⁊ ſic agit, vel patitur. ad notan/ dum ergo ſenſum non ſimpliciter eſſe proportionem, dixit aliqua. ¶ Debes ſcire, ꝙ ſenſus pōt capi dupliciter. Uno modo pro potentia anime, que eſt naturalis potētia: con/ ſequens eſſentiaꝫ anime, ⁊ ſic eſt in caplo qualitatis. Alio modo ꝓ ꝓportione qualitatum cōponentium organum. ⁊ ſic eſt relatio. primo modo agit, ſecūdo modo non, ⁊ ſic pꝫ verbum Auerrois. quo ergo pacto ſenſus ſit in capitu lo relationis ijs patet. ¶ Et propter id.] Cum compleuit declarationem quomodo ſenſus eſt relatio, nūc vult dare cauſam quorūdam accidētium. ſ. cur corrūpitur a quodā ſenſili, ⁊ cur non ab alio. ¶ Auerrois breuiter inqt. Et cā in hoc eſt, quia eſſe ſenſus naturaliter eſt in proportione tē perata, ⁊ cum illa proportio fuerit corrupta, corrumpitur ſenſus. i. ſenſorium. cum iſta proportio ſit forma ſenſus: id eſt ſenſorij, quemadmodum ſanitas eſt in proportione ter/ minata inter quatuor qualitates, ⁊ cum illa proportio fue/ rit corrupta, corrumpitur ſanitas, cum forma ſanitatis cō/ ſiſtat in hac ꝓportione temperata. q̄r igitur ſenſile excellēs ſoluit huiuſmodi proportionem, ⁊ ſenſum, ac ſenſoriuꝫ diſ ſipabit. Et ſic conſtat ꝑmum accñs ſenſus. Et ꝑ idē cōſtat, cur ſenſus delecter mediocri ac ꝓportiōato ſenſili, qm̄ vnū qd̄qꝫ ſuo ſimili gaudet, ac ab eo perficitur, ⁊ totuꝫ reſiduū textus, ac commenti conſtat.

Argyr.

¶ Unuſqſqꝫ igir ſēſus: vt ſepe diximꝰ, ſēſibi liſ ē obti. eſtqꝫ i inſtrō ſuo ea rōne, qua illud ſēſus ē inſtrm: ⁊ dr̄ias ſenſibiles obti ſui di/ ſcernit. vt albū quidē ⁊ nigrum, viſus: dulce aūt ⁊ amaꝝ, guſtus. ⁊ ceteri ſilr ſenſus.

t.c.144

¶ Unuſqſqꝫ Igir ſenſus: ſubti ſenſibilis eſt. ineſtqꝫ i ſenſorio iquātū ſēſoriū: ⁊ diſcernit ſubiecti ſenſibilis dr̄ias. vt albū quidē ⁊ ni/ grum, viſus: dulce vero ⁊ amarum, guſtus. ſimiliter aūt ſe habet hoc ⁊ in aliis.

Colle/ ctanea textus cō. 144.

¶ Quinqꝫ que fecerat Ariſt. Auer. hac in parte repetit, ⁊ inquit. Et cū hec fecit, reuerſus eſt ad illā eādē ꝑſcrutatio nem. ſ. q̄r vult in cōem ſenſum aſcēdere, q vnus ē oīum ſen ſiliū, ⁊ inqt. Unuſqſqꝫ qdē igir ſenſus, q eſt in ſenſitiuo in/ quātū ſenſitiuū, eſt ſubiecti ſenſilis. ſ. iudicatiue ⁊ ſenſitiue, ⁊ illa ꝑticula [igir] nota eſt ꝯtinuationis ad ꝑcedēs. dixit [Inquātū ſenſitiuū.] vt Simplicius inquit, qm̄ ſenſus eſt in organo: nō qdem abſolute, ſꝫ q̄ꝫtuꝫ aīatū aīa ſenſitiua: vt ſuꝑioribus. ſ. capitibus tactū ē. ¶ Et diſcernit.] Primo ḡ iudicatiue ⁊ ſenſitiue ſenſus eſt ſubiecti: vt dixit. Apponit ⁊ nūc cuiꝰ eſt 2°, ⁊ inqt, ⁊ diſcernit ſubiecti ſenſilis dr̄ias, qd̄ exēplo monſtrat, ⁊ pꝫ. ¶ Et debes ſcire, vt ex Simpli/ cij verbis colligir, ꝙ ſenſus non ſentit niſi vnum, quoniam ſentire in pati: ⁊ moueri ꝯſiſtit. nihil autē patitur ac moue tur niſi ab vno ꝑmo ⁊ per ſe, ⁊ hoc ineſt ꝑmo ſenſui. iudica re v̄o pōt plura, qm̄ iudicare ⁊ agere eſt quodammodo, ⁊ agere pōt eſſe ab vno in plura. Et ideo hec duo tangens primo dixit ſenſum vnius eſſe ſubiecti. Scd̄o ipm differē/ tiam plurium diſcernere, qd̄ ad iudiciuꝫ refertur. ¶ Sed cur obm ſenſus ſubiectum dicatur ab Ariſtotele, nouus Expoſitor duas reddit cauſas. Tuꝫ. ſ. quoniā iudicio ſub/ ſtat ipſius ſenſus circa ipſum. Tum vero quoniam omne materiale forma eſt reſpectu materialis: cum obiectū mā/ lius ſit ſenſu, eo fit, vt ſubiectum dicatur reſpectu ſenſus. ¶ Melius autem eſt (vt Auerrois Simplicius expor ere videtur) dicere ꝙ per ſubiectum non obiectum intelligat, ſed ſubiectum obiecti. obiectum eniꝫ viſus eſt color: ſubie ctum corpus vel coloratum. Hic igitur per ſubiectū Ari. non obiectum. i. formam ſenſilem accepit, ſed congregatū ſubiectum eius. ſ. coloratuꝫ, ⁊ hoc litere conſonat. Inquit. n. vt album quidem ⁊ nigrum viſus, que differentie ſunt corporis colorati. dulce vero ⁊ amarum guſtus, que dr̄e ſunt corpis miſti. ¶ Ambigunt veteres ſi viſus percipit differentiam albi atqꝫ nigri, ergo differentia eorum eſt ſen/ ſilis, omne vero ſenſile eſt, aut per accidens, aut per ſe pro prium, aut per ſe commune: vt ſuo loco expoſuimus. diffe rentia qdem illa, ſi ſenſilis eſt, per accidēs ꝓculdubio erit: vel ſicut callias, vel ſicut dulce: vt ſuꝑius diximus. ſi ſicut callias, tūc per ſe ſentiretur a ſenſu interiori, vel ab intelle/ ctu. contra Ariſtotelem, ⁊ Auerroim, ⁊ Simpliciuꝫ. ſi vt dulce, tūc ꝑ ſe ab altero ſenſu cōprehēditur, qd̄ diſplicet Ariſt. qd̄ vero nec ſenſilis ſit per ſe primo, nec per ſe com muniter manifeſtum eſt oībus. differentia ergo non ſenſi/ lis. ¶ Ad hoc ſolutio eſt veterū ꝙ differentia albi ⁊ nigri ſenſilis eſt per accidens vt callias, ⁊ ꝑ ſe ⁊ ꝑmo ab intelle/ ctu cōprehenditur, nec hoc contra Ariſt. vel aliquē vr̄ eē quemadmodum. n. callias ſentitur mediante colore, ſic ⁊ differentia mediantibus albo ⁊ nigro. reſpectus tamen il/ le per ſe percipitur ab intellectu. vel ſub alijs verbis diffe/ rentia illa poteſt capi pro reſpectu formaliter, ⁊ ſic dictum eorum eſt verum, vel pro ſubiectis differentibus, ⁊ ſic ver bum Ariſtotelis verificatur.

Argyr.

¶ At. n. cū albū ⁊ dulce, ⁊ ſingula ſenſibilium ad ſingula nimirꝫ aliq̄ cōparemꝰ ac diſcerna mus ⁊ ſentiamus differre: neceē eſt idipꝫ ꝑfe cto fieri ſenſu. quippe cū illa ſenſibilia ſunt.

t.c.145

¶ Quoniā aūt ⁊ albuꝫ ⁊ dulce ⁊ vnumqd̄qꝫ ſenſibilium ad vnumquodqꝫ diſcernimus quodam, ⁊ ſentimus ꝙ differūt: neceſſe eſt. vtiqꝫ ſenſu. ſenſibilia enim ſunt.

Collectanea textus cõ. 145 ¶Syllogiçaẽ Ariſt. hoc pacto, q̃cũq; ſenſilia nos diſcerni mus quo ad ↄueniẽtiaꝫ ac dñiam, quodã ſenſu neceſſe eſt a nob ea diſcerni. Et hãc minorẽ i vltimo accepit: ⁊ nõ totã. Tũc accepit ⁊ minorẽ, ⁊ iqt. Qm̃ ãt ⁊ albũ ⁊ dulce, ⁊ vnũq̃dq; ſenſiliũ ad vnũq̃dq; ↄparatũ: ſm dñiã ⁊ ↄueniẽtiã, diſcernim⁹ q̃dã, ⁊ ſentim⁹ ꝙ differũt. ⁊ hec minor ẽ. Tũc ↄ̃nẽ dedit. d. Neceſſe ẽ igiẽ ſenſu ſup. ea diſcerni a nobis. Cu ius ⁊ maiorẽ innuit breuiter. d. Senſilia. n. ſunt. fuit aũt h̃ neceſſiũ pcedere inuẽtionẽ ſenſus cõis, qm̃ antiq vt Democritici, ⁊ alij dñiam diuerſoꝝ ſenſiliuꝫ pcipi ab intell'u ſolo dixerũt, ⁊ ſic via dicẽda tolleret. ¶Sꝫ hac i pte iqt Auer. ⁊ cũ fecerim⁹ ↄpõnẽ inter ea adinuicẽ: apparet qdẽ ꝙ cõſequiẽ ex h̃ ſermone id q̃d a pn° dictũ eſt, ⁊ eſt ꝙ virtus q̃ diiudicat albuꝫ aliud eſſe a nigro: eſt aliud a virtute viſus: quemadmodum virtus: que iudicat ipſum videre, videẽ alia a virtute ſenſili: dñia eni inter ſenſilia eſt ſenſilis. Sed hoc ad duo videtur contrariari, primo ꝙ viſus noſter percipiat albi ⁊ nigri differentiaꝫ q̃d contra commentum habitum opponit. ¶Secundo qm̃ inquit operationem viſibileꝫ iudicari alia virtute q̃ꝫ viſu: ꝫ ſupius cõmẽta. ſ. 138. ⁊ 139. ideo hec intelligenda ſunt hoc pacto, vt non legantur cum precisione. ſ. ꝙ virtus iudicans differentiam albi ⁊ nigri: ſit tantũ alia a viſu: ſic ꝙ viſus non. ſed legatur indefinite, ⁊ ſic ſm verbũ auditur, ⁊ tunc locus cõtradictionis tolletur. Uel intelligo quod differentia illa formaliter altera virtute / q̃ꝫ viſu comprehenditur: vt diximus, ⁊ ꝙ operatio iudicetur ab altera virtute / quam viſu iudicio completo: vt ſtatim dicemus.

Argyr. ¶Quo pꝫ: carnẽ vltimũ inſtrm̃ ſenſuſ nõ eẽ. nã neceẽ eẽt id ꝙ diſcernit: tãgẽdo diſcerneẽ. Fieri igiẽ nõ põt vt ſepatis diſcernaẽ dulce diuerſũ eẽ ab albo: ſꝫ vni cuipiã ãbo nota eẽ oꝫ. illo nãq; mõ ſane pateret ĩter ſeſe illa diſ ferrẽ: ẽt ſi alteꝝ ego / alteꝝ tu ſẽtires. Unũ igiẽ dicat oꝫ: diuerſa eẽ dulce ac albũ. Dicit igiẽ idẽ q̃re vt dicit: ſic ⁊ ĩtelligit / atq; ſentit. Pꝫ ergo: fieri nõ poſſe vt ſepatis ſepata diiudicẽtur. At hic pꝫ: neq; fieri poſſe vt ſepato i tpe diſcernãẽ. Nã vt idẽ aliđ eẽ bonũ ac maluꝫ dic: ſic qñ alteꝝ dic aliđ eẽ / tũc ⁊ alteꝝ ẽt dicit. atq; dico qñ: nõ p accñs. veluti nũc dico qdpiã aliud eẽ: nõ tñ dico illđ nũc aliud eẽ. ſed hoc pacto nũc dicit: vt dicat ⁊ nũc illud eẽ. ſimul igiẽ dicit. Quo fit vt inſeparabile ⁊ in inſeparabili tẽpore / ſeparata diſcernat.

t.c.146 ¶Quo ⁊ manifeſtũ ẽ: ꝙ caro nõ eſt vltimum ſenſoriũ. neceſſe. n. eẽt: diſcernẽs / diſcerneẽ tãgẽdo ipꝫ. Neq; itaq; ſepatis ↄtigit diſcernere diſcernẽs q̃d aliđ ſit dulce ab albo: ſed oꝫ aliq̃ vno vtraq; mãifeſta eẽ. ſic. n. ⁊ ſi hoc quidẽ ego / illud aũt tu ſentires: manifeſtum vtiq; eẽt q̃d alia abinuicẽ ſunt. Opꝫ aũt vnũ dicere: q̃d aliud. aliud. n. dulce ab albo. Dicit ergo idem. Quare vt dicit: ſic ⁊ intelligit ⁊ ſentit. Qꝛ igiẽ non poſſibile ſit ſeparatiſ diiudicare ſeparata: palã eſt. Quod autẽ neq; in ſeparato contingit tẽpore: hinc. Ut enim idem dicit / ꝙ aliud bonũ ⁊ malũ: ſic ⁊ quando alterũ dicit ꝙ aliud / tunc ⁊ alterum. non ſm accidens: ipſum qñ (dico autẽ: vt nunc dico ꝙ aliud / nõ tñ ꝙ nũc aliud (ſꝫ ſic dicit: ⁊ nunc / ⁊ ꝙ nunc. ſimul ergo. Quare: inſeparabile: ⁊ in inſeparabili tempore.

Collectanea textus cõ. 146 ¶Eo accepto, Ariſt. nũc ad ſenſum cõem ſe ↄuertit, ⁊ oſtẽdit ipm̃ eſſe, ⁊ pp quã cãm ipſe eſt. Et hec qdẽ rõ ſꝫ auerroim vꝫ formãda h̃ pacto, aut. ſ. ſenſu exteriori dñias omniũ ſenſiliũ diiudicamus, aut quodaꝫ altero eis oib⁹ cõi. ſi exteriori / vel vno, vel pluribus ſeparatis, nõ vno. Siqdeꝫ. n. vno, ille maxime eẽt tactus, q fundamẽtũ alioꝝ exiſtit. ſed ꝙ p tactũ id fieri neqt. oñdit qm̃ id fieri nõ põt: niſi tangẽdo, hoc ãt ipoẽ. ego. n. iudico albũ, ⁊ dulce, ⁊ non tactu ac tãgedo, tactu q̃ fieri neqt, ⁊ ſic nec alio quouis alioꝝ. ꝙ ṽo nec pluribus ⁊ ſeparatis, oñdit. eẽt. n. ac ſi ego albũ, tu vero dulce ſentires, quo pacto dñiam nemo nr̃m cognoſceret, q̃ nec ſepatis. Si igiẽ ſenſu vno q̃uis exteriori dñie coꝝ nõ pcipiunẽ nec plibus, reliquiẽ ꝙ ſenſu q̃dã oib⁹ ꝑfecto cõi, ⁊ ſic pꝫ iſimul ⁊ ſenſuꝫ cõem eẽ, ⁊ neceſſitas ei⁹. ¶Et in hũc modũ Auer. videẽ hũc locũ iterpretari, nec ꝑfecto expoſitio hec incõſona eſt lr̃e. ¶Simplicius aũt primam ptem lr̃e exponẽs inqt. Per carnem Ariſtotelem nõ ſenſorium tactus tm̃ intelligere, ſed vl'r corpus ⁊ organum indifferenter omnium ſenſuum. Accepit autem carneꝫ pro omni corpore ac omni ſenſorio: vt ipſe ait. Quoniã igitur (vt inquit) duoꝝ quorũdam ac plurium diſcrimen cognoſcẽs, duo vel oia ſimul cognoſcit, ⁊ non alia, atq; alia parte, ſed indiuiſibili vna: palam ꝙ corpus non eſt vltimuꝫ iudicans. corpus enim tangens iudicat hoc eſt vnicuiq; ſenſili ſm differentes accidens partes, vt tangentia, que tãgũt, iudicant ſm vniuſcuiuſq; partis adiectioni id⁹ ſolum, ⁊ ſic quantum ad primam partem Simplicij expoſitio diſcrepat ab expoſitione Auerrois. Tu vero ſm expoſitionem Auerrois legas textum, quoniã patet. ¶Qꝛ aũt neque in ſeparato hinc pꝫ.] Oſtendit iudicium ſenſus communis fieri in indiuiſibili menſura, ⁊ inquit. Qꝛ aũt neq; in ſeparato. i. diuiſibili tempore iudicium communis fiat ſenſus de ſenſilibus ab hinc patet, ⁊ videtur ꝙ Ariſto. arguat loco a ſimili ſm Auerroim hoc pacto, ſicut dicens bonum alterum eſſe a malo ſe habet ad illa in vno ⁊ eodem inſtanti, ſic iudicans dulce alterum ab albo ſe habet in vno inſtãti. Sed dicẽs bonum alterum eſſe a malo dicit ⁊ malũ eẽ alterum a bono eodem inſtãti, ergo ⁊ iudicãs album alterũ eſſe a dulci ⁊ eodem inſtãti iudicabit dulce alterum ab albo, cuius rõnem dicit Auer. cum alietas ſit aliqua relatio. ⁊ relatiua inſimul exiſtunt in actu. ⁊ hoc ait Ariſ. d. Sicut enim idem dicit, ⁊ eodem inſtanti, ꝙ alterum bonũ ⁊ malum, ſic ⁊ quando alteꝝ dicit aliud eſſe. tunc ⁊ alterum ẽt dicit. quaſi velit ꝙ vno inſtanti aliquis dicat alterũ bonuꝫ a malo, ⁊ econtra. Sed obijcies. nam hec quideꝫ vera eſt locutio / alterum homo a chimera, non tñ eo tũc verũ chimera altera ab homine. Dicenduꝫ verbum Ariſto. eſſe intelligendum in entibus poteſtatiuis: ⁊ actu entibus, ⁊ non aliter. ¶Non ſm accñs.] vt Simplicius ait, diuerſum eſt per ſe. a. ſm accidens, ⁊ in entibus, ⁊ in cauſis: vt in naturali auſcultatione dictuꝫ eſt, ⁊ nunc quidem, ⁊ de nũc quidem facto nauali prelio, ⁊ nunc dicto ſm ambo per ſe predicatur. ſi vero prius factum nũc dicatur per ſe qdeꝫ vt dicto nũc predicatur, de nauali vero ipſo prelio ſm accidẽs predicatur. non. n. vt facto nunc: ſed vt dicto nunc. poteſt ergo eſſe. q. quando ſenſus iudicat ſenſiliũ diuerſitateꝫ, an ſit quando per accidens. an per ſe, ⁊ hoc remouet Ariſto. ⁊ inquit. Non dico autem ipſum ſm accidens, puta velut nunc dico quoniam alterum, non tamẽ quoniã nũc, ſed ſic dic ⁊ nũc quoniã nunc, quoniã ſenſus nõ prioruꝫ vel futu

roꝝ (vt Simplicius inquit) cognitiuus: ſed pñtiũ ſemper. qñ igiẽ inqt diuerſitatẽ ſenſiliũ, hoc eſt qñ iudicat, ⁊ vt nũc exñtem iudicat, vt nõ ſm accñs de ſenſiliũ diuerſitate inter ſe nunc prediceẽ: qm̃ nunc iudicaẽ: ſed ⁊ de ipſa per ſe. In intentiõe. n. ſm accidens, ⁊ in hunc modum ⁊ Auer. exponit. Eſt q̃ ſol'. q. ꝙ nunc predicãs, vel qñ de ipſo iudicio non eſt per accidens: ſed per ſe, reliquum patet.

Argyr. ¶At ṽo fieri nõ põt: vt ſimul idẽ ea rõe qua indiuiſibile eſt / ⁊ in indiuiſibili tpe / motibus ↄtrarijs moueaẽ. At dulce quidẽ / ſic mouet ſenſuꝫ ac intellectũ: amarũ aũt / cõtrario mõ. albũ / itidẽ diuerſo. Eſtne igiẽ q̃d diſcernit: indiuiſibile quidem numero / ſeparatũ aũt rõne? Partiꝫ igiẽ vt diuiſibile / res ſentit diuiſas: partiꝫ vt idiuiſibile. nã rõe qdẽ / diuiſibile: loco autẽ atq; numero / indiuiſibile eſt.

t.c.147 ¶At ṽo ipoẽ eſt: ſimul ſm ↄtrarios motus moueri idẽ quatenus indiuiſibile / ⁊ in idiuiſibili tpe. Si. n. dulce: ſic mouet ſenſũ aut intellectũ. amarũ aũt / ↄtrario mõ. ⁊ album aliter. Ergone ſimul quidẽ ⁊ numero indiuiſibile ⁊ inſeparabile / q̃d iudicat: ipſo eſſe autẽ ſeparatuꝫ? Eſt igiẽ quodãmõ vt quatenus diuiſibile diuiſa ſentiat: eſt aũt vt quatenus indiuiſibile. ipſo eſſe eniꝫ diuiſibile eſt: loco autem ⁊ numero indiuiſibile.

Collectanea textus cõ. 147 ¶Hũc locum Simpl'. ſic interpretaẽ, cũ oſtẽdit ꝙ vnũ iudicãs plura: nõ ſm aliã ⁊ aliã ptem, ſꝫ vt idiuiſibile: ⁊ ſimul qñ inter ſe ipſoꝝ diſcernat dñiaꝫ, idcirco ↄñr oſtẽſis, ꝙ non paſſio, nec motus ſenſuũ iudiciũ, ſꝫ actuſ ⁊ pfectio itriſec⁹ excitata, demõſtrat. ¶Syllogiçaẽ aũt Ariſ. hãc ↄ̃nẽ h̃ pacto, pati ↄ̃rias paſſiões, vel trãſmutari i oppoſita ſimul impoẽ, qm̃ (vt Simpl'. inqt) repugnãs ⁊ impeditiua ⁊ corruptiua q̃litas in paſſiõib⁹ ac trãſmutatiõib⁹, ⁊ ſic pꝫ h̃ ppoſitio. Tũc accipiẽ 2ª iudicare ſimul a ſeipſo ſꝫ differẽtes rõnes in ſeipſo ↄ̃ria non ipoẽ, qm̃ (vt Simpl'. inqt) nõ ẽ repugnãs eiuſmodi qualitas, qñ circa dñia ſuſcipiẽtia ↄ̃rias actiones fiat, vt ignis ſimul qdẽ idurat cenũ, ⁊ emollit cerã, ⁊ ſenſus ſimul album charte, ⁊ nigruꝫ lr̃arum indicat. His ſequiẽ in ſc̃da figura ꝙ iſtud iudiciuꝫ ſenſuũ, neq; motus, neq; paſſio vel ſcrinſecus admiſſio. Huius accepit maiorẽ pmo. 2ª ibi. [Si. n. dulce] tetigit vim minoris. ¶Utrũ igitur.] Simplicius, vt ſupra ſequẽs expõnem ſuã, inqt, cum putauit idẽ manẽs indiuiſibile nũq̃ꝫ moueri ↄ̃rijs motib⁹, vel pati oppoſitas paſſiões, dubitat nũc: poſito ꝙ iudiciuꝫ ſit paſſio ⁊ motus, vtꝝ ꝙ iudicat ſimul qdẽ ⁊ numero idiuiſibile ⁊ iſepabile ſm eẽ. i. rõnẽ ſepatuꝫ. ¶Eſt igiẽ.] Hic rñdet, q̃uis igiẽ paſſio mot⁹ iudiciũ ſit, nõ ipediẽ iudicãs ſimul ↄ̃ria iudicare, qm̃ rõne erat diuiſibile ſm differẽtes iudicãs rões, loco qdẽ ac numero idiuiſibile exiſtẽs, ⁊ h̃ eſt Simplicij huius capl'i cõmẽtatio: vt vides. ¶Sꝫ pace ſua / ſi Ari. ſupiori pte. q. mouit an ſenſatio pati: ⁊ moueri ſit, ⁊ ſoluit ꝙ vno modo ſic. ſ. pati perfectiue, alio mõ non. ſ. corruptiue, ⁊ hoc vl'r erat oibus ſenſibus tam forinſecis q̃ꝫ intrinſecis, vt etiam Simpl'. dixit, cur ⁊ nunc. q. eam repetit. Nõne ⁊ ſuperfluus ⁊ ocioſus hac in parte Ariſtoteles habetur? ¶Ideo melius cum Themiſtio ac Auerroi, hanc partem interpretamur, ꝙ cum Ariſt. oſtendiſſet iudicans omnia ſenſibilia. ſ. ſenſum cõem eſſe ſic, ꝙ q̃ſi terminauit. q. an ſit, conſequens erat ⁊ nũc declarare eius vnitatem: ac modũ illius, poſt. n. ens immediate ſeqtur vnũ: vt Meta'ci dicũt. ¶Et huiꝰ rõnalis eſt expoſitio. multi. n. ſapientes ſenſum cõem non differre a ſenſilibus particularibus dixere, eo qꝛ cõe non numeratur cum ꝓprio, quemadmodum aial non ponit in numero cum homine, ideo ⁊ Ari. ambigit, ⁊ arguit cõem ſenſum non eſſe vnum, ⁊ hoc pacto ſyllogiçaẽ ſm Auer. nulla vna ⁊ eadem poª ſimul ⁊ ſemel quatenus vna ⁊ eadem põt moueri motibus ↄ̃rijs, ⁊ hãc ponit, at ṽo impoẽ eſt ſimul ſm ↄ̃rios motus moueri idẽ q̃tenus indiuiſibile, ⁊ in indiuiſibili tpe. Sed ſenſus cõis moueẽ ſimul ⁊ ſemel motibus oppoſitis ⁊ ↄ̃rijs ⁊ hoc inquit. Si. n. dulce ſic mouet ſenſum: aut intellectuꝫ amarum aũt ↄ̃rie, ⁊ album aliter ſup. mouet q̃ꝫ nigrũ ⁊c. Tũc ↄ̃ oꝫ ſubaudiri. ſ. ꝙ ſenſus cõis non ſit vnus: ⁊ idem indiuiſibilis: ⁊ in indiuiſibili tpe. Hoc q̃ argm̃ deſtruit vnitatẽ ſenſus cõis, ⁊ non ad iudicium tendit: vt Simplicius credit. ¶Utrum igitur ſimul.] Cum arguiſſet ad vnã q̃onis partem, anteq̃ꝫ ſoluat q̃onem hanc querit, ⁊ inqt. Utrũ ergo q̃d iudicat. i. ſenſus cõis ſimul indiuiſibile nũo, ⁊ inſeparabile. ſ. loco ſup. ſit. ſed ſm eſſe ponit ſeparatum. q. d. (vt Auer. inqt) ita ꝙ per hoc diſſoluiẽ queſtio. ¶Eſt igiẽ quodãmodo ſuppones. q. nũc morã tanq̃ꝫ ſolutaꝫ ſepe in phyſica auſcultatione ad ptem affirmatiuã. ſ. ꝙ idẽ poſſis eſſe vnũ nũo, ⁊ ſubito, ⁊ plura ſm eſſe: ⁊ rõnem. Perſoluit q. pmã, ⁊ inqt. Eſt igiẽ. i. ↄtingit igiẽ quodãmodo ꝙ diuiſibile diuiſa ſentit, eſt aũt q̃d indiuiſibile, ſm eſſe quidem. n. diuiſibile, loco aũt ⁊ nũo indiuiſibile, ⁊ hoc Auer. inqt, ⁊ forte iudicãs diuerſa ⁊ ↄ̃ria eſt ſm eẽntiam ⁊ formã diuiſibile, ſed ſm ſbm ⁊ mãm eſt indiuiſibile, vt dicimus de pomo q̃d eſt indiuiſibile ſubto, ⁊ diuiſibile ſm eẽntiam diuerſam in eo. ſ. ſm ꝙ hꝫ colorem, odorem, ⁊ ſaporem. ſenſus q̃ cõmunis, qm̃ iudicat, ⁊ iudicium eſt vnum, expetebat ipſum vnuꝫ eſſe. ſ. numero, ⁊ ſubiecto, qm̃ ṽo plura ſentit ⁊ plurium motus ⁊ ſpẽs recipit, expetebat ipſum eſſe vere plures, ⁊ hoc. ſ. forma ⁊ eſſentia ⁊ diffinitione, vt ſuo loco luculentius explicabimus.

¶An id minime fieri pt? idẽ. n. potẽtia qdeꝫ eſt ipa ↄ̃ria / ⁊ diuiſibile ⁊ indiuiſibile: actu ãt eẽ nõ pt / ſꝫ patiẽdo diuiſibile ẽ. At fieri neqt vt ſil' ſit albũ ⁊ nigrũ. Quaẽ neq; formas ipoꝝ ſil' ſeſ⁹ ac itell'ſ ſi talia ſint vt patiãẽ / ſuſcipiẽt. Argyr.

¶An nõ poẽ? potẽtia. n. idẽ diuiſibile ⁊ idiuiſibile / ⁊ ↄ̃ria eſt: ipo eẽ aũt nõ / ſed patiẽdo diuiſibile eſt. ¶Et nõ poẽ eſt: ſimul albũ ⁊ nigrum eſſe. Quare neq; ſpẽs ipſoꝝ pati: ſi huiuſmodi eſt ſenſus ⁊ intellectio. t.c.148

¶Ad ſol'onem nũc datã obijcit Ariſt. vt Auer. ⁊ Simp. ⁊ Them. cõmentaẽ locũ hunc, ⁊ arguit hoc pacto, omne recipiens ↄ̃ria ſiue diuiſibile / ſiue indiuiſibile exñs: eſt ens in potentia. Sed ſenſus cõis non eſt ens in potentia: ſed ens actu: nõ ergo põt recipe ↄ̃ria / ſiue diuiſibilis / ſiue indiuiſibilis maioreꝫ ꝓbat. id. n. q̃d in actu eſt: ⁊ ↄ̃ria ſuſcipit erit ptibile, queadmodum ſcutum cuius vna pars alba: altera nigra habetur. Reliquum lr̃e conſtat. ¶Uidetur autem Ariſt. vbi ſenſum cõem noiat, ⁊ intellectuꝫ pariter noiare, ⁊ vbi ſentire, pariter ⁊ intelligere. ꝓpter qd hoc faciat, cuꝫ ſint diuerſe ṽtutes, pſoluit Auer. ⁊ inqt. Et dixit intelligere, qꝛ intelligere in hac intẽtione ſimile eſt ad ſentire, qꝛ in vtroq; eſt ṽtus recipiẽs, ⁊ iudicat ↄ̃ria inſimul, vt declarabimus de ṽtute rõnali. qꝛ igitur he ṽtutes affines ſunt, ⁊ nõdum patuit eaꝝ dñia, ideo decenter oꝫ inſimul eas noiare. ¶Declarat Auer. 2° qd voluit hr̃e per totum h̃ Ari. ⁊ inqt, ⁊ intendit per hec oia declarare, ꝙ hec virtus non eſt eadem ſm ꝙ eſt in potentia, ſicut eſt pª mã. ſed eſt vnica in ĩtellectu, ⁊ eſſe in actu, ⁊ multa ſm inſtrã: vt poſt declara Collectanea textus cõ. 148.

bimus. vult dicere, ꝙ aliqđ eē vnū eſt duob⁹ modis, ꝑuatiue: queadmodū mā̄ pꝛīa, ⁊ poſitiue: vt forma: vt docet ipſe. Cō.14. 12° meta^ce, erit ḡ declarādū ꝙ ſenſus cōis ē vn⁹: nō qdez in po^a. ſ. vnitate ꝑuatiua: ſʒ ſʒ rē ⁊ itellc̄m. i. vnitate poſitiua. vez ipʒ eē pl'a ſm inſt̄ra, vt poſt fiet ſermo ꝓlixus de hoc.

Argyr. ❡At. n. hoc pinde ſeſe hʒ: atqʒ id qđ qdā pūctū appellāt, qđ qdē tū vnū eſt, tū duo, q̄ pacto ⁊ diuiſibile ē. Quo igiť īdiuiſibile ē: hoc vnū ē id qđ diſcernit, ac ſit̃. q̄ v̄o eſt diuiſibile: hoc nō vnū ē. bis. n. eiuſdē ſigni ſimul ſit vſus. Quo ḡ finis vſus ſit vt duoꝝ: hoc duo diſcernit atqʒ ē ſepata vt ſepatū. q̄ ꝟo ē vnū: hoc vni⁹ ſit vſus ⁊ ſit̃. Sʒ de pͥncipio qdez q̄ dicim⁹ aīal ſēſitiuū eē: ſit hoc mō determiatū

t.c.149 ❡Sed vt id qđ vocāt qdā pūctū: qđ ut vnū ⁊ duo eſt ſic īdiuiſibile ⁊ diuiſibile ē. Scđʒ ꝙ igiť eſt īdiuiſibile: diſcernēs vnū ē, ⁊ ſimul. ſm ꝙ v̄o diuiſibile ē. nō vnū. bis. n. vtiť eodē ſigno ſimul. Inquātū igiť duobus vtiť termino: duo iudicat, ⁊ ſepata eſt vt ſeparatoꝝ. inquātū vero vnū: vno, ⁊ ſimul. De pͥncipio igiť ſm qđ dicimus aīal ſenſitiuū eē: determinatum ſit hoc modo.

Colle/ctanea t.c.149 ❡Exponit modū quo pōt ſenſus cōis vnus ītelligi, ⁊ quo plures, vt Auer. inqt, ⁊ h̄ exēplo, vt facili⁹ ītelligať. Inqt, ſed ſicut id qđ vocāt qdā pūctū, aut vnū, aut duo, ſic ⁊ diuiſibile. ſ. vt duo, ſic ⁊ indiuiſibile. ſ. vt vnum. applicās ad ꝓpoſitū de ſenſu cōi. Inqt, ſm qdē igiť īdiuiſibile vnū diſcernēs ē: ⁊ ſimul, ⁊ tot⁹ ſermo reſidu⁹ eodē mō pʒ. Ubi debes ſcire ꝙ ſenſus cōis dupl'r act⁹ alicui⁹ dici pōt. ſ. ꝑficiens, ⁊ vtēs, vt Simp. ſentire vž. vt igiť eſt act⁹ ꝑficiēs oꝛganū ꝓpꝛiū, ⁊ ſic vn⁹ eſt ſm eēntiā ⁊ foꝛmā. vt v̄o vtēs, ſic ⁊ pl'es eſt, qm̄ plib⁹ vtiť oꝛganis. ſ. oīum ſenſuū exterioꝝ ad ſuū offm̄. Et ꝑ mō iudicat iudicio vno. 2^oc plura ſentit ac ꝓmit vt Them̄. ſentit hic. Inqt auer. ſm igiť ꝙ iſta v̄tus ē duo ⁊ plures ꝑ ſenſus q copulanť cū ea, queadmodū pūct⁹ eſt duo ⁊ plures: ꝑ extrema lineaꝝ exeūtiuʒ ab ea, ſi h̄ ſenſus eſt qđ diuiſibile ad patiēdū motus ⁊ actus a ſenſilibus diuerſis, ⁊ ſic v̄ificať qn̄o moueť plib⁹ motib⁹ diuerſis: ⁊ ſʒ ꝙ iſta v̄tus ē aliqđ īdiuiſibile. ſ. ſm ꝙ ē finis motuum ſenſuū. i. ſenſationū a ſenſilib⁹, queadmodū pūctus ē īdiuiſibile aliqđ ſm qđ ē finis lineaꝝ exeūtiū ad ipm̄ a circunferentia. Hic inqʒ ſenſus: vt ſic pōt iudicare diuerſa: que copulātur cū eo a ſenſilibus diuerſis. Hec igiť v̄tus ē vna, ⁊ ē plures, ⁊ q̄ eſt ſic exponit (vt auerro. inqt) quidſibi competit ꝓut vna eſt, ⁊ qđ ꝓut plures. ⁊ inqt auer. ſm igitur ꝙ iſta virtus eſt diuiſibilis per ſenſus. i. oꝛganice operatur, per id vnum. i. per ſuā eēntiam, qđ eſt quaſi. i. ita ſibi ſicut pūctus opōnib⁹ diuerſis. vult dicere ꝙ hec v̄tus: vt vtēs oꝛganis diuerſis: ⁊ oꝛganice accepta, ꝓculdubio pluribus paſſiōibus ⁊ opōnibus mouebiť, ⁊ ſm ꝙ vtiť rebus: que ſunt de ea quaſi extrema, de lineis. ſ. ſenſibus. i. inquātum hʒ hāc conſimilitudinē, ⁊ vt eſt vna ſm ſuā eēntiaʒ, iudicat res diuerſas iudicijs diuerſis, ⁊ etiaʒ iudicio vnico. at ſic eſt vna. ❡Et q̄ſi opineť.] Auer. apponit. ſ. comparationem hui⁹ ſol'. ad ſol'onē ꝑdictā. fuit. n. ſol'. ꝑdcā, ꝙ ſenſus cōis eſt plures ſm foꝛmā, ⁊ vnus ſm mā̄ʒ. Hec vero ſolutio eſt ꝙ ſenſus cōis eſt vnus ſm eēntiā ⁊ foꝛmā, ⁊ plures ſm ſbm ⁊ oꝛganū. cōparat ḡ has, ⁊ inqt: ⁊ q̄ſi opineť ꝙ virtus ꝑmi ſentiētis. i. ſenſus cōmunis melius eſt vt dicať eē vna foꝛma, vt ſolutio ſecūda ait, ⁊ multa inſt̄ris copulatis cū eaꝝ ꝑ quē

trāſeūt motus ſenſiliū: quouſqʒ copulenť cuʒ ea. dico inqʒ hoc melius eē: q̄ʒ dicere ipſam eē vnā ſub̄o: ⁊ mlťa ſm foꝛmas, q̄ deſcribunť in ea: vt ꝑma ſolutio dixit. ❡Id. n. eē] Reddit cām huius, ⁊ inqt. Id. n. eſſe. ſ. eē vnū ſm foꝛmam: dignius eſt ei ſm ꝙ ē iudicās, iſtud aūt ſm ꝙ ē recipiēs. ſ. eē plures oꝛganice, ⁊ hoc latius exponit, ⁊ inqt. Sʒ tū cuʒ nō ponimus illic eādē intētionē ꝑꝑ foꝛmā. i. cū nō dicimus eā eſſe vnā ſm eēntiā ⁊ foꝛmā, nō poſſum⁹ inuenire aliqđ, per qđ iudicet diuerſa eē diuerſa, iđ opʒ vt ſit vna foꝛa ad hoc vt iudicet: ⁊ hoc ꝓbat. Iudiciū. n. dignius eſt attribui iſti potentie ſm ꝙ eſt actus: q̄ʒ ſʒ ꝙ eſt po^a. i. materia ⁊ oꝛganum, queadmodum eʒ, motio eius paſſiua a ſenſilibus dignioꝛ eſt atribui ei ſm ꝙ eſt recipiens ſubiectum, q̄ʒ ſm ꝙ eſt actus. ideo recolligit, ⁊ inquit. Eſt. n. apud ipſum (vt videtur) ipſe ſenſus cōis recipiens ſm ſenſus, ⁊ agens ſm iudiciū. ⁊ q̄ recipere aliquid eſt aliud a iudicare, ideo hec duo debent inueniri in aliquo duobus modis diuerſis. His patet, qual'r ſolutio preſens melioꝛ eſt ſol'one poſita. ❡Et nos videmus.] Perſoluit dubium. poſſet. n. argui h̄ pacto, hec virtus iudicat intentiones quas ꝓpꝛie recipit, ⁊ pꝛiuationes. intellectus iudicat intentiones, ⁊ pꝛiuatiōes, ergo intellectus eſt ſenſus cōis. Argumentum qdem peccat in foꝛa, ⁊ in materia. oſ̄dit ꝙ peccat in materia, ⁊ inqt. ſed differunt in hoc, q̄ iſta virtus eſt intentionum materialium. i. eſt virtus in materia: illa aūt eſt intentio non miſta cū materia: vt poſt decl'abitur. ❡Sed de ſenſu cōi ambigentes, ꝑ querendum an ſenſus communis neceſſario ponatur. ſ. alter a ſenſibus externis. Amplius de eius vnitate erit ⁊ queſtio. Rurſum de eius ope. Ultimo ⁊ de eius loco oꝛganoqʒ queremus. ❡Ad ꝑmā q̄ōnem rñdet Themiſtius, ⁊ vult ſenſum cōem ſolum eſſe in quo omnes alij idetificātur, ⁊ inqt. Ex his que dicta ſunt iam conſtare arbitror, neqʒ viſum in pupilla ꝑmum eſſe, neqʒ auditum in auribus, neqʒ guſtuʒ in lingua. ſed ſenſus oīs in pꝛima illa ſentiēdi vi ſedem hr̄e. ❡Et reſpondet ad q̄ōnem cōtra ſe, qm̄ quis dicet pꝛobatum eſſe olim numerum ſenſuuʒ eſſe in quinqʒ, ſoluit. ꝙ ſi q̄nqʒ diximus quinqʒ nobis eſſe ſenſus oēs, ex eo accipi volumus qnqʒ inſtrumenta haberi, ⁊ quinqʒ canaliculos ſenſibus ſpiritibus, quos tāq̄ʒ a fonte vno per inſtrumenta illa riuatos, qnqʒ ſenſibus natura diſtribuunt. ❡Uult ergo Themiſtius ꝙ ſenſus cōis vn⁹ eſt ſm rem: cum ſenſibus pꝛopꝛijs, diuerſis tū vtens oꝛganis propter quoꝛum vſuʒ diuerſas ſoꝛtitur rōnes. vt. n. vtitur oculo circa viſile, viſus rōneʒ habet, vt tactoꝛio circa tactile rationem ſoꝛtitur tactus. ergo vnus eſt ſenſus qui omnes eſt potentia ⁊ virtute. ❡Hoc pōt ſic declarari, qm̄ cuius operatio continetur in aliquo, ⁊ eius eēntia ī eo ꝯtinebiť, vt Ariſto. monſtrauit in aīalibus ſe habere. ſicut in figuris. ſed operationes oīum ſenſuū exterioꝝ in eo cōtinētur: vt Ari. ait, ergo ꝓculdubio omnes per idētitatem eēntialem erunt ille vnus ſenſus. ❡Amplius per ſenſuʒ cōmuneʒ pōt appꝛehendi omne ſenſile: cuiu ſuis foꝛenſis: ergo ocioſi ſunt alij ſenſus ſm rem diuerſi ab eo. ❡Rurſuʒ ſenſus exterioꝛes oē continentur in ſenſu cōi: vt Ariſt. dixit, aliter ſenſus hic non cōmunis diceretur. vel igitur ſenſus cōis totum quoddaʒ eſt eoꝝ vniuerſale, vel eſſentiale, vel poteſtatiuum. non vl'e, nec eſſentiale, ergo poteſtatiuū, ⁊ ſic virtute continebit omnes. ❡Altera eſt poſitio communis. ſ. ꝙ ſenſus communis eſt v̄tus aīe, per quā operať aīa opōne diuerſa ſm rem ab opōnibus ſenſuuʒ exterioꝝ circa obiectum diuerſum, que virtus diſtinguitur ab eis loco, ⁊ ſubto, ⁊ foꝛma. lʒ ſit vnibilis eis ſʒ opus, ⁊ vtatur eis ſm operationem eius tanq̄ʒ famulis. ❡Et pꝛo hac ꝓculdubio arguiť, qm̄ ſicut opō ſenſuum exterioꝛum ſe habet ad operationē ſenſus cōis, ſic ⁊ illa ſenſus cōis ad opōnem imaginatiue: vt ariſtoteles dicet. ſed ꝑꝑ illud ſenſus cōis ſecerniť ab imaginatiua. ita ⁊ ſenſus exterioꝛes a cōi

diſcrepabūt. ❡Amplius qđlʒ oꝛganū exterius pōt recipe ſpēm ⁊ actū a ſenſili, vel igiť ꝑ ſe, vel ꝑ accn̄s. nō ꝑ accn̄s, ḡ per ſe, ⁊ h̄ nō niſi po^a, ḡ dabiť po^a ꝓpꝛia rñdēs ꝓpꝛio oꝛgano. pōt ⁊ induci Ari. ⁊ alij, qđ nō facio, q̄ pʒ. ❡Tunc pōt dici ad argumēta vtriuſqʒ ꝑtis, ⁊ ꝑ ad ꝑ^m, ꝙ. i. veꝝ ī opōnibus alterius gn̄is, cuiuſmodi nō eſt in ꝓpoſito. cur āt h̄ ſit ꝯſidereť. ❡Ad 2^m, ⁊ ſi ſenſu cōi appꝛhēdi poſſit oē ſenſile, nō tū eodē gradu: vt manifeſtū eſt. ❡Ad 3^m dōm ꝙ ꝯtinenť in eo ſm excellētiā, ⁊ nō ſm vim ⁊ eēntiā, queadmodū argētū in auro. ❡Argumēta ꝓ altera ꝑte nō valēt, qm̄ ſilitudo nō currit: vt dicem⁹ in loco eius. ❡Scđm ēt non cogit: qm̄ qđlʒ oꝛganū exteri⁹ vna v̄tute cōi exit in opus, q̄ qdē radicaliter eſt in oꝛgano ꝓꝑo. ❡Et ſic de eſſe ei⁹ ſit dictū.

De vni/tate ſen/ſus cōis ❡De vnitate eius qdā ſenſere ipm̄ vnū eē ſb̄to: ac mā̄ diuerſum v̄o eē foꝛma ⁊ eēntia, queadmodū ī pomo ſapoꝛ ⁊ flauities: vt Auer. dixit. Et hec qdē fuit ꝑ^a rñſio data ad q̄ōnē Ari. hoc pōt argui, qm̄ quot q̄litates ſunt, tot eēntie ſunt: ⁊ foꝛme ſenſitiue, cū ſenſus cōis plurime ſint q̄litates, ꝓculdubio ⁊ plures eē dʒ. ❡Ampli⁹ mľtiplicatio vnoꝛ relatiuoꝝ, ⁊ coꝛrelatiuū ei⁹ numerabiť. ſed olim ⁊ ſenſus ad aliqđ dr̄, ḡ cū obīta ei⁹ plura erūt, ⁊ ipſe plures fiet. ❡Itē nūs po^az paſſiuaꝝ eſt ſm nūm foꝛmaꝝ Auer. 12° meta. ſed

Cō.11. ſēſus cōis eſt po^a paſſiua, ⁊ ꝑ ſenſile actu fit, ḡ tot erūt quot act⁹ alteri⁹ rōnis. ❡Altera ē ſol'o Themiſtij hic, ⁊ Auer. ꝙ ſenſus cōis ſm eēntiā ⁊ foꝛmā vnus eſt. i. eſt vna foꝛma: ⁊ vna v̄tus eēntial'r ſm rē, plures tū ſubto ⁊ oꝛgano, ⁊ h̄ Them̄. exponit ꝑ exēplū de rege, ⁊ tu vide. Pōt aūt h̄ ꝓbari ſic, oē agēs eſt vnū ſm foꝛmā. ſʒ ſenſus cōis ē agēs. ſ. iudicās, ḡ vnus ſm foꝛmā, ⁊ qm̄ patiť, ḡ ē plures ſm mā̄m, ⁊ hec fuit poſitio auer. ❡Tūc arg^ta nihil ſunt. maioꝛ. n. ꝑmi v̄ificať in exterioꝛi. Uel dōm ꝙ h̄ arguit ipm̄ plures eē ſm mā̄m, ⁊ h̄ volo. ❡Ad 2^m dōʒ, ꝙ oīa illa hn̄t rōnē vni⁹ innoīati. ❡Ad 3^m ⁊ ſi ſint multe opōnes, tū rōne vni⁹ foꝛe innoiate veniūt ⁊c̄.

De ope ſenſus cōis. ❡De ei⁹ ope Them̄. rñdet, ⁊ iqt. Hec qdē eſt illa vis q̄ nos viſu videre, ⁊ auditu audire ſentim⁹ eadē. n. po^a ꝑcipi actiōes ſenſuū nec̄e eſt, q̄ dr̄ias actionum percipim⁹, ⁊ reliq̄. ❡Vult igiť Them̄. op⁹ ſenſus cōis eē multiplex, cōe. ſ. cū ſenſib⁹ exterioꝛib⁹, vt ꝑcipe oīa ſenſilia cuiuſcūqʒ ſenſus extrinſeci, ⁊ ꝓpꝛiū, ⁊ h̄ multiplex, quoꝛuʒ vnū ē ꝑcipe opōnes ſenſuū exterioꝝ. Ampli⁹ ⁊ dr̄iā opōnū ſenſiliū. Rurſum dr̄iam ⁊ ꝯueniētiā iudicare oiuʒ eoꝝ. ❡Sʒ hec poſitio ī tpe veꝝ dicit. ſed ꝙ ſenſus exterioꝛ ꝓpꝛiā opōnē nō iudicet nō tenemus, vt ēt ſupꝛa ſenſim⁹ ſm mētē oiuʒ fere. ❡Erit ḡ opus hui⁹ v̄tutis appꝛhēdere opōnes diuerſas diuerſoꝝ ſenſuū, ⁊ obiecta diuerſa diuerſoꝝ. Scđa eſt iudicare de dr̄ia hoꝝ ⁊ ꝯueniētia, ⁊ in his excellit ſenſus exterioꝛes. ❡De oꝛgano quoqʒ ſnīa Ari. ē in li° de ſomno ⁊ vigilia, ⁊ in li° de moꝛte ⁊ vita, ⁊ in 3° de ꝑtib⁹ oꝛganū ſenſus cōis eē coꝛ vltimaꝝ, lʒ oꝛgana māifeſtationis opis ſint in cerebꝛo. ❡Medici aūt huius oppoſitum ſentiūt: vt Gal'. Aui. ⁊ Plato in Timeo. volūt. n. hui⁹ ſenſus oꝛganū eē in cerebꝛo. vtriuſqʒ ꝑtis argumēta nō pono, qm̄ in quodā meo libꝛo appoſui latius, nec eoꝝ ꝯſiliū. Tu vo quere iunioꝛes ⁊ antiquos in hoc pꝛoblemate, ꝙ ſenſus cōis ſit alter a quinqʒ, ⁊ quo pacto vnus, ⁊ de eius opere, ⁊ oꝛgano tanta ſint dicta nunc.

Argyr. ❡Cū aūt duabus priſci dr̄iis maxime diffiniāt aīam, motiōe inq̄ʒ loco accōmodata, ⁊ ītelligēdo ⁊ diſcernēdo ac ſentiēdo: ꝯſiderādū eſt ſiqđ interſit iter ītelligere ac ſētire. Ur̄ nāqʒ tā ītelligere q̄ʒ ēt ſape: veluti qđdā eſſe ſētire. eteni his vtriſqʒ: reꝝ aliq̄s aīa diſcernit atqʒ cognoſcit. Et veteres: idē eē ſapere ſētireqʒ, cēſent. queadmodū ⁊ Emped. dixit

Ad preſens, hoiuʒ creſcit ſapientia ſemper.
⁊ alio rurſus in loco.
Hinc varia his ſp prudētia ſomnia mōſtrat.
Idē ⁊ Homerus: his carminib⁹ ſenſiſſe vr̄.
Tales nāqʒ inſunt mētes moꝛtalibus ipſis:
Quales quotidie ſūmi fert rectoꝛ olympi.

t.c.150 ❡Qm̄ aūt duabus dr̄iis diffiniunt maxime aīam, motu ſm locū, ⁊ ipſo intelligere ⁊ diſcernere ⁊ ſentire: vr̄ vtiqʒ intelligere ⁊ ſapere velut ſentire quoddā eſſe. In vtriſqʒ eniʒ his: aīa diſcernit ⁊ cognoſcit aliquid eoꝛuʒ que ſunt. Et antiqui, ſapere ⁊ ſentire idē eſſe aiūt: ſic ⁊ Empedocles dixit. Ad preſens. n. ſapientia augetur hoībus. ⁊ in aliis. Unde eis ſemper ⁊ ſapere diuerſa ꝑſtat. Idē auteʒ his vult ⁊ illud Homeri. Talis. n. mens eſt terreſtrium hominuʒ: Qualem indies inducit pater hominumqʒ deoꝛumqʒ.

Colle/ctanea textus cō.150 ❡Cū de ſenſu cōi dixiſſet, ad ꝓximā ei facultatē tranſiēs de imaginatōe diſſerē vult. Oſ̄dit. n. imaginationē cognitiuā eē aīe facultatē, ⁊ nō appetitiuā. deide ꝙ nō eadē ſit ſenſui, qm̄ ſenſus ad ꝓpꝛiū actū pn̄tib⁹ īdiget ſenſilibus, imaginatio v̄o ⁊ nō pn̄tib⁹ iterdū, ⁊ q̄ cōicat hec cuʒ rōnali vita, ꝑ an intelligē ſentire ſit diſſerit, ⁊ iqt. Qm̄ āt duab⁹ dr̄ijs diffiniūt marie aīa: motu ſm locū, ⁊ cogſcere. ſ. intelligere, diſcernē, ⁊ ſentire, ꝯſiderādū ſi differt ītelligē ⁊ ſētire. ❡Et ꝓſeqť, ⁊ inqt. Ur̄ nāqʒ ītelligē ⁊ ſape tāq̄ʒ qđdā ſentire, cuius rōnē reddit. d. In vtriſqʒ. n. his aīa iudicat aliqđ, ⁊ cogitat aliqđ eoꝝ q̄ ſūt. i. entiū, ⁊ ſic ꝑ aſpectu idē vr̄. ❡Et antiq.] Hoc ⁊ āti quoꝝ textatu oſ̄dit, ⁊ iqt, ⁊ antiq ſape ⁊ ſentiř idē ēt aiūt: ſic Empe. dixit. Ad pn̄s volūtas, ⁊ ꝯſiliū ac ſapiētia creſcit ī oib⁹, ⁊ ꝑ ꝯn̄s ipm̄ ſape ſm tp̄s mutari cēſuit, qđ eē nō ꝑt: niſi ſape coꝛpeū ſit queadmo^m ⁊ ſentiř. Et alio rurſuʒ in loco dixit, hinc varia his ſp prudētia ſomnia mōſtrat, ⁊ Homer⁹ his carminib⁹ idē ſenſiſſe vž. Tales nāqʒ inſunt mētes mōtalib⁹ ipſis: Quales q̄tidie ſūmi fert rectoꝛ olympi. His ꝯſtat ſentire ſape eē dio. ❡Sed Simplici⁹ hos excuſat. Inqt tū nōnullos, vel nāles, vel ſophiſticos viros ita opinatos eē nō diffiniēdum. eteni apđ Platonē theetet⁹ idē ducit ſenſui ſciaʒ: nō tū Empedoclē vel homerū in hac collocādū opione, q̄uis Ariſt. craſſo mō dcō īſiſtēs redarguat, q̄ ⁊ al'r iterꝑtari q̄unt. ❡Uerbū igř Empe. intelligit ꝯſiliuʒ eē ꝑ pn̄tiā ſenſilis, nō tū ab ipſo ſenſili īmediate ſit: nec ab ipſis ſomnijs: niſi tanq̄ʒ cāis remotis. ❡Et ſic intelligit Homeri v̄bū, nō ꝙ abſolute intellectuʒ a ſenſilibus tranſmutari dicat. ſed terrene viuentiū ⁊ obſcure (vt ipſe inquit) hominum.

Argyr. ❡Eteniʒ oēs hi: putāt ipm̄ intelligere coꝛpis eē, pinde atqʒ ipm̄ ſentire. Et ſentire ſili ſiľe arbitranť ⁊ ſape: vt ī ſupioꝛib⁹ dixim⁹ locis. Opoꝛtebat tū ipſos: de erroꝛ q̄qʒ dceptiōe, ue diſſereť. ſūt. n. hec magis ꝓꝑa aīaliū: pluſ q̄ʒ id tpis eſt, q̄ in his aīa v̄ſať, vt pʒ. Idcirco neceſſe eſt aut vniuerſa q̄ vr̄, vt quidam inquiūt, eē vera: aut diſſimilis rei tactū, erroꝛē eē deceptionēue. q̄ppe cū id ſit ꝯtrariū illi, ſili iquā cognoſcere ſimile. Videť aūt: ⁊ deceptio ⁊ ſcientia cōtrarioꝛum eſſe eadem.

t.c.152 ¶ Omnes.n.hi: intelligere corporeū ſicut ⁊ ſentire/ exiſtimāt. Et ſentire ⁊ ſapere ſil'e ſili: ſicut in primis ratiōibus determinauimus. Et tamē oportuit ſimul ipſos: ⁊ de deceptione dicere. magis propria enim eſt animalibus: ⁊ pluſ tpis in hac/ permanet aīa. Unde neceſſe eſt aut/ vt quidam dicunt: oīa que videntur eſſe vera: aut diſſimilis rei tactū/ deceptionem eſſe. hoc.n. contrariū eſt illi: ſil'e ſimili cognoſcere. Uidetur aūt: ⁊ deceptio ⁊ ſcientia contrariorum eadem eſſe.

Collectanea tertius cō. 151 ¶ Dixit ꝙ eſtimatū eſt corpale, ſicut eſt ſenſus, eo q2 multi priſcoꝝ credidere idē intelligere ⁊ ſentire eē. ¶ Et ſentire.] Reddit cām, q̄ eos mouit. Iſti.n. eſtimarūt ꝙ ſentire ⁊ intelligere ſūt ꝑſil'e, ⁊ q2 he due v̄tutes cōprehēdūt corpꝰ neceſſe eſt vt ſint corpee: queādmodū diximꝰ in ſupioribus ſermonibus, ſ. in p̄mo tractatu de erroribꝰ. ¶ Et tñ oportuit.] Inſtat illis qdē ꝙ nō determinarūt de deceptione erroreue, inqt. Et tñ oportuit ſimul ipſos de deceptōe diceř. Cuius rōnē reddit, ⁊ pōt cōponi hoc pacto de eo debēt dicere de aīa tractātes, qđ magis ꝓpriū eſt aīe, ⁊ pluri tpe ſibi cōpetēs. Tūc apponit minorē.d. Magis ꝓpriū.n.ē aīalibus, ⁊ plurimū tpſ in hoc v̄ſať aīa, ḡ debuerūt ⁊ de deceptione diſſerere. ¶ Unde ⁊ neceſſe.] Apponit id tandē qđ dicere pūt, ⁊ inqt. Uñ neceſſe eēt oīa q̄ videnť eſſe vera, vt qdā dicūt. ſ. ſophiſtice, ⁊ ſic negabiť deceptio: ⁊ fallacia eē in reꝝ nā, ⁊ iō de ea nō expedit tractare. Aut oꝫ eos dicere deceptionē eē tactū diſſilis rei. Hoc.n. ꝯ̄riū eī qđ ſil'e ſili cognoſcere, ⁊ ſic nō curarūt dicere, q2 ītelligiť ꝑ ſuū oppoſitū. ¶ Uř aūt.] Obijcit' his ſ̄m Auerroim: nō quātū ad p̄mmm incōueniēs de apparētia. eis.n. ſat in 4° ſue ſapientie obijcit, ſed q̄ꝫtum ad 2m, ⁊ inqt. Uideť aūt ⁊ deceptio, ⁊ ſcīa ꝯ̄riorum eadē eſſe, ergo deceptio nō eſt tactus diſſilis, ⁊ ſcīa tactus rei ſilis, cum ſcīa ſit amborū, ⁊ deceptio amborum. ¶ Sed ambigunt veteres, quonam pacto magis ꝓpria in aīa deceptio. Uel ipſe loquitur de animalibꝰ, vel de aīa. non de aīalibus, qm̄ que aīalia ꝑcipiunt, ſenſilia ſunt propria, modo cognitio ſenſiliū ꝓprioꝝ ſemper vera eſt. Si vero loquiť de aīa hoc minime, qm̄ ꝓpriſſimū aīe eſt non mentiri. Q.ño igiť ꝯ̄rium inquit, magis ꝓprium, quoniam maiori tēpore in hoc verſať anima. ¶ Rñdet Simplicius Ariſt. intelligere per deceptionem ignorantiā oppoſitam ſapientie. eſt aūt ſapientia ꝓpria aīali rōnali, quare per aīam rōnalem intelligit vitā, ⁊ ip̄m hoiem. ꝙ v̄o hō plurimum tp̄s in ignorantia exiſtat, exponit Simpl'. p̄mo qm̄ gñabilis ⁊ corruptibilis, ideo non capax prudētie multo tempore exiſtet. Amplius propter accidentia ipſi ꝑturbationem prebentia. ¶ Rurſum, quoniam a neceſſitatibꝰ vite non ſemper homo habetur. vacat.n. ſepe ijs. Potiſſimum autem, qm̄ ipſi aīe ad corpus vehemēs inclinatio ad ſenſilia. diuertitur.n. homo his ſepe, ⁊ has cauſas tetigit

ca. 10. Ariſtoteles 10° Ethicorum.

Argyr. ¶ Nō idē igiť eē ſentire ac ſapere: pꝫ. illud.n. oībus aīalibus: hoc/ valde paucis ineſt. At neq̄ ītelligere idē ē ac ſentire: intelligē inq̄ꝫ q̊ recte atq̄ nō recte reſ ꝑcipi ſolēt. qđ nāq̄ recte ꝑcipit.i. prudētia ⁊ ſcīa atq̄ opīo vera at qđ nō recte.i. nimiꝝ his dictis ꝯtrarium. Etenī ꝓprioꝝ ſenſus: ſꝑ eſt verꝰ/ ⁊ vniuerſis aīalibꝰ ineſt. at fit vt falſo quoq̄ qs rōcineť: neq̄ cui cōpetit cui nō ineſt ⁊ ratio.

t.c.152 ¶ Quod igiť nō idem ſit ſapere ⁊ ſentire: manifeſtū eſt. hoc.n. aīalibꝰ ineſt oībꝰ: illđ aūt/ paucis. Sed neq̄ intelligere in q̊ eſt qđ recte/ ⁊ qđ non recte (qđ.n. recte: prudentia/ ⁊ ſcīa/ ⁊ opīo vera: qđ v̄o nō recte: ꝯ̄ria hoꝝ) neque hoc inq̄ꝫ: eſt idē cū ipſo ſentire. Senſus.n. ꝓprioꝝ: ſemper verus eſt/ ⁊ oībus ineſt aīalibus. intelligere aūt contingit ⁊ falſo: ⁊ nulli ineſt cui non inſit ⁊ ratio.

Collectanea t.c.152 ¶ Arabica trāſlatio hꝫ. [Dicamus.n. ꝙ ſentire nō ē intelligere.] Et ideo Auer. dupl'r l̄ram ſuā ꝯducit. Uno modo vt tota p̄cedēs l̄ra, q̄ incipit in arabica trāſlatione. [Et q2 determinabat.] vſq̄ ad p̄ūtem, ſit habita ⁊ lecta ſuſpēſiue reſpōſioneq̄ ad argm antiquoꝝ ꝯtinens, ſic ꝙ in hoc cap. [Dicamus.n. ⁊c̄.] terminať ſuſpenſio. Uel alio° pōt intelligi, ꝙ rñſio ad argm priſcoꝝ vacet, ſicq̄ in l̄ra non appoſita ſit, ⁊ nūc nouū initiat exordiū, in quo ꝓbat ſape ⁊ ſentire differre, ⁊ h̄ pacto exponit 2a expōne, ⁊ nō oꝫ ſ̄m hanc l̄ram p̄cedentē legere ſuſpēſiue. ſed quocūq̄ fiat, inqt ariſ. Quod quidem igiť nō idē ſit ſapere ⁊ ſentire manifeſtum eſt ab hinc. h̄ quidem.n. ſentire in oībus eſt aīalibus. id aūt in paucis. ſ. in hoīe, ⁊ dixit. [In paucis] vt Auer. recte notauit, pp h̄ ꝙ plura aīalia cōicāt homini in hac v̄tute, q̄ ē ſenſus, nec mirū ꝙ Ari. hoc accepit hic, qm̄ hoc tanq̄ famoſum accepit ⁊ ꝯceſſum: vt Auer. inqt. ¶ Uī aūt rō ari. hꝫ hoc pacto formāda eē, q̄cūq̄ i ſubīo differūt in eē differūt. ſꝫ ītell's, ⁊ ſenſus differūt ſubīo, vt in l̄ra accipiť, ḡ ⁊ ēe differūt, h̄ pacto auer. format. reliquū textꝰ ꝯſtat. Hic Auer. duas notat dr̄ias inter ſenſū ⁊ intell'm, ⁊ inqt. Senſus.n. ſꝑ dicit veꝝ i rebꝰ ꝓprijs. i. circa ſenſilia ꝓpria vere iudicat ſemꝑ, ⁊ falſum in v̄libus. i. ſenſilibus cōibus, vt ſupiori capite ꝯſtauit. intell's autē ecōtrario, verū in v̄libus ⁊ falſum in ꝓprijs. i. ſpālibus obiectis, ⁊ hec p̄ma eſt dr̄ia. Apponit ⁊ ſecundam, ⁊ inquit. Et etiam ſenſus in rebus ꝓprijs magis durať ſua veritas, qm̄ ſemper circa obiectum ꝓprium eodem ſe hꝫ pacto, ⁊ intrāſmutabiliter, magis dico q̄ꝫ intellectus in rebus v̄libus. Cōtingit.n. intellectū circa v̄les ꝓpoſitiones etiam tranſmutari, cum ſit virtus ratiōalis. Applicat ſniam verbis, ⁊ patet. ¶ Sed ad hec querunt p̊ qm̄ Ariſto. 2° Poſteriorum, ⁊ 6° Ethicorum intellectum ſemper eſſe veroꝝ inqt. Hic vero oppoſitū ſentit Auer. ¶ Amplius hoc ſine rōne dcm̄ eſſe videtur, cur.n. ſenſus circa ꝓpria verus ⁊ intellectus non? ¶ Ad primum Ariſ. loquitur non de intellectu pro potētia cognitiua, ſed ꝓ habitu p̄ncipioꝝ, quem dicit 6° Ethicorū ſemper veꝝ eſſe, ecōtra habitum ꝯ̊num, ⁊ hoc ꝓfecto pacto loquitur ſecūdo Poſterioꝝ. ¶ Ad 2m dicit Themiſtius hec verba, reddens cāꝫ huius diſcriminis, ꝓpterea ꝙ res quāto cōiores habētur, tanto ꝯſpectiores p̄oreſq̄ intellectus ſunt. Ex quibus nouus Expoſitor rōnes ſic accepit illius, ꝙ q2 intellectus in v̄lia imediate ſe hꝫ, ⁊ in ꝓpria per media, ideo circa v̄lia non fallit, ſed circa ꝓpa. Senſus aūt, qm̄ circa ꝓpria ſenſilia imediate ſe hꝫ, circa cōia vero mediātibus ꝓprijs, eo fit vt circa ꝓpria non fallatur: ſed circa cōia. ¶ Et h̄ ꝓfecto Ariſt. in ꝓhemio Sapientie inquit, nam que ſunt ex paucioribus certiores ſunt his: que ex additione dr̄, ⁊ h̄ ſignificat intellectum circa v̄lia ſe habere per minora, vel per nulla media, ⁊ ideo ſunt ſibi euidētiora propria quoq̄ occulta propter multa intereſſe media.

Argyr. ¶ Imaginatio nāq̄: diuſa ē a ſenſu/ mēteq̄. atq̄ neq̄ h̄ fit ſine ſēſu: neq̄ exiſtimatio ſine hac eē pt. Nō idē āt eē imagiationē exiſtiationēue: pꝫ. Hic.n. affectus: in ꝑtāte noſtra ſine

ſine ꝯtrouerſia collocať. lꝫ nāq̄ cū libet fingere qcqd volumꝰ/ atq̄ ante oculos poneť: ꝑinde atq̄ ij faciūt q in artificioſe memorie ꝯparatis atq̄ diſpoſitis locis imagines fingūt atq̄ ſimulachra collocāt. At opinari: in nobis nō ē ſitū: neceē eſt enim opinantem: aut verā aut falſā exiſtimationem habere.

t.c.153. ¶ Phantaſia.n. aliud eſt ⁊ a ſenſu/ ⁊ ab intellectu. ⁊ eadē/ nō fit ſine ſenſu: ⁊ ſine hac/ nō ē exiſtimatio. Quod aūt nō eſt eadē phantaſia ⁊ exiſtimatio: manifeſtum eſt. Hec.n. paſſio: in nobis eſt/ cū volumꝰ. pre oculis.n. eſt fingere: ſicut qui in memoratiuis verſanť ⁊ ſimulachra faciunt. Opinari autem: non in nobis eſt. neceſſe.n. eſt: aut falſum aut verū dicere.

Collectanea textus cō.153. ¶ Iſta cōiūctio [eni] dupl'r induci poteſt. Uno°: vt Simpl'. inquit. Dictū eſt enim ſolis rōnabilibꝰ cogitationē ineſſe, ac ſi induceret. nō eni eadē cogitationi imaginatio, qm̄ imaginatio ineſt brutis: nō cogitatio v̄o. ¶ Aliter vt Auer. ⁊ Them̄. inducā, ꝙ cū dixit diſtinctionē. i. intellectionē eſſe in hn̄tibus rōnabilitatē. Tūc poſſet eſſe dubō, qm̄ videmus multa alia aīalia diſtinguere. Soluit ꝙ id nō eſt diſtinguere niſi abuſiue. phātaſia eni alterū eſt a ſenſu ⁊ intellectu. Reliquū textus, ⁊ cōmenti pꝫ ꝑ ſe. ¶ Ex dr̄ia inter phātaſiā, ⁊ opinionē Ioā. picus accepit nō eē in ꝑtāte nr̄a credere aliquā ꝓpoſitionē eē verā: qñ nobis placet, nec falſam eē qñ placet. Qm̄ opinari eſt adherere alicui cū oppoſiti formidine, credeř v̄o ꝯſentire ſimpl'r abſq̄ formidine. ſi igiť nō eſt in ꝑtāte nr̄a ſic, vel aliter opinari de quo minus vī, ⁊ a fortiori nec in ꝑtāte nr̄a erit credere. ¶ Hāc partē tueri conať p̊ nō eſt in hoīs ꝑtāte facere intell'u appere ꝓpoſitionē aliquā eē verā aut falſā, ḡ nec in eius ꝑtāte ſic vel ſecꝰ credere: vī eni incōpoſſibile aliquē credē ꝓpoſitionē cui cōſentiat: ⁊ tñ ei verū nō appareat. Añcedēs quoq̄ arguit, qm̄ h̄ vel id apparere tale, vel ſecus intell'ui: eſt hoc, vel id tal'r, vl' ſecus repn̄tari intell'ui. mō hoc ex volūtate nō euenit. cū eiꝰ eſſe voluntatis actꝰ antecedat. ¶ Amplíꝰ ſcđo, aſſentire, ⁊ diſſentire ſunt actus intell's ſpecifice oppoſiti. ſꝫ nulli actꝰ intell's ſpecifice oppoſiti poſſunt determinari a voluntate, ḡ diſſentire, ⁊ aſſentire nō poſſunt a volūtate determinari. Maior arguiť, oīs actus determinās aſſentire, ⁊ diſſentire debet eē actꝰ p̄mꝰ reſpcū eoꝝ. ſed nullus actus voluntatis pōt eſſe vt actus primꝰ reſpū illorū, nec reſpcū aliquorum intell's: ergo non pōt determinare eos. ¶ Rurſū ad aliqđ credēdū nō determinať hō preciſe per actum volūtatis, de quo interrogatꝰ, cur id crediderit nō aſſignabit p̄ciſe actū volūtatis. cōſtat aūt experientia nō aſſignare nos actū volūtatis in cōſenſu alicuius crediti. ¶ Ultimo quotieſcunq̄ aliqui duo determinanť ad credendū oppoſita, ⁊ quolibet illoꝝ preciſe determinatur per hoc, q2 vult ſic determinari, nō pōt dici ꝙ rationabilius hic moueť ad credendū q̄ꝫ econtra. Sed datis duobus, quorū alter vult credere. a. eē verum, ⁊ alter non, nō ē dicere hunc vel illum rationabiliꝰ: ⁊ alium irrationabiliꝰ, ergo illi ad ſic, vel ſic velle non determinantur, quia preciſe ſic volunt. ¶ Hanc concluſionē apponit Ariſtoteles. Inquit enim, opinari autem nō in nobis eſt, cuius rationem reddit. neceſſe enim aut falſum aut verū dicere. modo hoc non in nobis eſt. ecce q̄ꝫ plane Ariſto. videtur hanc partem ſentire. ¶ Hoc idem Themiſtius inquit, ad credere aliqđ, aut eſtimare, aut iudicare de rebus quoties inceſſit volūtas: in noſtra manu nō eſt. ſed quoties ipſa rei veritas, que videbitur apertiſſima aſſentiri nos cogit. neq̄ enim fieri poteſt vt quis rei quā nihil dubitat falſam eſſe aſſenſus ſuos accomodet. ¶ Quod oſtēdit exemplo. d. At v̄o bis duo quatuor eſſe: neceſſariū eſt velis nolis accedere. cōtra vt bis duo ſint quinq̄, aut bis decē viginti non ſint, nemo vnq̄ꝫ acceſſerit, qui rationem numeri tenet. ſicut neq̄ vt hō non ſit bipes, aut vt ignis nō perurat, ⁊ reliqua. ¶ Debes ſcire, ꝙ poſitio huius viri pōt intelligi. Uno modo vt nihil ſimpliciter credere poſſimus ex noſtro volūtatis actu, niſi eorū aliquid cuius perſuaſio preceſſit. i. niſi ꝑ ſe ſupponať intellectus conceſſus ⁊ aſſenſus. Alio modo vt totus actus noſtre voluntatis pendeat ex determinatione intellectus. Ad res enim que noſtro intellectui occurrūt intellectus dupliciter ſe hꝫ. Uno modo limitate, ⁊ ſimpliciter determinatꝰ, queādmodū ad veritatē primi principij: vt 4° traditur Sapientie. Alio modo in potētia neutra, vl' cum perſuaſione ad vnam partē magis q̄ꝫ ad alterā. Tunc dicerem ꝙ in poteſtate noſtra non eſt credere ꝓpoſitiones ad quas intellectus occurrit primo mō, ⁊ hoc Themiſtiꝰ, ⁊ Ariſtot. ⁊ auerro. ⁊ Simplicius teſtātur, ⁊ ſi ſic intelligat vir iſte proculdubio optime inquit, nec queſtio talis viri cōdēnari mereť. ¶ Si vero intelligat ꝙ voluntas reſpectu etiam duorū nō poſſit limitare intellectū ad ſic, vel ſic credēdum, proculdubio ſecum non ſum. in oībus propoſitionibus ꝯtingētibus opꝫ dare vnam primā per ſe notam in eo ordine, vt hec voluntas vult, que eſt per ſe ⁊ imediata. Argumenta igiť huius viri apud me: primū ꝓbant intentum, ſcđm vero nō, ⁊ ideo tibi patet his ſolutio.

Argyr. ¶ Preterea cū opinamur aliqd malū eē atq̄ terribile: ꝯtinuo ꝑturbamur: ſil'r: ⁊ cū opinamur qppiā eē tale/ vt i illo ſit ꝯfidēdū. At cū imaginamur talia: ꝑinde afficimur atq̄ ſi in pictura/ eadē ſpectaremꝰ. Sūt āt ⁊ exiſtimatiōis ipſiꝰ he dr̄ie: ſcīa ⁊ opinio ⁊ prudentia/ ⁊ ea que ſunt hiſce ꝯ̄ria. de dr̄ia quoꝝ: alius ſit ſermo magis ad idipſum accōmodatus.

t.c.154 ¶ Amplius aūt cū opinamur difficile aliquid aut terribile: ſtatim compatimur. ſil'r aūt eſt: ⁊ ſi fuerit tale vt in illo ſit confidendū. Secundum phantaſiā autem: ſimiliter nos habemus/ ſicut qui cōſiderant in pictura q̄ difficillia ſunt ⁊ ea in quibus eſt cōfidēdū. Sūt aūt ⁊ ipſius exiſtimationis differentie: ſcientia ⁊ opinio ⁊ prudentia/ ⁊ contraria horum de quorū differentia/ alius ſit ſermo.

Collectanea te.c.154 ¶ Eſt ⁊ hec alia rōcinatio, ꝙ imaginatio altera eſt a conſilio ⁊ eſtimatione, ⁊ cōponiť ſic, cum nos eſtimamꝰ aliqđ timoroſum futurū, quoquo mō nos patimur paſſione, ac ſi id timoroſum eēt p̄ſens. ſil'r cū nos eſtimauerimꝰ aliqđ audactiuū futurū, ſtatim patiemur tali paſſione, quali illo audactiuo exn̄te p̄ſente, ⁊ hec maior eſt. Cū aūt imaginati fuerimus id timoroſum: non ſtatim patiemur quaſi eſſet p̄ſens. Tūc concluſio erit in ſecūda figura, imaginatio ergo nō eſt opinio nec cōſiliū, ⁊ per cōſiliū (vt Auer. inquit) intelligit fidē. i. cognitionem certam intellectualem. ¶ Sunt aūt ⁊] differentias enumerat eſtimationis, ⁊ inqt. Sunt aūt ⁊ ipſiꝰ eſtimationis differentie. i. ſp̄es ſciētia: ⁊ opinio, ⁊ ſapientia, ⁊ ꝯtraria horū: vt ignorātia, inſipiētia ⁊c̄. De qbus ſe in alterū trāſumit locū. d. de quoꝝ dr̄ia altera ſit ratio. ⁊ auer. inqt ꝙ eſt liber de ſenſu ⁊ ſen. Simplicius v̄o inqt in ethicis, vbi nunc dictas eſtimationis dr̄ias diſtinguit apertius. ¶ Reddit aūt cām Them̄. ⁊ Simpl'. cur ad opīonē metꝰ, ad imaginationē nō ſequať: qm̄ opinio nō ſine cōſenſu eſt:

ac volūtatis affectiōe. ⁊ iō ſeqꝛ ad ſic vel alr̄ opinari timor imaginatio vō ſine ꝯſenſu volūtatiſqꝫ ꝺterminatiōe exiſtit.

Argyr. ¶ At vō cū diuerſuꝫ ſit ſentire ac intelligere / ⁊ huiꝰ aliud imaginatio aliō exiſtimatio eē videatꝛ: de imaginatiōe ꝓ / deīde de altero dicamꝰ opꝫ. Si igiꝛ imaginatio / id eſt phantaſia ſit id quo viſuꝫ phātaſmaqꝫ aliqō ī nobis dicimꝰ fieri / ⁊ ñ aliō qcqꝫ qō ꝑ trāſlationē hoc eodē noīe nuncupeꝛ: ipſa ꝓfecto vna quedā eſt patentiarū earū aut habituū quibꝰ diſcernimꝰ / ⁊ aut vere ꝑcipimꝰ aut falſo. tales aūt ſunt: ſenſus / opinio / ſcientia / intellectus.

t.c.155. ¶ De ipſo aūt intelligere qm̄ diuerſuꝫ eſt ab ipſo ſentire / huius aūt aliud phantaſia eſſe videtur aliud exiſtimatio: cum de phātaſia determinauerimus / ſic ⁊ de altero dicēdū erit. Si igitur phantaſia eſt ſm quam phātaſma aliquod nobis fieri dicimus / ⁊ non ſi quid ſm metaphorā dicimus: vna quedā eſt haꝝ potentia aut habitus ſm quē diſcernimus / ⁊ veri ſumus aut falſi. huiuſmodi auteꝫ ſunt: ſenſus / opinio / ſcientia intellectus.

Collectanea t.c.155. ¶ Recapitulationē apponit dictorū: ad dicēda vō continuationē addit. Inquit. De eo aūt, qō eſt intelligere anime, qm̄ alterū eſt ab eo, qō eſt ſentire, his patet. Huiuſmodi autē. i. actionū intellectus, videꝛ aliud phantaſia. i. qō quedam ſit phātaſia, aliud opinio. i. eſtimaꝛ ⁊ altera eſſe credere ipm̄. argumēto ꝓfecto hoc, quoniam ſine viſis ⁊ imaginibus intelligi nihil pōt, ⁊ ideo putādū eſt eādē vim eſſe que intelligat ⁊ viſa concipiat. Quapropter de phātaſia determinantes ſic. De altero. ſ. rōnali vtute poſt eſt dicendum. Hec eſt ꝯtinuatio, ⁊ d. cēdorū intentio. ¶ Si igiꝛ phātaſia.] hec cōiunctio [igiꝛ] nota eſt executionis, erit ergo ſyllogiſmus hypotheticus tractādus hic. ſi igiꝛ phantaſia eſt, ſm quaꝫ phantaſma aliqō nobis fieri dicimus, ⁊ ſi nō aliquid ſꝫ metaphorā dicimus. i. ⁊ nō aliud quicqꝫ qō per trāſlationem hoc nomine nuncupetur: ⁊ dixit hoc qm̄ phantaſia dicitur quādoqꝫ ſm tranſlationē de ſenſibus quandoqꝫ de mēte ⁊ intellectu, ideo accepit. Si igitur imaginatio ſola illa eſt, cuius phantaſma aliqō in nobis fieri dicimus, ⁊ hoc eſt antecedēs, tūc ponit cōſequens, ⁊ inquit, vna quedaꝫ eſt potentia horū: aut habitꝰ, ſꝫ quē diſcernimꝰ, aut verū, aut falſuꝫ dicimus. Huiuſmodi ſunt quatuor: vt Themiſtius inquit, ſenſus. ſ. opinio, ſciētia, ⁊ intellectus, intelligēdo per intellectū (vt Auerrois ⁊ Themiſtius dicūt) ꝓmas ꝓpōnes. i. habitum principioꝝ, ⁊ per ſciētiā qō ꝓuenit ex eis. i. habituꝫ concluſionum. Eſt ergo hypothetica, ſi imaginatio ē phantaſia. ſm quā phātaſma aliqō nobis fit, imaginatio eſt ſenſus. vel opinio, vel intellectus, vel ſciētia. declarabit ab hic ꝙ non aliquod horum ſit quatuor, ⁊ concludet qdnam eſt. ¶ Debes ſcire: vt ſimplicius inquit, hec eſſe reperta. ſ. facultas, habitus, ſenſus, opinio, ſcientia, ⁊ intellectus. Facultatem quidem (inquit) Ariſtoteles appellat ſubſtantiam charactereꝫ, ſm quē omnē hominē rōnalem dicimus. Habitū vero promptam diſpoſitionē. Senſum quidē per organū recipiens prius a ſenſili actionē. Opinionem. circa cōtingentia: ⁊ aliter ſe hñe eſtimationē, ⁊ circa neceſſaria ſine cauſa fidē. Scientiā cū cā, ⁊ ſemper eodē modo ſe hñtium rōnalē reflectionē. Intellectū deniqꝫ ſubitā atqꝫ impartibilem terminorum ſpeculationē. ¶ Oſtendit ergo ꝙ imaginatio ſiue alio noīe phātaſia, q̄ eſt ſꝫ quā phātaſma, in nobis fit, nullū horū ſit. Quō aūt vnūqōqꝫ horū cadat ſub cognitiua veridica, vel falſa, Simpl. oñdit: ⁊ ſermo totus pꝫ.

Argyr. ¶ At ipſaꝫ nō eē ſēſuꝫ: ex hiſce / patē pt. Senſus. n. vel eſt potentia vel opatio / vt viſus vl̄ viſio. at nōnunqꝫ neutrū eſt iſtoꝝ: ⁊ tñ apparēt aliq̄ videmurqꝫ videre / vt ea q̄ in ſomnis apparēt. Deinde: ſenſus qdē ſp adeſt / imaginatio aūt nō ſemp. Qō ſi idē eēt imaginatio ac opatio: beſtijs imaginatio ꝓfecto cūctis ineſſet. at nō ineſſe vꝛ: vt api / aut formice / aut vermi. Preterea / illi qdē veri ſunt ſp: imaginatiōes vō plr̄es fiūt / vt pꝫ / falſe. Preterea / cū exacte circa ſenſibile operamur / nō dicimꝰ hoc nobis hoieꝫ videri ac apparere ſꝫ potiꝰ cum nō clare ſentimꝰ / qm̄ etiam fit vt ſit verus ſenſus ⁊ falſus. Atqꝫ nobis (quod quidē paulo antea dicebamus) clauſis etiā oculis / viſa videntur atqꝫ apparent.

t.c.156. ¶ Qꝛ igiꝛ nō ſit ſenſus: manifeſtuꝫ ex his eſt. Senſus enī: aut potētia aut actus eſt / vt viſus ⁊ viſio. Appar vt autē aliquid: ēt neutro horū exiſtente vt q̄ in ſomnis. Poſtea / ſenſus quidē ſemper adeſt: phātaſia aūt nō. Si vero idē eſſet quod actus: oībus vtiqꝫ contingeret beſtijs phantaſiam ineſſe. videtur aūt non: vt formice / aut api / aut vermi. Poſtea / ſenſus quidē veri ſemper: phantaſie āt plures falſe Amplius autem non dicimus: cum operamur certe circa ſenſibile: quod vꝛ hoc nobis homo: ſed potius cum nō manifeſte ſentimus / ⁊ tunc aut verus eſt aut falſus. Et quod qdē diximus prius: apparent ⁊ conniuentibus viſa.

Collectanea t.c.156. ¶ Primum ꝙ imaginatio nō ſit ſenſus ratione tali arguit, in ſomnis imaginamur. in ſomnis non ſentimus, ergo imaginatio nō eſt ſenſus. ꝙ nō ſentiamus patet, quoniā nec actu, nec potentia. non potētia, qm̄ inſomnium eſt cōmotio ſenſorū, que impreſſa ⁊ derelicta ſunt. nec actu multo magis ⁊c̄. ¶ Poſtea ſm pñtiā.] Auerrois ſic format rōnem. ſemper ſenſus fit cum pñtia ſenſilis. imaginatio non ſemper cum pñtia ſenſilis, ergo imaginatio nō ſenſus. ¶ Simplicius vero ſic arguit ex lr̄a, ſtatim in lucem editis aīalibus ſenſitiuus pōt adeſſe actus, nō tñ imaginatiuus. ꝓcedere eniꝫ opꝫ ſenſum, ⁊ ſepenumero fortaſſe, poſterior igiꝛ, ac per hoc nō ſemp, ſiquidē poſt ſenſum: ⁊ a ſenſu moueꝛ. ¶ Si vō actu idem.] Tertia ponitur ratio ſenſus ineſt oībus aīalibus, ſꝫ imaginatio non ineſt oībus aīalibus, ergo imaginatio non eſt ſenſus. Inquit. n. ꝙ vermes ⁊ muſce non phantaſianꝛ: niſi in pñtia obiti. ſed formice ꝓp diſpōnē tēporū, ⁊ apes ꝓpter artificium domos cōſtruēdi imaginanꝛ, vt Auer inquit. ſed Ariſto. inquit, nulla horū imaginari. Inquit auer. ꝙ nō curat de exēplo. oēs reſidue rōnes patent: ſunt. n. in textu apud Auer. in nūo ſex, ⁊ tu nota illas.

Argyr. ¶ Atqui nec vllus habituū eoꝝ erit q veri ſt ſp: vt ſcia vel intellectꝰ. eſt. n. ⁊ falſa imaginatio: non ſoluꝫ vera. Reſtat igitur: vt perſcrutemur ſi ſit opinio. Fit. n. opio: ⁊ vera ⁊ falſa.

verū opionē qdē: ſequiꝛ fides. qppe cū fieri nequeat: vt hiſce quiſqꝫ nō credat / quoꝝ hꝫ opionē. Beſtiarū aūt / fides quidē nulli: imaginatio vō / cūpluribus ineſt. Preterea: fides oēm opionem ſequitur / perſuaſio fideꝫ / ratio perſuaſionē. At imaginatio quidē: quibuſdā belluis ineſt: ratio autē / nullis.

t.c.157 ¶ At vō neqꝫ coꝝ q ſp veri ſunt / vllꝰ erit: vt ſcia / aut itellectꝰ. eſt eni ⁊ falſa phātaſia. Relinquiꝛ igiꝛ videre: ſi opio ſit. Fit. n. opio ⁊ vā ⁊ falſa ſꝫ opioni qdē: iheret fides nō. n. cōtingit opinantē: ijs q̄ vñr nō crederꝛ. beſtiaꝝ āt nulli / ieſt fides: phātaſia āt / mltis. Ampliꝰ / oēm opionē: ſeqꝛ fides. fidē āt / pſuaſio. perſuaſionē aūt: ratio. beſtiarum autem qbuſdā phantaſia qdē ineſt: ratio vero non.

Collectanea t.c.157. ¶ Qꝛ neqꝫ ſciētia, neqꝫ intellectus argumēto ꝯcludit in ſcōa figura, ⁊ patet. Tūc id qō dubitare vult apponit, ⁊ inquit. Relinquiꝛ ergo videre ſi ſit opinio. videꝛ eniꝫ per argumētum in ſcōa figura, ex duobus affirmatiuis, ꝙ ſic, opinio eſt iudicās ⁊ falſans. imaginatio eſt iudicās ⁊ falſans, ḡ imaginatio eſt opinio. Et hāc apponit. d. Fit enim ⁊ opinio vera ⁊ falſa. ¶ Sed opinioni.] Obijcit pro pte vera, ꝙ imaginatio nō ſit opinio duobus argumētis. Primo arguit, oīs opinio eſt cum fide. nō omnis imaginatio eſt cum fide, non oīs imaginatio opinio. ¶ Amplius oīs opinio eſt cum ratiōe, nō oīs imaginatio eſt cum rōne, nō omnis imaginatio opinio. Maior ꝓbaꝛ, omne cum ſuaſu eſt cum rōne. oīs opio cum ſuaſu. oīs opinio cum ratione, ⁊ totum pꝫ. ¶ Differt autem ſm hoc argumētum a primo, quoniam id ex fine, hō vō ab exceſſu in finē dependet, quoniā finis quidem fides. via vō ad hanc perſuaderi: vt Simplicius inquit.

Argyr. ¶ At vō pꝫ nec opionē eē cuꝫ ſenſu / nec opionē per ſenſuꝫ / nec opionis ſenſu ſiue cōiūctionē: ⁊ ꝑ ea q̄ dicta ſunt / ⁊ hac etiam ratione. pꝫ eni ſi imaginatio ſit opinionis ſēnſuſqꝫ coniunctio: opionē nō cuiuſuis rei / ſed eius eē cuius eſt etiā ſenſus. dico aūt imaginationeꝫ ſi ſit cōiūctio ſenſus opinioniſue: cōiunctionē eē opionis albi ⁊ ſēſus eiuſdē albi. nō. n. erit ex opione qdē boni: ſēſu āt albi. Appere igꝛ eſt opinari rē eam quā ſentit nō ꝑ accidens.

t.c.158 ¶ Manifeſtū eſt igiꝛ ꝙ neqꝫ opio cum ſenſu / neqꝫ per ſenſum / neqꝫ cōplexio opinionis ⁊ ſenſus / erit phātaſia: ⁊ ꝓp hec / ⁊ quia nō alia quedā eſt opinio / ſed illa q̄ qdē eſt cuius eſt ⁊ ſenſus. dico aūt / ex albi opione ſenſu / cōplexio: phātaſia eſt. nō. n. ex opione qdem albi erit: ſenſu aūt boni: Appere igiꝛ: eſt opinari qō quidē ſentit non ſm accidens.

Collectanea t.c.158 ¶ Plato in philebo, ⁊ in ſophiª, phantaſiam copulationem: inquit ex ſenſu ⁊ opinione. ſed compoſitio tripliciter intelligi poteſt. Uno modo vt in ea dominaꝛ opinio, ⁊ ſic phantaſia erit opinio primo, cuꝫ ſenſu vō quaſi per accidēs. Alio modo vt ſenſus ibi domineꝛ, ⁊ ſic phātaſia erit ſenſus primo per accidens aūt opinio. Uel 3ᵒ vt ſit vtrūqꝫ eque primo, ⁊ ſic erit adequata copulatio eoruꝫ ſimul. Inquit Ariſtote. manifeſtum ergo: quoniam neqꝫ phantaſia erit opinio cuꝫ ſenſu ad intellectū primū, neqꝫ per ſenſus, id eſt ſenſum cum opinione ad intellectuꝫ ſcōm, neqꝫ copulatio opinionis ⁊ ſenſus ad intellectum tertium, ⁊ per ea que dicta ſunt, ⁊ hac ratione. declarat autē auerrois, quomodo hoc conſtet his que dixit, ⁊ inquit.] Manifeſtum eſt, ꝙ imaginatio non eſt eſtimatio, id eſt opinio ꝯiuncta cū ſenſu, neqꝫ virtus compoſita ex eſtimatione ⁊ ſenſu, neqꝫ ſupple ſenſus cum opinione ex ſermonibus predictis, in quibus declarauimus ꝙ imaginatio non eſt aliqua virtutuꝫ. Et oſtendit quomodo, ⁊ facit enthymema hoc pacto, quoniā ſi eēt compoſita ex eis, contingeret vt vere dicerentur de ea proprietate illarū virtutum, ex quibus componitur modo medio. hoc enthymema Auerrois, conducit in ſyllogiſmum hoc pacto, omne compoſituꝫ ex aliquibus neceſſe eſt: vt in eo exiſtant quoquō modo exiſtētia, id eſt propria accidētia cōponentium. Tunc addatur, ſed phantaſia eſt compoſitū ex ſenſu, ⁊ opinione, ergo ibi erūt accidētia ſenſus, ⁊ opionis. cōſequēs eſt falſum. nō enim ꝓprietates eorum inſunt phantaſie, vt cōſtat, ergo aliqua ꝓpoſitionum nō maior, ergo minor, ⁊ ſic conſtat ꝯtra Platonē. ¶ Debes ſcire, ꝙ maior huius eſt vniuerſaliter vera ſuo modo, quoniā ſi cōponentia fuerint actu in aliquo compoſitio: proculdubio ꝑtes eorū ⁊ actu ibi erunt, ⁊ ſi potentia, potentia erunt ⁊ in eo, ⁊ ſic non habet calūniam. ¶ Manifeſtum eſt enim.] Syllogizatur Ariſto. apud me hypothetico ſyllogiſmo hoc pacto: ſi imaginatio ſit opinionis, ſenſuſqꝫ copulatio, opinio erit nō cuiuſuis rei, ſed eius eſſe, cuiꝰ eſt ſenſus. Hec eſt hypothetica, ⁊ hoc inquit. Manifeſtuꝫ eſt aūt ꝙ nō alia quedam eſt opinio, id eſt alterius, ſed illa: que quidē eſt eius, cuius eſt ſenſus. Et exponit quomodo. d. Dico autem ꝙ phantaſia eſt copulatio ex opinione: ⁊ ſenſu albi. id eſt circa idē obiectū: vt albū. nō erit phātaſia copulatio, ex opione quidē boni ex ſenſu vero albi. Ideo concludit veritateꝫ hypothetice. d. Apparere igiꝛ eſt opinari qō quideꝫ. i. rem eam: que ſentitur, ⁊ nō per accidēs: ſed per ſe, ita ꝙ ambo per ſe ſint ad idem. eſt ergo hypothetica. ſi phantaſia copulatio eſt ex opinione, ⁊ ſenſu, oportet eſſe coniunctionē earū eiuſdē rei, ⁊ per ſe, id eſt ſm eandem rationem ⁊ formā. Probat autē hoc ⁊ Auerrois in cōmēto, ⁊ inquit. Aut eſt neceſſarium vt ſit ita, quoniam ſi imaginatio eſt eiuſdē rei, ⁊ hoc patet, ⁊ componitur ex eſtimatione ⁊ ſenſu. neceſſe eſt vt eſtimatio ⁊ ſenſus ſint eiuſdē rei eētialr̄. ¶ Eſt ergo argumētū Auer. imaginatio ſiue phantaſia oīs eſt eiuſdem rei ꝑ ſe, opinio ⁊ ſenſus ſunt phātaſia ꝑ Platonē, ḡ opio ⁊ ſenſus ſunt eiuſdē rei ꝑ ſe, ⁊ ſic pꝫ hypothetica Ari.

Argyr. ¶ At appent nōnūqꝫ ēt falſa: de qbꝰ ſimul veram opionē hꝫ. ſol enim pedalis quidē appareꝛ: at perſuaſuꝫ eſt terra ipſuꝫ eē lōge maiorē. Fit igiꝛ vt aut ſuā is opionē quā hꝫ verā abijciat / re mō eodē ſeſe habēte / non oblitus / nec diſſuaſus: aut ſi adhuc illaꝫ habeat / eadē ſit neceſſo falſa ſimul ⁊ vera. At ꝯſtat opinionē tū euadere falſaꝫ: cū res mutata latet.

t.c.159 ¶ Apparent autē ⁊ falſa: de quibus ſimul exiſtimationē verā habet. vt apparet ſol / vnius pedis: pſuaſum autē eſt / eum maiorem eē habitata. Accidit igiꝛ aut abijcere ſuā ipſiꝰ veram opinionē quam habebat ſaluata re / non oblitū / neqꝫ diſſuaſum: aut ſi adhuc habꝫ neceſſe eſt eādē veram eſſe ⁊ falſam. Sed falſa fiet: cum latuerit mutata res.

Colle/ctanea t.c.159 ¶ Aſſumit ꝛ modo oppoſitū conſequentis hypothetici, apparet aūt ꝛ falſa, de quibus eſtimationē veram habēt. ꝛ videtur ſol vnius pedis, ſed credit̄ eſſe maioꝛ habitatione, id eſt tota terra habitabili, eſt ergo oppoſitū. ſed opinio ꝛ ſenſus non ſunt eiuſdē rei per ſe, quoniā ſenſus iudicat oppoſitū eius qđ eſtimatio. ideo inquit. Apparent aūt ꝛ ſenſu falſa, de qbus eſtimationē .i. opinionē verā hn̄t, ergo opinio ꝛ ſenſus nō ſunt eiuſdeȝ oībus modis, qđ eſt oppoſitū ɔ̄ntis, ꝛ ſic inferas oppoſitū antecedētis. ¶ Accidit igitur.] Foꝛte ꝙ arguit, ꝛ ſecūdo cōtra Platonē ſic, ſi imaginatio eſt copulatio ex opinione ꝛ ſenſu eiuſdē rei, igitur accidit: vt aut abijcere ſuipſius opinionē quā habebat ſaluatam, id eſt re nō ſeſe habēte nō oblitum, nec decredētē .i. diſſuaſum, vel ſi adhuc habeat eādē, neceſſe ſit eandē eſſe ſimul verā ꝛ falſam inſimul, at falſa facta eſt, cum lateant trāſcendētes res .i. ꝗ cōſtat opinionē, tum euadere falſam, cū res mutata lateꝛ, ꝛ hoc ɔtinger̄, ꝛ quo pacto videas expoſitores, totū .n. ħ manifeſtū ē per ſe. Sed qꝛ qđlibet iſtoꝝ ē impoſſe, iđ oppoſitū āntis erit, qđ impoſſe ſit imaginationē eē copulationē ex opinione ꝛ ſenſu eiuſdem rei: vt Plato inquit.

Argyr. ¶ Neqȝ igit̄ vnū ē iſtoꝝ / imaginatio: neqȝ ex his eſt cōiūctū. Verū qm̄ fieri pt̄ vt aliđ moueat̄ ab eoipſo qđ motū eſt / imaginatio ꝟo motio qdā eē videat̄ / ꝛ nō fieri ſine ſenſu ſed ſenſiētibꝰ / ꝛ eoꝝ etiam eſſe quoꝝ eſt ſenſus / fit aūt vt motus oꝛiat̄ a ſenſu iam actu.

t.c.160 ¶ Non ergo vnuȝ aliqđ hoꝝ ē / neqȝ ex his: phātaſia. Sȝ qm̄ eſt moto hoc moueri aliud ab hoc / phātaſia aūt motꝰ qdā videt̄ eē / ꝛ nō ſine ſenſu fieri. ſed ſentiētibꝰ / ꝛ quoꝝ ſenſus eſt: eſt autē motū fieri ab actu ſenſus.

Colle/ctanea. t.c.160 ¶ Duplicē Ariſto. intelligebat imaginationis diffinitioneȝ aſſignare, vnam quidē quid nō ſit, vt Themiſtius inqt. Alteram ꝟo quid ſit. cū quid nō ſit aſſignaſſet: ꝛ quid ſit. modo aſſignat. Primo diffinitionē quid nō ſit colligēs inquit, ergo phātaſia non ē aliquid vnū hoꝝ, id eſt nec ſenſus, nec opinio, intellectus, nec ſcia. neqȝ ex his cōpoſitū: vt Plato ſentit, ꝛ hec videtur pⁿma eius diffinitio. ¶ Sed (vt Themiſtius inquit) phantaſia ſeu imaginatio videt̄ maxime intellectus eſſe. Primū quia imaginatio fallitur, poteſt, ꝛ intellectus. deinde quemadmodū in nobis ſitum eſt de quaqȝ re imaginari ꝛ cogitare quando volumꝰ, ita omnia intellectu affingere ꝛ cōponere poſſumus. ecce quomodo imaginatio his videt̄ eſſe intellectus, verūtamē differūt. ſed quibus diſcriminibus differūt iam querendū eſt. prius vtriuſqȝ natura diffinienda ſeoꝛſum videtur, ita dilueſcet que nam inter vtrāqȝ diſtantia ſit. prius tamē quid ſit imaginatio monſtrandū eſt. Hactenus enim nō quid ſit, ſed quid nō ſit exequti ſumus. ¶ Sed quoniam,] Opoꝛtet iam communiter ſub continuatiuam cōiunctionē [qm̄] ſequētibus addere, donec redditionē faciat: vt Simplicius inqt. Et ideo Auerrois inquit Ariſtotelē hic facere ſyllogiſmū hypotheticū, cuius āns ponit, ꝛ nō conſequēs in hoc textu, ſed in ſequēti, ideo legatur hoc pacto ſimul cum ſequenti, vt quoniam imaginatio motus quidā eſſe videt̄, ac non ſine ſenſu fieri, ſed ſentiētibus, ꝛ quoꝝ eſt ſenſus, ꝛ quoniā eſt fieri motum ab actione ſenſus, ꝛ quoniam hunc ſimileȝ neceſſe eſt eſſe ſenſui, ꝛ deinceps reſpondet per id [Erit vtiqȝ phantaſia ipſe motus: nō ſine ſenſu contingens, neqȝ nō ſentiētibꝰ exiſtere.] Et ſic diffinitio hec reſpondet ad illam cōiūctionē continuatiuā [quoniam] ꝛ hoc dicit Auerrois, ꝛ Ariſtoteles propalauit in hoc ſermone, id eſt in textu huius cōmēti precedēs, ꝛ tacuit conſequens, quia eſt manifeſtum, ꝛ poſt, id eſt in textu ſequentis cōmēti, declarabit ipſum modo perfectioꝛi, ꝛ ideo dimiſit ipſum in hoc loco. ¶ Debes ſcire, ꝙ phātaſia poteſt capi dupliciter. Vno modo ꝓ actu primo: ꝛ ſic eſt potentia naturalis anime, qua ipſa eſt principiū phantaſiandi. Altero modo poteſt capi ꝓ actu ſecundo phantaſie, ꝛ ſic Ariſt. capit in toto iſto proceſſu, ꝛ ratio eſt, quoniam notioꝛ: ꝛ loquēs de actu ſecundo, loquitur de actu primo proculdubio, ꝛ hoc Auerrois. inquit. Sed ſubſtātia ipſius virtutis eſt quod dico, quoniam ſi ſint quedaȝ que mouētur ab alijs, ꝛ mouent alia, ꝛ hec eſt prima ꝓpoſitio. ꝛ imaginatio videtur eſſe virtus mobilis, ꝛ paſſiua ab alia, ꝛ hec eſt ſecunda. Et impoſſe eſt vt ſit ſine ſenſu, ſed eſt in rebus ſenſilibus animalibus habentibus ꝛ ſenſuȝ perfectuȝ, ꝛ hec eſt tertia. Et poſſibile eſt vt motus phātaſie fiat a ſenſu, qui eſt in actu, ꝛ hec eſt quarta. His quatuoꝛ ꝓpoſitionibus acceptis cū quinta ſequentis textus, ſcilicet ꝛ hūc ſimilē neceſſe eſt eſſe ſenſui, addit Auerrois hoc ɔſequēs, ꝛ inquit, neceſſe eſt vt imaginatio in actu, id eſt accepta ꝓ actu ſecūdo, nihil aliud ſit, niſi perfectio iſtius virtutis ꝑ intentiones ſenſiles, exiſtentes in ſenſu ſm̄ modum, ſm̄ quē ſenſus perficiunt̄ ꝑ ſenſilia, que ſunt extra animam. Et hoc eſt vna pars conſequētis de imaginatione ꝓ actu ſcđo. Apponit ꝛ ſecūdam partē de ea pro actu primo, ꝛ inquit, ꝛ neceſſe eſt ꝙ prima perfectio iſtius partis, id eſt ꝙ imaginatio ꝓ actu primo ſit virtus, id eſt potētia anime, que innata eſt ſe aſſimilare ſenſationibꝰ, q̄ ſunt in ipſo ſenſu cōi, ꝛ ſic eſt totū ɔ̄ns cōpletū. Reliquū cōmēti patet per dicta antea.

¶ Quē qdē neceſſe ē ipſi ſenſui ſimilē eē: imaginatio motio hec eſt ꝓfecto q̄ neqȝ ſine ſenſu nimirū eē: neqȝ cōpetere nō ſentiētibꝰ poteſt. Atqȝ multa ꝑ ipſam id agere patiue contingit: qđ ipſaȝ hȝ. ꝛ inſuper: ꝛ verā ꝛ falſam eē. Atqȝ id ꝓpterea fit: ꝙ ſenſus qdē ꝓprioꝝ eſt verꝰ / aut raro admodū ſuſcipit falſitatē. At eſt ſenſus: eius ēt rei cui ꝓpria ſenſibilia accidūt. vbi iā fit: vt ipē ſit falſus nā nō eſt falſus ſi albū dixerit eē: ſed ſi albū / hoc aut aliđ eē. Eſt ꝑterea cōiuȝ / ſenſus: que qdē ꝑinde atqȝ ꝓpria ijs accidūt q̄ ſunt ꝑ accn̄s ſenſibilia. dico āt motū ꝛ magnitudineȝ / q̄ vt pȝ accidūt ſanſibilibꝰ: circa q̄ maxime erroꝛ deceptioqȝ fieri ſenſu pōt. Motꝰ igit̄ hiſce q fit a triplici tali ſenſu: differentiā ob idipſuȝ nimirū habebit. atqȝ primꝰ qdem / cū operatio ſenſus adeſt eſt verꝰ: ceteri ꝟo falſi ēt eſſe poſſunt / ꝛ ꝑ̄ſente atqȝ abſente / ꝑ̄ſertim cuȝ a ſenſu lōge ſenſibile diſtat. Si igit̄ nihil aliud ꝑter imaginationē habeat ea q̄ dicta ſūt ſitqȝ idipm̄ qđ diximꝰ ipā: imaginatio motꝰ is ē ꝓfecto q fit a ſenſu iā operāte. 162. ¶ Cū aūt viſus maxime ſit ſenſus: hinc eſt ꝙ nomē imaginatio ab ipſo lumine ſumpſit phātaſia di / qꝛ ſine lumine viſio fieri neqt. At qꝛ imaginatiōes imanēt / ſenſibuſqȝ ſil'es ſūt: iđ ꝑ ipā aīalia / beſtie inqȝ atqȝ hoīes: mlta agūt. ille: qꝛ mētis ſr̄ vt pȝ expertes: hoīes / qꝛ mēs ꝑturbatiōe nōnūqȝ vel moꝛbo vel ſōno ſubmergit̄. Sȝ de imaginatione qdē: determiatū ſit hactenꝰ. ſatis .n. qdnam ipā ſit / ꝛ cur ſit hiſce que iam dicta ſunt / explicauimus.

t.c.161 ¶ Et hunc ſimilem neceſſe eſt eſſe ſenſu erit vtiqȝ hec / motus qui neqȝ ſine ſenſu / neqȝ nō ſentientibus in eſſe poteſt. Et multa eſt ſm̄ ipſam facere ꝛ pati: quod habet. ꝛ eſſe: veraȝ ꝛ falſaȝ. hoc aūt accidit: ꝓpter hec. Senſus propꝛiorum quidē: eſt verus / aut q̄ȝ pauciſſimū habens falſum. Secundo auteȝ: eius cui accidunt ꝛ hec. ꝛ hic iaȝ ɔtingit: vt falſus ſit. ꝙ enim album ſit / non eſt falſus: ſi autem album hoc aut aliud quiddā / falſus eſt. Tertio autem: cōmunium ꝛ conſequentium ea que accidunt ijs quibus inſunt propꝛia. dico autem / vt motus ꝛ magnitudo / q̄ accidunt ſenſibilibus: circa que maxime iaȝ eſt decipi ſm̄ ſenſum. Motus autem ab actu factus qui ab his tribus ſenſibus: differat a ſenſu / ꝛ primus quideȝ: preſente ſenſu verus eſt. alij autem: preſente ꝛ abſente erūt vtiqȝ falſi / ꝛ maxime cum procul eſt ſenſibile. Argyr. φάος φαντασία t.c.162 Si igitur nihil aliud habet que dicta ſunt niſi phātaſia / hoc autem eſt quod dictum eſt: phantaſia vtiqȝ erit motus a ſenſu ſcđm actū facto. ¶ Quoniam autem viſus maxime ſenſus eſt: ꝛ nomen a lumine accepit / quoniam ſine lumine non eſt videre. Et quoniam immanent / ꝛ ſimiles ſunt ſenſibus: multa ſm̄ ipſas operantur animalia. alia quidem: quia non habent intellectū / vt beſtie. alia vero: qꝛ obꝛuitur aliquando intellectus paſſione / aut egritudine / aut ſomno / vt homines. De phātaſia igitur quid eſt / ꝛ propter quid eſt: dictuȝ ſit intantum.

Colle/ctanea t.c.161. ¶ Scđm Auer. expoſitionem, accipit quintam partem antecedentis, ꝛ conducit conſequēs, ꝛ totum hoc perſpicuū eſt per textum precedentem. ¶ Et multa.] Ex diffinione data Ariſtoteles infert primo, ꝛ ſupple neceſſe eſt habens ſubaudiendum phantaſiam, ſm̄ ipſam facere, ꝛ pati multa, id eſt pati quidem, prout a ſenſilibus mouet̄. facere vero eo ꝙ mota iam, ꝛ ad ſeipſam excitata mouet in animalibus memoꝛiam, ꝛ hoc eſt primum. ¶ Et eſſe ꝛ verā ꝛ falſam.] dedit ſcđm coꝛrelarium, ꝛ inquit ꝛ ſupple neceſſe eſt ꝛ eſſe veram ꝛ falſam. ¶ Et hoc acidit.] Probat hoc ꝛ poteſt cōponi hypothetice, ſi ſenſus reſpectu ꝓprioꝝ verus, ꝛ parum falſus, imaginationem contingit ꝛ veram ꝛ falſam eſſe. Tunc ponit antecedēs, hoc auteȝ accidit propter hoc ꝙ ſenſus propꝛioꝛum quidem verus, aut quā pauciſſimum falſus, ꝛ Auerro. intelligit propꝛioꝛum: ſcilicet ſpecierum primi obiecti: vt albi ꝛ nigri, ꝛ non obiecti ꝑmi. ¶ Et debes ſcire (vt ex Simplicio excipitur) ꝙ imaginatio quidem hominum multipliciter fallitur. Tum ratione ſophiſtica. Tum propter ſenſuum variationem. bꝛutoꝛum vero fallitur ſolum propter ſenſilium propꝛioꝛum ꝛ cōmuniū, et per accidens deceptionem: vt conſtat. Ariſtoteles accepit ſcđm modum cōmunem omnibus, ꝛ tacuit primum. ¶ Secundo auteȝ ꝛ.] diſtinguit quot modis ſenſus poteſt decipi, ꝛ eſt duobus modis, vno modo circa ſenſilia cōmunia, altero modo circa per accidens. Inquit. Secundo autem accidere hoc, ꝛ hoc iam mētiri: id eſt at eſt ſenſus etiā rei cui propꝛia ſenſilia accidūt: vbi iam fit. vt ipſe ſit falſus. Qꝛ quidem enim album non mentitur. ſi aūt hoc album, aut aliud iam mentitur: vt Cleonis filius, an Sophꝛonis ergo primus modus eſt deceptionis ꝛ raro circa propꝛia. Secundo vt in pluribus circa ſenſilia per accidens. Tertio autem communium. Apponit ꝛ tertium modū deceptionis circa cōmunia, ꝛ patet. Ex his conſtat ſenſum extrinſecum decipi tribus modis, ꝛ per conſequens tribus alijs eē verum, ergo, ꝛ imaginatio ab his accipiens, ꝛ aliquando falſa, ꝛ aliquādo vera reperietur. ¶ Secundū ſenſum aūt] vt Auerrois, cum oſtendit imaginationē errare ipſius ſenſus erroꝛe, qui tribus modis errat, circa propꝛium, cōmune: ꝛ per accidens, hac in parte oſtendit, ꝛ ꝙ imaginatiua errat, ꝛ plus, ꝛ hoc propter duo. Primo quia imaginatio errat erroꝛe ſenſus, a quo accipit. Secundo, quoniam errare poteſt erroꝛe ſuo, ex parte eius vt accipiens. differt enim motus imaginatiue a motu ſenſus. ſenſus enim pꝛebet ei, ꝛ ipſa recipit, ergo poteſt eſſe erroꝛ, ꝛ ex parte dātis, ꝛ ex parte accipientis. ¶ Secundo, quoniam tria ſunt ſenſilia circa que errat ſenſus, ergo, ꝛ circa illa imaginatio, ꝛ cum hoc ſtat pro tunc ſenſum errare circa ſenſile, verbi gratia, cōmune, ꝛ imaginatiua errabit ꝛ circa ſenſile cōmune, ꝛ per accidens, ꝛ propꝛium, donec non cadet demonſtratio, ꝛ ſic propter eſſe dicta ſenſilia tria accidit imaginationeȝ errare pluribus erroribus ſimul. Has ergo tangit Auer. ibi prima. [Et plus primo autem.] ſecunda ibi [Secūdo vero quia motus.] Et ſermo ſuus patet. Applicat autem ſententiaȝ verbis. ibi [Et dixi ſenſus igitur.] ꝛ ibi. [Et differt ab illis.] Et lr̄a Ariſt. ex his conſtat. Auerrois ibi [Et quia neceſſe eſt ſi imaginatio eſt motus.] Redit cauſaȝ, quare imaginatio eſt motus a ſenſu factus, ꝛ hec ratio eſt, qm̄ ſimilis eſt ei, qđ ex hoc demōſtrat, quoniā ex motu ſenſus reddit̄ cauſa oīum accidentiuȝ apparentiū in ea. ſ. erroꝛis, ꝛ rectitudinis. Deinde ibi [Et tūc quia neceſſe eſt.] Docet aſſumere totuȝ quod Ariſtoteles dixit, ꝛ patet, ꝛ bꝛeuiter reliquū huius ſecundi manifeſtum eſt per ſe.

¶ Eutychi Auguſtini Niphi Sueſſani Philothei in ſcđm de Anima Librum collectanea expliciunt.

FINIS.

Ariſtotelis de Anima liber tertius.

Argyr.

De anime autem ea pte q̃ cognoſcit atq; ſapit/ſiue ſit ſeparabilis ſiue nõ ſepabilis magnitudine/ſed rõne: ꝯſiderandũ deinceps eſt quaꝫ dĩam habet/quoq; pacto tandeꝫ ſit intelligere.

T.c.1. Moriu pti[la] pte φρονεῖ Sapit prudẽs eſt.

De parte autẽ anime: qua ⁊ cognoſcit anima ⁊ ſapit/ſiue ſeparabili exiſtente/ſiue nõ ſeparabili ſm magnitudinem/ſed ſm rationem cõſiderandum eſt: quaꝫ habet differentiam/⁊ quo modo quidem ſit ipſum intelligere.

πότε quidem aliqñ

Eiuſdem Auguſtini Niphi Sueſſani in tertiuꝫ de anima librum Collectanea ac cõmentaria.

Collectanea. tex.c.1.

Omnes expoſitores in huius tertij pñ° ꝯcordãt, Ari. intẽtioneꝫ dicẽdorũ ꝑponere. Eſt aũt intẽtio libri ſꝫ grecos/ſõm eius apud nos ſicut in cõmẽto nr̃o de interpretatione expoſuimꝰ. Uerũ circa intẽtionẽ huius tertij apud expoſitores fuit difficultas nõ parua. Primi.n. expoſitores, quos impugnare vĩ Jãblicꝰ, ſentire intentionẽ hꝰ eẽ d̃ intellu imparticipabili: q actus eſt ſummꝰ, ac vita eſſentialr̃ optima/⁊ per ſe ab anima ſeparabilis. Ad quos obijcit Jãblicus, ⁊ inqt, qd nã, ⁊ qualis ſepabilis ab aĩa intellectꝰ, ⁊ q ꝑma ſba, ⁊ imptibilis, ⁊ optima vita, ⁊ ſũmus actus ⁊ idẽ intelligibile/⁊ intellõ/⁊ itellectꝰ, ⁊ eternitaſ, ⁊ pfectio, ⁊ qes, ⁊ terminꝰ, ⁊ cã oĩuꝫ i. 12. meta[ce] dcm̃ eſt. Arg[m] ergo h̃ eſt, id qd̃ in meta[ca] tractatur nõ eſt intentio, vel ſõm in ſcia, vel pte ſcie de aĩa, ſꝫ de p̃ intellectu in meta[ca] dictũ eſt. nõ ergo ⁊ hic de eo ptractandũ. Sed, hoc Jãbliciarg[m] pace ſua nihil eſt. opinanť. o. forte deũ duplicẽ hr̃e gradũ, ac rõnẽ, vnã ſm quã eſt ꝑma ſba impartibilis/optima vita, ſummus actꝰ, ⁊ idẽ intelligibile/⁊ intellectio ⁊c. alterã ſm quã nos vel aĩa nr̃a eo intelligit ⁊ ſapit. prio pfecto pacto de eo in. 12. ꝑme phie erit ptractatio. Scdo vo mõ ⁊ huius ſciẽtie/pculdubio cõſideratio nẽ nullus dubitat. queadmodũ inquantũ forma qua orbes mouẽtur in phica tradiť auſcultatione. ⁊ hoc videť ꝯſonũ ariſt. qui videť loq de intellectu, de quo anaxagoras loquiť, vt infra declarabiť. modo anaxagoras de intellectu diuino, ⁊ nõ participato loquiť, quare ⁊ ariſto. Aliter forte poſſet obijci ad illos, p̊ qm̃ ariſt. inqt. De pte aũt anime ⁊c. Dicẽdũ, quã habeat dĩam/⁊ quõ qdẽ fiat ipm intelligere. p hoc qd dicit de pte, excludit p[m] intellectũ a cõſideratione huius. Primus.n. intells nõ eſt pars alicuius. oĩs enim pars eſt, vt ſic, quid impfectũ, vt in 7° Sapiẽtie dictum eſt: Adhuc per hoc qd inqt, ⁊ quã dĩam habeat, etiã remouetur, nullus enim de dĩa vel cõuenientia dei tractat niſi ſapiẽs, qm̃ ſolus ipſe diffinit. Rurſum ⁊ per hoc quod ait, ⁊ quõ fiat ipm intelligere, etiã ſecludiť, ⁊ hoc qm̃ intelligere dei non ſit, ſed eſt eternum. his ⁊ alijs dicendis pculdubio deus omni pacto ab conſideratione iſtius libri excluditur. Jdeo ⁊ aliter Jambli. inquit: magis vo nũc qualis qs a

De intẽtione libri pma poſitio.

2ª põ.

nr̃a anima participatꝰ intellectus dicendum. Sed qd velit Jambli. Simpl. laborat exponere: vbi debes ſcire, q duplex eſt intellectꝰ/participatꝰ, ⁊ imparticipatus. Dĩs enim ſba. ſ. que idea diciť, indiuiſibilis eſt ⁊ terminus ſeipſo tanima aũt eſt diuiſibilis: vt reflexa ipſius denotat actio. erit g̃ anima hominis vita hoĩs ſm ſe partibilis ac diuiſibilis. verũ put intellectu pticipat in impartibilitatẽ cadit, ac in terminũ ⁊ in diuiſionẽ. erit ergo anima hoĩs vita hoĩs, cuiꝰ intellectus eſt forma. anima enim ipſa indiuidua eſt in corpe, vt ſtoici inquiũt. vt vo particeps eſt intellus, impartibilis ac indiuiſibilis redditur partitione ⁊ redditione. differt vero intells participatus, ab imparticipato. ille enim nõ manet in ſe, ſed alterius anime eſt forma. iparticipatus at in ſe manet, ac per ſe ſeparatus eſt ⁊ terminus. ⁊ ſic imaginatur aliud eſſe aĩaꝫ, ⁊ aliud intellm. Jambli. aĩa enim vita eſt aĩalis humani. intellectꝰ vo forma erit anime. Sꝫ quoniã Jambli. non vĩ differre a Plotino, ideo vt melius Jambli. opinio clareſcat, Plotini ſniam expedit enarrare. Dicemus igitur q aliud Plotinus vitam animalis humani, aliud animam aĩalis humani, aliud vo intellectum, aliud deum dicit animal enim humanũ ait cõpoſitũ viuũ eſſe vita ſibi data a rõnali anima. Erit aũt vita aĩa ſcda (queadmodum illuminato domus vel medij) quã Them. in primo huius aĩationẽ appellat, que ſba eſt ꝑma talis animalis, ipſum ſpecificãs ⁊ pficiens. Aĩa rõnalis vo eſt forma iſtius aĩalis humani non qdẽ inherens vel inexiſtens, ſed adherẽs ⁊ aſſiſtẽs: queadmodũ ſol medio indiſtantiã/ac pñtiam/exiſtens. ⁊ a platonicis hõ dĩ. aliud eniꝫ aĩal humanuꝫ, aliud hõ, animal eſt viuum aĩatione: homo vo rõnalis eſt aĩa. vlterius ſupra anima eſt intells participatꝰ, qui forma eſt anime: non qdẽ adherens vel aſſiſtẽs, ſed eius ꝑprius actus ⁊ pfectio. fluũt autẽ ab intellectu ratio, a rõne imaginatio. eſt enim intellectus ꝑprius locus ideaꝝ ac ſpecieꝝ: rõ locus naturaliũ/imaginatio ſenſibiliũ. Per intellectũ enim aĩa ad ſuperiora conuertitur. p rõnem vo ad naturalia, p imaginationeꝫ ad ſenſibilia. Adhuc ⁊ ſupra intellm deꝰ eſt, qui forma eſt intells aſſiſtẽs ⁊ preſens in rõne intelligibilis. Erit ergo ordo deus forma eſt intellectꝰ, intells, vero aĩe/aĩa aĩalis viui humani. Erit ergo intẽtio apud Jamblicuꝫ huius libri de intellectu participato: qui forma eſt anime rõnalis: que homo eſt platonice loquendo. Jntellectu enim intelligit put ad intelligibilia ⁊ ideas p ipſuꝫ cõuertiť. Per intellectum ſapit. ſ. quantum ad rõnem: que locus eſt nãliũ ſpẽrum. ⁊ ſic cõſtat qd intentio huius. Sed obijcit adhuc Simpl. multiplr. Primo qm̃ oĩs conſideratio procedẽs ab vno in alterũ, debet ſucceſſiue pcedere. ergo queſtio Ariſt. tractauit de nutritiua, ⁊ poſt de ſenſitiua, ⁊ poſt de imaginatiua: non debet nunc tranſire ad intellm participatum, quoniaꝫ media eſt anima rõnalis ergo anteq̃ ad illum aſcendat, ad rõnaleꝫ dꝫ occurrere. Amplius de eo intellectu tractat, quo aĩa ſapit ⁊ intelligit. modo per intellm participat non intelligit ſapit aĩa. intelligere.n. ⁊ ſapere nouũ eſt: per intellectũ nõ ad noua, ſed ad prima intelligibilia copulatur aĩa. Amplius eo modo debet tractare de itellu, quo eſt pñ[m] ſpeculationis: ⁊ opationis practice, ſꝫ intellectu participato non eſt pñ[m] aĩa hoꝝ. ergo vt prius. Rurſum hic liber pars eſt libri totius. g̃ ſubm pars eſt ſubti. modo intentio totius eſt anima. g̃ ſubm huius dꝫ eẽ vna ſpẽs aĩe. Eſt autẽ hec ſpẽs rõnalis aĩa, q̃re ⁊ de rõnali anima. Aliter ⁊ poſt hũc Simpl. intẽtionẽ.n. huius libri de rõnali aĩa dicit eſſe. imaginatur.n. aliud eſſe vitã hoĩs, ⁊ aliud rõnalem aĩam, ⁊ aliud aĩam totam ipſius. vitam.n. appellat ipſe cũ poribꝰ, intẽtionẽ hoĩs. ſ. animalis humani, que eſt actus ⁊ pfectio ſpecificãs hoĩeꝫ. rõnalis vero aĩa eſt actus huius aĩe, ſicut lumẽ diaphani. ex qbꝰ duobꝰ reſultat tota hoĩs aĩa. Erunt g̃ anime humane ptes due. ſ. rõnalis aĩa, ⁊ vita ipſa: que ſil totã hoĩs aĩam conſtituũt. eſt aũt apud ipſuꝫ duplex intellectus. ſ. quo ad diuina copulať aĩa, ⁊ hic forte agẽs eſt intel-

Cap. iij.

Cõ. 1.

3ª põ.

Cõ. 14. huius.

lectus. Alter quo and mãlia, ⁊ hic qñq; ptãte ⁊ impfectus exiſtit, nõ q: in ſe nõ intelligit, ſꝫ qm̃ ab alio ſciaꝫ hꝫ, vt a p̃, ⁊ reſpectu hoĩs, qñq; ⁊ pfectꝰ ẽ/⁊ cõpletus, ⁊ hoc qm̃ pfecte toti hoĩ vniť. Erit g̃ intẽtio huiꝰ loqui de parte. i. de aĩa rõnali. qua aĩa. ſ. hoĩs intelligit: ⁊ ſapit. i. de rõnali aĩa: q̃ pars eſt aĩe hoĩs ſcrutandũ. Jnqt mõ Ariſt. ſm hãc expõnẽ: aũt p ſed, ꝯſiderãdũ de p te aĩe: qua cognoſcit aĩa: ⁊ ſapit. i. de aĩa rõnali: que pars eſt reſpectu aĩe hoĩs: q̃ ꝯgregatũ eſt ex rõnali, ⁊ vita: q̃ cõpleť ſenſitiua, ⁊ nutritiua ⁊ hoc notãs dixit, q̃ cognoſcit aĩa: ⁊ ſapit. i. rõcinať, cognoſcẽ cõe qdaꝫ intelligit ẽt ad imaginare, ſed ſapere rõcinari accipit qd hoĩ ꝑpriũ. Siue ſeparabile.] Dixit hoc (vt Simplicius) qm̃ tres, vel duo ſunt nobis intellectꝰ. inqt mõ, q de anima rationali dõm: ſiue exiſtat, vnus intellus ſeparabilis ab altero magnitudine. i. ſubto: ſiue ſm rõnẽ tm̃. Et q: de anima rõnali conſiderandũ addit/quid de ea dicendũ, ⁊ inqt: quã habeat dĩaꝫ/⁊ quõ fiat ipſuꝫ itelligere. Sed pace tãti Phi, vĩ mihi ipſum aberraſſe, p̊ de ea parte aĩe proponit, de qua exequiť, ſed nunq̃ hoc in loco loquiť de rõnali anima, ſed de intellectu paſſiuo, vt videbiť. g̃ nõ de rõnali anima intentio. Amplius de eo intellectu loquiť: de quo concludit ꝯnem, qm̃ concluſio eſt potentia ꝑpões ſylli. mõ parte illa. [Quare neq; ipſius eſt eſſe nã.] De intellectu poſſibili cõcludit ꝯnem. g̃ de hoc debet ꝑponere intẽtionẽ. Jdeo alij, vt Themiſtius. ⁊ Auerrois aliter ſermonem ariſt. intelligunt: quod in commento apparebit.

Cum cõpleuit. Auerrois p̃ intentionẽ ptis ꝑponit, deinde textus expõnẽ. ibi 2ª [Et dixit de parte.] Jn ꝑma adhuc duplicẽ intentionẽ. ſ. gñalẽ, ⁊ ſpãlẽ. Ponẽs igiť intẽtionẽ in gñali, recapitulat dicta, ⁊ inqt: cũ cõpleuit ſermonẽ de virtute imaginatiua que ſit: qm̃ actus cauſatꝰ a ſenſibꝰ ſm actũ. Et q̃re/qm̃ vtilis ẽ oibꝰ aĩalibꝰ brutis, ⁊ hoĩ in caſibus ꝑpoſitis, incepit pſcrutari de rõnali. ſ. vtute, ſꝫ ambiget iunior, vt Simpl. inqt: nõ lꝫ fieri trãſitus de ſenſu ad intellm: niſi trãſeat p oĩa media. g̃ cũ tractaſſet de ſenſu, ⁊ ad ſenſum cõem deueniſſet, ⁊ a ſenſu cõi in imaginationẽ, decẽter debuit in cognitiuã anteq̃ in itellm deuenire. qm̃ (vt Auer. teſtať) cogitatiua cognatior eſt intellui: q̃ imaginatiua, vt com. 5. exponã. Sꝫ hãc Them. ſoluere viſus eſt huiꝰ. voluit.n. q imaginatio magis ſm rõnẽ ⁊ apparẽtiã ſit intellui ſilior. lꝫ in rei veritate cogitatiua. ſed opꝫ nõ tm̃ ad rei vitatẽ attẽdere, ſꝫ ad apparẽtiã: ⁊ maxime cũ de ſilibus idem ſit iudiciũ. Et querere.] Specificat qd nã de rõnali virtute tractaturus eſt, ⁊ inqt, ⁊ querere in quo differt ab alijs vtutibus cõprehenſiuis. ſ. virtute ſenſus, ⁊ imaginationis: cuꝫ qbus apparẽtius cõuenire videť. Explicat vo quo pacto ſumere vult dĩam, ⁊ inquit: ⁊ hoc in prima, ⁊ vltima pfectiõe, ⁊ in actione ⁊ paſſione ꝑpria. ſunt enim due dĩe poſſibiles aſſignari de aliquibꝰ, vna ſumpta ab actibus eorum primis. i. eẽntijs eoꝝ, altera ab actibus ſcdis. i. operibus eorũ. ⁊ ſcda eſt nobis notior. Prima aũt nã magis. ⁊ hoc inquit [Et h̃] ſcilꝫ hãc dĩaꝫ exponet in prima ⁊ vltima pefectione. i. tum eſſentialẽ penes eẽntias, tum penes opera, qd exponit. ſ. ⁊ in actione ⁊ paſſione. i. ope actiuo ad agẽtem referens, ⁊ pati ad poſſibilem. Reddit aũt cãm, ⁊ inquit: cum neceſſe eſt: vt virtutes diuerſe diuerſenť his duobꝰ. ſ. actibꝰ ꝑmis, ⁊ ſecundis. ⁊ q: his duobus modis differũt, iõ ſi Ariſt. tractaturus eſt de differentijs horũ, ⁊ hos duos modos tangere dꝫ. Et cum in his.] Correlariam dĩam, ⁊ quaſi 3[am] addit, ⁊ inquit: ⁊ cum his duobus fuerint diuerſe. manifeſtuꝫ eſt q neceſſe eſt vt diuerſenť in qualitate actionis. i. in mõ agendi, ⁊ h̃ ſiue ſint actiue tm̃, ſiue paſſiue tantũ ſiue ſimul vtrũq;. ſemp enim hec vera eſt q quecũq; actu prio ⁊ ſcdo differũt, in modo agẽdi vel patiendi differunt. Erit ergo h̃ regula vlis in omni gñe potentie, ⁊ ſic ad dĩam ꝑpoſitam addẽda. Ex his pꝫ error quorũdã hic, qui volũt auerro. intelligere, q ipſe p actũ ꝑmũ intelligat intẽtionẽ rectaꝫ intellectus a phantaſmatibus. per poſtremã pfectionẽ intelligat intẽtionẽ ſuiipſius reflexã. Hi enim aberrant ꝑmã .n. pfectionẽ auerro. appellat actũ ꝑmũ, ⁊ poſtremã 2[m]: vt ipſe inqt in. 5. cõmento huius ſcdi. Preterea. Correlariũ nũc ad ꝑpoſitũ nõ eẽt, vt intelligẽti ꝯſtat. iõ eo pacto exponiť, vt dixi. Et q: intẽtio.] Nũc ſpãlius ptis intentioneꝫ addit. Et tu debes ſcire q q̃ſtio an eſt prior eſt queſtione quid, ⁊ alijs oibus, vt in poſterioribꝰ diximꝰ. Erit ergo ꝑpter hoc. q. q ꝑpter hoc ariſto. ꝑus vtutẽ rõnalẽ eſſe declarare debeat: q̃ qualem habebat dĩam, ⁊ quõ fiat eius intelligere. Hanc. q. pſoluit, ⁊ intentionẽ ſpãlem apponit, ⁊ inquit, ⁊ q: intẽtio eius eſt talis: incepit ꝑmo demr̃are qd eẽ id eſt qualis dĩa, ⁊ eſſe talis vtutis. ſ. q: ipſaꝫ eẽ diuerſaꝫ ab alijs vtutibus, ⁊ eius dĩa quõ intelligiť, manifeſtũ eſt per ſe. ⁊ pſoluẽs. q. ꝑpoſitã inqt: id vbũ. [Manifeſtũ eſt p ſe.] Cũ per hãc virtutẽ hõ ab alijs animalibus (vt dictũ eſt in multis locis) differat, vt notauimꝰ in 2° huius. ⁊ maxime auer. ⁊ notatũ eſt in 7° metaph̃. ⁊ in moralibus, vt dicemꝰ qõnẽ nõ neciaꝫ apponit. Et q h̃ qd eſt dubiũ ⁊c.] Et ſermo eius pꝫ vſq; huc. Que igiť ſit intẽtio in gñali, ⁊ que itẽ in ſpãli, ⁊ que q̃ſtio nõ neceſſaria, his modo conſtat.

Cõ. 152

Ambigũt oẽs hic, qm̃ ſi rõnale dĩa eſt hoĩs, ⁊ omnis differentia ſumiť a forma eius: cuius eſt dĩa, ⁊ rõne ſumitur ab intellectu. ergo proculdubio intells forma erit hominis nõ tm̃ aſſiſtens, ſed inexiſtẽs ac inherens ⁊ propria. Joãnes in qõnibꝰ huius tertij opinať q hõ duplicem hꝫ differentiã. alterã: que a propria hominis ſumiť forma, vt rõnale pticulariter, ⁊ hec ſpecifica eſt ⁊ ĩtrinſeca: alterã vo, que ſumiť a forma aſſiſtente: ⁊ ſic diſtinguiť homo per rationale vlr: qd ſumitur ab intellectu, qui fora eſt homini aſſiſtẽs: queadmoduꝫ hec nauis: ſuo nauta ab altera differt naui, ⁊ hic orbis ab altero differt ſuo motore. Et vt clarius eiꝰ reſponſio intelligatur, debes ſcire hominẽ poſſe capi tribꝰ modis: quãdoq; quidẽ pro intellectu, vt Ariſto. inqt in 9° Ethicorũ: qui hominem ⁊ ipſum vocat intellectum, quandoq; pro orbe tm̃: q ꝯſtituiť ex mã ⁊ cogitatiua: que eſt eius: vt ſic, forma ſpecifica ⁊ vltima: ⁊ ſic loquiť auer. cõmẽto. 20. in fine. cum inquit hominem corrumpi intellectu h̃ modo. Ultimo vero pro conſtituto ⁊ intelligentia ⁊ orbe. i. ex intellectu ⁊ homine ſcdo modo dicto, ex quibus ſit vnũ intelligens: vnum volens, ⁊ vnũ vlr operatione vna ⁊ de h̃ pacto homine auero. eſt ſermo in primo huius. vbi declarat, que ſit hominis felicitas in eo q homo, ⁊ alibi loquiť ſepe. Tunc poteſt eſſe ſolutio, ſi loquiť de hoĩe ſecũdo modo, conſtat ſuam differentiam ſumi a cogitatiua. ſi 3° modo, ſic ſumitur a rõnali, ⁊ differẽtia hec eſt eſſentialis totius cõſtituti ab altero ꝯſtituto, vt pꝫ in orbibꝰ, ⁊ ſic ſermo Joãnis intelligiť. Sed ad hanc reſponſionem ſic in libro de intellectu obijcio, omne p̃dicatum per ſe de homine primi modi dicẽdi per ſe eſſentialis eſt homini: q̃ quodcũq; predicatũ ſcdi modi, ſed rõnale de homine quolibet modo accepto, eſt p̃dicatũ prime modi. ergo ⁊ eſſentialius eſt quocũq; predicato ſecundi. Eſt autem p̃dicatũ ſecũdi riſibile de homine. ergo rõnale eſſentialius ineſt homini q̃ riſibile. g̃ ſi riſibile ſumitur a veriſſima hominis forma: ⁊ multo magis rationale. Amplius ariſto. in Topicorũ primo ꝑponit quatuor eſſe predicata oĩa ꝑblemata Topica terminantia, quorum duo non cõuertunť, vt accidẽs, ⁊ genus: ⁊ duo ſic, vt proprium, ⁊ diffinitio, ⁊ declarat 6° Topicorũ q differentia vltima cõuertiť cum ſpecie. ⁊ tñ nec diffinitio, nec propriũ eſt. ſunt ergo tria predicata ꝯuertibilia. Tunc cum rationale cõuertiť in terminis cum hoĩe. vel igiť erit hominis propriũ, vel hoĩs diffinitio, vel differẽtia vltima. ⁊ qcqd dicitur: ſequiť q ſumiť ab vltima ⁊ eſſentiali hoĩs forma.

qõ. 5.

Cõ. 2.

Ca. 4.

¶ Adhuc omnis differētia, que multiplicaṫ ſm̄ numeruʒ: quo ſpecies multiplicatur, ⁊ ad quam ſtat vltimata diuiſio omnium p̄dicatorū precedētiū, diffōnem ꝯſtituens, eſt eēntialis ac propria dr̄ia eius. Hec eſt auer. 7° metaph. ꝙ rōnale eſt: ita declaro ibi, quare ⁊ vltima ac eēntialis erit hominis dr̄ia. pro hoc ⁊ auctoritates non pauce poſſunt induci: de quo latius in expōne cōmēti quinti dicaʒ. [¶ Et dixit de parte.] Nunc exequiṫ: ⁊ primo ndēdit Platonis opinionē: quā in Thimeo notabis a qua Ariſto. nō curat modo, nec impeditur noſter ſermo. Deinde [Et prius ꝑſcrutādū eſt: qūo eſt formare ⁊c̄.] Ordinationē ponit, ⁊ prima pars p̄ʒ. In 2ª inqt ⁊ prius peſcrutāduʒ eſt: qūo eſt formare per intellectū. i. in quo gn̄e. vtrum ſit actio, aut receptio. Hec enī erat prima perſcrutatio in executione: licʒ in intētione poſterior. ⁊ reddit rōnē. d. Scire enim actionem. i. oꝑa anime, prius eſt apud nos q̄ʒ ſcire eius ſubſtātiā. ¶ Et debes ſcire ꝙ intelligere formare per intell'm dicitur: vel qa vniuerſale forma eſt: vt primo accipiṫ metaph. ⁊ primo celi. quia. n. vl'e forma eſt, ideo intelligere formare dr̄ per intellectuʒ, ſicut gn̄atio nālis diciṫ, qr eſt via in naturā ſic ⁊ formare per intellectū diciṫ, qm̄ via eſt in vl'e: qd̄ forma dicitur. ¶ Vel qm̄ per intelligere cauſaṫ ſpēs: que forma ⁊ idea greco diciṫ noīe, qua ſpecie ducitur intell's in notitiam obti, ⁊ ideo formare erit duplex. ſ. ſenſitiuū ⁊ intellectiuū, ⁊ hi ſermones ſunt ꝓpinq. [¶ Et videṫ.] arabica tranſlatio ſic habet. [Per quā aīa cognoſcit ⁊ intelligit.] Ubi auerro. ꝑ cognoſcit exponit cognoſcē ſpeculatiuū, per itelligit cognoſcere opationū. Et huius reddit cām. d. cū intellectꝰ ſit cōis aībꝰ, cognitio aūt nō. ¶ Sed videṫ ꝙ cognitio ſit cōior intell'u, cū inſit oībꝰ aīalibꝰ, itellectꝰ non. ¶ Sed dicēdū ꝙ hic loquiṫ de his cōtracte. lʒ enim in rei veritate cognitio cōmunior ſit. vt eſt quoddā analogū, tm̄ in ſignificato ſuo potiori: in quo intelligiṫ, abſolute accepta erit ſpālior, ⁊ hoc ſat eſt. Quia igiṫ intell's cōior eſt q̄ʒ cognitio, qr practicare plures ſciūt q̄ʒ ſpeculari, ideo intelligiṫ cognoſcere ſpeculatiuuʒ, ⁊ intelligit preſcriptū. ¶ Et h̄ pacto exponit Simpl'. intelligit. ſ. ſimpl'r agit ⁊ ſapit. i. rōcinaṫ practice, ⁊ ſpeculatiue.

[Margin: Cō.43. in calce. — 77. cō. t.27. Cō.92.]

[Margin: Dubitationes.]

¶ Sed in his ſunt ⁊ ambiguitates: prima an intell's de quo ſermo, pars ſit anime. Et videṫ ꝙ nō qm̄ vel pars integralis, vel pars eſſentialis, vel ſubiectiua, vel poteſtatiua, ⁊ aſſigneṫ que altera, ꝙ non aliqua iſtarū p̄ʒ ſm̄ auerro. ¶ Amplius ⁊ ſcd̄o ambigūt: cur primo de intellectu in potētia q̄ʒ de agente ariſt. loquiṫ hic. ¶ Adhuc ⁊ 3°. q. abiecta nō debet obijci, qm̄ intelligere variaṫ per hoc ꝙ rōnalis ſeparabilis vel nō ſeparabilis, qm̄ ſi aīa non ſeparabilis intelligere erit ꝑticularis, ⁊ indiuidua opatio. ⁊ ſi ſeparabilis, intelligere eſt vl'e, vt auerro. ait, ergo. q. illa refert. ¶ Rurſum ſunt alia deſiderata: de hac parte. ſ. vtruʒ mortalis vel nō, ⁊ vtrū vna vel plures. ⁊ hec Ariſto. nō ꝑtractat. erit ergo ariſtoteles diminutus.

[Margin: Rn̄ſiões]

¶ Ad primū Philoponus inqt: ꝙ intellectus eſt rōnalis aīe pars potentialis, quoniam eſt aīe rōnalis potentia. ¶ Sed hoc ſtare nō pōt. quoniā ois potentia alicuius eſt qualitas eius, cuius eſt, modo intellectꝰ nō qualitas. ¶ Ideo debes ſcire ꝙ rōnalis anima duos habet gradus: vnum quo deo appropinquat: alterum quo ab eo remoueṫ, primo opatur actiue, ſcd̄o paſſiue, ⁊ ideo ꝑtes ſunt, non tamē aliquo illoꝝ modorū: ſed graduales ⁊ eſſentiales large: vt dicam. ¶ Ad 2ᵃᵐ ait Simplicius, ꝙ icepit ab eo tanq̄ʒ ab imperfectiori, quia ab impfecto incipit omnis gn̄atio: ⁊ ordo eſt nature. ¶ Sed hoc ſtare non poteſt: qm̄ ordo noſter eſt contrarius ordini nature vt in phyſica eſt dictū auſcultatione. Amplius ꝑnᵐ eſt: vnde quis facile addiſcit: qd̄ nō eſt in propoſito. ¶ Aliter ergo dicenduʒ, ꝙ ideo ab intellectu poſſibili: quoniā plus cōuenit cū aliquo nobis notiſſimo. ſ. cum ſenſu: ⁊ imaginatione: ⁊ ideo nō decebat facere tranſitū niſi per mediū. intell's enim poſſibilis hʒ opationē eiuſdeʒ generis cū ſenſu, ⁊ dicemꝰ. ¶ Ad 3ᵃᵐ videṫ auerro. innuere ſol. ⁊ inqt, ⁊ hoc qd̄ eſt dubiū: vtruʒ differat ab alijs v̄tutibus in ſubto: ſicut in intētione aut im differat in intētione, nō eſt neceſſariū ad preſciēdū in hac ꝑſcrutatione. vult dicere: an intellectꝰ paſſibilis ſit v̄tꝰ paſſiua, aut actiua. ſed forte ex hac perſcrutatione declarabitur: qūo. i. ſed magis h̄ perſcrutatio ſoluet illā. ⁊ ſic ſol'. his p̄ʒ. ¶ Ad 4ᵃᵐ dicēdū, ꝙ ariſto. accipit tanq̄ʒ famoſum, rōnalē ꝑtē eē eternā. De vnitate v̄o nō ſcrutaṫ, qm̄ conſequitur ad ſeparabilitatem rōnalis partis a corpore. Declaratū enim eſt primo. Celi, ⁊ maxime ab auerro. ꝙ in formis ſeꝑatis nō eſt plus vno indiuiduo in ſpecie. ⁊ ergo ſi virtus rōnalis eſt ſeꝑata, ⁊ vna numero erit ſm̄ philoſophoꝝ fundamenta, vt ſuo loco luculentius dicimus.

[Margin: Cō.90.]

COMMENTARIVM.

HIc noſtri interpretes tertij libri ꝑnᵐ fecerūt, cuius fortaſſe opinionis fuit auer. Quia v̄o de hac re abūde in 2° diſputauimus: nec refert qcquid dicaṫ, q̄ ſit huius libri intētio, diſputemus. nā ariſt. ꝓponit eā, cū inquit ſe velle dicere de ꝑte aīe, qua cognoſcit aīa, ⁊ ſapit nō tm̄ cōſtat qd ipſe velit intelligere ꝑ ꝑteʒ aīe, q̄ ipſa aīa intelligit, ⁊ ſapit. ¶ Quidā enim (vt in collectaneis diximꝰ) ꝑ hāc aīe partē, qua aīa ipſa cognoſcit, ⁊ ſapit, intellexerūt intellectuʒ diuinū: quē arbitrabanṫ eſſe intell'ʒ agētē quo, vt ꝑnᶜ agēte: aīa cognoſcit, ⁊ ſapit. ¶ Iāblicus itellexit ꝑ hāc aīe partē qua aīa cognoſcit, ⁊ ſapit, intellectū ꝑticipatū, quē nos appellamus intell'ʒ po'leʒ, quo aīa cognoſcit ⁊ ſapit, vt ꝑncipio receptiuo ſpēruʒ itelligibiliū. ¶ Simplicius per partem qua aīa cognoſcit, ⁊ ſapit dianoeticum intellectū intelligit, qui dr̄ a Simplicio intellectꝰ participans: qui ideo participans intell's diciṫ, quia intellectu noetico participando cum eo humanā animam conſtituit, vt in 2° lib. eſt dictum, que eſt hominis forma ac entelechia. ¶ Quā opinionē videṫ auer. ſectari, qui per parteʒ aīe, qua anima cognoſcit, ⁊ ſapit: exponit partē rōnabilē: aſſerit enim ariſto. de parte rōnabili agere duo, ⁊ quā habeat dr̄iaʒ a ceteris anime virtutibus ſenſus. vʒ. ⁊ imaginarie, ⁊ quo nam modo ipm̄ intelligere fiat. ¶ Et in collectaneis ꝑ partē rōnabilē quam auerro. exponit intellectū poſſibileʒ intelleximus. Verū apud auer. nō clarū eſt, nec certū, quid ipſe velit intelligere per partē rōnabilē: immo videṫ ipſe intelligere per partē rōnabilē: illud quod Simplicius appellat dianoeticam que nō eſt intell'us, ſed virtus ſenſitiua p̄ſtantiſſima, qua hō ſm̄ Simpl'. ⁊ Philoponum rōcinaṫ, ⁊ ſyllogizat. Hec enim in Pigmeis eſt logiſtica: in brutis eſt exiſtimatiua: in hoīe rationabilis, que grece eſt dianoetica: hoc eſt per compoſitioneʒ intellectualis. ¶ Qr v̄o auer. ita intelligat, ex eo p̄ʒ, qr aſſerit per hāc differre ab alijs animalibus: verū de re hac in collectaneis. Quia igiṫ intentio auerro. nō ſatis bn̄ cōſtat, ⁊ expōnes alioꝝ non conueniant ꝓceſſui Ariſt. cum in ꝓceſſu libri nec agit de diuino intellectu nec dianoetico. ¶ Ideo dicamus apud grecos trifariā intellectum dici dianoeticum, noeticum, ⁊ penitus abiunctum, ac ſeparatū. Dianoeticus intell's eſt v̄tus anime ſenſitiue humane que venit ex ſemine, que dr̄ dianoetica virtus. quia per cōpoſitionē, vt ſepe dictum eſt, eſt intellectualis, hunc dianoeticuʒ intellectū. Simplicius appellat intellectū participantē, qr participando intellectū noeticum cum eo efficit humanā animā, que eſt hoīs entelechia, vt diximus, ⁊ dicemus poſtea. Intellectꝰ v̄o omnino abiunctus atq̄ʒ ſeparatus ab eodē dr̄ intell's impꝛticipatꝰ. Ab Alexādro v̄o Themiſtio, ⁊ Auer. diciṫ intell'us agens, qui fortaſſe ē diuinus intellectus: vt poſtea diſputabimus: diciturq̄ʒ ab ipſo Jamblico imparticipatus, ꝙ nullius ſit pars, cum penitus abiunctus in ſe manet. Noeticus v̄o intellectus, queʒ ꝑticipatum appellant, qr eo participās dianoetica: conſtituiṫ aīa intellectiua, theoreticus, ac epiſtemonicus, hoc eſt cognoſcitiuus, ac ſcientificus, idē ⁊ practicus, ⁊ doxaſticus, ac phroniticus, hoc eſt opinarius, operatiuus ac ſapiens, ſiue prudens. nā prudentia, opinio, cōſiliū, ⁊ ſapientia ad praxim ſpectāt. 6° Ethicoꝝ. Utrū v̄o hic intell's diuidaṫ per poſſibilē ⁊ agentem, poſtea videbimus. His declaratis, dico ꝙ Ariſto. ꝑ eaʒ aīe parteʒ, qua aīa cognoſcit, ⁊ ſapit, intelligit intellectū noeticuʒ, qui nec eſt diuinus intellectus, nec dianoeticus, ſed is, quo, qr ipſe ſimul eſt practicus ⁊ theoreticus, aīa cognoſcit cōtēplādo, ⁊ ſapit prudentia vtendo. Per hunc enim anima eſt intellectiua, ⁊ per hūc homo eſt ſciēs, ⁊ prudens, ac intellectiuus ⁊ rōnalis, per hūc homo eſt homo. Unde dicit. De parte aūt aīe, qua ⁊ cognoſcit aīa, ⁊ ſapit, ſiue hec pars ſit ſeparabilis: ſiue nō ſeparabilis ſm̄ magnitudinē. Sed rōne, cōſideranda ſunt duo. primū videlicet quā hʒ dr̄iaʒ. 2ᵐ, ⁊ quo modo qdeʒ ſit ipſum intelligere, in qbus v̄bis innuit eſſe tres qōnes, q̄ fieri ſolent de parte ipſa aīe qua aīa cognoſcit, ⁊ ſapit. Prima, vtrū hec ſit ſeꝑabilis ſm̄ magnitudinē, an nō. Scd̄a qd̄ eſt, quā dr̄iam habeat hec pars. Tertia qūo ſit ipſum intelligere. harū queſtionū vnā vult eſſe pretereundā. vʒ. vtrum hec aīe pars ſit ſeparabilis ſm̄ magnitudinē, vel ne. Duas ꝓponiṫ velle ꝑtractare. vʒ. quam dr̄iam habeat: ⁊ qūo quidem ſit ipſum intelligere. ¶ Sed dubitaṫ, de p̄termiſſa hac qōne, qm̄ in proceſſu diſſoluit illā qōnē: rōne enim Anaxagore ꝓbabit intell'm eſſe a magnitudine ſeparatū. ergo eam qōnē non pretermittit. Auerroes innuit rn̄ſionē ꝙ ꝑ ſeparabilē ſm̄ magnitudinē intelligit Ariſto. ſeparabilem ſm̄ ſubm̄. Cuius contrariuʒ dixit Plato in Timeo, vbi voluit hāc aīe partem eſſe ſubiecto ſeparatā ab alijs, qr Plato poſuit ſenſitiuā i corde. hāc partem in cerebro, vegetatiuā in hepate. Uult igiṫ hāc qōnem eſſe pretereundā, qr ſiue hec aīe pars ſit ab alijs ſeparata ſubiecto, vt Plato dixit, ſiue non ſeparata ſubiecto: ſed ratione tm̄ ad ſciendam dr̄iam intellectus, ⁊ quomodo ſit ipſum intelligere nō refert. Preterea. Nec eſt necīa ad ſciēdū, an intell's ſit virtus paſſiua, an actiua. ¶ Fortaſſe nō ꝑꝑ has cās qōnē illā nūc Ariſt. pretermittit, ſed qm̄ inprimo ⁊ 2° huius diligēter illam refutauit, ideo nūc proponit illas duas, nō curans de illa tertia, cū diligenter alibi ſit diſputata: eſt eniʒ ꝓbatū, ꝙ hec ꝑs aīe nō eſt in determinata parte corꝑis. ¶ Quo v̄o ad verba attinet, dicit [Qua cognoſcit, ⁊ phroni] hoc eſt, prudens eſt, qr pars aīe, de qua agere ꝓponit, eſt intell's, quo aīa ipſa cognoſcit ſpeculatiue, ⁊ prudens, ⁊ practice. Eodē enim intellectu aīa cōtēplatur, ⁊ prudēs eſt, ſiue ſapit, qr eodē itellectu aīa theoretice, ⁊ practice opatur, Dicit aūt hoc dans intelligeṙ, ꝙ de alijs partibus aīe egit in 2°, vt de vegetatiua, ⁊ ſenſitiua: nūc vero de intellectiua agendū eſt, poſt q̄ʒ vltimo agit de motiua parte. Hic eniʒ ordo eſt, quē propoſuit in ſcd̄o, ⁊ dixit. [Qua aīa cognoſcit ⁊ ſapit.] ⁊ nō qua hō: vt notaret nō mō hoīem ꝑ aīaʒ intelligere, vt dictū eſt ſcd̄o huius: ſed etiā animā, ⁊ hominem ꝑ intellectū intelligere. Dixit etiā [Quā hʒ dr̄iaʒ.] ſcʒ vt Themiſtius, ⁊ Auer. ait a ceteris anime virtutibus: ſenſitiuis. vʒ. ⁊ alijs. Vel (vt mihi vr̄) quam dr̄iam hʒ, id eſt qua dr̄ia diuidiṫ, qr declarabiṫ partē hāc diuidi in duplicē intell'm. ſ. agentē, ⁊ patientē, in practicū, ⁊ theoreticū. nam hoc exequeṫ in ꝓceſſu, vt videbiṫ. Dixit etiā [Et qūo qdeʒ ſit ipſuʒ intelligere,] qr nō parua queſtio eſt, an fiat, vt actiones vel paſſiones nāles gn̄antur, que fiunt corporaliter ⁊ organice, an fiat per modum reminiſcentie, vt Plato dixit in Menone vel fiat de nouo, vt Ariſto. autumat. an fiat ꝑ modum paſſionis, an per modum actionis.

[Margin: Dein intētiōe lib. — Prima. — 2ª pō. — 3ª pō. — q̄ auer. — Propa ſol'. — Verba ꝯſi'. — Propa expō. — Idē eſt apd̄ alexan. — tres. q. — Dubō d̄ p̄termiſſa q. — Rᶜ auerroes.]

[Margin: Q ō. an itell's ſit pars. — T. c. 23.]

¶ Queſiuimus in collectaneis: vtrū intell'us qua anima cognoſcit, ⁊ ſapit, ſit ꝑs anime intellectiue, que eſt entelechia ac forma hoīs. Hec enim queſtio nō modo apud Expoſitores fuit diſputata, ſed apud veteres. Democritus eniʒ, vt refert Ariſto. in huius libri primo, opinaṫ intellectum, ſiue mentē eſſe aīaʒ, nō aūt aīe partē. Anaxagoras vero non ſibi ipſi ꝯſtās, aliqn̄ mentē aīam dicit, aliqn̄ eā dicit aīe parteʒ. ¶ Greci dixerūt intell'm eſſe ab aīa paticipatum: nō tm̄ eſſe aīe partē: ⁊ qdē nō abſ rōne quia ois pars eſt aut minor aut impfectior ſuo toto. At itell's vel eſt ꝑfectior aīa rōnali vel nō imperfectior. Hoc argumēto finxerunt aīam intellectualē eſſe collectiue intell'm, ⁊ dianoeam: non tm̄ intell'm eē aīe rationalis partē. ¶ Sed hec expoſitio videṫ directe cōtra Ariſto. v̄ba, q intell'm appellat aīe partē: qua. ſ. aīa ipſa cognoſcit, ⁊ ſapit. ¶ In collectaneis v̄o diximus itell'm agentem ⁊ po'lem eſſe intellectiue aīe partes ſm̄ Auer. nō qdeʒ integrales, vel eſſentiales, ſed ꝑfectionales. nā intell'u agente intellectiua aīa deo appropinquat: poſſibili vero intell'u ab illo recedit. Verū dubiū eſt apud auer. vtrū idē ſit intellectiua ⁊ rōnalis aīa, qr in ſcd̄o diximus rōnalem aīam ꝯſtare ex intellectiua aīa, ⁊ ex ſenſitiua de mente eius: intellectiuaʒ v̄o ſoluʒ ex intellectibus. ¶ Sed hec ſol'o falſa eſt quouis modo intelligaṫ: vt poſtea dicemus. ¶ Simplicius (vt mihi videṫ nūc) autumat intellectū eſſe aīe rōnalis partem, vt ſcd̄o huius dictū eſt: verū duplex eſt pars, altera eſt, cū alia faciens 3ᵐ diſtinctū, ⁊ quaſi reſultans a ꝑtibus ſimul ſumptis: ⁊ hoc pacto intell's nō eſt aīe pars, qr eſſet aīa imperfectior vel minor. Quedā v̄o, que cū alia facit totū: nō tm̄ 3ᵐ ex illis reſultās: ⁊ hoc pacto intell's pōt intelligi ſm̄ euʒ aīe pars, quatenus ex ꝑte deducta ex ſemine, ⁊ ipſo, vr̄ fieri dianoetica aīa, que dr̄ rōnalis, ⁊ intellectiua. ¶ Sed qm̄ oēs he opiniones ſcd̄o huius ſunt reprobate, pro veritate accipiamus, ꝙ v̄tus aīe ab ariſtotele dr̄ pars aīe: ⁊ principium aīe, vt ꝑmo huius, ⁊ 2° huius nō ſemel notauimus. ergo ꝑ partē aīe, qua aīa cognoſcit, ⁊ ſapit, ariſtoteles virtutem aīe intelligit, que eſt pars poteſtatiua anime. Conſonāt aūt expoſitio verbis, quia proponit dicere de, τὸ μόριον, hoc eſt parua particula nā virtus rei eſt parua rei pars: veluti ſol eſt parua mundi pars, lʒ excellentior, vt inquit Philoponus. Qr autē intelligat, in proſecutione videbitur. ¶ Animaduerte tamen in collectaneis nos dixiſſe de mēte Simplicij intentionē ariſtotelis, hic eſſe de anima rationali, que eſt pars aīe humane, cum in greco eum non viderim tunc. At poſt q̄ʒ eum legi in proprio fonte: reperi eum opinari, vt dictū eſt, ⁊ non, vt in collectaneis dixi.

[Margin: Iamblici pō. — Refuᶜ. — Poſitio auer. — Refuᶜ. — Poſitio Simpl'. — Rᶜ Philoponi ⁊ Ammonij in h̄ loco.]

¶ Si igiṫ ipʒ itelligē ſit vt ſentire: aut pati qd̄dā erit ab ipo itelligibili / aut aliqd aliđ tale.

¶ Si igiṫ eſt intelligere ſicut ſentire: aut pati erit qm̄ aliqd vtiq̄ʒ ab itellegibili: aut aliqd huiuſmodi alterum.

[Margin: Argyr. — T. c. 2.]

¶ Duo ꝓpoſuit circa intell'm po'lem tractare. ſ. quo qdē pacto ab imaginatione, ⁊ ſenſu diſcrepet, ⁊ quo modo intelligere fiat. i. in quo gn̄e ſit, ⁊ que dr̄ia conſtituaṫ. Exequitur igitur ⁊ nūc de 2° tanq̄ʒ a notiori. eſt enī nobis notior opō q̄ʒ eſſentia, vt ſepius diximus in huius libri 2°. ¶ Incepit autē ⁊ hoc a qōne, ⁊ ꝑ̊ accepit qd̄ famoſum eſt, ⁊ inqt. Si pro qr, intelligere eſt ſicut ſentire: ideo ambigent dicentes: ⁊ querētes, qd nā intelligere, aut. ſ. pati aliqd vtiq̄ʒ erit ab intelligibili, aut aliqd hmōi alteꝝ. Hec igiṫ eſt queſtio, que primo aſpectu de ipſius intelligere gn̄e occurrit. ¶ Et hāc expoſitioneʒ Auer. dedit, vt in expōne cōmenti apparebit. nec hic hypotheticā apponit: cuius ꝯn̄s vel aн̄s deſtruat. vt multi credunt: ſed totum hoc dixit: vt. q. moueret circa 2ᵐ propoſitorū in principio, lʒ Themiſtius, Simplicius, ⁊ Expoſitor antiquus credant hic hypotheticam ponere, vt illi de quo nihil aliud. vide eos.

[Margin: Collectanea t. c. 1.]

Cū narrauit ꝙ principia. ¶ Auerrois primo propo nit intentionē duplicē. ſ. in gn̄ali ⁊ in ſpeciali. 2ª ibi. [Dicamus igiṫ.] Proſeqṫ. In ꝑ̊ª ponēs intētionē in gn̄ali, reca-

[Margin: Cō. 2.]

pitulat ꝓpoſita, ⁊ inquit: cũ narrauit ꝙ ꝑnᵐ pſcrutationis de ſub̃a.i. diffõne: ⁊ eſſentia huius v̾tutis, ſ. intell's eſt ꝑ ſcrutari de gñe huius actionis: que eſt formare ꝑ intell'm.i. intelligere, an ſit in capl'o paſſionis, an actionis, que intentio ē ſcire genus: qđ eſt ante diffõẽ: incepit ꝑ dubitare in hoc vtrũ formare ꝑ intell'm ſit de virtutib⁹ paſſiuis: ſicut eſt ſenſus, aut de actiuis. ecce quõ Auer. vult Ari. nõ arguere: ſed ambigere: queadmodũ nos expoſuimus l'ram. ❡ Hui⁹.q. vtilitas hec eſt, qm̃ aliq̃ eſtimarũt itelligere eſſe agere, vt Empedo. ꝙ intelligere potius opationẽ ad ex̃ trãſmiſſaꝫ dicit q̃ꝫ intus imiſſam. Amplius ⁊ Plato intelligere nec agere nec pati ait. Alij dicũt intelligere eſſe in pati ꝯſiſtẽs/ vt ꝑipatetici, ideo ſcrutatio hec digna eſt hoc loco, ac vtilis nõ parũ. ❡ Et ſi eſt.] Nũc intẽtionẽ amplius ꝯbit, ⁊ in ſpãli querit, ⁊ hãc ꝑtẽ qdã ſic inducũt, ⁊ ſi eſt de paſſiuis.i. ſi genus intellectionis eſt pati, erit adhuc.q. vtruꝫ eſt paſſiuũ: ꝓpter h̾ ꝙ eſt mãle quoquo modo ⁊ miſtũ cũ corpe.i. v̾tus in corpore, ſicut ſenſus eſt paſſiuus. dicũt ꝙ vult dicere vtrũ diã eius erit paſſio corruptiua ⁊ tranſmutabilis, aut nullo° eſt paſſiuus, q͛ nõ eſt mãle, neqꝫ miſtũ cũ corpe oino, ſed de intẽtione paſſionis tm̃ hꝫ receptionẽ. Erit ergo intẽtio (vt dicũt) ipſius q̃rere an intelligere ſit in gñe paſſionis, aut actionis. Et ſi in gñe paſſionis, adhuc an ſit paſſio corruptiua ⁊ trãſmutabilis, an receptiua tm̃ ⁊ perfectiua, ⁊ ſic ego auer. intelligere ſolitus erã. ❡ Sꝫ hec expoſitio ariſt. ⁊ auer. diminutionẽ notat. De itelligere.n. ipſo 3ᵃ cõtingit ambigẽ, an.ſ. pati: vel agere ſit. Scđo an pati corruptiue, an ꝑfectiue. Tertio an organicũ.i. mediãte aliquo organo: vl' nõ, ⁊ h̾ 3ᵃ ꝓſequeᷣ ariſto. ⁊ auer. de ipſo intelligere. Si igiᷣ hec 3ᵃ ariſt. de intelligere exeqᷣ, decet ⁊ ipſa preponẽ in intẽtione dicẽdoꝝ: ⁊ iđ meli⁹ illa duo ꝑma intelligit auer. cũ inqt, vtꝝ formare ꝑ intell'm ſit de v̾tutibus paſſiuis: ſicut ſenſus.i. in gñe paſſionis, ⁊ eius: qualis eſt paſſio ſenſus.ſ. ꝑfectiua, ⁊ 3ᵃᵐ intentionẽ intelligit, ibi [Et ſi eſt de paſſiuis.] Et tunc erit tota itẽtio equalis executioni. ❡ Deinde ibi [Dicam⁹ igiᷣ.] Proſeqᷣ: ⁊ format.q. accipiẽs qđ ꝑ aſpectũ ꝯſtat.d. Dicimus igiᷣ ꝙ ſi poſuerimus ꝙ formare ꝑ itell'm eſt, ſicut ſentire, ita ꝙ hoc ſit ⁊ poſitũ, ⁊ famoſum. hoc.ſ. pacto intelligẽdo ꝙ ſit ex virtutib⁹ paſſiuis, adeo ꝙ ꝑᵃ v̾tus intellectiua.ſ. intell's paſſibilis q̃ ꝑᵃ eſt ortu in nobis, recipiat intellecta, ⁊ cõprehẽdat ea, queadmodũ v̾tus ſentiẽs recipit ſenſilia, ⁊ cõprehẽdit ea, tũc dubitãdo queret qſpiã.d. neceſſe eſt alterũ duoꝝ, aut vt accidat ei aliq̃ trãſmutatio, ⁊ paſſio ab intellecto ſilis paſſioni, ⁊ tranſmutationi: que accidit ſenſui a ſenſato, eo q͛ ꝑfectio ſenſus eſt virt⁹ in corpe. vult dicere, aut ꝙ ſit paſſio corruptiua ſui ſubti aut vt nõ accidat ei trãſmutatio ſilis trãſmutationi ſenſus, ⁊ paſſioni eius a ſenſato, q͛ ꝑᵃ ꝑfectio intell's nõ eſt v̾tus in corpe, imo nõ accidat ei oio, ſꝫ ſolũ aſſilaᷣ ſenſui i receptiõe, q͛ nõ ē v̾t⁹ i corpore. ⁊ ſic appet.q. quã diſſoluẽdã ꝓponit. ❡ Debes ſcire auer. ꝑ v̾tutẽ in corpe itelligẽ formã ꝯſtitutã in eẽ, ⁊ in cõſeruari a mã, vt ait ꝑ phyſice auſcultatiõis, ⁊ 8° eiuſdẽ ⁊ alibi, ⁊ cõis ē formis ſimpliciũ ⁊ miſtorũ. ꝑ miſtũ cũ mã itell'u formaꝫ eductã a mã mediante miſtione: ⁊ ſic ſpãlior ē q̃ꝫ ꝑᵃ.

Cõ. vlt° ⁊.78. ⁊ 79.

❡ Inter antiquos ergo qdã itell'm po'lẽm dixerunt formam alicuius el'nti, vt Hyparcus.d. ignẽ Anaximenes terti⁹ ab illo Thalete Anaximãdri diſcipula dicit aerẽ. Chilon lacedemonius dixit eũ vaporẽ eẽ frigidũ. Periãder corinthi⁹ dicit vaporẽ calidũ, ⁊ alij plures. ❡ Alij ſunt q ipſum miſtionis formã aiunt. Dicearchus, xenofanes. Boetus, epicurus, Alex. ꝑipateticus, ⁊ alij plures: iđ Auerro. ambigit vtroquoqꝫ. ❡ Sed Auer. ⁊ Ariſt. ſupponũt intelligere, ⁊ intell'm po'lẽm eſſe in gñe paſſionis, ⁊ querunt in quo mõ, iđ ambigũt ⁊ recte quo argumẽto poſſit hõ certificari, ꝙ intelligere pati, ⁊ intell's paſſiuus ſit. ❡ Circa.q. hãc Plato, ⁊ oẽs ſectatores ei⁹ pariter ac ꝯcorditer dixere intelligere, nec pati eẽ, nec aliquẽ eẽ intell'm paſſiuũ, quiſi anime rõnalis pars. intell'm.n. participatũ: quẽ ponũt, ꝓculdubio nec actiuus/ nec paſſiuus eſt ab intelligibili. eſt.n. locus (vt diximus) diuinorũ intelligibiliũ/ quo aia rõnalis ad ſua conuertitur ꝑnᵃ. Rõnẽ v° ab intell'u fluẽtẽ minimũ intell'm ponũt aliquã iſtorũ ꝑ ꝑ eãdẽ cãꝫ. Erit ergo rõnalis aia eſſentia pura: hñs in ſe loca itelligibiliũ, ⁊ formaꝝ diuerſa ſm modũ/ ſꝫ nõ ſm reꝫ, vt puto intelligere. ergo nec pati eſt/ nec intellectus patibilis erit.

Põ Platonicoꝝ

❡ Pro põne hac faciunt ⁊ rões: ꝑma nulla ſub̃a ſimplex, cuius eſſe ⁊ eſſentia ſunt idẽ, ſm rẽ patitur, vel agit paſſione, vel actione ente in ea. hec ē famoſa, ⁊ nullus negat. Sꝫ rõnalis aia eſt ſimplex, cuius eſſe ⁊ eſſentia idẽ vt Plotinus probat in lib. de volũtate dei, ⁊ Auer. in hoc 3° ait eẽ infimã intelligẽtiaꝝ: mõ in qualibet intelligẽtia eẽ, ⁊ eẽntia idẽ ſũt, vt declarabiᷣ in cõmẽtl noni expõne.

Cõ.19.

❡ Amplius nulla forma ſimplex ſepata a mã recipit vl' patiᷣ ab aliq̃ extrinſeco hãc auer. in lib. deſtructio deſtruc. ponit, Inqt.n. bñ dicim⁹, ꝙ manifeſte apparet ex pꝫoꝝ ꝯnib⁹ ꝙ ens incorporeũ eſt in ſe pura ſcia tm̃. Ipſi.n. opinãtur ꝙ forme ſunt inſciẽtes, ꝑut cõſiſtũt in mã, ⁊ ſi forte inueniretur aliqd in mã nõ cõſiſtẽs, manifeſtũ eſt ꝙ eſt pura ſcia. Et tu vide ibidẽ: qm̃ loqᷣ ⁊ de intell'u nr̃o.

In diſputatõe 6' i ſol' dubij.2.

Sꝫ rõnalis aia eſt forma ſimplex ſepata a mã, vt Plotinus teſtaᷣ in lib. de aie imortalitate, ⁊ in lib. de btitudine ſignauit.d. aiam non eẽ cõpoſiti ꝑtẽ, teſtatur ipſa ei⁹ a corpe ſepatio. ❡ Rurſuꝫ forma que nõ eſt in mã, nõ patiᷣ/ nec eſſential'r, nec accñtaliter. hãc ſcripſit ⁊ auer. 9. Sap̃.d. Et iđ forme: q̃ nõ ſunt in mã, non patiunᷣ/ nec eſſential'r/ nec accñtal'r.

Cõ.2.

Erit g̃ maior nulla forma ſepata a mã patiᷣ eẽntial'r, vel accñtal'r: ſed aia rõnalis forma eſt ſepata a mã. ergo non patiᷣ eſſential'r vel accñtal'r. g̃ nõ paſſiua, nec ei⁹ opatio erit paſſio. ❡ Adhuc nullum agẽs eternũ agit actionẽ nouam imediate, vt auer. delarat in 8° phyſice auſcultationis. g̃ nec patiẽs eternũ pati dꝫ paſſione noua: ⁊ ꝑ ꝯſequens intelligere non erit pati, nec intell's virtus paſſiua.

Cõ.15.

❡ Itẽ nulla natura cõpleta in ſpecie, ac perfecta vna in ſua ſpẽ, oritur priuata perfectione ſibi poſi: ſic ꝙ rem recipiat ab altero alterius gñis ⁊ ſpeciei, ⁊ hec eſt nec̃ia: aliter daretur natural'r impfectuꝫ, ſed rationalis aia huiuſmodi. ergo ⁊ cõpleta erit ⁊ i eẽntia, ⁊ operatione. ❡ Preterea. Quecunqꝫ ſunt vnius ſpẽi, ſunt vni⁹ ⁊ eẽntialis proprietatis. Et hec intelligiᷣ tã in vniuocis q̃ꝫ in analogis, vt auer. dicit in ſũma libri Metheororuꝫ. ſed oẽs intelligẽtie ſunt vnius ſpẽi, vt auer. teſtaᷣ 2° celi. ergo qcqd competit vni eorũ ⁊ oibus. ⁊ ſic ſicut intelligẽtie mouenti orbem nõ cõpetit pati ab intelligibili/ nec ⁊ rõnali competet.

Capite de cõmẽta.
Cõ.59.

❡ Poſt hec arguiᷣ argumentis Ioannis in.q. ſecunda huius. ❡ Et ꝑmo agẽs ⁊ patiens cõicant in mã: vt Ariſto. ait in primo perigeneſeos, ⁊ auer exponit id.

Cõ.54.

❡ Amplius virtus actiua nobilior eſt paſſiua, vt poſt dicemus in expoſitione cõmẽti. 19. ❡ Rurſum omne quod patitur mouetur. vt dictũ eſt in. 3. auſcultatiõis phyſice. hec forte eẽ pñt argumẽta pro platonicis.

Cõ.19.
Põ peripateticorum.

❡ Conuenerunt peripatetici ꝙ ſit aliquis intell's paſſiuus: qui patitur ab ipſo intelligibili, queadmodum patitur, ⁊ ſenſus a ſenſili: ⁊ ſic erit ⁊ intell's paſſiuus, ⁊ intellectio paſſio erit quedam. ❡ Sunt eniꝫ (vt Simpl'. dicit hic, ⁊ Auerro. ⁊ Them̃. alibi) intell's tres, ac tria intelligere. Eſt enim intell'us ꝑtãte: qñ.ſ. imperfect⁹ ac ꝑuatus eſt ipſo itelligibili: ⁊ hic intell's poſſibilis/ ſiue paſſiuus, vel mãlis dr̃. eſt ⁊ itell's agẽs: q actus eſt ſicut habit⁹, ⁊ lumẽ, vt Ariſt. dicit, ⁊ h̾ aia in ſub̃as ꝯuertiᷣ diuinas. vt dicemus. tertius eſt itellectus ꝑfectus itelligibilib⁹. Erunt ergo ⁊ tria intelligere.ſ. itell's poſis, ⁊ itell's agẽtis, ⁊ intellect⁹ perfecti. Intelligẽ g̃: qđ pati eſt, intelligẽ ē itell's poſis ⁊ nõ agẽtis ⁊ ꝑfecti. Intelligere.n. ꝑfecti: quo intelligit ſe, nõ eſt pati, vt dicemus. Erit ergo intelligere pati, ⁊ intell'us qdã poſis ⁊ receptiuus ſm peripateticos. itell's ergo agẽs nõ ſilis eſt ſenſui, ſꝫ magis aeri ⁊ lumini ſm Ariſto. vel ſoli ſm Platonẽ, vt Them̃. inqt. Intellectus quoqꝫ ꝑfectus nõ

ſilis eſt ſenſui, ſed habitui. Ille enim põt agere ꝑ ſeipſuꝫ, ⁊ ſeipſum intelligere potẽs. ſenſus nõ põt abſqꝫ pñtia ſenſiliũ, nec ſuipſius eſt cognoſcitiu⁹. Intelligere ergo, qđ ſil'e ē ad ipſuꝫ ſentire, eſt intelligere intell's poſſibilis. ❡ Sed an ſit iſte intell's poſſibilis apud Ari. nõ dubitamus, ſed ſoluꝫ quo argumẽto id cõuinci poſſit ambigimus.

Expoſitor.

❡ Expoſitor antiquus hac in ꝑte ſic ſyllogizaᷣ, id: qđ ſicut ſenſus, qñqꝫ in actu, qñqꝫ in potẽtia: ita reſpectu intelligibiliũ: ⁊ intell's erit. Ergo ⁊ hoc argumẽto ſciemus intellectũ eſſe paſſiuũ. ❡ Sed pace ſua, hec ꝓbatio patiᷣ obiectionẽ. agentia eniꝫ hic, qñqꝫ ſunt in actu: qñqꝫ v° in poᵃ reſpectu agẽtiuꝫ celeſtium, vt Auer. dicit in. 12. metaᶜᵉ, ⁊ 8° phyſice auſcultationis. ⁊ tñ non dñr paſſiua: ſed agentia tm̃. Amplius intell'us agẽs: qñqꝫ eſt in actu: qñqꝫ in poᵃ ad actionem, vt Auer. in huius 3°. ⁊ tñ nõ dr̃ paſſiuus.

Cõ.34.
Cõ.46.
⁊.47.
Cõ.18.
Ioan.

❡ Ioan. dedit ⁊ alterã rõnẽ in.q. 2ᵃ. ⁊ põt ſic cõponi, oĩs v̾tus, cui⁹ opatio manet in ipſa, ⁊ ẽget aliquo extrinſeco pñti ꝓ illa actione, eſt virt⁹ paſſiua: ⁊ moueᷣ ab illo. ⁊ hãc declarat Ioã. ⁊ pꝫ, ſed intell's ē virtus hmõi, vt Ioã. oſtẽdit. ⁊ h̾ pacto põt ꝯcludi apud euꝫ intell'm aliquẽ eſſe paſſiuũ, ⁊ intelligere pati. ❡ Sed circa hanc obijciᷣ ⁊ adhuc, qm̃ vel Ioã. ſupponit itelligere eſſe receptũ ab intell'u/ ꝓ tũc: cũ pñs eſt phantaſma, vel ſupponit phãtaſma eſſe nec̃ium ad itelligere nr̃ꝫ/ ſiue ſit nouũ/ ſiue nõ. ſi ꝑmo mõ/ petit ꝑnᵐ ⁊ Plato ⁊ ſequaces dicũt oppoſitũ. Si 2° rõ nulla eſt: qm̃ actio antiq̃ nõ dependet ab agẽte nouo. ergo rõ hec falſa eſt.

Põ ꝑꝑa

❡ Vꝫ g̃ mihi ꝙ ꝑipatetici hñt duo accipe/ ꝙ itelligere ſit nouũ vel ſimpl'r ⁊ abſolute, vel cõparatione ad nos, vt dicemus. Et ſi hoc ſumptum eſt verũ, expoſitoris rõ eſt demõſtratiua, ſi ſic formeᷣ, oĩs virt⁹ q̃ qñqꝫ eſt in actu: qñqꝫ in potẽtia reſpectu opationis exiſtentis, ⁊ acq̃ſite in ea, eſt paſſiua. Hoc eniꝫ pacto demonſtraᷣ ⁊ mãm eſſe. Sed intell's aliqs eſt qñqꝫ in actu, ⁊ qñqꝫ in poᵃ reſpcũ opatiõis entis in eo, ⁊ acq̃ſite ſibi. ergo eſt virt⁹ paſſiua, ⁊ ſua opatio eſt paſſio. ⁊ h̾ pacto expoſitoris rõ põt cõpleri al'r nõ.

Cõ.57.

❡ Pro rñſione ad argumenta pati eſt duobus modis.ſ. corruptiue, ⁊ ꝑfectiue, vt 2° huius. ⁊ ꝑfectiue adhuc eſt dupl'r.ſ. ſubiectiue: eo pacto quo recipit ſpẽm ſenſibileꝫ receptiõe ſubiectiua: nõ tñ corruptiua. Et obitiue.i. cognitiue: nõ ſubitiue, ⁊ hec vocaᷣ receptio tm̃, ⁊ nõ ꝓprie eſt recipere formã, ſed ꝑfici a forma, vt ſuo loco latius declarabit. Primo ⁊ ſcđo mõ nõ patiᷣ itell's, ſed 3° mõ. ⁊ adhuc nõ in ſe: ſed reſpectu nr̃i, vt lati⁹ ſuo loco explicabiᷣ. ❡ Ad ꝑmã maior intelligiᷣ de receptiõe ꝑmo vel ſcđo mõ: nõ aũt 3° modo. Intelligentie enim poſteriores intelligũt primã, ⁊ recipiũt ꝑma 3° mõ receptionis. Ad 2ᵃᵐ, ⁊ 3ᵃᵐ, ⁊ 4ᵃᵐ ꝑ idẽ pꝫ ſol'o. Et ꝑ idẽ ad alias oẽs. ❡ Ad ꝑmã Ioannis ipſe ꝯcedit corp⁹ poſſe agere in itell'ꝫ actione ꝑfectiua/ tanq̃ꝫ in ſubiecto: nõ tñ ꝑmo mõ: ſꝫ ſcđo mõ, ⁊ actione noua. ❡ Sꝫ cõtra/ qm̃ vel phantaſma agit in intell'u paſſiuo virtute propria, vel virtute alterius. ſi virtute propria, ꝯtra, qm̃ nulluꝫ agens virtute ꝓpria, agit effectũ ſimpl'r, ⁊ abſolute preſtantiorẽ eo, nõ phantaſma ageret intentionẽ, vel ſpẽm intelligibileꝫ: quorũ quodlibet eſt preſtantius eo, ſi v̾tute alteri⁹, ꝯtra, virtus ſeparata a corpore nõ põt agere in corpus/ nec virtue propria/ nec virtute alterius. ergo nec virtus corpalis. econtra in ſub̃aꝫ ſeparatam agere põt/ nec virtute propria/ nec alterius. ❡ Ideo dõm vt prius phãtaſma nõ agere, ſad diſponere nos pro continuatione intell's quo intelligamus. ❡ Ad 2ᵃᵐ Ioã. dat multas ſol'. ⁊ tãdẽ in duobus ſe remiſit vltimis ⁊ male. Prima enim ⁊ 2ᵃ conceſſis amoueᷣ nec̃itas intellectus agẽtis, vt pꝫ cuilibet. ❡ Amplius ſi. preſtantius altero, cuius opatio eſt preſtantior: ſed operatio phantaſians, que eſt agere, nobilior eſt opatione intellectus poſis: que eſt pati, vt Io. dicit. ergo ⁊ phantaſma nobilius erit intell'u, ꝯ primã rñſionẽ. Cõtra 2ᵃᵐ nõ arguo, qm̃ manifeſte eſt falſitatis. ❡ Vltimam bene ſoluit, vide.

COMMENTARIVM.

Quo de ea aie ꝑtes qua ipſa cognoſcit ⁊ ſapit: ꝑtractare ꝓpoſuit. ꝑᵐ quaꝫ hꝫ diãꝫ. 2ᵐ quonã modo fiat ipſum intelligere. Exequiᷣ ergo nunc de ſcđo prius. Primo qdẽ ꝓpter Platonicos/ q intelligere, ſcire ⁊ ſentire intrinſecus proficiſci autumant. Peripatetici v° ab obiectis, rebuſqꝫ ipſis ſenſibilibus. Scđo v° ꝙ in doctrina proficiſcẽdi ordo ſit ab actibus. Cũ enim ſcitur ipſum intelligere, facile ſcietur intell'us diã, ⁊ qua differt a ſenſibus, ⁊ qua diuidiᷣ. Tertio deniqꝫ q͛ ex ipſo itelligere deprehẽdeᷣ genus ipſius intell's q̃ eſt v̾tus paſſiua, nã cognitio gñis ꝑcedit cognitionẽ diẽ. His ergo de cãis, Ariſto. prius de 2° exequitur, deinceps de primo. Hec de ordine.

Expõ Auer.

❡ Quo vero ad expoſitionẽ attinet, debes ſcire Auer. intelligere textuꝫ al'r q̃ꝫ alij intelligant. Arbitraᷣ enim Ariſto. mouere.q. de gñe ipſius intelligere, quo ſit, vt v̾ba ſic legaᷣ. Si igiᷣ ipꝫ intelligere ſit, vt ſentire: emergit qđ, an ipſum intelligere ſit quoddã pati ab ipſo intelligibili/ an aliquid aliud tale. Eſt enim queſtio rationi conſona. nam ſi intelligere eſt, vt ſentire, accidet qñqꝫ ipſum intell'm corrũpi ab excellenti intelligibili, veluti ſenſus ab excellenti ſenſibili. Sin auteꝫ ſit aliquid aliud tale, nõ vĩ qua rõne ipſuꝫ intelligere ſit ipſi ſentire ſil'e. Queſtio ergo hec nõ ab rõne eſſe vĩ. Et tũc iux ta, hãc expoſitionẽ verbũ aut, quod grece eſt ὅτι, dꝫ legi ꝓ an qđ eſſe ſolet interdũ dubõnis, interdũ ſol'onis nota. Si igitur (inqt) intelligere eſt ſicut ſentire, vt nũc ſupponiᷣ: an ipſum intelligere erit pati, vt ꝑma fronte apparet: qm̃ eſt recipere aliquid ab ipſo intelligibili. verbũ. [qm̃] eſt grece ὅτι, vbi in greco reddit cãm. quaſi dicat intelligere videri eſſe pati, qm̃ eſt pati aliquid ab intelligibili, an videlicet erit aliquid aliđ tale, hec de qõne Auer. que expoſitio nõ vĩ remota a ratione.

Cõis expoſitio.

❡ Themiſtius vero, ⁊ Simplicius voluerũt ꝙ Ariſtoteles volens ſoluere ſcđam.q. ꝑ ꝯſtituit ſibi vnaꝫ ſuppoſitionẽ, vt ex illa ad intẽtum proficiſcaᷣ. Eſt aũt ſuppoſitio/ ꝙ intelligere eſt ſil'e ipſi ſentire. Non tñ hanc ſuppoſitionẽ ꝓbat/ ſed Themiſtius doctiſſimus experiᷣ probare. nã vtroqꝫ gñe.i. tam per ſentire: q̃ꝫ per intelligere aĩa cognoſcere, ⁊ iudicare dꝫ. ergo intelligere eſt ſil'e ipſi ſentire. Preterea. Alia ſilitudo eſt, ꝙ ⁊ ſentire ⁊ intelligere ē cognoſcere. Tertia ꝙ vtrũqꝫ ſit de potẽtia ad actũ. Ex hac ſibi conſtituta ſuppõne infert quale ſit ip̃m intelligere, dicẽs ipſuꝫ eſſe aut pati, hoc eſt alterari ab ipſo intelligibili, vel ſi nõ eſt alterari ꝓprie, erit aliquid aliđ tale: hoc eſt pati equiuoce dictũ/ qđ eſt dicere pati ꝑfectiue, ⁊ nõ pati obiectione cõtrarij.

Quid ē ipſuꝫ intelligere

❡ Ex his diligi põt ipſius itelligere deffinitio. Erit enim intelligeee pati ab intelligibili perfectiue. poniᷣ pati perfectiue: loco gñis, q͛ in hoc conuenit cum ipſo ſentire, ⁊ ꝑ idẽ differt ab alterationibus corruptiuis, que fiunt abiectione cõtrarij. Ponitur aũt ab intelligibili loco differẽtie, q͛ per hoc differt ab ipſo ſentire: quod eſt pati a ſenſibili. Hec eſt cõmunis expoſitio, quam omnes approbant.

Queſtio

❡ Querimus in collectaneis, an rõne nãli poſſit probari ipſum intelligere eſſe pati, intellectũqꝫ ipſuꝫ, quo cognoſcimus, ⁊ ſapimus eſſe virtutẽ paſſiuã. Ariſt. eniꝫ ſumpſit ipꝫ intelligere eſſe ſicut ſentire: cuius cãm, vt diximus, Them̃. aſſignauit: ꝙ vtroqꝫ gñe anima ipſa iudicet, ⁊ cognoſcat. Poſtea ex hac ſuppoſitione infert ipſum intelligere eẽ in gñe paſſionis, ſaltẽ ꝑfectiue: veluti eſt ipſuꝫ ſentire/ nec aliquẽ inueni expoſitorũ grecorũ al'r vnq̃ꝫ reꝫ hãc ꝓbaſſe, nec Ariſto. inueni in aliquo loco aliqua alia ratione hanc concluſionem demonſtraſſe, ſed ſm Expoſitores vis rationis Ariſt. eſt hoc enthymema/ intelligere eſt, ſicut ſentire. ergo intelligere eſt pati ꝑfectiue. ❡ Modo q̃ꝫ leuis ſit hec ratio, multipliciter oſtẽditur. Primo enim dici põt ꝙ ipſuꝫ intelligere eſt ſimile ipſi ſentire/ non quo ad hoc qđ ſit pati, ſed quo ad hoc, ꝙ ſicut ſentire eſt iudicare de ſenſibili, ita intelligere iudicare de intelligibili, vt dixit Themi. nam multi voluerunt ip̃m intelligere fieri ꝑ eſſentiam intellectus, ⁊ ꝙ

nos intelligimus per eſſentiā intell'ꝰ, cū excitamur ab ipſis ſenſibilibꝰ, vt poſtea dicemus. Preterea. Platonici ꝯcedūt ſilitudinē: ſed aſſerunt/ nec ipꝫ intelligere/ nec ipſuꝫ ſentire eſſe pati: q2 vt Plotinus inq̄t, vt rōnes itelligibiles ſunt cuꝫ aīa cōcreate, ſic rōnes ſenſibiles ſīt cōcreate. ergo ſentimus nō recipiēdo ſpēs a ſenſibilibꝰ, ſed per ſpēs cōnatas ſentimus: ſenſibilibus extrinſecus excitātibus. ¶ Propter hec querit̄ vtrū ipſum intelligere ſit pati pfectiue: ita vt intellectio ſit perfectiua paſſio. Hec eni q̄ſtio eſt non leuis. ¶ Ubi

p̊ ꝯcl'o. primo dico ꝙ Auerroes, ⁊ quicūqꝫ tenent intellectū poſſibilem eſſe ſubām vtraqꝫ ex parte eternā, ſiue corpori aſſiſtētem, ſiue corpus informantē, ſiue vnuꝫ numero, ſiue multiplicatū. Si ipſum ponāt ſubſtātiaꝫ oīno ac vtraqꝫ ex parte eternā: nulla rōne demonſtratiua poſſunt ꝓbare ipſum intelligere eſſe nouā paſſionē ab intelligibili, nec ipſum intellectuꝫ de nouo pati ab ipſis ſenſibilibus: ⁊ per ꝯñs nec eſſe virtutē paſſiuā. Declaratur, q2 vbi intell'ꝰ ponit̄ ſubā omni ex parte eterna, erit vna ſubā ſimpl'r ſeparata hoc eſt nō dependens a corpore. Quā ꝯñtiaꝫ Auer. cōcedit in hoc ter-

Cō. 19. tio, ⁊ Plotinus in libro de dei voluntate. Modo nulla demonſtratiua rōne ꝓbari pōt intelligentias recipere ſpēs ab intelligibilibus: qnimmo phi aſſerunt illas hec intelligere p earū eēntias. ¶ Preterea. Si ponitur itell'ꝰ ſubā vtraqꝫ ex pte eterna: ponet̄ ſubā ſimplex ac pura. At non pōt demonſtratiua rōne ꝓbari puram ac ſimplicē ſbāꝫ moueri ac pati ab ipſis intelligibilibꝰ. Cū hec, vt Auer. inquit lib. deſtruc. deſtructuctionū diſputatione 6ᵃ ſol'. dubij ſcdi, ſubm

Cō. 15. accñtiū eſſe nō poſſit. ¶ Preterea. Nullā ſubm eternā peripatetici aſſerunt agere effectū nouū imediate, vt Auer. 8° phice auſcultationis inquit. ergo a fortiori ꝓbare nō poterunt ſubāꝫ eternā pati nouiter ab aliquo. ¶ Preterea. Phi ponūt ſubām vtraqꝫ ex parte eternā/ eē ſimpl'r cōpletaꝫ in ſpecie, at ſubāꝫ eternā cōpletam in ſpecie nō pñt ꝓbare demōſtratiua rōne pati nouiter ab intelligibilibus. ¶ Prete-

Cō. 49. rea. Oēs ſube ſeparate ſunt eiuſdē ſpēi: vt Auer. aſſerit libro de celo 2°. Igit̄ ſicut nō pōt probari rōne demonſtratiua ſubās mouentes ſtellas pati ab intelligibili: ſic nec ſubāꝫ intellectualē: q̄ eſt intell'ꝰ noſter. Preterea. Rōne nāli nō pt ꝓbari ſubām imālēꝫ pati ab intelligibili. ḡ nec intellectuꝫ.

2ᵃ ꝯcl'o. ¶ Scḋa cōcluſio, qui ponūt itellectiuā aīam eſſe factā cuꝫ oībꝰ ſpeciebus intelligibiliū/ ⁊ ſenſibiliū, illiſqꝫ plenam, vt Platonici poſuerūt, nō pñt ꝓbare ipſum intelligere vel ſentire eē pati vel paſſionem. Hec cōcluſio illico pſpicua eſt, q2 intelligere nō eſt pati, niſi pro quāto intellectio eſt receptio ſpēi ab intelligibili. Simil'r ſentire nō eſt pati, niſi ꝓ quāto eſt receptio ſpeciei ſenſibilis ab obiecto. Sꝫ iſte ſpecies cū ſint concreate/ non recipiuntur ab obiectis. ergo intelligere

3ᵃ ꝯcl'o. vel ſentire nō erit pati. ¶ Tertia concluſio qui ponunt intell'm agentē ⁊ intell'm poſſibilem eſſe vnū ꝭm rem/ ⁊ intellectū agentē eſſe formam: que ꝓducit oīa terrena/ ac omnia nālia, iſti non pñt ꝓbare intell'm pati ab intelligibilibus. pꝫ q2 intell'ꝰ agens ꝭm nullam opinionē patitur ab intelligi

4ᵃ ꝯcl'o ex dictis bili. ergo nec poſſibilis, cū ponat̄ idē cū agente. ¶ Ex his ſequit̄ ꝙ ſoli illi q aſſerunt intell'm eſſe productū, ⁊ nō ſubſtantiā cōpletā in ſua ſpecie, poſſunt probare intellectū eſſe virtutem paſſiuā, ⁊ intelligere ipſum eſſe paſſionē de nouo perfectiuā. ꝓbat̄, q2 ſi eſt ꝓductus, ⁊ nō eſt ſubſtantia completa in ſpecie, cum ꝓducitur, erit ꝓductus, vt virtus imp-

Ꝓma pō Thm̄. fecta ⁊ apta pfici: ⁊ ſic per intelligere pficiet̄. ¶ Ut vō res hec melius intelligat̄, debes ſcire ꝙ Themiſtius, qui voluit intellectū eſſe ſubām ſeparatam eternam vtraqꝫ ex parte/ ⁊ eſſe formam, que ꝓducit oīa nālia, dicit (vt poſtea videbit̄) ꝙ intellectus ipſe: qui ſimul eſt agens ⁊ poſſibilis: intelligit per eſſentiam ſuam oīa ea, quorū ipſe eſt per ſuam eſſentiā cauſa: ⁊ ſic intelligit oīa gñabilia, quorum ipſe eſt per eſſentiam cauſa, per eius eſſentiā, hoc eſt intelligēdo ſuam eſſentiam. nam cum eius eſſentia ſit ratio ꝓducendi illa oīa, erit ratio intelligēdi eadē. ergo intelligendo ſuam eēntiā, intelligit oīa illa, quorū illa eſt diſſilitudo cauſalis. Scḋo dicit, ꝙ nos intelligimus de nouo per eēntiā intellectus, nō ꝙ intellectus nobis copulatus de nouo recipiat ſpecies ab intelligibilibus: nō enim cū ſit intellectus agens recipit ab intelligibili aliq̄d: ſed de nouo nos intelligimus: p hoc ꝙ intellectus fit in nobis noua intellectio, fit aūt in nobis noua intellectio, q2 cū ipſe ſit per eſſentiam ſuam oīuꝫ itellectio, pt fieri in nobis noua intellectio mediantibus nouis phantaſmatibus nouiter in nobis factis. nā illis in nobis de nouo factis, intellectus copulatur de nouo nobis: ⁊ ſic per ipſuꝫ noua intellectione intelligimus. ¶ Utrū vō intellectus ꝭm Them̄. prius fiat in nobis forma dans eſſe, q̄ꝫ fiat nobis intellectio, pulchrū eſt videre: verū de his poſtea. Satis vero ſit declaraſſe Themiſtius ponens intell'm ſubām eternam vtraqꝫ ex parte cogit̄ ponere intellectionē nō eſſe receptionem, nec paſſioneꝫ, ſed eſſe intell'm ipm ꝓut de nouo nobis copulat̄, vt intellectio ſibi, ⁊ nobis. ¶ Scḋa poſitio eſt illa,

Poſitio Auer. quā Auer. cogit̄ afferre. Ipſe enim aſſerit intell'm poſſibilem eſſe eternū vtraqꝫ ex parte, ⁊ aſſerit intellectum agētē, qui eſt aliquid aīe intellectiue/ nō eſſe formā agentē oīa nālia. ergo quo ipſe ponit intell'm ſubām vtraqꝫ ex parte eternam, nō pōt ponere ꝭm principia ſua illam aliquaꝫ ſpecieꝫ recipere de nouo ab intelligibilibus, vt argumēta facta cōtingunt. Quo vō ponit intell'm agētem nō eſſe formā ꝓductiuam rerū nāliuꝫ, nō pōt ponere noſtrū intellectū itelligere res nāles p eius eſſentiam: nō enim eius eſſentia pōt eſſe ratio formalis vel cauſalis reꝝ nāliū repñtatiua. Quo etiā ponit intell'm eſſe ſubām eternā, ⁊ non formā reꝝ productiuam/ cogitur ponere intell'm noſtrū itelligere oēs nāles res apprehenſione eterna: nō q̄dē p realē receptionē ſpērū a rebus: ſed p receptionē ipſoꝝ intelligibiliū intētionaleꝫ: quaꝫ expreſſe h̄ Auer. fatetur. ¶ At vero hāc poſitionē intelligas, debes ſcire ꝙ duplex eſt receptio alicuius in aliquo, altera eſt realis, que fit per realē inherentiā rei in ipſo recipiēte: altera eſt intētionalis, que fit per cognitionē. vbi cā. ꝭm cōiter opinātes lapis eſt dupliciter in mente, obiectiue: ſbtiue q̄dē nō ipſe eſt in aīa/ ſed eius ſpēs: obiectiue vō ipſe lapis eſt in aīa, veluti eſt cognitū in cognoſcēte. Prima q̄deꝫ receptio: qua aīa recipit ſpēm lapidis realis eſt, ꝙ ipſa ſit p realem inherentiā accidētia in ſubiecto. Scḋa vō non qua ſpēs, ſed lapis ipſe cognoſcit̄, vbiqꝫ a phis dr̄ intētionalis/ a metaphyſicis dr̄ obiectiua. Auerroes ergo cum ponat intellectū ſubām eternā/ ⁊ vtraqꝫ ex parte ſempiternā: nō pt ponere illā recipe reali receptione aliquid ab itelligibili: vt ꝓbauimus. Cum vō non ponat eum formā ꝓductiuam oīum reruꝫ gñabiliū, nō pōt ponere eum intelligere p eēntiam res ipſas gñabiles, vt poſuit Themiſtius. ergo cogit̄ ponere intell'm recipere intelligibilia intentionalr, obiectiue: q2 vō poſuit eum vnum numero oīum hominū, ⁊ ſempiternū ſimpl'r, cogitur ponere euꝫ de nouo nihil intelligere, ſed nos p ipſum de nouo intelligere, non q̄dē p nouam intellectionē in eo factā: ſed per hoc ꝙ factis in nobis nouis phātaſmatibus, ipſe copulat̄ nobis mediantibus illis, vt intellectio eorū, quorū ſunt illa phantaſmata. ¶ Ex his

ꝯ Joan. cādauā. pꝫ quantis in erroribus vſetur Joānes candauenſis, q cre dēs fictioni Auer. dixit de mēte eius intelligere noſtrū eſſe realē paſſionē, ⁊ fieri de nouo ſimpl'r in aīa phantaſmatibꝰ in eo gñantibus nouas ſpēs. Quod eſt purus error. nam ſi intell'us eſt ſubā ſempiterna, ⁊ vna numero, non poteſt de nouo aliquid recipere, vt rōnes cogunt, vel ſaltem non pōt ꝓbari rōnibus efficacibus ſubſtātiam illā de nouo realiter pati ab intelligibili ſpēm: de hac pōne poſtea prolixe.

Platonicorū pō. ¶ Tertia vō poſitio eſt Platonicorū. nam cum iſti ponant intellectiuam animam eſſe creatā cum oībus ſpēbus intelligibiliū ⁊ ſenſibiliū: illas quidē exiſtentes in virtute intellectiua: alias vō in vtute ſenſitiua: cogunt̄ dicere ipſuꝫ intelligere, ⁊ ipm ſentire nō eſſe pati, ſed potius agere: q2 ſicut e luce exiſtēte in ſole emittit̄ radius luminoſus, quo illuſtrātur viſibilia: ſic a parte ſenſitiua que perfecta eſt ſpeciebus ſenſibiliuꝫ: emittit̄ radius ſenſitiuus ad ipſa ſenſibilia, cum fuerit pñtia ſenſibus: que emiſſio dr̄ ſenſatio: ſil'r a parte intellectiua plena ſpeciebus intelligibiliū emittitur radius intellectualis, ad ſenſibilia, que ſunt itellectui pñtia, ⁊ ſic hec

Pō ari. emiſſio dr̄ intellectio eorū: ad que emittit̄. ¶ Ex q̄bus ſequitur ꝙ ſi poſitio. Ariſt. eſt, ꝙ intelligere ſit de nouo pati aliq̄d ab intelligibili ſicut ſentire, q̄ð ē de nouo pati ſpēꝫ ab ipſis ſenſibilibus, vt ꝓbauit ſcḋo huius. ⁊ videbit̄ in tex. ꝓximo. Oꝫ dicere, ꝙ itellectiua aīa ꝭꝫ ipꝫ ſit de nouo producta ⁊ q̄dē īpfecta, vt dicit 2° hꝰ. vbi aſſerit aīaꝫ maiori tpe degere in ignorātia q̄ꝫ in ſcia. nā ſic poſſumus dicere ſpēs fieri de nouo in ipſo intell'u, ⁊ ꝙ pati ſit recipe ſpēꝫ ab itelligibili: ⁊ q2 Ariſto. ꝯcēdit aīs. ergo de mēte ſua hec oīa opꝫ dicere. ¶ Juxta vō hāc opinionē rō Thome eſt demr̄atiua, q2 ſupponit ipm itelligere eē de nouo in aīa: ⁊ nō p eēntiā. eius ḡ p receptionē que eſt exitus de potentia ad actū. Hec dicta ſint ꝓ pñti digreſſione, q2 poſtea diligētius dicemus.

Argyr. ¶ **Uacare igit̄ ipſaꝫ paſſione/ ſed forme ſuſceptiuā eē: opꝫ. ⁊ potētia talē: ſed nō illā eſſe. ⁊ ſimilitudinē ſubire cū ſenſu: vt quēadmodū ſeſe habet ad ſenſibilia ſenſus/ ſic ſe habeat ad intelligibilia intellectus.**

T. c. 3. ¶ **Impaſſibilem ergo opꝫ eſſe/ ſuſceptiuū autē ſpecie/ ⁊ potentia huiuſmodi/ ⁊ non hoc ⁊ ſimiliter ſe habere ſicut ſenſitiuū ad ſenſibilia/ ſic intellectum ad intelligibilia.**

τοῦτο hāc hoc

Coll'. te. com̄. 3. ¶ Que inducit in. q. mote ſol'one tria ſūt ꝭꝫ Them̄. p̊ᵐ nāqꝫ opꝫ impatibilē intell'm eſſe. ¶ 2ᵐ apponit ſuſceptibile vō ſpēi, ⁊ poᵃ hꝰ/ ſꝫ nō h̄. i. deinde neceſſe eſt vt peculiarē q̄deꝫ nullā formā obtineat: ſed vt oīum formaꝝ cōpos ⁊ caparqꝫ ſit: ita ꝙ q̄ꝫuis ptāte oīa referat: nō tñ ſimpl'r ⁊ abſolute oīa ſit. ¶ 3ᵐ ponit, ⁊ inq̄t: ⁊ ſil'r ſe hr̄e/ ſicut ſenſitiuū ad ſenſilia ſic ⁊ intellectiuū ad intelligibilia: ita ꝙ quēadmodū ſenſus nihil eſt. actu eorū: que ſentiunt̄, ita itell'm nihil eſſe actu eorū: que itelligant̄. ⁊ ſic hec tria in ſol'one q̄ōnis iducēs, monſtrauit intell'ꝫ quo pacto vtutē eſſe paſſiuā, ⁊ q̄ūo itellectio ſit paſſio, ⁊ q̄ūo intell'ꝰ ad intelligibilia ſe habeat.

Com̄. 3. **Cū narrauit.** ¶ Proponit Auer. intētionē huius capitis ad precedētia, ꝯtinuās eam, ⁊ inq̄t: cū narrauit ꝙ ꝑ neċe eſt pſcrutari de hac actione: q̄ eſt formare p intell'm, vtrū eſt paſſiua/ aut actiua, ⁊ hec fuit q. icepit ponere id: q̄ð vult declarare. i. duas ꝓpōnes: quas apponet in declaratione. q. ſ. ipſuꝫ eſſe de virtute paſſiua q̄quo modo. Scḋa eſt, ⁊ ꝙ eſt nō trāſmutabile: q2 nō eſt corpus, neqꝫ vtus in corpe. Erūt ergo ꝓpōnes declarāde due. Pria. ſ. ꝙ itell'ꝰ vna eſt vtus paſſiuarū. Altera vō ꝙ intell'ꝰ eſt vtus imālis. Apponēs igit̄ 2ᵃᵐ ꝑ exeq̄tur, ⁊ inq̄t: ⁊ cuꝫ bñ fuerit pſcrutatū de hoc, appebit ꝙ neceſſe eſt ꝙ iſta pars aīe, p quā fit formare: eſt vtus nō trāſmutabilis a forā quā cōprehēdit. hec eſt ꝓpria ꝓpoſitio. Et pmā ponit. d. ſꝫ non hꝫ de intētione paſſionis: niſi h̄ tm̄. ꝙ recipit formā quā cōprehendit, ⁊ q2 eſt in poᵃ id q̄ð cōprehendit/ ſicut ſentiens: nō q2 eſt aliq̄ð h̄ in actu corpus, aut virtus in corpore, ſicut ſentiēs. ⁊ hec fuit pma ꝓpō, ⁊ applicat hoc verbis: ⁊ pꝫ. Eſt ergo p̊ᵃ ꝓpō: que fuit 2ᵃ ꝓpoſitaꝝ, ꝙ itell'ꝰ nō eſt trāſmutabilis: ſed imālis virtus. Cui miſcuit ⁊ primā. ſ. ꝙ intell'us eſt virtus paſſiuaꝝ. Has ergo duas ꝓpōnes inducet in ſolutione. q. Addit aūt vnā ꝓpōnē Ariſto. [Et ſil'r ſe hr̄e/ ſicut ſenſitiuū ⁊c̄.] Hanc ꝓpōnē dupl'r ordinat Auer. ⁊ dixere iuniores ꝙ vna Auerro. expoſitio eſt: vt ꝓpoſitio illa: ſicut cōcluſio ſit ex precedentibus concluſa, ⁊ ſic dꝫ legi vt iacet.

altera Auerrois expoſitio eſt vt ſit/ ſicut ꝓpoſitio ⁊ principium: quo ꝯcludit̄ id q̄ð dictū eſt, ⁊ ſic dꝫ legi tranſpoſite. Primo modo intēdit 2ᵃ expoſitio. Scḋo mō p̊ᵃ expoſitio. ¶ Sed hec expoſitio ꝯdicit Auer. qm̄ Auer. dicit Ariſto. ponere has duas ꝓpōnes dictas tm̄: ⁊ nō ꝓbare hic illas, ſꝫ in lr̄a ſequētis cōmēti. quare hmōi propoſitio/ nec vt ꝓncipiū nec vt ꝯ teneri pt, vt dicūt cū nō ꝓbet: ſꝫ narret. ¶ Amplius nō pōt teneri vt ꝯcl'o, qm̄ tūc notū cōcluderet̄ p ignotius. ꝯ diffinitionē argumēti. ¶ Adhuc nec vt principium. qm̄ hec ꝓfecto ratio non valet: intell'ꝰ ad intelligibilia ſe habet, ſicut ſenſus ad ſenſilia: ergo intellectus eſt virtus paſſiua intrāſmutabilis: immo totū oppoſitū, ergo hec expoſitio eſt ꝯ Auer. ¶ Al'r ergo dicamus ſ. Ariſt. duas notaſſe ꝓpōnes. vnā. ſ. ꝙ intell'ꝰ eſt virtus īpaſſibilis. Alterā ꝙ ſit ſceptiuus eſt ſpēi. Tertiā apponit ⁊ nūc. d. ſile eē de intellectu ad itelligibilia ⁊ de ſenſu ad ſenſilia. ꝓpō ergo tertia vꝫ ꝯriari pme, qm̄ ſi ita eſt de intell'u reᵘ itelligibilis, quēadmoduꝫ ⁊ de ſenſu reᵘ ſenſilis, ꝓculdubio ſicut ſenſus aliq̄ñ corrumpit̄ a ſenſili, ⁊ intell'ꝰ corrūpit̄ ab intelligibili. pmo aūt intell'm eſſe īpaſſibilem dixit, ⁊ ſic ꝓpōnes he cōtradicent. ¶ Ad tollendā. q. hanc Auer. mouet̄ dupl'r ſermonē ordinat̄. ꝑ mō vult ꝙ tertia ꝓpō dꝫ anteponi, ita q̄dē vt ſit ordo prepoſterus in phi textu. Tūc q̄dē prima ꝓpō erit [Et ſil'r ſe hr̄e ſicut ſenſitiuū ad ſenſilia] que, q2 abſolute ꝓfertur, vꝫ innuere intell'm pati corruptiue q̄ñqꝫ ab intelligibili: iō apponit ⁊ ꝓpōnes alias: quaſi intell'ꝫ hūc limitātes ad paſſionem receptiuā tm̄. ⁊ hec q̄dē pma eſt huiꝰ ſermonis ſeries. ¶ Scḋa vero ſeriē inuit ipſe ꝙ textus, ⁊ ſi legat̄ vt ſtat, tollitur ꝯdictio ex hoc: qm̄ cōparatio ſenſus ad ſenſile, ⁊ itellectus ad intelligibile, eſt q̄ꝫtū ad modū recipiendi, ⁊ nō q̄ꝫtū ad recipientia: ⁊ ſic nō ꝯdicunt. Inq̄t ḡ ⁊ pōt intelligi ſic, ⁊ neċe eſt vt ſit de virtutibꝰ paſſiuis, ita ꝙ ꝓportio ſenſus ad ſenſilia ſit ſicut proportio intell'ꝰ ad intelligibilia, ⁊ ꝭm hoc in ordine ſermonis erit trāſpoſitio. tūc dꝫ legi ſic, opꝫ igit̄ vt diſpoſitio eius ſit ꝭm ſilitudinem, ſicut ſenſus apud ſenſilia, ſic intell'ꝰ apud intelligibilia, ⁊ vt ſit nō paſſiuū paſſione ſenſitiua, ſed recipit formā, ⁊ eſt in potētia: ſicut id quo ad ipſum receptionē. ſ. ⁊ nō id quo ad recipiens, ⁊ ſic tollit̄ ꝯdictio. ¶ Deinde apponit ſcḋam, ⁊ inq̄t. Et pōt intelligi, ⁊ diſpoſitio eius erit ꝭꝫ hūc modū, ſicut ſenſus apud ſenſibilia, ita intell'us apud intelligibilia. i. ꝙ ꝓponere ipſum non paſſiuū nō ꝯdicit huic ꝙ ꝓportio ad intell'm ſit, ſicut proportio ſentiētis ad ſenſatū: ⁊ ſic non opꝫ vt fiat trāſpoſitio: cū he non ꝯdicant eo quo pacto, vt diximus, ſed forte cōcedendo ipſum hr̄e hāc ꝓportionē: erit neċe vt non ſit tranſmutabile, ⁊ ſic ſtant plus q̄ꝫ ſimul. ¶ Reddit cām pme expoſitionis, ⁊ inq̄t. Et coegit me ad illā expōnē. i. pmaꝫ: ꝗn q̄ tertiā ꝓpoſui ꝓpōnē hoc, ꝙ intell'm hr̄e hāc ꝓportionem, manifeſtū eſt per ſe, aut ꝓpe: ⁊ ſic nō ſimpl'r eſt manifeſta: ⁊ ideo potuit recipere expoſitioneꝫ, ⁊ ideo potuit tranſponi ordo, ⁊ declarari p primā. itaqꝫ ſi eſſet ſimplr manifeſta, ꝓculdubio nō poterat exponi: qm̄ vero manifeſta eſt prope, ideo ⁊ potuit exponi: cū hoc ꝙ eſt q̄ſi pnᵐ, ⁊ ſi ſit declarata per illā, eſt quaſi pnᵐ ad ſciendū ipſum eſſe non paſſiuū corruptiue, neqꝫ trāſmutabile: ⁊ ſic illa ꝓpoſitio eſt limitata, expoſitaqꝫ per primā, ⁊ adhuc quaſi principiū declaratiōis prime: nec incōuenit vnā ꝓpoſitionē eſſe expoſitā p alterā qm̄ eſt equiuoca, ⁊ declarās illā facta limitatione. ¶ Et huius commenti intentio fuit longo tēpore mihi occulta, ⁊ iuniores nihil penitus intelligunt huius loci.

COMMENTARIVM.

p̊ᵃ expō. **Si Auer.** expoſitionē ſectemur, quam ꝓximo textu aſſignauimus. Dōm eſt, ⁊ quidem verbis Ariſto. nō diſſonū, ꝙ Ariſtoteles nūc q̄ōnem motā diluat, Cū eniꝫ querebat̄ de ipſo intelligere an pati, an q̄dpiā ipſi pati ſile eſſet, ſoluit, ⁊ dicit tria. pmū eſt, ꝙ ipm itelligere nō eſt pati ab intelligibili alteratiue, veluti a ꝯrio. Secundum

eſt, q itell's eſt ſpẽi ſuſceptiuus, q2 intell's eſt poª talis ſpẽs, nõ tñ eſt illa ſpẽs formal'r, qua intelligibile itelligit, ſ3 ẽ poª illa. Tertiũ qđ dicit, eſt q itell's ſe h3 ad intelligibilia, vt ſenſitiuũ ad ſenſibilia.

2ª expõ

¶ Sin aũt ſectemur expõnẽ Themiſtij ac ceterorũ, dicem⁹ q Ariſt. ſoluit primo textu, qõnem generatim: voluit enim qđ intelligere ſit pati: q̃le võ pati, ſub diſiũctione reliquit, q2 eſt vel pati alteratiue vel pati perfectiue. Volẽs ergo declarare quale pati ſit ipſu3 itelligere/ ⁊ qualis ſit natura intell's, ſumit quedã cõia ſenſui ⁊ intellectui, poſtea quedam propria illi. ea, que intellectui ⁊ ſenſui cõia ſũt, tria ſũt (vt Them. annotat) reuera tñ duo, ex quibus tertiũ, qđ illa duo cõplectitur, relucet. Horũ pͥmũ eſt nõ pati ab itelligibili alteratiue/ veluti a ſuo õrio. Scõm eſt intellectũ eſſe ſuſceptiuũ ſpẽi, que eſt ſilitudo rei que intelligit. Tertiũ qđ ex his duobus colligit, eſt, q intell's ita ſe h3 ad intelligibilia, veluti ſenſitiuũ ad ſenſibilia. Horũ pͥmũ qdẽ etiã ſenſibus cõe eſt: nõ enim patiunt ſenſus a ſenſibilibus alteratiue veluti a õrijs/ niſi p acciñs, quatenus ſenſibilia cũ excelluerint, diſſoluat organũ ad cuius corruptionẽ ſenſus diſſolui vĩ. Scõm ẽt cõe ſenſitiuis eſt; non enim ſenſitiuum eſt tale actu: qualis eſt ſpecies, nec eſt illa formal'r. Ex his duobus colligitur tertiũ q ita intell's ſe h3 ad intelligibilia/ ſicut ſenſitiuũ ad ſenſibilia. Vtrũq3 enim ab obiectis ipaſſibile eſt alteratiue, veluti a õrijs, vtrũq3 nõ eſt tale actu, qualis ſpẽs, ſed ſpẽi ſuſceptiuũ, non aũt ſpẽs.

Cõſideratio vborum.

¶ Quo vero ad verba attinet primum, qđ ſenſibus eſt intellectui cõmune eſt, non ab rõne collegiſſe Ariſtotelem, q2 aliqui veterũ crediderunt intellectum ⁊ animaʒ eſſe idem: animã vero dixerunt eſſe vnũ elementorũ, Hypparchus quidẽ ignem, Anaximenes aerem. Modo ſi mens ignis eſt, ab eo intelligibili corrumpetur, quod contrariũ igni eſt, ſimili ratione ſi eſt aer: aut tale id genus, ſemper enim ab illius cõtrario delebitur. Secunduʒ võ colligit Ariſtoteles partim aduerſus Empedoclem, partim aduerſus Platonicos: cum enim inquit. Suſceptiuum aũt ſpeciei, ⁊ potentia talem, aduerſus Platonẽ loquitur, qui intellectũ factum ponit, omnibuſq3 rerũ ſpeciebus ſemper plenũ: nõ enim ſm Platonicos, intellectus aliquãdo poteſtate innuitur, ſed ſemp eſt in actu, nõ qui ſuſceptiuus, ſed cui iam ſuſcepit. Cõtra Empedoclẽ vero inquit. ſed non τοῦτο, ideſt ſed non hoc, quod verbum nõnulli interp̃tes ad ſpecieʒ retulerunt. Et tunc ſenſus eſt intellectum eſſe poteſtate ſpẽm, non aũt hanc, ſiue illam formaliter, ⁊ tunc non errorem Empedocles per hec vba voluit eſſe exploſum, ſed errorem eorũ, qui in ſcholis platonicorũ etiã fatent intellectũ intelligere gñabilia per eſſentiaʒ ſuam quaʒ arbitrabant eſſe ſpeciẽ ⁊ ſilitudinem omnium pductoruʒ cauſalem, ac formalem: quã partem ſecutus eſt Themiſtius: vt diximus. Auerroes autẽ quid blacterizet, p3 in cõmẽtario ſuo, vbi retulit hoc ad corpus, quod eſt error. Simplicius vero intelligit intellectum eſſe ſpeciei ſuſceptiuũ eius. ſ. intelligibilis, quod cognoſcit: nõ aũt eſſe hoc ideſt ipſum intelligibile, cuius ſpeciẽ ſuſcipit: ⁊ tũc in Empedoclem hec verba retulit Ariſtoteles, qui arbitratus eſt/ intellectum res intelligere, quatenus eſt ipſe res, quas intelligit: hec poſſunt dici ſi ſectemur expoſitionem Themiſtij. ¶ Vel' tertio legi põt textus aliter, vt vĩ innuere Simplicius, q cuʒ Ariſtoteles feciſſet pro ſolutione queſiti hoc enthymema itelligere eſt ſicut ſentire, ergo eſt pati. ſ. vel alteratiue, vel equiuoce. Nũc declaret añs: pro cuius declaratione ſumit duo cõia intellectui ⁊ ſenſib⁹. ſ. q vterq3 ſit impaſſibilis ab obiectis, ⁊ vterq3 ſuſcipiat ſpecies: nõ res. Ex his ergo infert antecedẽs. ſ. q intelligere ſit ſicut ſentire, ⁊ qđ ſil'r ſe habet ſenſitiuũ ad ſenſibilia, vt intell's ad intelligibilia, que expoſitio mihi vĩ pulchra: q2 Ariſt. de illo aſſumpto nullibi a. [illegible] er locutus eſt: ⁊ cum ſit principium omnis pſcrutationis de intellectu, decebat de eo fieri de ipſo ſermonẽ aliquẽ. Expõnes, quas hic blacterizat Auer. friuole ſunt, ⁊ nõ ſapiunt mentem Ariſto. ¶ Quo vero ad verba attinet, p3 pͥmo vbũ illud [ergo] nõ eſſe illatiuũ, ſ3 ſignũ cõtinuationis. per impaſſibilem võ qđ grece eſt ἀπαθεσ apathes, Ariſto. nõ eternũ intellexiſſe/ l3 reuera ſit eternus. Ariſto. enim p illud vbũ nihil aliud vult hr̃e, q̃3 intell'm non pati ab ipſis itelligibilib⁹, veluti nec ſenſitiuũ a ſenſibilibus alteratiue tanq̃3 a õrijs. mõ phibet nihil intell'm non pati ab intelligibili alteratiue, ⁊ eſſe alia rõne corruptibilẽ. ſ. p accidens ad eius ſubiecti corruptionem. ⁊ hoc aduertit doctor qdam, ⁊ qdẽ nõ iperite. nã l3 ex alijs ab Ariſtotele dictis poſſit colligi itell's imortalitas, vt dicemus, ex his nõ colligit. Nec qđ blacterizat Auer. hic laudo. aſſerit enim Ariſt. p impaſſibilẽ intelligere intranſmutabilem: q. ſ. intell's nec ſit corpus, nec miſtus cũ corpe: nã l3 hoc ſit verũ, ⁊ peripateticũ. ex his verbis nõ colligit, q2 aduerſarius poſſet dicere ipm eſſe intranſmutabilẽ ab itelligibilib⁹, aboleri tamẽ corruptione ſubiecti: cuius eſt

Quid ſpẽs.

Per ſpẽm võ, que grece eſt, εἶδοσ, intelligunt peripatetici nõ ipm intelligibile, qđ intelligit, ſ3 rõnẽ itelligẽdi: nõ itellectã. Eſt. n. duplex rõ itelligẽdi ſm peripateticos. altera que eſt rõ intelligẽdi itellecta, q nõ poſſit p ipſam intell's aliqd itelligere, niſi ipſa pri⁹ itelligat: ⁊ ſic definitio eſt rõ intelligẽdi: q2 itelligẽdo ipſam: diffinitũ itelligimus. Altera eſt rõ itelligẽdi nõ intellecta, qm̃ p ipſam itelligere poſſumus, ⁊ ipſaʒ nõ prius itelligere: ⁊ ſic ſilitudo rei in mẽte, dĩ ſpẽs ⁊ rõ intelligendi, q2 poſt q̃3 itell's p ipſam efficit in actu itelligit intelligibile cui⁹ eſt ſpẽs: nõ tñ illã prius itelligẽdo: ſ3 poſtea reflexere: vt alibi dicem⁹. Et cũ dici [Et ſil'r ſe hr̃e ſicut ſenſitiuũ] notãter dixit ſicut ſẽſitiuũ, qđ grece eſt αἰσθητικόν, eſtheticon, ⁊ nõ ſicut ſenſus ad denotãdũ, q nõ ſenſus ſentit, ſed ſenſitiuũ. At intell's intelligit, ⁊ cõparauit intell'm ad ſenſitiuũ, ⁊ non ad ſenſum, quatenus ſenſitiuũ ſentit, ſicut intelletus intelligit.

Argũ

¶ Quare neceſſe eſt ipſ3/ cũ vniuerſa itelligat: nõ miſtũ eẽ/ ſic Anaxagoras dixit/ vt ſupet atq3 dicat/ id ẽ vt cognoſcat atq3 pcipiat alienũ nãq3: cũ appet iuxta phib3 atq3 ſeiũgit.

¶ Neceſſe itaq3 eſt/ qm̃ oĩa intelligit/ impermiſtũ eſſe/ ſicut dicit Anaxagoras/ vt [a] imperet/ hoc autẽ eſt/ vt cognoſcat: Iuxta appens [b]. n. phibet extraneum/ ⁊ preocturat [c].

Tex. [a] ἐνακρ… τῆ vt ipſe [b] παρεμφαινόμενον. Iuxta parẽs. [c] ἀντιφράττει obſtruit preoccurat. Coll. cõ. 4.

¶ Cũ pͦpoſuit libri totius tertij intẽtionẽ: ⁊ q. mouit: proſequens de propoſita intẽtione, ⁊ duas accepiſſet pͦpõnes declarãdas, hac in parte declarat demr̃one ipſuʒ impaſſibileʒ eſſe: receptiuũ tñ forme/ ⁊ iqt. Neceſſe itaq3, qm̃ oĩa intelligit, imiſtũ eẽ, ſicut dicit Anaxa. vt imperet, hoc auteʒ eſt. i. intell'us aũt eſt imiſtus, vt cognoſcat oĩa. intus. n. apparẽs phibet extraneum, ⁊ obſtruet. i. ſe iungit. Luculentius intelligitur ⁊ hic textus in expoſitione cõmenti.

Cũ poſuit. ¶ Et debes ſcire q dupliciter de intellectu erat ambiguitas. ſ. quantum ad eius opus an. ſ. genere ſit paſſionis: an actionis. Et q̃tũ ad operans. ſ. an intel's ſit paſſiuus imãlis: an miſtus cum mã. primã qdẽ ſupponit tanq̃3 perſpicuã. Ponit ĝ intentionẽ ptis in ſcđo ⁊ iquit, Cum poſuit q intell's mãlis recipiẽs d3 eẽ de gñe virtutũ paſſiuarum, ⁊ hec pͥª fuit pͦpõ, ⁊ cũ hoc non trãſmutat apud receptionẽ, quia neq3 eſt corpus: neq3 virtus in corpore. ⁊ hec fuit pͦpõ, dedit demr̃onẽ ſup hoc. Ecce igit ptis intẽtionẽ. ¶ Neceſſe eſt.] Nunc auer. pſequit ⁊ primo accepit vnum añs qđ ponit in textu, ⁊ inqt. Neceẽ eſt ſi comprehendit oĩa exñã ex aĩam, hoc añs eſt Ariſt. ad quod dedit duo õña, ⁊ inqt. Vt ante cõprehẽſionẽ ſit noĩatus ex hoc mõ in gñe virtutũ paſſiuarũ: ⁊ hoc pͥmũ eſt õñs. apponit ⁊ ſcõm. d. Et vt ſit nõ miſtus cũ corporib⁹. ſ. neq3 corpus, neq3 virtus in corpore nãlis. i. el'ntis, aut aĩalis. neq3 aĩalis ſicut nobiſcũ cõcorditer dixit Anaxagoras. ⁊ h̃ fuit ſcõm õñs. Ariſt. aũt appoſuit 2m tñ, ⁊ tacuit primum, qm̃ ex ſcđo intelligit. ¶ Deinde ibi [Si. n. fuerit miſtus.] Declarat õñam ſcđaʒ, ⁊ inquit. Si. n. fuerit miſtus: tũc erit aut corp⁹, aut vtus in corpe, ⁊ hoc enthymema t3 in vtute huius medij, qm̃ oẽ miſtũ corp⁹, vel vtus eſt corpis. Tũc dedit ſcõm õñs ad h̃ primũ, ⁊ inqt. Et ſi fuerit alterũ iſtoꝝ habebit formã pͥpͥã, que forma ipediet eũ intelligere ⁊ recipere aliq̃3 formã alienã. ⁊ h̃ enthymema t3 in vtute hui⁹, oẽ corp⁹ vel vtus in corpore h3 formã exneã, ipediẽtẽ recipere oẽ alienũ: ⁊ ſic a pͥ ad vltim: cũ intell's oĩa itelligit, pcul dubio erit imiſtus. Applicat võ vbis ſñiam ⁊ p3. Difficultas nõ parua accidit circa mediũ ſcđi enthymematis. ſ. ſi oẽ corp⁹ vel vtus in corpe hẽat formã pͥpͥã, p quã ipediet recipe alienũ: ſed qm̃ pp h̃ Auer. digreſſionẽ mouet dimittat vſq3 in fine cõmẽti. ¶ Deinde ibi [S3 mõ õſiderãdũ.] Hic Auer. digredit: ⁊ primo pͦponit id circa qđ digredi vult, ⁊ rõnẽ, ⁊ inqt. Sed mõ õſiderãdũ eſt in his pͦpõnibus: qbus Ari. declarat hec duo de itell'u. ſ. ipſum eẽ in gñe vtutũ paſſiuaꝝ, ⁊ hec pͥª eſt, ⁊ ipm eẽ nõ trãſmutabilẽ, q2 neq3 eſt corpus, neq3 vt⁹ in corpe, ⁊ hec ſcđa eſt pͦpõ, ⁊ ſyllogizat hãc intẽtionẽ. Et accepit minoreʒ ⁊ inqt. Nã hec duo dñr pnm diu3: que dñr de intell'u. Et accepit maiorẽ. d. Et ſicut dicit Plato: maxime ſermo d3 eẽ in principio: cui⁹ maioris rõnẽ dat. d. Minimus. n. error i pñº eſt cã maximi erroris in fine, ſic dicit Ariſ. ergo õſiderãde ſũt h9 pͦpões maxima õſideratione. ¶ Deinde ibi [Dicam⁹ igit qm̃.] Et pſeqt, ⁊ ponit õnẽ: que fuit pͥª pͦpõ, ⁊ inqt. Dicamus igit qm̃ formare p itell'm eſt aliquo mõ de vtututib⁹ receptiuis, ſicut eſt de vtute ſenſus, manifeſtũ eſt ex h̃. hãc pbat ipſe, ⁊ pͦ ſic. vtutes eñi paſſiue ſũt mobiles ab eo cui attribuunt. actiue aũt mouẽt id cui attribuunt. eſt ergo maior, oĩs vtus mota ab eo cui attribuit, eſt paſſiua. tũc adde minorẽ, ſed itell's mouet a reb⁹ qb⁹ attribuit, vt nũc ſupponit. ergo õ pͦpoſita. ¶ Et q2 res.] Tãgit ſcđaʒ rõnẽ, ⁊ õſiſtit in h̃ oĩs vt⁹, que qñq3 eſt in actu, qñq3 in poª, eſt vtus paſſiua. re'' ei⁹: cui⁹ eſt h9: ſ3 intell's eſt virt⁹ qñq3 actu, qñq3 poª re'' phãtaſmatũ. Et h̃ põit. d. Et q2 res nõ mouet niſi ſ3 q eſt in actu, ⁊ mouet ſm q eſt in poª, neceſſe, eſt inq̃tũ forme reꝝ ſũt in actu extra aĩaʒ vt moueãt aĩaʒ rõnalẽ ſm q cõprehẽdit eas. i. nõ corruptiue, nec ſubiectiue: ſ3 cõprehẽſiue. cui⁹ exemplum ponit, ⁊ p3. ¶ Et qm̃ anima rõnalis.] Probat ⁊ idem tertia rõne, oĩs vtus indigẽs aliquo extrinſeco: p cuius pñtiaʒ exit in actũ, eſt paſſiua re'' illi⁹. hec maior p3. Tũc apponit ⁊ minorẽ. d. Et qm̃ aĩa rõnalis ſup. eſt virtus indigens õſiderare intẽtiones: que ſũt in vtute imaginatiua, ſicut ſenſus idiget iſpicere ſenſilia: ⁊ apud pñtiã eoꝝ exit in actũ. ⁊ hec eſt minor: ⁊ tũc õclude õnẽ pͦpoſitã. ¶ Deide ibi [S3 tñ.] Obijcit ad dicta pbãs intell'm eſſe vtutẽ potius actiuã, ⁊ inquit. Sed tñ vr̃ q forme reꝝ extrinſecaꝝ moueãt hãc vtutẽ. i. itell'm: ita q. i h̃ pacto, q mẽs. i. vt⁹ aliqua mẽtalis auferat eas a materijs, ⁊ faciat eas pͦ itellectas in actu. i. vl'ia, poſtq̃3 erant intellecta in poª, ⁊ hoc mõ vĩ q iſta aĩa. i. rõnalis ſit actiua, ⁊ nõ paſſiua õ dicta. ¶ Eſt ergo argm, oĩs vt⁹ trãſferẽs aliqđ de poª ad actũ, eſt actiua re'' illi⁹, ſ3 vt⁹ rõnalis trãſfert intelligibilia de potẽtia in actũ, ĝ eſt actiua, ⁊ ſic falſuʒ fuit: qđ dixit. ¶ Deinde ibi [Scđ3 igit q itellecta.] Perſoluit hãc. q. ⁊ inqt. Scõm igit q itellecta mouẽt eã ẽ paſſiua: ⁊ ſm q mouent ab ea eſt actiua. erit ĝ rõnalis actiua ⁊ paſſiua re'' diuerſo: ⁊ h̃ õfirmat Ari. teſtimonio. d. Jõ hoc ⁊ ſup. deſignãs Ariſto. poſt dicit, q neceẽ eſt ponere in aĩa rõnali has duas dñas. ſ. vtutẽ actionis. ⁊ vtutẽ paſſionis, ⁊ dicit apte q neutra ps ei⁹ eſt gñabilis, aut corruptibilis, vt poſt apparebit itordinẽ tñ dicẽdoꝝ apponẽs, inqt. S3 hic incipit notificare ſubam vtutis paſſiue, cũ hoc ſit neceẽ in doctrina. i. via doctrine, vt in expõne cõmẽti primi notauimus: ⁊ tũc recolligẽs hec inqt. Ex hoc igit declarat q hec dñia. ſ. paſſionis ⁊ receptionis exiſtit in vtute rõnali. ſ. q rõnalis hẽat ptẽ aliquã, que vtus dicat paſſiua ab intelligibili. ¶ His poſitis iuniores colligũt intell'm agentem ⁊ pol'em vtutes eſſe rõnalis aĩe, que ſũt qualitates de ſcđa ſpecie q̃litatis, ⁊ h̃ pp vbuʒ Auer. cũ dicat ipſas vtutes eſſe actionis ⁊ paſſionis. ¶ Ampli⁹ accipiũt intell'm agentẽ agere qcq3 in phãtaſmatibus, cũ dicat Auer. vtutes eſſe actiuas qñ mouẽt id cui attribuunt, ⁊ h̃ fuit dñia poſita. ¶ S3 hi multis modis aberrãt. declarabit. n. apte cõmẽto quinto. hec eẽ ptes eẽntiales rõnalis aĩe, queẽadmodũ mã ⁊ forma ptes ſũt eẽntiales hoĩs, ⁊ idẽ cõmẽtis. 18. ⁊. 19. ¶ Amplius ſi intell's iprimit aliqd in phãtaſmatib⁹ vel id erit vl'e pͥpͥe, vel ſingulare: ⁊ ſi vl'e, ĝ vl'e põt recipi in vtute imaginatiua, qđ Auer. õ Auẽpace inducet: ⁊ ſi ſingulare, ergo adhuc eget aliquo quo moueat intell'm. ¶ Rurſum id qđ cauſat intell's agẽs in phãtaſmatib⁹, vel eſt ſuba, vel acciñs, nõ ſba, qm̃ intell's agẽs nõ cauſat ſubas: vt Auer. inquit 7º meta. õ auicẽ. nec acciñs, qm̃ vel nouũ, vel eternũ. nõ eternũ, qm̃ nullũ eternũ recipit in ſubito corruptibili: vt Auer. dic. 36. 2ce, õ auicẽ. nec nouũ, qm̃ nulla ſuba ſepata cauſat nouũ ex ſe in paſſo corruptibili ſm auer. Cõ. 31

¶ Jõ debes ſcire pro pͦ, q intell's agẽs ⁊ poſſis dñr ptes re'' õſtituti. i. re'' rõnalis aĩe, ⁊ dñr vt⁹ re'' opis, nõ q ſint res diuerſe, ſ3 diuerſimode õſiderate: ⁊ iõ auer. appellat ſepe eas ptes, ſepe ſbas, ſepe vtutes: ⁊ ſic pm nõ cogit. ¶ Pro ſcđo võ dicem⁹ in expõne cõmẽti qnti, nec op3 nũc imorari circa h̃.

Dubões

¶ S3 circa pͦpõnẽ hãc pñt eẽ qões. pͦ eñi vĩ q rõnes nihil ſint: erat. n. pͥma, oĩs vtus que mouet ab extrinſeco, eſt paſſiua, ſed intellect⁹ eſt vtus, q̃ mouet ab extrinſeco. ergo ⁊c. ¶ Scđa oĩs virt⁹ qñq3 poª, qñq3 actu, eſt virt⁹ paſſiua. intell's qñq3 eſt poª, qñq3 actu. ergo ⁊c. Tertia oĩs vtus egẽs extrinſeco p ſui ope eſt paſſiua: intell's eget extrinſeco. ſ. phãtaſmate. ergo ⁊c. ¶ Iſte inq̃3 rõnes vñr debiles. pͥma qdẽ petit pnm. aſſumit enim in minori id, qđ querit. idẽ eniʒ intell'm pati, ⁊ ipſum moueri. ¶ Ampli⁹ maiori ſcđe addo minorẽ hãc, ſed ignis qñq3 actu, qñq3 poª, ergo ignis virtus eſt paſſiua. õcl'o falſa, ⁊ nõ minor. ergo maior. ¶ Rurſum maiori tertie addo minorẽ hãc, ſed ignis eget cõbuſtibili p ſui opere: ergo paſſiua eſt virtus: ⁊ õſtat q pͦpter maiorẽ erit õñs h̃ impoſ'e. maior eſt ergo ipoſſis. ¶ Preterea. ſ3 opiõnẽ auer. intelligere nõ eſt paſſio: cũ ſit eterna. ergo intell's nõ eſt virtus paſſiua. ¶ Vr̃ primo mihi, q he tres rõnes cõſtituunt vnã principalem tñ: ita q erit pͥma pͥncipalis: cuius minor eſt cõdenſabilis per ſyll'm ſcõm/ hoc pacto, vt dixi: tñ ſecundus d3 ſic cõponi, oĩs virtus qñq3 potẽtia, qñq3 actu, p naturã eius intrinſecã mouet ab extrinſeco, ſ3 intell's eſt vtus qñq3 poª: qñq3 actu p nãm intrinſecã. ergo poª eſt mota ab extrinſeco: ⁊ ſic inſtãtia de igne nõ eſt ad pͦpoſituʒ. eſt enim ignis qñq3 actu, qñq3 potẽtia p nãm extrinſecã. iteꝝ minor huius õdẽſat p tertiũ hoc pacto addendo ei, oĩs virtus, que in ſui ope indiget aliquo extrinſeco ope, ente in ea, eſt paſſiua, hmõi eſt rõnalis, vt cõſtat: ⁊ ſic tollũtur oẽs inſtãtie. ſũt ergo oẽs vna ratio hoc pacto qđ vltimo dicebat, nihil eſt, qm̃ intelligere, etſi nõ ſit pati ſimpl'r, eſt pati reſpectiue: vt Auer. dicit in 7º phicoꝝ. ſed qñ h̃ intelligit poſterius dicem⁹. ¶ Qm̃ aũt ſuba recipiẽs has formas.] Erat 2ª pͦpoſitio intell's paſſiu⁹ intelligibiliũ nõ eſt corpus, nec virtus in corpore. Cõ. 20. Cũ igit dedit rõcinationẽ in prima, nũc tradit demõſtrationẽ ſcđe, ⁊ pͦ ſyllogizat eã in pͥª figura ſic, oẽ recipiẽs d3 eſſe denudatũ a nã recepti, intell's paſſiuus eſt recipiẽs omnes formas mãles, ergo intellect⁹ paſſiuus eſt denudatus ab oĩbus formis mãlibus. ¶ Tũc õnẽ hãc accipiamus p minori, ⁊ addo hanc maiorẽ, oẽ denudatum ab oĩbus formis mãlib⁹, eſt ſepatũ, nec corpus, nec virtus in corpe, intell's eſt denudatus ⁊c. vt õcl'o dicit: ergo ſepatus, nec corp⁹, nec vtus in corpe. Hec itaq3 eſt totius partis intentio. pͥmo igit accepit õnẽ. d. Qm̃ aũt ſuba recipiens has

formas neceẽ eſt vt nõ ſit corp⁹, nec virt⁹ in corpe, manifeſtũ eſt ex ꝓpõnib⁹ qb⁹ vtit̃ Ariſt. in h̃ ſermone. Hec eſt ꝯ. Tũc accepit minorẽ.d. Quarũ vna eſt ꝙ iſta ſb̃a recipit oẽs formas mãles, ⁊ h̃ notũ eſt de h̃ intellc̃u. Deinde accepit maiorez.d. Scđa aũt eſt ꝙ oẽ recipiẽs aliqd̃, neceẽ eſt, vt ſit denudatũ a nã recepti, ⁊ ꝓ ideſt vt ſua ſub̃a nõ ſit ſub̃a recepti in ſpecie, ⁊ dixit h̃ pp̃.q. quã dabit poſt. ¶ Et qm̃ hec maior apud antiquos fuit queſita, nec ꝑ ſe nota, dixit Empe. ꝙ ſi itell's dʒ oĩa intelligere, dʒ eſſe miſtus ex oib⁹. Jõ ꝓbat hãc ꝑ ipoſ'e, ⁊ dicit. Si.n. recipiẽs eſſet de nã recepti, tũc res talis recipet ſe. ⁊ hec tʒ h̃ medio, oẽ recipiẽs, cui⁹ nã eſt nã rei recepte, eſt recipiẽs ſe: ⁊ ſic tʒ ꝯñã. ⁊ ꝑ idẽ tʒ ſcđa ꝯñã: ⁊ tũc mouẽs eſſet motũ. ¶ Ampli⁹ iductiõe cõfirmat hãc.d. Uñ neceẽ eſt vt ſenſus recipiẽs colorẽ careat colore, ⁊ recipiens ſonũ careat ſono: vt i 2° hui⁹ ſepe diximus. Tũc replicauit ꝯnẽ, ⁊ inqt. Ex his duabus in ꝑª figura. ſ. ſeqt̃ ꝙ iſta ſub̃a, que dĩ itell's mãlis. ſ. polis, nullã hẽat de ſui nã de iſtis formis mãlib⁹. ¶ Deinde ibi [Et qꝛ forẽ] Dedit 2m ſyll'm: cuius maior eſt, oĩs forma mãlis eſt corp⁹ vel v̾tus in corpe: ſed, vt ꝑ ꝯcludit̃ ſyll'o, intell's nõ eſt forã mãlis. ergo intell's nõ eſt corpus nec v̾tus in corpe: ⁊ lʒ minor hec ſit in ꝑª figura ⁊ negatiua: tñ maior cõuertit̃ in terĩs, iõ põt eſſe bona ⁊ vtilis cõbinatio. ¶ Huius accepit maiorẽ.d. Et qꝛ oẽs forme mãles ſt̃ aut corpus, aut virt⁹ in corpe: Minorẽ tacuit, ⁊ accepit ꝯnẽ.d. Manifeſtũ eſt, ꝙ iſta ſub̃a, que dĩ intell's mãlis, nõ dĩ corpus, nec v̾tus in corpe. eſt igit̃ nõ miſtũ cuʒ mã omo. ¶ Deinde ibi [Et debes ſcire] Probat ⁊ idẽ 3°, ⁊ virtus eius eſt virtus enthymematis, vel iductionis: hoc pacto, intell's eſt ſub̃a, ⁊ nõ eſt corpus, nec forma miſti, nec forma el'nti: ergo eſt virtus ſepata ⁊ imiſta, inquit. Et debes ſcire, ꝙ id, qđ dedit hoc necio, eſt: qꝛ iſta ſub̃a ẽ. i. qꝛ intell's eſt ſub̃a. Et ꝙ recipiẽs forãs reꝝ mãliũ: vel mãles, nõ hʒ in ſe formã mãlez. ſ. ꝙ ſit cõpoſita ex mã ⁊ forã. vult dicere, intell's: qm̃ recipit has formas, nõ eſt cõpoſit⁹ ex mã ⁊ forma. i. nõ eſt corp⁹, ⁊ hoc erat primũ. ⁊ neqʒ ẽt eſt aliqua forma formaꝝ mãliũ. i. nõ eſt forma miſti, vel ſupaddita miſtioni. Cuius rationẽ reddit.d. Forme enim mãles nõ ſunt ſeparabiles, ⁊ ſup. itell's ſic, ergo non eſt forma miſti. ⁊ hoc fuit ſcđm membrũ. ¶ Et neqʒ eſt ẽt ex formis primis ſimplicibus. i. aliq̃ forã el'nti ꝓpter duo. ꝑmo: qꝛ ille non ſunt ſeparabiles. ſcđo qm̃ non recipiunt formas niſi diuerſas, ⁊ ꝭm ꝙ ſunt intellecte in potẽtia, ⁊ non actu: intell's intelligit vl'e, ⁊ actu intell'm. eſt igit̃ aliud ens a forma, ⁊ a mã, ⁊ a cõgregato. ⁊ ſic pʒ 3ª rõ. ¶ Debes ſcire ꝙ forme elemẽtoꝝ, imo oẽs forme cõpoſitoꝝ dñr diuerſe ⁊ intellecte in potẽtia diuerſe qdez: qm̃ indiuidue ꝑ materias diuerſas. intellecte in potentia v̾o qm̃ non actu poſſunt mouere intell'm ꝑ ſeipſas tm̃, ſed mediante intell'u agẽte, ⁊ ideo nõ dñr itellecte in potentia paſſiua: ſed potius actiua vel motiua. ¶ Scđo debes ſcire ꝙ Auer. addit [Intell's eſt ſub̃a] qm̃ (ſicut in perihermenias diximus) ex negatiua nõ ſeqtur affirmatiua: niſi ſubiecto ꝯſtãte. nõ eniʒ ſeqtur hõ nõ eſt iuſtus, ergo hõ eſt non iuſtus, dato ꝙ hõ nõ ſit: ſed bñ hõ nõ eſt iuſtus, ⁊ eſt, g̾ eſt nõ iuſtus: ſic ⁊ hac in pte nõ vʒ, intell's nõ eſt corp⁹, neqʒ forma miſti, neqʒ forma ſimplex, ergo eſt ſub̃a ſeparata, ſed dʒ addere ꝙ ſit ſub̃a, ⁊ qđ non poſſit eſſe niſi alterum hoꝝ. Et ideo Auer. addit vebum, id [⁊ intellectus eſt ſub̃a.]

Dubõeſ

¶ Sed circa ſyll'm primũ accidũt.q. Tum q̃ʒtũ ad maiorez. Tum q̃ʒtũ ad minorẽ. Sed qm̃ q̃ʒtũ ad maiorem mouebit ipſe.q. ideo circa minorẽ dubitabimus. erat eni minor hec [Sed intell's poſſibilis recipit oẽs formas mãles.] Modo hec vĩ ambigua: primo cur obiecta cognita vocant̃ forme: potius enim mã debẽt dici, qm̃ nobilius hʒ rõnẽ forme, vt 36. cõmẽto inqt. qđ Themi. capite. 27. ꝯfirmat.d. Inferiora aũt cetera mõ ſubitoꝝ loco hñr. ¶ Scđo cur mãles: vĩ eni ꝙ imãles dici debeãt qm̃ ſenſibiles vt ſentiunt̃ vocãtur forme ſine mã. ergo ⁊ intelligibiles a fortiori, ⁊ hoc cõmento. 18. apparebit. ¶ Tertio vĩ ꝙ nõ oẽs ſciat, qm̃ 2° celi. dicit ꝙ intell's non põt ſcire an polus articus ſit ꝑfectior antartico. ¶ Quarto Auer. inquit hãc ꝓpõnem eſſe manifeſtam per ſe, modo hec eſt demonſtrabilis, ergo non manifeſta.

Cõ.16.

¶ Ad primã dđʒ ꝙ itellecta actu dñr forme vl' qm̃ vl'ia ſunt actu: eſt eniʒ vl'e forma: vt primo metaphyſice dĩ. Uel qm̃ intell's non recipit ipſa: ſed eoꝝ ſilitudines, que ſpecies, ⁊ forme dñr. Uel qm̃ cauſant intell'm nr̃m in gñe forme, vt in lib. d. d. erũt ergo forme, qm̃ ꝑficiũt intell'm nr̃m in gñe forme. Uel qm̃ ex intell'u ⁊ itelligibili fit magis vnũ: q̃ʒ ex mã ⁊ forma, ⁊ hoc nõ eſſet: niſi qꝛ intelligile act⁹ eſt, ⁊ intellectus potẽtia. Uel qm̃ effectus agẽtis forma eſt, ⁊ cũ intelligibile effectus ſit intell's agentis: vt cõmẽto. 18. videbit̃, iõ ⁊ forma dĩ.

Cõ.27. Diſpu. 3ª in ſol. 18.

¶ Ad ſcđam dñr forme mãles vel cõparatiõe ad formas ſimpl'r abſtractas. Uel qm̃ ex mã educte luce itellectus: multa eni denoiant̃ a termino a quo 2° phyſicoꝝ vt curatio. ¶ Ad tertiã itell's ſcit oĩa ſimplicia ⁊ vl'ia ſʒ multa cõplexa pñt eẽ ei ignota. Uel ⁊ oĩa cõplexa ꝑ ſe ſcit lʒ cũ difficultate aliqua, ⁊ id verbũ impoſ'e notat difficultatem, ſicut exponit v̾bũ Ariſto. 2° metacc.

Cõ.14.

¶ Ad quartã illa minor eſt famoſa ꝓpter qđ Empeđ. dixit intell'm oĩa eſſe miſtiõe: alij receptione, ⁊ experientia docet nos diſputare de quolibet. Põt aũt demr̃ari ẽt ſic, oĩs virtus deſiderans nãl'r aliquã perfectionẽ, aliquãdo attingit illã, ſed intell's ẽ virtus nãl'r deſiderans cognoſcere oĩa illa entia aliquo mõ tãq̃ʒ eius ꝑfectionẽ, ergo intell's aliqñ cognoſcit illa. Maior pʒ 2° metacc. ⁊ ꝑmo celi. Minor v̾o Ariſt. eſt in principia metheoroꝝ.

Cõ.ꝑ.

¶ Amplius ſcđo, oĩs nã intellectualis cognoſcit oĩa entia aliquo mõ, intell's eſt nã intellectualis, g̾ cognoſcit oĩa. Maior inductione pʒ: intell's primi oĩa cognoſcit, intell's ſaturni oĩa, ⁊ ſic vſqʒ ad noſtrum. Minor ꝯſtat. ⁊ h̃ qdẽ demr̃atio potior eſt ꝑma: qm̃ maior eſt immediata. ꝙ enim nã intellectualis cognoſcit oĩa, eſt imediata ⁊ non põt dari altera cã: niſi qꝛ nã intellectualis, quẽadmoduʒ ſicut neqʒ cur graue deſcẽdat põt dari altera cã niſi: qꝛ graue ſit, ⁊ i ꝓpoſito. nã eniʒ intellectualis, qm̃ eſt itellectualis. iõ recipit oĩa, qm̃ oĩs intell's oĩa eſt: eo qꝛ eſt intell's. Accepit aũt hãc tãq̃ʒ famoſam Auer.

Cõ.ꝑ. Cõ.ꝑ.

¶ Sed circa primã ꝓpoſitionẽ ambigunt. An. ſ. potentia intell's ad itelligibilia ſit ſb̃a rõnalis aĩe.

Joan.

¶ Joã. in. q. 3ª huius breuibus inqt, ꝙ potentia intellectiua, qua rõnalis aĩa cõparat̃ ad intelligibilia nõ eſt ſub̃a eius, ſed accidens ſubiectiue exiſtens in ea. Arguit aũt h̃ tribus argumẽtis. ꝑmo quẽadmoſtũ potẽtia ſenſitiua ad ſenſile, ſic ⁊ intellectiua ad intelligibile. ¶ Scđo qm̃ potentie intellectus ſunt multe, rõnalis aĩa vna. ¶ Tertio qm̃ tũc intell's ⁊ voluntas idẽ eẽnt ſimpl'r. Hoc autẽ falſum, qm̃ hec falſa eſt. intell's eſt voluntas, ⁊ ecõtra. ¶ Amplius per intell'm cõuenit intelligere, per voluntatẽ velle: q̃ ſunt oppoſita diſperata ꝭm rẽ. Hoc idẽ tenent expoſitores, ⁊ ꝑmus expoſitor arguit h̃ in multis locis: arguit eniʒ poª ⁊ actus ſunt vnius gñis: ſed intelligere eſt accñs, ergo poª intellectiua. ¶ Amplius ſi aĩa ꝭm ſuã eſſentiã eſt imediatũ ꝑnm intelligẽdi, cũ ſemꝑ ſit in actu: qꝛ eſt act⁹, ſemꝑ ageret ⁊ operat̃, quẽamodũ per viuẽs, qꝛ viuit aĩa ſemper viuit. ¶ Rurſum nullũ ſimplex depẽdẽs per eius eẽntiã, eſt ꝑnm imediatũ pluriũ opationũ. hoc enim differt depẽdẽs ab indepẽdẽti. ¶ Itẽ accñs variabile nõ ineſt ſubito: niſi mediãte accidẽte inuariabili: itelligere accñs eſt variabile, g̾ ineſt intellectui ꝑ potẽtiã intellectiuã inuariabilem. ¶ Preterea. Sic eẽ ad eẽntiã, ita opari ad potentiã. g̾ ꝑ cõmutatã ꝓportionẽ: ſic eſſe ad opari, ita eſſentia ad potentiã: ſed eẽ differt in rõnali aĩa ab opari. ergo eſſentia a poª. ¶ Rõnes he ab expoſitore accipiunt̃: maxime. q. de aĩa. q. 11. ⁊ in qõnibus prime ꝑtis maxime. q. 79. ¶ Sʒ iſti ſũt ꝯ doctrinã Auer. decl' tũ eſt eniʒ in ſub̃a ſepata ſimplici, cuius eſſe ⁊ eſſentia idẽ eſt ſimpl'r, vna nũo in ſua ſpecie, non poſſe fundari accidens aliqđ nec ꝓprium, nec cõe. Hoc põt declarari ⁊ nunc

his

Cõ.17.

his argumẽtis, ait Auer. 12. metacc. qđ oẽ qđ attribuit̃ intellectui ſepato, eſt idẽ illi: niſi ſit in mã, vel depẽdẽs a mã, Sʒ poª intellectiua nec eſt in mã, neqʒ depẽdẽs a mã: g̾ eſt ſb̃a rõnalis aĩe. ¶ Amplius q̃cũqʒ ſunt diſperſa in nã inferiori colligunt̃ ꝑ idẽtitatẽ in ſuꝑiori ꝭm Proculũ, ſʒ poª ⁊ eẽntia in ſenſitiua aĩa diſperſa ſunt re, g̾ in rõnali aĩa erunt idẽ re. ¶ Itẽ rõnalis aĩa circũſcripto oĩ diſtincto real'r ab ea, eſt ꝑfectior nobiliorqʒ oĩ aĩa brutali quantũcũqʒ plena formis, g̾ dʒ ei cõuenire tota ꝑfectio illi⁹ aĩe: ⁊ h̃ nõ eſt niſi exire in opus, g̾ exibit in op⁹: ⁊ cũ ſit circũſcripta poª: erit g̾ ꝑ eẽntiã: ⁊ ſic de facto ſeqt̃ idẽ.

Cõ.51.

¶ Preterea ariſt. ⁊ auer. 12. metacc. hñt pro ipoſi, ꝙ optia ſb̃a q̃lis nã ſepata dignificet̃ ꝑ aliqđ ex̃ eſſentiã ei⁹: eẽt. n. incõpleta, ſed rõnalis aĩa, ꝭm Auer. eſt optia ⁊ ſepata ſb̃a: g̾ nõ põt dignificari ꝑ aliqđ ex̃ eẽntiã. ¶ Dõm g̾ ꝙ quẽadmodũ colũna: vt colũna, differt a ſeipſa vt dextra, ⁊ deus vt de⁹ a ſeipſo: vt potens: nõ dĩa ꝭm ſb̃m ⁊ rez: ſed tm̃ in mõ ⁊ rõne. ſic rõnalis aĩa: vt ſb̃a abſtracta, differt a ſeipſa: vt potẽs intelligẽ, non dĩa reali: ſʒ rõne, qm̃ quẽadmodũ de⁹ nõ dĩ potẽs, nec colũna dextra: niſi rel'onib⁹ entib⁹ in nobis, ſic aĩa nõ dĩ potẽs intelligere: niſi poª ⁊ rel'onẽ ente i nobis, ⁊ ita poª nihil addet aĩe rõnali: niſi reſpectũ rõnis tm̃: ſed nobis addet̃ ꝭm rem, pp̃ diſpõnẽ factã in nobis ꝑ intẽtiões imaginabiles. ¶ Potẽtia g̾ intellectiua eſt tm̃ reſpectus rõnis, qui nõ eſt plus in rõnali aĩa q̃ʒ reſpectus dextreitatis in colũna, vel creatoris in deo: qm̃ quẽadmodũ intellectui nõ ineſt nouũ intelligere: niſi reſpectiue, ſic nec potẽtia niſi cõparatione. ¶ Tunc ad argta dõm. Ad ꝑm pʒ dĩa plib⁹ modis. ꝑmo qꝛ rõnalis aĩa eſt ſb̃a ſepata non ſic ſenſitiua. ¶ Scđo qm̃ ſenſus recipit accñs, intellectiua nõ: ſʒ ipſa vl'ia, q̃ non ſunt accñtia, ⁊ alijs modis. ¶ Ad 2am dõm, ꝙ illa mlt'itudo eſt rõnis, quẽadmodũ ſolis ad effect⁹ plures. ¶ Ad 3am dõm, intem ⁊ volũtatẽ eſſe idẽ, tm̃ differre per extrinſecos act⁹. ſ. nr̃os, vt dicemus: ⁊ iõ hñt diuerſa noĩa, ⁊ diuerſam ꝑdicationẽ. ¶ Ad ꝑam expoſitoris põt dici, ꝙ poª intellectiua nõ eſt ad intelligere: qđ ſit accñs, qm̃ ꝭm me intelligere nõ eſt accñs rõnali aĩe, ſʒ forã recepta cõprehẽſiue. Uel ꝙ id verbũ itelligit̃ in poª ⁊ actu obtiuis. ¶ Ad 2am totũ ꝯcedim⁹: eſt. n. ſemper intelligẽs ꝭm ſe, lʒ reˡˡ nr̃i dicat̃ qñqʒ, ⁊ qñqʒ nõ intelligẽs. ¶ Ad 3am dico, ꝙ rõnalis aĩa non eſt abſolute ꝑnm imediate opationũ ꝭm ſe: ſʒ reſpectiue, ⁊ ideo reſpectiue plures hʒ potẽtias rõnis tm̃. ¶ Ad. 4am pʒ. intelligẽ enim nõ eſt accñs aĩe: ſʒ vl'e cõprehenſum, vt dicam poſt. ¶ Ad 5m pʒ, qual'r ſilitudo non currit q̃tuor pedib⁹, ⁊ maxime cum locus ille non niſi in materijs teneat. Et ꝑterea opatio nõ diſtinguit̃ ab eſſentia aĩe: imo eſt vnũ cum ſub̃a, vt dicã. ¶ Iſte ſunt difficultates: que accidunt ad ꝑdicta.

¶ Utrũ aũt.] Obijciunt veteres ad maiorẽ ꝑmi ſyll'i ſic, oẽ recipiens eſſe dʒ denudatũ a nã recepti, ſed intell's recipit ens: g̾ dʒ eſſe denudatus a nã entis, ⁊ ſic intell's nihil erit. Hãc g̾ ꝓſoluẽs Auer. inqt. Utrũ aũt hec ſb̃a. ſ. intell's hẽat formã diuerſaʒ in eſſe a formis mãlib⁹, adhuc nõ declarat̃ ex hoc ſermone. dicere vult declaratione completa ac ſimpliciter. ¶ Tunc apponit ſol'.d. Propoſitio enim.d. ꝙ recipiens dʒ eſſe denudatũ a nã recepti, intelligitur a natura ſpẽi illius recepti: nõ a nã ſui generis, ⁊ maxime remoti. i. nec maxime a nã gñis remoti, ⁊ maxime nec eius qđ dĩ ꝑ equiuocationez. i. entis: ⁊ ſic pʒ ſol'. ¶ Et ideo diximus.] Confirmat ſol'. hanc, ⁊ inquit. Et ideo diximus ꝙ in ſenſu tactus inuenit̃ mediũ inter ꝯ̾ria: que cõprehẽdit. ꝯ̾ria enim alia ſunt in ſpecie a medijs. ¶ Tũc dedit ꝯnem huius digreſſionis, ⁊ inquit. Et cum talis eſt diſpoſitio intellectus mãlis. ſ. ꝙ eſt vnũ entiũ, ⁊ ꝙ eſt potentia abſtracta, ⁊ non hʒ formã mãlem, manifeſtũ eſt ipm non eſſe paſſiuum: cuʒ paſſiua. ſ. trãſmutabilia ſint forme mãles, ⁊ ꝙ ẽ ſimplex, ſicut dicit Ariſt, ⁊ ſepabilis, ⁊ ſic intelligit̃ natura intell's mãlis apud Ariſt. ⁊ poſt loquemur de eius dubijs.

Utrũ eẽ recipiẽs ſit denudatuʒ a nã recepti.

¶ Sed in dictis plurime ſunt ambiguitates. ⁊ ꝑª quidẽ eſt, vtrũ oẽ recipiẽs debeat eẽ denudatũ a nã recepti, maxieqʒ intell's a nãis formaꝝ mãlium. ¶ Antiquioꝝ qdaʒ in doctrina Auer. ꝑcipue ꝯſũmati ꝓpõnẽ hãc itelligũt, ꝙ intellectus eſt denudat⁹, ⁊ vl'r omne recipiens a ſpẽ recepti. i. diſtinctũ a nã ſpẽi cognoſcibilis. ⁊ ſic verificat̃ in intell'u, ⁊ ſenſib⁹ nõ ꝙ ſit ſeparatũ ꝭm eſſe a ſpẽ cognoſcibilis rei, qm̃ ſpẽs rei eſt in cognoſcẽte. ¶ Sed hec expõ nihil eſt. ꝓ, qm̃ (vt Auer. dixit in 2° h⁹) Ariſto. vtit̃ ea in oĩ receptiõe, g̾ gloſa non cõplet totũ intem ꝓpõnis.

Cõ.67.

¶ Preterea. Tũc demr̃atio ꝑdicta non cogeret: ꝯcluderet. n. tm̃ intem eẽ diſtinctũ a ſpẽb⁹ formaꝝ mãliũ cognoſcibiliũ: ⁊ tũc demonſtratio nõ ꝯcluderet: erat. n. demr̃atio oẽ denudatũ. i. diſtinctũ a ſpẽb⁹ formaꝝ mãliũ, eſt imiſtũ ⁊c. Hec qdeʒ maior falſa erit, qm̃ forma mãlis põt eſſe diſtincta ab oib⁹ ſpẽb⁹ rerũ mãliũ ⁊c. ¶ Alij dicũt hãc ꝓpõnẽ eẽ verã, intelligẽdo per ſpẽz largo mõ, pro omni nã differẽte ab altera ꝭm magis ⁊ minus. ¶ Sed hec gloſa debilitat demr̃ationẽ Auer. vt pʒ ꝯſiderãti. ¶ Propter qđ Jo. in. q. ꝓpria ait eẽ intelligẽda hoc pacto, ꝙ recipiẽs eſt denudatũ ꝭm rem, ⁊ eſſentialiter a naturis receptis. ¶ Sed cõtra: qm̃ tũc ꝓbarẽ cogitatiuã eẽ imãlẽ h̃ pacto, oẽ denudatuʒ a nãis receptis ꝭm rem ⁊ eẽntialiter imãle, ſed cogitatiua eſt h⁹, ergo imãlis. cõcluſio impoſ'is, ⁊ nõ minor: ergo maior. ⁊ ſic gloſa falſa. ¶ Ideo aliter mihi vĩ eẽ dõm, ꝙ recipiẽs non dʒ eẽ denudatũ. i. ſeparatuʒ a nã recepti ꝭm gen⁹ analogũ. i. ꝭm nãm entis, nec ꝭm genus remotũ vniuocũ, vel ꝓpinquum: qm̃ poſ'e eſt recipiẽs hr̃e aliqđ de gñe remoto, vel ꝓpiquo rei recepte: tanq̃ʒ rõnẽ recipiẽdi, quẽadmodum mã hʒ formã corꝑis, que eſt eiuſdẽ gñis oibus formis recipiendis: tãq̃ʒ mediũ rõnẽ recipiẽdi, nec dʒ intelligi ꝙ recipiẽs non hẽat aliqđ indiuiduũ eiuſdẽ ſpẽi cũ nã rei recepte: oculus enim hʒ colorẽ ⁊ ſpẽm recipit coloris. erit g̾ intellectus ꝓpõnis, ꝙ omne recipiẽs ſit denudatũ a nã recepti ꝭm ſpẽm. i. nõ habeat aliqđ indiuiduũ eiuſdẽ ſpẽi cum re recepta: tanq̃ʒ rõnẽ: aut mediũ recipiẽdi, quẽadmodũ oculus ⁊ ſi albus ſit, non tamẽ albedo eſt mediũ: ⁊ rõ recipiẽdi ſpẽm albedinis: non enim oculus videt qm̃ albus, vt cõſtat. Si eniʒ recipiẽs hr̃et aliqđ eiuſdẽ ſpẽi cum recepto tanq̃ʒ rõnem ac mediũ recipiẽdi, tũc idẽ eẽt ratio recipiẽdi ſui ꝑ regulam: Auer. 2° celi. in indiuiduis eiuſdẽ ſpẽi q̃cq̃d competit vni eẽntialiter ⁊ alteri: ⁊ ſic idem reciperet ſe, ⁊ mouens eſſet motũ ꝭm rõnẽ vnã formalẽ, que ſunt abſurda. ⁊ hoc pacto intelligit Auer. 2°. huius. inqt. n. Nihil enim recipit ſe aut eſt cauſa recipiendi ſui.

Cõ.59.

¶ Et ideʒ ꝑmo phyſicoꝝ. vbi voluit idẽ poſſe recipe ſe per accidẽs, nõ autem per ſe. hoc enim voluit intelligere aperte, ⁊ idẽ in 3° celi.

Cõ.67. Cõ.76. Cõ.67 in fine vide.

¶ Sed ambiges, nã ꝑª demr̃atio dʒ hr̃e ꝯnem talez qualẽ ꝑmiſſe continent, ⁊ ſic intellectus primi ſyl'i erit, omne recipiẽs dʒ eẽ denudatũ a nã recepti tanq̃ʒ a cã recipiẽdi ꝭm ſpẽm, ſʒ intellectus eſt recipiens oẽs formas mãles, ergo eſt denudatus ab omnibus formis mãlibus tanq̃ʒ a rõne, ⁊ medio, ⁊ cauſa recipiẽdi. ⁊ hoc cõcedo, ſed tunc nõ valebit ſcđus, omne denudatũ a natura receptibilium formarũ mãlium tanq̃ʒ a cauſa, medio, ⁊ rõne recipiẽdi, eſt imãle ⁊ imiſtum, ſicut non valet, omne denudatuʒ a naturis coloꝝ tanquã cauſa ⁊ ratione recipiẽdi eſt incoloratum: vt pʒ in oculo. ¶ Amplius ad idẽ, intellectus ſi eſt mãlis, adhuc differt ſpecie ab alijs, ergo poſſet per ſui nãm eſſe ratio recipiendi ⁊ cã alioꝝ. nec ſeqtur, ergo ſuiipſius, cuʒ non ſit eiuſdẽ ſpeciei. ¶ Et hec. q. eſt mihi multum difficilis, ⁊ vtinam ſcirẽ dicere aliqđ dignum ad eam: attñ opʒ addere ꝙ recipiens ſit denudatũ a re recepta tanq̃ʒ a cauſa recipiendi, ⁊ modo eẽndi eius, ⁊ tunc componitur ſyll's ſic, omne recipiẽs dʒ eẽ denudatũ a natura rei recepte ꝭm ſpẽm: tanq̃ʒ a rõne, ⁊ cauſa, ⁊ medio recipiẽdi, ⁊ modo eſſendi illius: ſed intell's eſt recipiens oẽs formas mãles, ergo dʒ eſſe denu-

datus a formis mālibus:tanq̄ʒ a cauſis recipiendi. ¶ Tūc fiet maior ſcōi ſic, omne denudatū a formis mālibꝰ tanq̄ʒ a cauſis recipiēdi, ⁊ mō eēndi eaꝝ, eſt immāle:eſt enim modus eēndi indiuidualr̄ ⁊ ſignate, ſʒ intellectus eſt denudatus a naturis formaꝝ tāq̄ʒ a rōne recipiēdi ⁊ modo eſſendi, vt cōſtat. ergo imālis. mō id qd̄ dr̄ in oculo nihil eſt, eſt enim oculus incoloratus tanquā recipiens, ⁊ denudatus a modo rei recepte cum ſit aliud eē hn̄s. ¶ Qd̄ dr̄ de itellectu, ⁊ alijs formis nihil eſt etiā:qm̄ intell's ī caſu illo, ⁊ forme māles eēnt eiuſdē ſpēi in rōne māe, non ſimplr̄, ⁊ hoc ſat eē pōt. ¶ Et ſic pʒ de tactu. tactus enim recipit calidū per h̄ ꝙ hʒ in ſe frigidū, ⁊ frigidū p̄ hoc qd̄ hʒ calidum, ⁊ ſemper vnū ꝯ̄riū p̄ hoc ꝙ cōtinet alterū. ¶ His patēt p̄me ꝯ̄ñtie in p̄nᶜ cōmēti inducte:ſi eniʒ intell's eſſet miſtus, erit q̄ꝛ ipſe in ſe erit corpꝰ miſtū ex q̄tuor elr̄ti, ⁊ miſtum nō eſt vnū niſi p̄ vnam formaʒ miſtionis, intell's ḡ habebit vnam formā, per quā erit vnus in eē. ſi v̄o ponit̄ virtus in corpore, habebit diſpōnē qua cōſeruat̄ in mā, ⁊ cū idem ſit p̄nᵐ eēndi ⁊ operādi intellectꝰ, cōplōne vl' diſpōne illa operabitur:⁊ cum illa complexio vel diſpoſitio ſit determinata ad vnū, ſicut apparet in omnibꝰ diſpōnibus ſenſuum:diſpoſitio enim qua viſus ſuſtētatur in oculo, ordinata eſt tm̄ ad colores:auditus v̄o tm̄ ad ſonos, ⁊ ſic intell's nō participet oīa. ¶ Intell's ḡ ꝑpōnis predicte eſt, omne recipiēs dʒ eē denudatū a nā rei recepte ſm̄ ſpēm:tanq̄ʒ a rōne recipiendi, ⁊ eēndi:⁊ ſic ſeq̄tur de intellectu ip̄m eē hꝰ, vt diximꝰ. ¶ Luculētius dicerē ⁊ alr̄, ꝙ ꝓpoſitio illa pōt vlr̄ gloſari in oī receptione:tam ei particulr̄ q̄ʒ vlr̄, taʒ māli q̄ʒ ſpirituali:⁊ ſic itelligit̄ eo pacto quo dixi. ſ. ꝙ oē recipiens ſit denudatū a nā ſpeciei recepte:tanq̄ʒ a cā, rōne, ⁊ medio recipiēdi:⁊ ſic nō ē demr̄onis p̄ñtis ꝓpō, qm̄ ſic non concluderet vt argumēto tacto mōſtraui. ¶ Alio mō pōt intelligi ꝯ̄cte, ⁊ ſic erit glo. ꝙ oē recipiēs receptiōe vlī, ⁊ abſtracta a mā, ⁊ māe ꝯditionibus oibus, eſt denudatū a nā ſpeciei recepte, quod in eo recipit̄ per ſe:tanq̄ʒ a rōne recipiēdi, ⁊ medio, ⁊ cā:tam ſm̄ eſſe q̄ʒ ſm̄ modū eēndi. ⁊ hec non recipit inſtātiā. Dixi. [Receptione vlī] Excludēdo receptionem ſenſuū. Dixi. [Qd̄ in eo recipit̄ p̄ ſe.] excludēdo, qm̄ intellectus recipit ſe p̄ accn̄s intelligendo alia. Dixi. [Tam ſm̄ eē q̄ʒ ſm̄ modū eēndi] vt accipiamus ip̄m eē ſepatum ſimplr̄, ⁊ ſic remouet̄ argᵐ de ipſa cogitatiua, ⁊ de cognitiōe ſbaꝝ ſepataꝝ, ⁊ de oculo, ⁊ alijs:cogitatiua. n. ꝑticulr̄ recipit:ſbe ſepate nō itelligūt p̄ receptionē vlēʒ:aut ꝑticularē, ſʒ p̄ eēntiā agētis:oculus v̄o recipit ꝑticulr̄. Et ſic intelligēdo nec pōt calūniari:nec ad eā inuenit̄ queſtio.

COMMENTARIVM.

Auerroes exponit, ꝙ cum Ariſtoteles accepiſſet intellectū eē impatibilē, hoc eſt incorruptibilē atq̄ʒ abiunctū. nūc vult illd̄ demr̄one declarare:⁊ ſic ſm̄ Auer. Ariſtoteles demr̄one nūc declarat, qd̄ narratione accepit. ¶ Sed hec expoſitio verbis Ariſtotelis nō ꝯſonat:qd̄ eniʒ Ariſtoteles nō accepit, nō dʒ demr̄one ꝓbare. Sed non accepit intellectuʒ eſſe incorruptibilē/ſed impatibilē ab obiectis. ḡ nō eſt verū ꝙ nūc illud declaret.

Prima Auer. expō.

¶ Iuniores v̄o, cū qbꝰ nos aliq̄n ſentiebamus, Ariſtotelem dixerūt ꝓximo textu ꝓbaſſe intellectū eē impatibileʒ ab obiectis. At nūc ꝓbare eū dicūt inteᵐ eē ſimplr̄ impatibilē, atq̄ʒ imāleʒ. nec māe, nec corpi, nec deniq̄ʒ alicui forme māli ꝑmiſtū. ¶ Simp. vero ⁊ Them. alr̄ expoſuerūt: iuxta quoꝝ expōnem dōm eſt, ꝙ cum Ariſtoteles accepiſſet duo cōia ſenſui, ⁊ intellectui, nunc accipit q̄dam ꝓpria ipſi intellectui, vt hinc ꝓficiſcat̄ ad dr̄iam exponēdā inter intellectū ⁊ ſenſum. p̄mū ḡ ꝓpriū intellectui ſm̄ Them. ⁊ Simpl'. eſt vt intell's ſit ꝑtāte oia:hoc eſt, vt nullā ſpēm certā, aut p̄cipuā hābeat:⁊ hoc intelligit Ariſtoteles, cum ait, eum eē imp̄miſtū:intell's eniʒ eſt oibus intelligibilibꝰ imp̄miſtus:q̄ꝛ eſt oia intelligibilia ꝑtāte. Probat autem Ariſtoteles hoc eē ꝓpriuʒ intellectui ex eo, q̄ꝛ oia itelligit.

Iunioꝝ expō.

¶ Quo v̄o ad v̄boꝝ cōſtructionē attinet, debes ſcire verba Ariſt. que refert de mēte Anaxa. poſſe legi cōparatiue/⁊ poſſe intelligi expoſitiue:cōparatiue quideʒ leguntur, ꝙ ſicut Anaxa. ꝓbauit diuinū intellectū eſſe imp̄miſtum his, qbꝰ imperat, vt oibus libere imperare poſſit:ſic a pari oʒ intellectū hūanū eē imp̄miſtū oibus his, q̄ ipſe intelligit, vt oia poſſit intelligē:lege ḡ ſic, nec̄e itaq̄ʒ qm̄ oia intelligit, imp̄miſtū eē, h̄ eſt vt ſit ꝑtāte oia, nullā certā ac precipuaʒ ſpēm hn̄s, ſic Anaxa. dicit:diuinū intellectū eē imp̄miſtuʒ ab his, qbus imperat, vt libere illis imperet, hoc aūt eſt. i. ſic intell's dʒ eē imp̄miſtꝰ ac oia intelligibilia ꝑtāte, vt ea poſſit libere ac pleniꝰ cognoſcē. ¶ Uel verba hec p̄ñt itelligi expoſitiue, ita vt Ariſto. exponat verba Anaxa. illa accōmodādo ad ſuū ꝓpoſitū:⁊ tunc lege ſic, nec̄e itaq̄ʒ, qm̄ oia itelligit, ip̄miſtū eē oibꝰ itelligibilibꝰ, ſic dixit Anaxa: ἵνα κρατῇ, hoc eſt, vt cognoſcat. verbū enim illud κρατῇ, pōt exponi vno mō pro imperare. ⁊ ſic ad diuinū itellectū refert̄:vt p̄ phyſicoꝝ pʒ. aut de cognoſcē:⁊ ſic illud Ariſt. exponit hic. Qua rōne ſit, vt textꝰ nō ſit ſilitudinariꝰ, ſʒ vī Ariſto. q̄ſi aucte Anaxa. ꝓbare rem ſuā de intellectu. quō v̄o mō imperare poſſit accipi ꝓ cognoſcē, dicemꝰ poſtea. Deinde aſſignat rōnē nō cōtētus Anaxagore aucte:enthymema ḡ eſt h̄, intell's oia cognoſcit:ḡ eſt ipſis intelligibilibꝰ imp̄miſtꝰ nullā formā p̄cipuaʒ ⁊ certā hn̄s, ⁊ argumentat̄ p̄ ſyll'm ꝯ̄dictiōis, ⁊ inquit, Quia ſi hr̄et aliquā formā ſibi inditā, ac peculiarē, illa forma q̄ intellectui iuſta appareret q̄ſi ſibi indita, atq̄ʒ congenita/ꝓhibēt ex̄neū recipi in ipſo, atq̄ʒ preobſcuraret mētē, adeo vt nullū aliud intelligibile poſſet in ea recipi p̄ter ſpēm illā:lingua enim acuto ſapore affecta impedit̄ deguſtare ceteros ſapores:ſapor enī obturans vias guſtatiles:p̄cludit ſaporoſa alia oia. ¶ Sʒ dices ad qd Ariſtoteles ſumpſit h̄ intellectui ꝓpriū. p̄ᵃ. n. facie vī Ariſt. accepiſſe iſtud ꝓpriū de intellectu aduerſus Empe. qui poſuit inteᵐ eē miſturā oium rerū, vt oīa itelligeret. Etiā p̄ᵃ facie vī eē hoc poſitū p̄p̄ platonicos, q̄ oīuʒ reꝝ inteᵐ nr̄m ſpēs, ⁊ formas nā inſitas hr̄e aiunt añ eius cū corpe vnionē, q̄s ſpēs Themiſtius appellat notiones, ꝯ̄ quos aſſerit tales ſpēs preoccurrē mētē potiꝰ, q̄ʒ diſponē. Uidet̄ etiā hoc eē dictū aduerſus vtroſq̄ʒ. ¶ Ubi annotatione dignū intell'm poſſe intelligi eē imp̄miſtū, aut reſpectu māe, ⁊ corpis, ⁊ ita dicet̄ imp̄miſtꝰ, ſi eēt abſtractꝰ:ſic enim eēt incorporeꝰ ⁊ imālis:⁊ lʒ veꝝ ſit ꝙ intell's ſit h̄ pacto imp̄miſtꝰ, de hac imp̄miſtione Ariſt. nūc nō loquitur. Scōo mō intelligi pōt reᵘ intelligibiliū, ⁊ hoc bifariaʒ, aut reſpectu ipſoꝝ intelligibiliū in ſe, aut reᵘ ſpēꝝ/earū rerū, quas intelligit. Uidet̄ ḡ Ariſtoteles voluiſſe ꝯ̄ vtroſq̄ʒ itellectū eē ſimplr̄ imp̄miſtū:⁊ vtit̄ h̄ enthymemate, intell's omnia intelligit:ḡ eſt imp̄miſtus:hoc eſt tam reᵘ intelligibiliū reᵘ aduerſus Empe. q̄ʒ reᵘ ſpērū eaꝝ reꝝ/q̄s intelligit aduerſus Platonem. ¶ Sed occurres, nam data Ariſto. rōne. tunc ſpēs rerū itelligibiliū prius acq̄ſite impedirent acq̄ſitionē ſpērū poſterius acq̄rendaꝝ:cuius obſeruamus oppoſitum:imo diſponunt ad illas facilius acquirendas. ¶ Quidā dixerūt ꝙ ſpēs cōnate aīe impediunt, ſpēs vero poſteriꝰ acq̄ſite nō impediūt:imo diſponūt aiaʒ ad facilius poſteriores acq̄rēdas:nō tm̄ huiꝰ dr̄ie cām aſſerūt. Siquis tm̄ vellet, pōt aſſignare bonā cām, q̄ꝛ cuʒ aliqua ſpecies eēt anime connata, vt Plato dicit:ita ſe hr̄et ad aiam, vt grauitas ad ip̄m graue, ḡ ſicut graue nō pōt moueri niſi ſua grauitate:ita aia non poſſet intelligē niſi mediāte illa ſpē. Ubi v̄o ſpēs eēt acq̄ſita:cū nō eēt aie cōnālis, poſſet intelligere alia intelligibilia ſine illa:imo p̄ illā diſponit̄ anima ad acq̄ſitionē aliaꝝ ſpērū. ¶ Sed quouis mō rn̄ſio intelligat̄, h̄ nihil eſt ad poſitionem Platonis:naʒ Plato aſſerit oēs rerū ſpēs eſſe aie cōnatas:⁊ ſic concedit animā nihil de nouo intelligē, q̄ꝛ apud eum intelligē eſt reminiſci:vt in Menone pʒ. q̄re argᵐ Ariſt. vī oino friuolū.

Ad qd̄ h̄ intellectui ꝓpriuni.

Quid de argᵗᵒ Ariſto.

Suppō Ariſto.

¶ Propter hec ſaluo meliori iudicio, dico hec, que Ariſtoteles ait:eſſe nec̄ia nō ſimplr̄, ſʒ ſupponēdo ip̄m intelligē fieri de nouo in aia nr̄a:qd̄ Ariſt. hic non ꝓbat, ſʒ in libro poſterioꝝ ꝓbauit: ibi. n. accepit oēm doctrinā, ⁊ oēm diſciplinā fieri ex p̄exiſtēti cognitione ſenſitiua. Hac ſuppōne ſtāti vt ꝯceſſa ⁊ vera, quā dedit intelligē p̄ illa, q̄ accepit cōia intellectui ⁊ ſenſibꝰ. ¶ Ponit hāc ꝯ̄nē, vʒ, intell's eſt imp̄miſtus, h̄ eſt nec eſt miſtura itelligibilium, vt dixit Empe., nec eſt ſba plena ſpēbꝰ a nā inſitis. Probat lʒ p̄ hoc enthimemate, itell's oia intelligit, ⁊ q̄dē de nouo:ḡ eſt oibꝰ imp̄miſtus illa duplici imp̄miſtione. Cōſequētiā p̄ ꝓbat aucte Anaxagore/⁊ p̄ñt legi cōparatiue, ſic, ſicut dixit Anaxa. de itell'u diuino ipſum eē imp̄miſtū, vt libere imperet rebꝰ mūdi. nam ſi intell'us diuinꝰ eēt alicui/vel aliqbꝰ rebꝰ mūdi, qbꝰ imperitat, ꝑmiſtꝰ, nō poſſet illis libē imperare, veluti iudex nō pōt recte iudicare, q̄ alicui ꝑtiū eēt ꝑmiſtꝰ aut amicitie vinculo, aut ſanguis, aut alteriꝰ id genꝰ. ḡ vt Anaxa. dicit ꝙ diuinus oibus, his qbꝰ imperitat, vt libē imperet, eſt imp̄miſtus, h̄ aūt eſt. i. ita intell's nr̄ imp̄miſtꝰ eſt, vt cognoſcat. Ul' p̄ñt legi expoſitiue h̄ mō, ſicut dicit Anaxa. ἵνα κρατῇ, hoc eſt, vt cognoſcat. Accepit enim Ariſt. κρατῇ. i. cognoſcat, nam cū Anax. metaphorice loq̄bat̄, vt erat ꝯſuetū loqui ī p̄hia ſuo tp̄e:de intellectu hūano loquēs, dixit eū eē intelligibilibꝰ imp̄miſtū vt imperet/h̄ eſt vt libē itelligibilibus poſſit vti, atq̄ʒ de nouo recipe, ꝓpea exponit Ari. ἵνα κρατῇ, hoc eſt cognoſcet, q̄ꝛ locutus eſt metaphorice. ¶ Scōo ꝓbat ꝯ̄ñtiā p̄ rōnē, ⁊ dicit. Iuſta apparēs eniʒ ⁊ ſpēs aie, ac itellectui ꝯnata, ꝓhibet ex̄neū accedē de nouo ipſi aie, ⁊ p̄oſcuraret adeo, vt nihil de nouo itell's itelligēt, qd̄ eſt ꝯ̄ ſuppōnē. ¶ Ex his clare pʒ Ariſtotelē nō ꝓbaſſe itell'm eē imp̄miſtū reᵘ māe vel corpis. ſ. ip̄m eē imālē, atq̄ʒ incorporeū, vt alij dixerūt, ſʒ ip̄m eē imp̄miſtū ipſis intelligibilibꝰ.

Concl'o ꝑipatetica.

Excerptum.

Qō.

¶ Uerū eſt. q. vtrū ex hac imp̄miſtione cū itelligibilibꝰ ſequat̄ imp̄miſtio cū mā, ac cū corpe:hoc eſt vtrū hec ꝯ̄ñtia valeat itell's eſt imp̄miſtꝰ intelligibilibꝰ, ḡ eſt incorporeus atq̄ʒ imālis:eſt enim. q. hec, ⁊ pulchra ⁊ ſūme ꝯ̄ſiderabilis.

p̄ᵃ pō.

¶ Priſci p̄hantes negāt ꝯ̄ñtiā/cōcedūt. n. mētē nō eē permiſtā rebꝰ intelligibilibꝰ, nec ſpēbꝰ reꝝ:⁊ tm̄ aſſerūt mētē eē mālē, ⁊ ꝑmiſtā māe, ⁊ corpi, corruptibilem atq̄ʒ corpoream. Quā opionē epicurei crediderūt quāq̄ʒ poſtea Lucretius, Pliniꝰ lib. 7ᶜ hiſtorie nālis, Galenus ⁊ Alexander ſectati ſunt:⁊ quidē Alexan. pro opione Ariſt. vt lib. ſuo de aia ꝑſpicuū eſt. ¶ Diximus aliq̄n hāc ꝯ̄ñtiā valē, q̄ꝛ ex oppoſito ꝯ̄ñtis infert̄ oppᵐ añtis. Si. n. itell's eſt māe ac corpori ꝑmiſtus:tūc eēt ꝑmiſtus rebꝰ itelligibilibꝰ, q̄ꝛ eēt permiſtꝰ corpi, ſiue māe, ⁊ diſpōnibꝰ mālibꝰ, q̄ oia ſūt res intelligibiles. q̄re habet̄ oppoᵐ añtis:⁊ ſic ꝯ̄ñtia fuit bona.

Cap. 45

2ᵃ

¶ Nūc hec deductio nō placet, q̄ꝛ ſtat aliqd̄ eē ꝑmiſtū intelligibilibꝰ, ⁊ nō ꝑmiſtuʒ itelligibilibꝰ alia atq̄ʒ alia rōne: pōt. n. intell's eſſe nō ꝑmiſtꝰ rebꝰ itelligibilibꝰ, vt obītis, vel vt rōnibꝰ obītiuis, ⁊ eē ꝑmiſtꝰ rebꝰ itelligibilibus, vt ſbītis: viſus eniʒ coloribꝰ, vt obītis nō eſt ꝑmiſtꝰ:⁊ tm̄ coloribus: vt ſbītis pōt dici ꝑmiſtus, q̄ꝛ oculus, in quo eſt, coloratꝰ eſt. Quare intell's pōt dici nec ſpēbꝰ reꝝ itelligibiliū, nec rebꝰ ipſis itelligibilibꝰ ꝑmiſtꝰ, vt obītis, qbus eſt ꝑmiſtus, ⁊ vt ſbītis, ⁊ p̄ idētitatē:cū ſit vnū itelligibiliū.

Refutaᵒ

¶ Diximus etiā ꝓpter hec alr̄, ꝙ dʒ ſic ꝯ̄ñtia cōponi, itell's eſt imp̄miſtus oibꝰ itelligibilibꝰ, q̄ vlr̄ itelligit, ḡ eſt penitꝰ immālis. Deducit̄ ex oppoſito ꝯ̄ñtis, q̄ꝛ ſi itell's eēt forma mālis, ⁊ v̄tꝰ in corpe:vel corpꝰ, nō poſſet intelligē oia vlr̄, cū v̄tus ī corpore, vel corpꝰ q̄cq̄d agit aut patit̄, agit aut patit̄ ſingulr̄. ḡ intell's nō poſſet intelligē vlr̄ oia, ſi eēt v̄tꝰ mālis:q̄re cuʒ ex oppoᵗᵒ ꝯ̄ñtis ſequat̄ oppoᵐ añtis. ḡ illa ꝯ̄ñtia eſt nec̄ia.

2ᵃ deductio.

¶ Nunc dicimus, ꝙ ſic limitādo añs, ēt ſi eēt nō ꝑmiſtus vni itelligibili, qd̄ vlr̄ intelligeret, ſeq̄tur eum eē imālem. Qm̄ vbi vlr̄ intelligat, imālr̄ intelligit, vbi v̄o imālr̄ intelligit, erit virtus nō mālis. ¶ Propter hec dico ꝙ conſequētia valet, ſi añs ſic intelligat̄:intell's eſt non ꝑmiſtus intelligibilibꝰ, nec idē alicui māliū intelligibilium. ḡ eſt penitus imālis. Sic enim antecedēte intellecto, ex oppoſito ꝯ̄ñtis infert̄ oppoſitū añtis:q̄ꝛ ſi det̄ ꝙ ſit mālis, tunc erit idē alicui māli intelligibili, cuius oppoſitū fuit ſumptum.

Refutaᵒ

Ultima ꝯductio

¶ Qꝛ ſi dicas:tunc Ariſtoteles peteret:acciperet eniʒ intellectū nō eſſe ideʒ alicui māliū intelligibilium:qd̄ nec ꝓbauit, nec ꝓbat. ¶ Dicendū ꝙ illud accepit, ⁊ ꝓbauit, q̄ꝛ cum ꝓbauit eum non eē ꝑmiſtuʒ intelligibilibus, per hoc q̄ꝛ oia intelligit, habuit eum nec eē intelligibilibꝰ ꝑmiſtum p̄ cōmiſtionē, nec p̄ identitatē:ex illo enim añte, vʒ, omnia intelligit, ſeq̄tur ꝙ nec ſit idē alicui māli intelligibili, alioq̄n nō imālr̄ intelligeret. Hec ſunt, q̄ mihi occurrūt, qbus ſi melius aliq̄n occurreret, non recuſabo melius dicere.

¶ In cōmēto Auerrois colligūt imitatores. Candauenſis. ꝙ idē ſit aia rōnalis, ⁊ intellectiua:⁊ ꝙ rōnalis anima componat̄ ex intellectu agēte q̄ſi forma, ⁊ intellectu poſſi quaſi mā:q̄ꝛ ait eē nec̄iuʒ ponē in anima rōnali has duas dr̄ias.

Que ex cōmēto Auer.

¶ Scōo colligūt de mēte Auer. intellectū poſſ'em pati ac recipere de nouo ſpēs ab intelligibilibus:cum clariſſime aſſerat intell'm moueri ab intelligibilibus. ¶ Ego vero de veritate nō diſputo, ſʒ de opione Auer. ꝓpterea dico neutrū hoꝝ colligi, ex verbis enim Auer. volo eē colligēduʒ. animā rōnalē, ⁊ intellectiuā eandē eſſe, qd̄ Simplicius 2ᵒ huius cōceſſit:dixit enim eādē aiaʒ eē noeticā hoc eſt itellectiuā, ⁊ dianoeticā hoc eſt rōnalē, noeticā q̄dē ea ꝑte, que eſt intell's, ex qua cōſtat. dianoeticā v̄o ea p̄te, que ſenſitiua eſt ac ſyllogiſtica:cū v̄o aſſerūt rōnalē aiam fieri ex intellectu agēte, ⁊ poſſi ſolis. Dōm ꝙ h̄ nō colligit̄ ex verbis Auer. dicit eni ſic. Scōm igit̄ itellecta mouēt eā, eſt paſſiua, ⁊ ſm̄ ꝙ mouent̄ ab ea/eſt actiua, ideo dicit Ariſtoteles poſt ꝙ nec̄e eſt ponere in aia rōnali has duas dr̄ias. ſ. virtutem actiōis, ⁊ virtutē paſſionis, ⁊ dicit aperte ꝙ vtraq̄ʒ eius eſt neq̄ʒ gn̄abilis, neq̄ʒ corruptibilis. Hec ſunt verba eius:in qbꝰ p̄mo hr̄ ꝙ rōnalis anima eſt actiua, ⁊ paſſiua. actiua q̄dē, vt p̄ ipſaʒ itelligibilia fiunt actu. paſſiua v̄o:vt ꝓficiſcit̄ ab illis:ḡ hr̄ ꝙ itell's agēs, ⁊ intell's poſſis nō ſunt ꝑtes eēntiales anime rōnalis:ſed partes rōne diſtincte ab illa. Habet̄ ſcōo ꝙ illa duo ſunt dr̄ie, q̄ꝛ ſunt virtutes, que nō re differūt inter ſe, nec ab aia:ſed ſolum rōne, ꝓut eadē anima eſt agens ⁊ patiens. Habet̄ tertio, ꝙ ſunt partes nō diſtinguēdo partes contra dr̄ias:ergo ſunt partes rōnis. In qbus verbis Auer. nō vult ex his ſolis rōnalē animaʒ eſſe:q̄ꝛ rōnalis anime ſunt due ſemianime, altera ex ſemine, quā Auer. cogitatiuā appellat, altera extrinſecus accedens, ex qbꝰ q̄ſi ſemianimabꝰ cōſtituit̄ rōnalis aia, cuius ea pars, que extrinſecus accedit, eſt ſm̄ reʒ ſil' actiua ⁊ paſſiua cōparata ad intelligibilia:cōparata v̄o ad eā ſemiaiam, que venit ex ſemine eſt p̄s ſimplex q̄ſi ſemiforma:ſunt ille due dr̄ie ad ꝑtes dr̄iales in rōnali aia:nō tm̄ ita ꝙ ex illis p̄ciſe reſultet rōnalis aia, cum vltra illas ſit pars, que venit ex ſemine:vt dcm̄ eſt. ¶ Ad illud v̄o qd̄ ſcōo loco aſſerūt. Dōm Auerroem 7ᶜ phyſicoꝝ ſeip̄m exponere:aſſerit eniʒ intellectionē nō eſſe realē receptionē per realem inherentiā ſpērū intelligibiliū in intellectu, ſed p̄ intētionalē rei intelligibilis receptionē, que dr̄ obiectiua. Hec enim reſpectu itellectus in ſe non eſt noua, nec reſpectu intell's vt copulat̄ toti ſphere:ſed dr̄ noua ſm̄ denominationē, vt copulatur mihi vel tibi, veluti colūna dr̄ dextra vel ſiniſtra:non in ſe, ſed vt cōparat̄ animali. verum de hoc poſtea.

Cō. 20.

¶ Preterea in eodē cōmēto Auerroes ꝓbat, ꝙ intellectus eſt v̄tus paſſiua. p̄mo q̄ꝛ intellectus mouet̄ ab eo extrinſeco:ḡ eſt v̄tus paſſiua. ¶ Scōo q̄ꝛ eſt virtus q̄ñq̄ʒ in actu, q̄ñq̄ʒ in poᵃ:ḡ eſt paſſiua. ¶ Tertio q̄ꝛ eget extriſeco phantaſmate pro ſui opatione. ḡ eſt v̄tus paſſiua. ¶ Ego v̄o dico, vt ſupius dixi, ꝙ nō pōt ꝓbari intell'm eē virtutē paſſi/

Utrum itell's ſit v̄tꝰ paſſiua.

Pro p̄ a poſitio.

uam,niſi ſupponēdo intellēm eſſe ſbāз creatā,z qdē nō cōpletā in ſpecie. Ex his.n.ſtatim ſequit̃ intelligē fieri de nouo:cū aūt fit de nouo,ſtatiз ſeqr̃ ipm̄ intelligē fieri per receptionē. cū.n.aīa nō ſit creata cōpleta in ſpē,erit facta,vt in potētia:nō.n.pōt intelligē res p ſuā eēntiā,cū ſita eēntia nec ſit rō cauſalis,nec ſit rō formalis intelligibiliū:nec pōt intelligē miſcēdo radiū intellectualē ad itelligibilia,qꝛ non p̄habet ſpēs,p q̄s ſit vtꝰ in actu potēs agere.ḡ cū ſit imꝑfecta ſbā z apta pfici,ipm̄ intelligē erit paſſio/z itell's virtus paſſiua:nec arbitror poſſe ꝓbari rem hanc alia rōne. Qz vō rōnes Auer.nō ꝓbēt,declarat̃,qꝛ nō valent ſeorſum vt in collectaneis declarat̃.pª qdē nō,qꝛ in ea ſupponit̃ intellectū moueri ab eo cui attribuit̃:mō h̄ eſt petē,cū platonici illud negēt:dicūt eniз ipm̄ itelligere fieri p emiſſionē z nō receptionē,vt diximus. ¶Scōa ēt petit:ſumit eniз intellectū eē q̄nq̧ in actu,q̄nq̧ in potētia p virtutē intrinſecā:hoc aūt eſt petere. Platonici.n.dicunt eū eē q̄nq̧ in actu,q̄nq̧ in potētiā p rōnē extrinſecā:qꝛ q̄nq̧ ſunt preſentia intelligibilia/ad que intellectus emittit radiū intellectualē:q̄nq̧ abſentia,ad que nō emittit:z ſic erit q̄nq̧ in actu,q̄nq̧ poª defectu accidēte a cā extrinſeca. ¶Tertia etiā nihil valet,qꝛ intell's non eget phātaſmatibꝰ,vt ab eis accipiat intellectioneз,ſed vt agat in illa,ita vt tali actione reminiſcat̃. ¶Quibꝰ pз,ꝙ nec valent ille rōnes etiā ſi reducant̃ ad vnā:qꝛ vbi ad vnā reducerent̃,oēs vim habent ꝓpter vltimā,que vt pз,nihil valet.ergo ꝑſpicuū eſt intellectū eſſe virtutē paſſiuā,z ipm̄ intelligere eſſe paſſionē.

2ª dubō. per nihil poſſe ꝓbari niſi per viā ſupius aſſignatam.

¶In eodē cōmēto dubitat̃ circa ꝓbationē ſcōe ꝓpōnis:vbi intēdit ꝓbare intellēm eſſe virtutē imālem:z ſumit primo ꝙ intell's recipit oēs formas māles. Scōo ſumit ꝙ oē recipiēs debet eē denudatū a nā rei recepte. ¶Cōtra pᵐ dubito,nā p formas māles Auerroes vel itelligit vl'ia incōplexa:que dicunt̃ forme māles ꝑ ꝑ cās aſſignatas in collectaneis:vel intelligit vl'es ꝓpōnes oēs ſcibiles. Quouis mō intelligat Auer.falſuз dicit:non enim intell's cognoſcit oia ſimplicia vl'ia:cū nōdū ſcitꝰ ſit nūs herbaꝝ z plantarū vt Plinius inqt,z Theophraſtus:ſunt eniз alique herbe,quaꝝ notitia nunq̄з fuit intellectui inexiſtēs. Silr̃ de lapidibus. Preterea innumere ſpēs oriunt̃,quaꝝ nulla p̄ceſſit notitia apud intellectuз,vt dicit Ariſt.in libro de hiſtoria:ſemꝑ aliqd noui fert africa. Si intelligat vl'ia cōplexa:etiā multa ſunt ſcibilia,que nō fuerunt ſcita:Auer.in.2º de celo

Cō.16. aſſerit ꝙ intell's nō pōt ſcire an polꝰ articus ſit ꝑfectior antartico:z tn̄ eſt ſcibile. Preterea quadratura circuli eſt ſcibilis:que nunq̄з fuit ſcita. Inſuꝑ an ſtelle ſint pares vel impares,ſcibile eſt,qō nōdū ſcituз eſt. Preterea cur hec pars terre,que eſt aquis diſcoperta:ſit in medio aquaꝝ,z inferior mari,nō cooperiat̃ aquis,ſcibile eſt,z nondum ſcitur. Preterea calefaciens calefaciendo introducit prius vnum gradū caliditatis q̄з aliū:cur magis alium q̄з alium prius,ſcibile eſt,nōdū ſcitū. Preterea multa ſunt q̄ſita de herbis,de lapidibus,z aīalibꝰ,quoꝝ cauſe ignorant̃:vt Ariſt.d. ergo intell's non oia ſcibilia vl'ia nec cōplexa,nec incōplexa ſcit:oī eniз eoꝝ que ſcimus,eſt minima pars eoꝝ q̄ ignoramus.ſuppoſito ḡ Auer.eſt falſa. ¶Sed vī hec dubitatio ē̄t valere ɔ̄ Ariſt,q accepit in p̄nti textu ꝙ intell's oia intelligit:cuius ɔ̄riū ꝓbatum eſt:verū ɔ̄ Ariſto.hec dubitatio parua eſt. Ariſt.n.vult ꝙ intell's oia cognoſcit,nō ſub ꝓprijs rōnibꝰ,ſed ſub cōibus,vt patet p̄ metaᶜᶠ. Preterea Ariſtoteli ſatis eſt vt intell's omnia cognoſcat,vel poſſit omnia cognoſcere. Auer.aūt,qui vult intellēm eſſe ꝑfectū in maiori ꝑte ſui ſbti,z ꝙ intellectio ſit ſimpl'r eterna ſicut intell's,z ꝙ intellectui nihil ſit ignotū:qꝛ ignotū intellectui

Cō.19. eſt non ens,vt ipſe dicit primo de gn̄one,dubitatio eſt efficax. ¶Qꝛ ſi dicat̃,ꝙ nō reqrit̃ pro rōne accipe ꝙ itellectꝰ oia intelligat ſub ꝓprijs rōnibꝰ,ſed ſatis eſt,vt oia intelligat ſub cōibus:hoc eſt ɔ̄ Auer.z falſum eſt hoc nō eſſe rōni neciuз,qꝛ poſſum dicere intellectū eſſe formā a v̄tutem mālem:cū ſit de nūo eaꝝ,quas ipſe non intelligit:z ſic non habebit̃ imālitas eiꝰ ſimpl'r,ſз ſolū rōne habita ad illa:q̄ ipſe intelligit. Scōm eniз Auer.qō intell's ſemel nō intelligit nunq̄з intellexit,z nunq̄з intelliget.ꝓpterea apud ipm̄ oē qō intell's pōt intelligere intelligit,z qō nō intelligit,nō pōt intelligere,qꝛ in ſbā ſeparata idē eſt poſſe z eſſe,z nō eſſe,z nō poſſe:z ſic refert ad rōnē. Ad ariſtotelis vero rōnem nō refert,qꝛ ſatis eſt,vt intell's oia cognoſcat,vel oia poſſit cognoſcere:cū.n.oia pōt cognoſcē non erit ꝑmiſtus ipſis intelligibilibꝰ nec real'r,nec intentional'r:hoc eſt nec per eēntiā z miſcellā:vt Empe.dicit:nec p receptionē ſpecieꝝ intētional'r:vt plato dixit. Cum igit̃ non ſit real'r nec intētional'r mālibꝰ intelligibilibꝰ p miſtus,ergo erit v̄tus ſimpl'r imālis:vt deductū eſt. Hec ɔ̄ minorē Auer. ¶De maiore vō cōplura in collectaneis diſputauimus:duo tn̄ p̄cipue ſunt,que cōtra illā faciūt. Primuз qꝛ cogitatiua recipit oēs formas māles:que nō eſt denudata a nā earū rerū,qua recipit. ¶Scōm eſt de oculo,qui recipit colores z nō eſt in coloratus. ¶In collectaneis dedimus tres modos defendēdi.eſt p̄mus ꝙ ꝓpoſitio Auer.dз intelligi ſic:oē recipiēs dз eſſe denudatuз a ſpecie recepti tanq̄з a rōne cauſali recipiendi. ¶Scōs erat ꝙ oē recipiens dз eſſe denudatū a ſpecie recepti ꝑm modū eēndi. ¶Tertius modus erat,ꝙ ꝓpoſitio dз ſic intelligi,oē recipiēs aliqd vl'r,qō eſt in ſe māle,z ſingulare,eſt denudatū a ſpecie,z natura eoꝝ,que recipit. Hec pro Auer. ¶Verꝝ p̄mus modus nō valet,qꝛ ex eo haberemus ꝙ intellectꝰ eēt denudatus a ſpecie reꝝ māliū tn̄ tanq̄з a rōne cauſali:cuз quo tn̄ ſtaret eum eē in mālibꝰ diſpōnibꝰ ꝑm eſſe,vt de oculo dī,q caret colore vt rōne recipiēdi cauſali,z tn̄ eſt coloratus. Simil'r cogitatiua caret mā z diſpōnibus mālibꝰ,vt rōne cauſali recipiēdi:z tn̄ eſt in mā. ¶Scōs modus eſt falſus,qa mā recipit oēs formas māles:z tn̄ nō caret mō eēndi eaꝝ,cuз ſit ꝑm eſſe particularis z indiuidua,ſicut forme,quas recipit. ¶Tertius modus non eſt pro mēte Auer.q vult ꝓpōnem illā eſſe verā in oī receptiōe z reali,z intentionali. Tamē ꝓpoſitio eſt ſimpl'r vera,ſi intelligat̃ illo mō,qꝛ oē recipiēs vl'r,imāliterq̧ aliqd,qō in ſe eſt māle,z ſingulare,oē tale,eſt ſbā ſimpl'r imālis. Minor autē vera eſt,z experiētia cōprobata,qꝛ itell's intelligit q̄cūq̧ intelligit imāliter z vl'r:q̄ in ſe ſunt mālia z ſingularia.ḡ intellectus eſt ſbā penitus imālis:hoc pacto rō eſt demr̄atiua:ſed non eſt rō Auer.nec ponit̃ in textu:ſed noua rō:que tn̄ eſt efficaciſſima/vt in libello de imortalitate cōfeci. Et hoc pacto obiectiones de cogitatiua:z de oculo ceſſant.

¶Quo fit:vt neq̧ vlla ſit ipſius nā/niſi ea ſolum qua poſſibilis eſt. Is igitur qui intell's anime nuncupatur/dico aūt nunc eum quo ratiocinat̃ aīa z exiſtimat:nihil eſt actu prorſus eorum que ſunt antea q̄з intelligat ipſe. Argū

¶Quare neq̧ ipſiꝰ eſt eſſe nām aliquā/neq̧ vnā:ſed aut hāc/qm̄ polis eſt. Ergo vocatꝰ aie intellectus (Dico aūt intellēm/quo rōcinatur z opinatur anima) nihil eſt actu eorū que ſunt ante intelligere. tex.cō.5 d'urati polis pōlis

¶Ex dictis ꝑm Auer.expōnē diffōneз cōcludit intellectus mālis,z inquit. Quare neq̧ ipſius eſt nā nulla:ſed vel,ꝙ polis ſit vocatus vtiq̧ aie intel's.tenet autē ɔ̄ñia.hec per declarata,qm̄.ſ.denudat̃ ab oibus formis mālibus,z intelligibilibus:vt Auer.dicit z Them̄.pōt ergo componi h̄ pacto correlariū.oē denudatū a naturis z formis itelligibilibus,z mālibus caret nā ꝓpria,z eſt tn̄ receptiuū,ſed Collectanea te.cō.5 declaratuз eſt intellēm eſſe h̄ꝰ,ergo ſeqtur correlarium p̄dictū. ¶Quidā legūt lr̄am hoc pacto ꝙ intell's,z māe nulla eſt nā cōis:z ſic nō trāſponūt ꝑmonē.ɔ̄ quos inqt Simpl'. Id [neq̧ ipſiꝰ] nō tāq̄з nām audiēdū. illa.n.in formis ꝑm ſolā ſuſceptibilitatē corꝑaliū formaꝝ ſubſtātiata:itell's vō hic ꝑm rōnē ſubſtātiat̃.iō opз vt trāſpoſitiue legat̃ ſic:q̄re neq̧ eſt nā ipſiꝰ nulla:vt nō:z aliud qd ſil'e cōprehēdamꝰ. z hoc Auer.inqt. Id igit̃ ex aīa,qō dī intell's mālis,nullaз hз nām z eēntiā qua ɔ̄ſtituat̃:ꝑm ꝙ eſt mālis.i.intellectꝰ:niſi nām polis.qdā poſuerūt intellēm eſſe ex formis oibus miſtū mālibꝰ,qdam ex formis ſeparatis plenū.ideo dicit Auer.neq̧ nām.ſ.corꝑaliū formaꝝ,neq̧ eēntiā.ſ.ſpiritaliū formaꝝ:nā.n.ſpiritalis vel corꝑalis eſt intelligibilis,ſз ſpiritalis eſt ēt intelligēs:z iō intell's nullā hз nāз.ſ.qua intelligat formas,vel intelligit̃ ꝑm actuз,ſз ſolū eſt ad ambo ꝑtāte anteq̄з itelligat. Dixit [Intell's vocatꝰ,] qm̄ intell'us ꝓꝑe eſt cognitio intelligibiliū p̄moꝝ,ſз itell's mālis vocat̃ intell's ad illoꝝ exēplū,qm̄ ſbm eſt eoꝝ. ¶Dico aūt.] Exponit intellēm quā diffinit.d.Dico aūt intellēm,q̄ opinatur/z cogitat aīa.inqt Auer.z intēdo per itellēm hic v̄tutē aīe,que dī intell's vere:nō v̄tutē,que dī intell's large.ſ.v̄tutem imaginatiuā in lingua greca,ſed v̄tutem,qua diſtinguimus res ſpeculatiuas,z cogitamus in rebus futuris opationiſ. his v̄bis Auer.dat intelligē quot modis p̄mo accipit̃ intell's.ſ.pro māli z cognitiua,z quot modis intell's mālis,qm̄ pro ſpeculatiuo,z practico.vult ḡ ꝙ Ariſ.loquitur de intellectu cōi ſpeculatiuo z practico. ¶Et hoc.] Tūc ſummatiз ɔ̄cludit diffōnē intell's Ariſt.z inqt Auer.diffinitio igit̃ intell's mālis eſt id,qō eſt in poª oēs intētiōes formaꝝ mālium vlium,z nō eſt actu aliqō entiuз:anteq̄з intelligat ipſuз. ¶Tria ſunt de intellectu habita.ſ.ꝙ ſit vtꝰ paſſiua,z ꝙ ſit imiſtus,z ꝙ nullā ɔ̄tineat formā forāꝝ māliū.his tribꝰ colligunt̃ tria,que ponunt̃ in intell's diffōne.ſ.genꝰ,z h̄ colligit̃ ex pª. Eſt igit̃ intell's v̄tus paſſiua. ¶Et 2ª colligit̃ dr̄ia,qm̄ eniз imiſtus:iō paſſiua eſt v̄tus forāꝝ vliuз. ¶Ex 3ª:qm̄ nō ɔ̄tinet formā aliquā,hз ꝙ nō ſit actu al' q̄ formaꝝ anteq̄з intelligat ipſaз.ſз cum intellexit aliqō ens v̄.g.lapidem,tūc fit q̄ſi lapis ſilitudine.ſ.z receptione. Eſt igit̃ intell's v̄tus paſſiua oīum formaꝝ mālium vliuз,actu nulla eoꝝ.pª eſt genus.ſ.ſenſus z intell's. 2ª dr̄ia eſt intell's a ſenſu. 3ª vō particula eſt quaſi vltima dr̄ia eius:z ſic conſtat quid ſit intellectus mālis ex dictis.

Cō.5. **Et cum iſta** eſt dr̄ia intell's.] Videt̃ intell's cū tribus multū ɔ̄uenire.ſ.cū mā/ſenſu/z corꝑe,ſeu v̄tute corꝑea:z iō apō antiquos tres p̄ncipales ſunt pōnes de eo.quidam eniз vt Theophilus in lib.9º de manicheis.z Alexan.grecus p̄ria Rodius in lib.antiquo ſuo de h̄,dixerūt intellēm eē mām,z maxime deū. Acceperūt aūt h̄ a vetuſtiſſimis,q h̄ argumēto ſyllogiçati ſunt,vt Tholetanꝰ inqt hoc. Mā recipit oēs formas māles,intellectꝰ recipit oēs formas māles,vt in diffōne eius viſuз eſt. ḡ intell's eſt mā.p ſyllēm in 2ª figura. ¶Addidē aūt Theophilus z Alexāder ad h̄ rōnes fortiſſimas.pª,intell's itelligit hyle.vel igit̃ p ſilitudinem,vel p idētitatē:nō p ſilitudinē,qm̄ oē qō intelligit̃ p ſilitudinē hз formaз,que pōt abſtrahi ab eo quo modo nō hз mā.ḡ per idētitatē.ḡ intell's z mā idē ſunt. ¶Amplius q̄cūq̧ nō differūt,eadem ſunt. intell's z hyle nō differūt.ḡ itell's z hyle eadeз erūt.maior ꝑſpicua.minor declarat̃,qm̄ ois dr̄ia eſt p formā,cum mā nullā habeat formā,nō ḡ differt ab intellectu. ¶Rurſum nō dant̃ plura pª eiuſdē rōnis,ſed mā z intell's ſunt eiuſdē rōnis,qm̄,ambe potētie ſunt pure z paſſiue. Ex his ɔ̄uincit̃ oīno mām z intellēm eē penitus idē. ¶Et vt dixi poſitio hec effluxit ex vetuſtiſſimis,z magnis.ſ.Meliſſo q tn̄ ad mām attendit,z Xenophanes Parmenidis magiſter. Erant aūt moti argumēto p̄,vt dixi. ¶Auer.ergo ɔ̄dicit huic pōni,z ꝓſoluit eius argᵐ,z inqt:z cum iſta eſt diffinitio intell's mālis:manifeſtū eſt,ꝙ differt apud ipm̄ a p̄ma mā in hoc:ꝙ iſte eſt poª oēs intētiones formaꝝ vliuз māliū. Prima autē mā eſt in poª oēs iſte forme ſenſiles.z hec eſt p̄ma eoꝝ dr̄ia. Dedit z 2ᵃᵐ ex hac ſequētē,z inqt,nō cognoſcēs,neq̧ cōprehēdēs.cuius rōneз ait,z inquit:z cauſa ꝓpter quā iſta natura.ſ.intell's poſſibilis,eſt diſtinguēs/z cognoſcens. Prima autē mā neq̧ cognoſcens,neq̧ diſtinguens eſt,quia prima materia recipit formas diuerſas.ſ.indiuiduales,z iſtas.i.ſignatas. iſta aūt natura intellectus recipit formas vl'es. ¶Ex his 2ª ɔ̄ſtat differentia eoꝝ.ſyllogiçari ergo pōt hoc pacto.mā eſt recipiens formas particulares,neq̧ cognoſcēs/neq̧ diſtinguēs/intellectus recipit formas vl'es cognoſcens,z diſtinguens.ḡ intellectꝰ nō eſt materia. ¶Ex his arguᵐ Parmen̄.z Meliſſi,z Xenophani ꝓſolui pōt.eſt enim peccans in forma z materia. In forma qdē,qm̄ arguᵐ ex duabus affirmatiuis nō tenet niſi per accn̄s:per ſe aūt nō. In materia vō,qm̄ intellectꝰ recipit,z materia recipit,ſed receptiones he differunt/vt dixit:qm̄ receptio materie eſt hec,z indiuidua,z forme in ſe.receptio intellectus eſt vl'is,nō forme:ſed intētionis forme. ¶Obijciēs aūt cōtra cām,q̄re mā non cognoſcit.ea enim accepta ſeqtur ſenſuз nō cognoſcere:recipit enim formas diuerſas z iſtas. ¶Pōt ſolui vno mō,ꝙ Auer.per cognoſcere intēdit intelligere:z ſic verū eſt ꝙ nec mā neq̧ ſenſus cognoſcunt.i.intelligūt.z hec fuit ſol'.antiqua. ¶Vel melius dōm,ꝙ mā recipit formas diuerſas.ſ.quātitatibꝰ ꝓprijs,z has:ſenſus vō z ſi formas recipiat has:non tamen quātitatibus diuerſas:z ſic adhuc pōt ſaluari diſcrimen. Dubō/nes.

¶Reliqua vō argumēta Theophili/z Alexā.pn̄t diſſolui. Et pᵐ qdē diſſoluit Auer.p̄ phyſicoꝝ. Inqt enim,z iſta mā,que eſt ſubiecta ſbe,nō pōt intelligi p ſe:cum non ſit aliqd in actu habēs qdditatē,ſed intelligit̃ ꝑm comparationem zc̄.z ſic maior argumēti tn̄ tenet in eo qō per ſe intelligit̃. ¶Scōm etiā ſoluit̃,qm̄ z ſi intell's nō differat a materia,qm̄ ē p̄ diuerſus ab eo:ideo nō ſunt eadem,z ſic maior falſa eſt,vt in 5º metaph̄.declarauit Ariſto.z hec ſol'. declarat̃ ab Auer.10.metaᶜᶠ.vbi inqt:oīa duo entia eē eadem aut diuerſa,ſed non ſic oīa ſunt eadeз,aut differentie,qꝛ differēs differt per aliqd.vide. ¶Tertium ſoluit̃ ex dictis z dicēdis.mā eni p̄ma z intellectus ſunt diuerſarum rōnum. Intellectus enim eſt mā intelligibiliū:materia vō ſubiectū corꝑaliuз.z ſic pз q̄lis differētia eſt intellectus,z materie. ¶Et ex hoc apparet ꝙ iſta natura non eſt zc̄.] Fuerunt z alij,qui intellectū mālem corpus eſſe eſtimant,z Hyparchus,Anaximenes,Empeō.Critias,z alij plurimi. Vtebantur aūt argumēto in ſcōa figura ex duabꝰ affirmatiuis hoc pacto,materia cōpoſita,que corpus dicitur,recipit formas accidentales tn̄,ſed intellectus recipit formas accidentales.ergo intellectus eſt materia cōpoſita.i.corpus cōpoſitū ex materia z forma. ¶Alij aūt vt Alex. Auēpace/Alpharabius/Tertullianus/z Apollinaris dixerunt intellectū materialē eſſe virtutē in corꝑe,qō z Gal'. cōſentire videt̃.d.eum eſſe cōplexionē accipiens ab Aſclepiade eodem vtētes argumēto. ¶Ad hos ergo z ſecūdo Auer.obijcit. Et p̄ ꝓponit hoc.d. Et ex hoc.i.eadem diffinitione apparet,ꝙ iſta natura non eſt aliqō hoc.ſ.neq̧ corpus,cōtra p̄mos:neq̧ virtus in corꝑe,contra ſcōos predictos,z hoc probat.d.qm̄ ſi ita eēt,reciperet formas ꝑm ꝙ ſunt diuerſa,z iſta.i.indiuidua.z ſi ita eēt,tunc forme exiſtentes in ipſa eēnt intellecte in potentia:z ſic nō diſtingueret.i.non cognoſceret diſtincte naturā formaꝝ:ꝑm ꝙ ſunt forme.i.vl'r,ſicut eſt diſpoſitio in formis indiuiſibilibus,ſiue ſpiritualibus,ſiue corꝑalibus. ¶Sunt z poª intellecta duobus modis:ſcз poª remota:que nec ſenſata,nec intellecta ſunt,vt lapis extra ſimpl':ꝓpinqua vō que ſaltem ſenſu tenent̃. Et ideo dixit [ſiue ſp̄ualibus.] id eſt ſiue in poª ꝓpinqua:ſiue corꝑalibus.i.ſiue in poª remota.ex his pōt

Cō.69.

Cō.10.

qs ſic rõnez cõponere, omne corpus vel virtus in corpore recipit for̃as diuerſas, ⁊ has potẽtia remota vl' ꝓpinq̃ intellectas, ſed intell's nõ recipit h⁹ formas. ergo intellectus nõ eſt corpus nec v̄tus in corpe. ⁊ his cõſtat diſcrimen. ⁊ ſi mã cõpoſita formas recipiat accñtales, intellectu ſcꝫ tamẽ receptio hec, ⁊ illa h̃ pacto differũt (vt dixi) qm̃ hec qdem vlis; illa vo p̃ticularis eſt. ¶ Et iõ neće eſt.] Ad dcã deducit correlariũ. Et p̃ dat ip̃m. 1ᵃ ibi. ¶ Diuerſitas enim.] Oſtẽdit q̃ũo ex dictis ſeq̃tur. dicit ḡ/ ⁊ ideo neće eſt vt iſta mã, que dicit̃ intell's, recipiat formas mõ alio receptionis, ab eo ſm quẽ iſte mãe/ id eſt materie ſcðe, que ſunt cõpoſite, recipiũt formas, dico eas mãs, quaꝝ cõcluſio. i. coniunctio a p̃ᵃ mã. i. cũ p̃ᵃ mã, eſt terminatio prime mãe in eis. i. ſpecificatio. Dictũ eſt enim in lib. de ſ̃ba orbis, mãm tãdiu interminatã eẽ quãdiu nõ efficit̃ mã ſcða. ¶ Deinde dedit 2ᵐ correlariũ, ⁊ dixit. Et ideo nõ eſt neceſſe vt ſit de gñe materiaꝝ iſtaꝝ. i. ſcðaꝝ, in qbus p̃ma eſt incluſa, neqꝫ eſt neće vt ſit ipſa p̃ma mã. Intell's ḡ nec eſt mã cõpoſita, neqꝫ mã p̃ᵃ. Cuius rõnẽ dedit. d. qm̃ tũc receptio in eis eẽt eiuſdez gñis. Enthymema enim hoc tenet per hãc, qm̃ q̃cũqꝫ ſunt vnius nãe, ſunt vnius gñis receptionis/ vt ꝯſtat. ¶ Diuerſitas enim.] Reddit cãm correlarij p̃dicti, ⁊ cõponit̃ ſic: forme recepte diuerſificãt nãs recipiẽtes, ⁊ modos eorum recipiẽdi, vt in cõmẽto. 60. huius ſcði expoſui. Sed intell's recipit formas vl'es inquantũ forme, ⁊ corpus vel v̄tus in corpe nõ, ſed particulares, ⁊ has. ḡ intell's ⁊ materia diuerſantur, tum natura/ tum modo recipiendi. huius accepit maiorẽ. d. Diuerſitas enim nature recepti facit diuerſitatẽ nature recipiẽtis. Tũc dedit ꝯ̄nem. d. Hoc igitur mouit Ariſt. ad ponendum hãc naturã, que eſt alia a natura materie, ⁊ a natura forme, ⁊ a natura cõgregati.

An itellectus polis ſit for^a alicui^s ſbti

¶ Nobis maxima accedit. q. qm̃ Auer. in calce concludit, intell'm nõ eſſe formã, nec mãm, nec cõgregatum: ideo ambiges, an intell's poſſibilis dici poſſit forma alicuius ſubti. ¶ Ueteres Auerroiſte tenent intell'm mãlem nõ eẽ formã alicuius corporis. Et hoc ꝓpter v̄ba Ariſt. ⁊ Auer. Dicit enim Ariſt. in 2ᵒ huius. ac v̄o ſm quaſdã nihil ꝓhibet: ꝓꝑ id qð nullius corpis ſunt actus, ⁊ intelligit intellectuꝫ poſſibilẽ ſm cõmẽtũ. xj. ibi. ⁊ ibidẽ commen. xxj. vide. ¶ Dixit etiã hic, ip̃m eẽ immiſtũ, ſicut dixit Anaxa. Dixit etiam ip̃m nullã h̃re nãm, ⁊ nihil eẽ añ intelligẽ niſi poᵃ. ḡ nõ eſt forma, ⁊ alia multa. ¶ Ad hos obijcit ariſt. motiuis Joã. in. q. 5ᵃ. p̃. oĩs act⁹ corpis eſt forma alicuius, intell's actus eſt, vt p diffõnẽ cõmunẽ cõſtat. Jtẽ qð eſt indeterminata, ⁊ diſpoſita mã, eſt actus/ ⁊ forma preparati ⁊ diſpoſiti, ſꝫ intellectus req̃rit determinatã mãm ⁊c̃. ergo. ¶ Rurſum p rõnem Auer. ꝓbat idẽ: qm̃ eo p̃mo opamur. ḡ forma eſt.

Cõ. 18. ¶ Adhuc intellectu differt homo. ḡ ⁊ corporis eſt forma humani. ¶ Poſſunt aũt ꝯſiliari hi. intell's enim põt accipi vno modo p nã p̃parata: alio modo. pro p̃paratione ipſa. ſiqdẽ capit̃ pro natura p̃parata, ſic eſt rõnalis aĩa ſub rõne qua deficit ab oĩbus intelligentijs nata perfici ab omnibus intelligibilibus materialib⁹: ⁊ ſic Joã. bñ dic̃ intell'ꝫ poľez eſſe rõnalẽ animã/ ⁊ formã corpis humani. Si v̄o capitur pro ipſa p̃paratione, que nihil aliud eſt: niſi defectus rõnalis aĩe a p̃mo intellectu, ⁊ a ꝓpinquo ad mãm, ſic eſt pura p̃uatio/ ⁊ nõ actus, neqꝫ pfectio, queẽadmodũ remiſſio forme põt capi pro forma ipſa ſic remota a ſũmo, ⁊ pro priuatione ipſa formal'r. Primo mõ eſt forma. 2ᵒ modo priuatio gradus forme: ⁊ ſic Joan. vno° bene dicit, ⁊ illi alio modo non male. ¶ Sed adauget. q. an. ſ. intellectus acceptus p natura ipſa p̃parata ſit forma corpis. Et dicũt latini nõ eẽ intelligibile eſſe formã aliquam, que nulli materie det eſſe, qm̃ queẽadmoduꝫ materia: eo materia: qm̃ a forma recipit eſſe, ita forma/ eo forma/ q: materie dat eſſe. ḡ ſicut in intelligibile eſt materiam non recipere formam, ita ⁊ formã nõ cõicare eſſe materie. ¶ Sed hi vident̃ deuiare ab Ariſto. ſñia inq̃t in huius libri. 2. eſſe adhuc imanifeſtuꝫ, an rõnalis anima ſit act⁹ corpis, ſicut nauta nauis. modo. q. non accedit circa non intelligibile. ergo Ariſt. potuit id intelligere. ¶ Amplius ipſi dicunt intentionẽ Ariſto. eſſe intelligẽtiã non dari eſſe orbi, ſed eſſe formã mouẽtẽ tm̃. ſicut ergo. i. intelligibile de intelligẽtia, cur non de rõnali anima? ¶ Qð aũt forma poſſit capi pro virtute in corpe, ⁊ pro eo qð dat opus tm̃, qð ꝓp̃e eſt ſicut motor ad inſtr̃m, conſtat ab Auer. pluribus locis, vt cõmento vltimo p̃mi phyſice auſcultatiõis, ⁊ in 8ᵒ eius cõmẽtis. 78. ⁊. 79. ⁊. 12. meta. cõmẽto. 37. ⁊ ego expoſui totũ h̃ in vltima expõne vltimi dubij prime expõnis. d. d. Auer. ſed quãtũ ariſt. ⁊ auer. errent in libro de intellectu. ⁊ poſt hoc in lib. fiet apertum. ¶ Amplius formidarũt antiq, q̃ũo. ſ. poſſumus imaginari receptionẽ in ſub̃a nõ miſta cũ mã: cum declaratũ ſit q cã receptionis eſt mã, ⁊ dicit auer. infra. q hec. q. eſt maxima oĩum qõnum aduenientium in hac opione. ¶ Soluit̃ Cõ. 28. hec. q. q mã nõ eſt cã receptionis ſimpl'r, ſed cã receptiõis tranſmutabilis. ſ. receptionis huius entis. ſ. indiuidualis. Et hoc pacto ſoluit cõmento. 14. Erit ḡ ſol'o his hec perſpicua. ¶ Et tunc patet qualiter eſt triplex mã. ſ. ſimpl'r ſine tẽpore, ⁊ loco receptiua, cui⁹ eſt intell's materialis. Oio ⁊ penitus receptiua in loco terminato tẽpore terminato, ⁊ ab agẽte terminato, ⁊ diſpõnibus terminatis. Et hec materia eſt cã receptiõis trãſmutabilis. 3ᵃ eſt harũ media. ſ. corpus celeſte. recipit enim non ſimpl'r: ſed trãſmutat̃: non tñ oĩno. cum intellectu enim tenet rõnẽ aliquã, quoniam nõ recipit nouiter ſimpl'r, nec in tempore ſimpl'r, neqꝫ in loco ſimpl'r. Cũ materia vero tenet partẽ, qm̃ ſm partes recipit in loco, ⁊ tpe/ ⁊ ab agente nouo ⁊c̃. Et ſic patet his triplex materia, ⁊ que ipſarum ſit differentia ⁊c̃.

¶ Et hoc idem induxit.] His ſic expeditis ad opiones antiquoꝝ expoſitoꝝ Ariſto. trãſit de intellectu. Et p̃ opionem Theophraſti, Ariſt. diſcipuli, ⁊ Themiſtij doctoris lucidi (vt Boe. inquit) in p̃iherm̃. narrat. ¶ Uidet̃ v̄o mihi eoꝝ ſñiaꝫ in 4ᵒʳ cõſiſtere. Primuꝫ qdeꝫ: qm̃ intell's eſt eternus. Scðm v̄o/ qm̃ intelligẽ intell's nr̃i eſt eternũ. Tertiuꝫ/ qm̃ nec intelligẽ// nec intellecta ſunt facta, niſi forte ſm ſilitudinẽ figurãqꝫ: ita/ q p̃ter intell'm agẽtẽ ⁊ poſſibilẽ, nõ ponit̃ aliqð inteᵐ: qð ſit cb̃m intell's in rei veritate, niſi forte figura ac ſilitudine. Quartuꝫ deniqꝫ/ qm̃ non dat̃ in rei veritate: niſi intell's agẽs. Hec qdẽ. n. q̃tuor ſunt: que hic auerro. his veteribus imponit: de qbus erit ſermo poſt. Jnq̃t igitur, ⁊ hoc ideꝫ induxit Theophraſtum, ⁊ Them̃. ⁊ plures alios expoſitores, vult dicere hec demr̃atio modo dicta, quam ſtatim apponet, ad opinãdũ q itell's mãlis eſt ſub̃a, neqꝫ gñabilis/ neqꝫ corruptibilis. ⁊ repetit illam. d. Oẽ. n. gñabile ⁊ corruptibile eſt hoc. vult dicere indiuiduuꝫ demõſtratũ, corpus, vel virtus in corpe. ſed iam demonſtratum eſt, q ipſe. ſ. intell's non eſt hoc, corpus, neqꝫ forma in corpore, ideo cõcludit̃ q intell's mãlis non eſt gñabilis ⁊ corruptibilis. ¶ Deinde induxit 2ᵐ arguᵐ eoꝝ, ⁊ inquit: ⁊ induxit eos ad opinanduꝫ cum h̃. i. hac rõne, q iſta eſt ſñia Ariſt. Jſta enim intentio. ſ. q intell's eſt talis. ſ. neqꝫ gñabilis neqꝫ corruptibilis, bñ apparet intuẽtibus demr̃ationẽ ariſt. ⁊ ſua verba. De demr̃atione qdẽ ſm q expoſuim⁹. ſ. in textu p̃cedẽti, vbi argᵐ eſt ꝯſic, omne denudatũ a naturis oĩum formaꝝ materialiũ eſt ſepatuꝫ eternũ ⁊c̃. ſed intellectus eſt denudatus ab oĩb⁹ for̃is materialibus. ergo intell's eternus. minor declarat̃/ omne recipiẽs dꝫ eſſe denudatũ a naturis receptoꝝ/ intell's recipit oẽs for̃as materiales. ḡ ⁊c̃. De v̄bis v̄o/ q: dixit ip̃m eſſe non paſſiuum, ⁊ dixit ip̃m ſeparabile, ⁊ dixit eẽ ſimplex eẽ ip̃m. ip̃m quideꝫ eſſe nõ paſſiuũ dixit textu cõmẽti tertij. Jp̃m eſſe ſeparabile dixit textu cõmẽti quarti, ſexti, ⁊. 20. ip̃m v̄o eẽ ſimplex textu cõmẽti quarti. Hec qdẽ tria verba vſitant̃ ab ariſto. in intellectu in p̃dictis locis, ⁊ nõ eſt rectũ: imo remotuꝫ.

⁊ inconueniens vti aliquo eorũ in doctrina demr̃atiua de gñabili ⁊ corruptibili: qm̃ lꝫ poſſit vti eis metaphorice de re gñabili ⁊ corruptibili: h̃ tñ nõ decet fieri ĩ doctrina demr̃atiua. Qꝫ qdẽ igit̃ intell's ſit etern⁹, ſicut p̃ᵐ accepim⁹ his pꝫ. ¶ Sed cũ poſt.] q intelligẽ nr̃i intell's eternuꝫ ſit, qð ſm erat ꝓpoſitoꝝ, mõ explanat. hoc v̄o ꝯſtare põt poſitis. Primo q intell's in poᵃ ſit. 2ᵒ q intell's agens ſit. 3ᵒ q in intellectu poli eſt aliq̃ forma repoſita ab intellectu agente. his itaqꝫ trib⁹ acceptis hypothetico ſyll'o mõſtrabit̃ ſꝫ ſic, ſi agẽs ⁊ patiẽs intell's ſunt, ⁊ eterni, factũ eſt eternũ. ſꝫ intell's agẽs ⁊ patiẽs ſũt, ⁊ eterni. ḡ factũ erit eternũ. tenet eniꝫ ꝯ̄ñtia a põne añtis ad põnẽ ꝯ̄ñtis. Hui⁹ rõnis accepit p̃ põnẽ añtis ⁊ ꝯ̄ñtis. d. ſed cuꝫ poſt viderũt Ariſt. dicere, q neće ſi eſt intell's in poᵃ, vt ẽt ſit intell's in actu. i. agẽs, ⁊ eſt id qð exhit id qð eſt in poᵃ de potẽtia ad actũ, ⁊ neceſſe eſt vt ſit ẽt intell's extract⁹ de potẽtia in actũ, ⁊ eſt ille: queꝫ intell's agẽs ponit in intellectu mãli: ſm q artificiũ. i. artifex, ponit formas artificiales in mã artificis. Hec eſt poſitio añtis, ponit ꝯ̄ñs. d. ⁊ cuꝫ poſt hoc viderũt opinati ſunt q iſte tertius intell's: quẽ ponit intell's agẽs in intellectum recipiẽtẽ mãlem, ⁊ eſt intell's ſpeculatiuus: neceſſe eſt vt ſit eternus. tũc accepit añs hypotheticũ. d. Cum eniꝫ recipiẽs fuerit eternũ, ⁊ agẽs eſſe eternũ, neceſſe eſt: vt factũ ſit eternũ nećio. ⁊ ideo intelligẽ, ⁊ res intellecte ſunt eterne. Eſt ḡ ſyll's, ſi intell's agẽs ⁊ polis ſunt, ⁊ ſunt eterni, intell's fact⁹ ab agẽte in poli erit eternus, ſed agens ⁊ polis ſunt, ⁊ eterni. ergo ⁊ intellectus factus erit/ ⁊ eternus. Et hoc ꝓpoſitoruꝫ fuit 2ᵐ. ¶ Debes ſcire, q queẽadmodũ artifex ponit formas accñtales in mã, nõ trãſmutãdo mãm, nec eam alterãdo: ita intell's agẽs ponit intellectũ ſpeculatiuũ in intellectu poſſibili, nec ip̃m trãſmutãdo, nec alterãdo. Amplius ⁊ queẽadmodũ mã poſtqꝫ recepit formã ab agẽte artificiali, aſſimilat̃ agẽti illi, ita intell's poſſibilis per actum acceptũ ab agẽte intellectu, aſſimilat̃ ei, ⁊ q̃ſi factus eſt in actu, quo fit vt recte Them̃. aſſimilauit intellectum agẽteꝫ artifici, ⁊ poſſibilẽ materie artis. Qð qdẽ igit̃ intelligere ſit eternũ: modo pꝫ. ¶ Et q: opinati ſunt.] Qꝫ qdẽ intell's ſpeculatiuus nõ ſit, ac minime oporteat eum cõcedere, vt 3ᵒ ꝓpoſuimus mõ oſtẽdit. Et ſyllogiçat̃ hoc pacto, oẽ factũ, qð in rerũ eſt natura, eſt nouũ in tẽpore ab agente terminato, ⁊ medio, ⁊ diſpõne terminatis, vt in lib. de ſ̃ba orbis pꝫ. ſed intell's ſpeculatiuus non eſt nouũ in tpe, nec ab agẽte terminato, medio, ⁊ diſpõne terminatis. ergo in 2ᵃ figura intell's ſpeculatiuus nõ eſt factũ exiſtens in reruꝫ nã, vel ſi eſt factus, nõ niſi ſilitudine, ⁊ metaphorice eſt factus. huius accepit vnã partẽ ꝯ̄nis. d. ⁊ q: opinati ſunt h̃, contingit vt in rei veritate, nec ſit agens intell's, nec factũ. Hec eſt p̃ᵃ pars diſiunctiue: q̃ erat cõcluſio. ⁊ ſubdit maiorẽ. d. cum factũ ⁊ agẽs nõ intelligit̃ niſi cũ nouitate, ⁊ tẽpore, ⁊ generatiõe. Hec eſt maior. ſ. factum eſt nouũ in tpe ab agẽte terminato, ⁊ mõ terminato, ⁊ tacuit minorẽ, qm̃ pauloañ expoſuit eam, ⁊ tũc cõplens diſiunctiuã ⁊ ꝯ̄nẽ dicit, aut dicatur q dicere hoc agẽs, ⁊ hoc factuꝫ nõ eſt: niſi ſm ſilitudinem: ⁊ ſic complet̃ p̃ncipalis cõcluſio. ¶ Et debes ſcire q agẽs ⁊ factũ in his ſunt ſilia agẽti ⁊ facto veris. p̃mo, qm̃ queẽadmodũ fcm̃ eſt aliqð cõpoᵐ: vt in 12ᵒ meta. ait Auer intellectus agẽs ⁊ poſſibilis ſunt qðdaꝫ cõpoſitũ faciẽtes intellectũ ſpeculatiuũ. ¶ Amplius queẽadmodũ agens vere eſt dans eſſe, ita agens conſeruat eſſe intell's poſſibilis.

Cõ. 39. ¶ Ex his dedit ꝯ̄ñs ad hec. d. ⁊ q intellectus ſpeculatiuus nihil aliud eſt: niſi pfectio intell's mãlis per intellectũ agentẽ, ita q ſpeculatiuus ſit aliqð cõpoſituꝫ ex intellectu mãli, ⁊ intellectu q eſt in actu. Ecce igit̃ q̃ũo ipſi remouẽt 3ᵐ. ſ. intelligere, ⁊ formas diſtinctas ab vtroqꝫ intellectu. Qꝫ qdeꝫ igit̃ ſpeculatiuus intell's nihil ſit p̃ter poſſibilẽ, ⁊ agentem, his pſpicuũ eſt. ¶ Et hoc qð videt̃.] q ſolus intell's agens ſit: qui ſm diuerſas rões dicat̃ poſſibilis ⁊ agens oſtendit. imaginat̃. n. vnã ſ̃baꝫ ſimplicẽ eſſe intellectũ agentem ⁊ poſſibilẽ, rõne ac mõ diuerſaꝫ. Jnquãtũ eniꝫ illa ſ̃ba ſemp eſt in actu itelligẽs, ⁊ faciẽs nos eẽ itelligẽtes q̃nqꝫ: ⁊ q̃nqꝫ nõ, rõnẽ ſibi accõmodat agẽtis. Jnquãtũ v̄o miſcetur imaginatiue, ꝓpter quã itelligere vĩ q̃nqꝫ, ⁊ q̃nqꝫ nõn, rõnẽ polis vendicat ſibi. Erit ḡ apud Them̃. vna ſub̃ta ſimplex rõnib⁹ partita. Primo ḡ oſtẽdit: quo nam pacto intellectus ille poſſit dici in poᵃ ⁊ polis, ⁊ inq̃t: ⁊ hoc qð videt̃, q itellect⁹ agẽs q̃nqꝫ intelligit: qñ fuerit copulatus nobis, ⁊ q̃nqꝫ nõ itelligit, accidit ei ꝓpter miſtionẽ. i. copulationẽ cũ intellectu mãli. i. v̄tute imaginatiua: que dĩ itellect⁹ large in lingua greca, ⁊ hoc mõ fuit coact⁹ Ariſt. ad ponendũ intellectũ mãlẽ: nõ q: itelligibilia ſpeculatiua ſunt gñata facta. ſ. nouiter, qm̃ ſm eos intell's ſemp intelligit in ſe: ſed qñ nobis copulat̃ intelligimus iſtas res mãles, que in nobis ſunt repñtate p phãtaſmata, ⁊ inde itell's mãlis dĩ. ¶ Et ꝯfirmarũt.] Et q intell's polis, ⁊ agẽs ſint aliqd aĩe nr̃e, oſtẽdit. Et p̃ ꝓponit h̃. d. Et ꝯfirmarũt q intell's agẽs exiſtit in aĩa nobiſcũ per hoc: q ꝓpalauit Ariſt. ſ. q: videmur denudare formas a materijs p̃mo, deinde intelligere eas. Et exponit quid ſit denudare. d. ⁊ denudare eas nihil aliud eſt: niſi facẽ eas itellectas in actu: poſtqꝫ erãt in poᵃ. Deĩde decl'at qd ſit cõprehẽdẽ. d. queẽadmodũ cõprehendẽ eas nihil aliud eſt: qꝫ recipe eas. qa igit̃ nos videmur agẽ denudãdo formas: qð agẽti attribuit̃, ⁊ videmur recipere qð paſſo, ideo ſeq̃tur in nobis eſſe duo. ſ. agens ⁊ patiens. ¶ Et cum.] Oſtẽdit tũc agẽtẽ poſſibileꝫ ⁊ ſpeculatiuũ eẽ vnã ſ̃baꝫ, ⁊ nõ tres ſm rem, ſed ſm modũ tm̃, ⁊ inq̃t: ⁊ cũ viderũt hãc actionẽ. q̃ eſt creare intellecta, ⁊ gñare ea, eſſe reuerſaꝫ ad nr̃aꝫ voluntatẽ, q: facimus id cuꝫ volumus, ⁊ augmẽtabilẽ in nobis ſm augmẽtationẽ itell's. q eſt in nobis. ſ. ſpeculatiui, ⁊ iam fuit declaratũ q intell's: q creat ⁊ gñat intelligibilia ⁊ intellecta eſt intelligẽtia agens, iõ dixerũt q intell's q eſt in habitu eſt ipſe intell's agẽs ⁊ ẽt poſſibilis, ſed accidit debilitas q̃nqꝫ. i. diminutio, ⁊ q̃nqꝫ additio pp miſtionẽ. vult dicẽ cũ imaginatiua, qm̃ ſm q plus miſcet̃/ plus videmur intelligẽ, ſm q minus/ minus videmur. Epilogat ergo. d. Hoc igit̃ mouit Theophraſtum, ⁊ Them̃. ⁊ alios ad opinãdum h̃ de intellectu ſpeculatiuo, ⁊ ad dõm, q hec erat opinio Ariſt. Qꝫ qdẽ igit̃ intellectus mãlis etern⁹: ac intelligẽ, ⁊ q nec intelligẽ, nec intell'ꝫ ſũt facta, ⁊ q oĩa hec ſint tm̃ intellectus agẽs, his manifeſtuꝫ. ¶ Sꝫ circa Themiſtij opinionẽ nõ parua fuit queſtio: iõ qd Them. ſentiat. Tum de itellectu agẽte. Tum de poli. Tuꝫ de ſpeculatiuo ſeu intellectu in habitu: ⁊ ꝯ̄ñter de tota rõnali aĩa erit a nobis altercãdũ. Et hec qdem. q. vtilis erit, qm̃ faciet ad intell'm opionis Auer. quã ſumus executuri. ¶ Hec autem queſtio difficilis eſt, qm̃ expoſitor in liᵒ de vnitate intell's, poſuit. Them̃ opionẽ eſſe circa intell'm poľeꝫ, ip̃m eſſe multiplicatũ ſm corpa eternũqꝫ. Auer. v̄o ip̃m vnicũ. Ampli⁹ qdã intellectũ poſſibilẽ plurificãt ſm Them̃. qdã vnicũ, vt Auer. dicit eẽ Them̃. ſenſum. Rurſum qdã itellectũ ſpeculatiuũ ponũt apud Them̃. eẽ eternũ, vt Auer. q vult q polis intell's nõ recipiat ſpẽs intelligibiles nouas ſm Them̃. qdã gñabilem ⁊ corruptibilem, ipſumqꝫ intellectũ poſſibilẽ noua recipe intelligibilia: ⁊ q: hec ſunt multũ obſcura, iõ opꝫ indagari qd ſentiat Them̃. in oĩbus his. ¶ De agẽte ḡ p̃ dicamus Them̃. opionẽ eẽ, intellectũ agẽtẽ ſepatũ, eternũqꝫ eẽ vt p̃ᵐ v̄buꝫ dixit. ⁊ hoc ꝓbat̃, oẽ ſeparatũ ac abſolutum, ⁊ imiſtũ ſimpl'r a mã eſt eternũ: ſꝫ intell's agẽs eſt h⁹. ḡ eternus. maior eſt Ariſt. in 7ᵒ ſue ſapie, ⁊ Auer. in toto lib. de ſub̃a orbis. minorẽ põit Them̃. capite. 26. d. atqꝫ hic intell's, vt ſupius dixi, abiunctus, impatibilis, impmiſtus. Et capite. 36. dicit. atqꝫ hic intell's ſepatus impatibilis, impmiſtuſqꝫ habet̃, cui⁹ ſub̃a eſt actus ⁊c̃. ¶ De eodẽ dicimus ſm Them̃. ip̃m eſſe vnũ numero oĩbus hoĩbus. h̃ ꝓbat̃ a Them̃. capite. 32. ſic, ſi

Them̃. opio de itellectu agente.

eēnt plures intell's agētes: aut eēnt eiuſdem ſpēi, aut diuerſaꝝ. nō eiuſdē, qm̄ in eternis nō multiplicant̄ indiuidua, ex quo in vno indiuiduo illa ſpēs ſaluari pōt, ⁊ oīa ſingularia eiuſdem ſpēi interſtitione mãe diſcernunt̄, vt Them̄. ibidē dicit. Q͛ vero nō diuerſaꝝ ſpērum / Them̄. oſtendit ibidē. vide, q͛ pl'a dicit pro hac pte. Q͛ qdē ēt nō ſit de⁹, Them̄. ꝓbat cap. 31. ꝙ nec ꝓpōnes, ibidē luculenter exponit. Eſt igit̄ intell's agēs ſb̄a ſepata, ſemꝑ actu ens, eterna vna nūo hoīb⁹ ꝫ iſtū. ℭ De mãli vo intellectu ſmo ml'tiplex. Eſt

De intell' mãli. Cap. 28. ac. 37. ⁊ alibi. eniꝫ mãlis qdā intell's, quē Ariſt. ⁊ Theophraſtus cōem appellāt, vt Them̄. inqt. ⁊ hūc genitū caducūqꝫ eē ꝯcedit, ſimul cū corꝑe oriri, ⁊ cū eo diſſipari tenet, ⁊ hūc multiplicatuꝫ ponit, ⁊ hic intell's mãlis dr̄, ac patibilis. Eſt ⁊ alter intell's poſs: q ſepatus eſt, ⁊ eternus: lꝫ minus q̄ꝫ agēs, vt Them̄. capite. 39. oñdit eē opioneꝫ Ariſt. Theophraſti, ⁊ Platonis. ⁊ q͛ ita eſt, g͛ erit vnus nūo oīb⁹ hoīb⁹: quēadmodū agēs intell's, ex qb⁹ duob⁹ tota eētia rōnalis aīe conſtituitur. Et ex hoc ſeqtur apud Them̄. vnicā eē rōnalem aīam oībus hoībus, vt capite. 33. ꝯcludit: lꝫ hoīes numerari debeant ꝑ intellectū patibilem, quē cōem Ariſt. ⁊ Theophraſtus appellāt. Et cū oīa hec ſint ita, licet accipe id in quo ꝯcordāt Them̄. ⁊ Auer. qm̄ ſunt apud Them̄. ⁊ Auer. orbes nouē ꝑncipales. Octauus qdē cui ꝑᵐ ꝑnᵐ attribuit̄. Septimus vo eſt cui motor Saturni aſcribitur. Sextus cui Juppiter. Quintus eſt cui Mars. Quartus cui Sol. Tertius cui Venus. Scd̄s cui Mercurius. Primus cui Luna. Extra vo oēs hos ponit̄ nonus, qui orbis dr̄ humanus. q ꝯgregat̄ ex oīb⁹ hoīb⁹ faciētib⁹ vnā ſpheram integram. ℭ Differt aūt hic nonus a reliqs octo, qm̄ hic qdē gn̄abilis eſt ⁊ corruptibilis ſm ptes. eoꝝ vero nullus gn̄abilis eſt / nec ſm ptē / nec ſm totū. Amplius hic nonus habet opationes gn̄abiles ſm ptes: illi vo nec in pte / nec in toto. Rurſum hic orbis aīatus eſt aīa ꝑpatilli, autē ſimplices ſunt aīa carētes ꝑter intᵃᵐ. ℭ Cōuenit aūt cuꝫ illis, ꝓ, q͛ quēadmodū orbis celeſtis eſt eternus ſm totum, ita humanus orbis ſm totū. Scd̄o ſicut orbis celeſtis hꝫ opationē eternā ſm totū, ita ⁊ humanus ſm ſpēm, eternā habet opationē. ℭ Qm̄ aūt forme diuerſant̄ ſm diſcrimē materie, vt Auer. dicit 8ᵒ phyſice auſcultatiōis. ⁊ 2ᵒ hui⁹.

Cō. 46. Cō. 60. Sūt aūt aīa celi, ⁊ hoīs hoꝝ forme, ideo dōm h⁹ animas differre apud hos, ⁊ cōuenire. Cōuenire qdem, qm̄ ambe abſtracte itelligētes in ſe ꝑ eaꝝ ſb̄as: approꝑari vo mobilibus quēadmodū ars inſtr̄o, ⁊ motor mobili. Differunt vero / qm̄ intelligentia orbis altioris eſt gradus ⁊ nobilitatis: ⁊ iō nihil intelligit: niſi ꝑ eius eētiaꝫ. Res vo q̄ eſt aīa nr̄a eſt infimi gradus pauceqꝫ nobilitatis. ℭ Quo g͛ pacto rationalis aīa vna ſit apud Them̄. tota in tota hūana ſphera, quēadmodū itelligentia orbi celeſti, his pꝫ. ℭ Reliquū

Que de itellectu ſpecula. Them̄. eſt ad ſpeculatiuum intellectū venire. tota autem difficultas hec pendet ex h̄, an intell's recipiat nouas formas ab intelligibilib⁹ cauſatas, q̄ notiones, ac ſpēs dicant̄. ſi enim recipit, ꝓculdubio opꝫ intell's duos eſſe ſm reꝫ diuerſos, ac intell'm ſpeculatiuū eſſe diuerſum ſm rem ab vtroque. Si vo nō, porro illi tres intell's nō erūt: niſi vna ſb̄a ſimpʳ: ſm tn̄ modos alter ac alter. ℭ Q͛ vo itell's recipiat ſpēs itelligibiles nouas ſm Them̄. apparet. Jnqt. n. hic ca. 16. [Quēadmodū a ſenſilib⁹ gn̄ib⁹ ſenſuꝫ, ita ⁊ intell'm ab intelligibilib⁹ pelli, patiqꝫ dicere.] Ampli⁹ ⁊ ibideꝫ inquit. [Deinde nec̄e eſt, vt peculiarē qdē nullā formaꝫ obtineat, ſꝫ vt oīuꝫ formaꝝ cōpos caparqꝫ ſit, ita vt q̄ꝫuis ptāte oīa referat: nō tn̄ ſimpl'r abſoluteqꝫ oīa ſit.] ⁊ etiam ibideꝫ ait. [Nec̄iuꝫ eſt eius nā h̄ ſolo deſcribat̄, ꝙ idoneus compos tenerqꝫ ſit recipiēdis iuxta oīb⁹ formis.] ℭ Ex his eligere liquet, inteᵐ pati ab itelligibilib⁹: cū ſit pura poᵃ oēs forᵉ. Rurſum ⁊ cap. 23. inqt. [hic porē illū q̄ſi adortus, amplexuſqꝫ / pᵐ q̄ſi educit in lucē e tenebris, ⁊ in actu ꝯſtituit, deinde habitū in eo quēdā afformat, in quo vl'es reꝝ notiones, ⁊ ſciētie collocant̄.] Ex hoc arguᶜ ꝓpoſitū vt palā eſt tibi. ℭ Jtē cap. 24. ait. [Jta intell's agēs cuꝫ itellectu poᵉ agitat / nō ſolū intellectui actū miniſtrat, ſed ⁊ res: que poᵃ intellecte ſunt, facit vt in eo intellecte ſint actu, atqꝫ he ſunt forme mãles, ⁊ notiones cōes de ſingularib⁹ ſenſilib⁹ collecte.] Notaui aūt idē cap. 26. 34. ⁊. 45. q̄ videas, ⁊ apertius dixi in liᵒ de intell'u de h̄. ℭ Ex his ſunt q Them̄. ideꝫ ſentire: ꝙ Auer. dicūt. quēadmodū. n. Auer. agentē inteᵐ ponit vnicū nūo oīb⁹, ⁊ poſ'eꝫ eodē mō, ſic ⁊ Them̄. ambos eni hos abſtractos ponit a mã, ⁊ ab appenditijs mãe, vt dicit Auer. etiā: ⁊ ſic totā rōnalē aīaꝫ ſepatā dicit. apponit ēt inteᵐ mãlē, quē Ariſt. ⁊ Theophraſtus cōem dicunt gn̄abilē ⁊ corruptibilē, ⁊ h̄ inqt [Ex his maniſeᵐ puto eē nō ꝑter rōnē ſentire, q dicāt Ariſto. ⁊ Theophraſtum eſſi maiſe, aliud eē inteᵐ patibilē ⁊ corruptibilē, queꝫ illi cōem vocāt, ⁊ corꝑe nō abiūctū. aliō totū id, qō ex inteˡˡ agēte, ⁊ inteˡˡ poᵉ cōponit̄. qō ⁊ ſepatuꝫ a corꝑe, ⁊ incorruptibile, ⁊ ingenitū ſtatuūt, atqꝫ ita fieri vt partim due nãe ſint, partim vna. nā ⁊ id: qō ex duab⁹ facultatib⁹ / forᵃ / ⁊ mã / ꝯdit̄, vnuꝫ eē intelligimus.] hec ipſe cap. 39. ℭ Q͛ aūt rōnalis aīa ſit vna nūo magr̄o ⁊ diſcipulo, dicit Them̄. cap. 33. ſic Aut. n. eādē rem nō intelligūt ꝑceptor cū docet, ⁊ diſcipulus cū docet̄: qō falſuꝫ eē nemo eſt q neſciat, aut ſi eadem intelligūt, idē ambobus act⁹ eſt: eoqꝫ ſub̄a eadē. ℭ Qō ēt intell's cōis: quē Auer. cognitiuā dicit, ſit gn̄abilis ⁊ corruptibilis, Them̄. teſtat̄. cap. 37. vbi inqt, porro itelᵐ cōeꝫ mō talē dicit: ꝑ quē hō eſt: q ex aīa, ⁊ corꝑe ꝯſtituit̄, in quo iracundie, ⁊ libidines ſedēt: q̄s etiā Plato mortales facit in Timeo, vide poſitio g͛ Themiſtij ex toto pōnem eē Auer. nō eſt dubitabile. ℭ Sꝫ ego reputo Themiſtij ſn̄iaꝫ differre aliqualiter ab Auerroi. ſed quocūqꝫ modo ſit Themiſtij poſitio, poſterius latius apertiuſqꝫ ꝑtractabitur.

ℭ Sed ſuꝑ h̄ ſunt. q. non pauce.] Cōis modus exponendi hūc locū eſt. ꝙ Auer. obijcit expoſitoribus his. ⁊ dicūt quidā ꝙ ꝑ oñdit intell'm agētē diuerſuꝫ eē re a poſſibili. d. Et ſuꝑ hoc ſunt. q. nō pauce, quaꝝ pᵃ eſt, ꝙ hec poſitio ꝯdicit huic, ꝙ phs dixit. ſ. ꝙ ꝓportio intellecti in actu. i. itellect⁹ agētis, q dr̄ actu inteᵐ, q͛ ſꝑ intell'r ab inteˡˡ poſi, ad inteᵐ mãlē, eſt ſic ꝓportio ſenſati ad ſentiens. hec eſt q̄ſi maior. Tūc ſubaudias minorē, ſꝫ ſenſile a ſenſu differt re, g͛ intell's agēs a poſi re differt. ℭ Sꝫ aberrāt. nūq̄ꝫ enim Ariſt. hanc cōparationē fecit. dixit. n. Ariſt. ⁊ ſil'r ſe hr̄e ſic ſenſitiuū ad ſenſilia, ſic ⁊ intellectiuū ad intelligibilia. ℭ Propter qō ſi Themiſtij ſn̄iaꝫ Auer. hic redarguat, oñdit forte ꝙ intell's recipit formas intelligibiles nouas. ⁊ tūc maior ē, ꝙ ſicut ſenſus ad ſenſile, ita intell's ad itelligibile, mō ſenſile recipit noniter in ſenſu. g͛ ⁊ itelligibile in inteˡˡ. ℭ Et ꝯdicit veritati in ſe.] Nunc obijcit ⁊ his ſm iſtos in ſe. Et vr̄ mihi ꝙ arguat enthymeᶜᵉ. ⁊ dicit. Et ꝯdicit veritati in ſe. ſi enim formare ꝑ inteᵐ eēt eternū, oporteret vt formatū ꝑ inteᵐ eſſet eternū. ⁊ hāc ꝯn̄tiā tanq̄ꝫ ꝑſpicuā relinqt. opatio eni depēdet in eē, ⁊ in ꝯſeruari ab agēte, ⁊ termino. ⁊ iō ſi intelligē eternū eſt, ꝓculdubio ⁊ itelligibilia eterna erūt actu. Tunc dedit ꝯn̄s ad h̄, ⁊ dicit, q̄propter neceſſe eſt, vt forᵉ ſenſiles eēnt intellecte in actu ex̄ aīaꝫ, ⁊ nō mãles oīo. ⁊ h̄ eſt ꝯtra hoc, qō inuenit̄ in iſtis formis. ſ. q͛ ſunt mãles ⁊ corꝑales; ſꝫ hec ꝯn̄tia eſt multū breuis ⁊ occulta, ideo Auer. declarat hāc ꝯn̄tiā. Accepit ꝑ qōdā fundamētū. ſ. ꝙ intelligere dependet in eſſe, ⁊ fieri, ⁊ conſeruari a formis imaginatis, quēadmodū ſenſuꝫ a ſenſilib⁹, ⁊ h̄ inqt, ⁊ etiā Ariſt. Apte dicit in hoc liᵒ, ꝙ ꝓportio iſtius vtutis diſtinguētis rōnalis. i. itell's poſſ, ad intētiones formaꝝ imaginatarum. i. phātaſmatum, eſt ſicut ꝓportio ſenſuum ad ſenſata. Propter qō dicemus poſt ꝙ aīa. ſ. rōnalis nihil intelligit ſine imaginatione. i. phātaſmate, quemadmodum ſenſus nihil ſentit ſine pn̄tia ſenſilis. ecce quō hic vult intellecta dependere ab intētionib⁹ imaginatis in eē, ⁊ cōſeruari. ⁊ h̄ decla-

Cō. 12. rauit Auer. in ꝑ huius. ⁊ in 2ᵒ huius. ⁊ dicet poſt. h̄ ꝓcul

⁊. 66. dubio fundamēto verificato, arguit ꝯn̄tiā illam. d. Si. igit̄

Cō. 60. intētiōes, quas intell's cōprehēdit ex virtutibus imaginatiuis,

⁊. 153. eēnt eterne. i. itellecta actu eēnt eterna, tūc itētiōes vtutū

Cō. 30. imaginatiuarū eēnt eterne. Et h̄ ꝫ ex fundamēto / oē id a quo depēdet effect⁹ eternus in eē, ꝯſeruari, eſt eternū, ſed ab intētiōibus imaginatis depēdet effect⁹ eternus. ſ. intelligere: qō eſt eternū apud Them̄. g͛ ſunt eterne. ℭ Tūc dedit ꝯn̄s ad hoc. d. ⁊ ſi eēnt eterne, tūc ſenſatiōes eſſent eterne, qm̄ intētiōes imaginate depēdēt in eſſe ⁊ ꝯſeruari ab ipſis ſenſationibus. ⁊ ꝑ idē arguas eodē pacto. Et ſi ſenſationes eēnt eterne, tūc ſenſata eēnt eterna, aut ſenſatiōes eēnt intētiones alie. i. nō depēdētes ab intētiōibus rerū exn̄tiuꝫ ex̄ aīaꝫ in mã. Nec potes tu fingere forꝫas ſenſiles eē, qn̄qꝫ eternas, qn̄qꝫ gn̄abiles. ipoſ'e enim (inquit) eſt ponere eas eaſdē intētiōes qn̄qꝫ eternas, ⁊ qn̄qꝫ corruptibiles, niſi eēt poſ'e, ꝙ mã corruptibilis trāſmutaret̄ ⁊ reuerteret̄ eterna, qō deſtructū eſt / in celo ⁊ mūdo. Tūc dedit ꝯuerſum ꝑcedētis. d. Et iō neceſſe eſt, ſi iſte intētiones, q̄ ſunt in aīa, fuerint gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū. i. ſi phātaſmata ſint noua, vt ille etiā. ſ. intellecte forme ſint gn̄abiles ⁊ corruptibiles, ⁊ in h̄ ꝓlixus ſmo fuit in aliqᵒ loco. ſ. in tractatu de intell'u ⁊ itelligibili. ℭ Ex oībus aūt his accipe volumus, ꝙ ſi itelligere ſit eternū / tūc ſenſiles forme ſunt eterne. ⁊ ſi eterne, g͛ expoliate a mã ⁊ cōditionibus mãe. Cā gn̄onis. n. ⁊ corruptionis eſt mã, ⁊ ſi expoliate a mã ⁊ ꝯditiōibus mãe, ꝓculdubio erūt intellecte in actu, qō eſt cōtra ſenſum. Et ſic pꝫ qual'r auer. vnā tm̄ fecit rōnē ꝯtra id. ℭ Et viſuꝫ eſt mihi ꝙ h̄ argᵐ ꝓbabile eſt, nec itēdit arguē, aut deſtruē Them̄. Auer. cū ſit eiuſdē opinionis, ſꝫ inducē. q. que vr̄ ꝓ pōne Themiſtij, ⁊ ꝯtra illā. Cui⁹ ſignū eſt, q͛ ſtatim dabit argᵘᵃ pro eo, ⁊ hic nō eſt mos eius: q deſtruit poſitionē alicui⁹. ℭ hoc igit̄ eſt.] Jnducit ⁊ nūc duo argᵗᵃ: que pro Themiſtio militāt: inqt g͛. hoc igit̄ eſt vnū impoſſiuum: q̄ vr̄ ꝯdicere huic opinioni. Et exponit cui opioni. d. ſ. huic: qō poſſimus, ꝙ intell's mãlis eſt virtus non facta de nouo. eſtimat̄. n. ꝙ ipoſ'e ē imaginari q̄ erūt itellecta facta, ⁊ iſta. vult dicere agēs ⁊ patiēs nō erūt facta. qm̄ eniꝫ agēs fuerit eternū, ⁊ patiēs fuerit eternū, neceſſe eſt vt factū ſit eternū. ℭ Et ēt ſi poſuerimus.] Dedit ⁊ 2ᵐ pro eo, ⁊ dicit, ⁊ etiā ſi poſuerimus intell'm eſſe gn̄atū, ⁊ eſt intell's qui eſt in habitu. i. ipſe forᵉ actu iam habite olim, q̄ poſſumus dicere i

Cō. 15. eo. vult dicere itellectu agēte ꝙ gn̄et ⁊ creet itellecta. ⁊ ſuꝑplēda rō eſt ꝑfecto h̄ pacto ꝙ nō poſſit. Declaratū eſt eniꝫ in 8ᵒ phyſice auſcultatōis. ab eterno imobili nō prouenire nouū factū. Cū igit̄ agēs intell's etern⁹ ſit, ſimplex, ac imobilis: nō poſſumus dicere in eo ꝙ ipſe ſit agēs ⁊ creans entia ſpeculabilia nouiter. ⁊ h̄ motiuū eſt laborioſuꝫ ⁊ demōſtratū ꝑ Them̄. ℭ Ecce g͛ q̄ auer. nō redarguit Them̄. ſed vt qōnis difficultatē tētaret argᵗᵃ induxit vtriuſqꝫ ptis. ℭ Et eſt 2ᵃ. q.]. Jnducit adhuc ꝯtra pōnē Them̄. q. 2ᵃᵐ ꝑncipalē. Declarauit enim Them̄. in h̄ 3ᵒ itellectū eē vnicum nūo oībus. Cōtra h̄ g͛ inducit auer. q. 2ᵃᵐ ꝑncipalē, ⁊ facit Auer. vnā hypotheticā h̄ pacto. ſ. ꝙ ſi poſtrema hoīs ꝑfectio ſit nūata adeo, ꝙ hō ſit gn̄abilis ⁊ corruptibilis ſm intelligere h̄. ſ. mō ꝙ nūc ſit itelligēs, ⁊ nūc nō, ita ſit de pᵃ ꝑfectione, ꝙ ſit. ſ. nūata in hoīb⁹, ac gn̄abilis ⁊ corruptibilis. Ad hāc hypotheticā explicādā iterponit terminoꝝ declarationē. ſ. qd ſit pᵃ, q due 2ᵃ ꝑfectio. inquit, ⁊ eſt 2ᵃ. q. magis difficilis valde, ⁊ eſt ꝙ ſi itell's mãlis eſt pᵃ ꝑfectio hoīs, vt declaratur in definitiōe aīe, vbi aīam eē primū actū dixit. ⁊ itell's ſpeculatiuus ē poſtrema ꝑfectio. Tunc his terminis ꝑpoſitis erigit hypotheticā. d. homo autē eſt gn̄abilis ⁊ corruptibilis, ⁊ vnū nūo ꝑ ſuā poſtremā ꝑfectionē ab intellectu. qō explicat. d. ſ. ꝙ ꝑ poſtremā ꝑfectionē de intellectis ſuꝫ alius a te, ⁊ tu alius a me. Ecce q̄ ſuꝫ vnus nūo, neceſſe eſt, vt ita ſit ꝑ ſuā ꝑmā ꝑfectionē. ſ. ꝙ ipſe ſit gn̄abilis ⁊ corruptibilis ab itellectu, ⁊ ꝙ ꝑ primā ꝑfectionē ſum alius a te, ⁊ tu alius a me. Eſt g͛ vis hypothetice hec, ſi hō corrūpit̄ in fine vite, ⁊ gn̄at̄ in ꝑnᵒ vite, ⁊ diuerſat̄ nūo ab alijs ꝑ intelligere, neceſſe eſt vt intel's ſit id, ꝑ qō hō debet corrūpi ⁊ gn̄ari, ⁊ diſtinguit̄ ab alijs. Probat autē hāc hypotheticā, qm̄ ſi nō eſt nec̄ia, tūc oppoſitū ꝯn̄tis ſtabit cum an̄te. ſ. ꝙ ſcd̄a ꝑfectio ſit nūata, ⁊ pᵃ ſit vna in oīb⁹ hoīb⁹, itelligere nouū, ⁊ itell's etern⁹. hoc nō eſt poſſibile, qm̄ tu eſſes ꝑ eē meū, ⁊ ego ꝑ eſſe tui, ⁊ vliter hō eſſet anteq̄ꝫ eēt, qm̄ oēs eſſent vn⁹ numero hō ab vnitate forme numero: ⁊ ſic hō non eſſet gn̄abilis ⁊ corruptibilis in eo ꝙ hō, ſed ſi fuerit, erit in eo ꝙ aīal. qm̄ cuius forma non eſt generabilis ⁊ corruptibilis, ⁊ ipm̄ nec gn̄ari, neqꝫ corrumpi pōt: vt Auer. inqt ꝑ metaᶜᵉ. Ecce g͛ tria incōueniētia, que oīa tenent appoſito pro ꝯſtāti ꝙ intell's ſit forma hoīs a qua ſumit̄ rōnale. ℭ Eſtimat̄ enim.] Scd̄o eandē ꝓbat. d. Eſtimat̄ enim ꝙ quēadmodū neceſſe ē ꝙ ſi prima ꝑfectio fuerit aliqd h̄ ⁊ numerabilis ꝑ numerationē indiuiduoꝝ, ſequitur vt poſtrema ꝑfectio ſit h⁹, ita ꝑ locū a cōmutata ſimilitudine, neceſſe eſt ecōuerſo. ſ. ꝙ ſi poſtrema ꝑfectio ſit nūata ꝑ nūationē indiuiduoꝝ hoīum, vt prima ꝑfectio ſit h⁹. qm̄ ſicut prima ad 2ᵃᵐ ꝑfectionē, ita ſcd̄a ad ꝑmā cōparat̄.

Cō. 33. ℭ Et alia ſunt ml'ta.] Probat 3ᵒ illā hypotheticā, ⁊ dicit, ⁊ alia multa ſunt ꝯtingētia impoſſibilia huic poſitioni. qm̄ ſi ꝑma ꝑfectio eēt eadē oīum hoīuꝫ, ⁊ nō numerata ꝑ nūationē eoꝝ, ꝯtingeret ꝙ qm̄ ego acqrerē aliqō intellectuꝫ, vt tu ēt acqreres id idē, ⁊ qm̄ ego obliuīſcere aliqō intellectū, ⁊ etiā tu, ⁊ multa aliā ipoſſibilia huic. Eſtimat̄ eniꝫ ꝙ nulla differētia eſt iter vtrāqꝫ poſitionē. ſ. ponē intellectū vnū, ⁊ ꝑfectionē 2ᵃᵐ vnā: dico. [Nulla dr̄ia.] Quantū ad hoc qō accidit de ipoſſibili. ſ. ex h̄ qō ponimus, ꝙ poſtrema ⁊ prima ꝑfectio ſunt h⁹. ſ. nō numerate ꝑ numerationē indiuiduoꝝ. Ad ponere. n. hec ſequūtur eadē ⁊ equalia ipoſſibilia. Verificata eſt igit̄ hypothetica, tūc ponit̄ an̄s, ſꝫ poſtrema ꝑfectio eſt gn̄abilis ⁊ corruptibilis ⁊ numerata. g͛ ⁊ prima: ⁊ ſic ꝯtra Themiſtiū. ℭ Et cum nos.] Nūc dat argᵐ ad oppoſitū. d. ⁊ cū nos finxerimus. i. ficte ꝯcedem⁹ hec ipoſſibilia, cōtingit nobis ponere ꝙ prima ꝑfectio eſt intētio. i. virtus ⁊ forma. ſ. indiuidualis in mã numerata ꝑ nūationē indiuiduoꝝ hoīs, ⁊ gn̄abilis ⁊ corruptibilis, qō falſum eſſe oñdit. d. ⁊ iam declaratum eſt ex demōſtratiōe Ariſto. predicta. ſ. textu ꝑcedēti, ꝙ nō eſt aliqd hoc. i. indiuiduū, neqꝫ corpus, neqꝫ virtus in corꝑe: ⁊ tūc reſumit vim q. q̄ igitur inquit poſſumus euadere ab hoc errore: aut qualis eſt via diſſolutionis huius. q. ſed quo pacto rō hec probās vnitatē intellectus valeat, poſterius dicemus.

ℭ Alexander autē.] Jnducit poſitionē Alexandri: ꝑ quam ſoluunt̄ qōnes, ⁊ inqt. Alexāder autē ſuſtētat̄ ſuꝑ hūc ſermonē poſtremū. ſ. ſermonē ꝯcludētē ꝙ intell's. ſ. mãlis eſt virtus gn̄ata. i. ſupra argumēto probāte numerationē intellectus, ⁊ dicit ꝙ magis conuenit nãlibus, ita ꝙ eſtimamus adeo: qō opinat̄ in eo, ⁊ in alijs vtutibus aīe eſſe preparationes factas in corꝑe per ſe a miſtione, ⁊ compl'one. Jta ꝙ id qō Alexā. inqt in alijs virtutibus, idē ſentit in intellectu. ſicut. n. alie forme ſunt gn̄abiles ſm eſſe, ⁊ hn̄t ꝑparationes. i. potentias (vt cōiter exponit̄) non per ſe gn̄abiles. verbi grā. aīa ſenſitiua gn̄abilis eſt: ⁊ tn̄ ſenſus non, cum ſit quedā potentia: que per ſe nec ſit / nec corrūpit̄, ita eſtimatur in rōnali aīa. ſ. ꝙ ſm ſe ſit corruptibilis, ſꝫ habet quādā preparationē. ſ. que dr̄ potentia intellectiua, que nō eſt gn̄abilis, nec corruptibilis, cum non ſit ſub̄a, neque corpus, nec virtus in corꝑe. Eodē ergo modo loquit̄ de rōnali aīa: quo ⁊ de alijs, nō dr̄iam dicēs: niſi quātū ad gradus nobilitatis. Sentit g͛ Alexā. vt dr̄ cōiter ꝙ agens nãle mediante miſtione, rōnalem aīam cōducat, quēadmoduꝫ alias formas gn̄abiles, ſed an nãle agens ꝓcreet intellectuꝫ, an a neceſſitate materie profluat, poſterius dicaꝫ. ℭ Et dicit h̄.

nõ eſſe ipoſſe.]Et qm̄ qs ambigere poſſet, quõ põt forma ita diuina ac admirabilis, ꝓuenire ex potentijs elemētoꝝ ita rudiū ac viliū, iõ ꝓſoluit ⁊ hꝫ, oñdēs quo pacto poſſit hꝫ accidere, ⁊ inquit: ⁊ dicit hꝫ nõ eſſe ipoſſe. ſ. vt ex miſtiõe elemētoꝝ fiat tale eē nobile mirabile: lꝫ ſit remotū. i. apparēs falſum a ſubſtātia elemētoꝝ, ꝓpter maximā miſtionē id fieri ꝓcreariq̄. ¶ Uel vult ꝙ miſtio elemētoꝝ põt eē diſpoſitio mãe: q̄ efficit digna recipe aiam rõnalē, lꝫ talē eē nobile mirabile ſit remotū. i. diuerſū a ſubſtātia elemētoꝝ ꝓpter maximā. i. nobilē miſtionē. Huius aūt ſolõnis dedit ſignū. d. ⁊ dat teſtimoniū ſup hꝫ eſſe poſſe ex hꝫ, ꝙ apparet qđ cõpoſitio q̄ precedit in elemētis. ſ. cõpoſitio quatuor qualitatū ſimpliciū, cū hꝫ ꝙ eſt partia, illa cõpoſitio eſt cā diſpoſitiua. ſ. maxime diuerſitatis, intm̄ ꝙ vnus eſt ignis, ⁊ alter aer. v̄. g. ſi in mã fuerit inducta ſiccitas ⁊ caliditas in ſūmo, ꝓuenit ī ea ab agēte ignis. ſi autē humiditas ⁊ caliditas ꝓportionata, aer. Ecce quõ quatuor q̄litates diuerſimode ꝓportionate, ⁊ cõbinate diſponūt mãm pro diuerſis formis. Tūc inqt, ⁊ cū ita ſit, nõ eſt remotū vt ꝑ multitudinē cõpõnis: que eſt in hoīe ⁊ aialibus. ſ. ipſarū qualitatū, fiant illic virtutes diuerſe intm̄. i. tā magna diā a ſubſtātijs elemētoꝝ. i. ab ipſis elemētis, qm̄ ſi due qualitates diuerſe diſponūt pro diuerſis formis ſubſtālibus: quāto magis quatuor inſimul cū aliq̄ ꝓportiõe mirabili ⁊ nobili? ¶ Ur ꝙ argm̄ hꝫ Alexandri fundet in ꝓpõnibus: quarū pª eſt, ꝙ ꝓportio qualitatū primarū põt augeri ⁊ diminui ſꝫ nobile ⁊ ignobile in infinitū, ⁊ hꝫ accipit ⁊ nõ ꝓbat, ⁊ ē manifeſtū ꝑ ſe. Scđo accipit ꝙ rõnalis aie ꝓportio ad elemēti formā ſit finita. Tertio accipit ꝙ forme dantur ſꝫ merita mãe, qđ Ari. ⁊ Plato, ⁊ oēs ꝯcedūt. His arguit ſic pro Alexan. ſi proportio qualitatū ſufficit mãe ad hꝫ: vt mereatur formā elemēti, diſpoſitio duple nobilitatis diſponet mãm ꝑ forma duple nobilitatis / ſed cū ꝓportiões ſint variabiles in infinitū, ⁊ rõnalis aia ab elemētis diſtat finite. ḡ poſſibile eſt vt ſit aliq̄ diſpoſitio ita nobilis: ꝙ reddat mãm merentem rationalē animā. Et ſic pꝫ motiuum Alexādri. ¶ Et hoc apte ⁊ vl'r.]Nunc inducit locū auctis ⁊ opinionis Alexādri, ⁊ inquit. ⁊ hoc aperte ⁊ vl'r ꝓpalauit in initio ſui libri de aia ⁊ precepit vt ꝯſiderans de aia primo debet preſcire mirabilia cõpoſitionis corpis hoīs: inquit. n. ſic Alex. [Quare ſi ea: que cõmode ⁊ apte de aia ſubſtantia ꝓferuntur cõtradictionibus implicare nõ volumus: primo loco ipſe poſſidētis aiam corpis apparatus cõtēplandus eſt, ⁊ internarū inuicē extremarūq; partiū cū ipſo venuſtatis ⁊ pulchritudinis cõcentu lex ⁊ diſpoſitio ꝯquirenda ⁊c.] Ecce quõ ꝑcipit de corpis concentu, ⁊ harmonia tractare, ⁊ id facit. Et dixit etiā in tractatu quē fecit de intellectu ſꝫm opionē Ariſt. ꝙ intellectus mãlis eſt virtus facta a cõplexione, ⁊ ponit verba illius tractatus in forma, ⁊ inquit: ⁊ hec ſunt v̄ba eius. Cum igitur ex hoc corpe. ſ. hoīs, qm̄ fuerit miſtū aliqua miſtiõe, gn̄abit aliquod ex vniuerſo miſti. i. ex totali cõpõne miſcibiliū quatuor qualitatum: ita ꝙ id genitū ſit aptū: vt ſit inſtrm̄ iſtius intellectus: qui eſt in hoc miſto, cum. ſ. ipſe intellectus exiſtit in omni corpe. i. toto corpe. ⁊ iſtud inſtrm̄ eſt etiā corpus. ⁊ ꝑ cõſequens exiſtit in eo, tūc dicit intellectus ineſſe illi qui in potentia dicit, ⁊ eſt virtus facta a miſtione: que cecidit in corporibus. i. que fuit inducta in corpibus ꝑparata ad recipiēdum intellectū: qui eſt in actu. i. ipſa ītellecta, vel agentem intellectū. His ergo verbis pꝫ Alex. mens. Et tūc ad qõnē pꝫ ſol'. ſꝫm enim ipſum Alexan. ego nõ ſum eſſe tui, nec tu ꝑ eſſe mei, nec hõ eſt anteq̄ ſit factus. Et pꝫ qual'r tam prima q̄ ſcđa ꝑfectio ſint numerate. Et pꝫ qual'r ego nõ ſcio: qđ tu, nec ecõtra. ⁊ etiā ꝑſpicuū eſt ad oppoſitū qual'r non eſt ipoſſe rõnalē intellectū corruptibilē eſſe, lꝫ ſꝫm ſuā ꝑparationē eternus. ¶ Et iſta opinio.]Nūc Alex. cõtradicit, Et primo ꝓponit eius pctm̄, ⁊ inquit, ⁊ iſta opinio in ſubſtātia intellectus mãlis: maxie diſtat a verbis ariſt. ⁊ ab eius demonſtratiõe. ergo eſt pctm̄ manifeſtū ꝙ auer. oſtēdit. d. A verbis quidē, vbi dicit ꝙ intellectus mãlis eſt ſeparabilis, ⁊ ꝙ nõ habet inſtrm̄ corpale, ⁊ ꝙ eſt ſimplex, ⁊ nõ patiēs. i. nõ trāſmutabilis, ⁊ vbi laudat Anaxagorā in hoc qđ dixit, ꝙ eſt nõ miſtus cū corpe. Eſt ergo ꝓpoſitio de itellectu ab Ariſt. poſita hec, intellectus eſt imiſtus, ſimplex, inorganicus, ⁊ ſeparatus. Pro quo ḡ accipit ſubm ꝓpõnis, vel pro re gn̄abili, ⁊ hoc impoſſe eſt. vel pro re eterna, ⁊ hoc volo: ⁊ ſic contra Alex. ¶ Qđ diſtet a demrõne oſtendit. d. A demrãtiõe vero, ſicut ſcitū eſt in hoc qđ ſcripſimus. Erat enim demõſtratio Ariſto. hec: omne gn̄abile ⁊ corruptile eſt hoc corpus vel virtus in corpe, ſed itellectus nõ eſt hoc corpus neq; virtus in corpe, ḡ intell's nõ eſt gn̄abilis, neq; corruptibilis. Minor declarat, omne denudatū ab oībus formis mãlibus nõ eſt hꝫ, neq; virtus in corpe, itell's eſt denudatus ab oībus formis mãlibus: ergo nõ eſt hꝫ corpus, nec virt⁹ in corpe. Minor in lr̄a tm̄ fuit ꝓbata, oē recipiēs oēs formas mãles eſt denudatū ab oībus his, ſꝫ itell's eſt h⁹. ⁊ ſic pꝫ demõſtratio. ecce quo pacto dicere itellectū editū a miſtione, eſt ꝯtradicere minori primi ſylli, ⁊ alijs ꝯñter: ⁊ ſic opio Alex. remota eſt, tum a verbis, tū a demrãtione. ¶ Alexā. aūt.]Inducit ſol'. Alex. quā alexander ad v̄bū tangit in lib. ſuo de aia capite. 26. de intell'u practico ⁊ ſpeculatiuo, ⁊ inqt. Alexā. autē exponit demrãtionē ariſto. a qua ꝯcluſit itellectū mãlē eē nõ paſſiuū. i. nõ corruptibilē / neq; aliqđ hꝫ / neq; corpus / neq; virtutē in corpe: ita, ꝙ (vt inqt) ariſt. intēdebat ipam ꝑparationē, nõ ſubſtātiam ꝑparationis. i. ſubm illi⁹. Et iõ dicit in ſuo lib. de aia, ꝙ itell's mãlis magis aſſimilat ꝑparatiõi: que eſt in tabula nõ ſcripta: q̄ tabule ꝑparate. Et dicit ꝙ iſta ꝑparatio ꝑt dici vere, ꝙ nõ eſt aliqđ hꝫ, neq; corpus, neq; virtus in corpore, ⁊ ꝙ nõ eſt paſſiua. ſ. gn̄abilis ⁊ corruptibilis. Et ego notaui ad v̄bū hoc loco predicto, ⁊ in lib. de intell'u dicetur. ¶ Sed quid Alex. ꝑ ꝑparationē intelligat Joā. dicit ꝙ intelligit poᵗᵃᵐ mãlē rõnalis aie, que eſt qualitas de ſcđa ſpecie qualitatis, que eſt quedā facultas rõnalis aie, q̄ põt recipere cūcta intelligibilia, ⁊ tūc verificat Joā. ſꝫm alex. demrãtionē ariſt: ꝯcedit igit maior. Minor v̄o, que dicit itell's nõ eſt hꝫ corpus, neq; virtus in corpe, verificat de ꝑparatiõe. i. potētia itell's: que eſt qualitas. Illa. n. nec eſt corpus, nec virtus in corpe: cū nõ ſit ſubſtālis forma: q̄ ꝓ põ noīe v̄tutis in corpe dī. Illa igit qualitas nõ eſt corpus. i. cõpoſitū ex mã ⁊ forma. nec virtus. i. ſubſtā in corpe. et ſic verificat minor ꝑmi. ⁊ verificat eodē pacto ꝯcluſio: cū qualitas nõ ſit gn̄abilis, niſi per accidens: ⁊ hic modus exponendi eſt cõis oībus. ¶ Sed hec expoſitio ꝯdicit alex. inqt enim loco predicto. [Solū igit mãlis intell's facultas prõptitudo quedā eſt ad formas excipiēdas tabelle nõdū inſcripte ꝑſilis: q̄nimmo ipſius tabelle agrapho, hoc eſt inſcriptiõis carentie q̄ tabelle ſilior.]⁊ paucis interpoſitis dicit. [Ipſa v̄o inſcriptionis carētia fere intellectus mãlis prõptitudo ⁊ facultas quepiam excipiendis inſcriptionibus accõmodata.] ¶ Amplius auer. poſt cõmēto. 14. inquit: ꝙ illa ꝑparatio corrūpit in aduētu forme. modo potētia cū ſit ꝓpriū eius nõ corrūpitur. ¶ Eſt ergo expoſitio melior, ꝙ alexan. per ꝑparationē intelligit priuationē formarū intelligibiliū: eo enim intellect⁹ recipit intelligibilia: quo ipſis priuatio eſt, ⁊ carētia. Priuatio enim cā eſt appetitus ei⁹ ad illa, ⁊ ſꝫm hoc verificatur demonſtratio ariſto. facilius. Maior enim eius ſimpl'r ꝯcedit. Minor vero exponit: vt per intellectū ꝑparationē eius. i. priuationē intelligibiliū audiat. Hec. n. priuatio / nec corpus eſt / nec virtus eſt in corpe, cum non ſit actus nec hñs actū. ⁊ tūc leuius verificabit ꝯcluſio de priuatione. ſ. intelligibiliū, qm̄ hec nec gn̄abilis, nec corruptibilis eſt: cum corruptio ⁊ generatio ſint de ente ad nõ eſſe, vel ecõtra: ⁊ ſic plus cõſonat verbis ariſt. cum dicit ꝙ intellectus nullā habet nãm: niſi ꝙ poſſibilis eſt vocatus. i. nihil eſt intellectus formal'r (vt Alex. inqt) niſi priuatio itelligibiliū tm̄: anteq̄ intelligat. ¶ Et ꝑ hoc ſoluit argm̄ ꝯtra Alex. qm̄ inſ'a ariſt. dicit. [Oportet autē ſic, ſicut in tabula nihil eſt actu ſcriptū: qđ quidē accidit in itellectu.] Modo hoc nõ ꝑt verificari de ꝑparatiõe capiēdo eā quõ vis. ſ. vel pro priuatiõe, vel pro potētia, qm̄ in priuatione vel potētia nihil ſcribit: ideo Alex. ſol'. dedit. d. ꝙ itell's mãlis magis aſſimilat ꝑparatiõi. i. raſure: que eſt in tabula nõ ſcripta: q̄ ipſi tabule ꝑparate. verba ergo illa exponi debēt quo verificari poſſunt: ⁊ aliter nõ ſꝫm alex. ¶ Sed hoc qđ.]obijcit auer. Alex. dicēdo, ſi minor exponit de ꝑparatione, ſequit ꝙ ꝑparatio nõ mõ itellectus: imo cuiuſcūq; virtutis mãlis eſſet / neq; hoc / neq; virtus in corpe: ⁊ ſic demrãtio nõ eſt ꝓpria de intellectu tm̄. ⁊ ſi ꝓpria quo ꝑfecto pacto appropriabit rõnali virtuti. Inqt ergo, ſed hoc qđ dixit Alexan. nihil eſt. hec enī. i. predicatū minoris, vere dī de omni preparatione, dico predicatum minoris. ſ. ꝙ neq; eſt corpus, neq; forma in corpe. Hoc enī ꝑdicatū: cū ſit negatiuū vl'r, ꝑdicatur de omni ꝑparatione oīum formaꝝ, imo ⁊ de ꝑuatione materie. Tūc dicit ⁊ debet ſic legi, ſi non intendebat demõſtrare nobis ſubſtām ꝑparati. i. rõnalis aie, ſed ſubſtām preparationis (ſi poſſibile eſt dicere ꝙ ꝑparatio ſit ſubſtā, q̄ profecto iꝓpria eſt locutio) quare ariſto. appropriauit hꝫ preparationi: que eſt in itellectu īter alias preparationes. Uult dicere quo pacto id predicatū. vꝫ. neq; corpus, neq; virtus in corpore, qđ eſt predicatū minoris, ⁊ id neq; gn̄abile, neq; corruptibile / qđ eſt ꝯclõnis appropriãtis ſubſtātijs ꝓprijs de itellectu. quaſi dicat. ipoſſibile eſt. ¶ Cū hꝫ ꝙ.] Oſtendit qual'r alexā. nõ põt verificare 3ᵐ ſyll'm, quē accepit ariſt. illoꝝ triū. Erat enim illius minor, intellectus eſt recipiens oēs formas. Quero pro quo verificatur ly [recipiens oēs formas.]qđ eſt hui⁹ minoris ꝑdicatū, vel preparatione, vel itellectu ipſo ꝑparato, nõ pro ꝑparatione, q̄ tūc eſſet vera hec, itellectus. i. ꝑparatio intellectus eſt recipiens oēs formas mãles. modo hec falſa eſt, qm̄ recipiens in aduētu recepti manet, ⁊ ꝑparatio nõ manet. ergo verificabit pro intellectu ꝑparato. Inqt ergo / cū hoc qđ dicim⁹ ꝙ ſubm iſtius ꝑparationis / neq; eſt corpus / nec virtus in corpe: ⁊ eſt id qđ ꝯcluſit demõſtratio ariſt. Alia intentio eſt ab ea, ſꝫm quā dicimus, ꝙ ꝑparatio neq; eſt corpus / neq; virtus in corpe. Vult dicere ꝙ hec ꝓpoſitio, itell's neq; eſt corpus / neq; virtus in corpe: que fuit minor, nõ eſt eiuſdē ſenſus ⁊ ſentētie: quõ hec ꝑparatio itellectiua / neq; eſt corpus / neq; virtus in corpe. Qꝫ quidē alius ſenſus ſit declarat. d. Et hoc manifeſtū eſt ex demrãtiõe ariſt. i 3° ſyll'o: q̄ probat minorē ꝓſylli, ꝓbantis minorē ꝑncipalis ſyllogiſmi, que fuit facta textu habito. Propoſitio enim. d. id eſt minor ꝙ omne recipiens aliquid neceſſe eſt vt in eo nõ exiſtat in actu aliquid ex nã recepti, que fuit maior, manifeſta eſt ex eo ꝙ ſubſtā preparati ⁊ nã eius q̄rit habere poſt ꝑdicatum: ſꝫm ꝙ eſt preparatū. i. ꝙ id predicatū verificat pro ſubto ꝑparationis. Preparatio enim non eſt recipiens, ſed eſſe ꝑparationis accipiētis. i. ſed ꝑparatio cõparat ad recipiens: ſicut accidēs ꝓpriū: quātū ad hoc: ꝙ, quemadmodū ꝓpriū accidēs inclinat ad opus, ſic priuatio ad formā: ⁊ iõ cū fuerit receptio, nõ erit ꝑparatio. i. priuatio preuia, ⁊ remanebit recipiēs. ⁊ ſic maioris predicatū nõ põt verificari, niſi de ſubiecto: ⁊ ſic ēt dicat de minori, qm̄ minor ſub maiori aſſimilatur. ¶ Et hoc.]Amplius vltimo Alexandro obijcit, ⁊ inqt. ⁊ hoc manifeſtū eſt, ⁊ intellectum ab oībus expoſitoribus ex demõſtratione ariſt. aliquid enim eſſe nõ corpus, neq; virtutē in corpe dicit de quatuor modis. i. generibus diuerſis, quoꝝ vnus eſt ſubm: intellectoꝝ. i. intellectus potētie [⁊ eſt intellectus mãlis: cui⁹ eē demonſtratū eſt ꝙ ſit.]Secundus eſt ipſa preparatio exiſtens in materijs. i. oībus ſubſtātijs receptiuis, in quibus ante receptionē ſemꝑ preeſt priuatio, ⁊ eſt ꝓpinquus modus ſꝫ quē dicit ꝙ priuatio eſt ſimpl'r. i. in ſubſtantia, neq; eſt corpus, neq; virtus in corpe. Priuatio enim hec nõ capit ꝓ priuatione ſubſtātiali: ſed vniuerſalius. ⁊ ideo dicit ꝙ appropinquat. Tertius autē eſt prima mã, cuius eſſe demõſtratum eſt in phyſicis. Quartus eſt forme abſolute, quarū eſſe etiā eſt demõſtratū, ⁊ oīa iſta ſunt diuerſa. De oībus igit his dicit hoc predicatū, neq; corpus, neq; virtus in corpore, quare verbū alex. malū eſt: cū tantū de vno gn̄e limitet. ſ. preparatione itellectiua tm̄: ⁊ ſic qđ eſt vl'e ſumpſit ꝑticulariter. ¶ Amplius qđ dicit de quatuor ſꝫm Expoſitores, dicetur tantū de tribus ſꝫm Alexā. ſ. dempto intellectu in potētia. ¶ Et etiam videmus.]Inducit ⁊ nūc argumēta Alexan. quoꝝ primū ſic cõponit, omne qđ diffinit eſt vniuocū. aia diffinitur. eſt ergo anima vniuocū quippiam. maior in 7°. metaph. conſtat, qm̄ omne qđ diffinit eſt ſpēs ſpãliſſima. vel ſubalterna, vt ariſt. inqt 7° ſic. nõ erit igit nihil nõ gn̄is ſpecierū exiſtens qđ qđ erat eſſe, ſed his ſolū. Minor autē declarata eſt in huius 2°. Tunc vltra diffinitio diffiniti vniuoci eſt vniuoca, vt 2° Poſter. docuit. ſed diffinitio aie eſt vniuoci, vt ꝑ dictū conſtat ſyll'm, ergo erit vniuoca. ergo ſicut reliqua forme ſunt act⁹ primi corpis, ⁊ vite eoꝝ, ita et rationalis. Inquit modo, ⁊ etiam videmus Alexan. ſuſtentari in hoc, ꝙ prima ꝑfectio itell's debet eſſe virtus gn̄ata, ſup ſermones vl'es dictos in diffõne aie. ſ. q̄ eſt prima ꝑfectio corpis nãlis organici. ⁊ dicit ꝙ iſta diffinitio eſt vera de oībus ꝑtibus aie eadē intētione, ⁊ dat rõnē ſup hoc, qm̄ dicere ꝙ oēs ꝑtes aie ſunt forme, eſt vniuocū, aut ꝓpe. i. ſpecificū, aut ſubalternū. Et ſic habes minorem ſcđi argumenti. ⁊ totū hoc Alexā. inquit in libro de anima. cap. 5°. ¶ Et q̄ forma.]Inducit 2ᵐ argᵐ, ⁊ põt ſic cõponi, nulla forma, que eſt finis hñtis formā, ſeparat ab illo, ſed prime perfectiones aie ſunt forme, que ſunt finis habētis formā. ergo ſunt inſeparabiles. Inquit, ⁊ q̄ forma in eo, ꝙ eſt finis habentis formā, ipoſſibile eſt vt ſeparetur: hec maior. Tūc dedit ꝯñē, ⁊ minorē. d. neceſſe eſt, cū prime ꝑfectiones aie ſunt forme: ⁊ fines habētiū eas, ꝙ nõ ſeparent, ⁊ ꝑ hoc cap. 7. deſtruit vt in primis ꝑfectionibus aie ſit ꝑfectio ſeparata, ſicut dī de nauta cū naui. ¶ Aut vl'ter.]Soluit Auer. has duas. Et ꝑ 2ᵃᵐ, ⁊ inqt. [Aut.]affirmantis eſt, vl'r erit in ea aliqua pars, que dī ꝑfectio intentione ꝑ ſe diuerſa ab intētione, que dī in alijs. ¶ Ad formā dicendū, ꝙ maior eſt vera de forma, ⁊ fine vniuoce dictis, ſed intell'us dicit forma ⁊ finis analogice (vt dicit Simpl'.) pro quanto vtit corpe. ¶ Et hoc.]Soluit primā, ⁊ inqt, ⁊ hꝫ qđ ipſe fingit, ꝙ manifeſtū eſt de ſꝫmonibus vl'ibus in aia, manifeſte dixit ariſto. ꝙ nõ eſt eſtimatū, ⁊ manifeſtū in oībus partibus aie. dicere. n. primā ꝑfectionē eſt dicere equiuoce de aia rõnali: ⁊ alijs partibus aie. Et ſic pꝫ ſol'. ad primam. ¶ Abubacher autē.]Inducit nūc opinionē abubacher ſui ſocij, auēpaceq; ſui preceptoris, ⁊ inqt. Abubacher aūt, ⁊ auēpa. vident intēdere in manifeſto ſui ſꝫmonis. i. ī prima facie, ꝙ intell's mãlis eſt virtus imaginatiua vel phãtaſia: non quidē abſolute: ſed ſꝫm ꝙ eſt preparata. i. actuata ac diſpoſita ad hꝫ ꝙ intētiones. i. phantaſmata, que ſunt in ea, ſint intellecte in actu, ⁊ dicūt ꝙ nõ eſt alia virtus intellect⁹ mãlis: ꝑter iſtā virtutē. ſ. preter phãtaſiam. Hec igitur eſt auēpa. ⁊ abuba. poſitio de intellectu in potētia. ¶ Abubacher autē.]Inducit motiuū eoꝝ, ⁊ inqt. Abubacher autē videt intēdere iſtud, fugiēdo ipoſſibilia ꝯtingentia alexandro, qui. ſ. dixit ꝙ ſubm recipiēs formas itellectas, eſt corpus factū ab elemētis, aut virtus in corpe, quemadmodū nos ex eius libris oſtēdimus. ¶ Qm̄ ſi ita.]Enūerat nūc ipoſſibilia illa ad alexā. ſequentia, ⁊ inquit: qm̄ ſi ita fuerit ꝯtingeret / aut. ſ. et, vt eē formaꝝ in aia ſit eſſe formarū extra aiam. Et hec ꝯñtia hoc ſyll'o ſyllogiçat, intellecta in actu nõ ſunt indiuidua demrãta. oīa recepta in corpe vel virtute corporali ſunt indiuidua demonſtrata. ergo in 2ª figura

recepta ĩ ṽtute corpali, vel corpe nõ ſunt actu itellecta, ⁊ ſi ſic, pculdubio erũt potẽtia itellecta: ⁊ ſic nõ cõprehenſa: ⁊ ſic aĩa erit nõ cõprehẽſiua. Aut. i. ⁊, vt intell's hẽat inſtr'm corpale, ſi ſubm ad itellecta ſit virtus in corpe, ſicut eſt de ſenſibus. qm̃ oĩs virtus determinata ad certũ genꝰ cognoſcibiliũ indiuidualiũ, ac ſignatoꝝ, ⁊ eſt organica intell's, vbi eſt virtus in corpe, eſt hꝰ. ergo eſt organica virtus. Hec ſũt que Alex. accidũt. ¶ Sȝ ambiges nõ imerito, qm̃ qõnes he videnť accidẽ eis etiã, qm̃ oĩs ſenſus virtus eſt in corpe vel corpus. ergo cũ hi ponãt intellectũ eſſe phantaſiã, que quidã eſt ſenſus, pculdubio accidit eis dicere intellecta eẽ potẽtia talia. ¶ Ampliꝰ ⁊ 2m eis accidit ⁊ magis, qm̃ oĩs ſenſus virtus organica eſt, ⁊ ſi apud eos intell's ſenſus eſt, cur nõ organica virtus? Hec igiť impoſſibilia eis accidũt, queadmodum Alexã. ¶ Sed debes ſcire φ cõe eſt his, ⁊ Alexãdro, ⁊ Them̃. Theophraſto, ⁊ Auer. ponere intellectũ agentẽ ſeparatũ imiſtum ac ſimplex qõpiã, ſȝ in intell'u poª diſcrepãt. Dicũt. n. hi intellectũ poª eẽ phãtaſiã, vl'imaginatiuã, vel cogitatiuã, vt Alg. inqt. Cuius ratio eſt, qm̃ intẽtiões ſunt nũate, ⁊ nõ rõne agẽtis, cũ id ſit vnicũ. ergo rõne intell's in poª. Erit ergo tũc intell's potẽtia nũatus, ⁊ cũ nihil numereť niſi hoc ⁊ idiuiduũ, intellectus ĩ potẽtia erit hoc ⁊ indiuiduũ. ⁊ cũ oĩs virtus hec demr̃ata cognoſcens ſit ſenſus, ipſũ eſſe ſenſuȝ cõducunt. ⁊ cũ nõ quẽpiaȝ exterioꝝ viderũt, aliquẽ interioꝝ aſſerũt. ⁊ nõ vĩ qs niſi is, in quo phãtaſmata ſunt, qbus intellectio pfecta ſit, quo ſit vt phãtaſia intell's poª ſit. Sed qm̃ hic quidẽ intellectꝰ poª doꝛopȝ vt aliqs ſit intell's poſſibilis qñqȝ actu, ⁊ hũc phantaſma illuminatũ putãt. phãtaſma eni ipſuȝ eſt intell's ſpeculatiuus, ⁊ intell's recipiẽs ſeu poſſibilis. Poſſibilis qdẽ, tuȝ qm̃ phãtaſmate ſic denudato dicimur nos itelligẽtes. Tum vo, qm̃ hoc phãtaſma eſt id, qõ illam recipit denudationẽ quã intellectionẽ nũcupãt. Speculatiuꝰ vero, qm̃ phãtaſmata denudata intellecta ſunt ipſamet. Hoc aũt ſic pbãt, phãtaſma recipit ipſam denudationẽ, denudatio eſt inteᶜ, qm̃ denudare eſt itelligere. denudare. n. dicit actionẽ denudatiuã, ⁊ denudationẽ paſſiuã, que pꝑe itellectio dr̃. ḡ phãtaſma recipit itellectionẽ. maior ↄſtat, qm̃ paſſiuȝ recipit tum paſſionẽ, ſicut denudari paſſiue: tum actionẽ, ſicut denudare ipſuȝ. qꝛ igiť phãtaſia denudationẽ, ⁊ intellectionẽ ſuſcipit, pculdubio itell's eſt patiẽs actu, lȝ nõ itell's poª. Ex his adijciunt phãtaſmata, vt actu ſunt denudata, actuqȝ recipiẽtia itellectionẽ, nullibi eẽ tanqȝ in ſubto. ⁊ ratio eſt, qm̃ vt ſic vlia ſunt ab hic ⁊ nũc abſoluta, pcul a mã diſcreta. ¶ His viſis, facile p hec videbiť quo pacto ĩpoſſibilia illa Alexãdro accidũt, ⁊ nõ his: qm̃ apud ipſos, intellectus poª, ⁊ intell's recipiens actu intellectionẽ differunt. Intell's. n. poª eſt virtus phãtaſtica, que ideo poª itell's dr̃, qm̃ recipit poª itelligibilia. Intell's autẽ recipiẽs actu intellecta, ſunt phãtaſmata ipſa illuſtrata, que vt ſic ſunt vlia ſemota a mã, ⁊ appẽditijs mãe, ⁊ hoc ſigñat Auer. cũ inqt, φ intell's poſſibilis eſt imaginatiua vt preparata. dedit ĩ h̃ itelligere pfecto duos intell's poſſibiles, vnũ q recipit itelligibilia poª, ⁊ eſt virtus imaginatiua. alterũ q recipit ĩtellecta actu, ⁊ eſt phãtaſma actuatũ pſpicuũqȝ. Et ſic pȝ qualiter ĩtellecta actu, apd̃ hos, nõ ſunt pticularia, ⁊ intellecta potentia, ſicut pȝ in doctrina Alex. ¶ Amplius pȝ qual'r intell's poª ſcõs. ſ. recipiẽs actu intellecta, nõ ſit organicus, cũ ſit ſolutus ac procul a mã. ¶ Et magis.] Tertio obijcit Alexãdro Auer. ⁊ inquit, ⁊ magis inopinabile de opĩone Alexãdri, φ prime pparatiões. i. ſubta nãliter ad intellecta ordinata, ⁊ ad alias poſtremas pfectiones de aĩa. i. opationes, vt ſenſationes ⁊ alia, ſunt res pfecte a cõplexione, non virtutes facte a motore extrinſeco. i. ab agẽte nãli, vt eſt famoſum de opinione Ariſt. ⁊ oĩuȝ peripateticoꝛuȝ. Uult ḡ Alex. oẽs ſpẽs aĩe ſeq a neceſſitate mãe, ⁊ nõ ab agente extrinſeco, vt videť ſentire Alex. in liᵒ. ſuo de aĩa, cuius profecto motiuũ in liᵒ de intellectu explicamꝰ. ¶ Iſta. n. opio.] Obijcit ſtatim ad h̃, ⁊ inquit. Iſta. n. opinio in virtutibus aĩe cõprehenſiuis (ſi eſt ſm̃ φ nos intelleximus) eſt falſa, ⁊ ſyll's cõponiť ſic, nulla virtus cõprehẽſiua ſit a ſuba elemẽtoꝝ. itellectus eſt virtus cõprehẽſiua. ḡ nõ ſit ab elemẽtis. Dedit ḡ maiorẽ. d. A ſba. n. el'ntoꝝ ⁊ a nã eoꝝ nõ põt fieri virtus diſtinguẽs. i. intelligẽs. aut cõprehẽſiua, hec eſt maior, ⁊ pbat maiorẽ. d. qm̃ ſi eẽt poſ'e vt a nã eorũ, ⁊ ſine extrinſeco motore fierẽt tales ṽtutes, tũc eẽt poſ'e, vt poſtrema perfectio, que ſunt itellecta actu, eſſent aliqõ factũ a nã el'ntoꝝ, vt color ⁊ ſapor ſiũt: ⁊ itelligo hic p itellecta actu. ſ. vlia vt vlia actu. ↄñtiã declaro accepto φ itelligibilia ſĩt vlia pticipatiõe ⁊ ĩtell's poª vl'e p eẽntiã. itelligibilia. n. itm̃ vlia inquãtũ recipiunť ⁊ intelligunť ab intell'u poᶜ, vt ſuo loco diceť: quo ſit, ſi el'nta pñt attingẽ ad intell'm poᶜ poterũt ad vl'e p eẽntiã eleuari. ⁊ ſi ad vl'e p eẽntiaȝ. ḡ ad vl'e participatiõe. ḡ vl'e vt vl'e, fieret a naturis el'ntorum, qõ eſt ſimpl'r ĩpoſ'e. ⁊ ſic ĩtelligiť hic pbandi modus. Licet olim illud probauerim, accipiẽs intell'm eſſe idẽ φ intelligibilia ipſa aliquo mõ, ⁊ p ↄñs ſi el'ntoꝝ ↄcẽtus ſufficit ad intell'm ſufficit ad vlia, q̃ ſunt intell's vel ſimpl'r, vel ſm̃ qd, ⁊ ſilitudine. ſȝ primus modus rectior eſt. ¶ Et iſta opio.] Dedit ⁊ ſcd̃am rõnẽ. d. Et iſta opio eſt ſilis opinioni negãtiũ cãs agẽtes, ⁊ nõ ↄcedẽtiũ niſi cãs mãles tm̃, ⁊ ſunt illi q dicũt caſuȝ. eſt ḡ vis rõnis, φ data hac põne, tũc iſte virtutes ſurgerẽt necitate mãe, qõ 2ᵒ phice auſcultatiõis eſt remotũ. ſȝ qm̃ hoc nõ eſt dignũ phõ, excuſauit eũ. d. ſed Alexãder eſt maioris nobilitatis q̃ȝ vt credat hoc. Sed qõnes, que opponebantur ei de intell'u mãli, coegerũt ipm ad h̃, ⁊ ſic non p ſe, ſed quaſi coactus hũc errorẽ retinuit. ¶ Sed que ſit poſitio Alexãdri, ⁊ qbus motiuis firmata in lib. ſcripſimus de intellectu. ¶ Reuertamur igiť.] Recolligit nũc fundamentũ totũ hoꝝ. d. Reuertamur igiť ad nr̃m: ⁊ dicamꝰ φ forte iſte. q. ſunt, que induxerũt Auẽp. ad h̃ dicẽdũ de itellectu mãli. ¶ Sed ſtatim obijcit ei, ⁊ componitur rõ eius, nullũ mouẽs intell'm, eſt intell's mãlis. phãtaſmata mouẽt intell'm, ḡ nõ ſunt itell's mãlis/ dicit: ſed φ accidat ei ĩpoſ'e manifeſtũ eſt, ⁊ accepit minorẽ. d. Intẽtiones. n. imaginate ſunt mouẽtes intell'm nõ mote: cuiꝰ minoris pbationẽ dedit. d. Declarať. n. φ ſunt id cuiꝰ pportio ad ṽtutẽ diſtinctiuã. i. itellectiuã rõnalẽ ẽ, ſicut pportio ſenſati ad ſẽtiẽs, ⁊ nõ ſicut ſentiẽtis. i. ſenſorij ad habitũ: qui eſt ſenſus. i. ſenſationẽ ipſaȝ. vult dicẽ vt agẽs, ⁊ nõ vt recipiẽs: ⁊ ſic minor pȝ. Dedit tũc maioris pbationẽ. d. Et ſi eſſet recipiẽs itellecta, tũc res reciperet ſe, ⁊ mouẽs eſſet motũ. ſ. ſȝ rẽ, vel ſm̃ intẽtionẽ, quoꝝ qõlȝ eẽ ĩpoſ'e nũc ſupponamꝰ, qm̃ in lib. de intell'u melius pȝ. ¶ Et iã.] Dedit ſcd̃aȝ, ⁊ ſic cõponiť, phãtaſma eſt forma in actu, vel hñs formã in actu: intell's in poª nullũ hoꝝ eſt: ergo intell's mãlis nõ eſt phantaſma, inqt. Et iaȝ declaratũ eſt φ itellectus mãlis ĩpoſ'e eſt vt habeat formã in actu, ⁊ cũ ſuba ⁊ nã eius eſt vt recipiat foꝛas, ſm̃ φ ſunt forme. i. vlia. Minor autẽ pȝ, qm̃ phãtaſma eſt vel foꝛa: cũ ſit ſilitudo rei, vel hñs formã, ⁊ ſic reliquũ pȝ. ¶ Et cũ oĩa.] Nũc vult adhuc mouere. q. ⁊ pmo recolligit qd ſentit Ariſt. d. cum oĩa hec, que pñt dici in nã ĩtell's mãlis vñr impoſ'ia pter h̃, qõ dixit Ariſt. cui etiã ↄtingunt qõnes nõ pauce, quaꝝ vna eſt φ intellecta ſpeculatiua ſũt eterna. ſcd̃a eſt fortiſſima eaꝝ φ poſtrema pfectio in hoĩe ſit numerata p nũationẽ indiuiduoꝝ hoĩs, ⁊ pma pfectio ſit vna nũo in oĩbus. Tũc dedit tertiã, ⁊ inqt. Tertia auteȝ eſt. q. ipſius Theophra. ⁊ primo accipit qõ eſt poſitum ſupra. d. Et eſt φ ponere φ iſte intellectus nullã hẽat formã necium eſt. Et accipit ſcd̃m. d. Et ponẽ φ eſt aliqõ ens neceſſarium eſt: cuius rõnẽ dat. ⁊ ſi nõ, nõ eſſet receptio, neqȝ preparatio. i. diſpoſitio preuia ꝑparatio. n. eſt receptio ex hoc φ nõ inueniť in ſubto. i. eſt preuia diſpoſitio ſubti: qm̃ nõ eſt actu idẽ ſubm ſub forma. intell's ergo eſt ens, ⁊ non

Cap. 4.

forma: ergo itell's eſt mã. Probať, intell's eſt vel cõpoſitũ, vel forma, vel mã. nõ cõpoſitũ, qꝛ nõ hȝ formã. nõ foꝛa, cuȝ ſit in poª: reliquiť vt hẽat nãȝ mãe. ⁊ accepit h̃ intell'ȝ eẽ, qm̃ ex negatiua nõ ſeqtur affirmatiua, niſi ↄſtãte ſubto, vt in peribermenias dictũ eſt. Tũc dat falſitateȝ ↄñtis p duo ĩpoſ'ia. d. Qõ eſt valde inopinabile. pma. n. mã neqȝ eſt cõprehẽſiua, neqȝ diſtinctiua. i. itellectiua, ⁊ intellectus bene. ¶ Amplius ⁊ qũo diciť in aliquo: cuius eẽ eſt tale. i. mã, qõ eſt abſtractũ. q. d. Impoſſibile eſt. mã. n. non abſtrahiť. ¶ Et cũ omnia iſta ſint.] Nunc exclamat lectores vocãs, hanc pfecto cauſam aſſignans ſue inuocationis, qm̃ veruȝ inuenitur, vel non, ſi nõ ſcribat qõnes, qꝛ veritas inueniet. ſi ſic, tunc veritas manifeſtabitur magis, ac magis.

¶ Queſtio aũt. d.] Uult modo pſoluere qõnes, ⁊ incepit a prima, ⁊ pmo quaſi repetit. q. ⁊ fundamẽtũ qõnis, ⁊ inqt. Queſtio autẽ. d. quomõ intellecta ſpeculatiua erũt gñabilia, ⁊ agẽs ⁊ recipiens erit eternum, hec fuit vna pars. q. Altera pars fuit, ⁊ ſi nõ eſt illic aliqõ gñatũ, q̃ eſt indigẽtia ad ponendum intellectũ agẽtẽ ⁊ recipiẽtẽ. q. d. nulla, ⁊ dedit fundamẽtũ. q. d. illa qõ nõ ↄtingeret, ſi nõ eẽt hic aliqd, qõ eſt cã eẽ itellecta ſpeculatiua gñata. q. d. ſi nõ egeremus phãtaſmate: qõ eſt cã intellectoꝝ, pculdubio qõ eſt manifeſta ad pteȝ Themiſtij ⁊ Theophraſti. Modo aũt qꝛ iſta intellecta ↄſtituunť p duo. i. depẽdẽt a duobꝰ, quoꝝ vnũ ẽ gñatũ ⁊ aliud non gñatũ: id qõ dictũ fuit in h̃. i. qõ illa fuit ſm̃ curſum nãlẽ. i. nõ exnea, ſȝ rõnalis, ⁊ hic eſt vnus modus intelligẽdi. vel al'r põt itelligi, vt legať l'ra affirmatiua ſic, illa qõ ↄtingeret, ſi nõ eſſet hic aliqõ qõ eſt cã eẽ intellecta ſpeculatiua gñata. Modo aũt iſta intellecta ↄſtituũtur p duo, quoꝝ vnũ eſt gñatũ: ⁊ aliud nõ gñatũ: ⁊ ſic hoc pnᵐ ſolonis. Et tũc pbat hãc ppõnẽ. ſ. itellecta depẽdere a duobus. d. Qõ dictũ fuit in h̃ eſt ſm̃ curſum nãlẽ. i. ↄuenit ſenſatis: qõ. n. ↄuenit ſenſatis ẽ nãl'r dictũ: vt in p celi pȝ. ⁊ 8ᵒ phyce auſcultatiõis. Et h̃ declarat, ⁊ accepit q̃ſi maiorẽ. d. qm̃ qꝛ formare per intell'm ⁊ ſic cõprehẽdere p ſenſum: vt dicit Ari. Tũc accepit minorẽ. d. Cõprehẽdere autẽ pficiť p duo ſubta, quoꝝ vnũ eſt ſubm p qõ ſenſus ſit verus, ⁊ eſt ſenſatũ extra aĩaȝ. Aliud eſt ſubm p qõ ſenſus eſt foꝛa exiſtens, ⁊ eſt pma pfectio ſentiẽtis. i. ſenſus ipſe. Tunc dedit ↄcl'onẽ. d. Necẽ eſt vt ẽt itellecta in actu hẽant duo ſubta, quoꝝ vnũ eſt ſubm, p qõ ſunt vera. ſ. forme, que ſunt imagines vere. i. phãtaſmata. ſcõȝ aũt eſt id p qõ itellecta ſunt vnũ entiũ in mũdo, ⁊ iſtud eſt intell's mãlis. Apponit autẽ dr̃iaȝ aliquã iter ſenſatiões ⁊ itẽtiões. d. Nulla. n. eſt dr̃ia ĩ h̃ inter ſenſuȝ ⁊ intell'm, in qꝛ ſubȝ ſenſus p qõ eſt verꝰ, eſt ex̃ aĩaȝ, ⁊ ſubm intell's p qõ eſt verus, eſt intra aĩam, ⁊ hoc dictũ eſt ab Ariſto. in h̃ itellectu vt videbiť poſt. ¶ Et debes ſcire φ itellectio: ⁊ eſt vnũ ens entiũ in mũdo accõmodatũ ſue ſpeciei: ita φ nõ alterius, vt ita itellectio φ nõ ſenſatio, ita itellectio φ nõ leo, vel equus, ⁊ eſt ens. verũ pmuȝ eſſe eſt eſſe abſolutũ, ⁊ ideo id habet a ſubiecto in quo eſt, qm̃ natura accidẽtis eſt a ſubiecto in quo eſt. Scd̃m eẽ eſt relatiuũ, qm̃ veritas eſt ex ↄformitate ad alterũ. ⁊ inde habet eſſe ab altero, ⁊ ſic depẽdet ab obiectis entibꝰ in phantaſmatibus. intellectio ergo vnũ ens ſm̃ rẽ habet duo pncipia diuerſaꝝ rõnũ. ¶ Sed dices vnius entis vnicum eſt principium, vt in libro diuinorum ſecundo dixit Ariſtote. ¶ Id verum eſt quãdo illa res ſit vno modo conſiderata. modo intellectio ⁊ ſi ſit vna res, vt intellectio ens, ⁊ vt vera: tamen rõne intellectio ens differt ab intellectione vera. ¶ Et hoc ſubiectũ.] Repetit peccatũ Auẽpa. cum ppoſitionẽ, que eſt quaſi fundamẽtũ tetigiſſet, ⁊ inquit. Et h̃ ſubiectum in intellectu, quod eſt motor illius quoquo modo, eſt id qõ reputauit Auẽpa. eſſe recipiens. i. eſſe intellectuȝ potẽtia, ⁊ dedit motiuũ eius, ⁊ dicit, qꝛ inuenit ipſuȝ qñqȝ intellectũ in potẽtia, qñqȝ itellectũ in actu: ⁊ hec eſt minor. Et iſta eſt diſpoſitio ſubiecti recipiẽtis. i. ⁊ omne ens qñqȝ actu, qñqȝ potẽtia, eſt ſubm recipiẽs, facta eſt ergo maior. Ex his licet concludere phantaſma eſſe ſubm recipiens, ⁊ eſtimauit ↄuerſionẽ. i. qõ ſubiectũ recipiens eſt phãtaſma. Et hoc põt iſto mõ argui, omne ens recipiẽs intellectionẽ eſt phantaſma, intellectus mãlis eſt recipiẽs intellectionẽ, ergo intell's mãlis eſt phantaſma. Eſtimauit ergo ſyll'm cõuerſiuum qui ſit medio exiſtente eodẽ per cõmutationẽ extremoꝝ, vt in prioribus dictũ eſt a nobis. Uerbi gr̃a.

cō. 22. Cōmētū. n. 7. 26.

homo — capax diſcipline — riſibile

econuerſo, fiet eodem medio ſtanti eodem loco ſola facta extremoꝝ tranſpoſitione. Uerbi gr̃a.

riſibile — capax diſcipline — homo

⁊ pȝ quo pacto fiat ſyllogiſmus cõuerſiuus, ⁊ hoc pfecto pacto fiet in propoſito. medium. n. eſt qñqȝ actu, qñqȝ poª ad intellectionẽ. extrema ſunt ſubm recipiẽs, ⁊ phãtaſma ſeu intẽtio exñs in ṽtute imagĩatiua. fiat ḡ argᵐ. ṽ. gr̃a.

ſubm recipiẽs — qñqȝ actu, qñqȝ poª — phantaſma

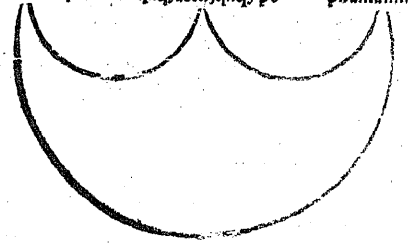

Conuerſio autẽ fiet: ſi traſponanť extrema vt phantaſma ponať in puncto linee ſue oppoſite. tunc. n. ſyll's erit conuerſiuus, hoc mõ loquẽdo de ↄuerſiuo, qm̃ moueť ſyll'us ↄuerſiuus vt ĩ prioribꝰ ſcripſimꝰ ⁊ poſterioribꝰ. ¶ Auẽp. ergo eſtimauit ↄuerſionẽ. i. ſyll'm conuerti ad ↄcl'onẽ conuerſam in termis. ¶ Et iſta pportionalitas.] Auero. obijcit Auẽp. ⁊ ſyll's ſuus ↄponiť ſic, ſubm p qõ pficiť intell's id eſt phãtaſma, cõparatur ad viſile, intellectus in poª non cõparať ad viſile, ſȝ ad viſum: ḡ intell's in poª nõ eſt phantaſma, ḡ ille ſyll's cõuerſiuus falſus eſt. Huius ꝑ dedit maiorem, oſtẽdẽs quo pacto phantaſma cõparať ad viſile. d. Et iſta pportionabilitas magis inueniť pfecta inter ſubm viſus: qõ mouet ipſum. i. viſile. ⁊ ſubm itell's: qõ mouet ipſum. i. itelligibile. q. d. φ phãtaſma qõ ẽ itelligibile, cõparať plus viſili: ⁊ hec fuit maior. Et probat hanc p locũ a ſili. d. Queadmodũ. n. ſubm viſus mouẽs ipſuȝ, qõ eſt color, nihil mouet ipſuȝ: niſi qñ p pñtiã lucis efficiť color in actu. ſ. motiuus, poſtq̃ȝ erat in poª, ita intẽtiones imaginate. i. idi

uidua phātaſmata, nō mouēt intellectū mālē: niſi qñ ſunt itellecte in actu poſtq̄ erant in poª. ¶ Hoc itez̄ probat ex necitate itell'ſ agētis. d. Et ꝓꝑ h̄ fuit neceari, ponē intell'm agentē, vt videbat̄ poſt, q eſt exñs has intētiōes de poª in actū. hec igit̄ eſt maior, ⁊ eius ꝓbatio. Tūc dedit ꝯnem. d. Queadmodū igit̄ color q eſt i poª. i. color mālis, nō eſt pª ꝑfectio. i. ſubꝫ recipiēs ipſiꝰ coloris, q eſt inteᶜ cōprehēſa. i. ſpēi ſenſilis, ſꝫ ſubm: qd ꝑficit̄ ꝑ iſtū colorē eſt viſus, ita ēt ſubm: qd ꝑficit̄ ꝑ itell'm nō eſt intētiōes imaginate, q̄ ſunt itellecte i poª, ſꝫ itell's mālis: q ꝑficit̄ ꝑ itellecta. Tūc dedit minorē. d. Et nō eſt eiꝰ ꝓporᶜ ab ea: ſicut itētiōis coloris ad virtutē viſibilē. eſt g̃ ſyll's nūc totꝰ cōpletus. ¶ Et cū oino iſta ſint.] Nūc rñdet ad formā. q. ꝯcedēs añs. ſ. ꝙ intell's āgēs ⁊ pol's ſint eterni, ⁊ negat ꝯñtiā. ſ. ꝙ intell's ſpeculatiuus ſit eternꝰ ſimpl'r: ſꝫ ſm̄ qd. ſ. gr̃a ſubti in q̊ eſt, nō gr̃a ſubti a quo ē. Et h̄ inqt, ⁊ cū oia iſta ſint ſicut narrauimus, tūc ſup. ꝯceſſo añte, nō ꝯtingit vt iſta itellecta, q̄ ſunt in actu. ſ. ſpeculatiua, ſint generabilia ⁊ corruptibilia ſup. ſimpl'r, niſi ꝓꝑ ſubm: ꝑ qd ſunt vera, nō ꝓpter ſubm: ꝑ qd ſunt vnū entiū. ſ. intellectū mālē. Et ſic pꝫ ſol'. q. prime.

¶ Qō āt 2ª.] Nūc vult ꝑſoluē q. 2ªm, ⁊ itez̄ ponit eā, ⁊ inqt. Qō aūt 2ª. d. Qūo intell's mālis ē vnꝰ in nūo in oibꝰ indiuiduis hoiūz nō gñabilis, neqꝫ corruptibilis, ⁊ itellecta extrinſeca i eo actu, ⁊ ē intell's ſpeculatiuꝰ, numeratꝰ ꝑ nūatione indiuiduoꝝ hoiūz gñabiliū ⁊ corruptibiliū, ꝑ gñonē ⁊ corruptionē indiuiduoꝝ. ē hec qdē qd eſt valde difficilis, ⁊ maximā hꝫ ambiguitatē. ſ. ꝑ vtraqꝫ ſui ꝑte. ¶ Si. n. poſuerimus.] Nūc arguit ꝓ vna parte, ⁊ inqt. Si. n. poſuerimus ꝙ iſte intell's mālis ⁊ nūatꝰ ꝑ nūationē idiuiduoꝝ hoiūz, ꝯtinget vt ſit aliqd h̄, aut corpus, aut v̄tus in corpe, ⁊ cū fuerit aliqd h̄, erit intētio. i. forā itellecta in poª, itētio itellecta in poª eſt ſubm mouēs itellectū recipiētē, nō ſubꝫ motū, g̃ a pᵒ ad vltimū, intell's mālis erit ſubꝫ mouēs, ⁊ nō motū, qd eſt ꝯ rōnē eiꝰ ꝑdictā. ¶ Si igit̄ ſubm.] Dedit ⁊ nūc ſcōaꝫ rōnē, ⁊ inqt. Si igit̄ ſubm recipiēs fuerit poſitū eſſe al'qd hoc. i. nūatū quoddā, ꝯtinget vt recipiet ſeipſuꝫ. vt diximus, qd eſt impol'e, ⁊ h̄ enthymema declaratuꝫ eſt. ¶ Et ēt ſi ꝯceſſerimus.] Dupl'r pōt exponi. vnoᵒ vt oñdat falſitatē ꝯñtis, ⁊ tūc inqt. Et ſi ꝯceſſerimꝰ ipſam recipe ſeipſam, ꝯtinget vt recipet ſe in diuiſa. i. queadmodū recipit indiuidua diuiſa ⁊ nūata. ſ. ꝑticul'r ⁊ ſignate. Uel al'r vt al'r reperit̄ l'ra cōmēti. Ut ſit. ſ. 3ª rō, ⁊ tūc inqt. Et ēt ſi ꝯceſſerimus ipſam recipe ſm̄ ſeipſaꝫ, ꝯtingeret vt recipet ea. i. recepta, vt diuiſa. i. vt ꝑticularia ꝑtita ⁊ ſignate, ſꝫ h̄ nihil refert. Sꝫ ſequēdo ꝑmā expōnē nūc dat 3ªm rōnē, ⁊ inqt. Et ſic. i. ſi eſt intētio nūata, erit v̄tus intell's eadeꝫ cum virtute ſenſus, aut nulla dr̃ia erit inter eſſe forme ex̄ aīam ⁊ in aīa. ꝯñtiā ꝓbat. d. Hec. n. mā indiuiſibilis. i. ſenſus: non recipit formas niſi has ⁊ indiuiſibiles. Ultimo ꝯfirmat h̄ teſtimonio expoſitoꝝ. d. Et h̄ eſt vnū eoꝝ, que atteſtant̄ Ariſt. opinari ꝙ iſte itellectꝰ nō eſt intētio indiuidualis. ſ. numerata ꝑ corpora, vt Theophr̃s. ⁊ Themi. ⁊ alij veteres dixere. ¶ Et ſi poſuerimus.] Arguit nūc ad oppᵐ qōnis, ⁊ inqt. Si poſuerimus ꝙ nō nūat̄ ꝑ nūationē indiuiduoꝝ, cōtinget vt ꝓporᶜ eius ad indiuidua in ſua ꝑfectiōe poſtrema in gñone ſit eadē. i. cōtinget vt itelligere ſit eodē mō vnū nūo oibus, qd deſtruit. d. vnde. i. qd ſi intelligere erit vnū nūo, necē eſt ſi aliqd iſtoꝝ indiuiduoꝝ acq̄ſierit rē aliquā itellectā, vt illa acqrat̄ ab oibꝰ illoꝝ, qd eſt ꝯ experiētiā. Cōſequētiā ꝑmā ꝓbat. d. Qd ſi cōtinuatio illoꝝ indiuiduoꝝ in itelligē ſup: eſt ꝓꝑ ꝯtinuationē intell's mālis cū eis. i. ſi indiuidua itelligūt ꝓꝑ ꝯtinuationē intell's, queadmodū ꝯtinuatio hōis cū intētiōe ſenſili eſt ꝓꝑ ꝯtinuationē ꝑme ꝑfectiōis ſenſus cū eo hoie, q eſt recipiēs itētionē ſenſilē. i. eo pacto quo ſenᶜ ineſt hoi, q̄ poª ſenſiliª ineſt ei. Tūc dedit ꝯneꝫ. d. Cōtinuatio itell's mālis cū oibus hoibꝰ exñtibus in actu i aliquo tꝑe in ꝑfectiōe eoꝝ poſtrema. i. itelligē dꝫ eē eadē ꝯtinuatio. nihil. n. facit alietatē ꝓporᵗⁱˢ ꝯtinuaᵗⁱᵒ inter hec duo ꝯtinua. ſ. ſentiētis cū ſenſili ꝑ ſenſū, ⁊ itelligentꝫ cū itelligibili ꝑ intell'm. Et ſic reſumit itez̄ dictū ipol'e. d. qm̄ ſi h̄ ita eſt, necē ꝯt, vt cū tu acq̄ſieris aliqd intell'm, vt ego etiā acq̄rā id itell'm qd eſt ipol'e. ¶ Et indifferēter.] Perſoluit ac ꝯfutat vnā tacitā rñſionē, dicet. n. q ſpiā ꝙ id nō ſeq̄tur, qm̄ imaginatiua virtus eſt nūata ꝑ corpa, ⁊ inde inteᶜ altera eſt in me, ac altera i te. ¶ Hoc igit̄ remouet. d. Et idifferēter, ſiue poſueris ꝙ poſtrema ꝑfectio gñata i vnoquoqꝫ indiuiduo ſubſta. i. ſubtiue inexiſtēs iſti itellectui. ſ. ꝑ quam intell's mālis copulat̄. i. ſiue dicas ꝙ imaginatiua eſt ex ea quaſi forā ſeparabilis a ſubto ſuo, cū quo ꝯtinuat̄: ſi aliqd eſt tale. i. ſiue poſueris, imaginatiuam eē formā ſeparatā a ſubto in quo eſt: ſi aliqd eſt tale, ſiue poſueris eā ꝑfectionē eſſe virtutē virtutū aīe, aut v̄tutū corꝑis, eſt idē in ſequēdo ipol'e. i. id ipol'e ſeq̄t̄ oino, qm̄ pᵐ ꝑncipale eſt idē. ſ. itell's mālis: ideo oino remanebit intellectꝰ ſpeculatiuus vnus. ¶ Et ideo opinādū.] Amplius arguit Auer. ꝯ vnitatem intell's argᵗᵒ fortiſſimo, ⁊ inquit. Et ideo opinandū eſt, ꝙ ſi ſunt aliqua aīata, quoꝝ pª ꝑfectio eſt ſubſta ſeparata a ſuis ſubiectis, vt eſtimat̄ de corꝑibꝰ celeſtibus, ꝙ ipol'e eſt vt inueniatur ex vna ſpecie ⁊ eadem plus q̄ꝫ vnū indiuiduuꝫ, verbi gr̃a. i. dico indiuiduū de corꝑe moto ab eodē motore. eſt g̃ ꝓpoſitio, oē motū, cuiꝰ prima ꝑfectio eſt ſepata ⁊ vna nūo, eſt vnū nūo ⁊ indiuiduū in tota ſpecie vnū tantū. ¶ Hāc ꝓbat Auer. d. Qm̄ ſi ex eis. ſ. ex eadē ſpecie, inuenitur plus q̄ꝫ vnū indiuiduū. v. g. de corꝑe moto ab eodeꝫ motore. Tūc eſſē eoꝝ eēt ocioſuꝫ ⁊ ſuꝑfluū, cū motus eoꝝ eſſet ꝓꝑ eādē intētionē in nūo, qd exēplo exponit. d. verbi gr̃a, ꝙ eſſē plus vna naui in nūo vni naute, in eadē hora eſt ocioſum, ⁊ ſil'r eē plus vno inſtr̃o in nūo vni artifici eiuſdē ſpēi inſtr̃oꝝ eſt ocioſum: ⁊ ſic pꝫ hec maior. ¶ Adhuc ꝓbat eā ꝑ dictū in lib. celi, ⁊ inqt. Et hec eſt intētio eius: qd fuit dictū in pᵒ de celo ⁊ mūdo. ſ. ꝙ ſi eēt alius mūdus, eſſet aliud corpus celeſte, ⁊ ſi eēt aliud corpus celeſte, hr̃et aliū motorē in nūo a motore iſtius corꝑis, ⁊ ſi h̄ eēt tūc motor corꝑis celeſtis eēt mālis nūatus ꝑ nūationē corpoꝝ celeſtiū. ſ. ꝙ ipol'e eſt ꝙ vnicus motor in nūo ſit duoꝝ corpoꝝ diuerſoꝝ in nūo, ⁊ iō artifex nō vtit̄ plus vno inſtr̃o, cū ab eo nō ꝓuenit niſi vna actio: ⁊ ſic pꝫ maior ad plenū. Tunc das minorē, ſꝫ hō eſt motū: cuiꝰ pª ꝑfectio eſt ſepata, ac vna nūo, ergo hō eſt vnus nūo. Cōcluſio eſt falſa, ⁊ nō pro maiori, g̃ pro minori: ⁊ ſic hr̃ ꝓpoſitū: ⁊ addit. Et vl'r eſtimat̄ ꝙ ipoſſia ꝯtingētia huic pōni ꝯtingūt huic: qd ponimus ꝙ intell's qui eſt in hoie in habitu eſt vnus nūo, ⁊ hec eſt vis minoris. ſ. ꝙ hō eſt corpꝰ motiuū, cuiꝰ ꝑma ꝑfectio eſt vna nūo ⁊ ſeparata, q̄ fuit minor ſylli ꝑ ſe. ⁊ tūc remittit ſe. d. Et iam enumerat plura eoꝝ Auēp in ep'la ſua quā appellauit ꝯtinuationē intell's cū hoie, ⁊ cū ita ſit, qualis igit̄ eſt via ad diſſoluendum iſtā qōnē. ¶ Sed dices Ariſt. nullibi rōnē hāc in lib. de celo tetigit. qūo ergo inquit h̄ eſſe itētionem eius qd dixit in primo de celo ⁊ mundo? ¶ Ampliꝰ in 2ᵒ celi. aduerſus Auicēnā voluit corꝑa celeſtia eē eiuſdē ſpēi, ⁊ hic totū inquit oppoſitū. ¶ Et ſol'. eſt ꝙ in l'ra phi id nō explicat̄, ſed collit̄, vt Auer. colligit in commē. 90. ⁊ ideo Auer. nō dixit Ariſto. dicere id, ſꝫ eſſe intentionē. i. ſenſum eius: qd ibi dicit. ¶ Ad 2ᵐ dicēdū ꝙ hic vult qōlibet iſtoꝝ eſſe vnū nūo in tota ſpē negatiue, hoc eſt nō pl'a nūo eiuſdē ſpēi vniuoce. Ibi aūt ait eſſe oia vnius ſpeciei analoge: ⁊ tu vide ibi. Qm̄ hec iſto modo non ponuntur.

Cō. 49.

¶ Dicamus igit̄.] Hoc in loco ꝑſoluit. q. ⁊ ꝑmo declarat quo pacto itell's ꝯtinuat̄ nobis, ⁊ accepit duas ꝓpōnes, ⁊ inqt. Dicamus igit̄ ꝙ manifeſtū eſt ꝙ hō nō eſt itelligēs in actu niſi ꝓꝑ ꝯtinuationē intellecti. i. quidditatis vl'is i actu ⁊ hec ꝓpoſitio apertiſſime declarat̄ in lib. de itellectu, vbi declaraui ꝙ intelligere nr̃m nō fit ꝑ receptionē ſpēi intelligibilis, ſed ꝑ continuationem intellecti mediante intell'u:

¶ Tunc dedit ſcōaꝫ ꝓpōnē. ſ. ꝙ queadmodum ex mā ⁊ forma fit vnū, ita ex intellectu ⁊ intelligibili, ⁊ magis. ita. ſ. ꝙ vnio intell's cū re itelligibili eſt maior q̄ꝫ vnio ex mā ⁊ forma. Inqt, ⁊ ēt manifeſtū eſt ꝙ mā ⁊ forma copulant̄ adinuicē, ita ꝙ cōgregatū ex eis fit vnicū, ⁊ maxime intellectus mālis ⁊ intētio intellecta in actu: cuiꝰ rōnē inqt. Qd. n. cōponit̄ ex eis nō eſt aliqd tertiū aliud ab eis, ſicut eſt de alijs cōpoſitis ex mā ⁊ forma. eſt g̃ ſcōa ꝓpoſitio, ꝙ vnio ex itellectu ⁊ intelligibili eſt maior q̄ꝫ ex mā ⁊ forma. In quo pꝫ ꝑmo qual'r dat̄ tertia entitas diuerſa a partibus ꝯ quoſdā, ſed de hoc locutus ſum in primo auſcultationis nālis.

Aueri/ intellectu ⁊ itelligibili fiat magis vnuꝫ q̄ꝫ ex mā ⁊ forma.

¶ Sed accidit ambiguitas in hac ꝓpōne, ⁊ Joā. videt̄ approbare duas ſol'ones. quarū ꝑma eſt ꝙ ex intellectu ⁊ intelligibili fit magis vnū vnitate imediatiōis, qm̄ itelligibile vnit̄ itellectui nullo mediāte. forā autē vnit̄ māe mediāte dimēſione: vt in lib. de ſubſtā orbis dicit̄. Hāc expoſitionē Auer. ſentire vr̄ in 2ᵒ celi. vbi inquit ꝙ ex intª ⁊ orbe fit magis vnum q̄ꝫ ex mā ⁊ forma, qm̄ intª vnit̄ celo ſine medio. ¶ Sed hec ſol'. nihil eſt. Tunc. n. ex mā ⁊ dimenſione fieret vnuꝫ magis q̄ꝫ ex mā ⁊ forā: cuius oppoᵐ dicit Auer. ¶ Amplius tūc vnio forme accñtalis in ſubto eſſet maior q̄ꝫ vnio māe ⁊ forē. forma. n. accidētalis nullo medio ineſt: vt ex Auerroi colligit̄ in huiꝰ 2ᵒ. ¶ Rurſuꝫ hec expoſitio contradicit Auerroi, qm̄ (vt declarabit̄) nullū intellectum in actu vnit̄ intellectui potētie: niſi mediāte vnione eterna intell's agētis in intell'u potentie: vt in fine huius cōmenti exponet̄. ¶ Itē Auer: reddit hāc cāꝫ, qm̄ nō reſultat 3ªm, ⁊ qūo eſſet. vera hec cā: niſi alio mō intelligat̄ verbū eius.

Cō. 3°.

Cō. 8.

2ª expō.

¶ Alij dixere al'r ꝙ ex intell'u ⁊ intelligibili fit verius vnū vnitate denoīatiōis, qm̄ qñ vniunt̄ denoīat̄ vnū intelligibile, ſꝫ mā ⁊ forma nō noīat̄ vna rōne, ac vno noie, cū non dicant̄ ſenſilia. ¶ Sꝫ falſa eſt hec rñſio. ꝓculdubio. n. mā ⁊ forma denoīat̄ ens nāle, cū in cōpoſitionē coeunt. ¶ Joā. g̃ inqt in. q. 11. ꝙ ex itellectu ⁊ ſpecie intelligibili fiet magis vnū, nō vnitate eſſentiali, ſꝫ ſm̄ genus cauſe, qm̄ tam ſpēs, q̄ꝫ intell's ſunt in eodē gñe ꝑncipij. ſ. māe. ſpēs. n. concurrit ad intellectioneꝫ diſpoſitiue, ⁊ ſic māliter. ¶ Sed de facili amouetur hec expoſitio. ſic. n. ex dimēſione ⁊ mā fit magis vnū q̄ꝫ ex mā ⁊ forma. eſt. n. dimēſio diſpoſitio māe, vt Auer. ait. ¶ Amplius ſi vnio ex itellectu ⁊ intelligibili ſit maior q̄ꝫ illa ex mā ⁊ forma. g̃ oēm gradū vnitatis cōtinebit vnio intell's ⁊ itelligibilis quē ꝯtinet illa ex mā ⁊ forā: ergo ſicut illa erat eſſentialis, ⁊ hec. ¶ Rurſum expoſitio eſt ꝯtra textū, inquit. n. Auer. ꝙ maxīa vnio eſt intellectus mālis ⁊ intētionis itellecte in actu, ſed ipſius nā itelligitur in actu, ſed reflexe, ⁊ ꝑ accñs: ergo expoſitio eſt ꝯtra l'ram. ¶ Adhuc rō Auer. nō eſſet ad ꝓpoᵐ: vt ꝯſiderāti palā relinquit̄.

Alia expō Joā.

¶ Propter hec tꝑibus meis al's ꝯſueui dr̃e, ꝙ ex intellectu ⁊ itelligibili fit vnū magis vnitate idētitatis. itellectus. n. ⁊ itelligibile ſunt idē eētial'r, ſꝫ diuerſa ꝑ accñs: vt teſtat̄ Auer. in lib. d. d. ¶ Sed reuera nō ē ita. itelligibilia. n. ⁊ intell's nō ſunt idē ſm̄ rē, niſi i ſolo pᵒ, vt declarabit̄. ⁊ ideo hec expō nō valet, ſed dn̄o ꝯcedēte in lib. d. d. dicam latius. ¶ Eram ſolitus ⁊ rurſum al'r dr̃e ꝙ ex intellectu ⁊ intelligibilibus fit vnū verius, q̄ nō vnitate tertij: ſed vnitate formali. queadmodū. n. lux eſt forma medij, vt colores recipiat, ⁊ forma vt agant in medio, ita lumē intell's agentis forā eſt intellectus potētie: vt recipiat itelligibilia ⁊ forma itelligibiliū: vt agāt in eū. ergo ſicut color, ⁊ diaphanuꝫ lucidum ſunt vnū in forma lucis, ita intellectus potentie ⁊ intelligibilia ſunt vnū in lumine itellectus agētis: ergo nō ſunt vnū in 3ᵒ: ſed in forma: ⁊ ideo rō Auer. valet, cū inqt: q̄ nō reſultat 3ᵐ. Quia igit̄ intelligibile ⁊ intell's ſunt vnū in forma ⁊ non vnitate alia ab eis, ideo fit maxime vnum, ⁊ copulant̄ copulatiōe ineſſe. ¶ Ad ꝓpoſitū ergo intellectus ⁊ intētio intellecta in actu ſunt vnum maxime, qm̄ lux agētis dat actualitatē recipiendi intellectui potentie, ⁊ actualitatē agēdi mouēdiqꝫ itelligibilibus ipſum intell'm poᵉ. g̃ quo ad forās ſunt idē ⁊ vnū non alia vnitate ab eis.

In diſp. 7ª i ſol. dubij 3ⁱ. Alia expoſitio.

¶ Sed hec expoſitio vr̄ extrnea, ꝓ qm̄ actualitas māe nihil aliud eſt: niſi actualitas cōpoſiti: vt dicit Auer. 3ᵒ celi. Actualitas aūt cōpoſiti nihil aliud eſt: niſi actualitas forē: vt vidēmus i 7ᵒ cōm. huiꝰ ſcōi. g̃ mā ⁊ forā ſunt idē ⁊ vnū i eē formali. ¶ Nūc igit̄ vr̄ mihi al'r, ꝙ aliq̄ vniri magis pōt eſſe ex multis. ꝓ q̄ firmus, ⁊ ſic vnio itell's ⁊ itelligibilis ē maior: qm̄ cū ſit ex vl'ibꝰ ē ſemꝑ, vt declarabit̄. vnio v̄o māe ⁊ forme: cū ſit cum tꝑe, eſt trāſmutabilis. ¶ Scōo q̄ ſeipſis vniūtur, ⁊ nō rōne tertij, queadmodū mā ⁊ forā nō poſſūt vniri: niſi in 3ᵒ vniant̄. ꝑtes. n. ꝑ accñs ſunt eedē. ſ. rōne tertij. intell's autē ⁊ res intellecta ſeipſis vniunt̄: cū nō reſultet 3ᵐ: vt Auer. inquit. ¶ Tertio, qm̄ habēt rōnē vnius ⁊ eiuſdē itelligibilis, qm̄ eodē modo termināt actionē. itellectus enim intelligēdo: alia primo ⁊ ꝑ ſe intelligit ſe. ſcōo ꝑ accñs: vt declarabit̄ cōmē. 8. ⁊. 15. his tribꝰ modis itell's ⁊ itelligibile vniunt̄: ⁊ iō maxīe copulant̄: vt auer. inqt.

Cō. 29.

Expō ꝓpria.

¶ Continuatio igit̄.] His ꝓpōnibus acceptis, accepit vnaꝫ diſiunctiuā, cuiꝰ ꝑtē falſaꝫ remouet, ⁊ verā ꝯcludit. d. Cōtinuatio igit̄ itellecti. i. rerū itellectarū cū hoie ipol'e eſt vt ſit: niſi ꝑ ꝯtinuationē alteriꝰ iſtaꝝ duaꝝ ꝑtiū cū eo. ſ. hoie. ſ. ꝑtis: q̄ eſt de eo. i. de re intell'a q̄ſi mā. i. itell's poᵉ aut partis: q̄ eſt de ipſo. ſ. intell'u q̄ſi forā. eſt g̃ ꝓpō ꝙ intellecta in actu nobis cōtinuant̄, vel ꝓpterea q̄ intell's potētie nobis ineſt foral'r, vel ꝓꝑ phantaſmata. Tūc deſtruit ꝑmā partē. d. Et cū declaratū eſt ex ꝑdictis dubitatiōibus ꝙ ipol'e eſt, vt intellectū copulet̄ cū vnoquoqꝫ hoiūz, ⁊ numeret̄ ꝑ numerationē eoꝝ ꝑ ꝑtē, que eſt q̄ſi mā. ſ. intellectū mālē, qm̄ dictū eſt ꝙ tūc eſſet gñabilis ⁊ corruptibilis, ⁊ indiuiduuꝫ demr̃atū ⁊c. remanet vt ꝯtinuatio itellectoꝝ nobiſcū hoibus ſit ꝑ ꝯtinuationē intētiōis itellecte nobiſcū, ⁊ ſunt intētiones imaginate. ſ. partis: que eſt in nobis de eis q̄ſi forā. ¶ Debes ſcire ꝙ itell's poᵉ dr̄ q̄ſi mā, qm̄ nō eſt mā phica ⁊ indiuidua, ſed mā intētionalis ⁊ vl'is. intētiones ſunt q̄ſi forme, pro quāto ſuſtētant ⁊ ꝯſeruant intellecta vt dicam. ¶ Et iō dicere.] Nūc dat modū: qūo aliquo mō fit in nobis ꝯtinuatio itelligibiliū, ⁊ vult ꝙ aliquo mō ex ꝑte vtriuſqꝫ. ⁊ hoc ſyllogiçat̄ h̄ mō, tot modis intellecta ꝯtinuant̄ nobis, quot modis ſunt ꝯtinuabilia in poª, ſꝫ ſunt ꝯtinuabilia in poª rōne intell's mālis, ⁊ rōne intētionū imaginatarum. ergo ⁊ illis duobus modis intellecta erunt in nobis. Huius tangit minorē. d. Et ideo dicere puerū eē itelligēt. in poª pōt itelligi duobus modis, quoꝝ vnus eſt ꝙ forme imaginate, que ſunt in eo, ſunt itellecte in poª, ⁊ hoc ex ꝑte phātaſmatū. Scōs autē ꝙ intell's mālis, q natꝰ eſt recipe intellectū illius forme imaginate, eſt recipiēs in poª, ⁊ ꝑ id eſt ꝯtinuatꝰ nobis in poª: ⁊ ſic pꝫ minor. ¶ Declar̃atū ē igit̄.] Ex his dedit correlaria, ⁊ ꝑmū eſt, ꝙ rōnalis aīa eſt perfectio corꝑis equoce, nō ſicut alie forme. alie. n. ſunt ꝑfectiones ſm̄ eſſe. intell's autē eſt ꝑfectio: q̄ vnit̄ nobis mediātibus intētionibus imaginatis. g̃ intell's perfectio eſt hoīs equoce. inqt g̃. Declaratū ē igit̄ ꝙ pª ꝑfectio itell's differt a primis ꝑfectionibus aliarū virtutū aīe, ⁊ ꝙ hoc nomen ꝑfectio/dr̄ de eis mō equiuoco: econtrario ei qd eſtimauit Alexāder. Et addit ſignū huius correlarij. d. Et ideo dicit Ariſt. in diffōne aīe, ꝙ eſt ꝑfectio pª corꝑis nālis organici, qd nōdū eſt manifeſtū vtrū ꝑ oēs virtutes ꝑficiat̄ corpus eodē mō, aut eſt ex eis aliqua, ꝑ quā nō ꝑficit̄, ⁊ ſi ꝑficitur erit alio mō. ſ. q̄lis eſt nauta cū naui. eſt g̃ intell's forā hoīs tm̄: ſm̄ poſtremā opationē ⁊ ꝑfectionē, ⁊ nō ſm̄ primam. ¶ Preparatio autē.] Dedit ⁊ ſcōm, ⁊ inqt. Preparatio, q̄ eſt in virtute imaginatiua itellectoꝝ. i. ad intellecta, ſilis eſt preparationibus, que ſunt in alijs v̄tutibꝰ aīe. ſ. ꝑfectiōibꝰ primis aliaꝝ v̄tutuꝫ aīe. vult dicē ꝙ poª, que eſt in virtute imaginatiua reᶦˡ intellectoꝝ, eſt ſilis potētie, q̄ eſt in ſenſibus reᶦˡ ſenſiliū ſm̄ hoc, ꝙ vtraqꝫ preparatio gñat̄ ꝑ gñā/

tionē indiuidui, ⁊ corrūpit̄ ꝑ corruptionē eius. ¶ Deinde dedit ſcḋaꝫ ꝯueniētiā. d. Et vl'r numerat̄ ꝑ nūerationē eiꝰ, qm̄ tot ſunt ꝑparatiões imaginatiue quot hoies, q̄les ſunt ſenſitiue in h̄. Tūc dedit dr̄iam. d. Et differūt in h̄ ꝙ illa eſt ꝑparatio in motore: vt ſit motor. ſ. preperatio, q̄ eſt in intētionibus imaginatis. i. potētia imaginatiue ꝑ phātaſmata eſt re'' itellectoꝝ magis actiua. ſcḋa autē eſt ꝑparatio in recipiēte, ⁊ eſt ꝑparatio, que eſt in primis ꝑfectionibꝰ aliarū ptiū aīe. i. potētia aliarū ptiū aīe. ſ. ſenſilis eſt paſſiua re'' ſenſiliū, ⁊ ſic differūt. ¶ Et pp hāc ſilitudinē.] Nunc vult remouere correlarie pctm̄ Auēpa. eſtimauit. n. potētiaꝫ qua phātaſmata pūt eē intelligibilia actu, eē potētiā paſſiuā, ⁊ hoc arg'o in ſcḋa figura, hoc mō poa paſſiua aliarū virtutū gn̄at̄ ⁊ corrūpit̄ cū eis: poa phātaſmatū re'' itellectoꝝ gn̄at̄ ⁊ corrūpit̄ cū imaginatiua, g̊ in ſcḋa figura, potētia phantaſmatū re'' intellectoꝝ eſt ꝑparatio ſeu potētia paſſiua, ⁊ ſic intell's potētie. hoc argm̄ tāgit. d. Et ꝓpter hāc ſilitudinem inter has duas ꝑparationes. i. qꝛ ꝯueniūt in vno ꝑdicato 3o tanq̄ȝ in medio in ſcḋa figura. Eſtimauit Auēpa. ꝙ nulla eſt preparatio ad rē intellectā fiendā, niſi preparatio exiſtēs in intētionibus imaginatis. i. paſſiua, quēadmodū in alijs virtutibus dixit. Ecce quo pacto dedit intelligere argm̄ in ſcḋa figura. ¶ Soluit h̄ argm̄. d. Et he due preparationes differūt ſicut terra a celo: cuius rōnē dicit: vna. n. eſt preparatio in motore vt ſit motor. i. actiua. ſ. illa phantaſmata. alia autē eſt ꝑparatio in moto: vt ſit motū ⁊ recipiens. i. paſſiua. ſ. illa intell's potētie, ⁊ aliarū virtutū, ⁊ qꝛ terra eſt paſſiua, ⁊ celū actiuū, iō differūt ſicut celū a terra. ¶ Et iō opinādū eſt.] Dedit 4m correlariū, ⁊ inq̄t. Et ideo opinādū eſt id qḋ iam apparuit nobis ex ſermone Ariſt. ſ. ꝙ in aīa ſunt due ptes itellectus: quaꝝ vna eſt recipiēs, cuius eſſe declaratū eſt hic. alia aūt eſt agēs, ⁊ eſt id qḋ facit intentiones, que ſunt in virtute imaginatiua eſſe mouētes intellectū mālē in actu. poſtq̄ȝ erāt mouētes in potētia, vt poſt apparebit ex ſmone Ariſto. ¶ Et qḋ he.] Amplius dedit quaſi 5m correlariū. d. Et eſt etiā manifeſtū, ꝙ he due ptes ſunt nō gn̄abiles neq̄ȝ corruptibiles, ⁊ ꝙ agēs eſt de recipiēte quaſi forma de mā. i. ꝙ itell's agēs cōparatur ad intellectū potētie: ſicut forā māe. ¶ Et iō opinatus ē Themiſtius.] Redit nunc ad Themiſtij ſmoneꝫ, ⁊ inq̄t. Et iō opinatꝰ eſt Themiſtius ꝙ nos ſumꝰ intell's agēs. i. ꝙ nos: vt intelligimus ſumus intell's agēs: vt capite. 27. teſtatur Themiſtius. d. Quāobrē nos ꝓpē animꝰ ⁊ itell's ſumꝰ, ⁊ ꝙ intell's ſpeculatiuus nihil aliud eſt: niſi ꝯtiuatio itell's agētis cū intellectu māli tm̄, ⁊ h̄ totū exponet̄ i alio loco. ¶ Et nō eſt.] Reprehēdit Themiſtiū, ⁊ inq̄t. Et nō eſt ſic eſtimauit, ſȝ opinādū eſt ꝙ i aīa ſunt tres ptes itell's: quaꝝ vna eſt intell's recipiēs. 2a autē eſt efficiens. 3a autē factū. ⁊ due iſtaꝝ triū ſunt eterne. ſ. agēs, ⁊ recipiēs. 4a aūt eſt gn̄abilis ⁊ corruptibilis vno mō. eterna alio modo: ⁊ ſic ſmo Themiſtij falſus eſt. ¶ Qm̄ qꝛ opinati.] Aſſumpſit ꝯtra Themiſtiū, ꝙ itell's ſpeculatiuus vno mō eſt eternus, alio mō gn̄abilis: iō h̄ expōit ⁊ dedit vnā hypotheticā. d. Qm̄ qꝛ opinati ſumus ex h̄ ſmone. ſ. dicto ꝯ̄ Alex. ⁊ Auēp. ꝙ intell's mālis eſt vnus oibus hoibꝰ. Et etiā ex h̄ ſumꝰ opinati ꝙ ſpēs hūana eſt eterna: vt declaratū eſt in alijs locis,
Cō.46. h̄ Auic. Cō.59.
maxime 8o phice auſcultationis. ⁊ 2o perigeneſeos. ⁊ eſt in textu ⁊ alibi. ⁊ hec eſt vna propoſitio copulatiua, ⁊ eſt aūs hypothetice ꝯditionalis. Et tūc addit ꝯn̄s. d. neceſſe eſt vt intellectus mālis nō ſit denudatus a ꝑncipijs nālibus cōibus toti ſpēi hūane. ſ. ꝑmis ꝓpōnibus, ⁊ forātionibus ſingularibus cōibus oibus. ¶ Debes ſcire ꝙ pa pna dr̄ ꝓpōnes, qm̄ ad illas ſtat vltia reſol'o ſyll'oꝝ, vt diximus i prioribus: quēadmodū ad terminos vltia reſol'o ꝓpōnuꝫ. Vel forte qꝛ ponunt̄ pro enūerationibus in ſyll'o ꝑ. dr̄ cōes toti ſpēi. qm̄ (vt Them̄. dicit) ſunt notiões cuilibet parti ſpēi cōes, nec ab aliq̄ dubitabiles. dr̄ nāliter note, qm̄ ꝑ concordiā ſenſuū, qui ſunt nobis nāles. Formatiões ſingl'ares intelligit vlia ſimplicia, que forē dr̄ ꝑ metace. ⁊ ſingulares. i. diuiſe, ⁊ ſimplices, ⁊ cōes ſunt, qꝛ vlia, vt conſtat. vlia ex ⁊ pa pna ſunt ſempiterna itell'ui. Cō.27. Dedit alterā ptē ꝯn̄tis. d. Et ꝙ h̄ itellecta ſint vnica ſm recipiēs, ⁊ mlta ſm itētionē receptā. i. itētionē imaginatiuā receptā in v̊tute imaginatiua. colligat̄ igit̄ h̄ enthymema. ſ. itell's ē vnicꝰ oibꝰ hoibꝰ, ſpēs hūana ē eterna. g̊ ꝓpōnes ⁊ vlia ſt̄ ſp cognita, ⁊ vnica ſm recipiēs, ⁊ multa ſm intētiones imaginatas. ¶ Scḋm igit̄ modum.] Tūc recolligit qḋ ꝓpoſuit ꝯtra Themi. d. Scḋm igit̄ modū: ſm quē ſunt vnica nēcio ſunt eterna, cū eſſe nō fugiat a ſubito recepto. i. cū phātaſma, qḋ dr̄ ſubm receptū i cogitatiua, nō ſit corruptibile. Et iō exponit. d. ſ. motore, q eſt intētio formarū imaginatarū. q. d. cum ipſuꝫ phātaſma ſit eternū, ⁊ nāl'r mouēs, ⁊ nō eſt illic ipediēs ex pte recipiētis, iō itelligere vt ſic eſt eternū: q̄ſi velit phantaſma eſt eternū in ſpecie, itell's eſt eternus, ⁊ nāl'r paſſiuus, ⁊ phantaſma nāl'r actiuū: g̊ oio eſt inteo ⁊ ſemꝑ hoc pacto. Tūc ꝯcludit qūo ē gn̄atio ⁊ corruptio. d. gn̄atio igit̄ ⁊ corroptio nō ē ei: niſi ꝑ pp multitnem ꝯtingētē eis. ſ. ꝑ accn̄s, ꝓut phantaſma eſt nūatū, ⁊ h̄ nō pp modū ſm quē ſunt vnica. Tūc infert correlariū q̊. ſ. pacto ad corruptionem hois corrūpit̄ ſcia. d. ⁊ iō cū in re'' alicꝰ idiuidui fuerit corruptū aliqḋ itell'm ꝑmoꝝ itellectoꝝ ꝑ corruptionē ſui ſubti: ꝑ qḋ ē copulatū cū nobis, ⁊ ꝑ qḋ eſt veꝝ. ſ. ꝑ corruptionē phātaſmatis, nece eſt vt id intell'm nō ſit corruptibile ſimpl'r, ſed corruptibile re'' vniuſcuiuſq̄ȝ indiuidui. ¶ Et ex h̄ modo] His habitis rn̄det ad formā. q. erat. n. qḋ, ſi intell's eſt vnicuiq̄ȝ: g̊ intell's ſpeculatiuꝰ eſt vnꝰ: cuiꝰ ꝯ̄riū eſt ꝑ experiētiā. Rn̄dit. d. ⁊ ex h̄ mō poſſumꝰ dr̄e ꝙ intell's ſpeculatiuꝰ eſt vnus in oibꝰ. ¶ Amplius pōt ſciri: qūo ſūt eterna, ⁊ qūo gn̄abilia, ⁊ dicit, ⁊ cū ꝯſideratū fuerit de iſtis itellectis ſm ꝙ ſunt entia ſimpl'r. i. in rerū nā exn̄tia, nō in re'' alicuiꝰ indiuidui, vere dicunt̄ eſſe eterna, ⁊ ꝙ nō intelligunt̄ qn̄q̄ȝ ⁊ qn̄q̄ȝ nō, ſed ſemꝑ, ⁊ ꝙ id eſt mediū eis intereſſe admiſſum id eſt oblitū, ⁊ eē remanēs. i. ſcitū. h̄ igit̄ pacto oīa itellecta ſunt vnū ⁊ eternū qḋdā, ſȝ ſm multitudinē ⁊ diminutionē ꝯtigētē eis a poſtrema ꝑfectiōe. i. re'' phātaſmatū nūatoꝝ, ſunt gn̄abilia ⁊ corruptibilia, ⁊ ſm ꝙ ſunt vnica i nūo ſūt eterna, ⁊ ſic ſoluta eſt qḋ foral'r. ¶ Hoc erit ſi nō.] Declarauit quo pacto itell's ſpeculatiuꝰ eſt eternus ⁊ gn̄abilis, vnicꝰ ⁊ nūatꝰ a pte itell's, nūc decl'at idē a pte rerū intell'arū, ⁊ ſm vnū modū l'ra inq̄t. Et h̄ erit, ſi fuerit poſitū ꝙ diſpoſitio in poſtrema ꝑfectiōe in hoie eſt, ſicut diſpō i intelgibilibus cōibus oibus. ſ. ꝙ eē mūdi nō denudat̄ a tali indiuiduo eē. Vult dr̄e ꝙ itelligē eſt eternū, ſi ponat̄ ꝙ itellecta cōia. i. vlia ſunt eterna: ſic ꝙ mūdus nūq̄ȝ ab illis vlibꝰ expoliat̄, nec ab idiuiduo eē. i. illoꝝ vliuꝫ. h̄. n. ipoſ'e eē nō eſt manifeſtū. ſ. ꝙ mūdus nō ꝑuet̄ indiuiduis vliuꝫ: imo. d. h̄ pt hr̄e rōnē, ⁊ cāꝫ ſufficiētē ⁊ faciētē aiaꝫ q̄eſcētē. q. d. ꝙ ſemꝑ ſint vlia pōt ꝓbari rōe, ⁊ nō ꝙ ſit ꝑ ſe notū: ⁊ tūc illa particula [non] ſuꝑfluit in l'ra. Vel legat̄ ſic ꝙ h̄. i. ꝙ ipſe itell's ſpeculatiuꝰ eēt ſimpl'r ſempiternꝰ, ſi nō fuerit poſitū ꝙ diſpō in poſtrema ꝑfectiōe i hoie eſt: ſicut diſpō in cōibꝰ itell's. g̊ nō pōt poni ꝙ itell's ſpeculatiuꝰ ſit ſimpl'r eternus eo modo: quo intell's potētie eſt eternus. autē pro ſed eſt h̄ eternū, qꝛ eē mūdi nō denudat̄ a tali indiuiduo eſſe. i. vlis. h̄. n. ipoſ'e eſſe. ſ. mūdū priuari a poſtrema ꝑfectione nō eſt manifeſtū: ita ꝙ non indigeat rōne, imo. d. h̄ pōt hr̄e rōnē ⁊ cām ſufficientē, ⁊ faciēteꝫ aiam quieſcētē, ⁊ tūc illa particula [non] bn̄ accōmodat̄ l're. ¶ Et dedit illā rōnem, ⁊ ſic cōponit̄ ꝑ locū a ſili, ſic ſe hȝ phia ad artē re'' cuiuſdā modi hoium, ita phia ad artē re'' totiꝰ gn̄is hoiuꝫ. ſȝ ars q̄daꝫ repit̄ in quodā modo hoiuꝫ, ⁊ tota in oibꝰ: g̊ phia q̄dā in quodā mō hoiuꝫ ⁊ tota in oibꝰ hoibus. inquit g̊, qm̄ cū ſapiētia ⁊ eē in aliquo mō ꝓpō hoiuꝫ ē: ſic modus artificioꝝ eſſe in modis ꝓprijs hoiuꝫ, ⁊ ſup. tu, ⁊ ſicut tota ars nō fugit oēs

git oēs

git oēs modos hoium, eſtimat̄ ꝙ ipoſ'e eſt vt tota habitatio fugiat a phia: ſicut opinādū ē ꝙ ipoſ'e ē vt fugiat ab artificis nālibus, lȝ q̄dam modus fugiat a quodā mō artis, nō tn̄ oēs modi ab oibꝰ modis artis, quo fit vt tot genera ſint artis hodie quot ſemper ab eterno: ⁊ ſic tanta phia in hac hora/ quanta ſemꝑ: ⁊ h̄ inq̄t. Si. n. aliq̄ ps eius. ſ. habitabilis terre caruerit eis. ſ. artificijs. v̄. g̊. q̄rta terre ſeptētrionalis pp ſomnū, vl' al's cāe: alie quarte nō carebūt eis. ¶ Sȝ dices habitatio nō eſt in oibꝰ illis quartis, ⁊ oibꝰ partibus terre. ſoluit. d. Quia. h̄. n. declaratū eſt, qꝛ hitatio eſt poſſis in pte meridionali, ſicut in ſeptētrionali. Forte igr̄ phia imo necio iuenit̄ in maiori pte ſui ſubti ꝑfecta: ⁊ tāta quāta fuit ab eterno, ſicut hō inuenit̄ ab hoie, ⁊ equus ab equo. q. d. ꝙ ſemꝑ itellecta cōtinuant̄: ſic hō ſemꝑ, ⁊ equꝰ pp cōtinuā gnōnē, ⁊ iō ꝓuerbial'r dr̄ oēs hoies ſciūt oia, ⁊ nō oia poſſumus oēs. diuerſimode. n. id itelligit̄, vt conſtat. Intell's igr̄ ſemꝑ remanet cōprehēdēs vlia: quoꝝ indiuidua, vel aliqḋ idiuiduū illoꝝ cogitatiua alicuius, vel aliquoꝝ hoiuꝫ cōprehēdit. ¶ Tūc dedit ꝯ̊nē ꝓpoſitā, ⁊ inq̄t. Intell's igit̄ ſpeculatiuꝰ eſt nō gn̄abilis ⁊ nō corruptibilis ſm hūcꝰ moduꝫ: ⁊ ſic tn̄ ex pte intell's: tn̄ ex pte rerū intellectarū palā eſt intellectū ſpeculatiuū nō eſſe ſimpl'r generabilē.

An itellectꝰ ſpeculatiuꝰ ſit eternus. Capite. 11°.

¶ Sed hic accidit qḋ qm̄ nullū hoiem poſ'e eſt cogitare, ſed poſ'i poſito in eē nō ſeq̄tur ipoſ'e: g̊ pōt poni ineſſe vt nullꝰ hō cogitet: ꝑn̄a pȝ: qm̄ volūtas itroitū hȝ in cogitationeꝫ: g̊ ꝯtingēter hō cogitat. ⁊ ſic pt nō cogitare. Minor ē ariſto. ꝑ̊ ꝑoꝝ. Tūc ſic, ſi ponit̄ ineſſe, tūc intell's nō intelligit, ⁊ iam fuit ſempiternū. g̊ aliqḋ ſempiternū ponit̄ nō eē, ⁊ ſic ex falſo poſ'i ſeq̄t̄ falſum ipoſ'e, vt ꝯſtat, qḋ eſt ꝯ̄ Ari. in celo ⁊ in analyticis, vel ſic ꝯtingit oēm hoieꝫ cogitare: g̊ ꝯtingit nullū hoiem cogitare. per ꝯuerſionē ad oppoſitam qualitateꝫ: ꝯtingit nullū hoieꝫ cogitare, g̊ cōtingit ꝙ nullus hō cogitet ꝑ expōnē de ly ꝯtingit/ poſita ꝑ̊ ꝑoꝝ. ꝯtingit ꝙ nullꝰ hō cogitet: g̊ cōtingit itell'ꝫ ſpeculatiuū eē corruptū. h̄ ē ipoſ'e, qm̄ nullū ſempiternū eſt corruptū: tūc. n. ideꝫ ſil' erit, ⁊ non erit: ⁊ ſic ex falſo poſ'i ſeq̄t̄ falſuꝫ ipoſ'e: qḋ eſt ꝯ̄ ariſto. ergo opȝ dr̄e ꝙ itell's ſpeculatiuꝰ ſit gn̄abilis ⁊ corruptibilis, ⁊ nō eternus: vt Auerrois fingit. ¶ Ampliꝰ ſicut eſt de vna ſpecie, ita de reliqua, ⁊ toto gn̄e entiuꝫ, ſed poſſibili poſito, ꝙ vna ſpēs pereat: vt roſa: adhuc itellectus retinet eius formā, ergo poſito ꝙ oia vlia deſināt. adhuc retinebit formas oium vlium intētional'r. ¶ Rurſum in nocte oēs dormiūt vel pauci vigilāt. mō nō eſt poſſibile ꝙ intellectꝰ ꝑ tot paucos hoies ſit ꝑfectus in tot ſcibilibus, cū intell's infinita intelligat: vt ponitur primo ſophiſticorū, qūo ergo pōt intelligere tot, quot ab eterno. ¶ Debes ſcire ꝙ ſicut idē eſt color ſimpl'r, ⁊ color mouens diaphanū apud Auer. ita ideꝫ vl'e ⁊ indiuiduū, qm̄ color eſt ſimpl'r, mouet aūt diaphanū vt lucidū eſt. ſic ſingulare eſt ſimpl'r reſpcū ſenſuum. vl'e vt mouet intell'm potētie lucidū lumine intell's agentis. ergo fundamentū oium formarū cōprehēſarū ab intell'u ſunt indiuidua cōprehēſa a tribus ſenſibus interioribus: vt com̄. 7o dicā. ¶ Ex qbꝰ ſequit̄ ꝙ deſtructis indiuiduis cōprehēſis, deſtruitur vl'e illoꝝ, ⁊ deſtructis oibus idiuiduis comprehēſis, deſtruunt̄ oēs forme vl'es. deſtructis. n. ꝑmis ſubſtantijs, ipoſ'e eſt aliqḋ aliorū remanere. ¶ Amplius ſeq̄t̄ ꝙ remanēte vno vel duobus indiuiduis alicuiꝰ vlis, remanet vl'e illoꝝ. ¶ Ampliꝰ ſeq̄tur ꝙ deſtructis indiuiduis ſȝ rem dūmō remaneāt ſȝ cōprehēſionē ſenſuū remanet vl'e, vt pȝ in caſu roſe, qm̄ vl'e nō cōtinet̄ in indiuiduis ex̄ aiam ſimpl'r, ſed vt ſunt cōprehēſa a ſenſibus tribus intrinſecis, vt dicā. ¶ Tūc ad q̄ōnes. ad primam dḋm (vt ex primo accipit̄ elenchoꝝ in fallacia diuiſionis ⁊ cōpoſitionis) poſſibile pōt capi dupl'r. Uno mō vt reddit ꝓpōneꝫ cōpoſitam. vt poſ'e eſt te currere; qm̄ hec eſt poſſis tu curris, que adequate ſiḡat te currere. alio mō vt diuidit ſenſum pro diuerſis ſignis tꝑis, vt albū pōt eſſe nigrū, qm̄ id quod eſt albuꝫ pōt eſſe nigrū: nō pro eodē inſtāti, ſed pro diuerſis. Tūc dico ꝙ nullū hoieꝫ poſ'e eſt cogitare, eſt ꝓpoſitio modalis de ſenſu diuiſo: Tum rōne tꝑis Tum rōne ſuppoſitorū, ⁊ ſic eſt vera. falſa aūt de ſenſu cōpoſito: qm̄ ſua ineſſe eſt impoſſibilis. hec. n. eſt, nullus hō cogitat, qm̄ nec eſt, nec erit, nec fuit vera. g̊ ipoſſibilis. ¶ Ad formā q̄ōnis dḋm ꝓpoſitōeꝫ de ſenſu diuiſo non poſſe poni ineſſe: niſi in ſenſu diuiſo, nō pro vna inſtanti: qm̄ eſſe eſt ſubordinatū ſenſui ꝓpōis, ⁊ ſic tollit̄ argm̄. ¶ Ad ſcḋam dḋm vno mō, ꝙ nulla ſpēs pōt tota deſinere qn remaneat ſm eſſentiā in ſuis cauſis, ⁊ id ſufficit ad h̄ vt cōcipit̄ a tribꝰ ſenſibus intrinſecis. Poſito ēt ꝙ deſinat remanebit ſub eē cōprehēſo donec redeat, ⁊ ſi ſic de toto, qm̄ vbi deſtruitur ſpēs hois, nō remanebit altera ſpecies cōprehēdens hoieꝫ, cū ſolus hō cōprehēdat. ¶ Ad 3m dḋm, ꝙ itellectus nō cōprehēdit: niſi formas ſimplices ⁊ vlia, ⁊ hec ſunt in quodā numero, lȝ ꝓpōnes pūt variari in infinitū, ⁊ has nō intelligit, ſed cogitatiua, vt dixi in lib. de intell'u. ¶ Ad cōſeruandū vl'e ſufficit vnū vel duo indiuidua cōprehēſa, ⁊ hoc ſemꝑ eſt i aliquo mō hoium, vt dicā. In ꝑ li°. trac. 5. Et qḋ plus eſt, ipoſ'e eſt vt oēs hoies dormiant, qm̄ nox nō eſt in eodē inſtāti in tota terra habitabili, vt Ari. decl'at in lib. de ꝓprietatibꝰ el'ntorū: ⁊ in lib. de latitudine ⁊ longitudine terrarū ⁊c. Veruꝫ eſt tn̄ ꝙ Auer. loquit̄ de intellectu: vt eſt continꝰ ſpecie, ⁊ ſic eſt perfectus oibus intelligibilibꝰ tam cōplexis q̄ȝ incōplexis, que poſſunt haberi a tota ſpecie humana, ſed quomodo hoc ſit in lib. de intellectu in loco proprio declaratur. Trac. 5.

¶ Capite 12°. Et vl'r ita eſt.] Idē oñdit ex pte intell's agentis, ⁊ inquit. Et vl'r ita eſt de intell'u agente creante intellecta, ſicut de intellectu diſtinguēte ⁊ recipiente. i. intell'u potētie: qm̄ quēadmodū intell'us agēs nunq̄ȝ q̄eſcit ⁊ generando ⁊ creādo ſimpl'r. ſ. reſpectu totius ſpēi, ita eſt de intellectu diſtiguente. ¶ Et hoc inuit ariſto.] Idē oñdit v̊bis magiſtri, ⁊ inquit. Et hoc inuit Ari. in ꝑ̊ iſtius libri. ſ. textu cōmēti. 66. cū dixit. Et formare per intellectū, ⁊ ꝯſiderare ſunt diuerſa. i. numerata: ⁊ ꝑ ꝯn̄s aliquo mō corruptibile: ita ꝙ intus corrumpit̄ aliqḋ aliud. ſ. intell'm in potentia. ſ. q̄dditas pticularis cogitata. ipſum aūt in ſe nullā hȝ corruptionē: ⁊ intēdit ꝑ aliqḋ aliud formas imaginatas humanas. i. quidditates ꝑticulares cōprehenſas: ⁊ intendit per formare ꝑ intellectū, receptionē nō inherentē, ſed intētional'r, que eſt ſemper i intellectu humano. i. intelligere de quo intēdebat dubitare in h̄ tractatu. ſ. textu cōmenti. 20. an remaneat poſt mortē. ⁊ in iſto textu hic, cū dixit. Et nō ſumus memores ſ. poſt mortē: qꝛ iſte. ſ. intell's potentie, intell's eſt non paſſiuus. i. nō corruptibilis. intell's aūt paſſiuus. i. v̊tus cogitatiua eſt corruptibilis, ⁊ abſq̄ȝ h̄ nihil intelligit: ⁊ intendit per intell'm paſſiuū virtutē imaginatiuā, vt declarabit̄ cōmēto 20. Ex his duobus textibus hr̄ veritas ꝓpoſita. ¶ Et vl'r iſta intētio.] Hoc idē ꝓbat per ſniam Platonis a remotis, ⁊ inquit. Et vl'r iſta intentio. ſ. aiaꝫ eſſe imortalē. ſ. q̄ȝ tn̄ ad intell'm ſpeculatiuū apparuit a remotis ex ſnia Platonis. qḋ declarat. d. Unde Plato dixit, ꝙ vlia ſūt neq̄ȝ gn̄abilia neq̄ȝ corruptibilia, ⁊ ꝙ ſunt exn̄tia ex̄ mētē. Tūc hic ſermo in pte verus eſt, ſi itelligat̄ h̄ mō. ſ. ꝙ ſunt eterna, vt ſunt cōprehēſa. ⁊ falſus ſm ꝙ ſonāt v̊ba eius. i. ꝓut vꝫ ponere illa ex̄ mētē, ⁊ eſt modus quē Ari. laborauit deſtruere in metaphica. g̊ hec itētio quā diximus, appet a remotis, qm̄ nō imediate ſequit̄ ex dictis Platonis. ex Platonis. n. verbis habet̄ ꝙ vlia ſunt eterna, ⁊ tūc bn̄ ſeq̄t̄. g̊ intell's ſpeculatiuus eſt eternus, poſito ꝙ nō ſint eterna, vt ſonant v̊ba Platonis. ¶ Et vl'r iſta] Hoc idē ꝓbat ſic, qḋ eſt famoſuꝫ nō eſt ex toto falſuꝫ. ſed itell'm ſpeculatiuū eſſe eternū, quēadmodū rōnalis aia eſt ꝑpetua, eſt famoſum, ergo nō eſt ex toto falſum. Minor ꝓbat̄, qꝛ aſtāt argta pro ⁊ contra, ⁊ inquit. Et vl'r iſta intētio aie, eſt pars vera in ꝓpōnibus ⁊ probabilibus, que dāt aiam eē vtrūq̄ȝ. ſ. mortalem ⁊ non mortaleꝫ.

hec eſt ꝓbatio minoris. Tūc accepit maiorē. d. Probabi-lia eni ipoſſ͛e eſt vt ſint falſa ſm totū. ¶ Et hoc appologi-zauerūt.] Ultio ꝓbat idē ꝑ exē͞m, ⁊ inqt. Et ħ appologiza uerūt antiq. ſ. ꝙ aīa ſit imortal͛, poſitū ē in legib⁹ antiqs, ⁊ in repūtatiōe illius cōueniūt oēs leges: vel in reprehēſione illius ↄueniūt oēs leges. ¶ Ex his iā habes ſeptē rōnes, ꝙ intellect⁹ ſpeculatiu⁹ eſt etern⁹, qb⁹ p̄t ꝓbari ꝙ rōalis aīa ſit eterna. idē. n. eſt ꝓbare vnū ⁊ alterū. qōnes ⁊ ambiguita-tes: qs oli ↄſueuim⁹ mouere, oēs ſunt in lib. de itell͛u, quē ſeparatim ſcripſimus, vt nō accidat cōfuſio itellectui ꝓpter miſtionē, ⁊ plures earū dedimus in 5° trac. primi.

¶ Tertio āt qō.] Uult ꝓſoluere. q. 3^am, ⁊ rememorat eā. d. Tertia aūt q que eſt qūo itell͛us māli eſt aliqō ens, ⁊ non eſt aliquā formarū māliū, nec ēt p̄a mā, nec ſup. cōpoſitū, ſʒ ſup. qd ē. Rn̄det ad eā. d. ſic diſſoluit͛. opinādū eſt. n. ꝙ iſtō .i. rōnalis aīa, eſt 4^m genus eē. tria. n. gn̄a entis ſunt forma mā, ⁊ cōpoſitū. 4^m aūt ē ens itellectuale ⁊ ſepatū. ſ. rōnalis aīa. qō nullū horū dī. ⁊ ꝑ ħ pʒ ad qōnis forma. arguit͛. n. ab inſufficiēti diuiſione, vt his ↄſtat: ſʒ q2 oē gen⁹ eē cōponit͛, iō probat ħ eē 4^m genus eē, ⁊ q̄i arguit, oē cōpoſitū ex con ſili forme, ⁊ ſili mā͞e, eſt gen⁹ entis. Tūc dedit minorē, queʒ admodū. n. ſenſile eē diuiditur in formā, ⁊ mām: ſic itelligi-bile eē opʒ diuidi in ↄſilia his duob⁹. ſ. in aliqō ſil͛e forme, ⁊ in aliqō ſil͛e mā͞e. ḡ rōnalis aīa cōponit͛ ex his, ⁊ eſt 4^m ge nus entis. Hic ſyll͛us hʒ minorē obſcurā. rōnalē. n. aīam cō-poni ex illis nō palā eſt, iō ꝓbat minorē primi ſylli ħ mō, ⁊, hoc necē eſt in oī intelligētia abſtracta, que intelligit aliud: ſup. rōnalis aīa eſt itelligētia abſtracta: que intelligit aliud. ḡ rōnalis aīa eſt cōpoſita ex ↄſili mā͞e, ⁊ ſimili forme. Et di-

Co. 51. xit notanter [In oī intelligētia: que itelligit aliud.] Qm̄ in 12. diuinorum. Ariſt. dicit Auer. Deus nō intelligit niſi ſe, ⁊ nihil eē ſe. relique aūt itelligētie itelligūt aliud, vt p̄m in-telligēs modis diuerſis, vt cōmēto. 44. eo q2 mouent͛ ab illo, vt itelligētes ⁊ appetētes. vt cōmēto. 36. inqt. ¶ Et ſi nō.] Probat maiorē hui⁹ ꝑ ipoſſ͛e. d. Et ſi nō, nō eēt multi-tudo in formis abſtractis. i. ⁊ ſi intelligētia aliud intelligēs nō eēt cōpoſita, nō eſſet multitudo in eis: qō eſt ↄ Ari. 12. diuinorū. ſunt. n. tot quot orbes. ¶ Idē ꝓbat auc̄te Ari. d. ⁊ iō declaratū eſt in p̄a ph̄ia, ꝙ nulla eſt forma liberata a po tētia ſimpl͛r, niſi p̄a forma, que nihil intelligit extra ſe, ſʒ eſſen tia eius eſt quidditas eius. alie auteʒ forme diuerſantur in quidditate ⁊ eſſentia quoquo mō, ⁊ ſic pʒ maior primi ꝓ-

Vide Joan. ſylli. ¶ Debes ſcire ꝙ Joānes in. q. 9^a. id v̄bū, ⁊ ſi non, nō eſſet multitudo in formis abſtractis, exponit de intell͛u po-tēti le, ⁊ vult ꝙ ſit ſenſus, ⁊ ſi intell͛s potētie nō eſſet, nō eſſe multitudo intelligentiarū. Et ꝓbt hanc ↄn̄am multis ꝓpo ſitionibus acceptis, quarū virtus eſt, ſi intelligētie ſunt mul te, ſunt diuerſarū ſperum, vt palam eſt. ſi diuerſarum ſpērꝫ vna illarū eſt altera perfectior. ſi vna illaruʒ eſt altera perfe-ctior: opʒ vt ſit vna earū minime perfectionis, ſed intellect⁹ potētie eſt illa, que eſt infime perfectionis: ergo a primo ad vltimū, niſi intellectus potentie ſit, nō erit numerus intelli-

Cōfu° expō ꝑ pria. gentiaꝝ aliqs. ¶ Sed ħ expoſitio nō eſt cōſona lr̄e. illa. n. eſt ꝓbatio maioris ꝓſyllogiſmi ꝑ impoſſibile. ¶ Ideo me lius pōt deduci hoc pacto, ſi nō eſſent cōpoſite aliquo mo-do, oēs eſſent equal͛r actus. ⁊ ſi eſſent equal͛r actus: tūc non eſſet plus vna numero itelligētia. ḡ ſi nō eſſent cōpoſite ali-quo mō, nō eſſent plures: ⁊ hāc deductionē viſus eſt ſenti-

In oi-ſpu. 3. i ſolu. 28 re Auer. in lib. d. d. ¶ Sʒ vbi in prima ph̄ia ſit declaratuʒ oēm formā ꝑter p̄mā eſſe cōpoſitā, ⁊ ſolam primā eſſe libe ratā a po^a, nō apparet niſi forte in fine. 12. vbi oſtendit eſſe vnā primā ⁊ ſolā: ḡ oēs alie ſunt deficientes, ⁊ poſteriores, ⁊ ſic cōpoſite, ⁊ ſola prima liberata a potētia. Uel forte ac-ceptū eſt dū dicit ibidē. intell͛ʒ aūt ab intelligibili mouetur. intelligibilis aūt altera coel͛m° ſm ſe, ⁊ huius cauſa ſuba p̄ma, ⁊ huius q̄ ſimpl͛r, ⁊ ſm actū. Ecce qūo ſolam primaʒ ſimplicē, ⁊ actū ponit: ſed Auer. cōmento. 37. illius ptis,

nō vī ſic exponere illā lr̄am: ⁊ tu cōſidera. ¶ Et niſi eſſet ħ genus entiū.] Ponit nūc vtilitatē gn̄is eius: qō ſciuimus in lib. de aīa ad negociū diuinū. d. ⁊ niſi eſſet ħ genus entium, qō ſcimus in ſcia aīe, nō poſſemus intelligere multitudinē in rebus abſolutis. Cuius rōnē reddit. d. Quemadmoduʒ niſi ſciremus hic nām intell͛us, non poſſemus intelligere ꝙ virtutes mouentes abſtracte debēt eſſe intell͛us. Hanc vti-litatē ꝑ ſignū oſtendit. d. Et ħ latuit multos modernos. i. q2 ignorarūt librū de aīa, ⁊ ſciam de rōnali aīa: ideo latuit mul tos modernos qualis fuit Algaçel, ⁊ ſui auditores, ſicut in lib. d. d. dictū eſt adeo ꝙ negauerunt id qō dicit Ariſto. in tractatu ſui libri p̄mi: in lib. de abſtractis. ſ. 12. diuinorū. ſ. ꝙ neceſſe eſt vt forme abſtracte mouētes corpora celeſtia, ſint ſm numerū corporū celeſtiū, q2 igit͛ ꝓp ignorantiaʒ hu

Dubiū. ius ignorarūt multitudinē intelligentiarū: ⁊ iō ſcire de aīa neceſſariū eſt in ſciendo primā ph̄iam. ¶ Sed ambiges q̄ pacto valeat enthymema hoc. ſ. ſi nō ſciremus cōpoſitionē

Solō. rōnalis aīe, nō ſciremus multitudinē intelligentiaꝝ. ¶ Po teſt argui ſic, niſi cognoſceremus hoc genus hic, non cogno ſceremus infimum in abſtractis, ⁊ ſi non infimū, nec maxi-mum intelligere poſſumus, ⁊ qn̄ nec maximū nec infimū, nec media horū cognoſcemus, quorū quoddā ad infimū, quoddam ad maximū appropinquat: ⁊ qn̄ nō cognoſcim⁹ infimū, nec maximū, nec horū media, nō poſſumus cogno-ſcere multitudinē: qm̄ ois multitudo eſt numerus, ⁊ ois nu merus hʒ infimū, ⁊ maximū, ⁊ mediū. ¶ Uel aliter niſi ſci-remus iſtud genus aīe nō ſciremus cōpoſitionē in ſepara-tis, ⁊ ſi nō cōpoſitionē, tūc nō ſciremus eas differre ſpecie, nec numero, ⁊ ſic nō ſciremus multitudinem. ¶ Uel 3° p̄t deduci, qō per ſe ignorat͛ de aliquo indiuiduo alicuius ſpēi analoge, vel vniuoce, ignoratur de quolibʒ illi⁹: vt Auer. inquit in abbreuiatione ſua metheorū. ſed intell͛us huma-nus eſt eiuſdē ſpeciei: ſaltē analogice cum intelligētijs: vt 2° colligit͛. ergo ſi nō ſciremus cōpōnē in eo, nec in alijs ſue ſpeciei. ⁊ tu eligas tibi gratiorem.

Co. 49. Utrū itelligēte cōponant ex intellu agēte ⁊ impoſſi. ¶ Sed accidit hic qō difficilis multū: vtrū cōpoſitio ex intel lectu agēte, ⁊ intellectu potētie ſit ex re ſm eē, ⁊ re ſm aliō eſſe diuerſa. ¶ Amplius qualis cōpoſitio ſi illa abſtracto rū, an. ſ. ex intellectu agēte, ⁊ intellectu potentie. primā tra-ctauimus in lib. de intell͛u. De ſcōa Joā. in. 27. q. opinat͛,

Opinio Jo. ꝙ nulla intelligētia mouēs ſtellaʒ, cōponitur ex intellectu agēte ⁊ intellectu potētie, ⁊ hoc declarat: ois ſuba cōpoſi-ta ex intell͛u agēte, ⁊ intellectu po^e, eſt trāſmutabilis ſalteʒ ꝑ accn̄s, vt Auer. teſtat͛. 12. meta^ce. qn̄ inqt. Oē compoſi-

Co. 39. tū nouū. ſed nulla illarū trāſmutat͛ nec per ſe, nec ꝑ accn̄s, ergo nulla illaꝝ cōponit͛ ⁊c̄. ¶ Itē intell͛s potentie eſt vn⁹ numero: vt declarat Auer. ḡ nō pōt eſſe in intelligētia ſepa-rata. al͛r qnēadmodū intell͛s nr̄ mouet͛ a phantaſmatibus, ita ⁊ ille intelligētiaꝝ. ¶ Preterea. Si itell͛s potētie ineſſet cuilibet itelligētie, aut ħ eēt ꝓp mouere orbē, aut ꝓp itelli gere aliqd ex̄ ſe, aut ꝓp multitudinē ſpecificā inter eas. non p̄ mō: q2 itell͛s nr̄ nō vī cā motus celi. nō ſcōo mō, qm̄ intel lectus agēs hn̄ intelligit aliqd ex̄ ſe, ⁊ tn̄ ipſe nō eſt cōpoſit⁹. nec ad ħ vt ſit multitudo, qm̄ inter formaʒ aque ⁊ ignis eſt dn̄a: ⁊ tn̄ nō eſt intell͛s potētie. ¶ Rurſum: aut intell͛s po^e eēt in eis ſm equalē pefectionem, aut inequalem. ſi primo mō nulla eēt per eum dn̄a eaꝝ. ſi ſcōo mō tūc eēt diuerſus in ſpē in diuerſis, qō eſt ↄ Auer. dicentē intell͛m potentie eē

Quō de⁹ itelligat omnia ⁊ alie itelligentie. vnuʒ numero. ¶ Sed anteq̄ʒ determinet͛ veritas, opʒ de-clarare, qūo deus intelligat oīa entia, ⁊ quo pacto intelligē tie medie. ⁊ vltimo qūo intell͛s nr̄ hʒ. hec melius dicant͛ in 2° lib. de intell͛u: ⁊ in cōmēto. 8. ¶ Ad declarationem pri mi opʒ accipere, quo pacto deus ſcit oīa, qm̄ ſtatiʒ habebi mus qūo intelligit oīa. ¶ Dōm ḡ ꝙ quotuplex eſt entium ꝑticularitas, totuplex ei⁹ ipfectio, qm̄ ↄctio ad certū termi nū limitat, ⁊ oē limitatā ipfectius ē illimitato. eſt aūt ↄtra-ctum duplex, quodā in gn̄e, quodā in ente. p̄ modo dicim⁹

ꝙ hō ↄctus eſt in gn̄e. eſt. n. hō particularis diuerſuſq; ab equo, ⁊ eſt ↄctū in ente, qm̄ ita eſt aīal ꝙ nō lapis, vel aliud qduis. ¶ Intelligentia āt lune nō eſt ↄcta i gn̄e, qm̄ nullius eſt gn̄is: tn̄ particularis eſt, ⁊ diuerſa ab itelligētia ſolis: ⁊ ſic eſt ↄcta in ente. ſi igit͛ aufers ab hoie ꝑticularitatē hoīs: tūc erit illimitatus, ⁊ tot⁹ i gn̄e aīalis: ſic ꝙ nō erit ita hō, qn ſit equ⁹. ⁊ ſi aufers ab eo ꝑticularitatē gn̄is ita remanebit illimitatus: adeo, ꝙ ita erit hō ⁊ lapis. ergo ſi tollis ab eo oēm limitationē. ſ. gn̄is ⁊ entis, hō eſt ita hō ꝙ lapis, ⁊ nō ita hō: qō nō lapis: ſed ſimul hō ⁊ lapis, ⁊ hic eſt deus ſm ph̄os. deus. n. eſt oiuʒ entiū plenitudo, ac oīa entia ablatis oibus gradib⁹ ꝑticularitatis. de⁹. n. eſt ſapientia, ⁊ nō ita ſapiētia qn iuſtitia: qm̄ iam ablatuʒ eſt gradus ↄctiuus ad ħ, ⁊ q2 ſapiētia eſt, adhuc eſt bonitas, qm̄ ſiml͛ eſt ea, q2 ab-lati ſunt gradus dr̄ie, ⁊ hoc pacto v̄bū Auer. 12. diuinorū intelligit͛, cū inquit. Deus nō eſt niſi ens, qm̄ nō eſt aliquod ens determinatū, ⁊ eſt totū eſſe illimitatuʒ, ⁊ circūſcriptis oibus gradib⁹ ꝑticularitatis ab eis. ¶ Et ꝙ tu videas deū oculis, ſic tibi declaro, accipias ſortē, iā hic erit ↄctio mul-tiplex. auferas graduʒ indiuidui, ⁊ retineas ꝑfectioneʒ pro-priā: tūc ſortes erit tota ſua ſpēs, ⁊ eleuatus eſt ab vna gra-du perfectionis, ſed adhuc eſt ↄctus in gn̄e aīalis: auferas rurſum gradū: quo ↄhit͛ ad eſſe ſpēm hoīs in gn̄e aīalis, re-tineaſq; ꝑfectioneʒ hoīs totā: tūc hō erit ſimul leo ⁊ equ⁹, qm̄ amplius nō hʒ, quo differat ab eis. Eſt tn̄ adhuc ↄctus in gn̄e corpis, ⁊ ita corpus ꝙ nō ſpūs auferas graduʒ: quo differat a ſpū, ⁊ tunc ſimul erit hō, equus, leo, ſpūs, ⁊ oē qō ſub gn̄e eſt eſt ſuba, qm̄ ablata eſt dr̄ia: qua differt ab illis in illo gn̄e: ſed adhuc eſt ita ſuba ꝙ nō quātitas, vel qualitas. rurſum auferas ↄctionē: qua differt ab accn̄tibus, erit ergo totū eſſe. quod ergo tibi remanebit, cōgregans oēs perfe-ctiones quas retinebas, id vides deuʒ: deus ergo eſt ita ſor. qō Plato, ita hō ꝙ equus, ita aīal qō lapis, ita corp⁹ quod ſpūs, ita ſuba qō accn̄s: nō tn̄ ita ſortes qō nō Plato: nec ita hō qō nō leo, nec ita aīal qō nō lapis, nec ita corpus qō nō ſpūs, nec ita ſubſtātia qō nō accidens. deus ergo eſt hoc to-tuʒ. Et tn̄ nullū hoꝝ eſt, vt his manifeſtū eſt per ſe. Et tunc lʒ accipere ꝙ deus, nec eſt ens. nec verū, nec aliquid, nec bo nus, nec neceſſariū, nec hic vel ibi ⁊c̄. eſt v̄o entitas, veritas, qdditas, bonitas: neceſſitas, hic ⁊ vbiq; ⁊ ſemp. Et hui⁹ rō eſt, qm̄ quēadmodū calidū nō eſt niſi id qō calore calidum eſt: ⁊ lucidū qō a luce: ⁊ iō calidū nō eſt calor, nec calor cali-dus: ſil͛r lucidū nō eſt lux, nec lux lucida, qm̄ ſeipſo calor, ⁊ lux ſeipſa lux, ⁊ deus ſeipſo ens, ſeipſo verus, ſeipſo aliqd, ſeipſo bonus, ſeipſo neceſſarius, ſeipſo eternitas. ideo deus eſt entitas, v̄itas, qdditas, bonitas ⁊c̄. Sed qm̄ deus vnice eſt oīa, ac oium p̄n^m, que ſunt ſicut numeri reſpectu eius. iō deus eſt vnū, ⁊ tn̄ nō ens, nec verum, nec bonū, nec neceſſa-rium, nec aliqd. Et ſic ſeqt͛ ꝙ vnū eſt ſupra ens, ſupra veꝝ, ſupra bonū, ſupra neceſſariū. attamē ſi vnus capit͛ q2 vnita te ſit vnū, ſicut luciduʒ a luce, deus eſt vnitas, ⁊ non vnum. ¶ Ex his ſequit͛ cōſiliū ⁊ amicitia academicoruʒ, platoni-corū, ⁊ peripateticorū, ac theologorū. Plato. n. in Sophi-ſte, ⁊ in Parmenide dicit vnū eſſe ſupra ens. Ari. 4^e. Sap. ait. idē eſſe ens ⁊ vnū. rō eni entis ⁊ vni⁹ idē eſt. Amplius Plato dicit mām nō eſſe ens. ſed vnū. Ariſto. eā eſſe ens, ⁊ nō priuationē p̄io auſcultationis ph̄ice. Plato qdē ꝑ vnuʒ intelligit p̄n^m entiū: ⁊ cōtinens vnice oīa: per ens intelligit, qō alia entitate eſt ens, ⁊ ſic nō cōuertunt͛, Ari. v̄o per vnū itelligit. qō vnitate eſt vnuʒ, ⁊ per ens, qō entitate ens, ⁊ ſic ↄuertunt͛. Amicant͛ ⁊ alioꝝ multa: que videntur diuerſa. Quo qdē pacto deus ſit oīa, ⁊ quo mō nō, his pʒ. ¶ Sed qūo deus ſcit oīa, facile eſt ex dictis cōducere. cū. n. de⁹ ſcit ſe, ⁊ eſſe ſuū eſt eſſe oium, mō quo declarauimus, iō de⁹ ſcit oīa. Nō tn̄ ſcit hoīem, ſic hoīem vt hō ſit, nec equū vt equ⁹ ſit, nec leonē vt leo: qm̄ ſicut non eſt hō vt hō, nec equus vt equus, nec leo vt leo, ſed eſt ita hō ꝙ equ⁹, ita equus ꝙ leo,

⁊ hō: iō ſcit hoieʒ ꝙ equū, ⁊ equū ꝙ hoieʒ ⁊ leonē. ⁊ ſic ve-rificat͛ v̄bū Auer. 12° meta^ce. ꝙ ſcia dei nec ē vl͛is, nec ꝑti

Co. 51. cularis, ſʒ ſcia ſua eſt entis tm̄. deus. n. nō ſcit hoiem vt hō, ⁊ ſic nō particulari ſcia, nec equū vt equus, nec ſcit hoieʒ vt aīal, ⁊ nō lapis: nec aīal vt corpus, ⁊ nō ſpūs, ḡ nec vl͛is. ſcia ḡ dei nec eſt vl͛is, nec particularis. Amplius q2 ipſe non ſcit hoīem vt hō: nec equū, vt equus, nec leonē vt leo, ſed ſimul ſcit equū ꝓut ſimul eſt leo, hō, ⁊ equ⁹, ſpūs, lapis, ⁊ totum: iō ſcia ſua ē entis tm̄. ¶ Ex his verificat͛ verbū peripateti-coꝝ, ꝙ ille non ſcit niſi ſe, ⁊ nihil ex̄ ſe, qm̄ ipſe ſcit alia ꝓut ſunt ipſe, ⁊ ipm ꝓut eſt oīa. ḡ deus non niſi ſe ſcit. ⁊ ſic ſcire ſuum eſt ſimplex, ⁊ nō intelligit aliud, vt dicūt peripatetici. ¶ Ex hic conciliari p̄ſſt Plato Ari. ⁊ theologi noſtri. Pla to. n. in 6° lib. de republica, deū appellat ideā boni ſupra in tell͛m, ⁊ intelligibilia dantē. illis qdē vt itelligant, his auteʒ vt intelligant͛. Ari. v̄o in 12° diuinoꝝ deū appellat ſepe in tellectū, intelligentem, ⁊ intelligibilia. Theologi aūt dicunt deū ſcire p̄ns, ꝑteritū ⁊ futuruʒ, ⁊ oīa. que in his ſunt. Uo-lūt. n. dicere, ſcire dei eſſe totius entis: lʒ nullius ita ꝙ non alterius, qm̄ ſicut nullū eſt ens, ita nullū ens itelligit: ⁊ ſicut eſt qōlibet ens, ita qōlibet ens intelligit. ⁊ tu ex mō: qūo eſt oīa, ſcis qūo intelligit oīa. ¶ Quo aūt intell͛s noſter intelli gat: iam declaratū eſt in libro de intell͛u. nō. n. intelligit ꝑ re ceptionē accn̄tiū, ſed ꝓut ꝑficit͛ ab intelligibilib⁹ ſicut mā a formis indiuiduis. intelligere ergo nr̄m eſt ſimpl͛r cauſa-tum a rebus, ⁊ nullo mō itelligimus per hoc ꝙ ſumus cā reꝝ. ¶ Reliquū eſt vt videamus quo pacto itelligētie me-die itelligāt, ⁊ primo qō opʒ accipere, ē itelligētias eē cōpo ſitas. ħ. n. ſtatiʒ ſeqt͛ ex dictis. Cū. n. deus ſit ſūma vnitas, ſūma veritas, ſūma entitas, ſūma nec̄itas, ⁊ oē qō eſt ſum-mū, nō eſt niſi vnū ſolū, deus ḡ ſolus eſt vnitas, ſolus veri-tas, ſolus bonitas, ſolus entitas, ſolus neceſſitas, quo ſit, vt quicqd eſt preter deū, ſit multiplex ⁊ cōpoſituʒ. ergo qcqd eſt preter deum erit ens / vnū / bonū / verū / ⁊ cōtingēs, ⁊ qd, qm̄ ab vnitate ml͛titudo ⁊ cōpoſitio, ab veritate veꝝ, ab en-titate ens / a bonitate bonū, a neceſſitate ↄtingēs. qōlibet ḡ eſt cōpoſitū ex vnitate / bonitate / veritate ⁊c̄. Fit etiā ex his, vt qcqd eſt preter deū, ſit cauſatū ac participās, ⁊ nō tm̄ ens abſolutū. Et ſic oīa deficiūt a ꝑfectione primi: ſicut luciduʒ a ꝑfectione lucis: ⁊ albū a perfectione albedinis. qōlibet ḡ citra primū eſt cōpoſitū deficiēs ⁊ cauſatū. ¶ Tunc que di-xerunt antiqui myſtice verificantur. ſ. Parme. dicit oīa eſſe vnum ens / ⁊ infinitū / ⁊ immobile. ¶ Amplius Zoroaſter inqt oīa ſunt ex vno igne genita. Et Orpheus fortis neceſſi tas oibus dominat͛. id volūt (vt Simplicius teſtat͛ in celo, ⁊ mūdo, ⁊ p̄ auſcultationis phyſice) quod nūc diximus, vt ꝑſpicue ↄſtat. ¶ Oibus aūt his volumus hīc intelligētias deficere ac p̄uari / vnitate / bonitate / entitate / v̄itate / ac neceſ-ſitate primi. ¶ Poſt hoc accipiemus quo pacto oēs intelli gentie ſunt ſupra mām, diſtāteſq; a mā / ⁊ a rebus in mā cō ſiſtētibus: qm̄ qō eſt cā aliorū ſupegredit͛ cauſatū, ⁊ cauſa-tū ab eo deficit. ⁊ inde ſequit͛ ꝙ qlibet deus ſupegredit͛ in telligētias / ſic ꝙ intelligētie deficiūt a deo: ſicut intelligētie ſuperaltant͛ a reb⁹ / qs cauſant / ⁊ ille dficiūt ab illis. ¶ Ex his ſeqt͛ amicitia Platonis, ⁊ Ari. Plato eni priuationeʒ ⁊ infinitudinē mām dicit eē. Ariſt. aūt nō priuationē, aut in-finitudinē: ſed ens mediū inter nihil ⁊ eſſe. Quia. n. mā ita recedit a deo, ꝙ rōne nullius pōt appropinquari, ideo p̄ua-tio eſt entis / ⁊ infinitudo / eē oiuʒ pōt capax. ſʒ q2 Ariſt. cō-parat eas ad ipʒ nihil, iō in ente eā numerat / idē tn̄ ſentiūt, vt pʒ. ¶ Et tūc verificabit͛, ꝙ ois res citra deū / ⁊ vltra ma-teriā: eſt cōpoſita: qm̄ ois res citra deū deficit adeo: ḡ cōti net priuationē, ⁊ priuatio mā eſt vt Platonice loquar, vel infinitudo. ḡ ois res citra deū ↄtinet mā3. Et cū ois res ſit vltra mām, ḡ ois res ꝑfectionē cōtinet, ⁊ ꝑfectio eſt vnitas ſeu idea vnitatis (vt Platonice loquar) vel forma (vt peri-patetice) ergo ois res ē cōpoſita ex infinito ſeu priuatione,

⁊ vnitate (vt platonice loquar) vel (vt peripatetice) oīs res eſt cōpoſita ex materia, ⁊ forma, vt Auer. accipit i ſcōo phyſice auſcultationis. Cō.15. ¶ Sz q̄lis ſit cōpoſitio hec, ⁊ q̄uo in libro de intellectu lege. ¶ His itaq̧ acceptis, cōſtat modus: q̄uo intelligentie medie itelligūt. vt .n. eleuant̄ a mā, ⁊ ab intell'u nr̄o nihil itelligūt ex ſe, queadmodū de⁹ nihil itelligit: vt ſic, ſed itelligere earū nō eſt: niſi eē eaꝝ, vt de deo dixim⁹: vt vero recedūt a deo, ⁊ appropinquāt intell'ui nr̄o: procul dubio intelligūt ex ſe, ꝓut ꝑficiunt̄ ab intelligētijs. ſuperioribus, q̄uo intellectus intelligit formas a qb⁹ ꝑficit̄ itētionaliter, ita intelligētie iferiores ꝑficiūtur a ſupioribus, ⁊ iō quelibet inta ſupior forma eſt intentionalis, cuiuſlibet itelligētie iferioris ⁊ itelligētie. ergo q2 ſūt medie iter itell'z nr̄z, ⁊ primum: ideo itelligere earū, eſt mō medio. cōpoſitū .n. ex aliqbus nece eſt, vt in eo exiſtāt quoquo mō exiſtētia in cōponētibus, vt dicit Auer. 2° huius, ⁊ ꝑ metaphyſice inqt. Cō.158. Cō.39. Et eē mediū aut eſt cōpoſitū ex rebus ſimpl'r ſimplicibus, aut ex rebus ſimplicib⁹ in reſpcū medio, aut ex formis ipſoꝝ medioꝝ. ¶ Ex his vltimo colligimus, in qualz intelligētia eſſe duas partes: per quarū vnā perficit̄ a ſupiorib⁹, ⁊ hec mā ⁊ priuatio intelligit̄, altera eſt, per quā itelligit iferiora, ⁊ hec eſt actus: ⁊ eſſentia, ⁊ q̄ſi forma. Tu vō qd ſit intell's agēs, qd polis, q̄uo diſtinguunt̄: ⁊ q̄uo ſunt in ſeparatis motorib⁹ lege in lib. de intell'u. ⁊ oēs .q. ſoluimus ꝯ h̄.

¶ Argu^ta vō. Ioā. nihil ſunt. ſi .n. itelligāt intelligētias nō cōponi ex intell'u agēte ⁊ poli eiuſdē rōnis cū itell'u agēte, ⁊ poli aie noſtre recte dicit. ¶ Sed ſi intelligat, intelligētias nō cōponi ex eis eiuſdē ſpēi, ſaltē analogice, errat. Et iō ad primū dicerē v̄bū Auer. eē intelligēdum, ꝙ oē cōpoſitū nouū eſt .i. cātuz, vt Auer. dicit in lib. d. d. ¶ Ad 2^m dicerē, ꝙ eſt vnus intell's potentie in oibus ſm analogiā: ⁊ ideo non ſequit̄, ꝙ oēs moueant̄ ab ipſis phantaſmatib⁹, queadmodum noſter mouet̄. ¶ Ad 3^m dicerē, ꝙ oēs ſunt eiuſdē rationis analogice, ſicut rō aie ineſt oib⁹ analogice, vt Auer. dicit. Et ideo nō opz, vt ſit vnus ſoluz numero i tota ſpecie. ¶ Ad vltimū dōm, ꝙ ꝓpter intelligere aliud, ⁊ ꝑ ꝑ diam ponit̄ vt iā ſciſti in precedētibus, ſed an differūt re, an mō: ⁊ vtrū debeāt dici intell's agēs, vel potētie, lati⁹ diximus in lib. de intellectu. Redeamus ergo vnde ſermo.

¶ Et iſte itellectus.] Et q2 dixit ꝙ rōnalis aia cōponit̄ ex intell'u poe: ⁊ agente: poſſet qs dicere. ḡ intell's potētie non intelligit ipſuz agēte. Nihil .n. idē recipit idē real'r, ⁊ intētional'r. iō ꝓbat ꝙ itell's poe intelligat agēte. Et proponit ꝑ h̄ d. Et iſte intell's recipiēs neceſſe eſt vt intelligat itellectum: q̄ ē in actu. Cuius rōnē reddit. d. Cū .n. intellexerit formas mãles dignior eſt vt intelligat formas nō mãles: qm̄ in formis abſtractis ſaluat̄ magis rō itelligibilitat̄. ¶ Et id qō.] Dupl'r qs ambiget. Tum ꝑ, qm̄ virtus cū apꝑhēdit ſublime, nō pōt infimū apꝑhēdere, vt accidit in h̄ oculo reſpcū viſionis ſolis. Tū 2°, qm̄ oē recipiēs dz eē expoliatū a natura rei recepte. ergo ſi intelligit res mãles, nō dz hr̄e itell'm agētē ſibi vnitū. ¶ Perſoluit ꝑmā, ⁊ iqt: ⁊ id qō itelligit ex formis abſtractis. v. ḡ. ex intelligētia agēte, nō ipedit ipm intelligere formas mãles: ſed magis ꝯfortat ipz, ſicut declarabit̄ in 7° cōm. Et huius rō eſt, q2 v̄tus imãlis non debilitatur ab excellēti intelligibili. ¶ Et tūc ad 2^am dicit. ꝓpō āt dicēs: ꝙ recipiēs nihil dz hr̄e in actu ex eo, qō recipit, nō dr̄ ſimpl'r, ſed cū ꝯdōne. ſ. ꝙ nō neceſſe eſt vt recipiēs nō ſit aliqd i actu oino, ſz vt nō ſit in actu aliquid ex eo qō id recipit, ſicut ꝑ diximus. Uel dicē ꝙ recipiens ex eo ꝙ recipit. i. tanquā mediū receptiuū, nihil dz hr̄e de ſpē rei recepte. mō intellectus agens nō eſt mediū receptiuū vt ſcis. ſed diſpō. Qꝛ aūt nō ſit mediū receptiuū, ſed diſpoſitiuū, oñdit per ſile. d. imo debes ſcire, ꝙ reſpectus itell'us agētis ad iſtū intell'z, ē reſpect⁹ lucis ad diaphanō, ⁊ re^lis formaꝝ mãliuz ad ipm, eſt reſpectus coloris ad diaphanū. ¶ Q. ō exponit. d. Queadmodū .n. lux eſt ꝑfectio diaphani, ſic iell'us agēs eſt ꝑfectio intell's mãlis, ⁊ queadmudū diaphanū nō mouet̄ a colore, neq̧ recipit eū, niſi qñ lucet. i. niſi ꝓut diſponit̄ per lucē. ita iſte intell'us nō recipit itellecta, que ſunt hic, niſi ſm ꝙ ꝑficitur ꝑ illū intell'z, ⁊ illuminat̄ ꝑ ipz. Tunc oñdit q̄uo cōparat̄ hic intellectus ad itelligibilia, ⁊ inqt: ⁊ queadmodū lux facit colorē in poa eē in actu, nō ꝙ faciat colorē eē colorē, vt Auēpa. dicit, ſz ita ꝙ poſſit mouere diaphanū, ita intell's agēs facit itētiōes in poa intellectas in actu, ita ꝙ recipit eas intell's mãlis. Recolligit ḡ ꝑmū reſolōnis. d. ſm h̄ igit̄ eſt intelligēdū de itell'u mãli ⁊ agēte. Uult dicere ꝙ intell's agēs recipiat̄ in itell'u poe: tanq̄ diſpō, ſic lumē, ⁊ nō tanq̄ mediū receptiuū, ſic bis pz. ¶ Et ex his apꝑet pctm̄ quorūdā, q credūt intell'm agētē ꝓbere formā intelligibilibus. h̄ .n. erroneū eſt. extrahere .n. de poa in actū dupl'r fit. Uno° de poa poſſendi ager̄ ad actū, ⁊ actual'r opari. Et ſic nulla mutatiōe facta in agēte exhibit̄ ens in poa, queadmo^m color exhibit̄ de poa ad actū ꝑ lumē, nulla mutatione facta in eo, ſed in medio. Scōo mō de poa paſſiua ad actū paſſiōis, ⁊ h̄ pacto non fit, niſi mutatione facta in extracto. ⁊ ꝑ mō loqt̄ auer. de intelligibilib⁹, ⁊ h̄ diu ignoraui. ⁊ tu vide in li° de itellectu, qm̄ dixi multa. ¶ Et cū intell's.] Sz ambiges, ſi intell's poe ſꝑ itelligit agētē. ḡ ſicut ꝑ nobis ꝯlis cōtinuabit̄: ita ꝑ ⁊ agēs: qm̄ qcqd cōtinuat̄ nobis ꝑ me^m, ita ꝑ ꝯtinuabit̄ nobis, ſicut ꝑ nobis aderit mediū id. Hoc aūt eſt ꝯ experiētiā. illū .n. nō itelligimus niſi in fine oīuz itellectoꝝ. ¶ Rñdet auer. d. ⁊ cū intell's mãlis fuerit copulatus ſm ꝙ ꝑficit̄ ꝑ intellectū agētē. Tūc nos ſum⁹ copulati cū agēte, ⁊ iſta diſpoſitio dr̄ adeptio, ⁊ intellectus adeptus, vt poſt videbit̄. Uult dicere, ꝙ itell'us poe pōt dupl'r accipi vt intelligat agētē. Uno° vt itelligat agētez abſolute ⁊ in ſe: ⁊ ſic nō opz, vt qñ nos incipit intrare itell's poe, itret intell'us agēs. Alio° dici pōt, ꝙ itelligat agētē vt nobis copulat⁹ eſt poſt finē gnōnis intell's ſpeculatiui: ⁊ ſic bū itelligim⁹ agentē, ⁊ ꝑ agētē, ⁊ h̄ nō cōpetit nobis in ꝑn°: ſz i fine. Et ſic pz ſol. ¶ Et iſte modus.] Nūc credit ad .q. ſcōaz, ⁊ q̄ſi oſtēdit ꝙ que dicta ſunt bū ſunt dicta, ⁊ vī q̄ſi rōcinari, ille ſermo eſt ꝑferēdus q oēs .q. ꝑ ſoluit. Tūc dedit minorē. d. Eſt iſte modus ſm quē poſuimus eēntiā itell's mãlis: diſſoluit oēs q. cōtingētes huic ꝙ ponim⁹, ꝙ itell's eſt vn⁹ ⁊ multa. Eſt qdē vnus ſm ꝑmā ꝑfectionē: plures aūt ſm poſtremā. Et ꝙ nō ſit numerat⁹ ſimpl'r rōcinat̄, ⁊ accipit ꝙ ſi intell's eēt numeratus ſimpl'r, vel vnus ſimpl'r, ſequunt̄ inconuenientia, ⁊ inqt: qm̄ ſi res intellecta apud me ⁊ apud te, vna fuerit oib⁹ modis, ꝯtingeret, vt cū ego ſcirē aliquod itell'm, vt tu ſcires ēt ipm, ⁊ alia multa ipoſſ'a. Et ſi poſuerimus eum eſſe multa, ꝯtingit vt res itellecta apō te: ⁊ apud me ſit vnū in ſpē, ⁊ due in idiuiduo: ⁊ ſic res itelleca hēbit rē itellectā: ⁊ ſic in infinitū. Et hic pz bū qual'r nō pñt intētiones differre nūero, ꝑ ꝑ habitudines ad diuerſa phātaſmata, vt Ioā. vult, qm̄ tūc cōuenirēt ſpē: ⁊ ſic arguerē, vt auer. arguit. ¶ Et erit.] Apponit ſcōaz rōnē. d. ⁊ erit impoſſ'e vt diſcipulus addiſcat a magr̄o, niſi ſcia, que eſt in magr̄o, ſit virt⁹ generās ⁊ creans ſciaz, que eſt in diſcipulo: ad modū, ſm quē ignis generat aliū ignē ſibi ſil'em in ſpē, qō eſt impoſſ'e. Hec rō pōt colorari ſic, ſi nō eſt vnus numero intell'us in oibus hoibus, opz ꝙ vel eodē numero ſcia, que eſt magr̄i aliqñ fiat diſcipuli ꝑ ꝯtinuationē eiuſdē intell's numero intelligētis idē, vel ꝙ ſcia magr̄i cauſaret ſciam diſcipuli, vel ꝙ addiſcere nō eēt aliud q̄z reminiſci. ¶ Uel ꝙ vna ſcia numero fluat de ſubito in ſubiectū Sz nō pt ſcia fluere de ſubito in ſubm, qm̄ (vt Boetius dicit) accñā cōrrūpi pñt, trāſmutari nō pñt. nec pōt dici ꝙ ſcire eſt reminiſci, vt pz ſm peripateticos. Nec pōt eē ſcia qualitas: que cauſat ſciam in ſibi ſimili, qm̄ tūc ſcia eſſet qualitas actiua, probat̄: oīs forma, que eſt ꝑn^m actionis noue, ⁊ particularis, eſt qualitas actiua, noua, ⁊ particularis. ⁊ ſic ſcia eſſet qualitas hec ſicut calor huius ignis. Tūc ēt, quoniā magiſter docet per verba,

ſed v̄ba nō ſunt actiua ſciētie. nec ꝑncipal'r, nec iſtral'r. Nō ḡ pōt poni: niſi mēbrū primum. ſ. ꝙ int° fiat eadē in diſcipulo ꝑꝑ ꝯtinuationē eiuſdē nūo itell's ꝑ phātaſma diuerſuz. ⁊ hoc fuit arg^m Themiſtij, qō accepit capite. 32. ¶ Et hec arg^ta ſunt ſoluta in lib. de intell'u, ⁊ in fine dicā ſol. horum. ¶ Ex his ſeqtur: pctm̄ Ioā. ꝙ itentiones non ſunt numerate, qm̄ tūc ſcia eſſet qualitas actiua: ⁊ per ꝯñs apud Auer. ſcire nō eſt nouū. ¶ Ex hoc.] Oñdit euidētiā argumēti. d. Et h̄ ꝙ ſcitū eſt idē in magr̄o, ⁊ diſcipulo, ex hoc modo fecī Platonē credere, ꝙ diſciplina eſt rememoratio: ⁊ ꝑ ꝯñs dz poni vnicum intell'm: ſi vis euitare h̄. ¶ Cū igitur.] Cōcludit idcirco verū modū ſoluēdi apud ipz, ⁊ inqt. Cū igit̄ poſuerimus rem itelligibilē, que eſt apud me, ⁊ apud te, multa in ſubiecto: ſm ꝙ ſunt vera. ſ. formaz imaginationis. i. ꝑ phātaſmata. vnā in ſubiecto: ſm ꝙ eſt vna, per qō eſt intellectū ens, ⁊ eſt mãlis. diſſoluētur iſte qōnes ꝑfecte. vult dicere, ꝙ cū dicemus ꝙ itellectus ſpeculatiu⁹ cōparet̄ ad phātaſma, eſt numerat⁹ extrinſece, ſicut colūna. vt cōparet̄ ad intell'm poe, eſt vnus numero. Et ſic pz ſol. ¶ Modus autē.] Altio Auer. accuſat Auēpa. Auēp. enī in epl'a illa, vt potuit ꝑcipere, duos formauit ſyll'os. Primus ꝑn^m diuerſarū opationū eſt numeratū, intell's eſt ꝑn^m diuerſaruz opōnū. ḡ intell's eſt numerat⁹. Scōs fuit, oē numeratū eſt corruptibile, itellectus nō eſt corruptibilis. ḡ intellectus nō eſt numeratus. Iſti ḡ ſunt duo ſermones, quorū vnus ad vnā ptē, q. alius ad alterū vergit. ¶ Auēpa. ḡ ſine diſtinctione v̄ificat ꝑ^m de itellectu ſpeculatiuo. 2^m ꝯ agēte. Oñdit ergo Auer. ꝙ ipſe nō bū verificat hos ſermones, ⁊ inqt. Mod⁹ aūt quē eſtimauit Auēpa. qōnes aduenietes ſupra hoc, ꝙ intellectus eſt vnus, aut multus. ſ. modus, quē dedit in ſua epl'a, intitulata ꝯtinuatio intell's cū hoie, nō eſt modus conueniens ad diſſoluēdū hāc qōnē. i. hos ſermones oppoſitos, qm̄ vel intellectus capit̄ in illis duobus ſermonib⁹ equiuoce, vel vniuoce. ſi vniuoce, ḡ nō loqtur bū verificādo ꝑ^m ſermonē de ſpeculatiuo: ⁊ 2^m de agēte, qm̄ nihil eſt cōe vniuocū agēti, ⁊ ſpeculatiuo intellectibus. Si equiuoce: tūc illi ſermones erant ſophiſtici, qō falſum eſt: q2 ſunt ꝓbabiles in ꝓpōnibus ꝓbabilib⁹. inqt ergo. itellectus .n. quē demōſtrat in ſua epl'a eē vnū, qñ laborauit in diſſoluēdo iſtam. q. alius eſt ab intellectu, quē demōſtrat illic eſſe multa, cum intellectus: quē demōſtrat illic eſſe vnū, eſt intell's agēs: inq̄z, tū eſt forma nec̄io ſpeculatiui. Intellectus vero, quē demōſtrat eē multa in ſpecie, eſt intell's ſpeculatiuus. Hoc autez nomē equiuoce dr̄ de ſpeculatiuo ⁊ agente. Et ideo ſi id, qō intelligit̄ de hoc noīe intell's: in duobus ſermonibus oppoſitis. ſ. cōcludēti intell'm eē multa, vt ꝑmus, ⁊ cōcludēti itellectū eē vnū, vt ſcōs ſermo, eſt intētio nō equiuoca, nō diſſoluit hāc. q. imo erit falſa ſol. vt dixi. ⁊ ſi id, qō itelligit̄ in illis duobus modis oppoſitis de hoc noīe intellectus, ſit intentio equoca, tūc dubō erit ſophiſtica, ⁊ nō diſputatiua. ⁊ ideo credēdum eſt ꝙ qōnes: quas dedit ille vir in illa epl'a nō diſſoluant̄, niſi h̄ mō. ſ. q̄uo nos ſoluim⁹. ſed ille dubitationes nō ſunt ſophiſtice, ſed diſputatiue, q2 nō ꝓcedūt per fallaciā equiuocatiōis, ſed ꝑ ꝓpōnes ꝓbabiles. Et tūc dedit ſol. q. Auēpa. d. Et ꝑ iſtū modū diſſoluet̄. q. in qua dubitabat in intellectu mãli, vtrū ſit extrinſecus. i. ſeparatus, aut copulatus. i. forma intrinſeca, qm̄ pz ꝙ eſt extrinſecus ſm primaz perfectionē, copulatus ſm poſtremaz. ¶ Et debes ſcire ꝙ oia: que hic dixi, tm̄ vt expoſitor ſcripſi. iō poſt hāc expōnē feci librū ſeparatū, qui de intellectu inſcribit̄, vbi oīa retracto: que hic Auer. dicit, ⁊ oſtendo qual'r ea q̄ ipſe dicit nec ꝑhiam, nec qcq̄z v̄itatis ſapiūt. Tu aūt lege eum.

COMMENTARIUM.

Cepit ſcōm Themiſtiū Ariſtoteles aſſignare propria itellectui. Cuz igit̄ dedit vnum intellectui ꝓpriū, aſſignat nūc alterū. Et duo facit. q2 Primo aſſignat hoc ꝓpriuz intellectui noetico. Scōo aſſignat quodam ꝓprium intellectui dianoetico. ¶ Quantū ad primuz debes ſcire nōnullos ipſi itellectui certā naturā tribuiſſe: ſiue certā nālez diſpōnē, qua ille eēt, atq̧ fieret. nā queadmodū ſenſui quedam nā, ſiue diſpoſitio nālis aſſignat̄, qua eſt, ⁊ fit qua abeunte ceſſat ipſe, que nā eſt ꝓportio ſenſorij: ſic intellectui certā nām aſſignarūt: ſiue diſpoſitionē nālem, q̄ eſt, ⁊ fit. Quā qdē alij atomoꝝ miſturā appellāt, vt democritici, alij miſturam elementorum, vt Empeō. alij ꝑmarū qualitatū cōplexionē ac tēperiez, vt Gal. alij ꝑmaꝝ qualitatum reſultationem, vt alexā. Aduerſus ḡ hos cōcludit ſm ꝓpriū intellectui, quo differt a ſenſu, ⁊ dicit, quare ipſius intellectus nulla eſt nā, q2 neq̧ miſtura, neq̧ reſultatio, neq̧ temperies, niſi hec nā ꝙ eſt poſſibilis, ⁊ ipotētia ad itelligibilia: hoc eſt intellectui ſm ꝓpriū. ¶ Simplicius hoc propriū ſic legit, quare neq̧ ipſius itell's eſt: h̄ eſt ꝯtingit eē nāz aliquā, neq̧ vnā, hoc eſt q̄re ipſius intellectus nulla eſt nā earū reꝝ ſupple quas intelligit: intelligit eniz oīa ſenſibilia: mō nā ipſius itellectus ſenſibiliū nāruz nulla eſt, ſed vel ea ſola nā eſt ipſius, qua poſſibilis ſiue potentialis ſit: caparq̧ oīum illarū. Expō ſimpl. Sequit̄ aūt hoc ſm itellectui ꝓpriū ex primo: q2 ſi intellectus ipſe noeticus eſt impmiſtus ipſis ſenſibilibus, que itelligit, ſequit̄ vt ipſius nā nulla ſit earū rerū, quibus eſt impmiſtus. Hoc igit̄ eſt ſz itellectui noetico ꝓpriū. ¶ Scōo vō loco declarat quoddā ꝓpriū vocato itellectui, qui dr̄ dianoeticus: ⁊ eſt quo nā mō ille ſe habeat ante intelligere ſuū, ⁊ dicit. De 2° itell's. Ergo vocatus aie intellectus: dico aūt vocatū intellectū, quo rōcinat̄ ⁊ opinat̄ aia, hic inq̄z vocatus aie intellect⁹, nihil eſt actu eorū: que ſunt aū ſuū intelligere: quo illa intelligit. ¶ Ex quib⁹ pz hec v̄ba nō eē legēda de intell'u. q ꝓprie, ⁊ vere dr̄ itellectus, vtpote noeticus, vt latini ⁊ Auer. legerūt ob grecarū l'rarū inſcitiā: nō enim ꝑ illū vere intellectum, q noeticus eſt, aīa διανόειται. i. rōcinat̄, ⁊ ὑπολαμβάνει. i. opinatur atq̧ exiſtimat, ſed per intellectū dianoeticū, hic .n. vocat̄ intellectus, ſz reuera eſt ſenſus. ꝯ cōem expōnē. De h̄ eniz cōcludit ipm nō eſſe actu aliqd eorū que intelligit ante ſuū intelligere, quo illa itelligit, qm̄ nec eſt aliqō illorum real'r, vt dixit Empeō. nec intētional'r. ſ. per cōcreationem ſpēꝝ: vt dixit Plato. ¶ Sed dices finis nō cōuenit ꝑncipio, Dubō plēbza. q2 ꝓpoſuit dicere de intellectu ꝓprie, ac noetico, quo aia cognoſcit, ⁊ ſapit, ⁊ cōcluſio eſt de vocato itellectu, qui ē dianoeticus. ¶ Hoc argumēto Alex. iter intell'm noeticū, qui ꝓprie ⁊ vere eſt intell's, ⁊ dianoeticū, qui vocat̄ intellectus nullā drīam fecit, ⁊ meo iudicio hec auctoritas multū pro Alexandri opinione facere vr̄. Opinio Alex. ¶ Tū dicendū hoc qō Ariſtoteles cōcludit de vocato intellectu, nō eē ꝑncipalez ꝯcluſionē, quā ꝓpoſuit ꝑtractare, ſed cū declarauit illa propria de intellectu proprie dicto ac noetico, qbus pz quo modo fit ipſuz itelligere, ⁊ q̄uo differt a ſenſibus: q̄ſi ꝑ quandā ſimilitudinē idē cōcludit de vocato itellectu, qui dr̄ dianoeticus. quaſi dicat. ergo eadē q̄ſi rōne vocat⁹ aie itell'us, quo. ſ. ratiocinat̄, ⁊ opinat̄ aia, nihil eſt actu eoꝝ. que ſunt ante itelligere eius: qm̄ nec real'r, nec intētional'r eſt aliqd eoruz ante ſuū intelligere. ¶ Ex his clare colligit̄ apud Ariſtotelē duplicē eſſe intell'm, alterū, qui eſt ꝑticula aie itellectiue quo itellectiua eſt: alterū, q eſt ꝑticula aie intellectiue, quo ipſa ſenſitiua eſt. Qō duplex ſit itell's. Prim⁹ a grecis dr̄ noeticus, ⁊ ꝓprie ac vere intellectus. Scōs proprie eſt virtus ſenſitiua: tū per excellētiā, quā habet in hoie, a grecis dr̄ dianoeticus intell's. Uterq̧ ergo eſt particula ſiue v̄tus aie noeticus eſt virtus aie humane, quo illa eſt intellectiua. Dianoeticus vero particula ac virtus aie, quo illa eſt ſenſitiua. hec pro v̄itate. De opinionibus vero expoſitorū poſtea dicemus.

¶ Circa ḡ Auer. digreſſionez nōnulla puto recenſenda eſſe, quoꝝ ꝑ^m ē ꝑꝑ qd mā nō cognoſcit, cū recipiat oēs formas, ſicuti itell's. In digreſſiōe Auer. ¶ Rñdet Auer. aſſignans cām, q2 recipit mā formas iſtas ac diuerſas: intell's vō formas vl'r. An mā cogſcat. ¶ Contra obijciebamus in collectaneis, q2 tūc ſenſus nō cognoſceret.

nã ſenſus recipit formas iſtas,⁊ indiuiduales.¶Diximus
ꝙ mã recipit formas iſtas ac indiuiduales in ſe mediãtibꝰ
q̃litatibꝰ,⁊ quãtitatiuis diſpõnibꝰ:ſenſus v̓o recipit nõ for
mas in ſe mediãtibꝰ diſpõnibꝰ q̃ʒtitatiuis,⁊ q̃litatiuis, ſed
recipit itentiones foꝝ,ac ſilitudines,⁊ nõ mediantibꝰ q̃ʒti
tatiuis,⁊ q̃litatiuis diſpõnibꝰ.¶Sʒ ꝯ adhuc occurrit qȯ,
qꝛ tũc meᵐ diaphanũ illuminatũ cognoſceret.nã recipit in
tẽtiones coloꝝ:⁊ quidẽ nõ mediãtibꝰ diſpõnibꝰ q̃litatiuis,
⁊ q̃ʒtitatiuis.¶Dõm ḡ ꝙ recipe intẽtionẽ forẽ,ẽ nõ cogſce
re,niſi recipiẽs ſit aĩa vel aĩe virtus.Auer.ḡ bñ ꝓbat mãʒ
nõ cognoſcere,qꝛ mã recipit formas in ſe,qȯ nõ eſt cogno-
ſcere:nõ tñ eſt iferendũ,ꝙ oẽ recipiẽs intẽtionẽ forme ſit
cognoſcere:ad deſtruẽdũ.n.ſufficit vnũ,ad ꝯſtruẽdũ v̓o plã
reqrunt̃.reqrit̃ ḡ ad h̄,vt recipiẽs formã cognoſcat illam,
vt recipiet nõ ipãʒ formã,ſed intentionẽ forme:nõ tñ,h̄ ſuffi
cit,ſed opʒ,vt tale recipiẽs ſit aĩa,vel v̓tus aĩe cognoſcitiue.
Et hec eſt ꝓpria rõ cãlis cognoſcẽdi.¶2ᵐ recẽſendũ ẽ qđ
de aĩa ſenſerit Them̃.atqꝫ Theophraſtus.nã lʒ libᵒ de itel-
lectu ꝑ ꝑtractauimꝰ de ipſo intelligere deqꝫ intellu ſpecula
tiuo ſm Them̃.⁊ Theophra.⁊ qđ ſit, ⁊ quõ fiat, non ſatis
clare dilucidauimꝰ,an intellꝰ q eſt agens,⁊ polis,⁊ ſpecula
tiuus ſit humani corꝑis aĩa ⁊ forã, an pars aĩe. Sũt.n.4ᵒʳ
q̃ſita in opione Them̃. Priᵐ qdẽ an intellꝰ ſit eternꝰ. Sc̃õʒ
v̓o,an intelligẽ ſit eternũ,⁊ qđ ſit ipm̃ itelligẽ. Tertiũ,vtrũ
dent̃ tres intellꝰ ſm Them̃.ſ.agẽs,polis,⁊ ſpeculatiuus,
qđqꝫ ſit q́ſqꝫ hoꝝ. Quartũ quid Simpl'.aſſerat de mente
De opi- Them̃.⁊ Theophraſti.¶De ꝑ Them̃.vi variꝰ:aliqñ.n.di
nione. cit intellm̃ eternũ,aliqñ dicit itellm̃ mortalẽ. Ego v̓o pre-
them̃. termiſſis hinc inde v̓bis dico ꝙ Them̃.ponit duplicẽʒ hoĩs
aĩaʒ alterã extrinſecus manẽtẽ,q̃ eſt q̃ſi ſol illuminãs,alte-
rã q̃ſi illuminationẽ,que eſt vita ac hoĩs aĩatio:aĩa qdẽ,q̃ ẽ
vt ſol hec eadẽ ẽ mũdi aĩa,⁊ hoĩs, eſt mũdi forã,⁊ hoĩs:nõ
qdẽ ab inaĩando aĩa,nec ab iformando forã,ſed ab aĩando,
ac formãdo:q̃tenꝰ aĩationeʒ hoĩs creat,⁊ ꝑfectionẽ hoĩs,q̃
eſt hoĩs vita,format,efficitqꝫ ac producit. Hec mundi aĩa dr̃
mũdi aĩa,ac forã,nõ q̃ mũdũ aĩet,vel formet , ſed q̃ animat
aĩata oĩa,que in mũdo ſunt,⁊ forãt forãs oĩuʒ rerũ, que in
mũdo ſunt. Hoĩs v̓o eſt aĩa,⁊ intellꝰ:aĩa qdẽ,eq̃ vita hoĩs
veluti e ſole lumẽ ꝓficiſcit̃:intellꝰ v̓o,q̃tenus hõ ꝑ illã intel
Cap.23 ligit,vt dicemus. Hec Them̃ ꝑ ꝺ aĩa.¶Ex qbꝰ collr dupli
cẽ eẽ hoĩs animã,alterã ꝓpriã,ac hoĩs formã,q̃ eſt eius rõ,
⁊ ſpẽs. Alterã externã,q̃ eſt hoĩs aĩa animãs, ⁊ intellectꝰ.
Hinc ſeqt̃ duplicẽ eẽ hominis intellm̃,alterũ ſeꝑatũ exter
nũqꝫ,q eſt aut mundi anima,aut aliquid illiꝰ. Alteꝝ cõiun-
ctũ,q eſt virtꝰ eiꝰ aĩe,q̃ eſt hoĩs vita,atqꝫ interna perfectiꝰ,
externꝰ itellꝰ,cũ ſit mundi aĩa,eternus eſt:hic v̓o cũ ſit v̓tꝰ
aĩe humane iterne,abolet̃ cũ hoĩs anima,vt ꝑ huiꝰ aſſerit.
Hic mortal'a Them̃.⁊ Theophra.dr̃ cõis qꝛ q̃ſi vr̃ ineſſe ꝑ-
Cap.23 fectis aĩalibus. Ille v̓o dr̃ ꝓpriꝰ,qꝛ ſoli hoĩ cõpetit, h̄ mor-
talis dr̃ dianoeticus,h̄ eſt rõnabilis,ille dicitur noeticus.ac
pure intellualis,ille immortalis omnibꝰ hoĩbus eſt vnus.
hic mortalis cuiqꝫ hoĩ eſt aliꝰ,atqꝫ aliꝰ. Per hũc dianoeti-
cũ,hõ antellit oĩa aĩalia:ꝑ illũ imortalẽ cõicat cũ corꝑibus
celeſtibꝰ.¶Per h̄ itaqꝫ tollunt̃ ꝯ̃ria in Themiſtij verbis.
nã q̃nqꝫ repit̃ eũ dixiſſe intellectũ eẽ mortalẽ:q̃nqꝫ v̓o eter-
nũ:ꝑ mortalẽ.n.intelligit dianoeticũ,ꝑ imortalẽ noeticuʒ,
Cap.28 vt ſe exponit in 3ᵒ.¶De 2ᵒ marᵃ qȯ eſt.nã Them̃. aliqñ i
ipſa aĩa ponit notiões nouiter factas ⁊ aĩe fabra,vt ꝑ hꝰ.⁊
Cap.34 h̄ 3ᵒ q̃ʒ pluribus in locis.¶In ꝯ̃riũ eſt rõ.nã itellꝰ:quo hõ
Cap.23 intelligit,eſt eternꝰ.⁊ idẽ cũ itellu poli,vt in 3ᵒ h̄ liᵒ aſſerit.
24.26. ḡ ñ p̄t noua accñtia recipẽ.¶Preterea. Hic intellꝰ externꝰ
34.36. intelligit oĩa corruptibilia ꝑ ſuã eẽntiaʒ,tãq̃ʒ ꝑ rõnẽ forma
Cap.39 leʒ ⁊ cãlẽ reꝝ intelligibiliũ.ḡ nos intelligimꝰ per eẽntiã hꝰ:
q̃re nõ ꝑ receptionẽ ſpẽrũ,⁊ notionũ de nouo a ſẽſibilibus
Cap.25 receptas.¶Accedũt auctes Them̃ q̃ʒpl's,vt in h̄ 3ᵒ,in q-
28.52. bꝰ clare aſſerit intellm̃,q̃ nos intelligimus nõ intelligere ꝑ
receptionẽ verã notionũ a ſenſiᵒ illatam:iõ hec cõtrouer

ſia mihi difficilis eſt.¶De 3ᵒ ḡ dicamꝰ.nã ex h̄ 3ᵒ patebit̃
2ᵐ,ꝙ vna ⁊ eadẽ aĩa vnoᵒ hʒ tres partes.alioᵒ nõ. Intellꝰ
.n.vt ẽ mũdi aĩa,nec agẽtẽ,nec potẽtialẽ,nec ſpeculatiuum
hʒ itellm̃:nõ.n.reᵘ mũdi eſt aĩa niſi ab aĩatione q̃tenꝰ viuifi
cat oĩa aĩata,⁊ format oẽs forãs:reᵘ ãt hoĩs,dr̃ ⁊ aĩa, ⁊ in-
tellꝰ:aĩa qdẽ:quo hoĩem aĩat,ac vitã illi ꝑbet:intellus vero
quo cõtinuat̃ hoĩ,vt ꝑnᵐ intelligẽdi:⁊ ſic in aĩa q̃ intellua-
lis eſt,ſunt tres intellꝰ:nõ qdẽ ꝓprie, ⁊ cõpõne,que eſt ex
re ⁊ re:ſed ſunt ibi ſm ſilitudinẽ:⁊ cõpõnẽ que eſt ex re ⁊
re rõnis.nã vt ille intellꝰ intelligit ꝑ ſuã eẽntiã vlia,dr̃ intel
lectus intelligẽs,⁊ vlia q̃ intelligunt̃ ꝑ eius eẽntiã:dñr in-
tellꝰ ſpeculatiuꝰ,qbꝰ ſpeculat̃ oĩa ea:q̃rũ ꝑ eſſentiã eius eſt
cã,⁊ formalis rõ repñtatiua.ḡ reᵘ nr̃i anime illi inſunt intel
lectus illi.nã quo nos intelligimꝰ vlia, q̃rũ ſingularia ꝑ ſen
ſus interiores cognoſcebamꝰ,ille dr̃ agẽs,quo nos per ipʒ
dicimur de nouo itelligere,vtpote qꝛ ꝑus nõ itelligebamꝰ,
dr̃ itellꝰ polis,põalis,⁊ receptiuꝰ:vt ꝑ ſuã eẽntiã vlia itel-
ligimꝰ,dr̃ ſpeculatiuꝰ,⁊ dr̃ notiones ⁊ fabra animi. Hec.n.
oĩa inſunt illi ꝑ ſilitudinẽ:non aũt ꝑ realitatẽ:ex his pñt di-
uerſa Themiſtij dicta cõcordari.Tu v̓o lege:que de his di
ximꝰ in liᵒ ꝑ de intellu.¶De 4ᵒ v̓o ſepe diximꝰ ꝙ Sim- Trac.5 c.10.11 ⁊ 12.
pli.magnꝰ Themiſtij ſectator vel vr̃ intellm̃ eẽ aĩaʒ,⁊ ſemi-
aĩaʒ,,formã ac ſemiformã.Aĩam qdẽ ⁊ formã ab animãdo
ac formãdo hoĩ animationẽ,⁊ hoc pacto eſt hoĩs , ⁊ mun-
di,tũ anima,tũ forã. Alioᵒ ab informãdo inanimandoqꝫ:⁊
ſic eſt ſemianima,ac ſemiforma,⁊ ꝑs totius anime huma-
ne,qꝛ ſm hũc virũ anima rõnalis,q̃ eſt tota hoĩs forã ani-
maqꝫ hũanũ corꝑꝰ ꝑficiens ꝯſtat ex dianoetico,qȯ intrinſe
cus accedit,atqꝫ ꝑ ſemẽ traducitur,ſaltem diſpoſitiue,⁊ ex
noetico intellectiuoqꝫ qȯ teſte Ari.extrinſecꝰ accedit.ea ḡ
ꝯſtõ:que his ꝯſtat apud Simpliciũ eſt hoĩs tota anima,ac
forã,que dr̃ ab inanimãdo atqꝫ informãdo:qꝛ nõ mõ eſt for
ma operãs,ac ꝑnᵐ oꝑandi in hoĩe:ſed eẽndi,quo.vʒ.hõ eſt
hõ,⁊ rõnalis,⁊ itellꝰ:queqꝫ anima tota aliqñ dr̃ noetica ab
excellẽtiori ꝑte,aliqñ dianoetica a cõpõne vtriuſqꝫ partis.
Fit autẽ hec nõ qdẽ ꝑ intellꝰ gñationẽ,ſʒ illius ſemianime
ex ſemine traductione,nã illa inducta in embryone mox in
tellꝰ vtraqꝫ ex ꝑte eternꝰ illi copulat̃ q̃ſi altera ſemianima,
⁊ fit tota hoĩs aĩa.¶Quibꝰ pʒ intellm̃ oĩum hoĩuʒ eẽ vnũ
numero:nõ tñ animã eẽ vnã numero oĩuʒ,niſi ſumat̃ aĩa ꝓ
formãte,ac efficiente aĩam. Hec.n.nõ mõ eſt vna oĩum ho
minũ,ſed totius mũdi. At ſi aĩa accipiat̃ ꝓ inanimãte,ac in
formãte,aĩe ꝑtes,⁊ alteriꝰ hoĩs alia atqꝫ alia:intellꝰ vero
vnus. Hec de mẽte Simpl'.que nõ vr̃r aliena a mẽte The-
miſtij.¶Sed vtrũqꝫ ſit hec poſitio eſt falſa,⁊ reprobata a
nobis 2ᵒ hꝰ. Prĩo qꝛ data hac põne,nulla poſſet ꝓbari ma
teriã ꝑmã eẽ in potentia pura ad oẽs forãs:fingã.n.mãʒ eẽ
alterã ſemiformã oĩuʒ rerũ.ſ.corꝑeitatẽ:alterã ſemiformã
eẽ,que ꝑ v̓tutẽ agẽtiũ fit:⁊ ſic nullibi,nec aliq̃ rõne potuiſ-
ſet Ari.ꝓbare mãm primã eẽ purũ poᵃᵐ.¶2ᵒ,qꝛ h̄ dato,
nõ poſſet euitari opio Varronis,q poſuit deũ eſſe mũdi ⁊
oĩum rerũ aĩaʒ,ac formã,deduco,qꝛ poſſet dici eũ eẽ in ali-
qbꝰ ſemiformã:in aliqbꝰ ſemiaĩaʒ,qꝛ vt nõ eſt abſurdum
ſubaʒ purã ⁊ eternã vtraqꝫ ex parte eẽ ſemiaĩam,ac ſemi-
formã reꝝ,ſic nec deũ:nõ.n.video rõnẽ magis de vno q̃ʒ ꝺ
altero.¶3ᵒ ſi intellus:q eſt altera ſemiaĩa dat ſimpl'r eſſe
hoĩbꝰ:aut dat illis eẽ ꝓ medieᵗᵉ,ſi qdẽ ꝓ medietate,qꝛ tũc
eẽ hoĩs nõ eẽt vnũ ſimpl'r,qꝛ eiꝰ aĩa ac forã,nõ ẽ vna ſimpʳ
ḡ ſi dat ſimpl'r eẽ hoĩ tũc oẽs hoĩes eſſent vnꝰ nũo hõ,cum
eoꝝ eẽ ſimpl'r ſit vnũ nũo. Alias rõnes fecimus 2ᵒ huius.
¶Supeſt poſt hec aliqđ dicere de opĩone. Alex.vbi ꝑ illõ põ alex.
nõ ignorabis Alex.ſibiipſi nõ videri ꝯſtãtẽ:qꝛ in liᵒ de itel-
lectu al'r dicere vr̃,al'r in liᵒ de aĩa,q̃ʒq̃ʒ in qbuſdã gñalibus
ſibiipſi ꝯſtet. Si bñ ḡ qđ ipſe velit,ꝑcepi,ex liᵒ eiꝰ de anima
colligo opinionẽ eiꝰ:cui potius credo,qꝛ eũ librũ eẽ eiꝰ le-
gitimũ nemo eſt,q dubitat:librũ v̓o de inllectu,q ei inſcri-
bit̃:nõ ſic legitimũ a grecis inuenimus approbatũ. Primo

Pria ex ḡ videdũ eſt de aĩa ſm eiꝰ opionẽ.2ᵒ v̓o de itellectu.¶De
põ opi. ꝑ magna ps expoſitoꝝ Alexᵒ tribuũt eũ voluiſſe aĩam hoĩs
Alex. eẽ miſturã,vel cõplexionẽ,aut v̓tutẽ in miſturã,vel cõpl'o-
ne ꝯſtitutã:factã quidẽ nature neceſſitate.Fingũt.n.ad illiꝰ
mẽtẽ prẽm ⁊ matrẽ miniſtrare mãʒ,vʒ.ſemẽ,qȯ cũ in mr̃i
ce recipit̃,in illa,putreſcit,que putredo virtute ſolis ac ſtel
laꝝ eſt quedã mirabilis cõplexio,que humana aĩa eſt , vel
quaʒ ꝯſequit̃ humana aĩa:que eſt vltima ꝑfectio,ad quam
ꝑuenit nã ipſa:huius aĩe virtꝰ illa nobiliſſima,q̃ hec anima
cognoſcit,⁊ ſapit,rõcinat̃,⁊ exiſtimat,intellꝰ eſt poſſibilis,
ſiue potentialis,vt dicemus de eius opĩone.quã opinioneʒ
Corre- Auer.vr̃ tribuere Alexãdro.¶Verũ cũ inſpexi ea:que ip
ptio opi ſe dicit in liᵒ ſuo de anima cap.4.arbitror eũ velle humanã
nionis. aĩam,quã intellectiuã,⁊ rõnalẽ eadẽ eẽ arbitrat̃, fieri a pa-
rẽtibꝰ,veluti ceteras formas fieri videmus:que v̓tute ſemi
nali in ſeminibus a parentibꝰ diffuſa de mã potẽtia in lucẽ
edunt̃.ḡ ſicut ꝓ gñõne aliaꝝ aĩaꝝ ac formarũ agẽtia exter-
na miniſtrant ſemina,in q̃bus eſt virtꝰ ſeminalis aĩe gñati
ua,⁊ mã,de cuius poᵃ educit̃:ſic pr̃ ⁊ mr̃ miniſtrant ſemẽ,
in quo v̓tus ſeminalis,⁊ corꝑea mã ꝯtinent̃:ex qbꝰ tãdem
edit̃ hõ. Aĩa ḡ humana:que apud Alex.eadẽ eſt dianoeti-
ca,⁊ rõnalis,intellectualis ac noetica,nõ neceſſitate materie
fit:nec via putrefactionis:ſed a parẽtibus via digeſtionis ac
ſeminarie gñationis.¶Qꝫ ſi dicat̃ Alexᵐ eo capite dixiſſe
aĩam humanã,⁊ ceteras nãles formas fieri neceſſitate na-
ture,ḡ via putrefactionis.¶Dõm eſt neceſſitate nãe apud
Alexᵐ id omne eſſe factũ,qȯ fit vi agẽtis nãlis:qȯ v̓o fit vi
diuina,h̄ factũ eſſe neceſſitate nãe nõ aſſerit:oẽ v̓o qȯ fit ab
agẽte nãli,aſſerit eſſe factũ nãe neceſſitate:appellat.n.nãm
agẽs nãle:vñ fit vt ignorãtia v̓bi,nõnulli opinionẽ hãc tur-
pẽ tãto pho nõ timuerũt aſcribere. Teneo ḡ aĩam non eſſe
miſturã vel cõpl'onẽ de mẽte Alex.ſʒ formã eductã de poᵃ
mãe mediãte miſtura:vel cõplexione,qua vtit̃ ꝓ ſuis opa-
tionibus.¶Deinde de intellu dicamus.nã Alexãder eo in
De itel- liᵒ clariſſima rõne duplicẽ intellm̃ fatet̃. Alterũ quẽ mãlẽ
lectu. appellat,vt capite.24.ꝓfitet̃. Alterũ agẽtẽ,q dr̃ intellus in
actu,de quo eodẽ liᵒ plane loquit̃ cap.30.intellꝰ materia-
lis ſʒ ipʒ eſt ꝑfectiſſima humane aĩe,de qua locuti ſumus,
virtus.hac qdem,vt inqt cap.23.aĩa opinat̃,iõ hic intellꝰ
Doxaſti virtꝰ dr̃ Doxaſtica.i.opinatrix:hac anima humana,que eſt
ca hoĩs forma ſcit,iõ dr̃ virtus epiſtemonica,h̄ eſt ſcientifica:
Epiſte- hac aĩa ſapit,cõſultat,⁊ deliberat,iõ dr̃ virtus practica:hac
monica ꝯtẽplatur,iõ dr̃ virtus theoretica:hac aĩa ſyllogiʒat a: rõci
practica nat̃,iõ dr̃ dianoetica:hac intelligit ſimplicia , ac incõplexa:
Theore cõponit,ac diſcurrit,iõ dr̃ intellectus ac v̓tus noetica. Qua
tica rõne fit vt apud Alexᵐ idẽ itellꝰ ſit,qui eſt noeticus,⁊ dia-
Dianoti noeticus,theoreticus,⁊ practicus,ſcientificus,⁊ opinatiuꝰ:
ca hũc ponit mortalẽ,cũ aĩa cuius eſt virtus,mortalis ſit.
noetica ¶Quid v̓o ſit intellectus agens,quẽ agẽtẽ intellectũ appel
Qȯ itel lat,rñdet eodẽ liᵒ capite.30.eum eſſe primã cãm de mente
lectus, Ariſtotelis.Dicit.n.[Talẽ aũt eſſe primã cãm,ab Ariſto-
agẽs ſit tele cõmõſtratũ eſt:que ꝓculdubio prima cã proprie intellꝰ
deus, eſt,q̃s ob res(vt inqt)iſte intellus amplioris dignitatis eſt,
Quãdo q̃ʒ is qui hr̃ a nobis.]poſtea in calce capitis,inqt.[Nõ aũt
agẽs in- eſt poteſtas aĩe,que in nobis ſit,neqꝫ itẽ habitꝰ,q quẽ intel-
tellectus lectus potentie,cum res alias,tum hũc ipm̃ apprehẽdat,ſʒ
nõ ſit ali neqꝫ intellectio,qua intellectio eſt incorruptibilis dici po-
quid ani teſt,⁊ reliqua.]Ecce quo mõ clara fronte Alexander aſſe-
me nr̃e. rit itellm̃ agẽtẽ eẽ deũ,primãqꝫ cãm ipſaʒ,in ſe intellʒ ꝯſi
ſtẽtẽ:qui ſeipm̃,⁊ alia per eius eẽntiã itelligit. Hũc non vult
eſſe aliquid aĩe noſtre,nec virtutẽ,nec intellectũ ſpeculati-
uũ,vt intellm̃ in habitu,qꝛ nõ eſt nr̃a intellectio,ſed ſolum
vult eẽ illud v̓tute cuius nos intelligimus.naʒ niſi hic eſſet
extrinſecus manẽs,⁊ effectrix cauſa itelligibiliuʒ,nos nihil
vliter itelligeremus.¶Sed q̃ʒ falſa ſit hec opinio,⁊ nefan
da,in eo libello,quẽ nuperrime de imortalitate aĩe cõſcripſi
demonſtrationibus,⁊ verbis Ariſtotelis apertiſſime ꝓba-

ui.Et ne manibus vacuis recedamus ꝯtra hãc opionẽ ar-
gumẽtor rõnibꝰ Auer.illas ꝓ poſſe dilucidãdo.¶Auer.
ergo ꝯ Alexandrũ inducit ꝑmo verba Ariſtotelis. nã Ari
ſtoteles aſſerit in hoc 3ᵒ,intellm̃ eſſe ſeꝑatũ. Preterea. Dic̃ tex.c.20
ẽt,intellm̃ nõ hr̃e organũ corꝑorale. Preterea. Dixit ipʒ eẽ tex.c.6.
ſimplicẽ,ac purũ,ac impermiſtũ:vt patuit. Preterea. Dixit tex.c.4.
itellm̃ eẽ impaſſibilẽ. Ex quibʒ v̓bis clariſſime pʒ intellm̃ tex.c.3.
nõ eẽ genitũ ac corruptibilẽ.¶Sc̃õ Auer.argumẽtatur
rõne facta in textu,qꝛ oẽ recipiẽs oẽs formas mãles,eſt de-
nudatũ a nã recepti.ergo cũ intellectꝰ recipiat oẽs formas
mãles,erit denudatũ ab illis:⁊ ſic erit ſuba ſimpl'r immã-
lis. Patet aũt Ariſtotelẽ nõ eſſe locutũ de ꝑparatione vt lõ
go ſermone oſtẽdit Auer.¶Preterea. Interponit alias ra
tiones ꝯ Alexᵐ dũ narrauit opiones arabũ:quaꝝ pria eſt,
ꝙ ſi intellectus mãlis eſt virtus in corꝑe, tũc actu itellecta
nõ erũt vlia:qꝛ oẽ receptũ in forma vel virtute mãli eſt ſin-
gulare.¶Sc̃õa qꝛ põne data,tũc intellꝰ erit virtus organi
ca,veluti cetere virtutes,que ſunt in mã.¶Tertia ſi intelle
ctus ꝓficiſceret̃ neceſſitate materie:tũc intellectio,⁊ ſcien-
tia ꝓficiſcerent̃ neceſſitate mãe:⁊ ſic nõ poterũt actu intel-
lecta eſſe vlia actu.¶Demũ argumẽtatur põnẽ hãc alexan
dri eſſe ſilẽm ei põni,q̃ quidã negãt res fieri ab agẽtibꝰ,aſſe
rẽtes oĩa fieri caſu. Hec auer.¶Alexã.vero ſe defendit.nã Que ꝑ
primã auctoritatẽ intelligit de intellectu agẽte:vt eo loco alex.
narrat auer.Sc̃õm verbũ cõcedit alex.aſſerit enim intellm̃
potẽtialẽ eſſe ſeparatũ ſeparatione organi:nõ tñ ſeparatio-
ne eẽntie,qꝛ ſm eſſentiã depẽdet a corꝑore.Tertiũ v̓bũ ale-
xander intelligit,ꝙ.ſ.itellꝰ ſit impermiſtꝰ reᵘ intelligibiliũ:
nõ aũt reſpectu corꝑis:ſili rõne intelligãt vltimuʒ v̓bũ. Hec
alex.⁊ pro eius opione ſectatores dixerunt de verbis ari-
ſtotelis.¶De demonſtratione,quã auer.finxit,patuit ꝑmo
ꝙ illa nõ ẽ ariſtotelis.⁊ nec rñſio ad illã,quã finxit eẽ alexã
dri eſt alexãdri,lʒ v̓ba de ꝑparatione ſint alexandri:non tñ
ad illud ꝓpoſitã,ſed eſt ſuum cõmẽtũ:qȯ auer.finxit ꝺ ſuo
ſale. Preterea. Patuit ꝙ illa demr̃atio,vt format̃ ab auer.
friuola eſt:⁊ eius maior,⁊ minor ſunt falſe.¶Ad alias rõ-
nes,dicere ſolitus ſum,ꝙ ad euitãdũ ꝑmã rõnẽ alex.poſuit
intellʒ agẽtẽ deũ,vt eius lumine attolleret̃ itellꝰ mãlis,vl'r
recipet,qȯ in ſe eſt ſingulare:ceu diaphanũ lumine ſolis af
fectũ attollit̃ ad ſuſcipiendũ ſpẽs coloꝝ.¶Sc̃õa rõ deleta
eſt:qꝛ nõ oĩs virtus mãlis eſt organica ſm alex.niſi per or-
ganũ intelligat̃ ſubʒ mãle.¶Tertia ⁊ 4ᵃ delete ſunt,qꝛ nec
aĩa,nec intellectꝰ neceſſitate nature fiũt,niſi intelligẽdo mõ,
quo dc̃m eſt per nãm agẽs nãle,cuius v̓tute intellectiuam
aĩam aſſerit alex.eſſe factaʒ.¶Sed certe hec alexandri de Refutaᵒ defenſio
fenſio,friuola eſt:cũ eni ariſto. dicet intellm̃ eẽ ſeparatum nis.
⁊ ſolũ imortalẽ,nõ põt intelligere de agẽte,quia ſtatiʒ ſoluit te.c.20.
dubiũ,cur nõ reminiſcamur poſt mortẽ,ſi intellꝰ eſt imor-
talis,rñdet qꝛ intellꝰ quo itelligimus,eſt ipaſſibilis:intellꝰ
vero paſſiuus:eſt corruptibilis.vbi pʒ ꝑ paſſiuũ intellum
eũ nõ intelligere intellm̃ mãleʒ noeticũ:ſʒ dianoeticuʒ:alio-
qn nec qȯ,nec loco fuiſſet ad ꝓpoᵐ.¶2ᵐ v̓buʒ ariſtotelis
alexã.nõ põt defraudare,qꝛ lʒ ariſto.velit intellm̃ eſſe ſepa
tũ ſepatione organi,tñ ex hac ſepatione organi, ſeqt̃ ſepa-
tio eſſentie:vt eo loco dicemus.¶Alia v̓ba ẽt nõ bñ legit,
qꝛ lʒ ariſto.loquat̃ de impermiſtione cũ itelligibilibus, ex
hac ſequit̃ impmiſtio ſimpl'r,vt dc̃m eſt. Non ergo bñ v̓ba
ariſt.intelligũt.¶De dmõſtratiõe v̓o patuit,quo pacto il
la ſit intelligẽda:cõcedo.n.demõſtrationẽ illã,vt eã excepſit
auer.nõ fuiſſe ariſto.nec,vt eã cõpoſuit auer.aſſero valere,
ſed ego ſic cõpoſui,oẽ recipiẽs aliqđ vl'r ⁊ abſtracte,obie-
ctiue vel ſubiectiue,qȯ in ſe eſt ſimpl'r mãle ac ſingulare,eſt
ſimpl'r imãle. Hec.n.pʒ notis termis,nec eget alia ꝓbatio-
ne,niſi expõne terminoꝝ.Sʒ intellꝰ recipit aliqđ vl'r ⁊ ab-
ſtracte obtiue vel ſbtiue:qȯ i ſe eſt ſimpʳ mãle:vtpote vlia:
que ante intelligẽ ſunt ſimpʳ ſingl'aria,ac ſimpʳ mãlia. Hec
.n.vl'r recipit vel ſbtiue,vl'obtiue.ḡ itellꝰ eſt ſimpʳ imãlis.

ꝯ alexã. de itell'u agẽte.

Hec ratio lʒ nõ ſit ad vba ariſtote. tñ remote ex eius vbis põt colligi, hãc reputo demſ̃rone ĩ hac mã: ⁊ qdẽ a poſterioriʒ: al's rões in libello de imortal'e aie cõfecimus: vt poſtea dicemus. ℭ Que vo de agẽte intell'u diximus pro defenſione alex' nõ cogunt. Ideo argumẽtor ꝯ intell'm agẽtẽ qdẽ qꝛ Alex. vult eũ eſſe deũ: mõ h̃ ſtare nõ põt, qꝛ vel de⁹ eſt intell's agẽs, vt cõcurrit ad pductionẽ itellionis vel intelligibiliũ, vel vt concurrit ad illuminãdũ mãlẽ intell'm ac eũ attoll'ẽdũ: mõ ad pductionẽ itellionis, vel itelligibiliũ/ qꝛ vel ꝯcurrit p vl'em influẽtiã/ ac cãlitatẽ: qua ꝯcurrit ad oẽʒ actionẽ: ⁊ tũc opʒ ponere agẽs particulare: nõ.n. ab agente vli per vl'em rõnẽ cãndi ac p vl'em influentiaʒ, qua ꝯcurrit ad oẽm actionẽ, põt aliqd agẽ ſine pꝛimo ⁊ pticulari agente. Preterea. Per hãc vl'em rõnẽ cãndi: nõ magis erit itell's agẽs, qʒ ſenſus agẽs, vel qdvis aliud agẽs. vel cõcurrit per pticularẽ influẽtiã atqʒ pticularẽ rõnẽ cãlitatis: ⁊ h̃ dici nõ põt ſm phos: qꝛ ſm eos de⁹ pticul'r ⁊ imediate nihil agit: imo, vt catholici dixerunt deus cũ agit imediate/ agit mere ꝯtingẽter ⁊ volũtarie, qd nõ diceret alexã. eſt.n. diuulgata pipateticoꝝ propoſitio, q a ſimplici ⁊ pura ſuba, q̃ necio agit: nihil noui fit. Deus ḡ nõ põt eẽ intellus agens, niſi vt vl'e agẽs, ⁊ vt ſol ergo opʒ dare aliũ pticularẽ intell'ʒ agẽtẽ, vt poſuit auer. qui ſit proprius hoi: de quo poſtea. Qd vo nõ cõcurrat ad illuminãdũ atqʒ ad attollẽdũ mãlẽ itellectũ, declaro, qꝛ illud lumẽ, qd ab eo diffundit (cũ recipi nõ poſſit niſi in ipſo mãli intellectu, alioqn nõ ipſe attolleret) vel eſt res ſingularis: vel vlis: ſi ſingularis, tũc intell'us per illud nõ poterit attolli ad recipiẽdũ vl'e ſb̃tiue vel obiectiue: vt cuilibet ſani capitis/ pʒ. Si vl'is, ḡ res vlis ſimpl'r reciperet, vt in ſb̃to in re pticulari ⁊ mãli. Hoc aũt falſuʒ eſt, qꝛ oẽ qd recipit in aliquo/ recipit per modũ recipiẽtis. mõ intell's mãlis eſt ſingulare ⁊ ſingul'r receptiuũ. ḡ illd lumen erit ſingulare. ḡ nõ ſubleuat itell'm ad recipiẽdũ vlia obtiue vel ſubiectiue, accedit q ſi illud lumẽ eſt vl'e, qua rõne itell's mãlis põt imediate illud ſb̃tiue recipe, eadeʒ rõne ⁊ omne aliud vl'e mãle obtiue, vel ſb̃tiue: nõ,n. video maiorẽ rõnem in vno qʒ in oib⁹. ℭ 2ª etiã rõ vt mihi vĩ, eſt demſ̃ratiua/ qꝛ ſm ariſt. oĩs virtus mãlis depẽdẽs a corpe in eẽ ⁊ in ꝯſeruari, depẽdet ab eodẽ in opatione: oẽ aũt tal'r dependens a corpe, vt eſt virtus egens corpe, vel eius aliq̃ pticula: vt organo: quo eius opatio pficit: nullus.n. vnqʒ negauit hanc. At intell's nec pte corpis/ nec toto corpe eget, vt organo ad intelligẽdũ: vt pbat Ariſt. ⁊ pʒ per expientã: qꝛ licet egeat corpe, vt obtomemo aſſerit eũ agere corpe vel corpis pte, vt organo: de alijs rõnibus nõ eſt curãdũ: nobis aũt p pñti doctrina ſatis hec ſint.

De arg° fortiſſimo ale.

ℭ Ad argm vo fortiſſimũ, pp quod Alex. lapſus eſt ad errorẽ nõ facilis ẽ ſol'o. Erat.n. hec rõ, que fieri põt de intell'u, ⁊ de intell'iua aĩa: ſi itell's vel itell'iua aĩa eſt numerata. ḡ eſt forª mãlis. vel corpus mãle. tʒ argm: qꝛ pñª indiuiduatiõis forẽ eſt mã cũ diſpõnibus, ⁊ pñª indiuiduationis cõpoſiti ſunt mã, fora, diſpõnes q̃litatiue ⁊ q̃ʒtitatiue. ḡ ſi itel'is eſt numerat⁹, erit vtus idiuidualis. ḡ pñm eius eẽ idiuidualis erit mã cũ diſpõnibus: q̃re erit gñabilis ⁊ corruptibil'. ℭ Accedit q oẽ, qd depẽdet ab aliquo in eẽ indiuiduali/ depẽdet ab illo in eẽ, cũ eſſe idiuiduale ſit eſſe, imo eſſe ſimpr: ſʒ itell's cũ nõ ſit numeratus, niſi pp mãʒ ⁊ diſpõnes. ḡ depẽdet in eẽ ſimpl'r a mã cũ diſpõnib⁹.

R° Plotini h'li. de itell'u nr̃o prio tract. 4. ca. 31. h̃ eſt.

ℭ Plotinus dicit q aie ſunt nũate ppꝛijs idiotropijs, q̃tenus vna aĩa creata eſt q̃dã idiotropia q̃ ita eſt h⁹ corpis, q nõ alteri⁹: ⁊ ſic nõ ſeqt eã in ipſo idiuiduali eẽ actual'r dependere a corpe.

Proculi Quid idiotropia. p° expõ. Reſn°.

ℭ Sed queres qd eſt illa idiotropia/ q̃ eſt nũerata in ſua ſpẽ: ⁊ ita p illã reſpicit h̃ corpus, q nõ aliõ? ℭ Quidã ex ſtimãt illã eſſe ppꝛietatẽ idiuidualem, q̃ ab eis ficto vbo dĩ hecheitas, ſiue hecceitas, qua aĩa eſt hec in illo priori, in quo itell'r. aũ vel poſt corpus. ℭ Sed h̃ ſtare nõ põt, qꝛ ſi intell'iua aĩa in illo pori/ in quo pcedit nã vnionẽ ad corpus, vtpote cũ eſt terminus creatiõis: eẽt p ſe hec, nõ p corpus/ nec p habitudinẽ ad corpus: tũc eſt h̃ aliquid, ⁊ indiuiduũ cõpletũ in ſua ſpẽ: ⁊ ſic eius vnio ad corpus eſſet accñtalis, ⁊ non ſb̃alis.

2ª expõ diui Thome

ℭ Diuus ergo expoſitor: vult p idiotropiã eẽ itelligẽdũ habitudinẽ ad determinatũ corp⁹: non.n. põt eſſe aĩa itell'iua termin⁹ creationis, in aliq̃ priori, in quo nõ dicat habitudinẽ ad certũ, ⁊ determinatũ corp⁹. Creat.n. aĩa cũ ſuo nũo, ⁊ diuerſa ab alia aĩa. ḡ ppꝛia habitudine ad ſuũ corpus. qd pficit, vel apta eſt pficere/ qua ratione cõcedo, q aĩa depẽdet in eſſe idiuiduali a corpore, vel cui ineſt vel cui apta eſt in eẽ, qꝛ creata eſt cum illa aptitudinali depẽdẽtia: ⁊ cũ iſert. ḡ depẽdet a corpe ĩ eẽ ſimpl'r. nego ꝯñaʒ. ſicut nõ ſeqt paries in eẽ albo depẽdet ab albificãte. ḡ ĩ eẽ ſimpl'r: ſic in ppoſito aĩa depẽdet in eẽ numerato, ac indiuiduali a ſuo corpore, ḡ depẽdet in eẽ. nego ꝯñtiã. ⁊ cũ dĩ q eẽ indiuiduale eſt eẽ ſimpl'r: nego hãc aſſumptionẽ. Nõ.n. pticula continui nũc diuiſa, qꝛ depẽdet a diuidente in eẽ diſtincto ab alijs ptib⁹, dependet ſimpl'r a diuidẽte: imo ſm Ariſto. 2° Elench. eẽ h̃ vel hic, vel in h̃ tpe eſt eẽ ſm quid. ℭ Sʒ dices, pus aĩa eſt hec, qʒ dicat habitudinẽ ad h̃ corpus, qꝛ habitudo ẽ reˡⁱˢ indiuidualis, ⁊ accñs: oẽ aũt accñs .ſ. indiuiduale ſupponit indiuiduationẽ ſubiecti. ḡ pri⁹ aĩa eſt h̃, qʒ ſit hac habitudine apta pficere hoc corpus. ℭ Dõʒ, q habitudo nõ eſt accñs, nec relatio pñtalis, ſʒ eſt reſpect⁹ tranſcẽdẽs, qui eſt idẽ qd aĩa apta hoc ſuũ corpus pficere: ⁊ ſic nõ prius eſt hec, qʒ apta h̃ corp⁹ pficere: cũ nõ pri⁹ ſit aĩa ſm eẽ indiuiduale, qʒ apta hoc corpus pficere. ℭ Sʒ dices adhuc fortiſſime: qꝛ poſitione data/ tũc eternũ dependeret a corruptibili: intellectus.n. eſt eternus, ⁊ ſm vitatẽ depẽdet inq̃ʒtũ eſt vnus numero a ppꝛio corpe. ℭ Dõm nõ eẽ abſurdũ aliqd eternũ a pte poſt, q incipit, p habitudinẽ ad corruptibile, dependere in eẽ ſm qd a corruptibili: non aũt in eẽ ſimpl'r.

Ca. 21.

ℭ Adhuc obijcit Põpoñ. in eo libello, in quo pollicet ſe defendere ab argumẽtis nr̃is, que fecimus in lib. de imortalitate ꝯ ipm. Prio/ qꝛ nõ poſſet euitari opio Plat. qui ponit aĩas eẽ factas nũo diuerſa aũ corpora: quia qua rõne poterũt aie remanere numerate poſt corpora p has habitudines, eadẽ rõne poterãt eẽ create ac ſtare nũate aũ corpora. ℭ 2°/ qꝛ a pari intelligẽtie poſſent eſſe nũate ſub eadẽ ſpẽ, cũ nõ poſſint abſolui ſm ariſto. ab habitudinibus, qb⁹ celeſtia corpa informant. ℭ 3° in eterno ſaluat tota ſpẽ. ḡ fruſtra dat multitudo aĩaꝝ imortaliũ in eadem ſpẽ. Accedit q peripatetici in eternis nõ poſuerũt niſi vnũ numero in eius ſpẽ. ℭ 4° q̃rit cãm multitudinis aĩaꝝ, q̃ ſit ſub eadẽ ſpẽ: nõ.n. illa põt eſſe, vt ſeruet ſpẽs, cũ in vna ſola ſaluari poſſit. ℭ 5°, cui debet corruptio: ei debet multiplicatio ſub eadẽ ſpẽ. ḡ cui nõ debet corruptio: ei nõ põt competere multiplicatio ſub eadẽ ſpẽ: multas alias rõnes facit, de quibus poſtea p defenſione vitatis. ℭ Primo videam⁹/ de cã multiplicationis foraꝝ ſub eadẽ ſpẽ: deĩde de cã multitudinis cõpoſitoꝝ ſub eadẽ ſpẽ. ℭ Quãtũ ad pªm ptẽ dicamus qd duplex ẽ fora, q̃dã eſt altera ps toti⁹ cõpoſiti, eſſentialis, ex qua ⁊ mã reſultat 3m cõpom: qd eſt per ſe cõpletũ in ſpecie/ ac per ſe ſubſiſtẽs, ⁊ per ſe intentũ a nã. Quedã vero eſt fora, que nõ eſt pars alicuius totius, ſʒ eſt ſimul effectrix cã ſue mãe, ⁊ finis ⁊ illius forma, e qua ſua mã dependet, h⁹ gñis eſt itelligẽtia reˡⁱ celi. Hec.n. eſt forma dans eẽ celo, e qua celũ depẽdet in eẽ ⁊ ꝯſeruari: in triplici gñe cauſe: nõ tñ eſt altera ps cõpoſiti tertij eẽntialis. Fora vo que ẽ altera pars totius eẽntialis eſt duplex: altera ab eius toto, ac mã depẽdẽs: vt forme elĩtoꝝ, ⁊ cetere oẽs que educuntur de poª mãe. Altera eſt, que eſt pars eẽntialis totius: nõ tñ depẽdẽs ab ei⁹ toto, vel ab eius ſubiecto, ⁊ huius gñis ſunt rõnales aie. ℭ Sed dices cur potius rõnalis aĩa eſt ps eſſentialis totius/ ⁊ nõ intelligẽtia totius orbis: cum neutra e ſuo ſubto dependeat. ℭ Dõm hoc eſſe p tãto/ qꝛ aĩa oẽʒ operationẽ, quã habet, qua forma eſt alicuius mãe, vel corporis humani: ⁊ ſuo corpore habet dependenter: dico, qua

forª, vel qua aĩa eſt alicuius, qꝛ nõ qua intell's eſt, cuʒ rõnalis aĩa/ quo intell's ẽ hẽre põt opõnẽ, q̃ nõ dependet ab eius corpe, vt nũc ſuppono. At itelligẽtia qua forª eſt celi, nõ oẽʒ opõnẽ hʒ a celo, cũ ipſa, qua celi fora ẽ, hẽat itelligẽ, ⁊ nulla rõne pp celũ. Preterea. Intelligẽtia qua aĩa celi ẽ, intelligit, ⁊ qdẽ itellione/ q̃ nõ depẽdet a celo vt nũc ſuppono. ℭ Ex his pʒ q al'r itelligẽtia ẽ in ſpẽ ſibi ppa loquẽdo de ſpecie: eo mõ quo ſibi cõpetit rõ ſpẽi. Ali⁹ fora q̃ eſt altera pars totius. itelligẽtia.n. cũ nullius ſit ps eẽntialis, eſt p ſe in ppꝛia ſpẽ, ⁊ eius corp⁹ ſine mã eſt in ſpẽ p reductionẽ q̃ſi p accñs pp intelligẽtiã. Forma vo p ſe ac pñr nõ ẽ ĩ ppꝛia ſpẽ, ſʒ ſolũ pp id, cuius eſt ps: h̃ ẽ p reductionẽ. qm̃ cõpoſitũ/ cui⁹ ẽ ps ẽ p ſe ĩ ſpẽ. Pars vo p accñs, rõne .ſ. ſui cõpoſiti.

Diluci° primi.

ℭ Ex his ſeqt q cã multiplicationis formaꝝ ĩ eadẽ ſpẽ, nõ ẽ niſi multiplicatio cõpoſitoꝝ, quoꝝ ſunt ptes: veꝝ nõ eodẽ mõ, qꝛ forma, q̃ dependet ab eius compoſito, multiplicatur pp actualẽ ac dependẽteʒ habitudinẽ, quã hʒ ad corpus, cuius eſt altera pars. Forma vo que eſt altera pars compoſiti: nõ tamen ab illo dependens, multiplicatur ſub eadem ſpẽ, pp habitudinalem depẽdẽtiaʒ: qua .ſ. depẽdet a ſuo corpore, nõ ſimpl'r, ſed quo eſt vna nũo, ⁊ habitudinalis eius pars, vt dictũ eſt. Hec de p°.

De cauſa multiplicationis cõpoſitorum eadẽ ſpẽ

ℭ De cã vo multiplicationis compoſitoꝝ in eadẽ ſpecie, nõ opʒ laborare, qꝛ pmo de celo dixim⁹: ibi.n. dixim⁹ cãm multiplicationis eoꝝ eſſe materiã cum diſpõnibus, cãm dico: vt materiã: vt effectricẽ vo diximus eẽ gñans aptũ plura eiuſdem ſpẽi gñare. Cãm vo ſine qua nõ, eſſe imperfectionem, que hĩ ac recompenſatur per gñionem, ſui ſilis. cãm vt formã diximus eẽ eius formã, que pt multiplicari ſub eadẽ ſpẽ. cãm vt fineʒ, eſt eſſe melius: hoc enim melius eſt, qʒ ſi nõ eſſent plura indiuidua. nã compoſitum hac multiplicatione participat diuino ⁊ imortali eẽ. Tunc ad rõnes eius diximus, q ſecus eſt ante, ⁊ ſecus eſt poſt: cum.n. aĩa creat ipſa fit, vt pars, qꝛ creatur impfecta ac apta pfici per corpus/ vel pfectione ad tps/ vel pfectione ſimpl'r: ⁊ ita ſi non crearetur vt pars, nõ eſſet aĩa. poſt adeptioneʒ pfectionis, põt ſtare extra corp⁹, qꝛ amplius nõ hʒ rõnẽ ptis: ⁊ pp Ariſt. 12. meta. ex dictis ſuperius deducit diẽiam inter cãs agentes, ⁊ formales, cum dicit

T.c.16. ⁊.17.

[Mouẽtes igit cãe antecedũt. At he q̃ ſunt cãe vt rõ, ⁊ forma ſil' ſunt: cum.n. hõ eſt ſanus, tũc ⁊ ſanitas eſt. Figura ẽt enee pile, ⁊ ipſa enea pila ſunt ſimul. Ecce quõ vult nullã formam eſſe ante eius cõpoſitũ, cuius eſt fora. Statim querit an ſic nulla forma eſt ante id, cui⁹ ẽ forma, ſic nulla forma eſt poſt id, cuius eſt forma, ⁊ dicit. Si vero poſterius qppiam permanet cõſiderare opʒ. Eſt ḡ queſtio vtrum aliqua forma maneat poſt cõpoſitũ. Rñdet, in quibuſdã.n. nihil phibere vĩ, veluti ſi aĩa tale ſit, nõ oĩs ſed mens ipſa: vt.n. oĩs pmaneat fortaſſe fieri non põt.]

Diluc°

Ecce quõ ariſto. clariſſime oſtendit nullã formam eẽ ante id, cuius eſt forma: hñ tñ poſt id eſſe põt aliq. ſ. aĩa intell'iua. Cui⁹ cã eſt qꝛ aĩa itell'iua in pñ° creatur, vt ps: poſtqʒ aũt p uenit ad finem põt ipſa remanere, qꝛ quodãmõ nacta eſt rõnẽ cõpleri in ſpẽ. Utrũ vo finẽ illum poſt mortẽ ſuet, h̃ nõ ẽ nũc ptractandũ. ℭ Ad ſcõaʒ patuit ſcl'. qꝛ p dici pt. q itelligẽtia/ lʒ dicat habitudinẽ eẽntialẽ ad aliqd corp⁹, illud nõ eſt nũatũ in ſua ſpẽ, ſed vnũ nũo veluti itelligẽtia ipſa. Scõo dici põt: q intelligẽtia dicit habitudinẽ ad celũ rõne q̃ celũ dicit habitudinẽ ad ipſam, ſic deus refert ad creaturã, rel'one qua creatura refert ad deũ: ⁊ ſic potius celũ eſt in ſpẽ pp itelligẽtiã, qʒ itelligẽtia pp celum. ℭ Ad 3am dictũ eſt/ q in eterno, qd ẽ h̃ aliqd, ⁊ p ſe ſubſiſtẽs ⁊ nullius eſſentialis ps ſeruat tota ſpẽs: ⁊ ſic fruſtra datur multitudo, ſed qñ eſt aliqd eternum ſm qd, qd eſt alterius pars, hoc non eſt per ſe in ſpecie, ſed eſt rõne eius, cuius eſt pars: ⁊ ita cũ in illo, cuius eſt pars, nõ ſeruet tota ſpẽs, nec in tali põt ſeruari: cũ illud ſit in ſpẽ pp illud. Cũ vo dĩ, q peripatetici in eternis nõ poſuerũt niſi vnũ nũo in ſua ſpẽ: verũ dixit de eterno ſimpl'r/ qd ẽ p ſe ſubſiſtẽs, ⁊ h̃ aliqd. At intell'iua aĩa nõ ẽ ſimpl'r eterna: nec p ſe ſubſiſtẽs, ſʒ facta ẽ, vt alteri⁹ ps, cui⁹ multitudine ipſa multiplicat. ℭ Ad 4am pʒ ſol. aĩe fuerũt multe in eadẽ ſpẽ. p° qꝛ nulla earũ ẽ ſimpl'r eterna. 2° qꝛ ſit vt alterius ps, ⁊ vt depẽdens habitudinal'r a corpe: ⁊ ſic multitudine illius ipſa multiplicat. ℭ Ad vltimã dõm, q cui nõ debet corruptio, nec debet aliqua habitudo: vt ps ad corruptibile/ huic nõ debet multitudo ſub eadẽ ſpẽ. ſil'r cui non debet corruptio, nec debet rõ ptis: ei nõ debet multiplicatio. Preterea. Cui nõ debet corruptio, ⁊ eſt p ſe ſubſiſtẽs, ei nõ debetur multiplicatio. Hec ſatis ad argumenta eius: qꝛ poſtea diſputabimus alia.

ℭ Poſt vidẽduʒ eſt quõ intellio ſit de nouo agente ⁊ poſſibili exñtibus eternis de mẽte Auer. Rñdet ḡ breuib⁹ Auer. q intellectio ſiue res q̃ intelliguntur, pñt accipi, vt ſunt vnũ ens, ⁊ ſunt vere: vt ſunt vnum ens imundo, vt ſic ſunt eterne, ⁊ non habent dependẽtiam niſi ab agente ⁊ poſſibili: vt autem ſunt vere, vt ſic hñt duplicẽ cauſam phantaſmata. ⁊ agentem intell'm vna cũ intellu poſſibili. Hec Auer. Quaʒ reſponſionẽ dilucidauimus in lib° de intell'u/ ⁊ in collectaneis: tñ illis nõ obſtãtibus, poſſet locus iſte facili⁹ intelligi, q intellio cuiuſqʒ rei: vt lapidis, bifariaʒ cõſiderari poteſt, vna rõne, vt vnum ens adſolute. ſ. non magis mea qʒ tua: ⁊ ſic intellio lapidis, ⁊ lapis apprehẽſus, ⁊ intell'm lapidis, ⁊ vl'e lapidis/ idem eſt, qm̃ intellectio lapidis eſt lapis obiectiue apprehẽſus, nõ q eſt ſubtiue ĩ itell'u/ vel mediãte ſpecie, ſʒ obtiue, ac itẽtional'r. Et iſto° vt a pncipalibus cauſis dependet ab intell'u poſſ, vt a mã obtiue illã recipiente, ⁊ ab intell'u agẽte. vt a cã diſponente intell'm poſſeʒ, vt poſtea dicemus. nam intellectio lapidis ſic accepta nec a meis nec a tuis phantaſmatibus dependet. Alia rõne intellectio lapidis conſiderari poteſt, vt vera: ⁊ ſic conſiderat, vt mea vel tua. ℭ Sed dices cur, vt vera, eſt mea vel tua? ℭ Dicendũ, qꝛ intell'us circa lapidem non componit/ nec diuidit, vt poſtea pbabit. Nulla.n. ſuba ſeparata componit, aut diuidit, aut ſyllogizat, ſed apud Auer. cogitatiua cõponit ⁊ diuidit ⁊ ſyllogizat, vt oẽs ẽt greci aſſerũt. ḡ intellectio lapidis, vt vera vel falſa/ eſt mea vel tua, ⁊ ſic depẽdet ab intell'u materiali rõne terminoꝝ vl'r cõceptoꝝ/ ⁊ a phantaſmatibus, ſiue ſingularibus phãtaſiatis, que cogitatiua cõponit aut diuidit. h̃.n. mõ intellectio eſt noua/ ⁊ alia eſt mea/ alia tua. ℭ Sʒ dubitat p°, qꝛ intellectio lapidis, vt eſt vnum ens ſimplex, ẽ vl'e apphenſum: ſed vl'e apprehẽſum non põt eẽ ſine ſingularibus apphẽſis ab interiorib⁹ ſenſibus. Deſtructis .n. pmis ſubijs impoſſ'e eſt aliqd alioꝝ remanere. ḡ non põt eẽ itellio lapidis ſine phãtaſ⁹. ℭ Dõm q vl'e apprehẽſum nõ põt eẽ ſine ſingularibus phãtaſiatis, qꝛ ſine phãtaſmate nequaqʒ intelligit aĩa. ḡ phãtaſmata erũt cã ſine qua nõ: imo idẽ eſt ſingl'are ⁊ vl'e: ſingulare qdẽ vt ſentitur, ⁊ phãtaſiat ſaltẽ obtiue: vl'e vo vt apphẽdit obiectiue ab itell'u: ⁊ ſic nõ eſt intellio lapidis ſine phãtaſmate: non tñ dependet ab illo, niſi tanqʒ cã ſine qua nõ. Põt.n. phantaſma bifariam accipi: vno° pro ſilitudine rei ſingularis phantaſiate: ⁊ ſic eſt cã ſine qua nõ intellionis lapidis: qꝛ niſi eẽt hoc phantaſma lapidis ſingularis, non ſentiret p phantaſiam ſingulare: ⁊ ita nõ intelligeretur lapis vl'r. ḡ eſt cã ſine qua nõ. Alio° põt accipi pro re ipſa ſingulari dum phãtaſiat: ⁊ ſic eſt vl'e lapidis, nõ quo phãtaſiatur, ſʒ quo intelligit. ḡ intelligere nõ põt eẽ ſine phantaſmatibus quouis mõ illa accipiẽdo: nõ tñ phantaſmata ſunt cãe intellionis ſimpr, niſi vel ſine qua nõ: vel qꝛ phãtaſma phãtaſiatũ eſt itellio p idẽtitatem. Phantaſma.n. obtiuum eſt idẽ rei intellecte/ phãtaſma ſubtiuũ eſt cã ſine qua non. ℭ Sed dices ḡ intellio lapidis abſolute aliq̃ rõne depẽdet a meis phãtaſmatibus. ℭ Dõm q non pciſe dependet a meis. vt poſtea dicemus: poteſt.n. intellectus intelligere lapidẽ ſine meis, ⁊ ſine tuis phantaſmatib⁹: ⁊ ſic de ſingulis: nõ tñ ſine hoĩs phãtaſmatibus, vt poſtea dicet. ℭ 2° dubitat quo modo põt hõ vl'r

cōponē ꝓpōnes intellꝰ,illa nō cōponēte, nec cogitatiua:de h̄ poſtea.nā declarabimus hoīez poſſe vl'r propōnes ꝯpo/ nere,⁊ vl'r ſyllogizare/dato ꝙ nec itell's/nec cogitatiua vl'r cōponat,aut diuidat,vel ſyllogizet,qō qñ fiet ꝺclarabitur. Satis aūt ſit nūc accepiſſe ꝙ intellio rei.ſ.lapidis quo itel/ lectio eſt vnū ens ſimplex.pn^r depēdet a duabus cāis vtpo te a duplici itellꝰ,⁊ a phātaſmatibꝰ hoīs ſaltē,vt cā ſine q̄ nō:nō tñ meis vel tuis.Quo vo ē itellio enūtiatiua va vel falſa depēdet pn^r a cogitatiua ⁊ a phātaſmatibꝰ obiectiue ap/ prehēſis a cogitatiua,q̄ ſint mea vel tua,⁊ quo h̄ enūtiati/ ua itellio eſt vlis:ꝺpēdet ab intellꝰ.Hec p mō ſatis ſint:q2 vberiꝰ poſtea.¶Verū vtcūqꝫ ſit,h̄ fictio nulla ē,q2 ſi itel/ lectio ē corruptibilis qua va vel falſa ē:eterna vo,q̄ ē vnuꝫ ens,ac q̄ intellio ſimplex eſt.g̊ q̄ va vel falſa, erit itellecta in po^a:oē.n.gñabile ac corruptibile apud Auer.ē itētio itelle cta in po^a.Intelligaꝛ g̊ itellio ab itellꝰ q̄ va in actu, ⁊ q̄riꝛ vtrū ſit eterna/vel corruptibilis.Si eterna/igiꝛ qua vera ē, erit vna nūo:⁊ icorruptibilis ꝯ opiōnē:dicebat.n.itellectio nem eē gñabilem ⁊ corruptibilē qua vera eſt,nūc vo dr̄ eā itellectionē,qua va eſt,eē eternā,⁊ vnā numero.Si corru/ ptibilis.g̊ actu intell'm erit corruptibile ꝯ Auer.qui vbiqꝫ ꝓ principio aſſerit omne intellectum in actu eſſe eternum.

¶Preterea.Probo etiam,ꝙ intellio q̄ va/ſit eterna , quia qua vera,eſt intellectio cōpoſitiua vel diuiſiua per cogitati/ uam phantaſmata cōponentē ⁊ diuidētē ꝯſtitutā:ſed ſemp eſt hō cogitans,ac cōponēs,⁊ diuidens phātaſmata. g̊ qua rōne itellectio vt ſimplex eſt eterna,q2 hoīes eternal'r phā/ taſiantur ſimpl'r, ſic intellectio, qua vera eſt, erit eterna, q2 ſcia ē perfecta ⁊ eterna:q2 homines ſunt eterni ⁊ numero equales:qui ſemp equal'r phantaſianꝛ.¶Preterea illa in/ tellectio que ꝯſideraꝛ vt vna, vel cōpetit intellectui p eius eſſentiam,vel vt ſalteꝫ obiectiue pficiꝛ a phantaſmatibus exi/ ſtētibꝰ in ſenſibus interioribus/nō p eēntiā,q2 tūc eēt opio Themi.ergo vt perficitur a phantaſmatibꝰ exñtibus in no bis,ſꝫ illa ſunt gñabilia/⁊ corruptibilia:⁊ eterna ſm ſpēm. g̊ illa intellectio erit eterna ſm ſpēm/⁊ corruptibilis re^u no ſtri:⁊ ſic nulla dr̄ia erit loqui de intellectione, vt intellio,⁊ vt vera/qm̄ vtraqꝫ erit eterna ſm ſpēm/⁊ gñabilis ſm nu/ merum:⁊ ſic diſtinctio friuola fuit.Hec tria ſatis,quoniam demonſtrant ꝯtra Auer.verum de his poſtea.

Queſita ¶Deinde ſup illo vbo Auer.ꝙ ex intellꝰ ⁊ itētiōe intell'a, fiat magis vnū q̄ꝫ ex mā, ⁊ forma. Queriꝛ p̊ cur ex intellꝰ ⁊ intelligibili nō ſit 3^m/nec ex intelligētia ⁊ orbe,ſed ex mā, ⁊ forma gñabili ſit 3^m.¶2° queriꝛ vtrū intell'm ⁊ intell's dici poſſint ꝑtes illius aggregati,ſil'r itelligētia ⁊ orbis par tes celi.¶3° ꝑꝑ qd ſit magis vnum ex intelligētia ⁊ orbe, ⁊ ex itellectu ⁊ intelligibili, q̄ꝫ ex materia ⁊ forma gñabilibꝰ. ¶Ad p̄mā dōm,ꝙ iō ex itellꝰ ⁊ intelligibili nō ſit 3^m:q2 itell's ⁊ itelligibile non ſunt inuicē cauſe ſimpl'r ſm eſſe,ſed intell's eſt cā ſimpl'r ſm eē ipſius rei intellecte,⁊ nō ecōtrario. Sil'r intelligētia eſt ſimpl'r cā ſm eē ipſius orbis,⁊ nō ecō/ trario:⁊ ideo nō ex equo cōcurrūt ad cauſationē tertij , ſed alterū tm̄ eſt cā alterius.vꝫ.intell's rei itellecte,⁊ intelligen tia ſui ꝓprij orbis.¶Ex h̄ pꝫ ad ſcd̄am:nō.n.ꝑt intelligētia eē ꝑs celi,nec res intellecta pars intelligentis,qm̄ ex eis nō cauſatur 3^m,cuius exiſtentia ſint,niſi ſumaꝛ pars equiuo/ ce ꝓ eo qō eſt aliqd alicuiꝰ:nō.n.ex cā ⁊ cauſato ſit aliqō totum,cuius vel cā ſit pars,vel cauſatuꝫ ſit pars:poteſt tñ ex eis fieri quedam vnio,cuius nec cā eſt ꝑs, nec cauſatuꝫ, niſi ſumēdo ꝑtē trāſcēdēter,ꝓ eo,qō eſt aliquid alicuius. Intelligētia.n.lꝫ nō ſit pars vnionis,eſt illiꝰ vnionis aliqd. ¶Ex his pꝫ cur ſit magis vnum ex intelligentia ⁊ orbe , ⁊ ex intellꝰ, ⁊ intellecto,q̄ꝫ ex mā ⁊ forma gñabili:ſit.n.ma/ gis vnum,q2 indiſſolubil'r vnū,q2 cum non ſint ſibiinuiceꝫ cāe ſm eē,intelligētia erit cā orbis ⁊ intell's rei intellecte/⁊ non ecōtrio.Indiſſolubil'r vo,q2 cum non ſunt inuicem cāe/ intelligentia erit cā orbis,⁊ nō ecōtrio/⁊ intell's rei itellecte,⁊ nō ecōtrio:⁊ ſic itelligētia nō erit forma depēdēs a ſuo ſubto nec cōſtituta i eē ꝑ illud:q̄re erit forā eterna, ⁊ idiſſolubil'r vnita ſuo orbi,ſili rōne de itellꝰ reſpectu rei intellecte. At cū ex forma ⁊ mā reſultat 3^m,h̄ ē qm̄ ſunt ſibiinuiceꝫ cāe:⁊ ſic forma depēdet a mā,⁊ erit corruptibilis.Scd̄o ex intel lectu ⁊ re itellecta ſit magis vnū,q2 nō ꝑꝑ 3^m,qō ex eis re ſultet:ſed ꝓpter ſe.ſ.q2 intelligētia orbi vniꝛ vnione, que ē ipſa intelligentia vnita.Hec pro opinione Auerrois.

¶Ulterius videnduꝫ eſt de eo qō ſupponit Auer.pro ſolu/ tione ſcd̄e.q.vꝫ.vtrū itell's ſpeculatiuus ſit ꝑpetuus, ⁊ in/ telligo ꝑ intell'm ſpeculatiuū pro p̄nti phiam,que eſt ſcien tia necioꝝ,aut eoꝝ/que ſunt per ſe. Et lꝫ de re hac poſtea dicemus:tñ nūc videamus vires Auer.Tribus ergo ratio nibus ꝓbat Auer.eternam eſſe phiam, que eſt ſcia vitatis tāta/q̄ꝫ ta eſt intellectui polis.Primo q2 artes ſunt ꝑpetue, que ſunt neccie vite humane.ergo phia,que eſt tota verita/ tis cognitio.Argumentum pꝫ,q2 artes ſunt de neceſſitate, quatenus ſunt nobis neccie,vt ſumus aīalia mortalia / phia eſt neceſſaria hoi:quo eſt aīal itell'uale. g̊ phia eſt magis de perfectione vniuerſi.q̄re ſi artes ſunt neccie:ſine qbus mun dus ſtare non pōt , cognitio vitatis erit magis neceſſaria. ¶2^a rō colligiꝛ ex verbis Auer.q2 phia ſiue cognitio veri tatis,vel intell's ſpeculatiuus/qui idem eſt,⁊ ꝑfectus in ma iori ꝑte ſui ſubti,ſꝫ maior pars ſui ſbti eſt ꝑpetua.ſ.genus humanū ſm pipateticos.¶3^a colligiꝛ/q2 phs ſit a pho ſi/ cuti homo ab hoie,ſꝫ hō ſemp fuit ab hoie.g̊ phs ſemper fuit a pho.ergo cognitio veritatis nunq̄ꝫ incepit. Et ſi dici tur hoc eſt ꝯ hiſtorias/que tradūt genus humanuꝫ p̊ fuiſſe rude,poſtea artes, ⁊ ſcias ad vſum ⁊ ad perfectiones eſſe inuentas.Innuit ſol'.Auer.ſcias ⁊ artes fuiſſe regionatim inuentas:nō aūt ſimpl'r.Cepit.n.cognitio vitatis i hac no/ ſtra ſeptētrionali regione que ſimpl'r nō incepit , q2 potuit eius integritas ſeruari in ea regione, que eſt ad meridiona/ lem polum/cum in vtraqꝫ ꝑte fieri poſſit conueniens habi/ tatio,vt decl'atum eſt in Metheorologia/⁊ Ariſt.affirmat. Attñ in vniuerſo fuit ꝑpetua:lꝫ regionatim poſſit recipe/⁊ deſinere:hec auer.¶Que defenſio eſt mera fictio,nec mi/ rum,q2 pō eius eſt fictio.Ariſto.n.2° politice inqt putan/ dum eſt illos priſcos hoies,ſiue ex terra geniti fuerint, ſi/ ue ex corruptione aliq ſeruati ſemis fuiſſe ignaros, ⁊ iprū/ dentes/qō de terra natis dr̄.Ecce qūo Ariſto.voluit aliqñ genus humanum fuiſſe ignarū:ac rude.Ideꝫ Plato li° de legibus,⁊ in Timeo ⁊ in re.p.q̄ſi ad verbū aſſerit:vñ apō Ari.⁊ Plat.diuulgatū eſt artes,⁊ ſcias ⁊ opiniones infini ties fuiſſe ortas,⁊ infinities corruptas.¶Tūc ad rōnes,ad primā pꝫ ſol'.q2 eſt directe ꝯ Ariſt.⁊ Plat.qō aſſumiꝛ,q2 ſiue humanū genus cepit,ſiue nō, cognitio veritatis fuit in hoibꝰ ſimpl'r orta.q2 poſt vl'e diluuium hoies fuerūt ru/ des,⁊ ignari ſm eos rudes quidē,q2 inertes.ignari vo , ga ſine cogne vitatis.Cum vo dr̄ hoiuꝫ genus viuere artibus ⁊ rōnibus,dr̄ hoc eē veꝝ/cū viuunt ciuil'r.At p̄mi hoies vi xerūt quodā modo recta nā ferino more,vt cetera aīalia. Q2 vo fuerint ignari,pꝫ:q2 ariſt.2° huius aſſerit aīam diu/ tius ſtetiſſe in ignorantia/q̄ꝫ in ſcia:⁊ loquiꝛ vl'r.¶Ad 2^am dōm maiorē partē hoium,in qua itell's poſſet eē ꝑfectꝰ,nō eē ſempiternā,q2 qñqꝫ fuerunt hoies valde pauci , inertes, rudes ⁊ ignari,vt dictum eſt,in qbus itell's non potuit eſſe ꝑfectus.¶Ad 3^am dōm,ꝙ phs dupl'r fieri pōt,aut per do ctrinam a p̄ceptore/velut hō ab hoie:aut ꝑ inuentioneꝫ,vt ariſt.Aſſerit p̊ poſter.⁊ hic eē pōt a ſeipſo,q2 mediantibus ſenſibus ⁊ lumine nāli itell's pōt deuenire ad quedaꝫ p̊^a ex qbꝰ deducit q̄dā poſtea per manus,vt Ariſt.aſſerit p̊ ⁊ 2° poſter.⁊ 2° meta^ce.Negaꝛ ergo phm fieri non poſſe niſi a pho:cum non ſit verū/niſi de pho/qui ſit ꝑ doctrinā vel di ſciplinā traditam a p̄ceptore.Primi.n.phantes ad cognem vitatis ꝓceſſerunt a ſe ex ipſa admiratione/p̊ meta. Veruꝫ de his in metheorologia/⁊ in li° de celo/⁊ i ꝓhemio phyſi/

Cō.iii

Bone rōnes ꝯ Auer. eaꝝ auſcultationum.¶Q2 vero hec ſit vitas,argumētor, ſicut nullus hō eſt,intellectus,nihil penitus de veritatis,co gnitione habeꝛ,⁊ ita intell's ſpeculatiuꝰ erit oīno corruptꝰ. Sꝫ añs ē pol'e:q2 lꝫ.n.hō pōt nō eē.g̊ ꝑt eē ꝙ nullus hō ſit.g̊ pol'e ē intell'm ſpeculatiuū nō eē:⁊ ita intell's ſpeculatiuus erit corruptibilis ſimpl'r , ſi erit corruptibilis corruptione noſtra nō ergo poteſt eſſe eternꝰ ex ꝑte itell's,⁊ vnꝰ,⁊ cor/ ruptibil' ex ꝑte nr̄a.¶Preterea.Si nullꝰ hō cogitat,itell's ſpeculatiuꝰ nihil ē.añs ē pol'e.g̊ ⁊ ꝯñs:g̊ itell's ſpeculatiuꝰ erit ſimpl'r corruptibil' ꝑꝑ nos:⁊ nullo° eternꝰ rōne itell's. ¶Preterea ſi oīs hō dormit/itell's ſpeculatiuꝰ nihil ē q2 i ſba ſeꝑata pol'e ⁊ eē idē.g̊ ſi eē ⁊ ipol'e idē.Añs āt eſt pol'e. g̊ ⁊ ꝯñs.Q2 vo añtia harū rōnū ſint poſſia/pꝫ:q2 q̄libet ſin/ gularis ē polis,⁊ altera alteri nō incōplis.g̊ vlis erit polis: veꝝ de his poſtea.Nūc vo ſatis ſit ꝺclaraſſe has ꝯñtias fir/ mari in eo qō Auer.dicit.ſ.ꝙ ꝺſtructi idiuiduis app̄hēſis/ intell's ſpeculatiuꝰ ꝺſtruiꝛ,q2 oibꝰ illis deſtructis : vlia de/ ſtruunꝛ.Q2 aūt illa deſtrui poſſint:ꝓbauimus tribus rōni/ bus,p̊/ſi nullus hō eſt.2°/ſi nullus hō cogitat.3°/ſi oīs hō dormit.In cauſis.n.pſis ſi h̄ eſt,illud eſt:⁊ ſi hoc nō eſt,illō nō eſt.q̄re cū ſeqnaꝛ ſi nullus hō eſt,itellectus ſpeculatiuus nō eſt:⁊ ſi maior pars hoium eſt,intell's ſpeculatiuus eſt. g̊ intellectus ſpeculatiuus dr̄ eternus ⁊ corruptibilis ſimpl'r ꝑꝑ nos,⁊ nullatenus rōne intell's mālis.

De ꝯpō ne itelli/ gētiaꝝ ¶Ulterius recēſendū eſt aliquid de cōpōne itelligētiaꝝ,an/ .ſ.intelligentie cōponanꝛ ex actu ⁊ po^a,vt Auer.dicere vr̄. Et vr̄ ꝙ nō,q2 tūc nulla intelligentia eſſet ſimplex.¶Pro p̊^a ſuppō diſſolōne igiꝛ ſupponamꝰ oēm intelligētiā:imo oēm rem, que eſt citra deū,ab eo recedere ac ꝺficere,ſil'r ⁊ ipſaꝫ māꝫ, que ꝓ mō exēpli gr̄a dicaꝛ nō gradus entis.Ex hac ſuppō/ 2^a ſuppō ne accipiꝛ,ꝙ id q̊ vnaqueqꝫ res deficit a deo,defectus diui/ Excer// ptum. ne perfectionis eſt.nā eo defectu ⁊ intelligētia,⁊ vnaqueqꝫ res , a diuina perfectione deficit. Id vero,quo mām , atqꝫ nō grādū entis excellit,actus,⁊ ꝑfectio dr̄.¶2° accipiamꝰ ꝙ talis defectus,quo vnaqueqꝫ res deficit a dina ꝑfectiōe dici pōt/⁊ negatio/⁊ p̊uatio/⁊ po^a.Negatio qdē rōne habi ta ad ipſaꝫ reꝫ que deficit:eſt.n.hic defectus in re ipſa defi/ ciente carentia dine pfectionis,quā hr̄e non pōt in eo ꝙ il la res.vbi cā.defectus/quo itelligentia lunaris deficit a ꝑ/ fectione diuina/rōne habita ad intelligētiā deficiētē/ qa il/ lā nec hꝫ,nec hr̄e pōt in eo ꝙ lunaris itelligētia, negatio ē, rōne habita ad cōe genꝰ ipſi,q̄ deficit,⁊ ipſi deo,a cuius per fectione deficit,priuatio ⁊ potētia dr̄.Priuatio qdē, q2 ē ca rētia in ſbto apto nato rōne gñis:nō.n.lunari intelligētie re pugnat diuina perfectio ſub rōne gñis,qō eſt ens,veluti tal pe ſub rōne aīalis nō repugnat viſus:qua rōne po^a dr̄ , qm̄ lunaris intelligentia/ſub rōne entis capax eſt diuine ꝑfectio nis.Pꝫ g̊ ꝙ in oī re citra deum,⁊ mām eſt repire potētiaꝫ 3ª ſuppō quādā,q̄ ſaltē vt ens pōt eē ꝑfectior q̄ꝫ ſit.¶3° accipiamꝰ, ꝙ ſili rōne gradus,quo vnaqueqꝫ res excellit nō gradū en/ tis,qcqd ſit illud,actus dr̄.nā quo excellit mām vel nō gra dum entis ⁊ agit,⁊ accedit ad formā.g̊ actus dr̄. ¶Ex his Coro^m ſequiꝛ in oī re citra deū po^am eē,qua eē pōt ꝑfectior q̄ꝫ eſt, Diluci° ſaltē,vt ens,⁊ actū quo ⁊ a nō gradu entis recedit,⁊ q̄ ageꝛ Quotu plex cō/ poſitio. pōt.¶Tūc ſeqꝛ decretū Auer.oēm reꝫ citra deū eē cōpo/ ſitā ex potētia ⁊ actu:verū cōpoſitū ex aliqbꝰ bifariā ē, aut cōpōne vnionis,aut cōpōne mltiplicitatis,vnaqueqꝫ.n.res cōponitur ex po^a ⁊ actu,ex p̊uatiuo ⁊ poſitiuo:nō quidem cōpōne vnionis:non.n.in tali cōpōne actus vniꝛ poꝫ,nec ꝯ po^a actui,ſꝫ entitas cuiuſqꝫ rei eſt multiplex , quatenus ad Qual'h ꝯpō i in/ telligen tijs. diuerſa cōparabilis eſt,q2 vt diuine perfectione cōparaꝛ,eſt po^a:vt vo nō gradui entis,eſt actus,q̄ ſit,vt nihil aliud ſit h̄ cōpoſitio,quā Auer.ponit in omni re citra deū:niſi res ip ſa ad diuerſa cōparabilis:hec de compoſitione.

Pō Cā/ dauēſis. ¶Ulterius queres vtrū hec compoſitio in intelligentijs di/ ci poſſit ꝯpō ex intellectu agente,⁊ poſitiua vt po^a q̄ deficit ſit in intelligētia intell's polis/actus,quo excellit nō graduꝫ entis,ſit intell's agens.¶Rñdet Cādauēſis ꝙ nō alioquin vnaqueqꝫ intelligentia eſſet trāſmutabilis ab ipſis phātaſ/ matibꝰ.¶Preterea.Intelligētie dr̄nt ſpē ⁊ iter ſe,⁊ ab aīa itelliua/at ſm Auer.vterqꝫ itell's ē in oibꝰ vnꝰ nūo.¶Pre terea.In oī re eſt defectꝰ,⁊ exceſſus:⁊ ſic in oī re citra deū, ⁊ ſupra māꝫ eēt vterqꝫ itell's.¶Mihi vo vr̄ ſaluo melio/ ri iudicio intell's agētē/⁊ intell'm pol'eꝫ poſſe accipi ſꝫ id,qō ſunt:⁊ ſic ſunt in oī re:qm̄ in oī re eſt ꝺfectꝰ,⁊ exceſſus:aut ſm rōnē q̄ ſunt:⁊ ſic in ſola aīa intellectiua ſunt , nā in hac ſola defectus ille ꝑfici pōt ab itelligibilibus:mō eatenꝰ itel lectus polis eſt,q̄tenus eſt ab intelligibilibꝰ ꝑfectibilis,q̄te nus vo exceſſus eſt,quo intelligibilia po^a efficiunꝛ actu itel ligētia,dr̄ agēs.Cū igiꝛ in nulla re citra itelliuā aīaꝫ ꝺfectꝰ eſt ab itelligibilibꝰ ꝑfectibilis,cū i oī re citra aīaꝫ ꝺfectꝰ il/ le ſit ꝑticularis,ac indiuidualis nulliꝰ erit capax.recipe,ni/ ſi fortaſſe idiuidual'r ac māl'r.In rebꝰ vo ſupra aīaꝫ, ꝺfectꝰ ꝑfici nō pōt ab itelligibilibꝰ,adeo parū ab ipſo deo deficiūt vt nō egeāt ꝑfici ab itelligibilibꝰ.Pꝫ g̊ i nulla alia remiſi i ſo la aīa,defectū eē itell'm pol'eꝫ,⁊ exceſſuꝫ eē agētē.¶Per h̄ ad rōnes,dōm ad p̊^am ꝙ intelligētia trāſmutareꝛ ab intelli/ gibilibꝰ:qñ defectꝰ ille in aīa ⁊ i itelligentia eēt eiuſdeꝫ rō/ nis phyſice,dico phyſice,q2 bene eſt eiuſdē rōnis metaphy ſice,q2 eſt eiuſdem rōnis potētie in oibꝰ,qm̄ per illuꝫ vna/ queqꝫ res eſt capax diuine perfectionis ſaltem per rōnem entis.¶Ad ſcd̄am dōm,ꝙ intell's poſſibilis ea ratione , q̄ eſt intellectus polis,eſt ſolum in anima,⁊ ſm fictionē auer. vnicus in omnibus.naꝫ ſm id quod eſt , eſt alterius rōnis phyſice in anima,q̄ꝫ ſit in ceteris.¶Tertia etiam deleta ē, quia ſm id qō ſunt ſaltem ſub rōne methaphyſica tales in tellectus ſunt in omnibus:non autem ea ratione qua ſunt.

Quō in telligen/ tie itelli gant. ¶Quo vero modo intelligentie intelligāt,nō eſt facile diſ ſerere:tamen pro p̄nti doctrina dicamus ꝙ intelligētie mo uentes ſtellas,intelligunt res citra ſe,⁊ ſupra ſe ſm phos, nō tñ eodem mō:res.n.citra ſe , intelligunt apprehenſione ſue eſſentie:q2 eſt intelligētia ꝑ ſuaꝫ eſſentiā cā diuꝫ eorum que ſub ipſa ſunt,⁊ citra ipſam, ideo eēntia eritꝛ ſimilitudo formalis oium eorū:quorū ipſa per eēntiā eſt cā,⁊ ſilitudo cauſalis ſm oēm rōnē cauſe,qua res ipſe ſunt cauſabiles: vel omni cauſali rōni equipollens.ergo apprehenſione ſue eſſentie intelligentia intelligit omnia ſub ſe.quoruꝫ ipſa eſt cā.Diximus.n.in theologicis ꝙ quelibet intelligentia vno intuitu apprehēdit obiectiue ſuā eſſentiam, ⁊ conſecutiue atqꝫ reſultatiue ceteras res ſub eſſentia:quorū ꝑ eēntiaꝫ eſt cauſalis rō:⁊ ſilitudo.nā eſſentia intelligentie eſt cā omniū rerū citra ſe includens oēm rōnem cāe,aut illa equiualens/ qua ille eſſe poſſunt,⁊ eſt formalis ſilitudo illarum.Quare cōprehenſione ſue eſſentie,que eſt formalis ratio,⁊ icludēs oēm rōnem cauſe,illas nō obiectiue,ſꝫ cōſecutiue itelligūt. Si.n.obiectiue illas itelligerēt,vileſcerēt.q2 intellectio de penderet ſaltem vt ab obiecta ſcd̄ario ab aliqua re imper/ fectiore ipſa intellectione,⁊ cum intellectio ſit intelligentia: tūc intelligentie dependerent ſaltem ſcd̄arie a rebus iꝑfe/ ctioribꝰ ipſis.Pꝫ ergo ꝙ intelligētie oīa ſub ſe inferiora in telligunt apprehenſione ſue eſſentie.¶At ſbas ſuperiores

Quō ap prehen/ dit ſupe riores ſubas. intelligit vnaqueqꝫ intelligentia per eſſentiā ſuperiorum, h̄ eſt intellectione,que eſt ſubſtātia ſuperiori obiectiue appre henſa:non.n.intelligentia lune intelligit deum vel proximā intelligentiā ſibi ſuperiorem intellectione,aut ſpē,aut lumi ne cauſato ab illis,in ipſa recepto:q2 ſm peripateticos ſba eterna,pura,ac ſimplex accidentis ſbm eſſe nō poteſt:ergo inferior intelligit ſuperiorem intellectione, que eſt res que obiectiue intelligiꝛ.Hoc.n.eſt intelligere aliquid per eſſen tiam rei intellecte,queqꝫ dr̄ intuitiua intellectio,ſm Auer. qua rōne ſit,vt ſuperiori intelligentia ſit ſibi ⁊ inferiori ob/ iectiua intellectio,ſibi qdē per eſſentiam atqꝫ idētitatē.In/ ferioribꝰ vo itelligētijs ꝑ copulationē non quidem realeꝫ ſed intentionalē ac obiectiuā.Huius vo rei cā eſt defectus

Cauſa

il le, quo intelligētie ꝯficiunt, ⁊ ab ipſo deo, ⁊ a ſingulis ſuperiorib⁹, mō, quo cauſatū ſemꝑ deficit ab eius cā, rōne. n. huius defectus quelibet inferioꝛ eſt intētionalr̄ ac obiectiue a ſuperioꝛi ꝑfectibilis: nō ergo ab rōne Auer. li. deſtr. deſt. aſſerit inferioꝛē intelligētiā ſupioꝛa intelligere intellione, q̄ ē cā intelligētis: inferioꝛa vō intellectiōe cāe reꝝ intellectaꝝ.

De intellectione dei.

¶ Ex his ſeq̄r ꝙ deus a nullo itelligibili perfici pt nec realiter, nec itētionalr̄, cū i eo nullus ſit defectus, quo ꝑfici poſſit. Recte'ḡ dixit Auer. ꝯpōnē ex po^a ⁊ actu eſſe in oī intelligētia intelligēte aliud, qm̄ niſi in ipſa intelligentia eſſet defectus, nō poſſet ꝑfici ab alijs intelligibilibus, qꝛ igit̄ in deo nullus talis defect⁹ eſt, ipſe nō intelligit niſi ſe obiectiue, cetera vō, quoꝝ eſt cā, intelligit apprehēſione ſue eſſentie cōſecutiue, que eſſentia eſt foꝛmalis rō, ac cauſalis oīum reꝝ. Hec ſunt, q̄ peripatetici arbitrātur / an vō ita ſit in theologicis abunde diſputauimus: nūc vero vt peripatetici locuti ſumus.

De itellectu agēte.

¶ Aiaduerte de mente Auer. ꝙ aīa intellectiua itelligit ſe ⁊ ſuū agētē intellm̄ in illo ꝑoꝛi, in quo ꝓcedit copulationē ſui. ſ. cū ſphera humana, ⁊ cū vno dato hoīe, ⁊ h̄ ꝑ eſſentiā. ita ꝙ eius eſſentia, q̄ eſt intell's agēs, ē ſua cōpꝛehenſio, ⁊ in tali cōpꝛehēſione nō opꝫ aiam eē denudatā a re intellecta: cū nō fiat ꝑ receptionē, ſed ꝑ eēntiā, ⁊ itelligit res mālēs vlr̄, ⁊ ab illis opꝫ vt ſit denudata realr̄ ⁊ itētionalr̄. Dico realr̄, qꝛ nō oꝫ eſſe aliqua res mālis, ſicut ea ſunt, q̄ intelligit. Dico intentionalr̄: qꝛ nō oꝫ hr̄e ſpēm aliquam quaſi ſibi inditam a nā / per quā illas intelligat, vt dictū eſt, qm̄ intell's agēs, quē pꝛehabet, non eſt medium receptiuū, ſed diſpoſitiuum: nec eſt ſpēs cauſalis ac foꝛmalis reruꝫ, quas intelligit, cū non ſit cā rerū ꝑ ſuam eſſentiā. Tu vō aiaduerte hec: qꝛ in collectaneis erant obſcure dicta.

Q̄ō p^a. an itell's ſit ſbalis foꝛa humani cōpoꝛis.

¶ Ulterius recenſendū eſt vtrū intellectus ſiue aīa intelliua ſit ſbalis foꝛma humani coꝛpoꝛis. ¶ Cādauēſis inter auerroiſtas non mediocris ſectatoꝛ aſſerit intellectiuā aiaꝫ eſſe imoꝛtalem / ⁊ eē ſubalē, ⁊ foꝛmā humani coꝛpis iplicare ꝯdictionē: qꝛ ſm̄ eum hec ꝯn̄a eſt necia intelliua aīa ſiue intellectus eſt ſbalis foꝛma humani coꝛpoꝛis: ḡ eſt genita ⁊ coꝛruptibilis. Propterea aſſerit aiam intelliuam eſſe hoīs foꝛmam aſſiſtentem, ⁊ non infoꝛmantem, vniriqꝫ coꝛpoꝛi ſm̄ opōnē, nō aūt ſm̄ eſſe. ¶ Pro hac pte multe ſr̄ rōnes quas nos in libꝛo de intellectu fecimus.

Li° pꝛio trac. 2°. c. 15.

Et ꝓ pn̄ti doctrina argumentoꝛ / oīs foꝛma q̄ exiſtit exn̄tia totius coꝛrūpitur coꝛruptiōe totius cōpoſiti / cuius eſt foꝛma: hec eſt ꝑ ſe euidēs. Sed foꝛma infoꝛmans māꝫ exiſtit exn̄tia totius, ḡ coꝛrūpitur toto cōpoſito coꝛrupto. Sed aīa eſt foꝛma infoꝛmans māꝫ / ḡ coꝛrūpit̄ coꝛruptione totius.

Li° pꝛio trac. 2. c. 10.

¶ Qꝛ vō intellectiua aīa ſit foꝛma aſſiſtēs coꝛpoꝛi humano, declarat, qꝛ ei vnitur ſm̄ opōnem. pꝛimo quidē quo agens ⁊ patiens ſunt vnū in opōne. Scōo per modum quo artifex vnit̄ inſtr̄o. Tertio per modum quo mobile vnitur motoꝛi: intell's. n. patitur a phantaſmatibus, q̄ ſunt aliqd humani coꝛpis: ḡ vnit̄ nobis mediantib⁹ phantaſmatibus, vt patiēs agenti. Ampli⁹ intellectus mouet̄ apud ipm̄ a phātaſmatibus, vt mobile a motoꝛe: ḡ vnit̄ nobis mediātibus phantaſmatibus vt mobile motoꝛi. Rurſus intell's vtit̄ coꝛpe, vt inſtr̄o: ḡ vnit̄ nobis vt artifex inſtr̄o. Quare ex intellu ⁊ hoīe fit vnum ſm̄ opōnē tribus rōnibus: ⁊ ita erit foꝛma humano coꝛpi aſſiſtēs, ⁊ nō ipꝫ infoꝛmās. Quo vō mō aſſiſtat intelligētia, oꝛbi, ⁊ aliter q̄ꝫ aīa intelliua, hoī / libꝛo de itellu diſputauim⁹.

Li° pꝛio trac. 2. c. 10.

¶ Hāc pōnē, quā Joānes candauēſis Auerroi impoſuit, eidem antiqui noſtri fere oēs ipoſuerunt, vt Thomas, Albertus, Egidius, ⁊ alij. Suſtinuit vō hāc pōnē Candauēſis, ⁊ pꝛo opinione oīum peripateticoꝛum, ⁊ pꝛo veritate ipſa: lꝫ diſſimulet hec ſe opinari. Et q̄ꝫq̄ꝫ pōnem hanc libꝛo pꝛimo de intellu refutauimus, pōt nouis rōnibus refutari. ꝑ qꝛ hac pōne conceſſa / humanum coꝛpus nō eēt ꝓpꝛiū ſbm̄ intellectus, ſed locus aīe intellectiue, qꝛ cum aīa intellectiua nō ſit in humano coꝛpoꝛe, vt foꝛma infoꝛmans, ſed ſolū ſm̄ operationē, cum ſit ſuba ſeparata / erit in noſtro coꝛpoꝛe, vt in loco: ſuba. n. ſeparata, vt in loco ibi eſt, vbi operat̄. Hoc aūt nullus peripateticus ſomniauit.

Tra. 2. a ca. 19. ⁊ inde per pl'a capita.

¶ Preterea. Nō magis aut intimi⁹ alicui viuenti actus viuēdi cōpetit / q̄ꝫ viuēdi po^a, cū actus ⁊ potētia circa idē fiāt, vt libꝛo de celo diximus. ſed viuere ſm̄ intelligere competit hoī foꝛmalr̄ ſꝫ Cādauenſeꝫ: dixit. n. vnā eſſe opōnē foꝛmalr̄ vtriuſqꝫ. ſ. hominis, ⁊ intell's, ḡ poſſe viuere qō eſt ꝑ itellꝫ ineſt foꝛmalr̄ hoī. ⁊ qdē magis. ¶ Preterea. pꝛimo de aīa ſit hec ꝯn̄a, ſi nulla eſt aīe ꝓpꝛia opō, nō contingit aiam ipſam ſeparari a coꝛpe.

T. c. 11 ⁊ inde

Cū igitur ſaltē dū viuimus, nulla ſit aīe itelliue ꝓpꝛa opō: vt ibidē Ariſt. ꝓbat longo ꝓceſſu, qn̄ illa dependeat a coꝛpe: vt etiā Auer. eo loco ꝓbauit: ḡ ſaltē dum viuim⁹ itellect⁹ nō pōt eē foꝛma ſeparata ſm̄ eē ab humano coꝛpoꝛe, ⁊ illi ſolū aſſiſtens. ¶ Preterea. Si intell's vnit̄ hoī non ſm̄ eē, ſꝫ ſm̄ opōnē, hoc pōt eē quatuoꝛ modis, vel qꝛ vt patiēs patit̄ a phātaſmatib⁹, que ſunt in nobis cogitantibus, ⁊ h̄ non. qꝛ tūc homo cogitās, in quo eſt phantaſma agens potius intelligeret̄ ab intellu, q̄ꝫ intelligeret per intellm̄ pꝛobo ꝯn̄am ⁊ ſuppono ab eadē virtute appꝛehendi ſubiectū, a qua appꝛehēdit̄ eius accidēs, vt ſi viſus appꝛehendit coloꝛē exiſtentem in pariete / appꝛehendit parietem, ⁊ ſuppono ſubiectū cuius accidens appꝛehendit̄ ab aliqua virtute non cognoſcere per illam virtutem, a qua eius accidens appꝛehenditur: paries. n. non videt per viſum: e quo ſuus coloꝛ appꝛehenditur. Tunc argumentoꝛ conſequentiam. naꝫ cum intellectus patitur ſpeciem a phantaſmatibus exiſtentibus in hoīe cogitāte, vt illius accidentia: ergo intell's appꝛehendit phantaſmata per ſe, ⁊ cogitanteꝫ ꝑ accidens, qō eſt illoꝛum ſubiectum: vt pꝫ ꝑ pꝛimā ſuppoſitionē. Cuꝫ autem nullū ſubm̄ appꝛehendat ꝑ illaꝫ virtutem e qua ſuum accn̄s appꝛehendit̄ ꝑ ſcōam ſuppōnem. ḡ homo cogitans non poterit appꝛehendere ꝑ intellm̄, ſed ſolum appꝛehendetur. Scōo mō eē pōt: qꝛ intell's mouetur a phantaſmatibus exn̄tibus in hoīe cogitante, ⁊ hoc minime, qꝛ eodē mō pōt refelli vt pꝛimuꝫ. naꝫ in hoc caſu moueri ⁊ pati idē eſt. Tertio pōt eſſe: qꝛ intell's vnit̄ nobis, vt ars inſtr̄o: ⁊ tunc per itellectū minime intelligere poterimus: nunq̄ꝫ. n. vnio artis cum inſtrumento eſt tanta / vt inſtr̄m foꝛmalr̄ poſſit intelligere per ſuam artem, niſi inter artem, ⁊ inſtr̄m ſit foꝛmalis vnio. Preterea tunc intelligere ipm̄ erit coꝛganicuꝫ: qꝛ expletur per coꝛpus, vt per inſtr̄m intell's. Quarto pōt intelligi intellm̄ homini cogitanti copulari ſm̄ operationē: quatenus idem eſt compꝛehenſum ab vtroqꝫ, ⁊ hoc minime: alioquin viſus copulari poſſet diaphano illuminato ita vt ex viſu ⁊ diaphano illuminato fieret vnum in operatione viſiua. Siquidē idem coloꝛ numero eſt in diaphano illuminato ⁊ in viſu. Diaphanū. n. illuminatum ita cōtinet potentia pꝛoxima coloꝛes viſibiles, vt cogitatiua continet potentia pꝛoxima intelligibilia. ergo ex viſu ⁊ diaphano illuminato ita poſſet fieri vnum in operatione viſiua, vt ex intellectu, ⁊ hoīe cogitante. ¶ Preterea. Accipio hominem qui eſt cōpoſitus ex cogitatiua ⁊ coꝛpe, vel ita compoſitus per cogitatiuā completur in ſpē, vel pꝛo cōplemento in ſpē requirit intellectū, per quem vltimo in humana ſpē reponatur. Nō eſt completus in ſpē per cogitatiuam: qꝛ tūc intelligere eſſet homini operatio extrinſecus accedens ⁊ aduentitia, ⁊ omnino accidentalis, ſiquidē oīs operatio q̄ alicui nō cōpetit per eius ꝓpꝛiam ⁊ ſpecificā foꝛmā, eſt ei accidentalis, aduentitia, ac extrinſecus accedēs. nulla enim foꝛma cōplet in ſpē aliquod, qō non det illi operationem competentem illi ſm̄ ſpēm. Preterea ſi cogitatiua cōplet hoīeꝫ in ſpē: tunc hō eſſet mere ⁊ foꝛmaliter bꝛutum. deduco, qꝛ lꝫ cogitatiua ſit ꝑfectioꝛ ceteris gradibus ſenſitiue partis, non tn̄ erit terminum gradus ſenſitiui: vt 2° huius deductum eſt ex textu Ariſt. vbi declaratum eſt vltimuꝫ ad qō ꝓgredit̄ nā moꝛtalis eſt cogitatiuuꝫ: qō conſtituit ꝑfectiſſimū bꝛutū: vt pygmeū: vt diximus. Quare ſi hō nō ꝯpletur in ſpē ꝑ cogitatiuū, cōplebit̄ ꝑ intelliuū: ⁊ ita intelliuū erit foꝛma perficiens / ⁊ nō tm̄ aſſiſtēs.

T. c. li

Alia pō Auer.

¶ Propter hec argumēta alij Auer. ſectatoꝛes dixerūt ad mētē Auer. intellm̄, intellectiuāqꝫ aiaꝫ eē ſubalē foꝛmā hoīs, q̄ hoīeꝫ in ſpē ꝯſtituit, nō aūt a coꝛpe ꝯſtitui. Jmaginant̄. n. eſſe bifariā foꝛmā / alterā, que ſubm̄ ꝯſtituit, ⁊ ab eo ꝯſtituit̄: ⁊ he foꝛme ſunt, quas Auer. vbiqꝫ appellat virtutes in mā, mālēs, ac foꝛmas in mā, dicunturqꝫ ſubm̄ ꝯſtituētes, ꝙ ei ſpēm ⁊ nomē, ac definitionē ꝓbeāt: ꝯſtitute vō ꝑ ſubm̄, ꝙ e ſubtis depēdeant in eē, ⁊ ꝯſeruari: vtpote, qꝛ cō ſubto icipiūt, ⁊ cū ſbto deſinūt, q̄les ſunt, ⁊ elmtarie ⁊ miſtoꝝ foꝛme, atqꝫ aīaliū ⁊ vegetabiliū aīe. Alterā vō, q̄ ſubꝫ qdē ꝯſtituit, ab eo vō nō ꝯſtituit̄, ꝙ ab illo nec in eē, nec in ꝯſeruari pēdeat. Cōſtituit̄ vero, ꝙ ab ea ſubm̄ depēdeat ⁊ nomē ⁊ rōnē ab illa ſuſcipiēs. Huius gn̄is celeſtes aīas arbitrat̄ Auer. eſſe oꝛbiū foꝛmas: vt lib. 2° de celo, ⁊ ꝑ auſcultatiōis phyſice. ⁊ 8°. ⁊ lib. de ſba oꝛbis, ⁊ alibi pluries aſſerit.

Cō. 3. Cō. 63. Cō. 52.

Quare itellm̄ hoc pacto hoīs foꝛmā tradūt, ꝙ hoīem cōſtituat in eſſe, ⁊ ipm̄ in ſpē reponat, ⁊ definitionē ⁊ nomē illi pꝛebeat. Hinc dixerūt intellm̄ bifariā copulari nobis vno mō ꝑ nām: alio mō ꝑ volūtatē: vt Auer. innuit in pn̄ti cōmēto. Per nām qdē q̄tenus e pn̄° noſtri oꝛtus ſua nā ⁊ hoīs diſpōne cepit eē naturalis nobis foꝛma, dās nobis eē, quo reponimur in humana ſpē, ⁊ nomē ⁊ rōnē, qua, ſumus ⁊ hoīes, ⁊ aīalia rōnalia. Per volūtatē vō, quatenus ꝑ voluntatē phantaſmata ſpeculamur, quibus mediantibus intell's copulat̄ nobis, vt pn̄m itelligēdi: vt poſtea dicem⁹ in h̄ 3°.

Cō. 36.

¶ Sꝫ ꝯ hāc pōnē emergūt dubitatiōes. p^a qdē, qꝛ tūc cogitatiua nō erit hoīs foꝛa, qō eſt ꝯ Auer. vbiqꝫ: vt cōmēto 6° ſequēti videbit̄. Et ſi eſt, tūc vnū ſubm̄ hēbit plures foꝛas ꝯ auer. lib. de ſuba oꝛbis, ¶ Scōa qꝛ tūc oēs hoīes erūt vn⁹ hō nūo, ⁊ tu eſſes ꝑ eſſe meū, ⁊ ḡ eſſeꝫ ꝑ eē tuū, ⁊ vlr̄ hō eēt anteq̄ꝫ eēt. ⁊ deducitur ꝯn̄a, vt deductū ē: qꝛ oē cōpoſitū, cuius foꝛma eſt vna nūo ſeparata / h̄ ē nō depēdēs a ſuo ſubto, eſt vnū nūo in ſpē: vt Auer. ꝓbauit ꝑ multas rōnes: ⁊ ſic hō eēt anteq̄ꝫ fieret, ⁊ tu eſſes per eſſe meū, ⁊ ego eſſem per eſſe tuuꝫ, ⁊ oīa hec ſequunt̄. ſi intell's daret eē hoībus, ⁊ eſſet vn⁹ nūo omnium. ¶ Preterea. Cū intell's oīa itelligat, ⁊ eſt nobis copulatus ꝑ nām: tunc ſicut hō naſcit̄ cū intellu ſibi copulato, naſceret̄ cū ſcia oīum ſcibiliū ſibi copulata. ⁊ ita ſcire erit reminiſci: qō Auer. vbiqꝫ negat.

Euaſio dubōnū

¶ Sꝫ has dubōnes enituntur euadere, ex eo qꝛ dicunt intellectum non eſſe totam hoīs aiam ſed quaſi ſemiaiam, vel ſemifoꝛmā. Fingunt enim de mente Auer. illud anime, qō ex ſemine deducitur, qō dicatur gr̄a exēpli, cogitatiuū, eē medietatē aīe humane. Alterā vō medietatem eſſe intellm̄ extrinſecus accedentem qō dicat̄ intellectiuū. Ex his vō aſſerunt cōſtitui totam hoīs aiam. que quidem erit numerata pꝛo nūo hoīum, nō eterna, ſed nouā, lꝫ intellus ſit vnus nūo, ⁊ eternus. ¶ Per hanc ergo fictionem deletur pꝛima dubitatio, qꝛ dicendum eſt cogitatiuū ipm̄ nō eē hoīs totā aiam, nō tn̄ fruſtra eſt: qꝛ eſt humane aīe, quaſi altera ſemiaia, atqꝫ ſemifoꝛma, ⁊ ſic ſubm̄ non hꝫ niſi vnā ſolā foꝛmam ſpecificam: hr̄e vero plures foꝛme vnius ptes ꝓhibet nihil. ¶ Deletur ſcōa: qꝛ tūc oēs hoīes eſſent vn⁹ nūo hō, qn̄ oīum hoīum foꝛma eēt vna nūo, modo licet altera pars ſit vna nūo: tota tn̄ hoīs anima eſt numerata. Deletur ēt quod addit̄: qꝛ ḡ eſſem per eſſe tuum, ⁊ ⁊ tu per meum: ſi amboꝛū tota aīa ac foꝛma eſſet vna numero, modo lꝫ pars foꝛme vtroꝛūqꝫ vna nūo ſit: tota tamē nō eſt vna nūo. ¶ Tollit̄ ⁊ tertia ꝙ lꝫ intell's copuletur nobis in pꝛincipio per nām non copulat̄ nobis, vt pn̄m intelligendi, qꝛ diximus eum nobis copulari vno mō vt pꝛincipium intelligendi, ⁊ vt pn̄m eſſendi. vt pncipiū eſſendi copulat̄ nobis per eſſentiā. vt pn̄m vero intelligendi copulatur nobis per phantaſmata, eſſet ergo ſcire reminiſci quando in pn̄° nobis vtroqꝫ modo copularetur: ⁊ non ſtatim intelligere

mūs motibus coꝛpoꝛeis impediti, vt Plato ait. ¶ Qꝛ autē hec poſitio conſonet dictis Auerrois multifariam pꝛimo de intellectu libꝛo demonſtrauimus.

Trac. 2 c. 8.

Ex his patet de mente iſtoꝛū. ꝙ cum Auer. aſſerit in anima intellectiua eē has duas partes intellectum agentem, ⁊ poſſibilem. per aiam nō intelligit totam hominis aiam, ſed ſemianimam, nec intelligit per ptes, partes illius conſtitutiuas, ſed ptes quib⁹ aīa componitur cōparatiua compōne, quatenus. ſ. deiicit a pꝛima perfectione / ⁊ a non gradu entis ſuperegreditur: vt ſuperius dictuꝫ eſt ⁊ ſtatim repetetur.

Dubitationes.

¶ Sed dubitabis: nam Auer. clariſſime in hoc commento aſſerit intelliuam aiam eſſe completam, ⁊ quartum genus entis ex intellectu agēte, ⁊ poſſibili tanq̄ꝫ ex ſimilibus materie, ⁊ foꝛme compoſitū. ¶ Preterea quid de intellectu agente ſm̄ hanc opinionem / vtrum ſit pars humane anime, vel ſeparatus, ex hac enim determinatione non eſt manifeſtuꝫ. ¶ Preterea Nō vꝫ quō ſeparata ⁊ eterna ſubſtantia poſſit eſſe alicuius coꝛruptibilis foꝛme pars ſine ſui mutatione, nam ſequitur nunc eſt pꝛimo foꝛma vel pars foꝛme, ⁊ pꝛius nec fuit foꝛma, nec pars huius foꝛme: ergo mutatur.

Deſen°.

¶ Diximus pꝛo huius opionis, defenſione aliquando, intellectum non eſſe aiam totam, nec eſſe ſubam in ſpē completaꝫ: cum ſit hoīs ſemiaīa: ſiue ſemifoꝛma. Tunc ad rationem diximus intellectū eē 4^m genus eē cōpoſitum ex intellu agente ⁊ intellu poſſi, non tanq̄ꝫ ex re ⁊ re realr̄ diuerſis: ſꝫ ſm̄ nr̄um modū intelligēdi, quo illuꝫ itelligim⁹ ab ipſo deo recedere, ⁊ a nō gradu entis ſuperegredi. per id. n. quo e nō gradu entis eleuatur, cōponitur ex intellu agēte, ſine quo intelligibilia nō intelligeret. per id quo recedit a deo ex poſi intellectu cōponit̄, quo ab intelligibilib⁹ perficit̄. Tunc dico eam ſubam eē in ſpē cōpletā, que ex mā ⁊ foꝛma cōponit̄ / vel ex his ſimilis tanq̄ꝫ ex re ⁊ re realr̄ diſtinctis. At qō componit̄ ſꝫ nr̄um modū itelligendi ex his ſilibus nō realr̄ diſtintcis, pt eſſe pars alicuius foꝛme totalis. De agente vō intellu dico alterū eē quaſi ſolē / qui ſm̄ Auer. eſt deus. Alteꝝ quaſi lumen, q eſt gradus, quo ſemiaia illa eleuat̄ a nō gradu entis. h̄. n. gradus ſe hꝫ, vt lumen reſpectu alterius gradus, q dr̄ poſis intell's. nā ſine h̄ gradu, ille gradus q eſt itell's poſis: nunq̄ꝫ ab intelligibilib⁹ ꝑficeret̄. ¶ Tertia dubitatio deletur ex eo ꝙ vnio a qua cogitatiua ⁊ intellectus vniunt̄, eſt relatio. Nō relatio pōt eſſe noua ſola mutatione facta in altero extremoꝝ: vt 8° phicoꝝ Auer. ⁊ 7° phicoꝝ. ergo in tell's fit ps aīe humane mutatione facta in ipſo cogitatiuo, non aūt in ipſo, ⁊ hoc ſufficit.

Cō. 15. Cō. 2 c

Hec de ſecunda pōne Auerroiſtaꝝ / quā diffuſe narraui, qꝛ vꝫ quaſi coloꝛatioꝛ ad eius mentē. ¶ Sꝫ hāc pōneꝫ refutauimus p̄ libꝛo de itellectu. ⁊ 2° huius, ⁊ ēt pꝛo parte in hoc 3°.

Refutat° pōnis 2°. Trac. 2. c. 9. T. c. vlt.

Nūc vero argumētamur pꝛimo: qꝛ Ariſt. regula eſt vbiqꝫ ex aliquibus fieri nō poſſe vnum per ſe, niſi alterum actus: alterum potētia ſit: vt 8° meta^ce dicit. ergo ſi ex intelliuo ⁊ cogitatiuo fit vnuꝫ per ſe, erit alterum eoꝝ actus, alteꝝ po^a. Et cuꝫ cogitatiuū ſm̄ eos nō poſſit in hac cōpōne eſſe actus, erit ipꝫ intelliuū actus cogitatiui. ḡ vltimū hoīs eē erit intelliuum, quia eſt actus vltim⁹, cui⁹ nullus actus eſt vlterioꝛ. Cōceſſo aūt h̄ tunc oīum erit vnuꝫ nūo vltimū eē, ⁊ ita vnico numero eē oēs hoīes erūt quare ſequunt̄ oīa abſurda Auer. vt ꝙ ego eſſem ꝑ eſſe tui, ⁊ tu ꝑ eē mei, ⁊ ꝙ hō eēt anteq̄ꝫ fieret. Hec. n. oīa necio ſequentur, ſi oīum hominū erit vnuꝫ eſſe nūo: nō. n. euitari pn̄t aſſerendo itelliuū eē ptē, qꝛ cū ſit vltimū, erit, totale eē, cuꝫ ab vltimo eſſe ſumat̄ ſpēs, nomen, ⁊ rō.

Cō. 67. Cō. 69. Cō. 4.

¶ Preterea. Regl'a auer. 3° ꝯ celo ꝯ Auic. ē ex plib⁹ exiſtētib⁹ in actu ſpecifico nec intēſis, nec remiſſis nō poſſe fieri ꝑ ſe vnū. Propterea li° p° phicoꝛum aſſerit oē adueniens enti in actu ſpecifico nec intēſo, nec remiſſo eē accn̄s, qō in hoc 2° declarauimus. igit̄ cum intelliuū, ⁊ cogitatiuuꝫ ſint plura, ⁊ in actu ſpecifico / ⁊ non remiſſa, ex eis nihil per ſe vnum fieri poterit. ¶ Preterea. Ut ſuperius argumentati

ſumus,ſi intellectiuũ poſſet aduenire ipſi cogitatiuo,⁊ cũ eo
facere vnũ p ſe/nulla via eēt ad ꝓbandũ nãm ꝑmã eē ens i
pura poᵃ:imo nulla via ꝓbari poſſet aliqd̃ eē i poᵃ paſſiua:
ſemp.n.dicerẽ recipiẽs eē actũ vl'in actu,vt ē cogitatiuum
reˡⁱ itell'ui.℄ Preterea nullũ cõpoſitũ p ſe vnũ põt eē ps vl'
forma eẽntialis alicui⁹ ſbti.q2 ſi aliqd̃ cõpoſitũ poſſet eē for
ma alicui⁹ ſbti:tũc nulla via poſſet ꝓbari aliquã eſſe formã
ſimplicẽ ꝑmã alicui⁹ ſbti:ea.n.via ꝓbarẽ cõpoſitũ ex cogita
tiuo ⁊ intell'iuo nõ eē p ſe hois formã,⁊ eẽntialẽ.Cũ igit' ex
cogitatiuo ⁊ intell'iuo ſit vnũ p ſe cõpoſitũ,tale nõ pt eē for
maˡ hois,nec eẽntialis ei⁹ p ſe.℄ Preterea.Oẽ cõpoſitũ p ſe
vnũ ex re ⁊ re real'r diſtinctis,eſt ɔpletũ in ſpẽ, q2 ex ea pte,
q̃ ẽ vltim⁹ actus:cõplet' i ſpẽ.Sz cõpoſitũ ex intell'iuo ⁊ co
gitatiuo eſt ex ptib⁹ ꝭm rẽ diſtinctis,g̃ ẽ ɔpletũ in ſpẽ,⁊ ita
nulli⁹ erit ps:nõ g̃ põt eẽ hois forã.℄ Preterea. Si itelli
uũ poſſet recipi in cogitatiuo:tũc intell's eẽt diuiſibilis.ɔña
patet:q2 ꝭm Auer.cogitatiuũ eſt res diuiſibilis:g̃ oẽ rece
ptũ i eo erit diuiſibile. Cũ oẽ receptũ recipiat' p modũ reci
3ᵃ poſitio auer. attributa. piẽtis.Hec rõ paucis mutatis ẽ foãl'r Auer.℄ Viltonien
ſis g̃ volẽs ſaluare itell'ʒ eẽ ſbalẽ hois formaʒ, ſupponit de
mente Auer.intell'm eẽ vnũ nũo,in quo tota eius ſpẽs ſal
uat'.Scd̃o ſupponit hoiem cõem dicere,aliquã nãm realeʒ
cõem oibus idiuiduis,q̃ nõ eſt ex ſe hec,atq3 idiuidua. Tũc
ex his imaginat' intell'm eſſe p ſe ꝑmo formam pficientem
naturã illam cõem,ita vt nã illa cõis ſit eius ſubm p ſe p̊ p
fectibile,Scd̃ario v̊o eẽ formã oium idiuiduorũ hois,tãq̃3
nõ p ſe p̊ pfectibiliũ.Tũc aſſerit intell'm eẽ formã hois ſba
lem,⁊ ſingulorũ hoĩu3:nõ tñ nũatũ ꝓ hoĩu3 nũo:q2 ꝓ nũo
ſcd̃ariorũ pfectibiliũ nulla ꝑma perfectio nũatur:ſ3 ꝓ nũo
primorũ perfectibilium.Exẽplũ aſſerit.nã vt eſt cõis opio
aĩa per ſe p̊ perficit totum hoiem.ſecundario v̊o ſingulas
hois partes:ꝓpterea eſt vna in toto,⁊ in ſingulis partibus,
ſic intell's q2 p ſe primo pficit communem hoium nãm.Se
cundario v̊o ſingula eius indiuidua, poteſt eẽ vnus nume
ro oium hoĩu3.Ex his vul indiuidua non eſſe oĩa vnũ nu
mero q2 l3 actus ſit vnus,nõ tñ eſt ꝑmo illorũ.Hec Vilto
Reſu°. niẽſis.℄ Que poſitio(vt mihi videt')eſt mera fictio. ꝑmo
q2 nulla forma ſingularis,per eſſentiam poteſt eſſe forma
perficiens nãm cõem aliquam,q2 cum illa natura cõis ſit
forma totius vlis:tunc ex duabus formis fieret vnum per
ſe.℄ Preterea.Hac poſitione cõceſſa,ex intell'u ⁊ illa cõi na
tura fieret vnũ p ſe nũo:q2 cuius vltimo foã eſt vna nume
Cõ.7.⁊ 8. ro.i.vnũ numero:vt Auer.ait 2° huius.⁊ ſi forma eſt vna
numero in ſua ſpẽ,compoſitum ex illa erit vnum numero
in ſpẽ:vt Auer.deducit.ergo compoſitũ ex intell'u ⁊ natu
ra illa cõi erit vnum numero in ſpẽ humana,⁊ ſic erit vnu3
indiuiduũ.℄ Preterea.Hec poſitio nõ euitat ens in actu eẽ
per ſe ſbm forme ſubalis.nã.n.cõis eſt ens in actu,⁊ forma
toti⁹,⁊ tũc ſequunt' oĩa abſurda ſuperius inducta.ſ.q2 nul
la via ꝓbari poſſet eſſe aliquam potentiam/vel aliquem pri
2°ſen.di. 20.q. vnica. mum actũ.℄ Joãnes vero bacconitanus carmelitan⁹ do
ctor,⁊ meo iudicio optimus interpres Auer.opinatur in
tell'm copulari nobis dupl'r.Vno mõ ꝭm virtutem vel po
tentiam.ſ.quatenus ſit noſtra potentia,per quam intelligi
mus:quam qdẽ copulationẽ ſpũalẽ aſſerit:q2 hac cõicat ſe
nobis,⁊ ſe facit nr̃am potentiã,qua poſſumus intelligere:
⁊ dĩ copulatio hec ſpũalis apud ipſum:non autem realis,
q2 ꝭm hãc copulationẽ intell's non eſt forma humanũ cor
pus informans,nec illi dans eſſe:q2 tunc eſſet realis copu
latio:ideo vult formã.n.,que hoĩ ſpẽm p̃bet eẽ intellectum
paſſiuũ:ſiue cogitatiuã.Eſt ergo hec copulatio ſpũalis, q̃
tenus intell's eo ipſo cũ ſumus,efficitur nobis ſpũs,⁊ poᵃ.
Alia eſt intell'us copulatio ad phantaſmata,vt ad obiecta:
quorum intentiones recipit actu immãles virtute intelle
ctus agẽtis,⁊ per hanc totius intelligit phantaſmata, ſiue
phantaſiabilia q̃3 q2 nos per ipſum intelligamus.Hui⁹ exẽ
plum ponit de ſenſu communi.hic.n.copulatur ſenſibilib⁹

que nobis inſunt:⁊ nobis ſenſibilibus qdem', vt obiectis:
ex qbus recipit ſpẽs:tamen non poteſt illis vt obiectis co
pulari niſi prius fuiſſet factus noſtra poᵃ,qua indicare poſ
ſemus illa:nobis vero,vt potentia,⁊ virtus: qua poſſem⁹
moueri a ſenſibilibus. Ergo intell's dupliciter nobis copu
latur.vno modo ſpũaliter,qua.ſ.nobis ſit ſpũs ac poten
tia ad intelligẽdum.Alio modo quatenus copulatur phan
taſmatibus tanquam obiectis,que ſunt in nobis:⁊ niſi pre
fuiſſet prima copulatio/non poſſemus intelligere p ipſum,
cũ moueret' a phantaſmatibus. ℄ Ex his q̃ſi meditari vr̃
Bacconitan⁹,q2 vult nõ eẽ intell'm formã mere aſſiſtẽtẽ,cũ
e principijs gñonis copulet' nobis ꝭm poᵃᵐ.nec vult eſſe
formã informanteʒ,q2 nõ copulat' nobis in p̃n° ꝭm eſſen
tiam vel eſſe,nec etiã aliquo tpe. Quare mediare vr̃/inter
Candauẽſem/⁊ eos,qui poſuerunt itell'm eẽ v̊tutẽ huma
num corp⁹ informãtẽ.℄ Hec poſitio l3 ſit colorata, ⁊ for
Reſu°. taſſe non aliena a mẽte Auer.a me pace tanti viri dixerim,
non eſt intelligibilis.p̊ q2 in ſubſtantijs ſepatis ideʒ eſt poᵃ
⁊ eius eſſentia ꝭm Auer.g̃ non põt ſuba ſeparata nobis co
pulari ꝭm eius poᵃᵐ,qn nobis ẽt copulet' p eſſentiam.g̃ in
tellĩua aĩa nõ põt fieri nobis potẽtia,niſi nobis inſit ꝭʒ eẽn
tiã.℄ Preterea.Adhuc vr̃ argᵐ noſtrũ ſtare:q2 ſi ꝭm Bac
conitanũ intell's nõ eſt forma informans humanuʒ corp⁹,
ſed intellectus paſſiu⁹,q eſt v̊tus cogitatiua,que eſt perfe
ctiſſima ſenſitiuaꝝ,tũc cũ p hãc v̊tutẽ homo nõ excedat gra
dum ſenſitiuorum,vt dictũ eſt i 2° huius.tũc hõ nõ erit ni
T.c.21. ſi brutũ p̃ciſe,⁊ nihil plus formal'r.℄ Preterea.Oẽ illd̃ qd̃
cõpetit hoi,⁊ nõ p eius ꝓpriã,⁊ ſpecificam formã, cõpetit
ſibi p accñs,⁊ vt qd extraneũ,g̃ cũ hec poᵃ intellectiua nõ cõ
petat hoi ꝭm cogitatiuã,que eſt ſua ꝓpa forma,erit ſibi p
accñs cõpetẽs.℄ Preterea.Inter actũ p̃ᵐ ⁊ 2ᵐ nõ dat' me
diũ,g̃ aĩa cũ copulat' nobis,aut copulabitur nobis vt act⁹
ꝑm⁹:⁊ ſic dat eẽ:aut vt act⁹ ſcd̃s,⁊ ſic vnit' nobis ꝭm opa
tionẽ,⁊ erit poſitio Joãnis cãdauẽſis. At ſi copulat' nobis
ꝭm vtrũq3 erit põ aſſignata.℄ Preterea.Quero de v̊tute
ꝭm quã nobis copulatur intell's,vel eſt ſuba,vel accñs.Nõ
accñs q2 tũc copulat' nobis itell's p accñs/qd̃ eſt ridiculuʒ.
Si ſba:ergo intell's nobis ſubaliter copulabitur, qd̃ volo.
℄ Ex his p3 põnẽ Auer.eſſe meram fictionem,q2 quouis
ɔ̃ auer. mõ exponat':eſt ipoſs:⁊ ɔ̃ nãlem phiam.℄ Teneo ergo ⁊
Põ ꝓpa pro opione Ariſto.⁊ pro veritate intellĩuã aĩam eẽ formã
ſubalem humani corpis,e qua eſt hoĩs eẽ, ⁊ operatio , ꝭm
quã homo eſt homo, ⁊ aĩal rõnale,⁊ formaliter intelligẽs.
℄ Q2 v̊o hec ſit opio Ariſto.ꝓbatur primo auẽte eius 2° T.c.24.
huius.vbi facit hãc ɔñam,aĩa eſt hoc,quo viuimus,⁊ ſen
timus ⁊ intelligimus ꝑmo:ergo erit quedaʒ rõ ⁊ ſpẽs.mõ
p3 eum loqui vl'r de oĩ aĩa,de qua concludit illam eſſe for
mã nos informantẽ.nõ.n.video cur valeat rõ de ſenſitiua:
⁊ nõ de intell'iua.Nullibi.n.Ariſto.ꝓbauit ſenſitiuã eẽ for
mam nr̃am,niſi q2 ea p̊ mouemur, ⁊ ſentimus. g̃ eadẽ rõ
ne intellectiua erit forma nr̃a dans eſſe,q2 ea p ſe p̊ intelligi
mus.℄ Preterea.Hac via negata,nulla via eſſet ad ꝓban
dũ dari aĩam aliq̃3 informantẽ aliqd̃ corpus, qm̃ ſi qua via
eſſet:illa eẽt operatio.eſt.n.aĩa,quo p ſe p̊ nos operamur,
ſ3 opatio non arguit formam informãtẽ,nã nos p ſe primo
intelligimus,⁊ nõ p intell'm,qui eſt nr̃a forma informãs.
Ariſto.quoq3 nullibi vſus eſt alia via cuʒ vult probare for
mam aliquam alicuius: vñ eodẽ 2° huius de aĩa loquens,
inquit.Q2 qdem igitur ſit ſicut ſuba/manifeſtũ eſt,⁊ ſyllogi
T.c.36. ⁊.37. zans:inquit.Cã.n.ipſius eſſe oĩbus ſuba eſt.Viuere autem
viuẽtib⁹ eſt eẽ.g̃ ſupple viuendi cã eſt eſſendi cã,at cum aĩa
ſit viuẽdi cã:g̃ eſt ſubalis forma corpis viuentis,hec Ariſt.
vbi p3 eum non alio ꝓbare animam eſſe ſubam ⁊ formam
informantem,niſi p opationẽ:cuius eſt p̃ncipiũ,qua via ne
gata,nunq̃3 poterimus ꝓbare aliquam aĩaʒ eẽ formã infor
mantẽ aliqd̃. Preterea rõni Ariſtotelis addo: ſed intellĩua
T.c.13. aĩa eſt per ſe ꝑmũ p̃nᵐ viuẽdi.vt.n.Ariſto,inquit 2° hui⁹.

multipl'r aũt ipſo viuere victo,ſi vnum aliquod hoĩu3 in
ſit ſolũ,viuere ipſuʒ dicim⁹,vt intell's ſenſus ⁊ mot⁹,⁊ ſta
tus ꝭm locũ,cũ igitur nobis inſit intelligere ꝑ aĩam intel
lectiuã,ergo aĩa intellectiua viuim⁹:quare eſt ſubalis foã
corporis humani.℄ Tũc ad rõnẽ Cãdauẽſis,cõcedo aĩam
eẽ ſbalẽ formã corpis humani,⁊ eſſe ptẽ,que ſubſiſtit ſubſi
ſtẽtia totius:nõ tñ exiſtit exiſtẽtia toti⁹:q2 eſt ps,nõ depen
dẽs in eẽ exiſtẽtie a ſuo toto:ſ3 totũ ɔ̃pẽdet i eẽ exiſtẽtie ab
ipſa:⁊ ſic rõ nulla eſt.Si.n.dependeret i eſſe exiſtentie a ſuo
toto,ipſa delineret exiſtere/deſinente ſuo toto.
De vnitate intellectus. 2°ſen.di. 16 ⁊ 17 q.1. ℄ Cõſequẽter vidẽdũ ẽ vtrũ itell's poſſis ſit vnus nũo i oĩ
bus hoĩbus.Nã l3 diffuſe de re hac in libro de intell'u diſſe
ruimus,aliqua ꝓ p̃nti dicem⁹:que nõ erũt inutilia.℄ Ari
minẽſis vir acutiſſimus arbitrat' nõ tm̃ nõ eſſe vnũ nũo in
tell'm in oĩb⁹ hoĩbus,ſed rõnib⁹ nãlibus ꝓbari poſſe intel
lectũ eẽ nũatũ.Argumẽtat' g̃,q2 ſi vnus nũo eẽt itell's i oĩ
bus hoĩb⁹:tũc oĩu3 hoĩu3 eẽt vna nũo intell'io:cui⁹ oppoſi
tũ obſeruatio docet,⁊ ɔñam ꝓbat:nã ſi itell'io eẽt alia ĩ me,
⁊ alia in te:nõ eẽt niſi,vt Auer.dicit:q2 phãtaſma meuʒ eſt
aliud a tuo.Q2 ãt iſtd̃ ſtare nõ poſſit,ꝓbat, ſupponẽdo So
cra.intelligere v̊bi cã lapidẽ,⁊ q2 perſeueret eius itellectio.
quo poſito ſequetur me non poſſe lapidẽ itelligere.Socra
tis.ſ.intellectione pſeuerãte,qd̃ ẽ ɔ̃ experiẽtiã:⁊ probat:q2
ſi poſſem lapidem intelligere,vel hoc erit,quia phantaſma
meũ mouet meũ intell'm ad eandẽ intellectionẽ, ad quam
phantaſma Socratis mouet intell'ʒ Socratis vel quia mo
T.c.21. uet ad aliam.Siqdẽ ad aliã, vel ad aliã,q̃ cõponit' cum p̃ᵃ
que erat Socra.vel ad aliã,q̃ cũ illa Socratis nullo modo
componitur.Si ad aliam:que cum prima componitur tũc
intellectio illa Socra.per hanc meã,redderetur intentior:
⁊ ita Socra.p intelligere meũ perfect⁹ itelligeret id,qd̃ in
telligebat,qd̃ eſt ridiculũ,⁊ ɔ̃ experiẽtiã. Sin ãt phãtaſma
meũ mouet ad aliã q̃ cũ illa Socra.nõ cõponitur. Igit' in
tellectio lapidis in me ⁊ in Socra.erit numerata:⁊ tũc ar
gumentũ Auer.quo ꝓbat vnitateʒ itellectiõis.ſ.q2 ſi itell's
ẽ nũatus itellectiones ſunt nũate,⁊ idiuiduales,eẽt ꝓcedẽs
ita ɔ̃ vnitatẽ itell's,ſic ɔ̃ nũationẽ.nã ad ipm eamet ſequũt',
que ad numerationẽ intell's.Q2 ſi phantaſma meum mo
ɔ̃ auer. Põ ꝓpa ueat ad eandem nũo lapidis intellectionẽ, ad quam phan
taſma Socratis mouet intellectũ Socratis:vel mouet ad
illam,quatenus eã ꝓducit ad eſſe,⁊ hoc eſt ipoſſe:nihil eni3
ſit,qd̃ perat:nec in actu aliquid fieri poteſt,qd̃ in actu pre
fuit.Sin aũt ad eãdẽ nõ pſam ꝓducendo,ſ3 faciẽdo ipaʒ eẽ
T.c.24. meam:que prius non erat mea,hoc eſt contra Auer.q2 nõ
eſſet phantaſma verum agens,nec intellectus agẽs veru3
agens,nec intellectus poſſibilis verum patiens q2 nihil no
ui ſimpliciter per illa ſit:⁊ Auerrois poſitio eſſet eadeʒ cũ
illa Themiſtij,quod ipſe negat,℄ Preterea.Nos argumẽ
tamur ſupponendo q2 intellectus eternaliter intelligit lapi
dem,quoniam nulla eſt,vel fuit,vel erit dña temporis,in q̃
intellectus non intelligit lapidem. eſt.n.vterq3 intellectus
eternus,⁊ phantaſma etiam eternum,qd̃ intell'ʒ mouet ad
lapidis intellectionem.eſt.n.ſpẽs humana eterna, qua ſal
tem ſucceſſiue eternal'r imaginatur aliquod lapidis phan
taſma.eſt ergo ſuppoſitio q2 intellectio lapidis ſit eterna.
Tunc quero vel talis lapidis intellectio eſt eterna, qa vna
numero intellectio,qua intellectus illũ intelligit,eſt eterna:
⁊ tũc intellectio hec lapidis eadem numero,que fuit p̊oris
hois,efficietur poſterioris hois:⁊ ita phãtaſma meũ nihil
aliud faciet,niſi q2 intellectio,que fuit prioris hois, fiat po
T.c.36. ⁊.37. ſterioris hoĩs.g̃ p̊oris,⁊ poſterioris hoĩs vna numero erit
intellectio:nõ ergo alter intell's dicetur agẽs, alter patiẽs,
nec phantaſma mouebit intell'm:⁊ redibit poſitio Themi
ſtij. Aut talis lapidis intellectio non numero , ſed ſpẽ erit
eterna,imaginando illam intellectionem nũo corrũpi cor
rupto phantaſmate lapidis in priori homine.nouam vero
T.c.13. fieri generato alio phantaſmate in poſteriori homine. At

hoc dato,tũc in intellectu generabuntur ⁊ corrumpuntur
intellectionẽ infinite numero eiuſdẽ lapidis,qd̃ Auer. ne
garet,q2 tũc vt ipſe argumentatur ab illis intellectionibus
poſſet abſtrahi vl'e actu,⁊ eadem ratione illud vniuerſale
intelligeret' a me diuerſis intellectionibus ⁊ a te,⁊ proce
detur in infiᵐ,qd̃ ipſe negat.Seq' ſcd̃o recipiẽs nõ eẽ de
nudatũ a ſpẽ recepti,cũ ſemp añ nouã lapidis itellectioneʒ
preſit lapidis aliq̃ itell'io.℄ Preterea.Hac põne Auer.con
ceſſa/intell's nihil itelligere poſſet,niſi phãtaſma moueret
ipſum ad itellectionẽ,qd̃ falſum eſſe experimur.Intell'im⁹
.n.intellectiones ⁊ dilectiones nr̃as ⁊ p̃teritas,⁊ p̃ntes, ad
quarũ itellectionẽ nullũ phantaſma mouet intell'ʒ,℄ Pre
terea.Intell's meus itelligit ſe itelligere,qñ itell's tuus nõ
intelligit ſe itelligere,ſicut p ſepe ɔtingit.Cu3 igit' intell'us
me⁹ ſe intelligere itelligit:vel igit' de nũo itelligẽ eſt,quo g̃
me intelligere itelligo:⁊ quo tu te intelligere intelligis,vel
aliud atq3 aliõ.Si idẽ nũo,habeo abſurdum.Si aliud atq3
aliud/vel erit ꝑ aliud atq3 aliud phantaſma,⁊ hoc nõ,qm̃
ad intelligere, quo ego intelligo me intelligere, nullum
phantaſma r̃ndet:g̃ erit,q2 alius eſt intell's meus,⁊ ali⁹ tu⁹,
⁊ hoc volo.℄ Aiaduerſione g̃ dignu3 grecos expoſitores Cõis grecoꝝ põ.
quaſi oẽs aſſeruiſſe itell'm,quo aĩa intelligit ⁊ ſapit, eẽ vnũ
nũo oium:vt Themiſti⁹,Simplicius:⁊ Theophraſtus di
xerũt.ex v̊bis v̊o Ariſt.aperte nullibi appet, niſi quia hãc
rẽ p coniecturã accepit Auer.ex quibuſdã verbis Ariſto. T.c.49.
12° liᵒ metaphyſice.vbi aſſeruit in his,q̃ a mã non depen
dẽt,nõ eẽ niſi vnũ nũo in ſua ſpẽ,q2 v̊o p3 apud Ari.intell'ʒ
a mã nõ depẽdere,hinc Auer.cõiecturabil'r credidit vnita
tem intell's.℄ Que poſitio l3 ſit impolis/rõnes nũc facte/ Defenᵒ põnis a priorib⁹ rõnibus p̃ᵃ ſuppõ
nõ demrãt cõtra illã:põt.n.Auerroiſta illas fugere. Vbi
ſupponamus/q2 intell's qui lapidẽ intelligit/nõ intelligit la
pidem intellectione/que eſt accñs.ſ.cauſatum a lapide vel
a phantaſmate lapidis/vel ab intellectu agente:ſed intelli
git lapidẽ intellectione/que eſt lapis.non.n.lapis apprehẽ
ſus inheret intell'ui real'r/veluti color parieti/nec realiter
p ſpẽm real'r diſtinctam a lapide apprehẽſo:ſed intell'ui in
here intentional'r veluti itelligẽtia ſuperior inheret intelli
gẽtie inferiori:vñ dici põt metaphicoꝝ more receptiõ obiti
ua.ergo intell's intelligit lapidẽ intellectione/que eſt lapis.
℄ Scd̃o ſupponamus q2 intell's nõ põt intelligere lapidẽ 2ᵃ ſuppõ
intell'one/q̃ eſt lapis/niſi homo actu ſit cogitans/imaginãs
⁊ memorãs hũc vel illũ lapidẽ/nec homo põt per hos ſen
ſus iudiuiduum aliquod ſpeculari quin p intellectum illius
vl'e apprehẽdat.Qd̃ p3 primo q2 itellectus hac lege ad ſen p̃ᵃ ratio.
ſus nr̃os internos ſe habet,vt non poſſit illi circa indiuiduũ
alicuius vlis ſpeculari,qn intellectus vinculo affinitatis nã
lis vl'e illius idiuidui apprehẽdat:v̊bi cã. Si iterni ſenſus
apprehenderint indiuiduũ hois,ſ.t hunc hoiem,qui ẽ So
crates vel Plato:intell's hoiem apprehendet,Si indiuiduũ
aĩalis.ſ.hoc aĩal,itellect⁹ aĩal apprehẽdet, ⁊ ſic de ceteris
id genus:nec alia rõ huius concordie ẽ,niſi q2 ille eſt intel
lectus hi v̊o humani ſenſus.℄ Põt eẽ alia rõ,q2 vl'e appre 2ᵃ rõ.
henſum eſt in phantaſmatibus,ſicut vl'e in ꝓprijs ⁊ proxi
mis indiuiduis,q2 v̊o ita eſt,ſine illis nec eẽ poſſunt, nec in
telligi vlia illoru3 phantaſmatũ.Deſtructis.n.primis ſub
ſtantijs nihil aliorũ remanebit:g̃ nõ põt lapis intelligi, niſi
interni ſenſu phantaſma illius ſpeculent'.ſ. vel vinculo affi
nitatis,que eſt inter intell'm ⁊ virtutes illas,vel vinculo cõ
nexionis obiecti intellect⁹ cũ obiecto ſenſuum internoru3:
q2 nõ pñt vlia apprehenſa eſſe,niſi ſingularia ſint phãtaſma
ta:in qbus,vt in ꝓprijs fundamentis cõſeruent':ẽ.n.conne Cõ.31.
xio intẽtionis vniuerſalis cõ itẽtione particulari fortior cõ
nexione accidẽtis cũ ſbto p̊ metaphice.℄ Ex his ſequitur Excerptũ q2 intell's ſp itelligat lapidẽ.
intell'm ſp apprehẽdere lapidẽ intellectione , que eſt lapis.
Probatur, q2 nunq̃3 interni ſenſus deſinũt phantaſma la
pidis ſpeculari:ergo nunq̃3 deſinit intell's intelligere lapi
dem.nam q̃3q̃3 interni mei ſenſus deſinant,nõ deſinent tui,

vel alterius,cū ſpēs,⁊ indiuidua ſint eterna.Hoc Auerroes
in hac digreſſione aperte dixit.ait.n.imaginarias intentio/
nes,quibus indiuidua imaginamur bifariā conſiderari poſ
ſe.Uno mō,vt ſunt hui⁹ hoīs determinati.ſ.aut Socratis
aut Platonis.Alio mō vt ſunt hoīs īdifferenter imaginan/
tis,ꝑ quas hō īdifferēter imaginaṫ.Primo mō ille ſunt gñā/
biles,⁊ corruptibiles.Scđo v̄o ſūt eterne:qꝛ hō imaginās
ſemꝑ ē.℃Ex his pꝫ intellectionē lapidis duplr̄ eē eternā.

Qꝫ ītel/lectio lapidis ſit 2ͬ eterna ⁊ vno° corruptibilis.

Uno mō,quo eſt ipſe lapis,apprehēſus ī phantaſmatib⁹,la
pidis/vt in ſuis īferiorib⁹ ſucceſſiōe ꝑpetua manēs.Alio°ē
eterna rōne habita ad ītell'm ꝑpetuo lapidē obtiue recipiē/
tē.Uno v̄o mō tm̄ eē corruptibilē:quo deſinētib⁹ phātaſ/
mate lapidis in ſocrate/illa ītellio d̄ſinit eē ſocratis.Quare
ītellectio lapidis lꝫ deſinat eē mea/vel tua,ſimplr̄ nō d̄ſinit
eē.nō.n.deſinit eē intell's,cui obiectiue illa ineſt:nec deſinit
eē phātaſma lapidis,cū ſꝑ aliqs hō ſit indiuiduū lapidis,
imaginās ḡ deſinit eē mea vel tua/qm̄ imaginatio lapidis de
ſinit eē.Et hoc Auer.dicebat,cū dixerat ipm̄ intelligere/ſi
cōpareṫ ad ſb̄m ꝑ q̄d eſt vez/h̄ ē ad phantaſmata/eſſe cor/
ruptibile,nec intelligit ītellionē lapidis corrūpi in ītell'u ac
ſimplr̄,deſinere/deſinēte imaginatione lapidis ꝑticulari in
me/⁊ in te,ſꝫ ītelligit eā corrūpi ſm̄ qd/quatenus d̄ſinit eē
tua vel,mea.Simplr̄ v̄o non deſinit,cū nec ſub̄m/ꝑ q̄d eſt
v̄a ſimplr̄ deſinat,nec intell's ꝑ q̄d eſt ens.qꝛ v̄o phātaſma
meū vel tuum deſinit,ſm̄ qd intellectio illa deſinere videṫ.

Q̄uo ſint necij ītell's

℃Ulterius ſequitur intell'm agentem ⁊ poñem non eē ne/
ceſſarios,vt hic de nouo intellectionē recipiat,ille vero de
nouo agat,cuꝫ intellectio ſimplr̄ eterna.nō.n.rei eterne eſt
agēs,vel patiēs,niſi ꝑ equiuocationē.Intellect⁹.n.agēs nō
eſt necius,vt intell's pōſis recipiat de nouo,ſed vt recipiat
intellectionē lapidis receptione eterna:niſi.n.eſſet intelle/
ctus agēs intell's pōſis nec de nouo nec eternalr̄ poſſet il/
lam recipe,nec intellectio poſſet eſſe mea vel tua,niſi eſſet
phātaſma meū/vel tuū.℃Ex his pꝫ d̄ria iter Themiſtiuꝫ,
⁊ Auerroem.nam Auer.nō aſſerit intell'm intelligere lapi

D̄ria Auer. Them̄.

deꝫ intellectione,que eſt eſſentia intell's,ſed intellectione:q̄
eſt lapis apprehenſus.Themiſtius vero aſſerit intellectū in
telligere lapidē apprehenſione ſue eſſentie,⁊ intellectione,
que eſt intell's ipſe intelligēs.℃Tūc ad rōnes ꝯ Auer.Ad

Solo rōnū.

ꝑmā dico q̄ intellectio lapidis eſt ſimplr̄ vna numero in ſe:
alia tamē vt mea/alia vt tua.Ulterius concedo phantaſma
meum moueṙ ad eandē ītellectionē,nō illā ꝓducendo/ſed
illā faciēdo eē meā.nec h̄ eſt venire ad pōnē Themiſtij,vt
viſum eſt.℃Ad 2ᵃᵐ concedo vnā nūo intellectionem,que
fuit prioris hoīs:fieri poſterioris,⁊ que eſt mea,eſſe tuam
ſimplr̄.Secundū qd vero eſt alia atq̄ alia,quatenus phan/
taſma mediāte quo fit mea/ē aliud a phantaſmate/mediā/
te quo fit tua.℃Ad 3ᵃᵐ dōm q̄ intellectioni qua intelle/
ctio me intelligere,⁊ qua intelligo intellectionem,vel dile/
ctionē,illud idē phantaſma rñdet/q̄d recte intellectiōi rñ/
det.Intell's.n.apprehenſione lapidis intelligit ſuam eſſen/
tiam,⁊ ſe intelligere lapidem.⁊ oīa hec mediante phātaſ/
mate lapidis.Sic igiṫ pꝫ rōnes Ariminēſis nō eſſe demon
ſtratiuas.℃Teneo ḡ ītell'm eſſe nūatum ꝑ numero hoīuꝫ

Pbō ꝑbā

poſſe demr̄ari hac rōne,vꝫ,intell's ē ſb̄alis forma humani
corporis,ipm̄ ſb̄alr̄ informās.ḡ nūatur ad nūationē hoīuꝫ.
Hec ꝯña vꝫ de oī forma informante,vt de ſenſitiua/vegeta/
tiua,⁊ id genus.Hec ēt ꝓbaṫ ex oppoſito ꝯñtis,qꝛ ſi intel/
lectiua erit vna nūo,⁊ ſub̄alis forma,oēs hoīs eſſent vnus
nūo hō,⁊ ſequenṫ oīa Auerrois abſurda,vt tu eſſes ꝑ eē
meū ⁊ ego eſſem ꝑ eē tuū,⁊ cetera id genus.Hec ergo ꝯña
eſt necia,⁊ aña eſt demr̄atū.ḡ ⁊ ꝯñs.hec mihi vꝫ demr̄ati/
ua.℃Sed cōtra ſunt dubōnes Auer.ꝑma qꝛ hac pōne da

Dubitationes. Prima Scđa.

ta/intell's eēt nūerat⁹,⁊ ita eēt ſingularis,ergo idem ſal/
tem intentionalr̄ moueret ſe.℃Scđa,qꝛ tunc intellectiōes
eſſent numerate:⁊ ſic poſſet abſtrahi vl̄is intellectio ab illis
vt deducit Auer.℃Dōm ad has rōnes q̄ non cogunt.ad

ꝑmā ꝯcedo intell'm eē ſingularē,nō tm̄ v̄tutē mālem,⁊ ſic
pōt ſe ītelligere intellectione aliorū,vt dicem⁹.Māle v̄o ſe
ītelligere ꝑ ſe vel intellectione aliorū ē ipoſ'e,ſed ſingulare
imāle,qualis eſt intell's nihil prohibet.Cur v̄o māle nō p̄t
ſe intelligē.ſ.nec per ſe.nec intellectione alioꝝ,diximus ī li.
de intell'u.℃Sed adhuc obijcies,intell's eſt ſingularis,ḡ
nō intelligit ſe niſi abſtractione a ſingularitate,⁊ ſic ſingu/
lare faceret ſe nō ſingulare.℃Dōm q̄ ītell's ē ſingulare,ſꝫ
imāle:⁊ ita nō facit ſe imāle:facit aūt ſe ꝑ accñs vl'e intelligē
do alia,nec ē abſurdū ſingulare imāle facere ſe vl'e,ꝑ accñs
cū nō faciat ſe imālis:eſt.n.ſua nā immālis.℃Sed adhuc
obijcies,qꝛ ītell's p̄t ſe ītelligē vt ē ītell's vl̄is meo ⁊ tuo,⁊ p̄t

Tracta. ꝑea.2.2.

ſe intelligē.vt hic intell's,quero ḡ quo intell'us intelligit ſe
vl'r,⁊ quo intelligit ſe ſingul'r.Sed hec rō pōt ꝯuerti ꝯtra
Auer.qꝛ intell's pōt ſe ītelligere ſingul'r ⁊ vl'r,vt eſt cōis ſi/
bi ⁊ intellectib⁹ celorū,ḡ ē eadē q̄d fieri p̄t ꝯ Auer.℃Dōꝫ
ḡ intell's ꝑ eādē ſpēm p̄ ītelligit lapidē,⁊ h̄ actu recto:reſle
xe v̄o ītelligit illā ſpēm,⁊ ꝑ illā intelligit ſe vl'r,⁊ ſingulari/
ter:ſpēs.n.cuiuſq̄ ītelligibilis eſt ꝑ ſe p̄ illius repñtatiua,
ſcđo eſt repñtatiua ei⁹ ſubiecti,⁊ cāꝝ eius,ei⁹ ſb̄ti dico vl'r,
⁊ ꝑticul'r:ergo nō opꝫ intell'm ſe intelligere ꝑ ſpēm ꝓpriā,
ab eo abſtrahibilē,cum non ſit res mālis:ſed per ſpēm rei,
quam intelligit,que eſt ēt ipſius intell'us repñtatiua vl'r,⁊
ſingul'r:⁊ ſic nec ſe facit vl'em,nec abſtractū,cū ſe intelligat
ſpē rei,quam intelligit:que eſt ſingularis in eſſendo,in re/
pñtādo vl̄is.℃Ad alia rñdet Ariminēſis cōceptionē lapi/
dis poſſe accipi vno mō obiectiue pro re cōcepta,alio mo/
do formaliter pro ipſa intellectione.Si pro intellectione
formali,concedit q̄ intellectio mea ⁊ tua ſunt eiuſdem rō/
nis.⁊ ſic ab eis pōt abſtrahi vna vl̄is intellectio,⁊ ſic in in/
finitum,q̄d ꝯcedit,Sin aūt conceptio capiṫ obiectiue pro/
lapide cōcepto:ſic obiectiue pōt eadeꝫ eſſe mea,⁊ tua,ſicut
idem viſibile eſt diuerſorū vidētiū:⁊ ſic nō ibiṫ in infinitū.
℃Sed hec Ariminēſis ſol'o vꝫ ꝑdura,cum nulla ſit neceſ
ſitas cōcedere talē ꝓceſſum in īfinitum:qꝛ lꝫ ille intellectio/
nes in eēndo ſint ſingulares,⁊ eiuſdem rōnis,cum non ſint
per ſe intelligibiles,ſed reflexe:ideo poſſunt intelligi ſingu/
lariter,⁊ vl'r,non per abſtractionem,ſed intellectione ſpēi
lapidis,que illas repñtat vl'r ⁊ ꝑticul'r.℃Alij v̄o dicūt eē
de intellectionibus lapidis,vt de vocibus idem formalr̄ ſi/
gnificantium.Hec.n.vox niphus/pōt multiplicari in infini
tum,vt mālr̄ acciperet pro ſeipſa vel ſibi ſilis:tamen diciṫ
vna vox ſigñatiue,ſic intellectiones lapidis pñt infinite eē,
⁊ per numerationem intellectuum,⁊ per abſtractionem:
oēs tm̄ obiectiue erunt vna intellectio,ac veluti vna vox ſi/
cut igitur in vocibus eiuſdē ſigñationis nihil prohibet ꝓce
dere in infinitū:ſic in intellectionibus eiuſdē obiecti:nec ali
quis dꝫ hoc hr̄e pro impoſ'i,cū ſit in vocibus cōcedendum,
de qbus minus vꝫ.Unde ſorticule.cōcederēt infinitas poſ
ſe eſſe intellectiones eiuſdem obiecti,qꝛ non tot,qn plures,
vel qꝛ due,⁊ tres ⁊ q̄tuor,⁊ ſic in infinitū:⁊ tm̄ intellectionē
eiuſdē obiecti non pñt eſſe infinite.Similiter īfinite pñt eē
voces eiuſdē ſigñati,qꝛ nō tot,qn plures,vel qꝛ due ⁊ tres:
⁊ ſic in infinitū:⁊ tm̄ voces eiuſdem ſigñati non pñt eſſe in/
finite:ſed de his in ludicris logicis.℃Ex his pꝫ ſpecieꝫ in
intellectu poſſe vl'r repñtare:lꝫ ſit ſingularis,qꝛ eſt immate
rialis,cum eius ſubiectum ſit inmateriale.At ſpecies in
ſenſum ſolum ſingulariter repreſentat,quia eſt materialis,
⁊ in ſubiecto māli extenſo,⁊ organico.

De origine aie. opio alex.

℃Tertio queritur de origine intellectiue aie,tam ex parte
agētis,q̄ꝫ ex parte patiētis.Alex.aphrodiſius aſſerit animā
ꝓficiſci ex ſemine,⁊ ſic venire a ꝓgenitoribus.imaginatur
.n.ſemen,cum in matricem pellitur intra ſe hr̄e v̄tutē ſemi
nalem,que eſt corporis formatiua,⁊ aie ꝓductiua,⁊ hoc,vt
inſtr̄m parentum,⁊ ſolis.Aia ḡ ex ſemine traduciṫ,vt ab
agente,⁊ in ſemine corpore formato recipitur,vt in ſb̄to,
⁊ mā.Hanc ꝑtē tenēt oēs,qui aie mortalitatem autumāt:
pro

pro hac parte adduximus fortiores rōnes,que fieri poſſūt
libro primo de intell'u.Potiſſimū v̄o,quia niſi intellectiua
anima gñareṫ,nō poſſet hō vera gnōne gñari:qꝛ cōpoſitū
vere gñaṫ per hoc q̄d eius forma eſt terminus gnōnis,ſm̄
Ariſt.qui vult gnōneꝫ eſſe nālem,quia eſt via in naturam.
Alias rōnes queratis ibi.℃Ego v̄o clariſſime ab Ariſto
tele habeo duo,ꝑmū/q̄ intellectiua anima nō eſt facta an/

T.c.16 c.17. Cap.3°

te corpus eius:vt ſupius declarauimus ex 12°lib.metaᶜᵉ
Scđm q̄ nō ex ſemine in lucem edaṫ/ſed extrinſecus acce
dat.Et hoc queſiuit per ſe in 2°lib.de gnōne aialium,vbi
concludit tria.ꝑᵐ q̄ intell's nō fuit fact⁹ ante corpus.2ᵐ q̄
non venit ex corpe.3ᵐ q̄ accedit extrinſecus.Probat autē
hec Ariſt.vnica ratione,cū inquit.Non.n.cū eius operatio/
ne cōicat corpus,nec eius operatio eſt ante corpora:ḡ ipſe
nō eſt ante corpus,nec ex corpe.erit ergo extrinſecus acce
dens.Unde vero,vtrum a deo,vel a dijs ſcđis,vel ab aīa

Cap.13

mundi,Ariſtoteles nō determinauit.Them̄.aſſerit eā eſſe
ab anima mundi:vt dicit primo de anima.Plato videṫ in
Timeo velle eaꝫ ꝓcedere a dijs ſcđis.Ariſtoteles vero co
gnouit eaꝫ non venire ex ſemine,ſed extrinſecus accedere.
Unde vero venerit,nō determinat:vel quia ignorauit,vel
quia ad iſtud nō ducit ratio nālis:nec arbitror eē abſurduꝫ
Ariſtotelem hoc ignoraſſe.nam cuꝫ Ariſt.philoſophetur
ex ſenſibilibus,⁊ nihil ſit in ſenſibus,quo poſſumus ꝯclu
dere illā venire immediate a deo:ideo Ariſto.anime origi
nem potuit ſcire negatiue,vtpote ⁊ q̄ non fuit eterna ante
corpora,⁊ q̄ non venerit ex corpore,⁊ ita extrinſecus.Qꝛ
vero veniat a deo,vel ab anima mūdi,vel ab intelligētijs,
Ariſtoteles nō potuit rōne naturali ſcire:⁊ ſi dixit eaꝫ crea
ri a deo,illud non probauit.In libro.n.de proprietatibus
elementorum aſſerit eam venire iuſſu dei,cuꝫ in mā fuerit
ſufficiēs ad illam diſpoſitio.In libro de bona fortuna aſſe/
rit oēm effectum diuinū venire a deo,quare cū intellectiua
anima ſit effect⁹ diuinus,eſt rōni ꝯſonuꝫ eaꝫ venire a deo.
Accedit,quia ſi aliqua creatura citra deum poſſet intelle/
ctiuā animā creare,vel eam crearet auc̄te ꝓpria/vel,vt in/
ſtrumētum prime cauſe.Qꝛ non auc̄te propria,etiā pħi cō
cedunt:oīs enim virtus citra deum agit virtute dei.Si vt
inſtr̄m prime cauſe:quia omne inſtr̄m alicuius agētis ſup/
ponit actionē eius agētis,cuius eſt inſtrumentū.Ars eniꝫ
que agit in virtute nature,ſupponit effectuꝫ nāe.℃Ex his
ergo colligere poſſumus intellectiuā animā a deo fuiſſe ex
nihilo creatā.℃Sed eſt tūc dubitatio,quia hec determi/
natio videtur repugnare fundamētis Ariſto.Ariſtoteles
enim vbiq̄ negat creationē:vnde primo pħicorum aſſerit

Ca.23.

ex nihilo nihil fieri,cum perterruit omnes philoſophātes
ex nihilo fieri aliqd.Themiſtius primo de anima aſſeruit
animā nō creari,ſed ꝓduci ꝓductione toti⁹ animati.Ima/
ginaṫ.n.totū animatū a creatore ꝓduci,cui⁹ ꝓductionē ap
pellat animationē,animā v̄o ꝓduci,vt illi⁹ ꝑtē,⁊ ſic nō eſt
creatio:creator.n.ꝓducēs totū illud nō ꝓducit ex nihilo,
qa ex p̄ſuppoſita mā illud ꝓducit.Hāc opinionē ſecuti ſūt
boni doctores,verū ſic dicentes cōcedere coguntṫ animam
deſinere deſinente toto,qꝛ ſi nō eſt per ſe termin⁹ ꝓductio
nis,ſed ꝓduciṫ ꝓductione totius,tunc toto deſinente,ipſa
deſinet.℃Meli⁹ ⁊ vere dōm ē illā creari ex nihilo.Uñ oꝫ

Pō v̄a.

dicē in eodē inſtāti tp̄is aīam eē terminū creatiōis,q̄ten⁹ ē
ꝑ ſe exñs,⁊ terminū gnōnis extrīſec⁹,q̄ten⁹ ſubſiſtit ſubſi/
ſtētia toti⁹:ē tm̄ iter h̄ aliqs ordo itelligēdi,q̄ten⁹ ꝓus ītelli
giṫ vt creata,q̄ꝫ vt termin⁹ gnōnis:q̄ ipa ꝓduciṫ:vt pe ꝑ ſe
ſubſiſtētis.℃Cū v̄o dꝛ q̄ creatio repugnat dictis Ariſt.in
fine ꝑmi de celo rñſionē quere.Ubi diximus Ariſto.nega
re creationē cōpoſitoꝝ,ſimpliciū v̄o ꝯcedeṙ,rurſus ꝯcedit
creationē eternā,vt ibi videre poteritis.Tūc ad rōnem pꝫ
ſol'.Hō.n.vera gnōne gñaṫ,qꝛ terminaṫ ad cōpoſitū per ſe
ſubſiſtēs,cui⁹ forma lꝫ nō acceperit eſſe ꝑ gnōnē,ſatis eſt,
vt incipiat eſſe fōa illi⁹ māe:vt libro de intell'u pꝫ:⁊ vt inci

piat ſubſiſtere ſubſiſtentia totius,cuius eſt pars.

De ſtatu aie poſt morteꝫ.

℃Quarto queriṫ de ſtatu aie poſt mortē:vtrū remaneat an
deſinat eē/deſinente cōpoſito.In libello de imortalitate aie
ꝯgregauim⁹ oē dicibile in h̄ queſito,vbi diſputauim⁹ duo:
vtrū rōne nāli poſſit demr̄ari aīam remanere poſt morteꝫ.
Scđo diſputauim⁹ intētionē ariſto.An de intētiōe ariſt.ī/
tellectiua aia remaneat poſt mortē.℃De intētiōe ariſto.di

Primū de Ari. ītētiōe.

xim⁹.q̄ ex obiter dictis ab Ariſtotele repiṫ mortalitas,⁊
imortalitas:⁊ ita ex obiter dictis ab eo nihil certi habem⁹
cū.n.diſputat de hoīs beatitudine ꝑmo ethicoꝝ:ad oñdē/
dā beatitudinis excellētiā,imortalitatē aie apertiſſime cōfi
teṫ.Cū v̄o diſputat de fortitudine 3°ethicoꝝ,ad oñdēdā ex
cellentiā ei⁹,aſſerit mortalitatē.Sicq̄ in cōplurib⁹ locis fa
cere vꝫ,nā ſibi non mō nō ꝯſtat,ſed ꝯrius vṙ.℃Scđo dixi

Scđꝫ d̄ intētiōe Ariſto.

ximus,q̄ queſitū iſtud nullibi ariſto.i.ꝓpa forma queſiuit
nec ſub hac deſcriptiōe diſputauit.Nā lꝫ de origine intelle
ctiue aie fecit queſitū ꝑ ſe,⁊ determinauit aīaꝫ itellectiuaꝫ,
quā noeticā appellauit:nō naſci cū corpe,ſꝫ veniṙ extrinſe/
cus,ex hac nō hꝫ q̄ōnis de ſtatu aie poſt mortē ſol'o.Nam
clariſſimi viri,vt Them̄.intellectiuā aīaꝫ,qua corpus hūa/
nuꝫ viuit,⁊ formalr̄ intelligit,aſſerit extrinſec⁹ accedere:⁊
qdē creari a mūdi aīa,⁊ tm̄ eā deſinere cum corpe fatenṫ de
mēte Theophraſti Plato,⁊ ariſto.Scot⁹ doctor īſignis d̄
mēte ariſt.autumat aīaꝫ nō gñari,ſed accedere extrinſec⁹
ꝓducitq̄ imēdiate a deo:⁊ tm̄ magis ꝯſonū ei⁹ dictis eē dīc
eā deſinere corpe deſinēte,q̄ꝫ remanere poſt mortē:uniōꝝ
cōplures idē autumāt.ḡ ꝑ originē non hēmus ſtatū.Dato
etiā q̄ ex eius origine habeaṫ ſtatus,nō ꝓpter hoc habeṫ
Ariſtotelē queſiuiſſe de immortalitate,lꝫ queſiuit de origi
ne:qꝛ hec ſunt duo queſita diuerſa/que ſolent queri a pħis
⁊ catholicis ſeorſum.ergo non habetur ex hoc Ariſtotelē
queſiuiſſe formalr̄ de immortalitate,ſed ſolum cōſecutiue
q̄d nō animaduertēs qdam aſſeruit in dictis meis in eo li/
bello eſſe contradictionē.℃Tertio dixi q̄ ex fundamētis,

Tertiuꝫ de ītētione Ari. Quarᵐ d̄ Ariſ. ī ntētiōe Que de ſtatu.

q̄ aut vt ꝑncipia ſumunṫ:aut demōſtranṫ ab Ariſt.demō
ſtratiue deduciṫ aīam intellectiuam eſſe immortalē/eamq̄
remanere poſt mortē.℃Diximus quarto ariſtotelē bene
perueniſſe ad immortalitatē,qa euſq̄ ducit rō nālis:veꝝ
de his que anime intellectiue,cōpetunt poſt mortē,ex ſenſi
bilibus Ariſtoteles nihil potuit ſcire,quoniā nulla anime
operatio appet poſt mortē/nullū eius ſenſibile accñs per
q̄d de eius cōditionibus dicere potuiſſet:ideo purus pħus
nihil hꝫ de ea plus dicere,niſi q̄ remaneat poſt mortē,qa
euſq̄ pōt ex puris nālib⁹ ꝑuenire.Et ſi qd dicit,nō vt pu
rus pħs dicere pōt,ſed ex creditis.Potuit etiam ſcire Ari
ſtoteles,q̄ intellectiua anima non exit,⁊ intraṫ corpora,vt
dicemus:qꝛ tūc,vt infert ſcđo ⁊ primo huius eſſet corpus,
qꝛ moueret.Potuit ēt ſcire q̄ anima nō reuniṫ,poſtq̄ꝫ ſe
mel ad corpus corruptū,vt clariſſime ꝑmo huius deducit.

T.c.41.

Nam ꝓbauit 2°de gñatione nullum corruptū idē numero
poſſe redire,qꝛ lꝫ altera pars remaneat,tm̄ deficit agēs nā/
le potēs eius corpus iteꝝ talr̄ diſponere,vt mereatur reu
nionē:vſq̄ ad hec Ariſtoteles peruenire potuit ex natura
lib⁹ ꝓpōnib⁹,q̄s per ſuos libros ꝯceſſit.Alia v̄o q̄ q̄run/
tur de aie imortalitate,nō potuit ex ſuis ꝓpōnib⁹ ꝯceſſis ſci
re.Nec ꝓpter h̄ debem⁹ dicere eū negaſſe imortalitatē,cū
hoc ſcibile ſit,illa v̄o nō.Q̄ d̄ v̄o ex cōceſſis,⁊ demr̄atis ab

T.c.10 Prima demr̄o peripatetica.

eo,ſciuerit imortalitatē,in libello de imortalitate deduxi/
mus.ꝓ,qꝛ Ariſt.12.metaᶜᵉ ex ꝓpria intētione demonſtrat
volūtatē eſſe ꝑ eſſentiā liberā,⁊ hoc demr̄one ſigni,qꝛ da/
to q̄ appetit⁹ ſenſitiu⁹,⁊ rō ſyllogiſtica ꝯueniāt ad vnū eli
gibile,q̄ ſit ſimplr̄ eligēdū volūtas pōt oppᵐ oīno velle,⁊
oppoſitū actū imperare.Hoc aūt facit voluntas,qꝛ eſt vir/
tus per eſſentiā libera.Nec Ariſt.in hac propoſitione du/
bitauit,cum vtiq̄ ꝓbet nos eſſe dños noſtroꝝ actuū:vt in
libro de interpretatiōe multis rōibus ꝓbauit,potiſſimum
expientia,cū vnuſq̄ſq̄ experiaṫ eius libertatē.In libris ēt

moꝛalibus docet. hoīes poſſe aſſueſieri ad ꝯtrariū eius: qḋ habēt a nā, ⁊ nunꝗ̃ Ariſt. dixit huius contrariū. ergo in doctrina Ariſto. h̄ eſt, vt vera ſuppoſitio h̄nda. ſ. ꝙ voluntas ſit per eſſentiā libera: quaten⁹ oēm actū, ⁊ eius oppoſitū indifferēter elicere pōt. Tu hāc ꝓpōne ꝯceſſa, ſequit̄ intellectiuā aīam: cui⁹ volūtas eſt ꝓpꝛia, ⁊ eſſentialis virtus, nō depēdere in eſſendo a ſuo coꝛpoꝛe, qꝛ ſi depēdet ſimpl'r in eſſendo, nunꝗ̃ poſſet agere ꝯtra inclinationē ꝓpꝛij ſubiecti. Hec rō omnibus eē debet efficaciſſima: nullus enī pōt intelligere foꝛmā eē a coꝛpe ſimpl'r dependentē in eſſe, ⁊ habere aliquā virtutē, que per eſſentiā ſit ab eodē libera: virtus. n. fluit ab eius eēntia, ⁊ ideo ſi nō eſt foꝛma ſm̄ eius eſſentiā libera: nec ſm̄ virtutē poterit eē libera. Nec aliqs pħus ī his dubitauit vnꝗ̃.

Scḋa demr̄o.

¶ Scḋo idē demōſtrat̄ ex ipo intelligere, qꝛ ꝑ ſe notū eſt oēm foꝛmā exn̄tē in aliquo ſubiecto, a quo depēdet in eē, ⁊ conſeruari, non agere vel pati niſi actione, vel paſſioni eius cōpoſiti, cui⁹ eſt pars, ⁊ a quo ipſa depēdet in eſſe, ⁊ cōſeruari, vel actione aut paſſione alicui⁹ particule illi⁹ cōpoſiti: cui⁹ ipā ē ps. Hec. n. ꝓpoſitio lȝ rōne pateat. ſ. ꝙ foꝛma nāliter nec agat, nec patiat̄, niſi ſm̄ hoc eē qḋ habet, ſenſu etiā ꝯſtat, cū nullā videam⁹ foꝛmam talē, cuius actio nō ſit cōpoſiti, aut particule cōpoſiti. At intellīua aīa nō agit vel patit̄ actiōe vel paſſiōe compoſiti ſm̄ oēm eius operationē: nō enī intelligit ⁊ vult coꝛpe: cuius eſt pars, vel aliqua eius parte: vt Ariſt. ꝓbat in hoc tertio ſtatim poſt hunc textū. ergo intellectiua aīa nō depēdet ab eius ſubiecto in eſſe, ⁊ ita nō coꝛrūpit̄ coꝛruptione ſubiecti.

Demr̄o Socra. hec eſt.

Hec ſcḋa ratio eſt mihi demōſtratiua. ¶ Tertio idē demōſtrat̄ via obiecti, ⁊ accipiamus tāꝗ̃ per ſe notū ab oībus ꝑipateticis vl'e eē vbiqȝ ⁊ ſp, qḋ ēt Plato ī Parme. aſſerit. Tūc quero vtrū vl'e tale eſſe vbiqȝ ⁊ ſemꝑ habeat eē, vt eſt in re, an vt eſt in intell'u obiectiue, vel ſubiectiue. non in re, quia vniuerſale in re habet eſſe in mā, que contrahit ad indiuiduationē: ergo vt habet eſſe in re, nec pōt eē vbiqȝ, nec ſemꝑ, cum mā ſit cauſa indiuiduationis, ⁊ trāſmutatiōis. ergo vl'e nō habet eſſe vbiqȝ ⁊ ſemꝑ niſi vt habet eſſe in intellectu ſubiectiue/vel obiectiue: qui ipſum ſeparat a materia, loco ⁊ tp̄e, ita vt ꝑꝑ hoc ſit ꝑpetuū. Quar̄ vl'e erit ꝑpetuū ab intell'u. ſ. ꝑticipatione intell's, ſȝ oē illud: cui⁹ ꝑticipatione aliqd eſt ꝑpetuū, ipm̄ eſt ꝑ eſſentiā ꝑpetuū: vt oēs peripatetici cōcedunt. ḡ intell's erit ꝑ eēntiā ꝑpetuus. Hec eſt 3ª demr̄atio, que accipitur ab obiecto: quam Socrates pꝛimus adinuenit. Socrates. n. pꝛimus dixit nō ſingulare, ſed vl'e eſſe definiendū ꝑpter ſui immutabilitatē: quā vl'e h̄re dixit ex anime eternitate. Hanc veritatē vbiqȝ Ariſt. innuit contra eos, qui dixerūt intell'm eſſe ſenſū. Argumētatur enim, ſi intellectus eſſet ſenſus: tunc nō eſſent alia entia pꝛeter ſenſibilia, ⁊ ita tolleretur ſcientia metaphyſice q̄ eſt de intelligibilibus. Argumētoꝛ ḡ, ſi intell's eſſet virtus ſimpl'r materialis, ḡ nō eēnt alia entia pꝛeter mālia, ⁊ ita vt pꝛius e medio tolleret̄ metaphꝭca. hec ꝯn̄tia pȝ ſicut ꝑma. Ex his pȝ quō ex demr̄atis ab Ariſt. h̄r anime immoꝛtalitas. Qꝛ vō ex cōceſſis idē aptiſſime h̄eatur, deduxim⁹ in libello de immoꝛtalitate anime: v̄ba ei⁹ hic ꝑtermittimus, cū ꝓlixe illa retulimus eo libello. ¶ Supereſt nō videre

Dubitationes ꝯ hec.

an hec ꝯtradicat eis, que Ariſt. pꝛobauit. Et vī ꝙ ſic: ꝑmo quia Ariſt. ꝓbauit aīam intellectiuā nō intelligere ſine phātaſmatibus, ḡ ſi remanet poſt moꝛtē, aut nō intelliget: ⁊ ſic remanebit ocioſa, aut intelliget ſine phantaſmatibus, ⁊ h̄r oppoſitū eius, quod ipſe aſſeruit vbiqȝ. ¶ Scḋo qꝛ Ariſt. expꝛeſſe negauit infinitū in multitudine, ⁊ in magnitudine, Modo data imoꝛtalitate anime, ⁊ numeratiōe, nō vīdētur poſſe hec ſtare cū eternitate mūdi: ſtatim. n. ſeqt̄ multitudo animarū infinita. ¶ Tertio qꝛ Ari. voluit hoīem ſimpl'r coꝛrūpi, mō nō vī cū eternitate anime ſtare hoīs coꝛruptio ſimpl'r. nō. n. vī qd coꝛrūpat̄. ¶ Quarto nō videt̄ ſtare cū ꝑncipijs Ariſt. ex eo quia eſt apud eum ꝑnm̄, qꝛ oē qḋ incepit deſinat, alioquin poſ'e nō eē, eēt eternū. Non. n. facile ſtare poteſt cū eius decretis intell'iuā aīam incepiſſe, ⁊ remanere eternā, ⁊ ꝑpetuo eā eē aliqd poſ'e nō eſſe. He ſt̄ q̄tuoꝛ difficultates pꝛīcipales. Multe alie tacte ſūt, vt in libꝛo de intell'u, ⁊ in libello de imoꝛtalitate anime: quas hic bꝛeuitatis cā reticemus. ¶ Harum rōnum ꝑmā diligēter diſputaui ⁊ pꝛo veritate: ⁊ pꝛo opinione ariſto. in libꝛo de imoꝛtalitate anime: vbi tandē in epilogo poſui que dicēda ſunt pꝛo veritate: ⁊ pꝛo opinione ariſto. Eodē libello ſepius diſputaui tertiā rōnem, ⁊ ēt in 2ᶜ huius. ideo de his hactenus. Reſtat ḡ vt diſputemus ſcḋam, que lȝ diſputata ſit lib. de intellectu, ⁊ libello de immoꝛtalitate anime: tn̄ occurrūt hic inde qōnes.

De multitudine aiaꝝ pº moꝛtē, pōn Egi.

¶ Egidius romanus vir peripateticus concedit ſequi data animaꝝ imoꝛtalitate, ⁊ numeratiōe infinitū ſimpl'r ī multitudine: qm̄ infiniti ꝑceſſerūt homines, quoꝝ anime nūc ſunt. cum v̄o dr̄ ariſtotelē tunc ſibi ꝯdicere, cōcedit: quia rō non erat ſuo tp̄e adinuēta: cum nec tp̄e auerro. fuit nota: quia eā auerro. adduxiſſet ad ꝓbādā intell's vnitatē. Quicquid ſit de opione Egidij, de q̄ alibi.

pō Arabum,

¶ Algazel ⁊ auicēna in rebus incoꝛpoꝛeis nec ſitū, nec locum occupātibus cōcedunt multitudinē infinitā. Nam Ariſt. negat infinitū in magnitudine, ⁊ infinitū in multitudine quātoꝝ ꝑ ſe ac. ſ. eoꝝ exn̄tium, que cauſat̄ ex diuiſiōe magnitudinis, ⁊ ſic tollit̄ ꝯtradictio.

Obiones ꝯ rn̄ſionē ara.

¶ Sed ꝯtra hāc rn̄ſionē nōnulli penitus pħie ignari garrulant. pꝛimo quia hac poſitiōe data in ſpēbus nūeroꝝ eſſet multitudo infinita actu, ⁊ ſic in eēntial'r oꝛdinatis daret̄ actu infinitū. Deducit̄ ꝯn̄tia, qꝛ conceſſa pōne/in multitudine aīarū eſſet qualitas animaꝝ actu ⁊ trinitas animaꝝ actu: ⁊ ſic actu nūs ſpēꝝ nūoꝝ actu infinitus. ḡ in eēntial'r oꝛdinatis dabit̄ ml'titudo actu infinita. ¶ Scḋo arguunt alij blaterones: qꝛ data hac aīarū infinita multitudine: tunc daret̄ duo actu infinita, qm̄ in infinito infinities ſunt infinita. Modo duo eē actu infinita impoſ'e eſt, cū vnū infinitū oīa occupet. Hac rōe Ariſt vtit̄ de coꝛpoꝛeo infinito. Mō hec nō min⁹ valet de incoꝛpoꝛeo.

3º phiko rū a tex. cō. 37. vſqȝ ad tex. cō. 39m. alia rn̄ſ.

Quare ex rōne ariſt. nō pōt dari animaꝝ infinita multitudo, ſicut ex rōne pȝ, qua ipſe vtitur ad refellendū infinitū. ¶ Pꝛeterea. Ariſt. ꝯ Platonē ꝓbat in ſubā abſtracta non eē dabilē infinitudinē. ḡ nō pōt concedi infinita multitudo actu: nec de coꝛpoꝛeis/nec de incoꝛpoꝛeis. ¶ Pꝛopter hec argumenta nonnulli doctoꝛes acutioꝛes/al'r reſpōdēt: ꝙ ſi oēs anime/que fuerūt: poſita gn̄ōne ꝑpetua a ꝑte añ/eēnt: non eſſent actu infinite: ſed ſolū eſſent poª infinite. Qꝛ non eſſent actu infinite: ꝓbant ꝑ expōnē v̄bi infinite: qꝛ nō tot eſſent, qn plures eē poſſent. Infinita. n. actu ſunt, quecūqȝ tot ſunt, ⁊ nō plura eē pn̄t. Qꝛ v̄o ſint poª infinite, exponit̄ qꝛ tot/⁊ plures eē pn̄t: vel qꝛ due ⁊ tres, ⁊ ſic in infinitū: vl' qꝛ pōt accipi vna poſt aliā in infinitū.

Du⁰ ꝯ ſol.

¶ Sed ꝯ hāc reſponſionē argm̄ ſtare vī: qꝛ quot fuerunt homines, tot actu nūc ſunt anime, ſed data gn̄ōne hoīum infinita, ⁊ aīarū imoꝛtalitate ſm̄ pħiam ariſt. infiniti fuerunt hoīes, ḡ nunc actu aīe ſunt infinite: ⁊ ſic ſeqt̄ infinita eē actu, ⁊ actu eē īfinita.

Defēſio

¶ Rn̄dent hī met doctoꝛes/negando ꝯn̄tiam, quia hoīes fuerunt infiniti in poª, qꝛ in accipiēdo fuerūt non tot, quin plures. Mō ex infinitate potētiali nūꝗ̃ ſequi debet infinitas actualis. Exēplū ſucceſſiua ꝑterita fuerunt infinita: ⁊ tn̄ ſi eſſent in actu, nō eſſent actu ſimpl'r infinita. Dies enim ꝑteriti terminati ad inſtans, qḋ eſt pn̄s/fuerunt infiniti ſm̄ qd: qui ſi eēnt actu, non eſſent ſimpl'r infiniti. cū. n. non fuerunt ſimpl'r ſucceſſione infiniti, ita ſi actu eſſent, non eſſent actu ſimpl'r infiniti. Sīli rōne de dieb⁹ futuri tp̄is infinitis hi. n. ſi eſſent, non eēnt ſimpl'r infiniti. Quare ſicut Ariſt. concedit in ſucceſſiuis infinitum ſm̄ quid: ita non erit abſurdum ipſum concedere in ꝑmanētibus.

poterāt

Cōcedo ergo ꝙ quot fuerūt hoīes, tot nūc ſunt anime, ſed hoīes fuerūt infiniti poª, ⁊ ſm̄ qd, qꝛ tot ⁊ plures poſſunt eſſe: ita aīe ſunt poª ⁊ ſȝ quid actu infinite: qm̄ non tot, qn pl'es eē poſſint.

Per oꝛdiē ſol. argutūm

¶ Tenēdo ḡ hāc pōnē, Ad ꝑmā dico ſpēs nūoꝝ eē actu infinitas ſȝ qd in poª, vel actu infinitas eē ſpēs nūoꝝ ſȝ qd poª, qꝛ adhuc quotuis datis, pn̄t dari: nec iſtud eſt ꝯ Ariſt. vt pȝ in ſucceſſiuis/q̄ ſi eſſent, opoꝛteret dicē infinitas, eſſe nūoꝝ ſpēs hoc mō. Pꝛeterea tales ſpēs non ſunt eēntial'r oꝛdinate, qꝛ maioꝛ nūs nō depēdet a minoꝛi q̄ ad foꝛalē vnitatē, qua in ſpē reponit̄, ſed ſolū q̄ ad mālē vnitatē. ¶ Ad ſcḋam blateronū cōcedo dari infinities infinita ſm̄ qd in poª, ⁊ potiſſimū in coꝛpoꝛeis, que non cauſant̄ ex diuiſiōe cōtinui ſm̄ Ariſt. Cū v̄o dī infinitū totū occupat, hoc ē verū de infinito coꝛpoꝛe, ⁊ de ſimpl'r īfinito: cū. n. eſt actu ſimplicit̄ infinitū coꝛp⁹, hoc cū totū occupet, nec finitū, nec īfinitū ſecū eē patit̄. At in incoꝛpoꝛeis ſec⁹ eſt: deus. n. eſt ſimplicit̄ infinit⁹, q tn̄ nō totū occupat. cū patiat̄ aliqḋ ens ꝑter ipm̄: ⁊ ſic data infinita aīaꝝ multitudine, cū nō det̄ ex illa aliqua multitudo, vel magnitudo, vel infinita ſimpl'r, nō ſeqt̄ nullā aliā ſm̄ qd ⁊ in poª poſſe eē. Qḋ nō ꝯſiderātes

Obtio.

blaterones, garrulant/ꝯtra dicta nr̄a in libello de imoꝛtalitate aīe. ¶ Sed ꝯ adhuc obijcit̄ ꝑ foꝛtioꝛē rōnē ea, quā ipſi fecerūt ꝯ nos: qꝛ quero de multitudine aīarū, que declarata eſt ex coꝛrupione infinitoꝝ hoīum ꝑterita/vtrū ſit actu finita: vel actu infinita. Si actu infinita: ḡ infinita ſimpliciter. Si actu finita: ḡ pōt numerari.

Solu⁰ obtiōis.

¶ Dicēdū ꝙ ſicut ſi ſucceſſiua eēnt ſimul: nec eēnt ſimpl'r finita, nec ſimpʳ infinita: ſed finita ⁊ infinita actu ſm̄ qd: ſic multitudo aīaꝝ derelicta erit ſm̄ qd finita, ⁊ ſm̄ qd infinita: ſimpl'r aūt neutrū erit. Ex his ſeqt̄ multitudinē aīaꝝ derelictā eſſe actu/⁊ potētia ſm̄ qd finitā, vel infinitā. actu qdē, qꝛ exn̄s in rerū nā extra ſuas cauſas. Potētia v̄o in accipiēdo, qꝛ nō tot acceptibiles, qn plures ſemꝑ accipi poſſint. Amplius illis datis, adhuc eis pl'es addi poſſunt, ⁊ plures, ⁊ ſic ſemper.

Pō' pꝛeceptoꝛis

¶ Nolo tn̄ te ignoꝛare nōnullos aſſeruiſſe aīe hūane imoꝛtalitatē de mēte Ariſt. eos tn̄ euitaſſe aīaꝝ īfinitā multitudinē, per hoc qꝛ nō pōt deſinere vnus hō, qn alius incipiat eē hō aīa pꝛioꝛis hoīs ipm̄ infoꝛmāte. In qua pōne fuit ꝑceptoꝛ nr̄ aſſerēs ariſto. diſcipulū nō deuiaſſe a Platone ꝑceptoꝛe: de decreto. n. vtriuſqȝ aſſeruit aīe imoꝛtalitatē/vt rōnib⁹ phyſicis ꝓbari poſſe declarauit: veꝝ ad euitādā multitudinē īfinitā/⁊ ocioſitatē aīarū poſt coꝛpa derelictaꝝ ꝯceſſit aīam que fuit pꝛioꝛis hominis effici poſſe ꝑ gn̄ōnē poſterioꝛis hoīs. Nā hō ſm̄ v̄itatē nō incipit ꝑ eius foꝛᶜ gn̄ōnē, nec deſinat ꝑ ei⁹ foꝛᶜ coꝛruptionē: ſȝ eo ſolū, ꝙ itellīua aīa incipit vel deſinit hūanū coꝛp⁹ infoꝛmare. q̄re pōt hō incipere dato ꝙ aīa ꝑſit in alio coꝛpe: qꝛ ꝑus coꝛp⁹ deſinens infoꝛmare, nouū coꝛpus icipit. Hāc pōnē ēt cogunt̄ ꝯcedere oēs, q tenēt itellīuā aīam eē vnā nūo oīum, ⁊ foꝛmā īfoꝛmā ⁊ē hūana coꝛpa: opȝ. n. hos aſſerē aīam, que ē nūc vna oīum hoīum: hinc ad cētū annos deſinē hos īfoꝛmare: ⁊ alios infoꝛmaſſe de nouo: vt deductū eſt. ḡ ſi non putāt greci abſurdū h̄ aſſerē de vna, nec idē de plurib⁹ aſſerē erit abſurdū.

Obiōes

¶ Sȝ cōtra hāc pōnē argumētant̄, qꝛ tūc eadē anima poſſet eē act⁹ diuerſoꝝ coꝛpoꝝ: ꝯtra pħiam. ¶ Rn̄dēt, ꝙ nihil ꝓhibet aīam vnā nūero eē actū diuerſoꝝ coꝛpoꝝ ſucceſſiue que ſunt eiuſdē ſpēi: dicūt eiuſdē ſpēi, qꝛ eadē aīa/nec ſimul nec ſucceſſiue pōt eē act⁹ coꝛpoꝝ diuerſoꝝ ſpecie. ſ. hoīs ⁊ bꝛuti: hic. n. fuit erroꝛ Pythagoꝛe/quē vbiqȝ explodit Ariſtote. Dicūt ſucceſſiue, qꝛ lȝ aīa eadē nūo nō poſſit eē actus diuerſoꝝ coꝛpoꝝ ſimul eiuſdē ſpēi, ſucceſſiue pōt: vt pȝ, qꝛ ꝑtib⁹ mālib⁹ ī eodē hoīe nūo fluētib⁹, ⁊ refluētib⁹, oīb⁹ ill' mālib⁹ partib⁹/que a ꝑn⁰ gn̄atiōis, ſunt: defluētib⁹: eadem eſt aīa nūo pueri ⁊ ſenis. quare a pari eadē poteſt eē anima gn̄ati ⁊ coꝛrupti ſucceſſiue: ⁊ non ſimul, ſicut eadē eſt pueri ⁊ ſenis, etiā oīb⁹ mālib⁹ ꝑtibus, que erāt aīe pueri/defluētibus ſm̄ ariſto. in lib. de gn̄atione: greci ꝯcedūt poſſe eandē animā eē foꝛmā pluriū coꝛpoꝝ ſimul: verum de hoc ſupꝛa. ¶ Scḋo obijcit̄ cōtra hāc poſitionē, qꝛ ſi anima ingrederet̄ ⁊ egrederet̄ coꝛpus, aīa eēt per ſe mobilis: ⁊ ſic eſſet coꝛpus. vt ariſto. deducit ꝯtra Pythagoꝛā pꝛimo huius.

Sup̄ te. com. 32

¶ Rn̄det ad hoc Simpl'. 6ᶜ phyſice auſculationis ꝙ animā egredi ⁊ ingredi nō eſt ipam moueri de coꝛpoꝛe in coꝛpus: vt voluit Pythagoꝛas: vt recte cōtra ipſum argumentatur ariſto. qꝛ tūc eſſet coꝛpus: ſed animā egredi ⁊ ingredi humanum coꝛpus eſt ipſū deſinere ⁊ incipe illuſtrare pꝛopter coꝛpīs diſpōnē, vel indiſpōnē. Illuſtrat enī anima coꝛpus, quo ipſum actuat, ⁊ infoꝛmat. obſcurat v̄o quo ipſū deſinit infoꝛmare, ac actuare. ¶ Tertio ꝑncipl'r obijcitur, qa vt argumētat̄ Ariſt. ꝑ huius, eēt reſurrectio moꝛtuoꝝ.

T. c. 41

¶ Rn̄dent ꝙ hoc ſequeretur ſm̄ Pythagoꝛā/qui poſuit vnicā ſubalē foꝛmā in cōpoſito: at in homine ꝑter itellectiuā animā ponēda eſt dianoetica, que eſt ꝑfectiſſima ſenſitiuarum: que cum deſinat eē ſimpl'r in moꝛte: ⁊ nunꝗ̃ eadē numero redire poſſit: nunꝗ̃ ſequit̄ reſurgere eūdē numero hoīē. non. n. hō eſt ꝑciſe aīa intellectiua ⁊ mā: ſȝ adſunt alie foꝛme ſm̄ hanc poſitionem: quarū vna eſt dianoetica. ¶ Quarto obijcit̄, qꝛ vel numer⁹ aīaꝝ eēt equalis nūero coꝛpoꝝ, vel maioꝛ, vel minoꝛ. ¶ Dōm ꝙ numerus aīarū ſemꝑ eſt equalis nūero coꝛpoꝝ, qa ſemꝑ gn̄atio vnius hominis, eſt alterius coꝛruptio, ⁊ cōtra etiā fit. ḡ nunꝗ̃ dabitur anima niſi in coꝛpe, ⁊ nunꝗ̃ coꝛpus vniēs, in quo non ſit aīa. Hec ſunt, que ꝑceptoꝛ defendit ad mētē Platonis/⁊ Ariſt. in eo libello, quē iſcripſit de aīaꝝ pluralitate: quē ꝯfecit cōpluribus annis poſt noſtrū de intell'u libº. ¶ Et lȝ ꝓpter reuerētiā ꝑceptoꝛis huic deberē acqeſcere: qa tn̄ veritas ſemꝑ eſt ꝑferenda, ideo pace tanti viri dixerim, ego non arbitroꝛ hec dici poſſe ad mentē Ariſt. Sapit. n. hec poſitio aliq̄ modo vnitatē anime intellectiue poſſe eē diuerſoꝝ coꝛpoꝝ ꝓpterea, mihi nō placet.

Refutº. pōnis.

Pꝛimo quia vt argumētatur Auer. in hoc loco: tūc hō eēt anteꝗ̃ eſſet, ⁊ vnus numero ſimpl'r hō eēt, qui coꝛruptus eēt, ⁊ qui eſſet genitus. Deducitur/qa vltima foꝛa, ꝑ quam res eſt ſimpl'r, erit vna numero: quoꝝ. n. foꝛma eſt vna nūero ſimpl'r, illa ſūt vnū nūero ſimpʳ. nec lȝ fugere ad cogitatiuā, qa illa ſi ꝑcedat, nō reponit hominē in eē ſpecifico, ſed in eē generico. Quod v̄o dicebat̄ de ſene ⁊ puero, non cogit: qꝛ hō ſenex nō differt nūo a ſeipſo puero ſimpʳ, ſed nūo per accidens: nō per defluxū oīum ꝑtiū mālium, ſed aliquaꝝ: qꝛ ſemper radicales ꝑtes remanēt. ſaltē ſm̄ qd. ¶ Pꝛeterea. Aīa nō fit in mā ſenis, niſi illa noua mā fiat vna cum pꝛioꝛi: qḋ nō pōt eē ſic in caſu ſuo. ¶ Pꝛeterea. Ariſt. reꝑhendit 2º hui⁹ eos/q aīam indifferēter coꝛpī adaptabāt: aſſerēs actū vniuſcuiuſqȝ eē aptum fieri in ꝓpꝛia mā: ⁊ nō in quauis idifferēter.

T. c. 24

¶ Pꝛeterea Ariſt. vt viſū eſt ex ꝓpꝛia intentiōe 2ᶜ de gn̄atiōe aīaliū demr̄auit aīam nō eē factā añ eius coꝛpus: vt. 12. metaph̄. etiā replicauit. Ergo hec poſitio licet ſit platonica: non vī eſſe peripatetica.

T. c. 16 Pꝛopā poſitio. pꝛo opīniōe ariſtote.

¶ Teneo ḡ ꝓpter has rōnes, ⁊ pꝛopter alias, quas fecimus in lib. de intell'u animas humanoꝝ coꝛpoꝝ remanē poſt moꝛtē ſimpl'r ſine coꝛpoꝛibus: quoꝛum erāt foꝛme. Cū v̄o dicebatur in ſeparatis nō dari infinitum: hoc verum eſt, vt dixit Plato, qui poſuit ideam infiniti aliā ab ipſo deo, vt pȝ 3º phyſic̄. tn̄ poſſe reperiri multitudinē infinitā rerum non per ſe quantaꝝ, nec h̄ntiū oꝛdinē eſſentialē, niſi per accn̄s, ſm̄ Ariſt. non video eſſe repugnans. ¶ Vltima ratio pꝛincipalis diſputata eſt lib. ꝑ de celo. Diuus. n. Thomas tenuit aīam poſt moꝛtē remanere foꝛmal'r nec̄iam/ſm̄ opinionē Ariſt. lȝ ſit creata de nouo: qꝛ lȝ ante creationē fuit cōtingēs creari, poſt creationē eſt eterna: ⁊ ſic neceſſaria a parte poſt. Imaginat̄. n. aliquod eē ꝯtingēs dupl'r. Uno modo qḋ nō eſt, ⁊ ꝯtingit eē ſimpl'r. Alio modo qḋ nō eſt, ⁊ ꝯtingit eē hoc vel illud. Pꝛimo modo hominē qui nō eſt ſedēs, cōtingit ſimpl'r ſedere, qm̄ non ſedet, ⁊ pōt ſedere: ⁊ cum ſedet, pōt nō ſeder̄. Scḋo v̄o modo aīa antechꝛi que nō eſt, ꝯtingit eē: nō quidem ſimpl'r, ſed qꝛ ꝯtingit eē eterna: qm̄ licet ꝯtingat fieri, cum eſt/erit nec̄ia, ac eterna: ⁊ ſic eſt ꝯtingēs eē non ſimpli

eiter, ſʒ hoc. ſ. eterna. Ante. n. q̃ʒ fiat, ↄtingit fieri: nõ tñ ſimplicit, ſed fieri eternã: ⁊ ſic nã ↄtingẽs nõ mutaṫ ad nãʒ neceſſariã: qꝛ ſicut contingit ipam fieri eternã, ita erit eterna. ❡Sed ꝯ, qꝛ a pari poſſet Plato ſe defendẽ. Dicet. n. mundũ eẽ ↄtingẽs eẽ non ſimpl'r, ſed anteq̃ʒ fiat, dicet eũ eẽ contingẽs fieri eternũ: ⁊ ita nõ mutabiṫ nã ↄtingẽs in nẽciam, qꝛ ſicut ↄtingebat eſſe: ita erit/cũ erit factꝰ. ❡Dõʒ ꝙ ſecꝰ erit de cõpoſitis, q̃ nõ pñt eſſe pl'a nũo in eadẽ ſpecie, ⁊ ſecꝰ de ſimplicibꝰ: q̃ pñt eẽ plura nũo in eadẽ ſpẽ. In compoſitis. n. q̃ nõ pñt eẽ plura nũo in eadẽ ſpẽ: ſi aliquod cõtingit fieri, tale ↄtingit eẽ ſimpl'r, ⁊ nõ eẽ ſimpʳ: qꝛ cũ ſit factũ cõpõne ptiũ, ẽt põt diſſolui diſſol'one earũdẽ ptiũ: qbꝰ cõponebaṫ: ⁊ qꝛ eſt vnũ nũo in ſua ſpecie, iõ ſi põt non eſſe, aliqñ nõ erit, aliqñ nãle deſideriũ erit fruſtra. Ergo in cõpoſitis nihil eſt ↄtingẽs eẽ, qȯ nõ ſit ↄtingẽs ſimpʳ nõ eſſe: ⁊ cũ ſit vnũ nũo in ſua ſpecie, illud met nũo, qȯ eſt ↄtingens nõ eẽ aliqñ nõ erit. In ſimplicibꝰ ṽo, que pñt eẽ plura ĩ eadẽ ſpecie, ſtat aliqȯ eſſe ↄtingẽs eſſe: nõ tñ ſimpʳ, qꝛ põt eſſe ↄtingens eſſe eternũ, cũ nõ oʒ, vt aliqñ nõ ſit, cũ aliud ſibi ſil'e in ſpecie poſſit ſtare in nõ eẽ. q̃re appetitꝰ in ſpecie nõ erit fruſtra. Patet g̃ ꝙ rõ Ariſt. valet de mũdo, ꝙ ſi aliqñ nõ fuit ⁊ poſtea fuit, erat ↄtingẽs fieri ⁊ eſſe ſimpl'r, ⁊ cũ nõ ſit niſi vnꝰ in ſua ſpecie, ipſemet aliqñ nõ erit. At de aĩa, cũ ſit ſimplex, ⁊ mľtiplicata in ſua ſpecie, ſecꝰ eſt. ❡Alij ṽo dixerũt ꝙ aĩa anteq̃ʒ ſit, põt eẽ, ⁊ poſtq̃ʒ eſt, iterũ põt nõ eſſe. Cõcedo tñ ꝙ aliqȯ poſſibile nõ põt a deo ꝑpetuari: diximus. n. eoꝝ/que ſũt, alia eẽ cõpoſita, alia eẽ ſimplicia. In cõpoſitis qdẽ, nihil põt eẽ pol'e nõ eẽ, ⁊ ab alio ꝑpetuari/ꝑſerti cũ nõ poſſint eẽ pl'a in eadem ſpẽ. Unñ Auer. ꝑ de celo aſſerit aliquam potentiã mãe poſſe nõ eſſe: q̃ tñ ab alio ꝑpetua eſt. Et hoc/qꝛ eſt res ſimplex, ⁊ ꝑpetualis ab alio. At ſi cõpoſitũ põt nõ eſſe, ⁊ eſt vnũ nũo in ſua ſpẽ, de neĉitate nõ erit: ⁊ cũ dĩ tũc aliquod pol'e nõ eſſe, erit eternũ, diximꝰ in ſimplicibꝰ, in qbus eſſe põt noua creatio, hoc nõ eſſe abſurdũ. At in cõpoſitis, in qbus Ariſt. negauit nouã creationeʒ, ẽt dixit nihil poſſe eſſe pol'e nõ eẽ, ⁊ eternum: quã determinationẽ olfecit Simp. auc̃te Platonis in ꝑmo de celo. vbi inducẽs ṽba Platõis in Timeo, ↄceſſit aliqȯ ſimplex poſſe eſſe poſſibile non eſſe, ⁊ eternũ: qꝛ dij ſecũdi apud Platonẽ ſunt ſuis naturis poſſibiles nõ eſſe: volũtate dei eterni. De cõpoſitis ṽo nullꝰ peripateticus cõceſſit. quare hec quatuor argumenta pñt ſtare cum Ariſto. decreto de immortalitate intellectiue aĩe. Hec ſufficiant de aĩe imortalitate: de qua plura diximus in libellis proprijs.

Cap. 13

Cõ. 120.

❡Poſt hec diſſerẽdũ eſt de intell'u ſpeculatiuo: nã lʒ ſparſiʒ in hoc loco dixerim, ⁊ in lib. de intell'u, nũc breuibꝰ in vnũ aliq̃ colligẽ bonũ eſt, vt vos poſtulaſtis. vbi breuiter ꝑmo dicamus, ꝙ intellectus ſpeculatiuꝰ, nõ eſt ṽtus aĩe intellectiue/ei ↄnata: qua ipſa eſt apta ſpeculari entia nõ ꝑducibilia a nobis: ⁊ voluit Cãdaueñſis: q poſuit practicũ ⁊ theoreticũ intellectꝰ eſſe duas aĩe intell'iue ṽtutes: qbus aĩa põt ſcire practice opabilia, ⁊ theoretice ſpeculabilia, nec intell's ſpeculatiuꝰ eſt intellectꝰ mãlis ⁊ practicꝰ eſt dianoeticus, vt greci autumãt. nã Ariſt. ꝑpones de intell'u diſſerẽ, aſſerit ſe velle dicẽ de ea aĩe ꝑticula qua aĩa cognoſcit, ⁊ ſapit, vbi oẽs retulerũt ſape ⁊ cognoſcere ad eandẽ aĩe particulã, vt Philoponus demonſtrauit: vbi voluit eandẽ potentiã eẽ, qua anima theoretice cognoſcit, ⁊ practice ſapit. Alias ṽo ratiões quere liᵒ de intellectu primo. ❡Scõo dicamus ꝙ ſpeculatiuus intellectꝰ nõ eſt ipe ſpẽs vel ipa intelligibilia: vt voluerunt alij: qui aſſeruerũt intellectũ ſpeculatiuũ eſſe ſpecies ipas rerum: que intelliguṅṫ a phãtaſmatibus cauſatas in ipſo mãli intellectu: eternas qdẽ ꝑm ſucceſſioneʒ: corruptibiles ṽo ſimpl'r, pbaṫ, qꝛ nõ eſt ↄſuetũ Auerro. ⁊ Ariſt. intellecta, vel rõnes intelligendi in nobis appellare intell'ectũ/nec practicũ/nec ſpeculatiuũ, ſed ſolũ in deo ideʒ eſt intell's, ⁊ ratio intelligẽdi: ⁊ res, que intelligiṫ, ergo nec

De itellectu ſpeculatiuo liᵒ ꝑ tractatu 5ᵒ pria ꝯ ꝯ Canda.

Tra. 5. ca. 3. 2ᵃ ꝯ ꝯ iuniores.

ſpecies ſiue rõnes intelligendi, nec ipe res ꝑ ipſas repñtate eſſe poſſunt intell's ſpeculatiuꝰ, aliogn eſſent intell's: qȯ eſt ꝯ ↄſuetudinẽ Auer. ⁊ Ariſt. Accedit, ꝙ ſicut ṽtꝰ actiua ẽ, q̃ eſt apta agere, ſic intell's ſpeculatiuꝰ/erit intell's/qui eſt aptus ſpeculari, vel quo nos intellectual'r poſſumꝰ ſpeculari. at ↄſtat ſpẽs rerũ, que intelliguntur nõ eẽ aptas ſpeculari ergo nõ pñt dici intellectus ſpeculatiuꝰ. ❡Egidiꝰ ergo romanus vir doctiſſimꝰ, ꝑpter hec (vt arbitror) arbitraṫ non ſpẽs ipſas ſolas eſſe intell'm ſpeculatiuũ, nec intell'm mãleʒ ſine ſpeciebus, qm̃ nec ſpẽs ſole ſunt ſpeculari apte/nec intellectꝰ ſine ſpẽbus. ergo intell's ſpeculatiuꝰ erit cõpoſituʒ quoddã ex intellectu mãli, vt ſubto, ⁊ ſpẽbus rerũ, que intelliguṅṫ, vt formis. Hoc enim cõpoſitũ mediãtibꝰ ſpẽbus eſt aptum ſpeculari, veluti corpus calidum mediante calore aptum calefacere, vnde ſicut calor nõ eſt aptus calefaceṙ niſi ſit in corpore, nec corpus ſine calore, ſed corpus calidũ mediãte calore ſic intellectus ſpeculatiuus cõpoſitus ex intellectu mãli, ⁊ ſpẽbus mediãtibus ſpeciebꝰ eſt apꝰ ſpeculari: nõ aũt intell's mãlis ſine ſpeciebꝰ/nec ſpecies ſine mãli intellectu. ❡Eſt aũt de mẽte auerro. vt arbitranṫ. Hec poſitio, qa vt Joannes bacconitanus in quid. auerro. aſſeruit intellectum ſpeculatiuũ eſſe intellectũ materialẽ iformatũ intentionibus abſtractis, eternis, vlibus ṽtute intell's agẽtis, dicũt vlibus, non quidẽ in eſſendo, quia tales ſpẽs, cum ſint in ſubto ſingulari, ſunt ſingulares in eſſendo: quia vero ſunt in ſubto penitus immãli/tales ſpecies ſunt vl'es in repreſentando. ❡Si queris vtrum hic intell'us ↄpoſitus ſit gñabilis, ac corruptibilis. Reſpõdet Bacconitanus de mẽte auerro. hũc cõpoſitum intellectũ eſſe gñabilem ac corruptibilẽ ꝑm quid reſpectu. ſ. certi dati hominis. nã cũ hic intellectus cõſideratur, vt dependet a phãtaſmatibus ſocra. vel pla. hic intellectꝰ eſt gñabilis, ⁊ corruptibilis: deſinentibus enim phantaſmatibus ſocratis/vel platonis, ſpecies que dependebãt ab illis phãtaſmatibus in fieri, ⁊ cõſeruari: deſinũt intellectũ informare: ⁊ ſic deſinit intellectꝰ ſpeculatiuus, vt eſt ſocratis, vt ṽo cõſideraṫ reſpectu hominis in ſpecie, cũ homo ſit eternus ꝑm peripateticos, talis intellectus erit eternus: ⁊ ꝑfectus in maiori parte hoĩuʒ: nõ eni pñt deſinere ſpẽs, que depẽdebãt a phantaſmatibus vnius hominis: qui tot ⁊ equales gñenṫ ex phãtaſmatibꝰ alterꝰ hoĩs. ergo reſpectu hoĩs in ſpecie ſunt eterne. Sunt etiam eterne reſpectu intellectus mãlis: qui ẽ eternus. ⁊ h̃ voluit intelligere auerro. cum dicit, intellectũ ſpeculatiuũ eẽ gñabilẽ, ⁊ corruptibilẽ reſpectu ſubti per qȯ eſt verus. i. reſpectu cuius eſt ſimilitudo: eſt enim intell's ſpeculatiuus corruptibilis reſpectu phantaſiabiliũ vnius hoĩs, quoꝝ ſpecies ſunt vere. i. ſil'itudines. Eſt tamen dupl'r eternus, ⁊ ratiõe intellectus in quo ſunt/⁊ ꝑ quẽ ſunt entia: ⁊ rõne phãtaſiabilium, que ſunt eterna ꝑm ſpecieʒ: vt dictuʒ eſt. ❡Juxta hãc poſitionẽ cõcedendum eſt eũdẽ intellectũ eſſe ſpeculatiuum ⁊ practicum, quatenus eadẽ res eſt ens nãle, ⁊ ens opabile a nobis: vt ſanitas. Intellectus enim ſpeculatiuus eſt rerum ſimpl'r ↄſideratoꝝ: practicus ṽo reruʒ ꝑm quid ↄſpectaꝝ. ❡Secũdo dicendum eſt hunc intellectũ eſſe diminuibilẽ/⁊ augmentabilẽ, ⁊ ſemꝑ equalem: reſpectu eniʒ eiuſdem hoĩs creſcit, ac decreſcit creſcentibus, ⁊ decreſcẽtibꝰ phãtaſmatibus illius, eſt equalis reſpectu maioris partis hominuʒ, in qbus intellectus eſt ꝑfectus. ❡Sed hanc poſitionẽ refutauimus quãtũ ad ſpẽs/quas ponunt libro primo de intellectu, ꝑpterea pro opĩone Auer. dicebamꝰ intellectũ ſpeculatiuũ eſſe cõpoſituʒ ex intellectu materiali quaſi ſubiecto: ⁊ vlibus apꝑhenſis, q̃ ſunt in eo nõ ſubiectiue, ſed obtiue: vt ſepe diximꝰ. Unde hec noſtra poſitio, quam dicimus eſſe de mente Auer. differt a priori in vno ꝙ. ſ. negat ſpecies, tamẽ in ceteris eadẽ aſſerit. Hunc itellectum eẽ etiã intellectũ in habitu de mente Auer. ⁊ ſpeculatiuum diximus: ſpeculatiuũ quideʒ in vigilia, quo ſpeculamur, intellectum in habitu vero/quo poſſumus ſpeculari per ipſum, qñ volumus. Rurſus hic intell's aliquando eſt ꝑfectus reſpectu huius vel illius hominis, vtpote, cuʒ nihil reſtat phãtaſiandũ, quoniã ei eſt copulatus ac acqſitus ꝑm oĩa ea que in ſe intelligit: quã diſpoſitionem intellectum adeptionis vocat Auer. Aliquãdo eſt impꝑfectus nõ õino acquiſitus ac copulatus huic homini/⁊ hic dĩ intellectus ſpeculatiuꝰ in fieri: quiq̃ʒ creſcit ac decreſcit in nobis cremento ac decremẽto phantaſmatũ. Diciturq̃ʒ intell'us in habitu, quo poſſumus eo ſpeculari, quando volumus: ſpeculatiuus vero, quo perfectus ipſis vlibus intellectis, poſſumus ſpeculari: qũo vero dicaṫ practicus, dictum eſt. ❡Sed ↄtra hanc poſitionem eſt vna dubitatio maxima/ꝙ hac poſitione data, intell's nec cõponeret/nec diuideret/nec ſyllogiçaret. ⁊ conſequentia patet: qꝛ intellectus nõ intelligeret niſi vl'ia ſimplici intellectione, que intellectio eẽt ipſe res intellecte. Hoc aũt ẽ ↄtra cõmunẽ hominũ conſenſum, ⁊ contra ariſtotelẽ infra, vbi ponens diãm inter phãtaſiam, ⁊ affirmationẽ ac negationẽ, ait phãtaſiã eſſe alteꝝ ab affirmatiõe ⁊ negatiõe, cõpoſitionẽ ṽo intellectionũ eẽ veꝝ aut falſũ. Ecce ꝙ clare pʒ eẽ aliquã itellectionẽ cõpoſitã, que nõ niſi ab intell'u ↄficiṫ. ❡Ad hoc rñdẽt greci virtutẽ cõpoſitiuã ĩ hoĩe diuiſiuã ac ſyllogiſticã eẽ dianoeticã que nõ eſt intellectus. Hec enim vt Philoponus inquit ꝑ Prioꝝ, vt accipit ab intellectu/facit dẽmrãtiuum ſyll'm, ⁊ vl'r cognoſcit: vt accipit, ab opinatiua ṽtute: facit ſyllʒ dialecticũ, ⁊ cõponit ꝑpõnes dialecticas, vt accipit a phãtaſtica cõponit ſophiſticũ, ⁊ facit ꝑpõnes ſophiſticas. g̃ ṽtꝰ cõpoſitiua, diuiſiua, ⁊ ſyllogiſtica eſt dianoetica: vñ ⁊ nomen hʒ diſcurſiue ṽtutis cũ dicaṫ ⁊ logiſtica. Quare iuxta hãc opionẽ intell's intelligit ſolũ vl'ia ſimplicia: ⁊ qdẽ eq̃li eternaq̃ʒ intellectiõe. ❡Sed dubitatur ꝑ, qa ſi dianoetica põt vl'ia, ⁊ ſingularia intelligẽ, ⁊ cõponẽ, ⁊ diuidẽ, ⁊ ſyllogiçaṙ. de his fruſtra homini dabiṫ intell's, cũ oĩa hẽ poſſit ꝑ ſolã cogitatiuã/que diciṫ dianoetica. ❡Alexãder qdẽ cõcedit totũ: nõ eniʒ ponit ꝑter ipam dianoeticã in homine aliã virtutẽ. Tamẽ Philoponus ⁊ Simplicius dicerẽt intellectum non eſſe homini fruſtra datum: qꝛ lʒ dianoetica apprehendat vl'ia, ⁊ ſingularia, nec hec nec illa per eius nãm apprehendit: ſed vl'ia apprehẽdit, vt actuata intellectu. naʒ ꝑm eos ex dianoetica, ⁊ intellectu fit vna anima actu, cuiꝰ operatio eſt vna. Singularia ṽo apprehendit mediãtibus ſenſibus, de nũo quoꝝ ipſa eſt vna virtus. ❡Scõo dubitatur contra idem, qa dianoetica eſt ṽtus mãlis. ergo non põt vl'iter cõponẽ, vel diuidẽ, vel ſyllogiʒare: quia ſic vl'iter intelligeret, ⁊ abſtracte. ❡Dicendum (ṽt nunc dictuʒ eſt) eam intelligere vl'iter, quo cum intellectu eſt vna anima: cuius actualitate ipſa vniuerſaliter ⁊ abſtracte componit, vel diuidit, ⁊ diſcurrit: ipſa eniʒ per eius nãm nihil tale habet, ſed vt intellectu actuata ꝑm Simpliciuʒ. ❡Quid ṽo ſic dicendum ꝑm auerro. lib. de intellectu primo diximus. Põt etiã dici pro opinione auerro, nõ obſtãtibus his, que diximus lib. de intellectu: ꝙ intellectuʒ cõponẽ, vel diuidẽ aut ſyllogiʒare idẽ eſt qȯ euʒ intelligẽ cõpoſita, del diuiſa, vel ſyllogiſtica, hoc eſt hoc per illud. Hoc enim ſupponaṫ pro modo, qa alibi diſputauimus. Tũc pro opĩone auer. poſſet dici, ꝙ intell'm intelligere compoſita/vel diuiſa/vel ſyllogiſtica, aut ſimplicia bifariam intelligi poteſt: vno modo per formalem ſiue actualẽ cõpoſitionem vel diuiſioneʒ ab ipſo de nouo factam per nouam ſimplicium intellectionem: ⁊ hoc pacto intellectꝰ nec cõpoſita/nec ſimplicia/nec ſyllogiſtica/nec aſſyllogiſtica intelligit, quoniam ſimpl'r nihil noui intelligit: vt dictũ eſt. Alio modo põt dici intellectũ intelligere ſimplicia, vel cõpoſita ⁊ id genus, per correſpondentiã: ⁊ hoc modo aliqua ſimplicia intelligit, ⁊ aliqua cõpoſita vel diuiſa: aliqua ſyllogiſtica, ⁊ aliqua aſſyllogiſtica. Simplicia qdem, que explicantur per voces ſimplices, vt vl'em hoiem, qui per hanc vocem omnis hõ explicatur in illa ꝑpõne, oĩs hõ eſt aĩal: vel qui explicatur ꝑ illã vocẽ hõ, ſine additione cuiuſq̃ʒ ſigni. Compoſita vero que explicanṫ per vocem cõpoſitam mediante copula aliqua: vt hominẽ exiſtẽtem aĩal, qȯ explicaṫ per illã vocem cõplexam, hõ eſt aĩal: diuiſa vel ſyllogiſtica eodem modo: vnde illi ꝑpõni/oĩs homo eſt animal in voce: nulla ꝑpoſitio correſpondet in mẽte ꝑm hanc viam: ſed hũ corrñdet illud intellectuʒ, qȯ eſt, oĩs homo exiſtẽs animal, illi/nullꝰ homo eſt lapis in voce, nõ correſpõdet illa ꝑpoſitio in mẽte/nullus hõ eſt lapis, ſed hoc intellectum vl'r hõ non exiſtens lapis. Intell's ergo intelligit cõpoſita/diuiſa, ⁊ ſyllogiſtica ac aſſyllogiſtica: non per actualẽ cõpoſitionem/vel diuiſionẽ/vel diſcurſuʒ: ſed per correſpõdentiã, qa quando intelligit aliquã/que non poſſunt explicari niſi per voces ſimplices, tunc dĩ intelligere ſimplicia/qñ aliqua intelligit vl'iter, que non pñt explicari niſi per ꝑpõnes affirmatiuas vel negatiuas, tunc dicitur intelligere cõpoſita, ac componere vel diuidere. qñ aliqua intelligit, que non poſſunt explicari per ſyllogiſtica, vel aſſyllogiſtica: ⁊ tunc dicitur ſyllogiçare. ergo hec nihil ſunt ex parte intell'us, vt itellectꝰ, ſed vt per ipſum nos hec ſic correſpõdenter intelligimus. Ad qd ṽo ſubſeruiat dianoetica, lib. primo de intellectu diximus. ❡Sed quid pro ipa veritate dicẽdũ ſit, nõ erit difficile exponẽ/ſi ſtemus his, que ſupius diximus de opinione ariſto. Accepimus enim de mente eius, ꝙ intellectꝰ nõ prius incepit ſuo corpore, ſed ꝙ ſimul icipiẽte corpore ſuo incepit ipſe intellectus. Tũc querimus vel cum intell's incipit, ſimul cum eo concreatur vniuerſa rerum ſciẽtia, vel intell'us ipſe prius incipit, q̃ʒ ſua ſcientia ſit ipſi facta. Non eſt dicendum ꝙ intell'u incipiente ſecum ſcientia vniuerſa cõcreetur: qꝛ tũc derelinqueṫ opinio Platonis, vt dixit hic Philoponus/contra Plutarchum. Ariſt. enim vbiq̃ʒ aſſerit noſtrũ ſcire nõ eſſe reminiſci, aſſerit etiã, vt inqt Philoponus intell'm eſſe in principio, veluti tabula raſa eſt, in q̃ nihil depictum eſt: vt Philoponus adducit cõtra Plutarchum. Aſſerit etiam noſtrũ ſcire ex ſenſibus deduci omnis doctrina, ⁊ omnis diſciplina ſit ex preexiſtenti cognitione. Aſſerit ẽt in lib. Poſteṙ. deficere ſciẽtiã, cũ deficit ſenſus: vnde poſtea in hoc 3ᵒ ait, qui nihil ſentit, nihil diſcit, nihilq̃ʒ intelligit: vbi Philoponus dixit ariſto. velle claʒ dicere, qȯ apte dictũ eſt in lib. Poſteṙ. ſ. ꝙ cuiuſlibet ſcientie principiũ eſt ſenſus. Aſſeruit ẽt ſcõo huiꝰ, ꝙ anima noſtra poſt ſui ortum maiori tempore degere in ignorãtia q̃ʒ in ſciẽtia. Patet ergo peripateticum eſſe, ꝙ noſtrum ſcire ſit de nouo: intellectũq̃ʒ eſſe prius factũ, q̃ʒ inſit ſibi vniuerſa rerum ſciẽtia. ❡Ex qbus pʒ qd ſit intellectꝰ ſpeculatiuus ꝑm veritatem. Eſt enim qd compoſituʒ ex ſpẽbus rerum, que fecerunt in ſenſibus phãtaſmata: ⁊ ipſo noſtro intellectu, q ꝑm ſui ſubam eſt ipa intellectiua aĩa. Hoc enim cõpoſitum eſt intell'us ſpeculatiuus, qa tale cõpoſitũ mediãtibus ſpeciebus põt ſpeculari ea intelligibilia/quoruʒ he ſunt ſpẽs. eſt ⁊ intell's in habitu, quo ſpecies fecerũt in ipo memoriã ac habitũ ſiue fixioneʒ. nam ſic mediante ipſo poſſumus ſpeculari quandocunq̃ʒ volumus. Patet autẽ, ꝙ qꝛ intellectus põt de nouo intelligere, euʒ poſſe cõponere, ⁊ diuidẽ, ⁊ ſyllogiçare: ⁊ ita vna erit virtus ſyllogiſtica, cõpoſitiua, ⁊ diuiſiua, vt Ariſt. dicet poſtea. Quia vero auer. intell'm poſuit ſubſtãtiam ſeparatãʒ, ⁊ eternã: ideo detruſus eſt ad errores. cogitur enim negare ſpẽs, ⁊ delere opiniones itellectus, vt patet. Hactenus de digreſſione.

Poſitio egidij ⁊ baccoñ.

liᵒ 2. ſen. diſti. 10. q. vnica.

Utrum gñabil'.

Tra. 5. c. 8. 9. ⁊ 14.

Anitellectꝰ cõponat.

T. c. 39.

ꝑᵃ poſiᵈ.

Trac. 5. cap. 24

Pro veritate.

T. c. 39

❡**Quocirca neq̃ʒ cũ corpe miſtũ ipm eẽ: conſentaneũ eſt rõni: qualis enim quidã fieret/calidus aut frigidus: ⁊ inſtrm aliqȯ ipſius eſſet ꝑfecto/ſicut eſt ſenſus. Nũc aũt: ipſius nullum prorſus eſt inſtrumentum.**

Argyr.

T.cō.9 Et vl'ſi. ¶ Unde neq; miſceri rōnabile eſt ipſum corpori. Qualis.n.quidam vtiq; fieret calidus aut frigidus/⁊ ei aliquod organū eſſet/ſicut ſenſitiuo. Nunc autem nullum eſt.

Colle/ctanea text⁹ ⁊ⁱⁱ ¶ Cuz intell'm potētie dixit eſſe ptāte ſolū,⁊ nihil eē entiū,⁊ nullā eē nām ipſius:ſed vel ſolū q̄ polis vocat⁹ eſt,oſtendit ipz ab oī mā eē abſtractū,ſed aliquā formā, vt Simp. dicit,dupl'r pōt intelligi vnita alicui. ¶ Uno mō vt vita intrinſeca ⁊ ſpecificās id cui ineſt,quali mō vita eq̄ eſt inſeparabilis ab equo. ¶ Alio mō vt vtens aliquo organo,quō dicim⁹ viſuz eē inſeparabilē organo,qm̄ oīno vtitur organo:ita ⁊ ſeparatā formā poſſumus dupl'r dicere,vel q: nō eſt act⁹ ⁊ pfectio pma corpis,vel q: nō vtit aliquo organo corpali. Uult ḡ oñdere intell'm eē ſeparatū his duob⁹ modis,vt Simpl'.vz ſentire,⁊ q̄ non ſit actus ⁊ perfectio corporis: ſicut vita ſpecificans,nec organicus. Et primo facit pᵐ. Scd̄o in lr̄a,prima faciet reliquū. ¶ Dicit ergo ariſt. vnde neq; miſceri rōnabile eſt ipm corpi,vult dicere,ſicut actus pmus ſpecificās ipm/qd̄ declarat.d. Qualis eni aliquis.ſ.indiuiduus vtiq; fiet/aut frigus.i.frigidus,aut calor.i.calidus,⁊ organū aliqd̄ erit ipſius,ſicut.i.ſimile ſenſitiuo.i.organo ſenſus. Nūc aūt nullū hoꝝ eſt:ergo non eſt virtus ſpecificans corpus,ac forma ⁊ actus eius.

Cō.6. **Hec eſt alia demōſtratio.** ¶ Proponit Auer. intentionē hui⁹ loci,⁊ dicit. Hec eſt alia demōſtratio,q̄ intell'us mālis nō eſt aliqd̄ hoc,neq; corpus,neq; v̄tus in corpe. Et pponit cōtinuationē hui⁹ demr̄ationis ad textū habitū.d. Et q: nā eius eſt iſta quā narrauimus,recte neceſſe fuit:vt nō admiſceret cū corpe.i.q̄ non eēt v̄tus in corꝑm q̄ foꝛa admiſcet cū corpe. Et dicit hic Simpl'.q̄ Ariſt.non dixit intell'm poᵉ eſſe purā puationē totius eſſe ſubalis,⁊ forma rū intelligibiliū:q: ſic eſſet pura puatio ⁊ pparatio,vt nos diximus eē mētē Alexā.in lib.de aia.ſed intell'us eſt pura poᵃ itelligibiliū ſeparatuſq; ab oī corpe,vt pbabit. ¶ Si .n.eēt v̄tus in corpe.] Ponit nūc demr̄ationē/que vz eſſe in forma ſylli hypothetici ꝯtinuatiui hoc pacto,ſi intell'us eſſet v̄tus in corpe,eſſet qualitas elnti,vel cōplexio,vel forma ſubalis addita cōplexioni. Sz intell'us nullū hoꝝ eſt.ḡ intell's nō eſt v̄tus in corpe. Jnqt/ſi eniz eēt v̄tus in corpore,tūc eēt aliqua diſpoſitio,⁊ aliqua qualitas.⁊ ſi hr̄et qualitatē.i.eēt qualitas,tūc illa q̄litas attribueretur calido,aut frigido.ſ.cōplexioni:in eo q̄ eſt cōplexio,aut eſſet qualitas exiſtēs in cōplexione tm̄ addita cōplexioni:ſicut eſt de aīa ſenſibili,⁊ ſibi ſilib⁹,i.eēt forma in mā mediāte aliq̄ diſpōne,que eſt cōplexio.⁊ ſic hr̄et inſtr̄m corpale.ſed nō habet qualitatē attributam calido ⁊ frigido,neq; hz inſtr̄m.ergo nō eſt miſtū cū corpe. ¶ Et ꝯſiderare debem⁹.] Digredit Auer.⁊ pponit.q.ſoluēdā,⁊ inqt:⁊ ꝯſiderare debem⁹ in cōſecutione/⁊ deſtructione,ſup.ꝯñtis:ex qua illata fuit deſtructio añtis:vtrū indigeant demr̄one,aut non. Fuit autē ꝯſequētia hec,intell's eſt v̄tus in corpe:ergo qualitas elnti vel cōplexio, vel miſtio prima,vel forma addita miſtioni: hec enim fuit conſecutio ⁊ enthymema. Omne v̄o enthymema tenet in v̄tute alicuius propoſitionis ſeruate in mēte,ideo oz videre que fuit propoſitio ſeruata in mēte. Fuit aūt ppoſitio actu retēta in mēte hec/omnis forma attributa corpi miſto intrinſece.⁊ per ſe eſt qualitas pᵃ,vel miſtio ex primis qualitatibus,vel cōplexio, vel forma miſtionis: ſcilz addita ei. Si enim vbi pſtetur licētia, nō reperitur aliquod aliud in miſto:niſi aliqd̄ hoꝝ. Tunc huic maiori addita:hac minori intell's,eſt virtus in corpe miſto, cōcluditur concluſio predicta,enthymema ergo fuit ex minori,⁊ ꝯcluſione tm̄,maiori ſeruata in mente. ¶ Jnqt.dicamus igit/ qm̄ conſecutio ꝯñtis ad p̄cedens eſt vera : manifeſtum eſt ex p̄dictis,declaratum eſt.n.q̄ oīs virtus in corpe cōpoſito.i.miſto/aut attribuitur pmis qualitatib⁹.ſ.forē cōplexionis.i.aut eſt cōplexio,aut erit virtus exiſtēs in fcr̄a complexionali:⁊ ſic nec̄io erit organica,aut ſup.erit miſtio,aut prima qualitas.⁊ ſic habet tota maior. ¶ Deſtructio v̄o] Nūc declarat deſtructionē quātū ad duas ptes.ſ.p̄ q̄ non ſit organica v̄tus. Scd̄o q̄ nō ſit v̄tus attributa cōplexiōi. Q: nō ſit organica v̄tus ſyllogiçat hoc pacto:oīs virtus organica eſt aliqs ſenſus,ſed intell'us nullus eſt ſenſus.ergo in ſcd̄a figura,intell'us nō eſt virtus organica. Minor pbatur,qm̄ omnis ſenſus eſt interior vel exterior, ſed intell's nec eſt ſenſus iterior/nec exterior.ergo nō ſenſus.q̄ nō exterior ꝯſtat,q: oīs ſenſus exterior viſus eſt,guſt⁹,tact⁹ ⁊c̄. quoꝝ nullus eſt intell's.q̄ nō iterior pbat etiā,qm̄ nec ſenſus cōis,nec phātaſia,nec aliqd̄ alioꝝ ⁊c̄. Intellectus ergo nō eſt organica v̄tus. Syllogiſmi huius tm̄ minoris pbationē tangit,⁊ inqt. Deſtructio v̄o manifeſta eſt ex p̄dictis etiā,⁊ q̄ nō ſit exterior teſtatur.d. Declaratū eſt eniz q̄ nullū eſt inſtr̄m aliud ab inſtr̄is quinq; ſenſuū,vbi fuit declaratum q̄ nullus eſt ſextus ſenſus,habetur ergo q̄ intell's non eſt ſenſus exterior. Q: nō interior declarat.d.⁊ vlter ſi intell's eſſet v̄tus animalis in corpe,tūc aut eēt ſextus ſenſus:id eſt ſenſus cōmunis:qui eſt ſextus reſpectus qnq; exterioꝝ,aut ꝯſequēs ſextū ſenſuz.ſ.aliqd:cuius pportio ad ſextū ſenſum eſſet,ſicut imaginatio ad ſenſuz cōem ſentientem.i.phātaſia. modo vult hr̄e q̄ non ſit interior ſenſus. tūc ſequit q̄ nullus ſit ſenſus:⁊ per ꝯſequēs q̄ nō organicus. ¶ Qm̄ aūt.] Nunc declarat q̄ intell'us non ſit miſtio ſeu cōplexio,⁊ inquit. Quoniam autē intell's mālis nō eſt v̄tus attributa complexio.i.cōplexio ipſa vel miſtio:manifeſtum eſt ex p̄dictis,quoniā cum anima ſenſilis nō eſt virtus attributa complexioni.i.nō eſt cōplexio, quāto magis intel'us:qui ſup.eſt vltimus in nature ope. ¶ Deīde dedit ſcd̄am rationem.d.⁊ ſi eſſet attributus complexioni.i.eēt ipſa cōplexio,tunc(ſicut dicit Ariſt.)eſſe forme lapidis in anima eēt idem cum eius eē extra animā.ꝯſequētiā pbo, quoniam vbi intellectus eſt miſtio,ſeu cōplexio,forma lapidis compreheſa eſſet recepta in materia mediāte miſtione:⁊ ſic mediante quātitate,⁊ omnis forma recepta in materia mediāte miſtione,⁊ qualitate,⁊ quātitate,habet eſſe nāle ſimpl'r.ergo lapis eſſet ita in anima,ſicut eſt extra animam. Et ſic dedit 2ᵐ impoſſibile.d.⁊ ſic lapis eēt cōprehēdens, vel qm̄ ſi non repugnat virtuti corpali eſſe cōprehendens,nec lapidi. Uel qm̄ ſi cōplexio pōt intelligere.ergo lapis/qui nō eſt plus q̄z complexio,neq; minus. Et alia multa impoſſibilia contingentia huic poſitioni. ¶ Et quidem dubitat.] Mouet.q.⁊ cōponit ſic,cogitatiua ē v̄tus rōnalis,cogitatiua eſt organica.ergo in 3ᵃ figura,virtus rōnalis eſt organica.huius accepit maiorē,⁊ inquit. Et quidaz dubitauit in hoc:quod fuit dictū q̄ intell's nō habet inſtr̄m. Ex hoc quod dicitur,q̄ v̄tus imaginatiua eſt in interiori cerebri,cogitatiua in medio,⁊ memoratiua in poſtremo. Eſt ergo maior cogitatiua eſt organica,⁊ probat hoc p auctoritatem.d.⁊ hoc non tantuz dictū eſt a medicis:ſed dictū eſt in ſenſu ⁊ ſenſato,prio lib.de memoria ⁊ reminiſcētia. Minor aūt probatur,cogitatiua ratiocinat,intell's ratiocinat. ergo intellectus eſt cogitatiua in ſcd̄a figura ex duab⁹ affirmatiuis. Et hanc probationē ſoluet poſt.ſed q̄a phi ⁊ medici ſunt concordes quantum ad has v̄tutes,ponit dīiam hoꝝ.⁊ inquit. Galenus aūt ⁊ alij ratiocinant ſup h̄,q̄ iſte virtutes ſunt in iſtis locis per locuz ꝯcomitātie/⁊ eſt loc⁹ faciens eſtimare nō verus. Sed decl'atum eſt in lib.de ſenſu ⁊ ſenſa,q̄ talis eſt ordo iſtaꝝ virtutū in cerebro,per demōſtrationē dantē cām ⁊ eſſe. Et ſic patet dīia phoꝝ a medicis:quantū ad rationē huius ordinis,nō quātū ad ordinem in ſe. ¶ Sed quid intelligat Auer.per locū ꝯcomitātie,vt Gal.arguit,quid per demr̄ationē dantē eſſe, ⁊ cām, non inueni declaratum adhuc. ¶ Jdeo debes ſcire,q̄ vno

modo itelligi poteſt locus ꝯcomitātie.i.locus a ꝯcomitātibus,verbi gratia,ſicut imaginari ſequitur ſentire,cogitare ad imaginari,⁊ memorari ad cogitare,ita imaginatio eſt poſt ſenſuz,⁊ cogitatiua poſt imaginationē,⁊ memoratiua poſt cogitatiuā. Aut intelligit per locū ꝯcomitātie ordinē in dignitate:q: enim ſenſus cōis vilior eſt,ideo in primo loco.⁊ quia imaginatiua eſt pfectior,ideo in ſcd̄o loco.⁊ q̄a cogitatiua illa eſt pfectior imaginatiua,ideo in 3ᵒ ⁊ vltimo memoratiua:tanq; pfectio inqt,q̄ iſte loc⁹ ꝯcomitātie facit eſtimare.i.eſt pbabilis ſyll's nō demr̄atiu⁹,qm̄ primus modus nihil valet:vna.n.v̄tus eſt:q̄ ordine quodā ꝯcomitat duab⁹ opationib⁹. Scd̄s aūt nihil eſt,qm̄ accidit q̄ vile ſit in p̄,vel poſtremo loco. ¶ Sed qd itelligat p demōſtrationē dantē cām,⁊ eē,vr̄ mihi,q̄ ipe ſe declarat in lib. de memoria ⁊ reminiſcētia. vbi ſic inqt,⁊ q: iſta v̄tus eſt diuerſaꝝ actionū,id̄ hz diuerſa loca in capite.⁊ q: ſentiēs ſentit pmo,deide imaginat imaginās,deinde diſtinguit diſtinguens,deinde recipit ꝯſeruās,neceſſe eſt vt imaginās ſit in oriçōte añriori cerebri,deinde cogitās ſit in medio,deinde memorās ⁊ ꝯſeruās in poſteriori cerebri.in qb⁹ v̄bis duas dedit demr̄ones:quaꝝ pᵒ arguit illas v̄tutes eē diuerſas ⁊ multas,⁊ cōponit ſic,oīs v̄tus cui⁹ opatiōes ſunt nūerate, nec inuicē reduci apte,eſt nūerata nūero illaꝝ opationū:ſz v̄tus ſenſitiua interior eſt v̄tus:cui⁹ opatiōes ſunt nūerate, nec apte adinuicē reduci.ḡ ⁊c̄. Scd̄a demōſtratio pbat ordinē illaꝝ,que ſic ordinat,quo ordine ſituant opatiōes nō inuicē reducibiles,eodē ⁊ v̄tutes:quaꝝ ſunt,ſed opatiōes ſenſitiue ſic ordinant,q̄ imaginari eſt in pᵃ pte,cogitare in 2ᵃ,⁊ memoratiua in 3ᵃ,ḡ ⁊ v̄tutes. Et hec qdē demr̄atio dicit eē,qm̄ dat cām ordinis v̄tutū ex ordine opationū:tāq̄z ex cā finali:q̄ eſt potiſſima cāruz. Demr̄atio ḡ Gal.erit inſufficiēs,qm̄ nō pbauit p opationes oīno irreducibiles,ſz ſimpl'r loquebat de oībus opationib⁹ : de qbus nō tenet. ⁊ q: dicit,q̄ hoc declarat p demr̄ationē dicētē cām,⁊ eſſe, ⁊ ideo demr̄at ibidē p ſenſuz opatiōes ſic ordinari,vt dcm̄ eſt,ad h̄,vt demr̄atio ſit p cām,⁊ eē,i.p mediū notū nobis ⁊ nāe,⁊ inqt:⁊ notū eſt ſenſui.cū.n.cōplexio añrioris cerebri ledet,ſtatiz ledet imaginatio illius hominis,⁊ remanet cogitatio ⁊ rememoratio ſm ſuū modū,⁊ cū mediū fuerit leſum,ledet cogitatio:⁊ cuz poſterius,memoria:⁊ id̄ ſunt qnq; ordines:quoꝝ pmus eſt corpalis magni corticis,⁊ ē forma ſenſibilis extra aīam. Scd̄s autē eſt eſſe iſtius forme in ſenſu cōi,⁊ eſt pmū ordinuz ſpūaliū. Tertius eſt eē eius in v̄tute imaginatiua,⁊ eſt magis ſpūalis. Quart⁹ eſt in virtute diſtinctiua. Quint⁹ aūt eſt eē ei⁹ in v̄tute memoratiua ⁊ eſt magis ſpūalis:recipit enim medullā:qd̄ diſtinguunt tres v̄tutes a cortice. Ecce ḡ q̄uō hec demr̄atio eſt ſimpl'r: q: per mediū notū nāe ⁊ nobis:⁊ ſic locus hic eſt demr̄atiuus:⁊ nō ille Galeni. ¶ Sed iſtud.] Nūc pſoluit argᵐ illorum,⁊ pbat,q̄ cogitatiua nō eſt intell's,⁊ rōcinat hoc modo,intell's cognoſcit ⁊ rōcinat vl'r, cogitatiua non vliter: ſed pticulariter.ḡ cogitatiua non eſt intell's,nec ecōtra. Q: cogitatiua nō rōcinet vl'r:ſed pticulariter,accepit,⁊ inqt. Sed iſtud nō ꝯtradicit illi:qd̄ dictū eſt hic.v̄tus.n.cogitatiua apud Ariſt.eſt v̄tus diſtinctiua indiuidualis.ſ.q̄ non diſtinguit,niſi indiuidualiter,nō vl'r.hoc ſyllogiçat hoc mō, omnis v̄tus diſtinguēs idolū ab intētiōe ⁊ qdditate rei ſenſilis,cognoſcit pticulariter,⁊ nō vl'r. Tunc apponit minorem.d. Declaratuz eſt.n.illic q̄ v̄tus cogitatiua nō eſt niſi virtus:que diſtinguit intētionē rei ſenſilis a ſuo idolo imaginato:⁊ ſic pz minor. ¶ Amplius pbat idem,illa virtus, cui⁹ pportio ad has duas intētiōes.ſ.idoli,⁊ intētiōis idoli,eſt ſicut pportio ſenſus cōis ad intētiones qnq; ſenſuū, cognoſcit pticul'r,⁊ non vl'r.⁊ accepit minorē.d.⁊ iſta virtus eſt illa:cui⁹ pportio ad has duas intentiōes.ſ.ad idolū rei,⁊ ad intētionez ſui idoli,eſt ſicut proportio ſenſus cōis ad intētiones qnq; ſenſuū. Jdeo cōcludit maiorē principalis ſylli.d. Virtus igit cogitatiua eſt de gn̄e v̄tutū exñtiuz in corpib⁹.i.cogitatiua.ḡ eſt v̄tus cognoſcens indiuidual'r tm̄,⁊ nō vl'r. ¶ Et hāc maiorē pbat v̄bis Ariſt.d. Et hoc aperte dixit Ariſt. in illo liᵒ cū poſuit v̄tutes indiuiduales diſtinctas in quatuor ordinib⁹. Jn p̄ poſuit ſenſum cōem, deinde v̄tutē imaginatiuā,deinde cogitatiuā,⁊ poſtea rememoratiuā.⁊ poſuit rememoratiuā magis ſpūalē,deide cogitatiuā,deide imaginatiuā,⁊ poſtea ſenſilem.i.ſenſum cōem. ¶ Licet igit.] Remouet.q. Galeni,q ſic arguit,v̄t⁹ cogitatiua appropriat hoī,intell's appropriatur homini.ḡ intell's eſt v̄tus cogitatiua. Rn̄dit.d. Licet igit homo ppe hēat v̄tutē cogitatiuā:tn̄ nō facit hāc v̄tutē eſſe rōnalē diſtinctiuā.i.nō pp̄ter h̄ ſequit q̄ ſit intell's, vel econtra. Jlla.n.diſtinguit intētiones vl'es, non indiuiduales.⁊ h̄ fuit dictū aperte ab Ariſ.in illo lib.pp̄ter qd̄ reſumit qd̄ dixit. ⁊ inquit. Uirt⁹ igit diſtinctiua rōnalis,ſi eēt v̄tus in corpe contingeret:vt eēt vna iſtaꝝ virtutū quatuor, quapropter hr̄et inſtr̄m corporale,aut eēt alia v̄tus indiuidualis diſtincta ab iſtis quatuor.ſz iā declaratum eſt illic eē impoſl'e.habeat ergo pro manifeſto/q̄ intell's nō eſt v̄tus cogitatiua. nec ecōtra. ¶ Et quia Gal.] Nūc ponit cām erroris Gal. arguit.n.in 2ᵃ figura ſic,virtus rōnalis appropriat homini,cogitatiua appropriatur homini.ergo in 2ᵃ figura eſt rōnalis. Reduxit aūt hūc ad pmā ꝯuertēdo alteram propoſitionū,d.hoc modo,omne appropriatū homini eſt virt⁹ rationalis.tunc adequat minor p̄dicta,cogitatiua eſt appropriata homini.ergo cogitatiua eſt rōnalis/inquit:⁊ q: Gal. eſtimauit q̄ virtus cogitatiua eſt rōnalis mālis.i.intell'us potentie,fecit ipm errare in hoc locus ꝯñtis.i.argᵐ in 2ᵃ figura ex duab⁹ affirmatiuis,in qbus nihil ſequitur. Et ponit illum.d. Quia eniz virtus rōnalis appropriat homini, ⁊ cogitatiua appropriat ei,eſtimat pp̄ter ꝯuerſionē affirmatiue vlis.i.maioris/q̄ cogitatiua eſt rōnalis. Eſt ḡ hic triplex error,tum q: fallacia ꝯñtis,tuz q: vlis affirmatiua conuertitur in pace/⁊ nō in terminis,tum q: in ſecunda figura ex duabus affirmatiuis. Et addit,⁊ vnus eorum qui errauerunt in hoc eſt alpharabius albepharag babylonienſis in ſuo commento in libro de ſenſu ⁊ ſenſato.

COMMENTARIVM.

Expoſitores. vt diuus Thomas,⁊ Egid. Ariſtotelē nūc pbare dicūt intell'm nō eē virtutē organicā,veluti virt⁹ ſenſitiua eſt organica virtus. ¶ Simpl'.v̄o vult Ariſt.ex dictis deducere duo,⁊ q̄ itell's nō ſit vita intrinſecus viuificās corpuſq; ſpecificās,⁊ q̄ intellect⁹ nō ſit v̄tus in corpe. Primū dicit Ariſt.inferre in pmis v̄bis,cum dicit. Uñ neq; miſceri ipm corpi,veluti vitam intrinſecus corpus viuificātem,corpuſq; ſpecificantē rōnabile eſt,cuius cām affert,q̄a tunc intell's qualis qdam eēt calidus,aut frigidus,qualitate.vz.humani corpis,cui⁹ eſt vita. Scd̄m v̄o inferre dicit ſecūdis v̄bis,cum inqt. Et ei aliqd̄ organū eēt,ſi eſſet v̄tus in corpe,ſicut datur quoddam organum ipſi ſenſitiuo,ſiue ſenſui. At nullū tale organum videmus aſſignatū ipſi intellectui. ¶ Auerroes autez v̄ba hec intellexit,vt in collectaneis dictū eſt. Ait.n.Ariſt. hic ponere aliam demōſtrationē ad pbādū intellectuz,nec eſſe corp⁹,nec v̄tutē in corpe. ¶ Sed q̄a hec Auerr. expō reduci pōt in bonum,vtpote in illā Themiſtij:dicamus cū Themiſtio q̄ Ariſt.ex dictis duo deducit.pᵐ q̄ intellectus nō ſit corpus corpi miſcibile:vt phyſici dixerūt. Scd̄m v̄o q̄ nō ſit virt⁹ organica cuz nō vtat corpe,vt iſtr̄o. Hec lz ex dictis facile deduci poſſint: Ariſt. tn̄ de nouo hec probat. Deducunt enim ex dictis:q̄a ſi intellect⁹ nullā prorſus naturam habet:niſi qua potentialis d̄r:mox ſequit ipm non eſſe corpus corpi miſcibile:nec eſſe v̄tutē organicam : verū ariſto.his nō ꝯtētus:pponit hoꝝ pᵐ cum dicit. Unde neq; miſceri rōnabile eſt ipm corpori,hoc eſt:vnde rationabile eſt ex dictis dicere ipm intell'm nō eē corpus.ſ.miſcibile al- q̄ auerr. com. 6.

ſeri corpi. Cõuenit aũt hec expoſitio ṽbis Ariſt. qa miſtio
nõ eſt niſi corpoꝝ pmo de gnõne. Qꝫ ṽo nõ ſit corp⁹ corpi
miſcibile/patet, eo qꝛ miſcibilia corpa nõ ſunt niſi quatuoꝛ
elnta, ideo infert, ꝙ ſi intell's erit corp⁹ corpi miſcibile, eẽt
aliqđ quale: vt elntũ, vꝫ calidũ vel frigidũ: nullũ. n. corpus
alteri corpi miſceri põt vera ac pfecta vnione, niſi ſit elntũ
quale calidũ vel frigidũ. Qꝫ ṽo nõ ſit ṽtus organica pbat,
qꝛ ſi intell'ui cõpeteret aliqđ organũ: tale organũ eẽt ſile ei:
qđ competit ſenſui, vꝫ/aut oculus/aut auris/aut id genus.
Nõ nullũ tale organũ ẽ, qđ poſſit intell'ui aſſignari. Quo
ṽo ad ṽba attinet ṽbũ [z ei] in greco ſic habeť ἦκαν, qđ la
tine põt legi copulatiue, vt legũt boni interptes, z põt legi
diſiũctiue: z vtroqꝫ mõ ad reꝫ nihil refert, vt itelligẽti pꝫ.
Hãc expõneꝫ Them. ſequitur Philoponus ad ṽbũ: vt pꝫ
legẽti eũ in h loco. Themiſtius vltra textũ aliquãtuluꝫ
euagãs duabus rationibus probat, ꝙ intellect⁹ nõ ſit vir/
tus organica. Primo qdẽ/qꝛ tũc afficereť qualitatibus or
gani, q̃ ſibi ipedimẽto eẽnt cõcipiẽdi cetera ſenſibiliũ gña.
Viſus. n. affectus qualitatib⁹ viſoꝛij auditilia ꝯcipe nõ pt.
ſilr nec alterius generis. Sili mõ z audit⁹ qualitatibus ſui
organi affect⁹ ꝯcipe nõ põt ſenſibilia ceterorum ſenſuum.
Scđo ṽo idẽ pbat, ꝙ cũ nimiũ afficereť aliq̃ apprehẽſi/
bili, ipedireť ab apprehẽſiõe ceteroꝝ, veluti cũ nimio ſtre/
pitu auditus afficiť, remiſſum ſonum non apprehendet.

Argyr. **Atqꝫ bñ recteqꝫ cẽſent: q formaꝝ locũ aĩaꝫ inquiũt eẽ. attamẽ neqꝫ tota eſt locus/ſꝫ itel lectiua: neqꝫ eſt actu/ſed potentia/forme.**

T. cõ. 6 **Et bene vtiqꝫ dicẽtes ſunt aĩam eſſe locũ ſpecierum: niſi ꝙ non tota/ſed intellectiua: neqꝫ actu/ſed potentia ſpecies.**

Colle/ctanea text⁹ ꝯ̃ eiuſdẽ 6 Dedit ṽitatẽ antiq̃ põnis, z inqt: z bñ iã dicẽtes ſũt aĩam
eẽ locũ ſpẽꝝ. Corrigit tñ ipos. d. niſi ꝙ ñ tota ſed intelliua,
neqꝫ actu, ſꝫ po ͣ ſpẽs, qm̃ nõ eſt res ipſe/ſed ſubm ipoꝝ.

Cõ. 6. **Cũ declaratũ ſit.** Proponit Auer. qđ antiq
dixerũt. d. Cũ declatum ſit, ꝙ
nõ eſt miſt⁹, tũc recte dixerũt deſcribẽtes aĩam eẽ locũ for/
maꝝ, cũ. i. tametſi defecerũt in hoc loco, ꝙ non accpunt in
notificãdo ſubam eius ppinquã, iſtã ꝯſilitudinẽ z ꝯuenien
tiaꝫ: que eſt inter ipſaꝫ z locũ. Attñ dicit, ꝙ iſta cõſilitudo
nõ dꝫ accipi in itelligẽdo oẽs ptes aĩe/ſed tm̃ in aĩa rõnali.
Alie. n. ptes ſunt forme in materijs: rõnalis aũt nõ. Eſt er/
go dictũ antiquoꝝ ſolũ verũ de rõnali, z hoc ppter mlta:
vel (vt Simpl. dicit) qꝛ ſola rõnalis ꝯtinet itelligibilia. Sẽ/
ſitiua enim formas recipit tanqꝫ accñtia: intell's aũt nõ reci
pit accñtia, vt dicit. Secundo qm̃ de ratione loci eſt fixe re/
cipere, ſenſitiua recipit trãſmutabilr. modo locus eſt fixus
reſpectu locati. Tertio quoniã locus eſt equalis locato: ni/
hil aũt eſt equale formis vlibus, niſi intell's, vt ꝯſtat. Ergo
bñ intelligiť de intellectu ipm eẽ locũ ſpẽruꝫ, qꝛ ꝯtinet im
mobiliter z equaliter ipſas ſpẽs. i. formas. Sed loc⁹.]
Ponit tñ dñiam inter intellectũ/z locũ. d. ſed locus differt
ab aĩa diſtinctiua intelligente in hoc, ꝙ locus nihil eſt eoꝝ:
que ſunt in eo, imo extrinſecus a locato. anima aũt rõnalis
eſt forme exiſtentes in ea, eſt dico nõ actu, ſed potẽtia. i. ve/
rum ſubm illaꝝ cõtinens illas intẽtionalr. ſed dicet qs cur
Ariſt. dedit dñaꝫ inter locũ, z intellectũ? An ſoluit, z fecit
hoc ne aliquis intelligat ex hac deſcriptione ꝙ genus acce
ptum in ea ſit genus verũ: nõ rhetoricũ. locus ergo eſt ge/
nus anime rhetoricũ z metaphoricũ. Sed dices in ſmo
ne demonſtratiuo nõ licet vti ſermone rhetorico. Rñdet/
ſed cogeť hõ in talibus rebus: que nõ intelliguntꝰ niſi per
ꝯſimilitudinẽ, vt notificet ea p talia gña rhetorica/ſicut di/
Cõ. 81. cit primo Phyſic. Sed in hoc commento accidit. q. cir/
ca verbum Auer. Dicit enim cogitatiuam minus ſpũalem
eſſe memoratiua, z huc idem in lib. deſtructio deſtruc. qui
dam dicunt verbum Auerr. eſſe in ordine recto, verum in
ordine reflexionis eſſe cogitatiuã. Quidã dicunt ſimplr
eſſe memoratiuã ſpũaliorẽ, qm̃ non tãtum ſenſiſſe recorda diſpu. 3ª i ſol. 81
mur: ſed ſciſſe diſputaſſeqꝫ. Sed hec truffe ſunt, ideo di
cas ꝙ quãtum ad res cõprehenſas memoratiua nõ eſt ſpi/
ritualior cogitatiua, ſed quãtum ad modum apphendẽdi,
qm̃ ſempee memoratiua ſupponit denotationẽ factaꝫ per
cogitatiuã, non ſic cogitatiua ſupponit ſemp, z hoc intelli
git Auer. in lib. de memoria z reminiſcẽtia, cum inqt, me/
moratiua eſt magis ſpũalis. Recipit enim. ſ. ſemper medul
lam eius quod diſtinguũt triplices ſenſus. Ecce qũo ſup/
ponit illam eſſe vltima ſpiritualitate ſpiritualem.

COMMENTARIVM.

Diuus expoſitor dicit Ariſtotelẽ opinioni ſue
adaptare, quod dixerunt ve/
teres de anima: veteres. n. definientes aĩam, dixerũt aĩam
eſſe locũ ſpẽꝝ intelligibiliũ. Quã definitionẽ corrigẽs ari/
ſtoteles, aſſerit hanc definitionẽ non cõpetere omni aĩe, ſed
intellectiue tm̃. Scđo dicit aĩam nõ eſſe actu locum ſpẽruꝫ
hoc eſt per cõnationẽ, vt Plato dixit, ſed ptãte. ſ. per nouã
receptionẽ illaꝝ. Philoponus parum differens ab hac
expõne, voluit Ariſt. ṽba hec retuliſſe in Platonem. Aſſe
rit enim Ariſt. hic laudare Platonẽ, in eo ꝙ dixit aĩaꝫ eſſe
locũ ſpẽrum eoꝝ/que ipſa intelligit. Ait tñ ꝙ Ariſt. repre
hẽdat Platonẽ in duobus. Primo qdẽ in eo qđ dicit oẽm
aĩam eſſe locũ ſpẽꝝ, z non tm̃ intellectiuã. naꝫ reuera ſola
intellectiua/vt inqt Philoponus, eſt locus ſpẽruꝫ, qꝛ ſola
rõnalis eſt immortalis, z vlium receptiua. Scđo ṽo in eo
qđ dicit ſpẽs in aĩa eſſe actu/z non ptãte. Ponit. n. ſpẽs eẽ
cõnatas aĩe, non de nouo ei acqſitas. At Ariſto. tabelle nõ
depicte ipam aſſimilauit, cuꝫ velit nrm ſcire ppe eſſe diſce/
re de nouo, Plato aũt aſſilauit depicte tabule cuꝫ velit no
ſtrum ſcire eſſe reminiſci. Sed vnde ſequatur hec ada/
ptatio, vel hec Platonis cõmendatio, diuus Expoſitor ex
pxime dictis hãc ſequi autumat. nã cum dictum ſit itelle/
ctiuã aĩam eſſe nõ organicã. Ex hoc ſeqtur ipſam eſſe locũ
ſpẽꝝ. nã ſi eſſet organica, nõ ipſa, ſed organũ eẽt locus ſpe/
cierum, vel ſaltẽ locus eẽt qđ cõpoſitum ex ipſa z organo.
Philoponus inferre Ariſt. hoc vult ex ſupius dictis/di
xit. n. ſupius ꝙ aĩa ſuſcipit ſpẽs rerũ intelligibilium, cũ nul
lam habeat nãm, niſi receptiuã, ideo ſeqť ipſam eẽ locũ re
ceptiuũ ſpecieꝝ intelligibiliuꝫ. Quo ṽo ad ṽba attinet.
Simpl. ait Ariſt. hec ṽba nõ de intell'u eẽ intelligẽda: ſed
de aĩa noetica: h eſt intellectiua. Primo qa intellect⁹ nõ eſt
aĩa: ſed aĩe particula. Modo ṽba Ariſto. ſunt de aĩa. Dicit
eni. [Et bñ vtiqꝫ dicẽtes ſunt aĩam] z non dixit intellectũ.
Scđo qa itell's nõ eſt loc⁹ ſpẽꝝ, ſꝫ aĩa ipa, cui⁹ intell's ẽ pti
cula: vnde ppe intell's, eſt quo aĩa eſt locãs ſpẽs: aĩa ṽo ipe
locus locans ſpẽs. Sed occurres, qꝛ locus non recipit.
aĩa ṽo recipit ſpẽs. g̃ in 2ª figura aĩa non eſt locus. Sim
plicius aſſerit aĩam intellectiuã aſſilari loco: nõ qdẽ in reci
piẽdo, ſed in ambiẽdo: qꝛ ſm ipm aĩa itellectiua nõ recipit,
ſed ambit ſpẽs ac vlia. Põt tamẽ dici Ariſt. eẽ locutuꝫ
de more veteꝝ. q crediderũt locũ eſſe vacuũ, z in eo corp⁹
recipi. Hoc. n. modo anima vacua ſpẽbus, cuꝫ eas ꝯnatas
non habeat, ſed potẽtia/dici põt illaꝝ locus. Themiſti⁹
ṽo plibrãs ṽbũ εἰδῶν, exponit ſpecieꝝ. ſ. vlium. nam etiaꝫ
anima ſenſitiua eſt locus ſpẽꝝ ſingulariũ: veruꝫ hic p ſpẽs
vlia intelligit. vel ſpẽs, que vlr repreſentãt. In digreſſio
ne aũt Auer. aĩaduerte/ꝙ greci aſſerũt dianoeticã, quam
cogitatiuã Auer. appellat, poſſe z vlia, z ſingularia intelli/
gere: ſingularia qdem per eius nãm, que eſt ſingularis ac
mãlis, z per nãm ſenſuũ, quibus eſt copulata. Vlia ṽo nõ
intelligit ppter eius nãm, ſed, vt actuata intellectu mãli p
eſſentiã abſtracto, veluti aer per eius nãm non põt coloruꝫ
intentiones vel ſpẽs recipe: actuatus ṽo lumine ſpẽs illoꝝ
recipit. Verũ ſupius hãc poſitionẽ acutiſſime reprobauimus: vbi demõſtrauimus non poſſe cogitatiuã actuari
itellectu ſimplr immãli, qꝛ qua rõe nõ põt recipe vlẽ mãle
immãliter/eadeꝫ rõne, z minus poterit recipe atqꝫ actuari
ab itellectu ſimplr immãli, cũ ſit longe diſtãtior ab intelle/
ctu, qꝫ ab vli mãli: ideo hec ſunt intelligẽda, vt diximus de
intellectiua aĩa, que nõ poſſet eſſe locus ſpẽrum vlium (vt
Philoponus inqt) niſi eſſet ſimplr immortalis: ac per eẽn
tiam independens ab eius ſubiecto.

Argyr. **Atq paſſiõis vacuitatẽ nõ ſilẽm eẽ ſẽſitiui atqꝫ itellectiui: pꝫ in ſenſuũ iſtrĩs/atqꝫ in ipo ſenſu. Senſus. n. ex vehemẽte ſenſibili ſenti re nõ põt. Audit⁹ nãqꝫ: nõ audit ſonũ/poſt magnos ſonos: z viſus nõ videt. atqꝫ odo/rat⁹ nõ olfacit: poſt vehemẽtes colores/atqꝫ odores. At intell's aliq̃ valde itelligibili itel lecto: nõ min⁹ ſane/ſed magis pcipit intelli/gitqꝫ inferiora. Sẽſitiuũ. n. nõ eſt ſine corpe. At intellectus ab eodem eſt ſeparabilis.**

T. cõ. 7. **Qꝫ aũt nõ ſilis ſit ipaſſibilitas ſenſitiui z in tellectiui: mãifeſtũ ẽ ex ſenſorijs z ſẽſu. Sen ſus. n. nõ põt ſentire a vehemẽti ſenſibili/vt ſonũ z a magnis ſonis: neqꝫ a fortib⁹ odori/bus/z colorib⁹ videř aut odorare. Sꝫ itell's cũ aliqd itellexerit valde itelligibile: nõ mi/n⁹ itelligit iferiora/ſꝫ z magis. Nã ſenſitiuũ qdẽ nõ ſine corpe ẽ. Intell's aũt ſeparabilis.**

Colle/ctanea t. cõ. 7. Expoſitores greci volũt ꝙ cũ Ariſt. demrauit intellꝫ eẽ
ſeparatũ a miſtiõe: hac in pte demõſtrat ipꝫ ſeparari ab or
gano, z h pacto Simpl. hũc locũ iterpretať. Qđ aũt ſepať
ab organo, h pacto ex ṽbis Themiſtij, z Simpl. ſyllogiꝫa
ri põt: id qđ nõ afficiť q̃litatib⁹ inſtrĩ ac organi, nõ eſt orga/
nicũ, ſꝫ itell's non afficiť. g̃ zc̃. Vel ſic, oĩs virtus, cui⁹ opa
tio ab organi q̃litatibus ac affectiõibus ſoluiť, ſepata eſt ab
organo ac inſtrõ, ſed intell's eſt hmõi ṽtus. pbať in lr̃a per
dñiam inter ſenſuꝫ, z intellm, z ſermo Ariſt. eſt perſpicu⁹.
Syllĩgiť nihil accepit: niſi minoris pbõnes ſm expoſito/
res grecos. Sed pfecto hec expoſitio ſuperfluũ reddit
Ariſt. qm̃ iã Ari. pbauit intellm nõ eſſe ṽtutẽ in corpore.
ergo z ipſum ſepari ab organo. ſiqs eniꝫ pbat aliqđ nõ eẽ
aĩal, z ipſum nõ eſſe hoieꝫ pbatũ capit, ſic in ppoſito ſiqs
pbat intellꝫ ſolutũ eẽ a corpe, ac ipm nõ eſſe in corpe, pcul
dubio z ipm ſepari ab organo, ac nõ eẽ in organo pbabit.
q̃re cũ in pma lr̃a prima h fecit, nõ decet z hic repetere, iđ
ſuſtineť Auer. melius, vt in expoſitione cõmenti diceť.

Cõ. 7. **Cũ declarauit.** Hũc textũ Auer. duplr expo/
nit, vt dicã, z quelibet expõ me/
lior eſt illa grecoꝝ. Proponit ergo ptis intẽtionẽ. d. Cũ de
clarauit ꝙ intell's mãlis nõ admiſceť materie, incepit noti
ficare ꝙ hoc ꝯuenit apparẽtibus, z dedit rõnẽ. d. Hec eniꝫ
eſt ꝯditio nec̃ia nec̃ijs demrationibus, vt apparentia ſenſu
non differat ab eo: qđ vr̃ p rõnẽ, ſicut dictũ eſt primo celi. z
Cõ. 22. 8° phyſice auſculatiõis. Et debes ſcire, ꝙ illa demõſtra
Cõ. 22. tio ꝯuenit apparẽtib⁹ ſenſu, p quã ſoluunť oẽs apparentie
T. 16. exñtes in re, queadmodũ in ppoſito videm⁹ ꝙ ſenſus poſt
cõprehẽſionẽ alti ac ſublimis ſenſilis nõ ſentit ſenſile debi/
le atqꝫ infima. Cuius ꝯ̃riũ videmus in itell'u. Quia igiť per
demõſtrationẽ dictũ ſaluať hec ſenſilis apparẽtia, ideo de/
mõſtratio dicta eſt ꝯueniẽs apparẽtib⁹ ſenſu. Ari. ergo ſꝫ
expõnẽ Auer. docet quo pacto demõſtratione dicta ſalueť
hmõi apparẽtia ſm hãc expõnẽ. Qm̃ puatio trãſmuta/
tionis.] Vult ꝙ paſſibilitas ſenſus nõ eſt/ſicut illa intelle/
ctus, z inqt: qm̃ puatio tranſmutationis exiſtẽs in ſenſu. i.
qm̃ itrãſmutabilis ſenſus nõ eſt ſilis puationi tranſmuta/
tionis exñtis in itellectu. i. intrãſmutabilitati, vt demõſtra/
tum fuit rõne, manifeſtũ eſt ex a parẽtib⁹. Cuius cãm red
dit. d. Priuatio eniꝫ trãſmutationis in intell'u dꝫ eſſe pura,
z nõ eſt ita puatio trãſmutatiõis in ſenſu, cũ ſenſus ſit ṽtus
mãlis. Et ſignũ eius.] Huius dñie ponit ſignum, z inqt.
Et ſignũ eius eſt, qm̃ ſenſus nõ põt ſentire ſua ſenſilia cõue
niẽtia ſibi: qñ ſenſerit aliqđ forte z magnũ ſenſile, z receſſit
ab eo ſubito ad aliqđ aliud ſenſile. ṽbi grã. qñ ſenſus audi/
tus receſſit a magno ſono, aut viſus a forti colorꝭ, z olfact⁹
a forti odore. Et reddit cãꝫ. d. Et cã i h eſt paſſio z trãſmu
tatio: que accidũt ſentiẽti a forti ſenſato. Cui⁹ trãſmutatio
nis cãm adhuc ait. d. Et cã huius trãſmutatiõis eſt, qꝛ eſt
virtus in corpe. z per hec iam ꝯſtat pmũ mẽbrũ dñie. Tũc
declarat 2ᵐ de itell'u. d. intell's, qñ itellexerit aliqđ forte in
telligibile: tũc facilius itelligit itelligibile nõ forte. Propter
qđ ꝯcludit, vñ ſcimus ꝙ nõ patiť/neqꝫ trãſmutať a forti in
telligibili. Et ſic pꝫ tota dñia ſenſus, z intell's p ſenſuꝫ. Oñ/
dit modo hãc apparẽtiã ꝯuenire demrationi, qm̃ p ꝯclõnẽ
illius poſſumus dare cãm hui⁹, z inqt. cã in h eſt, qđ prius
fuit dictũ. ſ. qꝛ ſentiẽs nõ eſt extra corpus. intell's autem eſt
abſtractus. Per h enim qꝛ ſenſus eſt virtus organica z cor
poralis põt inſici q̃litatib⁹ organi. Intell's aũt cũ ſit ſepara/
tus a corpe, pculdubio nõ eſt infectabilis a viribus corpo
ris, nec organi. Ecce qũo demratio illa ꝯuenit apparẽtijs.
Et poſſumus ponere.] Aliter exponit hũc locũ Auer.
vt. ſ. ſit demõſtratio 3ª, q̃ põt cõponi hypothetice: h mõ, ſi
intell's eſt virtus in corpe, ꝯtingit ipm trãſmutari, eẽntialr
in ſui opõne: que eſt intelligere. Sꝫ ipoſe eſt ipm trãſmuta
ri in ſui opatione, ergo ipoſe eſt ipſuꝫ eſſe ṽtuteꝫ in corpe.
Inqt poſſum⁹ ponere hũc ſermonẽ demõſtrationẽ tertiã
per ſe. ſ. demõſtrationẽ diuerſaꝫ a predictis duobus, qꝛ cũ
diximus ꝙ intell's trãſmutať eſſentialr nõ accñtalr, z me/
diãte alio (hoc. n. ꝯceſſuꝫ eſt in intell'u) nec̃e eſt vt tranſmu
tatio ꝯtingat ei apud ſuã actionẽ ppriã: que eſt intelligere
ſicut eſt in ſenſu. eſt g̃ maior, ſi intell's eſt ṽtus in corpe vel
organo, tũc ꝯtingit ipſum alterari i ſui opatione ppa. Tũc
dat oppoᵐ ꝯñtis. d. z ſi nõ trãſmutať p ſe, z eſſentialr, nec̃e
eſt vt nõ ſit ṽtus in corpe oio: hic eſt ſyll's. Probat ãt añs
huius ſylli/z inqt. Oĩs. n. virtus recipiẽs in aliquo corpo
re. i. per organũ vel corpus, dꝫ trãſmutari, vel ꝯtingit trãſ
mutari: ſm ꝙ eſt recipiẽs. hec eſt maior. tũc adde minorẽ,
ſed per te itell's eſt virtus recipiẽs in aliquo corpe. ergo dꝫ
vel ꝯtingit ipſaꝫ trãſmutari. Sed ambigũt ꝯ̃ maiorem
hãc, qm̃ forã in corpe nõ trãſmutať per ſe: ſed tm̃ p accñs:
totius eniꝫ eſt trãſmutatio p ſe: ptis aũt p accñs. Dõm
vel ꝙ nõ itelligit ipſaꝫ trãſmutari ſm eſſe, ſed ipſaꝫ ledi in
opatione: z ideo dicit per ſe apud opationem, z nõ ſimplr.
Vel aliqđ trãſmutari p ſe ꝯtingit duplr. Vno° ſolitarie:
z ſic ſoluꝫ cõpoſitũ per ſe trãſmutať. Alio° per ſe. i. ſemp:
z ſic pars formalis: que eſt i mã ſemp laſſatur: qñ eſt in mã,
ſeruatis ꝯditionibus laſſus, vt dicam. Et ideo non dꝫ.]
Circa dicta mouet. q. Auer. z q̃ſtio cõponiť ſic. i. trãſmu/
tabile: cui accidit in ſui opatione fatigatio, ſed in intellectu
accidit in ſui opatione fatigatio/qm̃ laſſať laſſu ſenſuuꝫ. er
go eſt trãſmutabilis. Huius q̃õnis accepit ꝯclõnẽ. d. Et iđ
nõ opꝫ obijcere huic arguᵗᵒ ex eo ꝙ accidit in intellectu de
trãſmutatiõe. hec eſt ꝯclõ, reddit rõnem minoris. d. ppter
trãſmutationẽ ṽtutũ imaginatiõis/z maxime cogitatiue.
Tũc accepit minorẽ. d. In intell'u. n. eſtimať accidere fati/
gatio hoc mõ. Et nõ eſt ita.] Soluit. q. z inquit: z nõ eſt
ita. ſ. ꝙ intell's trãſmutať per ſe: ſꝫ tm̃ accñtalr. z hãc ꝯ̃nẽ
pbat/z põt ratio ſic cõponi/id nõ fatigať per ſe, cui accidẽ/
taliter, z q̃ñqꝫ ꝯiũguntꝰ ṽtutes fatigabiles. Sed intellectui
ṽtutes tres. ſ. cogitatiua, imaginatiua, z memoratiua: que
ſunt ṽtutes fatigabiles per accñs, z q̃ñqꝫ vniunť. ergo itel
lectus non eſt per ſe fatigabilis. Minor declarať exẽplo,

qm̃ tũc ſunt neccie: qm̃ ſunt in loco ṽtutis ſenſibilis. hui⁹ accepit minoris ꝓbõnẽ, ⁊ inq̃t. Virtus eniꝫ cogitatiua eſt de gñe virtutũ ſenſibiliuꝫ: imaginatiua aũt ⁊ cogitatiua, ⁊ rememoratiua nõ ſunt in ſe neccie, ſed in loco ṽtutis ſenſibilis .i. qm̃ ſenſus exterior nõ repñtat ſenſile intellˀui: ⁊ ſic hr̃ minoris ꝓbatio. ¶ Sꝫ dices ſemꝑ intellˀs eget phãtaſia, ſiue in abñtia, ſiue in pñtia ſenſiliũ, qm̃ intelligẽ nõ ſine phantaſia eſt. ¶ Dõm ꝙ ĩ abñtia ĩdiget eis pn̄ʳ ⁊ p̄ ⁊ tm̃. In pñtia aũt nõ tm̃: ſꝫ q̃ſi ꝑ accñs: ⁊ iõ maior ẽ ṽa, qm̃ nõ eget eis ſolis ⁊ ꝑ ſe. ¶ Et oẽs.] Scõo ꝓbat ideꝫ: ⁊ rõ ſic cõponit̃, id nõ ledit̃ ab illis trib⁹ ṽtutib⁹ lapſu eaꝝ ꝑ ſe: ⁊ eẽntialr̃, qõ iuuat̃ ab illis, ⁊ non eẽntialr̃ eget illis. Tũc accepit minorẽ d. ⁊ oẽs iuuant ad pñtandũ imaginationẽ rei ſenſibilis: vt aſpiciat eã virtus rõnalis abſtracta, ⁊ extrahat intentionẽ vlẽm: ⁊ poſtea recipiat eã .i. cõprehẽdat eã. reddit poſt ad ꝑmã expõnẽ, ⁊ ſermo ei⁹ pꝫ. ¶ Ambigũt qdã p̄, an intellˀs poſſit laſſari: Et vĩ ꝙ ſic. Tũ p̄/ qm̃ ꝯ̃ria hñt fieri circa idẽ, ſꝫ intellˀs delectat̃. g̃ fatigari ꝯtingit. Tũ 2°/ qꝛ agit in tpe: ergo ꝯtingit ipm laſſari. alr̃ ſubito ageret. Tũ 3°/ qm̃ aliqõ eſt difficile itelligi. g̃ intellˀs difficulter ⁊ faciliter opatur. g̃ laſſat̃. ¶ Ad h̄ qdã dicũt ꝙ fatigatio põt capi duplr̃. Vno mõ ꝑ reſiſtẽtia merito ṽtutis in ꝯ̃riũ tẽdẽtis ipſi ṽtuti agẽti: qualis iuenit̃ in corꝑib⁹ nãlib⁹, que in mã cõicant. ¶ 2°
Cõ. 3. ⁊ 6. accipit̃ ꝓ omni ineptitudine ſubti ad receptioneꝫ alicuius opatiõis. Primũ mẽbrũ acceperũt forte 2° celi. ⁊ in pn̄° ſcõi
Cõ. 7. capli de ſbã orbis. Scõm inuenerũt in 2° celi. vbi declarat̃ ꝙ ſi aſtrũ adhereret orbi tardi⁹ moueret̃ ⁊c̃. Ad ꝓpoſitũ ergo dicũt itellˀm laſſari 2° mõ laſſitudinis: cũ multis itelligibilib⁹ fiat ineptus. ¶ Sed his accidit mirabile, ꝙ intellˀs aliqbus intelligibilib⁹ eẽt aptior, aliqb⁹ ineptior: h̄ aũt eſt deriſibile. qm̃ intellˀs ad oẽ itelligibile ſumme inclinatur. ergo nulli eſt ineptior ⁊c̃. ¶ Itẽ qõ fortificat̃ a forti itelligibili, nõ põt reddi ineptũ illi, ſed dictũ eſt itellˀm fortificari. ꝑꝑ cõprehẽſionẽ magni intelligibilis. g̃ ⁊c̃. ¶ Alr̃ ergo dico ꝙ laſſitas põt capi tribus modis. Uno mõ ꝓ pena ⁊ labore alicuius potẽtie in opus exequẽdũ, ⁊ huius cã remota eſt q̃litas agẽtis ad reſiſtens, ꝓpinqua reſolˀo ſpũum, vt dixi in libro de ſubã orbis. Scõo mõ põt capi ꝓ omni reſiſtẽtia: ⁊ ſic cõpetit oibus ꝯ̃rijs, ⁊ raro vtit̃ Ariſ. h̄ mõ. Tertio modo ꝓ omni improportiõe ⁊ ineptitudine potẽtie ad opus, ſicut celũ reſiſtit intelligẽtie. ¶ Et tũc dico ꝙ intellˀs nullo iſtoꝝ modoꝝ laſſat̃ in ſe, ſed ſenſus: ſenſus enim cuꝫ vtat̃ ſpiritibus/ ⁊ organo, ⁊ ſpũs reſoluat̃ ꝑꝑ ſenſationem, iõ põt ſenſus laſſari. Amplius ẽt 3° mõ laſſat̃, qm̃ oculus ineptus eſt alicui magno viſibili. Primo mõ autẽ raro: vel nunq̃ꝫ: intellˀs aũt nullo° hoꝝ laſſari dicet̃: cũ ſit prorſus a mã ⁊ corꝑe ſeparatus, ac ſeiũctus, ſed bñ per accñs laſſat̃. 2° modo, vel 3° modo rõne ſenſuũ, vt dixi. ¶ Tũc ad rõnes. Ad primã pꝫ ſolˀ. Intellˀs enim in ſe nõ delectat̃: niſi equoca delectatione, ſicut dñs delectat̃ in factura reꝝ, ſed vt cõtinuus corpi: vt ſic delectat̃ ⁊ triſtari põt. ¶ Sed ad 2ᵐ illa difficultas ꝓuenit ītellˀui: vt vtit̃ ſenſib⁹. Ipſe. n. in ſe oĩa ſũme itelligit, vt ꝯſtat. ¶ Sic ad 3ᵐ. itellˀs. n. merito ſui nõ agit in tꝑe, nec recipit in iſtãti, ſꝫ vt corpi ꝯtinu⁹ eſt vt ſcis.

COMMENTARIVM.

Expõ grecoꝝ. **Greci: vt Themiſtius** ⁊ Simplˀ. ⁊ Philoponus arbitrãtur Ariſt. hic ꝓbare qõ accepit. ſ. ꝙ itellectui in intelligendo nõ aſſignet̃ organũ aliqõ, ſicuti aſſignat̃ ſenſitiuo, cuius Ariſt. ratio eſt, vt Philoponus breuibus reſumit, qꝛ intellectus põt pari pacto magna ⁊ parua intelligere, ac ſenſus nõ põt magna ⁊ parua ſenſibilia indifferenter ſentire. Cauſa dĩe eſt, qꝛ intellˀus eſt virtus ſeparata ab organo: ſenſus aũt eſt virtus organica. ¶ Sed dices, vt in collectaneis diximus, Ariſto. hoc ꝓbauit primo textu, ergo ſupfluit hoc repetere. ¶ Poteſt expoſitio hec defendi, ꝙ Ariſt. primo textu hoc ꝓbauit vna rõne. At nũc idem ꝓbat alia rõne: ⁊ ſic nõ ſupfluit. ¶ Preterea. Põt dici ꝙ hec ꝓbatio eſt expõ ꝓxime rõnis, qꝛ primo textu ꝓbauit intellˀm nõ eſſe ṽtutẽ mãlẽ ſiue organicam, qꝛ tũc ſibi aſſignaret̃ aliqõ organum ſicut aſſignat̃ ipſi ſenſitiuo. mõ in hoc textu deſtruit ꝯñs, oſtẽdẽs nullum tale poſſe aſſignari. ¶ Auer. aũt dat duas expõnes. p̄ª eſt, ꝙ poſtquã ꝓbauit intellˀm eſſe formã ſeparatã ꝑ rõnes, nũc oñdit illud ꝯuenire obſeruationi ſenſate. Que auerro. Cõm. 7. ¶ Que expoſitio friuola eſt, qꝛ cũ Ariſt. ꝯclˀonẽ illam nõ ꝓbauerit, nõ põt nũc oñdere eaꝫ ꝯuenire experiẽtie. ¶ Secundo exponit ꝙ Ariſt. hic ponat 3ªᵐ rõnẽ ad ꝓbãdũ itellectũ eſſe ſubam ſeparatã: que expoſitio ſtare nõ põt. ꝑmo qꝛ cũ hãc ꝯclˀonẽ ariſto. nullis rõnibus ꝓbauerit. Non. n. talem ꝯclˀonẽ aſſignauit, eandẽ nũc nõ põt ꝓbare rõne tertia/ nec 4ª. ¶ Preterea. Si auer. intelligeret ꝑ ſbam ſeparatam, formã aſſiſtẽtẽ nobis, vt Cãdauẽſis intelligit, falſa eſt eius expoſitio, qꝛ ex hoc ꝙ intellˀs nõ eſſet virtus organica nõ ꝯ ſeq ipſuꝫ eſſe ſubam aſſiſtẽtẽ nobis/ vt oẽs itelligũt. Expõ ꝓpria. ¶ Ego vero miror, cur laborant exponere/ qd velit facere Ariſto. cũ ipſe quid velit facere, ꝓponat. Dicit. n. Qꝛ auteꝫ nõ ſilis ſit ipaſſibilitas ſenſitiui ⁊ intellectiui ab eoꝝ ꝓprijs obiectis: manifeſtũ eſt ex ſenſorijs, que ſunt organa ſenſuũ, ⁊ ſenſu ipſo. Siqs enim inſpexerit ſenſoria, que ſenſib⁹ aſſignant̃, ⁊ ſenſum ipſuꝫ: inueniet talem dĩaꝫ, que vertit̃ iter intellectiui ⁊ ſenſitiui ipaſſibilitates: cũ. n. ariſto. vt placuit Themiſtio, ſumpſit quedã cõia intellectui ⁊ ſenſui: quoruꝫ vnũ erat, vt nec intellˀs, nec ſenſus pateret̃ ab eoꝝ obiectis corruptiue nũc oñdit diſſilitudinẽ iter taliũ ipaſſibilitates ab obiectis. Quod iõ hoc loco oſtendit, qꝛ hec diſſilitudo deducit̃ ex his, que primo textu dicta ſunt: ꝓbatũ eniꝫ eſt intellˀm nõ eſſe organicũ: ⁊ ideo ex h̄ deducit̃ ipaſſibilitatẽ intellˀs ab obiectis nõ eſſe ſilẽm ipaſſibilitati ſenſus a ſuis obiectis. Patet ergo nõ eẽ difficile itelligere qd velit facere Ariſto. nec qd ipſe faciat. ¶ Simplˀ. per impaſſibilitatẽ itelligit in ipſis ſuſceptibilibus nõdũ factã ſuſceptionẽ: qõ nõ placet, cum Ariſtoteles innuat ſe per impaſſibilitatẽ intelligere corruptiue paſſionis carentiam, ac vacuitatem, ἀπάθεια, Apathia enim grece latine paſſionis corruptiue vacuitas: ⁊ lꝫ videat̃ leue reprehẽdere tantum virum de greco verbo: tñ hoc feci qꝛ Philoponus ⁊ alij greci ſic expoſuerunt verbũ. Accedit ꝙ hoc ſupius demonſtrauit eẽ cõe quoddam intellectui, ⁊ ſenſui. Declarauit enim nec intellectũ nec ſenſuꝫ corruptiue pati ab obtis eoꝝ. ¶ Propoſita ṽo intẽtione, Ariſtoteles illã ꝓbat ⁊ dicit. Senſus eniꝫ nõ põt ſentire a vehemẽti ſenſibili, vt ſonũ ⁊ a magnis ſonis: neq̃ꝫ a fortib⁹ odoribus ⁊ coloribus videre, aut odorare. At intellˀs cũ intellexerit aliqõ valde intelligibile, nõ minus intelligit inferiora intelligibilia, ſed magis. Huius dĩe cã in primo textu hr̃, quã repetit, cũ dicit. Nã ſenſitiuum qdẽ nõ ſine corꝑe organo eſt, cũ ſit virtus organi. Intellectus aũt eſt virtus ab organo ſeparabilis, vt dictũ eſt. Eſt ergo dĩa, ꝙ ſenſus ſaltẽ ꝑ accñs pati põt a ſuo obto ratione organi, cuius eſt virtus. Intellˀs nec ꝑ ſe, nec ꝑ accñs, cuꝫ ſit virtus ſoluta organo. ¶ Sed dices ex his ſoluꝫ hr̃ dĩa inter paſſibilitates ſenſus externi ⁊ intellˀs, non auteꝫ inter impaſſibilitates intellectus ⁊ ſenſus interni. ¶ Et dicendum quod eodem haberi poteſt modo dĩa hec: nam phantaſtica a ꝓfunda phantaſia ſepius diſſoluitur, ⁊ ceteri interni ſimiliter. Hec de differentia horum. Argˀ.

¶ Factus aũt vnũqõq̃ꝫ ꝑinde atq̃ꝫ is q dĩ actu ſciẽs/ qõ qdẽ tũ accidit cũ ipſe ꝑ ſeipſum opari põt: eſt qdẽ ⁊ tũc quodãmodo potentia/ ſꝫ nõ ꝑinde vt erat antea q̃ꝫ didiciſſet vlˀ iueniſſet. atq̃ꝫ tũc: ſeipſuꝫ ẽt intelligere põt.

¶ Cum aũt ſic ſingula factus eſt/ vt ſciens dicitur/ qui eſt ſcõm actũ (hoc aũt accidit/ cum põt opari per ſeipſuꝫ) eſt qdẽ ſimiliter: ⁊ tũc potentia quodam modo: non tñ ſimilˀr ⁊ vt erat anteq̃ꝫ didiciſſet: aut inueniſſet: ⁊ ipſe ſe ipſum tunc poteſt intelligere.

Collectanea 1. cõ. 8. ¶ Cum tractauit de intellˀu: vt potẽtia eſt intelligibilia, hac in parte pertractat de eo: vt ꝑfectus eſt, quoniam pacto ad intelligibilia ſe habet, ⁊ totus ſermo eius manifeſtus eſt ꝑ ea, que in expoſitione cõmenti dicemus

cõm. 8. **Et cũ intentio.** ¶ Debes ſcire, ꝙ itellˀs eſt in potentia duplr̃. vno° ad itelligere. alio° ad vſum illius. p̄ª po ª fuit ad actũ p̄ᵐ. 2ª dr̃ ad actũ ſcõꝫ vt ſcis. Primo ergo oſtẽdit quo pacto intellˀs dicat̃ in potẽtia: qm̃ iam eſt ꝑfectus, ⁊ inq̃t. Et cũ in eo fuerit vnũqõq̃ꝫ intellectoꝝ tali modo: ſicut dr̃ in ſciẽte, qõ eſt ſciẽs in actu. i. quando intellecta fuerint in eo entia in actu .i. actu vniuerſalia ⁊ abſtracta. Et declarat qñ hoc cõtingit. d. Et hoc cõtingit intellectui, qm̃ poterit intelligere ꝑ ſe: ⁊ nõ qñ intellexerit ꝑ aliud. i. acqſitionẽ forme imaginabilis. Tũc erit potẽtia q̃quo mõ. i. tũc dicet̃ de eo hoc nomẽ potẽtia nõ vere: ſꝫ mõ ſili. ⁊ ſic lr̃a dꝫ legi trãſpoſite, ⁊. q. d. tũc nõ erit ꝓprie in potẽtia ad actũ primum: ſed ad opus, ⁊ actũ ſcõm vſumq̃ꝫ eius. ¶ Et hoc qõ.] Tãgit ſenſus ṽbi Ariſt. d. Et h̄ qõ dixit, eſt dĩa iter ṽtutes agẽtes ꝓpinquas ⁊ remotas: ꝓpĩque. n. actiui ſunt que agũt ꝑ ſe. i. ſine ꝯcurſu extrinſeci extrahẽtis eas de potẽtia in actũ. remote aũt indigent. Arguit̃ ergo cõclˀo hoc mõ, oĩs virtus, que põt vti ope: qm̃ vult, eſt in potẽtia ꝓpinq̃, ſed intellˀs eſt virtus, que põt vti
Dubõ. ope qñ vult: ergo eſt in potẽtia ꝓpinqua. ¶ Sꝫ ambiges, qm̃ intellˀs in potẽtia ꝓpinqua exiſtens, nõ eſt plus q̃ꝫ mã in potẽtia, nec minus, ſed mã in potẽtia ꝓpinqua exiſtens
Cõ. 12. eget vno ſaltẽ motore: vt dicit Auer. 9° ſapie. g̃ ⁊ intellˀus
Solˀo. ⁊c̃. ¶ Ad hoc dõm, ꝙ Auer. loquit̃ de potẽtia ꝓpinq̃ materie ad actũ ſubalẽ, ⁊ tũc neceſſario eget motore extrinſeco: ſed Auer. loquit̃ hic de potẽtia ꝓpinqua ad opus, ſeu vſum opis. ¶ Et cũ intellˀs.] Nũc docet modũ: qũo itellˀs itelligit ſe. ⁊ ꝑmo inq̃t, ꝙ lꝫ intellˀs ſit aliquo mõ ens actu: attamẽ nunq̃ꝫ intelligit ſe: niſi qꝛ eſt factus ipſa intellecta, que intelligẽdo intelligit ſe, inq̃t. Et cũ intellˀs fuerit in hac diſpõne. i. actuat⁹ intelligibilib⁹: tũc intelliget ſe, ſcḋm ꝙ ipſe nõ eſt aliud: niſi forme rerũ: inquãtũ extrahit eas a mã. i. recipit illas vlr̃. ¶ Quaſi igit̃.] Tunc dat ſcõm qũo. ſ. intelligat ſe, ⁊ inq̃t. Quaſi igit̃ ſe intelligit modo accidentali: vt dicit Alexã. i. ſcḋm ꝙ accidit intellˀs rerum: ꝙ fuerint ipſe. i. eius eẽntia. ¶ Et hoc eſt.] Ponit tertiam ꝓpõnẽ: per quã ponit dĩam inter intelligere intellˀs noſtri, ⁊ alioꝝ ſuperiorum, ⁊ inq̃t. Et hoc. i. comprehẽdere ſe, ecõtrario eſt diſpoſitioni in formis abſtractis: ille enim cũ intellectu eaꝝ non eſt aliud ab eis in intẽtione: per quã ſunt intellecta iſtius intellectus: ideo intelligunt ſe eſſentialr̃, ⁊ nõ accidentaliter. ¶ Et hoc perfectius.] Dedit nunc quartaꝫ propoſitionẽ: per quam ponit dĩam inter intelligere primi intellˀs, ⁊ noſtri, ⁊ alioꝝ, ⁊ inquit. Et hoc perfectius inuenit̃ in primo intelligẽte, qõ nihil intelligit extra ſe. ¶ Hic dubitat̃ cõtra ſcõam ꝓpõnẽ, primo qm̃ quidditates vlˀes nõ ſunt intellˀs:
Dubõ. ergo predicatio mala. ¶ Rurſuꝫ ſi ſunt eſſentia itellectus: ergo intellectus nõ intelliget ſe mõ accidẽtali: immo eſſentialr̃, qm̃ per vlˀe: qõ eſt eius eſſentia, ⁊ hoc intelligere eſt eſſentialr̃. ¶ Poſt hoc dubitat̃ circa tertiaꝫ ꝓpõnẽ, qm̃ intelligentie inferiores ita intelligunt ſuperiores, ſicut intellectus noſter intelligibilia, ergo intelligentie inferiores intelligunt ſe intelligẽdo ſupiores, ⁊ ſic per eſſentias ſuperioꝝ: ⁊ ſic per accidens. ¶ Pro ſolˀone omnium debes ſcire pri
Solˀo. mo, ꝙ prima intelligentia ſola intelligit per eſſentiam, qm̃ nulla eſt alia ſupior a qua ꝑfici poſſit. infinita aũt ſolum intelligit ꝓut ꝑficit̃ ab intelligẽtijs ſupioribus ⁊ per eſſentias ſuperioꝝ ⁊ vlĩa: ꝓut mens remouet ea a materijs. media intelligũt medio mõ, qm̃ reſpectu ſupioris intelligũt ꝑfectiue: ⁊ ꝓut ſunt cauſate. reſpectu inferioris: ꝓut cãe ſt̃. ¶ Tũc ad primã dõm, ꝙ intellˀs ꝓpter duo intelligit ſe ꝑ accidẽs. Tum ꝑmo, qꝛ nõ ꝑ eius eſſentiã, cũ hoc ſolũ ſit ĩ itellectu ſupiori. Tum ſcõo, qm̃ intelligit ſe ꝑ vlˀes formas. que etſi nõ ſint accñs intellectui: tñ accidit illis vt fiãt intellectus: ſaltẽ in modo eſſendi. accidit aũt eis fieri itellˀm, qm̃ in ſuis naturis ſunt indiuidua: ideo fiũt intellˀs ꝑ accidẽs. Et iõ eomõ quo intellˀs ꝑficit̃ ab itelligibilib⁹ p̄ ⁊ ꝑ ſe itelligit ſe: eadẽ attingẽtia ⁊ cõprehẽſiõe, nõ ꝙ alia cõprehẽſione intelligibilia, ⁊ alia ſe, ſed vnica nũo cõprehẽſio p̄ eſt itellectoriũ: ſcõo intellˀus. Et ſic pꝫ ſolˀo ad argumanta prime dubitationis. ¶ Ad ſcõam aũt dicẽdũ, ꝙ Auerrois loquitur de intelligere earũ: reſpectu inferioꝝ: ⁊ vt cauſe ſunt, ⁊ non vt cauſate, ille enim vt cauſe intelligunt ſe ꝑ ſe, qm̃ non intelligũt ſe ꝓut nõ intelligũt ꝑ eſſentias, qꝛ intelligere ſuũ ẽ eẽntia ſua. ¶ Scõo qm̃ nõ itelligũt ſe ꝑꝑ itelligibilia: immo itelligibilia itelligũt itelligẽdo eaꝝ eẽntias: ⁊ ſic eſt ecõtrario: vt recte dicit auer. ¶ Et ex his pꝫ: qũo itelligere ſe ꝯtingit alio mõ in intelligẽtijs, ⁊ alio modo in intellectu, ⁊ per conſequens in ſolo primo intellectio eſt ſimplex.

¶ Et poſſumus exponere.] Aliter verbum vltimũ Ariſt. exponit Auer. ⁊ dicit. Et poſſumus exponere iſtuꝫ locum: ſcḋm ꝙ Alphara. dicit in ſuo tractatu de intellectu ⁊ intellecto, ⁊ eſt ꝙ cum intellectus fuerit in actu, erit vnum entiũ, ⁊ poterit intelligere ſeipſum per intẽtionẽ quã abſtrahet a ſe: ſcḋm ꝙ abſtrahit intentionẽ reꝝ, q̃ ſunt extra aĩam. Et dixerunt qdaꝫ Alphara. ſentire intellˀm ſe intelligere: quẽadmodum eſtimatiua eligit ſpẽs inſenſatas ex ſpeciebus ſenſatis, ⁊ cogitatiua cõceptus ſubſtãtie ex accidentibus. Tunc dicunt Alpharabiũ velle intellˀm humanum ex ſpecieb⁹ intelligibilib⁹ nãlr̃ eligere ſpẽm rerũ imãliũ: ita ꝙ q̃ꝫ ꝑmo intellˀs ſpecie rei mãlis eſt actuat⁹, tã ꝑmo reddit̃ potens eligere ſpẽm ſui quã exhĩbit ab ei⁹ ꝓpa eſſentia. ¶ Melius aũt credo ꝙ intellˀs, cuꝫ ante ſpẽs erat in pura poª nõ erat potẽs agere ſpẽm ſui, cuꝫ ṽo factus eſt in actu ꝑ ſpẽm rei mãlis, ꝓculdubio redditur potẽs generare ſpẽm ſui in quocũq̃ꝫ potẽti ipſuꝫ recipere. ¶ Et ſic intellˀm.] Obijcit Auer. Alpharabio, ⁊ inquit. Et intellectũ habebit intellecta. i. abſtractum habebit aliquid abſtractius eo: qõ eſt impoſſibile. intellˀs enim cum ſit abſtractus ꝑ eſſentiã/ nõ põt dari ſpẽs eius abſtractior eo. Excuſat tñ ſe. d. Et nos perſcrutabimur de h̄: vtrũ ſit poſˀe, aut nõ. ⁊ ſic pꝫ intẽtio ei⁹.

¶ Solitus erã querere. ꝑmo an eodẽ actu intelligat ſe: quo alia. Scõo an ſemꝑ itelligat ſe: intueaturq̃ꝫ eius eẽntiam. An itellect⁹ eodẽ actu itelligat ſe q̃ alia. Qõnem qdẽ ꝑmã abſoluit qdaꝫ, ꝙ intellˀs duobus actibus diuerſis attingit ſe, ⁊ alia. actus enĩ quo attingit alia. ꝓculdubio rect⁹, ac ꝑpẽdicularis eſt. act⁹ aũt, quo ſe attingit, reflexus ac circularis eſt: eadẽ enim ſpẽ qua cognoſcit qdditates vlˀes reꝝ, alio actu ꝑ eãdẽ ſpẽm ſe intuet̃. ⁊ hũc modũ Alphara. ſentit vt dicunt. Põ alio. ¶ Pro his arguit̃ p̄, qm̃ diſtinctio actuũ ex diſtõne obtoꝝ inaſcit̃, ſꝫ itellˀs, ⁊ res intelligibiles ſt̃ diſticta obta. g̃ ⁊ act⁹ diuerſi. ¶ Itẽ illi actus diſtinguũt̃, quoꝝ vn⁹ eſt rect⁹, ⁊ alter circularis, ſꝫ act⁹ illi ſt̃ h⁹. g̃ ⁊c̃. ¶ Adhuc illi act⁹ ſt̃ diuerſi, quoꝝ vn⁹ eſt, ⁊ alter nõ. ſꝫ actus q̊ itellˀs attingit ſe/ ⁊ qdditates ſt̃ h⁹. g̃ ⁊c̃. ¶ Rurſum illi actus ſt̃ diuerſi q fundãt iudicia diuiſa. mõ itellˀs iudicat ſe aliõ q̃ꝫ de itelligibilib⁹: g̃ ⁊ act⁹ ſt̃ diuerſi: ¶ Sꝫ hi viñ errare. p̄, qm̃ ille act⁹, quo itellˀs itelligit ſe diuerſus ab actu, quo itelligit alia, eſt abſtractior intellˀu, vel nõ. ſi nõ, iſtõ eſt mirabile: ſemꝑ. n. qõ eſt poſt, eſt abſtracti⁹ eo, qõ eſt prius in itellˀu, vt pꝫ. ꝙ nec abſtractior ꝓbo, qm̃ tunc daret̃ aliqõ abſtractius itellˀu: qõ falſum eſt. Refuta°. ¶ Itẽ ſequeret̃ ꝙ idẽ eẽt fora ſui: qm̃ omne itelligibile ꝑ ſe eſt forma itelligẽtis: imo verius vnũ faciẽs: q̃ꝫ mã cũ fora, ſꝫ parte intellˀs intelligit ſe per ſe, ⁊ diſtincto actu: ergo erit fora ſui ꝑ ſe: qõ eſt mirabile. ¶ Amplius hec ſolˀo deficit: decla

rauit enim quo mõ actu ſimplici intell's intelligat ſe, ⁊ mõ alio mõ. [Pō ꝑpa] ¶ Jō dõm, ꝙ cũ quolibet vere ſcibili pñt formari q̃tuor. q. ſ. an ſit, qd ſit, q2 ſit, vel qualis ſit, ac ꝓpter qd, procul dubio de intell'u poſſumus formare ⁊ has. põt eni queri an ſit, ⁊ ꝑ ꝯñs cognoſci ipſum eſſe. Et põt queri qd ſit, ⁊ ſciri qm̃ eſt primũ pn^m intelligẽdi, vel actus corporis phici organici/ po^a vitã hñtis. Et qualis ſit, ⁊ ſciri qm̃ abſtractus immortalis vnicus ⁊c. Et ꝑꝑ qd, ⁊ tũc ſcieť ipſum eẽ immortalem, q2 nũs ſeipm mouẽs, vel q2 itelligit oĩa. Ipſum eſſe vnicuz, q2 imortalis. Hec igiť ſunt ꝓblemata: q̃ queri ꝯtingũt de intell'u: ⁊ ſic oz dicere, quo pacto intelligat ſe, ⁊ hec terminet ꝓblemata. Tũc dico ꝙ vnica attingẽtia intellectus attingit ſe qua attingit alia. ſicut enim vnica eſt gnõ ſubiecti, ⁊ ꝓprie paſſionis ſubiecti qdẽ pmo, ꝓprij accñtis ſcdo. ſic vna intẽtiõe ⁊ ꝑfectiõe ꝑficiť itell's ab alijs, ⁊ a ſe. v. g. ea attingẽtia qua ĩtelligit eẽ, itelligit ⁊ ſe. ꝑ tñ eſſe, ſcdo aũt ſe. ¶ Amplius vna ac eadẽ intẽtiõe, qua attingit primuz pn^m intelligẽdi, attingit ſe ⁊ vlr cognitio ſui, ⁊ eius: per qd cognoſciť, vna eſt nũo: lz ſit pmo rõnis cognoſcẽdi eũ. ſcdo eius vt terminus eſt ſcdarius. ⁊ hoc eſt veꝝ in intell'u tm̃ ꝑ ꝑ abſtractionẽ ſui, ⁊ qm̃ intelligibile vniť eiſm intentionem maiorẽ q̃ꝫ forma mãe. Et hoc ſil'e eſt ad intelligere diuinũ. deus enim itelligit mediũ ⁊ ꝯcl'onẽ, ſed q2 eſt potentia ꝑfectiſſima: iõ nõ diuerſo actu ĩtelligit mediũ: quo concluſionẽ, ſed inſimul mediũ ⁊ ꝯcl'onẽ: ⁊ iõ nõ diſcurrit. ſil'r ꝓpter potẽtiã ſuã ſublime in eodeꝫ actu intelligit ſubm ⁊ predicatũ. ⁊ ideo nõ cõponit, nec diuidit. intell's ergo cum ſit vnus abſtractoꝝ, eodẽ actu, quo intelligit vnum entiũ, intelligit ſe eſſe. ⁊ eodẽ actu, quo intelligit pn^m intelligẽdi pmo, intelligit ſe eſſe pn^m intelligẽdi primũ: ⁊ ſic de alijs ꝓblematibus. ⁊ ſic nec cõponit, nec diuidit, qm̃ eo actu quo cognoſcit predicatũ, cognoſcit ſubm ⁊c. In terminãdo ergo problemata de intell'u, eodem actu attingitur mediuz, quo terminať ꝓblema, ⁊ intell's, ⁊ hoc ꝓpter ꝑfectionez ⁊ ꝯueniẽtiã intell's cuꝫ medio quo intelligiť. ¶ Ad obiecta alioꝝ dõm/ ꝙ tametſi obiecta ſunt diuerſa, trãſeũt in idẽtitatẽ vnius forme cognoſcibilis ꝑꝑ ꝑfectionẽ cognoſcẽtis. ¶ Ad 2^am dõm, ibi ꝓprie non eſt actus, ⁊ actus, ſed intell's ꝑficiť ab intelligibilibus, ⁊ eadẽ ꝑfectiõe a ſe: ꝓut intelligibilia trãſeũt in idẽtitatẽ cũ intellectu. ¶ Ad 3^am iudicia diuerſa ſurgũt ex modo apprehẽdendi: nõ ex diuerſo actu: deus enim al'r iudicat ſe, ⁊ al'r ideas, ⁊ tamen ſe ⁊ ideas eodem actu cognoſcit. ¶ Et ſic apparet qual'r illi actus ſunt ſemꝑ, ⁊ nõ vnus qñqꝫ, ⁊ alter nõ, vt ſupponit ratio. ¶ Ex his ꝯſtat dĩa inter intelligere diuinũ, ⁊ noſtrũ. in intelligere enim diuino eſt dari duo obiecta reſpectu vnius actus. v. g. eſſentia primi, ⁊ vocať apud theologos obtm primũ: ⁊ obiectũ ſcdariũ, ⁊ ſunt idee: qd ſm eſt obiectũ: pro quãto actus intelligẽdi dei terminať ſcdo ad id. Econtra eſt in intellectu noſtro. nam primũ obiectũ eſt quidditates vl'es oĩum rerũ mãliuꝫ, ⁊ hoc eſt loco eſſentie in deo. ſcdꝫ obiectum eſt eſſentia intell's. ⁊ hoc dr̃ obtm ſcdo, qm̃ ad ipſum terminatur ille actus ſcdo. Et tu conſidera in hoc.

[An itellect⁹ ſꝑ intelligat ſe.] ¶ Ex his ſeqť ſol'o ſcde. q. intell's, vt vna eſt intelligẽtiaꝝ, nihil intelligit eoꝝ, que ſunt hic: niſi forte ꝑ eſſentiã ſupiorũ intellectiuũ, in qbus hec ꝯtinenť, ſed intelligere ſuũ eſt eſſe ſuũ: attñ intelligit ſupiores intelligẽtias per eſſentiam eaꝝ vel ꝓut cauſať ab eis, vt dicam cõmẽto. 14. ¶ Et hoc mõ ſemper ſe intelligit vno mõ, nec alio ⁊ alio mõ, nec qñqꝫ ⁊ qñqꝫ, ſed ſemꝑ. ¶ Si aũt vt eſt aĩa toti⁹ ſphere, ſic intell's intelligit ſe intelligendo alia. i. nos intelligimus intellectuz ꝑ intellectionez alioꝝ: mõ expoſito, ſed hic modus eſt eternus: cũ intell's ſit vnus nũo, ⁊ maior ꝑs ſui ſubiecti ſit eterna. Si aũt: vt eſt aĩa tui, vel mei: vt ſic ꝯſidereť: vt eſt terminus noue habitudinis: ⁊ ſic põt denoĩari ſe nouiter intelligere ꝑ intentionẽ alioꝝ, lꝫ hec denoĩatio ĩnaſcať ei, extrinſeca denoiatione. ſ. ex parte noſtri, vt ſemper diximus.

COMMENTARIVM.

Nõ recedendo ab ea expõne, quã in iuuenta in collectaneis retulimus, que vř Simplicij, ac Philoponi: dicamus ꝙ cum Ariſt. ſit locut⁹ de intellectu in po^a: qui dr̃ ab ipſis intelligibilib⁹ ꝑfectibilis: hic vult loq de intell'u in habitu: q eſt intell's ab intelligibilibus ꝑfectus. Et loquendo de intell'u in habitu: q eſt intell's ab intelligibilibus iam ꝑfectus: duo de ipſo tradit: quoꝝ primũ eſt, ꝙ intell's hmõi ſit quodã mõ mediũ inter ens in pura potẽtia: ⁊ ens in puro actu: eſt enim in actu, q2 factus eſt ſingula intelligibilia, ⁊ ita per illa erit in actu primo. Eſt aũt in potẽtia nõ qdẽ ſm priorẽ ſignationẽ ipſius po^e/ que eſt ſm aptitudinẽ. Sed ſm habitũ, vt recte Philoponus exponit. ſ. ad ipm itelligibiliũ vſuz qd eſt ſcds potẽtie ſignatus, quo. ſ. itell's dr̃ quodã mõ in potẽtia, ⁊ hoc dicit, cũ ingt. Cũ aũt ſic ſingula fact⁹ eſt, vt ſciẽs, q̃ dr̃ ſcdm actũ/ q qdẽ habitu dr̃, nõ aũt vtẽs. Exponit aũt qñ intell'us factus ſit ſingula ſꝫ habitũ, ⁊ ingt. Hoc aũt accidat, cũ põt opari ꝑ ſeipm, ⁊ intelligit ꝑ opari (vt Philopon⁹ exponit) ſciẽtifice ſpeculatiue/ nõ practice actiue. Quod tũc intell's facere poterit, cũ erit in ſenecta: ⁊ ꝑfectus, cũ inquã ſic ſingula factus fuerit, ⁊ in habitu, eſt qdẽ ſil'r ⁊ tũc po^a quodã mõ. ſ. ad vſuꝫ ſcie: nõ tñ ſil'r oĩo ſicut erat anteq̃ꝫ didiciſſet ⁊ inueniſſet. erat. n. tũc in po^a ſimpl'r ad actũ, ⁊ ad habituꝫ. Poſtq̃ꝫ v̾o factus eſt ſingula/ eſt ſolũ in po^a ad actuꝫ. ¶ Pꝫ ergo primũ, ꝙ itell's in habitu, q ꝑfectus dr̃, eſt quodã mõ mediũ inter ens in pura po^a, ⁊ ens in puro actu: cũ ſit ens in po^a ad actũ, ⁊ nõ ad habitũ. ¶ Quo v̾o ad v̾ba attinet, ꝑ ſit vel fact⁹ eſt, Ariſtoteles intelligit (vt Simpl'. inquit) de nouo: q2 nõ eſt eterna cõgregatio ſpẽꝝ fcã in ipſo: ſꝫ noua. Per ſingula v̾o, intelligit foĩas vl'es: intell's enim ſit formę vl'es ſm Auerr. non illas recipiendo, vt accidentia/ ac ſubiectiue, ſed obiectiue. ſ. illa intelligendo. ¶ At ſm veritatẽ per ſingula Ariſt. intelligit vl'ia. ſit aũt intell's ſingula, quo recipit notiones, que grece dñr noemata, que pñt dici ſpẽs reꝝ intelligibiliũ. ergo intell's ſit ſingula non real'r, ſed intẽtional'r, quatenus recipit ſinguloꝝ ſpẽs, mediantibus qbus quodã mõ oĩa eſt intẽtional'r. Fit enim intell'us lapis/ cũ ipſum intelligit nõ per idẽtitatẽ, vt vult Empedocles, ſed intẽtional'r, quo recipit eius ſpẽm, qua ſit intẽtional'r idẽ lapidi. Per addiſcere v̾o intelligit ipſuꝫ ſcire ꝑ doctrinã vel diſciplinã ab alio. Per iuenire v̾o intelligit ipm ſcire, qd ſit ꝑ inuentionem nr̃am: vt Philoponus exponit. Hoc g̃ eſt primũ, qd de intell'u in habitu aſſignatur. ¶ Secundũ v̾o eſt, ꝙ intell's ꝑfectus, q in habitu dr̃, põt ſeipſuꝫ intelligere, ⁊ hoc inquit. Et ipſe ſeipſum tũc põt intelligere, ⁊ per hoc differt ſcdo ab intell'u ſimpl'r in potẽtia: q2 intellectus in potẽtia nõ põt ipſe ſeipſuꝫ (vt eſt in po^a) intelligere, ſed reqritur vt ſiat perfectus, ac in habitu. ¶ Collige g̃ ex dictis duas dĩas iter intell'm in po^a, ⁊ intell'm in habitu: vt ex his que Philoponus dicit, colligi pñt. Pria quidem, ꝙ intell's in po^a eſt ſimpl'r in po^a, q2 ad habitum, ⁊ ad actũ. at intell's in habitu eſt ſolũ in po^a ad actum. Secunda v̾o, ꝙ intell's in habitu põt ipſe ſeipſum intelligere. q2 hꝫ oĩa reqſita ad eius intellectionẽ. At intell'us in po^a, vnq̃ꝫ põt ipſe ſeipſum intelligere, niſi ſiat ꝑfectus. ¶ Scdo colligi põt ꝙ intell's dupl'r differt a ſenſu externo. pmo quidem, q2 itell's aliqñ fieri põt ꝑfectus, ita ꝙ poterit ſine alio ꝑ ſeipſum opari. At externus ſenſus vnq̃ꝫ, cũ ſemꝑ egeat externo motore. Scdo ꝙ intell's aliqñ põt ipſe ſeipſuꝫ cognoſcere, vtpote, factus cũ erit ſingula. At ſenſus vnq̃ꝫ, cũ vnq̃ꝫ fieri poſſit ſenſibilia. Vñ ⁊ ꝓpter hoc dupl'r voluit intellectũ ab internis ſenſibus differre. primo q2 vnq̃ꝫ externi ſenſus circũſcripto omni alio fieri pñt perfecti/ ⁊ in habitu, niſi auxilio v̾tutis memoratiue: at intell's cũ ideꝫ ſit cũ ſua memoria, ſine omni alio põt aliqñ ꝑ ſeipſum opari. Scdo vero/ q2 nullus iternus ſenſus a deo perfici põt/ v[t] ſeipſum ſentiat: non eniꝫ reflectit ſe ſupra ſe, qcqd nonnulli velint de mẽte Auer. At intell's põt ꝑfici a deo, vt ſeipm intelligat. [Que Auer. Cõ. 8.] ¶ Auer. hic ait itelligẽtias nõ eodẽ mõ ſeipſas intelligere ſicut intell's in habitu ſeipſuꝫ intelligit. nã de⁹ intelligit ſe ꝑ ſe. hoc eſt itellectiõe, q̃ eſt ſua eſſentia. At intellectus noſter ꝑfectus cũ in habitu eſt, intelligit ſe per accidens, q2 intelligit ſe intellectiõe, que eſt res, quas intelligit. Preterea. Deus intelligit alia ꝯſecutiue, ſe v̾o vt ꝑ ſe obm: ſili mõ dicẽdũ eſt de ceteris itelligẽtijs. Intell's v̾o nr̃ ꝯ, intelligit alia, vt ꝑ ſe obta: ſe v̾o nõ, vt ꝑ ſe obm, ſed cõſecutiue: ſiue (vt placet alijs) vt obm ſcdariũ. Preterea. Intell'us diuinus vno intuitu vnaq̃ꝫ intellectiõe ſe ⁊ oĩa alia intelligit: intell's vero noſter intelligit alia ⁊ ſe nõ vno intuitu: ſꝫ pluribus intellectionibus, vt dicemus.

[Dubiũ.] ¶ Sed queres cũ noſter intell's ĩtelligat ſe intellectiõe aliorũ: vtrũ intelligat ſe intellectione reꝝ, quas intelligit, an intellectione ſpẽꝝ rerũ. [Solo Auer.] ¶ Scdm Auer. q negat ſpẽs, dicere opꝫ intell'm intelligere ſe ꝯſecutiue intellectione reꝝ, quas obiectiue ꝑ ſe intelligit. Scdm v̾itatẽ dõm eſt intell'm intelligere ſe intellectione ſpẽꝝ reꝝ, quas obiectiue intelligit, ⁊ intellectione reꝝ, etiã, quas intelligit. Qz intelligat ſe intellectiõe reꝝ, nemo dubitat, ꝙ v̾o itellectiõe ſpẽꝝ ꝓbať. Intell's enim actu recto itelligit res ꝑ ſpẽs eaꝝ, poſtea cũ itelligit ſpẽs actu reflexo: itelligit ſe mediãte intellectiõe ſpẽi. eſt. n. ſpẽs ſilitudo/ ⁊ effectus: vt ſilitudo, actu recto repreſentat rẽ, cuius eſt. Vt effectus v̾o, repñtat oẽs eius cãs. ſ. intell'm agẽtẽ/ polẽm/ ⁊ phãtaſma, e qbus cauſabať. ergo intell's ꝑ eãdẽ ſpẽm ſingularẽ intelligit rẽ, cuius eſt illa ſpecies cognitiõe ſimplici/ ⁊ cõplexa: non enim alia ſpẽ intell's cogſcit lapidẽ, ⁊ alia ꝙ lapis ſit ſuba dura. Preterea. Nec alia ſpẽ itell's itelligit lapidẽ, ⁊ alia ꝙ ipſe itell's intelligẽs lapidẽ ſit ſuba ſimplex, ac imãlis. Per eandẽ eni ſpẽm lapidis intell's intelligit lapidẽ actu recto, ⁊ itelligit ſeipſuꝫ intelligere lapidẽ vl'r, ⁊ ſeipm eſſe ſubam imãl'r cognoſcitiuam/ ⁊ imortalẽ, actu tñ reflexo. ergo intell's ſpẽs reruꝫ intelligendo, ꝑ cognitionẽ eaꝝ multiplicẽ, ẽt de itell'u plura intelligere põt, vt q2 intelligit ſpẽm eſſe effectũ, intelligere põt ꝙ intell's recipit ſpẽs, ꝙ ſit locus ſpecieꝝ ⁊ alia plura. Sil'r ⁊ de intell'u agẽte ⁊ de phãtaſmate multa põt intelligere intellectione eaꝝ. ¶ Sed dices vtꝝ ſicut vna eſt ſpẽs lapidis, qua intell's intelligit lapideꝫ, ⁊ ſeipſum intelligere lapidẽ vl'r, ⁊ ſeipſum eſſe ſubaꝫ imãlem ⁊ id genus, ſit vna itellectio, qua hec oĩa itelligit. ¶ Dõm qcquid velint alij: ꝙ lꝫ ſpẽs ſit vna, tñ intellectiões ſunt plures: eſt enim ſpẽs vna, q2 vno ab obiecto, ab vno intell'u facta eſt, intellectiones plures, quo eã quẽ intelliguntť, rõne ſaltẽ differũt: ergo intell's vna ⁊ eadẽ ſpẽ itelligit lapidẽ incõplexe, ⁊ cõplexe, nõ tñ eadẽ intellectione, cũ intelligibile, vt cõplexũ alteruꝫ ſit ab ipſo itelligibili, vt eſt incõplexũ. Sil'r ꝑ eãdẽ lapidis ſpẽm intell's intelligit ſe ſimplici, ⁊ cõplexa intellectiõe: nõ tñ eadẽ intellectione: vt dictũ eſt. [3^m dubiũ] ¶ Sed dices adhuc, vtrũ ad hoc vt intell's intelligat ſe omni intellectiõe, qua põt intelligi, ſufficiat, vt ſit in habitu reſpectu vnius ſpẽi. ſ. lapidis: hoc eſt ſufficiat hr̃e vnã ſolã ſpẽꝫ vtpote eã ſpẽm, que eſt lapidis: aut vtrũ itelligẽdo vnũ itelligibile poſſit ſeipꝫ ꝑfecte itelligere. ¶ Ariſtoteles inuit ſol'onẽ: dixit. n. [Et ipſe aũt ſeipſum tũc]. ſ. cũ ſingula factus fuerit. [põt intelligere.] Ergo inuit intell'm tũc ſeſe ꝑfecte attingere, cũ erit ſingula factus, q2 tũc ſciet de ipſo oĩa, que ſciri pñt. ꝑ ſpẽm eniꝫ lapidis, nõ ſciret ſaltẽ ſeipſuꝫ poſſe fieri oĩa, qd eſt vnũ de ipſo intell'u ſcibile, nec intelligẽdo lapidem tm̃, de ſe põt oĩa ſcire: experiẽtia enim docet, ꝙ q plura ſcit, ꝑfectius itellectũ ſuũ itelligit: q̃ꝫ q pauciora. Preterea. Qui pl'a ſcit, plures ꝓpõnes ꝯſicẽ põt, ⁊ ſic ꝑ illas pl'a de ſuo itell'u poterit demõſtrare. Preterea. Qui plura ſcit, pl'a media põt iuenire ad qd lꝫ ſibi ꝓpoſitũ ꝓblema: ergo plura de intell'u poterit demonſtrare, ⁊ plura q̃rere. Patet ergo intell'm itelligere ſe, ⁊ oĩa queſita de ſe ſoluere, itelligẽdo alia aut oĩa, aut ꝑ maiore pte: ⁊ hoc ſubiacet experiẽtie, nã quecũqꝫ de intellectu diſputamus, nõ niſi alia itelligẽdo diſputamus. Pꝫ ẽt ꝙ ſi denť ſpẽs, intell's itelligit ſe ⁊ apprehẽſione ſpecieꝝ ⁊ apprehẽſione reꝝ. Si v̾o nõ denť, intell's itelligit ſe ſolũ apprehẽſione reꝝ: vt Auer. tꝫ. De his Alexãder libro ſolo de aĩa plura ſcribit: lꝫ Simplici⁹ illa/ velit carpe, nõ tñ que dicit, ſt̃ necĩa/ vt legẽti pꝫ. [Cap. 29] ¶ Ex his pꝫ qd ſit intell's i habitu: eſt. n. ille, q ſingula factus, ꝑfectus eſt ꝑ oẽs ſcias, quicqꝫ ꝑfecte põt ſeipꝫ intelligere. Pꝫ ẽt quõ differt ab itellectu in po^a, ⁊ ab ipſis ſenſibus. Hacten⁹ de intell'u in hitu.

[Argyr.] ¶ Cũ aũt aliud ſit magnitudo aliud magnitudinis eẽ/ ⁊ aliud aq̃ aliud aq̃ eẽ/ ⁊ in alijs itidẽ multis (nõ. n. vniuerſis hic modus accõmodať: ſꝫ ſt̃ in qb⁹ hec ipa ſt̃ eadẽ/ nõ diuerſa) aut alia ſane/ aut pte qdẽ eadẽ ſꝫ al'r ſeſe hñte/ carnẽ ⁊ eẽ carnis diſcernit. caro nãqꝫ/ nõ ẽ ſine mã: ſꝫ ꝑinde atqꝫ ſimum/ hoc ẽ in hoc.

[T. cõ. 9.] ¶ Qm̃ aũt aliud ẽ magnitudo ⁊ magnitudinis eẽ/ ⁊ aq̃ ⁊ aq̃ eſſe/ ſic aũt ⁊ in m'ltis aliis (ſed non in oĩbus: in quibuſdã enim idem eſt.) Eſſe carni ⁊ carnem ⁊ alio/ aut aliter ſe hñte diſcernit intellectus. Caro. n. non ſine materia eſt: ſed ſicut ſimum in hoc in hoc.

¶ Videť Simplicius hũc locũ intelligere, ꝙ cuꝫ Ariſto. de aĩa: vt in ſe ꝯſiſtẽte locutus eſt: nũc de ea: vt ad nos ꝯuerſa, ⁊ de intelligere eius vt in nos ꝯuerſa ptractat. ipſa. n. in ſe nihil intelligit: niſi formas ⁊ ſpẽs: vt ꝯuerſa ad nos, ⁊ foĩas, ⁊ ſenſilia intueť: ob qd erat opus ⁊ nũc de ea h̾ pacto indagari. [Collectanea t. cõ. 9.] ¶ Sꝫ ꝓculdubio hec expõ nihil eſt. Ari. n. tractabit poſteri⁹ de ope itell's: vt ad nos ꝯuerſus: ergo nõ decet hac in pte id exeq: ꝓpter qd melius Them. ⁊ Auer. hũc locũ interpretanť, quẽadmodum in expõne cõmẽti dicemus.

Cũ cõpleuit ſermonẽ. ¶ Proponit Auerro. capli intẽtionẽ, [Cõ. 9.] ac illius cãm, ⁊ ingt. Cũ cõpleuit ſmonez de notificatione ſbe itell's mãlis. i. cũ cõpleuit diffõnem itell's po^e, ⁊ dedit dĩam iter ipm/ ⁊ ſubaꝫ ſentiẽtis mãlis/ vt in fine ſcdi libri, incepit dare ẽt dĩaꝫ iter intell'm in actu/ ⁊ imaginationẽ in actu. Cuius rõnẽ dedit. d. Eſtimať. n. ꝙ imaginatio ipa eſt itell's/ ⁊ ſyll's: ꝑ quẽ h̾ eſtimať cõponiť, mouẽs ⁊ motũ ſt̃ idẽ, itell's eſt motus: imaginatio in actu eſt mouẽs intell'ꝫ. g̃ intell's ⁊ imaginatio ſt̃ idẽ. Minor ꝓbať, ab eo moueť intell's, ad qd ꝓportionẽ dicit talẽ: qualis eſt ſenſus ad ſenſile/ ſed ad imaginationẽ hꝫ hãc ꝓportionẽ: ergo ⁊c. iqt. Et ꝑcipue cũ dicimus ꝙ ꝓportio eius ad intell'm eſt: ſicut ꝓportio ſenſibilis ad ſenſuꝫ. ſ. ꝙ mouet ipſuꝫ. Hec eſt minoris ꝓbatio, ⁊ eſtimať ꝙ mouens ⁊ motũ debẽt eſſe eiuſdẽ ſpẽi. Et hec fuit maior ſylli ꝑncipalis. Et hec maior eſtimatur ꝑꝑ duo. Tum q2 patiẽs in fine eſt ſil'e agẽti. Tum etiaꝫ qm̃ patiẽs vniuocũ eſt illi: ex his eſtimať maior: ⁊ ſic pꝫ intẽtio ⁊ cã intẽtiõis. ¶ Et quia hoc.] Propoſita intẽtione exequiť, ⁊ intẽdit in hoc cõmẽto hoc enthymema, indiuiduũ/ ⁊ qdditas ſunt diuerſa in rebus mãlibus, ergo virtutes cognoſcẽtes illa duo aut erũt due diſtincte, aut vna, diuerſa diſpõne. Et ex hoc vult hr̃e, ꝙ cuꝫ intell's cognoſcat qdditatẽ tm̃, ⁊ imaginatiua indiuiduũ tm̃: erunt due virtutes diuerſe: qbus pꝫ dĩa eaꝝ. Prio ergo apponit añs, ⁊ inquit. Et q2 h̾ idiuiduũ eſt aliqd, ⁊ itẽtio ꝑ quã h̾ indiuiduũ eſt ens. ſ. qdditas: ⁊ foĩa eius eſt aliud. v. g. ꝙ hec aqua eſt aliud, ⁊ intẽtio. i. forma: ꝑ aquã aqua hec eſt ens, aliud eſt ab aqua, ⁊ hoc. ſ. indiuiduum eſſe aliud a quidditate, accidit ſil'r in multis rebus. ſ. in oĩb⁹ cõpoſitis ex mã ⁊ forma:

tam nālibus ꝗ̃ artificialibus: vt dicit Themiſtius: hoc eſt aſ̄s. Sed limitat aſ̄s in ꝗbus verꝰ, ⁊ in ꝗbus nō. d. ⁊ dixit. Sed nō in oībus ad excipiēdū res abſtractas: que ſunt res ſimplices, ⁊ nō cōpoſite. Cuius rōnē dedit. d. Et cā ꝑꝑ quā he due intētiones nō inueniunt̄ in oībus entibus, eſt ꝙ q̄dditas ⁊ eſſentia in entibus ſimplicibus eſt idē. v.g. ꝙ eſſe carnis idē eſt cū carne, q̄ꝛ intētio carnis in eis nō eſt in mā. Hoc ergo eſt aſ̄s, ⁊ limitatio eius. ſ. ꝙ in rebus mālibꝰ indiuiduū, ⁊ q̄dditas diuerſa ſunt. ¶ Nec̄e eſt.] Cū accepit aſ̄s, ⁊ limitauit ipſū, dedit ꝯñs, ⁊ inq̄t. Nec̄e eſt vt virtus experimētatiua. i. cōpꝛehēſiua, cōpꝛehēdat ea aut ꝑ duas v̄tutes, aut ꝑ vnā: ſed duabus virtutibꝰ diuerſis, h̄ eſt ꝯñs. ¶ Cū duabus.] Exponit ꝯñs, ⁊ inq̄t. Cū duabus aūt v̄tutibꝰ erit, qm̄ cōpꝛehēderit vtrūq; per ſe. ſ. formā ſingulr̄. i. ſeorſū, ⁊ indiuiduū ſingulr̄. i. ſeorſū. Per vnā v̄o v̄tutem, ⁊ diſpōnē diuerſam: qm̄ cōpꝛehēderit alietatē: que eſt inter has duas intētiones. i. qm̄ cōpꝛehēderit illa cōparatiōe: q̄d enim cōpꝛehēdit alietatē inter duo, neceſſe eſt (vt declaratū eſt) vt ſit vnum vno mō, ⁊ multa alio mō. Vult dicere ꝙ ē vnū: vt cōpꝛehēdit dr̄iam, q̄ eſt q̄d vnum in ſe. plura aūt: vt cōpꝛehēdit extrema. Verificat aūt h̄ in intellc̄u. d. Et iſta eſt diſpoſitio intell'ꝯ in cōpꝛehēdēdo alietatem: q̄ eſt inter formā ⁊ indiuiduū cōpꝛehēdit. n. formā per ſe, ⁊ indiuiduū mediāte ſenſu. cōpꝛehēdit igitur alietatē inter ea ꝑ diſpōnē que diuerſat̄. i. ꝑ plures ſenſus, q̄ꝛ mediāte viſu hoc coloratū. mediāte guſtu hoc ſapoꝛoſum ⁊c̄. ¶ Queadmodū] Hoc ꝯfirmat exēplo. ⁊ inq̄t. Queadmodū ſenſus cōis cōpꝛehēdit alietatē inter ſenſilia ſenſuū exterioꝝ ꝑ diſpōnem diuerſam. ſ. ſenſus ꝑres: ſ; quia iſtas formas nō cōpꝛehendit intell's: niſi cū materijs: iō cōpꝛehēdit eas ꝑ diſpōnem, que diuerſat̄. i. modis diuerſis. ſ. q̄dditatē ꝑ nām ꝓpꝛiā: ſingulare mediāte ſenſu. ¶ Et cā ꝑꝑ quā forma.] Reddit cām cur ita eſt ꝙ intell's ꝑ ſe cōpꝛehēdit q̄dditatē, vt ꝯtinuꝰ ſenſibus indiuiduū. ⁊ inq̄t. Et cā ꝓpter quā forma nō cōpꝛehēdit̄ ab intellc̄u: niſi cū mā q̄d facit ipm̄ intellm̄ cōpꝛehēdere eā diuerſa diſpōne, eſt ꝙ forme nō ſunt ex̄ mām. forā enim carnis nō denudat̄ a mā, ſed ſemꝑ itelligit̄ cū mā, ſicut ſimitas cū naſo: cum ſimitas ſit aliq̄d hoc in aliquo hoc, ⁊ ſic eſt de formis ſenſilibus, ꝙ ſunt aliq̄d hoc in aliquo hoc, ⁊ qm̄ mā impedit cognitionē intellectiuā ſimplr̄: vt dicit Auicen. 8° metaphyſice. ideo opꝫ vt intellectus cōpꝛehendat indiuiduum non per ſe: ſed mediante ſenſu.

Cap. 6.

An ſbe ſeparate cōponā/tur ex q̄ddita/te ⁊ idi/uiduo.

¶ Sed hic ambigunt pꝛimo: vtrū in ſubſtātijs ſeparatis ſit cōpoſitio ex q̄dditate ⁊ indiuiduo, an ſimplr̄ ſit idem q̄dditas ⁊ indiuiduū. Scd̄o ambigūt: vtrū intell's intelligat ſingulare ⁊ q̄uo. ¶ Circa pmā. q. debes ſcire ꝙ ꝑ q̄dditatā intelligit̄ vl'e ⁊ forma ipſa, que q̄dditas eſt: ꝑ q̄to eſt totius rei eſſentia. ꝑ indiuiduū intellectio hn̄s q̄dditatē illā. v.g. in hoīe q̄dditas eſt forma hoīs. indiuiduū eſt cōpoſitū ex vl'i, ⁊ indiuiduo. eſt ergo ſenſus: vtrū in ſeparatis ſit indiuiduū idē ꝙ q̄dditas, an aliud indiuiduū a q̄dditate: quemadmodū in rebus ſenſilibus. ¶ Ad hanc. q. expoſitores in ſeparatis ſubſtātijs: excepto deo: triplicē aſſeuerarunt cōpoſitioné. ſ. ex eſſentia ⁊ eſſe ſm̄ rē diuerſis, ſiue q̄d idē eſt, ex poᵃ ⁊ actu. eſt enī poᵃ tanq̄ eſſentia, actus vero tanq̄ eſſe.

Pō̄ Expoſitoꝝ

Cōpoſitionē ex eſſe, ⁊ virtute, qm̄ voluntas ⁊ intellectus ſunt diſtincte res ab eſſe intelligētiarū, ⁊ ſic eſt quoddam cōpoſitū virtuale. Deniq; cōpoſitionē ex vl'i ⁊ indiuiduo. Aliud q̄dem enim indiuiduū dicūt in eis, ⁊ aliud q̄dditatē ſed qm̄ vna virtute cōpꝛehēduntur oīa hec: ideo ſimplicia ſumme dr̄. ¶ Qꝛ q̄dē ſit cōpoſitio vl'is ⁊ idiuidui, ꝓbāt: omne q̄d eſt in gn̄e, eſt cōpoſitū hac cōpoſitiōe, ſ; quelibet intelligētia excepta pma, eſt in gn̄e, qm̄ quelibet eſt finita: cā n. finitatis in illis: cū nō ſit mā: erit eſſe limitatū in gn̄e. ¶ Amplius quecūq; ſunt eiuſdē ſpēi, ſunt cōpoſita ex vl'i ⁊ idiuiduo, ſ; oēs motores ſeparati ſunt vnius ſpeciei: vt docet Auer. 2° celi. ¶ Rurſum: omne appꝛehenſibile diuerſis

Cō. 49.

virtutibus eſt cōpoſitū ex q̄dditate, ⁊ indiuiduo: ſed q̄libet motoꝛ appꝛehēdit̄ intellc̄u, ⁊ ſenſu interioꝛi: q̄ꝛ appꝛehēdit motū: ergo motoꝛē, ergo ē ibi cōpoſitio ex vl'i, ⁊ indiuiduo. ¶ Poſtremo in oī cōpoſito q̄dditas, ⁊ hn̄s q̄dditatē ſt̄ diuerſa, ſ; quelibet itelligētia eſt cōpoſita: excepta pma ergo in qualibet earū q̄dditas, ⁊ hn̄s q̄dditatē ſunt diuerſa. Qꝛ aūt ſit ibi cōpoſitio ex eſſe, ⁊ v̄tute declarat̄, qm̄ accn̄s variabile nō ineſt alicui niſi mediāte aliquo accidēte iuariabili, ſ; intelligere eſt accn̄s in intelligētijs, ergo ⁊ potētia itellectiua erit accn̄s id per q̄d inerit. ¶ Amplius mediū eſt eiuſdē rōnis cū termino ad quē, ſ; mediū in intellectiōe eſt potētia itellectiua. ergo ⁊c̄. ¶ Rurſū potētia, ⁊ actꝰ ptinēt ad id genus: vt dicit Auer. 5° phicoꝝ. ſed intelligere eſt accn̄s, ⁊ potētia itellectiua. ¶ Poſtrema, omne agēs cauſatū agit ꝑ potētiā ſm̄ rē diuerſā ab eſſentia, modo quelꝫ intelligentia eſt cauſata: quare ⁊c̄. ¶ Qꝛ ſit ibi cōpoſitio ex eſſe, ⁊ eſſentia, ꝓbat̄, in quocūq; cōpoſito inuenit̄ duplex cōpoſitio: quaꝝ vna eſt pꝛioꝛ altera, pōt pꝛioꝛ repiri in aliquo abſq; illa poſterioꝛi, ſ; in rebꝰ gn̄abilibꝰ reperit̄ cōpoſitio ex mā ⁊ forma, ⁊ ex eſſe ⁊ eſſentia, ⁊ cōpoſitio ex eſſe ⁊ eſſentia pꝛioꝛ eſt cōpoſitione ex materia ⁊ forma: ergo pōt reperiri compoſitio illa in aliquo, in quo non erit compoſitio ex mā ⁊ forma, ⁊ id nō pōt eſſe: niſi ens ex̄ mām. ergo ⁊c̄. ¶ Amplius 2° metaᶜᵉ. vult Auer. ꝙ in ſolo pmo eſſe ⁊ eſſentia ſint idē, in oībꝰ alijs ſt̄ diuerſa: ſicut ꝑticipatū ⁊ ꝑticipās: eo mō quo lignū capit calorē, ſic̄ dicit. ¶ Et idē 12° metaᶜᵉ ait, ꝙ deus eſt eſſe ꝑ eſſentiā, ſicut caloꝛ eſt caloꝛ per eſſentiā: reliq̄ ſt̄ entia: ſicut cal'a, ſ; cal'm cōponit̄ ex eēntia caloꝛis, ⁊ recipiēte calorē. ergo ⁊c̄. ¶ Sꝫ ſm̄ doctrinā phoꝝ peripateticoꝝ iſtud dici nō pōt: iō ꝙ in eis nō ſit cōpoſitio ex vl'i ⁊ indiuiduo, arguit̄. inq̄t. n. Ariſ. 8° metaᶜᵉ. quecunq; v̄o nō hn̄t mām nec itelligibilē, nec ſenſilem, ſtatim q̄d id vnū aliq̄d eſſe eſt vnūq̄dq;. vbi Auer. exponit, oīa v̄o que carēt mā intelligibili ⁊ ſenſili: ſicut mā reꝝ mathematicaꝝ: vnūq̄dq; eoꝝ eſt idē cū illo, q̄d dat ſuū eſſe. ſ. ꝙ q̄dditas ⁊ eſſentia ſunt in eis idem ⁊c̄. ¶ Amplius 7° metaᶜᵉ. Ariſt. dicit, q̄d q̄d erat eſſe, ⁊ vnūq̄dq; in q̄buſdā idem: vt in pmis ſubſtātijs: vt curuitas ⁊ curuitatē eſſe: ſi pma eſt. Dico aūt pꝛimā, que nō dr̄ ꝑ aliud in alio eſſe: vt ſubito vel mā. Et hāc partē Auer. exponit de intelligibilibus pmis. ¶ Rurſum 8° metaᶜᵉ. nā aīa ⁊ aīe eſſe idē, homini vero eē ⁊ homo nō idē. ⁊ tu vide expoſitionē Auer. in commē. 8°. ¶ Adhuc iā, in quo remota eſt cā dr̄ie indiuidui a quidditate, eſt idem indiuiduum ⁊ q̄dditas, ſed ſola cā dr̄ie indiuidui a q̄dditate eſt cōceptio cū mā: vt dicit Ari. ⁊ Auer. 7° metaᶜᵉ ⁊c̄. ¶ Qꝛ aūt nō ſit ibi cōpoſitio ex eē ⁊ eſſentia, declarat̄: qm̄ tūc quelibet itelligētia citra pmā eſt cōtingens. qm̄ eſſe eſſet ſupadditū eſſentie. ergo ꝯtingens ſibi. ¶ Amplius cuilibet cōponi ex re ⁊ re rn̄det ꝓpꝛa nouitas realis, ſed nulla eſt nouitas ſm̄ rē in eis. ergo. maioꝛ eſt Ariſto. 14° metaᶜᵉ. ⁊ Auer. 12° metaᶜᵉ. ¶ Adhuc omne cōpoſitū eſt vnū: q̄ꝛ hoc actus, ⁊ hoc potētia: vt dicit ariſto. 8° metaphiſice. ſed ibidē dicit in fine ꝙ intell's ſeparati non ſic ſunt vni: ſed ſeipſis, ergo non ſunt cōpoſiti. ¶ Qꝛ deniq; ibi nō ſit cōpoſitio eſſentie ⁊ virtutis, cōſtat, qm̄ peripatetici non ponunt ibi opationē diſtingui ab eſſentia. intelligere enim eaꝝ eſt eſſe eaꝝ: vt Ariſto. declarat 12° ſapie. ¶ Pꝛo determinatione huius dꝫ accipe ꝙ quelibet forma: circa pꝛimā, eſt cōpoſita, quod ſic auer. ꝓbat in lib. d. d. omne intelligēs aliud eſt cōpoſitū, ſ; quelibet ītelligētia eſt ītelligēs aliud: ergo quelibet eſt cōpoſitū q̄dpiā. ¶ Scd̄a rō ſua eſt ibidē in ſol'. 19. oē cauſatū eſt cōpoſitū, ſed ꝓbat ipſe ibidem. oēs eſſe cauſatas. ergo ⁊c̄. Quid aūt ſit iſta cōpoſitio. Dōm ꝙ quelibet intelligētia citra pꝛimā recedit a pmā, ⁊ ꝑ ꝯñs deficit a ꝑfectiōe illius, ſ; q̄libet defectus pꝛiuatio eſt, ⁊ quelibet ꝑuatio mā apud Platonē. iō quelibet citra pmā eſt ex mā. Et qm̄ quelibet appꝛopiquat pme, ⁊ hoc erit ei perfe

Com. 4. Cō. 4. Cō. 51 Pō peripateticorum. Cō. 16. Cō. 41. Cō. 25. Cō. 39. Jn diſputa. 3ᵃ in ſolu. 16

ctio, ſed quelibet ꝑfectio ⁊ forma ⁊ eē, ergo ibi erit cōpoſitio ex forme modo, ⁊ materie. ¶ Hec ergo cōpoſitio nō eſt ex mā ⁊ forma, nec ex eſſe ⁊ eſſentia, nec ex vl'i ⁊ idiuiduo, ſed modis hoꝝ. pꝛiuatio. n. modus eſt māe, ⁊ nō vere mā, ſimilr̄ ꝑfectio modus eſt forē, ⁊ nō ipſa forma. ergo cōpoſitio illa erit ex mō materie, ⁊ mō forme. Jtē ꝑuatio nō erit eſſentia, nec ꝑfectio erit eſſe, iō ibi nō eſt cōpoſitio ex eſſe ⁊ eſſentia: erit tn̄ cōpoſitio ex modis hoꝝ. ¶ Amplius id'cōpoſitū nō eſt vere hn̄s formā: iō nō eſt vere indiuiduū: ⁊ q̄dditas illius nō eſt vere forma: ideo nō eſt cōpoſitio ex indiuiduo ⁊ q̄dditate, ſed ex modis hoꝝ. ¶ Erit ergo triplex cōpoſitio. ſ. eē ⁊ eſſentie, materie, ⁊ forē, ⁊ indiuidui ⁊ vl'is, que tn̄ ſunt vnū in re, ſed reſpectu diuerſoꝝ. Deus enī pōt tribus modis cōparari intelligētijs. vno mō vt agens, ⁊ q̄ꝛ agēs dat formā: iō intelligētie reſpectu eiꝰ dr̄ cōpoſite ex mā ⁊ forma. Pōt comparari vt forā: ⁊ ſic cū forma ſit eſſe, eſſentia ſit quaſi potētia, ⁊ capiēs eſſe: ideo quelibet intelligentia dr̄ cōpoſita ex eſſe ⁊ eēntia. Pōt aūt cōparari ad eas vt exēplum ⁊ totū, ⁊ ſic: cū ſit puritas eſſe, relique reſpectu eius eſſent quodāmodo indiuidue: ⁊ ſic cōpoſite ex vl'i ⁊ indiuiduo. nulla aūt harū cōpoſitionū erit ex re ⁊ re, ſed modo rei ⁊ mō rei. Solus ergo deus eſt ſumme ſimplex, vbi nec eſt cōpoſitio ex re ⁊ re, nec ex modo rei, ⁊ mō rei: cum nulli poſſit cōparari: rōne cuiꝰ poſſit cōponi hac triplici cōpoſitione. ¶ Sꝫ q̄uo ſit cōpoſitio ibi ex intellectio ⁊ intellectu, iā diximꝰ in cōmen. ꝑcedēti. ſ. ꝙ quelibet intelligētia pōt cōparari ad ſupioꝛē, ⁊ ad inferioꝛē. Siq̄dē ad ſupioꝛē, tūc cōpoſitio erit ex intellc̄u, qm̄ intelligētia ſupioꝛ ꝑficit inferioꝛē intentionalr̄, adeo ꝙ ex ea ⁊ intellc̄u inferioꝛis fiet verius vnū ꝗ̃ ex mā ⁊ forma: ⁊ ſic erit cōpoſitio nō ex accidēte ⁊ ſubā, vel v̄tute ⁊ eēntia, vt dicūt expoſitores, ſed ex intellc̄u ⁊ itelligibili, q̄ compoſitio eſt alterius rōnis ab his. Si aūt cōparet̄ ad inferioꝛa: cū intelligat illa: vt cā eſt eoꝝ, ideo nō perficit̄ ab illis: ⁊ ideo vt ſic ſimplex eſt. Erūt ergo tres modi itelligendi, vnus in intellc̄u noſtro. ſ. ꝑ cōpoſitionem tn̄ intelligibiliū cū intellc̄u. Alius extremus ſicut itelligit pꝛimus itell's. ſ. ſimplr̄ ſumme, ⁊ nō per cōpoſitionē. Et tertio mō in medijs intelligētijs. reſpectu enī ſupioꝝ intellectio eſt cōpoſitio: reſpectu inferioꝝ ē ſimplicitas ſumma. ¶ His habitis ad rōnes oppoſitas. Ad pꝛimā minoꝛ eſt falſa, qm̄ cā finitatis eſt eſſe cū mō materie, ⁊ nō cū mā vel gn̄e. ¶ Ad 2ᵃᵐ minoꝛ falſa eſt, qm̄ ſunt eiuſdem ſpeciei analoge non vniuoce, vt dicit. ¶ Ad 3ᵃᵐ rn̄det Auer. pmo celi. ꝙ ſenſus percipit celum motū, intell's intelligētiā mouentē per attributionē ad id. ¶ Ad 4ᵃᵐ vera eſt maioꝛ de cōpoſito ex his, nō ex modis hoꝝ, vt diximus. ¶ Ad argumenta alterius partis pꝫ ſol'o. Oīa enim ſupponūt intelligere eſſe accidēs: q̄d ipſi nō ꝓbāt. ¶ Ad argumēta tertie partis. Ad pꝛimū pꝫ qualr̄ cōpoſitio ex his nō eſt pꝛioꝛ compoſitiōe ex mā ⁊ forma, ſed bene ex modis hoꝝ, ⁊ ideo reperitur in q̄buſdam: vbi nō cōpoſitio illa. ¶ Ad argumēta per verba Auer. pꝫ ſol'. voluit enī intelligere oīa eē compoſita vel ex his, vel modis hoꝝ. Deus aūt eſt ſimplex omnino, quia nec ex his, nec ex modis hoꝝ.

An intellectꝰ intelligat ſingulare. pma pō

¶ Circa ſcd̄am. q. dixerunt q̄dā ꝙ intell's pōt duplr̄ cōſiderari. vno mō ſm̄ nām intell's: ⁊ ſic non intelligit niſi vl'e, q̄ꝛ eius nā eſt eſſe ſine mā. Alio mō ꝓut cōtinuat̄ ſenſibus: ⁊ ſic intelligit ſingulare mediāte ſenſu. ſ. ꝓut mediante ſenſu generat̄ ei ſpēs intelligibilis rei ſingularis. ¶ Hoc ꝓbat̄. Tum per exēplum de ſenſu cōi. Tum q̄ꝛ ſi intellectus mediante ſenſu intelligit ſingulare, vel aliq̄d ſibi impꝛimitur, vel nihil. Si nihil, ſic poſſet dici ꝙ ſenſus mediante intellc̄u ſentit vl'e: q̄d eſt deriſibile. Si aliq̄d, ergo cauſabit̄ ſpecies noua ei: per quam intelligit ſingulare: ſed hic modus erroneus eſt, qm̄ dictū eſt intellm̄ nihil cognoſcere ſingulare. ¶ Amplius tūc intellm̄ in actu eſſet intellectū in potētia. ¶ Amplius illa ſpēs vel cauſat̄ in intellectu a ſenſu virtute ꝓpꝛia, aut virtute intell's agētis. Non virtute intellectus agentis: q̄ꝛ tunc vl'iter eam cauſaret. Non virtute pꝛopꝛia, qm̄ nulla forma coꝛpoꝛalis agit v̄tute ꝓpꝛia in formā ſeparatā in lib. d. d. Quia intel'ꝫ (īquit) eſt ſeparatus, nullo mō patit̄ a coꝛpe. ¶ Alij dicūt ꝙ intell's per naturā ſenſus cognoſcit ſingulare: ꝑ q̄to ſenſus ſibi repn̄tat ſingulare. ipſe aūt ꝑficit̄ ab eo intētionalr̄: ſicut intelligētia inferioꝛ a ſuperi. ¶ Sed hoc nihil eſt, qm̄ eodē mō ⁊ ſenſus pōt perfici ab vl'i, ⁊ vt intellectū eſt vl'e. ¶ Tādē dꝫ fingere, ꝙ ſingulare ⁊ vl'e pn̄t dupliciter ꝯſiderari. vno mō vt hn̄t vim ⁊ naturā duoꝝ obtoꝝ ſingulariter, ⁊ ſeorſū diuiſoꝝ, ⁊ ſic percipiunt̄ a duobus viribus diuerſis oīno. ſ. ab intellectu, ⁊ ſenſu. Alio mō pn̄t ꝯſiderari vt hn̄t viꝫ vnius intellecti, ac vnius cogniti. v.g. vt cōcipiunt̄ ſub dr̄ia vel ꝯuenientia, vt ſic enim hn̄t vim huius forme concepte, ac vnius itellecti, vel q̄dditatis, qm̄ dr̄ia vel ꝯuenientia eſt vna q̄dditas: ⁊ ſic intellectꝰ itelligit vl'e ſingulariter: ſingulare aūt vt trāſit in rōe vniꝰ itellecti. fuit aūt neceſſariū h̄ intellectui non ſimpliciter: q̄ꝛ in ſe nō hꝫ niſi cognoſcere puras q̄dditates, ſed vt ꝯtinuus ac cōuerſus ad nos: q̄ꝛ, vt ſic, accidit ꝙ intellc̄u intelligamus vl'e, ſenſu ſingulare, ⁊ ſic dꝫ, vt aliqua virtus vna ponat dr̄iam: ⁊ illa eſt intell's. ¶ Sꝫ dices oīs virtus appꝛehendēs aliqua duo ſub vnius rōne intellecti ꝯueniētie vel dr̄ie, appꝛehendēt illa ſeparatim, ergo ⁊c̄. ¶ Reſpōdetur ꝙ nō opꝫ: metaphyſicus enī inquātū metaphyſicus ponit dr̄iam inter ens: ⁊ hoc ens. ſ. ſoꝛtē: ⁊ tn̄ nō cognoſcit ſoꝛ. ꝑ ſe, ſed mediāte habitu phico. ſ. pꝛo q̄to ſupponit ipſum notū ab habitu phyſico: ſic in ꝓpoſito intellectꝰ compꝛehendit illa: vt hn̄t vim vniꝰ intellecti nūo. nō aūt opꝫ ꝙ diſtinctim cōpꝛehendat illa: ſed ſufficit ꝙ ſit aliqua virtus: cui continuatur, que cognoſcāt illa ⁊c̄.

Diſputatione 7ᵃ i ſol'one tertij. 2ᵃ pō. Pō ꝓpꝛa

COMMENTARIVM.

Non leuis eſt huius loci interpꝛetatio, pꝛeſertim cū magni viri non vna ſentiunt. Thomas enim ⁊ Egidius ꝑcipui latinoꝝ interpꝛetes arbitrant̄ Ariſtotelem nunc agere de obiecto ipſius intell's: cū enī egiſſet de intellectu ꝑ cōparationē ad ſenſū, nūc eū agere aſſerūt de obiecto intell's, q̄d eſt q̄dditas rei mālis, ſiue ipſū vl'e ſenſibile, q̄d eſt vl'e in ſenſibilibꝰ, vel phātaſmatibus exn̄s. ¶ Simplicius v̄o autumat ariſtotelē agere de ipſo intelligere ac de ipſo intellectu, vt ad nos ꝯuertunt̄: q̄ꝛ egit de intellc̄u in ſe: dixit. n. ꝙ intell's in ſe ſolū vl'ia intelligit, vt v̄o ad nos ꝯuertitur, intelligit vl'ia, ⁊ ſingularia, ac ſenſibilia. ¶ Sed dices de intelligere ⁊ ipſo intellc̄u, vt ad nos cōuerſis poſtea aget: ergo ſupfluit hic de his agere. ¶ Sed dici pōt de eodē hic ⁊ poſtea ariſto. agere: nō tn̄ eodē mō. nam infra aget de opatione intell's ad nos ꝯuerſi in ſpē. At hic agit in gn̄e, vt vtrūq; ꝯſideranti pꝫ. ¶ Themiſtius vero ⁊ auer. aſſerūt ꝙ cū actū ſit de intellectu, ⁊ imaginaria, que ſit eoꝝ nā: nunc ariſtotelē agere dicunt, que nam dr̄ia inter vtrāq; v̄tutē ꝯſtituēda ſit, cuius cām aſſignat auerr. ꝙ plerīq; eos differre nō arbitrabant̄, arguᵗᵉ ꝙ imaginatio mouet intellm̄, vt in collectaneis dictū eſt. ¶ Philoponꝰ v̄o vult, ꝙ cum ariſtoteles tria de intellc̄u ꝓpoſuit diſputare, vnū ſi ſempiternus intell's ſit, aut coꝛruptibilis. Aliud v̄o quo mō ꝯuenit, ⁊ differt a ſenſu: ex quo rurſus ſempiternitatē nactus eſt. Tertiū deniq; q̄uo ſit ipſū intelligere. pma q̄dē duo ſufficiēter (vt inq̄t) demōſtrauit: nūc 3ᵐ itēdit q̄uo, vꝫ, ipſum intelligere ſit. Vult tn̄ ariſtotelē in pꝛeſenti textu dubitare. nā cū duplicia ſunt intelligibilia mālia, ⁊ imālia, ⁊ duplex virtus cognoſcitiua. ſ. ſenſitiua, ⁊ intell's, vtrum vnaqueq; virtus ꝓpꝛiū ſuū cognoſcat, vt ſenſitiua mālia: intellectiua vero immālia, an intellectiua cognoſcat vtraq; mālia, ⁊ imālia. Cui vult vt ariſtoteles rn̄deat, ꝙ virtus intellectiua nō mō imālia, ſed ⁊ mālia cognoſcat: q̄ꝛ virtus que noſcit ſublimioꝛa, longe magis deterioꝛa cognoſcet. Preterea idē ꝓbat: q̄ꝛ ſi intell's ſolū immaterialia cogno/

pᵃ expō. 2ᵃ expō. 2ᵃ expō. 3ᵃ dr̄ia. 4ᵃ Philoponꝰ

ſcit, erit intell's ſm quid, qm̃ ſolum intell's ſm hec, que cognoſcit: nõ aũt intell's ſimpl'r. Hec Philoponus, que an vera ſint, nõ eſt leue definire. ¶ Ego vero, quid faciat Ariſtoteles, in hoc textu non ignoro, cur vero illud fecerit, ignoro. Arbitror ergo Ariſtotelez facere vnum enthymema, quo deducto, ac dilucidato, hec oĩa que viri iſti dixerũt Ariſtotelem velle, facile deduci pñt. Enthymema qdẽ tale eſt, in oĩbus cõpoſitis ex indiuiduo ꝛ vli, ex mã ꝛ forma, ex qdditate ꝛ hñte qdditatẽ, aliud eſt vl'e ꝛ indiuiduũ, aliud forma ꝛ mã, aliud eſſe ſiue qdditas ꝛ hñs qdditatẽ: ergo itell's ħ eſt aĩa rõnalis (vt itelligit Philopon⁹) aut alia atq₃ alia vtute vl'e ꝛ idiuiduũ, qdditatẽ ꝛ hñs qdditatẽ diſcernit, aut eadez vtute al'r atq₃ al'r ſe hñte, ꝛ cũ nõ alia atq₃ alia vtute, vt dicemus: ergo aĩa diſcernit vl'e ꝛ idiuiduuz eadem virtute al'r atq₃ al'r ſe hñte: vtpote ipſo intell'u al'r atq₃ al'r ſe hñte. Quo ꝑfecto ɔceſſo oẽs aſſignate expõnes pñt ſtare. ſeqt̃ enĩ ſtatĩ olim intell's eſſe vl'e in ſingularib⁹, vt expoſitores dixerũt. Seqtur ẽt intell'm intelligere vl'e, ꝛ idiuiduũ vl'e qdẽ p ſe: indiuiduũ vo, vt ad nos ɔuerſuz, vt dicit Simplici⁹. Seqt̃ 3° intell'z ab imaginaria differre, q̧ itell's vl'ia ꝛ ſingularia imaginaria vo ſingl'aria itelligat. Seqt̃ 4° ſolutio qõnis mote a Philopono. ſ. q̧ virtus intellectiua mãlia. ſ. ſingularia ſenſibilia, ꝛ immãlia. ſ. vl'ia intelligat. ergo verificato enthymemate mox oĩa illa, que iterpretes dixerũt, ſequunt̃. ¶ Ariſt. ergo primo ſumit añs, ꝛ dicit: qm̃ autem aliud eſt magnitudo, ꝛ magnitudines eſſe, ꝛ aqua ꝛ aque eſſe, ꝛ ſic in multis alijs reb⁹ id genus, hoc eſt añs. Et q2 dixit. [Et ſic in multis alijs] ꝛ nõ dixit: ꝛ ſic i oĩb⁹ alijs. Aſſignat cãm cur nõ in oĩbus, ſ₃ in multis hoc añs locũ hẽat, anteq̃₃ infert ɔñs ꝛ dicit. Sed nõ in oĩbus: in qbuſdã enim idẽ eſt. Bene ergo dictũ eſt ſic eẽ in multis, ꝛ nõ in oĩb⁹: q2 in qbuſdã idẽ eſt vl'e, ꝛ ſingulare, qdditas, ꝛ indiuiduũ, vt in ſubſtãtijs ſepatis. Tũc limitato añte ꝛ dilucidato: dat cõſequẽs, cũ dicit. eſſe carni, ꝛ carnẽ ꝛ alio: aut al'r ſe hñte, diſcernit itell's. i. aĩa rõnalis: vt exponit Philopon⁹. Et ſupple tu nõ alio atq₃ alio: ergo eodẽ intell'u al'r ſe hñte aĩa rationalis diſcernit carnẽ, ꝛ vl'e carnis ſiue eſſe carnis: q2 accepit añs, ꝛ ſolum ipſuz limitauit: nõ aũt ꝓbauit, ſtatĩ illõ ꝓbat, ꝛ dicit. Caro. n. nõ ſine mã eſt: imo (vt Philoponus inqt) ſed forma in mã, ſicut ſymmũ eſt hoc in ħ, hoc eſt forma in mã. eſſe vo carnis cuz ſit vl'e, ſine mã eſt. g̃ añs bene aſſumptũ eſt. Hec de enthymemate. ¶ Quo vo ad vba attinet, Themiſtius p aquã intelligit cõpoſitũ ex mã ꝛ forma, qõ eſt indiuiduũ aque: q2 apud eũ ſola idiuidua cõponunt̃ ex mã ꝛ forma. Per eẽ vo aque itelligit formã aque, p quaz aq̃ eſt aq̃, que forma eſt rõ aque, ꝛ vl'e oĩb⁹ indiuiduis aque. Rõ qdẽ nõ ſermo, ſ₃ eſſentia aque, quã ſignat ſermo definitiuus. Ul'e vo nõ abſtractiue ſumptũ, vt aĩalitas vel humanitas, ſed p modũ totius, vt aĩal ꝛ hõ: alioqn nõ predicaret̃ de indiuiduis. Vñ Philopon⁹ aſſerit q̧ aliud eſt ipſuz ħ: aliud vo ipſuz huic. Ipſuz qdẽ ħ ſimul mãz ꝛ formã ſignificat: vt ſunt aqua, ꝛ magnitudo. Ipſum vo huic formã ſolam ſine mã ſignat. veluti aque eſſe, ꝛ magnitudini eẽ. Per exẽplũ aque, vt Them. inquit. intelligit nãlia: nã in naturalibus aliud eſt ipſum hoc, ꝛ aliud ipſuz huic: vt Philoponus inqt. Per exẽplũ magnitudinis intelligit idez in artificialibus. In artificialibus enim aliud eſt ſtatua: aliud eẽ ſtatue: ꝛ ſic in alijs. ¶ Sed dices tũc pretermiſiſſet mathe^ca: in qb⁹ ẽt aliud eſt eſſe, ꝛ cõpoſitũ ex mã ꝛ forma. Propter ħ. Expoſitor p magnitudinẽ voluit hr̃e exẽplũ in mathematicis: in qb⁹ idiuiduũ cõponit̃ ex forma ꝛ mã intelligibili: q̃ eſt ipm ɔtinuũ, vel diſcretũ. Triãgulus enim cõponit̃ ex figura, ꝛ ɔtinuo: verum de mã rerũ mathematicaruz alibi. Poſſet tñ pro Themiſtio dici Ariſtotelem per magnitudinem artificialia intellexiſſe, p aquã vo nãlia: nõ tñ eſt Ari. diminutus, q2 mathe^ca ſ̃t ẽt artificialia, cũ artificio quodaz mathe^ca figurent̃. Dixit vo nõ in oĩb⁹ idẽ eſſe vl'e, ꝛ indiuiduũ: q2 vt Philoponus inqt. In reb⁹ imãlib⁹ idẽ eſt ipſuz hoc, ꝛ ipm huic, ħ eſt, ipm vl'e ꝛ ipm ſingulare: vt in deo. ¶ Attẽtiõe dignũ q̧ ſm Alex. Ariſt. ɔcluſit vnã diſiunctiuã, vz, q̧ aĩa diſcernit vl'e ꝛ ſingl'are, vel alia atq₃ alia vtute, vel eadẽ al'r atq₃ al'r ſe hñte: iõ vt Plutarchus ꝛ Alex. dixerũt, hec diſiũctiua va eſt p p^a pte. ſ. q₃ alia vtute aĩa cognoſcat vl'ia, ac imãlia, vz itell'u: alia vo ſingularia ac mãlia, vz, ſenſu. Philoponus vo nõ negat intell'u vl'ia, ꝛ ſenſu ſingularia deprehẽdi: ſ₃ vult aĩam eadez vtute al'r atq₃ al'r ſe hñte deprehẽdi vl'ia ꝛ ſingl'aria, imãlia, ꝛ mãlia: vt poſt ea dilucidabit̃. Q2 aũt intell'u apprehẽdat aĩa ſingulare ac mãlia ipſa, ꝓbat Philoponus p̃. q2 ſi intell's nõ cognoſceret ſingulare, nõ poſſet corrigere ſenſuz, q errat circa cognitionẽ rei ſingularis. At intell's corrigit ſenſuz: ſenſus. n. in aq̃ iudicat remũ fractũ, ꝛ ſolẽ in celo pedalẽ. At itell's corrigit, oſtẽdẽs, q̧ neq₃ remus fractus eſt, nec ſol eſt pedalis: imo maior tota terra. Scõo argumẽtat̃, cognoſcẽs dĩam aliquoꝝ: cognoſcit multo magis extrema: vt 2° huius Ariſtoteles accepit ꝓbãs ſenſuz cõez eẽ. At intell's cognoſcit dĩaz inter vl'e ꝛ ſingulare, inter mãlia, ꝛ immãlia: ergo cognoſcit vtraq₃. Hec Philoponus de quibus in dilucidario metaphyſicarum diſputationum.

Propa ɔſideratio.

Enthymema.

Dubit°

Argyr.

¶ Sẽſitiua igit̃ pte, cal'm diſcernit ꝛ fridũ: q̃rũ qdã eſt rõ, caro. alia vo eſſe carnis diſcernit: aut ſepabili, aut ſeſe hñte ad ſeipſam pinde atq₃ ſeſe h₃ cũ extẽſa fuerit, linea flexa.

T. c. 10

Y𝔞ρ enim ꝑfecto.

¶ Senſitiuo qdẽ igit̃ calidũ ꝛ frigidũ diſcernit: ꝛ quoꝝ rõ quedã caro eſt. Alio aũt aut ſepabili, aut ſicut circũflexa ſe h₃ ad ſeipſaz, cũ extẽſa ſit: carnis enim eſſe ꝛ diſcernit.

Collectanea t. c. 10.

¶ Qm̃ alio vel al'r ſe hñte iudicare dixit magnitudinẽ, ꝛ indiuiduũ, ꝛ magnitudini eẽ, diſtinguit que qdẽ alio que vo al'r ſe hñt. ¶ Et debes ſcire (vt Simpl'. teſtat̃) q̧ aĩa tria iudicat accñtia. ſ. ſenſilia, ſubam ſeu qdditatẽ, ꝛ ſpecificatũ p illã qdditatẽ. i. hñs qdditatẽ: qõ eſt cõpoſitũ, vt Them. dicit: ſenſilia accñtia ſenſitiuo iudicat qdditatẽ aũt intell'u in ſe ɔſiſtẽte, hñs qdditatẽ intell'u ſe hñte, vt linea circũflexa. cognitio ergo, qua attingit terminos ꝛ qdditates, eſt ſic linea recta, qm̃ cognoſcit illas: vt in ſe ɔſiſtẽs. hñs aũt qdditatẽ cogſcit cogne, que ſilis eſt ſpherali vel circulari, qm̃ intellect⁹ itelligit cõpoſitũ, ꝓut duplicat̃ ꝛ vt ɔuertit̃ ad nos, ꝛ ħ eſt expõ grecoꝝ dic̃ ari. aĩa ſup. ſenſitiuo qdẽ igit̃ cal'z, ꝛ fridũ iudicat, ꝛ illa quoꝝ rõ. i. cã ꝓpinq̃ eſt qdã caro. i. indiuiduũ ſbe. ¶ Debes ſcire q̧ rõ capit̃ qñq₃ p diffõne, qñq₃ (vt Plato accepit in gorgia ꝛ theeteto) p cã ꝓpinq̃: ꝛ ħ pacto frequẽter Ari. accepit: vt hic. ꝓpinq̃ aũt cã accñtiuz oĩum diffinita ſuba eſt. ¶ Tũc dedit 2^m. d. Alio ãt aut. i. qñ ſepabili. i. ſepata cogne (vt Simpl'. exponit) iudicat formas carniũ: vbi illa pticula [aut] ɔfirmãtis ẽ, vt vult Simpl'. Et tũc dat 3^m. d. Aut ſup. qñ aĩa ſe h₃: ſicut circũflexa ad ſe ipſaz: cũ extẽſa ſit diſcernit carnis eſſe. i. hñs qdditatẽ carnis: ꝛ ſic verificatũ eſt ɔñs predicti enthymematis.

Dubõ.

R° quorũdam.

Cõ. 23.

Refuta° Cõ. 11.

Cap. 3.

Põ ꝓpa

Et cũ neceſſe. ¶ Auerrois vltra expõnis terios euagat⁹ vz ꝓbare ɔñtiã illi⁹ enthymematis, ꝛ accipit tanq̃₃ ɔfeſſuz añs qdã, ꝛ illi addit ɔñs, ꝛ inqt. Et cũ nec̃e eſt expimẽtare res diuerſas p vtutes diuerſas, ꝛ p ſentiẽs, ꝛ ſibi ſilia expimẽtat̃ aĩa cal'm friduz, ꝛ ſibi ſiliat ħ eſt añs, qõ accipit ɔfiſe. Tũc dedit ɔñs. d. Nec̃e eſt ſ₃ exẽplũ. i. p locũ a ſili, vt res exñs in carne: p quã ipſa caro eſt qõ eſt. i. p quã caro ponit̃ in ſpẽ, ꝛ nõ id p qõ eſt calida aut frigida. i. ꝛ nõ id p qõ eſt ħ indiuiduũ demõſtratũ ſit ſilis virtuti cõprehendẽti eaz, ꝛ vt experimur alia virtute. i. neceſſe eſt: vt ſit vtus ſeparata a ꝑncipijs indiuiduoꝝ. Et ꝓbat hãc ɔñtiã ex verbis Ariſt. d. Et dixit aſſimilatur eis, que ſunt illius: q2 nec̃e eſt, vt ꝓportio, que eſt intentionis ad intentionẽ. ſ. indiuidui ad vl'em, ſit ſicut ꝓportio virtutis cõprehendẽtis alterã eaꝝ ad vtutẽ cõprehendẽtẽ alterã. eſt g̃ maior, ſicut olim ad olim, ita virtus ad vtutẽ. Dedit tũc minorẽ. d. Et cũ nec̃e eſt vt due itẽtiones ſint diuerſe: ſicut indiuiduũ, ꝛ qdditas, nec̃e eſt vt vtutes ſint diuerſe: ſicut vl'e, ꝛ indiuiduũ. ꝛ ſic p₃ ɔñtia ꝑmi enthymematis alterius cõmẽti. Et tũc ponit ɔñẽ totius capl'i. d. Intelligẽs igit̃ nõ eſt imaginatiua: cũ iam declaratuz eſt, q̧ cõprehẽſio vtutis imaginatiue ꝛ ſenſilis idem eſt. ¶ Et nec̃e eſt.] Et qm̃ intell's apud Auer. dupl'r cõprehẽdit. vno° cõprehenſione ſil'i linee recte. alio° cõprehenſione ſil'i linee ſpherali. Hos duos modos exponit, ꝛ dicit. Et nec̃e eſt vt forma. i. qdditas experimẽtet̃ p aliquã vtutẽ. Sed ħ dupl'r eẽ oſtẽdit. d. Et ħ erit ex hac vtute. i. ꝛ hec qdditas conprehendet̃ hac vtute: aut p diſpõnẽ linee recte: cũ intellexerit ꝑmã formã exiſtẽtẽ, in hac re ſingulari. i. ſpẽm, aut ſ₃ diſpõnez ſil'ez linee ſpherali: qm̃ fuerit reuerſa querẽdo intelligere ẽt qdditatẽ illi⁹, deĩde qdditatẽ illi⁹ qdditatis: quouſq₃ pueniat ad ſimplicẽ qdditatẽ in illa re: cui⁹ exẽplũ dedit. d. V. g. q̧ p̃ intelligit qdditatẽ carnis, deinde querit intelligẽ qdditatẽ illius qdditatis, deinde qdditatẽ iſtius qdditatis, ꝛ ħ erit dum inueniet qdditatẽ in qdditate, ꝛ non ceſſabit donec perueniet ad formã ſimplicẽ. i. ad cõceptũ irreſolubilẽ: ꝛ ħ ꝓbat p verba tex. ꝛ ſmo eius p₃. ¶ Ex his qdã nr̃i tpis ſumunt p̃^m cognituz eẽ ſpẽm ſpãliſſimã: ſm doctrinã Auer. quo dicat ꝑmã formã eẽ id qõ p̃ apprehendit̃, q̃ nihil aliõ: niſi qdditas ſpẽi, que p^a eſt, tum dignitate, tum intentione. ¶ Sed mihi vz q̧ iſti committant fallaciã ſm qd ꝛ ſimpl'r. Auer. n. duos tentat eẽ modos cognoſcendi: quoꝝ vnũ rectũ appellat, ꝛ dicit p̃^m cognituz in illo mõ cognoſcẽdi eſſe ſpẽm ſpãliſſimã. Alteꝝ vo reflexũ, ꝛ in eo eſt quecũq₃ qdditas: a qua incipit reſol'o. mõ hec ɔñtia nulla ħ eſt p̃^m cognitũ in actu recto, g̃ ſimpl'r ꝛ vl'r eſt p̃^m cognituz: niſi ꝓbet̃ q̧ actus rect⁹ ſit ꝑor reflexo, ꝛ tu cõſidera. ¶ Ambigunt, cur cognitio, qua intelligimus ꝑmã formã: poſt quã qdditatẽ illi⁹: vſq₃ in ſimplicẽ aſcẽdẽs, dicatur ſpheralis ſeu circũflexa. ¶ Dixerũt qdã q̧ duplex eſt cognitio. ſ. cõpoſitoria: q̃ cõponimus vltimã cãm cuz effectu: vt ſit in demr̃one ſimpl'r, ꝛ reſolutoria: qñ reſoluimus effectũ in cãs: vt ſit in demr̃one: q a ſic, ꝛ in ſcia diffõnũ. qñ. n. reſoluimus diffinitũ in ꝑn^a illius, reſolutoria dĩ. qñ vo ꝑn^a cũ diffinitio cõpoſitoria, ꝛ ħ ſentire dicũt Auer. in 7° meta^ce. ad verbum: ꝛ tu vide. q a igit̃ cõprehenſio reſolutoria ſilis eſt ſphere: cõpoſitoria vo nõ: ideo verificat̃ verbũ Auer. q̧ aũt reſolutoria ſilis ſit ſphere ɔſtant, qm̃ ꝓcedit̃ quodãmõ ab eodez in idẽ. q2 ꝓcedit̃ a particulari, que ɔtinet vl'ez qdditatẽ: ad vl'em: in q̃ ɔtinet̃ ẽt. g̃ ꝓceſſus eſt ſphericus. ¶ Sed ꝓculdubio iſti dupl'r errãt: qm̃, vt dicit Auer. 2° meta^ce. ſciẽtia diffõnis eſt duplex. Una que fit p diſſol'õnẽ, ꝛ hec incipit a ſuprema qdditate per dĩas intermedias diuidẽdo vſq₃ in infimã qdditatẽ. Alia fit p compoſitionẽ qñ a qdditate infima ꝓcedimus colligẽdo oẽs dĩas intermedias vſq₃ in ſupmã qdditatez ꝛ ſimplicẽ. ¶ Preterea. porphiri⁹ teſtat̃ deſcendẽtibus ig it̃ ad ſpãliſſima neceſſe eſt diuidentẽ p multitudinez ire. aſcendentibus vo ad gñaliſſima nec̃e eſt colligere multitudinẽ ꝛc̃. Et huius rõnẽ dedit Auer. ibidem in ſua paraphraſi. d. qõ eſt, q2 quãto magis aſcẽdit gen⁹ eſt minus notificãs, ꝛ quãto magis deſcẽdit̃, eſt magis notificans, ꝛ minus aggregans. Ecce q̃₃ plane habet̃ intentum. ¶ Scõo deficiũt, qm̃ a pari cõpoſitoria erit ſil'is ſpherali, qm̃ ꝓceſſus a ɔtinẽte vl'i ad cõtentũ: qõ etiã id ɔtinet. ergo vtraq₃ erit ſpheralis: qõ iſti negãt. ¶ Ideo debes ſcire, q̧ vnus ꝛ idẽ ꝓceſſus eſt reſolutorius ſeu diuiſiuus, ꝛ cõpoſitorius re^u diuerſoꝝ. v. g̃. ꝓceſſus a qdditate infima ad ſupremã vocat̃ reſolutorius ꝛ cõpoſitorius: vt enim ſpẽs eſt qõdã totũ eẽntiale, ꝛ genus ꝛ dĩa ptes eſſentiales, vocatur reſolutorius: nihil enim reſol'o eſt: niſi totius in partes diuiſio: ergo hic ꝓceſſus eſt diuiſorius. Et qm̃ genus eſt qõdam totuz vl'e re^u ſpẽi: ideo ibi erit cõpoſitio, qm̃ ꝓcedit̃ a partib⁹ ad totũ vl'e in quo cõtinet̃. ¶ Hic g̃ ꝓceſſus vnus nũo eſt diuiſiuus ꝛ cõpoſitiuus. Sil'r proceſſus ab effectu ad cãm in ſimul eſt reſolutiuus ꝛ cõpoſitiuus: vt enĩ effectus eſt totũ eẽntiale: ꝓculdubio eſt reſol'o, vt eſt pars virtualis re^u cauſe erit cõpoſitio, qm̃ ptes cõponunt̃ totũ: totũ aũt reſoluit̃ ptib⁹. Auer. g̃ nõ itendit in exẽplo ſuo proceſſum reſolutoriũ tm̃: ſed cõpoſitoriũ in ſimul: ꝛ iõ vocat̃ ſpheralis pro quãto ꝓcedit̃ ab eodez in idem. fit enim hic inceptio ab vno puncto, deinde ab illo ꝓcedit̃ ad latera, q̃ poſtea claudunt̃ in altero puncto. v. g̃. vt in hac figura: cuz aſcendimus colligimus multitudinẽ in vno: vt cũ ab ipſo a. in. e. ꝓcedimus per laterales dĩas aſcendimus. c. ꝛ. b. vſq₃ ꝓcedimus in. e. oppoſituz ipſi. a. ꝛ ſic patet, cur hic ꝓceſſus ſit ſpheralis, ꝛ quomodo. ¶ Sed qd ſit p̃mũ cognitum ſm Auer. nos tradidimus in libro noſtro de intellectu. ꝛ maxime tractatu quinto vide.

COMMENTARIVM.

Hic locus mihi ſemp difficillimus fuit nec expoſitores inter ſe conueniunt. Simplicius vult, q̧ cũ Ariſtoteles in enthymemate cõcluſerit magnitudinẽ, ꝛ magnitudinẽ eſſe, aquã ꝛ aque eſſe aut alio, atq₃ alio diſcernere, aut eodez al'r ſe hñte: Nunc diſtinguat, que alio, que ne al'r ſe habente aĩa diſcernat. Aſſeritq₃ Ariſtotelem velle aĩaz pte ſenſitiua diſcernere, magnitudinem. ꝛ aquã, ꝛ cetera indiuidua, quoꝝ mã eſt caro qdã intellectu vo vl'ia, qdditateſq₃ magnitudinis, aque carnis, ꝛ id gen⁹. Diſcernit aĩa inte^u qdditates cõpoſitoꝝ mãliũ vt inqt aut in ſe ſumpto ħ eſt, vt ſeparatus a corpore. aut cognitione q̃ eſt ſil'is linee recte: imo vtroq₃ mõ vt inqt. Intell's. n. vt ſeparat⁹ ab organo corporeo intelligit vl'ia, que ſunt indiuiduoꝝ mãliũ forme: atq₃ qdditates. Intelligit ẽt hec cognitione recta. Intell's g̃ vt ſeparatus, ꝛ cognitione recta vl'ia intelligit. g̃ anima pte ſenſitiua intelligit ſingularia: parte intellectiua vt ſeparata, vt cognitione recta intelligit vl'ia. Videt̃ aũt cõſona hec expoſitio verbis Ariſto. dicit enim ſenſitiuo qdẽ igit̃ calidũ ꝛ frigidũ ꝛ ea quoꝝ rõ eſt qdam caro, aĩa diſcernit. Alio aũt, vz, intellectu aĩa ipſa vl'e cognoſcit ſupple cuius cãm dicit: carnis. n. eſſe diſcernit, dico intellectu aut vt eſt ab organo corporeo ſepabillis, aut cognitione recta, que cognitio recta ſe habet, vt circũflexa ad ſeipſa, cũ extẽſa ſit hoc eſt, cum extẽdit̃, ꝛ rectificat̃. eſt linea recta circũflexa cũ extẽdit̃. recta vo cuz inflectitur, eſt linea circũflexa. aĩa ergo intellectu, q̃tenus eſt ſeparatus ab organo apprehẽdit vl'ia, ꝛ qdẽ recta apprhenſione, que eſt recte linee ſimilis. ¶ Sed dices tũc hec diſiunctiua non diſtingueret inter diuerſa. ¶ Dicendũ q̧ iuxta hãc expõnem verbũ illud vel teneri copulatiue, hec enim diſiunctiua eſt vera pro vtraq₃ ſui parte: q̃re vim h₃ copulatiue, qõ ſepi⁹ Ariſtoteles obſeruauit. ¶ Preterea. Adhuc dubitabis q a aĩa vz trib⁹ modis poſſe aliqd cognoſcẽ: põt. n. aliqd cognoſcere ſolo ſenſu: aliqd ſolo itellectu, qõ ẽ cognoſcere cognitione recta. aliqd põt cognoſcẽ inte^u al'r ſe hñte ħ eſt ad nos cõuerſo, qõ eſt cognoſcẽ cognitione reflexa. Quartus modus nõ dat̃. ſ. q̧ aĩa aliqd cognoſcat ſenſu al'r ſe habente, qm̃ per ſenſuz vno mõ tm̃ cognoſcẽ põt. ſ. quo ſolus accipit̃. Querit̃ igit̃ cũ aĩa cognoſcere poſſit trib⁹ modis, que ſunt illa tria obiecta, que diuerſis modis ipſa apprehendere põt. ¶ Simplici⁹ rñdet ẽt illis trib⁹ cognitionib⁹ rñdere tria obta: nã ſenſu aĩa apphẽdit accidẽtia, quorum indiuiduũ mãle eſt prima cã. Intellectu ſolo, vt in ſe ſumpto, aĩa apprehẽdit vl'ia: Intellectu vo al'r ſe hñte hoc eſt ad nos cõuerſo cognitione reflexa, aĩa apprehẽdit indiuidua mãlia, vt hũc ignẽ, ꝛ illam aquaz, ꝛ id genus. ergo anime trib⁹ modis cognoſcẽti rñdẽt tria obta ſm Simpl'. l₃ Ariſtoteles tm̃ duo expreſſerit. Et hec eſt expõ plutarchi,

⁊ Alexādri. ¶ Diuus Thomas ⁊ Egidius dixerunt aīam ſenſu apprehēdere ⁊ accn̄tia ⁊ oīa ſenſibilia indiuidua: intellectu vero vlia ſeorſum. Intellectu vō al'r ſe hn̄te dixerunt aīam apprehēdere vlia ⁊ ſingularia vt ꝯueniūt, ⁊ differunt: que expō vr̄ Themiſtij. ¶ Auerroes aūt aſſerit aīam ſenſu apphēdere indiuidua ſenſibilia: intell ſolo apphēdere vlia. Uerū cū aīa ꝑ intem apphēdit ꝓmā qdditatē, q̄ eſt ſpēi ſpecialiſſime, illā. vt inqt, apphēdit intell nō al'r ſe hn̄te, ſed recta cognitione. Cū vō aīa ꝑ intem apphēdit qdditatē qdditatis vſq3 ad vliſſimā, eas apphendit cognitione ſpherali, vt in collectaneis p3. S3 ſiue aīa apphendat duo, ſiue tria, Ariſtoteles nō expſſit niſi duo. Alterū, qd̄ apphēdit parte ſenſitiua. Alterū, qd̄ apprehēdit intellectu al'r ſe hn̄te ⁊ per rectā cognitionē. dicit. n. ſenſitiuo qdē igit calidū ⁊ frigidū diſcernit, ⁊ quorū rō q̄dā caro eſt. Hoc eſt, aīa diſcernit oīa ſenſibilia ⁊ mālia indiuidua: quorū rō eſt q̄dā caro: ſiue hec indiuidua ſint accn̄tia, ſiue ſbe. Alio aūt aut ſicut ſeparabili ab organo, ⁊ in ſe ſimpliciter ſumpto. ſ. intellectu, aut ꝓ ⁊ cognitione ſe hn̄te, ſicut linea circūflexa, cū ſe h3 ad ſeipſa3, cū extenſa ſit, hoc eſt cognitione recta diſcernit ꝓfecto vle, q2 diſcernit carnis eſſe, ⁊ vlia. Tertiū cognoſcibile. ſ. quod aīa cognoſcit intell conuerſo ad nos ac cognitione reflexa, Ariſtoteles nō explicauit, ſm̄ hor expōnē. Themiſtius vō ſuppleuit: voluit. n. ipſam aīa3 apphēdere intell ꝯuerſo ad nos circūflexā cogne indiuidua nō ſeorſu3, ſ3 quo ꝯparent vlibus. Indiuidua. n. ſeorſu3 aīa ſenſu apphēdit, q̄ vō indiuidua vlibus cōparant, intellectu apphēdit ꝯuerſo ad nos ac aliter ſe hn̄te. Pretermiſit vō h3m, q2 ex illis duobus colligit: apprehendit enim aīa al'r ſe hn̄te intellectu, cū cōparauit, que ſenſu apphēdit ad ea, que intell cognouit. Que oīa ſunt ad expōnē Alexādri ⁊ Plutarchi accidētia. ¶ Philoponus, vt arbitror, meli9 hūc locū expoſuit: vult. n. ꝙ Ariſt. fecit vnū enthymema, cui9 ꝯ̄ erat vna diſiūctiua, v3, ꝙ aīa diſcernat carnē ⁊ carnis eē, aut alio atq3 alio, aut eodē aliter ſe hn̄te. Tūc vult ꝙ Ariſto. verificet illā diſiunctiuā pro 2a pte. ſ. ꝙ aīa apphēdat vle ⁊ indiuiduū eodem al'r ſe hn̄te: q2 intell apphēdit vle, ⁊ intell apphendit indiuiduū. Intellectu qdē apphēdit indiuiduū, quo ꝯuertit ad nos, ac cogne reflexa. Intellectu vō apphendit vle, quo ſepat a nobis ac cognitione recta. g̊ aīa vtraq3 illa eodē apprehēdit, nō tamen ſimpl'r eodē mō ſe hn̄te, ſed al'r atq3 al'r ſe hn̄te. Tunc legit verba h pacto: aīa ſupple igit ſenſitiuo h eſt itellectu ꝯuerſo ad ſenſitiuū, ſiue (vt ita dicā) ſenſificato, apprehendit calidū ⁊ frigidū ⁊ vl'r oīa ea: quo rō eſt q̄dam caro: hoc eſt oīa mālia indiuidua. Alio aūt h eſt eodē itell'u, aut vt ſepabili ⁊ nō ꝯuerſo ad nos, aut cogne recta, q̄ eſt ſic linea circūflexa extēſa diſcernit eē carnis, ⁊ vlia. g̊ aīa eodē al'r atq3 aliter ſumpto apphēdit vtraq3 illa: ⁊ ſic Ariſto. diſiunctiuā verificat pro 2a pte: vt Philoponus exponit. Iuxta g̊ Philoponi expōnē Ariſt. primo textu mouit. q. vtrū. ſ. aīa eadē virtute apphendat mālia, ⁊ imālia: an alia atq3 alia. Rn̄dit (vt Philopon9 expoſuit) ꝙ eadē v̄tute aīa apphēdit vtraq3 illa: al'r tn̄ atq3 al'r ſe hn̄te. ¶ In pn̄ti vō textu vult Ariſto. decl'are quo mō aīa apphēdat vtraq3 illa eadē virtute al'r ſe hn̄te. Et vt autumat ipſe, Ariſto. vult aīa3 apphendere per intellm ſingularia atq3 ipſa mālia, quo ꝯuerſus eſt ad ſenſitiuū. Quo vō eſt intell's nō ꝯuerſus ad ſenſitiuū ⁊ ad nos, vult aīam apphēdere vlia, ⁊ imālia: hec eſt expō Philoponi. Utrū vō ꝑ ſenſu3 aīa ſingularia intelligere poſſit, h ē ex ꝓpom, ⁊ 2o huius definitū. Quid vō. ſ. intem ꝯuerti ad nos, ſiue ad ipm ſenſitiuū, ⁊ quo mō intell ꝯuerſo ad nos aīa intelligat ſingularia mālia: Philon9 nō exponit, nec Simpl'. q quo ad hāc ꝑtē ſentit cū Philopono. ¶ Rn̄dēt boni expoſitores, ꝙ hec ꝯuerſio fit ꝑ reflexionē. nā cū intell's recta cogne apphēderit vlia, reflectit ſe ad ſpēs qb9 illa vlia apphendit: ⁊ ſic apphēdit ſpēs: ⁊ qm̄ ſpēs fuerunt producte a phātaſmatib9 apphēſione ſpērū apphēdit phantaſmata, q̄

Que Auer. cō. 10.

ſunt ſingularia: quorū ēt apphenſione apphēdimus ſingularia repn̄tata ꝑ phātaſmata. g̊ greci ꝑ intellm cōuerſum ad ſenſitiuū itelligunt intem, reflexū ad actū ſuū. q̄re ſingularia intell's intelligit ꝑ modū linee circūflexe, q2 vt cōuerſus ad nos illo ordine. ULia vō itelligit rectus, h eſt vt itell's, ⁊ vt ſumit ꝑ modū linee recte, q2 vt itell's eſt. g̊ aīa intelligit ſingularia itellectu inflexo ad nos. Intelligē vō recte ſe hn̄te, h eſt quo intell's eſt, itelligit vlia. Ex q̊ p3 ꝙ intem recte intelligere vel reflexe, nō eſt intem intelligē intelleiie recta vel reflexa, ſ3 eſt intem intelligē hec, vt ꝯuertit ad nos: illa vero, vt intell's eſt. Sūt alie expōnes, de qbus in dilucidario 7o, ⁊ ꝑ meta. abūde dictū eſt. Nūc vō de his hactenus.

¶ Rurſus in hiſce q̄ in abſtractione cōſiſtūt: eadē eē vident. rectū eni: ſe h3 vt ſimum. eſt. n. ipm: cū ꝯtinuo ſp. Q2 ſi qdditas ſit diuerſa: aliud eſt ꝓfecto eē recti, aliud ipm rectū, vt ibi. ſit. n. dualitas. Quare ſit: vt hec ēt alia, vel alio mō ſeſe hn̄te parte diſcernat. Oīno igit vt res ſeparabiles ſunt a mā: ſic ſeſe hn̄t, ⁊ ea que ſunt circa intellectum ipſum. Argyr.

¶ Iterū aūt in ijs: q̄ in abſtractiōe ſunt: rectu3 vt ſimū eſt: cū ꝯtinuo. n. ē. Ipm aūt qd̄ quid erat eſſe: ſi eſt alterū recto eē: ⁊ rectū: alio. Sit eni dualitas: altero igit: aut aliter ſe habēte diſcernit. Oīno igit vt ⁊ ſeparabiles ſūt res a materia: ſic ⁊ ipſe circa intellectum ſunt. T. c. xj.

τὰ. ipſe que Collectanea textus com̄.

¶ Trib9 modis forte pōt iſte textus induci. Uno, vt ſimpl'. vult, ꝙ cū h accepiſſet: oſtēdit ꝯ̄ Pythacos rōnes mathecor nō eē foras ſepatas: ⁊ ꝑ ſe ſtātes, ſ3 eē ꝯcretas cū māl3 alia ac alia v̄tute ſint ꝯcepte foře, ⁊ alia mā illarū. ¶ Ul' melius. pōt. n. qs dicē Ariſt. cū tu decl'aſti dr̄iam itell's ab imaginatione penes obta, ⁊ obm intell's, ⁊ imaginatiue nō eſt aliud ſimpl'r: q2 nō in reb9 methecis, iō ad h ſol'onem vr̄ dare, ꝙ queadmodū in nālib9 alia qdditas virtute, alia hn̄s qdditatē indicat: ſic ⁊ in mathecis. ¶ Uel 3o dici pōt, ꝙ Ariſt. accepit ꝙ in oīb9 reb9 qdditas ⁊ idiuiduū ſūt diuerſa: exceptis ſbijs ſepatis, ⁊ vlis ꝓpoſitio nō ꝓbat: niſi inductiōe, cū induxit in nālibus: mō ⁊ in mathecis cōducit, ⁊ inqt. Iteru3 aūt in his, q̄ abſtracte ſunt: rectū ſe hr̄e dicim9 ſicut ſimū, cuius rōnē dicit, cū ꝯtinuo. n. eſt: qd̄ ꝯtinuū eſt tanq̄3 mā recti. aūt pro ſed, aīa iudicat, ſup. qd̄ qd erat eē, ſi eſt alterū recto eſſe, ⁊ rectū alio. i. diuerſa v̄tute rectū: ab ea q̄ iudicat qd eſſe recti. ſ3 q2 occultū eſt, qd ſit rectū: h in metaca expedit ꝯ̄ Pythagoricos: ſit. n. dualitas. itaq3 tūc aīa iudicabit vna virtute: al'r tn̄ ſe hn̄te hn̄s dualitatē: que eſt recti diffinitio.

Et iſtud intelligere.

¶ Proponit Auer. qſi itētionē. d. Et iſtud intelligē itell's nō tm̄ inenit in reb9 mālib9: ſ3 in mathecis. vult dicē ꝙ queadmom circa cōpoſita nālia aīa tribus modis ſe h3: ita, ⁊ in mathecis. Et ꝓbat. d. Rectū. n. q2 eſt in cōtinuo ſicut ſimitas in naſo, nec ē eſt quemadmom intell's intelligit ſimitatem cōpoſitā cū naſoꝛita itelligat qdditatē recti compoſitā cū ꝯtinuo, iō ꝯcludit. d. Cū igit poſuerim9 ꝙ in mathematicis ēt ſunt duo: q̄rū vnū eſt in altero: tūc aīa non experit ea: niſi ꝑ aliā v̄tutē: ſ3 tm̄ ꝑ diſpōnē: q̄ diuerſat: cū nō intelligit ea niſi cū re: l3 nō intelligat ea cum mā ſenſili. eſt g̊ triplex modus cog̊ſcēdi. vn9 quo cog̊ſcit qdditatē, ⁊ illam cog̊ſcit intell. alius quo cog̊ſcit accn̄tia illi, ⁊ illa cog̊ſcit ſenſu. terti9 quo cog̊ſcit hn̄s qdditatē, ⁊ h cognoſcit intellectu vt ꝯuerſus ad nos. ⁊ ſic p3 ꝯ̄. ¶ Sciendū.] Ambiget quis duo declarata ſunt. ꝑm ꝙ qdditas, ⁊ indiuiduū qn̄ cōprehēdunt ab eadem virtute comprehendunt mō diuerſo ab ea. Scōm ꝙ intell's dupl'r pōt cognoſcere qdditate3. ſ. cogne Cō. 11.

recta: vt qn̄ cognoſcit illā mō ſimplici, ⁊ qn̄ cognoſcit illam cogne reflexa. ambiges g̊ cur in ꝑo cog̊ſcēdi, q̄ itell's indiuiduū cōprehēdit, nō pōt poni illa multiplicitas cog̊ſcendi: ſic in 2o cog̊ſcēdi: qn̄ cog̊ſcit qdditas abſtr. ¶ Hāc ꝯ̄nē ꝑſoluit. d. Sciēdū eſt. n. ꝙ diſpō habita ab intell: q̄ diuerſat in eo: qn̄ cōprehēdit formas rerū ꝓmas ſenſiles eſt ea ꝑ ſenſus, ⁊ diſpoſitio, q̄ diuerſat in eo ꝑ cōprehenſionē qdditatū ⁊ for: eſt diſpō diuerſa in ſe: nō ꝑ ſenſus. vult dicē ꝙ diſpō. q̄ intell's cōprehēdit qdditatē, eſt ei ꝓpa: ac ꝑ nām intell's, ⁊ nō ꝑ nām ſenſus. diſpō: q̄ cog̊ſcit indiuiduū, eſt ꝑ ſenſu3, ⁊ nō nām itell's. Tūc ꝯcludit ſol'onē. d. Et iō aſſil'auit ipſam Ariſt. linee ſpherali, qn̄. ſ. itell's eſt in hac diſpōne. ſ. cōprehēdēs qdditate3 tm̄. Plato aūt linee gyratiue: ⁊ ꝑ hāc diſpōnē itell's, ſup. itelligit foras rerū mathecarū: cū nō accepit intelligēdo eas magnitudinem ſenſibilē. ¶ Debes ſcire ꝙ in circulatiōe duo ꝯcurrūt. ſ. vnitas linee: q̄ circulariter voluit. Scōm eſt v̄t9 vna nūo: q̄ pōt eā voluere i comprehenſione. linea eſt obm. v̄tus cōprehēſiua eſt v̄tus reuolutiua. Quia igit intell's eſt v̄tus reflexiua, ⁊ obm ſuu3 a ꝑa forā vſq3 in vltimā eſt tanq̄3 linea, q2 ſp ꝓcedit ſupra qdditatē: iō inteo, q̄ intell's intelligit ꝑam foram, deinde formā illi9 for, eſt ſilis linee ſpherali. qa vō indiuiduum, ⁊ qdditas ſunt duo obta, ⁊ intell's nō eſt v̄t9 potēs in intell rōne ſui: ſ3 rōne ſenſus, iō ibi deficit vnitas linee, ⁊ virtutis potētis reuoluere illam. ¶ Ut mihi vr̄ ⁊ vl'r.] Qm̄ qs poſſet dubitare intell's intelligit qdditatē abſtrahēdo, vtrū ſit vn9 modus abſtrahendi in nālib9 ⁊ mathecis. Soluit hāc qōnē. d. vt mihi vr̄ ⁊ vl'r diſpō rerū: q̄s cōprehēdit itell's inuenit in eo: in mō: ſm̄ quē ſunt in ſe: in ꝓpinqtate ⁊ diſtātia ab abſtractiōe in mā. Qd̄ igit eorū fuerit remotū a mā: poterit abſtrahi ab itell abſq3 mā, l3 nō hēat eē niſi in mā: ſic eſt in mathecis. ⁊ qd̄ eorū fuerit ꝓpinquū māe nō poterit, ⁊ applica v̄bis, ⁊ p3. ¶ Debes ſcire ꝙ Auer. vult ꝙ abſtractio nālis ⁊ matheca conueniūt, qm̄ nulla earū mām circūdicit foral'r. differūt tn̄, qm̄ hn̄s qdditatē in nāli eſt mām dicēs hn̄s qdditatem in ipſa matheca mām ſenſibilē nō dicit: ſ3 intelligibilē. Quid autē ſit mā mathecor alibi ſcripſim9 diffuſe. Pro nūc aūt Joā. 2o phyſice auſcultationis. opinat mām mathecor eē ſbā3, qm̄ nihil eſt ſbm mathecor primū niſi ſba: cū ſit cā ꝓpinq̄, vt dic plato in gorgia theto. ¶ Pro iſto arguit: qm̄ id: qd̄ ponit vt additū in diffōne alicuius, eſt mā illi9, ſuba ponit vt additu3 in diffinitione mathecor. maior Auer. eſt 7o metace. minor ꝯſtāt. ¶ Sed hec poſitio ꝯ̄dicit Auer. ⁊ Ariſt. ⁊ rōni. Auer. in 7o metace. Ariſto. ⁊ Auer. 12o metaphyſice. vide. ¶ Rōni aūt, qm̄ tunc mathecus, cōſideraret ꝓna ſube, nihil enim cōſiderat aliqd̄ in ordine ad accidentia: qn id in ordine ad ꝓna intrinſeca illius. Hoc aūt eſt ꝯ̄ Auer. 3o metaph. ¶ Ideo expoſitor mām mathecor dicit eē ꝯtinū. Eſt enim ſbm oīu3 figurarū. Et h Them. ⁊ Simpl'. ⁊ oēs. ⁊ ꝑ mām intelligibilē Ariſt. ꝯtinuū itelligit: vt cōſtat. ¶ Obijcit Jo. 2o phyſi. huic, qm̄ cū cōtinuū ſit res matheca, adhuc hēbit mā3. ¶ Preterea. Tū nō abſtrahēt a mā ſenſili. ꝯtinuū eni eſt ſenſile cōe. ¶ Adhuc ſi mathecus abſtrahit a ſenſilibus q̄litatib9: tūc qcqd eſt circa illas ꝯſiderabit: ⁊ ſic conſiderabit ſba3 ⁊c. ¶ Dico g̊ ꝙ pōt intelligi ꝑ mām intelligibilem ſbm in ſciate eſt eni3 mā oīu3 ꝓpor accn̄tiū, ⁊ intelligibilis: q2 ꝑ notū, ⁊ ab hac nō abſtrahit mathecus: nec aliqs artifex ⁊ h Thomas intelligit ⁊ oēs. eſt. n. ꝯtinuu3 ſubm mathece: qm̄ nūs eſt rōne ꝯtinui, vt ſcis. Tūc rōnes Joā. nihil ſunt. Prima nō, q2 oīa matheca nō hn̄t mām, ſ3 ſolū accn̄tia matheca. Scōa nec, qm̄ non abſtrahit a ſenſili ſenſu interiori. Tertia mīme, qm̄ ſuba ſūterfugit rōnē ꝯſiderādi mathecas.

Opi. Joannis.

Cō. 39. Cōſuta° Cō. 35. in calce. Cō. 44. Com̄. 3. Solō.

COMMENTARIUM.

Multifariam

hūc locū Simpl'. legit ſi recte verba eius ꝑpendi, vt in collectaneis p3. ¶ Expoſitores vō. ſ. diu9 Thomas, ⁊ Egidius, Them̄. ⁊ Auer. velle vident ꝙ cū Ariſ. verificauit enthymema in nālibus, ⁊ artificialibus: nunc idē enthymema in mathematicis dilucidat. Eſt. n. in mathematicis enthymema in mathematicis aliud eſt rectū ⁊ recto eē. g̊ aīa diſcernit illa aut alia atq3 alia virtute, aut eadē al'r ſe hn̄te. Vn̄ dicit. Iterum aūt in his, q̄ in abſtractiōe ſunt, rectū eſt vt ſimū. nā rectū ē cū ipſo ꝯtinuo, qd̄ eſt eius mā, ſicut ſimū eſt cū naſo, qui eſt eius mā. Sumpſit aūt rectū ꝓ exēplo oīum rerū mathematicarū. Hec igit eſt ſuppō: qua habita reſumit enthymema, ⁊ dicit. Si aūt ipm qd̄ qd erat eē, qd̄ eſt recto eſſe, alterū eſt, ⁊ alterū ipm rectū, alio ſup. atq3 alio aīa ipſa diſcernit. Quo vō qd̄ eſſe pōt qd ſit recto eſſe: de qua qōne (vt Simpl'. inquit) metaca Ariſto. diſputabit, vbi dualitatē dixit eſſe ip3 rectū: vnitatē vero recto eſſe, iō dicit. Sit. n. dualitas ſup. ipm rectū, vt Simpl'. inqt, vnitas vero rō recti, eiuſq3 eſſe. Quo expoſito repetit ꝯn̄s enthymemati, ⁊ dicit. Aīa igit aut altero, aut eodē aliter ſe hn̄te diſcernit hec, nec explicat, q̄ parte aīa diſcernat eſſe recti, ⁊ qua diſcernat ipſu3 rectū: nec explicauit qd aīa in mathematicis intellectu aliter ſe hn̄te, ⁊ qd parte ſenſitiua: qm̄ hec oīa ſupponit explicāda eſſe, vt in nālibus dcm̄ eſt. Dictū eſt. n. ꝙ aīa ipm rectū parte ſenſitiua diſcernat, cū ſit indiuiduū rōnē recti, cū ſit vle intellectu deprehendit. Intellectu vero al'r ſe hn̄te deprehendit ipſa indiuidua rerū mathematicarū, vt ad vlia cōparant. ¶ Aiaduerte tn̄ indiuidua nālia aīam diſcernere ſenſu externo, ⁊ internis: indiuidua vō rerū mathematicarū ſolis internis imaginationeq3 ipſa. ¶ Philoponus vero arbitrat Ariſtotelem ponere hic ſcōm exēplū ſol'onis aſſignate. Queſiuit. n. vtrū eadē virtute aīa apprehendat vlia ⁊ ſingularia, an alia atq3 alia. vbi Philoponus voluit Ariſtotelē ſoluiſſe, ꝙ eade3. ſ. intellectu aliter ſe hn̄te, quā ſol'onem ꝓ verificauit in nālibus: nunc vult ꝙ ponat 2m exēplū, per qd̄ verificat illā ſolutionē in mathematicis. nā ēt in mathematicis aīa diſcernit eodē. ſ. intell aliter ſe hn̄te vle, ⁊ ſingulare: vle qdē intell ſimpl'r ſe hn̄te: rectū vero ac ſingulare intell cōuerſo ad nos vt dictū eſt in nālibus. Demu3 parte illa [oīs igit] vult vt dicat breuibus ſol'. totius dubij, q̄ eſt ꝙ vt ſeparabiles ſunt res a mā, ita ⁊ q̄ circa intem, hoc eſt (vt dicit) velut foře, ſola ꝯſideratione ſeparant a mā, rōne, ⁊ nō exn̄tia: ſic intell's, vt cognoſcens vlia nō exn̄tia ac ſubito ſeparat a ſeipſo, vt cognoſcit ſingularia, ſed rōne tm̄. Hec eſt ſol'o totius dubij ſ3 Philoponū. ¶ Uel fortaſſe hec nō eſt ſolutio totius q̄ſiti, ſed quaſi ex dictis excerptū, ac correlariū qd̄dā. Qd̄ The. aliter intelligere vr̄, q̄3 Philoponus expoſuit. Uult enim Them̄. Ariſto. inferre intem eo mō a ꝯſideratiōe ſua ſenſibilem mā3 reijcere, quo res ipſe ſuapte natura a ſenſibili mā abiuncte ſunt: vnde cum res mathematice nō re a ſenſibili mā, ſed ſola rōne abiungant, ita intell's in cōſiderādo illas, nō re, ſed rōne ſenſibilē mām reijcit. Q2 vō res metace re a mā ſenſibili p̄cidūt, ēt intell's in conſiderādo illas precidit a ſenſibili mā. At res nāles cum nec re, nec rōne a ſenſibili materia precidant, intellectus in cōprehendēdo illas, l3 ab hac vel illa ſenſibili mā p̄cidat, a ſenſibili mā nō p̄cidit: cu3 enim cōſiderat hominē, l3 nō cōſideret has carnes, illa oſſa a carnibus ⁊ oſſibus non p̄cidit: qm̄ l3 ſenſibilis mā non ſit pars eēntie, eſt id ſine quo eēntia eſſe nō pōt: hec Them̄. ⁊ qdē pulchre. Un̄ lege verba, Omnino igit, vt ⁊ ſeparabiles ſunt res a ſenſibili mā: ſic ſunt ipſe circa intellectū ipm, h eſt ſic ꝯſiderant ab intellectu. ¶ Quo vō ad verba attinet, verbū illud [ſic ⁊ ipſe circa intem ſunt,] Grece ſic legit, οὕτω καὶ τὰ περὶ τὸν νοῦν, vbi verbu3 τὰ, in trāſlationibus antiquis [que] legitur: nos vero [ipſe] legimus. nam ſic textus perſpicuus eſt. Philoponus vero legit τὰ, hoc eſt q̄ vt patet in eius commentario.

¶ Dubitabit aūt non iniuria qſpiā: quonam mō intelliget intellectus, ſi ipſe quidem ſimplex ſit ac paſſionis expers, nihilq3 habeat cu3 Argyr.

vlla re ꝑſus cōe/ſicut Anaxagoras aſſerit: intelligere aūt pati qōdam ſit/vt diximus. Quo nāqꝫ qppiam eſt vtriſqꝫ cōe: hoc nimirum alterum agere/alterum pati videtur.

T.c.xij. ¶ Dubitauit aūt vtiqꝫ aliqs: ſi itellectus ſimplex eſt: ⁊ impaſſibilis: ⁊ nulli quicq̄ꝫ habet cōe: ſicut dicit Anaxagoras: quo modo intelliget: ſi intelligere pati qōdaꝫ eſt? Inquantū enim aliquid cōmune vtriſqꝫ ineſt: hoc qdeꝫ agere. illud autem pati videtur.

Collectanea textus cōᵗ. 12. ¶ Nunc mouet. q. circa declarata, ⁊ ſoluit illas. Et quoniaꝫ hec. q. in cōmento erit manifeſta: ideo taceo tex. expoſitionem vſqꝫ in commenti finem.

Co. 12. **Cum dedit.** ¶ Proponit Auer. ca. in ſe intentiones, ⁊ eiꝰ ſermo pꝫ. ¶ Et dubitauit.] Proſequit᷑ vbi mouet. q. rōnalē in dictis, ⁊ rememorat: q̄ declarata ſunt, ⁊ oſtendit ea ꝯdici, ⁊ inqt, Dubitat hō in hꝫ: qō dcm̄ eſt, ꝙ intell's mālis eſt ſimplex: ⁊ non paſſibilis. qō dictū eſt ꝓpterea: q: nō exiſtimat᷑ ipm hr̄e coniunctionem aliquaꝫ cū re māli: ſicut recte dixit Anaxag. ⁊ ſicut declatū fuit pus. Propō ḡ declata eſt, intell's eſt ſimplex ac īpaſſibilis: qm̄ ſemotꝰ eſt a mā. Modo huic opponit qō diximus poſt. ſ. ipm eē v̄tutē paſſiuā, ⁊ intelligere eē paſſionē, ⁊ inqt. Queſtio aūt eſt: qūo itelligit᷑ ꝙ forare ꝑ itemᵐ ſit paſſio. i. de gn̄e v̄tutū paſſiuaꝝ, ⁊ nullā hēat cōionēꝫ cum re: a q̄ patit᷑. Propoſitio ḡ 2ᵃ eſt ꝙ itell's patit᷑ ab intelligibili: ⁊ non cōicat in mā. Iſte vident᷑ ꝯdicere inter ſe. Et ꝓbat. d. qm̄ ꝑ aliqō cōe agēti ⁊ patienti eſtimat᷑ hꝫ agere, ⁊ hoc pati. Vult hr̄e hāc maiorē, oē patiēs ab aliquo cōicat ſecū in mā: cuiꝰ rōnē ponit. d. Niſi enī eēt mā nō eēt paſſio, vt dcm̄ eſt in ꝑᵒ de gn̄one. Tūc dat minorē. d. Et cū poſuerimus inteᵐ non eē mām, neqꝫ in mā, dedit ꝯnē ſub forᵃ qōnis. d. Quō igit᷑ intelligimꝰ cū hꝫ, ꝙ itelligē eſt paſſio nō actio. q. d. ḡ intell's nō patit᷑ itelleᶰᵉ. ¶ Et pp hꝫ reſumit. q. d. Sumus igit᷑ inter duo, aut vt non ponamꝰ ꝙ itelligē eſt in caplo paſſiōis, aut ponamus ꝙ intell's mālis cōicat corpi: queadmodum forᵃ imaginationis. i. ipm phantaſma mouens cōis eſt corpori. ¶ Ex his lr̄a phi ꝯſtat. Inqt. n. dubitabit aūt vtiqꝫ aliqs. ſi intell's ſimplex eſt, ⁊ īpaſſibilis, ⁊ nulli nihil habet cōe, ⁊ pro. i. ſolutus ab omni mā cōi ſibi ⁊ intelligibili, ſicut dicit Anarag. quo intelliget, ſi intelligere pati aliqd eſt. q. d. hec ꝯdicūt: qō oſtendit. d. Inquātū. n. aliqō cōe vtriſqꝫ eſt: hꝫ qdē agere: id v̄o pati videt᷑. Eſt ḡ maior, oē patiēs cōicat in materia cum agēte, ⁊ tunc ſupple minorem, ſed intellectus non cōicat in mā cum intelligibili. ergo non patitur.

COMMENTARIVM.

Cum egit de itell'u in poᵃ, ⁊ de inteᶫᶫ in habitu. Mouet de his duas dubōnes. Quarum pᵃ vꝫ potiſſimū intellectui in poᵃ ꝯuenire. Minus v̄o intellectui in habitu. Scōa v̄o dubitatio ꝯ videt᷑ magis ꝯuenire intellectui in habitu. Minus v̄o intellectui in poᵃ. ¶ Vbi annotatione dignuꝫ ꝙ vtriqꝫ intellectui cōpetit pati: quia (vt Simpl'. inqt) vterqꝫ intelligit itellectione, q̄ eſt qdā paſſio: vtriqꝫ etiaꝫ cōpetit eē ſile ei, e quo patit᷑ ⁊ veꝝ circa hec differūt, q: intellectui poᵃ magis ꝯuenit pati: minus v̄o intellectui actu: eſſe v̄o ſile ei, e quo patit᷑: magis ꝯuenit intellectui in habitu: minus v̄o itellectui in poᵃ. Hinc due qōnes emergūt, que lꝫ de vtroqꝫ intellectu fieri poſſint. Prima vꝫ magis de intellectu in poᵃ. Scōa v̄o magis de intellectu in habitu. Eſt ḡ pᵃ dubitatio. vtrū intell's itelligat. Et vꝫ ꝙ nō, q: itelligē eſt pati. ḡ ſi itell's intellegit, ītell's pateret᷑, ſꝫ ītell's nō patit᷑, q: agēs ⁊ patiēs cōicāt ī mā: at ipſiꝰ intell's. ⁊ rei, q̄ itelligit᷑, nō eſt vna cōis mā. ḡ intell's nō patit᷑. Qꝛ v̄o intellectus cū intelligibili nō cōicet in mā, pꝫ/q: eſt ſimplex, ⁊ impmiſtꝰ, vt dixit Anaxagoras. Hec etiam dubitatio hꝫ locū de intellectu in habitu: q etiā cuꝫ intelligit actu, patit᷑. Lꝫ pn̄ʳ habeat locum de intellectu in poᵃ: q ab intelligibili patitur habitū ⁊ actū: intell's v̄o in habitu ſolū patit᷑ actū. ¶ Dicit. ḡ dubitabit vtiqꝫ aliqs, ſi intell's ſimplex eſt, ⁊ impaſſibilis. ſ. ab obtis, ⁊ nulli eoꝝ, que inelligit qcq̄ꝫ habet cōe. ſ. mām vel fm̄: ſicut dicit Anaxagoras, quo mō intelliget, ſi intelligere pati qōdā eſt? q. d. q: vꝫ nō poſſe intelligere. Qꝛ vero oē patiēs ab aliquo debeat hr̄e aliqd cōe, ꝓbat dicēs. Inquātū enim aliqd cōe vtriſqꝫ. ſ. agēti, ⁊ patienti ineſt, vtpote mā: hoc qdē agere: illō v̄o pati videt᷑: vt liᵒ. de gn̄atione eſt ꝓbatū. Hec eſt pᵃ queſtio ſm̄ Simpliciuꝫ. ¶ Themiſtius v̄o qōnē hāc dirigit ꝯ Anarag. Vult enim Ariſtotelē mouiſſe hāc qōnē contra Anaxagorā: cū enim Anarago. aſſeruiſſet tria de intellectu, ꝙ ſit ſimplex, ⁊ impermiſtus, ⁊ ꝙ ſit impaſſibilis ab obtis, ⁊ ꝙ non cōicat in aliquo cū obtis, dubiū eſt an intelligere poſſit, ſi intelligere eſt pati ab intelligibilibus. nā eoipſo, qō itelligeret, pateret᷑ ab intelligibilibus: ⁊ ita hr̄et aliquod cōe cum eis. ſ. mām. q̄re nec eēt ſimplex, nec impaſſibilis. vn̄ tota dubitatio eſt, qūo intell's eſt impaſſibilis, ⁊ intelligat, q: ſi intelligit patit᷑: ⁊ ita eſt paſſibilis, ⁊ impaſſibilis. ¶ Philoponꝰ v̄o vult hāc eē 2ᵃᵐ dubōnē, q: pᵃ ꝑtractata eſt ꝓximis textibus. Eſt aūt hec 3ᵃ dubitatio vtrū intell's intelligat ſenſibilia. nā videt᷑ ꝙ non, qa ſic pateretur ab ipſis, cum intelligere ſit pati: ⁊ ſi patitur ab ipſis ſenſibilibus, erit cum ſenſibilibus ſimilis in materia: ⁊ ſic erit permiſtus ꝯ Anara. verum in ſenſu textus non diſcrepant.

¶ Preterea ambiget qſpiā: ſi ipſe etiā itelligibilis ſit. Nā aut ceteris rebꝰ inerit itell's/niſi alia rōne ſit itelligibiliꝫ ipſe: intelligibile aūt vnū qōdā eſt ſpē: aut aliqd ipſe miſtū hēbit qō ipm itelligibilē perinde atqꝫ cetera facit. Argyr.

T.c.13. ¶ Amplius autē ſi intelligibilis ⁊ ipſe ē. Aut enim ⁊ aliꝭ intellectus inerit: ſi nō ſm̄ aliud ipſe intelligibilis ē ſed vnum quoddam ſpecie ipm intelligibile ē. Aut miſtum aliqd habebit: qō ipſum facit intelligibileꝫ/ſicut alia. δὲ; Sed Et aut miſtū ſi autē eſt miſtum.

Collectanea textus co. 13. ¶ Mouet ſcōam qōnem circa medium, quo intellectus intelligit ſe, ⁊ quoniam litera patebit poſt expoſitionem cōmenti, ideo dicetur in fine.

Co. 13. **Iſta eſt dubitatio.** ¶ Proponit ḡ Auer. intellectuꝫ. q. ⁊ inquit. Iſta eſt ſcōa dubitatio de intellectu māli, ⁊ eſt vtruꝫ eſt in ſe intelligibilis, nō ꝑ nām exn̄tē in eo, ſꝫ adeo ꝙ intell's ⁊ inteᵐ in eo idē erit oibꝰ modis: ſicut eſt diſpoſitio in rebꝰ abſtractis, aut inteᵐ ex eo eſt aliud quoquo mō ab ipſo. Eſt ḡ. q. vtrū itell's intelligat ſe ꝑ eēntiā eiꝰ. Vel ꝑ hꝫ ꝙ ſit ſepatus a mā, ⁊ a ꝯditionibꝰ māe ab aliq̄ itellectu. ¶ Et etiā vtrū.] Recapitulat. q. ⁊ arguit pro vtraqꝫ parte, vbi ipſe ſupponit vnū q̄ſi manifeſtū ꝑ ſe. ſ. ꝙ intell's qcqd itelligit: vnoᶜ intelligēdi intelligit, qm̄ vniꝰ ſpēi nō eſt niſi vnꝰ modus operandi, ſicut docet Ariſt. in lib. de gn̄one aialiū. Intell's ḡ vno tm̄mō intelligēdi intelligit oē intelligibile. Tūc recapitulat q. d. Et ēt vtruꝫ ipm eſt id qō eſt inteᵐ ex eo. i. vtruꝫ indiuiduū, ⁊ qdditas ſint penitꝰ idē: ſicut in abſtractis, ita ꝙ ipē intelligat, ſe ꝑ eēntiā. Aut inteᵐ rōne/aliud eſt quoquo mō ab ipſo. i. aut itelligit᷑ per qdditatē ſeparatā ab indiuiduo eius/ſicut intelligunt᷑ res māles: neceſſe eſt enim alterum duoꝝ. ¶ Et tunc arguit, ⁊ lege ſic lr̄am. Si intellectus eſt intellectū ex eo oibus modis: qō eſt pᵐ mēbrū qōnis, neceſſe eſt vt alie res: que ſunt extra aiaꝫ, habeant intellectū. i. ſint intell's intelligētes ꝑ ſe. Probat᷑ qdē ꝯn̄tia. ſ. q: nō eſt aliꝰ modus de intelligere res ⁊ ſe. ſꝫ intelligere eſt idē in oibꝰ rebus. i. ſi modus intelligēdi ſit vnus, ſequit᷑ ꝙ alie res intelligunt᷑ ꝑ eſſentiā: ⁊ ſic erūt itelligētes. Aut ſequit᷑: vt nō ſit intellectū ꝑ ſe: ſed ꝑ intētionē in eo, que facit ipm intelligere. i. ꝑ qdditatem, q̄ eſt alia ab eius indiuiduo: ſicut eſt diſpoſitio in rebꝰ: q̄ ſunt extra aiaꝫ, q̄ intelligit᷑ ꝑ qdditatem aliā ab indiuiduo, ⁊ inqt. Et tacuit vt videt᷑ id qō ſequitur hāc pōnē: ⁊ eſt ꝙ intell's in ſe nō eſt itelligēs: queadmoduꝫ nec res māles. ¶ Et tūc abbreuiat ſermonē, ⁊ dicit. Et abbreuiatio dubōnis talis eſt: vt videt᷑. ſi intell's intelligit ſe: hꝫ duplr̄ pōt contingere. Aut enim erit intᵐ: ſicut alie res abſtracte intellecte. i. ꝑ eēntiā: ⁊ ſic. i. tūc res: q̄ ſunt extra aiaꝫ erūt intelligētes. ꝯn̄tia tꝫ, qm̄ vnus eſt modus: quo intelligit oia intelligibilia. Cū igit᷑ ipſe ſit vnū intelligibiliū: ſi intelligit ſe ꝑ eēntiā. ḡ ⁊ oia ꝑ eēntiā. ḡ nullū alioꝝ intelligit᷑ ꝑ abſtractionē qdditatis ab īdiuiduo: ſꝫ ꝑ eēntiā: ⁊ ſic qōlibet eſſet intell's ſepatus, ⁊ intelligēs. ¶ Aut erit intellectū ſicut alie res extra aiam. i. aut intelligit᷑ ꝑ hoc: ꝙ quidditas eius ſepat᷑ ab eius indiuiduo: ⁊ ſic. i. ⁊ tūc nō erit in ſe intelligēs, nec cōprehēdēs. ꝯn̄tia tꝫ, qm̄ nulla forma: q̄ eſt quidditas in indiuiduo itelligit: vt pꝫ in oibꝰ. ¶ Et hec qdē. q. eſt oiuꝫ ſubtiliſſima, vt ꝯſtat. ¶ Et hꝫ mō inqt Ariſto. Amplius aūt ſi intelligibilis ⁊ ipſe, aut ſup. ꝑ eēntiā, aut ꝑ hꝫ ꝙ qdditas ſoluit᷑ ab indiuiduo. ſi ꝑ eēntiā aliꝭ inerit intell's. cuius ꝯn̄tiā ꝓbat. d. niſi ſm̄ aliā rōnē ipſe intelligibilis eſt: vnū aūt aliqd intelligibile eſt ſpē. i. vnus eſt modus intelligēdi ſpē, quo itelligibile vniuocū eſt oibus q̄ itelligunt᷑. Et ſic pꝫ ꝯn̄tia. Si aūt ſit miſtū. i. ſi aūt nō ꝑ eēntiā itelligit᷑: ſed ſit miſtū qōdā, ī quo qdditas ſit abſtrahibilis, hēbit aliqd, qō faciet ipm intelligibilē: ſicut alia, ⁊ hꝫ eſt incōueniēs.

COMMENTARIVM.

Expō Simpl. ⁊ auer. **Mouet** 2ᵃᵐ. q. que magis, vt Simpl'. inqt/eſt de intellectu in habitu. nā lꝫ vterqꝫ intell's ſeipſuꝫ intelligere poſſit, tn̄ pn̄ʳ intell's, qui ſeipm intelligit, eſt intell's in habitu: intell's. n. in poᵃ intelligere non pōt ſe, niſi fiat in habitu. Querit ḡ de mō, quo itell's ſeipm intelligat, ⁊ argumētat᷑: ſi intell's pōt ſeipm intelligē, aut ſeipm intelligeret ꝑ entiā, hꝫ eſt intelleᶰᵉ/q̄ eſt eiꝰ eſſentia/eo mō. vꝫ. quo deus ſeipm intelligit. vel itelligeret ſe ꝑ hꝫ, qō hꝫ ſecum aliqd admiſtū, quo abſtracto intelligit ſe, q̄le ſecū admiſtū eſſet eius notio: vel eius ꝓpria ſpēs, vel qdditas eiꝰ repn̄tata ꝑ talem ſpēm. nō eſt dōm intell'm ſeipm intelligere ꝑ ꝓpriā eēntiā, q: eadē rōne cetera, que itelligit ꝑ eēntiā eoꝝ itelligerent᷑, cū intelligibile ſit vnū ſpecie/⁊ vnus itelligēdi modus ſm̄ ſpēm cōis oibus, que intelligunt᷑. Qꝛ ſi cetera ꝑ eēntiā itelligerent᷑: tūc ceteris inerit intell's, q: oē ꝑ eēntiā intelligibile, eſt intell's, ⁊ intelligibile. Nec dici pōt ipm inteᵐ eē intelligibilē ꝑ intētionē/q̄ abſtrahit᷑ ab ipſo, q: tūc intelligeret᷑, ſic cetera itelligunt᷑: ⁊ ita ſic̄ cetera nō intelligūt, ita nec ipſe intelligeret, ⁊ hr̄et aliqd, qō faceret ipm intelligibilem. vꝫ. intētionē abſtrahibileꝫ ab ipſo, ſic̄ cetera hn̄t. ¶ Vn̄ dicit. Amplius aūt ſi intelligibilis ⁊ ipſe eſt, aut ſup. ꝑ eēntiā, aut ꝑ abſtractionē itētionis ab ipſo. Si ꝑ eēntiā, ⁊ nō ſm̄ aliud ipſe itelligibilis eſt, ſꝫ eſt vnū qōdā ſpecie ipſum intelligibile, vnuſqꝫ cōis modus intelligēdi, quo qōlibet intelligibile itellr̄: aliꝭ oibꝰ, q̄ intelligunt᷑, inerit itell's: q: oē, qō ꝑ eſſentiā intellr̄, eſt intell's ⁊ intelligibile. ſꝫ ſi nō ꝑ eſſentiā intelligeret᷑, ſꝫ ꝑ abſtractionē intētionis ab ipſo, tūc miſtū aliqd hēbit. ſ. intellectionē abſtrahibilē, q̄ faciet ipſum intelligi, ſicut alia intelligunt᷑: ⁊ ita ſicut aliꝭ ꝑ hoc qō intelligunt᷑ per abſtractionē/nō ſunt intell's, ſic ipſe intell's nō erit intell's. Si enim intelligeret᷑ ꝑ intētionē ab eo abſtrahibilē, itell's eēt qd māle: ⁊ ita nō eſſet intelligens, ſed intelligibile tm̄. Expō Philoponi. ¶ Philoponus v̄o vult ꝙ hec ſit 3ᵃ dubitatio: q̄ ſm̄ ipſuꝫ ſic format᷑: ſi intell's eſt intelligibilis. ḡ ꝑ ꝯuerſionē intelligibile eſt intell's: intelligibile eſt intell's. ḡ lapis eſt intell's, cū ſit intelligibilis: q̄ dubitatio lꝫ ſit bona: tn̄ pria forᵃ magis ꝯuenit v̄bis Ariſtote. ¶ Quo v̄o ad verba attinet, v̄ba illa [aut miſtū.] in greco alio codice ſic hn̄tur [Si aūt eſt miſtū/aliqd hēbit, qō ipm facit itelligibilē] ⁊ pōt ſtare textꝰ.

¶ At eni: ipſuꝫ pati diuiſuꝫ eſt prius vna quadā rōne cōi. Atqꝫ intellectus: potētia quidē eſt quodā mō intelligibilia ipſa: actu v̄o nihil eſt eoꝝ antea q̄ꝫ intelligat ipſa. Opꝫ aūt in ipſo nihil eē: ꝑinde atqꝫ in tabula/nihil eſt actu ſcriptū antea q̄ꝫ in ipſa ſcribat᷑. Hoc. n. in ipſo ſit atqꝫ accidit intellectu. Argyr.

T.c.14. ¶ An pati qdē: ſm̄ cōe aliqd eſt. Qm̄ dictum eſt prius ꝙ potentia quodāmō eſt intelligibilia intell's: ſed actu nulluꝫ anq̄ꝫ intelligat. Opꝫ aūt ſic: vt in tabula: in qua nihil eſt actu ſcriptū: qō qdem accidit in ipſo intellectu. διὸ quoniaꝫ ideo

Collectᵃ tex. c. 14. ¶ Soluit ꝑmā. q. ⁊ qm̄ ſol', ⁊ textus manifeſta erunt in expoſitione cōmēti, ideo poſtponam ⁊c̄.

Co. 14. **Cum dedit.** ¶ Auer. ꝓſoluit. q. pᵃᵐ. Et ꝑ reſumit q. accipiēdo capli intētionē, ⁊ huius ꝑtis ſermo pꝫ. ¶ Iſta. q. diſſoluit᷑.] Perſoluit 2ᵉ qōnem, ⁊ intēdit ꝙ illa duo nō implicāt: vt dcm̄ fuit, qm̄ pati eſt duobus modis: vlr̄ ⁊ ꝑfectiue, ꝑticulr̄ ⁊ corruptiue. Scōo mō maior ſylli eſt vera. Oē eniꝫ patiēs paſſione corruptiua dꝫ eſſe in mā. Primo mō nō. Inqt/iſta. q. diſſoluet᷑, in ſciendo ꝙ paſſio, q̄ prius vtebamur in. q. eſt magis vlis: quā aliqō dictū in rebꝰ nālibꝰ: ꝙ ſit paſſiuū. vult dicere ꝙ intell's patit᷑ vli paſſione. Ex hꝫ exponit. d. Et iſta intentio vlis de paſſione in intellectu nihil aliud eſt: niſi qō eſt in poᵃ inteᵐ nō in actu quouſqꝫ intelligat. Et tunc oſtēdit ꝙ intell's dr̄ poᵃ equoca. d. Et dicere ēt ipm eē in poᵃ: eſt alio mō ab eis: ſm̄ q̄s dr̄/ꝙ res māles ſunt in poᵃ. Eſt ḡ ſol'. ꝙ inteᶜ eſt paſſio vlis, ⁊ intell's eſt poᵃ vlis. Maior aūt vera eſt de paſſione ꝑticulari, ⁊ poᵃ ꝑticulari ⁊ corruptiua. ¶ Ambiges forte/oē vle ꝑdicat᷑ de eo cuius eſt vle, ſed intᶜ eſt paſſio vlior alteratione. ḡ alteratio eſt intᵒ. ¶ Vel dicas ꝙ intᶜ ē paſſio vlior. i. largius dicta. ¶ Vel vlior rōne obti, qm̄ obm: qō recipit intell's: eſt vle. tn̄ intᵒ eſt vna ſpēs paſſionis ꝯ diuiſa ad alterationē, lꝫ paſſio ſit quoddā analogum eius ⁊c̄. ¶ Et hoc eſt qō.] His habitis Auer. ponit dr̄iam inter paſſionē intellectꝰ ab intelligibili, ⁊ paſſionē phicā. d. Et hoc qō diximꝰ prius intelligēdū eſt hic. ſ. ꝙ hec noia potētia receptio, ⁊ ꝑfectio mō equoco dicunt᷑ cū eis in rebus mālibꝰ. Eſt dr̄ia, ꝙ paſſio intell's ab intelligibili/dr̄ equiuoca a paſſione phica. Et ꝓbat hoc, ⁊ rō ſic cōponit᷑, illa: ad quoꝝ vnum ducit ratio, ad alteꝝ ſenſus equiuocant᷑. Sꝫ ponit minorē. d. Diuerſitas eni iſtius intētionis. ſ. receptiōis, q̄ eſt in intellectu, a receptione, q̄ eſt in rebus mālibus, res eſt ad quam ducit ratio. i. demr̄atio. ſed ꝙ alteratio phica ſit paſſio, pꝫ ſenſu. ¶ Vn̄ nō.] Ponit 2ᵃᵐ dr̄iam. d. Vn̄ nō eſt opinādū ꝙ pria mā eſt cā receptionis: ſed cā receptionis tranſmutabilis. Vult dicere ꝙ ſcōa dr̄ia hec eſt, qm̄ tranſmutatio phica eſt cū abiectione ꝯrij: ⁊ iō dr̄ trāſmutabilis: tranſmutatio ſeu paſſio intell's dr̄ ꝑfectiua. ¶ Et eſt.] Tangit 3ᵃᵐ dr̄iaꝫ. d. ⁊ ſup. paſſio phica eſt receptio huius ſingularis. i. demr̄ata. Cā aūt receptionis ſimplr̄. i. vlr̄ eſt iſta, nā. ſ. intell's. Vult dicere ꝙ receptio ⁊ paſſio intell's eſt vlis ⁊ ſimplr̄. ¶ Ecce qūo receptio intell's nō eſt mediante ſpecie: vt fingit Ioan. Receptio eniꝫ intell's ab itelligibili, his tm̄ tribus differūt. ergo in oibꝰ aliꝭ cōgruūt. ḡ ſicut mā īmediate formā recipit ꝑticulr̄ ⁊ ſignate: ita ⁊ intell's īmediate recipit intelligibiles formas vlr̄ ⁊ ſimpʳ. ḡ intell's eſt mā vlis intellectoꝝ. prima mā eſt ſbm̄ formaꝝ indiuidualiū. ¶ Et ex hoc.] Et cum dedit hec per modū correlarij: verificat quedam, ⁊ inqt. Et ex hoc fuit poſſibile ꝙ corpa celeſtia reciperent for/

mas abſtractas,⁊ intelligerẽt eas,⁊ ꝑ corpa celeſtia intelligit aialia celeſtia,q̃ ſunt viua apud Auer.⁊ q2 potius intelligẽtie intelligũt,expoſuit id.d.⁊ p.i.fuit poſ̃e vt intelligentie abſtracte ꝑficerent̃ ꝑ ſe adinuicem,⁊.q.d.⁊ volui dicere corpa celeſtia intelligere:qm̃ intell's eoꝝ ſe ꝑficiunt,eo mõ quo itelligibile ꝑficit item. Et h̃ declarabit̃. ¶ Probat̃ hoc dupl'r. Et p̃ ꝑ impoſ̃e.d.⁊ ſi nõ ſup.eſſet illa ꝑfectio ⁊ receptio illo mõ,nõ eẽt poſ̃e:vt illic intelligat̃ recipiens,neqꝫ receptibile. ¶ Hoc a ſigno teſtat̃.d. Vñ videmus, ꝙ id/qd̃ ẽ liberatũ ab hac nã.ſ.ab hoc ꝙ perficit̃ ꝑ aliud,eſt pm intelligens.i.ibi nõ eſt receptio aliquo mõ. ¶ Et ponendo iſtam nãm.] Fuit aũt.q.antiq̃.ꝓbãs itell's puros nõ eẽ:niſi vnũ nũo,⁊ cõponet̃ h̃ pacto,nulli actus puri ⁊ ſepati ſunt multi,ſed intell's ſepati ſunt actus puri ⁊ ſepati. g̃ non multi.⁊ hec via fuit Algaçelis,⁊ Anaragore,⁊ alioꝝ. Soluit ⁊ hãc Auer.d. Et ponẽdo iſtã nãm diſſoluit̃.q.quõ intelligitur multitudo,⁊ quõ intelligunt̃ multe ex formis abſtractis.qm̃ cũ ſcit̃ intelligẽtias hr̃e iſtã nãm,ſcit̃ ꝙ nõ ſunt puri actꝰ ſimpl'r ⁊ oĩno ab oĩ mã ſemote.⁊ cũ ſcit̃ ꝙ aliq̃ eaꝝ eſt ꝑfectior altera,tunc ſcit̃ multitudo:⁊ ſic ad.q.formã/pꝫ minorẽ eẽ falſam. ¶ Et intell'us idem.] Tertio intulit quõ intell's ⁊ intellectũ idẽ eſt. Et h̃ põt tripl'r intelligi, ſed pro nũc intꝰ ſic,ꝙ intellectũ,verbi grã.forma ſupior eſt intell's,qm̃ reſpectu inferioris eſt intellectũ,⁊ in ſe:cum ſit ſeparatũ,erit intell's:econtrario rebus mãlibus:quaꝝ intellecta nõ ſunt intellectus:ſed indiuidua cõtinentia q̃dditates intellectas,⁊ hꝫ alios modos intelligendi,vt dicam.

Quõ in intell's iferior ſupiores itelligat. pa põ.

¶ Quõ qdẽ intell's primus intelligat entia infra ipm, ⁊ quõ medie intelligẽtie ſint ſciẽtes res infra ſe diximus. Opꝫ g̃ tm̃ immorari,quõ intell's inferior, verbi grã,intell's lune: intelligit ſuperiores. Et lꝫ in parte ſit dcm̃:tm̃ hic eſt locus multũ difficilis. ¶ Ad qd̃ q̃dã ſapiẽtes dixerunt deũ cõparari intelligentijs:vt lumẽ,⁊ qm̃ lumẽ multiplicat ſpẽm in medio potẽti recipe illã,ita deus multiplicat lumẽ, qd̃ eſt q̃dã accidẽs ſpũale:exiſtẽs in mẽtibus intelligẽtiaꝝ,ꝑ qd̃ eleuant̃ intell's illi ad intelligẽ pm:⁊ ſic dr̃ lumen, ⁊ quo repñtat̃ eis ordine quodam:⁊ ſic dr̃ ſpẽs intelligibilis. ¶ Et hec forte poſitio vera eſt,ſꝫ nõ videt̃ mens Ariſt.⁊ Auer.

Cõ. 17.

h:qm̃ declaratũ eſt 12° metace.ꝙ oẽ,qd̃ eſt in ſba ſeparata, eſt ſba eius:niſi dependeat ab aliquo mãli. ¶ Amplius 2a eẽt felicior in comprehẽſione ſui q̃ꝫ dei:qd̃ eſt deriſibile,qm̃ ſe per eẽntiã intelligit,⁊ deũ ꝑ accidens,vt pꝫ. ¶ Adhuc declararũt phi,ꝙ vnius intell's eſt vnus modus intelligẽdi.g̃ ſi inferior intelligẽtia intelligit ſe ꝑ eẽntiã,⁊ q̃libet intelliget ꝑ eẽntiã illius rei intellecte,aut nec ſe,nec illã. Qd̃ vero ſit ↄ̃ Auer.iam diximus in lib.deſtructio deſtruc.⁊ dicemus cõmento 15° ⁊c̃. ¶ Alij phi voluerunt ꝙ intelligẽtia inferior

2a põ.

intelligat primã:vt cãm,⁊ ipſa ſit ratio intelligẽdi illius:vt cauſatũ.⁊ ſic dixerũt ꝙ intelligẽtia inferior intelligit ſupiorẽ ꝑ eẽntiã inferioris.eẽntia enim inferioris eſt cauſata ab intellectu ſupiori.⁊ omne cauſatũ ducit in cognitionẽ cãe. ergo intell's inferior ꝑ eẽntiã ſui intelliget ſupiorẽ. Opꝫ enĩ imaginari eẽntiã iferiorẽ eẽ obm adequatũ ſui itell's: ⁊ ſic tanq̃ꝫ obm adequatũ intelligit̃ ſolũ a ſemet.⁊ qm̃ illa eſſentia eſt effectus ſupioris,ẽt cõtinet ſaltẽ inſtr̃aliter eſſentiam ſupioris:⁊ ſic intell's ille ꝑ eẽntiã illius ſcd̃ario intelligit ſupiorẽ.⁊ q̃ões accidentes huic oẽs dedimus in lib. deſtructio deſtruct̃.vbi Auer.viſus eſt tenere hũc modũ aptiſſime. ¶ Sed Subiegius clarus vir in q̃dã tractatu intelligẽ-

3a põ.

tiarum ⁊ beatitudinis multis argumentis calũniauit hunc modũ Auer. ¶ Primo qm̃ tũc ſcd̃a intelligẽtia eſſet beata atqꝫ felix in ſeipſa,nullo mõ depẽdens a pa in intelligere:⁊ ſic eẽt eque ꝑfecta:ſicut pa,⁊ eque actꝰ purus:cũ nõ ꝑficit̃ a ſupiori. ¶ Amplius tũc ſciẽtia non eſſet ſcitũ,qm̃ ſcitum eẽt intelligẽtia ſupior,ſciens eẽntia inferioris. ¶ Rurſum: tũc poſterior intelligẽtia nõ intelligeret ꝑfecte ſupiorẽ, qm̃ ipſa deficit a pa.ergo nõ ſufficiẽter repñtat pam. ¶ Poſtremo:tũc ibi nõ eſſet cõpoſitio,qm̃ Auer.hic nullã aliã compoſitionem ponit:niſi ex intellectu ⁊ intelligibili:vt pꝫ hic. ¶ Multa alia dicit:que nõ ſunt hic narrãda. Tandem colligens verba Auer.opinatur,ꝙ intell's inferior intelligat ſuperiorẽ per eẽntiã ſupioris.quẽadmodũ enim intellectꝰ nr̃ perficit̃ ab intellectis,ita ⁊ intelligẽtia inferior a ſuperiori. Adeo ꝙ vnus eſt modus intelligẽdi reſpectu intellectorũ mãlium ⁊ intelligentiaꝝ,niſi ſit hec dr̃ia ꝙ intellecta mãlia nõ ſunt intell's in ſe,qm̃ ſunt in materijs,ſed fiunt intell'us:ꝑut mens remouet illa a materijs.intellecta autem abſtracta:cum in eſſentijs earũ ſit q̃dditas idem ꝙ indiuiduum, erunt intellectus intelligẽtes. ¶ Qꝫ aũt hec ſit mẽs Auer.

Cõ. 40 in calce Cõ. 44.

conat̃ oſtẽdere,qm̃ 8° phyſicoꝝ dicit:in abſtractis intem ⁊ intell's ſunt idẽ. Et 12° metap.ait,ꝑfectio vniuſcuiuſqꝫ mouẽtiũ vnũquẽqꝫ orbiũ ꝑficit̃ per pm motorẽ:ſed nõ effectiue. In hoc enim remouet pctm̃ Auic.nec mãliter.g̃ formaliter:⁊ ſic vna eſt alterius forma,vt dicit,⁊ hoc vna eſt alterius cognitio ac deſideratũ. Et hoc exponit ibi, tm̃ illic eſt cauſa ⁊ cauſatũ:ſm ꝙ intellectũ eſt cauſa intelligentis. mõ intellectũ non eſt cã effectiua intellectus,nec mãlis,ſed fr̃alis,vel finalis:qd̃ idẽ eſt. Et iõ dixit eodẽ cõmento ꝙ vnum eſt cauſa plurium:ſm ꝙ a pluribus intelligit̃, ⁊ in magno cõmento dicit,ꝙ in omni intelligẽtia intelligente aliud, eſt aliquid ſil'e materie,⁊ aliq̃d ſimile forme. Erit g̃ 2a ſimile mãe:ideo ſubiectũ quaſi recipiẽs:⁊ prima ſimile forme, iõ recepta. Et q2 pria ẽ nulliꝰ forme mã,ideo dicit ꝙ forma ẽ quidditas eius,⁊ alie quoquo modo diuerſant̃ in q̃dditate ⁊ eſſentia,vt pꝫ. Et tunc verificat̃ verbũ ſuũ hic,ꝙ intelligentie abſtracte ꝑficiunt̃ per ſe adinuicem adeo:ꝙ vna ſit alterius forma,vt dicit. Apud hos.ergo opꝫ dicere inferiorẽ intellectum eſſe tanq̃ꝫ mãm,ſuperiorẽ tanq̃ꝫ formã:que in ſe ſubſtãtia eſt:tm̃ eſt quaſi accidẽtal'r ſciẽtia alij:vt dicit

Cõ. 17.

Auer.12.metace. Ex his concludit infimã intelligentiarũ eſſe:tanq̃ꝫ mãm omniũ ſuperioꝝ ordine quodam,vt ſcripſi in lib.de intellectu.⁊ ꝙ ex intellectu ſuperiori ⁊ inferiori fit verius vnum:q̃ꝫ ex mã ⁊ forma, qm̃ illa vnio eſt firmior ⁊ eẽntialior,vt dicit. ¶ Sed hec poſitio ↄ̃dicit rõnibus,⁊ verbis Auer.rõnibus q̃dẽ,qm̃ omnis intell'us dependens ab alio priori illo in gñe agẽtis,finis,⁊ forme cognoſcit ſuam cãm:illis tribus modis.ſꝫ intell's inferior depẽdet a ſupiori illis tribꝰ modis,vt Auer.ꝓbat in lib.deſtructio ↄ̃ſtruc. g̃ intelligit ſupiorẽ illis tribꝰ modis. Si igit̃ inferior itelli-

Disput. 3a ſol. 18. dubij circa finem.

git primã in rõne agẽtis,vel per eſſentiã ꝓpriã,vel ꝑ eſſentiã ſupioris.ſi per ſupiorẽ,ergo tm̃:vt formã eam intelligeret:qd̃ ipſi dicũt.ſi per eẽntiã ꝓpriã,ergo ↄ̃ eos. Scd̃o intellectus primus intelligit oĩa:vt cã eſt agens,finis, ⁊ forma omniũ.g̃ intellectus inferior intelligit illã ꝑ ſe:vt cauſatam ab ea in genere agẽtis.maior eſt Auer.in eodẽ loco.ↄ̃ñtiã

In ſolu.

ꝓbo,qm̃ ſicut cauſa a priori abſolute repreſentat effectum, ita effectus a poſteriori repñtat cãm. Et hanc rõnem tãgit Auer.ibi.vide. ¶ Item omne:cuius intellectus eſt itelligi-

In ſolu.

bile:qd̃ itelligit,itelligit ꝑ eẽntiã ꝓpriã:ſꝫ dic̃ Auer. ibidẽ. intellectus ⁊ intelligẽs ⁊ intelligibile eſt in ſeparatis ſubſtãtijs vnũ ⁊ idẽ.ergo ⁊c̃. ¶ Preterea. Minor habitudo ẽ ef-

In ſolu.

fectus gñabilis ad cãꝫ eternã:q̃ꝫ effectus eterni ad cãꝫ eternam.ſed per cognitionem eſſentie effectus generabilis cognoſcimus cãm eius eternam.g̃ per cognitionẽ ſuijpſius per eius eſſentiã itelligẽtia iferior cognoſcit primã. ¶ Qd̃ aũt ↄ̃dicat verbis eius pꝫ in lib.deſtructio deſtruc. ſepe ſe-

Po'gſa

pius. ¶ Ideo id:qd̃ nobis videt̃ tandem eſt, ꝙ intellectus ſuperior põt duobus modis cõparari iferiori. Uno modo vt forma.alio modo vt cã.ſ.agẽs,⁊ efficiẽs,vt dicit Auer. quẽadmodũ ſenſile põt cõparari ſenſui in actu duobus modis.ſ.vt forma intentional'r ꝑficiens ſenſum,⁊ vt agẽs eũ in actu.dico modo,ꝙ ſi ſenſus in actu eſſet ſba:cuius ſenſatio eſſet ſua eſſentia,duobus modis ſentiret ſenſile. ſcilꝫ in ratione forme: ⁊ ſic per eſſentiam ſenſilis ſentiret ſenſile.

Alio mõ in rõne agẽtis:⁊ ſic per eſſentiã ꝓpriã.ita in ꝓpoſito.intelligẽtia inferior ꝑ eſſentiã ſupioris intelligit ſupiorẽ intellectione:que eſt eẽntia intellecti,ꝑut ſupior eſt forma inferioris. Alio mõ in rõne agẽtis:⁊ ſic intelligit ſupiorem per eſſentiã ꝓpriã,⁊ q2 Auer.in lio deſtructio deſtruct̃.loquit̃ de deo:vt q̃dã eſt agens.ideo dedit ꝙ 2a intelligentia intelligit pam ꝑ eſſentiã ipſius ſcd̃e.hic aũt loqtur de eo vt forma eſt,ideo voluit ꝙ intelligit̃ ꝑ eſſentiã ſupioris,vt dicã. ¶ Ex his ſeqtur ꝙ duobus modis põt intellectꝰ poſſis copulari ſupioribꝰ. Unoo copulatione mãe,⁊ forme: ⁊ ſic per eſſentiã ſupioꝝ intelligit ſupiores. Alioc vt effectus:⁊ ſic per eſſentiã ſui luminis:qd̃ eſt in eo:vt lumẽ.qd̃ dr̃ itell's agẽs copulat̃ illis,⁊ hoc dicemus in cõmento.36.

¶ Et hoc exẽplũ.] Qm̃ tabula eſt nã quedã.intell'us aũt eſt in poa anteq̃ꝫ itelligat,ideo conat̃ verificare exẽplũ, ⁊ inqt: ⁊ hoc exẽplũ:qd̃ induxit,eſt valde ſil'e diſpõni intell's, q eſt in potẽtia cũ intellectu:q eſt in actu.i.intellectis,quẽadmodũ.n.tabula nullã picturã hꝫ in actu,neqꝫ potẽtia ꝓpinqua actu,ita in intell' mãli nõ eſt aliq̃ foraꝝ itellectaꝝ:q̃s recipit, neqꝫ in actu,neqꝫ in poa ꝓpinqua actui. Et exponit terminos.d.⁊ voco poam ꝓpinquã actui diſpõnẽ mediã inter remotã poam ⁊ poſtremã ꝑfectionẽ.i.actũ pm/q eſt in medio priuatiõis ſimpl'r,⁊ actus ſcd̃i,⁊ h̃ eſt:vt nõ ſit in eo intẽtio q̃ ſit intellecta in potẽtia,⁊ hoc eſt ꝓpriũ ſolũ intellectui.ſ. habituato:qd̃ per exẽplũ exponit,d. Perfectio enim pa ſentientis eſt aliq̃d in actu reſpectu poe remote, ⁊ eſt aliq̃d in poa reſpectu poſtreme ꝑfectiõis.i.actus ſcd̃i. ⁊ iõ aſſilauit Ariſt.pam ꝑfectionẽ,ſ.actũ pm ſenſus geometre:qñ nõ vtit̃ geometria.ſcimus.n.certe ꝙ habemus ṽtutẽ ſenſibilẽ exiſtẽtẽ in actu.ſ.pm:lꝫ tunc nihil ſentiamus, qm̃ ſumus in poa ad actũ 2m. Declaratus eſt igit̃ modus cõſilitudinis iſtius exẽpli huic:qd̃ dcm̃ fuit ab Ariſt.in intellectu mãli:⁊ ſic pꝫ dr̃ia,⁊ ↄueniẽtia tabule raſe ad intem poe. ¶ Dicere autẽ.] Nunc refellit expõnẽ Alex.⁊ p̃ narrat eam,⁊ inqt. Dicere aũt ꝙ intell's mãlis eſt ſil's p̃parationi: que eſt in tabula,⁊ non ꝙ ſit ſimilis tabule p̃parate:vt preparata: vt expoſuit Alex.hũc ſermonẽ,falſũ eſt. Voluit igit̃ Alex.ꝙ intell'us poe nõ ſit ſil's tabule p̃parate,ſed p̃parationi ⁊ raſure tabule. ¶ Cuius rõ eſt,qm̃ tabula eſt ens in actu:intellectus poe nõ eſt ens in actu.ergo nõ aſſilat̃ tabule:ſed priuatiõi tabule:vt dicit Alexan.loco vt ſupra. ¶ Preparatio enim.] Arguit ↄ̃ Alex.⁊ accipit tres ꝓpõnes.d. Preparatio.n.eſt priuatio aliqua.⁊ hec eſt vera apud Alex.qm̃ p̃paratio eſt carẽtia in ſbto apto nato,⁊ h̃ eſt eſſe p̃parationẽ. ¶ Deinde ponit ſcd̃am.d.⁊ nullã hꝫ nãm ꝓpriã:niſi ꝑ nãm ſbti.i.eſt idẽ ſm rẽ ⁊ nãm ſbto:cuius eſt priuatio,ſupaddẽs tm̃ relõnẽ rõnis.ſ.purã abſentiã. Et h̃ ꝓbat, qm̃ illa quorum dr̃ie ſunt eedẽ,⁊ ↄueniẽtie,ſunt idẽ in re,⁊ accipit minorẽ.d. Et ꝑꝑ h̃ fuit poſ̃e:vt p̃parationes diuerſent̃ in vnoquoqꝫ ente: ſup.differẽtijs,⁊ ↄueniẽtijs ſubtoꝝ.⁊ ſic pꝫ minor. Cõcl'o aũt ꝓpoſita eſt. ¶ Deinde ponit tertiã,nõ põt ꝓpria priuatio alicuius intelligi:niſi intelligat̃ ꝓpriũ ſubm,ſed hñ ꝑuatio cõis intelligi põt ſine ſbto deterio. Determinata aũt ſine determinato eſt impoſ̃e,⁊ inqt. O Alex.reputas Ariſto.intẽdere demõſtrare nobis nãm p̃parationis tm̃:⁊ nõ nãm preparati.h̃ eſt impoſ̃e,q2 non eſt nã iſtius p̃parationis ꝓpria ei,ſi fuerit poſ̃e ſine cognitione nãe p̃parate:ſed poſ̃e eſt cognoſcere nãm p̃parationis ſimpl'r in quocũqꝫ ſit:abſqꝫ ſup. cognitiõe ſbti determinati,vt dixi. Et ſic pꝫ tertia ꝓpoſitio. ¶ Ego aũt verecundor.] His tribus nunc arguit ↄ̃ Alex. ⁊ inqt. Ego aũt verecũdor ex hoc ſermone, ⁊ ex hac mirabili expõne.ſi enim intẽdebat demõſtrare nãꝫ preparatiõis, que eſt in intellectu,per oẽs ſermones p̃dictos in intellectu mãli,neceſſe eſt vt intẽdat demõſtrare ꝑ eos nãm p̃parationis ſimpl'r,aut nãm p̃parationis ꝓprie.ſ.ſpãliter accõmodatã rõnali aĩe. ¶ Deinde deſtruit mẽbra.d. Naturam aũt preparationis ꝓprie in intellectu/impoſſibile eſt demõſtrari ſine nã ſbti,cũ p̃paratio propria vnicuiqꝫ ſubiecto currat curſu perfectionis ⁊ forme ex eo.i.ſit ſicut forma ſubto:cuius eſt.ſꝫ opꝫ neciõ ꝑ cognitionẽ nãe p̃parationis,ſcire nãꝫ p̃parati.vult g̃ dicẽ,ꝙ nõ põt ſciri p̃paratio intell's:niſi ſciatur intell's,⁊ qd̃ id:idẽ:qd̃ de p̃paratione ſcit̃,⁊ de ſbto ſcit̃. qm̃ ſunt vna nã:ꝑ ſcd̃am ⁊ tertiã ꝓpõnẽ. Tunc deſtruit ſcd̃m mẽbrũ.d.⁊ ſi intẽdebat ꝑ illos ſermones demr̃are nãꝫ preparationis ſimpl'r.i.cõem ad oẽ ſubm, tũc id nõ erit ꝓpriũ intellectui.ſ.ꝙ ſit ſeparatũ ſimplex ⁊c̃. Et hoc ↄñs cõfutat. d.⁊ oẽ hoc eſt ꝑturbatio. Deinde ꝓbat ↄñtiã.d. Oĩs.n.p̃paratio:in eo ꝙ eſt p̃paratio,vere dr̃ nihil eſſe in actu ex eis:q̃ recipit,⁊ ꝙ eſt nõ paſſibile/⁊ vere dr̃ eſſe non corpus, neqꝫ virtus in corpore.q.d.qm̃ eſt priuatio ſimpliciter, nihil dicens:niſi carentiam tm̃. Tunc recolligit vim rõnis.d. Quõ igit̃ poſſumus exponere id qd̃ Ariſt. intẽdit hic demr̃are nobis de nã intell's mãlis,id qd̃ eſt cõe oĩbus recipiẽtibus. ſ.in q̃bus eſt p̃paratio ad recipiẽdũ vnũqd̃qꝫ genus foraꝝ, ⁊ nõ ad demr̃andũ nãm p̃parati ꝑ cognitionẽ nãe p̃parationis ꝓprie ei:⁊ ſic falſitas amboꝝ mẽbroꝝ conſtat. ¶ Et ſi intellectus.] Scd̃o arguit enthymemate.d.⁊ ſi intellectus mãlis eẽt ſolũmõ p̃paratio,eẽt ſine aliquo ſubto. ꝓbo ↄñtiã. intell's mãlis eſt ſepatus a mã/⁊ a ſubto,vt ſupponit. p̃paratio eſt itell's mãlis.g̃ p̃paratio eẽt ſine ſubto.⁊ ſic pꝫ ↄña. Deſtruit tũc ↄñs.d. Preparatio.n.oñdit p̃paratũ,vñ Ariſ. cũ inuenit p̃parationẽ:que eſt in intell' eẽ diuerſam ab alijs, iudicauit p̃ciſe,ꝙ nã ſubta ei differt ab alijs nãis p̃paratis. Ecce quõ p̃paratio nõ differt a ſubto,⁊ ꝑ ↄñs nõ põt ſolui ab eo. ¶ Et qd̃ eſt.] Tertio arguit,id in cuius nã nõ eſt aliqd̃ intem in actu,nec in poa ꝓrima:ſꝫ eſt expoliatũ ab oĩbꝰ, neqꝫ eſt corpꝰ,neqꝫ ṽtus in corpe,ſed ſubm p̃parationi intelligẽtiaꝝ eſt hꝰ,vt declaratũ fuit.g̃ neqꝫ eſt corpꝰ,neqꝫ ṽtus in corpe.⁊ ſic nõ tm̃ vera ſunt illa tria verba de p̃paratiõe: ſed de nã p̃parata. Huius accipit minorẽ.d.⁊ qd̃ eſt ꝓpriũ iſti ſubto p̃parationis.ſ.intellectui,eſt ꝙ nõ eſt in eo aliqua intẽtionũ intellectoꝝ in potẽtia,aut in actu.⁊ ſic pꝫ minor. Tũc dedit ↄ̃nẽ.d.vñ nec̃e fuit ipm nõ eſſe corpus, neqꝫ formã in corpe.⁊ cũ nõ erit corpus,neqꝫ virtus in corpe, non erit ẽt fora imaginatiõis.i.phãtaſma,vt dicit Auẽpa.ille.n. ſunt virtutes in corpibus,⁊ ſunt intẽtiones intellecte in potẽtia:⁊ ſic pꝫ rõ. ¶ Et cũ ſubtũ.] Cõcludit q̃ſi ṽificationẽ expõnis veteꝝ.d. Et cũ ſubꝫ iſtius p̃parationis,neqꝫ ẽ fora imaginatiõis.i.phãtaſma,vt dicit Auẽp.neqꝫ miſtũ ex elñtis:vt Alex.intẽdit,neqꝫ põt verificari de p̃paratiõe: cũ illa nõ poſſit eſſe ſine ſubto,iõ ſeqtur ꝙ intelligit̃ de ſubto p̃parationis,⁊ iõ recte videmus ꝙ Theophraſtus,⁊ Themiſtiꝰ, ⁊ Nicolaus,⁊ alij antiquoꝝ peripateticoꝝ magis retinent demr̃ones Ariſt.⁊ magis cõſeruant eius verba. cum.n.intuent̃ eius ṽba/⁊ eius ſermones,nullus põt ferrẽ ea ſuper ipſam p̃parationẽ tm̃,vt diximus.neqꝫ ſupra rẽ ſubiectã p̃parationi.ſi poſuerimus ipſam eſſe virtutem in corpe,dd̃o eã eſſe ſimplicẽ,⁊ abſtractã,⁊ nõ paſſibilẽ,⁊ nõ miſtã corpi. q.d.ꝙ hec ṽba non pñt verificari de intell',niſi ſit ſolutus a corpore. ¶ Et ſi iſtud.] Quarto arguit,ſi hec poſitio nõ eſt Ariſt.g̃ eſt Themiſtij,vel alicuiꝰ alterius.ſed h̃ eſt impoſ̃e: cũ hec opinio ſit ita difficilis,ꝙ nullus potuit eam inuenire:niſi eẽt Ariſt.vel ei eq̃lis:qd̃ eſt impoſ̃e. Inqt. Et ſi iſtud nõ eẽt opinio Ariſt.opꝫ opinari eã eſſe opiõnẽ veſtrã.ſ. O Themiſti,⁊ Theophraſti.ſꝫ ꝑꝑ hoc ꝙ dico.ſ. ꝙ ſit veſtra, nullus dꝫ dubitare:q̃ illa ſit opio Ariſ.qm̃ oẽs opinãtes h̃ nõ credũt eã:niſi ꝑꝑ id:qd̃ phs dicit.ſ.ꝑꝑ ṽba,⁊ demr̃onẽ Ariſt.cuius rõnẽ dicit,qm̃ ita eſt difficile hoc.i.inuenire hãc opiõnẽ,ꝙ ſi ſermo nõ inueniret̃ in eo,tũc valde eẽt difficile cadere ſup ipm,aut forte ipoſ̃e, niſi inuenit̃ aliq̃s talis:vt Ariſt.eſt.ſꝫ hoc nõ eſt poſ̃e.credo enĩ ꝙ iſte hõ fuit regula in nã,⁊ exẽplar,qd̃ nã inuenit ad demr̃andã vltim ꝑfectionẽ humanã i materijs. Et ſic pꝫ q̃rta rõ. ¶ Et forte.] Dat cãm erroris Alex.d. Et forte opinio attributa Alex.

fuit facta ab eo ſolo:mõ ipſe non potuit venire ad equalitatē. Ariſt.iõ nõ potuit tãtũ verũ inuenire. ¶ Et ideo.] Dat ſignũ ꝙ fuit inuēta ab eo ſolo.d.ꝛ in tpe eius erat inopinabilis abiecta ab oibus.ꝛ ideo videmus Them. dimittētez eã oino,ꝛ fugē eã:ſic cauent inopinabilia. ¶ Et eſt ꝯriuz] Remouet tacitã.q.qm̃ qs dicet hec opio eſt famoſa.ḡ va.vel ſaltē nõ abijciēda. Jnqt,ꝛ eſt ꝯriũ ei:qõ ꝯtingit modernis:nullus.n.eſt ſciēs,ꝛ ꝑfect⁹ apud eos:niſi q eſt Alexandreus:ꝛ cã in h̃ eſt famoſitas iſti⁹ viri. ¶ Rñdet. d. ꝛ credimus,ꝛ vere ſcimus ꝙ fuit vn⁹ de bonis expoſitorib⁹.q.d. ꝙ bñ vex eſt ipm ee bonũ expoſitorē,nõ tñ ſimpl'r vera dicētē. ¶ Lz Alpharabi⁹.] Poſſet qs dicere Alpha.q maximus eſt,ꝛ ſeqtur Alex.ḡ opio Alex.nõ eſt ſpernēda. Dicit lz Alpha.cũ h̃ ꝙ maximus erat in iſtis. ſeqtur Alex.in hac intētione.ꝛ nõ tm̃ ſeqtur,ſed addit huic opinioni qõdã inopinabile.in lib° eniz Nicomachie vi negare ꝯtinuationē ee cũ itelligētijs abſtractis,ꝛ dicit hãc eē opionē Alex. ꝛ inqt,ꝙ nõ eſt opinãdũ ꝙ finis humanus eſt aliud:q̃z perfectio ſpeculatiua, vt dicã ſtatim. ¶ Auēpace aũt.] Soluit ꝙ Alph.ꝛ ſi ſit maximus:tñ in hoc nõ eſt tenēdus,qm̃ Auēpa.expoſuit ſermonē ei⁹.ſ. Alex.ꝛ dixit,ꝙ opio eius eſt opio oium ꝑipateticox.ſ.ꝙ cõtinuatio eſt pobis hoi:ꝛ ꝙ eſt finis illi⁹,vt dicã. ¶ Et forte.] Ultimo oſtendit cãm errãdi in h̃ tpe ex opione Alexã.ꝛ inqt. Et forte h̃ eſt vna cãrũ:pp q̃s videmus,ꝙ ꝯſuetudo,ꝛ mos pluriũ dantiũ ſe phie in h̃ tpe ſunt corrupti. ꝛ h̃ hz alias cãs nõ latētes ꝯſiderãtes in phia opatiua.i.morali. ¶ Et pt itelligi,ꝙ hec.ſ. impoſitas cõtinuationis eſt cã:q̃re plurimi hodie non ampli⁹ ꝯſueuerũt dare ſe phie,ꝛ morib⁹ ei⁹,q: credũt felicitatē eē impoſſ'ez. Et cã etiã alia:quare nõ ſe dãt phie,dicta eſt ĩ ẽt io° ethi. Opz.n.inqt corp⁹ ſanũ eē,ꝛ alia. ¶ Uel põt intelligi,ꝙ hec.ſ.poſitio Alex.in ponēdo rõnalē aiaz eē corruptibilē,ꝛ nõ remanē poſt mortē:eſt cã q̃re phi hodie nõ vtunt bonis morib⁹.ſunt.n.nũc praui in oi gñe v̾tutis.qõ manife^m eſt tpe meo.1497.in quo nõ video phm aliquē:q morib⁹ ſiſtat,ac v̾tutes ſeruet.ille.n.hodie eſt phs:q aſtutijs ac vitijs ſtudet.ꝛ h̃ hz alias cãs.ſ. q̃dicte i moralib⁹.ſ. eſtimatio viri.cũ.n.ſapiēs inſpexerit ſe paruifieri iraſcit,ꝛ dat ſe vitijs:adeo ꝙ nõ põt amplius eē pars ciuitatis,vt dicit Auer.ꝛ ſic pz h̃. ¶ Et debes ſcire ꝙ duob⁹ modis ſciri pñt a nobis ſbe abſtracte. Uno modo ꝑ eſſentias aliorum: vt.ſ.per effectus nãles, vel rõnes cões eis, ꝛ reb⁹ naturalibus.ꝛ hec eſt ſcia ſpeculatiua nãlis, vel metaphyſicalis, ꝛ hec eſt illa quã tradit de eis Ariſt.in 8° phyſice auſcul^{is} in li°.12.meta^{ce},ꝛ hic. Oſtēdit.n.de eis:qd nõ ſunt,ꝛ forte:ſm aliqua cõia qd ſunt, ꝛ h̃ pacto dixit Alpha. ꝛ alij eſſe poſſibilē ſcientiã eax,ꝛ hanc eſſe felicitatē vltimã. ꝛ ſic ſm eum finis humanus nihil aliud eſt:niſi perfectio ſpeculatiua. Et forte ꝙ hoc ſentit Auēpa. vt Auer.ſibi imponit 9° meta^{ce}.d.acqſitionem felicitatis eē per ſcias ſpeculatiuas. Alio modo per eẽntias eax ꝓprias,que vocat cognitio intuitiua apõ Auer.ꝛ hãc negãt Alpha. ꝛ Auēpa.ꝛ Auer. aſſerit,volens in hac cognitione ꝯſiſtē felicitatē hois:in eo ꝙ hõ,vt dicaz. ¶ Ex his pz poſitio Alpha. ꝛ ꝯria eius ab Auerroi. ¶ Sed dubitat,qm̃ videt ꝙ ſi ponat vnicus intellectus oib⁹,ꝛ ꝙ ꝑmus itell's corrũpat,nõ ſit neca ſciētia moralis. Et ſic ſeqnit idem ꝯ Alex^m,ꝛ Auer. ¶ Põt dici ꝙ ꝛ ſi ſit vnicus intell's omnibus hoibus,ꝛ eternus,adhuc põt ſcia moralis eſſe neca.ſ.antecedenter ꝛ ꝯñter. Antecedenter qdem,qm̃ intell's potētie eſt colligatus ſenſibus vt ſi non fuerint tēperati oi virtute, iam retrahent hominem ab intellectu,ꝛ eũ reddent adeo ſenſibus imerſum:ꝙ nũq̃z felicitari põt. Propter qõ dicit auer. 7° phiſic.ꝙ maxime caſtitas eſt virtus deſeruiēs felicitati,ꝛ hoc declaraui alibi. ¶ Conſequenter autē:qm̃ (vt dicit auer.accipiens ab alijs expoſitoribus) ex perfecto intuitu primi intellectus cauſat amor intenſus in deũ:ꝓpter quod tũc felix ſpernit tpalia,ꝛ ſeruat ordinē nãlē:quo fit:vt hõ ita cõſueſcat in virtutibus moralib⁹:ꝙ total'r cadet queſtio ſenſuũ cũ rõne. Et ſic ratio remanebit dña oiuz v̾tutũ corpis.ꝛ qm̃ ꝯſueſcē in moribus eget tpe,vt 2° ethice tradit ariſtoteles:eo q: multis ꝑncipijs hõ obſiſtit:niſi ꝯſueſcat in his,vt 6° ethice. ſcr.bit ariſtoteles.ꝛ iõ dicit auer.ꝙ felicitas qualis optima,paruo tpe durat 12° meta^{ce}. ¶ His ergo ꝑſpicuũ ẽ: quonã pacto auer. poſſit ſeruare mores:tametſi opinat vnitatez intell's. Ego aũt in li° de intellectu demr̃aui ꝯ auer,qual'r ipſe non põt ſeruare mores,nec ꝑcepta ſapiētũ: vt videas. ¶ Jnqt ergo mõ ariſt. Aut pati qdē ſm cõem aliqd.i.analogã rõnē diuiſum eſt ꝑus:qm̃ intell's po^a quodãmõ intelligibilia eſt:ſz actu nihil anteq̃z intelligat:qõ exẽplo declarat.d. Opz aũt ſic:qõ qdē accidit itellectui:ſic tabule:i qua nihil actu eſt ſcriptũ. Et ſic pz ſolutio prime queſtionis.

Ca. 10.

Co.22.

Dubõ. Solõ.

Cõ.10.

Ca.14.

Cõ.38.

COMMENTARIVM.

Soluit has duas qõnes:ꝑ ꝑ^m,ꝛ dicit ꝙ intelligere eſt pati: nõ tamē corruptiue,ſed ſm cõez rõnē hoc eſt equiuoce,quia eſt pati ꝑfectiue.per hoc ad formã:cũ eni dicitur agēs ꝛ patiēs ꝯueniũt in mã:hoc verũ eſt de pati corruptiue: nõ autez de pati ꝑfectiue. Unñ dicit An pati qdē ſm cõe aliqd eſt ipm intelligere:nõ aũt ſm rõnē ꝓpriã,ꝛ vniuocã, ſed ſm rõnez cõez equocã:q: lz ſit pati:nõ tñ eſt pati corruptiue:ſed ꝑfectiue. Probat aũt hanc ſol'onē per ea: que ꝑus dixit, ꝛ ꝑ ꝓbat ꝙ ipz itelligere nõ eſt pati corruptiue ab obtis:vt Themiſti⁹ pulchre exponit, qa dcm̃ eſt ꝑus, ꝙ itellect⁹ nõ eſt ſimpl'r ipſa intelligibilia ꝑ idētitatē,vt Empeõ,ꝛ Democritus dixerũt,ſed eſt pura po^a ad illa, ꝛ actu nullũ eox,anteq̃z intelligat:ꝛ ſic nec ē ignis,nec lapis,nec aliqõ ens mãle,ꝙ ſi non eſt ens mãle,nõ poteſt corruptiue pati. Jntell's ergo corruptiue nõ patit:vt ꝓbatũ eſt. ¶ Unde dicit,dico intellectuz nõ pati corruptiue ab obtis,nec ipz intelligere eſſe paſſionē corrꝑptiuã:qm̃ dcm̃ eſt ꝑus, ꝙ intell's nõ eſt aliqõ corpus mãle,nec mãle qcq̃z:ſed potētia quodãmodo oia intelligibilia/dico quodãmõ,qa eſt ſba,ſed in potētia ad intellectiones rerum:cum nullum eorũ ſit actu anteq̃z itelligat: ꝛ ſic nec lapis, nec ignis,nec aliox aliqd, que ipſe intelligit q̃re cum ſit qd immãle,pati corruptiue nõ põt:ſed ipm intelligere erit paſſio q̃dam nõ corruptiua. Q: v̾o intell's patiat ab intelligibilibus ꝑfectiue:oſtēdit per exẽplũ tabule, vel libelli,in quo nihil ſcriptũ eſt. Unde dicit. Opz autē ſic/ſicut in tabula in qua nihil eſt actu ſcriptum intelligibilia in intellectu recipi.nam vt Themiſti⁹ inqt,ſicut in tabula lr̃aria in qua nihil ſcriptum eſt,cũ elemẽta lr̃aſq̃z in ea ſcripſeris,non patitur ab illis,ſed potius perficit: ita itell's nõ patitur,cũ intelligit,ſz perficit poti⁹,ꝓpterea addit Ariſt.qõ qdē accidit itellectui,q: itelligēdo nõ patit, ſed perficitur, cũ nihil prehabeat,qõ ab eo abijci poſſit ſucceſſu noue forme. Per hec ad formã ꝯcedo ꝙ intellectus intelligit, ꝛ ꝙ intelligendo patiatur ab obtis:nõ tñ ſequit eſſe mãm cõez intellectui ꝛ intelligibilibus:q: intelligere non corruptiue, ſz perfectiue eſt pati, hoc pacto expoſuerũt Themiſtius ꝛ Simplicius. ¶ Quo v̾o ad verba attinet,tabula grece eſt γραμματεῖον grãmatio/hoc ē tabula lr̃aria. Grãmation.n. lr̃aria tabula eſt.nã priſci papyri carentia in arborum corticibus ſcribebant: que dicebantur apud grecos grãmatia. Jãblicus v̾o per grãmation intellexit non chartulaz,ſz tabellam ſcriptam, in qua nihil actu apparet ſcriptum,ſed habitu. Eſt enim differentia inter chartaz ꝛ grammation/ q: charta nihil habet ſcripti:grãmation habet, ſed obſcure:ꝛ q̃ſi non perceptibile. Dicit aũt hec Jamblic⁹,vt conſiliaret Ariſtotelem, ꝛ Platonē. Plato enim voluit in intellectu puerox eſſe rerũ rõnes admodũ turbulētas, que poſtea procedēte etate eluceſcũt. Poſuit eniz de mēte Ariſtotelis intelligere noſtrũ eſſe reminiſci. quare ariſtoteles comparauit intellectuz non charte, ſed grammatio/vt innueret eum prehabere rerum notiones in obſcuro. Sed de his abunde ſuperius.

Argyr.

¶ Eſt ēt intelligibilis ꝛ ipſe:vt itelligibilia cũcta. Nã in hiſce qdē q̃ ſine mã ſunt:itelligēs ꝛ id qõ intelligit idē eſt.eteni idē eſt:cõtēplatiua ſciētia/ꝛ id qõ ita ſub ſcientia cadit.

T.c.15.

¶ Et ipſe aũt intelligibilis eſt vt intelligibilia. Jn his eni que quidez ſine materia ſunt: idem eſt intelligens:ꝛ qõ intelligitur. Sciētia enim ſpeculatiua:ꝛ ſcibile idem eſt.

Collectanea textus cõ^{ti}.15.

¶ Fuit.q.ſecũda:vtrum intellectus intelligat ꝑ quidditatez abſtractã ab eo,aut ꝑ eius eſſentiã. Et ſi ꝑ eſſentiã eius,ergo oia eſſent intell's. Et ſi ꝑ quidditatē,ergo eſſet intellectũ in potētia. Nũc ergo ſoluit qõnē hanc. ¶ Ubi,debes ſcire, ꝙ queſtio de intellectu:qũo intelligit,põt eſſe de intellectu per ſe,ꝛ de eo:vt continuus.ſi enim ſit de intellectu per ſe. Dicenduz ꝙ ſicut intelligũtur intellecta mãlia, intelligitur intellectus in ſe.intelligunt aũt intell'a mãlia ꝑ eẽntias eox ac quidditates,ꝛ intell's ēt intelligit ꝑ eſſentiam ꝓpriam ac quidditatē ꝓpriã.ſed hoc eſt diſcrimen. qm̃ intell's eſſentia eſt ſimpl'r itellectũ,ꝛ intell's.intellecta vero mãlia non ſunt intellectus. ¶ Amplius quidditas intell's eſt ſcitum ſcientia,ꝛ ſcitũ.intellecta aũt mãlia non ſunt intell's ꝛ ſciētie, ergo modus intelligēdi,quo ſe itelligit,ꝛ alia,vnus eſt, qm̃ ſe intelligit per eſſentiam, ꝛ alia per quidditates ꝛ eſſentias. ¶ Si autem loquimur de intellectu copulato,ille intelligit ſe intelligendo alia:ꝛ ſic intelligit ſe ꝑ eſſentias aliorum.eſt enim virtus ita ſublimis ꝙ eo intuitu:quo eſſentias aliorũ intuet,ꝛ quatuor ꝑſoluit problemata ſuiipſius,vt dixim⁹. ¶ Greci vident exponere lr̃am de intellectu primo modo. Auer.autē ſcõo modo. Jnquit Ariſt. Et ipſe aũt intelligibilis eſt:ſicut itelligibilia.ſm grecos:id eſt ꝑ eſſentiã eius, ſicut ꝛ alia ꝑ eſſentias eox ſm Auer.ſicut intelligibilia: id eſt eo intuitu,quo itelligit alia. ¶ Jn his quidē.] Differentia tñ eſt ſm expoſitionez grecox,ꝙ quidditas intellectus eſt ipſe intell's.ſed quidditas intellecti mãlis nõ. Et huius differentie (vt dicit Simplicius) reddit cauſam.d. Jn his qdem enim:que ſunt ſine mã/idē eſt/ꝛ qõ intelligitur: id eſt intellectũ,ꝛ intelligēs,verbi gr̃a,intelligentia lune eſt intellectũ ab intellectu noſtro.ꝛ in ſe quidã eſt intell's, ac ꝑ ſe intelligēs:eteniz ſciētia ſpeculatiua ꝛ ſcibile idez eſt.ꝛ intell's noſter ꝓpter hoc intelligit intellectũ lune per ſcientiaz,que eſt ſubſtãtia intellectus lune. Et ſic pz expoſitio grecorum. ¶ Et debes ſcire ſm Auer. ꝙ intelligibilia mãlia ꝯueniũt cũ intellectu,ꝛ differũt. Cõgruũt quidē,qm̃ ambo intelligiguntur ꝑ qdditatē aliam a re:cuius eſt quidditas.intellectus enim eſt potentia pura:vt copulat nobis,ꝛ qõ eſt potentia nõ intelligitur:niſi fiat in actu: nõ fit in actu,niſi ꝓut recipit quidditates aliox.ergo intell's intelligit ꝑ qdditatē aliam a ſe,quēadmodũ res mãles ꝑ quidditates alias ab indiuiduis. Differũt autē primo,qm̃ intell's nõ intelligit ꝑ intentionem:id eſt quidditatē abſtractam a ſe.qm̃ ipſe eſt ens ſeparatũ ex nã ſua,iõ ab eo non põt abſtrahi quidditas alia. Alia aũt entia,in qbus differunt indiuidua,ꝛ qdditates,intelliguntur ꝑ hoc:ꝙ qdditas ſeparat ab indiuiduo. Scõo differt,qm̃ itētio,ꝑ quã intell's itelligit ſe,eſt ſemꝑ in actu, ꝛ nũq̃z abſtrahibilis ab ipſo,qm̃ qdditas illa nõ eſt ipſius: niſi modo accñtali,ꝛ iõ illa qdditas eſt intellectus accñtal'r. Jntentio v̾o in alijs eſt intelligibilis in potētia,ꝛ ideo qñq̃z abſtrahit ab eis:ꝛ ſic intell's ſeu intellectuz actu. Ecce qũo vna met quidditas eſt intentio:qua cognoſcit indiuiduum alicuius rei,ꝛ cognoſcit intell's.reſpectu intell's dicitur abſtracta actu,qm̃ nunq̃z ab eo abſtrahit.reſpectu rei dr̃ i potentia abſtracta, qm̃ aliqñ fuit ab ea abſtracta. ¶ Ex his apud Auer.lr̃a nõ eſt exponēda:ſicut greci,ſed hoc pacto, intellectus intelligibilis eſt:ſicut intelligibilia.i.ꝑ hoc ꝙ intelligit intelligibilia,ꝛ nõ ꝑ eius eſſentiã. Probat Ariſt.ꝛ cõponit rõ ſic,oĩs ſubſtantia ſimpliciter ſine mã intelligit ſe per eius eſſentiã,ſed intellectus potentie nobis copulatus nõ eſt ſubſtãtia ſine mã:ſaltē intelligibili. ergo nõ intelligit ſe ꝑ eſſentiã ꝓpriam,ꝛ ꝑ cõſequēs intelligit ſe per eſſentiaz aliox. Secundo ſi intellectus intelligeret ſe per eſſentiam, tũc ſcia eēt ſcitũ in eo:qõ nõ eſt verũ niſi in ſubſtantijs pure abſtractis ab oĩ mã. Ecce qũo lr̃a eſt intelligēda alio modo ſm Auer.ꝛ tu lege cõmentum/q: manifeſtum eſt.

COMMENTARIVM.

Hic ſoluit ſcõam qõnē ſm Simplicij enũationem: vel tertiã,vt enumerat Philoponus. Sz de itellectu huius loci mihi nõ leuis fuit ſemꝑ difficultas. Auerroes enim dicit ſuo mõ,vt in collectaneis dictum eſt. Tñ iuxta grecox expõnes,ſic ordino textũ/ꝙ Ariſtoteles in hoc loco ſoluit qõnē quo ad materiã. Textu vero ſequēti querit obiter aliam qõnē/quã dimittit nobis inſolutaz. Demum 3° eandē ſoluit ſcõaz qõnē principalē quo ad formã. ¶ Pro intell'u ergo ſolutionis qõnis quo ad mãm/debes ſcire,vt Philoponus notauit,ꝙ intelligibilia ſunt duplicia, ꝛ que ſuapte natura ſunt intelligibilia, vt deus,ꝛ intelligētie) ꝛ q̃ ſunt intelligibilia potētia.ſ.q̃ ſuapte natura ſunt ſenſibilia,apprehenſione noſtra v̾o intelligibilia vt res mãles. Que intelligibilia ſuapte nã ſunt,ipſa eadē ſunt intellect⁹, ꝛ intelligibilia:q̃ v̾o ſunt intelligibilia potētia:ſuapte natura vero ſenſibilia:ſunt intelligibilia nõ intell's. Hanc ḡ ſolutionē ait,cũ dicit. Et ipſe aũt intell's intelligibilis eſt,vt ſuapte natura intelligibilia: ꝛ ſic ſicut ſuapte nã intelligibilia ſunt intell's,ꝛ intelligibilia/ſic intell's nr̃ eſt intellectus,ꝛ intelligibilis. Deinde ꝓbant hanc ꝯcl'onez,vcz.nr̃ intellectus eſt intell's,ꝛ intelligibilis,ꝛ dicit. Jn his enim que ſunt ſine mã/idē eſt intell's ſiue intelligēs,ꝛ qõ intelligit. Hãc exponit,ꝛ ꝓbat,cũ dicit. Scia enim ſpeculatiua in his que ſunt ſine mã,ꝛ ſcibile idē eſt. Modo in talibus intell's ſpeculatiuus eſt ſcia.ergo in talibus intell's ſpeculatiuus eſt ſcibile. Sumpſit enim ſciam pro ſciēte:in deo eniz ſcia ꝛ ſciēs idē eſt:ꝛ ſil'r in ſingulis intelligētijs.dico ſcia ſpeculatiua:q: in ſubſtãtijs imãlibus ꝑipatetici non poſuerũt practicã ſciaz. Pz ergo hec ꝓpõ,immãlia ſunt intell's ꝛ intelligibilia: tũc addo minorē,ſed intellectus noſter eſt immãlis hoc eſt ens ſine mã.ergo ipſe eſt intellectus,ꝛ intelligibilis:qõ fuit ſolutio ad materiã qõnis. Jn hunc modum,vt arbitror Themiſtius,Philoponus,ꝛ Simplicius expoſuerunt. Noſtri vero expoſitores nõ recte hunc locum interpretantur, nec Auer.recte expoſuit,vt pz in collectaneis.

Argyr.

¶ Sz cur nõ ſemꝑ intelligit:ꝯſiderãda eſt cã. Jn ijs aũt q̃ mãm habēt:vnũqõq̃z intelligibiliũ potētia eſt. Quare:illis qdē non inerit intell's.nã intell's taliũ: potentia ſine mã ē. ipſe aũt:intelligibilis rõnē ſubibit.

T.c.16.

¶ Cur aũt nõ ſemꝑ intelligat:cã conſiderãda eſt. Jn habētibus aũt mãm potētia ſolũ vnũquodq̃z eſt intelligibiliũ. Quare illis quidē nõ inerit intell's. ſine mã.n.potentia intell's eſt talium.illi aũt intelligibile ineſt.

Collectanea textus cõ^{ti}.16.

¶ Expoſitores greci conducũt tex.hũc modo eox,ſed melius vt auer.dicit ꝙ Ariſto.reddit cãm:cur intellecta rerũ mãlium nõ ſunt intell's intelligētes in ſuis naturis,ꝛ inqt. Non aũt ſemꝑ intelligēdi cã cõſiderãda eſt.i.ſz cur intell's potētie nõ ſemꝑ itelligit,cauſa ꝯſiderãda eſt,ꝛ ſup. cur res mãles intellecte nõ intelligunt,adhuc ꝯſideranda eſt cauſa. Rñdit ad ſcõm.d. Jn habētibus aũt mãz po^a ſolũ vnũqõq̃z

intelligibiliū eſt, quare quidē illis non fuerit intell's. Et tūc reddit cām cur intell's intell'it. d. Intell's taliū. n. eſt poª ſine mā. idē autē itell'ibile erit: ḡ intell's intelligit, ⁊ intelligiť, qꝛ ſolutus a mā. alia vero, qꝛ in mā, non ſic. ⁊ ita patet lr̃a. cur autē non ſemꝑ intelligat pȝ: ⁊ ideo tacuit ſol'. illaȝ.

Cõ. 16. **Et opȝ perſcrutari.** Proponit intētionē. d. Et opȝ ꝑſcrutari de cāſ: ꝑꝑ quā nō ſemꝑ ītelligit, ita ꝙ ītellecta ei⁹ ſint in ſe. ſ. ſimul intell's ⁊ intellecta. eſt ḡ itētio. ſ. querere cāȝ: quare q̄ddita tes rerū mālium nō intelligūt. ℭ Rñdet, ⁊ inqt. Et cā in hoc eſt, qꝛ id ex itellectis: qd̄ nō hȝ māȝ ſuū itellectū, eſt intell's in ſe, ⁊ ipſe ſemꝑ ītelligit, qd̄ autē hȝ māȝ, vnūqđqȝ intellectoꝝ eſt i ipſo in pª: ⁊ ideo res itellecte māles nō intelligūt. ℭ Et qd̄ diminuiť.] Ur. q. qm̄ Ari. diminutus eſt. duo. n. ſunt entiū gn̄a, que. ſ. intelligūt ſemꝑ, ⁊ que i ſe nunq̄ȝ ſunt intell's intelligētes. pōt ḡ qs ambigere, cur ſicut Ariſt. tradit cām ſcōi. ſ. quare ipſoꝝ entiū quedā nunq̄ȝ itelligūt, nō tradit cāȝ ꝑmi. ſ. cur quedā ſemꝑ itelligūt. ℭ Rñdet auer. ⁊ inquit. Et qd̄ diminuiť a ſmone itelligiť ꝑ ſuū oppoᵐ, ⁊ ꝑ hāc ꝑticulā [aūt] que notat diuiſionē. i. eſt nota aduerſatiua duoꝝ oppoſitoꝝ, ⁊. q. d. ⁊ cā in hoc eſt, qꝛ itell's eius qd̄ nō hȝ māȝ, eſt ſemꝑ ⁊ in actu: intellectū autē eius qd̄ hȝ mām, eſt in poª, ⁊ ſic pȝ qual'r illa ꝑticula [aūt] dat intelligere oppoᵐ eius: qd̄ dixit. ℭ Iſta igiť.] Declarat idem. d. Iſta igiť itellecta: ꝑpter h̄ qꝛ ſunt itellecta in poª, nō habēt intellectū. intell's. n. attribut⁹ iſtis, nō eſt niſi forme iſtoꝝ. i. q̄dditates, que ſunt intell's ꝑ accñs, qꝛ ſunt abſtracte a mā: ⁊ tū iſte forme reᵘ eoꝝ nō erūt intellecte in actu. i. nō cōprehenſe ab eis. i. cognite a ſemetipſis ꝑ eſſentias earū, neqȝ ꝑ eas erūt itellecta ⁊ in reᵘ illius: qd̄ abſtrahit ea a materijs ſuis, erunt intellecta in actu: adeo ꝙ ꝑ ea intell's potētie erit intelligēs, ⁊ illa ꝑ illā eandē intentionē erūt nō itelligētia. ⁊ hoc eſt cōplemētum ſermonis in diſſol'one ꝑdicte q̄ōnis quā replicat. d. Ille. n. ſermo coegit nos ad alterū duoꝝ, ſi intell's fuerit idē cū itellecto māli, in intellectu māli neceſſe eſt vt ſint alie res, que ſunt extra aīaȝ itelligētes: ſicut Plato ponit. Si v̄o ſit aliud: ita vt ſit itellectū ꝑ intētionē in eo, ita quidē ꝙ indigeat intellectu in eſſendo intellectū, h̄ ꝑcedit in finitū. ſoluit. q. Diſſol'o iſtius. q. eſt, qm̄ intentio: per quā intell's mālis ſit intell's in actu, eſt: qꝛ eſt intellectuȝ in actu. vult dicere q̄dditas alioꝝ: que in ſe reᵘ intell's potētie eſt intellectū in actu. intētio vero: ꝑ quā res, que ſunt extra animā ſunt entia intellecta, eſt: qꝛ ſunt intellecte in potētia, ⁊ ſi eſſent in actu, tūc eſſent intelligētes: vt ſcis.

Vtrū intell's poſſit ſe per eſſentiā ītelligē. Capite 22° ī fine. ℭ Circa finē huius capl'i: q̄riť ꝑ vtrū intell's poſſit ītelligere ſe ꝑ eſſentiā. Et arguiť ꝙ non: oē, qd̄ intelligit ſe ꝑ eſſentiā, eſt ſolutū a poª ſimpl'r. Hec maior eſt Themiſtij hic. ſed intellectus mālis nō eſt ſolutus a poª, imo eſt ipſa poª oium intelligibiliū. ḡ ⁊ c̄. ℭ Scōo: oē itelligēs ſe ꝑ eſſentiā, ſcia, ⁊ ſcitū, ⁊ ſciens, vnum ſunt: vt dicit Simplicius hic, ⁊ Themiſtius tangit. ſed (vt dicit Auer.) intellectus potētie ſcia, ⁊ ſcitū nō ſunt idē, ſed h̄ eſt quoddā impoſ'e, ergo vt prius. ℭ Amplius tertio ſi intell's mālis cōprehēderet ſe ꝑ eſſentiam, nō cōprehēderet aliqd̄ itellectoꝝ māliū. ꝯñs eſt cōtra expiētiā, ꝯñtiā ponit: q̄ſi ad verbū Auer. in. 36. cōmēto. d. qd̄ cōprehēdit minus ꝑfectū ex eis comprehēdētibus que ſunt nō admiſta māe, neceſſe eſt vt cōprehendat ꝑfectius, ⁊ nō ecōtrario. Ecce quō tenet ꝯña. ℭ Reſpondet expoſitor

Pō expoſitoris noui. nouus, ꝙ intell's vnica ſpē intelligibili numero intelligit obiecta extra, ⁊ ſui eſſentiā: diuerſis tñ actibus intelligendi. vide eū, ⁊ ſic ſm eū intell's non pōt ſe intelligere ꝑ eſſentiam. ℭ Sed hec poſitio multipl'r peccat. primo iſte actus intelligendi, quo intell's ſe intelligit, a quo cauſatur vel a ſpecie total'r, vel ab eius eēntia total'r, vel a cōgregato. nō ab eius eſſentia, qm̄. 9. metaᶜᵉ. ⁊ eſt in lr̃a opȝ intelligibile eſſe actū quēdā, mō intell's potētie non eſt actus: ſed pol's vocatus.

Cõ. 20. ℭ Amplius nō maior vis ꝯcurrit in ꝑductione actus intelligendi: q̄ȝ ſpēm intelligibilē. ḡ intell's potētie poſſet facere ſpēm itelligibilē: ⁊ ſic tolleť neceſſitas intell's agētis apud eos. ⁊ ꝑ idem pȝ, ꝙ nec pōt fieri ab vtroqȝ, qꝛ ſalteȝ opȝ vt eſſet in actu. oē. n. agēs ſiue totale, ſiue ꝑtiale eſt in actu: reᵘ eius, vt ꝯſtat. Etiā poſſet ꝑtial'r cāre ſpēȝ: qd̄ eſt deriſibile. nec a ſpē arguiť, qm̄ omne continens aliqd̄ in eſſe cognito, cōtinet id virtual'r. mō ſpēs nō ꝯtinet virtual'r intellectum. ℭ Amplius minus differt ſpēs lapidis a q̄dditate auri: q̄ȝ ab intellectu: ſȝ ſpēs lapidis nō pōt ꝑñtare q̄dditatē auri, ḡ nec itellectū. ℭ Amplius vnius nāe ē vna actio ac opatio: ſȝ ſpēs cauſat actū itelligēdi obm̄, ḡ pro tūc nō pōt cauſare actū intelligēdi intell'm. ℭ Iō al'r opȝ dicē, ꝙ intell's pōt ſe intelligere ꝑ eſſentiā ꝑpriaȝ: vt Simplicius, Themiſtius, ⁊ alij dicūt. Po° ꝑpi Amplius pōt ſe intelligere ꝑ itellecta alioꝝ: ſicut dictū. Primū ꝑbamus, oīs poⁿ potēs intelligere aliqd̄ ꝑꝑ aliquā rōnē, pōt itelligere qd̄cūqȝ hȝ illā rōnē ꝑfectiori modo. ſed intell's potētie pōt itelligere formas māles ꝑut ꝑticipant eſſe abſtracto. ergo ſe cuius eſſe eſt eſſential'r abſtractū. Et hec rō eſt Themiſtij cap. 51. ⁊ Auer. cōmēto. 36. ℭ Amplius ipſe eſt vnū itelligibiliū ꝑ eſſentiā, ergo ab aliquo itellectu intelligiť ꝑ eſſentiā. nō ab itellectu ſupiori, qꝛ tūc intell's inferior eſt forma ſupioris. ergo vel a ſe, vel nā egiſſet aliqd̄ ocioſum. ℭ Rurſum, oē ꝑpriū cuilibet intellectui cōpetit intellectui potētie. ſȝ dicit Auer. in epl'a felicitatis, ꝙ ꝑpriū eſt vnicuiqȝ itellectuū ſeꝑatoꝝ itelligē ſe ꝑ eēntiam. ḡ ⁊ c̄. ℭ Scōm ꝑbamus ex verbis Auer. hic ⁊ in cōmēto 8°, ⁊ Themiſtij, ⁊ Simplicij. Et pōt rōne declarari, oē intelligēs aliqua, que ſunt intell's ꝑ ſe vel accñs, intelligit itellectū ꝑ ſe vel accñs. ſȝ intell'us intelligit intell'a q̄ ſunt intell's ꝑ ſe, vel ꝑ accidēs. ergo ⁊ c̄. ℭ Pōt ergo dici ꝙ intellectus potētie pōt ꝯſiderari vno° : vt eſt infimū abſtractoꝝ nullo mō ad corpus ꝯuerſus: ⁊ ſic itelligit ſe ꝑ eēntiā ꝑpriā tm̄: ⁊ nō intellecta mālia. Alio mō vt eſt potētia intelligibilia cōtinuabilis, vel copulatus nobis: vt principiū intelligēdi: ⁊ ſic intelligit ſe intelligendo alia eſſe intellectus, vt diximus. ℭ Tunc ad primā dicendū ꝙ intell's vt intelligit ſe ꝑ eſſentiā ſoluiť a potentia ſimpl'r, qꝛ vt ſic nō eſt ſubm̄ intellectoꝝ. ℭ Ad ſcōam pȝ ꝙ minor eſt falſa primo mō: lȝ vera ſcōo modo. ℭ Ad 3ᵐ pȝ ſol'o. vt. n. intell's intelligit ſe per eſſentiam: nihil intelligit extra ſe, ſed vt eſt potentia.

ℭ Scōo ambigunt quidā quō intelligiť ꝙ in ſubſtantijs ſeparatis idem ſit ſcia ⁊ ſcitū ⁊ ſciens. ℭ Rñdent quidam ꝙ intellectus inferius exiſtens intelligit ſupiorē per eſſentiaȝ ſuperioris. modo ſuperior intellectus eſt ſcitū in ſe: attamē ſcientia intellectui inferiori, ⁊ intellectus in ſui natura, non ꝙ illa ſint vnū ex parte intellectus inferioris. Sed iſti ſunt reprobati ſuperius. ℭ Ideo opȝ dicere ꝙ dupl'r intellect⁹ ſuperior poteſt cōparari inferiori. vno modo: vt forma ſeu finis, ⁊ ſic poſitio iſtoꝝ vera eſt, ꝙ ſciens, ⁊ ſcientia, ⁊ ſcituȝ idem: qm̄ intellectus lune eſt ſciens, intellectus in ſe, ac intellectum reſpectu intellectus potentie ⁊ ſcientia illius: ⁊ ſic intellectus inferior intelligit ſuperiorē per ſcientiā, que eſt ſubſtantia ſuperioris. ℭ Alio modo poteſt conſiderari in ratione agentis, ⁊ ſic ſciens ſcituȝ ⁊ ſcientia ſunt eſſentia inferioris: vt iam diximus ⁊ tu conſidera. Quō in ſubſtantijs ſeparatis idē eſt ſcia ⁊ ſcitum.

COMMENTARIVM.

Ex his que dixit, exoritur dubitatio obiter: dictum eſt enim ꝙ itellectus noſter eſt intellectus ⁊ itelligibilis, etiā ꝙ ſit ſcientia ⁊ ſcibile, eo quia eſt ens ſine mā. Tunc oritur dubitatio: cur non ſemꝑ intelligat: videť. n. ꝙ debet ſemꝑ intelligere: cū ipſe ſit intellectus ⁊ intelligibile: ⁊ ipſe eſt ſcientia, ⁊ ſcibile. Hanc q̄ōnem omittit inſolutam: dicit. n. ꝙ cauſa conſiderāda eſt. ℭ Philoponus auteȝ dicit ſolutionē manifeſtā eſſe ex dictis. ℭ Simplicius vero obſcure loquēs ſoluit q̄ōnem hanc, ꝙ lȝ noſter intellectus ſit itelligibilis ⁊ ſciētia ⁊ ſcibile, non eſt eodē modo penitus, ſicut deus eſt intellectus ⁊ intelligibile, ſciētia ſcibile, nam deus ⁊ quelibet intelligētia eſt ſciētia ⁊ ſcibile ⁊ itelligibile, per eſſentiaȝ, ⁊ ita ſemꝑ in actu. Intell's autē nr̄ eſt ſciētia ⁊ ſcibilis, ⁊ ītelligibilis nō ꝑ eſſentiā, ſȝ itellectiōe alioꝝ, que ipſe itelligit, ⁊ ſcia rerū, quas ſcit. Intell's. n. nr̄, quo ē ens imāle, eſt intell's: quo v̄o eſt potētia oīa ītelligibilia vel habitu oīa ſcibilia, itelligit ſe itellectione, qua itelligit res māles, vt dictuȝ eſt: ⁊ eſt ſcia intētional'r, quo recipit ſcibilia intentionaliter. Et ſic nō ſemꝑ ſe intelligit. Subſtātie. n. ſeparate ſeipſas ꝑ eſſentiā intelligūt: ideo ſemꝑ actu ſe itelligūt. Noſter itellectus intelligit ſe mediātibus ſpeciebus, q̄bus intelligit ſenſibilia. nō. n. itellectus itelligiť ꝑ ꝑpriā ſpecieȝ ab ipſo abſtrahibilem: cū. n. non faciat ſpeciem ſui in ſenſu, nec faciet ſpēm in intellectu, intelligiť ergo ꝑ ſpecies alioꝝ. ℭ Sed dices quō per ſpēs alioꝝ intelligiť? ℭ Dicendū ꝙ (vt dictū eſt) itellectus itelligiť intelligēdo alia mālia: itelligendo. n. mālia, multas de illis conficit ꝑpōnes, ex quibus poterit de ipſo plura queſita ſcire: ⁊ plura ſibi attributa cognoſcere vt dictuȝ eſt. Tūc dico ꝙ intell's pōt ſe intelligere mediantibus ſpeciebus eoꝝ, que intelligit dupl'r: aut tanq̄ȝ medijs apprehēdendi nō apprehenſis: ⁊ ſic ſe intelligit per illas ſpēs remote, quatenus ſpēs ille repñtāt imediate ſua intelligibilia, quoruȝ ſunt: mediate vero omne illud, quod per illa intelligibilia intelligi pōt, ⁊ qꝛ intell's per illa intelligibilia intelligi pōt: ideo etiā remote repreſentāt itellectū, ⁊ ſic intellectus intelligiť ꝑ alioꝝ ſpecies tanq̄ȝ ꝑ media apprehendēdi nō apprehenſa. Aut intelligi pōt ꝑ ſpēs aliorū tanq̄ȝ ꝑ media apprehendendi apprehenſa. ⁊ ſic intelligit ſe cum conuertiť ad ſuā operationē, ⁊ ad ſpēs, que ſunt eius effectus: ſic eni apprehendendo illas ſpēs, vt effectus, mediante illarū apprehenſione apprehēdit multa de ſe. Patet ergo ꝙ nō ſemꝑ intelligit: lȝ ſit intell's, ⁊ intelligibilis, ſciētia ⁊ ſcibilis, qꝛ non eſt talis per eſſentiam: ſed mediante aliorū intellectione. Hec de dubitatione obiter occurrente. ℭ Tunc redit ad cōplendā ſol'onē ſcōe q̄ōnis: ⁊ ꝯtinuetur ſic textus. In his, que ſunt ſine mā intelligibile eſt intell's. Sed in habētibus materiā vnūquodqȝ intelligibilium eſt potentia ſolū inteligibile: ⁊ hac rōne nulli eoꝝ ineſt intell's. Lapis. n. eſt potētia intelligibilis, actu vero ſenſibilis: ideo nec eſt intellect⁹, nec ſibi formal'r intell's ineſt, quo ſeipſuȝ intelligat. Qꝛ v̄o his mālibus non inſit intellectus, quo ſe intelligāt: probat, cū dicit. Sine. n. mā intellectus apprehēſiuus taliuȝ potentia eſt, ac virtus, vt probatū eſt. Dictum eſt. n. ꝙ intell's eſt virtus imālis, ergo non pōt ineſſe intelligibilibus mālibus, vt lapidi vel ligno, quo lapis vel lignuȝ ſeipſum intelligat. Quia v̄o dixit mālibus intelligibilibus nō ineſſe intellectū: ſubſcribit, illi autē. ſ. itellectui humano ineſt intelligibile. ⁊ ſubiectiue, ⁊ obiectiue. Obiectiue q̄deȝ noſtro intellectui ineſt ipſum itelligibile. Subiectiue vero ſpēs ei ineſt eius, qd̄ intelligit. ℭ Ex his pȝ ſol'o ad formā ſcōe q̄ōnis ꝑncipalis. nā cōcedo ꝙ itellectus oīs eſt itelligibilis: nō tñ omne itelligibile eſt intell's. Oīs quideȝ intell's eſt intelligibilis: qꝛ ens ſiue mā. Non omne intelligibile eſt intell's: qꝛ non omne intelligibile eſt ſine mā. Cū v̄o dicebať, omne itelligibile itelligi eodē mō, pȝ ſol'o ꝙ hoc eſt falſuȝ. nā ſube penitus ſeparate intelligūtur ꝑ eſſentiā, res māles intelligunť ꝑ ſpēs, ⁊ vl'ia ab eis abſtracta. Noſter v̄o intellectus intelligitur intellectione alioꝝ. Hec expoſitio mihi videtur, vbi nolo ignores hunc locuȝ fuiſſe mihi difficillimum. Auer. autem nihil intelligit, vt patet.

Argyr. 5. **ℭ Cū autē in oī natura ſint quedā, quoꝝ alterū quidē vnicuiqȝ generi materies eſt, qd̄ id eſſe pȝ qd̄ ē potētia illa cūcta, alterū v̄o cā ē, ⁊ efficiēs oīa, nimiꝝ efficiēdo atqȝ agēdo talē ſubiens rōnē, q̄lē ars ꝯditione ad māȝ ſubit: neceſſe eſt ⁊ in aīa dr̄ias has eaſdē ieſſe.**

ℭ Quoniā autē ſicut in oī nā eſt aliquid: hoc quidē mā vnicuiqȝ generi: illud autē qd̄ potētia omnia illa: aliud autē cauſa ⁊ factiuū: quo eſt facere oīa: vt ars ad materiem paſſa eſt: neceſſe eſt ⁊ in aīa has eſſe differentias. T. c. 17. ὅ τι quoniā quod

ℭ Uult nūc tractare de itellectu agēte, ⁊ ꝑmo an ſit, ſcōo q̄d ſit. ꝑblema. n. an ſit ꝑcedit ꝑblema q̄d ſit. Probat aūt ipm̄ eſſe, ⁊ qꝛ ipſuȝ eē, ⁊ ipſuȝ eſſe ꝑtē aīe idē eſt: iō ꝑbat ipm̄ eē ꝑtē aīe: hoc aūt tacuit in intellectu potētie, qm̄ ipſaȝ eē manifeſtū eſt ꝑ ſe: ex ei⁹ ope, qd̄ in nobis ipſis expimur. ⁊ ſyll's cōponiť apud Simplicij mentē forte h̄ modo, in omni nā eſt aliq̄d loco māe, ⁊ aliq̄d tanq̄ȝ agēs ⁊ foꝛa, qd̄ exēplo de arte mōſtrat. ſȝ aīa eſt nā, ḡ i ea eſt aliq̄d loco māe, ⁊ aliq̄d loco foꝛe ⁊ agētis inqt. Qm̄ aūt ſicut in oī nā eſt aliq̄d, hoc quidē mā vnicuiqȝ gn̄e. Et exponit h̄. d. Hoc aūt eſt poª oīa illa. alterū autē cā ⁊ factiuū: qd̄ eſt potēs in faciēdo oīa: cuius probationē ponit exēplo. d. Ut ars ad mām ſuſtinuit. Tūc dedit ꝯcl'onem. d. Neceſſe eſt ⁊ in aīa has eſſe dr̄ias. tacuit aūt minorē, qꝛ pȝ. ℭ Sed dubitať, qm̄ arguo ſic, in oī nā ſunt illa duo. intell's: vt intell's nā: ḡ illa duo. ℭ Rñdet Simplicius, ꝙ intell's pōt 2ʳ capi. vno mō in ſe, ⁊ vt ꝑmanet in ſui nā, ⁊ ſic eſt ſuba tm̄, ⁊ nō nā. Alio mō: vt ꝑticipať a nobis, ⁊ vt ꝯuertiť ad nos: ⁊ ſic hȝ rōnē aīe, ⁊ nāe: qm̄ vt ſic eſt ꝑnᵐ intelligēdi ⁊ operādi. ḡ nā primo mō ꝯſiderať a metaphyſico: vt ipſe in de partibus dixit aīaliū. Scōo mō a nāli pho, vt dicit. Ecce reſponſum Simplicij, ⁊ ideo hec duo non ſunt differētie intellectus: ſed aīe noſtre: vt nā eſt. ℭ Amplius ſcōo dubitať vbicūqȝ ſunt mā, ⁊ agens differentie illius, id nouum eſt, ſed rationabilis anima, eterna. ℭ Reſpōdet Simplicius dicens, agere ac pati, ⁊ mā ⁊ efficiens, ꝑprie quidē in his, que in gn̄one, ſm ꝑportionē ⁊ in celeſtibus, ⁊ in noſtra aīa. mā ergo illa non abſolute, neqȝ qualis corꝑalis: ſed (vt ipſe inquit) genere: hoc eſt ſm proportionem. ℭ Rurſum: cur exēplificauit in arte reſpondet Simplicius. d. Et recte quidē agenti quidē artem: patienti vero māȝ aſſimilat: qm̄ ars ꝑprie eſt habitus aīe ſm rōneȝ effectiuus circa mālia. ℭ Hec ſunt que ex commento Simplicij hic excipiunť. Videť autē mihi, ꝙ expoſitio Simplicij nō recta ſit: qm̄ ſi maior intelligiť: vt ipſe inquit, addam hāc minorē, ſed mā eſt quedaȝ nā: ergo eſt dare in ea duas differētias. ſ. ꝑportionale māe, ⁊ ꝑportionale agenti: ⁊ ſic daretur mā agēs, ⁊ mā patiēs. ℭ Ideo Auer. in calce huius cōmēti vr̄ cōponere rōnē ſic, oē ens nāle eſt cōpoſitū ex mā, ⁊ agēte, vel forma, vel his ſilibus. aīa eſt ens nāle. ergo neceſſe eſt has duas dr̄ias repiri in aīa. Minor ꝑbať, qm̄ oē id, qd̄ ꝯſiderať a nāli, ē ens nāe, aīa ꝯſiderať a nāli. ḡ ⁊ c̄. ℭ Et videť ꝙ nec hec forma ſit bona: qm̄ ſi intelligit ꝑ ens nature id, qd̄ diſtinguiť cōtra ens ſm naturaȝ, ⁊ nām: tunc idem eſt ens nature, ⁊ cōpoſitū: ⁊ ſic peteret qd̄ in ꝑncipio, hoc enim querimus. ℭ Ideo aliter format Auer. intelligēdo per nām genus entiū, ⁊ non ens nature. Et cōponiť ſic, in oī gn̄e entiū gn̄abiliū ⁊ corruptibiliū eſt dare quoddam tanq̄ȝ mām, ⁊ quoddā tanq̄ȝ agens. ſed aīa eſt quoddaȝ genus entium gn̄abile ⁊ corruptibile: ſaltem ſm opationē. ḡ debēt dari tria. ſ. mā, agens, ⁊ factū. ⁊ hoc mō pōt hr̄e euidentiā hec rō: ⁊ ſic forte tȝ prima rō Auer. ſ. ꝑut reducitur ad hanc, ⁊ ſic pȝ vigor textus: ⁊ cōmenti.

Collectª tex. c. 17 Expō Simpl'.

Dubitō Rᶜ.

Dubitō Rᶜ.

Pria ex pō auer.

2ª expō

COMMENTARIVM.

In collectaneis abunde expōnem Simplicij, ⁊ dubitationes illi expōni ꝯtingētes declarauimus. Preterea. Expōnes Auer. et dilucidauimus: ideo illis omiſſis, videamus que alij: Themiſtij tñ expōnem omitto, qꝛ illa eſt concidens cum expōne prima Auer. ℭ Philiponus ergo hunc textū ſic cōtinuat, ꝙ cum egit de itellectu, qui ꝑtāte eſt: nūc agit de itellectu in actu, q

dr̃ agẽs: ⁊ dicit Ariſtotelẽ de ipſo querere decẽ. p̃m ꝙ itell's qui in actu agẽs eſt: faciat oia. Sc̃m ꝙ operet' ſui ſba, hoc eſt nõ prediſponẽdo materiã/in qua agit. Tertiũ ꝙ intell's qui in actu eſt, ſemꝑ ĩtelligat, ⁊ operet', vnq̃ꝗ ab opõne deſiſtat. Quartũ ꝙ intell's ille ſit aĩaſticus. Quintũ ꝙ ſit imortalis. Sextũ ꝙ ſit ſepabilis. Septimũ ꝙ aſſimilet' lumini ⁊ habitui. Octauũ ꝙ intell's ꝑtãte ab h̃ itellectu, qui actu eſt, differat tpe nõ ſubito. Nonũ ꝙ hic intell's obliuiſcat'. Decimũ ꝙ ꝑ phãtaſiã opet'. Hec ḡ ſunt, q̃ ipſi agẽti intellectui/qui in actu eſt, inſunt. ¶ Verũ q̃ſnã ſit hic itell's inter expoſitores grecos magna dr̃ia fuit: vt Philoponus narrauit. Alexãder opinat⁹ eſt hũc intellectũ, cui hec Ariſtoteles attribuit, eẽ deũ: quẽ ipſe appellat p̃mũ oĩuꝫ p̃n'm, ſiue intellectũ q extrinſecus eſt. ¶ Marinus auctor peripateticus inter bonos Ariſtotelis interpretes enũatus itellectũ i actu/de quo loq̇t' hic Ariſt. dixit nõ vnũ oĩuꝫ p̃n'm, ſꝫ demonicũ quẽdã aut angelicũ: aſſerit tñ itellectũ hũc nec eſſe noſtrũ, nec eẽ deũ. Quã opionẽ Cãdauẽſis ſb alijs v̄bis Auerrois attribuit: Auerroes enim (vt dicit Candauenſis) autumat agẽtẽ intellectũ eſſe poſt itellectiuã lune, ⁊ ſupra aĩaꝫ mortalẽ. Vtrũ v̄o hic ſit pars aĩe intellectiue, an ſit idẽ cũ itellectu potẽtie/ſupius diſputauimus. Auicẽ. ẽt hãc opinionẽ ſequit', qui poſuit cholcodeã. Themiſtius etiã, ⁊ alij cõplures: ſꝫ in mõ ponẽdi ſit dr̃ia. ¶ Plotinus vero aſſerit intellectũ in actu eſſe humanũ intellectũ ſemꝑ itelligẽtẽ. Mouet' aũt auc̃te Platonis, qui dixit aiam eſſe ſemꝑ mobilẽ: mõ ꝑ aiaꝫ Plotinus intellectũ, ⁊ ꝑ ſemꝑ mobilẽ ſemꝑ intelligẽtẽ expoſuit. ¶ Plutarchus v̄o cũ quo ↄcordat Philoponus dixit itellectũ in actu eẽ humanũ itellectũ: nõ. n. arbitrat' in nobis eſſe duplicẽ intellectũ, ſꝫ vnũ verũ, illũ dicit nõ ſemꝑ intelligentẽ/ſed interdũ intelligẽtem. De intellectu ergo in actu he q̃tuor opiones fuerũt apud grecos Ariſtotelis interpretes: ſꝫ an aliqua harũ ſit v̄a, in ꝓceſſu videbit'. non. n. pretermittemus motiua pro opionibus iſtoꝝ. ¶ Sed q̇d faciat in p̄ñti loco, manifeſtũ eſt, ꝙ velit probare in aia eſſe duas differẽtias, itellectũ in actu, qui agenti vel forme ſimilis eſt intellectũ potentia, qui eſt ſilis mãe. Sed quonã mõ ꝓcedat, nõ fuit mihi leue exponere. Videt' ergo mihi eum ꝓbare has duas differẽtias eſſe pnecesſarias ad opõnem intellectiuã: ⁊ vtitur argumento a ſimili in generatione nãli. Sumit. n. nãm pro nãli ḡnone: vt 2° phyſice auſcultatiõis ſumit', ⁊ animaꝫ pro aĩaſtica ac intellectuali ḡnone, que eſt intellectio: q̄ ſicut nã põt accipi pro ḡnone nãli: ita aĩa pro ḡnone intellectui, que eſt intellectio. Argumẽtat' ergo, q̄m ſicut in oĩ nã hoc eſt omni nãli ḡnone eſt aliq̇d/hoc quideꝫ mã/vnicuiq̄ꝫ generi eorũ, que generant'. ſ. cõis oibus, que generant' in illo genere: vt vna cõis mã oĩuꝫ eoꝝ que generant' in genere ignis, ⁊ vna cõis mã oĩum eorũ, que ḡnant' in ḡne hoium. Illud autẽ eſt, qđ eſt potẽtia oia illa, que generant' in illo ḡne: vt ſemen oliue oibus olius. Aliud cã ⁊ factiuũ, quo eſt facere oia illius ḡnis: vt ars ad mãm. ſ. lignũ paſſa eſt, hoc eſt, vt ars ſe hꝫ ad eius mãm: neceſſe eſt ⁊ in aia, hoc eſt in aĩaſtica ḡnone, que eſt intellectio, eſſe has differẽtias, quarum altera dicet' pars agens, altera pars, vt mã. ¶ Sed dices a pari in ſenſatiõe, que eſt aĩaſtica ḡnone. ¶ Dicendũ ꝙ bene datur. verũ illud agens eſt lumẽ, ⁊ ſenſus mã. Modo in aĩaſtica ḡnone que eſt intellectio: ita eſt. Eſt. n. lumẽ, qđ eſt intell'us in actu, ⁊ mã que eſt intellectus ꝑtãte. Cur v̄o hoc pacto expoſui, in collectaneis pꝫ ratio: nõ. n. põt alia expoſitio facilius his verbis cõuenire. Qꝛ ſi ꝑ naturam intelligat' ens nãle cõpoſitum ex mã ⁊ forma, vt Themiſtius exponit, ⁊ Simplicius pro parte, ⁊ Auerrois ĩn altera ſua expõne. Argumẽtũ deberet legi ꝑ locũ a ſimili, hoc pacto, ꝙ ſicut in omni ente nãli compoſito eſt mã ⁊ forma, ita in anima. que eſt ſimilis enti nãli, erit aliquid ſimile materie, ⁊ aliquid ſimile forme: ⁊ tunc non haberetur, ꝙ daret' intellectus in actu: qui eſt itellectus agẽs ſꝫm grecos/ſed intellectus, qui eſt forma. Põt defendi ꝙ idem eſt intell's qui eſt agẽs, ⁊ forma. dicit. n. Ariſtoteles [aliud cauſa ⁊ factiuum] vbi innuit cãm accipi pro forma: ⁊ ſic in aĩa eſt altera differẽtia, q̃ eſt agẽs ⁊ forma, altera po⁹ ⁊ vt mã. Verũ prior expoſitio facilior eſt, vt mihi vr̃.

Opiniones de agẽte intellectu.

¶ Atq̄ꝫ q̇dã eſt intellectus talis vt oĩa fiat: q̇dã talis vt oia agat atq̄ꝫ efficiat/q q̇dẽ vt habit⁹ ẽ q̇dã/⁊ ꝑinde ac lumẽ. nã ⁊ lumẽ: colores q ſũt potẽtia/actu colores q̇dã mõ facit. Argyr.

¶ Et eſt intellectus hic q̇dẽ talis: vt oia fiat. Ille vero: vt oia faciat: ſicut habitus quidã: quale eſt lumen. quodã. n. mõ ⁊ lumen facit potẽtia exiſtẽtes colores: actu colores. T. c. 18. ... quale quod.

¶ Cum terminauit problema an ſit: vult declarare quid, ⁊ q̄ oppoſita iuxta ſe poſita ſe exponũt, ideo exponit intellectum potẽtie, ⁊ inquit. Et eſt h⁹ quidẽ intell's, eo ꝙ oĩa ſit eiuſmodi: vt mã. Ad vltimũ. n. refert': ⁊ q̃uo vt mã declarauit, ꝙ oia ſit, hic v̄o dñ cũcta facit: vt habitus quidam, ⁊ vt lumen. quodã. n. mõ ⁊ lumen facit ꝑtãte exiſtẽtes colores actu colores. ¶ Debes ſcire, vt ex cõmẽto Simplicij excipi põt hic, ꝙ intell's agẽs põt comparari ad aĩaꝫ, ad intell'a mãlia, ⁊ ad intellectũ potẽtie, ⁊ ĩtelligibilia in ſimul. ſiq̇dem cõparet' ad aiaꝫ, ſic eſt habitus rõnẽ hñs, q̄m ita vnitur aĩe, ꝙ nõ põt ſeparari vel ſolui ab ea, cum ſtabil'r ei inſit. Si v̄o ad intell'a mãlia, ſic vt ars dr̃: ars. n. circa mãlia inſiſtit. Si aũt ad vtrũq̄ꝫ, hꝫ rõnẽ luminis: vt dicit Simplici⁹: q̄m quẽadmodũ lumen facit colores po⁸ viſibiles etiã actu viſiles, ⁊ oculũ ẽt diſponit: ita intell's agẽs po⁸ ĩtelligibilia fac̃ actu intellecta, ⁊ ĩtellectũ potẽtie diſponit: ⁊ ſic pꝫ totũ hoc. Collectanea textus cõ. 18.

Et cũ neceſſe. Aliter vꝫ Auer. l'ram exponere, ⁊ inquit. Et cũ neceſſe eſt inueniri in parte aĩe, que dr̃ intell's. i. rõnali aia has tres dr̃ias. vt in textu proximo diximus, neceſſe eſt: vt in eo ſit pars, que dicit' intellectus: ſꝫm ꝙ efficit' omne modo ſilitudinis. i. ſpiritaliter, ⁊ receptionis. i. cognitionis. Et ꝙ neceſſe eſt: vt in ea ſit ẽt ſc̃da pars, que dicit' intellectus, ſꝫm ꝙ facit iſtũ intellectũ q eſt i potentia intelligere oĩa in actu, ⁊ hic. ſ. vocatur intellectus ſpeculatiuus: qui ſit intell's potẽtie in actu, ⁊ quo intelligit oia: cuius cãm dicit. Cã. n. ꝓpter quã facit intell'm, qui eſt in potẽtia, intelligere oia in actu, nihil aliud eſt: niſi ꝙ ſit in actu. hoc. n. q̄ eſt in actu, eſt cã: vt intelligat omnia in actu. ꝙ ergo intellectu ſpeculatiuo intelligat oia probat', eo intelligit omnia, quo eſt actu omnia: ſed intellectu ſpeculatiuo eſt actu oĩa, ergo intellectu ſpeculatiuo intelligit oia. ¶ Et neceſſe eſt ꝙ in ea etiaꝫ ſit 3ª pars, que dr̃ intell's: ſꝫm ꝙ facit omne intellectũ in potentia eſſe intellectũ in actu, ⁊ hic vocat' intellectus agẽs: ⁊ ſic ſunt in aĩa tres differentie, quas oẽs tangit Ariſt. ſꝫm expõnem auer. ⁊ tu vide q̃uo differt a peripateticis expoſitorib⁹. ¶ Et q̄m l'ra arabice trãſlationis eſt diuerſa, vt intelligatur Auer. lege ipſam. [opꝫ igitur: vt in ea ſit intell's: qui eſt intell'us ſꝫm ꝙ efficitur oẽ] id eſt intell's potentie eſt pars anime que ſit oia [⁊ intellectus, qui eſt intell's. ſꝫm ꝙ facit ipſum intelligere oẽ] deſcribit intell'm in habitu, eſt eius deſcriptio h̃ ſꝫm auer. intell's in habitu, eſt ille: qui facit intelligere ipſuꝫ. ſ. intellectũ po', vel ipſuꝫ. ſ. hoieꝫ ex ſe ⁊ q̄n voluerit: cuius rõnẽ dicit auer. hec. n. eſt diffinitio habitus, vt hñs habitũ itelligat ꝑ ipſum id, qđ eſt ſibi proprium ex ſe ⁊ q̄n voluerit: abſq̄ꝫ eo ꝙ indigeat in hoc aliquo extrinſeco tanquã p̃n° actiuo req̇ſito ad h̃: vt exeat ad actũ. ¶ Quidam hic colligũt dari intellectuꝫ in habitu, ⁊ volunt illũ eſſe ſpeciẽ ꝓut ſupaddit qualitateꝫ firmitatis in itellectu, quidã ipſam ſpẽm firmã. ¶ Sed iſti ſunt erronei in doctrina auer. q̄m 3° ethice. Circa idem ſit habitus, ⁊ ꝑuatio, ⁊ paſſio, ſꝫ circa ĩtellectũ nõ põt fieri priuatio alicuius intelligilis. vt dixit Auer. ergo nec habitus. Cõ. 18. Coſ. 3.

¶ Sc̃do, omne ſũme ꝑfectibile ab aliqua forã habitum ſuſcipit ab illa: nullus. n. decet mãm habituari reſpectu forẽ. ſed intellectus eſt mã oĩa intelligibilia recipiẽs: vt dicit hic Auer. ergo vt prius. ¶ Ideo dõm: vt in libro de intellectu ſcribimus diffuſe, ꝙ intell's ſpeculatiuus eſt cõgregatuꝫ ex intellectis oĩuꝫ rerũ, ⁊ itell'u potẽtie: vnũ dico maiori vnione: q̄ꝫ mãe cũ forma. ⁊ hoc põt cõparari ad nos tribus modis. vno mõ ante ↄtinuationẽ: ⁊ ſic dr̃ itell's in potẽtia. alio mõ in hora ↄtinuatiõis: ⁊ ſic dr̃ in actu intell's. tertio mõ reſpectu memorie ⁊ ꝓuocationis ↄtinuationis: ⁊ ſic dr̃ in habitu. ḡ tota hec diſpoſitio accidit nobis: ⁊ ſic pꝫ hoc. Et q̄ꝫ eleganter dicit Auer. ꝙ ſi hoc ꝓnomen [ipſum] refert ly hoiem, tũc diffinitio eſt cõplanãda illo mõ: al'r non, vt notaret habitũ nõ eſſe re'' intell's potentie: ſꝫ re'' hois. ¶ Nõ. n. poſſumus.] His acceptis Auer. neceſſitatẽ intell's agentis ꝓbat. Et p̃ma rõ eſt in forã enthymematis: cui⁹ añs eſt vna copulatiua, ⁊ eſt, intell's nõ intell'it ſine intẽtiõibus imaginatis, neq̄ꝫ ſole intẽtiones imaginate mouẽt intell'ꝫ. ergo opꝫ ponere motorẽ aliũ ab his: qui faciat intentiones illas mouere actu intell'm: poſtq̄ꝫ erãt mouẽtes in po⁸. ¶ Primo ḡ ꝓbat p̃mã ptẽ. d. Non. n. poſſumus dicẽ ꝙ ꝓportio intell's agentis in aĩa ad intellectũ ḡnatuꝫ eſt ſicut ꝓportio artificij ad artificiatũ oibus modis. Et reddit cãꝫ. d. Ars. n. ĩponit formã in tota mã abſq̄ꝫ eo: ꝙ in mã ſit aliq̇d exñs de intentione forme, anteq̄ꝫ artificiũ fecerit eã: ⁊ nõ eſt ita in intellectu, q̄m ſi eſſet ita i itellectu: tunc hõ non indigeret ſenſu in cõprehẽdendo intelligibilia: imo nec imaginatiõe: imo itellecta ꝑuenirẽt in intellectũ mãlẽ: ab intellectu agẽte: abſq̄ꝫ eo ꝙ intell's mãlis indigeat aſpicẽ formas ſenſiles: ⁊ ſic hr̃ prima pars añtis. ¶ Neq̄ꝫ ẽt.] Conſtruit ſc̃dam, ⁊ inquit. Neq̄ꝫ ẽt poſſumus dicere ꝙ intentiões imaginate ſint ſole mouẽtes intellectũ mãlẽ, ⁊ ex̄hẽtes eũ de potẽtia in actuꝫ: q̄m ſi ita eſſet, tunc nulla dr̃ia eſſet inter v̄le, ⁊ indiuiduum. ↄñtia tꝫ: q̄ ſolo hoc differunt, q̄m v̄le põt mouere intell'm, indiuiduũ aũt non: ⁊ tunc intellectus eſſet de genere v̄tutũ imaginatiuarũ, q̄m obiectũ eſſet idem: ⁊ ſic pꝫ totum añs. ¶ Unde neceſſe eſt.] Dedit ⁊ nũc ↄñs. d. Unde neceſſe eſt in ponẽdo aliũ motorẽ eſſe qui facit eas mouere in actu intellectũ mãlẽ, qđ nihil aliud eſt q̄ꝫ facere eas itell'as in actu abſtrahẽdo eas a mã. ¶ Sed qs dicit Ariſt. cõparat intelligibilia ſenſibilibus. ſꝫ ad h̃ vt ſenſilia moueãt ſenſum, non ponit' ſenſus agens: ergo ad hoc vt intelligibilia moueant intellectũ, nõ opꝫ ponere intellectũ agentẽ: ideo interpoſuit bonũ verbũ. d. Cũ hoc ꝙ poſſumus ꝙ ꝓportio intẽtionũ imaginatarũ ad itellectũ mãlẽ eſt: ſicut ꝓportio ſenſiliũ ad ſenſus: vt Ariſto. poſt dicet: quaſi velit ꝙ tota illa ↄñtia eſt neceſſaria. ⁊ ſi Ariſt. cõparet itelligibilia ſenſilibus, q̄m nõ ſunt cõparatiões oibus modis intelligende vt dixi in libro de ſenſu agẽte. ¶ Et q̄ hec.] Perſoluit q̄õnẽ cõtra Ariſt. poſſet. n. quis dicẽ: cur Ariſt. tacuit rõnẽ hãc. Rñdit auer. ⁊ q̄ hec intẽtio agẽs ad ponẽdũ intellectũ agentẽ alium a mãli ⁊ a formis rerũ, quas intellectus mãlis cõprehendit, eſt ſilis intẽtioni: ꝓpter quã viſus indiget luce: tãetſi, neq̄ꝫ agens, neq̄ꝫ recipiens ſit lux, ↄtẽtus fuit in notificãdo hunc modũ ꝑ hoc exẽplũ: in quo virtute continet' hec ratio. Qđ declarat. d. ⁊ quaſi dicat, ⁊ modus qui coegit nos ad ponendũ intellectum agentẽ, idẽ eſt cũ modo: ꝑ quẽ indiget viſus luce: quẽadmoduꝫ. n. viſus non mouet' a coloribus: niſi q̄n colores fuerint in actu. ſ. viſiles, qđ nõ cõplet': niſi luce preſente, cũ ipſa ſit extrahens eas a potẽtia in actũ: ita etiam intentiones imaginate nõ mouẽt intellectũ mãlẽ: niſi q̄n fuerint itellecte in actu, qđ nõ ꝑficit' eis niſi aliquo p̄ñte, qđ ſit itellectus in actu. Ex his pꝫ qual'r: ſicut colores ſoli nõ mouent viſum, nec lux ſola, ita nec intẽtiones ſole mouẽt intellectũ, nec intell's agẽs ſolus: ⁊ ꝑ ↄñs habet' añs. ↄñtia autẽ manifeſta eſt per ſe. id ergo exemplũ continet illam rõneꝫ.

¶ Et fuit neceſſe.] Tangit ſc̃dam rõnẽ, cuicũq̄ꝫ attribuunt' opationes diuerſe diuerſoꝝ generũ, ei attribuuntur principia diuerſa diuerſoꝝ generũ: vt pꝫ. Tunc dedit minoreꝫ. d. Et fuit neceſſe attribuere has duas actiones in nobis aĩe. ſ. recipere intellectũ, ⁊ facere eũ: q̄ꝫuis agens ⁊ recipiẽs ſint ſubſtãtie eterne. eſt ergo minor, ſed aĩe rõnali attribuunt' facere, ⁊ recipere intellecta, que ſunt actiones diuerſorum generũ. ergo debent ei attribui virtutes ⁊ principia predicta. Minorẽ ꝓbat. d. Propter hoc ꝙ he due actiones ſunt redacte ad volũtatẽ noſtrã. ſ. extrahere intellecta, ⁊ intelligere ea. Et exponit hoꝝ vtrũq̄ꝫ. d. Abſtrahere. n. nihil aliud eſt: q̄ꝫ facere intentiones imaginatas in actu: poſtquaꝫ erant in potẽtia. intelligere autẽ nihil aliud eſt: q̄ꝫ recipe has intentiões: ⁊ ſic pꝫ minor. ¶ Cũ. n.] Tangit tertiam rõnẽ: cuius maior eſt, in oĩ tranſlatiõe de ḡne in genus, de ordine in ordinem, neceſſe eſt aliqđ agens transferẽs, ⁊ aliqđ recipiens tranſlatũ. hoc pꝫ in oibus, ⁊ maxime in ḡnone. Tunc dedit minorẽ. d. Cum enim inuenimus idẽ trãſferri in ſuo eẽ de ordine in ordinẽ. ſ. intentiones imaginatas de ꝑticulari ad v̄le, dedit ↄcl'onẽ. d. Diximus ꝙ neceſſe eſt vt hoc ſit a cauſa agẽte, ⁊ recipiẽte. recipiẽs igit' eſt intell's mãlis, ⁊ agens eſt efficiẽs. ¶ Et cũ inuenimus.] Tãgit quartã rõnẽ, ⁊ prio accepit maiorẽ. d. Et cũ inuenimus nos agere ꝑ has duas virtutes: cũ voluerimus: hec minor. Tũc accepit maiorẽ, ⁊ nihil agit niſi ꝑ ſuam formã. i. ⁊ oẽ agens agit: prout eſt in actu: ⁊ hec maior ↄcl'o erit, ⁊ ideo fuit nec̃e attribuere in nobis has duas virtutes ⁊c̃. ¶ Et intellectus.] Tãgit q̇ntam rõnẽ, cuius maior eſt, oĩs intell's, ꝓcedens in nobis intell'm potentie, eſt attributus aĩe nr̃e. accepit vim minoris. d. Et intell's: qui eſt abſtrahere ĩtellectũ, ⁊ creare euꝫ, nec̃e eſt, vt ꝓcedat in nobis intellectũ, q eſt recipe eũ: ⁊ ſic pꝫ minor, ⁊ ↄcl'o ſit vt prius. ¶ Et Alex.] Quis ambiget cur intell's: qui attribuit' nobis, nõ deſcriptus eſt ꝑ actionẽ: ſicut ꝑ paſſionem? Rñdet primo ſꝫm Alex. ⁊ inquit, ⁊ Alexã. dixit ꝙ rectius eſt ſcribere intellectũ: q eſt in nobis, ꝑ ſuã virtuteꝫ agentẽ: non ꝑ patientẽ. cũ paſſio ⁊ receptio cões ſint intellectui, ⁊ ſenſui, ⁊ oibus virtutibus diſtinctiuis. i. cognoſcitiuis. actio. n. eſt ꝓpria ei, ⁊ eſt melius: vt res deſcribat' ꝑ ſuã actionẽ. ¶ Al'r ſoluit, ⁊ inq̇t. Dico ẽt h̃ nõ eſſe nec̃e oĩ mõ: niſi h̃ nomen paſſio dicat' in eis mõ vniuoco. non. n. dr̃, niſi mõ equoco de perfectiua ⁊ corruptiua. ḡ facta diſtĩone diffiniet' hñ ꝑ paſſionẽ ꝑfectiuã, ⁊ v̄leꝫ: vt dictũ eſt. ¶ Et oia.] Ultimo tangit opiõnẽ Platonis, ⁊ inquit. Et oĩa dicta ab Ariſt. in hoc ſunt ita, ꝙ v̄lia nulluꝫ habent eſſe extra aiam: qđ intendit Plato. ꝙ ſi ita eſſet nõ indigeret ponere intellectũ agentẽ, imo nec intellectũ potẽtie: ⁊ ideo videmus Platonẽ nullũ facere librũ de intellectu agẽte, ⁊ intellectu po', q̄m ſꝫm ipſum intellecta: ſunt eterna in ſuis naturis.

COMMENTARIVM.

Propoſuit decẽ dicere de intellectu agẽte: vt Philoponus enumerauit. At nunc videt' duo de ipſo dicere eoꝝ, que Philoponus capitulauit: p̃m. ſ. ⁊ 7m. primũ ḡ eoꝝ eſt, ꝙ intell's in actu faciat oĩa. 7m fuit, ꝙ intell's in actu ſilis ſit habitui ac lumini. Primũ ḡ tangit ꝑ oppo'm ad intellectũ ꝑtãte, cũ dicit. Et eſt intell's hic q̇dẽ talis, vt aĩa ꝑ ipſum oia fiat, vel vt ipſemet intell'us oia fiat. Ille vero eſt alius intell'us, vt aĩa ꝑ ipſum oia faciat, vel vt ipſemet oia faciat. p̃mũ ḡ agẽti intellectui attributũ eſt, ꝙ ipſe faciat oia, vel vt ſit quo aĩa faciat oia. 7m eidẽ ĩtellectui attributũ eſt, ꝙ intell's agẽs eſt vt habitus, ⁊ vt lumẽ, cui⁹ cãm affert, q̄: ſicut lumẽ facit po⁸ exñtes colores, actu colores ſic agens intell's facit po⁸ exñtia itelligibilia actu intelligibilia. Legit aũt Philoponus textũ copulatiue cũ dicit. Et eſt hic intell's ſicut quidã habit⁹, ⁊ ſicut lumẽ: cui⁹ cãm aſſerit, cũ dicit. Quodã. n. modo ⁊ lumen facit po⁸ exñtes colores actu colores, ⁊ hic intell's facit po⁸ exñtia intelligibilia actu intelligibilia. Hec ḡ duo de intellectu tradit: qui

Quõ Philopon⁹ legit v̄ba.

eſt in actu:quoꝝ ꝓmū erat enumeratū a Philopono:⁊ 2^m fuit 7^m. Cōſiderās aūt hec Philoponus voluit ꝓmū hoꝝ facē pro opione Alexandri:q2 ſi itellectus in actu oia facit, nihil facit oia, niſi ꝓma cā:⁊ iō vī Ariſtotelē velle intellectū agentē eē deū. Scōm vr̄ facē pro opione Marini:nā ſi hic itellectus eſt ſilis lumini, nō vī eſſe de⁹, q eſt lux illumināſ, nec vī eſſe nr̄ itellectus, qui eſt illuminatus, q2 igit̄ lumē eſt mediū lucis illuminantis, ⁊ diaphani illuminati, vr̄ ꝙ hic intell's ſit mediū dei illuminātis, ⁊ intell's noſtri illuminati. Preterea. habitus eſt medius iter purā potētiā ⁊ purum actū. Cū igit̄ hic itell's ſit, vt habitus, nō vr̄ eſſe de⁹, qui eſt pura actio, nec nr̄ itell's, q eſt pura po^a, erit ergo qd mediū inter deū/⁊ nr̄m itellectū:⁊ ita erit intellectus demonicus vel angelicus, vt Marinus ⁊ alij dixerunt. ❡ Pōt autē hic textus al'r legi, vt Simplicius vī, ꝙ cū Ariſtoteles terminauit qōnem an ſit intell's agens, nunc qd ille ſit, exponit, ⁊ vult ꝙ ſi ille, q oia facit: mō quo ꝫ intell's ptāte eſt ille, qui oia fit, ⁊ h̄ inqt. Ille vō eſt intell's, vt oia facit, ⁊ nō intelligit p oia tam mālia q̄ȝ imālia. non.n. intell's agens facit ſubas imāles: ſunt.n. ille ſuapte natura itelligibiles: ſed p oia itelligit, oia ſenſibilia: itellectus.n. facit oia ſenſibilia: q2 vō aliqs poſſet credere eū facere oia ſenſibilia real'r: vt Alexan. intellexit, ad tollēdū h̄ ſubdit, facit oia dico ſicut habitus, qō eſt lumen/facit colores. nō.n. habitus qō eſt lumē, facit ſimpliciter colores, ſed colores facit quodā mō actu, q2 facit vt colores qui ptāte pn̄t mouere viſum, actu moueant: ita intell's nō facit ſimpl'r ſenſibilia: ſed facit, vt ſenſibilia q̄ pn̄t mouere intellectum ptāte/actu moueant. Ergo intell's polis ſit oia ſenſibilia non p identitatē, vt Empe. ⁊ Demo. dixerūt. Sed intētional'r p receptionē, agens vō facit oia ſenſibilia, vt actu moueant intellectū ptāte. ❡ Quo vō ad verba attinet, in antiqs trāſlationibus verba hec copulatiue legunt̄, h̄ pacto[⁊ ſicut habitus, quidā, ⁊ ſicut lumē:] qō Philoponus habebat, ⁊ Simplicius. Ideo dicit Simplicius, ꝙ intell's agens pōt cōparari ad ſenſibilia, ⁊ ſic comparat̄ ad ea, vt ars ad ſuam mām: vt Ariſto. dixit. Aut ad intellectum polēm, ⁊ ſic cōparat̄, vt habitus ſiue forma: vt dicemus. Si ad vtraq; h̄ eſt ⁊ ad intellectū mālē, ⁊ ad res māles inſimul, ſic eſt vt lumē. Diſponit.n. lumē diaphanū, ⁊ in diſponēdo diaphanum, facit, vt colores actu illud moueant, vt poſtea dicet̄. In codicibus vero grecis, quos nos habemus verba legunt̄ ſic, ὡς ἕξις τίς οἷον τὸ φῶς, hoc eſt, vt habitus quidam, qō eſt lumen οἷον, ion.n. q̄ncq; ſonat qō, vel quale, ⁊ vbi ſic itelligit̄, Ariſtoteles, vt dixi, remouet dubiū, q2 ſi intellectus agens oia facit, ergo eſt prima cā. Propterea dicit, dico ꝙ intellectus agens oia ſenſibilia facit, vt habitus, qō eſt lumen facit colores: non enim facit colores ſimpl'r, ſed quodā modo: facit.n. vt agant, qui nō agebant. ❡ Aiaduerte tn̄, vt recte Expoſitor attēdit ꝙ intell's agēs eſt vt habitus nō ſumendo habitū pro diſpōne fixa genita ex frequētatis actib⁹: ſȝ ſumēdo habitū quodā medio iter purū actū ⁊ purā potētiā, h̄ pacto actus ꝓmus dici pōt habitus. Unde intell's ipſe agens eſt habitus intell's ptāte: lumen vō habit⁹ diaphani. ❡ Auer. vō ob malas tranſlationes, quas habebat, p habitū, intellectū ſpeculatiuum intelligit: q2 illo habito hō intelligit ex ſe, ⁊ qn̄ voluerit. Fallitur autē Auer. q2 verba non legunt̄ copulatiue ſicut ſua verba habent̄: ideo Ariſtoteles ſolū de duobus intellectibus loqtur. ſ. de poſſibili, ⁊ agente non autē de intellectu ſpeculatiuo: vt legenti verba greca, ⁊ grecos expoſitores patet.

Ali⁹ modus legēdi h̄ ba.

❡ Sed de neceſſitate intellectus agētis magna.q. eſt Auer. pn̄ti cōmēto: qnq; rōnibus illius necitatē ꝓbare eniſus eſt: ſed an demonſtrent ⁊ qd demonſtrent poſterius dicemus. ❡ Durādus vir doctiſſimus refellens Thome pōnem de necitate itellect⁹ agētis/ſic argumētat̄ breuib⁹: ſi itellectus agens eſt necius/aut eſt necius ad agēdū aliquid in phantaſmatib⁹/aut ad agēdū aliqd in itellectu poli nō ad agendū aliqd in phantaſmatibus: qm̄ vel in phantaſmatibus ipſis ageret iprimēdo/vel exhēdo. Non qdē iprimēdo: q2 qcqd iprimeret in eis/eſſet aliqd māle: receptū.n. eſt de nā eius, qō recipit: cū ḡ phātaſmata eſſent mālia qō in illis reciperet̄/eſſet māle: qre mediāte illo adhuc phantaſmata agere nō poſſent in itellectū polē: q eſt imālis. ❡ Preterea. Illō qō iprimeret itellectus agēs eēt rō agēdi in itellectu polē: nō.n. de ſe agere pn̄t phātaſmata in itellectū: ſed rō agendi illoꝝ in itellectū/eēt illud ipreſſū in eis: ḡ illud. qō agerent phātaſmata in intell'm polēm, ſiue ſit ſpēs itelligibilis, ſiue actus itelligēdi: poti⁹ repn̄taret illud in phātaſmatibus impreſſum/q̄ȝ phātaſmata: ⁊ ſic poti⁹ intelligeret̄ virt⁹ illa/q̄ȝ phātaſma. ❡ Preterea. Intelligētia nō pt imediate aliquid iprimē i mā: ḡ lōge min⁹ intell's agēs aliqd i phātaſmatib⁹ eſt.n. phātaſma qd corpeū/⁊ māle. ❡ Preterea. Rōni diſſonū vr̄, vt aliqō agēs poti⁹ pri⁹ agat i alienū paſſū/q̄ȝ in ppriū: ḡ intell's agēs nō ꝓus in phātaſma aget, q̄ȝ in intell'm polē: q ē ppriū paſſū. Intell's ḡ agēs nō eſt necius ad imprimēdū i phātaſmatib⁹. ❡ Qz vō nec ad abſtrahēdū, probat, q2 abſtractio, q̄ in phātaſmata agēt abſtrahēdo/vel eēt realis/vel rōnis. nō realis: oīs.n. ſepatio realis/vel ē corpis a corpe/vel fōꝛe a ſubto/vel fōꝛe a mā: hec aūt ſepatio eſſe nō pōt corpis a corpe, veluti lapidis a cumulo, vt pſpicuū eſt oib⁹: nec fōꝛe a phātaſmatib⁹: alioqn migraret aliq̄ forma de ſubto i ſubȝ: nec fōꝛe a mā: q2 hec abſtractio eēt eductio fōꝛe de po^a māe: qō eſt ridiculū. hec ḡ abſtractio realis nō eſt. Qz aūt nō ſit rōnis pȝ. hec.n. poti⁹ ad intell'm polēm ptineret: vt 2° phice auſcultatōis pȝ. Sic igit̄ pȝ intellectū agētē nō agere in phātaſmatib⁹. ❡ Qz vō nō agat in intellectū polē: pbat/q2 vel agēt ſine ꝯcurſu phātaſmatū: ⁊ ſic phātaſmata nō cōpararent̄ itellectui poli, vt ſenſibilia ſenſui, cui⁹ oppo^m Ariſto. aſſerit. Propter hāc.n. ſilitudinem Ariſt. voluit itelligē eē pati ab itelligibilib⁹. Aut agēt vna cū phātaſmate, ita vt ex ipſo, ⁊ phātaſmate fiat vnū agens totale: ⁊ h̄ nō, q2 mō effect⁹ potius phātaſmati aſſimilaret̄ q̄ȝ intell'ui agēti. Semp.n. effect⁹ aſſimilat̄ agēti pticulari, vt hō genit⁹ hoi, ⁊ nō ſoli: lȝ ſit vtriuſq; effect⁹. Ex his Durandus vir doctiſſimus refutauit neceſſitatē itell's agentis.

De necitate itellectus agētis. Que Durā.

Qz itell's agēs nō ſit neci⁹ ad iprimēdū.

Qz nō ſit neci⁹ ad abſtrahendū.

Qz nō ſit neci⁹ ad agēdū i intellu poli.

❡ Uerū aiaduerte ꝙ intell's agēs pōt 2^r intelligi eē neci⁹, aut tanq̄ȝ aliqd aīe nr̄e, aut tanq̄ȝ aliqd ſine quo nos intelligere nō poſſum⁹, ſiue ſit aliqd aīe nr̄e, ſiue ſit de⁹, ſiue aliud qcq̄ȝ ſepatū. Si intelligat Durādus intell'm agentē nō eſſe neciū, vt aliqd aīe nr̄e, ſua opio pbabil'r defendi pōt: lȝ ſit falſa. At ſi itelligat pro nr̄a itellectiōe nullū itellectū agētē eſſe neciū nec in ſe, nec vt aliqd aīe nr̄e: ei⁹ opio, nec eſt va, nec defendi pōt. De necitate ḡ intell's agētis dico ꝙ ad nr̄ȝ itelligē necio reqrit̄ aliq̄ virt⁹ itellectiua actiua: ſine q̄ itelligere nr̄m fieri nō poſſet, q̄ p nūc ſit deus: nō tn̄ reqrit̄ vt illa ſit aliqd aīe nr̄e, dico pro nūc ꝙ ſit de⁹, pp grecoꝝ diuerſas opiones de ipſo intellectu agēte: vt narrauit Philoponus. Probo, ad h̄/vt aīa nr̄a itelligat/reqrit̄ ſpēs itelligibilis q̄ eſt in eēndo ſingularis, ⁊ in repn̄tādo vlīs. h̄ eſt, requirit ſpēm in ſe receptā, que hēat duos gradus, alterū vl'ez/q̄ ſit rei vl'r repn̄tatiua: alterū ſingularē/q̄ in eēndo ſit ſingularis: mō ad huius ſpēi pductionē ꝭm gradū/q̄ illa eſt ſingularis, ſufficit phātaſma, ad illius pductionē: ſȝ gradū/quo illa ē vlīs, ſufficit itell's diuin⁹, vel alius extern⁹/q vt itell's agēs/efficit vt illa ſpēs ꝭm repn̄tationē ſit vlīs. ḡ pro intelligere nr̄o necio reqrit̄ aliqs intell's/vtpote ſaltem diuinus/quo ſpēs ſit in nr̄a aīa aliter repn̄tatiua: ḡ necius eſt intell's agēs qcūq; ſit ille: ⁊ p ꝯn̄s nō necius eſt intell'us agēs, q ſit aliqd aīe nr̄e, cū ad intelligē nr̄m ſufficiat ſpēs, q̄ ꝭm vnum gradū, eſt vl'r repn̄tatiua/ꝭm alium eſt ſingularis: ad quos ſufficiūt lz reqrunt̄/deus/vt intell's, ⁊ phātaſma vt motor pticularis.

Declaratio necitatis intellectus agētis.

❡ Et tenendo h̄ rōnes Auer. facile delent̄, que in cōmēto ſunt poſite. nō.n. pbāt intell'm agentē eſſe aliqd aīe nr̄e, ſȝ ſi qd pbāt, eſt ꝙ intell's agēs necius ē pro intelligere nr̄o, ſiue ille ſit deus, ſiue qōuis aliud: mō vtute illius ſpēs ſit vlīs ꝭm repn̄tationē.

Solutio rōnum Auer.

❡ Pria ḡ rō pbat ꝙ nec ſola phātaſmata ſufficiūt ad intelligē nr̄ȝ, qm̄ illa nō ꝯcurrūt ad ſpēȝ itelligibilē agēdā niſi ꝭm gradū ſingularitatis: nec ſufficit intell's mālis: nō.n. ſola eius vtute recipet ſpēȝ vl'r/niſi eēt lumē intell's diuini: ḡ pbat eē neciū diuinū itell'm/vtute cuius itell's nr̄ recipiat ſpēȝ vl'r. ❡ Scōa rō friuola ē: nō.n. video q̄ ſint iſte dicte opōnes aīe nr̄e attribute diuerſe: ſi.n. p facē itellecta/intelligit efficē ſpēȝ ſingularē i eēndo/⁊ vl'eȝ in repn̄tādo/⁊ p recipē itelligit ſubijci illi ſpēi ſic facte/veꝝ dicit: tn̄ ad pductionē ſpēi ſufficiūt/phantaſma/⁊ deus/vt itell's ē. Ad receptionē vō illius ſpēi ſufficit itell's mālis: ḡ ex iſta duplici opatiōe quā expimur in nobis, non arguitur intell's agēs aliqd aīe nr̄e. ❡ Tertia vō nihil eſt: nā ſi auer. intelligit p trāſferre de ordine i ordinē/mutare rē de eē pticulari/ad eē vl'e, falſum eſt ipſum itelligibile ſic mutari: qm̄ res, ⁊ anteq̄ȝ itelligat̄, ⁊ poſtq̄ȝ itelligit̄/ſemp eadē eſt: at ſi intēdat rē trāſferri de ordie in ordinē, q2 mutat̄ ꝭm cognē: ſic res māles mutant̄/trāſferūturq;, q̄tenus prius cognoſcebant̄ pticul'r poſtea vl'r: ⁊ h̄ eſt verū. ꝓus.n. cognoſcebant̄ pticul'r p ſenſū poſtea p itell'm vl'r. Uerū ad iſtā eoꝝ vl'eȝ apprehēſionē/ſufficit de⁹, vt intell's/⁊ phātaſma, vt motor. nō ḡ ob hāc trāſlationē opȝ ponē aliqd aīe nr̄e/quo mutet̄ hec apprehēſio, vel itelligētia abſtrahi ē i aīa hr̄e eē apprehēſum vl'e ac immāle, in re aūt hr̄e eē ſingulare ac māle: mō ad h̄ ſufficit deus, ⁊ phātaſma vt dictū eſt. ❡ Quarta rō ēt delet̄: nā ſi itelligit auer. nos experiri duas opōnes. ſ. efficē ſpēȝ, que ꝭm alterū gradū ē vlīs, ꝭm alterū eſt ſingularis: ⁊ recipē illā ſpēȝ, recte Auer. ait. ſȝ ex his nō ſeqtur intell'ȝ agētē eē dabilē tanq̄ȝ aliqd aīe nr̄e, cum ad pductionē illius ſpēi ſufficiāt/de⁹, vt intell's ⁊ phātaſma: vt motor ptic'laris. At ſi velit itelligē p illas duas opōnes vȝ, efficē ipſa vlīa q̄, prius erāt ſingularia, ⁊ illa ſic effecta recipe: fl'm ſupponit. ❡ Quinta vō di ex pte elicit̄: nā intell's agēs p̄cedit itell'm patiētē ꝭm nāȝ, ⁊ cognē: nō autē gn̄one: ita vt i aīa nr̄a ꝓus fiat agēs itell's, deinde polis. nā intell's agēs, cū nihil ſit aīe nr̄e, in ea non ſit, nec ꝓus, nec poſterius.

❡ Aiaduerte, ꝙ ſi qs vellet poſſet defendē ſola phātaſmata ſufficē ad nr̄m intelligē nullo, vȝ, ꝯcurrēte ad illud, vt itell'u agēte, niſi deus ꝯcurrat nō p ſpālē influxū/atq; rōnē: ſȝ ſolū p vl'eȝ influxū, atq; rōnē gn̄alē: q̄ ꝯcurrit ad oēȝ actionē, vel opōnē. Nam phātaſma pt ꝯſiderari re^u ſingularis, a quo efficit̄, ⁊ pt cōſiderari re^u nāe cōis in illo ſingl'ari repte, que eſt rō agēdi in itellectū. Si ꝯſiderat̄ effect⁹ rei ſingularis: ſic agit i itell'm ſpēȝ itelligibilē ꝭm gradū ſingularē. Sin aūt vt effect⁹ nāe cōis, ſic agit illā ꝭm gradum vl'eȝ ꝭm quē i itellectu recepta repn̄tat nāȝ cōem/vtute cuius eſt pducta a phātaſmate: ⁊ ſic nō reqrit̄, nec de⁹, nec agēs intell's aliquo mō: vt p ſpālē influxū dicat̄ intell's agēs.

Alia via 21°.

❡ Tertio pōt defendi nos poſſe intelligē ſine ꝯcurſu alicuius intell's agētis, imaginando, vt Thomas inqt, in cōmentarijs ſuis ꝑ meta^ce. ꝙ ſpēs itelligibilis, q̄ itell's rē mālē itelligit/hȝ duos gradus, vt diximus vl'eȝ in repn̄tādo, ⁊ ſingularē in eēndo: gradū ſingularē hȝ a phātaſmate, e quo pducta ē. vl'eȝ vō ab itellectu poli, in q̄ illa recipit̄. Et hui⁹ cāȝ ex eo aſſignat, q2 oē qō eſt in aliq̄ ē p modū ei⁹, i q̄ eſt: qō ēt Auer. accepit i h̄ 3° nō ſemel: qre gradū vl'em hēbit ſpēs ab ipſo itell'u in quo ipſa recipit̄: q cū ſit abſq; mā, ⁊ pn̄tia māe, ⁊ cōditiōib⁹ māe, facit vt ſpēs que ꝭm eſſe eſt ſingularis, vl'r rē repn̄tet. Ex his ſequit̄ ꝙ lȝ itell's qō itelligit, in re ſit: nō tn̄ opȝ eodē mō rē, quā intelligit, eſſe in re, vt repn̄tat̄ ipſi intellectui. intell's.n. intelligit mathematica, nō cointelligēdo ſenſibilia: ⁊ vlīa nō cointellectis pticularibus, ⁊ tn̄ nec mathematica: ſunt preter ſenſibilia. nec vlīa preter ſingularia. videmus.n. viſum pcipere colorē ſine ſaporē: ⁊ tn̄ in re ſimul ſunt. nulla ergo videt̄ neceſſitas ponēdi itellectū agentē/nec vt ptē aīe nr̄e: nec deuȝ vt ſpāli influxu cōcurrentē ad ipſum intelligere, nec aliq̄ aliud: cū ad noſtrū intelligere ſufficiāt intell's polis, ⁊ phantaſma.

Tertia via. Lectione 8ª

Cōmēti 4.7.5.

❡ Ex his appet rōnē expoſitoris noſtri qua probat neceſſitatē itellectus agētis hic, nō multū cogere. argumentat̄.n. ſi intell's agēs nō eēt aliqd aīe nr̄e: imo ſi nō eēt aliqd hois: hō nō eſſet a nā ſufficiēter inſtitutus: carere.n. principijs, qbus poſſet ſuā opōnē cōplere, que eſt intelligere: nā hec (vt ait) cōpleri nō pōt, niſi p intellectū agentē, ⁊ polem. Ecce ꝙ ſupponit falſum: nā intelligere ipſuȝ cōpleri pōt p ſola phantaſmata, ⁊ intellectū poſſibilē, vt ipſemet inquit primo meta^ce. ſufficit.n. aīe nr̄e ſi dȝ intelligere, vt aſſimilet̄ ipſi intelligibili, pōt aūt ꝑfecte illi aſſimilari ſi ſpēm receperit, que ſit/⁊ vlīs/⁊ ſingularis, vt diximus. mō ad pductionem talis ſpēi nulla vr̄ neceſſitas, niſi intellectus recipiētis vl'r, ⁊ phantaſmatis particulariter mouentis.

Quid d' ratione Expoſitoris.

❡ Sed qm̄ Ariſtoteles plane hic intellectū agentē, vt aliqd aīe nr̄e neceſſariū eſſe pbauit, veluti lumen pro colorū viſione: nō tenēdo intellectū agentē eſſe neciū aīe nr̄e/dico primo ipſuȝ nō eſſe neciū aīe nr̄e, vt recte Durādus argumentat̄, vt aliquid agens in phātaſmatibus abſtrahēdo/vel iprimēdo: nec vt agens ſpēm, vel notionē, vel ꝯceptū, vel intellectionē: in intellectu poli: qm̄ ipſum intelligere eſt aliud nihil, niſi ſpēm recipi/⁊ itellectio ipſa aliud nihil, q̄ȝ ſpēs recepta/vt repn̄tans obm. Spēs vō nō fit ab intellectu agēte: nihil.n. agit in ſubto/in quo eſt. ergo necitas agētis intellectus/vt ſit aliqd aīe nr̄e, nec eſt vt agat in phantaſmatibus, nec vt aliqd agat in itellectu poli. erit ḡ necia, qua lumen colorū viſioni neciū eſt. Ut.n. lumē receptū in diaphano nō eſt agēs colores, nec intētiones coloꝝ/ſȝ eſt mediū diſpoſitiuū, quo diaphanū recipit intētiōes coloꝝ: dico diſpoſitiuum, q2 rō recipiendi nō recipiēs: ſic intell's agēs aīe nr̄e ꝯiunctus/eſt mediū diſpoſitiuū, quo aīa recipit ſpēs vl'r repn̄tatiuas: vt.n. aer/vel aqua/ſine lumine nō recipet coloꝝ intētiōes: ſic aīa noſtra nō ꝑfecta itellectu agēte/nō recipet ſpēs vl'r repn̄tatiuas: eſt ḡ aliud aīe nr̄e necio reqſitū/vt medium diſpoſitiuū: quo aīa ſpēs rerū māliū recipet vl'r repreſentatiuas:

Que eſt necitas intell'us agentis.

❡ Sed occurres huic: nā tūc talis virtus nō eſſet agēs, ſed cum ſit diſpoſitio, potius reduceretur ad genus aīe mālis. Ariſtoteles autem, ⁊ Auer. ⁊ Thomas, ⁊ Themiſtius appellāt hāc virtutē agentē. ❡ Rn̄deo, ꝙ re^r hec virtus nō eſt agens, nec in itellectu, nec in phātaſmatib⁹, vt dixim⁹: ſed dr̄ agens qm̄ mediū recipiēdi duplex eſt. diſpoſitiuum/qō efficit/⁊ nō recepit, ⁊ receptiuum, qō diſponit/⁊ recipit: primū mediū/qō dr̄ diſpoſitiuum/reducit̄ ad genus cauſe agentis/facit.n. vt id qō nō agit/agat. lumen.n. facit/vt color/qui nō agit in aerē eius itētionē agat: mediū receptiuū reducit̄ ad genus cāe mālis: ḡ virtus hec dr̄ itellect⁹ agēs/pro q̄ȝto eſt diſpoſitio, qua phātaſmata agāt in ipſum intellectū noſtrū. ❡ Ex his appet qūo talis intellectus facit de potētia intelligibilibus/actu itellecta: nō.n. eſt intelligendū ipſum eſſe id, qō facit. Sed eſt itelligēdū ipſum eē diſpōnē, qua phātaſmata de poſſe agere, mutant̄ ad agere in ipſam animā: ſiquidē ꝭm eoꝝ nāȝ/nunq̄ȝ in illā agerent ſpēs/niſi eſſet itellectu agēte ꝑfecta. Qō nō intelligens Durādus, ſimpl'r negauit itellectū agētē: ſua.n. argumēta bene pbāt intellectū agentē nō eē aīe nr̄e neciū, vel ad agēdū in phantaſmatibus, vel ad agēdū in ipſam: tn̄ alia rōne eſt necius: eſt.n. necius: vt dicit Ariſto. hic, ⁊ Auer. ſupius, vt lumen diſponens aiam/ad recipiēdū intentiōes vl'es a phātaſmatibus: nam ſine tali lumine phātaſmata nō agerent in illam eiuſmodi vl'es intētiones. Argumēta ergo Durandi procedunt ab inſufficiētia hec de neceſſitate intell's agētis. Que vero de ipſo greci ſenſerint, ſuperius diximus, dicemuſq; in fine oium eoꝝ, que Ariſtoteles de ipſo dicet.

Cō. 5°. in calce.

❡ Et is itell's: ſepabilis ē ⁊ nō miſt⁹ paſſiōeq; vacat/cū ſit ſba act⁹. ſp.n. id qō efficit atq; agit p̄ſtabilib⁹ ē eo qō patit̄: ⁊ ipȝ p̄ncipiū dio mā

Argyr.

T.c.19 ¶ **Et hic itellect⁹ ſepabilis: ⁊ ipermiſtus: ⁊ ipaſſibilis ſm̄ ſubam eſt: q eſt actu. Semp. n. honorabilius ē agẽs patiẽte: ⁊ pricipiũ m̃ã.**

Collectanea textus cõ. 19 ¶ Comparat intellectũ agentẽ intellectui potẽtie, ⁊ inquit. Et hic intell's ſeparabilis, ⁊ ipatibilis, ⁊ immiſtus, ſb̃a exiſtens actu: intell's ḡ agẽs eſt ſub̃a actus, ſepabilis, ⁊ impatibilis, ⁊ imiſt⁹. Ecce quõ differt ab itellectu po^e. Semp. n. agẽs pſtãtius patiẽte, ⁊ pn̄m m̃ã.] vult dicẽ apd grecos ꝙ pſtãtior cog̃ſcit intell's pte: qua facit, q̃z pte/ q̃ patit ⁊ ꝓbat p partẽ pſtãtiorẽ intell's cognoſcit, ſed ſemp agens preſtãtius eſt patiẽte, ⁊ pn̄m m̃ã, ergo intell's preſtãtius cognoſcit pte: qua facit: q̃z pte: qua patit. ¶ Debes ſcire, vt ex cõmẽto Simplicij h̃ excipit, ꝙ intell's agens cõparat ad intellectũ, ac corpus, ⁊ ad organũ miſtionis: qm̃. n. nullum intellectoꝝ ſuſcipit, actus ipatibilis dr̃. Qr vero ſolutus a corpe, dr̃ ⁊ ſepabilis. i. in ſui nã: hoc ipſuz qd̃ eſt ſepatus eſt, ⁊ qm̃ nulli organo affixus eſt: iõ ⁊ imiſt⁹ dr̃. ⁊ ſic pz dr̃ia horum.

Du. ſimpli. ¶ Ambigit Simplicius, ⁊ qd vtiq̃z inquit differt dicere, a vero intellectu, ſi ⁊ preter alia: ⁊ ſub̃a ſit exñs actus aĩalis intell's. vult dicere, ſi intell's agens eſt ſub̃a actus: ergo non differt a primo intellectu. ſ. deo. actus. n. purus non eſt niſi vnus ſolus. R°. ¶ Rñdet Simplicius, an quẽadmodũ inquit patibilis intell's adhuc iperfectus: ſm̄ ipatibilitatẽ ⁊ potẽtiam cõparatus eſt ſenſitiuo, ⁊ mox diſtinctus eſt: ſic ⁊ in ſupremo aĩe intell's cõparato quidẽ ad ſuperiorem predicatõ dicta quecũq̃z primo ⁊ digniori cõgruũt itellectui: ꝑ vero ad ipſum connãlitatẽ ⁊ ſubiti ipſius aĩe ſcd̃o. differẽtia vero deinceps infert. dico ergo ꝙ ſicut in potẽtijs dat latitudo: ita in actibus, eſt ḡ deus primus actus. intell's agens v° actus poſtremus.

Du. ſimpli. ¶ Ambigit ſcd̃o Simplicius in quo inqt differt hic aĩe intell's? Siquidẽ ⁊ ipſe ꝓcedit. i. deficit a p̃. q. d. vr̃ ꝙ ſit intellectus potentie. ¶ Rurſuz poſtremo q̃rit, hic intell's eſt itelligibilis: ſicut alia, cur ipſuz nõ appellat intelligibile, ſed ipſum dicit eſſe intellectũ. ¶ Multa dicit Simplicius, que ſunt ſupflua. vult tñ (vt mihi vr̃) ꝙ triplex eſt intell's. ſ. pmanẽs tm̃ nullo mõ ꝓcedẽs, ⁊ hic eſt intellectus agens primus, ⁊ eſt deus. alius eſt ꝓcedens ab hoc, ⁊ id a q̊ ꝓcedit alius. ⁊ hic vocat intell's agens: ſicut lumen qui eſt qd aĩe nr̃e. vltimo eſt intell's potentie: a quo nullus ꝓcedit, ſed ipſe tm̃ ab alio ꝓcedit, ⁊ hic eſt potẽtialis, ac ab intellectis perfectibilis. ¶ Ex his pz ſolo, quõ differt intellectus agẽs ab itellectu potẽtie: ⁊ ſi ambo ꝓcedant. Et ẽt cur hic intell's ſcd̃s nõ intelligit ꝑ alioꝝ intellecta: ſed p eius eſſentiam. hoc. n. eſt qm̃ nõ eſt infimus ac imperfectiſſimus. hoc mihi vr̃ Simpliciuz voluiſſe: ⁊ ſi ſic eſt, ꝓculdubio eſt ſnĩa Auer. quã ſcripſimus in lib. de intellectu: ⁊ tu vide.

Cõ. 19. **Cum declarauit.** Proponit intẽtiones partis, ⁊ eſt perſpicuum ⁊. d. Et iſte etiã.] Cõparat vtroſq̃z intell's ſm̄ cõueniẽtiã, ⁊ inquit. Et iſte ẽt intell's eſt abſtractus: ſicut m̃ãlis, ⁊ ẽt nõ paſſibilis, neq̃z miſtus: ſicut ille. hec eſt ꝯueniẽtia. ¶ D. ⁊ ſub̃a ſua.] Scd̃o cõparat eos ſm̄ drĩam. d. Et eſt in ſua, ſub̃a actio. i. ꝙ nõ eſt in eo po^a ad aliqd, ſicut in itellectu recipiẽte ẽ po^a ad recipiẽdũ formas. vult dicere ꝙ in eo nulla eſt po^a, qua pficiat ab alio itellecto. ⁊ ꝓbat h̃ rõne: cuius maiorẽ relinquit, que eſt. id qd̃ nihil intelligit eoꝝ, que ſunt hic, non eſt in po^a receptiua intellectoꝝ. ſed intelligẽtia agens nihil intelligit ex eis: que ſunt hic, ḡ in ea non eſt po^a receptiua ⁊c̃. ¶ Et fuit neceſſe.] Simul inuoluit duas demr̃ones, qbus probat vtroſq̃z intell's eſſe ſeparatos. ⁊ prima cõponit, ſic oĩs ſub̃a recipiens oẽs formas ſeparatas ⁊ abſtractas: eſt ſub̃a ſeparata ⁊ abſtracta: intellectus potẽtie h⁹. ergo intellectus potẽtie ſub̃a eſt ſepata ⁊ abſtracta. ¶ Scd̃a, omne agens creãs ſeparatas formas/ ⁊ abſtractas, eſt ſeparatum ⁊ abſtractũ. itell's agẽs creat h⁹. ergo ſepatus ⁊ abſtract⁹. ¶ Has vtriq̃z duas tangit rões in forma ſyllogiſmorũ hypotheticoꝝ ad impoſſe, ⁊ ſermo ſuus eſt manifeſtus p ſe. ¶ Que igit eſt.] Ex his refellit poſitionẽ Alexan. qui demonſtrationẽ primã de preparatiõe verificat. Scd̃az vero de ſub̃a, ⁊ inquit. Que igit eſt dr̃ia iter has demõſtratiões: in conſiderãdo p eas: ſunt. n. valde ꝯſil'es. itaq̃z concedens vna de ſub̃a, hz concedere alterã, ⁊ ideo inquit. Et mirum eſt, qm̃ oẽs ꝯcedunt hãc demõſtrationẽ eſſe verã de intellectu agente, ⁊ nõ de itellectu m̃ãli. ¶ Et lz.] Tangit rõnem aliã ad ꝓbandũ ſeparabilitatẽ itellectus potẽtie. Et videt mihi ꝙ Auer. intẽdat ſyll'm vnũ in ſcd̃a figura, ⁊ ipſum reducat ad primã. Et pmus in ſcd̃a ſic cõponit, virtus m̃ãlis, ⁊ miſta corpori nõ cõprehẽdit: niſi intẽtiões finitas: intell's m̃ãlis cõprehẽdit infinitas: ḡ intell's potẽtie non eſt virtus miſta corpori. ¶ Reducit autẽ hũc iſto mõ, id, qd̃ non iudicat intẽtiões finitas, eſt virtus im̃ãlis, nõ miſta corpi. itell's eſt nõ iudicãs intentiões finitas. i. indiuiduas ⁊ ſingulares: ſed infinitas, ḡ intell's potentie eſt ⁊c̃. Minor ꝓbat ab eo, qm̃ intell's iudicat intẽtiones, que ſunt in ꝓpõne vl'i, q̃ ſunt infinite: vt pz. His pſpicuũ eſt itellectũ ſubam eſſe ſeparatã. Tangit ergo primo ſyll'm in p^a figura ⁊ ꝓponit ꝯcl'onez. d. Licet ẽt ſint valde cõſimiles, ita ꝙ opz concedentẽ alteram etiã cõcedere aliam. Adhuc ⁊ poſſumus dicere ꝙ intell'us m̃ãlis dz eẽ nõ miſtus ex indiuiduo, ⁊ eius cõprehẽſione, ⁊ accepit minorẽ ſyll'i in pma figura. d. Qr. n. iudicamus per ipſuz res infinitas in numero: in ꝓpõne vl'i, ⁊ oĩs v̊tus ſup. iudicans infinita in ꝓpõne vl'i, eſt ſepata: tunc ꝯcl'o ꝓpoſita ꝯcludit. ¶ Et eſt manifeſtũ.] Probat maiorẽ. d. Et eſt manifeſtum ꝙ virtutes aĩe iudicantes. ſ. indiuiduales, ⁊ miſte nõ iudicant: niſi intentiones finitas. Eſt ergo ꝓpoſitio hec, oĩs virtus m̃ãlis iudicat intẽtiones finitas, cõtingit per conuerſionẽ oppoſiti. i. per cõtrapoſitionẽ ꝙ id, qd̃ nõ iudicat intentiones finitas, neceſſe eſt: vt nõ ſit virtus aĩe miſta. Propoſitio ergo, que conuerſa eſt, erat, oĩs virtus miſta iudicat intentiones finitas, conuertens eſt, non iudicans intentiões finitas, non eſt virtus miſta. Sed negatio poſt ⁊ prepoſita facit equiualere ſubalterne: ergo hec valet hanc, omne iudicans intentiones finitas eſt miſta. addit, ⁊ cum huic coniũxerimus, ꝙ intellectus m̃ãlis iudicat res infinitas, ⁊ nõ acqſitas, ⁊ pro id eſt, ꝙ nõ iudicat intẽtiones finitas: contingit ꝙ ſit virtus non miſta. Et ſm̄ hanc expoſitionem non intẽdit duos ſyll'os: ſed vnum in prima figura, ⁊ eſt melius.

Dubiũ. ¶ Sed ambiges, qm̃ in prima figura ex minori negatiua nihil ſeqtur: ſicut in prioribus ſcripſimus. R°. ¶ Dicenduz ꝙ maior põt ꝯuerti in terminis, oẽ enim iudicans intẽtiones finitas eſt miſtũ, ⁊ oẽ miſtum iudicat intẽtiones finitas: cui cõuertẽti: ſi addat minor hec, intell's non iudicat intẽtiones finitas, ꝯcludit ꝯcl'o p̃dicta i ſcd̃a figura: ⁊ ſic habes ſyll'm in 2^a figura. ¶ Vel dr̃m ꝙ ꝓpoſitio illa, oĩs virtus miſta iudicat intẽtiones finitas, dz cõuerti: ergo non iudicans intentiones finitas eſt nõ virtus miſta, que propoſitio eſt affirmatiua: de terminis infinitis, ⁊ nõ negatiua. ⁊ ſic: ſi addatur illa minor, adhuc bona eſt cõbinatio, qm̃ arguit ambabus ꝓpõnibus entibus affirmatiuis. Et cõponat ratio ſic, omne nõ iudicãs intẽtiões finitas, eſt nõ virtus miſta: intell'us eſt nõ iudicãs intẽtiones finitas, ḡ eſt non virtus miſta. Et hoc pacto ſyll's iſte non peccat, ⁊ ſic nõ eſt niſi vnus ſyll'us: duobus modis formatus. ¶ Et debes ſcire ꝙ infinitũ põt dupl'r cognoſci a nobis, vno modo cõplexe, alio mõ apprehenſione ſimplici. Primo modo p cognitionẽ vnius propoſitionis apprehendimus infinitas propões, vt qm̃ ſcimus hominẽ eſſe riſibilẽ, que eſt vna ꝓpoſitio, ſcimus po^a infinitas ſingulares: vt dicit Ariſto. in p̃ poſteriorũ. ⁊ 2° meta^ce. qm̃, vt dicit Auer. in 2° meta^ce. ⁊ in lib. d. d. vl'e eſt potẽtia infinita. ⁊ hoc intelligit Ariſto. ꝙ ꝯcl'o aliquo ſcit, aliquo ignorat. ſcit. n. vl'r, ⁊ h̃ eſt ſcire in po^a. ignorat autem pticulariter, ⁊ hoc eſt ignorare in actu: ⁊ ideo ſtatiz inducens cognouit. i. ſtatim per ſenſum inſpiciens ſingularẽ: vt qm̃ hic qui eſt

qui eſt in ſemicirculo eſt triangulus, cognoſcit. ſ. ꝓpõnem que continebit in po^a. ſ. qm̃ hz tres: vt Ariſt. inqt. Et nos declarauimus totum hoc in cõmẽto nr̃o libri poſterioꝝ ꝯ oẽs modernos. ¶ Scd̃o mõ aũt p cognitionẽ vnius vl'is etiã intuemur po^a oĩa cõtenta ſub eo, vt cognoſcẽdo calorẽ, cognoſcim⁹ oĩa calida vt dicit Auer. 12° meta^ce. Cõ. 51. ¶ Ex his pz quo pacto iſinitũ põt cognoſci, ⁊ quo pacto nõ. qd̃nes ꝯ Auer. ſcripſimus alibi nũc ſit dictũ intm̃. ¶ Auẽpace aũt.] Inducit euaſionẽ Auempa. ⁊ dicit. Auẽp. autẽ vr̃ ꝯcedere hãc ꝓpõnẽ. ſ. maiorẽ eẽ verã: in epiſtola expeditionis. ſ. ꝙ virtus: per quã iudicamus iudicio vl'i, eſt infinita. vult dicere in duratiõe. ⁊ ſeparata: ⁊ ſic cõceſſit maiorẽ, ſz eſtimauit hãc virtutẽ eſſe intellectũ agentẽ: ſm̄ manifeſtuz ſui ſermonis illic. i. negauit minorẽ de intell'u potentie, ſed eã admittit de agẽte. ¶ Et nõ.] Refellit hãc rñſionẽ. d. Et nõ eſt ita. iudiciũ. n. ⁊ diſtinctio nõ attribuuntur nobis niſi itellectui m̃ãli, qd̃ aucte Auic. texat, vt pz. ¶ Et iſte ſp.] Probat nũc qd̃ intell's agẽs ſit act⁹, oẽ nobilius intell'u potẽtie, exiſtẽte qñq̃z in actu/ qñq̃z in po^a, eſt actus. intellect⁹ agẽs eſt pſtãtius intell'u po^e ⁊c̃. ergo actus. Huius propoñit ꝯcl'onẽ, ⁊ minorẽ, ⁊ ſermo ſuus eſt manifeſtus p ſe. Et hec demr̃atio eſt per cãm finalẽ, qm̃ finis: quare intell's ſit actus, eſt: vt ſit preſtabilior intellectu potentie: ⁊ pn̄m eius. ¶ Et ideo opinãdũ.] Forte ꝙ hoc eſt correlariũ, ſequens ex dictis: qm̃ intell's potẽtie eſt inferior intell'u agẽte: ergo vtilior oĩum abſtractoꝝ. añs eſt ꝓbatuz: ⁊ huic expõni fauet illa particula [ideo]. Uel forte eſt rõ, que ſi componit, Inferior oĩbus abſtractis vtilior eſt intell'u agente. intell'us potẽtie eſt inferior oĩbus abſtractis, qm̃ eius actio ẽ diminuta. ſ. in capl'o paſſionis exiſtẽs. vñ ⁊ quõcunq̃z ſermo eſt manifeſtus p ſe. ¶ Non qr eſt aliud ⁊c̃.] Ambiget qs arguens per iam dicta, intell'm potẽtie eẽ cõpoſitum: hoc pacto, oẽ differens ab aliquo, ⁊ cõueniẽs cũ eo, eſt cõpoſituz ex eo: quo differt, ⁊ eo, quo cõuenit. ſed declaratũ eſt intellectũ potẽtie ꝯuenire agẽti, ⁊ differre: ergo intell's potẽtie erit qdpiam cõpoſitũ. ¶ Perſoluit hanc. q. d. non quia eſt aliud: per qd̃ differat iſte intell's ab intell'u agẽte: niſi p hãc intẽtionẽ tñ. i. niſi opatione nõ dr̃ia ptibili, qm̃ quemadmodũ nõ ſcim⁹ multitudinẽ itellectuũ abſtractoꝝ: niſi p diuerſitatẽ actionũ. i. motuũ eoꝝ: vt dixi in metaphicaſ: ita ẽt nõ ſcimus diuerſitatẽ iſtius intell's m̃ãlis ab intell'u agẽte, niſi per diuerſitatem ſuaꝝ actionuz. dr̃ia ḡ hoꝝ eſt per eẽntias eoꝝ/ que nobis innoteſcũt per opationes. Dubiũ. R°. ¶ Quõ aũt differant opatione, manifeſtat. d. Et quẽadmodũ intell'ui agẽti accidit: vt qñq̃z agat in res exñtes hic, qñq̃z nõ, ita iſti poſſibili accidit vt qñq̃z iudicet res exñtes hic, ⁊ qñq̃z non. ſed differũt tm̃ in hoc, ꝙ iudiciũ eſt aliqd in capl'o perfectionis iudicis. i. receptũ in intell'u potẽtie iudicãtis ipm perficiẽs. actio aũt nõ eſt: ſm̄ illũ modũ, in capl'o pfectionis agentis. i. recepta in agẽte, ⁊ pficiẽs illum: lz ſit aliquo mõ pfectio agẽtis: ⁊ tunc reſumit drĩam eoꝝ, ⁊ eſt manifeſtum per ſe. ¶ Et per hãc drĩam potes ſcire quõ agens eſt preſtantior intell'u potẽtie, ſi recte ꝯſideres. ¶ O Alex.] Forte qd̃ rõ ꝯtra Alex. eſt omnis cõparatio eſt iter entia poſitiua. Ari. cõparat intellectũ po^e intell'ui agenti: ſm̄ drĩam ⁊ ꝯuenientiã. ergo intell's po^e nõ eſt priuatio tm̃ intellectoꝝ. Uel põt intelligi, ꝙ Ariſt. eſt diminutus. ſolũ eniz has drĩas tetigit mõ. ſi intell'us po^e eẽt priuatio, nõ tm̃ eſſet illa dr̃ia: ſed alie multe. imo ſi eſt priuatio tm̃, nõ eſſet opans. qm̃ qd̃ priuatio eſt, neq̃z patit, neq̃z agit. ¶ Et ſcia in actu.] Ultiõ tãgit vltimã drĩam, ⁊ ſermo eius eſt pſpicu⁹ ⁊c̃. ſed qr hic dicit quedã Auer. ex quib⁹ vr̃ ꝙ intell's agẽs ſit deus, iõ ⁊ in libro de itellectu fecimus capitula de hoc. ⁊ tu vide, qm̃ hec que ſcribo tantum in tranſcurſu feci.

COMMENTARIVM.

Scd̃m Philoponum hic ponuntur duo alia attributa intellectui in actu. 6^m. vz. ꝙ intell's in actu ſit ſeparabilis. 5^m v° ꝙ ſit imortalis. 6^m qdẽ tãgit, cuz inqt. Et hic itell's. ſ. qui eſt actu, eſt ſeparabilis, ⁊ impermiſtus: hoc erat 6^m ſm̄ enumerationẽ Philoponi. Tãgit 6^m cum dicit, ⁊ eſt impaſſibilis ſm̄ ſubam hoc eſt imortalis. Qr hec itell'ui agẽte cõpetant, ꝓbat cum dicit, Semp. n. honorabili⁹ eſt agẽs patiente, ſemp pn̄m eſt honorabilius m̃ã. Ergo ſupple tu ſi intellectui poſſibili cõpetũt hec. ſ. ꝙ ſit ſeparabilis, ⁊ ſm̄ ſubam impaſſibilis, rõni ꝯſentaneũ erit, vt agẽti intell'ui cõpetãt. Quare ſi poſſibilis intell's eſt ſeparabilis, ⁊ ſm̄ ſubſtantiã impaſſibilis, intell's qui actu eſt, erit ſepabilis, ⁊ ſm̄ ſubaz impaſſibilis. Que Auerr. com. 19. ¶ Auerroes v° textũ hũc reſoluit ad q̃tuor attributa, nõ ſeq̃ẽs enumerationẽ Philoponi. Uult enim ꝙ Ariſt. attribuat ei, ꝙ ſit ſeparabilis. Scd̃o ꝙ ſit impmiſtus. Tertio ꝙ ſit impaſſibilis ſm̄ ſubam. Quarto ꝙ ſit actu ens, ſed male ꝯſtruit verba. nã verbũ illud exiſtẽs actu, vl' ens, actu vel qui eſt actu, eſt noĩatiui caſus, ⁊ cõſtruitur cũ illo v̊bo: ⁊ intell's a pte anteriori v̊bi ſubſtãtiui ſubintellecti. Eſt. n. ſenſus, ⁊ hic intell's, qui eſt actu ſeparabilis, ⁊ impermiſtus, ⁊ impaſſibilis ſm̄ ſubam eſt. ḡ verbũ illud, qui actu eſt, nõ eſt attributũ, ſed ille intell's, cui aſſignat attributa. Preterea. Separabilis ⁊ impmiſtus idẽ eſt, ac fere ſynonyma ſunt. ḡ nõ ſunt attributa niſi duo: ⁊ nõ q̃tuor. Uerborũ ꝯſideratio. ¶ Ex illo v̊bo [ſeparabilis] qd̃ grece eſt χώριϲοϲ, colligit Philoponus ꝯ Marinũ, ⁊ Alexã. ſ. ꝙ agẽs intell's non ſit deus, vt Alex. dixit, nec demonicus vel angelicus intell'us, vt dixit Marinus. nã choriſtus ſonat nõ ſeparatũ/ ſed aptuz ſeparari. modo deus ⁊ angelicus vel demonicus intellect⁹ actu ſeparatus eſt: ⁊ ſic intell's agẽs, de quo loquitur, eſt humanus intellectus, qui nondũ ſeparatus eſt, ſed ſeparabilis, hoc eſt aptus ſeparari.

q. de infiniti cognitiõe. ¶ Querebamus in collectaneis vtrum apprehẽſione finiti poſſumus apprehẽdere infinita. Ideo aĩaduerte q̃ 2° libro diſputationũ meta^ce dixim⁹, verũ quãtũ attinet ad ꝓpoſitũ, nunc breuibus dicamus ꝙ nos poſſumus cognoſcere aliquã rem aliqñ ituitiue, vt qñ in ſe apprehendit: vt cũ in ſua exñtia videt Ceſar. ſ. in ꝓprijs carnibus, ⁊ in proprijs oſſibus: aliqñ abſtractiue, vt cũ videret in ſuo ſimili: vt cuz in ſuo exẽplari videt. Tũc dicerẽ apprehenſione finiti non poſſet infinitũ apphendi intuitiue/ ſiue finitũ apprehendat intuitiue/ ſiue abſtractiue/ ſiue cõplexe/ ſiue incõplexe. Cã aũt eſt, qr infinitũ non eſt apprehenſibile intuitiue. nec per ſe, nec per aliud. ergo apprehẽſione quauis ipſi⁹ finiti nũq̃z intuitiue apprehendit infinitũ. Scd̃o dicerem apprehẽſione finiti quouis modo facta apprehẽdi iſinitũ abſtractiue. Siqs enim nunq̃z pygmeum nouerit, vno ſolo apprehẽſo quouis modo, mox infinita eiuſdez ſpẽi apprehẽdit, ergo apprehẽſione finiti. vz. vnius pygmei infinitos apprehẽdemus. quia v° illos iſinitos pygmeos in proprijs exiſtẽtijs nõ apprehendimus, ſed in ſuo ſili/ ſit vt ſolũ abſtractiue apprehendamus. Sil'r de apphẽſione cõplexa: dato. n. ꝙ aliqs nunq̃z nouerit hoiem ridere, ⁊ nunc apprehendat hũc hoiez ridere, apprehẽſiõe illius cõplexi infinita talia apprehẽdet. Sed qr illoꝝ infinitoꝝ apprehẽſio eſt in ſuo ſili, abſtractiue illa apprehẽdi dicent. Sili rõne apprehẽſiõe vni⁹ ſimplicis vel cõplexi abſtractiua/ infinita eiuſdẽ ſpẽi ſimp^r vel complexe apprehẽdemus. Ex his pz nõ eſſe ab rõne dicta, que de infiniti apphenſione diximus in collectaneis.

Argyr. ¶ **Sciẽtia aũt ea q̃ eſt actu: eſt idẽ qd̃ res. Ea v° que eſt potẽtia: in vno/ prior ẽ tpe. Abſolute aũt/ neq̃z tpe. ſz nõ nũc quidez intelligit/ nũc aũt nõ intelligit. Separat⁹ v° . i. ſolũ qd̃ ẽ: atq̃z id ſolũ ẽ imortale ꝑpetuũq̃z. Nõ ãt recordamur: qr h̃ qdẽ exps ẽ paſſiõis. Intellect⁹ v° paſſiu⁹/ extiguit: ⁊ ſine h̃: nihil itelligit**

¶ Idẽ aũt eſt:que ſm actũ ſcientia eſt: cuꝫ re ipſa. Que vo ſm potẽtiã eſt:tpe prior i vno eſt:oĩno aũt neqꝫ tẽpore. Sed nõ aliquãdo qdẽ intelligit:aliquando aũt non intelligit. Separatus aũt:eſt ſolũ hoc quod quidẽ eſt ⁊ hoc ſolũ imortale eſt ⁊ ꝑpetuũ. Nõ reminiſcimur aũt:quoniã hoc quidem impaſſibile eſt:paſſiuus vero itellectus corruptibilis eſt:⁊ ſine hoc nihil intelligit.

Colle/ctãea te/xtus cõ/mẽ.20. ¶ Continuatio lr̃e eſt apud Auer.⁊ expoſitores grecos,⁊ cuꝫ notificauit ꝙ ſubſtãtia intell's agẽtis eſt ſua actio,vult dare cãm ſup hoc. ¶ Sed hũc locũ alexan.aliter itelligit, ⁊ aliter ꝯtinuat. Sil'r Them.⁊ al'r,ſimul ⁊ cum eo Simplicius:vt dicet̃ poſt loco eius.⁊ qm̃ totuꝫ hoc declarabit̃ poſt cõmenti expoſitionẽ,ideo nunc ſit dictum intantum.

Cõ.20. **Iſtud capitulum.** ¶ Induxit in hoc cõmento expoſitiões tres.⁊ pro itellectu expõnis alexan.debes ſcire, ꝙ alexan.vult ꝙ ariſto.nõ ꝓbet ꝓpoſitionẽ dicentẽ ſcientiã in eo idẽ eſſe cũ eo, ſed tres differẽtias intendit ponere inter vtroſqꝫ intellect⁹, ſoluereqꝫ qõnẽ arduã ac deſideratã:vtrũ ſcilꝫ poſt morteꝫ memoret̃ aĩa.Differentiarũ aũt prima eſt,ꝙ intell's potentie reſpectu vnius indiuidui prior eſt tpe agente intellectu ſimpl'r aũt ecõtra. ¶ Scõa eſt,ꝙ intell's potẽtie/quãdoqꝫ intelligit/qñqꝫ nõ.intellectus aũt agẽs ſemp. ¶ Tertia autẽ,ꝙ intell'us agens eſt imortalis,ac ſeparatus.eꝯ intell'us potẽtie:qbus differentijs poſitis,remouet qõnẽ datã.ꝓponitqꝫ itaqꝫ auer.ꝑmo intẽtionẽ ſuã in hoc cõmento,deinde exponit capl'm ſm alexã.vbi tangit has quatuor differentias hoꝝ intellectuũ.prima ibi[Põt enim intelligi.]2ª ibi [Et cũ dixit neqꝫ.]Tãgit ſcõam.3ª ibi[Et cũ dixit ⁊ cuꝫ] Tãgit tertiã dĩam.3ª ibi[Hec eſt qõ.]Tangit qõneꝫ,⁊ totus ſermo eius eſt manifeſtus per ſe.[Themiſtius autẽ.]

Cap.16 Exponit nũc textũ ſm dicta Themiſtij hic.apud quẽ ariſt. differentias,ac cõuenientiam ponit inter tres intell's.ſ.potentie,agentẽ,⁊ ſpeculatiuũ.conueniũt eniꝫ/qr oẽs ſeparati,ac imortales ſunt. Differũt vo,quoniã intell's potentie prior eſt reſpectu nr̃iqꝫ intellectus agens,⁊ ſpeculatiuus: ſꝫ ecõtra ſimpl'r intell's agens,⁊ ſpeculatiuus ſint priores. ¶ Secũdo differũt intell'us potentie/⁊ agẽs,quoniã intellectus potẽtie/qñqꝫ intelligit/qñqꝫ nõ.intellectus aũt agẽs abſolute:vt ſeparatus eſt,ſemꝑ itelligit. ¶ Tertio ꝯgruũt, qm̃ ſunt ꝑpetui.intell's enim potẽtie perpetuus eſt.intellectus agẽs ẽt,ac intell's ſpeculatiuus:qui nihil aliud eſt niſi agẽs:vt tangit intellectũ potẽtie,⁊ quia intellectus ſpeculatiuus eſt ꝑpetuus,iõ mouet qõnẽ,cur poſt mortẽ non reminiſcit̃ aĩa,⁊ ſoluit,qm̃ intell's cõis corrũpit̃,⁊ hoc profecto pacto viſus eſt Simplicius hũc locum intelligere apõ ime,⁊ ſm manifeſtũ ſui ſermonis. ¶ Prĩo ergo auer.narrat has dĩas,⁊ cõuenientiã/deinde ibi[Et erit qõ cõtra.] Mouet qõnẽ,⁊ ſoluit que ponunt̃ in textu,⁊ ꝑma pars ẽ manifeſta per ſe. ¶ Et erit qõ.]Nũc mouet qõnẽ,⁊ ꝑmo eligit vnum intell'm.d.Et erit qõ ꝯ intellectũ agentem:ſm ꝙ tangit mãlẽ,qui intell's agẽs:vt tangit mãlem,eſt intell's ſpeculatiuus.erit ergo qõnis ſenſus,cũ nos in vita intelligamus per intellectũ ſpeculatiuũ,qui imortalis eſt/cur nõ poſt mortẽ. ¶ Sed cum dixit.]Confutat nũc expoſitionẽ alex.⁊ inqt.ſed cum dixit,⁊ non rememoramur.dixit ꝙ remotũ eſt vt iſta dubitatio ab ariſto.ſit circa intellectuꝫ:niſi ſm ꝙ intell's agens eſt forma in nobis, ſicut dixit alexan. qui voluit ꝙ nõ ſit de intellectu ſpeculatiuo:ſed de agente: prout eſt forma noſtri.ſ.in ſtatu adeptionis. Contra qõ arguit Themiſtius,⁊ dicit ꝙ ponẽti intell'm agenteꝫ eẽ eternũ,⁊ intell'm ſpeculatiuũ eſſe non eternum,nõ cõtingit hec queſtio.ſ.quare non rememoramur poſt mortẽ eius:qõ intelleximus in vita. ¶ Et hoc eſt bñ dictuꝫ,quoniã 7° metaphi.Ariſt.⁊ auer.querere ꝑꝑ qd homo ſit hõ,nihil eſt querere.ſi ponit intell'um ſpeculatiuũ eſſe corruptibilẽ:nihil ẽ querere ꝓpter qd nõ remanet intellectus adeptus ⁊ ſpeculatiuus poſt mortem. ¶ Et eſt.]Quiſpiã dicet, ꝙ queſtio nõ eſt de intellectu ſpeculatiuo:ſed de adepto.cũ enim i vita intelligamus per adeptũ,quare ſicut i vita eſt ꝑn^m intelligẽdi nobis:nõ ita poſt mortem:queſtio ergo eſt rõnabilis ⁊ optima:⁊ ſic aliquid ſupponit veri,⁊ querit dubium, Id enim veri ſupponit,nos intelligere per adeptum dum viuimus.querit autem cur non poſt mortẽ. ¶ Hãc ſol'.refellit Auer.ꝯfirmans Themiſtij ſñiam.d.⁊ eſt ſicut dixit. Ponere eniꝫ iſtã.q.circa intellectũ agenteꝫ:ſm ꝙ eſt adeptus:vt dicit Alex.remotũ eſt,cuius rõnẽ dicit:ſcientia eniꝫ exiſtẽs in nobis in diſpõne adeptionis,equiuoce dr̃ cum ſcia in nobis exñte per nãm:id eſt per acqſitionẽ noſtraꝫ naturalem, que eſt per demonſtrationẽ.qr ⁊ diſciplinã vult dicere, qm̃ illa ſcientia in ſtatu adeptionis eſt intuitiua: ⁊ per eſſentias intellectuũ ſeparatorũ:Scientia aũt ſpeculatiua eſt per demonſtrationẽ,⁊ abſtractiua,⁊ quaſi intendit hãc rõnẽ:ſciẽtie ĩtuitiue nõ eſt memoria:qõ hec querit de memoria ſcie: ergo hec queſtio nõ dꝫ queri niſi de abſtractiua.Ideo ꝯcludit:iſta igitur qõ(vt apparet)nõ eſt niſi in ſcia exñte per naturã.i.abſtractiua, que hr̃ ex proceſſibus nãlibus. ¶ Impoſſibile enim.]Dicet forte quiſpiam ꝙ hec qõ: nec eſt de ſcientia naturali:nec intuitiua:ſed datur 3^m genus ſciẽdi:ħ refellit.d.Impoſſibile eſt.n.vt iſta queſtio ſit:niſi circa cognitionẽ eternã exñtẽ in nobis.i.intell'm ſpeculatiuũ:qui ẽ eternus apud Them.aut per naturã:vt dicit Them. aut ꝑ intellectũ adeptum in poſtremo:vt dicit Alexan. ergo illa euaſio nulla eſt:qm̃ oĩs ſcientia eſt:altero iſtorũ modorũ.

Dubõ. ¶ Quia igit̃ hec.]Concludit de mente Themiſtij:intell'm agentẽ eſſe intellectũ ſpeculatiuũ:ob qõ quaſi remouet qõnẽ tacitaꝫ:⁊ inqt.Quia igitur hec qõ apud Them.eſt circa intellectũ ſpeculatiuũ:qm̃ declaratum eſt ſup.nõ poſſe eſſe adeptio.⁊ ĩtuituꝫ ſermõis.i.tractatus fuit de ĩtellectu agẽte:ideo opinatus fuit,ꝙ itellellectus ſpeculatiuus eſt agẽs apud Ariſt.non ſimpl'r:ſed ſm ꝙ tangit.i.ſpeculatur,⁊ eſt dĩm ſpeculatũ a materiali. ¶ Teſtat̃ ⁊ ſup oĩa.]Probat

Solõ. ſcõo intell'm agentẽ eſſe ſpeculatiuũ Themiſtius alia ratione.qm̃ ariſ.mouet eãdem qõnem in prĩo huius,⁊ eam per ſoluit:ſicut hic.⁊ voluit per intell'ꝫ:de quo eſt queſtio:itellectũ ſpeculatiuũ.ꝫ hic intendit intell'm ſpeculatiuũ. ꝫ itellectus ſpeculatiuus erit agens. ¶ Et ꝙ ħ ſit ita, inducit oĩa verba eius in prĩo de aĩa.2° ibi]Themiſti⁹ igit̃.]Illa verba conuenire his oñdit.Poſita ergo lr̃a ariſto.⁊ cõuenientia verborũ,recolligit ſenſum.d.Dixit ꝑꝑ ħ qõ intendebat hic per intell'u paſſibilẽ ꝑtem aĩe ꝯcupiſcibilẽ.i. intellectũ partibilẽ,cuius vna poª eſt iraſcibilis,quã Theophraſtus: ⁊ ari.cõeꝫ intellectũ vocãt.Iſta.n.pars videt̃ hẽre aliquaꝫ rõnem.i.ſyllogizat̃ ꝑticulariter:auſcultat.n.ad ꝯcedenduꝫ id qõ reſpicit aĩa rõnalis.i.cõtinuat̃ intell'ui tanqꝫ inferior ei:vt ſcis.Et ſic pꝫ expoſitio Them. ¶ Debes ſcire: vt ſcripſimus in li° de intell'u:ꝙ intell's agẽs põ cõſiderari dupliciter.Uno mõ vt agẽs ẽ ſubãa in ſe ꝯſiſtẽs:⁊ ſic vocat̃ agẽs. Alio mõ vt tangit poſſibilẽ:nõ qdẽ corpal'r:ſed tactu ſpũali.i.ꝓut ſpeculat̃:⁊ itelligitur a poſſi:⁊ ſic eſt intell's ſpeculatiuus:⁊ hoc totũ diximus in li° de intell'u:⁊ plura.Hec expoſitio ad ṽbũ Them.ẽ capite 28° 29° ⁊ 30° ⁊ tu vide:qm̃ oĩa hic inuenies:que ſibi auer.imponit.

¶ Nos aũt.]Dat 3^am expõnẽ:⁊ motiuũ ſue põnis tangit.d. Nos aũt cum vidimus opiniones alex.⁊ Them.eẽ impoſſibiles:⁊ inuenimus verba ariſt.manifeſta ſm nr̃am expõnẽ:credimus ꝙ iſta eſt opinio ariſt.quã nos diximus,⁊ eſt vera in ſe.ħ eſt id quo mouet̃ ad aliter dicẽdũ. ¶ Quoniã aũt.]Nũc exeqtur,⁊ inquit.Qm̃ aũt ṽba etiã ſunt apparẽtia in ħ capl'o declarabit̃.i.ꝙ vadat ad 3^m ſenſum erit dicẽdũ.⁊ ponit ꝑmã partẽ Ari.d.Cũ.n.dixit.[Et iſte itell's ẽt eſt abſtract⁹,nõ miſt⁹,neqꝫ paſſibilis.]loquit̃ de itellectu

Cõ.59. agẽte,⁊ nõ poſſumus aliud dicere,qm̃ ſup.oẽs ꝯgruũt in expõne illa. ¶ Et hec ꝑticula]Ex ṽbis huius lr̃e arguit ꝯ Alexan.d.Oſtẽdit aliũ intell'm.ſ.po^e eẽ nõ paſſibilem,neqꝫ miſtũ,qm̃ copulatiua reqrit ambas ꝑtes veras,modo copulatiua eſt hec,intell's po^e eſt impaſſibilis,⁊ immiſtus, ⁊ iſte intell's ẽt,ꝫ ambe ꝑtes vere. ¶ Et ſil'r.]Scõo arguit ꝯ idẽ.d.Et ſil'r cõparatio inter eos:vt manifeſtũ eſt:ſꝫ ꝙ eſt inter intell'm agẽtẽ,⁊ mãlẽ:ſm ꝙ intell's mãlis cõicat agẽti in multis iſtorũ diſpõnũ.Et hec rõ eſt tacta in calce commẽti ꝑcedẽtis:⁊ ħ ꝯfirmat textus.d.⁊ in ħ ꝯuenit nobiſcũ Themiſtius,⁊ differt Alexã.Et ſic pꝫ expoſitio lr̃e habiti cõmẽti,que ponebat̃ in arabica trãſlatiõe. ¶ Et cũ dixit] Nũc trãſit ad lr̃am pñtẽ,⁊ text⁹ eſt.[Et qõ eſt in poª,ꝑus eſt tpe indiuiduo.]Inqt,põt intelligi per tres opiones eodẽ modo.ſ.de eodẽ intellectu.ſm.n.nr̃aꝫ opinionẽ,⁊ Themiſtij intell's,qui eſt in poª,prius ꝯtinuat̃ nobiſcũ:qꝫ intellectus agẽs.⁊ ſm Alex.intell's qui eſt in poª,erit prior in nobis ſm eẽ,aut gñationẽ,⁊ nõ ſm ꝯtinuationẽ.ꝫ omnes tres opiones exponũt de eodẽ itell'u:ſed alio atqꝫ alio mõ. qm̃ Alexã.loqtur de prioritate eſſendi. Them.⁊ Auer.de prioritate oꝑationis,⁊ copulationis. ¶ Et cũ dixit vl'ter] Exponit aliã ꝑtẽ,⁊ tex.eſt.[Ul'e aũt non eſt in tpe.]Inqt, loquit̃ de intell'u:qui eſt in poª,qm̃ cũ fuerit acceptus ſimpl'r:nõ reſpectu indiuidui,tũc non erit cõior intellectu agẽte:aliquo mõ prioritatis.vult dicere nã,aut origine:ſed poſterior eo oĩbus modis.ſ.nã,⁊ origine.Et iſte ſmo ꝯuenit vtriſqꝫ.i.tribus opionibus.ſ.dicẽti ꝙ intell's:qui eſt in potentia eſt gñabilis,aut non gñabilis.qm̃ ſiue ſic,ſiue ſic:eſt poſterior intell'u agente nã/⁊ origine. ¶ Sꝫ ẽ ꝯdictio,qm̃

Dubõ. 36° cõmen.inqt/⁊ iſta actio.ſ.creare intellecta ⁊ facere ea: eſt prior in nob:qꝫ actio que eſt intelligẽ.Ecce quõ oppoſitũ dicit hic. ¶ Et ſol'.eſt/qm̃ vt com.18.diximus:vbi inqt id,qõ hic:intelligit̃,ꝙ ꝯtinuatio intell's po^e eſt prior nobis prioritate originis.eꝯ eſt prioritate ꝑfectionis,⁊ ꝯcordant

Solõ. ſcripture. ¶ Neqꝫ qñqꝫ eſt intelligens,⁊ qñqꝫ non.]Inqt, impoſ'e eſt,vt iſte ſermo intelligat̃,ſm ſuũ manifeſtuꝫ.i.vt ꝑ aſpectu pꝫ,neqꝫ ſm Them.neqꝫ ſm Alex.quoꝝ expoſitionẽ tangit.d.qm̃ hoc ṽbũ[eſt]cum dixit[neqꝫ qñqꝫ eſt intelligẽs]ſꝫ eos refert̃ ad intell'ꝫ agẽtẽ. vult ergo ꝙ ṽbũ ħ intelligatur de agẽte. ¶ Sed Themiſtius.]Ponit inde dĩam.d.Sed Them.(ſicut diximus)opinat̃ ꝙ intellectus agẽs eſt ſpeculatiuus:ſm ꝙ tangit.i.eſt forma mãlis ſpeculata.Alex.aũt opinat̃,ꝙ intell's: qui eſt in habitu,qui ẽ ſpeculatiuus apud eũ:alius eſt ab itell'u agẽte. ¶ Probat hãc ꝑtẽ.d.Et ħ opꝫ credere. artificiũ.n.aliud eſt ab artificiato,⁊ agẽs aliud ab acto.Adde minoreꝫ,ſed ſm Ariſto. agẽs eſt ſicut lumẽ,⁊ ars.⁊ ſpeculatiuus ſicut effect⁹,⁊ illuminatus color.ꝫ ⁊c̃. ¶ Scõm aũt ꝙ aliter igit̃ exponit, ⁊ inqt.ſm aũt ꝙ nobis apparuit,ſermo eſt iſte:ſm ſuũ manifeſtũ,ita ꝙ ſit illud verbũ[eſt]relatũ ad propinquiſſime dictũ.ſ.intellectũ po^e,de quo ꝓxime dixit.vl'ter aũt nõ eſt in tpe,qm̃ illa ꝑticula[neqꝫ]reſoluit̃ in[non]⁊ ſic eſt ibi nota copolationis:⁊ ꝑ ꝯñs copulat ꝓpinquiſſime dictũ.ſ. intell'm po^e. ¶ Et eſt intell's.]ſed qm̃ quis ambigit,ꝫ itellectus mãlis ſemꝑ intelligit:cuius ꝯrĩũ dicũt oẽs.rñdet,⁊ inqt:⁊ eſt intell's mãlis:cũ fuerit acceptus ſimpl'r ſup.illet qui ſemꝑ intelligit/nõ reſpectu indiuidui.intell's enim,qui dr̃ mãlis:ſm ꝙ diximus,nõ accedit ei:vt qñqꝫ intelligat,⁊ qñqꝫ nõ:niſi in reſpectu formaꝝ imaginationis exiſtẽtiũ in vnoquoqꝫ idiuiduo:nõ reſpectu ſpẽi.ṽ.g.ꝙ nõ accedit:vt qñqꝫ intelligat intell'm equi,⁊ qñqꝫ nõ:niſi reſpectu ſortis ⁊ plat.ſimpl'r aũt,⁊ reſpectu ſpẽi ſemꝑ itelligit hoc vl'e,niſi ſpẽs humana deficiat oĩno:qõ eſt ipoſ'e. ¶ Et ſm hoc.] applicuit ſñiaꝫ ṽbis,⁊ inqt.Et ſꝫ ħ ſermo erit ſm ſuũ manifeſtũ,⁊ cum dicit.Ul'r aũt nõ eſt,neqꝫ in tpe,⁊ cũ intẽdit ꝙ intell's:qui eſt in poª,cũ nõ fuerit acceptus in re^u alicui⁹ indiuidui:ſed fuerit acceptus ſimpl'r,⁊ in reſpectu cuiuſlibet indiuidui,tunc non inuenit̃ aliqñ intelligẽs,⁊ aliquando nõ. ¶ Queadmodũ.]Hoc ꝓbat loco a ſili.d.quemadmodũ intell's agẽs,cũ nõ fuerit acceptus in reſpectu alicuius indiuidui,tũc nõ inuenit̃/qñqꝫ abſtrahẽs, ⁊ qñqꝫ nõ/ſꝫ ſemꝑ inuenit̃ abſtrahere,cũ acceptus fuerit ſimpl'r.idẽ.n. motus eſt in acceptione duoꝝ intellectuũ.ſ.po^e ⁊ agentis. ¶ Et erit ſermo.]Nũc mouet.q.⁊ ibi[Et dicet̃ diſſoluẽdo.]ſoluit illã.⁊ ſermo eius pꝫ.Deĩde ibi.[Iſte eni tres.] probat ſol'.duabus rõnibus,⁊ ꝑ^a ſic componit̃,virtutes neceſſarie ad pñtandũ in hoĩe formã rei imaginate:qñ ſenſus fuerit abſens,⁊ extrinſecũ ſenſile non adeſt,ſunt neceſſarie intellectiõi:accepit minorẽ.d.Iſte eniꝫ tres virtutes ſunt in hoĩe ad pñtandũ formã rei imaginate:qñ ſenſus fuerit abſens.i.poſtqꝫ ſenſit,aliter eẽnt ocioſe.ꝫ ſine illis nõ ſit intellectio,⁊ per ꝯñs eis corruptis nõ remanet intelligẽ. ¶ Et iõ.[Scõa ratio ſic componit̃,ille ṽtutes,que colligate inuicẽ ꝓnoſticãt aliqõ indiuiduũ,qõ nõ cadit ſub ſenſu pñtialiter,ſunt neceẽ intellectioni.ſed ponit minorẽ.d. Et iõ fuit dictũ illic.ꝙ cũ iſte tres virtutes adiuuerint ſe adinuicem, forte repñtabũt indiuiduũ rei:ſm ꝙ eſt in ſuo eſſe.ſ. venturũ,lꝫ ante nõ ſentiamus ipm̃.qual'r facit medicus,q ꝑ imaginatiuã colligit ſigna ab vrina pulſu,colore,voce,ſigura, motu egroti.ꝑ memoratiuaꝫ memorat̃ ſe vidiſſe ſilia:poſt que ſucceſſit mors.cogitatiua pronoſticat mortẽ cras, vel poſt cras,que mors eſt qõdã indiuiduũ,qõ nõ cadit i ſenſu aliquo. ¶ Et intendebat hic.]Exponit aliud verbuꝫ.d. Et intẽdebat hic per intell'm paſſibilẽ,formas imaginationis.i.intẽtiones imaginatas, vt in eas agit virtus cogitatiua.i.cogitatiua actu ſpecnlãs indiuidua,que ꝓpria eſt homini.Cuius rõnẽ tangit.d.Eſt eni aliqua rõ.i. rõnabilis ꝑticulariter.⁊ oẽ rõnabile ꝑtinet ad hoiem proprie.ꝫ illa eſt hoi ꝓpria.Et dedit oꝑationẽ illius.d. ⁊ actio ei⁹ nihil aliõ eſt:qꝫ ponere intẽtionẽ for^e.i.reuocare phãtaſma cũ ſuo indiuiduo.i.ꝓ repñtatione indiuidui olim habiti:vt ſit apud rememorationẽ.i.reminiſcẽtiã,aut diſtinguẽ eã.i. denudare eam ab eo apud formationẽ.i.ſimplicẽ apphẽſionẽ. ⁊ iõ ponit ordinẽ intell's ad hãc facultãtẽ.d.Et manifeſtũ eſt, ꝙ intell's,qui dr̃ mãlis,recipit iten^{nes} imaginatas: poſt hanc diſtõnẽ.i.ꝑticularẽ apphenſionẽ illius.Ideo ꝯcludit ꝯnem ꝓpoſitã.d.Iſte igit̃ itell's paſſibilis neceſſarius eſt i formatione.ſ.apphenſione vl'i intell's po^e.iõ verificat lr̃am,cuius cãm dat.d.He.n.virtutes ſunt quaſi res,que ꝑparãt mãm artificij.i.ipſi intell'ui po^e,⁊ agẽti ad recipiendũ actiones.i. intentiones artificij.i.agentis.Hec igit̃ eſt vna expõ. ¶ Et põt.]Aliã ponit expõnẽ qõni mote. Et debes ſcire,ꝙ intell's po^e põt trib⁹ modis accipi.Uno° vt infim⁹ eſt abſtractoꝝ:⁊ ſic ſemꝑ copulat̃ agenti,⁊ non qñqꝫ ſic,⁊ qñqꝫ nõ. Alio mõ reſpectu ſphere:⁊ ſic ẽt ſemper intelligit idẽ nũo intell'm. Tertio mõ reſpcũ mei/vel tui:⁊ ſic qñqꝫ,⁊ qñqꝫ intelligit.Expõ ꝫ data fuit de intell'u,2° modo accepto. expoſitio dãda eſt de intell'u/prĩo mõ,vt copulat̃ agẽti ſemꝑ: vt ſic.n.nõ qñqꝫ itelligit,⁊ qñqꝫ nõ,ſꝫ ſemꝑ itelligit. ¶ Et huius ex ṽbis eius colligunt̃ due rõnes id,cuius ꝓportio ad intell'm po^e eſt:ſicut lucis ad diaphanũ,ſemꝑ ꝑficit itellectũ po^e,⁊ itelligit̃ ab eo.ſed ꝓportio intell's agẽtis ad intell'm po^e eſt:ſicut lucis ad diaphanũ.ergo intell's po^e ſemper ꝑficit̃ ab agente. ¶ Amplius ⁊ 2° arguit,oĩs intell'us eternus ſemꝑ ꝑfectus a formis mãlibus,ſemꝑ ĩtelligit formas liberatas a mã.Sed opinãdũ eſt,ꝙ iſte intell's:qui ẽ in poª,cũ declaratũ eſt,ꝙ eſt eternus,⁊ ꝙ innat⁹ eſt ꝑfici ꝑ formas materiales,dignior eſt: vt ſit ĩnatus per formas nõ mãles,que ſunt itellecte in ſe,⁊ eſt rõ Themiſtij cap.52.⁊ dixit.[Si eſt eternus.]Qm̃ in eternis qcqd põt intelligẽ vile,põt ⁊ ſublime ꝑcipere.in corruptibilibus nõ,vt dicit

Auer. cōmen. 36ᵉ. Et eius ſermo pʒ hic. ¶ Sed nō ꝑmo.] Ambiges qcqd cōpetit itellꝰui in ſe, competit idiuiduo alicui illius ſpēi. ſed itellꝰs poᶜ in ſe ſemp eſt perfectus. ḡ hec ꝑfectio actu cōpetit alicui indiuiduo hūano. ſoluit Auer. ʒ nō ꝑ copulaᷓ nobiſcū ex hoc: ſed in poſtremo, qn̄ ꝑficiᷓ gn̄atio intellꝰs: qui eſt in habitu: vt declarabimꝰ poſt. Vult ergo, ꝙ nō eſt ſemp, ita ꝙ qcqd cōpetit intellꝰui actu, cōpetit alicui indiuiduo hois, ſed poſſit cōpetere. qm̄ qcqd pōt cōpetere intellꝰui, cōpetit: qm̄ in ſeparatis qcqd eſt poſſibile, eſt neceſſariū. hō vero, qm̄ nō eſt ſempiternꝰ, non opʒ, vt ſit ſibi cōpetēs actu illa ꝑfectio, ſed poſſit cōpetē. ¶ Et ꝑm hāc.] Nūc exponit ptē illā, que dicit in arabica tranſlatiōe. [Iſte tm̄ eſt imortalis ſemp.] Et debes ſcire, ꝙ dictio excluſiua nō hʒ vim excludēdi a termio, cui addit: niſi accn̄talia a ſubto eius, ſi enim dixero, tm̄ hō currit, nō excludiᷓ aīal, nec riſibile, nec rōnale, nec eſſentiales ptes hois: quia ab excluſiua ad periacentē valet ɔn̄ia, vt ſi tm̄ hō currit. ḡ hō currit. ḡ aīal currit, ⁊ riſibile ⁊c̄. ergo in illa ꝓpōne, tm̄ hō currit, nō excludiᷓ aīal, ⁊ alia eſſentialia ſibi. ⁊ iō inqt. Et ꝑm hanc expōnē: cū dixit, ⁊ cū fuerit abſtractus, eſt qd̄ eſt tm̄ nō mortalis, innuit intellʒ nālē, ꝑm ꝙ perficitur per intellectū agētem: qꝛ itellectus agens eſt de ꝑfectiōe eſſentiali eius, ideo nō excludiᷓ per notā excluſiōis, innuit dico, qn̄ fuerit copulatus nobiſcū: ex h̄ modo. i. ſic perfectꝰ per agētē, deinde abſtrahiᷓ. eſt ergo ſenſus ꝙ intellꝰs poᶜ perfectus per agētē, copulatus nobiſcū, eſt tm̄ imortalis, qn̄ ſeparaᷓ. ecce quo pacto nō excludiᷓ intellectus agēs per notā excluſionis. ¶ Et forte.] Aliter exponit illaʒ excluſiuaʒ tm̄. vbi debes ſcire ꝙ nobis inſunt multa per nām. inſunt .n. nobis vegetatiuū, ſenſitiuū, ⁊ intellꝰus poᶜ, qui per nām ineſt: vel qꝛ ꝑ nr̄m motū nālē. ſ. ꝑ acqſitionē phātaſmatū, que a nobis acqrunᷓ per ſenſuū officiū. Vel acquiritur ꝑ nām. i. ꝑnᵃ nālia a pr̄e ⁊ matre. qm̄ qui dederūt nobis cogitatiuā aīam, dederūt intellm̄ poᶜ, que forma eſt cogitatiue ꝑm eē reale, lʒ ꝑʒ eē intētionale ſit mā abſtractoꝝ: vt dicā. intellꝰs aūt agens non per nām ineſt, qꝛ nec per acqſitionez phātaſmatum, nec a pr̄e ⁊ matre: cuʒ ipſe ſit vel deus, vel forma oīno liberata a nobis. eſt ergo ſenſus, tm̄ intellectus nālis eſt imortalis, ſubaudi excludēdo reliqua: que nobis inſunt per nām etiam. quaſi dicat eorum, que inſunt nobis per nām, ſolus intellectus poᶜ eſt imortalis. Inqt, ⁊ forte innuit intellm̄ nālē in ſua ɔtinuatione ꝑᵃ. i. prout vniᷓ nobis per nām. Ideo inqt. ſ. ɔtinuatione, que eſt per naturā. ¶ Debes ſcire, vt dixi in libro de intellectu, ꝙ intellꝰus poᶜ pōt ɔſiderari dupl'r. Uno mō ſub eſſe intētionali ⁊ ſpūali: ⁊ ſic eſt mā oīum abſtractoꝝ: ⁊ ſic eſt ſeparatus a nobis, ⁊ nō acqriᷓ a nobis: niſi per acqſitionē intētionū imaginatarū, que per ſtudiū ⁊ artē in nobis fiunt. Alio modo pōt ɔſiderari: ꝑm eē nāle ⁊ reale: ⁊ ſic ē vltᵃ ꝑfectio hois copulata homini formal'r per cogitatiuā: tanq̄ʒ ꝑ mediū copulationis: ⁊ ſic acqriᷓ a nobis per nām, ⁊ a parentibus, vt ꝑſpicuū eſt in libro de intellectu. ¶ Et appropriauit ipm̄ ⁊c̄.] Obijciet qs Auerroi, qm̄ ſi eoꝝ: que nobis attribuunᷓ, tm̄ intellꝰs poᶜ eſt imortalis. ergo oē imortale nobis attributū erit intellectus poᶜ, ab excluſiua ad vniuerſalē de terminis trāſpoſitis, ɔn̄s eſt falſum, qm̄ intellꝰs agēs aliqd̄ eſt eoruʒ: que nobis attribuunᷓ: ⁊ tn̄ nō eſt intellectꝰ poᶜ. Soluit dupliciter. ¶ Et debes ſcire, ꝙ itellꝰs poᶜ hʒ multos modos. ſ. vt ɔtinuus huic vel illi, ⁊ vt ɔtinuꝰ toti ſpēi hois, ⁊ vt ꝑficiᷓ per agentem. inqt modo ꝙ illa pticula [tm̄] excludit alios modos ſe hn̄di intellectū, ⁊ inqt: ⁊ appropriauit ipm̄ per hāc particulā tm̄, annuēdo ad corruptionē intellectus. i. excludēdo a ſe ꝓut diſtinguiᷓ ab itellꝰu in habitu: ex mō per quē eſt corruptibilis. i. per hanc differentiam, quia ille eſt corruptibilis. ipſe autem eſt eternus. eſt ḡ ſenſus, tm̄ intellꝰus poᶜ eſt immortalis tm̄. ſ. vt diſtinctus ab intellꝰu in habitu. ¶ Et vl'r.] Aliter ſoluit. q. ⁊ vult, ꝙ vna met eēntia intellꝰs eſt intellꝰs agēs, ⁊ intellꝰs poᶜ ꝑm remꝫ ꝑm modū differāt. qm̄ per modū: quo creat in nobis intellꝰa, ſortitur ſibi rōnē agētis per modū, quo per ipm̄ recipimꝰ itellecta, ſortiᷓ nomē intellꝰs poᶜ, ergo intellꝰs agēs eſt intellꝰus poᶜ, ⁊ ecōtra, ⁊ nō differūt: niſi tm̄ in modo. Et ſic concedo ɔn̄tiam, ꝙ omne nobis attributū imortale eſt intellꝰs poᶜ, ⁊ ꝙ intellꝰs agēs eſt intellꝰs poᶜ, etiā ɔcedit. Inqt, ⁊ vl'r, qn̄ qs intuebiᷓ intellectū nālem cū intellꝰu agente: apparebūt eē duo: ⁊ vno mō. ſ. ꝑm rōnē, ⁊ vnū. i. ideʒ: alio mō, qd̄ explicat, ⁊ inqt. Sūt. n. duo ꝓpter diuerſitatē actionis eoꝝ. Actio enim intellꝰus agētis eſt gn̄are. Actio v̄o iſtius intellꝰus poᶜ eſt iformari. ſunt aūt vnū, qꝛ intellꝰs nālis ꝑficiᷓ ꝑ agētē ꝑfectione eſſentiali, ⁊ intelligit ipm̄. Ecce igiᷓ qm̄o concedit ɔn̄tiam. ſ. ꝙ intellꝰs agēs ſit intellꝰs poᶜ. ¶ Et ex h̄ modo.] Sʒ qs obijciet Auer. qm̄ due v̄tutes nō ſunt vna virtus. ſed intellꝰs agens, ⁊ itellꝰs poᶜ ſunt due virtutes: vt eſt famoſuʒ. ergo nō vna virtus. Cui adijcit rn̄ſionē, ⁊ inqt: ⁊ h̄ modo. ſ. ꝑm diſcrimē rōnis, ⁊ in mō, ⁊ nō in re, intellꝰus ɔtinuatus nobiſcū apparēt in eo due virtutes, quarū vna eſt actiua: alia de gn̄e virtutū paſſiuarū. ¶ Ad formam ergo dico, ꝙ maior eſt vera qn̄ ille due virtutes ſunt diuerſe re, ⁊ modo. ſic autē nō eſt intellꝰs agens, ⁊ intellꝰus poᶜ. ſunt enim vnū in ſubto: ⁊ duo i modo. ¶ Et q̄ʒ bn̄. [Uerificat per hec dictū Alexādri, ⁊ cū hoc hʒ locū ab auctoritate, ⁊ inquit. ⁊ q̄ʒ bn̄ aſſimilat illum Alexāder igni. ignis eim eſt innatus alterare omne corpus: per virtutē exiſtentem in eo ſ. per formā caloris: ⁊ tn̄ cum hoc patiᷓ quoquo modo ab eo qd̄ alterat: ⁊ aſſimilaᷓ cū eo in quo egit, verbi gr̄a, cum aqua: aliquo mō ſimilitudinis. i. acqrit ab eo formā igneaʒ minorē: forma ignea alterāte, qꝛ cum deperdit calorē, deperdit formā igneam ſubſtātialē, ⁊ per ɔn̄s efficiᷓ in eo aliqs gradus frigiditatis, ⁊ aliquis gradus aque: per quos aquer in qua agit, reddiᷓ ꝑm qd ſilis. Hec enim diſpō valde eſt ſimilis diſpōni intellectus ɔgregati ex agente, ⁊ poſſibili. eſt agens ea vno mō, ⁊ recipiēs ea alio mō. ¶ Sed duo ambiges. prio de veritate in ſe. Scōo de exēplo Alexādri, quod Auer. tāto ope laudauit. Circa veritatē i ſe, qm̄ intellectꝰ agēs, ⁊ intellꝰs potētie ſue due res (vt oēs pipatetici dixerunt) oīno diuerſe. ¶ Sed dicendū, ꝙ de hoc ꝓlixe locutꝰ erā in lib. de intellectu, ⁊ dixi opinionez Ioannis Iāduni, ⁊ fundamēta eius, ⁊ multas alias poſitiones. nūc tibi abbreuiabo opinionez huius Phi, ⁊ dico, ꝙ intellꝰs agens) apud Auer. (triplex eſt. qdā qui aſſimilaᷓ ſoli ꝑʒ Platonē, ⁊ hic intellꝰs eſt deus ſublimis ⁊ glioſus, ⁊ hūc itellectū eē agētem dedit Auer. i pluribus locis: maxie 12ᵒ metaphꝭ, vbi correlarie cōcludit iſtud de mēte Ariꝭ. Et hoc mō accipiēdo intellectū, ꝓculdubio eſt differēs ab intellectu poſſibili valde in gradu, ⁊ eſſentia: ſicut ſupremū ens in gn̄e intelligibiliū ab infimo illius gn̄is. Alius eſt qui aſſimilaᷓ lumini: qd̄ eſt ꝑfectio diaphani: de quo loquiᷓ Auer. in fine cōmēti quīti, ⁊ alibi pluries, ⁊ hic itellꝰs eſt gradus perfectionis intelligētie hois, per quē gradum intelligētia illa diſtat a mā ꝑma, ⁊ appropinquat deo. ſunt eniʒ in intellꝰu hominis duo gradus. vnus per quam priuaᷓ ꝑfectione dei. per quē ſibi nō repugnat illa ꝑfectio: ſaltē ꝑm rōnem entis. ⁊ ꝑ iſtū gradū eſt in poᵃ oīa itelligibilia, ⁊ per iſtum gradū deſcendit a primo, ⁊ appropinquat materie. Eſt ⁊ alius gradus: per quē poniᷓ in ſuo ordie, quo deo vicinatur, ⁊ a mā remoueᷓ. ⁊ hic eſt ſilis lumini, quoniā per hūc perficitur intellꝰs in eē receptiuo oīum intelligibiliuʒ: eo modo, quo lumine diaphanū efficiᷓ actu receptiuū colorū. quēadmodū ergo in virtute ſolis fit perfectio viſiua, ⁊ in virtute luminis. ſolis qu dē: tanq̄ʒ virtute primi luminis: tanq̄ʒ v̄tute ſecūde cauſe. ſic ⁊ virtute agētis ꝑmi fit intᶜ: tanq̄ʒ virtute cauſe prie, ⁊ virtute intellꝰs ꝓprij fit intellꝰe: tanq̄ʒ virtute cauſe proprie. ¶ Eſt tertius intellꝰs inſtr̄alis, quo intellectus potentie venit ad intellecta ſpeculatiua, ⁊ ille intellꝰus

Cōmen.

Dubiū.

Rūſio.

Cō. 36. in fine.

eſt ꝓpōnes prime, que dicunᷓ intellectus in habitu apud Auer. ⁊ de hoc intellectu dicemus cōmēto. 36. ſatis. ¶ Ex his pʒ, qs intellꝰs eſt agēs idē cum intellectu potentie, ⁊ qs nō, ⁊ qm̄o dictū Auer. ɔſtet. ¶ Sed de exēplo debes ſcire, ꝙ ignis agit in aquam, ⁊ patiᷓ reali actione ⁊ paſſione. ideo ſunt neceſſarie due virtutes, qbus agat ⁊ patiaᷓ: qs auer. in 4ᵉ Metheororum dedit. Ignis eniʒ virtute caloris agit in aquam, que patiᷓ virtute humoris. Econtra aqua virtute frigoris agit in ignem, qui virtute ſiccitatis repatiᷓ, ⁊ qꝛ ad remiſſionē ſicci: cui coniungiᷓ calor, remittiᷓ calor, iō ꝑ accidēs ignis remittiᷓ in calore, ⁊ efficitur ſilis aque. Sil'iter remiſſo humore in aqua frigus ei copulatū ⁊ ꝓportionatum debilitatur, ⁊ inde ſequiᷓ remiſſio aque in q̄litatibus, ⁊ ſubſtātia, ⁊ hec eſt intᶜ auer. ⁊ in h̄ errant oēs ſophiſte, qui credūt repaſſionē ⁊ actionē fieri ꝑm eādē qualitatē, ⁊ nos ſcripſimus argumēta eoruʒ in 5ᵒ Phyſice auſcultationis: nec nūc eſt locus. ¶ Ex his apparet exēpli vis, qm̄ quēadmodum ignis ſicco patiᷓ, ⁊ colore agit, ſic intellꝰus gradu ꝑuationis patiᷓ ab intelligibilibus, gradu ꝑfectionis agit. Eſt autē diſcrimen: qm̄ illa actio eſt nālis ⁊ phyſica, ideo requirit diuerſa ꝑnᵃ ꝑm rem. Intellectus autē actio eſt intētionalis, ideo reqrit tm̄ principia diuerſa intentionaliter, ⁊ non ꝑm rem. ¶ Et in hoc pʒ peccatū Ioānis, qui nihil ad mentē Auer. intelligit. ¶ Et ꝑʒ hoc erit.] Due iuſſerūt poſitiones de intellꝰu ſpeculatiuo: quas in alijs cōmētis dedit. Prima ꝙ intellectus ſpeculatiuus ſit eternus: qm̄ ⁊ agēs ⁊ patiens eterni. Alia ꝙ ſit corruptibilis, eo qꝛ patiens ſit corruptibilis. ſ. intellectus potētie, quē dedit Alex. Ex vi huius q̄ōnis date ſunt due poſitiones extreme, quas vides. Tunc inqt: ⁊ ꝑm hoc erit ſermo in quo dixit. [Sʒ nō rememoratur ⁊c̄.] diſſolutionis q̄ōnis, in qua ſunt inuēte poſitiones extreme, quarū vna fuit eoꝝ: q credūt intellectuʒ in habitu eſſe eternū. Altera: que fecit Alexᵐ eſtimare intellectū nālem eſſe gn̄abilē ⁊ corruptibilē. in qua q̄ōne diceᷓ: qm̄o itellecta a nobis ſunt nō eterna: cū hoc ꝙ itellectus potētie eſt eternus. ſ. agens ⁊ recipiēs eſt eternū. Ariſto. ergo hāc q̄ōnem peripateticoruʒ expoſitoꝝ nūc ꝓſoluit, ⁊ inquit: ⁊ quaſi dicat rn̄dendo, ꝙ cauſa in hoc eſt, qꝛ intellectus nālis nihil intelligit ſine intellectu patibili: lʒ agēs ⁊ recipiens ſint eterna, ſicut cōprehendere colorē. i. viſio nō eſt: lʒ ſit viſus ⁊ lux: niſi coloratū ſit. inqt modo. ⁊ ideo ꝑm quācūq̄ʒ iſtaruʒ expōnū: quas dedit dicaᷓ: lr̄a erit cōueniēs v̄bis Ariꝭ, ⁊ ſuis demonſtrationibus: ſine aliqua ɔ̄dictione, ⁊ ſine exitu manifeſto ſui ſermonis. imo apparet conſona lr̄e eiꝰ. ¶ Et ideo nō recte] Arguit contra Alexᵐ, qui intelligit textum de intellectu potētie. prio ſic, noia equiuoca ſimpl'r non debent viſitari in ſcientia demōſtratiua, ſed intellectꝰ: vt quid cōe ad ſubam itellectus ⁊ ꝑparationi eſt equocus. ergo nō eſt viſitandū in lib. de aia. ergo intellꝰs vno mō accipiᷓ ſemper. ſ. pro ſubſtātia. Huius apponit maiorem ⁊ inqt. Et iō nō recte eſt vti in doctrina v̄bis equocis. Apponit aūt qm̄o licet vſitari, ⁊ inqt, niſi in eis: que lʒ ſunt diuerſa. i. lʒ ſignificent diuerſa ſign̄ata: illa tn̄ ſign̄ata ɔueniūt in oibus itellectionibus: de qbus. i. per quas pn̄t dici. n. niſi ſint equiuoca analoga. his enim frequēter vtimur in doctrina, ſed puris equocis nō. ¶ Et demonſtrat.] Scōo arguit ɔ̄ expoſitionē. Alex. per aliā trāſlationē: vbi hʒ expſſe, ꝙ per intellectū corruptibilē intelligit Ariſtoteles imaginationē ſeu v̄tutē cogitatiuā, ⁊ inducit v̄ba, ⁊ ſermo eius eſt perſpicuus. ¶ Hoc nomē.] Hoc pōt eē corollarium: vt notat illa pticula [igiᷓ] qd̄ ex dictis cōducit. Et pōt eſſe alius ſyllogiſmꝰ, q ſic cōponiᷓ, oīs intellꝰs apud grecos eſt intellꝰs nālis, vl' agēs, vel intellꝰs in habitu, vel virtus imaginatiua. ⁊ h̄ accipit tanq̄ʒ famoſum in doctrina ꝑipateticoꝝ. Sed preparatio nec eſt intellꝰs potētie, nec intellꝰs agens, nec intellectus imaginatiuus, nec intellꝰs in habitu. ergo nō eſt intellectus. nec cōſonum ꝙ Ariſt. aliquādo eam appellet intellectum. ¶ Uel forte hoc eſt corollariū: vt illa particula [igiᷓ] deſignat, ⁊ eſt melius. Uel forte arguit per auctē famoſam: ſcilicet per quam ꝓbat, ꝙ virtus imaginatiua eſt intellꝰs, qm̄ itellectus dr̄ quatuor modis, quoꝝ vnus eſt imaginatio, ⁊ vtcūq̄ʒ ſit eſt bonū. Et ſermo ꝑſpicuus. ¶ Et debes ſcire.] Cōparat poſitionē Themiſtij, ⁊ Theophraſti cū poſitione Platonis, ⁊ inqt: ⁊ debes ſcire, ꝙ nulla dr̄ia eſt ꝑm expoſitionē Themiſtij, ⁊ antiquoꝝ expoſitorum. i. Theophraſti ex vna, cum opīone Platonis in hoc, ꝙ intellecta exiſtentia in nobis ſunt eterna, ⁊ addiſcere eſt rememorari. coeunt ergo hi in duobus, ſcilicet ꝙ intellecta ſunt eterna, ⁊ ꝙ addiſcē ē rememorari. ¶ Sʒ Plato.] adijcit dr̄iaʒ, ⁊ ꝑ ɔducit q̄ Plato cōcedit, ⁊ inqt: ſed Plato dixit ꝙ iſta intellecta ſunt in nobis qn̄q̄ʒ, ⁊ qn̄q̄ʒ nō, ꝓpter hoc ꝙ ſubm̄. i. ꝑſona hois preparaᷓ qn̄q̄ʒ ad recipiendū ea qn̄q̄ʒ, ⁊ qn̄q̄ʒ nō. Opinatꝰ enim eſt Plato ꝙ hō naſciᷓ plenus humore, ⁊ alijs paſſibilibus qualitatibus, que impediūt eū ad ſpeculationē. ſtantibus eniʒ his humoribus in motu ignoramus: quēadmodū in pueritia, ideo dixit Ariſt. ꝙ aia hois pluri tꝑe ꝑſiſtit in ignorātia: q̄ʒ in ſcia. Sedatis v̄o his motibus. ⁊ exiccato humore: hō per aīam incipit reminiſci, per hoc ꝙ excitatur a ſenſibilibus: vt dicit Plato. ¶ Et ipſa.] Scōm dictuʒ Platonis apponit, ⁊ inqt, ⁊ ipſa in ſe ſunt: anq̄ʒ recipiamꝰ: ſicut poſt, qm̄ nec ꝑdit aia ſciam, nec acqrit aliquā, cum ſit plena oibus ſciētijs practicis, ⁊ ſpeculatiuis. ſola aūt mutatio eſt ex parte ſubti eius. Adijcit 3ᵐ, ⁊ inqt: ⁊ ita ſunt extra aīam: ſicut in aia, qm̄ quēadmoduʒ in aia ſunt ſub eē abſtracto, a tꝑe, loco, ⁊ ɔdōnibꝰ māe, ita ⁊ ex̄ aīam ſunt ꝑʒ eſſentiam, ⁊ ſubſiſtere ſeparata, ⁊ has vocat Plato in parmenide ideas, ſeu ſpēs: quas vide ſi placet, qm̄ nō eſt ꝑſentis ſpeculationis, qꝛ in lib. de intellectu oia dixi. ¶ Themiſtius autē. [Cōplēs dr̄iam, que cōceſſit Themiſtius apponit ⁊ inqt. Themiſtius autē dixit: ꝙ hec. ſ. ꝙ qn̄q̄ʒ ſunt copulata, ⁊ qn̄q̄ʒ nō, accidit eis ꝓp nām recipiētis. Opinatur enim ꝙ intellectꝰ agēs nō eſt innatꝰ ɔtinuari nobis in principio, niſi ꝑm ꝙ tangit intellm̄ nāle, ideo ex hoc modo accidit ei diminutio, cū ɔtinuatio cū intentionibus imaginatis eſt vno modo q̄ſi receptio, alio modo q̄ſi actio. Iſte ſermo Themiſtij poteſt intelligi duobꝰ modis. Prio ꝙ itellectui agēti accidit diminutio. i. in poᵃ ad ɔtinuationē nobiſcum: per intētiones imaginatas. ⁊ qꝛ hec ɔtinuatio eſt vno modo quaſi receptio, alio modo q̄ſi actio, ideo ⁊ itellectui agēti accidit ɔtinuari nobiſcum ꝑ nām itellectus poᶜ. Uel pōt itelligi, ꝙ oia hec ſint dicta ꝑm metaphoram i doctria Themiſtij: ⁊ ſic itelligat ꝙ itellectus agēs: vt agens eſt, eſt in ſui nā ꝑfectus. ſed vt tangit poſ'ez. i. copulaᷓ ei, ⁊ itelligiᷓ ab illo, iperficiᷓ adeo: ꝙ ꝓp illā imꝑfectionē accidit: vt recipiat vno modo, ⁊ agat alio mō: ⁊ ſic accidit in opīone Themiſtij: ꝙ intellꝰs agēs qn̄q̄ʒ copuleᷓ nobis: ⁊ in ꝑnᶜ nō. Eſt ergo pria dr̄ia i modo ɔtinuationis, qm̄ Plato vult ꝙ intellꝰs ſemp ſit continuus ꝑm eſſe hoī. Themiſtius vult ꝙ qn̄q̄ʒ, ⁊ qn̄q̄ʒ: ꝓpter naturā imꝑfectiōis intellectꝰ poᶜ. ¶ Amplꝰ ex hac dr̄ia ſequiᷓ alia, ꝙ Themiſtius cōcedit ſaltē intellm̄ potētie ⁊ agentē: aliquo modo. Plato nullo modo, qꝛ non concedit nouitatē, nec ꝑm qd, nec ſimpl'r. ¶ Et ideo itellecta.] Conducit 2ᵃᵐ dr̄iam iter eos, ⁊ inqt. Et ideo itellecta ſunt in eo. i. in itellectu agēte: in diſꝑōne diuerſa a ſuo eē, q̄ſi dicat: qꝛ aliud eſſe hn̄t itellecta i intellꝰu, ⁊ aliud extra aīam. ¶ Ubi debes ſcire, ꝙ ꝑʒ Them̄. intᶜ eſt eēntia intellꝰs agentis. Nos. n. apud Them̄, intelligimus per eſſentiam intellectus agentis. intᶜ enim nr̄a, ⁊ eēntia agentis idē ſunt. itellꝰus enim agens eſt ſibi intᵒ, ⁊ nobis. ſibi qdē per eſſentiam. nobis per participationē. ſicut albedo ē ſibi albedo, ⁊ nobis. ſibi qdem per eſſentiā. nobis per copulationē cum corpore. modo ſic intellectus agens eſt ſibi intᵒ, ⁊ nobis. ſibi per eſſentiam, ⁊ nobis per copulationē. ergo intellecta hn̄t eſſe in intellectu agēte per eſſentiam, ⁊ extra ipſum habent eſſe

indiuiduale tm̄. Apud Platonē vō nō eſt ſic, q2 nos nō intelligimus per eſſentiā intellectus, ſed per ſpēs defluxas a ſpēbus ſeparatis. ideo intellecta idmet eſſe: qō hn̄t in aia, hn̄t ex̄ aiam. ℂ Et fiducia.] Arguit pro poſitione Themiſtij, ꝛ p̄io refellit cām apparētē: per quā qs neceſſitatem in intellectus poᶜdaret, ꝛ inqt, ꝛ fiducia in intelligendo hāc opinionē eſt, ꝙ cā mouēs Ariſt. ad ponendū intellectum mālē eſſe, nō eſt, q2 hoc itellectū.i. ſpeculatiu⁹ intellect⁹ eſt factus, q2 apud Them̄. hoc nō eſt verū, ſꝫ cā in h̄ eſt, ꝛ ſyllogiçat hypothetice hoc pacto. ſi intellecta hn̄t diuerſum eē in aia ab eo, qō hn̄t extra animā, tūc intellectus erit cōpoſitus ex actu ꝛ poᵃ. Pono an̄s ſic, ſed itellecta habent diuerſum eē in aia ab eo: qō hn̄t extra aiaꝫ. ergo intellectus eſt compoſit⁹ ex agēte ꝛ poᵃ, accepit tm̄ an̄s ſeu hypotheticā, ꝛ inqt: aut q2 cuꝫ fuerint intellecta, ſeu inuēta intellecta: que ſunt in nobis ſm diſpōnes nō ꝯueniētes intellectibus ſimplicibus.i. rebus ex̄ aiaꝫ. hoc eſt an̄s hypothetice. Apponit ꝯn̄s, ꝛ inquit tūc fuit dictū ꝙ iſte intell'sꝫ qui eſt in nobis, eſt compoſitus ex eo: qō eſt in actu.ſ. intell'u agente, ꝛ ex eo: qō eſt in poᵃ.i. itellectu poſi, hec eſt tota hypothetica: reliqt aūt poſitionē an̄tis, ꝛ poſitionē ꝯn̄tis, qm̄ ꝑſpicua ſunt. ℂ Poteſt aūt hec hypothetica ſic ſyllogiçari, oē diuerſuꝫ a ſui nā pro pria hꝫ recipiēs aliquo modo, ꝛ agens. ſed intellecta ſimplicia.i. ſingularia, hn̄t diuerſum eſſe a ſuis naturis ꝓprijs. ꝗ hn̄t aliquo modo recipiens, ꝛ agēs. Et ſic pꝫ ſyll's. ℂ Aut q2 ꝯtinuatio.] Adducit 2ᵃᵐ cām, q̄ ſic cōponit, ois nā: cui⁹ opatio aſſil'atur gn̄ationi, actioni, ꝛ paſſioni eſt cōpoſita ex pte: qua agit, ꝛ pte: qua recipit. ſed intell's eſt nā: cuius ꝯpō eſt ſilis gn̄ationi, ꝛ paſſioni, ꝛ actioni, ꝗ eſt compoſit⁹ ex pte: qua agit, ꝛ parte: qua recipit. Ponit minorē, ꝛ inqt. aut q2 ꝯtinuatio eius ſm hāc opinionē, eſt ſilis gn̄atiōi, ꝛ aſſil'atur paſſioni ꝛ actioni.ſ. in ſua ꝯtinuatiōe cū intētionib⁹ imaginatis. hec fuit vis minoris ſylli. ℂ Scōm igiť hāc.] Cōdu cit nunc ꝯn̄e ex his oib⁹: ſm mentē Them̄. ꝛ inqt. ſm igiť hāc opinionē agēs, ꝛ patiēs, ꝛ factū erūt idem: ſm ſubm: ꝛ rem: ꝛ eſt dictū ab iſtis tribus diſpōnibus.i. ꝛ differunt rōne, ꝛ mō ꝓpter diuerſitatem: que accidit ei. Hec aūt ꝯclo.iō ꝛ ſeqtur, qm̄ declaratū eſt itellectionē nō eſſe nouā, nec vere gn̄ationē: ſꝫ ſil'em gn̄ationi, ꝛ actioni, ꝛ paſſioni: ꝛ ꝑ ꝯn̄s agēs ꝛ patiēs, ꝛ factū nō ſunt ſic ſm verā nām: ſed ſilitudine, ꝛ ſm rōnem: vt ꝑſpicuuꝫ eſt. ℂ Et ꝙ hec Themiſtij ſit poſito cap. 25. huius tertij: in ſua paraphraſi, ꝯcludit eodē modo, inqt: intellect⁹ agēs intellectui p̄ſātis aſſiſtens, vnus cū illo redditur: ꝓpterea ꝙ vna eſt res: que ex mā, ꝛ forma ꝯſiſtit: ꝛ tn̄ ꝑmiſtio hec rōnes duas hꝫ. nā ꝛ māe rō eſt: per quā aia fit oia, ꝛ rō abſol'onis ꝛ forme: per quā facit oia. ꝛ in calce capli inqt, porro qō ꝛ ſuperius dixi, idē eſt itellect⁹ ꝛ intelligibilis, quēadmodū idē eſt ſcia ipſa actu, cuꝫ eo: qō ſciť: nō tn̄ eadē rōne, ſed quatenus intell's poſſibilis amplectitur, intelligibilis eſt. quatenus vero ipſemet agens eſt: dr̄ intell'us eſſe. ecce quo pacto his verbis Themiſtius innuit agentē, poſſibilē, ꝛ ſpeculatiuū eē vnā rē in ſubto: diuerſam tū rōne ꝛ mō: qm̄ vt dicit alibi trāſmutatio fecit ſcire materſā. actio ſeu opatio agens. opatio intell's nō eſt noua, nec eſt diuerſa ab eſſentia intell's, ſed eſt opatio ſm ſilitudinem ideo hi tres intellectus ſunt in aia: ſm metaphorā ꝛ rōneꝫ. vtrū aūt intelligere ſit nouum apud Them̄. ꝛ an aie rōnali accidāt accidentia: que vulgariter ſpēs intelligibiles dicuntur. ꝛ quo pacto ſint iſte tres ptes in liᵒ nr̄o de itellectu ſcripſimus. Nūc vō quātū ad expoſitionē v̄boꝝ ſat ſit. ℂ Nos autē opinamur.] Apponit dr̄iam inter ip̄m, ꝛ Them̄. ꝛ inquit. Nos aūt opinamur, ꝙ nō mouit ip̄m ad ponēdū intellectū agētem: niſi h̄ ꝙ intellecta ſpeculatiua ſunt generata ſꝫ modū quē diximꝰ.i. ſꝫ me, ꝛ te, illū, ꝛ illū: nō ſꝫ ſpēꝫ: ꝛ in ſe. ꝛ quia ita ē, reddit te attētum ꝛ inqt. Conſidera ꝗ h̄, qm̄ eſt dr̄ia inter iſtas tres opiniones.ſ. Platonis, ꝛ Themiſtij, ꝗ opinionē nr̄am. ℂ Et ſm.] Quia dixit eſſe dr̄iaꝫ, adijcit q̄ dicit Them̄. ꝛ inqt: ꝛ ſꝫ expōnē Them̄. nō indigeť in iſtis itellis: niſi ad ponēdū intellꝫ mālē, aut mālē, ꝛ agētē: ſꝫ modū ſilitudinis. nō ergo ſm Them̄. hi intellectus ſm rē ſunt in aia: ſed metaphorice, cuius fundamentum dedit, ꝛ inqt. Ubi enim nō eſt vera: gn̄atio, nō eſt agēs, q2 vbi nō eſt vera gn̄atio, ibi non eſt vera actio, neqꝫ vera paſſio, vbi non ſunt he, nec vera rō agentis, nec patientis. Sic igitur: quia intᵒ (apud Them̄.) non eſt vera gn̄atio, ideo nec he partes ſunt vere.ſ. agens, ꝛ patiens. ℂ Et nos.] Quia diffinitio, ꝛ ꝑfecta declaratio nō niſi per ꝯuenientiā, ꝛ dr̄iam cognoſcitur, ideo diſcurrit per poſitiones alioꝝ: ſm ꝯuenientiā ꝛ dr̄iaꝫ, ꝛ inquit, ꝛ nos conuenimus cū alexādro in modo ponendi intellectū agētē. qm̄ ſicut alex. ponit intellectū agentem ſm rem: ꝛ non metaphorice, ſic ꝛ nos. Et differimus ab eo in nā intellectus mālis, q2 ille ponit intellectum mālem corruptibilē: nos vero eternū. Et differimus a Themiſtio in nā intellectus qui eſt in habitu, q2 Themiſtius ponit euꝫ eſſentiaꝫ agentis. Auerrois diuerſuꝫ. Amplius Themiſtius ponit eū metaphorice. auerrois ſm rei veritatē. ꝛ in mō ponēdi intellectū agentē, q2 Themiſtius ponit eum metaphorice, ſed auerrois vere. Et nos etiā quoquo modo ꝯuenim⁹ cū Alexandro: in nā intellectus: qui eſt in habitu, q2 ſicut ille ponit eū vere factū ſm indiuiduū. ita ꝛ nos, dixit [Quo quo mō.] Quia alexander ponit eum nullo modo eternū, ſed ſimpl'r corrūpi: ſꝫ corruptionē intellectus mālis. auerrois ponit eū eternū ſm eſſe: qō habet in intellectu ſimpl'r. ideo dixit, ꝛ alio mō differimus. he igitur ſunt dr̄ie: quibus diuiduntur opiniones attribute ariſ. ex his perſpicua tibi eſt poſitio auer. quā aperte dedimus in lib. nr̄o de intellectu, ꝛ tetigimus oēm qōnē poſſibilem in eius opinione. ℂ Et debes.] Syllogiçant qdā hoc pacto, intellectum corrūpi, ois forma: in qua cadit vſus, exercitium: ꝛ habitus, eſt corruptibilis. ſed intell's eſt forma in qua cadūt habitus, exercitiū, ꝛ vſus: ꝗ corruptibilis. Maior videť ariˡᵉ in 2ᵒ Ethic. Minor ꝑſpicua. ℂ Soluēs forte hāc qōnē, apponit hec v̄ba, ꝛ debes ſcire, ꝙ vſus, ꝛ exercitiū ſunt cauſe eius: qō apparet de potentia intellectus agētis, qui eſt in nobis ad abſtrahendū, ꝛ intellectus mālis in recipiēdo.i. ſunt cauſe facilitatis eorū circa repetitionē, ꝛ abſtractionē. Et exponit ſe.d. ſunt dico cauſe ꝑꝑ habitū exiſtentē, per vſum, ꝛ exercitiū in intell'u paſſibili ꝛ corruptibili: quem vocauit ariſto. paſſibilem, ꝛ dicit a pte ip̄m corrūpi. ℂ Ad formā qōnis negatur minor, quoniaꝫ vſus ꝛ exercitiū ꝛ habit⁹ cadunt in intellectu paſſibili: ex pte ſenſuū, ꝛ nō ex parte intellectus in ſe: vt intellectus: ſed vt cōtinuus ſenſibus. ꝓbat ꝙ in intellectu nō cadat habitus, ꝛ inqt, ꝛ ſi non contingeret: vt virt⁹: que eſt in nobis agens itellecta, eſſet mālis.i. exiſtens in corpore: ꝛ ſil'r virtus paſſibilis.i. intell'us poᶜ eſſe virt⁹ in corpore. ℂ Declaro ꝯn̄tiam, q2 (ſicut declarat ariſt. 2ᵒ Ethic.) habitus nō pōt poni, niſi i eo, in quo exiſtit diſpoſitio ad oppoſitū: cū non repugnantia ad illum. Si enim (inqt) decies millies graue ſurſum ꝓijcies, nunqꝫ graue habitū acquiret eundi ſurſum, q2 habet diſpōnem oppoſitā, ꝛ cum hoc ſibi repugnat inquātū graue. opꝫ ergo vt id: in quo cadit habitus, ſit in media diſpōne, q2 igitur nulla forma ſeparata eſt in media diſpoſitiōe, q2 in eo omne poſſibile ē actu: vt ſcis. ideo in itellectu nō cadit habitus. Syllogiçatur ergo ꝯn̄tia ſic: nulla forma ſeparata pōt habilitari ad opus proprium, ſed intell's per te habititatur ad intellectionē q̄ eſt ꝓprium opus: ergo non eſt forma ſeparata: ꝛ per ꝯn̄s v̄tus in corpore. ℂ Sed an intellectui cadat habit⁹: iā in lib. de intell'u diximus, ꝛ in expōne cōmēti. 18. hui⁹ tertij. ℂ Et ideo.] Docet ſoluere argumētū alexādri: per ſolutionē illiuſmet. Arguit enim alexāder in lib. ſuo de aia ſic: omne ꝑnᵐ operationis i corpe corruptibili eſt corruptibile, ſed intell's potētie eſt ꝑnᵐ opationis in corpe corruptibili: ergo corruptibilis. ℂ Reduciť ſic argᵐ hoc contra alexᵐ, aſſumpta maiori, ad

do hāc minoreꝫ, ſed intell's agēs eſt ꝑnᵐ opationis in corpore gn̄abili: q2 in nobis: vt ꝑſpicuū eſt, ergo gn̄abilis. ℂ Alexander rn̄det ad hoc negando maiorem, ꝛ q2 illa maior eſt cōis vtriqꝫ ſyll'o, ideo dicit Auer. ꝙ eodeꝫ mō ipſe rn̄debit ꝯ Alexᵐ: negādo maiorē. ꝛ ſic ſyll's ille: ſicut nō ꝯcludit de intellectu agente, nec de poſſibili. Sermo perſpicuus eſt. ℂ Et per iſtum itellectū.] Alij ſyllogiçant intell'm eſſe corruptibilē: hoc modo, oē id: quo hoies differūt i quatuor virtutibus dictis in Topicis, quas Alpharabius enumerauit in Elēchis, eſt corruptibile, ſed itell's eſt id, quo hoies differūt: in illis virtutibus, ergo intell's eſt corruptibilis. ℂ Rn̄det auer. negādo minorē, qm̄ hoies nō differūt in his v̄tutibus per intell'm ſeparatū, ſed per intell'm paſſibilē: qui virtus cogitatiua dr̄. ℂ Debes ſcire ꝙ quatuor ſunt diſcurſus argumenti.ſ. ſyll's, inductio, exēplū, ꝛ enthymema. q2 ergo viderūt qdā aliquos eſſe: nā magis potentes ſyllogiçare, aliquos min⁹ ſyllogiçare, ꝛ magis exēplo vti, aliquos magis ꝓnos ad inductionē ꝛc̄. Judicarūt eſſe in itellectu quatuor poᵃˢ. his quatuor argumēti ſpēbus rn̄dētes, per quas homines diuerſanť. hoc aūt eē nō pōt: niſi intell's ſit corruptibilis, ideo iudicarūt intell'm eſſe corruptibilē. cui rn̄det Auer. hoc diſcrimen eſſe ꝑꝑ aiaꝫ cogitatiuā ꝑticularē: ꝛ nō intellectū in ſe. ℂ Uel pōt exponi de quatuor primis v̄tutibus moralib⁹ quas Ariˡᵉˢ enumerauit ſexto Ethic. diuerſanť enim hoies, qm̄ qdā magis prudentes / qdā minus / qdā magis ꝯſiliatiui / qdā min⁹ ꝛ c̄. Cui ſilis eſt rn̄ſio / ꝙ hec dr̄ia ꝓuenit ꝓpter nām cogitatiue, ꝛ nō ꝑꝑ itellectuꝫ in ſe. ℂ Uel pōt 3ᵒ exponi de potētijs quatuor ſenſitiuis.ſ. ſenſu. cōi, imaginatiua, cogitatiua, ꝛ memoratiua: ꝛ tūc non erit ſol. qōnis: ſed cōfirmatio precedētis ſol'onis date ad qōneꝫ Alex. Dictū eſt enim intellectū poᶜ eſſe eternū, ſed intell'um mālē eſſe corruptibilē, qō hoc ſyll'o ꝯfirmat hoc modo, id quo hoies ſunt diuerſi: quo ad quatuor v̄tutes ſenſitiuas, eſt corruptibile, ſed per aiaꝫ cogitatiuā hoies ſunt diuerſi: in 4ᵒʳ virtutib⁹ ſenſitiuis. ergo ꝛ c̄. Sermo eius pꝫ. ℂ Et per iſtū.] Rn̄det iterū cuidā alteri qōni, ꝛ pōt itelligi duobus modis. Primo modo ſic, qm̄ qdam arguunt, id a quo ſumiť dr̄ia hoīs / eſt corruptibile, ſed ab itellectu poᶜ ſumiť dr̄ia hoīs. ergo eſt corruptibilis. Rn̄det, ꝛ per iſtū intell'm ſ. cogitatiuam, differt hō ab alijs aialibus. Melius autem exponiť: vt qs petat, cur intell's non copulať aialibus brutis: ſed tm̄ homini. Rn̄det, ꝛ inqt: ꝛ per iſtū intell'm.i. virtutē cogitatiuam, differt homo ab alijs aīalibus, q̄ſi dicat, q2 homo habet cogitatiuā nobiliſſimā intellectui ꝓpinquaꝫ, per quaꝫ intell'us copulať homini ſm eſſe. ℂ Cuius ſol'onis cām adijcit, ꝛ inqt: ꝛ ſi non, ſupple hec virtus eēt ꝓpria homini forma differēs ſpē a formis alioꝝ, tūc neceſſe eēt, vt ꝯtinuatio intell's agētis, ꝛ recipientis cū aialibus brutis eſſet, ꝛ demoſtratio, q2 ſi hec cogitatiua non differt ſpecie a cogitatiuis alioꝝ aialiū, tunc itellectus copulať nobis, ꝛ illis: per mediū idem in ſpecie, ꝛ eiuſdē rōnis. ℂ Intellect⁹ qdē.] Amplius queret qs, ſi intell's poᶜ eſſet eternus, etiaꝫ opatiuus itell's eſt eternus: quemadmoduꝫ ꝛ ſpeculatiuus, cuius oppoſitū pꝫ. ℂ Rn̄det intell's qdem operatiuus differt a ſpeculatiuo: per diuerſitateꝫ preparationis exn̄tis in h̄ intellectu, q.d. q2 operatiuus eſt ꝓprius huic intellectui corruptibili, q2 ſm hunc operatiū ſumus. intell's aūt ſpeculatiuus ꝓprius eſt intell'ui ſimpl'r, q2 per illū ſumus ſpeculatiui: ſed qd ſit intell's ſpeculatiuus, ꝛ qd practicus, ꝛ in qbus partibus aie fiant, iam diximus in lib. de intell'u ſufficiēter, tu vero recurre illuc. ℂ Debes ſcire: ſm hūc ꝑhm ꝙ hic ē ordo intellectuū, ꝙ aia cogitatiua hoīs ē forma materie, ex qua, ꝛ mā reſultat qōdā nō ꝑfecte hō: ſed medium Intellectus eſt forma cogitatiue ex qua, ꝛ cogitatiua conſtituiť aia rōalis eſſentialiter, ꝛ per ſe, que anima rōnalis habet duas ꝑtes, vnā, per quā eſt educta de poᵃ materie.ſ. cogitatiuā: que eſt vltimus gradus ꝑtiū ſenſitiuaꝝ. Alterā / ꝑ quā hoc ꝑficiť, ꝛ reponiť in ſpecie cōpleta, ꝛ eſt intell's poᶜ, ex qbus tota rōnalis aia conſurgit, que ē forma ſubalis hominis: in eo ꝙ hō. Et ſic pꝫ quo pacto cogitatiua eſt forma hoīs. eſt enim dimidiuꝫ forme: ꝛ nō tota forma. Sꝫ de his in lib. de intellectu diximus longo ſermone. Nunc ad textus expoſitionem occurro.

Que vero ſcōꝫ potētiaꝫ. ℂ Jaꝫ ꝑ auer. l'r̄e expoſitiōes appoſite ſunt, ideo tm̄ exponā l'ram: vt Simpl'. videtur exponere, ꝯtinueť ergo ſic l'ra. Eadeꝫ qdē ſm actū ſcia rei cū ipſo ſcito actu. que vero ſm p̄ſtātē tpē prior in vno eſt: oino aūt, neqꝫ in tpe. Uult dicere ꝙ ſcia: que eſt in poᵃ: reſpectu vnius hoīs, prior eſt ſcia actu: oino aūt.i. ſimpl'r talis ſcientia in poᵃ nō eſt prior tpe ſciētia in actu: ſed ecōtra: actu ſcia prior eſt ſcia in poᵃ abſolute. Sed q2 dixit ꝙ ſcia in poᵃ eſt prior tpe ſcia in actu: reſpectu vnius hoīs, ꝛ qs credere poſſet intellectū itelligere nouiter nūc, ꝛ prius nō, ſubſcribit, ſꝫ nō aliqn̄ qdē itelligit: aliquādo vero non itelligit, ſed ſemp ſm ſe intelligit, ꝛ ſapit per eius eſſentiā. ℂ Separatus eni eſt.] Ratiocinať id.ſ. ꝙ ſemꝑ itelligat: Et arguit ſic, nullū ſeparatū ens: vere exiſtens imortale, ꝛ ꝑpetuū: qn̄qꝫ intelligit: qn̄qꝫ nō. Hec maior ꝑſpicua eſt, nec in l'ra apponiť, ſed tm̄ adijcit minorē, ꝛ inqt. Separať enim ſolū hoc: qō vere eſt, ꝛ hoc ſolū imortale, ꝛ ꝑpetuū eſt. Hec eſt minor. ꝯcluſio aūt relinquiť, q2 fuit preaccepta, que fuit. ergo intell'us nō qn̄qꝫ intelligit, ꝛ qn̄qꝫ non itelligit, ſed ſemꝑ intelligit. ℂ Debes ſcire ſm Simpliciū, ꝙ intell'us eſt ſm ſe ſeparatus nec eſt aliqd anime: ſed hn̄ anima eſt qd ipſius: quoniā (vt Them̄. dicit in p̄io lib.) ita itellect⁹ ſe habet ad corpus ꝛ ad corporis aiationē: quēadmodū ſol ad mediū diaphanum, ꝛ ad illuminationē. quoniā quēadmodū ſol. preſens diaphano ſufficienter diſpoſitio efficiť forma illius, non ab informādo: ſed a formādo, q2 format in eo illuminationem, per quā diphanū participādo ſolem ei copulať, ſic intellectus preſens corpori humano diſpoſito, forma reddiť formans in corpe aiationē, que anima hoīs dr̄: per quā homo viuit, ꝛ eſt hō que intellectū participans, ei copulať, ex qua copulatione efficiť aia rōnalis tota hominis forma, cuius vna pars eſt intell's participans in ſeipſo non mutatus. ſed mutatio facta eſt in corpore, ꝛ animatione eius. ideo iqt, ſolū hoc qō vere eſt, intell's eſt ſeparatus, q2 ipſe per ſe exn̄s eſt, nec mutatus ex eo ꝙ corpi factus eſt forma, ſed per mutationē eius: cuius efficiť forma, reddiť forma hoīs. hō. n. ipſe mutatur, q2 vitam ꝛ aiationē ab eo ſuſcipit: que aia eſt eius, per quā itellectui copulať. dixit.] Et hoc ſolū imortale, ꝛ ꝑpetuū eſt.] Qm̄ tota aia non perpetua, ac imortalis, q2 eius vita, ſeu aiatio aboletur. ſolus autē intell's, iſte participatus remanet. ℂ Ex his pꝫ intellectus l'r̄e: ſm Simpliciū, que non multum diſtat ab expōne Themiſtij: quā dedit capl'o 26ᵒ. ℂ Nō reminiſcimur āt.] Jn p̄io lib. ſoluta eſt queſtio, cur poſt mortē nō rememoramur. Nunc: apud Simpliciū, ſoluit queſtionē, cur eoꝝ: que erāt ante gn̄ationē hoīs, homo nō recordať, ſi intellectus ante generationē erat, ꝛ ſciēs ſubſtātias ſempiternas. Cui reſpondet, ꝛ inqt. Nō reminiſcimur aūt eoꝝ: que intellectus ſciebat ante, q2 intell's eſt hoc incorruptibile.i. quātumcūqꝫ intell's ſit ſemper ante noſtrā generationē ſubaudi, q2 eget paſſiuo intellectu, paſſiuus vero intell's corruptibilis, ꝛ ſine hoc nihil intelligit anima, cuius hic eſt pars eſſentialis ꝛ ꝓpria. ℂ Concordat Simplicius Platonē, ꝛ Ariſt. quātum ad aie eternitatē. Jn Phedone. n. aiam eternā cōducit: eo q2 per ſeipſam mobilis exiſtit, quā rōnē exponit Simpl'. ad Ariˡᵉ mētē ſic, aia non tm̄ patiēs: ſed agens, ꝛ ꝑnᵐ, ꝛ cā eoꝝ que fiunt. ſed agēs in aia ſeip̄m pōt intelligere, ꝗ aliqua ꝑs aie ſeipſaꝫ pōt intelligere. Tūc oē potēs ſeip̄m itelligere, pōt actioneꝫ vnire in ſubſtātia eius ipartibil'r, ſed aliqd aie pōt ſeipſum itelligere, ergo ꝛ actionē vnire in ei⁹ ſubſtātia impartibil'r.

Tūc oē potens in ſuba eius impartibil'r vnire actionez eius eſt actus, exiſtēs ſeparabilis, ꝛ ſimplex. ſed aliqd aīe potēs in ſuba eius actionē ꝓpriā vnire. ergo inſepabile, ꝛ ſimplex. Tūc oē ſeparabile, ꝛ ſimplex ſuiipſius eſt, ꝛ non in altero. intellectus ſeparabilis, ꝛ ſimplex. ḡ intell's ſuiipſius eſt, ꝛ nō in altero. Tūc oē exiſtens ſuiipſius, ꝛ non in altero eſt in capite ɔ̄rij in(m)italitatis, ꝛ ī ſubſtālitatis, ac oppoſiti ſuſceptiuuz, intell's ſuiipſius eſt, ꝛ non in altero, ergo incapax ɔ̄rij in(m)italitatis, inſubſtātialitatis, ꝛ oppoſiti. Tunc oē incapax h9, eſt mortis, ꝛ corruptionis exiſtēs nō capax. agens intell'us: qui pars eſt aīe, eſt h9 incapax, ḡ neq3 mortis, neq3 corruptiōis eſt ſuſceptiuus. Tunc oē incapax mortis, ꝛ corruptionis im mortale, ꝛ eternū. itell's eſt incapax mortis, ꝛ corruptiōis, ḡ imortalis, ac eternus. Per ſeipm mobilē ergo eſſe intellectū, Plato intelligit aīam eē non tm̄ patiētē, ſed agentem, ꝛ pn^m, ꝛ cām eorū: que fiūt. Hoc vō accepto p3, qūo a primo ad vltimū, aſſumēdo ſub ɔ̄ne, ɔductū eſt intell'm eē imortalē, ac ꝑpetuū. ꝛ per h apparet Boethi error, qui aīam totā corruptibilē putat.

Dubō ℭ Dubitaf' p̄, cur dixit h ſolū eſſe imortale. ℭ Rūdet Simpl'. q2 expſſe ſubdit, partibilis vō itell's corruptibilis. Alie ſol'ones in expoſitiōe cōmēti date ſunt.

Dubō ℭ S: do dubitaf' cur itell's ille patibilis poſſit corrūpi. vr̄ enī ꝙ non. prio, oīs intell's ſine mā eſt, intell's ille eſt intell's, ergo ſine mā. ℭ Itē oē itelligibile ſm ſe eſt ſeparatuz, ꝛ incorruptibile, ſed ille itell's ē itelligibilis ſm ſe, ergo incorruptibilis, ꝛ ſeparatus, ꝛ imortalis.

Rūſio ℭ Rūdet Simpl'. ꝙ h9 intell's ſm ſui nām mālis eſt. ſi aūt imālis efficif' hoc ē ſibi per accidēs: inquātū copulat' agēti. ſil'r ſm ſe nō eſt intelligibilis: ſed inquātū copulat' agēti: vt ꝑſpicuū eſt. S3 an ratio Simplicij: ꝑ quā ꝓbat intell's eternitatez, valeat, ꝛ quo pacto demonſtratio Platonis itelligēda eſt in lib. de intellectu diximus. nūc nt hec ſolū reſumpta ad l're expōnem.

COMMENTARIUM

p^a expō Philoponi. Philoponus vult ꝙ iteruz hic Ari^{les} ꝓſequat' alia attributa intellectui agēti, que ſm ipm ſunt 4^{or}. Primū, ꝙ itell's ꝑ ſtāte ab intell'u, qui actu eſt, differat tpe, nō ſubito, qd ſm ei9 numeratione erat 8^m. Scōm vō, ꝙ ſemꝑ itelligat, ꝛ nō aliqñ ſic, ꝛ aliqñ nō, qd ſm eius enumeratione erat 3^m. Tertiū, ꝙ ſit ſeparatus imortalis ipe ſolus: vex h poſitū eſt: ꝛ iō eſt repetitio: ꝓpea 3^m ſit ꝙ obliuiſcat', qd fuit ſm ei9 enumeratione 9^m. Quartū vō, ꝙ operet' ꝑ phātaſiā, ꝛ fuit vlt^m ſm ei9 enumeratione. Hec 4^{or} aſſerit nūc Ari^{lem} declare. ℭ Tū ɔſiderās hec, aſſerit p^m eē ꝓpōne Plutarchi, ꝛ ɔ̄ Alex. ꝛ Marinū: qm̄ intell's, q ſubito idē eſt itell'ui po^a, nō pōt eē deus, vt voluit Alex. nec aliqs intell's externus infra deū, vt voluit Marinus. Scōm vō vr̄ ꝓ Alex^o, vel Marino. nā dicit euz ſemꝑ itelligere, qd deo vl' itell'ui externo ɔuenit. Tertiū ēt vr̄ ɔ̄ Alex. ꝛ Marinū. cū dixit itell'z in actu eē ſolū imortalē, q2 ſi itell's in actu eſt deus, non eſt ſolus de9 imortalis, ſi eſt angelicus itell's vel demonicus, nō eſt ipſe ſolus imortalis. Quartū eſt ɔ̄ Alex. ꝛ Marinū, q2 nec de9, nec externus intell's obliuiſcit'. Quintū ēt, nec. n. de9. nec extern9 intell's opat' ꝑ phātaſiā. ℭ Hec ēt oīa vel plura ſunt ɔ̄ Plotinum. p^m qdē, q2 ſi itell's ſemꝑ eſt intelligēs. ñ eēt qñq3 in po^a. Eſt ēt ɔ̄ Plotinū, q2 ſi itell's in actu eſt ſemꝑ itelligēs, non ſolus ipſe eēt imortalis, cū ꝛ alia ſint imortalia. Rurſus ſi intell's in actu ſemꝑ eſt itelligēs, nō obliuiſceret': ꝛ ſic vr̄ ɔ̄ Plotinū.

2ª expō ℭ Et l3, que Philoponus dicit, poſſint vbis ɔueīre, tñ mihi facilius vr̄ text9 exponēdus. Iō nō ꝓſequēdo ordinez Philoponi, dico ꝙ hic Ari^{les} loqt' de intell'u in actu, nō de intell'u agēte, ſ3 ɔ̄ itell'u poſſibili actu ꝑfecto. Intell's. n. aliqñ ſumit' pro itell'u potētiali, de quo dictuz eſt: aliqñ pro intellectu in habitu, de quo ēt dictū eſt: aliqñ pro itell'u agente, de quo ēt dictū eſt. At nūc loqt' de itell'u in actu: q dr̄ ſpeculatiu9 actu ɔtēplās ſcibilia, q̄lis eſt in doctore dum legit, aut dū diſputat. De h ḡ loquēs ſibi attribuit ꝑ ordinē hec, p^m ſumit' cōparatione obti, ꝛ eſt ꝙ intell's in actu ſimul ē cū reſcita, h iſinuat, cū innuit dr̄iam iter itell'm in actu, ꝛ intellectū in po^a. Uñ dicit. S3 ſcia que eſt ſm actū h eſt intell'us actu ſciēs idē eſt h eſt ſil' eſt cū reſcita, cuius actuali ſpeculatione dr̄ actu ſciēs. Sūpſit. n. abſtractū pro ɔcreto, ſic ſepe albū ɔcretū ꝓ abſtracto. ſ. q̄litate ſumit, ꝛ ita ꝓ ſciēte actu ſciaz ſumpſit. Sūpſit idē ꝓ ſil': nā intell's cū ſpeculat' actu ē idē rei quā ſpeculat'. idē dico nō ſimpl'r, ſ3 intētional'r vt ſepius Ari^{les} in hoc 3° viſus eſt dicere. q2 dixit, ꝙ actu ſcia ē ſil' cū reſcita, oñdit quo mō ſcia po^a h eſt ꝑtāte itell'us ſit ſimul cū reſcita, ꝛ dicit. Scia vō que ē ſ3 po^{am} h eſt, ſ3 itell's potētialis ī vno eodē ue hoīe eſt tpe prior reſcita: puero. n. prius tpe ineſt itell's potētialis, q̄3 res ſcita. Dino aūt. ſ. ſimpl'r re^{ll} hoīs cōiter accepti vel re^{ll} diuerſoruz hoīum non eſt tpe ꝑor, q2 pōt itell's actu ſciēs vel ſcitum actu in ꝑceptore prius eē tpe itell'u alicuius futuri diſcipuli nōdū nati: ꝛ ſic l3 re^{ll} vni9 hoīs potētialis itell's ſit ꝑor re ſua ſcita: re^{ll} diuerſox res ſcita pōt tpe ꝑor eē potētiali itell'u alicui9 nōdū nati: vt res ſcita mea ꝑor eſt potētiali itell'u antechri. Ex hac ḡoria p3, ꝙ intell's actu ſciens ſil' eſt cū re ſcibili, qd eſt p^m rōne obti ſumptū. q2 vō qs poſſet q̄rere: vtrū hic itell's actu poſſit aliqñ intelligē, aliqñ nō: vt facit itell's in habitu, q dr̄ intell's in actu: ꝛ tñ aliqñ itelligit, aliqñ nō.

differe Rūdet recolligēs 2^m attributū, ꝛ dicit. S3 nō aliqñ qdē intelligit: aliqñ aūt nō itelligit, q2 ſic nō dr̄et ab itell'u in habitu, ſed duz accipit' vt itelligēs ꝛ actu ſciens, ſemꝑ intelligit, h eſt ſm, qd colligit' cōpatōe intell's in habitu. S3 dices, ſi hic itell's non qñq3 itelligit, ꝛ qñq3 nō itelligit, ſed dū actu eſt ſciēs, ſemꝑ intelligit, cū itelligē eē nō poſſit ſine phātaſia, hic itell's actu ſciēs nō erit ſeparat9 imālis, ac imortalis, ſ3 deſinet eē deſinēte phātaſia, ſine qua eē nō pōt. Iō rūdēs ponit 3^m, ꝛ iqt. Separat9 aūt eſt itell's hoc ſolū qd qdē eſt, ꝛ h ſolū qd quidē eſt imortale ꝛ ꝑpetuū eſt. Et itelligit ꝑ qd qdē ē ſubam q. d. l3 itell's actu ſciēs eē non poſſit ſine phātaſia tñ id eius qd eſt qd qdē eſt, h eſt id eius, qd eſt ſuba, id ſolū eſt intell's ſepat9 ab ipa phātaſia, ꝛ id ſolū eſt imortale ꝛ ꝑpetuū: ꝛ ſic ſm ſubam ſolā erit ſepatus ꝛ imortalis: nō aūt ſm ſciaz: q2 ſm ſbaz ſolā nō depēdet a phātaſia: ſ3 ſm ſciaz ab illa ɔ̄pendet: ꝛ h eſt 3^m ei attributū: qd ſibi attribuit' ꝑ indepēdētiā a phātaſia. Sūt ḡ intell'ui actu ſciēti attributa tria, ꝛ ꝙ ſil' ſit, ꝛ nō ſit cū re ab eo ſcita in actu. Et ꝙ, vt actu ſciēs non eſt, qñq3 intelligēs, ꝛ qñq3 non itelligēs, ꝛ ſoluz rōne habita ad ei9 ſubam dicat' ſepabilis, imortalis, ꝛ ꝑpetu9. nā rōne habita ad ſciaz, ꝑ quā ē actu ſciēs, nec ē ſepabilis, nec imortalis: ꝛ iō in morte obliuiſcit' ꝑꝑ corruptionē phātaſie e qua dēpēdebat eius actualis ſcia ſunt q duo tm̄ attribuūt intellectui actu ſciēti. ſ. ꝛ ꝙ ſit ſil' cū re ſcita: ꝛ cū actu ſcit, ꝙ non qñq3 itelligat, qñq3 nō intelligat: immo vt actu ſciēs: nec iō ſciat, q2 oē qd eſt, dū eſt, neceſſe eſt eē: qb9 poſitis, voluīt, ꝙ Ari^{les} redeat ad totā intellectiuā, aīam, vel ad intell'm ipm mālē, q eſt intell's humanus, quo hō eſt rōalis. ℭ Et iuxta hāc expōnē legit' textus ſic, l3 intell's actu ſciēs ſit ſimul cū re ipſa ſcita: vt ſic non qñq3 ſciēs, ꝛ qñq3 nō. Separatus aūt intellectus. ſ. noeticus, ꝛ nō dianoeticus, earū virtutū, que ſunt in nobis, eſt ſolū hoc, qd qdez eſt: h eſt ſempiternum: ꝛ hoc ſolū eſt mortale, ꝛ ꝑpetuū, ꝛ tūc ſenſus eſt excluſiue, intellect9 noeticus eſt ſempiternus ꝑpetuus, ꝛ imortalis, ꝛ nihil aliud eox, que in nobis ſunt. Que expō l3 poſſit ſtare, reuera oīa illa tria de intell'u intellectu tradidit Ariſto. Quia vō dixit intell'z actu ſciētē, quo actu ſciēs eſt, depēdere a phātaſia, ꝛ phātaſia ꝑdit' in morte: iō vr̄ ſciaz ꝑdi in morte. Supponēdo ḡ ſciaz amitti ac deꝑdi ī morte, querit vtrū poſt mortē reminiſcemur, eox, que in articulo mortis ꝑ corruptionē phātaſie obliuiſcimur: ac deꝑdim9: reminiſcentie. n. preſupponit obliuionē. Rūdet, ꝛ dicit: nō reminiſcimur aūt, qm̄ hec qdē ipaſſibile eſt, h eſt dato ꝙ noeticus intellect9 ſit eternus: quaſi dicat: dato ꝙ noeticus intell'us ſit ipaſſibilis, aīa in morte nō ꝑdit ſciaz, ꝛ deinde poſt mortē recuꝑat eā, q2 obliuiſci ꝛ reminiſci nō fit ſine itell'u paſſiuo, q eſt phātaſia, ſiue itell's dianoetic9: mō hic itell's corruptibil' eſt, ꝛ ſine h nihil itell'it. ſ. reminiſcēdo. ℭ Ex his ſeqt' hāc qōnē nō eē pol'em cū vnitate itell'us, vt ponūt Auer. ꝛ Themiſti9. nā ſi ſupponat' vnicus oīum hoīum itell'us, fruſtra q̄rimus: cur nō reminiſcimur. q̄res. n. cur nō reminiſcamur: ſupponit intell'm nr̄m ꝓpriū cuiq3 remanē: q2 q̄rit cur remanēte ꝓprio itell'u, nō reminiſcamur. ſuppoſita. n. vnitate intell's, ī morte corrūpit' mihi ꝛ tibi, ḡ fruſtra q̄ritur cur poſt mortē nō reminiſcamur. eēt. n. ſil'. vt ſiqs q̄reret vtruz nō ens reminiſcat'. ℭ Preterea. Sol'o nō erit ad ꝓpoſituz, nā ſi itell's ē vn9 oīuz, cū itell's deſinit eē me9, corrūpit' mihi: ḡ nō op3 dare cām ſue non reminiſcētie ex corruptiōe dianoetici itell's: q2 eo ipo ꝙ deſinit eē me9 corrūpit' mihi, ꝛ ſic ſtatim ſeqt' nos nō reminiſci. non ḡ recurrēdū erit ad corruptionē imaginatiue: niſi me9 ꝓpri9 itell's remaneret. ℭ P3 etiā eos q ponūt nullū itell'm remanē: nec qōnē, nec ſol'onē poſſe ſeruare, q2 ſi ql3 itell's ē mortalis, fruſtra q̄rit' cur non reminiſcamur. qō. n. ſupponit itell'z remanē. Minime ſol'o erit ad ꝓpoſitū, q2 ſi intell's ē mortalis, nō op3 dicē nos non reminiſci: q2 corrūpit' itell's paſſiuus: q2 nos non reminiſcimur, q2 nihil nr̄i remanet: hec. n. qō nō q̄rit' ɔ̄ beſtia, cū ei9 nihil manet. ℭ P3 ēt ꝙ Ari. nō q̄rit cur nō itelligam9 poſt mortē, ſ3 cur nō reminiſcimur poſt mortē, q2 vult nos poſt mortē bñ itelligē ſed nō vult nos itelligē itell'ione phātaſtica, q̄ ē cū reminiſcētia ꝛ aliqñ cū oblinione. Uñ ſi in morte obliuiſcimur, poſt mortē nō reminiſcimur, ꝛ ſic nō intelligimus reminiſcitiue: cū q̄ tñ ſtat nos poſt mortē eadē itelligē q̄ itelligebam9 ī vita. S3 vel alio^o, vel ꝑ itell'ionē nō ampli9 a phātaſmatib9 depēdētē: q̄ ariſt. nō explicauit.

Argyr. 6. ℭ Indiuiſibiliū igit' intellectio: in hiſce conſiſtit, circa que falſitas nō eſt. At ī qbus ꝛ falſitas iā ꝛ veritas ineſt: in hiſce cōpoſitio q̄dā iā eſt cōceptuū intellectus, quaſi ipſi ſint vnum. Atq3 vt empedocles dixit.

Multorum certe capita, admirabile dictu, Ceruice abſq3 fuere exorta ī luminis aura, Illa tamen dulcis poſt hoc cōcordia iūgit. Sic ꝛ ſeparata, componi ſolent, vt incōmenſurabile ꝛ diameter. 6

T. c. 21 ℭ Indiuiſibiliū quidē igit' intellectio: in his eſt: circa q̄ nō eſt falſū. In qb9 aūt falſuz ꝛ verū ē: ɔpō q̄dā iā eſt intellectionū vellut vnū entiū: ſicut Empe. dixit: Uel multox qdē capita^b ſine ceruice^c germinauerūt: poſtea ɔpoſita ſunt cōcordia: ſit ꝛ hec ſeparata componuntur: vt^d aſymetron: ꝛ diameter.

Tanq3 velut a ἀκόρσαι capitanē pora b ἀναύχενες abſcolla c ἐβλάστησαν iccruitia germinauerūt pullulauerūt d aſymmetron incōmenſurabile diametrō ſine coſte

Collectanea ℭ Quęrunt expoſitores cur ordinem cōuertit circa ſpeculationem de intellectu prius. n. de opōnibus, poſt de potētijs ꝛ vltimo de eſſentia docuit in ſenſibus ꝓcedere. ℭ Rūdet Simplicius, q2 intell's eſt notior intellectione ꝛ intelligibili, ideo ſeruauit ordinē ɔuerſum. ſ3 qūo ſit iſtud: in ꝑncipio tertij dedimus. Uult igit' Simplicius, ꝙ nūc de itelligibilibus ꝓprijs intell'us apponit, que ſunt duobus modis indiuiſibilia, ꝛ diuiſibilia, ꝛ indiuiſibilia iterum multis modis actu: vt linea, ſimpl'r: vt pūctus, ꝛ ſimpl'r ꝛ ſumme ſimplex vt de9 glorioſus: cui9 ſimplicitatē Simplici9 expōit, ꝛ Themiſtius cū Simplicio cōcordare videt', ꝛ tu vide capitulo 40. in ſua paraphraſi.

T. c. 21

Cō. 21. Cum compleuit. ℭ Auer. accepit intētionē, ꝛ ordinē, ꝛ cām intentionis, ꝛ inquit. Cū3 compleuit notificare ſbam. i. diffōnem trium intellectuū. ſ. mālis, ꝛ eius q eſt in habitu: ꝛ agētis: incepit conſiderare de actionibus ꝛ ꝓprietatibus intell's. Hec intētio, ꝛ ordo, ꝛ p3 qūo differt expoſitio hec ab illa Simplicij. Ille. n. vult Ariſtote. nunc de intelligibilibus agere. Auer. vult eum agere de actionibus intellectus, ꝛ eſt melius, qm̄ iam dando dr̄iam inter intell'm, ꝛ imaginationē, declarauit quid ſit obiectum intell'us, ꝛ dicit ꝙ eſt quidditas ſeparata a magnitudine, ideo nūc de opib9 magis agit. ℭ Et h eſt] Quaſi reddit cām huius intentionis: ex eo q2 nō pōt haberi perfecta notitia eſſentie alicuius, niſi cognoſcat' eius opatio ꝛ obiectuz. dictum eſt de diffinitione eſſentie, ꝛ de obto. Ideo inquit: ꝛ hoc eſt quod remanſit de cognē iſti9 ɔ̄tutis. ℭ Et q2 famoſior.] Apponit nūc ſpālem intētionē ꝑtis, ꝛ inqt. Et q2 famoſior dr̄iax: per quas diuidit' actio intell'us, ſunt due actiones, quarum vna dr̄ formatio, ꝛ alia fides, incepit hic notificare, differentiam inter has duas intell'us actiones, dixit. [Et q2 famoſior dr̄iax.] Qm̄ ſunt alie diuiſiones quas Philoponus in principio primi priorum adijcit. ſ. diſcurſum. Ut igitur notet ſolutionez qōnis, dixit Ariſto. enumeraſſe famoſiorē diuiſionē: quia minus famoſam: quam Philoponus dedit, reliquit. ℭ Dicitur formatio.] ſimplex intelligentia: qm̄ vl'ia forme ſunt: vt Auer. inquit primo metaphice. ergo intelligere vl'e eſt formare, ꝛ per cōſequens int^o formatio eſt. Cō. 27. ℭ Fides autem compoſitio eſt, qm̄ ei intell's vel conſentit, vel diſſentit ad modum fidei. ℭ Dixit notificare differentiam.] Quia aliud q̄rit, ꝛ aliud ſupponit. ꝙ quidem he ſint anime differentie ſupponit. qd vero ſint querit. ℭ Apprehendere aūt res. [Exponit ergo quid ſit ſimplex int^o, ꝛ quid cōpoſita: eſt enim ſimplex int^o in qua nullus cadit error: propter quod a Plotino infallibilis in int^o dicitur. ab Ariſto. ſolus verus intell'us. ℭ Compoſitio autem vel diuiſio eſt: in qua ꝛ verum ꝛ falſum cadūt alternatiue: vt in principio peribermenias docuit Ariſto. ſermo perſpicuus. ℭ Et contentus fuit.] Ambiget qs fidei due ſunt ſpēs. vna que affirmatio dicitur. Altera que negatio: vt in peribermenias dixit, cur reticuit negationez, tantum affirmationem diffiniens. ℭ Rūdet Auer. ꝛ contentus fuit prima diuiſione. i. ꝑmo mēbro diuiſo. ſ. in declarando affirmationem tm̄, ſine ſcōa. i. abſq3 declaratione negationis, cum oppoſitū itelligat' ꝑ eius oppo^m, ꝛ ſic ariſt. fecit hoc: vt breuitatis amator. ℭ Debes ſcire ꝙ trib9 modis fiunt diffōnes, vno^o ꝑ genus ꝛ dr̄iam vltimam: qñ dr̄ia ſcit'. Alio^o ꝑ genus ꝛ ꝓpriuni, qñ dr̄ia ignorat', q2 (vt auer. inqt 8° meta^{ce}. ꝛ 5° phice auſcultatiōis) loco dr̄ie ignote vtimur ꝓprio. Cō. 5°. Qñq3 ſit diffinitio ex gñe, ꝛ negationibus propriox ſicut diffinitur celū ꝙ neq3 eſt graue neq3 leue corp9. qñ. n. ꝛ dr̄ia, ꝛ ꝓpria latēt: ideo diffinitur ꝑ negationē oppoſitax dr̄iax: q2 igit' formationis dr̄ia, ꝛ ꝓpriuni latent: ideo Ari. diffiniēs formationē, iqt: Foratio ē int^o idiuiſibiliū: circa q̄ nō cadit vex: ſ3 fl̄m. eſt. n. hec deſcriptio ꝑ negationem data. ℭ Intellecta autem.] Adijcit qd fides ſit, ꝛ inqt. Intellecta aūt in qbus iuenit' veritas ꝛ falſitas eſt aliq̄ cōpoſitio in eis ab intell'u māli. Eſt ḡ int^o vera vel falſa. i. fides cōpoſitio facta ab intell'u māliter eis. i. ſimplicibus itelligibilibus. ℭ Debes ſcire: vt Ammoni9 notat in peribermenias, ꝙ verum ꝛ fl̄m ſunt in rebus: in intellectu, ꝛ in enuntiatione. In reb9 qdē quēadmodum ſanitas in humoribus, ꝛ vl'r effectus in cā agēte. In intell'u vero: ꝛ ſanitas in aīali, ꝛ vl'r accñs in ſbto. In enuntiatione quoq3: vt ſanit as in vrina, ꝛ vl'r vt ſignatum in ſigno. qñ ḡ inqt [Intellecta aūt, in qbus inuenit' veritas ꝛ falſitas, eſt aliqua compoſito.] intelligit hec eſſe in illis cōpoſitis: vt in ſigno. ℭ Scōo debes ſcire: vt Ammonius inqt ibidem, ꝙ enuntiationis multa ſunt ꝑn^a. Hec quidez vt mā: vt termini ſimplices. ſ. nomen ꝛ verbum. Hec vero vt forma: vt oratio, que genus ē enūtiatiōis ꝛ per ɔ̄ñs forma, q2 gen9 forā: vt dicit Auer. 5° meta^{ce} Hec Cō. 13.

aũt vt agẽs:vt intell'ſ,hec ğ tria notauit. Per id.n. qð inqt [Eſt aliqua ↄpõ] formale pn^m intelligit orationẽ.ſ.fides.n. orõ ſeu ↄpõ aliqua eſt. Per id ẽt qð iqt [In eis] pn^m vt mã tãgit.ſ.terminos ſimplices: nomẽ ⁊ v̓bũ. Per id aũt,qð inquit [Ab intell'u mãli] agẽs pn^m ↄdedit intelligẽ.hec ğ fides eſt. ¶ Intell's qdẽ.] Q̃r dixit intell'm eẽ cãm agentem fidei qũo id fiat adijcit,⁊ inqt. Intell's qdẽ ṕ intelligit ſingularia .i.ſimplicia ſubaudi,deinde cõponit ea vel diuidit ea. 3° iudicat illam,qm̃ ſi eſt ita in re, vera eſt,ſi vero aliter falſa. ¶ Ecce qũo tres diſpõnes in intell'u notauit Auer. circa ſi dẽ quaꝝ p^a fuit ſimpliciũ apprehẽſio: Scða fuit ex illis cõpoſitio vel diuiſio. Tertia fuit iudiciũ ex reꝝ habitudine acceptũ. ¶ Et iſta actio.] Q̃r difficilia nõ pñt itelligi niſi per exẽplũ,cõducit exẽplum in opione Empe. vbi debes ſcire, ꝙ queadmodũ in fictione Empedo. ſunt tres cauſe ↄcepte .ſ.mã:vt collũ caput ⁊ ptes,forma: vt ↄpõ ↄñs ⁊ ordinẽ,⁊ ſitũ partiũ,⁊ agẽs:vt amicitia,⁊ lis,ita ⁊ in enũtiatione,forma orõ exiſtit,mã termini nomẽ.ſ.⁊ v̓bũ,agẽs v̓o intell'us mãlis,ſermo pſpicuus. ¶ Intell'us.n.intelligit.) Nunc ex his illã triplicem itell's diſpõnẽ ↄducit, exponẽs quo pacto ṕus ſimplicia,deĩde ſcðo ↄpõnẽ,⁊ tertio idiuiduũ perficiat.

Dubõ R^o. ¶ Sed ambiges,qm̃ hec ꝓpõ eſt vera, Homerus ẽ poeta: ⁊ tñ huic nihil rñdet in re, qm̃ tunc Homerus eſſet. ¶ Rñdet ariſt.in 2° perihermenias, qð aliqð adiectũ.i.compoſitum,põt predicari dupl'r de aliquo ſb̓to, vel per ſe, ſm ſe, ⁊ qðlibet ſui,vt homo eſt aial rõnale.hoc.n.totuꝫ,eſt animal rõnale,per ſe ṕdicat̃ de hoie ſm ſe,⁊ nõ ratione ptis. Alio° rõne ptis,qm̃ totũ nõ ṕdicat̃ ſꝫ ſe de ſb̓to: ſꝫ rõne ptis,ſicut in hac. Socrates eſt mortalis. In ꝓpoſito ğ qd totum predicatum,eſt poeta, ṕdicat̃ de homero nõ ꝑ ſe, q̃r eſt nõ ṕdicatur ſm ſe de homero:ſed ſolũ rõne illi⁹ ptis.ſ.poeta. ¶ Dicẽdũ ğ ꝙ nõ opꝫ vt in re rñdeat ſꝫ totum:ſed ſꝫ ptẽ mõ (vt Ammoni⁹ ⁊ Boeti⁹ dicũt pihermenias) aliqd illi⁹ ptis ẽ, qm̃ poeſis ⁊ carmina Homeri ſunt,in qb⁹ Homer⁹ hꝫ eẽ: ſic pr̃ in filio. ¶ Ad formã ğ dðm ꝙ illi aliqd ſaltẽ ꝑ accñs reſpondet in re,vt viſum eſt.

COMMENTARIVM.

Egit Ariſtoteles de mãli intell'u, de intell'u in habitu, de intell'u agente,⁊ deniuꝫ de intell'u in actu, qd velit nũc facere non eſt leue introducere. ¶ Simplicius velle vr̃ Ariſt. facere nũc pertractationem de obiectis, que ſunt diuiſibilia, ⁊ indiuiſibilia. Nec obſtat,vt in collectaneis diximus:ꝙ ariſt.egit de obiectis intell's,cũ egit de dr̃ia inter intell'm,⁊ imaginariaꝫ. naꝫ ibi egit de obiectis ꝑ gen⁹. Hic vero agit de obiectis ꝑ ſpẽs. Hãc aũt expõnẽ Themiſtius intendit. ¶ Philoponus anteq̃ꝫ exponat,ṕmittit quãdã diuiſionẽ idiuiſibiliũ,ꝙ indiuiſibilia vno° dr̃ ſimplicia,ſiue termini incõplexi. Scðo dr̃ magnitudo que actu eſt indiuiſa, ptãte v̓o diuiſibilis. Tertio dr̃ aqua,cuius ptes ſunt diuiſe:eſt.n.actu diuiſa,ptãte indiuiſibilis. Quarto dr̃ forma mãlis,q̃ ſpẽ eſt idiuiſibilis:ꝑ accñs eſt diuiſibilis rõne mãe. ¶ Quinto pũctum,vnitas, ⁊ inſtãs,q̃ ſm q̃ꝫtitatẽ dr̃ indiuiſibilia in mã. Sexto ſb̓e ſeparate que ſimpl'r dr̃ indiuiſibiles ſine mã. Oia tñ hec dicunt̃ termini indiuiſibiles,quatenus pñt eẽ extrema ꝓpõnũ ſb̓ta vel ṕdicata. Dicunt̃ ẽt a iunioribus termini incõplexi dr̃ia terminoꝝ complexorũ,que ſunt orões,ꝓpões,vel ſylli. Vñ Themiſti⁹ ꝑ indiuiſibilia itelligit oia illa ſimplicia, que ſunt in decẽ gñibus ꝑ ſe,vel reductiue. Hac diuiſione ṕmiſſa) Philoponus velle vr̃, ꝙ Ariſto. diſtinguat aie opões,quatenus alia eſt, que dr̃ intellectio, alia q̃ dr̃ ↄpoſitio. vtraq̃ꝫ.n.eſt terminoruꝫ,quos Ari.indiuiſibilia vocat. Dicit.n.indiuiſibiliũ qdem igit̃ intellectio, q̃ eſt p^a aie opõ: in his eſt,circa q̃ nõ eſt falſuꝫ. ergo intellectio eſt terminoꝝ,vt ſimplices ſunt,ac indiuiſibiles. In qb⁹ aũt falſum ⁊ veꝝ ẽ, cõpõ q̃daꝫ iã eſt intellectionũ,velut vnũ entiũ.ğ ↄpõ, q̃ altera eſt aie opõ,eſt indiuiſibiliũ,vt inuicẽ cõponunt̃ vel diuidunt̃.

Quot ſunt he opões ſꝫ philoponum. Dr̃ie virtutum. ¶ Verũ Philoponus arbitrat̃ has eẽ aie opões, nõ tñ ſꝫ eandẽ v̓tutẽ,q̃r primã vult eſſe intell's,ſcðaꝫ ei⁹ aie ptem,queꝫ greci dianoeticã appellant. Ideo inter has virtutes q̃tuor ↄſtituit dr̃ias:prima qdẽ eſt,q̃r intell's nũquam mentit̃,cum ſolũ verſet̃ circa indiuiſibile:circa qð nũq̃ꝫ eſt mendacium. dianoetica v̓o nõ ſolum vera dicit:veꝝ ẽt mẽtit̃. Scða intell's apprehẽdit indiuiſibile,qð eſt ꝓpe vnum. dianoetica apprehẽdit aliqd,vt vnũ,qð nõ eſt ꝓprie vnum. ꝓpõ.n.quam apprehendit,non eſt ꝓprie vnum. Tertia dianoetica mentit̃ aut ꝑꝑ tp̃s,aut ꝑꝑ ṕdicatuꝫ, vt dicetur poſtea. Intell's v̓o nũq̃ꝫ,q̃r nec ꝑꝑ tp̃s,nec ꝓpter predicatum. Quarta differẽtia ẽ,qð dianoetica circa ꝓpões,itell's circa terminos v̓ſat̃. ¶ Ego v̓o dico cum Philopono, ꝙ ariſt. hic vult agere de operationibus anime:ſed non niſi q̃tenus ptinẽt ad intell'm,q̃r ſm veritateꝫ vtraq̃ꝫ operatio ẽ intell's vel anime rõne intell's: vt verba Ariſt. ſonant. Ergo ariſt. diſtinguit opones intell's:q̃r altera grece noeſis dr̃ latine intellectio. Altera σύνθεσις νοημάτων hoc eſt compoſitio intellectionum,q̃ eſt cõe q̃ppiaꝫ ad enunciatione,⁊ ad ſyll'os.

Exp̓õ ꝓpria. ¶ Haꝝ dr̃iaꝫ innuens vult ꝙ intellectio non ſit falſa. ↄpoſitio v̓o intellectionũ eſt vera ⁊ falſa, in quibus q̃tuor dedit nobis intelligẽ.ṕmũ ꝙ opõ intell's ſit duplex. Scðm ꝙ differant penes verum ⁊ falſum. Tertium ꝙ ſecunda operatio ſupponat ṕmam,q̃r prima eſt intellectio,ſecunda eſt cõpoſitio intellectionum:non põt aũt eẽ cõpõ intell'ionum,niſi preceſſerit intellectio. Quartum eſt,'qũo intell'us intelligit ſimplicia vt termini ſimplices ſunt: ⁊ qũo intelligit indiuiſibilia ṕmo mõ ſumpta.voluit.n.oia hec intelligi intellectione,que nõ eſt falſa. Intellectione vero falſa vel vera voluit hec intelligi additione predicati vel verbi vt dicemus.

Quatuor itelligẽ opꝫ in v̓bis.

Queſtio Philopo. ¶ Circa verba Ariſt. Philoponus mouet q̃ditionem: hic .n.dicit circa intellectionẽ indiuiſibiliuꝫ nõ eẽ ſlm. In libro de interpretatione dicit circa intellectionem indiuiſibilium nec eẽ veꝝ nec ſlm. 6° v̓o meta^{ce} dicit circa intellectionẽ indiuiſibilium intellectum eẽ veꝝ tm̃,⁊ nunq̃ꝫ falſum. Qð ẽt poſtea iteruꝫ repetet. Vñ ⁊ Plotinus ẽt aſſerit idiuiſibiliuꝫ intellectionem eẽ infallibilem. ¶ Rñdet tandem ꝙ veritas bifariã accipi põt,aut ſb̓al'r,quo dicere ſolemus hũc hoieꝫ eſſe veꝝ hoiem:q̃r nõ eſt depict⁹: vel marmore⁹:⁊ aurum hoc eẽ veꝝ,q̃r non ſophiſticũ. Alio mõ,vt diſtinguitur ↄtra ſlm,⁊ ſic verum eſt ꝓpoſitio vera, ⁊ falſuꝫ propoſitio falſa, vt ſorticole dixerunt. Tunc dicit intellectionẽ indiuiſibiliũ eſſe veram ſemper, q̃r non eſt ſophiſtica, vel metaphorica, aut ſimilitudinaria,ſed ſubſtantialiter talis:qualis eſt: vt dicetur. Sed ſumendo verum vel falſum ſecundo modo,nec eſt vera,nec falſa : quam reſponſionem etiam Simplicius affirmat. ¶ Quo vero ad verba attinet, Ariſtoteles dicit. [In quibus autem falſum ⁊ verum eſt,compoſitio quedã iam eſt itellectionum,] vbi vult ſcðam intell'us opõnẽ non eẽ ↄpõnẽ ſimpl'r,ſed quãdã compõnem intellectionũ.nam enuntiatio nõ eſt reꝝ compoſitio ſimpl'r:vt in mã ſunt,ſed vt intelliguntur. Vñ v̓bũ intellectionũ grece eſt νοημάτων noematon,modo noema grece,latine eſt notio: notio vero ⁊ cõceptus idẽ eſt:mõ concept⁹, ſiue notio aliqñ accipitur formal'r pro notione ac cõceptu formali,vt vtar v̓bis metaphyſicãtium,aliqñ pro conceptu obiectiuo,qui eſt obiectũ apprehenſum. Scða ğ opatio intell's eſt cõpoſitio quedam notionum obiectiuaruꝫ,q̃r eſt compoſitio reꝝ nõ ſimpl'r,ſꝫ vt apprehẽdunt̃ obiectiue ab intellectu,⁊ vt per voces, aut ſcripta ſignificantur,vt Themiſtius exponit. Veꝝ de his in ludicris dialecticis noſtris abunde diximus. Addit hãc cõpõnem intellectionũ eẽ [velut vnum entium] ad dr̃iam ei⁹ qð eſt in p^a opõne,vt Philoponus notat: nam illud qð intelligit̃ in ṕma intell's opõne eſt vere vnũ ens:q̃r ẽ termin⁹ ſimplex ac incõplexus,compoſitio vera hec intell'ionum eſt non vere vnũ ens,ſꝫ velut vnũ ens, q̃r additione ṕdicati eſt vnũ ens. Exponit v̓o has itell's opões exẽplo ſumpto ab illa reꝝ ↄpõne,quã dixit Empedo. q̃r i illa empedoclea cõpõne cernunt̃ oia,q̃ in his intellectiuis opõnib⁹ ſunt: ⁊ lꝫ eius opio de reꝝ origine falſa ſit.tñ falſis vti poſſumus ꝓ manifeſtatione veroꝝ. Empedo.ğ q̃tuor el'nta dixit ingenitata:b illis v̓o in p^a reꝝ origĩe pullulata eẽ reꝝ ptes diſſimilares ſeorſum,vt capita ⁊ ceruices ſeorſum,brachia,⁊ humeros ſeorſuꝫ:⁊ cetera id gen⁹. Has v̓o ptes ſic ſeorſuꝫ ab el'ntis germinatas dicebat amicitia coniũgi,ſic ⁊ hec ſimplicia ṕ ab itell'u ↄcipiunt̃:deinde cõponunt̃. Quare vt in rerũ ↄpõne ↄtingit,⁊ bñ ⁊ male cõponere,ita quoq̃ꝫ in notionũ vnione accidit ⁊ v̓o ⁊ falſo componi. ¶ Auer. i cõmentario voluit Ari. ſolũ de affirmatiõe eẽ locutuꝫ, in vere v̓o negationẽ v̓tute ſui oppoſiti,⁊ h' Philoponus arbitratur. ¶ Alij tñ dicũt eũ eẽ locutũ de cõpõne cõiter ſiue illa ſit rerũ,ſiue ſit vocũ: ⁊ ſic cõplexus ẽ vtrãq̃ꝫ. Verũ Ari. poſtea innuit hic ſe loq de affirmatione,vt Philoponus notabit: ſed vtcũq̃ꝫ ſit, in empedoclea reꝝ origine hr̃ eoꝝ, q̃ Ariſt. dixit pfecta dilucidatio:q̃r colligitur ṕ ordo,qm̃ prius partes ſunt q̃ꝫ tota,⁊ hoc pacto in cõpõne noetica intell's ṕmo intelligit ſimplicia,que in decem gñibus ſunt,deinde progreſſus (vt inqt Themiſtius) cõponit illa,connectitq̃ꝫ vt cũ cõponit diametrũ eẽ a ſymmetron coſte quo fit,vt due ſint intellectus operaiones circa terminos.

Argyr. ¶ Quoꝝ ſi eoꝝ ẽt q̃ fuerũt vel erũt/ſit cõpoſitio: ⁊ tp̃s inſuꝑ intelligit̃ atq̃ꝫ addit̃. falſitas.n.i cõpõne ſempꝫ ↄſiſtit. nã ſi albũ non albuꝫ eẽ dicat:ipm̃ tũ nõ albũ cõponit. Licet aũt:diuiſionẽ ẽt oia dicere. Attamẽ falſitas aut veritas non ſolũ conſiſtit in hoc/Cleonẽ alb⁹: ſed in his etiã/Cleõ erat/vel erit albus. Id v̓o qð ſingulos dictos cõceptus cõpõit vnũ ꝙ facit:ipſe eſt intellectus.

T.c.22. Si aũt Sed ſi Ad vnũ intelligens. coitelligẽs Dixerit Verbũ interpretis. Omnia Vtraq̃ꝫ Vnũqðq̃ꝫ Collectanea l.c.22.

¶ Si autẽ factorũ vel futuroꝝ:tp̃s cointelligens ⁊ cõponẽs eſt.falſum.n.in cõpoſitiõe ſemper eſt.etenĩ ſi albuꝫ non album dixerit: ipm̃ non album compoſuit. Contingit autẽ ⁊ diuiſionẽ dicere oia. Sed ergo non falſũ ẽ aut verũ ꝙ alb⁹ Cleon ẽ:ſꝫ ⁊ ꝙ erat aut erit. Qð autem vnum facit:hoc intellectus eſt.

¶ Sicut Simplicius inuit,res ſunt duob⁹ modis,quedam eterne,⁊ in his ſolũ põt eẽ cõpõ ṕdicati cũ ſb̓to. Quedaꝫ in gñone ⁊ corruptiõe,⁊ tpe exñtes,⁊ iſte intelligunt̃ (vt Themiſti⁹.d.) (iterdũ tanq̃ꝫ p̃terite geniteq̃ꝫ:interdũ tanq̃ꝫ future ⁊ gignẽde,interdũ tanq̃ꝫ pñtes ⁊ genite. Tũc ſyllogiçat hypothetice ſic,ſi factoꝝ.ſ.p̃teritoꝝ,⁊ futuroꝝ tpe eo itelligẽs eſt.i.faciat ↄpõnẽ i tpe. h eſt añs. Tũc adijcit ↄñs:⁊ iqt Et cõponẽs.i.ſil'r ea cõponẽs erit cũ tpe. ẽ ğ intell's hypothetice,ſi intell's intellit res exñtes i tpe:tunc eas ſm dr̃iaꝫ tp̃is cõponit,vt ſi fuerũt p̃terite:cum dr̃ia p̃teriti,⁊ ſi future cũ dr̃ia futuri, ⁊ ſi pñtes cũ dr̃ia pñtis. Tunc ſubaudi põnẽ añtis.ſ.ꝙ intell's intellegit res exñtes in tpe,⁊ ponat̃ ↄñs, ergo intell's cõponit eas cum differẽtijs ꝓprijs temporis.

Dubõ R^o. ¶ Dubitabis forte, ſi cõpõ hec reꝝ tpalium cum tpe ſit ꝓpria intellectui. ¶ Rñdet Themiſti⁹ ꝙ ſit,q̃r ſenſus, ⁊ imaginatio ſunt exptes notitie tẽpoꝝ,p̃ſertim p̃teriti ⁊ futuri. q̃cqd.n.ſcit imaginatio aut ſenſus tanq̃ꝫ inſtans pñſq̃ꝫ ſcit. ¶ Falſum.n.in cõpõne.] Syllogiçat hypotheticaꝫ ſic,in'q bus verum falſumq̃ꝫ exiſtunt ac innoteſcũt ea itell's cõponere poteſt, ſed circa tp̃s veritas ⁊ falſitas inoteſcit,⁊ circa res cõpoſitas cũ tpe,ergo itell'us ea cũ tpe cõponit. Apponit minorẽ,⁊ inqt. Falſum.n.in cõpõne ſemper eſt, cuius exemplum ſubſcribit,nãq̃ꝫ ſi albũ vt niueꝫ:non albo vt nigro,aut ſi nõ albũ vt ethiopẽ:albo cõponunt,ambe cõpões falſe ſunt.hec.n.falſa eſt,nix non eſt alba. Sil'r ⁊ illa, ethiops albus eſt ẽt falſa. ¶ Sed q̃r qs poſſet dicere cum cõpõne nõ eſſe diuiſionem terminoꝝ,adijcit. contingit autem diuidentem dicẽ.i.cõponere oia.nõ.n.põt qs cõponẽ niſi ṕus terminos diuiſim ↄceperit,⁊ ſic pꝫ minor. ¶ Si ğ eſt.] Replicat ſyll'm,⁊ apponit añs,⁊ inquit. Si ergo ẽ nõ ſolum falſum,aut verum,ꝙ albus cleon eſt, ſed ꝙ erat albus,⁊ ꝙ erit albus,vnũq̃q̃ꝫ aũt faciens vnum ſic.ſ. compoſite eſt intellectus ſubaudi, ergo intellectus componit res cum differentijs temporis.

Cõ.22. **Et ſi illa intellecta.** Continuet̃ ſic cõmẽtũ ꝙ cũ Auer. declarauit:qũo fiat ↄpõ abſolute nũc qũo fiat cõpõ cũ tpe exponit,ſꝫ qm̃ i reb⁹ trãſmutabilib⁹ pñt fieri ꝓpões neccie,de inee, ⁊ ↄtingẽtes:iõ tãgẽs oẽs haꝝ mães,iqt. Et ſi illa itell'a ſingularia .i.ſimplicia fuerint rerũ,q̃ inate ſunt eſſe aut in p̃terito tpe, aut in futuro ſubaudi:aut in pñti,tũc intell's in ṕ ſigno nãe intelligit cũ illis reb⁹ tp̃s in quo ſunt,⁊ poſtea in ſecundo ſigno nãe componet ipm̃ tp̃s cum eis,⁊ in 3° ſigno nãe iudicabit,ꝙ ille res fuerunt,aut erũt,aut ſunt ſic iudicat ꝙ diametrum eſt aſſimeter coſte. ¶ Debes ſcire ꝙ ꝓpões formate de rebus eternis,ſemper ſunt neceſſarie, ⁊ in omni tpe vere. Propões aũt formate de tpalibus,ſi ſint i tpe p̃terito:ſunt neceſſarie:oĩs.n.ꝓpoſitio de preterito: cum cõditionibus ſuis eſt neceſſaria. Propões autem de futuro omnes ſunt contingentes. Propões vero de preſenti ſunt ⁊ de ineſſe:vt in prioribus ⁊ perihermenias diximus, has ergo ſpẽs ꝓpõnum his verbis tetigit Auer.vt pſpicuũ eſt. ¶ Et q̃r narrauit.] Aponit pñtis ptis intentiones,⁊ ordines,⁊ ſermo ſuus pſpicuus:attamen ſyll's Auer.ſic conponit̃,omne ſil'e compoſitum ſm totũ eſt cõpõ, ſed ꝓpoſitio falſa eſt ſilis cõpõni:vt oſtendit exemplo,ergo compoſitio. ¶ Et q̃r apparet.] Ponit conueniẽtiam, ⁊ dr̃iam inter affirmationem,⁊ negationẽ,⁊ cõuenientia ṕ eſt, qm̃ affirmatio dici põt diuiſio,⁊ negatio diuiſio, quoniã affirmatio ṕmo ab intell'u intelligit̃:quo ad terminos ſeorſum, deĩde cõponit̃,ſil'r ⁊ negatio. Rurſum affirmatio põt dici compoſitio:vt pꝫ,⁊ negatio.eſt.n.negatio compoſitio terminorum:⁊ per ↄñs cõpõ hec eſt conuenientia. Dr̃ia vero ẽ,qm̃ affirmatio dr̃ abſolute ac per eſſentiam compoſitio : negatio v̓o abſolute ac per eſſentiam diuiſio,⁊ hec patent in pihermenias. ¶ Et cum declarauit.] Debes ſcire: vt in pn° ſecundi perihermenias dicit Auerro. ꝙ ꝓpõnum due ſunt ſpẽs,vel in qbus ṕdicatũ eſt v̓buꝫ, ⁊ he binarie ſunt, vt hõ fuit,vel hõ currit ⁊c. quedam in qbus ṕdicatum ẽ nomẽ,⁊ he trinarie ſunt,vt hõ eſt iuſtus,⁊ he pñt eſſe ambe temporales:attñ abſolute temporales ſunt,que binarie, quarum ṕdicatũ eſt v̓bũ. Oſtendit ergo ꝙ in ꝓpõnibus binarijs eſt veritas ac falſitas:queãdmoduꝫ in trinarijs,⁊ ſermo pſpicuus. ¶ Et qð facit hec intellecta.] Hic ponit cãm efficientem cõpõnem ⁊ diuiſionẽ,⁊ inquit. Et qð facit hec intellecta ſingularia.i.ſimplicia eſſe vnũ ꝑ cõpõnem : poſt q̃ꝫ erant multa:eſt intellectus mãlis. Syllogizat̃ hoc ſic, omne diſtinguens intellecta ſingularia, ſeu ſimplicia, componens ſilia ⁊ diuerſa,eſt componẽs,⁊ cõprehẽdens intellecta compoſita. Sed intell's mãlis eſt diſtinguens intellecta ſimplicia ⁊c. ergo intell's mãlis eſt comprehendẽs intellecta compoſita ⁊ cõponẽs. Apponit minorẽ,⁊ inquit. Iſte enim diſtinguit intellecta ſingularia, ⁊ componit conſilia, ⁊ diuidit diuerſa. hec ẽ minor. Tũc adijcit maiorem,⁊ inqt. Opꝫ.n. vt v̓tus cõprehẽdẽs ſimplicia,⁊ cõpoſita ſit eadẽ. Hec maior.ſ.oẽ cõprehẽdẽs ſimplicia ẽ cõprehendens cõpoſita,⁊ cõponẽs illa,que fuit maior. ¶ Hec maior. ꝓſyllogizatur ſic,ſic ſenſus cõis ad itell'm:ſic ſenſilia diuerſorum ſenſuuꝫ ad intelligibilia. Ergo a commutata ꝓportione,ſicut ṕ^m.ſ. ſenſus cõis ad 3^m.ſ.ad ſenſilia diuerſoꝝ ſenſuum,ita 2^m.ſ.

intell'ſ,ad quartum.ſ.ad intelligibilia. ſed ſenſus cōis eſt vnus ⁊ idem.i.cōprehendit ſimplicia ſenſibilia, ⁊ cōponit, ſic ⁊ intell'ſ idem erit q cōprehendit ſimplicia, ⁊ cōpoſita. Apponit g viꝫ minoris,⁊ inqt. Qm̄ ꝓportio iſtius vtuteꝫ ad intētiones formaꝝ imaginataꝝ.i.phantaſmata dꝫ eē,ſic ꝓportio ſentiētis cōis ad ſenſibilia diuerſa. Non ſm ꝙ] Ex his remouet pcm̄ Auempace,q diſtinguit iter vtutē.i. cōprehendētē ſimplicia,⁊ vtutē cōprehēdētē cōpoſita, immo vtus eſt vna ⁊ eadē,vt ꝓbatū ē. ℂInqt nō hꝫ ꝙ apparet de vbis Auempace i initio ſui ſermonis de vtute rōnali.ſ.ꝙ vtus cōpoſitiua dꝫ eſſe alia ab imaginatiua.i.ſimplicium apprehēſiua.

Dubō ℂDubitāt iuniores an cōpoſitio ſit prior diuiſione:vel ɔ̄vt Auer. ſentire vr̄. ℂSirianus,cui cognomē ē philoxenus,ī pihermenias negationē ſeu diuiſionem

R° pma priorem eē cōpōne ſeu affirmatione exēplo teſtatus eſt.hec.n.prius va eſt,ſocrates ſanus nō eſt:qꝫ hec,ſocrates ſanus

R° Ale. eſt,qm̄ ſocrates ꝓus nō eſt:qꝫ ſit,vt dicit. ℂAlex. aphrodiſius ibidem non tm̄ affirmationē ſeu cōpōnem priorēꝫ eſſe negatione ſeu diuiſione:immo nihil illis eſſe vniuocū multis rōnibus affirmat:quas Porphyrius ⁊ Ammoni⁹ lōgo

R° ꝓpa ſermone ꝑtractarūt. ℂEgo autem ad Auer.mentem dicerem,ꝙ diuiſio poteſt accipi duobus modis: vno mō enunciatiue,⁊ ſic diuiſio idem eſt ꝙ ꝓpoſitio negatiua, ⁊ ſic diuiſio eſt poſterior affirmatione,vt oēs peripatetici dicunt, quicquid dicat Philoxenus. ℂAlio mō accipit diuiſio ꝓ intentione rei diuiſe,⁊ ſimplicis,⁊ ſic eſt ſimplicium intelligentia,⁊ per ɔ̄ñs:vt ſic dicerem eſſe priorem cōpōne, ⁊ ſic ſentit Auer.

Dubō Egi. rñ° ℂSecundo ambigunt,vtrum ſit aliqua cōpoſitio ſimplicium ſine tpe. ℂRñdet Egidius in h loco.ꝙ cōpoſitio que fit ex termis vlr̄ conceptis abſtrahit a tpe: immo eſt prior cōpōne rerum cum tpe,quemadmoduꝫ hec, pluuia eſt aqua guttatim cadens,vera eſt: non tamen pluuiam eē:vel fuiſſe,vel forte deſignatur:immō nulla pluuia ente,hec vera eſt. ℂSed hec ſolū vr̄ ɔ̄ Ariſto. ⁊ peripateticorum expōnes. Inquit.n.Ariſto.in 2° perihermenias. ꝑter verbum aūt nulla affirmatio vel negatio eſt.eſt.n. vel erit,vel fuit,vel qcūqꝫ alia hꝫ vba ex his ſunt: q ſūt poſita cōſignāt.n.tp̄s. Ecce qm̄o oēs ꝓpōnes ſt̄ ɔpōnes reꝝ cū tpe. ℂAmpli⁹,vt i priorib⁹ dicit,ois ꝓpoſitio vel de ieſſe vel necio ineſſe,vel cōtingenti ineſſe.⁊ ois hec ē ɔpō reruꝫ cū tpe:vt ꝑſpicuū ē ab Auer.ibidē,g ois ꝓpō eſt ɔpō rerū cū tpe.

R° ꝓpā ℂDōm g ꝙ ɔpō rei cū tpe ē duplex.qdā p°,vt hec, hō ē,vel illa,hō fuit,vel hō erit. In his.n.ſolū res cum tpe copulat: ℂAlia eſt cōpoſitio rei cū re ꝑncipalr̄: mediante tpe,⁊ ſic hec ꝓpoſitio,pluuia eſt aqua guttatim cadens,eſt compoſitio rei cum re,⁊ mediante tpe,qm̄ ſi neceſſaria eſt predicatum componitur ſbto pro omni dr̄ia tpis. Si de ineſſe,ꝑdicatum copulat ſubiecto pro tpe p̄nti. Si de contingenti:tunc copulat pro tpe futuro:vt dicit Auer. ergo ois ꝓpoſitio eſt compoſitio rei cum tpe,vel ꝑncipalr̄,vel ꝑ accidens ſaltem. ℂSed dices quelibet operatio intell'ſ abſtrahit a tpe,cū intell'ſ ſit vliūm. ℂRñdet ꝙ quelibet operatio itelltectus abſtrahit a tpe entitatiue,qm̄ quelibet ei⁹ operatio ſm entitatem ꝓpriam eſt ſoluta a tpe:nō tm̄ repn̄tatiue,qm̄ quelibet ſignat ꝑdicatum ineſſe ſbto,qð non poteſt eſſe:niſi altero trium modorum.

COMMENTARIVM.

Secundum. Philoponum hec eſt tertia ꝓprietas cōpōnis noetice que dr̄ ſcōa aie operatio:qua differt a ꝑma. Ubi debes ſcire intellectum poſſe mentiri,vel vera dicere:aut ꝑꝑ predicatum,aut ꝑꝑ tēpus: Si.n.dixero hō ē volabilis:vel erit, vel fuit volabilis, propoſitio falſa eſt ꝓpter ꝑdicatum illud volabilis: quod pro nullo tpe cōpetit homini. Sin aūt dixero troica erunt. vel heri erant,vel pauloante fuerunt:ꝓpoſitio falſa eſt ꝓpter tempus. Ex his vult hr̄e ſcōam intell'ſ operationem quā hic noematum cōpōnem appelauit,bifariā poſſe eē veraꝫ vel falſam,aut rōne tpis cointellecti in vbo,aut rōne ꝑdicati verbo ſuperadditi. At prima intell'us operatio nec rōne tpis,nec rōne predicati poteſt eſſe aut vera aut falſa eſſe.

ℂUel pōt aliter textus iſte introduci nō recedendo ab his q Philopon⁹, ac Simplicius, ⁊ Themiſtius dixerunt, ꝙ cum declarauit verum ⁊ falſum eſſe in ſcōa opatiōe intell'ſ, 2ª expō. quo eſt compoſitio noematum hoc eſt rei intellecte vt predicati,cum re intellecta,vt ſbto:declarat verum ⁊ falſum eē in eadem cōpōne,quo eſt vera,vel falſa rōne tpis cointellecti vbo,cū verbum hꝫ adiacens ꝑdicatur:⁊ tunc textus h pacto continuet,verū ⁊ falſum nō ſolū in cōpōne ſunt,quo illa cōpoſitio eſt ꝑdicati:ſꝫ ſi intell'ſ tempus ad vnum intelligens hoc eſt:ſed ſi intellectus eſt tempus cointelligens in verbo,⁊ illud in verbo ɔpōnēs. Utroqꝫ.n.mō veꝝ ⁊ falſuꝫ in cōpōne accidūt.pōt.n.bn̄ ⁊ male tp̄s vbi cum ſbto componere:bn̄.n.cōponēs vbū cum ſbto,veꝝ dicet: male vero cōponēs falſuꝫ dicet. Siqs.n.dicēt erūt troica,mētiret ꝑꝑ futurū tp̄s.ſin aūt dicēt,troica fuerūt va diceret ꝑꝑ ꝑteritū tp̄s. Propterea aſſignās cām,inqt. Falſum.n.⁊ ſup. verum ſemp eſt in cōpōne,nō aūt in ſimplicibus. Qꝫ autem veꝝ ⁊ falſum ſint in cōpōne,hoc exēplis manifeſtat, cum iqt. Et enim ſi albū.ſ.cygnū aliqs dixerit eē nō albū, nō albū cū albo ɔpoſuit:⁊ ſic mentiret ꝑꝑ malam ꝑdicati cōpōneꝫ:⁊ ne quis crederet hec accidere ſolum in cōpōne,hoc eſt affirmatione,oſtendit hec vera eſſe in diuiſione,hoc eſt negatione, vt exponit Philoponus,⁊ inquit. Et non ſolum hec,que dicta ſunt,vera ſunt in compōne,ſed cōtingit etiaꝫ in diuiſiōe, hoc eſt negatione dicere omnia hoc eſt vtraque, que dicta ſunt.ſ.ꝙ quedam vera vel falſa ſunt ratione tpis, quedam ratione predicati. Dicit autem [contingit] q2 que affirmatione vera ſunt, contingit dicere diuiſione ſiue negatione, non tamen ſic dicta ſemper ſunt vera: vt Philoponus exponit. Deinde concludit,ꝙ qn̄ aliqð ꝑdicatum cōpetit alicui,vel qn̄ aliq ꝓpō eſt va rōne ꝑdicati reſpectu tpis cuiuſcūqꝫ eſt vera:qm̄ a ꝓpōne de 2° adiacēte ad ꝓpōnem de 3° adiacente eſt bona ɔ̄ña: nō tm̄ ſi ꝓpō eſt falſa rōne predicati,eſt falſa rōne tpis. Unde dicit. Sed g ſupple ſi non eſt falſum,ſed verum eſt ꝙ albus cleon eſt. q.d.ergo ſi verum ē, ꝙ cleon ſit alb⁹ ꝑꝑ ꝑdicatū,ſed ⁊ ꝙ erat aut erit.i.ēt erit verum rōne tpis,ſic intelligit Philopon⁹ hec vba:non tamen abſqꝫ difficultate. Sunt.n.māca,⁊ mutilata,vt mihi videt. Et ne credat aliqs vtutem,que ſimplicia apprehendit, alteram eſſe ab ea virtute,que apprehēdit ɔpoſita,inquit. Qð aūt vnūqðqꝫ facit,h intellus eſt,vbū [vnūqðqꝫ] in codice Philoponi hr̄. In nr̄o greco codice legit vnū,⁊ arbitror,legi corrupte,intelligit aūt per [vnūqðqꝫ] ſ.itellectionē ⁊ cōpōnem intellionū. ſumpſit aūt [facit] vt Philopon⁹ inqt. ꝓ intelligit, fortaſſe q2 itellectio illoꝝ eſt facē illa. Hec expō mihi videtur,lꝫ fuerit mihi non leuis.

Argu. **ℂCū aūt duplr̄ idiuiſibile dicat/aut potētia aut actu:nihil ꝓhibet itell'm cū lōgitudinē itelligit/idiuiſibile itelligere/⁊ i indiuiſibili tpe.ē.n.idiuiſibilis actu. Et tp̄s:ꝑinde atqꝫ lōgitudo/diuiſibile ac indiuiſibile eſt. Non igit dici pōt:qd i vtroqꝫ:tpis dimidio itelligebat:nō eſt.n.ſi nō diuiſio fiat/niſi potētia. At cū vtrūqꝫ ſeorſū itelligit:diuidit ſil' tp̄s/ atqꝫ vt lōgitudines/illa itelligit. Qꝫ ſi lōgitudinē vt ex vtriſqꝫ ɔſtātē itelligat:i eo quoqꝫ tēpore nimirū ipſā intelligit/qð ex vtriqꝫ pari modo tēporibus conſtat atqꝫ cōponitur.**

T.c. 24. **ℂIndiuiſibile aūt:qm̄ duplr̄ dicit: aut potētia:aut actu:nihil ꝓhibet itelligē idiuiſibile:**

Lōgitudine continuum. **cū lōgitudinē itelligit (Indiuiſibilis.n.actu eſt) ⁊ in tpe idiuiſibili. Silr̄.n.tp̄s diuiſibile ⁊ indiuiſibile eſt lōgitudini. Nō igit ē dicere qd i vtroqꝫ dimidio itelligebat.nō.n. ē: ſi**

Intelligere. **nō diuiſa:ſit niſi potētia. Seorſuꝫ āt vtrūqꝫ itelligēꝫ dimidioꝝ:diuidit ⁊ tēporis ſimul. tūc aūt vt ſi lōgitudines. Si vō ex vtriſqꝫ ē:**

vt ſi quaſi vero enim **⁊ in tempore quod in vtriſqꝫ eſt.**

Collectāea textus cōmē. 23. ℂUult declarare intētionem Simplicium. Accepit autem diſſōneꝫ reꝝ idiuiduaꝝ,⁊ iqt. [Indiuiduū vō,qm̄ bifariā, vel ptāte/vel actu.] Eſt g p° diuiſio oē īdiuiduū, vl' ptāte/ vel actu,ptāte qdē idiuiduū eſt oio idiuiduū.actu vō idiuiduꝫ non eſt necte ⁊ penitus. ℂSed dices quo pacto hec mēbra ſe habeāt. ℂRūdet Simpl'.ꝙ omne īdiuiduū ptāte eſt idiuiduū actu,⁊ non ɔuertit.eſt.n.idiuiduū actu longitudo,⁊ oē ɔtinuū. Indiuiduū ptāte ſubdiuidit/q2 vl' vt fōa,vl' vt termin⁹:vt fōa:vt ſube ꝑme ⁊ ſimplices:vt termini:quēadmodū pūcta/q idiuidua ſunt: ſed vt termini.ē.n.ſupficies ſm corp⁹ īdiuidua.linea ſm ſupficiē idiuidua punctus ſimplr̄ īdiuiduus:⁊ ſic ſm terminos īdiuidu⁹ dr̄: ⁊ ſic pꝫ qm̄o oē īdiuiduū ptāte ē actu idiuiduū,⁊ nō ecōtra ℂNihil ꝓhibet itelligere.] Q2 (vt dcm̄ eſt) idiuiduuꝫ duplr̄ dr̄,poteſtate.ſ.⁊ actu,⁊ perſpicuum eſt itell'm intelligere idiuiduum ptāte:i tpe idiuiduo ſimplr̄, dixit nihil ꝓhibet itell'm itelligere idiuiduū qn̄ itelligat longitudinem,⁊ in tpe idiuiduo. ſyllogiçat ſic,oē idiuiduū actu intelligit in tpe idiuiduo actu,ſed longitudo,⁊ vlr̄ ɔtinuū eſt actu indiuiduū,g longitudo,⁊ ɔtinuū itelligit i tpe idiuiduo actu. Accepit tm̄ minorē,⁊ inqt. Indiuiduū.n.actu,⁊ dixit [nihil ꝓhibet] q2 longitudo ⁊ ɔtinuū itelligi pn̄t ⁊ i tpe actu indiuiduo,⁊ in tpe diuiduo:attn̄ qn̄ itelligit: vt vnū,nihil ꝓhibet,vt itelligat:vt i tpe actu ididuo,⁊ ſic pꝫ h. ℂSilr̄.n.tp̄s.] Pōt exponi,ꝙ ⁊ tp̄s pōt ſilr̄ intelligi:vt vnum,qa ſilr̄ tp̄s diuiſibile ⁊ idiuiſibile longitudini.diuiſibile q2 po° indiuiſibile q2 actu. ℂUel pōt exponi,vt remoueat obiectionem,qm̄ qs dicere poſſet,tp̄s ſp eſt diuiſibile,⁊ nullo° indiuiſibile:iō ſcribit,ꝙ tp̄s duplr̄ dr̄ ptāte indiuiſibile:vt ꝑus ſeu nunc.eſt.n.ſimplr̄ ⁊ actu,⁊ po° idiuiduū. Actu aūt vt ɔtinuuꝫ:iō ingt. Silr̄.n.tp̄s diuiſibile dr̄ vno mō.ſ.po°: actu indiuiduū,⁊ indiuiſibile ſupple poteſtate ſilr̄ dico ipſi longitudini. ℂNon igitur.] qð nunc dicit. Oſtendit ſecundam expōnem.ſ.qm̄o ſil'e eſt de tpe ⁊ continuo,ſeu longitudine,⁊ vult (vt Simpl'.ſentit) ꝙ queadmodum longitudo tota ſimul intelligitur,⁊ non vna medietas in vno temporis dimidio,nec altera in altero dimidio:ſic ⁊ tempus in q ſit int° eſt totum actu inuiuiduum, eſſet.n.actu diuiduum quando ſepararetur int°.ergo ſicut longitudo actu diuerſis intentionibus itelligitur,ſic ⁊ temporis partes diuerſe erunt.⁊ ſicut longitudo vna actu,ſic ⁊ tp̄s:ſermo Ariſto. perſpicuus eſt:vt Simplicius dicit.

Cō. 23. **Cum declarauit.** Proponit Auer. capli intentionem,⁊ ingt. Cum declarauit ꝙ actio itellectus idiuiſibilis eſt i rebus idiuiſibilibus, ⁊ poſſet dubitare qs g non itelligit continuū ⁊ diuiſibilia: ideo incepit declarare:quomodo cōtingit ei intelligere diuiſibilia habentia quantitatem intētione idiuiſibili,⁊ in tēpore indiuiſibili. Et exponit quaſi ſe,⁊ inquit. ⁊ pro ideſt, ex quo modo contingit ei:vt itelligat ea idiuiſibilr̄,⁊ in tēpore indiuiſibili,ſicut diſpoſitio eſt itelligendo res multas ideſt ſicut apparet i multis rebus:quas itellectus itellit indiuiſibilr̄:⁊ in tempore indiuiſibili.i.ſubito. Hec eſt partis intentio/⁊ cauſa intentionis:vt conſtat. ℂEt q2 indiuiſibile.] Propoſita intentione partis,proſeqtur ⁊ oſtēdit quo pacto itell'ſ intelligat res diuiſibiles tempore indiuiſibili, ⁊ inqt. Et q2 idiuiſibile dr̄ duobus modis,potētia ⁊ actu: vt diximus ex ſententia Simplicij:poſſibile eſt dicere ꝙ itellectus itelligat res:ex rebus diuiſibilibus,id eſt que ſint de numero rerum diuiſibilium potentia, indiuiſibiliū actu ſicut eſt longitudo. Adijcit/⁊ tempus latēs:quod eſt i eis indiuiſibile actu:vt dictum eſt circa lr̄am,⁊ ſubaudi poſſibile eſt ꝙ hoc ſit intentione indiuiſibili,⁊ in tempore indiuiſibili,quemadmodū intelligit res indiuiſibiles in vtroqꝫ modo.ſ.q2 intellit res indiuiſibiles actu:⁊ idiuiſibiles potentia. Et adijcit ꝙ hoc non tantum eſt poſſibile:immo ⁊ neceſſarium/⁊ iquit. Neceſſe eſt.n.vt intelligat intentionē.i.formam indiuiſibilem indiuiſibilr̄,ſiue illa intentio fuerit diuiſibilis aliquo modo:aut nullo modo. ℂEt cum dixit.] Quare recolligit ſyll'm ſic,intentio indiuiſibilis intelligitur ab intellectu in tpe indiuiduo,omne intell'm eſt intētio indiuiſibil',g oē intell'ꝫ intelligit ab intell'u i tpe idiuiſibili:apponit maiorem,⁊ iqt. Intendit vt itelligat intentionem idiuiſibilem.i.formam:accepit minorem ⁊ iqt. Et id itell'm eſt idiuiſibile,⁊ i tpe īdiuiſibili:⁊ ſic pꝫ totus ſyll'ſ. ℂTempus.n.] Q2 accepit de tpe ⁊ magnitudine eē ideꝫ dōm,hoc ɔfirmat,⁊ iquit. Tēpus.n.inuenitur vno modo diuiſibile,⁊ alio modo īdiuiſibile:ſicut in lōgitudine,q2 (vt diximus in textu) tp̄s eſt actu indiuiduū:ꝓut ptes copulātur ad idē nūc.eſt quoqꝫ diuiduū:vt po° pōt ſeorſuꝫ diuidi vt ꝑſpicuū eſt,vt de longitudine dcm̄ eſt. ℂEt cum declarauit.] Apponit nunc intētionē ptis ſequentis,⁊ ꝑſpicuus eſt locus. ℂCōponit aūt ſic ſyll'us,quecūqꝫ ꝓprijs itentionibus intelligunt,ſunt actu.ſꝫ pte/linee dum ſunt in toto nō ſunt actu:g ptes linee:dū ſunt in toto,nō intelliguntur ꝓprijs intētiōibus. Apponit ɔ̄ñs/⁊ ingt.⁊ quaſi dicat,nullus igit pōt dicē,ꝙ qn̄ itell'ſ intelligit lineā, ꝑmo intelligat vtrāqꝫ ptem per ſe,deinde totum.hec eſt ɔ̄.ſ.partes linee: dum ſunt in toto,nō intelligunt ꝓprijs intentionibus. Dedit minorem/⁊ ingt. Ille.n.due ptes non ſunt in actu:quouſqꝫ linea diuiditur,ſed ſunt in po°.ecce minor. ℂSed accidit ei.] Quo pacto intelligat eas diuerſis intentionibus adijcit,ſed q2 ſermo ei⁹ ꝑſpicu⁹,lege ex te. ℂMouerūt āt expoſitores plures ambiguitates,vt vtrum intellect⁹ poſſit diuiduū intelligē ipſo ente indiuiduo,vel qm̄o intell'ſ ꝑt intelligere diuerſas magnitudines, quaꝝ vna ſit pua,altera magna,⁊ an indiuerſo,vl' eodē tpe,⁊ alie multe accidūt qōnes,ad quas breuiter cum Simplicij diſtinctiōe rn̄det, ꝙ intellectus eſt ſc2ma aie,cuius vna vtus eſt imaginatio. vult ergo Simplicius,ꝙ intell'ſ:vt intell'ſ ē,ſemper itellit indiuidua ſimplr̄,vt vō ɔuertit ad imaginationem intellit diuidua,⁊ magnum ⁊ paruum,⁊ hec talia. ℂSed vt intelligatur Simplicij ſn̄ia debes ſcire,ꝙ ipſe ex toto ſecutus eſt Platonē. voluerūt igit Platonici duplicem eē mūdū, vt i ſimpoſito Plato tradit.itelligibilem.ſ.diuam menteꝫ, que eſt hꝫ mundi ꝑn̄m,⁊ exēplar. Alium ſenſilem hunc.ſ. ſenſibus ꝑſpicuū,q eſt diui exemplaris imago. ℂRurſus tres eſſe aiaꝝ ordies aiunt.quedam.n.in ſuperiori mundo ſemp viuentes:quales ſunt aīe ſpheraꝝ,ac ſtellaruꝫ,⁊ demonum. Alie ſemp in h mūdo viuētes:vt vegetatiue,ſenſitiue ⁊ c.que tm̄ h viuūt. Sunt ⁊ 3° medie,que rōnales ſūt, que hic illuc,atqꝫ econtra peragunt vices. Eſtimant ergo platonici:vt Simplicius,Plotinus, Origenes,⁊ alij,aiaꝫ noſtram ꝑ itell'm viuē ſemp i illo mundo itelligibili,ꝑ ſenſum vero,⁊ vegetabilem eſſe ſemper i iſto.per naturā mediam i motu ꝑmo,ac perpetuo:ideo perpetuas agit vices qm̄ alio ⁊ alio ſeculo in ꝑ mundo intelligibili: ⁊ alio in h ſenſibili mūdo viuē alternatim nece ē:nec id ſit mutatiōe locali.ſed quando ⁊ imaginatio ad rōnem,⁊ rō ad menteꝫ tota ɔuertit:tūc aius totus ad mūdū itelligibileꝫ aſcēdit. At cū rō ad imaginationē,tunc lapſus ad mūdum ſenſibilē indicat.⁊ h fieri ſepe ac ſepi⁹ dicunt. ℂEt ex his hꝫ qōnes tollunt,qm̄ intell'ſ ſeu rō intellit.h.ſ.paruā magnam

magnitudinē, ⁊ in tpe: nō quidem: vt in mūdo intelligibili tm̄ viuit: qm̄ tūc nō niſi formas ⁊ terminos ſimplr̄ indiuiduos ītelligit. Sȝ vt ꝯuerſus ad imaginationē. ⁊ viuens h̄ in ſenſili mūdo ꝑ vitā imaginariā ītelligit cū tpe, ⁊ paruā ⁊ magnā formā: vt ꝑſpicuū ē. ¶ Et forte ꝙ h̄ eſt Auer. itētio: quantū. n. ad h̄ Auer. a Simplicio non differt, lȝ forte quantū ad aliud, de quo in lib. de intellectu ſatis.

COMMENTARIVM.

Sequendo expōnē Philoponi, dicam⁹ ꝙ cū Ariſto. declarauit, quō itelligit̄ idiuiſibile ſm̄ ꝑ^m ei⁹ ſignatū, qꝺ eſt eē terminū īcōplexū, h̄ eſt cū declarauit quō itelligunt̄ termini ſimplr̄ ſumpti: hac i pte declat quō itelligit̄ idiuiſibile 2°, ⁊ 3^{co}. Erat. n. idiuiſibile 2^{co} magnitudo, q̄ actu indiuiſibilis ē: ptāte vo diuiſibilis. Tertio mō vo idiuiſibile dicebat̄, qꝺ actu diuiſum eſt: ptāte idiuiſibile, vt due aq̄, q̄ actu diuiſe ſunt: quatenus vo pñt cōtinuari, dr̄ ptāte idiuiſibiles, vult igit̄ itell'ȝ poſſe itelligē vtrūq; idiuiſibile ⁊ 2° ⁊ 3^{co}: ⁊ q̄tenus illa vt idiuiſibilia intellit, ea itellit, tpe idiuiſibili. ⁊ h̄ dicit [Indiuiſibile āt qm̄] i ſpē [dupl'r dr̄, aut po^a] vt due aque, q̄ actu qdē diuiſe ſūt, po^a vo, ſunt idiuiſibiles, q2 pñt ꝯtinuari. [aut actu] vt magnitudo, q̄ actu idiuiſa ē, po^a idiuiſibilis [nihil ꝓhibet] intell'ȝ vel aīaȝ ipſam [intelligē idiuiſibile, cū itelligit lōgitudinē] h̄ eſt ꝯtinuū: ſumpſit. n. lōgitudinē ꝓ ꝯtinuo, vt Philoponus igt. cui⁹ cām affert ⁊ dicit. [Indiuiſibilis. n. actu ē] ḡ intell's itelligēdo ꝯtinuū itelligit idiuiſibile ſaltē actu. Suplēda vo ē lr̄a ſm̄ Philoponū, ꝙ ēt nihil ꝓhibet itell'ȝ itelligē idiuiſibile, cū itellit actu diuiſa, q̄ pñt ꝯtinuari, vt duas aquas, cū eas itellit, q̄ten⁹ idiuiſibile qd ſunt. Q2 vo itell's cū itelligit magnitudinē, accipit multiplex vt ml'tiplex, qꝺ vr̄ diſſonū: iō vt Philopon⁹ mouet, dixit [nihil ꝓhibet] q̄tenus nihil obſtat vt itelligat̄ multiplex vt vnuȝ. Et q2 qs poſſet dicē, itell's itellit magnitudinē, ḡ eā itellit diuiſibil'r, ſicut ipſa ē, ⁊ q2 vnūqꝺq; eoꝝ itelligit ſimplici itellione vt vnū, ac idiuiſibile, addit [⁊ in tpe idiuiſibili] q2 non intellit dimidiū magnitudis i dimidio tpis, ⁊ ꝑ tps indiuiſibile (vt Philopon⁹ dicit) itellexerit ipm nūc, qꝺ nō ē tps, ſȝ ꝑn^m tpis eſt. n. nūc illud qꝺ appellāt inſtās. Sic igit̄ pȝ itell'ȝ itelligē hec duo ſignata ipſi⁹ idiuiſibil', vt idiuiſibilia, ⁊ i iſtāti: mō quo itellit ſimplices termios i ei⁹ ꝑ^a opōne. Q2 vo dixit intell'm ea itelligē indiuiſibili tpe, ne qs dicat tps idiuiſibile non dari: ideo ſubdit vt Philoponus ingt. [Sil'r. n. tps diuiſibile ⁊ indiuiſibile eſt longitudini.] Hoc eſt non ab rōne dixi tps indiuiſibile: q2 pōt accipi tēpus dupl'r pro tpe diuiſibili, ⁊ pro tpe indiuiſibili: ſicut poteſt ſumi magnitudo dupl'r, ꝓ magnitudine indiuiſibili, que eſt punctus, ⁊ ꝓ magnitudine diuiſibili: que eſt corpus. ḡ tps pōt accipi ꝓ ipō nunc, ⁊ pro ipſa ſucceſſione. ¶ Philoponus reprehendit hic Ariſt. aſſerit. n. eum male diuiſiſſe tps per diuiſibile, ⁊ indiuiſibile, male ēt magnitudinem per diuiſibilem ⁊ indiuiſibilem: qm̄ idiuiſibilia magnitudis ſunt ꝑn^a magnitudis, at ꝑn^a magnitudis non ſunt magnitudo. Sil'r ꝑncipia tpis non ſunt tempus: mō idiuiſibilia tpis ſt̄ tpis ꝑncipia. ¶ Sed vr̄ Philoponus delirare, cum velit reprehendere Ariſto. in noie: non. n. videt eum eſſe locutuȝ de licentia q̄ poſſumus abuti noibus, vbi nō reqrit̄ exq̄ſita eorum acceptio: vt pȝ 4^c phycoꝝ: vbi Ariſt. dixit indiuiſibile tēporis aliqñ accipi pro tpe: ſȝ cum ipſe erat grammaticus, debemus ei concedere poſſe Ariſto. in grammatica corrigere. ¶ His declaratis, ex eis obijcit contra Platonem eius errorem remouendo: quē ꝑmo huius tetigit. Plato. n. nō potuit credere res amplas, magnas, ac vaſtas poſſe ſubito intelligi. nō. n. intell'm poſſe totum cernere arbitratus eſt, niſi ꝑtibus ꝑus ꝓſpectis. Partes aūt ꝓſpici non poſſe ait, niſi hanc ꝑus illam poſterius ꝓſpexiſſe verum ſit: quo vr̄, vt ſucceſſiua ſit itellio, veluti ⁊ res, que itelliguntur ſucceſſiue ac diuiſibiles ſunt. Obijcit ḡ ex his Ariſt. contra Platonem, ⁊ dicit. non igitur eſt dicere in vtroq; tēporis dimidio qd hoc eſt ꝑteȝ aīaȝ intelligere: vt. vȝ. altero temporis dimidio alterā ꝯtinui ꝑtem, ⁊ altero alteraȝ intelligat: cui⁹ cām aſſignat ⁊ dicit. Non. n. eſt magnitudo ſiue quecunq; res magna, ſi non ſit diuiſa actu: niſi ſolum po^a diuiſibilis. ergo intell's eam pōt itelligē, vt qd idiuiſibile, ⁊ indiuiſibili tpe, vt dcm̄ eſt. Aīa. n. intelligēs aliqd vt vnum, intellit illud, vt indiuiſibile: vnitas. n. indiuiſio: eſt, ⁊ quia intellit ſimplici intellectione illa vt indiuiſibilia: ideo ea itellit tempore idiuiſibili.

Solo. 1ⁱ qōnis.

¶ Philoponus vero non in Platonem hoc ex dictis ab Ari. illatū eſſe aſſerit, ſed vt confirmatiuū ei⁹, qꝺ pauloante dixerat. Mihi vero videt̄ hoc contra Platonem dixiſſe, q2 ꝑmo huius etiā ita contra eū locutus eſt, veruȝ in re non eſt dr̄ia. Cū vo declarauit quō intell's intelligat magnitudinē tanq̄ idiuiſibile actu: ⁊ tēpore indiuiſibili: declarat ſtatim (vt Philoponus inqt) quō intell's intelligat magnitudinem, vt qd diuiſibile, ⁊ vult ꝙ intell'us intelligat magnitudinem diuiſam non intellectiōe ſimplici, ſed compoſita ac diſcurſiua: q2 intellit partes ei⁹ tpe diuiſo, vt alteram medietatem altera tpis ꝑte: alteraȝ vo altera. Vñ dicit [Seorſum autē] ſup. intell'us [vtrunq; dimidiorum] magnitudis actu diuiſe [intelligēs] hoc eſt intellione compoſita ac diſcurſiua, vt Philoponus exponit, deprehēdēs ſic intelligēdo [diuidit ⁊ tempus ſimul] q2 alteraȝ medietatem intellit altera tēporis parte, ⁊ alteraȝ, altera. Addit tm̄ ꝙ intell's intelligēs vtraq; lōgitudis dimidia, nō itellit illa ſimpl'r eſſe longitudies, ſȝ vt ſi eſſent longitudies. naȝ medietates actu ſunt vna lōgitudo, vt Philoponus dicit: q2 vero itelligunt̄ ſeorſum: vt longitudines intelligunt̄, diuerſe ac ſeorſum accepte. Addit tamen, ſed ſi id, qꝺ intellit intell's, eſt quoddā compoſitum ex vtriſq;, vtpote cū intelligit longitudinem cōpoſitā h̄ ē diſſectaȝ in duas medietates, ēt id qꝺ eſt i tpe, eſt ex vtriſq; vel in vtriſq; diuiſum. ergo intell's intellione cōpoſita, ſiue diſcurſiua intelligit magnitudinem, cuius dimidia diuerſis temporibus intellit: h̄ pacto exponit Philoponus: ⁊ tunc meo iudicio non cum nota aduerſatiua legenda eſt lr̄a, ſed cum nota cauſali, hoc pacto. Si. n. magnitudo eſt ex vtriſq;. ſ. hincinde diſſecta ꝑ vtraq; dimidia, ⁊ in tpe qꝺ in vtriſq; eſt, hoc eſt, ⁊ in tēpore erit diuiſio in vtriſq; medietatibus. ergo ſicut magnitudo diuiſim intelligit̄ diſcurſiua quaſi intellione, ſic ēt in tempore diuiſo itelliget̄. Vel ſic. [Si vero ex vtriſq; eſt] ſup. magnitudo, quam ipſa aīa, vt vnuȝ ⁊ indiuiſibile intelligit [⁊ in tēpore] ſupple indiuiſibili illam intelligit, qꝺ tēpus idiuiſibile ē in vtriſq; tpibus ꝑterito. ſ. ⁊ futuro vt cōis terminus illa copulans, ⁊ ſic legatur aduerſatiue. Aīaduerte tm̄ ꝑtes magnitudis itelligi ꝑtib⁹ tpis, qñ itelligunt̄, vt diuiſibilia: qñ vero vt idiuiſibilia actu, itelliguntur indiuiſibilib⁹ tpis, q2 altera itelligit̄ altero idiuiſibili tpis, altera intelligit̄ altero idiuiſibili tpis.

Dubiū.

¶ Dubitant hic circa opionem Platonis: nam itell's non intellit niſi per ſpēm, vt eſt rei vitas. Ergo ſi intellit magnitudines, vt montes ⁊ maria, ⁊ celum, vel itellit per ſpēm diuiſibilem, vel indiuiſibilem: non per ſpēm idiuiſibilē: q2 tunc itellio non fieret per ſimile: non. n. ſpēs idiuiſibilis eſt ſilis obto diuiſibili ⁊ magno. ¶ Preterea. Tūc intell's maiorē, ⁊ minorē magnitudinē eq̄li ſpē, ac eadē intelligeret, q2 indiuiſibili. nec per ſpēm diuiſibilem, q2 tunc itell's eſſet diuiſibilis: non. n. diuiſibile recipi pōt in ſubito indiuiſibili.

Solo. Egidij ad pᵐ 2ᵐ dubiū.

¶ Egidius laborauit in ſoluēdo qōnē hāc, verū nō bñ percepi qd ipſe velit. ¶ Simplicius autem dubitat vtrum intell's hec intelligat tēpore diuiſibili, an idiuiſibili tpe. Vr̄. n. ꝑma facie ꝙ intell's intelligat qcqd intellit intell'u ⁊ tpe diuiſibili, alioqn oēs eq̄l'r intelligerēt, q2 oēs itelligerēt tpe indiuiſibili, ⁊ ſic rudis, ⁊ ſolers equal'r itelligerent contra Ariſto. ꝑmo poſteriorum circa finem. ¶ Ad ꝑmā ergo qōneȝ ſaluo meliori iudicio, dicerē ſpēm magnitudis, per quam aīa magnitudines intelligit entitatiue (vt ita loquar) ac ſm̄ ei⁹ eē ſbam non eſſe diuiſibile: hec eē maiorē maioris, magnitudinis, nec minorē minoris. repñtatiue vo diuiſibilē, qm̄ ex diuiſibili obto ꝓductā, ⁊ ſic repñtatiue ē maioris magnitudinis maior, ⁊ minoris mior. Ex his pȝ ſol'o: aīa. n. pōt intelligē maiorē ⁊ miorē magnitudies ſpē idiuiſibili entatiue, repñtatiue vo ſpē diuiſibili, q2 ꝑ illā ſpēȝ magnitudinē itelligit nō q̄ magnitudo ē diuiſibilis, ſȝ q̄ eſt vna, ⁊ indiuiſibil', ⁊ ita lȝ ſpēs repñtet diuiſibile, qꝺ illō repñtat vt vnū, idiuiſibil'r repñtat.

Solo. 2ⁱ qōnis.

¶ Ad 2^{am} Simpl'. rñdet, ꝙ intell's vt itell's nec itelligit in tpe, nec i iſtāti tpis: q2 cū nō ſit in tpe, nec i iſtāti tpis: cū accipit̄ vt itell's, ei⁹ opō nec tpe, nec iſtāti tpis mēſurat̄: ſȝ fortaſſe itelligit i euo, vt cetere itelligētie. At ſi itell's ſumatur, vt ꝯuerſus ad nos, h̄ ē itell's itelligēs mediātib⁹ phantaſmatib⁹: aliq̄ itelligit in iſtāti, vt cum intelligit ſimplicia, vel indiuiſibilia: aliq̄ intelligit in tpe, cuȝ cōponit, ⁊ diuidit, ſaltem ꝑ accñs rōne ſenſiuū, rōne quoꝝ ipſe eſt in tēpore.

Argyr.

¶ Qꝺ vero nō quātitate, ſȝ forma ē idiuiſibile: id i idiuiſibili tpe ⁊ aīe idiuiſibili ꝑcipit atq; itelligit. ꝑ accidēs āt: ⁊ nō hoc ſane quo illa diuiſibilia ſūt, id qꝺ itelligit ⁊ tps i q̄ intelligit, ſed hoc quo idiuiſibilia ſūt. Ineſt. n. ⁊ i his idiuiſibile qddā: at fortaſſe nō ſepabile, qꝺ qdē vnū tā tps ipſuȝ q̄ ipſam longitudineȝ facit. atq; id: in omni ſane ꝯtinuo ⁊ tempore ⁊ longitudine ſimiliter ineſt.

L.c.24

¶ Qꝺ autē nō ſm̄ q̄ȝtitatē indiuiſibile ē: ſed ſpē: intelligit idiuiſibili tpe: ⁊ indiuiſibili aīe intellectiōe (Scꝺm accñs aūt) ⁊ nō inquātū illa diuiſibilia ſunt: quo intelligit: ⁊ tps i quo: ſȝ inquātū indiuiſibilia. Ineſt. n. ⁊ i his aliqd idiuiſibile (ſȝ forte non ſeparabile) qꝺ vnū facit tps, ⁊ longitudinē: ⁊ hoc ſil'r in oī eſt continuo ⁊ tempore ⁊ longitudine.

Collectanea t.c.24.

¶ Pōt h̄ ſermo ſic ꝯtinuari apud Simpliciū, cū incepit loq de intētiōe idiuiduoꝝ, ſeu idiuiſibiliū: interſerit modū: quō intelligunt̄ forē, quas Plato ideas appellat, vt hēat̄ dr̄ia hoꝝ: quo ad itellionē. ¶ Debes vo ſcire, ꝙ itell'iua aīa ex ambob⁹ ē. ſ. iꝑtibili ſba q ꝑticipat⁹ itell's dr̄, ⁊ ex ſba circa corp⁹ partita. ex his. n. ambobus ꝯfluit tota aīa hoīs. quo ergo ad id, qꝺ in ea eſt idiuiſibile ⁊ ſimplex formis ⁊ ideis recte coaptat̄, ⁊ ꝯiugate ipſis coaleſcit. ¶ Quo vo ad id, qꝺ in ea eſt ꝑtiū, ⁊ diuiduū, continuis ⁊ rebus quantis copulat̄, ac recte innitit̄. ḡ h̄ inqt, ſm̄ vo quātū nō indiuiduū ſed forā. aīa itelligit idiuiſibili tpe ⁊ idiuiſibili aīe. Ecce dicta aīa copulat̄ ideis ſeu formis idiuiſibili tpe, ⁊ per h̄ coit cū copulatiōe ad res diuiſibiles po^a. copulat̄. n. illis ſȝ indiuiſibile tpis. Sȝ ꝑ id qꝺ adijcit, ⁊ idiuiſibile aīe. i. intell'u ꝑticipato, innuit dr̄iaȝ. ideis. n. copulat̄ idiuiſibili aīe, q2 intell'u ſimplici ⁊ īpartibili. reb⁹ vo quātis diuiſibilib⁹ po^a copulat̄ ꝑ diuiſibile aīe: q2 ꝑ ſbam, q̄ corpi ē ꝑtita: vt Simplicius ſentire vr̄.

Dubiū.

¶ Sȝ ambigēs aīa intelligit forās indiuiſibili tpe, ergo intelligit eas in tpe a coniuncto ad diuiſa.

R°.

¶ Rñdet Simpl'. ꝙ indiuiſibile tps eſt nunc ſeu inſtans, qꝺ nō eſt tps: queādmodū lapidea nauis nō eſt nauis, ⁊ hō mortuus nō eſt hō. ¶ Ad formā vo non rñdet, dꝺm tm̄ ꝙ qñ eſt oppoſitio in adiecto, non vȝ a cōpoſitis ad diuiſa: vt Ariſt. inqt in 2^c periherm̄. non. n. ſequit̄, Homerus eſt hō mortuus, ḡ eſt hō, vide. ¶ Hec expō Simplicij: vt ipſemet dicē vr̄, eſt magis ſm̄ Platonē: q̄ ſm̄ Ariſt. iō al'r apꝺ Themiſt. ⁊ Auer. in cōmēto exponemus. ¶ Scꝺm accñs vero.] Accepit vnū mēbrū dr̄ie. ſ. quō aīa itelligit formas ſeu ideas ⁊ dixit ꝙ indiuiſibili tpe, ⁊ indiuiſibili aīe. ¶ Nunc reſumit 2^m mēbrū. ſ. quō intelligit ꝯtinua, ⁊ iqt [vo] ſed id: quo aīa itelligit, ſubaudi ꝯtinua, ⁊ quo tpe. i. ⁊ tps: q̄ intelligit illa ꝯtinua: nō q̄ten⁹ illa diuiſibilia: ſed q̄ten⁹ indiuiſibilia ſm̄ accñs ſup. intelligit. aīa. n. itelligit ꝯtinua ſubā ꝑtita ꝑ corpus, ⁊ tpe: ſȝ nō q̄tenus diuidua, ⁊ ꝑtita ſunt: ſȝ q̄ten⁹ indiuidua ſaltē ſm̄ accñs. Ecce dicta aīa copulat̄ formis ꝑ indiuiſibile aīe. ſ. intell'ȝ, ⁊ ꝑ indiuiſibile tpis. i. nūc vt dixit: ſȝ quātis, ⁊ reb⁹ diuiſibilib⁹ po^a copulat̄ aīa ꝑ tps diuiſibile, ⁊ ꝑtē eius diuiſibilē, nō tm̄ quatenus diuiſa ſunt, ſed quatenus ꝑ accñs ꝑticipāt indiuiſionem, vt diximus. ¶ Eſt. n. ⁊ in his aliqꝺ indiuiduū ⁊c.] Rōcinat̄ ꝙ illa tria ſunt indiuidua ſalteȝ ꝑ accñs. ſunt. n. illa tria. ſ. tps: quo aīa intelligit: imaginatio, qua intelligit, ⁊ res ipſa, que intelligitur, que ē magnitudo ſeu continuum. Q2 hic tria ſint indiuidua per accñs, arguit̄ ſic, oīa qb⁹ ineſt aliqꝺ indiuiduū ſimpl'r, ſunt ſaltem per accñs indiuidua, ſed illa tria. ſ. tempus imaginatio, ⁊ magnitudo ſunt qbus aliqꝺ indiuiduū ſimpl'r ineſt, ergo ſalteȝ ꝑ accñs ſunt indiuidua. Minor tm̄ accipitur: ⁊ nō declarat̄, ⁊ inquit. Eſt. n. ⁊ in his aliqꝺ indiuiſibile, qꝺ facit tps vnum, ⁊ longitudinem vnā, ⁊ hoc indiuiſibile eſt ſil'r in omni continuo, ⁊ tpe, ⁊ lōgitudine, hic minoris vis. ¶ Dixit aliqꝺ indiuiſibile.] Q2m̄ vnicuiq; hoꝝ triuȝ ineſt ꝓpriū indiuiſibile: tēpori qdem nūc ſeu inſtans: magnitudini aūt pūctus, imaginatiōi, que eſt pars rōnalis aīe, ineſt intell's participatus. adijcit aūt [forte nō ſeparabile] q2 revera ab aīa rōnali ſepabile eſt ſuū indiuiſibile. intell's. n. eſt ſepabilis a ꝑte aīe imaginatiue: ſed alia non. nō. n. punctus a linea, ⁊ inſtans a tempore ſeparari poſſunt.

Cō.24.

Cum declarauit. Lr̄am illā Themiſtij ⁊ Auerro. pariter ⁊ eodē mō exponūt. Apponit ḡ Auer. primo ꝑtis intentionem, vbi debes ſcire, ꝙ indiuiſibile eſt tribus modis pro nunc. vno mō ſȝ formam: vt hō, ⁊ equus, ⁊ vl'r oēs ſpēs: vl'r concepta. ſpēs. n. eſt indiuiſibilis ſm̄ quidditatem ⁊ formam: eſt tm̄ diuiſibilis ꝑ accñs. ſ. ſm̄ mām ⁊ q̄ȝtitatem, que eſt diuiſio numeralis: vt 5^c meta^{ce} dicit Ariſt. Alio modo dr̄ indiuiſibile ꝑ quātitatem: vt continuum, cuius motus eſt vnus. inqt mō cum declarauit modū: ſm̄ quē intelligit intell's, qꝺ eſt indiuiſibile ꝑ q̄ȝtitatē, ⁊ eſt id, qꝺ eſt indiuiſibile i actu ⁊ diuiſibile po^a. Incepit declarare modum ſm̄ quē intelligit id: qꝺ eſt indiuiſibile ꝑ formā, ⁊ h̄ eſt idiuiſibile actu ⁊ po^a: niſi q2 accidentaliter poteſt diuidi. i. rōne materie ⁊ quantitatis.

Dubiū.

¶ Dubitat̄ quō eſt poſ'e ꝙ aliqꝺ ſit indiuiſibile actu po^a ꝑ ſe: ⁊ tm̄ diuiditur per accñs. qꝺ. n. ineſt alicui per ſe eius, oppo^m neq; per ſe, neq; ꝑ accidēs ei competit.

R°.

¶ Dꝺm apud Auer. in 3° phice auſcultationis, ꝙ forma: vt forma vult eē indiuiſibilis po^a ⁊ actu per ſe. i. ex nā forme: tamē per accidens: vt recipitur in mā mediante dimenſione, efficitur diuiſibilis. ¶ Declarauit aūt Auer. 6°. phice auſcultatiōis, ꝙ aliqua ꝓpoſitio eſt vera per ſe, que eſt falſa per accñs: h̄ ḡ ꝓpoſitio, forma eſt indiuidua, eſt vera per ſe: falſa tamen per accñs: in formis que recipiūtur in mā mediāte dimenſione. Et ſic eius oppoſitum neq; per ſe, nec per accidens ſibi competit: ſub eadem rōne: vt perſpicuū eſt. ¶ Sed arguens ſubtil'r, de neceſſitate oīs forma eſt indiuidua: hec. n. eſt per ſe, forma eſt idiuidua, ḡ neceſſaria ⁊ de omni. Sȝ forma in mā eſt forma, ergo forma in mā nečio eſt indiuidua: ex maiori. n. neceſſaria, ⁊ minori de ineſſe, cōcluſio eſt nečia primo prioꝝ. ¶ Amplius oīs forma inquātum forma eſt indiuidua, forma in mā eſt forma, ḡ eſt indiuidua. ¶ Suſtinendo verbum Auer. hic dꝺm ad primam, ꝙ ex maiori nečia, ⁊ minori de ineſſe, ſequitur ꝯ nečia ſm̄ conditionem, vt Philoponus dicit ꝑmo prioꝝ aucte Alexan. ⁊ Sorigenis eius preceptoris, ⁊ Auer. idem ſentit in ſua paraphraſi ibidem. ꝯ ergo dȝ eſſe h̄, forma in materia eſt indiuidua nečio inquantum forma, ⁊ hec eſt firmiter vera.

33 ¶Ad scḋam ḋõm ꝙ peccat in dialectica. Declarauit eniꝫ Arist. ꝑ prioꝝ. ꝙ ex maiori reduplicatiua: reduplicatione cadēte ad mediū, nō fit syll'ɜ. qm̄.n. fit reduplicatio vl' medij, vel minoris dꝫ cadere a pte maioris extremi: vt Arist. dicit, ⁊ nos in cōmētarijs nr̄is declarauimus. syll'ɜ ḡ dꝫ sic ordiri, ois forma est indiuidua inquantū forma. forma in mā ē forma, ḡ foꝛa in mā est indiuidua inquātū foꝛa. Hec.n. dꝫ eē ꝯ, ⁊ illa dꝫ eē maior: vt ꝑspicuū est. ¶Al'r tm̄ pōt rn̄deri ad ꝑncipale: vt solebamus dicē in cōmē. nr̄is libri de suba orbis, quos etate. 20. annoꝝ scripsimꝰ, ꝙ ꝑ se apḋ Auer. capit᷑ ꝓ nāl'r taliꝑ accn̄s ꝓ inal'r tali, vt ēt ꝑ posterioꝝ dicit Arist. h.n. est ꝑ se, lignū est albū. i. nālis, illa ꝑ accn̄s album est lignū. i. inālis: vt ꝑspicuū est. Dḋꝫ ḡ, ꝙ hec est per se, forma est indiuidua: qꝛ nālis, si ergo aliqua forma sit diuisibilis, est innālis, ⁊ ꝯ nām forme: ⁊ hoc dicit Auer. 2° celi. vbi Cõ.103 vult qḋ aliqḋ est per se, ⁊ sepabile: vt nāl'r. h.n. est ꝑ se, terra est rotūda: tm̄ separabilis, qꝛ nō ois terra est rotunda. Ad formā ḋõm ꝙ forma est indiuisibilis actu ⁊ potētia per se. i. nāl'r, ⁊ sic eius oppositum: neqꝫ per se, nec per accidens nāl'r ei competit. ⁊ tu considera. ¶Qḋ autē.] Adijcit nūc quo pacto indiuisibile hoc modo intelligitur, ⁊ iquit. Qḋ autē est indiuisibile forma ⁊ qualitate. i. essentia, ⁊ nō quantitate tm̄, qm̄ (vt inquit) indiuisibile dr̄ duobꝰ modis. s. forma ⁊ quantitate, hoc inquam comprehendit᷑ ab intell'u in tpe diuisibili, qꝛ non (vt Them. inquit) partem hanc Socratis in dimidio tpis intelligit, ⁊ illam altero dimidio, ⁊ per indiuisibile aie exponit Auer. vt dicit Them. id est ⁊ ꝑ intentionem indiuisibilem, qꝛ (vt Them. inquit) non solum anima intelligit insectili tpe, sed ēt intentione insectili, non ita vt singulis syllabis hereat ⁊ partem vocabuli pte intentionis absoluat, sꝫ ita: vt q̄ꝫq̄ꝫ diuiduum vocabulum est, indiuidua tamen comprehensio, ⁊ inte° est, deinde legit lr̄aꝫ, ⁊ sermo pꝫ. ¶Sed ambiges eo mō res intelliguntur: qūo nobis offerunt᷑, sed offeruntur nobis in tpe, ergo in tpe intelligunt᷑. ¶Rn̄det Them. ⁊ negat maiorem, qꝛ (vt dicit) nos audimus in tpe, sꝫ intelligimus nō in tpe: vt explanat. ¶Et qꝛ tp̄s.] Reddit causam, qꝛ illa duo. s. tempus, ⁊ magnitudo sint per accn̄s indiuidua, ⁊ pōt componi ratio: vt diximus, quecūqꝫ hn̄t aliqn̄ indiuisibile ab eis inseparabile indiuidua sunt. Sed tempus ⁊ magnitudo hn̄t aliqḋ indiuisibile ab eis inseparabile, ergo indiuidua per accidēs: sermo Auer. pꝫ. ¶Cur autem id indiuisibile sit inseparabile: Themistius exponit, ꝙ ꝑꝑ duo. primo qꝛ non potest separatim subsistere: vt pythagorici forte dixerunt, neqꝫ separatim intelligi: vel signari, qm̄ cum sit ꝑuatio, non potest sine habitu intelligi, ⁊ sic inseparabile dr̄. ¶Et hoc indiuisibile.] Ostendit officium illius indiuidui, ⁊ inqt. Et h indiuisibile existēs in his rebus facit longitudinem eē vnam, ⁊ tp̄s esse vnum, ⁊ hoc ꝓbat per impoi'e, ⁊ inquit. Et si non non intelligeretur hic vna longitudo, neqꝫ vnum tp̄s, si nō esset h. nam in eis destruas ꝯn̄s, sed supple qḋlꝫ hoꝝ intelligitur: vt vnum. Tunc dat oppositum an̄tis, ⁊ inquit. Hec igit᷑ nā est causa in hoc, ꝙ iste res sunt vne. ¶Sed dices, ergo ille res: in quibus est hoc indiuiduum, erunt indiuidue simpl'r. ¶Apponit quoddam ꝟbum ad huius solo'neꝫ, ⁊ inqt. Cum hoc ꝙ sunt diuisibiles. q.d. ⁊ si ita sint/possunt tm̄ esse po° diuisibiles. ¶Sed dices nūquid hec indiuidua sint etiam diuisibilia aliquo modo. ¶Rn̄det, ⁊ qꝛ hec indiuidua sunt in istis rebus: ideo contingit eis: vt sint diuisibiles per accn̄s. punctus.n. ⁊ instans, ⁊ vnitas sunt ꝑ accn̄s diuisibiles, qm̄ sunt in re diuisibili, vel qꝛ dicūt attributionem ad rem diuisibilem. sic.n. Auer. vult de intelligentijs ꝑdicari. diuisibile. 8° phy. ⁊ ex h cōcludit veritatē ꝟbi aris. Cõ.52. ⁊ inqt. ⁊ ex h ꝙ hec nā est exn̄s in rebꝰ mālibus est cā ꝙ intelligē fuit in nō tpe. ¶Et ista nā.] Ostēdit quo pacto hec nā indiuidua est cā diuisionis per accn̄s ēt, ⁊ inqt: ⁊ ista nā existit eodē mō. s. in tpe, ⁊ in lōgitudine, ⁊ i alijs spēbus, dico eodē mō. s. nō sepabilis ab eo, in quo existit, qꝛ si sepat᷑, tūc diuisio ꝑ accn̄s non accideret. ¶Debes scire, ꝙ puncti exn̄tia in ꝯtinuo est cā diuisiōis per accn̄s, ⁊ indiuisionis ꝑ accn̄s eodē mō: nec incōuenit idē eē cām duoꝝ oppositoꝝ ꝑ accn̄s: vt ꝑspicuū est. ¶Debes scire forte ꝟm Auerr. ꝙ queādmodū vna est nā ꝑuatiōis ⁊ subti ꝟm rē: lꝫ sit dr̄ia in mō, sic eadē est nā pūcti/⁊ linee: linee ⁊ supficiei, supficiei ⁊ corpis. ¶Sil'r ⁊ eadē nā ipsiꝰ nūc ⁊ tpis, qm̄ indiuisibile est ꝑuatio diuisiōis diuisibile ponit id qḋ priuat indiuiduū: ⁊ sic tp̄s est actu ex̄ aiam diuisibile. attamē: vt ꝯsiderat᷑ ab intell'u, efficit᷑ indiuiduū, ⁊ in instās: ⁊ sic tp̄s, ⁊ instās sunt vnum in actu ex̄ aiam, ⁊ duo in po°: vt in aia. Et h vr̄ snia auer. 4° physi. ⁊ in 6° physi. ⁊ 8° physi. Sil'r pūctꝰ ⁊ linea st᷑ vnū in actu ex̄ aiam, sed in aia reducunt᷑ ad duo, in po°: Cõ.100. Cõ.46. 33.76. Cõ.65. Dubiõ. Cap.43 ꝓut intell's ꝯsiderat vnū sub mō vno, ⁊ non alterū: ⁊ sic de alijs dicat᷑, ⁊ de h alibi diximꝰ. ¶Sꝫ dubitat᷑, qm̄ Auer. vult ꝙ magnitudo sit vna ꝑꝑ punctū. tp̄s vnū ꝑꝑ instans. ¶Sed Them. vult ꝙ hꝰ ꝯtinua sint vna: ꝑꝑ vnitatē: q̄ eodem mō est in eis: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ꝯdictio. ¶Amplius dubitat᷑, qm̄ tūc nūs seu ml'titudo nō posset intelligi: vt vna, cuiꝰ oppositum vr̄. Rn̄sio. ¶Ad ꝑm ḋõm, ꝙ qḋlꝫ ꝯtinuū est vnū vnitate formaliter, ⁊ ꝓprio indiuiduo māl'r seu fundamētal'r. ꝟ.g. dies formal'r est vnus vnitate: fundamētal'r ꝟo instanti: ad qḋ ptes eius copulantur. sil'r magnitudo formaliter ē vna vnitate, sed fundamental'r est vna puncto: ad qḋ eius particule cōicant. Themistius ḡ loquitur de vnitate formal'r, ⁊ Auer. fundamental'r: vt ꝑspicuum est. ¶Ad 2m Them. innuit rn̄sionē ꝙ ēt nūs est vnus ab vnitate. ꝟ.g. binarius ab vltima vnitate. ⁊ alij sil'r: ⁊ sic possunt intelligi sub ratione vnius. ¶Postremo querit Egiḋ. vtrum omne vnum ꝟm formam sit vnū ꝟm ꝯtinuitatē. Rn̄det ꝙ bn̄/omne vnū ꝯtinuitate est vnū forma: sꝫ non ecōtra per duas instantias. ꝑa est de exercitu: 2a de aiali: cuius eē est vnum forma: non tm̄ vnū ꝯtinuū. vide eum, qꝛ apte loquitur. ¶Sed ambigo in suis ꝟbis, qꝛ cum q̄ꝫtitas sit duplex apud arist. in lib. de cā motuum aialium, ⁊ 2° ꝑigeneseos. s. molis ⁊ perfectionis, sil'r ⁊ ꝯtinuū duobꝰ modis. s. mole ⁊ ꝑfectione, quero quo pacto aial sit vnum: vel pn̄tal'r, vel trāscēdēter, si pn̄taliter ergo ⁊ ꝯtinuum pn̄tal'r. si trāscēdēter, ḡ ⁊ trāscēdēter ꝯtinuum: ⁊ sic ḋõm ꝙ omne ꝟm formam vnū est ꝯtinuū ꝟm formam, attamen aristo. vult ꝙ non omne vnum ꝟm formam sit vnum ⁊ continuum ꝟm molem. Et hoc satis est/⁊ hoc forte intelligere vult Egidius.

COMMENTARIVM.

Quartum signatuꝫ indiuisibilis erat mālis forma, que spē quidem ac per se indiuisibilis ēt per accn̄s aūt indiuisibilis. Ponit ḡ nunc qūo intelligitur indiuisibile 4° modo, vt Philoponus exponit, ⁊ vult ꝙ indiuisibile 4° modo. s. forma mālis, que specie ac rōne indiuisibilis est: per accidens aūt diuisibilis intelligitur ab aia intellectione indiuisibili, ⁊ tpe indiuisibili: ⁊ hoc dicit. Qḋ aūt non ꝟm q̄ꝫtitatē indiuisibile est, vt punctus, ⁊ vnitas, ⁊ instans, sed specie, intell's intelligit indiuisibili tpe, hoc est in instanti, ⁊ indiuisibili aie intellectione: qꝛ ꝟo dixit indiuisibile spē, ne quis putet hoc esse oīmodo indiuisibile, addit [Scḋm accn̄s autem.] quasi dicat, quod est spē indiuisibile: per accn̄s autem diuisibile, intell's intelligit indiuisibili aie itellione, ⁊ idiuisibili tpe, qꝛ ꝟo dixit intell'm intelligē formas idiuisibili aie itellione, ⁊ idiuisibili tpe, exponit se, ⁊ cōtinuet᷑ sic, dico intell'm māles formas intelligere indiuisibili aie itellione, ⁊ indiuisibili tpe, qꝛ non inq̄ꝫtū intellectio, qua intell's intelligit, ⁊ tp̄s, in quo intelligit, diuisibilia sunt, sed quo sunt indiuisibilia: ergo recte dictū est intell'm māles foꝛas intelligē indiuisibili aie intellectione, ⁊ indiuisibili tpe. Sed qꝛ quis posset dicere non dari indiuisibile tp̄s, nec indiuisibile in ipso tpe: ostendit esse dabile/⁊ dicit. Inest enim ⁊ in his aliquod idiuisibile, in his. s. tpe ⁊ magnitudine: in tpe qdē instās, in magnitudine pūctū, qḋ instās facit tp̄s vnū, ⁊ pūctus magnitudinē vnā, ⁊ hoc est sil'r in oī cōtinuo, ⁊ tpe, ⁊ lōgitudine, ⁊ motu: ḡ bn̄ dictū est tēpus indiuisibile: ē eni ipm nūc in ipo tpe. ¶Sed qd est intellectio diuisibilis, ⁊ qd indiuisibilis, exponit Themistiꝰ: intellectio eniꝫ diuisibilis est intellectio, vt ꝑ voces signat᷑. Intellectio absoluta dr̄ indiuisibilis. ḡ pꝫ māles formas intelligi intellectiōe indiuisibili, ⁊ tpe indiuisibili. ¶Simpl'. ꝟo ⁊ Philoponꝰ ꝑ noesim nō intellectionē, sed intellectū, q est ꝟtus aie intelligūt, ⁊ tūc est sensus, ꝙ aia intelligit formas māles intellectu indiuisibili, ⁊ tpe indiuisibili. naꝫ duplex est intellectus, vt Philoponus inqt diuisibilis saltē ꝑ accidēs, vt phātasia, ⁊ indiuisibilis, vt intell's noeticꝰ, tūc vult Philoponus ꝙ aia vl'es formas intelligat indiuisibili itellectu: magnitudines ꝟo, q̄ sunt actu indiuisibiles, intelligat ⁊ intell'u indiuisibili ⁊ diuisibili. s. phantastico. Aia enim intelligit formas. s. vl'iter sūptas idiuisibili tpe, ⁊ solū intell'u indiuisibili. Indiuisibilia ꝟo 2° ⁊ 3° mō, vt magnitudinē ⁊ aquā itelligit, ⁊ intellectu idiuisibili: ⁊ intell'u diuisibili. s. phātasia: vtraqꝫ tm̄ intelligit indiuisibili tpe. ¶Them. ꝟo ꝑ noesim intellectionē intelligit, que est indiuisibilis ꝑ se, lꝫ vt per voces significata sit diuisibilis. Aia eniꝫ (vt dicit) intelligit formas māles vl'es intellectiōe indiuisibili, ⁊ tpe indiuisibili. ¶Sꝫ dices, eodē mō aia intelliget magnitudinē ⁊ aquā/concedit Them. sed nō tm̄. nā illa ēt cognoscit aia phātastica cognitione/ēt, que est diuisibilis. Propterea cū dixit aiam intelligere magnitudinē/solū dixit illā itelligē tpe idiuisibili, ⁊ nō intellectiōe vel itell'u idiuisibili, qꝛ aia pōt eā itelligē vtroqꝫ intell'u: vtraqꝫ ēt intellectiōe. ¶Simplicius ꝟo/⁊ Philoponus hūc locū pluribus modis exposuerūt, sed hec, quā dedi expositio: mihi magis placet, ⁊ facilior est ceteris.

Argyr. ¶Pūctū aūt/oīsqꝫ diuisio/⁊ id qḋ est sic indiuisibile: ꝑinde atqꝫ priuatio cog̃scit᷑ manifestūqꝫ euadit. sil'is eē vr̄ ⁊ i alijs rō. hoc.n. mō: malū cog̃scit/atqꝫ ēt nigꝝ. ꝯrio nāqꝫ quodāmō/cog̃scit. Id aūt qḋ cognoscit: potentia nimirū eē/⁊ in ipso potētiā inesse opꝫ. Qꝛ si cārū alicui nullū sit oīno ꝯriū: illa seipsam ꝓfecto cognoscit/⁊ est actus/⁊ ēt separabilis.

T.c.25. ἡ καὶ ἐν εἶναι ἐν αὐτῷ, Unuꝫ, esse in ipso. Aliter καὶ ἐν εἶ ναι ἐν αὐτῷ, ει esse in ipso ¶Punctū aūt ⁊ ois diuisio: ⁊ sic indiuisibile mōstrat᷑ sicut ꝑuatio: ⁊ sil'is rō in alijs ē: vt q̄ nā mō malū cognoscit: aut nigrū? Cōtrario eni quodā mō/cognoscit. Opꝫ aūt potentia eē/qḋ cognoscit: ⁊ vnū eē in seipso. Sin aūt alicui cārū non inest ꝯrium/ipsa cognoscit se ipsam/⁊ actu est/⁊ separabilis.

Collectanea tertus cõ.25. ¶De indiuiduis actu qūo itelligunt᷑ egit, nūc qūo idiuidua actu ⁊ po° intelligant᷑ adijcit. Inqt. pūctū aūt, ⁊ ois diuisio: ⁊ sic indiuisibile mōstrat᷑. i. intelligit᷑: sicut ꝑuatio, ⁊ simul. i. eodē mō rō est in alijs, ⁊ exēplo ondit, vt qūo intell's maluꝫ cognouit, aut nigrū. ꝯrio.n. aliq̄ mō cognuit/dixit [⁊ ois diuisio.] qm̄ (vt Simpl'. dixit) linea ⁊ supficies sūt dimēsiōes, dicētes aliqḋ positiuū. ⁊ priuatiōes alio mō ⁊ alio, qm̄ supficies: vt ꝑuatio ꝓfundi, ꝓculdubio dr̄ terminus: ⁊ sic ꝑuatio erit. alio mō vt dicit lōgitudinē ⁊ latitudinē: ⁊ sic forma erit sil'r linea est forma: vt ponit lōgitudinē: vt carētia lati ⁊ profundi, est priuatio. dixit ergo. [Et ois diuisio] vt daret intelligere alia indiuisibilia ꝑdicta, dixit. [Et sic indiuisibile.] qꝛ (vt Them. dicit) indiuisibile est duobꝰ modis. Uno° ꝑncipaliter forma, vt deus est intell's celoꝝ. hec.n. dicunt᷑ indiuisibilia nō priuatiōe, sed pōne. Alia dicunt᷑ indiuisibilia, quoꝝ eē in priuatiōe solū ꝯsistit: vt pūctus linea ⁊c. iō dicit [Et sic indiuisibilia.] secludēdo indiuisibilia pōne. ¶Debes scire, vt ex Simplicio excipit᷑, ꝙ vnamet qdditas seu spēs est ꝑ/⁊ per se boni: scḋario mali. bonū qdē eēntial'r ⁊ ꝑ: est auteꝫ nō malū ꝑuatiōe. ꝟ.g. voluptas ꝑ° ⁊ per se bona est: scḋario ꝟo ꝑuatio mali prius.n. bonū est bonū: q̄ꝫ bonū nō sit malū vt dicit aristo. in ꝑiherm̄. ḡ bonū ꝑus ē int° suꝑius: scḋario int° mali. intell's.n. ꝑ eēntiaꝫ boni/ꝑmo intelligit bonū, scḋario per eādē essentiā intelligit ꝑuationē boni, qḋ est maluꝫ. Una ḡ intētione nūo intell's intelligit bonū per se, ⁊ maluꝫ per accidēs, ⁊ per ꝯn̄s formā ⁊ ꝑuationē. Bn̄ ergo dixit aristote. ꝙ intell's intelligit ꝑuationē suo ꝯrio, qm̄ eadē intellectione vtrūqꝫ intelligit: vt perspicuū ē. ¶Dubitares forte, qꝛ nigrū est forma/⁊ nō ꝑuatio. ¶Rn̄det Simpl'. ꝙ per nigrum intelligit tenebram: que est lucis priuatio. sed de hoc in cōmēto: qm̄ auerro. aliter sentit: vt dicaꝫ. ¶Opꝫ aūt potētia.] declarat cuiusmodi sit cognoscēs priuationē per habitum, ⁊ qūo nō omne intelligēs intelligit ꝑuationē, ⁊ inqt [Oportet] aūt potētia eē cognoscēs, ⁊ eē in ipso intelligeꝛ potestatē. Est ḡ ꝯclusio omne cognoscēs ꝑuationē per habitū est ens in po°. tunc ex hac tanq̄ꝫ maiori accepit aliā q̄si minorē, ⁊ inqt. Si ꝟo alicui nō inest ꝯriuꝫ causaꝝ. i. si aliqḋ intelligēs non sit in po°. cōcludit ꝯnem ipm seipm cog̃scit, ⁊ actu est separabile. i. non intelligit ꝑuationē: sed tm̄ actualia. est ergo syll'ɜ/omne intelligens ꝑuationē in habitu ē in po°. aliqḋ intelligēs non est in po°, ergo aliquod intelligens nō intelligit ꝑuationem in habitu: sed tm̄ se: ⁊ est ens separabile. Quid autem sit istud in cōmēto explicabit᷑. ¶Ex his colligit. Simpl'. ꝙ duplex est int°. s. actualis, penitꝰ: cui nulla admista est ingfectio: nec potentia cuiusmodi est int° dei ⁊ alioꝛum: vt dicemus: alia est int° cui admista est potētia, ac impfectio: vt int°: qua intelligit intell's res gn̄abiles, quibus debet᷑ oppom: vt patet: ideo adijcit. ¶Et esse in ipo potestatē.] qm̄ intelligere intell's respectu reꝝ nāliuꝫ nō est in potētia per carentiā: sed ꝑ impfectionē, quia ei est admistū quid impfectionis: vt patet. Dormiens aūt est in potentia per carentiā intellectionis. int° ergo qua simul forma ⁊ priuatio intelligit᷑ est in po°, nō quia nō int°: sed qꝛ ei admistū intelligere priuationis.

Cum declarauit qūo intellectus.] Preaccepit textus intētionē: cū predictoꝝ recapitulatione, ⁊ sermo perspicuus. Pōt auteꝫ notari hic hec distinctio, ꝙ indiuisibile est duobꝰ modis simpliciter, ⁊ ꝟm qd. ⁊ ꝟm qd dupliciter: quoddā in actu, ⁊ quoddam in actu ⁊ potētia, ⁊ po° ⁊ actu dupl'r. s. per se, ⁊ per accidēs, ⁊ hoꝝ mēbroꝝ exēpla ꝑspicua sūt. Cõ.25m ¶Intelligere aūt pūctū] ꝯclusio textꝰ est, indiuisibilia: quoꝝ esse cōsistit in ꝑuatione intelligunt᷑ per accidēs. s. ꝟm ꝙ eis accidit carere re priuatiua, cuius exēplū apponit de pūcto, ⁊ inqt. Pūctꝰ.n. nō intelligit᷑ nisi ꝟm ꝙ ꝯtingit ei de ꝑuatione diuisibilitatis: existentis in magnitudine: ⁊ sil'r de instāti ⁊ alijs: ⁊ ꝟm hūc moduꝫ cognoscit nigredinē ⁊ nigrū ipse.n. q̄si per ꝯriuꝫ cognoscit: vt in lr̄a exposuimus. Sunt ergo hic tria. s. ꝙ indiuisibilia: quoꝝ esse ꝯsistit i ꝑuatione, intelligunt᷑ per accidēs. ¶2m est, quo pacto per accn̄s. dr̄.n. aliqd intelligi per accidens. vel qꝛ per se intelligibile est: attm̄ nō intelligit᷑: nisi ꝑꝑ ea qꝛ ꝯiungit᷑ alicui ꝑ intelligibili: vt mā ꝑa ꝟm Ple. ⁊ Arist. Est enim ꝑa mā per se ens apud aristo. vel per se vnū apud Platonē, ḡ per se intelligibilis. nō tm̄ intelligit᷑, nisi ꝑꝑ itellectionem forme. Alio modo res intelligit᷑ per accn̄s, qm̄ nec per se intelligit᷑, nec habet eēntiā intelligibilē: qūo priuationes ⁊ entia rōnis itelligunt᷑ 4° meta. Indiuisibilia ḡ intelligunt᷑ 2° modo. s. ꝟꝫ priuationē: vt dictū est. ¶3m fuit exēpluꝫ in pūcto ⁊ nigro. hec.n. intelliguntur in suo ꝯrio: vt satis in lr̄a expositū est. ¶Dubitat Egiḋ. quo pacto intell's cognoscit ꝑuationē. Rn̄det ꝙ dupl'r, vel ꝑ habitū quē habet, vt qm̄ attingit formā ꝑ: ⁊ scḋario illiꝰ forme carētiam: vel per habitū quē nō hꝫ: vt qm̄ nihil apphendit: tūc.n. apphendit

ꝓuationē:ꝓpea q̄ nihil apphēdit. ¶ Sȝ h̄ v̄bū ābiguū eſt, q̄m̄ apphēſio eſt aliqd, ḡ termin⁹ ei⁹ oȝ eē aliqd, ḡ nihil apphēdē nō pōt eē apphēſio: vt fingit, ſed de h̄ dicem⁹ poſt. ¶ Sic cecidit ablatio.] debes ſcire, ꝙ in arabica trāſlatiōe ſic ſcribit. ꝛ ſm hunc modū cognoſcit nigredinē ꝛ nigruȝ. ¶ Ubi debes ſcire, ꝙ q̄n arabes hēbant textū dubiū, inter v̄bū ꝛ v̄bū relinquebāt locū albū. i. chartā: vbi nihil ſcribebat. dicit mō auer. ꝙ inter illā ꝑticulā. [Scōȝ hūc modū] ꝛ illā ꝑticulā [Cognoſcit] cecidit ablatio. ſ. loc⁹ nō ſcript⁹. Inqt tn̄ ꝙ eſt ſmo ꝯplet⁹, ꝛ nō trūcat⁹. dicit tn̄ ꝙ ſi qd dīſcit oȝ ſic legi. ꝛ ſȝ hūc modū intell's aut viſus cog̃ſcit nigredinē: aut nigrū. ꝛ ſil'r oēs ꝓuationes nō cognoſcunt niſi per ꝯ̄ria. ſ. ꝑ cognē habit⁹, ꝛ ꝑ cognē defect⁹ habitus. Ecce quō ſuppleuit illas duas ꝑticulas. [Intell's aūt viſus.] ſȝ ſi non ſupplent, iā ſubintelligunt, vt Them. ꝛ Simpl. ſuppleuit. ¶ Et hic itēdebat ꝛc.] Dubitat qdā/quō nigredo ſit priuatio albedinis. ſoluit ꝛ inqt: ꝛ h̄ intendebat ꝑ nigredinē ꝓuationē albedinis. q. d. nigredo pōt accipi dupl'r. Uno° ꝓ re: q̄ nigra ſunt diſpoſita nigredine: ꝛ ſic albedo ꝛ nigredo ſunt foꝛe poſitiue, ꝛ neutra itelligit ꝑ alterā: ſȝ q̄lib; ꝑ ſe. Alio° capit nigredo ꝓ ꝓuatiōe ꝑfectiōis albe^{nis}. ē. n. albedo ꝑfecta, q̄m vt. 10. meta. ē multā lucē ꝑticipās. nigredo v̄o eſt iꝑfecta, q̄m multū opaci hȝ: ꝛ ꝑ ꝯ̄ns multū tenebꝛe: ꝛ ſic nigredo ē ꝓuatio albedis. ¶ Ita. n. ē.] ꝓbat ꝯ̄nē ꝑdictā arg^{to} a ꝯmutata ꝓpoꝛ^{ne}, ſic ſenſus ad intell'm/ſic ſenſile ad intelligibile. ḡ ſic ſenſus ad ſenſile/ſic itell's ad intelligibile, q̄ ſic ꝑ^{m} ad 3^{m}/ſic 2^{m} ad 4^{m}. ſȝ ſenſus ꝯphēdit foꝛmā ꝑ ſe. ꝛ illi⁹ ꝓuationē ꝑ accn̄s: cog̃ſcēdo defectū foꝛe, ḡ ꝛ intell's eodeȝ mō. Hec ꝓbatio fuit Them. h̄, ꝛ ſmo auer. pȝ. ¶ Et opȝ.] ſȝ q̄m duo ſunt intell's. ſ. mālis, ꝛ itell's agēs, oñdit qs hoꝝ intelligat ꝓuationē, ꝛ oñdit ꝙ ſit intell's mālis, deīde ꝙ nō ſit intell's agēs. Ad ꝑ^{m} ſyll's ſic ꝯponit, intell's ꝯpꝛehēdēs habitū ꝛ ꝓuationē illi⁹ habit⁹ eſt vna po^{a} manēs eadē i po^{a} ad vtrūq;. ſed intell's mālis eſt po^{a} manēs eadē potēs recipere ambo ꝯ̄ria, ḡ in 2ª figura intell's mālis pōt recipe ꝛ cognoſcē habitū ꝛ ꝓuationē ꝛc. apponit maioꝛē, ꝛ inqt. Et oȝ vt intell's cog̃ſcēs habitū, ꝛ illius ꝓuationē, ſit eadē v̄tus in ſe, ſubaudi potēs cog̃ſcere vtrūq; h̄ fuit maioꝛ. ¶ Queadmodū.] ꝓbat maioꝛ/ꝑ exēplo, ꝛ inqt: queadmodū cog̃ſcēs obſcuritatē, ꝛ lucem eſt eadē v̄tus viſus: ꝛ ꝑ ꝯ̄ns ſic intell's eſſe oȝ. ¶ Et ꝙ iſta v̄tus.] Idē ꝓbat ſyll'o, ꝛ cōponit ſic. oē cognoſcēs ꝓuationē ꝛ foꝛmā, opȝ vt cognoſcat ſe eē in po^{a}, hec eſt minoꝛ. ſubaudi maioꝛē, ſȝ oē cognoſcēs ſe eē i po^{a} ē v̄tus in po^{a}, ḡ oē cognoſcēs ꝓuationē, ꝛ foꝛmā eſt in po^{a}, q̄ fuit maioꝛ ꝑmi ſylli. tūc accepit minoꝛē ꝑn^{tem}, ꝛ iqt. Et iſta eſt diſpō intell's mālis. i. ſed intell's mālis eſt in po^{a}, ḡ intellectus mālis cognoſcit foꝛmā, ꝛ ꝓuationē. Reliqua v̄ba q̄ ponunt ab auer. ſunt ſuꝑflua, poſita gr̄a manifeſtatiōis: vt docet ariſto. ꝑ Prioꝝ. ¶ Sȝ ſtatiȝ q̄res/an hec rō poſſit ſaluari, tenēdo intell'm mālē eē ꝑpationē: vt Alex. vult. Rn̄det poſſumus igit dicere talē eſſe ꝑparationem tn̄. pōt ḡ ſumi hec minoꝛ, ſed ꝑparatio eſt in po^{a}, ḡ ꝑparatio pōt cognoſcē priuationē ꝛ foꝛmā: vt dicit Alexā. ꝛ ſermo pȝ. ¶ Habita eſt ḡ hec maioꝛ, oē cog̃ſcēs priuationem oȝ eſſe in po^{a}: vt declaratū eſt. Et ꝑ hāc accepit vnā minoꝛē. ſ. per quā ꝯcludit intell'm mālē eſſe cog̃ſcentē habitū, ꝛ priuationē. nunc dat aliā minoꝛē, ꝛ inqt. Si igit fuerit aliqs intell's: in q̄ nō ē aliq̄ po^{a}, neq; inuenit q̄nq; intelligēs, neq; nō. Hec eſt minoꝛ. ſȝ aliqs intell's nō eſt in po^{a}. ꝯcludit, ḡ ille intell's nō itelligit priuationē: imo talis intell's nihil intelligit ex ſe. ¶ Q̄ꝛ nō ſpecificauit qs itellectus eēt ille: iō apponēs ꝯ̄rias iter hos inqt, ꝛ h̄ eſt vnū eoꝝ, qb⁹ diuidit. i. differt iſte itell's ab intellectu agēte. ſ. q̄ in h̄ itell'u. ſ. māli inuenit vtrūq;: in agente aūt act⁹ tn̄, ꝛ nō po^{a}. i. intell's mālis/q̄nq; itelligit/q̄nq; nō, intell's agēs ſemp. ¶ Et iō recte.] verificat appellationem ariſto. ꝛ inqt: ꝛ iō recte vocauit ariſto. iſtā intellȝ mālē ſubaudi, q̄ in potentia ad intelligere, nō q̄ eſt miſtus. i. ſequēs

mixtionē: ꝛ hn̄s māȝ: vt alexan. opinatur.

Dubitationes.

¶ Sed hec egent conſideratione. ꝑ^{a} eſt/cur intell's mālis, q̄ eſt in po^{a} ad q̄nq; intelligere: ꝛ q̄nq; nō, intelligit ꝓuationē. ¶ Scōa cur, q̄ intelligit ſe eſſe in po^{a}, intelligat ꝓuationē. ¶ Tertio, vtrū intell's agens intelligere poſſit ꝓuationem. ¶ Ad ꝑmam Them. rn̄det, ꝙ h̄ pōt ſciri cōparatione, q̄m queadmodū viſus, ſi ſemper eſſet in actu circa lumen, nūq; cognoſceret tenebꝛas, ſic intell's: ſi ſemper in actu eſſet circa foꝛmā: nunq; cognoſceret ꝓuationem. opȝ ergo (vt Them. inqt) intell'm eſſe in po^{a} ad vtrūq;. i. ad intelligē foꝛmā q̄nq; ꝛ nō intelligere illā. ¶ Sed dubitabis circa rōneȝ Them. ſicut dubitare ſolebat. Egid. eremita Philocol⁹ Uiterbienſis meus ſcholaris ſtudioſiſſimus, cui⁹ ingeniū ſemꝑ magnifeci ſic, q̄m tūc intell's non poſſet intelligere nō ens, q̄m ſemper intelligit aliqd: eſt. n. intell's ꝑfecus in maioꝛi parte ſui ſbti. ¶ Amplius ſubtili⁹ arguebat, q̄m in habitu eſt negatio ſui oppoſiti, vt in 2° ꝑiherm̄. dicit ariſt. ergo ſi intell's intelligat lumen. cuȝ in lumine ſit priuatio ſui oppoſiti, tūc intelligēs lumen ꝑ intelliget foꝛmā. 2° oppoſitū illi⁹ per negationē, q̄ vt ariſto. dicit intelligēs bonū eſſe bonū, intelligit, q̄m bonū nō eſt malum, vel non bonum. Sunt enim he optime inſtātie ꝯtra Them. ¶ Dicendum ꝙ q̄n intellect⁹ ſemꝑ intelligit aliqd, opȝ vt id ſemꝑ ſit in rerū nā: tāto eſſe vt ſufficiat intelligi ab illo, q̄n aūt aliqd ſit ſemꝑ eſt non habet oppoſitū ꝓuatiuū: ſed ſemꝑ eſt in actu. ¶ Ad primum ergo doȝ, ꝙ intell's nō ſemꝑ intelligit ens reſpectu mei vel tui: imo q̄nq; ꝛ q̄nq;, in ſe auteȝ nō intelligit niſi ens, ꝛ non ꝓuationē entis: vt in primis editionib⁹ diximus: ꝛ in li° de intell'u. ¶ Ad 2^{m} ſolutio pȝ. vbi. n. lumē ſemꝑ videret, lumē ſemꝑ eēt. vbi ſemꝑ eſſet/nō hēret ꝓuationē. ꝛc. Iſtud tn̄ dictū Themiſtij omnino eſt ambiguū: vt alibi ſcripſimus.

Dictio Philo.

2^{a} dub.

¶ Circa 2^{am} dubitatio maxima eſt, q̄ tūc quelibet int^{a} itelligeret ꝓuationeȝ excepta ꝑ^{a}, q̄m quelibet eſt i po^{a} excepta ꝑ^{a}, ergo q̄libet intelligeret ꝓuationē intelligēdo ſe. ¶ Rn̄debat Hieronymus Bernardus filius dn̄i Petri: vir ph̄s: ꝛ ingenioſus, ꝙ quelibet int^{a} inferioꝛ intelligit ſuperioꝛē per eſſentiā ſupioꝛis. int^{o} eniȝ infime eſt per eſſentiā ſupme. modo ſupꝛema eſt actus ꝛ nō priuatio. Hec eſt pulchꝛa rn̄ſio.

Exceptum.

¶ Pōt dici ꝛ aliter, q̄m quelibet int^{a}, ꝛ ſi intelligat ſe ꝛ eēntiā ꝓpꝛiā: cui eſt priua° ꝑfectiōis ſupme, nō tn̄ itelligit eā ꝑ carentiam intellectionis: ſed ſemꝑ, ꝛ ideo non intelligit priuationē. ¶ Ad 3^{am} arguit intell's ꝑfectioꝛ plura intelligit, ſed intell's agēs eſt perfectioꝛ, ergo intelligit qcqd intelligit intell's po^{s}. ꝛ vltra, ſi ergo intell's po^{s} intelligit habitū ꝛ priuationem, ſil'r ꝛ intell's agens. ꝛ hoc eſt arg^{m} Theophꝛaſti. ¶ Rn̄det Them. ꝙ plura intelligere nō arguit ꝑfectioneȝ in intell'u, ſed nobilius ꝛ ꝑfecti⁹ intelligere: ꝛ ſic maioꝛ negatur ab eo. vide. ¶ Multa alia ſpeculati ſumus in ꝑmis editionib⁹ quas fecimus Padue annis ꝑteritis, que iam videre potes. ¶ Dicebat Uicentius Quirinus patricius Venetus meus ſtudioſiſſimus ſcholaris ſue etatis honoꝛ, ꝙ intellect⁹ pōt intelligere ꝓuationē dupl'r, vel per habitū queȝ hȝ, vel ꝑ habitū queȝ nō hȝ: vt dicebat Egid. ꝛ ſic voluit ꝙ pōt teneri ad mētē auerro. ꝙ intell's agēs, ꝛ q̄libet intelligētia pōt intelligē ꝓuationē: nō qdē ꝑ abſentiā habit⁹, q̄ ſemꝑ itelligūt, ſȝ ꝑ habitū quē hn̄t: de⁹. n. ꝑ eēntiā ꝓpꝛiā itelligit foꝛ^{as}, ꝛ ꝓuatiōs foꝛ^{ꝝ}, ſic ꝛ intell's agens, nec oppoſitū vult auer. ſed tn̄ ꝙ nō itelligūt hec modo nr̄o. ſ. duob⁹ modis: ꝑ habitū quē hn̄t ꝛ carentiā illi⁹, ſicut viſus ꝑcipit tenebrā ꝑ lumē, ꝛ ꝑ h̄, ꝙ nihil ꝑcipit. his. n. duob⁹ modis null⁹ itellect⁹ abſtract⁹ ꝑcipit, ſed vno tn̄, ꝛ ꝑfecto ſubtil'r dixit: ſed in libꝛo de intell'u dixi multa de his. credo. n. eſſe veꝝ: ſȝ nō ad peripateticoꝛum mentem.

COMMENTARIVM.

Quintum ipſius indiuiſibilis ſignatum ſm Philoponuȝ eſt indiuiſibile ſimpliciter ſȝ q̄ntitatē, vt pūct⁹, vnitas, ꝛ momētū. Docet ergo modo quō in

diuiſibilia h⁹ cognoſcunt, ꝛ vult ꝙ cog̃ſcant, vt cognoſcit priuatio/q̄ cognoſcit negatiōe ꝓpꝛij habitus. Vn̄ dic. [Pūctū aūt ꝛ ōis diuiſio, ꝛ ſic indiuiſibile mōſtrat ſicut ꝓuatio] intelligit. Pūct⁹. n. negatōe ꝯtinui cog̃ſcit: ſcimus. n. pūctū id eē, cui⁹ pars nō eſt. ꝛ ꝑ ea que ſunt [ſicut indiuiſibilia] intelligit ea: q̄ ſunt indiuiſibilia ſic pūctus: vt vnitas, q̄ oñdit negatiōe nūi, ꝛ momētū, qd oñdit negatiōe tpis. vel per ea q̄ ſunt indiuiſibilia ſic pūctus, intelligit (vt Philoponus dicit) lineā ꝛ ſuꝑficiē. Linee eni ꝛ ſuꝑficies q̄ꝝtoꝝ ſunt fines. ꝛ ita quo fines quātoꝝ ſunt, idiuiſibiles ſunt. Meminit āt hoꝝ (vt Philopon⁹ dic) q̄m nō ſolū pūctus diuiſio eſt linee/ſed ēt linea diuiſio eſt ſuperficiei, ꝛ ſuꝑficies coꝛpis. ꝛ dixit. [Et ſic idiuiſibile declarat vt ꝓuatio] ad dr̄iaȝ eoꝝ: q̄ ſunt indiuiſibilia nō ſic, vt eſt pūct⁹, qualia ſunt in coꝛꝑea ꝛ ſubē ſeparate: q̄ qdē nō priuatiōe cognoſcūt: ſed alio mō, vt dicemus. Pūct⁹ v̄o ꝛ ſic indiuiſibilia vt ꝓuatio declarant/ꝓuatiōe ꝓfunditatis cognoſcit ſuꝑficies: linea v̄o cognoſcit ꝓuatiōe ꝓfunditatis, ꝛ latitudinis, At pūctus cognoſcit ꝓuatiōe ꝓfunditatis, latitudinis, ꝛ longitudinis: appellauit aūt hec indiuiſibilia diuiſiones, q̄ pūctus lineā diuidit: ꝛ linea ſuꝑficiē: ꝛ ſuꝑficies coꝛp⁹. Dicunt tn̄ idiuiſibilia: q̄ ſȝ ſeipſa indiuiſibilia ſūt: q̄ dixit indiuiſibilia, cognoſci ꝓuatione/reddit ſuā ꝓpōnē vl'em, ꝛ dicit. [Et ſilis rō in alijs eſt.] q̄ſi dicat, ꝛ ſic cognoſcunt oīa, q̄cunq; aliquā negationē ſui ꝯ̄rij icludūt, iō q̄rit [vt quonā mō intell's cog̃ſcit maluȝ, aut nigrū?] Rn̄det. [Cōtrario. n. q̄dā mō cognoſcit.] Malum qdē intell's cognoſcit negatiōe boni: nigrū v̄o negatiōe albi: ḡ vnūq̄dq; negationē alicuius includēs, cog̃ſcit negatione ei⁹: cui⁹ negationē includit.

Dictio Philo.

¶ Sȝ obijcit Philopon⁹ ꝯ ari. q̄ malū eſſe boni priuationē, illico pȝ: q̄ malū nihil poſitiui dicit, ſed ſolā boni ꝓuationē. At nigrū lȝ dicat negationē albi, tn̄ nigrū nō dicit merā priuationē, cū ſit aliqd poſitiuū, ꝛ q̄litas quedā. ¶ Rn̄det tādē ꝙ nigrū ſumpſit ꝓ tenebꝛa/album ꝓ luce. mō nigrū, cū ſumit ꝓ tenebꝛa, nihil niſi ſolā ꝓuationē dicit.

Exceptum.

¶ Ex his ꝑſpicuū ē vna eadēq; ſpē aīaȝ apphēdere habitū ꝛ priuationē illi oppoſitā: vt malū ꝛ bonū/v̄tutē ꝛ vitiū. Nā vna ſpēs eſt priuatiue oppoſitoꝝ: nō tn̄ eque ꝑ. nā ſpēs eſt ipſius habit⁹ ꝑ ſe ꝑ: priuationis v̄o nō ꝑ ſe ꝑ. ¶ Q̄ꝛ v̄o ꝓuatio nō ꝑ ſe cognoſcat/ſȝ negatiōe ſui habitus, Them. ꝓbat rōne, ꝛ ſilitudine ſumpta a ſenſibilib⁹. rōne qdē, q̄ priuatiōes nullā foꝛmā ſiue ſpēm a ſe obtinēt, vel facere pn̄t: ꝑ quā ꝑ ſe cognoſci poſſint. Un̄ (vt diuus Tho. dicit) qd nō ꝑ ſe cadit in ſenſu: ꝓpꝛiā ſpēȝ i intell'u minime facere pōt. Cū igit ꝓuatiōes, ꝛ h⁹ indiuiſibilia ſub ſenſu nō cadāt, in intell'u ſpēm per ſe relinq̄re nō pn̄t. ḡ ꝓpꝛijs ſpēbus intelligi nō pn̄t. Silitudine v̄o h̄ ꝓbat Them. q̄ in ſenſib⁹ cādoꝛ, lumē, vox, ſonus ꝑ ſe ſentiunt. Priuatiōe v̄o obſcuritas, opacitas, ꝛ ſilentiū. ḡ eodē mō priuationes erūt apud intell'm. ¶ His declaratis, ſm Philoponū, Ariſ. q̄rit ꝛ ſoluit vnā q̄ōnem. vȝ. vtrū intell's diuinus intelligat indiuiſibilia ac ꝓuationē, vt mala, turpia, tenebꝛas, ꝛ id gen⁹. ¶ Pro ſolutione ergo ſm Philoponū ꝑaccipit duas ſuppoſitiōes. ꝑ^{a} eſt, ꝙ intell's cognoſcēs h⁹ priuatiōes oȝ eſſe ꝑtāte aliquid qd cognoſcit ſaltē oȝ eſſe ꝑtāte ea intelligibilia, q̄ opponunt priuatiōibus. dico oȝ eſſe ꝑtāte, h̄ eſt aptitudine, q̄ (vt Philoponus inqt) ariſt. nō vult reꝝ rōnes in aīa eē. Q̄ꝛ aūt debeat eſſe ꝑtāte ea intelligibilia: q̄ priuationibus opponunt, pȝ/q̄ priuatiōes intelligunt negatiōe ſuoꝝ oppo^{toꝝ}. ¶ 2^{a} ſuppō ſm verba, q̄ repiri in codice greco nr̄o, eſt, ꝙ intell's, q̄ intelligit habitū ꝛ priuationem: oȝ eſſe vnus, q̄ lȝ habitus ꝛ priuatio plura intelligibilia ſint, q̄ eadē ſpē intelligunt: iō intell's illa intelligens oȝ eſſe vnus in ſeipſo ſbto. In codice ergo nr̄o v̄ba ſunt. [Opȝ aūt po^{a} eē qd cog̃ſcit] Hec eſt ꝑ^{a} ſuppoſitio. ſ. ꝙ cognoſcēs tales priuationes oȝ eſſe po^{a} ea intelligibilia, quoꝝ ſpēb⁹ intelligunt priuatiōes illis oppoſite. [Et vnū eē in ſeipſo.] Hec eſt 2^{a} ſuppō. ſ. ꝙ lȝ habitus ꝛ priuatio ſint diuerſa intelligibilia: q̄ tn̄ eadem

ſpecie cognoſcunt: intell's ea cognoſcēs oȝ eſſe vn⁹ in ſeipſo ſubto: nō aūt rōne. Scōȝ v̄o v̄ba, que hēbat Philoponus. ſcōa ſuppoſitio erit, ꝙ cognoſcibile, cuius poteſtate intell's eſt, oȝ eē in ipſo intell'u. nā vt Philopon⁹ dicit, itell's nō pōt aliqd intelligere, niſi illud ſit in ipō. intell's. n. ſili cognoſcit. ſi ergo intell's in ſe nō habeat intelligibile, nō pōt reb⁹, q̄s cognoſcit aſſil'ari ſaltē intētional'r. ſūt ergo v̄ba hec. [Opȝ aūt po^{a} eē qd cognoſcit, ꝛ ineē i ipō intell'u.] ſ. ſi oȝ illud cognoſcē. His ſuppōnib⁹ ſūptis, ſoluit q̄ōnē que erat vtrū itellect⁹ diuin⁹ cognoſcit ꝓuatiōes, ꝛ rn̄det qd nō: q̄m nō eſt intellect⁹ ꝑtāte aliqd itelligibile, neq; hȝ intelligibilia in ſe, ḡ nō pōt intelligere ea intelligibilia negatiōe: q̄ rū itelligunt ꝓuatiōes. Propterea dicit. [Si aūt alicui cārū] itellectiuarū [nō ineſt] illud intelligibile, qd eſt priuatiōi [ꝯ̄riū] cuius negatiōe, vel cuius ſpecie ꝓuatio itelligit [ipſa cognoſcit ſeipſaȝ, ꝛ eſt] intell's actu, ꝛ nō intell's ꝑtāte [ꝛ ſeparabilis] ab oī intelligibili, nullū hn̄s, cui⁹ ſpē, poſſit intelligē ꝓuationē. Di aūt intell's diuinus ſeparat⁹ (vt Plutarchus inqt) ꝛ a mā, ꝛ ab aīalib⁹ ꝑtātib⁹, ꝛ ſm Philoponū, ab oib⁹ intelligibilib⁹. ꝛ accepit [ſeparabilis] pro ſeparata: intell's. n. diuin⁹ (vt Philopon⁹ inqt) nō mō eſt aptitudine, ſȝ actu ſeparat⁹. Hec ariſto. quo mō v̄o idiuiſibilia icoꝛpoꝛea intelligātur, poſtea q̄ret, nūc de his nō alia dixit.

T. c. 36

¶ Ex his ꝑ^{a} frōte colligi vȝ diuinū intell'm nō intelligē priuationes, ex eo q̄ ipi nō ineſt cognitio habitus, qua ꝓuationē cognoſcat. Colligit etiā deū eē actu intell'm, ꝛ ſeipȝ itelligē tn̄: ꝛ nihil ꝑter ſe. ¶ In theologicis autē diſputauimus an diuin⁹ intell's intelligat priuatiōes, vt mala, vitia, indiuiſibilia, ꝛ falſa.

Utrum deus cog̃ſcat priuatiōes.

Themiſtius enim Simpl. Philopon⁹, ꝛ Auer. pro opiniōe Ariſto. aſſerūt diuinuȝ intell'm talia intelligere nō poſſe. ¶ Theophꝛaſt⁹ v̄o cōcedit. Plato etiā li° de rep. 2°/et 10°, ꝛ li° de legib⁹ 10°, ꝛ in Goꝛgia pꝛobat: q̄ ſi de⁹ nō apphenderet mala, non eſſet vltoꝛ maloꝝ. Ariſt. etiā li° Peri eutychias, h̄ eſt de bona foꝛtuna/ait, Si de⁹ mala non apphēderet, eū malū iudicē atq; prauū faceremus, q̄ non bona bonis ꝛ mala malis diſtribueret. ¶ Et q̄q̄ de q̄ōne iſta multa illic diximus: breuib⁹ nūc dicamus, ꝙ noſter itellectus aliq̄n intelligit ꝓuationē. vȝ. malū, vel turpe, ꝛ id genus negatione ſui ꝯ̄rij: ꝛ hoc eadē ſpecie, qua apphēdit ei⁹ oppo^{m}: ꝛ h̄ pacto, deus pōt intelligere turpia, ꝛ mala, ꝛ id gen⁹: q̄ intuitu ſue eēntie vt ꝓpꝛij obti apphēdit ſe: bona v̄o ꝛ oīa id genus ꝯſecutiue intuitu ei⁹ eēntie, vt ſepe dictuȝ eſt. Nō. n. alia ꝑter ſe itelligit, vt ꝑ ſe obta/ſed, vt ꝯ̄ntia olim ꝓpꝛiuȝ itell's diuini. Mala v̄o itelligit ituitu bonoꝝ: oīa tn̄ vno ꝛ eodē intuitu. Aliq̄n v̄o itell's nr̄ itelligit ꝓuationē in tellectu eius ſubti, ꝛ per eādē ſpēm, qua intelligit ei⁹ ſubm: ꝛ hoc pacto intell'u ꝑme māe etiā nr̄ intell's intelligit priuationes foꝛmaꝝ: intellectiōe etiā Mide intelligim⁹ auaritiā, intellectione. Sardanapali intelligimus vitia: ꝛ ſil'r intell'u ſubiectoꝝ intelligim⁹ nō ſolū priuatiōes, ſed foꝛ^{as}, ac accidētia. Et h̄ pacto peripatetici ꝯcederēt deū intelligē priuationem: nō tn̄ (vt nos) ſed intellectione ſue eſſentie apphēdit ꝛ mām, ꝛ cetera entia: ꝛ ſic intuitu ſue eēntie apphēdit mām ꝛ intuitu ſue eſſentie apphēdit priuationē, vnde vno ituitu apphēdit ſe: ꝛ mām ꝛ priuationē, ꝛ oīa eodē ituitu. Tertio mō nr̄ intell's intelligit priuationē intelligēdo ſe eſſe in po^{a}. nā cum intelligit ſe eē in po^{a}: intelligit ſe actū nō hēre: ꝛ ſic q̄ſi ſyllogiſtice nr̄ intell's intelligit priuationē: ꝛ hac foꝛte cognitione intell's diuinus nō cognoſcit priuationes: ꝛ h̄ pacto pipatetici negāt deū ꝓuationes intelligere. ¶ Preterea. Dixim⁹ ēt deū, nec priuationes nec habitus intelligē ſcia dependēte, ac cauſata a rebus, intellectiōe ſue eēntie, que eſt cā oium rerū, ꝛ foꝛmalis ratio intelligēdi oīa, peripatetici nō negarēt deū intelligere ꝓuatiōes. ¶ Preterea. Dixim⁹ deuȝ nihil itelligere niſi ſe, vt obȝ. Cetera v̄o nō, vt obta intelligē ſed (vt ꝯ̄ntia obm) vt ſupius dictū eſt. Patet ergo deū poſſe intelligere turpia, vitia, mala, ꝛ oīa: q̄m eo modo, quo bo

na itelligit, ⁊ eo intuitu oĩa intelligit. ¶ Sʒ q̄res an ipſa aĩa apphēdat ꝓuatiōes, ⁊ indiuiſibilia tpe indiuiſibili, ⁊ intellectione indiuiſibili. ¶ Dicēdū ꝙ ſi hec intelligantur intellectiōe ſimplici, itelligunt̃ itellectiōe indiuiſibili ac tpe indiuiſibili: qm̃ eodē mō intelligunt̃ habitus, quoꝝ intellectiōe intelligunt̃ ꝓuatiōes. At ſi itelligant̃ intellect' oibꝰ ꝯpoſitis .ſ. cōpōne ⁊ diuiſiōe, vel diſcurſu, nō intelligunt̃ niſi in tpe: veluti ⁊ habitus. Tacuit ergo modū, quo aĩa priuationes intelligat, qꝛ eodē modo intelligunt̃, vt earum oppoſita.

Argyr. **¶ Eſt aūt dictio qdē: qppiā d̄ quopiā, queād admodū affirmatio atq̄ oīs: eſt v̄a vel falſa. At intell's nō oīs, ſʒ q eſt ipſius qd eſt ad formā accomodati, eſt verꝰ: ⁊ nō qppiā de quopiā dicit. Sʒ vt viſio ꝓprij ipſiꝰ eſt v̄a: ſi v̄o albū hoiem eſſe dicat, aut nō, nō ſemp eſt v̄a, ſic ſeſe habent ea que ſine materia ſunt.**

T.c.26 **¶ Eſt aūt dictio qdē, aliqd de aliquo: ſicut affirmatio, atq̄ vera aut falſa omnis. Intellectus aūt non oīs, ſed qui eſt ipſius quid eſt ſm̄ ipm̄ qđ qd erat eſſe, verus eſt: ⁊ nō aliqd de aliquo: ſed, vt viſio ꝓprij vera eſt. Si autē album hō aut non, non verum eſt ſemp: ſic ſe habent quecūq̄ ſine materia ſunt.**

Colle/ctanea textus cō^{ti}.26. ¶ Circa iſtam l̃ram ꝑipatetici valde differunt ïō debēs ſcire ad mētē Simpl'. ꝙ rōnalis aĩa cōplicata ē ex ſubſtātia impartibili: que intellectus eſt ſimplex ⁊ indiuiduus, ⁊ ſbā partibili: que eſt diuiſa ⁊ partibilis per totū corpus. Ex his .n. ꝯficit̃ quoddā vnū eſſentiale apud Simpliciū: qđ rōnalis ē aĩa, cuius ſupma pars eſt intell's ſp in mūdo intelligibili viuēs. Eſt ⁊ alia pars: q̄ rō dr̃, que pōt ideas ꝯcipe. Eſt ⁊ 3ª pars: que imaginatio dr̃: que ſenſilia ꝑcipit. Eſt ⁊ 4ª vegetatiuū: qđ ⁊ plātis ꝯuenit. ex his oibꝰ cōſtuit tota aĩa rōnalis. ¶ Opatio intell's eſt ſimplex intª, ⁊ ſp verus, opatio rōnis eſt interdū verus interdū falſus. ſic ⁊ imaginatiōis opatio. intell's ergo: qn̄ cōuertit̃ ad rōnem: erit qn̄q̄ verus: ⁊ qn̄q̄ falſus. rō, ⁊ imaginatio: qn̄ ꝯuertunt̃ ad intellectū: ſemp vera ſunt. ¶ Debes ſcire ⁊ rurſuʒ, ꝙ l̃ra Simpl'. hʒ [Eſt autē nā qdem aliqd de aliquo ⁊c̄.] Exponit ḡ Simpl'. ſic, ꝙ ariſtote. apponat dr̃iam inter actū ꝓpriū intell's, ⁊ actū ꝓpriuʒ rōnis. Per nām ergo intelligit ſbalē aīe cognitionē: q ſimplex ⁊ ꝓpria eſt intell'ui, qꝛ Plato, ⁊ Ariſ. in ſimplicibꝰ ſemper vtunt̃ noīe nāe. eſt ergo ſenſus: eſt aūt nā .i. ſimplex intellectus, qdē aliqd de aliquo: ſubaudi interdū: qn̄ cōuertitur ad rōnē: ſicut affirmatio: que eſt oīs vera aut falſa. ⁊ dixit [ſic affirmatio] ⁊ nō dixit [affirmatio] qm̃ intˢ ſimplex intell's nō eſt affirmatio ꝓprie, ſed qn̄ intell's ꝯuertit̃ ad rōnē eſt tūc eius intº: ſicut affirmatio .i. participās ꝯpoſitionē quādā. Vult ergo ꝙ intell's ſimplex ⁊ eēntialis intell'ui: vt intell'us eſt: aliqn̄ qdem aliqd de aliquo: ſicut affirmatio: ⁊ nō ꝓprie affirmatio. que affirmatio oīs eſt vera vel falſa. eſt qdē aliqn̄, qm̃ in ſe ſemp eſt ſimplex. ſed vt cōuertit̃ ad rōnē erit falſa, vel vera: vt affimatio. ⁊ dixit magis [vt affirmatio] q̄ʒ [vt negatio] vt Simpl'. notat, qm̃ apud Platonē in ſophiſta: negatio ſub nō ente ponit̃, affirmatio ſub ente. mō intell's ſimplex nō cadit ſub nō ente. ¶ Intell's aūt nō oīs] dixit affirmationē oēm eſſe verā vel falſam. Cōpoſuit nunc intell'm ſimplicē, dicēs: intell's aūt ſimplex non oīs: ſed qui eſt ipſius qd eſt: ſm̄ qđ aliqd erat eſſe: verꝰ eſt ſemp, ⁊ nō intellectꝰ: q ſignat aliqd de aliquo. addidit [ſm̄ ꝙ aliqd erat eſſe.] ꝓpterea qꝛ qd eſt pōt capi ꝓ eēntia ſimplici, ⁊ ꝓ diffōne qn̄ capit̃ ꝓ diffinitione: dicit̃ qđ qd erat eſſe, vt Simpl'. notat. qꝛ igitur accepit hic qd eſt pro diffōne, adijcit [ſm̄ ꝙ aliqd erat eſſe ⁊c̄.] ⁊ ſic ꝑſpicuū eſt hoꝝ diſcrimē. ¶ Sʒ ſi-

cut videre ꝓpria.] oſtendit p̄dicta per exēplū in ſilit: ⁊ inqt, ſed ſicut vidē ꝓpa obto ſemp veꝝ eſt: qm̃ id vidē eſt viſus vt viſus, ⁊ nō vt ꝯuerſus ad extraneū obm̃. ſi aūt hō albus aut nō: non verū ſemper, qm̃ hec ſunt extranea obta viſus. ſic aūt ſe habent quecūq̄ .i. qcunq̄ intell's ſunt ſine mā, ꝙ dum in ſe conſiſtūt ſemp veruʒ ꝑcipiūt. dum v̄o ꝯuertūtur ad extrinſecū interdum veri vel falſi ſiunt. ¶ Sed in qbus hec expoſitio extranea ſit in cōmenti expōne notabit̃.

Et p̄dicare ꝑ intellectū.

Cō.19 ¶ Dicta ē expoſitio Simpl'. nūc dicenda eſt expoſitio alioꝝ ꝑipateticoꝛuʒ, ⁊ poſt quo pacto ab vtriſq̄ auerro. differat: exponēdo cōmētū declarabimꝰ. ¶ Alexander ergo, ⁊ Plutarchus, Neſtorius, Rodius, ⁊ Themiſtius apte hunc locū declarāt, ad l̃raʒ exponūt, ⁊ volūt ꝙ ariſt. ponat differētiā inter opationē intell's cōpoſitā, ⁊ ſimplicē. ⁊ ſic legit̃ l̃ra: eſt aūt natura .i. dictio affirmatiua: vl' negatiua qdeʒ aliqd de aliquo: ſicut affirmatio oīs vera aut falſa. accepit naturā ꝓ oꝛone affirmatiua vel negatiua: more ſtoicoꝝ, qui dixerūt oꝛonem ſignare ſm̄ nām: vt Plato diſputauit. accepit [ſicut affirmatio] non vt ly [ſicut] dicit ſilitudinē: ſed idētitatē, vt ſepe ariſto. vtit̃. Eſt ergo vna pars differentie, ꝙ oīs dictio ſignat verū vel falſum. Tunc dat ſcđam parteʒ, ⁊ inqt. Intell's autē: ſupple ſimplex non oīs: ſed qui eſt ipſius qd eſt, ⁊ reliquum legat̃: vt ſimplicius legit. Expoſitio ergo hoꝛuʒ eſt, vt ariſto. apponat diſcrimen inter opationes intellectus: vt patet. Auerrois autem continuat ſe ad dicta. colligit dr̃iam inter intellectū agentē, ⁊ intellectū mālem, ⁊ dixit ꝙ intell's agēs non intelligit priuationē. ſed ſemp eſt in actu. intellectus potētie qn̄q̄, ⁊ quādoq̄. Nunc apponit ſcđam differentiam inter hos intellectꝰ, ⁊ eſt ꝙ intellectus potētie quādoq̄ intelligit verū, quādoq̄ falſum: ita ꝙ ſemp intelligit verum admiſtum falſo: quando intelligit cōplexum. ſed intell'us agens ſemp intelligit verū, ⁊ apponit ſic ſyll'm. Omne cōpoſitum in intellectu eſt verū aut falſum. dictio eſt compoſita, ergo ī intellectu ſemper vera vel falſa. Et ſermo ꝑſpicuus eſt. ¶ Et non in actione.] appoſuit cōtinuationem, qꝛ poſſet concludere. ergo intellectꝰ mālis ſemp intelligit ſic admiſte. reſpondet ꝙ non ſemp, quia non ſemper reſpectu foꝛmationis: ſed ſolum reſpectu compōnis. ¶ Deinde incepit.] ꝓbat auerro. predictā dr̃iam per locū a maioꝛi: hoc pacto, viſus circa ꝓpriū obiectū ſemper verus, ⁊ circa extraneum quādoq̄ verus: ⁊ qn̄q̄ nō, ergo ⁊ multo magis intellectus circa ꝓpriū obʒ ſemp verus: ſed circa extraneū non ſemper. ¶ Et cum dixit.] l̃ra greca ſic habet: ſic autē ſe hn̄t quecunq̄ ſine mā ſunt. ⁊ hanc auerro. duobꝰ modis exponit. Uno modo de intellectu potentie ſic: ꝙ intell'us potentie ita eſt: ſicut viſus circa ꝓpriū obm̃. qm̃ queādmodū viſus circa ꝓpriuʒ ſemp veridicat, ſic intell's potentie circa abſtractū intellectiuum: qđ eſt ꝓpriū obm̃, ſemp veridicat. ⁊ ſic: per quecūque ſine mā ſunt, itelligit obta ſimplicia, ad que ſemp ītellectus potentie eſt verus. ¶ Aliter itelligit, ꝙ queādmoduʒ viſus circa ꝓpriū ſemper verus, ſic quecunq̄ ſunt abſtracta a mā .i. ſic intell's agens, ⁊ alij abſtracti penitus ſemper ſunt veri. ⁊ ſic expoſuit Simpl'. ⁊ Alexan. ⁊ Plutarchus. ¶ Poſſet autem 3º modo exponi: vt alij peripatetici exponunt: ſed nō curo. Dubiū ¶ Querebā in alijs editionibꝰ: cur affirmatio vel negatio vocant̃ extranea obta intell's, ſed terminus ſimplex vel qdditas ſimplex vocat̃ obm̃ propꝛium intellectus. ⁊ ſil'r cur qdditas rei vocatur obm̃ abſtractū: ſed affirmatio vel negatio obtuʒ in mā. ¶ Dicenduʒ ꝙ (vt 9º metaᶜᵉ accipit̃.) mā duplex eſt. ſ. trāſmutabilis, ⁊ mā ꝓpoſitionis. Rūſio Cō.21 eſt enim mā tranſmutabilis, que eſt pars compoſiti nālis gn̄abilis ⁊ coꝛruptibilis. ſed mā propōnis eſt ſubiectum vel p̄dicatū: que cōponūt ꝓpōnem. Dicēdum ergo ꝙ qdditas rei mālis accepta ſimpl'r: abſtrahit a mā ꝓpoſitionis, quia nec habere rationeʒ ſubti, nec p̄dicati. ⁊ iō dicitur

abſtractū obm̃. propoſitio aūt: qꝛ ⁊ ſubm̃ ⁊ p̄dicatum claudit: dicit̃ obm̃ concretū in mā. ¶ Amplius, qꝛ ꝓpꝛium intellectus eſt intelligē ꝑ abſtractionē a mā, iō ſimplex: qꝛ abſtrahit a mā ꝓpōnis vocat̃ ꝓpꝛiū obm̃ intell's. cōpoſita autē ꝓpoſitio vocatur obm̃ extraneum: pro quanto claudit mām: ſaltē ꝓpōnis. ⁊ tu vide in auerro. nr̃is ſcriptis. ¶ Ex his pʒ: quo pacto expoſitio auerro. differat ab illa Simplicij ⁊ alioꝝ peripateticoꝛū, ⁊ quo pacto conueniat.

COMMENTARIVM.

6ª expō **Scđm Simpliciū** vt in collectaneis diximus ample, ariſto. ponit nūc differentiā inter intell'm ⁊ dianoeticā penes eoꝝ opōnes. naʒ (vt inqt) opatio dianoetice, q̄ dictio, ſiue enūciatio, eſt aliqd de aliquo (vt affirmatio) ⁊ per h̄ dat itelligē, qđ eſt aliqd ab aliquo: vt negatio. Intellectꝰ v̄o opatio nō eſt aliqd ab aliq̄ nec aliquid de aliquo. Scđo operatio dianoetice eſt vera ⁊ falſa, opatio intellectus nulla eſt falſa, ⁊ non pōt eſſe niſi vera. ¶ Alexander v̄o ⁊ Plutarchus, Neſtorius, ⁊ Themī. 2ª expō. aſſerūt ariſto. ponere dr̃ias inter opationes eiuſdē intell'us .ſ. inter cōpoſitā ⁊ ſimplicē. eo qꝛ dictio q̄ intellectus cōpoſita opatio, eſt aliqd de aliquo, ⁊ aliquid ab aliq̄, intellectio ſimpliciū nō eſt aliqd ab aliq̄: nec alicuius, de aliq̄. Preterea. Intellectio cōpoſita eſt v̄a, ⁊ falſa, intellectio ſimplex nō eſt niſi v̄a. ¶ Auer. v̄o aſſerit ariſt. ponere dr̃iam inter intell'ʒ mālē ⁊ intell'm agētē: q̄ expōnes nō placēt: expō .n. auerro. eſt erroꝛ manifeſtus, cum talem dr̃iam ariſto. nō ſomniauerit. Expoſitio Alexandri an vera ſit, poſtea patebit: at illa Simplicij nō placet, qm̄ dictio ⁊ ſimplex intellectio eiuſdē 3ª expō Philoꝰ. anime virtutis ſunt .ſ. intell's: vt oēs greci aſſerūt. ¶ Dicamus ergo ſm̄ Philoponū, q eſt bonus Alexandri, Themī. ⁊ Plutarchi imitatoꝛ, ꝙ cum ariſto. oñdit dr̃iaʒ intelligibiliū, ponit dr̃ias inter intell's: Et p̄ ponit dr̃ias inter intell'm, qui circa ſimplicia verſat̃, ⁊ intell'm qui verſat̃ circa cōpoſita, ⁊ ita ariſto. non ponit dr̃iam inter intell's, vt ſunt diuerſe virtutes vel ſubē, vt voluit Simpl'. ſed vt eſt vna v̄tus, q̄tenus diuerſimode verſat̃. nā ponit dr̃ias inter intell'm quatenus circa ſimplicia verſat̃, ⁊ intell'm, quatenus verſat̃ circa compoſita, ſunt he dr̃ie tres, vt colligit Philoponus, pꝛima intell's qui circa cōpoſita verſat̃, eſt alicuius de aliquo, vel alicuius ab aliquo: intell's vero qui v̄ſat̃ circa ſimplicia, nec eſt alicuius de aliquo: nec alicuius ab aliquo. Scđa dr̃ia, intellectus, qui circa cōpoſita verſat̃ eſt aliqn̄ verus, aliqn̄ falſus: at intellectus q eſt circa ſimplicia, non pōt eſſe niſi verus. Tertia dr̃ia eſt, ꝙ intellectus q circa ſimplicia verſat̃, eſt ſilis ſenſui, qui circa ꝓpꝛia ſenſibilia verſat̃: qui quidem ſemp vera dicit: intell's vero qui verſat̃ circa compoſita, eſt ſilis ſenſui, qui verſat̃ circa ſenſibilia per accidens: is enim circa illa interdū dicit verū, interdū mentit̃. ¶ Vñ dicit. Eſt aūt dictio hoc eſt intell's, qui circa cōpoſita verſat̃ aliquid de aliquo ſicut eſt affirmatio, vel ſupple aliquid ab aliq̄, vt eſt negatio: intell's vero, qui circa ſimplicia verſatur: nec eſt aliqd de aliq̄: nec aliqd ab aliq̄. Hec eſt pª dr̃ia. Deinde tangit ſcđaʒ, ⁊ dicit, atq̄ vera ⁊ falſa oīs: ⁊ ita intell's q verſat̃ circa cōpoſita omnis pōt eſſe verus vel falſus. Intell's aūt qui circa ſimplicia verſat̃: non oīs eſt verus, ⁊ falſus, ſed q eſt circa ipm̄ qđ qd eſt, quo eſt qđ qd eſt, non poteſt eſſe niſi verus, vt dicemus: ⁊ non eſt, vt dictuʒ eſt, aliqd de aliquo, vel aliqd ab aliquo. Deinde dat tertiā dr̃iaʒ, ⁊ dicit. Sed, vt viſio ꝓpꝛij vera eſt, ſic intell's circa ſimplicia, ⁊ ipſum quod qd eſt, eſt verus: ſi aūt album quod eſt ꝓpꝛiū obm̃ viſus ſit homo, aut non ſit hō: qđ eſt obm̃ per accidēs: non verū eſt ſemp, ſic intell's ſe habet ad ea: que ſunt ſine mā, quia ſi verſat̃ circa ipſa intelligibilia, vt ſunt ſimplicia nō pōt eſſe niſi verus, ſi vt ſunt compoſita, poteſt eſſe verus ⁊ falſus. veluti viſus, ſi verſetur circa propꝛia obiecta, non eſt niſi verus: ſin autem verſatur circa obiecta per accidens poteſt eſſe verus ⁊ falſus. He ſunt tres differētie, vt colligit Philoponꝰ.

De cōſideratōe v̄boꝛuʒ phyſis phaſis ¶ Circa ꝯſiderationē v̄boꝝ: v̄bū [dictio] a Simplicio legitur phyſis, ⁊ bonus vir laboꝛauit in declarando cur ipſaʒ dictionē phyſim appellauerit Ariſto. ⁊ (vt mihi vr̄) laboꝛ fruſtra eſt. nā in codicibꝰ nr̄is legit̃: vt pʒ, phaſis h̄ eſt dictio. Affinitate .n. noīuʒ arbitrio: in lib. Simplicij erroꝛem acci diſſe. ¶ Philoponus v̄o in cōmētario huiꝰ loci, Aſſerit ariſtotelem ꝑ dictionē nō ꝓpōnē in mēte intellexiſſe, qꝛ ꝓpoſitio in mēte eſt quaſi ſimplex, ⁊ ſemp vera. ſed ꝓpōnē in voce, que habet ⁊ falſitatē: qm̃ in cōpōne ꝑp ꝓlationē eſt. Intellectꝰ ḡ cū verſat̃ circa ꝓlationē affirmatiuā vel negatiuā pōt eſſe verus aut falſus, circa internā v̄o ꝓpōnē nō pōt eē. ¶ Sed h̄ qđ dic̄ Philoponꝰ, dignū q̄ōne, ē qꝛ in mēte ariſ. ponit verū ⁊ falſum 6º metaph̄. verū de hac re ſupius diximus. Nō eſt āt remotū ariſto. intellexiſſe per dictionē intellectū, q verſat̃ circa cōpoſita, qꝛ ſtatim per intell'ʒ intelligit intell'm q v̄ſat̃ circa ſimplicia. ergo per dictioneʒ, intelligit oppoſitū eius: qđ intelligit ꝑ intellectū. Quā expōneʒ foꝛte olfecit Philoponꝰ, dū per phaſiʒ internā ꝓpōnē expoſuit.

Q̄ō. an cc ſimplicia ſolꝰ verus ſit. ¶ Sed queres vtrū intell's, qui v̄ſat̃ circa ſimplicia, nō poſſit eē niſi verus: vt cū v̄ſat̃ circa ipʒ qđ qd eſt. Videt̃ ꝙ nō, qꝛ verū ⁊ falſum opponunt̃, igit̃ cuʒ oppoſita fieri poſſint circa idē, ſi intell's pōt eē verus: ergo ⁊ falſus. ¶ Preterea. circa ipm̄ qđ qd eſt intell's pōt dupl'r errare, aut male deffinitiōis ꝑtes: ꝯponēdo aūt pōt bn̄ illas cōponē: ſʒ deffinitionē ipſaʒ male rei definite attribuere, ḡ circa ipʒ qđ qd ē pōt intell's eē verus ⁊ falſus. ¶ Ad pᵃᵐ Philoponus rn̄dit ſuperiꝰ, ⁊ rn̄det hic, ꝙ intell's: q verſat̃ circa qđ qd ē: imo circa qđcūq̄ ſimplex nō pōt eē verus veritate oppoſita falſitati: que in cōpōne ꝯſiſtit, nec pōt per idē eſſe falſus. ꝑ pōt autē eſſe verus veritate eēntiali, quali v̄itate Socrates dr̄ verus homo. Marmoꝛeus v̄o nō dr̄ verus nec falſus hō, ſed figuraliter vel ſimilitudinarie: vnde verum eēntial'r diſtinguit̃ contra ſilitudinariū. Intell's ergo circa ſimplicia v̄ſans, nō pōt eſſe verus v̄itate oppoſita falſo, ſed bn̄ veritate eſſentiali. ¶ Sed dices ergo circa ſimplicia poterit eſſe verus, ⁊ ſimilitudinarius, qꝛ oppoſita fieri pn̄t circa idem. ¶ Philoponus concederet. intell's .n. intelligēs exēplar Ceſaris eſt verus ⁊ ſimilitudinarius, verus quo itelligit exēplar verū. ſimilitudinarius, quo intelligit exēplarem ac ſilitudinariuʒ Ceſarem. ¶ Alij dixerūt, ⁊ nō ab rōne, ꝙ v̄itas vno modo ſumit̃, vt in cōpōne eſt: ⁊ ſic opponitur falſo. Alio modo v̄itas accipit̃ pro aſſimilatione, qua intell's pōt ipis intelligibilibus aſſimilari. Aſſil'ari enim pōt intell's intelligibilibus per ſpēs, quas ab illis, recipit. Hac rōne intell's nō modo intelligendo ipm̄ qd eſt pōt dici verus, ſed intelligendo omne ſimplex. ⁊ hoc pacto veritas opponit̃ diſſil'ationi, vt anteq̄ʒ recipiat ſpēm dr̄ diſſilis rei, ſiue ipꝛopoꝛtionatus, ⁊ ſi intelligit exēplar rei, ⁊ nō rē, etiā dr̄ impꝛopoꝛtionatꝰ rei. Hāc foꝛte diuus Tho. intelligit, cum veritateʒ hāc appellat equationē intell's ad rem intellectā, qm̃ per ſilitudinē, quā intell's a re ipa recipit, quodā mō ipi rei equat̃: qua ratione ꝓpoꝛtio dici pōt, qm̃ per talē ſpēm intell's rei ꝓpoꝛtionat̃. ¶ Ex his ſeqt̃, id qđ dicit ariſto. de qđ qd eſt, eē intelligendū de intell'u cum v̄ſat̃ circa omne ſimplex intelligibile: verū accepit ipm̄ qđ qd eſt, tanq̄ʒ pn̄ˡᵉ inter intelligibilia intellectus. Cum v̄o dicebat̃ ꝙ intell's pōt dupliciter errare circa diffōnē, dico ꝙ cuʒ errat circa cōpōnē ꝑtiū nō dr̄ verus. nec falſus, ſed ſilitudinarius, ⁊ male diffiniēs, non falſo definiens. Dr̄ aūt ſimilitudinarius, qꝛ videt̃ definire, ſed nō definit. Cum v̄o errat circa attributionem definitionis ad rem definitā, dico ꝙ tūc dicit aliquid de aliquo, ⁊ ſic pōt eſſe verus, vel falſus. Propterea ariſto. addit [ſm̄ ipſum qđ quid erat eſſe] qm̃ ſi conſideret̃ in attributione ad aliud pōt dicere aliqd de aliquo: ⁊ eſſe verus vel falſus. Unde hec 2ª dr̃ia declarat̃ per 3ᵃᵐ. nā viſus in videndo albuʒ, vt albū in ſe, ⁊ non in attributione ad hoiem vel lignū nūq̄ʒ dicet̃ errans, vel falſus, ſed vel non vidēs, vel verus, ſed videndo album

in attributione ad lignū/vel hoiem viſus pōt eſſe verus ⁊ falſus,⁊ errans,⁊ rectꝰ. Sic ſe hñt(vt inqt ariſto.) q̄cunqꝫ ſine mā ſunt,id eſt eodem modo ſe hñt intellectiones rerūꝫ ſimpliciū.nā cum ſunt de re ſimplici in ſe/non pñt eſſe falſe, ſed vel vere/vel non intellectiones. At cum ſunt de ſimplici re in attributione ad aliam rem/pñt tales intellectiones dici/⁊ vere/⁊ falſe. Appellat aūt intellectiones ea/que ſunt ſine mā/comparatione ſenſationum/que ſunt cum mā. Cū enim exemplū dediſſet in viſionibus atqꝫ ſenſatiōibus/que ſunt cognitiones cum mā,ſubdit/ſic ſe habent quecunqꝫ ſine mā ſunt.i.cognitiōes rerū ſimpliciū immāles:que dicūtur ſimpliciū intelligētie,quantū ad hoc qđ pñt attribui ad aliud:vel nō attribui. ℂ Ex his apparet hec vltima verba non eſſe bene a Simplicio/⁊ ab auerro.interpretata:qui ꝑ ea q̄ ſunt ſine mā/intellexerūt intellectus ſeparatos/quales ſunt deus/⁊ intelligētie:cuꝫ cōparatio vertat̃ inter viſionē/⁊ ſimplicium intelligentiaꝫ/⁊ nō inter viſionē/⁊ ſubſtātias ſeparatas. Nec valet expoſitio Egidij/⁊ auerro.qui intelligūt hec verba de intellectu materiali:cuꝫ ariſtoteles loquatur in numero plurali. Propterea vr̃ mihi/vt dixit Philoponus/Ariſto.ꝑ ea que ſunt ſine mā,intellexiſſet ſimpliciū intellectiones ⁊ locutus eſt in numero plurali/ne qs credat viſionē eſſe ſimilē ſolum ei intellectioni que eſt ipſius quod quid eſt/innuēs ſimilitudinē hr̃e locum in omnibus intellectionibus que ſunt de re ſimplici/pluraliter locutus eſt.

Argyr. **ℂ Sciētia aūt ea q̄ eſt actu:eſt idē qđ res. Ea vero q̄ eſt potētia:in vno/prior eſt tpe. Simpliciter aūt:neqꝫ tempore. ſunt enim vniuerſa que fiunt:ex eo quod actu eſt.**

T.c.27. **ℂ Idē aūt eſt q̄ ſm actū ſcia cuꝫ re ipſa. Que v̂o ſm potētiā:tpe prior ē in vno. Oino aūt neqꝫ tpe:ſunt.n.ex actu exiſtēte/oia q̄ fiunt.**

Collectāea textus cōmē.27. ℂ Dubitat Simplicius,quoniaꝫ hec verba formaliter dixit ſupra textu cōmenti.19.⁊.20.⁊ nūc repetit eadē,ergo ſuperfluus. ℂ Secundo dubitatur,quia intellectus eſt eternus, q̄uo ergo ait:que vero ſm ipſuꝫ prior eſt in vno. ℂ Tertio quomodo ſcientia fit ex actu ente:hoc eniꝫ falſum videtur apud omnes. Et nolui narrare expoſitionē huius,quia cōſtat in cōmentarijs ſupra factis. ℂ Ad pmā:videtur Simplicius velle ⁊ ſubtiliter,ꝙ vnaqueqꝫ res poteſt ⁊ nomine forme,⁊ noie actus dici.eſſentia eniꝫ intellectus agētis poteſt nomine eſſentie ⁊ forme dici:vt pficit, ⁊ eſt pars aïe rōnalis. Ut autez eſt operatio ⁊ intᵉ:vocatur ſciētia.⁊ qr ſupius locutus eſt de his:vt forme,ideo hoc narrauit.⁊ qr loquit̃ nunc vt actus,⁊ ſcientia,ideo ⁊ de his nunc loquitur. Non ergo ſuperfluit repetitio. ℂ Ad ſcđaꝫ dicendū,ꝙ loquitur de anima cōparatiōe ad nos.ipſa enim in ſe ſemꝑ eſt actus, ſed cōparatione ad nos/quādoqꝫ in actu/quādoqꝫ in potentia. Et de hoc ſatis dixit in expoſitiōe ſupius facta. Et dixit. [In vno ſm tēpus.] qr in diuerſis nō eſt ſic. Et forte ſm dignitatē ⁊ alios modos prioritatis nō eſt ſic,vt dicit Simplicius. ℂ Ad tertiā Simplicius dicit Ariſtotelē locutuꝫ eſſe ad Platonis mēteꝫ in Menone,qr aïa infinities fuit in corpore:cū immortalis ſit,⁊ iō infinities fuit intellectus conuerſus ad rōnē,⁊ ideo ad imaginationem:ꝓpter qđ totā ſcientiam habet: que pōt ſibi acquiri.⁊ ideo ſcientia fit ex actu ente:non ꝙ ſcire ſit de nouo:ſed eſt ſemper eternū:ſed tm̄ eſt reminiſci ex eo ꝙ iam fuit. Et hic textus valde facit pro Simplicio,⁊ iam diximus in libro de intellectu.

Cō.27. **Et ſcientia Auerrois** aliter textum expoſuit,⁊ cōtinuetur ſic, cum dedit ſcđam differētiā inter opationē intellectus agētis,⁊ intellectus potētie:nūc dat tertiā,⁊ inqt:⁊ ſcientia, q̄ eſt in actu in intellectu agente,eſt ipm ſcitum. eſſentia enim dei eſt ſibi ⁊ alijs ſcientia:vt diximus, ⁊ ſcientia que eſt in potētia,ſ.illa intellectus materialis, eſt prior tēpore indiuiduo:q̄ꝫ ſcientia: que eſt in actu.prius enim nobis ineſt ſcire rerum materialiuꝫ,quod eſt diuerſum ab eſſentia agentis, ⁊ poſt ſcimꝰ per eſſentiaꝫ agētis. Uniuerſaliter aūt ſimpliciter,id eſt abſolute ſcientia,que eſt in potentia, non eſt por ſcientia,que eſt in actu. Et ſyllogiçatur hoc ſic,omne generās eſt prius genito. ſed ſciētia in actu eſt generās ſcientiaꝫ in potentia,ergo ſcientia in actu prior eſt ſcientia in potētia. Minor probatur ſic.oē generatum generat̃ ab eo,quod eſt in actu ſue ſpeciei,ſed ſciētia exiens de potentia ad actum eſt generata, ergo ſciētia exiens de potētia ad actuꝫ generat̃ ab ea,que eſt in actu:que fuit vis minoris. ſermo eius perſpicuus eſt. ℂ Et forte.] Dat ſcđam expoſitionem,quā Themiſtius dare videt̃,⁊ inqt. Et forte intēdebat per hūc ſmonē inuenire cāꝫ:ꝓpter quā ꝯprehenſio intellꝰuum ſeparatorum eſt formatio tm̄, id eſt ſimplex. ⁊ veritas in eo nunq̄ꝫ admiſcet̃ falſitati. ℂ Et eſt.] rōcinat̃ cām ſic, ſcientia,que ē idē cū ſcito,eſt ſimplex,⁊ formatio tm̄.ſed ſciētia ſeparatoꝝ eſt illa q̄ idē eſt cū ſcito,ergo eſt formatio tm̄,⁊c̃.dicit ⁊ ē qr ſcientia illorum eſt ipſum ſcitum omnibꝰ modis.hec eſt minor.econtrario diſpoſitioni in ſcitis intellectus materialis: vbi non ſunt idem:vt pꝫ. ℂ Sed queres propter quid in illis omnis intᵒ eſt formatio tātū. Secūdo cur veritas ibi nō admiſcetur falſitati:vt dicit auerro. ℂ Ad primum debes ſcire,ꝙ quidditas rei materialis abſtracte,concepta eſt formatio intellectus materialis noſtri:ſed quia quelibet intᵃ ſeparata eſt abſtractio:quā q̄libet quidditas: cum ſit ꝑ eēntiam vniuerſalis:⁊ per conſequens per eſſentiaꝫ forma tūc quelibet ergo illarum intellectui ꝓprio erit formatio tātū. quelibet ergo intᵃ ſeparata,quia per eſſentiam abſtracta, ac per eſſentiam vniuerſalis, ac per eſſentiam forma,ideo per eſſentiam formatio:⁊ per conſequens tantum incomplexe intelligitur ab intellectu ꝓprio,vel intellectu infimo. ℂ Ad ſecundam quidam dicunt,quia ideo ibi ſemꝑ veritas quoniam intellectum:⁊ intellectus idem,⁊ ꝑ cōſequens nunq̄ꝫ pōt eē diſproportio:ſed ſemꝑ ꝯformitas,⁊ idētitas. ℂ Melius autē eſt:vt Themiſtius dicit,quia illorū intꝰ ſemper eſt formatio:vt nūc ꝓbauimus.⁊ quia ſemꝑ formotio,tūc intᵒ illoꝝ abſtrahit a materia ꝓpoſitionis ⁊ trāſmutatiōis.ḡ veritas illorum eſt pura, ⁊ non habens potentiaꝫ ad falſitatē, Declarauit enim auerro.pmo Celi. ꝙ compoſitū dum eſt, eſt potentia non eſſe: ⁊ dum non eſt: eſt potentia eſſe. quia igitur in illis intentio eſt formatio.ideo non eſt ibi potentia ad falſum,neqꝫ ad verum ſed vera ſemꝑ. ℂ Et alia,vide in primis editionibus.

Ca.45. T.c.19. Expoſiᵒ Simplˀ. Dqᵒ Rñſio. Que expoſitio Simplˀ. Expoſiᵒ ꝓpria. Ca.45. Cō.111 ⁊.119

COMMENTARIVM.

pᵃ Philoponi expō. **Scđm Philoponū:** cuꝫ ariſtoteles poſuit dr̃ias inter intellectuꝫ qui verſatur circa ſimplicia:⁊ intellectum,qui verſatur circa compoſita,nunc ponit differentias inter intellectuꝫ, qui eſt actu,⁊ intellꝰꝫ qui eſt poteſtate:⁊ ſunt due dr̃ie ſm Philoponū. Prima qdē, qr intellꝰs,qui ē actu eſt ipſe res, quas intelligit. Qui vero poteſtate:nō eſt ipſe res: niſi itellexerit ipſas. Hanc ergo dr̃iam dicit:idem autem eſt, que ſm actū ſcientia hoc eſt intellꝰs,qui eſt actu ſcia,cuꝫ re ipſa,quā ſcit. Intellꝰus vero ptāte ſupple, non eſt ipſe res,niſi intellexerit ipſas. Scđa dr̃ia eſt, ꝙ intellꝰs ptāte in particulari tempore p̄cedit illū qui eſt actu. In toto tēpore v̂o nō p̄cedit. Opꝫ enim ſemper eſſe,id qđ eſt actu,vt reducat̃ id quod eſt poteſtate de poᵃ ad actum.⁊ hanc ponit. Que vero ſꝫ potētiaꝫ prior eſt in vno hoc eſt in particulari tēpe. Oino aūt.ſ.in toto tēpe,neqꝫ tempe prior eſt,ſed potius poſterior:ſunt eniꝫ ex actu exiſtēte oia que fiunt. ℂ Quo v̂o ad verba attinet, cum ariſto.dicit [Cum re ipſa] intelligit ſcibile ſm Philoponum per ſciam vero actu,intelligit intellꝰm actu ſciētem, qui fit idem ſcibilibus mediāte eoꝝ ſcientia, vt dicit Philoponus. Scđam dr̃iam Philoponus aliter intelligit. Vult

enim ꝙ 2ᵃ dr̃ia ſit ꝙ ſcientia que eſt poᵃ hoc eſt intellꝰs poᵃ tpe prior eſt in vno indiuiduo intellectu actu, qm̄ reſpectu vnius hois prius ineſt intellꝰus,qui ptāte eſt, q̄ꝫ intellectus actu. Oino aūt,vt hꝫ vnus textus,vel ſimplꝛ,vt hꝫ alius textus,id qđ eſt ptāte nō eſt prius eo qđ eſt actu:hoc eſt in mūdo vlꝛ qđ ptāte eſt,nō eſt p̄us eo qđ actu eſt:imo potius qđ actu eſt in mūdo eſt prius eo,qđ eſt ptāte/cū id qđ eſt ptāte non reducat̃ ad actum,niſi ab eo qđ eſt actu.ḡ vult intellꝰm ptāte eſſe priorē intellꝰu actu reˡˡ vnius hois.⁊ cū ſumunt̃ ⁊ intellectus,at cū ſumunt̃ ſub rōnibus gñis.ſ.patiētis ⁊ agētis,in mūdo agēs prius eſt patiente. Et ſic pꝫ ſcđa dr̃ia. Hec ſunt que Philoponus dicit:verū nō exponit qd ariſtoteles per intellectū in actu,quē ſciētiam in actu vocat, intelligat.

T.c.19. ℂ Sed dubitat Alexāder,qr has eaſdē dr̃ias ariſtoteles ſupra tetigit ad verbū,ḡ fruſtra repetit. Cōcedit Philoponꝰ has eaſdem differentias ſuperius tetigiſſe Ariſtotelez:non tm̄ fruſtra feciſſe,qm̄ hic repetit vt ſummatim per modum epilogi colligat omnes differentias omnium intellectuum.

Expoſiᵒ Simplˀ. ℂ Simplicius aūt refert hec ad intellectū agentē:intelligit enim per actu ſcientiā intellectū agentē,⁊ per potētia ſcientiam intellectū poſſibilē.quare voluit per actu ſcientiam intelligere intellectū agentē quē dicit eſſe idem cū re ſcita:per ſciam vero potentia intelligit intellectū mālem, qui non eſt idem rei ſcite:iſte tm̄ eſt prior agēte reſpectu vnius hois/qa prius ineſt illi/lꝫ agens ſit ſimpliciter prior. Qr v̂o reſpectu vnius ſit prior,ꝓbat/qr ſimpliciter ſemꝑ intellectus eſt oia ſciēs,cum hoïes ſciant non de nouo,ſed ex ſcientia habita. ℂ Querit poſtea quare hec repetit/cū hec eadem iam dixerat prius/⁊ cauſam aſſignat:qr illic locutus eſt de intellꝰu vt forma eſt/hic de intellectu agente/vt ſciētia eſt.

Que expoſitio Simplˀ. Expoſiᵒ ꝓpria. Ego v̂o nō poſſum/que Simplicius dicit/bene apꝑhēdere:nō eniꝫ video quomodo hic loquit̃ de intellectu/vt ſcientia:⁊ illic de intellectu/vt forma:cuꝫ verba fere eadem hic/⁊ ibi afferat ariſto. ℂ Propterea melius dico ꝙ ariſtoteles repetit ipſiꝰ intellectus in actu illas duas cōditiones/quas ſupius attulit/⁊ intelligit per ſcientiā in actu/intellectū/qui eſt ſciēs in actu:⁊ per ſciētiaꝫ in potentia/intellectū qui eſt ſciēs in potentia. Dicit ergo/idem autē eſt ea ſcientia/que actu eſt ipſi rei ſcite:id eſt actu ſciens aliquā rem idem eſt illi rei ſcite/ē idem,id eſt ſimul eſt cum re ſcita. Que vero ſm potentiaꝫ, id eſt ſciens ſm potētiam/tēpore prior eſt in vno:oino autē ⁊ ſimpliciter/neqꝫ natura/neqꝫ tēpore prior eſt ipſo ſcibili: ac ipſo actu ſciente:⁊ aſſignat cauſam,cum inquit.nam oïa que fiunt/ſunt ex actu ente:⁊ ſic lꝫ puer tēpore ſit prius potentia ſciens q̄ꝫ actu ſciēs:ſimpliciter autē ſciēs actu/eſt prius ſciente potentia. Non enim poteſt potentia ſciens/effici actu ſciens/niſi preſupponat actu ſciens/a quo extrahatur de potētia ad actū.ergo ſcibile actu ⁊ ſciēs actu priora ſunt ipſo poteſtate ſciente oino ac ſimpliciter.

q̄ auer. ℂ Auerro.male v̂ba ariſto.hic intelligēs colligit intellectionē intellectuum ſeparatorū,nō eſſe niſi ſimplicē/que dicitur formatio.

An deꝰ cōplexa itelligat ℂ Occaſione autem eorum que auerro.ait/nōnulli dixerunt deum ⁊ ſubſtātias ſeparatas,nō intelligere enūtiabilia atqꝫ complexa:ſed ſolum ſimplicia:⁊ eorū argumentum eſt/qr quicquid intelligūt/aut eſt illorum eſſentia/aut intellectione ſue eſſentie.ergo ſolum ſimplicia aſſerunt ſubſtantias illas intelligere. ℂ Uerum de re hac perpulchre in theologicis:propterea omittens ea/que illic prolixe diximus:ꝓ modo dicendum deum intelligere/⁊ ſimplicia/⁊ enuntiabilia: quoniā eſſentia dei eſt diſtinctiſſima ſimilitudo ſimplicium omniū/⁊ omniū enūtiabilium,cum ſit omnium diſtinctiſſima cauſa. Propterea dicendū deū intelligere enuntiabilia/ poſſe dupliciter intelligi/aut enūtiabiliter,hoc eſt cōponendo/⁊ diuidendo/vt nos intelligimus:⁊ hoc pacto deus enūtiabilia non intelligit:non enim cōponit/aut diuidit: ⁊ ſi ſic intelligant iſti:nō male dicūt. Alio modo pōt intelligi deuꝫ apprehendere enuntiabilia inenuntiabiliter: quia cognitione ſimplici ſue eſſentie:⁊ ſic deus apprehendit enūtiabilia: non tamen enūtiabiliter:quoniam apprehendit illa ſimplici apprehēſiōe ſue eſſentie:⁊ per ꝯſequens compoſita apprehendit ſimpliciter,⁊ enuntiabilia inenuntiabiliter:multa/⁊ pulchra illic diximus que ſi leges/non diſplicebunt.

Cur repetit cōditiones intellꝰus in actu. ℂ Ex his pꝫ/cur hic repetit conditiones intellectus in actu:cum enim locutus ſit de cōditionibus intellectus in actu/quando actu ſcit ſimplicia que ſunt ꝓpria obiecta intellectus:ne quis credat illas cōditiones ſoluꝫ eſſe veras de intellectu in actu:quādo actu ſciēs eſt/ꝓpria obiecta:oſtendit eaſdē ꝯditiones eē veras de intellectu in actu/qm̄ actu ſcit obiecta extranea:q̄ ſunt ipſa cōplexa.

De obiectis extraneis. ℂ Querebamus cur ſimplicia dicunt̃ obiecta nālia intellectus:ꝯplexa aūt extranea:⁊ diximus in collectaneis:que nō ſunt pueriliter dicta:tamē nūc dicerem/ſimplicia eē obiecta nālia intellectus/ſicut colores viſus:quoniā circa illa intellectus nō pōt eſſe falſus:extraneari enim videt̃ intellectus ab eius nā/cuꝫ intelligit falſa:cum intelligere falſum nō ſit intelligere/ſicut errare circa viſibilia/nō eſt videre:qr igit̃ intellectꝰ circa ſimplicia nō pōt eſſe falſus/vident̃ illa ſibi nālia obiecta:qr vero circa ipſa cōplexa pōt eſſe falſus/circa ea quodammodo vr̃ extranearī: quare nō iniuria obiecta extranea dicēda erūt cōplexa ipſa.

T.c.19.20. ℂ Ex his pꝫ ꝙ ea, que hic Ariſtoteles dicit de intellectu actu ſciente,nō differūt ab eis, que ſupius dixit. Intelligit enim per actu ſcientiam,intellectum actu ſcientem,⁊ ꝑ poteſtate ſciam,intellectū poſſibilē:vnde non ab ratione Philoponus vult eundem eſſe intellectum actu ſcientem ⁊ ptāte ſcientem ſbto:rōnem vero differre dictis dr̃ijs.

Argyr. **ℂ Senſibile aūt:ad actū ex potētia ſenſitiuuꝫ ipꝫ deducē/actuqꝫ vr̃ efficere. nō.n. patit̃ ac alterat̃. Quapropter:alia q̄dā eſt hec ſpecieſ motus.nam motus:actus eſt imperfecti. At actus ſimpliciter q qdē eſt rei perfecte:alius eſt oino diuerſuſqꝫ ab illo. Sentire igit̃:ipſi dicē ſolū ac intelligē ſilꝛe eſt. Cuꝫ aūt ſenſus iocūdū aut moleſtū diſcernit:quaſi affirmauerit aut negauerit/tū pſequitur aut fugit.**

T.c.28. **ℂ Uꝛ aūt ſenſibile quidē ex potentia exiſtēte ſenſitiuo:actu facere:nō enī patit̃:neqꝫ alterat̃. Uñ alia eſt hec ſpēs motus. Motus.n. imperfecti actus erat. Simpliciter aūt actus alter eſt:qui pfecti. Sentire qdē igit̃ ſimile ē ipſi dicere ſolū ⁊ intelligere. Cū aūt delectabile:aut triſte fuerit quaſi affirmans:aut negans:proſequitur aut fugit.**

Collectāea textꝰ.c.28 ℂ Sicut Simplꝰ.dicit:intellꝰs duobus modis eſt.ſ. ſpeculatiuus,⁊ practicus:ſpeculatiuus qdē,vt v̂itatē ſciamꝰ.practicus vt bñ opemur.cū ḡ egit de intellectu ſpeculatiuo:nunc de practico loq vult.⁊ qr oïs cognitio de intellꝰu habet̃ per ſilꝛe in cogne in ſenſu,ideo queadmodū tractans de intellꝰu ſpeculatiuo incepit ſmonē de ſenſu,ſic ⁊ nūc incipiēs đ practico incipit de ſenſu.eſt tm̄ dr̃ia,qm̄ in tractando de intellꝰu ſpeculatiuo vſus eſt ſenſu:vt cognitiuo,nūc v̂o tractans de itellectu:vt practico,vtit̃ ſenſu:vt iocūdi,⁊ triſtis pceptiuo. Inquit. Uidet̃ aūt ſenſibile actu agēs reducēs organum ex poᵃ ſenſitiuo ad actū ſentiēdi.ergo tetigit tria in ſenſatiōe. organū,qđ ſenſoriū dr̃.ſenſile,qđ tāq̄ꝫ agēs vr̃.genus ſenſatiōis.ſ.paſſio,que puenit in ſenſorio ab ipſo ſenſili.ſꝫ adijcit [videt̃] qr ſenſile nō eſt vere agēs,nec ſenſoriū vere patiēs, nec ſenſatio vere motus. Et reddit rationē,que pōt ſic ordiri. Nulla mutatio,cuius ſubm vere nō alteratur:neqꝫ vere patit̃,eſt motus. Tunc adijcit minorē,⁊ inquit. Non.n.pa/

citur,neq̧ alterat̃ ſenſoriũ vera alteratiõe. Dedit ↄclõnem. ⁊ inquit. Unde alia hec ſpecies motus: ⁊ non vere motus. ❡ Motus enim.] Põt eſſe ꝓbatio minoris,vt Simplicio placet: ⁊ poteſt eſſe alius ſyll̃us: vt eſt melius, qui ſic componit̃,oĩs mot⁹ eſt actus ĩpfecti. ſenſatio nõ eſt act⁹ ĩmpfecti. ğ ſenſatio nõ eſt motus. Accepit minorẽ,⁊ inqt. Mot⁹ enĩ actus ĩmpfecti. hec eſt minor. Adijcit ꝓpõnẽ aliã, q̃ ſupfluit ad ſyll̃m: lʒ ſit vtilis ad terminos,q2 explanat quid ſit actus pfectus,⁊ inqt. Actus qui perfecti eſt ſimpl̃r alter ⁊ actus diuerſus ab actu ĩperfecti. Ex his apparet quo pacto ſentire non ſit ſimile motui imperfecti, ſed actus perfecti. ❡ Sentire qdem igit̃.] Concluſit ꝙ ſentire nõ eſt motus, nũc colligit qual̃r ſenſus duobus modis ſe hʒ, ⁊ qual̃r cõparat̃ intellectui illis duobus modis ⁊ inquit. Sẽtire qdẽ igit̃ abſolute vt cognitio ſimile eſt ipſi dicere ſolũ.i.ipſi cõceptiõi ſimplici,⁊ pro id eſt ipſi intelligere.i.ipſi ſpeculationi: ⁊ per ↄñs ſenſus: vt cognitiuus tm̃, intellectui ſpeculatiuo ſimilis eſt: qñ aũt delectabile aut triſte, velut affirmans, aut negans,ſenſus ꝓſequit̃ aut fugit,tũc ſilis eſt intellectui practico: qñ.n.ꝑcipit delectabile,q2 ꝓſequitur: id affirmat. qñ ꝑcipit triſte,q2 negat,fugit. ergo vt iocũdi vel triſtis ꝑceptiuus,ſilis eſt intell̃ui practico,q eſt: vt bonũ vel malum agamus. Hec eſt expõ l̃re ẽm grecos expoſitores.

Plus qđ hic. Apponit partis intẽtionẽ,⁊ inquit. Plus qđ hic vult declarare de diſpoſitiõe iſtius v̓tutis.ſ.rõnalis,eſt pp aſſil̃ationẽ eius ſenſui. vult dicere ꝙ ea,que facturus eſt de intell̃u, declarabit per ea,q̃ ſunt in ſenſu: qm̃ in quibus aſſimilat̃ manifeſtiora

Cõ.28. ſunt in ſenſu: q̃ʒ in intellectu.⁊ incepit (inquit) primo ↄparare inter eas in re,que dr̃ in eis motus: aut paſſio.i. cõparare in genere: ⁊ nõ in ſpecie,an ſenſatio dicat̃ motus ⁊ intellectio. ❡ Et q2 videmus.] Concluſio eſt,prima ſenſatio non eſt motus alteratiõis. Et ſyllogiſmus eſt, nullus mot⁹ ſine exitu de potentia ad actum,⁊ ſine preuia diſpõne eſt alteratio. ſenſatio eſt motus ſine exitu de potentia in actum,⁊ ſine preuia diſpoſitione. ergo ſenſatio non eſt alteratio. Huius accepit minorẽ primo. ibi v̓o [ideo opinãdum] accepit cõcluſionẽ,⁊ ſermo pſpicu⁹. ❡ Quapropt̃ nõ.] Dat q̃ſi ſcđaʒ ↄcl̃onẽ,que eſt,ꝙ int̃° nõ eſt alteratio,⁊ primo arguit quaſi loco a maiori,qm̃ magis ſenſatio videtur alteratio: ⁊ nõ eſt: q̃ʒ intell̃s. ideo ait. Quapropter nõ eſt inopinabile h: qđ dictum eſt in intellectu.ſ.ꝙ eſt exitus de potentia in actũ ſine tranſmutatiõe ⁊ alteratione. ❡ Et cauſa.] Idem ꝓbat ſic, nulla actio pfecta eſt alteratio. Omnis int̃° eſt actio pfecta. ergo nulla int̃° eſt alteratio,inquit. Et cauſa: propter quaʒ iſti motui.ſ.phyſico,contingit tranſmutatio: ⁊ alteratio,illi aũt.ſ.intellectioni non,eſt: q2 iſte motus: cui accidit tranſmutatio,eſt actio nõ perfecta,⁊ via ad cõplementũ ille autẽ eſt actio pfecta: imo cõplementum,⁊ hec fuit vis minoris. ❡ Et quaſi.] Hec eſt tertia quaſi ratio, que ſic cõponitur. Oĩs actio: cui per accidens gratia materie accidit tranſmutatio,ẽm ſe eſt libera a tranſmutatione: ſed int̃° actio eſt,cui accidit tranſmutatio propter materiaʒ,ergo ẽm ſe eſt actio libera a tranſmutatione,⁊ ſic actus perfecti. Primo ponit̃ minor. ſcđa ibi [Et cũ hoc.] Ponit̃ maior,3ª ibi. [Qđ eniʒ accidens] declarat̃ maior,⁊ ſermo pʒ. ❡ Et hoc qđ induxit.] Qđ antiqua eſt. Omne recipiens, vel eſt materia: vel in materia. ſed intell̃s potẽtie,nec mã,nec in mã. ergo intellectus potẽtie nõ recipit. Hec enĩ qđ maxima eſt: ponẽ enim receptionẽ ſine mã vel ĩpoſſibile vel difficile eſt intelligere. ❡ Et quaſi innuit ſol̃onẽ.] Soluit qõneʒ,⁊ vult ꝙ duplex ſit receptio,quedã indiuidualis,⁊ hec eſt phyſica ⁊ realis. Quedã vl̃is,⁊ hec eſt intẽtionalis. intellecta eniʒ recipiunt̃ in intell̃u nõ vt accidẽtia: vt diximus,ſed vt forme in ꝓprio ſubiecto intẽtional̃r,⁊ vl̃iter,vt dictũ eſt ſepe. Ad formã negat̃ maior,quia materia eſt cã tranſmutationis,⁊ receptionis tranſmutabilis,⁊ nõ ſpiritualis. Simil̃r negat̃ minor. intellectus enim potẽtie eſt mã intelligibiliũ. ⁊ ſi nõ ſit mã rerũ: eſt mã qdditatũ rerũ: ⁊ intẽtionũ oĩum rerũ. ❡ Multa diximus de his in primis editionibus,⁊ in libro de intellectu,nũc tm̃ quid auerrois opinet̃ adijcimus. vult.n. auerrois ꝙ quelibet intª inferior ſit ſubiectum ⁊ mã ſuperioris intellectus: nõ qdem ita ꝙ intª ſuperior ſit accidẽs infime: nec ſubſtantia,ſed eſt intentio: ⁊ int̃° ei. Et hec receptio appellatur ſimpl̃r ⁊ vl̃iter ab auerroi: ⁊ hoc pacto intellectus mãlis,qui eſt infimus abſtractorũ,eſt mã oĩum ſeparatoꝝ, ⁊ oĩum formaꝝ mãliũ intẽtionaliter: ⁊ intelligibiliter,non ꝙ intẽtiones rerũ ſint accñtia intellectui,ſed ſunt intẽtiões, ⁊ ſcie illi. quidditas.n.lapidis eſt res intellecta,⁊ inte° intellectui,queadmodũ intellectus ſuperior eſt intellectũ ⁊ int̃° re¹¹ inferioris. ⁊ ſic Joãnes,⁊ alij,qui ponit ſpẽs intelligibiles eſſe accñtia aĩe,nõ intelligunt verba ꝓpria. ⁊ dedimus ↄ̃ hos fortiſſimas rões in libro de intellectu. ❡ Et cum declarauit.] Ponit intẽtionẽ dicẽdoꝝ,⁊ adijcit duas alias cõueniẽtias inter intelligere,⁊ ſentire,⁊ ſic erũt tres. pria ğ é: q2 neuter hoꝝ eſt alteratio: vt viſum eſt. Scđa eſt: q2 tã ſenſatio: q̃ʒ inte° ſunt in nõ tempore: vt viſuʒ ſubito. ❡ Sʒ dices dicere p v̓ba fit in tpe. ❡ Rñdet Themiſtius ſupra ꝙ h̃ eſt veꝝ ex ꝑte ꝓlationis,ſed rõne recipiẽtis ipm̃ intelligere fit ſubito. vide. ❡ Si igit̃.] Tertia cõueniẽtia eſt,qm̃ tã ſenſus q̃ʒ intell̃s affirmãt vel negant: qm̃ ſenſus circa iocũdũ affirmat proſequendo circa triſte negat fugiendo,q2 omnino inte° ⁊ ſenſatio coeunt in his tribus: vt vides.

❡ Dubitat̃ hic ⁊ ſatis ſubtil̃r,qd ſit intellecta re¹¹ intellectus potẽtie. ❡ Rñdet Joannes,ꝙ ſunt accñtia intell̃ui,que corrumpunt̃ ⁊ gñant̃ ad corruptionẽ ⁊ gñationẽ phãtaſmatũ. ⁊ hec vr̃ int̃° Themi. ⁊ Alexã. ⁊ Simplicij. ❡ Et arguit ꝑ Joãne,qm̃ que adueniunt alicui poſt eſſe completum ſunt accñtia,vt primo ph̃icoꝝ accipi põt. ❡ Amplius vel ſuba vel accñs. nõ ſuba,ergo accñs ipſi intell̃ui erũt oĩo. ❡ Rurſum q̃ ↄtinue fiunt,⁊ deſinũt in aliquo illo remanẽte in ſuo eſſe primo,ſunt accñtia pura illi. ❡ Dõʒ verius ꝙ hmõi intellecta neq̧ ſunt accñs,nec ſba. intª.n. prima eſt forma oĩum aliarum apud auerro. ⁊ oẽs alie mãe,⁊ tñ nec eſt ſuba,nec accñs alijs,vt perſpicuũ eſt apud eum. ❡ Ad pmũ dõʒ,ꝙ maior dʒ itelligi de his que adueniũt alicui real̃r,⁊ nõ ſpũaliter. color.n. nec eſt accñs,nec ſba ſenſorij,ſed intẽtio cõprehẽſa. ⁊ ſic intellecta maiori negat̃ minor. ❡ Ad ſcđaʒ neq̧ ſba,nec accñs: lʒ concedã,ꝙ oẽ intell̃um ſit vel ſba vel accidens,nõ tñ reſpectu intellectus erit ſuba vel accñs,cũ reſpectu illius nõ ſit niſi intẽtio,⁊ nõ res,queadmoduʒ deus ẽm rem eſt vel ſba,vel accñs: tamẽ reſpectu intelligẽtie infime nec ſuba,nec accidẽs,ſed intẽtio cõprehenſa. ❡ Ad tertiaʒ dicẽdũ ꝙ minor falſa eſt. imo intellecta ſunt ſemp in intell̃u apud auerro. nec fiũt,nec generant̃ de nouo,ſʒ hec eſt innouatio reſpectu noſtri tm̃,vt in libro de intellectu dictuʒ eſt. plura diximus in libro de intellectu,⁊ tu vide.

Dubõ Põ ioã.

Cõ.69. Poſitio propria

COMMENTARIVM.

Scđm Simpliciuʒ Ariſtoteles nunc agit de practico itell̃u. Scđʒ v̓o Philoponũ ariſtoteles iteꝝ colligit dr̃ias inter practicũ intellectũ ⁊ ſpeculatiuũ,⁊ ſunt q̃tuor. pma ꝙ practicus itell̃s ſemp circa pticularia verſat̃. ſpeculatiuus circa vl̃ia ⁊ pticularia. Scđa dr̃ia eſt,ꝙ practicus ſemper phantaſia vtitur: ſpeculatiuus vero non ſemp. Tertia dr̃ia eſt,ꝙ in ſpeculatiuo quidem veritas,⁊ falſitas eſt: in practico vero bonum ⁊ malum. Quarta dr̃ia eſt,ꝙ ſpeculatiuus ſine appetitu agit veritatẽ ſolam,⁊ falſitatẽ cognoſcẽs: practicus v̓o cũ appetitu agit,cũ noſcat quale qdẽ bonũ,q̃leue malũ ſit. ❡ Utrũ v̓o intell̃s practicus ⁊ ſpeculatiuus idem ſint, Philoponus aſſerit eos eſſe ſubiecto idẽ habitudine differre. Alij v̓o dixerunt eſſe diuerſos,q2 voluerũt intell̃m ſpeculatiuũ eſſe noeticũ intell̃m,practicum eſſe dianoeticum,vt auerroes dixit ſuperius,⁊ Simplicius. Sed q2 de hoc erit ẽmo: nũc v̓o ſit

Cõ.20. in fine.

dictũ intantũ. Ueꝝ quo pacto he dr̃ie colligi poſſint,⁊ in q̃bus v̓bis Ariſtotelis,nõ ꝑua difficultas eſt. ❡ Propterea alij nõ ĩperiti voluerũt Ariſtotelem hic facere cõparatiões inter intell̃m,⁊ ſenſum,⁊ ita reducũt v̓ba Ariſto. ad. 12. inter intell̃m,⁊ ſenſum cõparationes: que expoſitio nõ leuis eſt,ꝓpterea qd in fine ſit dicendum replicabimus. ❡ Dicamus ergo ꝙ volẽs Ariſto. deſcribere ac exponere intell̃m practicũ,vel ponere dr̃ias inter intell̃m practicũ ⁊ ſpeculatiuuʒ: anteq̃ʒ hec aggrediat̃,aliqua preaſſumit de ſenſu. Et vt Philoponus dicit,pp duas cãs,aut q2 ſenſus ⁊ intell̃us ſunt ſil̃es q̃tũ ad eoꝝ imediatas opationes,aut q2 oĩa que declarauit de intell̃u delectatus eſt illa declarare exemplis ſenſus que Simplicius ẽt aſſerit. Sʒ nec Simplicius nec Philoponus v̓bis Ariſto. formã tribuerũt. Propterea debes ſcire ſenſum vtriq̧ intellectui eſſe pſil̃eʒ. Senſus,vt cognitiuus ipſius ſenſibilis in ſe ſilis eſt itell̃ui ſpeculatiuo: q ↄtẽplatiuus eſt entis abſolute. Sẽſus v̓o vt ꝑceptiuus rei triſtis,vel delectabilis ſilis eſt itell̃ui practico boni ac mali ꝑceptiuo. Repetit ergo p̃ ſilitudinẽ iter ſpeculatiuũ intell̃ʒ, ⁊ ſenſuʒ ſenſibilis abſolute cognitiuũ. Scđo iter itell̃m practicũ boni ⁊ mali ꝑceptiuũ,⁊ ſenſuʒ triſtis ac iocũdi apprehẽſiuũ. Declarãs v̓o pmã ſilitudinẽ repetit que dixit de ipſo ſentire. ❡ Ubi annotatiõe dignũ eſt,in ipſo ſentire tria eẽ ipſuʒ ſenſibile,ipſuʒ ſenſitiuũ,⁊ ipſam ſenſationẽ. Exponit ergo prĩo qd ſit ipſuʒ ſenſibile,vt ex h̃ hẽat qd ſit ipſuʒ ſenſitiuũ,⁊ dicit,ꝙ vr̃ ſenſibile qdẽ,qđ facit ipſuʒ ſenſitiuũ actu ſentiẽs illud facere ex poª exiſtẽte ſenſitiuo. Ergo ſenſibile eſt qđ facit ſenſitiuũ de potẽtia ad actũ p ſe,⁊ nihil plus per ſe. Ex hoc vult hr̃e qd ſit ſenſitiuũ. naʒ ſi ſenſibile eſt qđ facit ipſuʒ ſenſitiuũ de poª ad actũ ⁊ nihil plus: erit ipſuʒ ſenſitiuũ,qđ ab ipſo ſenſibili fit d poª actu ſentiẽs,⁊ nihil plus: ⁊ ſic pʒ qd ſenſibile,qdue ſenſitiuũ ſit. Q2 auteʒ ſenſibile faciat ſenſitiuũ actu ſentiẽs ⁊ nihil plus,niſi forte p accñs,ꝓbat ⁊ dicit,q2 duʒ ſenſitiuũ actu ſentiẽs fit a ſenſibili,ſolum fit actu ſentiẽs ⁊ nõ patit̃,nec alterat̃. Dixit [non patit̃.] ſ. corruptionẽ alicuius forme. Dixit [nõ alterat̃.] ſ. in aliquo ſuo accidẽte niſi p accñs rõne inſtr̃i,⁊ qñ olim fuerit ei improportionatũ. Ex his ꝓcedit ad declarãdũ qd ſit ſenſatio, ⁊ vult,ꝙ ſenſatio,qua ſenſibile agit in ſenſitiuũ eſt alia motus ſpẽs ab eis,que in phyſicis dicte ſunt, ⁊ q̃ſi equoce dr̃. Qđ ꝓbat,q2 motus,vt 3° ph̃icoꝝ dictũ eſt,eſt actus impfecti. ſiqdẽ mobile,cuius motus actus eſt,ĩpfectũ qd dr̃: quatenus.ſ. in potẽtia eſt ad vlteriorẽ pfectionẽ priorẽ pfectionẽ deperdẽdo. Senſatio v̓o,que pfecti actus eſt, alter motus eſt ſpẽ,quaſi equoce dictus. Senſitiuũ.n. cũ ab ipſo ſenſibili deducit̃ ad actũ,nõ deperdit aliqd: pfectũ.n. eſt, ⁊ idẽ actu manẽs nihil ob ſenſationẽ omittẽs,ſʒ pfectionẽ agẽs. Ex his patet qd ſit ſenſibile,qdue ſenſitiuuʒ,⁊ qd ſenſatio. ❡ His declaratis ẽm Philoponũ ponit dr̃iam inter itell̃m ſpeculatiuũ ⁊ practicum: vel dicamus ꝙ his declaratis,declarat ſilitudinẽ,que eſt inter itell̃m ſpeculatiuũ,⁊ ipſuʒ ſenſum (vt ita loquar) ſpeculatiuũ: verius cognitiuũ. Et hanc ex opatiõibus indicat,cũ dicit. Sentire qdẽ igit̃.ſ. ſpeculatiuum ſiue cognitiuũ ſil̃e eſt ipſi dicere ſolũ,⁊ ipſi intelligere ſpeculatiuis. Ipſi dicere ſpeculatiuo qdẽ,qñ intell̃s cõpoſita intelligit cõponẽdo vel diuidẽdo. Ipſi v̓o intelligere, qñ itell̃s itelligit ſimplicia nec cõponẽdo,nec diuidẽdo. vtrũq̧ enim intelligere eſt ſil̃e ad ſentire cognitiuũ ſiue ſpeculatiuum,qđ eſt circa ſenſibile abſolute,nõ vt triſte,vel delectabile verſat̃: ſed tm̃,vt ſenſibile ſiue ſit p ſe,ſiue p accñs. Eſt enim apud ſenſum ſenſibile p accñs,vt cũ albuʒ hoiem vel albũ equũ ſentimus,⁊ hoc ſil̃e eſt ad ipſuʒ dicere ſpeculatiuum intellectuale. Eſt apud ſenſum ſenſibile p ſe,vt cũ albuʒ vel nigrũ ſentimus,⁊ hoc ſil̃e eſt ad ipſuʒ itelligere ſpeculatiuũ ſimplex. Hactenus de prima ſilitudine, q̃ eſt inter ſenſum ſpeculatiuũ,⁊ intell̃m ſpeculatiuũ. Deinde aſſignat ſcđam,que eſt inter ſenſuʒ (vt ita loquar) practicũ,⁊ itell̃m practicũ,⁊ dicit. Cũ v̓o ſenſus noſter q̃ſi affirmãs delectabile ꝓſequit̃,aut cũ fuerit negãs triſtabile,fugit. Et p h̃ vult hr̃e eſſe ſil̃eʒ itell̃ui practico,q affirmãs bonũ, ↄcludit eſſe agẽdũ,affirmãs malũ, ↄcludit eſſe fugiẽdũ. ❡ Ex his patent due ſilitudines,quaꝝ altera eſt inter ſenſuʒ vt theoreticum,⁊ intell̃m vt theoreticũ. Altera v̓o iter ſenſum vt practicũ ⁊ intell̃m,vt practicũ. Ex quibus vlterius colligi põt pma dr̃ia,vt Philoponus aſſerit.ſ.ꝙ ſpeculatiuus intell̃s v̓ſet̃ circa vl̃ia,practicus circa pticularia. nã ſpeculatiuus ẽ ſilis ſenſui ſpeculatiuo,q v̓ſat̃ circa ſenſibile ſimpl̃r: poſterius v̓o eſt ſilis ſenſui practico,q v̓ſat̃ circa ſenſibile ↄ̃riuʒ. ❡ Queret fortaſſe qſpiã,⁊ qdẽ nõ ab rõne, vtrũ ſenſatio ſit motus,que qđ de intellectiõe hʒ locũ ẽt. ❡ Egidius rñdet ſenſationẽ nec eſſe alterationẽ,nec paſſioneʒ, nec motũ. Et duabus rõnibus mouet̃. pma qdẽ, ꝙ in omni motu eſt deperditio alicuius prioris forme: at in ſenſatione nihil deperditur,⁊ aliqd acqrit̃. ❡ Scđa v̓o,ꝙ oĩs motus eſt ſucceſſiuus,ſenſatio vero nõ eſt ſucceſſiua,ſed ſubitaria. ❡ Sed vr̃ ſenſationẽ eſſe motũ,qm̃ Ari. vbiq̧ definiẽs motũ,ait motum eſſe actũ entis in actu,ſed nõ ẽm ꝙ in actu: ſed ẽʒ ꝙ in poª. At ſenſatio eſt actus ſenſitiui. qđ eſt in actu: ſed q̃tenus illud eſt in poª ad ſenſationẽ: vr̃ ergo motus. ❡ Rõnes v̓o Egidij friuole ſunt,pma qdẽ ꝓbat ſenſationẽ nõ eſſe motũ corruptiuũ,qua aliqd abijciat̃ ab ipſo ſenſitiuo: ⁊ h̃ ↄcedimus. ❡ Scđa v̓o friuola eſt,q2 nec ſucceſſio ſufficit ad rationeʒ motus,qppe cũ forme el̃ntarie ſucceſſiue inducant̃ quaꝝ ſucceſſiua acqſitio nõ eſt mot⁹: ſucceſſio ergo nõ ponit aliqd in ſpecie mot⁹,⁊ q ſapit doctrinã Auerroicã aſſerere cogit̃ hoc. Nec ſubitariũ tollit rõne motus, vt Auer. inqt 8° phyſice auſculatiõis. nã augmentatio eſt ſubitaria, que tñ eſt vere motus: ⁊ qdẽ vniuoce. ❡ Propterea nõ recedendo ab his que Ariſto. dixit ſupius dicerem ſenſationem eſſe motũ: nõ tñ corruptiuũ,ſed perfectiuũ: qm̃ perficit ſenſitiuũ nihil ab eo abijciẽdo. ❡ Utrũ v̓o motus dicatur vniuoce de ſenſatione,⁊ motu: verbi cauſa, alteratiuo, atq̧ deperditiuo,bona diſputatio eſſet: ⁊ licet multifariã dici poſſit,vt multifariam etiam nos diximus: nunc dicereʒ. motũ dici vniuoce de ſenſatione,⁊ alteratiõe ẽʒ methaphyſicam rationẽ, q2 vterq̧ eſt actus entis potentia, ẽm qđ in potentia. At ẽm rationẽ phyſicã equiuoce dicit̃: nam alteratio eſt actus entis in potentia,tranſmutabilis vt trãſmutabilis: ſenſatio v̓o eſt actus entis in potentia, vt in potentia. ergo equiuoce dicitur ẽm phyſicã rationẽ. ❡ Ulterius dubitabis,cur motus ꝓpe,⁊ ẽm ph̃icaʒ rationem ↄſideratus dicitur impfecti: ſenſatio v̓o,actus pfecti. ❡ Expoſitor aſſerit motũ ẽm vniuocã rationẽ eſſe actũ impfecti,qm̃ eſt actus entis in poª,vt in poª: mõ ens in poª,vt in poª,eſt qd impfectũ: at ſenſatio eſt optio ſenſitiui iam facti in actu per ſuã ſpeciẽ: cũ ſenſatio ſenſitiuo nõ cõpetat, niſi actu exiſtenti. ❡ Sed hec expoſitio, niſi ſuppleatur: vr̃ ambigua, qm̃ ſenſatio ipſa eſt ſenſitiui actus vt in poª, vt dr̃ in textu, alioqn nõ deduceretur ab ipſo ſenſibili de potẽtia ad actũ. Propterea debes ſcire,ꝙ ſenſatio eſt actus ſenſitiui, vt perfecti p ſenſationẽ: veluti lumẽ eſt actus diaphani actu illuminati: illuminatũ enĩ de ineſſe põt illuminari, aut pol̃e eſt illuminari nõ qdẽ pol̃itate diſtincta ↄ̃ ineſſe, ⁊ neciõ ineſſe, ſed pol̃itate ſequẽti ineſſe, ⁊ neciõ ineſſe. Senſatio ergo dr̃ actus ſenſitiui per ſenſationẽ pfecti,q2 nõ in potẽtia ad ſenſationẽ maiorẽ, vel remiſſiorẽ eiuſdẽ ſpeciei. At motus eſt actus impfecti,q2 lʒ motus duʒ eſt actus eius: qđ mouet̃: ſit actus pfecti p motũ,tñ nõ dr̃ motũ: q2 tale mobile eſt in potẽtia,ad intẽſiorẽ vel remiſſiorẽ motũ,eiuſdẽ ſpẽi. Propterea motus ꝓprie dictus eſt actus entis impfecti,q2 eius qđ eſt vlteri⁹ motu eiuſdẽ ſpẽi pfectibile,cũ quocũq̧ motu dato poſſit dari intẽſior, ⁊ remiſſior, ẽm idẽ genus motus. Senſatio ergo eſt mot⁹ pfecti: qm̃ ſenſitiuũ,cũ ſentit,nõ eſt in poª,niſi p accidẽs forſitã,ad maiorem,vel minoreʒ ſenſa

Du° vtꝝ ſenſatio ſit mot⁹ Q. uegidius.

Cõ.23°

Que expoſitor

Dub.ᵐ ↄ̃ thomã.

tionē. motus vō eſt actus ipfecti: qm̄ mobile/ cū mouet̃: vlterius mouebit̃/ vel eſt in poª ad inteſionē/ vel remiſſionem eiuſdē. Vel facilius, ꝛ quaſi ſm idē dici pōt, ſenſationē eſſe actū pfecti p ipſam: qꝛ qd̄ nūc ſentit colorē imediate antea nō ſentiebat: nec imediate poſt h̄ pcedet ad ſenſationē: ſed vel priorē cōſeruabit/ vel ceſſat ſentire. At motus eſt actus ipfecti: qm̄ oē/ qd̄ mouet̃/ mouebit̃/ ꝛ mouebat̃: quatenus mouet̃: cū motus/ in eo ꝙ motus/ nec primū/ nec vltimū dē tur: ꝛ hoc pacto puto Thomā intelligere. ¶ De intellectione vō vtrū ſit motus pfectiuꝰ auer. in cōmēto tꝫ ꝙ nō: qm̄ ſm ipſum itellꝰs eſt ſubā ſepata, que nihil noui recipit. ꝛ ſi quid recipit illud eſt obtiue, ꝛ nō ſubtiue. oē. n. vt dicit, recipiens de nouo: recipit ſingulare: qm̄ ſola ſingularia noua eſſe pñt. Talis aūt receptionis indiuidualis cā eſt mā. ergo itellꝰs nō pōt noui qcq̃ꝫ recipe: ꝛ multa diximus in colle. ex po. p opione Auer. At aūt p vitate dico itellm̄ poſſe recipere aliqd de nouo, ꝛ accñā, vt ſepe diximus. ¶ Ad arguᵐ auer. dico ꝙ duplex eſt ſingulare alterū ineſſe, ꝛ repñtādo: ꝛ huius ſingularis receptio, nō niſi pp māꝫ eſt. nihil eni ſingulare hoc pacto ſinglr̃ recipit, niſi ſit mā/ vel māle. Aliud eſt ſingulare in eſſendo, qd̄ eſt vle in repñtādo: ꝛ tale ſingulare pōt recipi in ſba imāli. ꝛ h̄ pacto ꝯcedimus ipſaꝫ aiam ſingulare ſinglr̃ recipe: lꝫ ſit forma/ a mā non dependens.

Argyr.

¶ Atq; delectari aut dolē: ē opari ipſa medietate ſenſus ad bonū aut malū/ vt talia ſunt. ꝛ fuga ꝛ appetitꝰ q. ē actu: hoc ſt̃. ꝛ nō aliō ē appetitiuū/ aliō fugitiuū: nec alia ſunt iſta a ſenſitiuo/ q̃ꝫq̃ꝫ ipoꝝ rō nō eſt eadē ſed diuerſa.

T. c. 29. Dolere Triſtari Medietate Mediētate τοῦτο hoc idem Coll. tex. cō. 29

¶ Et ē delectari: ꝛ dolere opari ſenſitiua medietate ad bonū aut ad malū: inq̃ꝫtū talia. Et fuga igit̃ ꝛ appetitus: q eſt ſm actū: hoc ſūt: ꝛ nō aliud eſt appetitiuū ꝛ fugitiuū: neq; ab inuicē neq̃ꝫ a ſenſitiuo: ſed eſſe aliud eſt.

¶ Tria ſunt ex parte ſenſus: vt Simplicius dicit. ſ. ſenſatio. Scdō letari vel triſtari. ſenſatio enim prior eſt paſſione. eſt eniꝫ pol̃e aliqd ſentire: ſiue triſtari, aut letari, ſed delectari, aut letari ſine cognitiōe ipol̃e. In 3º ordine eſt appetere, vel fugere. i. pſeq delectabile, ꝛ fugere triſtās. fuga qdē ꝛ pſecutio nō paſſio. ſed actus. ſentire. n. iudiciū eſt, letari, aut triſtari pati, ſeq vel fugere actꝰ. fuga qdē actus fugiēdi, pſecutio vō actus ſequēdi. ergo prio eſt iudiciū, deinde paſſio, tertio actus. Et hec Ariſto. denotauit, ꝛ inqt. Et eſt delectari, aut triſtari agere. i. pati ſenſitiuū mediās. i. ſequēs. ad iudiciū ſenſitiue, ad bonū, ꝛ ad malū. inq̃ꝫtū talia. ſ. iocundū vel triſte. ꝛ dixit [inq̃ꝫtū talia vel eiuſmodi] qm̄ ſenſus nō iudicat bonū ſub rōne boni, nec malū ſub rōne mali, ſed bonuꝫ ſub rōne iocūdi vel dulcis, ꝛ malū ſub rōne triſtis. ſic ergo triſtari vel letari ſunt paſſiones, ſequētes iudiciū ſenſitiuū, ꝛ fuga: aut appetitus ſunt hec, que ſm actū, qm̄ ſunt actus ſequētes ad paſſiōes: ꝛ lꝫ appetitus dr̃: ꝛ de fuga, ꝛ pſecutione, dr̃ p excellentiā de pſecutione apud Ariſto. ¶ Et nō alterū appetitiuū.] anteq̃ꝫ aſſignet qd ſit practicus intellꝰus ꝯſiderauit: quo pacto illa tria ſint, ꝛ inqt. Appetitiuū ꝛ fugitiuū nō alteꝝ in ſubiecto, neq; abinuiceꝫ. i. inter ſe. neq; a ſenſitiuo. ergo hec tria. ſ. pſecutiuū, ꝛ fugitiuū, ꝛ ſenſitiuuꝫ ſunt idem in ſubiecto: ꝛ differunt ſm eſſe. i. rationeꝫ. cuius differentie ſignum dat Simplicius, qꝛ ſenſum abſq; appetitu vel fuga: effici interdum, ꝛ rurſum cum appetitu ſolo: interdum abſq; fuga, ꝛ econuerſo.

Cō. 29.

Et cōtriſtatio ꝛ delectatio. Declarat Auer. ordinem illorū triū, ꝛ qualr̃ ꝯueniant ac differant, ꝛ inquit. Et contriſtatio ꝛ delectatio aie eſt actio. i. paſſio ei ꝛ motus: mediante virtute ſenſibili. i. iudicio ſenſus. ergo eſt odor in his duobus, ꝙ iudiciū eſt primo, deinde in ſcdō ordine eſt paſſio. ¶ Et motus.] Et declarat qd ſit id moueri: ꝛ quo ſit, ꝛ dicit. ꝛ motus. i. pati eius: ex h̄ mō circa bonū aut malum eſt, ſm ꝙ malū eſt ꝯtriſtabile, ꝛ bonū delectabile: non ſm ꝙ bonū eſt bonū, aut malū eſt malū: ſicut eſt diſpoſitio in querere: aut fugere intellꝰs. ¶ Debes ſcire, vt ex Themiſtio excipit̃: ꝙ ſenſus nō pcipit, neq; patit̃ a bono inq̃ꝫtū bonum, neq; a malo inq̃ꝫtū malū, ſꝫ ab his inq̃ꝫtū iocūdū vel triſte: qm̄ bonū aut malū ꝯſequunt̃ ens/ inq̃ꝫtū volitū, q̄ ſt̃ ppria intellectui. intellꝰs eniꝫ pcipit ens/ inq̃ꝫtū ens, ꝛ p ꝯñs patit̃ ab ente inq̃ꝫtū bonū, vel inq̃ꝫtū malū. Senſus aūt, qꝛ pcipit ſenſibile, iō patit̃ a ſenſibili inq̃ꝫtū ꝯueniēs: vel diſcōueniēs. Senſus ergo dum pcipit obm, ſub rōne ſenſibilis neq; fugit, neq; ſeqt̃, neq; patit̃. dū vō voluptas ſenſus patitur ab eo triſtat̃ vel delectat̃. dū aūt delectatur vel triſtat̃ ſeqtur vel fugit. ergo in ſenſu ſunt tria, cognitio, que pficit̃ ab ipſo ſenſu, vt cognoſcēte, ꝛ obiecto/ vt percepto. paſſio, que pficit̃ ab ipſo ſenſu, vt voluptante, obiecto: vt delectabili: ꝛ tertio eſt pſecutio ꝛ fuga, que pficiunt̃ ab his, ꝛ eodem mō in intellꝰu ſunt hec tria ordine eodē. ſed de his poſterius dicemus. ¶ Et in hoc.] Declarat 3ᵐ. ſ. fugā: ꝛ querere, ꝛ inqt. In hoc eſt deſiderare rē pñtem, ſꝫ ꝙ eſt pñs, ꝛ indiuiſibilis, ꝛ fugere eā. ſ. deſideriū ſenſibile, qm̄ h̄ eſt ppriū deſiderio ſenſitiuo. ſ. ꝙ nō mouet̃ niſi cū pñtia ſenſati in actu. ergo fuga vel querere ſunt actus hoꝝ cū pñtia ſenſati. ¶ Ecōtrario.] Adijcit dr̃iam aliquā, quo ad hec in intellectu, ꝛ inqt. Ecōtrario deſiderio intelligibili, qm̄ in intellectu ſit pſecutio vel fuga. i. affirmatio vel negatio: ꝛ nō cū pñtiali actualitate obiecti: vt dicemus poſt. ¶ Et ps aie.] Tūc quo pacto illa tria ſe habeant dicit, ꝛ inquit. Et pars aie, que querit ꝛ fugit, eſt eadē pars: nō due diuerſe, ꝛ h̄ intelligit tam in intellꝰu, q̃ꝫ in ſenſu. intellectiuū enim ꝛ volitiuum ꝛ fugitiuū, vel queſitiuū idē ſunt in intellꝰu, ꝛ in ſenſu, ſuo mō. ſunt eni eadē pars in ſubō: dr̃nt aūt actione ꝛ rōne vt diximꝰ. ¶ Debes ſcire, qꝛ ſicut ex parte obti: ita ex pte potētie ſe hr̃e dꝫ, qm̄ queadmodū vna met res ex pte obti eſt cognoſcibilis: doloriſica: vel voluptifica, fugibilis, vel pſeqbilis, ſic ex pte potētie. flauū enim inq̃ꝫtū cognoſcibile eſt obm ſenſus: vt cognoſcitiuus. flauū ēt inq̃ꝫtū doloriſicum vel voluptificū eſt obm ſenſus: vt voluptiui. Rurſuꝫ flauū: vt pñs voluptificū vel doloriſicū obm ſenſus fugientis vel pſequētis. h̄ ergo tria ſunt vna res ex pte ſubti, qꝛ idē flauū in ſubiecto eſt cognoſcibile, voluptificū, doloriſicum, ꝛ fugitū vel queſitū: lꝫ ſit dr̃ia ſm diffinitionē. Silr̃ ꝛ ex parte potētie. eadē enim potentia in ſubiecto eſt cognoſcens, voluptās, ꝛ pſequēs vel fugēs, lꝫ differāt hac rōne: vt diximus. Silr̃ pōt dici de intellꝰu: ꝛ vt ſuo loco dicemus. ¶ Hec ſunt que, ex Themiſtio excipiunt̃, ꝛ alexādro in ſuo libro de anima: ꝛ tu vide.

Que Auer.

Scda expō Philo.

Caº 47. Caº 20.

COMMENTARIVM.

Cum dedit ſilitudines inter intellm̄ ꝛ ſenſum/ ex quibus voluit hr̃e, qd ſit perceptio rei triſtis, vel rei delectabilis vt cōpleat totā rōnem ſenſus practici. Nunc vult declarare qd paſſio ſit, ꝛ qūo ex paſſiōe ſeq̃tur fuga vel proſecutio: vt Simplicius autumat. nam in pceſſu ſenſitiuo, qñ aial fugit, aut pſequit̃: tria ſunt. Eſt primo perceptio rei triſtis, vel delectabilis: que nihil aliud eſt q̃ꝫ iudiciū de re apprehenſa. Scdō loco eſt pati triſtari, vꝫ, aut letari: eſt aūt pceptio prior paſſione. pōt eniꝫ eſſe perceptio rei triſtis vel delectabilis ſine paſſione. paſſio aūt ſine perceptione minime. Tertio eſt proſequi vel fugere. eſt autē fuga vel pſecutio non paſſio, ſed operatio a paſſione pficiſcens. Cum igitur ariſtoteles ex illis ſimilitudinibꝰ inter ſenſuꝫ ꝛ intellectuꝫ habuit quid ſit perceptio rei triſtis vel rei delectabilis, nūc declarat quid paſſio ſit ſub noīe triſtari, vel letari: ꝛ dicit. Et eſt delectari ꝛ dolere operari ad bonum aut ad malum, nō quatenus bonuꝫ vel maluꝫ, que ad voluntatē ꝛ ad intellm̄ attinēt, ſed quatenus ſunt delectabile vel triſte, que ad ſenſum ptinent. Propterea addit ſenſitiua medietate, ꝛ intelligit phātaſiam ſiue ſenſum cōem, ſiue ſenſum exteriorē, vt dicemus: vt poſtea dicet̃. Dixit [opari ad bonū aut ad malum] qm̄ pati nō eſt actu fugere maluꝫ, vel pſeq bonū, ſed mediāte paſſiōe preuia parari ad bonuꝫ aſſequēdū, vel ad maluꝫ euitādū. Verbū enim opari, grece ἐνεργεῖν, energin latine agere, vel opari. operari aūt dicimꝰ qñ paramur ad agendū. Dixit [ſenſitiua medietate] qꝛ non paramur ad bonū vel ad malū p intellm̄, ſed p ſenſum iudicantē ac pcipiētē bonū vel malū. Vñ ſeqtur ipſum pati precedere fugā/ vel pſecutionē, ſicut potētia ꝛ pparatio actuꝫ. Propterea declarans qd fuga vel pſecutio ſint, ꝛ dicit. Et fuga igit̃ ꝛ appetitus q eſt ſm actū hoc ſunt: fuga qdē actꝰ eius, qui paſſus eſt triſtitiā: appetitus vero/ actus eius, qui paſſus eſt delectationē: ergo ambo ſunt opari ſꝫ actū, ꝛ in hoc differt a pati, qꝛ pati eſt pparari ad actualem fugaꝫ, vel pſecutionē. At fuga vel pſecutio opari eſt ſm actū eius, q paſſus eſt. Et ppterea dicit, ꝛ fuga igit̃, que eſt ſm actuꝫ, ꝛ appetitio, que ēt eſt ſm actū, ſunt hoc. ſ. operari qd̄ dicebamus eſſe ipſum pati: lꝫ ſit dr̃ia, qꝛ pati eſt prius ꝛ quaſi potētia. fugere vō vel pſeq q̄ſi actu vtrūq; tñ opari ad bonuꝫ vel ad malū. Quare appetitus, q grece eſt ὄρεξις, lꝫ ſit cōe ad fugā ꝛ ad pſecutionē: hic tñ p ipſa pſecutiōe ſumit̃. Demum quaſi aduerſus Platonē ſubdit, ꝛ nō alterū appetitiuuꝫ. i. pſecutiuū ꝛ fugitiuuꝫ, hoc eſt nec inter ſe, nec ab ipſo ſenſitiuo ſunt ſubto altera: idē enim eſt eoꝝ ſubm. ſ. cor: eē vō ꝛ rō eoꝝ altera eſt. At Plato arbitratus eſt alia pte corporis aial ſentire, alia appetere, vel fugere. Ariſtoteles vero corde hec oia aial operari autumat. ¶ Et Auerrois addit aial hec agere eadem aia, ꝛ eadem aie pte, vꝫ, cōcupiſcibili. Plato vō nec eadē aia, nec eadē aie pte. Hec ſunt, que ex cōmētario Simplicij colligi pñt. ¶ Philoponus vō nō minꝰ vere, q̃ꝫ curioſe: alr̃ textū eſſe intelligēdū autumat. Vult. n. ꝙ Ari. poſtq̃ꝫ dedit primā dr̃iam inter intellm̄ ſpeculatiuū ꝛ practicū, nūc dat tres alias. prima eni dr̃ia erat ꝙ ſpeculatiuus intellꝰs ſemp circa vlia verſat̃: practicus vō circa particularia. At nūc ponit ſcdām ꝙ practicus ſemp phantaſia vtit̃. Speculatiuus vō nō ſemp. ꝛ hoc inuit cū dicit [ſenſitiua medietate.] nō enim abſq; phātaſia vel ſenſu cōi aut externo opat̃ practicus, que ſenſitiua potētia eſt quedam medietas organi ſenſitiui vt dicet̃. Tertia dr̃ia eſt, ꝙ ſpeculatiuus intellꝰs eſt ad verū ꝛ ad falſuꝫ. Practicus vō ad bonum ꝛ ad malū. Has duas īnuit, ꝛ eſt delectari ꝛ dolere, q̄ ſunt opationes practici intellꝰus ſenſitiua medietate hoc eſt mediāte phantaſia vel ſenſu ad bonū ꝛ ad malum: ꝛ ſic innuit vtraſq; dr̃ias. Addit [inq̃ꝫtū talia] qꝛ nō eſt opatio intellꝰs practici ad bonū ꝛ ad malum ſimplr̃ ſm reꝫ, ſed vt ad aial/ vt id dicat̃ bonū, qd̄ ſaluat: quod vero corrumpit, malum. He ergo ſm Philoponū ſunt due dr̃ie: ꝛ ſic habentur tres. Quarta dr̃ia erat, ꝙ ſpeculatiuus agit ſine appetitu veritatē cognoſcēs, ꝛ falſitatē, practicus vero cognoſcens bonuꝫ vel malum nō ſine appetitu cognoſcit, ꝛ hoc dicit. Et fuga igit̃ ꝛ appetitus q eſt ſm actū idē ſunt: idē enim eſt fugere ꝛ appetere ſm ſubm. Silr̃ nō aliud eſt fugitiuū ꝛ appetitiuum ſubto, neq; inter ſe, nec a ſenſitiuo, ſed eſſe aliud eſt, ꝛ ſic ſola rōne differunt, quatenus in plus eſt appetitiuum q̃ꝫ fugitiuū. ergo appetitiuū ꝛ fugitiuū ꝛ ſenſitiuuꝫ idem ſunt ſubiecto, ſola rōne differunt. Quare ꝛ in intellectu idē erit, ꝛ ſic nō pōt intellꝰs practicus cognoſcere bonuꝫ vel malum ſine appetitu, ſicut non pōt ſenſus fugere aut pſequi vel cognoſcere fugibile vel delectabile ſine appetitu, qm̄ appetitiuum eſt idē cū fugitiuo vel pſecutiuo, ꝛ appetitiuum eſt idem quod ſenſitiuū. ergo ſicut nō pōt ſenſus practicus cognoſcere triſte, aut delectabile, fugere, aut proſequi ſine appetitu, ſic intellꝰs practicus non pōt cognoſcere bonum vel malum ſine appetitu: que fuit 4ª dr̃ia ſm Philoponum: ꝛ pōt hec expoſitio verbis conuenire: lꝫ cū difficultate.

Argyr.

¶ Aie aūt q̄ principiū eſt rōcinādi: ipſa phantaſmata p inde atq; ſenſibilia ſenſui ipſi/ ſubijciunt̃. atq; cū bonū aut malū eē dic̄ affirmādo aut negādo: tū fugit aut pſeqt̃. Quapp ipſa aia ſine phantaſmate nunq̃ꝫ intelligit.

T. c. 30.

¶ Rōnabili aūt aie/ phātaſmata vt ſenſibilia ſunt. Cū aūt bonū/ aut malum affirmauerit/ aut negauerit: tunc fugit/ aut pſeqtur. Quapropter/ nūq̃ꝫ ſine phātaſmate intelligit aia.

Coll. tex. c. 30

¶ Hanc literaꝫ greci videntur exponere ſubtiliter apud me. Vbi debes ſcire, ꝙ ſermo Ariſtotelis eſt locus a commutata proportione. ſint ergo quattuor termini, videlicet.

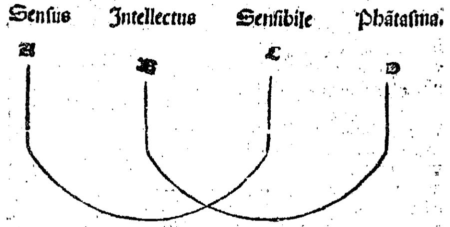

Hi enim termini ſic ſe hñt, ꝙ eadem eſt cōparatio ipſius. a. ad. b. ſicut. c. ad. d. vt pſpicue pꝫ. ergo a cōmutata pportione: ſic pᵐ. ſ. a. ad 3ᵐ. ſ. c. ſic 2ᵐ. ſ. b. ad 4ᵐ. ſ. d. ſꝫ pᵐ. ſ. a. ſenſus ad ſenſile. c. ſe hꝫ in triplici ordine, qm̄ pmo ſenſus iudicat. c. ſenſile. 2º patit̃. ſ. triſtitiā vel delectationē. 3º ſeqt̃ vel fugit. ergo ꝛ ſcdm. ſ. intellꝰs tribus modis ſe hꝫ ad q̃rtuꝫ. ſ. phātaſma, qm̄ pmo iudicat. 2º patit̃. 3º affirmat vel negat. Apponit igit̃ ꝯclōnē, ꝛ ſic dꝫ legi lr̃a, cū bonū aut malū affirmat, aut negat. id eſt ꝛ fugit ꝛ pſeqtur intellectiue aie vel dianoetice pti phantaſmata: vt ſenſibilia ſunt ſm illos tres ordines: ꝛ hec expoſitio eſt Simplicij, quā vbis plixis tradit: ꝛ eā voluit itelligere Them. hic. ¶ Propter qd̄ nequaq̃ꝫ.] correlariū ꝯducit ex dictis, ꝛ inqt. Propter qd̄ nequaq̃ꝫ ſine phantaſmate itelligit aia vel dianoetic hi çat aia vt in greco hr̃i ſolet. pōt auteꝫ ſic theorema cōponi. Se hñs ad phātaſma: ſicut ſenſus ad ſenſile p phātaſma: ꝛ nō ſine phātaſmate intelligit. Aia ſe hꝫ ad phantaſma: ſicut ſenſus ad ſenſile: vt dixit. ergo ſine phātaſmate aia non intelligit: ſed oīno p phātaſma. Dixit aūt [nō ſine phātaſmate: ꝛ non cuꝫ phātaſmate] qm̄ aia duobꝰ modis intelligit, vt Simplicius vult, p aſcēſum ad intellm̄, ꝛ tūc ſine phātaſmate itelligere pōt, vel p extrinſecus extēſionē ad ſenſilia: ꝛ ſic p phātaſmata intelligit. dicit ergo, aia non ſine phātaſmate intelligit, vt notaret ꝙ hoc non eſt ſibi eſſentiale ſimpliciter ꝛ ſemper. ¶ Probat aūt Simplicius tribus rōnibus ex verbis Ariſto. acceptis, ꝙ Ariſto. loqtur de intellectu practico: ꝛ non ſpeculatiuo, ſꝫ qꝛ oēs veteres expoſitores hoc opinati ſunt: non reſumo rationes eius: vide ſi placet.

Cō. 30.

Et in anima. Apponit pmo Auer. ꝯclōnē loci cōmutati, ꝛ inqt. Et in aia ſenſibili. i. in ſenſu cōi inueniunt̃ imagines quarū modi ſunt ſꝫ modos ſenſuū ad ſenſibilia, ita ꝙ pportio iſtaꝝ imaginū ad intellm̄ māleni eſt ſicut pportio ſenſibiliū ad ſenſus, ꝛ hoc p aliam trāſlationē declarat, ꝛ pſpicue pꝫ. Hec fuit ꝯcluſio cōmutate pportionis. ¶ Et cum anima ſit.] Apponit cōcluſioneꝫ totius ſylli, ꝛ inquit. Et cum anima rōnalis diſtinguit imaginationem, ꝛ iudicat eam eſſe bonam, aut malam, non ſm ꝙ eſt nota eſſe talis aut non talis tm̄. i. ſm ꝙ eſt ens intelligibile, qꝛ vt ſic eſt differentia ppria intellectui ſpecula-

tiuo, qui cognoſcit imaginationez: vt ens: ⁊ non vt bonum, cum hoc inq̄z facit, tunc aīa concupiſcibilis. i. voluntas aut queret id ⁊c. In q̄bus verbis notauit tres ordines. primus eſt iudicandi, cū dixit [diſtinguit imaginē.] i. cognoſcit q̄dditatē ſenſibilem ſeu materialez repreſentātē in phātaſmate. Scḋs patiēdi cū dixit [⁊ iudicat eā eſſe bonā] tūc enim patit̄. Tertius cū dixit [tūc anima concupiſcibilis] ⁊ eſt q̄n affirmat vel negat. quos actis monſtrat per id qḋ adijcit, ⁊ hoc eſt ſil'r ei qḋ accidit ſenſui cōtriſtabili, aut delectabili, ⁊ ſic patent hi tres ordines: quos in lr̄a dedimus. [Et q2 ꝓportio.] Syllogiçat theorema qḋ notauimus in lr̄a, ⁊ iam ſermo eius perſpicuus. [Et in hoc.] Opinatus eſt Themiſtius ꝙ intell's ſpeculatiuus eſt intell'us agens: vt tangit pol'em, ille enim: vt intelligit ab intellectu māli eſt intell's ſpeculatiuus: vt viſum eſt. Ꝯ hoc adijcit Auerrois correlarium primū. ⁊ inq̄t.

Cō.20. Et in hoc dicit expreſſe ꝙ intellecta vl̄ia colligata ſunt cū imaginibus, ⁊ corrupta per corruptionez earū. eſt ergo ſyll'o. Iſte intell's ſpeculatiuus colligatur cuz imaginibus, ⁊ corrūpit̄ ad corruptionē illoꝝ, ⁊ augmētat̄, ⁊ generat̄ ad gn̄ationē ⁊ augmētū illarū. Sed intell's agēs nō colligat̄ cū imaginibus, nec gn̄at̄, nec augmētat̄ ad gn̄ationē, ⁊ augmentum illoꝝ, ergo intell's agēs non eſt intell's ſpeculatiuus. ſyll's eſt in ſcḋa figura. [Et expreſſe etiam.] Auempa. credit intell'm mālem eſſe phātaſma illuſtratuz: vt cōmēto 5° diximus. Ꝯ quē adijcit ſm̄ correlariū, ⁊ inq̄t. Et expreſſe ēt dicit ꝙ proportio intelligibiliū ad imagines eſt ſicut ꝓportio coloris ad corpus coloratū: nō ſicut ꝓportio coloris ad ſenſuz viſus, ſicut eſtimauit Auēpace. Et debes ſcire ꝙ color ſe hʒ ad corp⁹ coloratū: ſicut forma ad mām, ⁊ nā ad indiuiduum. Similiter intelligibile ſe hʒ ad phātaſma: ſicut forma ad mām, ⁊ vl'e ſeu nā ad particulare ſeu indiuiduū. Color aūt ad viſum ſe hʒ vt accidēs ad ſubʒ, ⁊ obm̄ ad potentiā. Vl'e aūt ad phantaſma non ſe hʒ ſicut color ad viſum, ſed bene ad intellectuz ſe hʒ velut color ad viſum. ⁊ ſic pʒ comparatio hec, ⁊ error Auempa.

Dubō. Sed dubitatur, q2 color ſe hʒ ad coloratū: vt forma ad mām ⁊ ſimiliter reſpectu viſus 2° de aīa. Amplius vl'e ſe hʒ reſpectu indiuiduorū vt forma: primo metaphyſice. ⁊ reſpectu intellectus ſimil'r vt forma, ergo comparatio eſt vna ⁊ eadem. (Cō.27.)

Rᵒ Reſpondetur ꝙ color eſt forma colorati, ⁊ ſenſorij vel ſenſus aliter, ⁊ aliter. parietis q̄dem eſt forma ſimpliciter ⁊ abſoluta ſm̄ eſſe reale. ſenſorij vel ſenſus viſus eſt intentio vel forma ſm̄ eſſe intētionale. Similr̄, ⁊ vl'e eſt forma indiuiduoꝝ imaginatoꝝ, ⁊ intell's indiuiduoꝝ q̄dē ſm̄ eſſe reale ⁊ abſolute. Intell's vero eſt intētio ⁊ forma intentionalis. ⁊ ſic cōparatio non eſt eadē, ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſermo Auerrois oīno falſus eſt. Et ex his pʒ quāta colligatio eſt inter phantaſmata, que ſunt indiuidua imaginata, ⁊ intell'm colligant̄ enim in vna forma ſimplici. vna enim met forma eſt indiuiduoꝝ ſm̄ eſſe reale: vt vl'e, ⁊ intell's ſm̄ eſſe intētionale. ⁊ eadē eſt colligatio ſenſus cū colorato. vna eniʒ met forma coloris eſt parietis ſm̄ eſſe reale, ⁊ viſus ſm̄ eſſe intentionale. Secundo pʒ qual'r poſ'e eſt vnā met formā eſſe alicui intentionē ſeu cōprehenſionez: ⁊ alteri non, ⁊ tamen vtriq3 eſt vna numero, ⁊ hn̄s vnam met habitudinem. v.ḡ. vniuerſale intellectui eſt cōprehenſio: ⁊ indiuiduis non: ſed ſola forma, ⁊ tamen reſpectu intellectus, ⁊ reſpectu indiuiduorum hʒ habitudinē forme: lʒ non eodem modo: q̄m intellectui eſt intētio, ⁊ indiuiduis nā, ⁊ res. Similiter color parieti nō eſt cōprehenſio: ⁊ eſt forma, ſenſui vō ⁊ forma, ⁊ comprehenſio ſeu viſio: ꝓpter modum diuerſum quem hʒ in vtroq3. Et plus pʒ tertio ꝙ vna met forma eſt aliquibus forma ſm̄ vnum modum, ⁊ tn̄ vni erit imaginatio ſeu phantaſiatio: alteri intentio. v.ḡ. quidditas rei materialis eſt forma imaginatiue ⁊ intellectus, ⁊ vtriſq3 intentio, ⁊ tn̄ intellectui eſt intentio: imaginatiuē vero imaginatio, ⁊ hoc q2 non ſm̄ vnum met gradum abſtractionis. Et ex his pʒ q3 ſup vacue ſint ſpecies intelligibiles, que ſunt accidentia intell's: vt fingunt latini ſm̄ Auer. mentē, vt diximus in libro de intellectu. [Sed intellecte.] Arguit ſecundo cōtra Auempace, ⁊ ſic cōponitur ſyll's. Nulle intētiones abſtracte a mā recipiuntur in formis imaginatis: vt in ſubiecto, hec enim perſpicua eſt, q̄m abſtractū a mā non recipitur in mā, vel in hn̄te mām. Tunc tātū minorem adijcit, ⁊ inquit. Sed intellecta ſunt intentiones formarū imaginationis abſtracte a mā. concluſio deficit: ſed loco concl'onis appoſuit trāſumptionē, ⁊ inq̄t. ⁊ ideo indigent neceſſario in hoc hr̄e mām aliā a mā: quā habent a formis imaginationis, ⁊ hoc per ſe manifeſtū eſt intuētibus. Debes ſcire: ſicut ſcripſimus in primo prioꝝ, ꝙ ſyll's hypotheticus trāſumptiuus eſt, q̄n ꝯcluditur ꝯcluſio quedā, ex qua arguens transfert ſe ad aliā ꝯcluſionē. v.ḡ. ſi ꝯcl'o alicuius ſylli eſt diſciplina eſt ꝯrioꝝ, ꝯcl'o trāſumptiua erit, ergo ſenſus eſt ꝯrioruʒ, ⁊ hec trāſlatio nō eſt ſyllogiſtica: ſed tn̄ ex ſuppōne accepta a reſpondēte. ſic igit̄ arguit Auer. oʒ enim ꝯcl'o eſſe, ergo intellecta nō recipiunt̄ in formis imaginatis: vt i ſubto, ⁊ trāſlatio erit: ergo recipiunt̄ in alio ſubto, ⁊ nō niſi in itell'u. appoſuit ergo ꝯcl'onē trāſumptiuā, ⁊ nō ꝓpriā. [Et ſi intentiones.] Tertio arguit ſyll'o hypothetico a deſtructiōe ꝯn̄tis ad deſtructionē an̄tis ⁊ inq̄t. Si intētiōes imaginate reciperent intellecta ſubiectiue, vt Auēpa. fingit, idē reciperet ſe, ⁊ mouēs eſſet motū, ſed res nō recipit ſeſe, nec mouens mouet ſe, igit̄ oppoſitū an̄tis intētiones. ſ. imaginate non recipiant intellecta: vt ſubm: ſʒ quo pacto hec hypothetica valeat, ⁊ quo pacto deſtructio teneat in expōne quarti, ⁊ q̄nti diximus, nunc vero ſupponas. [Et declaratio.] Quarto arguit̄ ꝯtra aliud verbū Auēpace, voluit eniʒ ꝙ phātaſma recipiat ſubiectiue real'r itellecta, ⁊ ꝙ ſit itell's potētie. hec ꝯria vn̄r. Et ſyll's cōponitur ſic, intell's mālis nō recipit intentiones itellectas in actu, vel potētia, real'r ⁊ ſubiectiue, ſm̄ Ariſto. ſed ſm̄ Auēpace phantaſma recipit ſubiectiue real'r intellecta: in actu vel potētia, ergo phātaſma nō eſt intellectus mālis: in ſcḋa figura, ⁊ ſic implicat in ſuis dictis. Apponit maiorē, ⁊ inq̄t. Et declaratio Ariſ. ꝙ nece eſt: vt in intell'u māli nō ſit aliq̄ intētionū exn̄tiū in actu ſubtiue ⁊ ſm̄ rē, aut in poª. hec maior fuit. Apponit ꝯcl'onē. d. Sufficit in deſtructione opinionis Auēpace: vt viſum eſt. Ex his appet q̄l'r intellecta nō real'r ſunt accn̄tia intell'ui: vt fingunt latini, ⁊ maxime Ioānes: timo (vt dicit Auer.) hec nō recipiunt̄ in intell'u: niſi vt intētiōes. i. intentional'r, ⁊ vl'r, vt ſepius diximus, que receptio non eſt realis: ſed equoca ad illā: vt ſepe diximus in libro de intell'u, ⁊ alijs locis infinitis. Adijcit vō cām erroris Auēpace, in qua perſiſte ⁊ bn̄, q̄m multis fuit cā errādi tpe Auer. ⁊ nūc tpe nr̄o. 1498.

COMMENTARIVM

Declarauit ꝓceſſum ſenſitiuū ad fugam, vel proſecutionē: nūc intellectiuū ꝓceſſuz per ſimile in ſenſu declarat: veꝝ Simplicius: ſi recte percepi: hec refert ad dianoeticā aīe ptē. hāc eni autumat eſſe practicuz intell'm hāc ꝓcedere ad fugā/vel ꝓſecutionē. nam Ariſto. inquit dianoetice aīe ineſſe phantaſmata/⁊ non dicit noetice aīe. Propterea in proceſſu dianoetico tria eſſe affirmat. primo ꝑceptionē boni vel mali. 2° paſſionem. 3° fugā/vel ꝓſecutionē. Hanc expoſitionem in collecta. aſſerebam eſſe Themiſtij. (Expō Simpl.)

Verū diligētius verba Themiſtij perlibrando, vr̄ mihi al'r eū dicere. Inq̄t enim. Cū igit̄ aīe dianoetice allucinant̄ quedā imagines, que viſa ⁊ phātaſmata appellamus: bonum itē ⁊ malum hoc polleat in mēte, qḋ in ſenſu voluptas/aut dolor: quoties parte hac animi phantaſma/aut viſum cū bonitate aut malitia nectimus: toties proſecutio/aut fuga ſuccedit. Ex his apparet The. intelligere iſtud ꝓceſſuʒ hūc eē itellectiuū, ⁊ nō dianoeticū: ergo ſm̄ ipm̄ cū phantaſmata inſunt ipſi dianoetice, veluti ſenſibilia inſunt ſenſib⁹. ſ. exteriorib⁹, intell's ꝑcipit in eis bonū/vel maluʒ: vt ſenſus cōis in illis ꝑcipiebat triſte: vel delectabile. ſenſus eni cōis in ſenſibilib⁹ ſibi pn̄tatis ꝑ ſenſus exteriores quaſi miniſtros ꝑcipiebat triſte/vel delectabile: itell's in phantaſmatibus pn̄tatis ꝑ dianoeticā q̄ſi miniſtrā ꝑcipit bonū/vel malū. Eſt tn̄ dr̄ia, ꝙ cōis ſenſus ſenſibile nō cōponit/vel diuidit cum triſti/vel delectabili: qḋ nō affirmat/vel negat nō eni eſt virtus diuiſiua/vel cōpoſitiua/nec ſyllogiſtica: ꝓpea dicit quaſi affirmās/vel negās, vt ſupius notauimus: intell's vō cū phātaſmate cōponit vel diuidit bonū/vel malum/vere affirmās/vel negās/cū ſit vt⁹ cōpoſitiua/vel negatiua/⁊ ſyllogiſtica. Rurſus ſenſus an̄q3 fugiat/vel ꝓſequat̄/patit̄ ab apprehēſione rei triſtis/vel rei delectabilis. itell's cū ſit vtus imālis/nō patit̄. Propterea ſenſus nō ſtatim apprehēſo triſti/vel delectabili/ꝓcedit ad fugā: ſʒ mediante paſſiōe: intell's vō ꝑcepto bono/vel malo/mox ex affirmatione/vel negatione boni/vel mali ꝓcedit ad fugaʒ/vel ꝓſecutionez. (Expō Them̄.)

Silitudines ⁊ diſſilitudines. Ergo ꝓceſſus intellectiuus eſt ſil'is proceſſui ſenſitiuo/⁊ diſſilis, vt inuit Them̄. Silis q̄dē, q̄m ſicut ſenſus cōis non ꝓcedit ad fugā/vel ꝓſecutionē/niſi in ſenſibilibus ſibi pn̄tatis per ſenſus exteriores ꝑceperit triſte/vel delectabile/ita itell's nō ꝓcedit ad fugā/vel ꝓſecutionē, niſi in phātaſmatibus ſibi pn̄tatis ꝑ dianoeticā ꝑceperit bonuʒ vel malū. Et tn̄ diſſilis, q̄m ſenſus cōis non cōnectit cū ſenſibili triſte/vel delectabile, vere affirmās/aut negās: cū nō ſit vtus cōpoſitiua, nec ſyllogiſtica: itell's vō cū phātaſmate ꝯnectit bonū vel malū ve, ⁊ ꝓpe affirmās vel negās: cū ſit vtus cōpoſitiua/vel diuiſiua/⁊ ſyllogiſtica. Ampli⁹ ſenſus ex affirmatione rei triſtis, vel rei delectabilis, nō ſtatim ꝓcedit ad fugam vel ꝓſecutionē: ſʒ mediāte paſſiōe, que eſt triſtari/vel letari at itell's ex affirmatiōe/vel negatiōe boni/vel mali/imediate ꝓcedit ad fugā/vel ꝓſecutionē: qua rōne bn̄ Them̄. inq̄t. quātū voluptas penſat in ſenſu, tn̄ bonitas in intell'u: ⁊ qḋ vʒ in ſenſu dolor/hoc pōt in itell'u malitia. ergo ſenſus cōis nō ꝓcedit ad fugā imediate poſt ꝑceptionē ſʒ neceſſe eſt eū patiat intell's ex ſola ꝑceptiōe ꝓcedit ad fugā. Ex his ſequtur q̄ſi tertiā dr̄iam: nā ꝓceſſus itellectiuus ad fugā/vel ꝓſecutionē eſt ſyllogiſticus/cū ꝓcedat ex affirmatiōe/vel negatiōe ꝓprie dictis. Senſitiuus vō ꝓceſſus nō eſt ſyllogiſticus: cū nō affirmat/vel negat: itell's enim ꝯnectēs bonū vel malū cū phātaſmate, ſyllogiçat eē fugiēdū vel ꝓſequēduʒ: ſenſus ꝑcepto bono/vel malo patit̄: paſſione vō facta/mox refugit, vel ꝓſeq̄t̄. Inq̄t ergo ari. dianoetice aūt aīe phātaſmata vt ſubito iſunt/veluti ſenſibilia ſenſib⁹ externis. ergo ſilitudo eſt, ꝙ itell's ita in phātaſmatib⁹ ꝑcipit bonū aut maluʒ, ſicut in ſenſibilib⁹ pn̄tatis ꝑ ſenſus externos ſenſus cōis ꝑcipit dolorificū/⁊ voluptificū, ⁊ ꝑ ꝯn̄s ſicut ſenſus nō ꝓcedit ad fugam/vel ꝓſecutionē niſi ꝑcepto triſti/vel delectabili, ita nec intell's ꝓcedit ad fugam/vel ꝓſecutionē, niſi prius ꝑceperit bonū aut malū: hec eſt ſilitudo. Deinde aſſignat dr̄iaʒ cū inq̄t. Cū aūt bonū aut maluʒ affirmat, aut negat: hoc eſt, vt Them̄. iq̄t. Cū aūt phātaſma ꝯnectit cū bono vel malo affirmādo/vel negādo, q̄ſi ſyllogiçās fugit aut ꝓſeq̄t̄. Ergo notauit dr̄ias tres, vʒ, ꝙ intell's ad fugā nulla paſſiōe iteruenięte ꝓcedit: ⁊ ꝙ itell's cōnectēs cū phātaſmate bonū vel maluʒ vel affirmat vel negat: ⁊ ꝙ intell's ex affirmatiōe vel negatiōe ſyllogiçat fugā/vel ꝓſecutionez. At ſenſus nō ꝓcedit ad fugā/niſi paſſiōe mediāte: ⁊ nō affirmādo/vel negādo: neq3 ſyllogiçando. Ex his infert Ari. quaſi cōem iter ſenſuʒ ꝓcedētē/⁊ intell'm ſilitudinē, cū inq̄t. Propter qḋ nequaq3 ſine phātaſmate itelligit aīa id eſt, ꝙ quēadmodū ſenſus ſine ſenſibus pelli ad fugā/vel ꝓſecutionez nūq3 pōt ita intell's ſine viſis, ⁊ phātaſmatib⁹ cieri, atq3 ad fugā/vel ꝓſecutionē ꝓcedere nō pōt. Vn̄ ꝑ aīaʒ/nō dianoeticā, ſed intell'm eū q aīe eſt cōgenitus, intelligit Ari. vt Themi. exponit. Intell's enim aīe congenitus, intell's mālis eſt.

Expō Philo. Philoponus vō facilius hūc textū intelligit: vult eniʒ ꝙ Ariſtoteles ſoluat dubiū: dictū eſt eniʒ ꝙ ſpeculatiuus intellectus nō ſemp phātaſia vtit̄: practic⁹ vō ſemp. Cōtra poſſet q̄s dicere, q2 ꝑ̄ libro dictū eſt, ꝙ intelligere aut eſt phantaſia, aut nō ſine phātaſia. Hic aūt ponēs ſcḋam dr̄iaʒ inter intell'm ſpeculatiuū ⁊ practicū, dicit intell'ʒ ſpeculatiuū non ſemp vti phātaſia: ſed practicū. Rn̄det ergo Ariſt. vt Philoponus inuit, ꝙ ſpeculatiuus intell's interdū vtit̄ phantaſia, vt ⁊ practicus intell's: tn̄ lʒ phātaſia vtat̄: phantaſmata huic ſunt, velut ſunt ſenſibilia ſenſui ſpeculatiuo: hoc eſt ſine triſtitia ⁊ voluptate. practico vero inſunt cū appetitu, affirmādo/vel negādo. Et hoc dicit [Rōnabili aūt aīe] ħ eſt itellectui ſpeculatiuo, vt exponit Philoponus, aſſerēs Ariſtotelem abuſum eſſe vbo dianoetice aīe, ꝓ ſpeculatiuo intellectu, phātaſmata ſunt, vt ſenſibilia ſunt ſenſui ipſi ſpeculatiuo. [Cū aūt bonū aut malū affirmauerit] hoc eſt: cū aūt intell's practicus, vtit̄ phātaſia affirmādo bonū aut negando malū: tūc appetitu fugit malū, aut ꝓſeq̄tur bonū. Ergo vult hr̄e ꝙ practicus intell's vtit̄ phātaſia cū appetitu affirmatiuo boni: vel cū appetitu fugitiuo mali: ⁊ ſic practicus phātaſia vtit̄ cū appetitu: ſpeculatiuus vero, ſine appetitu. Propterea ꝯcludit, ꝙ aīa nunq3 ſine phātaſmate intelligit, q2 ſpeculādo vtit̄ phātaſia, practicando vtit̄ phātaſia, ergo recte dictū eſt aīaʒ nūq3 itelligere ſine phātaſia. Dicit Philoponus ꝙ intell's ſpeculatiuus nō ſemp vtit̄ phātaſia: nā lʒ ꝑticularia ſine phātaſia nō intelligat tn̄ vl̄ia intelligit ſine phātaſia. Q2 an veꝝ ſit, alibi diſputatū eſt. Ex his pʒ dianoeticā aīam apud Ariſtotelē accipi aliq̄n ꝓ ſpeculatiuo intellectu: lʒ abuſiue: vt Philoponus dicit.

Q2 dianoetica aīa ꝓ intellectu ſpeculatiuo.

Argyr.

Fit aūt ⁊ hic: ꝑinde vt ibi. nā aer q̄dē pupillā talem efficit: ipſa aūt aliud. ⁊ auditus ſil'r. Ipm̄ vō vltimū: vnū q̄dē eſt/⁊ medietas vna. at ipſi⁹: pl'es ſunt rōes. Quo vō diiudicat atq3 diſcernit cal'm a dulci differre: dcm̄ ⁊ pri⁹ ē/⁊ nūc ēt ē dcm̄. ē. n. vnū qd ipſuʒ: ⁊ ita vnū vt terminus. atq3 hec ipſa vnū ſt̄: aut ſi multitudīe rōnis/aut nūero quē hn̄t ad vtrūq3 vt illa īter ſeſe hn̄t. Quid. n. intereſt: ſi q̊nā pacto diſcernit aut ea q̄ ſub eodē gn̄e collocant̄ aut ꝯria/dubitem⁹/vt albū ac nigrum.

T.c.31

Sicut. n. aer pupillā hmōi fecit: ipſa autem aliud: ⁊ audit⁹ ſil'r: vltimū aūt/vnū eſt/⁊ vna medietas eſſe aūt ipſi: plura. Quo aūt diſcernit/quo differt dulce ⁊ calidū: dictū eſt quidem ⁊ prius/dcm̄ aūt ⁊ hic. eſt enim vnum qd: ſic aūt vt terminus. ⁊ hoc in proportiōe ⁊ numero exiſtens vnum/hʒ ſe ad vtrūq3/vt illa adinuicē. Quid enim refert hoc addubitare quō non homogenea indicat/aut cōtraria/vt album ⁊ nigrum?

Sic itellectus vnū eſt/eē āt ipi plura. Terius Centrū

Coll'. textⁿ.c.31

Illa particula [quēadmodū] vt Simplicius vult, non ad aliquā nouā ſimilitudinē referēdū: ſed ad iam cognitū. refert ergo id qḋ iam dixit: per nūc manifeſtius exponit, ⁊ inquit. Quēadmodū eni aer pupillam. i. ſenſoriū hmōi fecit. Et dixit, hmōi, q̄m nō fecit in ſenſorio paſſionē tn̄: ſed paſſionē talem. ſ. vitalem que eſt iudiciū. ⁊ ipſa alteꝝ. i. ⁊ ipſuʒ ſenſoriū tale effectū ⁊ actuatū, efficit alteꝝ. i. ſenſum cōem. Amplius ⁊ auditus ſil'r ſe hʒ: reſpectu eiuſdē ſenſus cōis: efficit̄ eni talis ab auditili, ⁊ ſic fact⁹ efficit ſenſuʒ cōeʒ ſibi ſil'em. adijcit vltimū vero, ⁊ vnū eſt vna medietas. eſſe autē ipſi, plura. Debes ſcire, ꝙ ſenſus cōis eſt vnuʒ, ⁊ vna medietas. vnū q̄dem, q2 gn̄e ⁊ ſpecie vnus: quēadmodum quilibet alter ſenſus: vt in 2° de aīa dixit. vna medietas vero,

qm̄ velut cētrū multoꝝ ab ipſo ꝓdeūtiū, ⁊ in ipſum redeūtium cōprehēſionē. medietas igiť, qm̄ cētrū medium, ⁊ qm̄ extremis mediū oib⁹ cōicat. Amplius ſenſus cōis eſt vnus in ſubito, ⁊ diuerſa ſm̄ eſſe. vnus qdē ſubito, qm̄ vna ⁊ eadē exiſtēs īpartibilis ṽtus cognoſcit oīa. diuerſa vero ſm̄ eſſe, q꜡ multa cognoſcēs: ſm̄ differentes ꝓprietates ac diuerſas rōnes. ¶ Subſcribit ⁊ ſic ſe hn̄t, que circa actuū intell'm.] Et h̄ deficit in lr̄a latinoꝝ, qđ Simplicius ponit. terminat enim ꝑ h̄ nūc ſuſpēſionē. eſt. n. vſus lꝫ [quēadmodū] nō tā qꝫ ad aliqđ aſſignāduꝫ: ſꝫ vt ad aliqd ꝑdictuꝫ aſſignatoꝝ, ⁊ pꝫ ſilitudo, ⁊ lr̄e ſenſus, quā nō pn̄t intelligere latini pp errorē lr̄e. ¶ Que aūt diſcernit.] cū dixit/ vnū vltimuꝫ oīum ſenſibiliū iudicatiuū ⁊ idē, rōne ṽo plura, hoc ipſum explanat expōne, oſtēdēs veꝝ eſſe qđ dictū eſt. dixit enim de hoc in de ſenſu ſermone, nūc ⁊ breuiter ſubmemorās: ſꝫ pp breuitatē obſcuriorē lr̄aꝫ facit, ⁊ inqt. Quo aūt dignoſcit quo differūt dulce, quo ad ſenſilia guſtus, ⁊ cal'm, quo ad ſenſilia tactus, dictum eſt qdē ⁊ prius, dōm aūt ⁊ nunc, ſubaudi rememoratiue: eſt. n. inqt ipſe aliqd vnū. dixit aliqd vnuꝫ: nō ſimpl'r vnū, q꜡ ſubſcribit quēadmodū ⁊ terminus, q eſt qd vnū in ſbto; at vero diuerſuꝫ qd ſm̄ eſſe ⁊ rōnes: vt diximus in exēplo de cētro ſatis ꝑſpicue. ¶ Et ſic appet expō lr̄e ſꝫ expoſitores grecos, ⁊ qꝫ male intelligant latini ēt pꝫ.

Cō. 31. **Cum demōſtrauit.** Proponit Auer. intentionem, ⁊ ꝓſecutionē, ⁊ clare loqtur, ⁊ que dicit ꝑ ea, que diximus in expōne lr̄e ꝑſpicua ſunt. Uerū eſt in fine lr̄e Ari. in arabica trāſlatione iſte ſermo. [Dicamus igiť ēt ſm̄ hūc modū, ꝙ quēadmodū in eſſe eſt idēꝫ: ita ⁊ in diffōne] que lr̄a ꝓculdubio falſa eſt: vt pꝫ in greco. veꝝ ipſe conať eā qꝫtū pōt reducere ad bonum ſenſum: ⁊ iō tres expōnes adijcit. eſt autē difficultas in his verbis qꝫtū ad hoc, qd intelligat per lꝫ [quēadmodū ineſſe eſt idē] prima expoſitio refert ad iudicātia, ⁊ inqt. i. qm̄ demōſtratū a ſermone ꝑdicto. ſ. 2^c de aīa, ꝙ ſicut iudicās eſſe diuerſum apud ſenſuꝫ dꝫ eſſe vnū, ita apud intell'm iudicās imaginatiōes reꝝ diuerſaꝝ dꝫ eſſe vnū. ergo p^a expō refert lꝫ [quēadmodū ineſſe] ad virtutes iudicantes. ¶ Scōa refert ad res iudicatas, ⁊ inqt. Et pōt intelligi ſic, ⁊ ſicut ineē reꝝ diuerſaꝝ eſt vna intentio. i. vna nā, que facit vt comprehendēs eas ſit vnū. ⁊ qd ſit illa nā vna exponit. d. Et eſt proportio. i. forma proportiōalis, ac cōis, quā accipit ṽtus cōprehēſiua: qm̄ facit cōparationē inter duas res diuerſas. cōplet ſimilitudinē, ⁊ inqt. Ita imaginibus diuerſis eſt vna intentio. i. vna forma, que facit vt iudicās eas ſit vnū. ¶ Debes ſcire ꝙ viſus cōprehēdit oīa ſua obiecta inqꝫtū participant rōnē ſui primi obti, eſt aūt primū obm color. oīa ergo viſilia cōicant in hac forma. Sil'r ⁊ auditus, ⁊ oēs alij circa propria obta ſe habēt. Amplius ⁊ oīa ſenſilia reſpectu ſenſus cōis cōicant in vna intētione proportionis ⁊ analogie, a qua primo moueť ſenſus cōis, ⁊ pp quam moueť ab alijs qui eaꝫ ꝯtinēt. Sil'r ⁊ intell's ſe hꝫ circa ꝓpria obta, qm̄ hꝫ vnū primū a quo primo ⁊ per ſe moueť, ⁊ rōne cuius moueť ab alijs. ergo quēadmodū ineſſe eſt idem. i. in obiectis eſt vnū obm apud ſenſuꝫ, ſic ⁊ in obtis intell's dabitur vnū obm: merito cuius iudicabiť vnus iudex, ⁊ hec expō differt a prima: vt pꝫ. ¶ Et pōt intelligi.] Nunc ponit tertiam expōnē. vbi debes ſcire, ꝙ coloratum, ⁊ ſenſus vnū ſunt rōne forme, que eſt vtriſqꝫ vna, idem enim color eſt forma realis parietis, ⁊ intentio ipſi viſui. ergo vnam ⁊ forma numero vtriſqꝫ: lꝫ ſm̄ modum diuerſum. paries ergo coloratus, ⁊ ſenſus vnū ſunt rōne forme. Simil'r imaginatiua, ⁊ intell's vnū ſunt: eo q꜡ idē phātaſma eſt forā imaginatiue, ⁊ it^o ipſi intell'ui. Dicit ergo ⁊ pōt intelligi ſic. i. ⁊ cā in h̄. ſ. i ſimilitudine inter intell'm, ⁊ ſenſum in h̄ eſt, qm̄ ſicut in hoc eſſe ſingulari eſt vnū, qđ eſt ens apud ſenſum. color enim idē eſt in hoc eē ſingulari. ſ. pariete albo, ⁊ apud ſenſum. ita imaginatio eſt vnum apud intell'm, qđ eſt imaginatū: q꜡ idem eſt vtriſqꝫ forma: vt diximus: ⁊ cū multa fuerint apud imaginatū, erūt multa apud imaginationē, vt ſcis: cōmēdat hanc expōnē per hoc ꝙ ſequētibus ꝯuenit. Erit ergo lr̄e expoſitio, quēadmodū ſenſus, ⁊ ſenſatū ineſſe. i. forma eſt idēꝫ, q꜡ eadē forma vtriſqꝫ, ita imaginatū, ⁊ intell's idē erūt ineſſe. i. in forma, qm̄ eadēꝫ eſt forma vtriſqꝫ: vt diximus. Sed oēs he expōnes ſunt ſuperflue ad lr̄am grecā: vt viſum eſt.

COMMENTARIUM.

Uerba Ariſtotelis in hoc loco reperiuntur pro magna ſui parte corrupta, ego ṽo illa lego, vt Philoponus in ſuo codice habebat. Que ṽo Simplicius ⁊ Themiſtius dicant, in collectaneis perſpicua ſunt, que Auerroes, ſunt penitus aliena ab Ariſtotelis mente. Ego igiť ſic ꝯtinuarem textū ſaluo ſemper meliori iudicio, ꝙ cū Ariſtoteles acceperit intellectum intelligere ītelligibilia in phātaſmatibus: ⁊ poſſet aliqs dicere, intell'm nō eſſe vnuꝫ/ q diuerſa ītelligibilia in diuerſis phātaſmatibus intelligit, enitiť ꝓbare intell'm eſſe vnū ſubiecto, rōne vero plures, q diuerſa ītelligibilia diuerſoꝝ phātaſmatū ītelligit. Probat aūt hoc (vt Philoponus inqt) ſilitudine ſumpta, ⁊ a ſenſibus particularib⁹/ ⁊ a ſenſu cōi. ⁊ primo declarat qūo ſe hēant particulares ſenſus ad ſenſibilia/ ⁊ dicit. ſicut aer alteratus a colore alterat pupillam, ⁊ fecit illam talem, qualis ipſe eſt. Ipſa aūt pupilla fecit aliud tale. ſ. qualis ipſa eſt. ſ. ſpūm: ⁊ ſpūs fecit potētiā cryſtallinam talē, ⁊ hec vt vna exn̄s iudicat, quaſi vna medietas: eē aūt eius multiplex eſt, ⁊ auditus eodem mō vnum eſt iudicās. Sic ſupple. vt Philoponus, ⁊ Simplicius ſupplēt, eſt intell's vnus ſubito exn̄s, rōne plures, q iudicat diuerſa intelligibilia. Hec de ſenſib⁹ particularibus ad intell'm, de ſenſu ṽo cōi inqt. Quo aūt diſcernit aīa quo differt dulce ⁊ cal'ꝫ, dictū eſt qdē ⁊ prius 2° huius. Dōm aūt ⁊ hic. nam ſenſus cōis eſt vnū qd, mō quo terminus, hoc eſt cētrū eſt vnū reſpectu oīum lineaꝝ: dico ſenſum cōem eſſe vnū, ſicut cētrū, q꜡ hoc. ſ. ſenſus cōis exn̄s qd vnū ſe hꝫ in ꝓportione ⁊ nūo ad vtrūqꝫ ſenſibiliū diuerſoꝝ ſenſuū. ſ. albū ⁊ dulce, vt illa. ſ. albū ⁊ dulce adinuicē: nam albū ⁊ dulce ad cōem ſenſum relata ſunt ſubito vnū, rōne plura, ſic ſenſus cōis ad ſe relatus eſt vnus ſubiecto, plures ṽo vt refertur ad illa ſenſibilia. ſ. albū ⁊ dulce. Eſt ſenſus cōis ad cētrū vnus ꝓportiōe, q꜡ ſicut centruꝫ ad vtrāqꝫ lineam, ſic ſenſus cōis ad vtrūqꝫ ſenſibile. Eſt ēt ſenſus cōis ad centrum vnus numero, q꜡ ſicut vnū exiſtens centruꝫ plures hꝫ ad lineas habitudines, ſic vnus exiſtens ſenſus cōis ad plura ſenſibilia hꝫ plures habitudines. Sic igitur vult hr̄e intell'um ad intelligibilia eē. ſ. vnū ſbto, pl'es rōne: ⁊ ita lꝫ intelligibilia in phātaſmatibus plura ſint, intellectus ſubiecto erit vnus, rōne vero plures: vt patet ⁊ ſimilitudine ſumpta ⁊ a ſenſibus particularibus, ⁊ a ſenſu cōi. ¶ Sed dices nunquid eodē mō cōis ſenſus ſe habeat ad ſenſibilia diuerſorum generuꝫ, ſicut ad ſenſibilia eiuſdem gn̄is ſe hꝫ ſenſus particularis; ⁊ rn̄det non eſſe dubitandum ſe hr̄e ſenſum cōem eodēꝫ mō ad ſenſibilia diuerſoꝝ generū/ vt ſe hꝫ pticularis ſenſus ad ſenſibilia eiuſdē gn̄is, ⁊ dicit. Quid enim refert hoc addubitare qūo. ſ. ſenſus cōis iudicat nō homogenea aut ꝯ̄ria, vt ſunt albū ⁊ dulce, que (vt Philoponus inqt) nō ſunt homogenea, q꜡ ſunt diuerſorum generum, ⁊ ꝯ̄ria. ſ. quatenus ad diuerſos ſenſus attinēt, vt album ⁊ nigrum. ſ. iudicat vnus particularis ſenſus. ſ. viſus. q. d. nulla dr̄ia eſt: q꜡ ſicut ſenſus particularis eſt vnus ſubito ad illa, ⁊ rōne plures, ita ſenſus cōis eſt vnus ſubito ad dulce/ album: ratione aūt plures. Hec eſt expō Philoponi, vt in eius cōmentario collegi, que expoſitio facilis eſt, ideo eam elegi.

¶ Sit igiť vt ē. A. qđ ē albū/ ad. B. qđ ē nigꝝ ſic. C. ad. D. q̄re: mutato ordie cōpationē ēt eorūdē ṽe facē lꝫ. Si igiť. C. D. ſint vnū: ipſa ꝑfecto ſeſe hēbūt perinde atqꝫ. A. B. vt ſint idē ⁊ vnū/ nō eādē aūt hēant rōneꝫ. ⁊ illa ſil'i mō. Eadē erit oino rō: ⁊ ſi. A. qdēꝫ ſit dulce. B. vero albū. Intellectiuū igiť: ipſas forās in phantaſmatibus ipſis intelligit. Argu.

T. c. 23. **¶ Sit igitur vt. A. qđ eſt album/ ad. B. qđ eſt nigrū/ ſic. C. ad. D. vt illa adinuicē. quare ⁊ ꝑmutatim. Si igiť. C. D. vni ſunt/ ſic ſe habebūt/ ſicut ⁊. A. B. idē quidē ⁊ vnum/ eſſe aūt nō idē: ⁊ illud ſil'r. Eadem aūt rō eſt ⁊ ſi. A. qdē dulce ſit. B. vero albū. Intellectiuū igiť ſpēs in phantaſmatibus intelligit.** Intētio

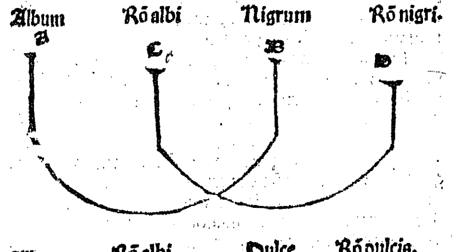

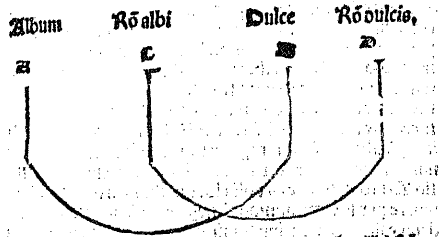

Coll. tex^t. c. 32 ¶ Oſtēdit quo pacto illa duo accepta in textu ꝑcedēti, ſe habeāt. ſ. dulce, ⁊ cal'm, ꝑ que vult intelligere oīa ſenſibilia. ⁊ vult ꝙ idē ſūt nūo, ⁊ ꝓportiōe. nūo qdē, q꜡ vni cognitiuo inſunt diffinitiue. ꝓportiōe ṽo, q꜡ ſꝫ differētes qdē rōnes ſil'r ſe hn̄t, inqt. Et hec. ſ. cal'm, ⁊ dulce, ꝓportiōe vel nūo vnum ſunt ad vtraqꝫ: ⁊ ad ſeinuicē. i. re^u potētiaꝝ cognoſcentiū ⁊ ad ſeinuicē: vt dixi. ¶ Quid. n. refert.] Quia exēplū appoſuit in non ꝯ̄rijs, que ab vno ſenſu, ⁊ ſub eodē gn̄e hn̄r. aduertit ꝙ nihil differt iudicare nō homogenea. i. diuerſa genere, aut ꝯ̄ria: vt albū ⁊ nigrū, qm̄ ſiue gn̄e differāt, ſiue genere coeant, oino opꝫ: vt ſint quodāmodo eadē numero reſpectu potentie cognoſcentis, ⁊ eadem proportione ſm̄ rationes cognoſcendi illas. ¶ Sit igitur ſicut.] Aliter Simpl'. aliter Auer. vt in cōmēto diceť. nunc Simpl'. ſequamur ꝙ nunc in literis idem declarat: fiat ergo figura hoc pacto.

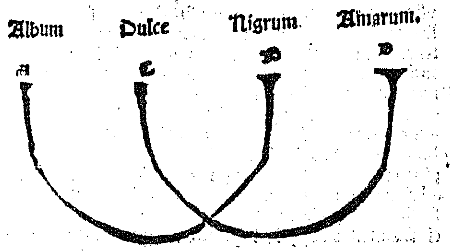

Pꝫ ergo, ꝙ ſicut ſe hꝫ. a. ad. b. ſic. c. ad. d. qm̄ ambo ſūt gn̄e diuerſa, ꝓportiōe eadē vel nūo: vt diximus. ergo ꝑ mutatiꝫ: ſicut. a. ad 3^m. c. ſic. b. ad 4^m. d. ⁊ ꝑ ꝯn̄s pꝫ ſermo. ¶ Vel vt Simplicius al'r facit in linea. a. ponatur albū, in quo. b. nigrū, in quo. c. dulce, in quo. d. amarū. erit ergo locus, ſicut albū ad nigrum: ſic dulce ad amarum, ergo ſicut album ad dulce: ſic nigrum ad amarum: ſunt autem album, ⁊ dulce eadē numero: ⁊ ꝓportione: vt diximus, ſic ⁊ nigruꝫ ⁊ amarum, quare nō refert ambigere in his que ſunt eiuſdē gn̄is: vel diuerſi quātū ad hoc. ¶ Reliquū lr̄e quo pacto ītelligi dꝫ apud Simpliciū dicemus in cōmento.

Et hec cōſecutio. ¶ Scōm Auer. primo ponit ꝯcl'o lr̄e, ⁊ accipiť vnuꝫ qđ in rōne ſupponiť: id eſt ꝙ ſenſibile ad ſenſibile idē eſt ꝓportione: ſicut imaginabile ad ītelligibile, ideo inqt: ꝙ hec ꝯſecutio. i. ſilitudo inueniť in eis ſm̄ ꝓportionalitatē eorū in numero, ⁊ diſpoſitio iudicantis ex aīa apud vtrūqꝫ eſſe. ſ. ſenſibile ⁊ imaginabile: eſt ſicut diſpoſitio vtriuſqꝫ adinuicem. Eſt ergo ſuppoſitio ꝙ ſenſibile ad ſenſibile eſt ſic ſe habens: ſicut imaginabile ad imaginabile. Hec profecto erit ꝯ̄ latius dicēda. ¶ Et indifferēter.] Limitat ꝯcl'onē, ⁊ inqt: ⁊ indifferēter/ ſiue iudiciuꝫ fuerit de rebus ꝯ̄rijs, aut diuerſis figura ⁊ qualitas. i. modus ꝯſiderationis dꝫ eſſe idēꝫ apud virtutē ſenſibileꝫ, ⁊ rōnalem in rebus diuerſis in gn̄e: ⁊ in ꝯ̄rijs. Recolligit ꝯcl'onē, ⁊ inqt: ⁊ cū declarauit ꝙ nulla eſt dr̄ia in ꝯſideratiōe iſtoꝝ duoꝝ geneꝝ apud virtutē ſenſibilem, ⁊ rōnalē, dedit demōſtrationē ſup h̄ ex ꝓportionalitate, ⁊ equalitate, quā hn̄t in numero: ſm̄ imagines rerū cuꝫ ſuis indiuiduis. ecce quo pacto differt expoſitio Auer. ab expōne Simplicij. Deſcribiť ergo figura apud Auer. ſic. Cō. 32.

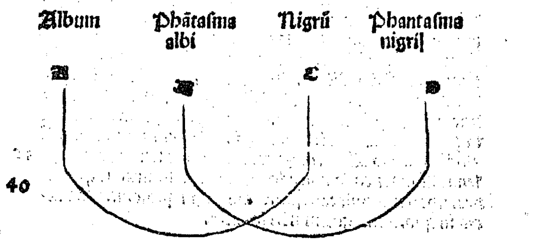

Arguo mō ſic, ſicut p^m. ſ. a. ad 2^m. ſ. b. ſic 3^m. ſ. c. ad 4^m. ſ. d. eſt eniꝫ ꝓportio eadē: vt pꝫ. ergo ſicut primū. ſ. a. ad 3^m. ſ. c. ſic 2^m. ſ. b. ad 4^m. ſ. d. A. ⁊. c. ꝑcipiunť, ac iudicanť ab eadē virtute, ergo. b. ⁊. d. iudicabunť ſil'r. Et hec erat ꝯcl'o. Primo ergo Auer. ponit maiorē: ⁊ eā lr̄e applicat. ſcōa ibi [Et cū ꝓportio.] Apponit minorē, ⁊ ſermo iſte pꝫ. ¶ Et iſtam ꝯcl'oneꝫ.] Cōcluſio ſyllogiſmi dꝫ eſſe ſm̄ Auer. ergo. b. d. debēt cōprehēdi ab eadē virtute. dicit ꝙ hāc nō poſuit: ſed poſuit illam que ꝓtāte ſequiť ad hāc. ſ. ꝯuertēs huius. Hec eniꝫ ſic ꝯuertiť. ſ. virtus eſt vna ⁊ eadē cōprehēdēs. b. ⁊. d. ⁊ eſt concluſio vera. ſequiť enim poteſtate ab illa, inquit. ſi igitur, c. ⁊. d. cōprehēduntur ab eadē virtute: eadē. ſ. ꝓportione, q꜡. c. a ſenſu, ⁊. d. ab intellectu, que ſunt eadem ꝓportione reſpectu illoꝝ, q꜡. a. ⁊. b. eiuſdē virtutis, tūc due virtutes in hac intētione: ⁊ ex hoc modo. i. ſm̄ ꝓportionem ſunt idem: ⁊ nō diuerſanť oīno, ſupple quo ad modum ſe habēdi, lꝫ diuerſentur in ſuis naturis. Appoſuit cauſam: ꝓpter quā qdā volunt intell'm eſſe ſenſuꝫ, ⁊ inqt: ⁊ per hanc ſimilitudinē inter virtutē rōnalem, ⁊ ſenſibileꝫ eſtimarūt plures antiquorū (ſm̄ ꝙ Ariſto. narrauit in hoc 2^c: vt Homerus, Empedocles, ⁊ alij) ꝙ ille due virtutes ſint eadem. i. intellectus, ⁊ ſenſus, ⁊ econtra: vt vidimus. Hec eſt vna expoſitio huius cōmenti. ¶ Pōt autem ⁊ aliter apud me exponi ſermo Auer. vbi debes ſcire ꝙ figura dꝫ ſic ſcribi.

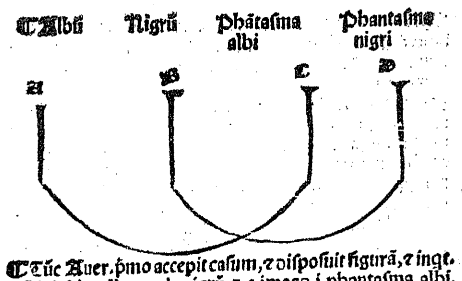

Tũc Auer. ꝑmo accepit caſum, ⁊ diſpoſuit figurã, ⁊ inqt. Sit igit. a. albũ. ⁊ b. nigrũ, ⁊ c. imago. i. phantaſma albi, ⁊ d. imago. i. phantaſma nigri. Tunc ſumit maiorem, ⁊ inquit. Erit igit ꝓportio. d. ad. b. ſicut albũ ⁊ nigrũ. ⁊ ꝓportio. c. ad. d. ſicut imago albi, ad imaginẽ nigri. ergo maior ſicut. a. ad. b. ita. c. ad. d. applicat ſermones verbis Ariſto. ⁊ patet. Et cum ꝓportio.] Apponit nunc minorẽ, ⁊ concluſionẽ, ⁊ inqt: ⁊ cũ ꝓportio. a. ad. b. eſt ſicut ꝓportio. c. ad d. hec fuit maior. Apponit ⁊ minorẽ, ⁊. a. ⁊. b. cõprehẽduntur ab eadẽ vtute, hec eſt minor. Apponit ↄclonẽ. d. ergo c. ⁊. d. debẽt cõprehẽdi ab eadẽ vtute: ⁊ ſic Auer. cõpleuit ſyllm hoc modo: vt vides. Et iſtã.] Apponit excuſationẽ Ariſto. ⁊ inqt. Et iſtã ↄclonẽ diminuit ex ſuo ſermone, ⁊ dedit ↄñs illã. i. eã que poteſtate ſequit ad hãc. Et debes ſcire, ſicut in ꝑmo Prioꝝ diximus, ꝙ aliqua ↄclo ſequitur trãſlatiue hypothetice ad aliquẽ ſyllm multis modis, vel loco a ↄrio vel loco a ſili. vel alijs modis. Cõclo. g̃ ꝑncipalis eſt. c. ⁊. d. cõprehẽdunt ab eadẽ vtute: illa vo que ſeqtur ad hanc hypothetice tranſlatiue eſt, ꝙ due virtutes ex hoc modo ſunt vna: ⁊ eadẽ. ſ. ꝓportione. ſ. ſenſus ⁊ intellectus, qꝛ circa ꝓpria obiecta ſe habent eodẽ modo: ſm eandem ꝓportionẽ. Uult ergo Auer. ꝙ Ariſto. reticuit ↄclonem ꝓpriã, ſed dedit trãſlationem: vt patet. Reliquũ exponat ſicut in prima expõne. Quo pacto differat hec expoſitio a prima patet. hec enim nõ facit ſyllogiſmũ a cõmutata ꝓportione: ſed a ſili: vt videbis. Et cum declarauit.] Eodem modo Auer. idẽ declarat in alijs ſenſibus, ⁊ alijs ſenſibilibus, ⁊ eodem modo diſponatur figura. itaq; in linea. a. ponatur dulce, in quo. b. amarũ, in quo. c. imago dulcis, in quo. d. imago amari. videlicet.

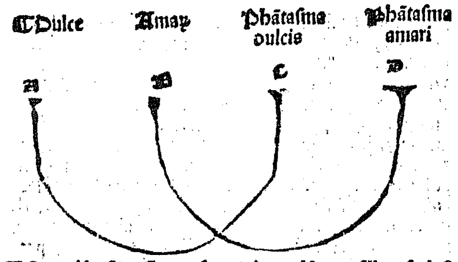

Qua diſpoſita põt argui: vt prius: vel loco a ſili: vt facit ſecũda expõ, vel a cõmutata ꝓportione: vt facit prima expoſitio. Quod autẽ hec expoſitio Auer. ſit melior illa Simplicij patet, qꝛ in litera concludit ſpẽs. i. formas quidẽ igit talium. i. phantaſmatũ in phãtaſmatibus intelligit, qđ non diceret: niſi feciſſet ſyllogiſmũ predictũ. Et tamen Simplicius vult ꝙ hic incipiat nouum capitulum, ⁊ illa particula [igitur] eſt nota executionis ⁊ non illationis, vide eum.

Dubiũ Cap. 5. Sed circa expõnes Auer. ſunt queſtiones. prima eſt circa expoſitionẽ primã, qꝛ primo Poſterioꝝ. ſyllogiſmus a cõmutata ꝓportione nõ niſi vel numeris, vel quãtitatibus habet locum: vt ibi Ariſt. oſtẽdit. Amplius quinto geometrie Euclides, ſi fuerint (inqt) quatuor quãtitates ꝓportionales: ꝑmutatũ quoq; ꝓportionales erunt. ecce quo pacto ſyllogiſmus hmõi non niſi in quãtitatibus hꝫ locum. (propoſitione 15) Rurſum multe ſunt inſtãtie, qm̃ ſicut homo ad non hominem ſm ↄñtiam, ſic aĩal ad non aĩal. ergo ſicut homo ad aĩal ſic nõ homo ad nõ aĩal. Cõcluſio falſa eſt, qꝛ non valet, eſt non homo, ergo eſt nõ aĩal: vt pꝫ. Alia inſtantia ſicut ſupficies ad hãc ſupficiẽ, ſic color ad hũc colorẽ. ergo ſicut ſupficies ad colorẽ, ſic hec ſupficies ad hunc colorẽ. non valet ſupficies non põt eſſe ſine colore, ſed hec ſupficies bene abſq; hoc colore. Tertia ſicut corpus ad hoc corpus, ſic locus ad hũc locũ. modo nõ valet, ſed corpus non põt eſſe ſine loco, ergo hoc corpus nõ põt eſſe ſine h̃ loco. Quarta ſicut ens ad nõ ens, ſic poſſe ad impoſſe. modo non valet, ſed omne ens eſt poſſe, ergo omne non ens eſt impoſſe. ⁊ ſic prima expoſitio oĩno falſa eſt. Scḋa expoſitio iterũ vr̃ ⁊ falſe, ⁊ cõtra lr̃am. Falſa qꝛ non arguit ꝑmutatim a primo ad 3^m, ⁊ ſecũdo ad 4^m: ⁊ per ↄñs non eſt bona. Contra textum vero, qꝛ Ariſt. dicit [Quare ⁊ ꝑmutatim ⁊c̃.] Ecce ꝙ Ariſto. arguit loco ꝑmutato, qđ non ſeruat Auer. iſte ergo expõnes ſunt valde ambigue.

Rñſio. Debes ſcire ꝙ proportio fit tñ in duobus terminis: apud geometras. proportionalitas fit in tribus terminis, commutata ꝓportio in quatuor terminis, vt qnto geometrie patet. cõmutata ꝓportio primo ⁊ per ſe ſolum in quãtitatibus fit: vt Ariſt. dicit primo Poſterioꝝ. Per accidens autem in ꝓpoſitionibus, vt Boetius dicit in periherminias in fine ſecunde editionis. ⁊ qꝛ locus: qui tenet per accidens, non tenet in omni mã: ſed in quadam materia ſic, ⁊ in quadam non: vt dicit Auer. Ideo (vt in fine primi Priorum diximus) ſyllus a cõmutata proportione tꝫ per ſe quantum ad ↄdicere ⁊ ↄuerti, verbi grã in exẽplo Ariſt. ſi. a. ⁊. b. ↄuertunt, ⁊. c. ⁊. d. cõuertunt erit ſylls. ſi. a. ⁊. c. ↄtradicunt ſilr, ⁊. b. ⁊. d. ↄtradicũt. ſilr ſi. a. ⁊ b. ↄtradicunt, ⁊. c. ⁊. d. ↄtradicũt. ſequit ꝙ ſi. a. ⁊. c. ↄuertũtur, ⁊. b. ⁊. d. ſilr. Quãtũ ergo ad ↄdicere, ⁊ ↄuerti tꝫ ſylls in ꝓpõnibus a cõmutata ꝓportione: in alijs vero non tenet niſi per accidens: vt diximus. Tunc ad primam pꝫ ſolutio Ariſto. ⁊ Euclides volũt locum illum in quantitatibus tenere per ſe ⁊ primo: non tñ negant, quin in alijs per accidens valeat: vt Boetius ſumit, ⁊ Ariſto. vtitur ſepe ſepius: vt in fine ſecundi Perihermenias, ⁊ in fine primi Prioꝝ, ⁊ alibi. Ad inſtantias patet ſol. nõ enim arguitur per regulam. bñ autẽ in ꝓpoſito Ariſto. arguitur per regulam: quoniam album, ⁊ nigrũ quo ad ſentiri ↄuertuntur: ⁊ ſilr phãtaſma albi ⁊ phãtaſma nigri quo ad intelligi ↄuertuntur, vt dicit cõcluſio Ariſto. De ſcḋa expoſitione dicendum, ꝙ illa reducitur ad locũ Ariſto. ⁊ ſic lꝫ ſyllogiſmus ſit a ſimili, quia eſt reducibilis ad cõmutatam ꝓportionem, propterea bonus eſt ⁊ computatur pro illo.

COMMENTARIVM.

Duo ſumpſit quorum ꝑ^m eſt, ꝙ ſicut particularis ſenſus vtpote viſus idem ſubiecto: plures tamen ratione eſt, qui eſt albi ⁊ nigri, ſic intellectus vnus ſubiecto erit: plures vero rõne ẽ, qui eſt rationis albi: ⁊ etiam rationis nigri: intelligens per rationes albi ⁊ nigri vlia illoꝝ. Scḋm vero qđ ſumpſit, eſt, ꝙ ſicut ſubiecto idẽ ſenſus cõmunis, rõne plures eſt, qui eſt albi ⁊ dulcis, ſic intellectus idem ſubiecto, rõne plures eſt, qui eſt vniuerſaliũ rationũ eoꝝ. Nunc hec duo exẽplis declarat, vt Philoponus exponit, ⁊ primo primum, ⁊ dicit. Sit igit vt. a. qđ eſt album, ad. b. qđ eſt nigrum, ſic, vt illa ſe habent adinuicem ſint. c. ratio albi ad. d. rationẽ nigri. Caſu ergo poſito, breuibus innuit argumentũ, cum dicit, quare permutatim ſupple, vt ſe habet. a. album ad. c. ſuam rationem, ſic. b. nigrũ ad. d. ſuam rationẽ. ergo ſicut. a. b. ſunt eiuſdẽ particularis ſenſus, qui eſt ſubiecto vnus, ratione plures, ſic. c. d. erunt eiuſdẽ intellectus, qui eſt ſubiecto vnus: rõne vero plures: hoc fuit

hoc fuit ꝑ^m. Declarat ſcḋm, ⁊ dicit. Eadẽ aũt rõ eſt: ⁊ ſi. a. qdẽ dulce ſit. b. vo albũ. c. vo ſupple ratio albi. d. autẽ rõ dulcis. naꝫ etiam licet ſyllogiçari ꝑmutatim ſicut. a. ad. c. ſic. b. ad. d. quare ſicut. a. b. attinẽt ad ſenſum cõem, qui eſt ſubiecto vnus: rõne vo plures, ſic. c. d. ad vnum intellectũ, qui eſt vnus ſbto, plures rõne. Cõcludit g̃ ↄ̃nem: quã ꝑus dixit, quaſi ſoluta dubõne, ⁊ dicit. Intellectiuũ igit h̃ eſt intells ſpẽs ac vlia diuerſa intelligit, g̃ eſt vnus ſbto, plures rõne, nõ g̃ eſt impoſſe intellectũ intelligere phãtaſiabilia: ⁊ qdẽ diuerſa, vnus ſi ſit ſubto, mõ ſit rõne alius atq; alius: hoc pacto ego verba hec intelligo: ⁊ Philoponus ſic intelligere videt: mihi tamẽ fuerunt abſtruſiſſima. Que vo in collectaneis diximus, bona ſunt, ⁊ peripatetice dicta.

Argyr. **Et vt in illis ipſi definitũ eſt id qđ fugiendũ eſt vel ſequendum: ſic ⁊ ſine ſenſu cum in phantaſmatibus eſt mouet. Sẽtiens enim ſignũ face datum ignem eſſe, videnſq; ipſũ cõmuni ſenſu agitari motu: cognoſcit hoſtẽ accedere. at nõnũquã hiſce que ſunt i anima phãtaſmatibus, aut mentis cõceptibus: q̃ſi vidẽs, ad ea que ſunt p̃ſentia ratiocinat atq; deliberat de futuris. ⁊ cũ dixerit hic aut ibi rẽ eã eẽ que voluptatẽ aut dolorẽ affert: tũ fugit aut pſequit, ⁊ omnino aliquid agit.**

T.c.33 **Et ſicut in illis determinatũ eſt ipſi perſequibile: ⁊ fugibile: ſic ⁊ exta ſenſũ: cũ in phãtaſmatibus fuerit: mouetur vt ſentiens facẽ: quoniã ignis eſt: cõmuni cognoſcit. Videns autẽ ipſũ moueri, quoniã hoſtis eſt. Aliquãdo autẽ in phãtaſmatibus: ⁊ intellectionibus: que in aĩa ſunt: quaſi videns eſt: ratiocinat, ⁊ deliberat futura ad p̃ſentia. Et cũ dixerit ꝙ ibi letũ aut triſte ẽ: tũ fugit, aut imitatur, ⁊ omnino in actione eſt.** (ὅτε quando aliqñ.)

Collectanea t.c.33. Accepit intellm intelligẽ formas in phãtaſmatibus, nunc explanat id ꝑ manifeſtius, ⁊ inqt: ⁊ vt in illis: id eſt ſenſilibus determinatũ eſt. i. definitũ ipſi ſenſui ſequẽdũ, ⁊ fugiẽdum, ſic ⁊ extra ſenſum. i. in imaginabilibꝰ, q̃ ſunt ex̃ ſenſum exteriorẽ. cũ in phãtaſmatibꝰ fuerit: ſubaudi ↄuerſus intells mouet. i. excitat ac cõſultat de fuga, vel proſequela vt Simpl. exponit. Vt ſentiens facem ꝙ ignis cõi cognoſcit.] Idem ⁊ euidentius explanat. ⁊ oſtẽdit quo argumento conſultat ad fugam, vel proſequelã, ⁊ inqt: vt ſentiens facem: ſtatim cognoſcat cõmuni. ſ. ſenſu, ꝙ talis fax ſit ignis, ⁊ ꝑ cõem ſenſum intelligit ſenſum exteriorem, vt Simplicius dicit, qui cõis dr̃, qa ſenſibilia cõia refert in cognitionẽ ignis. vidẽs ergo facem, ⁊ ꝙ mouet, ↄcludit qm̃ impugnans. i. hoſtis eſt, ex hoc ſigno fugit, vel ꝓſequitur. Et ſic pꝫ arg^m cõſultationis: ⁊ in hoc apparet lr̃e tranſpoſitio. legat ergo apud Simpliciũ ſic. [Vt ſentiens facem ꝙ ignis cõi vidẽs motã, cognoſcit ꝙ hoſtis] nõ ex ſentire ſolo cognoſcẽs: ſed ex rõne. ⁊ per ↄñs pꝫ declaratio dictoꝝ. Quãdoq; g̃ in ſenſile reſpicit: qñq; vo in ea, que in aĩa phãtaſmata vel intellecta.] Eſt g̃ cõcluſio, ꝙ intells qñq; reſpicit in ſenſile: vt caſu predicto: qñq; vo in ea, que in aĩa phãtaſmata, vel intellecta: tanq; videns ratiocinat ⁊ deliberat futura ad p̃ſentia. Preſentia qdẽ ex ſenſu accipiens: futura vo ex futuroꝝ cognitione: rõnali. vꝫ. exiſtente. dixit [Phantaſmata vel intellecta.] Uel qm̃ idẽ voluit intelligere, vel qꝛ phãtaſmata intentiones imaginatas intelligit. intellecta vo fugibilia, vel ꝓſequibilia: ex intellectu practico. Amplius nota ꝙ illa (quãdoq; ⁊ quãdoq; non diuiſim) legenda ſunt: ſed ſimul qdem in vtraq;. debet enim in vtriſq; reſpicere. Ex his apparet quo pacto intellectus ſit ꝑncipiũ fuge, vel ſecutionis, ⁊ quo pacto in his ſubſeruiant ſenſus exteriores ⁊ interiores. ⁊ q̃uo diſcurrat intellectus circa ambo illa. Colligit Simpl. ꝙ oĩa hec dicta ſunt de intellectu practico, qm̃ intellectꝰ ſpeculatiuus põt aliqua intelligere ſine phantaſmatibus ⁊ ſenſilibus, vt in cõmẽtarijs huius capli ſepe ipſe meminit. Immo Themiſtius dicit. ꝙ intellectꝰ ſepe trãſcẽdit iudiciũ ſenſus, ⁊ appetitiones eius coercet. ꝓinde aliud iudicat bonũ eẽ, aliud voluptatẽ, ⁊ qđ titillet. Itẽ aliud malũ, aliud quod dolorẽ inurat. ſed an hec vera ſint, ⁊ qd ſit intellectus practicus, ⁊ qd ſpeculatiuus, ⁊ quo pacto diſcrepent in lib. de intellectu diximus. At forte poſteriꝰ dicemꝰ, ſed nũc ſupponat. (Cap. 46)

Cõ. 23. **Ei ita eſt de queſito.** Primo declarat q̃ pacto intells practicꝰ fugit, aut ꝓſequit, ⁊ inquit: ⁊ ita eſt de fugito, ⁊ q̃ſito apud intellm. i. eo mõ intells fugit, aut q̃rit, ſicut eſt de cõprehenſione. i. quẽadmodũ cõprehendit. fuga enim, aut ꝓſequela fit mediãte cõprehẽſione, qꝛ fuga ⁊ ꝓſequela fiũt mediante appetitu. appetitꝰ aũt mediãte comprehẽſione, ⁊ hoc exponit, ⁊ inquit. Quoniã quẽadmodũ cõprehẽdit res mediãtibus formis imaginũ. i. mediãtibus phantaſmatibus, ⁊ ſenſus cõprehendit per p̃ſentiã rerũ ſenſibiliũ, ita intellectus mouetur a rebꝰ querẽdo, aut fugiẽdo, quãdo forme imaginũ eaꝝ ſunt p̃ſentes. quẽadmodũ ſenſus querit, aut fugit apud p̃ſentiã ipſius ſenſilis. g̃ quibus mouet intellus ad intelligẽdum, ijſdem mouet ad ꝓſecutionẽ vel fugã. ſeqtur enim cõprehẽſionẽ appetitus: ſicut vmbra corpus 12° metaph. auctẽ Alexandri. Et qñq; mouet.] ꝓbatur hoc per exẽplũ. ſ. ꝙ intells mouet a p̃ſentia phãtaſmatũ: ⁊ nõ p̃ſentia ſenſiliũ, ⁊ inqt. Et quãdoq; mouet homo ad aliqd: lꝫ nõ ſentiat. ſ. ſenſu exteriori ipſum, cuius exemplũ ponit. d. ſicut p̃liator mouet, quãdo imaginat ignẽ inflammari in turribꝰ: lꝫ ignis nõdũ inflãmatus ſit. Poteſt ergo ſylls ſic componi, oẽ motum mediãtibus imaginibus, vel phãtaſmatibus: ſine p̃ñtia rerũ ſenſatarũ, fugit vel proſequitur: mediãte cõprehẽſione. ſed omne fugiens, vel proſequẽs mouet: mediãtibus phãtaſmatibus, ergo omne fugiens vel ꝓſequẽs fugit, vel ꝓſequit: mediante cõprehẽſione. Minor patuit in exẽplo de p̃liatore. Et cũ p̃liator.] tex. in arabica trãſlatiõe ſic hꝫ [Commune eſt enim, ꝙ res mouens eſt ignis, ⁊ ipſe nũtiat preliatori.] In quibus verbis ambiguũ eſt, qd intelligat per [cõmune] Ideo duplr exponit, ⁊ inqt: ⁊ cũ preliator intrinſecus imaginabit ignẽ in turribus, ſtatiꝫ cogitabit in deſtruẽdo illũ ignẽ, ⁊ preliator oppoſitus. i. hoſtis inflãmando ipm, ⁊ cõmunẽ habent cogitationẽ in hoc. ſ. quia ignis eſt finis poſitus: ⁊ queſitus apud ipſos: ſm modos diuerſos, qꝛ ille in offendendo: ille vo in obſiſtẽdo. Eſt ergo ꝑma expoſitio ꝙ per [cõmune] Ariſt. itelligit finẽ cõeꝫ vtriuſq;: vt pꝫ. Et põt itelligi.] Apponit 2^am expõnem. Dixit enim Ariſt. duo ꝙ qñq; hõ mouet fugiẽdo in p̃ſentia ſenſiliũ, quãdoq; in abſentia: vt patuit. Exponit ergo nũc, ꝙ Ariſt. per [cõmune] intelligit exẽplũ cõmune vtriſq; motionibus. inflãmatio ignis eniꝫ in turribus, ſi p̃ſens erit deſeruiet pro exẽplo in fuga de re p̃ñti. Et ſi abſens, ſeruiet in exẽplo de re abſente, ⁊ imaginata. Inqt, ⁊ põt intelligi hoc, qđ dixit [cõmune enim.] i. ꝓpoſitio enim cõis. i. exẽplum cõe ex quo poſſumus ſcire oĩa ↄñtia. i. ambas fugas vel ꝓſequelas. Fit enim vna proſequela in p̃ñtia rei ſenſilis, altera in abſentia. Et exponit hec ↄñtia, ⁊ inqt. Eſt. n. ꝑ^m ↄñs. i. ꝑ^a proſecutio propter exiſtẽtiã. i. p̃ñtiã ignis in turribus, ꝓpter ꝙ verificat verbũ Ariſto. ⁊ pꝫ. Principiũ enim.] Exponit 2^am ꝓſequelã, ⁊ inqt. Principiũ enim ſue cogitationis in rebus erit preſentando modos imaginũ poſſibiliũ eſſe in illa re: de qua (Cõ. 39.)

cogitat, adeo ac ſi videret id de quo cogitat. Cuius cauſaz adijcit, ꝛ inqt: ꝛ cā in hoc eſt, qꝛ homo ponit ꝑnᵐ ſue conſiderationis in rebus poſſibilibus, de reb⁹ p̄ntibus, quas videt. Eſt ergo 2ª ꝓſequela ex imaginibus p̄ſentibus phantaſie: ſed abſentib⁹ a ſenſu: que lꝫ ſint abſentia a ſenſu: ſunt poſſibilia eſſe, ꝛ ex his phātaſmatibus mouet̄ ac ſi p̄ntia eēnt in ſenſu: vt pꝫ. De ſunt due expōnes, que cadūt in illo verbo [Cōmune enim] que ꝓfecto ſm grecam lr̄am ſunt ſupflue, ꝛ Auer. ꝓpter malā trāſlationem nō potuit recte exponere: vt ꝑſpicuū eſt. ¶ Et ideo poſſibile.] Nūc ex dictis colligit qͦddā correlariū ſatis vtile, ꝛ inqt. Et iō poſſibile eſt: vt homo cogitet in alia re. v.g. in inflāmatione turris: adeo ꝙ īueniet ex eo aliqͦd indiuiduū, qͦd aū nō ſenſit, ſed ſenſit ei ſimile: nō ipm idē. hoc theorema pōt duplr̄ intelligi, vel qm̄ intellectus ex ſpeciebus ꝛ formis olim ſenſatis: nunc vo phantaſiatis colligit formā vnam, que nec cadit, nec cadere pōt ſub ſenſu, vt ſpēs inimicitie/cuius nullū fuit indiuiduū ſub ſenſu, vel ipſa in ſe nūq̄ꝫ fuit ſub ſenſu, attn̄ ꝑcepit aliqd illi ſil'e. Uerbi gr̄a, ꝑcepit ignē, ꝑcepit aliqn̄ inflāmationē, ꝑcepit turrim, ꝛ ꝑcepit hoſtē, ex oibus iſtis colligit inflāmationē in turri, quā cuſtodit ab hoſte, q̄ non eſt in re preſens, lꝫ ſit aliqd illi ſil'e, qꝛ oīa illa: que al's ſunt percepta. Uel pōt itelligi, ſicut legit̄ de Sumare, quā Auer. narrat in lib. de ſomno, q ꝑcepit in vigilia quoddaꝫ: qͦd ſomniauerat, qͦd nunq̄ꝫ fuit ſibi preſens. ſꝫ de hoc al's. ¶ Et inuit.] Soluit. q. ꝛ p̄mo tangit vim ſol'onis dicēde, ꝛ inqt: ꝛ īuit per hoc modū: ſm quē pōt inueniri per cognitionē imago vera. i. phātaſma in phātaſia rerum, cuius indiuiduū nunq̄ꝫ fuit ſenſatū aliquo cogitāte. eſt ğ p̄uctus qōnis, qūo pōt phātaſma vere eſſe in phātaſia rei, que nūquā fuit ſub ſenſu. datqꝫ cām qōnis, ꝛ pōt ſic cōponi, q̄ numerant̄ ad numerū ſenſiliū nō poſſunt inueniri abſqꝫ illis. Apponit minorē, ꝛ inquit. Jam eniꝫ poſuerat ꝙ imagines vere ſunt numerate: ſm indiuidua ſenſilia, ꝛ dixit [vere] qꝛ chimerice nō opꝫ. Tunc concluſio eſt, ğ phantaſmata vera nō poſſunt eſſe abſqꝫ p̄ſentia reruꝫ ſenſataꝝ. ¶ Et q̄n declarauit.] Cum tetigit vim qōnis, ꝛ dedit cām qōnis: ſoluit. q. ꝛ inquit. ꝛ q̄n declarauit ꝙ iſte modus imaginuꝫ inuenit̄ a cogitatiōe ex imaginibus. i. formis, que ſunt indiuidua ſenſibilia. Et per hoc tāgit vnā cauſaꝝ illius indiuidui inſenſati. Tunc tangit alias, ꝛ inquit. Uirtus eniꝫ cogitatiua, ſicut declaratū eſt in lib. de ſenſu ꝛ ſen. qn̄ iuuabit ſe: cum informatiua. i. imaginatiua, que vocat̄ formatiua, qꝛ tm̄ formas ſimplices retinet, ꝛ rememoratiua, innata ē preſentare ex imaginibus rerū aliquā, quam nunquam ſenſit in ea diſpōne/ſm quam eſſet: ſi ſenſiſſet eam fide ꝛ informatione. i. in re per ſenſum, qn̄ inq̄ꝫ cogitatiua ſic innata tale indiuiduū cogitat, tunc intell'us iudicabit illas imagines iudicio vl'i. ¶ Jn qbus v̄bis dat itelligere cās qb⁹ pōt tam cogitatiua aliqͦd inſenſatū cogitare, ꝛ intell's idē iudicare. ſunt aūt cauſe 4ᵒʳ. Prima eſt ipm ſenſile extrinſecum. 2ª eſt imaginatiua v̄tus. 3ª eſt memoratiua. 4ª eſt ipa cogitatiua. ſenſilia quidē ſunt cauſe, ſine qb⁹ nō memoratiua, ꝛ imaginatiua ſunt forte cauſe inſtr̄ales. cogitatiua eſt cā principalis, ꝛ q̄ſi vltima. p̄nt aūt hec per duo exēpla, quoꝝ Alpharabius Albepharac Babyloniēſis in lib. de ſomno meminit, declarari. v.g. ſi ita ꝙ aliqs medic⁹ ex ſenſilib⁹ cōibus ꝛ ꝓprijs cognouit i callia febrē hecticā/3ᵉ ſpēi, nouit cām hui⁹ egriˡˡⁱˢ cōpl'onē, etatē, locū, ꝛ alia h⁹ ꝑticularia. Et vlterius virtute memoratiua meminit ex hac, ꝛ ſimili egriⁿᵉ mortē ſemꝑ fuiſſe vēturā. At per imaginatiuā in h̄ mortē, ꝛ corruptionē phātaſiet̄. cogitatiua tūc cogitabit in callia mortē: ac ſi p̄ns eēt: q̄ nūq̄ꝫ cecidit ſub ſenſu. ecce q̄ͦ pacto illa q̄tuor ꝓficiūt in cogitatiōe mortis. ¶ Ampli⁹ ſit ita ꝙ aliqs bonus nālis cogitet grādinē, ac per memoratiuā ſuā cōmemoret poſt talē calorē eſtiuū, ac tales nubes fuiſſe ſecutā grādinē, ꝛ ꝑ imaginatiuā deſcēſuꝫ grandinis phantaſiet̄, ex his cogitatiua iudicat tēpeſtatē ꝓximā, q̄ nunc non ſentit̄, nec p̄ſens eſt. ¶ Eodē mō pꝫ, qūo intell's ex hiſmet iudicio vl'i mortez, ꝛ tēpeſtatē intelliget: vnamet. n. forma eſt cogitatiue, ꝛ intell's. cogitatiue qdē phātaſma. intell'ui vo qdditas ſeu intētio ſimpl'r. ¶ Et intētio.] Hec pōt eſſe q̄ſi ꝯcl'o, ꝛ tūc illa ꝑticula [et] tenet̄ illatiue, ꝛ erit ſenſus. ꝛ. i. ğ, intentio. i. nā cogitationis. i. virtutis cogitatiue/nihil aliud eſt q̄ꝫ hoc. ſ. vt v̄tus cogitatiua ponat rem abſentē a ſenſu: q̄ſi reꝫ ſenſatā ꝛ p̄nteꝫ. quo pacto ex dictis hec ꝯcl'o ſequat̄ ꝑſpicuū. Vel pōt eē p̄miſſe, ꝛ tūc cōponet̄ ſyll's ſic omne id, per cuius nām ponit rem abſentē: ac ſi p̄ntē etiaꝫ cū alijs īnatā, idē facit. Et tūc accepto illo ꝓ minori, cōcl'o erit: ğ cogitatiua īnata: etiā cū alijs: faciet rem abſenteꝫ: ac ſi p̄ntē. Uel forte/nec eſt ꝯcl'o/nec premiſſa/ſed ſol'o qōnis. dixit. n. ꝙ cogitatiua īnata ab illis facit rem abſenteꝫ: ac ſi p̄ntē, qs poſſet dicere, ſi id facit īnata, an per ſe: ꝛ per nām eius ſit apta id facere: perſoluit ꝙ ſic, qm̄ ex nā ſua id exercet: verū eget illis diſpoſitiue ſaltē: ꝛ tu ꝯſidera. ¶ Et iō.] Adijcit qͦddā correlariū pulchrū, ꝛ inqt: ꝛ ideo cōprehenſibilia humana diuidunt̄ in hec duo. ſ. cōprehenſibile, cuius ꝑnᵐ eſt ſenſus, ꝛ cōprehēſibile, cuius ꝑnᵐ eſt cogitatio. cōprehēſibile eniꝫ cuius ꝑnᵐ eſt ſenſus: eſt id, qͦd eſt p̄ns ſenſui. ꝛ cōprehēſibile, cuius ꝑnᵐ eſt cogitatio: eſt id, quod eſt abſens: vt p̄teritū/aut futurū ꝛc̄. ¶ Pōt aūt correlariū ſic ꝯduci, cōprehenſibile eſt cogitabile, ꝛ omne cogitabile eſt/vel ex ſenſu/vel ex cogitatiua, ğ omne comprehenſibile vl' intelligibile eſt ex ſenſu, vel cogitatiua. ¶ Et iam.] Quis arguet, oīs v̄tus diſcurrēs eſt intell'us nālis. ſed per hec: cogitatiua diſcurrit, ğ eſt intell's nālis. ¶ Rn̄det, ꝛ iaꝫ diximus ꝙ virtus cogitatiua nō eſt intell's nālis, neqꝫ intellectus qui eſt in actu. i. agēs, vel ſpeculatiuus, ſed eſt virtus ꝑticularis nālis. i. for̄a in corꝑe. maior ğ dꝫ intelligi de diſcurſu vl'i, ꝛ nō indiuiduali: vt dicemus. ¶ Cōfirmat ſol'onē, ꝛ inqt: ꝛ h̄ maniᵐ eſt ex dictis in ſenſu ꝛ ſenſato: reddit aūt cām, cur induxit ſol'onē p̄dicte qōnis, ꝛ inquit. Et opꝫ ſcire hoc, qm̄ ꝯſuetudo eſt attribuere intell'ui v̄tuteꝫ cogitatiuā. ꝑꝑ h̄. n. fuit neccīuꝫ reddē te attētū in illo. ¶ Et non dꝫ.] Cōtra intell's nālis cōponit itellecta ſingularia. i. ſimplicia, cogitatiua cōponit intellecta ſimplicia, ğ cogitatiua eſt intell's. ſyll's eſt in 2ª figura. Jnqt, ꝛ nō dꝫ aliquis dicere ꝙ v̄tus cogitatiua cōponit intelligibilia ſingularia, ꝛ iā declaratū eſt, ꝙ intell's nālis cōponit ea. ſoluit. cogitatio enī nō eſt niſi in diſtinguēdo. i. apph̄ēdēdo indiuidua illorum intelligibiliū: ꝛ p̄ntare ea in actu: q̄ſi eēnt apud ſenſum, vt dcm̄ eſt. Et dat ſignū hui⁹. d. Et ideo qn̄ fuerint p̄ntia apͦd ſenſuꝫ/tūc cadet cogitatio, ꝛ remanebit actio itell's in eis. ¶ Ad formā qōnis ſubſcribit ſol'onē. d. Et ex h̄ ꝯcl'abit̄, ꝙ actio intell's eſt alia ab actione v̄tutis cogitatiue, quam Ariſt. vocauit intell'm paſſibilē: ꝛ dixit eā eē gn̄abilē ꝛ corruptibilē. Eſt ğ ſol'. ad formaꝫ. negat̄ minor, qꝛ cogitatiua nō cōponit intellecta ſimplicia: ſed ſingularia indiuidua. ꝛ ſic pꝫ ſol'. ad formam. lꝫ ſyll's ille ſit in 2ª figura ex duabus affirmatiuis, q nll's eſt ꝓ̄ ꝑoꝝ. Qūo v̄o, qn̄ ſenſus p̄ntial'r ſentit, cadat cogitatio, in com̄. 6. dixim⁹. Hic autem ſupponit̄. ¶ Et h̄.] Probat ſol'onē. ſ. ꝙ cogitatiua non ſit itell's nālis, ꝛ ꝓ̄ ſic: intell's nō hꝫ inſtr̄m corporeū: cogitatiua hꝫ inſtr̄ꝫ corporeū. ſ. mediū v̄etriculū cerebri, ğ in 2ª figura cogitatiua nō eſt itell's. Apposuit aūt hui⁹ tm̄ minorē. ¶ Et hō.] Scdͦo arguit, hō gn̄at̄/ꝛ corrūpit̄ ꝑꝑ cogitatiuā. hō nō gn̄at̄, neqꝫ corrūpit̄ ꝑꝑ itell'm. ğ intell's nō eſt cogitatiua. iterum huius appoſuit minorē, vel maioreꝫ. ¶ Et ſine hac.] Tertio arguit. Jntell's nālis intelligit mediante hac v̄tute tanq̄ꝫ mediāte miniſtro. Jntell's nō intelligit mediāte intellectu nāli: tāquā mediāte miniſtro, ğ intell's nālis nō eſt cogitatiua. appoſuit vim maioris. ¶ Et iō.] Quarto idē ꝓbat aucte Ariſt. ꝛ ſermo pꝫ. ¶ Et oīa hec dixit remouens pctm̄ Alex. ꝛ Sal'. vt viſuꝫ eſt in expōne com. 6.

COMMENTARIVM.

Cum declarauit ꝙ intell's ſpeculatiuus vtitur phantaſia vnus ſbto exiſtens: plures v̄o rōne: nūc declarat quo mō intell's practic⁹ vtit̄ ſenſu, ꝛ phātaſia: ꝛ qdē nō eodē modo ſicut phantaſia vtebat̄ ſpeculatiu⁹ intell's. Et hec eſt expoſitio Philoponi, vt mihi videt̄. Dicit. n. ꝙ practicus intell's interdū ſimul cum ſenſibilib⁹ opans/letat̄, ꝛ triſtat̄: qn̄qꝫ v̄o ſine ſenſu vtitur phātaſia locus ſenſus, ꝛ ꝑ illā agit. Qn̄qꝫ v̄o practic⁹ itell's vtit̄ ſenſu ꝛ phātaſia ſil': ſenſu qdē/ad deph̄ēdēdū triſte, ꝛ letum: phātaſia v̄o ad deliberādum. Ariſt. ğ ſm Philoponū oſtēdit quo modo practicus intellectus ſil' ꝛ ſemel vtit̄ ſenſu/ꝛ phātaſia: vt ꝑ h̄ intelligat̄ dr̄ia inter inteᵐ ſpeculatiuum ꝛ practicū quo ad vſum ſenſus, ꝛ phātaſie: ꝛ dicit. Et ſic in illis determinatū/h̄ ē deph̄ēſum eſt qd ipſi ſenſui exteriori vel cōi ſit ꝓſeqbile/aut fugibile, ſic ꝛ extra ſenſuꝫ/h̄ eſt ſine ſenſu exteriori/ſed in ſenſu interiori, cū deprehēſio illa fuerit in phātaſmatib⁹, mouet̄ motu deliberatiōis intell'us practicus, ğ intell's practicus vtit̄ exteriori ſenſu vel cōi ad ꝑceptionē triſtis vel leti: vtit̄ phātaſia ad motū deliberationis. Sumpſit. n. mouet̄ ꝓ deliberat ſm Philoponū. Exēpluꝫ affert/ꝛ dicit: vt ſentiens facem. ſ. accenſam in turri vel monte, que data eſt in ſignū hoſtis ſignatiuuꝫ, practic⁹ intell's cōi ſenſu cog̃ſcit, qm̄ ignis eſt fax illa, ꝛ ſignum aduētus hoſtiū: ꝛ ſic practicus intell's vtit̄ externo vel cōi ſenſu ad deph̄ēſionē triſtis vel leti. Videns aūt ipm ignem moueri, deph̄ēdit practicus intell's eodē cōi ſenſu, qm̄ hoſtis eſt, ğ practicus intell's vtitur cōi ſenſu/vel exteriori ad deph̄ēſionē rei fugibilis, vel perſeqbilis. Qūo vero ad deliberationē practicus intell'us vtat̄ phātaſia, declarat, ꝛ dicit. Qn̄ v̄o in phātaſmatib⁹ ꝛ intellectiōibus internis, que in aīa ſunt, practic⁹ intell's eſt q̄ſi videns bonum ad maluꝫ imitatione ſenſus cōis, tūc rōcinat̄ ꝛ deliberat futura agere, cōferēdo illa ad p̄ntia, q̄ cōi ſenſu, vel exteriori videbantur. Dixit q̄ſi videns, qꝛ videre eſt viſus, intell's non videt, ſed itelligit. Exponit aūt quo mō deliberat mediante phātaſia, ꝛ dicit. Et cū dixerit, aut ꝯceperit in phantaſia ꝙ ibi letum, aut triſte eſt, tum ſyllogiꝫat ad fugam/aut ad imitationē, ꝛ oīno ſe ponit in deliberatione motus/ac actiōis, ꝛ ita pꝫ, qūo practic⁹ intell's vtit̄ ſenſu, ꝛ phātaſia: alio mō q̄ꝫ intell's ſpeculatiuus. nā intell's ſpeculatiuus vtit̄ ipſa phātaſia, ꝛ ſenſu ſine appetitu fugiēdi vel ꝓſequendi: practicus v̄o intell's cum appetitu fugiēdi vel ꝓſequendi. Preterea. Alia dr̄ia adhuc eſt ꝙ ſpeculatiu⁹ vtit̄ phātaſia ſine actiōe: practicus v̄o cū actione. Qūo v̄o practicus intell's vtatur ſenſu ſine phātaſia/nec Ariſt. declarauit/nec Philoponus: tn̄ res pꝫ. Utit̄. n. ſenſu ſine phantaſia in p̄ntia rei fugiende vel ꝓſequende: vtpote cū nō ꝑus deliberat, ſed ſenſitiuum appetitū tm̄ ſequitur. Qūo vero vtat̄ phātaſia ſine ſenſu. Auer. declarat: vt in collectaneis dictū eſt: tn̄ in melancholicis cernit̄ euidēter: vbi intell's practic⁹ deliberat de fugibili vel ꝓſequibili ſolū ex phantaſia mota ab humore melācholico. Uerū de his in collectaneis Ariſt, declarauit ſolum qūo intell's practicus vtit̄ ſenſu ꝛ phātaſia ſimul alio mō q̄ꝫ intell's ſpeculatiuus: qm̄ ꝑſpicuū eſt qūo vtat̄ alio mō phātaſia ſola, vel ſenſu ſolo. ¶ Ex his ſeqtur ꝙ tribus modis mouemur ad fugaꝫ vel ꝓſecutionē. vno mō, vt bruta mouent̄, que nō deliberādo vel ratiocinādo moueut̄, ſꝫ ex ſolo ſenſu cū memoria p̄teritoꝝ: ꝛ hoc pacto practicus intell's nō vtit̄ phātaſia/nec ſyll'o. Alio mō deliberando. ꝛ h̄ dupl'r, aut ſumpto initio ab his, que fuerūt in ſenſu: ꝛ ſic intell's practicus ſil' aliqn̄ vtit̄ phātaſia ꝛ exteriori ſenſu: vt Ari. declarauit exēplo facis. Aliqn̄ nullo initio ſumpto ab his, que fuerūt in ſenſu: ꝛ ſic practic⁹ itellect⁹ vtit̄ phātaſia ꝛ ſyll'o practico ſine ſenſu. ¶ Ex his apparet Auerr. nō recte hūc locū intellexiſſe, cū retulit verba hec ad cogitatiuā, aſſerēdo cogitatiuā poſſe idiuiduuꝫ aliqͦd rep̄ntare auxilio externoꝝ ſenſuū/imaginarie ꝛ memoratiue/quod nunq̄ꝫ fuit in ſenſu. ꝛ h̄ putat Ariſt. hic intelligē, qͦd quātū ſit alienū ab Ariſt. tu vides. Ariſto. declarauit quo modo practic⁹ intell's alio° vtit̄ phātaſia, ꝛ ſenſu, q̄ꝫ ſpeculatiuus.

Tribus modis mouemur ad fugam.

Error Auer.

¶ Jpſū etiā verū ac falſū que ſine actiōe ſunt: ī eodē genere ſunt in quo ſūt bonū ac malū/ſed abſoluti differunt atqꝫ cuiuſpiam rōne. Argyr.

¶ Qd̄ aūt ꝛ ſine actione eſt ꝛ verū ꝛ falſum: in eodem genere eſt cuꝫ bono ꝛ malo: ſed ꝛ ipſo ſimpliciter: ꝛ aliquo differt. T.c.34

¶ Expoſitores latini hanc lr̄am penitus ignorāt, tum ex mala trāſlatione, tum ex verboꝝ obſcuritate. Jdeo debes ſcire, ꝙ ſenſus ꝑncipal'r finē ponit iocūdū vel triſte: queadmodū irrōnalis v̄tus. Jntell's v̄o actiuus: nō ꝑnᵉ iocunduꝫ vel triſte finē ponit: ſed bonū/vt ſequēdū/malū, vt fugiendū. Hāc ğ dr̄iam inuēs, inqt. Et qn̄ viderit ꝙ illic iocūduꝫ vel triſte [illic] ſcꝫ in ſenſu. qn̄ ğ ita iudicet rem: non vt cognoſcibilē ſolū: ſed vt talē: q̄lis erat in ſenſib⁹ iocūduꝫ/vel triſte, que in intellectu ſunt bonū vel malum [hic] hoc eſt eiuſmodi iudicatio, vel declinat malū, vel ꝓſequit̄ bonuꝫ. ꝛ oīno in actione. i. oīno vl'r agit qcq̄ꝫ. agit v̄o vel boni inſequens tranſumptionē, vel malū euitans. ¶ Et cum ꝛ ſine actione verū ꝛ falſum in eodem gn̄e ſunt/bono ꝛ malo.] Dubitabit forte qs, qm̄ fiūt ſylli practici: in actiuis etiam habitibus, queadmodū docuit Ariſt. in lib. de cā motuuꝫ aīalis. v.g. oīs ciuitas dꝫ eſſe bn̄ legibus recta. Sueſſa eſt ciuitas, ğ dꝫ eſſe bn̄ legibus recta. hic qdeꝫ eſt ſyll's, ꝛ operatio intell's actiui. Queret ğ qs an qn̄ actiuus intell's vl'r in ſeipſo de agibilibus mouet ſpeculationē: q̄ꝫuis nō vt ſequēdū/vel fugiēdū, ſit oīno in actione conſiſtens: vt dixit. ¶ Rn̄det ğ Ariſt. ꝛ cum ꝛ ſine actione verum ꝛ falſuꝫ, ſub audi ſpeculat̄ in eodē gn̄e ſunt bono ꝛ malo, qm̄ lꝫ actu in actiōe nō ſit: eſt tn̄ id qͦd ꝯcludit agibile a nobis poſt ꝯneꝫ: Finis eniꝫ ſylli practici eſt ꝑnᵐ opationis actiui intellect⁹ ꝛ mediāte ſenſu/vt diximus. ¶ Addit tn̄ dr̄iaꝫ. d. Differt autem ſolum vl'is de agibilibus intellectio ab ea, que in ipſo agere, qn̄ ꝛ ꝑticularia cōprehēdere necē eſt: eo ꝙ ſimpl'r ꝛ alicui. Hec qdē. n. eſt ſimpʳ vt ex duab⁹ exiſtēs vl'ibus: hec v̄o q̄dā: vt ex ꝑticulari, ꝛ vl'i ꝑticularē colligens ꝯnem. Et in his apparet error latinoꝝ, q aliter dr̄iaꝫ iſtā conātur exponere de intellectu practico, ꝛ ſpeculatiuo, que nihil ſunt. Colle/ctanea t.c.34.

Et cum iudicaueris.

¶ Oſtēdit quē ponit finē intell's actiuus, ꝛ inqt. Et cū iudicaueris ꝑ ſenſuꝫ ꝺlectabile ē illic: aut hic. i. qͦd erit apͦd ſenſuꝫ iocūdū: aut triſte, tūc cōtriſtabile apud inteᵐ erit, aut fugitū, ſi intell's eſtimauerit id eſſe malū, aut q̄ſitū, ſi eſtimauerit id eē bonū. ğ qͦd apud ſenſum eſt iocundū, apud inteᵐ bonū erit, qͦd triſte, apud inteᵐ malū, ꝛ hoc Simpl. inqt: in cōmētarijs hui⁹ loci. ¶ Et vl'r.] Oſtendit nās ſenſus cū iteˡ, ꝛ ecōtra, ꝛ inqt. Et ſic vl'r accidit intellectui cū ſenſu in oibus actionib⁹. ſ. aut ꝯdicere ei, dicēdo ꝙ cōtriſtabile eſt bonū, ꝛ querēdo id: qͦd fugit ſenſus, aut conuenire cū eo, in dicēdo delectabile eē bonū. Jntell's ğ dupʳ ſe hꝫ ad ſenſum, aut vt diſſentiens, qm̄ que ſenſus ꝓſequit̄ intellect⁹ declinat, vel q̄ ſenſus fugit intell's ꝓſequit̄. Uel in cōſenſu, qm̄ que ſenſus ꝯſentit intell's etiā, ꝛ que fugit ꝛ intell's. hec ergo eſt illoꝝ eēntia in opationib⁹. ¶ Falſitas enim.] Debes ſcire ꝙ in arabica tranſlatione ſic inuenitur litera. [Falſitas eniꝫ, ꝛ veritas ſunt ſine operatione, ꝛ ſunt ambe in eodē gn̄e, ꝛ in bono ꝛ malo: ſed differūt/qꝛ dicūt̄ ſimpʳ: ꝛ in termino.] Circa que verba/dicit Auer. ita cecidit ablatio vel albedo in ſcriptura, qꝛ non repiebantur in lr̄a, ſed loco eoꝝ cecidit albedo. i. loc⁹ alb⁹: more arabū. ꝛ pōt eē. i. ſed hec verba p̄nt ſtare, ꝛ ſi ſtāt, dat inteᵐ eis: ꝛ ſermo pꝫ. ¶ Et ſūt in eodē gn̄e.] Dubitabis forte, qūo verū Cō.34.

ꝛ falſuꝫ ſunt in eodē gñe in bono ꝛ malo. ¶ Soluit auer. 2ᵐ. ꝓ inq̄t pōt itelligi, ꝙ heo duo ſunt in eodē gñe, q2 vtrunqꜫ eſt cognitio. ḡ verū ꝛ falſuꝫ ſunt ſpēs: cognitio vō genus. attñ dn̄t, q2 veritas eſt in gñe boni. i. differt a falſo p dr̄iaꝫ boni, ꝛ falſitas ī gñe mali. i. differt dr̄ia mali. ¶ Aliter rn̄det ꝙ falſum ꝛ verū ſunt in gñe eodē, ſ. in gñe: qđ eſt bonū, ꝛ in gñe: qđ eſt malū. ꝛ ſic in pᵃ rn̄ſione bonū ꝛ malū erant dr̄ie: nūc vō gña. ¶ Sed tñ diuidunt.] Debes ſcire, ꝙ bonū ꝛ maluꝫ in pᵃ expōne ſunt dr̄ie, in 2ᵃ genus. qñ ḡ genus: dr̄ie ſunt ſimpl'r, ꝛ in intell', qm̄ veritas in practico, ꝛ vitas in ſpeculatiuo ambe ſunt gñis boni. differunt tñ, q2 illa in intell' ſpeculatiuo bona eſt ſimpl'r, illa in practico bona ī re': vt pꝫ. ꝛ queadmodū de veritate: ita ꝛ de falſitate dicenduꝫ. Falſitas. n. in ſpeculatiuo, ꝛ falſitas in practico ſūt gñis mali. differunt aūt, q2 falſitas in practico mala eſt in re' finis, in ſpeculatiuo vō mala ſimpl'r. ¶ Ex his appet ḡ, ꝙ ſi veritas ꝛ falſitas abſolute cōparent', veritas ꝛ falſitas ſunt generis q̄litatꝫ, q2 ꝯueniūt in gñe cognis, differūtqꜫ dr̄ijs boni ꝛ mali. ſi vō ſubdiuidunt' in intell' ſpeculatiuo, ꝛ ī ite' practico, iſte veritates ſunt ambe gñis boni: lꝫ differant, quia vna. ſ. in ite' ſpeculatiuo eſt ſimpl'r. altera in practico in re'. ḡ genus eſt bonū, dr̄ie ſunt ſimpl'r, ꝛ in re', ꝛ ſic de falſitate: ꝛ ſic p illā pticulā [ꝛ in termino] itelligit ꝛ in re' finis. Et hec eſt vna expoſitio. ¶ Et pōt intelligi.] Inducit aliā expōnē, q̄ eſt expoſitio pme potius, ꝛ inq̄t. Et pōt intelligi p hoc: qđ dixit, ꝛ per terminū. i. finem. ſ. ꝛ diuidunt', q2 hoc ē bonū ſimpliciter, ꝛ h̄ bonū in reſpectu finis poſiti, ꝛ intentio. i. ſenſus eſt ꝓpinquus in iſtis duobus. q. d. ꝙ expōnes iſte ſunt in re vna: ꝛ non differunt.

COMMENTARIVM.

Cum poſuit quatuor dr̄ias inter ſpeculatiuū intellectū, ꝛ practicū: nūc q̄ſi repetit 3ᵃᵐ ſimul: erat. n. 3ᵃ, ꝙ in ſpeculatiuo intell' ſunt verū ꝛ falſuꝫ: in practico vō bonū ꝛ malum. Hāc ḡ repetit (vt Philopono placet) ꝛ dicit. Qđ aūt ꝛ qdē ſine actione eſt ꝛ verum ꝛ falſum, in eodē gñe eſt cū bono ꝛ malo. H̄ eſt in eodeꝫ genere ſbto. ſ. itell'u (vt Philop. inq̄t.) Verū. n. ꝛ falſuꝫ ſt in intell', ꝛ bonū ꝛ malū etiā: verū qdē ꝛ falſuꝫ ſine actione, bonuꝫ ꝛ malū cū actiōe: ꝛ ita verū ꝛ falſuꝫ ſt in intell'u, quo ſpeculatiuus eſt, ꝛ nō cū praxi. At bonū ꝛ malū ſunt in intell', q̄ practicꝰ eſt: ꝛ ſic cū praxi. Propterea addit hec differre, quo dn̄t pticulare ꝛ vl'e. Vel (vt Philop. dicit) ſed ipſo ſimpl'r ꝛ aliquo differt, qm̄ vitas ſimpl'r dr̄, ꝛ ſemp eodem mō ſe hꝫ. Bonū aūt ꝛ malū ad aliqd ſt, q2 vel bonuꝫ ꝛ maluꝫ ad corpꝰ, vel ad aīaꝫ. Pꝫ ḡ dr̄ia 3ᵃ: quā ideo repetit, qm̄ eam poſuit valde breuiter, ꝛ miſtū cū alijs, vt viſuꝫ eſt. Sunt ḡ ſm Philoponū 4ᵒʳ dr̄ie. Prima ꝙ practicus intell's ſemp circa vl'ia verſat', ſpeculatiuus circa vl'ia, ꝛ pticularia. Secūda ꝙ practicus ſp phātaſia vtit', ſpeculatiuus nō ſemp, ꝛ ſi vtit' ſemp: nō tñ eodē mō. Tertia ꝙ in ſpeculatiuo veritas ꝛ falſitas eſt: in practico vō bonū ꝛ malum. Vltima ꝙ ſpeculatiuus agit ſine appetitu veritatē ſolā: ꝛ falſitateꝫ cognoſcēs. Practicꝰ agit bonū cognoſcēs ꝛ malū, cū appetitu. He dr̄ie hñi pñt ſm Philoponū ex his teſtibꝰ. Vel dici pōt ꝙ Ariſt. vult hīc ꝙ intell'us practicus ꝛ ſpeculatiuus ſunt idē ſubto: q2 verū ꝛ falſuꝫ, bonū ꝛ malū, ſunt in eodeꝫ intellectu. Differūt vō rōne, q2 differūt ſimpl'r ꝛ aliq̄: ſic

Expō Simpl. verū ꝛ bonū differūt ſimpl'r, ꝛ aliquo. ¶ Aiaduerte tñ hunc textū aliter Simplicium intellexiſſe: aliter vō Them. Que cum non multe vtilitatis ſint, de expōnibus hactenus.

De ſyllogiſmo practico. ¶ Sed circa finē huius rei, queres ꝓ qd eſt ſyll's practicus. ¶ Et dōm ꝙ ſyll's practicꝰ fit in factiuis, ꝛ in actiuis: vtit' eniꝫ ipſo artifex, ꝛ moralis. Artifex qdē in deliberando ad faciēdū: moralis vō ad deliberādū ad agēdū in vita. Sunt aūt in ſyll'o practico tria, maior, minor, ꝛ cōcluſio. In ſyll'o practico, quo deliberamus ad agēdū in vita, maior dr̄ ſynderesis: minor vō dr̄ ratio. Cōcluſio vō a catholicis dr̄ conſcīetia: a phis vō dr̄ rectitudo, ſiue appetibilitas: vt ſi fiat ſyll's, parētibꝰ eſt obediēdū, Socrates eſt pr̄. Socrati igit' obediēdū. Maior dr̄ ſynderesis: minor vō dr̄ rō: ꝯcluſio ē ꝯſcia, vel rectitudo, aut appetibilitas. In ſyll'o vō practico ad opus, maior dr̄ regula: minor vō dr̄ rō ſiue egritudinis capitulatio: ꝯcluſio dr̄ ꝯſiliū, vel delibatio. Exēm eſt, febricitātibꝰ febribꝰ cholicis calidis, ꝛ ſiccis, cōpetunt humide ꝛ frigide diete. Hec febris eſt cholica calida ꝛ ſicca. ḡ huic cōpetunt frigide ꝛ humide diete. Maior dr̄ regula: minor vō capl'atio morbi, vel rō. Cōcluſio dr̄ ꝯſilium vel deliberatio ad opationē. Syndereſis aūt ꝛ regula ſunt vl'ia pn̄ᵃ, iō circa illa minus errare poſſumꝰ. Rōnes vō ſt ꝓpōnes pticulares, circa q̄s ꝯtingit plerūqꜫ errare. Cōcl'ones vō ꝛ ſi recta rōne ſint inducte, poſſumus illas nō exeq. cuꝫ voluntas ſit libera libtate ꝯdictiōis. vt dicet'.

De itell' practico Cō. 20. in fine. ¶ 2ᵒ q̄rit' cur a grecis dianoetica dicat' intell's practicus: noeticus vō intell'us ſpeculatiuus: vt Auer. dixit ſupius, ꝛ Simpl. ꝛ Philoponus ſil'r. ¶ Dōm, ꝙ ſpeculatiuus intell'us ꝛ practicus ſm Philoponū vbiqꜫ eſt idem ſbto, ꝛ differt rōne: vt dcm̄ ē: ꝛ ita noeticus intell's eſt ſpeculatiuus, ꝛ practicus. Dr̄ auteꝫ dianoetica a grecis practicus intell'us dr̄ia ſpeculatiui, qui eſt practicus ꝛ ſpeculatiuus: hic vō cum ſit ſoluꝫ circa ſingularia: nō pōt eē niſi practicus. Scđo dr̄ practicus, q2 hic intell's ſubminiſtrat minorē intellectui noetico: in qua ſtat vis fere tota ſyll'i practici. Ideo, vt pn̄ᵗᵉ miniſtra vēdicauit ſibi nomē practici itell's. Sunt ꝛ alie rōnes, ſꝫ he ſint ſatis.

Argyr. ¶ **At vō res eas q̄ vocitant' ob abſtractionē abſtracte: hoc pacto itelligit. nā vt ſi q̄ſpiam ſimitatem nō vt eſt ſimitas, q̄ qdē pacto pcipi ſepata nō pōt, ſꝫ vt ꝯcauitas ē, intelligeret actu, ſine ea tū ipſā itelligeret carne in q̄ ꝯcauitas ē: ſic cū res itelligit mathematicas tū ſepatas ipſas vt ſepatas itelligit. Oino āt is itell's q actu itelligit: res ipſe ē, vti diximꝰ.**

T. c. 35. ¶ **Que vō ī abſtractiōe dicunt': intelligit vt ſi ſimum vtiqꜫ ſm ꝙ ſimum non ſeparatim: ſed inquātū cauuꝫ. Et ſiqd intellexerit actu ſine carne, vtiqꜫ intellexerit inquātū cauuꝫ: ſic mathematica nō ſepata tāquā ſeparata itelligit: cū itelligit illa. Omnino aūt intellectꝰ qui ſm actū, res ipſas eſt intelligens.**

Collectanea t. c. 35. ¶ Cōpleuit de actiuo ſermonē, rurſum de ſpeculatiuo progredi incipit. ¶ Sed cur a mathe'is incipiat, Simpl. reddit cām, q2 ꝓcedere ab extremo ad extremū, nō niſi per mediū licet. poſt. n. actiuuꝫ intell'm ſuccedit imediate mathe'ꝝ ꝯtēplatiuꝰ. ¶ Sꝫ hec rō nulla eē vr̄, qm̄ nāliū ꝯtēplatiuus ꝓpor eſt actiuo, qm̄ eſt magis mae, ꝛ ꝯditiōibus mae immerſus. ¶ Aliter vr̄ mihi ꝛ meliꝰ. dixit ī ſpeculatiuo veritatē eē bonū ſimpl'r. bonū aūt eſt finis ꝓ ethic. Si ḡ itell'us intelligit matheᶜᵃ, in illis eēt finis, cuiꝰ oppoᵐ dr̄ 3ᵒ meta. Vt igit' hoc remoueat, oſtēdit quo pacto intell's intelligat matheᶜᵃ: a fine ſepata ac mā. Inq̄t. Abſtractione aūt dicta itell's ſenſui ꝛ imaginationi cōplicatꝰ itelligit, ſicut ſimuꝫ, vt ſimuꝫ, non ſepatū [autē] ſed inquātū curuū. intell's eni intelligēs ſimum, nō itelligit ſepate ipm a ſuba ꝛ carne, ſed intelligit' ſeorſuꝫ ꝯcauitatē. adijcit. [Si aliqđ itellexerit.] Qm̄ pōt q̄s ꝛ curuū cum alia intelligere carne: vt in hñtibus naſuꝫ aduncum: ꝛ ipm vō per ſe. ſiquis ḡ intelligeret curuū per ſe: ꝛ nō ptāte: ſed actu nō ſeparatū, neqꜫ natū ſeparabiliter ſubſiſtere: vt ſeparatū vtiqꜫ intelligeret. Aliter legit Simp. vide. ¶ Reliquum perſpicuum.

Cō. 35. **Intendit per res.** ¶ Primo Auer. vba exponit, ꝛ inquit: intendit per res, que dicunt' negatiue res matheᶜᵉ, ꝛ intēdit p negōnē abſtractionē a mā. ¶ Et debes ſcire ꝙ duplex eſt abſtractio. ſ. poſitiua, q̄lis eſt: qñ intell's itelligit ſbas ſepatas per abſtractionē factā a ſenſibilibꝰ, vt qñ intelligit motores orbiū p ꝓpos motus, ꝛ reliq̄. Et hec abſtractio poſitiua dr̄: eo q2 ponit intell'm eē abſtractū ſm rem. Alia eſt negatiua, q̄ eſt intellᶜ alicꝰ nō p incluſionē mae, vt qñ intelligit' linea abſolute: vt linea, ꝛ ſupficies ſil'r p nō incluſionē ꝓprij ſbti. ꝛ hec eſt negatiua, q2 nihil ponit: ꝛ ſic intelligūt' matheᶜᵃ: vt recte ſentit Auer. ¶ Et intendit.] Pithagorici ſic ſyllogiꝫant, ſic res itelligit', ſic exiſtit. ſꝫ matheᶜᵃ itelligunt' abſtracte, ḡ ꝛ abſtracta ſt in re. Soluit Auer. ꝙ maior falſa eſt, qm̄ potiꝰ eē ſeq̄t' itellectionē: q̄ ꝯ. ſicut. n. res itelligit', ita eſt, ꝛ nō ꝯ. quo fit vt aliqđ poſſit intelligi abſtracte, lꝫ non ſit abſtractū. H̄ p exēm oñdit in ſimo, ꝛ iaꝫ declaraui. Tunc reſumit ſol'onē. d. ꝛ inuit p h̄, ꝙ iſta politas in abſtractiōe iſtoꝝ ab intell' eſt ꝯñs nāe: ꝛ q̄dditates earum, nō q2 accidit eis: q2 ſt nō in mā. ḡ intᵒ abſtracta nō arguit eē abſtractuꝫ. ¶ Sꝫ dices ꝯ, qm̄ intelligē ſequit' ad eē. ḡ ad modū eēndi ſeq̄t' modus itelligēdi, ꝛ ꝯ. ¶ Rn̄det, ꝛ modus eēndi itētionū matheᶜᵃʳᵘᵐ: ꝛ ex aiam nō eſt ſic modus: ſm quē ſt ī aia: ḡ ſilitudo nulla. Deide legit l'raꝫ, ꝛ ſermo pꝫ. ¶ Et exᵐ qđ induxit.] Dicet q̄s, ſi inq̄t Ariſt. modū itelligēdi matheᶜᵃ, cur reliq̄t modū itelligēdi nālia? ¶ Rn̄det ꝛ exᵐ: qđ induxit ſupplet id qđ diminuit' a ſermone. ſ. aliud mēbrū. ſ. itelligere nāliū, qđ eſt diuerſum ab intelligere nālium.

COMMENTARIVM.

Cā expoſitoris. **Fere omnes** cōcordāt Ariᵗᵉᵐ hic declarare quo modo intell's intelligit mathematica. Sꝫ cur rem hāc aggrediat': nō eſt leue diſſerere. ¶ Expoſitor h̄ Ariſt. repetē autumat ꝙ ſupius dixerit aiaꝫ ſine phātaſmate nihil itelligē nec practice, nec theoretice: phātaſma vō ſine ſenſu nō fit: q̄ rōne videt', vt intell's nihil ſine ſenſu itelligat. Hic addubitatio fit, an intell's poſſit abſtracta intelligere. Vult igit' hac de cā Ariſ. rē hāc repetere: q̄

Cauſa Simpl. cā bona eſt. ¶ Ex his vō, que Simpl. ait, pōt aſſignari alia cā, q2 cū egit de intell' practico actiuoqꜫ, nūc agit de ſpeculatiuo: ꝛ q2 ſpeculabilia ſunt duplicia alia cū mā ſenſibili cōiuncta: alia vō a ſenſibili mā abiūcta. Illa vult Ariſto. eſſe cū mā ſenſibili coniuncta, que ſine ſenſibili mā intelligi nō pñt: ea vō ſine ſenſibili mā intelligi nō pñt: in quoꝝ definitione cadit mā ſenſibilis, vt res phyſice. Sepata vō, in q̄ꝝ definitionibꝰ nō cadit mā ſenſibilis, vocat abiuncta. Que duplicia diſtinguit, aut ſm rōneꝫ, vt matheᶜᵃ, aut ſm eē ac rōnē, vt diuine ſube. Ideo decl'at quo mō hec intelligant', nā ex decl'atione eiuſmodi apparebit qd ſit intell's ſpeculatiuus. Intell's. n. deprehēdit', tum ab intelligibili, tuꝫ a mō itelligēdi. Hec ḡ cā eē pōt, cur Ariſt. repetit quo mō abſtracta itelligant'. nā ex h̄ apparere pōt qd ſit intell's ſpeculatiuus.

Cā Philoponi. ¶ Philoponꝰ aūt dicit, ꝙ cū Ari. poſuiſſet dr̄ias iter intell'm ſimplicē ꝛ cōpoᵐ, practicū ꝛ ſpeculatiuū, intell'm ptāte, ꝛ eum q eſt actu: iteꝝ venit ad itelligibile, ꝛ declarat ipm, ꝛ qm̄ itelligibile eſt ſorā, ꝛ ſorā eſt triplex, aut penitꝰ mālis vt nālia: aut penitꝰ imālis, vt diuine ſube: aut ptim mālis, partim imālis, velut mathemata. Supius autē veſtigauit mālē ꝛ imālē ꝛ mathemata: nūc redit ad mathemata ꝛ ad

T. cō. 9 ꝛ 10. imāles. Et q̄rit ꝓ quō noſcat matheᶜᵃ ipa intell's. Deide vō quō itelligat imāles, ꝛ an intelligat illas. Reſpondet autem ad pᵃᵐ, ꝛ breuibꝰ vult ꝙ intell's mathemata noſcat non vt mālia, ſed vt imālia: nō. n. noſcit ipſa vt ſimum: qđ penitus in mā intelligat'. ſ. in naſo: ſꝫ noſcit ipſa vt cauū, ſiue curuū qđ ſine mā itelligit. Scđo addit, ꝙ intell's ſepabilis eſt: ſi qdē q̄ nō pñt ſepari vtpote mathemata, ſeparata itelligit: ꝓpterea ꝙ ipſe p eēntiā ſepabilis eſt. Vñ dicit. Que vō in abſtractione dicunt', intelligit intell's, vt ſi ſimum vtiqꜫ ſm ꝙ ſimum non re ſeparatiꝫ, ſed inquātū cauū intelligit. Intellectus enim nō pōt ſimum ſine naſo definire, ſed pōt ſimum vt cauū ſine mā intelligere: ꝛ h̄ pacto pōt intelligere mathemata. Et h̄ ſubſcribit, ꝛ inq̄t. Et ſiqd intell's intellexerit ſine carne, vtiqꜫ intellexerit inquātū cauū ſine ſenſibili mā, ſic mathematica nō ſepata intelligit tanq̄ꝫ ſeparata. Hoc aūt facit aia p intell'm, q eſt p eēntiā ſepatꝰ (vt Philoponus ſupplet) ꝛ ſic ſequit' intell'm eē ſepabilē, alioquin p ipm aia nō poſſet nō ſepata, vt ſepata itelligē, vt ꝓbat Philoponꝰ. q2 vō dixit mathematica nō ſepata intell'm intelligē, vt ſepata. ſubſcribit q̄lis nā ſit intell's illa actu intelligens, ꝛ dꝫ ſic l'ra ꝯtinuari mathematica nō ſepata, vt ſepata ſunt. Oino aūt. ſ. ſepatus eſt, intellectus, q ſm actum res ipſas matheᶜᵃˢ eſt intelligēs. nā res mathematice ſunt rōne ſeparate, intell's illas intelligēs eſt p eſſentiā ſeparatꝰ: ꝛ ita oio ſeparatus. Sumpſit. n. oino pro ſimpl'r. q. d. res matheᶜᵉ ſunt non ſepate ſimpl'r: intell'us vō, qui actu illas eſt intelligens, eſt oino. i. ſimpl'r ſeparatus. hoc pacto intelligenda ſunt hec verba ſm grecorum interpretationes.

Agyr. ¶ **Si vō fieri poſſit vt aliquā ipſe non ſeparatus a magnitudine, ſeparatarū rerū intelligat nec ne: conſiderandum eſt poſtea.**

T. c. 36. ¶ **Vtrum aūt cōtingat aliqd ſeparatoꝝ itelligere ipm nō exiſtētē ſeparatum a magnitudine, an nō: cōſiderandum eſt poſterius.**

Collectanea t. c. 36. ¶ Principiū huiꝰ l're cū p̄cedēti ꝯtinuat Simpliciꝰ, ꝛ oſtendit quo pacto accñtia intelligant', q̄ cōſiderat mathematicus, ꝛ inq̄t: cū intell's intelligat, id. ſ. genus mathematicorū, intellexit ea accidētia nō ſepata ſm rem tanq̄ꝫ ſi ſepata ſint, q2 (vt Simpliciꝰ inq̄t) accñtia ſm rem ſunt in ſubſtantijs: intellectione vō fiūt ſepata. ¶ Omnino aūt.] Quod ſepe ſupiꝰ dixit, nūc ſubmemorat, ꝛ inq̄t. Omnino vō intellectꝰ eſt ſm actū res intelligēs diuerſis modis, quos ſepiꝰ dinumerauit. ¶ Vtrū vō.] Mouet. q. ꝯñtem ad dicta. Dictū eſt eniꝫ intell'm intelligē res oēs: mathematicas qdeꝫ per ꝯuerſionē ad imaginationē: nāles vō p ꝯuerſioneꝫ ad ſenſum: diuinas aūt p hoc: ꝙ ſm ſe ꝯſiſtit: ꝛ vt Simpliciꝰ inq̄t, ꝓpter qđ rōnal'r q̄rit vtrū ꝯtingat ſeparatoꝝ q̄ppiā intelligere ipm exiſtētē nō ſeparatū a magnitudine: an nō, quaꝫ q̄ōnem ꝓtermittens, cōſiderādū eſſe poſterius inquit.

Cō. 36. **Et queadmodū res.** ¶ Preſuppoſita q̄ſtiōis neceſſitate, quā dedimus in textꝰ expoſitione: Auer. mouet pmo. q. ꝛ apponit duos intell's, quoꝝ pmus eſt, vtrū intell's, vt ſepatꝰ a magnitudine, ꝛ corpe poſſit intelligere ſubas ſeparatas a corpe, ꝛ magnitudine, queadmodū pōt intelligere formas māles: nō ſm cōparationē ad alteꝝ: ꝛ p depēdētiā a phantaſmatibꝰ. Hec eniꝫ eſt intētio pᵃ huius. q. Videtur eniꝫ ꝙ nō, qm̄ intell's intelligit res: que fiūt intell's, ſube ſepate nō fiunt intell's, ergo nō intelligit ſubas ſeparatas. accepit huius rōnis maiorē, ꝛ inq̄t. Et queadmodū res: quā intell'us abſtrahit: ſit intell's; qñ abſtrahit, ꝛ itelligit ipſam. cū neceſt vl'r in intell': vt id, qđ eſt intell'm in actu: ſit intell's in actu. Eſt ḡ maior, res que intelligunt' ab intellectu, fiunt intell's in actu: poſtq̄ꝫ erāt in poᵃ. Subaudi minorē, ſed forme ſeparate nō fiūt intell's in actu: poſtq̄ꝫ erāt in poᵃ, qm̄ p eēntias eaꝝ ſunt intell's. Tunc accepit q̄ōnem loco ꝯñis: ꝛ inquit. Opꝫ nos pſcrutari, ꝛ cogitare in poſtremo, vtruꝫ iſte intell's: qui eſt in nobis, poſſit intelligere aliqd: qđ eſt in ſe intell's, ꝛ abſtractus a mā, ſicut intelligit id qđ facit ipſum intellectū. in actu: poſtq̄ꝫ erit itellectū in poᵃ. Eſt ḡ queſtio, vtrum intellectꝰ ſm ſe abſtractꝰ poſſit intelligere formas ſeparatas, queadmodū intelligit formas māles. Qꝛ auteꝫ hic ſit vnus ſenſus ꝓbat: per quādaꝫ trāſlationē arabicaꝫ, que apud grecos nō habet locū, ꝛ ſermo pſpicuus. ¶ Et cecidit in alia.] Nunc ſm intellectū adijcit, ꝛ cecidit (inq̄t) in alia ſcriptura: loco iſtius ſermonis ſic, ꝛ in poſtremo p

ſcrutabimur/vtrum intell's eēndo in corpe.i.corpi copulatus/vt ſic,nō ſeparat⁹ab eo poſſit cōprehēdere aliqd eoꝝ,que ſeparant a corpib⁹,aut nō.℄Et iſta qſtio.]Hoꝝ intellectuū diſcrimē nunc explicat,ꝛ inqt.Et iſta.q.eſt alia a pdicta.Iſta eniꝫ.q.eſt ꝓcedēs ꝙ intell's,q eſt in po^a.i.mālis,intelligit formas abſtractas a mā ſimplr,non ſm ꝙ eſt copulat⁹in nobis.Ergo hec queſtio ſupponit inte^m intelligere ſbas ſepatas vt in ſe ꝯſiſtēs:querit tamē,vtruꝫ poſſit intelligē formas:ſm ꝙ eſt copulat⁹ nobiſcū:non vtrū poſſit intelligē formas ſimplr.Eſt ğ dria,qm qd in p^a querit/in ſcda pſupponit.Querit.n.pma/vtrū intell'us abſolute accept⁹poſſit itelligere fōꝛas ſepatas.Scda vo inte^m illas intelligere abſolute cōfeſſe accepit:ambigit aūt ſi intelligere pōt illas:vt corpi copulat⁹.℄Et illa intētio.]Ambigit circa vtroſqꝫ intell's.Primo nanqꝫ vꝫ,ꝙ ſcda expoſitio ſit

Cap.51

melior auctē Them.in paraphraſi:hui⁹ tertij.Et ſilr ideꝫ ꝛ Simpl'.voluit,ꝛ h inqt:ꝛ inte^o.i.ſcds intell's eſt dicta a Themiſtio in ſuo lib.de aīa:ꝛ p ꝯñs ver⁹ eſt.℄Et p^a.q.]Obijcit nūc ꝯ expōnē Themiſtij,oſtendēs eum nō ſeruaſſe ordinē,ꝛ inqt.Et p^a.q.id eſt ꝛ intell's,quē intelligit in poſtremo.i.ſcda expōne,eſt diminuta vel dimiſſa ſubaudi ab alijs,cuius rōnē inqt.Opꝫ.n.pus pſcrutari,vtrū ſit poſſibile,ꝙ intell's mālis intelligat res abſtractas,aut non.hoc eniꝫ eſt pus dignū cōtēplatu.deinde ſi intelligat eas,querendū eſt vtrum eſt poſſibile vt intelligat eas:ſm ꝙ eſt copulatus nobiſcū,aut nō.hoc.n.eſt dignum 2° loco tractari,ğ intellectus Themiſtij eſt diminutus.℄Et poſſibile eſt]Vtcūqꝫ ſit defendit lraꝫ pmā corrigēdo eaꝫ,ꝛ inqt:ꝛ poſſibile eſt ꝙ in exēplari,a quo trāſtulimus hūc ſermoneꝫ,ceciderit hec particula[nō]ita ꝙ ſic debeat legi,ꝛ cogitatio nr̄a erit in poſtremo,vtruꝫ poſſit intelligē aliquā rem abſtractā,cum h ꝙ eſt nō abſtractus a magnitudine.i.ſm ꝙ eſt tangens magnitudinē,ꝛ copulatus nobiſcū:ita ꝙ nos intelligimus illum inte^m.ſ.agētē p^m,quē ipſe intell's po^r in ſe ſemp itelligit.ꝛ ſic hec lra ſic correcta conuenit cum illa p^a Themiſtij.ꝛ alioꝝ.℄Sꝫ ad arg^m contra Them.Auer.nō rūdet hic:nō.n.oſtēdit ordinē qōnū,ſed poſtea dicem⁹℄Adijcit ꝛ iſta pſcrutatio,quā itēdit,eſt valde difficilis,ꝛ ambigua.difficilis qdē,qm ex nā rerū eſt magna latentia.ſube eniꝫ ſepate ſunt vix a nobis cōprehēſibiles.Ambigua vo,qm ꝛ Ariſt.eam reliqt nobis pſcrutari,vt dicit Simpl'.ꝛ etiā qr in ea ſunt opiones diuerſe:pp qs accidit difficultas qōnis.ppter qd inqt,opꝫ nos pſcrutari de hoc ſm nr̄m poſſe.℄Sed ambiges:dixit eniꝫ Auer.in p qōnis inte^ll,ꝙ res dum intelligunt ſiūt intell's:h.n.falſuꝫ videt.res dum intelligit nō ſit intelligēs,ğ nec itell's.ois.n.intell's intelligit.℄Dōm ꝙ intell'us eſt duobus modis,p eſſentiā:vt oēs motores orbium vſqꝫ ad inte^m po^r,ꝛ tales ſunt intell's intelligentes.alij participatione,vt res māles dum mens aufert eas a materijs,ꝛ hꝫ nō intelligūt.vocat ergo Auer.formas māles intell's:nō qdē ſimplr:ꝛ p eſſentiā:ſed participatiue:vt pſpicue pꝫ.℄Dicamus.]His acceptis Auer.vult ſoluere qōnē ſm poſſe.ꝛ p oñdit,q pñt ſoluere.q.ꝛ qui nō,ꝛ inqt.Dicamus igit ꝙ qui ponit intellectū mālē eē gñabilē ꝛ corruptibilē:nullū modū(vt mihi videtur)pōt inuenire nālē.i.nullā methodū ex puris nālibus pōt adducere vel fingere,quo poſſumus ꝯtinuari cuꝫ intellectibus abſtractis,ꝛ illos itelligere.q autē poſuerint intell'm mālē gñabilē ſunt dicti in p huius.ideo non expedit eos nūc narrare.℄Intell's enim.]Syllogiçat ꝓpōnē,ꝛ ſic cōponit,itelligēs ſubas libatas a mā eſt idē illis oib⁹ modis.intellect⁹ gñabilis non eſt idem illis oibus modis:vt pſpicue ꝯſtat:ğ intell's corruptibilis non pōt intelligere ſubas libatas a mā,qd erat ꝓpoſitio accepta.℄Si igit.]Probat minorē hypothetice,ꝛ inqt.Si igit poſſibile eſſet ꝙ ſuba gñabilis ꝛ corruptibilis intelligeret formas abſtractas,ꝛ reuerteret idē cuꝫ eis,vt minor dicit,tunc poſſibile

Dubiū.

Rñſio.

eſſet:vt nā poſſibilis fieret nečia,vt Alpharabius inqt in Nicomachia.i.ethica,ꝛ hoc nečium eſt ſm funda^{ta} phie.Tunc deſtruit ꝯñs,ſed nā polis nō efficit nečia,ğ nec idētificari ſubſtantijs liberatis a mā.℄Si igit aliqs ꝛc.]Inducit ſolōnē Alexā.ad arg^m dictū,ꝛ eſt ꝙ qdā eſt copulatio ſm eē tm̄,vt qn copulat forā mäe.quedā ſm cōprehēſionē,vt cū copulat intell's mediāte cōprehenſione.voluit ğ Alex.ꝙ intell's copulat:p modo.vꝫ.inquantū forma,ꝛ pn^m opationis ꝛ eēndi:nō tn̄ copulat 2° mō ſic ꝙ hōꝝ p incipiat intelligē intellectū agētē,deinde completa intellectiōe acqrat eum vt formā,per cuius eēntiā opet intelligēdo,ꝛ cōprehēdēdo.ꝛ ſic apud Alexā.intell's agens pus copulat homini,deinde per eēntiā eius intelligit ab eo,ꝛ facit alia intelligere.qd aūt de h Auer.poſterius dicemus.Tūc ad formā qōnis dōm,ꝙ maior dꝫ intelligi ſic,ꝙ omne intelligens formas liberatas a mā,p intellectionē pcedētē copulationē.efficit idē illis.℄Modo cōcedo minorē,ꝛ ꝯnem hoc modo,ꝙ intell's mālis nō itelligit ſubas ſepatas itellectione pcedēte copulationem,imo poſt copulationē intelligit,vt diximus,Inqt.Si igit aliqs dixerit ꝙ illa inte^o quā intēdit Alex.ſ.de exñtia intell's adepti in nobis:non eſt informatio facta de nouo in intellectu māli:q ante nō erat.i.nō ſit in nobis intellectione pcedēti noua,ſed ipſe copulat nobiſcū copulatione ſubaudi ſm eē:adeo ꝙ ſit forā nobis;per quā ꝛ cuius eēntiā intelligimus alia entia,ſicut appet ex ſermone Alex.ecce quo pacto apud Alex.int^o intell'us agētis a nobis:nō eſt diſpoſitio q intell'us ille in nobis fiat forma,ſꝫ potius ecōtra:ipſe ſit p forā nr̄a,ꝛ per hoc acquirit in nobis diſpoſitio:qua intelligimus ipm,ꝛ alia p eſſentiā illius,ꝛ p ꝯñs poſſibile eſt intellectū agētē copulari nobis:vt forma dato ꝙ nō prius apprehēdat a nobis,nec p intelligat:ꝛ p ꝯñs nō opꝫ intellectū potētie fieri eternum.℄Videt aūt hoc dictum Alex.rōnale,p qr prius eſt eē qꝫ opari,per id eſſe,ğ prius eſt intell's in nobis:qꝫ nos ipſum intelligam⁹,vel p ipm apphēdamus.℄Scdo ſi intellect⁹ agēs pus intelligeret:qꝫ in nobis eēt,tūcocioſa eſſet copulatio ac adeptio.℄Tertio per nihil in nobis pōt intelligi,ğ vel nō intelligit,vel p eius eēntiā met tm̄ intelligit.Hoc aūt fieri minime pōt:niſi prius in nobis adſit:vt diximus.℄Vltimo tūc intell's copulat p partē poſt partē.ꝛ ſic eēt diuiſibile qdā:qd eſt ꝯ rōnem.℄Non apparet.[Obijcit Auer.Alexādro,ꝛ inqt.Nō apparet ab Alex^o modus:ex quo iſta ꝯtinuatio eſt poſſibilis.intell's.n.pōt vniri nobis:vt agens,ꝛ vt forma non apparet ex verbis eius,quo iſtorū duoꝝ modoꝝ intell's agēs copulat nobis,ꝛ p ꝯñs Alexander eſt diminutus.℄Qm ſi poſuerimus.]Scdo arguit/vel iſta ꝯtinuatio eſt noua,vel antiqua.nō poteſt dici antiq.qm tūc in pn^o gñationis puer eſſet felix ꝛ btūs:cōtra ſenſuꝫ.Si poſuerimus ꝙ iſta ꝯtinuatio ſit noua,vel igitur erit inouatio ex pte agētis recepti,ꝛ hoc nō,quoniam eius ſba eſt impartibilis ꝛ inuariabilis.vel ex pte recipientis:ꝛ recepti inſimul,ꝛ minime ꝓpter eandē cām.vel ex pte recipientis tm̄:ꝛ ſic illa,cum non ſit alteratio corpalis:erit alteratio ſpūalis:ꝛ non ſenſitiua,ergo intellectiua,ꝛ per ꝯñs nō niſi noua cognitio ipſius intell's agentis pūia:ꝛ pinducta,ꝛ per ꝯñs intell's potētie pus recipit agentem,ipm cognoſcēdo,deinde p ipſius eſſentiam opando:ꝛ ſic efficitur idem ei,ꝛ per ꝯñs nā corruptibilis efficitur eterna.℄Debes ſcire:vt 8° phyſice auſculationis accipitur,ꝙ ois noua relatio ineſt alicui/vel ꝓpter nouū fundamētum in vtroqꝫ correlatiuo,vel pp innouationē alterius correlatiui.ſi igit nos aliter ſumus:nunc re^ll intell's agentis/qꝫ pus,in nobis ſit noua relatio.vel igit pp nouū fundamētū in nobis,vel in illo,vel in vtroqꝫ.nō in nobis ꝛ illo,ğ in nobis tm̄,ꝛ per ꝯñs iſtud nouuꝫ eſt aliqua diſpoſitio alteratiua,ꝛ non corporea,ğ intētionalis.ꝛ nō ſenſitiua,ğ intellectiua,ğ intellectus mālis prediſponit intelligēdo agentē,deinde operando per illius eſſentiā:vt cōſtat.℄Et ſi nō.]Erat rō auer.vel iſta ꝯtinuatio eſt noua:vel antiqua,ꝛ declaratum eſt qd ſequit ſi ſit noua.Nūc oſtēdit ꝙ nō pōt eē antiqua ꝛ nālis ſm eē,ꝛ inqt:ꝛ ſi nō poſuerimus receptionē ꝓpriā nobis,ſubaudi nouā ꝛ acqſitā ex ſtudio nr̄o,nō erit dria inter continuationē eius nobiſcū,ꝛ ꝯtinuationē cuꝫ oibus entibus.ꝯñtia tꝫ,qm Alexan.ponit,ꝙ intell'us agēs ſit dator oium formaꝝ:ꝛ p ꝯñs eſt cōtinuus oib⁹ cōpoſitis nālib⁹ ſm eē:ꝓut dat eſſe oibus.ergo quo ad hanc ꝯtinuationē:non eſt dria inter nos,ꝛ alia entia.Dat ſcdm incōueniens,ꝛ inqt,ꝛ ſup.ſi eſt dria inter nos ꝛ alia,ſaltē nō erit dria iter ꝯtinuationē ei⁹ nobiſcū in hac hora,ꝛ in alia hora.immo diſpoſitio ꝯtinuationis erit vna ꝛ eadē,ꝛ ſic hꝫ ꝙ cōtinuatio eſt in nobis noua ꝛ nō antiqua:acqſita ꝛ non nālis,vt pſpicuum eſt.℄Niſi ponam⁹.]Inducit aliā ſolōnē pro Alexādro,qm poſſet qs dicere ꝙ intell's potētie vnit nobis nouiter:nō tn̄ vnione cōprehēſiua,nec nāli,ſed ſm aliū modū,quē nō explicat,inqt,niſi ponamus ꝯtinuationē ei⁹ nobiſcū eē ſm modū aliū:a mō receptionis.i.cōprehenſionis.contra inqt,qs igit eſt iſte modus,vel cōprehenſiuus,vel nālis:ꝛ ſi nō aliqs iſtoꝝ,qs eſt:ſingas ſi potes.℄Conſueui in his ambigere pmo,qr ſi ita eēt tūc intell's polis nō pōt intelligere formas māles,qr per ipm intell's efficit ipſa itellecta,ꝛ per ꝯñs,vel intell's mālis efficeret gñabilis,vel ipſa intellecta mālia efficerent eterna,quod eſt impoſſibile.℄Amplius q pacto tenet hoc enthymema:intell's itelligit ſubas ſepatas,ğ efficit eternus.Omne eniꝫ enthymema tenet in vtute alicui⁹ ſylli.℄Ad hec plixe:ꝛ in lib.de intellectu,ꝛ in pmis nr̄is cōmētarijs rūdebamus.nūc breuiter dico ꝙ copulatio vlis eſt ſimplr eterna ex parte vtriuſqꝫ copulati,vt cōmēto 5° diximus.vnio enim intell's cū intellectiōe intellecta eſt maior:qꝫ materie cum forma.℄Amplius hec vnio abſtrahit ab hic ꝛ nūc,ergo nō poteſt eē:niſi eterna.℄Rurſum hec vnio eſt per eſſentias copulatoꝝ,ğ vel ſimplr mālis ꝛ corporea,vel ſimplr eterna:ꝛ ſic pꝫ,ꝙ ſi intellectus potētie eēt gñabilis,natura corruptibilis efficeretur eterna,qm ſi intelligeret agētē.copularetur illi copulatiōe ſimplr vli,ğ copulatione eterna.ğ vtrunqꝫ copulatoꝝ eēt eternū:ꝛ ſic habet intentū.℄Tunc ad pmā,nego ꝯñtiam,ꝛ cōcedo ꝙ res māles per accidēs inquātū intelligunt ſūt eterne,qr vt ſic adepte ſunt eē vle,qd eſt eſſe eternum eis.℄Ad 2^m pꝫ quo pacto teneat,cōponit ſic ſyll's,ſi intell'us corruptibilis copulat ſubſtātijs eternis ſm intelligere,copulat illis vlr.ſi copulat illis vlr,copulat illis ſubſtantijs eterna copulatiōe,ğ hypothetice in p^a figura,ſi copulatur illis ſm intelligere,intell'us potētie erit eternus.℄Rōnes aūt Alex.quib⁹ ꝓbat,ꝙ intell's prius copulat:qꝫ per ipſuꝫ intelligamus:vel qꝫ ipſuꝫ intelligamus,ſunt ſolute in libro de intellectu.℄Et ꝓpter latentiā.]Queſtionis difficultatē oſtēdens,ac vim ſui argumēti,in verbis Alexādri oſtendit ꝯdictionē.pmo enim vult ꝙ neqꝫ intell's mālis,neqꝫ intellectus in habitu intelligat ſubſtātias ſeparatas,eo quia hec oia ſunt corruptibilia,ꝛ per ꝯñs non poſſunt copulari ſubſtātijs ſeparatis.Dicit vo alibi ꝙ intellect⁹ intelligens illas eſt intellectus adeptus,qui ſimul eſt intellectus agēs,ꝛ intellectus adeptus:ſm diuerſas rōnes,vt perſpicue pꝫ apud ipſum.Ecce quo pacto in verbis Alexādri nō eſt firmitas:cum in his paucis verbis diuerſa dicat,ꝛ ſermo ei⁹ perſpicuus eſt.℄Si igit intēdebat.]Contra Alexandruꝫ arguit Auerrois,qm ipſe dicit nos per intellectum adeptū intelligere ſubas ſeparatas,vel ipſe intelligit intellectū agētem,vel aliū ab agente ꝛ māli,ꝛ quocūqꝫ modo intelligat queſtio eadeꝫ eſt:in mō continuationis,quo pacto.ſ.continuet,an int^o pcedat copulationē:vel ecōtra,quēadmodum argutū eſt.tunc inqt,hec igit dixit:de modo cōtinuationis itell's.qui eſt in actu nobiſcuꝫ:in libro de aia.℄Qd aūt.]Ex pmo ſermone iam habemus ꝙ intell's adeptus eſt id,quo intelligimus ſubſtātias ſeparatas.nunc per alia verba oſtendit nos intelligere illas per intellectū potētie,ꝛ inqt.Qd aūt dixit in quodā tractatu,quē fecit de intellectu ſm opionē Ariſto.qui incipit]Intellectus auctore Ariſto.trifariā dicit.]Videt ꝯdicere ei,qd dixit in libro de anima,ꝛ hec ſunt verba eius.vꝫ,ꝛ intell's,qui eſt in potētia,cum fuerit cōpletus,ꝛ augmētatus,ita ꝙ aſcēderit ad ſupmuꝫ gradum diſpōnis,adeo vt ſit pfectus per oēs ſciētias ſpeculatiuas,ꝛ nihil remanet amplius,intelligere,tunc intelliget agentē.Cuius exēplū apponit,ꝛ inquit.qm quēadmodum po^a ambulandi,quaꝫ hō hꝫ in natiuitate,venit ad actū poſt tēpus:qn perficit id per qd ſit ambulatio.i.tibia.ꝛ organa ſiunt indurata,ita intell's,cum fuerit pfectus:per ſcientias ſpeculatiuas:qs ſucceſſiue accepit,ꝛ qbus ſucceſſiue perfectus eſt,intelliget ea que ſunt per ſuaꝫ nām intellecta.ſ.formas liberatas a mā,ꝛ faciet ſenſata.i.māles formas eſſe abſtracta a mā,qm eſt agens,ꝛ hanc ſnīaꝫ Alexandri,ꝛ h exēplū ad verbū Ariſt.in ꝓblematuꝫ lib.vbi querit:ꝓpter quid ſenes facti magis de intellectu habemus,formalr dedit,ꝛ tu vide.℄Tunc recolligens ꝯdictionē inqt,ꝛ manifeſtū iſtius ſermonis.i.ſenſus,q pmo aſpectu apparet:ꝯdicit ſermoni eius in libro de aia.hic enim vult ꝙ intellectus potētie intelligit inte^m agentē,ibi autem totum dedit oppoſitū.ğ ſermo Alexādri reuocat in ambiguo.℄Sed cum.]Et qa Alexander erat famoſus expoſitor,ne Auerrois paruus habeat,pculdubio vult aliquā in verbis eius ponere amicitiā,ꝛ pmo narrat mām cōſilij,ꝛ inqt,ſed cum aliquis intuebit omnes ſermones iſtius viri,ꝛ congregabit eos,videbit opinari ipſum,ꝙ quando intell's:qui eſt in potētia fuerit pfectus,ꝛ deuentū ad ſupremū gradū perfectionis,tūc intelligētia agens copulabit nobiſcū.ergo medium copulationis eſt ſola preuia diſpoſitio illa,qua intellectus pfectus eſt per oēs ſcias ſpeculatiuas.Tunc explicat qd per illū intell'm agētem faciamus,ꝛ inquit,p quem intelligimus alias res abſtractas,ꝛ hec eſt poſtrema perfectio,ꝛ per quem facimus res ſenſibiles eſſe intellectas in actu,ꝛ hec fuit pma.hoc(inquit)facimus per illum.ſm ꝙ ipſe efficit forma in nobis,ꝛ per ꝯñs pmū pn^m opationis.℄Et quaſi.]Quo ordine ſe habeat in nobis hec acqſitio explicat,ꝛ inquit.Et quaſi intēdit per hūc ſermonē,ꝙ intellectus qui eſt in potentia:qn fuerit pfectus ꝛ cōpletus,tunc copulabit cum eo intell's agens,ergo pmus gradus aſcēſus eſt augmētū,ꝛ perfectio per oēs ſciētias.Scds eſt copulatio pfecta intell'us potētie cum agente.Tertius eſt:quē inquit,ꝛ fiet forma in eo.nos enim quaſi mā facti illū ſuſcipimus:tanqꝫ formā,ꝛ tūc intelligimus per ipm alias res,ꝛ eſt poſtrema ꝛ vltima perfectio.℄Nō ita ꝙ.]Nūc ad formam ꝯdictionis rūdet,qm in libro de anima dicit ꝙ intellect⁹ potētie nō intelligit agētem.in libro vo de intellectu oppoſitum.Dicendum ꝙ ſermo libri de aia intelligit,ꝙ nō intelligat aū copulationē,in lib.vero de intellectu intelligit,ꝙ intelligat poſt copulationē:ꝛ ſic pꝫ hoꝝ verboꝝ amicitia,inquit nō ita ꝙ intell's mālis intelligat ipm.i.ſermo libri de aīa intelligit,ꝙ intell's mālis nō intelligat agentem:prius qꝫ copuletur,ita vt ꝓpter id intelligere fiat cōtinuatio cum hoc intellectu.℄Sed ꝯtinuatio iſtius intellectus nobiſcuꝫ eſt cauſa eius qd intelligit ipſum,ꝛ intelligimus per ipſum alias res abſtractas,ꝛ ſic intelligit in libro de intellectu.eſt ergo ſolo in lib.de aīa,vult intellectuꝫ po^c nō intelligere agentē ante copulationē.In lib.vo de intellectu vult ꝙ ſic poſt copulationem,ergo hi ſermones diuerſimode nō ꝯdicunt.℄Et potes ſcire.]Confirmat amiciciam hanc per verba Alexandri,ꝛ inquit,ꝛ potes ſcire ꝙ iſta opinio eſt iſtius hois,per hoc qd dicit in illo tractatu,que ſunt hec,id igit intellectū per ſuam naturā,qd eſt itellectus in actu cuꝫ fuerit cauſa intellectus materialis in abſtrahendo,ꝛ informando vnāquanqꝫ formarum mālium.

Dubiū.

Cō.6.7 ꝛ.8.

Dubiū.

Rñſio.

Dubiū.

Cō.6.7 ꝛ.8.

Cap.3° circa finē capli

Parſicel la 30ª ꝓblemate 4^c.

aſcendendo apud illam formam, tunc dicet̃ ꝙ eſt adeptus agens, ⁊ nõ pars anime, neq; virtus anime, ſed fit in nobis ab extrinſeco, qñ nos intelligimus ꝑ ipm̃. hec ſunt verba Alexandri. Tunc qd intelligat colligit, ⁊ inqt. manifeſtum igit̃ ꝙ intelligit ꝑ hũc ſermonẽ, ꝙ qñ intell'ſ q eſt in actu fuerit cã ſm formã intell'ſ mãlis: in actione ei⁹ ꝓpria: ⁊ nõ ſm eẽ nãle. ⁊ h̃ erit ꝑ aſcẽſioneȝ intell'ſ mãlis apud illam formã: per diſpõnẽ puiã, tũc dicet̃ intell'ſ adept⁹: cui⁹ rõnẽ inquit, qm̃ in illa diſpõne erimus itelligẽtes ꝑ ipm̃, qm̃ eſt for^a in nobis: dico vltimã ⁊ poſtremã: ⁊ ſic pȝ q̃ ſit adeptio ⁊ quo pacto prius ſit adeptio: deinde int^c, ⁊ ſic optia fuit illoꝝ verborum amicitia. ℭ Suſtẽtatio.] Nunc rñdet ad aliud arg^m, dicebat̃ .n. ꝙ al'r intell'ſ agẽs copulat̃ nobiſ in pn^o: al'r in fine, qđ Alexãder ſaluare non põt. Cui rñdet, ⁊ inqt. Suſtẽtatio igit̃ iſtius opionis eſt, ꝙ intell'ſ agens eſt pmo cã agens intell'm mãlem, qm̃ eſt colcodea oium formaꝝ, ⁊ creãs oẽs foꝛas apud Alex^m, ⁊ etiã itel'luȝ qui ẽ in habitu, ⁊ ſic eſt cã abſtrahẽs ⁊ creãs intellecta: ⁊ iõ non copulat̃ nobiſcũ pmo vt foꝛatita vt intelligam⁹ ꝑ ipm̃ intell'ſ abſtractos, ſȝ in pn^o copulat̃ nobis vt agẽs: tum eẽndi: tuȝ etiã operãdi. cũ igit̃ itell'ſ mãlis fuerit pfect⁹, tũc agẽs fiet forma mãlis, ⁊ copulabit̃ nobiſcũ, ⁊ intelligimus ꝑ ipſuȝ alias res abſtractas: ⁊ ſic copulat̃ nobis vt for^a, ſed qꝛ qñ intell'ſ potẽtie eſt pfect⁹, habemus duos intell'ſ. ſ. mãlem, ⁊ intell'm in habitu, explicat qs hoꝝ itelligit agẽtẽ, ⁊ inqt, nõ ita ꝙ itell'ſ q eſt in habitu intelligat hunc intellectum, cum intell'ſ qui eſt in habitu eſt gñabilis ⁊ corruptibilis: iſte aũt agẽs poſt copulationẽ nõ eſt gñabilis, neq; corruptibilis, ⁊ ſic pȝ ꝙ intell'ſ agẽs in pn^o: vt agẽs nobis copulat̃, in fine v^o vt for^a. ℭ Eſt ergo amicitia Auerrois hec, ꝙ itell'ſ potẽtie añ copulationẽ nõ põt intelligere ſubas ſeparatas, qꝛ tunc efficeret̃ eternus, ⁊ hoc pacto intelligit in lib. de aĩa Alexãder. Ipſe v^o poſt copulationẽ intelligit, ⁊ facit nos intelligere, qm̃ tũc eſt ſũme eleuatus per pfectionẽ habitã ex ſciẽtijs ſpeculatiuis: adeo vt q̃ſi abſtractus factus eſt ⁊ potẽs vniri illi intellectui. ℭ Simpl'. v^o al'r verba Alexãdri ꝯcordat, ꝑ duplicẽ inte^m mãlẽ. ſ. gñabilẽ, ⁊ alterum eternũ, quos Theophraſtus in lib. de anima dicit, ⁊ Plutarchus Rodius, ⁊ alij. intellectũ eniȝ gñabileȝ ponit nõ intelligẽ agẽtẽ, ſȝ bene alteruȝ, ⁊ ſic nulla erit dĩa inter hos. ſ. Alexãdrũ, ⁊ Auerroim, Themiſtiũ, ⁊ Simpliciuȝ. ℭ Sȝ huic.] Submemorat nũc qõnem datã ꝯ̈ Alexan^m, oſtẽdens ꝙ nõdũ ſoluta eſt, ⁊ inqt. Sed huic accidit qđ ꝑdicta, quã explicat. d. Et eſt ꝙ h̃, qđ mõ eſt for^a itellectui: q eſt in habitu: poſtq̃ȝ nõ erat. i. ponat̃ ꝙ nunc ſit for^a intell'ſ po^e: ita vt ante h̃ inſtãs nõ fuerit, ⁊ poſt hoc demrãtuȝ per aliqđ tpſ erit. Tũc arguit, vel reqritur aliq̃ diſpoſitio, vel nulla. nõ eſt dđȝ ꝙ nulla, qm̃ ois noua relatio reqrit nouũ fundamẽtũ. ⁊ ſi aliq̃, vel antiq̃, vel noua: nõ antiqua, qꝛ tũc in pn^o eſſet copulatus, g̃ noua, ⁊ cũ illa nõ ſit alteratio corruptiua, g̃ pfectiua. ⁊ cũ nõ ſit ſenſitiua, g̃ intellectiua: ⁊ per ꝯñs eſt preuia int^c ipſi⁹ itell'ſ agentis. inquit, ſed huic accidit qđ ꝑdicta, ⁊ eſt ꝙ hoc, qđ mõ eſt for^a itellectui in habitu: poſtq̃ȝ nõ erat, ꝓuenit ab aliq̃ diſpõne facta de nouo in intellectu: q eſt in habitu, que eſt cã: quare ille intellectus eſt forma intell'ſ in habitu: poſtq̃ȝ nõ erat. ergo ad nouam formã reqrit̃ noua diſpoſitio. Tunc inqt, ⁊ ſi iſta diſpoſitio nõ eſt receptio in iute^u: q eſt in habitu: ad inte^m agẽtẽ. i. nõ eẽt intellectio, qđ g̃ eſt iſta diſpoſitio, dȝ g̃ vt ſi receptio. Tunc h̃ deſtruit, ⁊ inqt: qm̃ ſi fuerit receptio, contingit: vt gñatũ fiet eternũ, qđ eſt impoſ'e: vt diximus. ℭ Dixerunt qdã viri, ꝙ queadmodũ catholici ſentiunt de anima, ita ⁊ Alexãder de inte^u, volunt enim catholici, ꝙ aĩa in pura nã nõ copulat̃ deo in ſtatu felicitatis: nec añ morteȝ, nec poſt. Sed reqrit̃ qđdã lumẽ ſupnãle, quo aĩa eleuat̃ a propria nã, ⁊ reddit̃ ſumme capax felicitatis, ſic Alexãder eſtimat: dicũt ꝙ ꝑ intellecta ſpeculatiua eleuat̃ ⁊ abſtrahit̃: adeo vt efficiat̃ capax intellectionis eius, ⁊ ſic ⁊ ante, ⁊ poſt intelligit agẽteȝ, nec opȝ vt fiat eternus: niſi ſm qd. ℭ Sed hec rñſio falſa eſt: lȝ ſilitudo in pte vera, qm̃ accipio totum colligatũ ex intellectis, ⁊ inte^u po^e, vel totũ h̃ eſt eternũ, vł gñabile. Si eternũ, g̃ intell'ſ potẽtie eternus ꝯ̈ eum. Si generabile, g̃ adhuc idem qđ prius, ⁊ per ꝯñs nullo mõ põt intell'ſ eleuari hac diſpõne. id v^o qđ catholici dicũt eſt verum: qm̃ rõnalis aĩa eſt imortalis ac eterna, non ſic intell'ſ apud Alex^m, ⁊ ſic rñſio fictio eſt. ℭ Et iõ videmus. [Nũc q̃ſi correlarie ꝯducit põnẽ Alpharabij babylonienſis, ⁊ inqt: ⁊ ideo videmus Alpharabiũ in poſtremo. i. poſt lõgaȝ cõſiderationẽ, cũ credidit opionẽ Alexãdri eẽ verã in generatione intell'ſ mãlis. ſ. ꝙ ſit traductus ex ſemine, ꝯceſſiſſe intell'm agẽtẽ eẽ cãm nr̃i tm̃: vt agẽs, ⁊ nõ vt forma, quemadmodũ ſentit in cõmentarijs, qs edidit in Nicomachia. i. in libro Ethicoꝝ Nicomacho filio Ariſt. inſcripto, ⁊ ſic Alpharabius ponit eẽ impoſ'e nos qñq; intelligere ſbas illas. ℭ Et eſt cõtra.] Sed ꝙ Alpharabius aberret oſtendit, primo qꝛ ſibijpſi alibi ꝯ̈dicit. Scđo qm̃ Auempace ſentit oppoſitũ, cuius auctas nõ eſt parua: in hoc caſu, ⁊ tunc recapitulat, ⁊ pȝ. ℭ Et videmus.] Dedit qõnes ꝯtra eos: q intellectũ potẽtie poſuerũt gñabilẽ. Nunc qõnes ꝯ̈ eos: qui eum eternũ ponũt inducit, ⁊ inqt. Et videmus etiaȝ ꝙ ſequunt̃ ponẽtib⁹ ipm̃ eẽ virtutẽ abſtractã qõnes non minores iſtis enumeratis: contra alios alterius opinionis. Et dedit pmã ⁊ inqt, qm̃ ſi nã iſtius intell'ſ mãlis eſt eterna, ⁊ eſt ꝙ intelligat res abſtractas, nec̃e eſt vt ſemꝑ in futuro, ⁊ in pterito ſit intelligẽs eas, ſubaudi intellectione eterna. Enthymema h̃ ſic ſyllogiçat̃, ois ſuba eterna c⁹ ꝓpetas ẽ itelligẽ foꝛas ſepatas itellec^ne eterna, ſꝑ i pterito ⁊ futuro itelligit illas: ſȝ itell'ſ po^e eſt ſba eterna, c⁹ eẽn^a, ⁊ ꝓpetas eſt itelligẽ illas, g̃ ſꝑ itelligit ⁊c̃. Uel ſic, ſic Them̃. arguit, ois opatio, cui⁹ agẽs ⁊ patiens, ⁊ diſpõ ſunt eterna, eſt ſꝑ in oĩ tpe, ſȝ int^c intell'ſ potẽtie eſt hm̃oi: g̃ eterna, ⁊ tu ꝯſidera in h̃ bñ. ℭ Eſtimat̃ igit̃.] Sed quia pma ꝯñtia eſt nec̃ia apud Auerroim, ⁊ oẽs peripateticos, ideo dedit inconueniens: qđ ſeqtur illã, ⁊ inqt. Eſtimat̃ igit̃ ꝙ ſeqtur hãc põneȝ ꝙ ſtatim cũ intell'ſ mãlis cõtinuat̃ nobiſcũ ſtatim ꝯtinuabit̃ nobis intell'ſ agẽs, qđ eſt impoſ'e, ⁊ ꝯ̈riuȝ ei: qđ hoies ponunt. eſt g̃ incõueniens: ſi intell'ſ po^e eterna intelle^ne intelligit agẽtẽ, tũc itell'ſ agẽs ꝯtinuat̃ nob in pn^o: ꝯ̈ experiẽtiã. Cõſequẽtiã ꝓbo, qm̃ ſi intell'ſ po^e ꝯtinuat̃ nob in pn^o, cõtinuabit̃ nob dẽ id: qđ ⁊ illi ꝯtinuũ eſt: ſȝ itell'ſ agẽs ẽ ei continu⁹: g̃ ⁊ nob in pn^o. ℭ Circa iſtã ꝯñaȝ Plotin⁹ in li^o quẽ ſcripſit de hoie ⁊ aiali. viſus eſt ẽt in pn^o velle nobis vniri inte^m po^e, quẽ rõnalẽ aiaȝ ait, ⁊ ſil' cũ vnione illa i nob vniri cognitionẽ ſepatoꝝ ſentire vĩ. inqt. n. ite^m nr̃m agere ſemꝑ in ſe circa diuina, ⁊ intel'lione ꝑpetua intelligibilia omnia ſemꝑ ꝯtueri. Hoc aũt Iamblicus affirmãs egyptioꝝ iuẽtum eſſe inqt, propter qđ ⁊ Origenes, ⁊ Ammonius paruuloꝝ itellectuȝ ſemꝑ videre celeſtis patris faciem narrarunt. Qđ ⁊ ſenſus teſtat̃. videmus enim pueros natos ilico ridere, ac ſepe ſepius cõgratulari, ⁊ nõdũ oculos aperierunt. ⁊ narrauit ſoror mea Puliſena ſe peperiſſe filium quem ob riſum lactare non poterat, ⁊ ſic ridentem pluribus diebus tenuit, tandem mortuus eſt ſic ridens, qđ eſſe non poteſt: niſi quia eius intellectus diuinis occupatus nõ exercet opera vite. ℭ Amplius ꝺiuulgatũ eſt per ora mulierum pueros in pn^o ortus dei faciem ac angelorum videre, ⁊ oẽs leges id aſſeuerarunt, ⁊ famoſum non eſt in toto falſuȝ. ℭ Propt̃ qđ Plotin⁹ id ꝯcedẽs: dixit pueros in ſucceſſu vite itellectionẽ illã nõ ꝯtinuare, qꝛ ꝓcedẽte etate intell'ſ ꝯuertit̃ ad rõnẽ, rõ ad imaginationem, imaginatio ad ſenſum, in quo ſit habitus ꝓcliuus ad vitia, ob qđ ſubtrahit̃ vis btitudinis. ℭ Sȝ an in pn^o ortus intell'ſ nr̃ ꝯtueat̃ celeſtis pr̃is faciem, an nontiam in libro nr̃o de inte^u diximus, ⁊ totũ h̃ ſm v̂itatẽ declauim⁹: nũc v^o qd Auer. ſentiat ꝓſequemur. ℭ Et iſta qđ.] Apponit qõnis ſol'ones, q̃ dici pñt nunc. Põt. n. dici 1^r, vel ꝯcedendo itellectũ po^e itelligere ſemꝑ abſtracta, ſed negãdo ꝙ nobis i pn^o copulet̃. Uel 2° dici põt, ꝙ intell'ſ po^e nullo mõ itelligit ſubas ſeparatas: ſm ſuã nãm, ſȝ id intelligere ſit de nouo. Auerrois g̃ ꝓ perſcrutat̃ pmã ſol'onẽ, 2° ſcđaȝ, inqt. Sed iſta qđ põt diſſolui ꝑ id: qđ añ poſuimus. ſ. ꝙ itell'ſ mãlis nõ copulat̃ nobiſcũ ꝑ ſe, ⁊ pmo. i. i pn^o ꝑ nãȝ ⁊ gnõnẽ nr̃aȝ, ſȝ nõ copulat̃ nobiſcũ: niſi ꝑ ſuã copulationẽ: cuȝ formis imaginabilibus. itaq; itell'ſ ſm ſuã nãȝ ſepat⁹ eſt, ſȝ itrat nos ꝑꝑ foꝛas imaginatas, que de nouo in nobis fiũt. queadmodũ g̃ ille foꝛe nõ copulant̃ nobis in pn^o, ita nec in pn^o intell'ſ po^e copulabit̃. ℭ Et cũ ita ſit.] Sȝ replicat ꝯ̈ hãc ſol'onẽ, qꝛ vel vna ⁊ eadẽ copulatiõe copulat̃ intell'ſ agẽs itellectui po^e: ⁊ nobis, vel alia illi, ⁊ alia nobis. Si alia tũc nõ vĩ, q̃ ſit illa, ⁊ ꝑ ꝯñs nulla eſt: ⁊ ſi eadẽ, tũc ſi nõ ꝯtinuabit̃ nobis, eſt ꝑꝑ nouã diſpõnem cũ acqrit in poſtremo, quã non hȝ in pn^o: ⁊ ſȝ qd ſit illa nõ appet. pmo deſtruit pmũ mẽbrũ, ⁊ inqt. Et cum ita ſi poſ'e eſt dr̃e ꝙ modus: ſm quẽ copulat̃ nobiſcũ intell'ſ mãlis, eſt alius a mõ: ſm quẽ copulat̃ ipſe cũ itellectu agẽte. ⁊ ſi eſt alius, tũc cũ nõ appeat qs ſit, nulla eſt ꝯtinuatio oino. ℭ Et ſi idẽ.] Deſtruit 2^m, ⁊ inqt. Et ſi idẽ, cuȝ nõ ſit niſi qꝛ in pmo eſt in aliqua diſpõne, ⁊ poſt in alia, qd igit̃ eſt illa diſpoſitio, vel q̃lis, nondũ ꝑſpicuuȝ eſt, ⁊ ſic apparet quo pacto p^a ſol'o nulla eſt. ℭ Si auteȝ.] Nũc pſcrutat̃ ſcđaȝ, ⁊ inqt. Si autẽ poſuerimus ꝙ intell'ſ mãlis abſtractus nõ hȝ nãȝ itelligẽdi res abſtractas, tunc ambiguitas erit maior, ꝑꝑ multas cãs. Prio qꝛ oportebit declarare ꝙ intell'ſ po^e poſſit intelligẽ illas. Scđo quo pacto nos illas ꝑ itell'm po^e, vel agẽtẽ itelligem⁹ aliqñ. iſte igit̃ (inqt) ſunt qõnes ꝯtingẽtes ponẽtib⁹ ꝙ pfectio hũana eſt itelligẽ res abſtractas. ℭ Et opȝ nos etiã.] Nunc ponit intẽtionẽ dicẽdoꝝ, ⁊ cãm, ⁊ quos vult ſeq, ⁊ quos ꝯfutare, ⁊ ordinat ſe ad dicenda, ⁊ ſmo eius totus ꝑſpicuus eſt. ℭ Dicamus igit̃.] Cũ poſuit ordinẽ dicendoꝝ, ⁊ ꝓpoſuit dicẽ ſnias expoſitoꝝ, ⁊ vnius expoſitoꝝ: ſaltẽ paraphraſtice: ſit Themiſtius, incepit narrare põnẽ Themiſtij, inqt. Dicam⁹ igitur ꝙ Themiſtius ſuſtẽtat̃ in h̃ ꝑ locũ a minori, ⁊ h̃ explicat, ⁊ inqt. dicit. n. 3° de aĩa, ꝙ cũ intell'ſ mãlis hẽat potẽtiam ad

Cap. 51

abſtrahẽdum formas a materijs, ⁊ intelligẽdi eas, q̃ȝto magis hȝ in actu itelligẽdi ea, que ſunt pmo denudata a mã. ℭ Eſt ergo vis rõnis hec, intel'lus po^e intelligit intelligibilia: vt pticipãt rõnẽ abſtracti, g̃ que actu abſtracta: actu intelligũtur, ⁊ ꝑ ꝯñs que maxie actu abſtracta, maxie in actu intelligũtur. Et hanc rõnẽ ſic Themiſtius declarat̃, ⁊ poſt ipſum Simplicius, ⁊ Plotinus, ⁊ alij multi peripatetici. ℭ Et iſte ſmo.] Nũc Themiſtij rõnẽ declarat. ꝓ oſtẽdens qual'r hẽat locũ, ⁊ q̃l'r nõ, ⁊ inqt. Et iſte ſmo aut fiet: ita ꝙ intell'ſ mãlis eſt corruptibilis. i. nõ ſepabilis, aut nõ corruptibilis. i. ſepabilis, ſm autẽ opinionẽ dicẽtiũ ꝙ itell'ſ mãlis eſt virtus in corpe, ⁊ gñatus: iſte ſermo Themiſtij erit ſufficiẽs. i. metaphoricus quoquo mõ nõ ꝓbabilis. i. exñs. ⁊ h̃ exẽ^o oñdit, ⁊ iqt. nõ. n. ſequit̃, vt id qđ eſt viſibile in ſe, ſit magis viſibile apud nos. v̂. g. color ⁊ lumẽ ſolis, color. n. min⁹ hȝ de intẽtiõe viſibilitatis, q̃ȝ ſol, cũ color nõ ſit viſibilis, niſi ꝑ ſolẽ: ſȝ nõ poſſum⁹ ita aſpicere ſolẽ: ſicut colorem, ⁊ h̃ accidit viſui ꝑꝑ miſtionẽ mãe. eſt g̃ vis, nulla virtus organica ac corpea põt cõprehẽdere excellẽs apprehẽſibile: vt iam pȝ: ſȝ vbi intell'ſ eſt gñabilis ille eſt corruptibilis, ⁊ gñabilis, ⁊ organicus, ⁊ corporeus: g̃ nõ põt comprehẽdere ⁊c̃. ℭ Si v^o.] Dat 2^m mẽbrũ ꝑ qđ verificat rõnẽ Themiſtij ⁊ inqt. Si v^o poſuerimus ꝙ itell'ſ mãlis nõ eſt admiſtus mãe: tũc ille ſmo erit verus. ſ. ꝙ id qđ eſt magis viſibile: magis cõꝑhẽdit̃: ⁊ ponit vnã maximã: quaȝ in libro de felicitate ipſe expoſuit, ⁊ inqt. qm̃ ex eis cõprehendentibus, que ſunt nõ admiſta mãe: qđ cõprehendit minus pfectũ: neceſſe eſt vt cõprehẽdat pfectius: ⁊ non ecõtrario: dixit. [Ex eis cõprehẽdẽtibus, que ſunt nõ admiſta mãe] ꝓpterea qꝛ ois virtus cog̃ſcitiua in corpe eſt organica, vt cõmẽto 6° dixim⁹, ⁊ nũc ſupponimus, ⁊ qñ eſt organica: corrũpit̃ ab excellẽti obiecto. dixit. [Et nõ ecõtrario.] ꝓpter intellectũ primi entis. ſ. dei, q apprehẽdit ſe ꝑ eius eẽntiã, ⁊ felicitat̃ in ſui eẽntia. Sed intell'ſ inferiores intelligunt ꝓpꝛas eẽntias ꝑ ſe, ⁊ ſupiores ꝑ eẽntia ſupioꝝ. Sed quo pacto hec maxia ꝯfirmet̃, ⁊ inſtãtie ꝯ̈ eã in lib. nr̃o de intellectu, ⁊ in commento libri de felicitate diximus, ⁊ tu vide. ℭ Sed ſi hoc.] Probauit poſitatẽ intellectiõis ꝑ motiuũ Themiſtij. nũc qd difficultatis relinquat̃ tangit, ⁊ inquit. Et ſi h̃ eſt nec̃iũ de nã eius ⁊ ſubaꝛita vt intell'ſ po^e per ei⁹ eẽntiã itelligat illas, ꝯtingit qđ ꝑdicta, que eſt qñ nõ cõtinuat̃ nobiſcũ in pn^o, dico in pn^o. ſ. ſtatim qñ intell'ſ mãlis ꝯtinuat̃ nobiſcũ, ſiquidẽ enim poſuerimus, ꝙ in poſtremo ꝯtinuat̃ nobiſcũ, ⁊ nõ in pmo. i. nõ in inſtanti copulationis ipſius polis, debemus reddere cãm quã Themiſtius reſiluit, ⁊ hec eſt ſnia, g̃ ambigua. ℭ Ex rõne g̃ Themiſtij ſumit poſitatẽ copulatiõis, ambigit v^o modũ: quo poſſum⁹ illis ꝯtinuari. ℭ Alexãder aũt.] Nũc ponit demr̃ationem Alexãdri ad ꝓbãdũ poſitatẽ ꝯtinuatiõis, ⁊ eſt, oẽ gñatum nõ cõplet̃ in ſui gñonem: niſi ꝓueniat ad finẽ ſue actiõis: ſi fuerit agẽs, vel paſſiois, ſi fuerit patiẽs, vł' vtriuſq;, ſi vtrunq;, ſed intell'ſ in hitu, vel ſpeculatiuus eſt gñatus, g̃ opȝ ſi cõpleat̃ gñatio, cõpleat̃ actio. Huius ꝓ dat maiorẽ. 2ª ibi [Et qꝛ.] Ponit minorẽ, 3ª ibi [Neceſſe eſt.] Ponit ꝯcl'onem, ⁊ totus ſermo pȝ. ℭ Et qꝛ.] Et qꝛ vt dicit Ari. 1° prioꝝ. ſub ꝯcl'one lȝ deſcẽdere, ⁊ eſt vna ptãs ſylli. Supponit ꝯ̈nem tanq̃ȝ maiorẽ, ⁊ coaſſumit hãc minorẽ. d. Et qꝛ actio ei⁹ eſt creare intellecta, ⁊ itelligere ea: vt oẽs peripatetici ſentiũt. Tunc adijcit ꝯcl'onẽ, ⁊ inquit. Neceſſe eſt, vt cum fuerit in vltima pfectione, vt habeat has duas actiones perfecte. ℭ Et pfectio.] Tũc dat aliã ꝯcl'onẽ, iterũ ſupponẽs ꝯcl'onẽ illã pro maiori, ⁊ coaſſumit duas minores equiualẽtes vni, ⁊ inqt, ⁊ pfectio in creando intellecta eſt facere oia intellecta in po^a eẽ itellecta in actu, ⁊ hec eſt p^a, ⁊ cõplemẽtũ in intelligẽdo eſt itelligẽ oia abſtracta, ⁊ nõ abſtracta: vt ꝑſpicuũ eſt. Tunc adijcit 2^am ꝯcl'onẽ, ⁊ inqt. Nec̃e eſt igit̃ ꝙ qñ intell'ſ q eſt in hitu: venerit ad cõplemẽtũ in ſui gnõne, vt hẽat has duas actiões. ⁊ hanc demr̃onẽ dedit Alpheeh Auerrois filius in tractatu: quẽ edidit ad inſtantiã pr̃is, ⁊ eã multũ laudauit. Et apud me eſt fortiſſima, ⁊ apud Philorenũ Syrianũ in perihermẽ. hec rõ põt ſic ad ſummum reduci quilȝ ſe expit̃ deſiderare ſciẽtiã. qđ ſi ꝓpriuȝ deſiderium abnegabit, ꝑ ſignũ Ariſto. ꝓ metaphice cõfirmabis, quilȝ ergo nãli deſiderio deſiderat ſcientiam. Ultra quilȝ experit̃ ꝙ cũ habet vnã ꝯcl'onẽ ceſſat deſideriũ ad illam, ⁊ augetur ad aliam. ⁊ ſi cõplebit̃ in nãli phia augebit̃ in mathematica. ⁊ ſi pfectũ erit in mathematica, relinquetur in metaphica. vel igit̃ deſideriũ qñq; in aliquo hoium indiuiduo terminabit̃, aut ſemꝑ erit admiſtũ defectui. 2^m dici eſt impoſ'e, qm̃ nãocioſa, ⁊ ſupflua fuiſſet, ſicut dicit Auer. 2° meta^ce. ſi terminabit̃, vel ad aliquod entium mãle, vel ad aliqđ ſepatoꝝ, ⁊ nõ ad aliqđ mãle, vt perſpicue pȝ, ⁊ experientia docet: g̃ ad aliqđ ſepatoꝝ, vel ad oia ſeparata, ⁊ per ꝯñs poſſibile nobis eſt copulari illis, vł' oibus, vel alicui, ⁊ ſi inſpicies libruȝ Alpheeh Auerrois filij, iam reperies rõnem hanc ita expoſitaȝ. ℭ Et in hoc ſunt qõnes.] Soluit qõnẽ Alexãdri, oſtendens illius debilitatẽ. eſt g̃ debilitas ſylli tertij, primo qm̃ minor petit pn^m. Accipit. n. ꝯfeſſe ꝙ intelligẽ ſubarũ abſtractarũ ſit vnius rõnis cũ itelligẽ rerũ mãliũ. ſupponit. i. id intelligere eſſe terminũ intell'ſ in habitu. terminus autẽ eſt eiuſdeȝ ſpẽi cũ terminato, ⁊ ſic ad formã rõnis negat̃ minor: tanq̃ȝ petens pn^m. inquit, ⁊ in h̃

Cõ. p^o.

ſunt qõnes nõ parue. nõ. n. eſt manifeſtũ per ſe, ꝙ complementũ actiõis eius, que eſt intelligẽ, eſt intelligẽ res abſtractas: niſi h̃ nomen, qđ eſt imaginari: intelligere dr̃ de eis in

rebus mãlibus vniuoce, qđ oñdit exẽplo ꝓprio; ⁊ inquit, ſicut dicit̃ h nomẽ ambulare/de imperfectiori ⁊ ꝑfectiori vniuoce: ⁊ ſic pȝ, q̃lr minor tertij ſylli eſt falſa, ⁊ petẽs principiũ. ℭ Et etiã q̃uo.] Soluit 2m ſyll'm, cuius minor eſt, ſꝫ actio intell's potẽtie in habitu eſt creare itellecta, ⁊ intelligẽ ea, ⁊ inqt. Et etiã q̃uo attribuit̃ actio ꝓpria intellectui agẽti, que eſt facẽ intellecta, itellectui gñabili ⁊ corruptibili. ſ. qui eſt in hĩtu. q. d. minor ſcđi ſylli falſa eſt, q: qđ ꝓpriũ eſt agenti: nõ dȝ attribui intellectui potẽtie, nec ſimpl'r, nec in habitu, ⁊ ſic appȝ defectus, tum tertij, tum ſcđi ſylli, vt ꝑſpicue pȝ. ℭ Niſi qs.] Adijcit nũc euaſionẽ Alexandri: q̃ tũ ad ſcđaȝ, ⁊ inqt. Niſi qs ponat, ꝙ intell's qui eſt in hĩtu, ſit intell's agẽs cõpoſit⁹ cũ intell'u mãli, vt dicit Them. ſic eniȝ opinãdo põt dici, ꝙ ipſe attribuit actionẽ illius itellectui in habitu, tanq̃ȝ ſuo toti. ℭ Aut ponat.] Soluit ⁊ aliter, ⁊ inqt. Aut ponat ꝙ forma poſtrema nobis. i. vltima ꝑfectio nobis, qua abſtrahimus itellecta, ⁊ itelligimus ea, eſt cõpoſita ex intellectu: qui eſt in habitu, ⁊ intellectu agẽte: vt Alexander, ⁊ Auẽpace ponũt: ſicut nos ẽt reputam⁹ eſſe apparẽs ex ſermone Ariſt. ℭ Differũt ẽ he rñſiones, qm̃ pma vult intell'm in habitu eẽ colligatũ ex intell'u agente, ⁊ intell'u po. Scđa võ vult intell'm in habitu eſſe colligatũ ex intellectis acq̃ſitis, ⁊ intell'u agente; ⁊ q̃uocũq; ſit, intell's in habitu põt agẽ actiõe ꝓpria intellectui agẽti: qm̃ intell's agẽs eſt ps illius q̃uocũq; accipiat̃, vt ꝑſpicuuȝ eſt. ℭ Et ſi ẽt.] Obijcit ↄtra rñſionẽ hanc oĩno, ⁊ inqt. Et ſi ẽt hoc poſuiſſemus eſſe ita, qđ forte eſt dubitabile, nõ ↄtingeret ex cõplemẽto actiõis eius, q̃ eſt creare itellecta: niſi cõplemẽtum actiõis eius, que eſt itelligẽdo ea, nõ intelligẽdo res abſtractas. q. d. ↄceſſa ſcđa rñſione, non ꝓp h ſequit̃ ꝙ intᶜ ſubarũ ſepatarꝫ ſubſit actiõi intell's in habitu: illo mõ. ℭ Cũ itelligere.] Probat qđ ſumpſit, ⁊ ſyll's ſic cõponit̃. itelligere eternũ nõ attribuit̃ opatiõi noue ab aliquo ente nouo ꝑ ſe: niſi forte ꝑ accñs. ⁊ hãc ponit, ⁊ inqt. Cũ intelligere eas ipoſ'e ẽ vt attribuat̃ gñoni: aut fieri ab aliquo ente gñato. v. g. ab itellectu: qui eſt in habitu: niſi per accñs. Probat hãc maiorẽ, ⁊ inqt. Et ſi nõ, tunc gñabile efficeret̃ eternũ, q: intell's in hĩtu efficit̃ eternus: ſi eius opatio eſſet eterna. Tũc ſubaudi minorẽ, ſꝫ intell's in habitu eſt gñat⁹, ẽ ei nõ põt attribui. ℭ Et ↄtingit etiã.] Scđo obijcit ↄtra idẽ, ſi a colligato illo ꝓuenit vna actio: vt vult Alexander, vel eque pmo ambo illa ↄcurrũt, vel vnũ pncipalius: aliud ſcđarie. nõ eque primo, vt ꝑſpicuũ eſt, qm̃ tũc eſſent equalia. ſi vnũ pncipalius, qcq̃d ſit id, eternũ non eget re gñabili pro inſtrõ. inquit, ⁊ ↄtingit ẽt ſmoni dicenti, ꝙ forma qua extrahimus itellecta eſt intell's, q eſt in hĩtu cõpoſitus cuȝ intellectu agẽte, magna qđ. ⁊ apponit vnũ mẽbruȝ illius, ⁊ dicit. eternũ. n. nõ indiget in ſua actione re gñabili ⁊ corruptibili. intell'us agẽs eſt eternus, ⁊ itellecta ſunt gñabilia ⁊ corruptibilia, ẽ intell's agẽs nõ eget illis. Apponit ↄcl'onẽ ſub forma q̃õnis, ⁊ dicit. Q̃uo igit̃ cõponit̃ eternũ cuȝ corruptibili: ita ꝙ ex eis fiat vna actio. q. d. ergo non põt intell's agẽs vti itellectis: tanq̃ȝ inſtrõ ad itelligere ſubas ſeparas. ℭ Sed poſt.] In intell'u nr̃o tria poſſumus conſiderare. ſ. intell'm po, intellectũ agẽtẽ, ⁊ intellecta ſpeculatiua quib⁹ itelligimus formas mãles. queadmodũ ẽ diſpõ intrãſmutatiõe phica põt interdũ ſe tenere ex pte mãe, interdũ ex ꝑte agẽtis, ſic ⁊ diſpoſitio illa ex pte intell's po q̃nq;, ⁊ q̃nq; ex parte intell's agẽtis. Alex. ẽ. nõ declarauit vtraſq; has habitudines, ideo fuit valde inſufficiẽs. dicit, ſꝫ poſt loquẽdũ de h. v̓z. n. ꝙ iſta poſitio eſt q̃ſi pnm ⁊ fundamẽtũ ei⁹, qđ volumus dicẽ de poſſitate ↄtinuatiõis cũ rebus abſtractis: ſꝫ Ari. ſ. poſitio, ꝙ forma poſtrema nobis: qua ex̃himus itellecta, ⁊ facim⁹ ea ꝑ volũtatẽ nr̃aȝ: ẽ cõpoſita ex intell'u agente, ⁊ intellectu q eſt in hĩtu, ⁊ tñ ſubaudi nõ declauit: quot modis põt accipi. ẽ inſufficiẽs. Recapitulat que dixit ⁊ pȝ. ℭ Auẽpace.] Cũ dixit q̃ greci dixerũt circa poſſibilitateȝ copulationis, nũc que arabes inducit, ⁊ dedit vias Auẽp. Hiſpani eius ꝓceptoris, ⁊ inqt. Auẽpace multuȝ loquebat̃ in h q̃ſito, ⁊ maxie in epl'a: quã appellauit continuationem intell's cũ hoie, ⁊ pmo ponit fundamẽtuȝ eius, ⁊ inqt, ⁊ id ſup qđ ſuſtẽtatus eſt in hac. q. eſt h. pmo. n. poſuit ꝙ intellecta ſpeculatiua ſunt facta, ⁊ hec eſt maior: deinde poſuit ꝙ factũ hȝ qdditatẽ, ⁊ eſt maior. ex his ↄcl'o dȝ eẽ, ẽ oĩa intellecta ſpeculatiua hñt qdditatẽ, ⁊ hic eſt pmus ſyll's. ℭ Deinde poſuit.] Nũc apponit 2m ſyll'm, cui⁹ maior accipitur, ⁊ inqt. Oẽ hñs qdditatẽ. intell's inatus eſt ex̃here illã quidditatẽ. Minor eſt ↄcl'o dicta, ſed intellecta ſpeculatiua ſunt hñtia qdditatẽ. ẽ itellecta ſpeculatiua intell's, eſt natus abſtrahere in qdditatẽ. ⁊ hãc ↄcl'onẽ ponit, ⁊ inqt. Ex q̃bus ↄcludit̃, ꝙ intell's inatus eſt ex̃here formas ⁊ quidditates intellectorꝫ, qđ ⁊ verbis Alpharabij ↄfirmat, ⁊ ſermo pȝ. ℭ Primũ ẽ fundamẽtũ eſt, intell's eſt inatus abſtrahẽ qdditates itellectorꝫ: in q̃bus qdditas differt ab eſſe, vt ſyll'is his dedit Auẽp. ℭ Et cũ hoc ⁊c̃.] Nunc vult enũare vias Auẽp, ⁊ pmo ſubmemorat ordinẽ, ⁊ inqt. Et cũ hoc ↄcluſit. ſ. ꝙ intell's inatus eſt ex̃here formas itellectorꝫ, ⁊ qdditates eorꝫ, inuit in h ꝑ duas vias: quarꝫ vna eſt i epl'a: ſcđa in lib. de aĩa, ⁊ ſunt vicinãtes ſermo ferme eedeȝ. ℭ In epl'a autẽ.] Nũc ponit viã libri de aĩa, ⁊ prio inducit pm ſyll'm. ſ. oẽ intell'm: cui nõ rñdet phantaſma: eſt vnũ nũo in me, ⁊ in te. Sed forma itellecti eſt itellectũ, cui nõ rñdet phãtaſma, ẽ forma itellecti eſt idẽ in me ⁊ in te. Maior pȝ conuerſiõe per ↄpoſitionẽ h pacto, itellectũ diuerſuȝ in me ⁊ in te hȝ phãtaſma, ẽ nõ hȝ hñs phãtaſma eſt nõ diuerſuȝ in me, ⁊ in te. Prio accepit ꝓbationẽ maioris, ⁊ dic̃. in lib. ãt de aĩa ↄiunxit huic, ꝙ itell'is rerũ nõ ↄtigit multiᵃᶜ: niſi ꝑ m'ltiplicatiõnẽ formarꝫ ſpũaliũ: cũ q̃b⁹ ſuſtinebũt̃ in vnoq̃q; indiuiduo, ⁊ ꝑ h fuit intell'm equi apud me aliud: q̃ȝ intellectũ ei⁹ apud te. eſt ẽ ↄuerſa, oẽ intellectũ diuerſuȝ apud me ⁊ te hȝ phãtaſma. Tũc adijcit ↄuertẽtẽ, ⁊ dicit, ex quo ſeq̃t̃ ſm cõuerſionẽ oppoſiti, ꝙ oẽ nõ hñs formã ſpũalem. i. phãtaſma: a qua ſuſtẽtat̃. i. depẽdet, illud intellectũ eſt vnuȝ apud me, ⁊ apud te. eſt ẽ ↄuertẽs, ẽ oẽ nõ hñs phãtaſma in ſenſibus, eſt nõ diuerſuȝ in me, ⁊ in te, ⁊ hec ↄuertẽs accipiat̃ velut maior, ⁊ addat̃ minor quã inqt, deinde ↄiungit huic, ꝙ qdditas itellecti ⁊ forma eius nõ hȝ formã ſpũalẽ. i. phãtaſma neq; indiuidualẽ: cui ſuſtẽtat̃. i. a qua dependeat. ↄcl'o erit quã reliquit, ergo forma itellecti eſt nõ diuerſa in me ⁊ in te. ℭ Cum qdditas.] Proſyllogiȝat minorẽ h mõ, oĩs qdditas hñs phãtaſma, eſt indiuiduũ ſingulare, vel ſpũale, vel corpale. Huic addit minorẽ, ⁊ inqt. Cũ quidditas itellecti nõ eſt qdditas indiuidui ſingularis, neq; indiuidui ſpũalis, neq; corpalis. intellectũ. n. declaratũ eſt nõ eſſe indiuiduũ: ↄcluſio erit, ergo quidditas intellecti non hẽt phantaſma. ℭ Ex quo ↄſequit̃.] Nũc tãgit 2m ſyll'm, qui ſic cõponit̃; forma ⁊ qdditas itellecti intelligit̃ ab intell'u nr̃o. intell'm vnum nũo in me, ⁊ in te, eſt qdditas intellecti: ꝑ pm ſyll'm, vel ſaltẽ ꝑ ↄuerſionẽ in termĩs ↄcl'onis pmi ſylli, ẽ intell'm vnũ nũo in me, ⁊ in te, intelligit̃ ab intell'u. Huius dedit minorẽ tñ, ⁊ inqt. Ex quo ↄſequit̃ vt itell's ſit inatus itelligere qdditatẽ intellecti. cui⁹ intell's. i. qdditas eſt vnus in oĩbus hoib⁹, ⁊ hic eſt ſcđs ſyll's. ℭ Et qđ.] Nũc tangit 3m ſyll'm pncipalẽ, ꝓpter quẽ ſunt accepti hi duo, ⁊ ſic cõponit̃, intell'm vnũ nũo in oĩb⁹ hoib⁹ itelligit̃ ab intell'u nr̃o. ſuba abſtracta eſt intell'm vnũ nũo in oĩbus hoibus vt perſpicue accepit, ergo ſuba abſtracta ſimpl'r intelligit̃ ab itellectu nr̃o: huius tñ minorẽ dedit, ⁊ inquit, ⁊ qđ eſt tale eſt ſubſtantia abſtracta hec eſt minor. ℭ Cõcluſio ergo Auẽpace eſt, ſubſtantia abſtracta intelligit̃ ab intellectu noſtro. mediũ eſt, q: intellectũ vnũ nũo in oĩbus intelligit̃ ab intellectu nr̃o. põt ergo hec demõſtratio reſolui in tres terminos, ⁊ duas ꝓpoſitiones. termini quidẽ ſunt, intelligit̃ ab intellectu noſtro, intellectũ vnum numero, ſuba abſtracta.

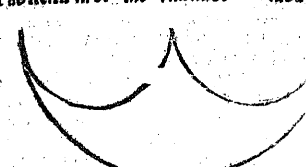

Primus terminus eſt maior. Secundus terminus mediũ. Tertius terminus minor, Prima ꝓpoſitio eſt, intellectum vnũ nũo itelligit̃ ab intell'u nr̃o, que ꝓbata eſt, per oẽs ꝓcedẽtes ſyll'os. Scđa eſt ſuba abſtracta eſt intell'm vnuȝ nũo in oĩb⁹ hoib⁹: ⁊ ſic ↄcl'o erit, q̃ prius. ſ. ſuba abſtracta itelligit̃ ab itell'u nr̃o. ℭ In lib. võ de aĩa ⁊c̃.] Nũc põit ſcđaȝ viã ad eãdẽ ↄcl'onẽ. eſt. n. ↄcl'o hui⁹ ſcđe vie, ſuba abſtracta itelligit̃ ab itellectu nr̃o, q̃ reſoluit̃ in ꝑdicatũ, qđ eſt terminus maior, ⁊ ſubm, qđ eſt terminus minor. Mediũ aũt eſt qdditas nõ hñs qdditatẽ; ⁊ ſic cõponit̃, qdditas non hñs qdditatẽ itelligit̃ ab itell'u. ſuba abſtracta eſt qdditas non hñs qdditatẽ, ẽ ſuba abſtracta itelligit̃ ab itellectu. Prio ẽ ꝓbat maiorẽ, ⁊ põt diſcurſus ſic ordiri, intell's itelligit itellectũ equi: vel igit̃ id eſt ſimplex, vel cõpoſitũ: hñs vlterius qdditatẽ, ſi ſimplex, habet̃ qđ eſt pura qdditas, ⁊ ꝑ ↄñs hȝ maior. ſi hȝ qdditatẽ, ⁊ cũ intell's põt itelligẽ illã qdditateȝ ſcđaȝ, ſit. b. Et quero vlteri⁹, vtrũ. b. hẽat qdditatẽ, vel nõ. ⁊ ſi ſic, ſit illa. c. ⁊ arguit̃ vt prius. opȝ ẽ vel vt ꝓcedat i infinitũ, vel ſecet̃, ⁊ cũ nõ poſſit ire ad in infinitũ, ẽ ſecet̃. ⁊ ſi ſecat̃, vel ꝑuenit ad qdditatẽ ſimplicẽ, vel ad hñs qdditateȝ quã extrahẽ non põt, vel id ad qđ ꝑuenit, nec eſt qdditas, nec hñs qdditatẽ, ⁊ deſtruit mẽbra ipoſſibilia, ⁊ conſtruit mẽbrũ neciũ. Dicit in lib. võ de aĩa poſuit pmo ꝙ qdditas itellecti: ſm ꝙ eſt itellectũ, ſi nõ fuerit ↄceſſum nobis: ꝙ nõ hȝ qdditatẽ, ⁊ qđ nõ ẽ ſimplex: ſꝫ cõpoſita, ſicut diſpoſitio in oĩbus qdditatib⁹ factis. i. indiuiduis, ⁊ fuerit dictum ꝙ qdditas illius itellecti: ſm ꝙ eſt itellectũ: hȝ ẽt qdditateȝ. ſ. intellectũ iſtius qdditatis, tũc iſte intell's ẽt erit inat⁹ reuerti, ⁊ ex̃here illã qdditatẽ, q: hec eſt nã intell's: vt ſuppoſuimus. ⁊ ſi nõ fuerit ↄceſſum nobis, ꝙ iſta qdditas, ⁊ ꝙ ens ex ea, eſt idẽ cũ itellecto, ↄtingit in ea: qđ ↄtingit in pma, ⁊ eſt: qđ ẽt hẽat qdditatẽ factã. neceſſe ẽ tũc: aut vt h ꝓcedat in infinitũ, aut vt intell's ſecet̃ ibi. ſed ipoſ'e eſt h ꝓcedere in infinitũ, q: faceret qdditates ⁊ intell's infinitos: diuerſos in ſpecie eẽ, ſm ꝙ qdã eorꝫ ſũt magis liberati a mã: quã quidã nece eſt vt intell's ſecet̃. ſed cũ ſecabit̃, tũc aut perueniet ad qdditatẽ: q̃ nõ hȝ qdditatẽ, aut ad aliq̃d hñs qdditateȝ, ſꝫ itell's nõ hȝ nãȝ ex̃hẽdi illã. deſtruit mẽbra, ⁊ inqt. Sed ipoſ'e eſt inuenire qdditatẽ: quã intell's nõ eſt inat⁹ ex̃here a qdditate. i. hñte qdditatẽ. ꝑ ſuppoſitũ, qm̃ iſte intell's tunc nõ diceret̃ intell's: niſi equoce, cũ ſit poſitũ ꝙ intell's inatus eſt abſtrahẽ qdditatẽ: in eo ꝙ eſt qdditas. ⁊ ipoſ'e eſt ẽt vt intell's ꝑueniat ad aliq̃d nõ hñs qdditatẽ, ⁊ ꝙ non ſit qdditas, q: qđ ñ ẽ qdditas, nec hñs qdditatẽ ẽ ꝓuatio ſimpl'r. i. nihil. ⁊ in h appȝ q̃lr entis pᵃ diuiſio eſt ꝑ qdditatẽ, ⁊ hñs qdditatẽ: vt in metaᶜᵃ viſum eſt. Ex his recolligit maioreȝ. ⁊ inqt. Remanet igit̃ tertia diuiſio, ⁊ eſt ꝙ intell's ꝑueniat ad qdditatẽ nõ hñtẽ qdditatẽ. eſt ẽ maior: qdditas nõ hñs quidditatẽ itelligit̃ ab intell'u nr̃o. Tunc adijcit minoreȝ, ⁊ inqt. Et ꝙ eſt tale eſt forma abſtracta. i. ſꝫ ſuba abſtracta eſt qdditas nõ hñs qdditatẽ. ẽ ſuba abſtracta intellit̃ ab intellectu nr̃o. ℭ Et ↄfirmauit.] Rñdebit forte qs rõni auẽp. ꝙ ꝓculdubio qdditates itellecte ſunt finite, attamẽ eſt vna quidditas ad quã intell's non põt ꝑuenire, q: excedit nũm quidditatũ: q̃s intell's põt intelligere. Obijcit Auer. auctẽ Ariſt. ⁊ inqt. Et ↄfirmauit h ꝑ id qđ ↄſuetus eſt Ariſt. dicere in talibus demr̃onibus. ſ. qm̃ q̃ñ neceſſe eſt abſcindere infinitũ, melius eſt abſcindẽ ipſuȝ in pnᵒ. ergo ſi qdditates ſint finite ſtandũ eſt in pnᵒ, ⁊ cũ illã poſſit itelligẽ intell's relinquit̃ ꝙ ſubaȝ abſtractã ꝑt itelligere. Propterea inqt. erit igit̃ ↄcl'o iſtius demr̃onis eadẽ cũ ↄcl'one demr̃onis ꝑdicte: lȝ mediũ ſit diuerſuȝ: vt viſuȝ ẽ. ℭ Q̃m ſi nõ.] Quia accepit hãc maximã, q̃ñ non eſt ꝓceſſus in infinitũ, ſtãdũ eſt in ꝑ. Reddit cãm q̃re hoc accepit, ⁊ inquit. Q̃m ſi nõ addidiſſet hoc. i. illã ↄfirmationẽ, potuiſſet aliqs dicere multos intell's eſſe medios inter intell'm: qui eſt in habitu/qui ẽ terminus a quo aſcẽſus, ⁊ intell'm agentem, qui eſt terminus ad quẽ illius aſcẽſus. aut potuiſſet fingi intell'm mediũ eẽ vnũ, vt Alpharabi⁹ inqt. Q̃uẽ adeptũ nũcupat, aut põt fingi illos adeptos eſſe plures, vt alibi Alpharab. ait. vtcũq; ſit accepit ꝙ ſi ſint m'lti, ſtãdũ ẽ in ꝑ recolligit vias: vt pȝ.

ℭ Circa hec plurime q̃õnes occurrũt. prima / an quidditati intellecti rñdeat phantaſma. Scđo quo pacto poſſit dicĩ ſuba abſtracta. Tertio q̃uo qdditas, q̃ nõ hȝ phãtaſma, dicat̃ vnũ in oĩb⁹ hoibus, ⁊ he quo ad pmã viã. ℭ Q̃uo võ ad ſcđaȝ, q̃d ſit qdditas, ⁊ q̃d hñs qdditatẽ ambigũt. Scđo quo pacto, ſi qdditates ſint infinite, intell's ſũt infiniti. Tertio q̃d Alpharabi⁹ ſentiat in ſua fictiõe, quã narrat Auer. lȝ harũ difficultatuȝ multe ſint demõſtratiue. ↄtra Auẽpa. tamen q: ſunt probabiles conabor ſoluere pro facultate. ℭ Ad pmã qcq̃d ſit ſm auer. (vt dicemus) credit Auẽp. eſſe duas qdditates, quarum vna dĩ qdditas rei mãlis, ſeu qdditas rei ſenſibilis: vt alij dicunt: ⁊ hec eſt vl'e intellectuȝ ꝑ abſtractionẽ factã a phãtaſmatib⁹: vt hõ intell's. Altera eſt qdditas abſtracta ab illa qdditate prima. poſtquã. n. hõ itelligit̃, adhuc intell's põt abſtrahere a qdditate intellecta hoĩs qdditatẽ ſcđam, ⁊ q: hec eſt abſtracta a qdditate rei intellecte, ⁊ nõ rei ſenſate, iđ illi apđ Auẽp. non rñdet phãtaſma in ſenſu, ⁊ ſic apud Auẽp. nõ opȝ itell'm itelligere ꝑ hoc ꝙ phãtaſia mouet̃ ⁊c̃. Et alia multa, q̃ diximus in lib. de intellectu. ℭ Et per idem apparet ſolutio ad ſcđaȝ. qdditas. n. rei intellecte eſt ſubſtantia abſtracta, ⁊ ecõtra, qm̃ queadmodũ ſuba abſtracta non habet phãtaſma, nec illa. Amplius queadmodũ ſuba abſtracta intelligit̃ ꝑ eẽntiam eius: ⁊ non ꝑ concurſum phãtaſie, ſic ⁊ quidditas ſimplex rei intellecte: eſt ergo ſuba ſepata qdditas rei intellecte: ſꝫ modũ eſſendi, ⁊ intelligẽdi: vt pȝ. ℭ Propter 3m ſil'r dicendum, ꝙ qdditas rei intellecte põt eẽ vna nũo dupl'r. vel poſitiue vt ſor. vel plato: ⁊ ſic nõ. Alio mõ priuatiue per ꝑuationem cauſarũ facientiũ multitudinẽ indiuiduorꝫ: vt dicit Auer. q: igit̃ qdditas rei itellecte caret mã: ⁊ caret habitudine ad phãtaſma mãle: eo ꝙ ei nõ rñdet phãtaſma mãle: ẽ erit vnũ nũo in oĩbus hoibus ꝑ priuationẽ diſtõnis indiuidualis: vt in lib. de itellectu diximus. ℭ Ex his appȝet ꝓbabilitas prime vie, qm̃ qdditas vna nũo oĩbus eſt intellecta a nobis, ſꝫ ſuba ſepata eſt qdditas vna nũo in nobis: ẽ vt prius. ℭ Ad pmã alterius rõnis dđm, ꝙ quidditas, nã, ⁊ eſſentia idẽ ſunt in re, differunt modo. dĩ qdẽ nã: ꝓut eſt pnm opationũ, ⁊ ſic humanitas/ſeu quidditas hoĩs dĩ nã: ꝓut eſt cã ⁊ pnm opationũ. Dĩ eſſentia: ꝓut eſt id, cuius ꝓprietas ⁊ modus eſt eſſe rei. Dĩ quidditas, ꝓut eſt pnm formale intelligẽdi rem: vt ↄſtat. quidditas ẽ eſt forma intellecta, ꝑ quã res intelligit̃ formal'r. Hñs vero quidditateȝ eſt cõpoſituȝ ex forma, ⁊ mã, vel ex mõ forme ⁊ mõ materie. ℭ Ex his ſequit̃ pmo ꝙ idẽ eſt qdditas, ⁊ hñs qdditateȝ: reſpectu diuerſorꝫ, qm̃ aĩal reſpectu aĩalitatis eſt habens qdditatẽ reˡⁱ hoĩs: eſt qdditas, vt ↄſtat. ℭ Rurſum ſeq̃tur, ꝙ in nã eſt dare duo. ſ. qdditatẽ tñ: vt ens, ⁊ hñs qdditatẽ tñ: vt homo, vel eius indiuiduȝ. ens. n. eſt quidditas tñ, qm̃ non eſt cõpoſita, non tñ eſt pura quidditas, q: eſt alicui cõponibilis apđ aliquos. deus aũt eſt qdditas ſumme ſimplex, q: caret cõpõne, ⁊ cõponibilitate. ℭ Ex his apparet efficacia rõnis, ꝙ ſi intell's põt itelligere qdditatem puraȝ, ꝙ ꝑt itelligere ſubam abſtractã. eſt. n. ſuba abſtracta qddi-

tas tm̄: ꝛ nō hn̄s qdditatē. ¶ Circa 2ᵐ qdā p intell's infinitos itelligūt act⁹ intelligēdi infinitos, ꝛ tūc dicūt, si qdditates eēnt ifinite, tūc intell's. i. actus itelligēdi eēnt ifiniti: qđ reputāt ipo'e. ¶ Sed h̄ nihil est, qm̄ Auic. nō hꝫ ipo'e in actib⁹ aīe pcessum ad infinitū. intell's. n. est qd illimitatum ptinēs ifinitas capacitates, ꝛ p pn̄s pōt pcedere in ifinitū. ¶ Alij p intell's infinitos intelligūt potētias aīe rōnalis, ꝛ sic incōueniēs est, si qdditates sint infinite, tūc intell's. i. potētie itellectiue erūt actu ifinite: vt visus est sentire Alpharabius. ¶ Sed h̄ nec aliqd est, qm̄ ad multiplicationē qdditatū nō seqr̄ multitudo intell's. de facto. n. ad duas qdditates nō sequuntur duo intell's: ḡ nec ad infinitas sequi debēt infiniti intell's. ¶ Ideo dōm q intell's capitur dupl'r, vno° pro foꝛa itellecta tm̄, ꝛ sic oīs qdditas dr̄ intell's saltez pticipatiue vel pticipatiue, quidā est intell's p essentiaꝫ, qui est intell's, qꝛ itelligit ꝛ intelligit', ꝛ sic nūerus itellectuū est fm nūm oꝛbiū, vt in lib. de intellectu dr̄. Auer. ḡ p intell'm intelligit intellectū primo mō. est ḡ incōueniēs, si qdditates essent infinite, tūc intell's. i. essentie itelligibiles eēnt ifinite, qđ falsum est, qm̄ in essential'r oꝛdinatis nō est pcessus infinitus 2° meta^{ce}. ¶ Ad vltimā dōm Alpharabiū posuisse tres intell's, quoꝝ prim⁹ est intell's potētie apud eū. Scōs est intell's in habitu, ꝛ est qdditas intell's potētie, per quaꝫ itelligit' intell's potētie: vt diximus com̄. 9. Terti⁹ est intellectus agēs, ꝛ est qdditas intell'us in habitu, qui est foꝛma abstractioꝛ itellecti in habitu. ꝛ sic appet quo pacto intell's in habitu cōparet' intellectui potentie, ꝛ quo pacto intell's agēs, ꝛ qs dicat' intell's adeptus ꝛc̄. ¶ Circa iaꝫ nūc dicta solebamus Padue in nr̄is scholis ambigere: pmo an intellectus in se possit itelligere subas separatas simplici ꝛ eēntiali itellectiōe, queādmodū se itelligūt. ¶ Rursus querebamus si intell's in se id itelligere possit, an vt nobis copulatus ipse itelligē possit: nos v̄o p ipꝫ rursuꝫ itelligē illas. ¶ Tertio qs est modus pueniendi in cognitionē ītuitiuā ꝛ eēntialē illaꝝ, si est po'e eas nos intelligē, ꝛ in his qōnib⁹ multa dedimus, sꝫ qꝛ accidit recōficere libꝛū de intellectu, oēs difficultates ꝛ opiones po'es dici scripsim⁹ in illo lib. maxime in 2° illius, vbi de statu aīe post moꝛteꝫ titulus est, ꝛ pstitauimus oēs opiones, ꝛ tandē defendimus veritateꝫ nostre religionis, sed qꝛ Auer. supponit duo. s. ptātē itelligēdi: quo ad itellectū in se, ꝛ quo ad itellectū. vt est ptinu⁹ nobis, ꝛ h̄ tm̄ auc̄te Alex. ꝛ Auēp. ꝛ Them̄. confirmauit. qcqđ sit de rōnib⁹ eoꝝ tm̄ iuestigare conat' modū puenie'di in statū illū, ꝛ hoc dedit apte in lib. de felicitate, quē paucis dieb⁹ cōmētati sum⁹, ꝛ si de⁹ voluerit: qn̄qꝫ edem⁹. tota ergo Auer. vis est in declarādo modū puenie'di ad illuꝫ statū felicitatis. ¶ Nos autē.] his visis, nūc qd pcludant, ꝛ quo pacto vie Auēpace sint debiles adijcit, ꝛ pmo debilitat scōaꝫ, que sic cōponebat', qdditas pura intelligit' a nobis: sube separate sunt qdditates pure: ḡ sube sepate intelligunt' ab intellectu nr̄o. ¶ Est ḡ solō q rō hec peccat p fallaciā equocationis, qm̄ h̄ nomē qdditas dr̄ equoce de qdditate abstracta a mā, ꝛ de qdditate essential'r separata, ꝛ sic equiuocat', qm̄ maioꝛ vera est de quidditate abstracta a phātasmate, ꝛ sic pcedit'. Minoꝛ vera est accipiēdo qdditatē essential'r sepatā. ḡ equocatio, ꝛ sic soluta est Auēpace via scōa, inqt. Nos autē dicamus, si aūt h̄ nomē qdditas dicat' de qdditatib⁹ rerū mālīū, ꝛ de qdditatib⁹ itellectuū abstractoꝝ mō vniuoco, tūc ppositio dicēs q intell's innatus est abstrahē qdditates in eo q sunt qdditates erit v̄a, ꝛ sub h̄ sensu minoꝛ est falsa. Et foꝛte auer. nō rn̄det ad 2ᵃᵐ viā: sed ad rōnē pbantē pmū fundamētū, cuius vis fuit, oē hn̄s qdditatē itell's est inat⁹ abstrahē. sꝫ entia speculatiua sūt hn̄tia qdditatē: ḡ ꝛc̄. hec qdē rō peccat p fallaciaꝫ equocationis mō predicto, ꝛ pmo pspicuus. ¶ Et sil'r.] Ondit q est etiā minoꝛ equiuoca. cōpositū. n. ex duob⁹ modis. s. vnum: cui rn̄det phātasma in sensibus, alterū v̄o: cui nullū rn̄det phātasma, quale est quelꝫ int^{ia} sepata excepta prima. inqt mō sil'r dōm q. s. intellecta eē cōposita, ꝛ indiuidua eē cōposita, fuerit vniuocum, illa minoꝛ est v̄a, ꝛ maioꝛ cui alligat'. si aūt equiuocū, tūc demr̄atio non erit vera, qūo autē est valde difficile: ꝛ sic appet duplex equocatio i illo syll'o: tum in maioꝛi, tū in minoꝛi. ¶ Manifestū est enim.] Sed qꝛ Auēpace opinat' q quidditas seu ens dicat' vniuoce de substātijs sepatis: ꝛ qdditatib⁹ mālibus, adijcit manifestū est. n. p se, q h̄ nomen qdditas nō dr̄ de eis pure vniuoce, neqꝫ pure equoce. vtrū āt dcat' multipl'r. i. analogice, qđ est mediū inter equocū ꝛ vniuocū: indiget consideratiōe. ¶ Debes scire q apđ Auēpace po'e est nos intelligere aliqd noua intentiōe absqꝫ motu phantasie ꝛ sine phātasmate, vt qn̄ intell's intelligit qdditatē abstractā a quidditate. apud autem Auer. nō, qm̄ qn̄ intellect⁹ intelligit qdditatē itellecti. v̄. g. aīal abstrahēdo ab hoīe, imaginatiua ēt sil'em abstractionē facit. imaginat'. n. indiuiduū aīalis post indiuiduū hoīs, adeo q abstractiōi vl'i itellectiue rn̄det abstractio imaginatiua in pticularib⁹ illoꝝ, ꝛ sic sine sensu ꝛ phātasmate nequaqꝫ intelligit aīa. quicqd dixerit Simpl. in illo textu vide. ¶ Sed si cōcesserimus.] Quia non pbauit qdditatē nō dici vniuoce: eo qꝛ nō est hic loc⁹, sꝫ i lib. d. d. queādmodū in nr̄is cōmētarijs diximus. Jō inducit qōneꝫ sub alia foꝛma. s. posito q qdditas dr̄ vniuoce adest qđ pdicta, an. s. intell'us sit gn̄abilis, an eternus. ꝛ si gn̄abilis, qūo pōt intelligē subas eternas, qm̄ tūc nā coꝛruptibilis efficit' eterna. ꝛ si eterna cur itelligim⁹ nūc, ꝛ nō prius, inqt. Sed si pcesserim⁹ h̄ dici vniuoce, ptingit pdicta qđ, qūo. s. coꝛruptibile itelligat qđ nō est coꝛruptibile: ꝛ fm dicētes intell'm potētie eē coꝛruptibilē, queādmodū sentit Auēp. vel qūo intelligit itellectiōe noua: qđ innatū est intelligē ꝛ in futuro ꝛ pterito: fm opionē dicētiū, q intell's mālis nō est gn̄abilis / neqꝫ coꝛruptibilis. hec. n. fuit qđ iam mota. ¶ Et etiā si posuerim⁹ ꝛc̄.] Adhuc mouet aliā qōnē nondū motā. s. pcesso q intell's potētie vel itelligat vel possit itelligē illas cur h̄ int^c nō acqrit' p doctrinā, ꝛ dēmr̄onē datā a magr̄o. ita vt pmo sit qđ in scia speculatiua, deinde pcl'o demr̄onis, inqt. Et ēt si posuerimus q itelligere res abstractas est in suba ꝛ in nā intell's mālis, ita q intell's po^r possit itelligere illas: q̄re igit' ista it° nō currit cursu itellectionū mālīū nobis: ita vt acqrit' vel inuētiōe / vel iudicio ꝛ doctrina: ita q h̄ itelligere sit pars ptiū speculatiuarū. in pn° qdā qđ, in fine pcl'o demr̄onis. ¶ Et Auēpa.] Inducit qōnis difficultatem ondens Auēpace in h̄ ambigere ꝛ inqt. Et auēpace videt' ambigere in h̄ loco, dixit in epistola expeditionis q ptās intelligēdi est duobus modis. nālis, que cōsistit in nostra ptāte, ꝛ hac ptāte possumus itelligere foꝛmas mālēs, ꝛ entia noua per nr̄os actus / ꝛ studia. ꝛ diuina / qua possumus itelligere formas liberatas a mā essential'r per essentias earū intellectiōe intuitiua. dixit ergo q intellecti istius intell's in statu adoptionis est equiuoca, qꝛ non p studiuꝫ ꝛ nostrā inuētionē ꝛ abstractiua: sed erit p essentias illaruꝫ ꝛ ītuitiua. ¶ In epl'a autē.] Inducit oppositum, ꝛ inquit. In epl'a autē ptinuationis dixit, ꝛ cū phus ascēderit alia ascensione psiderādo in intellecto in quātū intellectū, tunc intelliget subam separatā. inquit Auer. ꝛ manifestū est ex hoc, q intelligere itellectū fm illū est ps sciarū speculatiuarū. s. scientia nālis, ꝛ h̄ appꝫ in illa pscrutatiōe ab eo. Ecce quo pacto in verbis huius phi inuitur ambiguitas non parua. ¶ Et cū ita ꝛc̄.] Quia quis p soluere posset qōnem, dicendo q int^o harū est nō ītuitiua: sed abstractiua. s. per inuentioneꝫ vel resol'onē: ideo arguit, ꝛ inquit. Et cū ita sit, qūo nobis accidit ignoꝛātia istius scientie, aut erit qꝛ adhuc nō scimus ppōnes que inducūt nos ad hāc sciam, vt dicit' de multis artificijs, que vident' esse possibilia, sꝫ sunt causarū ignotarū. v̄. g. alchimie. aut hoc intelligere acqrit' p exercitiū: ꝛ vsum in rebus nālib⁹, sed nōdū habemus de exercitio ꝛ vsu tm̄: vt p ipsuꝫ possimus acqrere hāc intellectionē. aut erit h̄ pp diminutionē nr̄e nāe nāl'r. ¶ Tūc destruit mēbꝛa, ꝛ inqt. Si igit' hoc acciderit pp diminutionē in nā, ita q ille nō pōt itelligere: cuius nā est diminuta eēntial'r. Tūc nos, ꝛ oēs q inati sūt acqrere hāc sciaꝫ, dicunt' hoīes equiuoce, qm̄ illi erunt completi in nā, nos vero diminuti. ¶ Et si dices pfectū ꝛ iperfectū nō variāt spēm, vt Auer. inqt 5° phice auscultatiōis, ꝛ Suised calculatoꝛ. ¶ Dicēdū q diminutio qdā est eēntialis, qdā p accn̄s. Prima variat spēꝫ, q̄lis est inter coꝛpa celestia, ꝛ gn̄abilia. Scōa nō q̄lis est inter hoīeꝫ oꝛbatū ꝛ pfectū vt scis ꝛc̄. ¶ Et si hoc.] Destruit aliō mēbꝛū ꝛ inqt. Et si h̄ accidat pp ignoꝛātiā ppōnum inducētiū in hāc sciaꝫ, vt ita dicā, qꝛ nōdū inuēte sunt apud nos, tunc scia speculatiua nonduꝫ est pfecta a tēpoꝛe Ari. vsqꝫ ad h̄ tps, cui rn̄det, ꝛ inqt. Et foꝛte Auēpace dicit h̄ esse inopinabile: sꝫ nō ipo'e, imo qdā dicūt nihil sciri: vt herculei, quoꝛuꝫ pnceps fuit heraclitus ephesius. Alij dn̄t nos oīa scire: vt pipatetici, qui ponūt scias pfectas, vt in expōne qnti cōmēti diximus. Lactātius firmianus me⁹ inter catholicos, ꝛ phos inqt oīa scire eē deo ppꝛiuꝫ, nihil vero scire esse brutoꝝ. Sed scire quedā, ꝛ quedā ignoꝛare est hoī ppꝛiū: ꝛ hoc sentire v̄r Arist. 2° meta^{ce}. sed de his in lib. de intellectu. ¶ Et si h̄.] Destruit aliud mēbꝛū, ꝛ inqt. Et si h̄ accidit pp defectū psuetudinis, tūc sermo erit ppinquus: imo idē sermoni dicēti, q cā in h̄ est ignoꝛātia ppōnū inducētiū in hāc sciaꝫ, ꝛ oē h̄ cū hoc qđ v̄r esse est remotū: sꝫ nō ipo'e. deinde recapitulat, ꝛ pmo pꝫ. ¶ Hactenus Auer. mouit qōnes suo tpe famosas, ꝛ difficiles, vt vides. sꝫ qm̄ (vt ipse inqt in cōmētarijs libꝛi celi) sermo posterioꝛ acutioꝛ est, ideo multe alie qōnes emerserunt, quas enūare bonū erit. prima igit' an de⁹ solus sit sibi, ꝛ alijs felicitabilibus vltima felicitas, ac psperitas. ¶ Scōa an intell's agēs sit deus: vel plures sint intell's agētes: quoꝝ quilibet sit felicitas nobis ꝛ alijs. ¶ Tertia an copulatiōe cū intellectu agente felicitemur, ꝛ qd sit copulatio, ac quot sint gradus copulatiōis, quos gradus ascēsus Auer. nuncupat in lib. de felicitate. ¶ Quarta an nobis hec copulatio sit noua: p nouā intellectionē, vel eternā. ꝛ quo pacto: cū nos noui simus intellectione eterna deo copulemur, ac felicitemur. ¶ Quinta vtrū int^s qua erimus felices, sit demr̄atione habita quā Auer. abstractiuā nuncupat, an sit p essentiā dei, quā ituitiuā dixerūt. ¶ Sexta siquidē de⁹ est intell's agēs, an quelibet int^o sit felix ꝛ beata copulatiōe cū intell'u agente. ¶ Septima vtrū ad h̄ vt intell's potētie in se sit felix, requirat' solus intellect⁹ agēs, vel vltra reqrat dispōnē certā datā ei p acqsitionē itell's speculatiui, queādmodū nos ad hoc vt simus felices id reqrimus, ꝛ nullus ante me qōnem hanc olfecit, sicut nec alias. ¶ Octaua vtrū semp itellect⁹ potētie sit felix p copulationē cū itellectu agente. ¶ Nona vtrū semp in aliq̄ pte mūdi sit aliqđ indiuiduū hoīs felix ꝛ beatū hac copulatiōe. ¶ Decima vtrū in eodē instanti tpis pn̄t eē duo indiuidua hoīs eque btā ꝛ felicia, ꝛ hec est difficilis ac ardua qō. ¶ Vndecima est an p solā acqsitionē itellectus speculatiui fiat hō felix, vel nō tm̄ p illi⁹ acqsitioneꝫ, sed ēt p acqsitionē intell's pꝛactici, ꝛ dispōnē factā p habitus virtutū, ꝛ hoc nōduꝫ viderūt iunioꝛes. ¶ Duodecima quot sint felicitatis subīta in hoīe felici. ¶ Tertiadecima, cū intell's potētie sit infimus abstractoꝝ, ꝛ intellect⁹ agens sit supꝛemus abstractoꝝ, vtrū intell'o potētie vniat' intellectui agēti p oꝛdinē: ita q pꝛimo vniat' itellectui lune: deinde intellectui mercurij, tertio intellectui veneris: ꝛ sic vsqꝫ in supꝛemum, vel sine medio intellectui agenti copuletur. ¶ Quartadecima vtrum felicitas tota simul acqratur, vel p ptē post partē: queādmodū ꝛ intellectus speculatiuus. ¶ Quintadecima vtrū, sicut totus intell's speculatiuus requirit' ad copulationē intell's agentis, sic ꝛ in deperditione deperditur p modici intellectus speculatiui deperditionē.

¶ Sextadecima vtrū hō felix in statu curet rem publicaꝫ: rem iconomicā, vel solū sit bonus monastice. ꝛ Alpharabius dixit. q nec patrē, nec matrē cogscet, nec ppinquos: imo inquit si hō posset felicitari in statu hoc, tūc in triduo moꝛeret'. pṗter qđ solitus eram ambigere an felix timebit moꝛtē vel nō in statu. ¶ Decima septima an hō i statu felicitatis sit oīa, ꝛ ipse de⁹, vt estimat Themistius. ¶ Decia octaua vtrū hō felix faciet miracula ita q castra irruat, ciuitates edificet, sanet lāguoꝛes sine medicine instr̄is, ꝛ oīa: que vident' nobis extnea facē possit. ꝛ dixit Auicē. q sic, ꝛ Algazel in lib. destructionū phoꝝ in 2° lib. vbi disputat: in qōnibus nālibus, opinat' q hic sit ppheta, ꝛ potēs oīa, ꝛ moꝛtuos suscitare. Auenatā v̄o arabs, cū vidit totū h̄ esse ipo'e, dixit felicitatē quā dederūt phi eē parabolā vetularū: iuxta ignē sedētiū. ¶ Decimanona vtrū aliqn̄ fuit aliqs felix hac felicitate vel aliqn̄ erit. ¶ Uigesima vtrū h̄ felicitas remaneat post moꝛtē, an sola sit dum sumus viuentes. ¶ Uigesima pꝛima vtrum oēs res nāles pn̄t hac felicitate beatificari, queādmoduꝫ hō. ¶ Uigesima scōa ꝛ vltia est, qd veritas pipateticoꝛuꝫ sit, ꝛ qd chꝛiana religio dicat, ꝛ quo pacto nos chꝛicole a peripateticis debemus deuiare, ꝛ qd nāli studio patuerunt inuestigare, ꝛ qd nōs chꝛicole adijcimus, ꝛ qbus rōnib⁹ id pfirmem⁹: he sunt qōnes ardue q̄s sunt multi āni in qbus moui ꝛ psideraui: ꝛ magna ps harū est tacta pp hieronymū Bernardū nostrū: q sollicitus fuit in his qōnibus vt vides, sꝫ qm̄ q̄ hic dico sunt velut in trāsitu ꝛ trāscursu dicta, iō nūc relinquā hic / sꝫ eas in 2° lib. de intell'u oēs recollegi, ꝛ ita diffuse pscrutat⁹ suꝫ: sicut potui. ¶ Et i cōmētarijs, quos scripsi i lib. felicitatis auer. ꝛ ei⁹ filij, multas haꝝ declarauim⁹: hic v̄o sat mihi sit eas mouisse, ac locū mōstrasse, lꝫ Auer. i subsequētib⁹ multas harū tāgat, queādmodū tibi dicā: dū occurret. ¶ Dicam⁹ igit' qm̄.] Mouit Auer. qōnes, deditqꝫ vias expositoꝛum / ac arabū, in declarādo politatē illi⁹ copulatiōis, nūc vult soluere qōnē, ꝛ paccepit fundamēta / ꝛ inqt. Qm̄ aūt itell's exn̄s in nobis, hꝫ duas actiōes: fm qđ attribuit' nobis, q̄s explicat. d. Quarū vna est de gn̄e passiōis, ꝛ est recipe intellecta diuꝫ entiū mālīū / qđ itelligere vocāt. Et alia ē in gn̄e actiōis / ꝛ est exhere foꝛmas / ꝛ denudare eas a materijs, qđ nihil aliud est nisi facere eas itellectas in actu: postqꝫ erant in po^a: ꝛ totū h̄ est tanqꝫ an̄s, cui piūgit pn̄s, ꝛ inqt. Manifestū igit', qm̄ in volūtate nr̄a est cū habuerim⁹ itellectū: q est in hitu, itelligere quecūqꝫ intell'm voluerim⁹, ꝛ exhere quācūqꝫ / foꝛmā voluerim⁹. ¶ Sed in his dubitabis pmo pꝫ an̄s, qm̄ nullus intell's hꝫ duas actiones in nobis, ḡ nec intell's exn̄s in nobis hꝫ duas actiōes. ab vl'i ad indefinitā negatiue. an̄s pꝫ / qꝛ nec intell's agēs / nec intell's potētie: sꝫ oīs intell's, vel est agēs / vel potentie. ergo nullus intell's est hn̄s duas actiones. ¶ Scōo dubitabis: circa pn̄s / qm̄ vel volūtas est in nobis ante copulationeꝫ / vel post. ꝛ si ante, ḡ intell's agēs / ꝛ intell's potētie in pn° ante intelligere erūt in nobis: ꝛ si post: ḡ hō nō pōt intelligē nisi post copulationē. ¶ Tertio dubitatur circa foꝛmas arguendi, qm̄ oīs bona pn̄a / vel enthymema tenet in virtute alicuius boni syll'i / vt Aris. inqt in pmo prioꝝ. mō nō videt' quo pacto enthymema h̄ in bonū syll'm reduci possit. ¶ Ad pꝛimā dicendū q illa ppositio auer. s. itellect⁹ exn̄s in nobis hꝫ duas actiōes ꝛc̄. est falsa in sensu quem facit, qm̄ ille terminus intell'us supponit determinate, ꝛ per pn̄s null⁹ itellect⁹ exn̄s in nobis habet duas actiōes. Que est illi ptradictoꝛia. nisi dicas q ly exn̄s hēat vim cōfundēdi, qđ nō est in vsu: nisi gr̄a licētie. sꝫ in sensu in quo sit vera est / qm̄ intētio Auer. est. q cōgregatū ex intell'u agēte / ꝛ intell'u potētie: exn̄s in nobis hꝫ duas actiōes. s. recipe / ꝛ agere / ꝛ sic dictū auer. verū est. ¶ Ad scōam qōnē dōm duobus modis, pꝫ fm pōnē Joannis, quā nos in pte sepe dixim⁹, q volūtas sepe sequit' cōpꝛehēsionē: sicut vmbꝛa coꝛpus. 12. meta^{ce}. Est aūt cōpꝛe

Dispu. 7ᵃ insol. vltimi.

Dubiū.

R°.

Cō. 39.

henſio duplex. quedã vlis, que ꝓpria eſt intellectui potẽtie. Quedã ꝑticularis, que ꝓpa eſt itellectui ꝑticulari gñabili, ſic ⁊ due voluntates erũt, quaꝝ p̃ma ſeq̃t cõprehenſionẽ, primo mõ. Scd̃a v̄o cõprehenſionẽ, ſcd̃o mõ. Dico igit̃ ꝙ acq̃ſito intell̃u ſpeculatiuo volũtate ſequẽte cõprehẽſionẽ vl̃ez recipim⁹, ⁊ agim⁹ itellecta. Sed añ nõ agimus, neque recipim⁹: niſi volũtate ꝑticulari: vt ꝑſpicuũ eſt: ⁊ de his diximus in lib. de intell̃u ꝓlixe. ¶ Uel al̃r, ẜm aliã viã quẽ ſuſtinemus nũc dicẽdũ, ꝙ intell̃s potẽtie h̃z duplex eẽ reale, ⁊ ſic eſt fořa rõnalis aĩe, que eſt v̄tus in corꝑe, ⁊ ſic vnit̃ nobis ẜm eſſe ſimpl̃r, ⁊ ꝑ ꝯñs intell̃u illo formal̃r intelligimus ⁊ volumus, aliud eẽ eſt ſp̃ualeː inquãtũ eſt vn⁹ abſtractoꝝ itellectuũ copulabilis nobis ẜm op⁹, ⁊ deforis adeſt, ⁊ per ꝯñs p̃z ꝙ volũtate p̄cedẽti ⁊ ſubſequenti volumus. ¶ Ad tertiã põt dici p̃mo ꝙ illa ořo nõ eſt ſyllogiſtica, q̃ꝛ nõ põt reduci in ſyll̃m, ſed eſt ořo nec̃ia. nõ. n. oĩs ořo nec̃ia eſt ſyllogiſtica, vt dicit Ariſt. p̃mo prioꝝ. ¶ Uel dicẽdũ ꝙ eſt ſyll̃s hypotheticus, vbi arguit̃ a põne añtis ad põnem ꝯñtis, licet nõ ponat̃ niſi hypothetica, ⁊ relinquat̃ poſitio añtis, ⁊ ꝯñtis. ¶ Uel melius dicẽdũ, ꝙ põt ſic in formã reduci, oẽ h̃ñs duplicẽ intell̃m. ſ. agentẽ, ⁊ intell̃m potẽtie intelligit itell̃m: qñ vult, ⁊ abſtrahit formã itellectã: qñ vult. Nos habem⁹ duos intell̃s. ſ. agentẽ ⁊ pol̃ez, ergo nos itelligimus qñ volumus, ⁊ abſtrahimus qñ volum⁹. Nec accepit maiorẽ, nec minorẽ: ẜ; aliq̃d loco minoris. ſ. ꝙ itell̃s attributus nobis h̃z duas actiones ⁊c̃. Et accepit ꝯcl̃onẽ

Q̃õ. in ꝓpria fořa, ⁊ ſic p̃z reductio enthymematis. ¶ S; adhuc queres: ſi intell̃s potẽtie fuerit habituat⁹, vtrũ egeat itellectu agẽte aliquo mõ. Uidet̃ ꝙ ſic: q̃m 9° meta^ce põit

Cõ. 121 dr̃iaz iter mãz ſeu potẽtiã remotã, ⁊ mãz ſeu po^am propinquã, ⁊ inq̃t. Mã que põt ſimpl̃r nõ indiget in h̃ ꝙ exeat in actũ: niſi vno motore tñ. Mã aũt que nõ dr̃ poſſe ſimpl̃r: ẜ; ꝑ potẽtiã remotã: exit in actũ ꝑ pl̃es vno motore ẜm remotionẽ: aut ꝓpinquitatẽ ⁊c̃. arguo ergo. oĩs mã eget aliquo motore extrinſeco: vt p̃z tã de remota, q̃; de ꝓpinqua. Sed intell̃s potẽtie eſt mã quedã, ergo ſiue nudus, ſiue habituatus eget motore extrinſeco. ¶ Oppoſitũ dicit Auer.

Solu°. hic: ⁊ cõmẽ. 18. vt diximus. ¶ Soluit auer. 4° celi, ⁊ inq̃t.

com. 2. Uirtutes. n. actiue ⁊ paſſiue differũt in hoc, ꝙ actiue nõ indigẽt: cũ exierint de potẽtia in actũ, motore extriſeco. paſſiuis aũt ẽ nec̃ius, ⁊ h̃ exponit ſubſcribẽs. v̄. g. ꝙ geometer h̃z potẽtiã geometriçãdi: dũ nõ geometriçat, ẜ; cũ geometrauit in actu. i. fecerit actionẽ geometrie, nõ indiget motore extrinſeco. addiſcẽs v̄o geometriã h̃z potẽtiã geometriçandi ẽt: ẜ; indiget motore extrinſeco. ſ. doctore. ¶ Ex his colligit̃, ꝙ po^a ꝓpinq̃ eſt duob⁹ modis. vno° ad actũ p̃mũ: vt mã ſpermatis re^ll foře aĩalis, ⁊ talis mã oĩno eget ad min⁹ vno motore: ⁊ de hac loq̃tur Auer. 9° meta^ce. ¶ Alio°

cõ. p̄dcõ capit̃ mã ꝓpiqua re^ll act⁹ ſcd̃i, cuiuſmodi eſt citharedus, qui habituat⁹ eſt in actu citharizandi, ⁊ h⁹ po^a nullo eget motore extrinſeco, ẜ; citharizat qñ vult: abſq; auxilio motoris extrinſeci, ⁊ de h̃ loq̃t̃ Auer. in p̃ñti loco: ⁊ vt ꝑſpicue conſtat. ¶ Et iſta actio.] Hoc põt poni ẜm fundamẽtum, vel forte eſt decl̃atio prioris theorematis. dixit. n. nos h̃re duas actiões. ſ. pati ab itellectis, ⁊ agere itellecta: ideo nũc cõparat inter has, ⁊ inq̃t. Et iſta acctio. ſ. creare itellecta: ⁊ facere ea prior eſt in nobis: q̃; actio que eſt itelligere: ſicut dixit. Alexan. ¶ Sed dices qua ſp̃e p̄oritatis pati eſt poſterius, ⁊ agere p̄us: vt dicit. ¶ Quidã fingunt ꝙ abſtrahere eſt prius ẜm nãz. ¶ Sed h̃ nihil eſt, q̃m in p̄ñtis Ari. enumerat q̃tuor modos, ⁊ vult p̄us nõ eẽ qd̃ nõ conuertit̃ ẜm ſubſiſtẽdi ꝯñtiã: cuiꝰ nõ eſt i ꝓpoſito, nec alibi Ariſt. vſus eſt alio° prius ẜm nãz. ¶ Ideo nõ recedẽdo a v̄bis Alerã. ⁊ ariſt. quẽadmodũ intell̃s agẽs prior eſt itellectu potẽtie: prioritate nobilitatis, ſic ⁊ illius actio p̄or eſt actiõe intell̃s potẽtie: p̄oritate nobilitatis: ⁊ hoc ariſt. ⁊ auer. inuũt cõmẽto 18° ⁊ textu, ⁊ cõmẽto 19°. [Et ideo.] Melius autẽ credo ꝙ actio itell̃s agẽtis eſt prior ẜm diffõnẽ, actionẽ intell̃s potẽtie, q̃m ſubdit: ⁊ id̃ dicit ꝙ dignius. eſt deſcribere itellectũ ꝑ hãc actionẽ: tãq̃; ꝑ nobiliorẽ ⁊ notiorẽ: nõ ꝑ paſſionẽ cũ i paſſionẽ cõicet ei aliĩ ex v̄tutib⁹ aĩalib⁹. ſ. ſenſus: i actione v̄o minĩe. nullus. n. ſenſus eſt actiu⁹ quẽadmodũ aliq̃s intell̃s eſt agẽs. ⁊ in h̃ p̃z error Joãnis vt diximus in lib. ꝯ eũ. Propter duas igit̃ cãs melius eſt deſcribere itellectũ ꝑ actionẽ. p̃mo q̃ꝛ aptius ⁊ nobilius. Scd̃o q̃m hec actio eſt ꝓpria itellectui tm̃: ⁊ nõ illa ⁊c̃. Sed dices nonne intell̃s in actiõe cõit cũ virtute vegetatiua, que eſt aĩalis etiam. eſt. n. virtus vegetatiua agens. ¶ Dicẽdũ ꝙ illa nõ eſt aĩalis: vt aĩal, q̃m non eſt cognitiua, nec motiua ꝓprio motu. Auer. autez loquit̃ de v̄tutibus aĩalis: vt aĩal. ¶ Sed h̃ eſt ⁊c̃.] Rõ, qua Alexã. voluit itellectũ deſcribi ꝑ actionez. ſ. ꝑ abſtrahere, erat hec: eſſentia debet deſcribi ꝑ ꝓpriũ ſibi. agere eſt ꝓpriũ itellectui: ⁊ nõ ſenſui, paſſio eſt cõis ſibi ⁊ ſenſui, ergo ꝑ actionẽ d̃z deſcribi, ⁊ nõ ꝑ paſſionez. ¶ Uel potuit ſic ordiri, nulla eẽntia d̃z deſcribi ꝑ cõe ſibi ⁊ alijs. paſſio eſt cõis itellectui ⁊ ſenſibus. g̃ ⁊c̃. ¶ Cui rñdet auer. ẜ; hoc eſt de opione dicẽtiũ, ꝙ paſſio in eis nõ dr̃ equoce. q. d. ꝙ eſt minor v̄a apud Alex. q vult ꝙ itell̃s ſit virtus mãlis gñabilis, ⁊ ꝑ ꝯñs, ꝙ paſſio intell̃s potẽtia ſit vnica paſſioni ſenſitiue. ſed apud Auer. minor falſa eſt, q̃ꝛ paſſio nõ eſt eis cõis: niſi ꝑ equiuocationẽ. ¶ Et ꝑꝑ iſtã actionẽ.] Ex dictis colligit theorema quoddam Themiſtij, ⁊ ſyllogiçat hoc pacto, oẽ extrahẽs qd̃cũq; itellectũ, ⁊ faciens ipſuz de po^a in actũ, ⁊ recipiẽs ipſum eſt cõpoſitũ ex itellectu mãli, ⁊ agẽte. Intell̃s in habitu eſt extrahẽs qd̃cũq; intellectũ, ⁊ faciẽs ipſum de po^a in actũ, ⁊ recipiẽs ipm, g̃ intell̃s in habitu eſt cõpoſitus ex mãli, ⁊ agẽte. huius dedit vim minoris, ⁊ inq̃t. Et ꝓpter iſtã actionẽ. ſ. extrahere qd̃cũq; intellectũ voluerimus, ⁊ facere ipſuz in actu poſtq̃; fuit in po^a, Hec eſt minoris vis. dedit ꝯcl̃onem, ⁊ inquit: opinatus eſt Themiſtius ꝙ intell̃s: qui eſt in habitu eſt cõpoſitus ex intellectu mãli, ⁊ agente. Et hec fuit ſnĩa Themiſtij. ¶ Et h̃ idem.] Cõducit quo pacto Alex. ꝑ eũdẽ ſyll̃m dedit hanc ꝯ̃nẽ. ſ. intellect⁹: q eſt in nobis eſt cõpoſitus ex agẽte, ⁊ itellectu in habitu. q̃m oẽ ex̃hens itellectũ, ⁊ recipiẽs. i. cõpoſituz ex itellectu agẽte: ⁊ itellectu in habitu, ſed intell̃s in nobis eſt extrahẽs itellectũ, ⁊ recipiẽs id, ergo ⁊c̃. Tãgit vim ſyllogiſticã, ⁊ inq̃t: ⁊ h̃ idẽ fecit Alex. credere, ꝙ itellectus q eſt in nob, aut eſt cõpoſit⁹, aut quaſi cõpoſit⁹ ex itellectu agente, ⁊ ex eo q eſt in habitu. ꝑ id. n. qd̃ dixit [hoc idem] tetigit ſyll̃m Themiſtij, cu⁹ tm̃ dedit ꝯ̃nez, ſed q̃ꝛ q̃s dicet intell̃s in habitu / ⁊ intell̃s agẽs ſunt idem, g̃ nõ cõponunt qd̃dã 3^m. ꝓpterea adijcit cũ opinet̃: ꝙ ſub̃a eius / qui eſt in habitu: debet eſſe alia a ſub̃a intellectus agentis.

¶ Sed in oĩbus his Auer. Alex. ⁊ Them̃. accipiunt ꝓ conſtanti, ꝙ intell̃s in nobis habeat duas actiões. ſ. extrahere ac recipe itellecta, ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ ſit cõpoſitus ex duabus partibus: quicquid ſint ille partes. ¶ In oppoſitũ eſt Plato, ⁊ Xenocrates, q intellectũ eẽ aĩam formã ꝯcedũt, quẽadmodum Plotinus exponit, ſed ipſum h̃re illas duas actiones nõ dicũt, nec ipſum partiri in duas partes. ¶ Amplius in eternis nõ dant̃ eiuſmodi ꝑtes, ẜ; intell̃us eſt eternoꝝ. quo pacto g̃ habet ꝑtes has? ¶ Iteruz ambiges, in quo differant hi 4^or intell̃s. ſ. intellect⁹ po^e, intellect⁹ agens, intell̃s in habitu, ⁊ intell̃s ſpeculatiuus. l; . n. apd̃ Them̃. Alexan. ⁊ Simpl. facilis ſit reſolutio, ẜm Auer. nõ parua eſt q̃ſtio. ¶ Dõm ꝙ intellect⁹ apud Auer. ⁊ Ariſt. põt tribus modis accipi. Uno modo in ſe, ⁊ ſimp^r: vt eſt infimus abſtractoꝝ: ⁊ ſic eſt intell̃s tm̃ / nec agẽs / nec patiens. tranſmutatio. n. fecit ſcire potẽtiã, q̃ꝛ itell̃s vt ſic oĩno ſeiũgit̃ ab operatione, ideo oĩno ſimplex eſt / nec agẽtis / nec patientis rationẽ h̃ñs. ¶ Alio° põt conſiderari reſpectu tui vel mei, ⁊ q̃ꝛ ſic eſt p̃n^m opatiõis noue, vt ſic vendicat ſibi rõnez agentis: inquãtũ eſt p̃n^m: quo extrahimus intellecta. Et rõnem

potẽtie paſſiue: inquantũ eſt p̃mũ p̃n^m: quo recipimus itellecta: ⁊ ſic reſpect⁹ hi ſt̃ additi intellectui ex attributiõe ad nos, nõ ꝙ in ſe ſint v̄tutes, vel partes aĩe: vt Joãnes putat, quẽadmoduz enim colũna / nec dextra / nec ſiniſtra dr̃: niſi relatiõe aĩalis, ſic intell̃s / nec dr̃ agẽs / nec patiẽs: niſi attributiõe ad nos, aut rel̃one exñte in nobis. ¶ Sed dices iſti reſpectus q̃d ſunt, ⁊ q̃d coꝝ fundamẽtũ, ⁊ q̃s terminus, ⁊ q̃d ſubm. ¶ Dõm ꝙ h⁹ reſpectus apud Auer. ſt̃ rel̃ones rõnis, attribute itellectui ſeparato, q̃bus denoiat̃ agens: ⁊ patiẽs: reſpectu alioꝝ. ¶ Fundamẽtũ aũt eſt noua imaginatio, vel noua opatio exñs in trib⁹ ſenſib⁹ interioribus: illa. n. nobis attributa, intellectui ꝯſurgũt hi duo reſpect⁹. ſ. actionis ⁊ paſſionis. ¶ Terminus autẽ hoꝝ reſpectuũ eſt eẽntia itell̃s ſeparati. ſunt. n. hi reſpectus ex ꝑte itell̃s ens rõnis: ex ꝑte v̄o nr̃i ſunt res ⁊ ens reale. ¶ Sub; hoꝝ eſt hõ ſentiẽs in habitu, vel actu. q̃ꝛ eniz hõ actu vel habitu ẽ ſentiẽs, imaginãs, ac cogitãs: id̃ itellectui iſurgũt hi reſpectus, qui eũ denoiant agẽtẽ ac patiẽtez. ¶ Sed dices ſi iſti reſpectus ſunt formal̃r in nobis, g̃ denoiant nos. ¶ Dõm ꝙ denoĩant nos: ſed nõ eadẽ denoĩatiõe: q̃ denoĩant ſub̃az illã ſeparatã. ¶ Ex his apparet, q̃ñ illa: ſub̃a dicat̃ itell̃s agẽs, ⁊ q̃ñ patiẽs: ⁊ q̃d ſit, ⁊ quo pacto denoĩant nos. Et h̃ ſnĩa eſt Auer. in lib. deſtr. deſtruc. ⁊ in lib. de itell̃u ſatis diximus. ¶ Tertio mõ põt ꝯſiderari intell̃s reſpectu oĩuz hoĩuz, ⁊ totius ſp̄ei h̃uane, ⁊ q̃ꝛ vt ſic intelligẽ eſt eternũ, ⁊ velle eternũ, itell̃s dicet̃ agens ꝯſeruãs ⁊ patiẽs. ꝯſeruãs, q̃ꝛ opatio illa nõ eſt noua: ſed antiqua, cuius nullũ põt eſſe

com. 1. agens: niſi cũ difficultate, ⁊ dr̃ ꝯſeruans: vt 4° celi loquitur Auer. ¶ Ex his app̃et diſcrimẽ inter peripateticos ⁊ platonicos. Platonici. n. cũ nõ ꝯcedãt itelligẽ eẽ nouũ: nec reſpectu indiuidui / nec re^ll ſp̄ei / nec re^ll intell̃s in ſe, ſubtrahũt hos reſpectus. ſ. agẽtis, ⁊ patiẽtis, ꝯſeruãtis, ⁊ recipiẽtis. ¶ Peripatetici v̄o, q̃ꝛ intell̃s in ſe nulla noua intellectione intelligit, ideo vt ſic auferũt hos reſpectus. q̃ꝛ v̄o reſpectu indiuidui certi inte° noua eſt, id̃ re^ll huius vel illius intell̃s vendicat ſibi rõnẽ agentis vel patiẽtis. q̃ꝛ autẽ reſpectu totius ſp̄ei int° eſt eterna ſimpl̃r, ideo auferunt̃ reſpect⁹ agẽtis, ⁊ patiẽtis, ⁊ manẽt reſpectus cõſeruãtis ⁊ recipientis. Hec igit̃ eſt dr̃ia hoꝝ. ¶ Et ꝑ h̃ p̃z quo pacto in eternis ſt̃ h⁹ reſpect⁹, ⁊ q̃ñ nõ, ⁊ tu vide in li°. de intell̃u. ¶ Ad 2^am ꝓculdubio dixi in lib. de intell̃u. Nunc v̄o dõm ꝙ intellectus in habitu ſunt prima p̃n^a, que ſunt: ſicut locus ianue: quã nullus ignorat, ⁊ dicit̃ intell̃s in habitu, q̃m his habitis p̃t hõ facile deſcẽdẽ in cognitionẽ oĩuz ꝯ̃nũ illius gñis. ¶ Intell̃s vero ſpeculatiuus ſt̃ oẽs ꝯ̃nes deducte ex illis principijs, q̃m ſpeculamur illas: ꝑ ꝑ illa p̃n^a: ⁊ ideo intell̃s ſpeculatiuus dicunt̃. g̃ intell̃s in habitu, ⁊ intell̃s ſpeculatiuus nõ ſunt aĩa, nec partes anime, ſed ſunt illi attributa. ¶ Vel forte dicẽdũ ꝙ intell̃s in habitu eſt colligatũ ex intellectu agẽte, ⁊ intell̃s primis p̄dictis. hoc. n. vel eſt cõpoſitũ: vel quaſi cõpo^m. nõ eni ex vere cõpo^m, q̃ꝛ intell̃s agẽs eſt eternus, et intellecta p̃ma ſunt nobis aduenięntia in t̃pe. Intell̃s ſpeculatiuus eſt colligatũ ex itellectu po^e, ⁊ intellectis ſcd̃is, que deducunt̃ ex p̃mis. ⁊ forte hec ẽ opio auer. ſed in lib. de intell̃u quere. ¶ Et cũ] Accepit vnũ fundamẽtũ, nũc vult accipe aliud, ⁊ p̃ recapitulat p̃mũ fundamẽtũ, ⁊ inq̃t: ⁊ cũ hec duo fundamẽta ſint poſita. ſ. p̃^m, ⁊ 2^m nõdum declaratũ, ẜ; dõm. ſ. ꝙ intell̃s / qui eſt in nobis, habet has duas actiões. ſ. cõprehendere itellecta, ⁊ facere ea, ⁊ h̃ fuit p̃mũ, cui adijcit 2^m, ⁊ inq̃t. Intell̃a autẽ duobus modis fiunt in nobis. aut nãliter, ⁊ ſunt p̃me ꝓpões, quas neſcimus qñ extiterũt, ⁊ vnde, aut q̃ñ. Tunc ponit aliud mẽbrũ. d. aut volũtarie, ⁊ ſunt manifeſta acq̃ſita ex p̃mis ꝓpoſitiõibus. Eſt g̃ diſtinctio ꝓpõnũ quedã ſunt nãliter nobis habite, quedã acq̃ſite ex volũtate. ¶ Deinde tangit dr̃iam inter ꝓpões p̃mas, ⁊ volũtarias, ⁊ inq̃t: ⁊ fuit decl̃atum ꝙ nece ẽ vt itell̃a habita a nobis nãl̃r ſint ab aliq̃, qd̃ eſt in ſe intell̃s libatus a mã, ⁊ eſt intell̃s agẽs. Eſt g̃ dr̃ia hec, ꝙ p̄^e ꝓpões ſũt ab itell̃u agẽte, ẜ; alie ſũt a p̃mis ꝓpõnibus. ¶ Sed circa h̃ fundamẽtũ emergunt q̃ões. p̄^a, q̃m in dictis apparet ꝯtradictio. Ari. n. in 2° huius inq̃t magis: ꝓpriũ . n. eſt aĩalibus ignorare, ⁊ plurimuz t̃ps in h̃ ꝑficit aĩa. Ex h̃ arguit̃, aĩa pluri t̃pe eſt in ignorãtia ⁊ errore, vt dicit ibidẽ Auer. ergo oĩa ſcibilia fiũt nobis in t̃pe, ⁊ ꝑ ꝯñs ſcim⁹ qñ fiũt p̄^e ꝓpões, ⁊ alie. ¶ Scd̃a, q̃m Them̃. p̃ Poſter. Cõ. 151

voluit ꝓpões p̃mas nobis adeſſe ꝑ intell̃m agẽtez, ⁊ ab itellectu agẽte. ⁊ Auer. hic met dixit, q̃ꝛ ſunt ab aliq̃ liberato a mã ⁊c̃. g̃ ſcimus vnde veniunt, q̃ꝛ ab itellectu agente. ¶ Tertia lumẽ intell̃s agẽtis cõparat̃ itellectis: ſicut lumẽ ſolis ad colores, vt dicit Them̃. ⁊ Auer. met in fine quinti cõmẽti tertij huius, g̃ ſcimus q̃ñ. ¶ Quarta videt̃ ꝙ illa dr̃ia nulla ſit, q̃ꝛ oĩa itellecta ſunt in nobis ab intell̃u agẽte. eſt. n. ꝓpa opatio eius facẽ oĩa itellecta in actu poſtq̃; fuerũt in po^a: g̃ taz p̃me, q̃; ſcd̃e ꝓpões ſunt ab intell̃u agẽte, qd̃ ⁊ Lincoñ. groſſa texta aſſeuerat. ¶ Quinta eſt, q̃m oẽs ꝓpões vident̃: vl̃ volũtate: vel nã nobis inſite: vt ꝑſpicuũ eſt oĩbus. ¶ Sexta, ſi p̃me ꝓpões ſint nobis a nã, g̃ ⁊ oẽs alie, q̃m eadẽ cõparatiõe p̃me ꝓpões cõparant̃ ad ſcd̃as, qua intell̃s agẽs ad p̃mas, ⁊ ꝑ ꝯñs ſicut intell̃s agẽs ſufficit pro p̃mis, ⁊ ſic p̃me ꝓ ſcd̃is ⁊c̃. Dedim⁹ autẽ alias multas q̃ões in nr̃is p̃mis editiõib⁹. ¶ Circa h⁹ q̃ões Plato in Mẽnone, q ⁊ de v̄tute liber iſcribit̃. oĩa itell̃a eſſe nobis a nã, ac ſcire reminiſci / inq̃t, eo q̃ꝛ aĩa rõnalis eterna eſt infinities corꝑib⁹ accedẽs, ab eiſq; ifinities recedẽs. ob qd̃ ⁊ diuina, ⁊ corruptibilia didicit, q̃bus velata ac plena, nunc corꝑi merſa, nobis p̃n^m ſciẽdi eſt nãliter, ⁊ nõ ꝑ volũtatẽ, vt ꝑipateticoꝝ q̃dã credunt, cui Ariſ. alludẽ vr̃ in fine huius ſcd̃i. d. multa ſcd̃m viſuz opant̃ aĩalia. Alia q̃dẽ / q̃ꝛ nõ h̃ñt itell̃m: vt beſtie. alia ex velamẽto itell̃s. vult dicẽ (vt Simpli. monet) q̃m hoĩes h̃ñt intell̃z plenũ ſcibilib⁹: ẜ; velatũ, vt ſubdit Ariſt. aut paſſione, aut egritudine, aut ſonno: vt hoĩes, in q̃bus verbis app̃et Ariſ. velle intell̃z oĩa ſcire: verũ eẽ velatũ ꝑꝑ corꝑis diſpõnẽ talẽ vel talẽ. ¶ Rõcinatur Plato h̃ ibidẽ ex exẽplo de puero, quẽ Mẽnon ad Socratẽ inducit. ⁊ tu vide argu^m eius. ¶ Q̃õ argu^m põt ſic ordiri ꝑipatetice, habitis p̃mis ꝓpõnib⁹ cõibus, vel intellectui deficit aliqua ꝓpoſitio vlterius pro ꝯ̃ne infereñda, vel nulla. ſi aliq̃, ⁊ cũ illa nõ habeat̃ niſi ex p̃mis, vel deficit aliqua pro illa / vel nulla, ⁊ cũ nõ eſt ꝓceſſus in infinitũ, op̃z tandẽ dicẽ ꝙ nulla: ⁊ ſic oẽs h̃ñtur nãliter. ⁊ vt clarius appareat ponatur in terminis, ſint p̃me ꝓpões. a. ⁊ ꝯcl̃o iferẽda, quã dicis me eã ignorare, ſit. g. g. q̃dẽ ꝯcl̃o habet̃ ex ꝓpõnibus primis. ſ. f. eſt eniz. f. totũ añs re^ll. g. Ulterius cũ. f. ſit ꝯcl̃o habet̃ ꝑ. e. añs, e. añs, cũ ſit ignotũ habet̃ per. d. ⁊ vlterius d. per. c. ⁊. c. per. b. ⁊ ꝑ ꝯñs vltimo. b. per. a. g̃. g. per. a. habet̃. Arguo modo, in cogñe. b. ſufficit. a. g̃ ſi ſcim⁹ nãliter a. ſcim⁹ nãliter. b. vt ꝑſpicuũ ẽ. Sil̃r in cogñe. c. ſufficit. b. ſed. b. erat nobis nãl̃r habitũ. Amplius i cogñe. d. ſufficit c. ⁊ per idẽ. c. erat nãliter habitũ. ⁊ in cogñe. e. ſufficit. d. ⁊ ſic tandẽ a p̄ ad vltimũ in cogñe. g. ſufficit. f. qd̃ nãliter habitũ eſt, g̃ ⁊ ꝯcluſio. ⁊ ſic põt argui a p̄ ad vltimũ oĩa ſcibilia eẽ nãliter habita. ¶ Rurſuz Chryſoſtomus columnus Caiacianus / illuſtriſſimi Calabrie ducis benemeritus preceptor, mľtas alias nobis dedit rõnes pro ſocratis ac Platonis opione: ꝙ. ſ. ſcire non niſi reminiſci dicatur. Si deus inq̃t / aĩoꝝ eſt creator, in cuius poſſe eſt facere eã ꝑfectã oĩbus ſcibilibus, ⁊ aĩus capax ẽ oĩuz ſcibiliũ, cur ⁊ deus eaz creando oĩbus ſciẽtijs nõ ꝑficit? A gẽs. n. potẽs ꝓducẽ aliquẽ effectũ, ipſuz ꝓducit ſub tãta ꝑfectiõe ſub quãta põt, ⁊ ſub quãta ille capax eſt, ⁊ maxime cũ vel auctore Ariſt. deus nec̃io. ⁊ quãto põt agat. ¶ Uel ẜm Chriſtianam religionẽ deus cũcta que fecit valde bona fecit in gñe eoꝝ: vt Moſes tradidit in ꝑgeneſeos. Eſt. n. huius viri argu^m valde efficax. ſepe. n. ⁊ ſepius, cuz inter nos h⁹ ceciderat am

biguitas plurima, dedit motiua fortiſſima, inter que maximũ ſibi hoc videbatᷣ. eſt.n. pfecto vir ⁊ ingenio, ⁊ doctrina ſolertiſſimꝰ. Sꝫ an hec poſitio cũ Ari. ⁊ alijs pipateticis ꝯſonet, diu ab oĩbus latinis creditũ eſt ꝙ ſic, lꝫ nr̃ Chryſoſtomus columnius mecũ vna ꝯſentiẽs dixit eẽ incredibile, qđ ⁊ auctẽ Ammonij in pihermẽ. nos, ⁊ ipſe teſtamur, dicẽtes Ari. nihil aliud ſentire q̃ꝫ Plato, ⁊ qui eos diſſentiẽtes faciũt vel ignorãt vel inuide faciũt. ¶ Amplius ⁊ Themi. grauiſſimus vir in paraphraſi huius tertij: conatᷣ ⁊ Platonẽ, ⁊ Theophraſtũ, ⁊ Ariſt. ꝯciliari: ⁊ dixit eos idẽ ſentire. ¶ Simplicius pterea ſemp vbi Ariſ. diſſentientẽ inuenit, inqt Ari. nõ Platoni: ſed Xenocrati emulo obijcẽ, qui alr̃ Platonẽ interptatus eſt, qđ ⁊ illuſtri Andree Aquauiua de Aragonia Martine Marchioni ſũmope placuit: induxit ⁊ p hoc auctẽs infinitas cui ⁊ valde adheſi, cuꝫ ⁊ grecis, ⁊ latinis lr̃is polleat, ſitq̃ꝫ vir lr̃atoꝝ pmarꝰ, ac nr̃i tpis diuꝫ phorꝫ patronus, in familia peripateticoꝝ ſtudioſiſſimꝰ. ¶ Ego vo in lib. de intellc̃u oĩa hic pſcrutatꝰ ſum ſm minima, ⁊ dedi modũ ꝯciliãdi Ariſt. Pla. ⁊ Auer. ⁊ quo pacto alij aberrẽt cõmẽtatus ſum: nũc vo / qꝛ cõis curſus eſt ꝙ hi diſſentiãt, eos tanq̃ꝫ differẽtis ſupponamꝰ; ⁊ declaremus, cur pᵉ ꝓpões nãlr̃ habite ſint, ⁊ alie ſint voluntate habite, vt dicit Auer. colligitᷣ igitᷣ vnꝰ modus in 2ᵃ meta. hꝰ pnᵃ eẽ nãliter habita, qꝛ que a nã ſunt, oĩbus fere cõia ſunt, ac ſemp: vt in 2ᵒ phyſice auſculta. habetᷣ, ſed qꝛ hꝰ pnᵃ oĩbus cõia ſunt: queadmodũ locus domus, quẽ nullus ignorat, ⁊ qm̃ ſemp a nobis hñtur dũ ſumus, iõ ⁊ nãlr̃ habita appellantᷣ, ⁊ p ꝯñs intell's in habitu. ¶ Cõcluſiones autẽ ab his ꝓcedẽtes, qꝛ nec oĩbus cões, nec ſemp a nobis habite, ſed ex ſtudio, ⁊ doctrina, ⁊ labore: iõ in illis hꝫ introituꝫ volũtas, ⁊ dnr̃ eẽ a volũtate nr̃a, vel a caſu, ⁊ cũ nõ caſu. g volũtas hꝫ itroitũ in illis. ⁊ hꝰ dnr̃ intell's ſpeculatiuus, qm̃ nõ niſi ſpeculatiõe, ⁊ diſciplina habite. ¶ Uel aliter põt dici ⁊ melius, ꝙ pme ꝓpões ſunt nãliter habite, qm̃ ad hoc vt nobis inſint, ⁊ eas cogitamus, ſufficit lumẽ itell's agentis, quod nobis ineſt a nã: vt dicit Themi. ⁊ quia lumẽ. i. nobis coeuũ dũ ſumus, iõ hꝰ neſcimꝰ qñ euenerint, queadmodũ etiã neſcimus intellectũ agẽtẽ, qñ euenerint. ⁊ qꝛ lumẽ. i. cã vlis oium itellectoꝝ tam pmoꝝ, q̃ꝫ ſpeculatiuoꝝ, ⁊ cã vlis nõ ſit determinata, iõ neſcimus: vnde. i. ex qua cã deterᵗᵉ veniant: vt pꝫ. ⁊ qꝛ ad hoc: vt illis aſſentiamus, ⁊ ea habeamus ſufficit lumen tm̃. nec reqritᷣ alia cã pticularis, nec aliq alia res, nec vt cã vlis, nec vt pticularis, nec vt inſtr̃ꝫ, vel diſpoſitio / ſed imediate a lumine intell's agẽtis habetᷣ, iõ adijcit, ⁊ neſcimus: qũo. i. qua diſpõne habeantᷣ. ¶ Ecõtra eſt de itellectis ſpeculatiuis: qꝛ. n. nõ coeue nobis ſunt, iõ ſcimus qñ aſſunt, qꝛ poſt demr̃atione: ⁊ non antea. ¶ Rurſum, qꝛ non ſolo lumine nobis inoteſcũt, ſed alijs ꝓpõnibus medijs, que ſunt ⁊ cauſe pticulares: vt pꝫ. ideo ſcimus vnde. ¶ Et etiã qꝛ nobis nõ inſunt niſi inductiõe facta circa indiuidua ſenſata: tanq̃ꝫ diſpõne preuia, iõ ſcimus qũo: ⁊ ſic per ſpicua Auer. diſtinctio. ¶ His acceptis ad pma dicẽdũ, ꝙ Ariſt. ⁊ auer. loquuntᷣ de ignorãtia oppoſita itellectui ſpeculatiuo. aĩa. n. plurimo tpe ſtat in illa ignorãtia itellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ: q̃ꝫ in ſcia. ¶ Ad 2ᵃᵐ pꝫ ſolutio. ſcimus. n. vnde qm̃ ex cã vli, lꝫ nõ vnde tanq̃ꝫ ex cã pticulari ⁊ determinata: vt diximus. ¶ Silr̃ ad tertiã. lumẽ. n. id non eſt aliud ab eẽntia intell's, iõ nõ eſt preuia diſpoſitio pro acqſitione illoꝝ / ſed vlis cã: vt diximus. ¶ Ad 4ᵃᵐ pꝫ ſol'o. omnia. n. intell'a ſunt ab intellc̃u agente. Sed hec eſt dr̃a, qm̃ intell's in habitu eſt ab intellc̃u agẽte: tanq̃ꝫ a cã ꝓxima. intellectus ſpeculatiuus eſt ab illo: tanq̃ꝫ a cã vli ⁊ remota. ¶ Ad 5ᵃᵐ quo pacto illa p naturã: hec p volũtatẽ nobis iſint pſpicuũ his eſt. ¶ Ad 6ᵃᵐ. i. arguᵐ Socra. ⁊ Platᷣ. in Mẽnone, lꝫ ego formaui his duobus modis: vt pꝫ. Uno mõ vt i oppõnẽdo. Alioꝰ in elr̃tis in narrãdo põnẽ eoꝝ, ⁊ iam in lib. de itellectu dixi: nũc vo dico ꝙ intell's agens, ⁊ pme ꝓpões

Cõ.pᵒ.

que ſunt intell's habitu, nobis nãliter habite ſunt. Sed ꝓpões ſcõe, que intell's ſpeculatiuus dnr̃, hñtur a nobis ꝓpter ꝓpões pmas: ⁊ additũ mediũ, qđ iuenitᷣ p artẽ ⁊ ſtudiũ: vt pſpicuũ eſt, ⁊ maxime ex ſenſibus, memorijs, ac experientia, vt Ariſt. tradit in 2ᵒ Poſterᷣ. ⁊ pᵒ Prioꝝ. ſed de hoc qre in lib. de intellc̃u. ¶ Ad rõnẽ excellẽtiſſimi nr̃i Chryſoſtomi ſol'o pſpicua eſt apud pipateticos, qm̃ ⁊ ſi deus agãt quantũ põt, nõ põt agere intell'm ſpeculatiuum ſine cauſis ſcõis, que ſunt termini medij. ¶ Amplius ſm nos chriſticolas deꝰ agit volũtate, iõ egit aĩam nudã, qꝛ ſic ei placuit, ⁊ vt perficeretᷣ ex puris naturalibus: vt dicunt catholici. ¶ Sed an ſuſtẽtari poſſit ſcire noſtrũ eẽ reminiſci: vt Plato ⁊ alij ſentiunt iam in lib. noſtro de intellectu ſatis.

¶ Et cũ hoc declaratũ eſt ⁊c̃.] Ex his conducit theorema, in quo declarat qd ſit intell's in habitu, ⁊ qd ſpeculatiuus. Et pᵒ qd itell's in habitu, ⁊ inquit. Et cũ hoc declaratũ eſt, neceſſe eſt: vt intellecta habita a nobis. i. intellectus in habitu a pmis ꝓpõnibꝰ. i. reſpectu pmarũ ꝓpõnũ ſint aliqđ factũ: ꝯgregatũ ex ꝓpõnibus notis p nãm, ⁊ itellectu agẽte. Eſt ergo intell's in habitu colligatũ ex intellectu agẽte, ⁊ itellectis pmis, que nobis inſunt p nãm. ¶ Nõ. n.] Aliqua duo eſſe vnũ colligatuꝫ ex multis modis apud ariſto. Uno modo tanq̃ꝫ ex forma ⁊ mã: vt ex cera ⁊ figura. Alio modo tanq̃ꝫ ex arte ⁊ inſtr̃o. ex ſerra enim, ⁊ arte fit vnuꝫ, ſed hoc eſt velut inſtr̃m, illud velut ars, ⁊ ſunt alij modi. q̃ iſtorum modoꝝ fiat vnũ ex illis exponit, ⁊ inquit. Non. n. poſſumus dicere q̃ꝫ ꝓpões prime nõ hẽant introitũ in eẽ itellectoꝝ acqſitoꝝ. i. ſcõoꝝ, qm̃ prime ſunt: ſicut locus ianue antepoſite oĩbus ꝓpõnibus acqrẽdis. Nec etiã poſſumus dicere ꝙ ꝓpões ipſe ſole ſint agẽtes eas: ſine ꝯcurſu intellectus agẽtis, vt nũc ſupponit, ⁊ eſt ita. ⁊ qꝛ antiq quidam ſenſere intell'm agẽtẽ eſſe pmas ꝓpões. his obijcit, ⁊ accepit maiorẽ. d. Jam eniꝫ declaratũ eſt agẽs eſſe vnũ ⁊ eternũ, huic adde minorẽ, ſed ꝓpões prime non ſunt vnũ ⁊ eterne. ergo nõ ſunt intell's agens: vt intẽdebat quidã antiquoꝝ, q opinati ſunt de mẽte ariſt. eas eſſe intell'm agẽtẽ. ¶ Sed circa hoc ſunt quidã, qui opinati ſunt ꝓpões pmas eſſe intell'm agentẽ: ex hoc: qꝛ viderunt ſine eis nullũ intellectũ ſpeculatiuũ fieri in nobis. Arguũt ergo, cã itellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ eſt intel'lus agens. Intellecta pma ſunt cauſe intellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ, ergo intell'us agens: ⁊ hñt alias rõnes quas dedimus in lib. de intell'u. Contra hos arguit Auer. hic: vt diximus, ⁊ Themi. ⁊ dicit: intell'us agens (vt dicit Ariſt.) eſt diuinus, ⁊ ipatibilis cuius ſuba ideꝫ ꝓrſus eſt qđ actus, iſq̃ꝫ imortalis, ⁊ ſempiternus, ⁊ ſeparatus eſt ſolus ſubaudi. ſed pme ꝓpões: nec ſunt diuinũ quodpiã, nec impatibile, cuius ſuba ſit actus, nec imortale ⁊ ſempiternum. ergo prime ꝓpoſitiões nõ ſunt intellectus agens. ¶ Sed queadmodũ nos in lib. de intell'u diximus, pñt hi cõciliari: eo qꝛ intell's agẽs triplex eſt. quidã quẽ Plato ſoli cõparauit. ⁊ hic deus eſt, qui eſt intell's agẽs vlis omniũ intellectoꝝ, de quo ſepe auer. in multis locis dedit ſermonẽ. Alius eſt, quẽ ariſt. luminicõparauit, qui eſt pars aĩe rõnalis: vt al's diximus. Tertius eſt itellectus agens: vt inſtrumentũ imediatũ oĩum intellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ, ⁊ hic ſunt ꝓpões pme nobis p naturã inſite: vt dedimꝰ. Ex oĩbus his tribus fit vnũ colligatũ, qm̃ ex ꝓpõnibus tanquã inſtr̃o, deo tanq̃ꝫ arte artium, ⁊ lumine tanq̃ꝫ arte prima, ⁊ hꝰ ſilr̃ eſt: queadmodũ ex hoĩe ⁊ ſole fit vnũ agẽs totale reⁱˡ hoĩs geniti. ¶ Et cũ ita ſit ⁊c̃.] Nũc qd ſit intellectus ſpeculatiuus exponit, ⁊ inquit: ⁊ cũ ita ſit / neceſſe eſt vt intellectus ſpeculatiuus ſit aliqd gñatũ ab itellectu agente, ⁊ pmis ꝓpõnibus. ab itellectu agẽte qdẽ: tãq̃ꝫ cã vli ⁊ pma. ꝓpõnibus vo: tanq̃ꝫ inſtr̃o, ⁊ ꝓxima cã. ideo adijcit, ⁊ contingit ꝙ iſte modus intellectoꝝ ſit volũtarie ecõtrario itellectis primis nãlibus, q̃ nõ volũtate nobis fiũt. ergo ꝯões habite ab intellectu agẽte, ⁊ primis ꝓpõnibus ſunt intell's ſpeculatiuus

Cap. ij

ſpeculatiuus, vel ſalteꝫ colligatũ ex intell'u potẽtie, ⁊ ꝯõnibꝰ erit intellectꝰ ſpeculatiuus. ¶ Et oĩs actio] õdit ꝙ intell's ſpeculatiuus eſt ab intell'u agente, ⁊ a ꝓpõnibus in ſimul, ⁊ nõ dedit quo pacto illa duo ꝯcurrãt, iõ hoc inueſtigat: ⁊ pᵒ ſyllogigat ſic, omne agens cõpoſitũ alicuius effectus diuiditᷣ i duo quoꝝ vnũ eſt quaſi inſtr̃m ⁊ materia, alteꝝ quaſi agẽs vel forma. ſed intell's agens qui eſt in nobis, eſt cõpoſitꝰ ex intellectu: qui eſt in habitu. ſ. primis ꝓpõnibus, ⁊ intellectu agẽte, ergo neceſſe eſt vt diuidatᷣ in duo, quoꝝ vnũ eſt loco materie ⁊ inſtr̃i, alterũ loco forme ⁊ agentis. Huius accepit minoreꝫ in propria forma, ⁊ vim maioris, ⁊ inqt, oĩs actio facta ex cõgregato duoꝝ diuerſorũ neceſſe eſt: vt alterũ duoꝝ illoꝝ ſit quaſi mã ⁊ inſtr̃m, ⁊ aliud ſit quaſi forma aut agẽs hec eſt maioris vis. tũc dedit minorẽ. d. intell's qui eſt i nobis cõponitᷣ ex intellectu qui eſt in habitu: ⁊ itellectu agẽte, ergo alterũ erit: vt mã ⁊ inſtr̃m, ⁊ alteꝝ: vt forma ⁊ agens. ¶ Debes ſcire, ꝙ maior põt multis modis declarari. Primo qm̃ illa ex qbus fit vnuꝫ: opꝫ vt alteꝝ ſit vt forma, ⁊ alterũ vt mã: vt dicit Ari. 8ᵒ meta. Ex duobus eni exiſtentibꝰ in actu nõ fit vnũ, ſilr̃ ex duobus exñtibus vt poᵃ, vt in ſcõo huius dictũ eſt. ¶ Scõo ſi ambo eſſent, vt forma vel agens vel vt inſtr̃m ⁊ mã. reliquũ ſupflueret, qꝛ eẽnt equalis pfectiõis ⁊ nature: g ſupfluit. ¶ Tertio ſi eſſent equalis gradꝰ ⁊ ꝯdõnis eſſent eque nobilia, g ⁊ eque pfecta, g neutrũ per ſe cõcurreret, ⁊ per ꝯñs oĩa eſſent ꝯtingẽter cõcurrẽtia ⁊c̃. ¶ Aut ita ꝙ] cũ dedit hꝰ ſyll'm, hꝰ ⁊ ꝯneꝫ. ſ. alterũ illoruꝫ eſſe vt mãm vel inſtr̃m, alteꝝ vt formã vel agẽs, mouet qđ nẽ inueſtigationis gr̃a, et inqt. Aut ita ꝙ ꝓpões ſint quaſi mã, ⁊ intellectus agens quaſi forma: aut ita ꝙ ꝓpões ſint quaſi inſtr̃m: ⁊ intel's agẽs quaſi efficiens: aut ſubaudi tu ẽ ꝯtrio, ⁊ qꝛ parua eſt dr̃a hoꝝ diuerſoꝝ modoruꝫ. inqt. Diſpoſitio. n. in hoc eſt ꝯſilis, qꝛ rõ inſtr̃i differt a ratione materie, lꝫ nõ differũt in re: vt pſpicue patebit. ¶ Sꝫ ſi poſuerimus.] Obijcit pᵒ mẽbro, ⁊ inqt, ſed ſi poſuerimus ꝙ propoſitiones ſunt quaſi inſtr̃m, ſicut eſt rei vitas. Arguit ſic, vel eſt inſtr̃m eternũ, vel nouũ. Si nouũ arguit. d. contingit vt actio eterna ꝓueniat a duobus: quoruꝫ vnũ eſt eternũ: ⁊ aliud non eternũ. Eſt. n. actio eterna adeptio intellectꝰ agẽtis, que ineſt nobis per aduentum intellectoꝝ primoꝝ: vt dicemus. ¶ Aut ponitᷣ ꝙ inſtr̃ꝫ.] Nũc obijcit 2ᵒ mẽbro: ⁊ inqt: ſi eternũ, g intellecta ſpeculatiua ſunt eterna: qm̃ agẽs eternũ patiens eternũ, ⁊ inſtr̃m eternũ: ergo actum eternũ. ¶ Et hoc etiam.] Nũc obijcit alijs membris. ſi. n. ponatᷣ ꝓpoſitiones eẽ mãm, cõtra arguit. d. Et hoc ẽt magis cõtingit ſi poſuerimus eas quaſi mãm. ipoſſibile eſt. n. vt aliqđ generabile ⁊ corruptibile ſit mã eterni: ⁊ ſic nõ põt eſſe mã intellectus agentis. Quo igitur poterimus euadere ab hac qõne: eſt enim hec queſtio valde difficilis. ¶ Excellentiſſimus Antonius gueuera comes potẽtianus: Phs nr̃i tpis eminentiſſimus, ⁊ in familia peripateticorum tam in moralibus q̃ꝫ in nãli ſolertiſſimus ſcrutator, reputat qõnẽ hanc eſſe impoſſibilis ſolutionis. Si. n. iqt felicitas eſt deus: qui vel intell'us agens, vel diuerſus nobis ⁊ ſibi felicitas eſt, ad qd ꝓpões prime: vel intellectus ſpeculatiuus faciũt, cũ videamus ⁊ mulieres ⁊ pueros maxime felicitari, ac dijs copulari. oĩno carentes intell'u ſpeculatiuo, ⁊ amicione in pmis ꝓpoſitionibus. ¶ Amplius inqt: ⁊ ſi deus eſt ipa felicitas, ⁊ rationalis intellectꝰ noſter illa felicitabilis, ac ſumme capax illius, ad qd intellectus in habitu, ⁊ ſpeculatiuus. Nec enim vꝫ mediũ cauſe, nec medium diſpoſitio pro illius aſcẽſu. ¶ Rurſum ſi ita eſſet inqt, tunc magna pars hoiuꝫ ocioſa ⁊ ſuperflua eſſet, cum mulieres nõ debeãt ſpeculari ariſt. actore in iconomicis. ſilr̃ ⁊ pueri plurimi brutales ſint, nec felicitabiles pᵒo ethic̃. vt ſcis: ⁊ qꝛ vir hic alter eſt ſocrates. ⁊ in moralibus primarꝰ: dixit intellectui rõnabili ſufficere alteruꝫ duoꝝ, vel eſſe nudũ a ꝯtrarijs diſpõibus inclinantibus intellectũ ad opus aĩale, queadmodum eſt intell'us puerorum qui caret habitibus prauis: qbus refugiat a felicitate, ⁊ deſcendat in affectus appetitus ſenſitiui, ⁊ ab hinc capax eſt ſumme felicitatis per remotionẽ habitus ꝯtrarij. ¶ Uel ſufficit eſſe diſpoſitũ per virtutẽ heroicã, que eſt omniũ actuũ ſumma eleuatio ac appetitus ſenſitiui ſumma conuerſio ad rõneꝫ mediante qua intell's ſumme eſt mã felicitatis, ⁊ hãc pñt: ⁊ mulieres, ⁊ viri adipiſci: ⁊ ideo voluit nos copulari illis ſolum per acqſitionẽ intell's practici: qui eſt acqſitio virtutis heroice, de qua Ariſt. ſatis dixit in 7ᵒ Ethic̃. Et hanc chriſtiana ꝯfitetur religio, ⁊ oẽs leges. ⁊ hãc Socrates magnifecit, vt inqt, ſpernẽs ſpeculationẽ ꝓpter ſpeculabilium motũ, ⁊ eoꝝ inutilitatẽ. ¶ Qui enim temere crederet pueros in faſcijs decedẽtes nõ poſt mortem felices eſſe: ⁊ tñ hi nec intell'm ſpeculatiuũ: nec virtutẽ heroicam adepti ſunt. ſed ſola priuatione habitus praui felices eſſe: nemo eſt qui dubitat. ¶ Amplius inqt, qs eſt ita temerarius, q non credat mulierem iuſtaꝫ, prudẽtem, tẽperatã: caſtã, veridicã, ac pfectã in oĩbus habitibꝰ virtutis perpetua felicitate beatificari: ergo ſola adeptio virtutis heroice ſufficit. hec ſunt q acutiſſime nobis tradidit. Et qꝛ de his in lib. de itellectu dixi, ⁊ oſtẽdi neceſſitatẽ intellectus ſpeculatiui, ⁊ practici, ideo pro nũc ſit dictũ intãtũ. Accipiamus enim nũc fundamenta Auerro. vt declaremus que ipſe ſentiat, qm̃ que chriſtiana ſentit religio vera ſunt ꝓculdubio, ⁊ i libro de intell'u tractauimus ſatis. [Dicamus igitᷣ ⁊c̃.] Hic non reſpondet ad formã. q. ꝓdicte, ſed ad aliam. q. interceptam ex cuius ſolutione apparet ſol'. ad formã ꝓdicte. Eſt eni. q. itercepta hec ꝓpões prime hñt ingreſſum in eſſe intellectorũ ſpeculatiuorum: ergo ſunt vel vere inſtr̃ꝫ, vel vere materie: quorũ qđlibet eſt falſum ⁊ impoſſibile: cũ corruptibile non ſit mã eterni nec inſtr̃m. ¶ Rñdet, Auer. negãdo ꝯñtiã, ſed ſoluꝫ ſequitᷣ ꝓpões habent ingreſſum in eſſe intellectoꝝ ſpeculatiuoruꝫ: ergo vel ſunt quaſi mã, vel quaſi inſtr̃m. hoc inqt. Dicamus igitur ꝙ ſi hoc qđ dicimus, ꝙ neceſſe eſt ꝙ ꝓpoſitiones ſint de intellectu agẽte. i. reſpectu intellectus agẽtis. aut quaſi mã, aut quaſi inſtr̃m, ⁊ hoc eſt ꝯñs, dedit ⁊ añs, ſi hꝫ ingreſſum in eſſe intellectoꝝ ſpeculatiuoꝝ. Eſt ergo tota hypothetica nũc: cuius ꝯñs eſt hoc rñdet non fuit ſermo neceſſarie ꝯñtie, accipiẽdo mãm, ſm ꝙ eſt mã vere, ⁊ inſtrumentũ, ſm ꝙ eſt inſtr̃m vere. Ergo illa ꝯñtia tenet hoc mõ, ꝓpoſitiones hñt ingreſſuꝫ in eſſe itellectoruꝫ ſpeculatiuoꝝ, ergo ſunt vel quaſi mã, vel quaſi inſtr̃m ⁊ non de vera mã, ⁊ vero inſtr̃o. Et hoc ſubſcribit, ⁊ inquit. Sꝫ ſꝫ ꝙ neceſſe ẽ hic eſſe ꝓportionẽ ⁊ diſpõnẽ. i. ſilitudinem inter intellectũ agẽtẽ, ⁊ ꝓportiones que aſſilantur mãe ⁊ inſtr̃m aliquod, non qꝛ eſt mã vera, ⁊ inſtr̃m verũ. Et ſic pꝫ ſol'o qõnis itercepte. ¶ Tũc vꝫ nobis. ⁊c̃] Reſpondit ad. q. interceptã, nũc vult rñdere ad formã. q. prime. Erat. n. qđ ex quo alterũ duorũ eſt velut mã, alterũ tanq̃ꝫ forma, qd eſt, an ꝓpões, an itellectus agens. Silr̃ ſi alterũ hoꝝ eſt inſtrumẽtũ alterũ agẽs, qd hoꝝ erit. Hec enim fuit. q. ¶ Cui rñdet, ⁊ prio ꝓponit quedã. d. Tũc videtᷣ nobis, ꝙ poſſumus ſcire modum, ſm quẽ iſte intellectus q eſt in habitu. ſ. prime ꝓpões: eſt quaſi mã, ⁊ ſubm agentis, ⁊ adijcit vtilitatẽ huius poſitionis. d. Et cũ iſte modus fuerit poſitus nobis. ſ. ꝙ intell'us in habitu ſit tanq̃ꝫ mã agẽtis, forte facile poterimus, ſcire modum, ſm quẽ intellectus potẽtie ꝯtinuatᷣ cũ intellectis ſeparabilibus. Eſt eniꝫ hoc fundamentũ quaſi totus modus: quo ſoluitur. q. principalis. ¶ Dicamus.] Ad formã qõnis prime, nũc rñdet, ⁊ inqt. Dicamus igitur: ſermo aũt dicẽtis, ꝙ ſi ꝯões acqruntᷣ a nobis ab intellectu: agẽte, ⁊ ꝓpõnibꝰ, neceſſe eſt vt ꝓpões ſint de intellectu agẽte: quaſi mã, ⁊ verum inſtrumentũ. Jſte ſermo non eſt nec'ius. ſed tñ neceſſe eſt illic eſſe reſpectũ, ſm quẽ intellectus: qui eſt in habitu. ſ. prĩe ꝓpoſitiones, aſſimilatᷣ mãe: ⁊ itellectus agẽs aſſimilatur forme. Eſt ergo ſol. ad formã, ꝙ intell's agẽs eſt tanquam forma, ⁊ prĩe ꝓpões: tanq̃ꝫ materia. ſilr̃ intell's agẽs eſt quaſi

agēs, ⁊ prime ꝓpoſitiones q̄ſi inſtr̄m. ¶ Quid igit̄ eſt ⁊c.] Dixit r̄ſiones ad formā, ſed non ad argumenta, q̄ ipugnāt mēbra. iō nūc vult cōplē ſolutionē. Et prio erigit. q. ⁊ iq̄t. Quid igit̄ eſt iſte reſpectus, quo ſup. intell's in habitu ꝯparatur agēti: vt mā vel inſtr̄m. ¶ Tūc dat ſcd̄az. q. nō minorē illa, ⁊ inq̄t. Et ex quo. i. ꝓp qd accidit itellectui agēte habere hūc reſpectū cū intellectū: qui eſt in habitu. q. d. q2 intellectui agenti non accidit reſpectus a re corruptibili, ⁊ h̄ ratiocinat̄ hoc mō eterno nō accidit reſpectus a corruptibili: vt perſpicuū eſt. Tūc adijcit minorē. d. cuʒ vnus eſt eternus. ſ. intellectus agens, ⁊ alius gn̄abilis ⁊ corruptibilis ſ intellectus in habitu, ergo itellectui agēti nō accidit reſpectus ab intell'u in habitu. Et hec q̄ō eſt difficilior p̄a. Sunt ergo. q. p̄ria qd ſit reſpectus, quo intellect⁹ ille dicat̄ agēs, an. ſ. in gn̄e relationis. ſ. vel primi modi, vel ſcd̄i, vel tertij. ⁊ quo pacto eternū ſit ſubm reſpectus, vt dixit. ¶ Oēs eniʒ hoꝝ.] In oppoſitū arguit auer. prio auctoritate cōi, ⁊ iq̄t. Oēs enim hominum concedūt hūc reſpectū eſſe inter intell'm agētē, ⁊ intell'm in habitu. ¶ Et quaſi coget ⁊c.] Apponit ſyll'm eorum, ⁊ ſic ordinatur, oīa a q̄bus eſt intell'us ſpeculatiuus in nobis, ſunt tanq̄ʒ agēs, ⁊ inſtr̄m. Hanc maiorem p̄ſupponit, ⁊ dedit minorem, ⁊ inq̄t, ⁊ quaſi coget eos hoc, ꝙ ſpeculatiua ſunt exn̄tia in nobis: ex his duobus intellectibus. ſ. qui eſt in habitu, ⁊ intellectu agēte. concluſio erit, ergo vnū erit: tanq̄ʒ agens: alterū tanq̄ʒ inſtr̄m. Et per ꝯn̄s inter ea vertit̄ reſpectus quidaʒ. ¶ Sed Alex. [Nō ſoluit q. in ꝓpria forma: ſed tm̄ oñdit qui pn̄t ſoluere ⁊ qui non. Solutionē aūt nobis reliquit ad formā, inq̄t: ſed Alexan ⁊ oēs opinātes intellectū mālem eſſe gn̄abilem ⁊ corruptibilē, nō poſſunt reddere cām huius reſpectus, qm̄ cuʒ ipi ponāt intellectū mālē eſſe generabilē: nō poſſunt ponere eum ſubʒ intell's agētis, nec intell's in habitu, ⁊ per ꝯn̄s nō pn̄t ponere inter illos verti reſpectū. ¶ Ponētes aūt.] Dedit incōueniens ꝯtra Them̄. ⁊ inq̄t. Ponētes aūt ꝙ intellectus op̄ans. i. intell's agēs eſt intellectus: q eſt in habitu, contingit intellecta ſpeculatiua eē eterna, ⁊ alia multa impoſſīlia, ꝯn̄tia hāc poſitionē, ergo nec primi nec poſtremi pn̄t ſaluare hos reſpectus. ¶ Nos aūt. ⁊c.] Nūc oſtēdit quo pacto ipſe in poſitione eius pōt ſoluere. q. ⁊ accipit tria q̄bus adijcit ꝯn̄s, ⁊ inq̄t. Nos autē cum poſuerimus intellectū mālē eſſe eternū: ⁊ h̄ eſt p̄m. ⁊ intellecta ſpeculatiua eſſe gn̄abilia: ⁊ corruptibilia: eo modo quo diximus. ſ. ſm̄ illuʒ vel hūc non tamen in ſe, ⁊ hoc eſt ſcd̄ʒ. Et ꝙ intellectus mālis itelligit: vtrūq̄ʒ. ſ. formas māles, ⁊ formas abſtractas, ⁊ h̄ ē 3m. Ex his dat poſſibilitatē ſolutiōis. d. Manifeſtū eſt, ꝙ ſubʒ intellectoꝝ ſpeculatiuorū, ⁊ intell's agētis: ſm̄ hūc modū, eſt idē ⁊ vnū. ſ. mālis: ⁊ ſic pōt aſſignari ſolutio queſtionuʒ. ¶ Sed dices ſi intell's agēs ⁊ intellectus ſpeculatiuus recipiuntur in intellectu potētie, ergo agēs nō eſt cā agens ſpeculatiuū. nulla enim forma agit in ſubto ꝓprio, vel in diſpōnē ſubti ꝓprij. Cui r̄ndet per ſil'e, ⁊ inq̄t: ⁊ ſil'e huic eſt diaphanū, qd̄ recipit colorē ⁊ lucē inſimul. Eſt enim diaphanum, ſubʒ vtriuſq̄ʒ ſ. coloris, ⁊ lucis: ⁊ tm̄ lux eſt efficiēs colorē, vt diximus cōmēto 5° ⁊ in ſecūdo huius cōtra Auer. ¶ Ex hoc habet̄ ſol'. ſ. nō incōuenit ꝙ forma agat in diſpōnem proprij ſubti actione ſp̄uali vt in exēplo. ſed que ſit hu⁹ actio iam in lib. de intell'u dixim⁹ plire.

Comē. 67.

¶ Et cū fuerit ⁊c.] Quia petijt quid ſit reſpectus ille, ⁊ dedit poſſibilitatē ſol'. ſm̄ fundamēta eius, nūc r̄ndet ad primā. q. vel dat quedā. Ex q̄bus poſſumus h̄ere ſolutionē. q. p̄me, ⁊ inq̄t, ⁊ cum fuerit verificata nobis hec cōtinuatio: que eſt inter intellectū agētē ⁊ intellectū mālez, que cōtinuatio fit mediāte itellectu ſpeculatiuo, ⁊ mediante itellectu in habitu, poterim⁹ reperire modū, ſm̄ quē dicimus ꝙ intellectus agēs ē ſilis forme, ⁊ ꝙ intellectus in habitu eſt ſilis materie, ⁊ per ꝯn̄s qualis ſit ille reſpectus, ⁊ adijcit modū. d. Oia. n. duo, quorū ſubiectū eſt vnū, ⁊ quoꝝ alterū eſt p̄fecti⁹ alio neceſſe eſt: vt reſpectus p̄fectioris ad iperfectius ſit: ſicut reſpect⁹ forme ad mām. Et h̄ declarat per ſil'e, ⁊ inq̄t. Et ſm̄ hāc intentionē dicimus ꝙ perfectio prie p̄fectionis virtutis imaginatiue. i. ꝙ virtus ſenſitiua imaginatiua: que eſt actus p̄mus: ad primā p̄fectionē cōis ſenſus. i. ad virtutē ipſaʒ ſenſus cōis, que eſt primus actus, eſt ſicut forma ad materiā. qm̄ ſenſus cōis ſicut forma agēs, ⁊ imaginatiua: ſicut theſaurus ꝯſeruās formas. hec ſunt que Auer. inq̄t, in ſol'one ad primā, ſed nō r̄ndet ad formā. habemus enim ex auer. tm̄ ꝙ reſpectus ille eſt reſpectus forme ad māʒ. itaq̄ʒ itell's agēs eſt forma, ⁊ intell's in habitu: ⁊ ſpeculatiuus materia Sed nō habem⁹, an primi modi, an ſecundi, an tertij. Poſſumus tm̄ dup' h̄ere ſolutionē ad hoc. Primo ꝙ hu⁹ reſpectus nō eſt p̄dicamētalis, iō non opʒ vt ſit in aliquo trium modoꝝ, ſed eſt reſpectus trāſcēdēs: qualis inter māʒ ⁊ formā, qui nullius eſt p̄nti. Uel poſſumus habere aliā ſolutionē: ꝙ. ſ. reſpectus ille ſit in modo menſure ad mēſuratū. eſt enim p̄fectius ⁊ forma mēſura imp̄fecti, ⁊ materie, ⁊ p̄ ꝯn̄s reſpectus ille erit in gn̄e relationis, ⁊ in mō mēſure, ⁊ menſurati. ¶ Sed circa hec plures occurrunt. q. p̄a quo pacto eterno accidat reſpectus a re gn̄bili: cū eterno nullum accidat nouū. Et hanc. q. mouit Auer. ſed nō ſoluit. ¶ Scd̄a ē q2 vī ꝙ nō poſſit ſolui. q. ſ. qualis ſit reſpectus ille inter intellectū agētē vt agēs, ⁊ intellectū in habitu: vt inſtr̄m. nec enim primi, nec ſcd̄i, nec tertij modi eſſe vī. ¶ Tertia, qm̄ vī ꝙ queſtio alexā. accidat auer. primo, cuʒ tam intellectus ſpeculatiuus: q̄ʒ intellectus in habitu ſint gn̄abiles, qūo pn̄t eſſe mā intellectus agentis vel inſtr̄m. nullū. n. nouū recipit eternū, vel eſt inſtr̄m illius, vt dicit cōtra Alex. Scd̄o cū hō ſit generabilis quo pacto pōt copulari intellectui agenti, ⁊ intellectione eterna intelligere eum. eadē. n. q. que Alexā. accidit vī, ⁊ auer. accidere. ¶ Quarta queſtio p̄ncipalis eſt ꝯ Canoneʒ auer. ſ. oīa duo: quoꝝ ſubm eſt vnū, ⁊ quorum vnū eſt p̄fecti⁹ altero, neceſſe eſt vnū ſe habere vt mā reſpectu alterius. Ur̄ enim h̄re inſtātiā, p̄ in eodē ſubto ē numerus, ⁊ quātitas continua: vt in hoie, vt numer⁹ mēbroruʒ, ⁊ quātitas eoꝝ, quoꝝ vnū eſt altero p̄fectius: ⁊ tm̄ vnuʒ nō eſt: vel forma alterius, nec inſtr̄ʒ. ¶ Amplius in eodē ſbto eſt aīa ⁊ quātitas, quoꝝ alteꝝ perfecti⁹ eſt altero: ⁊ tm̄ neutrū neutri eſt mā: ⁊ poſſent iduci alie multe inſtātie. ¶ Ad p̄mā diximus ſatis in lib° de intellectu. Nūc vero dicimus Comē. 20 (vt inq̄t ipſe 7° phyſice auſcultationis) ꝙ quēadmodū colūna vna numero manēs eſt, nunc dextra, nunc ſiniſtra, nullo reſpectu inherēte ei, lʒ bn̄ reſpectu attributo ſibi: ſed ꝓpter reſpectū accn̄tē aīali: ſic intell's agēs: nullo reſpectu inherēte ſibi efficitur forma vl' agēs, ſed reſpectu accn̄te in intellectu in habitu: vel in intellectu ſpeculatiuo. oīs. n. noua relatio attributa alicui eſt ꝓpter nouū fundamentū, vel in illo, vel in ſuo correlatiuo. vt auer. inq̄t in lib. 8° phyſice auſcultatiōis, nulla ergo nouitate accidēte deo, dicitur intellect⁹ Cō. 7. 6 ⁊. 8. agēs reſpectu intellect⁹ ſpeculatiui, vel forma reſpectu intellectus potētie, qm̄ nouitas accidit intellectui in habitu, ⁊ ſpeculatiuo. ¶ Tunc ad ſyll'm auer, qui ſic ordiebatur: nulli eterno accidit reſpectus a generabili. intellectus agēs eſt eternus ⁊c. Dicendū ꝙ vera eſt maior: ille. n. reſpectus nō accidit intellectui agenti inherenter: ſed bn̄ attributiue, i nouatione facta in alio: vt diximus. Intellectus ergo p̄mus denoīatur agēs in p̄ncipio, reſpectu accidēte intellectui ſpeculatiuo, ⁊ in fine forma reſpectu accn̄te intellectui ſpeculatiuo, ⁊ intellectui in habitu. ¶ Ad ſcd̄am dōm, ꝙ intell'us agēs idem realiter eſt agēs reſpectu itell's ſpeculatiui in p̄ncipio: ⁊ intell'us in habitu idē realiter eſt inſtrumētū agētis in p̄cipio reſpectu intellectus ſpeculatiui, ⁊ in fine intell's agēs ſit forma. ⁊ intellectus in habitu: quaſi materia reſpcū eiuſdē. ergo in diuerſis tēporibus erunt diuerſi reſpectus. ¶ Ad formā dōm, ꝙ agēs p̄ncipale ē mēſura inſtrumenti, ideo dici pōt ꝙ h̄ idē reſpectus eſt in modo mēſure ad mēſuratū: vt patet. ¶ Ad tertiā ſatis in lib. de itell'u. dicimus tamē modo ꝙ apud Auer. idem ⁊ vnuʒ numero eſt ſubm vtriuſq̄ʒ. i. intell's in habitu, ⁊ intellectus agētis, ⁊ hoc dici non pōt apud Alexā. eſſet. n. tūc natura gn̄abilis ꝯuerſa in naturā eterni. ſed q2 idē eſt vere ſubm vtriuſq̄ʒ, ac vera materia, ideo intellectus in habitu vel ſpeculatiuus eſt q̄ſi materia, vel quaſi inſtr̄m, qm̄ eſt materia qua, vel ſub alijs verbis medium diſpoſitiuum: ⁊ non mā in qua, vel medium receptiuū ſm̄ Auer. ⁊ ſic queſtio Alexā. nō accidit auerro. q2 ipſe nō cōcedit intellectū in habitu vel ſpeculatiuum eē materiā in qua, ⁊ ſubiectū: ſed mediū per qd̄: vt dixi. Uerū enim ſubm eſt intellectus potētie, qui eſt eternus. ¶ Sʒ dices forma eterna non dʒ recipi in ſubto eterno, niſi mediāte diſpōne eterna: ⁊ ſic ſequit̄ ꝙ intell's ſpeculatiuus ſit factus eternus, ⁊ p̄ ꝯn̄s nā corruptibilis ꝯuertit̄ ad eternaʒ. ¶ Amplius nulla forma eterna vtit̄ inſtrumento nouo 8° Cō. 15. phyſice auſcultationis, vide. ¶ Quere r̄ſionem in lib. de intellectu, q2 nunc nō poſſum ſcribere, nec volo, ne ſim longus. ¶ Ad ſcd̄am ꝯtra. idē dicēdū ꝙ homo copulat̄ illis: mediante forma eterna. ſ. mediante intellectu potētie, q eſt eternus, ⁊ intell'us potentie copulat̄ intellectui agenti, mediante intellectu ſpeculatiuo, ⁊ itellectu in habitu. ḡ hō copulat̄ intellectui agēti mediātibus itellectu potētie, ⁊ intellectu ſpeculatiuo, ⁊ intellectu in habitu. ⁊ ſic facta copulatione homo itelliget p̄ eēntiam intellectus agētis itellectione eterna: ⁊ ꝑpetua, vt. d. Auer. 9° meta. ¶ Sed dices, vertet̄ eadeʒ queſtio: quo pacto homo corruptibilis copulari Cō. 22. poteſt intellectui potētie. nulluʒ eniʒ gn̄abile pōt copulari forme eterne, vt inquit ipſe cōtra Alexā, ⁊ tu quere in lib. de intellectu, q2 nō poſſum tibi dicere totū. ¶ Ex his apparet hic ordo in ſtatu felicitatis, intellectus potentie eſt forma hois. intell'us in habitu forma intellectus potentie. intell's ſpeculatiuus forma vel quaſi forma intell's in habitu. intellect⁹ agēs forma, vel quaſi forma intell's ſpeculatiui, ⁊ per ꝯſequēs a prio ad vltimū intellect⁹ agēs eſt forma hois, p̄ cuius eſſentiam op̄atur op̄atione ꝓpria illi itellectui. ⁊ ſic, cum op̄atio illa ſit int° eterna, homo in ſtatu intelliget itellectione eterna, ⁊ hic eſt vita p̄fecta, ⁊ felix: ſm̄ iſtos phōs. ¶ Ad vltimū dicēdū, ꝙ regula auerro. hʒ multas ꝯdōnes, quas diximus in lib. de intell'u, quaruʒ vna eſt: vt inter illa ſit ordo eēntialis, qualis nō eſt inter numerū, ⁊ quantitateʒ cōtinuaʒ, ⁊ quātitatē ⁊ aiam ⁊c. ⁊ tu p̄ſiſte. ¶ Accidit aūt his dictis qd̄ difficilis, quā mouit ſolertiſſimus Potentianus comes, cur intellect⁹ ſpeculatiuus eſt mediū vnionis intell's agētis: cū intell'u potentie: ⁊ per ꝯn̄s nobiſcuʒ. ſunt enim gn̄e ⁊ ſpecie diuerſa, ⁊ per ꝯſequēs neutrū eſt mediū neutri. ¶ Et Joā. Jandunus laborauit multū, ⁊ nihil dixit dignū inſpectione. ¶ Et ego in lib. de intell'u dedi multos modos in h̄. volo tamē tibi mi excellētiſſime Uicēti Quirine, noſtre academie lumē dicere quedā. iā igit̄ tibi olim dixi modū quo intell's potentie copulat̄ nobis, quem Joā. non intellexit, ⁊ quo mō intellecta illius copulātur nobis. itaq̄ʒ illa per eorū quidditates poſſimus intelligere, qm̄ cū nos erimus in actu circa indiuiduuʒ alicuius intellecti, vbi gr̄a. lapidis, tunc intellectus copulat̄ nobis ſm̄ intellectuʒ lapidis, ⁊ quādo erimus i actu cogitātes indiuiduū, ignis, tūc erimus intelligētes actu per eſſentiā ipſum ignem vniuerſalē: vt dicit auer. 7° phyſice auſcultationis. adeo ꝙ cō- Cō. 2. pletis oibus idiuiduis in nobis gn̄abitur totus intell's ſpeculatiuus. medium ergo copulationis eſt indiuiduum imaginatum, quoniam per illius imaginationem copulamur intellectui ſpeculatiuo. eſt autem mediū, quoniā indiuiduū non differt ſm̄ reʒ a ſua qdditate. immo miſtio indiuidui: cum ſua qdditate, eſt maior: q̄ʒ accn̄tis cū ſubiecto, vt dicit Auer. in metaph̄. ¶ Quia igitur qdditas eſt forma indiuidui, ⁊ indiuiduū eſt forma noſtri, ideo cum indiuiduum ſit nobis forma: ꝓpter imaginationē, qdditas illius, que ſemper ſuit intellecta ab intell'u in ſe, ſit nobis forma, quia eſt forma indiuidui facti nobis: vt forma. ¶ Declarauit igit̄ Auer. inter intellectū ſpeculatiuū ⁊ agentē eſſe duplicē reſpectū. ſ. forme ad mām, ⁊ agentis ad inſtrumētū, ⁊ per cōſequēs ex intell'u agēte: ⁊ intell'u ſpeculatiuo verius ſit vnū q̄ʒ ex quidditate ⁊ indiuiduo, cum ſit duplex gradus habitudinis ⁊ copulationis. ergo eſtimandū eſt ꝙ intell's agens eſt quaſi quidditas, ⁊ itell's ſpeculatiuus: quaſi indiuiduū, immo inter illa eſt fortior habitudo. ergo quemadmodum indiuiduum eſt: quo copulatur nobis qdditas, ita intellectus ſpeculatiu⁹ eſt quo copulat̄ nobis agens, quoniam intellectus ſpeculatiuus eſt quaſi indiuiduum reſpectu intellectus agētis. ¶ Ex his accipit̄ queſtionis ſolutio. Eſt. n. intell's ſpeculatiuus medium copulationis cum agēte, qm̄ intell's ſpeculatiuus eſt tanq̄ʒ indiuiduum intell's agentis. ⁊ intell's agens eſt quaſi quidditas omnium intellectoruʒ, ⁊ per conſequens qdditas quidditatum, ⁊ ideo intell's ſpeculatiuus eſt medium copulationis, ⁊ per conſequēs data eſt cauſa queſiti excellētiſſimi Comitis noſtri.

¶ Jam igit̄ iuenimus.] Que tibi nūc dixi mi Uicēti ex his v̄bis que ſequunt̄ intelliges. Jntēdit enim dare cām queſiti nr̄i Comitis, ⁊ ſoluere oēs qōnes iam olim motas: fuerūt auteʒ qōnes quas Auer. in tota hac digreſſione mouit q̄nq̄ʒ. Prima quidē dato ꝙ intell's mālis ſit eternus, vtrū ſit capax intelligē ſubſtantias ſeparatas. ¶ Secūda cuʒ ſit etern⁹ cur nō in p̄ncipio ꝯtinuat̄ nobiſcū, ſed in fine. i. cur eadē ꝯtinuatione: qua continuat̄ nobis poſſibilis: non cōtinuat̄ nobis agēs. ¶ Tertia, vtrū intellectus agēs prius nobis copulet̄, deinde intelligat̄, an p̄us itelligat̄ q̄ʒ copulet̄. ¶ Quarta, vtruʒ intelligat̄ intellectione noua, an eterna. ¶ Quinta, vtrum hec int° ſit p̄ doctrinaʒ abſtractiua. ſ. an per eēntiaʒ. ſ. intuitiua. he ſunt qōnes quas mouit i hoc loco, lʒ plures ſint quas moui ⁊ ſolui in lib. de itellectu. Has ergo qōnes ſoluit, ⁊ plures alias. Et primo, ſoluit duas primas, ⁊ inq̄t. Jam igit̄ inuenimus modū ſm̄ quē poſſibile eſt, vt iſte intell's ꝯtinuet̄ nobiſcū. Et per h̄ tangit ſolutionē prime. adijcit in poſtremo ⁊ cām, quare nō copulat̄ nobiſcū in principio. Et tangit ſolutionē ſcd̄e, ⁊ reddit cauſaʒ vtriuſq̄ʒ, ⁊ inq̄t, qm̄ h̄ poſito. i. acceptis his fundamentis, ꝯtingit neceſſario: vt intellectus qui eſt in nobis in actu, ſit cōpoſitus ex intellectis ſpeculatiuis, ⁊ itellectu agēte. Jta ꝙ intell's agens ſit quaſi forma intellectorum ſpeculatiuorū, ⁊ intellecta ſpeculatiua q̄ſi mā. ergo ex intellectis, ⁊ intellectu agēte ſit vnū cōpoſitū: quēadmodū ex idiuiduo ⁊ eius qdditate, qm̄ intell'us agēs cōparatur intellectis: ſicut qdditas ipſi habēti quidditatē. eſt enim intellectus ſpeculatiuus habēs qdditatē. ſ. intellectū agētē. ¶ Ex hoc habetur ſolutio p̄me qōnis. ſunt. n. ſubē ſeparate poſſibiles itelligi a nobis, qm̄ intell's ſpeculatiuus, cuius ille ſunt qdditates, pōt intelligi in poſtremo: ⁊ nō in p̄n°, q2 itell's ſpeculatiuus in poſtremo: ⁊ nō in p̄n° habet̄. ⁊ ſic ſoluunt̄ p̄me qōnes. ¶ Et per hūc modū.] Jꝑ ſoluit qōnē quaʒ prius nō mouit. ſ. quo pacto comparet̄ intell's agēs nobis in poſtremo, an vt for', an vt agēs. r̄ndet ꝙ vt for', ⁊ ſyllogiçat ſic, q̄ agimus actionē nr̄am ꝓpriaʒ eſt forma nobis. ſed intell'u agēte agimus tūc actionē ꝓpriā nr̄am. ḡ intell's agēs tunc eſt nobis forma: accepit maiorē. Et prio dedit ꝓpōnē ſupfluā ad ſyll'm: lʒ nō ad terminos, vinq̄t. Et per hūc modū poterimus gn̄are itellecta: cū voluerimus. hec ꝓpoſitio ē ſupflua ad rōnē ſylli, q2 nec eſt maior, nec minor, nec ꝯcluſio, nec pars ꝓſylli, ſed eſt poſita gr̄a declarationis terminoꝝ, q2 p̄ eā habet̄: que forma erit, q2 erit forma: qua agimus actione volūtaria: ⁊ nō nāli. Tūc accepit maiorē, ⁊ inquit, qm̄ id per qd̄ agit aliqd ſuā ꝓpriā actionē: eſt forma. Tūc accepit minorē, ⁊ dicit. Nos aūt, q2 agimus per intellectū agētē noſtram actionē ꝓpriā, neceſſe eſt: vt intellect⁹ agens ſit forma in nobis. ¶ Et nullus modus] dedit ꝙ in-

tellectus agēs in fine eſt forma, tūc declarat/quo pacto nobis fit forma: ⁊ hic eſt ordo, forme nr̄e ſunt forme imaginate. i. indiuidua/cogitata. forme īdiuiduorū cogitatoꝝ ſunt ītellecta ſpeculatiua. intell'us agēs eſt forma intellectorum ſpeculatiuoꝝ. ḡ qn̄ efficimur in actu per īdiuidua cogitata, tūc efficimur in actu per ītellecta ſpeculatiua, ⁊ per ꝯn̄s in actu per intell'm agentē: ⁊ ſic gn̄at nobis: vt forma. Inqt, ⁊ nullus modus eſt, ſm quē gn̄at forma in nobis. i. ſm quē nos aſcēdimus ad capiendū eam: vt formam niſi iſte, quē exponit, ⁊ inqt, qn̄ cuꝫ intell'a ſpeculatiua copulant nobiſcū ꝑ formas imaginabiles, ita ꝙ ſit iſte ordo, vt ꝑ forme imaginabiles fiant nobis forme, ⁊ per illas intell'a ſpeculatiua, qn̄ intell'a ſpeculatiua ſunt forme imaginatorum, ⁊ intell's agēs copulet cum intellis ſpeculatiuis. i. ſit forma intell'orum ſpeculatiuorū. Cuius rōnē adijcit, quam ſupius dixit,

Cō. 23. ⁊ inqt. Idenim qd̄ comprehēdit eas idē. ſ. intell's mālis, cōcludit, nece eſt, vt intell's agēs copulet nobiſcum: vt forma, ꝓtinuationem intell'oꝝ ſpeculatiuoꝝ. ſunt ḡ hic tres gradus. Primus quo aſcēdimus ad intētiōes imaginatas: ita vt fiāt nobis forme. Secūdus quo aſcēdimus ad intellecta ſpeculatiua: mediantibus formis imaginatis, quaruꝫ illa ſunt forme. Tertius eſt quo aſcēdimus ad intell'm agētem mediantibus formis ſpeculatiuis, quarum eſt forma ⁊ qdditas, vtrū ſint alij nō ꝑſcrutat, ſed in lib. de intell'u diximus. Qn̄ igit ꝑueniemus in ītell'm agētē, tūc opabimur per ipm tāqꝫ per formā, ⁊ hic eſt ſtatus. ¶ Et per h̄ ſoluit qd̄ 3ᵃ/an intell's agens prius copulet q̄ꝫ intelligat a nobis. Pꝫ. n. ꝙ eius copulatio nobiſcū nō eſt niſi eius intᵒ, ⁊ illius intᵒ eius copulatio. ¶ Et manifeſtū eſt] qꝛ dixit nos moueri ad felicitatē, vult declarare hoc, ⁊ inqt. Et manifeſtū eſt ꝙ qn̄ oia ītellecta ſpeculatiua fuerint exn̄tia in nob in poᵃ, ꝙ ipſe erit nobiſcū copulatus in poᵃ, ⁊ cū oia intellecta ſpeculatiua fuerint exn̄tia in nobis in actu, erit ipſe tūc copulatus nobis in actu. ⁊ cū quedā fuerint in poᵃ: ⁊ q̄dā in actu, tūc ipſe erit copulatus ſm ptē: ⁊ ſm partē nō. Ex h̄ infert ſolutionē qōnis, ⁊ inqt, ⁊ tūc dicimur moueri ad ꝯtinuationē. Pꝫ ergo qual'r eſt motus cōtinuationis. Tunc declarat terminū ad quē, ⁊ inqt. Et manifeſtū eſt: ꝙ cuꝫ iſte motus cōplebit, ꝙ ſtatim iſte intell's copulabitur nobiſcuꝫ oibus modis, ⁊ hic eſt terminus ad quē, ⁊ finis motus ſpeculatiui, ⁊ vltimus ſtatus, vt dicit filius Auer. in ſuo lib. de felicitate. ¶ Sꝫ ambiges, qn̄ tūc ſucceſſiua eſſet acqſitio intellectus agētis, ⁊ per ꝯn̄s intell'us agēs haberet partes ſm quarū vnam poſſet eſſe acqſitus: ⁊ ſm aliā nō: ⁊ ſic eēt partibilis, contra oēs peripateticos. ¶ Amplius ſequeret ꝙ modico intell's ſpeculatiui acquiſito, aut deperdito/felicitas acqreret, aut deperderet, ꝯſequētia tenet, quoniā vult intell'm totum acqri, quādo totus intell's ſpeculatiuus acquirit. ḡ deficiente quodā illius nō acquiret totus agens, ergo felicitas erit diminuta ⁊c̄. ¶ Rurſum in omni motu, ⁊ termino motus opꝫ dare agēs, ⁊ materiā, vt Ariſt. inqt in 2ᵒ meta. Opꝫ etiā dare finē, ⁊ formā: 5ᵒ phyſice auſcultationis. ¶ Omniū harū ſolutiones dedimus in lib. de intell'u, vbi perſoluimus multas alias difficultates: tu vero perquire illic. ¶ Et tunc.] qꝛ Alex. ⁊ multi alij dixerūt intell'm agentem eſſe intel'm in habitu, oſtendit nunc quo pacto intell'us agens eſt intell's in habitu, ⁊ inqt. Et tunc manifeſtū eſt ꝙ ꝓportio eius ad nos in illa diſpoſitione, eſt ꝓportio intell'us: qui eſt in habitu ad nos, ergo intell's agēs in ſtatu dici pōt ītellectus in habitu, quoniā poſſumus intelligere quādo volumus per ipſum: ⁊ per eius eſſentiaꝫ. ⁊ cōparat primis principijs qbus ītelligimus: quādo volumus: ⁊ ſic intelligēs Alexā. bn̄ inquit in eius lib. de aia. ¶ Et cum ita ſit] poſſet qs dicere cū homo iaꝫ intellexerit totū intell'm ſpeculatiuū, vtrū intelligat totū intellectū ſpeculatiuū per eſſentiā intellectus agētis: qn̄ erit in ſtatu. Rn̄det, ⁊ inquit, ⁊ cū ita ſit, neceſſe eſt, vt hō intelligat per intellectū ſibi ꝓpriuꝫ. i. per eſſentiā agētis: oia entia, ⁊ ſic intell's ſpeculatiuus duobus modis intelligit. vno mō per ſe. alio modo per eſſentiā intell's agētis, qui eſt felicitas. Et ꝑ hoc pꝫ qual'r intell's agens qui eſt felicitas eſt deus, ſicut declarauimus in lib. de intell'u: non tamen felicitas completa. ⁊ tu vide, ⁊ qꝛ deus eſt oia entia: pro quanto eſt cauſa oium entiū: vt diximus in lib. deſtructio deſtruct. ideo cū erimus copulati cū deo per illius eſſentiaꝫ ītelligemus oia entia: ⁊ ſic pluribus modis intellectū ſpeculatiuuꝫ intelligemus, ⁊ hoc nr̄i catholici nō negāt. ¶ Et vt agat.] erat vna qōnuꝫ quas dedimus in lib. de intellectu, vtruꝫ felix agat actione ꝓpria deo, ita vt ſit oīpotēs, nūc breuiter ꝑcurrit/⁊ inquit, ⁊ neceſſe eſt vt felix in ſtatu agat actionē ſibi. i. deo ꝓpriam oibus entibus, ⁊ per ꝯn̄s felix erit oīpotēs, ⁊ equalis poᵗ cū deo. ergo quēadmodū deus regit ⁊ gubernat totū, ſic ⁊ felix eſſentia dei: idem facit, vt verba hec innuūt. ⁊ hec fuit poſitio Auic. in 6ᵒ nāliuꝫ, ⁊ in 9ᵒ metaᶜᵉ, ⁊ 10ᵒ de ꝓphis. ſed an hoc ſit/in lib. de intell'u reprobatum eſt, ⁊ dictuꝫ qd ſm veritatē ſit dicendū. Et qꝛ dixit nos itelligere per eſſentiam dei oia entia, declarat moduꝫ, ⁊ inqt. Ita hō intelligit oia per eſſentiā dei, ſicut intelligit per intell'm qui eſt in habitu, qn̄ fuerit ꝯtinuatus cuꝫ formis imaginātibꝰ oia entia itellectiōe ꝓpria. ¶ Et debes ſcire, ꝙ intell's in habitu (vt dixi) eſt intell's primaꝝ ꝓpōnum. modo ꝑme ꝓpōnes ſunt poᵃ oēs cōcluſiones: vt diximus. Qn̄ ergo ſumus in actu: per formas imaginabiles, tūc ſumus in actu per intellectū in habitu, ⁊ per ꝯn̄s itelligimus oia itell'ibilia per intell'm primoꝝ principiorū: non in vl'i, nec in particulari, ſed intelligendo prima principia. ſic, quoniā intell's dei eſt poᵃ oia entia, nos intelligimus oia entia, nec ſcia vl'i, nec ſcia particulari: ſed ſcientia equoca: q̄ eſt entis. Et ſic pꝫ ſilitudo pulchra. ¶ Hō igit.] Nūc dedit theorema per qd̄ verificat dictū Themi. ⁊ inqt. Hō igit ſm hunc moduꝫ. ſ. perfectus ⁊ felix: ſicut dicit Themi. aſſimilat deo. ⁊ exponit in quo. ⁊ inquit, in h̄ qd̄ eſt oia entia quoquo mō, ⁊ ſciens ea quoquo modo, ⁊ dat cām: quare eſt oīno entia: quoquo modo, ⁊ inquit ſubaudi eſt entia qdē quoquo mō, qꝛ entia nihil aliud ſunt: niſi eēntia eius. ſ. dei: ꝯtinentur eniꝫ in illius eſſentia: tanqꝫ in pelago ⁊ toto. ergo felix per eſſentiam dei erit oia entia, ſic arguēdo, deus eſt quoquo modo oia. felix eſt quoquo modo deus, ergo felix ē quoquo mō oia entia. ¶ Deinde declarat qūo ſcit oia quoquo modo, ⁊ inqt/ſubaudi ⁊ ſciens ea vō quoquo mō, qn̄ cauſe entiū nihil aliud ſūt: niſi ſcientia eius. ſcietia ergo dei eſt oium. felix eſt quoquo modo ſcientia dei, ergo ⁊ felix ē ſciēs omnia quoquo mō. ¶ Ex his apparet cā finalis copulatiōis hoīs cū deo. ſunt enim plures cauſe, quas dedit Auer. in lib. de felicitate, attamē vnā hic innuit, qn̄ cum entia mālia ſm eſſe eoꝝ mā le non ſit deo copulabilia: ſed ſm eſſe eoruꝫ intētionale, qd̄ eſt eſſe intell'm ſpeculatiuuꝫ, quo ꝑparat intell's potētie: vt deū capiat, ac ei copulet. ⁊ per ꝯn̄s: vt hō aſcēdat in illū, ergo in hoīe ſic felici oia entia mālia ꝯiūgunt deo: ſm eē ſpirituale. ⁊ hec ē reditio cōpleta, vt dicit Auer. ⁊ hic eſt vnꝰ finiū copulatiōis. ¶ Et apparet vlterius qual'r hō felix eſt nexus abſtractoꝝ cum mālibus, qn̄ in eo ſunt forme abſtracte copulate, ⁊ in eo ſunt forme ſpeculatiue, ergo ipſe ē vtrūqꝫ. ſ. entia ſeparata, ⁊ entia mālia ſꝫ eē intētionale. Ergo pūctus quo entia mālia copulant deo eſt hō felix, ḡ eſt nexus hic vt dixi. Ut igit entia mālia copulent, ac redeant in ꝑnᵐ eoꝝ ꝑᵐ hō felix eſt. ¶ Et in his ſoluit qd̄ nr̄a, vtruꝫ felix ſit q̄ſi deꝰ: vt. d. Themi. per hec ſoluta eſt qd̄. ¶ Et q̄ꝫ mirabilis.] Nunc vult laudare feliceꝫ/vt hoīes ꝓmoueat ad illā capiēdā, ⁊ iqt, ⁊ q̄ꝫ admirabilis ē iſte ordo, ⁊ q̄ꝫ extraneus eſt iſte modos eſſendi. Eſt qdē ordo, quo aſcendit hō in felicitatē, admirabilis, qn̄ cārum occultaꝝ. admirabile enim eſt cuius cās ignoramus. Eſt vō modus eēndi huiꝰ hoīs extraneus, qꝛ quodāmō ſupra nām eſt, raro eueniēs, ⁊ in lōgis piodis temporuꝫ, vt dicit, ipſe in lib. de felicitate. ¶ Et ſm hūc modū ⁊c̄.] quia pro parte ꝑſoluit illas qnqꝫ qōnes, nūc quoquo mō epilogando ꝑcurrit ex dictis ſolones eaꝝ, ⁊ addit quedā ad ꝓpoſituꝫ. Erat qd̄, vtrū intᵒ ꝑueniat copulationē an eꝯ, cui rn̄det ⁊ inqt, ⁊ ſm hūc modum verificat opinio Alex. in h̄, ꝙ dixit, ꝙ intelligere res abſtractas fiet per ꝯtinuationē intell's nobiſcuꝫ, non ꝙ intelligē inuētū in nobis poſtq̄ꝫ nō erat ſit cā in ꝯtinuatiōe intell's agentis nobiſcū: vt voluit Auēpace, ſed cā itellectionis eſt continuatio ⁊ non eꝯ. ecce ſm Auer. ꝙ lꝫ intᵒ, ⁊ copulatio ſint in eodē inſtāti, tn̄ copulatio eſt prius nā, qn̄ cā eſt intellectionis, ⁊ nō ecōtra: ⁊ in hoc laudat Alexā. ⁊ dānat Auēpace. Et ſic pꝫ ſolutio ad formā tertie qōnis, ſed in his feci morā in liᵒ de intellectu. ⁊ tu vide. ¶ Et per hoc] abſoluit qōneꝫ 4ᵃᵐ, que fuit an illa intᵒ beati ſit noua, vel eterna, inqt, Et ꝑ hoc diſſoluit qd̄ antiquorū/qūo intelligit felix intellectione noua. Pꝫ enim ꝙ felix itelligit per eſſentiā dei, qui eſt ſibi ⁊ felici intᵒ. Una. n. itellectione numero intelligit deus, q̄ ⁊ felix, ſed deus per eſſentiā, ⁊ ſimpl'r. felix ꝑ eſſentiam dei, ⁊ participatiue: qꝛ ꝑ copulationem ꝑuiā: vt dixit. ¶ Sꝫ dices intᵒ eterna felicis depēdet ab itellectu ſpeculatiuo. intᵒ eterna felicis eſt deus, ergo deus dependet ab intellectu ſpeculatiuo ꝯ rōnem dei: qui eſt ꝑᵐ indepēdens. ¶ Dōm vt auer. iquit 12ᵒ metap. ꝙ nos in hoc ſtatu dēpēdemus a deo, a quo celū: ⁊ tota nā depēdet. ergo in depēdētia nr̄a duo cōſideramus. ſ. id a quo depēdemus, ⁊ nos depēdentes. Ex ꝑte dei eterna dependētia dependemus, ex parte nr̄i dependemus noua depēdentia, qn̄ per nouā acqſitionē intell's ſpeculatiui. ¶ Ad formā dōm, ꝙ maior eſt vera de intellectiōe eterna: vt eſt felicis: ⁊ ſic differt a deo, ⁊ per ꝯn̄s, minor falſa eſt: vt ſic. ¶ Et eſt etiā.] Soluit 2ᵃᵐ. q. ⁊ inqt: ⁊ eſt etiā manifeſtū ex hoc, quare nō ꝯtinuamur cū hoc intell'u in ꝑnᵒ: ſed i poſtremo, qn̄ dū fuerit intell's ſpeculatiuꝰ forma nobiſcuꝫ in poᵃ, erit ꝯtinuatus nobiſcū in poᵃ, ⁊ dū fuerit cōtinuatus nobis in poᵃ, ipoſſibile eſt: vt intelligamus per illum aliqd. cū igit efficit nobis forma in actu, qd̄ erit apud cōtinuationē eius in actu, tūc itelligemus per illū oia que itelligimus, ⁊ agimus ꝑ illū actioneꝫ ſibi ꝓpriā. ⁊ in h̄ pꝫ ſolutio qōnis nr̄e antique/dicētis, ꝙ tūc intell's agēs eſſet partibil'r acqſibilis. Hec. n. partibilitas non eſt ex ꝑte intell's in ſe, ſed ex parte intell's: vt copulabilis. intell's enim in ſe nō hꝫ partes, ſm quaꝝ vnā ſit copulabilis, ⁊ ſm alterā non. ſed intelligo ꝙ copulatio ⁊ diſpō ſit per partem poſt partē, nec eſt remotū copulationē eſſe partibilem: ⁊ tn̄ copulatū eſſe indiuiſibile, vt pōt accipi prio phyſi. de generatiōe embryonis. ¶ Et per idē pꝫ. qual'r modico intell's ſpeculatiui deficiente, non

Comē. 38.

habet copulatio itell's agētis, qn̄ pro gn̄atione copulationis: totus ītellectus ſpeculatiuus reqrit, ſed poſtq̄ꝫ eſt gn̄atus in nobis, modico d̄ficiēte: nō deficiet. plura. n. reqrunt in gn̄atione q̄ꝫ ꝯſeruatione ⁊ iō ſi felix obliuiſceret ītellecti equi, adhuc eēt felix, ⁊ ſi intellecti lapidis etiā felix. ¶ Sꝫ vtrū detur maxima diſpō ſub qua ſic pōt ſtare, vl' minima. vel maxima ſub qua non, vel minima ſub qua nō, in lib. de itellectu dedimus. nūc tn̄ percurrimus hec/cū intētio mea ꝑncipalis ſit exponere Ariſt. ⁊ per accidēs Auerro. ¶ Ex his apparet, ꝙ in motu: quo mouemur ad felicitatē, eſt dare duplicē formā, ⁊ duplicē finē: ⁊ agēs, ⁊ mām. Eſt qdem enim mā duplex ſubm ꝓpinquū, ⁊ eſt intellectꝰ potentie, q eſt ſubm intell's ſpeculatiui ⁊ ītellectus agētis, ⁊ ſubiectuꝫ remotū, ⁊ eſt homo felix, qui eſt ſubm intellectus agētis: ⁊ intellectꝰ ſpeculatiui: pro quāto eſt ſubm intellectus potentie ſubti illoꝝ. ¶ Agens aūt motus ſpeculatiui eſt ītellectꝰ agēs in ꝑncipio, qui cōparat nobis vt agēs, ⁊ itellectꝰ ī habitu: qui eſt prime ꝓpōnes, que ſunt agens: vt organū ⁊ inſtrumētū. ¶ Agēs vō felicitatis eſt ipſemet agens. ſ. deus. deus eni pōt dupl'r ꝯſiderari: vt dicit Auer. in liᵒ deſtructio deſtructionū. vno mō in ſe, ⁊ ſic ſimpl'r eſt agēs. alio modo: vt copulat nobis mediante itell'u ſpeculatiuo: ⁊ ſic ipſemet abſolute eſt cā agens copulationis eius, ⁊ per ꝯn̄s cauſa eiꝰ vt forma: ⁊ ſic eſt agēs vno modo: ⁊ effectꝰ alio mō ſm modū intelligendi: ⁊ rōnē. ¶ Forma aūt pria iſtius motus ē felicitas, que eſt deus. Hec. n. eſt pria: ⁊ per ſe forma: ad quā mouemur in motu hic, ⁊ per ꝯn̄s hic eſt ꝑmus ⁊ ꝑncipalis finis nr̄i motus. ¶ Alia forma eſt intell's ſpeculatiuus completus, ⁊ hic eſt ſcōa forma, ⁊ ſcōs finis pro quāto per ipm damus finē rebus mō quolꝫ. ꝑ eſt ꝑꝑ ſe, ⁊ 2ᵒ ꝑ ꝑ alia, ⁊ iō h̄ leſt forma 2ᵃ, ⁊ finis ſecūdus. ¶ Et ꝑ hec apparet qūo intellectꝰ agēs eſt comparatꝰ nobis: tā in fine: tq̄ꝫ in ꝑnᵒ: vt agens, qn̄ in fine eſt nobis forma ⁊ agēs ſue copulationis: vt dixi. ¶ Et ex hoc ſoluit qntā qōneꝫ, ⁊ inqt. Et ex h̄ apparet ſua intᵒ. ſ. felicis nō eſt aliqd ſciētiaꝝ ſpeculatiuaꝝ. ſ. abſtractiua ꝑ demoſtrationē acqſita: lꝫ ſit aliqd currēs curſu rei generate. i. lꝫ ſe hēat ad modū illaꝝ, qn̄ gn̄at in nobis a diſciplina ſciētiaꝝ ſpeculatiuaꝝ. per acqſitionē enim ſciētiaruꝫ ſpeculatiuaꝝ aggenerat nobis ītellectus agēs: vt forma. ¶ Et ex hoc ꝑſoluit qōneꝫ, an Magiſtri faciāt aliqd ad generationē huius felicitatis, cui rn̄det, ⁊ iō nō eſt remotū: vt hoīes adiuuēt ſe in hac itētione ſaltē diſpoſitiue, ſicut iuuāt ſe in ſciētijs ſpeculatiuis, ſicut docuit Ariſto. 2ᵒ metaph̄. in exemplo de arte muſice. adiuuant. n. ſe diſpoſitiue: vt dicit. ¶ Artes aūt necie in acqſitiōe hac, vt dicit Auer. ſunt metaᶜᵃ. nālis phia, ⁊ dialectica, ac grammatica. matheᶜᵃ. n. n̄, qꝛ eſt enumerata ꝑꝑ exrcitiū moralis: quo pacto iuuet non eſt hic locus meta. ⁊ nālis, qn̄ ex his efficit ſubm intellectus agētis, logica per accidēs, qn̄ non ꝑn̄t meta. ⁊ nālis hr̄i niſi ꝑ logicā. ⁊ nō pōt logica hēri ſine grāmatica. ergo he ſunt diſcipline necie, ſed an ſit ita i liᵒ de itellectu quere. ¶ Sed neceſſe] iſte locus pōt dupl'r exponi, ꝓut lr̄a duobꝰ modis inuenit. Prio mō pōt dici Auer. declarare q̄ itellecta ſpeculatiua ſint necia, ⁊ inqt, ſed neceſſe eſt: vt inueniat id currēs a ſciētijs ſpeculatiuis, ſubaudi vīs non ab alijs: qꝛ intellecta vera ꝑn̄t eſſe ꝑpetua: intellecta. n. falſa ipoſ'e eſt. vt hēant cōtinuationē. i. ꝑpetuitatē, ⁊ ꝑ ꝯn̄s nō ꝑn̄t eſſe mediū copulationis. ¶ Qm̄ non.] Rōcinat. quare non hn̄t ꝑpetuitatē, ⁊ ſyll's ſic cōponit, currēs curſu nāli pōt eſſe ꝑpetuū. mōſtra. n. nō ꝑn̄t eſſe ꝑpetua ꝑ Celi. ſꝫ itellecta falſa nō currūt curſu nāli, ſed ſunt aliqd qd̄ nō intēdebat ſicut digitus ſextus, ⁊ mōſtrū in creatura. ¶ Ex his pōt hēri cā, cur ex veris intellectis ſit diſpoſitio: ⁊ non ex falſis, diſpō pro effectu eterno dꝫ eſſe eterna, ſed intellecta falſa non ſunt eterna: vt diximus, ḡ nō ſunt diſpō pro copulatione. ¶ Aliter pōt intelligi, ⁊ forte melius: vt dicamus ꝙ Auer. cōparet iter itell'm ſpeculatiuuꝫ ⁊ practicū, ⁊ inqt, ſed neceſſe eſt vt inueniat id. ſ. diſpō currēs a ſciētijs ſpeculatiuis: nō ab alijs. i. nō a ſciētijs practicis. Cuius cām reddit, qn̄ intellecta facta. i. opa ⁊ practica ipoſ'e eſt vt hēant ꝯtinuationē, ſubaudi cuꝫ intellectu agēte, qn̄ intell'a practica nō ſunt aliqd currēs curſu nāli, ſed ſunt non vt ſciamus: ſed vt boni fiamus. iō ſunt aliqd qd̄ nō intēdebat: ſicut digitꝰ ſextꝰ, ⁊ mōſtrū in creatura. vult dicere, qꝛ intell's practicus eſt faciēs valde ꝑ accn̄s, ⁊ nō intētū ab ipſo felici per ſe, ſꝫ de h̄ diximus in liᵒ de itellectu: quo pacto vtus heroica facit: ꝯn̄ter, ⁊ an̄ter. ⁊ tu vide. ¶ Et ē ēt.] Nūc redit ad ſoluēdā ꝑᵃᵐ. q. an. ſ. aliqs poſſit itelligere ſbās ſeparatas, ⁊ inqt. Et eſt ēt māifeſtū ꝙ cuꝫ poſuerimus intell'm mālē eſſe gn̄abilē ⁊ corruptibilē, tunc nullā viaꝫ inueniemꝰ, ſꝫ quā itell's agēs copulet cū itell'u: qui eſt in habitu. i. cū intell'u ꝑmoꝝ ꝑnᵒᵣ, ⁊ per ꝯn̄s intell'u poᵉ: copulatione ꝓpria. ⁊ exponit qd intelligat ꝑ copulationē ꝓpriaꝫ, ⁊ ingt. ſ. copulatione ſili ꝯtinuatiōi formaꝝ cum materijs. vult dicere ꝙ nulla erit via qua itell's agens copulet cum itell'u poᵉ, vt copulat forma māe: itaqꝫ in fine ſit ei forma. ⁊ ꝑ h̄ vult hēre/ꝙ qꝛ intellectus potētie eſt eternus, iō eſt poſſibile eū copulari ſubſtātijs ſeparatis: ⁊ ſic ſoluta eſt. q. ꝑᵃ, ⁊ in h̄ apparet vbū theologoꝝ, ꝙ oium aialiū ſolꝰ

Comē. 62°.

Comē. 138°.

cap.10°

hō ē capax felicitatis:quēadmodū Ari. 10° ethic. tradidit. ¶ Et cū iſta.] Sed q: gdā dicet ꝙ illa copulatio eſt īpoſſibilis,quēadmodū Alpharabius, ⁊ Arenathan, obijcit eis ſyll'is hypotheticis,⁊ inqt,⁊ cū iſta ꝯtinuatio hoīs cū intellectu agente nō fuerit poſita.i. conceſſa:nulla erit diuerſitas inter cōparare ipm intellectū agentē ad hoīem,⁊ ad oīa entia.vel q: homini,⁊ alijs eēt forma equal'r,vel quia nec hoī: nec alijs eſſet forma,ſed ſolū agēs eoꝝ:niſi per diuerſitatem ſue actionis ī eis.i.niſi q: homo aliter operaꝛ q̄ȝ alia,q̄ oīa pauce eſſet. ¶ Et ꝫ hunc modū.] Secūdo arguit ꝯ eos,⁊ inqt,⁊ ꝫm hunc modū,reſpectus eius ad hoīem nō erit, niſi reſpectus agētis ad hoīem:⁊ nō reſpectus forme.i.⁊ ſi illa copulatio ſit īpoſſibilis,tunc intellectus agens tm̄ nobis eſſet cōparabilis vt agens:⁊ nō vt forma,⁊ contingit.q. Alpharabij,quā dixit in Nichomachia. ¶ Fiducia.n.] Tūc reſumit totuȝ fundamentū quo declarauit poſſibilitatē copulationis,vt magis arguat illos,⁊ inquit. Fiducia.n.poſſibilitatis cōtinuationis intellectus nobiſcū:pncipalis ⁊ fundamentalis eſt in declarando,ꝙ reſpectus eius ad hominē eſt reſpectus forme ⁊ agentis: non reſpectus agentis tm̄.h̄ enim fuit primū fundamētorū,quo poſito, iaȝ patet via qua peruenit homo in ſtatū,qm̄ per ipſum vt agēs mouet: per ipſum vt forma felicitatur,ideo tota fiducia in declarādo felicitatē ⁊ poſſibilitatē illius fuit hoc primū fundamentuȝ. Tunc excuſat ſe,⁊ inquit. Hoc igitur apparuit nobis in hoc queſito,⁊ ſi poſt apparuerit nobis plus ſcribem⁹, ⁊ ea que ſcribit alibi ſunt multa:⁊ maxime in libro de felicitate, vbi dicit ibi apparere intentionem eius plus q̄ȝ in cōmentis de aīa:⁊ ego expoſui totam illam epiſtolā,vel tractatum,⁊ ſcribo librū ſingularem de intellectu,vbi declaro de intellectu ⁊ felicitate qcquid dici debet ad menteȝ Auer.⁊ qd ſentiat ipſe reprobaui,⁊ quid dicendū ꝫm catholicā fidem confirmamus. Mi igiꝛ Baldaſar Miliane patritie pthenopee excellentiſſime h̄ ſunt:que ⁊ tibi mitto:vt recognoſcas,⁊ que ſub tuo noīe audeo edere.qs.n.ptimeſcet ſub clypeo tutiſſimo preliari:eſt enim tanta tui noīs amplitudo,ac tuaꝝ v̄tutū cumulus,vt nō tantū vigilias meas honorēt:ſed cuiuſuis hoīs opera ⁊ volumina magnifacerēt: ſcripſi .n.his libris de aīa hec multis tpībus, ⁊ ſepe ſepius reſarciui:niſi ḡ tu occurreres editionē hāc nō feciſſem: qui.n.te religioſuȝ viderūt,librū iſtum religioſe factū dicent, qui te oīum lr̄aꝝ patronū norūt,librū meū:⁊ ſi ſummopere extollēt, nec prauiter dehonorabūt:qui te ⁊ morib⁹ ⁊ vita ph̄m aſpexerūt, ꝓculdubio librū hūc tm̄:vt ariſt.⁊ auer. mentē exponat factū eſſe ꝓfiteri neceſſe eſt. Reliquū eſt vt me ꝯuertā a ſcholaribus meis,qui olim patauij ſectati ſunt me,⁊ lectoribus. Scholaribus qdem vt parcāt:ſi reliquū libri nō ſcripſi: eſt .n.magna facilitas illius,⁊ maxime qui audierunt me ſciūt qd ariſt.⁊ auer.velit,⁊ in reliquo libri.ego enim nō ſcripſiſſem:niſi iſtud paulum tertij:niſi p̄ces veſtre affuiſſent, qm̄ expoſitores in reliqs profecto copioſe exponunt vt latini,⁊ greci. ¶ Eſt p̄terea alia cā longe preſtans,qm̄ ſum in negocijs īpeditus,⁊ deficiunt mihi expoſitores greci, ⁊ ſi deus ꝯcedet vitā: ⁊ cōmodum expoſitorū dicā vobis intētioneȝ meā,⁊ forte cōfirmabo:que audiuiſtis per teſtes potiores: ⁊ forte adijciam plura. ¶ Amplius rogo vos oēs vt dicta mea corrigatis:⁊ qbus addēdū addatis:⁊ qbus diminuendū diminuatis,⁊ que ſuſtinēda ꝯ oblatratores ſuſtineatis. ego enim ab vobis abſuȝ: ⁊ tanq̄ȝ mortuus in finibus terre ductus videor.ſitis ergo hi nr̄aꝝ poſitionum ſucceſſores vt decet:⁊ maxime rogo te mi Vicenti Quirine:vt quēadmodū ſoles,noſtra dicta ꝯſerues. nō enim parū nominis mihi acceſſurū video abs te,ſi doctrinā noſtraȝ defendes, nec parum gratulor te ſcholarem longis diebus habuiſſe: eſt eniȝ noīs,ac doctrine tue tāta amplitudo:vt quaſi nihil aliud cogitem:niſi te miraculuȝ. Tibi preterea Petre Cāpeſane noſtre academie ſucceſſor ent librū hūc cōmēdo: vt quā ſoles defendas. ¶ Lectoribus v̄o me cōuerto,eos deprecans,vt dicta mea percurrāt prius q̄ȝ accuſent,⁊ maxime:cum magna ps eoꝝ reſcribaꝛ in libro de intellectu,qui ſequiꝛ poſt hūc.ibi.n.poterūt legere:que hic dimiſi,⁊ ēt libro felicitatis Auerrois,⁊ in libro deſtructio deſtructionū.qn̄ eniȝ dicta mea:quedam cū qbuſdā colligauerint,⁊ videbunt me errare,iuſtū eſt:vt me accuſent.qn̄ vero veritatē inuenerint decens eſt vt confirment.interim ſciant a me tm̄ eſſe aſſertum hic,⁊ in oībus meis ſcriptis quātū Romana ſentit Eccleſia. Et propterea alligaui poſt hunc librū de intellectu vt ſciant veritatē catholice noſtre fidei.in illo eniȝ libro redargui Auerroim,⁊ ph̄os miris argumentis,⁊ toto nr̄o conatu:quare poſt hunc ſequitur liber de ītellectu,quē rogo videant,⁊ eodē mō percurrant.ſcripſi enim illum,⁊ hunc ⁊ omnia mea opera ſolum propter honorem ⁊ excellentiam Hironymi Bernardi:filij dn̄i Petri,⁊ Antonij Juſtiniani: filij dn̄i Pauli.hi.n.fuerunt p̄n^m ⁊ finis oīum horum.magnā.n.partem didici ex diſputationibus,quas olim cū his ꝑfeci:quare ſi ingeniū hoꝝ videre cupis,lege eū librū.

¶ Euſtichi Aug. Niphi philothei Sueſ. Collectanea finit.

¶ Abbati Salinatori Roſcio Conciui noſtro Euthic⁹ Auguſtinus Niph⁹ Philotheus Sueſſanus.

Inſpexi te nō tm̄ humanaꝝ lr̄aꝝ ꝑditiſſimū:verū ⁊ vita: ac morib⁹:⁊ ſtudio philoſophotaton:quo fit vt ꝯmētū nr̄ȝ in hos libros quos de aīa inſcripſit Ariſtoteles recognoſcēdū miſeri:quare ſi id a ſpectatiſſimo ingenio tuo ꝯmēdatū iri videro:nō paꝝ mee laudi aſcripſiſſe ſciā. Vale:⁊ Euthicū tuum vt facis ama. Sueſſe p̄idie idus Septēbris Anno chriſti. 1498.

¶ Euthico Auguſtino Nipho Philotheo Sueſſano Philoſophorū Antiſtiti Abbas Salinator Roſcius Conciuis Felicitatem.

Librū tuū quē mihi ꝑmiſeras:ex tuo fertiliſſimo agello ſurculos quē excolui: cū pria īpreſſi lr̄aꝝ documēta: gratāter accepi/tāq̄ȝ lectur⁹ illū/ex ꝯmodo apui:ac tm̄ deguſtare volui. Deinde blandit⁹ eſt ipſe/vt lōgi⁹ ꝓcederē q̄ ꝙ̄ diſert⁹ fuerit:ex hoc intelligas licet/ſuauis placiduſq̄ȝ viſus ē:⁊ q p̄ſo aſpectu atticā ſapet doctrinā:p̄ntibus applaudo ſtudentibus:cū iā nō aliunde querendū ſit. Et nr̄ ager aſſati exuberat:q̄ maioꝝ minutatiȝ:ac carptiȝ inſtillabat: hic ꝓfluit vndiq̄ȝ ac ſcaturit. Tāta aūt me dulcedine tenuit ac traxit:vt illū ſine vlla dilatiōe ꝑlegerē: ſol me inuitabat:fames admonebat:nubes minabanꝛ:tn̄ exhauſi totū:ſi tm̄ delectat⁹ ſuȝ:ſȝ gauiſus:qd īgeniū iſte ħeat dicerē:qd īpet⁹:ſi itergeuiſſet:ſi interuallo ſurrexiſſet nō ē in eo īpet⁹:ſed tenor ꝯpoſitio virilis ⁊ ſancta: nihilomin⁹ iueniebat dulce quoddā ⁊ loco lene:grādis ⁊ erect⁹ ē:mā iō eligēda eſt fertilis:que capiat ingeniū:que incitet quorūdaȝ ſcripta:tantū claꝝ ħnt nomē:cetera exāguia ſūt:ſed q̄ maior:q̄ ſanctior:q̄ v̄itati ꝯiūctior:ꝙ̄ de aīa. Inſurrexiſſe quoſdā obtrectatores:quoꝝ laus eſt alios mordere ⁊ oblatrare:audio nup:tua carpētes dicta:ac ſi male de religiōe ſentiāt. Id conanꝛ ⁊ agūt:vt ſcti ⁊ itegerrimi viri eē videanꝛ: magnū clypeū ſibi ſūpſerūt tutari religionē:ꝑfecto actū eēt:ſi tales ꝓtectores religio nr̄a ħeret:mee honeſtati ꝯdonabo q̄ dici p̄nt q̄tū aūt bn̄ ac ſapide: de nr̄a fide catholica orthodoxa ſētias:ab ineūte etate mihi notū ē: q ꝙ̄ ſctē vixeris/null⁹ certior me teſtis erit cū me auctore ſctiſſima documēta ex tuis honorādis ac catholicis parētib⁹ iſtitut⁹ hauſeris. Quare pcāt mihi maioꝝ cineres:⁊ q in exponēdis Ariſt. opib⁹ inſudarūt. Iā tinea illos ⁊ arduo deteret:⁊ tuos ꝯmētarios poſteri:n̄ mō legēt:ſed veluti nūine quodā afflati: illos tm̄ tractare ihiabūt: ſcio me veridicū:tu vero vt facis iceptū in meli⁹ ꝑfice:ſpo ſupſtes cōi bn̄ficio viues. nō tibi ſoli victur⁹:ſȝ pluribus. Et tuū ſalinatorē:ptim ſtoicū:ptim ꝑipateticū.maxiope amabis. Vale bōa ſtudētiū valetudo, Caueſſino. Kal. Octobris Anno ſalutis humane. 1498.

COMMENTARIVM.

Cum queſiuit q̄mo itell's itelligat mothe[18], nunc querit vtruȝ intell's dū eſt corpi vnit⁹, vt Philoponus,⁊ Simpl'. expoſuerūt,poſſit intelligere formas penit⁹ immāles.an nō:⁊ dicit. Vtrū aūt ipſum intellectū non exiſtentem ſeparatuȝ a magnitudine,ac a corpore,in quo fuit inductus in gn̄atione hoīs:contingat aliquid ſeparatorum entium ſimpl'r a materia abiunctoruȝ intelligere,vt deuȝ ⁊ intelligentias. Quaȝ queſtionē mouet etiam:q: cō indiuiſibilia dicanꝛ ſex modis,⁊ oſtenſuȝ:eſt quomō indiuiſibilia quinque modis dicta intelligantur,⁊ non declarauit an intelligi poſſint indiuiſibilia ſexto mō dicta,que ſunt ſimpl'r indiuiſibilia nō exiſtētia in materia,ideo querit nunc vtrum ſimpl'r indiuiſibilia intelligi poſſint:quā q̄nem nō ſoluit, ſed dicit ad illaȝ eſſe ꝯſiderandum poſterius.

opinio Pla.

¶ Introducit aūt Philoponus ſolutionē Platonis,ꝙ intellectus in corpore exiſtēs pōt intelligere ſubſtantias ſeparatas,dicit.n.ꝙ pōt intellectus in mortali corpore exiſtens celeſtis ciuis eē, ⁊ circa imālia operari,⁊ deſpicari corpus,q:(vt inquit) ſi anime que exterius,amatrices corpoꝝ,ſemp cum corpore ſunt etiā in ſepulchris,qd abſurdū eſt,⁊ aīas,que in corpore ſunt circa imālia opari.hec Plato.

1ª rō

¶ Poſtea introducit multas Ariſtotelis rōes,qb⁹ ꝓbāt eas nō eſſe itelligibiles prima eſt,ꝙ triplex eſt intelligibile penitus in mā,vt nālia, penitus ſeparata a materia.vt imālia ſimpl'r,⁊ media. Intellectus exiſtens in corpore media entia phantaſia intelligens eſt,penitus mālia intelligit ſenſu ⁊ phantaſia,que vero ſunt omnino a materia ſeparata,cū non poſſit nec ſenſu, nec phātaſia cognoſcere: igitur nō pōt illa cognoſcere. Accedit ꝙ oē cognoſcens ꝫm oīa opȝ aſſimilari ei:qd cognoſcit. At cū intell's in corpore aīali eſt,non ē ſeparatus,non igitur intelligit ipſa ſeparata.hec eſt pª obiectio. ¶ Contra obijcit Philopon⁹,qm̄ libro 12° metaph̄ice queſiuit penitus imāles formas,⁊ cū inueniſſet illas,nobis ipſas eē reuelauit,ergo itell'us corpori vnitus poteſt illas intelligere.

2ª rō

¶ Alij peripatetici argumentanꝛ intel'm non intelligere imāles formas,q: nō ſunt:q: aūt non ſunt ideo nō poſſunt itelligi.qd.n.nō eſt,nō cōtingit ſcire prio poſteriorū. ¶ Contra obijcit Philoponus,q: in alijs libris aperte Ariſto.cōfitetur eas eſſe vt 8° libro phyſice auſcultationis.⁊ 12° libro meta[ce].

3ª rō

¶ Alij argumentanꝛ,ꝙ intell's nō pōt imālia intelligere,qm̄ intellectus idē eſt,qd phantaſia. At phantaſia immāles formas nō apprehendit,ergo nec intell's. ¶ Cōtra obijcit iterū Philoponus,⁊ dicit ꝙ phantaſia ⁊ intellectus differūt,vt Plato dicit in Theeteto:q: phantaſia ſolum accidentia cognoſcit,intell's v̄o ſubſtātias:⁊ ſic non ſunt idem.

4ª rō

¶ Alij argumentanꝛ phātaſia ea noſcit que ſenſus,intell's ea noſcit, que phātaſia noſcit,ergo intellectus ea noſcit,que noſcit ſenſus:ſed imāles formas ſenſus nō cognoſcit,ḡ nec intellectus. ¶ Rn̄det Philoponus,diuinas res intell'm noſtrū intelligere nō per phantaſiā ⁊ ſenſus illas in ſe cognoſcētes,ſed per phātaſiā ⁊ ſenſuȝ,q cognoſcit,quedam,que eſſe nō p̄nt niſi ab imālibus formis,vt effect⁹ eaꝝ. Phantaſia ⁊ ſenſu cognoſcimus pulchrū mundi ordinē:⁊ rerū virtutes ad ſuos fines ſine cognitione dirigi,que non p̄nt reduci niſi ad ꝓuidentiam.ergo lȝ ſenſus vel phantaſia immāles res nō cognoſcāt cognoſcūt tn̄ ſuos effectus,quos reducere nō poſſumus niſi ad illas ſubſtātias. Et hoc pacto Philoponus vult intell'm exiſtentē corpore intelligere incorporeas ac imāles formas,non autem intuitiue,vt poſteriores dixerunt. ¶ Auerroes aūt,in cōmētario q̄nē hanc dupl'r intelligit. Cum.n.intell'us mālis prius ſit in ſe q̄ȝ in nobis cōtinuus:eſt.n.vtraq̄ȝ ex pte ꝫm eū eternus,⁊ ante quodlibet corpus exiſtens:iō qd eſt in illo priori,quo ipſe eſt prius in ſe,q̄ȝ nobis cōtinuus,ſi ſubſtātias ſimpl'r ſeparatas poſſit itelligere:quē ſenſuȝ ex ſuis qbuſdā tranſlationibus excerpſit,in quib⁹ particula illa [nō] nō reperiebaꝛ. legebaꝛ .n.cum ipſe abſtractus ſit. Secūdus eſt vtrū intellect⁹ mālis corpori vnitus intelligere poſſit ſubſtātiā ſimpl'r a corpore abiunctū:quē ſenſuȝ habet trāſlatio eiuſdē:⁊ vt nos in grecis noſtris codicibus habemus:legiꝛ.n.cum particula negatiua hoc pacto,cum ipſe non ſeparatus ſit a magnitudine. Probat autē primū ſenſum eſſe neceſſariū,nā cū intellectus prius ſit in ſe,q̄ȝ in nobis,ergo neceſſariū eſt preſcire an ille in illo priori,in quo eſt in ſe,intelligat illas:⁊ poſtea diſputare an cū in nobis eſt,illas intelligat. Si.n.ſoluatur prima qd ad partē negatiuam,⁊ dicaꝛ ꝙ intellectus in illo priori nō intelligit,fruſtra queriꝛ an in nobis exiſtēs intelligat. Soluta v̄o pria q̄ne ad partē affirmatiuā,vȝ,ꝙ intelligat,dubitare dignū eſt,an exiſtēs in nobis poſſit illas intelligere:hac rōne Auer. ait ſcdaȝ q̄nem ſupponere primaȝ.

Dubiū pulchꝛa

¶ Sed vtrū ꝓ ſolōne ſecunde q̄nis ſit neceſſaria determinatio prime q̄nis facile pōt patere ex his que peripatetici opinanꝛ circa mām de intellectu. Qui.n.aſſerūt intell'm eſſe vnicū numero,⁊ eternū,querere coguntꝛ prio an intellectus in illo priori:in quo eſt in ſe, ſubſtātias abſtractas intelligat. Deinde ad partē affirmatiuā ſoluta q̄ne: querere p̄nt an intellectus in nobis exn̄s poſſit illas intelligē. ¶ Sȝ pro veritate de cognitione ſubaꝝ ſeparatarum quis poſſet querere primo an intellectus in illo priori,in quo ipſe eſt in ſe ſubſtātias ſeparatas intelligat,⁊ hec qd accidit ponētib⁹ aīam intellectiuaȝ eſſe creatā ante corpora,vt platonici aſſerūt,⁊ ijs qui tenent intellectū eſſe eternū,⁊ vnum numero: Ariſtoteli vero q nec aīam:nec intellectū,nec formā aliquā ponit factā an̄ id:cuius eſt forma:vt 12° metaph̄ice tradit. t.cō.17. Queſtio hec nō vr̄ neceſſaria:cum enim ille nō ſit in aliquo priori,in ſe,⁊ ante corpus:fruſtra queritur ſi in illo priori,in quo intell's eſt prior ī ſe:poſſit illas itelligere. ¶ Scdō q̄ri poteſt an intell's dū eſt in nobis,illas intelligere poſſit:⁊ hec q.eſt cōis oībus,qui de intellectu aliqd dicūt,nā ⁊ dicentes ipſum eſſe eternū,vt eſt rei veritas,⁊ dicentes ipȝ eſſe corruptibilem,vt falſo nōnulli aſſerunt. Et dicētes eū eſſe an̄ corpora creatū:vel nō ante corpora:querere dignuȝ eſt an ille exiſtens in nobis intelligere poſſit ſubſtantias ſeparatas. ¶ Tertio queri pōt,an poſt mortem illas intelligere poſſit, que qd his conuenit,qui intell'm ponunt imortaleȝ. Fruſtra .n.quereretꝛ an illas vel quicq̄ȝ intelligat intellect⁹ qn̄ no ē. nō ergo hec.q.ꝯuenit ijs, q eū mortalē aſſerunt:nec ijs,qui eū ponunt imortalē,⁊ vnicū:nā ſi poniꝛ vn⁹ oīuȝ:poſt mortē hoīs fruſtra queriꝛ an hō illas intelligat,cū nihil illius relinquaꝛ:querere tamē poſſunt,vtrū intellect⁹ ipſe in ſe manens illas intelligere poſſit,non aūt ſi poſt morteȝ nos illas intelligemus. Ex his ergo pȝ.q.ſenſus.

Primū recēſendum an eternuȝ poſſit vniri mortali

¶ Sed circa Auer. digreſſionē nōnulla recēſenda ſunt:⁊ p̄ in opione Alexādri q̄riꝛ p p qd eternū vniri pōt corrupti[li] vnione real'r ꝑfectiua:⁊ ꝫm eē,nō aūt vnione cōprehēſiua. ¶ Rn̄deo p^m eſſe manifeſtū ꝫm veritateȝ:eſt.n.intellectiua aīa eterna,cuȝ nō deſinat eſſe diſinente corpore:⁊ tn̄ tpal'r corpori mortali vniꝛ. ḡ ſtat eternū vniri corruptibili vnione tpali: Huius rei cā eſt,qm̄ eternū ꝫm eſſe reale pōt eſſe terminus eius relationis,que eſt vnio:⁊ cauſa eſt,q: ꝫm eſſe reale:eſt indiuiduū,atq̄ȝ ſingulare,ḡ pōt eſſe terminus ſub tali eē vniōis tpalis.non pōt aūt vniri corruptibili rei vniōe ꝯphēſiua:qm̄ eternū ꝯphenſiue alicui n̄ vniꝛ,niſi vt abſtractū ab hic:⁊ nūc:cū vniaꝛ v'liter,⁊ intentional'r.non pōt aūt vniri alicui v'liter,⁊ intētional'r,niſi id,cui vniꝛ,ſit immāle, ⁊ abſtractū ab hic,⁊ nūc. Propterea dicebat Auerrois ſuperius vnionē ex intellectu,⁊ itelligibili eſſe maiorem q̄ȝ ex mā ⁊ forma:q: erat indiſſolubilis:eſt eniȝ v'lis abſtracta ab hic ⁊ nūc:ideo non pōt diſſolui,niſi per accidēs:vt diximus in collectaneis. Cōm. 5 Breuiter igiꝛ dici pōt ꝙ eternū vniri poteſt rei corruptibili reali vnione:q: res eterna poteſt eē cā realis entis corruptibilis.non aūt pōt vniri vnione intētionali:q: res eterna non pōt eſſe cōprehenſio ipſi rei mortali:niſi res mortalis ſit eadem illa aut ſimpl'r,aut ſilitudine:qua intelligens ſit idē rebus intellectis,vt dictū eſt.

Scōm recēſendū de ordine aſcēdendi in beatitudinem.

¶ Scōm recēſenduȝ in opinione Alexandri eſt:q̄mo aſcendimus ad beatificā intellectionē,⁊ quo ordine:non.n.ſatis expreſſe ex his q̄ Auer. inquit,habenꝛ hec. Dicamus ergo ꝙ cū penitus eſt homo,primū qd ſibi vniꝛ eſt intell's mālis creatus ab intellectu agēte,vniꝛ dico homini,vt forma q̄ſi vita,⁊ aīa,q̄ hō eſt hō. Eodē priori homini vniꝛ intellectus agens,vt agens ipſi homini vitā,⁊ intellectū mālē: q eſt hoīs aīatio. vniꝛ ēt ſibi itellect⁹ agēs,vt forma formās,⁊ aīa aīans. non aūt vt forma iformās vel aīa inaīans. Sic igiꝛ primus gradus

p⁹ gradus

beatitudinis eſt, in quo homini copulatᷣ intellect⁹ materialis, vt forma informãs, ⁊ vt anima inanimans, ⁊ intellectus agens, vt agẽs. ſ. actione reali. Secundus gradus eſt, cũ homini incipit genarari intellectus ſpeculatiuus, vt perfectio: ⁊ cũ ſibi vniṫ intellectus agens, vt agens actiõe intentionali.
3ᵘˢ gradus Tertius eſt in quo hoĩ ineſt itellectus in habitu: qui eſt ſpeculatiuus, vt perfectius: in quo ceſſat vnio intellectus agentis, vt agens eſt actiõe intentionali.
4ᵘˢ gradus Quartus eſt, cum homini vnitur intellectus agẽs, vt forma, qua mediante homo operaṫ intelligẽdo per illam. ⁊ cuꝫ peruenit homo ad hũc quartum gradũ qõnis eſt quid primo homo intelligat per eſſentiã huius intellectus: qui factus eſt ſibi forma: an ipſum primo, ⁊ poſtea ſubſtantias ſeparatas incipiendo ab infima, vſqꝫ ad ſupremã: an ꝯtra a ſuprema vſqꝫ ad infimã. Uerũ de ordine huius quarti gradus dicemus in opinione Auer. cũ in hoc nõ differãt Auer. ab Alexãdro. Hactenus de Alexãdri põne.
Tertiũ recenſẽdum ¶ Circa vᵒ põnem Themiſtij recenſendum eſt aliquid circa eius rõnẽ, qua ꝓbat intellᵐ poſſe intelligere ſubas ſeparatas, naꝫ vel loquiṫ de itellᵘ in ſe, hoc eſt in illo priori, in quo ille eſt prius in ſe, q̃ꝫ nobis ꝯtinuus, vel loqtur de itellᵘ, vt nobis continuo. Si prio mõ: tunc rõ ſupponit falſum: non. n. intellᵘs in aliquo priori eſt prius in ſe, q̃ꝫ in nobis: cuꝫ ſit forma humani corporis, vt ꝓbatũ eſt, forma aũt nõ eſt aĩ idᵉ cuius eſt forma 1 2ᵒ metaᶜᵉ. Sin autẽ intelligat de itellectu, vt nobis ꝯtinuo, tũc non valet arguᵐ,
t.cõ.17. intellᵘs intelligit mãlia per abſtractionẽ, ergo maxime abſtracta, que per eſſentiã ſunt abſtracta. nã intellᵉs dũ eſt corpori vnitus nõ põt intelligere niſi per abſtractionẽ: que vᵒ ſunt maxie, ⁊ per eſſentiã abſtracta nõ intelligit: nõ q̃ ab illorum cognitione debilitetᷣ: ſed q̃ dũ eſt corpori vnitus eſt illis iproportionatus. Propterea ſi illa itelligit, non niſi per cognitionẽ effectuũ intelligit, quos ipſe intelligit per abſtractionẽ a phãtaſmatibus: pꝫ ergo Themiſtij rõnem nullam eſſe.
Quartũ recenſendum ¶ Circa vero opinionẽ Auer. recenſenduꝫ eſt de intellectu in habitu, qd ſit: ⁊ de intellectu ſpeculatiuo. nã Auerroes hic videṫ intelligere per intellectuꝫ in habitu primas ꝓpoſitiones nũc cũ intellectu agẽte, nũc cum intellectu materiali compoſitas. Superius vero diximus intellᵐ in habitu eſſe intellectũ mãlem perfectuꝫ oĩbus itelligibilibus: quecũqꝫ, vꝫ, intellᵉs põt ſcire. Similiter intellᵉꝫ ſpeculatiuũ diximus eſſe intellᵐ mãlẽ ꝑfectũ nõ oĩbus itelligibilibus, vꝫ: qui eſt partim in fieri, ⁊ ꝑtim in eſſe perfecto. ergo hec videnṫ diuerſa his, que diximus. Dicere poſſumus ꝙ intellectus in habitu põt accipi vno mõ formalr̃: ⁊ ſic dr̃ in habitu, q̃ hr̃: ⁊ hoc pacto eſt intellᵉs ꝑfect⁹: ⁊ ſic ſuperius locuti ſumus. Alio mõ dr̃ in habitu reſpectu modi quo hr̃: ⁊ ſic propoſitiones prie dicunṫ in habitu: q̃ ſunt habite: ⁊ nõ videṫ de nouo acq̃ſite: imo ſunt quaſi habite ſemꝑ, ⁊ a nã: ⁊ h̃ pacto loqṫ Auer. Intellᵘs vero ſpeculatiuus vno mõ accipiṫ: vt diſtinguiṫ cõtra intellᵐ i habitu ꝑmo mõ: ⁊ ſic dr̃ ꝯgregatũ ex itelligibilib⁹ in fieri. Alio mõ accipiṫ, vt diſtinguiṫ ꝯ itellᵐ in habitu ſcõo mõ: ⁊ ſic oĩa, illa que intelligunṫ mediantib⁹ ꝑmis ꝓpõnib⁹, cũ nõ hẽanṫ, ſꝫ acq̃ranṫ: dicunṫ intellᵉs ſpeculatiu⁹. Ex his ſeqṫ ꝙ itellᵉs ꝑfect⁹ i ſtatu fecilitatis ꝯſtitut⁹ eſt itellᵉs in habitu ſaltẽ formalr̃. qm̃ (vt Auer. hic dicit) talis eſt intellᵘs ꝑfectus, cui nihil deeſt. Intellᵉs vᵒ: qui eſt nõdũ in ſtatu: ſed ꝯtinuo tendit ad ꝑfectionẽ, atqꝫ finẽ: eſt intellect⁹ ſpeculatiu⁹. ¶ Vlterius dubitaret aliqs q̃uo põt intellᵉs eternus, q̃lis eſt itellᵉs agens, copulari eterno. ſ. mãli intellectui mediante intellectu ſpeculatiuo, ſiue mediante intellectu in habitu: qui eſt generabilis, ⁊ corruptibilis. Rurſus quomõ poteſt intellectus materialis copulari homini mediante cogitatiua corruptibili: ⁊ tamen eternum nõ põt apprehẽdi a corruptibili v̾tute, niſi illa efficereṫ eterna: vt Auer. argumentaṫ, ⁊ diſſolui põt hec: prio qdẽ ꝙ eternũ nõ copulaṫ eterno, ea rõne, qua eternuꝫ, nec pro eterno. Intellᵉs. n. agens copulatur intellectui mãli, niſi rõne, qua ille eſt tuus, vel meus, cũ copulaṫ illi mediante intellectu ſpeculatiuo. At intellᵉs mãlis ea rõne, qua eſt me⁹: vel tuus, non eſt eternus. ſubijt. n. rõneꝫ alicuius noui. Silr̃ intellᵉs agens nõ copulaṫ intellᵘi mãli, quaten⁹ eſt me⁹, vl̃ tuus, niſi copulatione temporali: quare cũ copulari intellᵘi mãli mediante diſpõne noua ꝓhibet nihil, cuꝫ copuleṫ eterno nõ quo eternũ: ⁊ illi nõ copulatiõe eterna, ſed copulatione noua. Scõm vᵒ deleri põt, eodeꝫ modo. intelleet⁹. n. materialis copulaṫ homini de nouo, non apprehẽſiua vnione, ſed nãli, ideo nõ ſequiṫ hoiem: cui copulaṫ eſſe eternũ: vt ſuperius diximus. Et q̃ copulaṫ homini copulatione tꝑali: ideo mediante cogitatiua. que eſt res tꝑalis.
6ᵐ ¶ Queriṫ vlterius qd Auer. intelligat per ſciaꝫ: que, currit curſu ſciarũ ſpeculatiuaꝝ: ⁊ qd per ſciam nõ currentẽ curſu ſcie ſpeculatiue. Aiaduerte ꝙ cognitio duplex eſt, ſimplex, que eſt de ſimplici, ⁊ complexa, que eſt affirmatio, vel negatio. Et ſimplex eſt duplex. alia intuitiua: alia abſtractiua: intuitiua eſt rei in ſe. abſtractiua vᵒ eſt rei nõ in ſe: ſed in aliquo: cui⁹ cognitione res in ſe nõ apprehẽdiṫ. Põt g̃ dici Auerroẽ itelligere per ſciam ſpeculatiuã oẽm cognitionẽ cõplexã: ⁊ oẽm ſimplicẽ, que eſt abſtractiua: per eã vero, que nõ currit curſu ſciaꝝ ſpeculatiuaꝝ, itelligit ſolã intuitiuã: hec enim ſola nõ currit curſu ſciarũ ſpeculatiuaꝝ: cetere vᵒ oẽs currunt curſu ſcie ſpeculatiue: q̃ vel abſtratiõe habentur, vel rõne. Utꝝ vero oĩs ſimplex cognitio ſit ituitiua, vel abſtractiua. tenẽt nõnulli ꝙ nõ: nã notitia, que habeṫ de aliqua re ꝑ cõceptũ aggregatũ: eſt neqꝫ intuitiua, nec abſtractiua. nõ. n. ẽ rei in ſe: neqꝫ rei in ſuo repreſentatiuo: ergo nec ituitiua, nec abſtractiua. Silr̃ ẽt notitia, que eſt de ſuba per ſpẽm accidentis. nec abſtractiua eſt: nec ituitiua: cuꝫ nec ſint rei in ſe: nec in ſuo repreſentatiuo. Siqs vero vult, teneri põt ꝙ omnis notitia ſimplex eſt, aut intuitiua, aut abſtractiua: ⁊ dicetur intuitiua, que eſt rei in ſe, hoc eſt que eſt rei cognitione, que eſt res ipſa ſaltẽ obiectiue. Abſtractiua vero, eſt rei nõ in ſe vtpote rei cognitione alterius rei, hec eniꝫ abſtractiua dr̃, q̃ abſtrahiṫ res ex cognitione alterius rei, quo ſit, vt cognitio per cõceptũ aggregatũ: cuꝫ non ſit rei in ſe. abſtractiua diceṫ: qm̃ eſt rei in alio: qcqd ſit illud. Silr̃ cognitio ſubſtãtie per ſpeciẽ accidẽtis eſt ſubſtãtie in alio: q̃ cognoſciṫ cognitione accidẽtis. Pꝫ ergo ſolam notitiã complexa nõ eſſe intuitiua: niſi ꝑm qd, rõne ſimpliciũ, ex quibus conſtat: ſi illa cognoſcunṫ intuitiue.
7ᵐ ¶ Ulterius de intellectiõe hoĩs, qui iam felix eſt, diſſerẽdũ eſt, ⁊ prio ꝙ, ꝑm Auerroẽ ipſe intelligit deum intellectiõe, que eſt deus: hoc eſt intellectiõe intuitiua: nã beatitudo eſt ipſe deus, qui ſibi ⁊ alijs ẽ intuitua cognitio. Preterea. Felix itelligit deũ itellectiõe, q̃ eſt effect⁹ dei: nã eſt ꝑfectus per ſcias ſpeculatiuas: quarum vna, ⁊ potior eſt metaphyſica, que eſt dei atqꝫ ſubſtantiarũ ſeparataruꝫ cognitio, que eſt illaꝝ effectus. ijs quoqꝫ duabus itellectionib⁹ felix intelligit ceteras ſeparatas ſubſtantias: nam ⁊ intuitiue, ⁊ intellectiõe. que eſt illaruꝫ effectus. Utruꝫ vᵒ hac duplici cognitione intellect⁹ mãlis in ſtatu illo: quo hõ felix eſt: intelligat ſe: ab Auerroe non habemus: fortaſſe ipſe diceret itellectũ mãlẽ etiã his duab⁹ itellectionibus ſeipſuꝫ itelligere: q̃ ⁊ intuitiue, ⁊ ſcientia alioꝝ, que eſt illoꝝ effectus: verũ nõ determino. Duplici ẽt intellectione felix intelligit oẽs res nãles, atqꝫ ſenſibiles. naꝫ itelligit illas ſciẽtia, que eaꝝ effect⁹, ⁊ itelligit illas intellectiõe, que eſt illaꝝ cã: cõprehẽdit. n. oĩa, que de⁹ ꝯſecutiue apꝓhẽdit cõprehẽſione dei: q eſt reꝝ oĩum cã: pꝫ igiṫ q̃lis ẽ itellᵗᵒ hominis felicis. ¶ Ulterius queret qſpiã, vtrũ ſemꝑ ſit in rerũ nã aliqs hõ h̃ pacto felix: atqꝫ beatus.
8ᵐ ¶ Rñdet Auer. libello de beatitudine ſemꝑ eſſe aliquẽ hoiem felicem non ſolum in ſpecie: ſed indiuiduo: ⁊ ſi non in hac regione in alia regione: probat primo, q̃ plus eſt de perfectione mundi talis homo, q̃ꝫ alius quiſuis homo. Sed natura ſtare nõ põt ſine homine: cum ſemper ſit aliquis homo: ergo neceſſe eſt eſſe aliquẽ hoiem felicẽ. Scõo felix homo eſt a nã magis intent⁹, q̃ꝫ alius quiuis hõ. g̃ maiori cura faciet vt ille ſit q̃ꝫ alius. ¶ Preterea quicquid ẽ poſᵉ i ſpẽ, actu reperiṫ i aliquo illius ſpẽi indiuiduo, ſꝫ in hoĩs ſpẽ põt aliqs hõ eſſe felix: g̃ de facto eſt. Põt tñ teneri oppᵐ: nam ſpẽs eſt duplex: alia q̃ eſt de eſſentia atqꝫ ꝑfectione eſſentiali vniuerſi, cuius eſt, q̃ non põt niſi a ſibi ſiſi fieri: vt hõ ab hoĩe, ⁊ equus ab equo ⁊ ſine hac mũd⁹ ꝑfectus eẽ nõ põt. Alia q̃ ſolũ ꝑ accñs ẽ d̃ perfectione vniuerſi: cui⁹ ẽ, q̃ nõ a ſibi ſiſi ſit: ⁊ ſine hac põt mũdus eẽ ꝑfect⁹: lꝫ ꝑpetuo ſtare nõ poſſit ſine hac: felix g̃ q̃ nõ ſit a felici tanq̃ꝫ a ſuo ſiſi: ſꝫ partim a ſe per inuẽtionẽ, ꝑtiꝫ a p̃ceptorib⁹ fieri põt, vꝫ nõ d̃ eſſentiali ꝑfectiõe vniuerſi. Ueꝝ res hec in doctrina Auer. ẽ res diſputabilis. Utruꝫ aũt felix dũ dormit, actu ſit diuinas ſbas itelligẽs, ⁊ ſꝑ quouis mõ ſe hẽat: alᵉs diſputabiṫ. Aiaduerte tñ hãc copulationẽ, quã Auer. arbitrat⁹ eſt, eẽ vt merã fictionẽ: nã ſic itellᵉs mãlis eſt forma iformãs hoiem ex eo ꝙ hõ formalr̃ intelligit intellectiõe, q̃ eſt effectus reꝝ, quas intelligit: ita oꝫ eẽ hoĩs formã iformãteꝫ id, quo hõ dr̃ formalr̃ intelligẽs: itellectione, que eſt idem qõ de⁹: nã hõ hac intellectione eſt formalr̃ beatus: ſicut illa eſt formalr̃ itelligẽs: g̃ ſicut ꝑ ꝑmaꝫ arguimus mãlem intellᵐ eẽ formaꝫ informatam hoiem: ſic per ſcõam arguem⁹ agẽtẽ eẽ formã hoĩs iformãtẽ. At cũ h̃ neget Auer. non. n. puto eũ ꝯcedere deũ eẽ hoĩs formam iformãtẽ: g̃ fictio vꝫ aſſerere ipm deum i fine fieri formã nr̃am nõ dãtẽ eẽ: ſꝫ opõnẽ: ꝓpterea btĩtudinẽ alioᶜ declarũt theologi: qbus remitto rem hanc. Hactenus de hoc cõmento.

¶ Circa finem vᵒ mãe de beatitudine aiaduerte dr̃iam inter catholicos, ⁊ phõs, ꝙ Auer. poſuit mediuꝫ beãdi duplex. alterũ poſitiuũ ⁊ ꝑncipale: ⁊ hoc medium voluit eẽ intellᵐ ſpeculatiuũ, cuius adeptio reddit aiam ipſam capacẽ btĩtudinis, ac copulationis intellᵘs agẽtis cũ poſſ. Alterum priuatiuũ, quo aia ꝑuatṫ iclinatiõe ad ſenſualia: qua inclinatiõe impediṫ ad recipiẽdũ btĩtudinẽ: mediũ ꝑᵐ diſponit aiam, facitqꝫ eã habilẽ ⁊ de poᵃ ꝓpinq̃ capacẽ. Scõm vᵒ mediũ remouet impedimẽta, qb⁹ aia ipediṫ ad btĩtudinẽ: hec d̃ medio ꝑm auer. Scõm vᵒ alios ꝑipateticos qui magis ad mẽtem ari. acceſſerunt. Mediũ ſolũ reqſitũ ⁊ ꝑcipuũ eſt vᵗᵘˢ heroica, qua aia reddiṫ pura, ⁊ ab oĩ ipedimento remota. Hoc. n. mediũ, quo vꝫ ab aia tollere impedimẽta, q̃ erãt iclinatiões ad ſenſualia: dr̃ ꝑuatiuũ. Quo vᵒ aia ꝑ ipam attolliṫ ac eleuaṫ: dr̃ mediuꝫ poſitiuũ, quo. ſ. aia redditur capax btĩtudinis de poᵃ ꝓpinq̃. Et qm̃ tã mediũ auerroicũ q̃ꝫ medium ꝑipateticũ põt ineſſe aĩe i vita: iõ vtraqꝫ illaꝝ opionuꝫ aſſerere põt hoiem poſſe intuitiue deũ itelligere. Hec ex ꝑte medij. Ur̃ aũt hec ſcõa poſitio rõabilior ꝑᵃ: q̃ ſaluat mulieres poſſe eſſe beatas: ꝑma aũt non. non. n. ꝯſonum eſt rõni, vt mulieres fiãt btẽ ꝑ ꝑ adeptionẽ ſpeculatiui intellᵉs: vt 2ᵒ metaᶜᵉ dixim⁹. ¶ De ipſa vero beatitudine dixim⁹ de mẽte phõꝝ ꝑipateticoꝝ ꝙ ſit de⁹: nõ. n. reqriṫ ad h̃, vt deus ſit mihi vel tibi btĩtudo: reqriṫ, vt in aia mea vel tua ꝑaffecta mõ (vt diximus) deus agat aliquẽ actũ aut habitum: ſꝫ nullo habitu aut actu in aia producto, facta in aia diſpõne modo quo diximus, deus ſit aĩe beatitudo per copulationeꝫ, q̃ illi, vt forma ac poᵃ copulaṫ, qua ꝑ eiuſ eſſentiã intelligẽ põt ⁊ ipm deũ ⁊ qcqd ipſe intelligit intuitiue. De⁹ g̃ ſit beatitudo per copulationẽ cũ aia: ⁊ nõ ꝑ ꝓductionẽ actus vel habitus beatifici. Ex qbus ſeqṫ phõs nullam ponere beatitudinẽ, niſi obiectiuã in beato: formalẽ vᵒ nõ cognouerunt. De mõ vᵒ, quo deus alicui ſit btĩtudo, arbitranṫ phĩ deum fieri alicui btĩtudinẽ, nõ ꝯtingenter, ſed nec̃io, nõ cõpulſum ac coactũ ſꝫ libere, quare libere ⁊ nec̃io. libere qdẽ: quo nõ cõpelliṫ. nec̃io vᵒ quo nõ ꝯtingẽter. Auerrois vᵒ arbitratur deũ fieri btĩtudinẽ mere nãlr̃ ac nec̃io, modo quo forã copulaṫ materie, cum in illa ꝑinducta eſt diſpoſitio. non. n. apud Auer. de⁹ ꝯtingẽter volens ſit alicui btĩtudo, ſed ſuppoſita in aliquo diſpõne ad beatitudinẽ ꝑparante, neceſſitate nãe deus ſit illi btĩtudo. non. n. ꝑm eum deus agit ad extra cõtingẽter, nec ſit alicui vltimus finis contingẽter: hec phĩ. Pro veritate vᵒ catholica, ꝑmo eſt dr̃ia de medio: nã nonnulli catholici dixerũt nec ex parte dei nec ex ꝑte aĩe eſſe aliqõ mediũ ſimplr̃ nec̃iũ. Ex ꝑte dei qdem: q̃ deus põt ſupplere vicẽ cuiuſcũqꝫ cauſe ⁊ cuiuſcũqꝫ medij, ex ꝑte aĩe vᵒ q̃ aĩa eſt in poᵃ ſua eternitate ⁊ ad medium ⁊ ad btĩtudinẽ ſicut mã eſt ex ſe ſimplr̃ in poᵃ ⁊ ad formã ⁊ ad diſpõnem facientẽ ꝓ forma: ⁊ ſic iſti negãt lumen, nõ ꝙ nõ cõcurrat lumẽ, ſꝫ ꝙ non ſit de nec̃itate ſimplr̃ aĩe vel dei. Ego vᵒ arbitror nullũ mediũ cauſale eẽ ſimplr̃ nec̃ium: lumẽ. n. nec̃ium eſt, vt medium, nõ tñ vt mediuꝫ effectiuũ act⁹ beatifici: ſꝫ ẽ nec̃ium, vt aia diſponaṫ ac attollaṫ, eleueturqꝫ vltra ſuam nãm. Et hoc pacto intelligas dicta nr̃a in dilucidario 2ᵒ metaᶜᵉ diſputatiõe 3ᵃ capite 4ᵒ. Nõ. n. cum diximus nullũ reqri mediũ ad btĩtudinẽ nec ex ꝑte aĩe, nec ex ꝑte dei: intelleximus nullum reqri mediũ penitus, ſꝫ nullum reqri mediuꝫ cauſale, vt vᵇᵃ nr̃a ꝑtẽdũt. nã lumẽ reqſitũ nõ eſt cauſa effectrix btĩtudinis, vt nõnulli dixerunt, ſꝫ diſponẽs aĩaꝫ ad btĩtudinẽ. Uñ catholici poſuerũt media ad btĩtudinẽ remotũ quidẽ, bonas actiones, quas Ari. vocauit heroicas, doctores noſtri vocãt meritorias: que qdẽ non ſunt meritorie de cõdigno, cũ non equilibrãt actui beatifico, ſꝫ de ꝯgruo. nec ſemꝑ bonas has actiões mediũ fecer t: vt pꝫ i paruulis: q̃ nihil egerunt: ⁊ tñ expurgati aqua baptiſmali meruerunt beatitudinem de cõgruo: vt in theologicis diſputauimus. Medium vᵒ ꝓpinquũ poſuerunt lumen beatificuꝫ: qõ lumen glorie appellant: qõ imediate diſponat aiaꝫ ad gloriaꝫ ſiue ad beatitudinẽ: hoc lumen nõ poſuerunt, vt per ipſum aia efficiaṫ capax beatitudinis, ac potens ſimplr̃: ſed vt efficiaṫ habilis apud quoſdam, vel vt efficiaṫ potens potẽtia propinqua: nõ autem potentia ſimplr̃: ſicut diſpoſitio non poniṫ in mã: vt mã fiat potẽs: ſed vt mã fiat habilis, vel vt ab ea remoueatur impedimentum: vel vt fiat potens poᵃ propinqua. Ego vᵒ dico ꝙ hoc lumen quouis modo ponatur: non ponitur, vt medium cauſale ac beatitudinis effectiuum: vt 2ᵒ metaꝑhce diximus: hec catholici de medio. De beatitudine etiam differunt: quia catholicici dupliceꝫ beatitudinem diſtinxerunt. alteram formalem, qui eſt actus beatificus ꝓductus a deo in aia beati preaffecta lumẽ. Alteraꝫ obiectiuam, que eſt ipſe deus: qui intelligitur mediante illo actu, vt obiectum beatificum. Phĩ vᵒ negarũt actum beatificũ: ⁊ poſuerunt beatitudinem obiectiuaꝫ: hec catholici d̃ beatitudine. De modo ẽt differunt: nam catholici volunt deũ libere ⁊ cõtingenter eẽ alicui beatitudinẽ, libere ⁊ ꝯtingẽter ꝓducere i aia beati beatificũ actũ. Phĩ ãt dixerũt deũ eſſe alicui beatitudinẽ neceſſitate nature. Cauſa dr̃ie eſt, q̃ catholici dixerunt deum ad exteriora contingenter comparari. ¶ Sed queres vtrum phĩ velint actiones ꝓficiſcentes a virtute heroica circũſcripta omni influentia dei preparẽt ad beatitudinẽ. Catholici, vt diximus nõ omnẽ bonã actionem dixerunt eẽ meritoriã, ſꝫ que eſt gratuita, ac ꝓcedẽs a ſpẽali dei influentia, vt vtar vᵇis Bacconitani: que ſpecialis dei influentia appellatur gr̃a. eſt. n. (vt inquit Bacconitan⁹) gratia ſpecialis dei influentia cauſata in aliquo, vt per illam actiões bone illius ſint meritorie beatitudinis: ac ſempiterne glorie. ¶ Queritur ergo vtrum talẽ influentiã poſuerit phĩ: Ur̃. n. ꝙ ſic, q̃ nullum agens põt agere aliquid boni, circũſcripta dei cauſalitate, vel cauſalitas eſt influentia: ergo ſine hac influentia nulla actio heroica erit bona. Cum ergo phĩ poſuerint cauſalitatem ac influentiaꝫ, vñr ponere gr̃aꝫ, licet ſit dr̃ia in noĩe. gr̃aꝫ vᵒ, ꝓpriam nõ cognouerunt, quã dicerẽt ſpecialem influentiaꝫ. Utrũ vᵒ gr̃a, ⁊ influentia differãt ⁊ q̃uo: ⁊ vtrũ phĩ poſuerint vtranqꝫ influentiam in theologicis diffuſe diſputauimus: nunc vᵒ ſatis ſit hec tetigiſſe ac indicaſſe, vt intelligatur veritas catholica, ⁊ differentia veritatis nr̃e ab opione Ariſto. ⁊ alioꝝ ꝑipateticorum

Multe alię qõnes in libro de intellectu, ꝛ in libro de beatitudine diſputate ſunt de beatitudine: quas hic bona fronte p̄terimus: ne videamur ſuperflui.]

Argyr. **¶ Nũc aũt ea q̄ de aĩa dicta ſunt / q̄ſi ad q̄daꝫ capita redigẽtes: rurſus dicam⁹ aĩaꝫ ipſaꝫ ea vniuerſa quodãmodo eſſe que ſunt.**

T.c.37 **¶ Nũc aũt que de aĩa dicta ſunt / ſimul recapitulãtes. Dicam⁹ iteꝝ ꝙ oĩa ea que ſunt quodam modo eſt anima.**

COMMENTARIVM.

¶ Philopon⁹ prima frõte vı̃ velle, ꝙ ari. ponat hanc ↄ̃nẽ, vꝫ oĩa entia aut ſunt ſenſibilia, aut ſunt itellibilia. Poſtea ĩ pſequẽdo vı̃ velle alia expõnẽ, ꝓpterea alr̃ dicam⁹, ꝙ vt Alexãder iqt li° ſuo de aĩa, veteres arbitrantur aĩaꝫ eẽ oĩa, ꝙ ex his ꝓncipijs ↄſtetter qb⁹ ſunt oĩa: hinc Ari. vult oñdere, q̄ nã mõ itelligi põt aĩaꝫ eẽ oĩa: ꝛ ponit hãc ↄ̃nẽ, dicẽs, ꝙ aĩa eſt quodã mõ oĩa q̄ ſunt. Dicit v̊o Philoponus aĩam nõ eẽ ſimplr̃ oĩa [ſed oĩa quodã mõ] q₂ aĩa nõ eſt oĩa mãliter ſꝫ ĩtẽtionalr̃: q₂ nõ lapis ipẽ ẽ ĩ aĩa, ſed lapidis ſpẽs, q̄ ẽ itẽtio ſine mã, veꝝ de re hac diligẽtius poſtea. ¶ Sed cur ↄſiderationẽ hanc, quã de aĩa proponit, recapitulationẽ appellarit nemo expoſuit. Põt v̊o cã aſſignari: q₂ Empe. dixit aĩaꝫ eẽ oĩa, q̄ten⁹ ↄſtituit̃ ex reꝝ ꝓncipijs q̄ ſt̃ q̄tuoꝛ el'nta. ꝛ amoꝛ, ꝛ odiũ. Democrit⁹ v̊o idẽ dicẽs, aſſeruit aĩam eẽ oĩa, quatenus ↄſtat reꝝ ꝓncipijs, q̄ ſunt athomi. Ariſt. g̃ cũ hãc opionẽ li° p̄ diligẽter reſutauerit, volẽs nunc illi⁹ itell'm in bonũ reducẽ: nõ iniuria recapitulationẽ appellauit eã ↄſiderationẽ quã nũc de nouo aggredit̃. Accedit ꝙ hec vı̃ q̄ſi noua aĩe definitio: veteres. n. definiẽtes aĩaꝫ dixerũt eã eẽ oĩa, q₂ v̊o definitionẽ aĩe li° 2° diligẽter expoſuit, cuꝫ iteꝝ ꝑtractatio hec ſpectet ad definitionẽ: vı̃ q̄ſi recapitulare ↄ̃finitionẽ nõ g̃ ab rõne: ↄſiderationẽ hãc recapitulationẽ appellat. Dixit aũt [ſil'r recapitulãtes] ꝙ rẽ hãc de aĩa recapitulet ſimul cum his que de ipſa anima dixit ſm v̊itatem.

Argyr. **¶ Nã ea q̄ ſunt: aut itelligibilia ſunt / aut ſenſibilia. Atq₃ ſcia qdẽ / eſt res eẽ q̊dã mõ q̄ ſub ipaꝫ ſciaꝫ cadũt: ſenſus aũt / ipẽ ſenſibiles.**

¶ Aut. n. ſenſibilla que ſunt / aut intelligibilia ſunt. Eſt aũt ſcia qdaꝫ ſcibilia quodã modo. Senſus autem ſenſibilia.

COMMENTARIVM.

¶ Hic textus nõ eſt leuisſimũ ꝑp illã particulã. n. Ari. vı̃ probare ↄ̃nem ꝓpoſitã. Ueruꝫ textus põt legi vno mõ: ꝙ ari. ſyllogiçat ↄ̃nem hoc pacto. Intelligibilia ꝛ ſenſibilia ſunt omnia que ſunt. Anima eſt intelligibilia ꝛ ſenſibilia. ergo anima eſt omnia que ſunt. Quod aũt aĩa ſit intellibilia, ꝛ ſenſibilia ex eo pꝫ: q₂ aĩa duplici parte cõſtat ſenſu vꝫ, ꝛ intell'u. At ſenſu eſt ſenſibilia: intell'u vero intelligibilia. g̃ aĩa eſt quodã mõ oĩa que ſunt. Et tũc iuxta hanc expõnem per ſcientiam intelligit intellectum: ꝛ per ſcibilia intelligibilia: per ſenſum vero intelligit ꝑtem ſenſitiuaꝫ. Pꝫ ergo aĩaꝫ eẽ aliquo mõ oĩa q̄ ſunt. ¶ Philoponus vero (vt mihi vı̃) arbitrat̃ ↄ̃neꝫ ꝓpoſitã ꝓbare textu ꝓximo. Quod ſi ita ſit in p̄ſiti textu: Ariſto. ante ↄ̃nis ꝓbationẽ p̄mittit duas ſuppõnes, quaruꝫ prima eſt, ꝙ eoꝝ q̄ ſunt, alia ſunt ſenſibilia, alia intellibilia: nec curat ꝓbare hãc ſuppõnẽ: q₂ eaꝫ ꝓbare ſpectat ad metaph̄icũ: vel ad libꝛũ ph̄icoꝝ. ſꝫ Auer. Scõa v̊o ſuppoſitio ẽ ꝙ ſcia ſiue ipm ſcire ſit quodã mõ ipa ſcibilia, hoc eſt ipſa intelligibilia, ꝛ ſenſus ſiue ipſa ſenſatio ſit quodã mõ ipſa ſenſibilia. Nec hanc ſuppõneꝫ ꝓbat: q̄m neutra pars eſt vera in p̄dicatiõe formali. nõ. n. ipꝫ ſcire ẽ ſcibilia, nec ipſa ſenſatio ipſa ſenſibilia in p̄dicatione formali: ſꝫ ſcia eſt ſcibilia, ꝛ ſenſus ſenſibilia in p̄dicatiõe cauſali: ideo dixit quodã mõ q₂ formalr̃ nec ſcia nr̃a ẽ ſcibilia: nec ſenſus ſenſibilia. Cauſali v̊o p̄dicatiõe ſcia ẽ in nobis a ſcibilibus, ꝛ ſenſus ab ipſis ſenſibilibus. Contra aũt in ſubſtãtijs ſeparatis, in qbus ſcibilia ſunt ab earum ſcientijs: cum illaꝝ ſcientia ſit cauſa rerum ſcibiliuꝫ, noſtra vero cauſet̃ a reb⁹. Unde hoc deſignans dixit, quodam modo.

Argyr. **¶ Uerũ quo pacto id ita eſt: querat̃ opꝫ. Scidit̃ igit̃ ĩ ipſas res: ſcia atq₃ ſenſus. is qdem qui eſt potẽtia / ĩ res potẽtia tales: is v̊o q eſt actu / in actu / ſimil'r tales. ꝛ ſcia pari mõ. Sẽſitiuũ aũt aĩe / ꝛ id ꝙ ſciẽtijs affici põt: hec potẽtia ſũt. hoc qdẽ / id qð ſub ſciaꝫ cadit: illð v̊o / ſenſibile. Atq neçe ẽ: aut res ipas / aut foꝛas in aĩa eẽ. at nõ ſunt in ea: res ipſe ꝓfecto. nõ . n. ipſe lapis in aĩa: ſed forma lapidis ineſt.**

T.c.38 **¶ Quõ aũt hoc ſit / opꝫ inq̄rere. Secat̃ igitur ſcia ꝛ ſenſus in res. q qdẽ potẽtia eſt / in eas / q̄ ſunt potẽtia. Qui v̊o actu: ĩ eas / que ſunt actu. Aĩe aũt ſenſitiuũ / ꝛ ſcientificũ / potentia hec ſunt. hoc qdeꝫ ſcibile: illud v̊o ſenſibile. Neceſſe itaq₃ aut ipa / aut ſpẽs eẽ. Ipſa qdẽ eñi iaꝫ nõ (nõ. n. lapis in aĩa eſt) ſed ſpẽs.**

COMMENTARIVM.

¶ Precedens textus fuit dupl'r introductus. vno modo ꝙ Ariſto. ſyllogiçaſſet ꝓpoſitam ↄ̃nem, vꝫ ꝙ aĩa ſit quodam mõ oĩa. Alio mõ ꝙ ariſtoteles acceperit duas ſuppoſitiones. Si primã ergo expõnem ſectabimur: nunc dicendum eſt ꝙ cum ariſto. ꝓbauit animam eſſe oĩa, que ſunt, ex eo q₂ parte intellectiua eſt intelligibilia: parte vero ſenſitiua ſenſibilia, nũc velit exponere, an anima ſit omnia q̄ ſunt ſimpl'r vt veteres dixerunt: an anima ſit omnia que ſunt quodam mõ: vt eſt rei veritas, ꝛ hoc proponere vı̃ dicẽs. Quõ auteꝫ hoc ſit, oꝫ inq̄rere, ac dilucidare. Democritus. n. ꝛ Empe. dixerunt aĩam eſſe oĩa ſimpl'r. Ariſt. vero oĩa quodã mõ: iõ ꝓponit eſſe inquirendum quõ hoc ſit. Qð Alexã. perpulchꝛe exponit in ſuo libꝛo de aĩa. ¶ Ad cuius euidentiaꝫ debes ſcire aliquid eſſe ſimpl'r aliquã rem, cum ex his oĩb⁹ ẽ, ex qb⁹ ↄſtat res. Uerbi cã, ſi aliquid eſt mã, ꝛ foꝛa, quib⁹ cõſtat Socrates, hoc ſimpl'r eſt Socrat. vel ſi qd conſtet hiſmet quibus cõſtat Socrat, mã, vꝫ, ꝛ foꝛma, qbus conſtat Socrat. hoc ſimpl'r ſocrates eſt. Et q̄m veteres dixerunt his oĩbus aĩam cõſtare: quib⁹ quelibet res conſtat: iõ aĩam dixerũt eſſe oĩa ſimpl'r. Aliqd vero eſſe ſꝫ qd ꝛ quodã mõ aliud: quoties nõ ex his oĩbus conſtat ex quibus ẽ res, ſed vel ex aliquo eoꝝ, ex quibus res cõſtat. eſt. n. plato ſꝫ quid ſocrati idem, q₂ conſtat ea forma hominis: qua ↄſtat ſocrates. ꝑticipatione. n. ſpẽi oẽs hoĩes ſunt vnus hõ. non auteꝫ plato eſt idem ſocrati ſimpl'r, q₂ non ſm mãm ꝛ formam. Ulterius aliqd ſm formã eẽ rẽ aliquam, biſariam intelligi põt: aut real'r ſiue mãl'r, aut intentional'r. Eſt plato idem ſocrati real'r idem ſm formam, q₂ ↄſtat ea ſpecifica reali forma, qua ↄſtat ſocrates real'r. Eſt v̊o ſpeculũ ſocrati idẽ intẽtional'r, q₂ ſil'itudine ↄſtat cuius re ↄſtat ſocrates. nõ. n. ſpeculuꝫ ↄſtat ipſa ſocratis forma: ſed ipſius forme ſil'itudine, que in ſenſu intẽtio, in intellectu v̊o notio dı̃. g̃ ſpeculum ẽ ſocrates ſm qd: q₂ eſt ſocrates intẽtional'r: cõſtat. n. ſocratis ſil'itudine, nõ aũt ſocratis forma. ¶ Ex his pꝫ aĩam eẽ oĩa quodam mõ, non aũt ſimpl'r. Cum. n. aĩa nõ ↄſtet his ꝓncipijs, qb⁹ res real'r ↄſtãt: nõ ẽ oĩa ſimpl'r. Cũ v̊o conſtet formis, que ſunt ipſe res ſm quid, ac ſil'itudinarie: eſt res omnes ſm qd, ac quodam mõ: veꝝ cum non ↄſtet reꝝ formis, ſꝫ foꝛaꝝ itẽtionib⁹ (nã intell'u ↄſtat notionibus: ſenſu vero intentionibus) ergo aĩa ẽ oĩa quodã mõ intẽtional'r. Iteruꝫ conſtare reꝝ intentionibus ẽ biſariã, aut actu, aut potẽtia. Actu qdẽ intell'us ↄſtat notionibus, cũ illaꝝ eſt ſbm actu: po° v̊o, cũ illis ſbm eẽ põt. Ergo aĩa per itellectum actu erit oĩa intelligibilia intentionaliter, quoties intell's intelligibilium notionibus actu ſubijcit̃. Potentia v̊o, cum reꝝ intẽtionibus actu nõ ſubijcit̃: ſꝫ ſubijci põt: ſili rõne ꝛ de ſenſibilibus dici põt. Ergo aĩa eſt quodã mõ oĩa, q₂ ſm qd. ꝛ intẽtional'r. Hec ex Alex° eo libꝛo. tunc facile iuxta hanc expõnem põt legere v̊ba Ariſto. ¶ Sed ſi volumus ſequi ſcðaꝫ expõnem Philoponi: dicemus ꝙ cum Ari. ſumpſit ſuppõnes, ſtatim ꝓpoſitã ↄ̃nem declarat, ꝛ ꝓponit p̊ intentionẽ. d. Quõ aũt h̄ ſit. ſ. qð aĩa ſit oĩa nõ ſimpl'r, ſꝫ quodã mõ, oꝫ inq̄rere, ꝓpoſita v̊o itẽtiõe, exeq̄t̃ q̄ſi ſumẽs tertiã ſuppõnẽ ꝛ legat̃ textus ſuſpẽſiue vſq₃ ibi [neceſſe ita] ꝛ dicit, cũ ſcia ſit quodã mõ ſcibilia, ꝛ ſenſus quodam mõ ſenſibilia: vt 2ª ſuppoſitio dicit. Et ſcia ꝛ ſenſus ſecent̃ in res. i. diuiſione rerũ, ex qb⁹ ſunt: nã ſenſus, q qdẽ poª ẽ, ſecat̃ in eis res. q̄ ſũt poª. Senſus v̊o, q eſt actu ſecetur in eas res, que ſunt actu. Ecce ꝙ eſt quodã mõ 3ª ſuppoſitio. ſ. ꝙ ſenſus differant inter ſe d'rijs ſenſibilium, ꝛ ſciẽtie differentijs intelligibilium. Repetit ſuppõnem ſcðam, ꝛ dicit. aĩe aũt ſenſitiuuꝫ ꝛ ſciẽtificum h̄ eſt itellectiuũ, hec ſunt. Hoc qdẽ ſcibile. ſ. intellectiuum: illud v̊o. ſ. ſenſitiuũ ſenſibile. Ex his ſuppõnibus, q̄ſi infert ↄ̃nem ꝛ terminat ſuppõnem, ꝛ dici. neceſſe itaq₃ animam eſſe aut ipſa entia, que ſunt, aut eẽ ſpẽs entium. Ipſa qdem. n. iam entia, que ſunt, aĩa non eſt: nõ. n. lapis in aĩa ẽ ſed ſpẽs lapidis: ergo erit aĩa ſpẽs entiũ, q̄ erat ↄ̃. In qbus ſi recte aĩaduertis tres ſuppõnes accepit. pª erat, ꝙ oĩa aut ſunt intellibilia, aut ſenſibilia. Scða ꝙ ſcia eſt intelligibilia ꝛ ſenſus ſenſibilia. Tertia ꝙ ſcie ꝛ ſenſus differant d'rijs rerum, de qbus ſunt: cum ſcia actu ſit intelligibiliũ actu, ſcia poª intellibilium poª. Senſus etiaꝫ actu eſt ſenſibiliuꝫ actu ꝛ ſenſus poª eſt ſenſibilium poª. Ex his concludit animam eſſe oĩa que ſunt, non ſimpl'r, ſꝫ quodam mõ, quatenus non eſt ipſa, que ſunt, ſed ſpẽs eoꝝ, que ſunt deducit̃ ↄ̃ña, q₂ ꝑ ſciam eſt ipſa intelligibilia: ꝛ per ſenſus ipſa ſenſibilia: quia (vt ſupponebatur) ſcia ſalteꝫ in p̄dicatione cauſali eſt intelligibilia, ꝛ ſenſus ſenſibilia: que ſuppoſitio probatur per aliam ſuppõnẽ. ſ. q₂ ſcie differũt ſcibilib⁹, ꝛ ſenſus ſenſibilibus. ¶ Ex his ſequitur ꝙ p̄ma ſuppoſitio non eſt vtilis ad ſylli rõneꝫ: ſꝫ ad obiectionẽ: q₂ poſſet dici nõ oĩa que ſunt, eſſe intelligibilia aut ſenſibilia, ꝛ ſic aĩa nõ eſt oĩa. Innuitur ſol'o ꝑ p̄mã ſuppõnẽ. ſ. ꝙ oĩa ſunt intellibilia, vl' ſenſibilia. ¶ Quo vero ad verba attinet, debes ſcire, ꝙ anima ẽ oĩa, q₂ ſcientifico / hoc eſt intellectiuo / eſt intelligibilia: ꝛ ſenſitiuo eſt ſenſibilia. Et autem intellectiuo intelligibilia, q̄tenus intellectiuo eſt ſcia intelligibiliuꝫ, nam ita cauſali p̄dicatiõe intell'uum eſt ſcia, ſicut ſcia cauſali predicatione eſt intelligibilia. Eſt vero ſenſitiuo ſenſibilia: q₂ ſenſitiuo eſt ſenſatio, ſicut ſenſatio eſt ſenſibilia. ſ. in predicatione cauſali. Patet g̃ quõ opio veterum poteſt h̄re locum: ſi. n. intelligat aĩaꝫ eẽ oĩa, que ſunt ſimpl'r, ac real'r: opio eorum falſa, ꝛ ipoſſis eſt. At ſi itelligant aĩam eſſe oĩa ſm qd hoc eſt intẽtional'r, mõ quo dictum eſt, recte intelligũt. Uñ Philoponus dixit, recte eſſe additum ipm [quodam mõ] q̄m aĩa nõ eſt ipſe res mãles mãl'r, ſꝫ ipſe rerum ſpẽs imãl'r: non. n. noſcit res mãliter, ſꝫ imãl'r cum non lapis, ſed lapidis ſpẽs ſit in anima. ¶ Sed dubitant aliqui, quia non vı̃ veꝝ oĩa eſſe aut intelligibilia, aut ſenſibilia: q₂ tunc oĩa eſſẽt ad aliqd, quoniã ſenſibile ꝛ intellibile ad aliquid ſunt. ¶ Rñdet. Philoponus, ꝛ quidem vere: ꝙ res, que ſunt, ſi conſiderent̃, quatenus ſubſiſtentiam h̃nt, per ſe abſolute ſunt, ꝛ non ad aliqd: vt ignis, quatenus ſubſiſtentiam habet, eſt ſba abſoluta: quatenus vero res conſiderantur: vt ſenſibiles vel intelligibiles ſunt, ad aliquid: quare nihil prohibet omnia eſſe ad aliquid ſm quid: ſꝫ ſimpliciter non omnia ſunt ad aliquid.

Argyr. **¶ Quare anima: ẽ vt manus. manus. n. iſtrumentoꝝ eſt inſtr̃ꝫ. ꝛ itellectus: formaꝝ ẽ forma ꝛ ſenſus: itidem ſenſibilium forma.**

¶ Quare anima ſicut manus ẽ. etenĩ manus eſt organuꝫ organoꝝ. Intell's autẽ ꝛ eſt ſpẽs ſpecierum / ꝛ ſenſus ſpecies ſenſibilium.

COMMENTARIVM.

¶ Ex dictis ſm Philoponũ Ariſt. deducit q̄ſdã ſil'itud ineſquaꝝ pª ẽ inter manũ ꝛ aĩam. ¶ Scða v̊o ẽ iter manũ ꝛ intell'm. Tertia ẽ iter manũ ꝛ ſenſuꝫ. Inter manuꝫ qdẽ ꝛ aĩaꝫ ſil'itudo ẽ ſm Philoponũ, q₂ ſic man⁹ exñs inſtr̃m humani corpis inſtr̃is vtit̃, velut aſcia ſi hõ ſit faber, aut calamo, ſi eſt ſcribens: ita aĩa ẽ foꝛa, ac ſpẽs ſpeꝝ. ſ. ſuſceptrix: q̄m aĩa rõnes ac ſpẽs oĩum reꝝ hꝫ ĩ ſeipſa. ¶ Scða v̊o ſil'itudo eſt inter manũ ꝛ intell'm, q₂ vt man⁹ exñs humani corporis inſtr̃m vtit̃ oĩb⁹ inſtr̃is, ſic intell's ẽ ſpes oĩuꝫ ſpẽꝝ ſuſceptiua cũ hẽat notiões oĩum itellibiliũ. ¶ Tertia v̊o ſil'itudo ẽ inter manũ ꝛ ſenſum, q₂ vt man⁹ ẽ vtẽs oĩb⁹ iſtr̃is, ſic ꝛ ſẽſus eſt ſuſceptiu⁹ oĩuꝫ ſpẽꝝ ſenſibiliũ. Sequunt̃ aũt he ſil'itudines ſm Philoponuꝫ ex his. q̄ dicta ſunt, diximꝰ. n. aĩaꝫ eẽ oĩa. intell'u qdã oĩa itell'ibilia, ſenſu vero oĩa ſenſibilia. g̃ vt manus ẽ organũ oĩum organoꝝ. ſ. vtẽs, ita aĩa ẽ ſpẽs oĩum ſpẽꝝ. ſ. ſuſceptrix, q₂ itell'u ſuſcipit itellibilia: ſenſu v̊o ſenſibilia. ¶ Ex his pꝫ ſm Philo^m aĩam aſſil'ari manui quo ad vſũ inſtroꝝ artiũ: q̄m ſic man⁹ ẽ oĩa artiuꝫ inſtr̃a vſu, ſic aĩa eſt oẽs reꝝ ſpẽs ſuſceptõe, cuꝫ ſuſcipiat oĩuꝫ reꝝ ſpẽs. Qua rõne ſeq̄t̃ hoĩem eẽ oĩa, q̄m aĩa eſt oĩa nãlia. Manu v̊o oĩa artificialia. Ueꝝ ſi lꝫ expõnẽ Ariſtotelẽ ꝑ Ariſtotelẽ. Ari. in li° de ꝑtib⁹ aĩaliũ 4° / ſeipm̃ exponit, cũ inqt. [Man⁹ aũt eẽ vı̃ nõ vnũ iſtr̃m, ſꝫ multa. ẽ. n. (vt ita loquar) inſtr̃m añ ĩſtr̃a: mã igit̃ ei: q artes plurimas recipe põt, manũ reddidit. que ad plura iſtr̃a vtilis ẽ. Qui aũt hoĩeꝫ nõ bñ, ſꝫ deterrime oĩum aĩaliũ ↄſtare aiũt (nudũ. n. atq₃ inermẽ creatũ referũt) nõ recte ſentiunt. Cetera. n. aĩalia vnum auxilium habẽt, idq₃ nullo pacto pñt ꝑmutare, ſed quaſi calceata. ſemper dormire, ac oĩa agere, nec veſtitũ vnq₃ deponere pleniorem, neque arma mutare, que ſemel acceperint: neceſſe eſt. At hoĩ multa habere auxilia licet, eaq₃ ſubide mutare, arma etiam, que velit, ꝛ vbi velit: capere poteſt. Manus. n. ꝛ vnguis eſt, ꝛ vngula: ꝛ cornu, ꝛ haſta / ꝛ enſis, ꝛ quoduis aliud genus armoꝝ, aut inſtrumentorum: quippe cum oĩa hec ſit, q̄m oĩa ꝛ ſumere põt, ꝛ tenere.] Hec Ariſt. ad v̊bũ. Ex qb⁹ pꝫ manũ eẽ oĩa inſtr̃a, nõ mõ qbus ad opa artium vtimur, vero ẽt, qbus aĩalia pro eoruꝫ defenſione vtuntur. Unde patere põt inter manum ꝛ aĩaꝫ ſil'itudo: q₂ ſicut manus eſt vtens oĩbus inſtr̃is, tã ad opa artiũ q̄ꝫ ad defenſionem qb⁹ ſeſe aĩalia defendãt, ita aĩa ẽ ſuſceptrix oĩuꝫ ſpẽꝝ vtpote intell'u intellibilium, ſenſu v̊o ſenſibiliuꝫ. Nã enim aliqb⁹ aĩalib⁹ ꝓ eoꝝ defenſione cornua, alijs dẽtes, vngues alijs dedit, hoĩ v̊o cuꝫ hoꝝ nullum dedit, manum tribuit: nam prebendo illi manuꝫ, aliquo modo oĩa ei organa dedit. eſt. n. manus vſu, ac imitatiõe omnia ea inſtrumẽta: quibus vtunt̃ aĩalia. Preterea. Manus ẽ oĩa inſtr̃a, qb⁹ artes ad diuerſa opa vtuntur: quaten⁹ illis vti põt. Sic ẽt aĩa ẽ oĩa q̄ ſunt. nã. n. alijs rebus aliam formam dedit, alijs aliam. ac ſingulis ꝓpriã: hoĩ aũt aĩam, que eſt oẽs forme: ꝛ intelligibiles ꝛ ſenſibiles. Quibus pꝫ hoĩem eẽ oĩa, ꝛ nãlia, ꝛ artificialia. Manu quidem eſt oĩa aĩalia, ac oĩa artificialia. aĩa v̊o eſt oĩa nãlia, q₂ itellectu eſt oĩa intelli^{ia}, ſenſu oĩa ſenſibilia. Hec mihi vı̃ expoſitio huius loci, que vt vides ex verbis Ariſto, clare h̄r. ¶ Ulterius queret quiſpiẽ an ſolum cognitione aĩa ſit oĩa. ¶ Themiſti⁹ hic dicit aĩam nõ ſolũ eẽ oĩa. ꝓpterea ꝙ formas oĩum cognẽ cõplectit̃. ſed ꝓpterea ẽt ꝙ mãe formas exhibet, ꝛ vult⁹ iponit. ſm g̃ Themiſtiuꝫ per itell'm poſẽm aĩa eſt oĩa intentional'r, ꝛ receptiue, per 2ª du° Sol. Them.

agentẽ vo eſt oia ĩ ꝟtualr: qḋ qdẽ veꝝ eẽt ſi aĩa hoĩs eẽt datrix formaꝝ, vt Plato autumat. Ariſt. aũt arbitraᷣ ɔ̃riuꝫ, ꝑpterea lꝫ de intellꝰu agẽte, q̃ dicit Ari. vã eẽ poſſint tñ ď mã li ſolũ ĩtendit, vt diximus. ¶ Auer. aũt hũi loco declat, ꝙ cur itellꝰs ĩ poᵃ ſit itellĩbile poᵃ, ⁊ itellꝰs actu itellĩbile actu, vt Ariſt. accipit ĩ textu. Et ſumit ꝙ ꝙ dr̃ie entis ſint actus, ⁊ poᵃ: tũc arguinẽtatᷣ ea quoꝝ dr̃ie ſunt eedẽ, illa ſunt eadem intellꝰs: ⁊ intellĩbile ſunt, quo dr̃ie ſunt eedẽ. nã vt itellĩbile aliď actu, aliď potẽtia ẽ, ſic itellꝰs actu, ⁊ potẽtia. ẽ ĝ itellꝰs actu eſt itellĩbile actu, ⁊ intellꝰs potẽtia, ĩtellĩbile potẽtia. Sꝫ ſi h̃ ꝓbatio valeret ꝓbarẽ oia entia nãlia eẽ eadẽ, cũ oiuꝫ entiũ nãliũ dr̃ie ſint actꝰ ⁊ potẽtia, oẽ. n. ens nãle ẽ: ⁊ potẽtia ante q̃ ſit, ⁊ actu poſtq̃ ẽ. Propterea aſſũptũ Auer. h̃ret locũ, q̃ dr̃ie vltie, ⁊ ꝓpe eẽnt eedẽ. Actꝰ ⁊ potẽtia ſunt dr̃ie entis, ꝑpterea ex hac ꝓbatiõe ſolũ h̃ ĩtellꝰs, ⁊ itellĩbile eẽ eadẽ in rõne entis: quatenus intellꝰs actu, ⁊ intelligibile actu ſunt eadem in rõne entis actu. non aũt intellꝰus eſt intellĩbile, niſi in ente actu, quatenus vtrũq; ẽ actu ens. ¶ Ideo declarat Auer. q̃uo intellꝰs eſt res que intelligitur: ait. n. biſariam h̃ intelligi poſſe aut ſimpl'r. ſ. itelligẽdo intellꝰum eſſe rem ſm mãm, ⁊ formam: ⁊ ſic intellꝰs non eſt res. non. n. eſt lapis ipſe ſm eius mãm ⁊ formam: q: ſic intellꝰs, cũ lapidem intelligeret, eſſet lapis, ⁊ cũ intelligeret ignẽ, eſſet ignis. Aut intelligi põt intellꝰm eſſe rem ſm qď, vꝫ, ſm illius formam: ⁊ ſic concedit intellꝰm eẽ rem intellectã, q̃m illi idem eſt, ſm illiꝰ formã. Qꝫ ſi itelligat Auer. intellꝰm eſſe rem intellectam ſꝫ illius formã, in p̃dicatione formali, fl̃m eſt qď ait: intellꝰs. n. non eſt res, nec eſt rei forma, nec forme ſilitudo, cum ſemꝑ recipiens ſit aliuď, ab eo, qď recipit. Intelligatur h̃ ergo ꝙ Auer. ait in p̃dicatione cauſali, vt ipſe inquit. ait. n. remanet igitur vt illud, qď exiſtit in aĩa de entibus, ſit forma tñ, non mã. Cum igitᷣ dr̃ intellꝰm eẽ rem ſm formam, intelligenduꝫ eſt intellꝰm, rem recipẽ ſm illiꝰ formaꝫ: nõ. n. lapis eſt in aĩa, ſed forma lapidis. ¶ Aiaduerte tñ Auer. intelligẽ formam lapidis eẽ in aĩa obiectiue, q: ꝑ formã intellĩt vl'e, qď ẽ obiectiue intellꝰs. Hoc autem nõ eſt in aĩa ſm Auer. vt accñs in ſbto: ſꝫ vt cognitum in cognoſcente. At ſm veritatẽ, ĩ aĩa eſt forma, que eſt vl'e, obiectiue, ⁊ ſilitudo forẽ, vel rei ſubiectiue. Uerum de re hac in libro de intellectu, ⁊ ſicut de intellectu reſpetu intelligibilis, hec dicta ſunt, ſic de ſenſu reſpectu ſenſibilis intelligas.

Argyr.

¶ Cũ ãt nulla res ſit preter magnitudies ſepata/ vt vĩr res ĩpe ſenſibiles: ĩ ĩpis ꝓfecto ſenſibilibꝰ formis ĩpe ſunt ĩtelligibiles forme: tũ eaꝝ reꝝ q̃ abſtracte vocantᷣ/ tũ eoꝝ ẽt ſenſibiliũ q̃ ſunt habitus atq; affectus. Iccirco ⁊ q nõ ſentit: nihil diſcere vel itelligẽ põt. Et q ɔtẽplatᷣ: neceſſe eſt vna cũ phantaſmate ɔtẽpletᷣ: ipſa nanq; phantaſmata: veluti ſenſibilia ſunt: attamen ſine materia.

T. c. 39 ¶ Qñ ãt nulla res ẽ p̃ter magnitudines ſepata: vt ſenſibilia videntᷣ. In ſpẽbꝰ ſenſibilibus intellĩbilia ſunt/ ⁊ q̃ in abſtractõe dñr/ ⁊ q̃cunque ſenſibiliũ habitꝰ/ ⁊ paſſiões ſunt. Et ob hoc qui non ſentit aliquid: nihil vtiq; addiſcet: aut intelliget: ⁊ cũ ſpeculatᷣ: neceſſe ẽ ſimul phãtaſma aliqď ſpeculari. Phãtaſmata. n. velut ſenſibilia ſunt: ſed ſine materia.

Sꝫ ſine mã p̃ter q̃ꝫ ꝙ ſũt ſine mã

COMMENTARIUM.

Que ſanctus thomas

¶ Partis intẽtio eſt, ꝙ Ariſt. velit hic oſtendere itellꝰm ĩ intelligẽdo egere ſenſibus. Sꝫ cur Ari. velit facẽ nõ oẽs eodẽ mõ cãm aſſignãt. ¶ Expoſitor dicit nõ Ari. facẽ h̃, q: acepit intellꝰm eẽ quodã mõ itelligibilia: q̃ rõne credere poſſet q̃ſpiã intellꝰm in ĩtelligẽdo a ſenſibꝰ nõ depẽdẽ: qď qdem veꝝ eẽt, ſi itellĩbilia, vt plotonici aſſerunt, eẽnt ſm eẽ a ſenſibus ſepata: oñdit ĝ Ari. itellꝰm ĩ itelligẽdo ſenſibꝰ indigere.

Que Egidius probatio.

¶ Egidius ait h̃ Ari. facẽ, vt oſtendat quonaꝫ pacto res ipſe ad aĩam cõparentᷣ: ⁊ q̃nã pacto ab eadẽ intelligantᷣ. Ego vo dico duas apud maiores fuiſſe de intellĩbilibꝰ opiones: Alterã, q̃ dicit intellꝰm eẽ ipſa intelligibilia ſimpl'r per identitatẽ: quã opionẽ Empe. ⁊ Demo. arbitrantᷣ: Alterã q̃ dixit, itellꝰm eẽ ipſa intellĩbilia ꝑ admiſtionẽ: q̃tenꝰ nõ res, ſed reꝝ notiões erãt aĩe cõnate, q̃bꝰ aĩa mox cũcta intelligeret: quã ſniam Plato in Menone ſequitᷣ: vbi ꝑ ꝑ h̃ nr̃m diſcere ſolũ eẽ reminiſci tradit. Hec opio vult itellꝰm non egere ſenſibus pro intellectione reruꝫ, ſꝫ pro reminiſcentia, atq; excitatione: qua animus redeat ad intelligenda, que iam intellexerat. Cum igitur Ari. ꝓbauerat intellꝰm non eſſe intelligibilia ſimpl'r ſm idẽtitatem, ⁊ ꝙ aĩa non eſt oia ſm idẽtitatẽ: ⁊ hoc ɔ̃ Democritum, ⁊ Empe. Oſtendit intellꝰm in intelligendo egere ſenſibus, non mõ pro reminiſcentia, ſed ꝓ ipſo addiſcere, ⁊ pro ipſo intelligere: ⁊ hoc aduerſus Platonem. Hec eſt ĝ intentio: ⁊ cã intentionis. Argumentatur ĝ Ariſt. nulla res eſt, p̃ter magnitudines: ſeparata ergo intelligibilia non ſunt p̃ter ſenſibilia: immo ſunt in ipſis ſenſibilibus ſpẽbus. Exponit aũt, que intelligit per intelligibilia: ⁊ vult ſe intelligere tam res mathematicas, quaꝫ res phicas vñ inqt. Qñ aũt nulla res eſt p̃ter magnitudines ſeparata: hoc eſt añs, qď exponit, cum inquit: ſicut videntᷣ ſenſibilia inuicem ſeparata eſſe/ quoꝝ alteruꝫ ab altero ſm eſſe ſeparatur. Separatur. n. ignis ab aqua ſm eſſe, ⁊ celum ab elementis ſimiliter. Eſt ergo antecedens: nulla res eſt preter magnitudines ſeparata eo modo: quo alterum ſenſibile ſeparari vĩ ab altero. Apponit ɔ̃ñs cuꝫ inqt, in ſpẽbus ſenſibilibus intelligibilia ſunt: ⁊ non preter magnitudines ſenſibiles. Et q: accepit nullam rem eẽ p̃ter magnitudineꝫ ſeparatã, ⁊ q̃s poſſet dicere nec deũ eẽ/ nec intellꝰm ſeparatoruꝫ vlluꝫ hoc refellens exponit, que intelligat per intelligibilia. ⁊ inquit. intelligo ſupple, ⁊ que in abſtractione dicuntur, vt res mathematice ſunt: ⁊ eoꝝ ſenſibilium, q̃ habitus ⁊ affectus ſunt, hoc eſt res phicas que ſunt habitus/ ⁊ effectus in mã ſenſibili. Cuꝫ ĝ dixi nullam rem eẽ p̃ter magnitudinis, intelligo nec mathematicaꝝ vllam, nec phicaꝝ. Expoſitio ĝ añtis hec eſt. ¶ Quo vo ad ꝟba attinet per magnitudineꝫ, cũ ait nullã rẽ eẽ p̃ter magnitudinẽ ſepatã, intelligit vt Themi. ⁊ Philoponus exponunt: materiam ſenſibilẽ. mã. n. ſenſibilis magnitudo eſt: q: res q̃ãta qualitatibus ſenſibilibꝰ affecta. eſt ĝ enthymema. Ari. nulla res ẽ p̃ter mãꝫ ſenſibilem ſeparata. ſ. ab illa ſm eẽ, ĝ intelligibilia ſunt in ſpẽbus ſenſibilibus. i. phantaſmatibus.

Dubiũ

¶ Sed dubitaret fortaſſe q̃ſpiam: q: nõ vĩ ſequi intelligibilia eẽ in phãtaſmatibꝰ, ſꝫ in mã ſenſibili: nõ. n. phãtaſma eſt mã ſenſibilis. ĝ ſi nulla res eſt p̃ter mãm ſenſibilem/ ſequitᷣ, oẽ qď itelligitᷣ eẽ in mã ſenſibili: non. n. video q̃uo ſequitur, oẽ itelligibile eẽ in phantaſmate. Ulterius non vĩ expoſitio añtis bona: q: tunc ſbe ſeparate cum intelligerentur, ſine phantaſmate intelligerẽtᷣ a nobis: ꝓbatᷣ, q: ipſe nec ſunt res phice, nec mathematice: ⁊ ſunt res p̃ter mãm ſenſibilem ab illa ſeparate ſm eſſe. ĝ cum intelliguntur non erunt in phãtaſmatibus.

Phãtaſma ſpecierum. Viſum. Quid phãtaſma.

¶ Pro intellꝰu hoꝝ ſꝑ debes ſcire quid Ariſto. per phantaſma velit intelligere: qd ẽt per ipm intelligibile: nam iuniores qui ſcribunt/ confuſe loquuntur, nõ explanãtes terminos. Phantaſma ĝ, vt colligitᷣ a Themiſtio hic, vnoᵒ p̃t accipi pro ſimilitudine rei ſenſibilis exiſtẽte in virtutẽ phãtaſtica/ que (vt nunc ſupponatur) eſt imaginaria virtus. Idoluꝫ ĝ in virtute imaginaria eſt phãtaſma h̃ pmo mõ. qď q: in ꝟtute imaginaria eſt/ ab Auerroe intẽtio imaginata dr̃. Eſt aũt hec ſilitudo non res ipſa ſenſibilis, ſed illius exẽplar, qď interni ſenſus detinet etiaꝫ ipſa re ſenſibili abſente, aut corrupta, quale amicoꝝ, aut parẽtũ ĩ iternis ſenſibꝰ ſeruamꝰ illis, aut ab ſentibꝰ, aut mortuis, ⁊ h̃ dr̃. phãtaſma formale. Alioᵒ phãtaſma ẽ res ipſa ſenſibil'r vt repñtatᷣ ipſis iternis ſenſibꝰ ꝑ phãtaſma ſiue illiꝰ ſimulachrũ. ⁊ h̃ mõ phãtaſma ẽ q̃ iterni ſenſus ſentiũt, nõ qď ſentiunt, 2ᵒ vo mõ ẽ qď ſentiũt. Iď dr̃ phãtaſma obiectiuũ, itellĩbile ẽt apud ꝑpateticos biſariã accipi ſolet, aut vt quo: ⁊ ſic eſt rei, q̃ itellĩr, ſilitudo ĩ ꝑte itellĩua exñs: h̃ dr̃, ⁊ notio ⁊ ſpẽs, ⁊ itẽtio itellĩa: ⁊ (vt metaᶜᶜ loqr) ɔceptus formalis, q̃ itellꝰs formal'r itellĩt id, cuiꝰ ẽ ſilitudo. Põt ẽt accipi, vt qď: ⁊ ſic ẽ res, q̃ itellĩt queq; dr̃ ɔceptꝰ obiectiuꝰ apud iuniores. h̃ pacto lapis app̃hẽſus dr̃ itellĩbile, q: ẽ id, qď itellĩtᷣ: tũc ďclaratis ijs, qd velit Ari. itelligẽ, nõ leue ẽ exponẽ. Dicamꝰ ĝ, ꝙ ſi Ari. per itelligibile intelligit, id qď intelligit: ⁊ ꝑ phantaſma intelligit rem phantaſiabilem / non rei ſimulachrũ/ tũc enthymema ſic intellĩtᷣ, intelligibile nõ eſt p̃ter magnitudinem. i. p̃ter nãm ſenſibilem: ĝ intelligibile non eſt p̃ter phãtaſiabilem rem: qď eſt dicere, itelligibile nõ eſt p̃ter ſenſibilẽ nãm: ĝ nõ põt itelligi: q̃n illiꝰ indiuiduũ virtus phantaſtica imaginaretᷣ.

ꝙ itellꝰo ne ſubẽ.

Sed dices, intellꝰs ĩtelligit ſbam: cuius tñ idiuiduũ ꝟtus phãtaſtica nõ imaginatᷣ. Propterea aĩaduerte, qď nihil põt intellꝰs per ſe intelligere: cuius idiuiduũ phãtaſtica nõ imaginetᷣ: bñ. n. põt intelligere aliqď per ſe, cuius indiuiduũ ſenſus externus nõ ſentit: nõ tñ põt aliqď intelligẽ, q̃n illius indiuiduũ phantaſtica imaginetᷣ. Lꝫ. n. ſuba nõ ſentiatᷣ põt ſentiri ab ĩternis ſenſibꝰ: ⁊ ſi nõ ꝓpria ſpẽ, quã nõ facit in externis ſenſibus: ſpẽ eoꝝ, que per ſe faciunt ſenſum, que ſunt illi ɔiuncta. Suba ĝ, ⁊ ſi non põt ꝑ ſe externis ſenſibus ſentiri: põt cogitari, ⁊ phantaſtice apprehẽdi. Recte ĝ ſumpſit Ariſt. intellꝰm nihil poſſe per ſe intelligi: q̃n illius indiuiduũ ꝑ ſe ſentiatᷣ ab iternis ſenſibꝰ. naꝫ ⁊ ſuba, ⁊ oia, que intelligit per ſe/ mõ nõ ſint p̃ter mãm ſenſibilem: ſunt quoꝝ indiuidua ſenſus interni apprehendunt. Eſt ĝ enthymema, intelligibile nõ eſt p̃ter mãm ſenſibilem: ĝ nõ ẽ p̃ter phãtaſiabilem rẽ: qď ẽ dicẽ, ergo nõ põt intelligi, niſi illius idiuiduũ phãtaſtica imaginetur. Poteſt aũt itelligi aliqď cuius idiuiduũ nullus ſenſus externꝰ apprehẽdit: nõ aũt, cuiꝰ idiuiduũ nõ cogitetᷣ. Sin aũt ꝑ intellĩbile, intelligat notionẽ ipſam/ qua intelligit, ⁊ per phantaſma ſil'r itelligat ſimilitudinẽ rei ſenſibilis exñtẽ in ſenſibus internis: tũc enthymema ſic intelligitᷣ: notitia rei, q̃ aliqď intelligitur, non eſt p̃ter magnitudineꝫ. i. nõ eſt niſi rei mãlis. ĝ eſt in phãtaſmate. i. ergo opꝫ illius intellĩbilis phantaſma eſſe in ſenſu interno. naꝫ cuiꝰ notio eſt in intellꝰu: eiꝰ phantaſma eſt in ſenſu interno. dico interno: q: nõ opꝫ eſſe in ſenſu externo: vt diximus de ſuba. Põt ẽt intelligi ꝑ intelligibile/ qď intelligitᷣ: ⁊ per phantaſma id quo imaginamur, ⁊ idem ſeqtᷣ. Iteꝝ põt intelligi per itelligibile, quo intelligimus, ⁊ per phantaſma, quo phãtaſiamur: ⁊ rurſum põt eẽ veꝝ: ⁊ quocũq; mõ itelligatᷣ: ſenſus ẽ: intelliᵇᶦˡᵉ nõ eſt p̃ter mãꝫ ſenſibilẽ: ergo nõ põt itelligi q̃n phãtaſtica aliqď illius imaginetᷣ. Declarato ſenſu Ariſ. emergit. q. de necitate ɔ̃ñtie. non. n. video vñ ſequatur, intelligibile non eſt preter mãm ſenſibilem, ĝ nõ põt intelligi, quin phantaſtica, illius aliqd imaginetᷣ.

Que Egiď.

¶ Egidius Romanus bonus doctor ꝓbat ex eo pmo, ꝙ intellꝰs intelligit vl'e ſenſibile: qď eẽ nõ poteſt/ niſi in ſingularibus: quare non poteſt intelligi, quin phãtaſtica illiꝰ aliqd imaginetᷣ. Scďo q: intellꝰs poſtq̃ꝫ res intellexit, nõ remanet penitus in actu, cũ q̃ itellexerit, habitu hẽre poſſint: vt ĝ redeat ad intelligẽdum illa met, neceſſe eſt phantaſmata remanere in ſenſibus internis: q̃bus reuocetᷣ intellꝰs ad intelligẽdum actu: qď prius intellexerat.

Quales rõnes Egidij

¶ Et ſi rõnes he acute ſint, nõ videntᷣ plenius ꝓbare ꝓpoſitum. pma qdeꝫ non: q̃m, lꝫ vlia, que intellꝰs itelligit, ſit in ſingularibus: nõ video q̃uo ſeqtᷣ illa ſingularia/ in q̃bꝰ vlia ſunt: eſſe phantaſianda, ſi intellꝰs intelligẽ debeat eoꝝ vlia. hoc. n. erat ꝓbãduꝫ. Uĩ ĝ hec rõ, aut petere, aut aſſumere, qď in q̃ſito eſt. Scďa rõ nihil ꝓbat, aut ſolum ꝓbat phantaſmata eẽ nečia, nõ ꝓ fieri, ſed pro reuocatione, ⁊ reditu ad intellectionẽ poꝛem.

Põ the.

¶ Themiſtius vir doctiſſimus, h̃ loco velle vĩ: ideo intellꝰm egere phãtaſmate ad ſenſuꝫ expoſitum, q: nullus poteſt intelligere ſine ſenſu externo. nullus. n. põt geometriaꝫ ɔdiſcere, ſi ab ortu cecus ſit: qď eget externo, a fortiori eget iterno, que expoſitio nõ placet: q̃m intellꝰs intelligere actu põt, nullo ſenſuum externoꝝ ſentiẽte. Preterea. Intelligere põt, quoruꝫ idiuidua ſub externo ſenſu nõ cadũt. Nõ tñ itelligere põt ea, quoꝝ idiuidua, ſub phãtaſtica nõ cadũt. ¶ Auicenna imaginatᷣ phãtaſma eſſe neceſſariũ itellꝰui ꝓ addiſcẽ, nõ aũt ꝓ intelligere. nõ. n. diſcimus (vt inqt) niſi phãtaſiantes aliqd: que diſcimus. intelligere aũt poſſumus, que didicimus: nihil phantaſiantes: ꝑpterea h̃ enthymema Ari. nõ leue eſt. ¶ Vĩ ĝ mihi Ariſt. nõ rõni, ſed experientie eẽ potius ĩniſum. experientia enim docet nos res mãles intelligẽ nõ poſſe, niſi vna cum phantaſmate ſit phãtaſtica virtus. naꝫ ſi nos diſcimus, expimur aliqd tũc phãtaſiari. ſi q̃ didicimus intelligimꝰ/ rurſus aliquid phantaſiari expimur. Affert ſignum huius expientie doctiſſimꝰ expoſitor, q: leſo organo ſenſus interni ab ſcientie vſu, iã acq̃ſite ipedimur: qď eẽ nõ poſſet/ niſi phantaſma nečium eẽt taꝫ pro ipſo differre, q̃ꝫ pro vſu eiꝰ rei/ quã didicimus: enthymema ĝ Ariſt. intellĩbile nõ ẽ p̃ter mãꝫ ſenſibilem. ĝ pro ipſo intelligere nečiuꝫ ẽ phantaſma: hoc. n. nõ rõne ꝓbauit: ſꝫ tanq̃ꝫ expientia notũ aſſumpſit.

De cognitione ſubaꝝ ſeparataꝝ

¶ Qď vo de ſubijs abſtractis opponebatᷣ/ que intelliguntᷣ/ quoꝝ nullũ eſt phãtaſma. Dõm Ari. illas excepiſſe ꝑ ꝙ q̃nẽ: nã magna q. eſt/ an intelligantᷣ a nob. Propterea pretermiſſa hac q. nũc expoſuit qd ꝑ intelligibile velit, ⁊ dixerit/ ſe loq ſolũ de his intellĩbilibus/ q̃ nõ ſunt ſm eẽ ſepata a mã ſenſibili. Siq̃s aũt vellet: põt dicere ſubas illas itelligi a nobis ꝑ ſenſibilia/ que ſunt illaꝝ effectꝰ, ideo ſi intelligit: opꝫ phãtaſticam aliqd illaꝝ phãtaſiari: q: lꝫ nõ indiuiduũ, ſaltem illaꝝ effectus: nõ. n. opꝫ dũ aliqd intellꝰs itelligit, ſꝑ phãtaſma illius/ vl'eiꝰ idiuidui reponi ĩ phanᶜᵃ: ſatis eſt eiꝰ idiuiduuꝫ, ꝑ aliqd phãtaſiari: qď ꝑtinet ad illud/ aut vt effectꝰ, aut vt accñs, aut vt indiuiduũ, aut vt aliuď aliquo mõ. Ex his bñ Ari. deducit nos nihil poſſe / aut diſcere/ aut itelligere niſi aliqd ſenſu iterno ſenſerimꝰ. Uñ dicit. Et ob h̃, nõ ſentiens nihil vtiq; diſcet/ aut itelliget. Et q: dixit [nõ ſentiens] qď intellĩr de interno ſenſu: q̃ſi ſe exponẽs inqt, ⁊ cum ſpeculatur, ſup. quiſpiam aliqd, neceſſe eſt eum ſpeculari illud/ ſil'r cũ phanᵗᵉ/ nõ dico ab itellꝰu app̃hẽſo/ ſꝫ a phanᶜᵃ: cuiꝰ cãm affert: cũ inqt. Phanᵗᵃ. n. ſič ſenſibilia ſunt/ ſed ſine mã: ſenſibilia. n. ſenſuũ externoꝝ cũ mã ſt: phãtaſmata aũt abſtrahũt a mã: nõ tñ a ɔditionibꝰ mãe: cum ſint adhuc ſingularia. ĝ ꝑ [nõ ſentiens] itelligit eũ q nõ ſenſit ſenſu interno.

Que Philoponus.

¶ Philoponus vo añs ſic intelligit, nulla res eſt p̃ter magnitudines ſepata/ vt ſenſibilia vñr, h̃ eſt vt ad ſenſuꝫ oibꝰ pꝫ: vel al'r/ nulla res vĩ p̃ter magnitudies ſepata/ vt ſenſibilia q̃dam vñr pma fronte: vt mathemata: q̃ pma frõte ſenſibiliũ vñr ſepata: nõ tñ ſunt ſepata: ⁊ ꝑ magnitudinẽ intellĩt ſenſibilem mãm. Erit ĝ añs/ nulla res eſt ſepata a mã ſenſibili. ⁊ q: q̃ſpiam poſſet h̃ añs vl'r intelligẽ de oibꝰ entibꝰ, Philoponus aſſerit Ari. limitare añs de ſcďis: ⁊ in tertijs intellĩbilibus/ ꝑ illuď ꝟbũ/ ⁊ q̃ in abſtractiõe dñr/ ⁊ q̃cunq; ſenſibiliũ habitus, ⁊ paſſiões ſunt. Sũt. n. (vt inqt) tria intellĩbilium gñа. Primũ eoꝝ, q̃ ſunt reuera ſine mã: vt ſube ſepate. Scďm eoꝝ, que ſine mã vñr eẽ, nõ tñ ſunt ſine mã: vt mathemata. Tertium deniq; eoꝝ, que nec vñr, nec ſunt ſine mã/ vt habitus ⁊ paſſiones/ que ſunt res nãles. ĝ totum añs eſt, nec res mãles/ nec res matheᶜᵉ ſunt a ſenſibili mã ſepate, igitᷣ in ſpẽbꝰ ſenſibilibus itellĩbiles ſunt: h̃ ẽ in phanᵗⁱᵇꝰ/ veluti colores ſunt viſibiles in parietibꝰ vlia eniꝫ mãlia, que itelliguntᷣ/ ita ſunt in phanᵗⁱᵇꝰ intellĩbilia: vt colores viſibiles in parietibus: q: ſicut colores nõ ſunt ſine pa-

riete, vel aliquo ſubito mãli: ita vlia mãlia non ſunt ſine mã ſenſibili: q̃re ſicut colores nõ ſunt viſibiles ſine pariete, ita vlia mãlia nõ ſunt intellibilia ſine phanꝰ: ⁊ ita vt colores vñr in parietibus: ita vlia mãlia ĩtelligunt̃ in phanꝰ. Excludit aũt ꝑm genꝰ ĩtellibiliũ/ q̄ dum ē, an illa ĩtellibilia ſint: vt diximꝰ. ℭ Ex his Philoponꝰ aſſerit Ari. clã inferre, qd̃ maniſeſte declauit li. poſtr. vbi dixit, ꝙ cuiuſlibet ſcie ꝑn eſt ſenſus. Cuiꝰ ſigm attulit, q̄ deficiẽte ſenſu, deficit ſcia eorũ: q̃ hñr ꝑ illũ ſenſuz. Et tũc ſꝫ eũ v̾ba ſic legũt̃, ⁊ ob h̾, q ſenſu externo nõ ſentit aliqd, h̾ ē, q nec tactu/ nec guſtu/ nec olfactu/ nec viſu/ nec auditu aliqd ſentit, nihil ꝓſus addiſcet ꝑ diſciplinã a p̄ceptore, aut ĩtelliget ꝑ ĩuentionẽ. g̃ remotis externis ſenſibꝰ/ nihil penitꝰ ſciemꝰ: qd̃ fuit lõge expoſituz li. poſtr. Scd̃o ĩfert, ꝙ cũ aliqd ſentiẽs ſpecule aliqd ꝑ intellꝫ/ ꝑ iternos ſenſus nece ē ſil' phãtaſma aliqd̃ ſpeculari, cuiꝰ ꝓbõnẽ repetit, ⁊ dicit. Phãtaſmata. n. ſt ita ĩtellui cõparata/ velut ſt ſenſibilia ſenſibꝰ: ē tñ dria, q̄ ſenſibilia ſũt cũ mã, ⁊ ĩ mã, ac ſb̾to. Phãtaſmata v̾o ſunt ĩtelia, ſine mã ex qua ꝯſtãt ea: quorũ ſunt phãtaſmata. Hec eſt expõ Philoponi: ⁊ qdeꝫ pulchra. ℭ Nos v̾o poſſumus aliter iuxta ſupius expoſita ĩtelligẽ ꝑmũ excerptũ. ſ. ꝙ q nihil ſentit/ nihil diſcet, aut ĩtelliget: h̾ eſt: q ſenſu externo nihil ſentit, de nouo nihil diſcit. ⁊ nihil, ſi didicerit, ĩtelliget, q̄ ſenſus externi ſunt necij, ⁊ pro acqſitione ſcie, ⁊ ꝓ vſu. Uel ſi referatur hoc ad internos ſenſus, legant̃ v̾ba ſic: ⁊ ob h̾ qui per internos ſenſus nõ ſentit aliqd: puta aut leſione ꝯcta a ꝑncipijs gñonis, aut morbo, hic nihil diſcet de nouo vlterius ſ. inuẽtiõe/ vel diſciplina/ ⁊ eoruꝫ, q̃ didicit, ſiqua ꝑus didicit, nihil poterit ĩtelligẽ: qua rõne ꝑ diſcẽ intelliget ipm intelligẽ in fieri, ⁊ ꝑ ĩtelligẽ ĩtelliget vſum ſcie eoꝝ/ que prius dicit. Scd̃o infert, ꝙ qui ſentit, cũ ſpeculat̃, aut de nouo diſcẽdo, aut antiqua ſpeculando, neceſſe eſt ſimul phãtaſma aliqd̃ ſpeculari: cuius cã dicta eſt. Hec 2a expoſitio ſatis mihi placet, qm̃ eſt ad ea/ que dicta ſunt multum conſona.

Que Auerr. com. 39

ℭ Auer. aũt enthyma Ariſ. ſic intelligit, corpꝰ, qd̃ ipſis intelligibilibus eſt vlius: abſtrahit̃ ab ĩtellu: poſt q̃ꝫ erat in rebꝰ ſenſibꝰ. g̃ forme ſt in intellu nõ fixe: ſꝫ iſtabil'r: ⁊ in re ſũt fixe per modũ habitus: ⁊ intellit ꝑ corpus formas mãles: ⁊ ⁊ tũc ē ſenſus: mãles for' abſtrahunt̃ ab ĩtellu: g̃ in re ſt ſtabiles, ⁊ in ĩtellu ſunt iſtabiles. Sũt qdeꝫ in re ſtabiles, q̄ vt ſic nõ depẽdẽt in ꝯſeruari ab aliq̃ agẽte ꝑticulari. In intellu v̾o iſtabiles, q̄ ab aliq̃ agẽte ꝑticulari ꝯtinuo dependẽt. vꝫ. a phante. ℭ Qd̃ enthymema, nec eſt Ariſt. nec eſt neciũ. Ari. qdẽ nõ eſt, vt his pꝫ: q grecas l'ras deguſtãt. nõ. n. tale enthymema ſõniauit Ariſt. Minime v̾o ē neciũ ꝓ q̄ forẽ vt ĩtelligunt̃: ſunt vl'es, ſꝫ (vt vl'es) hñt eẽ eternuz atq̃ꝫ ſtabile ſemꝑ. In re aũt hñt eẽ ꝑticulare, quo ſꝑ in motu ſunt. Preterea. Forẽ ĩtellecte, vt abſtracte faciũt vnũ cuz ĩtellu, cũ quo fixus faciunt vnũ q̃ꝫ cũ mã, vt dcm̃ eſt ſuperius. Hoc g̃ enthymema, nec ē neciũ, nec eſt Ariſtotelis.

Cõ. 5. Argyr.

ℭ Eſt ãt aliõ phãtaſia: ab affirmatõe negõne. vez. n. vl' falſũ: cõplexio ē ꝯceptuũ ĩtellꝫ. At mẽtis ꝑmi ꝯceptus: q̃ queſo differẽt/ vt nõ phãtaſmata ſint? An neq̃ꝫ ceteri ſũt phãtaſmata: nõ tñ ſine phãtaſmatibus ſunt?

ℭ Eſt aũt phantaſia aliud a dictione/ ⁊ negatione. Cõplexio. n. intellectionũ eſt vez/ aut falſuꝫ. Prime aũt intellectiões/ q̃ differẽt/ vt nõ phãtaſmata ſint. An neqꝫ he phantaſmata ſunt: ſed non ſine phantaſmatibus?

COMMENTARIVM

ℭ Si ſequimur Themiſtij paraphraſim, duas Ariſt. remouet dubões. Pria ē, an cõplexio notionũ, que eſt affirmatio, vel negatio differat a phãtaſia: ſiue phantaſmate. Cui, vt Them. innuit: Ariſt. rñdet, cũ inqt. Eſt aũt aliud phãtaſia, h̾ eſt phãtaſma a dictiõe, h̾ eſt ab affirme, ⁊ a negatione: cuius cãꝫ aſſignat, q̄ cõplexio noematũ, h̾ eſt notionũ, ſiue intellectionũ ē qd vez vel falſum. At nullũ phantaſma eſt vez vl' falſuꝫ. Them. addit ſcd̃am driam: ꝙ. ſ. phantaſma ſꝑ idẽ in aĩa eſt: nexus aũt eius cũ alio multiplex, cũ poſſit multis copulari. Phantaſma. n. ſiue notio diei põt cũ luce copulari, ſi dixerimus, dies ē, cũ lux eſt, cũ nocte: vt ſi dixeris, cũ dies eſt, nox nõ eſt: ⁊ alijs multis modis. at notio eadem ⁊ vna ſemꝑ in aĩa eſt. Scd̃a v̾o. q. ſm Them. eſt an ꝑme notiones, q̃ dñr rerũ ſimplices ꝯceptꝰ/ a noetericis v̾o termini mẽtales incõplexi: ſint phãtaſmata. Et hãc qõneꝫ q̃rit. d. Prie aũt intellĩones, q̃ grece noemata dñr, h̾ eſt notiones ſimplices, quo differẽt, vt nõ phãtaſmata ſint. ꝑa. n. fronte vñr phãtaſmata. Rñdet Ari. dicẽs, an neq̃ꝫ he notões phãtaſmata ſunt: nõ tñ ſine phãbꝰ, q̄ vt Them. inqt. notio eſt actꝰ, ⁊ opꝰ animi in ſb̾o phãtaſmate. ⁊ ſi intelligit notionẽ eẽ in phãtaſmate, vt accñs ĩ ſb̾o: nõ recte ait Themiſtiꝰ. Sic. n. eẽt opio Auẽp. q illuſtrationẽ poſuit ĩ phantaſmate veluti in ſb̾o. ſꝫ ſi per ſb̾m ĩtelligit fundamẽtũ, ſiue cãm aut ꝑnm, ſine quo res eſſe nõ põt: ſb̾m notionis ē phãtaſma: vlia. n. non ſunt ſine ꝓprijs ſingularibus: ꝓterea notio dependet a phanbꝰ. ℭ Aiduerte vt Auer. inqt, nõ nullos ꝑmas ꝓpõnes voluiſſe eẽ nob' nãliter notas: ⁊ ſic non differre a phanbꝰ, qm̃ vñr colligi a ſenſibꝰ, vt colligũtur ipſa phãtaſmata: ⁊ iõ (vt iqt Auer.) Ari. decl'auit phãtaſmata differre a ꝓpõnibꝰ ꝑmis. vez lꝫ Auer. q̃ꝫtũ ad hoc non male dicat: errauit tñ q̄ cũ in textu due ſint qõnes, ipſe nõ annotauit niſi vnã. Preterea. Errauit ex alio: q̄ ꝑ ꝑmas intellĩones ĩtelligit ꝑmas ꝓpõnes: cuiꝰ oppom pꝫ his, q legũt v̾ba ĩ greco codice. Preterea. Ari. loqt̃ vl'r de oibꝰ ꝓpõnibꝰ, nõ tm̃ de ꝑmis. ℭ Philoponꝰ v̾o ĩtellit ꝑ phãtaſiã nõ phãtaſma: ſꝫ opõnẽ phantaſticã. De hac. n. vult, vt Ari. q̃rat vtrum ſit affirmatio vel negatio. Eſt aũt hec. q. rõnabilis, q̄ in tali phantaſtica cperatione/ vr̃ veritas eẽ eẽntial'r: cum. n. phantaſia circa terminos v̾ſet̃: vr̃ in ea eſſe veritas eẽntial'r. Rñdet g̃ Ari. vt Philoponus inuit, ꝙ lꝫ in phantaſia ſit eẽntial'r v̾itas: nõ tñ eſt ibi vez vel falſum enunciatiue ꝑ modũ/ quo affirmatio eſt vera vel falſa: q̃ũo eſt in intellu verũ vel f'l'm: vbi eſt ꝑ modum enũtiatiõis affirue, vel negatiue. Sed ſtatiꝫ emergit 2a. q. qm̃ tũc ꝑt ⁊ ſimplices intellĩones, qbꝰ in cõplexa ĩtelligimuꝫ, eẽnt phãtaſia, cum in eis non ſit v̾itas ꝑ mom affirmatiõis vel negõnis. Rñdet g̃, vt Philoponus dicit, ꝙ nec tales intellĩones ſunt phantaſmata, ſiue opõnes phãtaſtice, q̄ ſup. ĩtelligibilia ſunt vl'at ac tales phance opõnes ſunt ſingulares. Addit tñ talia ſimplicia intellecta non eſſe ſine phãtaſmatibꝰ: q̄ vt diximus intelligibilia ſunt in phantaſmatibus, vt colores in parietibus: hoc pacto Philoponus exponit: vtrũ v̾o intell's componat vel diuidat, ſuperius dictum eſt.

Que Auerr. com. 39

Que Philoponus.

Refutatio

ℭ Hec ſunt q̃ de intellĩuo ſcribit Ariſt, circa que occurrũt qõnes non leues/ quas greci interꝑtes ꝓtermiſerũt. Iuniores v̾o illas diligenter diſſerẽ vñr: ⁊ lꝫ nos ſupius q̃ſi obiter dilucidauimus eas: non eſt malũ de illis per ſe aliqd dicere. nã vt Plato inqt lib. de legibus 6o nõ nocet bis dicẽ, qd̃ bñ dicet̃. Querunt g̃ ꝑ quot modis abſtrahẽ dicimur: cũ. n. in h̾ 3o Ari. ſepius de abſtractiõe locutus ſit: ⁊ nõ expoſuit qd ipſe ĩtelligat ꝑ abſtractionẽ bonũ eſt aliqd de illa diſſerere. ℭ Nõnulli iunioꝝ, q gaudẽt m'tiplicitate, abſtractionem diſtinxerunt in ſex ſpẽs. Prima eſt qua phantaſma ineptũ reddit̃ aptũ mouere ĩtell'm, ꝑ h̾ qd̃ depurat̃ a mãlitate. Scd̃a eſt, qua ſpẽs ĩtelligibilis ex phantaſmate ꝓducit̃, ⁊ in ĩtellu reponit̃. Tertia eſt, qua ĩtell's cõiorẽ ꝯceptũ elicit ex ꝯceptu minꝰ cõi. Quarta eſt, qua intell's ſpẽm ſcd̃e intẽtiõis elicit ex ſpẽbꝰ ꝑe. Quinta, qua ex ꝯceptibus ſimplicibus intell's cõpoſitos ꝯceptꝰ format. Vltima, qua ĩtell's ex notitia effectus in notitiã cãe ꝓcedit: ⁊ ꝯ etiam ex notitia cauſe in effectus notitiã. Abſtrationẽ g̃ in hac ſed ſpẽs diſtinxerũt.

Qõnes

ꝑma. q.

ꝑa põ

Refutatio

ℭ Sꝫ hec que dicũt, non ſunt ꝑipatece dicta, q̄ vel ꝑ abſtractioneꝫ ĩtelligũt opõnẽ intell's: ⁊ ſic longe plures ſunt abſtractiones q̃ꝫ iſte ſex: cũ opões intell's in ſpẽ plures ſint ijs ſex enũatis. Sin aũt ꝑ abſtractionem intelligunt id, qd̃ ꝑipaci vbiq̃ꝫ ĩtelligũt, intellĩonẽ. vꝫ. alicuius ꝑoris non ĩtellecto ſuo poſteri, vt, oẽs exponũt, eo v̾bo 2 libri phyſi. abſtrahentium non ſit mẽdacium: tũc ꝑa ſpẽs. q̃ phãtaſma reddit̃ aptum mouẽ ĩtell'm: non erit abſtractio, Nec 2a, cũ illa potiꝰ ſit ꝓductio: longe minꝰ. 4a: q̃ñqdeꝫ 2a intẽtio poſterior ē ꝑa: potius. n. intellĩo ꝑme abſq̃ꝫ ĩtellĩone 2e erit abſtractio. Nec 5a hac rõne erit abſtractio: cuꝫ compoſitũ nõ abſtrahat a ſimplicibꝰ: potiꝰ eꝯ: ſunt. n. ſimplicia priora cõpoſito. Sexta quoq̃ꝫ minime: nullus. n. vnq̃ꝫ proceſſum appellat abſtractionẽ: cũ in abſtractione mẽdacium nõ ſit. In ꝓceſſibꝰ v̾o ⁊ vez ⁊ falſum ꝯſtant.

2a põ

ℭ Candauenſis vero ijs diſputationibꝰ, q̃s in auſcultatorijs lib. ſcripſit abſtractionẽ ĩ duplex genꝰ diſtinxit, quoꝝ altez ꝑtinẽ dicit ad agentẽ ĩtell'm, altez ad ĩtell'm polem: qd̃ ad agentem intell'm pertinet, ait eẽ aliud nihil, q̃ꝫ facere de poa ĩtelligibilibus actu intellecta: qd̃ v̾o ad polem intell'm ꝑtinet, inquit eẽ aliud nihil q̃ꝫ intelligere aliqd̃ ꝑus nõ ĩtellecto ſuo poſteriori. Et qm̃ ꝑus multifariã ſuo poſteriori ꝯiũgit̃: iõ genus hoc ſb̾diuidit in ſpẽs. Prius. n. aliqñ ſuo poſteriori eẽntial'r ꝯiũgit̃, ⁊ h̾ pacto genꝰ ſpẽi, ⁊ magis vl'e minꝰ vli copulat̃: cum g̃ ꝑus h̾ mõ a ſuo poſteriori abſtrahit̃, erit abſtractio vlis ex minꝰ vli: ⁊ hac vtunt̃ oẽs ſcie: q̃ñqdem ois ſcia põt cõſiderare ſupius ꝓter ſuũ iferius. Alioc ꝑus ſuo poſteriori accñtal'r ꝯiũgit̃, ꝙ nec ſit illius eẽntia, nec pars eẽntie illius: ⁊ h̾ pacto q̃ꝫtũ q̃li ꝑus eſt ⁊ vl'r ſb̾m ſuis accñtibꝰ: ⁊ abſtractio eiuſmodi eſt ſb̾ti ab accñtibus: ſꝫ qm̃ ſb̾m duplex eſt, aut limitãs ſibi accñs, quo ꝑus eſt, veluti hõ reſibile, ⁊ cum abſtrahitur tale ꝑus a ſuo poſteriori dr̃ abſtractio ſb̾ti a ꝓprio accñte: aut ſb̾m non limitat ſibi accidens, nec accidẽs ſb̾m: ⁊ cuius abſtrahit̃ tale ꝑus dr̃ abſtractio ſb̾ti ab accñte. Hec ille: q̃ magis ad ꝑipacos attinẽt, q̃ꝫ ea/ que priores dixerũt.

Que Auerr. com. 39

Que Philoponus

Refutatio

ℭ Uez, ſi Candauenſis velit abſtractionem, que pertinet ad agentẽ eẽ re diſtinctã ab ea abſtractione, que pertinet ad intell'm polem: errauit. nam Ariſt. ⁊ Auer. ceteriq̃ꝫ greci iterꝑtes vbiq̃ꝫ intell'm agẽtẽ lumini cõpararũt: ſic g̃ abſtractio coloꝝ non ē alia que ad lumẽ pertinet, ⁊ que ad viſum: vna. n. ſm reꝫ eſt qua colores ⁊ mã abſtrahuntur, q̃ ad viſum attinet, ⁊ que ad lumẽ. g̃ vna erit q̃ ad agentẽ attinet, ⁊ que ad polem: que ſi referat̃ ad agentem/ dr̃ eductio ſeu trãſlatio ĩtelligibiliũ de poa ad actũ: ſi referat̃ ad polem dr̃ intellectio prioris non intellecto poſteriori.

ꝓpa põ

ℭ Dõm ergo oẽm abſtractionẽ eẽ, aut realẽ, aut rõnis: abſtractio realis ē corpis a corpe, aut forme ſeu accñtis a ſb̾to, in quo aptum eſt fieri, aut forme a mã. hec abſtractio cum ſit realis, ad intellectuꝫ non ꝑtinet, ſed ad agens, qd̃ real'r extrahit aliquã rem ab alia re. Abſtractio rõnis eſt intellectio alicuius ꝑoris nõ intellecto ſuo poſteriori, q̃ lꝫ ſit multiplex: quẽlibet ꝑtinet ad intell'm polem: qui ꝓpe ĩtelligit. Hec vt attinet ad agentem: non abſtractio dr̃: ſed eductio vel tranſlatio: qua agens tranſfert ĩtelligibilia de poa intellectis ad actũ. Hactenus de abſtractione, dicta ſufficiant.

2a. q. de actiõe intellectus agentis

ℭ Scd̃o querũt de actione intell's agentis circa ipſa phanta vtrũ agat aliqd in illis. Arbitrant̃ nõnulli actionẽ agentis intell's circa phãta eẽ depurationẽ, qua phãta ꝑticularia depurant̃ a ꝯdõnibus mãlibus. In ſenſibꝰ. n. ĩternis phãtaſmata ſunt cũ ꝯdõnibꝰ mãlibꝰ: q̃ ſunt hic ⁊ nũc: agẽs g̃ ĩtell's illa depurat ab eis.

ꝑa põ

Argm Junioꝝ

ℭ Sꝫ aduerſus hãc põnem aduerſant̃ nõnulli, ꝓ ꝙ poſt depurationẽ in ſenſibus ĩternis nulluꝫ eẽt phãtaſma: depuratũ. n. phantaſma vl'e eſt: qd̃ nullo ĩ ſenſu eẽ põt. Cõſequẽs eſt falſum, tũ q̄ ſenſus釣 internꝰ poſt depurationem nullũ phãtaſma appꝛehẽdẽ poſſet, tum 2o ꝙ nec etiam ĩtell's poſſet aliqd ſpeculari: nõ. n. abſq̃ꝫ phãtaſmate in ſenſu ſpeculari põt. ℭ 2o ꝑnr obijciũt, q̄ hac põne cõceſſa: phãtaſma eiuſmodi depuratum eẽt actus ĩtell's polis, ⁊ nõ agentis: cũ reciper̃ ĩ ĩtellu poli potiꝰ.

Defenſio

ℭ Et lꝫ poſitio nõ ſit vera: he rões friuole vident̃: dicerent. n. iſti ꝙ phãntaſma poſt depurationem eſt ſpecies intellibilis: ⁊ ſic phantaſma purum eẽt in ĩtellu: ipurũ v̾o remanet in ſenſibꝰ: ſiqdẽ hec depuratio eſt ꝓductio ſpẽi ex phantaſmate quo ſit, vt poſt depurationem ⁊ ſenſus pñt phãtaſma apꝑhẽdẽ, ⁊ intell's ĩtelligẽ phãtaſmate remanẽte ĩ ſenſibus. ℭ 2a rõ ẽt friuola ē, qm̃ depuratio ē ꝓductio ſpẽi ex phãtaſmate. Hec ãt eſt ĩtell's agẽtis, vt vlis agẽtis: phantaſmatis vt ꝑticularis agẽtis: actꝰ ĩtellus polis, vt mãe, ⁊ ſb̾ti: q̃re rõnes he friuole ſunt.

Reprobatio ꝓpria

ℭ Propterea melius hec poſitio refelli vr̃ ex eo ꝙ depurare phantaſma eſt abſtrahẽ ipm a cõdõnibꝰ mãe: qbus eſt ꝯiũctũ: nihil. n. ab aliquo, vel aliqbus reparat̃: cui vel qbus nõ erat ꝯiũctũ. ſi g̃ phãtaſma depurat̃ a ꝯdõnibꝰ mãe: illis erat ꝯiũctũ: vel igit̃ phãtaſma eſt ꝑus illis ꝯdõnibus, quibus eſt ꝯiũctũ: vel poſterius: nõ ē poſterius: cũ ſit vlius ergo prius: ſed depuratio ꝑoris a poſteriori eſt abſtractio: ergo hec depuratio erit abſtractio. ꝓbauimus aũt oẽm abſtractionẽ attinere ad ĩtell'm polem. quare ex põne ſequitur eiꝰ: qd̃ dicũt, oppom. ℭ Preterea. Hec depuratio/ vel eſt realis: vl' rõnis: nõ realis, q̄ tũc eẽt alteratio: ⁊ ſic agẽs ĩtellus ageret in phanbꝰ alterando: qd̃ eſt ꝯ ꝑipateticos: ⁊ ꝯ opionẽ eoꝝ. Sin aũt hec depuratio eſt rõnis, attinet ad intell'm polem. nõ g̃ eſt actio agentis.

2a põ

ℭ Alij dixerunt intell'm agẽtem, nec in phanbꝰ aliqd iprimẽ, nec ab eis aliqd remouere: ſed dicunt ex contactu v̾tuali lumĩs intell's agẽtis ad phantaſma qdditatẽ phãtaſmati coaſſiſtẽtẽ ſine illo poſſe poſſibilẽ ĩtellꝫ imutare. Albũ. n. qd̃ in lacte eſt illuminatũ viſuꝫ ĩmutare põt ſine lacte: ſic qdditas in phãtaſmate in lumine intell's agẽtis põt ĩmutare ĩtell'm polem ſine phãtaſmate.

Refutatio

ℭ Iuniores hãc põnẽ potius v̾bis refutãt: põt tñ ſic refelli vel phantaſma recipit aliqd ab ĩtellu agente, aut nihil: ſi nihil/ tunc ea rõne ad ſenſum ſe hꝫ, qua ad ĩtell'm. nam vt ad ſenſum nihil hꝫ ꝓter ſe: ſic ad intellꝫ. g̃ phãtaſma ſe ſolo põt mouere intell'm polem oĩ alio circũſcripto. Sin aũt hꝫ aliquid: tũc aliqd recipit ab agente: qd̃ opinio negat.

3a põ

ℭ Alij fingũt phãtaſma nõ poſſe mouẽ polem intell'm ſe ſolo, niſi ꝯcurrat ĩtell's agens: ita vt ambo moueãt eum, veluti duo nauim trahẽtes. ℭ Refellũt iuniores hãc põneꝫ, ꝓ ꝙ tunc nõ magis ĩtell's agẽs reduceret phãtaſma de poa ad actum q̃ꝫ eꝯ. Cãe. n. ꝑtiales ex equo ꝯcurrẽtes ad aliquẽ effectum ſe mutuo reducũt de poa ad actũ.

Argta Junioꝝ

Scd̃o ꝙ tunc tã agẽs: q̃ꝫ phantaſma ꝑ accñs cõcurrerẽt, eo q̄ partialis cã ꝑ accñs ꝯcurrit ad effectuꝫ. Tertio tũc ĩtell's agẽs non eẽt oĩa facẽ/ cũ ꝑtial'r ꝯcurreret ad intellĩonẽ. demũ tũc intell's polis eodem recto aſpectu cognoſceret phãtaſma: ⁊ agẽtẽ: cuꝫ eius ſpẽs, vel intellectio eẽt vtriuſq̃ꝫ effectus.

Defenſio ꝓpõnis

ℭ Et ſi hec poſitio ſit falſa: rões ſimpr nõ demr̃ant/ ſi poſitio exponatur ſi. n. poſitio velit illa duo ꝯcurrẽ ex equo, ⁊ eodẽ ordine, argumẽta cogũt: at ſi velit illa duo eẽ cãs ꝑtiales alteriꝰ ordinis, atq̃ꝫ alteriꝰ: argta nulla ſunt: qm̃ lꝫ nec agẽs ſine phante, nec phantaſma ſine agẽte agẽ poſſit: tñ intell's agẽs, vt vlis cã ꝯcurrit: ⁊ phãtaſma, vt ꝑticularis. Dꝫ ſi h̾ pacto intelligat poſitio: rõnes friuole ſunt. pria qdem: q̄ ex quo agens ĩtell's vl'r ꝯcurrit, potiꝰ ſibi dat̃, vt reducat agens ꝑticulare, q̃ꝫ phãli: qm̃ agẽs vl'e ſemꝑ eſt in actu. Scd̃a ẽt tollitur q̄ tũc ꝑ accñs ꝯcurrerẽt, qm̃ ſm eũdem ordinẽ ꝯcurrerẽt. Tertio v̾o refellit̃, ꝙ tunc ĩtell's non eẽt oĩa facẽ: cum concurreret eque ꝑticul'r, vt phantaſma. Pꝫ 4o intell'm poleꝫ potius phantaſma recto aſpectu cognoſcẽ, q̃ꝫ agentẽ ĩtellectum: q̄ effectus potiꝰ refert cãm ꝑticularẽ/ q̃ꝫ vl'eꝫ.

Refutatio ꝓpa

ℭ Sꝫ ꝓculdubio hec poſitio q̃uis mõ intelligatur: non eſt ꝑipaca qm̃ ĩtell's agens, nec vt agẽs vl'e. nec vt agens ꝑticulare vr̃ agẽ aliqd in intell'm polem: qm̃ nulla forma agit in ſb̾m, in quo eſt: vt ꝑipaci exclamãt. Cũ igr̃ intell's agẽs ſit in intellu

mãli,vt in ꝓpria mã ſm Auer.vel ſimul cuʒ eo in eadẽ aĩa ſm veritatẽ,non vꝛ ipm poſſe aliqd agẽ i intellꝫm poteʒ,nec ꝑ ſe,nec cũ alio quis. ¶ Alij dixerũt agẽtẽ itellꝫm in phantaſma agere remouendo,ꝛ imprimendo:remouendo qdẽ potentialitatẽ,nam phantaſma anteq̃ʒ in ipm agat agẽs intellꝫs eſt po^a itellligibile:poſtq̃ʒ tñ ipm egit:remouet po^a,ꝛ reddit in actu. Imprimẽdo vo,q2 in phãtaſma lumẽ iprimit ſpũale quo eleuat phantaſma quodãmõ ſupra eius nãʒ,vt imutare poſſit intellꝫm poteʒ. Probãt hãc põnem,qm̃ phãtaſma tranſit de po^a ad actuʒ,ꝛ de ordine in ordinem,vt ſepius dixit Auer. h aũt fieri eſt ipoſſe niſi aliqd recipiat/quo trãſeat nũc,ꝛ pus nõ. Preterea Quoties duo agẽtia ad aliquẽ effectũ ꝯcurrũt,quoꝝ alteꝝ vle/alteꝝ ꝑticulare ẽ:ſemper ꝑticulare influxum recipit ab vli.ğ phantaſma aliquid recipit ab agente. Preterea. Niſi aliqd ageret i phantaſma cũ nihil agat i intellꝫm poteʒ tũc nulla rõne diceret agẽs:non .n.dicetur agens,q2 agit in phantaſma,nec q2 agit in poſſibilem.ğ nulla rõne dicet agens. ¶ Sed hec poſitio,nec eſt in pipa^ca,nec vera,ꝓ q2 hac põne data,tunc phantaſma cognoſceret,deduco.q2 omne recipiens aliqd itẽtionalꝛr:atq̃ʒ ſpũalꝛr.ꝛ idiuiſibilꝛr coğſcit. In h.n.differt receptio cognoſcitiua a non cognoſcitiua,q2 ẽ coğſcitiua receptio indiuiſibilis rei indiuiſibilis,ꝛ indiuiſibilꝛr,vt Auer.hoc 3° iqt:vñ q2 phantaſma recipit lumẽ atq̃ʒ illuſtrationem cogebatur Auempace dicẽ itellꝫm mãlẽ eẽ aliud nihil niſi phantaſma ꝯtra quẽ Auer.obijcit,ꝙ tũc mouẽs eẽt motũ,ꝛ agẽs eẽt recipiẽs. nõ ğ phãtaſma ab aliq̃ qcq̃ʒ recipe põt. ¶ Preterea. Oẽ recipiẽs ſimilitudinẽ rei idiuiſibilẽ indiuiſibiliter cognoſcit id,cuius eſt ſilitudo,quaʒ recipit:dixi indiuiſibilem indiuiſibilꝛr:q2 diaphanuʒ recipit lumẽ:qꝺ eſt lucis ſilitudo ꝛ tñ nõ apprehendit lucẽ,q2 illud recipit diuiſibilꝛr:phantaſma ꝑ hos recipit lumẽ/qꝺ eſt ſilitudo agentis intellꝫs:ꝛ qdem idiuiſibile:indiuiſibilꝛr.ğ phantaſma recipiendo tale lumẽ/apprehẽderet itellꝫʒ agẽtẽ. ¶ Propterea. Phataſma eſt qd corporeũ,ꝛ q̃ʒtũ/ꝛ extẽſũ extẽſione organi ſʒ Auer. qcqd ſit ſm vitatẽ.ğ omne receptũ in phantaſmate,erit diuiſibilꝛr,ꝛ corpalꝛr receptum:vt Auer.li^o de ſba orbis autumat aduerſus Aui. Igit hec poſitio ſaltẽʒ eſt ꝯ Auer.ad cui^9 mẽtẽ ſe loq aſſerũt. ¶ Preterea. Effect^9 ſꝑ aſſilat agẽti ꝑimo quo ad ei^9 formã:que ẽ illi agẽti agẽdi ratio. Hõ .n.genitus aſſilatur hoi gñanti in humanitate,que fuit illa agendi rõ:ſed h^9 lumeʒ eſt q̃dã forma phantaſmati ipreſſa eleuãs ipm,vt poſſit agere in intellꝫm potẽm.ğ eſt rõ agendi,quare ſpẽs intelligibilis,vel act^9 itelligendi,potius ẽ ſilitudo illius forme:ꝛ per ꝯñs itellꝫs illud lumẽ intelligeret ꝛ nõ phantaſma:qꝺ eſt ꝯ opinionẽ. ¶ Preterea. nulla itelligẽtia ſʒ auer.põt aliqd iprimẽ in mã.at cuʒ ſʒ auer.intellꝫs agẽs ſit intelligẽtia.ğ ſaltẽ ſʒ ipm nõ põt imprimere formã luminis i mã. ¶ Preterea. Ari.ꝛ Auer.ꝛ.Thm̃.ꝛ Simpl. vbiq̃ʒ intellꝫʒ agentẽ lumini cõpararunt:ſed lumẽ nihil agit in colores,vt Auer.aduerſ^9 Auẽp.deducit 2° huiu^9.ğ nec intellꝫs agẽs in phãtaſmata. ¶ Aliter ğ dõm eſt,vt ſupius plirius dilucidauimus:diximus.n.agẽtẽ intellꝫm non agere in intellꝫm potẽm,ſiquidem nulla forma agit i eius ſbto:nec agere in ipſa phãtaſmata,nec abſtrahendo,nec imꝑmẽdo quare vt lumẽ receptũ in diaphano nõ eſt agens colores,nec coloꝝ intentiones:ſʒ ẽ mediuʒ diſpoſitiuũ:quo diaphanum recipit coloꝝ itẽtiones:diſpoſitiuũ dico,q2 eſt recipiẽdi rõ non recipiens:ſic intellꝫs agẽs aie nr̃e ꝯiunctus eſt mediũ diſpoſitiuum:quo aĩa ipſa recipit ſpẽs vlꝛr repñtatiuas. Ut.n.aer,vel aqua ſine lumine non recipit coloꝝ intentiones:ſic aĩa nr̃a non preaffecta intellectu agente/non recipet ſpẽs vlꝛr repñtatiuas:intellꝫs ğ agens non agit,ſed afficit animaʒ,vt recipiat reruʒ vlꝛes intentiones. ¶ Ex hiſce delentur rõnes facte pro 4ª põne. Prima qdem/q2 talis intellꝫs non facit de po^a intellectis actu itellecta:ſʒ eſt diſpoſitio aie connata/qua phantaſmata de poſſe agere i aĩam mutantur ad agere:ſi qdẽ phãtaſmata ſm eoꝝ nãʒ in aĩam agerent nũq̃ʒ niſi eẽt agẽte intellꝫu ꝑaffecta,qua ratione phãtaſmata trãſeunt de po^a ad actũ nulla mutatione facta in illis,ſʒ iternis ſenſibus miniſtris,quoties illa ꝑſentant intellꝫui. ¶ Scõa rõ ſupponit ſlm:ſupponit.n.agẽtẽ itellꝫʒ eẽ vlꝛe agens,ꝛ phãtaſma ꝑticulare:qꝺ ſlm eſt:nõ.n.agẽs intellꝫs aliqd agit,ſed diſpõit aĩaʒ ad recipiẽdũ actionẽ a phãtaſmatib^9. ¶ Quũ vo q̃rit,cur dꝛ agẽs intellꝫs,cum nihil agat:poti^9.n. ꝺberet reduci ad genus cãe mãlis:dĩs.n.diſpõ i mã reducit ad genus cãe mãlis:diximus ſuperius agẽtẽ intellꝫm reuera non agere:dꝛ vero agens,quoniã mediuʒ recipiendi duplex eſt,diſpoſitiuũ,qꝺ afficit,ꝛ non recipit.ꝛ mediuʒ receptiuũ/qꝺ diſponit,ꝛ recipit:ꝑ^m medium qꝺ dꝛ diſpoſitiuũ:reductiuꝛ ad genus cauſe agentis:facit.n.vt id,qꝺ nõ agit,agat:lumẽ .n.facit,vt color,qui in aerem non agit eius intẽtionẽ:agat. At mediũ receptiuũ reducit ad genus cauſe mãlis. Hec ergo vtus dꝛ intellꝫs agens:pro quãto eſt diſpoſitio,qua phantaſmata in intellꝫm noſtrũ agunt,decepit ğ iuniores,ꝛ alios cõplures nomẽ agentis,non aĩaduertẽtes tale nomen eẽ aſſignatũ ei ad dꝛiam intellectus mãlis melius enim dicet intellectus diſponens,quam agens.

Poſitio Tho.

¶ Querunt rurſus iuniores an intellꝫs humanus corpi vnitus ſine phãtaſmate intelligẽ poſſit:que.q.lʒ pro magna ꝑte ſit pertractata/cum enthymema Ariſto.diſputauimus: tñ de hac qõne per ſe bonum eſt aliqd diſputare. ¶ Iuniores de mente Auer.breuibus aſſerunt intellꝫm noſtrum ꝑ intellꝫione noua egere phãtaſmate,pro intellꝫione eterna/q̃ dꝛ ꝑfect^9 in ordine ad totã ſpẽm/non egere. ¶ Sʒ hec poſitio non eſt Auer.nam intellꝫs in ordine ad indiuiduum dependet in itelligẽdo a phãtaſmatibus illius:at in ordine ad totã ſpẽm:re^ll cuius dꝛ ꝑfect^9,depẽdet a phãtaſmatib^9 ſm ſpẽm,vt ſupius expoſuimus. Eſt.n.(vt dixit Auer.pꝛia ꝑfecta in maiori parte ſui ſbti:q2 phantaſmata e quibus ſm ſpẽm depender ſunt eterna ſm ſpẽm. ¶ Propterea ſiquis velit Auer.itelligẽ opinionẽ,aĩaduertat ꝙ intellꝫs poteſt trifariam conſiderari,aut in illo ꝑori,in quo nec humane ſpeciei copulatur,nec alicui indiuiduo illius:ꝛ h pacto intelligit agenteʒ,ꝛ ſuꝑmas ſbas per illaꝝ eẽntias.nam illo ꝑori/in quo ꝑcedit talẽ copulationẽ ſm fictionem Auer.eſt infima itelligẽtiarũ itelligẽs agentẽ,ꝛ ſuꝑmas ſbas per eſſentiã illaꝝ,vt ſupius diximus:ꝛ quo ad talẽ intentionẽ intellꝫs nullo pacto dependet a phãtaſmatib^9. Secundo ꝯſiderari põt in ordinẽ ad totã ſpẽm,ꝛ in illo ꝑori in quo non intelligit alicui indiuiduo copulatus,ꝛ ſic itelligit oĩa mãlia intellectione eterna ſm ſpẽʒ:ꝛ quo ad talẽ itellectionẽ non depẽdet ab his phãtaſmatib^9:vel illis,ſʒ a phãtaſmatib^9 oium reꝝ mãliũ/quas intelligit:que ſunt eterna ſm ſpẽm. Tertio ꝯſiderari põt vt vnitus huic,vel illi:ꝛ ſic intelligit itellectione noua:ꝛ q̃ ad talẽ intellꝫionẽ dependet ab his,vel illis phantaſmatibus:dependet.n.intellectio a duplici ſbto,vt ait in h 3°,a phantaſmate,per quod eſt vera:ꝛ ab itellectu mãli,per quã eſt vnũ entiũ:ꝛ hãc puto mẽtem Auer.lʒ falſam:vt ſupius diximus. ¶ Auicẽna vo imaginat intellꝫm in addiſcendo egere phãtaſmatib^9:in itelligẽdo poſtq̃ʒ didicit,nullatenus eis egere. Hãc põnẽ declarantes iuniores diſtingũt ſpẽs itelligibiles.nã alie ſunt ex phantaſmatibus abſtracte:ꝛ ſm tales intellꝫs intelligẽ nõ põt ſine phantaſmatib^9.ꝛ his vtit intellꝫs in addiſcendo:alie ſunt ex his elicite per operationem intellꝫus poſſibilis facti in actu:ꝛ ſm tales intelligẽ põt ſine phãtaſmatib^9.nã tales non depẽdẽt a phãtaſmatib^9/ſicut ꝑores:ſed remanẽ pñt in ipſo intellꝫu ceſſante omni opõne ſenſus. Huius rei arg^tc nobis ſunt illi qui extaſim patiunt:qui ſi pungant:non ſentiunt:cum ſint a ſenſibus diſtracti:ꝛ tamen intelligunt,cum poſt reuerſioneʒ multa mirabilia dicunt:que ꝑus ignorauerũt. ¶ Sed hec poſitio eſt expſſe ꝯ Them. ꝛ Simpl. qui arbitrantes nihil itellꝫʒ poſt mortẽ itelligẽ poſſe,eo argumẽto mouent, ꝙ ſine phãtaſmatib^9 nequaq̃ʒ intelligit. ¶ Alij mouẽtur ex eo ꝙ memoria nõ eſt in ꝑte intellectiua:ſed ſolũ in ſenſitiua.nã tãdiu ſpẽs intelligibiles ſunt in intellꝫu,q̃ʒdiu actu intelligit:eo vo ab itelligere ipſo ceſſante ſpẽs delent,ꝛ remanent phãtaſmata i ꝑte ſenſitiua:que memoria dicit. Intelligere ğ nõ põt intellꝫs humanus corpi vnitus ſine phantaſmatibus,quia niſi ſpẽs rurſus ad phãtaſmatis actum reuocent:nũq̃ʒ ille intelliget. ¶ Preterea. Quero de ſpẽbus elicitis:vel abſtrahunt a phãtaſmatib^9:ꝛ ſic nõ differunt a ſpẽb^9 ꝑorib^9:vel abſtrahunt a ſpẽb^9 ꝑorib^9:ꝛ tũc ſpẽi eẽt ſpẽs,qꝺ expoſitores arbitrant abſurdũ. ¶ Preterea. Aut ſpẽs elicita lapidis,ꝛ ſpẽs abſtracta a phan^te lapidis ſunt eiuſdẽ rõnis:aut differũt rõne,ꝛ ſpẽ:ſi eiuſdem rõnis.ğ ab eiſdeʒ fiũt,ꝛ ꝯſeruant:ꝛ qꝺ abſurdius eſt,tunc accñtia eiuſdẽ ſpẽi eẽnt in eodẽ ſubito nũo:qꝺ peripatetici negarẽt. Sin aũt differũt ſpẽ,ꝛ rõne:tũc nõ eẽnt eiuſdẽ rei repñtatiue. ¶ Expoſitor nr̃ Thomas inter peripateticos ſummus arbitrat intellꝫm noſtrũ corpi vnitum nihil poſſe intelligẽ:niſi ad aliqꝺ phãtaſma ſe ꝯuertat:dicit niſi ad aliqꝺ phãtaſma,q2 poſſibile eſt intellꝫm intelligẽ aliquã rem:que nõ fecit in ſenſib^9 phãtaſma:vt qñ itelligit ꝑmã mãʒ,aut ſubãʒ ſeparatã,aut aliqd id genus:oportet aũt ſe ꝯuertere ſaltẽ ad phãtaſma ei^9:qꝺ erat vel rei,quã intelligit accidẽs,vel effect^9,vel aliqd tale. ¶ Rem hanc vt optimus phyſicus expimẽtis cõprobat. Primo qdẽ:q2 leſis organis internoꝝ ſenſuũ,intellꝫs intelligẽ nõ põt,qꝺ pro tãto eſt,q2 nõ põt ſe ꝯuertere ad phãtaſma. Scõo,q2 qñ intellꝫs intelligit:aliquã ſibi format phãtaſmata per modũ exẽploꝝ:in qb^9 q̃ſi inſpicit,qꝺ intelligẽ ſtudet. ¶ Declarare ſolemus hãc opionẽ dupꝛ. Prio ex nexu vtutũ.nã oẽs vtutes in corpore hñt cõnexionẽ,vt nõ poſſit vna opari/altera nõ opante:loquor de ſenſitiuis/q̃ miniſtrãt intellꝫui. He.n.intellꝫu,ꝛ intellꝫus ijs nẽcio ꝯnectunt:vt nulla poſſit opari/altera nõ opante. ¶ Ex his ſequit itellꝫm poſſe intelligẽ poſt mortẽ. nam lʒ in corpe hñs ſpẽs ſibi vnitas intelligẽ nõ poſſit niſi ad phãtaſma cõuertat poſt mortẽ:cũ a tali vtutũ nexu ſoluat,eiſdẽ ſpẽbus vti põt ad nullũ phãtaſma ſe ꝯuertẽdo:nõ enim dũ eſt in corpore,ꝯuertit ſe ad phantaſma,vt denuo ab eo ſpẽm recipiat,quã in ſe nõ ſeruauerat,ſʒ ꝑpter nexũ eius ad vtutes illas,in qb^9 phãtaſma eſt:eſt.n.adeo eis cõnexus,vt nec opari poſſit niſi ille opent. ¶ Hec pro veritate ſunt dicẽda:ſed ꝓ opione expoſitoꝝ grecorum dicendũ eſt memoriã/ſpẽꝝ nõ eſſe in intellꝫu:qm̃ tandiu ſpẽs atq̃ʒ notiões Themiſtius in intellꝫu eẽ autumat,q̃ʒdiu actu intelligit/vel didicit:eo vo ab intellectiõe ceſſante/ſpẽs delent.nam pro memoria ſufficit cõſeruatio phãtaſmatũ in parte ſenſitiua:cũ enim intellꝫs vti vult eis intellectis,que intellexerat.mox ex phãtaſmatibus ſpẽs denuo in intellꝫu regñant. Ex parte eniʒ intellect^9,nec memoriã/nec habitũ conſtituũt peripatetici,niſi per accidens propter ſenſus:q ſibi miniſtrant. Et tunc iuxta hanc poſitionem intellectus,nec diſcere poteſt,nec que didicerat,intelligere ſine phantaſmatibus. Propter hanc eadem rationem aſſerunt animam non poſſe poſt mortem intelligere:quia abeuntibus phãtaſmatib^9/delent ſpecies. ¶ Quod vero de extaſi adducebatur,Platonicum exempluʒ eſt:arbitrat enim Plato animaʒ in lipopſychia,ꝛ extaſi,atq̃ʒ ſomno lõge melius q̃ʒ in vigilia intelligere,ꝙ ꝛ futura videat,ꝛ ꝙ preſentia intelligat. Arbitrabat.n.animam eſſe omniũ ſpeciebus plenam,ortãq̃ʒ eſſe omni diſciplinarum genere abundam:impediri autẽ corporis mole:ꝛ qua cũ abſtrahitur,longe melius intelligit,ꝛ futura certius ꝓſpicit. Ariſtoteles aũt lib. de ſomno de lipopſychia loquens ait homineʒ in lipopſychia conſtitutuʒ intelligere miniſtris internis ſenſibus:ad quos omnes ſpiritus animalis cõuerſi ſunt:propter quod lipopſychiam exponit Themiſtius ibi morbi genus,quo quis animo loquitur,ꝛ iacet mortuus:in hac licet homo externis ſenſibus nõ vtatur:internis fortiter vtitur. ¶ Arbitror autem Ariſtotelem non locutum eſſe de extaſi,quoniam vt catholici aſſerunt:extaſis in magnarum reruʒ reuelationibus fieri ſolet:at lipopſychia accidit nulla rerum reuelatione cogente. Ad hec in extaſi,que predicũtur:nunquã fallere viſa ſunt:at q̃ phãtaſmata in lipopſychia accidunt,fortuite temereq̃ʒ aliquid preſagiũt. Eſt ergo extaſis res diuina:que non ſpectat ad phyſicos. veruʒ de his diximus multa cunc in cõmentarijs de ſomno. De intellectiõe vero que aĩa poſt mortẽ intelligit,queras libello de imortalitate aie in epilogo libelli. ¶ De motiuo.

Argyr.

¶ Cũ aũt aĩaliũ aĩa hiſce duobus ſit definita/ diſcernẽdi iquã potẽtia:qꝺ qdẽ eſt op^9 offĩciũq̃ʒ mẽtis atq̃ʒ ẽt ſenſus/ꝛ inſup ẽt mouẽdi motu ad locũ accõmodato potẽtia:de ſẽſu qdẽ ꝛ intellꝫu hec ſint determiata ac ptractata. Deiceps aũt de eo qꝺ mouet qdnã ſit ipſi^9 aie cõſiderem^9 opʒ:vtrũ vna q̃dã ipſius ſit pars ſepabilis magnitudine vel rõne/an ipſa aĩa tota? ꝛ ſi pars ſit aliq̃:vtrũ ſit alia q̃dam propria preter eas que dici ſolẽt ꝛ eas quas diximus/an iſtarum aliqua vna?

¶ Quoniã aũt anima que animalium eſt/ſm duas definita eſt potentias/ꝛ diſcretiuo:qꝺ rõnabilis op^9 eſt/ꝛ ſenſus:ꝛ adhuc ipſo moueri/motu ſm locũ. De ſenſu qdem ꝛ intellectu determinata ſint tot. De mouente aũt quid forte ſit aie/ſpeculandum eſt:vtrũ vna quedam pars ipſius ſepabilis ſit/magnitudine/aut rõne:an omnis anima? Et ſi ſit q̃dam pars:vtrũ propria quedã ſit preter cõſuetas dici/ꝛ dictas/an harum vna quedã?

T.c.40

Rõnabilis diã noea. Intellꝫs πό τε forte tãdem ois tota

COMMENTARIVM.

¶ Hactenus de itellectiuo:nũc de motiuo aggredit:ꝛ ꝑmo epilogãdo,ꝓponit ea/que de motiuo dicturus eſt,ꝛ inqt. Quoniã aũt aĩa:que aĩaliũ eſt:ſm duas definita eſt po^as,ꝛ diſcretiuo,videlʒ atq̃ʒ cognitiuo:qꝺ qdẽ rõnabilis,atq̃ʒ ſenſus opus vel po^a eſt:ꝛ adhuc ipſo moueri,dico moueri motu ſm locũ. ¶ Quo vo ad vba attinet/Ariſto.dixit,q̃ aĩalium eſt,qm̃ aĩa que eſt plantaꝝ,nullo horum definita eſt:ꝛ aĩaliũ ſola aĩa humana ſm duas po^as definita eſt:ſi ꝑ diſcretiuũ qd cõmune intelligas ad intelligere,atq̃ʒ ſentire. Sin aũt per diſcretiuũ velis intelligẽ cognitiuũ,qꝺ po^a itelligẽdi:vel ſentiẽdi:quelibet aĩalis aĩa ſm duas potẽtias definita eſt:qm̃ quelibet aĩalis aĩa eſt coğſcẽdi,vel mouẽdi ſʒ locũ ꝑn^m:nec aĩa oium aĩaliũ eſt talis,ſed ſolũ ꝑfectorum. Cetera enim vim nõ hñt mouẽdi ſm locũ.ergo verba illa [qꝺ intellꝫus opus eſt/ꝛ ſenſus] intelligas diſiũctiue,intellectus vel ſenſus eẽ opus. Diſcretiuũ aũt appellauit op^9 intellꝫs,vel ſenſus:cũ nõ opus ſit/ſed potẽtia:quoniã nõ in ꝑdicatione formãli/ſed cauſali intelligit/quaſi dicat,cuius opus eſt intelligere,vel ſentire. verba illa [quod intellꝫus opus eſt] grece ſunt ὁ διανοίας ἔργον ἐστὶ,vbi nõ intellꝫs,ſʒ rõnabilis opus dicit.nam dianoea rõnabilis eſt:ꝛ nõ intellectiua vtus,Alexãder inter dianoeam,ꝛ intellꝫm mãlem nullam dꝛiam facit. Simpl.vt ſuperius dixim^9,facit.verũ an ſit aliq̃ differẽtia:poſteri^9 patebit. Hactenus de epilogo. ¶ Deinde que dicturus eſt/ꝓponit,cum inqt. De mouente aũt qd fortaſſe ſit aie,vtrum vna quedã ipſius ſit pars ſeparabilis/aut magnitudine/vt dixit Plato/ꝛ Galenus vel rõne,vt eſt veritas:an ſit ipa tota aĩa. Hec eſt ꝑma queſtio.

⁊ ſi pars aliqua, vt rei veritas eſt: vtrũ alia quedam ꝓpria
ſit ꝑter eas/ que dici ſolẽt: ⁊ ꝑter eas/ quas diximus: aut cõ/
ſuerarũ quas diximus: ſit vna aliqua. Reſoluit̃ ergo id qḋ
Ariſt. proponit in tres q̃ões: quarũ prima eſt, vtrũ moti/
uũ ſit aĩa, an pars aĩe. Secũda dato ꝙ ſit pars aĩe: vtrum
a ceteris aĩe ꝑtibus loco ⁊ ſubito differat, an rõne ſolũ. Ter
tia iterũ dato ꝙ ſit aĩe pars: queſtio eſt, vtrũ ſit aliqua pars
T.c.13 eaꝝ: quas diximus/ ⁊ enumerauimus 2° huius. An ſit alia
quedã pars nondũ enumerata a nobis: ſed de nouo exco
gitãda. ¶ Them̃. aũt per ↄſuetas aĩe partes, nõ eas, que 2°
T.c.13. huius dixim⁹ exponit: ſed diuulgatas, ⁊ quas dixim⁹ ꝑrio
huius: que ſunt rõnabilis, iraſcibilis, ⁊ concupiſcibilis. He
eniʒ diuulgate ſunt in ſchola Platonis. Queſtio ĝ eſt apḋ
Themiſtiũ vtrum ꝓn^m mouẽdi ſit aliqua iſtarũ triũ: vt vo
luit Plato: an aliqua alia preter has, vt voluit Ariſt. vt po
Dubi°. ſtea dicemus: que expoſitio pulchra eſt. ¶ Queret fortaſſe
quiſpiã: quia nõ omne aĩal differt a non aĩali cognitione, ⁊
motus ſm locũ: cuʒ imꝑfecta aĩalia ſm locũ nõ mouent̃.
Solu°. ¶ Cõcedit̃ qḋ aſſumit̃: non. n. oẽ aĩal differt ab inaĩato il
lis duobus inſimul: niſi aĩal ſit ꝑfectũ: cetera võ differũt ab
inaĩato ſenſu: que differẽtia ſatis eſt. ¶ Philoponus võ le
git vba ſic: quoniã aũt aĩa, que aĩaliũ eſt, ⁊ non que eſt plan
tarũ: ſm duas potẽtias definita ac diuerſa eſt, videlʒ diſcre
tiuo hoc eſt cognoſcitiuo/ cuius opus eſt ꝑtis dianoetice, ⁊
ſenſitiue: ⁊ ſupple ĩtellectiue: ⁊ etiaʒ motiuo, quo mouent̃
aĩalia ſm locũ: nõ aũt dilatatione, ⁊ cõſtrictiõe: vel alia ſpe/
cie motus: cuʒ tot dicta ſint de ſenſu, ac intellectu, reſtat q̃/
rere de motiuo: vtrũ motiuũ ſit ipſa tota aĩa, an eius pars
ſiue vtus. ⁊ ſi virtus: vtrũ ſit rõne, an magnitudine hoc eſt
ſubito ſeparabilis ſit, vel eſt vtus ĩ ſubiecto. Rurſus ſi mo/
tiuum ſit pars anime: querit̃ vtrũ ſit ꝓpria ac diuerſa ꝑter
cõſuetas dici a Platone: que ſunt ira, deſideriũ, ⁊ ratio. Et
ꝑter dictas ſupius. ſ. intellʼm diſcurſum, opionẽ, phãtaſiã,
ſenſum cõem, ⁊ proprium, an ipm motiuum ſit virtus aliq̃
harum, aut platonicaꝝ, aut dictaꝝ a nobis. Hec pacto le/
git Philoponus: lʒ multa dicat, de quibus poſtea.

Argyr. ¶ **Atqʒ hic exiſtit ↄtinuo dubõ dubitabitqʒ**
nõ iniuria qſpiã: quõ ꝑtes aĩe/ ⁊ quot opor/
teat dicere? nã infinite quodãmõ: ⁊ nõ ee ſo
lũ eẽ vĩr q̃s diuidẽdo qdã dixerũt/ rõnis in/
quã ꝑticeps/ ⁊ iraſcẽdi ac cupiẽdi ꝓncipiũ/
vel vt alii rõnis particeps/ ⁊ rõnis expers.

T.c.41 ¶ **Habet aũt dubitationẽ mox/ ⁊ quõ opʒ par**
tes aĩe dicere? ⁊ quot? Mõ eniʒ quodã infi
nite vĩr: ⁊ nõ ſolũ quas qdã dicũt determi/
nantes rõcinatiuã/ iraſcibilẽ/ ⁊ appetitiuaʒ.
Alij aũt rationẽ habentẽ/ ⁊ irrationabilem.

COMMENTARIVM.

¶ Propoſita intẽtione eoꝝ: que erat vltimo dicturus ĩ hoc
lib. exequẽdo illã intẽtionẽ: de po^{ãꝝ} aĩe diſtinctiõe incipit di
ſputare: vt inde ad diſputationeʒ de ipſius motus ꝓncipio
ꝓficiſcat̃. De potẽtiaꝝ ĝ diſtinctione diſputans/ duas poſi
tiones enarrat: de qbus ipſe diſputabit. Prima opinio fuit
Platõis diſtinguẽtis aĩe potentias in tres: in rõcinatiuam/
quã logiſticẽ appellat, iraſcibilẽ, hoc eſt irritabileʒ: quam
thymicen/ ⁊ appetitiuã, quã alij cupiſcibilẽ/ ipſe epithyme
ticen dicit. Scḋa fuit eoꝝ, qui aĩe potẽtias duas eſſe tradi/
derũt rõnabilẽ, quã rõnem habẽte aſſeruerunt, ⁊ irratiõa/
bilẽ: qua vtit̃ ipſe in libris Ethicoꝝ. Dicunt aũt has, ⁊ tot
eſſe potẽtias pro numero oꝑationũ: arbitrabant̃ enim ſin
gulis aĩe oꝑationib⁹ atqʒ motibus/ qui ab aĩa ꝓficiſcunt̃:
eſſe aĩe partes attribuẽdas. Quia igit̃ Plato oꝑationes, ⁊
motus aĩe tres eſſe credidit, alij duas/ hinc Plato tres, alij
duas aĩe po^{as} finxerũt. Obijcit Ariſt. ⁊ oſtẽdit aĩe potẽtias
nõn eſſe ſumendas ꝑ oꝑationũ numero. nam ſi ꝑ numero
oꝑationũ ſumẽde eſſent: tũc aliquo mõ videnť ĩfinite: aliq̃
modo dico quatenus nõ poſſent cõprehẽdi ſub aliquo cer
to numero: queãdmodũ oꝑationes aĩe ſi ad numerũ velis
reducere, ſub certo numero cõprehẽdere non poteris. Vñ
inqt. Habet aũt dubitationẽ mox/ quõ opʒ partes aĩe dice
re, ⁊ hoc quo ad modũ diſtinguẽdi: ⁊ quot, quo ad numeꝝ
diſtinctoꝝ. nam ſi pro nũero operũ diſtinxeris, modo quo
daʒ videbunt̃ infinite, dico mõ quodã, quatenus ſub certo
numero cõprehẽdi nõ poterũt: ⁊ nõ ſolũ erũt ſupple tot, ⁊
ille: quas qdã dicũt determinãtes rõnatiuã/ iraſcibilẽ, ⁊ ap
petitiuã: ⁊ quas alij dixerunt rõnabilẽ, que rõnẽ habet, ⁊ ir
rationabilẽ: que rõne caret: ĩmo erũt multo plures. ⁊ h̃ ſi
ꝑ nũero oꝑationuʒ po^{as} diſtinxeris. ¶ Philoponus vult
Ariſt. nõ mouer̃ q̃ões, ſʒ Ariſt. redarguere Platoneʒ in
duob⁹. Prio ꝙ po^{as} aĩe appellauerit ꝑtes. Scḋo ꝙ dixe/
rit eas eẽ tres, cũ ſint lõge plures, ſi oꝑatiões attẽderis: vel
due, ſi ad capita cõſideraueris: ⁊ eſt optima expoſitio: ⁊ ita
per hẽre dubitationẽ intelligit hẽre arg^m ↄtra Platonem.

De potẽtijs aĩe nota h̃. ¶ Diſputant Iuniores aduerſus fundatũ doctorẽ Egidium
de nũo potẽtiaꝝ. Egidius enim voluit aĩe potẽtias eẽ qua
tuor: alia eſt, que per eſſentiam eſt rõnabilis: alia, que rõna/
bilis eſt participatione, vt appetit⁹ in homine. Tertia, que
nec per eſſentiam eſt rõnabilis, nec per participationẽ: ſed
eſt ei: qḋ eſt rõnabile, ↄiũcta, vt nutritiuũ in homĩe. Quar/
ta eſt, que nec per eſſentiam eſt rõnabilis, nec participatio/
ne, nec ei, qḋ eſt rõnabile, coniũcta, vt nutritiuuʒ in brutis,
ĩmo quelibet anime vis brutilis eſt hoc pacto vt nutritiuũ
Obiectiões Iunioꝝ. eſt, cum ei: qḋ rõnabile eſt, non ↄiungat̃. ¶ Sed blactero/
nes huic diſtinctioni aduerſant̃. Primo quidem, qr Egiḋ.
voluit rõnabile per eſſentiã eẽ intellectũ, cum nõ ſoluʒ in/
tellectus, ſed volũtas per eſſentiaʒ eſt rõnabilis. Scḋo, qa
rõnabile participatione ait eſſe/ qḋ eſt aptuʒ rõni obedire:
quod falſum eſt. naʒ tũc incõtinẽtis intẽperãtiſqʒ appetit⁹
eſſet rõnabilis, ſaltẽ participatione. nam eſt obedire ratiõi
aptus. At hoc aduerſus Ariſtotelẽ videtur, cum vbiqʒ ta
lem appetitũ penitus irrõnabilẽ appellet. Tertio obijciũt,
qr (vt dicũt) Egidius appellat nutritiuũ in homine irrõna
le per ↄiũctionem ei: qḋ eſt rõnale. naʒ ſimili rõne: qcqd in
hoie eſſet, eſſet hoc pacto irrõnabile, vt vngues, ⁊ capilli, ⁊
cetera id genus. Quarto deniqʒ obijciunt ex eo ꝙ Egidius
Defẽſio Egidij. appetitũ bruti, nec rõnabilẽ ponit, nec irrationabilem: cuʒ
⁊ ipſe, ceteri definiãt brutũ eſſe animal irrõnale. ¶ He ſũt
obiectiones: qbus non poſſum nõ excandeſcere: cũ pace eorũ
dixerim ratiões he pueriles ſint, ⁊ ipſi non intelligant, que
Egidius voluit. Prima enim ratio puerilis eſt, cum Egiḋ.
velit eam potentiam eſſe rõnabilẽ per eſſentiã/ que eſt/ aut
ratio ipſa/ aut participatiõe nullius rationabilis. modo vo
lũtas nõ eſt per eſſentiam rõnabilis, cum non ſit ipſa ratio:
eſt tñ participatione intellʼus rõnabilis: non. n. volũtas diſ
currit, aut ſyllogiçat, ſed ſuppoſita rõne, eligit. ergo dicit̃
rõnabilis participatiue quatenus ſupponit rõnem: ⁊ hoc
pacto Ariſt. 9° lib. meta^{ce} loquit̃: cũ inquit, rõnales poten
tias eſſe ad oppoſita: ſumit enim rõnabile generatim ⁊ ꝓ
eo, quod eſt tale per eſſentiã: ⁊ pro eo, qḋ eſt tale participa
tione. ¶ Scḋa etiam obiectio nihil eſt, qm̃ appetitus incõ
tinẽtis eſt irrõnabilis actu ⁊ habitu: aptitudine, ⁊ potentia
eſt rõnabilis: qḋ non intelligẽtes credũt illum nullo pacto
dici poſſe rationabilem. ¶ Tertia longe puerilior eſt, cum
Egidius loquat̃ de potẽtijs, que ſunt eiuſdẽ anime: intelle
lectiuum enim appetituũ, ⁊ nutritiuũ in homine potentie
ſunt eiuſdẽ aĩe: at particule corpis non aĩe ſunt, ſed corpis.
¶ Quarta penitus eſt deriſibilis. nã brutuʒ eſt animal ir/
rationabile negatione, vt lapis eſt non videns, ⁊ poſitione
oppoſiti, qḋ rõni aduerſat̃. ſ. poſitione ruditatis: eſt enim
animal irrationale. i. rude: tamẽ nec rõnale eſt per eẽntiaʒ,
nec per obediẽtiam, nec per ↄiunctionem ei, qḋ eſt rationa

bile, nec eſt irrõnale per ꝓuationẽ. nã irrõnabile per priua/
nẽ, eſt qḋ nec per eẽntiã, nec participatione/ nec ↄiũctione
actu rationabile eſt, ſed aptitudine vel potentia rõnabile ꝑ
eſſentiã, vel participatiõe, vel ↄiũctiõe eſſe põt. ¶ Ex hiſce
patet rõnabile po^{am} poſſe trifariã dici, aut eẽntia/ vt ĩtellʼs,
aut participatiõe/ vt appetitus tam ſenſitiuus, q̃ʒ intellecti/
uus, aut ↄiũctione, vt nutritiuũ in hoĩe. Irrõnabilẽ võ dici
Dilucidaᵒ poſitionis. bifariã, aut negatione, ſiue oppoſiti poſitione/ aut ꝓuatiõe.
Primo modo bruta ſunt irrõnabilia. Scḋo modo id dicit̃
irrõnabile/ qḋ actu caret rõne: eſt tamẽ aptum hẽre/ aut per
eſſentiã, aut participatione, aut ↄiunctiõe. Vtrũ võ irrõna/
bile poſſit eſſe triplex eẽntia, participatione, ⁊ ↄiunctione,
bona diſputatio eſt, verum moralibus relinquatur.

Argyr. ¶ **Per dr̃ias. n. qb⁹ haſce diuidũt ⁊ ſeparãt**
ꝑtes: ⁊ alie partes eſſe vĩr que maiorẽ inter
ſeſe q̃s dicte diſtãtiã hñt. Vegetatiua inq̃ʒ: q̃
quidẽ ⁊ plãtis ⁊ vniuerſis aĩalibus ineſt. Et
ſenſitiua: quã nec vt rõnis expertem/ nec vt
eiuſdem participẽ quiſquã facile ponet.

¶ **Scḋm. n. dr̃ias: per quas ſepãt has/ ⁊ alie**
vĩr eſſe partes maiorẽ dr̃iam his habẽtes/
de qbuʒ ⁊ nũc dictũ eſt: vʒ vegetatiua/ que ⁊
plãtis ineſt: ⁊ oibus aĩalib⁹: ⁊ ſenſitiua/ quã
dr̃iam diſtãtiã. **neqʒ ſicut irrõnabilẽ/ neqʒ ſicut rationeʒ ha**
bentem ponet vtiqʒ quis facile.

COMMENTARIVM.

¶ Enarrauit duas opiniones de potẽtijs aĩe, cõtra quas fe/
cit enthymema. vʒ. ſi anime potẽtie differũt pro numero
operationum, tũc potẽtie aĩe erũt fere infinite. Probat nũc
ↄñtiam, vel vt Philoponus inqt, ariſto. rurſus Platonem
redarguit, ⁊ ſic verbũ eniʒ ↄfirmatiue ponit̃. Vnde inqt.
Per dr̃ias enim quibus, has diuidũt, ⁊ alie ꝑtes eẽ viden/
tur, que his, de qbus nũc dictũ eſt, maiorẽ dr̃iam habent.
Iſti enim enumerãt potentias pro differẽtia oꝑationum:
modo reperiunt̃ alie po^{e} vltra has, quarũ oꝑationes lõge
magis, ⁊ inter ſe/ ⁊ ab operationibus illarũ, quas dicũt: dif
ferũt, ⁊ exponit, que partes ſunt, quaꝝ oꝑationes lõge ma
gis differunt inter ſe, ab oꝑationibus illaꝝ, ⁊ inqt. Sũt aũt
he, ⁊ vegetatiua, que ⁊ plãtis, ⁊ oibus aĩalibus ineſt. Hui⁹
enim operatio differt valde ab oꝑatione ꝑtis rõnabilis, ⁊
partis irrõnabilis: eſt ⁊ ſenſitiua, que animalib⁹ ſolũ ineſt,
que nec eſt, vt rõnabilis, nec vt irrationabilis. Cum igitur
operationes harũ plus differãt ab oꝑationibus illaruʒ, q̃ʒ
Du° p°. illaꝝ operatiões inter ſe: iure vltra illas addẽde erũt, ⁊ he.
¶ Dubitabit fortaſſis qſpiam, quo modo vegetatiua ma
gis differat a rõnali, q̃ʒ ab eadẽ differãt iraſcibilis ⁊ cupiſci
bilis. Preterea. Quo modo magis a rõnabili, q̃ʒ ab eadem
Solu°. differat irrõnabilis. ¶ Dõm veteres ſoluʒ eſſe locutos de
aĩa humana: modo in humana aĩa loquẽdo po^{a} vegetatiua
nullo pacto eget rationabilis, at iraſcibilis, ⁊ cupiſcibilis,
rõnabiles ſunt ꝑticipatione. Vegetatiuũ autem ſi rõnabile
eſt, nõ niſi ↄiunctione eſt tale. Rurſus rõnabile, ⁊ irrõnabi/
le apud veteres, cuʒ ſint in eadẽ anima, ſolũ ꝓuatiue intelli
gunt̃: qua ratione fit vt irrõnabile ſit rõnabile ſaltẽ partici
patione. at vegetatiuum, nec eſſentia, nec ꝑticipatiõe eſt rõ
nabile, ſed (vt diximus) ſola cõiunctione. Pʒ ĝ vegetatiuuʒ
longe magis differre a rõnabili q̃ʒ ab eodẽ differunt iraſci
bile: ⁊ cõcupiſcibile: etiã q̃ʒ ab eodẽ differat irrõnabile: cuʒ
iraſcibile, cupiſcibile, ⁊ irrõnabile ſint rõnabilia ſaltẽ par/
ticipatione. At vegetatiuũ non niſi cõiunctione. At ſi vege
tatiuũ nõ in eadẽ anima accipiat̃: lõge magis ab oib⁹ illis
differt: ꝓpterea Ariſt. inqt [Qḋ ẽ in plãtis, ineſt, ⁊ in oib⁹
animalib⁹] qm̃ h̃ pacto ſumẽdo differt magis a rõnabili,
q̃ʒ ab eodẽ differunt iraſcibile, ⁊ cupiſcibile/ ⁊ irratiõabile
que in eadẽ anima ſunt: vt veteres loq̃bantur. ¶ 2° dubita/ 2° dubõ.
ret quiſpiã vtrũ ſenſitiuum differat magis a rõnabili, q̃ʒ ab
eodẽ differãt iraſcibile, ⁊ cupiſcibile, ⁊ irrõnabile. ¶ Auer
roes per hec duo arbitrat̃ Ariſt. refutaſſe vtrãqʒ opiõnẽ q̃ auer. cõ. 41.
copulatiue: qḋ nõ video quõ fieri poſſit. Bene eniʒ puto ꝑ Reſut° expõnis auerro.
exẽplõ a vegetatiuo ſumpto refelli poſſe ambas: ſed arg^{to}
a ſenſitiuo, non niſi 2^{am} refellit: non. n. ſenſitiuũ plus a rõna
bili differt in eadẽ aĩa, q̃ʒ ab eodẽ differant iraſcibile, ⁊ cu/
piſcibile: qñ quidẽ iraſcibile, ⁊ cupiſcibile ad ſenſũ atqʒ ap
petitum attinẽt. At ſi ſenſitiuũ nõ in eadẽ anima ſumatur:
bñ differt magis a rõnabili q̃ʒ ab eodẽ differẽt iraſcibile, ⁊
cupiſcibile in eadẽ anima ſcripta: nõ aũt magis q̃ʒ ſi illa nõ
in eadẽ anima ſumerent̃. ¶ Quamobrem lucidus doctor
q̃ The. Them̃. ꝑ^m arg^m a vegetatiuo ſumptum in opiõnẽ Pla. diri
git: 2^m võ, qḋ ſumit̃ a ſenſitiuo: dirigere vĩ in 2^{am} opinionẽ.
Nã 2ª opinio voluit oẽm aĩe po^{am} eẽ rõnabilẽ vel irrõnabi
leʒ: ↄtra quã Ariſt. inqt, eſt ⁊ ſenſitiua, quã neqʒ ſicut rõna
bileʒ, neqʒ ſicut irrõnabilẽ/ ponet vtiqʒ qſpiaʒ facile. Dixit
[facile] qm̃ reuera ad alterum mẽbrum reducit̃: ſi in eadeʒ
anima accipet̃: qm̃ eſt rõnalis participatiõe: ſi nõ in eadeʒ
anima ſumat̃: reducit̃ ad irrõnabile negatiue acceptũ/ non
aũt priuatiue: qr võ h̃ nõ eſt leue apprehẽdere: iõ Ariſt. di
xit, non [facile] qr nõ facile in alteꝝ mẽbꝝ reducit̃. Et hoc
ait Them̃. cũ inqt. [Nã q̃tenus ſenſiliũ geneꝝ dr̃ias iudi/
cat: ⁊ occaſio q̃daʒ, ⁊ tanq̃ʒ gradus efficit̃ ad aĩam rõnẽqʒ
permouẽdã/ videri põt illatenus rõnis/ ⁊ intelligẽtie parti
ceps: q̃tenus võ adiũcta eſt aĩalibus brutis, ⁊ rõne vacan/
tibus: vtiqʒ noĩe hoc irrõnabilis, ⁊ bruta exiſtimari põt.]
Hec Them̃. Et tu intellige hãc eſſe irrõnabilẽ cũ eſt in bru
tis: negatione, qr võ hoc non facile diſcernit̃: ideo 2ª opinio
ambigua vĩr: cum det̃ aliq̃ aĩe po^a: que nõ facile ad alterum
illius diuiſionis mẽbrum reducit̃. Aĩaduerte tñ ꝙ ſi velis
arg^m ſumptũ a ſenſitiuo eẽ ↄtra ꝑ^{am} opiõnẽ etiã: iraſcibile
⁊ cupiſcibile ad appetitum referas: ſenſitiuaʒ vero ad vim
ſentiendi, mõ ſenſitiuũ magis vel non minus differt a rõna
bili q̃ʒ appetitiuũ, cuius ſunt iraſcibile, ⁊ cupiſcibile. nam ſi
ue in eadẽ anima, ſiue nõ in eadẽ ſenſitiuũ ſumat̃: ſemp dif/
fert magis, vel non minus q̃ʒ ab eodem rõnali differat ap/
petitiuũ quouis modo ſũptũ. Et h̃ pacto poſſet expoſitio
auerro. aptari: lʒ illa Them̃. ſit tutior. ¶ Philopon⁹ vero
dupl̃r exponit/ ⁊ refert h̃ ↄtra 2^{am} põneʒ. Vno°, ꝙ difficile
eſt reducer̃ ſenſitiuũ rõnalem: vel irrationalẽ: qr de vtraqʒ
habet. Alio°, qr q̃tenus cognoſcit, videt̃ reduci ad rõnalẽ:
quatenus patit̃ ab ipſis ſenſibilibus aliqñ corruptiue: re/
ducitur ad irrationalem. Hec Philoponus.

¶ **Preterea imagiatiua: q̃ rõe qdẽ ab oib⁹ ẽ** Argyr.
diuerſa: cui võ ſit iũgẽda vt ſit idẽ ꝙ illa/ aut
a q̃ ſeiũgẽda vt ſit alia ab illa/ magnã dubõnẽ
hʒ ꝓſcõ/ ſiqs ſeiũctaſ aĩe ꝑteſ ſepataſqʒ põet
¶ **Adhuc ãt ⁊ phãtaſtica: q̃ hʒ eẽ qdẽ ab oib⁹**
altera ẽ: cui ãt haꝝ eadẽ/ vl̃ altera ſit: hʒ mul
tã dubõnẽ/ ſi aliqs ponat ſepatas ꝑtes aĩe.

COMMENTARIVM.

¶ Tertio aut 2° obijcit ariſto. aduerſus eaſdem diuiſiones/
arg^{to} ſumpto ab imaginaria: quã greci phãtaſticen appel/
lant: ⁊ inqt. Adhuc ⁊ phãtaſtica ſup. eſt vltra dictas diuiſio
nes, que ſm eſſe, atqʒ rõnẽ qdem ab illis oib⁹ differt: differt
enim a rõnabili, iraſcibili: ⁊ cupiſcibili: differt ẽt ab irrõa/
bili ⁊ rõnabili: ⁊ qr nemo dubitat illã ab his oibus ratione
differre: ſed (vt inqt) cui haꝝ ꝑtiũ dictaꝝ diuiſionũ eadem,
vel altera ſit ſubiecto vel rõne/ hʒ multã dubõnẽ. nõ. n. faci
le põt diſcerni, cũ qua partiũ ſit ſtatuẽda: potiſſimum ſi po
nat qſpiã ꝑtes illas loco, ⁊ ſubito ſepatas, vt Plato ponit.
¶ Sed aĩaduerte phãtaſticã poſſe ſumi in eadẽ aĩa in qua

rõnabilis, iraſcibilis, cupiſcibilis, ⁊ irrõnabilis ſumuntur vtpote in aia hũana, in qua oẽs illas ptes veteres ſumpſerũt: ⁊ ẽt in diuiſa aia: ita vt ille oẽs in hũana ſumant̃: ⁊ phãtaſtica in brutis ipis intelligat̃: ſi phãtaſtica in diuerſa aia ſumat̃ ab ea, in q̃ oẽs ille ſumunt̃. pꝫ eẽ ptẽ ab illis oibus diuerſã: nemo. n. dubitat talẽ ptẽ eẽ penitꝰ ⁊ rõne, ⁊ ſubito alterã ab illis oibꝰ: ſi h̃ pacto ſumat̃. Sꝫ qm̃ veteres ſolũ de hũana videbãt̃ itẽdẽ: quã ſolã aiaꝫ appellabãt: iõ ſi phãtaſtica ſumat̃ i eadẽ aia: in q̃ cetere aie ptes ſumebant̃ ab veteribꝰ: difficile eſt, qd̃ Ariſt. ait. Verũ dõni phãtaſticã, vt eſt aliqd hũane aie: reuera eẽ rõnabile ſaltẽ pticipatiõe: Ariſt. tñ inqt. Cui aũt haꝝ eadẽ vel altera ſit, hꝫ multã dubõnẽ: ⁊ ita vult illã eẽ eãdẽ cũ aliq̃ pte eaꝝ: q̃s veteres dixerũt: tñ cui ſit eadẽ vl' altera nõ leue ẽ diſcernẽ. g̃ vĩ refutare dictas diuiſiões tãq̃ꝫ difficiles: nõ aũt tãq̃ꝫ falſas. Addit ad difficultatẽ, ſi illas ptes aie hũane põat qſpiã loco ſepatas, vt Plato poſuit rõnabilẽ i cerebro: cupiſcibilẽ ⁊ iraſcibilẽ in corde: ⁊ irrõnabilẽ in iecinore, nã ſic ponẽdo, phantaſtica nõ vĩ rõnabilis, cũ phãtaſtica ſit in qualꝫ hũani corporis pticula: nec vĩ iraſcibilis, aut cupiſcibilis, aut irrõnabilis, cũ he ſint i ſtatutis ptibꝰ: hec in vniuerſo corpe: verũ võ phãtaſtica ſit in vniuerſo corpe, vel in certa corpis pte: lĩꝰ. 2ᵉ huiꝰ dcm̃ eſt. Nũc võ ſumat̃ ipſã eẽ in vniũſo corpe: aut ſm opiõnẽ eoꝝ, ꝯ q̃s obijcit, aut ſumat̃ tãq̃ꝫ difficile cognitũ. quo ſit, vt nõ vĩtatẽ ariſto. refellat, ſꝫ difficultateꝫ: nã ex quo illi poſuerũt ptes illas in diuiſis corpis ptibꝰ: ⁊ de phãtaſtica nihil dixerũt, an ſit in toto, an in certa parte corpis: iure dubiũ eſt, an ſit aliqua pars eaꝝ: quas illa poſuerũt, an alia ab oibus. Recte ergo eorũ diuiſiones refellit Ariſtoteles non tãq̃ꝫ falſas, ſed tãq̃ꝫ difficiles.

Argyr. **Inſup appetitiua: q̃ ⁊ rõe ⁊ vi/alia diuerſa/ q̃ ſine dubio ab vniũſis eẽ vĩ. Abſurdũ ãt ẽ: hãc a ceteris diuellẽ ptibꝰ. ſit. n. ⁊ i pticipe rõnis/ volũtas: ⁊ in rõne vacante/ cupiditas atq̃ꝫ ira. Qꝫ ſi tres in ptes diuidit̃ aia: in vnaquaq̃ꝫ profecto partium inerit appetitus.**

T.c.42 **Adhuc ãt appetitiua: q̃ ⁊ rõe/ ⁊ potẽtia altera vĩ vtiq̃ꝫ eẽ ab oibus: ⁊ icõueniẽs vtiq̃ꝫ eſt hãc ſequeſtrare. In rõcinatiua. n. voluntas ſit: ⁊ in irrõnabili ⁊ ꝯcupiſcentia/ ⁊ ira. Si aũt tria aia ſunt: in vnoq̃q̃ꝫ erit appetitꝰ.**

COMMENTARIVM.

Quarto aut 3ᵒ obijcit, ſꝫ quõ hec obtio itelligat̃, nõ leue ẽ intelligẽ. Thomas ⁊ Egid. viri doctiſſimi q̃s iuniores ſectant̃: arbitrant̃ ariſto. corrigere Platonẽ, ex eo q̃ ſoluꝫ duos appetitꝰ fecit aie, irã, ⁊ cõcupiſcẽtiã: cuꝫ ſint tres, rõnabilis vnus. vꝫ. volũtas, ⁊ irrõnabilis: duo. vꝫ, ira, ⁊ cupiditas. g̃ non duo, ſed tres ſunt appetitꝰ. Et lꝫ hec expoſitio poſſit vbis Ariſt. accõmodari: tñ difficile eſt illam aptare, niſi cum ſupplemẽtis, que euitanda ſunt, quo ad fieri põt, vt vba facilius legant̃. Philoponus võ vult q̃ ariſt. argumẽtet̃: ſi tres ſunt aie, vt Plato dicit, tũc ſm vnãquãq̃ꝫ ipſaꝝ erit appetitꝰ. g̃ ⁊ in vegetatiua appetitꝰ eſt: qd̃ ariſt. habet p impoſſibili. Sꝫ dices ariſt. 2ᵒ huiꝰ in plãtis poſuit appetitũ. g̃ nõ recte vꝫ hoc hĩe pro abſurdo. Plutarchus ſimpˡʳ negat in plãtis appetitũ. Philoponꝰ ꝯcedit, ⁊ aſſerit Ariſt. eẽ locutũ ad hoieꝫ: nõ aũt ſimpl'r. Et lꝫ hec expõ bona ſit, cũ difficultate textui põt applicari. Propterea cũ Themiſtio dicamus abſurdũ Ariſt. eẽ nõ hoc, ſed q̃ appetitꝰ diuidat̃ in duas ptes, ⁊ q̃libet illaꝝ ſit aia. Plato. n. diuiſit animã per rõnabile, ⁊ iraſcibile, ⁊ cupiſcibile: ⁊ voluit hec tria eẽ aiam. Qꝫ võ hoc ſit abſurdũ, pꝫ: q̃ꝛ voluntas in rõnabili pte nõ eſt aia. ergo nec ira, ⁊ cupiditas in pte irrõnabili erunt aie. Vnde inqt. Adhuc aũt eſt appetitiua: que rõne ⁊ poᵃ altera videt̃ eẽ ab illis oibꝰ. ſ. rõnabili, ⁊ irrõnabili: quas Plato, ⁊ alij poſuerũt: lꝫ Plato irrõnabile diuiſerit in duo: vt dictũ eſt. Deinde exponit abſurdũ cuꝫ inquit ⁊ incõueniẽs eſt vtiq̃ꝫ hanc appetitiuam, que rõne ⁊ poᵃ diuerſa videt̃ a rõnabili ⁊ irrõnabili ſequeſtrare in animas. ſ. iraſcibilẽ, ⁊ cupiſcibilẽ. Et q̃ ſit abſurdum, oſtendit, cuꝫ inquit. In rõnatiua. n. pte volũtas ſit: que nõ eſt aia, ſed appetitus anime, ⁊ in irrõnabili ⁊ ꝯcupiſcẽtia eſt, ⁊ ira, ergo ſic volũtas nõ eſt aia: ita ira ⁊ cupiditas nõ erũt aie. Oſtendit aũt has nõ eſſe animas, cum inqt. Si autẽ hec tria ſunt anima, qua rõne in rõnabili aia erit ꝓpꝰ appetitꝰ. ſ. volũtas: ſic in vnaquaq̃ꝫ haꝝ animaꝝ erit ꝓpꝰ appetitus. q̃re erit ipſius appetitꝰ appetitus. Abſurdũ g̃ aduerſus plura eſt appetitiuã diuidere in animas, vt fecit Plato. erit g̃ (vt inquit Them̃.) tãq̃ꝫ ſui gñis poᵃ incolumis ſeruãda appetitiua ipa. Dubitauit Expoſitor Thomas, ⁊ poſt ipſum ceteri, cur ex parte itell'us vnus eſt appetitꝰ ſpecie volũtas vꝫ. ex parte ſenſus duo cupiditas, ⁊ ira: ⁊ laborãt i aſſignãdo cãm: ⁊ meo iudicio, q̃ dicũt: nõ neceſſaria ſunt. Supponũt enim ex parte ſenſus duos eſſe appetitus, qd̃ ariſto. nõ affirmat. nam cõtradicẽdo Platoni, declarat nõ eſſe appetitiuũ diuiſibile in duas animas: vbi nõ colligit̃ tres eſſe appetitus. Qꝫ vero hec, que ſupponũt/ nõ ſint pipatetice dicta: declaramus/ quia ſi appetitꝰ velis diſtinguere ex parte obiecti, vel actus, ex pte ſenſus duo ſunt, vt Them̃. inqt. dolorificum, ⁊ voluptificũ: actus etiaꝫ duo, ira. vꝫ. circa dolorificum, voluptas circa voluptificũ: Ex pte võ intell's iterũ duo/ bonũ ⁊ malum: actꝰ võ velle, ⁊ nolle. nã qd̃ i itellectu ẽ bonũ, ⁊ velle, in ſenſu eſt voluptificũ, ⁊ voluptas, qd̃ in intell'u eſt malũ, ⁊ nolle, in ſenſu eſt dolorificũ, ⁊ dolor ſiue ira, que eſt reſiſtẽtia ꝯtra ea, que nature aduerſant̃. Si g̃ obtoꝝ, ⁊ actuũ dĩa ex pte ſenſus duas appetitiuas poᵃˢ faciũt. vꝫ. cupiditatẽ: ⁊ iraꝫ: cur ex pte intell's dĩa actuum et obtoꝝ duas dĩas nõ efficiũt volũtatẽ. vꝫ. ⁊ (vt ita loq̃r) nolitatẽ. Quare ſi vna eſt appetitiua poᵃ ex pte intell's diuerſorũ actuũ atq̃ꝫ obtoꝝ. vꝫ. volũtas, cuius eſt velle, ⁊ nolle: ita ex pte ſenſus diuerſoꝝ actuum, ⁊ obtaꝝ erit vnꝰ appetitꝰ ſenſitiuus: cuius duo actꝰ ſunt ira, ⁊ cupiditas. Teneo g̃ cũ Themiſtio vnũ eſſe ſenſitiuũ appetituꝫ ſpecie, ſicut ẽ vnus appetitꝰ intellectiuus: cuius actus, ⁊ obta duo ſunt, ⁊ vnũ: duo in pticulari, vnum in vli: qd̃ dĩ ſenſibile. naꝫ ſicut obm volũtatis eſt ens, ſic ſenſitiui appetitꝰ ſenſibile. Põt. n. volũtas velle, qcqd intelligimꝰ, ⁊ appetitus ſenſitiuus appetet̃ qcqd ſentimus. Hec intentio nõ modo Themiſtij eẽ videtur: ſꝫ Simplicij, ⁊ Ariſto. ſupius. verũ de obto volũtatis ⁊ appetitus ſenſitiui poſtea diſſerendum eſt.

Argyr. **Sꝫ vt redeamꝰ vñ digreſſi ſumꝰ: qd ẽ id qd̃ mouet ipꝫ aial loco/ q̃ de nũc diſputatio nr̃a eſt iſtituta? motu nãq̃ꝫ eo q̃ icremẽta decremẽtaq̃ꝫ ſuſcipiũt: q qdẽ oibꝰ aiantibꝰ ineſt/ id mouere ſane vr̃ qd̃ vniũſis ineſt eiſdẽ: pncipiũ inq̃ꝫ gñandi ac nutriẽdi. De rſpiratõe ãt expiratiõeue/ ⁊ ſõno atq̃ꝫ vigilia: poſteriꝰ ꝯſiderare oꝫ. nã ⁊ hec ipſa: magnã dubõnẽ difficultatẽq̃ꝫ hñt. Nũc eſt de motu ad locũ accõmodato ꝯſiderandũ: qdnam id tandeꝫ ſit qd̃ ipm aial motu mouet progrediendi.**

T.c.43 **Et ergo ⁊ de quo nũc ſmo iſtat/ qd mouẽs ſm locũ aial eſt: ſm qdem augmẽtũ ⁊ decremẽtũ motũ: qui oibus ineſt/ qd̃ oibus vtiq̃ꝫ ineſt: mouere vr̃: gñatiuũ/ ⁊ vegetatiuũ. De reſpiratiõe aũt ⁊ expiratiõe/ ⁊ ſõno ⁊ vigilia poſteriꝰ ꝓſpiciendum: hñt. eniꝫ ⁊ hec dubitatiõẽ multã. Sꝫ de motu ſꝫ locũ qd ſit mouẽs aial ſ. n. pgreſſiuum motuꝫ/ ꝯſiderãdum eſt.**

COMMENTARIVM

T.c.44 Diuus expoſitor, cur velit ariſto. in hoc textu velle ponere vltimã rõnẽ aduerſus p̃dictas diuiſiones, non bñ intelligo/ nec facile poſſum verbis ariſto. hanc expõnẽ accõmodare. Propterea cum Them̃. ⁊ Philopono dicamus poſtq̃ꝫ ariſto. refutauit diuiſiões illas, nũc redire ad diſputationeꝫ, que eſt de pnᵒ. quo animal mouet̃ ſꝫ locũ. Vnde inqt. Et g̃ ſupple ⁊ de eo, de quo nũc ſermo inſtat, qd. ſ. mouens aĩal ſit ſm locũ, dicamus ſupple: deficit. n. verbum more attico. ⁊ q̃ꝛ multi ſunt motꝰ ſꝫ locum: equiuoce. n. dĩ motꝰ localis de multis. vt Philoponus inquit. Ideo exponens de quo motu ſꝫ locum vult diſputare excludit motum augmẽti, ⁊ decremẽti, qui motꝰ ſm locũ ſunt. naꝫ quod auget̃, in maiorem locũ recipit̃: ⁊ quod diminuit̃, recipit̃ in locũ minorẽ. Excludit aũt hos (vt Philoponꝰ inquit) tãq̃ꝫ a nã factos. Rurſus excludit inſpirationẽ, ⁊ expirationẽ, q̃ ſine motu locali nõ ſunt: q̃ñquidem pulmo, pectus, atq̃ꝫ diaphragma in expiratiõe, inſpirationeue moueant̃ dilatãdo, cõprimẽdoq̃ꝫ vt aerem frigidum attrahãt, calidum expellãt. g̃ (vt Philoponus dicit) excludit hos, q̃ꝛ nõ q̃rit pnᵐ motꝰ animalis, q̃ ſit ſm ptẽ, ſed ſm totũ. Nõ per reſpirationẽ pticula aĩalis mouet̃: vel hos excludit, q̃ꝛ ſunt ptim a nã, ptiꝫ ab anima: ideo alibi de his. Excludit etiã ſomnũ atq̃ꝫ vigiliã, qui etiaꝫ aut motus ſm locuꝫ ſunt, aut nõ ſine motu locali: in ſomno enim ſit motus localis ſpũuꝫ ab externis ptibꝰ ad internos verſus cor: in vigilia cõtra eoꝛuꝫ ſit expanſio ab internis ad externa. Excludit ergo hos motꝰ, qui aut locales ſunt, aut nõ ſine motu locali, ex eo q̃ illoꝝ pnᵐ ⁊ cauſa eſt vtus vitalis. vel (vt Philoponus inqt) excludit motꝰ in ſomno/ quia ſunt pticulares. ſ. palpebrarum, nõ totius aĩalis. De quo võ motu/ ⁊ de cuius motus principio agere vult, ꝓponit. Vñ inquit. Scdm̃ qdẽ enim augmẽtũ ⁊ decrementũ motũ: qui motꝰ oibus inſunt: id qd̃ oibus viuẽtibus inexiſtẽs eſt mouere videt̃, gñatiuũ. vꝫ, ⁊ vegetatiuuꝫ. i. tale quod eſt pnᵐ talium motuũ ⁊ virtus vitalis: hi ſunt motus ſm locũ, quos primo excludit. De reſpiratione aũt ⁊ expiratione etiam 2ᵒ excludit, ⁊ de ſomno/ ⁊ vigilia poſterius pſpiciendum eſt: ⁊ ſic 3ᵒ hos motꝰ excludit: cuius cãm inquit. Hñt eniꝫ ⁊ hec ſenſum dubitationẽ multã: ꝓpter quã eget ſpeciali ptractatione. Iſtis excluſis, de quo mouendi principio vult loquit̃ exponit, ⁊ inqt, Sꝫ motu ſm locuꝫ quo vlr̃ animal mouet̃, v. Philoponus inqt, hoc eſt qd mouens animal ſm ꝓceſſiuum motum ſit, cõſiderãdum eſt, ergo excluſis his motibus, reſtat agere de principio progrediendi.

Argyr. **P; itaq̃ꝫ: nõ eẽ ipaꝫ potẽtiã nutriẽdi. nam alicuiꝰ gr̃a ſẽp hic motꝰ efficit̃: eſtq̃ꝫ cũ imaginatiõe vl' appetitu. nihil. n. nõ appetẽs aut fugiens/ hoc motu cietur: niſi forſitan vi.**

Qd̃ qdẽ igit̃ nõ vegetatiua potentia/ manifeſtũ ẽ. Sẽp. n. gr̃a alicuiꝰ eſt motꝰ hic: ⁊ aut cũ phãtaſia/ aut cũ appetitu eſt: nihil enim nõ appetẽs/ aut fugiens mouetur/ niſi violẽtia.

COMMENTARIVM

Diſputatis diuiſionibus, ⁊ ꝓpoſita intentione, nunc ꝓbat principiũ motꝰ ꝓceſſiui nõ eſſe potentiam vegetatiuã: vnde Philoponus dicit, q̃ pñs ſpeculatio oſtendit primo qd nõ mouet ſm locũ animal ipſum. Scdõ qd mouet: ⁊ oſtẽdens qd nõ mouet/ ꝓbat q̃ vegetatiuũ nõ mouet animal ſm locum, ⁊ ſyllogiçat ſic, pnᵐ ꝓgrediendi efficit motuꝫ alicuius gratia cuꝫ imaginatione, ⁊ apetitu: vñ ꝓponẽs intentioneꝫ, inquit. Qd̃ qdem igit̃ non vegetatiua potẽtia ſit ꝓgrediendi pnᵐ, manifeſtũ eſt, ⁊ ſumit maioreꝫ, cum inqt. Semp. n. gratia alicuius eſt motꝰ hic, ⁊ aut cũ phãtaſia, aut cũ appetitu: eſt ergo maior, principium ꝓgrediendi ſemper mouet alicuius finis gr̃a ⁊ cum imaginatione, ⁊ appetitu: lꝫ. n. lr̃a ſcribat̃ diſiunctiue: legenda eſt copulatiue, vt Philoponus legit: animal. n. qd̃ ꝓgredit̃: ſemp alicuius finis gr̃a ꝓgreditur: quẽ finem ⁊ imaginat̃, ⁊ appetit: ⁊ aſſignat rõneꝫ, cũ inquit. Nihil. n. nõ appetens. i. ꝓſequẽs, aut fugiẽs ꝓgredit̃: niſi vi. põt. n. animal ꝓgredi vi, ⁊ nec ꝓſequẽs fineꝫ, nec fugiens: veluti bos ad macellum: ⁊ aliqd id genus. Verbum enim appetens, quod grece eſt ὀρεγόμενον, latine ſonat appetens: hic tamen ſonat, ꝓſequens, qd̃ ad fugiens opponit̃. Patet ergo maior: cui adde minorem: ſed vegetatiua potentia nõ mouet gratia alicuius finis, quẽ imaginet̃, ⁊ appetat: ergo nõ eſt principium ꝓgrediẽdi. Qꝫ võ vegetatiua potentia nõ moueat finis alicuiꝰ gratia, quẽ imaginet̃ ⁊ appetat: Themiſtiꝰ ꝓbat, q̃ꝛ omnis appetitio, ⁊ oĩs imaginatio ab externo ſenſu naſcit̃. conſtat autẽ vegetatiuã potentiam, vt talis eſt, ſenſu externo vacare.

Preterea plãte q̃q̃ꝫ: tali cierẽt̃ ꝓfecto motu/ ptẽq̃ꝫ aliquã ad hũc motũ vt inſtr̃ꝫ hñẽt. Argyr.

Amplius ⁊ plãte motiue eſſent/ ⁊ haberent aliquã partem organicã ad motum talem.

COMMENTARIVM.

Scdõ argumẽtatur q̃ ſi potentia vegetatiua eſſet progrediendi pnᵐ, cum hec plantis inſit plante ⁊ eſſent ſui ipſarum motiue, ⁊ haberent aliquã partẽ organicã ad talem motuꝫ deputataꝫ: qua talis motus perfici poſſit, vt ſunt pedes, vel ale, vel ſtarde: cuius oppoſitũ oibus pꝫ. Philoponus vero ibi [⁊ haberent] ẽcit quartã rationeꝫ ⁊ poteſt ſtare. Ex verbis ariſtotelis hic iuniorum nõnulli colligũt, nec intellectiuã animã eſſe formã cuiuſlibet ptis hoĩs, nec ſenſitiuam cuiuſlibet ptis animalis: q̃a ſm ariſto. hic. tunc quelibet ps hoĩs intelligeret, ⁊ quelibet ſentiret: conſtat aũt ꝯñtia, quia ſic argumentat̃ ariſtoteles de motiua, deducens ſi plantis ineſſet, ille mouerent ſe ſm locũ. At pꝫ nõ omnẽ partem intelligere, qm̃ nec pes, nec brachiũ. Similiter, nec oĩs aĩalis pars ſentit, quia non oſſa ſentiunt. Sed ſi ita eſſet, tũc intellectiua anima nullius ptis eſſet forma, ⁊ ſic nõ eſſet forma hominis, qui aliud q̃ꝫ ſue ptes eſt nihil. Propterea cõcedo intellectiuã animã eſſe formã totius, ⁊ cuiuſlibet ptis eius: ſed intellectꝰ nullius pticule eſt forma, nec hominis eſt forma vt reſultat ex ſuis partibꝰ integralibꝰ: lꝫ ſit forma hominis, vt reſultat ex ſuis partibus eſſentialibꝰ: eſt. n. anima intellectiua ſm gradum intellectꝰ eleuata: lꝫ ſm eſſe ſit ſimpliciter hoĩs, ⁊ cuiuſlibet hoĩs partis forma. Simil'r ſenſitiua eſt anima ⁊ forma oĩuꝫ partiũ: lꝫ potẽtia ſentiẽdi nõ ſit in q̃libꝫ parte: nõ. n. quelibꝫ particula ſentit: errauerũt ergo accipiẽtes qd̃ ariſto. dicit de potẽtia, eſſe intelligẽdũ de anima. Dubitat hic Philoponꝰ, q̃ꝛ poſſet q̃s dicer̃ q̃ vegetatiua aia ſit cauſa motus ſm locũ: plante võ nõ mouent̃: q̃a carent organis. Reſpondet, q̃ licꝫ ſm indiuiduuꝫ aliquod ordinatum in aliquem finẽ/ poſſit carere inſtrumẽtis perueniendi ad illũ finem: nõ tñ põt illis carere in tota ſpecie.

Q. ue iuniores. — Refuta. — Diluci/datio

Argyr. **Pari mõ nec ipſã ſẽtiẽdi viꝫ/ motꝰ huiuſce pncipiũ eſſe: cõſtat. ſũt. n. aĩaliũ multa q̃ ſẽſuꝫ qdeꝫ hñt: manent tñ ⁊ ſemper imobilia ſunt.**

T.c.45 **Similiter aũt neq̃ꝫ ſẽſitiuũ: multa. n. animaliuꝫ ſunt/ que ſẽſum qdem habent: manentia autem ſunt/ ⁊ immobilia ſemper.**

τέλους, ſemper finaliter p finem aſſidue.

COMMENTARIVM.

Qꝫ võ neq̃ꝫ ſenſitiua potẽtia ſit ꝓgrediendi pncipiuꝫ, nunc ꝓbat, cũ inquit. Multa. n. aĩalium ſunt, que ſenſum quidem hñt: manẽtia võ ſunt, ⁊ imobilia motu ꝓgreſſiuo ſemp vſq̃ꝫ

Dubit. expoſitorum De appetituũ dĩa. — Ca. 47

in finem vite: veluti çoophyta/ vt conchylia, ⁊ oſtrea, ⁊ id genus. ℭ Quo vo ad verba attinet, ſemp, grece eſt quod hic ſemp: vel finaliter, vel vſqȝ, vel aſſi due ſignificat: ꝙ hec aialia ſint vniuerſo vite tẽpe ⁊ imobilia, ⁊ manentia.

Argyr. ℭ Qꝛ ſi nã nihil facit fruſtra/ neqȝ necioꝝ qcq̃ȝ omittit/ niſi in aialib⁹ membꝛis captis ac ipfectis atqȝ aialiũ hec ⁊ pfecta ſunt ⁊ nõ mẽbꝛis capita/ cui⁹ id idiciũ eſt/ ⁊ generãt eni/ ⁊ ſtatũ ðcremẽtaqȝ ſuſcipiũt: hẽrẽt ⁊ eas ipſa p fecto partes que pgrediẽdi ſunt iſtrumẽta.

ℭ Si igit nã nihil facit fruſtra/ neqȝ deficit in neceſſarijs/ niſi i oꝛbatis/ ⁊ ipfectis: hmõi aũt aialia pfecta/ ⁊ nõ oꝛbata ſũt: ſignũ aũt eſt/ qꝛ gñatiua ſũt: ⁊ augumẽtũ hñt/ ⁊ ðcremẽtum: q̃re hñent vtiqȝ ⁊ oꝛganicas ptes pgreſſiõis.

augmẽtum vigorez ſtatũ ſũmũ ſit vt

COMMENTARIVM.

ℭ Expoſitores noſtri exponunt Ariſtotelẽ velle remouere dubium, et quidem ſapide exponunt, nam poſſet dici potentiam ſenſitiuam eſſe progrediendi principium, ⁊ cum diceba tur eſſe nonnulla animalia, quibus ineſt hec ſenſitiua potentia: que tamen nõ progrediuntur, poſſet dici hec progreſſiua eſſe: defectu tamen inſtrumentorum, videlicet, pedum, vel ceterorum id genus nõ progredi. ℭ Contra obijcit ariſtote. ⁊ ſupponit duo: quorum primum eſt, naturam nihil fruſtra, neqȝ ſuperflui quicq̃ȝ facere: nihilqȝ neceſſarij omittere, ⁊ hoc inquit. Si igitur natura nihil facit fruſtra: neqȝ deficit in neceſſarijs: hoc eſt primum: ⁊ limitando ſuppoſitionem hanc, inquit niſi in oꝛbatis, ⁊ imperfectis: qualia ſunt monſtruoſa: que preter nature intẽtionem accidũt ex coꝛruptione alicuius principij in ſemine. Secundo ſupponit talia animalia: que ſemper manent, non eſſe mutila, neqȝ oꝛbata, nec mõſtruoſa generatione exoꝛta: cuius ſignũ affert, quia ſibi ſimilia generant, ⁊ habent augmentum, et decrementum. Ex hiſce refellit falſam reſponſionem, cum inquit, Quare ⁊ haberent vtiqȝ oꝛganicas partes proceſſionis, vt pedes. vel id genus. Unde ſyllogiſmus eſt in non oꝛbatis non deficit natura: eiuſmodi animalia ſunt non oꝛbata: immo perfecta in ſuis ſpeciebus: ergo in eis non deficit natura: quare ſi potentiam progrediendi dediſſet, eiſdez inſtrumenta ad progreſſum tribuiſſet.

q̃ Auer. cõ. 45 p

ℭ Auerroes hic nõ eſſe vſum loco concomitãtie ariſtotelem inquit, hoc eſt loco a ſimili, cum probat potentias haſce, videlicet, vegetatiuam, ⁊ ſenſitiuam non eſſe progrediendi principia niſi intelligendo de cauſis propinquis, nam ſenſus (vt dicemus) bene eſt cauſa remota progrediẽdi. ℭ Sed dubitabis foꝛtaſſe: nam ariſto. probat animalia hec non eſſe monſtruoſa, quia generant, ⁊ quia augentur vſqȝ ad ſtatum, ⁊ diminuuntur. Modo ſi hec ratio valeret, tũc que generarent, ⁊ creſcerẽt, non eſſent monſtra: cuius contrarium experimur. videmus enim animalia monſtruoſa in ſpecie eoꝛum generare: imo ſibi ſimilia, vt canis ſine cauda oꝛtus generat caniculum ſine cauda: ⁊ alia plura: videmus etiã monſtra creſcere, venireqȝ vſqȝ ad ſtatum: ⁊ poſtea diminui. ℭ Auerroes in commento innuit ſol. cuȝ inquit hec eſſe in minoꝛi parte. Monſtrum. n. raro ſibi ſimile generat: plerũqȝ vero generat animal perfectum: vnde ⁊ canẽ ſine cauda oꝛtum videmus catulos caudatos genuiſſe plerunqȝ, raro vero ſine cauda. At animalia eiuſmodi plerunqȝ generant ſibi ſimilia, vt obſeruatio docet, que ratio facit, vt hec monſtruoſa nõ ſint, cum aut ſemper, aut plerũqȝ, qualia ipſa ſunt: generent. Similiter monſtra augent ⁊ diminuuntur: nõ tamen creſcunt ſemper aut plerunqȝ vſqȝ ad terminũ ſpeciei: immo quandoqȝ excellunt, quandoqȝ ad terminum ſpeciei non perueniunt. At talia animalia ſemper aut plerũqȝ ad terminum ſpeciei eoꝛum perueniunt, que ratio docet hec nõ eſſe mutila, ⁊ mẽbꝛis capta: ſed in eoꝛum ſpeciebus perfecta.

An intellect⁹ ſit homis foꝛma.

ℭ Ex hoc loco iunioꝛes colligunt intellectum nõ eſſe hominis foꝛmam. primo quia ſi intellectus eſſet hoĩs foꝛma: tũc intellectus eſſet foꝛma cuiuſlibet partis hominis, Sed intellect⁹ non eſt foꝛma cuiuſlibet partis hominis, alioquin quelibet hominis pars intelligeret, vt argumentat ariſtoteles: ergo intellect⁹ nõ eſt foꝛma hoĩs. Preterea. Si q̃libet pars hoĩs haberet ĩtellectũ, quelibet pars hominis haberet ea: qb⁹ vtit intellect⁹ pro intellectione: ⁊ ita manus haberet imaginariam. ⁊ cogitatiuã, ⁊ ceteras partes, que ſeruiunt ipſi intellectui. Poteſt etiaȝ pbari eiſdẽ rationib⁹ ſenſitiuã nõ eſſe foꝛmaȝ cuiuſlibet partis animalis, qꝛ non oſſium.

Reſuta⁹

ℭ Sed hec non ſunt bene dicta, vt ſuperius pbauimus. ℭ Propterea debes ſcire intellectũ bifariam ĩtelligi poſſe, aut pro ipſa anima intellectiua, que eſt ſuba, ⁊ foꝛma: aut pro potentia, que eſt accidẽns eſſentiale ⁊ ppꝛiuȝ anime ab illius eſſentia fluens, ⁊ qdem nec mediante coꝛpoꝛe, nec mediẽte aliquo coꝛpoꝛeo. Inſuper debes ſcire hominem poſſe accipi pro quodam toto reſultãte ex partib⁹ integralibus, ⁊ pro quodam toto reſultãte ex partib⁹ eſſentialibus: que ſũt anima, ⁊ coꝛpus. Tunc dico ꝙ ſumẽdo intellectũ pro ſuba anime: ſic intellect⁹ ẽ hominis foꝛma vtroqȝ modo ſumpti: ⁊ cuiuſlibȝ integralis ptis hoĩs, nec ſequit oẽm hoĩs ptẽ integralẽ intelligere: qꝛ lȝ aĩa intellectiua ſit hoĩs, ⁊ cuiuſlibet hominis ptis foꝛa, nõ ppterea quelȝ hoĩs pars intelligit, qꝛ non ſm oẽs potẽtias ⁊ cuiuſlibet hominis ptis foꝛma. Accipiendo vo intell'm pro potẽtia aĩe, vt ſic nõ eſt foꝛa hominis ſumendo hoĩeȝ pro toto reſultãte ex ptib⁹ integralib⁹: quelibȝ. n. hoĩs pars integralis intelligeret: eſt tñ foꝛma hoĩs vt hõ eſt totũ eſſentiale ex anima ⁊ coꝛpe reſultãs: qm̃ eſt foꝛma aĩe que eſt hominis pars. Sili mõ de ſenſitiuo dici põt, nam p ſuba ſumptũ eſt foꝛa hominis, ⁊ cuiuſlibet ptis hoĩs: ẽt ſumẽdo hominẽ p toto integrali. pro potẽtia vo nõ ẽ foꝛma cuiuſlibet ptis: qꝛ vo iſti nõ fecerũt diſtiam inter potẽtiaȝ, ⁊ eſſentiaȝ, credẽtes eſſe de potẽtia ſicut de ſuba. errauerunt. ℭ Quo vo ad verba attinet, cum ariſto. dixit [qꝛ gñatiua ſunt] innuit, h⁹ aialia çoophyta, nõ eẽ mutila. Eunuchi. n. mutiles exñtes non generãt. Cum vo dicit [⁊ augmentum hñt ⁊ decremẽtũ] innuit ea nõ eſſe impfecta, vt ſũt pueri, qui cũ nõ venerũt ad pfectionẽ, nõ gñant. Hec Philopon⁹.

Argyr. ℭ At vo neqȝ rõcinãdi vis/ ⁊ id ꝙ ĩtell's appellat. pncipiũ eſt mouẽdi. Intell's. n. cõtemplatiu⁹: nihil eoꝝ q̃ ſub actionem cadũt ꝯtẽplat neqȝ dic qcq̃ȝ oio ſi ſit fugiẽdũ an pſequẽdũ at mot⁹: ſẽp aut fugiẽtis aut pſeq̃ntis q̃ppiã eſt. Actiu⁹ ẽt cũ rẽ aliquã huiuſcemodi ꝯtẽplat: minime iã fugere aut pſequi iubet. attñ ſi res illa terribilis ſit coꝛ ipȝ mouetur. ſin afficiẽs voluptate: pars aliq̃ alia coꝛpoꝛis agitat.

q̃ Auer. cõ. 46.

T. c. 46 πρακτόν opabile agibile rõcinaſ

ℭ At vo neqȝ ĩtellectiuũ/ ⁊ vocat⁹ intellectus eſt mouẽs: Speculatiu⁹ qdẽ. n. nihil ĩtelligit operabile: neqȝ dic ð fugibili ⁊ p ſeqbili aliqd. Sẽp aũt mot⁹ aut fugiẽtis/ aut pſequentis aliqd ẽ. Sed neqȝ cuȝ ſpeculat⁹ fuerit aliqd hmõi: iaȝ p̃cipit aut fugere/ aut proſequi: quẽadmodũ ſepe ĩtelligit aliqd terribile/ aut ðlectabile/ nõ iubet aũt timere: ſed coꝛ mouetur. Si aũt delectabile: altera aliqua pars.

COMMENTARIVM.

ℭ Quod vo intell'us non ſit pceſſiui mot⁹ totale pn̄m, illico pȝ ex eo: ꝙ tũc belluarũ pceſſiuo motu moueret, ſiquidez quelibet bellua intell'u caret. Tñ Ariſt. probat, ex eo ꝙ duplex ſit intellectus, alter q grece theoꝛeticus h eſt contẽplariuus dĩ, alter practicus. i. actiuus, operatiuuſue. Cõtẽplari⁹, aũt dupliciter ſe hȝ, aut cuȝ ſpeculat ens mere ſpeculabile veluti cũ contẽplat triãgulũ, vel id genus: aut cuȝ ꝯtemplatur eoꝝ que in actione ſunt, ſed ſpeculatiue, veluti cũ cõtemplatur qd vulnus ſit, qd hoſtis, quid bellũ. ⁊ id genus in vl'i ⁊ in gñe. Hec. n. ⁊ ſi in actione ſint, tñ vl'i rõne illa ꝯtemplãs ſpeculatiuus eſſe vr: qm̃quidẽ operabile mõ ſpeculatiuo conſiderat. Ariſtoteles ergo primo pbat ꝙ intellectus contẽplarius nõ eſt totale pn̄m motus pceſſiui. Scõo ꝙ nec actiuus ⁊ pbando ꝙ contẽplarius nõ eſt motus pn̄m, pbat primo contẽplariũ nõ eſſe motus pceſſiui pn̄m. cũ mere ſpeculabile contẽplat. Scõo ꝙ nec eſt pceſſiui motus pn̄m, cum operabile ſpeculatiue ꝯſiderat. De pmo ſyllogizat ſic, pn̄m motus pceſſiui cõſiderat ſemp fugibile aut pſequibile. Intell'us contẽplarius dum ſpeculabile contẽplat: nec fugibile nec pſequibile ꝯtẽplat. ergo nõ eſt pn̄m motus pceſſiui. De rõne pmo ponit cõcl'onẽ cũ inquit. At vo neqȝ intellectiuũ, ⁊ vocatus intell'us eſt mouens: hec eſt ꝯcluſio in gñe. Per ſpẽm. vo ponit cõcl'onẽ ⁊ rõnem. cũ inquit. ſpeculatiuus qdem. n. cũ ſupple ſpeculabile ꝯſiderat, nihil intelligit operabile: neqȝ dic de fugibili, ⁊ pſequibili aliquid ſupple in particulari: ſed ſolum ſpeculando vl'e cõſiderat, hec eſt ſyll'i minoꝛ. Deinde ſubſcribit maioꝛẽ cũ inquit: ſemper aũt motus aut fugientis, aut pſequẽtis aliqd in particulari eſt, eſt ergo hec vis maioꝛis, ſubaudi cõcluſionẽ, ergo intell'us ſpeculatiuus, cũ aliqd ſpeculabile ſpeculat: nõ eſt pceſſiui mot⁹ pn̄m. ℭ Aiaduerte quo ad verba: ꝙ antique tranſlationes ſic habent. [At vero neqȝ rõnatiua, ⁊ vocatus intellectus eſt mouens] ⁊ Auerroes loco rõnatiue habens cogitatiuã, exponit per rõnatiuã ſiue cogitatiuã, intellectũ ſpeculatiuũ: per vocatũ intellectũ exponit intellectũ operatiuũ, qui practic⁹ dĩ. Sed in grecis codicibus nõ ſic hr: legit enim ſic, at vero neqȝ noeticũ, ⁊ vocatus intellectus eſt mouens: mõ noeticũ grece non rationatiuũ: ſed intellectiuũ ſonat apud nos: ideo intellige ſic, at vero neqȝ intellectiuũ, ⁊ qui ſupple cõmuniter ab omnibus intellectus vocatus, eſt mouens: quib⁹ in verbis vl'em concluſionem intelligit, vȝ, ꝙ totale pncipium pceſſiui motus non ſit intellectus, quia nec theoꝛeticus, nec practicus, deinde pbat ꝙ contẽplarius intellectus cõſiderans operabile ſpeculatiue, vȝ, quid eſt ⁊ in vl'i, nõ eſt totale pceſſiui motus pncipiũ: nã fieri põt vt operabile ꝯſideret. ſ. fugibile: ⁊ proſequibile ſpeculando illa quid ſint in vl'i, ⁊ tñ nec fugã p̃cipit, nec pſecutionem vt cũ in vl'i aliquã rẽ terribilem conſiderat qd ſit. v. g. vt Themiſtius inquit, terremotuȝ, aut trucẽ, ⁊ mamam ſuem belluam, ⁊ id genus. Simili rõne põt delectabilẽ rem ꝯſiderare in vl'i qd ſit, vt foꝛnicationẽ, aut venationẽ: ⁊ tñ hec conſiderans nec fugã p̃cipit nec pſecutionẽ.

q̃ auer. cõ. 46.

Uidimus. n. (vt Auerro. inquit) intellectuȝ rem aliquã terribilẽ aut delectabilẽ appꝛehẽdere, nõ ppter hoc in hoĩe timoꝛ, aut delectatio ſequit. Meteoꝛologicus enim ꝯtẽplat terremotũ, diluuiũ, ⁊ cetera timoꝛoſa: ⁊ tñ hõ tunc nõ fugit. Simil'r moꝛalis conſiderat foꝛnicationẽ, qui tñ non foꝛnicat. Sed tunc (vt inquit Auerro.) hõ timebit, cum coꝛ motu timoris mouet: tũc vo delectabit. cũ aliqua alia pars, vȝ, iecur delectationis motu mouet: que rõ docet non intellectũ eſſe proceſſiui motus pncipiũ ſed vim aliquã exñtem in coꝛde/ vel in iecinoꝛe, vt voluit Plato: qui in coꝛde pncipiũ fugiẽdi poſuit, ⁊ in iecinoꝛe proſequendi. ℭ Animaduerte illa vba [ſed coꝛ mouet] ⁊ reliqua nõ eſſe de ſyllogiſmo: ſed tranſumptũ ſunt, ad qd Ariſt. quaſi obiter rõnem trãſumit: probat. n. Ariſto. intellectũ dũ operabile ꝯſiderat in vl'i, ſiue illud ſit fugibile, vt terribile: ſiue delectabile nõ eſſe totale pceſſiui motus pn̄m, qꝛ põt hec in vl'i rõne cõſiderare, ex cuius ꝯſideratione in hoĩe ꝯſiderãte mot⁹ nullus ſequit. Addit tñ q̃ſi tranſumptũ, ſed tũc in hoĩe ſequit mot⁹, cũ aũt coꝛ, aut alia pars coꝛpoꝛis mouet motu timoris: vel delectationis: veruȝ poſtea dilucidius apparebit an coꝛ, an alia coꝛpoꝛis pars ſit motus pceſſiui pncipiũ, ſil'r an in coꝛde, an in alia coꝛpis parte ſit tale pncipiũ. ℭ Philoponus hic dicit ꝙ intellectus nõ mouet nec vt ſpeculat ſpeculabile. nec vt ſpeculat agibile: quia vt ſpeculat magis ſibi q̃drat quies q̃ȝ motus: vnde dũ ſpeculamur: opoꝛtet quieſcere alioquin non bene ſpeculamur. Preterea vt inquit, aliud argumentũ ex hiſtoꝛia facile haberi poteſt, ꝙ ſepe aliquis intra ſe ſpeculans, non ſolũ e propoſita via deerrauit, ſed in p̃cipitia cecidit, velut ⁊ thales in puteum, ergo intellectus, vt ſpeculatur, non eſt qui mouet ſm locum. ℭ Animaduerte etiã vt Philoponus inquit, ꝙ Ariſto. cuȝ dicit coꝛ moueri, vel alterã particulã intell'u iubẽte, hec nõ eſſe ad propoſitũ: qm̃ ipſe loquit de motu totius aialis: ⁊ nõ de motu particularum coꝛpoꝛis, verũ (vt inquit) nõ male fecit, qꝛ hec poſuit vt exẽpla, quoꝝ requiritur ſola manifeſtatio.

Dubi⁹

ℭ Dubitaret foꝛtaſſe q̃ſpiam, qꝛ nõ vr intell's eſſe ſpeculatiuus, cũ cõſiderat rem operabilẽ. nã ſequũt ſcie, ⁊ potentie, vt res, de quibus ſunt. ergo ſi ſpeculabile ꝯſtituit intellectũ ſpeculatiuuȝ, operabile conſtituet practicũ. g̃ intell's non põt operabile ipm cõſiderare, quin practicus ſit.

Sol'o

ℭ Dõm diſtõnem potẽtiaꝝ ⁊ ſcientiaꝝ eſſe a rebus, nõ mãliter ſumptis, ſed foꝛmaliter: eſt aũt res foꝛmal'r ſumpta rõ cõſiderãdi: quare theoꝛeticus intell's, ⁊ practicus nõ penes rem mãliter ſumptã diſtinguunt, cũ illa amboꝝ eadẽ eſſe poſſit, ſed penes rõnẽ cõſiderandi: quare ſpeculatiuus intell's dici põt, ſi rem operabilem ꝯſiderat rõne vniuerſali, ⁊ ſub rõne ſpeculabilis. Practicus vo dicetur ſi ad opus rem ꝯſiderando dirigit.

Argyr. ℭ Preterea intell's nõnunq̃ȝ iubet/ rõqȝ fugere aliqd aut pſeq dicit: at nõ obtemperat hõ neqȝ mouet/ ſȝ agit cupiditate vt i ipo fieri ſolet incõtinẽte. Oio aũt pſepe fieri videm⁹: vt nõ medeat iſce q medicinã hẽt/ nec iſce ꝯficiat ſtatuã q ſtatuariã hẽt artẽ. ppterea ꝙ non ars ipa neqȝ ſcia/ ſȝ aliqd aliud hãc hȝ vi ⁊ potentiã vt p ipſam artẽ aliqd ſcientiãqȝ agat.

T. c. 47

ℭ Amplius ⁊ precipiẽte ĩtellectu: ⁊ dicẽte rõne fugere aliqd: aut proſeq: nõ mouet: ſȝ ſm concupiſcentiã agit: vt incõtinẽtes: Et oino autẽ videmus: qm̃ habens medicatiuã: non medetur: tanq̃ȝ alterius cuiuſdam propꝛiuȝ ſit agere ſm ſcientiam/ ſed non ſcientie.

COMMENTARIVM.

ℭ Qꝛ cõtemplari⁹ intell's in aĩalibus non ſit totale proceſſiui motus pn̄m, ex hiſce pſpicuũ eſt. Qꝛ vo nec actiu⁹, qui practicus dr: nũc ariſto. oſtendit ex eo, vt auerro. ⁊ themiſtius dixerunt, qꝛ frequenter vſu venit, vt rõ qdem fugã. proſecutionẽue imperet: nec tñ conſilio rõnis ſtemus. Aliqñ. n. rõ aliq̃ fugere p̃cipit, ⁊ nõ mouemur: aut aliq̃ pſeq, ⁊ nõ proſequimur, ſed ſpꝛeto rõnis conſilio quocũqȝ libido trahit, ſequimur: vt incõtinẽtes facere ſolent: qui nõ rõni obtemperant vt deberẽt. nõ ergo actiuus intell'us eſt totale pn̄m motus, alioquin ſemp, vt dictaret, perſuaderetqȝ, nos moueremur: cuius oppoſitũ videmus (vt Philoponus inqt) nã iubente intell'm nõ moueri ad meretricẽ, ad eaȝ pſepe mouetur hõ. ℭ Quo vo ad vba attinet, p̃cipiente intellectu, ⁊ tu intelligas practico, qui rõne recta cuncta agere p̃cipit, ⁊ dicẽte rõne, hoc eſt ſuadẽte: nã dicere oꝛatoꝝ eſt, q perſuadent: nõ mouet. ſ. hõ: vel motus non ſit: vt imperſonal'r legatur.

2ª rõ

ℭ Scõo hoc idẽ probat Ariſto. exẽplo ſumpto ab arte medicinali: ⁊ põt intelligi multifariam vno modo, vt exponit Auerro. quẽ expoſitoꝛes noſtri ſequunt: ſi actiu⁹ ĩtell's eẽt

pª expõ

totale pn^m motus:tūc medicus,qui artez medicinalē callet curaret ſe ſemper ſm pcepta artis. At videmus oppoſitū nam cum medicus languet,rō medicinalis dictat in pn^c febris nō eſſe bibēdum,ꝛ tñ ſpreta medicinalis rōne bibit,qđ nō feciſſet,ſi totale motus pn^m eſſet rō medicinalis. ¶ Aut

2ª expō. intelligat̃ exemplum nō reſpectu ſui:ſed reſpectu alterius. Medicus.n.qui percallet medicinalē artē, cum curat aliquē perſepe nō curat eum pro medicinali rōne, ſed pro appetitu:vt ſi ſibi inimicus eſſet,pro odio:ſpretis.n. artis preceptis,medetur inimicū contra pcepta artis, vt interficiat, ꝛ non,vt ſanet:hoc autē facere non poſſet, ſi practica rō eēt totale curationis,motuſq; pncipiū. ¶ Uel 3° intelligi pōt

3ª expō vt Themiſtius inquit.Si.n.totale pn^m motus ſit actiuus intellectus,qui eum haberet,ſemp ageret, ꝛ pro illius rōne, ꝛ p quāto eſt cā agēdi. At experimur cōtrariu:eſt.n.aliqs medicus,q bñ medicinalē rōnē callet,ꝛ tñ nō exercet officiū artis.Similiter eſt eques,qui equeſtrē artē callet, qui non equitat,ergo actiua rō nō eſt agendi,atq; motus totale pn^m vnde inquit.Et omnino videmus, qm̄ habens medicatiuā rōnem non medent̃.ſ.ſe ſm primā expōnem pro rōne medicine vel aliqñ ſm artis precepta ſm ſcđam expōnem:vel nullum ſimpliciter ſm tertiā expōnem: q2 non exercet amplius officium medici.Cā vero eſt, q2 agere ſm ſciam non eſt,ppzius ſolius ſcie:ſed eſt ppriū cuiuſdā alterius.ſ. appetitus:qui.n.ſolam rōnē agendi hz̃et,ꝛ non vellet agere:non ageret:quo argumento p3 ſolam ſciam nō eſſe totalez motus cām:cum ſola habita ad agendum non ſufficiat.

Argyr. ¶ At vō nec appetit⁹ auctor atq; pnceps huiꝰ ē motiōis:ꝯtinētes.n.quāq; appetūt atq; cupiūt/nō tñ agūt ea q̄ cupiūt: ſed intell'z ipz ſequunt̃ rōiq; obtēperant.

T.c.48 ¶ At vō neq; appetit⁹ hmōi motus priceps eſt:abſtinentes.n.appetētes/ ꝛ concupiſcentes non opantur ea:quoꝝ habent appetituz: ſed ſequuntur intellectum.

COMMENTARIVM.

¶ Demum pbat q appetitus ſenſitiuus non ſit totale mot⁹ pn^m,ꝛ hoc proponit cu3 inquit. At vero neq; appetitus eſt princeps hoc eſt totale pncipiū huiuſmodi motus q dr̃ proceſſiuus. Aſſignat rōnem ex eo:q2 abſtinētes,ꝛ cōtinentes, atq; tēperati appetunt,ꝛ cupiunt:qui tñ rōnez ſequūt̃:ꝛ nō ſenſualē cupiditatē:ergo ſenſualis appetitus non eſt totale motus principiū. ¶ Ex hiſce concludit Auerroes in motu

q.auer. cō°.48° proceſſiuo nec rationē eſſe predominantem, nec appetitū. non rationem:quia perſepe ſpreta ratione,a deſiderio mouemur,non appetitum : nam complures appetunt aliquid agere:qui ſequentes rōnem non agunt:vnde(vt Philoponus inquit)ex his didicimus que ſunt,que non mouent,reſtat nunc ſcire,quid eſt quod animal mouet.

Argyr. ¶ Uident̃ igr̃ duo hec eē mouētia/vel appetitꝰ vel itell's:ſi qs imaginationē vt q̄zdā intellectionē eē ponat. Nā ꝛ hoies:magis imaginationē q̄3 ſcia3 plerūq; ſequunt̃ . ꝛ i ceteris aialib⁹ nō intellectio neq; rō:ſed imaginatio ineſt.Hec igr̃ ambo intell's ꝛ appetitus:mouendi motu dicto principia ſunt.

νοῦ σιο itelligēª intelle//ctio. ¶ Uident̃ igr̃ duo hec mouētia:aut appetit⁹ aut intell's: ſi qs phantaſiā ponat ſicut intelligentiā quādā.Multa.n.pter ſcia3 ſequunt̃ phātaſias.ꝛ in aliis aialibus non intelligentia neq; rō eſt:ſed phātaſia. Utraq; ergo hec motiua ſm locū ſunt intellect⁹ ꝛ appetitus.

COMMENTARIVM

¶ Hactenus Ariſtoteles probauit pncipiū mouēdi non eſſe potentiā vegetatiuā,nec ſenſitiuā,nec intell'm, nec appetitū .ſ.vt totale progrediēdi pn^m:ꝛ ita didicimus que nō mouēt ergo docet nunc que ſunt que mouēt:ideo nunc quaſi ex dictis concludit,duo eſſe mouendi principia appetitu3 aut intellectum,mō per intell'm intelligamus qđ cōe ad veru3 intell'm,qui grece nus dr̃:ꝛ ad imaginationem,que dr̃ intell's quaſi equiuoce:ꝛ locutus eſt diſiūctiue:nō eni dixit hec ambo copulatiue eſſe pn^m mouēdi:ſ3 aut appetitū,aut intell'm qm̄ nō ſemp hec duo inſimul ſunt vnū totale pn^m mot⁹.

De pnª motus, Et aſſignans cām,cur p intell'm debeamus intelligere etiā imaginationē,inquit.Multa.n.ſcil3 aialia preter ſciam,atq; pter rōnē ſecunt̃ phantaſias:vt praui homines:qui inſtar belluarū viuūt,vētri dediti. ¶ Inſuper eſt ꝛ alia rō, q ceteris aialibus,nec intelligentia,nec rō ineſt,ſed phantaſia:demu3 quaſi epilogādo repetit ꝯclōnē,cū inquit. Utraq; ergo.ſ.intellectus,ꝛ ꝛ appetitus motiua ſ3 locū ſunt,intelligēdo diſiunctiue,vt dictū eſt,ꝛ per intell'm quid cōe etia3 phantaſie. ¶ Ex his appet pma,verba textus legēda eſſe nō adverſatiue cū pticula aūt,vel vero:ſ3 illatiue,cū pticula ergo,vel igitur,h pacto,v3,[Vident̃ igit̃ duo hec mouētia]ꝛ nō,vt antique trāſlationes hñt,[Uident̃ aūt]hoc pacto legit Themiſtius,ꝛ Auer.ꝛ expoſitor Thomas,ꝛ Philopon⁹,vt p3 eos legēti. ¶ Quo vō ad vba attinet. Ariſtoteles dicit[Si qs phātaſiā ponat,vt itell'm]q2 ſi phātaſia accipiat̃,vt aliō quoddā ab intell'u,vt inquit Philoponus aucte Plutarchi tria erūt mouētia,v3,intell's,phātaſia,ꝛ appetit⁹.Cū vō dicit[multa pter ſciam ſequūt̃ phātaſias.]innuit.(vt Philoponus inquit)paucas eſſe intellectiones noſtras nō phātaſticas,etiā innuit nos ſequi plerūq; phātaſias. vel hoc dicit ppter aialia,in quibus phantaſia eſt loco intellectus.

Argyr. ¶ Intellectus is inquā:q alicuius gr̃a rōcinatur quiq; principium eſt agendi.

T.c.46 ¶ Intellectus aūt qui propter aliquid ratiocinatur ꝛ qui practicus eſt.

COMMENTARIVM.

¶ Dixerat intell'm eſſe motus pn^m vna cū appetitu: exponit nūc qs intell's ē mot⁹ pn^m,ꝛ ait. Intell's aūt is ſupple ē motus pn^m/qui gr̃a alicuius finis conſiderat,ꝛ ꝯſultat:quicq; practicus grece latine actiuus,atq; admiſtratiuus dr̃. Hic ergo eſt motus pn^m. ¶ Sed occurres cur ſicut expoſuit intellectū,quis,v3,ſit motus pn^m:non expoſuit qs appetitus eſt mot⁹ pn^m:eſt.n.appetit⁹ duplex intellectiu⁹,v3,ꝛ ſenſitiuus.

Dubiª ¶ Et dicas non expoſuiſſe appetitum:q poſtea exponet:declarabit.n.quotuplex appetitus eſt,ꝛ qs ſit,q mouet:

Solu° ppterea intellectū exponit nūc. ¶ Dubitat hic Philopon⁹ q2 nō vr̃ intellect⁹ practicus ſolus eſſe alicui⁹ gr̃a:cū ꝛ ſpeculatiu⁹ ſit ēt alicui⁹ gr̃a. ¶ Rñdet q ſpeculatiu⁹ ꝛ practic⁹ vterq; eſt gr̃a finis, verum practicus eſt gr̃a finis extrinſeci,vt nauigādi vel ſanandi. Speculatiu⁹ vō gr̃a finis interni,vt gr̃a veritatis,que eſt aie ppria pfectio:q2 vō internu3 eſt imanifeſtum,ꝛ externū manifeſtū:ideo ſpeculatiuus exiſtimatur eſſe,non finis gr̃a:practicus vō ſic,qm̄ finis ſpeculatiui latet.Finis vō practici patet,

Argyr. ¶ Atq; h fine/ab itell'u ꝯtēplatiuo differt. Appetit⁹ ēt ois:alicui⁹ eſt gr̃a. cui⁹.n.eſt appetitio.i.pncipiū intellectus actiui. at ip3 vltimū pncipiū eſt actionis. Quare nō ſine rōne pncipia mouēdi vidēt̃ hec eſſe duo:appetit⁹ inquā ꝛ mēs ea q̄ pricipiū eſt agendi.ip3.n. appetibile:mouet.ꝛ ppea mēs mouet:q appetibile/ipſius pncipiū ē. Imaginatio quoq; cū mouet:nō abſq; appetione mouet. Unū igitur ē id quod mouet:ipſū inquā appetitiuū.

¶ Differt āt a ſpeculatiuo fine. Et/appetitus ppter aliqđ ois eſt:cuius eni3 eſt appetitiuū hic:hoc principiū practici intellect⁹ eſt. Ultimū aūt principiū actionis eſt. Quare rationabiliter hec duo vidēt̃ mouētia appetit⁹/ ꝛ itelligētia practica:appetibile eni3 mouet/ ꝛ propter hoc itelligentia mouet quia principium ipſi⁹ eſt appetibile. Et phātaſia cū mouet/non mouet ſine appetitu. Unum igitur mouens eſt primo quod eſt appetibile.

COMMENTARIVM.

¶ Non facile in his Ariſto.verbis ordo pōt ꝯſtitui:nec facile qđ velit facere,deprehēdit̃. Uex ſi que Themiſtius dicit, ꝛ Auer.recte ppēdi, Ariſtoteles que duo dixit eſſe mouendi pnª/reducit ad vnū:vel ad vnū ꝯſenſum,vt auerroi placet,vel ad vnu3 appetibile, vt vr̃ ariſtoteli ꝛ Themiſtio, ꝛ Philopono. Ordo aūt pōt poni q ariſto.ſumat.deinde ex aſſumptis deducit,qđ intēdit. Sumit ergo pmo actiuū intellectū eſſe alicuius finis gr̃a:q finis(vt Themiſtius inqt) preter inſpectionē appetitio,ꝛ pſecutio opis eſt:ꝛ hoc intēdit,cū inqt. Differt aūt a ſpeculatiuo fine:nā,vt inqt auer. ſpeculatiui finis eſt ſcire tm̄,ſiue ſola inſpectio:actiui vero finis eſt opus,vel agere:hoc eſt primū. ¶ Scđo ſumit etiā appetitum eſſe alicuius finis gratia,vnde inqt,ꝛ appetitus ppter aliqđ tanq̄3 ppter finē ois eſt. P3 ergo ex his,ꝛ appetitū ꝛ actiuum itell'm vtrūq; eſſe alicui⁹ gr̃a. Probat autē has duas aſſumptiones ariſtoteles ex eo q idem eſt,qđ mouet intell'm actiuu3,ꝛ appetitū. Finis enim eſt mouens intell'm,ꝛ eſt mouens appetitu3. ¶ Ubi debes ſcire,vt 7° meta^ce libro clariſſime cōſtat in operādis rebus eſſe duos motus,alterū intētionalem:q 2° phyſice auſcultationis dr̃ ſpeculatio de fine,alterum realez:qui in excutione conſiſtit. Differunt aūt motus hiſce:nā terminus e quo/q eſt quaſi prin^m in primo motu/eſt finis in reali motu:atq; vltimum. Verbi cā,q2 exēpla magis mouent q̄3 vba:ſit finis medici ſanitatis reductio:quā in omni eius opatione per ſe medicus intendit,verbi cā remotio opthalmie,que ſanitas oculi eſt:primu3 qđ occurrit cōſiderationi medici eſt opthalmie remotio,que eſt ſanitas oculi. Scđo occurrit,ex hac oculi ſanitate inueſtigatio eoꝝ:quibus pōt hec ſanitas induci:vt pote q ſuccus celidonie eſt ꝯueniens pro opthalmia remouenda. Tertio ex eodem fine ſpeculando habetur ſuccum eiuſmodi haberi non poſſe,niſi in agrū pficiſcamur,ꝛ in eo celidoniā collegerimus:hoc eſt vltimu3,ꝛ quaſi terminus ad quē motus intētionalis. Hoc quod eſt terminus ad quē primi motus,eſt primum e quo agere medicus incipit:primo enim in exequēdo ex agro herbā eligit. Secundo illa3 cōtundit. Tertio eam exprimit,vt ſuccum colligat. Quarto ſuccum oculo applicat,demū eſt ſanitas. Patet ergo actiuum intell'm,ꝛ appetitū eſſe reſpectu eiuſde3.ſ.ſanitatis: actiuus enim intell's vltra inſpectionē,ſanitatis gratia agit: appetitus etia3 ſanitatē appetit:vnde inqt. Cuius eni3 vt finis eſt hic appetitus:hoc pn^m,ꝛ terminus e quo practici intellectus eſt/ſupple in motu intētiōali,in quo media in finē ipſe inuenit. Ultimo aūt in tali motu intētionali:quod erat herbe electio,eſt in executione ac motu reali pn^m actionis. Ex herbe enim collectione,motus realis,qui in executione eſt:incipiebat medicus actionē oculi curatiuā. Patet ergo ex his ꝛ actiuu3 intell'm eſſe alicuius gr̃a:vt prima ſuppoſitio eſt,ꝛ appetitum etiā eſſe alicuius gratia:vt ſcđa ſuppoſitio dicebat,nā vterq; eſt gr̃a ſanitatis inducēde:nā appetit⁹ hūc finē intendit: Actiuus intell's ꝛ in primo motu ex hoc media adinuenit,ꝛ in ſcđo motu ad hūc attingēdu3 pcedit ex iuētis. Ex his deducit(vt Themiſtius exponit)cām motus in aialibus vna3 ꝯſiliari ex actiua notitia atq; appetitu: vnde inqt. Quare rōnabil'r hec duo,vt ſubeunt vni⁹ rōnis cām appetitus,v3,ꝛ intelligētia practica,ſunt mouētia aialia ad pgreſſione3,atq; inceſſum:ꝛ exponit id,quo iſta duo in vnā cām redigant,cu3 inqt. Appetibile enim mouet appetitu3 ſupple,ꝛ ppter hoc ipſa intelligētia mouet aial,q2 pn^m ipſius intelligentie:qđ eſt termin⁹ e quo quaſi pn^m eſt ipſum appetibile. Ergo intelligentia ꝛ appetitus redigunt in vnā cām vnitate appetibilis,qđ eſt vnus vtriuſq; finis. Idē oſtendit de phantaſia,ꝛ inquit:ꝛ phātaſia cu3 mouet brutū non mouet ſine appetitu,ꝛ ita phātaſia ꝛ appetit⁹ ab vnitate rei appetite redigūt in vnā cām:ꝛ hoc cōcludit,cu3 inquit:vnū igit̃ mouēs eſt primo,qđ eſt appetibile,vnitate cuius intellectus ſiue phantaſia,ꝛ appetitus redigunt in vnā cām. ¶ Auer.aūt ait appetitū ꝛ actiuū intell'm in vnā cām ꝯſiliari ab vnitate ꝯſenſus,cu3 enim appetitus intellectiui:vel intell's appetitui ꝯſentit,tunc aial mouet̃:eſt ergo ſm Auerroem vna cauſa motus vnus vtriuſq; cōſenſus.

Que Auer. cō.49°. Ex his deducit intell'm nō mouere quatenus apprehendit finem aliquē:neq; appetitū mouere quatenus differt ab intellectu:ſed ſequitur intellectu3 mouere,vt appetens eſt,ꝛ appetitum mouere,vt cognoſcens eſt:hoc ergo pacto due cauſe in vna3 redigunt. ¶ Sed dices hec expoſitio Auerrois videtur cōtra textū. Ariſtoteles enim ait vnam ex his duobus cōſiliari cauſam ab vnitate appetibilis, Auerroes

Dubō. dicit ab vnitate ꝯſenſus. Dico vltimā cām vnitatis eſſe vnitatem appetibilis,qm̄ conſenſus eſt,quoties actiui intellectus ꝛ ipſius appetitus idem eſt finis.

Solō.] Ariſtoteles ergo dedit vltima3 cām, Auerroes aūt penultimā.redigunt enim appetitus ꝛ intellectus in vna3 cām,qm̄ conſenſus eſt vnus vtriuſq;:eſt conſenſus vnus qm̄ finis eſt vnus. Ergo auerroes non vltimā cauſam vnitatis tetigit:ſed penultimam. ariſtoteles vō,ꝛ Themiſtius tetigerunt vltimam cauſam. ¶ Quam expoſitionē Philoponus ſequitur:ꝛ ex verbis ariſtotelis colligit duo. primu3 eſt,q intellectus practicus ꝛ ſpeculatiuus ſubiecto idem eſt. Scđm q practicus intellectus eſt immortalis,ſiqdem idem eſt ſpeculatiuo,quem(vt inquit)ariſtoteles fatet̃ immortale3 eſſe. Exponit vero que Ari.ait,exemplo ſatis claro. Hec Philoponus.

¶ Nā ſi duo/intell's atq; appetit⁹/mouerēt:p aliquā cōe3 vtiq; forma mouerēt. nūc aūt intellectus qdē:nō vr̃ abſq; appetitu mouere voluntas enim appetitus eſt quidam.

T.c.50 ¶ Si eni duo intellectus ꝛ appetitus mouerent:ſ3 cōem vtiq; aliquā ſpeciem mouerēt. nunc aūt intellectus non videtur mouens ſine appetitu:voluntas enim appetitus eſt.

COMMENTARIVM.

¶ Probauit,ꝛ qde3 acutiſſime id,qđ aial mouet eſſe vnum. vel reductione ad vnum ꝯſenſum,vel ad vnum appetibile. Fuit aūt eius pba tio oſtenſiua:vt p3 reducenti illam ad ſyllogiſmū:at nunc pbat mouēs eſſe vnu3 pbatione ducente ad impoſſibile:ꝛ argumentat̃ a primo ad vltimū ſm expoſitionem auerrois ſic,ſi,intellectus,ꝛ appetitus mouent,vt

Que Auer. cō.50. due cauſe ſeorſum,v3,intellectus per ſe,atq; ſeorſum:ꝛ appetitus etiā per ſe,ita vt quelibet de per ſe ſit ſufficiens motus principiū:tūc motus aialis per ſe primo eſſet a quada3 virtute vtriq; cōi:cuius participatu itellectus ꝛ appetitus aial mouerent,ꝛ pgredi facerēt. Affert exemplum Themiſtius,ꝛ poſt eum Philoponus,per qđ p3 ꝯñtia.verbi gr̃a.

tam bipes, ꝗ quadrupes incedit, ſed nõ qua bipes hoc incedit, nec qua illud quadrupes incedit, ſed qua in cõi cõueniunt, qđ eſt pedes hr̃e. Pꝫ ex hoc exẽplo ↄñtia, vꝫ ꝙ ſi intellectus ⁊ appetitus eſſent due cauſe motus, quaꝝ quelibet de per ſe eſſet ſufficiens pñm motus: motus aialis eſſet primo rõne cuiuſdã virtutis cõis. ℂ Ulterius hoc ↄceſſo, ſequit᷑ intell'm mouere aial ſine appetitu: ⁊ appetitũ ſine intellectu. Tenet enim ↄñtia ex eo, qꝛ ab aduerſario ponitur quodlibet illoꝝ per ſe ſufficiens motus principiũ. Deſtruit aũt vltimũ ↄñs Ariſtoteles: qꝛ itell's nõ vr̃ moués ſine appetitu. Mouet enim ꝑ volũtatẽ, que appetitus eſt, inquit. Si enim duo hec intell's, ⁊ appetitus mouebãt, vt due cauſe totales diuerſe, ita, vt quelibet de per ſe ſit ſufficiẽs mot⁹ pncipiũ, hec mouebant ſm cõem aliquã ſpẽm, que eſt virtus cõis, cuius participatu quodlibet illoꝝ de ꝑ ſe mouet: quo ſupple cõceſſo tũc intell's poſſet mouere ſine appetitu: ⁊ appetitus ſine intellectu. Deſtruit hoc ↄñs, cuꝫ inqt. Nũc aũt intellectus non vr̃ mouẽs ſine appetitu: voluntas enim per quam mouet, eſt appetitus. Ex his ergo patet intell'm ⁊ appetitum redigi in vnam cauſaꝫ mouentem.

Argyr. ℂ Atqꝫ cũ ſit mot⁹ ꝑ rõnẽ: ⁊ etiã ꝑ volũtateꝫ fit. Appetit⁹ aũt abſqꝫ rõne mouet. cupiditaſ enim ⁊ ipſa: quidam eſt appetitus.

ℂ Cum aũt ſm rõnẽ mouet᷑: ⁊ ſꝫ volũtatem mouet᷑. Appetit⁹ aũt mouet preter rõnẽ. cõcupiſcentia enim appetitus quidam eſt.

COMMENTARIVM

ℂ Si Themiſtij paraphraſim ſeqmur: hanc lr̃am legemus cum aſſignatione cauſe: ⁊ ſic verba ſic legẽda ſunt. cũ enim ſm rõnẽ mouet᷑ ⁊ reliqua: vbi verbũ [aũt] in codice Themiſtij legebat᷑ [γὰρ] hoc eſt [enim] ꝙ ſi ita eſt, cuꝫ Ariſtoteles dixiſſet, intell'm ſine appetitu non mouere, ſubſcribit rõnẽ, ⁊ inqt. Cum enim ſm rõneꝫ mouet᷑: hoc eſt fit animalis motus, (verbũ enim mouet᷑, imperſonal'r legendũ eſt) ⁊ ſm voluntatẽ mouet᷑ hoc fit motus. ergo intell's abſqꝫ appetitu nõ mouet, cũ ſine voluntate nõ moueat, que eſt appetitus quidaꝫ. ℂ Sed dices nunqd ẽt appetitus mouet ſine intell'u? ℂ Rñdẽs ꝓ cõplemẽto rõnis, inqt. Appetitus aũt mouet preter rõnẽ. nã ↄcupiſcẽtia que eſt quedã appetitio mouet incõtinẽtes / ſpreto rõnis mãdato. Aut fortaſſe cum Ariſtoteles declarauit hec duo ad motũ ↄcurrere, vt redigunt in viꝫ vnã, vnãqꝫ cãm: nũc qđ eoꝝ in mouẽdo ſit principale, declarat: ↄſonat aũt hec expoſitio ijs verbis: que leguntur in codice greco, e quo hũc noſtrũ traducimus: nã aduerſatiue verba hec legunt᷑: vñ inqt. Cũ vero ſm rõnẽ motus fit: ⁊ per voluntatẽ etiã fit: abſqꝫ aũt rõne appetituſ mouet. vt cõcupiſcẽtia intemperatos. ℂ Ex hoc pꝫ appetituꝫ eſſe principale: qñqdeꝫ ſine eo intell's mouere non põt: ipſe vero ſine intell'u bene põt. Sed que haꝝ expoſitionũ ſit cũueniẽs ↄſideratione dignũ eſt.

Uerborũ ↄſideratio. ℂ Quo vo ad vba attinet, cũ Ariſto ait appetituꝫ mouere poſſe ſine rõne, bene dixit: voluntas enim ⁊ ſi mouere põt preter rõneꝫ: nõ tñ mouere põt, niſi cognitio intellectiua preſit. Antecedit enim cognitio appetitũ ſicut corp⁹ vmbrã, vt 12 meta li igt Auer.

Cõ 39. Sil'r appetitus ſenſitiuus mouere põt preter rõnem, nõ tñ ꝑter cognitionẽ ſaltẽ ſenſitiuã: nõ eñi fert᷑ appetitus niſi icognitũ. Quare quouis mõ appetit⁹ ſumat᷑ ſiue in gñe, ſiue in ſpẽ, ſemꝑ mouere põt preter rõnẽ: lꝫ nõ ꝑter cognitionẽ. Uñ grece rõ eſt logiſmos, ſonat autẽ logiſmos, diſcurſum: modo lꝫ appetitus mouere poſſit ſine logiſmo: preter cognitionem mouere non poteſt.

Argyr. ℂ Intell's igitur: rect⁹ eſt oiſ. at appetit⁹ atqꝫ imaginatio: ⁊ recta ẽ ⁊ non recta. Quocirca ſẽꝑ q dẽ ipꝫ appetibile mouet. hoc aũt ẽ: aut vere bonũ / aut apparẽs bonũ. attamẽ nõ oẽ bonũ mouet: ſꝫ id qđ ſub actionẽ cadit. Sub actionẽ aũt cadit: qđ al'r ſeſe hr̃e etiã poteſt.

ℂ Intellect⁹ qdem igit᷑ ois / rectuſ eſt: appetituſ aũt / ⁊ phantaſia recta / ⁊ nõ recta eſt. Uñ ſemper quidẽ mouet appetibile: ſed hoc eſt / aut bonum: aut apparenſ bonũ. Non autem omne / ſed agibile bonũ. Agibile aũt bonum eſt / contingenſ ⁊ aliter ſe habere. T.c.51

COMMENTARIVM.

ℂ Oñ noſtri motus aliqñ recti ſunt, aliqñ nõ recti. Itemqꝫ in agendo aliqñ recte agimus, aliqñ erramus: ſapide diuus Expoſitor, ait Ariſtotelem velle hic aſſignare cãm eius accidentis: qđ nobis agẽtibus accidit. ſ. cur in actionib⁹ motibuſqꝫ noſtris aliqñ erramus, aliqñ recte agimus. Uerum verba Ariſtoteles al'r Auer. intelligit, ꝗ alij intellexerint. Auer enim velle vr̃ Ariſtoteleꝫ ponere dr̃iam inter actionem, que ab intell'u ꝓficiſcit᷑: ⁊ actionẽ, que ꝓficiſcit ab appetitu, atqꝫ imaginatione: ex eo ꝙ ois actio, que ab itellectu ꝓficiſcit eſt recta: actio vero, que ab appetitu, vel imaginatione ꝓficiſcit᷑: nõ ois eſt recta: ſꝫ aliqñ recta: aliqñ nõ recta. ergo ꝑ itell'm nõ agẽdi pñm itelligit: ſꝫ actionẽ. Ex hac dr̃ia inferre Ariſtoteleꝫ arbitrat᷑ ad motũ ſemꝑ ↄcurrere appetitiuũ: qñqdẽ mouet tam ad rectũ: ꝗ ad nõ rectũ. Si enim mouemur ad rectũ. ↄcurrit appetitus, q ẽt rectuſ eſſe põt. Si naũt mouemur ad nõ rectũ: ↄcurrit appetitus, q ẽt nõ rectus eſt. ergo in omni aiali motu appetitus concurrit. Tale exceꝛptũ infert, cũ inqt. Unde ſemꝑ qdẽ mouet appetibile, intelligẽs ꝑ appetibile: qđ grece eſt ὀρεκτὸν, viꝫ appetitiuam. Deinde ſm Auer. Ariſt. exponit, e quo bono mouet᷑ appetitiuũ, ⁊ intell's, cũ inqt: ſed hoc. ſ. a quo mouet᷑ appetitiuũ, eſt aut vere bonũ, aut apparẽs bonũ: ⁊ ꝑ ↄñs ad oẽꝫ motũ ↄcurrit appetitiuũ: cum fieri nõ poſſit motus qn aut a vere bono, aut ab apparenti bono fiat. ℂ Sed qꝛ poſſet dubitari vtrũ ab omni bono ſiue vere, ſiue apparenti fieri poſſit motus: ſm Auer. Ariſtoteles rñdet non ab oi bono moueri aial: ſed ab ipſo bono, qđ nõ in oibus eſt bonuꝫ. qđ tripl'r exponit Auer. bonũ enim nõ in oibus dr̃, vel qꝛ non oibus cõe eſt: vel qꝛ nõ ſimpl'r ⁊ ſemꝑ: vel qꝛ nõ ab oib⁹ laudabile. Mouet᷑ ergo aial a bono: vel ab eo bono qđ nõ eſt oib⁹ cõe: vel ab eo bono: qđ nõ eſt ſimpl'r, ⁊ ſemꝑ bonũ: vel ab eo bono: qđ nõ ab oibus laudat᷑. hec Auer. cuius expoſitio vbis Ariſtotelis nõ ↄuenit vt grece ↄſiderãti pꝫ. ℂ Dicamus ergo cũ Themiſtio ⁊ eius ſectatore Philopono, ꝙ Ari. aſſignat dr̃iam inter intell'm ⁊ appetitũ atqꝫ imaginationẽ in mouẽdo. Intell's. n. mouet niſi recte: at appetitus. ⁊ imaginatio recte ⁊ nõ recte mouere ꝑ õt. ℂ Ex hac dr̃ia apparet primo nos in mouendo aliqñ errare, vt pote qñ ſequimur appetitũ vel imaginationẽ. ⁊ hoc Ariſtoteles non expreſſit: apparet 2° ſemꝑ nos moueri ab appetibili: qñ ſi mouemur recte, mouemur ab intellectu: intellectus aũt nõ mouet niſi motus ab appetibili. Similiter ſi mouemur nõ recte: mouemur ab appetitu vel imaginatione: at appetitus vel imaginatio nõ mouet niſi ab appetibili mota: ergo ex hac differentia apparet id quod mouet eſſe rem appetibilem. Sed quid ſit res appetibilis, exponit, ⁊ inquit: ſed hoc. ſ. appetibile, a quo primo aial mouet᷑: eſt aut bonuꝫ. ſ. vere: aut apparens bonũ. Uere qdem bonum, ſi mouemur ab intellectu a tali bono moto. Appens vero: ſi mouemur ab appetitu a tali bono moto. Ueꝝ qꝛ nõ omne vere bonũ vel apparẽs bonũ eſt primo mouẽs: ſubſcribit qđ vere bonum, vel apparens bonũ ſit primo mouens, ⁊ inquit. Non aũt omne. ſ. vere bonũ, vel apparens bonuꝫ eſt appetibile, qđ eſt primo mouẽs: ſed bonuꝫ a nobis agibile: ⁊ exponit

quid ſit bonũ agibile: cũ inquit. Agibile aũt bonum eſt, qđ cõtingit ⁊ aliter ſe hr̃e. Bonuꝫ itaqꝫ duplex eſt, aut a nobis agibile vt viuere ſm virtutẽ, qđ vere bonũ eſt, vel ſm voluptatẽ, qđ apparẽs bonũ. Hoc eniꝫ qꝛ eſt in ꝑtãte noſtra ↄſtitutũ: dr̃ agibile a nobis. Aliud bonũ eſt nõ a nobis agibile vt celum moueri, qđ nõ eſt in poſſe nr̃o. Agibile vo a nobis eſt duplex, aut qđ põt eſſe bonũ ⁊ nõ bonũ: v. g. qđ vno tpe bonũ, alio nõ bonũ eſt, aut qđ imutabil'r eſt bonũ: vt anhelare, ⁊ viuere. bonũ ergo qđ eſt appetibile, primo nos mouẽs: eſt bonũ agibile: agibile vero, qđ mutabiliter eſt bonũ.

Dubiũ ℂ Sed vr̃ falſuꝫ, qđ Ariſt. inqt, oẽm intell'm eſſe rectuꝫ. cũ nec ois ſpeculatiuus, nec ois actiuus eſt rectus: qñqdem ⁊ agẽdo ꝑ intell'm, ⁊ ſpeculãdo erram⁹ non ſel'. ℂ Expoſitor

Solo diui Thome. Thomas ꝑ intell'm itelligit actiuũ itell'm: q eſt pñoꝝ. actiu⁹. n. intell's nõ errat circa pña in opabilib⁹. in opabilib⁹. n. ſt pña nulli nocẽdum eſt: nõ eſt aliqd iniuſte agẽdum: parẽtes ſunt honorãdi, ⁊ alia id genus. Circa ergo hec actiuus intellectus nõ errat: quẽadmodũ nec ſpeculatiuus errat circa ea q ſunt veluti locus ianue. In his vo q ſt poſt pña: ⁊ recte ⁊ nõ recte ꝓcedimus: recte qdẽ: qñ ex rectitudine circa pña ꝓcedimus. nõ recte vo, qñ in rõcinãdo erramus.

Quid dicẽdũ ℂ Ego vo hũ ſcio intell'm nõ itelligi niſi de pricipijs, vt in libris ethic. dr̃. eſt. n. intell's principioꝝ. Tũ dicerem ſaluo meliori iudicio: intell'm bifariã ↄſiderari poſſe, aut in ſe (vt intell's eſt, ⁊ ſm nãm intell's, ⁊ hꝫ pacto nõ eſt niſi veroꝝ in ſpeculando, ⁊ nõ niſi rectus in agẽdo. Semꝑ ſiquidẽ (vt dr̃ in libris ethicoꝝ) ratio deprecat᷑ ad optima: qñ ſuapte natura nõ niſi in bona tẽdit, quẽadmodũ in ſpeculãdo nõ niſi in va: ſunt eñi falſa, ⁊ mala preter intẽtionẽ intell's. Alio° ↄſiderari põt, vt vtẽs ſenſibus ⁊ appetitu: ⁊ ſic ↄtingit in deliberãdo de medijs in finẽ, eũ errare: ⁊ in ſyllogiçando ẽt decipi. Ariſtoteles ergo de intell'u loqt᷑ vt intell's eſt: hic eñi vt ſic nõ eſt niſi veroꝝ, ⁊ actiu⁹ nõ niſi ad optima ꝓcẽdẽs, phãtaſia aũt ⁊ appetitus eſt rectus ⁊ non rectus, qñ reſpicit bonuꝫ qđ eſt apparẽs bonũ, apparẽs aũt bonuꝫ vt Philoponus inqt, eſt qđ põt ⁊ al'r ſe hr̃e: ⁊ hec eſt Themiſtij intentio, q hic omnẽ intell'm rectũ eſſe inqt, nulla prorſus facta limitatione: qñ cũ dicimus intell'm, intelligimus intell'm ſꝫ nãm itell's.

T.c.19. Huius aũt rei ſignum affert nobis ipſe Ari. libro meta 9° vbi in ſempiternis ſubſtantijs neqꝫ malum, neqꝫ nõ rectũ ponit, qñ ſunt puri intell's, ⁊ qdem agentes ſolum ꝑ nãm intell's. ℂ Preterea. Queres vtꝝ oẽ bonũ ſit appetibile: ⁊ vr̃ ꝙ ſic, nã in lib. ethicoꝝ in pñ° inqt Ariſto. bonũ eſſe qđ oia appetunt. Hic aũt ait nõ omne bonũ eſſe appetibile, ſed agibile: ℂ Innuit Themiſtius ſol'. nã appetibile ſi ſimpl'r intelligitur: omne bonũ eſt appetibile: qꝛ diuinũ bonũ eſt appetibile a diuino appetitu: celuꝫ moueri eſt appetibile: ⁊ ſi non a nobis eſt appetibile ab aliquo appetente: ⁊ hoc pacto Ariſto. inqt bonum eſt, qđ oia appetunt. Sin auteꝫ appetibile ſumat᷑ reſpectu noſtri: ſic nõ omne bonũ eſt appetibile quo nos mouemur ꝓgrediẽdo: ſed id ſoluꝫ, qđ ꝑ ꝓgreſſuꝫ põt a nobis agi: tale eniꝫ dr̃ bonũ agibile, ⁊ appetibile a nobis, q mouemur ad locũ, vt ipſuꝫ ↄſequamur: ⁊ de hoc iqt ari. non aũt omne. ſ. bonum eſt illud appetibile, qđ nos mouet ad ꝓgreſſum: ſed appetibile, quod nos mouet ad ꝓgreſſuꝫ, eſt bonuꝫ agibile a nobis. i. quod per motũ poſſumus aſſequi. Tale aũt (vt inqt) eſt ↄtingẽs ⁊ al'r ſe hr̃e: nã ſi neceſſario eodẽ mõ ſemꝑ ſe hr̃et, in ꝓgrediẽdo nõ errarem⁹. Hec ex Themiſtio, ⁊ Philopono.

Argyr. ℂ Pꝫ igit᷑: talẽ aie viꝫ atqꝫ potentiã / pncipiũ cẽ mouendi / que qdẽ eſt ea quã appetitũ cõſueuimus appellare.

T.c.52 ℂ Quod qdẽ igr̃ hmõi potentia aie mouet: q vocat᷑ appetit⁹ maniſeſtũ eſt.

COMMENTARIVM.

ℂ Ariſtoteles nunc epilogat: qſi ex dictis deducens eam aie vim eſſe cãm atqꝫ motus ꝓgreſſiui pñm, que dr̃ appetit⁹: in quo epilogo Ariſtoteles aptiſſime velle videtur appetitiuã vim eſſe ſolã cãm, atqꝫ pñm ꝓgrediendi: cum nec intell's, nec imaginationis meminerit: verũ an ita ſit in fine totius capitis diſſerendum eſſe ſtatui.

Argyr. ℂ Cõſtat ẽt eoſ oportere q pteſ aie diuidũt / ſi mõ potẽtias ipſas diuidãt atqꝫ ſepent / cõplures ipſas eẽ ↄcedere: nutriẽdi pncipiũ / ſentiẽdi: itelligẽdi / deliberãdi / ⁊ appetẽdi. Hec enim plus inter ſeſe differunt: ꝗ potentia cupiendi ac iraſcendi.

ℂ Diuidẽtib⁹ igit᷑ aie ptes: ſi ſm potentias diuidãt ⁊ ſepent: valde multe fiũt / vegetatiuum / ſenſitiuũ / appetitiuũ / intellectiuũ / conſiliatiuũ. Hec. n. plus differunt ab inuicem ꝗ concupiſcibile / ⁊ iraſcibile.

δὴ δὲ igit᷑ aũt βουλευτικὸν deliberatiuuꝫ conſiliatiuũ concupiſcitiuũ iraſcitiuuꝫ.

COMMENTARIVM.

ℂ Ex dictis excludit errorẽ Platonis dicẽtis aiam diuidi in iraſcibilem, ↄcupiſcibilem ⁊ rationabilẽ: itemqꝫ ⁊ errorem eoꝝ qui diuiſerunt aiaꝫ in rõnabileꝫ ⁊ irrationabilem. pñt enim he illorũ diuiſiones intelligi vno° : vt ſint aie in aias: ⁊ iuxta hunc ſenſum ſuperius. Ariſto. reprobauit diuiſiones haſce. Alio°, vt ſint aie i potẽtias aie, ⁊ hoc exprobat illas hic, ꝓpterea inqt. diuidẽtibus igit᷑ aie ptes, ſi non ſm aias, ſed ſm potẽtias diuidant, ⁊ ſeparent, multo plures ↄcedere cogunt᷑. Legitur aũt hec lr̃a a Themiſtio nõ aduerſatiue cum nota aũt, vel ſed: ſed illatiue qſi ex dictis cũ nota illationis: qre vel ergo, vel igit᷑: ⁊ ſic trãſtulimus. At ſi aduerſatiue legeret᷑, refert᷑ hec lr̃a ad ſupius dicta. q. d. ſed qui diuidunt aie partes, ſi ſm potentias, ⁊ ſm aias diuidant, ⁊ ſeparent, valde multe fiunt, ꝗ ipſi fictitent: nam erũt ptes anime vegetatiuum, ſenſitiuum, appetitiuum, intellectiuuꝫ, ⁊ conſiliatiuuꝫ quod grece βουλευτικὸν dicitur: latine deliberatiuum. Hec enim plus inter ſeſe differunt, ꝗ concupiſcibile ⁊ iraſcibile: ⁊ per concupiſcibile ⁊ iraſcibile intelligit principia ire ⁊ concupiſcentie: nam grece ſic leguntur: ἐπιθυμητικὸν καὶ θυμικὸν: hoc eſt concupiſcitiuum ⁊ iraſcitiuum. Dicit aũt has partes plus differre ꝗ concupiſcitiuũ. ⁊ iraſcitiuũ: qꝛ cõcupiſcitiuũ: ⁊ iraſcitiuũ cõprehenduntur ſub eodẽ appetitu ſenſitiuo. cetere vero non ſub eadẽ ſpecie potẽtie.

Dubiũ ℂ Sed dices, ↄſiliatiuũ ſiue deliberatiuum ⁊ intellectiuum, nõ plus differunt, ꝗ iraſcibile, ⁊ ↄcupiſcibile, qñ ambo ſub eadẽ ſpecie potẽtie ↄtinẽtur, vꝫ, ſub itellectiuo.

Que expoſitores. ℂ Dixerunt deliberatiuũ diſtingui hic ab intellectiuo, propterea qꝛ intellectiuũ eſt neceſſarioꝝ: deliberatiuuꝫ autem cõtingẽtiuꝫ: ſic hec in 6° ethicoꝝ diſtinxit: ⁊ hoc pacto loqt᷑ hic: nõ aũt, vt intellectiuũ eſt qđ cõe.

Refuta⁹ ℂ Sed adhuc ſtat q. nã quouis mõ ſumant᷑ nõ differũt ſpẽ: qñ ſemꝑ ſub ſpecie intellectiui hñr: quare nõ plus differunt ꝗ iraſcibile, ⁊ concupiſcibile.

Solo ꝓpria. ℂ Fortaſſe cũ ariſto. ait hec plus differre ꝗ illa nõ ad oia illa reſpexit, ſed ad eoꝝ plura: nã ↄſiliatiuũ, ⁊ intellectiuũ differũt non minus: cetera differunt pl⁹: ⁊ hoc pacto expoſitores intellexiſſe arbitror.

Argyr. ℂ Cũ ãt appetitiões iter ſeſe ↄ̃rie fiãt: qđ qdẽ tũ fit cũ rõ cupiditaſqꝫ ↄ̃rie ſunt / idqꝫ fieri ſolet in hiſce q ſentiũt atqꝫ ꝑcipiũt tpſ (mẽſ. n. ob futuruꝫ / retrahẽ iubet: cupiditas vo pñs ipꝫ ꝑſeqt᷑. nã qđ iã afficit voluptate: id ⁊ ſimpl'r afficere voluptate ⁊ abſolute bonũ eẽ vr̃ ex eo ſane qꝛ futuꝝ nõ pſpicit) ſpẽ qdẽ vnuꝫ id ẽ ꝑfecto qđ mouet / appetitiuũ inqꝫ vt apetitiuũ eſt / atqꝫ appetibile diuꝫ ẽ mouẽtiuꝫ

p̄mū(hoc.n.mouet ⁊ nō mouet̃: mēte aut imaginatione pceptuȝ) nūero vero pl'a ſt̃ ea que mouent.

T.c.53. ¶ Qm̄ āt appetit⁹ fiūt ꝯ̈rij adiuicē(hoc āt accidit cū rō/⁊ ꝯcupiſcētia ꝯ̈rie fuerit:fiūt āt in tp̄is ſenſū hn̄tib⁹. Intell's qdē.n.ꝓpter futurū retrahē iubet:ꝯcupiſcētia āt pp id qḋ iā ē. Uī.n.qḋ iā delectabile ē:⁊ ſimpl'r delectabile:⁊ bonū ſimpl'r: ppea q² nō vr̃ futurum.) Spē qdē vnū erit mouēs appetitiuū/ inquātū appetitiuū:p̄mū āt oiuȝ appetibile(hoc.n mouet ⁊ nō mouet̃/quis intell'u intelligat̃: aut imag/natiōe apphēdat̃) nūero vero plura mouentia ſunt.

COMMENTARIVM.

¶ Si rec'e aiaduertiſtis, ſupius Ariſto.p̄mo cepit diſputare de ꝓgrediēdi p̄n°,qd illud ſit in aialibus ipſis. ⁊ ꝓbauit ꝙ mouēdi p̄nm̄ nō ſit vegetatiuū,qḋ veꝝ eſt, cuȝ nec totale, nec partiale mouēdi p̄nm̄ ſit,rurſus ꝓbauit ꝙ nec ſenſitiuuȝ nec intellectiuū,qḋ verū eſt in toto:neqȝ.n.ſenſitiuū,nec intellectiuū eſt totale mouendi p̄ncipiū:ſed q² ꝓbauit nec appetitiuū eſſe mouendi principiū: ⁊ tn̄ ex dictis ꝯſtat ꝯ̈riumꝫ ꝓbauim⁹ enim hic cām ⁊ p̄nm̄ motus totale in aialibus eē appetitū: iō ſoluit rōnē, qua ꝓbauit appetitū nō eē motus p̄nm̄:ꝓbabat.n.appetituȝ non eſſe motus p̄nm̄:q² ꝯtinētes mouent̃ ꝯ̈ appetitū. Rn̄dere ergo vult Ariſto. eos bn̄ moueri ꝯ̈ appetitū ſenſitiuū:nō aūt ꝯ̈ appetitū rōnalē:qui dicit̃ volūtas:⁊ tota cā eſt,q² in nobis ſunt ꝯ̈rij appetitus, quod Ariſto.enitit̃ exponere cū inquit. Et legenda eſt lr̃a ſuſpenſiue vſqȝ ibi[Spē quidem vnū.]qm̄ aūt ingt appetitus ſt̃ ꝯ̈rij adiuicē:⁊ exponit qn̄ hoc accidit, ⁊ ingt. Hoc aūt accidit cū rō hoc eſt appetitus rationalis, ⁊ ꝯcupiſcētia.i.appetitus ſenſitiuus ꝯ̈rie fuerint: ⁊ exponit in quib⁹ maxime hec ꝯ̈rietas reperit̃,⁊ quā ob cām repit̃, ⁊ ingt. Fiunt āt l'b inter ſe contraria in his aialib⁹ q̄ hn̄t tp̄is ſenſuȝ. ¶ Hic vt

Que Themi. Themiſtius ingt,in hoib⁹ fiunt hec ꝯ̈ria/nā homo p ſe tp̄s ſentit,cetera ex accidenti,vtpote que non ipſius tp̄is ſenſuȝ ꝓprie hn̄t.ſed motionis,⁊ paſſionis eius.quam tp̄e aliquo acceperūt. Sed ꝓn̄tis tp̄is nullus ijs ſenſus ineſt, ꝓpterea ꝙ nihil pati pn̄t,ab ijs que futura ſunt:niſi forte formicas, apeſqȝ,⁊ cetera id genus,ꝙ alimēta in hyemē reponūt, q² ſolus mēte,intellectuqȝ preditus eſt,quo prius ⁊ poſterius numeret:nihil enim aliud tp̄s eſt q̄ȝ digeſtio prioris ⁊ poſterioris in numero. Unde interpres Ariſtotelis Alexander motus eſt credere, tp̄s ab hoie creari, quaſi nihil aliud tp̄s eſſet q̄ȝ hois nuda cogitatio ⁊ mera expūctio ſupputatioque,⁊ cui nulla in re ꝯſir°,⁊ ſoliditas,aut euidētia rn̄deret, que tn̄ neqȝ vera ſunt,neqȝ conſentanea ijs que Ariſtoteles volumine 4° auſcultorie inſtōnis prodidit: ſed (vt dixi) quoties ratio cupiditati aduerſa eſt,toties appetitus ꝯ̈rij attollunt̃:hec Themiſtius. ¶ Ex qbus p̄ȝ ꝯ̈rietatē hanc potiſſimum in hoie reperiri:nā ſolus homo pcipit tp̄s:cetera animalia nō percipiūt tp̄s, niſi per accn̄s:quatenus percipiunt nōnullas impreſſiones que a tp̄e fiunt. In quibus ergo hec ꝯ̈rietas fit,p̄ȝ ex hiſce. ¶ Sed cur in ijs aialibus fiat q̄ tempus pcipiūt:aſſignat Ariſt.cām:cū ingt. Intell's qdeȝ enim pp futuꝝ qḋ pcipit,retrahere iubet,vt ſi perciperet bibere in futuꝝ eſſe nociuū:appetitus rōnalis iubet nō eſſe bibēdū. Cōcupiſcētia aūt pp id qḋ iam eſt,vt pp ſitim pn̄tem, iubet bibere,nam (vt iquit) quod iam de pn̄ti delectabile eſt,vr̃ ⁊ ſimpl'r delectabile:⁊ ſimpl'r bonū:ꝓpterea q² ſenſui non vȝ futuruȝ:nō eniȝ percipit ſenſus niſi pn̄s. Hinc i hoie accidit hec appetituū ꝯ̈rietas:ꝙ.vȝ intell's de futuro bono proſpiciat,ſenſus ſolum de pn̄ti, arbitrās bonum pn̄s eſſe ſimpl'r bonū. His expoſitis quaſi ad formā rn̄dēs,terminat ſuſpenſionē ⁊ inqt:ſupple qm̄ appetitus ſunt ꝯ̈rij inuiceȝ ſpē p̄nm̄ mouēs,quo aial ꝓgredit̃,vnuȝ erit appetitiuū,vȝ:vel appetibile.appetitiuuȝ qdeȝ intrinſecus.appetibile intrinſecus. ¶ Themiſtius legit copulatiue.d. Specie quidem hoc eſt rōne vnū erit mouens appetitus.ſ.ſiue appetitiuū:⁊ etiam vnum eſt mouens id quod precedit,laceſſitqȝ.i. appetibile. Eſt tn̄ dr̃ia iter hec duo mouētia,ꝙ appetibile eſt p̄m̄ oiuȝ: quatenus mouet, ⁊ a nullo mouet̃:q̄ȝuis intell'o intelligat̃: aut imaginatiōe apprehendat̃. ergo rōne atqȝ ſpē vnū erit mouēs intrinſecus.ſ.appetitus:vnū extrinſecus.ſ.appetibile:qḋ eſt primū mouēs. nūo vero plura ſunt,nam appetit⁹ ſenſitiuus ⁊ appetitus intell'us lȝ ſpecie vnuȝ ſint,nūo ſunt plures ⁊ quaſi ꝯ̈rij. Sil'r lȝ appetibile ſ̄ȝ ſenſum, ⁊ appetibile ſm̄ intell'm rōne ⁊ ſpecie vnū ſint,nūo ſunt plura quaſi ꝯ̈ria. Quare lȝ ꝯtinēs nō moueatur ab appetitu ſenſitiuo: mouet̃ appetitu,que eſt eiuſdeȝ ſpeciei cū illo,vt ab appetitu rōnali:qui nō differt ſpecie ab appetitu ſenſitiuo: appetitus ergo ſemper eſt mouēs:q² vel ſenſitiuus,vel intellectiuus.cum ergo determinatuȝ eſt appetitū eſſe totale mouēs aial:intelligendum eſt de appetitu indifferēter. ¶ Quo vero ad verba attinet,debes ſcire verba illa[Specie quidem vnū erit mouens appetibile,aut appetitiuū:primū aūt oiuȝ appetibile] grece ſic legi: εἴδει μὲν ἂν εἴη ἓν τὸ κινοῦν τὸ ὀρεκτὸν ἢ ὀρεκτικόν, πρῶτον δὲ πάντων τὸ ὀρεκτόν, vbi p̄ȝ vnū ſenſū eſſe (vt tranſtulimus) qui placet Themiſtio. ¶ Alius eſt,ſpecie qdem vtiqȝ vnū erit mouens appetibile,quatenus appetibile:qḋ qdē appetibile eſt primū oium mouēs:⁊ ꝙ hec expoſitio ſit conueniens p̄ȝ ijs:q grece ſapiunt:nam orecticon eſt appetitiuū,⁊ appetibile ſonat:ꝯ̈ autem ſonat, quatenus inquantum, ⁊ id genus. Sed quouis mō exponat̃,ſol'o ad argm̄ pſpicua eſt. Utrū vero appetit⁹ intellectiuus,⁊ appetitus ſenſitiuus,eiuſdē ſpeciei ſint: alibi dicet̃:nunc vero ſatis nobis ſit illos ꝯuenire: ⁊ ita omne qḋ mouet̃:ab appetitu mouet̃. ¶ Animaduerſione dignū appetitū rōnalem,que eſt voluntas,⁊ appetitum ſenſitiuuȝ: non eſſe ꝓprie ꝯ̈rios:cum non ſint apta fieri in eodē ſubiecto ſucceſſiue:tn̄ Ariſto.appellat eos ꝯ̈rios, ſm̄ vulgarem opinionē:que diſſentientia appellat ꝯ̈ria: ſunt ergo ꝯ̈rij hoc eſt diſſentientes: vtrū vero appetitus eiuſmodi differant re. an rōne ſola:metaphiſica ꝯſideratio eſt. Hec ex Themiſtio ⁊ alijs expoſitoribus colligi pn̄t. ¶ Uerū que Philopon⁹ dicit:non ſunt pretereūda. In textu enim hoc duo Ariſto. dicere vȝ:vt colligit Philoponus. Primuȝ ꝙ ſolus homo animaliuȝ cognoſcit tp̄s. Contra quod dubitat̃, q² videm⁹ irrōnabilia cognoſcere tp̄s: vt demonſtrant grues, que fugiunt in hyeme thraciā, ⁊ formica cognoſcens futuram hyemem prętheſauriꝫat. ¶ Ad hoc rn̄det Philoponus p tres ſol'ones:quarū prima eſt ꝙ bruta non cognoſcūt tempus p ſenſum,q² nō deprehendunt ipſum ſenſu:tp̄s eniȝ incorporeū eſt:incorporea auteȝ nō cadūt ſub ſenſu. Sed per hanc ſolutioneȝ:neqȝ nos cognoſceremus tp̄s:q² cū tp̄s ſit qd incorporeū:ſub ſenſibus noſtris non ſubiacet. ¶ Scḋa ſol'o eſt ꝙ irrōnabilia non apprehendunt tp̄s ſed ea, que ſunt in tp̄e veluti frigus ⁊ caloreȝ:⁊ id genus. At nos hn̄tes rōnalem aiam apprehendit ⁊ res,que ſunt in tp̄e,⁊ tp̄s.res qdē exiſtentes in tp̄e,q² calorē frigus ⁊ id genus:tp̄s vero:q² numeramus ⁊ horas ⁊ dies,⁊ menſes ⁊ annos:que nullū brutorū facit:hec eſt ſcḋa ſol'o. ¶ Tertia ſol'o eē pot.ꝙ Ariſto. per tp̄s intelligit tp̄s determinatū:vn̄ ⁊ in libro de interpretatione dixit.alia qdem ſimpl'r,alia vero in tp̄e:vocauit eniȝ ſimpl'r indefinitū tp̄s: ipſum vero de tēpore tp̄s determinatū. Aialia igit̃ irrōnalia ⁊ ſi apphēdunt tp̄s,nō determinatum tp̄s apprehēdunt:ſed indefinitū,q² ſolum hyemē,eſtatem:⁊ id genus deprehēdunt,hoies vero,apprehēdunt tp̄s determinatum numerātes horas ⁊ dies,⁊ minuta horum.

An ſol⁹ hō cog/ſcat tp̄s.

numerare enim ſolius rōnis aie ꝓprium eſt. Hec de p̄mo. ¶ Colligit ēt Philoponus ſm̄ ꝙ vbicūqȝ ſunt ꝯ̈rij mot⁹, ibi eſt rō ⁊ deſideriū. Contra dubitat̃ q² in brutis ſunt ꝯ̈rij motus,vt ira ⁊ deſideriū:in qbus nō eſt rō:ergo qḋ Ariſt. dixit,vȝ falſum. ¶ Rn̄det Philoponus,ꝙ aſſumptū dȝ intelligi hoc pacto:vbicūqȝ ſunt ꝯ̈rij motus,ibi eſt rō,⁊ deſideriū ſiue appetitus,ſi addideris ſm̄ pn̄s,⁊ futurū facti ꝯ̈rij motus. Scḋȝ.n.pn̄s ⁊ futurū ſolus homo ꝯ̈rio modo mouet̃. Irrōnabilia qdē ſolum ſm̄ pn̄s tp̄s. At homo ſm̄ pn̄s ⁊ futurū. Egrotās eniȝ pp pn̄teȝ febrē,deſiderat frigidum appetitu pmittēte hoc facere. rō vō pp futuruȝ qḋ preuidet malum,reijcit appetitū. Irrōnabilia vō ꝯ̈rio mō mouent̃ nō ꝓpter futuri ꝓuidentiā. ¶ Sed ꝯtra dubitat̃, q² ſi leo pecudi occurrat,vt fuerit pcuſſus, occurrēs ſcḋo, ſi videt paſtorē,pecudi nō occurret.hoc aūt nō faceret niſi de futuro ꝯſideraret,ne.ſ.patiat̃. Hoc p̄ȝ potiſſimū in canibus ſagacibus:q pre timore verberationis,nō errāt in venatione. ¶ Rn̄det Philoponus aucte expoſitoꝝ ꝙ ꝯſiderare ex preterito futura,rōnis eſt:⁊ qdē ſolum rōnis. Leo ergo nō ex preterito futurū preuidet,ſed mot⁹ a phātaſia/ vtpote hn̄s adhuc reliquias pcuſſionū,fugit paſtorē pn̄teȝ pcuſſionē ptimeſcēs. ergo leo,vel canis circa pn̄s ſolū operatur,q²(vt ꝓbatū eſt) nō eſt in eo tp̄is diſcretio:veluti in ipſo nō eſt n ūi diſcretio:nō eniȝ leo vel canis cognoſcit qḋ ſint duo vel tria:ſȝ ſolū cognoſcit m'titudinē ⁊ paucitatē. Signū aūt,q² paucos inuadit,multos nō:ſed extimeſcit illos. ¶ Ex his ergo Philoponus vult ꝙ ſolus hō ex preteritis cognoſcat futura. nā bruta ſi euitāt futura,nō illa euitant,vt cognita futura:ſed vt pn̄tia:quaten⁹ pn̄tibus cāis, illa repn̄tant̃ eis,vt pn̄tia:cū eniȝ canis reprehēdit̃ in venatione,euitat errorē. Hoc aūt facit/nō,vt cognoſcēs pcuſſionem futurā/ſed,vt pn̄tē, quā p reliqas deprehēdit. Hec ē opi. Philoponi de hac mā. ¶ Sȝ re vā hec Philoponi pō negabit in brutis prudētiā aialem,quā Ariſt.p̄ metaphyſice poſuit,⁊ in lib. hiſtoriaꝝ,⁊ experiētia docet:videmus enim in brutis,vt in canib⁹,ſeniores prudētiores, ⁊ iuniores iprudētes. Cum aūt ois prudentia ſit de futuro ex memoria preteritorum:ergo bruta videntur cognoſcere futura ⁊ p̄terita. ¶ Poſſumus ergo melius dicere ēt ſm̄ ipm̄, ꝙ vbicūqȝ ſunt motus ꝯ̈rij:quoꝝ vnus eſt re'' futuri determinate apprehēſi, ⁊ alter re'' pn̄tis determinate apprehēſi, ibi eſt rō,⁊ appetitus. At ſolū in hoie ſunt motus h̄ pacto ꝯ̈rij:in brutis eniȝ non eſt motus re'' futuri ab eo determinate apprehēſi,q² brutū,nec futurū, nec p̄teritū,nec pn̄s,nec tp̄s determinate apprehēdit:nec eſt mot⁹ reſpectu pn̄tis determinate ab eo apprehēſi:ſed ſoluȝ motus h̄ pacto ꝯ̈rij ſunt in hoie. Cōcedo ergo bruta cognoſcere p̄terita ⁊ futura/⁊ pn̄tia:nō qdē determinate,ſȝ idefinite,iō in eis memoria p̄teritoꝝ eſt prudētia,in nobis aūt rōnalis memoria ac determinata ⁊ diſticta ē prudētia. ¶ Pōt ēt dici bruta cognoſcere tp̄s p accn̄s,q² cognoſcit res q̄ ſt̃ in tp̄e:⁊ ſic cognoſcit futuꝝ ⁊ pn̄s p accn̄s,q² cognoſcit ea,q̄ fiūt in his, vt pcuſſiones futuras,⁊ pn̄tes,que fiūt in diuerſis tp̄ibus. ¶ Supereſt mō venire ad vba cū eni dicit.[Specie qdeȝ vnū erit mouēs] Philoponus p ſpēm genus intelligit.nā appetitiuū ⁊ vnū eſt,⁊ nō vnū. Unū qdē gn̄e:duo vō ſpē. nā appetitus rōnalis h̄ eſt volūtas, ⁊ appetitus irrōnalis, hoc eſt ſenſitiuus ſpē differūt,gn̄e idē ſunt:vterqȝ.n.appetitus ē. Q² vō hmōi appetitus differūt ſpecie,ꝓbat Philoponus. Prio ex dr̃ia aiaruȝ.nā alter eſt vtus itellectiue aie: alter vō ſenſitiue:que differūt ſpecie. Scḋo ex ꝯ̈rietate,qm̄ in hoie vn̄r aptiſſime ꝯ̈rij:hoc aūt nō eſſet,niſi ſpecie differrēt. Propterea Ariſt.aſſerit appetitiuū eſſe vnuȝ ſpecie.ſ. ſubalterna/hoc eſt gn̄e:numero aūt h̄ eſt ſpecie plura mouentia:mouēt enim phātaſia,itell's,appetitus,⁊ appetibile. Dixit appetitiuū eſſe vnū gn̄e vt appetitiuum:q² vt tale appetitiuum,differunt ſpecie.nā appetitiuū,vt rōnale differt ſpecie ab appetitiuo,vt eſt ſenſitiuū ac irrōnale. Dixit etiam Ariſt.ipſum appetibile eſſe p̄mū oium in mouēdo: vbi(vt Philoponus iuqt) Ariſto.ſupponit nō ſolū appetitiuum mouere aial,ſed etiā ipſuȝ appetibile,veluti herba: ⁊ qm̄ finis mouet immobilis exiſtens,veluti ⁊ deus: ideo appetibile mouet exiſtēs imobile:appetitiuuȝ vero mouet exiſtēs motū,vt poſtea diſputabit̃. Addit vō Ari.hoc.n. mouet ⁊ nō mouet̃,q̄ȝuis in itellectu intelligat̃,⁊ in imaginatione apprehēdat̃:qm̄ deus mouet,vt res intell'a,⁊ apprehēſa:nō tn̄ mouet̃:nō enim qḋ intelligit̃ mouet̃,ſed potius,qḋ intelligit,mouet̃,nec qḋ appetit̃,mouet̃,ſed appetēs mouet̃ ab appetibili. Hec ſunt que ex Philopono colliguntur:⁊ qdem ſatis pulchra ad textus expoſitionem.

¶ At vō cū tria ſint in aialiū motu/vnū id qḋ mouet/ſm̄ id q̄ mouet/⁊ tertiū id qḋ mouet̃ atqȝ id qḋ mouet ſit duplex.nā aliḋ ē imobile/aliḋ mouet atqȝ mouet̃:imobile qdem id bonū ē qḋ ſub actionē cadit/id vō qḋ mouet atqȝ mouet̃ ē ipȝ p̄ncipiū appetēdi(mouet̃.n.id qḋ appetit:ea rōne q̄ appetit.⁊ appetitio:eſt mot⁹ qdā vl' opatio)id āt qḋ mouet̃ eſt aial ipm̄/at q̊ mouet appetit⁹ vt inſtr̃o id iaȝ corpi tribuēdū eſt. Quocirca de ipſo tūc eſt cōtēplādū:cū de oibus aie corpiſue opibus atqȝ officiis contemplabimur. Argyr.

T.c.54. ¶ Qm̄ aūt tria ſunt:vnū qdem erit mouens: ſm̄ aūt/quo mouet:⁊ tertiū etiaȝ qḋ mouet̃. Mouēs āt duplex:aliud qdē imobile:aliud autē quod mouet ⁊ mouetur. Eſt aūt quod qdem immobile eſt:agibile bonum. Mouens autē ⁊ qḋ mouetur/appetitiuum: mouetur.n.quod appetit/quatenus appetit:⁊ appetitio motus qdā eſt/aut actus. Qḋ aūt mouet̃/aial eſt:quo vō mouet organo appetitus/iam hoc corporeum eſt. Unde in communibus corporis/⁊ anime operibus conſiderandum eſt de ipſis.

COMMENTARIVM.

¶ Cū Ari.egit de p̄n° quo aial mouet̃,vt plȝ auer. hic vult enumerare oēs res,p quas aialis mot⁹ fit,vt Philopon⁹ ēt dixit.vel vt agat de iſtr̃o/quo aialia mouent̃ ſummatiȝ de quo alibi egit diligēti⁹: vel vt ſtatuat ordinē inter ea q̄ mouēt aialia,declarando qd prius,qd poſterius moueat, aut deniqȝ vt epiloget oia/declarata. Unde ingt. Qm̄ autē in oib⁹ motib⁹ tria ſt̃ /vt lib.phyſice auſcultatiōis dcm̄ eſt. Sequit̃ vt vnū qdē ſit mouēs:ſ̄ȝ aūt eſt id,quo mouet.vȝ inſtr̃m. Eſt aūt inſtr̃m,vt Philoponus ingt,ſpūs cui⁹ p̄nm̄ eſt cor:hic a corde p neruos trāſmiſſus,eſt inſtr̃m, q̄ mouet̃ aial. iterdū aūt Ari.vocat ſpūm,quo mouet.ſ.aia ipm̄ aial.veꝝ de h̄ poſtea ſequēti textu. Et ȝm̄ eſt qḋ mouet̃. Deinde exponēs id qḋ mouet,ingt. Mouens aūt duplex eſt: aliud qdem imobile:aliud aūt qḋ mouet,⁊ mouetur. Eſt aūt(vt inqt)mouēs:qḋ qdem immobile eſt,agibile bonū. Mouēs aūt ⁊ qḋ mouet̃,appetitiuuȝ:cuius cauſam aſſignās,inqt. Mouet̃ enim qḋ appetit ab appetibili:quatenus appetit,⁊ pro qm̄,appetitio motus qdaȝ eſt,aut actus eius/qḋ appetit illatus ab ipſo appetibili:⁊ q² appetitiuū eſt mouens,quod ab appetibili mouet̃:ꝓpterea Auer.ait appetitiuū eſſe corpus.ſ.mēbrum in quo hec pars aie eſt, que appetitus dr̃:vt cor,vel ei ꝓportionale. ¶ Veꝝ ſi hoc

eſſet, vt aït, tūc idē eſſet mouēs qd̄ mouet̃, ⁊ inſtr̃m: ꝓpterea per appetitiuū nō mēbꝛū intelligit, ſed potentiā mēbꝛo inſitam: que mouet̃ ab appetibili, vel potētiā inſitā aīe appetenti: que eſt foꝛma aīalis, qd̄ mouetur. deinde qd ſit id, qd̄ mouet̃, exponit, ⁊ inqt. Quod aūt mouet̃: aīal eſt. Exponit rurſus inſtr̃m, ⁊ inqt. Quo v̄o oꝛgano appetit⁹ mouet aīal ipſuʒ: h̄ iam coꝛpoꝛeū eſt, ⁊ mēbꝛū quoddā, cui virtus hec ineſt, vt coꝛ: ⁊ qꝛ de inſtr̃is mot⁹ in li°. de cā motuū aīaliū diligētius dixit: hic ſummatīʒ ꝓponit dicere de his.

q̃ The. ℂ Aiaduerte res reqſitas ad motū vno mō, vt inqt Themiſtius, ſunt tres. ſ. rōne habita ad pmā diuiſionē: rōne v̄o habita ad ſubdiuiſionē, ſt quatuoꝛ: qm̄ duo mouētia, ⁊ 3ᵐ eſt qd̄ mouet̃ 4ᵐ v̄o iſtr̃m. Sʒ rōne ad pmā diuiſionē habita, ſt

Dubiū. res mouēs, res mota, ⁊ inſtr̃ʒ. ℂ Sʒ occurres, qꝛ in libꝛis auſcultatoꝛijs tres eē res in oī motu necias Ariſt. aſſerit, mouēs nō motū, motū nō mouēs, ⁊ mouēs motū: h̄ v̄o ad

Sol°. dit̃ iſtr̃m. ℂ Foꝛtaſſe iſtr̃m reducit̃ ad motū mouēs, qm̄ mouet̃ a pncipali motoꝛ, ⁊ mouet. Uer̃ de his ī phyſicis.

Argyr. ℂ Nūc vt in ſumma dicam⁹: id qd̄ mouet vt inſtr̃m, ibi eſt collocādū vbi idē pncipiū rōne finiſue ſubit, vt in cardine fit. hic. n. cōuexū ⁊ cōcauū eſt: quoꝝ alterū finis, alterū pncipium eſt. Quapꝛopter: alterū quieſcit, alterum mouetur. Sunt rōne quidē diuerſa: magnitudine vero nō ſeparātur. vniuerſa nāqʒ pulſu tractuqʒ mouentur. Idcirco opoꝛtet perīde atqʒ in circulo: aliqd manere, ⁊ hinc incipere motum.

T.c.55 ℂ Nunc aūt, vt in ſumma eſt dicere: mouens oꝛganice eſt: vbi pncipiū, ⁊ finis idem eſt, velut circulus: hic. n. conuexū ⁊ concauuʒ eſt: hoc quidem finis: illud v̄o pꝛincipium. Unde aliud quideʒ quieſcit: aliud vero mouet̃. Rōne quidem, altera exiſtentia: magnitudine vero inſeparabilia. Oīa enim pulſu ⁊ tractu mouentur. Pꝛopter qd̄ opoꝛtet ſicut in circulo manere aliqd, ⁊ hinc incipere motū.

gibboſū gigglyſmus cardo circulus cōmiſſura oſſiū.

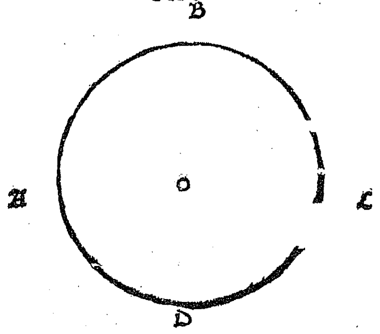

COMMENTARIVM.

ℂ Agit hic Ariſt. de inſtr̃o, quo aīal ipſum vtit̃ pꝛo motu, nam q̃uis in cōmentarijs, in qbus de opibus aīe coꝛpiqʒ cōībus agit̃: diligētiſſime Ariſto. diſputauit de ipſo: nō tn̄ ab re eſt, hoc quoqʒ loco ſūmatim, ac bꝛeuiter aliqd de h̄ inſtr̃o attingere. Definit aūt inſtr̃m, ſed ipſum nō noiat, vnde inſtr̃ʒ quo aīal mouet̃, eſt illud coꝛpoꝛeū mēbꝛū: in quo idem eſt pꝛincipiuʒ, ⁊ finis motus. Dixit illud coꝛpoꝛeum mēbꝛum: qꝛ (vt ꝓximo textu diximus) inſtrumentum, quo appetitus mouet aīal, iam hoc coꝛpoꝛeum eſt. Circa hanc ergo definitionē Ariſtoteles pꝛimo oſtēdit exēplo in eodē poſſe eſſe pꝛincipiū ⁊ finem eiuſdē motus. ſcđa ibi [Unde aliud.] Soluit dubitationeʒ circa exēplum. 3ª ibi [Omnia enim pulſu.] Pꝛobat qd̄ dixit rōne. 4ª ibi [Pꝛopter qd̄] epilogando repetit, qd̄ de inſtrumēto dixit. Verū antequā hec quatuoꝛ exequat̃, reſumit intentionem, ⁊ inſtr̃i definitionē: cum inqt. Nūc aūt (vt in ſumma eſt dicere) mouens oꝛganice: qd̄ eſt inſtr̃m: eſt vbi eſt aliqd, qd̄ eſt idem finis, atqʒ pnᵐ motus: an v̄o tale inſtr̃m ſit coꝛ: an muſculus: an ſpiritus, Ariſtoteles nō determinat: ideo hoc fuit expoſitoribus non leuis queſtio. Qꝛ vero in eodē aliqd vnū, ⁊ ideʒ poſſit eſſe pꝛincipium ⁊ finis alicuius motus: exēplo Ariſtoteles oſtendit, ſumpto ab eo circulo: qui gigglyſmus, vel gigglymus grece dicitur.

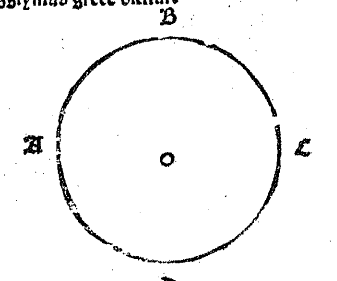

Eſt enim gigglyſmus circulus, qui mouet̃ a centro o, motu diſtēſionis v̄ſus ſupficiem. a. b. c. d. atqʒ motu ꝯtractionis a ſupficie. a. b. c. d. v̄ſus o, centrum. Superaddit enim gigglymus, vel gigglyſmus circulo talē motum: ⁊ ab hoc motu greci gigglymum, ſiue gigglyſmū talem circulū appellāt. Quia igit̃ gigglyſmus mouet̃ hoc motu: ſupficies cōcaua. a. b. c. d. que mouet̃ ſm circularem diſtenſionem, eſt pꝛincipiū motus diſtenſionis: finis v̄o motus ꝯtractionis, quo gigglymus mouet̃ v̄ſus centrū ſm ꝯtractionem. Contra v̄o ſupficies. a. b. c. d. in cōtractione ſupficiei v̄ſus o, centrū eſt pꝛincipiū motus: finis v̄o motus eiuſdē circūferētie in expāſiuo motu. ergo in eodem aliquid eſt, qd̄ eſt pꝛincipiū motus, ⁊ finis motus, vt in gigglyſmo ſupficies a. b. c. d. que eſt circa centruʒ o. Inquit, velut gigglyſmus, vel gigglymus. In hoc enim gigglymaco circulo, eſt aliqd vnum, idemqʒ, qd̄ eſt conuexū, ⁊ concauū, videlicet ſuperficies. a. b. c. d. qd̄ quidē cōuexum in expanſiuo circuli motu eſt finis: pꝛincipiū vero in ꝯtractiuo motu eiuſdē. Illud v̄o. ſ. cōcauum eſt pꝛincipiū. ſ. in expāſiuo motu: finis autē in ꝯtractione. ergo nō eſt ab rōne in eodem poſſe eſſe pꝛincipium, ⁊ finem motus: vt in ſupficie. a. b. c. d. que vna eademqʒ eſt concaua, ⁊ cōuexa. ℂ Sed contra obijceret Iunioꝛ. nam tūc vnū idemqʒ eſt quieſcēs, ⁊ motū, videlicet ſuperficies. a. b. c. d. eſſet quieſcēs, qꝛ finis motus expanſiui, vel ꝯtractiui. Oīs enim motus ceſſat in eius fine: eſſet motus, quia eadē ſupficies eſt pꝛincipiū motus: motus enim ſemp eſt in eius pꝛincipio: quare idem moueret̃, ⁊ quieſceret. ℂ Soluit Ariſtoteles idem coꝛpus, eandēqʒ ſuperficiem (eandē dico magnitudineʒ) moueri ⁊ quieſcere, quia eſt eadē pꝛincipiū, ⁊ finis motus: nō tamē ſm eandē rationem. nā. b. c. d. ſupficies, vt concaua erit pꝛincipium, vel finis motus: vt cōuexa eſt finis, vel pꝛincipiū: ⁊ ſic lʒ magnitudine, atqʒ coꝛpe idem ſit: ratione eſt alia, atqʒ alia. Inqt Unde aliud quidē quieſcit cōuexum, vel concauum: aliud vero mouet̃. ſ. cōcauū q̄cū ſit rōne altera. nā conuexum ⁊ cōcauū rōne differunt: magnitudine vero atqʒ coꝛpoꝛe inſeparabilia ſunt. Et ſic ꝯcedit Ariſtoteles idē eſſe pncipiū ⁊ finē motus, idē quoqʒ moueri ⁊ quieſcere, modo differant rōne: nō aūt coꝛpoꝛe, vel magnitudine. Qꝛ vero idem ſit finis, ⁊ pꝛicipiū, ⁊ motū, ⁊ quieſcēs in ipſo gigglyſmo ꝓbat, ⁊ inqt. Omnia enim pulſu hoc eſt expāſiuo motu mouentur a cētro o, verſus ſuperficiem. a. b. c. d. ⁊ oīa mouentur tractu ecōtra a ſupficie. a. b. c. d. v̄ſus o cētrum. ergo ſupficies. a. b. c. d. eadē ſm magnitudineʒ in pulſu, expanſiuoqʒ motu erit finis ⁊ quieſcēs. In tractu v̄o v̄ſus o, cētruʒ, erit pꝛincipium, ⁊ mota. non ergo eſt ab re vnū, idēqʒ eſſe pꝛincipium, ⁊ finem motus: ⁊ quieſcēs, ⁊ motū. modo ſit differentia ſm rationē. His expoſitis epilogando repetit definitionē inſtrumēti, ⁊ exēplum, quo illaʒ declarauit, ⁊ inquit. Pꝛopter quod, ſiue quare: opoꝛtet idē eſſe pꝛincipium ⁊ finem motus, que fuit inſtrumenti definitio: ſicut in circulo: que dicitur gigglyſmus manere aliqd, ⁊ hic incipe motū. Hec igitur definitio eſt, ⁊ exemplum: quo illaʒ declarauit.

Contra biſantiū trāſlatorem. ℂ Ex his apparet Ariſtoteleʒ per gigglyſmum non cardinem, qui voluitur in poꝛtis, intellexiſſe. naʒ ex tali cardine nō apparet intellectus definitiōis inſtrumēti: non enim in tali cardine eſt vna met ſupficies concaua ⁊ cōuexa: que vt cōuexa eſt finis, ⁊ vt concaua pnᵐ. Pꝛeterea in epilogando Ariſtoteles addit [ſicut in circulo] ergo per gigglyſmum circulum intelligit.

Aduerſ° Auer. ℂ Ulterius 2° ex hiſce aperte apparet Ariſtotelē per inſtr̃m, quod definit, non intellexiſſe coꝛ, vt Auer. exponit. Pꝛimo qꝛ coꝛ eſt pꝛimum motū in aīali, vt Auer. aduerſus Galenum determinat 7° libꝛoꝝ nālis auſcultationis.

Cō. 4°. At nō eſt idē pꝛimū motū, ⁊ inſtrumētuʒ pmi motoꝛis. Pꝛeterea Ariſtotelē ait expꝛeſſe hic inſtrumentū per expanſionē eſſe motus pꝛincipiū: p ꝯtractionē eē fineʒ motus. At coꝛ non ſemp per expanſionē eſt motus pꝛincipium: nec ſemp per ꝯtractionē eſt finis motus: animali. n. quieſcēte ſemp coꝛ expanſione atqʒ cōtractione mouetur: expandit̃ ergo, ⁊ nō mouet̃ aīal, ꝯtrahit̃ etiam, ⁊ non deſinit motus. ℂ Pꝛopterea alij dixerunt inſtrumētū motus eſſe muſculum: eſt autē muſculus aggregatū ex carne, neruis, choꝛdis, ⁊ mēbꝛana: per choꝛdā enim cōtrahitur: per neruum expandit̃, ⁊ ampliat̃: cum mēbꝛum mouet̃. Muſculus ergo eſt inſtrumētuʒ motus, quo appetitus mouet mēbꝛum. naʒ cū dilatat̃, mouet. cum cōtrahitur, facit quieſcere mēbꝛum. qua rōne dicūt Ariſtotelem intellexiſſe muſculum, qui nō eſt vnus numero in aīali, ſed tot, quot in eo mēbꝛa ſunt mobilia. Huic enim muſculo gigglyſmus ſimilis eſt, qm̄ in concauo muſculi eſt choꝛda, que eſt finis motus, quo mēbꝛum cōtrahitur. In cōuexo v̄o, eſt neruus, e quo incipit mēbꝛi expāſio: totus tn̄ muſculus eſt vnū coꝛpus, qd̄ eſt finis, ⁊ pncium motus mēbꝛi: eſt dico ideʒ coꝛpus magnitudine: rōne vero aliud, quatenus p concauum finit: p cōuexum initiat motū, vel econtra. ℂ Philoponus v̄o inſtrumētum quo animal mouet̃, quoue aīal ipſuʒ aīa mouet, arbitratur eſſe ſpūm, quē aſſimilat gigglyſmo, ⁊ ei qd̄ eſt pnᵐ ⁊ finis motus, ⁊ ei, quod mouet̃ ſm naturā, ⁊ pꝛeter naturam, ⁊ circulo. Aſſimilat qdē Ariſto. ſpiritum ei, qd̄ eſt pꝛincipiuʒ ⁊ finis motus, vt Philoponus inqt: qꝛ ſpūs eſt finis aīalium ſenſationuʒ, que extrinſecus accedūt a ſenſibilibus: pꝛincipiū v̄o coꝛpoꝛeoꝝ motuum mediantibus ſenſationibus. vel qm̄ ſpūs ⁊ ſimul incipit cum motu, ⁊ ſimul finitur cum ipſo: ⁊ lʒ oꝛigo ſpūs ſit in coꝛde, tamē vt Philopop⁹ inqt, eſt per totū coꝛpus. Aſſimilat v̄o gigglyſmo ſpiritū ipſum. nā gigglyſmus eſt coozdinatio duorum oſſium gibbo irrumpente in ꝯcauitateʒ, ⁊ hac rōne, vt quit Philopouus, diuerſa ſunt. In alio enim coꝛpoꝛe eſt gibbum, ⁊ in alio cauum. Subiecto v̄o eadeʒ ſunt: motus enim nō duoꝝ eſt, ſed gibbi. Ipſum enim ꝯcauum gigglyſmi immobile manet. Gibbus aūt intra ipſum ꝯtentus mouetur: eodē modo ſpūs, vno modo mouet̃, alio modo immobilis eſt. nam vt in gigglyſmo aliquod eſt immobile, ⁊ aliqd mouet̃: ſic in ſpiritu eſt aliqd imobile. ſ. anima. mobile v̄o ipſe ſpūs. ergo ſpūs aſſimilat̃ gigglyſmo. Aſſimilat̃ etiam ei, qd̄ mouetur ſm naturā, quoniā ſicut ei quod mouetur ſm nāʒ eſt aliqd̄ immobile, ⁊ aliqd qd̄ mouetur: ſic in ſpiritu eſt aliqd immobile, ⁊ aliqd qd̄ mouet̃. naʒ ſpūs exiſtēs in eo pede qui firmat̃, eſt immobilis: exiſtens v̄o in pede qui pmutat̃, mouet̃. Hac rōne aſſimilat̃ ei quod mouet̃ tractu ⁊ pulſu. Pꝛeterea aſſilauit ipſuʒ circulo, quia in circulo eſt aliqs pūctus, q pꝛimus exiſtens poteſt trahere: vltimus v̄o exiſtēs pōt pellere: hec Philoponus de inſtr̃o mento. ℂ Medici v̄o dixerunt neruos eſſe motus pꝛincipium, ideo nōnulli per inſtrumētum motus intellexerunt neruū. ℂ Themiſtius vero diſtinguit de inſtrumēto, alterum manifeſtū, alterū immanifeſtū internū ac conditū. Et vtrunqʒ aſſerit vnā ratione eſſe motuʒ: alia vero immotū. Non aūt exponit que hec ſint, ideo vno modo per inſtrumentū internū Themiſtius potuit intelligere ſpūm ſm expoſitionē Philoponi, vel coꝛ, ſm expoſitionem Auer. vel muſculum ſm expōnē aliam, vel neruos ſm medicos, per inſtrumentū manifeſtū potuit intelligere pedes, vel alas, vel ſcardas, vel tale aliqd. Quicqd autēʒ ipſe velit, verum eſt qd̄ eſt vno modo mobile, alio modo immobile, vt gigglyſmus, vbi eſt concauū ⁊ gibboſum intra cōcauum ꝯtētum. Cōſtat aūt cōcauū immobile eſſe: gibboſuʒ v̄o intra ꝯcauum ꝯtentū mobile eſt: ita quoqʒ inſtrumentū erit mobile ⁊ immobile, que ſit manifeſtū, ſiue immanifeſtū. Pes enim ſm vnam partē mouet̃, ſm aliā quieſcit. Omne eniʒ qd̄ mouet̃, indiget quieſcente. Spūs etiaʒ vna rōne mobilis eſt, alia rōne immobilis, ideo de quouis inſtrumēto intelligatur, pōt qd̄ Ariſtoteles dicit, habere veritatem. Patet ergo multiplex expoſitio. Ariſtoteles eniʒ non ſe expoſuit hic: ⁊ ideo cauſa fuit tot differentiarum.

Argyr. ℂ Oīo igit̃ vti diximꝰ: hoc ſui ipſius motiuū eſt aīal, quo ē appetitiuū: At appetitiuū, ſine imaginatiōe nō eſt. Omnis aūt imaginatio aut rationis ē particeps, aut eſt ſēſitiua. atqʒ huius: ⁊ bellue participes ſunt.

T.c.56. ℂ Omnino qdē igit̃: ſicut pꝛedictum eſt: inquantum appetitiuum animal: ſic ſuiipſius motiuū eſt. Appetitiuū autē non ſine phantaſia. Phantaſia autē omnis: aut rationabilis: aut ſenſitiua eſt. Hac quidem igit̃ ⁊ alia animalia participant.

COMMENTARIVM.

ℂ Recolligit igit̃ nūc Ariſ. quaſi epilogādo, quo pacto aīal ſeipſum mouet: vel foꝛtaſſe cū dixit de inſtr̃o, quo aīal mouet̃, nūc dicit ſimul qd eſt, qd̄ mouet̃, ⁊ qd̄ pncipaliter mouet, vt Philoponus innuit, ⁊ inqt. Oīno qdem igitur ſicut pꝛedictum eſt, animal eſt ſic ſuiipſius motiuū, inquantum appetituū eſt: ⁊ quoniā appetens eſt, aut cum cognitione, aut ſine cognitione: veluti ſine cognitione lapis locū imum appetit: ideo declarans qūo aīal vt appetitiuū ſui ſuipſius motiuum, dicit. Mouet aūt aīal ſe, vt appetitiuū, non ſine cognitione phātaſtica: ꝓpterea ait. Appetitiuū autē nō ſine phātaſia. ergo aīal nō ſine cognitione naturali appetitu mouet̃: ſed cognitiuo appetitu, qui phātaſticus eſt. Sʒ dices, tūc hac ratione nō mouerent̃ niſi bellue: que appetitu phātaſtico ſe mouent: quaſi innuens ſolōneʒ, ait oīa aīalia phantaſtico appetitu moueri: qm̄ phantaſia eſt rōnalis, ⁊ ſenſitiua. rōnalis ꝓpꝛia eſt hoībus, ſenſitiua oībus aīalib⁹ ergo oīa aīalia hoc appetitu phantaſtico mouent̃: qꝛ ⁊ homines, ⁊ bellue. Unde inqt. Phantaſia aūt oīs, aut rationa

lis, aut ſenſitiua eſt: ea, q̃ ſenſitiua eſt, ⁊ hoies, ⁊ cetera animalia participant: ⁊ ita oia aialia non nāli, ſed phantaſtico appetitu mouenẗ: cum hic cõis ſit oibus. Bñ ergo dictuȝ eſt/ omne animal moueri appetitu cognitiuo: qm̃ phãtaſtico: q oibus cõis eſt. ❡Sed qd ꝑ rõnalẽ phantaſiã intelligat Ariſto. expoſitores non eodẽ modo dicũt. (Dubõ.) Themi. eniȝ ꝑ phãtaſiã rõnalẽ intelligit ipſum intell'm. Dicit. n. imaginatio ois, aut ad ſenſum ꝑtinet, aut ad rõnẽ. ea/ que ad ſenſuȝ ꝑtinet: cõis eſt aïantibus oibus. ea que ad rõnẽ ſpectat ſolius hoïs ꝓpꝛia eſt. Aſſignãt vero Iunioꝛes cãm cur intellectus dici poſſit phãtaſia. Pꝛimo qdẽ, qꝛ obiecta in eorum abſentia cõpꝛehẽdere põt, qð ad imaginationẽ ꝑtinere vr̃. Scðo/ qꝛ phãtaſiã greci dicũt ab apparitione. At cõſtat aliqd apparere poſſe, ⁊ ꝑ itell'm, ⁊ ꝑ ſenſuȝ. Põt ergo intell's ſub phãtaſia ꝯtineri hac duplici rõne. (Que Auer. com. 56) Quod auteȝ phãtaſia ſub intellectu: ſupius dictũ eſt. ❡Auerroes võ, ꝑ rõnalem phãtaſiã exponit cogitatiuã: quã greci dianoeticam vocãt. Vnde inqt. Omne enim imaginãs, aut hȝ illaȝ foꝛmã imaginabilẽ, a qua moueẗ ex ſenſu, aut hȝ eaȝ ex cogitatione. In hoie hr̃ (vt inqt) ex cogitatione: in alijs aïalibus a ſenſu: ꝑ phãtaſiã ergo rõnalẽ Auer. dianoeticã itelligit. (que alij) ❡Sunt q ꝑ rõnaleȝ phantaſiã: nõ intellectũ: ſed phãtaſiam rõni obedientẽ intelligunt: ⁊ ꝑ ſenſitiuã phantaſiã, exponunt phantaſiam voluptificam: que ſenſualẽ delectationem ſectatur. Uerum de his poſtea, ſi occurrit.

(Dubõ.) ❡Querũt hic quã ob cãm nõ deẗ duplex voluntas. ſ. altera iraſcibilis, altera ꝯcupiſcibilis: ſicut appetit⁹ ſenſitiuus duplex eſt, iraſcibilis, ⁊ ꝯcupiſcibilis. ❡Rñdent Iunioꝛes (Sol. Iuniorum.) hoc eſſe ex eo: qꝛ ſenſitiuus appetitus non reſpicit cõeȝ rationẽ boni: qm̃ quidẽ ſenſus nullus vliter appꝛehẽdit: ideo pꝛo particulariũ bonoꝝ diia appetitus ſenſitiuus multiplicatur. Cõcupiſcibilis enim ꝓpꝛiam boni rationeȝ reſpicit, quo delectabile eſt ſm ſenſum: ⁊ nature ꝯueniens. Iraſcibilis võ boni rõnẽ ꝓſpicit, quatenus bonũ eſt repulſiuum eius, qð nature aduerſatur. At voluntas bonuȝ pꝛoſpicit, ſub cõi rõne boni: ꝓpterea in ea iraſcibile, ⁊ cõcupiſcibile non cõſtituunt appetitus ſpẽs: in ſenſitiuo võ appetitu ꝯſtituunt. (Refuta°) ❡Et lȝ de hoc diligẽter ſupius diximus, nũc nõ recedẽdo ab eis: que illic diximus: dicimus queſtionem hãc ſupponere falſum. Supponit enim iraſcibile ⁊ concupiſcibile in appetitu ſenſitiuo cõſtituere ſpẽs ipſius appetitus: quod falſum eſt. nam vt in ſenſu doloꝛificũ eſt: ſic in intellectu malum: ⁊ vt in ſenſu voluptificuȝ: hoc in intellectu bonum eſt: vt Themiſtius dixit. (Cap. 47) ergo ſicut iraſcibile, qð pꝛoſpicit doloꝛificũ: ꝯſtituit ſpẽm appetitus in ſenſu: nolle, qð ꝓſpicit malum, etiã in intellectu cõſtituet ſpeciem voluntatis: ſiliter ſicut ꝯcupiſcibile, quod ꝓſpicit voluptificũ, conſtituit in ſenſu appetitus ſpẽm: ſic velle, qð ꝓſpicit bonuȝ/ in intellectu cõſtituet ſpẽm volũtatis. Dabiẗ ergo duplex volũtas, ſicut duplex appetitus. Quare opoꝛtet dicere, vt eiuſdẽ potẽtie ſpecie eſt velle, ⁊ nolle: ſic einſdeȝ appetitus ſenſitiui ſpecie eſt iraſci, ⁊ ꝯcupiſci. Uerũ de his ſuperius.

(2ª Reprobatio dubitatiõis ⁊ q̃uo ſtare pt.) ❡Dubitant 2°, cur non detur voluntas agẽs, vt daẗ intellectus agẽs. ❡Sed ſi intelligant non dari voluntatẽ agenteȝ in ſe, nõnulli reputãt hoc falſuȝ: qꝛ voluntas cauſat (vt dicunt) actũ volendi in ſeipſa: ſed ſi ꝑ voluntatẽ agentẽ velint potentiam diuerſaȝ a paſſiua ſm rẽ eſſentie, ideo talis agẽs voluntas nõ datur: qꝛ itellectus agẽs ſpecie boni vel mali actuatus ſufficit mouere volũtatẽ: ⁊ per ꝯñs temere daretur agẽs voluntas pꝛeter paſſiuam. (Plch̃ꝛiũ excerptum.) ❡Ex hiſce nõnulli nõ ab rõne deducunt voluntatẽ hr̃e duplicẽ actũ elicitũ, alteꝝ quo moueẗ ab obiecto pꝛeſentato ei per intell'm actuatũ ſpecie eius ſubiecti, qð eſt voluntatis: ⁊ ad hũc actuȝ nõ libere ſe hȝ voluntas: nõ enim eſt in poteſtate volũtatis moueri vel nõ moueri ab obiecto hoc modo illi pñtato: alterũ qui ꝓcedit ab ipſa poſtq̃ȝ actuata eſt, ⁊ mota a pꝛimo actu: ⁊ ad hunc libere, ⁊ ꝯtingẽter ſe habet: poſtq̃ȝ eniȝ recepit pꝛimũ actũ: in poteſtate ſua eſt appꝛobare: vel repꝛobare illum, vel executionẽ illius: q̃zobꝛem voluntas nẽcio, vult ſi ad pꝛimũ actũ referaẗ: ꝯtingẽter võ ſi ad 2ᵐ. Uterq̃ȝ hoꝝ dr̃ actus elicitus. nam pꝛimus dr̃ elicitus ab obiecto pꝛeſentato ei ꝑ intell'm. Secũdus võ diciẗ elicitus ab ipſa voluntate que actuata eſt iam pꝛimo actu. hȝ inſuꝑ voluntas duplicẽ actũ imperatũ: alterũ, qui manet nõ in ipſa: ſed in mẽbꝛis eius aïalis, cuius eſt voluntas: ⁊ hic actus pꝛogreſſus, vel volatio, vel natatio, vel reptio, aut id genus eſt. Alteruȝ võ, q tranſit in mãm opis: vt edificare, texere, ſcribere, ⁊ id genus. Vterq̃ȝ hoꝝ dr̃ impatus, qm̃ vterq̃ȝ ſubditur actui elicito ab ipſa volũtate. quare hoꝝ actuũ oꝛdo hic eſt, ꝙ pꝛimus volũtatis actus eſt, qui ab obiecto eliciẗ: ab hoc exoꝛitur ſecundus, qui eſt elicitus ab ipſa voluntate: ab hoc ſcðo exoꝛiẗ tertius: q eſt impatus immanẽs: vltimus eſt impatus tranſiens: qui ſequiẗ actum elicitum a volũtate ipſa, mediãte imperato immanẽte. Hec pauca de voluntatis actibus. Foꝛtaſſẽ poſterius dicemus aliquid.

❡Que võ Philoponus in pꝛeſenti loco ſentiat, bonum eſt apponere. Colligit igiẗ pꝛimo ꝙ eoruȝ, que mouent coꝛpus ſm locum, alia quideȝ ſolũmodo mouent: alia vero ⁊ mouent/ ⁊ mouentur. Appetibile quidẽ mouet appetitũ, cũ ipſuȝ oĩno nõ moueaẗ. Appetitus vero mouetur quidem ab appetibili. Mouet võ coꝛpus de loco ad locum. ❡Secundo colligit ea, que animal mouent eſſe plura. nã mouet phantaſia, intell's, ⁊ appetitus, ⁊ appetibile. Unuȝ võ genere eſt mouẽs: ſcȝ appetitus, qui cõmunis eſt rationali, ⁊ ſenſitiuo appetitui. Externũ võ mouẽs: ſcȝ appetibile, vt finis mouet: ⁊ non mouetur. Appetitus vero mouet vt agens, ⁊ mouetur a fine. Hec dicit de mẽte Ariſtotelis. ❡De mente võ Platonis aſſerit nõ appetitũ mouere coꝛpus, ſed illud, qð in vnoquoq̃ȝ aïali pꝛeualet. qꝛ võ in hoie intellectus, ſiue rationalis anima pꝛeualet, mouens in homine nõ appetitus, ſed intellectus ipſe eſt, in bꝛuto võ, qꝛ pꝛeualet irrationabilis aïa, hec ſm Platonẽ mouet ei⁹ coꝛpus, ergo nec in hoie/ nec in bꝛuto ſm Platonẽ mouet appetitus, ſed in homine mouet intellect⁹, ⁊ in bꝛuto ſenſus. ❡Sed cõtra argumẽtabaẗ Ariſtoteles, qꝛ incontinentes mouet ad voluptates appetitus, ⁊ non intellectus. ❡Reſpondet Philoponus de mente Platonis, ꝙ etiam in ipſis incõtinentibus intellectus mouet, nõ quo intellectus eſt ratio recta: ſed quo eſt deceptus, ac affectus appetitu: ⁊ ita intellectus ſemp eſt, qui mouet hominẽ. ❡Demũ Philoponus ꝯcoꝛdat Ariſtoteleȝ cum Platone dupliciter. Pꝛimo quia Plato cum dixit intellectuȝ mouere hominem reſpexit ad agentẽ cãm motus. Intellectus enim cauſa eſt agẽs motus, quo moueẗ homo. Cuȝ võ Ariſtoteles dixit appetitum eſſe cauſam motus, reſpexit ad finalem cauſam, non quo appetitus ſit finalis cauſa motus, ſed quatenus appetitus mouetur ab appetibili tãq̃ȝ ex fine, mouet: ergo Ariſtoteles ad finalẽ cauſam reſpexit: ⁊ ſic nõ contrarij videntur. ❡Secũdo etiã ꝯcoꝛdat, quia cum Plato dixit intellectum vel ſenſum mouere animal/ reſpexit ad cauſaȝ remotam: eſt enim effectrix motus animalis cauſa: in hoie qdeȝ intellectus vt remota. In bꝛuto võ ſenſus. Ariſtoteles aũt reſpexit ad cauſam ꝓximaȝ cum dixit appetitum eſſe motus aïalis cauſam: eteni intellectus motu locali mouet humanuȝ coꝛpus mediante appetitu: appetitus võ nulla effectiua cauſa media humanum coꝛpus mouet, ideo eſt effectrix cauſa motus hoïs immediata. Sili modo in aïali ferino: ſenſus ipſe eſt effectrix cauſa motus eius remota: qꝛ non mouet niſi mediãte appetitu tanq̃ȝ cauſa effectiua. At appetitus nulla alia effectiua cauſa media mouet, qꝛ licet mouet, vt motus ab appetibili: appetibile non, vt agens mouet (vt dictũ eſt) ſed vt finis. Hoc pacto pꝛeceptoꝛ, ⁊ diſcipulus pñt ꝯſiliari, lȝ pꝛima fronte videantur diuerſi. Uerum de poſitione Philoponi diſputabimus poſtea.

❡At enim

(Argyr.) ❡At. n. ꝯſiderãdũ eſt ẽt qdnã ſit id qð iperfecta aïalia motu ciet/ qb⁹ ſenſus ineſt tm̃mõ tact⁹: atq̃ȝ iueſtigãdũ ẽ ſi his ẽt iſit imaginatio cupiditaſue/ necne. eteni doloꝛ atq̃ȝ voluptas: his ieſſe vr̃. ꝙ ſi hec iſũt: ⁊ cupiditateȝ nec̃e ẽ eiſdẽ ieẽ. At q̃nã pacto his imagiato ieſt? An aſſerẽdũ ẽ vt vr̃/ hec ⁊ i his ieẽ/ imaginationẽ iquã atq̃ȝ cupiditatẽ: verũ vt ideterminate mouẽẗ/ ſic ⁊ hec ipſis iſũt idefinite.

(2ª Aut. An.) ❡Cõſiderãdũ aũt de impfectis qd nouens eſt/ quib⁹ tactus ſolũ ineſt ſenſus: vtrũ contingat phantaſiã ineſſe his: aut nõ? ⁊ concupiſcentiam? Videẗ eniȝ letitia ⁊ triſtitia ineſſe: ſi aũt hec: ⁊ ꝯcupiſcẽtiã ineſſe nec̃e eſt. Phantaſia aũt quo mõ vtiq̃ȝ inerit? Aut ſicut/ ⁊ mouẽtur indeterminate: ⁊ hec inſunt quidem: indeterminate aũt inſunt?

COMMENTARIVM.

❡Cum Ariſt. declarauit qd ſit pñᵐ moues in aïalib⁹ perfectis: de aïalibus impꝼectis duas. q. mouet. Pꝛima eſt vtrũ aïalib⁹ impꝼectis phãtaſia inſit. Scða vtrũ eiſdẽ inſit appetitus. Mouit aũt has qõnes/ qꝛ ſi declarabiẗ in talib⁹ aïalibus ⁊ phantaſiam/ ⁊ appetitũ ineſſe, relinqueẗ hec aïalia moueri ab appetitu atq̃ȝ phãtaſia: veluti aïalia pꝼecta moueri dicebamus, inqt. Cõſiderãdũ aũt de aïalib⁹ impꝼectis qd mouens eſt illa ea motus ſpecie, qua moueñ: ⁊ quaſi exponẽs, q̃ aïalia impꝼecta ſint, inqt, qbus ſolum ſenſus tactus ineſt: ⁊ qꝛ ijs aïalib⁹ ſolũ ſenſus tactus ineſt: iõ impꝼecta dñr nõ ſm ſpẽm eoꝝ: ſȝ in gñe aïaliuȝ. Uerũ cũ queſtio de pñ°: quo hec mouẽtur: ſit queſtio de phãtaſia/ atq̃ȝ appetitu/ an eis inſint, ⁊ quonã pacto inſunt: hac ratiõe duas de ijs mouet. q. ⁊ inquit: vtrũ cõtingat phantaſiam ineſſe his, aut nõ ꝯtingat ineſſe: ⁊ 2ª. q. eſt: vtrũ ⁊ concupiſcentiã contingat ineſſe his, vel ne: he ſunt due. q. ❡Pꝛimo ergo argumẽtatur ad partẽ affirmatiuã ſcðe. q. ⁊ oſtendit illis ineſſe appetitũ, ⁊ inqt. Videẗ enim eis ineſſe letitia, hoc eſt voluptas, ⁊ triſtitia. ſ. doloꝛ, vt ſupponit ex 2° lib. Si autem hec duo illis aïalibus inſunt: cum ſint due ſpẽs cõcupiſcẽtie. i. appetitus: ⁊ cõcupiſcẽtiã hoc eſt appetitũ neceſſe eſt eiſdeȝ ineſſe: hoc eſt argumẽtũ pꝛo parte affirmatiua ſecunde. q. ❡Deinde tãgit argumẽtũ pꝛo parte negatiua pꝛime. q. ⁊ inqt. Phãtaſia autẽ quo modo vtiq̃ȝ inerit: quaſi dicat, nõ videẗ illis poſſe ineſſe: cum nõ habeant certũ locũ: in quo illa inſit, neq̃ȝ coꝛ, neq̃ȝ cerebꝛũ. ❡Soluit has. q. ⁊ ambas ſimul: ⁊ inquit phãtaſiam, ⁊ appetitũ ita illis cõfuſe, atque indeterminate ineſſe, ſicut ⁊ illa indeterminate mouentur: ſed indeterminate ſupple motus ijs aïalib⁹ inſunt: nõ eniȝ moueñ de certo loco in certũ locũ, ſed confuſe dilatatiõe, atq̃ȝ conſtrictione, ergo ⁊ hec. ſ. appetitus, ⁊ phantaſia confuſe illis inerunt. Ceteris aïalibus inſunt diſtincte. ❡Ex ſolutione haꝝ. q. patet qd ſit pñcipiũ illud: quo hec mouẽtur. nã hec moueñ vt cetera ab appetitu/ atq̃ȝ phãtaſia: lȝ ſit diuia. nã cetera cũ moueanẗ motu diſtincto de determinato loco, in determinatũ locũ: moueñ a phãtaſia atq̃ȝ appetitu diſtinctis: hec võ cũ motu cõfuſo moueãtur, ab his (Quid ꝑ aïalia imperfecta) indiſtinctis moueñ. ❡Sȝ qd ꝑ aïalia impꝼecta intelligat Ariſto. eſt. q. apud expoſitoꝛes: Themiſti⁹ intelligit ꝑ impꝼecta aïalia muſcas, vermes, ⁊ ſilia ijs: qð nõ placet alijs. nã hec moueñ de certo loco in certũ locũ. ❡Pꝛopterea alij oſtreas, cõchylia, ⁊ ſpongias intelligũt, q̃ expanſione, ⁊ cõtractione duntaxat mouẽtur: nunq̃ȝ tamen de certo loco in certũ locum. ❡Sed pꝛimo afferamus quibus rõnibus Auer. ꝓbauit impꝼectis aïalibus, nec phãtaſiã, nec appetitũ ineſſe. Scðo quo mõ eis hec ambo in eẽ intelligãtur. Et 3° redibimus ad dõm qd Ariſt. intelligat per aïalia imperfecta: qdue ꝑ pꝼecta. (Que Auer. cõ. 56.) ❡Qꝛ igiẗ phãtaſia illis nõ inſit: ꝑ ꝓbat Auer. qꝛ phantaſia differt a ſenſu in h̃: qꝛ illa in abſentia, ⁊ in pñtia rem appꝛhẽdit. At ſenſus ſolũ in pñtia. Cõſtat aũt eiuſmodi aïalia nihil appꝛhẽdere, niſi in pꝛeſentia, g̃ nullã aliã viȝ habẽt pter ſenſum. ❡Scðo, qꝛ aïalia q̃ phãtaſiã habẽt terminato motu moueñ: ⁊ qdẽ de terminato loco in terminatũ locum. at hec nequaq̃ȝ motu terminato moueri videnẗ. ❡Ex his duob⁹ qs põt credere ijs phantaſiam nõ ineſſe: ⁊ per ꝯſequẽs nec appetitũ. Sed quo mõ hec inſint talibus, aïalibus dicamus. ❡Auer. ⁊ Ariſtoteles dixerũt phantaſiam, ⁊ appetitũ ijs ineſſe indiſtincte, ⁊ Auer. intelligit hec ineſſe illis cõfuſe, qꝛ non appꝛhendũt diſtincte ꝑ imaginationem aliqd. Ego võ dico illis hec ineſſe confuſe. Pꝛimo reſpectu oꝛgani: qm̃ phantaſia ⁊ appetit⁹ oꝛganũ habẽt incertũ cum ceteris ſenſibus hoꝝ aïaliuȝ: eſt eniȝ vnuȝ oꝛganũ q̃ſi indiſtinctũ ſenſus, ⁊ phantaſie, ⁊ appetitus in talibus. ❡Scðo ꝯceptione obiecti: qm̃ hec aïalia per eoꝝ phãtaſiã non magis hoc q̃ȝ illud obm imaginantur, nec appetẽdo magis hoc q̃ȝ illud fugiũt, aut ſequunẗ: ſed q̃ſi cõfuſe nociuũ (quicqd ſit illud) fugiunt, delectabile ſequunẗ. Tertio rõne loci: qm̃ cum moueñ certũ locũ nõ imaginanẗ: nec certũ locũ appetũt: ꝯbunẗ aũt ad incertum locũ, vel expandunẗ: modo ſequanẗ, aut fugiãt doloꝛẽ, vel voluptatẽ. ❡Vel, vt Philoponus inqt, rõne motus, quia zoophyta motu ꝯfuſo moueñ, cũ nõ regulariter dilatenẗ. ⁊ cõtrahanẗ: ſed interdũ magis: interdũ minus: vel: qꝛ erranter moueñ. ❡Ex his pateȝ 3ᵐ/ qd. ſ. Ariſtoteles ꝑ aïalia imperfecta intelligat: ipſe enim vult per aïalia impꝼecta ea, que ſm genus aïalis ſunt imperfecta: non que reſpectu ꝓpe ſpẽi ſunt impꝼecta: ſunt autẽ aïalia imperfecta ſm genus: quecunq̃ȝ aliquo, vel aliquibus ſenſibus capta, laceſſitaq̃ȝ ſunt: queq̃ȝ ſolũ obm pñs cognoſcunt. Hec aũt ſunt bifariã, alia que ſolũ ſm partẽ a phantaſia, ⁊ ab appetitu cõfuſis mouẽtur: vt oſtree, ſpongie conchylia, ⁊ id genus: cum ſm ſe tota in eodẽ loco ꝑmaneant: alia que ſm totuȝ ⁊ partẽ mouẽtur a phãtaſia atq̃ȝ appetitu confuſis, vt vermes, ⁊ muſce, ⁊ id genus. Patet ergo ⁊ Themiſtium, ⁊ ceteros bñ dixiſſe. Et de impꝼectis aïalibus hactenus.

(Argyr.) ❡Imaginatio igiẗ ſenſitiua: rõne etiaȝ expertib⁹/ vti dixim⁹/ aïalib⁹ ieſt. At deliberatiua: his ineſt tm̃ in qb⁹ rõ ineſt. nã vtrũ hoc agat/ an hoc: rõnis iã opus atq̃ȝ officium eſt.

(T. c. 57) ❡Sẽſitiua qdẽ igiẗ phãtaſia (ſicut dc̃m ẽ) in mltis aïalib⁹ ieſt. Deliberatiua ãt i rõnalib⁹. Utꝝ. n. agat hoc/ aut hoc: rõnis iã ẽ op⁹.

COMMENTARIVM.

❡Speciatim nũc deſcendit Ariſtoteles ad hoies, ⁊ vult declarare qd eſt, qð mouet hoies. Pꝛemittit tñ ꝑ qualis, nam imaginatio hoibus ineſt: cum eniȝ ſupius imaginationem in duas diſtinxiſſet. ſ. in rõnalẽ ⁊ ſenſualẽ: ⁊ declaraſſet ſenſualẽ oibus aïalibus eẽ cõeȝ: nũc oſtẽdit rõnalẽ ſolis hominib⁹ eẽ ꝓpꝛiã. Repetit g̃ pmo qð ꝓbauit, vȝ, ſenſualẽ imaginationem coẽm, eſſe oibus aïalibus/ ⁊ inqt. Imaginatio qdem igiẗ ſenſitiua (vt dictũ eſt) nõ modo hoibus ineſt, ſȝ etiã in ceteris aïalibus ineſt, hec eſt quaſi epilogatio eoꝝ: que dixit, deinde q̃lis, nã hoïb⁹ imaginatio inſit, exponit, ⁊ ⁊ ꝓbat hoïb⁹ rõnalẽ, ſolã hoïb⁹ ineẽ: ⁊ h̃ ꝓponit, cũ iquit. Deliberatiua aũt ſupple ſolũ ipſis aïalibus rõnalib⁹ ineſt, deliberatiuã hic Buleuticã appellãt, ſupius logiſticã: ſȝ idẽ eſt. nã Buleuticũ ⁊ logiſticũ idẽ eſt. ❡Qꝛ võ hoibus ſola Buleutica h̃ eſt deliberatiua imaginatio inſit, ꝓbat ex eo: qꝛ ꝯſiderare vtruȝ hoc, vel h̃ ſit agẽdũ, eſt rõnis offm̃, ergo

deliberatiua imaginatio his ſolis aialibus ineſt:qbus rõ ipſa ineſt:inquit. Utruʒ.n.aĩal deliberãs agat h,an h,rõnis iaʒ eſt opus.ğ ſolis hoĩbus deliberatiua imaginatio ineſt.

Alia expoſitio ¶ Quo vo ad verba attinet,debes ſcire nonnullos reſoluiſſe hũc textum ad qõnē,nam cũ ceteris aialibus ſenſualis imaginatio inſit:hoĩbus vo ⁊ ſenſualis,⁊ rõnalis,ideo queritur vtruʒ h,aut h.i.vtrũ hec imaginatio:aut,illa ſit opus rõnis.Hec eſt.q.iuxta hãc interꝑtationē Ariſ.ibi[Et neceſſe eſt vno menſurare.]ſoluit.q. ¶ Que expoſitio,nec verbis cõſonat,nec ordini textus,vt parũ grece deguſtantibus pʒ.

Que Auer. Cõ.57° ¶ Auer.vo,ꝑ deliberatiuã imaginationē cogitatiuem expoſuit:ideo vult Arilem ꝓbare cogitationē ſolis rõnalibꝰ ineē aialibus.Et iuxta hãc expõnē,ꝓbat̃ ſic,ꝓpom eligere h vel illud eſſe agendũ ſpectat ad cogitatiuem:hõ ſolũ ⁊ rõnale aial eligit h vel illud eſſe agendũ,ğ cogitatio ſoluʒ ad hoĩes atq3 rõnalia aialia ꝑtinet:hec ex Auer. ¶ Philoponus vero in hoc dicit Arilem mouiſſe.q.de pñc motiuo eoꝝ aialiuʒ,que ʒoophyta dñr.nam ſi ʒoophyta mouent̃,habebũt phantaſiã.Scdm ğ Philopo. Ariles ſoluit.q.ꝙ dupꝉ eſt phantaſia,altera ſenſui coeꝉntaris,alter coeꝉntaris intellectui/que deliberatrix dr̃.Delibatrix qdē ſolis hoĩbꝰ ineſt.Phantaſia vo ſenſitiua,que eſt ſenſui coeꝉntaris:eſt dupꝉ,aut confuſa,aut determinata.Confuſa quideʒ ineſt ʒoophytis,que etiã dr̃ indocilis.Determinata vo iterum duplex.altera docilis,que ineſt canibus,⁊ aialibus diſciplinabilibꝰ,que hñt audituʒ. Altera indocilis,que ineſt vermibus,formicis,araneis,⁊ muſcis ceteriſq3 id genus. ¶ Quo vo ad verba notat etiaʒ Philoponus Arilem hic appellaſſe intellectuʒ practicum,⁊ ſenſitiuã phãtaſiam cõi verbo vtrũq3 phantaſiã.Ueruʒ accipiendo phãtaſiã pro practico intellectu,hec ſolis hoĩbus ineſt:ſumẽdo vero phãtaſiam pro ſenſitiua phantaſia/hec ineſt hoĩbus ⁊ cũctis aialibus,ʒ imꝑfectis phantaſia inſit confuſa,⁊ indocilis:vt ʒoophytis:perfectis brutis,vt canibus,⁊ pſitacis,⁊ id genus determinata ⁊ docilis. A ialibus vero medijs,vt formicis,⁊ araneis,⁊ id genus,determinata,⁊ indocilis.Hec ex commentarijs Philoponi.

Argyr. **¶ Atq3 neceſſe eſt:vno quodam metiri.maiꝰ enim perſequitur**

¶ Et neceſſe eſt ſẽper vno menſurare:maius enim imitatur.

COMMENTARIVM.

¶ Cũ declarauit deliberatiuã phãtaſiã ſolis hoĩbus ineē,hic declarat quõ fiat delibatio:⁊ dicit ꝙ delibatio ſemꝑ ſit vna menſura,vt per illã noſcamus qd agendũ,qdue nõ agẽduʒ ſit.Siqdē nos ſemꝑ ſumere ac eligē ꝯſueuimus de agẽdis id:qõ vr̃ melius,atq3 ꝑſtãtius:ideo dicit,⁊ eſt neceſſe euʒ,q deliberat,agẽda vno h eſt vna menſura,mẽſurare.nã q deliberat,ſꝑ qõ maius eſt,aut bonum,aut vtile,aut delectabile,imitat̃. (Que Auer. Cõ.57.) ¶ Auer.autē exponit eũ,qui deliberat,ipſa agẽda mẽſurare vno h eſt vna atq3 eadeʒ virtute.nã hec vtus eſt,que enũat eligibilia,⁊ inter ea eligit ſemper:qõ maius eſt. (Que noſtri expoſitores.) Que expoſitio verbis oĩbus non ꝯuenit. ¶ Propterea nr̃i expoſitores dicũt euʒ,qui deliberat,ipſa agenda deliberare vno pñc,qſi vna ſede,verbi cauſa, magis bonũ magis eligẽdum eſt.In h.n.vno pñc mẽſurat agẽda:eligit.n.id agẽdũ eē,qõ melius eſt:id vo agendũ omittit,qõ minus bonũ eſt, vel malũ eſt. (Expõ ꝓpria.) ¶ Ego vero cum Them.⁊ Philopono,dico Arilem ꝑ vnũ intelligere vnã menſurã:quẽadmodũ cum qs doceri vult e duabus quãtitatibꝰ vtra ſit maior,certa ⁊ ꝯſtituta menſura,puta palmo,vel cubito vtitur:ita i phantaſmatibꝰ hꝛe ꝑſcriptũ aliqd opʒ:quo vti menſura ipſe deliberans,de agentis deliberet.Eſt aũt hoc ꝑſcriptũ(vt dicit Themiſtius)ipſum vtile:qõ loco mẽſure accipit̃,ad quam ſe refert,qui inuenire conat̃:qd nã ex duobus cõdicibilius ſit.Hec Themiſtij expoſitio eſt Ariſto.ꝑ Rhetorices,quaʒ ad Theodecten ſcripſit,vbi oſtendit quid ſit mediuʒ perſuadendi,aut diſſuadendi in conſilijs,atq3 deliberationibus:⁊ ait ſemꝑ mediũ eſſe ipſum vtile in ꝑſuadendo:in diſſuadendo vo eē ipſuʒ inutile.In gñe forenſi iudicialiue mediũ ait eſſe ſuadendi iuſtũ:diſſuadẽdi vo iniuſtũ.In demonſtratiuo gñe meum ſuadẽdi eſt honeſtũ:diſſuadẽdi inhoneſtũ vel turpe.ğ recte ait Ariles eũ,q deliberat i agendis vti vno quaſi medio:quo ꝓcedit ad ſuadẽdũ hoc eē agẽdũ:illud vo non. Hec Ariles ꝑ Rhetorices ad Theodecten.

¶ Quare:põt vnũ/ex pluribꝰ phãtaſmatibus facere.Et hec eſt cã ſane cur nõ oĩs imaginatio videt̃ opinionē hr̃e:q: eam que eſt ex ratiocinatiõe/non habet.at hec:illã nimirũ hʒ. Quapropter:deliberatiuũ/appetitꝰ nõ hʒ. Argyr.

¶ Quare poteſt vnũ ex pluribꝰ phantaſmatibus facere.Et cauſa hec eſt eiꝰ:qõ eſt non videri opinionē habere:quoniam eam:que ex ſyllogiſmo ē:nõ habet.Hec autē illã:ꝓpter quod deliberatiuũ nõ habet appetitꝰ.

COMMENTARIVM.

¶ Ex his Ariſtoteles deducit tria.Primũ eſt ex quot cõſtat ratio deliberatiua:⁊ ait rõnē deliberatiuã ex pluribꝰ phantaſmatibꝰ cõſtare:q: ſaltē ex tribus:vt ait Expoſitor.Concurrit eniʒ ad illã mediũ,qõ eſt alioꝝ mẽſura:ꝯcurrũt etiã duo inter que vertit̃.q.de electione,quoꝝ vnum alteri ꝑeligit̃:vnde inqt Ariles,quare ille,qui deliberat,põt vnũ facere ex pluribus phãtaſmatibꝰ:qm̃ de duobꝰ agẽdis facit vnũ:facit aũt illud ex pluribus:q: ex tribus.ſ.phãtaſmate ipſius vtilis.phãtaſmate ipſius minus vtilis,⁊ phãtaſmate ipſius magis vtilis.Hec.n.tria habet deliberans in eius mẽte:quoꝝ vnũ facit.ſ.qõ magis vtile videt̃. ¶ Philoponus vero dixit eũ,qui deliberat,facere vnũ h eſt.vnam ꝯnē ex tribus.ſ.terminis,⁊ duabus propõnibus.nã deliberans ſyllogiʒat ſic,magis bonuʒ,⁊ qõ vtilius eſt,ſemꝑ eſt agendum:debellare finitimos vtilius eſt,ğ finitimi ſunt debellandi.Hic ğ ſylls ꝯſtat medio,⁊ duobꝰ extremis ac duabꝰ ꝓpõnibꝰ ex his factis.Aliõ exm ponit Philopo.vt,ille phs eſt,hec eſt minor,oĩs phs eſt honorabilis,hec eſt maior.ğ ille honorabilis.Querit ergo que harũ ꝓpõnuʒ mouet appetituʒ ad honorandũ eum.Rñdet ꝙ vtraq3.non.n.minor ſola:nõ.n.honoraret̃,niſi ſciret̃ maior.ſ.ꝙ oĩs phs honorandus.neq3 maior ſola,q: niſi ſciremus hũc phm eſſe,euʒ nõ honoraremus:⁊ ita ex pluribꝰ phãtaſmatibꝰ vnũ ſit:ꝑ phãtaſmata enim ꝓpõnes veriſiles intelligit,que apparent audiẽtibus vere,vt poſtea dicemus. ¶ Sed dubitat̃ cõtra hanc Philoponi expõnē:deliberans.n.orator eſt,qui ſumpta menſura ab ipſo vtili:vel inutili perſuadet agenduʒ,vel diſſuadet,vt ad theodecten ſcribit Ariles:at(vt Ariſt.inqt eodē lio)orator ſuadet,aut enthymemate,aut exẽplo,quorum nullũ tribus terminis ꝯſtat,neq3 duabus ꝓpõnibus:dialecticus autē ſyllo. ¶ Propterea ꝑ illa tria intelligẽda videntur eſſe intelligẽda ꝑꝰ fronte phãtaſma ipſius vtilis,phantaſma ipſius magis vtilis,⁊ phantaſma ipſius minus vtilis,que deliberans in mente tenet,vt eligat vnum illoruʒ.ſ. ſemper magis vtile.Eligit auteʒ illud,qñq3 exemplo:qñq3 enthymemate:ſemper tñ ſumpto argumento ab ipſo vtili Sed expoſitio Philoponi vera eſt,quia eam affert Ariſtoteles poſtea,nam licet perſuadens non exprimat vtraſque ꝓpoſitiones,relinquit eam que ꝑ ſe pʒ audientibus.veruʒ de his Ariſtoteles poſtea.Hec de primo excerpto. ¶ Deducit ſcdo Ariſtoteles non oēm imaginationē eſſe cuʒ opinionem:nam bellue imaginant̃ non autē opinant̃.Q vo non ſemꝑ imaginatio ſit cũ opinione,probat,q: non ſemꝑ habet imaginatio ſibi cõiunctã deliberationeʒ.At contra omnis

opinio ſecuʒ habet imaginationē:nullũ eſt.n.aĩal opinans, qõ nõ imaginet̃.vñ inquit.Et cauſa hec eſt eius,qõ eſt non ſemꝑ imaginationē videri opinionē hr̃e: ſuple ſecũ coniunctã:qm̃ eam opinionē non hʒ,que ex ſyllogiſmo deliberatiuo eſt,cũ non oĩs imaginatio ſit cũ enthymemate,vel exemplo,que ſunt ſyllogiſmi eoꝝ:qui deliberãt. At contra hec ſ.opio ſemꝑ ſecum coniunctã habet illã.ſ.imaginationeʒ: hec de 2° excerpto. ¶ Tertio deducit ex ſimili rõne nõ omnē appetitũ hēre ſecũ coniunctũ deliberatiuũ ipm,ſiue ipſam deliberationē:qm̃ nõ oĩs appetitus eſt cũ opione.Preterea nõ oĩs appetitus eſt cuʒ ſyllogiſmo deliberatiuo:vñ inquit.Propter qõ,hoc eſt ob ſimilē cãm nõ oĩs appetitus hʒ ſecũ cõiunctũ deliberatiuũ:cuʒ nõ oĩs appetitus ſit cum opinione:que ex ſyllo deliberatiuo eſt:bellue.n.appetunt, que nec opinant̃,nec deliberant,nec ꝯſultant. (Que plinius.) ¶ Plinius i libro hiſtorie nãlis, belluis tribuit deliberationē,⁊ diſcurſum:qõ nos ex his,que vidimus in venationibus,⁊ in canibus:⁊ in belluis dubitamꝰ.Canis.n.veſtigiarius ſequẽs leporē,vel aliã q̃uis beluã:cũ ꝑcepit ſe odorare belluam a dextris,viam a ſiniſtris omittit,⁊ eam ex dextris ſeqt̃.percipit enim vtrãq3 viã:⁊ ſe ex vna percipiens odorare,⁊ non ex altera:deliberat ſeq belluã a dxtris,⁊ nõ a ſiniſtris:⁊ qõ magis eſt,ꝑ ſepe lepus ꝯdit̃,⁊ canis vltra locũ leporis progreſſus,cũ nõ vltra ꝑcipiat ſe odorare:mox redit:qõ abſq3 deliberatiõe fieri nõ põt.De his vero aſtutijs,qbus bellue vtunt̃,vt a canibus aufugiant:nos teſtari poſſumus innumeras,qui nõ minus venationuʒ ſtudia ſequimur:q̃ʒ bonarũ lr̃arũ.Has eniʒ abſq3 aliquo diſcurſu eſſe nõ auderē dicere.quũ expertiſſimos venatores quotidie decipiant:non tñ diſcurſus harũ eſt ꝑfectus,vt in hoĩbus.ſ.cũ cõſilio:⁊ cuʒ vlibus ꝓpoſitionibꝰ:veꝝ de his alibi. ¶ Querit hic Philoponus cuʒ quatuor ſint phantaſia,opio,deliberatiuuʒ,⁊ rõnatiuũ,vtrum deliberatiuuʒ ſit idem rationatiuo. ¶ Rñdet ꝙ ſicut phantaſia nõ eſt eadeʒ opinioni:ſic nec rationatiuum eſt idem deliberatiuo.

Argyr. **¶ Uincit ãt interdum appetitus mouetq3 voluntatē:interdũ hec illũ appetitꝰ inquã appetitũ vt ſphera/cum incõtinẽtia ſit.atq3 ſemꝑ ſuperior:magis ē ꝑnceps mouetq3 nã.Quo ſit:vt tres iam motus efficiantur.**

¶ Uincit ãt aliqñ ⁊ mouet[a] volũtatē:aliqñ ãt illa mouet hunc/ſicut ſpherã:appetitus appetitum cum incontinentia[b] ſit[c].natura autē que ſurſum ꝑncipalior eſt/⁊ mouet.Quare tribus motibus iam eſt ipſum moueri.

a βούλησιν voluntatem deliberationem. b ἀκρασία incontinentia. c γίνεται

COMMENTARIM.

¶ His declaratis,nunc quõ appetitus ſit principiũ mouendi in hoĩbus exponit.Sed cũ hoc Ariſtoteles ſuperius expoſuerit,(declarauit.n.hoĩem moueri ab appetitu vt cetera aialia)fortaſſe,vt placet Themiſtio,ſoluit dubiuʒ.Dictum .n.eſt in hoĩe duplicē eſſe appetitũ.ſ.rõnalē:que eſt voluntas:⁊ irrationaleʒ:qui eſt ſenſitiuus appetitus.primus,vt dictũ eſt,deliberationē ſequitur:ſecundus ſequitur ſenſuʒ. Queret ergo quiſpiaʒ an vterq3 hoꝝ ſit mouens,an alter: ꝓpterea ponit talē cõcluſionem,vʒ,in hoĩe aliqñ ſenſitiuus appetitus,qui ſenſuʒ ſequit̃,vincit voluntatē,que ſequitur deliberationē:aliqñ cõtra voluntas appetituʒ:⁊ hãc ponit, cũ inquit.Uincit aũt aliqñ.ſ.appetitus ſenſitiuus,qui ſine deliberatione ſenſum ſequit̃:voluntatē.aliqñ cõtra voluntas illa vincit hunc ſenſualem appetitũ,vt ſphera ſuperior vincit inferiorē ſpheraʒ.ſphera.n.ſuprema que diario motu mouet̃:vincit inferiores rapiendo illas,atq3 mouendo motu raptꝰ,eodē motu.ſ.quo ſuperior ipſa mouetur.Qz vero ſenſualis appetitus moueat:aliquando voluntateʒ,ꝓbat exemplo,cũ inquit.Dico ſupple ꝙ appetitus.ſ.ſenſualis mouet appetitũ.ſ.rõnalē:cũ in ipſo homine ſit intemperantia,atq3 incõtinentia,que eſt circa coitũ libido.ergo concluſio eſt ſenſualē appetitũ mouere rotionalē aliquãdo,veluti in ipſis hominibus incõtinentibus.Cõtra aũt aliquando mouet volũtas ſenſualē appetitũ,vt ſphera ſupior mouet inferiorem. ¶ Quo vero ad verba attinet,verbuʒ[voluntatē]grece eſt,βούλησιν,buleſim:qõ non deliberationē, ſed rationalem appetitum ſonat,qui volũtas dicitur.Uerbum vero illud[ſicut ſpheram:]dupliciter itelligi poteſt. vno modo,vt noſtri expoſitores intelligunt.ſ.ꝙ voluntas mouet ſenſualem appetitum,vt ſpheram,hoc eſt,vt orbeʒ inferiorem,mouet orbis ſuperior:nã ſphera ſemper intelligitur pro orbe contento,ſm Ariſtotelē.Mouet dico volũtas quaſi orbis ſeperior ſenſualem appetituʒ,vt ſpheraʒ.ſ. quaſi orbem inferiorē:⁊ hoc pacto exponendo vtroq3 appetitus quaſi duos orbes accipit Ariſtoteles:nã vterq3 eſt cõuerſiuus,eo ꝙ vterq3 mouet̃ ab externis,⁊ mouet quaſi rediens ab eodē. Aliter põt intelligi, vt ſit rõnalis appetitus,quaſi motor,forma,atq3 aĩa:ſenſitiuus vo quaſi ſphera,celum,atq3 orbis:⁊ tunc concluſio eſt,vincit auteʒ aliqñ ſupple ſenſualis appetitus,⁊ mouet voluntatē:dico,vt appetitus.i.ſenſualis mouet appetitum rationalē,vt ſit in ipſa incõtinentia:aliquando cõtra illa mouet hũc: modo quo motor,anima,atq3 forma mouet̃ ꝓpriaʒ ſpheram:eſt.n.rationalis appetitus,vt aĩa,⁊ forma:ſenſitiuus vero,vt ſphera atq3 celum.ille.n. quid incorporeum,hic corporeus eſt: hec eſt concluſio,⁊ illius expoſitio. ¶ Deinde differentiaʒ aſſignat inter hos motus,aſſerens motum,quo mouetur, vinciturq3 appetitus ſenſitiuus a voluntate,eſſe ſm nãm, ordinēq3 naturalē.Contra vero motum quo mouetur volũtas a ſenſuali appetitu eſſe preter nãlem:vnde inquit.Uolũtas aũt que ſurſuʒ ꝑncipalior eſt,⁊ ipſa mouet ſenſualeʒ appetitum natura hoc eſt ordine naturali:ſupple cum ecõtra ſit motus,preter/naturaliter fieri videt̃.Huius ratio ex hiſce pʒ:que hic dixit,qm̃ preternãliter iferior ſphera mouet ſuperiorē,⁊ preternãliter corpus mouet animaʒ:ergo preternaturaliter ſenſualis appetitus,qui eſt quaſi corpus,vꝉ quaſi inferior ſpherã,mouet rationaleʒ appetitum,que eſt quaſi ſphera ſuperior:vel quaſi anima ſm diuerſas expoſitiones. ¶ Ex hiſce quaſi corollarie infert,quare appetituʒ ipſum ſenſualeʒ eſt moueri ab appetitu rationali quaſi tribus motibus. ¶ Themiſtius hec ad hominem retulit,cuʒ inquit.Quare motus tres ſpectant̃ in homine,duo qui ad duas appetitiones pertinent:tertius qui ab vtraq3 appetitione raptu conficitur:⁊ ita pʒ quid ſit principiuʒ mouens in homine. ¶ Thomas,queʒ ceteri noſtri ſequunt̃ inquit, vt ſphera ſaturni tribus motibus mouet̃,q: primo ſphera ſaturni mouetur ſuper polos mundi motu diurno ab ortu in occaſum.Scdo ſuper polos ʒodiaci ab occaſu in ortum motu:quo oēs planete mouentur. Et tertio motu proprio: quo a ꝓprio deferẽte mouet̃:ita ſenſitiuus appetitus tribꝰ motibus mouet̃.primo quidē ab intellectu diſcurrente:ſecũdo a voluntate ſequẽte deliberationem intellectus:⁊ tertio motu proprio. ¶ Poteſt etiaʒ dici voluntatem mouere ſenſualeʒ appetitũ tribus motibus,quia actu elicito a ſeipſa:imperato interno:⁊ imperato externo:de quibus ſuperius diximus. Et ſi dices qñ voluntas vincit ſenſualem appetitum:an qñ ſenſualis appetitus ratiõi obedit:vbi pʒ ꝙ nõ:nam cuʒ tunc nõ ſit pugna:tunc non eſt victoria:an quãdo pugnat,⁊ iterũ pʒ ꝙ nõ:nam illo pugnante nõ vincitur: ſi quiſpiaʒ dixerit rõnalem appetitũ vincere ſenſualem, cuʒ ſenſualis illi obedit:nam licet non ſit pugna actu:eſt pugna ſm inclinationem:rationali.n.predominãte,ſenſualis licet obediat:inclinatur tamē ad ꝯtrariuʒ. ¶ Philoponus vero dicit ꝙ aliud eſt intemperãtia,aliud incontinentia.Intemperantia quidem(vt inquit)eſt pugna paſſionum ⁊ rõnis:

cū nondū altera vicerit. Incontinētia vō, qñ paſſiones rōni dominant᷑. Vult igit᷑ voluntatē vincere ſenſualem appetitū, cum ipſum in pugna exuperat. ¶ Themiſtius vero, ſi recte ea, que dicit intellexerit: vult in hꝰ motu, quo debilior mouet᷑ a valentiori: appetitū debiliorē ſuū non deſerere motū: ſed eum ſeruare ſimul alterius valentiore, ꝛ fortiore motu rapi: cū.n. inconueniēte preualet volūtas: tñ ſenſualis appetitus renitit᷑, atqꝫ in oppoſitū remurmurat: veluti cuꝫ in incōtinente ſenſualis appetitus fortior eſt: victa tñ volūtas cōtranitit᷑: nec in alterā partē mali conſcia trahere ceſſat.

Dubiū pulchrū

¶ Sed queret fortaſſe quiſpiā ꝛ quidē nō ab ratione: ꝑpter quid ſunt nōnulli hoīes, qui vt ſemꝑ agunt, per rationalem appetitū: alij vero ſunt, qui, quaſi ſemꝑ agunt per ſenſualeꝫ appetituꝫ, alij vero ſunt, interdū per rōnalē, interdū per ſenſualē appetituꝫ agunt.

pª ſol'o

¶ Dixerunt nōnulli hoc eſſe ex deceptiōe: aliqui.n. ſemꝑ quaſi ſenſualē appetitū ſequunt᷑: quaſi decepti ab apparenti bono: arbitrantes bonuꝫ ſ̄m ſenſum eſſe ſimpl'r bonū. Alij vero rationē ſequunt᷑: q2 nō decipiuntur: cum apparens bonū cognoſcant nō eſſe bonū. Alij vero ſunt, qui aliqñ recti ſpecie decipiunt᷑: aliqñ nō dcipiunt᷑.

Refutatio 2ª ſol'o.

¶ Que ſol', ſtare nō poteſt, qm̄ nemo niſi per ignorantiam erraret, quoniam non niſi deceptus. At Ariſtoteles aſſerit in libris moraliuꝫ etiam ꝑ ſciētiaꝫ nōnullos peccare. ¶ Alij dixerūt hoc eſſe ex differētia vſus, atqꝫ habitus: quia enim incontinens vſu: habituqꝫ ad laſciuia tendit: ex hoc vſu habituqꝫ ipſe ſenſualeꝫ appetitū ſequit᷑. Continens contra ex habitu cōtinentie rōnaleꝫ ſequit᷑: alij vero, qui nōduꝫ firmati ſunt, nec in hoc, nec in illo: nunc ſenſualem, nunc rōnalem appetitum ſequuntur.

Refutatio.

¶ Sed nec hec ſol'o ſtat: naꝫ ante habitum, aliqui cū agere ceperunt, mox ſenſualem appetituꝫ ſecuti ſunt: alij contra rōnalem: alij vero nunc rōnalē, nunc ſenſualem, que differentia ab habituū differentia proficiſci non pōt: cū nullus preceſſit.

Que aſtronomi

¶ Reruꝫ vero celeſtiuꝫ ſcriptores, quorū princeps fuit Ptolemeus: hoīum differentiā reduxit ad ſtellas: in libris eniꝫ apoteleſmatū lunā bene mercurio configuratā natos facere rōnales dicit. Male vō configuratam, irrōnales: vnde pro ſtatu lune cuꝫ mercurio de moribus nati precipit eſſe iudicandū. Quare ſ̄m hos, is ſequit᷑ rationalem appetitū in agendis, qui e celi diſpoſitiōe hoc habet: ille vero irrationalē ob ſimilē cām.

Refutatio

¶ Sed hoc ſtante, nos noſtrorum actuū plenē domini non eſſemus, ſed ex celi ſtatu haberemus, vt domini noſtrorum actuuꝫ ſimus: illi vero non ſint: quod eſt reprobatum a peripateticis clariſſima rōne libro diuine ſcientie 9° ꝛ in moralibꝰ.

Propria ſol'o ꝑipatetica.

¶ Propterea ſaluo ſemꝑ meliori iudicio: dicerem vincere, ꝛ vinci eē ſemper a libertate volūtatis, que per eſſentiā eſt libera, vt Philoponus autumat. voluntas.n. libere, atqꝫ ꝯtingenter vincit, q2 vult vincere ſenſualem appetitū: ab eodē vero vincitur: q2 vult vinci: quis.n. dubitat voluntateꝫ incōtinentis poſſe vincere appetitū: ſ3 cum difficultate: habitus eni nūqꝫ a voluntate tollet, qd̄ illi eſt ꝓpriū. ſ. agere libere atqꝫ cōtingenter: bene tamē tollit facilē actionē: qui.n. aſſueti ſunt voluptatibus, non facile abſtinent ſe ab illis: pñt tamen, ſi volunt, abſtinere. Hac rōne euenit, vt hoīes ſemper a voluntate moueant᷑: qm̄ ſiue vincat voluntas ſenſualē appetitū: ſiue ipſa vicat᷑: nō niſi ipſa volēte vincit, aut vincit᷑: ꝛ ita ſemper a voluntate mouent᷑: verum de hmōi alibi diximus.

Argūr. **¶ Ea vero ratio cui ſcientie tribuūtur: nō mouet, ſed manet.**

T. c. 58 **¶ Scientificum aūt non mouet, ſed manet.**

COMMENTARIUM.

¶ Declarauit Ariſtoteles ſpeciale principiū mouendi in hominibus, aſſerens appetitū eſſe, qd̄ mouet, q2 quis dicet, ſi appetitus mouet, quid ratio facit, quidqꝫ ſcientificū ipſuꝫ: propterea inquit. Scientificū auteꝫ non mouet, ſed manet: manet dico a mouendo vacans: ꝛ per ſcientificū, intellectū ſpeculatiuū intelligit: hic.n. non mouet, cuꝫ non ſit de his, quibus agimus: eſt.n. eius finis veritas ꝛ non actio.

Que expoſitores.

¶ Expoſitores noſtri hunc textū cum ſequenti copulant. ideo dicunt Ariſtotelē velle exponere, que ratio ſit in hominibus mouens. nam cū triplex ſit ratio: ſpeculatiua: practica: vniuerſalis: ꝛ particularis: in re Ariſtoteleꝫ declarare dicunt, que harū mouet. ¶ Que expoſitio ꝛ ſi ſtare poſſit: verbis non cōuenit: vt conſideranti verba pꝫ. ¶ Propterea: vt dixi cū Ariſtoteles declarauit appetitum eſſe id, qd̄ mouet, ſtatim ſubſcribit, quid ſcientificū facit. oñdens ipſum non mouere, ſed ſtare. Que expō eſt Philoponi, qui per ſciētificuꝫ ſpeculatiuū intellectū intelligit. nam ſpeculatiuo intellectui cōnālis eſt quies, ſtantes eniꝫ magis intelligimus.

Argūr. **¶ Cū āt exiſtimationū ac rōnū alia ſit vl'is alia ſingularis (illa nāqꝫ dicit, oē bonū honoribꝰ eſſe efficiendū: hec vero dicit, me bonū eſſe) hec iam opinio mouet, nō illa vniuerſalis. qn potiꝰ ambe mouent at illa, quieſcens magis: hec autem non quieſcens.**

¶ Qm̄ aūt hec quidē ipſius vl'is exiſtimatio. ꝛ ratio ē: alia vero ipſius particularis (hec quidem dicit, qm̄ opꝫ talē tale agere: hec autem, qm̄ hoc ē tale: ꝛ ego talis) iaꝫ hec mouet opinio, nō que vl'is? Aut vtraqꝫ: ſed hec quideꝫ quieſcens magis: hec autem non. Qō Sol'o

COMMENTARIUM.

¶ Ariſtoteles hic mouet. q. ſupponit.n. rōnem practicam, quā hic exiſtimatiōem, atqꝫ rōnem appellat mouere: qd̄ veruꝫ eſt, vt dicemus: per moduꝫ ꝯſiliarij: mouet.n. voluntas per modū imperātis, ratio vō per modū ꝯſultantis: ſupponēdo ergo ꝙ ratio atqꝫ exiſtimatio mouet: cū duplex ſit ratio. vl'is altera, vt ꝙ parentibus exhibendus eſt honor a filijs: aut ꝙ omni phō honeſte viuendū ſit Particularis vel ſingularis altera: vt ꝙ callias pater ſit, niphus filius: atqꝫ ego phūs, querit que haruꝫ mouet, vt conſultās, an vl'is an ꝑticularis, inquit. Qm̄ auteꝫ hec qdē vl'is exiſtimatio, ꝛ rō eſt: alia vero particularis: ꝛ exponit per exempluꝫ vtrāqꝫ, ꝛ inquit. Hec quidem enim dici, quoniā oportet taleꝫ. ſ. filiuꝫ tale agere. ſ. honorare parentes. Hec propoſitio eſt vniuerſalis: qm̄ dicit, omnem filium parentes oportere honorare. Hec vero dicit, quoniā hoc. ſ. callias ē tale puta pater: ꝛ ego talis. ſ. filius: ideo querit vtruꝫ ſupple iā hec. ſ. particularis mouet opinio: nō que vl'is. ¶ Unde ſ̄m Themiſtiuꝫ legenda eſt hec l'ra interrogatiua hoc pacto, cū duplex ſit propoſitio, ꝛ practica, vl'is, ꝛ particularis, que illarū mouet, vt conſultans? ¶ Rñdet ſ̄m Themiſtiū, an vtraqꝫ: veruꝫ non eodeꝫ modo: nam vl'is mouet quieſcendo, ſtandoqꝫ particularis vero iminendo inſtandoqꝫ actioni: vnde igt. Aut vtraqꝫ ſcilicet mouet vt cōſultās, ſed hec. ſ. vl'is quieſcens magis. Hec aūt non quieſcens, ſed actioni inſtando: vnde ſi ſic ſyllogiçauero: omni phō honeſte viuendū. Ego phūs ſtatiꝫ ꝑticularē, que eſt minor, ſequit᷑ mihi ergo honeſte viuenduꝫ. Ex hiſce apparet Ariſtoteleꝫ per exiſtimationē, atqꝫ rōneꝫ. nō totū ſyllogiſmū practicuꝫ, qui mouet ad agendū, intellexiſſe, ſed ꝓpoſitioneꝫ, que eius ſyll'i altera pars eſt: naꝫ dixit illam eſſe duplicē. ſ. vniuerſalem: quam nos maiorē, appellamus, ꝛ particularē. ſ. minorē Uoluit auteꝫ vtrāqꝫ mouere: ſ3 non eodē modo: naꝫ vl'is mouet quaſi quieſcendo, ꝑticularis mouet, quaſi motui innixa: quare totus ſyllogiſmꝰ proprie mouet vt cōſultans: cum nulla ꝓpoſitionum ſeorſum ſine altera mouet: non.n. q2 ego phūs ſum: ſequit᷑ mihi honeſte videndum eſſe: niſi preſcierim omni phō honeſte viuendum eſſe: neqꝫ ſequit᷑ mihi honeſte viuenduꝫ eē. ſi preſcierim omni phō honeſte viuendum eſſe: niſi addidero, ego autem phūs. Quare id qd̄ ex toto mouet, vt cōſultans, eſt vniuerſus ſyllogiſmus: partes vero eius mouent, ſed nō eodē modo, vt exponit Themiſtius: qm̄ vniuerſalis mouet remote: particularis propinque: totus vero ſyllogiſmus mouet ſ̄m oēm rationem. ¶ Ex his perſpicuum eſt, qd̄ Ariſtoteles ſuperius dixit, qūo ex pluribus phātaſmatibus eligit᷑ vnum. per phātaſma.n. intelligit ꝓpoſitiones veriſimiles, que vident᷑ phantaſiabiles. Aiaduerte tamen ꝙ Philoponus reſoluit textū in ſyll'm, ꝛ ꝓſyll'm, cum ipſe Ariſtoteles ponat tres propōnes, verū ad rem non refert.

Qōnes

¶ Sed circa fineꝫ huius capitis, qd̄ eſt de principio mouendi: querunt᷑ nōnulla: ꝛ primo an intellectus ꝛ appetitus differant realiter. Auerroes, vt in libro de intellectu diximꝰ, voluit tres eſſe appetitus, nālem, ſenſitiuū, ꝛ intellectiuum: qui eſt voluntas. Nālis eſt idē, qd̄ natura, quatenus tendit in aliqd tanqꝫ in eius finē, atqꝫ perfectioneꝫ. Senſitiuus eſt idē, qd̄ ſenſus, vt ad ipſum ſequit᷑ fuga: vel ꝓſecutio. Intellectiuus eſt idem, qd̄ intellectus: vt ad ipſum ſequit᷑ proſecutio vel fuga: ꝛ cum intellectus ſit duplex particularis, que dianoea eſt, vel cogitatiua, ꝛ vl'is: qui intellectus eſt: ideo duplex eſt voluntas, altera que eſt vl'is intellectus vt ad ipſum ſequit᷑ fuga, vel proſecutio: altera, que eſt cogitatiua ſimili rōne. Tenet ergo Auerroes appetituꝫ nālem eſſe intellectum, vt intellectus eſt quedam natura, que tendit in eius ꝑfectionem. Iterum intellectū eſſe voluntatē, vt ad eum ſequitur fuga, vel ꝓſecutio. Hanc opinionem ſequitur Ioannes candauenſis in hoc 3° libro, qui addit intellectū nō eſſe ſenſitiuū appetitū: ſed bene naturalem, atqꝫ intellectiuum.

Trac. 5 caº. 36. ꝛ. 37.

q. 39

¶ Alij dixerūt potentiā cognitiuā, ꝛ appetitiuā in quouis genere eſſe duas formaliter, atqꝫ ex natura rei: vnam tñ reꝫ realiter: dixi in quouis genere: qm̄ in genere cognitionis intellectiue appetitus ꝛ intellectus differunt ex natura rei, ꝛ ſunt vna res. In genere cognitionis ſenſitiue ſenſus ꝛ appetitus ſimiliter differunt ex natura rei, non realiter. In genere cognitionis nālis natura ꝛ appetitus nālis ex natura rei differunt ꝛ non realiter.

3ª pō

¶ Alij vero dixerunt omnē appetitum differre realiter ab ea potētia: cuius eſt appetitus, vt voluntas ab intellectu, ſenſitiuus appetitus a ſenſu: ꝛ appetitꝰ nālis a natura.

Dilucidatio

¶ Nos vero dicamus ꝙ problema de eodem, ꝛ diuerſo aliter ſ̄m peripateticos, aliter ſ̄m iuniores eſt ſoluendum. Peripatetice.n. aliqua poſſunt dici eadem, vel diuerſa aut rōne, aut ſubiecto: vt in libro 4° diſputationuꝫ metaphyſicarum expoſuimus: ea dicunt ſubiecto eadem: que vel eidem ſubiecto inſunt: vel que de eodē ſubiecto predicantur.

Diſputa. 4ª

Subiecto vero differunt, quecūqꝫ nec de eodem ſubiecto dicuntur: nec eadeꝫ ſubiecto inſunt. Ea vero dicuntur eadem rōne, quorum definitio vna, eadēqꝫ eſt, differunt aūt rōne: quorum definitio, aut conceptus alius atqꝫ alius eſt. Patet ergo quid peripatetice ſit dicendum: potentia eniꝫ cogitatiua, ꝛ appetitus ſibi correſpondens ſubiecto eadem ſunt, qm̄ vel eidē ſubiecto īſunt: vel de eodem ſubiecto predicantur. Intellecus.n. ꝛ voluntas eidem anime numero inſunt: vel de eadē numero aīa predicant᷑. Appetitus ſenſitiuus, ꝛ ſenſus ſimiliter aut eidem aīe ſenſitiue inſunt: aut de eadē aīa numero predicantur. Natura ꝛ eius appetitus ſimiliter aut eidē rei inſunt, aut de eadem re numero predicant᷑. Differunt vero rōne: qm̄ ſi potentia, ꝛ eius appetitus definirent᷑: diffinitiones eorum diuerſe reperirent᷑. Quare appetitus ꝛ potētia, que illi correſpondet, ſubiecto eadē ſunt, rōne ac definitione differunt. ¶ Scōm iuniores vero diceremus, aliqua dici poſſe eadem vel diuerſa realiter: aut realitate rei eſſentie, vel ꝑdicamenti, aut realitate rei exiſtentie. Illa dicunt᷑ diſtincta realiter realitate rei predicamēti, quecūqꝫ non ī eodem genere, vel ſpecie ponuntur: vt ſubiectum qd̄ eſt ſubſtantia: ꝛ eius propria paſſio, que eſt qualitas: ꝛ hoc pacto potētia, ꝛ appetitus illi correſpondēs differunt realiter: quoniam non ſunt in eadeꝫ ſpecie: ꝛ ſi ſint in eodē genere. Differūtqꝫ re eſſentie, qm̄ definitione. Illa vero differunt realiter re exiſtentia, quorum exiſtentia eſt diuerſa: eoruꝫ vō exiſtentia eſt diuerſa: quecūqꝫ poſſunt ſeparari: vt albuꝫ, ꝛ dulce, que poſſunt reparari in diuerſis ſubiectis ꝛ hoc pacto cognitiua potentia, ꝛ appetitus illi correſpondens non differunt realiter re exiſtentie: quoniam non poſſunt ſeparari: nulli.n. poteſt voluntas competere: cui nō inſit intellectus: ꝛ econuerſo: ſimili ratione ꝛ in ceteris. potentia igitur cognitiua: ꝛ eius appetitus differunt realiter re eſſentie, atqꝫ re predicamēti: quoniā non ſunt in eadē predicamēti ſpecie: differuntqꝫ definitione: que eſt eorum eēntia. Sunt vō eadē realiter re exiſtētia: quoniā ab eodē ſubiecto inſeꝑabilia ſunt. Hec de dilucidatione ꝓblematis hꝰ.

q. 2

¶ Querunt ſcdō, vtruꝫ appetitus ꝛ intellectus inter anime virtutes, ſint per ſe cauſe motus aīalis: ꝛ ne ſit de nomine contentio.

Quis motus aīalis ſit.

Per motum animalē, intelligūt hic peripatetici non motum cuius principiū eſt anima: qūo 2° huius, nutritionē Ariſtoteles animalē motuꝫ appellauit: ꝛ alibi anhelationē aīalem motū etiam dicit, ꝛ motum cordis etiaꝫ: quo cor conſtringit᷑, atqꝫ expandit᷑: ſed per motū animalē intelligunt hic, oēm operationeꝫ, ad quā ſpiritus animalis cōcurrit, ꝛ quidem ob apprehenſionē aliquaꝫ, que illaꝫ precedit: qūo motum quo animal de loco ad locū a ſeipſo progreditur: diceremus aīaleꝫ: ſimiliter ꝛ motum, quo animal moueret manum, aut pedem, animalē appellat᷑, ſaltē ſ̄m ꝑteꝫ. Rurſus motum, quo imperfecta aīalia, vt cōchilia ꝛ id genus, extenduntur, conſtringunturqꝫ, etiaꝫ aīalem vocant: ſ3 non progreſſiuum: huius ergo queritur prinm ꝓductiuuꝫ, totale, ꝛ per ſe. Et per intellectū Ariſtoteles, ꝛ ceteri expoſitores, vt Themiſtius, ꝛ Auerrois intelligunt virtuteꝫ apprehenſiuā, modo intrinſecus apprehendat: ſiue in homine illa ſit intellectus proprie: in brutis phantaſia: ſiue ſenſus īterior. Et per appetitum etiam intelligimus, appetituꝫ aīalē, qui eſt duplex: rationalis, vt voluntas, ꝛ appetitus ſenſitiuus. Et intelligas ſic. q. vtrum inter anime virtutes: que magis ſe tenēt ex parte anime, intellectus ꝛ appetitus ſint per ſe motꝰ aīalis principia: dico inter anime virtutes, que magis ſe tenent ex parte aīe qm̄ appetibile 8° phyſicarum auſcultationū, eſt aīalis motus principiū, non tamē ſe tenet ex parte anime: cum ſit extrinſecus mouens. Uirtus quoqꝫ motiua, que mēbris infixa eſt principium eſt motus animalis, que non ex ꝑte anime ſe tenet: ſed ex ꝑte mēbrorū, cum ſit aut membri complexio, aut compoſitio: aut aliquid has comitans.

Qōnis ſenſus, dilucidus.

¶ Eſt ergo ſenſus. q. vtruꝫ inter anime virtutes, que ſe tenent ex ꝑte anime, intellectꝰ, ꝛ appetitus ſint per ſe pna motus aīalis. Sunt aūt in. q. hac tria potiſſimum, que dubitationē nobis afferūt: quorum primū eſt, quo in gñe cāe intell's, ꝛ appetitus aīalis motus pna ſunt: qd̄ Ariſtoteles non expreſſit, nec Themiſt. nec Auer. nec alius expoſitor. ¶ Scōm vero: q2 cuꝫ intell's ꝛ appetitus duo ſint, vt ꝑria q. patuit emergit dubitatio: an hec duo ex equo concurrāt, vel ordine quodā alterum altero prius: an ambo copulatiue, an diſiunctiue. ¶ Tertiū vero, q2 ſi intell'us ꝛ appetitus eſſent plene, atqꝫ ſufficienter pna motus aīalis, tunc aīal eēt ſemꝑ in motu: veluti celum: quippe cū ſufficientibus oībus cauſis poſitis: ſemꝑ ſit effectus, niſi ſit īpediens: hec ḡ tria ſunt: que dubitationē nō leuem nobis afferūt.

pª opio

¶ Ariſto. ḡ rem perpulchre diſputans, tandē incipiēs ſoluere ꝓblema inquit. [Uident᷑ igitur duo hec mouētia, aut appetitꝰ, aut intell's, ſi qs phātaſiam ponat, ſicut intelligētiā quandam: ꝛ reliqua.] Ubi cū Ariſto. ꝓbaſſet totale mouendi pnm, non eſſe vegetatiuā potentiā, nec ſenſitiuam: nec intellectuꝫ, nec appetitū: cōcludit aut appetitū, aut intell'm eſſe totale mouendi pnm: mō per intell'um intelligamus qd cōe ad veruꝫ intell'm, ꝛ ad imaginationē: vbi pꝫ eū diſiunctiue locutum eſſe vel diſiunctim: non.n. dixit hec ambo copulatiue eſſe mouēdi pnm: ſed vel appetitū, vel intell'um: qm̄ non ſemper

cōt. 84.

hec duo ſimul ſunt vnum totale pn^m mot⁹: hec ex verbis illis plane colligit̃. Exponēs vero quid ipſe per intellectuȝ intelligat, poſt pauca inquit. [Intellect⁹ aũt, q pp aliqđ rōcinat: ⁊ q practicus eſt. [Ubi pȝ euȝ velle intellectũ, qui eſt progrediendi pn^m: non eſſe theoreticũ hoc eſt ſpeculatiuũ, cōtemplatiuũq3, quatenus ɔtēplatiu⁹ eſt. Sed practicuȝ hoc eſt actiuũ, quatenus actiu⁹. quādeȝ theoreticus nihil, niſi ad cognitionē preordinet. Actiu⁹ vō ad opus: ⁊ p actiuuȝ intell'm intelligit taȝ veꝝ intell'm, q̄ȝ phātaſiā ad agendum ordinatū. Scōm ergo hec intellect⁹ actiuuȝ, vel appetitus eſt pgrediendi pn^m totale: appetitū aũt vocat qđ commune ad voluntatē, ⁊ ſenſitiuū. Hanc opinionē boni iterpretes habuerunt: cū Ariſto. diſiunctiue loquat̃.

Refutatio ¶ Sed dato q̄ verba Ariſto. ſub diſiūctione itelligant̃, adhuc non videt̃ quomodo intell's practicus, hoc eſt actiu⁹ ſit totale pn^m. poteſt .n. actiuus intell's accipi qn̄q3, vt ſub apprehēſione rei opabilis incōplexa ſtat: aut vt ſub apprehēſione rei opabilis cōplexa: vbi pȝ intell'm non poſſe eſſe totale mouendi pn^m, vt ſtat ſub icōplexa rei opabilis apprehenſione: nam ex tali pcognitione nunq̄ȝ voluntas mouet̃ ad fugam vel perſecutionē: opȝ .n. obiectū apprehēdi ſaltē aut vt cōueniens, aut vt diſconueniēs, ⁊ intell's diiudicare illud eſſe tale, aut tale: ſi voluntas dȝ moueri. nec intell's pōt eſſe totale mouendi pn^m, quatenus ſtat ſub apprehēſione cōplexa vli: non .n. ex ſola vli apprehēſione hō mouebit̃, nam (vt Ariſtote. inqt) ſiqs pſcierit parētes eſſe honorandos, non ppterea honorabit parētes, niſi preſciat in pticulari hos eſſe eius parentes: nec eſt totale mouendi pn^m: vt ſtat ſub particulari apprehēſione ſine vli. Siqs .n. preſcierit hūc eſſe eius patrē, ex hac cognitione pticulari ad honorādū illuȝ mouebit̃ nūq̄ȝ, niſi pſcierit vniuerſalē parētes: vȝ, ſunt honorandi. ¶ Ergo appetitus, vel actiu⁹ intell's non eſt mouēdi totale principiuȝ, niſi quatenus ſtat ſub toto ſyll'o practico: quo concludit h̄, vel illud eſſe agēdū.

Refutatio poſitionis. ¶ Sed hec poſitio ēt hoc pacto expoſita ſtare nō pōt. primo q: ſi ſub diſiunctione actiuus intellectus vel appetitus eſt mouēdi totale pn^m, etiā per actiuū intelligēdo, vt dictū eſt tunc ſeorſum appetitus ſine tali intell'u, ⁊ actiuus talis ſine appetitu pōt eſſe motus totale pncipium: pȝ ɔñia ex virtute diſiunctiue: ſi .n. hō pōt currere vel ſedere, ex vi diſiunctiue, que ſemp cadit inter oppoſita, pōt ſeorſum ſtare, ⁊ nō currere, ⁊ ſeorſum currere, ⁊ nō ſtare. At, vt Ariſto. hic deduxit, appetitus ſine precognitione nunquā mouebit. nec cognitio ſine appetitu. Ergo quouis mō actiuus intell's intelligat̃: verba ari. itelligi nō pñt ſub diſiūctiōe. ¶ Preterea. Dato q̄ actiu⁹ itell's accipit̃, vt ſtat ſub pfecto ſyll'o, quo pbat̃ calliam eē honorādū. vtpote, q: pr̄ eſt: adhuc voluntas et eius nā contingēs, ⁊ ad oppoſita illimita eſt Ergo adhuc talis intell's ſic ſumptus nō erit totale motus pn^m: non .n. ex eo ſic dictāte ſequit̃ oīno motus. Ego .n. preſcio maiores ſemper eſſe honorandos, ⁊ hos eſſe maiores: tamen experior eſſe in libertate mea hos honorare, vel dehonorare: vt poſtea melius diſputabimus.

Poſitio Auer. ¶ Propterea Auerroes arbitrat̃ actiuū intellectū modo preexpoſitū, ⁊ appetitū eſſe ambo copulatiue duo mouendi principia: qn̄ quidē actiuus intell's et ā mō pdicto expoſitus ſine appetitu mouere nō poſſit: nec appetitus ſine itellectu illō mō expoſito. Quā rōne verba Ariſto. diſiunctiue prolata copulatiue ipſe intelligit. Et cum dicebat̃ quō duo pñt eſſe cāe eiuſdē effectus, an ex equo: an ordine quodaȝ: Auer. ait. Illa duo redigi in vnaȝ cām ab vnitate finis, qō eſt vnū appetibile, qō quidem mouet intellectū, ⁊ appetitū manens vnum numero: ⁊ idem.. Alij dixerunt illa duo redigi in vnam cauſam ab vnitate conſenſus: redeunt enim ambo illa in vnam cauſam: quoties alterum alteri conſentit: ppterea Auer. dicebat ſuperius intellectū mouere aial quatenus deſiderat, ⁊ appetituȝ, quatenus cognoſcit: rediguntenim in vnā cauſaȝ, vel ppter vnitatē appetibilis, vel *Comē. 49. ⁊ 50°.* vnitatē conſenſus.

Refutatio ¶ Sed quouis modo hec poſitio expo natur, ſtare nō pōt: vnitas .n. finis, nō facit agentia redigi in vnam cām: duo .n. canes famelici appetētes eundē panem nūo: nō ſunt vna cā mouēs: nec lōge minus ɔſenſus vnus: oēs .n. qui nauim trahunt inter ſe ɔſentiūt: qui reuera non ſunt vna cauſa. Q: ſi fuerint vna cauſa, ab vnitate cōſenſus: tunc actiuus intell's, ⁊ appetitus erunt vna cā, vt duo trahētes nauim: qō eſt falſum. ¶ Alij dixerūt hec duo eſſe motus pncipia nō ex equo: q: actiuus intell's etiā ſic expoſitus (vt dictū eſt) concurrit vt cauſa vlis, ⁊ principalis: appetitus vō, vt cauſa proxima, ⁊ minus principalis. que expoſitio fuit Philoponi, per quā concordauit Ariſtotelem cum Platonē. *3ª pō* ¶ Sed pace horum viroꝝ dixerim, ego non video, quō intell's actiuus, vt ſtat ſub practico ſyll'o, quo probault calliam eſſe honorandum, q: eſt pater: ſit vlis cauſa, ⁊ principalis: vlis quidē eſſe nō pōt, qm̄, vt ſic nullum alium numero motuȝ dictat, aut voluntati oſtendit: oē .n. vl'e aut predicatione dicit̃, aut cauſalitate. Conſtat autē intellectuȝ hoc pacto ſyllogiçantē nō eſſe vl'em predicatione,]nec cauſalitate: cū nihil preter hūc effectū voluntati oſtēdat. principalis vero minime: q: vt 9° libro diuine ſciētie plane colligitur, voluntas eſt pn^m per modum principis intell's per modū ɔſiliantis. At principalior in agēdo eſt princeps, q̄ȝ conſiliarius ¶ Propterea ſine preiudicio dico ſolum appetitum de vertutibus anime, vt aie ſunt eſſe totale aialis motus pncipiū effectiuū, in brutis qdeȝ iperfectiſq3 aialibus ſenſitiuū, in hoibus vero ſolam voluntatem: dico ſolā voluntatē: qm̄ ſenſitiuus appetitus in hoibus nō eſt mouēdi pncipiū, niſi quatenus voluntas vult: aut permittit. Dico de virtutibus aie vt aie ſunt: qm̄ appetibile eſt cā mouens: nō tamen eſt virtus aie. Dixi effectiuū: ppter inſtrumētale pncipium, qō eſt virtus motiua exiſtēs in membris. ſ. muſculis, vel cordis. Preterea dico effectiuum pp appetibile: qō mouet vt finis. Scōo dico actiuū intell'm, vt ſylogiçantē hoc, vel illud eſſe agendū; eſſe cauſam ſine qua non: dico cām ſine qua non: qm̄ non eſt cauſa neceſſaria: qua poſita neceſſario motus ſequitur: qm̄ obſeruatio docet nos hoc vel illud libere agere, etiam intell'u dictante h̄ vel illud eſſe agendū: vt dicemus poſtea. Intell's .n. voluntati vel appetitui oſtendit in hoibus duo oppoſita, ⁊ ſyllogiçat alterū eē agendū. voluntas aũt libere eligit aut id, qō actiuus intell's ſyllogiçauit eſſe agēdū, aut eius oppoſitū, qō nō agendū eē dictauit: in ceteris vero aialibus phātaſia oſtēdit appetitui qd agēdū: appetit⁹ vō, niſi ſit phibēs ſtatiȝ agit: non .n. bruta libere agūt. *Quō fit motus.* ¶ Ex his appet, quō ſit mot⁹, nam cū Socrates pcul pſpicit amicū, tanq̄ȝ delectabile obm: tale obȝ multiplicat ſpēm vſq3 ad intell'm per taleȝ aũt ſpēm intellect⁹ tandem ſyllogiçat eum eē adeūdū: qō ſi placuerit voluntati, mox iperat virtuti motiue, que eſt ipſis mēbris, vt mēbra moueat, donec Socra. pueniat ad amicū: ⁊ tu intelligas oī īpedimento deducto: quare h̄ pacto ſit motus: ⁊ vt dixi de hoīe: de ceteris aialibus eſt dōm. ¶ Quibus clariſſima rōne pȝ pn^m p ſe effectiuuȝ motus aialis totale de virtutibus aie, vt aie ſunt, eē ſolū appetituȝ: ſed nō ſine intell'u, vel phantaſia pōſtēdente ambo oppoſita, vel alterum tm̄. ¶ Pȝ ēt quo gn̄e cāe appetitus ſit mouēdi pn^m, qm̄ in gn̄a cāe agentis. In ſup ēt pȝ nō duo eē mouēdi pn^a ex quo: ſed alterū. ſ. appetitū: intell'm vero eē cām, ſine qua non, vel cōſultantē. ¶ Demū pȝ quare aial non ſemp eſt in motu: qm̄ lȝ de virtutibus aie ſola po^a appetitiua ſit mouēdi pn^m: nō tm̄ ſemp mouet: quia nō ſemp eſt in actu, opȝ .n. fieri in actu ab ipſo appetibili: ſi mouere dȝ in brutis: vel dȝ actu pcipe motum, ſi in hoibus mouet: nec valet oībus cauſis poſitis, que ad aliquē effectū reqrunt̃, ergo effectus eſt: niſi cāe ille eſſent nāl'r agētes. poſitis .n. oīb⁹ neceſſarijs ad motuȝ: pōt hō non moueri: quoniam libere, ⁊ contigēter ſeipȝ mouet. Hactenus de principio motus.

3ª qō pa ſolo. ¶ Querunt 3°, vtrum intell's, ⁊ voluntas per aliquā cōem ſpēm moueāt. ¶ Rñdent nōnulli, q̄ Ariſt. per cōem ſpēm intelligit appetitū: q̄ eſt cōmunis forma, ipſius intell's qdem, quo eſt illo pfectior: ſui vō ipſius, quo res ē eē, ⁊ eēntia ſui. *2ª ſol'* ¶ Alij dixerunt Ariſt. intelligere per cōem ſpēm, ipm appetibile, quod eſt finis, atq3 forma mouēs appetitū/ ⁊ itell'm. *Refut° Cō. 50. Cap. 62* ¶ Sed pace horum dixerim/ hi Ariſtotelis vba nō intelligunt, nam hi abſurdum, ad qō Ariſt. deducit, arbitrantur eſſe opionem ariſto'. Ariſtoteles .n. vt Them. ⁊ Auer. expoſuerunt, voluit probare intellectū/ ⁊ volūtatē/ ſiue appetitū, non mouere aial ipm, vt due res, quaruȝ vtraq3 ſeorſum moueret, nam ſi intell's, ⁊ appetitus mouerent, vt due cāe ſeorſum, vȝ, intellectus per ſe, ⁊ ſeorſum: ⁊ appetitus p ſe/ atq3 ſeorſuȝ: ita vt quelȝ de per ſe ſit ſufficiēs motus pncipiuȝ: tunc mouerēt/ vt due cauſe numero differētes, atq3 per accidens diſtincte: quare motus aialis, a nulla illarum eſſet per ſe primo: quare motus animalis erit a quadā virtute vtriq3 cōi, que eſt ſpēs vtriq3 illoꝝ cōmunis: cuius participatu intell's, ⁊ appetitus animal mouerēt/ ⁊ progredi facerēt. Affert exēplū Themiſtius/ per qō pȝ ɔñia vbi cauſa, tam bipes, q̄ȝ quadrupes incedit, nec qua illud quadrupes incedit, ſȝ qua cōi ɔueniunt, qō eſt pedes hr̄e: q̄ ex hoc exēplo ɔñia vȝ, q̄ ſi intell's ⁊ appetitus eſſent due cāe motus, quaruȝ quelibet de per ſe eſſet ſufficiēs principiū motus: motus animalis eēt primo, rōne eiuſdē virtutis cōis, q̄ eſt ſpēs vtriq3 cōmunis: quo cōceſſo, vlteri⁹ deducit intell'ȝ mouē animal ſine appetitu: ⁊ appetitū ſine intell'u: vt ſuperius diffuſe deduximus de auerro. intētione. *T. c. 50.* ¶ Ex hiſce q̄ pȝ Ariſto. per cōem ſpēm intellexiſſe non formam vtriq3 cōmunē, ſed ſpēm: qō eſt quoddā vl'e, participatione cuius vtrūq3 illorum ſeorſum mouet: qō Ariſto. non aſſerit tāq̄ȝ verum, ſȝ tanq̄ȝ ſequēs ad propoſitū: quod reputat abſurdum: vt textum ⁊ verba Auer. ⁊ Them. ɔſiderāti pȝ.

4ª qō. ¶ Quarto quero vtrum voluntas ſit libera per eſſentiam: Et vī q̄ nō: quia tūc eēt libera re^u finis, ⁊ etiam mediorum in finē. Modo reſpcū vltimi finis oēs ponunt eam nō eſſe liberam, ſȝ neceſſitari. ɔñia vō pȝ, quia ſi voluntas eſt libera per eſſentiam, vbicūq3 erit voluntas, erit libera: ⁊ ſic cuȝ reſpectu finis ſit voluntas, etiam reſpectu eius erit libera. ¶ Scōo ipſa voluntas mouetur ab appetibili/ ergo appetibile mouet volūtatē, ſȝ appetibile mouet mere natural'r, q̄ voluntas mouet̃ ab appetibili mere naturaliter: ⁊ ita nō vī libera. ¶ Tertio pmi motus nō ſunt in poteſtate nr̄a, ergo ſaltem reſpectu illorum non erit libera. ¶ In ɔtrariuȝ eſt ariſto. 9° meta^ce. vbi vult volūtatē eē p eēntiā liberam. ¶ Rñdent nōnulli q̄ voluntas eſt libera ſm determinationē ſui actus, nō autē ſm actuationem. *T. c. 10* Ubi debes ſcire ſm hanc opinionē, q̄ quādo intell's oſtēdit aliqđ volūtati ſub rōne boni, tunc obiectū oſtēſum actuat voluntatē, qm̄ agit in voluntatem neceſſario, ⁊ reſpectu illius voluntas neceſſario patitur: dicit̃ vō hic actus, qui ab obiecto oſtenſo voluntati mittitur, primus actus, ⁊ vulgari verbo cōplacentia. Cum vero intell's oſtēdit volūtati aliqđ ſub rōne mali, voluntas ēt neq̄o actuat̃ ab illo: ⁊ dicit̃ hic actus diſplicētia, ⁊ pmus motus. Alius vō actus eſt, qui dī determinatio ad velle/ aut ad nolle, aut tertius, quo determinat ſe ad neutralitatē, ⁊ quilȝ hoꝝ eſt actus poſitiuus, vt dicūt, veꝝ primus eſt ab obiecto ſibi oſtenſo ſub rōne boni, vel mali. Scōs ⁊ tertius ſunt ab illa determināte ſe. Sūt qd addūt 4^m, qui nō eſt act⁹ poſitiuus, ſȝ eſt negatio, qua ipa ad nihil ſe limitat/ ſed ſtat ſuſpēſa. Volunt igit̃ voluntatē eē liberā ſolum reſpectu ſue determinationis, ſȝ primorum actuū, non eſt libera. ¶ Sed alij aſſerūt voluntatē eē liberaȝ per eſſentiā/ immo eē libertatē ɔdictionis formal'r: pbāt. pmo quia aliqs act⁹ noſter denominat̃ liber libertate ɔdictiōis, vt nūc ſuppono, quia oēs ɔcedūt in doctrina ariſto. vltra, ſȝ oē denominatiue tale eſt tale ob aliqđ, qō eſt formal'r atq3 intrinſecus tale. Uel igit̃ actus ille liber denominatiue, pp obiectū, quod mouet voluntatē, eſt liber, aut pp volūtatē, que mouet̃ ab obiecto. Nō ppter obiectū, q: cū illud mere nāl'r moueat/ p ipſuȝ talis actus nō poterit denoīari liber. Sin aũt ille eſt liber ppter voluntatē: q̄ volūtas eſt p eſſentiam libera. ¶ Defendendo hāc pōnem ſumamus pmo q̄ voluntas ab obiecto ſibi oſtenſo ab intell'u mouetur nō ad velle vel nolle, ſed ſolum ad cognoſcēdum eē bonū vel malum. Eſt tm̄ qō vtruȝ iſte mot⁹: quo mouet̃ ad cognoſcēdū eſſe bonum vel malum ſit appetitio, vel diſplicentia/ an ſit accn̄s/ an ſola obiectio obiecti. Sed quicqd ſit, ſatis eſt accipere illum actū nec eſſe velle, nec nolle: ſed eē actū illatuȝ ab obiecto, quo voluntas deprehēdit obiectum ſibi oſtenſum ſub rōne boni vel mali. Alius aũt eſt actus voluntatis: qui dicit̃ velle aut nolle, quos ipſa elligit circa obiectū. Eſt aũt volitio vel nolitio, oratiōes equiualentes orōnibus optatiuis: vnde he propoſitiōes appeto/ diligo hoc vel illō, odio habeo hoc vel illud, nō ſunt actus exerciti volūtatis, ſed ſignificant actus voluntatis. Hi vō actus pſupponunt primos: nō .n. pōt vuluntas in aliquid ferri: niſi in illud, qō apparet ſibi bonū, nec nolle aliqđ, niſi appeat ſibi malum. ¶ Scōo accipio q̄ duplex eſt voluntatis libertas in propoſito, altera dicitur indifferentie, altera ɔdictionis. Libertas indifferētie ē quādo volūtas ad neutrā ptē ɔdictionis magis inclinat̃: ⁊ hec eſt voluntas non magis inclinata ad alterum oppoſitū, q̄ȝ ad alterum, vt cū eſt indifferēs ad motuȝ vel qetē. Libertas vō ɔdictionis eſt, qn̄ lȝ voluntas poſſit ſtare neutra: tamē magis inclinat̃ ad alterā partem cōtradictionis q̄ȝ ad alteram. Hoc pacto dici ſolet, q̄ licet ſtudioſus non ſit liber libertate indifferentie ad agendum ſm virtutes, eſt tamē liber libertate ɔdictiōis: q: pōt etiā, ſi velit, agere ɔ hitum: ⁊ ita ēt libertas ɔtradictiōis eſt idē qō voluntas cōnotans poſſe velle vtrūq3 oppoſitoruȝ. ¶ Ex his concludo q̄ libertas contradictionis eſt ipſa volūtas quatenus eſt poteſtas quedam, qua volūtas cōcurrētibus omnibus cauſis requiſitis ad ſuū effectū, hȝ q̄ poſſit cum eis coagere ⁊ ponere actū ſuū in effectū, vel nō ponē: vt ei placuerit, ⁊ hec vocatur contradictionis libertas, ⁊ volūtas. ¶ Animaduertendū q̄ pro ſol'one ad rōnes q̄ aliud eſt voluntatē velle, ⁊ paſſiones alicuius appetitiue domare, vel abſcindē, vel (vt vtar vbis cōmuniter loquētium) refrenare vel reprimere. cū .n. aliqs iraſcit̃, ſtatiȝ vellet nō iraſci, ſȝ qm̄ nō pōt ita cito iraſcibilē reprimē, ideo non ita cito miteſcit. Ira .n. triſtitia, gaudium ⁊ id genus requirunt localē ſpūum motū: iō nō pñt ad nutum volūtatis deleri. Ex his cōcedi ſolet voluntatē poſſe aliquid non velle libertate cōtradictiōis: qō tm̄ nō pōt nō appeti nāli appetitu. anima .n. nō pōt nō appetere vltimū finē, lȝ voluntas poſſit illuȝ non velle libertatē cōtradictiōis: q: anima eū appetit appetitu nāli. quo ab illo pfectibilis: voluntas tm̄ cū ſit libertas contradictionis: pōt illum nō velle: lȝ nunq̄ȝ refrenare poterit naturalē anime appetitū, quē hȝ, vt pficiat̃ ab illo. v. g. ſiqs fuerit in igne, lȝ poſſit nō velle intelligere cōbuſtionem: tm̄ nunq̄ȝ poterit nō intelligere, q: nūq̄ȝ refrenabit ſenſum ne ſentiat. Similiter anima circa finē vltimū merito appetitus nālis nō pōt nō appetere illū/ voluntas tm̄ pōt illuȝ non velle libertate ɔdictionis: lȝ nunq̄ȝ refrenabit animam, ne illū appetat. q̄ aia nō pōt nō velle finē libertatē indifferētie: lȝ poſſit non velle libertatē ɔdictionis. ¶ Nunc ad rōnes: Ad primā dōm q̄ cū voluntas ſit per eſſentiā libertas cōtradictionis dico q̄ reſpectu oīum eſt libertas ɔdictiōis, ⁊ ſic reſpectu finis ⁊ medioꝝ in finē: cum quo tm̄ ſtat eaȝ non poſſe refrenare nāleȝ anime appetitū ne illum appetat: pōt tm̄ refrenare nāleȝ anime appetitū circa media in finē, ⁊ ita aliqñ facit. ¶ Ad 2^m potuit ſol'o. Ille .n. mot⁹, quo mouet̃ ab obiecto oſtenſo, non eſt velle, nec nolle, nec actuȝ ſuſpēdere, ſed eſt apprehēſio quedam, qua apprehēdit illud eſſe

eligibile, vel fugibile: nec reſpcũ illiꝰ eſt libera, qm̃ ille actꝰ non eſt volũtatis, niſi, vt ſubti. potiꝰ eſt obti oſtẽſi. nec ſeq̃t voluntas reſpectu illoꝝ ꝑmoꝝ motuũ non eſt libera, ḡ nõ eſt ꝑ eſſentiã libera: q2 reſpectu ꝑmoꝝ nõ eſt libera, q2 nõ ſunt actꝰ eius. Sufficit. n. ad hoc vt ſit libertas ꝯdictionis, vt ſit libera reᵘ ſuoꝝ actuũ. ¶ Per idem ad 3ᵐ: ꝑmi. n. motus nõ ſunt volũtatis, ⁊ ideo nõ ſunt in ptãte noſtra. potiꝰ. n. ſunt obiecti. nõ. n. eſt in ptãte volũtatis, cũ ſibi pñtatur aliqđ ſub rõne boni, qn deprehendat illud eſſe appetibile. Sed in ptãe eius eſt illud velle, vel nõ velle: q2 lꝫ apprehenderit illud eſſe appetibile, poterit illud nõ velle. Hec pauca de hac queſtione ſufficiant, nam in theologicis plura dicemus, nunq̃ꝫ vo ſatis ſit peripatetice ſic diſputaſſe.

5ª q°. ¶ Quinto queritur vtrũ voluntas creata poſſit libere velle ⁊ libere non velle libertate ꝯtradictiõis. Uidetur ꝙ non. ꝓ q2 ſi põt libere velle ⁊ libere nõ velle aliquid libertate cõtradictiõis, poterit poni in eſſe: poſ'e. n. primo prioꝝ ẽ quo poſito in eſſe, nullũ ſequiť impoſ'e. Oꝫ aũt nõ poſſit poni ineſſe, pꝫ: tq2 tũc volũtas libere vult, ⁊ libere nõ vult aliqđ libertate contradictiõis. Hoc aũt eſt ĩpoſ'e, ḡ ĩpoſ'e eſt volũtaté libere velle ⁊ libere non velle aliquid libertate ꝯdictionis: cũ ſemp h̃ poſitũ ineſſe ĩplicet ꝯdictioné. ¶ Preterea. Si voluntas poſſet libere velle, ⁊ libere non velle aliquid libertate ꝯdictionis, aliquis actus eſſet in ptãte volũtatis. Hoc aũt falſum eſt, q2 vel actus qui eſt, vel actꝰ, qui nõ eſt. non actus qui eſt, q2 ex quo ille eſt, nõ eſt amplius in ptãte voluntatis. non actus, qui non eſt, q2 cũ ille nihil ſit, nõ põt eſſe in ptãte alicuius. ¶ Preterea. Si volũtas poſſet libere velle, ⁊ libere nõ velle libertate ꝯdictionis, poſſet libere ſuſpẽdere oẽm eius actũ. Hoc aũt falſũ eſt, q2 dato ꝙ ſuſpẽdat oẽm actũ eiꝰ, cũ volũtarie ſuſpẽdat oẽm actũ: tũc volẽdo ſuſpẽdet: ⁊ ita reᵘ huiꝰ, qđ eſt ſuſpẽdere oẽm actũ ſuũ hꝫ actum volẽdi, ⁊ ſic nõ ſuſpendit oẽm actũ ſuũ: qua rõne fit, vt hec propoſitio volũtas libere ſuſpẽdit oẽm actũ ſuũ, inferat ꝯdictoria eẽ ſimul vera. non ergo põt voluntas ſuſpendere oẽm eius actũ. ¶ In ꝯriũ pꝫ rõ, nam voluntas eſt eſſentialr̃ libertas ꝯtradictionis, ḡ põt libere velle ⁊ libere non velle libertate cõtradictionis. ¶ Pro declaratione. q. accipiamus ꝑmo qđ ſit ipſaꝫ volũtatem libere velle. 2° qđ libere nõ velle. 3° qđ ſit volũtatẽ libẽ poſſe ſuſpẽdere actuꝫ ſuũ oẽꝫ. ¶ Quãtũ ad ꝑᵐ dico ꝙ volũtas libẽ vult, q2 aliqñ vult, ⁊ immediate anteq̃ꝫ inceperit velle, potuit nõ icipere velle. ¶ Quãtũ ad 2ᵐ dico ꝙ volũtas dẽ libẽ non velle, q2 voluntas aliquid non vult, ⁊ immediate ante ea potuit voluiſſe. ¶ Quãtum ad 3ᵐ dico ꝙ ſuſpendere oẽm actũ ſuũ, põt dupl'r intelligi, aut negatiue: ⁊ ſic nihil aliud eſt, q̃ꝫ non hr̃e aliquẽ actum libere, ⁊ ad hunc ſenſum volũtas põt ſuſpẽdere oẽm actũ ſuũ. Aut põt ĩtelligi affirmatiue: ⁊ ſic denotať ꝙ ipſa nullũ actum hꝫ, ⁊ nulluꝫ actũ vult hr̃e, ⁊ hoc mõ illa propoſitio voluntas põt ſuſpẽdere oẽm actũ ſuuꝫ, implicat ꝯdictioné, q2 ſi nullũ actum vult hr̃e, ḡ hꝫ aliqueꝫ actũ: vt pꝫ. ¶ Et his deduciť quid eſt voluntatẽ libẽ velle ⁊ libẽ nõ velle libertate cõtradictionis. non. n. eſt voluntatẽ velle ⁊ nõ velle. a. vel indifferẽter eam velle ⁊ non velle. a. ſed eſt velle. a. in. b. inſtãti, ⁊ potuiſſe antea vel noluiſſe, vel non voluiſſe. Aut eſt non velle. a. in. b. inſtãti, ⁊ potuiſſe antea voluiſſe. Uel efficacius voluntatem libere velle ⁊ libere nõ velle eſt poſitis omnibus, que req̃runť ad actũ ſuũ hr̃e in poteſtate ſua incipere velle, ⁊ non incipere velle, vel ſi incepit, eſt in ptãte ſua poſſe deſinere velle, vel non velle, qñ ſibi placuerit. ¶ Tunc ad rõnes dico. Ad primam ꝙ volũtas põt libere velle, ⁊ libere non velle oẽ ſibi obiectum. Et qñ dẽ hoc nõ põt poni in eẽ, nego hoc: nõ. n. illo mõ poniť in eſſe, vt in arguᵗᵒ dẽ: ſed, vt dictũ eſt in ſuppõnibus: voluntas enim põt libere velle, ⁊ nõ libere velle, nõ quo hec ſit in eſſe, volũtas libere vult ⁊ libẽ nõ vult, ſꝫ quo cũ ꝑmo vult. ꝑus potuit nõ velle, ⁊ cum ꝑmo nõ vult prius potuit velle hoc. n. mõ dꝫ poni in eẽ. ¶ Sed dices, hec eſt poſſibilis, voluntas libere vult: ḡ iſta põt eẽ vera, voluntas libere vult.

Le poſt pulchra ¶ Dõꝫ ꝙ ꝯñtia nulla eſt, q2 poſſibile eſt tñ deũ eẽ, ⁊ poſ'e eſt nullam ꝓpõnem eẽ verã, ⁊ id genꝰ: ⁊ tñ nunq̃ꝫ tales ꝓpõnes erũt vere, vel pñt eſſe vere. Sed ideo tales ꝓpõnes dicunť poſſibiles, q2 ita põt eẽ ſicuti ꝑ eas ſignať. non. n. ꝑ iſtam, poſ'e eſt nullaꝫ ꝓpõnem eẽ verã, denotat ꝙ hec põt eẽ vera: nulla propoſitio eſt vã, ſꝫ ſolũ ꝙ poſ'e ſit ita eẽ ſicut ꝑ eam ꝓpõnẽ que eſt nulla propoſitio eſt vera, denotatur. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ in ptãte voluntatis eſt actus qui eſt: quia põt illum cõtinuare, vel non continuare, ⁊ eſt actus q nõ eſt non de ineſſe, ſed quia anteq̃ꝫ illum hẽat, põt illum hr̃e libẽ. Uterq̃ꝫ ḡ actus eſt in ptãte voluntatis, nam qui eſt, eſt i eiꝰ ptãte, vt nõ cõtinuet, qui nõ eſt, vt poſſit efficere. ¶ Ad 3ᵐ patet ſol'o, quia voluntas põt ſuſpẽdere oẽm actũ eiꝰ poſitiuũ per negationẽ, non autem per affirmationẽ, vt diximꝰ. Multa alia de voluntate eſſent dicẽda, que in theologicis domino cõcedente dicemus: ⁊ qdem diligentiſſime.

Argu. 12. **¶ Neceſſe eſt igitur omne quod viuit aiamq̃ꝫ hꝫ: nutriendi vim habere ab ortu generationeue vſq̃ꝫ ad interitũ corruptionẽue ſuam. neceſſe eſt. n. oẽ quod eſt ortum: accretioneꝫ ⁊ ſtatum ⁊ decretionẽ habere, que quidẽ vt pꝫ ſine nutritione fieri nequeũt. Neceſſe eſt igitur: vniuerſis his que accreſcunt atq̃ꝫ decreſcunt, ineſſe potentiam nutriendi.**

T.c.59 **¶ Uegetatiuam quidẽ igitur animã neceſſe eſt habere omne, quodcũq̃ꝫ viuit, ⁊ animam habet a generatiõe, vſq̃ꝫ ad corruptionẽ: neceſſe eſt enim qđ genitum eſt, augmentũ habere, ⁊ ſtatum, ⁊ decrementum. Hec auteꝫ ſine alimento habere impoſſibile eſt. Neceſſe eſt igiť ineẽ vegetatiuaꝫ potẽtiã in oibus viuentibus mortalibus. natis, corruptibilibus.**

φυομέ/νοις creſcẽ/tibus φθινοῦ/σιν decreſcẽ/tibus.

COMMENTARIVM.

¶ Hactenus de motiuo: at nunc de vegetatiuo ptractationẽ aggrediť. nã vt Auerro. inq̃t. cũ egiſſet de omnibꝰ vniuerſalibꝰ ṽtutibus anime, nũc de ṽtute anime vegetatiua aggrediť: vt oſtendat: que earum ſit viuẽtibꝰ data ꝓpter melius, ⁊ que propter neceſſitatẽ. ¶ Expoſitor ṽo vr̃ huius intẽtionis aliã cauſam aſſignare. Dicit. n. poſtq̃ꝫ ariſto. determinauit de ſingulis ptibus anime, hic oſtñdit qũo adiuicẽ ordinanť. Et primo ponit hãc ꝯnem, omne qđ viuit, ⁊ aiaꝫ hꝫ, habet vegetatiuã potẽtiam: ⁊ ſyllogizat h̃ pacto: omne creſcẽs, ſtãs, ⁊ decreſcẽs hꝫ vegetatiuã potentiã: omne viuẽs creſcit, ſtat, ⁊ decreſcit: omne igiť viuẽs hꝫ vegetatiuaꝫ potẽtiã, Huius ſylli primo accipit ꝯnem, ⁊ inq̃t. Quidẽ igr̃ animã neceſſe eſt hr̃e omne, quodcũq̃ꝫ viuit, ⁊ animã hꝫ: dico neceſſe eſt hr̃e a generatione ipſa, atq̃ꝫ ortu, vſq̃ꝫ ad corruptionẽ, atq̃ꝫ finẽ vite. Per hec ṽba [a generatiõe vſq̃ꝫ ad corruptionẽ.] Expoſitor colligit ariſto. inuere hoc eẽ intelligẽdũ in viuẽtibus, que generanť ⁊ corrũpunť, excludẽs corpa celeſtia, que viuũt, ⁊ aiam hñt: ⁊ tñ vegetatiuaꝫ potẽtiã nõ hñt. Qđ qdẽ lꝫ colligi poſſit ex his ṽbis, arbitror Ariſt. hoc nõ dixiſſe, niſi ad dr̃iam ſenſus, ⁊ motiue potẽtie. Jnã viuẽs, ⁊ qđ aiam habet, nõ a ꝑnᵒ vite, ad eius finem ſenſum, vel potẽtiã ſenſitiuã habet, etiã ad dr̃iam potẽtie motiue, q̃ nõ a ꝑnᶜ ad finẽ viuẽtibus ineſt. Et dicit. [Qđ viuit ⁊ aiam habet] vt oſtẽdat h̃ cõe eẽ etiã animalibꝰ. Hec. n. a ꝑnᶜ ortus, vſq̃ꝫ ad finẽ vite vegetatiuã potentiã ſemp hñt vnde per hñs aia aial intelligit, Hec eſt concluſio. Deinde accipit minorẽ, ⁊ inquit, Neceſſe eſt. n. qđ gñať atq̃ꝫ genitum eſt idem, neceſſe eſt, vt omne viuẽs, quod generatur: habeat augmẽtũ, ſtatũ, ⁊ decremẽtũ: hec fuit minor. Deinde ſumit maiorẽ: hec aũt ſine alimẽto, hoc eſt ſine poᵃ nutritiua hr̃e non põt. Eſt ḡ maior, omne viuens hꝫ augmentum, ſtatum, ⁊ decremẽtum. Hec fuit maior, repetit cõcl'onem, ⁊ inquit. Neceſſe igiť eſt ineſſe vegetatiuã potentiã in oibus notis, ⁊ corruptibilibus: hoc eſt, oibus viuẽtibus a principio ad finẽ. ¶ Quo ad ṽba attinet, ṽbum, natis grece ẽ πυσμένοις latine augmẽtabilibus etiã: tamẽ (vt arbitror) hic pro genitis accepit: ṽbũ ṽbo, corruptibilibꝰ grece eſt, φθινοῦσιν, latine etiã diminuibilibꝰ: tñ corruptibilibus tranſtuli. naꝫ hic deſcribit viuẽs, qđ gñať, ⁊ corrumpitur.

pria q°. Utrũ ſit poſſibilis ſtatus in viuẽtibus ¶ Querunt vtrum viuens deuenire poſſit ad tẽpus ſtatus qualẽ arbitrantur eſſe iuuentutẽ, in qua ṽtus, nec augeat, nec imminuat: Et videtur ꝙ nõ, quia omne viuẽs poſt ortum, ſemp tẽdit ad corruptionẽ: ſemp. n. poſt ortuꝫ minori tẽpore erit victurum. ergo ſemp poſt ortum tẽdit ad decrementũ, quare poſt ortum vnuꝫ erit tempus. ſ. decremẽtũ. ¶ Preterea. Aliqñ viuens ante tẽpus ſtatus moriť. ḡ nõ tranſit per tria tẽpora.

Poſitio Egidij. ¶ Egidius lucidus doctor arbitrať ex rei natura nullum eſſe ſtatũ, ſed omne tẽpus eſſe, aut augmẽti, aut diminutiõis ſm̃ rei veritatẽ: imaginať. n. q̃ꝫdiu oſſa ſunt tenera, ⁊ calor naturalis fortis, augeri viuens: cuꝫ ṽo calor non eſt fortis, viuẽs decreſcit: cum ṽo nec augmẽtum, nec decrementum ſenſibile eſt, ſtatus eſt viuẽtis. ergo inter augmentum ⁊ decremẽtuꝫ ex rei natura nõ datur tẽpus medium: datur tñ tempus in quo nec vnuꝫ, nec alterũ ſenſibile eſt. ¶ Oꝫ ṽo nõ detur tale medium ex rei natura,

Rõnes Egidij. Probat Egidius primo quia inter calorẽ fortẽ, ⁊ nõ forteꝫ non datur mediũ, quẽadmodum nec inter ꝯtradictoria: cũ eſt fortis gñat magis q̃ꝫ fuerit depdituꝫ: cum ṽo nõ fortis, quod reſtaurat, eſt minus q̃ꝫ id, qđ reſolutum erat. ergo ſicut inter fortem, ⁊ nõ fortẽ nõ datur mediuꝫ, ita inter accrementum ⁊ decremẽtum non dabitur medium. ¶ Scđo ſi tale tẽpus ex natura rei eẽt dabile mediũ: in quo. ſ. calor naturalis preciſe tantũ reſtauret, quantum fuiſſet deperditũ, vt illud tempus tota iuuentus (vt medici arbitrantur) ⁊ ſit gratia argumenti decem annorum: ⁊ queriť vtrum in fine talis tpis ſit calor eque fortis ſicut in principio erat, vel fortior, vel debilior. Si eque fortis, vel fortior, ergo ſicut in ꝑncipio ſufficiebat per decem annos reſtaurare quantũ reſoluebať: ita ſufficiet in fine decem annorum, ⁊ ita per plures annos adhuc: ⁊ ſic in infinitũ. Sin aũt dicatur calorem eſſe debiliorẽ in fine, q̃ꝫ erat in principio. ergo in aliqua proportione: ⁊ ita prius etiaꝫ erat debilior, licet in minore proportione: cum ab extremo ad extremum, non niſi per mediuꝫ tranſitus fiat: ſed in principio decem annoꝝ nõ poterat calor reſtaurare niſi tantũ quantum reſoluebatur, ergo ꝑus ante finem, quando calor fuit debilior q̃ꝫ in principio non poterit reſtaurare tantũ, quãtum reſoluebatur: ⁊ ita tunc fuiſſe diminutio, ⁊ nõ ſtatus: cuius oppoſituꝫ ſupponebať. Ex his argumẽtis Egidius autumat ſtatum viuentis eſſe, quando viuens, nec ſenſibiliter creſcit, nec ſenſibil'r decreſcit: ⁊ ita inter cremẽtum, ⁊ decrementum medium eẽ negat: ſed inter cremẽtum, ⁊ decrementum ſenſibilia ꝯcedit medium.

Contra Egiđ. q̃. ¶ Contra hãc opĩonem fere omnes aduerſanť, Candauenſis eniꝫ argumẽtatur, inter quoſlibet duos motus oppoſitos eſt quies media, in qua ſubm̃ nullo illorum motuum mouetur. Sed crementũ ⁊ decremẽtũ ſunt duo motus ꝯtrarij, ergo ĩter eos debet dari quies media. Maior probatur 8° phyſicoꝝ, alioquin idem ſimul eſſet, ⁊ non eſſet, vt deducit Candauenſis: at omnis quies eſt in tempore, ergo inter cremẽtum ⁊ decrementũ eſt tempus, in quo viuens, nec creſcit, nec decreſcit, ⁊ h̃ tẽpus ſaltẽ erit ſtatꝰ. ¶ Preterea. Alij argumẽtanť ꝙ hac poſitiõe ſtãti q̃lꝫ hora viuẽtis eſſet tẽpus ſtatus, quod eſt contra omnes. ⁊ cõſequentia. probatur, quia ſm̃ Egidiuꝫ illud eſt tempus ſtatus, in quo nõ eſt ſenſibilis accretio, nec ſenſibilis imminutio: ſꝫ in nulla hore ſue vite viuẽs ſenſibiliter videť, aut accretum, aut diminutũ. ergo quelibet hora ſue vite erit ſtatus. ¶ Preterea. In inſtãti medio copulante tẽpus auctionis tẽpori diminutiõis viuẽs, nec augeť, nec diminuitur, ḡ dabitur medium inter crementum ⁊ decrementũ. Antecedens probatur, quia ſi illo inſtãti viuens augeretur, igitur poſt illud augebiť: ⁊ ſi in illo inſtãti diminuereť, ergo añ illud diminuebať. q̃re idem ſimul ⁊ ſemel creſceret, ⁊ decreſceret: quod eſt impoſſibile. Utraq̃ꝫ ṽo conſequẽtia patet, quia nullius motus datur primum vel vltimũ 6° phyſicorum. ¶ Preterea. Alij argumẽto Auicẽne eandẽ põnem ſic reprobant, aliquãdo ṽtus vitalis ꝯſeruat calorem, ⁊ facit augmentum: vt in pueritia, aliquãdo neq̃ꝫ conſeruat calorem, nec facit augmentũ, vt in ſenectute, ergo aliquando alterum illorum ſufficit facere. Tenet argumentũ, quia natura non procedit ab extremo ad extremũ ſine medio, ſed cum non poſſit aliquando facere augmẽtum, ⁊ nõ conſeruare calorẽ: eſt enim hoc omnino impoſſibile: nõ enim calor diminuiť, niſi in ſenio. ergo aliquãdo ſufficit calorẽ cõſeruare, ⁊ nõ facere augmentũ: qđ quidẽ eſt tẽpus ſtatus, ijs argumẽtis oẽs, quos ego legi. Egidiuꝫ ꝯdẽnant: ⁊ eius argumenta reſoluũt. ¶ Ad pᵐ dicunt calorẽ eſſe fortẽ tempore ſtatus: verum non ſemp ſtatũ eſſe aſſerũt: cũ calor eſt fortis. Dicunt enim augmentũ deſinere ꝓpter humiditerreſtreitatem, quare ddiť extenſioni ineptũ: alij dicunt inter fortem ⁊ debilẽ nõ eſſe mediũ, ſed inter fortiorẽ ⁊ debilem mediũ eſſe fortẽ: ⁊ ita volũt augmentum fieri: quãdo calor eſt fortior: diminutionem ṽo, cum calor eſt debilis, ſtatum, cum eſt fortis. ¶ Ad 2ᵐ dicunt calorem in principio ⁊ fine eſſe eque fortem: non tamen in fine ſufficere per decẽ alios annos conſeruare, quoniã diſparitas eſt ex parte humidi: nam in principio iuuẽtutis nõ erat ita terreſtre, qn cũ maiore adhuc terreſtreitate ſuũ calorẽ poſſet cõſeruare ſub gradũ, ſub quo prius fuit. In fine ṽo iuuentutis erit humiduꝫ in extremo latitudinis ſiccitatis, cum qua põt caloreꝫ conſeruare, ⁊ quia cõtinuo efficitur ſiccus: ideo imediate poſt finem non ampliꝰ ſufficit humidũ caloreꝫ ꝯſeruare ſub eo q auer. dem gradu, ſed continue diminuetur. Hec ſunt, que contra Cõ. 59. Egidium omnes fere aſſerũt. ¶ Uerũ auerroes pñti loco velle videť omne viuens non habere niſi crementum ⁊ decrementum: cremẽtuꝫ qdem, vt pueniat ad debitã quãtitatẽ: in qua poſſit exercere eius operationem: decremẽtũ ṽo, ne fiat tranſitus ad corruptionẽ imediate ab ipſa rei ꝑfectiõe. ¶ Themiſtius etiam viuens omne nõ niſi accretionẽ, ⁊ minutionem pati dicunt, vbi nihil de ſtatu loquiť. Eſt ḡ ſignũ ꝙ ſtatũ temporaleꝫ noluerũt. Unde ex dictis auerrois colligo hanc rõnem, ſi datur ſtatus, aut datur, vt viuens perueniat ad eius perfectionẽ, aut vt trãſeat ꝑ ipm̃ ad corruptionem, non vt perueniat ad eius ꝑfectionẽ, q2 per ſolam accretionem ad talẽ ꝑfectionẽ viuẽs attingit, nec vt per ipm̃ tranſeat ad corruptionem, quia per minutionem ſatis fieri põt hic tranſitus, ergo nulla eſt neceſſitas ſtatus. ¶ Teneo diſputandi gratia, ergo viuens augeri vſq̃ꝫ ad. a. inſtãs, qđ eſt vltimũ per excluſioneꝫ prioris ⁊ poſterioris motus, tenendo auctionem ⁊ diminutionem eẽ motus cõtinuos, eſt qdem vltimum per excluſionẽ prioris, q2 in illo non eſt auctio, ⁊ immediate antea erat. Eſt etiam primũ per excluſionem poſterioris, q2 in illo nõ eſt minutio, ſed imediate poſt illud. hoc tñ inſtans ſe tenet cuꝫ ſequenti motu: ⁊ nõ cũ ꝑcedenti: qm̃ ſemp ab vltimo fit denominatio. ¶ Ex his ſeq̃ť dari poſſe ſtatum momentariuꝫ, in quo viuens nec augeť, nec minuitur: non tamen datur ſtatus tẽporalis. ¶ Tunc ad primam dico inter motus contrarios ſemp interuenire quietẽ per negationẽ vtriuſq̃ꝫ motꝰ: eſt. n. deuenire ad qđdaꝫ inſtans, in quo nec prior, nec poſterior motꝰ eſt, in quo mobile dicetur quieſcere per negationẽ, ꝙ in eo nõ meať

aliquo contrariorũ motuum. hec autem quies nõ dicitur priuatiua, qm̃ eſſet temporalis. Cũ uõ accepit Candauẽſis totũ terminũ ad quẽ eſſe imobili, hoc ẽ itelligẽdũ, qm̃ motus per aliqd ſibi internũ terminat: gñatio.n.eſt finis alterationis: que tñ nõ eſt in eo: qȯ prius alterabat, ſʒ in pma mã: qm̃ uõ mot⁹ non terminat per aliqȯ ſibi internũ talis mot⁹ finit per terminũ externũ. ℂ Ad ſcðaʒ nego ↄñtiã: qꝛ lʒ ſtatus ſit inſenſibilis auctio/vel iſenſibilis diminutio: nõ tñ cõtra inſenſibilis auctio vel minutio inſenſibilis oĩs eſt ſtatus: vlis.n.affirmatiue nõ ↄuertitur in terminis, niſi gr̃a terminoꝝ, quare ſtatus erit tẽpus mediãs inter ſenſibilẽ auctionẽ/ꝛ ſenſibilẽ minutionẽ: in q̃ neutra ſenſibilr ẽ. ℂ Ad 3^am^ pʒ ſolõ: ſolũ.n.pbat dari mediũ momẽtarium, qȯ ego/ꝛ Egiȯ. nõ negam⁹. ℂ Ad 4^am^ nego illa eẽ extrẽa. lʒ.n.ſint ↄ̃ria, nõ tñ ſunt extrema/inter q̃ mediet aliqd qȯ differat re ab vtroqʒ extremo. Preterea dato ꝙ ſint extremi ꝛ cõtrarij motus, non opʒ inter eos eſſe medium temporale: ſed momẽtariũ: imo ex argumento illa ſunt ↄtradictoria: ↄſeruare.n.calorẽ ꝛ facere augmẽtũ/nõ ↄſeruare calorẽ, ꝛ nõ facere augmẽtũ ſt ↄ̃dictoria: ḡ nihil debet eẽ mediũ. Pʒ ḡ ex his recte Auer. ꝛ Themiſtiũ duo tm̃ tpa vite annotaſſe. ſ. augmẽti/ꝛ decremẽti: qm̃ tertiũ ex nã rei dabile nõ eſt. ℂ Tũc ad primũ dico reſpectu decurſus etatiui vnũ eſt tps, vʒ, minutio: qm̃ poſt ortũ oẽ viuens tendit ad nõ eſſe: reſpectu uõ magnitudinis duo tm̃ ſunt tpa. ℂ Ad 2^m^ lʒ viuẽs ante ſtatũ p̃moriat: tñ p accñs non venit ad ſtatum: eſt tñ per ſe aptũ ꝑuenire: ꝛ ſic Ariſto. loquitur.

Argyr. ℂ At nõ in oib⁹ viuẽtib⁹ neceſſe eſt ſenſũ eẽ: etenĩʒ neqꝫ eẽ pñt tactum hr̃e: quoꝝ corpus eſt ſimplex/queqꝫ nõ ſine materia/formarũ ſunt ſuſceptiua. neqꝫ fieri põt: vt ſine hoc ſenſu aĩalium quicq̃ꝫ in rerum ſit ratione.

T.c.60 ℂ Senſum aũt nõ neceſſe eſt in oibus viuentibus eſſe. neqꝫ.n.vtiqꝫ ea quorũcunqꝫ corpus ſimplex eſt/tactũ contingit hr̃e: neqꝫ ſine hoc poſſe eſt eſſe animal vllum: neqꝫ quecunqꝫ nõ ſuſceptiua ſpẽꝝ ſine mã ſunt.

COMMENTARIVM.

ℂ Probauit oib⁹ viuẽtib⁹ ineſſe po^am^ vegetatiuã. at nũc ꝓbat nõ oib⁹ viuẽtib⁹ ineſſe po^am^ ſenſitiuã, quã p ſenſũ intelligit: ꝛ h̃ ꝓponit, ꝛ inqt. Senſuʒ aũt nõ nece eſt in oib⁹ viuentib⁹ eſſe, ꝙ ſi oib⁹ viuẽtibus po^a^ vegetatiua ineſt/ꝛ non oib⁹ viuẽtib⁹ ineſt po^a^ ſenſitiua. pʒ dĩa vegetatiue ad alias anime partes/quia oẽs alie preſupponũt vegetatiuã: tanq̃ꝫ priorem ꝛ ceteraꝝ fundamentũ. Qꝛ uõ nõ oĩum viuẽtiuʒ ſit ſenſus, probat Ariſt. qꝛ nõ oĩum viuẽtiũ eſt tactus, ergo nõ oĩum viuentiuʒ eſt ſenſus: eſt.n.tactus oĩum ſenſuũ primus ita/vt vbi tact⁹ nõ eſt, illic ſenſus null⁹ eẽ põt. Qꝛ uõ nõ oĩum viuẽtiũ ſit tact⁹: ꝓbat trib⁹ rõnibus. primo/quia ſtirpium/quaꝝ eſt corp⁹ ſimplex, vti illarum pars miſcibilis, nõ eſt tact⁹: vt nũc ſupponit, ergo non oĩum viuentiuʒ eſt tact⁹. Hui⁹ accepit antecedẽs, cũ inquit. Et lege ſic: neqꝫ.n.ea.ſ. plante, quorũcũqꝫ eſt corpus ſimplex, vt eorũ pars miſcibilis, tactum habere contingit, vt nũc ſupponẽdũ eſt. ℂ Scðo idem añs ꝓbat, qꝛ tact⁹ nõ eſt niſi animalium, at nõ omne viuens aĩal eſt, ergo non oĩum viuẽtiuʒ eſt tact⁹: ꝛ hoc inquit. Neqꝫ ſine hoc poſſibile eſt eſſe animal vlluʒ. imo non niſi animal tactũ habet, ſed ſuppleas rõneʒ: nõ oẽ viuens eſt animal, ḡ nõ oĩum viuentiũ eſt tact⁹. ℂ Tertio ꝓbat idem añs, tact⁹ nõ eſt niſi eoꝝ: que ſunt ſpẽrum ſuſceptiua ſine mã. At nõ omne viuẽs ẽ ſuſceptiuũ ſine materia ergo non oĩum viuẽtiũ eſt tactus. Inquit, neqꝫ quecunqꝫ ſpecierũ ſine mã non ſuſceptiua ſunt tactũ habẽt, ſed ſoluʒ ea, que ſpẽs ſine mã ſuſcipiunt/tactũ habent. Suppleas rõnem, ſed non omne viuens ſpẽm ſuſcipit ſine materia: quia planta non ſuſcipit ſpẽm ſine mã: ergo non omniũ viuẽtiũ eſt tactus. Pʒ ergo trib⁹ rõnib⁹ nõ oĩum viuentium eſſe tactum. Qꝛ ſi non oĩum viuentiũ eſt tactus, nec oĩum viuẽtiũ erit ſenſus: eſt.n.tactus primus oĩum ſenſu, ſine quo null⁹ ſenſus alicui ineſſe poteſt. hoc pacto legendus eſt textus. ℂ Philoponus uõ hunc textuʒ reſoluit ad duas rationes, quarum prima eſt ex pte corporis plãtaꝝ. Scða uõ ex pte anime. Ex parte corporis quideʒ: qꝛ corpus plantaꝝ videt ſimplex, nam lʒ ex quatuor elñtis cõſtat: tm̃ in plantarum corpore terrei eſt, ꝙ eaꝝ corpus ſit q̃ſi terra: que inepta eſt ſenſui: vt pʒ in capillis ꝛ oſſibus, in quibus ꝓpter nimiam terreſtreitatẽ, nõ hñt ſenſum. Ex parte anime uõ argumentat, qꝛ eaꝝ anima ſpẽs ſine mã nõ ſuſcipit, ergo anima eaꝝ caret potẽtia: qua poſſit illas ſuſcipe, ꝛ ita caret ſenſu. Hec ex Philopono: prima tamẽ expoſitio melior eſt, qꝛ nullum verbum Ariſtotelis omittit indeterminatũ. ℂ Auerroes vero verba illa [neqꝫ.n.quorumcũqꝫ, corpus ſimplex eſt tactum habere contingit] intelligit de corporibus celeſtib⁹, quaſi dicat tacctũ non eſſe oĩum viuentiũ, qꝛ nõ celorũ que viuunt, ergo tactus non eſt omnium viuentiũ. ℂ Sed hec expoſitio non conuenit intentioni Ariſtotelis: quoniam excluſit celeſtia corpora ſuperius ab hac conſideratione, quia ſolum de viuentibus corruptibilibus propoſuit. ℂ Sunt doctiſſimi viri, qui ſtirpibus ſenſuʒ tact⁹ tribuerũt, vt Anaxagoras clazomenius, Democritus abderita, Ebrutalis phus iunior, ꝛ Platonicorum nonnulli: mouebãtur ex eo: quia cum ſtirpes nutrimẽto participẽt: alimonie ſenſuʒ habeant, neceſſe eſt, hoc eſt tactũ, ꝛ guſtum. Verũ in Collectaneis põnem hanc refutauimus, vt in 2° li^o^ videre potes: vñ Themi. hic dicit plantis nãm ſenſum negaſſe: ꝙ corpa earũ ſimplicibus ꝓxima ſint: ꝛ ꝙ craſſiora ſint: q̃ꝫ vt poſſint ſubtilitateʒ ſentiẽdi admittere. Ariſtoteles uõ ꝓbat plãtis nõ ineẽ ſenſuʒ, ꝙ eis appetitio nõ inſit, vtpote nec triſtitia, nec letitia: qȯ uõ nec triſtitia inſit, nec letitia, arg^to^ nob eſt plantarũ imobilitas. nõ.n.a re ipa triſti plãte retrahunt: nec ad rẽ delectabilem diffundunt: plãtis ergo, quia appetitio nõ ineſt, nec ſenſus ineſſe põt. Sed de his hactenus.

q̃ auer. Cõ.60. *Refut*

Argyr. ℂ Aĩal ãt nece ẽ ſenſũ hr̃e: ſi nihil facit fruſtra nã. nã vniuerſa q̃ nã ↄficiunt: gr̃a ſt alicui⁹/aut ſt caſus eoꝝ q̃ alicui⁹ cã fiũt. Si igit corpus qȯ hʒ viʒ gradiẽdi/nõ hr̃et ſenſũ: corrũperet ſane/ꝛ non ad ſuũ ꝓficiſceret ꝑueniretqꝫ finẽ/quẽ quidẽ opus eſſe nãe conſtat. Quo nãqꝫ pacto nutriet? Immobilib⁹ eniʒ adeſt nutrimentum eo in loco/vbi ſunt orta: quo nutriri pñt ſuapte natura.

Caſus συμπτώματα ℂ Aĩal aũt nece eſt ſenſum hr̃e/ſi nihil fruſtra facit nã: gr̃a.n.alicui⁹ oĩa ſũt: q̃ nã ſubſiſtũt: aut caſus ſũt eoꝝ: q̃ ſunt alicui⁹ gr̃a. Si igit oẽ ꝓgreſſiuũ corp⁹ nõ hr̃et ſenſũ: corrũperetur vtiqꝫ/ꝛ in finẽ nõ vtiqꝫ veniet/qui ẽ nãe opus: Quomodo eniʒ alet? Manentibus vnde qdem enim ineſt hoc/vbi nata ſunt.

hoc τοῦτο

COMMENTARIVM.

ℂ Cũ declarauit po^am^ vegetatiuã eẽ priorẽ ꝛ vliorẽ po^a^ ſenſitiua: nũc exponit/cãi ꝓprie ſenſus ineſt, ꝛ inqt. Aĩal autẽ neceſſe eſt ſenſum hr̃e: ꝓbat aũt hoc, ꝛ põt arg^m^ fieri a p̃ ad vltimũ, aĩal, eſt ḡ eſt pp fineʒ, hoc eſt, vt gñet ſibi ſil̃e, ꝛ tale, quale ipm eſt/vt exponit Themi. alioquin nã aliqd fruſtra feciſſet: ſi animal eſt, vt gñet ſibi ſil̃e: neceſſe eſt vt cibuʒ aſſumat/qui ↄuertat in eius ſubſtantiã: quo etiã creſcat/vt poſſit ꝑuenire ad tantã quantitatẽ/vt gñare poſſit: ꝛ ei⁹ ſuperfluũ ↄuertat in ſemẽ. Propter tria enim aĩal cibũ aſſumit, vt nutriat: ꝛ ↄſeruetur: vt creſcat, ꝛ ꝑueniat ad debitã quãtitatẽ, ſub qua gñare poſſit: ꝛ ↄuertatur in ſemen. Pʒ ergo ſi aĩal eſt, vt gñet, ipſum necio aſſumere debere cibũ: ſed cũ non poſſit aſſumere cibũ eo loco: vbi aĩal genitũ eſt, ſed ꝓcul: neceſſe eſt ipm hr̃e ſenſum, quaſi ducẽ, quo ducatur ad locũ cibi ſalubriter: ſi enim ſenſuʒ nõ hr̃et/obuiaret corruptiuis cauſis: ꝛ ita nõ ꝑueniret ad locũ cibi: qȯ ſi non ꝑueniret ad locũ cibi: cibũ nunq̃ꝫ aſſumeret, ꝛ ſi cibũ nũq̃ꝫ aſſumeret, nõ poſſet ꝑuenire ad debitũ tps, quo poſſit debitum nature opus ꝑficere gñando ſibi ſil̃e. Inqt. Aĩal autẽ neceſſe eſt ſenſuʒ hr̃e, ſi nihil fruſtra facit natura. ℂ Qꝛ uõ ſi nihil fruſtra facit nã, aĩal ſenſum hr̃e neceſſe ſit: probat, ꝛ ꝛ aſſumit diuulgatũ p̃ncipiũ phyſicoꝝ, vt expoſuit li^o^ 2° phyſice auſcultatiõis, videlicet quecũqꝫ nã ſubſiſtũt, aut ſt alicuius gr̃a, aut ſunt caſus: qui ſequunt ea: que ſt alicuius gr̃a hoc ſuppoſito argumẽtat. Si igit nullũ ꝓgreſſiuũ corpus ſenſus hr̃et, anteq̃ꝫ veniret ad locũ ciboꝝ, ex q̃bus enutrit: corrũperet: qm̃ careret duce, quo ꝑuenire poſſit ſalubriter ad eũ locũ: careret enim ſenſu, quo diſcerneret corruptiua: que fieret/ſibi obuia. vltra ſi corrũperet añq̃ꝫ veniret ad locũ ciboꝝ: nõ ꝑueniret ad finẽ, q̃ eſt nature opus hoc eſt ad gñanduʒ ſibi ſimile: vbi enim nõ poſſet ꝑuenire ad locum, nõ nutriret: vbi nõ nutriret, ſemẽ emittere nõ poſſet, qȯ ẽ nutrimenti ſuperfluitas, imo (vt dicit Themi.) moreretur illico: ꝓpterea dicit Ariſt. quo modo enim aletur, quaſi dicat, nullo pacto enutriret. ℂ Qꝛ ſi dicas aĩal nutriri ex ſuis radicibus in loco vbi ortũ eſt/vt plante ꝛ animalia immobilia enutriunt. Cõtra obijcit, quia immobilibus aĩalibus vel plantis nutrimentũ ineſt in loco, vbi ipſa ſunt apta eſſe ideo non mouent ꝓcul: at aĩalibus ꝓceſſiuis nutrimentuʒ ipſum nõ repit eo loco: vbi illa orta ſunt. ℂ Quo vero ad ṽba attinet, Auerroes ṽba illa [quo modo enim aletur.] ſic habet [Eſt enim ſm modũ motus ſine ſenſu] ꝛ exponit Ariſtotelem hec dixiſſe ꝓpter corpora celeſtia: que habent motuʒ: ꝛ tñ carent ſenſu: ꝓpterea dicit illa hr̃e motuʒ alio modo/atqꝫ alia rõne, q̃ꝫ animalia hec habeant: ſed bonus Auer. ſepe truditur in fabulas: perlibrat enim ea, que non ſunt in lib. Ariſt. ſʒ que ſunt ficta ab interpretib⁹ barbaris. ℂ Philoponus hunc locũ eodeʒ modo intellexit, põderat uõ verba Ariſto. cũ ait, alia eſſe p p aliqd, alia ↄſeq ea, que ſunt pp aliqd. Dicit.n. capillos in capite, pilos in cilijs, ꝛ pilos in barba eſſe pp aliqd. capillos qdẽ tegmẽti gr̃a, pilos ciliorũ gr̃a cuſtodie, pilos barbe diĩe cauſa, vt differat vir a muliere: caniciem uõ capillis que in ſenecta accidit, aſſerit eſſe ↄñs id qȯ eſt ꝓpter aliqd: q̃a cõſequit phlegma qȯ abũdat in ſenecta. Preterea. Textũ reſoluit in duas rões. Pria qdẽ eſt, ſi aĩal ꝓgreſſiuũ nõ hr̃et ſenſuʒ: tũc fruſtra eẽt ſibi datus ꝓgreſſus: qꝛ vel non ꝓgrederet, vel in malum. ſ. precipitiũ ſe p̃cipitaret/ꝛ ſic fruſtra datus eſſet progreſſus. Scða uõ, qꝛ ꝓgreſſiua aĩalia cibũ querunt ꝓcul, ergo indigent ſenſu: quo ducant ad cibũ. Themiſtius uõ textum ad vnã rõnẽ reſoluit: vt viſuʒ eſt.

An celi anĩa ſit forma dãs eẽ celo. Opinio Thome T.c.36 ℂ Quidã h̃ diſputãt obiter cũ diuo Thoma, an aĩa celi ſit intell's celuʒ ipſum ꝑficiẽs, atqꝫ informãs. Argumentat Tho. ꝙ ſic, qꝛ 12° p̃^e^ phie lib. Ariſto. vult in motu celi eſſe duo ↄſiderãda, alteꝝ mouẽs nõ motũ: alteꝝ uõ, qȯ mouet motũ: qȯ mouet nõ motuʒ, mouet ſicut deſiderabile: ꝛ cum nõ deſiderio concupiſcẽtie vl ſenſus: mouebit vt deſiderabile ĩtellectiuo deſiderio: ꝓpterea ↄcludit id/qȯ mouet motũ, mouere vt appetens, ꝛ intelligẽs: at nulluʒ corpus dr̃ appetẽs, ꝛ ĩtelligẽs, niſi per ĩtellectũ ipſum informãtẽ: quo vt forma ꝑficiẽte intelligere ꝛ appetere dicat: quare ex his ſequit celeſtẽ aĩam eſſe intellectũ celum ipſuʒ ĩformãtẽ: ꝛ ĩeſſe ↄſtituẽtẽ.

Obiones ℂ Cõtra obijciũt Iuniores, qꝛ hoc ↄceſſo: q̃libet intelligentia eſſet pars alicuius cõpoſiti, ꝛ cuʒ oĩs pars moueat per accidens motu totius: q̃libet intelligẽtia moueret per accidẽs motu celi: qȯ Ariſt. ꝛ Auer. negãt: aliogn eẽt corruptibilis. ℂ Preterea. Tũc q̃lʒ intelligẽtia eẽt phyſice cõſiderationis qȯ negat 2° phyſice auſcultationis, nam quelibet eſſet actus corporis nãlis. ℂ Sed defendẽdus eſt expoſitor Tho. q melius ſemp Ariſtotelis ṽba ĩtellexit: q̃ꝫ ceteri reprehẽſores: tenemus enim intelligẽtiã eẽ formã celi, e qua celuʒ ipʒ dependet in eſſe: veruʒ duplex eſt forma, altera e qua id, cuius eſt, depẽdet in eſſe: ꝛ ipſa ab illo nõ dependet, ꝛ hec eſt forma, ꝛ nullius cõpoſiti pars: qꝛ nec pars mãlis, nec formalis: altera eſt, e qua id depẽdet, cuius ipſa forma eſt: ꝛ ipſa ab illo depẽdet etiã in eſſe: ꝛ hec ſemp eſt pars alicuius cõpoſiti ex mã, ꝛ forma reſultãtis. ℂ Tũc patet ſolutio ad argumenta cõtra diuum Thomã: non enim ſequit intelligẽtiã eſſe partem: lʒ ab ea celum dependeat: ſilr cõceſſo quod quelibet intelligentia ꝑ accidẽs moueatur motu celi: vt 8° Phyſicoꝝ dictũ eſt: nõ ſequit ipſam eſſe corruptibilem: qꝛ nõ moueat per accidẽs depẽdẽdo a celo: ſed potius cõtra celo ab ipſa depẽdẽte. ℂ Ad ſcðam patuit ſolutio in metaphyſice lib. p̃mo. Diximus enim omnẽ intelligentiã vt aĩa eſt, eſſe phyſice cõſiderationis. vt intellectus uõ/eſt metaphyſice rõnis: verum de re hac in multis locis abũde diximus. ℂ Philoponus hic ſoluit dubiũ de talpa: que querit cibum procul/ꝛ nõ habet viſum, ꝛ de verme: qui mouetur ꝛ caret viſu. Rñdet ꝙ talpa habet viſum, ſed tenui tunica opertum propter ↄtinuam ſub terrã latitationem. iteʒ de verme dicit, ꝙ natura ob mollitiem indigentiaʒ ſuppleuit, nam ſui corporis mollitie diſcernit, ac ſi videret: ſicqꝫ põt dici de alijs multis animalibus.

Agyr. ℂ Fieri ãt neqt: vt corpoꝝ qcq̃ꝫ mobile atqꝫ ortũ aĩaʒ qdẽ hẽat diſcernẽtẽqꝫ mẽtẽ/ſenſu ãt vacet. Cur.n.nõ hẽbit? aut.n.aĩe: aut corpori idipm meli⁹ erit. At: neutri vr̃ meli⁹ eẽ. illa nãqꝫ/ob hoc nõ ĩtelliget magis. illȯ ãt nõ ob idipʒ magis ꝑſiſtet. Nullũ igit/vti dixim⁹ non ĩmobile corpus: hʒ aĩam abſqꝫ ſenſu.

T.c.61 ℂ Nõ põt aũt corp⁹ hr̃e aĩam qdẽ/ꝛ intell'm diſcretiuũ/ſenſuʒ aũt nõ hr̃e nõ mãſiuũ exiſtens: gñabile aũt. at uõ neqꝫ ĩngenerabile. Quare.n.non hẽbit? aut.n.aĩe melius eſt/aut corpi. Nũc aũt neutrũ eſt. hec qdẽ enim nõ magis intelligit: hoc aũt nihil erit magis propter illud. Nullum ergo habet animam corpus non manens/ſine ſenſu.

COMMENTARIVM.

ℂ Dictum eſt datũ eſſe aĩali ſenſum, vt per ipſuʒ diſcernere poſſit in eligẽdo cibum vtilia ab inutilibus, ſalubria ab inſalubribus, corruptiua a cõſeruatiuis. Contra videtur ad hoc in aliqbus aĩalibus ſufficere intellectũ diſcretiuũ/hoc enim duce, pñt aĩalia hmõi hec oĩa ſufficienter diſcernere: ergo in hoibus videntur ſenſus ſuperflui. Rñdit ergo fieri nõ poſſe, vt corpus habeat animam, ꝛ diſcretiuum intellectum: ꝛ ſenſu careat, ſi eſt aĩal progreſſiuum ꝛ gñabile. Unde inquit. Non poteſt aũt corpus hr̃e animaʒ, ꝛ intelletuʒ diſcretiuũ, ſenſum auteʒ non hr̃e: ſi non manſiuum eſt, ſed greſſiuum, gñabile autem: hoc, eſt ſi eſt progreſſiuũ, ꝛ gñabile. ℂ Sed verba illa [at vero neqꝫ ingñabile] ꝛ reliqua, Themiſtius cui non parua fides adhibenda eſt, ſic legit/at vero non ingñabile, quaſi dicat, quod dictum eſt de gñabili: non oportet dici de ingñabili: qꝛ ingenerabile habere poteſt animam ꝛ intellectũ diſcretiuum, id eſt diſtincte apprehenſiuum: ꝛ ſenſu carere/vt celum. ꝛ ita neqꝫ pro nõ legẽ

dum eſt:Deinde verba illa.[Quare enĩ non habebit] legenda ſunt,ſic:nam cur ne habebit:quaſi dicat,nam ſi habet ad quid ne hr̃e ſenſum vtile erit?ꝛ tũc verbũ,non,pro ne interrogatiue legendũ eſt:ꝛ hoc pacto verba greca nõ corrũpunt᷑.Quod vo ad nihil ingñabili corpore aiato ſenſum hr̃e vtile ſit:ꝓbat Ariſtoteles:qꝛ nõ ꝯfert illi ad intelligendũ:cũ corpus celeſte intelligat per eſſentiã ſue anime:ꝛ non per ſpecies acquiſitas a ſenſibilibus.nec confert illi pro cõſeruatione/quia ex ſenſu celum non magis vel plus perdurabit:non enim eget cibis,quos mediante ſenſu diſcernat:tunc dat eam cõcluſioné,quã ſuperius dedit,ꝛ inquit.Nullum ergo corpus:ſcilicet gñabile/non manens,ſed ꝓgreſſiuum animã habet ſine ſenſu:ingñabile vero bene habet animam ſine ſenſu.Hec eſt expoſitio Themiſtij,quã Auerroes ſequi videt᷑,ꝛ nõ eſt extorta:ſed grecis verbis cõueniens:nam hec cõcluſio ſic legitur:nullũ ergo corpus gñabile,ꝛ progreſſiuum hr̃e poteſt animã ſine ſenſu:ingñabile vo mobile poteſt habere animã ſine ſenſu:ꝛ ſic hec ꝯcluſio ſequit᷑ ad oia,que dixit. ¶ Thomas vero in textu oẽm facilitatem vult eſſe cõſiderandam,ꝛ omnẽ violentiam eſſe explodendam:vult Ariſtotelem duo feciſſe:quoniã primo eum ꝓbare dicit gñabile corpus ꝛ mobile non poſſe animã hr̃e,ꝛ intellectũ diſtincte apprehenſiuum,quin ſenſum habeat:nec hoc ꝓbat,ſed tanq̃ ex dictis probatum aſſumit:ſuperius enim ꝓbauit aiam talis corporis intelligere nõ poſſe ſine phantaſmate. Secundo dicit eum ꝓbare corpus eternũ hr̃e non poſſe animã ꝛ intellectum diſcretiuũ,ꝛ ſenſu carere:ꝛ per intellectũ diſcretiuum intelligit intellectũ apprehenſiuũ ſingulariũ.Unde Platonici dixerunt eſſe demones corpeos aiatos, eoſq; hr̃e intellm̃ diſcretiuũ/ꝛ corpora eterna,vt Apuleius aſſerit,ideo Ariſtoteles ſecundo ꝓbat tale demonicum corpus,lꝫ eternũ:hr̃e non poſſe animã ꝛ intellectũ diſcretiuum ſine ſenſu,dico intellectum diſcretiuũ,quia corpus eternum,vt celum:habet intellectũ ſine ſenſu:quoniam celeſtis intellectus nõ eſt diſcretiuus,hoc eſt ſingulariũ ꝑceptiuus,ſed per eſſentiam apprehenſiuus:at nullum corpus eternũ hr̃e poteſt animã/ꝛ intellectũ ſingularium apprehenſiuum,ꝛ carere ſenſu:ꝛ hoc ꝓponit,at vo neq; corpus igenerabile poteſt hr̃e animam,ꝛ intellm̃ diſcretiuum,ꝛ ſenſu carere.Deinde ꝓbando hoc,ꝛ querit:quare enim tale corpus ſenſum non habebit:aut enim iſtud non habere eſt aie melius:aut corpori:ꝛ ꝙ nec aie,nec corpori ſit melius non hr̃e ſenſum:ꝓbat,ꝛ primo ꝙ nõ ſit aie melius:nã aia huiuſmodi corporis carentia partis ſenſitiue,nec melius,nec magis intelligit:imo carentia talis partis non percipit ſingularia diſcretiue:que Platonici illam percipere aſſerunt.Qꝛ vero hec carentia corpori non ſit melior,probat:quia ex tali carentia corpus non diutius ꝑduraturum eſt:ergo vl'r concludit nullum corpus mobile aiam hr̃e poſſe ſine ſenſu,ſiue illud ſit corruptibile,ſiue incorruptibile:ſi modo ſit mobile,ꝛ intellectum habeat diſcretiuũ. ¶ Hec expoſitio vt recte Expoſitor cõſiderauit,nullam ponit in verbis Ariſtotelis extorſionem:nec violentiam:tamen in re ponit non leuẽ dubitationẽ.Eſt enim dubiũ primũ,vtrũ aia in tali corpore melius intelligat ſine ſenſu:videtur ꝙ melius:qꝛ vt Auerroes in cõmento argumẽtat᷑ ſenſus potius impedit intellectionem,q̃ꝫ illi cõferat:facit enim intelligibile non intelligi niſi per ſpẽm,ꝛ nõ per eſſentiam,ꝛ ita intellectio eſt obſcura atq; nocturna/intellectio vero:que ſit ſine ſenſu,eſt ituitiua/ꝛ matutina.ergo ſenſus intelligenti potius impedimẽto erit. ¶ Secundo dubium eſt,quia ſenſus non facit ad eternitatem eius,cuius eſt ſenſus:nã(vt Auerroes inqt)ſenſus in maiori parte non eſt cauſa longitudinis vite,ꝛ ꝑpetue durationis:quia omne habens ſenſum eſt miſtum/ꝛ ita corruptibile.ergo hec expoſitio facit dubitationem in re.Propterea expoſitio Themiſtij vĩ magis conueniens,

q̃m nec verbis/nec rei diſſona eſt,ſi verba legantur,vt diximus. ¶ Egidius fingit ſm̃ Plato.aiã intellectiuã hr̃e duplex corpus,tenue alterum/atq; eternũ aie ipſi ꝓportionatum:craſſũ alterũ ꝛ mortale:aie diſproportionatũ/animaſtico vero corpi ꝓportionatũ.Ait illud tenue eſſe eternum qꝛ eterna forma nõ põt eſſe actus corpis corruptibilis imediatus:alterũ vero craſſum,mortale,ꝙ aia eterna mediante corpe eterno bñ eſſe poteſt fo'a corporis mortalis.Contra ergo hãc opionẽ Egid.dicit Ariſtotelẽ loq,dicit enim nullũ corpus hr̃e poſſe aiã intellectiuã ſine ſenſu:ſiue tale corpus ſit tenue,ꝛ eternũ/ſiue craſſum,ꝛ mortale.Verũ ad argm̃ Pla.rñdet eternã formã poſſe eſſe actũ corpis corruptibilis,nõ immediate:ſed mediante diſpõne corruptibili. Que rñſio,ꝛ expoſitio dubia eſt.expoſitio qdẽ,qꝛ Plato tale corpus mediũ tenue,ꝛ imortale nũq̃ ſomniauit:potiſſimũ cũ eternũ eſſe non poſſit.rñſio vo:qꝛ pari rõne nõ videt᷑ forma eterna eſſe actus diſpõnis corruptibilis,vel corporis corruptibilis mediãte diſpõne corruptibile:eadẽ enĩ queſtio erit de corpe,ꝛ de diſpõne.Propterea ẽ argm̃ illud quo ꝓbaret᷑ tale corpus medians,dico formã eternã bene poſſe eſſe corporis mortalis actũ,q̃n nõ eſt eterna ſimpl'r vtraq; ex patre.nã q̃n incipit nõ ante corpus,põt ipſa eterna a ꝑte poſt eſſe actus corpis ſimpl'r mortalis. ¶ Ex his.que Ariſto.dixit.Themĩ.deducit aiatam nãm extrema ſui ꝑte vtraq; ſine ſenſu eſſe:extrema ſunt,celũ,ꝛ plãte.Carẽt plãte ſenſu,pre ignobilitate,ꝛ craſſamẽto nature.Caret ꝛ celum:nobilitate,ꝛ nãe excellẽtia.Preterea.Plãta ſenſu caret,ꝙ ꝓcul cibũ nõ q̃rat:celũ vo ꝙ cibo nullo pacto egeat:hec Themĩ.verũ ſi plãte ſenſum habeãt 2° huius in Collectaneis diſputauimus:ꝛ in li.3° paulo ſupius.Si vo celũ,in li° de ſubã orbis,ꝛ in li° de celo. ¶ Sꝫ quo ad verba attinet,debes ſcire ꝙ vba illa[quare nõ hẽbit]dupl'r repiuntur in grecis codicibus,vno° affirmatiue:ſic q̃re hẽbit,ꝛ ſic exponit hec Alex.eſt.n.ſenſus cũ celeſte corpus ſit ingenerabile,cur habebit ſenſum.Vr̃ enim ꝙ non debeat hr̃e,qꝛ vel erit corpi celeſti bonũ:vel eius aie.nõ corpori,qꝛ lꝫ ſenſus ꝯferat his,que hñt mortalia corpa:quatenus per eos preſeruant᷑ a ꝑcipitijs,ꝛ querũt cibos ꝓcul:celo cũ ſit corpus imortale/nõ ꝯfert.non aie:qꝛ ſenſus ſunt vtiles anime pro ſcia vliũ:vt.ſ.acq̃rat᷑ ex ſenſibus.at celeſtis anima ꝑ eſſentiã ſcit. ¶ Alio° vba illa legunt᷑ cũ negatione vt in codicibꝰ nr̃is:ꝛ ſic Plutarchus legit.Interrogat.n.cũ celum ſic ingñabile cur nõ habebit ſenſũ.Rñdet ſꝫ Plutarchũ an aie melius eſt:ꝛ corpi.Hunc autẽ vtrunq; eſt,hec qdẽ enim.ſ.aia magis intelligit ſup.ſi celum hꝫ ſenſus,qꝛ ꝑticularia,ꝛ vlia,ꝛ non impedit᷑ ab intellectione vliũ,ex eo qꝛ ſentit ſingularia.Hoc autẽ.ſ.corpus erit magis.ſ.ꝑfectius ꝑp illud ꝙ eſt ꝑp hr̃e ſenſus,qꝛ ſenſitiuũ melius eſt non ſenſitiuo.Propterea ꝯcludit nullũ ergo hꝫ aia,corpus manẽs ſine ſenſu.qꝛ aĩa celeſtis,ꝛ aĩa aialis ꝓgreſſiui,ꝛ cuiuſlibet aialis hꝫ ſenſũ.Sic igit᷑ Plutarchꝰ vba omnia legit affirmatiue.Alexr̃ vo negatiue,vt patuit. ¶ Digreditur autem hic Philoponus vtrũ celeſtia habeãt ſenſus.Qꝛ celeſtia hẽant aiam intellectiuã,ſiue itellm̃,platonici,ꝛ peripatetici ꝯcordãt,ſed de ſenſibus differũt.Platonici qdẽ celeſtibus ſenſus tribuũt:peripatetici vo remouent. ¶ Pro peripateticis argumẽtat᷑ ꝑ° qꝛ ſi celeſtibꝰ ſenſus ineſſent,eſſent paſſibilia:deducit᷑,qꝛ ſubꝫ ſenſus eſt paſſibile. ¶ Rñdet Philoponus pro Platonicis,ꝙ in nobis ſenſitiua potentia patiẽte ſubito indicat ſenſibilia:in celeſtibus potẽtia ſenſitiua indicat ſenſibilia ſine paſſione ſubiecti:celum enim corpus eſt impaſſibile,noſtrũ corpus vo paſſibile.Hanc ſolõnẽ ꝓbat,qꝛ ſi aer ꝛ aqua ſine paſſione pñt miniſtrare ſpẽs ſenſibiliũ ſenſibus:ꝛ illas recipe nulla corruptione accidẽte in ipſis,cur celeſtia ſine eoꝝ paſſione ſenſibiliũ ſpẽs recipere nõ pñt? ¶ 2° pro peripateticis argumentat᷑ Philoponus,qꝛ ſi celeſtia hñt ſenſum,hr̃ent tactũ.Eſt enĩ tactus ꝑmus

Que Egi. ad mentẽ Plato.

oĩum ſenſuũ.Preterea.Tactus eſt deterior ceteris,mõ vbi eſt melius,erit deterius.At nõ hñt tactũ,qꝛ ſic eẽnt miſta ex elẽtis. ¶ Rñdet iterũ pro Platonicis,ꝙ neceſſe eſt celeſtia hr̃e tactũ,qꝛ lꝫ in nobis deteriora ꝑcedant meliora:vel ſimul ſint.In illis tñ Ariſt.met ſermonẽ hũc reprobauit.dixit enim illa hr̃e intellectiuũ ſine ſenſitiuo,ꝛ vegetatiuo.ergo non eſt verũ vl'r,ꝙ vbi eſt melius ſit deterius. ¶ Tertio pro peripateticis iterũ argumentatur:ſi celeſtia hr̃ent ſenſus,hr̃ent inſtr̃a:ois enĩ ſenſus per inſtrm̃ operat᷑.At celeſtia non habent inſtr̃a:ſunt enim omiomera ac ſimilaria. ¶ Rñdet pro Platonicis,ꝙ nõ opꝫ vt ſemꝑ cõprehenſio ſenſibiliũ fiat per inſtr̃a.nam in nobis ſenſus cõis exñs in vno ſpiritu cognoſcit ſenſibilia q̃nq; ſenſuũ.Preterea.Irrõnalis vtus per vnũ ſpũm oia ſenſibilia cõprehendit.g̃ celum põt hr̃e ſenſus cũ vniformitate corporis.erunt ergo ſenſus,quos habet,toti celo coextẽſi. ¶ Quarto argumẽtat᷑ pro peripateticis iterũ,qꝛ viuẽti,vt viuens ſenſus nõ ſunt neceſſarij,vt plãte indicãt,que vitã hñt,ꝛ non ſenſũ. ¶ Rñdet,ꝙ viuẽti vt eſt viuens,ſenſus neceſſarij nõ ſunt,ſed viuenti ꝑfecto ſunt neceſſarij nõ ad viuendũ,ſed ad excellentiã. ¶ Quinto argumentat᷑ pro peripateticis ſi celeſtia hr̃ent ſenſus/haberent deſideriũ,vbi deſideriũ,ibi ira,ꝛ voluptas,ꝛ triſtitia:at abſurdũ vĩ dicere celeſtia iraſci,triſtari,ꝛ deſiderare,qꝛ tunc corrũperentur. ¶ Reſpondet pro Platonicis ꝯcedendo celeſtia hr̃e deſideriũ,quo deſiderant imitari primã mẽtẽ:tale enim deſideriũ omni enti ineſt,qꝛ vnũquodq; appetit aſſimilari deo,aut oio,aut aliqua ex parte.Iram vo nõ hñt:non enim opꝫ vbi eſt deſideriũ,eſſe iram.Zoophyta enim hñt deſideriũ,ꝛ triſtantur,ꝛ letãtur,nõ tñ iraſcunt᷑.pñt ergo celeſtia hr̃e deſideriũ/ꝛ nõ iram:nec opꝫ vbi eſt deſideriũ/ibi eſſe triſtitiã,niſi illud deſideriũ ſequat᷑ tactũ:ſicut nõ ſequitur in celo. ¶ Sexto argumentat᷑,qꝛ ois ſenſus ſit ad exteriora:ſed extra celũ nihil eſt,ergo non pñt celeſtibus ſenſus ineſſe. ¶ Rñdet pro Platonicis extra celum deorſum eſſe ſenſibilia:ꝛ illa ſentiunt.Platonici ergo aſſerunt celeſtia hr̃e ſenſus nõ ꝓpter neceſſitatẽ,ſed ꝓpter vtilitatẽ,ꝛ excellentiã.Propter vtilitatẽ qdẽ,qꝛ ſunt vtiles aie,qꝛ per illos apprehẽdit ſingularia,ꝛ terrena.Propter excellentiã vo,qꝛ ſunt de excellẽtia corporis nobiliſſimi:verũ libro de ſubſtantia orbis rẽ hãc diſputaui,nunc vero de re hac hactenus.

Argyr. ¶ Atq ſi ſenſũ hꝫ:neceẽ eſt ipꝫ vel ſimplex corpꝰ/vel miſtũ eẽ.Sꝫ fieri nõ pt:vt ſit ſimplex.nõ.n.hẽbit tactũ.At hũc ſenſũ ineẽ neceẽ.

T.c.62 ¶ At vo ſi ꝛ ſenſũ habet:neceſſe eſt corpus eſſe aut ſimplex/aut miſtũ.Impoſſibile autẽ eſt ſimplex eſſe.tactũ.n.nõ haberet.Eſt aũt neceſſe hunc habere.

COMMENTARIVM

¶ Expoſitores ſequẽtes Themiſtiũ volunt ꝙ Ariſto.probet,ꝙ ſenſus ſit neceius oibus aialibꝰ,ad hoc vo oſtendere volunt ꝙ Ariſt.ꝓponat duo.Quoꝝ ꝑmũ eſt ꝙ ſi aial ſenſum habet,eius corpus neceſſe eſt eſſe aut ſimplex:aut miſtum.Scõm,ꝙ ſi aial ſenſum habet,ipoſſibile eſt eius corpus eſſe ſimplex.ꝓbat,qꝛ tactũ non hr̃et,modo neceſſe eſt vt omne animal habeat tactũ.Hec ergo duo diuus Expoſitor aſſerit Ariſto.preaſſumere. ¶ Philoponus vero aſſerit,ꝙ cum Ariſto.diuiſiſſet aialia a plantis:ꝛ a celeſtibus,nũc vult diuidere aĩalia inter ſe.Et primo ponit eoꝝ cõueniẽtias.Scõo eoꝝ dñas,vocat autem aialia progreſſiua,ꝛ zoophyta aialia cõiter,qꝛ vtriſq; competit aialis definitio:que eſt ſubſtantia aiata ſenſitiua. ¶ Quantum ad primũ vult ꝓbare ſꝫ Philoponũ,ꝙ neceſſe eſt omne animal hr̃e ſenſum tactus.Ante tñ q̃ꝫ hoc ꝓbat,innuit tres ſyll'os,primus eſt,ſi neceſſe eſt corpora,que hñt ſenſũ,velut animalia,aut ſimplicia,aut cõpoſita eſſe.nõ ſunt ſimplicia/igitur ſunt cõpoſita.Qꝛ ſint cõpoſita fiat ſcõs ſyll's:ſi nõ eſſent cõpoſita,nõ hr̃ent tactũ,qꝛ vbi eſt tactus,ibi eſt miſtio.ſiquidem ex quibus eſt/hec tangit.Tangit aũt multa:ergo neceſſe eſt hr̃e tactũ.Qꝛ habeat tactũ ꝓbatur alio ſyll'o ſic,ſi aial eſt corpus aiatum,omne aũt corpus aiatum tangibile eſt:omne aũt tangibile tactũ cõprehẽdit.ergo tactus eſt in nobis.hi ſt̃ tres ſylli.Ariſto.ergo innuẽs ꝑm̃ ſyllm̃,iterũ quaſi tres facit.Unde dicit.At vo ſi ꝛ ſenſũ habet,neceſſe eſt corpus eſſe/aut ſimplex/aut miſtũ.Hic eſt ꝑmus ſyll's.Secũdus,nõ poſſibile eſt eſſe ſimplex:tactũ enĩ non hr̃et.Tertius ſyll's,eſt aũt neceſſe ipſum hr̃e.Hec ergo premittit ſm̃ Philoponum:in q̃bus innuit totã vim primi ſylli. ¶ Fortaſſe Ariſto.volẽs ꝓbare ꝙ neceſſe eſt ſenſũ ineſſe oibus aialibus,ꝑmittit tres ſuppõnes.Quarũ ꝑma eſt,ſi aial hꝫ ſenſum,neceſſe eſt eius corpus eſſe,aut ſimplex,aut miſtum.Scõa vero eſt/corpus aialis hñtis ſenſum,nõ poteſt eſſe ſimplex,qꝛ ſi eſſet ſimplex,non haberet tactũ.Tertia ſuppoſitio eſt,neceſſe eſt omne animal hr̃e tactũ:ad qd vero ſeruiant ſuppoſitiones iſte,in ſequẽtibus oſtẽdetur. ¶ Vel dici põt ꝙ Ariſto.in his tribus ꝓpõnibus poſuit ſuã intentionẽ,vt Expoſitor inqt.Eſt enim ſua intẽtio probare,ꝙ omni aiali inſint ſenſus,quã intẽtionẽ in his tribus ꝓpõnibus collocauit:qꝛ ſi omni animali ineſt tactus,vl' guſtus,omni aiali ineſt ſenſus,ideo ſumit omni animali ineẽ tactum/deinde omni aiali ineſſe aliquo pacto guſtũ,quia ex his ſtatim habetur omni aiali ineſſe ſenſum. ¶ Melius aũt cũ nouo Expoſitore,Ariſtotelem dicẽdũ eſt duo premittere.Quorũ ꝑm̃ eſt,ꝙ impoẽ eſt corpus animalis eſſe ſimplex:ꝛ hoc inqt.At vero ſi ꝛ ſenſum habet,neceſſe eſt eius corpus eſſe,aut ſimplex,aut miſtũ,ſuppoſita hac hypothetica eligit primũ ꝓbandũ,cum dicit.Impoſſibile autem eſt eius corpus eſſe ſimplex,qꝛ non hr̃et tactum:hoc eſt primũ.Deinde dat ſcõm,ꝛ dicit.Eſt aũt neceſſe hunc:ſcilicet tactũ hr̃e,ꝛ hoc eſt ſcõm.Hec ergo duo vult declarare.ſ.ꝛ ꝙ impoſſibile eſt animalis corpus eſſe ſimplex:ꝛ ꝙ neceſſe eſt omne animal hr̃e tactum.

¶ Qꝛ qdẽ:ex hiſce ꝑſpicuũ euadere põt.Nam cũ aial oẽ corpꝰ ſit aiatũ corpuſq; oẽ tãgibile ſit:tãgibile aũt ſit id qꝺ eſt ſenſibile tactu:neceſſe eſt ꝛ aialis corpꝰ vim hẽat ſentiẽdi tangẽdo/ſi dẽat ipm aial ꝯſeruari.Ceteri nãq; ſenſus/ꝑ alia qdã externa ſentiũt:odoratꝰ inquã/viſus/ac auditꝰ.tãgẽs ãt niſi ſenſũ hẽat:non poterit alia qdẽ fugere/alia aũt capere.Qꝺ ſi ita ſit:fieri nõ pt vt ipm aial ꝯſeruet᷑. Argyr.

¶ Hoc aũt ex his manifeſtũ eſt.Quoniã enĩ aial/corpus aiatũ eſt/corpus autẽ omne eſt tãgibile/tãgibile autẽ qꝺ ſenſibile tactu:neceſſe eſt ꝛ aialis corpus tactiuũ eẽ/ſi debeat ſaluari animal.Alij.n.ſenſus ꝑ alia ſentiũt/vt olfactus/viſus/auditus.tangens aũt/niſi habeat ſenſum/nõ poterit hec quidẽ fugere/illa autẽ accipere.Si vero hoc:impoſſibile eſt ſaluari animal. T.c.63

COMMENTARIVM.

¶ Duo ꝓpoſuit,quoꝝ primũ erat,ꝙ corpus aialis impoſſibile eſt eſſe ſimplex.Scõm vo ꝙ omni animali neceſſe eſt ineſſe tactũ.Nũc ꝓſequit᷑ ſcõm,ꝛ procedit reſolutorie(vt Philoponus innuit)ꝓponit tamẽ primo illud,qꝺ vult ꝓbare,ꝛ dicit.Hoc aũt.ſ.ꝙ oibus aialibus inſit tactiuum ſiue tactus,ex his,que ſtatim dicemus/manifeſtum eſt:de

inde ꝓſeqtur a pmo ad vltimū ſyllogiſmū, dicēs. Quoniaꝫ enim aīal eſt corpus aīatū, corpus autē .ſ. aīatū omne eſt tāgibile, ergo ſupple aīal eſt corpus tāgibile. Eſt enim ſyll's, omne corpus aīatū .ſ. gñabile ⁊ corruptibile (de hoc enim loqmur) eſt tangibile, omne aīal eſt corpus aīatū gñabile. ergo omne aīal eſt tangibile. Ultra, tangibile aūt omne, eſt corpus qđ eſt tactu ſenſibile, vt miſtum ex calido, frigido, humido ⁊ ſicco. omne aīal eſt corpus tāgibile. ergo omne aīal eſt miſtū ſenſibile ſenſu tactus. Deinde facit tertiū ſyllogiſmum hypotheticū hoc pacto/ ſi aīal dꝫ ſaluari, dꝫ eſſe tactiuū, ſed animal dꝫ ſaluari, ergo de facto dꝫ eſſe tactiuū. Maiorē ꝓbat, cū dic t. Alij enim ſenſus ꝑ alia .ſ. extranea, ⁊ remota media ſentiūt ſua ſenſibilia vt olfactꝰ odorabilia/ viſus viſibilia/ auditus audibilia. At tangēs/ niſi hēat ſenſum quo ſentiat tāgibilia, que poſſunt ipſum corrūpere, ⁊ qdē de ꝓximo/ nō poterit hec qdē illoꝝ fugere, atqꝫ euitare, illa āt accipe vt vtilia, ⁊ vite ꝓficua. Minor vō pꝫ ex dictis: aīal enim cū ſit miſtū tāgibile, vt ꝓbatū eſt, dꝫ ſaluari, ⁊ preſeruari ne corrūpat ante tp̄s ſue corruptionis. propterea dicit. Si vō hoc fuerit, vt .ſ. ꝙ nec aīal fugit, nec ꝓſequitur vtile/ impoſſibile eſt ſaluari certo dato tempore. ergo ſi debet ſaluari certo dato tempore/ dꝫ habere ſenſuꝫ, quo poſſit diſcernere ꝑniciosum/ ⁊ aſſeq vitale, talis aūt eſt tactus, ſolus enim hic diſcernit hec de ꝓximo. ❡ Quo vō ad vba attinet, aīaduerſione dignū duplex eſſe nečiuꝫ, ſimpliciter, ⁊ ex ꝯditione, aīal hr̄e tactum ⁊ eſt ſimpl'r neceſſarium, alioquin aīal nō eſſet aīal, ⁊ eſt nečiuꝫ ſi debeat certo tp̄e viuere. Quia igit̃ hic probauit aīal debere hr̄e tactum nečio neceſſitate conditionis, ideo reꝫ hanc ſyll'o hypothetico ꝓbauit .ſ. ꝙ ſi animal debeat ſaluari, neceſſe eſt hr̄e tactum. accipit autem ꝙ debeat ſaluari certo dato tp̄e, qꝛ eſt miſtum corruptibile ⁊ gñabile. Hec de textu.

Argyr. ❡ Quapropter ⁊ ipſe guſtus: q̄ſi tactus eſt quidā. eſt .n. alimēti ſenſus. at alimentū: corpus ē qđ tactu ꝑcipit̃. Sonꝰ āt ⁊ color ⁊ odor: nō nutriūt/ nec accretionē decretionēue faciūt. Quare nece ē ipm guſtū/ tactū quēdā eē: qꝛ rei tāgibilis ac nutritiue ē ſenſus. Hi igitur ſenſus: neceſſarii ſunt aīali atqꝫ ꝑſpicuū eſt: fieri non poſſe vt ſit animal abſqꝫ tactu.

T.c.64 ❡ Quapropter ⁊ guſtus eſt vt tactus quidā. alimēti .n. eſt. alimentū aūt corpus tangibile eſt. Sonꝰ aūt/ ⁊ color/ ⁊ odor/ non alunt/ neqꝫ faciunt augmentū/ aut decrementū. Quamobrem/ ⁊ guſtū neceſſe eſt tactū/ eſſe quēdā/ qꝛ tangibilis ⁊ vegetatiui ſenſus eſt. Hi igit̃ neceſſarii ſunt aīali/ atqꝫ manifeſtū eſt/ ꝙ nō eſt poſſibile ſine tactu animal eſſe.

COMMENTARIVM.

❡ Propoſuit tactū eſſe nečium aīalibus, obiter quaſi digrediēs ꝓbat guſtū eſſe nečium aīalibus eadem rōne/ qua tactus eſt aīali nečius. eſt eniꝫ tactus nečius aīalibus, ſi aīal certo tēpoꝝ ſpatio ſeruari debeat, hac ēt rōne ⁊ guſtus neceſſarius eſt oībus aīalibꝰ, qꝛ guſtu diſcernit alimētū cōuenies, ⁊ refutat alimentū perniciosuꝫ. Unde dicit. Quapropter ⁊ guſtus eſt, vt tactus qdā .ſ. inquātū eſt ſenſus alimēti diſcernēs bonū a non bono, ꝑniciosum a ſalutifero. Modo ꝯſtat alimentū eſſe quoddaꝫ tāgibile, ergo eius ſenſus eſt qdam tactus. Quia vō qs poſſet dicere ceteros ſenſus eſſe quodam modo guſtū/ vel tactuꝫ, hoc excludens, dicit. Sonus aūt ⁊ color, ⁊ odor, nō alunt, neqꝫ faciunt augmentum, aut decrementum: ⁊ ſic ſenſus eoꝝ nō pn̄t dici guſtus vel tactus, ꝓpterea repetit qđ dixit, cū inqt. Quamobrem guſtū neceſſe eſt tactuꝫ quēdā eſſe. qꝛ eſt ſenſus tāgibilis ⁊ vegetatiui, hoc eſt nutritiui, quod eſt tāgibile. ❡ Philoponus aūt dicit Ariſtotelē hic oſtēdiſſe guſtū eſſe tactū quendam obiter, qꝛ cū dixit/ ꝙ tactus ſolus ſuſcipiēs ſentit, poſſet qs dicere, ꝙ guſtus etiā ſuſcipiens ſentit, iō dixit ꝙ guſtus eſt vt qdā tactus: qꝛ imediate ſentit veluti tactus, ⁊ id qđ ſentit, eſt quoddā tangibile. Reſoluit aūt Philoponus hunc textū in tres ſyll'os. Primus eſt, ſi tactus eſt animali nečius, ⁊ guſtus etiam eſt aīali nečius: per hūc enim nutrimur, guſtus igit̃ eſt tactus. dedit aūt intelligere hūc ſyll'm cū dixit. [Quapropter ⁊ guſtus vt tactus qdā eſt.] Scđs ſyll's eſt, ꝙ guſtus eſt tactus nutrimēti, quē ponit, cū inqt. [Alimēti eniꝫ eſt. Alimētū aūt corpus tāgibile eſt.] ergo guſtus eſt, vt tactus. Tertius vō eſt, qꝛ guſtus eſt eius, qđ per ſe nutrit, ⁊ per ſe eſt tāgibile, ſonus aūt ⁊ cetera ſenſibilia nō nutriunt/ nec ſunt ſenſibilia. Ex his ergo ꝯcludit: hi igit̃ .ſ. tactus ⁊ guſtus nečij ſunt aīali atqꝫ manifeſtum eſt, ꝙ nō eſt poſſibile ſine tactu aīal eſſe. Patet ergo guſtū eſſe tactū aliquo modo, ⁊ quatenus eſt nečius ſi aīal debeat ſaluari/ ⁊ quatenus eſt eoꝝ/ que tangibilia ſunt.

❡ At ceteri ſenſus: boni ſūt grā. ⁊ definitio iā gñi nō cuiuis aīaliū ſine vllo diſcrimine: ſed cuidā vt gradiēti/ nece ē inſint. nā ſi ꝯſeruari debeat: nō ſolū tāgēdo ſꝫ eminꝰ ēt ſentire ipm opꝫ. Qđ quidē erit: ſi ꝑ externū ſentire mediū poſſit: hoc pacto vt a ſenſibili quideꝫ mediū/ ab hoc aūt ipſum patiat̃ ac moueat̃. Argyr.

❡ Alii aūt ꝓpter bonū. ⁊ generi animalium iā/ nō cuicunqꝫ/ ſed cuidā/ vt progreſſiuo: neceſſe eſt ineſſe. Si .n. debeat ſaluari/ non ſolū oportet tāgendo ſentire/ ſed ⁊ de lōge. Hoc autem erit ſi per medium ſenſitiuum fuerit/ eo ꝙ illud quidem a ſenſibili patiatur/ ⁊ moueatur ipſum autem ab illo. T.c.65

COMMENTARIVM.

❡ Sed dices, ſi guſtus ⁊ tactus ſunt aīalibus nečij/ ad quid dati ſunt alij tres ſenſus ipſis aīalibus? quaſi rn̄dens, dicit. Alij aūt ꝓpter bonū, h̄ eſt ad melius eſſe, viſus enim olfactus, ⁊ auditꝰ nō ſunt nečij aīalibus ſimpl'r, ſunt tm̄ aliquibus aīalibus dati ꝓpter melius: ⁊ addit, ꝙ ſi aīalibus ſint dati ꝓpter neceſſitatē ſi debeāt ſaluari/ nō cuicūqꝫ aīalium gñi iam, ſed cuidā tm̄ .ſ. ſoluꝫ aīali ꝓgreſſiuo, qđ querit cibum a longe: qꝛ tale ꝓgreſſiuū aīal ſi ſaluari debet, nō ſolū opꝫ tāgendo ſentire, hoc eſt non ſolum dꝫ hr̄e ſenſus, quibus de ꝓpe ſentiat, ſed eos, qbus ſentiat ⁊ de longe, hoc .ſ. ſentire de longe erit, quaſi dicat, qđ qdē ſentire de lōge erit ſi ſenſitiuū fuerit ſentiēs per mediū .ſ. aerem vel aquaꝫ, nā cum ſenſitiuum ſentit per aerem vel aquā aliquod ſenſibile, illud mediū per quod ſentit, patit̃/ ⁊ mouet̃ ab ipſo ſenſibili. Ipſum aūt ſenſitiuuꝫ mouebit̃ ab illo medio moto: hoc enim modo ſentire fit a remotis: vt dictū eſt 2° huius. ❡ Patet ergo ex his ceteros ſenſus nō eſſe nečios aīali, vt aīal eſt/ ſed eſſe dato aīalibus ad melius eſſe/ vt .ſ. per ipſos apprehēdat plura ſenſibilia. Patet 2°, ꝙ ſi ſint dati aīalibus ꝓpter neceſſitatē, nō ſunt dati niſi aīalibus ꝓgreſſiuis ſi debent ſaluari certo vite ſpatio: cum hec animalia querāt cibos a lōge: hoc pacto expoſuit Them̄. ❡ Philoponus autem dicit Ariſtotelē per hec demōſtraſſe dr̄iam inter aīalia penes ſenſus. dixit enim ꝯueniētias, dixit enim oīa aīalia habere tactū/ ⁊ eſſe miſta: nunc vult, vt tangat differentiam/ que eſt, ꝙ quedam animalia vltra hec/ habent ceteros ſenſus propter cauſas aſſignatas.

Argyr. ❡ Nā vt in motu ad locū accōmodato fieri ſolet cū ꝑ multa efficit̃ (pmū nāqꝫ mouēs: pellit ſenſū: pellēdoqꝫ facit vt illđ pellat id qđ ō ſceps poſt illđ ē collocatū. fitqꝫ hoc pacto motꝰ ꝑ mediū. atqꝫ pmū qdē: pellit ⁊ nō pellitur vltimū āt: pellit̃ ⁊ nō pellit. mediū vō: pellit̃ atqꝫ pellit. ⁊ iterdū plura ſunt media: iterdū pauciora) ſic ⁊ i alteratōe fieri ſolet hoc excepto dūtaxat id inqꝫ qđ alterat eodem i loco manē. veluti ſi qſpiā i cerā tixerit: vſqꝫ ad id mota ē vſqꝫq̄ tixit. lapis āt nī mouet̃: at aq̄ ad diſtātiā lōgā. aer āt ad lōgiorē mouet̃: atqꝫ agit ⁊ patit̃: ſi maneat ſitqꝫ vnꝰ ⁊ nō diuiſus.

❡ Sicut .n. mouens ſm locū vſqꝫ ad aliqd ꝑmutationem facit: ⁊ pellens alterum facit vt pellat: ⁊ eſt per medium motus: ⁊ primū quidem mouens pellit non pulſum. vltimuꝫ autem ſolum pellit̃ non pellens: mediū autem vtraqꝫ: multa aūt media: ſic in alteratione ꝑterqꝫ ꝙ manēs in eodē loco alterat: vt ſi qs in cerā tinxerit: vſqꝫ ad id mota eſt: quouſqꝫ tinxit. lapis aūt nihil: ſed aqua vſqꝫ ad ꝓcul: aer aūt ad plurimū mouetur/ ⁊ agit/ ⁊ patit̃. ſi maneat: ⁊ vnus ſit.

COMMENTARIVM

❡ Qm̄ dcm̄ eſt, ꝙ q̄dā ſenſitiua per medium ſuſcipiunt, oſtēdo hoc exēplo ſumpto ab ipſa pulſione, ⁊ inquit, ꝙ veluti i his que mouentur ſm locū quedam ſolum mouent, vt manus, que mouet virgā. Alia mouent ⁊ mouentur, vt vga, q̄ mouet lapidē, ⁊ mouetur a manu. Alia deniqꝫ mouent̃ tm̄ ⁊ nō mouēt, vt lapis, qui mouet̃, ⁊ demū nihil mouet. Dr̄ aūt (vt Philoponus inqt) primū qđ mouet tm̄, pellēs tm̄: ſumpſimus .n. mouens pro pellente, quare veluti in pulſione, primū qdem pellit tm̄: mediū vō pellit̃ ⁊ pellit: vltimū pellit̃ tm̄. ita in his que ſm alteratione ſunt, ſenſibile quidem ſolummodo pellit, hoc eſt trāſmutat: intermediuꝫ vō .ſ. aer vel aqua ⁊ trāſmutat̃ a ſenſibili, ⁊ trāſmutat ſenſuꝫ, ſenſus vō ſolū trāſmutat̃. Eſt tm̄ hec dr̄ia: qm̄ in manu qdē ⁊ virga ineſt motus in loco: ⁊ ſic nō pellunt, niſi moueant̃ ſm locū: in alteratione vō que fit in ſenſibus: ſenſibili ipſo exn̄te immobili, trāſmutatio facta eſt. Unde dicit. Sicut .n. mouēs ſm locum vſqꝫ ad aliqd ꝑmutationē facit. non .n. ad imenſuꝫ mouēs mouet, ⁊ pellēs .ſ. manus alteꝝ .ſ. vgaꝫ facit vt pellat, ⁊ eſt motus hic pulſionis per medium factꝰ, ⁊ primū quidē mouens .ſ. manus pellit nō pulſum, vltimū aūt .ſ. lapis pellitur nō pellēs, mediū aūt vtraqꝫ eſt .ſ. virga, ⁊ non modo vnum mediuꝫ pellit̃ ⁊ pellitur: ſed multa media: qꝛ poteſt medium eſſe ⁊ virga: ⁊ lignum, ⁊ ferrum. per que fit motus. Applicat exempluꝫ ad rem, ⁊ dicit. Sic i alteratione .ſ. qua ſenſus alterat̃ a ſenſibili, vt exponit Philoponus, ſupple eſt primum vltimum ⁊ mediuꝫ: ponit tamē dr̄iam, ⁊ inqt. Preterqꝫ ꝙ ſenſibile manens in eodem loco alterat medium ⁊ ſenſum, nō motū ſm locuꝫ: qđ declarat exemplo ⁊ dicit. Sicut ſi aliquis in cerā tinxerit hoc eſt impreſſerit, cera ab imꝑmente mota eſt vſque ad aliquid non ſm totū: ſic ſenſibile mouet mediū per partem poſt parteꝫ vſqꝫ ſenſum. Quia vero de medijs locutus eſt, que formas ſuſcipiūt: ideo, vt Philoponus inqt, de medijs differentiaꝫ quandam dicit: nam vt inquit vſqꝫ qd figurat̃, ⁊ non per totum. Aqua vō plus qꝫ cera, aqua enim quaſi per totum ſuſcipit ſpēs. aer adhuc plus, qꝛ ꝓpe per totum ſuſcipit ſpēs. eſt .n. hn̄ formalis. Quedam aūt nullo modo figurantur, vt lapis. Addit tm̄ ſi aer maneat ⁊ vnus ſit, qꝛ ſi diſſecatur: non ſic ſm totū figurat̃: vt Philoponus exponit.

❡ Quapropter ⁊ de reflexiōe meliꝰ ē aerē a figura coloreqꝫ pati q̊uſqꝫ ſit vnꝰ (ē aūt vnꝰ: in ipſo leui) qꝫ egrediētē viſionē frāgi atqꝫ reflecti cēſere. Quocirca rurſus hic mouet viſum ꝑinde atqꝫ ſi ſignū quod in cerā iprimit̃ tranſmitteretur vſqꝫ ad finem. Argyr.

❡ Unde de refractione eſt melius aerē pati a colore ⁊ figura vſquequo ſit vnus (i leui āt eſt vnꝰ) qꝫ viſum egrediētē refrāgi. Quapropter iterū ⁊ hic viſum mouebit: ſicut vtiqꝫ ſi cere ſignū ad finē vſque ſuccederet.

COMMENTARIVM.

❡ Ex his concludit eſſe melius dicere ꝙ viſio fiat ab externis ſenſibilibꝰ intramittēdo, qꝫ per egreſſionē ſpūs viſualis ad viſibile. ⁊ dicit. Un̄ de refractiōe viſuali ē meliꝰ aerē pati a colore ⁊ figura, ⁊ ſupple viſum pati ab aere moto ab illis, mō aer ſit vnus, ſicut facile pōt eē vnꝰ: qꝛ leuis: leuia .n. cuꝫ frāgunt̃ facile vniunt̃. Grauia vō: qꝛ dura poſtqꝫ fracta ſūt nō de leui vniunt̃. eſt melius dico, qꝫ viſuꝫ ſiue viſualē ſpūꝫ egrediētē ad viſibile refrāgi iteꝝ ad oculum, vt nonnulli dicūt, hoc eē melius nō alio ꝓbauit Ari, niſi exēplo ſempto a pulſione. Recolligit g̊ ꝓpoſitum, ⁊ dicit. Quapropter ⁊ iterum hic aer motus a colore vel figura viſum mouebit, eo modo quo ſi aliqđ ſignū pmo figuraret pmam ꝑtem cere, deinde ſcđaꝫ vſqꝫ ad finē ꝑ ꝑtē poſt ꝑtē. Et hiſce pꝫ qd ſit ſentire de longe, ⁊ qd de ꝓpe, vt propoſuit.

❡ Atqꝫ ꝑſpicuū eſt: fieri non poſſe vt corpus aīalis ſit ſimplex/ igneū inquā aut aqueū/ aut aereū. Nā nullꝰ aliꝰ ſenſus: abſqꝫ tactu haberi poteſt. corpus .n. animalis oīs: vt dictū eſt vim habet ſentiendi tangendo. Argyr.

❡ Quod aūt impoſſibile ſit ſimplex eē aīalis corpꝰ: manifeſtū eſt. dico aūt/ vt igneū/ aut aereum. Sine enim tactu nullū contingit aliuꝫ ſenſum habere corpus .n. animatū omne tactiuum eſt/ ſicut dictū eſt. T.c.66

COMMENTARIVM.

❡ Declarauit oībus aīalibus ineſſe tactuꝫ: nunc declarat, ꝙ corpus aīalis nō pōt eſſe ſimplex: qđ erat primum, qđ ꝓpoſuit: cur vō h̄ faciat, Expoſitores dixerūt h̄ facere Ariſt. vt repellat pōnem Platonis, qui aſſeruit q̄dā eſſe aīalia aerea alia ignea, alia celeſtia. que demones appellauit Apuleius: his .n. tribuerūt Platonici oēs ſenſus ꝑter tactū. tribuerūt ēt intell'm ſiue rōnalē aīam, qua ⁊ aīalia rōnalia dicerentur, vt Porphyrius autumat. Ariſt. g̊ volēs hoc aīaliū genꝰ refellere. Primo ex dictis ꝯcludit nullū eē aīaliū corpus ſimplex, qꝛ declaratū eſt oībus aīalibus ineē tactū. Mō tactus non ineſt niſi miſtis. nec pōt ineē illis aliꝰ ſenſus ſine tactu, qꝛ tactus eſt primꝰ ſenſus quo nō exiſtēte, alij non inerunt. Un̄ inqt, Quod aūt impoſſibile ſit ſimplex eē aīalis corpꝰ vt igneum aut ereum, ex dictis manifeſtum eſt: que breuibus reſumit, ⁊ inquit. Sine .n. tactu nullū alium ſenſuꝫ aīal ipm contingit hr̄e, cū ſit pmus, ⁊ declaratū ē omne corpus aīatū .ſ. aīa ſenſitiua eſſe tactiuū: quare nullū ſimplex corpus pōt eē aīalis. non .n. illud poteſt hr̄e alios ſenſus ſine tactu, nec poteſt habere tactū in re: ex dictis patet corpus animalis nullum eſſe ſimplex.

Argyr. ¶ Cetera aũt elẽta p̄ter terrã: inſtrã ſẽſus fieri pñt. Atqꝫ oẽ tale: p aliud ſentiẽdo ſenſum nimirũ efficit ⁊ p media. at tactꝰ: ĩ tãgendo ſenſibilia ſua ↄſiſtit. Quapropter ⁊ hoc noĩe nũcupat̃. atqꝫ tametſi cetera quoqꝫ ſenſuũ inſtrã tactu ſentiũt: tñ p aliud mediũ ſentiunt. at ipſe tactꝰ per ſe ipſum ſolꝰ ſentire videt̃.

¶ Alia aũt p̄ter terrã: ſenſoria qdẽ vtiqꝫ fiẽt. Ueꝝ oĩa p aliud ſentiendo faciũt ſenſum: ⁊ p mediũ. tactus aũt eſt in tãgẽdo ipſa. Quapropter ⁊ hoc nomẽ habet: attñ ⁊ alij ſenſus tactu ſentiũt: ſꝫ p alia. h̃ ãt vĩ ſolꝰ p ſeipſum.

COMMENTARIUM.

¶ Sed dices ſi corpus aĩalis nõ põt eẽ ſimplex, q̄ ſenſitiuuꝫ nõ põt eẽ ſimplex: vtrũ elĩta ſint aliquo mõ ad ſentiendum neccia, rñdet anteq̃ꝫ cõpleat ſermonẽ, quẽ incepit, ⁊ dicit ꝙ alia elĩta p̄ter terrã. ſ. aer: aqua ⁊ ignis ſenſibus vtilia ſt, ſalte vt ſenſoria, que ſunt inſtrã ſenſuũ. oculꝰ. n. aqueꝰ ⁊ aereꝰ exiſtẽs. ſenſoriũ viſus, ⁊ ſic de alijs elĩtis, vt dictũ ẽ 2ᵉ huiꝰ ẽ g̃ lꝫ corpꝰ aĩalis nõ poſſit eſſe ſimplex elĩtũ, tñ ſenſoriũ p̄dñant̃ põt eẽ elĩtũ excepta terra. ¶ Sꝫ dices ſi elĩta pñt eẽ ſenſoria ſaltẽ p̄dñanter accepta/ vtrũ eodẽ mõ faciendo ad ipſaꝫ ſenſationẽ ſicͭ tactoriũ. ¶ Rñdet ꝙ nõ: q̄ ipſa ñ faciũt ad ſenſationẽ niſi p media, tactoriũ ſiue tactus ſine medio externo. Unñ dicit. Verũ oĩa hec p̄ter terrã q̃ꝫq̃ꝫ ſint ſenſoria faciũt ſenſum ſiue ſenſationẽ p aliud ⁊ p mediuꝫ. ſ. externũ. tactꝰ aũt ſiue tactoriũ eſt in tãgendo ipſa ſenſibilia, ⁊ hac rõne vẽdicauit ſibi nomẽ tactus: qͦ ſilr̃ ſtans cum alio. ¶ Sed dices: nõne alij ſenſus p tactũ ſentiũt: vt dcm̃ ẽ 2ᵒ huius. Nõ. n. viſus põt vidẽ niſi ſpẽs rei viſe tangat. ¶ Rñdet attñ ⁊ alij ſenſus tactu ſentiũt. nõ. n. pñt ſentire niſi tãgãt ⁊ ſimul ſint cũ ſpẽbꝰ ſenſibiliũ. verũ talẽ ſimultatẽ nõ hñt niſi p alia media p̄us mota a ſenſibilibus. Sed tactus hic vĩ ſolus tãgẽs p ſeipꝫ ⁊ nõ p mediũ externũ. His g̃ v̄bis nullam aliã formã poſſumꝰ aſſignare faciliorẽ: nec Philoponꝰ, nec Themĩ. nec Simpl̃. hec legit ad verbum.

Argyr. ¶ Quibꝰ efficit̃: vt nullũ taliũ elĩtoꝝ corpꝰ ſit aĩalis. At v̄o neqꝫ terreũ eẽ p̄t. tactꝰ. n. veluti mediocritas eſt oĩuꝫ tãgibiliũ. ⁊ inſtrm̃ ipſiꝰ nõ mõ terre d̃riaꝝ eſt ſuſceptiuũ: ſed ẽt calidi frigidiqꝫ: ceteroꝝqꝫ oĩuꝫ tangibiliuꝫ. Et ideo neqꝫ oſſibus: neqꝫ pilis: neqꝫ talibꝰ partibus vllis oĩno ſentimus: q̄ terrea ſunt. Hinc ⁊ plãte oĩum ſenſuum ſunt/ vt pꝫ/ expertes: q̄ ⁊ ipſe terre ſunt. At abſqꝫ tactu: fieri non põt vt alius quiſq̃ꝫ ſit ſenſus. huius aũt inſtrumentum ſenſus: neqꝫ terre eſt: neqꝫ ceteroꝝ vllius elementorum.

¶ Quare hmõi quidẽ elĩtoꝝ nullũ vtiqꝫ erit corpꝰ aĩalis. Neqꝫ igr̃ terrenũ. oĩuꝫ. n. tangibiliũ tactꝰ eſt ſicut medietas: ⁊ ſuſceptiuũ eſt ſenſoriũ nõ ſolũ d̃riaꝝ q̃cũqꝫ terre ſũt: ſꝫ ⁊ calidi ⁊ frigidi ⁊ alioꝝ oĩum tangibiliũ. Et pp hoc oſſibus ⁊ capillis ⁊ huiuſmodi p̄tibus non ſentimus: q̄ terre ſunt. Et plante ẽt ob hoc nullũ hñt ſenſuꝫ: q̄ terre ſt̃. Sine ãt tactu nullum poſſibile eſt alium eſſe. hoc autẽ ſenſorium neque eſt terre neque alterius vllius elementorum.

COMMENTARIUM.

¶ Duo declarauit, ⁊ ꝙ corpus aĩalis nõ ſit ſimplex, ⁊ ꝙ elĩta p̄ter terrã ſunt ſenſoria ſalteꝫ p̄dñanter. Ex his duobus cõcludit ꝙ nullũ trium elĩtorum ẽ corpꝰ aĩalis totũ: tũ q̄a corpus aĩalis non eſt ſimplex: tũ q̄ hec tria elĩta ſunt ſenſoria, ⁊ inſtrã ſenſuũ. ⁊ q̄ nõnulli dixerũt terrenũ corpꝰ eẽ aĩalis, vt illi qui dixerũt terrã eẽ demogorgonẽ deũ deorũ. idͦ ↄ̃ hoc infert ꝙ neqꝫ terrenum corpus põt eſſe corpus aĩalis. Qͦ ꝓbat tribus rõnibus. Primo q̄ oporteret habere tactum: modo terra nõ habet tactũ: q̄ tactus eſt virtus fundata in miſtura quatuor qualitatum. tactꝰ. n. eſt ſicͭ medietas tãgibiliũ ⁊ tactoriũ ẽ veluti ſuſceptiuũ nõ ſolum d̃riarũ terre que ſunt frigidũ ⁊ ſiccũ: ſꝫ calidi ⁊ frigidi, ⁊ oĩuꝫ alioꝝ ſenſibiliũ. Mõ in terra non põt eẽ hec mediocritas. neqꝫ p̄t terra hr̃e tale ſenſoriũ taliũ ſuſceptiuum, g̃ terra nõ põt eſſe corpus aĩalis. ¶ Scd̃o hoc ꝓbat ſigno ſumpto ab illis, quibus nimia terreſtreitas p̄dñatur. naꝫ videmus nos non ſentire mediantibus capillis, oſſibus ⁊ vnguibꝰ, vbi terreſtreitas p̄dñatur. ergo a fortiori nec terra ſentire poteſt. ¶ Tertio hoc ꝓbat ſigno a plantis, q̄ non ſentiunt ꝓpter dominium terreſtreitatis in illis. ¶ Sed dices: nunquid terrenum corpus poſſit hr̃e alios ſenſus p̄ter tactum. ¶ Reſpondet preter aũt tactum nullum poſſibile eſt alium ſenſum eſſe in terra. ergo ſi ei nõ ineſt tactus: nullus inerit. ¶ Sed adhuc dices, vtruꝫ terra vel aliqͦ elementorum poſſit eſſe organũ tactus, ſicut põt aer eſſe organum viſus. ¶ Rñdet hoc autẽ ſenſoriũ qͦ eſt organũ tactus, neqꝫ põt eſſe terre, aut alteriꝰ vllius elemẽtoꝝ p̄dñanter, ſed oportet tactoriuꝫ eſſe miſturam elementoruꝫ, ſi dꝫ eſſe conueniens inſtrumẽtum tangẽdi: cuius ſignũ eſt, q̄ quãto tactoriũ eſt temperatius tanto eſt magis idoneum.

¶ Hec cũ ita ſint: pꝫ aĩalia neceſſario mori cũ hoc ſolo ſenſu tactꝰ p̄uat̃. neqꝫ. n. fieri põt vt hũc ſenſuꝫ nõ aĩal hẽat: neqꝫ ſi aĩal eſt alium ſenſum preter hanc hr̃e neceſſe eſt. Argyr.

¶ Manifeſtũ eſt igr̃ ꝙ neceſſe eſt hoc ſolo p̄uata ſenſu aĩalia mori. Neqꝫ. n. hũc poſſibile eſt hr̃e nõ exñs aĩal: neqꝫ cũ ſit aĩal: aliũ hr̃e neceſſe eſt preter hunc. T.c.67

COMMENTARIUM.

¶ Ex dictis infert quo modo ſe hñt ſenſus ad animal, ⁊ primo quo modo ad aĩal ſe habeat tactꝰ, ⁊ dicit. Quod ex dictis patet, qm̃ aĩalia neceſſe eſt mori ſolo tactus ſenſu p̄uata. cum. n. aĩal pungit̃, aut coqtur, ⁊ non ſentit, mortuꝰ eſt. Affert vero cauſam ex dictis, q̄ cum animal perit, ⁊ non exiſtit, mox perit, ⁊ tactus, ⁊ cum animal eſt, nullum alium ſenſum neceſſe eſt hr̃e in eo ꝙ aĩal p̄ter tactuꝫ. Quia igitur tactus cum aĩali cõuertitur: iure pꝫ aĩalia ſolo tactu priuata mori. Sed dices ẽt priuata guſtu neceſſe ẽ mori. Jam patuit ſolutio, ꝙ quo guſtus quidam tactus eſt: ſic animalia guſtu priuata neceſſe eſt mori: quo vero guſtus differt a tactu. ſ. vt eſt perceptiuus delectationis cibalis, vt ſic nõ dꝫ eo mori animal, quo guſtu vacat.

¶ Et ppea ſit vt cetera qdẽ ſenſilia nõ corrũpãt ſuis exupatiõibꝰ aĩal color inquã ſonus ⁊ odor: ſed ipa tm̃ ſenſuũ inſtrã: niſi p accñs. vt/ ſi ſimul cũ ſono pulſio ictuſqꝫ fiat: ⁊ ſi a rebꝰ q̄ vident̃ atque ab olẽtibus alia moueantur q̄ tactu corrũpũt. ſapor ẽt hoc ſane corrũpit: quo ſimul accidit ipm̃ tangibile eẽ. Exupationes aũt tãgibiliũ/ vt calidoꝝ/ frigidoꝝ ⁊ hmõi: ipꝫ iterficiũt atqꝫ interimũt aĩal. exuperatio. n. ſenſibilis cuiuſuis: ſenſus deſtruit inſtrꝫ atqꝫ deuaſtat. Quare ⁊ tãgibile exuperãs: ipꝫ deſtruit tactũ. Ad hoc ſenſu: definitũ ẽ aĩal. ſine nãqꝫ tactu fieri nõ poſſe vt ſit aĩal: demõſtrauimꝰ. Quẽobrẽ exupatiões eoꝝ q̄ tactu p̄cipiunt̃: non ſolũ inſtrm̃ ipſiꝰ ſenſus: verũetiã aĩal ipꝫ interimũt atqꝫ corrũpũt: q̄ neceſſe eſt aĩal/ hunc ſolum habere. Argyr. Argyr.

¶ Et pp hoc quidẽ alia ſenſibilia excellentijs nõ corrũpunt aĩal: vt color/ ⁊ odor/ ⁊ ſonus: ſꝫ ſolum ſenſoria: niſi per accidens: vtpote ſi ſimul cum ſono pulſio fiat/ ⁊ ictus. ⁊ a viſis/ ⁊ odore alia moueant̃. que tactu corrumpunt. ⁊ ſapor autem ſm̃ ꝙ accidit ſimul tactiuum eſſe: ſic corrũpit. Tangibilium aũt excellentia vt calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ/ ⁊ durorũ corrumpit aĩal. Oĩs. n. ſenſibilis excellentia corrumpit ſenſorium. Quare ⁊ tangibile tactuꝫ. Sꝫ hoc determinatum eſt ipm̃ viuere. ſine. n. tactu demonſtratum eſt ꝙ impoſſibile eſt aĩal eſſe. Quocirca tangibiliũ excellentia non ſolũ corrũpit ſenſorium: ſed aĩal. q̄ neceſſe eſt ſolum habere hunc animal. tãgibile tactiuũ. T.c.68.

COMMENTARIUM.

¶ Scd̃o ex dictis infert quo modo ſenſibilia ſe habeant ad aĩal quo ad corruptionẽ, ⁊ vult ꝙ excellentie ceterorũ ſenſibilium per ſe non corrumpunt aĩal, ſed ſolum ꝓpa ſenſoria, vt pollẽs viſibile nõ aĩal corrũpit, ſꝫ viſoriũ pollẽns ſonus nõ aĩal, ſed auditorium ſoluit. pollẽs odor nõ aĩal, ſed olfactorium deſtruit. dico per ſe, quia per accidens vnũquodqꝫ hoꝝ põt corrumpere aĩal. vt ſi cuꝫ ſono fiat pulſio ⁊ ictꝰ, vt in bõbarda vel tonitruo. Sonus. n. non per ſe, ſed rõne eius quod cum eo ad aĩal peruenit, interficit. ſilr̃ ſi eum viſis: ⁊ odore alia moueantur, que tactu corrumpunt aĩal, ipſa etiã rõne illoꝝ corrũpant aĩal. Uiſio enim baſilici animal humanum necat, quo ſimul cum ſpecie viſibilis multiplicatur venenum, qͦ tangens hoĩem necat., ⁊ de odore ſimili ratione Siliͭ ratione ſapor non necat, quo ſapor eſt, ſed quo accidit eſſe tangibile, ſic corrũpit. Sic igit̃ pꝫ, ꝙ ceteroꝝ ſenſibiliuꝫ excellentie per ſe non corrumpunt aĩal, ſed ſolum ꝓpria ſenſoria: modo ad corruptionẽ ſenſorij nõ ſequitur corruptio per ſe totius aĩalis. ergo excellentie ceteroruꝫ ſenſibiliũ nõ corrumpũt per ſe aĩal. At excellẽtie tactiliuꝫ nõ ſolũ ꝓpriũ ſenſoriũ corrumpũt, ſed totũ aĩal, qm̃ tactus ad tactoriuꝫ p totum aĩal eſt, vt Philoponus inqt. Unde dicit. Tactilium autem excellentia, vt calidorum frigidoꝝ ⁊ duroꝝ corrũpit aĩal ꝓbat per ea que nunc dicta ſunt, dicens. Oĩs. n. ſenſibilis excellentia corrũpit ſenſum ꝓpriũ ⁊ ſenſorium ꝓpriũ. g̃ tactile corrũpit tactũ ⁊ tactoriũ. Tunc vltra, ſed h̃ ſenſu. ſ. tactu: ⁊ eius tactorio determinatũ eſt ipm̃ viuẽ, qͦ ẽ ꝓpꝛium aĩali, vt dictum eſt, quia. ſ. ſine tactu impoſſibile eſt aĩal eẽ, g̃ excellentia tactilium nõ ſolũ corrũpit ſenſorium. ſ. tactoriũ ipꝫ, ſed totũ aĩal. q̄ (vt dictũ eſt) neceſſe eſt aĩal ſolũ habere hũc ſenſum. ſ. tactum. Eſt g̃ ſyll'ſ corrũpẽs tactoriũ, corrũpit aĩal, hec pꝫ, q̄ ſine tactorio aĩal eſſe non põt, cum ſit per totum aĩal. Sed excellentia tactilium corrumpit tactoriuꝫ, vt pꝫ per rõnem gñalem qua ꝓbatuꝫ eſt omne ſenſibile excellens corrumpe ſenſorium. ergo excellẽs tactile corrumpit aĩal. ¶ Ex his patet qm̃o ſenſibilia ſe hñt ad aĩal: q̄ (vt Themĩ. colligit) excellentie tactilium per ſe ⁊ tactorium ⁊ aĩal corrumpunt, excellentie ceteroꝝ ſenſibilium: per ſe qdem ſenſoria: per accidẽs aĩal corrumpũt: quatenus cũ eis multiplicant̃ male qualitates, que tangendo aĩal ipſum necant. vt dicitur de baſilico, qui necat hoĩem, qui baſiliſcum aſpicit: h̃ enim (vt medici tradũt) non eſt, ꝙ baſiliſcus vt viſibilis/ corrũpat hoĩem, ſed quo ab eius oculis: ⁊ toto corpore exeunt vapores venenoſi, qui veniunt ad hoĩem ſimul cum ſpẽbus viſibilibus, ⁊ aerem circa hoĩem inficiunt/ qui aer infectꝰ tangit hoĩem, ⁊ tactu hoĩem necat. Silr̃ corpora fetida multiplicando odorem in aere cum eo miſcẽt, malas qualitates, que inficientes aerem nos ambiẽtem, tãdeꝫ nos necant. ¶ Aiaduerte tñ ꝙ ſm̃ v̄itatẽ dr̃, ꝙ baſiliſcus interficit hoĩem, cum ipſe p̄us hoĩem videt. cum aũt contra hõ p̄us viderit baſiliſcum, homo ſua viſione baſiliſcuꝫ necat. Huius ꝓblematis cã eẽ põt, ꝙ cum baſiliſcus hoĩem prius videt, ab eius oculis exeũt vapores, qui ĩficiunt aerem hominẽ tangẽtẽ: ⁊ ſic hoĩem necat vaporibꝰ exeũtibꝰ ab oculis: per accidens aũt viſione: at cum hõ prius baſiliſcum videt, ẽt ab oculis hoĩs exeunt vapores vſqꝫ ad baſiliſcum, q multiplicati cũm viſione hominis aereꝫ baſiliſcuꝫ ambientem inficiunt: ⁊ ſic hõ necat viſione baſiliſcum p accñs: vaporibus v̄o cum viſione multiplicatis per ſe: ſunt enim vapores qui exeunt ab humanis oculis, ita pernecatiui baſiliſci, ſicut vapores exeuntes ab oculis baſiliſci, pernecatiui hominis. ¶ Hac ratione vetule vidẽdo pueros afficiunt eos, q̄ ob earum oculis exeunt vapores malefici pueroꝝ, vt dictum eſt de baſiliſco.

¶ Ceteros aũt ſẽſus aĩal hꝫ: nõ vt ſit ſꝫ vt bene ſit/ vt antea diximꝰ. Uiſum. n. habet vt videat: qm̃ ⁊ ĩ aere ⁊ in aq̃ ⁊ oĩno ĩ p̄ſpicuo degit. Guſtũ aũt: ob id qͦ voluptate efficit aut dolore/ vt ĩ alimẽto ea/ ſẽtiat ⁊ cupiat ac moueat̃. Et auditũ: vt aliqd ſignificet̃. Linguã p̄terea: vt ipſũ: aliquid alij p ipſam ſignificet. Argyr.

¶ Alios ãt ſẽſus hꝫ aĩal: ſicut dictũ ẽ nõ vt ſit. ſꝫ vt bene ſit. Ut viſuꝫ: q̄ in aere ⁊ aqua vt videat. oĩno aũt: q̄ in diaphano. Guſtũ aũt hꝫ ꝓpter d̃lectabile ⁊ triſte: vt ſentiat id qͦ ĩ alimẽto eſt ⁊ concupiſcat/ ⁊ moueat̃. Audituꝫ aũt vt ſignificet̃ aliquid ipſi. Linguam vero vt ſignificet aliquid alteri.

COMMENTARIUM.

¶ Cepit declarare qm̃o ſenſus ad aĩal ipſum ſe habeant, ⁊ declarauit ꝙ tactus ſe hꝫ ad aĩal cuꝫ nec̃itate, interpoſuit pp illud qm̃o ſenſibilia ſe habent ad aĩal, nũc redit ad complenduꝫ quo modo ceteri ſenſus ſe hñt ad aĩal: ⁊ dicit ꝙ ceteri ſenſus non ſe hñt ad aĩal pp neceſſitatẽ, qua aĩal eſt animal, qm̃ aĩal eẽ, ⁊ viuere põt ſine illis, ſꝫ ſunt ad bñ eẽ: ⁊ hoc declarat per ordinem, ⁊ dicit. Sicut ad bñ eẽ hꝫ viſum/ q̄ viuens in aere ⁊ aqua, vt videat per aerem ⁊ aquam ea, que ꝓcul ſunt: ⁊ non ſolũ videant per aerẽ ⁊ aquã, ſꝫ vt videant in diahpano, ⁊ per omne diaphanũ: videmus. n. per vitruꝫ ⁊ per corpa celeſtia: vt pꝫ. Unñ vt Philoponus inquit ex viſu aĩal hꝫ multas vtilitates: viſu. n. multas rerum ſcias inuenimus. viſu etiã miteſcũt fere, ac docent̃, ⁊ manſueſiũt. Guſtuꝫ etiam aĩal habet ad bñ eẽ, pp delectabile ⁊ triſte, vt ſentiat id qͦ in alimẽto eſt de delectabili vel de triſti, vt concupiſcat in delectabili, ⁊ moueatur a triſti illud fugiendo. vel vt moueat̃ ad querendum ipm̃ delectabile/ qͦ in illo alimẽto cog̃uit. Audituꝫ v̄o vt ſigñet̃ aĩali aliq̃d. ¶ Sed di-

ces de animalibus irrationabilibus non videtur valere hoc non videtur animali irrationali ab altero aĩali aliquid ſignificari. ¶ Reſpõdet Philopon⁹, ꝙ etiã aĩalib⁹ irrõnabilib⁹ aliquid ſignificatur, non tñ illud quod ſignificatur eſt conceptio, ſed affectio. Cuius ſignuꝫ affert, quia audientia pullos ipſoꝝ, curant ipſos, ergo per voces eſt aliqua ſignificatio. Aut dicas, vt Philoponus inquit, ꝙ irrõnabilia audientia ea, que a nobis ſignificantur, manſueſcunt. Expoſitor auteꝫ vult etiã irratiõalibus a ſibi ſĩlibus ⁊ ab alijs per voces aliquam conceptionem ſignificari, quatenus alterum animal alteri prodeſt, vel obeſt. Ultimo exponit iuuamẽtũ lingue, in qua eſt guſtus: ⁊ dicit. Linguam vero habet animal ad bene eſſe. ſ. vt animal per linguam aliquid alteri ſignificet, hẽt etiam linguam, vt Themiſt. inquit, ad perceptionem ſaporum: ⁊ ſic ad duplicem vtilitatem, ⁊ pro deguſtatione, ⁊ ad vocis officium. Uerum, vt Auerro. ait lingua reſpectu deguſtationis videtur admodum propter neceſſitatem animali data. Sed pro vocis officio, propter vtilitateꝫ, ⁊ bene eẽ.

¶ Sed dices ſuperius dixit animali progreſſiuo ceteros ſenſus etiam datos eſſe propter neceſſitatem, nunc vero dicit eſſe datos ad bene eſſe. ¶ Reſpondet Philoponus progreſſiuis animalibus ceteros ſenſus eſſe datos propter neceſſitatem non, quo animalia ſunt, ſed quo progreſſiua ſunt: ⁊ ſic tollitur contradictio. Hec ſunt, que mihi videntur de 3° li° de aĩa, vbi habes ẽt, ꝙ in iuuenta colligimus: q̃ꝫq̃ꝫ me iniuſto, ac neſciente fuerint publicata: vt in probe° diximus.

¶ Finis Piſis. 1520. p̃ Maij, Ad dei glorioſiſſimi laudem.

¶ Finiunt ſubtiliſſima cõmentaria in libros de Anima Ariſtotelis a conſummatiſſimo tempeſtatis noſtre philoſopho Auguſtino nipho medices Sueſſano. edita. ⁊ nunc recens diligentiſſime emendata.

Regiſtrum.

✠ ✠✠ ✠✠✠ a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z ⁊ ꝯ ꝝ A B

Omnes ſunt quaterniones preter ✠ ✠✠ terniones ✠✠✠ duernionem, ⁊ B quinternionem.

¶ Venetijs apud heredes Luceantonij Junte Florentini Anno a partu virginis. 1544. Menſe februario.